

KURANI FISNIK

Përkthim dhe komentim
në gjuhën shqipe

Dr. Bledar Karaj el Albani

Parathënie

Falënderimi dhe lavdërimi i takon vetëm Allahut, Shpallësit të Librit të Qartë, nëpërmjet robit dhe të Dërguarit të Tij më të veçantë, për të qënë mëshirë dhe udhëzim, përgëzim dhe paralamërim, për dy krijesat e krijuara për një qëllim të rëndësishëm dhe një synim të lartë: njerëzit dhe xhinët!

Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi vulën e profetëve, Muhamedin, birin e Abdullahut, mbi familjen e tij dhe mbi të gjithë shokët e tij dhe ata qe ndjekin rrugën e tij, deri në Ditën e Kiametit!

Ky është një përkthim i ri me komentim i Kuranit në gjuhën shqipe, i cili nuk është i pari, por shpresojmë nga Allahu i Madhëruar që të jetë i qëlluar, i saktë, i lehtë për t'u kuptuar dhe i dobishëm për të përfituar prej tij, si për ata që e lexojnë Kuranin për herë të parë, ashtu edhe për ata që janë thelluar në shkencat Islame! Allahu është dhuruesi i suksesit dhe i Plotfuqishëm për gjithçka!

Metoda e ndjekur në këtë përkthim është si më poshtë:

1. Kemi bërë krahasime ndërmjet shumicës së versioneve të përkthyera deri më tani, siç është përkthimi i H. Sherif Ahmetit; përkthimi i Prof. Hasan Nahit botuar nga "Instituti Shqiptar i Mendimit dhe i Qytetërimit Islam" 2006; përkthimi i Feti Mehdiut; dhe përkthimi i "Darus Selam".
2. Jemi kthyer tek librat nënë të tefsirit të Kuranit, si Tefsiri i Taberiut, i Kurtubiut, Ibën Kethirit. Po ashtu në tefsirin e dijetarit Abdurrahman es Seadi (Allahu e mëshirfotë!), i cili e ka përfunduar tefsirin e tij në vitin 1344 H; në tefsirin e dijetarit Muhamed ibën Salih el Uthejmin (Allahu e mëshirfotë!); si dhe në "Et Tefsir el Mujesser" të një grupi dijetarësh bashkëkohorë, nga "Kompleksi i Mbretit Fehd për Shtypjen e Kuranit Famëlartë" në El Medineh el Muneuerah.

3. Kemi përdorur fjalorë të ndryshëm të gjuhës arabe, angleze dhe shqipe, për vendosjen e fjalës më të saktë dhe më të qëlluar në vendin e duhur.

4. Në rastet kur hasim në ndonjë problem apo kur ka më shumë se një mendim për domethënien apo komentimin e një fjale apo ajeti të caktuar, kthehemi zakonisht te tefsiri i Seadit, i Ibën Uthejminit, dhe Et Tefsir el Mujesser, për shkak se këta konsiderohen dijetarë bashkëkohorë dhe tefsirët e tyre janë më përmbledhës, më të qartë në gjuhë dhe kanë zgjedhur në to mendimet më të sakta të selefëve dhe në përputhje me akiden e selefëve.

5. Përkthimi është i shoqëruar me komentim të shkurtër dhe përmbledhës, dhe në shumicën e rasteve është treguar vetëm domethënia dominuese tek dijetarët e tefsirit në lidhje me një ajet apo fjalë të caktuar. Të gjitha këto i kemi vendosur në shënimet poshtë faqes, dhe ndonjëherë kemi shënuar në kllapa titullin e librit nga është marrë ai komentim. Ndërsa në rastet kur nuk është shënuar burimi, duhet të dihet se ai është përfituar nga tefsiret e sipërpëmendura, pa dalur asnjë herë prej tyre.

Lusim Allahun që kjo vepër t'u vijë në ndihmë dhe t'u bëjë dobi atyre që duan ta kuptojnë sa më mirë dhe saktë Librin e Allahut dhe Shpalljen e Tij!

Suksesi vjen vetëm nga Allahu dhe të gjitha çështjet fillojnë nga Ai dhe kthehen tek Ai, dhe shpërblimi i Tij është, padyshim, më bujari!

Dr. Bledar Karaj el Albani

E Hënë, 03 Nëntor 2025 / 12 Xhumada el Ula, 1447 AH

1. SURJA “EL FATIHA” - HAPJA

El Fatiha[1], Xhuzi[2] 1, Surja[3] 1, Mekase[4], 7 ajete[5]

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ ﴿١﴾

1. Me emrin e Allahut,[6] të Gjithëmëshirshmit,[7] Mëshirëplotit![8]

ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿٢﴾

2. I gjithë lavdërimi i përket Allahut, Zotit[9] të të gjitha botëve,[10]

---

[1] El Fatiha do të thotë: Hapja. Kjo sure është quajtur me këtë emër për shkak se Kurani hapet me të dhe me të fillohet leximi nga Kurani në namaz. Kjo sure është quajtur edhe me emra të tjerë, siç ka ardhur në hadith të saktë të transmetuar nga Ebu Hurejra se i Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) ka thënë: “Ajo (Fatihaja) është Nëna e Kuranit, Hapja e Librit dhe Shtatë të përsëriturat (ajetet)” [Hadith i saktë. “Es Sahiha” 1183. E ka nxjerrë Darakutni 118, Bejhakiu 2/45].

[2] Xhuz do të thotë pjesë. Kurani është i ndarë në 30 xhuze.

[3] Sure do të thotë ndarje apo kapitull, dhe me këtë emër quhen vetëm suret e Kuranit. Kurani ka 114 sure.

[4] Mekase do të thotë që ka zbritur në Meke para emigrimit të Profetit (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) në Medine, ndërsa suret që kanë zbritur pas emigrimit janë quajtur sure Medinase.

[5] Ajet do të thotë shenjë. Ajetet janë quajtur kështu për shkak se ato janë shenja dalluese për ndarjen e një fjale, fjalie apo paragrafi nga një tjetër. Ose sepse ato janë si shenjat udhëzuese në rrugë.

[6] D.m.th. Filloj leximin me Emrin e Allahut. Kështu e ka mësuar Allahu të Dërguarin e Tij dhe të gjithë besimtarët, që para se të fillojnë çdo vepër apo thënie, ta fillojnë atë me Emrin e Allahut (Bismilah).
“Allah” është emër i përveçëm nga emrat e Zotit që do të thotë: i hyjnizuar dhe i adhuruar nga të gjitha krijesat.

[7] Mëshirues i të gjitha krijesave, në këtë botë dhe në botën tjetër.

[8] Mëshirues i besimtarëve posaçërisht, në këtë botë dhe në botën tjetër.

[9] Krijuesi, Rregulluesi, Zotëruesi i Pashoq dhe i Pashembullt. Kjo është domethënia e fjalës “Rabb”.

[10] Të njerëzve dhe xhinëve, brez pas brezi, si dhe të gjitha krijesave në të gjitha kohërat.

ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ٣

3. të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit,

مَٰلِكِ يَوۡمِ ٱلدِّينِ ٤

4. Sunduesit të ditës së Llogarisë.[1]

إِيَّاكَ نَعۡبُدُ وَإِيَّاكَ نَسۡتَعِينُ ٥

5. Vetëm Ty të adhurojmë
dhe vetëm Ty të kërkojmë ndihmë e mbështetje![2]

ٱهۡدِنَا ٱلصِّرَٰطَ ٱلۡمُسۡتَقِيمَ ٦

6. Na udhëzo në Rrugën e Drejtë![3]

صِرَٰطَ ٱلَّذِينَ أَنۡعَمۡتَ عَلَيۡهِمۡ غَيۡرِ ٱلۡمَغۡضُوبِ عَلَيۡهِمۡ وَلَا ٱلضَّآلِّينَ ٧

7. Në rrugën e atyre të cilëve u ke dhuruar mirësi,[4]
jo të atyre që kanë merituar zemërimin (Tënd),[5]
as të atyre, të cilët kanë humbur![6]

-1-

[1] Askush tjetër nuk zotëron asnjë gjykim dhe asgjë atë ditë, ditën e llogarisë dhe shpërblimit për veprat e bëra në këtë botë, ditën e gjykimit.

[2] Në adhurimin tonë për Ty dhe në të gjitha çështjet tona, dhe nuk i mbështetemi askujt tjetër.

[3] Dhe na mundëso qëndrueshmërinë në të. Udhëzimi është dy llojesh: 1. Udhëzim për të gjetur rrugën e drejtë, e cila është është Islami, feja e Allahut në të cilën nuk ka kthesë as shtrembërim, dhe 2. Udhëzim në rrugën e drejtë, d.m.th. në sunetin e Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) dhe në njohjen e hollësive të fesë dhe praktimin e tyre. [Es Seadi].

[4] Të binden dhe të adhurojnë vetëm Ty. E ata janë: engjëjt, Profetët, të sinqertët, dëshmorët dhe vepërmirët. [Taberiu; nga Ibën Abasi].

[5] Ata janë hebrenjtë, të cilët e dinë të vërtetën dhe veprojnë të kundërtën e saj.

[6] Ata janë të krishterët, të cilët nuk janë udhëzuar tek e vërteta, por veprojnë pa dije.

سُورَةُ البَقَرَةِ

2. SURJA "EL BEKARE" - LOPA

(Medinase, 286 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit!

الٓمٓ ﴿١﴾

1. Elif, Lam, Mim.[1]

ذَٰلِكَ ٱلْكِتَٰبُ لَا رَيْبَ ۛ فِيهِ ۛ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٢﴾

2. Ky është Libri,[2] në të cilin nuk ka pikë dyshimi[3], udhëzues për të devotshmit.[4]

ٱلَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِٱلْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ ٱلصَّلَوٰةَ وَمِمَّا رَزَقْنَٰهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٣﴾

3. Ata të cilët besojnë në të fshehtën[5], kryejnë faljen[6] dhe shpenzojnë nga ajo që Ne u kemi furnizuar.[7]

---

[1] Këto janë gërma prej gërmave të alfabetit arab. Njëzet e nëntë sure të Kuranit hapen me një apo më shumë germa të ndryshme për domethënien e të cilave ka shumë mendime tek dijetarët e tefsirit, por domethënien e vërtetë të tyre nuk e di veçse Allahu i Madhëruar. Këto i gjen në tefsirin e Taberiut, Kurtubiut, etj.

[2] Kurani, të cilin Allahu ia ka shpallur të Dërguarit të Tij Muhamedit (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!), të ndarë në një periudhë kohore prej 23 vjetësh.

[3] Se është nga Allahu.

[4] Besimtarët, të cilët i ruhen Allahut me ruajtjen prej ndalesave të Tij dhe me kryerjen e urdhrave të Tij.

[5] E fshehta (el Gajb) është ajo gjë të cilën njerëzit nuk e shohin, por për ekzistimin e saj ka njoftuar Allahu në Kuran; siç janë engjëjt, Profetët, ringjallja pas vdekjes, dita e gjykimit, Xheneti dhe Xhehenemi, etj.

[6] Kryejnë rregullisht faljen e detyrueshme, pesë herë në një ditë-natë, në atë formë që është përcjellë nga Profeti (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!).

وَٱلَّذِينَ يُؤۡمِنُونَ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيۡكَ وَمَآ أُنزِلَ مِن قَبۡلِكَ وَبِٱلۡأٓخِرَةِ هُمۡ يُوقِنُونَ ۝٤

4. Ata të cilët besojnë në atë që të është zbritur ty[1] (O Muhamed) dhe atë që është zbritur para teje[2], dhe besojnë me bindje të plotë në botën tjetër.[3]

أُوْلَٰٓئِكَ عَلَىٰ هُدٗى مِّن رَّبِّهِمۡۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡمُفۡلِحُونَ ۝٥

5. Ata janë të udhëzuar në rrugë të drejtë nga Zoti i tyre[4] dhe ata janë të shpëtuarit.[5]

-2-

[7] Nxjerrin zekatin e pasurive të tyre dhe shpenzojnë për ata ndaj të cilëve kanë detyrime.

[1] Ajo që i është zbritur Muhamedit (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) është Kurani dhe Suneti (tradita Profetike).

[2] Të gjitha librat dhe fletushkat qiellore të mëparshme, të cilat Allahu ua ka zbritur Profetëve të mëparshëm, si: Teurati, Zeburi, Inxhili, fletushkat e Ibrahimit dhe Musait.

[3] Besojnë bindshëm në jetën në botën tjetër, në ringjallje, në llogari, në peshojë, në shpërblim e dënim, etj.

[4] Ata janë në dritë nga Zoti i tyre dhe të qëndrueshëm në atë që u ka ardhur nga Ai, si rezultat i suksesit të dhënë nga Allahu dhe mundësimit nga Ai.

[5] Të fituarit, të cilët arritën atë që kërkonin tek Allahu i Lartësuar me besimin dhe veprat e tyre, prej fitimit të shpërblimit, përjetësisë në kopshtet e xhenetit dhe shpëtimit nga dënimi që Allahu ka përgatitur për armiqtë e Tij.

إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا سَوَآءٌ عَلَيۡهِمۡ ءَأَنذَرۡتَهُمۡ أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ ٦

6. Për ata të cilët mohuan[1] është njësoj: t'i këshillosh apo të mos i këshillosh, ata përsëri nuk besojnë.[2]

خَتَمَ ٱللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمۡ وَعَلَىٰ سَمۡعِهِمۡۖ وَعَلَىٰٓ أَبۡصَٰرِهِمۡ غِشَٰوَةٞۖ وَلَهُمۡ عَذَابٌ عَظِيمٞ ٧

7. Allahu ua ka vulosur zemrat dhe dëgjimin atyre, ndërsa në sytë e tyre ka perde, dhe ata kanë dënim të madh.[3]

وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَقُولُ ءَامَنَّا بِٱللَّهِ وَبِٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِ وَمَا هُم بِمُؤۡمِنِينَ ٨

8. Disa njerëz[4] thonë: "Ne kemi besuar në Allahun dhe në Ditën e fundit[5]", por në realitet ata nuk janë besimtarë.

يُخَٰدِعُونَ ٱللَّهَ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَمَا يَخۡدَعُونَ إِلَّآ أَنفُسَهُمۡ وَمَا يَشۡعُرُونَ ٩

9. Ata kërkojnë të mashtrojnë Allahun dhe ata që kanë besuar[6], por në të vërtetë nuk mashtrojnë veçse vetveten, por nuk e ndiejnë.

---

[1] Mohuan profetësinë e Muhamedit (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) dhe e fshehën çështjen e tij nga njerëzit, megjithëse e njihnin atë ashtu siç njihnin bijtë e tyre, sepse e kishin të shënuar në librin e tyre, në Teurat. Kështu vepruan priftërinjtë çifut të cilët ndodheshin në Medine, në kohën e ardhjes së Muhamedit.

[2] Ata kanë mohuar edhe më parë atë që u ka ardhur nga Zoti i tyre duke qenë se e dinin mirë se ishte nga Zoti, kështu që si do ta dëgjojnë këshillën dhe paralajmërimin tënd, ndërkohë që ata kanë mohuar edhe vetë librin e tyre ku flitet për ty, o Muhamed.

[3] Kur gjynahet pasojnë njëri-tjetrin, ato e mbyllin zemrën dhe kur zemra mbyllet, asaj i vjen vulosja nga Allahu i Madhëruar, kështu që besimi nuk gjen rrugë për në zemrat e tyre dhe as mohimi nuk gjen rrugë për të dalë.

[4] Ajetet në vijim kanë zbritur në lidhje me disa njerëz hipokritë të cilët gjendeshin në Medine në fillim të Islamit, megjithatë ato bëjnë fjalë për cilësitë e hipokritëve në çdo kohë.

[5] D.m.th. ditën e kiametit, ditën e ringjalljes. Është quajtur "dita e fundit" për shkak se pas saj nuk ka më ditë-natë.

[6] Me shprehjen e besimit me gjuhë duke qenë se në zemër fshehin dyshim dhe përgënjeshtrim. Këtë e bëjnë nga frika dhe për t'i shpëtuar ligjit të Allahut të Madhëruar në lidhje me përgënjeshtruesit. Ky është mashtrimi që ata bëjnë.

فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ فَزَادَهُمُ ٱللَّهُ مَرَضًا ۖ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌۢ بِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ ﴿١٠﴾

10. Në zemrat e tyre ka sëmundje[1] dhe Allahu ua ka shtuar edhe më shumë sëmundjen. Ata kanë dënim të dhimbshëm për shkak se gënjejnë.[2]

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوا فِي ٱلْأَرْضِ قَالُوٓا إِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ ﴿١١﴾

11. Kur atyre u thuhet: "Mos prishni në Tokë!", ata thonë: "Ne jemi vetëm rregullues e pajtues."[3]

أَلَآ إِنَّهُمْ هُمُ ٱلْمُفْسِدُونَ وَلَٰكِن لَّا يَشْعُرُونَ ﴿١٢﴾

12. Nuk është ashtu! Në të vërtetë, pikërisht ata janë prishësit, por nuk e ndiejnë.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ ءَامِنُوا كَمَآ ءَامَنَ ٱلنَّاسُ قَالُوٓا أَنُؤْمِنُ كَمَآ ءَامَنَ ٱلسُّفَهَآءُ ۗ أَلَآ إِنَّهُمْ هُمُ ٱلسُّفَهَآءُ وَلَٰكِن لَّا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾

13. Dhe kur u thuhet: "Besoni ashtu si kanë besuar njerëzit[4]!", ata thonë: "A të besojmë ashtu siç besojnë mendjelehtët?" Nuk është ashtu! Në të vërtetë, pikërisht ata janë mendjelehtët, por nuk e dinë.

[1] Sëmundje dyshimi në besim dhe në fe, në të besuarit e Muhamedit dhe në atë me të cilën ai ka ardhur nga Allahu.

[2] Kur thonë se besojnë në Allahun dhe në ditën e fundit.

[3] Prishja është: mosbesimi, kryerja e ndalesave të Allahut dhe humbja e atyre që Ai ka urdhëruar të ruhen. Ata thonë: Duam të pajtojmë mes dy grupeve: besimtarëve muslimanë dhe ithtarëve të librit (çifutëve e të krishterëve).

[4] Janë për qëllim shokët e Muhamedit, si dhe të gjithë ata që e besojnë atë dhe mesazhin e tij të ardhur nga Allahu.

وَإِذَا لَقُوا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا قَالُوٓا ءَامَنَّا وَإِذَا خَلَوْا إِلَىٰ شَيَٰطِينِهِمْ قَالُوٓا إِنَّا مَعَكُمْ إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِءُونَ ﴿١٤﴾

14. Ndërsa kur takojnë ata të cilët kanë besuar, u thonë: "Ne besojmë", por kur veçohen tek djajtë[1] e tyre, thonë: "Në të vërtetë ne jemi me ju.[2] Ne vetëm sa tallemi me ta."

ٱللَّهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ وَيَمُدُّهُمْ فِى طُغْيَٰنِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١٥﴾

15. Allahu tallet me ta dhe i lë (të jetojnë) që të sorollaten edhe më shumë në humbjen dhe mosbesimin e tyre.[3]

أُو۟لَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ ٱشْتَرَوُا۟ ٱلضَّلَٰلَةَ بِٱلْهُدَىٰ فَمَا رَبِحَت تِّجَٰرَتُهُمْ وَمَا كَانُوا۟ مُهْتَدِينَ ﴿١٦﴾

16. Këta janë ata, të cilët e kanë blerë humbjen me udhëzimin, por tregtia e tyre nuk pati fitim dhe ata nuk ditën të zgjedhin.[4]

-3-

[1] Kokat dhe shokët e tyre në mosbindje, mosbesim, idhujtari, prishje e në çdo të keqe.

[2] Në fenë tuaj dhe ndihmësit tuaj kundër Muhamedit dhe shokëve të tij, kundër besimtarëve.

[3] Tallja është vepra apo fjala e shfaqur nga tallësi para atij që kërkon të tallë, duke pasur për qëllim ta mashtrojë, ta gënjejë dhe ta fusë në kurth. Por në të vërtetë, Allahu tallet me hipokritët si ndëshkim për ta; kur të ringjallen në botën tjetër bashkë me muslimanët dhe kur të mendojnë se do të futen me ta në xhenet, Allahu do t'i ndajë ata nga miqtë e Tij, dhe do t'i fusë ata në skajin më të thellë të Zjarrit, duke u tallur me ta, duke i mashtruar dhe duke i futur në kurth. Por kjo cilësi e Allahut, është në vendin e saj dhe e drejtë, sipas asaj që ata meritojnë dhe jo tallje e padrejtë. Allahu ka cilësitë më të larta, më të përsosura dhe vetëm pozitive, ndryshe nga krijesat e Tij dhe shumë më të larta nga ato që njerëzit i përshkruajnë. [Taberiu].

[4] Zgjodhën humbjen dhe lanë udhëzimin, ndërruan besimin me mosbesimin pasi u urdhëruan të besonin.

مَثَلُهُمْ كَمَثَلِ ٱلَّذِى ٱسْتَوْقَدَ نَارًا فَلَمَّآ أَضَآءَتْ مَا حَوْلَهُۥ ذَهَبَ ٱللَّهُ بِنُورِهِمْ وَتَرَكَهُمْ فِى ظُلُمَٰتٍ لَّا يُبْصِرُونَ ﴿١٧﴾

17. Shembulli i tyre është njësoj si shembulli i atij që ndez një zjarr, dhe pikërisht kur ai zjarr ndriçon gjithçka përreth, Allahu ua merr dritën dhe i lë në errësira, e ata nuk shohin.[1]

صُمٌّۢ بُكْمٌ عُمْىٌ فَهُمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿١٨﴾

18. Të shurdhër, memecë e të verbër[2], kështu që nuk kthehen.[3]

أَوْ كَصَيِّبٍ مِّنَ ٱلسَّمَآءِ فِيهِ ظُلُمَٰتٌ وَرَعْدٌ وَبَرْقٌ يَجْعَلُونَ أَصَٰبِعَهُمْ فِىٓ ءَاذَانِهِم مِّنَ ٱلصَّوَٰعِقِ حَذَرَ ٱلْمَوْتِ ۚ وَٱللَّهُ مُحِيطٌۢ بِٱلْكَٰفِرِينَ ﴿١٩﴾

19. Ose si një shtrëngatë nga qielli,[4] me errësirë, gjëmim e shkreptimë, e prej frikës së vdekjes nga rrufeja, ata i fusin gishtat në veshët e tyre, por Allahu i ka gjithnjë në Dorë mosbesimtarët.[5]

---

[1] Shembulli i ndriçimit të hipokritëve me shfaqjen e Islamit me gjuhët e tyre duke u thënë besimtarëve se besojnë Allahun dhe ditën e fundit, gjë me të cilën ata u përfshinë në gjykimin e përgjithshëm të njëjtë me muslimanët në dynja, duke ruajtur gjakun, pasuritë dhe sigurimin e fëmijëve nga robërimi, si dhe në martesë e trashëgimi; shembulli i tyre në të gjithë këtë është si shembulli i atij që ndez një zjarr dhe ndriçohet me të, dhe pikërisht kur zjarri ndriçon vendin përreth, ai fiket dhe i ikën drita, duke e lënë njeriun në errësirë dhe frikë. Kjo sepse hipokriti vazhdon të ndriçohet me dritën e fjalës me të cilën ai ka ruajtur jetën dhe robërinë, edhe pse fsheh të kundërtën e saj dhe mendon se mashtron Allahun, të dërguarin e Tij dhe besimtarët, por kur të kthehet tek Zoti i tij në botën tjetër dhe duke menduar se do të shpëtojë nga Ai ashtu si shpëtoi në dynja me gënjeshtër e hipokrizi, ai mbet në errësirë dhe e pret dënimi i dhimbshëm, siç thotë Allahu në suren "El Hadid", 13-15. [Taberiu].

[2] Nuk e dëgjojnë të vërtetën, nuk e shprehin atë me gjuhët e tyre dhe nuk e shohin atë që të mund ta meditonin, pasi që Allahu ua ka vulosur zemrat atyre për shkak të hipokrizisë së tyre dhe ata nuk udhëzohen.

[3] Nga humbja në udhëzim dhe nuk pendohen nga hipokrizia e tyre.

[4] Shembulli i ndriçimit të hipokritëve me dritën e pranimit të Islamit me gjuhët e tyre duke mbajtur fshehur mosbesimin, është si shembulli i ndriçimit të atij që ndez një zjarr, në formën e përshkruar nga Allahu i Madhëruar më sipër, ose si shembulli i një shiu të rrëmbyeshëm që vjen nga qielli, në një natë të errët pus, e cila simbolizon mosbesimin, humbjen dhe hipokrizinë e tyre.

يَكَادُ ٱلۡبَرۡقُ يَخۡطَفُ أَبۡصَٰرَهُمۡۖ كُلَّمَآ أَضَآءَ لَهُم مَّشَوۡاْ فِيهِ وَإِذَآ أَظۡلَمَ عَلَيۡهِمۡ قَامُواْۚ وَلَوۡ شَآءَ ٱللَّهُ لَذَهَبَ بِسَمۡعِهِمۡ وَأَبۡصَٰرِهِمۡۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٞ ٢٠

20. Shkreptima gati sa nuk ua merr shikimin. Sa herë që ajo u bën dritë atyre, ata ecin në të, ndërsa kur i lë në errësirë, ata mbesin në vend. E sikur të donte Allahu, do t'ua kishte marrë dëgjimin dhe shikimin. Vërtet, Allahu është i Gjithëfuqishëm për gjithçka.[1]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱعۡبُدُواْ رَبَّكُمُ ٱلَّذِي خَلَقَكُمۡ وَٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَتَّقُونَ ٢١

21. O njerëz! Adhurojeni[2] Zotin tuaj, i Cili ju ka krijuar ju dhe ata që kanë qenë para jush, në mënyrë që të bëheni të devotshëm.[3]

ٱلَّذِي جَعَلَ لَكُمُ ٱلۡأَرۡضَ فِرَٰشٗا وَٱلسَّمَآءَ بِنَآءٗ وَأَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءٗ فَأَخۡرَجَ بِهِۦ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ رِزۡقٗا لَّكُمۡۖ فَلَا تَجۡعَلُواْ لِلَّهِ أَندَادٗا وَأَنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ٢٢

22. I Cili për ju e ka bërë Tokën shtrat[4] dhe qiellin tavan[5], e nga qielli, Ai zbret ujë (shi) me të cilin nxjerr prej fryteve të ndryshme furnizim për ju. Kështu që mos i bëni shokë Allahut duke qenë se e dini.[6]

---

[5] Do t'i bashkojë të gjithë në Xhehenem.

[1] Shkreptima simbolizon besimin e tyre të jashtëm, i cili u siguron atyre disa përfitime të kësaj bote, dhe sa herë që ata i shohin këto përfitime, vazhdojnë dhe ecin në atë rrugë, ndërsa kur nuk shohin ndonjë interes në Islam; kur Allahu i sprovon robët e Tij besimtarë me ndonjë fatkeqësi, ata qëndrojnë në hipokrizinë dhe në humbjen e tyre.

[2] Allahu i urdhëron të gjithë njerëzit që të njësojnë Allahun duke adhuruar vetëm Atë, duke iu përulur dhe nënshtruar vetëm Atij, duke e veçuar Atë si të vetmin Zot, Krijues, Rregullues dhe Zotërues të gjithçkaje.

[3] T'i ruheni Allahut dhe dënimit të Tij duke adhuruar vetëm Atë dhe duke iu bindur Atij.

[4] D.m.th: të rrafshët dhe të përshtatshme për të ecur, qëndruar e jetuar mbi të.

[5] Qielli është quajtur "sema" – i ngritur, për shkak se ai është i ngritur lartë Tokës dhe krijesave që gjenden në të, dhe ai (qielli) është si tavan dhe kupolë për Tokën.

[6] E dini që nuk ka Zot tjetër që t'ju ketë krijuar e t'ju furnizojë përveç Allahut, dhe e dini se ajo në të cilën iu thërret Profeti (Muhamedi) është e vërteta në të cilën nuk ka dyshim.

وَإِن كُنتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّن مِّثْلِهِۦ وَٱدْعُوا شُهَدَآءَكُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ إِن كُنتُمْ صَٰدِقِينَ ﴿٢٣﴾

23. E në qoftë se jeni në dyshim për këtë që i kemi zbritur robit Tonë, atëherë sillni një Sure të ngjashme me të dhe thërrisni edhe dëshmitarët[1] tuaj përveç Allahut, nëse jeni të sinqertë.

فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا وَلَن تَفْعَلُوا فَٱتَّقُوا ٱلنَّارَ ٱلَّتِي وَقُودُهَا ٱلنَّاسُ وَٱلْحِجَارَةُ ۖ أُعِدَّتْ لِلْكَٰفِرِينَ ﴿٢٤﴾

24. Por përderisa nuk e keni bërë dhe as që keni për ta bërë kurrë, atëherë[2] ruajuni Zjarrit, lënda djegëse e të cilit janë njerëzit dhe gurët; i përgatitur për mohuesit.

-4-

[1] Ndihmuesit dhe shokët tuaj në përgënjeshtrimin e Allahut dhe të Profetit që t'ju ndihmojnë në formulimin e një sureje të ngjashme me Kuranin.

[2] Atëherë iu është bërë e qartë e vërteta, prandaj ruajuni zjarrit… [Tabariu; nga Ibën Abasi].

وَبَشِّرِ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ أَنَّ لَهُمْ جَنَّٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا
ٱلْأَنْهَٰرُ ۖ كُلَّمَا رُزِقُوا۟ مِنْهَا مِن ثَمَرَةٍ رِّزْقًا ۙ قَالُوا۟ هَٰذَا ٱلَّذِى رُزِقْنَا مِن قَبْلُ ۖ وَأُتُوا۟
بِهِۦ مُتَشَٰبِهًا ۖ وَلَهُمْ فِيهَآ أَزْوَٰجٌ مُّطَهَّرَةٌ ۖ وَهُمْ فِيهَا خَٰلِدُونَ ﴿٢٥﴾

25. Ndërsa ata, të cilët besojnë dhe bëjnë vepra të mira, përgëzoi se do të kenë xhenete (kopshte), nën të cilët rrjedhin lumenj. Sa herë që atyre u jepet furnizim nga ndonjë fryt i atyre (xheneteve), ata thonë: "Ky është si ai që kemi ngrënë edhe më parë (në dynja)!" Ngaqë u jepen fryte të ngjashme[1]. Ata do të kenë në to edhe bashkëshorte të pastra[2] dhe ata do të jenë përgjithmonë në to (xhenete).

۞ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَسْتَحْىِۦٓ أَن يَضْرِبَ مَثَلًا مَّا بَعُوضَةً فَمَا فَوْقَهَا ۚ فَأَمَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟
فَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ ٱلْحَقُّ مِن رَّبِّهِمْ ۖ وَأَمَّا ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ فَيَقُولُونَ مَاذَآ أَرَادَ ٱللَّهُ بِهَٰذَا
مَثَلًا ۘ يُضِلُّ بِهِۦ كَثِيرًا وَيَهْدِى بِهِۦ كَثِيرًا ۚ وَمَا يُضِلُّ بِهِۦٓ إِلَّا ٱلْفَٰسِقِينَ ﴿٢٦﴾

26. Allahu nuk e ka për turp të sjellë si shembull qoftë duke filluar nga një mushkonjë e deri në diçka më të lartë se ajo. Sa për ata të cilët kanë besuar, ata e dinë se kjo është e vërteta nga Zoti i tyre, ndërsa ata të cilët mohuan thonë: "Çfarë ka pasur për qëllim Allahu me këtë si shembull?" Me të (shembullin e mësipërm) Ai humb shumë[3] dhe udhëzon shumë (të tjerë), por nuk humb me të veçse të pabindurit;[4]

---

[1] Në ngjyrë dhe emër, por jo në shije, ose vetëm në emër dhe në asnjë cilësi tjetër.

[2] Nga çdo e metë, mangësi a neveri, si: të përmuajshmet, lehonia, jashtëqitja, etj.

[3] Prej krijesave të Tij; d.m.th. hipokritët dhe mohuesit.

[4] Allahu nuk e ka për turp që për të vërtetën të sjellë shembuj të mëdhenj apo të vegjël, për të sprovuar me të robët e Tij, me qëllim që të dallohen besimtarët nga mosbesimtarët, dhe si humbje nga Ai për disa njerëz dhe udhëzim nga Ai për të tjerë. Thuhet gjithashtu se Allahu e ka sjellë këtë shembull për të krahasuar dynjanë me mushkonjën e cila vazhdon të jetojë përderisa është e uritur, dhe kur ngopet, vdes. Po

ٱلَّذِينَ يَنقُضُونَ عَهْدَ ٱللَّهِ مِنۢ بَعْدِ مِيثَٰقِهِۦ وَيَقْطَعُونَ مَآ أَمَرَ ٱللَّهُ بِهِۦٓ أَن يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِى ٱلْأَرْضِ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْخَٰسِرُونَ ﴿٢٧﴾

27. Ata të cilët[1] thyejnë besën e dhënë Allahut pas lidhjes së saj[2], shkëpusin ato për të cilat Allahu ka urdhëruar që të mbahen lidhur[3] dhe bëjnë prishje[4] në Tokë. Këta janë të humburit.

كَيْفَ تَكْفُرُونَ بِٱللَّهِ وَكُنتُمْ أَمْوَٰتًا فَأَحْيَٰكُمْ ۖ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٨﴾

28. Si mund ta mohoni Allahun, kur dihet se keni qenë të vdekur[5] dhe Ai ju dha jetë, pastaj ju vdes, pastaj ju ringjall, pastaj ktheheni tek Ai?[6]

---

kështu edhe këta njerëz për të cilët Allahu e ka sjellë këtë shembull, kur ngopen dhe mbushen nga dynjaja, Allahu i merr ata befasisht.

[1] Mohuesit dhe hipokritët prej çifutëve dhe të gjithë njerëzve që kanë këto cilësi të përmendura më sipër duke filluar që nga ajeti nr. 6 deri në ajetin nr. 20.

[2] Besën e dhënë Allahut në librat e zbritur nga Ai tek të dërguarit e Tij tek ata dhe me gjuhën e të dërguarve të Tij: se do të ndjekin Muhamedin dhe mesazhin e tij nga Allahu, do t'i binden Allahut në atë që u ka bërë detyrim në Teurat: se do t'ia sqarojnë njerëzve çështjen e Muhamedit dhe do t'i njoftojnë ata se e gjejnë atë të shënuar në Librin e tyre dhe se ai është i dërguar nga Allahu. Këtë nuk do ta fshehnin në asnjë mënyrë, por ata e thyen besën e dhënë. Në përmbajtjen e këtij ajeti përfshihen të gjithë ata që kanë cilësitë e këtyre prishësve prej hipokritëve dhe mohuesve; në thyerjen e besës, shkëputjen e lidhjeve familjare dhe prishjen në Tokë.

[3] Lidhjet familjare, të drejtat e të afërmve dhe çdo gjë që Allahu ka urdhëruar të mbahet.

[4] Mohojnë Allahun, përgënjeshtrojnë të dërguarin dhe e mohojnë profetësinë e tij, kundërshtojnë Allahun dhe mohojnë të vërtetën që iu ka ardhur nga Allahu.

[5] Nuk keni qenë asgjë, nuk keni pas ekzistuar në dynja, nuk njiheshit e nuk përmendeshit.

[6] Sepse Allahu i ringjall njerëzit në varret e tyre, para se të mblidhen në tokën e Mahsherit dhe të dalin para Tij për të dhënë llogari.

هُوَ ٱلَّذِى خَلَقَ لَكُم مَّا فِى ٱلۡأَرۡضِ جَمِيعًا ثُمَّ ٱسۡتَوَىٰٓ إِلَى ٱلسَّمَآءِ فَسَوَّىٰهُنَّ سَبۡعَ سَمَٰوَٰتٍۚ وَهُوَ بِكُلِّ شَىۡءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٩﴾

29. Është Ai i Cili për ju e krijoi gjithçka që gjendet në Tokë[1], pastaj synoi[2] qiellin dhe e përsosi atë (duke e ndarë) në shtatë qiej.[3] Ai është i Gjithëdijshëm për çdo gjë.

-5-

[1] Duke nënshtruar gjithçka për njeriun që t'i shërbejë atij.

[2] D.m.th. synoi krijimin e qiellit. Për domethënien e fjalës "isteva ila" ka dy mendime tek dijetarët e Ehli Sunetit. Imam Taberiu ka zgjedhur domethënien "u ngrit dhe u lartësua", njësoj si kuptimi i fjalës "Isteva ala", ndërsa Ibën Kethiri ka zgjedhur domethënien "synoi". Shejh Abdurrahman es Seadi, në tefsirin e tij, ka zgjedhur fjalën e Ibën Kethirit, dhe po kështu Ibën uthejmin i ka dhënë epërsi mendimit të Ibën Kethirit, se në këtë rast vjen me kuptimin "synoi" (kasade), e Allahu e di më mirë.

[3] D.m.th: pasi përsosi tokën dhe e bëri atë të përshtashme për njeriun me gjithçka i duhej atij, si mirësi nga Allahu dhe mëshirë prej Tij, Allahu i Lartësuar rregulloi dhe përsosi qiellin duke e ndarë atë në shtatë qiej të përsosur dhe të rregullt, me fuqinë, vullnetin dhe dijen e Tij absolute.

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَٰٓئِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي ٱلْأَرْضِ خَلِيفَةً ۖ قَالُوٓا۟ أَتَجْعَلُ فِيهَا مَن يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ ٱلدِّمَآءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ ۖ قَالَ إِنِّيٓ أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾

30. Dhe kur[1] Zoti yt u tha engjëjve[2]: "Unë do të vendos një zëvendës të trashëgueshëm[3] në Tokë", ata thanë: "A do të vendosësh në të dikë që bën prishje në të dhe derdh gjakrat[4], ndërsa ne të madhërojmë Ty me lavdërim dhe të shenjtërojmë[5] Ty?" Ai tha: "Unë di çfarë nuk dini ju.[6]

[1] Kujtoju atyre edhe këtë mirësi që Allahu ia dha njeriut, kur që para shumë kohësh u tha engjëjve ...

[2] Allahu i ka krijuar engjëjt nga drita dhe ata janë quajtur me emrin "Melaike" për shkak të mesazhit që përcjellin nga Allahu tek Profetët dhe robërit e Tij ku Ai i dërgon ata.

[3] Ademin si zëvendës të Allahut në zbatimin e urdhrit të Tij në Tokë, dhe njëkohësisht i trashëgueshëm nga bijtë e tij, të cilët edhe ata do të trashëgojnë njëri-tjetrin, deri në ditën e Kiametit.

[4] Për komentimin e kësaj fjale të engjëjve ka disa transmetime. Mendimi më i saktë është fjala se engjëjt i kërkojnë Allahut t'u tregojë: "A po vendos në Tokë krijesa me cilësi të tilla (që prishin dhe derdhin gjak), duke mos pasur për qëllim Ademin por disa prej pasardhësve të tij, dhe nuk na bën ne zëvendësit e Tu në Tokë, ndërkohë që ne të madhërojmë Ty me lavdërim dhe shenjtërim?" Por nuk kanë për qëllim të kundërshtojnë diçka të tillë. Engjëjt e mësuan se njeriu do të bënte prishje dhe derdhje gjaku në tokë me njoftimin e Allahut, sepse ata nuk dinë nga e fshehta veçse atë që u tregon Allahu.

[5] Të lartësojmë, të lavdërojmë dhe të madhërojmë në formën më të plotë.

[6] Prej gjërave që engjëjt nuk dinin ishte se në mesin e tyre gjendej edhe Iblisi (djalli, shejtani), i cili fshihte brenda vetes kundërshtimin e parë që iu bë urdhrit të Allahut, mendjemadhësinë. Gjithashtu engjëjt nuk e dinin se prej njerëzve do të kishte Profetë, të sinqertë, dëshmorë dhe vepërmirë, të cilët do ia kalonin atyre për nga grada dhe vendi që kanë tek Allahu.

وَعَلَّمَ ءَادَمَ ٱلْأَسْمَآءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى ٱلْمَلَـٰٓئِكَةِ فَقَالَ أَنۢبِـُٔونِى بِأَسْمَآءِ هَـٰٓؤُلَآءِ إِن كُنتُمْ صَـٰدِقِينَ ﴿٣١﴾

31. Dhe ia mësoi Ademit[1] të gjitha emrat (e gjërave), pastaj ua paraqiti ato engjëjve dhe u tha: "M'i tregoni emrat e këtyre, nëse jeni të saktë."[2]

قَالُوا۟ سُبْحَـٰنَكَ لَا عِلْمَ لَنَآ إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَآ ۖ إِنَّكَ أَنتَ ٱلْعَلِيمُ ٱلْحَكِيمُ ﴿٣٢﴾

32. "Lavdi të qoftë Ty!", -thanë ata- "ne nuk dimë veçse atë që na ke mësuar Ti. Vetëm Ti je i Gjithëdijshmi, më i Urti."[3]

قَالَ يَـٰٓـَٔادَمُ أَنۢبِئْهُم بِأَسْمَآئِهِمْ ۖ فَلَمَّآ أَنۢبَأَهُم بِأَسْمَآئِهِمْ قَالَ أَلَمْ أَقُل لَّكُمْ إِنِّىٓ أَعْلَمُ غَيْبَ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَأَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا كُنتُمْ تَكْتُمُونَ ﴿٣٣﴾

33. Ai tha: "O Adem! Tregoja atyre emrat e tyre." Kur ai ua tregoi emrat e tyre, (Allahu) tha: "A nuk ju kam thënë se Unë e di të fshehtën e qiejve dhe të Tokës, dhe e di atë që ju shfaqni dhe atë që e mbani fshehur?"[4]

---

[1] Njeriut të parë, i cili u quajt Adem për sepse u krijua nga dheu i marrë në vende të ndryshme nga sipërfaqja e tokës.

[2] Në fjalën tuaj se me vendosjen e njeriut në tokë, pasardhësit e tij do të bëjnë prishje dhe gjakderdhje, ndërsa sikur të na vendosësh ne atje, do të adhurojmë, madhërojmë, do të bindemi plotësisht dhe nuk do ta thyejmë Urdhrin Tënd.

[3] Engjëjt u tërhoqën menjëherë nga fjala që thanë duke madhëruar Allahun dhe duke e pastruar Atë nga të diturit e tyre diçka që të mos ja ketë mësuar Ai. Pastaj thanë se Allahu është i Vetmi, dija e të Cilit nuk është e përfituar dhe as e mësuar nga dikush tjetër, por dije absolute dhe gjithëpërfshirëse.

[4] Në lidhje me atë që engjëjt mbanin fshehur ka dy komentime: I pari: Është për qëllim ajo që fshihte Iblisi, i cili në atë kohë ishte në mesin e engjëjve. I dyti: Kur engjëjt mësuan se Allahu do të krijojë një krijesë të re, i thanë njëri-tjetrit në fshehtësi se Allahu nuk ka për të krijuar krijesë më të nderuar dhe me vend më të lartë tek Ai se sa ata. Komentimi i parë është përcjellë nga Ibën Abasi ndërsa i dyti nga El Hasen dhe Katade. Më i saktë është mendimi i parë për shkak se është i argumentuar dhe atë e përkrahin edhe ajetet në vijim.

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَٰٓئِكَةِ ٱسْجُدُوا۟ لِـَٔادَمَ فَسَجَدُوٓا۟ إِلَّآ إِبْلِيسَ أَبَىٰ وَٱسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿٣٤﴾

34. Dhe kur[1] u thamë engjëjve: "Bëni sexhde[2] për Ademin!", ata menjëherë ranë në sexhde me përjashtim të Iblisit[3], i cili refuzoi, bëri mendjemadhësi dhe ishte prej mohuesve.[4]

وَقُلْنَا يَٰٓـَٔادَمُ ٱسْكُنْ أَنتَ وَزَوْجُكَ ٱلْجَنَّةَ وَكُلَا مِنْهَا رَغَدًا حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَٰذِهِ ٱلشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٣٥﴾

35. Pastaj thamë: "O Adem! Ti dhe bashkëshortja jote banoni në Xhenet dhe hani prej tij sa të doni e ku të doni, por mos ju afroni kësaj peme[5], se përndryshe bëheni prej të padrejtëve.[6]

[1] Kujtoni gjithashtu që prej mirësive të Mia ndaj jush është se e nderova babanë tuaj duke urdhëruar engjëjt që të bëjnë sexhde para tij, në shenjë nderimi për të, dhe jo adhurimi.

[2] Sexhde quhet përkulja dhe vendosja e ballit dhe hundës në tokë.

[3] Iblis do të thotë: i pashpresë. Allahu e ka nxjerrë atë nga çdo e mirë dhe e ka bërë djall të mallkuar për shkak të gjynahut të tij. Ai është krijuar nga flaka e zjarrit dhe nuk është prej engjëjve por prej xhinëve.

[4] Prej mohuesve të mirësive të Allahut me kundërshtimin e urdhrit për t'ju përulur Ademit.

[5] Mos hani prej frutave të saj. Emri i asaj peme nuk është përmendur në ndonjë tekst Kuranor apo Hadith.

[6] Ndiqni rrugën e atyre që i kalojnë kufijtë e Mi, kundërshtojnë urdhrin Tim dhe bëjnë të lejuara ndalesat e Mia.

فَأَزَلَّهُمَا ٱلشَّيۡطَٰنُ عَنۡهَا فَأَخۡرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِۖ وَقُلۡنَا ٱهۡبِطُواْ بَعۡضُكُمۡ لِبَعۡضٍ عَدُوّٞۖ وَلَكُمۡ فِي ٱلۡأَرۡضِ مُسۡتَقَرّٞ وَمَتَٰعٌ إِلَىٰ حِينٖ ٣٦

36. Por shejtani i shtyu ata të dy që të gabonin në të[1] dhe i nxori[2] ata nga ajo ku ishin. Ne u thamë: "Zbritni! Ju jeni armiq të njëri-tjetrit. Në Tokë do të keni vendqëndrim dhe jetesë deri në një kohë të caktuar.[3]

فَتَلَقَّىٰٓ ءَادَمُ مِن رَّبِّهِۦ كَلِمَٰتٖ فَتَابَ عَلَيۡهِۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ ٣٧

37. Ademi pranoi disa fjalë nga Zoti i tij[4], e Ai e fali atë. Vërtet që vetëm Ai është Pranuesi i Madh i pendimit[5], Mëshirëploti.

-6-

[1] Në lidhje me pemën, duke i mashtruar që të hanin prej frutave të saj.

[2] U bë shkak që Allahu t'i nxjerrë ata nga e mira në të cilën ishin në xhenet.

[3] Do të jetoni dhe do të furnizoheni në të brez pas brezi deri në ditën e kiametit.

[4] Allahu i paraqiti Ademit disa fjalë dhe ai i pranoi ato i penduar, dhe Allahu ia pranoi atij pendimin dhe ia fali gabimin me shqiptimin dhe pranimin e atyre fjalëve. Kurani bën shenjë se fjalët e pranuara nga Ademi janë ato që thuhen në ajetin: "O Zoti ynë! Ne i bëmë padrejtësi vetvetes dhe nëse Ti nuk na fal dhe nuk na mëshiron, atëherë do të jemi prej të humburve." [El Araf, 23].

[5] I Cili e pranon pendimin e robërve të Tij mëkatarë të kthyer tek Ai për t'iu bindur dhe të penduar pas gjynahut të kryer, dhe i fal gjynahet e tyre duke mos i dënuar për to, si mirësi tjetër nga mëshira e Tij e madhe.

قُلْنَا ٱهْبِطُوا مِنْهَا جَمِيعًا ۖ فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُم مِّنِّى هُدًى فَمَن تَبِعَ هُدَاىَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٣٨﴾

38. Ne u thamë: "Zbritni që të gjithë[1] prej tij (Xhenetit), dhe sigurisht që do t'ju vijë udhëzim[2] prej Meje; dhe kushdo që e ndjek udhëzimin Tim, për ta nuk do të ketë as frikë, as nuk do të brengosen."[3]

وَٱلَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِـَٔايَـٰتِنَآ أُو۟لَـٰٓئِكَ أَصْحَـٰبُ ٱلنَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا خَـٰلِدُونَ ﴿٣٩﴾

39. Ndërsa ata, të cilët mohojnë dhe përgënjeshtrojnë shenjat[4] Tona, pikërisht ata janë banorët e Zjarrit, ku do të jenë përgjithmonë.[5]

---

[1] Ademi, Havaja dhe Iblisi.

[2] Sqarim për urdhrin Tim dhe bindjen ndaj Meje dhe udhëzim në rrugën dhe fenë Time. Kjo do t'ju vijë me anë të të dërguarve dhe Profetëve të Mi.

[3] Nuk do të kenë frikë nga tmerret e ditës së Kiametit dhe nga dënimi i Allahut, dhe nuk do të brengosen për atë që kanë lënë mbrapa në dynja pas vdekjes.

[4] Shenjat e Allahut janë argumentet dhe provat e Tij për Njëshmërinë dhe Hyjnizimin e Tij, si dhe shenjat dhe dëshmitë me të cilat kanë ardhur Profetët e Allahut për vërtetimin e Njëshmërisë së Allahut dhe vërtetësisë së asaj që ata kanë njoftuar nga Zoti i tyre.

[5] Është fjala për banorët e përhershëm të Zjarrit, pasi që do të ketë edhe njerëz të tjerë që do të hyjnë në Zjarr si dënim për gjynahet e tyre dhe më pas do të dalin prej tij dhe do të hyjnë në Xhenet. I Dërguari i Allahut ﷺ thotë: "Sa për banorët e Zjarrit, të cilët janë banorët e tij, ata as vdesin në të dhe as jetojnë, por janë disa njerëz (njësues të Allahut, besimtarë) të cilët i ka kapur Zjarri për shkak të gjynaheve të tyre dhe i vdes ata një të vdekur sa që kur bëhen prush, jepet lejë (nga Allahu) për ndërmjetësim. Pastaj sillen torbe-torbe (si plaçkat) dhe përhapen mbi lumenjtë e Xhenetit. Pastaj thuhet: "O banorë të Xhenetit! Derdhni ujë mbi ta!" Atëherë mbijnë si fara e bishtajoreve mbi sjelljet e lumit." [Muslimi, 458].

يَٰبَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ ٱذۡكُرُواْ نِعۡمَتِيَ ٱلَّتِيٓ أَنۡعَمۡتُ عَلَيۡكُمۡ وَأَوۡفُواْ بِعَهۡدِيٓ أُوفِ بِعَهۡدِكُمۡ وَإِيَّٰيَ فَٱرۡهَبُونِ ٤٠

40. O bijtë e Izraelit[1]! Kujtoni mirësinë Time ndaj jush dhe mbani besën që më keni dhënë, që edhe Unë të mbaj premtimin[2] që ju kam dhënë, dhe vetëm Mua më kini frikë!

وَءَامِنُواْ بِمَآ أَنزَلۡتُ مُصَدِّقٗا لِّمَا مَعَكُمۡ وَلَا تَكُونُوٓاْ أَوَّلَ كَافِرِۭ بِهِۦۖ وَلَا تَشۡتَرُواْ بِـَٔايَٰتِي ثَمَنٗا قَلِيلٗا وَإِيَّٰيَ فَٱتَّقُونِ ٤١

41. Besoni atë që kam zbritur (Kuranin), i cili është vërtetues i atij që keni ju[3], dhe mos u bëni mohuesit e parë të tij (Kuranit), as mos i shkëmbeni ajetet e Mia për një vlerë të pakët dhe vetëm Mua të ma kini frikën!

وَلَا تَلۡبِسُواْ ٱلۡحَقَّ بِٱلۡبَٰطِلِ وَتَكۡتُمُواْ ٱلۡحَقَّ وَأَنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ٤٢

42. Mos e ngatërroni të vërtetën me të pavërtetën dhe të fshihni të vërtetën duke qenë se e dini![4]

وَأَقِيمُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتُواْ ٱلزَّكَوٰةَ وَٱرۡكَعُواْ مَعَ ٱلرَّٰكِعِينَ ٤٣

43. Falni namazin, jepni zekatin dhe përuluni bashkë me ata që përulen![5]

---

[1] Bijtë e Profetit Jakub, birit të Is'hakut, birit të Ibrahimit. Jakubi u quajt Israil (Izrael) me kuptimin: Rob i Allahut dhe i zgjedhuri i Allahut nga mesi i krijesave të Tij.

[2] Premtimi i Allahut është se do t'i fusë në Xhenet, nëse ata e përmbushin besën e tyre.

[3] Nëse ju besoni Kuranin, keni besuar edhe Teuratin e Inxhilin, e në të kundërt: nëse e përgënjeshtroni Kuranin, keni përgënjeshtruar edhe Teuratin e Inxhilin që keni në duar, për shkak se ajo që thuhet në Kuran për profetësinë e Muhamedit dhe urdhëri për pasimin e tij, thuhet edhe në Teurat dhe Inxhil, kështu që kush e përgënjeshtron Kuranin, ka përgënjeshtruar edhe Teuratin e Inxhilin.

[4] Mos ia ngatërroni njerëzve çështjen e Muhamedit, o rabinë të ithtarëve të Librit, dhe mos e fshihni atë që gjeni në Librin tuaj në lidhje me të, duke qenë se ju e dini të vërtetën; e dini se Muhamedi është i Dërguari i Allahut për të gjithë njerëzimin dhe se Kurani është prej Allahut.

۞ أَتَأْمُرُونَ ٱلنَّاسَ بِٱلْبِرِّ وَتَنسَوْنَ أَنفُسَكُمْ وَأَنتُمْ تَتْلُونَ ٱلْكِتَـٰبَ ۚ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٤٤﴾

44. A i urdhëroni njerëzit për punë të mira ndërsa veten tuaj e harroni, ndërkohë që ju lexoni Librin (Teuratin)? A nuk logjikoni?

وَٱسْتَعِينُوا بِٱلصَّبْرِ وَٱلصَّلَوٰةِ ۚ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى ٱلْخَـٰشِعِينَ ﴿٤٥﴾

45. Kërkoni ndihmë me durimin[1] dhe namazin, megjithëse kjo është e madhe, por jo edhe për të përulurit,[2]

ٱلَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُم مُّلَـٰقُوا رَبِّهِمْ وَأَنَّهُمْ إِلَيْهِ رَٰجِعُونَ ﴿٤٦﴾

46. të cilët janë të bindur se do ta takojnë Zotin e tyre dhe se do të kthehen tek Ai.

يَـٰبَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ ٱذْكُرُوا نِعْمَتِىَ ٱلَّتِىٓ أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَنِّى فَضَّلْتُكُمْ عَلَى ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿٤٧﴾

47. O bijtë e Izraelit! Kujtoni mirësinë Time ndaj jush, kur ju favorizova ndaj të gjitha krijesave.[3]

---

[5] Zekati është pastrimi i pasurisë dhe kultivimi i saj me dhënien e një pjese të caktuar si lëmoshë për ata që u takon.

[1] Origjina e durimit është që t'ia ndalosh vetes epshet dhe dëshirat e saj.

[2] Besimtarët e vërtetë të cilët kanë frikë Allahun dhe dënimin e Tij.

[3] Të asaj kohe, kur u dërgonte Profetë, Libra dhe u dha pushtet.

وَٱتَّقُوا۟ يَوْمًا لَّا تَجْزِى نَفْسٌ عَن نَّفْسٍ شَيْـًٔا وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا شَفَـٰعَةٌ وَلَا يُؤْخَذُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٤٨﴾

48. Dhe kini frikë atë Ditë, kur askush nuk mund t'i shlyejë askujt asgjë,[1] as nuk pranohet ndërmjetësimi i ndokujt, as nuk merret shpërblesë nga askush dhe as nuk do të ndihmohen.[2]

-7-

[1] Askush nuk shlyen borxhin e dikujt tjetër as nuk i bën dobi me asgjë, as prindi fëmijës dhe as fëmija prindit, pasi që kthimi i të drejtave në ditën e gjykimit do të jetë prej veprave të mira e të këqia.

[2] Allahu i drejtohet hebrenjve me këtë ajet, të cilët thoshin: "Ne jemi bijtë e Allahut, të dashurit e Tij dhe bijtë e Profetëve të Tij, kështu që prindërit dhe të parët tanë kanë për të ndërmjetësuar tek Allahu për ne." Atëherë Allahu i njoftoi ata se në ditën e Gjykimit askush nuk i bën dobi askujt dhe as nuk ndërmjetëson për askënd, deri sa gjithsecili të marrë hakun e tij. Megjithëse shprehja e këtij ajeti është e përgjithshme, qëllimi i tij është i kufizuar për nga komentimi, për shkak se janë përcjellë hadithe nga i Dërguari i Allahut ﷺ, i cili ka thënë: "Ndërmjetësimi im do të jetë për vepruesit e gjynaheve të mëdha nga populli im." [Mishkatul Mesabih, 5598; Ebu Daudi 4739, Tirmidhiu 2435] Ai ﷺ gjithashtu ka thënë: "Çdo Profeti i është dhënë e drejta e një lutjeje, ndërsa unë e ruajta lutjen time për të ndërmjetësuar për popullin tim, dhe ai (ndërmjetësimi im), me Lejen e Allahut, do të përfshijë prej tyre të gjithë ata, të cilët vdesin dhe nuk i kanë bërë shok Allahut asgjë." [Muslimi, 490]. Ndërsa në ajet përfshihen ata që vdesin duke qenë mosbesimtarë dhe pa u penduar tek Allahu i Madhëruar. [Taberiu].

وَإِذْ نَجَّيْنَـٰكُم مِّنْ ءَالِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوٓءَ ٱلْعَذَابِ يُذَبِّحُونَ أَبْنَآءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَآءَكُمْ ۚ وَفِى ذَٰلِكُم بَلَآءٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿٤٩﴾

49. (Kujtoni) Kur[1] ju shpëtuam nga njerëzit e Faraonit, të cilët ju shkaktonin juve vuajtjet më fyese: ju thernin bijtë tuaj ndërsa gratë tuaja i linin gjallë.[2] Padyshim që këtu kishte sprovë (mirësi) të madhe për ju nga Zoti juaj.

وَإِذْ فَرَقْنَا بِكُمُ ٱلْبَحْرَ فَأَنجَيْنَـٰكُمْ وَأَغْرَقْنَآ ءَالَ فِرْعَوْنَ وَأَنتُمْ تَنظُرُونَ ﴿٥٠﴾

50. Dhe kur e ndamë detin[3] për ju dhe ju shpëtuam, ndërsa njerëzit e Faraonit i mbytëm dhe ju shihnit,[4]

وَإِذْ وَٰعَدْنَا مُوسَىٰٓ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ثُمَّ ٱتَّخَذْتُمُ ٱلْعِجْلَ مِنۢ بَعْدِهِۦ وَأَنتُمْ ظَـٰلِمُونَ ﴿٥١﴾

51. Dhe kur i caktuam takim Musait[5] për dyzet net, ndërsa ju morët viçin (për zot) pas tij[6] dhe ishit të padrejtë.[7]

ثُمَّ عَفَوْنَا عَنكُم مِّنۢ بَعْدِ ذَٰلِكَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٥٢﴾

52. Por edhe pas kësaj, Ne jua falëm juve, në mënyrë që të falënderoni.

وَإِذْ ءَاتَيْنَا مُوسَى ٱلْكِتَـٰبَ وَٱلْفُرْقَانَ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿٥٣﴾

53. Dhe (kujtoni) kur Ne i dhamë Musait Librin (Teuratin) dhe Furkanin,[8] me qëllim që të udhëzoheni.[9]

---

[1] Kujtoni, o bijtë e Izraelit, edhe mirësinë Time ndaj jush, kur …

[2] I thernin të posalindurit meshkuj dhe i linin gjallë ato që ishin femra, nga frika se prej bijve të Israilit do të dilte dikush që do ia merrte pushtetin faraonit.

[3] Duke hapur 12 rrugë në det për të kaluar 12 fiset e bijve të Izraelit.

[4] Mrekullinë që u ndodhi atyre me ndarjen e detit në rrugë për t'i shpëtuar faraonit dhe mbylljen e atyre rrugëve që u hapën për të mbytur faraonin dhe njerëzit e tij.

[5] Që të shkonte në malin e Turit të fliste me Allahun dhe t'i shpallej Teurati.

[6] Pas ikjes së Musës në malin e Turit.

[7] Me vendosjen e adhurimit jo në vendin e vet, pasi që adhurimi i përket vetëm Allahut, ndërsa ju adhuruat viçin.

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِۦ يَٰقَوْمِ إِنَّكُمْ ظَلَمْتُمْ أَنفُسَكُم بِٱتِّخَاذِكُمُ ٱلْعِجْلَ فَتُوبُوٓا۟ إِلَىٰ بَارِئِكُمْ فَٱقْتُلُوٓا۟ أَنفُسَكُمْ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ عِندَ بَارِئِكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ ۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ ﴿٥٤﴾

54. Dhe kur Musai i tha popullit të vet: "O populli im! Vërtet që ju i bëtë padrejtësi vetvetes me marrjen e viçit (për zot), ndaj kthehuni tek Krijuesi juaj me pendim dhe vritni vetët tuaja[1], kjo është më e mirë për ju tek Krijuesi juaj. Ai jua pranoi pendimin juve. Vërtet që vetëm Ai është Pranuesi i Madh i pendimit, Mëshirëploti.

وَإِذْ قُلْتُمْ يَٰمُوسَىٰ لَن نُّؤْمِنَ لَكَ حَتَّىٰ نَرَى ٱللَّهَ جَهْرَةً فَأَخَذَتْكُمُ ٱلصَّٰعِقَةُ وَأَنتُمْ تَنظُرُونَ ﴿٥٥﴾

55. Dhe (kujtoni) kur ju thatë: "O Musa! Ne nuk do të besojmë ty deri sa ta shohim Allahun hapur[2]!" Atëherë ju kapi e befasishmja dhe ju e shihnit (atë).[3]

---

[8] Dalluesin e të vërtetës nga e pavërteta. Kjo është cilësi e Teuratit dhe e të gjithë librave të zbritur nga Allahu.

[9] Me të, d.m.th. me Teuratin, i cili ishte dallues mes të vërtetës dhe të pavërtetës.

[1] Duke vrarë njëri-tjetrin, dhe transmetohet se në këtë ngjarje janë vrarë 70 mijë prej tyre, sa që thuajse u shuan të gjithë. Me këtë vepër iu pranua pendimi dhe u falën të gjithë, të vrarët dhe ata që mbetën gjallë.

[2] Me sytë tanë dhe pa perde. Këtu, Allahu u kujton atyre (çifutëve) kundërshtimin e të parëve të tyre dhe mos qëndrimin drejt të tyre megjithë provat dhe argumentet që Allahu u sillte atyre. Me këtë ajet Allahu u bën të ditur çifutëve prej bijve të Israilit, të cilët ndodheshin në Medine në kohën e Profetit (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!), se me përgënjeshtrimin dhe mohimin e tyre, ata nuk do të jenë më tepër se paraardhësit e tyre, të cilët dilnin nga feja vazhdimisht.

[3] Dëgjuan zë të fortë, ose u ra tërmet apo zjarr dhe vdiqën të gjithë. Taberiu transmeton se këta që vdiqën ishin 70 burra të zgjedhur nga Musai (alejhi selam) për të shkuar në malin e Turit dhe të kërkonin falje për veprën e popullit të tyre. Këta i kërkuan Musait që të dëgjonin Fjalët e Zotit të tyre kur i fliste Musait dhe ai e bëri këtë, dhe ata e dëgjuan. Pastaj i kërkuan që ta shihnin Zotin me sytë e tyre… Pas vdekjes së tyre, Musai iu lut Allahut që t'i ringjallë ata…

ثُمَّ بَعَثْنَـٰكُم مِّنۢ بَعْدِ مَوْتِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٥٦﴾

56. Më pas ju ringjallëm pas vdekjes tuaj, me qëllim që të falënderoni.[1]

وَظَلَّلْنَا عَلَيْكُمُ ٱلْغَمَامَ وَأَنزَلْنَا عَلَيْكُمُ ٱلْمَنَّ وَٱلسَّلْوَىٰ ۖ كُلُوا مِن طَيِّبَـٰتِ مَا رَزَقْنَـٰكُمْ ۖ وَمَا ظَلَمُونَا وَلَـٰكِن كَانُوٓا أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٥٧﴾

57. Dhe retë i bëmë hije për ju, ju zbritëm lëng pemësh dhe thëllëza. Hani nga të mirat që ju kemi furnizuar. Dhe ata nuk na bënë dëm Neve, por i bënin dëm vetvetes.[2]

-8-

[1] Pastaj Ne ju ringjallëm pasi ju kishte goditur vdekja nga rrufeja, në mënyrë që të falënderonit për mirësinë e Allahut ndaj jush. Kjo vdekje ishte një ndëshkim për ta, por pastaj Allahu i ringjalli për t'u plotësuar afatet e jetës që Ai u kishte caktuar.

[2] Kujtoni mirë mirësinë Tonë ndaj jush, kur ishit të humbur dhe endeshit nëpër tokë pa strehë: Ne ju mbuluam me re për t'ju mbrojtur nga nxehtësia e diellit, dhe ju zbritëm "el-mennin" — një ushqim të ngjashëm me rrëshirë, me shije si mjalti — dhe "es-seluan" — një zog të ngjashëm me thëllëzën. Dhe ju thamë: "Hani nga ushqimet e mira me të cilat ju kemi furnizuar dhe mos kundërshtoni fenë tuaj." Por ju nuk iu bindët dhe e shkelët urdhrin. Dhe nuk na bëtë Ne padrejtësi me mosmirënjohjen tuaj ndaj mirësive, por ju i bëtë padrejtësi vetes, sepse pasojat e padrejtësisë kthehen mbi vetë ju.

وَإِذْ قُلْنَا ٱدْخُلُوا هَٰذِهِ ٱلْقَرْيَةَ فَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ رَغَدًا وَٱدْخُلُوا ٱلْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا حِطَّةٌ نَّغْفِرْ لَكُمْ خَطَٰيَٰكُمْ ۚ وَسَنَزِيدُ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿٥٨﴾

58. Dhe (kujtoni) kur ju thamë: "Hyni në këtë qytet (Jeruzalem) dhe hani prej tij ku të doni e sa të doni, por tek porta (e tij) hyni të përkulur[1] dhe thoni: "Falje!"[2] - e Ne do t'jua falim gjynahet, dhe punëmirëve do t'ua shtojmë shpërblimin!"[3]

فَبَدَّلَ ٱلَّذِينَ ظَلَمُوا قَوْلًا غَيْرَ ٱلَّذِى قِيلَ لَهُمْ فَأَنزَلْنَا عَلَى ٱلَّذِينَ ظَلَمُوا رِجْزًا مِّنَ ٱلسَّمَآءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٥٩﴾

59. Por, ata të cilët bënë padrejtësi, e ndërruan atë me një fjalë tjetër nga ajo që u ishte thënë.[4] Atëherë, Ne zbritëm ndëshkim nga qielli mbi ata të cilët vepruan padrejtësi, për shkak se ishin të pabindur.[5]

[1] Në sexhde apo në ruku.

[2] Hyrja jonë të përkulur në këtë portë është falje për gjynahet tona, apo: me qëllim që të na falen gjynahet.

[3] Kush ka qenë punëmirë, do t'i shtohet shpërblimi tek Allahu dhe kush ka qenë gabimtar, do t'i falen gabimet. [Taberiu nga Ibën Abasi].

[4] Thanë fjalë tjetër nga ajo që u urdhëruan të thonin. Ebu Hurejra transmeton se i Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) ka thënë: "Bijve të Israilit iu tha: "tek porta (e Jerusalemit) hyni të përkulur dhe thoni: "Falje!", ndërsa ata e ndryshuan fjalën dhe hynë duke u zvarritur me të ndenjurat e tyre dhe thanë: "farë në elb", -apo: "farë në qime." [Buhariu 3403, 4641 dhe Muslimi 7439]. Në një transmetim tjetër thuhet se: "ata filluan të hyjnë me prapanicat e tyre nga një derë e vogël (me qëllim që të përuleshin të detyruar nga dera dhe jo nga urdhri) dhe thonin: "Grurë", duke u tallur." [Taberiu nga Ibën Abasi].

[5] Ndaj Allahut dhe të dërguarit të Tij, Musait (alejhis selam).

۞ وَإِذِ ٱسْتَسْقَىٰ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِۦ فَقُلْنَا ٱضْرِب بِّعَصَاكَ ٱلْحَجَرَ ۖ فَٱنفَجَرَتْ مِنْهُ ٱثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا ۖ قَدْ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٍ مَّشْرَبَهُمْ ۖ كُلُوا۟ وَٱشْرَبُوا۟ مِن رِّزْقِ ٱللَّهِ وَلَا تَعْثَوْا۟ فِى ٱلْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٦٠﴾

60. Dhe (kujtoni) kur Musai kërkoi ujë për popullin e tij[1] dhe Ne i thamë: "Godite gurin[2] me shkopin tënd" - nga ai shpërthyen dymbëdhjetë burime, dhe secili grup[3] e dinte vendin e tij të pirjes.[4] Hani e pini nga furnizimi i Allahut dhe mos shkatërroni në Tokë e të jeni prishës!

[1] Në kohën kur ishin në shkretëtirë, Musai i kërkoi Allahut që të zbriste ujë për popullin e tij.

[2] Një gur apo shkëmb nga mali i Turit, të cilin ata e mbartnin me vete.

[3] Bijtë e Israilit apo të Jakubit ishin dymbëdhjetë vëllezër ku secili prej tyre kishte familjen dhe pasardhësit e tij, duke formuar kështu dymbëdhjetë grupe njerëzish.

[4] Secili grup kishte burimin e tij të posaçëm në këtë gur dhe nuk i lejohej të pinte në burimin e grupit tjetër, ndërsa në burime të tjera, në kodra e fusha, ata mund të pinin lirisht së bashku.

وَإِذْ قُلْتُمْ يَـٰمُوسَىٰ لَن نَّصْبِرَ عَلَىٰ طَعَامٍ وَٰحِدٍ فَٱدْعُ لَنَا رَبَّكَ يُخْرِجْ لَنَا مِمَّا
تُنۢبِتُ ٱلْأَرْضُ مِنۢ بَقْلِهَا وَقِثَّآئِهَا وَفُومِهَا وَعَدَسِهَا وَبَصَلِهَا ۖ قَالَ أَتَسْتَبْدِلُونَ
ٱلَّذِى هُوَ أَدْنَىٰ بِٱلَّذِى هُوَ خَيْرٌ ۚ ٱهْبِطُوا۟ مِصْرًا فَإِنَّ لَكُم مَّا سَأَلْتُمْ ۗ وَضُرِبَتْ
عَلَيْهِمُ ٱلذِّلَّةُ وَٱلْمَسْكَنَةُ وَبَآءُو بِغَضَبٍ مِّنَ ٱللَّهِ ۗ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا۟ يَكْفُرُونَ
بِـَٔايَـٰتِ ٱللَّهِ وَيَقْتُلُونَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ بِغَيْرِ ٱلْحَقِّ ۗ ذَٰلِكَ بِمَا عَصَوا۟ وَّكَانُوا۟ يَعْتَدُونَ ﴿٦١﴾

61. Dhe (kujtoni) kur ju thatë: “O Musa! Nuk do të durojmë vetëm një lloj ushqimi, ndaj lute Zotin tënd që të na nxjerrë nga ato që mbin Toka prej bimëve të saj, trangujve, grurit, thjerrëzave dhe qepëve.” Ai (Musai) tha: “A kërkoni të ndërroni me më të ulët atë që është më e mirë? Atëherë zbritni në ndonjë qytet dhe keni për të gjetur atë që kërkoni.” Dhe kështu, mbi ta u bë i detyrueshëm poshtërimi dhe skamja, dhe u kthyen duke marrë mbi vete zemërim nga Allahu. Kjo, ngaqë ata i mohonin vazhdimisht shenjat e Allahut dhe i vritnin Profetët pa të drejtë, dhe kjo, ngaqë kundërshtonin dhe vazhdonin t’i tejkalonin kufijtë.

-9-

إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَٱلَّذِينَ هَادُوا۟ وَٱلنَّصَـٰرَىٰ وَٱلصَّـٰبِـِٔينَ مَنْ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْـَٔاخِرِ وَعَمِلَ صَـٰلِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٢﴾

62. Vërtet, ata të cilët kanë besuar[1]; ata të cilët kanë qenë hebrenj[2], të krishterë[3] apo sabiunë[4], kushdo prej tyre që e ka pas besuar Allahun dhe Ditën e fundit, dhe ka vepruar vepra të mira[5], ata e kanë shpërblimin te Zoti i tyre, për ta nuk do të ketë frikë dhe as nuk kanë për t'u pikëlluar.

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَـٰقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ ٱلطُّورَ خُذُوا۟ مَآ ءَاتَيْنَـٰكُم بِقُوَّةٍ وَٱذْكُرُوا۟ مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٦٣﴾

63. Dhe (kujtoni) kur patëm marrë besën tuaj[6] dhe mbi ju ngritëm malin Tur[7]: "Merreni me seriozitet atë që iu dhamë[8] dhe përmendni ato që gjenden në të[9], në mënyrë që të ruheni."[10]

---

[1] Kanë besuar Allahun dhe të dërguarin e Allahut, Muhamedin (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) dhe atë me të cilën ai ka ardhur nga Allahu, Kuranin.

[2] Besimi i hebrenjve ka qenë duke besuar në Musain (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) dhe në ndjekjen e rrugës së tij, deri sa erdhi Isa (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!). Kur erdhi Isai, kushdo që kapej për Teuratin dhe rrugën e Musait, por nuk e ndiqte Isain, ai ishte i humbur.

[3] Besimi i të krishterëve ka qenë duke besuar në Isain (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) dhe në ndjekjen e rrugës së tij, deri sa erdhi Muhamedi (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!). Kur erdhi Muhamedi, kushdo që kapej për Inxhilin dhe rrugën e Isait, por nuk e ndiqte Muhamedin, ai ishte i humbur.

[4] Popull pa ndonjë fe, as çifutë dhe as të krishterë. Thuhet se adhuronin engjëjt.

[5] Ata hebrenj, të krishterë e sabiunë, të cilët e kanë arritur Muhamedin (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!), nuk përfshihen në këtë ajet vetëm në rast se e besojnë Muhamedin dhe atë me të cilën ai është dërguar nga Allahu, besojnë botën tjetër dhe veprojnë vepra të mira, pastaj nuk ndryshojnë nga kjo dhe nuk ndërrojnë rrugë deri sa vdesin, këta do ta kenë shpërblimin te Zoti i tyre, siç përmendet në ajet.

[6] Besa e marrë nga bijtë e Israilit do të përmendet më pas në ajetet 83-85, të kësaj sureje.

[7] Malin e Turit. Ata ishin në rrëzën e malit dhe ai iu ngrit atyre mbi kokë, si kërcënim.

ثُمَّ تَوَلَّيْتُم مِّنۢ بَعْدِ ذَٰلِكَ ۖ فَلَوْلَا فَضْلُ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُۥ لَكُنتُم مِّنَ ٱلْخَٰسِرِينَ ﴿٦٤﴾

64. Pas kësaj, ju kthyet shpinën[1] dhe sikur të mos ishte mirësia[2] e Allahut mbi ju dhe mëshira e Tij, padyshim që do të ishit prej të humburve.

وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ ٱلَّذِينَ ٱعْتَدَوْا مِنكُمْ فِى ٱلسَّبْتِ فَقُلْنَا لَهُمْ كُونُوا۟ قِرَدَةً خَٰسِـِٔينَ ﴿٦٥﴾

65. Ju tashmë i njihni ata nga mesi juaj, të cilët e tejkaluan kufirin në ditën e Shtunë[3] dhe Ne u thamë: "Bëhuni majmunë të përbuzur!"

فَجَعَلْنَٰهَا نَكَٰلًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهَا وَمَا خَلْفَهَا وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٦٦﴾

66. Ne e bëmë këtë[4] si ndëshkim për të mëparshmet[5] dhe për të mëvonshmet[6], si dhe këshillë për të devotshmit.

---

[8] Veproni me përpjekje dhe pa neglizhim sipas asaj që thuhet në Teurat prej urdhrave dhe ndalesave të Allahut.

[9] Prej premtimit dhe kërcënimit të ashpër.

[10] T'i ruheni dhe të keni frikë dënimin Tim, duke u kthyer nga kundërshtimi në bindje.

[1] E latë të vepruarit sipas asaj për të cilën morëm besën tuaj, se do të punonit me përpjekje dhe seriozitet.

[2] Sikur Allahu të mos ua pranonte pendimin pas shkeljes së besës nga ana juaj…

[3] Ata ishin ndaluar që të peshkonin në ditën e shtunë, ndërsa një grup prej tyre i hodhën rrjetat që ditën e xhuma dhe i mblodhën në ditën e djelë, gjë e cila tregon për shtrembërimin dhe arrogancën e tyre, duke menduar se do të talleshin me Allahun dhe do t'ja hidhnin Atij! Ndaj kujdes, o bijë të Israilit, që të mos bëni ashtu si bënë ata, dhe t'ju ndodhë ashtu si u ndodhi atyre!

[4] Dënimin dhe shndërrimin e tyre në majmunë, apo historinë e tyre…

[5] Gjynahet dhe veprat e këqia të atyre njerëzve.

[6] Këtë dënim do të kenë edhe ata të cilët veprojnë si vepra e tyre pas tyre.

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِۦٓ إِنَّ ٱللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَن تَذْبَحُوا۟ بَقَرَةً ۖ قَالُوٓا۟ أَتَتَّخِذُنَا هُزُوًا ۖ
قَالَ أَعُوذُ بِٱللَّهِ أَنْ أَكُونَ مِنَ ٱلْجَٰهِلِينَ ﴿٦٧﴾

67. Dhe kur Musai i tha popullit të vet: "Allahu ju urdhëron të therni një lopë"[1], ata thanë: "A tallesh me ne?" Ai tha: "Allahu më ruajt nga të qënët prej injorantëve[2]!"

قَالُوا۟ ٱدْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّن لَّنَا مَا هِىَ ۚ قَالَ إِنَّهُۥ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَّا فَارِضٌ وَلَا
بِكْرٌ عَوَانٌۢ بَيْنَ ذَٰلِكَ ۖ فَٱفْعَلُوا۟ مَا تُؤْمَرُونَ ﴿٦٨﴾

68. Ata thanë[3]: "Kërkoi Zotit tënd të na sqarojë se cila është ajo?" Ai tha: "Ai (Allahu) thotë se ajo është një lopë jo shumë e vjetër dhe as mështjerrë, por e mesme. Zbatoni pra atë që ju urdhërohet!"[4]

قَالُوا۟ ٱدْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّن لَّنَا مَا لَوْنُهَا ۚ قَالَ إِنَّهُۥ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ صَفْرَآءُ فَاقِعٌ
لَّوْنُهَا تَسُرُّ ٱلنَّٰظِرِينَ ﴿٦٩﴾

69. Ata thanë: "Kërkoi Zotit tënd të na sqarojë se çfarë ngjyre ka ajo?" Ai tha: "Ai thotë se ajo është një lopë e verdhë me ngjyrë të ndezur, e cila i kënaq shikuesit."[5]

-10-

[1] Shkaku që Musai u tha atyre këtë fjalë ishte se ata shkuan për gjykim tek ai për çështjen e një të vrari të cilit nuk i dihej vrasësi.

[2] Mendjelehtët të cilët i atribuojnë Allahut gënjeshtër dhe të pavërtetë.

[3] Pasi u bindën se Musai e kishte seriozisht atë që tha dhe se ajo ishte urdhër nga Zoti, ata thanë…

[4] Në mënyrë që duke ju bindur Allahut, të arrini te njohja e vrasësit që kërkoni.

[5] Për të mos u mjaftuar me urdhrin e parë që të therrnin një lopë prej lopëve, nga natyra e tyre e keqe, nga morali i tyre i ulët, nga mendimi i tyre i cekët dhe nga kokëfortësia e tyre ndaj të dërguarit të Allahut, Musait (alejhi selam), ata kërkuan t'u përshkruhej lopa edhe më hollësisht. Atëherë Allahu i ndëshkoi ata duke e kufizuar urdhrin në therjen e një lope të veçantë, të cilën e gjetën me vështirësi dhe u kushtoi shumë.

قَالُوا ٱدْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّن لَّنَا مَا هِيَ إِنَّ ٱلْبَقَرَ تَشَـٰبَهَ عَلَيْنَا وَإِنَّآ إِن شَآءَ ٱللَّهُ لَمُهْتَدُونَ ﴿٧٠﴾

70. Ata thanë: "Kërkoi Zotit tënd të na sqarojë se cila është ajo, sepse të gjitha lopët po na duken njësoj, dhe ne, në dashtë Allahu, do të udhëzohemi."[1]

قَالَ إِنَّهُۥ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَّا ذَلُولٌ تُثِيرُ ٱلْأَرْضَ وَلَا تَسْقِى ٱلْحَرْثَ مُسَلَّمَةٌ لَّا شِيَةَ فِيهَا ۚ قَالُوا ٱلْـَٰٔنَ جِئْتَ بِٱلْحَقِّ ۚ فَذَبَحُوهَا وَمَا كَادُوا يَفْعَلُونَ ﴿٧١﴾

71. Ai tha: "Ai thotë se ajo është një lopë e pashtruar me lërimin e tokës dhe as me ujitjen e të mbjellave, por pa të meta dhe pa lara." Ata thanë: "Tani na e solle të vërtetën[2]." Dhe e therën atë, megjithëse për pak e lanë pa bërë.[3]

وَإِذْ قَتَلْتُمْ نَفْسًا فَٱدَّٰرَْٔتُمْ فِيهَا ۖ وَٱللَّهُ مُخْرِجٌ مَّا كُنتُمْ تَكْتُمُونَ ﴿٧٢﴾

72. Dhe (kujtoni) kur vratë një njeri dhe u grindët me njëri-tjetrin për të, sigurisht që Allahu do e nxirrte (zbulonte) atë që ju mbanit fshehtë.

[1] Pyetën për herë të tretë, kështu që kufizimi dhe vështirësia ju shtua edhe më shumë për shkak të pyetjeve të tyre të pavend. Ndaj Profeti ynë, Muhamedi (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) ka thënë: "Mos më pyesni për atë që ua kam lënë në heshtje, sepse ata që kanë qenë para jush nuk janë shkatërruar veçse nga pyetjet e tyre të shumta dhe kundërshtimi i Profetëve të tyre. Kur ju urdhëroj për diçka, kryeni prej saj sa të mundni, dhe kur ju ndaloj nga diçka, lëreni atë." [Muslimi 3244, Nesai 2618].

[2] Tani na e sqarove mirë dhe saktë dhe ne e mësuam se cilën lopë duhet të therim.

[3] E therën lopën e përshkruar nga Allahu, dhe për pak e lanë pa therur për shkak të çmimit të lartë të saj dhe për shkak të zbulimit të turpit të tyre me zbulimin e vrasësit.

فَقُلْنَا ٱضْرِبُوهُ بِبَعْضِهَا ۚ كَذَٰلِكَ يُحْىِ ٱللَّهُ ٱلْمَوْتَىٰ وَيُرِيكُمْ ءَايَٰتِهِۦ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٧٣﴾

73. Atëherë u thamë: "Goditeni atë (të vdekurin) me një pjesë të saj!" Kështu i ngjall Allahu të vdekurit dhe ju tregon juve shenjat e Tij, në mënyrë që të kuptoni.[1]

ثُمَّ قَسَتْ قُلُوبُكُم مِّنۢ بَعْدِ ذَٰلِكَ فَهِىَ كَٱلْحِجَارَةِ أَوْ أَشَدُّ قَسْوَةً ۚ وَإِنَّ مِنَ ٱلْحِجَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ مِنْهُ ٱلْأَنْهَٰرُ ۚ وَإِنَّ مِنْهَا لَمَا يَشَّقَّقُ فَيَخْرُجُ مِنْهُ ٱلْمَآءُ ۚ وَإِنَّ مِنْهَا لَمَا يَهْبِطُ مِنْ خَشْيَةِ ٱللَّهِ ۗ وَمَا ٱللَّهُ بِغَٰفِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٧٤﴾

74. Por pas kësaj, zemrat tuaja[2] u ngurtësuan dhe u bënë si gurët apo edhe më të forta, pasi që ka prej gurëve nga të cilët burojnë lumenjtë. Ka prej tyre edhe që çahen e prej tyre del ujë, edhe të tjerë që rrokullisen poshtë nga frika prej Allahut. E Allahu nuk është i pavëmendshëm ndaj asaj që ju punoni.

۞ أَفَتَطْمَعُونَ أَن يُؤْمِنُوا لَكُمْ وَقَدْ كَانَ فَرِيقٌ مِّنْهُمْ يَسْمَعُونَ كَلَٰمَ ٱللَّهِ ثُمَّ يُحَرِّفُونَهُۥ مِنۢ بَعْدِ مَا عَقَلُوهُ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾

75. A shpresoni[3] që t'iu besojnë[4] juve, ndërkohë që një grup prej tyre e dëgjonin Fjalën e Allahut[5] pastaj e ndryshonin[6] atë pasi e kishin kuptuar[7], duke qenë se e dinin mirë?[8]

---

[1] Kështu i ngjall Allahut të vdekurit, o mohues dhe përgënjeshtrues të Muhamedit dhe asaj me të cilën ai ka ardhur, që të kuptoni se Muhamedi ka të drejtë dhe thotë të vërtetën, kështu që ta besoni dhe ta pasoni atë.

[2] U drejtohet bijve të Israilit, bijve të vëllait të të vrarit, pasi u ngjalli të vdekurin dhe u zbuloi atë që mbanin fshehur.

[3] O besimtarë që keni besuar Muhamedin dhe atë me të cilën ai ka ardhur nga Zoti i tij.

[4] Çifutët prej bijve të Israilit.

[5] Teuratin. E dëgjonin nga Musai alejhi selam.

[6] Ndryshonin kuptimin dhe interpretimin e tij duke i dhënë kuptim tjetër nga ai që kishte për synim.

وَإِذَا لَقُوا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا قَالُوٓا ءَامَنَّا وَإِذَا خَلَا بَعۡضُهُمۡ إِلَىٰ بَعۡضٖ قَالُوٓا أَتُحَدِّثُونَهُم بِمَا فَتَحَ ٱللَّهُ عَلَيۡكُمۡ لِيُحَآجُّوكُم بِهِۦ عِندَ رَبِّكُمۡۚ أَفَلَا تَعۡقِلُونَ ٧٦

76. Dhe, kur takonin ata të cilët kishin besuar, thonin: "Ne besojmë[1]", ndërsa kur veçoheshin tek njëri-tjetri, thonin: "A u tregoni atyre për atë që Allahu ju ka shpallur juve[2], që pastaj ta përdorin si argument kundër jush tek Zoti juaj? A nuk kuptoni?"

-11-

[7] Domethënien, interpretimin dhe qëllimin e tij.

[8] Se ishin duke mashtruar në ndryshimin që i bënin Teuratit.

[1] Ashtu si edhe ju; besojmë Muhamedin dhe atë me të cilën ai ka ardhur nga Zoti i tij. Gjithnjë vazhdon të bëhet fjalë për çifutët prej bijve të Israilit, të cilët gjendeshin në Medine në kohën e Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), por këtu janë për qëllim hipokritët prej tyre.

[2] Në Teurat për profetësinë dhe cilësitë e Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!). Paria çifute kritikonte ata çifutë të cilët u tregonin besimtarëve se çfarë shkruhej në Teurat për dërgimin e Profetit të fundit, Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), duke zbuluar kështu atë që fshihte paria e tyre fetare.

أَوَلَا يَعْلَمُونَ أَنَّ ٱللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧٧﴾

77. Por, a nuk e dinë ata se Allahu di çfarë ata fshehin dhe çfarë publikojnë?[1]

وَمِنْهُمْ أُمِّيُّونَ لَا يَعْلَمُونَ ٱلْكِتَـٰبَ إِلَّآ أَمَانِيَّ وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ ﴿٧٨﴾

78. Madje, ka prej tyre që janë analfabetë dhe nuk e njohin Librin[2], por trillojnë disa shpifje dhe flasin vetëm nga hamendja.

فَوَيْلٌ لِّلَّذِينَ يَكْتُبُونَ ٱلْكِتَـٰبَ بِأَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هَـٰذَا مِنْ عِندِ ٱللَّهِ لِيَشْتَرُوا بِهِۦ ثَمَنًا قَلِيلًا ۖ فَوَيْلٌ لَّهُم مِّمَّا كَتَبَتْ أَيْدِيهِمْ وَوَيْلٌ لَّهُم مِّمَّا يَكْسِبُونَ ﴿٧٩﴾

79. Mjerë[3] ata, të cilët e shkruajnë librin me duart e tyre[4], pastaj thonë: "Ky është prej Allahut", me qëllim që të fitojnë me të diçka të pakët! Mjerë ata, për shkak të asaj që shkruajtën duart e tyre dhe mjerë ata, për shkak të asaj që fitojnë!

[1] Po a nuk e dinë ata se Allahu di çfarë ata fshehin prej mohimit dhe përgënjeshtrimit të Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), kur veçoheshin me njëri-tjetrin; dhe çfarë publikojnë kur takojnë pasuesit e Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), dhe u thonë: "Ne besojmë".

[2] Nuk dinë çfarë thuhet në Teurat.

[3] Dënim me pirje të qelbit të mbetur nga djegia e banorëve të xhehenemit, i cili do të jetë për çifutët të cilët e shkruajnë të pavërtetën me duart e tyre pastaj thonë se ajo është prej Allahut.

[4] Janë për qëllim ata çifutë prej bijve të Israilit, të cilët e ndryshuan Teuratin dhe shkruajtën një libër sipas interpretimeve dhe komenteve të tyre, ndryshe nga ai që Allahu i kishte shpallur të dërguarit të Tij, Musait (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), pastaj ua shisnin disa njerëzve të cilët nuk kishin njohuri rreth tij dhe as se çfarë thuhej në Teurat.

وَقَالُوا لَن تَمَسَّنَا ٱلنَّارُ إِلَّآ أَيَّامًا مَّعْدُودَةً ۚ قُلْ أَتَّخَذْتُمْ عِندَ ٱللَّهِ عَهْدًا فَلَن يُخْلِفَ ٱللَّهُ عَهْدَهُۥٓ ۖ أَمْ تَقُولُونَ عَلَى ٱللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨٠﴾

80. Dhe thanë: "Nuk ka për të na prekur Zjarri veçse për disa ditë të numëruara[1]." Thuaju (o Muhamed): "A mos vallë, keni marrë nga Allahu ndonjë premtim, e Allahu nuk e thyen premtimin e Tij, apo jeni duke thënë për Allahun diçka që nuk e dini?"

بَلَىٰ مَن كَسَبَ سَيِّئَةً وَأَحَٰطَتْ بِهِۦ خَطِيٓـَٔتُهُۥ فَأُو۟لَٰٓئِكَ أَصْحَٰبُ ٱلنَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا خَٰلِدُونَ ﴿٨١﴾

81. Përkundrazi, kushdo që fiton të keqe[2] dhe rrethohet nga gabimet e veta[3], ata janë banorët e Zjarrit, ku do të qëndrojnë përgjithmonë.

وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ أُو۟لَٰٓئِكَ أَصْحَٰبُ ٱلْجَنَّةِ ۖ هُمْ فِيهَا خَٰلِدُونَ ﴿٨٢﴾

82. Ndërsa ata, të cilët besojnë[4] dhe bëjnë vepra të mira, ata janë banorët e Xhenetit, ku do të qëndrojnë përgjithmonë.

---

[1] Ata pretendonin se do të qëndrojnë në xhehenem vetëm dyzet net apo ditë, periudhën gjatë së cilës adhuruan viçin, por Allahu i përgënjeshtroi ata dhe ata kanë për të qëndruar përgjithmonë në xhehenem.

[2] Vepron keq dhe si rezultat fiton shpërblim të keq. E keqja që është për qëllim këtu është: "idhujtaria" dhe "mohimi", pasi që idhujtarët dhe mohuesit janë banorët e zjarrit të cilët do të qëndrojnë përgjithmonë në të. Por do të ketë edhe prej besimtarëve mëkatarë të cilët do të dënohen për gjynahet e tyre, por më pas do të dalin nga zjarri dhe do të hyjnë në xhenet, ku do të qëndrojnë përgjithmonë.

[3] I grumbullohen gabimet dhe gjynahet dhe vdes pa u penduar dhe pa u kthyer prej tyre. Kuptimi i ajetit është kështu: Kushdo që vepron si vepra juaj (e çifutëve) dhe mohon ashtu si ju, deri sa mohimi t'i rrethojë të gjitha të mirat e tij, ata janë banorët e zjarrit, ku do të qëndrojnë përgjithmonë.

[4] Atë me të cilën ka ardhur Muhamedi (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!).

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَٰقَ بَنِيٓ إِسْرَٰٓءِيلَ لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا ٱللَّهَ وَبِٱلْوَٰلِدَيْنِ إِحْسَانًا وَذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْيَتَٰمَىٰ وَٱلْمَسَٰكِينِ وَقُولُوا۟ لِلنَّاسِ حُسْنًا وَأَقِيمُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتُوا۟ ٱلزَّكَوٰةَ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِّنكُمْ وَأَنتُم مُّعْرِضُونَ ﴿٨٣﴾

83. Dhe kur[1] morëm besën e bijve të Izraelit: "Të mos adhuroni tjetër përveç Allahut, të silleni mirë me prindërit, me të afërmit, me jetimët dhe me të varfrit; njerëzve t'u thoni fjalë të mira, të kryeni faljen dhe të jepni zekatin." Por ju u shmangët, me përjashtim të një pakice prej jush, dhe i keni kthyer shpinën.[2]

-12-

[1] Kujtoni gjithashtu, o bijtë e Israilit, kur morëm besën tuaj…

[2] Besës së dhënë dhe të gjithave këtyre që përmenden në ajet.

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَـٰقَكُمْ لَا تَسْفِكُونَ دِمَآءَكُمْ وَلَا تُخْرِجُونَ أَنفُسَكُم مِّن دِيَـٰرِكُمْ ثُمَّ أَقْرَرْتُمْ وَأَنتُمْ تَشْهَدُونَ ﴿٨٤﴾

84. Dhe (kujtoni) kur morëm besën tuaj se nuk do ta derdhni gjakun tuaj dhe as nuk do ta nxirrni njëri-tjetrin nga shtëpitë tuaja, pastaj ju e pranuat këtë dhe ishit dëshmues.[1]

ثُمَّ أَنتُمْ هَـٰٓؤُلَآءِ تَقْتُلُونَ أَنفُسَكُمْ وَتُخْرِجُونَ فَرِيقًا مِّنكُم مِّن دِيَـٰرِهِمْ تَظَـٰهَرُونَ عَلَيْهِم بِٱلْإِثْمِ وَٱلْعُدْوَٰنِ وَإِن يَأْتُوكُمْ أُسَـٰرَىٰ تُفَـٰدُوهُمْ وَهُوَ مُحَرَّمٌ عَلَيْكُمْ إِخْرَاجُهُمْ ۚ أَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ ٱلْكِتَـٰبِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ ۚ فَمَا جَزَآءُ مَن يَفْعَلُ ذَٰلِكَ مِنكُمْ إِلَّا خِزْىٌ فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا ۖ وَيَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ يُرَدُّونَ إِلَىٰٓ أَشَدِّ ٱلْعَذَابِ ۗ وَمَا ٱللَّهُ بِغَـٰفِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٨٥﴾

85. Por më pas, ja! Ju jeni ata që vrisni vetet tuaja (njëri-tjetrin) dhe disa prej jush i nxirrni prej shtëpive të tyre, duke u ndihmuar me të tjerë[2] kundër tyre, në mëkat dhe padrejtësi. E nëse ata u sillen të kapur rob, ju paguani për lirimin e tyre, ndërkohë që nxjerrja e tyre ka qenë e ndaluar për ju. A besoni një pjesë të

[1] Se kjo është e vërteta e besës që u kam marrë të parëve tuaj, në kohën e Musait (alejhi selam) dhe më pas edhe juve, që jeni bashkëkohës të Muhamedit, pasi që ju e gjeni këtë në Teurat.

[2] Me idhujtarë të fiseve el Eus dhe el Hazraxh. Çifutët, bashkëkohës të Muhamedit (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!), ishin ndarë në dy grupe: fisi el Kajnuka të cilët kishin bërë aleancë me fisin idhujtar el Hazraxh, dhe fiset en Nadir dhe Kurajdha, aleatë me fisin idhujtar el Eus. Kur kishte luftë mes fisit el Hazraxh dhe el Eus, këta dilnin në luftë me aleatët e tyre dhe kështu luftonin njëri-tjetrin, gjë e cila u ishte ndaluar në Teurat. Pastaj paguanin për lirimin e njerëzve të tyre të rënë rob në kampin kundërshtar, sipas ligjit të Teuratit, dhe nga ana tjetër i vrisnin me duart e tyre ndërkohë që ligji i Teuratit ishte që të mos e bënin këtë gjë dhe të mos e nxirnin njëri-tjetrin nga shtëpitë e tyre, as të mos bëheshin aleatë me njerëz të cilët i bënin shok Allahut dhe adhuronin idhujt në vend të Tij, duke shpresuar ndonjë përfitim të pakët nga gjërat e dynjasë. Prandaj, në vijim të ajetit, Allahu thotë: "A besoni një pjesë të librit dhe pjesën tjetër e mohoni?" [Taberiu; nga Ibën Abasi].

Librit[1] dhe pjesën tjetër e mohoni? E çfarë dënimi mund të ketë ai, i cili e bën këtë gjë prej jush, veçse poshtërim në jetën e kësaj bote, ndërsa në ditën e Kiametit do të kthehen në dënimin më të rëndë. Allahu nuk është i pavëmendshëm ndaj asaj që ju veproni.

أُولَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ ٱشْتَرَوُا۟ ٱلْحَيَوٰةَ ٱلدُّنْيَا بِٱلْـَٔاخِرَةِ ۖ فَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ ٱلْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٨٦﴾

86. Këta janë ata, të cilët e kanë blerë jetën e kësaj bote me botën tjetër, ndaj, atyre nuk ka për t'ju lehtësuar dënimi dhe as nuk do të ndihmohen.[2]

وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا مُوسَى ٱلْكِتَٰبَ وَقَفَّيْنَا مِنۢ بَعْدِهِۦ بِٱلرُّسُلِ ۖ وَءَاتَيْنَا عِيسَى ٱبْنَ مَرْيَمَ ٱلْبَيِّنَٰتِ وَأَيَّدْنَٰهُ بِرُوحِ ٱلْقُدُسِ ۗ أَفَكُلَّمَا جَآءَكُمْ رَسُولٌۢ بِمَا لَا تَهْوَىٰٓ أَنفُسُكُمُ ٱسْتَكْبَرْتُمْ فَفَرِيقًا كَذَّبْتُمْ وَفَرِيقًا تَقْتُلُونَ ﴿٨٧﴾

87. Ne i dhamë Librin Musait dhe pas tij i dërgonim profetët njëri pas tjetrit.[3] Edhe Isait, birit të Merjemes, Ne i dhamë provat e qarta[4] dhe e fuqizuam atë me shpirtin e shenjtë[5]. Por, sa herë që ju vinte një i dërguar me atë që nuk ju pëlqente juve (o bijtë e

[1] Teuratit. Besimi i tyre ishte kur paguanin për lirimin e robërve të tyre, ndërsa mohimi ishte kur i vrisnin me duart e tyre, duke qenë në kampe kundërshtare, gjë nga e cila ishin ndaluar.

[2] Në ditën e gjykimit nga askush, as me fuqi, as me ndërmjetësim dhe as me gjë tjetër.

[3] Pas Musait, Allahu dërgoi shumë Profetë njëri pas tjetrit te bijtë e Israilit. Të gjithë ata Profetë kishin të njëjtën rrugë dhe të njëjtin ligj, atë të Musait në Teurat, deri sa u dërgua Isai (alejhi selam), të cilit iu dha Inxhili.

[4] Mrekullitë dhe argumentet e gjalla që vërtetonin për profetësinë e tij, si ngjallja e të vdekurve me Lejen e Allahut, shërimi i të sëmurëve, etj.

[5] Me engjëllin Xhibril, i cili është quajtur "shpirti i shenjtë" për arsye se Allahu e ka krijuar atë duke ia dhënë vetë shpirtin, pa e lindur atë ndonjë prind, dhe kështu e quajti "shpirt". Po për këtë arsye është quajtur edhe Isai "shpirt", ngaqë Allahu e krijoi atë duke ia dhënë vetë shpirtin atij, pa pasur baba. Ndërsa fjala "i shenjtë" (el kudus), ka kuptimin "i pastër".

Izraelit), ju bëheshit kryelartë, dhe disa prej tyre i përgënjeshtruat e disa të tjerë i vratë.

وَقَالُوا قُلُوبُنَا غُلْفٌۢ ۚ بَل لَّعَنَهُمُ ٱللَّهُ بِكُفْرِهِمْ فَقَلِيلًا مَّا يُؤْمِنُونَ ﴿٨٨﴾

88. Ata thanë: "Zemrat tona janë të vulosura[1]!" Përkundrazi, ata i ka mallkuar[2] Allahu për shkak të mohimit të tyre dhe ata besojnë shumë pak.

-13-

[1] Të mbyllura me kapak, të mbështjella me këllëf; d.m.th. ata thonë: "nuk kuptojmë, nuk na arrin deri në zemër ajo që thua, o Muhamed!".

[2] I ka larguar, i ka dëbuar, i ka turpëruar e poshtëruar, i ka shkatërruar për shkak të mohimit të tyre dhe përgënjeshtrimit të provave të Allahut dhe Profetëve të Tij.

وَلَمَّا جَآءَهُمْ كِتَٰبٌ مِّنْ عِندِ ٱللَّهِ مُصَدِّقٌ لِّمَا مَعَهُمْ وَكَانُوا۟ مِن قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ فَلَمَّا جَآءَهُم مَّا عَرَفُوا۟ كَفَرُوا۟ بِهِۦ ۚ فَلَعْنَةُ ٱللَّهِ عَلَى ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿٨٩﴾

89. Dhe kur atyre u erdhi nga Allahu një Libër (Kurani), i cili është vërtetues i atij që kishin ata, dhe duke qenë se më parë ata luteshin për ndihmë[1] kundër mosbesimtarëve, kur u erdhi ajo[2] që tashmë e njihnin, ata e mohuan atë. Pra, mallkimi i Allahut qoftë mbi mohuesit!

بِئْسَمَا ٱشْتَرَوْا۟ بِهِۦٓ أَنفُسَهُمْ أَن يَكْفُرُوا۟ بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ بَغْيًا أَن يُنَزِّلَ ٱللَّهُ مِن فَضْلِهِۦ عَلَىٰ مَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦ ۖ فَبَآءُو بِغَضَبٍ عَلَىٰ غَضَبٍ ۚ وَلِلْكَٰفِرِينَ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٩٠﴾

90. Nuk ka më të keqe se ajo për të cilën e shitën vetveten: që të mohojnë atë që ka zbritur Allahu, nga zilia se Allahu i zbret prej Mirësisë[3] së Tij kujt të dëshirojë prej robërve[4] të Tij! Prandaj merituan zemërim mbi zemërim[5], dhe për mohuesit[6] ka dënim poshtërues.[7]

---

[1] I luteshin Allahut të dërgonte Profetin e pritur, Muhamedin (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!), që të fuqizoheshin dhe të triumfonin me ndihmën e tij. Çifutët i kërcënonin armiqtë e tyre prej idhujtarëve e mohuesve arabë duke u thënë se "Allahu do të na forcojë ne me një Profet, të cilin do ta dërgojë tek ne, dhe tashmë ka ardhur koha e dërgimit të tij. Dhe kur të vijë ai, ka për t'ju shkatërruar si shkatërrimi i popullit të Adit dhe Iremit." Por kur Allahu e dërgoi Profetin nga mesi i arabëve kurashit, çifutët e mohuan atë, dhe ishin armiqtë e tyre ata të cilët e ndoqën dhe e besuan, edhe pse më parë kishin qenë idhujtarë. [Taberiu]

[2] Shpallja e Profetit Muhamed (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!), apo Kurani dhe Muhamedi.

[3] Shpallja, urtësia, profetësia, provat, etj.

[4] Njerëzve të tjerë përveç tyre, d.m.th. përveç çifutëve prej bijve të Israilit.

[5] Çifutët kishin merituar zemërime të mëparshme nga Allahu, si me adhurimin e viçit, mohimin e Isait, birit të Merjemes, etj.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ ءَامِنُوا بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ قَالُوا نُؤْمِنُ بِمَآ أُنزِلَ عَلَيْنَا وَيَكْفُرُونَ بِمَا وَرَآءَهُۥ وَهُوَ ٱلْحَقُّ مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَهُمْ ۗ قُلْ فَلِمَ تَقْتُلُونَ أَنۢبِيَآءَ ٱللَّهِ مِن قَبْلُ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿٩١﴾

91. Kur atyre u thuhet: "Besoni në atë (Kuranin) që ka zbritur Allahu!" -ata thonë: "Ne besojmë në atë që na është zbritur neve." Ndërsa atë pas tij[1], ata e mohojnë, ndërkohë që ajo[2] është e vërteta dhe vërtetues[3] i asaj që kanë ata. Thuaju: "Nëse jeni vërtet besimtarë, atëherë përse më parë i vrisnit lajmëtarët e Allahut?"

---

[6] E profetësisë së Muhamedit (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!), prej të gjithë njerëzve në çdo vend dhe në çdo kohë.

[7] Në botën tjetër, ose në këtë botë dhe në botën tjetër. Dënim poshtërues është ai dënim i cili i trashëgon njeriut poshtërim dhe përçmim të përhershëm, i cili nuk del kurrë nga poshtërimi në nderim e respekt. Me këtë lloj dënimi Allahu ka veçuar mohuesit e Tij dhe të Profetëve të Tij. Ndërsa dënim jo poshtërues është dënimi pastrues dhe filtrues i njeriut që e merr atë dënim, siç është dënimi i vjedhësit musliman të cilit i pritet dora, apo si dënimi i atij që bën imoralitet prej muslimanëve, e të tjera dënime të cilat Allahu i ka bërë falje të gjynaheve për personin që i merr ato (dënime).

[1] Ato Libra që janë zbritur nga Allahu pas Teuratit.

[2] Kurani, të cilin Allahu ia zbriti Muhamedit (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!).

[3] Të gjithë librat e zbritur nga Allahu tek Profetët e Tij janë vërtetues të njëri-tjetrit, dhe Kurani përputhet me Teuratin në atë që çifutët përgënjeshtrojnë. Pra, në të vërtetë çifutët përgënjeshtrojnë edhe Teuratin ashtu si përgënjeshtrojnë Inxhilin dhe Kuranin, duke i bërë kryeneçësi Allahut, duke thyer urdhrin e Tij dhe në kundërvënie ndaj të Dërguarve të Tij.

۞ وَلَقَدْ جَآءَكُم مُّوسَىٰ بِٱلْبَيِّنَٰتِ ثُمَّ ٱتَّخَذْتُمُ ٱلْعِجْلَ مِنۢ بَعْدِهِۦ وَأَنتُمْ ظَٰلِمُونَ ﴿٩٢﴾

92. Juve ju erdhi Musai me prova të qarta, por pas tij[1] ju adhuruat viçin dhe ishit të padrejtë.[2]

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَٰقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ ٱلطُّورَ خُذُوا مَآ ءَاتَيْنَٰكُم بِقُوَّةٍ وَٱسْمَعُوا۟ ۖ قَالُوا سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَأُشْرِبُوا فِى قُلُوبِهِمُ ٱلْعِجْلَ بِكُفْرِهِمْ ۚ قُلْ بِئْسَمَا يَأْمُرُكُم بِهِۦٓ إِيمَٰنُكُمْ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿٩٣﴾

93. Dhe (kujotni) kur morëm besën tuaj dhe ngritëm mbi ju malin e Turit, (u thamë): "Merreni seriozisht atë që ju kemi dhënë dhe dëgjoni (binduni)!" Ata thanë: "Dëgjuam dhe kundërshtuam!" Dhe për shkak të mohimit të tyre, zemrat e tyre u mbushën me viçin. Thuaju: "Nuk ka më të keqe se ajo me të cilën ju urdhëron besimi juaj, nëse jeni besimtarë!"[3]

[1] Pas largimit të tij për takimin me Zotin e tij.

[2] Sepse adhuruat atë që nuk duhet dhe nuk meriton të adhurohet.

[3] Nëse besimi juaj ju urdhëron të vrisni të dërguarit e Allahut, të përgënjeshtroni librat e Tij dhe të mohoni atë me të cilën ata kanë ardhur, atëherë nuk ka besim më të keq se ky i juaji. Në fakt ata nuk janë besimtarë, sepse Teurati ua ndalon këto gjëra ndërsa ata i veprojnë.

قُلْ إِن كَانَتْ لَكُمُ ٱلدَّارُ ٱلْـَٔاخِرَةُ عِندَ ٱللَّهِ خَالِصَةً مِّن دُونِ ٱلنَّاسِ فَتَمَنَّوُا۟ ٱلْمَوْتَ إِن كُنتُمْ صَـٰدِقِينَ ﴿٩٤﴾

94. Thuaju: "Nëse banesa e botës tjetër (Xheneti) tek Allahu është vetëm për ju, dhe për askënd tjetër prej njerëzve, atëherë dëshironi vdekjen, nëse jeni të sinqertë!"[1]

وَلَن يَتَمَنَّوْهُ أَبَدًۢا بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ ۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌۢ بِٱلظَّـٰلِمِينَ ﴿٩٥﴾

95. Por, ata nuk kanë për ta dëshiruar kurrë atë (vdekjen), për shkak të asaj që kanë vepruar duart e tyre, e Allahu është më se i Dijshëm për të padrejtët.[2]

وَلَتَجِدَنَّهُمْ أَحْرَصَ ٱلنَّاسِ عَلَىٰ حَيَوٰةٍ ۛ وَمِنَ ٱلَّذِينَ أَشْرَكُوا۟ ۚ يَوَدُّ أَحَدُهُمْ لَوْ يُعَمَّرُ أَلْفَ سَنَةٍ ۖ وَمَا هُوَ بِمُزَحْزِحِهِۦ مِنَ ٱلْعَذَابِ أَن يُعَمَّرَ ۗ وَٱللَّهُ بَصِيرٌۢ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾

96. Madje, ke për t'i gjetur ata (çifutët) njerëzit më dëshirues për jetën, madje edhe më shumë se ata të cilët i bëjnë shok Allahut[3], çdonjëri prej të cilëve[4] dëshiron të jetojë një mijë vjet. Por edhe

---

[1] Nëse jeni të sinqertë në pretendimin tuaj. Me këtë ajet, Allahu i Madhëruar përforcon të dërguarin e Tij me prova kundër çifutëve bashkëkohës të tij dhe nxjerr në shesh të fshehtat e rabinëve dhe dijetarëve të tyre, të cilët pretendonin se ishin bijtë e Allahut dhe të dashurit e Tij. Me këtë ajet, atyre që ishin në dyshim për çështjen e çifutëve iu bë e qartë gënjeshtra, mashtrimi dhe armiqësia e tyre ndaj të Dërguarit të Allahut, dhe triumfoi fjala e të Dërguarit të Allahut dhe shokëve të tij, e cila vazhdon të triumfojë kundër ithtarëve të çdo feje tjetër. "Ibën Abasi (Allahu qoftë i kënaqur me të!) transmeton: "Sikur çifutët ta kishin dëshiruar vdekjen, do të kishin vdekur menjëherë." [Taberiu].

[2] Dhe çfarë veprojnë ata, pastaj do t'i shpërblejë ata sipas asaj që kanë vepruar.

[3] Dhe kjo për shkak të vetëdijes së tyre se në botën tjetër do të kenë përçmim dhe poshtërim të përhershëm, sepse ata besojnë në ringjalljen në botën tjetër, ndërsa idhujtarët nuk besojnë se do të ringjallen dhe as se do të dënohen.

[4] Idhujtarët, të cilët e uronin njëri-tjetrin duke u thënë: "Rrofsh dhjetë mij vjet!" [Taberiu; nga Ibën Abasi].

sikur të jetojë aq, kjo nuk e largon atë nga dënimi[1]. Allahu është Shikues i gjithçkaje që ata veprojnë.

قُلْ مَن كَانَ عَدُوًّا لِّجِبْرِيلَ فَإِنَّهُۥ نَزَّلَهُۥ عَلَىٰ قَلْبِكَ بِإِذْنِ ٱللَّهِ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَهُدًى وَبُشْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٩٧﴾

97. Thuaju: "Kushdo që është armik i Xhibrilit, dhe padyshim se ai (Xhibrili) e zbriti atë (Kuranin) në zemrën tënde (o Muhamed) me lejen e Allahut, vërtetues të atyre (Librave) para tij, udhëzues dhe përgëzues për besimtarët;[2]

مَن كَانَ عَدُوًّا لِّلَّهِ وَمَلَٰٓئِكَتِهِۦ وَرُسُلِهِۦ وَجِبْرِيلَ وَمِيكَىٰلَ فَإِنَّ ٱللَّهَ عَدُوٌّ لِّلْكَٰفِرِينَ ﴿٩٨﴾

98. kushdo që është armik i Allahut, i engjëjve të Tij, i të dërguarve të Tij, i Xhibrilit dhe Mikailit, atëherë padyshim se Allahu është armik i mohuesve."

وَلَقَدْ أَنزَلْنَآ إِلَيْكَ ءَايَٰتٍۭ بَيِّنَٰتٍ ۖ وَمَا يَكْفُرُ بِهَآ إِلَّا ٱلْفَٰسِقُونَ ﴿٩٩﴾

99. Ne të kemi zbritur ty prova të qarta, të cilat nuk i mohojnë veçse të pabindurit.

أَوَكُلَّمَا عَٰهَدُوا عَهْدًا نَّبَذَهُۥ فَرِيقٌ مِّنْهُم ۚ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠٠﴾

100. A nuk është e vërtetë se sa herë që lidhin një besë[3], një grup prej tyre e thyejnë atë? Madje shumica e tyre nuk e besojnë.

---

[1] Sepse në fund kthimi do të jetë përsëri tek Allahu, sado gjatë të jetojnë.

[2] Ibën Abasi thotë: "Kur hebrenjtë e pyetën të Dërguarin e Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) për shumë gjëra dhe ai iu përgjigj për to ashtu siç ishte edhe tek ata, me përjashtim të "Xhibrilit", i cili tek çifutët ishte sjellës dënimi dhe ndëshkimi, dhe jo sjelljës i shpalljes dhe mëshirës. Kur i Dërguari i Allahut i njoftoi ata se Xhibrili ishte sjellësi i shpalljes së Allahut, i ndëshkimit të Tij dhe i mëshirës së Tij, ata thanë: "Ai nuk është sjellës i shpalljes dhe as i mëshirës. Ai është armiku ynë!" Atëherë, Allahu e zbriti këtë ajet për t'i përgënjeshtruar ata." [Taberiu].

[3] Është fjala për besën që bijtë e Izraelit i kanë dhënë Allahut herë pas here për zbatimin e asaj që thuhet në Teurat, por më pas, disa prej tyre e thyenin atë.

وَلَمَّا جَآءَهُمْ رَسُولٌ مِّنْ عِندِ ٱللَّهِ مُصَدِّقٌ لِّمَا مَعَهُمْ نَبَذَ فَرِيقٌ مِّنَ ٱلَّذِينَ أُوتُوا ٱلْكِتَـٰبَ كِتَـٰبَ ٱللَّهِ وَرَآءَ ظُهُورِهِمْ كَأَنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٠١﴾

101. Dhe kur atyre u erdhi një i Dërguar (Muhamedi) nga Allahu, vërtetues i asaj që kishin ata, një grup prej atyre të cilëve u është dhënë Libri, e hodhi Librin e Allahut (Teuratin) pas shpine, sikur të mos e dinin.[1]

-15-

[1] Dhe kur u erdhi atyre Muhamedi ﷺ, i Dërguari i Allahut, me Kuranin që vërtetonte dhe përputhej me atë që kishin në Teurat, një grup prej tyre e hodhi Librin e Allahut pas shpinës, duke mos i dhënë vlerë dhe duke e trajtuar ashtu siç bëjnë të paditurit që nuk njohin të vërtetën e tij.

وَٱتَّبَعُوا۟ مَا تَتْلُوا۟ ٱلشَّيَـٰطِينُ عَلَىٰ مُلْكِ سُلَيْمَـٰنَ ۖ وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَـٰنُ وَلَـٰكِنَّ
ٱلشَّيَـٰطِينَ كَفَرُوا۟ يُعَلِّمُونَ ٱلنَّاسَ ٱلسِّحْرَ وَمَآ أُنزِلَ عَلَى ٱلْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ
هَـٰرُوتَ وَمَـٰرُوتَ ۚ وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّىٰ يَقُولَآ إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ ۖ
فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِۦ بَيْنَ ٱلْمَرْءِ وَزَوْجِهِۦ ۚ وَمَا هُم بِضَآرِّينَ بِهِۦ مِنْ
أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِ ٱللَّهِ ۚ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنفَعُهُمْ ۚ وَلَقَدْ عَلِمُوا۟ لَمَنِ
ٱشْتَرَىٰهُ مَا لَهُۥ فِى ٱلْـَٔاخِرَةِ مِنْ خَلَـٰقٍ ۚ وَلَبِئْسَ مَا شَرَوْا۟ بِهِۦٓ أَنفُسَهُمْ ۚ لَوْ كَانُوا۟
يَعْلَمُونَ ﴿١٠٢﴾

102. Dhe ndoqën atë që thoshin[1] djajtë në kohën e sundimit të Sulejmanit. Dhe nuk mohoi Sulejmani[2], por ishin djajtë ata që mohuan; u mësonin njerëzve magjinë dhe atë që iu zbrit në Babil[3]

[1] Që flisnin, tregonin, transmetonin, ndiqnin dhe mësonin prej magjisë. Taberiu transmeton nga Ibën Abasi (Allahu qoftë i kënaqur me të!) se ky ka thënë: "Në kohën kur Sulejani u sprovua, shejtanët shkuan dhe shkruajtën libra me përmbajtje magjie dhe mosbesimi, -i vulosën me vulën e Sulejmanit të cilën mundën me e marrë tinësisht- pastaj i groposën nën karrigen e Sulejmanit. Më pas (pas vdekjes së Sulejmanit), i nxorën ato dhe ua lexonin njerëzve." Kur njerëzit i dëgjuan ato, e fajësuan Sulejmanin dhe thanë që ai ka qenë mohues. Kështu mbeti çështja e Sulejmanit (alejhi selam) deri sa Allahu dërgoi të Dërguarin e Tij, Muhamedin (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) dhe e pastroi Sulejmanin nga shpifja dhe padrejtësia që i ishte bërë, kur zbriti ajetin "Dhe ndoqën atë që thoshin shejtanët në kohën e Sulejmanit … [Taberiu].

[2] Çifutët, ndjekës të asaj që thoshin shejtanët prej magjisë dhe mosbesimit pretendonin se ishte Sulejmani ai i cili mohoi dhe bëri kufër, duke thënë se këto libra magjie ishin nga dija dhe transmetimi i tij dhe se ai i kishte nën sundim ata njerëz, xhinë e krijesa të tjera të Allahut si rezultat i magjisë. Dhe kështu e bënë veten të mirë para njerëzve injorantë dhe të paditur me atë që thuhej në Teurat, duke lejuar atë që Allahu e kishte ndaluar prej magjisë, pastaj justifikoheshin duke ja atribuar këtë gjë Sulejmanit (alejhi selam), Profetit të Allahut, i cili ishte njeri si edhe ata. Ata e mohuan që ai të kishte qenë Profet, dhe thanë se ka qenë magjistar. Atëherë Allahu e pastroi Sulejmanin, të birin e Daudit (Paqja e Allahut qoftë mbi të dy ata!) nga magjia dhe mosbesimi. [Taberiu].

[3] Emër vendi; mund të jetë për qëllim Babil në Irak ose Babilonia.

dy engjëjve, Harutit dhe Marutit. Por ata të dy[1] nuk mësonin askënd pa u thënë: "Ne jemi vetëm sprovë, ndaj mos bëj mohim (mosbesim)!" Megjithëkëtë, ata mësonin prej këtyre të dyve gjëra me të cilat ndanin burrin nga gruaja, por nuk mund të dëmtonin me të (magjinë) askënd, veçse me lejen (dijeninë) e Allahut.[2] Ata (njerëzit) mësonin diçka që i dëmtonte dhe nuk u bënte dobi, madje e dinin mirë se ai, i cili e bleu atë[3] (magjinë), nuk do të ketë pjesë[4] në botën tjetër. Nuk ka më të keqe se ajo për të cilën e shitën vetveten, veç sikur ta dinin![5]

وَلَوْ أَنَّهُمْ ءَامَنُوا۟ وَٱتَّقَوْا۟ لَمَثُوبَةٌ مِّنْ عِندِ ٱللَّهِ خَيْرٌ ۖ لَّوْ كَانُوا۟ يَعْلَمُونَ ﴿١٠٣﴾

103. Sikur ata të kishin besuar[6] dhe të ishin ruajtur[7], atëherë shpërblimi nga Allahu do të ishte shumë më i mirë, veç sikur ta dinin![8]

---

[1] Këta dy engjëj ishin dërguar sprovë për njerëzit, ashtu si edhe shejtani është sprovë për njeriun, ashtu si edhe e mira dhe e keqja janë sprovë për njeriun në këtë botë, dhe kështu që nuk i lejohet kujt të arsyetohet me këtë fakt për të bërë të lejuar mësimin e magjisë dhe praktikimin e saj. Madje edhe vetë vazhdimi i ajetit e sqaron këtë nga vetë fjala e atyre dy engjëjve.

[2] Magjistarët nuk mund t'i bëjnë dëm askujt veçse me lejen dhe dijeninë e Allahut; vetëm nëse Allahu e ka caktuar që ajo magji do t'i bëjë dëm dikujt, asgjë nuk del nga mbikqyrja e Allahut dhe Vullneti i Tij.

[3] Magjinë duke shitur dhe hedhur Librin e Allahut. Janë për qëllim çifutët që e bënë këtë gjë, dijetarët dhe rabinët çifutë, qoftë në kohën e Musait (alejhi selam) kur zbriti Teurati, apo në kohën e Profetit Muhamed (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!).

[4] Nuk do të ketë pjesë dhe as shpërblim me të mira në xhenet, por pjesa dhe shpërblimi i tij do të jetë e keqja dhe zjarri.

[5] Përfundimin e tyre të keq, dënimin e rëndë për veprën e tyre.

[6] Allahun dhe të dërguarin e Tij bashkë me shpalljen.

[7] T'i ruheshin Allahut duke iu bindur urdhrave të Tij dhe duke iu larguar ndalesave të Tij.

[8] Që shpërblimi i Allahut për ta, për besimin dhe devotshmërinë e tyre, është më i mirë se magjia dhe ajo që fituan prej saj nga dynjaja.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تَقُولُوا۟ رَٰعِنَا وَقُولُوا۟ ٱنظُرْنَا وَٱسْمَعُوا۟ ۗ وَلِلْكَٰفِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٠٤﴾

104. O besimtarë! Mos thoni: "Raina"[1] (na afatizo), por thoni: "Undhurna"[2] (na vështro) dhe dëgjoni![3] E për mohuesit do të ketë dënim të dhembshëm.

مَّا يَوَدُّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ مِنْ أَهْلِ ٱلْكِتَٰبِ وَلَا ٱلْمُشْرِكِينَ أَن يُنَزَّلَ عَلَيْكُم مِّنْ خَيْرٍ مِّن رَّبِّكُمْ ۗ وَٱللَّهُ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِۦ مَن يَشَآءُ ۚ وَٱللَّهُ ذُو ٱلْفَضْلِ ٱلْعَظِيمِ ﴿١٠٥﴾

105. As ata të cilët kanë mohuar prej ithtarëve të Librit, as idhujtarët nuk duan që juve t'ju zbresë ndonjë e mirë[4] nga Zoti juaj, por Allahu veçon me Mëshirën[5] e Vet atë që dëshiron, e Allahu është Zotëruesi i mirësisë së madhe.

-16-

[1] Për domethënien e kësaj fjale ka disa mendime tek dijetarët e tefsirit. Disa thonë se ajo do të thotë "kundërshtim", të tjerë thonë "na dëgjo dhe të dëgjojmë", apo "na vër veshin". Të tjerë thonë se kjo ishte një fjalë të cilën e përdornin çifutët për tallje dhe përqeshje. Të tjerë thonë se kjo fjalë në arabisht përputhej në të shqiptuar me një fjalë të çifutëve me domethënie të keqe dhe sharje, etj. Më e sakta është të thuhet se Allahu i ka ndaluar besimtarët që të përdorin këtë fjalë me Profetin (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!), si respekt ndaj tij.

[2] Na prit dhe na vëzhgo në mënyrë që të kuptojmë dhe të na bëhet e qartë ajo që na thua!

[3] Dëgjoni atë që ju thuhet dhe ju lexohet nga Libri i Zotit tuaj dhe kuptojeni e perceptojeni mirë atë.

[4] Me këtë të mirë është për qëllim Kurani dhe ajo që Allahu i shpalli Muhamedit (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) prej urtësisë dhe provave të Tij.

[5] Me shpalljen dhe profetësinë e Tij.

۞ مَا نَنسَخۡ مِنۡ ءَايَةٍ أَوۡ نُنسِهَا نَأۡتِ بِخَيۡرٖ مِّنۡهَآ أَوۡ مِثۡلِهَآۗ أَلَمۡ تَعۡلَمۡ أَنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٌ ١٠٦

106. Ne nuk shfuqizojmë[1] një ajet apo ta lëmë të harrohet[2] atë, veçse sjellim një tjetër më të mirë se ai, ose njësoj si ai.[3] A nuk e ke ditur se Allahu është i Gjithëfuqishëm për gjithçka?

أَلَمۡ تَعۡلَمۡ أَنَّ ٱللَّهَ لَهُۥ مُلۡكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۖ وَمَا لَكُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ مِن وَلِيّٖ وَلَا نَصِيرٍ ١٠٧

107. A nuk e ke ditur se vetëm Allahut i përket sundimi i qiejve dhe i Tokës, dhe përveç Allahut, ju nuk keni as mbrojtës as ndihmës?

أَمۡ تُرِيدُونَ أَن تَسۡـَٔلُواْ رَسُولَكُمۡ كَمَا سُئِلَ مُوسَىٰ مِن قَبۡلُۗ وَمَن يَتَبَدَّلِ ٱلۡكُفۡرَ بِٱلۡإِيمَٰنِ فَقَدۡ ضَلَّ سَوَآءَ ٱلسَّبِيلِ ١٠٨

108. Apo mos doni të pyesni të Dërguarin tuaj[4] ashtu siç është pyetur Musai më parë?[5] Por, kushdo që e ndërron besimin me mohim[6], padyshim që e ka humbur Rrugën e Drejtë.[7]

---

[1] Është për qëllim dryshimi i ligjit të një ajeti me një tjetër të mëvonshëm, si lejimi i diçkaje të ndaluar më parë apo ndalimi i diçkaje të lejuar më parë, etj. Por ky shfuqizim dhe ndryshim nuk ka ndodhur veçse në ajete që flasin për ligje dhe dispozita, jo për njoftime dhe gjëra që kanë lidhje me besimin dhe akiden, sepse njoftimet dhe besimi nuk pranon ndryshim, përndryshe nuk do të ishte i vërtetë. Hebrenjtë e mohonin shfuqizimin (en neskh) dhe pretendonin se ai nuk lejohet që të ndodhë në Librin e Allahut, por në të vërtetë ai (shfuqizimi) përmendet edhe tek ata në Teurat, kështu që mohimi i tyre atë është mosbesim dhe devijim i tyre.

[2] Të harrohet nga njerëzit, të fshihet nga kujtesa e tyre, ose të lihet pa u ndryshuar, ose të vonohet dhe të shtyhet përmendja apo gjykimi i tij për më vonë.

[3] Kjo tregon se ndryshimi i një ligji nuk është më pak i dobishëm se i pari, por më i mirë se ai ose si ai, pasi që mirësia e Allahut vjen gjithnjë e në rritje veçanërisht ndaj popullit mysliman, të cilit Ai ia ka lehtësuar më së shumti Fenë dhe ua ka bërë të lehtë atë.

[4] Muhamedin (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!). Është për qëllim ndalimi nga pyetjet e kokëfortësisë dhe kundërshtimit dhe jo pyetjet e të mësuarit dhe udhëzuarit.

[5] Që t'i bënte të shihnin Allahun drejtpërdrejtë.

[6] Duke bërë pyetje të ndaluara të cilat arrijnë deri në mohim.

وَدَّ كَثِيرٌ مِّنْ أَهْلِ ٱلْكِتَـٰبِ لَوْ يَرُدُّونَكُم مِّنۢ بَعْدِ إِيمَـٰنِكُمْ كُفَّارًا حَسَدًا مِّنْ عِندِ أَنفُسِهِم مِّنۢ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ ٱلْحَقُّ ۖ فَٱعْفُوا۟ وَٱصْفَحُوا۟ حَتَّىٰ يَأْتِىَ ٱللَّهُ بِأَمْرِهِۦٓ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٠٩﴾

109. Shumë prej ithtarëve të Librit duan që pas besimit tuaj t'ju kthejnë në mosbesimtarë, nga zilia që kanë në vetvete, edhe pse e vërteta[1] u është bërë e qartë. Por ju falni[2] dhe bëni lëshim deri sa Allahu të sjellë Urdhrin e Tij.[3] Padyshim se Allahu është i Gjithëfuqishëm për gjithçka.

وَأَقِيمُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتُوا۟ ٱلزَّكَوٰةَ ۚ وَمَا تُقَدِّمُوا۟ لِأَنفُسِكُم مِّنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِندَ ٱللَّهِ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١٠﴾

110. Kryeni faljen dhe jepni zekatin, e çfarëdo të mire që përgatisni për veten tuaj[4], do ta gjeni tek Allahu. Vërtet, Allahu është Shikues i asaj që ju veproni.[5]

---

[7] Ajo Rrugë e Drejtë është rruga për të cilën jemi urdhëruar që t'i lutemi Allahut të na udhëzojë në të, në suren el Fatiha, Ajetet 6 dhe 7.

[1] Për çështjen e Muhamedit (Pqaja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) dhe profetësinë e tij.

[2] Fyerjet dhe gabimet e bërë nga ata ndaj jush në lidhje me fenë tuaj.

[3] Më pas Allahu solli urdhrin e Tij dhe ky ajet u shfuqizua nga ajeti 29 në suren et Teube: "Luftoni ata të cilët nuk besojnë Allahun dhe as ditën e fundit…"

[4] Në jetën e kësaj bote.

[5] Sheh gjithçka dhe nuk i shpëton asgjë nga ato që ju veproni, pastaj shpërblen secilin sipas veprës së vet.

وَقَالُوا۟ لَن يَدْخُلَ ٱلْجَنَّةَ إِلَّا مَن كَانَ هُودًا أَوْ نَصَـٰرَىٰ ۗ تِلْكَ أَمَانِيُّهُمْ ۗ قُلْ هَاتُوا۟ بُرْهَـٰنَكُمْ إِن كُنتُمْ صَـٰدِقِينَ ﴿١١١﴾

111. Ata (ithtarët e Librit) thonë: "Nuk ka për të hyrë në Xhenet askush përveç atyre që janë hebrenj ose të krishterë." Këto janë vetëm dëshirat e tyre[1]. Thuaju: "Sillni provën tuaj, nëse jeni të drejtë."[2]

بَلَىٰ مَنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُۥ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهُۥٓ أَجْرُهُۥ عِندَ رَبِّهِۦ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١١٢﴾

112. Përkundrazi, kushdo që ia ka dorëzuar fytyrën e tij Allahut[3] dhe është mirëbërës[4], ai e ka shpërblimin e vet te Zoti i tij, për ta nuk do të ketë as frikë as nuk do të pikëllohen.[5]

-17-

[1] Boshe, të padrejta dhe pa pasur argument për to.

[2] Në thënien tuaj se në xhenet nuk do të hyjë askush përveç atij që është hebre ose i krishterë. Këtu në fakt nuk kërkohet vërtetë prova e tyre, pasi që ata nuk mund të sjellin asnjë provë për këtë, por është për qëllim përgënjeshtrimi i tyre nga Allahu.

[3] I është përulur Allahut me bindje dhe i është nënshtruar urdhrit të Tij me sinqeritet. Është përmendur fytyra dhe jo ndonjë pjesë tjetër e trupit të njeriut, për shkak se fytyra është pjesa më e nderuar për njeriun dhe me më shumë paprekshmëri e të drejta se pjesët e tjera të trupit.

[4] E bën adhurimin saktë, ashtu si e ka ligjëruar Allahu.

[5] Do të shpëtojnë nga ajo që i kishin frikën dhe do të arrijnë atë që dëshironin. [Es Seadi].

وَقَالَتِ ٱلْيَهُودُ لَيْسَتِ ٱلنَّصَـٰرَىٰ عَلَىٰ شَىْءٍ وَقَالَتِ ٱلنَّصَـٰرَىٰ لَيْسَتِ ٱلْيَهُودُ عَلَىٰ شَىْءٍ وَهُمْ يَتْلُونَ ٱلْكِتَـٰبَ ۗ كَذَٰلِكَ قَالَ ٱلَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ مِثْلَ قَوْلِهِمْ ۚ فَٱللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ فِيمَا كَانُوا۟ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١١٣﴾

113. Hebrenjtë thonë: "Të krishterët nuk janë në asgjë[1]." Ndërsa të krishterët thonë: "Hebrenjtë nuk janë në asgjë[2]." Ndërkohë që të dyja palët lexojnë Librin. Kështu kanë thënë edhe ata, të cilët nuk kanë dije[3], njësoj si fjala e këtyre. Por, Allahu do të gjykojë mes tyre në ditën e Kiametit për atë që ata kundërshtoheshin.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّن مَّنَعَ مَسَـٰجِدَ ٱللَّهِ أَن يُذْكَرَ فِيهَا ٱسْمُهُۥ وَسَعَىٰ فِى خَرَابِهَآ ۚ أُو۟لَـٰٓئِكَ مَا كَانَ لَهُمْ أَن يَدْخُلُوهَآ إِلَّا خَآئِفِينَ ۚ لَهُمْ فِى ٱلدُّنْيَا خِزْىٌ وَلَهُمْ فِى ٱلْـَٔاخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١١٤﴾

114. E kush është më i padrejtë se ai, i cili ndalon që në xhamitë[4] e Allahut të përmendet Emri i Tij dhe përpiqet për shkatërrimin e

[1] Nuk janë në fe të vërtetë.

[2] Nuk janë në fe të vërtetë. Allahu u tregon besimtarëve se asnjëri prej dy grupeve, hebrenj dhe të krishterë, nuk i janë përmbajtur gjykimit të Librit për të cilin ata shfaqin pohimin e saktësisë së tij dhe se ai është nga Allahu, por e mohojnë atë që Allahu thotë në të. Inxhili në të cilin besojnë të krishterët vërteton atë që thuhet në Teurat për profetësinë e Musait, për detyrimet që iu ngarkuan bijve të Israilit, etj. Po kështu edhe Teurati, për të cilin hebrenjtë besojnë se është i saktë dhe i vërtetë, vërteton dhe aprovon profetësinë e Isait (alejhi selam), si dhe ato që ai ka sjellë nga Allahu prej ligjeve dhe rregullave. Por megjithatë, secili grup iu drejtua tjetrit me fjalët që përmenden në ajet.

[3] Mund të jenë për qëllim idhujtarët arabë në fillim të Islamit, ose ndonjë popull tjetër para çifutëve dhe të krishterëve. Por megjithatë ajeti përfshin të gjithë ata që thonë si fjala e tyre në çdo kohë dhe vend.

[4] Mendohet të jetë për qëllim xhamia e Kudsit në Jeruzalem, dhe ata që e bënin këtë gjë ishin të kreshterët në kohën e Buhtenasarit babilonas. Por megjithatë domethënia e ajetit është e përgjithshme dhe ai përfshin çdokënd që e bën këtë vepër të padrejtë dhe që i ka kaluar të gjitha kufijtë.

tyre?! Atyre nuk u lejohej të hynin në to veçse me frikë.[1] Për ta ka poshtërim në këtë botë, ndërsa në botën tjetër, do të kenë dënim të madh.

وَلِلَّهِ ٱلْمَشْرِقُ وَٱلْمَغْرِبُ ۚ فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا۟ فَثَمَّ وَجْهُ ٱللَّهِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ﴿١١٥﴾

115. Të Allahut janë edhe lindja edhe perëndimi[2], ndaj ngado që të ktheheni[3], andej është Fytyra e Allahut[4]. Vërtet që Allahu është Bujar i Madh[5], i Dijshëm[6].

وَقَالُوا۟ ٱتَّخَذَ ٱللَّهُ وَلَدًا سُبْحَٰنَهُۥ ۖ بَل لَّهُۥ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۖ كُلٌّ لَّهُۥ قَٰنِتُونَ ﴿١١٦﴾

116. Ata thanë: "Allahu ka fëmijë!" I Pastër është Ai nga kjo! Përkundrazi, Atij i përket gjithçka në qiell e Tokë, që të gjithë Atij i nënshtrohen.

---

[1] Atyre që përpiqen për shkatërrimin e xhamive, Allahu ua ndaloi hyrjen në to veçse me frikë dhe drojtje nga ndëshkimi, nëse hyjnë në to. Dhe kjo ka ndodhur vërtetë, siç transmetohet nga Katade se ka thënë: "Ata janë të krishterët, të cilët nuk hyjnë në xhami veçse vjedhurazi, e nëse kapen, ndëshkohen." [Taberiu].

[2] Janë përmendur veçanërisht lindja dhe perëndimi, për shkak se ato janë subjekt i provave të mëdha, dhe përderisa Allahu zotëron ato, Ai i zotëron të gjitha anët e tjera.

[3] Ngado që t'i ktheni fytyrat në namaz, qoftë nëse drejtimi i tyre është me urdhër nga Allahu, si në të drejtuarit nga Kabja pasi drejtoheshit nga xhamia e Kudsit, ose kur urdhëroheni për të falur namaz vullnetar mbi kafshë në udhëtim dhe ajo kthehet me ju në anë të ndryshme, ose kur dikush gjendet në vend të huaj dhe nuk e di drejtimin e Kibles, nëse drejtohesh gabimisht apo me urdhër jo në drejtim të Kibles, atëherë në çdo rast, nga cilado anë që të drejtohesh, ajo nuk del nga zotërimi i Allahut. [Es Seadi].

[4] Në këtë ajet pohohet Fytyra e Allahut në atë mënyrë që i përshtatet madhështisë së Tij, dhe se Fytyra e Allahut nuk i përngjan asnjë fytyre nga fytyrat e krijesave. [Es Seadi].

[5] Allahu është Bujar i Madh dhe atributet e Tij janë madhështore dhe absolute. Nga bujaria dhe dija e Tij është edhe se Ai jua ka zgjeruar urdhrin, që të mund të kryeni ç'të mundni prej tij, dhe jua pranon atë që kryeni nga urdhri i Tij. Pra vetëm Allahut i takon lavdërimi dhe falënderimi.

[6] Për gjithçka që ju mbani fshehtë apo që veproni.

بَدِيعُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۖ وَإِذَا قَضَىٰٓ أَمۡرٗا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُۥ كُن فَيَكُونُ ١١٧

117. Shpikësi i qiejve e i Tokës[1] dhe, kur vendos për diçka, mjafton të thotë "Bëhu!" e ajo bëhet.[2]

وَقَالَ ٱلَّذِينَ لَا يَعۡلَمُونَ لَوۡلَا يُكَلِّمُنَا ٱللَّهُ أَوۡ تَأۡتِينَآ ءَايَةٞۗ كَذَٰلِكَ قَالَ ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِهِم مِّثۡلَ قَوۡلِهِمۡۘ تَشَٰبَهَتۡ قُلُوبُهُمۡۗ قَدۡ بَيَّنَّا ٱلۡأٓيَٰتِ لِقَوۡمٖ يُوقِنُونَ ١١٨

118. Ata, të cilët nuk kanë dije[3] thonë: "Përse nuk na flet neve Allahu, ose të na vijë ndonjë provë!" Kështu kanë thënë edhe ata para tyre, si fjala e këtyre. Zemrat e tyre janë të ngjashme. Ne tashmë i kemi sqaruar provat për njerëzit që besojnë bindshëm.

إِنَّآ أَرۡسَلۡنَٰكَ بِٱلۡحَقِّ بَشِيرٗا وَنَذِيرٗاۖ وَلَا تُسۡـَٔلُ عَنۡ أَصۡحَٰبِ ٱلۡجَحِيمِ ١١٩

119. Padyshim që Ne të kemi dërguar ty (o Muhamed!) me të vërtetën, përgëzues[4] dhe paralajmërues[5], dhe ti nuk do të pyetesh[6] për banorët e Zjarrit flakërues.

-18-

[1] Pa shembull të mëparshëm.

[2] Ashtu si e ka dashur dhe dëshiruar Ai. Po kështu ka qenë edhe krijimi i Mesihut, Isait kur Allahu dëshiroi ta krijonte atë pa babë.

[3] Prej idhujtarëve arabë, ithtarëve të Librit, etj.

[4] Me lumturi në të dyja botët për ata që të binden ty.

[5] Me shkatërrim dhe mjerim në të dyja botët për ata që të kundështojnë ty.

[6] Nuk je përgjegjës për ta, por detyra jote është vetëm përcjellja e thirrjes, ndërsa llogaria e tyre është tek Ne.

وَلَن تَرۡضَىٰ عَنكَ ٱلۡيَهُودُ وَلَا ٱلنَّصَٰرَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمۡۗ قُلۡ إِنَّ هُدَى ٱللَّهِ هُوَ ٱلۡهُدَىٰۗ وَلَئِنِ ٱتَّبَعۡتَ أَهۡوَآءَهُم بَعۡدَ ٱلَّذِي جَآءَكَ مِنَ ٱلۡعِلۡمِ ۙ مَا لَكَ مِنَ ٱللَّهِ مِن وَلِيّٖ وَلَا نَصِيرٖ ١٢٠

120. As hebrenjtë as të krishterët nuk do të kënaqen nga ti, deri sa të ndjekësh fenë e tyre. Thuaju: "Udhëzimi i Allahut është udhëzimi i vërtetë." E nëse ti (o Muhamed) ndjek dëshirat e tyre, pas asaj që të ka ardhur nga dija[1], atëherë nuk do të kesh as mbrojtës që të mbrojë nga Allahu as ndihmues.

ٱلَّذِينَ ءَاتَيۡنَٰهُمُ ٱلۡكِتَٰبَ يَتۡلُونَهُۥ حَقَّ تِلَاوَتِهِۦٓ أُوْلَٰٓئِكَ يُؤۡمِنُونَ بِهِۦۗ وَمَن يَكۡفُرۡ بِهِۦ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡخَٰسِرُونَ ١٢١

121. Ata, të cilëve u kemi dhënë Librin[2] dhe e lexojnë atë ashtu si është në të vërtetë[3], ata besojnë vërtet në të[4]. Ndërsa ata të cilët e mohojnë atë[5], ata janë të humburit.

يَٰبَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ ٱذۡكُرُواْ نِعۡمَتِيَ ٱلَّتِيٓ أَنۡعَمۡتُ عَلَيۡكُمۡ وَأَنِّي فَضَّلۡتُكُمۡ عَلَى ٱلۡعَٰلَمِينَ ١٢٢

122. O bijtë e Izraelit! Kujtoni mirësinë Time ndaj jush, kur iu favorizova ndaj të gjitha krijesave.[6]

---

[1] Për humbjen dhe mohimin e tyre Zotin e tyre.

[2] Prej popujve të mëparshëm, d.m.th. prej ithtarëve të Librit.

[3] E zbatojnë dhe e ndjekin në mënyrën e saktë dhe të vërtetë, ashtu si është shpallur.

[4] Besojnë Teuratin dhe besojnë gjithashtu Muhamedin, pasi që Teurati i urdhëron ata që të besojnë Muhamedin.

[5] Mohojnë ligjet e Teuratit dhe profetësinë e Muhamedit (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) që përmendet në të.

[6] Të asaj kohe, kur u dërgonte Profetë, libra dhe u dha pushtet.

وَٱتَّقُوا۟ يَوْمًا لَّا تَجْزِى نَفْسٌ عَن نَّفْسٍ شَيْـًٔا وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا تَنفَعُهَا شَفَـٰعَةٌ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿١٢٣﴾

123. Dhe kini frikë atë Ditë, kur askush nuk mund t'i shlyejë askujt asgjë[1], as nuk pranohet kompensim, as nuk bën dobi ndonjë ndërmjetësim, as nuk do të ndihmohen.

* وَإِذِ ٱبْتَلَىٰٓ إِبْرَٰهِـۧمَ رَبُّهُۥ بِكَلِمَـٰتٍ فَأَتَمَّهُنَّ ۖ قَالَ إِنِّى جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا ۖ قَالَ وَمِن ذُرِّيَّتِى ۖ قَالَ لَا يَنَالُ عَهْدِى ٱلظَّـٰلِمِينَ ﴿١٢٤﴾

124. Dhe (kujto) kur Ibrahimin e provoi Zoti i tij me disa fjalë[2] dhe ai i përmbushi ato. Ai (Allahu) i tha: "Unë do të të bëj ty prijës[3] të njerëzve." Ai (Ibrahimi) tha: "Po nga pasardhësit e mi[4]?" Ai tha: "Premtimi[5] Im nuk i përfshin të padrejtët."[6]

وَإِذْ جَعَلْنَا ٱلْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمْنًا وَٱتَّخِذُوا۟ مِن مَّقَامِ إِبْرَٰهِـۧمَ مُصَلًّى ۖ وَعَهِدْنَآ إِلَىٰٓ إِبْرَٰهِـۧمَ وَإِسْمَـٰعِيلَ أَن طَهِّرَا بَيْتِىَ لِلطَّآئِفِينَ وَٱلْعَـٰكِفِينَ وَٱلرُّكَّعِ ٱلسُّجُودِ ﴿١٢٥﴾

125. Dhe kur Shtëpinë (Kaben) e bëmë vend kthimi[7] dhe sigurie[8] për njerëzit dhe, (u thamë) "Vendqëndrimin e Ibrahimit[9] merreni

---

[1] Askush nuk shlyen borxhin e dikujt tjetër as nuk i bën dobi me asgjë, as prindi fëmijës dhe as fëmija prindit, pasi që kthimi i të drejtave në ditën e gjykimit do të jetë prej veprave të mira e të këqia.

[2] Urdhra e ndalesa.

[3] Shembull për të gjithë besimtarët që do të vijnë pas teje.

[4] A do të bësh prijësa edhe nga pasardhësit e mi? Kjo është një kërkesë e Ibrahimit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) në formë të pyetjes.

[5] Profetësia dhe të qenët prijës dhe shembull në fe.

[6] Nga pasardhësit e Ibrahimit do të ketë edhe të padrejtë, e të padrejtët nuk mund ta zënë këtë vend; të qenët shembull në fe.

[7] Ku shkohet çdo vit për të bërë Haxhin, pelegrinazhin, nga të gjitha anët e botës.

[8] Kushdo që hyn në të ndjehet i sigurtë dhe nuk ka frikë nga asgjë, përveç Allahut, për shkak të shenjtërisë së saj.

[9] Mund të jetë për qëllim Mekami i Ibrahimit i mirënjohur, në Kabe, përballë derës së saj, dhe në këtë rast është për qëllim falja e dy rekateve të Tavafit, të cilat është e preferuar

për vend falje!" Pastaj e urdhëruam Ibrahimin dhe Ismailin: "Pastrojeni shtëpinë Time[1] për ata që bëjnë tavaf, që qëndrojnë aty për adhurim dhe që përkulen në ruku e në sexhde!"[2]

وَإِذْ قَالَ إِبْرَٰهِـۧمُ رَبِّ ٱجْعَلْ هَٰذَا بَلَدًا ءَامِنًا وَٱرْزُقْ أَهْلَهُۥ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ مَنْ ءَامَنَ مِنْهُم بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ ۖ قَالَ وَمَن كَفَرَ فَأُمَتِّعُهُۥ قَلِيلًا ثُمَّ أَضْطَرُّهُۥٓ إِلَىٰ عَذَابِ ٱلنَّارِ ۖ وَبِئْسَ ٱلْمَصِيرُ ﴿١٢٦﴾

126. Dhe (kujto) kur Ibrahimi tha: "Zoti im! Bëje këtë (Mekën) një vend të sigurtë[3] dhe banorët e tij, ata të cilët besojnë Allahun dhe ditën e fundit prej tyre, furnizoji prej fryteve të ndryshme!" Ai (Allahu) tha: "Edhe atë që mohon do ta bëj të shijojë[4] për pak kohë[5], pastaj do ta shtyj atë për në dënimin e Zjarrit, dhe nuk ka përfundim më të keq se ai!"

-19-

---

të falen pas vendqëndrimit të Ibrahimit. Ky është edhe mendimi i shumicës së dijetarëve të tefsirit. Ose mund të jetë për qëllim të gjitha vendet ku ka qëndruar Ibrahimi (alejhi selam) gjatë kryerjes së haxhit, si tavafi, seaji, qëndrimi në Arafat e në Muzdelife, etj. Kjo fjalë është më përfshirëse se e para pasi që e përfshin edhe atë. [Es Seadi].

[1] Pastrojeni Kaben nga idhujtaria, mohimi, gjynahet, papastrëtitë e ndytësitë. Atribuimi i shtëpisë tek Allahu tregon për rëndësinë e saj tek Allahu, për vendin dhe madhështinë e saj. Kabja është shtëpia e Allahut, ndaj edhe ky emër i tërheq zemrat e njerëzve kah ajo. [Taberiu, Es Seadi].

[2] Që falin namaz.

[3] Meka ka qenë e siguruar nga Allahu prej tiranëve e kryelartëve, që kur janë krijuar qiejtë dhe toka, siç ka ardhur në thënien e Profetit (alejhi selam). Ajo ka qenë e siguruar nga Allahu edhe pse ndalimi i saj nuk i ka qenë shpallur ndonjë Profeti më parë, por iu shpall Ibrahimit (alejhi selam).

[4] Prej fryteve të tij, ashtu si edhe besimtarët.

[5] Deri sa të vdesë, pasi që jeta në këtë botë është shumë e shkurtër në krahasim me jetën në botën tjetër, e cila është e pafund.

وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَٰهِـۧمُ ٱلْقَوَاعِدَ مِنَ ٱلْبَيْتِ وَإِسْمَٰعِيلُ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّآ ۖ إِنَّكَ أَنتَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ ﴿١٢٧﴾

127. Dhe (kujto) kur Ibrahimi bashkë me Ismailin ngrinin themelet e shtëpisë (Kabes, dhe luteshin): "Zoti ynë! Pranoje prej nesh[1]! Me të vërtetë, Ti je Gjithëdëgjuesi, i Gjithëdijshmi.

رَبَّنَا وَٱجْعَلْنَا مُسْلِمَيْنِ لَكَ وَمِن ذُرِّيَّتِنَآ أُمَّةً مُّسْلِمَةً لَّكَ وَأَرِنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبْ عَلَيْنَآ ۖ إِنَّكَ أَنتَ ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ ﴿١٢٨﴾

128. Zoti ynë! Na bëj ne dy të nënshtruar[2] ndaj Teje! Edhe prej pasardhësve tanë bëj një grup[3] të nënshtruar Ty! Na i trego ritet tona[4] dhe na e prano pendimin[5]! Me të vërtetë, Ti je Pranuesi i pendimit, Mëshirëploti.

رَبَّنَا وَٱبْعَثْ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ ءَايَٰتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ ٱلْكِتَٰبَ وَٱلْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ ۚ إِنَّكَ أَنتَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿١٢٩﴾

129. Zoti ynë! Dërgo tek ata një të Dërguar[6] nga mesi i tyre, që t'u lexojë atyre shpalljet e Tua, t'u mësojë Librin (Kuranin) dhe

---

[1] Këtë vepër, bindjen tonë ndaj Teje, adhurimin që ne të bëjmë Ty.

[2] Dy muslimanë të dorëzuar dhe të nënshtruar Ty, të bindur ndaj urdhrit Tënd, që nuk të bëjmë shok në bindjen ndaj Teje dhe as në adhurimin Tënd.

[3] Është veçuar vetëm një grup për shkak se Allahu i tregoi më parë Ibrahimit se nga pasardhësit e tij do të ketë njerëz të cilët nuk i përfshin premtimi i Tij për shkak të padrejtësisë që bëjnë dhe shthurjes së tyre.

[4] Na i trego ritet e Haxhit me hollësi dhe na bëj që t'i shohim me sytë tanë. Mund të jetë për qëllim gjithashtu edhe të gjitha ritet e fesë, gjë e cila është më përfshirëse, por zakonisht fjala "Menasik" përdoret posaçërisht për ritet e Haxhit. [Es Seadi].

[5] Na e prano kthimin tek Ti të penduar për gjynahet e bëra, duke na i falur ato.

[6] Muhamedin (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!). Kjo është lutja që ka bërë Ibrahimi dhe Ismaili (Paqja e Allahut qoftë mbi ata të dy!) për Profetin tonë, Muhamedin (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), dhe kjo është lutja të cilën ka pasur për qëllim Profeti ynë në fjalën e tij: "Unë jam lutja e babait tim, Ibrahimit dhe përgëzimi i Isait." [Taberiu].

Urtësinë[1], dhe t'i pastrojë[2]! Me të vërtetë, Ti je i Plotfuqishmi, më i Urti."

وَمَن يَرْغَبُ عَن مِّلَّةِ إِبْرَٰهِـۧمَ إِلَّا مَن سَفِهَ نَفْسَهُۥ ۚ وَلَقَدِ ٱصْطَفَيْنَٰهُ فِى ٱلدُّنْيَا ۖ وَإِنَّهُۥ فِى ٱلْـَٔاخِرَةِ لَمِنَ ٱلصَّٰلِحِينَ ﴿١٣٠﴾

130. E kush mund të largohet nga feja e Ibrahimit, përveç atij që injoron[3] vetveten! Ne e kemi zgjedhur[4] atë (Ibrahimin) në këtë botë, ndërsa në botën tjetër, padyshim që, ai do të jetë ndër të mirët.[5]

إِذْ قَالَ لَهُۥ رَبُّهُۥٓ أَسْلِمْ ۖ قَالَ أَسْلَمْتُ لِرَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿١٣١﴾

131. Kur Zoti i tij i tha (Ibrahimit): "Nënshtrohu!" –ai u përgjigj: "Iu nënshtrova Zotit të botëve."

وَوَصَّىٰ بِهَآ إِبْرَٰهِـۧمُ بَنِيهِ وَيَعْقُوبُ يَٰبَنِىَّ إِنَّ ٱللَّهَ ٱصْطَفَىٰ لَكُمُ ٱلدِّينَ فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُم مُّسْلِمُونَ ﴿١٣٢﴾

132. Pastaj Ibrahimi ua dha këtë porosi[6] bijve të tij, po ashtu edhe Jakubi: "O bijtë e mi! Allahu jua zgjodhi juve Fenë[7], ndaj mos vdisni ndryshe veçse duke qenë muslimanë!"[8]

---

[1] Sunetin, traditën e Profetit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), apo dijen për ligjet e Allahut e cila nuk mund të arrihet veçse me sqarimin e Profetit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!).

[2] T'i pastrojë nga idhujtaria dhe mohimi, dhe t'i kultivojë bindjen ndaj Allahut dhe njësimin e Tij.

[3] D.m.th. nuk largohet nga feja e pastër e Ibrahimit askush përveç ndonjë mendjelehti i cili nuk e di se ç'është e mirë për veten e tij dhe as se çfarë e dëmton atë në të ardhmen.

[4] E kemi bërë prej të zgjedhurve. E kemi zgjedhur për të qenë miku dhe i dashuri i Allahut, dhe për ta bërë prijës të besimtarëve pas tij në dynja.

[5] Prej atyre të cilët i kanë plotësuar detyrimet ndaj Allahut.

[6] Që të jenë muslimanë, t'i nënshtrohen Allahut me bindje ndaj Tij, të adhurojnë vetëm Atë dhe të mos i bëjnë shok.

[7] Islamin, të nënshtruarit vetëm Allahut.

[8] Dhe kjo arrihet vetëm duke qenë gjithnjë në Islam dhe duke mos iu ndarë atij për asnjë cast, përndryshe askush nuk e di se kur mund t'i vijë vdekja.

أَمْ كُنتُمْ شُهَدَآءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ ٱلْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنۢ بَعْدِى قَالُوا۟ نَعْبُدُ إِلَـٰهَكَ وَإِلَـٰهَ ءَابَآئِكَ إِبْرَٰهِـۧمَ وَإِسْمَـٰعِيلَ وَإِسْحَـٰقَ إِلَـٰهًا وَٰحِدًا وَنَحْنُ لَهُۥ مُسْلِمُونَ ﴿١٣٣﴾

133. A ishit dëshmitarë,[1] kur Jakubit iu afrua vdekja dhe u tha bijve të tij: "Çfarë do të adhuroni pas meje?" Ata thanë: "Do të adhurojmë Zotin tënd dhe të etërve të tu: Ibrahimit, Ismailit dhe Is'hakut - Një Zot të vetëm. Ne vetëm Atij i jemi nënshtruar."[2]

تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ ۖ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلَكُم مَّا كَسَبْتُمْ ۖ وَلَا تُسْـَٔلُونَ عَمَّا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿١٣٤﴾

134. Ai është një popull që tashmë ka kaluar. Ai do të ketë atë që ka fituar, ndërsa ju[3] atë që fitoni[4], dhe nuk keni për t'u pyetur për atë që vepronin ata.

-20-

[1] I drejtohet çifutëve dhe të krishterëve, të cilët pretendonin se ishin në fenë e Ibrahimit dhe të Jakubit pas tij.

[2] Ata sigurisht që nuk kanë qenë prezent në atë kohë, sepse nuk kanë pas ekzistuar, por me këtë Allahu tregon se Ibrahimi dhe Jakubi i porositën bijtë e tyre për të qëndruar në fenë e pastër Islame dhe jo në atë çifute.

[3] U drejtohet çifutëve dhe të krishterëve, për t'u treguar se pretendimet e tyre se gjoja janë në fenë e Ibrahimit, nuk u bëjnë dobi tek Allahu, por secili do të marrë shpërblimin e veprës së vet.

[4] Secili do të shpërblehet për veprën e vet dhe askush nuk do të dënohet për gjynahun e tjetrit.

وَقَالُوا كُونُوا هُودًا أَوْ نَصَٰرَىٰ تَهْتَدُوا ۗ قُلْ بَلْ مِلَّةَ إِبْرَٰهِـۧمَ حَنِيفًا ۖ وَمَا كَانَ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ﴿١٣٥﴾

135. Ata gjithashtu thonë: "Bëhuni hebrenj ose të krishterë, që të udhëzoheni drejtë!" Thuaju: "Përkundrazi, (ne ndjekim) vetëm fenë e drejtë të Ibrahimit, i cili nuk ka qenë prej idhujtarëve."[1]

قُولُوٓا ءَامَنَّا بِٱللَّهِ وَمَآ أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَآ أُنزِلَ إِلَىٰٓ إِبْرَٰهِـۧمَ وَإِسْمَٰعِيلَ وَإِسْحَٰقَ وَيَعْقُوبَ وَٱلْأَسْبَاطِ وَمَآ أُوتِىَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَمَآ أُوتِىَ ٱلنَّبِيُّونَ مِن رَّبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُۥ مُسْلِمُونَ ﴿١٣٦﴾

136. Thoni: "Ne besojmë në Allahun[2], në atë që na është zbritur neve[3], në atë që i është zbritur Ibrahimit, Ismailit, Is'hakut, Jakubit dhe Esbatëve[4], në atë që i është dhënë Musait dhe Isait, dhe në atë që u është dhënë Profetëve[5] nga Zoti i tyre. Ne nuk bëjmë dallim mes tyre[6] dhe vetëm Atij (Allahut) i jemi nënshtruar.[7]

---

[1] Çifutët i thanë Muhamedit (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) dhe shokëve të tij besimtarë: "Bëhuni hebrenj që të udhëzoheni drejt!", ndërsa të krishterët thanë: "Bëhuni të krishterë që të udhëzoheni drejt!"

[2] Se Ai është Një Zot i vetëm, Zotërues i atributeve absolute dhe i pastër nga çdo mangësi, i Vetmi i Cili meriton të adhurohet.

[3] Atë që i është shpallur Muhamedit (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) nga Allahu: Kurani dhe Suneti.

[4] Ata pasardhës të Jakubit (alejhi selam), të cilët kanë qenë Profetë.

[5] Besojmë gjithashtu në të gjitha Librat që Allahu u ka shpallur Profetëve të Tij të ndryshëm.

[6] Nuk besojmë disa dhe i mohojmë disa të tjerë, por i besojmë të gjithë, ashtu si na ka njoftuar dhe urdhëruar Allahu, dhe jo ashtu si bënë çifutët të cilët e mohuan Isain dhe Muhamedin (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dy ata!), dhe as ashtu si bënë të krishterët të cilët e mohuan Muhamedin (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!).

[7] Me bindje dhe adhurim; jemi muslimanë.

فَإِنْ ءَامَنُوا بِمِثْلِ مَآ ءَامَنتُم بِهِۦ فَقَدِ ٱهْتَدَواْ ۖ وَّإِن تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا هُمْ فِى شِقَاقٍ ۖ فَسَيَكْفِيكَهُمُ ٱللَّهُ ۚ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ ﴿١٣٧﴾

137. Në qoftë se ata besojnë kështu si besoni edhe ju, atëherë janë udhëzuar[1], e nëse kthejnë shpinën, atëherë vërtet që ata janë në armiqësi.[2] Por, Allahu do të të sigurojë prej tyre[3], e Ai është Gjithëdëgjuesi[4], i Gjithëdijshmi.[5]

صِبْغَةَ ٱللَّهِ ۖ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ ٱللَّهِ صِبْغَةً ۖ وَنَحْنُ لَهُۥ عَـٰبِدُونَ ﴿١٣٨﴾

138. Ngjyrimin[6] (Fenë) e Allahut (Ndjekim)! E ku ka ngjyrim më të bukur se ai i Allahut! Ne vetëm Atë adhurojmë[7].

---

[1] Njësoj si ju dhe atëherë do të jenë prej jush.

[2] Në kundërshtim, në ndarje dhe në luftë me Allahun, me të dërguarin e Tij dhe me ju, o besimtarë.

[3] Dhe e bëri këtë gjë së shpejti, duke i dhënë Profetit të Tij pushtet mbi çifutët, sa që disa prej tyre i vrau, disa i dëboi dhe disa i poshtëroi duke u marrë xhizjen me përçmim.

[4] Dhe e dëgjon se çfarë të thonë ty me gjuhët e tyre.

[5] Dhe e di se çfarë fshehin nga ti dhe nga muslimanët prej zilisë dhe urrejtjes.

[6] Ne ndjekim fenë e Ibrahimit, e cila është ngjyrimi i Allahut, feja e Allahut, Islami. Është përdorur fjala "ngjyrim" për të treguar se besimi Islam dhe praktikimi i tij është si ngjyrim i besimtarit, natyrë dhe cilësi e tij, me të cilën arrin lumturinë në të dyja botët. Pra, përmbajuni ngjyrimit të Allahut duke ju bindur atij, duke besuar dhe duke praktikuar dispozitat e fesë së Tij, deri sa feja të bëhet natyrë e juaj, njësoj si ajo rrobja që ngjyroset dhe ngjyra bëhet cilësi e saj. [Taberiu, Es Seadi].

[7] Ne jemi popull i nënshtruar vetëm Allahut dhe të bindur ndaj Tij në ndjekjen e fesë së Ibrahimit dhe të përvetësuarit e kësaj feje, dhe nuk bëjmë mëndjemadhësi në ndjekjen e urdhrit të Tij dhe as në mohimin e të dërguarve të Tij ashtu si kanë bërë çifutët dhe të krishterët të cilët e mohuan Muhamedin nga mendjemadhësia, padrejtësia dhe zilia e tyre.

قُلْ أَتُحَآجُّونَنَا فِي ٱللَّهِ وَهُوَ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ وَلَنَآ أَعْمَـٰلُنَا وَلَكُمْ أَعْمَـٰلُكُمْ وَنَحْنُ لَهُۥ مُخْلِصُونَ ﴿١٣٩﴾

139. Thuaju: "A polemizoni me ne për Allahun[1], e Ai është Zoti ynë dhe Zoti juaj, dhe ne kemi veprat tona e ju veprat tuaja? Ne jemi besnikë ndaj Tij.[2]

أَمْ تَقُولُونَ إِنَّ إِبْرَٰهِـۧمَ وَإِسْمَـٰعِيلَ وَإِسْحَـٰقَ وَيَعْقُوبَ وَٱلْأَسْبَاطَ كَانُوا۟ هُودًا أَوْ نَصَـٰرَىٰ ۗ قُلْ ءَأَنتُمْ أَعْلَمُ أَمِ ٱللَّهُ ۗ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّن كَتَمَ شَهَـٰدَةً عِندَهُۥ مِنَ ٱللَّهِ ۗ وَمَا ٱللَّهُ بِغَـٰفِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٤٠﴾

140. Apo mos thoni se Ibrahimi, Ismaili, Is'haku, Jakubi dhe Esbatët kanë qenë hebrenj apo të krishterë? Thuaju: "Ju e dini më mirë, apo Allahu?" E kush është më i padrejtë se ai, i cili e fsheh dëshminë, [3] që ai ka nga Allahu?" Allahu nuk është i pavëmendshëm ndaj asaj që ju veproni.

تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ ۖ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلَكُم مَّا كَسَبْتُمْ ۖ وَلَا تُسْـَٔلُونَ عَمَّا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿١٤١﴾

141. Ai është një popull që tashmë ka kaluar. Ai do të ketë atë që ka fituar ndërsa ju atë që fitoni, dhe nuk keni për t'u pyetur për atë që ata vepronin.[4]

-21-

[1] Me pretendimin se feja juaj është më e mirë se feja jonë dhe se Libri juaj është më i mirë se Libri ynë për shkak se ka zbritur më parë se Libri ynë! Por ky është një pretendim bosh dhe i pavend, pasi që Allahu është Zot i të gjitha krijesave dhe ato që merren në konsideratë janë veprat e secilit njeri dhe bindja e nënshtrimi i Tij ndaj Allahut.

[2] Vetëm Allahun adhurojmë dhe Atij i bindemi, pa i bërë shok Atij dhe pa adhuruar asgjë tjetër përveç Tij.

[3] Se këta Profetë kanë qenë muslimanë.

[4] Secili do të shpërblehet për veprën e vet dhe askush nuk do të dënohet për gjynahun e tjetrit.

۞ سَيَقُولُ ٱلسُّفَهَآءُ مِنَ ٱلنَّاسِ مَا وَلَّىٰهُمۡ عَن قِبۡلَتِهِمُ ٱلَّتِي كَانُواْ عَلَيۡهَاۚ قُل لِّلَّهِ ٱلۡمَشۡرِقُ وَٱلۡمَغۡرِبُۚ يَهۡدِي مَن يَشَآءُ إِلَىٰ صِرَٰطٖ مُّسۡتَقِيمٖ ١٤٢

142. Disa njerëz mendjelehtë[1] do të thonë: "Çfarë i shtyu ata që të ndryshojnë drejtimin[2] nga i cili kishin qenë më parë?" Thuaju: "Të Allahut janë edhe lindja edhe perëndimi. Ai udhëzon kë të dojë në Rrugën e Drejtë."[3]

وَكَذَٰلِكَ جَعَلۡنَٰكُمۡ أُمَّةٗ وَسَطٗا لِّتَكُونُواْ شُهَدَآءَ عَلَى ٱلنَّاسِ وَيَكُونَ ٱلرَّسُولُ عَلَيۡكُمۡ شَهِيدٗاۗ وَمَا جَعَلۡنَا ٱلۡقِبۡلَةَ ٱلَّتِي كُنتَ عَلَيۡهَآ إِلَّا لِنَعۡلَمَ مَن يَتَّبِعُ ٱلرَّسُولَ مِمَّن يَنقَلِبُ عَلَىٰ عَقِبَيۡهِۚ وَإِن كَانَتۡ لَكَبِيرَةً إِلَّا عَلَى ٱلَّذِينَ هَدَى ٱللَّهُۗ وَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَٰنَكُمۡۚ إِنَّ ٱللَّهَ بِٱلنَّاسِ لَرَءُوفٞ رَّحِيمٞ ١٤٣

143. Po kështu[4], Ne ju kemi bërë një popull të mesëm[5] (të drejtë) me qëllim që të jeni dëshmitarë mbi njerëzit dhe i Dërguari të jetë

---

[1] Hebrenjtë dhe hipokritët; Allahu i ka quajtur ata mendjelehtë për shkak se e zhvlerësuan të vërtetën dhe bënë sikur nuk e njihnin atë, vetëm e vetëm që të mos ndiqnin Muhamedin, i cili ishte prej arabëve dhe jo prej Beni Israilëve. Ndërsa hipokritët ishin në pështjellim kështu që u bënë tarallakë. [Tabariu]

[2] Drejtimin gjatë kryerjes së faljes. Shkaku i kësaj thënie të çifutëve ishte se Profeti (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), në fillim të çështjes falej në drejtim të Kudsit në Jeruzalem, deri rreth një vit e gjysëm pas emigrimit në Medine, për urtësi nga të cilat Allahu do të përmendë disa në ajetet në vijim, pastaj u urdhërua që të kthehej në drejtim të Kabes në Mekë.

[3] Megjithëse sundimi i të gjitha drejtimeve është i Allahut, Ai udhëzon kë të dojë në rrugën e drejtë, prej të cilës është edhe udhëzimi i të kthyerit gjatë faljes nga Kibla e babait tonë, Ibrahimit, ndërsa çifutët, hipokritët dhe të gjithë politeistët nuk u udhëzuan në atë që u udhëzuam ne.

[4] Siç ju udhëzuam në rrugën e drejtë dhe ju veçuam në të drejtuarit nga Kibla e Ibrahimit.

[5] Të drejtë në gjykim, ndaj ju zgjodhëm dëshmitarë dhe të mesëm në të gjitha çështjet e fesë; pa e tepruar dhe i tejkaluar kufijtë ashtu si të krishterët me murgjërinë dhe fjalën për Isain (alejhi selam), dhe as neglizhues si çifutët, të cilët ndryshuan librin e Allahut, vranë të dërguarit e Tij dhe shpikën gënjeshtër për Zotin e tyre.

dëshmitar mbi ju.[1] Ne nuk e kishim caktuar atë drejtim[2] nga i cili kthiheshe më parë, veçse për të ditur[3] se kush e ndjek të Dërguarin (Muhamedin) dhe kush kthehet mbrapa[4], dhe ndonëse kjo ishte gjë e madhe, por jo edhe për ata të cilët Allahu i ka udhëzuar. Megjithatë, Allahu nuk jua humb kurrë besimin[5] tuaj. Vërtet që Allahu është Përdëllimtar[6] me njerëzit, Mëshirëplotë.

قَدْ نَرَىٰ تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي ٱلسَّمَآءِ ۖ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَىٰهَا ۚ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ
ٱلْمَسْجِدِ ٱلْحَرَامِ ۚ وَحَيْثُ مَا كُنتُمْ فَوَلُّوا۟ وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُۥ ۗ وَإِنَّ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟
ٱلْكِتَـٰبَ لَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ ٱلْحَقُّ مِن رَّبِّهِمْ ۗ وَمَا ٱللَّهُ بِغَـٰفِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٤٤﴾

144. Sigurisht që Ne e shohim kthimin e fytyrës tënde nga qielli[7], kështu që do të kthejmë ty (o Muhamed) nga ai drejtim që të kënaq. Ktheje pra fytyrën tënde në drejtim të Xhamisë së Shenjtë (Kabes), dhe kudo që të ndodheni[8], ktheni fytyrat tuaja në drejtim të saj (Kabes)! Padyshim se ata, të cilëve u është dhënë Libri, e

[1] Të dëshmoni kundër popujve të mëparshëm me dëshminë se të gjithë të Dërguarit e Allahut tek ata, e kanë përcjellë dhe komunikuar mesazhin e Zotit, dhe i Dërguari i Allahut, Muhamedi (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) do të dëshmojë përmbi ju, se ua komunikoi shpalljen dhe do të dëshmojë për besimin tuaj në të dhe në atë me të cilën ai ka ardhur nga Allahu.

[2] Kudsi në Jeruzalem.

[3] Për ta ditur i Dërguari Im dhe besimtarët, të dashurit e Mi, partia Ime. Ndërsa Allahu e di gjithçka në hollësi me dije absolute, që para se të krijonte qiejt dhe tokën.

[4] Kthehet në mosbesim, bëhet hipokrit, ose kundërshton Muhamedin (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!).

[5] Namazin që keni kryer në drejtim të Kudsit.

[6] Përdëllimi nga Allahu është nga llojet e mëshirës së Tij, dhe ai është i përgjithshëm për të gjitha krijesat në dynja dhe për disa prej tyre në botën tjetër. Ndërsa "Mëshirëplotë" është mëshira e posaçme për besimtarët në këtë botë dhe në botën tjetër.

[7] Në pritje të urdhrit për të ndryshuar drejtimin gjatë faljes nga Meka, gjë të cilën ai e donte aq shumë.

[8] O besimtarë!

dinë se kjo është e vërteta[1] nga Zoti i tyre. Allahu nuk është i pavëmendshëm nga ajo që ata veprojnë.

وَلَئِنْ أَتَيْتَ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْكِتَـٰبَ بِكُلِّ ءَايَةٍ مَّا تَبِعُوا۟ قِبْلَتَكَ ۚ وَمَآ أَنتَ بِتَابِعٍ قِبْلَتَهُمْ ۚ وَمَا بَعْضُهُم بِتَابِعٍ قِبْلَةَ بَعْضٍ ۚ وَلَئِنِ ٱتَّبَعْتَ أَهْوَآءَهُم مِّنۢ بَعْدِ مَا جَآءَكَ مِنَ ٱلْعِلْمِ ۙ إِنَّكَ إِذًا لَّمِنَ ٱلظَّـٰلِمِينَ ﴿١٤٥﴾

145. Edhe sikur t'u sillje të gjitha provat atyre që u është dhënë Libri, ata gjithësesi nuk do të ndiqnin Kiblën tënde. As ti nuk ke për të ndjekur kiblën e tyre dhe as ata nuk kanë për të ndjekur kiblën e njëri-tjetrit[2]. E nëse ti, pas asaj dije që të ka ardhur (nga Allahu), do të ndiqje dëshirat e tyre, atëherë padyshim që do të ishe prej të padrejtëve.

-22-

[1] E vërteta të cilën Allahu ia urdhëroi Ibrahimit dhe të gjithë robërve të Tij më pas.

[2] As çifutët nuk do të kthehen nga kibla e të krishterëve dhe as të krishterët nga kibla e çifutëve.

ٱلَّذِينَ ءَاتَيۡنَٰهُمُ ٱلۡكِتَٰبَ يَعۡرِفُونَهُۥ كَمَا يَعۡرِفُونَ أَبۡنَآءَهُمۡۖ وَإِنَّ فَرِيقٗا مِّنۡهُمۡ لَيَكۡتُمُونَ ٱلۡحَقَّ وَهُمۡ يَعۡلَمُونَ ١٤٦

146. Ata, të cilëve u kemi dhënë Librin, e njohin atë (Muhamedin) ashtu si njohin bijtë e tyre, por një grup prej tyre e fsheh të vërtetën me vetëdije.

ٱلۡحَقُّ مِن رَّبِّكَۖ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ ٱلۡمُمۡتَرِينَ ١٤٧

147. E vërteta është ajo (që të vjen) nga Zoti yt, ndaj mos u bëj prej atyre që dyshojnë![1]

وَلِكُلّٖ وِجۡهَةٌ هُوَ مُوَلِّيهَاۖ فَٱسۡتَبِقُواْ ٱلۡخَيۡرَٰتِۚ أَيۡنَ مَا تَكُونُواْ يَأۡتِ بِكُمُ ٱللَّهُ جَمِيعًاۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٞ ١٤٨

148. Çdo popull ka drejtimin e vet nga i cili kthehet[2], (ndërsa ju drejtimin tuaj të vërtetë), pra garoni në vepra të mira[3]. Kudo që të gjendeni[4], Allahu do t'ju mbledhë të gjithëve[5]. Allahu është i Gjithëfuqishëm për çdo gjë.

[1] Mos u bëj prej atyre të cilët dyshojnë që Kibla nga e cila të kam urdhëruar të kthehesh, të jetë Kibla e Ibrahimit dhe e tjerëve Profetë përveç tij. Me këtë ajet janë për qëllim shokët e Muhamedit dhe ndjekësit e tij, jo vetë Profeti, pasi që ai nuk kishte pikë dyshimi se kjo ishte e vërteta nga Allahu. [Taberiu]

[2] Çdo popull që ndjek një fe të caktuar, ka drejtimin e vet nga i cili kthehet gjatë kryerjes së riteve fetare, ndërsa ju, o besimtarë keni drejtimin e vërtetë tek i cili ju ka udhëzuar Zoti juaj dhe nuk i ka udhëzuar të tjerët tek ai drejtim dhe tek ajo Kible, kështu që falënderoni Zotin tuaj dhe garoni në vepra të mira që Ai urdhëron.

[3] Falënderoni Allahun dhe bindjuni Atij, për atë se ju ka udhëzuar në të vërtetën dhe më të mirën.

[4] Kudo që të keni vdekur.

[5] Në ditën e Kiametit.

وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ ٱلْمَسْجِدِ ٱلْحَرَامِ ۖ وَإِنَّهُۥ لَلْحَقُّ مِن رَّبِّكَ ۗ
وَمَا ٱللَّهُ بِغَـٰفِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٤٩﴾

149. Ngado që të dalësh[1], ktheje fytyrën[2] nga Xhamia e Shenjtë (Kabja)! Kjo është e vërteta nga Zoti yt. Allahu nuk është i pavëmendshëm nga ajo që ju veproni.

وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ ٱلْمَسْجِدِ ٱلْحَرَامِ ۚ وَحَيْثُ مَا كُنتُمْ فَوَلُّوا
وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُۥ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَيْكُمْ حُجَّةٌ إِلَّا ٱلَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ
فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَٱخْشَوْنِى وَلِأُتِمَّ نِعْمَتِى عَلَيْكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥٠﴾

150. Ngado që të dalësh, ktheje fytyrën nga Xhamia e Shenjtë, dhe kudo që të gjendeni, ktheni fytyrat nga ajo (Xhamia e Shenjtë, Kabja), që njerëzit[3] të mos kenë asnjë provë[4] kundër jush, përveç atyre që kanë bërë padrejtësi[5]. Por, mos ju frikësoni atyre[6], por m'u frikësoni Mua. Dhe kështu[7], Unë plotësoj Mirësinë Time ndaj jush[8], që të udhëzoheni drejt.

---

[1] Në çdo vend që të udhëtosh.

[2] Gjatë kryerjes së faljes.

[3] Ithtarët e Librit: çifutët dhe të krishterët.

[4] Provë, d.m.th. vend për t'u kapur dhe për të bërë polemikë, duke thënë: "Muhamedi dhe shokët e tij nuk dinin nga të drejtoheshin në faljen e tyre dhe ishim ne ata që i udhëzuam në kiblen tonë." Fjalë me të cilën ata mbuloheshin dhe maskoheshin tek njerëzit injorantë dhe mendjelehtë prej idhujtarëve.

[5] Janë për qëllim idhujtarët kurashit, të cilët thonin: "Muhamedi u kthye tek Kibla jonë, kështu që ka për t'u kthyer edhe te feja jonë." Prova e tyre ishte në faktin se ai (Muhamedi) u kthye nga ajo Kible nga e cila kthehesin edhe ata, por sigurisht që pretendimi i tyre ishte i pavërtetë dhe shpresa e tyre ishte boshe.

[6] Mos iu frikësoni idhujtarëve dhe mos mendoni se ata mund t'ju dëmtojnë në fenë tuaj apo t'ju kthejnë nga feja në të cilën ju udhëzoi Allahu, por qëndroni me vendosmëri në atë Kible që ju urdhërova dhe m'u bindni vetëm Mua.

[7] Duke ju udhëzuar që të merrni për Kible Shtëpinë e Shenjtë, Kaben.

[8] Plotësoj ligjet e fesë suaj të pastër Islame, për të cilën kam porositur Nuhun, Ibrahimin, Musën, Isën dhe të gjithë Profetët e tjerë. Kjo është mirësia që Allahu njofton se e ka plotësuar ndaj Muhamedit dhe besimtarëve ndjekës të tij.

كَمَآ أَرۡسَلۡنَا فِيكُمۡ رَسُولٗا مِّنكُمۡ يَتۡلُواْ عَلَيۡكُمۡ ءَايَٰتِنَا وَيُزَكِّيكُمۡ وَيُعَلِّمُكُمُ ٱلۡكِتَٰبَ وَٱلۡحِكۡمَةَ وَيُعَلِّمُكُم مَّا لَمۡ تَكُونُواْ تَعۡلَمُونَ ١٥١

151. Ashtu si[1] dhe kemi dërguar tek ju një të Dërguar nga mesi juaj, i cili ju lexon shpalljet Tona, ju pastron dhe ju mëson Librin (Kuranin) dhe Urtësinë[2], si dhe ju mëson atë që nuk e dinit më parë.

فَٱذۡكُرُونِيٓ أَذۡكُرۡكُمۡ وَٱشۡكُرُواْ لِي وَلَا تَكۡفُرُونِ ١٥٢

152. Pra, më kujtoni Mua që edhe Unë t'ju kujtoj, dhe më falënderoni e mos më mohoni![3]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱسۡتَعِينُواْ بِٱلصَّبۡرِ وَٱلصَّلَوٰةِۚ إِنَّ ٱللَّهَ مَعَ ٱلصَّٰبِرِينَ ١٥٣

153. O besimtarë[4]! Kërkoni ndihmë[5] me durimin dhe namazin[6]. Vërtet që Allahu është me të duruarit.

-23-

[1] Prej mirësisë Sime ndaj jush është gjithashtu se kemi dërguar tej ju, o arabë, Muhamedin...

[2] Të kuptuarit e fesë me sunetin e Profetit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!).

[3] Mirësinë time ndaj jush duke mbuluar të vërtetën, përndryshe ua heq atë mirësi.

[4] Që keni besuar Allahun, të Dërguarin e Tij dhe gjithçka që ardhur prej Tij.

[5] Për përmbushjen e bindjes ndaj Allahut.

[6] Durimi dhe namazi janë ndihmues për bindjen ndaj Allahut dhe për lehtësimin e të gjitha sprovave të kësaj bote.

وَلَا تَقُولُوا لِمَن يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ أَمْوَٰتٌۚ بَلْ أَحْيَآءٌ وَلَٰكِن لَّا تَشْعُرُونَ ﴿١٥٤﴾

154. Sa për ata që vriten në Rrugën e Allahut, mos thoni se janë të vdekur! Përkundrazi, ata janë të gjallë, por ju nuk e ndjeni.[1]

وَلَنَبْلُوَنَّكُم بِشَيْءٍ مِّنَ ٱلْخَوْفِ وَٱلْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ ٱلْأَمْوَٰلِ وَٱلْأَنفُسِ وَٱلثَّمَرَٰتِۗ وَبَشِّرِ ٱلصَّٰبِرِينَ ﴿١٥٥﴾

155. Patjetër që Ne do t'ju sprovojmë me diçka[2] prej frikës, urisë, pakësimit të pasurisë, humbjes së jetës dhe pakësimit të të lashtave. Dhe përgëzoji të duruarit;

ٱلَّذِينَ إِذَآ أَصَٰبَتْهُم مُّصِيبَةٌ قَالُوٓا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّآ إِلَيْهِ رَٰجِعُونَ ﴿١٥٦﴾

156. Ata të cilët, kur i godet ndonjë fatkeqësi thonë: "Të Allahut jemi dhe tek Ai do të kthehemi!"[3]

أُوْلَٰٓئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَٰتٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُهْتَدُونَ ﴿١٥٧﴾

157. Të tillët kanë bekime dhe mëshirë nga Zoti i tyre, dhe të tillët janë të udhëzuarit drejtë.

---

[1] Mesruku thotë: "Pyetëm Abdullah ibën Mesudin për ajetin: "Mos i llogarisni të vdekur ata, të cilët janë vrarë në Rrugën e Allahut. Përkundrazi, ata janë të gjallë duke u ushqyer te Zoti i tyre." [Al Imran, 169]. –Ai tha: "Ne pyetëm për këtë ajet (të Dërguarin e Allahut) dhe ai tha: "Shpirtrat e tyre janë në brendësi të disa zogjve të jeshilë, të cilët kanë disa kandila të varur tek Arshi. Ata bredhin nëpër Xhenet nga të dëshirojnë, pastaj kthehen tek ato kandilat. Zoti i tyre hodhi vështrimin e Tij tek ata dhe u tha: "A dëshironi ndonjë gjë?" Ata thanë: "E çfarë të dëshirojmë tjetër, kur ne bredhim nëpër Xhenet nga të duam?!" Këtë pyetje ua bëri tre herë, dhe kur ata panë se nuk do të liheshin pa kërkuar ndonjë gjë, thanë: "O Zoti ynë! Duam që të na kthesh shpirtrat në trupat tanë, që të vritemi në Rrugën Tënde edhe një herë tjetër." Kur pa se ata nuk kishin nevojë për asgjë, atëherë u lanë ashtu." [Muslimi 4862, Tirmidhiu 3011, Ibën Maxheh 2801].

[2] Me diçka të pakët prej këtyre, sepse sikur t'i sprovonte me të gjithë frikën, urinë, etj, atëherë do vdisnin, por qëllimi me këto është sprova dhe jo shkatërrimi.

[3] Ne jemi robër të Zotit tonë dhe tek Ai do të kthehemi pas vdekjes sonë, i dorëzohemi caktimit të Tij dhe jemi të kënaqur me të.

*إِنَّ ٱلصَّفَا وَٱلۡمَرۡوَةَ مِن شَعَآئِرِ ٱللَّهِۖ فَمَنۡ حَجَّ ٱلۡبَيۡتَ أَوِ ٱعۡتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيۡهِ أَن يَطَّوَّفَ بِهِمَاۚ وَمَن تَطَوَّعَ خَيۡرٗا فَإِنَّ ٱللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ ١٥٨

158. Me të vërtetë, Safa dhe Merva[1] janë prej Simboleve[2] të Allahut, ndaj, ai i cili bën Pelegrinazh ose Umra në Shtëpinë e Shenjtë (Kabe), nuk ka ndonjë gjynah[3] që të sillet mes atyre dyjave. E kush vepron mirë vullnetarisht, padyshim se Allahu është Falënderues[4], i Gjithëdijshëm.

إِنَّ ٱلَّذِينَ يَكۡتُمُونَ مَآ أَنزَلۡنَا مِنَ ٱلۡبَيِّنَٰتِ وَٱلۡهُدَىٰ مِنۢ بَعۡدِ مَا بَيَّنَّٰهُ لِلنَّاسِ فِي ٱلۡكِتَٰبِ أُوْلَٰٓئِكَ يَلۡعَنُهُمُ ٱللَّهُ وَيَلۡعَنُهُمُ ٱللَّٰعِنُونَ ١٥٩

159. Vërtet, ata të cilët fshehin provat e qarta dhe udhëzimin që Ne kemi zbritur, pasi ua kemi sqaruar ato njerëzve në Libër[5], këta i mallkon Allahu dhe i mallkojnë edhe mallkuesit.[6]

---

[1] Dy kodrina në Mekë pranë Kabes.

[2] Prej shenjave të qarta të fesë së Allahut, për të cilat Ai i ka urdhëruar robët e Tij që t'i madhërojnë ato. Prej këtu, ecja midis atyre dy kodrinave është i detyrueshëm si për pelegrinin edhe për atë që bën Umra.

[3] Ecja nga Safa në Merva dhe anasjelltas, është detyrim në Haxh apo Umra, edhe pse nga vështrimi i parë në këtë ajet duket sikur nuk është ashtu, por shkaku i përdorjes së kësaj shprehje është se në fillim të Islamit, disa muslimanë u ngushtuan në lidhje me ecjen mes Safas dhe Mervas, pasi që në ato dyja adhuroheshin idhujt në kohën e injorancës. Por pastaj zbriti ajeti i mësipërm dhe u sqarua çështja e tyre dhe se ato janë nga simbolet e Allahut, të cilat duhet të madhërohen.

[4] "Falënderues" dhe "Falënderues i Madh" – "Shakir" dhe "Shakur" janë prej emrave të Allahut, që kanë kuptimin: "Allahu pranon edhe punën më të vogël prej robërve të Tij dhe i shpërblen ata me shpërblim shumë të madh. Nëse robi i Tij i kryen urdhrat e Tij dhe i bindet Atij, Ai e ndihmon në këtë gjë, e lavdëron atë dhe i fut dritë e besim në zemër, dhe fuqi e zhdërvjellësi në trup. Pastaj, në botën tjetër, Ai e shpërblen robin e Tij me shpërblim të plotë." [Es Seadi].

[5] Në Teurat dhe Inxhil. Ata fshehën të vërtetën që shkruhej në librat e tyre për Muhamedin (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!). E bënin këtë nga smira dhe padrejtësia e tyre.

[6] Të gjitha krijesat i luten Allahut që t'i mallkojë dhe t'i largojë ata nga Mëshira e Tij.

إِلَّا ٱلَّذِينَ تَابُوا۟ وَأَصْلَحُوا۟ وَبَيَّنُوا۟ فَأُو۟لَٰٓئِكَ أَتُوبُ عَلَيْهِمْ ۚ وَأَنَا ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ ﴿١٦٠﴾

160. Përjashtim bëjnë ata që pendohen[1], përmirësohen dhe sqarojnë[2], të tillëve ua pranoj pendimin, sepse Unë jam Pranuesi më i Madh i pendimit[3], Mëshirëploti.

إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ وَمَاتُوا۟ وَهُمْ كُفَّارٌ أُو۟لَٰٓئِكَ عَلَيْهِمْ لَعْنَةُ ٱللَّهِ وَٱلْمَلَٰٓئِكَةِ وَٱلنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١٦١﴾

161. Vërtet, ata të cilët kanë mohuar dhe vdesin duke qenë mohues (mosbesimtarë), mbi ta do të jetë mallkimi i Allahut, i engjëjve dhe i të gjithë njerëzve!

خَٰلِدِينَ فِيهَا ۖ لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ ٱلْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ﴿١٦٢﴾

162. Ata do të jenë përgjithmonë në të (dënim); as nuk do t'u lehtësohet dënimi as nuk do t'u shtyhet afati.[4]

وَإِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَٰحِدٌ ۖ لَّآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلرَّحْمَٰنُ ٱلرَّحِيمُ ﴿١٦٣﴾

163. Zoti juaj është Një Zot i Adhuruar i Vetëm! Nuk ka të adhuruar tjetër (të denjë) përveç Tij. Ai është i Gjithëmëshirshmi, Mëshirëploti.[5]

[1] Kthehen nga mohimi dhe veprat e tyre të këqia në besim, të penduar.

[2] Atë që fshehnin dhe pranimin e gabimit.

[3] I Cili i kthehet robit të Tij me falje dhe fshirje të gjynaheve, kur ai pendohet, dhe me bamirësi e mirësi, kur ai kthehet tek Allahu.

[4] Sepse afati i caktuar, i cili ka qenë jeta në dynja, ka mbaruar, dhe atyre nuk u ka mbetur më shfajësim.

[5] Zoti është Ai, i Cili ka krijuar gjithçka që ekziston, që drejton dhe sundon gjithçka, i denjë për t'u adhuruar nga të gjitha krijesat, i cilësuar me atributet më të larta dhe i quajtur me emrat më të bukur. Ai është i Pashoq dhe nuk ka të ngjashëm me Të.

إِنَّ فِي خَلْقِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَٱخْتِلَٰفِ ٱلَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ وَٱلْفُلْكِ ٱلَّتِي تَجْرِي فِي ٱلْبَحْرِ بِمَا يَنفَعُ ٱلنَّاسَ وَمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مِن مَّآءٍ فَأَحْيَا بِهِ ٱلْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِن كُلِّ دَآبَّةٍ وَتَصْرِيفِ ٱلرِّيَٰحِ وَٱلسَّحَابِ ٱلْمُسَخَّرِ بَيْنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ لَءَايَٰتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿١٦٤﴾

164. Me të vërtetë, në krijimin e qiejve dhe të Tokës, në ndërrimin e natës dhe të ditës, në anijet që lundrojnë në det me gjëra që u sjellin dobi njerëzve, në ujin (shiun) që Allahu e zbret nga qielli, me të cilin Ai ngjall Tokën pas vdekjes së saj, e në të (Tokë) ka shpërndarë nga të gjitha gjallesat, në të drejtuarit e erërave[1] dhe në retë e nënshtruara[2] mes qiellit dhe Tokës, (në të gjitha këto) ka shenja[3] për njerëzit që logjikojnë.

وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ ٱللَّهِ أَندَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ ٱللَّهِ ۖ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَشَدُّ حُبًّا لِّلَّهِ ۗ وَلَوْ يَرَى ٱلَّذِينَ ظَلَمُوٓا۟ إِذْ يَرَوْنَ ٱلْعَذَابَ أَنَّ ٱلْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا وَأَنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلْعَذَابِ ﴿١٦٥﴾

165. Por megjithatë, ka prej njerëzve që në vend të Allahut marrin (adhurojnë) idhuj të cilët i barazojnë me Allahun dhe i duan njësoj si dashuria (e besimtarëve) për Allahun, por ata të cilët kanë besuar, kanë dashuri edhe më të fortë për Allahun. E sikur të

[1] Allahu i drejton erërat duke i lëshuar ato herë me shi dhe herë pa shi, herë me mëshirë e herë me dënim, herë nga veriu e herë nga jugu, e kështu.

[2] Megjithëse retë janë të lehta dhe të buta, ato mbartin sasi të mëdha uji, të cilin e derdhin aty ku do Allahu, në sasisë që i urdhëron Allahu. Kur Allahu do që shiu të jetë mëshirë për një vend, lëshon në të sasinë e duhur në formën e duhur, dhe kur do që ai të jetë dënim, lëshon sasi të madhe dhe me rrëmbim...

[3] Prova dhe dëshmi të qarta se Allahu është i Vetmi që meriton të gjithë adhurimin, pa të Cilin nuk mund të bëjë asnjë krijesë dhe të gjitha krijesat kanë nevojë të domosdoshme për Të. Atëherë, a nuk është adhurimi i dikujt apo diçkaje tjetër përveç Tij, padrejtësia më e madhe që ekziston?!

padrejtët[1] ta shihnin (tani) atë ndëshkim që do të shohin[2], (do të bindeshin se) e gjithë fuqia i përket vetëm Allahut[3] dhe se Allahu është i Rreptë në ndëshkim.

إِذْ تَبَرَّأَ ٱلَّذِينَ ٱتُّبِعُوا۟ مِنَ ٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُوا۟ وَرَأَوُا۟ ٱلْعَذَابَ وَتَقَطَّعَتْ بِهِمُ ٱلْأَسْبَابُ ﴿١٦٦﴾

166. Kur[4] ata, të cilët u pasuan,[5] t'i mohojnë pasuesit të tyre, dhe të gjithë ta shohin ndëshkimin, dhe të këputen të gjitha lidhjetmidis tyre,[6]

وَقَالَ ٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُوا۟ لَوْ أَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنَتَبَرَّأَ مِنْهُمْ كَمَا تَبَرَّءُوا۟ مِنَّا ۗ كَذَٰلِكَ يُرِيهِمُ ٱللَّهُ أَعْمَـٰلَهُمْ حَسَرَٰتٍ عَلَيْهِمْ ۖ وَمَا هُم بِخَـٰرِجِينَ مِنَ ٱلنَّارِ ﴿١٦٧﴾

167. atëherë, ata të cilët ishin pasues do të thonë: "Ah! Sikur të ktheheshim edhe një herë (në dynja) dhe t'i mohonim ata, ashtu siç na mohuan ne!" Kështu ua tregon Allahu veprat e vetë atyre si dëshpërim[7] për ta, e ata kurrë nuk do të dalin nga Zjarri.

---

[1] Ata të cilët morën zota të tjerë për t'i adhuruar në vend të Allahut apo me Allahun, dhe pengonin njerëzit nga rruga e Allahut.

[2] Në botën tjetër.

[3] Dhe se idhujt e tyre nuk kanë asnjë lloj fuqie apo mundësie për të bërë gjë, as për ta dhe as për veten e tyre.

[4] Sikur të shihnin gjithashtu atëherë kur të marrin dënimin, në botën tjetër.

[5] U adhuruan nga të tjerët dhe u morën për idhuj, që u zbatohej urdhri dhe iu dëgjohej fjala, prej njerëzve apo djajve, prej të vdekurve apo gurëve…

[6] Që kishin në dynja, pasi që lidhjet e tyre nuk kanë qenë për Allahun, por për idhujt e tyre të cilët ia mveshën Allahut si shokë.

[7] Do të dëshpërohen dhe pendohen për veprat e këqia që kanë bërë, përse i kanë bërë dhe përse nuk bënë vepra të mira? Dhe kështu, dëshpërohen për veprat e tyre kur shohin dënimin e merituar.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ كُلُوا۟ مِمَّا فِى ٱلْأَرْضِ حَلَٰلًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا۟ خُطُوَٰتِ ٱلشَّيْطَٰنِ ۚ إِنَّهُۥ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿١٦٨﴾

168. O njerëz! Hani nga ato që janë të lejuara e të mira[1] në Tokë dhe mos ndiqni gjurmët[2] e djallit, sepse vërtet ai është armiku juaj i hapur![3]

إِنَّمَا يَأْمُرُكُم بِٱلسُّوٓءِ وَٱلْفَحْشَآءِ وَأَن تَقُولُوا۟ عَلَى ٱللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٦٩﴾

169. Ai (djalli) ju urdhëron vetëm për të keqen[4] dhe të turpshmen[5], dhe që të flisni për Allahun gjëra që nuk i dini.[6]

[1] Te lejuara nga Allahu (hallall) dhe të pastra, jo të ndyta dhe as të ndaluara.

[2] Rrugët e shejtanit, veprat e tij, bindjen ndaj tij...

[3] I cili e shfaqi armiqësinë e tij ndaj jush me refuzimin e përuljes para babait tuaj, Ademit, me mashtrimin dhe nxjerrjen e tij nga xheneti…

[4] Vepra të këqia dhe gjynahe.

[5] Ato vepra të cilat janë në kulmin e turpit dhe shëmtisë, si prostitucioni dhe pirja e alkoolit.

[6] Duke bërë të lejuarën të ndaluar dhe të ndaluarën të lejuar, si bindje ndaj shejtanit.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ ٱتَّبِعُوا مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَآ أَلْفَيْنَا عَلَيْهِ ءَابَآءَنَآ ۗ أَوَلَوْ كَانَ ءَابَآؤُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ شَيْـًٔا وَلَا يَهْتَدُونَ ﴿١٧٠﴾

170. Kur atyre u thuhet: "Ndiqni atë që ka zbritur Allahu!", ata thonë: "Jo! Por ne ndjekim atë (fe), në të cilën i kemi gjetur baballarët tanë!" –A (veprojnë kështu), edhe pse të parët e tyre nuk kuptonin gjë dhe nuk ishin të udhëzuar?![1]

وَمَثَلُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا كَمَثَلِ ٱلَّذِى يَنْعِقُ بِمَا لَا يَسْمَعُ إِلَّا دُعَآءً وَنِدَآءً ۚ صُمٌّۢ بُكْمٌ عُمْىٌ فَهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٧١﴾

171. Shembulli i atyre, të cilët kanë mohuar, është si ato (bagëtitë) që thirren (nga bariu), por nuk dëgjojnë veçse zë e thirrje; të shurdhër, memecë e të verbër, ata nuk kuptojnë.[2]

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَـٰتِ مَا رَزَقْنَـٰكُمْ وَٱشْكُرُوا لِلَّهِ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿١٧٢﴾

172. O besimtarë! Hani nga të mirat që ju kemi furnizuar dhe falënderoni Allahun, nëse vërtet adhuroni vetëm Atë![3]

---

[1] Dhe kur besimtarët u thonë këshillueshëm njerëzve të humbur: "Ndiqni atë që ka zbritur Allahu – Kuranin dhe udhëzimin e Tij," ata këmbëngulin në verbërinë e tyre, duke thënë: "Jo, ne ndjekim atë në të cilën i kemi gjetur etërit tanë." A do t'i ndjekin vallë etërit e tyre, edhe sikur ata të mos kuptonin asgjë nga urdhri i Allahut dhe të mos dinin Rrugën e Drejtë?

[2] Gjendja e atyre që mohuan dhe e atij që i thërret ata drejt udhëzimit dhe besimit është si gjendja e bariut që thërret bagëtitë e veta – ato dëgjojnë vetëm zërin dhe tingullin, por nuk kuptojnë kuptimin e fjalëve të tij. Kështu janë këta jobesimtarë: të shurdhër, sepse kanë mbyllur veshët ndaj të vërtetës; memecë, sepse nuk e shqiptojnë me gjuhët e tyre; dhe të verbër, sepse sytë e tyre nuk shohin provat e qarta. Ata nuk e përdorin arsyen e tyre për atë që do t'u sillte dobi.

[3] O besimarë! Hani nga ushqimet e mira dhe të lejuara që Ne ju kemi dhënë, dhe mos u bëni si mohuesit që ndalojnë të mirat dhe e lejojnë të ndyrën. Falënderoni Allahun për mirësitë e mëdha që ju ka dhënë – me zemrat tuaja, me gjuhët dhe me veprat tuaja – nëse jeni me të vërtetë ata që i nënshtroheni urdhrave të Tij, e dëgjoni dhe i bindeni Atij, duke e adhuruar vetëm Atë, pa i shoqëruar askënd.

إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ ٱلْمَيْتَةَ وَٱلدَّمَ وَلَحْمَ ٱلْخِنزِيرِ وَمَآ أُهِلَّ بِهِۦ لِغَيْرِ ٱللَّهِ ۖ فَمَنِ ٱضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَآ إِثْمَ عَلَيْهِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٧٣﴾

173. Ai (Allahu) ju ka ndaluar juve vetëm të ngordhtën, gjakun, mishin e derrit dhe atë që është therur për dikë tjetër përveç Allahut. Por megjithatë, ai i cili detyrohet, pa dashur të ndaluarën dhe pa e kaluar kufirin, nuk ka asnjë gjynah. Me të vërtetë që Allahu është Falës i Madh, Mëshirëplotë.[1]

إِنَّ ٱلَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ مِنَ ٱلْكِتَـٰبِ وَيَشْتَرُونَ بِهِۦ ثَمَنًا قَلِيلًا ۙ أُو۟لَـٰٓئِكَ مَا يَأْكُلُونَ فِى بُطُونِهِمْ إِلَّا ٱلنَّارَ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ ٱللَّهُ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٧٤﴾

174. Vërtet, ata të cilët e fshehin atë që ka zbritur Allahu prej Librit dhe e këmbejnë atë me një çmim të pakët, ata nuk fusin në barqet e tyre veçse Zjarrin. Allahu, as nuk do t'u flasë atyre në ditën e Kiametit, as nuk do t'i pastrojë, dhe ata do të kenë dënim të dhembshëm.[2]

[1] Allahu ju ka ndaluar vetëm ato që ju dëmtojnë — si mishin e kafshës së ngordhur që nuk është therur në mënyrë të ligjshme, gjakun e derdhur, mishin e derrit dhe kafshët e therura në emër të dikujt tjetër përveç Allahut. Nga mëshira dhe lehtësimi i Tij për ju, Ai ka lejuar që t'i konsumoni këto gjëra vetëm në rast nevoje të domosdoshme. Pra, kush detyrohet nga nevoja e skajshme të hajë diçka prej tyre, pa e tepruar dhe pa kaluar kufijtë e Allahut, për të mbijetuar e jo për dëshirë, ai nuk ka mëkat në këtë. Vërtet, Allahu është Falës i madh dhe Mëshirëplotë ndaj robërve të Tij.

[2] Vërtet, ata që fshehin atë që ka zbritur Allahu në Librat e Tij — si përshkrimin e Muhamedit ﷺ dhe të tjera të vërteta — dhe e bëjnë këtë për të fituar ndonjë përfitim të vogël nga kjo botë, në të vërtetë nuk hanë gjë tjetër përveç zjarrit të Xhehenemit që përvëlon barkun e tyre. Allahu nuk do t'u flasë atyre në Ditën e Kiametit, për shkak të zemërimit dhe hidhërimit të Tij ndaj tyre, as nuk do t'i pastrojë nga ndyrësia e mëkateve dhe mohimit të tyre. Dhe për ta është përgatitur një dënim i dhembshëm.

أُولَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ ٱشۡتَرَوُاْ ٱلضَّلَٰلَةَ بِٱلۡهُدَىٰ وَٱلۡعَذَابَ بِٱلۡمَغۡفِرَةِۚ فَمَآ أَصۡبَرَهُمۡ عَلَى ٱلنَّارِ ١٧٥

175. Këta janë ata, të cilët e kanë blerë humbjen me udhëzimin dhe dënimin me faljen e Allahut. Sa të durueshëm që janë ndaj zjarrit![1]

ذَٰلِكَ بِأَنَّ ٱللَّهَ نَزَّلَ ٱلۡكِتَٰبَ بِٱلۡحَقِّۗ وَإِنَّ ٱلَّذِينَ ٱخۡتَلَفُواْ فِي ٱلۡكِتَٰبِ لَفِي شِقَاقِۭ بَعِيدٖ ١٧٦

176. Kjo, sepse Allahu e ka zbritur Librin me të vërtetën, ndërsa ata të cilët janë kundërshtuar në lidhje me Librin[2], janë në përçarje të largët.[3]

-26-

[1] Ata që kanë këto cilësi, kanë shkëmbyer udhëzimin me humbjen dhe mëshirën e Allahut me dënimin e Tij. Sa të guximshëm janë për zjarrin — me veprat e tyre që janë si veprat e banorëve të Zjarrit! Allahu tregon habi (në kuptimin e përçmimit dhe qortimit) për guximin e tyre ndaj mëkatit dhe zjarrmit të Xhehenemit; prandaj, çudituni edhe ju, o njerëz, me guximin e tyre të verbër dhe me qëndrueshmërinë e tyre ndaj dënimit që i pret! E gjithë kjo është për t'i përçmuar ata dhe për të treguar sa i ulët e i pavlerë është qëndrimi i tyre.

[2] Hebrenjtë dhe të krishterët; hebrenjtë mohuan atë që thuhet në Libër për Isain, të birin e Merjemes dhe nënën e tij, ndërsa të krishterët besuan një pjesë të kësaj dhe mohuan pjesën tjetër, dhe që gë dy grupet mohuan atë Allahu ka zbritur në Libër (Teurat e Inxhil) për të besuar Muhamedin.

[3] Ky është dënimi që ata e merituan, sepse Allahu i Lartësuar zbriti Librat e Tij mbi të dërguarit e Vet, duke përmbajtur të vërtetën e qartë, e megjithatë ata e mohuan atë. Vërtet, ata që u përçanë lidhur me Librin — duke besuar një pjesë prej tij dhe duke mohuar një pjesë tjetër — janë në kundërshtim dhe përçarje të thellë, shumë larg nga udhëzimi dhe e vërteta.

۞ لَّيْسَ ٱلْبِرَّ أَن تُوَلُّوا۟ وُجُوهَكُمْ قِبَلَ ٱلْمَشْرِقِ وَٱلْمَغْرِبِ وَلَـٰكِنَّ ٱلْبِرَّ مَنْ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْـَٔاخِرِ وَٱلْمَلَـٰٓئِكَةِ وَٱلْكِتَـٰبِ وَٱلنَّبِيِّـۧنَ وَءَاتَى ٱلْمَالَ عَلَىٰ حُبِّهِۦ ذَوِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْيَتَـٰمَىٰ وَٱلْمَسَـٰكِينَ وَٱبْنَ ٱلسَّبِيلِ وَٱلسَّآئِلِينَ وَفِى ٱلرِّقَابِ وَأَقَامَ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَى ٱلزَّكَوٰةَ وَٱلْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَـٰهَدُوا۟ ۖ وَٱلصَّـٰبِرِينَ فِى ٱلْبَأْسَآءِ وَٱلضَّرَّآءِ وَحِينَ ٱلْبَأْسِ ۗ أُو۟لَـٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ صَدَقُوا۟ ۖ وَأُو۟لَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُتَّقُونَ ﴿١٧٧﴾

177. Mirësia nuk është që të ktheni fytyrat nga lindja e perëndimi[1], por mirësia është vepra e atij, i cili beson Allahun, ditën e fundit, engjëjt, Librin dhe profetët; që edhe pse e do dhe ka nevojë për pasurinë, ia jep atë të afërmve, jetimëve, të varfërve, udhëtarëve, lypësve dhe për lirimin e robërve; që e fal namazin dhe jep zekatin[2]; e atyre të cilët kur e japin premtimin[3], e mbajnë atë; e të duruarve ndaj skamjes, sëmundjes dhe në fushëbetejë. Këta janë të siqertët dhe këta janë të devotshmit.[4]

[1] Për domethënien e kësaj fjale ka dy mendime: Disa thonë se kuptimi i saj është: "E mira nuk kufizohet vetëm me kryerjen e faljes, por vepra të mira ka shumë dhe prej atyre janë gjithashtu ato që përmenden më poshtë." Ndërsa të tjerë thonë se kuptimi i saj është: "Këtu janë për qëllim hebrenjtë dhe të krishterët. Hebrenjtë kthehen nga perëndimi kur falen, ndërsa të krishterët nga lindja. Allahu e zbriti këtë ajet për të treguar se mirësia nuk është vepra që bëjnë ata, por ajo që kemi sqaruar në këtë ajet." Taberiu ka zgjedhur fjalën e dytë si më të saktë për shkak se vjen e lidhur me ajetet e mëparshme.

[2] Jep zekatin e detyrueshëm të pasurisë për të cilën detyrohet zekat, një herë në vit, 2.5 % të saj.

[3] Premtimi është: angazhimi me atë që të ka ngarkuar Allahu, ose që ke ngarkuar vetveten. Këtu përfshihen të gjitha të drejtat e Allahut ndaj njerëzve, për faktin se Allahu ua ka ngarkuar ato robërve të Tij dhe ata e morën përsipër kryerjen e tyre dhe hynë në premtim, kështu që e kanë obligim përmbushjen e premtimit. Ndërsa angazhimet që njeriu i ngarkon vetes janë p.sh. betimet, zotimet, e të ngjashme me këto. [Es Seadi].

[4] Të cilët iu ruajtën dënimit të Allahut duke iu larguar thyerjes së urdhrave të Tij, duke përmbushur premtimet e dhëna Atij dhe duke kryer urdhrat e Tij.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ كُتِبَ عَلَيۡكُمُ ٱلۡقِصَاصُ فِي ٱلۡقَتۡلَىۖ ٱلۡحُرُّ بِٱلۡحُرِّ وَٱلۡعَبۡدُ بِٱلۡعَبۡدِ وَٱلۡأُنثَىٰ بِٱلۡأُنثَىٰۚ فَمَنۡ عُفِيَ لَهُۥ مِنۡ أَخِيهِ شَيۡءٞ فَٱتِّبَاعُۢ بِٱلۡمَعۡرُوفِ وَأَدَآءٌ إِلَيۡهِ بِإِحۡسَٰنٖۗ ذَٰلِكَ تَخۡفِيفٞ مِّن رَّبِّكُمۡ وَرَحۡمَةٞۗ فَمَنِ ٱعۡتَدَىٰ بَعۡدَ ذَٰلِكَ فَلَهُۥ عَذَابٌ أَلِيمٞ ١٧٨

178. O besimtarë! Juve ju është bërë detyrim[1] gjakmarrja[2] për të vrarët: i liri (vritet) për të lirin (e vrarë)[3], robi për robin[4] dhe femra për femrën[5]. Megjithatë, nëse dikujt i falet diçka[6] nga vëllai i vet[7], atëherë të veprohet sipas zakonit[8] dhe ai (vrasësi) të shpaguajë me mirësi. Ky është lehtësim[9] nga Zoti juaj dhe mëshirë nga Ai (për ju). E kushdo që pas kësaj i kalon kufijtë, do të ketë dënim të dhembshëm.[10]

---

[1] "detyrim" ndaj vrasësit dhe familjes së tij që ta dorëzojnë atë për të marrë ndëshkimin e merituar, nëse familja e të vrarit kërkon gjakmarrje.

[2] Barazia në ndëshkim: vrasja e vrasësit në atë formë që ai vret të vrarin, me qëllim që të shkojë në vend drejtësia dhe barazia mes njerëzve.

[3] Që të vrisni vrasësin e një njeriu të lirë për vrasjen e një njëriu tjetër të lirë. Ndërsa në rast se një i lirë vret një rob, ai nuk vritet për vrasjen e tij, por paguan shpagimin e detyruar.

[4] Që të vrisni robin që vret një rob tjetër, qoftë vrasësi mashkull apo femër dhe i vrari mashkull apo femër.

[5] Që të vrisni femrën që vret një femër tjetër. Disa dijetarë kanë nxjerrë prej këtij ajeti se nëse një mashkull i lirë vret një femër të lirë, ai nuk vritet për të, por paguan dijjen (shpagimin e detyruar për të vrarin).

[6] Kur familja e të vrarit ia fal gjakun vrasësit dhe nuk kërkon që ai të vritet.

[7] Nga familja e të vrarit.

[8] Familja e të vrarit të ndjekë çështjen për marrjen e shpagimit nga vrasësi, me të mirë dhe pa e tepruar. Vlera e shpagimit, apo "ed dijjeh" është 100 deve, mosha dhe cilësitë e të cilave ndryshojnë sipas llojit të vrasjes, vrasësit dhe të vrarit. Këto rregulla i gjen në librat e fikhut.

[9] Falja e gjakut të vrasësit dhe marrja e shpagimit për të vrarin, gjë të cilën Allahu ua kishte ndaluar popujve të mëparshëm (beni Israilëve) dhe tek ata nuk kishte shpagim por vetëm marrje të gjakut me gjak.

[10] Në këtë botë; ai duhet të vritet dhe prej tij nuk pranohet shpagim në këtë rast.

وَلَكُمْ فِي ٱلْقِصَاصِ حَيَوٰةٌ يَـٰٓأُو۟لِى ٱلْأَلْبَـٰبِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٧٩﴾

179. Në gjakmarrje ka jetë[1] për ju, o njerëz me arsye, në mënyrë që të ruheni.[2]

كُتِبَ عَلَيْكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ ٱلْمَوْتُ إِن تَرَكَ خَيْرًا ٱلْوَصِيَّةُ لِلْوَٰلِدَيْنِ وَٱلْأَقْرَبِينَ بِٱلْمَعْرُوفِ ۖ حَقًّا عَلَى ٱلْمُتَّقِينَ ﴿١٨٠﴾

180. Juve ju është bërë detyrim që, nëse ndonjërit prej jush i afrohet vdekja, dhe ai lë mbas pasuri, atëherë të lërë testamentin[3] për prindërit dhe të afërmit, sipas gjëndjes; si e drejtë (detyrim) ndaj të devotshmëve.

فَمَنۢ بَدَّلَهُۥ بَعْدَ مَا سَمِعَهُۥ فَإِنَّمَآ إِثْمُهُۥ عَلَى ٱلَّذِينَ يُبَدِّلُونَهُۥٓ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٨١﴾

181. E kush e ndryshon atë (testamentin), pasi ta ketë dëgjuar, gjynahu do të jetë për ata që e ndryshojnë atë. Sigurisht që Allahu është Gjithëdëgjues, i Gjithëditur.

[1] Me vendosjen e këtij ligji nga Allahu, ruhet jeta e njerëzve, sepse kur njeriu e di se nëse vret dikë, do të vritet për të, atëherë ai tutet dhe ndalohet nga bërja e krimit.

[2] Të ruheni nga gjakmarrja, t'ja keni frikën dhe të mos kryeni vrasje.

[3] Shumica e dijetarëve të tefsirit janë të mendimit se ky ajet është shfuqizuar nga ajeti i trashëgimisë (En Nisa, 11), ndërsa të tjerë thonë se ky është për ata prindër dhe të afërm që nuk kanë pjesë në trashëgimi. Por më e mira është që të thuhet: Ky testament është në përgjithësi për prindërit dhe të afërmit, dhe Allahu e ka kthyer atë te zakoni i njerëzve. Ndërsa më pas, Allahu e përcaktoi në hollësi trashëgiminë për prindërit dhe të afërmit që kanë të drejtë trashëgimie nga i vdekuri, në ajetet e trashëgimisë (në suren en Nisa). Dhe kështu, ky gjykim i përgjithshëm mbetet për ata prindër apo të afërm të cilët nuk marrin gjë nga trashëgimia për shkak të përjashtimit me ekzistencën e trashëguesit më të afërm nga i vdekuri. Në këtë rast, njeriu është urdhëruar që të lërë testament për këta persona. Në këtë mënyrë kemi bashkuar mes dy fjalëve të mëparshme dhe kemi harmonizuar mes dy ajeteve, gjë e cila është më e mirë se pretendimi i shfuqizimit të pabazuar në argument të saktë. [Es Seadi].

فَمَنْ خَافَ مِن مُّوصٍ جَنَفًا أَوْ إِثْمًا فَأَصْلَحَ بَيْنَهُمْ فَلَآ إِثْمَ عَلَيْهِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٨٢﴾

182. Ndërsa kush[1] i trembet ndonjë devijimi[2] apo padrejtësie[3] nga ana e lënësit të testamentit, nuk ka ndonjë gjynah nëse bën pajtim mes tyre[4]. Vërtet që Allahu është Falës i Madh[5], Mëshirëplotë.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ كُتِبَ عَلَيْكُمُ ٱلصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٨٣﴾

183. O besimtarë! Agjërimi ju është bërë detyrim[6] ashtu si ka qenë detyrim për ata para jush[7], që të bëheni të devotshëm.[8]

---

[1] Kush është prezent në çastet kur i sëmuri lë testamentin dhe i trembet …

[2] Gabimi të pavetëdijshëm në lidhje me testamentin; kur ai që lë testamentin vepron gabimisht diçka që nuk i takon.

[3] Padrejtësie të qëllimshme, në të cilën ka gjynah, si p.sh. duke i lënë testament më shumë se e lejuara dikujt prej të afërmëve që nuk është trashëgimtar; kur lë testament më shumë se një e treta e pasurisë, ose kur e lë testament të gjithë një të tretën e pasurisë ndërkohë që pasuria që ka është e pakët dhe trashëgimtarët janë shumë.

[4] Personi që është prezent në këtë rast, nuk ka ndonjë gjynah nëse bën pajtim mes të sëmurit në shtratin e vdekjes, trashëgimtarëve dhe atyre që u lihet testamenti.

[5] Nëse lënësi i testamentit kthehet nga dëvijimi dhe padrejtësia e tij, Allahu e fal atë.

[6] Agjërim do të thotë: të ndaluarit nga ato që Allahu ka urdhëruar t'i ndalohesh. Ndërsa këtu është për qëllim agjërimi i muajit të Ramazanit, që do të thotë: "Ndalimi nga ngrënia, pirja, marrëdhëniet intime dhe çdo gjë që e prish agjërimin, nga agimi deri në perëndim të djellit."

[7] Janë për qëllim ithtarët e Librit.

[8] Agjërimi është nga shkaqet më të mëdha të arritjes së devotshmërisë, sepse në të ka zbatim të urdhrit të Allahut dhe largim nga ndalesat e Tij.

أَيَّامًا مَّعْدُودَٰتٍ ۚ فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضًا أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ ۚ
وَعَلَى ٱلَّذِينَ يُطِيقُونَهُۥ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ ۖ فَمَن تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَّهُۥ ۚ
وَأَن تَصُومُوا۟ خَيْرٌ لَّكُمْ ۖ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٨٤﴾

184. Vetëm disa ditë të numëruara.[1] Megjithatë, nëse ndonjëri prej jush është i sëmurë ose në udhëtim, atëherë të agjërojë aq ditë[2] në ditët e mëvonshme. Ndërsa ata të cilët e përballojnë me vështirësi atë, le të japin shpagim duke ushqyer një të varfër (për çdo ditë agjërimi), e nëse dikush jep më tepër nga vullneti i vet, kjo është më e mirë për të, por që të agjëroni është më mirë për ju, nëse do e dinit.[3]

شَهْرُ رَمَضَانَ ٱلَّذِىٓ أُنزِلَ فِيهِ ٱلْقُرْءَانُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَٰتٍ مِّنَ ٱلْهُدَىٰ
وَٱلْفُرْقَانِ ۚ فَمَن شَهِدَ مِنكُمُ ٱلشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ ۖ وَمَن كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ
فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ ۗ يُرِيدُ ٱللَّهُ بِكُمُ ٱلْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ ٱلْعُسْرَ وَلِتُكْمِلُوا۟
ٱلْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا۟ ٱللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَىٰكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٨٥﴾

185. Muaji i Ramazanit, në të cilin është zbritur Kurani[4]: udhëzim për njerëzit, plot me prova të qarta udhëzimi dhe Kriteri. Kushdo

[1] Agjërimi zgjat vetëm disa ditë të numëruara, e ato ditë janë muaji i Ramazanit.

[2] Sa ka prishur nga Ramazani.

[3] Në fillim të obligueshmërisë së agjërimit, kur muslimanët nuk ishin mësuar të agjëronin, padyshim se agjërimi ishte i rëndë dhe i vështirë për ta, kështu që Allahu me urtësinë e Tij, ua ngarkoi gradualisht atë me mënyrën më të lehtë: duke i lënë të drejtën e zgjedhjes mes agjërimit dhe shpagimit edhe atyre që e përballonin agjërimin, por duke u bërë të ditur se që të agjëronin ishte më mirë për ta. Më pas, agjërimi u bë detyrim i prerë për ata që e përballojnë atë, ndërsa për ata që nuk e përballojnë, si i moshuari, etj, qëndroi gjykimi i përmendur në ajet: për të dhënë shpagim duke ushqyer nga një të varfër për çdo ditë agjërimi. [Es Seadi].

[4] Kurani ka zbritur në natën e Kadrit, të muajit të Ramazanit, prej "El leuhi el Mahfudh" (Librit që është tek Allahu dhe ku është regjistruar çdo gjë), në qiellin e kësaj dynjaje, pastaj me anë të Xhibrilit iu zbrit Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) i ndarë në pjesë dhe në periudha kohore, sipas asaj që donte Allahu. Për këtë kanë

nga ju, që e arrin këtë muaj, ta agjërojë atë! Ndërsa ai, i cili është i sëmurë ose në udhëtim, të agjërojë po aq ditë në ditët e mëvonshme. Allahu do lehtësim për ju dhe nuk do vështirësim. Plotësoni ditët e agjërimit[1] dhe madhëroni Allahun[2] për atë se ju ka udhëzuar, në mënyrë që të falënderoni.[3]

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِى عَنِّى فَإِنِّى قَرِيبٌ ۖ أُجِيبُ دَعْوَةَ ٱلدَّاعِ إِذَا دَعَانِ ۖ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِى وَلْيُؤْمِنُوا بِى لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ ﴿١٨٦﴾

186. Kur robët e Mi të pyesin ty për Mua, (thuaju se) Unë jam afër! I përgjigjem lutjes së lutësit kur më lutet. Ndaj, të më përgjigjen Mua[4] dhe të besojnë tek Unë, që të udhëzohen drejt!

-28-

ardhur disa transmetime nga Ibën Abasi dhe shokë të tjerë të Profetit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!). Ato i ka përmendur Taberiu në hollësi.

[1] Ditët e prishura për shkak të sëmurjes apo të qenët në udhëtim.

[2] Përfshihet këtu edhe madhërimi i Allahut (tekbiret) në ditën e Bajramit pas Ramazanit.

[3] Për të gjitha mirësitë e Tij ndaj jush.

[4] Me bindje ndaj urdhrave dhe largim nga ndalesat. Pikërisht këto janë edhe shkaqet që çojnë në përanimin e lutjes së lutësit nga Allahu: besimi dhe bindja ndaj urdhrave, si dhe duke eliminuar ato gjëra që e pengojnë pranimin lutjes, si ngrënia e haramit etj.

أُحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ ٱلصِّيَامِ ٱلرَّفَثُ إِلَىٰ نِسَآئِكُمْ ۚ هُنَّ لِبَاسٌ لَّكُمْ وَأَنتُمْ لِبَاسٌ
لَّهُنَّ ۗ عَلِمَ ٱللَّهُ أَنَّكُمْ كُنتُمْ تَخْتَانُونَ أَنفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنكُمْ ۖ
فَٱلْـَٰٔنَ بَـٰشِرُوهُنَّ وَٱبْتَغُوا مَا كَتَبَ ٱللَّهُ لَكُمْ ۚ وَكُلُوا وَٱشْرَبُوا حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَكُمُ
ٱلْخَيْطُ ٱلْأَبْيَضُ مِنَ ٱلْخَيْطِ ٱلْأَسْوَدِ مِنَ ٱلْفَجْرِ ۖ ثُمَّ أَتِمُّوا ٱلصِّيَامَ إِلَى ٱلَّيْلِ ۚ وَلَا
تُبَـٰشِرُوهُنَّ وَأَنتُمْ عَـٰكِفُونَ فِى ٱلْمَسَـٰجِدِ ۗ تِلْكَ حُدُودُ ٱللَّهِ فَلَا تَقْرَبُوهَا ۗ
كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ ٱللَّهُ ءَايَـٰتِهِۦ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿١٨٧﴾

187. Juve ju është lejuar që t'u afroheni grave tuaja[1] në netët e agjërimit. Ato janë petk për ju dhe ju jeni petk për to.[2] Allahu e di se ju mashtronit veten, por Ai e pranoi pendimin tuaj dhe ju fali juve.[3] Tani shkoni me to[4] dhe kërkoni atë që Allahu ka caktuar për ju (prej fëmijëve). Dhe hani e pini, deri sa të dalloni qartë perin e bardhë të agimit nga peri i zi (i errësirës), pastaj plotësojeni agjërimin deri në mbrëmje. Por mos iu afroni atyre[5] (grave) duke qenë mbyllur për adhurim në xhami! Këto janë kufijtë[6] e Allahut, ndaj mos ju afroni atyre. Kështu ua sqaron Allahu njerëzve provat e Tij, në mënyrë që të bëhen të devotshëm.[7]

---

[1] Të kryeni marrëdhënie intime.

[2] Kjo fjali përmban dy kuptime: 1. Dy bashkëshortët janë si petk për njëri-tjetrin kur zhveshin rrobat e tyre natën dhe mbulohen së bashku nën një mbulesë. 2. Bashkëshortët janë prehje për njëri-tjetrin.

[3] Në fillim të Islamit, muslimanët ishin urdhëruar që të agjëronin në atë mënyrë që nëse flinin pas ngrënies së iftarit, nuk u lejohej të hanin dhe as të shkonin me gratë, deri të nesërmen pas Iftarit. Kjo ishte e rëndë për sahabet dhe disa prej tyre ndodhte që të mashtronin veten duke pretenduar se nuk i kishte marrë gjumi pas iftarit, me qëllim që të kryenin marrëdhënie me gratë. Atëherë zbriti ky ajet dhe Allahu ua pranoi pendimin duke u bërë lehtësime dhe ua fali gjynahun e bërë prej tyre kur mashtronin veten.

[4] Kryeni marrëdhënie intime me gratë tuaja.

[5] Mos kryeni marrëdhënie intime me to.

[6] Ligjet e Allahut, urdhrat dhe ndalesat e Tij.

[7] T'i ruhen ndalesave të Allahut që t'i shpëtojnë zemërimit të Tij.

وَلَا تَأۡكُلُوٓاْ أَمۡوَٰلَكُم بَيۡنَكُم بِٱلۡبَٰطِلِ وَتُدۡلُواْ بِهَآ إِلَى ٱلۡحُكَّامِ لِتَأۡكُلُواْ فَرِيقٗا مِّنۡ أَمۡوَٰلِ ٱلنَّاسِ بِٱلۡإِثۡمِ وَأَنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ١٨٨

188. Dhe mos e hani pasurinë e njëri-tjetrit padrejtësisht, as mos joshni me të gjykatësit[1] me qëllim që në mënyrë të ndaluar dhe me vetëdije të hani një pjesë nga pasuria e të tjerëve!

۞ يَسۡـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلۡأَهِلَّةِۖ قُلۡ هِيَ مَوَٰقِيتُ لِلنَّاسِ وَٱلۡحَجِّۗ وَلَيۡسَ ٱلۡبِرُّ بِأَن تَأۡتُواْ ٱلۡبُيُوتَ مِن ظُهُورِهَا وَلَٰكِنَّ ٱلۡبِرَّ مَنِ ٱتَّقَىٰۗ وَأۡتُواْ ٱلۡبُيُوتَ مِنۡ أَبۡوَٰبِهَاۚ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ لَعَلَّكُمۡ تُفۡلِحُونَ ١٨٩

189. Të pyesin ty (O Muhamed) për hënat e reja[2] (të çdo muaji)! Thuaju: "Ato janë llogaritëse të kohës[3] për njerëzit dhe për Haxhin. E, mirësia nuk është që të hyni në shtëpi nga mbrapa tyre, por mirësi është ajo e atij që ruhet (nga ndalesat e Allahut).[4] E hyni në shtëpi nga dera e saj, dhe kini frikë Allahun, në mënyrë që të shpëtoni!

[1] Mos ua ofroni pasurinë tuaj gjykatësve në formë rryshfeti.

[2] Taberiu permend se ky ajet ka zbritur pasi disa njerëz e pyetën Profetin (paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) në lidhje me hënën dhe gjëndjet e saj; zvogëlimin dhe shtimin e saj, vendet dhe kohët e lindjes dhe të perëndimit të saj.

[3] Me anë të hënës dhe ndryshimeve të saj, njerëzit llogarisin kohën e tyre; llogarisin kohën e agjërimit, haxhit, larjes së borxhit, periudhën e pritjes së grave të divorcuara apo që u ka vdekur burri,etj.

[4] Thuhet se ky ajet ka zbritur në lidhje me disa njerëz të cilët kur vishnin rrobat e Ihramit për Haxh apo për Umra, nuk hynin në shtëpi nga dera e saj, por nga mbrapa shtëpisë, nga dritarja apo nga ndonjë derë e pasme. Atëherë u shpall ky ajet, i cili sqaron se kjo vepër e tyre nuk ka vend në fe dhe nuk është mirësi, por vepër e njerëzve të injorancës, dhe e ndaloi këtë gjë. [Taberiu].

وَقَٰتِلُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ ٱلَّذِينَ يُقَٰتِلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوٓا۟ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ ٱلْمُعْتَدِينَ ﴿١٩٠﴾

190. Luftoni në Rrugën e Allahut[1] kundër atyre që ju luftojnë, por mos i kaloni kufijtë[2], sepse Allahu nuk i do ata, të cilët i kalojnë kufijtë.[3]

[1] Rruga e Allahut është: feja që u ka ligjëruar njerëzve dhe rruga që u ka sqaruar atyre.

[2] Mos vrisni të mitur, gra, pleq, njerëz që japin xhizjen prej ithtarëve të Librit, etj.

[3] Duke bërë të lejuar atë që Allahu e ka ndaluar, siç është vrasja e grave dhe e të miturve, gjë të cilën Allahu e ka ndaluar. Dijetarët janë ndarë në dy mendime në lidhje me këtë ajet: **Disa thonë** se ky është ajeti i parë që zbriti në lidhje me luftën e muslimanëve kundër idhujtarëve, ku ata u urdhëruan të luftojnë ata idhujtarë të cilët i luftonin ata dhe të mos i luftonin ata të cilët nuk i luftonin, pastaj u shfuqizua nga ajeti në suren Et Teube**. Ndërsa të tjerë** thonë se ky ajet urdhëron muslimanët që të luftojnë mosbesimtarët dhe nuk është shfuqizuar, por në të bëhet fjalë për ndalimin nga teprimi dhe kalimi i kufijve, i cili është ndalimi nga vrasja e grave dhe të miturve, gjykim i cili qëndron edhe sot e kësaj dite dhe nuk është shfuqizuar. Taberiu zgjedh mendimin e dytë si më të saktë dhe më të qëndrueshëm.

وَٱقۡتُلُوهُمۡ حَيۡثُ ثَقِفۡتُمُوهُمۡ وَأَخۡرِجُوهُم مِّنۡ حَيۡثُ أَخۡرَجُوكُمۡۚ وَٱلۡفِتۡنَةُ أَشَدُّ مِنَ ٱلۡقَتۡلِۚ وَلَا تُقَٰتِلُوهُمۡ عِندَ ٱلۡمَسۡجِدِ ٱلۡحَرَامِ حَتَّىٰ يُقَٰتِلُوكُمۡ فِيهِۖ فَإِن قَٰتَلُوكُمۡ فَٱقۡتُلُوهُمۡۗ كَذَٰلِكَ جَزَآءُ ٱلۡكَٰفِرِينَ ١٩١

191. Vritini ata kudo që t'i zini dhe dëbojini prej nga ju kanë dëbuar![1] Provokimi është më i rëndë se vrasja.[2] Mos i luftoni ata pranë xhamisë së Shenjtë (Kabes), përveç nëse ju luftojnë aty. Nëse ju luftojnë, atëherë vritini! I tillë është ndëshkimi për mohuesit.[3]

فَإِنِ ٱنتَهَوۡاْ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٞ رَّحِيمٞ ١٩٢

192. Por, në qoftë se ata i japin fund[4], atëherë padyshim se Allahu është Falës i madh, Mëshirëplotë.

وَقَٰتِلُوهُمۡ حَتَّىٰ لَا تَكُونَ فِتۡنَةٞ وَيَكُونَ ٱلدِّينُ لِلَّهِۖ فَإِنِ ٱنتَهَوۡاْ فَلَا عُدۡوَٰنَ إِلَّا عَلَى ٱلظَّٰلِمِينَ ١٩٣

193. Luftojini ata, deri sa të mos mbesë më provokim (idhujtari) dhe feja të jetë vetëm për Allahun.[5] E nëse ata i japin fund[6], atëherë nuk ka armiqësi veçse kundër të padrejtëve![7]

---

[1] Këto ajete përmbajnë urdhrin për të luftuar në Rrugën e Allahut, gjë e cila ka ndodhur pas emigrimit në Medine, kur muslimanët u forcuan dhe u bënë fuqi. Ndërsa dëbimi që përmendet këtu është për qëllim dëbimi i emigruesve mekas, të cilët u nxorrën prej idhujtarëve nga shtëpitë e tyre në Meke.

[2] Provokimi i besimtarit në fenë e tij me qëllim që të kthehet prej saj dhe të bëhet idhujtar pasi ka qenë musliman, është më e rëndë dhe më e dëmshme për të se sa të vritet duke qëndruar në fenë e tij dhe i kapur fort pas saj.

[3] Nëse ju luftojnë në xhaminë e Shenjtë, në Kabe, atëherë i luftoni edhe ju.

[4] Luftës kundër jush dhe mohimit të Allahut, si dhe kthehen tek Allahu me pendim dhe besim.

[5] Deri sa feja e Allahut të jetë evidente dhe ngadhënjimtare mbi të gjitha fetë. Pra, qëllimi nga të luftuarit e idhujtarëve dhe mosbesimtarëve nuk është derdhja e gjakut dhe marrja e pasurive të tyre, por qëllimi është që të triumfojë feja e Allahut mbi të gjitha

ٱلشَّهْرُ ٱلْحَرَامُ بِٱلشَّهْرِ ٱلْحَرَامِ وَٱلْحُرُمَٰتُ قِصَاصٌ ۚ فَمَنِ ٱعْتَدَىٰ عَلَيْكُمْ فَٱعْتَدُوا۟ عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا ٱعْتَدَىٰ عَلَيْكُمْ ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ مَعَ ٱلْمُتَّقِينَ ﴿١٩٤﴾

194. Muaji i shenjtë[1] shpaguhet me muajin e shenjtë[2] dhe hakmarrja bëhet edhe në të shenjtat.[3] Kështu që, kushdo që ju sulmon (në muajin apo vendin e shenjtë), kthejani sulmin me sulm të njëjtë si i atij. Por kini frikë Allahun[4], dhe dijeni se Allahu është me të devotshmit.

وَأَنفِقُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَلَا تُلْقُوا۟ بِأَيْدِيكُمْ إِلَى ٱلتَّهْلُكَةِ ۛ وَأَحْسِنُوٓا۟ ۛ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١٩٥﴾

195. Shpenzoni në Rrugën e Allahut[5] dhe mos e shkatërroni vetveten me duart tuaja[6], por bëni mirë; Allahu i do me të vërtetë bamirësit.

---

fetë e tjera, dhe të shtyhet ajo që e kundërshton atë, gjë e cila është idhujtaria dhe mosbesimi. Këto janë edhe për qëllim me provokimin, në këtë ajet.

[6] Luftës kundër jush dhe mosbesimit të tyre, duke u futur në fenë tuaj.

[7] Idhujtarëve, atyre që ju luftojnë, sepse dihet se jo te gjithë ata do t'i japin fund, por një pjesë e tyre.

[1] Është për qëllim muaji Dhul Kaade, një prej muajve të shenjtë në të cilët ndalohet lufta, dhe ai ishte i tillë edhe tek idhujtarët kurashit në kohën e injorancës paraislame.

[2] Idhujtarët kurashit e ndaluan Muhamedin ﷺ dhe shokët e tij që të bënin umran në muajin Dhul Kaade, të vitit të gjashtë të emigrimit dhe u gëzuan e u mburrën me këtë gjë. Atë vit Muhamedi ﷺ bëri me ta marrëveshjen e Hudejbijes në të cilën thuhej gjithashtu se Umra do të shtyhej për vitin e ardhshëm. Kur erdhi muaji Dhul Kaade i vitit të shtatë të emigrimit, Muhamedi ﷺ dhe shokët e tij shkuan në Mekë të bënin umra dhe qëndruan atje tri ditë, gjë e cila i mërziti shumë idhujtarët dhe kjo ishte marrja e hakut dhe shpagimi për veprën e tyre.

[3] Edhe në muajt dhe vendet e shenjta, apo duke qenë me veshjen e Ihramit për haxh apo umra.

[4] Dhe mos i kaloni kufijtë e përcaktuar në marrjen e hakut.

[5] Shpenzoni në rrugët që të shpienë tek Allahu, në të gjitha rrugët e hajrit, si: lëmosha për të varfërit, për të afërmit, etj, dhe më e madhja e të gjitha këtyre është shpenzimi për xhihadin në rrugë të Allahut, sepse shpenzimi për xhihadin është xhihad me pasuri.

وَأَتِمُّوا ٱلۡحَجَّ وَٱلۡعُمۡرَةَ لِلَّهِۚ فَإِنۡ أُحۡصِرۡتُمۡ فَمَا ٱسۡتَيۡسَرَ مِنَ ٱلۡهَدۡيِۖ وَلَا تَحۡلِقُواْ رُءُوسَكُمۡ
حَتَّىٰ يَبۡلُغَ ٱلۡهَدۡيُ مَحِلَّهُۥۚ فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضًا أَوۡ بِهِۦٓ أَذٗى مِّن رَّأۡسِهِۦ فَفِدۡيَةٞ مِّن
صِيَامٍ أَوۡ صَدَقَةٍ أَوۡ نُسُكٖۚ فَإِذَآ أَمِنتُمۡ فَمَن تَمَتَّعَ بِٱلۡعُمۡرَةِ إِلَى ٱلۡحَجِّ فَمَا ٱسۡتَيۡسَرَ مِنَ
ٱلۡهَدۡيِۚ فَمَن لَّمۡ يَجِدۡ فَصِيَامُ ثَلَٰثَةِ أَيَّامٖ فِي ٱلۡحَجِّ وَسَبۡعَةٍ إِذَا رَجَعۡتُمۡۗ تِلۡكَ عَشَرَةٞ كَامِلَةٞۗ
ذَٰلِكَ لِمَن لَّمۡ يَكُنۡ أَهۡلُهُۥ حَاضِرِي ٱلۡمَسۡجِدِ ٱلۡحَرَامِۚ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَٱعۡلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ
ٱلۡعِقَابِ ١٩٦

196. Dhe kryeni Haxhin dhe Umran për hir të Allahut! E nëse pengoheni, atëherë therni kurban sipas mundësisë. Dhe mos i rruani kokat tuaja, deri sa kurbani të arrijë në vendin e vet! Por, cilido prej jush që është i sëmurë, ose ka ndonjë lëndim në kokë[1], ta kompensojë atë me agjërim, ose lëmoshë, ose therje kurbani[2]. Kur të keni siguri, ai që e ka bërë Umran për t'u liruar me të[3] deri në Haxh, të therë kurban sipas mundësisë, ndërsa ai, i cili nuk ka mundësi, të agjërojë tre ditë në Haxh dhe shtatë kur të ktheheni; këto janë dhjetë ditë të plota. Kjo është për atë që nuk e ka familjen pranë Xhamisë së Shenjtë (në Mekë). Kini frikë Allahun dhe dijeni se Allahu është i rreptë në ndëshkim!

-30-

---

[6] Shkatërrimi i vetvetes kthehet në dy gjëra: 1. Në lënien e atyre për të cilat je urdhëruar që t'i veprosh, kur lënia e tyre çon në shkatërrimin e trupit ose të shpirtit, dhe 2. Në kryerjen e gjërave që të çojnë në shkatërrimin e trupit ose të shpirtit. Pra këtu përfshihen shumë gjëra, prej të cilave është lënia e xhihadit në rrugë të Allahut, ose mosshpenzimi për të, gjë e cila çon në rënien nën pushtimin e armikut. Këtu hyn edhe mashtrimi i njeriut me vetveten duke e futur atë në rrezik, apo duke vazhduar në bërjen e gjynaheve dhe heqjen e shpresës nga pendimi, etj. [Es Seadi].

[1] Dhe detyrohet ta rruajë kokën para kohës së caktuar.

[2] Agjërimi i tre ditëve, ose ushqyerja e gjashtë të varfërve, ose therrja e një kurbani; je i lirë të zgjedhësh mes tyre, por kurbani është më i mirë, pastaj ushqyerja e të varfërve, pastaj agjërimi. [Es Seadi].

[3] Për t'u liruar nga Ihrami deri sa të fillojnë ditët e haxhit. Është fjala për llojin e haxhit "Mutemeti".

ٱلْحَجُّ أَشْهُرٌ مَّعْلُومَـٰتٌ ۚ فَمَن فَرَضَ فِيهِنَّ ٱلْحَجَّ فَلَا رَفَثَ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِى ٱلْحَجِّ ۗ وَمَا تَفْعَلُوا۟ مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمْهُ ٱللَّهُ ۗ وَتَزَوَّدُوا۟ فَإِنَّ خَيْرَ ٱلزَّادِ ٱلتَّقْوَىٰ ۚ وَٱتَّقُونِ يَـٰٓأُو۟لِى ٱلْأَلْبَـٰبِ ﴿١٩٧﴾

197. Haxhi është në muaj të njohur.[1] Kushdo që vendos[2] të kryejë Haxhin në këto muaj, të mos flasë turpshëm[3], të mos bëjë shthurje[4] dhe të mos grindet[5] gjatë Haxhit.[6] Çfarëdo të mire që të veproni[7], Allahu e di atë. Pajisuni për (këtë) udhëtim[8]; e pajisja më e mirë është devotshmëria. Pra, ma kini frikën Mua[9], o njerëz me arsye!

---

[1] Që në kohën e Ibrahimit (alejhi selam). Ato muaj janë: Sheval, Dhul Kaade dhe dhjetë ditë nga muaji Dhul Hixhe.

[2] Kushdo që vesh Ihramin (rroben e bardhë të haxhit dhe umras) dhe fillon telbijen (thotë: Lebbejke Allahume …).

[3] Origjina e fjalës "rafeth" ka kuptimin "fjalë e turpshme", por ajo përdoret gjithashtu në mënyrë figurative për të treguar marrëdhëniet seksuale apo veprat a fjalët paraprake të tyre. Pra, nuk lejohet që gjatë haxhit të kryesh marrëdhënie intime me gruan, as t'i thuash asaj fjalë të turpshme, si: "Kur të lirohemi nga Ihrami pas haxhit, do të bëj kështu e kështu…", dhe as nuk lejohen fjalët e turpshme në përgjithësi.

[4] Të gjitha llojet e gjynaheve, ku përfshihet edhe fyerja, ofendimi, shkelja e ndalesave të Ihramit, etj.

[5] Të mos bësh polemikë dhe të mos ngacmosh kënd duke e nxehur atë, gjë e cila çon në sherr dhe armiqësi.

[6] Veshja e Ihramit për haxh duhet madhëruar dhe duhet ruajtur nga ato gjëra që e prishin dhe e cënojnë atë. Qëllimi me kryerjen e haxhit është përulja dhe nënshtrimi para Allahut, afrimi tek Ai me sa të mundesh prej veprave të mira dhe ruajtja nga të këqiat. Në këtë mënyrë arrihet haxhi i bekuar, shpërblimi i të cilit është xheneti. Ndërsa këto gjëra, edhe pse janë të ndaluara në çdo kohë, por gjatë haxhit ndalesa e tyre është edhe më e fortë. [Es Seadi].

[7] Prej veprave të haxhit dhe gjatë tij në veçanti dhe prej të gjitha veprave të mira në përgjithësi.

[8] Pajisuni me ushqime dhe gjërat e nevojshme për udhëtimin për kryerjen e haxhit që të mos u keni nevojën njerëzve dhe të mos u kërkoni atyre.

[9] Duke zbatuar urdhërat e Mia dhe duke u larguar nga ndalesat e Mia, në përgjithësi dhe në lidhje me haxhin në veçanti.

لَيۡسَ عَلَيۡكُمۡ جُنَاحٌ أَن تَبۡتَغُواْ فَضۡلٗا مِّن رَّبِّكُمۡۚ فَإِذَآ أَفَضۡتُم مِّنۡ عَرَفَٰتٖ
فَٱذۡكُرُواْ ٱللَّهَ عِندَ ٱلۡمَشۡعَرِ ٱلۡحَرَامِۖ وَٱذۡكُرُوهُ كَمَا هَدَىٰكُمۡ وَإِن كُنتُم مِّن قَبۡلِهِۦ
لَمِنَ ٱلضَّآلِّينَ ١٩٨

198. Ju nuk keni asnjë gjynah, nëse kërkoni ndonjë të mirë nga Zoti juaj.[1] Kur të ktheheni nga Arafati, përmendni Allahun[2] tek vendi i shenjtë (në Muzdelife). Përmendeni Atë[3] ashtu si ju ka udhëzuar[4], edhe pse më parë keni qenë prej të humburve.[5]

ثُمَّ أَفِيضُواْ مِنۡ حَيۡثُ أَفَاضَ ٱلنَّاسُ وَٱسۡتَغۡفِرُواْ ٱللَّهَۚ إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٞ رَّحِيمٞ ١٩٩

199. Pastaj vërshoni andej nga kanë vërshuar njerëzit[6] dhe i kërkoni falje Allahut, sepse vërtet, Allahu është Falës i madh, Mëshirëplotë.[7]

[1] Nuk keni gjynah që të bëni tregti para dhe pas Ihramit për haxh.

[2] Me namaz dhe lutje.

[3] Me përkushtim dhe bindje, me lavdërim dhe falënderim.

[4] Ju ka dhënë sukses që të ndiqni rrugën e Ibrahimit, fenë e pastër Islame.

[5] Keni qenë të humbur nga kjo rrugë dhe në buzë të greminës, por Allahu ju shpëtoi me mirësinë e Tij dhe udhëzoi në Islam.

[6] Që nga Ibrahimi (alejhi selam) e deri në kohët e fundit; nga Muzdelife në Mina për të hedhur gurët dhe më pas për të plotësuar ritet e tjera të ditës së madhe të haxhit, ditës së Kurban Bajramit.

[7] Pas përfundimit të riteve të haxhit, madje pas çdo adhurimi dhe vepre të mirë, Allahu urdhëron që t'i kërkojmë falje Atij për ndonjë mangësi që kemi lënë, për ndonjë gabim që kemi bërë dhe për ta falënderuar Atë për suksesin që na jep, dhe jo ashtu siç mendon ndokush se ai e ka plotësuar adhurimin e tij në mënyrën më të plotë dhe me këtë gjë i ka bërë mirë Zotit, dhe me të ka arritur vend të lartë. Ky meriton urrejtje dhe mospranim të veprës, ndërsa ai tjetri meriton pranim të veprës dhe sukses për vepra të tjera të mira. [Es Seadi].

فَإِذَا قَضَيْتُم مَّنَـٰسِكَكُمْ فَٱذْكُرُوا۟ ٱللَّهَ كَذِكْرِكُمْ ءَابَآءَكُمْ أَوْ أَشَدَّ ذِكْرًا ۗ فَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَقُولُ رَبَّنَآ ءَاتِنَا فِى ٱلدُّنْيَا وَمَا لَهُۥ فِى ٱلْـَٔاخِرَةِ مِنْ خَلَـٰقٍ ﴿٢٠٠﴾

200. Kur t'i përfundoni ritet e Haxhit, përmendni Allahun ashtu siç përmendni prindërit tuaj, madje edhe më shumë![1] Disa njerëz thonë: "Zoti ynë! Na jep të mira në këtë botë!"[2] Ndërsa në botën tjetër, për këta nuk do të ketë asnjë pjesë.

وَمِنْهُم مَّن يَقُولُ رَبَّنَآ ءَاتِنَا فِى ٱلدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِى ٱلْـَٔاخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ ٱلنَّارِ ﴿٢٠١﴾

201. Por, ka edhe prej tyre që thonë: "Zoti ynë! Na jep të mira në këtë botë dhe të mira në botën tjetër,[3] dhe na ruaj nga dënimi i zjarrit!"

أُو۟لَـٰٓئِكَ لَهُمْ نَصِيبٌ مِّمَّا كَسَبُوا۟ ۚ وَٱللَّهُ سَرِيعُ ٱلْحِسَابِ ﴿٢٠٢﴾

202. Të tillët do të kenë pjesë për atë që kanë fituar (punuar). Allahu është i Shpejtë në llogari.[4]

-31-

[1] Taberiu përmend disa transmetime ku thuhet se shkaku i zbritjes së këtij ajeti ka qenë se në kohën e injorancës, pas përfundimit të riteve të haxhit, njerëzit uleshin në Mina dhe mburreshin me bëmat dhe veprat e prindërve të tyre. Atëherë, Allahu i urdhëroi ata që pas përfundimit të riteve të haxhit, të përmendin, të madhërojnë dhe të falënderojnë vetëm Allahun dhe askënd tjetër.

[2] Kërkojnë vetëm të mirat e kësaj bote dhe bukuritë e saj të përkohshme, dhe nuk kërkojnë asgjë nga të mirat e botës tjetër, as nuk punojnë për atë.

[3] Në të mirat që kërkojnë ata në këtë botë përfshihen të gjitha ato që i pëlqejnë dhe i bëjnë dobi njeriut, prej furnizimit të mirë e të shumtë që është hallall, bashkëshortes së mirë, fëmijëve të dëgjueshëm, dijes së dobishme, veprës së mirë, etj. Ndërsa të mirat në botën tjetër janë: shpëtimi nga dënimi i varrit, nga dënimi i ditës së llogarisë, nga dënimi i zjarrit, dhe arritja e kënaqësisë së Allahut, fitimi i kënaqësive të pafundme në xhenet, etj. Kjo është lutja më përmbledhëse dhe më e plotë, të cilën Profeti ynë e bënte shpesh dhe nxiste shokët e tij që të luteshin me të. [Es Seadi].

[4] Allahu i di mirë veprat e të dy palëve dhe i llogarit ato me llogaritjen më të shpejtë, pastaj e shpërblen secilën palë sipas veprës së vet.

۞ وَٱذۡكُرُواْ ٱللَّهَ فِيٓ أَيَّامٖ مَّعۡدُودَٰتٖۚ فَمَن تَعَجَّلَ فِي يَوۡمَيۡنِ فَلَآ إِثۡمَ عَلَيۡهِۚ وَمَن تَأَخَّرَ فَلَآ إِثۡمَ عَلَيۡهِۚ لِمَنِ ٱتَّقَىٰۗ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَٱعۡلَمُوٓاْ أَنَّكُمۡ إِلَيۡهِ تُحۡشَرُونَ ٢٠٣

203. Përmendni Allahun në ditët e caktuara[1], e kush ngutet në dy ditë, ai nuk ka gjynah, dhe as ai që vonohet[2], nuk ka gjynah, përderisa i frikësohet Allahut[3]. Pra, kini frikë Allahun[4] dhe dijeni se patjetër që tek Ai do të grumbulloheni.[5]

وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يُعۡجِبُكَ قَوۡلُهُۥ فِي ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا وَيُشۡهِدُ ٱللَّهَ عَلَىٰ مَا فِي قَلۡبِهِۦ وَهُوَ أَلَدُّ ٱلۡخِصَامِ ٢٠٤

204. Ka prej njerëzve, fjala e të cilit në jetën e kësaj bote ty të pëlqen,[6] madje ai thotë se ka dëshmitar Allahun për atë që ka në zemër, por në të vërtetë ai është kundërshtari më i egër.[7]

[1] Tri ditët e Teshrikut, pas ditës së Bajramit të Kurbanit, ditë gjatë të cilave haxhinjtë hedhin gurët në vendin e quajtur Xhemarat, në Mina dhe flenë atje. Këto ditë kanë të veçantën e tyre, për shkak se një pjesë e riteve të haxhit bëhen gjatë tyre, dhe për faktin se në këto ditë haxhinjtë janë miq të Allahut, ndaj edhe është ndaluar agjërimi i këtyre tre ditëve, siç ka thënë Profeti (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!): "Ditët e teshrikut janë ditë ngrënie dhe pirje, dhe përmendje e Allahut." [Es Seadi].

[2] Dhe i plotëson të treja ditët.

[3] Kush i ruhet Allahut në çdo gjë, përfiton mosmarrjen gjynah në asgjë, dhe kush i ruhet Allahut në disa gjëra dhe në të tjera jo, e ka shpërblimin sipas veprës.

[4] Dhe mos i lini as mos i neglizhoni detyrimit që ju ka ngarkuar, as mos veproni ato që ju ka ndaluar.

[5] Dhe do të merrni shpërblimin sipas veprave tuaja, pa ju bërë aspak padrejtësi.

[6] Në pamje të parë dhe nga ana e jashtme, por në të vërtetë ai është hipokrit dhe armik.

[7] I cili polemizon me fjalë të pavërteta dhe të falsifikuara.

وَإِذَا تَوَلَّىٰ سَعَىٰ فِي ٱلْأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ ٱلْحَرْثَ وَٱلنَّسْلَ ۗ وَٱللَّهُ لَا يُحِبُّ ٱلْفَسَادَ ﴿٢٠٥﴾

205. Ndërsa kur largohet nga ti, përpiqet të bëjë prishje në Tokë[1] dhe të shkatërrojë të mbjellat dhe bagëtitë. Por Allahu nuk e do prishjen.

وَإِذَا قِيلَ لَهُ ٱتَّقِ ٱللَّهَ أَخَذَتْهُ ٱلْعِزَّةُ بِٱلْإِثْمِ ۚ فَحَسْبُهُۥ جَهَنَّمُ ۚ وَلَبِئْسَ ٱلْمِهَادُ ﴿٢٠٦﴾

206. E, kur atij i thuhet: “Kije frikë Allahun!”, atë e rrëmben mendjemadhësia për kryerjen e gjynaheve. Mjafton Xhehenemi (si dënim) për të, e nuk ka banesë më të keqe se ai!

وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَشْرِى نَفْسَهُ ٱبْتِغَآءَ مَرْضَاتِ ٱللَّهِ ۗ وَٱللَّهُ رَءُوفٌۢ بِٱلْعِبَادِ ﴿٢٠٧﴾

207. Por ka edhe njerëz, të cilët e shesin veten për të fituar kënaqësinë e Allahut,[2] e Allahu është shumë i Mëshirshëm me robtë e Vet.

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱدْخُلُوا۟ فِى ٱلسِّلْمِ كَآفَّةً وَلَا تَتَّبِعُوا۟ خُطُوَٰتِ ٱلشَّيْطَـٰنِ ۚ إِنَّهُۥ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٢٠٨﴾

208. O besimtarë! Hyni në Islam tërësisht[3] dhe mos ndiqni gjurmët e djallit[4], sepse vërtet, ai është armik i hapur për ju![5]

---

[1] Prishje materiale ose morale, duke vrarë e shkatërruar me dorën e tij ose duke bërë vepra të këqija dhe të ndaluara nga Allahu, gjë e cila shkakton prishje në tokë dhe pakësim të bereqetit.

[2] Këta janë ata të cilët e flijojnë veten e tyre në rrugë të Allahut për të arritur kënaqësinë e Allahut dhe shpërblimin e Tij, siç ka thënë Allahu: “Allahu ka blerë nga besimtarët jetën dhe pasuritë e tyre, në këmbim të xhenetit.”

[3] Të gjithë ju, me gjithçka që zotëroni, në të gjitha bazat e Islamit dhe degët e tij, në Islamin e tërësishëm.

[4] Duke vepruar në kundërshtim me urdhrin e Allahut.

[5] Dhe armiku i hapur e i përbetuar nuk urdhëron veçse për keq, për shthurje dhe për atë që ju dëmton.

فَإِن زَلَلْتُم مِّنۢ بَعْدِ مَا جَآءَتْكُمُ ٱلْبَيِّنَٰتُ فَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٠٩﴾

209. E, nëse rrëshqisni[1], pasi ju kanë ardhur provat e qarta[2], atëherë dijeni se Allahu është i Plotfuqishëm[3], i Urtë.[4]

هَلْ يَنظُرُونَ إِلَّآ أَن يَأْتِيَهُمُ ٱللَّهُ فِى ظُلَلٍ مِّنَ ٱلْغَمَامِ وَٱلْمَلَٰٓئِكَةُ وَقُضِىَ ٱلْأَمْرُ ۚ وَإِلَى ٱللَّهِ تُرْجَعُ ٱلْأُمُورُ ﴿٢١٠﴾

210. Apo mos presin[5] që t'u vijë Allahu përmes hijeve të reve, bashkë me engjëjt[6], dhe të përfundojë gjithçka?![7] Tek Allahu kthehen të gjitha çështjet.[8]

-32-

[1] Nëse gaboni dhe devijoni nga e vërteta, duke e kundërshtuar Islamin dhe mësimet e tij…

[2] Muhamedi, Kurani, Islami.

[3] Në hakmarrjen dhe ndëshkimin e Tij.

[4] Në të gjitha çështjet e Tij.

[5] Ata të cilët përgënjeshtrojnë Muhamedin (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) dhe fenë e tij, që bëjnë prishje në tokë, që ndjekin rrugët e shejtanit.

[6] Ky është një kërcënim i fortë dhe i ashpër, nga i cili zemrat dalin nga gjoksi. Allahu thotë: "A mos presin ata të cilët përgënjeshtrojnë Muhamedin dhe bëjnë prishje në tokë, që t'u vijë dita e shpërblimit për veprat e tyre, ditë në të cilën Allahu i palos qiejt dhe tokën, shpërndan planetet dhe yjet, rrumbullakos diellin dhe hënën së bashku, zbresin engjëjt dhe rrethojnë të gjitha krijesat, dhe zbret Krijuesi i Lartëmadhëruar "përmes hijeve të reve", për të gjykuar mes robërve të Tij me gjykim të drejtë?" Ky ajet dhe të tjerë si ai, janë argument për rrugën e pasuesve të sunetit dhe xhematit, të cilët i pohojnë të gjitha atributet vullnetare të Allahut, siç është qëndrimi mbi Arsh, zbritja, ardhja, e të tjera cilësi të Allahut, për të cilat ka njoftuar Ai dhe i Dërguari i Tij (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!). Pasuesit e sunetit i pohojnë këto cilësi dhe atribute të Allahut ashtu si i përshtatet Madhështisë dhe Përsosmërisë së Tij, pa i krahasuar e ngjasuar me ato të krijesave dhe pa i devijuar nga domethënia e tyre, në kundërshtim me mohuesit dhe sakatuesit e tyre të rrymave të ndryshme, siç janë xhehmijet, mutezilitë, esharitë etj. [Es Seadi].

[7] Ka përfunduar llogaria mes krijesave me drejtësi.

[8] Tek Allahu kthehet gjykimi mes krijesave në ditën e Kiametit.

سَلۡ بَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ كَمۡ ءَاتَيۡنَٰهُم مِّنۡ ءَايَةم بَيِّنَةٖۗ وَمَن يُبَدِّلۡ نِعۡمَةَ ٱللَّهِ مِنۢ بَعۡدِ مَا جَآءَتۡهُ فَإِنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلۡعِقَابِ ٢١١

211. Pyeti bijtë e Izraelit: “Sa prova të qarta u kemi dhënë Ne atyre?”[1] E kush e ndërron të mirën e Allahut[2] pasi t’i ketë ardhur atij, atëherë padyshim se Allahu është i rreptë në ndëshkim.

زُيِّنَ لِلَّذِينَ كَفَرُواْ ٱلۡحَيَوٰةُ ٱلدُّنۡيَا وَيَسۡخَرُونَ مِنَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْۘ وَٱلَّذِينَ ٱتَّقَوۡاْ فَوۡقَهُمۡ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِۗ وَٱللَّهُ يَرۡزُقُ مَن يَشَآءُ بِغَيۡرِ حِسَابٖ ٢١٢

212. Jeta e kësaj bote u është zbukuruar[3] atyre që nuk besojnë, ndaj edhe tallen me ata të cilët kanë besuar. Por ata të cilët u ruajtën[4], do të jenë mbi ta, në ditën e Kiametit[5]. Allahu furnizon[6] pa llogari kë të dojë.

[1] Siç ka qenë shkopi i Musait dhe dora e tij, ndarja e detit, ngritja e malit mbi kokat e tyre, etj.

[2] Kush e ndërron të mirën e Allahut me mohimin dhe nuk falënderon për atë të mirë, qoftë ajo e mirë dynjaje apo fetare, ajo e mirë i ikën nga duart dhe i ndërrohet me të keqe dhe me dënim.

[3] Në sytë dhe zemrat e tyre. Janë joshur prej saj, ndaj edhe me të gjitha punët dhe dëshirat e tyre kanë për synim vetëm atë.

[4] U ruajtën në dynja, duke kryer urdhrat e Allahut dhe duke iu larguar ndalesave të Tij.

[5] Këta besimtarë të devotshëm që u ruajtën në dynja, do të hyjnë në xhenetet e larta, ndërsa ata që nuk besuan do të hyjnë në zjarrin e xhehenemit, në shtresat më të ulëta të tij, dhe kështu që besimtarët do të jenë shumë më lart se mosbesimtarët.

[6] Allahu i jep dhe i dhuron të mira kujt të dojë, në këtë botë dhe në botën tjetër, pa bërë llogari nga frika se mund të pakësohet diçka nga sundimi i Tij.

كَانَ ٱلنَّاسُ أُمَّةً وَٰحِدَةً فَبَعَثَ ٱللَّهُ ٱلنَّبِيِّـۧنَ مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ وَأَنزَلَ مَعَهُمُ ٱلْكِتَـٰبَ بِٱلْحَقِّ لِيَحْكُمَ بَيْنَ ٱلنَّاسِ فِيمَا ٱخْتَلَفُوا۟ فِيهِ ۚ وَمَا ٱخْتَلَفَ فِيهِ إِلَّا ٱلَّذِينَ أُوتُوهُ مِنۢ بَعْدِ مَا جَآءَتْهُمُ ٱلْبَيِّنَـٰتُ بَغْيًۢا بَيْنَهُمْ ۖ فَهَدَى ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لِمَا ٱخْتَلَفُوا۟ فِيهِ مِنَ ٱلْحَقِّ بِإِذْنِهِۦ ۗ وَٱللَّهُ يَهْدِى مَن يَشَآءُ إِلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٢١٣﴾

213. Njerëzit ishin një popull i vetëm[1], por më pas Allahu dërgoi lajmëtarët (profetët), përgëzues[2] e paralajmërues[3], dhe bashkë me ta, Ai zbriti Librin[4] me të vërtetën[5], që të gjykonte[6] mes njerëzve për gjërat që ata nuk pajtoheshin. E, nuk patën mospajtim në lidhje me të (Teuratin), veçse ata të cilëve ai iu dha[7], pasi që iu erdhën provat e qarta, nga zilia ndaj njëri-tjetrit[8]. Por Allahu, me vullnetin e Vet, ata të cilët besuan i udhëzoi në njohjen e së vërtetës, lidhur me atë që të tjerët kishin mospajtim[9]. Allahu udhëzon kë të dojë në Rrugën e Drejtë.[10]

---

[1] Të bashkuar në një fe të vetme, në fenë e pastër të Allahut, në Islam. Thuhet se kjo ka zgjatur dhjetë shekuj; që nga koha e Ademit (alejhi selam) deri në kohën e Nuhut (alejhi selam), por për këtë nuk ka ndonjë argument të saktë.

[2] Përgëzues të atyre që i binden Allahut, se ata do të kenë shpërblim të madh në të dyja botët dhe kthim të nderuar në botën tjetër.

[3] Paralajmërues të atyre që e mohojnë Allahun dhe i shkelin urdhrat e Tij, se ata do të kenë ndëshkim të rreptë, llogari të vështirë dhe përjetësim në zjarr.

[4] Teuratin dhe librat e tjerë qiellorë, por këtu është për qëllim Teurati.

[5] Çdo gjë që thuhej në Librat qiellor, të cilët iu zbritën Profeteve, kanë qenë njoftime të vërteta dhe urdhra të drejta.

[6] Gjykuesi këtu është Libri i zbritur nga Allahu, d.m.th. Profetët, që pas Musait e deri te Muhamedi, gjykonin sipas asaj që thuhej në Librin e Allahut, në Teurat.

[7] Çifutëve, hebrenjve prej bijve të Izraelit.

[8] Për sende të kësaj bote, për zbukurimet dhe kënaqësitë e saj, për pushtet dhe pasuri. Për këto gjëra ata u grindën me njëri-tjetrin, u përçanë dhe vranë njëri-tjetrin.

[9] Të gjitha çështjet në të cilat ithtarët e Librit kishin mospajtim mes njëri-tjetrit dhe e anashkaluan të vërtetën dhe gabuan në to, Allahu udhëzoi popullin musliman në të vërtetën dhe të saktën e tyre, me vullnetin e Allahut, dijen dhe lehtësimin e Tij.

[10] Allahu e ka ftuar të gjithë njerëzimin në rrugën e drejtë, me drejtësi dhe për të mos u lënë justifikim atyre, dhe udhëzon atë që do, me mëshirën dhe mirësinë e Tij, me

أَمْ حَسِبْتُمْ أَن تَدْخُلُوا۟ ٱلْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُم مَّثَلُ ٱلَّذِينَ خَلَوْا۟ مِن قَبْلِكُم ۖ مَّسَّتْهُمُ ٱلْبَأْسَآءُ وَٱلضَّرَّآءُ وَزُلْزِلُوا۟ حَتَّىٰ يَقُولَ ٱلرَّسُولُ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مَعَهُۥ مَتَىٰ نَصْرُ ٱللَّهِ ۗ أَلَآ إِنَّ نَصْرَ ٱللَّهِ قَرِيبٌ ﴿٢١٤﴾

214. Apo mos menduat[1] se do të hyni në Xhenet pa u provuar edhe ju, ashtu siç u provuan ata që kanë qenë para jush?[2] Ata i goditi skamja dhe sëmundja, dhe u tronditën[3] aq shumë, sa që i Dërguari dhe ata që besuan bashkë me të thanë: "Kur do të vijë ndihma e Allahut?" Ja, vërtet ndihma e Allahut është afër![4]

يَسْـَٔلُونَكَ مَاذَا يُنفِقُونَ ۖ قُلْ مَآ أَنفَقْتُم مِّنْ خَيْرٍ فَلِلْوَٰلِدَيْنِ وَٱلْأَقْرَبِينَ وَٱلْيَتَـٰمَىٰ وَٱلْمَسَـٰكِينِ وَٱبْنِ ٱلسَّبِيلِ ۗ وَمَا تَفْعَلُوا۟ مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ ٱللَّهَ بِهِۦ عَلِيمٌ ﴿٢١٥﴾

215. Të pyesin ty se çfarë të shpenzojnë[5]. Thuaju: "Çfarëdo të mire që të shpenzoni, ajo u takon prindërve, të afërmve, jetimëve, të varfërve dhe udhëtarëve. Çfarëdo të mire që të bëni, Allahu është më se i Ditur për të."[6]

-33-

---

ndihmën dhe butësinë e Tij. Kjo është mirësia dhe mëshira e Tij, ndërsa e para është drejtësia dhe urtësia e Tij.

[1] O besimtarë.

[2] Prej besimtarëve dhe ndjekësve të Profetëve të Allahut.

[3] Nga frika prej armikut.

[4] Taberiu thotë: "Sipas fjalës së komentuesve të Kuranit, ky ajet ka zbritur në ditën e luftës së Hendekut, kur besimtarët i kapi frikë e madhe nga forcat aleate armike, uri dhe i ftohtë i madh. Ashtu siç përshkruhet gjendja e tyre në suren El Ahzab, 9-11."

[5] Të pyesin ty, o Muhamed, shokët e tu: "Çfarë të shpenzojnë nga pasuria e tyre për t'a dhënë lëmoshë, dhe kujt t'ja japin atë?"

[6] Allahu e di mirë atë dhe ua regjistron me qëllim që t'ua shpërblejë sipas nijetit dhe sinqeritetit tuaj.

كُتِبَ عَلَيْكُمُ ٱلْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهٌ لَّكُمْ ۖ وَعَسَىٰٓ أَن تَكْرَهُوا۟ شَيْـًٔا وَهُوَ خَيْرٌ
لَّكُمْ ۖ وَعَسَىٰٓ أَن تُحِبُّوا۟ شَيْـًٔا وَهُوَ شَرٌّ لَّكُمْ ۗ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢١٦﴾

216. Lufta ju është bërë detyrim[1], ndonëse ajo është e urryer për ju[2]. Por ndodh që të urreni diçka, ndërkohë që ajo është e mirë për ju, dhe ndodh që të doni diçka, ndërkohë që ajo është e dëmshme për ju. Allahu e di[3], ndërsa ju nuk e dini.

يَسْـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلشَّهْرِ ٱلْحَرَامِ قِتَالٍ فِيهِ ۖ قُلْ قِتَالٌ فِيهِ كَبِيرٌ ۖ وَصَدٌّ عَن سَبِيلِ
ٱللَّهِ وَكُفْرٌۢ بِهِۦ وَٱلْمَسْجِدِ ٱلْحَرَامِ وَإِخْرَاجُ أَهْلِهِۦ مِنْهُ أَكْبَرُ عِندَ ٱللَّهِ ۚ وَٱلْفِتْنَةُ
أَكْبَرُ مِنَ ٱلْقَتْلِ ۗ وَلَا يَزَالُونَ يُقَـٰتِلُونَكُمْ حَتَّىٰ يَرُدُّوكُمْ عَن دِينِكُمْ إِنِ
ٱسْتَطَـٰعُوا۟ ۚ وَمَن يَرْتَدِدْ مِنكُمْ عَن دِينِهِۦ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُو۟لَـٰٓئِكَ حَبِطَتْ
أَعْمَـٰلُهُمْ فِى ٱلدُّنْيَا وَٱلْـَٔاخِرَةِ ۖ وَأُو۟لَـٰٓئِكَ أَصْحَـٰبُ ٱلنَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا خَـٰلِدُونَ ﴿٢١٧﴾

217. Të pyesin ty (Muhamed) për muajin e Shenjtë[4] - për luftën në të. Thuaju: "Lufta në të është gjynah i madh, por pengimi i njerëzve

---

[1] Lufta kundër idhujtarëve dhe mosbesimtarëve. Në këtë ajet kemi detyrueshmërinë e luftës në rrugë të Allahut, ndërkohë që në fillim të Islamit, muslimanët ishin urdhëruar të mos luftonin, për shkak të dobësisë së tyre dhe mospërballimit të saj. Kur Profeti emigroi në Medine dhe muslimanët u shtuan e u forcuan, Allahu i urdhëroi ata që të luftonin në rrugën e Tij.

[2] Për shkak të përpjekjes, lodhjes, mundimit, ballafaqimit me vdekjen, etj, por megjithëkëtë, ajo është vetëm hajër dhe e mirë për muslimanët, sepse në të ka shpërblim të madh, ruajtje nga zjarri i dhembshëm, triumf kundër armiqve, ruajtje të vendeve të muslimanëve dhe të gjakut të tyre, përvetësim të plaçkës së luftës, etj.

[3] Se ç'është e mirë për ju dhe ç'është e dëmshme, ndaj mos e urreni atë që ju bëra të detyrueshme prej luftimit të armikut të tuaj dhe të atyre që ju kam urdhëruar të luftoni. Që të luftoni është më e mirë për ju në të dyja botët, ndërsa që të mos luftoni është e keqe dhe e dëmshme për ju në të dyja botët.

[4] Shokët pyesin Muhamedin (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!), për luftën në muajt e shenjtë, pikërisht për muajin Raxheb, pasi që në të ndodhi që një ekspeditë myslimane vrau një prej idhujtarëve: Amër ibën el Hadrami. Idhujtarët filluan të flasin kundër muslimanëve për shkak se bënë vrasje në muajt e shenjtë, muaj të cilët madhëroheshin edhe nga idhujtarët kurashit që para Islamit. Atëherë, Allahu zbriti këtë

nga rruga e Allahut[1], mohimi i Tij, pengimi nga Xhamia e Shenjtë dhe nxjerrja e banorëve të saj nga ajo, janë gjynahe më të mëdha tek Allahu. Provokimi[2] është më i madh se vrasja[3].” Ata do të vazhdojnë t’ju luftojnë ju, deri sa t’ju kthejnë nga feja juaj, në qoftë se munden. E, kushdo prej jush, që kthehet nga feja e tij, pastaj vdes duke qenë mohues, atyre do t’u fshihen të gjitha punët, në këtë botë dhe në botën tjetër. Ata janë banorët e Zjarrit, ku do të jenë përgjithmonë.

إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَٱلَّذِينَ هَاجَرُوا۟ وَجَٰهَدُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ أُو۟لَٰٓئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَتَ ٱللَّهِ ۚ وَٱللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢١٨﴾

218. Vërtet, ata që besuan, ata që emigruan[4] dhe luftuan në Rrugë të Allahut, ata shpresojnë mëshirën e Allahut.[5] Allahu është Falës i madh, Mëshirëplotë.

---

ajet, për t’u thënë idhujtarëve se veprat e tyre janë shumë më të shëmtuara dhe gjynahu i tyre shumë më i madh se vepra e muslimanëve për vrasjen e një idhujtari të vetëm, me të drejtë, në këtë muaj.

[1] Pengimi i njerëzve që të hyjnë në fenë Islame.

[2] Provokimi i muslimanëve në fenë e tyre me qëllim që pas besimit të ktheheshin në mosbesim dhe në idhujtari.

[3] Më i madh se vrasja në këtë muaj.

[4] Lanë shtëpitë dhe pasuritë për të mos ndenjur mes idhujtarëve e mosbesimtarëve, dhe për të shkuar përbri besimtarëve, në kërkim të kënaqësisë së Allahut dhe pëlqimit të Tij.

[5] Këto tre vepra janë simboli i lumturisë dhe boshti i adhurimit të Allahut, por megjithatë, njeriu nuk duhet të mbështetet në to dhe të mburret me to, por duhet të shpresojë mëshirën e Allahut dhe pranimin e veprave të tij nga Allahu, faljen e gjynaheve të tij dhe mbulimin e të metave të tij, sepse çdo e mirë është prej Allahut dhe rezultat i suksesit që të jep Ai. [Es Seadi].

۞ يَسْـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلْخَمْرِ وَٱلْمَيْسِرِ ۖ قُلْ فِيهِمَآ إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَـٰفِعُ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَآ أَكْبَرُ مِن نَّفْعِهِمَا ۗ وَيَسْـَٔلُونَكَ مَاذَا يُنفِقُونَ قُلِ ٱلْعَفْوَ ۗ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ ٱللَّهُ لَكُمُ ٱلْـَٔايَـٰتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١٩﴾

219. Të pyesin ty për alkoolin[1] dhe bixhozin[2]. Thuaju: "Në to ka gjynah të madh[3] dhe disa përfitime për njerëzit,[4] por gjynahu i tyre është më i madh se dobia që ato kanë."[5] Të pyesin gjithashtu se çfarë të shpenzojnë (si lëmoshë). Thuaju: "Tepricën."[6] Kështu jua sqaron Allahu provat, në mënyrë që të mendoni.[7]

[1] Alkool është çdo pije dehëse, që të humb logjikën dhe arsyen, pa marrë parasysh frutin apo lëndën nga përfitohet ai.

[2] Kumarin dhe çdo lojë fati.

[3] Humbje të logjikës nga ai që pi alkool, kur dehet, gjë e cila e pengon nga njohja e Zotit të tij, ndaj Ibën Abasi thotë: "gjynah të madh" d.m.th. Dobësim të besimit të atij që i bën ato." Ndërsa gjynahu i atij që luan kumar është preokupimi nga përmendja e Allahut dhe nga namazi, futja e urrejtjes dhe armiqësisë mes atyre që luajnë kumar, për shkak të kumarit., ngrënia e pasurive të njëri-tjetrit padrejtësisht. Ky cilësim "ka gjynah të madh" është e meta e parë me të cilën është cilësuar alkooli në Kuran, që të jetë në vend të parapërgatitjes për ndalimin e prerë dhe përfundimtar të tij, të përmendur në suren El Maide, 91.

[4] Përfitimet e alkoolit ishin fitime materiale në shitjen e tij dhe ajo kënaqësi që ndjenin në pirjen e tij, ndërsa përfitimet e a kumarit ishin për atë që fitonte në lojën me të.

[5] Sepse alkooli dhe kumari shkaktojnë urrejtje, armiqësi dhe vrasje të njëri-tjetrit. Mendjes së shëndoshë do t'i mjaftonte ky ajet për t'ju larguar alkoolit dhe kumarit, pasi që mendja e shëndoshë zgjedh atë që është më e mirë për të dhe i largohet të dëmshmes përderisa e dëmshmja është dominuese mbi të dobishmen.

[6] Atë që ju tepron nga pasuria pas plotësimit të nevojave tua, atë që keni më lehtë, si për të pasurin edhe për të varfrin, qoftë edhe një gjysën hurme. Allahu e ka urdhëruar të Dërguarin e Tij që të marrë nga teprica e pasurisë së njerëzve si lëmoshë dhe zekat për ta dhe jo atë që i ngushton dhe e kanë të vështirë ta japin. Të gjitha këto, për të mirën tonë dhe të vëllezërve tanë, për lumturinë tonë në të dyja botët.

[7] Të përdorni logjikën tuaj në kuptimin e ligjeve të Tij dhe çfarë fshihet pas tyre, për të mirën dhe interesin tuaj, në këtë botë dhe në botën tjetër.

فِي ٱلدُّنۡيَا وَٱلۡأٓخِرَةِۗ وَيَسۡـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلۡيَتَٰمَىۖ قُلۡ إِصۡلَاحٞ لَّهُمۡ خَيۡرٞۖ وَإِن تُخَالِطُوهُمۡ فَإِخۡوَٰنُكُمۡۚ وَٱللَّهُ يَعۡلَمُ ٱلۡمُفۡسِدَ مِنَ ٱلۡمُصۡلِحِۚ وَلَوۡ شَآءَ ٱللَّهُ لَأَعۡنَتَكُمۡۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٞ ٢٢٠

220. (Të mendoni) Për këtë botë[1] dhe për botën tjetër.[2] Të pyesin gjithashtu për jetimët. Thuaju: "Që të përkujdeseni për interesat e tyre, është më e mirë. Edhe nëse i përzieni gjërat me ta[3], ata janë vëllezërit tuaj. Allahu e di se kush është prishës dhe kush është ndreqës. Dhe, sikur të donte Allahu, do t'ju kishte munduar.[4] Vërtet, Allahu është i Plotfuqishëm, i Urtë.[5]

[1] Për kalimin dhe mbarimin e shpejtë të saj, dhe ta refuzoni atë, të mos mashtroheni nga jo.

[2] Për vazhdimësinë dhe përhershmërinë e saj, dhe se ajo është banesa e shpërblimit, ndaj punoni për të.

[3] Kur zbriti ajeti: "Ata të cilët hanë pasurinë e jetimëve padrejtësisht, nuk fusin veçse zjarr në barqet e tyre…", muslimanët u rënduan nga kjo gjë dhe e ndanë pasurinë dhe sendet e jetimëve që kishin në shtëpi, nga pasuritë e tyre. Pastaj pyetën Profetin (salallahu alejhi ue selem) për këtë vepër, dhe Allahu u tha atyre se është për qëllim përmirësimi i pasurive të tyre duke i ruajtur dhe duke i investuar ato që të shtohen, dhe se përzierja e ushqimit dhe pasurisë së jetimëve me atë të tyre, është e lejuar në atë mënyrë që nuk e dëmton jetimin, pasi që jetimët janë vëllezërit tuaj dhe vëllai e përzien pasurinë me vëllanë e vet. Por e gjitha çështja kthehet tek qëllimi dhe vepra. [Es Seadi].

[4] Nuk do jua lejonte përzierjen e pasurive të jetimëve me tuajën, dhe do ta kishit të vështirë të kryenit detyrimet tuaja kundrejt pasurisë suaj dhe pasurisë së tyre, veç e veç.

[5] Fuqia e Allahut është e plotë dhe absolute, por megjithatë, Allahu e vepron atë në vendin e duhur, me urtësinë e Tij absolute, ndaj këto dy cilësi të Allahut përmenden të shoqëruara nga njëra-tjetra.

وَلَا تَنكِحُوا ٱلْمُشْرِكَٰتِ حَتَّىٰ يُؤْمِنَّ ۚ وَلَأَمَةٌ مُّؤْمِنَةٌ خَيْرٌ مِّن مُّشْرِكَةٍ وَلَوْ
أَعْجَبَتْكُمْ ۗ وَلَا تُنكِحُوا ٱلْمُشْرِكِينَ حَتَّىٰ يُؤْمِنُوا ۚ وَلَعَبْدٌ مُّؤْمِنٌ خَيْرٌ مِّن
مُّشْرِكٍ وَلَوْ أَعْجَبَكُمْ ۗ أُو۟لَٰٓئِكَ يَدْعُونَ إِلَى ٱلنَّارِ ۖ وَٱللَّهُ يَدْعُوٓا۟ إِلَى ٱلْجَنَّةِ
وَٱلْمَغْفِرَةِ بِإِذْنِهِۦ ۖ وَيُبَيِّنُ ءَايَٰتِهِۦ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٢١﴾

221. Mos u martoni me idhujtaret, deri sa ato të besojnë. Një robëreshë besimtare është më e mirë se një idhujtare, edhe sikur kjo e dyta t'ju pëlqejë.[1] As muslimanet mos i martoni me idhujtarë, deri sa ata të besojnë.[2] Një rob besimtar është më i mirë se një idhujtar, edhe sikur ky i dyti t'ju pëlqejë. Ata thërrasin për në Zjarr[3], ndërsa Allahu, me vullnetin e Tij, thërret për në xhenet dhe falje gjynahesh[4], dhe ua sqaron provat[5] e Tij njerëzve, në mënyrë që ata të përkujtojnë.[6]

[1] Për nga bukuria, fisi apo pasuria.

[2] Ky ligj është i përgjithshëm dhe nga ai nuk ka asnjë përjashtim. Nuk i lejohet femrës muslimane të martohet veçse me musliman; as me idhujtar dhe as me çifut apo të krishter.

[3] Me fjalët e tyre, veprat dhe gjendjet e tyre. Prandaj, përzierja dhe qëndrimi me ta përbën rrezik për besimtarin, dhe jo vetëm rrezik që lidhet me dynjanë por rrezik që lidhet me jetën e përhershme.

[4] Allahu i thërret robët e Tij për arritjen e xhenetit dhe faljen e gjynaheve, duke kryer shkaqet e tyre, prej veprave të mira, pendimit të sinqertë, dijes së dobishme etj.

[5] Ligjet e Tij dhe urtësitë e këtyre ligjeve.

[6] Dhe të marrin mësim.

وَيَسْـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلْمَحِيضِ ۖ قُلْ هُوَ أَذًى فَٱعْتَزِلُوا۟ ٱلنِّسَآءَ فِى ٱلْمَحِيضِ ۖ وَلَا
تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّىٰ يَطْهُرْنَ ۖ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ ٱللَّهُ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ
يُحِبُّ ٱلتَّوَّٰبِينَ وَيُحِبُّ ٱلْمُتَطَهِّرِينَ ﴿٢٢٢﴾

222. Të pyesin ty për të përmuajshmet e grave.[1] Thuaju: "Ato janë të dëmshme,[2] ndaj largojuni grave nga vendi i të përmuajshmeve[3] dhe mos ju afroni atyre,[4] deri sa të pastrohen.[5] Kur të pastrohen[6], afrojuni atyre aty ku ju ka urdhëruar Allahu.[7] Vërtet, Allahu i do ata që pendohen dhe i do ata që pastrohen.

[1] Të pyesin ty, o Muhamed, shokët e tu: për gjendjen e gruas kur ajo është me të përmuajshme; si të sillen me to? A t'u afrohen atyre? A të flenë me to? A të hanë bashkë me to, apo t'u largohen atyre totalisht, ashtu si bëjnë çifutët?

[2] Kryerja e marrëdhënieve seksuale gjatë të përmuajshmeve është e dëmshme si për burrin edhe për gruan.

[3] Mos kryeni marrëdhënie seksuale me to në organin seksual të tyre, gjatë të përmuajshmeve, vetëm kjo është e ndaluar për ju gjatë kësaj periudhe, por hani, flini dhe luani me to dhe me trupin e tyre.

[4] Për të kryer marrëdhënie seksuale.

[5] T'u ndërpritet gjaku, dhe ky është kushti i parë për lejimin e të afruarit atyre pas të përmuajshmeve.

[6] Kur të lajnë të gjithë trupin, pas ndërprerjes së gjakut; dhe ky është kushti i dytë për lejimin e të afruarit atyre.

[7] Në organin seksual të tyre dhe jo në organin e jashtëqitjes nga mbrapa.

نِسَآؤُكُمْ حَرْثٌ لَّكُمْ فَأْتُوا۟ حَرْثَكُمْ أَنَّىٰ شِئْتُمْ ۖ وَقَدِّمُوا۟ لِأَنفُسِكُمْ ۚ وَٱتَّقُوا۟
ٱللَّهَ وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّكُم مُّلَٰقُوهُ ۗ وَبَشِّرِ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٢٣﴾

223. Gratë tuaja janë "arë"[1] për ju, ndaj afrojuni "arave" tuaja nga cila anë të dëshironi,[2] por përgatitni për veten tuaj.[3] Dhe kijeni frikë Allahun dhe dijeni se ju keni për ta takuar Atë. E, përgëzoi besimtarët!

وَلَا تَجْعَلُوا۟ ٱللَّهَ عُرْضَةً لِّأَيْمَٰنِكُمْ أَن تَبَرُّوا۟ وَتَتَّقُوا۟ وَتُصْلِحُوا۟ بَيْنَ ٱلنَّاسِ ۗ
وَٱللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٢٤﴾

224. Mos e bëni betimin në Allahun pengesë për të bërë mirë, për t'u ruajtur (nga e keqja) dhe për të pajtuar mes njerëzve.[4] Allahu është Gjithëdëgjues, i Gjithëditur.

-35-

[1] Vend për të mbjellë farën tuaj, që të lindin fëmijët tuaj, njësoj si ara për mbjellje.

[2] Nga para, nga mbrapa, e në çdo lloj forme, por në vendin e mbjelljes nga del fëmija, dhe jo në organin e jashtëqitjes. Kryerja e marrëdhënieve në organin e jashtëqitjes është nga gjynahet e mëdha dhe ata njerëz që e bëjnë këtë janë mallkuar nga Profeti (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!).

[3] Përgatitni vepra të mira për në ditën e kthimit tek Zoti juaj, që t'i keni për situatën e dhënies së llogarisë.

[4] Kush betohet për lënien e një detyrimi, ai duhet ta prishë betimin dhe ta shlyejë atë sipas rregullit. Po kështu, kush betohet për bërjen e të ndaluarës, ai duhet ta prishë betimin dhe ta shlyejë atë.

لَّا يُؤَاخِذُكُمُ ٱللَّهُ بِٱللَّغۡوِ فِيٓ أَيۡمَٰنِكُمۡ وَلَٰكِن يُؤَاخِذُكُم بِمَا كَسَبَتۡ قُلُوبُكُمۡۗ وَٱللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٞ ٢٢٥

225. Allahu nuk ju ndëshkon për betimet tuaja të paqëllimta, por ju merr në llogari për ato që zemrat tuaja i bëjnë me qëllim.[1] Allahu është Falës i Madh, i Butë[2].

لِّلَّذِينَ يُؤۡلُونَ مِن نِّسَآئِهِمۡ تَرَبُّصُ أَرۡبَعَةِ أَشۡهُرٖۖ فَإِن فَآءُو فَإِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٞ رَّحِيمٞ ٢٢٦

226. Ata që betohen se nuk do t'u afrohen grave të tyre, kanë afat katër muaj; nëse kthehen[3], atëherë padyshim se Allahu është Falës i madh, Mëshirëplotë.[4]

وَإِنۡ عَزَمُواْ ٱلطَّلَٰقَ فَإِنَّ ٱللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٞ ٢٢٧

227. E nëse vendosin të bëjnë divorcin[5], padyshim se Allahu është Gjithëdëgjues, i Gjithëditur.[6]

---

[1] Për betimet e rrejshme dhe për betimet që bëhen me vetëdije. Betimi është madhërim i atij për të cilin betohesh dhe përforcim i asaj gjëje për vërtetësinë e të cilës betohesh. Prandaj, nuk i lejohet muslimanit që të betohet veçse për Allahun e Madhëruar, dhe ai duhet të jetë i kujdesshëm në betimet e tij.

[2] Me atë që thyen urdhrin e Tij, sepse nuk e shpejton ndëshkimin e tij, por tregohet i butë dhe ia mbulon.

[3] Nga ajo për të cilën u betuan, d.m.th. kryejnë marrëdhënie me gratë e tyre.

[4] Sepse Allahu ka caktuar shlyerje të betimeve të tyre dhe zgjidhje të tyre, dhe nuk i ka bërë të patjetërsueshme që nuk mund të kthehesh prej tyre, si dhe është i Mëshirshëm me ta për shkak të kthimit të tyre dhe mëshirimit të grave të tyre.

[5] D.m.th. nëse nuk kryejnë marrëdhënie me gruan brenda afatit të përcaktuar me katër muaj, kjo do të thotë se ata kanë vendosur të bëjnë divorc, dhe nëse nuk e bëjnë ata, atëherë gjykatësi ka të drejtë që t'i devorcojë me forcë, sepse në këtë mënyrë i bëhet padrejtësi gruas.

[6] Përmendja e këtyre dy cilësive të Allahut, është kërcënim për atë që bën betim të tillë duke pasur për qëllim dëmtimin e gruas dhe bërjen keq asaj.

وَٱلْمُطَلَّقَـٰتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنفُسِهِنَّ ثَلَـٰثَةَ قُرُوٓءٍ ۚ وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ أَن يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ
ٱللَّهُ فِىٓ أَرْحَامِهِنَّ إِن كُنَّ يُؤْمِنَّ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْـَٔاخِرِ ۚ وَبُعُولَتُهُنَّ أَحَقُّ بِرَدِّهِنَّ
فِى ذَٰلِكَ إِنْ أَرَادُوٓا۟ إِصْلَـٰحًا ۚ وَلَهُنَّ مِثْلُ ٱلَّذِى عَلَيْهِنَّ بِٱلْمَعْرُوفِ ۚ وَلِلرِّجَالِ
عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ ۗ وَٱللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٢٨﴾

228. Gratë e ndara duhet të rrinë në pritje tre cikle mujore[1], dhe atyre nuk u lejohet që ta fshehin atë që Allahu ka krijuar në mitrën e tyre[2], në qoftë se besojnë Allahun dhe Ditën e Fundit.[3] Burrat e tyre kanë më shumë të drejtë[4] që t'i kthejnë ato gjatë kësaj periudhe, nëse dëshirojnë përmirësim[5]. Edhe ato kanë po aq të drejta sa edhe detyrime, sipas zakonit[6], por burrat kanë një gradë mbi ato.[7] Allahu është i Plotfuqishëm, i Urtë.

[1] Tre perioda ose tre pastrime nga periodat; sipas një mospajtimi në mesin e dijetarëve. Prej urtësive në përcaktimin e kësaj kohe të pritjes së gruas për martesë pas devorcit është sigurimi nëse është apo jo shtatzënë.

[2] Prej barrës ose periodave, sepse në fshehjen e këtyre ka pasoja të rënda. Nëse fsheh barrën, kjo do të thotë se do ia hedhë atë dikujt tjetër që nuk është babai i tij, dhe kështu përziehen gjakërat dhe ai fëmijë mund të martohet më pas me të afërmit e tij pa e ditur, si dhe do të humbë të drejtat e tij në trashëgiminë e të atit dhe do të ndahet nga të afërmit e vet. Ndërsa në fshehjen e periodave, ka shkelje të të drejtave të burrit në lidhje me të drejtën e tij për kthimin e saj në kurorën e martesës para mbarimit të afatit të pritjes, ose e kundërta e kësaj, duke bërë që burri ta kthejë atë pas mbarimit të afatit, pasi që në këtë rast ajo është bërë e huaj për atë burr.

[3] Fshehja e barrës apo e periodave nga ana e tyre, është argument se ata nuk besojnë Allahun dhe ditën e fundit.

[4] Më shumë të drejtë në kthimin e grave se sa gratë në moskthyerjen tek ata.

[5] Pajtim, qetësi dhe dashuri për njëri-tjetrin.

[6] Të vendit dhe kohës që ndodhen.

[7] Udhëheqjen dhe pushtetin, sepse këto u takojnë burrave.

ٱلطَّلَـٰقُ مَرَّتَانِ ۖ فَإِمْسَاكٌۢ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٌۢ بِإِحْسَـٰنٍ ۗ وَلَا يَحِلُّ لَكُمْ أَن
تَأْخُذُوا مِمَّآ ءَاتَيْتُمُوهُنَّ شَيْـًٔا إِلَّآ أَن يَخَافَآ أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ ٱللَّهِ ۖ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا
يُقِيمَا حُدُودَ ٱللَّهِ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا ٱفْتَدَتْ بِهِۦ ۗ تِلْكَ حُدُودُ ٱللَّهِ فَلَا
تَعْتَدُوهَا ۚ وَمَن يَتَعَدَّ حُدُودَ ٱللَّهِ فَأُو۟لَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلظَّـٰلِمُونَ ﴿٢٢٩﴾

229. Divorci[1] mund të bëhet dy herë, dhe më pas, ose mbajtje normale ose lëshim me të mirë. Juve (burrave) nuk ju lejohet të merrni asgjë nga ajo që u keni dhënë atyre, përveç nëse të dy ata frikësohen se nuk do t'u përmbahen kufijve të Allahut. Nëse ata të dy frikësohen se nuk do t'u përmbahen kufijve të Allahut, atëherë nuk është gjynah për asnjërin, nëse gruaja paguan për lëshimin e saj.[2] Këto janë kufijtë e Allahut, ndaj mos i kaloni ato, sepse ata që i kalojnë kufijtë e Allahut, pikërisht ata janë të padrejtët.

[1] Në të cilin burri ka të drejtën e kthimit të gruas në kurorën e martesës.

[2] Është fjala për ndarjen e quajtur "mukhaleah": nëse njëri nga bashkëshortët nuk e pëlqen bashkëshortin e tij për arsye fizike, morale apo fetare, dhe ka frikë se nuk i përmbahet detyrimeve në jetën me të, atëherë gruaja ka të drejtë që të bëjë marrëveshje me burrin e saj që t'i japë divorcin asaj kundrejt mehrit apo dhuratave që ai i ka dhënë asaj, dhe burrit i është lejuar që të marrë atë që i ka dhënë asaj në këtë rast.

فَإِن طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهُۥ مِنۢ بَعْدُ حَتَّىٰ تَنكِحَ زَوْجًا غَيْرَهُۥ ۗ فَإِن طَلَّقَهَا فَلَا
جُنَاحَ عَلَيْهِمَآ أَن يَتَرَاجَعَآ إِن ظَنَّآ أَن يُقِيمَا حُدُودَ ٱللَّهِ ۗ وَتِلْكَ حُدُودُ ٱللَّهِ
يُبَيِّنُهَا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٢٣٠﴾

230. Nëse i bën përsëri divorc asaj[1], atëherë ajo nuk i lejohet më atij, përveç nëse martohet me burrë tjetër, dhe nëse ai tjetri i bën divorc asaj,[2] atëherë nuk ka gjynah për ata të dy që të kthehen te njëri-tjetri, nëse mendojnë se do t'i respektojnë kufijtë e Allahut. Këto janë kufijtë e Allahut, të cilat Ai ua sqaron njerëzve që dinë.[3]

-36-

[1] Për herë të tretë.

[2] Ibën Abasi thotë: "Nëse gruaja martohet me burrë tjetër pas ndarjes nga i pari, dhe hyn me të (kryejnë marrëdhënie), pastaj ky i dyti e ndan atë ose vdes, atëherë i lejohet burrit të parë që të martohet përsëri me të."

[3] Njerëzve të ditur dhe besimtarë, sepse këta përfitojnë prej tyre dhe u sjellin dobi edhe të tjerëve.

وَإِذَا طَلَّقْتُمُ ٱلنِّسَآءَ فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ سَرِّحُوهُنَّ
بِمَعْرُوفٍ ۚ وَلَا تُمْسِكُوهُنَّ ضِرَارًا لِّتَعْتَدُوا ۚ وَمَن يَفْعَلْ ذَٰلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُۥ ۚ
وَلَا تَتَّخِذُوٓا ءَايَٰتِ ٱللَّهِ هُزُوًا ۚ وَٱذْكُرُوا نِعْمَتَ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ وَمَآ أَنزَلَ
عَلَيْكُم مِّنَ ٱلْكِتَٰبِ وَٱلْحِكْمَةِ يَعِظُكُم بِهِۦ ۚ وَٱتَّقُوا ٱللَّهَ وَٱعْلَمُوٓا أَنَّ ٱللَّهَ
بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٣١﴾

231. Kur t'i ndani gratë[1] dhe ato t'i afrohen fundit të afatit të tyre (të pritjes): ose mbajini sipas rregullit ose lëshojini sipas rregullit! Dhe mos i mbani ato me qëllim që t'i dëmtoni, duke i kaluar kufijtë[2], sepse kush e bën këtë, ai i ka bërë padrejtësi[3] vetvetes! Dhe mos u tallni me shpalljet e Allahut, por kujtoni mirësinë[4] e Allahut mbi ju dhe atë që Ai ju zbriti prej Librit (Kuranit) dhe Urtësisë (Sunetit), me të cilën ju këshillon. Kini frikë Allahundhe dijeni se Allahu është i Gjithëdijshëm për gjithçka.[5]

وَإِذَا طَلَّقْتُمُ ٱلنِّسَآءَ فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ أَن يَنكِحْنَ أَزْوَٰجَهُنَّ إِذَا
تَرَٰضَوْا بَيْنَهُم بِٱلْمَعْرُوفِ ۗ ذَٰلِكَ يُوعَظُ بِهِۦ مَن كَانَ مِنكُمْ يُؤْمِنُ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ
ٱلْءَاخِرِ ۗ ذَٰلِكُمْ أَزْكَىٰ لَكُمْ وَأَطْهَرُ ۗ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢٣٢﴾

232. Kur t'i ndani gratë[6] dhe afati i tyre i pritjes të ketë përfunduar, mos i pengoni ato që të martohen përsëri me burrat e tyre, nëse

[1] Me divorc të kthyeshëm, për herë të parë apo të dytë.

[2] Nuk i lejohet burrit që ta dëmtojë gruan e lëshuar duke e kthyer atë dy apo tre ditë para se t'i përfundojë periudha e pritjes pas divorcit të parë e të dytë, me qëllim që t'i zgjasë pritjen asaj, për ta lënduar e dëmtuar atë.

[3] Ka futur veten në gjynah dhe ka bërë që të meritojë dënimin e Allahut.

[4] Udhëzimin në Islam dhe të gjitha mirësitë e begatitë e Allahut.

[5] Ruajuni dënimit të Tij me zbatimin e urdhrave të Tij dhe largimin nga ndalesat e Tij.

[6] Me divorc të kthyeshëm, për herë të parë apo të dytë.

merren vesh me njëri-tjetrin sipas rregullit.[1] Me këtë këshillohet ai, i cili beson Allahun dhe Ditën e fundit prej jush, dhe kjo është më e mirë për ju[2] dhe më e pastër. Allahu di, ndërsa ju nuk dini.[3]

۞ وَٱلْوَٰلِدَٰتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَٰدَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ ۖ لِمَنْ أَرَادَ أَن يُتِمَّ ٱلرَّضَاعَةَ ۚ وَعَلَى ٱلْمَوْلُودِ لَهُۥ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِٱلْمَعْرُوفِ ۚ لَا تُكَلَّفُ نَفْسٌ إِلَّا وُسْعَهَا ۚ لَا تُضَآرَّ وَٰلِدَةٌۢ بِوَلَدِهَا وَلَا مَوْلُودٌ لَّهُۥ بِوَلَدِهِۦ ۚ وَعَلَى ٱلْوَارِثِ مِثْلُ ذَٰلِكَ ۗ فَإِنْ أَرَادَا فِصَالًا عَن تَرَاضٍ مِّنْهُمَا وَتَشَاوُرٍ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا ۗ وَإِنْ أَرَدتُّمْ أَن تَسْتَرْضِعُوٓا۟ أَوْلَٰدَكُمْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِذَا سَلَّمْتُم مَّآ ءَاتَيْتُم بِٱلْمَعْرُوفِ ۗ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢٣٣﴾

233. Nënat t'u japin gji fëmijëve të tyre[4] dy vjet të plota; ato që duan ta plotësojnë gjidhënien. Ndërsa babai i fëmijës ka për detyrë ushqimin dhe veshmbathjen e tyre sipas mundësisë. Askush nuk ngarkohet më tepër mundësive që ka. Asnjë nënë nuk duhet të dëmtohet për shkak të fëmijës së saj[5] dhe asnjë baba nuk duhet të dëmtohet për shkak të fëmijës së tij[6]. Po këto detyrime janë edhe

---

[1] Me dëshirën e të dyve dhe me akt e mehër të ri martese. Kjo gjë lejohet pas divorcit të parë ose të dytë, ku burri ka pasur të drejtë ta kthejë gruan e tij në periudhën e pritjes së saj, por ai nuk e ka kthyer dhe afati ka mbaruar, atëherë ajo quhet e ndarë plotësisht nga ai, por në këtë rast i lejohet burrit që ta kërkojë përsëri për martesë ishgruan e tij, ndryshe nga divorci i tretë, pas të cilit nuk lejohet më martesa, vetëm nëse gruaja martohet me burrë tjetër dhe ai i lëshon atë sipas rregullit, ose vdes, atëherë mund të lidhë martesë të re me burrin e parë, siç e pamë më sipër.

[2] O kudestarë; prindër, vëllezër apo dikush tjetër.

[3] Se çfarë është më e mira për to e për ju.

[4] Kjo tergon se nënat kanë më shumë të drejtë në gjidhënie se sa ndonjë mëndeshë me qira, pas ndarjes nga burri.

[5] Nuk lejohet të dëmtohet nëna e fëmijës e devorcuar, nga babai i tij, duke e ndaluar atë nga gjidhënia ose duke mos shpenzuar për të atë që i takon.

[6] Nga nëna e fëmijës, duke u tërhequr nga dhënia gji fëmijës së tyre, ose duke kërkuar më shumë se ç'i takon, apo llojet të tjera dëmtimi.

për trashëgimtarin (e fëmijës jetim). Por, nëse pas konsultimit dhe me pëlqimin e të dyve, ata vendosin t'ia ndajnë gjirin fëmijës së tyre[1], nuk ka ndonjë gjynah për ta. Po ashtu, nuk është gjynah për ju nëse dëshironi t'i gjeni mëndeshë fëmijës suaj, përderisa i jepni asaj atë që i caktoni, sipas zakonit. Kini frikë Allahun dhe dijeni se Allahu është Gjithëshikues i gjithçkaje që ju veproni!

-37-

[1] Pa u plotësuar dy vjet.

وَٱلَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَٰجًا يَتَرَبَّصْنَ بِأَنفُسِهِنَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ
وَعَشْرًا ۖ فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا فَعَلْنَ فِىٓ أَنفُسِهِنَّ
بِٱلْمَعْرُوفِ ۗ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٢٣٤﴾

234. Bashkëshortet e lëna pas, nga ata që vdesin prej jush, duhet të presin katër muaj e dhjetë ditë.[1] Pasi ta plotësojnë afatin e tyre, ju[2] nuk keni ndonjë gjynah për atë që ato bëjnë me veten e tyre sipas zakonit.[3] Allahu është i Gjithënjohur për çdo gjë që veproni.

وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَّضْتُم بِهِۦ مِنْ خِطْبَةِ ٱلنِّسَآءِ أَوْ أَكْنَنتُمْ فِىٓ
أَنفُسِكُمْ ۚ عَلِمَ ٱللَّهُ أَنَّكُمْ سَتَذْكُرُونَهُنَّ وَلَٰكِن لَّا تُوَاعِدُوهُنَّ سِرًّا إِلَّآ أَن
تَقُولُوا قَوْلًا مَّعْرُوفًا ۚ وَلَا تَعْزِمُوا عُقْدَةَ ٱلنِّكَاحِ حَتَّىٰ يَبْلُغَ ٱلْكِتَٰبُ أَجَلَهُۥ ۚ
وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِىٓ أَنفُسِكُمْ فَٱحْذَرُوهُ ۚ وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ
حَلِيمٌ ﴿٢٣٥﴾

235. Nuk është gjynah për ju, nëse këtyre grave u jepni shenjë se do t'i kërkoni për martesë, ose e fshihni këtë gjë brenda vetes suaj.[4] Allahu e di se ju do t'ua përmendni atyre[5], por mos u premtoni atyre asgjë në fshehtësi,[6] përveç nëse flisni fjalë të lejuara. Dhe mos vendosni lidhjen e martesës deri sa të përfundojë

---

[1] Kjo është periudha e pritjes dhe e zisë së gruas që i vdes burri, përveç nëse është shtatzënë, në këtë rast periudha e pritjes së saj është deri sa të lindë.

[2] Kujdestarët e gruas.

[3] Prej zbukurimit, vendosjes së parfumit, daljes nga shtëpia ku kaluan zinë, martesa sipas rregullave, etj.

[4] Grave që u ka vdekur burri dhe janë në kohën e zisë, nuk lejohet t'u kërkohet dora për martesa veçse pas mbarimit të zisë, por lejohet dhënia e shenjave nga të cilat mund të kuptohet se pas mbarimit të zisë, ju do t'i kërkoni për martesë sipas rregullit.

[5] Dëshirën tuaj për t'u martuar me to pas kalimit të afatit të pritjes.

[6] Për të bërë lidhje të paligjshme.

afati i caktuar.[1] Dijeni se Allahu e di çfarë fshihni në vetet tuaja, prandaj ruajuni prej Tij! Dhe dijeni se Allahu është Falës i madh, i Butë.[2]

لَّا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِن طَلَّقْتُمُ ٱلنِّسَآءَ مَا لَمْ تَمَسُّوهُنَّ أَوْ تَفْرِضُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً ۚ وَمَتِّعُوهُنَّ عَلَى ٱلْمُوسِعِ قَدَرُهُۥ وَعَلَى ٱلْمُقْتِرِ قَدَرُهُۥ مَتَـٰعًۢا بِٱلْمَعْرُوفِ ۖ حَقًّا عَلَى ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿٢٣٦﴾

236. Nuk është gjynah për ju, nëse i ndani gratë para se t'i prekni ato, ose para se të caktoni shumën që i detyroheni atyre[3], por jepuni atyre dhuratë të kënaqshme; i pasuri sipas gjendjes së tij dhe i varfëri sipas gjendjes së vet, sipas zakonit. Ky është detyrim për vepërmirët.

[1] I zisë dhe pritjes së tyre për martesë.

[2] I Duruar, që nuk ua shpejton ndëshkimin për gjynahet robërve të Tij.

[3] Është fjala për "mehrin", dhuratën e detyrueshme që burri duhet t'i japë gruas për martesë. Mehri duhet të caktohet që në aktin e martesës, dhe në rast se ai nuk caktohet në aktin e martesës, atëherë bëhet i detyrueshëm sasia e mehrit të grave të ngjashme me këtë grua (për nga prejardhja, pasuria, etj), sipas zakonit të njerëzve të një vendi të caktuar. Nëse dikush e bën aktin e martesës dhe nuk e cakton mehrin e gruas dhe as nuk ka hyrë me të, pastaj vendos ta ndajë atë, atij i lejohet kjo gjë, por duhet t'i japë asaj një dhuratë të kënaqshme, sipas mundësive. Por në rast se mehri është caktuar dhe ai nuk ka hyrë me të, por kërkon ta ndajë, atëherë gjysma e mehrit të caktuar i mbetet gruas, ndërsa gjysma tjetër kthehet, siç e thotë ajeti në vijim.

وَإِن طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِن قَبْلِ أَن تَمَسُّوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ إِلَّآ أَن يَعْفُونَ أَوْ يَعْفُوَا۟ ٱلَّذِى بِيَدِهِۦ عُقْدَةُ ٱلنِّكَاحِ ۚ وَأَن تَعْفُوٓا۟ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ ۚ وَلَا تَنسَوُا۟ ٱلْفَضْلَ بَيْنَكُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢٣٧﴾

237. Por, nëse i ndani ato para se t'i prekni, dhe ua keni caktuar shumën e detyruar, atëherë atyre u takon gjysma e asaj që keni caktuar, përveç nëse jua falin ato ose ata që kanë në dorë lidhjen e martesës.[1] Por, që të falni është më pranë devotshmërisë.[2] Dhe mos harroni bamirësinë midis jush! Vërtet, Allahu është Gjithëshikues i gjithçkaje që ju veproni.

-38-

[1] Sipas mendimit më të saktë, ata që kanë në dorë lidhjen e martesës janë burrat dhe jo kujdestari i gruas, sepse kujdestari nuk ka të drejtë të fal diçka që i takon asaj që ka nën kujdestari. Prej këtu, kuptimi i ajetit është se falja, apo tërheqja nga gjysma e mehrit bëhet nga gruaja duke e kthyer edhe gjysmën e saj, ose nga burri duke ia lënë asaj edhe gjysmën e vet.

[2] Fjala i drejtohet të dy palëve, burrit dhe gruas që kanë lidhur aktin e martesës dhe janë ndarë para se të bëjnë hyrjen dhe pasi kanë caktuar mehrin, që secili prej tyre t'ia falë pjesën e tij tjetrit, me qëllim që të bëjë bamirësi për veten dhe të kënaqë sa do pak palën tjetër pas prishjes së zemrave të tyre me ndarjen.

حَـٰفِظُوا۟ عَلَى ٱلصَّلَوَٰتِ وَٱلصَّلَوٰةِ ٱلْوُسْطَىٰ وَقُومُوا۟ لِلَّهِ قَـٰنِتِينَ ﴿٢٣٨﴾

238. Kryejini rregullisht namazet[1], sidomos namazin e mesëm,[2] dhe qëndroni të përulur[3] para Allahut!

فَإِنْ خِفْتُمْ فَرِجَالًا أَوْ رُكْبَانًا ۖ فَإِذَآ أَمِنتُمْ فَٱذْكُرُوا۟ ٱللَّهَ كَمَا عَلَّمَكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا۟ تَعْلَمُونَ ﴿٢٣٩﴾

239. Nëse keni frikë[4], faluni duke ecur më këmbë ose kaluar, dhe kur të jeni të sigurt[5], përmendeni Allahun[6] ashtu si ju ka mësuar atë që nuk e keni ditur!

وَٱلَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَٰجًا وَصِيَّةً لِّأَزْوَٰجِهِم مَّتَـٰعًا إِلَى ٱلْحَوْلِ غَيْرَ إِخْرَاجٍ ۚ فَإِنْ خَرَجْنَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِى مَا فَعَلْنَ فِىٓ أَنفُسِهِنَّ مِن مَّعْرُوفٍ ۗ وَٱللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٤٠﴾

240. Grave të lëna pas, nga ata të cilët vdesin prej jush, u takon testament me mjetet e jetesës për një vit, pa i nxjerrë nga shtëpia.[7] Por, nëse ato vetë dalin, ju (kujdestarët e tyre) nuk keni

---

[1] Kryejini rregullisht namazet e detyrueshme në kohët e tyre, sipas rregullit të përcaktuar, me bindje, përqendrim dhe përulje para Allahut të Madhëruar.

[2] Ka shumë mendime nga dijetarët në lidhje me namazin e mesëm se cili është ai, por mendimi më i saktë është se bëhet fjalë për namazin e ikindisë.

[3] Të nënshtruar, me devotshmëri dhe pa folur me njerëzit gjatë namazit.

[4] Nëse keni frikë nga armiku apo nga diçka tjetër të rrezikshme dhe nuk mund të faleni sipas rregullit, atëherë faluni duke ecur ose kaluar mbi kalë apo deve.

[5] Kur kalon frika nga armiku apo diçka tjetër.

[6] Në namaz dhe jashtë namazit, me falënderim e lavdërim për mirësitë që u ka dhënë prej udhëzimit në të vërtetën, e të gjitha mirësitë e Tij të panumërta.

[7] Ata që ndalohen t'i nxjerrin nga shtëpia janë trashëgimtarët e burrit. Disa dijetarë thonë se testamenti për gratë që u vdes burri duhet të lihet nga vetë burri kur ndodhet në shtratin e vdekjes, ndërsa të tjerë thonë se ky testament (jetesa dhe banesa në shtëpinë bashkëshortore për një vit) i takon gruas që i vdes burri në pasurinë që lë burri në çdo rast, lë apo nuk lë testament burri i saj, dhe kjo është më e sakta.

ndonjë gjynah për atë që veprojnë ato me vetet e tyre prej të lejuarave.[1] Allahu është i Plotfuqishëm, i Urtë.

وَلِلْمُطَلَّقَٰتِ مَتَٰعٌۢ بِٱلْمَعْرُوفِ ۖ حَقًّا عَلَى ٱلْمُتَّقِينَ ﴿٢٤١﴾

241. Grave të ndara u takon dhuratë e kënaqshme[2], gjë e cila për të devotshmit është detyrim.

كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ ٱللَّهُ لَكُمْ ءَايَٰتِهِۦ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢٤٢﴾

242. Kështu jua sqaron Allahun provat[3] e Tij, në mënyrë që të kuptoni.[4]

۞ أَلَمْ تَرَ إِلَى ٱلَّذِينَ خَرَجُوا۟ مِن دِيَٰرِهِمْ وَهُمْ أُلُوفٌ حَذَرَ ٱلْمَوْتِ فَقَالَ لَهُمُ ٱللَّهُ مُوتُوا۟ ثُمَّ أَحْيَٰهُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى ٱلنَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٢٤٣﴾

243. A nuk i ke parë[5] ata, të cilët dolën nga vendi i tyre nga frika e vdekjes, edhe pse ishin mijëra njerëz? Allahu u tha atyre: "Vdisni!"

---

[1] Dhënies fund zisë për burrin, dhe lejimin e të zbukuruarit dhe pranimit të kërkesave për martesë të re. Shumica e dijetarëve të tefsirit janë të mendimit se ky ajet është abroguar (shfuqizuar) nga ajeti i mëparshëm me nr. 234, ku thuhet se gratë të cilave u vdes burri duhet të presin katër muaj e dhjetë ditë. Ndërsa të tjerë thonë se ky ajet vazhdon të jetë në fuqi dhe domethënia e tij është se periudha e pritjes prej një viti është e preferuar, ndërsa periudha e detyruar është katër muaj e dhjetë ditë, prandaj në vazhdim të ajetit thuhet : "por nëse ato vetë dalin" d.m.th. para plotësimit të vitit, nuk është gjynah për to dhe as për kujdestarët e tyre kjo gjë. Dhe, ky është një bashkim i mirë mes dy ajeteve, e Allahu e di më mirë.

[2] Të holla, veshmbathje, apo dhuratë tjetër prej pasurisë së burrit, me të cilën ajo kënaqet dhe ngushëllon disi veten e saj pas ndarjes. Mendimi më i saktë i dijetarëve është se kjo dhuratë i takon të gjitha grave që ndahen nga burri i tyre, por ajo është e detyrueshme për gratë e ndara para hyrjes me to, siç e pamë në ajetin nr. 236, dhe e preferuar për të gjitha gratë e tjera që ndahen nga burri i tyre.

[3] Kufitjë e Tij, hallallin dhe haramin.

[4] Që t'i kuptoni ligjet e Tij, t'i njihni ato dhe qëllimin prej tyre, dhe ai që i njeh këto, e ka detyrim të veprojë sipas tyre.

[5] A nuk ke dëgjuar, apo a nuk ke dijeni. Këtu është për qëllimi shikimi i zemrës dhe jo i syve.

pastaj i ringjalli ata?[1] Vërtet, Allahu ka mirësi të mëdha mbi njerëzit, por shumica e njerëzve nuk falënderojnë.

وَقَٰتِلُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٤٤﴾

244. Luftoni në Rrugë të Allahut[2] dhe dijeni se Allahu është Gjithëdëgjues, i Gjithëditur.

مَّن ذَا ٱلَّذِى يُقْرِضُ ٱللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَٰعِفَهُۥ لَهُۥٓ أَضْعَافًا كَثِيرَةً ۚ وَٱللَّهُ يَقْبِضُ وَيَبْصُۜطُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٤٥﴾

245. Kush është ai që i jep Allahut një hua të mirë,[3] dhe Allahu t'ia kthejë shumëfish atë? E, Allahu është Ai që shtrëngon dhe liron (rizkun)[4], dhe tek Ai do të ktheheni.

[1] Taberiu, në tefsirin e këtij ajeti, përmend se këtu bëhet fjalë për historinë e banorëve të një vendi hebrenjsh, të cilët braktisën shtëpitë e tyre nga frika e vdekjes prej epidemisë së përhapur apo prej luftës, duke menduar se me ikjen e tyre në një vend tjetër do të shpëtonin nga vdekja, por në rrugë e sipër ata i zuri vdekja e caktuar për ta. Aty pranë kaloi një prej Profetëve të Allahut dhe iu lut Allahut që t'i ringjallte ata dhe Allahu i ringjalli.

[2] Luftoni armiqtë mosbesimtarë për të ngritur lart Fjalën e Allahut dhe për të ndihmuar fenë e Tij, me sinqeritet dhe vetëm për të arritur kënaqësinë e Allahut.

[3] Shpenzon sipas mundësisë në rrugë të hajrit, e veçanërisht për shpenzimet e xhihadit. "Hua të mirë" d.m.th. nga pasuria e pastër dhe e lejuar me të cilën kërkohet të arrihet kënaqësia e Allahut të Madhëruar, duke e shpenzuar atë në rrugë të hajrit, dhe askush që ka logjikë nuk thotë se Allahu ka nevojë për hua nga njerëzit, ashtu siç thanë hebrenjtë, sepse çdo gjë që ekziston është pronë e Allahut, edhe vetë njeriu, por Allahu urdhëron që një pjesë e pasurisë që na jep, ta shpenzojmë në rrugët e hajrit, për ata që janë në nevojë, dhe Allahu na shpërblen shumëfish atë, në këtë botë dhe në botën tjetër.

[4] Në dorë të Allahut është shtrëngimi i rizkut të robërve të Tij dhe lëshimi i tij me bollëk, i jep kujt të dojë dhe i ndalon kujt të dojë. Ai është i Vetmi Furnizues i krijesave të Tij dhe askush tjetër.

أَلَمْ تَرَ إِلَى ٱلْمَلَإِ مِنۢ بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ مِنۢ بَعْدِ مُوسَىٰٓ إِذْ قَالُوا۟ لِنَبِىٍّ لَّهُمُ ٱبْعَثْ لَنَا مَلِكًا نُّقَـٰتِلْ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ ۖ قَالَ هَلْ عَسَيْتُمْ إِن كُتِبَ عَلَيْكُمُ ٱلْقِتَالُ أَلَّا تُقَـٰتِلُوا۟ ۖ قَالُوا۟ وَمَا لَنَآ أَلَّا نُقَـٰتِلَ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَقَدْ أُخْرِجْنَا مِن دِيَـٰرِنَا وَأَبْنَآئِنَا ۖ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ ٱلْقِتَالُ تَوَلَّوْا۟ إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُمْ ۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌۢ بِٱلظَّـٰلِمِينَ ﴿٢٤٦﴾

246. A nuk e ke parë[1] ti (o Muhamed) parinë e bijve të Izraelit, pas Musait, kur ata i thanë një Profeti[2] të tyre: "Na dërgo (emëro) një mbret, që të luftojmë në Rrugë të Allahut!"[3] Ai (Profeti) u tha: "Po sikur lufta t'ju bëhet detyrim dhe ju të mos luftoni?" Ata thanë: "E përse të mos luftojnë në Rrugë të Allahut, përderisa jemi dëbuar nga atdheu ynë dhe nga fëmijët tanë?!" Mirëpo, kur lufta iu bë detyrim atyre, ata i kthyen shpinën[4], me përjashtim të një pakice. E, Allahu di gjithçka për të padrejtët.

[1] Me syrin e zemrës, d.m.th. "A nuk e di?", "A nuk e ke marrë vesh?"

[2] Taberiu përmend se disa dijetarë thonë se ai Profet ishte Shamuel ibën Bali, ndërsa të tjerë thonë se ai ishte Jushea ibën Nun.

[3] Në atë kohë, bijtë e Israilit ishin të përçarë dhe nuk kishin një mbret të përbashkët që t'i udhëhiqte e t'i bashkonte për të luftuar armiqtë e tyre të cilët i kishin dëbuar nga atdheu, kështu që i kërkuan Profetit të tyre në atë kohë, që t'u emëronte një mbret me pëlqimin e të gjitha palëve. Në thënie të sakta të Profetit tonë, Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) thuhet se bijtë e Izraelit udhëhiqeshin nga Profetët; sa herë që vdiste një Profet, atë e zëvendësonte një Profet tjetër.

[4] Nga frika dhe zhburrëria, duke thyer besën që i kishin dhënë Profetit të tyre, madje atë që vetë e kishin kërkuar.

وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ ٱللَّهَ قَدْ بَعَثَ لَكُمْ طَالُوتَ مَلِكًا ۚ قَالُوٓا۟ أَنَّىٰ يَكُونُ لَهُ ٱلْمُلْكُ عَلَيْنَا وَنَحْنُ أَحَقُّ بِٱلْمُلْكِ مِنْهُ وَلَمْ يُؤْتَ سَعَةً مِّنَ ٱلْمَالِ ۚ قَالَ إِنَّ ٱللَّهَ ٱصْطَفَىٰهُ عَلَيْكُمْ وَزَادَهُۥ بَسْطَةً فِى ٱلْعِلْمِ وَٱلْجِسْمِ ۖ وَٱللَّهُ يُؤْتِى مُلْكَهُۥ مَن يَشَآءُ ۚ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٤٧﴾

247. Profeti i tyre u tha: "Allahu ka dërguar Talutin[1] mbret për ju." Ata thanë: "Si mund të ketë ai pushtet mbi ne, ndërkohë që ne na takon pushteti më shumë se atij, madje atij as nuk i është dhënë pasuri e madhe!"[2] Ai (Profeti) u tha: "Allahu e ka zgjedhur atë mbi ju dhe i ka dhuruar atij begati në dije e në trup. Allahu ia jep pushtetin e Vet kujt të dojë.[3] Allahu është Mirëbërës i madh[4], i Gjithëdijshëm[5]."

[1] Taluti ishte nga nipat e Beniaminit, birit të Jakubit, të cilët nuk kishin pasur më parë pushtet dhe asnjë Profet nuk ishte dërguar prej tyre.

[2] Kjo tregon edhe një herë arrogancën dhe kryeneçësinë e çifutëve, të cilët në vend që t'i bindeshin urdhërit të Allahut dhe ta pranonin me kënaqësi atë, kundërshtuan dhe filluan të diskutojnë sipas peshores së tyre të prishur, duke i matur gjërat me mendjen e tyre të mangët.

[3] I gjithë sundimi dhe pushteti është në dorë të Allahut dhe Ai i jep kujt të dojë pushtet si dhe ia merr atë kujt të dojë, ndaj ju, o paria e bijve të Israilit, mos e kundërshtoni urdhrin e Allahut në dërgimin e Talutit si mbretin tuaj, edhe pse ai nuk është nga familja pushtetare, sepse pushteti nuk është trashëgimi nga të parët, por ai është në dorë të Allahut dhe Allahu ia jep atë kujt të dojë.

[4] Me mirësinë e Tij, duke ia dhënë atë kujt të dojë dhe duke ia shtuar atë kujt të dojë.

[5] Ai e di mirë se kush është i aftë për bartjen e pushtetit dhe të mirësisë që jep Ai.

وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ ءَايَةَ مُلْكِهِۦٓ أَن يَأْتِيَكُمُ ٱلتَّابُوتُ فِيهِ سَكِينَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَبَقِيَّةٌ مِّمَّا تَرَكَ ءَالُ مُوسَىٰ وَءَالُ هَٰرُونَ تَحْمِلُهُ ٱلْمَلَٰٓئِكَةُ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَءَايَةً لَّكُمْ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿٢٤٨﴾

248. Profeti u tha atyre: “Shenja e sundimit të tij është ardhja e Arkës[1] e mbartur nga engjëjt[2], në të cilën ka qetësi[3] nga Zoti juaj dhe diçka e mbetur nga ajo që ka lënë pas familja e Musait dhe familja e Harunit.[4] Vërtet, këtu ka provë të qartë për ju[5], nëse jeni besimtarë.”

-40-

[1] Është fjala për një Arkë, të cilën bijtë e Izraelit e bartnin me vete, dhe sa herë që përballeshin me ndonjë armik, e nxirrnin Arkën përpara dhe vetë zvarriteshin pas saj, dhe askush nuk u bënte ball me atë Arkë, por gjithnjë triumfonin, deri sa thyen urdhrat e Allahut dhe kundërshtuan Profetët e Tij, atëherë Allahu ua mori atë Arkë herë pas here, dhe ia kthente përsëri. Por herën e fundit nuk ua ktheu më dhe as nuk ka për t’ua kthyer më kurrë.

[2] Engjëjt e mbartën Arkën dhe e vendosën në shtëpinë e Talutit, i cili ndërkohë ishte në këmbë në mes të bijve të Israilit.

[3] Qetësi për zemrat dhe prehje për shpirtin.

[4] Shkopi i Musait, copat e pllakave të Musait, Teurati ose një pjesë e tij, e gjëra të tjera që mund të ketë pasur në atë arkë.

[5] Për vërtetësinë e asaj që u tha Profeti, se Allahu kishte caktuar Talutin mbret të tyre.

فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتُ بِٱلْجُنُودِ قَالَ إِنَّ ٱللَّهَ مُبْتَلِيكُم بِنَهَرٍ فَمَن شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ
مِنِّي وَمَن لَّمْ يَطْعَمْهُ فَإِنَّهُۥ مِنِّيٓ إِلَّا مَنِ ٱغْتَرَفَ غُرْفَةًۢ بِيَدِهِۦ ۚ فَشَرِبُوا مِنْهُ إِلَّا
قَلِيلًا مِّنْهُمْ ۚ فَلَمَّا جَاوَزَهُۥ هُوَ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُۥ قَالُوا لَا طَاقَةَ لَنَا ٱلْيَوْمَ
بِجَالُوتَ وَجُنُودِهِۦ ۚ قَالَ ٱلَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُم مُّلَـٰقُوا ٱللَّهِ كَم مِّن فِئَةٍ قَلِيلَةٍ
غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةًۢ بِإِذْنِ ٱللَّهِ ۗ وَٱللَّهُ مَعَ ٱلصَّـٰبِرِينَ ﴿٢٤٩﴾

249. Kur Taluti u nis për luftë bashkë me ushtarët[1], u tha atyre: "Allahu do t'ju sprovojë me një lumë; kush pi nga ai, nuk është prej meje[2], ndërsa kush nuk pi nga ai - përveç një grushti me dorën e vet[3], ai është prej meje." Por që të gjithë ata pinë nga ai, përveç një pakice prej tyre. Dhe pasi ai e kaloi atë (lumin) bashkë me ata që besuan, shumë prej tyre thanë: "Ne sot nuk kemi fuqi të luftojmë me Xhalutin dhe ushtarët e tij." Por, ata që ishin të bindur se do të takoheshin me Allahun[4], thanë: "Sa e sa ushtri të vogla kanë ngadhënjyer mbi ushtri të mëdha, me lejen e Allahut! E, Allahu është me të durueshmit."[5]

[1] Numri i ushtrisë ishte shumë i madh, sa që nuk kishte mbetur pa iu bashkuar ushtrisë së tij veçse pleqtë, fëmijët dhe gratë.

[2] Nuk është prej ndjekësve dhe ushtarëve të mi të bindur, dhe as prej atyre që besojnë Allahun dhe takimin me Të.

[3] Kush pinte një grusht ujë me dorën e vet, atij i shuhej etja dhe ngopej, ndërsa kush pinte më shumë, vazhdonte gjithnjë të ishte i etur. Allahu i sprovon robët e Vet me çfarë të dojë, dhe përgëzimi është për të qëndrueshmit dhe të durueshmit.

[4] Besimtarët e vendosur dhe të bindur plotësisht ndaj urdhrave të Allahut, duke shpresuar takimin me Të dhe shpërblimin e Tij.

[5] I ndihmon, i jep sukses dhe ngadhënjim atyre.

وَلَمَّا بَرَزُوا۟ لِجَالُوتَ وَجُنُودِهِۦ قَالُوا۟ رَبَّنَآ أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وَٱنصُرْنَا عَلَى ٱلْقَوْمِ ٱلْكَـٰفِرِينَ ﴿٢٥٠﴾

250. Kur u përballën me Xhalutin dhe ushtrinë e tij, thanë: "Zoti ynë! Na jep durim, na i ngul këmbët[1] dhe na ndihmo kundër këtij populli mosbesimtar!"

فَهَزَمُوهُم بِإِذْنِ ٱللَّهِ وَقَتَلَ دَاوُۥدُ جَالُوتَ وَءَاتَىٰهُ ٱللَّهُ ٱلْمُلْكَ وَٱلْحِكْمَةَ وَعَلَّمَهُۥ مِمَّا يَشَآءُ ۗ وَلَوْلَا دَفْعُ ٱللَّهِ ٱلنَّاسَ بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لَّفَسَدَتِ ٱلْأَرْضُ وَلَـٰكِنَّ ٱللَّهَ ذُو فَضْلٍ عَلَى ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿٢٥١﴾

251. Dhe ata i thyen armiqtë, me lejen e Allahut, dhe Daudi[2] e vrau Xhalutin. Më pas, Allahu i dha atij (Daudit) pushtetin dhe Urtësinë (profetësinë), dhe i mësoi ato që deshi.[3] Sikur Allahu të mos i zmbrapste disa njerëz me anë të të tjerëve[4], Toka do të ishte shkatërruar, por Allahu ka mirësi të madhe ndaj krijesave.[5]

---

[1] Që të mos dezertojmë nga lufta.

[2] Profeti Daud (alejhi selam), i cili ishte në mesin e ushtrisë së Talutit, e vrau mbretin e mosbesimtarëve, Xhalutin, me dorën e tij, për trimërinë, fuqinë dhe durimin që i kishte dhuruar Allahu.

[3] I mësoi ligjet e fesë dhe të politikës, duke bashkuar tek ai mes Profetllëkut dhe pushtetit. Po kështu, Allahu i mësoi Daudit bërjen e mburojave prej hekuri, llogarinë, etj.

[4] Sikur Allahu të mos i ndihmonte njerëzit e mirë e besimtarë që luftojnë në rrugë të Allahut kundër njerëzve të këqinj e mosbesimtarë, toka do të shkatërrohej bashkë me çfarë ka në të, për shkak të mbizotërimit të mosbesimtarëve dhe shfaqjen e mosbesimit në tokë. Po kështu, sikur Allahu të mos i pengonte ata që bëjnë shkatërrime në tokë, duke nxitur armiqtë e tyre që t'i luftojnë ata, qofshin prej besimtarëve apo edhe prej mosbesimtarëve, atëherë toka me çfarë ka në të do të shkatërrohej e do të prishej, dhe mbi njerëzit e saj do të zbriste dënimi i Allahut.

[5] Allahu i mbron njerëzit nga kurthet e atyre që kërkojnë të bëjnë shkatërrime në tokë, ndaj edhe ka ligjëruar xhihadin në ngritjen e të cilit ka lumturi, asgjësim të armikut dhe siguri në tokë.

تِلْكَ ءَايَـٰتُ ٱللَّهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِٱلْحَقِّ ۚ وَإِنَّكَ لَمِنَ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿٢٥٢﴾

252. Këto[1] janë provat e Allahut, të cilat t'i lexojmë ty me të vërtetën[2], dhe padyshim se ti (Muhamed) je prej të Dërguarve.[3]

-41-

[1] Të gjitha këto histori reale që u treguan më sipër dhe të gjitha ato që tregohen në Kuran.

[2] Të gjitha këto histori janë të vërteta dhe Allahu ia tregon ato Profetit të tij analfabet, Muhamedit, ashtu si kanë qenë në realitet, pa shtesa e trillime, me qëllim që këto të jenë prova dhe argumente të prera nga Allahu për profetësinë e Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), të cilin ithtarët e Librave të mëparshëm e mohonin si Profet.

[3] Kjo është një dëshmi e prerë nga Allahu i Madhëruar për profetësinë e Muhamedit, dhe se ai është vazhdim i vargut të Profetëve të dërguar nga Allahu për udhëzimin e njerëzimit, dhe i fundit i tyre me të cilin ky varg është vulosur.

۞ تِلْكَ ٱلرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ ۘ مِّنْهُم مَّن كَلَّمَ ٱللَّهُ ۖ وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ
دَرَجَـٰتٍ ۚ وَءَاتَيْنَا عِيسَى ٱبْنَ مَرْيَمَ ٱلْبَيِّنَـٰتِ وَأَيَّدْنَـٰهُ بِرُوحِ ٱلْقُدُسِ ۗ وَلَوْ شَآءَ
ٱللَّهُ مَا ٱقْتَتَلَ ٱلَّذِينَ مِنۢ بَعْدِهِم مِّنۢ بَعْدِ مَا جَآءَتْهُمُ ٱلْبَيِّنَـٰتُ وَلَـٰكِنِ
ٱخْتَلَفُوا۟ فَمِنْهُم مَّنْ ءَامَنَ وَمِنْهُم مَّن كَفَرَ ۚ وَلَوْ شَآءَ ٱللَّهُ مَا ٱقْتَتَلُوا۟ وَلَـٰكِنَّ
ٱللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴿٢٥٣﴾

253. Këta të Dërguar[1], Ne i kemi privilegjuar mbi njëri-tjetrin[2]; disave prej tyre Allahu iu foli drejtpërdrejt[3], kurse të tjerë i ngriti në shkallë të larta[4]. Isait, birit të Merjemes, Ne i dhamë provat e qarta[5] dhe e përforcuam me Shpirtin e Shenjtë[6]. Sikur të donte Allahu, njerëzit që erdhën pas tyre (të dërguarve),[7] nuk do të vriteshin me njëri-tjetrin, pas ardhjes së provave të qarta, por ata u përçanë dhe disa prej tyre besuan, kurse të tjerët mohuan. E, sikur të donte Allahu, ata nuk do të vriteshin me njëri-tjetrin, por Allahu vepron atë që do Vet.

---

[1] Që i kemi përmendur deri tani në këtë sure, dhe të gjithë të Dërguarit e Allahut.

[2] Allahu i ka zgjedhur pejgamberët nga mesi i njerëzve dhe i ka dhënë atyre privilegje mbi njerëzit e tjerë, madje edhe në mesin e pejgamberëve ka prej tyre që kanë privilegje që nuk i kanë të tjerët dhe ata janë në grada të ndryshme.

[3] Siç është Musai (alejhi selam).

[4] Siç është pejgamberi ynë, Muhamedi ﷺ, tek i cili janë bashkuar të gjitha veçoritë e shpërndara tek pejgamberët e tjerë, dhe Allahu e ka dërguar atë tek i gjithë njerëzimi, ndërsa pejgamberët e tjerë janë dërguar vetëm te populli i tyre.

[5] Vërtetuese të profetësisë së tij, dhe se ai është rob i Allahut dhe i dërguar i Tij. Prej atyre provave ishte shërimi i të verbërit, i të lebrosurit, ngjallja e të vdekurit me lejen e Allahut, etj.

[6] Me engjëllin Xhibril, i cili është quajtur "shpirti i shenjtë" për arsye se Allahu e ka krijuar atë duke ia dhënë vetë shpirtin, pa e lindur atë ndonjë prind, dhe kështu e quajti "shpirt". Po për këtë arsye është quajtur edhe Isai "shpirt", ngaqë Allahu e krijoi atë duke ia dhënë vetë shpirtin atij, pa pasur baba. Ndërsa fjala "i shenjtë" (el kudus), ka kuptimin "i pastër".

[7] Pas Musait dhe Isait (Paqja e Allahut qoftë mbi ta!).

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَنفِقُوا۟ مِمَّا رَزَقْنَـٰكُم مِّن قَبْلِ أَن يَأْتِىَ يَوْمٌ لَّا بَيْعٌ فِيهِ وَلَا خُلَّةٌ وَلَا شَفَـٰعَةٌ ۗ وَٱلْكَـٰفِرُونَ هُمُ ٱلظَّـٰلِمُونَ ﴿٢٥٤﴾

254. O besimtarë! Jepni nga ajo që ju kemi furnizuar[1] para se të vijë një Ditë, në të cilën nuk do të ketë as tregti, as miqësi, as ndërmjetësi[2]! Pikërisht mosbesimtarët janë të padrejtët.[3]

ٱللَّهُ لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلْحَىُّ ٱلْقَيُّومُ ۚ لَا تَأْخُذُهُۥ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ ۚ لَّهُۥ مَا فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ ۗ مَن ذَا ٱلَّذِى يَشْفَعُ عِندَهُۥٓ إِلَّا بِإِذْنِهِۦ ۚ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ ۖ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَىْءٍ مِّنْ عِلْمِهِۦٓ إِلَّا بِمَا شَآءَ ۚ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ ۖ وَلَا يَـُٔودُهُۥ حِفْظُهُمَا ۚ وَهُوَ ٱلْعَلِىُّ ٱلْعَظِيمُ ﴿٢٥٥﴾

255. Allahu! Nuk ka të adhuruar tjetër (të denjë) përveç Tij, të Përjetshmit[4], Mbajtësit të gjithçkaje[5]! Atë nuk e kaplon as dremitja, as gjumi![6] Atij i përket gjithçka që gjendet në qiej dhe gjithçka që gjendet në Tokë.[7] Kush mund të ndërmjetësojë tek Ai

---

[1] Jepni zekat dhe lëmoshë në rrugë të Allahut, në rrugët e hajrit, nga pasuria që ju ka dhënë Allahu, me qëllim që ta gjeni atë në ditën e Kiametit.

[2] Për mosbesimtarët, kurse për besimtarët do të ketë ndërmjetësim dhe ata do të ndërmjetësojnë për njëri-tjetrin pasi t'u japë leje Allahu i Madhëruar.

[3] Padrejtësia është vendosja e diçkaje jo në vendin e vet, dhe padrejtësia më e madhe është mohimi i Allahut të Madhëruar, duke e kryer adhurimin për një krijesë tjetër dhe jo për Krijuesin, ndaj në ajet kufizohet e gjithë padrejtësia për mosbesimtarët, sepse mosbesimi është padrejtësia më e madhe që ekziston, njësoj si edhe idhujtaria.

[4] I Cili ka jetë absolute, të përhershme, pa fillim dhe pa mbarim, dhe i Cili gëzon të gjitha cilësitë vetjake absolute që i përshtaten Madhështisë dhe Lartësisë së Tij, të cilat nuk i ngjajnë assesi cilësive të krijesave.

[5] Vet-Ekzistuesi, i Cili mbahet Vetë dhe mban gjithçka që ka krijuar me jetë, furnizim dhe gjithçka që u nevojitet.

[6] Sepse këto janë cilësi që tregojnë dobësi dhe nevojë, cilësi që i përshtaten krijesave dhe jo Krijuesit të Madhëruar, i Cili zotëron cilësitë e plota dhe absolute, që nuk i ngjajnë atyre të krijesave.

[7] Allahu është Zotëruesi dhe Sunduesi i Vetëm i gjithçkaje që ekziston, dhe Ai nuk ka asnjë shok apo ortak, as në sundim, as në atribute dhe as në adhurim.

pa lejen e Tij?[1] Ai di gjithçka që ka ndodhur para krijesave dhe gjithçka që do të ndodhë pas tyre,[2] kurse ata nuk mund të përvetësojnë asgjë nga dija e Tij, përveç asaj që do Ai. Karrigia[3] e Tij përfshin qiejt dhe Tokën dhe Atë nuk e lodh ruajtja e tyre (qiejve dhe Tokës). Ai është i Larti[4], Madhështori.[5]

[1] Askush nuk mund të ndërmjetësojë tek Allahu për askënd, veçse me lejen e Tij, dhe kjo leje do të jetë në ditën e Kiametit, kurse në këtë botë askush nuk mund të ndërmjetësojë tek Allahu, qoftë i gjallë apo i vdekur, dhe Allahu nuk pranon ndërmjetës.

[2] Allahu di gjithçka në hollësi me dije absolute, që para krijimit të krijesave dhe se çfarë do të bëjë në të ardhmen, në këtë botë dhe në botën tjetër.

[3] Disa dijetarë thonë se me fjalën "Kursij" – Karrige - këtu është për qëllim "Dija" e Allahut, e cila përfshin gjithçka që gjendet në qiej e në Tokë, të dukshme e të padukshme. Ndërsa të tjerë thonë se me këtë fjalë është për qëllim "Karrigia", apo "Stoli" i vendosur para Arshit-Fronit të Allahut. Është vërtetuar se Ibën Abasi ka thënë: "Kursija është vendi i vendosjes së këmbëve, kurse madhësinë e Arshit nuk e përcakton veçse Allahu i Madhëruar." Ndërsa nga Pejgamberi (salallahu alejhi ue selem) nuk ka ardhur veçse një hadith i saktë në lidhje me Kursijin, ku thuhet: "Shtatë qiejt para Kursijit, nuk janë veçse si një unazë e hedhur në shkretëtirë, kurse madhësia e Arshit para Kursijit është si madhësia e asaj shkretëtirë para asaj unaze." [Es Silsiletu es Sahiha, 109].

[4] Mbi të gjitha krijesat e Tij me Qënien e Tij dhe me Atributet e Tij absolute.

[5] Ky është ajeti më madhështor i Kuranit të ndershëm, më i mirë dhe më i lartë, dhe kjo për shkak të përmbajtjes së tij prej çështjeve madhështore dhe atributeve të larta të Allahut të Madhëruar. Për këtë arsye kanë ardhur hadithe të shumta që flasin për vlerën e këtij ajeti dhe që nxitin për leximin e tij në mëngjes e në mbrëmje, para fjetjes, pas çdo namazi farz, etj.

لَآ إِكۡرَاهَ فِي ٱلدِّينِۖ قَد تَّبَيَّنَ ٱلرُّشۡدُ مِنَ ٱلۡغَيِّۚ فَمَن يَكۡفُرۡ بِٱلطَّٰغُوتِ وَيُؤۡمِنۢ بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱسۡتَمۡسَكَ بِٱلۡعُرۡوَةِ ٱلۡوُثۡقَىٰ لَا ٱنفِصَامَ لَهَاۗ وَٱللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ٢٥٦

256. Nuk ka detyrim në fe,[1] sepse tashmë e drejta është dalluar nga e shtrembra. Ai që mohon djallin (tagutin)[2] dhe beson Allahun, është kapur për vegjën më të fortë[3], e cila nuk ka thyerje. Allahu është Gjithëdëgjues, i Gjithëdijshëm.

-42-

[1] Detyrimi në diçka bëhet për shkak se ajo urrehet nga i detyruari dhe është e dëmshme apo e zymtë për të, ndërsa feja e Allahut është e qartë, e pranueshme për mendjet e shëndosha dhe e dashur për to, për shkak se ajo është rruga e drejtë dhe siguruesja e lumturisë në të dyja botët, gjë e cila vërehet menjëherë nga ai që kërkon të udhëzohet drejt.

[2] Tagut quhet çdo gjë që adhurohet përveç Allahut, duke qenë i kënaqur me këtë adhurim që i bëhet. Shejtani është një prej tagutëve dhe koka e tyre.

[3] Për fenë e drejtë dhe të vërtetë Islame, shtyllat e së cilës janë ngulur mirë dhe ai që kapet për të, ndiehet i sigurt dhe i vendosur në çështjet e tij.

ٱللَّهُ وَلِيُّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ يُخْرِجُهُم مِّنَ ٱلظُّلُمَٰتِ إِلَى ٱلنُّورِ ۖ وَٱلَّذِينَ كَفَرُوٓا۟ أَوْلِيَآؤُهُمُ ٱلطَّٰغُوتُ يُخْرِجُونَهُم مِّنَ ٱلنُّورِ إِلَى ٱلظُّلُمَٰتِ ۗ أُو۟لَٰٓئِكَ أَصْحَٰبُ ٱلنَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا خَٰلِدُونَ ﴿٢٥٧﴾

257. Allahu është Mbrojtësi[1] i atyre që besojnë. Ai i nxjerr ata nga errësirat në dritë[2]. Kurse përkrahësit e atyre që nuk besojnë janë djajtë[3], të cilët i nxjerrin ata nga drita në errësirëra[4]. Këta janë banorët e Zjarrit, ku do të qëndrojnë përgjithmonë.

[1] Allahu është Mbështetësi, Mbrojtësi dhe Ndihmuesi i atyre që kanë besuar, dhe ata e duan Zotin e tyre, nuk kërkojnë tjetër përveç Tij dhe nuk i bëjnë shok Atij, por duan atë që do Ai dhe urrejnë atë që urren Ai.

[2] Nga errësirat e mosbesimit dhe idhujtarisë në dritën e besimit dhe njësimit të Allahut.

[3] Ata që nuk besojnë kanë për zot shejtanin dhe partinë e tij, dhe i duan ata ashtu si besimtarët duan Zotin e tyre.

[4] Errësirat e mosbesimit dhe idhujtarisë janë të shumta, njëra mbi tjetrën, ndërsa drita e besimit është një dritë e fortë dhe një rrugë e drejtë.

أَلَمْ تَرَ إِلَى ٱلَّذِى حَآجَّ إِبْرَٰهِـۧمَ فِى رَبِّهِۦٓ أَنْ ءَاتَىٰهُ ٱللَّهُ ٱلْمُلْكَ إِذْ قَالَ إِبْرَٰهِـۧمُ رَبِّىَ ٱلَّذِى يُحْىِۦ وَيُمِيتُ قَالَ أَنَا۠ أُحْىِۦ وَأُمِيتُ ۖ قَالَ إِبْرَٰهِـۧمُ فَإِنَّ ٱللَّهَ يَأْتِى بِٱلشَّمْسِ مِنَ ٱلْمَشْرِقِ فَأْتِ بِهَا مِنَ ٱلْمَغْرِبِ فَبُهِتَ ٱلَّذِى كَفَرَ ۗ وَٱللَّهُ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٢٥٨﴾

258. A nuk e ke parë[1] atë, i cili për shkak se Allahu i kishte dhënë pushtetin[2], polemizoi me Ibrahimin[3] për Zotin e tij? Kur Ibrahimi i tha: "Zoti im është Ai, i Cili jep jetë dhe vdekje[4]" –ai ia ktheu: "Edhe unë mund të jap jetë dhe vdekje[5]." Ibrahimi i tha: "Allahu e sjell Diellin nga Lindja; sille ti nga Perëndimi[6]!" Atëherë, mohuesi u shtang[7]. Allahu nuk e udhëzon popullin e padrejtë.[8]

[1] Me syrin e zemrës tënde, o Muhamed. D.m.th: A nuk ke dijeni? Apo: A ke parë të atillë?!

[2] Thuhet se ai ka qenë mbreti Nemrud, dhe thuhet gjithashtu se ai ka qenë mbreti i parë në Tokë.

[3] Me pejgamberin Ibrahim (alejhi selam).

[4] Allahu është Ai i Cili e ka në dorë jetën dhe vdekjen, sepse Allahu është Krijuesi dhe në dorë të tij janë shpirtrat e njerëzve.

[5] Ka për qëllim se vret kë të dojë dhe lë gjallë kë të dojë prej atyre që ka nën pushtet. Por, a është kjo përgjigje në vendin e duhur? A është jeta që jep Allahu, si ajo që pretendon se e jep ky mbret tiran? Nëse ky lë dikë në jetë, e lë atë në jetën që i ka dhënë Allahu dhe nëse e vret, e vret me lejen e Allahut dhe shpirtin e tij e merr Allahu.

[6] Po qe se je vërtet zot, siç pretendon.

[7] Iu rrëzua prova dhe u përgënjeshtrua në pretendimin se ishte zot. Kështu është gjithnjë përfundimi i atij që kërkon të luftojë të vërtetën dhe t'i bëjë ballë asaj; ata munden dhe humbin shumë shpejt.

[8] Por e lë atë në mosbesimin dhe në humbjen e tij, në rrugën që vetë e ka zgjedhur, sepse po të kishte qenë qëllimi i tij kërkimi i të vërtetës dhe i udhëzimit, Allahu do i udhëzonte drejt saj dhe do ia lehtësonte rrugët që të çojnë tek ajo.

أَوْ كَٱلَّذِى مَرَّ عَلَىٰ قَرْيَةٍ وَهِىَ خَاوِيَةٌ عَلَىٰ عُرُوشِهَا قَالَ أَنَّىٰ يُحْىِۦ هَٰذِهِ ٱللَّهُ بَعْدَ مَوْتِهَا ۖ فَأَمَاتَهُ ٱللَّهُ مِاْئَةَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُۥ ۖ قَالَ كَمْ لَبِثْتَ ۖ قَالَ لَبِثْتُ يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ ۖ قَالَ بَل لَّبِثْتَ مِاْئَةَ عَامٍ فَٱنظُرْ إِلَىٰ طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ يَتَسَنَّهْ ۖ وَٱنظُرْ إِلَىٰ حِمَارِكَ وَلِنَجْعَلَكَ ءَايَةً لِّلنَّاسِ ۖ وَٱنظُرْ إِلَى ٱلْعِظَامِ كَيْفَ نُنشِزُهَا ثُمَّ نَكْسُوهَا لَحْمًا ۚ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُۥ قَالَ أَعْلَمُ أَنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٥٩﴾

259. Apo si ai[1], i cili kaloi pranë një qyteti të zbrazët e të rrënuar dhe tha: "Si mund ta kthejë Allahu në jetë këtë qytet pas vdekjes së tij?![2] Atëherë, Allahu e vdiq atë për njëqind vjet, pastaj e ringjalli dhe i tha: "Sa kohë ke qëndruar (i vdekur)?" Ai u përgjigj: "Kam qëndruar një ditë apo një pjesë të ditës." Ai i tha: "Jo! Por ke qëndruar njëqind vjet. Shiko ushqimin dhe pijen tënde të pandryshuara[3]! Shikoje gomarin tënd![4] (I bëjmë këto) Që të bëjmë ty argument për njerëzit.[5] Shikoji eshtrat[6] se si i bashkojmë e pastaj i veshim me mish!" Kur atij iu bë e qartë[7], tha: "Tashmë e di se Allahu është i Fuqishëm për gjithçka."

-43-

[1] A ke parë të atillë?!

[2] E tha këtë duke dyshuar në fuqinë e Allahut për ringjalljen e njerëzve.

[3] Të paprishura edhe pse kishin kaluar njëqind vjet.

[4] I cili kishte ngordhur me kohë, ishte tretur dhe eshtrat i ishin shpërndarë.

[5] Që ti të jesh argument i gjallë dhe i prekshëm për të treguar fuqinë e Allahut dhe se si Ai i ringjall të vdekurit prej varreve të tyre, me qëllim që të vërtetohet saktësia e asaj që kanë njoftuar pejgamberët.

[6] E vetë atij dhe të gomarit të tij.

[7] Ajo që mohonte apo dyshonte prej fuqisë së Allahut për ringjalljen e të vdekurve.

وَإِذْ قَالَ إِبْرَٰهِـۧمُ رَبِّ أَرِنِى كَيْفَ تُحْىِ ٱلْمَوْتَىٰ ۖ قَالَ أَوَلَمْ تُؤْمِن ۖ قَالَ بَلَىٰ وَلَٰكِن
لِّيَطْمَئِنَّ قَلْبِى ۖ قَالَ فَخُذْ أَرْبَعَةً مِّنَ ٱلطَّيْرِ فَصُرْهُنَّ إِلَيْكَ ثُمَّ ٱجْعَلْ عَلَىٰ كُلِّ جَبَلٍ
مِّنْهُنَّ جُزْءًا ثُمَّ ٱدْعُهُنَّ يَأْتِينَكَ سَعْيًا ۚ وَٱعْلَمْ أَنَّ ٱللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٦٠﴾

260. (Kujto) kur Ibrahimi tha: "O Zoti im! Më trego[1] si i ngjall të vdekurit!" – Ai i tha: "A nuk beson?" –"Po!" –tha ai, "por që të më qetësohet zemra."[2] Ai i tha: "Merr katër zogj, shtrëngoji pranë vetes,[3] (copëtoji)[4], pastaj vendos nga një pjesë prej tyre në çdo kodër, pastaj thirri, dhe ata do të vijnë tek ti me të shpejtë.[5] Dhe dije, se Allahu është i Plotfuqishëm, i Urtë."[6]

مَّثَلُ ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمْوَٰلَهُمْ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنۢبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلَ فِى كُلِّ
سُنۢبُلَةٍ مِّا۟ئَةُ حَبَّةٍ ۗ وَٱللَّهُ يُضَٰعِفُ لِمَن يَشَآءُ ۗ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٦١﴾

261. Shembulli i atyre, që i shpenzojnë pasuritë në rrugë të Allahut, është si një farë nga e cila dalin shtatë kallinj, në çdo kalli ka njëqind fara. E, Allahu i shumëfishon kujt të dojë.[7] Allahu është Mirëbërës i Madh, i Gjithëdijshëm.[8]

---

[1] Që ta shoh me sytë e mi.

[2] Të bindem plotësisht dhe të mos mbesë në zemrën time asnjë grimcë dyshimi nga e cila mund të futet shejtani për të bërë cytje. Ibrahimi (alejhi selam) ishte gjithnjë në kërkim të provave bindëse me të cilat i shtohej besimi dhe i plotësohej bindja.

[3] Që të sigurohesh që janë gjallë dhe t'i shohësh me sytë e tu.

[4] Fjala "copëtoji" nënkuptohet nga konteksti. Ibrahimi u urdhërua që t'i copëtonte ata zogj, pastaj t'i përziente copat e tyre të gjitha së bashku.

[5] Do të ngjallen plotësisht dhe do të fluturojnë shpejt për tek ti. Ibrahimi e bëri këtë gjë dhe arriti atë që donte, dhe kjo është prej mbretërisë së qiejve e të tokës që Allahu i ka treguar Ibrahimit (alejhi selam), me qëllim që ai të ishte prej të bindurve plotësisht. Si thuhet në ajetin 75 të sures El En'am.

[6] Allahu është i Plotfuqishëm për gjithçka dhe Ai e vepron me Urtësinë e Tij.

[7] Lëmoshën që jep në rrugë të hajrit për Hir të Allahut dhe të gjitha veprat e mira, deri në shtatëqind fish, siç shëmbëllehet me shtatë kallinjtë ku në secilin kalli ka njëqind fara, dhe kjo është në varësi të gjendjes së shpenzuesit dhe sinqeritetit te tij. Ky shembull që sjell Allahu është përfytyrim i mënyrës se si Allahu i shumëfishon veprat e mira në

ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمۡوَٰلَهُمۡ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ ثُمَّ لَا يُتۡبِعُونَ مَآ أَنفَقُواْ مَنّٗا وَلَآ أَذٗى لَّهُمۡ أَجۡرُهُمۡ عِندَ رَبِّهِمۡ وَلَا خَوۡفٌ عَلَيۡهِمۡ وَلَا هُمۡ يَحۡزَنُونَ ٢٦٢

262. Ata, të cilët i shpenzojnë pasuritë e tyre në Rrugë të Allahut[1], pastaj nuk e përcjellin atë që shpenzojnë me përmendje[2] dhe as me fyerje, ata e kanë shpërblimin te Zoti i tyre, për ta nuk ka frikë dhe as nuk do të pikëllohen.[3]

قَوۡلٞ مَّعۡرُوفٞ وَمَغۡفِرَةٌ خَيۡرٞ مِّن صَدَقَةٖ يَتۡبَعُهَآ أَذٗىۗ وَٱللَّهُ غَنِيٌّ حَلِيمٞ ٢٦٣

263. Një fjalë e mirë dhe një falje[4] është më e mirë se një lëmoshë që përcillet me fyerje. Allahu është i Vetëmjaftueshëm[5], i Butë[6].

---

shpërblim, e padyshim se Allahu është Bamirësi më i madh, mirësia e të cilit është e pafundme dhe e pashtershme.

[8] Di se kujt i bën bamirësi, dhe di çdo gjë.

[1] Në xhihad dhe në të gjitha rrugët e hajrit.

[2] Duke ja kujtuar atë atij që ia japin, qoftë me fjalë apo me zemër në veten e tyre, sepse kjo është mburrje dhe tregon se ai nuk ka pasur për qëllim arritjen e kënaqësisë së Allahut, por ndonjë përfitim dynjaje.

[3] Kur të shkojnë tek Allahu i Madhëruar dhe të ndahen nga kjo botë, ata nuk do të kenë frikë për të ardhmen dhe as nuk do të pikëllohen e mërziten për të kaluarën që lënë pas në dynja.

[4] E atij që të hyn në hak për diçka.

[5] Që nuk ka nevojë për asgjë nga krijesat e Tij, por krijesat kanë nevojë për Të dhe mirësinë e Tij.

[6] Nuk e shpejton zbritjen e ndëshkimit të merituar, por afatizon se ndoshta njeriu mendon dhe bën kthesë pasi t'i shohë argumentet e Allahut.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تُبْطِلُوا۟ صَدَقَٰتِكُم بِٱلْمَنِّ وَٱلْأَذَىٰ كَٱلَّذِى يُنفِقُ مَالَهُۥ
رِئَآءَ ٱلنَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ ۖ فَمَثَلُهُۥ كَمَثَلِ صَفْوَانٍ عَلَيْهِ تُرَابٌ
فَأَصَابَهُۥ وَابِلٌ فَتَرَكَهُۥ صَلْدًا ۖ لَّا يَقْدِرُونَ عَلَىٰ شَىْءٍ مِّمَّا كَسَبُوا۟ ۗ وَٱللَّهُ لَا يَهْدِى
ٱلْقَوْمَ ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿٢٦٤﴾

264. O besimtarë! Mos i çoni dëm[1] lëmoshat tuaja me përmendje të tyre dhe me fyerje, siç vepron ai që e shpenzon pasurinë e vet për sy e faqe të botës dhe nuk e beson Allahun dhe Ditën e fundit. Shembulli i këtij është si ai guri i lëmuar e i mbuluar me dhe, mbi të cilin bie një shi i rrëmbyer dhe e lë të zhveshur.[2] Ata nuk do të mund të arrijnë asnjë dobi nga veprat që kanë bërë.[3] Allahu nuk e udhëzon popullin mohues.[4]

-44-

[1] Mos ua humbni shpërblimin tek Allahu, me veprën tuaj.

[2] Kur guri është i mbuluar me dhe, bujku kujton se aty ka tokë pjellore, por kur bie shi i rrëmbyer dhe e zbulon gurin, del në pah e vërteta. Kështu edhe ai që shpenzon sa për sy e faqe të njerëzve, të cilët kujtojnë se ai është njeri i mirë dhe shpenzon për hir të Allahut, por shumë shpejt ai nxjerr në pah atë që fsheh brenda vetes së tij, duke ua kujtuar atyre lëmoshën që u ka dhënë dhe të mirat që u ka bërë, dhe duke i ofenduar ata me fjalë e vepra fyese.

[3] Sepse nuk i kanë bërë ato vepra duke shpresuar shpërblimin e Allahut në ditën e gjykimit, por për sy të njerëzve dhe për lëvdatat e tyre.

[4] Nuk i udhëzon në rrugën e drejtë, por i largon zemrat e tyre nga udhëzimi, ashtu si u larguan ata nga adhurimi i Tij në adhurimin e krijesave si vetë ata.

وَمَثَلُ ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمۡوَٰلَهُمُ ٱبۡتِغَآءَ مَرۡضَاتِ ٱللَّهِ وَتَثۡبِيتٗا مِّنۡ أَنفُسِهِمۡ كَمَثَلِ جَنَّةِۭ بِرَبۡوَةٍ أَصَابَهَا وَابِلٞ فَـَٔاتَتۡ أُكُلَهَا ضِعۡفَيۡنِ فَإِن لَّمۡ يُصِبۡهَا وَابِلٞ فَطَلّٞۗ وَٱللَّهُ بِمَا تَعۡمَلُونَ بَصِيرٌ ٢٦٥

265. Kurse shembulli i atyre që i shpenzojnë pasuritë[1] për të fituar kënaqësinë e Allahut, me vendosmëri nga vetja e tyre, është si një kopsht në rrafshnaltë, në të cilin bie shi i bollshëm dhe ai i jep frytet dyfish.[2] Edhe nëse nuk i bie shi i bollshëm, i bie shi i imët që i mjafton.[3] Allahu sheh çfarëdo që veproni ju.[4]

أَيَوَدُّ أَحَدُكُمۡ أَن تَكُونَ لَهُۥ جَنَّةٞ مِّن نَّخِيلٖ وَأَعۡنَٰبٖ تَجۡرِي مِن تَحۡتِهَا ٱلۡأَنۡهَٰرُ لَهُۥ فِيهَا مِن كُلِّ ٱلثَّمَرَٰتِ وَأَصَابَهُ ٱلۡكِبَرُ وَلَهُۥ ذُرِّيَّةٞ ضُعَفَآءُ فَأَصَابَهَآ إِعۡصَارٞ فِيهِ نَارٞ فَٱحۡتَرَقَتۡۗ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ ٱللَّهُ لَكُمُ ٱلۡأٓيَٰتِ لَعَلَّكُمۡ تَتَفَكَّرُونَ ٢٦٦

266. A do të dëshironte ndokush nga ju, që të kishte një kopsht me palma hurmash e rrush, në të cilin rrjedhin lumenj, dhe të kishte në të nga të gjitha frytet, ndërsa këtë ta zinte pleqëria dhe të kishte pasardhës të dobët[5], dhe atë (kopsht) ta kapte një stuhi me zjarr e ai të digjej?! Kështu jua sqaron Allahu provat e Tij, me qëllim që të mendoheni.[6]

---

[1] Shpenzojnë nga pasuria e tyre për xhihadin dhe për nevojtarët, në rrugët e ndryshme të bamirësisë.

[2] Për shkak të plotësimit të kushteve të përshtatshme për këtë, si dielli që e kap kopshtin gjatë gjithë ditës sepse gjendet në rrafshnaltë dhe shiu i dobishëm për të.

[3] Sepse ajo tokë është pjellore. Kështu është edhe shembulli i atij që shpenzon në rrugë të Allahut, secili sipas mundësisë që ka, sepse në çdo rast ka për ta marrë shpërblimin shumëfish.

[4] Dhe e di në hollësi veprën e secilit dhe qëllimin e tij, dhe sipas këtyre jep edhe shpërblimin në mënyrën më të plotë e më të mirë.

[5] Fëmijë të mitur e të pambrojtur, të cilët nuk e ndihmojnë dot atë, por janë barrë për të.

[6] Ky shembull jepet për atë që vepron një vepër për hir të Allahut, qoftë dhënie lëmoshe apo diçka tjetër, pastaj vepron vepra që e prishin atë të mirë që ka bërë. Ky është paralajmërim për besimtarët që të kenë kujdes dhe të jenë të qëndrueshëm në besimin

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَنفِقُوا۟ مِن طَيِّبَٰتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّآ أَخْرَجْنَا لَكُم مِّنَ ٱلْأَرْضِ ۖ وَلَا تَيَمَّمُوا۟ ٱلْخَبِيثَ مِنْهُ تُنفِقُونَ وَلَسْتُم بِـَٔاخِذِيهِ إِلَّآ أَن تُغْمِضُوا۟ فِيهِ ۚ وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ غَنِىٌّ حَمِيدٌ ﴿٢٦٧﴾

267. O besimtarë![1] Jepni nga të mirat që keni fituar[2] dhe nga ato që Ne jua nxjerrim nga Toka[3], dhe mos synoni të jepni më të keqen e pasurisë suaj, të cilën ju vetë nuk do ta pranonit[4] veçse symbyllur[5]! Dijeni se Allahu është i Vetëmjaftueshëm[6], i Lavdërueshëm[7].

dhe në veprat e tyre, dhe të mos i prishin ato me vepra të këqia e me hipokrizi, sepse përndryshe do të humbin gjithçka në këtë botë dhe në botën tjetër, dhe do të humbin lidhjen me Zotin e tyre.

[1] Që keni besuar Allahun dhe gjithçka që ka ardhur nga Ai.

[2] Me djersën tuaj dhe që e keni fituar me hallall.

[3] Prej bimëve dhe frutave që prodhohen në tokë, për të cilat zekati është bërë i detyrueshëm. Ashtu si ua ka lehtësuar marrjen e prodhimeve të tokës, edhe ju jepni zekatin e atyre prodhimeve në shenjë falënderimi ndaj Allahut.

[4] Nuk do ta pranonit nga borxhlinjtë tuaj që kanë për t'u kthyer borxhin, dhe nga askush që ju detyrohet.

[5] Duke bërë lëshim dhe duke zbritur nga e drejta juaj.

[6] Nuk ka nevojë për asgjë dhe as për lëmoshën tuaj, dobia e të cilës ju kthehet vetë juve, por ju keni nevojë për Allahun dhe mirësitë e Tij.

[7] Nga krijesat e Tij për mirësitë që u ka dhënë. I Vetmi që meriton të lavdërohet.

ٱلشَّيۡطَٰنُ يَعِدُكُمُ ٱلۡفَقۡرَ وَيَأۡمُرُكُم بِٱلۡفَحۡشَآءِۖ وَٱللَّهُ يَعِدُكُم مَّغۡفِرَةٗ مِّنۡهُ وَفَضۡلٗاۗ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٞ ٢٦٨

268. Djalli ju kërcënon me varfëri[1] dhe ju urdhëron për vepra të pamoralshme[2], kurse Allahu ju premton falje nga Ai dhe mirësi[3]. Allahu është Mirëbërës i madh, i Gjithëdijshëm[4].

يُؤۡتِي ٱلۡحِكۡمَةَ مَن يَشَآءُۚ وَمَن يُؤۡتَ ٱلۡحِكۡمَةَ فَقَدۡ أُوتِيَ خَيۡرٗا كَثِيرٗاۗ وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّآ أُوْلُواْ ٱلۡأَلۡبَٰبِ ٢٦٩

269. Ai ia jep urtësinë[5] kujt të dojë, dhe, cilitdo që i jepet urtësia, vërtet që i është dhënë mirësi e madhe[6]. Por, prej këtyre[7] nuk marrin mësim veçse njerëzit që kanë mendje.

-45-

[1] Ju frikëson me varfëri nga dhënia e zekatit dhe lëmoshës, edhe pse e vërteta është se lëmosha e pastron pasurinë, i jep bereqet asaj dhe e kultivon atë.

[2] Me gjynahe dhe lënie të bindjes ndaj Allahut.

[3] Pasuri dhe mirësi të pafundme, në këtë botë dhe në botën tjetër.

[4] Di gjithçka në hollësi për lëmoshat tuaja dhe ua regjistron ato për t'ju shpërblyer me to kur të shkoni tek Ai.

[5] Dijen e dobishme dhe veprën e mirë , njohjen e fshehtësive të legjislacionit Islam dhe urtësitë e tyre.

[6] Arritja e lumturisë në këtë botë dhe në botën tjetër.

[7] Këshillave me të cilat Allahu ka këshilluar në këto ajete.

وَمَآ أَنفَقْتُم مِّن نَّفَقَةٍ أَوْ نَذَرْتُم مِّن نَّذْرٍ فَإِنَّ ٱللَّهَ يَعْلَمُهُۥ ۗ وَمَا لِلظَّٰلِمِينَ مِنْ أَنصَارٍ ﴿٢٧٠﴾

270. Çfarëdo shpenzimi që të jepni dhe çdo zotim që të merrni, nuk ka dyshim se Allahu e di mirë atë! E, të padrejtët[1] nuk do të kenë ndihmues.[2]

إِن تُبْدُوا ٱلصَّدَقَٰتِ فَنِعِمَّا هِىَ ۖ وَإِن تُخْفُوهَا وَتُؤْتُوهَا ٱلْفُقَرَآءَ فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ ۚ وَيُكَفِّرُ عَنكُم مِّن سَيِّـَٔاتِكُمْ ۗ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٢٧١﴾

271. Që t'i jepni lëmoshat haptazi,[3] është gjë e mirë, por që t'ua jepni ato të varfërve fshehurazi, kjo është më e mirë[4] dhe Allahu ju shlyen disa prej gjynaheve tuaja[5]. Allahu njeh mirë çdo vepër që veproni.[6]

[1] Ata që i bëjnë padrejtësi vetvetes me vendosjen e gjërave jo në vendin që u takon; duke e dhënë lëmoshën për sy të njerëzve dhe duke i marrë zotimet për shejtanin dhe në bindje ndaj tij.

[2] Që t'i ndihmojë dhe t'i mbrojë nga Allahu dhe ndëshkimi i Tij në ditën e Kiametit.

[3] Duke qenë se i jepni për hir të Allahut.

[4] Dhënia e lëmoshës vullnetare fshehurazi njerëzve është më e mirë se dhënia e saj haptazi, kurse dhënia e lëmoshës së detyruar (zekatit) haptazi është më e mirë se dhënia e tij fshehurazi.

[5] Me dhënien e lëmoshës fshehurazi, Allahu u fshin dhe u fal çfarë dhe sa të dojë Ai prej gjynaheve tuaja.

[6] Në lidhje me lëmoshat tuaja, prej dhënies së tyre haptazi apo fshehurazi, si dhe të gjitha veprat tuaja. Allahu di çfarë fshihni në gjokse, i di qëllimet tuaja, dhe sipas veprave tuaja ua jep shpërblimin.

۞ لَّيْسَ عَلَيْكَ هُدَىٰهُمْ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ يَهْدِى مَن يَشَآءُ ۗ وَمَا تُنفِقُوا۟ مِنْ خَيْرٍ
فَلِأَنفُسِكُمْ ۚ وَمَا تُنفِقُونَ إِلَّا ٱبْتِغَآءَ وَجْهِ ٱللَّهِ ۚ وَمَا تُنفِقُوا۟ مِنْ خَيْرٍ يُوَفَّ
إِلَيْكُمْ وَأَنتُمْ لَا تُظْلَمُونَ ﴿٢٧٢﴾

272. Ti (Muhamed) nuk e ke detyrë udhëzimin e tyre,[1] por është Allahu Ai i Cili udhëzon kë të dojë në Rrugën e Drejtë.[2] Çfarëdo të mire që të jepni[3], e keni për veten tuaj, dhe ju nuk jepni veçse për Hir të Allahut.[4] Çfarëdo të mire që të jepni, do t'ju kthehet e plotë[5] dhe nuk do t'ju bëhet padrejtësi.[6]

لِلْفُقَرَآءِ ٱلَّذِينَ أُحْصِرُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ ضَرْبًا فِى ٱلْأَرْضِ يَحْسَبُهُمُ
ٱلْجَاهِلُ أَغْنِيَآءَ مِنَ ٱلتَّعَفُّفِ تَعْرِفُهُم بِسِيمَٰهُمْ لَا يَسْـَٔلُونَ ٱلنَّاسَ إِلْحَافًا ۗ وَمَا
تُنفِقُوا۟ مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ ٱللَّهَ بِهِۦ عَلِيمٌ ﴿٢٧٣﴾

273. Ajo (që jepni) u takon të varfërve,[7] të cilët janë bllokuar në rrugë të Allahut[8] dhe nuk kanë mundësi të enden nëpër Tokë[9]. Kush nuk i njeh ata, kujton se janë të pasur, për shkak se nuk

---

[1] Por detyra jote është vetëm komunikimi i qartë, kurse udhëzimi është në Dorë të Allahut.

[2] Prandaj, ti Muhamed, mos ua ndalo lëmoshat jomuslimanëve duke i kushtëzuar atyre që të hyjnë në Islam pastaj t'u jepet nga lëmosha e muslimanëve, sepse ti nuk ke në dorë udhëzimin e tyre, por detyra jote është komunikimi.

[3] Sado që të jepni, shumë apo pak, dhe kujtdo që t'ia jepni, muslimanit apo jomuslimanit.

[4] Ky është njoftim nga Allahu se lëmoshat e dhëna nga besimtarët me besimin e tyre janë për hir të Allahut, sepse besimi i tyre i ndalon ata nga qëllimet e ulëta dhe u imponon sinqeritet për Allahun.

[5] Në ditën e Kiametit do të merrni shpërblimet për veprat tuaja.

[6] Nuk u pakësohen veprat e mira që keni bërë dhe as nuk u shtohen të këqiat, as sa grimca.

[7] Lëmoshat u takojnë të varfërve.

[8] Në xhihad apo në shërbim të fesë në përgjithësi.

[9] Për tregti e për të siguruar jetesën.

kërkojnë[1]. Por ata i dallon nga çehrja e fytyrës.[2] Nuk i kërkojnë njerëzve duke i bezdisur ata[3]. Çfarëdo të mire që të jepni, Allahu e di shumë mirë atë.

ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمۡوَٰلَهُم بِٱلَّيۡلِ وَٱلنَّهَارِ سِرّٗا وَعَلَانِيَةٗ فَلَهُمۡ أَجۡرُهُمۡ عِندَ رَبِّهِمۡ وَلَا خَوۡفٌ عَلَيۡهِمۡ وَلَا هُمۡ يَحۡزَنُونَ ٢٧٤

274. Ata, të cilët i japin pasuritë e tyre natën dhe ditën, fshehurazi dhe haptazi, shpërblimi i tyre është te Zoti i tyre, për ta nuk do të ketë as frikë as nuk do të pikëllohen.[4]

-46-

[1] Kjo tregon për durimin e tyre të sinqertë dhe dëlirësinë e tyre.

[2] Gjë të cilën nuk e vëren ai që nuk i njeh, nëse nuk ka mendjemprehtësi për t'i dalluar.

[3] Edhe nëse detyrohen të kërkojnë, nuk këmbëngulin në të kërkuar. Këta janë njerëzit që meritojnë më së shumti të marrin lëmoshë.

[4] Kur të shkojnë tek Allahu i Madhëruar dhe të ndahen nga kjo botë, ata nuk do të kenë frikë për të ardhmen dhe as nuk do të pikëllohen e mërziten për të kaluarën që lënë pas në dynja.

ٱلَّذِينَ يَأْكُلُونَ ٱلرِّبَوٰا۟ لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ ٱلَّذِى يَتَخَبَّطُهُ ٱلشَّيْطَـٰنُ مِنَ ٱلْمَسِّ ۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوٓا۟ إِنَّمَا ٱلْبَيْعُ مِثْلُ ٱلرِّبَوٰا۟ ۗ وَأَحَلَّ ٱللَّهُ ٱلْبَيْعَ وَحَرَّمَ ٱلرِّبَوٰا۟ ۚ فَمَن جَآءَهُۥ مَوْعِظَةٌ مِّن رَّبِّهِۦ فَٱنتَهَىٰ فَلَهُۥ مَا سَلَفَ وَأَمْرُهُۥٓ إِلَى ٱللَّهِ ۖ وَمَنْ عَادَ فَأُو۟لَـٰٓئِكَ أَصْحَـٰبُ ٱلنَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا خَـٰلِدُونَ ﴿٢٧٥﴾

275. Ata të cilët hanë kamatën[1], nuk ngrihen[2] ndryshe, veçse ashtu si ai që djalli e ka çmendur me prekjen e vet. Kjo, sepse ata thonë se tregtia është njësoj si kamata, por Allahu e ka lejuar tregtinë dhe e ka ndaluar kamatën.[3] Prandaj, atij të cilit i vjen këshillë nga Zoti i tij[4] dhe i jep fund (kamatës), ajo që ka kaluar është e tij[5], dhe çështja e tij është tek Allahu.[6] Ndërsa ata që kthehen sërish[7], ata janë banorët e Zjarrit, ku do të qëndrojnë përgjithmonë.[8]

---

[1] Ata që punojnë me kamatë, që e marrin dhe e japin atë.

[2] Nga varret e tyre në ditën e ringjalljes.

[3] Shtesa që vjen nga kamata nuk është njësoj si shtesa që vjen nga tregtia, por mes tyre ka dallim të madh, sepse e para është padrejtësi, ndërsa e dyta e fituar me punë dhe djersë.

[4] Përkujtimi dhe paralajmërimi që përmendet në ajetet e Kuranit në lidhje me pasojat e kamatës dhe përfundimin e praktikuesit të saj.

[5] Kamata që ka ngrënë dhe ka praktikuar para se t'i vijë këshilla, është në favor të tij dhe ai nuk do të merret në llogari për të, si shpërblim për pranimin e këshillës që i erdhi dhe dhënies fund kamatës.

[6] Shpërblimi i tij është tek Allahu, si dhe e ardhmja e tij është në Dorë të Allahut, i Cili nëse do e ruan atë nga rënia përsëri në kamatë dhe nëse do, e lë atë që të bierë përsëri në kamatë.

[7] Që i kthehen praktikimit të kamatës dhe nuk u bën dobi këshilla, por vazhdojnë me këmbëngulje të praktikojnë kamatën.

[8] Fjala më e saktë e dijetarëve në lidhje me komentimin e ajeteve ku përmendet kërcënimi me qëndrim të përjetshëm në zjarr të atyre që veprojnë gjynahe të mëdha, siç është ngrënia e kamatës, vrasja e një besimtari pa të drejtë, etj, është të thuhet se këto vepra për të cilat Allahu ka caktuar përjetësi në zjarr, ato meritojnë atë dënim dhe se ai është dënimi i caktuar për to sikur të mos kishte ndonjë arsye tjetër që e pengon këtë dënim dhe e anullon atë. Por arsyeaja dhe pengesa ekziston. Ajo është njësimi i Allahut dhe besimi, dy gjëra të cilat pengojnë që poseduesi i tyre të qëndrojë përgjithmonë në zjarrin e xhehenemit. Tekste nga Kurani dhe Suneti, si dhe unanimi i të parëve të ymetit

يَمْحَقُ ٱللَّهُ ٱلرِّبَوٰا۟ وَيُرْبِى ٱلصَّدَقَـٰتِ ۗ وَٱللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ ﴿٢٧٦﴾

276. Allahu e çrrënjos kamatën[1] dhe i kultivon lëmoshat[2]. Allahu nuk i do ata që janë mohues[3], mëkatarë[4].

إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّـٰلِحَـٰتِ وَأَقَامُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَوُا۟ ٱلزَّكَوٰةَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٧٧﴾

277. Vërtet, ata që besojnë dhe kryejnë vepra të mira, që kryejnë namazin dhe japin zekatin, ata e kanë shpërblimin te Zoti i tyre, për ta nuk do të ketë as frikë as nuk do të pikëllohen.

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَذَرُوا۟ مَا بَقِىَ مِنَ ٱلرِّبَوٰٓا۟ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿٢٧٨﴾

278. O besimtarë! Kini frikë Allahun dhe hiqni dorë nga ajo që ka mbetur prej kamatës[5], nëse vërtet jeni besimtarë.

---

musliman, pohojnë dhe vërtetojnë këtë gjë. Sikur njeriu të mos ishte njësues i Allahut dhe larg shokvëies së Tij, vepra e tij e keqe do ta fuste në zjarr atë, pa e hedhur vështrimin te mosbesimi i tij, e si do të ishte puna e tij kur i bashkon edhe mosbesimin edhe veprat e këqija?! [Seadi].

[1] E zhduk atë nga rrënjët dhe ia heq bereqetin, për të qenë shkak për katastrofa dhe kriza ekonomike.

[2] E shton pasurinë e atij që jep lëmoshë dhe i jep bereqet në pasurinë e tij, si dhe shpërblim të shumëfishtë në botën tjetër.

[3] Mohues të Allahut dhe të mirësive të Tij, lejues të ngrënies së kamatës dhe dhënies së saj.

[4] Insistues në gjynah, në atë që Allahu ia ka ndaluar prej ngrënies së kamatës dhe të gjitha haramet e tjera, dhe mosdëgjues i këshillës dhe mospërfitim prej saj.

[5] Mos e kërkoni pjesën e mbetur pa marrë nga shtesa e vendosur mbi kapitalin tuaj fillestar, por hiqni dorë nga kamata në çast dhe përgjithmonë.

فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِّنَ ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ ۖ وَإِن تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُءُوسُ أَمْوَٰلِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ ﴿٢٧٩﴾

279. Nëse nuk e bëni këtë[1], atëherë ju është shpallur luftë nga Allahu dhe i Dërguari i Tij.[2] E nëse pendoheni[3], atëherë ju takon kapitali fillestar. Në këtë mënyrë, nuk dëmtoni kënd dhe as nuk dëmtoheni vetë.

وَإِن كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ ۚ وَأَن تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَّكُمْ ۖ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٨٠﴾

280. Nëse ai (borxhliu) është ngushtë, shtyjani afatin derisa t'i lehtësohet gjendja.[4] Por, që të jepni lëmoshë[5] është më mirë për ju, veç sikur ta dinit.

وَٱتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى ٱللَّهِ ۖ ثُمَّ تُوَفَّىٰ كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٨١﴾

281. Dhe ruajuni asaj Dite, që do të ktheheni tek Allahu, kur çdokujt do t'i shlyhet ajo që ka fituar[6] dhe askujt nuk do t'i bëhet padrejtësi.[7]

-47-

[1] Nëse nuk hiqni dorë menjëherë nga kamata.

[2] Kush nuk heq dorë nga kamata, le ta dijë se ai është në luftë me Allahun dhe të Dërguarin e Tij, deri sa të heqë dorë nga ajo. E ku ka fuqi ai të luftojë të Plotfuqishmin e Urtë, i Cili e afatizon të padrejtin por nuk e harron atë, dhe kur e ndëshkon, e ndëshkon me ndëshkimin e të Plotuqishmit, të Fortit.

[3] Ktheheni të penduar tek Allahu dhe hiqni dorë nga praktikimi i kamatës.

[4] Derisa Allahu t'i japë pasuri dhe të ketë mundësi të shlyejë borxhin,pa kamatë.

[5] Që t'ia falni borxhliut borxhin apo një pjesë të tij.

[6] Çdokush do të marrë shpërblimin sipas veprave të tij, të mira e të këqia.

[7] Allahu nuk i bën padrejtësi askujt, as sa grimca. Thuhet se ky është ajeti i fundit që ka zbritur nga Kurani, dhe ai ka ardhur në mbyllje të këtyre rregullave, urdhrave e ndalesave, sepse ai përmban premtim për kryerjen e të mirave dhe kërcënim për kryerjen e të këqiave, dhe se kush e di se ka për t'u kthyer tek Allahu dhe ka për t'u shpërblyer për veprat e tij të vogla e të mëdha, dhe se Allahu nuk bën padrejtësi as sa grimca, këto i shkaktojnë atij frikë dhe shpresë; kështu që largohet nga të këqiat dhe kryen të mira.

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِذَا تَدَايَنتُم بِدَيْنٍ إِلَىٰٓ أَجَلٍ مُّسَمًّى فَٱكْتُبُوهُ ۚ وَلْيَكْتُب بَّيْنَكُمْ كَاتِبٌۢ
بِٱلْعَدْلِ ۚ وَلَا يَأْبَ كَاتِبٌ أَن يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ ٱللَّهُ ۚ فَلْيَكْتُبْ وَلْيُمْلِلِ ٱلَّذِى عَلَيْهِ ٱلْحَقُّ
وَلْيَتَّقِ ٱللَّهَ رَبَّهُۥ وَلَا يَبْخَسْ مِنْهُ شَيْـًٔا ۚ فَإِن كَانَ ٱلَّذِى عَلَيْهِ ٱلْحَقُّ سَفِيهًا أَوْ ضَعِيفًا أَوْ لَا
يَسْتَطِيعُ أَن يُمِلَّ هُوَ فَلْيُمْلِلْ وَلِيُّهُۥ بِٱلْعَدْلِ ۚ وَٱسْتَشْهِدُوا۟ شَهِيدَيْنِ مِن رِّجَالِكُمْ ۖ فَإِن لَّمْ
يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَٱمْرَأَتَانِ مِمَّن تَرْضَوْنَ مِنَ ٱلشُّهَدَآءِ أَن تَضِلَّ إِحْدَىٰهُمَا فَتُذَكِّرَ
إِحْدَىٰهُمَا ٱلْأُخْرَىٰ ۚ وَلَا يَأْبَ ٱلشُّهَدَآءُ إِذَا مَا دُعُوا۟ ۚ وَلَا تَسْـَٔمُوٓا۟ أَن تَكْتُبُوهُ صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا
إِلَىٰٓ أَجَلِهِۦ ۚ ذَٰلِكُمْ أَقْسَطُ عِندَ ٱللَّهِ وَأَقْوَمُ لِلشَّهَـٰدَةِ وَأَدْنَىٰٓ أَلَّا تَرْتَابُوٓا۟ ۖ إِلَّآ أَن تَكُونَ تِجَـٰرَةً
حَاضِرَةً تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَلَّا تَكْتُبُوهَا ۗ وَأَشْهِدُوٓا۟ إِذَا تَبَايَعْتُمْ ۚ وَلَا
يُضَآرَّ كَاتِبٌ وَلَا شَهِيدٌ ۚ وَإِن تَفْعَلُوا۟ فَإِنَّهُۥ فُسُوقٌۢ بِكُمْ ۗ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ۖ وَيُعَلِّمُكُمُ ٱللَّهُ ۗ وَٱللَّهُ
بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٨٢﴾

282. O besimtarë![1] Kur të lidhni kontratë borxhi[2] mes njëri-tjetrit për një afat të caktuar, shkruajeni atë, dhe shkruesi juaj të shkruajë me drejtësi. Asnjë shkrues të mos refuzojë që të shkruajë ashtu si e ka mësuar Allahu. Ai të shkruajë, kurse ai që merr borxhin të diktojë,[3] dhe të ketë frikë Allahun,[4] Zotin e vet, e të mos lërë mangët asgjë nga borxhi! Në qoftë se borxhliu është mendjelehtë, ose i dobët (i mitur), ose që nuk mund të diktojë,

[1] Ky është ajeti i borxhit dhe ai është ajeti më i gjatë në Kuran. Në këtë ajet përmenden rregulla madhështore që lidhen me të gjitha llojet e borxheve, siç është shitblerja me borxh, në tregtinë e quajtur "Es Selem", etj. Prej rregullave të këtyre kontratave që përmbajnë borxh, është përcaktimi i afatit, i sasisë së mallit, i çmimit, i cilësisë. Po kështu shkruajtja e këtyre kontratave sillet mes detyrueshmërisë dhe preferencës, në kundërshtim mes dijetarëve për këtë, por në çdo rast shkruajtja e saj është më e paqshme dhe më larg konflikteve të mundshme.

[2] Kur të shisni me borxh, ose të blini me borxh, ose të jepni apo të merrni borxh.

[3] Diktimi i përmbajtjes së kontratës duhet të bëhet nga ai që merr borxhin, sepse ai pranon një detyrim të caktuar ndaj dikujt tjetër.

[4] Ai që dikton, borxhliu, t'i frikësohet dënimit të Allahut nëse shënon diçka mangut nga borxhi që merr.

atëherë të diktojë kujdestari i tij me drejtësi. Dhe merrni të dëshmojnë dy dëshmitarë burra nga mesi juaj, e nëse nuk gjeni dy burra, atëherë një burrë dhe dy gra prej atyre që i pëlqeni për dëshmitarë;[1] në mënyrë që nëse njëra nga dy gratë harron, t'ia kujtojë tjetra. Dëshmitarët të mos refuzojnë kurdo që të thirren (për të dëshmuar)[2]. Mos përtoni ta shënoni atë (borxhin), qoftë i vogël apo i madh, bashkë me afatin e shlyerjes së tij, sepse kjo është më e drejtë tek Allahu, më e saktë për dëshminë dhe më pranë të mosdyshuarit nga ju. Përveç nëse bëhet fjalë për tregti të çastit që bëni me njëri-tjetrin, në këtë rast nuk keni ndonjë gjynah nëse nuk e shënoni atë, por kur lidhni kontrata tregtie merrni dëshmitarë, dhe as shkruesi e as dëshmitari të mos dëmtojnë.[3] Nëse e bëni këtë, kjo është shthurje nga ana juaj. Dhe kini frikë Allahun, e Allahu ju mëson[4]. Allahu është i Dijshëm për çdo gjë.[5]

-48-

[1] Që janë të drejtë dhe ju e pëlqeni fenë dhe sjelljen e tyre.

[2] Dëshmitarët e kanë detyrim paraqitjen për të dëshmuar, përveç nëse kanë arsye të pranueshme me të cilën mund të justifikohen.

[3] Dijetarët janë ndarë në dy grupe në lidhje me këtë ndalesë, se kujt i drejtohet: Grupi i parë thotë se ajo i drejtohet shkruesit dhe dëshmuesit që të mos dëmtojnë me shkrimin dhe dëshminë e tyre, duke shkruar ndryshe nga ajo që i diktohet apo duke dëshmuar ndryshe nga ajo për të cilën është marrë dëshmitarë dhe e ka dëshmuar vetë. Ose duke mos dëshmuar apo duke kërkuar shpërblim të madh nga personi në favor të cilit është dëshmia apo shkrimi, e të ngjashme me këto. Ndërsa grupi i dytë thotë se kjo ndalesë i drejtohet kërkuesit të shkruesit dhe të dëshmitarit, që të mos i dëmtojë ata duke ngulur këmbë në marrjen e tyre për të dëshmuar kur ata janë të zënë dhe nuk kanë mundësi për këtë gjë. Ajo që mendojmë se është më e sakta, është se kjo ndalesë i drejtohet të dyja këtyre palëve: shkruesit dhe dëshmuesit nga njëra anë dhe marrësit të tyre nga ana tjetër.

[4] Nëse i frikësoheni Allahut dhe jeni të sinqertë në kërkimin e hallallit dhe largimin nga harami, Allahu jua bën të qartë detyrimet dhe të drejtat tuaja dhe ua mëson ligjet e Tij, prandaj punoni sipas asaj që ju mëson Allahu.

[5] Që ju veproni dhe jua shënon ato që t'ju shpërblejë me to.

۞ وَإِن كُنتُمْ عَلَىٰ سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا فَرِهَٰنٌ مَّقْبُوضَةٌ ۖ فَإِنْ أَمِنَ بَعْضُكُم
بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ ٱلَّذِى ٱؤْتُمِنَ أَمَـٰنَتَهُۥ وَلْيَتَّقِ ٱللَّهَ رَبَّهُۥ ۗ وَلَا تَكْتُمُوا ٱلشَّهَـٰدَةَ
وَمَن يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُۥٓ ءَاثِمٌ قَلْبُهُۥ ۗ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٢٨٣﴾

283. Nëse jeni në udhëtim dhe nuk gjeni shkrues[1], atëherë merrni pengje në dorë.[2] Nëse keni besim te njëri-tjetri, atëherë ai, të cilit i është besuar amaneti[3], le ta kthejë atë dhe t'i frikësohet Allahut, Zotit të vet. Mos e fshihni dëshminë, sepse kush e fsheh atë, ai e ka zemrën mëkatare. Allahu di çdo gjë që ju veproni.

لِّلَّهِ مَا فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ ۗ وَإِن تُبْدُوا مَا فِىٓ أَنفُسِكُمْ أَوْ تُخْفُوهُ
يُحَاسِبْكُم بِهِ ٱللَّهُ ۖ فَيَغْفِرُ لِمَن يَشَآءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَآءُ ۗ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ
قَدِيرٌ ﴿٢٨٤﴾

284. Allahut i përket gjithçka që gjendet në qiej dhe gjithçka që gjendet në Tokë.[4] Nëse e shfaqni atë që keni në veten tuaj[5], apo e fshihni atë[6], Allahu do t'ju kërkojë llogari për të, pastaj do të falë

---

[1] Që t'ju shkruajë kontratën e borxhit dhe afatin e tij.

[2] Huadhënësi të pranojë peng nga huamarrësi, për të siguruar kthimin e borxhit dhe për të qenë në vend të dokumentit për kërkimin e të drejtës. Marrja e pengut nuk kufizohet vetëm kur je në udhëtim, por ai lejohet edhe kur je në vendin tënd, por ajeti përmend udhëtimin sepse në udhëtim mendohet se nevoja për këtë është më e madhe.

[3] Borxhi që i është besuar huamarrësit pa i marrë peng dhe pa e shkruar.

[4] Allahu sundon gjithçka që gjendet në qiej e në tokë, sistemon dhe rregullon gjithçka, mban dhe drejton gjithçka, me Vullnetin dhe Fuqinë e Tij absolute. Allahut nuk i shpëton asgjë e vogël apo e madhe, prandaj mos i fshehni dëshminë, o dëshmitarë, sepse kush e fsheh atë, e ka zemrën mëkatare.

[5] Nëse e veproni apo e shprehni atë që mendoni dhe vendosni me zemrën tuaj.

[6] Në lidhje me atë që njeriu fsheh në zemër, dijetarët kanë dy mendime se çfarë është për qëllim: Mendimi i parë: janë për qëllim të gjitha gjërat që fshihen, dhe ky është mendimi i shumicës së dijetarëve, por ata janë kundërshtuar më pas në lidhje me marrjen në llogari për ato që fshihen në zemër dhe nuk veprohen apo shprehen, në dy grupe: i pari thotë se ky ajet është shfuqizuar me Fjalën e Allahut, në ajetin 286 në vijim: "Allahu nuk ngarkon askënd përtej mundësive që ka", ndërsa grupi i dytë thotë se ky ajet

kë të dojë dhe do të dënojë kë të dojë. Allahu është i Fuqishëm për çdo gjë.

ءَامَنَ ٱلرَّسُولُ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيۡهِ مِن رَّبِّهِۦ وَٱلۡمُؤۡمِنُونَۚ كُلٌّ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَمَلَٰٓئِكَتِهِۦ وَكُتُبِهِۦ وَرُسُلِهِۦ لَا نُفَرِّقُ بَيۡنَ أَحَدٖ مِّن رُّسُلِهِۦۚ وَقَالُواْ سَمِعۡنَا وَأَطَعۡنَاۖ غُفۡرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيۡكَ ٱلۡمَصِيرُ٢٨٥

285. I Dërguari (Muhamedi) besoi atë që iu shpall nga Zoti i tij, e po ashtu edhe besimtarët[1]; të gjithë besuan Allahun, engjëjt e Tij, librat e Tij dhe të dërguarit e Tij, (duke thënë): "Nuk bëjmë dallim mes asnjërit prej të dërguarve të Tij." Pastaj thanë: "Dëgjuam dhe u bindëm. Faljen Tënde kërkojmë, o Zoti ynë! Tek Ti është kthimi."

---

vazhdon të jetë në fuqi, dhe marrja në llogari është e përgjithshme për të gjitha ato vepra që shfaqen e që fshihen, por Allahu ia fal atij që do dhe ndëshkon atë që do, sipas gjendjes së secilit; kush meriton t'i falet do t'i falet dhe kush meriton të ndëshkohet do të ndëshkohet. Pra, marrja në llogari e një personi nuk do të thotë se ai do të dënohet për gjynahet që ka bërë, sepse Allahu mund t'ja ketë falur atij, por ja kujton ato me qëllim që ta dijë se Allahu ia ka falur me mëshirën dhe mirësinë e Vet. Mendimi i dytë: është për qëllim një lloj i caktuar gjërash që fshihen: fshehja e dëshmisë së dëshmitarëve dhe fshehja e dyshimit dhe mosbesimit. Sipas këtij mendimi, ajeti vazhdon të jetë në fuqi, dhe kështu i bashkohet grupit të dytë në mendimin e parë, në lidhje me shfuqizimin apo jo të ajetit, dhe ky është mendimi më i saktë: që ajeti vazhdon të jetë në fuqi. ["Zadul Mesir', Ibnul Xheuzi].

[1] Ebu Hurejra (Allahu qoftë i kënaqur me të!) thotë: "Kur të Dërguarit të Allahut iu shpall ky ajet, shokët e tij u ngushtuan shumë dhe shkuan tek Ai, u ulën dhe thanë: "O i Dërguari i Allahut! Jemi ngarkuar me vepra të cilat mundemi t'i përballojmë, si namazi, agjërimi, xhihadi, zekati, por tani ty të është shpallur një ajet të cilin nuk e përballojmë dot!" Pejgamberi (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) tha: "A doni të thoni ashtu si thanë ithtarët e dy librave para jush: "Dëgjuam dhe kundërshtuam!"? Ju duhet të thoni: "Dëgjuam dhe u bindëm! Faljen Tënde kërkojmë, o Zoti ynë! Tek Ti është kthimi ynë." Ata thanë: "Dëgjuam dhe u bindëm! Faljen Tënde kërkojmë, o Zoti ynë! Tek Ti është kthimi ynë." –Pasi e thanë këtë, gjuhët e tyre u nënshtruan me këtë fjalë, pastaj Allahu shpalli ajetin: "I Dërguari besoi atë që iu shpall..." Pas kësaj ngjarje, Allahu e shfuqizoi këtë ajet dhe shpalli ajetin: "Allahu nuk ngarkon askënd përtej mundësive të tij..." dhe pas çdo lutje që përmban ajeti, Allahu u thoshte: "Po, e bëra, jua pranova lutjen." [Muslimi 325].

لَا يُكَلِّفُ ٱللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا ۚ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا ٱكْتَسَبَتْ ۗ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَآ إِن نَّسِينَآ أَوْ أَخْطَأْنَا ۚ رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَآ إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُۥ عَلَى ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِنَا ۚ رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِۦ ۖ وَٱعْفُ عَنَّا وَٱغْفِرْ لَنَا وَٱرْحَمْنَآ ۚ أَنتَ مَوْلَىٰنَا فَٱنصُرْنَا عَلَى ٱلْقَوْمِ ٱلْكَـٰفِرِينَ ﴿٢٨٦﴾

286. Allahu nuk ngarkon askënd përtej mundësive që ka; të mirën që fiton (çdokush) e ka për vete dhe të keqen që bën e ka kundra vetes. Zoti ynë! Mos na ndëshko nëse harrojmë[1] apo gabojmë[2]! Zoti ynë! Mos na ngarko barrë të rëndë[3] ashtu si i ngarkove ata para nesh! Zoti ynë! Mos na ngarko me diçka[4] që nuk mund ta mbartim! Na fal ne[5]! Na i mbulo gjynahet[6] dhe na mëshiro[7]! Ti je Zoti ynë, prandaj na jep fitore kundër popullit mosbesimtar![8]

-49-

[1] Diçka prej urdhrave të Tua dhe nuk e bëjmë atë.

[2] Dhe veprojmë pa qëllim diçka që na e ke ndaluar.

[3] Detyrime të vështira. Thuhet gjithashtu se këtu janë për qëllim marrëveshjet të cilavebesimtarët nuk mund t'i përmbahen dhe i kërkojnë Allahut që të mos i ngarkojë me to, ashtu si ngarkoi ithtarët e librave të mëparshëm prej jehudëve dhe të krishterëve, ndërsa ata sa herë që lidhnin marrëveshje me Allahun me anë të pejgamberëve të tyre, e shkelnin atë. Po kështu ata ishin ngarkuar edhe me detyrime të rënda e të vështira për shkak të arrogancës dhe pyetjeve të tyre të shumta.

[4] Të rëndë e të vështirë.

[5] Për pakujdesinë tonë në ndonjë prej urdhrave të Tua, dhe mos na ndëshko për të!

[6] Dhe rrëshqitjet që bëjmë mes nesh dhe Teje, dhe mos na i zbulo ato, por na i fal!

[7] Na mbulo me mëshirën Tënde, me të cilën shpëtojmë nga ndëshkimi Yt, sepse askush nuk ka për të shpëtuar nga ndëshkimi Yt, vetëm se me mëshirën Tënde dhe jo me punën e tij. Nëse Ti nuk na mëshiron, veprat tona nuk mund të na shpëtojnë nga ndëshkimi Yt, prandaj na jep sukses në kryerjen e veprave që të kënaqin Ty!

[8] Siç e pamë më sipër në hadithin e transmetuar nga Ebu Hurejra, pas çdo lutje që bëhet në këtë ajet, Allahu thotë: "Po, e bëra, jua pranova lutjen." [Muslimi, 325].

سُورَةُ آلِ عِمْرَانَ

3. SURJA "AL IMRAN"

FAMILJA E IMRANIT

(Medinase, 200 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

الٓمٓ ﴿١﴾

1. Elif, Lam, Mim.

ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلْحَىُّ ٱلْقَيُّومُ ﴿٢﴾

2. Allahu! Nuk ka të adhuruar tjetër (të denjë) përveç Tij, të Përjetshmit[1], Mbajtësit të gjithçkaje![2]

نَزَّلَ عَلَيْكَ ٱلْكِتَٰبَ بِٱلْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَأَنزَلَ ٱلتَّوْرَىٰةَ وَٱلْإِنجِيلَ ﴿٣﴾

3. Ai[3] të ka zbritur ty (Muhamed) Librin me të vërtetën[4], vërtetues të atyre para tij.[5] Ai e ka zbritur edhe Teuratin[6] dhe Inxhilin[7]-

---

[1] I Cili zotëron jetë absolute, të përhershme, pa fillim dhe pa mbarim, dhe i Cili gëzon të gjitha cilësitë vetjake absolute që i përshtaten Madhështisë dhe Lartësisë së Tij, të cilat nuk i ngjajnë assesi cilësive të krijesave.

[2] Vet-Ekzistuesi, i Cili mbahet Vetë dhe mban gjithçka që ka krijuar me jetë, furnizim dhe gjithçka që iu nevojitet.

[3] Allahu, Zoti yt, o Muhamed, dhe Zoti i Isait, birit të Merjemes, Zoti i të gjithë pejgamberëve dhe i të gjitha krijesave, Mbajtësi i tyre, i Gjalli që nuk vdes por është i Përjetshëm dhe vepron me vullnetin e Vet gjithçka që dëshiron, me Urtësinë e Tij absolute.

[4] Allahu të ka shpallur ty, o Muhamed, Kuranin, i cili thotë të vërtetën për gjërat në të cilat ithtarët e Teuratit dhe Inxhilit kanë pasur kundërshtim.

[5] Librave dhe të dërguarve të mëparshëm të Allahut.

[6] Musait (Paqja e Allahut qoftë mbi të!).

مِن قَبۡلُ هُدٗى لِّلنَّاسِ وَأَنزَلَ ٱلۡفُرۡقَانَۗ إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ لَهُمۡ عَذَابٞ شَدِيدٞۗ وَٱللَّهُ عَزِيزٞ ذُو ٱنتِقَامٍ ٤

4. më parë, si udhëzues për njerëzit[1], pastaj zbriti Furkanin[2]. Vërtet se ata që i mohojnë provat e Allahut,[3] do të kenë dënim të ashpër.[4] Allahu është i Poltfuqishëm, i Zoti për të marrë shpagim.[5]

إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَخۡفَىٰ عَلَيۡهِ شَيۡءٞ فِي ٱلۡأَرۡضِ وَلَا فِي ٱلسَّمَآءِ ٥

5. Pa dyshim se Allahut nuk i fshihet asgjë në Tokë dhe as në qiell![6]

هُوَ ٱلَّذِي يُصَوِّرُكُمۡ فِي ٱلۡأَرۡحَامِ كَيۡفَ يَشَآءُۚ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡحَكِيمُ ٦

6. Është Ai që ju jep formë në mitra,[7] ashtu si dëshiron Vetë. Nuk ka të adhuruar tjetër (të denjë) përveç Tij,[8] të Plotfuqishmit, të Urtit!

---

[7] Isait (Paqja e Allahut qoftë mbi të!).

[1] Allahu i zbriti Librat e Tij me qëllim që të jenë udhëzim për njerëzit, por ata i ndryshuan ato me duart e tyre, iu pështjelluan shumë gjëra dhe patën kundërshti mes veti, e veçanërisht në lidhje me Isain, birin e Merjemes, për të cilin thanë se ishte biri i Zotit, apo i treti të treve, apo zot. Pastaj Allahu zbriti Furkanin, Dalluesin e të vërtetës nga e kota me prova të prera dhe argumente të hapura.

[2] Provën dhe dalluesin e të vërtetës nga e kota, Kuranin.

[3] Pasi iu bëhen të qarta dhe i mësojnë ato. Pasi mësojnë për zbritjen e Furkanit – Kuranit dhe nuk e besojnë atë.

[4] Të paërshkrueshëm dhe të pakrahasueshëm.

[5] Për ta ndëshkuar atë që i shkel ligjet e Tij.

[6] Dija e Allahut është absolute dhe ajo përfshin gjithçka të madhe e të vogël, të dukshme e të padukshme, edhe se çfarë fjalësh thonë ithtarët e librit për Isain, birin e Merjemes.

[7] Secilit i jep formën dhe pamjen e vet, ngjyrën e lëkurës e të flokëve, gjininë, moshën që do jetojë, do jetë i mirë apo i keq. Allahu është Ai që i ka dhënë formë edhe Isait, birit të Merjemes.

[8] Allahu është i Pashoq në adhurim dhe i Pashembull në atribute. Askush nuk meriton të adhurohet përveç Tij, dhe Allahu nuk e pranon këtë dhe as nuk e fal kurrë. Kjo do të thotë se as Isai, biri i Merjemes nuk lejohet të adhurohet dhe nuk është i denjë për adhurim, por ai është rob i Allahut dhe i dërguari i Tij, është krijuar nga fjala e Allahut (bëhu) dhe nga shpirti që i ka dhënë Allahu.

هُوَ ٱلَّذِىٓ أَنزَلَ عَلَيْكَ ٱلْكِتَـٰبَ مِنْهُ ءَايَـٰتٌ مُّحْكَمَـٰتٌ هُنَّ أُمُّ ٱلْكِتَـٰبِ وَأُخَرُ مُتَشَـٰبِهَـٰتٌ ۖ فَأَمَّا ٱلَّذِينَ فِى قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَـٰبَهَ مِنْهُ ٱبْتِغَآءَ ٱلْفِتْنَةِ وَٱبْتِغَآءَ تَأْوِيلِهِۦ ۗ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُۥٓ إِلَّا ٱللَّهُ ۘ وَٱلرَّٰسِخُونَ فِى ٱلْعِلْمِ يَقُولُونَ ءَامَنَّا بِهِۦ كُلٌّ مِّنْ عِندِ رَبِّنَا ۗ وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّآ أُولُوا۟ ٱلْأَلْبَـٰبِ ﴿٧﴾

7. Është Ai që të ka shpallur ty (Muhamed) Librin, disa ajete të të cilit janë plotësisht të kuptueshme, e ato janë baza e librit,[1] kurse (ajete) të tjera janë jo plotësisht të kuptueshme[2]. Sa i përket atyre, të cilët kanë devijim nga e vërteta në zemrat e tyre,[3] ndjekin ato që janë jo plotësisht të kuptueshme prej tij[4], në kërkim të pështjellimit[5] dhe në kërkim të interpretimit të tyre, por interpretimin e tyre të vërtetë nuk e di veçse Allahu, dhe ata që janë thelluar në dije,[6] thonë: "E kemi besuar atë. Që të gjitha këto

---

[1] Tek të cilat kthehet çdo gjë e paqartë dhe me shumë kuptime. Të kësaj natyre janë shumica e ajeteve të Kuranit.

[2] Domethënien e tyre nuk e kuptojnë shumë njerëz, për shkak se domethënia e tyre është e përgjithshme, ose sepse u shkon në mendje diçka tjetër që nuk është për qëllim, etj.

[3] Zemrat e tyre anojnë nga e pavërteta dhe qëllimet e tyre janë prishur dhe synojnë vetëm të pavërtetën, humbjen dhe devijimin nga rruga e drejtë dhe nga arsyeja e shëndoshë.

[4] Lënë ajetet e qarta e të kuptueshme dhe ndjekin ato që nuk janë plotësisht të qarta, duke ua dhënë kuptimin sipas dëshirave dhe epsheve të tyre.

[5] Që të ngatërrojnë njerëzit e paditur dhe të fusin dyshime e pështjellime tek ata, dhe këto i bëjnë që t'u hedhin hi syve dhe të ndiqen e të pasohen prej tyre.

[6] Dijetarët kanë dy mendime në lidhje me lidhëzën "dhe", në fjalën "dhe dijetarët": a është kjo lidhëz nënrenditëse apo ftilluese? D.m.th: Interpretimin e ajeteve jo plotësisht të qarta, a e di Allahu dhe dijetarët e thelluar në dije, apo atë e di vetëm Allahu, ndërsa dijetarët thonë: "E kemi besuar atë..."? Shumica e dijetarëve janë të mendimit se lidhëza është ftilluese, d.m.th. pas saj fillon fjali e re që nuk renditet nën të parën. Kurse të tjerë thonë se lidhëza është nënrenditëse dhe se interpretimin e ajeteve jo të qarta plotësisht e dinë edhe dijetarët. E vërteta është se formulimi i tekstit i përmban të dyja këto, por sipas mendimit të parë, mohohet që dijetarët të dinë interpretimin e ajeteve jo plotësisht të kuptueshme, d.m.th. mohohet që dijetarët të dinë realitetin e tyre në esencë dhe jo domethënien e tyre, dhe këtu bëhet fjalë për ajetet që flasin më shumë

(ajete) janë nga Zoti ynë!”[1] Por nuk marrin mësim[2] veçse njerëzit që kanë mendje.

رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِن لَّدُنكَ رَحْمَةً ۚ إِنَّكَ أَنتَ ٱلْوَهَّابُ ﴿٨﴾

8. “Zoti ynë![3] Mos na i shtrembëro zemrat[4] pasi na ke udhëzuar, dhe na dhuro mëshirë prej Teje! Ti je Dhuruesi i Madh!”

رَبَّنَآ إِنَّكَ جَامِعُ ٱلنَّاسِ لِيَوْمٍ لَّا رَيْبَ فِيهِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُخْلِفُ ٱلْمِيعَادَ ﴿٩﴾

9. “Zoti ynë! Ti do t’i mbledhësh njerëzit në një ditë për të cilën nuk ka dyshim.[5] Pa dyshim, Allahu nuk e shkel premtimin.”

-50-

---

për çështje të fshehta, si për shkronjat në fillim të sureve, për ngjarjet e ditës së Kiametit, për ajetet që flasin për cilësitë e Allahut, të cilave u dihet kuptimi por jo forma reale e tyre, gjë të cilën e di vetëm Allahu, sepse askush nuk e ka parë Atë, dhe ne lusim Allahun që të na bëjë prej atyre që do ta shohin Atë në botën tjetër! Po kështu mund të themi edhe për mendimin e dytë dhe të harmonizojmë mes tij dhe të parit: që interpretimin e vërtetë dhe formën reale të atyre ajeteve nuk e di veçse Allahu, por domethënien e tyre e dinë edhe dijetarët sipas asaj që i ka mësuar Allahu: me kthimin e atyre jo plotësisht të kuptueshme te ato që janë plotësisht të kuptueshme.

[1] Dhe ato që janë nga Zoti nuk kanë kundërthënie mes njëra-tjetrës, por janë në harmoni me njëra-tjetrën dhe dëshmojnë për njëra-tjetrën.

[2] Prej këshillave dhe udhëzimeve të Allahut.

[3] Këto i thonë dijetarët.

[4] Mos na i shtrembëra zemrat nga e vërteta me injorancë dhe kokëfortësi nga ne, por na udhëzo dhe na jep qëndrueshmëri në të vërtetën.

[5] Pra, na i fal neve gjynahet tona dhe na i mbulo ato në atë ditë, ditën e llogarisë dhe të shpërblimit të secilit sipas veprave që ka bërë në dynja.

إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ لَن تُغْنِىَ عَنْهُمْ أَمْوَٰلُهُمْ وَلَآ أَوْلَٰدُهُم مِّنَ ٱللَّهِ شَيْـًٔا ۖ وَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمْ وَقُودُ ٱلنَّارِ ﴿١٠﴾

10. Vërtet, atyre që mohojnë, nuk do t'u bëjnë aspak dobi tek Allahu, as pasuritë as fëmijët e tyre. Ata do të jenë lëndë djegëse e Zjarrit,

كَدَأْبِ ءَالِ فِرْعَوْنَ وَٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۚ كَذَّبُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَا فَأَخَذَهُمُ ٱللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ ۗ وَٱللَّهُ شَدِيدُ ٱلْعِقَابِ ﴿١١﴾

11. ashtu si edhe njerëzit e Faraonit dhe ata që kanë qenë para tyre[1]. Ata i përgënjeshtruan provat Tona, prandaj Allahu i ndëshkoi ata për gjynahet e tyre. Allahu është i rreptë në ndëshkim.[2]

قُل لِّلَّذِينَ كَفَرُوا۟ سَتُغْلَبُونَ وَتُحْشَرُونَ إِلَىٰ جَهَنَّمَ ۚ وَبِئْسَ ٱلْمِهَادُ ﴿١٢﴾

12. Thuaju atyre që mohojnë[3]: "Ju do të mposhteni[4] dhe do të tuboheni në Xhehenem. E, sa gatitje e keqe është kjo![5]

قَدْ كَانَ لَكُمْ ءَايَةٌ فِى فِئَتَيْنِ ٱلْتَقَتَا ۖ فِئَةٌ تُقَٰتِلُ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَأُخْرَىٰ كَافِرَةٌ يَرَوْنَهُم مِّثْلَيْهِمْ رَأْىَ ٱلْعَيْنِ ۚ وَٱللَّهُ يُؤَيِّدُ بِنَصْرِهِۦ مَن يَشَآءُ ۗ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَعِبْرَةً لِّأُو۟لِى ٱلْأَبْصَٰرِ ﴿١٣﴾

13. Ju[6] kishit provë të qarë në dy ushtritë që u ndeshën: njëra luftonte në Rrugë të Allahut[7], kurse tjetra ishte mosbesimtare[8] dhe

---

[1] Prej popujve jobesimtarë.

[2] Ndaj atij që e mohon Atë dhe i përgënjeshtron të dërguarit e Tij, pasi t'u jetë bërë e qartë e vërteta me prova bindëse.

[3] Allahun, provat e Tij, të Dërguarit e Tij, e veçanërisht Muhamedin. Janë më shumë për qëllim hebrenjtë si dhe të krishterët.

[4] Në këtë botë nga ushtritë besimtare.

[5] Që keni gatitur me duart tuaja, me veprat tuaja dhe me mohimin tuaj.

[6] Allahu i thotë të Dërguarit të Tij, që t'i thotë hebrenjve që jetonin në Medine.

[7] Ushtria e Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) dhe shokëve e tij.

[8] Ushtria e idhujtarëve kurashit, të cilët dolën nga shtëpitë e tyre me kryelartësi e mburrje në sy të njerëzve, për të penguar njerëzit nga rruga e Allahut, dhe të dyja ushtritë u takuan në vendin e quajtur Bedër.

me sytë e tyre e shihnin se ishin dy herë sa ata.[1] Por, Allahu forcon kë të dojë me ndihmën e Vet.[2] Pa dyshim se në këtë (ngjarje) ka mësim për ata që kanë sy[3].

زُيِّنَ لِلنَّاسِ حُبُّ ٱلشَّهَوَٰتِ مِنَ ٱلنِّسَآءِ وَٱلْبَنِينَ وَٱلْقَنَـٰطِيرِ ٱلْمُقَنطَرَةِ مِنَ ٱلذَّهَبِ وَٱلْفِضَّةِ وَٱلْخَيْلِ ٱلْمُسَوَّمَةِ وَٱلْأَنْعَـٰمِ وَٱلْحَرْثِ ۗ ذَٰلِكَ مَتَـٰعُ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا ۖ وَٱللَّهُ عِندَهُۥ حُسْنُ ٱلْمَـَٔابِ ﴿١٤﴾

14. Njerëzve u është hijeshuar dashuria për gjërat e dëshiruara: për gratë, fëmijët, tonelatat e arit e argjendit, kuajt e bukur, bagëtitë dhe të mbjellat. Këto janë kënaqësitë e kësaj bote,[4] por tek Allahu është kthimi më i mirë.[5]

---

[1] Ushtria e idhujtarëve ishte shumëfish i ushtrisë besimtare në numër, dhe ata e shihnin këtë gjë me sytë e tyre.

[2] Dhe u jep triumf besimtarëve mbi mosbesimtarët, dhe kështu ndodhi në këtë luftë, në luftën e Bedrit.

[3] E mendje për të kuptuar e për të marrë mësim.

[4] Të cilat një pjesë e njerëzve i kanë bërë qëllim të tyre, dhe mendojnë e punojnë vetëm për arritjen e tyre, dhe për kënaqjen me to në mënyrë shtazore, dhe duke harruar qëllimin për të cilin janë krijuar. Kursa pjesa tjetër e njerëzve e mësuan realitetin e këtyre gjërave dhe se ato janë sprovë për njerëzit në këtë botë, për t'u përdorur ashtu si ka urdhëruar Allahu, për t'u ndihmuar me to në arritjen e kënaqësisë së Allahut dhe për t'i dhënë përparësi kënaqësisë së Allahut mbi dëshirave e tyre.

[5] Për të devotshmit, tek Allahu ka gjëra që syri nuk i ka parë, veshi nuk i ka dëgjuar dhe askush nuk i ka imagjinuar.

۞ قُلْ أَؤُنَبِّئُكُم بِخَيْرٍ مِّن ذَٰلِكُمْ ۚ لِلَّذِينَ ٱتَّقَوْا۟ عِندَ رَبِّهِمْ جَنَّٰتٌ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَا وَأَزْوَٰجٌ مُّطَهَّرَةٌ وَرِضْوَٰنٌ مِّنَ ٱللَّهِ ۗ وَٱللَّهُ بَصِيرٌۢ بِٱلْعِبَادِ ﴿١٥﴾

15. Thuaju: "A t'ju tregoj gjëra më të mira se këto? Për ata që kanë qenë të devotshëm[1], tek Zoti i tyre do të kenë kopshte nëpër të cilët rrjedhin lumenj, ku do të jenë përgjithmonë, bashkëshorte të pastra[2] dhe kënaqësi nga Allahu.[3]" E, Allahu i sheh robët e Vet,[4]

[1] Që i kishin frikën Allahut në dynja dhe iu bindën Atij, duke zbatuar urdhrat e Tij dhe duke iu larguar ndalesave të Tij.

[2] Të pastra nga gjërat e ndyta që kanë gratë në dynja, si të përmuajshmet, lehonia, etj, si dhe të paprekura.

[3] Të arriturit e kënaqësisë së Allahut është grada më e lartë e nderimit për banorët e xhenetit.

[4] Allahu sheh gjithçka që veprojnë njerëzit dhe i shpërblen sipas veprave të tyre.

ٱلَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَآ إِنَّنَآ ءَامَنَّا فَٱغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَقِنَا عَذَابَ ٱلنَّارِ ﴿١٦﴾

16. të cilët thonë: "Zoti ynë! Ne besojmë me të vërtetë[1], prandaj na i fal gjynahet tona[2] dhe na ruaj nga dënimi i zjarrit![3]";

ٱلصَّـٰبِرِينَ وَٱلصَّـٰدِقِينَ وَٱلْقَـٰنِتِينَ وَٱلْمُنفِقِينَ وَٱلْمُسْتَغْفِرِينَ بِٱلْأَسْحَارِ ﴿١٧﴾

17. që janë të durueshëm[4], të sinqertë[5], të bindur[6], dorëdhënës[7] dhe që para agimit kërkojnë falje[8].

شَهِدَ ٱللَّهُ أَنَّهُۥ لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ وَٱلْمَلَـٰٓئِكَةُ وَأُو۟لُوا۟ ٱلْعِلْمِ قَآئِمًۢا بِٱلْقِسْطِ ۚ لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿١٨﴾

18. Allahu dëshmon[9] se nuk ka të adhuruar tjetër (të denjë) përveç Tij, po kështu edhe engjëjt e dijetarët,[10] duke mbajtur drejtësinë[11]. Nuk ka të adhuruar tjetër (të denjë) përveç Tij, të Plotfuqishmit, të Urtit.

---

[1] Të besojmë Ty, të Dërguarin Tënd dhe atë që i është shpallur prej Teje.

[2] Na i mbulo, na i shlyej ato dhe mos na dëno për to.

[3] Mos dëno me zjarr, o Zoti ynë!

[4] Në fatkeqësi, në luftë dhe në çdo sprovë.

[5] Që e vërtetojnë me vepër atë që pohojnë me gojë prej besimit në Allahun, të Dërguarin e Tij dhe shpalljet e Tij.

[6] Ndaj Allahut.

[7] Që japin zekatin e pasurive të tyre dhe japin lëmoshë ashtu si i ka urdhëruar Allahu dhe atyre që ka urdhëruar Ai.

[8] Me lutje dhe namaz. Ata mendojnë se janë neglizhues në adhurimin ndaj Allahut dhe nuk e kryejnë atë kurrë ashtu si e meriton Allahu, kështu që kërkojnë falje për gjynahet dhe për neglizhimin e tyre, dhe për këtë gjë ruajnë kohën më të përshtatshme për pranimin e lutjes, e ajo është në një të tretën e natës, para agimit.

[9] Kjo është rruga më madhështore për vërtetimin se Allahu është Një: pohimi i Vetë Allahut të Madhëruar.

[10] Këtu Allahu merr për dëshmues krijesat e Tij më të ndershme, engjëjt dhe dijetarët; për të dëshmuar dëshminë më madhështore.

[11] Pasi pohon Njësimin e Tij, Allahu pohon drejtësinë e Tij mes robërve të Tij dhe në të gjitha veprat e Tij.

إِنَّ ٱلدِّينَ عِندَ ٱللَّهِ ٱلۡإِسۡلَٰمُۗ وَمَا ٱخۡتَلَفَ ٱلَّذِينَ أُوتُواْ ٱلۡكِتَٰبَ إِلَّا مِنۢ بَعۡدِ مَا جَآءَهُمُ ٱلۡعِلۡمُ بَغۡيَۢا بَيۡنَهُمۡۗ وَمَن يَكۡفُرۡ بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ فَإِنَّ ٱللَّهَ سَرِيعُ ٱلۡحِسَابِ ١٩

19. Feja[1] e vërtetë tek Allahu është Islami[2]. E, Ata që u është dhënë Libri[3], nuk patën mospajtime veçse pasi iu erdhi dija[4], nga zilia ndaj njëri-tjetrit[5]. Por, kushdo që i mohon provat e Allahut, (ta dijë se) Allahu është i shpejtë në llogari.[6]

فَإِنۡ حَآجُّوكَ فَقُلۡ أَسۡلَمۡتُ وَجۡهِيَ لِلَّهِ وَمَنِ ٱتَّبَعَنِۗ وَقُل لِّلَّذِينَ أُوتُواْ ٱلۡكِتَٰبَ وَٱلۡأُمِّيِّـۧنَ ءَأَسۡلَمۡتُمۡۚ فَإِنۡ أَسۡلَمُواْ فَقَدِ ٱهۡتَدَواْۖ وَّإِن تَوَلَّوۡاْ فَإِنَّمَا عَلَيۡكَ ٱلۡبَلَٰغُۗ وَٱللَّهُ بَصِيرُۢ بِٱلۡعِبَادِ ٢٠

20. Nëse ata[7] polemizojnë me ty (o Muhamed), thuaju: "Unë ia kam nënshtruar fytyrën Allahut[8], dhe po kështu edhe ata që më pasojnë mua." Dhe thuaju atyre që u është dhënë Libri[9] dhe analfabetëve[10]: "A nënshtroheni[11]?" Nëse nënshtrohen, atëherë kanë gjetur rrugën e drejtë. Por nëse refuzojnë, detyra jote është vetëm komunikimi.[12] Allahu i sheh robët e Vet.[13]

---

[1] Bindja dhe nënshtrimi ndaj një Zoti të Vetëm.

[2] Islam do të thotë nënshtrim dhe dorëzim me përulje, frikë, shpresë e dashuri ndaj një Zoti të Vetëm, Allahut. Islami është feja e vetme e pranuar tek Allahu, dhe asnjë fe tjetër përveç tij. Islami ka qenë feja e të gjithë të dërguarve të Allahut.

[3] Inxhili që iu shpall Isait (alejhi selam).

[4] Pasi e mësuan të vërtetën në lidhje me atë që kundërshtoheshin për çështjen e Isait (alejhi selam), etj.

[5] Për sende të kësaj bote, për zbukurimet dhe kënaqësitë e saj, për pushtet dhe pasuri. Për këto gjëra ata u grindën me njëri-tjetrin, u përçanë dhe vranë njëri-tjetrin.

[6] Ia regjistron secilit veprat që bën dhe e shpërblen sipas tyre në botën tjetër.

[7] Të krishterët dhe të gjithë ata që zgjedhin fe tjetër përveç Islamit.

[8] I jam nënshtruar Allahut plotësisht, me të gjithë veten time. Por këtu përmendet fytyra, sepse ajo është pjesa më e nderuar te njeriu.

[9] Çifutëve dhe të krishterëve.

[10] Atyre që nuk u ka ardhur libër qiellor prej idhujtarëve arabë para Islamit.

[11] A i nënshtroheni Allahut duke pranuar Islamin dhe duke mos adhuruar veçse një Zot të Vetëm?

[12] Komunikimi i shpalljeve të Allahut dhe zbatimi i urdhrave të Tij, asgjë tjetër.

إِنَّ ٱلَّذِينَ يَكۡفُرُونَ بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ وَيَقۡتُلُونَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ بِغَيۡرِ حَقّٖ وَيَقۡتُلُونَ ٱلَّذِينَ يَأۡمُرُونَ بِٱلۡقِسۡطِ مِنَ ٱلنَّاسِ فَبَشِّرۡهُم بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ٢١

21. Njoftoi me dënim të dhembshëm ata që i mohojnë provat e Allahut, që vrasin pejgamberët[1] padrejtësisht, dhe që vrasin ata njerëz që urdhërojnë për drejtësi.[2]

أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ حَبِطَتۡ أَعۡمَٰلُهُمۡ فِي ٱلدُّنۡيَا وَٱلۡأٓخِرَةِ وَمَا لَهُم مِّن نَّٰصِرِينَ ٢٢

22. Këta[3] janë ata, veprat e të cilëve nuk kanë vlerë, as në këtë botë[4] dhe as në botën tjetër[5], dhe ata nuk do të kenë asnjë ndihmues.[6]

[13] Dhe e di mirë se kush e pranon atë që të kam shpallur ty, o Muhamed, dhe kush i kthen shpinën dhe e refuzon atë.

[1] Që i vrisnin pejgamberët e dërguar tek ata. Këtë e kanë bërë çifutët me disa prej pejgamberëve të tyre, si Zekerija, Jahja, etj.

[2] Ndjekësit e pejgamberëve, të cilët urdhëronin për drejtësi dhe për të ndjekur rrugën e drejtë, ndërsa ata i vrisnin njësoj si edhe pejgamberët.

[3] Që mohojnë provat e Allahut dhe vrasin pejgamberët.

[4] Sepse Allahu ua zbulon veprat e këqia që fshehin brenda tyre dhe njerëzit i shohin ata në realitetin e tyre.

[5] Veprat e tyre të mira nuk do të kenë shpërblim në botën tjetër, sepse ata i kanë fshirë ato me mohimin e tyre, dhe ata do të jenë përgjithmonë në zjarr.

[6] Që t'i ndihmojë dhe t'i shpëtojë nga dënimi i Allahut.

أَلَمْ تَرَ إِلَى ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ نَصِيبًا مِّنَ ٱلْكِتَـٰبِ يُدْعَوْنَ إِلَىٰ كِتَـٰبِ ٱللَّهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ يَتَوَلَّىٰ فَرِيقٌ مِّنْهُمْ وَهُم مُّعْرِضُونَ ﴿٢٣﴾

23. A nuk i sheh ata, të cilëve u është dhënë pjesë nga Libri[1], që kur ftohen për t'u gjykuar te Libri i Allahut (Teurati), një pjesë prej tyre kthejnë shpinën,[2] duke refuzuar.

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا۟ لَن تَمَسَّنَا ٱلنَّارُ إِلَّآ أَيَّامًا مَّعْدُودَٰتٍ ۖ وَغَرَّهُمْ فِى دِينِهِم مَّا كَانُوا۟ يَفْتَرُونَ ﴿٢٤﴾

24. Kjo, sepse ata thonë: "Ne nuk do të na prekë Zjarri veçse për disa ditë."[3] Shpifjet që bënin, i kanë mashtruar ata në besimin e tyre.[4]

فَكَيْفَ إِذَا جَمَعْنَـٰهُمْ لِيَوْمٍ لَّا رَيْبَ فِيهِ وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٥﴾

25. Si do të jetë gjendja e tyre, kur t'i bashkojmë në një Ditë, për të cilën s'ka aspak dyshim, kur çdokujt do t'i shlyhet ajo që ka fituar, dhe atyre nuk do t'u bëhet padrejtësi?[5]

---

[1] Bëhet fjalë për hebrenjtë, të cilët patën pjesë nga shpalljet e Allahut me dërgimin e profetëve. Por shpallja e Allahut u përmbush, u plotësua dhe u vërtetua me Kuranin, i cili i përmbledh të gjitha shpalljet e zbritura para tij, dhe dallon të vërtetën nga e pavërteta e asaj që gjendet në duart e ithtarëve të Librit, pasi që me shumë prej tyre ka luajtur dora njerëzore.

[2] I kthejnë shpinën Librit të tyre dhe përgënjeshtrojnë atë që thuhet në të.

[3] Ata pretendojnë se do të dënohen vetëm 40 ditë, ditët në të cilat kanë adhuruar viçin.

[4] Ata trillonin gënjeshtra dhe të pavërteta, duke pretenduar se janë bijtë e Allahut dhe të dashurit e Tij, dhe se Allahu i ka premtuar babait të tyre, Jakubit, se nuk do të fusë në zjarr asnjë prej bijve të tij. Por Allahu i përgënjeshtroi të gjitha fjalët e tyre dhe e njoftoi pejgamberin e Tij, Muhamedin, se ata janë banorët e zjarrit ku do të jenë përgjithmonë, ndryshe nga ata që besojnë Allahun, të dërguarit e Tij dhe ato që kanë ardhur nga Ai.

[5] Si do të jetë gjendja e tyre, vallë, kur Allahu t'i mbledhë të gjithë për t'i gjykuar në Ditën e Kiametit – ditë për të cilën nuk ka aspak dyshim – dhe secili do të marrë shpërblimin apo ndëshkimin që meriton për veprat e veta, pa iu bërë asnjë padrejtësi?

قُلِ ٱللَّهُمَّ مَٰلِكَ ٱلۡمُلۡكِ تُؤۡتِي ٱلۡمُلۡكَ مَن تَشَآءُ وَتَنزِعُ ٱلۡمُلۡكَ مِمَّن تَشَآءُ وَتُعِزُّ مَن تَشَآءُ وَتُذِلُّ مَن تَشَآءُۖ بِيَدِكَ ٱلۡخَيۡرُۖ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٞ ٢٦

26. Thuaj: "O Zoti im! Zotëruesi i gjithë Pushtetit![1] Ti ia jep pushtetin[2] kujt të duash dhe ia heq atë kujt të duash.[3] Nderon kë të duash[4] dhe poshtëron kë të duash[5]. Në Dorën Tënde është e gjithë e mira.[6] Vërtet, Ti je i Plotfuqishëm për gjithçka.[7]

تُولِجُ ٱلَّيۡلَ فِي ٱلنَّهَارِ وَتُولِجُ ٱلنَّهَارَ فِي ٱلَّيۡلِۖ وَتُخۡرِجُ ٱلۡحَيَّ مِنَ ٱلۡمَيِّتِ وَتُخۡرِجُ ٱلۡمَيِّتَ مِنَ ٱلۡحَيِّۖ وَتَرۡزُقُ مَن تَشَآءُ بِغَيۡرِ حِسَابٖ ٢٧

27. Ti e fut natën në ditë dhe fut ditën në natë.[8] Ti e nxjerr të gjallën nga e vdekura dhe nxjerr të vdekurën nga e gjalla.[9] Ti furnizon kë të duash pa llogari.[10]

---

[1] Vetëm Allahut i përket zotërimi dhe sundimi i kësaj bote dhe i botës tjetër, dhe vetëm Ai gjykon mes robërve të Vet.

[2] I jep pushtet kujt të duash mbi çfarë të duash prej vendeve e njerëzve, dhe kjo sipas Urtësisë Tënde absolute.

[3] Allahu ka vendosur ligje në krijimin e Tij, dhe prej atyre ligjeve janë edhe shkaqet e dhënies së pushtetit dikujt dhe shkaqet e heqjes së tij nga dikush tjetër, qoftë në lidhje me besimtarët apo me mosbesimtarët.

[4] Me bindjen ndaj Teje.

[5] Me kundërshtimin dhe thyerjen e Urdhrave të Tua.

[6] Çdo gjë është në dorën Tënde dhe ti vepron me Vullnetin Tënd absolut.

[7] Asgjë nuk është e pamundur për Ty, por gjithçka i bindet Vullnetit dhe Fuqisë Tënde.

[8] Bëhet fjalë për zgjatjen e ditës dhe shkurtimin e natës si dhe anasjelltas gradualisht me ndryshimin e stinëve të vitit.

[9] Me fuqinë dhe vullnetin Tënd.

[10] Me furnizim të gjerë, nga nuk e pret.

لَّا يَتَّخِذِ ٱلْمُؤْمِنُونَ ٱلْكَـٰفِرِينَ أَوْلِيَآءَ مِن دُونِ ٱلْمُؤْمِنِينَ ۖ وَمَن يَفْعَلْ ذَٰلِكَ فَلَيْسَ مِنَ ٱللَّهِ
فِى شَىْءٍ إِلَّآ أَن تَتَّقُوا۟ مِنْهُمْ تُقَىٰةً ۗ وَيُحَذِّرُكُمُ ٱللَّهُ نَفْسَهُۥ ۗ وَإِلَى ٱللَّهِ ٱلْمَصِيرُ ﴿٢٨﴾

28. Besimtarët të mos i marrin për miq mosbesimtarët, në vend të besimtarëve![1] Ata që e bëjnë këtë, nuk kanë pjesë tek Allahu,[2] përveç nëse i ruheni ndonjë frike[3]. Allahu ju paralajmëron që t'i ruheni Vetes së Tij,[4] dhe tek Allahu është kthimi.[5]

قُلْ إِن تُخْفُوا۟ مَا فِى صُدُورِكُمْ أَوْ تُبْدُوهُ يَعْلَمْهُ ٱللَّهُ ۗ وَيَعْلَمُ مَا فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ ۗ
وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٩﴾

29. Thuaju: "E fshihni apo e shfaqni atë që keni në gjokse, Allahu e di atë, dhe di gjithçka që gjendet në qiej dhe gjithçka që gjendet në tokë. Allahu është i Zoti për çdo gjë."[6]

[1] Në këtë ajet, Allahu i ndalon besimtarët nga marrja për miq, të dashur e ndihmues mosbesimtarët, dhe e kërcënon atë që e bën këtë, sin ë vazhdim të ajetit.

[2] Shkëputet nga Allahu dhe nuk ka pjesë në fenë e Allahut, pasi që marrja e mosbesimtarëve për miq e të dashur nuk mund të bashkohet me besimin, sepse besimi urdhëron për të marrë për mik, të dashur dhe ndihmues, Allahun dhe miqtë e Allahut, besimtarët, të cilët ndihmohen me njëri-tjetrin për ngritjen e fesë së Allahut dhe luftimin e armiqve të saj.

[3] Keni frikë se ju vrasin.

[4] Prandaj, mos veproni gjëra që nxisin zemërimin e Tij dhe mos i shkelni Urdhrat e Tij!

[5] Dhe çdokush do të japë llogari për veprat që ka bërë dhe do të marrë shpërblimin që i takon, përveç nëse Allahu me mëshirën e Tij, fal gjynahe dhe shumëfishon vepra të mira.

[6] I Zoti për t'i dhënë secilit shpërblimin apo dënimin që meriton.

يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُّحْضَرًا وَمَا عَمِلَتْ مِن سُوٓءٍ تَوَدُّ لَوْ أَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُۥٓ أَمَدًا بَعِيدًا ۗ وَيُحَذِّرُكُمُ ٱللَّهُ نَفْسَهُۥ ۗ وَٱللَّهُ رَءُوفٌۢ بِٱلْعِبَادِ ﴿٣٠﴾

30. (Kini frikë) Atë ditë[1], kur çdo njeri do ta gjejë përpara atë të mirë që ka vepruar, kurse për atë të keqe që ka vepruar, do të donte që mes saj dhe atij të ishte largësi e madhe.[2] Allahu ju paralajmëron që t'i ruheni Vetes së Tij.[3]" Allahu është i Butë me robët e Vet.[4]

قُلْ إِن كُنتُمْ تُحِبُّونَ ٱللَّهَ فَٱتَّبِعُونِى يُحْبِبْكُمُ ٱللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۗ وَٱللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣١﴾

31. Thuaju (o Muhamed): "Nëse vërtet e doni Allahun,[5] atëherë më ndiqni mua,[6] që t'ju dojë Allahu dhe t'jua falë gjynahet! Allahu është Falës i Madh, Mëshirëplotë."[7]

---

[1] Në ditën e llogarisë, ditën e gjykimit.

[2] Do të donte që të mos e shihte dhe të mos ballafaqohej kurrë me veprën e keqe që ka bërë në dynja.

[3] Duke mos vepruar gjëra që e zemërojnë Atë.

[4] Dhe i mëshirshëm me ta, dhe nga mëshira dhe butësia e Tij është se Ai i ka paralajmëruar që t'i ruhen zemërimit të Tij dhe se nuk e derdh atë (zemërimin) pa i paralajmëruar ata.

[5] Ashtu si pretendoni se e keni arritur këtë gradë të lartë mbi të cilën nuk ekziston gradë tjetër.

[6] Në të gjitha çështjet e fesë, në ato që ju ndaloj dhe që ju urdhëroj. Kjo është shenja e dashurisë suaj për Allahun.

[7] Taberiu thotë se ky ajet ka zbritur si përgjigje për një delegacion të krishterësh nga Nexhrani, të cilët pretendonin se e donin Allahun dhe e madhëronin Isain (alejhi selam). Atëherë Pejgamberi (salallahu alejhi ue selem) u tha se shenja që ata e duan vërtetë Allahun, është që të ndjekin atë dhe shpalljen që i shpallet nga Allahu. Por, sigurisht që kuptimi i ajetit është i përgjithshëm dhe ai i drejtohet të gjithë njerëzve deri në ditën e Kiametit.

قُلْ أَطِيعُوا ٱللَّهَ وَٱلرَّسُولَ ۖ فَإِن تَوَلَّوْا۟ فَإِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ ٱلْكَـٰفِرِينَ ﴿٣٢﴾

32. Thuaju: "Bindjuni Allahut dhe të Dërguarit!"[1] E, në qoftë se ata kthejnë shpinën[2], me të vërtetë, Allahu nuk i do mosbesimtarët.[3]

۞ إِنَّ ٱللَّهَ ٱصْطَفَىٰٓ ءَادَمَ وَنُوحًا وَءَالَ إِبْرَٰهِيمَ وَءَالَ عِمْرَٰنَ عَلَى ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿٣٣﴾

33. Allahu e zgjodhi[4] Ademin, Nuhun, familjen[5] e Ibrahimit[6] dhe familjen[7] e Imranit[8], mbi të gjitha krijesat.[9]

ذُرِّيَّةًۢ بَعْضُهَا مِنۢ بَعْضٍ ۗ وَٱللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٣٤﴾

34. Pasardhës të njëri-tjetrit.[10] Allahu dëgjon dhe di gjithçka.[11]

---

[1] Në gjithçka që ju urdhërojnë. Bindja ndaj të dërguarit është bindje ndaj Allahut, sepse ai komunikon atë që i shpallet nga Allahu dhe Allahu ka urdhëruar për bindje ndaj tij.

[2] Dhe nuk i binden Allahut dhe të dërguarit të Tij, atëherë nuk ka vend ku të kthehen, veçse në mosbesim dhe në bindje ndaj çdo shejtani të panënshtruar.

[3] Por i urren dhe ndëshkon me ndëshkimin më të rëndë që meritojnë.

[4] Për t'i shpallur fenë e Tij. E zgjodhi si të dërguar tek njerëzit.

[5] Ata që e besuan dhe e ndoqën atë.

[6] Pejgamberi Ibrahim, i dashuri i Allahut, i ati i Ismailit, të cilin e ofroi si kurban për Zotin e tij, dhe i Is'hakut. I quajtur si babai i pejgamberëve.

[7] Ata që e besuan dhe e ndoqën atë.

[8] Imrani është babai i Merjemes, nënës së Isait (Paqja e Allahut qoftë mbi ta!).

[9] Allahu i zgjodhi dhe i privilegjoi ata mbi të gjithë njerëzit e të gjitha kohërave me pejgamberllëkun dhe shpalljen e Tij, për të qenë pejgamberët e Tij të devotshëm dhe njerëzit më të mirë dhe më të nënshtruar ndaj Zotit të tyre.

[10] Këtu bëhet fjalë për familjen e Ibrahimit dhe të Imranit, nga pasardhësit e të cilëve u zgjodhën pejgamberët, në mesin e të cilëve edhe Muhamedi (salallahu alejhi ue selem), pasardhës i Ibrahimit dhe vula e pejgamberëve.

[11] Allahu e di mirë se kush meriton të jetë i zgjedhur nga mesi i njerëzve, i njeh mirë cilësitë dhe veprat e tyre, prandaj edhe i zgjodhi këta për cilësitë e tyre, dhe ne i lutemi Allahut që të na japë sukses të pajisemi me cilësitë e tyre dhe të bëjmë ato vepra që bëjnë të mundshme arritjen e kënaqësisë së Tij.

إِذْ قَالَتِ ٱمْرَأَتُ عِمْرَٰنَ رَبِّ إِنِّى نَذَرْتُ لَكَ مَا فِى بَطْنِى مُحَرَّرًا فَتَقَبَّلْ مِنِّىٓ ۖ إِنَّكَ أَنتَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٣٥﴾

35. (Kujto) kur gruaja e Imranit tha: "Zoti im! Unë ta kam kushtuar Ty atë që është në barkun tim, që të jetë vetëm në shërbimin Tënd, prandaj, pranoje prej meje! Vërtet, Ti je Gjithëdëgjuesi,[1] i Gjithëdijshmi.[2]"

فَلَمَّا وَضَعَتْهَا قَالَتْ رَبِّ إِنِّى وَضَعْتُهَآ أُنثَىٰ وَٱللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا وَضَعَتْ وَلَيْسَ ٱلذَّكَرُ كَٱلْأُنثَىٰ ۖ وَإِنِّى سَمَّيْتُهَا مَرْيَمَ وَإِنِّىٓ أُعِيذُهَا بِكَ وَذُرِّيَّتَهَا مِنَ ٱلشَّيْطَٰنِ ٱلرَّجِيمِ ﴿٣٦﴾

36. Kur ajo e lindi atë, tha: "Zoti im! Unë e linda femër atë[3], -e Allahu e di shumë mirë se çfarë lindi ajo,[4] -e mashkulli nuk është si femra![5] Unë e quajta atë "Merjeme", dhe unë e lë atë dhe pasardhësit e saj nën mbrojtjen Tënde nga djalli i mallkuar."

[1] I Cili e dëgjon atë që them dhe dëgjon çdo gjë.

[2] I Cili e di qëllimin tim dhe atë që kam në zemër.

[3] Fëmijën që ta kushtova Ty, që kur ishte në bark.

[4] Dhe nuk ka nevojë ta njoftojë kush, sepse Ai e di se çfarë do lindte ajo që para se ta lindte, por këtu është për qëllim të tregohet shprehja e keqardhjes dhe justifikimit nga nëna e Merjemes.

[5] Sepse mashkulli është më i fortë dhe më i aftë për shërbimin ndaj fesë dhe faltores së Allahut. Nëna e Merjemes sikur kërkon të shfajësohet, sepse priste të lindte mashkull, për të qenë më i aftë për shërbim.

فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ وَأَنۢبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّاۖ كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيۡهَا زَكَرِيَّا ٱلۡمِحۡرَابَ وَجَدَ عِندَهَا رِزۡقٗاۖ قَالَ يَٰمَرۡيَمُ أَنَّىٰ لَكِ هَٰذَاۖ قَالَتۡ هُوَ مِنۡ عِندِ ٱللَّهِۖ إِنَّ ٱللَّهَ يَرۡزُقُ مَن يَشَآءُ بِغَيۡرِ حِسَابٖ ٣٧

37. Zoti i saj e pranoi atë me kënaqësi,[1] e bëri që të rritet mirë[2] dhe e la nën kujdestarinë e Zekerias[3]. Sa herë që Zekeria hynte në Mihrab[4], gjente pranë saj ushqim[5] dhe i thoshte: "O Merjeme! Nga të ka ardhur ky?" Ajo i përgjigjej: "Ky është nga Allahu. Vërtet se Allahu furnizon kë të dojë pa llogari."[6]

-54-

[1] Allahu iu përgjigj lutjes së saj dhe e ruajti Merjemen dhe pasardhësin e saj, Isain, i strehoi dhe i mbrojti nga intrigat e djallit të mallkuar.

[2] I siguroi Merjemes kushtet për t'u rritur mirë, me moral të mirë dhe duke adhuruar Zotin e saj, sepse Ai e la atë nën kujdestarinë e Zekerias, pejgamberit të Tij.

[3] Allahu ia la Zekerias kujdestarinë e Merjemes, duke bërë që shorti që hodhën njerëzit në faltore për kujdestarinë e saj, t'i bjerë atij.

[4] Mihrab quhet vendi më i nderuar i faltores, si dhe qoshja e shtëpisë apo e dhomës. Këtu është për qëllim qoshja e dhomës në të cilën e mbante Zekrija Merjemen.

[5] Thuhet se gjente fruta jo të stinës dhe ushqime që nuk gjendeshin tek njerëzit në atë stinë.

[6] Pa masë dhe pa llogari nga njeriu, andej nga nuk e pret.

هُنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُۥ ۖ قَالَ رَبِّ هَبْ لِى مِن لَّدُنكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً ۖ إِنَّكَ سَمِيعُ ٱلدُّعَآءِ ﴿٣٨﴾

38. Atëherë[1] Zekeria iu lut Zotit të vet, duke i thënë: "Zoti im! Më dhuro nga ana Jote pasardhës të bekuar! Me të vërtetë, Ti je Dëgjuesi i lutjes."

فَنَادَتْهُ ٱلْمَلَـٰٓئِكَةُ وَهُوَ قَآئِمٌ يُصَلِّى فِى ٱلْمِحْرَابِ أَنَّ ٱللَّهَ يُبَشِّرُكَ بِيَحْيَىٰ مُصَدِّقًۢا بِكَلِمَةٍ مِّنَ ٱللَّهِ وَسَيِّدًا وَحَصُورًا وَنَبِيًّا مِّنَ ٱلصَّـٰلِحِينَ ﴿٣٩﴾

39. Në atë çast, atë e thërrasin engjëjt, ndërsa ishte në këmbë duke u falur, në Mihrab[2], dhe i thonë: "Allahu të jep lajmin e mirë për Jahjan[3], vërtetues i një Fjale nga Allahu,[4] fisnik[5], i dëlirë[6] dhe pejgamber[7], një prej të mirëve.[8]"

قَالَ رَبِّ أَنَّىٰ يَكُونُ لِى غُلَـٰمٌ وَقَدْ بَلَغَنِىَ ٱلْكِبَرُ وَٱمْرَأَتِى عَاقِرٌ ۖ قَالَ كَذَٰلِكَ ٱللَّهُ يَفْعَلُ مَا يَشَآءُ ﴿٤٠﴾

40. Ai (Zekeria) tha: "Zoti im! Si mund të kem fëmijë, kur mua më ka zënë pleqëria, e gruaja ime është që nuk lind fëmijë?!" Ai (engjëlli) tha: "Kështu! Allahu vepron çfarë të dojë!"[9]

---

[1] Kur pa atë që pa prej mrekullive të Allahut te Merjemja.

[2] Në vendin më të nderuar të faltores.

[3] Të njofton me lajmin e mirë se ty do të lindë një fëmijë, të cilin do ta quash Jahja.

[4] Që do të vërtetojë profetësinë e Isait, birit të Merjemes, dhe do të jetë në një rrugë dhe në një drejtim me të.

[5] Fisnik në dije dhe në adhurim.

[6] I virgjër, që nuk kryen marrëdhënie intime me gratë.

[7] Lajmëtar i Zotit tek populli i tij.

[8] Prej pejgamberëve të mirë. E, të gjithë pejgamberët janë të mirë.

[9] Për Allahun nuk është e vështirë asgjë, dhe kjo është një prej mrekullive që ai ta jep ty.

قَالَ رَبِّ ٱجۡعَل لِّيٓ ءَايَةٗۖ قَالَ ءَايَتُكَ أَلَّا تُكَلِّمَ ٱلنَّاسَ ثَلَٰثَةَ أَيَّامٍ إِلَّا رَمۡزٗاۗ وَٱذۡكُر رَّبَّكَ كَثِيرٗا وَسَبِّحۡ بِٱلۡعَشِيِّ وَٱلۡإِبۡكَٰرِ ٤١

41. Ai (Zekeria) tha: "Zoti im! Më jep një shenjë!"[1] Ai (Zoti) i tha: "Shenja jote është se për tri ditë nuk do të mund t'u flasësh njerëzve, veçse me gjeste.[2] Përmende shumë Zotin tënd,[3] dhe madhëroje Atë mbrëmje e mëngjes!"

وَإِذۡ قَالَتِ ٱلۡمَلَٰٓئِكَةُ يَٰمَرۡيَمُ إِنَّ ٱللَّهَ ٱصۡطَفَىٰكِ وَطَهَّرَكِ وَٱصۡطَفَىٰكِ عَلَىٰ نِسَآءِ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٤٢

42. (Kujto gjithashtu) kur engjëjt thanë: "O Merjeme! Me të vërtetë, Allahu të ka zgjedhur[4], të ka pastruar[5] dhe të ka zgjedhur mbi të gjitha gratë e botës.[6]

يَٰمَرۡيَمُ ٱقۡنُتِي لِرَبِّكِ وَٱسۡجُدِي وَٱرۡكَعِي مَعَ ٱلرَّٰكِعِينَ ٤٣

43. O Merjeme! Bindju Zotit tënd, bëj sexhde dhe përkulu në ruku bashkë me ata që përkulen!"[7]

---

[1] Që të më qetësohet zemra plotësisht, se kjo është e vërtetë nga Ti dhe se unë do të kem një djalë.

[2] Pa pasur ndonjë sëmundje në gjuhë apo në gojë dhe jo me dëshirën e tij për të mos folur. Këtu tregohet edhe një herë se: ashtu si Allahu i bën gjërat të ndodhin pa ndodhjen e shkaqeve përkatëse të tyre, po ashtu bën edhe që pasojat të mos ndodhin edhe pse gjenden shkaqet e tyre përkatëse, për të thënë se të gjitha shkaqet renditen nën caktimin dhe vendimin e Allahut. I Madhëruar qoftë Allahu, Krijuesi më i mirë!

[3] Sepse këtë mund ta bësh edhe pse nuk mund të flasësh.

[4] Për t'ju bindur Atij dhe të ka nderuar.

[5] Nga të metat dhe gjërat negative të njeriut. E ka pastruar besimin tënd nga dyshimi dhe ndotësitë e grave të bijve të Ademit.

[6] Zgjedhja e parë kthehet te cilësitë e mira dhe virtytet e larta të Merjemes, kurse zgjedhja e dytë kthehet në privilegjimin e saj mbi të gjitha gratë e kohës së saj ose të të gjitha kohërave, por në rastin e dytë, bashkohen me të edhe gra të tjera besimtare, siç është Hadixheja, gruaja e parë e Pejgamberit Muhamed (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), Fatimja, vajza e Pejgamberit, Aisha, gruaja e Pejgamberit.

[7] Merjemja i bëri këto si falënderim ndaj Zotit të saj dhe si madhërim dhe adhurim vetëm për Të.

ذَٰلِكَ مِنْ أَنۢبَآءِ ٱلْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ ۚ وَمَا كُنتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يُلْقُونَ أَقْلَـٰمَهُمْ أَيُّهُمْ يَكْفُلُ مَرْيَمَ وَمَا كُنتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يَخْتَصِمُونَ ﴿٤٤﴾

44. Këto janë prej njoftimeve të fshehta, të cilat Ne t'i shpallim ty (o Muhamed!).[1] Ti nuk ishe i pranishëm kur ata hidhnin short se kush prej tyre do ta merrte nën kujdes Merjemen, dhe nuk ishe i pranishëm kur ata grindeshin me njëri-tjetrin.[2]

إِذْ قَالَتِ ٱلْمَلَـٰٓئِكَةُ يَـٰمَرْيَمُ إِنَّ ٱللَّهَ يُبَشِّرُكِ بِكَلِمَةٍ مِّنْهُ ٱسْمُهُ ٱلْمَسِيحُ عِيسَى ٱبْنُ مَرْيَمَ وَجِيهًا فِى ٱلدُّنْيَا وَٱلْـَٔاخِرَةِ وَمِنَ ٱلْمُقَرَّبِينَ ﴿٤٥﴾

45. As (nuk ishe i pranishëm) kur engjëjt thanë: "O Merjeme! Allahu të jep lajmin e mirë për një Fjalë prej Tij,[3] emri i të cilit është Mesihu[4] Isa, biri i Merjemes, i nderuar në këtë botë dhe në botën tjetër, dhe një nga të afërmit.[5]

[1] Për të qenë dëshmi dhe provë se ti je i Dërguari i Allahut, dhe ata e kanë detyrë që të pasojnë ty dhe atë të shpallet nga Allahu.

[2] Kur e ëma e Merjemes shkoi te paria e Kudsit, në Jeruzalem, bashkë me Merjemen, ata hodhën short mes njëri-tjetrit se kush do ta merrte përsipër kujdestarinë e saj. Shorti u bë në atë mënyrë që ata të hidhnin lapsat e tyre në lum, dhe zotëruesi i lapsit që do të ngulej në lum dhe nuk do të merrej nga uji, do të merrte kujdestarinë e Merjemes. Ishte pikërisht lapsi i Zekerias, pejgamberit të tyre dhe më të mirit prej tyre, i cili u ngul si në baltë dhe kështu ai mori kujdestarinë e saj.

[3] Isai u quajt "Fjala e Allahut", sepse ai u krijua me një Fjalë nga Allahu, me fjalën "Bëhu!", sepse rasti e tij ka dalë nga shkaqet e zakonshme dhe Allahu e ka bërë atë nga shenjat dhe mrekullitë e krijimit të Tij. Allahu dërgoi engjëllin Xhibril te Merjemja dhe ai fryu në jakën e rrobës së saj. Ajo frymë e zgjuar, e këtij engjëlli të pastër, u fut te Merjemja, dhe nga ajo, Allahu krijoi këtë shpirt të pastër. Pra, Isai nuk u krijua nga sperma e njeriut, por nga lëndë shpirtërore, prandaj u quajt "Shpirti i Allahut". Këto shprehje duhen kuptuar mirë, sepse pikërisht këtu kanë devijuar të krishterët dhe e kanë ngritur Isain më tepër se ç'duhet, madje e kanë madhëruar deri sa e kanë bërë Zot, apo bir Zoti, apo pjesë e Zotit – i treti i të treve. Isai nuk e pranon kurrë këtë gjë dhe Allahu është i Pastër dhe i Lartë nga ajo që i përshkruajnë.

[4] Mesih do të thotë: i pastruar nga gjynahet, dikush që Allahu ia ka fshirë gjynahet.

[5] Nga të afërmit tek Allahu, në botën tjetër.

وَيُكَلِّمُ ٱلنَّاسَ فِى ٱلْمَهْدِ وَكَهْلًا وَمِنَ ٱلصَّٰلِحِينَ ﴿٤٦﴾

46. Ai do t'u flasë njerëzve që në djep[1], dhe i rritur[2], dhe do të jetë një nga të mirët."[3]

قَالَتْ رَبِّ أَنَّىٰ يَكُونُ لِى وَلَدٌ وَلَمْ يَمْسَسْنِى بَشَرٌ ۖ قَالَ كَذَٰلِكِ ٱللَّهُ يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ ۚ إِذَا قَضَىٰٓ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُۥ كُن فَيَكُونُ ﴿٤٧﴾

47. Ajo tha: "Si mund të kem fëmijë, kur mua nuk më ka prekur askush?!" Ai (engjëlli) tha: "Kështu! Allahu krijon ç'të dojë.[4] Kur Ai vendos diçka, mjafton t'i thotë "Bëhu!", dhe ajo bëhet.[5]"

وَيُعَلِّمُهُ ٱلْكِتَٰبَ وَٱلْحِكْمَةَ وَٱلتَّوْرَىٰةَ وَٱلْإِنجِيلَ ﴿٤٨﴾

48. Ai (Allahu) do t'ia mësojë atij shkrimin, Urtësinë[6], Teuratin dhe Inxhilin.

وَرَسُولًا إِلَىٰ بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ أَنِّى قَدْ جِئْتُكُم بِـَٔايَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ ۖ أَنِّىٓ أَخْلُقُ لَكُم مِّنَ ٱلطِّينِ كَهَيْـَٔةِ ٱلطَّيْرِ فَأَنفُخُ فِيهِ فَيَكُونُ طَيْرًۢا بِإِذْنِ ٱللَّهِ ۖ وَأُبْرِئُ ٱلْأَكْمَهَ وَٱلْأَبْرَصَ وَأُحْىِ ٱلْمَوْتَىٰ بِإِذْنِ ٱللَّهِ ۖ وَأُنَبِّئُكُم بِمَا تَأْكُلُونَ وَمَا تَدَّخِرُونَ فِى بُيُوتِكُمْ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَـَٔايَةً لَّكُمْ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿٤٩﴾

49. Dhe (do ta bëj) të Dërguar te bijtë e Izraelit, (të cilëve do t'u thotë:) "Unë ju kam sjell provë nga Zoti juaj[7]: bëj për ju diçka prej balte në formë shpendi, fryj në të, dhe me urdhrin e Allahut ajo bëhet shpend i gjallë; shëroj të verbrin dhe të lebrosurin, dhe ngjall të vdekurit me lejen e Allahut; ju tregoj çfarë hani dhe çfarë

---

[1] Për të vërtetuar pastërtinë dhe pafajësinë e nënës së tij.

[2] Këtu është për qëllim të thuhet se edhe Isai ka kaluar në fazat e rritjes ashtu si edhe njerëzit e tjerë, por Allahu e ka dalluar atë me veçoritë që u përmendën më sipër.

[3] Në grupin e njerëzve të mirë të Allahut.

[4] Dhe e bën atë shenjë dhe argument për njerëzit, që të shohin fuqinë e Allahut dhe Madhështinë e Tij.

[5] Ashtu si do Ai, në formën, madhësinë dhe cilësitë që do Ai.

[6] Sqarimin dhe kuptimin e Librit.

[7] Që të besoni se unë jam i dërguari i Tij tek ju.

depozitoni në shtëpitë tuaja. Sigurisht që në të gjitha këto ka provë për ju,[1] nëse vërtet jeni besimtarë.[2]

وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ ٱلتَّوْرَىٰةِ وَلِأُحِلَّ لَكُم بَعْضَ ٱلَّذِى حُرِّمَ عَلَيْكُمْ ۚ وَجِئْتُكُم بِـَٔايَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ فَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿٥٠﴾

50. Unë jam vërtetues i asaj (shpalljes) që ka qenë para meje prej Teuratit[3] dhe që t'ju lejoj disa gjëra nga ato që i keni pasur të ndaluara.[4] Ju kam ardhur me provë nga Zoti juaj, prandaj kini frikë Allahun[5] dhe bindmuni![6]

إِنَّ ٱللَّهَ رَبِّى وَرَبُّكُمْ فَٱعْبُدُوهُ ۗ هَـٰذَا صِرَٰطٌ مُّسْتَقِيمٌ ﴿٥١﴾

51. Me të vërtetë, Allahu është Zoti im dhe Zoti juaj, prandaj Atë adhuroni![7] Kjo[8] është rrugë e drejtë."[9]

---

[1] Sepse ato janë mrekulli dhe nuk mund t'i bëjë veçse një i dërguar nga Allahu, me urdhrin e Allahut.

[2] Nëse vërtet e besoni Allahun, provat e Tij, të dërguarin e Tij Musain dhe Teuratin që iu shpall atij nga Allahu.

[3] Isai e besonte Teuratin dhe të gjitha shpalljet e mëparshme të Allahut, që ua ka shpallur pejgamberëve të mëparshëm dhe po kështu të gjithë pejgamberëte e Allahut, i besonin të dërguarit e mëparshëm dhe shpalljet e mëparshme të Allahut, si dhe lajmëronin për të dërguarin që do të vinte pas tyre.

[4] Isai e praktikonte Teuratin dhe atë që ishte shpallur nga Allahu, por atij iu shpallën disa lehtësime për disa ligje të rënda që ishin shpallur në Teurat, për shkak të arrogancës së bijve të Israilit.

[5] Në ato gjëra që ju ka urdhëruar dhe në ato që ju ka ndaluar.

[6] Në atë që u thërras, me të cilën Allahu më ka dërguar tek ju.

[7] Isai (alejhi selam) argumenton me njësimin e Allahut në krijim dhe se Ai është Zoti dhe Krijuesi i gjithçkaje, për njësimin e Tij në adhurim; pra, vetëm Zoti duhet adhuruar, dhe Isai është krijesë e Zotit.

[8] Adhurimi i Allahut dhe devotshmëria ndaj Tij.

[9] E cila të çon tek Allahu dhe tek xheneti i Tij, kurse rrugët e tjera përveç kësaj rruge të çojnë në zjarrin e xhehenemit.

۞ فَلَمَّآ أَحَسَّ عِيسَىٰ مِنۡهُمُ ٱلۡكُفۡرَ قَالَ مَنۡ أَنصَارِيٓ إِلَى ٱللَّهِۖ قَالَ ٱلۡحَوَارِيُّونَ نَحۡنُ أَنصَارُ ٱللَّهِ ءَامَنَّا بِٱللَّهِ وَٱشۡهَدۡ بِأَنَّا مُسۡلِمُونَ ٥٢

52. Kur Isai e kuptoi mosbesimin e tyre,[1] tha: "Kush janë ndihmuesit e mi në rrugë të Allahut?"[2] Havarijunët[3] u përgjigjën: "Ne jemi ndihmuesit e Allahut.[4] I kemi besuar Allahut, prandaj dëshmo[5] se ne jemi muslimanë (të nënshtruar Allahut).

[1] E vuri re dhe e nuhati se ata mohuan provat e Allahut dhe donin ta vrisnin atë, madje vetë ideja për vrasjen e tij është kufër, sepse ai ishte i Dërguari i Allahut.

[2] Kush do të më ndihmojë dhe do të punojë me mua në përkrahje të fesë së Allahut?

[3] Ndihmuesit e Isait, nxënësit e tij, shokët e tij që e ndoqën, apostujt e tij.

[4] Ndihmuesit e fesë së Allahut; i besojmë Allahut dhe të ndjekim ty.

[5] O Isa, tek Allahu për besimin tonë.

رَبَّنَآ ءَامَنَّا بِمَآ أَنزَلۡتَ وَٱتَّبَعۡنَا ٱلرَّسُولَ فَٱكۡتُبۡنَا مَعَ ٱلشَّٰهِدِينَ ٥٣

53. “Zoti ynë![1] Ne e besojmë atë që ke zbritur[2] dhe i bindemi të Dërguarit,[3] prandaj, na shëno bashkë me dëshmitarët[4]!”

وَمَكَرُواْ وَمَكَرَ ٱللَّهُۖ وَٱللَّهُ خَيۡرُ ٱلۡمَٰكِرِينَ ٥٤

54. Dhe ata[5] i përgatitën një kurth[6], por edhe Allahu u përgatiti kurth,[7] e Allahu është kurthngritësi më i mirë.[8]

إِذۡ قَالَ ٱللَّهُ يَٰعِيسَىٰٓ إِنِّي مُتَوَفِّيكَ وَرَافِعُكَ إِلَيَّ وَمُطَهِّرُكَ مِنَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ وَجَاعِلُ ٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُوكَ فَوۡقَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ إِلَىٰ يَوۡمِ ٱلۡقِيَٰمَةِۖ ثُمَّ إِلَيَّ مَرۡجِعُكُمۡ فَأَحۡكُمُ بَيۡنَكُمۡ فِيمَا كُنتُمۡ فِيهِ تَخۡتَلِفُونَ ٥٥

55. Kur Allahu tha: “O Isa! Unë do të të marr[9] ty, do të të ngre tek Unë, do të të pastroj nga ata që kanë mohuar, dhe do t’i ngre ata

---

[1] Këtë e thonë Havarijunët.

[2] Atë që i ke shpallur të dërguarit Tënd, Isait.

[3] Jemi bërë ndjekësit e Isait në fenë Tënde me të cilën e ke dërguar atë.

[4] Ata që dëshmojnë dëshminë e vërtetë të Njësimit të Allahut dhe besimit në të dërguarin e Tij.

[5] Që mohuan prej bijve të Israilit, mohimin e të cilëve e kuptoi dhe e vuri re Isai (alejhi selam).

[6] I përgatitën kurth Isait me qëllim për ta vrarë.

[7] Dijetarët e tefsirit transmetojnë se kurthi që përgatiti Allahu ishte vendosja e shëmbëlltyrës së Isait njërit prej shokëve të tij, dhe çifutët vranë atë duke menduar se vranë Isain (alejhi selam).

[8] Kundër atyre që thurin kurthe të padrejta dhe janë prishës e mohues.

[9] Dijetarët kanë dy mendime në lidhje me domethënien e fjalës “mutevafijke”, në lidhje me Isain (alejhi selam). Kjo, sepse domethënia e kësaj fjale në origjinë është përmbushja e diçkaje, pastaj është përdorur për të treguar vdekjen e njeriut. Por, në lidhje me Isain nuk është për qëllim vdekja dhe dalja e shpirtit nga trupi, sepse Allahu na ka njoftuar se e ka ngritur atë të gjallë, dhe pejgamberi ynë, Muhamedi na ka njoftuar se Isai nuk ka vdekur por është i gjallë në qiell dhe do të zbresë para ditës së Kiametit, pastaj do të vdesë dhe muslimanët janë ata që do t’i falin xhenazenë dhe do ta varrosin. Prej këtu, disa dijetarë thonë se domethënia e kësaj fjale këtu është marrja dhe ngritja e tij nga toka në qiell. Kurse të tjerë thonë se domethënia e saj është vdekja e vërtetë, por në ajet ka ndryshim të radhës së gjërave; sipas këtyre, radha e fjalisë është kështu: “O Isa, Unë

që të ndjekin[1] ty përmbi ata që mohojnë, deri në ditën e Kiametit. Pastaj, tek Unë do të jetë kthimi juaj,[2] dhe Unë do të gjykoj mes jush për atë që jeni kundërshtuar.[3]

فَأَمَّا ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ فَأُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فِى ٱلدُّنْيَا وَٱلْـَٔاخِرَةِ وَمَا لَهُم مِّن نَّـٰصِرِينَ ﴿٥٦﴾

56. Sa për ata që mohojnë,[4] do t'i dënoj me dënim të ashpër në këtë botë[5] dhe në botën tjetër,[6] dhe ata nuk do të kenë asnjë ndihmues.[7]

---

do të të ngre tek Unë, do të shpëtoj nga ata që kanë mohuar, dhe do t'i ngre ata që të ndjekin ty …, pastaj do të të vdes." Sipas këtij mendimi, dobia e përmendjes së vdekjes në fillim të fjalisë është për të treguar se ngritja në qiell nuk e pengon vdekjen e tij, por ai do të zbresë në tokë kur ta ketë caktuar Allahu, do të prijë besimtarët muslimanë, do të vrasë Dexhalin dhe do të vdesë si gjithë njerëzit, duke i dorëzuar shpirtin Allahut. Siç shihet, të gjithë janë dakord se Isai nuk ka vdekur, sepse kjo thuhet hapur dhe qartë në Kuran: "As nuk e vranë, as nuk e kryqëzuan, por iu duk atyre" [En Nisa, 157].

[1] Ndjekësit e Isait janë ata që e besuan dhe e ndoqën atë prej të krishterëve dhe jo jehudët, të cilët nuk e besuan Isain por vendosën ta vrasin atë, madje vepruan dhe menduan se e vranë, deri sa Allahu dërgoi Muhamedin, për t'u bërë muslimanët ndjekësit e vërtetë të Isait dhe ata që e besuan të vërtetën e tij ashtu si ishte. Dhe kështu, Allahu i ndihmoi muslimanët dhe u dha triumf kundër jehudëve, të krishterëve e tjerë, si urtësi nga Allahu dhe ndëshkim i tyre për lënien e ndjekies së Isait.

[2] Kthimi i të gjitha krijesave është tek Allahu, dhe të gjitha ato do të kthehen patjetër tek Krijuesi i tyre, po kështu edhe ata që polemizojnë në lidhje me Isain (alejhi selam).

[3] Në lidhje me Isain dhe me çdo gjë tjetër, me gjykim të drejtë dhe të vërtetë.

[4] Që mohojnë profetësinë tënde, o Isa, dhe që mohojnë Allahun, të dërguarit e Tij apo ndonjërin prej tij, shpalljet e Tij.

[5] Me vrasje, poshtërim, jetë të vështirë materiale apo shpirtërore, ose të dyja së bashku, e tjera prej vuajtjeve të dynjasë.

[6] Në zjarr të xhehenemit, ku dënimi do të jetë shumë më i rëndë dhe i përhershëm.

[7] Që t'i ndihmojë dhe t'i ruajë nga dënimi i Allahut, as me fuqi, as me ndërmjetësim.

وَأَمَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ ۗ وَٱللَّهُ لَا يُحِبُّ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٥٧﴾

57. Ndërsa atyre që besojnë[1] dhe bëjnë punë të mira,[2] Ai do t'u japë shpërblimin e plotë[3]. Allahu nuk i do të padrejtët[4].”

ذَٰلِكَ نَتْلُوهُ عَلَيْكَ مِنَ ٱلْـَٔايَٰتِ وَٱلذِّكْرِ ٱلْحَكِيمِ ﴿٥٨﴾

58. Këto që t'i lexojmë ty janë nga provat e qarta[5] dhe Këshilla e urtë.[6]

إِنَّ مَثَلَ عِيسَىٰ عِندَ ٱللَّهِ كَمَثَلِ ءَادَمَ ۖ خَلَقَهُۥ مِن تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُۥ كُن فَيَكُونُ ﴿٥٩﴾

59. Shembulli i Isait[7] tek Allahu është njësoj si shembulli i Ademit, të cilin e krijoi nga balta, pastaj i tha “Bëhu!”, e ai u bë.[8]

ٱلْحَقُّ مِن رَّبِّكَ فَلَا تَكُن مِّنَ ٱلْمُمْتَرِينَ ﴿٦٠﴾

60. E vërteta është nga Zoti yt,[9] prandaj mos u bëj nga ata që dyshojnë![10]

---

[1] Allahun, engjëjt e tij, të dërguarit e Tij, librat e Tij, ringjalljen në botën tjetër, dhe çdo gjë që ka ardhur nga Allahu.

[2] Zbatojnë urdhrat e Allahut dhe i largohen ndalesave të Tij.

[3] Në këtë botë dhe në botën tjetër. Në këtë botë ata do të kenë nderime, ndihmë nga Allahu, jetë të qetë e të lumtur, kurse shpërblimi i tyre në botën tjetër është i papërshkrueshëm.

[4] Ata të cilët nuk i vendosin gjërat në vendin e vet, adhurojnë tjetër përveç Allahut dhe u bëjnë padrejtësi njerëzve.

[5] Kundër atyre që polemizojnë në lidhje me Isain dhe nënën e tij, prej jehudëve dhe të krishterëve.

[6] Kurani i urtë, dalluesi mes të vërtetës dhe të pavërtetës.

[7] Në krijimin e tij pa babë.

[8] Pa babë dhe pa nënë. Pra, çudia në krijimin e Isait pa babë, nuk është më e madhe se çudia në krijimin e Ademit pa babë e pa nënë, dhe ashtu si Allahu ka krijuar Ademin, ka krijuar edhe Isain, me fjalën “Bëhu!”

[9] Të gjitha ato që të njofton Allahu në lidhje me Isain dhe krijimin e tij, janë të vërteta dhe e vërteta e vetme rreth tij dhe rreth çdo gjëje tjetër është ajo që thotë Allahu.

[10] Mos dysho aspak dhe në asgjë nga ato që të njofton Allahu, sepse nuk qëndron përballë të vërtetës veçse e pavërteta. Ky është një rregull madhështor, të cilin po ta ketë parasysh besimtari, do t'i japë përgjigje çdo dyshimi që i vjen në lidhje me çështjet e besimit për të cilat ka njoftuar Allahu dhe i Dërguari i Tij.

فَمَنْ حَآجَّكَ فِيهِ مِنۢ بَعْدِ مَا جَآءَكَ مِنَ ٱلْعِلْمِ فَقُلْ تَعَالَوْا۟ نَدْعُ أَبْنَآءَنَا وَأَبْنَآءَكُمْ وَنِسَآءَنَا وَنِسَآءَكُمْ وَأَنفُسَنَا وَأَنفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَل لَّعْنَتَ ٱللَّهِ عَلَى ٱلْكَـٰذِبِينَ ﴿٦١﴾

61. Atyre që polemizojnë me ty (o Muhamed) për çështjen e tij (Isait), pas asaj që të ka ardhur prej dijes,[1] thuaju: "Ejani t'i thërrasim bijtë tanë dhe bijtë tuaj, gratë tona dhe gratë tuaja, vetë ne dhe ju, pastaj të lutemi që mallkimi i Allahut të jetë mbi gënjeshtarët!"[2]

-57-

[1] Pasi Allahu ta tregoi të vërtetën në lidhje me të, në Kuran, dhe qartësoi se ai është rob i Allahut dhe i dërguar i tij.

[2] Nëse dikush polemizon për çështjen e Isait pas këtyre provave të qarta nga Allahu, kjo tregon për kokëfortësinë e tyre, kështu që nuk ka më dobi nga hyrja në polemikë me ta, pasi që e vërteta është bërë e qartë për të gjithë, kurse ata nuk ndjekin atë që thotë Allahu dhe nuk duan të vërtetën, por ndjekin epshet e tyre dhe duan të kundërshtojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij me kokëfortësi dhe arrogancë. Përderisa është kështu, atëherë Allahu e urdhëron të Dërguarin e Tij që të dyja palët t'i luten Allahut që të hedhë mallkimin e Tij mbi palën gënjeshtare dhe mbi familjet dhe të afërmit e tyre, por ata nuk pranuan, sepse e dinin shumë mirë që sikur ta bënin këtë, nuk do të gjenin familje, as fëmijë dhe as pasuritë e tyre kur të ktheheshin në shtëpitë e tyre, si dhe do të shpejtonin dënimin e tyre. Dhe kështu, ata qëndruan në fenë e tyre, duke qenë të bindur për pavërtetësinë e saj, dhe ky është kulmi i kokëfortësisë dhe prishjes, prandaj Allahu thotë në ajetin 63, në vijim: "Nëse ata kthejnë shpinën, Allahu e di mirë se kush janë prishësit."

إِنَّ هَٰذَا لَهُوَ ٱلْقَصَصُ ٱلْحَقُّ ۚ وَمَا مِنْ إِلَٰهٍ إِلَّا ٱللَّهُ ۚ وَإِنَّ ٱللَّهَ لَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿٦٢﴾

62. Padyshim, se kjo është historia e vërtetë.[1] Nuk ka asnjë të adhuruar tjetër (të denjë) përveç Allahut,[2] dhe me të vërtetë, Allahu është i Plotëfuqishmi, i Urti.

فَإِن تَوَلَّوْا۟ فَإِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌۢ بِٱلْمُفْسِدِينَ ﴿٦٣﴾

63. E nëse ata kthejnë shpinën,[3] Allahu e di mirë se kush janë prishësit.[4]

قُلْ يَٰٓأَهْلَ ٱلْكِتَٰبِ تَعَالَوْا۟ إِلَىٰ كَلِمَةٍ سَوَآءٍۭ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا ٱللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِۦ شَيْـًٔا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِّن دُونِ ٱللَّهِ ۚ فَإِن تَوَلَّوْا۟ فَقُولُوا۟ ٱشْهَدُوا۟ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ﴿٦٤﴾

64. Thuaj: "O ithtarët e Librit! Ejani të biem në një fjalë[5] të përbashkët mes nesh dhe jush: që të mos adhurojmë tjetër përveç Allahut, të mos i shoqërojmë Atij asgjë, dhe të mos e marrim njëri-tjetrin për zota,[6] në vend të Allahut!" Nëse ata refuzojnë, atëherë thoni: "Dëshmoni pra, se ne jemi muslimanë (të nënshtruar Allahut)."

---

[1] Kështu është historia e vërtetë e Isait, dhe çdo version tjetër i kësaj historie që e kundërshton këtë që ka treguar Allahu, është i pavërtetë.

[2] Vetëm Allahu është Zot dhe vetëm Ai meriton të adhurohet dhe asgjë e askush tjetër përveç Tij. Isai nuk ka qenë veçse rob i Allahut dhe i zgjedhur nga Ai si pejgamber. Kurse mrekullitë që kanë ndodhur në lidhje me të dhe nënën e tij, Allahu i ka bërë për të treguar fuqinë e Tij dhe provë për njerëzit, me qëllim që të besojnë Allahun dhe të ndjekin të Dërguarin e tij.

[3] Dhe refuzojnë të bëjnë lutje të përbashkët që mallkimi i Allahut të bjerë mbi gënjeshtarët.

[4] Dhe i dënon ata për veprën e tyre me dënimin më të rëndë.

[5] Fjala e njësimit të Allahut, fjala e të gjithë të dërguarve dhe lajmëtarëve të Allahut, të cilën nuk e kanë kundërshtuar veçse të humburit dhe të pabindurit.

[6] Të mos i bindemi njëri-tjetrit për gjëra që e kundërshtojnë urdhrin e Allahut, por t'i bindemi vetëm Allahut dhe të zbatojmë atë që thotë Ai dhe t'i largohemi asaj që ndalon.

يَـٰٓأَهۡلَ ٱلۡكِتَـٰبِ لِمَ تُحَآجُّونَ فِيٓ إِبۡرَٰهِيمَ وَمَآ أُنزِلَتِ ٱلتَّوۡرَىٰةُ وَٱلۡإِنجِيلُ إِلَّا مِنۢ بَعۡدِهِۦٓۚ أَفَلَا تَعۡقِلُونَ ٦٥

65. O ithtarë të Librit! Përse polemizoni në lidhje me Ibrahimin,[1] kur, si Teurati edhe Inxhili, nuk janë zbritur veçse pas tij? A nuk logjikoni?

هَـٰٓأَنتُمۡ هَـٰٓؤُلَآءِ حَـٰجَجۡتُمۡ فِيمَا لَكُم بِهِۦ عِلۡمٞ فَلِمَ تُحَآجُّونَ فِيمَا لَيۡسَ لَكُم بِهِۦ عِلۡمٞۚ وَٱللَّهُ يَعۡلَمُ وَأَنتُمۡ لَا تَعۡلَمُونَ ٦٦

66. Ju jeni ata që polemizuat për atë që kishit një farë dije,[2] përse tani polemizoni për diçka që nuk keni aspak dije? Allahu di, kurse ju nuk dini asgjë.

مَا كَانَ إِبۡرَٰهِيمُ يَهُودِيّٗا وَلَا نَصۡرَانِيّٗا وَلَـٰكِن كَانَ حَنِيفٗا مُّسۡلِمٗا وَمَا كَانَ مِنَ ٱلۡمُشۡرِكِينَ ٦٧

67. Ibrahimi ishte as hebre, as i krishterë, por ishte ndjekës i Fesë së Drejtë, mysliman (i nënshtruar Allahut), dhe nuk ishte nga idhujtarët.[3]

إِنَّ أَوۡلَى ٱلنَّاسِ بِإِبۡرَٰهِيمَ لَلَّذِينَ ٱتَّبَعُوهُ وَهَـٰذَا ٱلنَّبِيُّ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْۗ وَٱللَّهُ وَلِيُّ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ ٦٨

68. Pa dyshim, njerëzit më të denjë për të pasur Ibrahimin (mik) janë ata që e pasuan atë, ky profet (Muhamedi) dhe ata që besojnë. Allahu është Mbrojtësi i besimtarëve.[4]

وَدَّت طَّآئِفَةٞ مِّنۡ أَهۡلِ ٱلۡكِتَـٰبِ لَوۡ يُضِلُّونَكُمۡ وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّآ أَنفُسَهُمۡ وَمَا يَشۡعُرُونَ ٦٩

---

[1] Për të cilin, hebrenjtë thonin se është prej tyre, e të krishterët thonin se është prej tyre.

[2] Për atë që e patë me sytë tuaj, Isain (alejhi selam) dhe atë që gjenit të shkruar në Teurat dhe në Inxhil.

[3] Kjo është dëshmi nga Allahu për pastërtinë e profetit dhe të dashurit të Allahut, Ibrahimit (alejhi selam), i cili ka qenë i nënshtruar ndaj Alahut dhe urdhrave të Tij, larg idhujtarisë dhe idhujtarëve. Në këtë ajet, Allahu i përgënjeshtron hebrenjtë dhe të krishterët, të cilët pretendonin se Ibrahimi i përkiste fesë së tyre, dhe pohon se ai ishte mysliman, që do të thotë: i nënshtruar Allahut me zemrën dhe veprat e tij, në gjithçka që Allahu urdhëron dhe pëlqen, si dhe duke iu larguar atyre që Allahu ndalon dhe urren.

[4] Allahu është Mbrojtësi dhe Ndihmuesi i atyre që besojnë Muhamedin dhe e ndjekin atë dhe gjithçka që i është shpallur atij nga Allahu.

69. Një grup nga ithtarët e Librit do të dëshironin që t'ju shpinin në humbje,[1] por ata nuk shpienë në humbje veçse veten e tyre,[2] por nuk e ndiejnë.[3]

يَٰٓأَهۡلَ ٱلۡكِتَٰبِ لِمَ تَكۡفُرُونَ بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ وَأَنتُمۡ تَشۡهَدُونَ ٧٠

70. O ithtarë të Librit![4] Përse i mohoni ajetet e Allahut,[5] ndërkohë që dëshmoni për to?[6]

[1] T'ju zmbrapsin nga Islami, o muslimanë, për t'ju kthyer në mosbesimin ku ndodhen vetë, dhe kështu t'ju tërheqin me vete në shkatërrim e në humbje.

[2] Veten dhe ndjekësit e tyre në fenë e tyre, sepse ata tërheqin zemërimin dhe mallkimin e Allahut kundër vetes, për shkak të mohimit të Allahut dhe shkeljes së besës që u mori Allahu në Librin e tyre, për pranimin e Muhamedit, besimin në të dhe pasimin e tij.

[3] Nuk e dinë se çfarë i pret prej dënimit të Allahut, për shkat të veprave të tyre.

[4] I drejtohet jehudëve dhe të krishterëve.

[5] Vargjet dhe provat e Allahut që i gjeni në Librin e Allahut të zbritur tek ju, në gjuhën e të dërguarve tuaj.

[6] Dëshmoni për vërtetësinë e tyre dhe se ato janë nga Allahu. Në këtë ajet, Allahu i qorton ithtarët e dy Librave, për mohimin e Muhamedit dhe përgënjeshtrimin e profetësisë së tij, ndërkohë që ata e gjejnë atë të shënuar në Librat e tyre, dhe vetë ata dëshmojnë se ajo që thuhet në Librat e tyre është e vërtetë, nga Allahu.

يَٰٓأَهۡلَ ٱلۡكِتَٰبِ لِمَ تَلۡبِسُونَ ٱلۡحَقَّ بِٱلۡبَٰطِلِ وَتَكۡتُمُونَ ٱلۡحَقَّ وَأَنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ٧١

71. O ithtarë të Librit! Përse e ngatërroni të vërtetën me të pavërtetën, dhe e fshihni të vërtetën,[1] duke qenë se e dini?[2]

وَقَالَت طَّآئِفَةٞ مِّنۡ أَهۡلِ ٱلۡكِتَٰبِ ءَامِنُواْ بِٱلَّذِيٓ أُنزِلَ عَلَى ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَجۡهَ ٱلنَّهَارِ وَٱكۡفُرُوٓاْ ءَاخِرَهُۥ لَعَلَّهُمۡ يَرۡجِعُونَ ٧٢

72. Një grup prej ithtarëve të Librit thanë: "Në mëngjes, besoni në atë që u është zbritur atyre që besojnë, kurse në mbrëmje mohojeni atë, se ndoshta kështu do të kthehen.[3]

وَلَا تُؤۡمِنُوٓاْ إِلَّا لِمَن تَبِعَ دِينَكُمۡ قُلۡ إِنَّ ٱلۡهُدَىٰ هُدَى ٱللَّهِ أَن يُؤۡتَىٰٓ أَحَدٞ مِّثۡلَ مَآ أُوتِيتُمۡ أَوۡ يُحَآجُّوكُمۡ عِندَ رَبِّكُمۡۗ قُلۡ إِنَّ ٱلۡفَضۡلَ بِيَدِ ٱللَّهِ يُؤۡتِيهِ مَن يَشَآءُۗ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٞ ٧٣

73. Dhe mos u besoni veçse atyre që ndjekin fenë tuaj!"[4] Thuaj (o Muhamed): "Udhëzimi i vërtetë është vetëm udhëzimi i Allahut."[5] (Vazhdojnë të thonë:) "Apo (mos besoni) se ndokujt mund t'i jepet

---

[1] Që thuhet për Muhamedin dhe profetësinë e tij, në Librat tuaj.

[2] E dini të vërtetën dhe e fshihni atë me vetëdije. Kështu veprojnë ata që kanë devijuar nga rruga e drejtë dhe besimi i pastër, ata që ndjekin epshet e tyre dhe i japin përparësi jetës së kësaj bote mbi botën tjetër, për të mashtruar njerëzit dhe për t'i bërë ata ndjekës të tyre: duke ngatërruar të vërtetën me të pavërtetën, që njerëzit të bienë në pështjellim dhe në dyshime, dhe duke e fshehur të vërtetën me vetëdije, me qëllim që njerëzit të mos e shohin atë, përndryshe do të zbulohen nuk do të ndiqen më tej. Kjo është ajo që bënë paria çifute dhe e krishtere, dijetarët dhe klerikët e tyre, dhe që vazhdojnë të bëjnë gjithnjë, në çdo kohë e vend.

[3] Nga feja e tyre. Ky ishte një prej kurtheve të tyre për të zmbrapsur besimtarët nga Islami; sepse muslimanët, duke parë që dijetarët prej ithtarëve të Librit hynë në Islam në mëngjes dhe dolën prej tij në mbrëmje, do të mendojnë se ata dolën prej tij pasi që panë se nuk ishte i vërtetë! Dhe kështu, njerëzit do ta linin Islamin dhe do të ndiqnin fenë e tyre, por Allahu nuk lejon tjetër veçse të përsosë dritën e Vet, edhe sikur mohuesit ta urrejnë këtë gjë.

[4] Mos i zini besë dhe mos i tregoni asgjë veçse atyre që janë në fenë tuaj, përndryshe ata do ta mësojnë atë që dini ju prej të vërtetës që fshihni, dhe do të dëshmojnë kundër jush tek Allahu.

[5] Kjo është fjali kundërshtore, me anë të së cilës kundërshtohet fjala e tyre djallëzore dhe sqarohet e vërteta.

diçka e ngjashme me atë që u është dhënë juve, apo se do të polemizojnë kundër jush te Zoti juaj!”[1] Thuaj: “Mirësia[2] është në Dorë të Allahut dhe Ai ia jep kujt të dojë. Allahu është Mirëbërës i madh, i Gjithëdijshëm.[3]

يَخۡتَصُّ بِرَحۡمَتِهِۦ مَن يَشَآءُۚ وَٱللَّهُ ذُو ٱلۡفَضۡلِ ٱلۡعَظِيمِ ٧٤

74. Ai veçon me mëshirën e Vet këdo të dojë. Allahu është Zotërues i mirësisë së madhe.

۞ وَمِنۡ أَهۡلِ ٱلۡكِتَٰبِ مَنۡ إِن تَأۡمَنۡهُ بِقِنطَارٖ يُؤَدِّهِۦٓ إِلَيۡكَ وَمِنۡهُم مَّنۡ إِن تَأۡمَنۡهُ بِدِينَارٖ لَّا يُؤَدِّهِۦٓ إِلَيۡكَ إِلَّا مَا دُمۡتَ عَلَيۡهِ قَآئِمٗاۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمۡ قَالُواْ لَيۡسَ عَلَيۡنَا فِي ٱلۡأُمِّيِّـۧنَ سَبِيلٞ وَيَقُولُونَ عَلَى ٱللَّهِ ٱلۡكَذِبَ وَهُمۡ يَعۡلَمُونَ ٧٥

75. Prej ithtarëve të Librit[4] ka të atillë që, nëse i beson një tonelatë ari, ta kthen atë, por ka edhe të atillë që, nëse i beson një dinar (monedhë ari), nuk ta kthen atë, vetëm po qe se nuk i ndahesh.[5] Kjo,[6] sepse ata thonë: “Ne nuk kemi asnjë detyrim ndaj analfabetëve (arabë).”[7] Dhe flasin gënjeshtra për Allahun[8] me vetëdije.

---

[1] Sepse ju jeni më të nderuar se ata tek Allahu, për atë që ju ka dhënë juve dhe nuk ua ka dhënë atyre.

[2] Profetësia, shpallja, udhëzimi në rrugën e drejtë dhe dhënia sukses për ndjekjen e saj.

[3] E di mirë se kush e meriton mirësinë e Tij.

[4] Prej jehudëve.

[5] Dhe ia kërkon vazhdimisht.

[6] Moskthimi i amanetit të lënë tek ata.

[7] Nuk kemi detyrim dhe as gjynah në mbajtjen e pasurive të tyre sepse ata janë idhujtarë e të paditur.

[8] Duke thënë se Allahu ua ka bërë të lejuar pasurinë e atyre dhe ne nuk kemi gjynah nëse e thyejmë amanetin e tyre.

بَلَىٰ مَنْ أَوْفَىٰ بِعَهْدِهِۦ وَٱتَّقَىٰ فَإِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلْمُتَّقِينَ ﴿٧٦﴾

76. Përkundrazi,[1] kushdo që e përmbush premtimin e tij[2] dhe ruhet[3], padyshim se Allahu i do të devotshmit.[4]

إِنَّ ٱلَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ ٱللَّهِ وَأَيْمَـٰنِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا أُو۟لَـٰٓئِكَ لَا خَلَـٰقَ لَهُمْ فِى ٱلْـَٔاخِرَةِ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ ٱللَّهُ وَلَا يَنظُرُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٧﴾

77. Vërtet, ata që e shkëmbejnë premtimin e Allahut dhe betimet e tyre[5] me një vlerë të pakët,[6] nuk do të kenë pjesë në botën tjetër,[7] Allahu nuk do t'u flasë atyre,[8] as nuk do të shikojë[9] tek ata në ditën e Kiametit, as nuk do t'i pastrojë ata[10] dhe për ta do të ketë dënim të dhembshëm.

[1] Nuk është ashtu si thonë këta gënjeshtarë prej jehudëve.

[2] Premtimin dhe besën që u ka marrë jehudëve në Teurat, se do të besojnë Muhamedin dhe atë që i shpallet nga Zoti i tij.

[3] I ruhet atyre që ka ndaluar Allahu prej mosbesimit dhe mëkateve, nga frika e mbikqyrjes së Allahut dhe dënimit të Tij.

[4] Ata që i ruhen Allahut dhe dënimit të Tij, duke iu larguar ndalesave të Tij dhe duke iu bindur urdhrave të Tij.

[5] Betohen rrejshëm për të bërë të lejuar atë që Allahu ua ka ndaluar, prej pasurive të njerëzve.

[6] Nga gjërat e dynjasë.

[7] Nuk do të kenë pjesë në të mirat e botës tjetër, në të mirat e xhenetit.

[8] Nuk do t'u flaës fjalë që i gëzon ata. E kemi përmendur më parë më gjerësisht kuptimin e kësaj.

[9] Nuk do u hedh sytë, nuk do i dhimbsen, nuk do ketë mëshirë për ta.

[10] Nga ndotësia e gjynaheve dhe mohimit të tyre.

وَإِنَّ مِنْهُمْ لَفَرِيقًا يَلْوُۥنَ أَلْسِنَتَهُم بِٱلْكِتَـٰبِ لِتَحْسَبُوهُ مِنَ ٱلْكِتَـٰبِ وَمَا هُوَ مِنَ ٱلْكِتَـٰبِ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ عِندِ ٱللَّهِ وَمَا هُوَ مِنْ عِندِ ٱللَّهِ وَيَقُولُونَ عَلَى ٱللَّهِ ٱلْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٨﴾

78. Me të vertetë, prej tyre[1] është një grup, të cilët i përdredhin gjuhët[2] e tyre kur lexojnë Librin,[3] që ju të mendoni se ajo[4] është prej Librit, kurse në të vërtetë nuk është prej Librit. Dhe thonë: "Kjo është nga Allahu."[5] Por ajo nuk është nga Allahu. Ata flasin gënjeshtër për Allahun, duke qenë të vetëdijshëm.[6]

مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَن يُؤْتِيَهُ ٱللَّهُ ٱلْكِتَـٰبَ وَٱلْحُكْمَ وَٱلنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا۟ عِبَادًا لِّى مِن دُونِ ٱللَّهِ وَلَـٰكِن كُونُوا۟ رَبَّـٰنِيِّـۧنَ بِمَا كُنتُمْ تُعَلِّمُونَ ٱلْكِتَـٰبَ وَبِمَا كُنتُمْ تَدْرُسُونَ ﴿٧٩﴾

79. Nuk i takon asnjë njeriu,[7] të cilit Allahu i ka dhënë Librin, gjykimin[8] dhe pejgamberllëkun, që t'u thotë njerëzve: "Bëhuni robërit e mi dhe jo të Allahut!"[9] Por ai u thotë: "Bëhuni edukatorë

---

[1] Prej ithtarëve të Librit, jehudëve dhe të krishterëve.

[2] Deformojnë fjalët dhe ndryshojnë kuptimin me interpretimin e tyre të gabuar e të qëllimshëm.

[3] Librin e Allahut, Teuratin dhe Inxhilin.

[4] Fjala që thonë ata duke përdredhur gjuhën gjatë leximit, me qëllim që të ndryshojnë fjalët dhe kuptimin, të trillojnë gënjeshtër dhe të pavërtetë.

[5] E ndryshojnë haptazi atë që thuhet në libër dhe thonë se ajo që kanë ndryshuar vetë ata është nga Allahu.

[6] Ky është krim më i madh se ai që thotë për Allahun diçka që nuk e di, edhe pse të thuash për Allahun diçka që nuk e di, është gjynah i madh, por gjynahu i këtyre është edhe më i madh, sepse ata e dinë të vërtetën dhe trillojnë gënjeshtër me vetëdije.

[7] Është e pamundur, absurde që një njeri, të cilit Allahu i ka dhënë Librin... Ky ajet ka zbritur si kundërpërgjigje ndaj atyre ithtarëve të Librit të cilët, kur Pejgamberi (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) i urdhëroi të besonin se ai ishte i Dërguari i Allahut dhe t'i bindeshin atij, thanë: "A dëshiron, o Muhamed, që të adhurojmë ty bashkë me Allahun?"

[8] Dijen dhe kuptimin, gjykimin e drejtë.

[9] Më adhuroni mua në vend të Allahut.

të urtë,[1] për atë se ua mësonit të tjerëve Librin[2] dhe e studionit atë."[3]

وَلَا يَأْمُرَكُمْ أَن تَتَّخِذُوا ٱلْمَلَـٰٓئِكَةَ وَٱلنَّبِيِّـۧنَ أَرْبَابًا ۗ أَيَأْمُرُكُم بِٱلْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنتُم مُّسْلِمُونَ ﴿٨٠﴾

80. As (nuk i takon) që t'ju urdhërojë të merrni engjëjt dhe pejgamberët për zota[4]. Vallë, a do t'ju urdhëronte për mosbesim, pasi të jeni nënshtruar?![5]

وَإِذْ أَخَذَ ٱللَّهُ مِيثَـٰقَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ لَمَآ ءَاتَيْتُكُم مِّن كِتَـٰبٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَآءَكُمْ رَسُولٌ مُّصَدِّقٌ لِّمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهِۦ وَلَتَنصُرُنَّهُۥ ۚ قَالَ ءَأَقْرَرْتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَىٰ ذَٰلِكُمْ إِصْرِى ۖ قَالُوٓا۟ أَقْرَرْنَا ۚ قَالَ فَٱشْهَدُوا۟ وَأَنَا۠ مَعَكُم مِّنَ ٱلشَّـٰهِدِينَ ﴿٨١﴾

81. Kujtoni[6] kur Allahu mori besën[7] e profetëve: "Çfarëdo që t'ju jap prej Librit dhe urtësisë, kur t'ju vijë një i dërguar,[8] vërtetues i asaj që ju është dhënë,[9] ju do ta besoni dhe do ta ndihmoni atë! A e pranoni dhe më jepni besën për këtë?" Ata thanë: "E pranojmë."

---

[1] Edukues dhe drejtues të njerëzve me dije, kuptim dhe largpamësi, me qëllim të përmirësimit të çështjeve të tyre të kësaj bote dhe të botës tjetër.

[2] Kuranin dhe Sunetin e Pejgamberit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!).

[3] Njeriu nuk i mëson të tjerët, veçse pasi të ketë mësuar vetë dhe të jetë thelluar në dije, pastaj, kur ua mëson atë të tjerëve, ajo dije zë rrënjë tek ai dhe forcohet.

[4] Që adhurohen në vend të Allahut apo bashkë me Allahun.

[5] Pasi t'i jeni nënshtruar Allahut me bindje e besim.

[6] O ithtarë të Librit!

[7] Zotimin dhe premtimin se do t'i binden Allahut për gjithçka që i urdhëron apo i ndalon.

[8] Kushdo prej të dërguarve, në mes të të cilëve edhe Muhamedi (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!).

[9] Beson dhe vërteton të dërguarit dhe shpalljet e mëparshme të Allahut, sepse të gjithë pejgamberët besojnë dhe vërteteojnë njëri-tjetrin, sepse që të gjithë ata janë dërguar nga Allahu.

Ai tha: "Atëherë dëshmoni,[1] dhe Unë jam bashkë me ju prej dëshmitarëve.[2]

فَمَن تَوَلَّىٰ بَعْدَ ذَٰلِكَ فَأُولَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْفَٰسِقُونَ ﴿٨٢﴾

82. Por, kushdo që kthen shpinën pas kësaj,[3] pikërisht ata janë të prishurit."[4]

أَفَغَيْرَ دِينِ ٱللَّهِ يَبْغُونَ وَلَهُۥٓ أَسْلَمَ مَن فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَإِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾

83. A mos kërkojnë fe tjetër nga ajo e Allahut,[5] ndërkohë që Atij i janë nënshtruar[6] të gjithë ata që gjenden në qiej e në tokë, me hir[7] a me pahir[8], dhe tek Ai do të kthehen.[9]

-60-

[1] Tek popujt tuaj dhe merruni besën atyre për këtë: se do ta besojnë dhe do ta ndjekin çdo të dërguar nga Allahu i cili vërteton atë që u ka ardhur atyre.

[2] Kundër popujve tuaj, me dëshminë se ju ua keni marrë besën atyre dhe ata e mësuan të vërtetën, kështu që për ta nuk ka justifikim.

[3] Kushdo që kthen shpinën dhe e shkel besën e dhënë, duke mos i besuar të dërguarit e Mi, të cilët vijnë si vërtetues të dërguarve që kanë qenë para tyre, as nuk i ndjek e nuk i përkrah ata.

[4] Që kanë dalë nga feja e Allahut dhe bindja ndaj Tij.

[5] O ithtarë të Librit! A mos kërkoni bindjen dhe nënshtrimin ndaj dikujt tjetër përveç bindjes dhe nënshtrimit ndaj Allahut.

[6] Me adhurim e bindje, pa i shoqëruar asgjë.

[7] Engjëjt dhe besimtarët, të cilët i binden Allahut dhe i nënshtrohen Atij me dëshirë, ashtu si i ka udhëzuar Ai.

[8] Të gjitha krijesat, madje edhe mosbesimtarët, sepse të gjithë i nënshtrohen ligjit dhe caktimit të vendosur nga Allahu, dhe nuk mund të dalin prej tij.

[9] Dhe Ai do të gjykojë mes tyre dhe do t'i shpërblejë sipas vendimit të Tij, i cili sillet mes mirësisë dhe drejtësisë.

قُلْ ءَامَنَّا بِٱللَّهِ وَمَآ أُنزِلَ عَلَيْنَا وَمَآ أُنزِلَ عَلَىٰٓ إِبْرَٰهِيمَ وَإِسْمَٰعِيلَ وَإِسْحَٰقَ وَيَعْقُوبَ وَٱلْأَسْبَاطِ وَمَآ أُوتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَٱلنَّبِيُّونَ مِن رَّبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُۥ مُسْلِمُونَ ﴿٨٤﴾

84. Thuaju: "Ne besojmë Allahun, atë që na është zbritur neve, atë që i është zbritur Ibrahimit, Ismailit, Is'hakut, Jakubit, Esbatëve[1] dhe atë që i është dhënë Musait, Isait dhe të gjithë pejgamberëve nga Zoti i tyre. Ne nuk bëjmë asnjë dallim mes tyre, dhe ne vetëm Atij i nështrohemi."[2]

وَمَن يَبْتَغِ غَيْرَ ٱلْإِسْلَٰمِ دِينًا فَلَن يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِى ٱلْءَاخِرَةِ مِنَ ٱلْخَٰسِرِينَ ﴿٨٥﴾

85. Ndërsa kush kërkon fe tjetër përveç Islamit, atij nuk do t'i pranohet[3] dhe në botën tjetër ai do të jetë prej të humburve[4].

كَيْفَ يَهْدِى ٱللَّهُ قَوْمًا كَفَرُوا۟ بَعْدَ إِيمَٰنِهِمْ وَشَهِدُوٓا۟ أَنَّ ٱلرَّسُولَ حَقٌّ وَجَآءَهُمُ ٱلْبَيِّنَٰتُ ۚ وَٱللَّهُ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٨٦﴾

86. Si mund t'i udhëzojë Allahu ata njerëz, të cilët mohuan pas besimit të tyre dhe pasi dëshmuan se i Dërguari[5] është i vërtetë, dhe u kishin ardhur provat e qarta? Allahu nuk i udhëzon në rrugë të drejtë njerëzit e padrejtë.[6]

---

[1] Ata pasardhës të Jakubit (alejhi selam), të cilët kanë qenë pejgamberë.

[2] Ajet i njëjtë me këtë ka qenë ajeti nr. 136, i sures Bekare, prandaj kthehuni atje për më tepër komentim.

[3] Nga Allahu.

[4] Nuk kanë vend në mëshirën e Allahut, por ka humbur gjithçka dhe nuk mund të shpëtojë nga dënimi i zjarrit.

[5] Muhamedi (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!).

[6] Sepse këta e njohën të vërtetën dhe ndoqën të pavërtetën, me vetëdije, dhe kjo është padrejtësia më e madhe.

أُولَٰٓئِكَ جَزَآؤُهُمْ أَنَّ عَلَيْهِمْ لَعْنَةَ ٱللَّهِ وَٱلْمَلَٰٓئِكَةِ وَٱلنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿٨٧﴾

87. Shpërblimi i këtyre është që mbi ta të jetë mallkimi i Allahut, i engjëjve dhe i mbarë njerëzimit.

خَٰلِدِينَ فِيهَا لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ ٱلْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ﴿٨٨﴾

88. Përgjithmonë në të (dënim), pa ju lehtësuar dënimi aspak dhe pa ju dhënë afat[1].

إِلَّا ٱلَّذِينَ تَابُوا۟ مِنۢ بَعْدِ ذَٰلِكَ وَأَصْلَحُوا۟ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٨٩﴾

89. Përveç atyre të cilët pas kësaj pendohen[2] dhe përmirësohen,[3] padyshim se Allahu është Falës i madh, Mëshirëplotë.

إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ بَعْدَ إِيمَٰنِهِمْ ثُمَّ ٱزْدَادُوا۟ كُفْرًا لَّن تُقْبَلَ تَوْبَتُهُمْ وَأُولَٰٓئِكَ هُمُ ٱلضَّآلُّونَ ﴿٩٠﴾

90. Vërtet, ata të cilët mohojnë pas besimit të tyre, pastaj e shtojnë edhe më shumë mohimin[4], pendimi i tyre nuk do të pranohet[5] dhe pikërisht këta janë ata që kanë humbur (rrugën e drejtë).

---

[1] Për t'u justifikuar me ndonjë justifikim.

[2] Kthehen nga mosbesimi në besim.

[3] Përmirësojnë gjendjen e tyre me vepra të mira dhe në bindje ndaj Allahut.

[4] Duke mohuar profetësinë e Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!).

[5] Nuk u pranohet pendimi nga gjynahet përderisa vazhdojnë të jenë në mohim e mosbesim, dhe dihet se kush mohon një prej të Dërguarve, i ka mohuar të gjithë të dërguarit e Allahut dhe ai është mohues i Allahut.

إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ وَمَاتُوا۟ وَهُمْ كُفَّارٌ فَلَن يُقْبَلَ مِنْ أَحَدِهِم مِّلْءُ ٱلْأَرْضِ ذَهَبًا وَلَوِ ٱفْتَدَىٰ بِهِۦٓ ۗ أُو۟لَٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ وَمَا لَهُم مِّن نَّٰصِرِينَ ﴿٩١﴾

91. Vërtet, ata që mohojnë[1] dhe vdesin duke qenë mosbesimtarë, askujt prej tyre nuk do t'i pranohet kompensim[2], edhe sikur (kompensimi) të ishte sa e tërë toka mbushur me ar. Ata do të kenë dënim të dhembshëm dhe nuk do të kenë asnjë ndihmues.[3]

-61-

[1] Mohojnë profetësinë e Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), në veçanti dhe të gjitha llojet e mohimit në përgjithësi.

[2] Për të shpaguar dhe liruar veten nga dënimi i zjarrit.

[3] Asnjë të afërm, mik apo shok që ta ndihmojë dhe ta shpëtojë nga Allahu dhe dënimi i Tij, ashtu si e ndihmonin në dynja kundër dikujt që kërkonte ta dëmtonte.

لَن تَنَالُوا۟ ٱلْبِرَّ حَتَّىٰ تُنفِقُوا۟ مِمَّا تُحِبُّونَ ۚ وَمَا تُنفِقُوا۟ مِن شَىْءٍ فَإِنَّ ٱللَّهَ بِهِۦ عَلِيمٌ ﴿٩٢﴾

92. Nuk keni për ta arritur devocionin[1], deri sa të jepni nga ajo që e doni[2]. Nuk ka gjë që jepni,[3] veçse Allahu e di mirë atë.[4]

۞ كُلُّ ٱلطَّعَامِ كَانَ حِلًّا لِّبَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ إِلَّا مَا حَرَّمَ إِسْرَٰٓءِيلُ عَلَىٰ نَفْسِهِۦ مِن قَبْلِ أَن تُنَزَّلَ ٱلتَّوْرَىٰةُ ۗ قُلْ فَأْتُوا۟ بِٱلتَّوْرَىٰةِ فَٱتْلُوهَآ إِن كُنتُمْ صَٰدِقِينَ ﴿٩٣﴾

93. Të gjitha ushqimet kanë qenë të lejuara për bijtë e Israilit, përveç asaj që Israili (Jakubi) ia ndaloi vetes para se të shpallej Teurati.[5] Thuaju: "Silleni Teuratin dhe lexojeni atë, nëse thoni të vërtetën!"[6]

---

[1] Devotshmërinë dhe përkushtimin e vërtetë ndaj Allahut, bindjen e plotë ndaj Tij dhe të gjitha ato vepra të mira që e çojnë njeriun në xhenet.

[2] Nga pasuria më e mirë dhe më e dashur që zotëroni, apo kur zotëroni pak dhe megjithatë jepni për Hir të Allahut; gjë e cila do të thotë se ju i jepni përparësi kënaqësisë së Allahut mbi dëshirave tuaja, dhe për këtë fitoni shpërblimin e Allahut.

[3] Qoftë shumë apo pak, sipas mundësisë dhe qëllimit.

[4] Dhe ju shpërblen sipas qëllimit tuaj dhe dobisë që bën ajo që jepni.

[5] Transmetohet se Jakubi (alejhi selam) u sëmur me një lloj sëmundje, dhe u zotua se nëse Allahu do ta shëronte nga kjo sëmundje, ai do t'i ndalonte vetes ushqimet më të dashura, dhe thuhet se ato që i ndaloi vetes ishin mishi i i devesë dhe qumështi i saj. Në këtë gjë e pasuan edhe bijtë e tij deri sa u shpall Teurati dhe ndaloi disa lloje ushqimesh të cilat më parë ishin të lejuara për bijtë e Israilit, por shkaku i ndalimit të tyre ishte: "Për shkak të padrejtësisë së atyre që u bënë jehudë, u ndaluam gjëra të mira të cilat ishin të lejuara për ta." [En Nisa, 160].

[6] Nëse ata e mohojnë këtë, atëherë thuaju, o Muhamed, që të sjellin Teuratin dhe ta lexojnë para teje, sepse vetë Teurati që ata pretendojnë se ndjekin, i përgënjeshtron ata. Ky ajet është gjithashtu kundërëpërgjigje ndaj jehudëve të cilët thonë se Nes'hu-shfuqizimi i disa ligjeve të Allahut nga vetë Allahu nuk lejohet, sepse kjo do të ishte mangësi për Allahun. Por vetë Allahu e pohon se Ai shfuqizon çfarë të dojë prej ligjeve me Urtësinë e Tij, dhe argument për këtë është vetë Teurati, në të cilin janë ndaluar gjëra që kanë qenë të lejuara më parë dhe ky është shfuqizim i ligjit për lejimin, dhe kjo nuk tregon ndonjë mangësi tek Allahu por tregon se Ai vepron me Vullnetin dhe Urtësinë e Tij atë që dëshiron.

فَمَنِ ٱفْتَرَىٰ عَلَى ٱللَّهِ ٱلْكَذِبَ مِنۢ بَعْدِ ذَٰلِكَ فَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلظَّٰلِمُونَ ﴿٩٤﴾

94. E, kushdo që pas kësaj shpif gënjeshtër për Allahun, ata janë të padrejtët.[1]

قُلْ صَدَقَ ٱللَّهُ ۗ فَٱتَّبِعُوا۟ مِلَّةَ إِبْرَٰهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ﴿٩٥﴾

95. Thuaj (o Muhamed!): "Allahu thotë të vërtetën.[2] Ndiqni pra fenë e pastër të Ibrahimit,[3] i cili nuk ka qenë nga idhujtarët.

إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِى بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى لِّلْعَٰلَمِينَ ﴿٩٦﴾

96. Me të vërtetë, xhamia e parë e ngritur për njerëzit[4] është ajo në Bekke[5] (Mekë), e bekuar[6] dhe udhëzim për popujt.[7]

---

[1] Mohuesit, të cilët thonë për Allahun të pavërtetën.

[2] Në çdo gjë që thotë dhe gjykon, kurse ju, o jehudë, shpifni gënjeshtër për Allahun dhe thoni të pavërtetën.

[3] Nëse jeni të sinqertë në pretendimin tuaj se ndiqni fenë që Allahu zgjodhi për pejgamberët dhe të dërguarit e Tij, o ithtarë të Librit, atëherë ndiqni fenë e pastër dhe larg idhujtarisë të Ibrahimit, dhe jo jehudizmin dhe as krishterizmin.

[4] Që të adhurojnë në të Zotin e tyre.

[5] Bekke është quajtur xhamia e shenjtë në Mekke, sepse në të grumbullohen njerëzit dhe shtyhen me njëri-tjetrin gjatë tavafit në haxhin apo umran e tyre.

[6] Sepse në të falen gjynahet nga Allahu, të shumëfishohen të mirat dhe ka siguri.

[7] Në të ka shenja të qarta nga Allahu, nga ajo drejtohen muslimanët gjatë namazit të tyre, atje kryejnë ritet e haxhit dhe të umras, me vizitën e saj ata plotësojnë Islamin e tyre dhe u forcohet besimit për shkak të asaj që shohin me sytë e tyre dhe veprojnë me gjymtyrët e tyre.

فِيهِ ءَايَـٰتُۢ بَيِّنَـٰتٌ مَّقَامُ إِبْرَٰهِيمَ ۖ وَمَن دَخَلَهُۥ كَانَ ءَامِنًا ۗ وَلِلَّهِ عَلَى ٱلنَّاسِ حِجُّ ٱلْبَيْتِ مَنِ ٱسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا ۚ وَمَن كَفَرَ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَنِىٌّ عَنِ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿٩٧﴾

97. Në të ka shenja të qarta[1]: vendi i Ibrahimit[2], (fakti se) kushdo që hyn në të është i sigurt[3] dhe detyrimi ndaj Allahut mbi njerëzit që ta vizitojnë këtë shtëpi (të bëjnë haxh), për ata që kanë mundësi[4] të shkojnë atje. E kush mohon,[5] Allahu nuk ia ka nevojën asnjë krijese.[6]

قُلْ يَـٰٓأَهْلَ ٱلْكِتَـٰبِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِـَٔايَـٰتِ ٱللَّهِ وَٱللَّهُ شَهِيدٌ عَلَىٰ مَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٨﴾

98. Thuaj (o Muhamed!): "O ithtarët e Librit![7] Përse i mohoni provat e Allahut,[8] ndërkohë që Allahu dëshmon[9] gjithçka që ju veproni?"

---

[1] Shenja nga Allahu që argumentojnë për njësimin e Tij, mëshirën e Tij, urtësinë e Tij, madhështinë e Tij, gjithëpërfshirjen e dijes së Tij dhe gjerësinë e bujarisë së Tij. Prej atyre shenjave janë edhe ato që përmenden në vijim.

[2] Thuhet se është për qëllim guri mbi të cilin hipte Ibrahimi (alejhi selam) kur ndërtoi Kaben, kur ndërtesa u bë e lartë, ose gjurmët e lëna nga ai mbi atë gur, të cilat zunë vend dhe lanë shenjë për të qenë provë nga Allahu. Thuhet gjithashtu se me këtë vend është për qëllim vendi shpirtëror që ka Ibrahimi te besimtarët. Thuhet gjithashtu se janë për qëllim të gjitha vendet ku Ibrahimi qëndroi kur kreu haxhin. E vërteta është se të gjitha këto përfshihen në ajet dhe në realitet, sepse në xhaminë e Kabes gjendet edhe sot vendi i quajtur "Mekamu Ibrahim", dhe po kështu Ibrahimi ka vend të lartë në zemrat e besimtarëve muslimanë.

[3] Nuk lejohet vrasja apo ekzekutimi i dënimit ndaj atij që hyn në haremin e Kabes për t'i shpëtuar dënimit për krimin që ka bërë jashtë haremit, por pritet që të dalë apo nxirret prej tij dhe i jepet dënimi që meriton për veprën e bërë.

[4] Mundësi udhëtimi, fizike e materiale.

[5] Detyrueshmërinë e kryerjes së haxhit në Mekke.

[6] Nuk ka nevojë për haxhin e tij, as për vetë atë dhe as për ndonjë krijesë në botë.

[7] Prej bijve të Israilit dhe të gjithë ata që pretendojnë se ndjekin libër qiellor dhe mohojnë Muhamedin dhe profetësinë e tij.

[8] Që dëshmojnë për profetësinë e Muhamedit, qofshin në librat tuaj apo që i janë dhënë Muhamedit, kur ju e dini se ai thotë të vërtetën.

[9] Sheh dhe di në hollësi.

قُلْ يَـٰٓأَهْلَ ٱلْكِتَـٰبِ لِمَ تَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ مَنْ ءَامَنَ تَبْغُونَهَا عِوَجًا وَأَنتُمْ شُهَدَآءُ ۗ وَمَا ٱللَّهُ بِغَـٰفِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٩٩﴾

99. Thuaj: "O ithtarët e Librit! Përse e pengoni[1] nga rruga e Allahut[2] atë që beson e përpiqeni ta shtrembëroni atë (rrugë), ndërkohë që jeni dëshmitarë[3]? Por, Allahu nuk është i pavëmendshëm ndaj atyre që veproni."

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِن تُطِيعُوا۟ فَرِيقًا مِّنَ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْكِتَـٰبَ يَرُدُّوكُم بَعْدَ إِيمَـٰنِكُمْ كَـٰفِرِينَ ﴿١٠٠﴾

100. O ju, që keni besuar! Nëse i bindeni ndonjë grupi të atyre që u është dhënë Libri, pas besimit tuaj, ata do t'ju kthejnë në mohues.[4]

[1] Duke i drejtuar në rrugë të gabuar me pështjellime e fshehje të vërtetës.

[2] Nga Islami dhe shpallja me të cilën është dërguar Muhamedi (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!).

[3] Se rruga nga e cila pengoni dhe përpiqeni ta shfaqni të shtrembër, është rruga e vërtetë.

[4] Prandaj mos u besoni atyre asgjë që ka lidhje me fenë tuaj, as mos kërkoni këshillë prej tyre në fenë tuaj, sepse ju tashmë e dini se ata janë të humbur dhe kanë zili, urrejtje dhe armiqësi ndaj jush. Thuhet se ky ajet ajet është shpallur kur një grup prej jehudëve që gjendeshin në Medine kërkuan të kthejnë armiqësinë e vjetër mes dy fiseve të mëdha El Eus dhe el Hazrexh, të cilët i pajtoi Muhamedi (alejhi selam) dhe ata u bënë muslimanë.

وَكَيْفَ تَكْفُرُونَ وَأَنتُمْ تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ ءَايَٰتُ ٱللَّهِ وَفِيكُمْ رَسُولُهُۥ ۗ وَمَن يَعْتَصِم بِٱللَّهِ فَقَدْ هُدِىَ إِلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿١٠١﴾

101. E si mund të mohoni[1] kur juve ju lexohen ajetet e Allahut[2] dhe në mesin tuaj ndodhet i Dërguari i Tij[3]?! Kushdo që strehohet tek Allahu[4], është udhëzuar në rrugë të drejtë.[5]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِۦ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُم مُّسْلِمُونَ ﴿١٠٢﴾

102. Ju, o besimtarë! Kini frikë Allahun[6] me një devotshmëri të vërtetë ndaj Tij dhe mos vdisni ndryshe, veçse duke qenë muslimanë.[7]

وَٱعْتَصِمُوا۟ بِحَبْلِ ٱللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا۟ ۚ وَٱذْكُرُوا۟ نِعْمَتَ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنتُمْ أَعْدَآءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُم بِنِعْمَتِهِۦٓ إِخْوَٰنًا وَكُنتُمْ عَلَىٰ شَفَا حُفْرَةٍ مِّنَ ٱلنَّارِ فَأَنقَذَكُم مِّنْهَا ۗ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ ٱللَّهُ لَكُمْ ءَايَٰتِهِۦ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٠٣﴾

103. Dhe mbahuni fort për litarin e Allahut që të gjithë dhe mos u përçani![8] Kujtoni mirësinë e Allahut ndaj jush kur ishit armiq të

---

[1] Pas besimit tuaj në Allahun dhe në të dërguarin e Tij, Muhamedin (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!).

[2] Kurani me provat dhe argumentet e qarta e të padiskutueshme., i cili iu shpall Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!).

[3] Muhamedi (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!). Pra, Allahu u ka dhënë provat më të mëdha për të besuar Atë, shpalljen dhe të dërguarin e Tij, prova me të cilat nuk mbet pikë dyshimi për vërtetësinë e asaj që vjen nga Allahu.

[4] Kushdo që kapet fort për fenë e Allahut dhe i bindet Atij.

[5] I është dhënë sukses nga Allahu që të ndjekë rrugë të qartë e të drejtë, pa shtrembërime, e cila të shpie në arritjen e kënaqësisë së Allahut, në shpëtimin nga dënimi i Tij dhe në fitoren me xhenetin e Tij.

[6] Ruajuni Allahut me bindje ndaj Tij dhe largim nga ndalesat e Tij.

[7] Të nënshtruar ndaj Allahut me bindje dhe sinqeritet.

[8] Kapuni që të gjithë për fenë e Allahut, Islamin, ashtu si ju ka urdhëruar dhe përmbushni besën tuaj që ua ka marrë në Librin që u ka zbritur, në Kuran. Bindjuni Allahut dhe të Dërguarit të Tij, Muhamedit. Qëndroni të bashkuar në fenë e Allahut dhe mos u ndani nga xhemati.

njëri-tjetrit[1] dhe Ai futi harmoni në zemrat tuaja[2] e, në saje të mirësisë së Tij, u bëtë vëllezër.[3] Dhe ishit buzë greminës së Zjarrit,[4] kurse Ai ju shpëtoi prej saj[5]. Kështu ua sqaron Allahu provat e Tij, me qëllim që të udhëzoheni drejtë.

وَلْتَكُن مِّنكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى ٱلْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِٱلْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ ٱلْمُنكَرِ ۚ وَأُولَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ﴿١٠٤﴾

104. Prej jush[6], le të jetë një grup[7] që thërret tek e mira,[8] urdhëron për mirë dhe ndalon nga e keqja.[9] Pikërisht këta janë të shpëtuarit.[10]

---

[1] Luftonit njëri-tjetrin dhe grabisnit pasurinë e njëri-tjetrit, për hir të fisit. Kjo ishte gjendja e arabëve para Islamit dhe para dërgimit të pejgamberit Muhamed (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!).

[2] Ju miqësoi dhe ju bashkoi në një fe, në Islam.

[3] Vëllezër në fe, miq e të dashur me njëri-tjetrin, një grusht i bashkuar kundër të gjithë armiqve.

[4] Nuk ju ndante nga zjarri veçse vdekja dhe sikur të kishit vdekur para se Allahu t'ju dërgonte të dërguarin e Tij dhe t'ju udhëzonte në Islam, ju do të futeshit në zjarrin e xhehenemit, sepse më parë ishit idhujtarë dhe vepronit vepra të këqia.

[5] Ju shpëtoi prej rënies në greminë dhe ju udhëzoi në Islam.

[6] O besimtarë!

[7] I mjaftueshëm, të cilët e përmbushin nevojën për gjërat që përmenden në vijin dhe për mjetet që i sigurojnë ato gjëra, siç është dija për mësimin e fesë dhe mësimin e saj të tjerëve, xhihadi për mbrojtjen e fesë dhe të muslimanëve si dhe për ngritjen lart të Islamit dhe të Fjalës së Allahut.

[8] Që i thërret dhe i fton njerëzit në Islam dhe në ligjet e tij të vendosura nga Allahu.

[9] Urdhëron për bindje ndaj Allahut, për zbatim të urdhrave të Tij dhe për mirësi ndaj njerëzve, dhe ndalon nga idhujtaria e mosbesimi dhe nga veprat e shëmtuara e të këqia.

[10] Të shpëtuarit tek Allahu nga ajo që kishin frikë prej dënimit të Tij dhe fituesit e asaj që dëshironin: arritjen e kënaqësisë së Allahut dhe qëndrimin përgjithmonë në xhenetet dhe mirësitë e Allahut.

وَلَا تَكُونُوا كَٱلَّذِينَ تَفَرَّقُوا۟ وَٱخْتَلَفُوا۟ مِنۢ بَعْدِ مَا جَآءَهُمُ ٱلْبَيِّنَٰتُ ۚ وَأُو۟لَٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠٥﴾

105. E mos u bëni si ata[1] që, pasi u erdhën provat e qarta[2], u përçanë dhe u kundërshtuan me njëri-tjetrin[3]. Për këta do të ketë dënim të madh.[4]

يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ ۚ فَأَمَّا ٱلَّذِينَ ٱسْوَدَّتْ وُجُوهُهُمْ أَكَفَرْتُم بَعْدَ إِيمَٰنِكُمْ فَذُوقُوا۟ ٱلْعَذَابَ بِمَا كُنتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿١٠٦﴾

106. Atë ditë kur disa fytyra do të zbardhen e të tjera do të nxihen. Sa për ata që do t'u nxihen fytyrat, (do t'u thuhet): "A mohuat pas besimit tuaj?![5] Atëherë shijoni dënimin për shkak se mohuat!"

وَأَمَّا ٱلَّذِينَ ٱبْيَضَّتْ وُجُوهُهُمْ فَفِى رَحْمَةِ ٱللَّهِ هُمْ فِيهَا خَٰلِدُونَ ﴿١٠٧﴾

107. Kurse ata, të cilëve do t'u zbardhen fytyrat,[6] do të jenë mëshirën e Allahut[7], ku do të qëndrojnë përgjithmonë.

---

[1] Prej ithtarëve të Librit.

[2] Dhe i panë, i njohën e i mësuan mirë ato.

[3] Në lidhje me fenë e Allahut, me urdhrat dhe ndalesat e Tij, duke qenë se e dinin të vërtetën.

[4] Nga Allahu në ditën e Kiametit. Prandaj, mos u përçani në fe, o besimtarë, dhe mos veproni si vepra e tyre, përndryshe do të bëheni si ata dhe do të keni përfundim të njëjtë me ata.

[5] Si zgjodhët mohimin dhe humbjen para besimit dhe udhëzimit?! Si zgjodhët rrugën e gabuar dhe latë rrugën e drejtë?! Si e mohuat njësimin e Allahut dhe shkelët besën që ju ka marrë: se nuk do t'i bëni shok Atij, por do të adhuroni vetëm Atë?! E të gjitha këto, pas besimit se Allahu është Zoti juaj i vetëm dhe se nuk ka zot tjetër përveç Tij.

[6] Ata të cilët e përmbushën besën e tyre që i dhanë Allahut dhe njësuan Allahun, iu bindën Atij, ndoqën të Dërguarin e Tij.

[7] Në xhenetin e Allahut dhe në të mirat e xhenetit që Allahu i ka përgatitur për banorët e tij.

تِلْكَ ءَايَـٰتُ ٱللَّهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِٱلْحَقِّ ۗ وَمَا ٱللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِّلْعَـٰلَمِينَ ﴿١٠٨﴾

108. këto janë ajetet e Allahut,[1] të cilat t'i lexojmë ty (o Muhamed) me të vërtetën.[2] E, Allahu nuk dëshiron padrejtësi për askënd në botë.[3]

-63-

[1] Provat e Allahut, këshillat e Tij, shpalljet e Tij, që të shpallen ty, o Muhamed.

[2] Ato përmbajnë të vërtetën dhe të sigurtën për të cilën nuk ka pikë dyshimi.

[3] Allahu jo vetëm që nuk bën padrejtësi, por as nuk e dëshiron atë ndaj askujt prej krijesave të Tij. Kur Allahu i ndëshkon disa prej kërijesave të Tij me nxirje të fytyrës dhe me dënim të madh dhe, kur i nderon të tjerë me zbardhje të fytyrës dhe shpërblim të madh, këtë nuk e bën në mënyrë të padrejtë ndaj askujt prej dy grupeve, por me vendim të drejtë dhe të merituar për veprat e secilit prej tyre, me urtësinë dhe mëshirën e Tij.

وَلِلَّهِ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلۡأَرۡضِۚ وَإِلَى ٱللَّهِ تُرۡجَعُ ٱلۡأُمُورُ ١٠٩

109. Allahut i përket gjithçka që gjendet në qiej dhe gjithçka që gjendet në tokë,[1] dhe tek Allahu do të kthehen të gjitha çështjet.[2]

كُنتُمۡ خَيۡرَ أُمَّةٍ أُخۡرِجَتۡ لِلنَّاسِ تَأۡمُرُونَ بِٱلۡمَعۡرُوفِ وَتَنۡهَوۡنَ عَنِ ٱلۡمُنكَرِ وَتُؤۡمِنُونَ بِٱللَّهِۗ وَلَوۡ ءَامَنَ أَهۡلُ ٱلۡكِتَٰبِ لَكَانَ خَيۡرٗا لَّهُمۚ مِّنۡهُمُ ٱلۡمُؤۡمِنُونَ وَأَكۡثَرُهُمُ ٱلۡفَٰسِقُونَ ١١٠

110. Ju jeni populli më i mirë që i ka ardhur njerëzimit;[3] urdhëroni për mirë, ndaloni nga e keqja[4] dhe i besoni Allahut.[5] Sikur ithtarët e Librit të besonin[6], do të kishte qenë më mirë për ta.[7] Ka prej tyre që janë besimtarë[8], por shumica e tyre janë të pabindur.[9]

لَن يَضُرُّوكُمۡ إِلَّآ أَذٗىۖ وَإِن يُقَٰتِلُوكُمۡ يُوَلُّوكُمُ ٱلۡأَدۡبَارَ ثُمَّ لَا يُنصَرُونَ ١١١

---

[1] Allahu nuk bën padrejtësi dhe nuk ka nevojë të bëjë padrejtësi, sepse gjithçka i përket Atij dhe Ai është Sunduesi i gjithçkaje që ekziston, ndryshe nga ai që bën padrejtësi për të marrë a për të arritur diçka që nuk i përket në mënyrë të padrejtë.

[2] E të gjitha krijesave të Tij; të mirëve e të këqijve, atyre që kanë vepruar mirë dhe atyre që kanë vepruar keq, dhe Ai do të shpërblejë secilin sipas asaj që meriton, pa i bërë padrejtësi askujt.

[3] Populli më i mirë që ka krijuar Allahu dhe më i nderuar tek Ai.

[4] Urdhëron për bindje ndaj Allahut, për zbatim të urdhrave të Tij dhe për mirësi ndaj njerëzve, dhe ndalon nga idhujtaria e mosbesimi dhe nga veprat e shëmtuara e të këqia.

[5] Besoni Allahun dhe jeni të sinqertë në njësimin dhe adhurimin e Tij.

[6] Muhamedin dhe atë që iu shpall nga Allahu.

[7] Më e mirë për veten e tyre në këtë botë dhe në botën tjetër para Allahut.

[8] Besojnë Muhamedin dhe atë që i është shpallur nga Allahu, dhe e ndjekin atë, siç ka qenë Abdullah ibën Selam dhe vëllai i tij, Thealebe ibën Seaje dhe vëllai i tij, e të tjerë prej ithtarëve të Librit, në kohën e pejgamberit Muhamed (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!).

[9] Të dalë nga feja e tyre, sepse feja e jehudëve i mëson që të ndjekin atë që thuhet në Teurat dhe të besojnë Muhamedin si i Dërguari i Allahut te të gjithë njerëzit, dhe si vulë të vargut të pejgamberëve. Kurse feja e të krishterëve i mëson ata të ndjekin Inxhilin, ta besojnë atë dhe të besojnë atë që thuhet në Teurat, dhe që në të dy librat e tyre përshkruhen cilësitë e Muhamedit, emri i tij, dërgimi i Tij dhe se ai është i lajmëtari i Allahut. Por megjithë këtë, që të dy këto grupe, jehudët dhe të krishterët, e përgënjeshtrojnë profetësinë e Muhamedit, dhe me këtë ata nuk i janë bindur Allahut dhe kanë dalë nga feja e tyre që pretendojnë se ndjekin.

111. Përveç ndonjë lëndimi, ata nuk mund t'ju dëmtojnë.[1] Edhe nëse ju luftojnë, do t'ja mbathin[2] dhe pastaj nuk do të ndihmohen.[3]

ضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ ٱلذِّلَّةُ أَيْنَ مَا ثُقِفُوٓا۟ إِلَّا بِحَبْلٍ مِّنَ ٱللَّهِ وَحَبْلٍ مِّنَ ٱلنَّاسِ وَبَآءُو بِغَضَبٍ مِّنَ ٱللَّهِ وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ ٱلْمَسْكَنَةُ ۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا۟ يَكْفُرُونَ بِـَٔايَـٰتِ ٱللَّهِ وَيَقْتُلُونَ ٱلْأَنۢبِيَآءَ بِغَيْرِ حَقٍّ ۚ ذَٰلِكَ بِمَا عَصَوا۟ وَّكَانُوا۟ يَعْتَدُونَ ﴿١١٢﴾

112. Kudo që të gjenden, ata janë të kapluar nga poshtërimi,[4] përveç nëse u vjen ndonjë mbrojtje nga Allahu ose nga njerëzit.[5] Ata tërhoqën zemërimin e Allahut dhe do t'i kaplojë mjerimi. Kjo,[6] sepse ata mohonin provat e Allahut dhe vrisnin pejgamberët padrejtësisht. Kjo,[7] sepse ata thyen urdhrin (e Allahut) dhe kalonin kufijtë.[8]

[1] Këta të pabindur prej ithtarëve të Librit, me mohimin e pejgamberit tuaj dhe përgënjeshtrimin e tij, nuk do të mund t'ju dëmtojnë aspak ju, o besimtarë muslimanë, përveç lëndimit që ndieni nga shirku i tyre, nga të dëgjuarit e mosbesimit të tyre, nga fjala që thonë për Isanë dhe nënën e tij.

[2] Nga frika, të mundur dhe të humbur.

[3] Nuk do të ndihmohen nga Allahu kundër jush, o besimtarë.

[4] Këtu bëhet fjalë veçanërisht për jehudët.

[5] Jehudët nuk mund të jetojnë veçse nën pushtetin e muslimanëve dhe në sigurinë e tyre, duke paguar xhizjen të përçmuar, ose nën pushtetin e të krishterëve.

[6] Ky ndëshkim ndaj jehudëve.

[7] Ky ndëshkim ishte gjithashtu për shkak se…

[8] Ky është ndëshkimi i tyre në këtë botë, kurse në botën tjetër do të jetë shumë më i rëndë, prandaj merrni mësim, o besimtarë, dhe mos u bëni si ata.

۞ لَيْسُوا۟ سَوَآءً ۗ مِّنْ أَهْلِ ٱلْكِتَـٰبِ أُمَّةٌ قَآئِمَةٌ يَتْلُونَ ءَايَـٰتِ ٱللَّهِ ءَانَآءَ ٱلَّيْلِ وَهُمْ يَسْجُدُونَ ﴿١١٣﴾

113. Megjithatë, ata nuk janë të gjithë njëlloj[1]. Disa prej ithtarëve të Librit janë në të drejtë[2]; gjatë natës lexojnë ajetet e Allahut[3] duke bërë sexhde (duke u falur).[4]

يُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْـَٔاخِرِ وَيَأْمُرُونَ بِٱلْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ ٱلْمُنكَرِ وَيُسَـٰرِعُونَ فِى ٱلْخَيْرَٰتِ ۖ وَأُو۟لَـٰٓئِكَ مِنَ ٱلصَّـٰلِحِينَ ﴿١١٤﴾

114. Ata besojnë Allahun dhe ditën e Fundit, urdhërojnë për mirë[5], ndalojnë nga e keqja dhe shpejtojnë në vepra të mira. Këta janë nga të mirët.[6]

وَمَا يَفْعَلُوا۟ مِنْ خَيْرٍ فَلَن يُكْفَرُوهُ ۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌۢ بِٱلْمُتَّقِينَ ﴿١١٥﴾

115. Çdo e mirë që të bëjnë, nuk do t'ju mohohet[7]. Allahu i di mirë të devotshmit.[8]

[1] Por ka prej tyre edhe besimtarë, të cilët besojnë Allahun, shpalljet e Tij dhe të gjithë të dërguarit e Tij, në mesin e të cilëve edhe Muhamedin dhe Kuranin që iu shpall atij.

[2] Në rrugën e drejtë, të kapur për Librin e Allahut, në bindje ndaj Allahut dhe ndaj të dërguarit të Tij, Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!). Bëhet fjalë për ata ithtarë të Librit që e besuan Muhamedin si të dërguar të Allahut dhe ndoqën Kuranin dhe traditën e Muhamedit.

[3] Lexojnë Kuranin dhe mendojnë e meditojnë në kuptimet e tij, në namaz dhe jashtë namazit.

[4] Në namazin e darkës (el isha- jacisë) dhe në namazin e natës në përgjithësi.

[5] Urdhërojnë njerëzit që të besojnë Allahun dhe të gjithë të Dërguarit e Tij, në mesin e të cilëve edhe Muhamedin (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), vulën e tyre.

[6] Radhiten në vargun e njerëzve të mirë e të afërm të Allahut.

[7] Por do të marrin shpërblimin nga Allahu për të.

[8] Allahu e di mirë se kush i ruhet Atij, kush i bindet urdhrave të Tij e kush i largohet ndalesave të Tij, dhe i ruan të gjitha veprat e tyre të mira që t'u japë shpërblimin për to.

إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ لَن تُغْنِىَ عَنْهُمْ أَمْوَٰلُهُمْ وَلَآ أَوْلَٰدُهُم مِّنَ ٱللَّهِ شَيْـًٔا ۖ وَأُو۟لَٰٓئِكَ أَصْحَٰبُ ٱلنَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا خَٰلِدُونَ ﴿١١٦﴾

116. Atyre që mohojnë, nuk do t'ju bëjë aspak dobi tek Allahu, as pasuria as fëmijët e tyre.[1] Ata do të jenë banorët e Zjarrit, ku do të qëndrojnë përgjithmonë.

مَثَلُ مَا يُنفِقُونَ فِى هَٰذِهِ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا كَمَثَلِ رِيحٍ فِيهَا صِرٌّ أَصَابَتْ حَرْثَ قَوْمٍ ظَلَمُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ فَأَهْلَكَتْهُ ۚ وَمَا ظَلَمَهُمُ ٱللَّهُ وَلَٰكِنْ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١١٧﴾

117. Ajo që shpenzojnë në jetën e kësaj bote,[2] është si shembulli i një ere të akullt, e cila godet të mbjellat e ndonjë populli që i ka bërë padrejtësi vetvetes,[3] dhe i shkatërron ato.[4] Allahu nuk u bëri padrejtësi atyre,[5] por ata i bënë padrejtësi vetvetes.[6]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تَتَّخِذُوا۟ بِطَانَةً مِّن دُونِكُمْ لَا يَأْلُونَكُمْ خَبَالًا وَدُّوا۟ مَا عَنِتُّمْ قَدْ بَدَتِ ٱلْبَغْضَآءُ مِنْ أَفْوَٰهِهِمْ وَمَا تُخْفِى صُدُورُهُمْ أَكْبَرُ ۚ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ ٱلْـَٔايَٰتِ ۖ إِن كُنتُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١١٨﴾

118. Ju, o besimtarë! Mos zgjidhni për miq të afërm[7] njerëz të tjerë jashtë gjirit tuaj[8], sepse ata nuk neglizhojnë që t'ju bëjnë dëm dhe

---

[1] As pasuria që kanë grumbulluar në këtë botë as fëmijët e tyre, nuk do i mbrojnë nga dënimi i Allahut.

[2] Lëmosha që japin mohuesit e Allahut dhe të pejgamberit të Tij.

[3] Pronarët e të mbjellave kundërshtuan Allahun dhe tejkaluan kufijtë e Tij.

[4] Era e ftohtë i shkatërron dhe i asgjëson të mbjellat, për të cilat shpresonin se do t'i vilnin dhe të përfitonin prej tyre. Po kështu edhe ata që japin lëmoshë por janë mohues, lëmosha e tyre nuk u bën aspak dobi, sepse mohimi i tyre ua asgjëson veprat e mira që bëjnë.

[5] Me mospranimin e lëmoshës së tyre.

[6] Me mohimin e tyre.

[7] Shokë të dashur, të zgjedhur e këshilltarë tuaj, të cilëve u shfaqni të fshehtat.

[8] Jashtë rrethit të besimtarëve muslimanë.

dëshirojnë që të vuani.[1] Urrejtja shfaqet qartë që në gjuhët e tyre,[2] kurse ajo që fshehin gjokset e tyre është edhe më e madhe.[3] Ne tashmë ua kemi sqaruar provat, nëse jeni që kuptoni.[4]

هَـٰٓأَنتُمْ أُولَآءِ تُحِبُّونَهُمْ وَلَا يُحِبُّونَكُمْ وَتُؤْمِنُونَ بِٱلْكِتَـٰبِ كُلِّهِۦ وَإِذَا لَقُوكُمْ قَالُوٓا۟ ءَامَنَّا وَإِذَا خَلَوْا۟ عَضُّوا۟ عَلَيْكُمُ ٱلْأَنَامِلَ مِنَ ٱلْغَيْظِ ۚ قُلْ مُوتُوا۟ بِغَيْظِكُمْ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌۢ بِذَاتِ ٱلصُّدُورِ ﴿١١٩﴾

119. Ja! Ju jeni që i doni ata,[5] kurse ata nuk ju duan juve,[6] dhe ju i besoni të gjitha Librat.[7] Kur ata ju takojnë, thonë: "Ne besojmë"[8], por kur janë vetëm, nga mllefi ndaj jush,[9] ata i kafshojnë majat e

---

[1] Nuk reshtin së vepruari shkaqet që ju sjellin dëm dhe vuajtje, duan t'ju nxjerrin nga feja juaj, ndihmojnë armikun tuaj kundër jush, etj.

[2] Të cilat shprehin mosbesimin dhe armiqësinë e tyre kundër atyre që besojnë.

[3] Ajo që fshehin në zemër ata njerëz që nuk janë të fesë tuaj, miqësinë me të cilët Allahu ua ka ndaluar, është edhe më e madhe se ajo armiqësi e mosbesim që shprehin me gjuhët e tyre, prandaj bindjuni Allahut dhe mos qëndroni larg tyre.

[4] U kemi këshilluar, o besimtarë, dhe u kemi sqaruar gjithçka në lidhje me ithtarët e Librit dhe të gjithë mohuesit, të cilët ua kemi ndaluar që t'i merrni për miq të dashur, me qëllim që të merrni mësim, nëse jeni që i kuptoni këshillat dhe mësimet e Allahut, urdhrat dhe ndalesat e Tij, dhe se dobia e këtyre u kthehet juve dhe ju jeni ata që përfitoni prej tyre.

[5] Ju, o besimtarë që merrni për miq njerëz të tjerë jashtë fesë suaj, i doni dhe tregoni dashuri për ta, kurse ata nuk ju duan juve, madje fshehin armiqësi ndaj jush dhe mashtrim.

[6] Këtu tregohet edhe një herë për butësinë dhe mëshirën e besimtarëve me kundërshtarët e tyre, dhe për ngurtësinë e zemrave të mohuesve dhe urrejtjen e tyre ndaj besimtarëve.

[7] Librat e zbritur nga Allahu, kurse ata nuk i besojnë të gjitha Librat e Allahut, dhe ju e dini se me këtë gjë, ata kanë mohuar Allahun dhe shpalljet e Tij, kështu që juve ju takon më shumë që të shfaqni armiqësi e urrejtje kundër tyre, se sa ata kundër jush, sepse ata janë armiqtë tuaj dhe të Allahut. Andaj, mos i merrni kurrë miq ata.

[8] Besojmë atë që i është shpallur Muhamedit. E thonin këtë nga frika dhe për t'u ruajtur nga besimtarët.

[9] Kur ju shohin të bashkuar dhe në harmoni me njëri-tjetrin.

gishtave me dhëmbë. Thuaju: "Plasni me mllefin tuaj!"[1] Vërtet, Allahu di mirë gjithçka që gjendet në gjokse.[2]

إِن تَمْسَسْكُمْ حَسَنَةٌ تَسُؤْهُمْ وَإِن تُصِبْكُمْ سَيِّئَةٌ يَفْرَحُوا بِهَا ۖ وَإِن تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا لَا يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْـًٔا ۗ إِنَّ ٱللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿١٢٠﴾

120. Nëse ju vjen ndonjë e mirë, kjo i keqëson ata e, nëse ju kap ndonjë e keqe, ata gëzohen. Por, nëse ju duroni dhe ruheni,[3] kurthet e tyre nuk mund t'ju dëmtojnë aspak. Vërtet, Allahu përfshin[4] gjithçka që veprojnë ata.[5]

وَإِذْ غَدَوْتَ مِنْ أَهْلِكَ تُبَوِّئُ ٱلْمُؤْمِنِينَ مَقَـٰعِدَ لِلْقِتَالِ ۗ وَٱللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٢١﴾

121. Kujto kur[6] ti (o Muhamed) dole herët nga shtëpia jote për t'u caktuar besimtarëve vendet e luftës e, Allahu është Gjithëdëgjues, i Gjithëditur.[7]

[1] Këtu përgëzohen besimtarët me faktin se mosbesimtarët janë ata të cilët vuajnë dhe plasin nga brenda kur shohin suksesin e besimtarëve në ndjekjen e rrugës së drejtë, dhe do të vazhdojnë të dënohen deri sa të vdesin për të kaluar pastaj nga dënimi i kësaj bote në dënimin më të madh në botën tjetër.

[2] Dhe e di se çfarë fshehin këta jehudë e hipokritë në gjokset e tyre, prej mohimit dhe armiqësisë e urrejtjes ndaj besimtarëve, dhe ua regjistron ato për t'i dënuar me to në botën tjetër.

[3] I ruheni Allahut dhe keni frikë daljen para Tij.

[4] Me dijen dhe fuqinë e Tij, dhe nuk i shpëton asgjë.

[5] Pastaj u jep dënimin që meritojnë.

[6] Këtu bëhet fjalë për luftën e Uhudit, ku muslimanët e humbën betejën për shkak se disa prej tyre kundërshtuan urdhrin e Pejgamberit dhe nuk duruan, por vrapuan pas plaçkës së luftës kur menduan se armiku u mund dhe u tërhoq, por ai ishte një kurth në të cilin ata ranë si rezultat i thyerjes së urdhrit të Pejgamberit dhe vrapimit pas dynjasë. Muslimanët morën një mësim të madh në këtë luftë dhe nuk e përsëritën më kurrë gabimin e tyre, por vazhduan gjithnjë me vendosmëri në bindje ndaj Allahut dhe të Dërguarit të tij, deri sa Allahu u dha triumfin dhe njerëzit filluan të hyjnë në Islam grumbuj-grumbuj.

[7] E di mirë se cilat prej mendimeve të tyre është më i mirë për ta dhe se çfarë fshehin ata në gjokset e tyre.

إِذْ هَمَّت طَّآئِفَتَانِ مِنكُمْ أَن تَفْشَلَا وَٱللَّهُ وَلِيُّهُمَا ۗ وَعَلَى ٱللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ ٱلْمُؤْمِنُونَ ﴿١٢٢﴾

122. Kur dy grupe nga ju menduan të ktheheshin[1], por Allahu ishte Mbrojtësi i tyre,[2] prandaj besimtarët të mbështeten vetëm te Allahu![3]

وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ ٱللَّهُ بِبَدْرٍ وَأَنتُمْ أَذِلَّةٌ ۖ فَٱتَّقُوا ٱللَّهَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢٣﴾

123. Allahu ju ndihmoi në Bedër[4] kur ishit pak në numër,[5] andaj kini frikë Allahun, për të qenë falënderues.[6]

إِذْ تَقُولُ لِلْمُؤْمِنِينَ أَلَن يَكْفِيَكُمْ أَن يُمِدَّكُمْ رَبُّكُم بِثَلَٰثَةِ ءَالَٰفٍ مِّنَ ٱلْمَلَٰٓئِكَةِ مُنزَلِينَ ﴿١٢٤﴾

124. Atëherë[7] kur ti (Muhamed) u thoshe besimtarëve: "A nuk ju mjafton që Zoti juaj t'ju përforcojë me tre mijë engjëj të zbritur?"[8]

---

[1] Në luftën e Uhudit, pas konsultimit dhe diskutimit, muslimanët vendosën të dalin nga Medina dhe ta presin armikun jashtë saj. Ata dolën me 1000 ushtarë, nga të cilët Abdullah ibë Ubej hipokriti, u kthye në mes të rrugës bashkë me 300 vetë që ishin hipokritë si ai dhe prej tij. Në këtë kohë, dy fise prej muslimanëve, Benu Seleme dhe Benu Harithe, u lëkundën dhe vendosën të kthehen nga frika, por Allahu i ruajti ata dhe u dha vendosmëri.

[2] Miku i tyre i dashur, i Cili i ruajti ata nga rrëshqitja dhe i forcoi zemrat dhe gjunjtë.

[3] Me zemrat e tyre, duke kërkuar dhe shpresuar vetëm nga Ai që t'u largojë të këqiat dhe t'u japë të mirat, me besim të patundur tek Allahu.

[4] Në vendin e quajtur Bedër, apo në burimin e quajtur me këtë emër. Është fjala për luftën që ndodhi në atë vend, luftën e Bedrit.

[5] Por të mbështetur tek Allahu dhe duke qenë të bindur ndaj Tij dhe të Dërguarit të Tij.

[6] Kini frikë Allahun, sepse frika ndaj Tij është flaënderim për mirësitë e Tij.

[7] Në kohën e luftës së Bedrit.

[8] Të dërguar nga Allahu. Nuk ka argument të qartë ku të thuhet se këta tre mijë engjëj që Allahu u premtoi besimtarëve të jenë dërguar në ndonjë luftë të caktuar, po kështu as për dërgimin e pesë mijë engjëjve, përveç asaj që thuhet në suren el Enfal, 9, në lidhje me luftën e Bedrit: "Kur ju i kërkuat ndihmë Zotit tuaj, Ai iu përgjigj lutjes suaj: "Unë do t'ju përforcoj me një mijë engjëj njëri pas tjetrit." Megjithatë, dërgimi i këtij numri engjëjsh, ose më shumë apo më pak, qëndron të jetë premtim nga Allahu për atë ushtri muslimane të cilët plotësojnë kushtet e përfitimit nga ky premtim: durimin dhe devotshmërinë ndaj Allahut dhe të Dërguarit të Tij e, Allahu nuk e thyen premtimin e Vet.

بَلَىٰٓ إِن تَصۡبِرُوا وَتَتَّقُوا وَيَأۡتُوكُم مِّن فَوۡرِهِمۡ هَٰذَا يُمۡدِدۡكُمۡ رَبُّكُم بِخَمۡسَةِ ءَالَٰفٖ مِّنَ ٱلۡمَلَٰٓئِكَةِ مُسَوِّمِينَ ١٢٥

125. Po! Madje nëse duroni dhe i ruheni Allahut e, ata ju sulmojnë menjëherë pas kësaj[1], Zoti juaj ju përforcon me pesë mijë engjëj të shënuar.[2]

وَمَا جَعَلَهُ ٱللَّهُ إِلَّا بُشۡرَىٰ لَكُمۡ وَلِتَطۡمَئِنَّ قُلُوبُكُم بِهِۦۚ وَمَا ٱلنَّصۡرُ إِلَّا مِنۡ عِندِ ٱللَّهِ ٱلۡعَزِيزِ ٱلۡحَكِيمِ ١٢٦

126. Allahu nuk e bëri këtë, veçse për t'ju dhënë lajm të mirë dhe që t'ju qetësojë zemrat me të.[3] Fitorja nuk vjen, veçse nga Allahu,[4] i Plotëfuqishmi,[5] i Urti.[6]

---

[1] Pas luftës së Bedrit, në të cilën armiqtë pësuan disfatë të madhe.

[2] Me shenjën e trimërisë. Por kushti i përfitimit nga ky premtim është: durimi dhe devotshmëria, siç thuhet në ajet.

[3] Dhe të mos trembeni nga armiku, numri i madh dhe armatimi i tij, sepse fuqia dhe fitorja është në dorë të Allahut.

[4] Por edhe nëse Allahu iu përforcon me engjëj dhe ju triumfoni mbi armikun tuaj, ai triumf nuk është nga engjëjt, por vetëm nga Allahu, prandaj vetëm tek Allahu mbështetuni dhe vetëm prej Tij kërkoni ndihmë, dhe mos u mbështetni te numri i madh i juaji apo i engjëjve.

[5] Në ndëshkimin e mohuesve me duart e miqve të Tij besimtarë.

[6] Në rregullimin e gjërave në favorin tuaj, o besimtarë, kundër armiqve tuaj mohues, dhe në të gjitha çështjet e Tij.

لِيَقْطَعَ طَرَفًا مِّنَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓا۟ أَوْ يَكْبِتَهُمْ فَيَنقَلِبُوا۟ خَآئِبِينَ ﴿١٢٧﴾

127. (Po kështu[1]), që të asgjësojë një pjesë të atyre që nuk besuan[2] apo t'i turpërojë ata,[3] e të kthehen të dështuar.[4]

لَيْسَ لَكَ مِنَ ٱلْأَمْرِ شَىْءٌ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ أَوْ يُعَذِّبَهُمْ فَإِنَّهُمْ ظَـٰلِمُونَ ﴿١٢٨﴾

128. Ti (Muhamed) nuk ke asgjë në dorë[5]; ua pranon Ai pendimin[6] apo i dënon, ata janë të padrejtë.[7]

وَلِلَّهِ مَا فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ ۚ يَغْفِرُ لِمَن يَشَآءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَآءُ ۚ وَٱللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢٩﴾

129. Allahut i përket gjithçka që gjendet në qiej dhe gjithçka që gjendet në tokë. Ai fal kë të dojë dhe dënon kë të dojë.[8] Allahu është Falës i madh, Mëshirëplotë.

---

[1] E bëri këtë: ndihmën që ju dha në luftën e Bedrit.

[2] Në luftën e Bedrit u vranë disa prej kokave të së keqes, të mohimit dhe idhujtarisë, armiq të muslimanëve.

[3] Me humbjen e madhe, ndërkohë që prisnin një fitore të sigurtë kundër ushtrisë së vogël muslimane.

[4] Pa ju shkaktuar asgjë të keqe nga ajo që kishin planifikuar.

[5] Në lidhje me krijesat e Allahut, përveç zbatimit të urdhrit të Allahut mes tyre dhe t'i urdhërosh që t'i binden Allahut, kurse çështja e tyre është në Dorë të Allahut, vetëm Allahu gjykon mes tyre dhe vepron me Vullnetin e Vet absolut.

[6] I udhëzon në Islam dhe ua pranon pendimin nga mohimi dhe idhujtaria, me urtësinë e Tij.

[7] Dhe meritojnë çdo dënim që mund t'u japë Allahu. Në luftën e Uhudit, armiqtë idhujtarë e plagosën Pejgamberin me disa plagë, dhe ai mendoi të bënte lutje kundër tyre, duke thënë: "Si mund të shpëtojë një popull i cili gjakosi fytyrën e pejgamberit të tij, që i thërret për tek Allahu kurse ata e thërrasin për tek djalli, që i thërret në udhëzim kurse ata në humbje, që i thërret për në xhenet kurse ata për në zjarr?!" Dhe gati sa nuk bëri lutje kundër tyre me mallkim, por Allahu i shpalli atij këtë ajet, dhe ai nuk i mallkoi. [Taberiu]. Në mesin e atyre idhjtarëve kishte edhe prej tyre që më pas pranuan Islamin dhe u bënë muslimanë të mirë.

[8] Për gjynahet dhe krimet e tyre.

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تَأْكُلُوا۟ ٱلرِّبَوٰٓا۟ أَضْعَـٰفًا مُّضَـٰعَفَةً ۖ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٣٠﴾

130. O besimtarë! Mos e hani kamatën shtesë mbi shtesë të shumëfishtë[1] dhe kini frikë Allahun[2], që të shpëtoni!

وَٱتَّقُوا۟ ٱلنَّارَ ٱلَّتِىٓ أُعِدَّتْ لِلْكَـٰفِرِينَ ﴿١٣١﴾

131. Kini frikë Zjarrin,[3] i cili është përgatitur për mohuesit![4]

وَأَطِيعُوا۟ ٱللَّهَ وَٱلرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٣٢﴾

132. Bindjuni Allahut[5] dhe të të Dërguarit, që të mëshiroheni.[6]

-66-

[1] Ashtu si e hanit në kohën e injorancës para Islamit: kur dikush i jepte tjetrit një sasi të caktuar pasurie deri për në një afat të caktuar, pastaj vinte koha e kthimit të borxhit dhe ai nuk kishte ta kthente, i kërkonte shtyrje të afatit kundrejt një shtese mbi pasurinë e tij që mori borxh.

[2] Në çështjen e kamatës dhe në çdo urdhër e ndalesë të Allahut, dhe bindjuni Allahut, që të shpëtoni nga dënimi i Tij dhe të fitoni xhenetin e Tij.

[3] Ku mund të futeni për shkak të ngrënies së kamatës, pasi Allahu jua ka ndaluar atë.

[4] Zjarri i xhehenemit është përgatitur për mohuesit e Allahut, prandaj mos e thyeni Urdhrin Tim dhe mos e lëni bindjen ndaj Meje pas besimit tuaj, sepse përndryshe do të futeni në zjarrin e përgatitur për mohuesit!

[5] O besimtarë, bindjuni Allahut në çdo gjë që ju ndalon prej praktikimit të kamatës dhe çdo ndalese tjetër, dhe bindjuni të Dërguarit, Muhamedit gjithashtu, në çdo gjë që ju urdhëron e ju ndalon, sepse ai nuk flet nga vetja e tij, por me urdhër nga Allahu.

[6] Që të mëshiroheni nga Allahu dhe të mos dënoheni nga Ai.

* وَسَارِعُوٓا۟ إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا ٱلسَّمَٰوَٰتُ وَٱلْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ ﴿١٣٣﴾

133. Shpejtoni drejt faljes[1] nga Zoti juaj dhe Xhenetit, gjerësia e të cilit është sa qiejt dhe toka, i përgatitur për të devotshmit.[2]

ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ فِى ٱلسَّرَّآءِ وَٱلضَّرَّآءِ وَٱلْكَٰظِمِينَ ٱلْغَيْظَ وَٱلْعَافِينَ عَنِ ٱلنَّاسِ ۗ وَٱللَّهُ يُحِبُّ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١٣٤﴾

134. Ata të cilët japin në të mirë[3] e në të keq[4], mposhtësit e zemërimit[5] dhe falësit e njerëzve.[6] E, Allahu i do bamirësit.[7]

وَٱلَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا۟ فَٰحِشَةً أَوْ ظَلَمُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ ذَكَرُوا۟ ٱللَّهَ فَٱسْتَغْفَرُوا۟ لِذُنُوبِهِمْ وَمَن يَغْفِرُ ٱلذُّنُوبَ إِلَّا ٱللَّهُ وَلَمْ يُصِرُّوا۟ عَلَىٰ مَا فَعَلُوا۟ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٣٥﴾

135. Ata të cilët, kur bëjnë ndonjë vepër të turpshme[8] apo i bëjnë padrejtësi vetvetes[9], kujtojnë Allahun[10] dhe menjëherë i kërkojnë falje për gjynahet e tyre[11] –e kush mund t'i falë gjynahet përveç Allahut?[12] –dhe nuk vazhdojnë me vetëdije në atë që kanë bërë.[13]

---

[1] Në kryerjen e atyre gjërave që ju sigurojnë falje dhe fshirje të gjynaheve nga Zoti juaj, me mëshirën e Tij.

[2] Veprat e kryera me devotshmëri ndaj Allahut janë ato që të çojnë drejt xhenetit, dhe cilësitë e të devotshmëve janë ato që përmenden në ajetin në vijim.

[3] Kur janë në gjendje të mirë financiare dhe bëjnë jetë të rehatshme.

[4] Kur janë në gjendje të keqe financiare dhe bëjnë jetë të vështirë e të mundimshme.

[5] Ata që e mbajnë veten në rast zemërimi dhe nuk e shfryjnë zemërimin e tyre edhe pse kanë mundësi për këtë.

[6] Që ua falin njerëzve një të keqe që u kanë bërë edhe kur kanë mundësi të hakmerren.

[7] Allahu i do ata të cilët i kryejnë këto vepra që janë cilësi të të devotshmëve, për të cilët Allahu ka përgatitur kopshtet e xhenetit. Vepruesit e këtyre veprave janë bamirës, vepërmirë, që bëjnë mirë dhe vepra të mira.

[8] Vepër të ndaluar, mëkat, imoralitet, dalje nga kufijtë e përcaktuar në çdo gjë qoftë.

[9] Duke vepruar vepra që nuk duhet t'i vepronin prej shkeljes së ligjeve të Allahut, gjë me të cilën i shkaktojnë vetes ndëshkimin e Allahut.

[10] Dhe dënimin e përcaktuar nga Ai për ata që shkelin ligjet e Tij.

[11] I kërkojnë Allahut që t'ua falë gjynahet dhe të mos i dënojë për to.

[12] Askush nuk i fal gjynahet përveç Allahut dhe ata e dinë këtë.

أُولَٰٓئِكَ جَزَآؤُهُم مَّغۡفِرَةٞ مِّن رَّبِّهِمۡ وَجَنَّٰتٞ تَجۡرِي مِن تَحۡتِهَا ٱلۡأَنۡهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَاۚ وَنِعۡمَ أَجۡرُ ٱلۡعَٰمِلِينَ ١٣٦

136. Shpërblimi i të atillëve është falja[1] nga Zoti i tyre dhe kopshte, nëpër të cilët rrjedhin lumenj, ku do të qëndrojnë përgjithmonë. Sa i mirë është shpërblimi i atyre që punojnë[2]!

قَدۡ خَلَتۡ مِن قَبۡلِكُمۡ سُنَنٞ فَسِيرُواْ فِي ٱلۡأَرۡضِ فَٱنظُرُواْ كَيۡفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلۡمُكَذِّبِينَ ١٣٧

137. Para jush ka pasur shumë shembuj (nga popujt e mëparshëm)[3], prandaj silluni nëpër tokë dhe shihni si ka qenë përfundimi i përgënjeshtruesve[4]!

هَٰذَا بَيَانٞ لِّلنَّاسِ وَهُدٗى وَمَوۡعِظَةٞ لِّلۡمُتَّقِينَ ١٣٨

138. Ky[5] është sqarim për njerëzit, udhëzim[6] dhe këshillë për të devotshmit.

وَلَا تَهِنُواْ وَلَا تَحۡزَنُواْ وَأَنتُمُ ٱلۡأَعۡلَوۡنَ إِن كُنتُم مُّؤۡمِنِينَ ١٣٩

139. Mos u ligështoni dhe mos u trishtoni,[7] sepse ju jeni më të lartët,[8] nëse jeni besimtarë të vërtetë.[9]

---

[13] Nuk këmbëngulin në bërjen e gjynaheve duke e ditur se janë gjynahe, pa u penduar dhe pa kërkuar falje për to.

[1] Falja e gjynaheve nga Allahu dhe mosndëshkimi për to.

[2] Atyre që punojnë mirë për Hir të Allahut.

[3] Në popujt e mëparshëm që ka dërguar Allahu, ka shembuj për të dy grupet: grupit të besimtarëve dhe grupit të mohuesve. Besimtarët gjithnjë janë sprovuar me sprova të ndryshme për të vërtetuar qëndrueshmërinë e tyre në besim dhe për t'u pastruar nga gjynahet, kurse mohuesit i kanë luftuar besimtarët dhe të dërguarit e Allahut, por në fund triumfi ka qenë i të dërguarve të Allahut dhe ndjekësve të tyre besimtarë. Prandaj, o besimtarë që morët pjesë në luftën e Uhudit ku pësuat humbje, mos u dëshpëroni dhe mos u trishtoni për këtë, sepse ju keni shembuj në besimtarët e popujve të mëparshëm, dhe duhet të jeni të bindur se përfundimi i përgënjeshtruesve do të jetë humbja e rëndë në të dyja botët.

[4] Të të dërguarve të Allahut. Përfundimi i tyre ka qenë gjithnjë poshtërimi dhe humbja, kurse fitorja dhe triumfi ka qenë gjithnjë për të dërguarit e Allahut dhe ndjekësit e tyre.

[5] Këto që u përmendën më sipër.

[6] Në rrugën e drejtë dhe në fenë e vërtetë.

إِن يَمْسَسْكُمْ قَرْحٌ فَقَدْ مَسَّ ٱلْقَوْمَ قَرْحٌ مِّثْلُهُۥ ۚ وَتِلْكَ ٱلْأَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ ٱلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَيَتَّخِذَ مِنكُمْ شُهَدَآءَ ۗ وَٱللَّهُ لَا يُحِبُّ ٱلظَّـٰلِمِينَ ﴿١٤٠﴾

140. Nëse ju godet ndonjë plagë,[1] edhe ata njerëz janë goditur me plagë të tilla më parë, por këto ditë[2] (fitoreje e humbjeje), Ne i ndërrojmë mes njerëzve[3], që Allahu t'i dallojë ata që besojnë[4] dhe disa nga ju t'i marrë dëshmorë[5]. Allahu nuk i do të padrejtët.[6]

-67-

---

[7] O shokët e Muhamedit, nga ajo që pësuat prej armikut tuaj në Uhud.

[8] Do të triumfoni ndaj tyre dhe do t'i mundni ata.

[9] Nëse e besoni të Dërguarin Tim në ato që u premton dhe që ju njofton në lidhje me përfundimin tuaj dhe të armiqve tuaj.

[1] Ndonjë plagosje apo vrasje në luftën me armiqtë, në Uhud.

[2] Si dita e Bedrit, me fitore të muslimanëve dhe si dita e Uhudit, me humbje të tyre.

[3] Mes muslimanëve dhe jomuslimanëve, duke i dhënë fitore herë këtyre dhe herë atyre; kur muslimanët i plotësojnë kushtet e ndihmës nga Allahu, ata triumfojnë mbi armiqtë e tyre dhe në të kundërt, atyre nuk u premtohet fitorja, siç e pamë më parë.

[4] Në mënyrë që të dallohen besimtarët nga hipokritët, Allahu i sprovon njerëzit dhe nuk ua jep triumfin gjithnjë besimtarëve, sepse përndryshe do të hynin në fe edhe ata që nuk e duan atë. Këtu nuk është për qëllim që t'i dallojë e t'i dijë Allahu se kush janë ata që besojnë, sepse Allahu di gjithçka në hollësi për çdo krijesë, që para se ta krijonte, por është për qëllim që të dallohen nga njerëzit dhe të jenë argument i dëshmuar nga ata në botën tjetër.

[5] Të nderojë me gradën e dëshmorit atë që Ai dëshiron të nderojë me këtë gradë të lartë.

[6] Ata të cilët i bëjnë padrejtësi vetvetes duke shkelur ligjet e Allahut dhe duke mos marrë pjesë në luftë në rrugë të Allahut.

وَلِيُمَحِّصَ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَيَمْحَقَ ٱلْكَـٰفِرِينَ ﴿١٤١﴾

141. Dhe që Allahu t'i provojë besimtarët [1] dhe t'i shuajë jobesimtarët.[2]

أَمْ حَسِبْتُمْ أَن تَدْخُلُوا۟ ٱلْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ جَـٰهَدُوا۟ مِنكُمْ وَيَعْلَمَ ٱلصَّـٰبِرِينَ ﴿١٤٢﴾

142. A menduat[3] se do të hyni në xhenet, pa i dalluar Allahu ata që kanë luftuar prej jush dhe pa i dalluar durimtarët?[4]

وَلَقَدْ كُنتُمْ تَمَنَّوْنَ ٱلْمَوْتَ مِن قَبْلِ أَن تَلْقَوْهُ فَقَدْ رَأَيْتُمُوهُ وَأَنتُمْ تَنظُرُونَ ﴿١٤٣﴾

143. Ju e dëshironit vdekjen[5] para se të ballafaqoheshit me të dhe ja, tashmë e patë me sytë tuaj.[6]

وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِهِ ٱلرُّسُلُ ۚ أَفَإِين مَّاتَ أَوْ قُتِلَ ٱنقَلَبْتُمْ عَلَىٰٓ أَعْقَـٰبِكُمْ ۚ وَمَن يَنقَلِبْ عَلَىٰ عَقِبَيْهِ فَلَن يَضُرَّ ٱللَّهَ شَيْـًٔا ۗ وَسَيَجْزِى ٱللَّهُ ٱلشَّـٰكِرِينَ ﴿١٤٤﴾

144. Muhamedi nuk është tjetër, veçse i Dërguar, para të cilit kanë ardhur të gjithë të dërguarit e tjerë.[7] Nëse ai vdes apo vritet, a mos

---

[1] Për t'u dalluar ata që janë të sinqertë e me besim të saktë nga ata që janë hipokritë.

[2] T'i pakësojë e t'i asgjësojë, apo t'u zbulojë mohimin që mbajnë të fshehur në zemrat e tyre për t'u ruajtur nga ju, dhe kështu ju do t'i luftoni ata dhe ata do të shuhen.

[3] O shokët e Muhamedit, dhe ju besimtarë në përgjithësi.

[4] Pa ia bërë të qartë robërve të Mi besimtarë se kush është luftëtar në rrugën Time dhe kush nuk është, se kush është durimtar në sprovat e Mia dhe kush nuk është, për ta ditur se xheneti nuk arrihet lehtë, sepse vlera e tij është e madhe dhe puna për të arritur atë duhet të jetë gjithashtu e madhe dhe e vështirë.

[5] Shkakun e vdekjes, d.m.th. luftën.

[6] E patë atë që dëshironit, në luftën e Uhudit. Shumë prej shokëve të Pejgamberit, të cilët nuk morën pjesë në luftën e Bedrit, dëshironin që Allahu t'u mundësonte një luftë tjetër ku të bënin të gjitha përpjekjet e tyre dhe të merrnin shpërblimin e madh nga Allahu.

[7] Muhamedi është një prej të Dërguarve të Allahut, prej vargut të tyre dhe vula e tyre, pas të cilit nuk ka më të dërguar tjetër, por vetëm dijetarë që u mësojnë njerëzve fenë e Allahut. Ashtu si edhe të gjithë të dërguarit para Muhamedit, të cilët janë robër të Allahut dhe krijesa të Tij, edhe Muhamedi do të vdesë në afatin e përcaktuar nga Allahu, prandaj ju, o shokët e Muhamedit, nuk keni pse të llahtariseni e të brengoseni nëse atij i vjen vdekja. Këtu u tërhiqet vërejtja atyre besimtarëve që morën pjesë në luftën e Uhudit, dhe kur dëgjuan se Muhamedi u vra, i kthyen shpinën armikut dhe e lanë luftën.

do të zmbrapseni[1]? E, kushdo që zmbrapset,[2] nuk do t'i bëjë aspak dëm Allahut.[3] E, Allahu do t'i shpërblejë falënderuesit.[4]

وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَن تَمُوتَ إِلَّا بِإِذْنِ ٱللَّهِ كِتَـٰبًا مُّؤَجَّلًا ۗ وَمَن يُرِدْ ثَوَابَ ٱلدُّنْيَا نُؤْتِهِۦ مِنْهَا وَمَن يُرِدْ ثَوَابَ ٱلْـَٔاخِرَةِ نُؤْتِهِۦ مِنْهَا ۚ وَسَنَجْزِى ٱلشَّـٰكِرِينَ ﴿١٤٥﴾

145. Asnjë shpirti nuk i takon të vdesë, veçse me lejen e Allahut,[5] në afatin e përcaktuar. Kush dëshiron të mirat e kësaj bote[6], Ne do i japim prej saj,[7] dhe kush dëshiron shpërblimin e botës tjetër,[8] Ne do i japim prej saj.[9] Ne do t'i shpërblejmë falënderuesit.[10]

---

[1] A do të dezertoni nga feja juaj, me të cilën Allahu dërgoi Muhamedin (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), pasi që iu bë e qartë e vërteta e thirrjes së tij dhe e besuat atë dhe shpalljen që i shpallej nga Allahu?

[2] Kushdo që del nga feja dhe kthehet në mohim pas besimit të tij.

[3] Nuk e dobëson fuqinë e Allahut dhe as pushtetin e Tij, por ai dëmton vetveten me mosbesimin e tij.

[4] Ata të cilët qëndrojnë të patundur në fenë e Allahut me mirësinë e Allahut dhe e falënderojnë Allahun për mirësitë e Tij të pafundme.

[5] As Muhamedi dhe asnjë prej krijesave të Allahut nuk mund të vdesë veçse pasi të plotësojë afatin e përcaktuar nga Allahu për vdekjen e tij dhe, kur plotësohet afati i caktuar dhe Allahu jep lejë për vdekjen, atëherë ai vdes. Ndërsa para afatit të përcaktuar nga Allahu, askush nuk mund të vdesë edhe sikur e gjithë bota ngrihet për ta vrarë.

[6] Me veprat e tij, dhe nuk kërkon atë që është tek Allahu.

[7] Aq sa i është caktuar prej riskut në ditët e jetës së tij në dynja, kurse në të mirat e botës tjetër ai nuk do të ketë pjesë.

[8] Kush dëshiron atë që është tek Allahu, të cilën Allahu e ka përgatitur për ata që punojnë për botën tjetër.

[9] Prej shpërblimit të madh të Allahut në botën tjetër, shpërblim me të cilin Allahu ka veçuar ata që i binden Atij.

[10] Shpërblimi me të mirat e botës tjetër do të jetë për ata që veprojnë në bindje ndaj Allahut dhe janë falënderues e jo mosmirënjohës.

وَكَأَيِّن مِّن نَّبِيٍّ قَـٰتَلَ مَعَهُۥ رِبِّيُّونَ كَثِيرٌ فَمَا وَهَنُوا۟ لِمَآ أَصَابَهُمْ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَمَا ضَعُفُوا۟ وَمَا ٱسْتَكَانُوا۟ ۗ وَٱللَّهُ يُحِبُّ ٱلصَّـٰبِرِينَ ﴿١٤٦﴾

146. Sa e sa pejgamberë kanë luftuar bashkë me ndjekës të shumtë[1] dhe kurrë nuk u përkulën para goditjeve që morën në rrugë të Allahut,[2] as nuk u dobësuan[3] e as nuk u nënshtruan[4]. Allahu i do të durueshmit.[5]

وَمَا كَانَ قَوْلَهُمْ إِلَّآ أَن قَالُوا۟ رَبَّنَا ٱغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَإِسْرَافَنَا فِىٓ أَمْرِنَا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وَٱنصُرْنَا عَلَى ٱلْقَوْمِ ٱلْكَـٰفِرِينَ ﴿١٤٧﴾

147. Ata nuk thonin fjalë tjetër[6] përveç fjalës: "Zoti ynë! Na i fal gjynahet tona[7] dhe teprimin në punën tonë,[8] na jep vendosmëri[9] dhe na ndihmo kundër popullit mohues!"[10]

---

[1] Të cilët u edukuan nga pejgamberët në besim dhe vepra të mira.

[2] Nuk e lanë kurrë xhihadin edhe pse merrnin plagë, vriteshin e sakatoheshin nga armiqtë e Allahut, as pas vdekjes së pejgamberit të tyre.

[3] Me vdekjen e pejgamberit të tyre, por qëndruan të fortë dhe vazhduan me vendosmëri t'i bëjnë qëndresë armikut.

[4] Nuk iu nënshtruan armikut të tyre me hyrjen e në fenë e tij apo me lajkatimin e tij prej frikës, por vazhduan të ecin me bindje dhe vendosmëri në rrugën e pejgamberit të tyre, duke duruar në zbatimin e urdhrit të Allahut dhe të pejgamberit të tyre, në bindje ndaj Allahut dhe në zbatim të shpalljes së Tij.

[5] Allahu i do këta besimtarë me këto cilësi, të cilët durojnë në zbatimin e urdhrave të Tij dhe në bindjen ndaj Tij e ndaj të Dërguarit të Tij, në xhihad dhe gjithmonë.

[6] Kur u vdiste pejgamberi i tyre.

[7] Të vogla.

[8] Gjynahet e mëdha.

[9] Na forco dhe na bëj të qëndrueshëm në luftën kundër armikut Tënd dhe armikut tonë, dhe mos na bëj prej atyre që mposhten dhe dezertojnë nga fronti.

[10] Na ndihmo kundër popullit që mohon Njësimin Tënd dhe profetësinë e Pejgamberit Tënd. Këtu u tërhiqet vërejtja atyre besimtarëve të cilët u larguan nga lufta e Uhudit kur dëgjuan fjalën e gënjeshtërt se Muhamedi ishte vrarë. Atyre u thuhet se duhet të kishin vepruar ashtu si kanë vepruar ndjekësit e Pejgamberëve të mëparshëm.

فَـَٔاتَىٰهُمُ ٱللَّهُ ثَوَابَ ٱلدُّنۡيَا وَحُسۡنَ ثَوَابِ ٱلۡأٓخِرَةِۗ وَٱللَّهُ يُحِبُّ ٱلۡمُحۡسِنِينَ ١٤٨

148. Dhe Allahu u dha atyre shpërblimin e kësaj bote[1] dhe shpërblimin më të mirë në botën tjetër.[2] Allahu i do punëmbarët.[3]

-68-

[1] Fitoren kundër armikut, pushtetin në tokë, etj.

[2] Arritjen e kënaqësisë së Zotit të tyre, xhenetin dhe mirësitë e tij, si shpërblim të veprave të tyre në dynja.

[3] Në adhurimin e Krijuesit të tyre dhe në sjelljen me krijesat, dhe prej veprës së mbarë është që në xhihad të veprohet ashtu si vepruan këta që cilësohen në këto ajete.

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِن تُطِيعُوا۟ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ يَرُدُّوكُمْ عَلَىٰٓ أَعْقَـٰبِكُمْ فَتَنقَلِبُوا۟ خَـٰسِرِينَ ﴿١٤٩﴾

149. O besimtarë! Nëse u bindeni atyre që mohojnë[1], ata do t'ju zmbrapsin[2] e ju do të ktheheni[3] të humbur.[4]

بَلِ ٱللَّهُ مَوْلَىٰكُمْ ۖ وَهُوَ خَيْرُ ٱلنَّـٰصِرِينَ ﴿١٥٠﴾

150. Por, Allahu është Mbrojtësi juaj[5] dhe Ai është Ndihmuesi më i mirë.[6]

سَنُلْقِى فِى قُلُوبِ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ٱلرُّعْبَ بِمَآ أَشْرَكُوا۟ بِٱللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِۦ سُلْطَـٰنًا ۖ وَمَأْوَىٰهُمُ ٱلنَّارُ ۚ وَبِئْسَ مَثْوَى ٱلظَّـٰلِمِينَ ﴿١٥١﴾

151. Ne[7] do të fusim tmerr në zemrat e atyre që mohojnë,[8] për shkak se i shoqërojnë Allahut gjëra për të cilat Ai nuk ka zbritur asnjë argument.[9] Vendkthimi i tyre është zjarri.[10] E, nuk ka banesë më të keqe se ajo e të padrejtëve.[11]

---

[1] Profetësinë e pejgamberit tuaj, Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), prej jehudëve dhe të krishterëve.

[2] Nga feja juaj dhe do t'ju kthejnë në mosbesim pas besimit tuaj.

[3] Nga feja dhe besimi juaj në të cilin ju ka udhëzuar Allahu.

[4] E të shkatërruar, në këtë botë dhe në botën tjetër.

[5] Ndihmuesi juaj kundër armiqve tuaj mohues, dhe Ai ju shpëton nga bindja ndaj mohuesve dhe nga çdo humbje, prandaj vetëm Allahut bindjuni dhe vetëm Fjalën e Tij dëgjoni.

[6] Prandaj vetëm nga Allahu kërkoni ndihmë dhe nga askush tjetër.

[7] Allahu i Madhëruar.

[8] Allahun dhe pejgamberin e Tij, prej atyre që ju luaftuan në Uhud.

[9] Për shkak se adhuronin idhujt dhe i bindeshin djallit, pa pasur ndonjë argument apo provë nga Allahu.

[10] Zjarri i xhehenemit në botën tjetër.

[11] Të cilët i bënë padrejtësi vetvetes me kryerjen e veprave që meritojnë dënimin e Allahut.

وَلَقَدْ صَدَقَكُمُ ٱللَّهُ وَعْدَهُۥٓ إِذْ تَحُسُّونَهُم بِإِذْنِهِۦ ۖ حَتَّىٰٓ إِذَا فَشِلْتُمْ وَتَنَٰزَعْتُمْ فِى ٱلْأَمْرِ
وَعَصَيْتُم مِّنۢ بَعْدِ مَآ أَرَىٰكُم مَّا تُحِبُّونَ ۚ مِنكُم مَّن يُرِيدُ ٱلدُّنْيَا وَمِنكُم مَّن يُرِيدُ
ٱلْءَاخِرَةَ ۚ ثُمَّ صَرَفَكُمْ عَنْهُمْ لِيَبْتَلِيَكُمْ ۖ وَلَقَدْ عَفَا عَنكُمْ ۗ وَٱللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَلَى
ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥٢﴾

152. Allahu e përmbushi premtimin e Vet,[1] kur ju me vullnetin e Tij e thyet armikun, deri sa ju humbët kurajën, u grindët midis jush[2] dhe thyet urdhërin[3], pasi Ai ju tregoi atë që donit.[4] Disa nga ju dëshirojnë këtë botë[5] kurse të tjerë dëshirojnë botën tjetër[6]. Pastaj, Ai ju zmbrapsi para tyre për t'ju sprovuar,[7] por sigurisht që më pas ua fali atë gabim.[8] Allahu ka mirësi të madhe ndaj besimtarëve.[9]

---

[1] Premtimin që ju dha me gjuhën e Muhamedit, në Uhud, kur u tha harkëtarëve: "Qëndroni në vendet tuaja dhe mos i lëshoni ato në asnjë mënyrë, edhe sikur të na shihni që e mundëm armikun dhe e vumë para. Ne do të vazhdojmë të jemi triumfatorë përderisa ju qëndroni në vendet tuaja." Dhe pejgamberi u premtoi atyre fitoren, nëse ata do të qëndronin në vendet e tyre.

[2] Në lidhje me premtimin e Allahut.

[3] E Pejgamberit tuaj. Janë për qëllim harkëtarët, të cilët Pejgamberi i urdhëroi të qëndronin në vendet e tyre në grykën e Uhudit dhe të mos i linin vendet në asnjë mënyrë.

[4] Prej tërheqjes së armiqve dhe plaçkës së lënë pas nga ata. Kjo ndodhi në fillim të luftës së Uhudit, para se harkëtarët të linin vendet e tyre dhe para se kalorësia e armikut t'i vinte nga pas ushtrisë besimtare.

[5] Ata të cilët lanë vendet e tyre që u caktoi Pejgamberi (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!).

[6] Ata harkëtarë, të cilët qëndruan dhe nuk i lanë vendet e tyre që u caktoi Pejgamberi.

[7] Dhe për t'ju dhënë mësim, që të mos e thyeni më kurrë urdhrin e Allahut dhe as të Pejgamberit të Tij.

[8] Dhe nuk ju shoi të gjithëve në duart e armikut.

[9] Ua fal atyre shumë prej gjynaheve për të cilat meritojnë dënimin e Tij dhe nëse i dënon me diçka prej tyre, kjo është e mirë për ta, sepse kur besimtarin e kap një e keqe, ai duron dhe kjo është e mirë për të, dhe kur e kap një e mirë, ai falënderon dhe kjo është e mirë për të. Mirësitë e Allahut ndaj besimtarëve janë të panumërta, por mirësia më e madhe është mirësia e besimit dhe udhëzimit në Islam.

* إِذْ تُصْعِدُونَ وَلَا تَلْوُۥنَ عَلَىٰٓ أَحَدٍ وَٱلرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ فِىٓ أُخْرَىٰكُمْ فَأَثَـٰبَكُمْ غَمًّۢا بِغَمٍّ
لِّكَيْلَا تَحْزَنُوا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا مَآ أَصَـٰبَكُمْ ۗ وَٱللَّهُ خَبِيرٌۢ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٥٣﴾

153. Kur ju morët malin[1] dhe nuk i vinit vesh askujt,[2] e i Dërguari ju thërriste nga mbrapa,[3] Ai iu ndëshkoi me ankth pas ankthi,[4] që të mos mërziteni as për atë që ju doli duarsh,[5] as për atë që ju goditi.[6] Allahu njeh në hollësi gjithçka që ju punoni.[7]

[1] Duke ia mbathur nga armiku, në luftën e Uhudit.

[2] Nuk dëgjonit e nuk shihnit askënd, por secili kërkonte të shpëtonte kokën e vet, ndërkohë gjendja nuk kishte shkuar deri këtu, dhe ata që ikën nuk ishin në vijë të parë të frontit.

[3] Duke iu thënë: "Ejani tek unë, robër të Allahut!" Por ata nuk u ngjitën tek ai dhe as që ia hodhën shikimin.

[4] Siç ishte humbja e fitores ndaj besimtarëve dhe humbja e plaçkës së tyre, numri i madh i të vrarëve nga pala e tyre, i cili arriti në 70 të vrarë, dhe mbi të gjitha, fjala se pejgamberi u vra.

[5] Prej plaçkës së armikut dhe triumfit ndaj tyre.

[6] Në humbjen e luftës, në plagët e marra në të, në humbjen e shokëve të cilët u vranë. Por kur ata mësuan se Pejgamberi ishte gjallë, iu bënë të lehta të gjitha ankthet dhe humbjet që pësuan. Ky ishte një mësim për besimtarët, që të duronin në fatkeqësi dhe të përballonin çdo vështirësi.

[7] Dhe ju shpërblen sipas veprave tuaja: punëmirit me të mirë dhe punëkeqit me të keqe, ose ia fal të këqiat.

ثُمَّ أَنزَلَ عَلَيْكُم مِّنۢ بَعْدِ ٱلْغَمِّ أَمَنَةً نُّعَاسًا يَغْشَىٰ طَآئِفَةً مِّنكُمْ ۖ وَطَآئِفَةٌ قَدْ أَهَمَّتْهُمْ أَنفُسُهُمْ يَظُنُّونَ بِٱللَّهِ غَيْرَ ٱلْحَقِّ ظَنَّ ٱلْجَـٰهِلِيَّةِ ۖ يَقُولُونَ هَل لَّنَا مِنَ ٱلْأَمْرِ مِن شَىْءٍ ۗ قُلْ إِنَّ ٱلْأَمْرَ كُلَّهُۥ لِلَّهِ ۗ يُخْفُونَ فِىٓ أَنفُسِهِم مَّا لَا يُبْدُونَ لَكَ ۖ يَقُولُونَ لَوْ كَانَ لَنَا مِنَ ٱلْأَمْرِ شَىْءٌ مَّا قُتِلْنَا هَـٰهُنَا ۗ قُل لَّوْ كُنتُمْ فِى بُيُوتِكُمْ لَبَرَزَ ٱلَّذِينَ كُتِبَ عَلَيْهِمُ ٱلْقَتْلُ إِلَىٰ مَضَاجِعِهِمْ ۖ وَلِيَبْتَلِىَ ٱللَّهُ مَا فِى صُدُورِكُمْ وَلِيُمَحِّصَ مَا فِى قُلُوبِكُمْ ۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌۢ بِذَاتِ ٱلصُّدُورِ ﴿١٥٤﴾

154. Pastaj, pas ankthit tuaj, Ai ju zbriti siguri: përgjumje, e cila kaploi një grup prej jush[1]. Kurse grupi tjetër (hipokritët) ishin në merak për veten e tyre[2], duke menduar për Allahun të pavërtetën, bindjet e injorancës.[3] Ata thoshin: "A kemi shtënë në dorë ndonjë gjë prej kësaj çështje (fitores së premtuar)?"[4] Thuaju: "Të gjitha çështjet janë në Dorë të Allahut!"[5] Ata fshehin në vete gjëra që nuk t'i shfaqin ty.[6] Ata thoshin: "Sikur të kishim ne ndonjë gjë në dorë për këtë çështje[7], nuk do të vriteshim këtu."[8] Thuaju: "Edhe sikur

---

[1] Besimtarët e sinqertë e të devotshëm dhe jo hipokritët e të pështjelluarit, sepse siguria e përgjumja nuk i vjen atij që është i frikësuar e në ankth, siç janë hipokritët e të pështjelluarit në çështjen e tyre.

[2] Kishin frikë nga vdekja.

[3] Ashtu si mendonin idhujtarët e kohës së injorancës, duke dyshuar tek Allahu dhe te profetësia e Pejgamberit të Tij, dhe duke menduar se Allahu e la në baltë Pejgamberin e Tij dhe ngriti mohuesit mbi të.

[4] Me kuptimin se nuk kemi triumfuar ashtu si na është premtuar nga Allahu dhe nga i Dërguari i Tij; duke menduar keq për Allahun dhe duke hedhur dyshime në çështjen e fesë së Tij. Ata mendoni se Allahu nuk do ta përmbushte çështjen e të Dërguarit të Tij dhe se humbja në Uhud do të ishte asgjësimi i pakthyeshëm i fesë së Allahut!

[5] Të gjitha çështjet ndodhin me paracaktimin e Allahut dhe me Vullnetin e Tij, dhe në fund, fitorja do të jetë e miqve të Allahut dhe atyre që i binden Atij, edhe nëse u ndodh ajo që u ndodhi në Uhud.

[6] Ajo që ata fshehnin ishte fjala në vazhdim.

[7] Sikur të na merrej mendimi dhe të na dëgjohej fjala në lidhje me daljen tek armiku, në Uhud.

[8] Nuk do të dilnim të luftonim ata që luftuam e na vranë në Uhud.

të kishit qenë në shtëpitë tuaja[1], atyre që u ishte caktuar vrasja, do të dilnin në vendin e flijimit të tyre."[2] Allahu e bëri këtë për të provuar atë që keni në gjokset tuaja[3] dhe për të dalluar atë që keni në zemrat tuaja.[4] Allahu di mirë se ç'ka në gjokse.[5]

إِنَّ ٱلَّذِينَ تَوَلَّوْا۟ مِنكُمْ يَوْمَ ٱلْتَقَى ٱلْجَمْعَانِ إِنَّمَا ٱسْتَزَلَّهُمُ ٱلشَّيْطَٰنُ بِبَعْضِ مَا كَسَبُوا۟ ۖ وَلَقَدْ عَفَا ٱللَّهُ عَنْهُمْ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٥٥﴾

155. Vërtet, ata që u zmbrapsën prej jush[6] ditën kur u ndeshën dy ushtritë,[7] në të vërtetë i shtyu djalli në rrëshqitje[8] për shkak të disa gjynaheve që kishin bërë. Por, Allahu ua fali atyre.[9] Allahu është Falës i madh[10], i Butë.[11]

[1] Dhe të mos kishit dalë për të luftuar bashkë me besimtarët, gjë e cila do t'u zbulonte besimtarëve hipokrizinë tuaj.

[2] Atyre që u ishte caktuar vrasja, do t'u shfaqej vendi ku do të vdisnin dhe do të dilnin nga shtëpitë e tyre e do të shkonin te vendi ku u ishte caktuar të vdisnin.

[3] Për të nxjerrë në pah atë që fshihni në gjokse, o ju hipokritë,që besimtarët ta shohin hapur hipokrizinë tuaj.

[4] Në mënyrë që besimtarëve t'u bëhet e qartë ajo që fshehni në zemrat tuaja prej armiqësisë dhe urrejtjes për Allahun, të Dërguarin e Tij dhe vetë ata.

[5] Dhe nga dija e urtësia e Tij absolute është se Ai ka caktuar shkaqe dhe mjete me anë të të cilave shfaqen ato që fshihen në gjokse dhe gjërat e fshehta të njerëzve.

[6] Ata që dezertuan nga fronti me armikun.

[7] Në luftën e Uhudit.

[8] Në gabim dhe në thyerje të urdhrit të Pejgamberit.

[9] Dhe nuk i dënoi për gabimet e tyre, përndryshe do t'i kishte shuar të gjithë në Uhud.

[10] Allahu i mbulon gjynahet e atyre që i besojnë Atij dhe të Dërguarit të Tij, dhe nuk i dënon për to.

[11] Nuk e nxiton ndëshkimin për ata që e thyejnë Urdhrin e Tij.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تَكُونُوا۟ كَٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ وَقَالُوا۟ لِإِخْوَٰنِهِمْ إِذَا ضَرَبُوا۟ فِى ٱلْأَرْضِ أَوْ كَانُوا۟ غُزًّى لَّوْ كَانُوا۟ عِندَنَا مَا مَاتُوا۟ وَمَا قُتِلُوا۟ لِيَجْعَلَ ٱللَّهُ ذَٰلِكَ حَسْرَةً فِى قُلُوبِهِمْ ۗ وَٱللَّهُ يُحْىِۦ وَيُمِيتُ ۗ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١٥٦﴾

156. O besimtarë! Mos u bëni si ata që mohuan dhe u thoshin vëllezërve të tyre, kur këta niseshin për udhëtim ose në luftë: "Sikur të rrinin te ne, as nuk do të vdisnin, as nuk do të vriteshin." Për ta bërë Allahu këtë gjë pikëllim në zemrat e tyre.[1] Allahu është Ai që jep jetë dhe që merr jetë.[2] Allahu sheh gjithçka që veproni ju.[3]

وَلَئِن قُتِلْتُمْ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ أَوْ مُتُّمْ لَمَغْفِرَةٌ مِّنَ ٱللَّهِ وَرَحْمَةٌ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ ﴿١٥٧﴾

157. Edhe nëse ju vriteni ose vdisni në Rrugë të Allahut,[4] falja dhe mëshira nga Allahu, padyshim se janë më të mira nga ajo që grumbullojnë ata.[5]

[1] Ankth e mërzitje, për shkak se ata e injoronin faktin se e gjithë kjo çështje është në Dorë të Allahut. Allahu e ka në dorë marrjen e shpirtrave të krijesave të Tij dhe për secilën krijesë Ai ka vendosur afat të caktuar vdekje e mbarimi.

[2] Kur të dojë dhe kujt të dojë prej krijesave të Tij. Vdekja është vetëm në Dorë të Allahut dhe të askujt tjetër, prandaj mos ngurroni të shkoni të luftoni në Rrugë të Allahut dhe duroni në luftën kundër armikut, edhe nëse numri juaj është i vogël dhe ai i armikut është i madh, sepse askush prej jush nuk ka për t'u vrarë dhe as për të vdekur, veçse pasi t'i mbarojë afati i jetës dhe t'i vijë vdekja. Edhe nëse dikujt prej jush i vjen vdekja dhe vritet në luftë, ju mos u trishtoni dhe mos u dobësoni përpara armikut, sepse atij i ka qenë e caktuar vdekja, prandaj vazhdoni të luftoni me trimëri dhe guxim.

[3] Qoftë e mirë apo e keqe, prandaj frikësojuni Atij, o besimtarë, sepse Ai i regjistron të gjitha këto për t'ua treguar juve në ditën e gjykimit, dhe për t'ju shpërblyer sipas tyre.

[4] Kjo është me caktimin e Allahut, prandaj mos t'ju futet aspak dyshim se të gjitha çështjet janë në Dorë të Allahut, dhe se jeta e vdekja janë çështje që i përkasin Allahut, ashtu si dyshuan hipokritët në këto gjëra.

[5] Falja e gjynaheve nga Allahu dhe Mëshira e Tij për ju, është më e mirë se të gjitha zbukurimet e dynjasë që grumbullojnë ata të cilët nuk dalin në rrugë të Allahut dhe nuk i luftojnë armiqtë e Allahut, përderisa ju e bëni këtë për Hir të Allahut dhe në rrugë të Tij.

وَلَئِن مُّتُّمْ أَوْ قُتِلْتُمْ لَإِلَى ٱللَّهِ تُحْشَرُونَ ﴿١٥٨﴾

158. Edhe nëse vdisni apo vriteni, ju tek Allahu do të tuboheni.[1]

فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ ٱللَّهِ لِنتَ لَهُمْ ۖ وَلَوْ كُنتَ فَظًّا غَلِيظَ ٱلْقَلْبِ لَٱنفَضُّوا۟ مِنْ حَوْلِكَ ۖ فَٱعْفُ عَنْهُمْ وَٱسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِى ٱلْأَمْرِ ۖ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى ٱللَّهِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلْمُتَوَكِّلِينَ ﴿١٥٩﴾

159. Me anë të mëshirës nga Allahu, ti (o Muhamed) u solle butë me ta.[2] E sikur të kishe qenë i vrazhdë e zemërashpër, ata do të largoheshin prej teje.[3] Prandaj falua atyre gabimin,[4] kërkoi falje Allahut për ta dhe konsultohu me ta për çështjet.[5] Dhe kur të

[1] Kthimi i të gjitha krijesave është tek Allahu dhe Ai do i shpërblejë sipas veprave që kanë bërë në dynja, prandaj garoni të vriteni apo të vdisni në rrugë të Allahut, sepse kjo është më e mira për ju.

[2] Me ndjekësit dhe shokët e tu, të cilëve u pëlqyen moralet dhe sjelljet e tua. Edhe nëse dikush prej tyre të mundonte apo të dëmtonte, ti e duroje dhe përmbaheshe në të gjitha rastet, përveç nëse bëhej fjalë për shkeljen e ligjeve të Allahut.

[3] Dhe nuk do të ndiqnin ty dhe as atë që t'u shpall, por Allahu i mëshiroi ata dhe ty bashkë me ta, dhe ti në saje të mëshirës së Allahut ishe i butë me ta.

[4] Dëmtimin apo mundimin që të shkaktojnë ty, o Muhamed, shokët dhe ndjekësit e tu.

[5] Që kanë nevojë për konsultim dhe diskutim, sepse konsultimi ka dobi të panumërta për të mirat e kësaj bote dhe të botës tjetër, siç është: afrimi tek Allahu me zbatimin e këtij urdhri të Tij, kënaqja e të gjithëve me marrjen e mendimit të secilit dhe eliminimi i cytjeve e mendimeve që fut shejtani në zemrat e njerëzve në raste të ndryshme lufte, apo në ndodhi të tjera, zhvillimi dhe zbardhja e mendimeve pas vrasjes së mendjes nga të gjithë pjesëmarrësit, përfundimi i dhe vendimi i marrë pas konsultimit është më i qëlluar dhe më i saktë se vendimi i marrë nga një mendje e vetme. Sigurisht që Pejgamberit (salallahu alejhi ue selem) i vinte shpallja nga Allahu dhe nuk kishte nevojë për marrjen e mendimit të njerëzve, por Allahu kërkon me këtë gjë që të vendosë rregulla dhe të mësojë muslimanët se si të veprojnë pas vdekjes së Pejgamberit (salallahu alejhi ue selem) dhe pas ndërpritjes së shpalljes nga qielli.

vendosësh për diçka, mbështetju Allahut.[1] Vërtet, Allahu i do ata që i mbështeten Atij.[2]

إِن يَنصُرۡكُمُ ٱللَّهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمۡۖ وَإِن يَخۡذُلۡكُمۡ فَمَن ذَا ٱلَّذِي يَنصُرُكُم مِّنۢ بَعۡدِهِۦۗ وَعَلَى ٱللَّهِ فَلۡيَتَوَكَّلِ ٱلۡمُؤۡمِنُونَ ١٦٠

160. Nëse ju ndihmon Allahu,[3] s'ka kush t'ju mposhtë[4] e, nëse ju lë[5], atëherë kush është ai që mund t'ju ndihmojë pas Tij?![6] Pra, vetëm Allahut t'i mbështeten besimtarët.[7]

وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَن يَغُلَّۚ وَمَن يَغۡلُلۡ يَأۡتِ بِمَا غَلَّ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِۚ ثُمَّ تُوَفَّىٰ كُلُّ نَفۡسٖ مَّا كَسَبَتۡ وَهُمۡ لَا يُظۡلَمُونَ ١٦١

161. Asnjë profeti nuk i takon të përvetësojë pandershmërisht asgjë nga plaçka e luftës,[8] dhe kushdo që e bën këtë, do të vijë bashkë me atë që ka marrë pandershmërisht, në Ditën e Kiametit,[9]

---

[1] Mbështetu te fuqia e Allahut dhe vullneti i Tij dhe jo te fuqia dhe vullneti yt, dhe zbato atë që vendose pas konsultimit, ashtu si të urdhëruam Ne. Mbështetju Allahu në të gjitha çështjet.

[2] Ata të cilët janë të kënaqur me caktimin e Allahut dhe i dorëzohen gjykimit të Tij, u pëlqen apo nuk u pëlqen atyre dhe dëshirave të tyre.

[3] O ju besimtarë, kundër atyre që ju luftojnë prej armiqve tuaj dhe të Allahut.

[4] Askush prej njerëzve nuk mund t'ju mposhtë e t'ju mundë kur ju keni ndihmën e Allahut, edhe sikur të bashkohen nga të gjitha anët e botës, prandaj mos u trembni nga numri i madh i armiqve të Allahut përballë numrit tuaj të vogël.

[5] Nëse ju braktis dhe ju lë të mbështeteni në forcat tuaja për shkak të thyerjes së urdhrit të Tij dhe lënien e bindjes ndaj Tij.

[6] Askush! Por edhe nëse ju ndihmojnë të gjitha krijesat, por ju braktis Allahu, ju do të humbni, prandaj mos e lini bindjen ndaj Allahut dhe të Dërguarit të Tij.

[7] Dhe askujt tjetër, sepse Allahu është i Vetmi Ndihmues dhe mbështetja tek Ai është Njësim i Tij, kurse mbështetja tek ndokush tjetër përveç Tij është idhujtari dhe shokvënie Allahut. Sigurisht që grada e mbështetjes së Allahut është në varësi të besimit të njeriut.

[8] Nuk është cilësi e pejgamberëve që të vjedhin, të fshehin e të marrin me hile diçka prej plaçkës së luftës apo pasurisë së muslimanëve, dhe kush e bën këtë gjë, nuk është kurrësesi pejgamber, sepse vjedhja dhe marrja në mënyrë të pandershme e pasurisë së njerëzve është nga gjynahet e mëdha dhe nga veprat më të pandershme.

[9] Kur të tubohen të gjitha krijesat para Allahut dhe të presin gjyqin e madh.

pastaj do t'i jepet çdokujt ajo që ka fituar[1] dhe atyre nuk do t'u bëhet padrejtësi.[2]

أَفَمَنِ ٱتَّبَعَ رِضْوَٰنَ ٱللَّهِ كَمَنۢ بَآءَ بِسَخَطٍ مِّنَ ٱللَّهِ وَمَأْوَىٰهُ جَهَنَّمُ ۖ وَبِئْسَ ٱلْمَصِيرُ ﴿١٦٢﴾

162. Vallë, a mund të jetë ai që kërkon kënaqësinë e Allahut[3] njësoj si ai që ka tërhequr zemërimin e Allahut dhe vendi i të cilit është Xhehenemi, përfundimi më i keq?![4]

هُمْ دَرَجَٰتٌ عِندَ ٱللَّهِ ۗ وَٱللَّهُ بَصِيرٌۢ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿١٦٣﴾

163. Ata kanë shkallë të ndryshme tek Allahu[5] dhe Allahu sheh gjithçka që ata veprojnë.[6]

لَقَدْ مَنَّ ٱللَّهُ عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْ أَنفُسِهِمْ يَتْلُوا۟ عَلَيْهِمْ ءَايَٰتِهِۦ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ ٱلْكِتَٰبَ وَٱلْحِكْمَةَ وَإِن كَانُوا۟ مِن قَبْلُ لَفِى ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ﴿١٦٤﴾

164. Vërtet, Allahu u dha besimtarëve mirësi të madhe kur u dërgoi një të Dërguar[7] nga gjiri i tyre,[8] i cili u lexon shpalljet e Tij, i

---

[1] Shpërblimi apo ndëshkimi për veprat që ka bërë në dynja.

[2] Askujt nuk do t'i bëhet padrejtësi aspak. Askujt nuk do t'i shtohen të këqiat apo t'i pakësohen të mirat.

[3] Ai që i largohet fshehjes së plaçkës së luftës, marrjes së pasurisë së njerëzve në mënyrë të pandershme dhe të gjitha ndalesave të Allahut, duke vepruar në bindje ndaj Allahut, në kërkim të kënaqësisë së Allahut dhe fitores me xhenetin e Tij.

[4] Ata nuk mund të krahasohen kurrë.

[5] Ai që kërkon kënaqësinë e Allahut do të ketë vend nderi dhe shpërblim të madh, kurse ai që tërheq zemërimin e Allahut, do të ketë përçmin dhe dënimtë dhembshëm.

[6] Allahu e di se çfarë veprojnë ata që i binden Atij dhe ata që e thyejnë urdhrin e Tij, dhe Atij nuk i shpëton asgjë nga veprat e tyre, por ua shënon secilit grup veprat që bën për t'u dhënë shpërblimi që meritojnë, në botën tjetër.

[7] Mirësia më e madhe që Allahu u ka dhuruar robëve të Tij është pikërisht ky Pejgamber, Muhamedi, me dërgimin e të cilit, Allahu i shpëtoi njerëzit nga humbja e sigurtë dhe i ruajti nga shkatërrimi.

[8] Të cilit ja dinin prejardhjen, fisin, cilësitë e gjuhën, sepse ai ishte nga vetë gjiri i tyre dhe u donte të mirën atyre, i këshillonte, u lexonte ajetet e Allahut dhe u mësonte kuptimet dhe domethëniet e tyre.

pastron[1] dhe u mëson Librin (Kuranin) dhe Urtësinë[2], edhe pse më parë ata ishin në humbje të sigurt.[3]

أَوَلَمَّآ أَصَـٰبَتْكُم مُّصِيبَةٌ قَدْ أَصَبْتُم مِّثْلَيْهَا قُلْتُمْ أَنَّىٰ هَـٰذَا ۖ قُلْ هُوَ مِنْ عِندِ أَنفُسِكُمْ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٦٥﴾

165. Vallë, kur ju goditi një e keqe,[4] ndërkohë që kishit fituar sa dyfishi i saj më parë[5], thatë: "Prej nga na erdhi kjo?" Thuaju (o Muhamed): "Ajo u erdhi nga vetja juaj[6]." Vërtet, Allahu është i Plotëfuqishëm për çdo gjë.[7]

-71-

[1] Nga idhujtaria, gjynahet dhe të gjitha veprat e ulëta e të pandershme.

[2] Sunetin, traditën pejgamberike, njohjen në detaje të legjislacionit Islam, vendosjen e gjërave në vendin që u takon.

[3] Edhe pse para dërgimit të Muhamedit, ata nuk e njihnin rrugën që të shpinte te Zoti i tyre dhe as si të pastroheshin nga gjynahet e tyre.

[4] Humbjet dhe plagët që morën në Uhud.

[5] Në luftën e Bedrit, ku muslimanët vranë 70 prej idhujtarëve dhe morën rob 70 të tjerë.

[6] Për shkak të thyerjes së urdhrit tim dhe mosbindjes ndaj meje, dhe nga askush tjetër përveç jush.

[7] Allahu ka fuqi të dënojë kë të dojë prej krijesave të Tij dhe t'ia falë dënimin kujt të dojë prej tyre.

وَمَآ أَصَـٰبَكُمْ يَوْمَ ٱلْتَقَى ٱلْجَمْعَانِ فَبِإِذْنِ ٱللَّهِ وَلِيَعْلَمَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٦٦﴾

166. Ajo që ju gjeti atë ditë[1], kur u ndeshën dy ushtritë, ishte me lejen e Allahut,[2] për t'u dalluar besimtarët e vërtetë,

وَلِيَعْلَمَ ٱلَّذِينَ نَافَقُوا۟ ۚ وَقِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا۟ قَـٰتِلُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ أَوِ ٱدْفَعُوا۟ ۖ قَالُوا۟ لَوْ نَعْلَمُ قِتَالًا لَّٱتَّبَعْنَـٰكُمْ ۗ هُمْ لِلْكُفْرِ يَوْمَئِذٍ أَقْرَبُ مِنْهُمْ لِلْإِيمَـٰنِ ۚ يَقُولُونَ بِأَفْوَٰهِهِم مَّا لَيْسَ فِى قُلُوبِهِمْ ۗ وَٱللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يَكْتُمُونَ ﴿١٦٧﴾

167. dhe për t'u dalluar ata që ishin hipokritë. Atyre (hipokritëve) iu thuhej: "Ejani të luftoni në rrugën e Allahut[3] ose të paktën, të mbroheni![4]" Ata thanë: "Sikur ta dinim se do bëhej luftë, sigurisht që do ju pasonim.[5]" Por atë ditë, ata ishin më pranë mohimit se sa besimit, sepse me gjuhët e tyre thoshin atë që nuk e kishin në zemrat e tyre.[6] Por Allahu e di mirë çfarë fshehin ata.[7]

---

[1] Ditën e luftës së Uhudit.

[2] Me caktimin e Allahut për ju, i cili nuk mund të kthehej mbrapsht, dhe nëse diçka e caktuar nga Allahu ndodh, nuk ka rrugë tjetër veçse ta pranosh dhe t'i nënshtrohesh asaj. Sigurisht që Allahu e caktoi këtë humbje në Uhud për muslimanët, për shumë e shumë dobi e mësime që u bënin dobi atyre si dhe për t'u dalluar hipokritët nga besimtarët.

[3] Për të mbrotjur fenë e Allahut dhe për të arritur kënaqësinë e Allahut.

[4] Të mbroni familjet, pasuritë dhe vendin tuaj.

[5] Por ne mendonin se nuk kishte për të ndodhur luftim mes jush dhe ushtrisë armike, prandaj u kthyem –edhe pse e dinin shumë mirë se do të zhvillohej luftë. Këtu hipokritët shfaqën atë që fshihnin në zemrat e tyre prej hipokrizisë dhe shprehën me gjuhën e tyre të kundërtën e asaj që fshihnin prej armiqësisë së Pejgamberit dhe besimtarëve.

[6] Kjo është veçoria e hipokritëve: thonë me gjuhët e tyre atë që nuk e kanë në zemrat e tyre.

[7] Dhe ua shfaq atë robërve të Tij besimtarë, si dhe i dënon për atë që fshehin.

ٱلَّذِينَ قَالُوا لِإِخْوَٰنِهِمْ وَقَعَدُوا لَوْ أَطَاعُونَا مَا قُتِلُوا۟ ۗ قُلْ فَٱدْرَءُوا۟ عَنْ أَنفُسِكُمُ ٱلْمَوْتَ إِن كُنتُمْ صَٰدِقِينَ ﴿١٦٨﴾

168. Atyre që nuk shkuan në luftë dhe që thanë për vëllezërit e vet: "Sikur të na kishin dëgjuar ne, nuk do të ishin vrarë", thuaju: "Prapësojeni vdekjen nga vetja, nëse thoni të vërtetën!"[1]

وَلَا تَحْسَبَنَّ ٱلَّذِينَ قُتِلُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ أَمْوَٰتًۢا ۚ بَلْ أَحْيَآءٌ عِندَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ ﴿١٦٩﴾

169. Kurrsesi mos i quani të vdekur[2] ata që janë vrarë në rrugë të Allahut[3]. Përkundrazi, ata janë të gjallë, duke u ushqyer te Zoti i tyre.[4]

فَرِحِينَ بِمَآ ءَاتَىٰهُمُ ٱللَّهُ مِن فَضْلِهِۦ وَيَسْتَبْشِرُونَ بِٱلَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا۟ بِهِم مِّنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٧٠﴾

170. Të gëzuar për atë që u ka dhënë Allahu nga të mirat e Tij,[5] dhe njoftohen me lajmin e gëzuar se as për ata që do të vijnë pas tyre,[6] por që ende nuk janë bashkuar me ta[7], nuk do ketë frikë dhe as nuk do të pikëllohen.[8]

---

[1] Kur thoni se sikur t'ju dëgjonin ju nuk do të ishin vrarë. Por ata nuk munden kurrë ta prapësojnë vdekjen nga vetja e tyre, por e thonë këtë fjalë për të bashkuar mes dezertimit nga xhihadi dhe përgënjeshtrimit e kundërshtimit të caktimit të Allahut dhe përmbushjes së caktimit të Tij. Në këto ajete kuptohet se njeriu mund të ketë në vete degë prej degëve të besimit dhe degë prej degëve të mohimit, dhe nga njëra prej tyre mund të jetë më afër se nga tjetra.

[2] Që nuk ndiejnë e nuk shijojnë gjë.

[3] Në luftën e Uhudit dhe në çdo luftë tjetër.

[4] Në banesën e nderimit të Tij, në gradë të larta dhe pranë Zotit të tyre.

[5] Të shumta, të mëdha e me shije të përsosur. Allahu u ka dhënë atyre të mira fizike, siç është ushqyerja, dhe shpirtërore, siç është gëzimi i lumturia.

[6] Prej vëllezërve të tyre besimtarë që i kanë lënë të gjallë në jetën e dynjasë.

[7] Ende nuk janë vrarë në rrugë të Allahut, por pritet të vriten në të dhe të bashkohen me ta, e të shijojnë të mirat e Zotit të tyre.

[8] Nuk do të mërziten për atë që kanë lënë pas në dynja.

۞ يَسْتَبْشِرُونَ بِنِعْمَةٍ مِّنَ ٱللَّهِ وَفَضْلٍ وَأَنَّ ٱللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٧١﴾

171. Gëzohen me dhurëtinë dhe mirësinë e Allahut,[1] dhe se Allahu nuk ua humb shpërblimin besimtarëve;

ٱلَّذِينَ ٱسْتَجَابُوا لِلَّهِ وَٱلرَّسُولِ مِنۢ بَعْدِ مَآ أَصَابَهُمُ ٱلْقَرْحُ ۚ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا مِنْهُمْ وَٱتَّقَوْا أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٧٢﴾

172. atyre, të cilët iu përgjigjën thirrjes së Allahut dhe të Dërguarit edhe pse kishin marrë plagë të rënda;[2] për ata që vepruan mirë prej tyre dhe që iu frikësuan Allahut, do të ketë shpërblim të madh;[3]

ٱلَّذِينَ قَالَ لَهُمُ ٱلنَّاسُ إِنَّ ٱلنَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَٱخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَـٰنًا وَقَالُوا حَسْبُنَا ٱللَّهُ وَنِعْمَ ٱلْوَكِيلُ ﴿١٧٣﴾

173. Atyre, të cilëve njerëzit[4] u thanë: "Njerëzit[5] janë mbledhur për t'ju luftuar, prandaj frikësohuni!"[6] Por kjo ua shtoi edhe më shumë besimin atyre dhe ata thanë: "Neve na mjafton Allahu e, Ai është Mbrojtësi më i mirë!"

[1] Të mirat e pafundme që u ka dhënë Allahu dhe shpërblimin e madh për bindjen e tyre ndaj Allahut dhe ndaj të Dërguarit të Tij, si dhe për luftën kundër armiqve të Allahut.

[2] Pasi ushtria muslimane u kthye nga Uhudi në Medine, dëgjuan se Ebu Sufjani me ushtrinë idhujtare do të sulmonin Medinen. Atëherë Pejgamberi (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), urdhëroi shokët e tij që t'u dalin atyre, dhe ata iu përgjigjën thirrjes së Allahut dhe të Pejgamberit, megjithëse kishin marrë plagë të rënda në Uhud, dhe të nesërmen mbërritën në vendin e quajtur "Hamraul esed". Aty u erdhën disa njerëz, të porositur nga Ebu Sufjani, që t'u jepnin lajme për t'i trembur nga armiku.

[3] Tek Allahu në ditën e Kiametit, për veprat që kanë bërë në dynja.

[4] Disa njerëz të zonave përreth, të porositur nga Ebu Sufjani, me qëllim që frikësonin muslimanët.

[5] Ebu Sufjani me ushtrinë kurashite që luftuan në Uhud.

[6] Ruajuni ballafaqimit me ta, sepse ju nuk mund t'u dilni para atyre dhe nuk mund t'u bëni ball.

فَٱنقَلَبُوا۟ بِنِعْمَةٍ مِّنَ ٱللَّهِ وَفَضْلٍ لَّمْ يَمْسَسْهُمْ سُوٓءٌ وَٱتَّبَعُوا۟ رِضْوَٰنَ ٱللَّهِ ۗ وَٱللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَظِيمٍ ﴿١٧٤﴾

174. Ata u kthyen[1] me dhurëtinë e Allahut dhe mirësinë e Tij, nuk i preku asnjë e keqe dhe ndoqën kënaqësinë e Allahut.[2] Allahu është Zotëruesi i mirësive të mëdha.

إِنَّمَا ذَٰلِكُمُ ٱلشَّيْطَٰنُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَآءَهُۥ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونِ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١٧٥﴾

175. Por ai[3] është vetëm djalli, i cili ju frikëson me ithtarët e vet, por mos ju frikësoni atyre, por m'u frikësoheni vetëm Mua,[4] nëse jeni besimtarë të vërtetë!

وَلَا يَحْزُنكَ ٱلَّذِينَ يُسَٰرِعُونَ فِى ٱلْكُفْرِ ۚ إِنَّهُمْ لَن يَضُرُّوا۟ ٱللَّهَ شَيْـًٔا ۗ يُرِيدُ ٱللَّهُ أَلَّا يَجْعَلَ لَهُمْ حَظًّا فِى ٱلْءَاخِرَةِ ۖ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٧٦﴾

176. Mos të të brengosin ata që nxitojnë në mohim,[5] sepse ata nuk mund ta dëmtojnë Allahun aspak. Allahu do që të mos u ndajë hise atyre në botën tjetër, dhe ata do të kenë dënim të madh.[6]

---

[1] Nga "Hamraul Esed" ku gjurmonin armikun, me shëndet të plotë, pa u ndeshur me të, madje Allahu futi tmerr në zemrat e armiqve kur dëgjuan se Muhamedi dhe ushtria e tij kishin dalë në kërkim të tyre, dhe morën të kthehen menjëherë në Meke.

[2] E kënaqën Allahun me këtë vepër që vepruan: me pasimin e Pejgamberit dhe zbatimin e urdhrit të tij për të shkuar në gjurmim të armikut.

[3] Ai që ju tha juve, o besimtarë: "Njerëzit janë mbledhur për t'ju luftuar, prandaj frikësohuni!", është shejtani, por me gjuhën e atyre që jua thanë këtë prej ithtarëve të tij idhujtarë, Ebu Sufjanit me shokë, me qëllim që t'ju frikësojnë dhe të trembeni prej tyre.

[4] Ky ajet tregon detyrueshmërinë e frikës vetëm ndaj Allahut dhe askujt tjetër, dhe se frika ndaj Allahut është nga përbërësit themelorë të besimit; në varësi të gradës së besimit që ka njeriu, është edhe frika e tij nga Allahu, e cila do të thotë: ruajtja dhe largimi nga ndalesat e Allahut.

[5] Mos të të brengosë, o Muhamed, mohimi i atyre që nxitojnë në mohim dhe e lënë fenë, prej hipokritëve, sepse nxitimi i tyre në mohim nuk e dëmton aspak Allahun, ashtu si edhe nxitimi në besim nuk i sjell ndonjë dobi Allahut, por të gjitha këto i kthehen njeriut.

[6] Do të kenë dënim të madh në zjarrin e Xhehenemit, ku do të qëndrojnë përgjithmonë.

إِنَّ ٱلَّذِينَ ٱشۡتَرَوُاْ ٱلۡكُفۡرَ بِٱلۡإِيمَٰنِ لَن يَضُرُّواْ ٱللَّهَ شَيۡـٔٗاۖ وَلَهُمۡ عَذَابٌ أَلِيمٞ ١٧٧

177. Padyshim se ata, të cilët e këmbejnë besimin me mohimin,[1] nuk do i bëjnë kurrfarë dëmi Allahut[2] dhe ata do të kenë dënim të dhembshëm.

وَلَا يَحۡسَبَنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ أَنَّمَا نُمۡلِي لَهُمۡ خَيۡرٞ لِّأَنفُسِهِمۡۚ إِنَّمَا نُمۡلِي لَهُمۡ لِيَزۡدَادُوٓاْ إِثۡمٗاۚ وَلَهُمۡ عَذَابٞ مُّهِينٞ ١٧٨

178. Ata që mohojnë, të mos mendojnë se jeta që Ne u zgjasim është mirë për ta. Përkundrazi, Ne ua zgjasim jetën që t'u shtohen gjynahet, dhe ata do të kenë dënim poshtërues.[3]

مَّا كَانَ ٱللَّهُ لِيَذَرَ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ عَلَىٰ مَآ أَنتُمۡ عَلَيۡهِ حَتَّىٰ يَمِيزَ ٱلۡخَبِيثَ مِنَ ٱلطَّيِّبِۗ وَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيُطۡلِعَكُمۡ عَلَى ٱلۡغَيۡبِ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ يَجۡتَبِي مِن رُّسُلِهِۦ مَن يَشَآءُۖ فَـَٔامِنُواْ بِٱللَّهِ وَرُسُلِهِۦۚ وَإِن تُؤۡمِنُواْ وَتَتَّقُواْ فَلَكُمۡ أَجۡرٌ عَظِيمٞ ١٧٩

179. Allahu nuk i lë besimtarët në gjendjen që ndodheni ju, deri sa të dallojë të keqin nga i miri. Allahu nuk ua tregon të fshehtën, por Allahu zgjedh kë të dojë prej të dërguarve të Tij. Pra, besoni Allahun dhe të dërguarit e Tij e, nëse besoni dhe ruheni, ju do të keni shpërblim të madh.[4]

---

[1] Bëhet fjalë për hipokritët, të cilët nxitojnë në mohim dhe dalin nga besimi pasi hynë në të, dhe janë të kënaqur me mohimin e Allahut dhe të dërguarit të Tij, në këmbim të besimit.

[2] Por do t'i bëjnë dëm vetes së tyre, duke i shkaktuar asaj dënim të dhembshëm e të përhershëm në xhehenem.

[3] E mos të mendojnë mohuesit se kur Ne u zgjasim jetën dhe u japim kënaqësi të përkohshme të kësaj bote, ndërsa nuk i ndëshkojmë menjëherë për mohimin dhe mëkatet e tyre, kjo është diçka e mirë për ta. Jo, Ne vetëm sa po u japim afat, që të shtojnë më shumë padrejtësinë dhe mendjemadhësinë e tyre; dhe për ta është përgatitur një dënim që do t'i poshtërojë dhe do t'i ulë në mënyrën më të rëndë.

[4] Allahu nuk do t'ju linte ju, o ju që besuat dhe vepruat sipas ligjit të Tij, në këtë gjendje të përzier ku nuk dallohet besimtari i sinqertë nga hipokriti, derisa t'i ndajë dhe t'i bëjë të qartë të këqijtë nga të mirët — që të njihet hipokriti nga besimtari i vërtetë. Dhe nuk është nga urtësia e Allahut që t'ju zbulojë juve, o besimtarë, të fshehtat e Tij dhe dijen e së padukshmes, që të njihni kush është vërtet besimtar e kush hipokrit; por Ai i dallon

وَلَا يَحْسَبَنَّ ٱلَّذِينَ يَبْخَلُونَ بِمَآ ءَاتَىٰهُمُ ٱللَّهُ مِن فَضْلِهِۦ هُوَ خَيْرًا لَّهُم ۖ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَّهُمْ ۖ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخِلُوا بِهِۦ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ ۗ وَلِلَّهِ مِيرَٰثُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۗ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١٨٠﴾

180. Ata të cilët bëjnë kopraci me të mirat që u ka dhënë Allahu,[1] të mos mendojnë se ajo (kopracia) është më mirë për ta! Përkundrazi, ajo është më keq për ta! Ajo që grumbullojnë nga kopracia, do t'u mbështillet atyre në qafë ditën e Kiametit.[2] Vetëm Allahut i përket trashëgimia e qiejve dhe e Tokës[3] dhe Allahu njeh mirë gjithçka që veproni ju.[4]

ata përmes sprovave dhe vështirësive. Megjithatë, Allahu i Lartësuari zgjedh prej të dërguarve të Tij atë që dëshiron, për t'i dhënë dije për një pjesë të së fshehtës përmes shpalljes. Prandaj besoni në Allahun dhe në të Dërguarin e Tij, dhe nëse besoni me sinqeritet dhe i frikësoheni Zotit tuaj duke iu bindur Atij, do të keni një shpërblim të madh tek Allahu.

[1] Duke mos e dhënë zekatin e detyrueshëm të pasurisë së tyre apo të dijes së tyre duke ua mësuar njerëzve, dhe për çdo të mirë që u ka dhënë Allahu.

[2] Ashtu si ka ardhur në një hadith të saktë nga Pejgamberi, ku thuhet: "Në ditën e Kiametit, pasuria e kopracit do të marrë formën e një gjarpëri helmues me dy dhëmbë të mëdhenj, i cili i mbështillet në qafë, pastaj i kap dorën me nofullat e tij dhe i thotë: "Unë jam pasuria jote! Unë jam thesari yt!" Pastaj Pejgamberi (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) lexoi këtë ajet." [E ka nxjerrë Buhariu, Muslimi, etj.]

[3] Allahu është Sunduesi dhe Zotëruesi i Vetëm i qiejve dhe i Tokës, dhe gjithçka do t'i kthehet Sunduesit të vet. Njerëzit do të kthehen tek Sunduesi i tyre pa asnjë lloj pasurie dhe pa asgjë tjetër, përveç veprave të tyre që kanë bërë në dynja.

[4] Dhe në varësi të veprave tuaja do t'u japë shpërblimi që meritoni, prandaj mos bëni kopraci, sepse kështu meritoni dënimin e Allahut, por jepni zekatin e pasurisë suaj, që të fitoni shpërblimin e madh tek Allahu.

لَّقَدْ سَمِعَ ٱللَّهُ قَوْلَ ٱلَّذِينَ قَالُوٓا۟ إِنَّ ٱللَّهَ فَقِيرٌ وَنَحْنُ أَغْنِيَآءُ ۘ سَنَكْتُبُ مَا قَالُوا۟ وَقَتْلَهُمُ ٱلْأَنۢبِيَآءَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَنَقُولُ ذُوقُوا۟ عَذَابَ ٱلْحَرِيقِ ﴿١٨١﴾

181. Sigurisht që Allahu e ka dëgjuar fjalën e atyre[1] të cilët thanë: "Allahu është i varfër, kurse ne jemi të pasur."[2] Ne do ta shënojnë atë që thanë ata, si edhe vrasjen e pejgamberëve nga ana e tyre pa asnjë të drejtë[3] dhe do t'u themi: "Shijoni dënimin e zjarrit!"[4]

ذَٰلِكَ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيكُمْ وَأَنَّ ٱللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّٰمٍ لِّلْعَبِيدِ ﴿١٨٢﴾

182. Ky (dënim) është për shkak të asaj që vepruan duart tuaja, se Allahu nuk është i padrejtë ndaj robërve të Vet.[5]

---

[1] Një grupi prej jehudëve, të cilët kur dëgjuan Fjalën e Allahut: "Kush është ai që i jep Allahut një hua të mirë..." [El Bekare, 245], thanë në mënyrë mendjemadhësie dhe kryelartësie këtë fjalë të shëmtuar, për t'iu shtuar veprave të tjera të tyre të shëmtuara, siç ishte vrasja e të dërguarve të Allahut.

[2] Përderisa Allahu kërkon hua nga njerëzit, Ai ka nevojë për krijesat e Tij dhe për pasuritë e tyre! Sa fjalë të shëmtuar shprehin me gjuhët e tyre! Allahu nuk ka nevojë për asgjë, por të gjitha krijesat e Tij kanë nevojë për Të, madje nuk mund të qëndrojnë dhe as të jetojnë pa Allahun. Kur Allahu u kërkon besimtarëve hua të mirë, Ai nuk u kërkon për Vete, sepse në fakt çdo gjë që zotërojnë njerëzit është pronë e Allahut, edhe vetë ata, por Allahu i urdhëron ata që të japin lëmoshë të varfërve dhe të shpenzojnë në rrugë të hajrit, në xhihad, etj. Por jehudët mohues nuk e kishin për gjë të shtonin edhe më shumë mohimin dhe arrogancën e tyre, megjithëse e dinin shumë mirë kuptimin e kësaj Fjale të Allahut.

[3] Me vetëdije dhe paramendim dhe jo nga padija, por nga arroganca dhe rebelizmi kundër Allahut.

[4] Djegës e përvëlues, i cili depërton trupin tejpërtej.

[5] Allahu nuk bën kurrë padrejtësi dhe Ai është i Pastër nga kjo gjë, por ata e meritojnë këtë dënim për shkak të veprave të tyre të shëmtuara me të cilat i kanë kaluar të gjitha kufijtë.

ٱلَّذِينَ قَالُوٓا۟ إِنَّ ٱللَّهَ عَهِدَ إِلَيْنَآ أَلَّا نُؤْمِنَ لِرَسُولٍ حَتَّىٰ يَأْتِيَنَا بِقُرْبَانٍ تَأْكُلُهُ ٱلنَّارُ ۗ قُلْ قَدْ جَآءَكُمْ رُسُلٌ مِّن قَبْلِى بِٱلْبَيِّنَـٰتِ وَبِٱلَّذِى قُلْتُمْ فَلِمَ قَتَلْتُمُوهُمْ إِن كُنتُمْ صَـٰدِقِينَ ﴿١٨٣﴾

183. Janë po ata, të cilët[1] thanë: "Allahu na ka porositur[2] që të mos i besojmë asnjë të dërguari,[3] deri sa të na sjellë një kurban[4] që ta përpijë zjarri[5]!" Thuaju (o Muhamed): "Para meje ju kanë ardhur edhe të dërguar të tjerë me prova të qarta[6] dhe me ato që kërkuat[7]; atëherë, përse i vratë ata, nëse thoni të vërtetën?![8]

---

[1] Po ata të cilët thanë se Allahu është i varfër, thanë gjithashtu fjalën në vijim.

[2] Në Librat e Tij, apo në gjuhën e dërguarve të Tij tek ata. Kjo ishte një gënjeshtër dhe trillim i tyre, dhe jo vërtetë porosi e Allahut. Ata bashkuan mes gënjeshtrës ndaj Allahut dhe kufizimit të shenjave të të dërguarve në përmbajtjen e kësaj fjale të tyre.

[3] Të mos besojmë asnjë njeri i cili thotë se është i dërguar nga Allahu dhe të mos i bindemi atij.

[4] Kurban quhet kafsha që besimtari e therr për Hir të Allahut, apo çdo lëmoshë që ai jep me qëllim që të afrohet tek Allahu dhe arrijë kënaqësinë e Allahut.

[5] Në atë kohë, përpirja e kurbanit nga zjarri ishte argument dhe shenjë se Allahu e kishte pranuar atë kurban.

[6] Dhe argumentuese për profetësinë e tyre dhe se ata janë dërguar nga Allahu, argumente dhe prova të qarta e të prera, me shikimin dhe vërejtjen e të cilave beson njeriu normal dhe i logjikshëm.

[7] Me atë që pretenduat se do të besonit sikur të vinte me të, prej përpirjes së kurbanit nga zjarri.

[8] Kur thoni se Allahu ju ka porositur që të mos besoni asnjë të dërguar, pa ju sjellë kurban që ta përpijë zjarri! Allahu i tregon Pejgamberit të Tij, Muhamedit dhe besimtarëve, se jehudët nuk ngurrojnë të mohojnë ty dhe profetësinë tënde, megjithëse e dinë shumë mirë të vërtetën tënde, madje e kanë të shënuar në Librin e tyre, por ata janë mësuar tashmë me mohimin e të dërguarve të Allahut, madje edhe me vrasjen e disave prej tyre, kështu që mos u çudit dhe mos u mërzit me qëndrimin e tyre, sepse Allahu sheh dhe shënon gjithçka që veprojnë ata dhe ata do të marrin dënimin e merituar.

فَإِن كَذَّبُوكَ فَقَدْ كُذِّبَ رُسُلٌ مِّن قَبْلِكَ جَآءُو بِٱلْبَيِّنَٰتِ وَٱلزُّبُرِ وَٱلْكِتَٰبِ ٱلْمُنِيرِ ﴿١٨٤﴾

184. Nëse ata të përgënjeshtrojnë ty (o Muhamed), edhe para teje janë përgënjeshtruar të dërguar të tjerë,[1] ndonëse sollën prova të qarta[2], shkrime qiellore[3] dhe Librin e ndritur.[4]

كُلُّ نَفْسٍ ذَآئِقَةُ ٱلْمَوْتِ ۗ وَإِنَّمَا تُوَفَّوْنَ أُجُورَكُمْ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ ۖ فَمَن زُحْزِحَ عَنِ ٱلنَّارِ وَأُدْخِلَ ٱلْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ ۗ وَمَا ٱلْحَيَوٰةُ ٱلدُّنْيَآ إِلَّا مَتَٰعُ ٱلْغُرُورِ ﴿١٨٥﴾

185. Çdo shpirt do ta shijojë vdekjen,[5] dhe vetëm në ditën e Kiametit do t'i merrni plotësisht shpërblimet tuaja[6]; kushdo që largohet nga zjarri[7] dhe futet në Xhenet, ai ka fituar.[8] Ndërsa jeta e kësaj bote është vetëm kënaqësi mashtruese.[9]

---

[1] Prandaj mos u trishto dhe mos u mërzit për përgënjeshtrimin dhe qëndrimin e tyre ndaj teje.

[2] Argumente e mrekulli të qarta e të prekshme për të gjithë njerëzit.

[3] Të cilat nuk mund t'i zbrisnin e t'i shpalleshin veçse pejgamberëve.

[4] Librin që zbardh të vërtetën dhe e sqaron atë. Është fjala për Teuratin e shpallur Musait dhe Inxhilin e shpallur Isait. Por jehudët e përgënjeshtruan Isain dhe atë që iu shpall atij, si dhe shtrembëruan atë që thuhej në Teurat për Muhamedin, dhe po kështu vepruan edhe të krishterët në lidhje me atë që thuhej në Inxhil për Muhamedin.

[5] Çdo gjë me shpirt do ta shijojë vdekjen: njerëzit, kafshët, xhinët, engjëjt. Prandaj, ti o Muhamed, dhe ju o besimtarë, mos u mërzisni me mohimin e mohuesve dhe të idhujtarëve, sepse që të gjithë do të vdesin dhe do të kthehen te Krijuesi i tyre, ku do të japin llogari për veprat e tyre dhe do të marrin dënimin e merituar.

[6] Për vëprat që keni bërë në dynja. Por ju do të merrni shpërblim për to që në dynja, si dhe në jetën e varrezave-barzah, por shpërblimin e plotë do ta merrni në ditën e Kiametit.

[7] Kushdo, të cilin Allahu e largon nga zjarri dhe e fut në xhenet.

[8] Ai ka shpëtuar nga dënimi i madh dhe ka fituar fitoren e madhe, të përgatitur nga Allahu për robët e Tij besimtarë.

[9] Jo reale, e paqëndrueshme, e pavlerë, e pakët, prandaj mos u mashtroni nga kënaqësitë mashtruese të dynjasë, të cilën do ta lini shumë shpejt, dhe të harroni botën tjetër dhe punën për botën tjetër, ku do të qëndroni përgjithmonë!

۞ لَتُبْلَوُنَّ فِيٓ أَمْوَٰلِكُمْ وَأَنفُسِكُمْ وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْكِتَٰبَ مِن قَبْلِكُمْ وَمِنَ ٱلَّذِينَ أَشْرَكُوٓا۟ أَذًى كَثِيرًا ۚ وَإِن تَصْبِرُوا۟ وَتَتَّقُوا۟ فَإِنَّ ذَٰلِكَ مِنْ عَزْمِ ٱلْأُمُورِ ﴿١٨٦﴾

186. Ju patjetër që do të sprovoheni në pasuritë[1] e në vetet tuaja[2], dhe do të dëgjoni shumë fyerje nga ata, të cilëve u është dhënë Libri para jush,[3] si dhe nga idhujtarët, por nëse ju duroni[4] dhe ruheni[5], padyshim se këto janë nga çështjet që merren vendosmërisht.[6]

-74-

[1] Me humbjen e pasurisë apo të një pjese të saj, ose me kuptimin se do të urdhëroheni të jepni zekat dhe lëmosh nga pasuritë tuaja, për t'u sprovuar nëse doni më shumë pasurinë apo Allahun, këtë botë apo botën tjetër.

[2] Me humbjen e të afërmve e miqve tuaj, ose me kuptimin se do të mundoheni me kryerjen e obligimeve të ngarkuara nga Allahu, nga të cilat edhe lufta në rrugë të Allahut ku mund të humbi edhe jetën tuaj, me sëmundjet që mund t'ju zënë, etj.

[3] Jehudët e të krishterët, prej fyerjeve të të cilëve ishin fjalët e tyre: "Allahu është i varfër e ne jemi të pasur!", "Allahu është dorështrënguar!", "Mesihu Isa është biri i Allahut", etj.

[4] Duke ju përmbajtur ligjeve të Allahut në marrëdhëniet me ta.

[5] I ruheni Allahut dhe keni frikë Atë në çdo gjë që ju ka urdhëruar e ndaluar, duke vepruar në bindje ndaj Tij.

[6] Nga çështjet e mëdha për të cilat garohet, por nuk arrihen veçse nga njerëzit e vendosur dhe me vullnet të fortë.

وَإِذْ أَخَذَ ٱللَّهُ مِيثَٰقَ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْكِتَٰبَ لَتُبَيِّنُنَّهُۥ لِلنَّاسِ وَلَا تَكْتُمُونَهُۥ فَنَبَذُوهُ وَرَآءَ ظُهُورِهِمْ وَٱشْتَرَوْا۟ بِهِۦ ثَمَنًا قَلِيلًا ۖ فَبِئْسَ مَا يَشْتَرُونَ ﴿١٨٧﴾

187. Kujto (o Muhamed) kur Allahu u mori besën atyre që u është dhënë Libri: do t'ua sqaroni atë[1] njerëzve dhe nuk do ta fshehni atë.[2] Por ata e hodhën pas shpine atë[3] dhe e këmbyen me një vlerë të vogël.[4] Nuk ka më të shëmtuar se ajo që marrin në këmbim![5]

لَا تَحْسَبَنَّ ٱلَّذِينَ يَفْرَحُونَ بِمَآ أَتَوا۟ وَّيُحِبُّونَ أَن يُحْمَدُوا۟ بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا۟ فَلَا تَحْسَبَنَّهُم بِمَفَازَةٍ مِّنَ ٱلْعَذَابِ ۖ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٨٨﴾

188. Mos mendo (o Muhamed) se ata[6] që gëzohen për atë që kanë bërë[7] dhe dëshirojnë të lavdërohen për atë që nuk e kanë bërë, assesi mos mendo se ata do t'i shpëtojnë ndëshkimit[8] dhe ata do të kenë ndëshkim të dhembshëm.[9]

---

[1] Është fjala për Teuratin dhe Inxhilin.

[2] Nuk do të fshehni asgjë prej tij, por do t'ua sqaroni dhe do t'ua mësoni njerëzve ashtu si ka zbritur dhe pa i ndryshuar kuptimin. As të mos fshehin profetësinë e Muhamedit, të cilin e gjejnë të shënuar në librin që kanë para duarve, sepse ai është vërtet i Dërguari i Allahut, i dërguar me të vërtetën.

[3] Besën e dhënë Allahut dhe urdhrin e Tij: e fshehën çështjen e Muhamedit dhe e përgënjeshtruan atë, duke qenë se e dinin mirë të vërtetën.

[4] E fshehën çështjen e Muhamedit dhe fjalën që thuhej për të në Librin e tyre për një fitim të pavlerë e të pakët nga të mirat e dynjasë, prej pasurisë e pushtetit.

[5] Kur fshehin të vërtetën dhe nuk ua sqarojnë njerëzve atë, ata lënë më të mirën e më të lartën, lumturinë e përhershme dhe të mirat e dynjasë e të fesë dhe zgjedhin më të shëmtuarën e më të fëlliqurën.

[6] Ithtarë të Librit.

[7] Duke ua fshehur njerëzve çështjen tënde, o Muhamed, që ti je i dërguari i Allahut me të vërtetën, gjë të cilën ata e gjejnë të shënuar në Librat e tyre dhe për këtë Allahu u mori besën atyre e ata, megjithëse e thyen besën e tyre dhe thyen urdhrin e Allahut, gëzohen me këtë vepër, madje duan që të lavdërohen nga njerëzit se gjoja janë njerëz të devotshëm ndaj Allahut, adhurues të mëdhenj të Tij, ndjekës të shpalljeve të Tij, kurse realiteti është krejt ndryshe.

[8] Të përgatitur nga Allahu për armiqtë e Tij në dynja, siç është fundosja në tokë, shndërrimi në majmuna e derra, vrasja, tërmeti, etj.

[9] Në botën tjetër, përveç atij që kanë në dynja.

وَلِلَّهِ مُلْكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۗ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٨٩﴾

189. Allahut i përket sundimi i qiejve dhe i Tokës.[1] Allahu është i Plotëfuqishëm për çdo gjë.[2]

إِنَّ فِى خَلْقِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَٱخْتِلَٰفِ ٱلَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ لَءَايَٰتٍ لِّأُو۟لِى ٱلْأَلْبَٰبِ ﴿١٩٠﴾

190. Me të vërtetë, në krijimin e qiejve e të Tokës dhe në ndërrimin e natës e të ditës, ka prova për njerëzit me mend.[3]

ٱلَّذِينَ يَذْكُرُونَ ٱللَّهَ قِيَٰمًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِى خَلْقِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَٰذَا بَٰطِلًا سُبْحَٰنَكَ فَقِنَا عَذَابَ ٱلنَّارِ ﴿١٩١﴾

191. Ata të cilët e përmendin Allahun duke qenë në këmbë, ulur e shtrirë[4] dhe që meditojnë në krijimin e qiejve dhe të Tokës[5]: "Zoti ynë! Ti nuk i ke krijuar kotë këto,[6] i Pastër nga çdo e metë je Ti![7] Na ruaj nga dënimi i zjarrit![8]

---

[1] Dhe jo ashtu si thonë ata arrogantë prej çifutëve, se Allahu është i varfër e ne jemi të pasur.

[2] Dhe i dënon kur të dojë dhe si të dojë ata që e thonë këtë fjalë, se Allahu është i varfër e ne jemi të pasur, si dhe thonë fjalë apo bëjnë vepra të tjera në thyerje të urdhrit të Allahut.

[3] Provat e Allahut ekzistojnë dhe duken qartë në gjithçka që na rrethon, në të gjithë krijimin e Allahut, duke filluar që nga vetë trupi i njeriut e deri në dukuritë natyrore madhështore që Allahu ka krijuar e përsosur, por ato nuk i dallojnë veçse njerëzit që kanë arsye dhe logjikë të shëndoshë, ata të cilët kërkojnë të vërtetën dhe meditojnë në krijimin e qiejve e të tokës. E gjithë kjo tregon për lidhjen e zemrës me Krijuesin e saj dhe dhënien e mundit për arritjen e kënaqësisë së Tij.

[4] Që e përmendim Allahun në çdo gjendje, me gojë e me zemër, në namaz e jashtë namazit.

[5] Dhe e dijnë se ato nuk mund të jenë krijuar vetvetiu dhe as rastësisht, por ato kanë Krijuesin e tyre Madhështor, i Cili zotëron të gjitha atributet dhe cilësitë absolute, dhe është larg dhe i pastër nga çdo e metë apo cilësi negative. Allahu është Ai i Cili i ka krijuar, i ka sistemuar, i mban dhe i drejton të gjitha krijesat e Tij, dhe ato nuk mund të qëndrojnë pa Të. Nga ky ajet kuptojmë gjithashtu se meditimi në krijesat e Allahut është adhurim ndaj Allahut dhe cilësi e adhuruesve të ditur të Allahut dhe miqve të Tij.

[6] Të gjitha krijesat e Tij në tokë e në gjithësi.

رَبَّنَآ إِنَّكَ مَن تُدۡخِلِ ٱلنَّارَ فَقَدۡ أَخۡزَيۡتَهُۥۖ وَمَا لِلظَّٰلِمِينَ مِنۡ أَنصَارٖ ١٩٢

192. Zoti ynë! Këdo që Ti fut në zjarr,[1] e ke poshtëruar[2] atë, dhe për të padrejtët[3] nuk do të ketë asnjë ndihmues.[4]

رَّبَّنَآ إِنَّنَا سَمِعۡنَا مُنَادِيٗا يُنَادِي لِلۡإِيمَٰنِ أَنۡ ءَامِنُواْ بِرَبِّكُمۡ فَـَٔامَنَّاۚ رَبَّنَا فَٱغۡفِرۡ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرۡ عَنَّا سَيِّـَٔاتِنَا وَتَوَفَّنَا مَعَ ٱلۡأَبۡرَارِ ١٩٣

193. Zoti ynë! Ne dëgjuam një thirrës[5] që na ftonte në besim[6] duke thënë: "Besoni Zotin tuaj!" Dhe ne besuam. Zoti ynë! Na i fal gjynahet tona (të mëdha), na i shlyej të këqiat tona[7] dhe na bëj që të vdesim në numrin e të mirëve![8]

---

[7] Larg çdo të mete që nuk i përshtatet Madhështisë Tënde, je Ti, o Zoti ynë! Ti e ke krijuar gjithçka me qëllim, me të vërtetën dhe për të vërtetën. Ky krijim madhështor patjetër që tregon dhe argumenton për madhështinë e Krijuesit të tij të Plotëfuqishëm.

[8] Na ruaj nga veprat e këqija dhe na jep sukses për kryerjen e veprave të mira, që të shpëtojmë nga dënimi Yt në zjarr, sepse padyshim se dënimi Yt do të jetë i madh dhe i dhembshëm, e Ti je i Plotëfuqishëm për gjithçka! Ne nuk mund të na shpëtojë nga dënimi Yt askush tjetër përveç Teje, prandaj na ruaj nga dënimi i zjarrit dhe na fut në xhenetin Tënd!

[1] Për atë që ka merituar.

[2] E ke poshtëruar me futjen në zjarr, i ke hequr cipën, i ke zbuluar gabimet dhe të metat që ka pasur në dynja, e ke turpëruar në sy të të gjitha krijesave.

[3] Ata të cilët kundërshtojnë urdhrin e Allahut dhe shkelin ndalesat e Tij.

[4] Që t'i shpëtojë nga dënimi i Allahut.

[5] Kuranin, ose të Dërguarin e Allahut, Muhamedin (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), megjithëse Kurani është më përfshirës në këtë rast, për shkak se atë e kanë dëgjuar dhe besuar edhe shumë breza të tjerë pas Muhamedit, kurse Muhamedin nuk e ka dëgjuar drejtpërdrejtë veçse shokët e tij.

[6] Që të besojmë Ty, të njësojmë Ty, të ndjekim të Dërguarin Tënd, Muhamedin, dhe t'i bindemi atij në ato që na urdhëron e na ndalon, prej atyre që i janë shpallur prej Teje.

[7] Gjynahet e vogla.

[8] Kur të na vdesësh, na bëj që të vdesim ashtu si të mirët, na llogarit prej tyre, na bashko me ta dhe na ngjall bashkë me ta në ditën e Kiametit! Kjo lutje përmban suksesin për kryerjen e veprave të mira dhe largimin nga të këqiat, gjë me të cilën njeriu arrin të bëhet prej të mirëve, si dhe qëndrueshmërinë në këtë gjë deri në vdekje.

رَبَّنَا وَءَاتِنَا مَا وَعَدتَّنَا عَلَىٰ رُسُلِكَ وَلَا تُخۡزِنَا يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِۗ إِنَّكَ لَا تُخۡلِفُ ٱلۡمِيعَادَ ١٩٤

194. Zoti ynë! Na e jep atë që na ke premtuar nëpërmjet të dërguarve të Tu[1] dhe mos na poshtëro në ditën e Kiametit![2] Me të vërtetë, Ti nuk e shkel premtimin e dhënë!”

-75-

[1] Fitoren kundër armiqve tanë dhe të Tu. Na e shpejto ndihmën Tënde kundër tyre.

[2] Me gjynahet tona që kemi bërë në dynja, por na i fal dhe na i shlyej ato!

فَٱسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّى لَآ أُضِيعُ عَمَلَ عَـٰمِلٍ مِّنكُم مِّن ذَكَرٍ أَوْ أُنثَىٰ ۖ بَعْضُكُم مِّنۢ بَعْضٍ ۖ فَٱلَّذِينَ هَاجَرُوا۟ وَأُخْرِجُوا۟ مِن دِيَـٰرِهِمْ وَأُوذُوا۟ فِى سَبِيلِى وَقَـٰتَلُوا۟ وَقُتِلُوا۟ لَأُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّـَٔاتِهِمْ وَلَأُدْخِلَنَّهُمْ جَنَّـٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَـٰرُ ثَوَابًا مِّنْ عِندِ ٱللَّهِ ۗ وَٱللَّهُ عِندَهُۥ حُسْنُ ٱلثَّوَابِ ﴿١٩٥﴾

195. Dhe Zoti iu përgjigj lutjes së tyre: "Unë nuk do t'ia humb mundin[1] askujt prej jush, qoftë mashkull apo femër. Ju jeni njëlloj (në gjykim).[2] Atyre që emigruan[3], u dëbuan nga shtëpitë e tyre[4], u munduan në rrugën Time[5], luftuan[6] dhe u vranë[7], Unë do t'ua shlyej të këqiat që kanë bërë[8] dhe do ti fut në kopshte, nëpër të cilat rrjedhin lumenj, si shpërblim nga Allahu[9] e, tek Allahu është shpërblimi më i mirë."[10]

لَا يَغُرَّنَّكَ تَقَلُّبُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ فِى ٱلْبِلَـٰدِ ﴿١٩٦﴾

196. Mos të të mashtrojë endja e atyre që mohojnë nëpër botë![11]

---

[1] Veprat e mira që keni bërë në dynja.

[2] Të gjithë ju, o besimtarë, meshkuj e femra, keni të njëjtin gjykim në shpërblim, dhe Allahu nuk ia humb mundin askujt prej jush, qoftë mashkull apo femër.

[3] Lanë popullin e tyre mohues dhe njerëzit e tyre, vetëm për Hir të Allahut dhe iu bashkuan vëllezërve të tyre besimtarë të Allahut dhe të Dërguarit të Tij.

[4] Flitet për emigruesit mekas, të cilët u dëbuan nga idhujtarët kurashit prej Mekës.

[5] U dëmtuan dhe u torturuan nga idhujtarët vetëm e vetëm se besuan të Dërguarin e Allahut dhe atë që i shpallej nga Allahu.

[6] Në Rrugë të Allahut.

[7] Që u vranë në luftë, që ranë dëshmorë.

[8] Do t'ua fshij të këqiat dhe do t'ua fal ato.

[9] Për besimin, qëndrueshmërinë dhe veprat e tyre të mira.

[10] I cili nuk mund të përshkruhet nga askush, sepse atë nuk e ka parë askush, nuk e ka dëgjuar kush dhe nuk mund t'i shkojë në mendje askujt.

[11] Allahu i drejtohet të Dërguarit të Tij, por ka për qëllim të gjithë besimtarët, që të mos mashtrohen me bredhjen nëpër botë dhe kënaqjen me të mirat e botës, të atyre që mohojnë Allahun dhe luftojnë fenë e Tij dhe besimtarët, sepse sado që të arrijnë ata prej kënaqësive dhe të mirave të dynjasë, ato përsëri janë shumë pak dhe të përkohshme, mbarojnë shumë shpejt dhe pastaj i pret dënimi i përhershëm. Kurse besimtarët,

مَتَـٰعٌ قَلِيلٌ ثُمَّ مَأْوَىٰهُمْ جَهَنَّمُ ۚ وَبِئْسَ ٱلْمِهَادُ ﴿١٩٧﴾

197. Ajo[1] është një kënaqësi e pakët, pastaj streha e tyre e fundit do të jetë xhehenemi, shtrati më i keq!

لَـٰكِنِ ٱلَّذِينَ ٱتَّقَوْا۟ رَبَّهُمْ لَهُمْ جَنَّـٰتٌ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَـٰرُ خَـٰلِدِينَ فِيهَا نُزُلًا مِّنْ عِندِ ٱللَّهِ ۗ وَمَا عِندَ ٱللَّهِ خَيْرٌ لِّلْأَبْرَارِ ﴿١٩٨﴾

198. Kurse ata të cilët i frikësohen Zotit të tyre[2] do të kenë kopshte nëpër të cilat rrjedhin lumenj. Aty do të qëndrojnë përgjithmonë, si mikpritje nga Allahu[3]. Ajo që gjendet tek Allahu është më e mira për të mirët.[4]

وَإِنَّ مِنْ أَهْلِ ٱلْكِتَـٰبِ لَمَن يُؤْمِنُ بِٱللَّهِ وَمَآ أُنزِلَ إِلَيْكُمْ وَمَآ أُنزِلَ إِلَيْهِمْ خَـٰشِعِينَ لِلَّهِ لَا يَشْتَرُونَ بِـَٔايَـٰتِ ٱللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا ۜ أُو۟لَـٰٓئِكَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ سَرِيعُ ٱلْحِسَابِ ﴿١٩٩﴾

199. Padyshim se nga ithtarët e Librit ka të atillë që besojnë Allahun dhe atë që ju është shpallur juve[5], si dhe atë që u është shpallur atyre.[6] Që kanë frikë Allahun[7] dhe nuk i këmbejnë ajetet e

---

megjithë krenarinë dhe të mirat që u jep Allahu në dynja, ata do të kenë shpërblimin më të mirë dhe më të përhershëm në xhenet. Madje edhe sikur besimtarët të vuanin e të bënin jetë të keqe në dynja, në krahasim me shpërblimin e botës tjetër dhe lumturisë së pafundme, vuajtja e tyre në dynja do të konsiderohej si dhuratë në formën e vuajtjes, prandaj në ajetin në vijim Allahu thotë: "Ajo që gjendet tek Allahu është më e mira për të mirët."

[1] Kënaqësia e dynjasë.

[2] Duke iu bindur Atij dhe duke punuar për kënaqësinë e Tij.

[3] Dhe nga bujaria e mirësia e Allahut ndaj tyre.

[4] Për ata që ishin zemërmirë e të dëlirë dhe si rrjedhojë edhe veprat dhe fjalët e tyre ishin të mira dhe në bindje ndaj Allahut. Shpërblimi i këtyre tek Allahu është shumë më i mirë se kënaqësitë e përkohëshme të atyre që mohojnë në dynja.

[5] Atë që ju ka shpallur Allahu juve, o muslimanë, nëpërmjet të Dërguarit të Tij, Muhamedit (Paqja dhe bekimet e allahut qofshin mbi të!), Kuranin dhe traditën e të Dërguarit.

[6] Atë që u është shpallur vetë atyre prej Librave të Allahut: Teurati, Inxhili, Zeburi.

[7] I binden dhe i nënshtrohen Allahut.

Tij me ndonjë vlerë të paktë.[1] Ata do ta kenë shpërblimin[2] te Zoti i tyre.[3] Vërtet, Allahu është i shpejtë në llogari.[4]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱصْبِرُوا۟ وَصَابِرُوا۟ وَرَابِطُوا۟ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٢٠٠﴾

200. O besimtarë! Bëni durim[5], kalojani armikut në durim[6], qëndroni në vigjilencë[7] dhe kijeni frikë Allahun,[8] që të shpëtoni![9]

-76-

[1] Nuk i shtrembërojnë ato që u janë shpallur në Librat e Allahut, qoftë në lidhje me përshkrimin e Muhamedit dhe profetësisë së tij, apo me të gjitha ligjet dhe gjykimet e Allahut që përmenden në to. Por, ata i nënshtrohen të vërtetës dhe i binden Allahut në ato që i ka urdhëruar apo ndaluar, dhe nuk ndjekin epshet dhe dëshirat vetjake.

[2] Për veprat dhe bindjen e tyre ndaj Allahut.

[3] Të ruajtur te Zoti i tyre për ta marrë atë në ditën e Kiametit.

[4] Shpejtësia e Allahut në llogari është: se Atij nuk i shpëton asgjë më e vogël prej punëve të tyre, si para se të veprojnë apo pas veprimit, kështu që nuk ka nevojë t'i numërojë ato dhe të vonohet duke i numëruar. Ai është i Gjithëdijshmi.

[5] Në fenë tuaj dhe në bindjen ndaj Zotit tuaj. Durimi përfshin lënien e gjynaheve, kryerjen e obligimeve dhe durimin në fatkeqësi, dhe Allahu urdhëron për të bërë durim në të gjitha këto.

[6] Bëhuni më të durueshëm se armiku dhe vazhdoni me këmbëngulje në durim, në mënyrë që ta mposhtni armikun tuaj dhe të ngrini lartë Fjalën e Allahut.

[7] Në ruajtjen e kufijve të muslimanëve nga ku mund të hyjë armiku.

[8] Ruajuni kundërshtimit të urdhrit të Tij apo shkeljes së ndalesave të Tij.

[9] Që të shpëtoni nga dënimi i zjarrit dhe të fitoni të mirat e xhenetit dhe lumturinë e përhershme, gjë e cila nuk mund të arrihet veçse me këto treja: me durim, këmbëngulje në durim më shumë se armiku dhe vigjilencë.

سُورَةُ النِّسَاءِ

4. SURJA “EN NISA” - GRATË

(Medinase, 176 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱتَّقُوا۟ رَبَّكُمُ ٱلَّذِى خَلَقَكُم مِّن نَّفْسٍ وَٰحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَآءً ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ٱلَّذِى تَسَآءَلُونَ بِهِۦ وَٱلْأَرْحَامَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴿١﴾

1. O njerëz! Ruajuni Zotit tuaj,[1] i Cili ju ka krijuar prej një njeriu (Ademit), pastaj prej atij krijoi bashkëshorten e tij[2] dhe prej atyre dyve përhapi shumë burra e gra. Ruajuni Allahut, me emrin e të Cilit ju kërkoni të drejtat e ndërsjella[3] dhe ruani lidhjet farefisnore[4]. Allahu është Mbikëqyrës mbi ju.[5]

[1] Ruajuni dënimit të Zotit tuaj, duke zbatuar urdhrat e Tij dhe duke iu larguar ndalesave të Tij, sepse ju nuk mund ta duroni dënimin e Tij. Kini frikë Zotin tuaj, sepse Ai ju ka krijuar, ju furnizon, ju mban, ju jep jetë dhe tek Ai do të ktheheni.

[2] Havanë, të cilën e krijoi nga një prej brinjëve të Ademit (alejhi selam).

[3] Kur kërkoni të drejtat tuaja tek njëri-tjetri, i kujtoni atij Zotin, sepse e dini se ai e madhëron Zotin në zemrën e vet dhe nuk mund ta kthejë atë që i kërkon për Hir të Allahut.

[4] Mos i shkëpusni lidhjet familjare dhe farefisnore, sepse kjo është e drejta e caktuar nga Allahu. Pra, njeriu duhet të kujdeset për të drejtat e Allahut, të drejtat e vetes dhe të drejtat e njerëzve duke filluar nga më të afërmit e tij prej tyre.

[5] O njerëz, dhe i sheh të gjitha lëvizjet dhe qëndrimet tuaja, ato që shfaqni dhe ato që fshehni, prandaj kujtoni mbikëqyrjen e Tij dhe kini turp nga Ai, duke qenë të devotshëm ndaj Tij.

وَءَاتُوا۟ ٱلْيَتَـٰمَىٰٓ أَمْوَٰلَهُمْ ۖ وَلَا تَتَبَدَّلُوا۟ ٱلْخَبِيثَ بِٱلطَّيِّبِ ۖ وَلَا تَأْكُلُوٓا۟ أَمْوَٰلَهُمْ إِلَىٰٓ أَمْوَٰلِكُمْ ۚ إِنَّهُۥ كَانَ حُوبًا كَبِيرًا ﴿٢﴾

2. Jepuni jetimëve pasurinë e tyre[1] dhe mos e këmbeni të ndyrën me të pastërtën[2]. As mos e hani pasurinë e tyre duke e përzierë me pasurinë tuaj,[3] sepse me të vërtetë, ky është gjynah i madh.[4]

وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا۟ فِى ٱلْيَتَـٰمَىٰ فَٱنكِحُوا۟ مَا طَابَ لَكُم مِّنَ ٱلنِّسَآءِ مَثْنَىٰ وَثُلَـٰثَ وَرُبَـٰعَ ۖ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا۟ فَوَٰحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَـٰنُكُمْ ۚ ذَٰلِكَ أَدْنَىٰٓ أَلَّا تَعُولُوا۟ ﴿٣﴾

3. Në qoftë se keni frikë se nuk mbani drejtësi ndaj jetimeve,[5] atëherë martohuni me ato gra që ju pëlqejnë: me dy, me tri apo me

[1] Kjo është porosia e parë e Allahut në këtë sure, që lidhet me të drejtat e krijesave, dhe pikërisht me jetimët, të cilët kanë humbur baballarët e tyre në moshë të mitur dhe nuk mund të kujdesen për vetveten. Allahu urdhëron që jetimëve t'u jepet pasuria e tyre që kanë trashëguar apo fituar, kur ata të jenë rritur, të jenë pjekur dhe të jenë të aftë për manaxhimin e pasurisë së tyre. Kurse para kësaj kohe, kujdestarët e tyre nuk duhet t'u afrohen pasurisë së jetimëve që kanë nën kujdestari veçse në mënyrën më të mirë dhe në dobi të jetimit, njësoj sikur ta kishte pasurinë e vet, apo edhe më i kujdesshëm.

[2] Mos hani pasurinë e jetimëve që e keni haram dhe të lini pasurinë tuaj që e keni hallall, si dhe mos e ndërroni mallin tuaj të keq me mallin e mirë të jetimit.

[3] Me qëllim që të hani prej pasurisë së jetimit, ndërkohë që nuk jeni në nevojë për të ngrënë prej saj.

[4] Ngrënia e pasurisë së jetimit padrejtësisht është gjynah i madh. Nëse dikush që ka në kujdestari një jetim është në nevojë dhe merr nga pasuria e jetimit, ai duhet ta shënojë atë me qëllim që t'ia kthejë menjëherë sa t'i jepet mundësia, sepse ajo që merr është borxh.

[5] Ndaj grave që janë jetime dhe ju keni frikë se nuk u jepni dhuratën e martesës (mehrin) që u takon, apo silleni padrejtësisht ndaj tyre nga që nuk ju pëlqejnë, atëherë mos u martoni me to, por martohuni me gra të tjera, me të cilat u lejohet martesa dhe që ju pëlqejnë.

katër.[1] Por, nëse keni frikë se nuk do të mbani drejtësi,[2] atëherë mjaftohuni me një grua ose me ato që i keni nën pronësinë tuaj.[3] Kjo është më afër mosbërjes padrejtësi.

وَءَاتُوا۟ ٱلنِّسَآءَ صَدُقَـٰتِهِنَّ نِحْلَةً ۚ فَإِن طِبْنَ لَكُمْ عَن شَىْءٍ مِّنْهُ نَفْسًا فَكُلُوهُ هَنِيٓـًٔا مَّرِيٓـًٔا ﴿٤﴾

4. Dhe jepuni grave dhuratën e kurorës (mehrin) që u takon[4], por nëse ato me dëshirën e vet ju falin diçka prej saj, atëherë shijojeni atë që ju ka ardhur pa lodhje dhe t'ju bëjë mirë![5]

وَلَا تُؤْتُوا۟ ٱلسُّفَهَآءَ أَمْوَٰلَكُمُ ٱلَّتِى جَعَلَ ٱللَّهُ لَكُمْ قِيَـٰمًا وَٱرْزُقُوهُمْ فِيهَا وَٱكْسُوهُمْ وَقُولُوا۟ لَهُمْ قَوْلًا مَّعْرُوفًا ﴿٥﴾

5. Mos ua jepni mendjelehtëve[6] pasurinë tuaj, të cilën Allahu e ka bërë mjet jetese për ju, por ushqejini nga ajo,[7] vishini dhe u thoni atyre fjalë të mira.[8]

---

[1] Ky është kufiri i numrit të grave me të cilat mund të martohet një burrë dhe t'i ketë njëherësh nën kurorë, nëse ai i ka mundësitë fizike dhe financiare për këtë gjë, si dhe me kusht që të mbajë drejtësi mes tyre nga ana materiale dhe nuk është kusht drejtësia nga ana shpirtërore, siç është dashuria për to.

[2] Nëse keni frikë se nuk do të mbani drejtësi mes grave tuaja, kur martoheni me më shumë se një grua, ashtu si keni frikë se nuk mbani drejtësi ndaj jetimeve, atëherë martohuni vetëm me një grua.

[3] Që i keni blerë me pasurinë tuaj, që janë robëresha të blera apo lufte.

[4] Me ligj nga Allahu, që e ka caktuar Allahu dhe e ka bërë detyrim për burrin që t'ia japë gruas për martesë.

[5] Sepse e keni hallall. Ajeti argumenton se mehri për martesë u takon grave dhe se ai është pronë e tyre me të cilën ato veprojnë si të dëshirojnë, përderisa kanë arritur moshën madhore, kurse prindërit apo kujdestarët e grave nuk kanë të drejtë në mehrin e grave që kanë nën kujdestari, përveç nëse vetë ato nga me dëshirën e tyre u dhurojnë diçka prej mehrit.

[6] Atyre që nuk dinë ta përdorin pasurinë dhe që e shpërdorojnë atë për shkak të të papjekurisë apo të ndonjë të mete mendore.

[7] Nga pasuria e vetë jetimëve.

[8] Nëse jetimët kërkojnë pasurinë e tyre nga kujdestari i tyre, ai duhet t'u premtojë me të mirë e butësi se do t'ua japë atë kur të rriten e të piqen.

وَٱبۡتَلُواْ ٱلۡيَتَٰمَىٰ حَتَّىٰٓ إِذَا بَلَغُواْ ٱلنِّكَاحَ فَإِنۡ ءَانَسۡتُم مِّنۡهُمۡ رُشۡدٗا فَٱدۡفَعُوٓاْ إِلَيۡهِمۡ أَمۡوَٰلَهُمۡۖ وَلَا تَأۡكُلُوهَآ إِسۡرَافٗا وَبِدَارًا أَن يَكۡبَرُواْۚ وَمَن كَانَ غَنِيّٗا فَلۡيَسۡتَعۡفِفۡۖ وَمَن كَانَ فَقِيرٗا فَلۡيَأۡكُلۡ بِٱلۡمَعۡرُوفِۚ فَإِذَا دَفَعۡتُمۡ إِلَيۡهِمۡ أَمۡوَٰلَهُمۡ فَأَشۡهِدُواْ عَلَيۡهِمۡۚ وَكَفَىٰ بِٱللَّهِ حَسِيبٗا ٦

6. Vërini në provë jetimët deri sa të arrijnë moshën e pubertetit. Nëse vëreni pjekuri[1] tek ata, dorëzojani pasurinë e tyre! Dhe mos e përdorni atë duke e shpërdoruar para se ata të rriten![2] Kush është i pasur, të ruajë dëlirësinë[3], ndërsa kush është i varfër, të marrë sipas rregullit[4]. Kur t'ua dorëzoni pasurinë e tyre[5], merrni dëshmitarë me këtë rast. E, Allahu është i mjaftueshëm si llogaritës.[6]

[1] Pjekuri mendore dhe pjekuri në përdorimin e pasurisë.

[2] Ky është një veprim që bëhet nga shumë prej kujdestarëve të jetimëve, të cilët nuk e kanë frikë Allahun dhe nuk kanë mëshirë as dashuri për jetimin që u është besuar. Këta e shfrytëzojnë periudhën kur jetimët janë të vegjël për të shpërdoruar pasurinë e tyre padrejtësisht dhe pa pasur nevojë, prandaj Allahu i ndalon ata nga ky veprim.

[3] Duke u mjaftuar me pasurinë e vet, pa e prekur pasurinë e jetimit.

[4] Të marrë nga pasuria e jetimit aq sa ka nevojë dhe ta shënojë atë në formën e borxhit.

[5] Kur kujdestarët e jetimëve t'ua dorëzojnë jetimëve pasurinë e tyre.

[6] Allahu mjafton si dëshmues për dorëzimin e pasurisë nga kujdestari i jetimit tek jetimi.

لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ ٱلْوَٰلِدَانِ وَٱلْأَقْرَبُونَ وَلِلنِّسَآءِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ ٱلْوَٰلِدَانِ وَٱلْأَقْرَبُونَ مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ ۚ نَصِيبًا مَّفْرُوضًا ﴿٧﴾

7. Meshkujve u takon pjesë nga ajo që lënë prindërit dhe të afërmit e tyre dhe po kështu, edhe grave u takon pjesë nga ajo që lënë prindërit dhe të afërmit e tyre,[1] qoftë ajo pak apo shumë; një pjesë e detyruar.[2]

وَإِذَا حَضَرَ ٱلْقِسْمَةَ أُولُوا ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْيَتَٰمَىٰ وَٱلْمَسَٰكِينُ فَٱرْزُقُوهُم مِّنْهُ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَّعْرُوفًا ﴿٨﴾

8. E nëse në ndarjen e trashëgimisë janë të pranishëm edhe të afërmit[3], jetimët dhe të varfrit, jepuni edhe atyre diçka prej saj[4] dhe thuajuni fjalë të mira.[5]

[1] Në kohën e injorancës paraislamike, arabët nuk u bënin pjesë në trashëgimi grave dhe fëmijëve, por vetëm burrave. Por Allahu Mëshirëplotë dhe i Urtë, u bëri pjesë të detyruar trashëgimie të gjithëve, burrave dhe grave, fëmijëve dhe të rriturve, siç do të sqarohet në ajetet në vijim. Përmendim këtu që Allahu i ka dhënë rëndësi të madhe trashëgimisë dhe ndarjes së saj në mënyrë të drejtë, prandaj edhe i ka përmendur në mënyrë të detajuar dhe të plotë të gjitha pjesët që i takojnë secilit prej trashëgimtarëve të atij që vdes dhe lë pas trashëgimtarë e pasuri. Prej këtu, tema e trashëgimisë është një temë e plotësuar dhe e vulosur, në të cilën nuk ka diskutime nga dijetarët e Islamit, por detyra e tyre në këtë temë është që t'ua sqarojën dhe t'ua mësojnë atë njerëzve.

[2] E drejtë e ligjshme dhe e bërë detyrim nga Allahu.

[3] Ata të afërm që nuk kanë pjesë të detyruar në trashëgiminë që lë i afërmi i tyre i vdekur, apo që janë eliminuar për shkak të ekzistëncës së trashëgimtarëve më të afërm me të vdekurin, siç është i biri i tij, etj.

[4] Jepuni diçka nga pjesa juaj, ose atë që u është lënë me testament nga i vdekuri që para se të vdesë.

[5] Nëse nuk mund t'u japin gjë, atëherë të paktën t'u flasin fjalë të mira dhe të mos i fyejnë e të mos i ofendojnë.

وَلْيَخْشَ ٱلَّذِينَ لَوْ تَرَكُوا۟ مِنْ خَلْفِهِمْ ذُرِّيَّةً ضِعَـٰفًا خَافُوا۟ عَلَيْهِمْ فَلْيَتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَلْيَقُولُوا۟ قَوْلًا سَدِيدًا ﴿٩﴾

9. Le të druhen ata, të cilët sikur të lënë pas vete fëmijë të mitur, brengosen për ta, kështu që të kenë frikë Allahun dhe të thonë fjalë të drejtë.[1]

إِنَّ ٱلَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَٰلَ ٱلْيَتَـٰمَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِى بُطُونِهِمْ نَارًا ۖ وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا ﴿١٠﴾

10. Vërtet, ata të cilët e hanë në mënyrë të padrejtë pasurinë e jetimëve, nuk fusin në barqet e tyre veçse zjarr dhe do të përvëlohen në Zjarr flakërues.[2]

يُوصِيكُمُ ٱللَّهُ فِىٓ أَوْلَـٰدِكُمْ ۖ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ ٱلْأُنثَيَيْنِ ۚ فَإِن كُنَّ نِسَآءً فَوْقَ ٱثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ ۖ وَإِن كَانَتْ وَٰحِدَةً فَلَهَا ٱلنِّصْفُ ۚ وَلِأَبَوَيْهِ لِكُلِّ وَٰحِدٍ مِّنْهُمَا ٱلسُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ إِن كَانَ لَهُۥ وَلَدٌ ۚ فَإِن لَّمْ يَكُن لَّهُۥ وَلَدٌ وَوَرِثَهُۥٓ أَبَوَاهُ فَلِأُمِّهِ ٱلثُّلُثُ ۚ فَإِن كَانَ لَهُۥٓ إِخْوَةٌ فَلِأُمِّهِ ٱلسُّدُسُ ۚ مِنۢ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِى بِهَآ أَوْ دَيْنٍ ۗ ءَابَآؤُكُمْ وَأَبْنَآؤُكُمْ لَا تَدْرُونَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ لَكُمْ نَفْعًا ۚ فَرِيضَةً مِّنَ ٱللَّهِ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١١﴾

11. Allahu ju porosit për fëmijët tuaj: mashkullit i takon sa pjesa e dy femrave[3]; nëse trashëgimtarët janë vetëm femra, më shumë se dy[4], atyre u takon dy e treta e pasurisë së trashëguar nga i vdekuri

[1] T'u flasin jetimëve dhe të varfërve njësoj sikur të ishin fëmijët e tyre dhe të mendojnë që sikur të vdesin dhe t'i lënë fëmijët e tyre të mitur, do të mbesin jetim njësoj si ata.

[2] Ky është kërcënimi më i madh që ka ardhur në Kuran për gjynahet, gjë e cila tregon për shëmtirën e ngrënies së pasurisë së jetimëve padrejtësisht, dhe se kjo vepër është nga gjynahet e mëdha.

[3] E gjithë trashëgimia e të vdekurit i takon fëmijëve të tij meshkuj e femra, përderisa nuk ekzistojnë trashëgimtarë të tjerë, që u takon pjesë e detyrueshme, siç janë prindërit e të vdekurit dhe bashkëshortja e tij, e në këtë rast, në fillim ndahet pjesa e tyre, pastaj pjesa e mbetur ndahet mes bijve dhe bijave të të vdekurit në raport 2 me 1.

[4] Edhe nëse janë dy, kanë të njëjtin gjykim: u takon dy e treta e trashëgimisë.

dhe nëse është vetëm një, asaj i takon gjysma[1]; kurse për prindërit e të vdekurit, secilit prej tyre i takon një e gjashta e pasurisë së trashëguar, në qoftë se ai ka lënë fëmijë[2]; e nëse nuk ka fëmijë dhe trashëgohet nga dy prindërit, atëherë nënës së tij i takon një e treta[3]; por nëse ai ka vëllezër[4], nënës së tij i takon një e gjashta[5]. Këto ndahen pas kryerjes së ndonjë testamenti që ka lënë i vdekuri apo larjes së ndonjë borxhi[6]. Ju nuk e dini se cili është më i afërt për ju nga dobia: prindërit apo fëmijët tuaj! Ky është detyrim i caktuar nga Allahu.[7] Vërtet, Allahu është i Gjithëdijshëm, i Urtë.

[1] Nga ajeti kuptohet që nëse i vdekuri ka lënë vetëm një bijë si dhe një apo më shumë bija të bijve të vet, atëherë bijës së vet i takon gjysma e pasurisë, kurse bijës apo bijave të birit u takon një e gjashta, për t'u plotësuar kështu 2/3 e trashëgimisë që Allahu ka përcaktuar për bijat apo bijat e bijve të të vdekurit.

[2] Fëmijë të vetë apo të bijve të vet, qoftë një apo më shumë.

[3] Kurse pjesa tjetër e pasurisë, d.m.th. 2/3 e saj, i takon babait të tij. Rregulli bazë në ndarjen e trashëgimisë është hadithi i Pejgamberit ﷺ, i cili thotë: "Jepuni pjesën e caktuar me ligj (nga Allahu) atyre që u takon, pastaj pjesa e mbetur i takon mashkullit më të afërm me të vdekurin." [Buhariu dhe Muslimi].

[4] Prej babe e nëne, ose vetëm prej babe apo vetëm prej nëne, meshkuj qofshin apo femra, që marrin pjesë trashëgimie apo që eliminohen nga ekzistenca e babait të të vdekurit apo gjyshi i tij, por me kusht që të jenë dy apo më shumë, kurse po të jetë vetëm një vëlla, pjesa e nënës nuk zbret nga një e treta.

[5] Kurse pjesa e mbetur i takon babait të të vdekurit.

[6] Pas vdekjes së njeriut, fillohet menjëherë me larjen e borxheve të tij nga pasuria që ai lë pas, pastaj zbatohet testamenti që ai mund të ketë lënë, dhe pjesa e mbetur ndahet si trashëgimi për ata që u takon. Është përmendur testamenti para borxhit megjithëse borxhi është para testamentit në radhitjen e të drejtave, për t'i përkushtuar kujdes atij, sepse testamentin nuk e pëlqejnë trashëgimtarët e të vdekurit, sepse u pakëson hisen e tyre në trashëgimi, dhe mund të neglizhojnë në zbatimin e tij. Vlera e lejueshme e testamentit është që të mos i kalojë 1/3 e të gjithë pasurisë, dhe ai i lihet një njeriu që nuk është trashëgimtar i të vdekurit.

[7] Sikur ndarja e trashëgimisë të lihej në dorën tuaj, do të shkaktohej dëm i madh, prandaj Allahu e ka ndarë Vet trashëgiminë dhe ju duhet ta zbatoni atë.

۞ وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ أَزْوَٰجُكُمْ إِن لَّمْ يَكُن لَّهُنَّ وَلَدٌ ۚ فَإِن كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ
فَلَكُمُ ٱلرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْنَ ۚ مِنۢ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِينَ بِهَآ أَوْ دَيْنٍ ۚ وَلَهُنَّ ٱلرُّبُعُ مِمَّا
تَرَكْتُمْ إِن لَّمْ يَكُن لَّكُمْ وَلَدٌ ۚ فَإِن كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنَّ ٱلثُّمُنُ مِمَّا تَرَكْتُم ۚ مِّنۢ
بَعْدِ وَصِيَّةٍ تُوصُونَ بِهَآ أَوْ دَيْنٍ ۗ وَإِن كَانَ رَجُلٌ يُورَثُ كَلَٰلَةً أَوِ ٱمْرَأَةٌ وَلَهُۥٓ أَخٌ أَوْ
أُخْتٌ فَلِكُلِّ وَٰحِدٍ مِّنْهُمَا ٱلسُّدُسُ ۚ فَإِن كَانُوٓا۟ أَكْثَرَ مِن ذَٰلِكَ فَهُمْ شُرَكَآءُ فِى
ٱلثُّلُثِ ۚ مِنۢ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصَىٰ بِهَآ أَوْ دَيْنٍ غَيْرَ مُضَآرٍّ ۚ وَصِيَّةً مِّنَ ٱللَّهِ ۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ
حَلِيمٌ ﴿١٢﴾

12. Juve ju takon gjysma e pasurisë së lënë pas nga bashkëshortet tuaja[1], nëse ato nuk kanë fëmijë. Por, nëse ato kanë fëmijë, juve ju takon një e katërta e asaj që kanë lënë ato, pas kryerjes së ndonjë testamenti që ato kanë lënë apo larjes së ndonjë borxhi. Kurse atyre (bashëkshorteve) u takon një e katërta e pasurisë së lënë nga ju, nëse ju nuk keni fëmijë, e nëse keni fëmijë, atyre u takon një e teta e asaj që keni lënë, pas kryerjes së ndonjë testamenti që keni lënë apo larjes së ndonjë borxhi. Nëse i vdekuri, qoftë burrë apo grua, nuk ka baba dhe as fëmijë trashëgimtarë[2], por ka vëlla ose motër (prej nëne)[3], çdonjërit prej tyre i takon një e gjashta, e nëse janë më shumë se një, atëherë ata janë ortakë [4] në një të tretën (e trashëgimisë),[5] pas kryerjes së ndonjë testamenti apo larjes së

[1] Pas vdekjes së tyre.

[2] Nuk ka baba apo gjysh dhe as fëmijë apo fëmijë të bijve që ta trashëgojnë pasurinë që ai lë pas vdekjes së tij.

[3] Kurse pjesa e vëllezërve apo motrave prej babe e nëne, apo vetëm prej babe, përmendet në ajetin e fundit të kësaj sure.

[4] Të gjithë kanë pjesë të barabartë, qofshin meshkuj apo femra.

[5] Vëllezërit dhe motrat prej nëne nuk kanë pjesë në trashëgimi përveç rastit kur i vdekuri nuk lë pas fëmijë, apo fëmijë të bijve, meshkuj apo femra, dhe as baba apo gjysh.

ndonjë borxhi, pa dëmtuar askënd[1]. Kjo është porosi nga Allahu! Allahu është i Gjithëdijshëm[2], i Durueshëm.[3]

تِلْكَ حُدُودُ ٱللَّهِ ۚ وَمَن يُطِعِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ يُدْخِلْهُ جَنَّٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَا ۚ وَذَٰلِكَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ ﴿١٣﴾

13. Këto janë kufijtë e vendosur nga Allahu, e ai që i bindet Allahut dhe të Dërguarit të Tij[4], Allahu e fut atë në kopshte, nëpër të cilët rrjedhin lumenj, dhe aty do të qëndrojë përgjithmonë. Kjo është fitorja e madhe.[5]

وَمَن يَعْصِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُۥ يُدْخِلْهُ نَارًا خَٰلِدًا فِيهَا وَلَهُۥ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿١٤﴾

14. Ndërsa kushdo që e kundërshton Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe i shkel kufijtë e vendosur nga Ai, Allahu e fut atë në zjarr, ku do të qëndrojë përgjithmonë dhe do të ketë dënim poshtërues.[6]

[1] Prej trashëgimtarëve, borxhlinjve apo atyre që u është lënë testament, por duhet bërë ndarja e rregullt ashtu si e ka përcaktuar Allahu i Madhëruar, me dijen dhe urtësinë e Tij absolute.

[2] E di se çfarë është e mirë dhe çfarë është e keqe për krijesat e Tij, dhe e di se kush prej të afërmve të të vdekurit duhet të marrë pjesë në trashëgimi dhe kush jo.

[3] Ndaj krijesave të Tij; nuk nxiton në ndëshkimin e atyre që e ndajnë padrejtësisht trashëgiminë e të vdekurit, duke i bërë pjesë të fortëve dhe të pasurve dhe duke lënë mënjanë të dobtit dhe të varfërit prej trashëgimtarëve të të vdekurit. Por padyshim se Ai do t'ua japë atyre dënimin e merituar.

[4] Në gjithçka që urdhërojnë apo ndalojnë.

[5] Shpëtimi nga zjarri i xhehenemit dhe fitorja e xhenetit, ku do të qëndrojë përgjithmonë.

[6] Qëndrimi përgjithmonë në zjarrin e xhehenemit do të jetë për ata që vdesin duke qenë mohues, mosbesimtarë, kurse ata që vdesin duke qenë besimtarë por që kanë vepruar të këqia për të cilat meritojnë dënimin e Allahut, edhe nëse Allahu i dënon ata në zjarr, nuk do t'i lërë përgjithmonë në të, por do t'i nxjerrë nga ai dhe do t'i fusë në xhenet.

وَٱلَّٰتِي يَأۡتِينَ ٱلۡفَٰحِشَةَ مِن نِّسَآئِكُمۡ فَٱسۡتَشۡهِدُواْ عَلَيۡهِنَّ أَرۡبَعَةٗ مِّنكُمۡۖ فَإِن شَهِدُواْ فَأَمۡسِكُوهُنَّ فِي ٱلۡبُيُوتِ حَتَّىٰ يَتَوَفَّىٰهُنَّ ٱلۡمَوۡتُ أَوۡ يَجۡعَلَ ٱللَّهُ لَهُنَّ سَبِيلٗا ١٥

15. Kundër atyre grave tuaja,[1] që bëjnë tradhti bashkëshortore, kërkoni të dëshmojnë katër burra prej jush;[2] nëse dëshmojnë, atëherë mbyllini në shtëpi deri sa t'u vijë vdekja,[3] ose Allahu t'u japë rrugëdalje tjetër.[4]

وَٱلَّذَانِ يَأۡتِيَٰنِهَا مِنكُمۡ فَـَٔاذُوهُمَاۖ فَإِن تَابَا وَأَصۡلَحَا فَأَعۡرِضُواْ عَنۡهُمَآۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ تَوَّابٗا رَّحِيمًا ١٦

16. Ata të dy prej jush[5], që e kryejnë këtë vepër, përdhosini[6], por nëse pendohen[7] e përmirësohen[8], atëherë largojuni atyre[9]. Allahu është Pranues i madh i pendimit[10], Mëshirëplotë.[11]

---

[1] Të martuara dhe me burrë apo vejusha.

[2] Prej muslimanëve të drejtë.

[3] Ky ishte dënimi i tyre në fillim të Islamit, një dënim i përkohshëm, deri sa Allahu caktoi gurëzimin deri në vdekje për të martuarit që bëjnë kurvëri dhe goditjen me shkopinj dhe dëbimin për të pamartuarit që bëjnë kurvëri.

[4] Dënim tjetër nga ai i mbylljes në shtëpi. Dhe vërtet, Allahu caktoi gurëzimin për të martuarit dhe goditjen me shkopinj për të pamartuarit më parë, si dënim për kryerjen e veprës së shëmtuar të kurvërisë.

[5] Mashkulli dhe femra që bëjnë kurvëri.

[6] Poshtërojini me fjalë fyrëse dhe goditini me dorë. Kështu ishte dënimi i burrave që bënin kurvëri në fillim të Islamit, kurse dënimi i grave ishte që të burgoseshin në shtëpitë e tyre.

[7] Për mëkatin e bërë dhe kthehen tek Allahu me pendim e kërkim të faljes.

[8] Shfaqen prej tyre vepra të mira e të devotshme të cilat tregojnë për sinqeritetin e tyre në pendim.

[9] Mos i ndëshkoni më tutje dhe mos i fyeni.

[10] Të atyre që bëjnë gjynahe dhe i kthehen Atij me pendim dhe kërkim të faljes.

[11] Dhe Bamirës i madh, nga bamirësia e të Cilit është se Ai u jep sukses atyre që të pendohen tek Ai dhe Ai ua pranon pendimin atyre dhe i fal ata për veprat e këqia që kanë bërë.

إِنَّمَا ٱلتَّوۡبَةُ عَلَى ٱللَّهِ لِلَّذِينَ يَعۡمَلُونَ ٱلسُّوٓءَ بِجَهَٰلَةٖ ثُمَّ يَتُوبُونَ مِن قَرِيبٖ فَأُوْلَٰٓئِكَ يَتُوبُ ٱللَّهُ عَلَيۡهِمۡۗ وَكَانَ ٱللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمٗا ١٧

17. Pendimi që pranon Allahu[1] është vetëm ai i atyre, të cilët e veprojnë të keqen nga padija[2] dhe pendohen së shpejti.[3] Këtyre ua pranon Allahu pendimin. Allahu është i Gjithëdijshëm,[4] i Urtë.[5]

وَلَيۡسَتِ ٱلتَّوۡبَةُ لِلَّذِينَ يَعۡمَلُونَ ٱلسَّيِّـَٔاتِ حَتَّىٰٓ إِذَا حَضَرَ أَحَدَهُمُ ٱلۡمَوۡتُ قَالَ إِنِّي تُبۡتُ ٱلۡـَٰٔنَ وَلَا ٱلَّذِينَ يَمُوتُونَ وَهُمۡ كُفَّارٌۚ أُوْلَٰٓئِكَ أَعۡتَدۡنَا لَهُمۡ عَذَابًا أَلِيمٗا ١٨

18. Pendimi nuk është për ata të cilët vazhdimisht veprojnë të këqia, deri sa ndonjërit prej tyre i vjen vdekja, pastaj thotë: "Unë tani me

[1] Pendimi i Allahut ndaj robërve të Vet është dy llojesh: suksesi që Ai i jep robit mëkatar për t'u penduar dhe pranimi i këtij pendimi nga robi i Tij që pendohet. Këtu, Allahu njofton se e drejta e njeriut për t'ju pranuar pendimi nga Allahu, është një e drejtë për të cilën Allahu është zotuar, nga mirësia dhe bujaria e Tij, ndaj atyre që veprojnë të keqen –d.m.th. gjynahet, dhe pastaj pendohen menjëherë tek Allahu.

[2] Nga padija për përfundimin e saj, për shkaktimin e zemërimit dhe ndëshkimit të Allahut për të, për shikimin dhe mbikqyrjen e Allahut kur vepron të keqen dhe çdo gjë tjetër, për shkaktimin e dobësimit të besimit prej saj, për dënimin e caktuar nga Allahu për të, i cili mund të jetë deri me vdekje. Çdo njeri që shkel urdhrat e Allahut, konsiderohet i padijshëm sipas këtij këndvështrimi, edhe pse mund ta dijë se ajo vepër është e ndaluar, madje dija për ndalimin e një vepre është kusht që personi të dënohet për kryerjen e saj, sepse nëse nuk e di se ajo është e ndaluar, ai nuk ka dënim për kryerjen e saj. Përderisa njeriu shkel urdhrat e Allahut, ai është injorant, i paditur.

[3] Para se t'u vijë vdekja dhe para se t'u humbë arsyeja, sepse Allahu e pranon e pendimin e robit të Vet përderisa nuk i ka ardhur shpirti në fyt, por nëse i vjen shpirti në fyt dhe ai sheh vdekjen, atëherë pendimi i tij nuk pranohet më. Shembull për këtë është rasti i Firaonit në kohën e Musait (alejhi selam), i cili kur u mbyt nga deti dhe pa vdekjen me sy, tha: "Unë besoj se s'ka zot tjetër përveç Atij që i besojnë bijtë e Israilit, dhe unë jam prej të dorëzuarve Allahut!" [Junus, 90] Por Allahu ia ktheu atij: "Vallë, tani (po beson), ndërkohë që më parë ishe i padëgjueshëm dhe ngatërrestar?!" [Junus, 91].

[4] Allahu di gjithçka dhe e di se kush prej robërve të Tij i kthehet Atij me pendim të sinqertë dhe me bindje ndaj Tij, pasi i kishin kthyer shpinën bindjes ndaj Tij.

[5] Veprave të Tij nuk i ndodh ndonjë e metë dhe as nuk u përziehet ndonjë gabim, por Ai e vendos gjithçka në vendin e vet, me dijen dhe urtësinë e vet absolute.

të vërtetë pendohem!", dhe as për ata të cilët vdesin duke qenë mohues.[1] Për këta, Ne kemi përgatitur dënim të dhembshëm.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَن تَرِثُوا۟ ٱلنِّسَآءَ كَرْهًا ۖ وَلَا تَعْضُلُوهُنَّ لِتَذْهَبُوا۟
بِبَعْضِ مَآ ءَاتَيْتُمُوهُنَّ إِلَّآ أَن يَأْتِينَ بِفَٰحِشَةٍ مُّبَيِّنَةٍ ۚ وَعَاشِرُوهُنَّ بِٱلْمَعْرُوفِ ۚ فَإِن
كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَىٰٓ أَن تَكْرَهُوا۟ شَيْـًٔا وَيَجْعَلَ ٱللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا ﴿١٩﴾

19. O besimtarë! Nuk ju lejohet që t'i trashëgoni gratë në mënyrë të dhunshme[2], dhe mos i pengoni ato nga martesa me qëllim që t'ua merrni një pjesë të asaj që ua keni dhënë[3], përveç nëse bëjnë ndonjë turp të hapur. Jetoni e silluni me to[4] sipas rregullit.[5] E, nëse i urreni ato, ndodh që të urreni diçka, por Allahu të japë hajër të madh në të.[6]

[1] Këtyre, Allahu nuk ua pranon pendimin, sepse gjendja kur këta e shprehin pendimin, nuk është gjendje pendimi, por gjendje e humbjes së mendjes dhe arsyes, dhe shikim i vdekjes me sytë e tyre, dhe siç ka thënë Pejgamberi ﷺ: "Me të vërtetë, vdekja ka agoni!" [Buhariu] Agonia është: gjendje e rëndë e njeriut në çastet e fundit të jetës, që shoqërohet zakonisht me humbjen e vetëdijes dhe me grahma.

[2] Nuk ju lejohet që të martoheni me dhunë me gratë e të afërmve tuaj që vdesin dhe lënë pas gratë e tyre. Kjo ishte një vepër që bëhej në kohën e injorancës paraislamike: kur një gruaje i vdiste burri, atëherë i biri apo i afërmi i tij kishte epërsi mbi të, më shumë se vetë ajo mbi vetveten, dhe nëse donte, e merrte për grua, e nëse donte, e pengonte që të martohej me dikë tjetër dhe as vetë nuk e merrte për grua, por e linte kështu deri sa të vdiste. Allahu ia ndaloi robërve të Tij këtë gjë, ua ndaloi atyre martesën me gratë e baballarëve të tyre të vdekur dhe ua ndaloi pengimin e tyre nga martesa me dikë tjetër.

[3] Dhuratën e martesës që u ka dhënë babai apo i afërmi juaj kur është martuar me to.

[4] Me gratë tuaja.

[5] Ashtu si ju kam urdhëruar: ose t'i mbani dhe t'u jepni të drejtat që ua ka caktuar Allahu mbi ju, ose t'i lëshoni me të mirë dhe pa i dëmtuar.

[6] Prandaj mbani ato, zbatoni ligjet e Allahut dhe rregullat e Tij kundrejt tyre, sepse ndoshta Allahu u jep hajër të madh me këtë gjë, siç është shpërblimi në durimin dhe zbatimin e ligjeve të Tij, dhurimi i ndonjë fëmije të hajrit prej saj, i cili ju bën dobi në këtë botë dhe në botën tjetër, e të mira të tjera që nuk i di veçse Allahu.

وَإِنْ أَرَدتُّمُ ٱسْتِبْدَالَ زَوْجٍ مَّكَانَ زَوْجٍ وَءَاتَيْتُمْ إِحْدَىٰهُنَّ قِنطَارًا فَلَا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْـًٔا ۚ أَتَأْخُذُونَهُۥ بُهْتَـٰنًا وَإِثْمًا مُّبِينًا ﴿٢٠﴾

20. Në qoftë se dëshironi të merrni një grua dhe të ndani një tjetër[1], të cilës i keni dhënë shumë të madhe[2], mos merrni asgjë prej saj. A do ta merrnit atë padrejtësisht, duke bërë gjynah të qartë?!

وَكَيْفَ تَأْخُذُونَهُۥ وَقَدْ أَفْضَىٰ بَعْضُكُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ وَأَخَذْنَ مِنكُم مِّيثَـٰقًا غَلِيظًا ﴿٢١﴾

21. Si mund t'ia merrni atë, kur ju keni arritur njëri-tjetrin[3] dhe kur ato kanë marrë nga ju besë të fortë?[4]

وَلَا تَنكِحُوا مَا نَكَحَ ءَابَآؤُكُم مِّنَ ٱلنِّسَآءِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ ۚ إِنَّهُۥ كَانَ فَـٰحِشَةً وَمَقْتًا وَسَآءَ سَبِيلًا ﴿٢٢﴾

22. Mos u martoni me ato gra, me të cilat kanë qenë martuar baballarët tuaj, përveç rasteve që tashmë kanë kaluar.[5] Vërtet, kjo është vepër e turpshme, e neveritshme dhe rrugë e keqe.

[1] Kjo është e lejuar për ju dhe nuk përbën ndonjë gjynah, përderisa veproni sipas ligjeve të vendosura nga Allahu dhe jo me qëllim që ta dëmtoni atë, por asnjë gruaje mos i merrni asgjë nga dhurata dhe pasuria që u keni dhënë.

[2] Si dhuratë për martesë, si mehër. Nga ky ajet kuptohet se lejohet që mehri që i jepet gruas si dhuratë martese të jetë shumë e madhe pasurie, por megjithatë tradita e Pejgamberit (salallahu alejhi ue selem) është që mehri të jetë sa më i lehtë.

[3] Keni prekur njëri-tjetrin dhe keni kryer marrëdhënie intime me njëri-tjetrin.

[4] Në aktin e martesës u keni dhënë besën tuaj se do t'i mbani mirë, ose do t'i lëshoni sipas rregullit dhe pa i dëmtuar.

[5] Para Islamit dhe para zbritjes së Kuranit, disa njerëz trashëgonin gratë e baballarve të tyre, që nuk ishin nënat e tyre, por Allahu ua ndaloi këtë vepër dhe ua fali atë që kishte kaluar prej tyre, përderisa ata u kthyen nga ajo vepër, besuan të Dërguarin e Allahut dhe ju bindën urdhrit të Allahut.

حُرِّمَتۡ عَلَيۡكُمۡ أُمَّهَٰتُكُمۡ وَبَنَاتُكُمۡ وَأَخَوَٰتُكُمۡ وَعَمَّٰتُكُمۡ وَخَٰلَٰتُكُمۡ
وَبَنَاتُ ٱلۡأَخِ وَبَنَاتُ ٱلۡأُخۡتِ وَأُمَّهَٰتُكُمُ ٱلَّٰتِيٓ أَرۡضَعۡنَكُمۡ وَأَخَوَٰتُكُم مِّنَ
ٱلرَّضَٰعَةِ وَأُمَّهَٰتُ نِسَآئِكُمۡ وَرَبَٰٓئِبُكُمُ ٱلَّٰتِي فِي حُجُورِكُم مِّن نِّسَآئِكُمُ ٱلَّٰتِي
دَخَلۡتُم بِهِنَّ فَإِن لَّمۡ تَكُونُواْ دَخَلۡتُم بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيۡكُمۡ وَحَلَٰٓئِلُ أَبۡنَآئِكُمُ
ٱلَّذِينَ مِنۡ أَصۡلَٰبِكُمۡ وَأَن تَجۡمَعُواْ بَيۡنَ ٱلۡأُخۡتَيۡنِ إِلَّا مَا قَدۡ سَلَفَۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ
غَفُورٗا رَّحِيمٗا ٢٣

23. Juve ju është ndaluar martesa me nënat tuaja,[1] me bijat tuaja, me motrat tuaja, me hallat tuaja, me tezet tuaja, me bijat e

[1] Ky ajet dhe ajeti pas tij, përmendin të gjitha gratë me të cilat ndalohet martesa për shkak të gjakut, për shkak të qumështit të gjirit apo për shkak të krushqisë, si dhe gratë me të cilat martesa është e lejuar.

Gratë me të cilat ndalohet martesa për shkak të gjakut, janë ato shtatë gra të cilat i përmend Allahu në këtë ajet: 1. Nëna –dhe këtu përfshihet gjyshja, gjyshja e gjyshes, e sado që të ngjitet-, 2. bija –këtu përfshihet edhe bija e bijës, e sado që të zbresë-, 3. motra –qoftë prej babe dhe nëne, apo vetëm prej nëne, apo vetëm prej babe-, 4. halla –çdo motër e babait apo e gjyshit, e më lart-, 5. tezja –çdo motër e nënës apo e gjyshes, e më lart-, 6. bijat e vëllait –apo bijat e fëmijve të vëllait, e kështu-, 7. bijat e motrës –apo bijat e fëmijve të motrës, e kështu. Këto janë gratë që ndalohen për shkak të gjakut dhe fisit, kurse të tjerat përveç këtyre, janë të lejuara që të martohesh me to, siç është bija e xhaxhait dhe e hallës, apo bija e dajës dhe e tezes. Për këtë ka unanim në mesin e dijetarëve të Islamit, bazuar në këtë ajet dhe në ajetin vijues ku thuhet: “Ndërsa përveç këtyre, juve ju janë lejuar të gjitha gratë”.

Kurse nga gratë me të cilat ndalohet martesa për shkak të qumështit të gjirit, Allahu ka përmendur këtu nënën nga e cila ke pirë qumësht dhe motrën prej gjiri, me të cilën ke pirë gji nga e njëjta nënë. Por këtu kuptohet se edhe babait prej qumështi nuk i lejohet martesa me bijën e tij prej qumështi, e cila ka pirë gji nga gruaja e tij, qumështi i së cilës ka ardhur si rezultat i lindjes së fëmijës së tij. Pra, fëmija që pi qumësht nga një grua tjetër, përveç nënës së tij, bëhet fëmijë prej qumështi i asaj nëne dhe i burrit të saj, si dhe fëmija që ajo nënë ka në gji, bëhet vëlla apo motër e këtij fëmije që pi qumësht prej saj, dhe kështu, martesa mes këtyre është e ndaluar në Islam, madje, nga qumështi ndalohen të gjitha apo martesa që ndalohen edhe nga gjaku, siç ka thënë Pejgamberi (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), por me kusht që pirja ë qumështit të ketë qenë të paktën pesë herë, dhe mosha e fëmijës të jetë nën dy vjeç, siç është sqaruar në traditën pejgamberike.

vëllezërve, me bijat e motrave, me nënat tuaja që ju kanë dhënë gji, me motrat tuaja nga gjiri[1], me nënat e grave tuaja, me vajzat e grave tuaja që gjenden nën kujdestarinë tuaj[2], nëse me ato gra keni pasur marrëdhënie bashkëshortore; por nëse nuk keni pasur marrëdhënie bashkëshortore, atëherë nuk ka pengesë për ju.[3] Ju ndalohet gjithashtu martesa me gratë e bijve tuaj, që janë prej gjakut tuaj, si dhe që të bashkoni dy motra nën kurorë,[4] përveç rasteve që tashmë kanë kaluar (para Islamit). Pa dyshim, Allahu është Falës i madh[5], Mëshirëplotë.

-81-

Ndërsa gratë me të cilat ndalohet martesa për shkak të krushqisë janë katër: 1. Gratë e baballarëve –sado që të ngjiten: gratë e gjyshërve, e kështu-, 2. gratë e bijve prej gjaku – sado që të zbresin: gratë e bijve të bijve, e kështu, 3. nënat e bashkëshorteve (vjehrrat) – sado që të ngjiten: nëna e nënës, e kështu-, 4. bija e gruas –sado që të zbresë: bija e bijës së gruas, e kështu.

[1] Me të cilat keni pirë gji nga e njëjta nënë.

[2] Apo që nuk gjenden në kujdestarinë tuaj, por ky kufizim ka ardhur nga që zakonisht kur martohesh me një grua që ka fëmijë vajzë, ajo e merr me vete edhe vajzën e saj, dhe ajo vajzë bëhet njësoj sikur të ishte vajza e burrit të dytë, për nga dispozitat.

[3] Që të martoheni me vajzat e tyre. Pra, nëse burri bën aktin e martesës më nënën e vajzës dhe shkon me të (kryen marrëdhënie intime), atëherë nuk i lejohet më kurrë vajza e saj, edhe nëse i bën divorc të ëmës. Por nëse nuk shkon me të ëmën dhe e divorcon atë para se të bashkohen në shtratin bashkëshortor, i lejohet atij që të kërkojë dorën e vajzës së saj dhe të martohet me të. Kurse e anasjellta nuk është e lejuar: d.m.th. nëse burri bën kontratë martese me vajzën, atij nuk i lejohet më kurrë që të martohet me nënën e saj, edhe sikur ta divorcojë vajzën e saj para bashkimit me të në shtratin bashkëshortor. Rregulli është ky: "Kryerja e marrëdhënieve bashkëshortore me nënat i bën të ndaluara bijat e tyre, kurse thjesht akti me bijat i bën të ndaluara nënat e tyre."

[4] Që të mbash dy motra njëherësh nën kurorë është e ndaluar, por nëse e ndan njërën ose ajo vdes, lejohet martesa me motrën e saj. Po kështu, Pejgamberi (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) ka ndaluar edhe që të bashkosh mes gruas dhe hallës apo tezes së saj nën një kurorë.

[5] I gjynaheve të robëve të Tij, kur ata i kërkojnë falje Atij për gjynahet e bëra dhe kthehen tek Ai me pendim.

۞ وَٱلْمُحْصَنَٰتُ مِنَ ٱلنِّسَآءِ إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَٰنُكُمْ ۖ كِتَٰبَ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ ۚ
وَأُحِلَّ لَكُم مَّا وَرَآءَ ذَٰلِكُمْ أَن تَبْتَغُوا بِأَمْوَٰلِكُم مُّحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَٰفِحِينَ ۚ فَمَا
ٱسْتَمْتَعْتُم بِهِۦ مِنْهُنَّ فَـَٔاتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةً ۚ وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا
تَرَٰضَيْتُم بِهِۦ مِنۢ بَعْدِ ٱلْفَرِيضَةِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٢٤﴾

24. Ju ndalohet gjithashtu martesa me gratë që gjenden nën kurorë[1], përveç atyre që i keni nën pushtet[2]. Ky është urdhri i Allahut[3] për ju. Ndërsa përveç këtyre[4], juve ju janë lejuar të gjitha gratë[5], me kusht që t'i kërkoni me pasurinë tuaj[6] për martesë e jo për kurvëri. Për kënaqësinë që kaloni me to[7], jepuni shpërblimin e tyre të detyrueshëm[8]. S'ka gjynah për ju, që me pëlqim dypalësh, ta shtoni apo pakësoni sasinë e dhuratës (së martesës) pas caktimit të saj.[9] Vërtet, Allahu është i Gjithëdijshëm[10], i Urtë[11].

[1] Gratë e martuara, që kanë burrë dhe nuk janë divorcuar as nuk u ka vdekur burri.

[2] Robëreshat e luftës, edhe nëse janë të martuara, janë të lejuara për muslimanët, pasi të ndahen sipas rregullit të caktuar nga Islami, dhe pasi të vërtetohet mosshtatëzania e tyre me pritjen e të përmuajshmeve të një muaji.

[3] Allahu është Ai që ua ka ndaluar ato që u ka ndaluar dhe ua ka lejuar ato që u ka lejuar prej grave për martesë, dhe detyra juaj është që t'i bindeni Urdhrit të Allahut, sepse vetëm kështu do të shpëtoni dhe do të fitoni në të dyja botët.

[4] Grave që u përmendën më sipër.

[5] Deri në katër gra, që i lejohet një burri t'i ketë nën kurorë.

[6] Duke u dhënë dhuratën e martesës atyre grave që janë të lira, ose duke i blerë ato që janë robëresha.

[7] Me gratë tuaja, me të cilat martoheni dhe kryeni marrëdhënie bashkëshortore.

[8] Dhuratën e martesës, mehrin, i cili është detyrë e domosdoshme mbi burrin dhe e drejtë e ligjshme e gruas me të cilën martohet.

[9] Lejohet që dhurata e martesës, që caktohet në aktin e martesës dhe i jepet gruas në dorë apo në një afat të caktuar, të shtohet apo të pakësohet më pas, me pëlqimin e të dy bashkëshortëve.

[10] Di se çfarë është e mirë për ju dhe çfarë jo, dhe di gjithçka që ju shfaqni apo fshehni.

[11] Në të gjitha veprimet dhe gjykimet e Tij.

وَمَن لَّمۡ يَسۡتَطِعۡ مِنكُمۡ طَوۡلًا أَن يَنكِحَ ٱلۡمُحۡصَنَٰتِ ٱلۡمُؤۡمِنَٰتِ فَمِن مَّا مَلَكَتۡ
أَيۡمَٰنُكُم مِّن فَتَيَٰتِكُمُ ٱلۡمُؤۡمِنَٰتِۚ وَٱللَّهُ أَعۡلَمُ بِإِيمَٰنِكُمۚ بَعۡضُكُم مِّنۢ بَعۡضٖۚ
فَٱنكِحُوهُنَّ بِإِذۡنِ أَهۡلِهِنَّ وَءَاتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ بِٱلۡمَعۡرُوفِ مُحۡصَنَٰتٍ غَيۡرَ مُسَٰفِحَٰتٖ
وَلَا مُتَّخِذَٰتِ أَخۡدَانٖۚ فَإِذَآ أُحۡصِنَّ فَإِنۡ أَتَيۡنَ بِفَٰحِشَةٖ فَعَلَيۡهِنَّ نِصۡفُ مَا عَلَى
ٱلۡمُحۡصَنَٰتِ مِنَ ٱلۡعَذَابِۚ ذَٰلِكَ لِمَنۡ خَشِيَ ٱلۡعَنَتَ مِنكُمۡۚ وَأَن تَصۡبِرُواْ خَيۡرٞ لَّكُمۡۗ
وَٱللَّهُ غَفُورٞ رَّحِيمٞ ٢٥

25. Atyre prej jush, që nuk kanë mundësi materiale[1] për t'u martuar me gra të lira besimtare, jepuni për martesë nga robëreshat tuaja besimtare, që i keni nën pushtetin tuaj,[2] -e Allahu e di mirë për besimin tuaj[3]. Jepni e merrni nga njëri-tjetri.[4] Martohuni me to (robëreshat) me lejen e familjes së tyre[5] dhe jepuni atyre dhuratat e martesës sipas rregullit[6], duke qenë se janë të ndershme dhe jo imorale[7] apo që kanë dashnorë[8]. E, nëse ato (robëreshat), pasi të martohen, bëjnë kurvëri, dënimi i tyre është sa gjysma e dënimit të

[1] Vlerën e dhuratës së martesës.

[2] Lejohet martesa me robëreshë muslimane, por jo me robëreshë jomuslimane, qoftë prej ithtarëve të Librit (jehudëve dhe të krishterëve), apo e ndonjë feje tjetër. Kurse gratë me të cilat lejohet martesa prej ithtarëve të Librit, janë vetëm ato gra që janë të lira dhe jo robëresha.

[3] Allahu e di se çfarë fshihni në zemër, ju dhe robëreshat tuaja, por gjykimi jepet sipas asaj që ato shfaqin, kurse për atë që fshenin në zemrat e tyre, është Allahu Ai që do i marrë në llogari.

[4] Robëresha për martesë.

[5] Zotëriut të tyre, nën pushtetin e të cilit ato ndodhen.

[6] Sipas asaj që bini dakord prej gjërave të lejuara në Islam, ashtu si bëni kur martoheni me gratë e lira.

[7] Të hapura e të njohura për kurvërinë e tyre.

[8] Që bëjnë kurvëri në mëyrë të fshehtë.

grave të lira[1]. Kjo[2] lejohet për atë që i frikësohet kurvërisë prej jush[3], por që të duroni, është më e mirë për ju.[4] Allahu është Falës i madh, Mëshirëplotë.[5]

يُرِيدُ ٱللَّهُ لِيُبَيِّنَ لَكُمْ وَيَهْدِيَكُمْ سُنَنَ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ وَيَتُوبَ عَلَيْكُمْ ۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٢٦﴾

26. Allahu dëshiron që t'ju sqarojë[6], t'ju udhëzojë në rrugën e atyre që kanë qenë para jush[7] dhe t'jua pranojë pendimet tuaja[8]. Allahu është i Gjithëdijshëm[9], i Urtë.[10]

-82-

[1] Kur ato bëjnë kurvëri para se të martohen, duke qenë se janë beqare, sepse ky dënim mund të përgjysmohet nga 100 në 50 shkopinj, kurse dënimi me gurëzim deri në vdekje, që është për të martuarit që bëjnë kurvëri, qofshin nën kurorë apo të divorcuar, por që kanë qenë të martuar, nuk mund të përgjysmohet.

[2] Martesa me gra që janë robëresha.

[3] Pra, për lejimin e martesës së muslimanit me robëreshë, Allahu ka vendosur katër kushte: 1. Që ato të jenë besimtare muslimane. 2. Të jenë të ndershme. 3. Pamundësia për t'u martuar me grua të lirë besimtare. 4. Frika nga rënia në kurvëri.

[4] Sepse martesa me robëreshë është gjë e ulët dhe fëmijët që lind me të, do të jenë robër dhe jo të lirë. Por nëse nuk duron dhe ke frikë se bie në kurvëri nëse nuk martohesh me robëreshë, martesa me to bëhet e detyrueshme në këtë rast.

[5] Jua fal gjynahet, kur ata i kthehen Atij me pendim dhe kërkim të faljes, dhe ua lehtëson ligjet robërve të Tij, nga mëshira që ka për ta, me bujarinë dhe mirësinë e Tij ndaj tyre.

[6] Gjithçka që keni nevojë t'ju sqarohet prej të vërtetës dhe të pavërtetës, hallallit dhe haramit.

[7] Prej profetëve e ndjekësve të tyre.

[8] Duke i hapur dyert e mëshirës për ata të cilët, kur bëjnë gjynahe, kthehen tek Ai të penduar e të nënshtruar, gjë e cila ndodh me suksesin që Ai u jep atyre për t'u penduar, prandaj vetëm Allahut i takon falënderimi dhe lavdërimi për gjithçka.

[9] Dhe nga dija e Tij është që u ka mësuar ato gjëra që nuk i keni pas ditur, si dhe këto dispozita që u përmendën më sipër.

[10] Dhe nga urtësia e Tij është se Ai pranon pendimin e atij që e meriton atë dhe poshtëron atë që nuk e meriton faljen, me urtësinë dhe drejtësinë e Tij absolute.

وَٱللَّهُ يُرِيدُ أَن يَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَيُرِيدُ ٱلَّذِينَ يَتَّبِعُونَ ٱلشَّهَوَٰتِ أَن تَمِيلُوا۟ مَيْلًا عَظِيمًا ﴿٢٧﴾

27. Allahu dëshiron t'jua pranojë pendimet[1], kurse ata të cilët jepen pas epsheve[2], dëshirojnë që të devijoni krejtësisht.[3]

يُرِيدُ ٱللَّهُ أَن يُخَفِّفَ عَنكُمْ ۚ وَخُلِقَ ٱلْإِنسَٰنُ ضَعِيفًا ﴿٢٨﴾

28. Allahu dëshiron t'ju bëjë lehtësime[4], sepse njeriu është krijuar i dobët[5].

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تَأْكُلُوٓا۟ أَمْوَٰلَكُم بَيْنَكُم بِٱلْبَٰطِلِ إِلَّآ أَن تَكُونَ تِجَٰرَةً عَن تَرَاضٍ مِّنكُمْ ۚ وَلَا تَقْتُلُوٓا۟ أَنفُسَكُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ﴿٢٩﴾

29. O besimtarë! Mos e përvetësoni pasurinë e njëri-tjetrit në mënyrë të padrejtë[6], përveç nëse bëni tregti me pëlqim dypalësh,[7]

---

[1] T'ju drejtojë në shkaqet e pranimit të pendimit për gjynahet tuaja, që t'jua falë e t'jua fshijë ato.

[2] Që ndjekin epshet dhe dëshirat vetjake dhe i adhurojnë ato, prej jehudëve e të krishterëve, imoralëve e të shtururve.

[3] Të devijoni nga rruga e drejtë e Allahut në rrugën e atyre që kanë tërhequr mbi vete zemërimin e Allahut dhe në rrugën e të humburve; nga rruga e Mëshiruesit në rrugën e djallit.

[4] Duke ua lehtësuar urdhërat dhe ndalesat kur ju hasni vështirësi të papërmbajtshme në kryerjen e tyre, siç është lejimi i ngrënies nga kafsha e ngordhur për atë që i kanoset vdekja nëse nuk gjen të hajë gjë tjetër përveç saj, apo siç është lejimi i martesës së burrit të lirë me grua robëreshë, sipas kushteve të përmendura më sipër, gjë e cila tregon mëshirën e plotë dhe mirësinë e gjithanëshme e Allahut, si dhe dijen dhe urtësinë e Tij në lidhje me dobësinë e njeriut.

[5] I dobët në origjinën e krijimit, i dobët në durimin ndaj grave, i dobët në përballimin e epsheve dhe dëshirave vetjake.

[6] Në mënyrë të palejuar: me kamatë, kumar, vjedhje, grabitje, vepra të ulëta e të ndaluara në Islam.

[7] Tregti të lejuar, me pëlqimin e dy apo më shumë palëve kontraktuese, sipas kushteve dhe rregullave të parashtruara në librat e jurisprudenës Islame: Fikhut.

dhe mos e vritni veten tuaj![1] Vërtet, Allahu është i Mëshirshëm me ju.[2]

وَمَن يَفْعَلْ ذَٰلِكَ عُدْوَٰنًا وَظُلْمًا فَسَوْفَ نُصْلِيهِ نَارًا ۚ وَكَانَ ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرًا ﴿٣٠﴾

30. Kushdo që e bën këtë qëllimisht[3] dhe padrejtësisht, Ne do ta hedhim në Zjarr, dhe kjo është shumë e lehtë për Allahun.

إِن تَجْتَنِبُوا۟ كَبَآئِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نُكَفِّرْ عَنكُمْ سَيِّـَٔاتِكُمْ وَنُدْخِلْكُم مُّدْخَلًا كَرِيمًا ﴿٣١﴾

31. Në qoftë se ju u shmangeni gjynaheve të mëdha[4], që ju ndalohen, Ne do t'ju falim të këqijat[5] dhe do t'ju fusim në një vend të nderuar.[6]

---

[1] Mos vritni vetveten dhe mos vritni njëri-tjetrin, sepse ju jeni një popull i vetëm, një fe e vetme, një thirrje e vetme; dhe nëse dikush nga ju vret dikë tjetër, është njëlloj sikur ka vrarë vetveten.

[2] Dhe nga mëshira e Tij për krijesat e Tij, është se Ai ju ka ndaluar nga vrasja e vetes apo e tjetrit, përveçse me të drejtën e caktuar në legjislacionin Islam, si dhe ju ka ndaluar nga përvetësimi i pasurisë së njëri-tjetrit padrejtësisht.

[3] Me vetëdije dhe jo nga mosdija, duke i tejkaluar kufijtë e vendosur nga Allahu qëllimisht dhe me paramendim.

[4] Gjynahet e mëdha janë ato gjynahe për të cilat është caktuar dënim i prerë në këtë botë (el hudud: siç është dënimi i vrasjes, i imoralitetit, i pirjes së alkoolit, i shpifjes për të ndershmen, i daljes nga feja, i vjedhjes, etj.), ose ka ardhur kërcënim me dënim në botën tjetër, ose ka ardhur mohim i besimit nga vepruesi i tyre, ose vepruesit e të cilave janë mallkuar apo kanë tërhequr ndaj vetes zemërimin e Allahut. Në largimin prej gjynaheve të mëdha përfshihet gjithashtu kryerja e detyrimeve fetare, si pesë namazet, agjërimi i Ramazanit, etj, lënësi i të cilave ka kryer gjynah të madh. Janë përcjellë disa hadithe ku përmenden gjynahet e mëdha, siç është idhujtaria, mosrespekti ndaj prindërve, dëshmia e rreme, vrasja, etj. Por ato hadithe nuk janë kufizuese të numrit të gjynaheve të mëdha, por shembuj prej tyre.

[5] Do t'ju falim të gjitha gjynahet e vogla dhe të këqiat që keni bërë në dynja.

[6] Ku gjenden të gjitha të mirat, që nuk i ka parë syri, nuk i ka dëgjuar veshi dhe nuk i ka kapur imagjinata: në xhenet.

وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ ٱللَّهُ بِهِۦ بَعْضَكُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ ۚ لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا ٱكْتَسَبُوا۟ ۖ وَلِلنِّسَآءِ نَصِيبٌ مِّمَّا ٱكْتَسَبْنَ ۚ وَسْـَٔلُوا۟ ٱللَّهَ مِن فَضْلِهِۦٓ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمًا ﴿٣٢﴾

32. Mos i lakmoni ato gjëra, me të cilat Allahu i ka dalluar disa nga ju mbi të tjerët[1]; meshkujt do të kenë pjesë nga ajo që kanë punuar e, po ashtu edhe femrat do të kenë pjesë nga ajo që kanë punuar. Kërkojini Allahut nga mirësitë e Tij! Vërtet, Allahu është i Dijshëm për çdo gjë.[2]

وَلِكُلٍّ جَعَلْنَا مَوَٰلِىَ مِمَّا تَرَكَ ٱلْوَٰلِدَانِ وَٱلْأَقْرَبُونَ ۚ وَٱلَّذِينَ عَقَدَتْ أَيْمَـٰنُكُمْ فَـَٔاتُوهُمْ نَصِيبَهُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ شَهِيدًا ﴿٣٣﴾

33. Gjithkujt Ne i kemi caktuar trashëgimtarë për çdo gjë që lënë prindërit ose të afërmit. Edhe atyre, me të cilët keni lidhur marrëveshje,[3] jepuni pjesën e vet[4]. Vërtet, Allahu është dëshmitar për çdo gjë.[5]

[1] Qoftë prej gjërave të mundshme apo të pamundshme: gratë të mos lakmojnë veçoritë e burrave dhe as të varfërit të mos lakmojnë pasurinë e të pasurve, sepse kjo gjë është smirë ndaj tjetrit dhe të çon drejt shprehjes së pakënaqësisë me caktimin e Allahut, drejt dembelizmit dhe shpresimeve të kota.

[2] Allahu e di se çfarë është e mirë për robët e Tij, në të gjitha gjykimet dhe vendimet e Tij, prandaj mos lakmoni tjetër gjë përveç asaj që ju ka caktuar Allahu, por bindjuni Allahut, dorëzojuni Atij, kënaquni me caktimin e Tij dhe kërkojini Atij nga mirësitë e Tij.

[3] Me të cilët keni bërë aleancë për të ndihmuar njëri-tjetrin në rast nevoje, apo keni bërë marrëveshje tregtie, etj. Thuhet gjithashtu se këtu janë për qëllim fiset që lidhnin aleancë me njëri-tjetrin në kohën para Islamit, por kjo gjë u shfuqizua më pas nga Islami. Thuhet gjithashtu se bëhet fjalë për vëllazërimin që bëri Profeti (salallahu alejhi ue selem) mes emigruesve mekas dhe ndihmuesve medinas, të cilët trashëgonin njëri-tjetrin sipas kësaj vëllazërie, por më pas kjo gjithashtu u shfuqizua.

[4] Prej ndihmës dhe përkrahjes sipas marrëveshjes dhe aleancës së lidhur mes tyre.

[5] Sheh gjithçka që ju veproni, dëgjon gjithçka, di gjithçka dhe shënon gjithçka që ju veproni për të qenë argument në favorin tuaj apo kundër jush në ditën e Gjykimit.

ٱلرِّجَالُ قَوَّٰمُونَ عَلَى ٱلنِّسَآءِ بِمَا فَضَّلَ ٱللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ وَبِمَآ أَنفَقُوا۟ مِنْ أَمْوَٰلِهِمْ ۚ فَٱلصَّٰلِحَٰتُ قَٰنِتَٰتٌ حَٰفِظَٰتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ ٱللَّهُ ۚ وَٱلَّٰتِى تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَٱهْجُرُوهُنَّ فِى ٱلْمَضَاجِعِ وَٱضْرِبُوهُنَّ ۖ فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا۟ عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا ۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلِيًّا كَبِيرًا ﴿٣٤﴾

34. Burrat kanë autoritet mbi gratë[1], për shkak të epërsisë[2] që Allahu u ka dhënë mbi ato dhe, për shkak se ata shpenzojnë nga pasuria e tyre[3]. Prandaj, gratë e mira janë të bindura[4] dhe ruajtëse të fshehtësive[5] falë ruajtjes së Allahut.[6] Kurse ato gra, mosbindjes së të cilave i keni drojën[7], këshillojini,[8] largojuni nga shtrati dhe

[1] Kanë të drejtën e urdhërimit të tyre për kryerjen e detyrimeve ndaj fesë së Allahut, si dhe janë kujdestarë për to: për plotësimin e nevojave të tyre jetësore.

[2] Epërsia që burrat kanë mbi gratë shfaqet në aspekte të ndryshme, siç është: fakti se pushteti dhe pejgamberllëku është i posaçëm për burrat, xhihadi dhe disa adhurime të tjera si festat dhe të xhumatë janë detyrim i posaçëm mbi burrat, shpenzimet për jetesën: ushqimin, veshmbathjen dhe banesën, janë detyrime të posaçme mbi burrat, etj. Një fakt i tillë është mëse i kuptueshëm dhe i arsyeshëm, mjafton të shohësh në realitetin e krijimit fizik të secilit prej burrit dhe gruas.

[3] Pra, burri ndaj gruas së tij është si udhëheqësi apo përgjegjësi, i cili ka për detyrë të kujdeset dhe të mirëmbajë atë që ka nën përgjegjësi, kurse detyra e gruas është që t'i bindet Zotit të saj si dhe burrit të saj, prandaj Allahu i lavdëron gratë e bindura ndaj burrave të tyre në vijim të ajetit.

[4] Që i binden Allahut dhe burrave të tyre.

[5] Të burrit të tyre, duke ruajtur veten e tyre nga e ndaluara dhe pasurinë e tij (burrit).

[6] Por këtë besnikëri që kanë ato, e kanë fal suksesit që u jep Allahu dhe, kush i mështetet Allahut, Ai i mjafton atij. Ajeti ka për qëllim t'u thotë burrave që ndaj grave të tilla të sillen mirë dhe t'i mbajnë mirë.

[7] Ato gra të cilat nuk u binden burrave të tyre, por i kundërshtojnë ata dhe ngrenë krye mbi ta, qoftë me fjalë apo me vepër.

[8] Duke filluar kështu me mënyrën më të lehtë të edukimit: duke u sqaruar ligjet e vendosura nga Allahu për bindjen apo mosbindjen ndaj burrit, duke u folur për shpërblimin që ka bindja ndaj burrit dhe ndëshkimin që ka mosbindja ndaj tij. Nëse ajo kthehet dhe bindet, kjo është ajo që kërkohet, e në të kundërt, kalohet në mënyrën tjetër të edukimit: duke iu larguar nga shtrati dhe duke mos kryer marrëdhënie intime me të deri sa të arrihet qëllimi.

rrihini[1]. Por, nëse ju binden[2], atëherë mos i ndëshkoni më[3]. Vërtet, Allahu është i Lartë, i Madh![4]

وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَٱبْعَثُوا۟ حَكَمًا مِّنْ أَهْلِهِۦ وَحَكَمًا مِّنْ أَهْلِهَآ إِن يُرِيدَآ إِصْلَٰحًا يُوَفِّقِ ٱللَّهُ بَيْنَهُمَآ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلِيمًا خَبِيرًا ﴿٣٥﴾

35. Nëse i druheni ndarjes mes atyre dyve (bashkëshortëve), atëherë dërgoni një gjykues[5] nga familja e tij dhe një gjykues nga familja e saj.[6] Në qoftë se të dy ata (gjykuesit) dëshirojnë vërtet pajtim[7], Allahu u jep sukses atyre.[8] Vërtet, Allahu është i Gjithëdijshëm, Njohës i çdo gjëje në hollësi.[9]

---

[1] Së fundmi, nëse nuk bën dobi as këshilla dhe as largimi nga shtrati, atëherë i lejohet burrit që ta rrahë lehtë dhe pa e dëmtuar gruan e tij, me qëllim të lëndimit shpirtëror dhe jo lëndimit fizik, deri sa ajo të kthehet në bindjen normale ndaj burrit të saj, ashtu si ka urdhëruar Allahu.

[2] Nëse pendohen dhe kthehen në kryerjen e detyrimeve të tyre që u ka ngarkuar Allahu dhe në bindjen ndaj burrave të tyre.

[3] Mos i ndëshkoni më për ato që kanë kaluar dhe mos ua kujtoni të metat që, nëse kujtohen, sjellin dëm dhe sherr mes jush.

[4] Allahu është i Lartë në të gjitha pikëpamjet: me Qënien e Tij, me cilësitë e Tij, me fuqinë e Tij. Nuk ka më të madh e më madhështor se Allahu. Allahu është më i Madhi dhe më Madhështori në Qënien dhe në cilësitë e Tij. Prandaj, kini frikë Allahun dhe mos u bëni padrejtësi grave, as mos ngrini dorë mbi to, përderisa ato ju binden juve, përndryshe Allahu do të marrë hak për to dhe Ai është më i Lartë se ju dhe se çdo gjë tjetër.

[5] Njeri të mençur e të dëgjuar, i cili ka vend në fisin e vet.

[6] Këta gjykues përpiqen me të gjitha mënyrat e mundëshme për pajtimin e dy bashkëshortëve dhe kthimin e tyre në kryerjen e detyrimeve të secilit prej tyre ndaj njëri-tjetrit ashtu si ka urdhëruar Allahu. Nëse këta dy gjykues arrijnë në përfundimin se bashkimi mes dy bashkëshortëve është i pamundur, përveç nëse do të ishte bashkim që përmban urrejtje, mospajtim dhe shkelje të dispozitave të vendosura nga Allahu për secilin prej bashkëshortëve, atëherë bëjnë ndarjen mes tyre pa qenë kusht pëlqimi i burrit për ndarje në këtë rast, sepse Allahu i ka quajtur ata të dy gjykues, dhe gjykuesi vendos edhe nëse i gjykuari nuk jep pëlqimin e vet.

[7] Mes burrit dhe gruas për të cilët kanë ndërhyrë të bëjnë pajtim.

[8] Që të arrijnë pajtimin mes burrit dhe gruas, por kushti për këtë është qëllimi i pastër dhe vullneti për pajtim.

[9] Dhe shpërblen secilin sipas qëllimit të vet: gjykuesit dhe të gjithë njerëzit. Ata që bëjnë pajtim mes njerëzve kanë shpërblim të madh tek Allahu, ashtu si dhe e kundërta: ata që

۞ وَٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا۟ بِهِۦ شَيْـًٔا ۖ وَبِٱلْوَٰلِدَيْنِ إِحْسَٰنًا وَبِذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْيَتَٰمَىٰ وَٱلْمَسَٰكِينِ وَٱلْجَارِ ذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْجَارِ ٱلْجُنُبِ وَٱلصَّاحِبِ بِٱلْجَنۢبِ وَٱبْنِ ٱلسَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَٰنُكُمْ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ مَن كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا ﴿٣٦﴾

36. Adhuroni Allahun[1] dhe mos i shoqëroni Atij asgjë[2], silluni mirë me prindërit[3], me të afërmit[4], jetimët[5], të varfrit[6], fqinjët e afërm[7], fqinjët e largët[8], shokun që keni pranë[9], me udhëtarin[10] dhe me ata që keni nën pronësi[11]. Me të vërtetë, Allahu nuk i do njerëzit e krekosur e mburravecë;[12]

---

fusin ngatërresë dhe përçarje mes njerëzve, kanë dënim të madh nga Allahu në të dyja botët.

[1] Me përulje dhe frikërespekt, të nënshtruar vetëm ndaj Tij me besnikëri dhe sinqeritet.

[2] Mos adhuroni tjetër përveç Tij, mos merrni për zot asnjë tjetër përveç Tij, mos ja vishni askujt tjetër atributet dhe cilësitë e Tij.

[3] Ky është urdhër nga Allahu i Madhëruar për sjelljen mirë me prindërit, respektimin e tyre dhe bamirësinë ndaj tyre. Mosrespektimi i prindërve dhe bërja keq atyre është nga gjynahet e mëdha.

[4] Qofshin nga ana e babës apo e nënës, duke i mbajtur lidhjet farefisnore me ta.

[5] Jetim është fëmija të cilit i ka vdekur babai duke qenë i mitur, para hyrjes në moshën madhore: para pubertitetit; këta fëmijë kanë të drejtën e tyre të ligjshme tek të gjithë muslimanët, qofshin të afërm apo jo, dhe e drejta e tyre është përkujdesja për ta, bërja mirë atyre, sjellja mirë me ta, edukimi i tyre, etj.

[6] Ata të cilët i ka mbuluar varfëria dhe skamja, që nuk arrijnë të plotësojnë nevojat. Allahu nxit për bamirësi ndaj këtyre.

[7] Fqinjët e afërm nga gjaku kanë dy të drejta: e drejta e fqinjërisë dhe e drejta e afërsisë së gjakut.

[8] Që nuk kanë afërsi gjaku dhe prejardhje.

[9] Shokun tuaj të ngushtë, shokun e udhëtimit, bashkëshorten tuaj. Të gjitha këto futen këtu. Të gjitha këto janë porosi e Allahut, dhe robët e Tij duhet ta ruajnë porosinë e Allahut dhe porosinë e të Dërguarit të Tij.

[10] Udhëtari ka të drejtat e tij mbi muslimanët e vendit ku udhëton, qoftë i pasur apo i varfër.

[11] Qoftë prej njerëzve apo prej kafshëve, ndaj të gjithë atyre ju keni përgjegjësi dhe detyrime.

[12] Nuk gjen njeri që t'i shkelë të drejtat e njerëzve dhe t'i shmanget detyrimeve të tij, veçse është mendjemadh dhe mburravec, që u shet mend njerëzve me të mirat që i ka dhënë Allahu dhe nuk e falënderon Allahun për to as nuk i ndihmon njerëzit në nevojë. Allahu

ٱلَّذِينَ يَبْخَلُونَ وَيَأْمُرُونَ ٱلنَّاسَ بِٱلْبُخْلِ وَيَكْتُمُونَ مَآ ءَاتَىٰهُمُ ٱللَّهُ مِن فَضْلِهِۦ ۗ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَٰفِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا ﴿٣٧﴾

37. ata të cilët janë koprracë e i urdhërojnë edhe të tjerët për koprraci,[1] dhe e fshehin atë që u ka dhënë Allahu nga mirësitë e Tij.[2] E, për mohuesit, Ne kemi përgatitur dënim poshtërues[3].

-84-

nuk i do këta njerëz, dhe ata që Allahu nuk i do, nuk e mëshiron, por derdh mbi ta zemërin e Tij dhe i dënon me dënimin e Tij të dhembshëm!!!

[1] Këto janë cilësi të mendjemëdhenjve mburravecë, të cilët i shmangen detyrimeve që kanë ndaj të tjerëve dhe shkelin të drejtat.

[2] Fshehin dijen e vërtetë që u ka mësuar Allahu në lidhje me Muhamedin dhe gjëra të tjera që u ka shpallur Allahu, dhe shfaqin të pavërtetën, për ndonjë përfitim të pakët nga gjërat e dynjasë. Këta kanë bashkuar mes kopracisë në pasuri dhe kopracisë në dije, si dhe mes vrapimit drejt humbjes së vetes së tyre dhe humbjes së të tjerëve, gjëra të cilat janë cilësi të mohuesve, prandaj në mbyllje të ajetit, Allahu thotë: "E, për mohuesit, Ne kemi përgatitur dënim poshtërues."

[3] Si ndëshkim i merituar për mendjemadhësinë dhe mburrjen e tyre ndaj njerëzve, për mohimin dhe përgënjeshtrimin e tyre. Këta do të dënohen me dënimin poshtërues dhe të përjetshëm në zjarrin e xhehenemit e, Allahu nuk i bën padrejtësi askujt.

وَٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمۡوَٰلَهُمۡ رِئَآءَ ٱلنَّاسِ وَلَا يُؤۡمِنُونَ بِٱللَّهِ وَلَا بِٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِۗ وَمَن يَكُنِ ٱلشَّيۡطَٰنُ لَهُۥ قَرِينٗا فَسَآءَ قَرِينٗا ٣٨

38. (Allahu nuk i do) As ata të cilët japin nga pasuria e tyre sa për sy e faqe të botës,[1] por që nuk e besojnë Allahun dhe as ditën e Kiametit. E, ai që ka për shok djallin[2], ka shokun më të keq![3]

وَمَاذَا عَلَيۡهِمۡ لَوۡ ءَامَنُواْ بِٱللَّهِ وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِ وَأَنفَقُواْ مِمَّا رَزَقَهُمُ ٱللَّهُۚ وَكَانَ ٱللَّهُ بِهِمۡ عَلِيمًا ٣٩

39. Ç'dëm do të kishin ata, sikur të besonin Allahun[4] dhe Ditën e Fundit[5], dhe të jepnin nga ajo që u ka dhënë Allahu?![6] Allahu di mirë gjithçka për ta.[7]

---

[1] Dhe jo për hir të Allahut dhe për të arritur kënaqësinë e Tij, madje ata e mohojnë Njësimin e Allahut dhe kthimin tek Ai në ditën e Kiametit. Kjo është cilësi e jehudëve, e hipokritëve dhe e idhujtarëve e mosbesimtarëve. Jehudët e besojnë Allahun dhe kthimin tek Ai në botën tjetër, por ata mohojnë profetësinë e Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), prandaj janë përfshirë në grupin e mohuesve dhe janë prej tyre.

[2] Ai që e ka djallin shok e të dashur dhe që vepron ashtu si urdhëron ai dhe jo si urdhëron Allahu; në lëmoshën që jep për sy e faqe të njerëzve, në mohimin e Allahut dhe të ringjalljes pas vdekjes, e në çdo vepër tjetër.

[3] Djalli është shoku më i keq, i cili dëshiron humbjen dhe shkatërrimin e atij që e merr për shok atë, që t'i bashkohet atij në zjarrin e xhehenemit, në botën tjetër.

[4] Si një Zot i Vetëm, Krijues e Zotërues i gjithçkaje, i Vetmi që meriton të adhurohet, Zotëruesi i atributeve absolute.

[5] Ditën e llogarisë dhe shpërblimit të secilit me veprat që ka bërë në këtë botë, xhenetin dhe xhehenemin.

[6] Të jepnin zekatin e pasurive të tyre, me dëshirë dhe kënaqësi, për hir të Allahut dhe me sinqeritet ndaj Tij.

[7] Për ata që u përmendën më sipër, të cilët japin për sy e faqe të botës dhe që nuk e besojnë Allahun dhe as botën tjetër. Allahu e di shumë mirë se çfarë veprojnë ata dhe çfarë kanë për qëllim me veprat e tyre, dhe ua shënon ato për t'u dhënë dënimin e merituar në botën tjetër.

إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَظۡلِمُ مِثۡقَالَ ذَرَّةٖۖ وَإِن تَكُ حَسَنَةٗ يُضَٰعِفۡهَا وَيُؤۡتِ مِن لَّدُنۡهُ أَجۡرًا عَظِيمٗا ٤٠

40. Me të vërtetë, Allahu nuk bën padrejtësi as sa grimca[1], madje, nëse ajo (grimcë) është e mirë, Ai e shumëfishon atë dhe jep shpërblim të madh[2] nga Vetë Ai.[3]

فَكَيۡفَ إِذَا جِئۡنَا مِن كُلِّ أُمَّةِۭ بِشَهِيدٖ وَجِئۡنَا بِكَ عَلَىٰ هَٰٓؤُلَآءِ شَهِيدٗا ٤١

41. Si do i bëhet[4], kur prej çdo populli të sjellim dëshmitarë[5] dhe të të sjellim ty (o Muhamed) dëshmitar mbi të gjithë ata?![6]

[1] As sa pesha e një grimce; nuk ia mohon dhe nuk ia fshin askujt të mirën që ka bërë, qoftë sa pesha e një grimce atomi, as nuk i shton mbi të këqiat që ka bërë, qoftë sa një grimcë atomi; madje nëse të mirat e njeriut avancojnë në peshë mbi të këqiat e tij qoftë vetëm sa një grimcë, Allahu e shumëfishon atë dhe i jep atij mirësi të madhe.

[2] Shpërblimi i madh është xheneti. Dijetari i madh, Katade lexoi këtë ajet, pastaj tha: "Sikur të mirat e mia të avancojnë mbi të këqiat e mia me një grimcë peshë, kjo do të ishte më e mirë për mua se sa dynjaja me ç'ka në të." [Taberiu].

[3] Nga bujaria dhe mirësia e Tij, më Bujarit, të Madhërishmit, Mëshirëplotit, Absolutit në cilësitë dhe veprat e Tij. Lusim Allahun të na përfshijë me mëshirën dhe bujarinë e Tij, Ai është Zoti ynë dhe tek Ai është kthimi!

[4] Në ditën e Llogarisë, ditën e Kiametit.

[5] Të Dërguarit e Allahut tek ata do të dëshmojnë kundër tyre për veprat që kanë bërë dhe për përgënjeshtrimin apo besimin e të Dërguarve të tyre.

[6] Muhamedi (salallahu alejhi ue selem) do të dëshmojë se populli i tij e besuan atë dhe se të gjithë pejgamberët para tij e kanë përcjellë Fjalën e Allahut te popujt i tyre. Abdullah ibën Mesudi transmeton se Pejgamberi i tha atij: "Më lexo suren En Nisa!" Ky i tha: "A të lexoj për ty, atë që ty të është shpallur?!" Pejgamberi i tha: "Dua ta dëgjoj nga dikush tjetër përveç meje." Atëherë lexova për të, deri sa arrita te Fjala: "Si do i bëhet, kur prej çdo populli të sjellin dëshmitarë…" -dhe ngrita kokën, veç kur pashë se sytë e Pejgamberit lotonin." [Hadith i saktë. Ebu Daudi, 3668].

يَوۡمَئِذٖ يَوَدُّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ وَعَصَوُاْ ٱلرَّسُولَ لَوۡ تُسَوَّىٰ بِهِمُ ٱلۡأَرۡضُ وَلَا يَكۡتُمُونَ ٱللَّهَ حَدِيثٗا ٤٢

42. Atë ditë, ata që mohuan dhe nuk iu bindën të Dërguarit (Muhamedit),[1] do të dëshironin të rrafshoheshin me tokën,[2] dhe Allahut të mos i kishin fshehur asnjë fjalë.[3]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَقۡرَبُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَأَنتُمۡ سُكَٰرَىٰ حَتَّىٰ تَعۡلَمُواْ مَا تَقُولُونَ وَلَا جُنُبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّىٰ تَغۡتَسِلُواْۚ وَإِن كُنتُم مَّرۡضَىٰٓ أَوۡ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوۡ جَآءَ أَحَدٞ مِّنكُم مِّنَ ٱلۡغَآئِطِ أَوۡ لَٰمَسۡتُمُ ٱلنِّسَآءَ فَلَمۡ تَجِدُواْ مَآءٗ فَتَيَمَّمُواْ صَعِيدٗا طَيِّبٗا فَٱمۡسَحُواْ بِوُجُوهِكُمۡ وَأَيۡدِيكُمۡۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَفُوّٗا غَفُورٗا ٤٣

43. O besimtarë! Mos ju afroni namazit[4] duke qenë të dehur[5], derisa të dini se ç'thoni[6]; as kur jeni të papastër[7] -përveç atij që i duhet vetëm të kalojë (nëpër xhami), derisa të laheni. E, nëse jeni të

---

[1] Bashkuan mes mohimit të Allahut dhe të Dërguarit të Tij, si dhe kundërshtimit të të Dërguarit.

[2] D.m.th. do të donin t'i përpinte toka e të bëheshin dhe e pluhur, siç thotë Allahu, në suren Nebe: "Kurse mohuesi do të thotë: Ah! Sikur të kisha qenë dhe!"

[3] Por pohojnë para Allahut gjithçka që kanë vepruar, madje gjuhët e tyre, duart dhe këmbët e tyre do të dëshmojnë për ato që kanë vepruar në dynja. Atë ditë, Allahu do t'u japë atyre shpërblimin e merituar, dhe ata e dinë se Allahu është i Drejti, i Vërteti. Ndërsa, në tekstet ku përmendet se mohuesit do ta fshehin mohimin dhe mosbesimin e tyre në ditën e Kiametit, si në Fjalën e Allahut: "Ata nuk do të mund të shfajësohen ndryshe, veçse duke thënë: "Betohemi në Allahun, Zotin tonë, nuk kemi qenë idhujtarë!" [El En'am 23], kjo do të jetë në pak çaste, kur ata të mendojnë se mohimi i tyre do t'i shpëtojë nga dënimi i Allahut, por kur mësojnë të vërtetat dhe gjymtyrët e tyre dëshmojnë për ato që kanë bërë, atëherë del në pah gjithçka dhe fshehja nuk ka vend dhe as nuk u sjell dobi.

[4] Kjo përfshin namazin (faljen) dhe vendet e namazit, si xhamitë dhe faltoret.

[5] Nuk i lejohet të dehurit të falet në atë gjendje, për shkak të humbjes së mendjes dhe pavetëdijes për ato që thotë e bën.

[6] Kjo pjesë e ajetit është shfuqizuar nga ajeti 90, i sures el Maide, ku alkooli ndalohet në mënyrë përfundimtare dhe të prerë.

[7] Xhunub – pasi keni kryer marrëdhënie intime me gratë dhe pasi keni nxjerrë spermën.

sëmurë[1] ose në udhëtim ose keni kryer nevojën (personale), ose jeni prekur me gratë[2] dhe nuk gjeni ujë, atëherë synoni sipërfaqen e pastër të tokës dhe fërkoni me të fytyrat dhe duart tuaja.[3] Vërtet, Allahu është Shlyes dhe Falës i gjynaheve.[4]

أَلَمْ تَرَ إِلَى ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ نَصِيبًا مِّنَ ٱلْكِتَـٰبِ يَشْتَرُونَ ٱلضَّلَـٰلَةَ وَيُرِيدُونَ أَن تَضِلُّوا۟ ٱلسَّبِيلَ ﴿٤٤﴾

44. A nuk i ke parë ti (o Muhamed!) ata që iu është dhënë pjesë nga Libri[5] (Hyjnor), se si ata blejnë humbjen[6] dhe dëshirojnë që edhe ju të humbisni rrugën e drejtë?[7]

-85-

[1] Të sëmurit i lejohet të marrë tejemum nëse është xhunub, dhe shkaku i lejimit për të është pamundësia e përdorimit të ujit dhe jo mungesa e tij, siç është në lidhje me udhëtarin apo atë që nuk gjen ujë, edhe nëse nuk është udhëtar.

[2] Keni kryer marrëdhënie seksuale.

[3] Ky ajet flet për ligjshmërinë e Tejemumit dhe përshkruan mënyrën e marrjes së tij: duke prekur me të dyja duart ose me njërën dorë sipërfaqen e pastër të tokës apo diçka të ngritur mbi tokë që e ka origjinën prej dheu të pastër, dhe pastaj të fërkosh fytyrën dhe duart me njëra-tjetrën deri në kyçe, një herë.

[4] Allahu i shlyen gjynahet robërve të Tij besimtarë, duke mos i dënuar ata për shumë gjynahe që bëjnë, përderisa nuk i kanë bërë shok Atij, dhe ua mbulon gjynahet atyre duke mos ua shpejtuar dënimin për to, prandaj mos u ktheni më kurrë tek ato që u kam ndaluar, që të mos ju vijë ndonjë dënim i madh.

[5] Nga Teurati. Është fjala për hebrenjtë.

[6] Nga dashuria e madhe për humbjen, ata shpenzojnë për të ashtu si shpenzon ai që e do shumë diçka. Madje këta e blejnë humbjen duke shitur udhëzimin e drejtë, dhe blejnë mohimin duke shitur besimin, duke qenë se e dinë shumë mirë të vërtetën. Kështu janë çifutët, Allahu i mallkoftë!

[7] Duke dhënë të gjithë mundin e tyre për të arritur që ju të bëheni të humbur si ata, dhe të ktheheni nga besimi juaj tek Allahu dhe tek Muhamedi (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!). Këtu, Allahu u tërheq vërejtjen besimtarëve që të mos këshillohen me askënd prej armiqve të Islamit, në asgjë prej çështjeve të fesë dhe as të mos dëgjojnë prej tyre asnjë fjalë kundër të vërtetës.

وَٱللَّهُ أَعۡلَمُ بِأَعۡدَآئِكُمۡۚ وَكَفَىٰ بِٱللَّهِ وَلِيّٗا وَكَفَىٰ بِٱللَّهِ نَصِيرٗا ٤٥

45. Allahu di më së miri për armiqtë tuaj,[1] dhe mjafton Allahu si Mbrojtës[2] dhe mjafton Allahu si Ndihmës.

مِّنَ ٱلَّذِينَ هَادُواْ يُحَرِّفُونَ ٱلۡكَلِمَ عَن مَّوَاضِعِهِۦ وَيَقُولُونَ سَمِعۡنَا وَعَصَيۡنَا وَٱسۡمَعۡ غَيۡرَ مُسۡمَعٖ وَرَٰعِنَا لَيَّۢا بِأَلۡسِنَتِهِمۡ وَطَعۡنٗا فِي ٱلدِّينِۚ وَلَوۡ أَنَّهُمۡ قَالُواْ سَمِعۡنَا وَأَطَعۡنَا وَٱسۡمَعۡ وَٱنظُرۡنَا لَكَانَ خَيۡرٗا لَّهُمۡ وَأَقۡوَمَ وَلَٰكِن لَّعَنَهُمُ ٱللَّهُ بِكُفۡرِهِمۡ فَلَا يُؤۡمِنُونَ إِلَّا قَلِيلٗا ٤٦

46. Prej hebrenjve ka të atillë që i shtrembërojnë fjalët nga konteksti i tyre[3] dhe thonë: "Dëgjuam, por nuk bindemi!"[4], "Dëgjo, mos dëgjofsh!"[5] dhe "Raina!" (na vër veshin)[6], duke përdredhur gjuhët e tyre[7] dhe duke shpifur për Fenë. E, sikur ata të thoshin: "Dëgjuam dhe u bindëm!" dhe "Dëgjo dhe bëj durim me ne!"[8], do të ishte më e mirë dhe më e drejtë për ta, por Allahu i mallkoi ata për shkak të mohimit të tyre,[9] prandaj ata nuk besojnë, veçse pak.[10]

---

[1] Allahu di më mirë se ju, o besimtarë, për armiqësinë e hebrenjve kundër jush, prandaj bindjuni Atij në atë që ju ka ndaluar prej të këshilluarit me ta për fenë tuaj, sepse Ai e di se çfarë fshehin ata kundër jush prej mashtrimit, armiqësisë dhe zilisë, dhe kërkojnë që ju të humbni rrugën e drejtë dhe të shkatërroheni ashtu si edhe ata.

[2] Kujdestar për ju dhe çështjet tuaja dhe Mbrojtës për ju nga armiqtë tuaj.

[3] Ndryshojnë fjalët ose kuptimin dhe interpretimin e teksteve të Teuratit.

[4] E dëgjuam atë që the ti, por nuk të bindemi ty, o Muhamed!

[5] Dëgjo prej nesh, mos e dëgjofsh kurrë atë që dëshiron të dëgjosh. E thonë këtë në formë fyerje, sharje dhe tallje me të Dërguarin e Allahut (salallahu alejhi ue selem).

[6] E kemi përmendur në suren el Bekare, ajeti 104, se në lidhje me domethënien e kësaj fjale ka disa mendime.

[7] Për të ndryshuar fjalët dhe domethënien e tyre me dinakëri.

[8] Dëgjo pyetjet tona dhe bëhu i durueshëm me ne, sa të kuptojmë ato që na thua.

[9] Si rezultat i mohimit të tyre profetësinë e Muhamedit dhe atë që iu shpall nga Zoti i tij, dhe si rezultat i kokëfortësisë së tyre, ata merituan mallkimin e Allahut. E, Allahu nuk i bën askujt padrejtësinë më të vogël.

[10] Besim të pakët dhe gjysmak, që nuk u bën dobi tek Allahu.

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْكِتَـٰبَ ءَامِنُوا۟ بِمَا نَزَّلْنَا مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَكُم مِّن قَبْلِ أَن نَّطْمِسَ وُجُوهًا فَنَرُدَّهَا عَلَىٰٓ أَدْبَارِهَآ أَوْ نَلْعَنَهُمْ كَمَا لَعَنَّآ أَصْحَـٰبَ ٱلسَّبْتِ ۚ وَكَانَ أَمْرُ ٱللَّهِ مَفْعُولًا ﴿٤٧﴾

47. O Ju, të cilëve ju është dhënë Libri! Besojeni atë që kemi zbritur (Kuranin) dhe që është vërtetues i asaj që keni ju,[1] para se t'jua fshijmë fytyrat e t'jua kthejmë mbrapsht[2] ose t'ju mallkojmë ashtu siç mallkuam njerëzit e së Shtunës.[3] Patjetër që Urdhri i Allahut është i mbaruar.[4]

إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِۦ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَآءُ ۚ وَمَن يُشْرِكْ بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱفْتَرَىٰٓ إِثْمًا عَظِيمًا ﴿٤٨﴾

48. Vërtet, Allahu nuk fal që t'i bëhet shok Atij, kurse të tjerat përveç kësaj, ia fal kujt të dojë.[5] Padyshim, kushdo që i bën shok Allahut, ka trilluar gjynah të madh.[6]

---

[1] I asaj që thuhet në Librat tuaj për Muhamedin dhe Kuranin. Nëse ata nuk e besojnë këtë Kuran, nuk e besojnë as atë që kanë në duar, sepse Librat e Allahut vërtetojnë njëri-tjetrin.

[2] T'jua mbyllim sytë, t'jua sheshojmë fytyrat dhe t'jua vendosim ato nga mbrapa kokës, si dënim i përshtatshëm për llojin e veprës së tyre kur përmbysin realitetin dhe fshehin të vërtetën.

[3] Ose t'ju nxjerrim nga mëshira Jonë dhe t'ju dënojmë ashtu si dënuam të parët tuaj që thyen urdhrin Tonë në lidhje me ditën e Shtunë, kur ishin ndaluar të peshkonin në atë ditë, dhe Allahu i shndërroi ata në majmunë.

[4] Çdo gjë që Allahu do dhe urdhëron, kryhet patjetër, mjafton që Ai të thotë bëhu, dhe ajo që dëshiron Ai, bëhet menjëherë.

[5] Gjynahet e tjera përveç shirkut (shokvënies Allahut në adhurim, hyjnizim dhe atribute) dhe kufrit (mohimit të Allahut apo të diçkaje të ardhur nga Ai), qofshin ato gjynahe të vogla apo të mëdha, Allahu ia fal kujt të dojë, me shkaqet e ndryshme të faljes si: veprat e mira që fshijnë të këqiat, fatkeqësitë, lutja e besimtarëve për njëri-tjetrin, dhe mbi të gjitha keto, mëshira e Allahut, të cilën e meritojnë më së shumti besimtarët dhe njësuesit e Tij.

[6] Idhujtaria është gjynahu më i madh, padrejtësia më e madhe në botë dhe gënjeshtra më e madhe, sepse Allahu është i Vetmi që meriton të adhurohet dhe të madhërohet nga të gjitha krijesat e Tij dhe asgjë tjetër nuk është e denjë për t'u adhuruar përveç Tij.

أَلَمْ تَرَ إِلَى ٱلَّذِينَ يُزَكُّونَ أَنفُسَهُم ۚ بَلِ ٱللَّهُ يُزَكِّى مَن يَشَآءُ وَلَا يُظْلَمُونَ فَتِيلًا ﴿٤٩﴾

49. A nuk i sheh ata të cilët e konsiderojnë veten të dëlirë?[1] Përkundrazi, është Allahu Ai i Cili pastron kë të dojë[2] dhe askujt nuk do t'i bëhet as padrejtësia më e vogël.[3]

ٱنظُرْ كَيْفَ يَفْتَرُونَ عَلَى ٱللَّهِ ٱلْكَذِبَ ۖ وَكَفَىٰ بِهِۦٓ إِثْمًا مُّبِينًا ﴿٥٠﴾

50. Shiko si shpifin gënjeshtrën kundër Allahut[4], dhe mjafton ky si gjynah i qartë.[5]

أَلَمْ تَرَ إِلَى ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ نَصِيبًا مِّنَ ٱلْكِتَـٰبِ يُؤْمِنُونَ بِٱلْجِبْتِ وَٱلطَّـٰغُوتِ وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا۟ هَـٰٓؤُلَآءِ أَهْدَىٰ مِنَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ سَبِيلًا ﴿٥١﴾

51. A nuk i ke parë ti (o Muhamed!) ata, që u është dhënë pjesë nga Libri (Teurati), se si besojnë në idhuj dhe hyjni të rreme[6] dhe thonë për mohuesit: "Këta janë në rrugë më të drejtë se ata që besojnë."[7]

[1] A nuk ke mësuar për ata hebrenj dhe të krishterë, të cilët e quajnë veten të pastër nga mëkatet, duke thënë se janë bijtë e Allahut dhe të dashurit e Tij, dhe se nuk do të hyjë në Xhenet askush tjetër përveç tyre.

[2] Me besim dhe punë të mira, me morale të larta dhe pastrim nga moralet e ulëta.

[3] As këtyre që i quajnë vetet e tyre të dëlira dhe askujt tjetër prej krijesave të Tij, Allahu nuk do t'i bëjë as padrejtësinë më të vogël. Allahu nuk vendos asgjë në vend tjetër përveç vendit të vet, por pastron kë të dojë me urtësinë dhe dijen e Tij dhe poshtëron kë të dojë prej atyre që thyejnë urdhrat e Tij, pa i bërë askujt padrejtësinë më të vogël.

[4] Shiko, o Muhamed, këta që e quajnë veten të dëlirë nga gjynahet, se si shpifin gënjeshtrën kundër Allahut, duke thënë se këtë e ka thënë Allahu, kurse Allahu nuk e ka thënë atë.

[5] Gënjeshtrat që shpifin hebrenjtë dhe të krishterët kundër Allahut, mjafton si gjynah i qartë dhe i hapur nga ata, në mënyrë që t'u bëhet e qartë njerëzve shpifja dhe mosbesimi i tyre.

[6] Adhurojnë të tjerë përveç Allahut, qofshin idhuj, njerëz apo shejtanë, duke i adhuruar e madhëruar ata në vend të Allahut dhe duke e mohuar Allahun dhe urdhrat e Tij.

[7] Që besojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij, Muhamedin, duke pranuar gjithçka që ka ardhur me të nga Allahu i Madhëruar.

أُولَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ لَعَنَهُمُ ٱللَّهُ ۖ وَمَن يَلْعَنِ ٱللَّهُ فَلَن تَجِدَ لَهُۥ نَصِيرًا ﴿٥٢﴾

52. Këta[1] janë ata që ka mallkuar Allahu dhe, për atë që mallkon Allahu, nuk gjen ndihmues.[2]

أَمْ لَهُمْ نَصِيبٌ مِّنَ ٱلْمُلْكِ فَإِذًا لَّا يُؤْتُونَ ٱلنَّاسَ نَقِيرًا ﴿٥٣﴾

53. A mos kanë ata ndonjë pjesë të pushtetit?[3] Nëse do të ishte kështu,[4] ata nuk do t'u jepnin njerëzve as sa gropëza e bërthamës së hurmës.[5]

أَمْ يَحْسُدُونَ ٱلنَّاسَ عَلَىٰ مَآ ءَاتَىٰهُمُ ٱللَّهُ مِن فَضْلِهِۦ ۖ فَقَدْ ءَاتَيْنَآ ءَالَ إِبْرَٰهِيمَ ٱلْكِتَٰبَ وَٱلْحِكْمَةَ وَءَاتَيْنَٰهُم مُّلْكًا عَظِيمًا ﴿٥٤﴾

54. A mos i kanë zili njerëzit[6] për ato që u ka dhuruar Allahu nga mirësia e Tij? Por Ne, edhe familjes së Ibrahimit u dhamë Librin dhe Urtësinë[7], dhe u dhamë pushtet madhështor.[8]

---

[1] Që u është dhënë pjesë nga Libri hyjnor, që shpifin gënjeshtër kundër Allahut, që besojnë idhujt dhe hyjni të rreme.

[2] Që ta mbrojë, ta ruajë nga dënimi i Allahut dhe të dalë garant për të.

[3] Nga mbretëria hyjnore, që të mund të jenë shokë të Allahut në drejtimin e Mbretërisë së Tij?! Sigurisht që jo, ata nuk kanë as gjënë më të vogël nga ky pushtet. Pyetja këtu është në formë alegorike, përgjigja e së cilës është e ditur dhe e padiskutuar.

[4] E nëse ata do të kishin pjesë në pushtetin hyjnor.

[5] Atëherë nga koprracia dhe zemërngurtësia e tyre, nuk do t'u jepnin njerëzve në përgjithësi dhe Muhamedit në veçanti, as gjënë më të vogël; as sa gropëza e bërthamës së hurmës arabe apo të frutit më të vogël që ekziston.

[6] A mos e kanë zili Muhamedin dhe shokët e tij për fenë dhe të mirat që u ka dhënë Allahu, dhe kjo gjë i bën ata të thonë se kanë veti hyjnore dhe janë shok të Allahut?!

[7] Kështu që, përse nuk e kanë zili edhe familjen dhe ndjekësit e Ibrahimit ashtu si kanë zili Muhamedin dhe ndjekësit e tij?

[8] Pasardhësve të Ibrahimit, si Daudi dhe Sulejmani. Pra mirësia e Allahut vazhdon të zbresë mbi të zgjedhurit e Tij, kështu që si mund ta mohojnë ata mirësinë e Allahut, triumfin dhe pushtetin që i ka dhënë Muhamedit, krijesës më të mirë të Allahut, krijesës që e njeh më mirë Allahun dhe që ka frikërespekt ndaj Allahut më shumë se çdokush tjetër?

فَمِنْهُم مَّنْ ءَامَنَ بِهِۦ وَمِنْهُم مَّن صَدَّ عَنْهُ ۚ وَكَفَىٰ بِجَهَنَّمَ سَعِيرًا ﴿٥٥﴾

55. Disa prej tyre e besuan atë (Muhamedin)[1] kurse të tjerë iu larguan[2]. Për ata mjafton zjarri i tërbuar i Xhehenemit.[3]

إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ بِـَٔايَـٰتِنَا سَوْفَ نُصْلِيهِمْ نَارًا كُلَّمَا نَضِجَتْ جُلُودُهُم بَدَّلْنَـٰهُمْ جُلُودًا غَيْرَهَا لِيَذُوقُوا۟ ٱلْعَذَابَ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿٥٦﴾

56. Ata, të cilët i mohojnë shpalljet Tona,[4] padyshim që do t'i djegim në Zjarr. Sa herë që t'u digjet lëkura, Ne do t'ua ndërrojmë atë me lëkurë tjetër, për të shijuar dënimin.[5] Me të vërtetë, Allahu është i Plotfuqishëm, i Urtë.[6]

وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّـٰلِحَـٰتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّـٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَـٰرُ خَـٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدًا ۖ لَّهُمْ فِيهَآ أَزْوَٰجٌ مُّطَهَّرَةٌ ۖ وَنُدْخِلُهُمْ ظِلًّا ظَلِيلًا ﴿٥٧﴾

57. Kurse ata që besojnë dhe bëjnë vepra të mira, Ne do t'i fusim në kopshte, nëpër të cilat rrjedhin lumenj, ku do të jenë përgjithmonë. Aty do të kenë bashkëshorte të pastra dhe Ne do t'i fusim ata në hije të freskëta.[7]

---

[1] Disa prej ithtarëve të Librit e besuan Muhamedin dhe me këtë gjë arritën lumturinë në të dyja botët.

[2] Nga kryeneçësia, arroganca dhe zilia, gjë e cila u shkaktoi humbjen, vuajtjen dhe dëshpërimin në të dy botët.

[3] Për ata që iu larguan Muhamedit, e refuzuan dhe nuk e besuan atë, mjafton zjarri i tërbuar i xhehenemit, i ndezur mbi ta.

[4] Që ia kemi shpallur Muhamedit dhe që i kemi bërë vërtetuese të profetësisë së tij.

[5] Për të përjetuar dënimin më të rëndë, sepse siç është vërtetuar nga shkenca moderne, dhimbjet e njeriut përqendrohen në shtresën e lëkurës së trupit. Ky dënim me ripërtëritjen e lëkurës së tyre me qëllim që të digjen vazhdimisht, i përshtatet mohimit dhe kryeneçësisë së tyre të vazhdueshme në dynja dhe, Allahu nuk i bën padrejtësi askujt.

[6] I Plotfuqishëm për të dënuar kë të dojë prej krijesave të Tij, pa e penguar askush dhe i Urtë në krijimin dhe në vendimin e Tij.

[7] Nën të cilat nuk ndjen të nxehtë apo të ftohtë. Ky përshkrim është për të treguar përsosmërinë e të jetuarit në xhenet dhe jo se atje bën nxehtë apo ftohtë.

۞ إِنَّ ٱللَّهَ يَأۡمُرُكُمۡ أَن تُؤَدُّواْ ٱلۡأَمَٰنَٰتِ إِلَىٰٓ أَهۡلِهَا وَإِذَا حَكَمۡتُم بَيۡنَ ٱلنَّاسِ أَن تَحۡكُمُواْ بِٱلۡعَدۡلِۚ إِنَّ ٱللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُم بِهِۦٓۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ سَمِيعَۢا بَصِيرٗا ٥٨

58. Allahu ju urdhëron që t'jua ktheni amanetet[1] atyre që u takojnë dhe, kur të gjykoni mes njerëzve, të gjykoni drejt.[2] Vërtet, ajo me të cilën ju këshillon Allahu është gjëja më e mirë dhe vërtet, Allahu dëgjon dhe sheh gjithçka.[3]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ وَأُوْلِي ٱلۡأَمۡرِ مِنكُمۡۖ فَإِن تَنَٰزَعۡتُمۡ فِي شَيۡءٖ فَرُدُّوهُ إِلَى ٱللَّهِ وَٱلرَّسُولِ إِن كُنتُمۡ تُؤۡمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِۚ ذَٰلِكَ خَيۡرٞ وَأَحۡسَنُ تَأۡوِيلًا ٥٩

59. O besimtarë! Bindjuni Allahut, bindjuni të Dërguarit dhe atyre që drejtojnë çështjet tuaja (udhëheqësve).[4] Nëse nuk pajtoheni në ndonjë gjë, kthejeni atë tek Allahu dhe i Dërguari, nëse besoni Allahun dhe Ditën e Fundit. Kjo është më e mira për ju dhe përfundimi më i pëlqyeshëm.[5]

[1] Amanet është çdo gjë që i është besuar njeriut apo që i është urdhëruar dhe ai e ka marrë përsipër, dhe Allahu urdhëron që këto amanete të ruhen në mënyrën më të mirë dhe t'u kthehen të zotëve të tyre në mënyrë të plotë dhe pa cënuar asgjë prej tyre.

[2] Gjykoni me drejtësi, sipas ligjit të Allahut që ia ka shpallur të Dërguarit të Tij. Që të gjykosh drejt, duhet të mësosh drejtësinë dhe ligjet e Allahut, pastaj të gjykosh.

[3] Që ju flisni, gjykoni apo veproni, prandaj flisni drejt, gjykoni drejt dhe veproni drejt, sepse Allahu ua shënon të gjitha dhe ju jep shpërblimin e merituar në ditën e llogarisë, ose ia fal kujt të dojë me mirësinë e Tij.

[4] Udhëheqësit, prijësit, myftinjtë. Allahu i urdhëron besimtarët t'u binden pushtetarëve të tyre, sepse çështjet e dynjasë dhe të fesë së njerëzve nuk mund të jenë të qëndrueshme veçse me bindjen ndaj tyre, por me një kusht: përderisa nuk urdhërojnë për shkeljen e ligjeve të Allahut.

[5] Gjykimi i Allahut dhe i të Dërguarit të Tij është më i miri, më i drejti dhe më i dobishmi për njerëzit në të gjitha çështjet e jetës së tyre në dynja dhe në kthimin e tyre në botën tjetër.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا۟ إِلَىٰ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ وَإِلَى ٱلرَّسُولِ رَأَيْتَ ٱلْمُنَـٰفِقِينَ يَصُدُّونَ عَنكَ صُدُودًا ﴿٦١﴾

60. A nuk i ke parë ti (o Muhamed!) ata[1] që pretendojnë se kanë besuar në atë që të është shpallur ty dhe atë që është shpallur para teje, se si kërkojnë gjykimin e tagutëve[2] (tiranëve), ndërkohë që janë urdhëruar t'i mohojnë ato?[3] Padyshim se djalli dëshiron që t'i devijojë ata krejtësisht (nga rruga e drejtë).

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا۟ إِلَىٰ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ وَإِلَى ٱلرَّسُولِ رَأَيْتَ ٱلْمُنَـٰفِقِينَ يَصُدُّونَ عَنكَ صُدُودًا ﴿٦١﴾

61. Kur atyre u thuhet: "Ejani tek ajo që ka shpallur Allahu dhe tek i Dërguari"[4], i sheh hipokritët se si shmangen krejtësisht prej teje.[5]

فَكَيْفَ إِذَآ أَصَـٰبَتْهُم مُّصِيبَةٌۢ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ ثُمَّ جَآءُوكَ يَحْلِفُونَ بِٱللَّهِ إِنْ أَرَدْنَآ إِلَّآ إِحْسَـٰنًا وَتَوْفِيقًا ﴿٦٢﴾

62. Por si do të jetë gjendja e tyre kur t'i godasë ndonjë fatkeqësi për shkak të asaj që kanë vepruar me duart e tyre, pastaj të vijnë tek ti duke u betuar në Allahun (e duke thënë): "Ne nuk kishim për qëllim veçse të bënim mirësi dhe pajtim"?![6]

---

[1] Është fjala për hipokritët.

[2] Tiranët mendjemëdhenj, djalli dhe çdokush apo çdo gjë që adhurohet dhe madhërohet përveç Allahut, dhe që i pëlqen kjo gjë.

[3] Si mund të bashkohet marrja e tagutëve për gjykues në vend të Allahut me besimin e pretenduar nga ata?! Të besosh Allahun do të thotë t'i nënshtrohesh ligjit të Tij dhe të gjykosh me atë ligj në të gjitha çështjet, në të kundërt, nëse merr për gjykues dikë tjetër dhe gjykimin e tij e privilegjon mbi gjykimin e Allahut, je gënjeshtar në pretendimin tënd se beson dhe kjo është lojë e shejtanit dhe humbje e tij, siç thuhet në vijim të ajetit.

[4] Për t'u gjykuar tek ligji i Allahut që ka shpallur në Kuran dhe tek i Dërguari i Allahut, që të gjykojë mes nesh.

[5] Nuk vijnë tek ti për t'u gjykuar dhe ndalojnë edhe të tjerët që të vijnë të gjykohen tek ti, o Muhamed.

[6] T'u bënim një të mirë palëve që ishin në grindje dhe të pajtonim mes tyre. Por ata janë gënjeshtarë në këtë gjë, sepse e gjithë mirësia gjendet në marrjen për gjykues Allahun dhe

أُولَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ يَعۡلَمُ ٱللَّهُ مَا فِي قُلُوبِهِمۡ فَأَعۡرِضۡ عَنۡهُمۡ وَعِظۡهُمۡ وَقُل لَّهُمۡ فِيٓ أَنفُسِهِمۡ قَوۡلَۢا بَلِيغٗا ٦٣

63. Këta janë ata, për të cilët Allahu e di se ç'kanë në zemrat e tyre, prandaj largohu prej tyre,[1] këshilloji dhe mënjanë thuaju fjalë me peshë.[2]

وَمَآ أَرۡسَلۡنَا مِن رَّسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذۡنِ ٱللَّهِۚ وَلَوۡ أَنَّهُمۡ إِذ ظَّلَمُوٓاْ أَنفُسَهُمۡ جَآءُوكَ فَٱسۡتَغۡفَرُواْ ٱللَّهَ وَٱسۡتَغۡفَرَ لَهُمُ ٱلرَّسُولُ لَوَجَدُواْ ٱللَّهَ تَوَّابٗا رَّحِيمٗا ٦٤

64. Ne nuk i kemi dërguar të dërguarit veçse me qëllim që njerëzit, me lejen e Allahut[3], t'u binden atyre.[4] Dhe sikur ata[5], kur i bënin padrejtësi vetvetes së tyre,[6] të vinin tek ti (o Muhamed!) për t'i

---

të Dërguarin e Tij, siç thotë Allahu: "E ku ka gjykim më të mirë se ai i Allahut për popullin që beson bindshëm!" [El Maide, 50].

[1] Mos i ndëshko në trupin e tyre, por këshilloji dhe frikësoji me ndëshkimin e Allahut që do të bjerë mbi ta dhe mbi shtëpitë e tyre për shkak të dyshimit të tyre tek Allahu dhe i Dërguari i Tij dhe për shkak të veprës së tyre.

[2] Urdhëroji që të kenë frikë Allahun, ta besojnë Atë dhe të Dërguarin e Tij dhe të kenë parasysh premtimin e Allahut (xhenetin) dhe kërcënimin e Tij (xhehenemin). Këtu ka argument se ai që bën gjynahe, edhe pse duhet larguar prej tij, ai duhet të këshillohet në veçanti dhe këshilla duhet të jetë e rëndë në atë masë që mnedohet se bën dobi.

[3] Ata që i binden të Dërguarit, i binden atij me caktimin e Allahut dhe lejen e Tij, prandaj, o njerëz, kërkoni nga Allahu që t'ju japë sukses dhe t'ju udhëzojë në bindjen ndaj Tij dhe ndaj të Dërguarit të Tij, sepse askush nuk mund të udhëzohet, veçse me lejen e Allahut.

[4] Në çdo gjë që urdhërojnë apo ndalojnë, dhe të madhërohen ashtu si u takon. Këtu ka argument se të Dërguarit e Allahut janë të pagabueshëm në atë që komunikojnë nga Allahu dhe në atë që urdhërojnë apo ndalojnë, sepse Allahu ka urdhëruar që njerëzit t'u binden atyre pa ndonjë kusht. Kështu që edhe ty, o Muhamed, të kemi dërguar me qëllim që njerëzit të të binden ty dhe të të marrin për gjykues mes tyre, përndryshe kanë thyer Urdhrin Tim dhe kanë merituar ndëshkimin Tim.

[5] Hipokritët e përmendur më sipër.

[6] Me gjynahet e tyre të mëdha, siç është edhe marrja e tagutëve për gjykues dhe largimi nga Libri i Allahut dhe suneti i të Dërguarit të Tij kur thirren në të. Bërja e gjynaheve konsiderohet padrejtësi ndaj vetvetes sepse me bërjen e tyre, njeriu meriton ndëshkimin që i bie mbi vete, dhe kështu i ka bërë padrejtësi asaj.

kërkuar falje Allahut[1], e edhe i Dërguari t'i lutej Allahut për t'i falur ata[2], sigurisht që do ta shihnin se Allahu është Pranues i pendimit, Mëshirëplotë.[3]

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٦٥﴾

65. Por jo[4], për Zotin tënd (o Muhamed!), ata nuk do të besojnë[5], derisa të të marrin ty për gjykues në mospajtimet mes tyre, e pastaj të mos ndiejnë kurrfarë pakënaqësie nga gjykimi yt[6] dhe të të dorëzohen plotësisht.[7]

[1] Të penduar për veprën e tyre të keqe dhe për marrjen e tagutëve si gjykues në vend të Allahut dhe të Pejgamberit.

[2] Kjo ardhje tek Pejgamberi (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) për të kërkuar falje për ta, kufizohet me qënien e tij në jetë, por pas vdekjes së tij kjo nuk është e mundur dhe konsiderohet shokvënie Allahut.

[3] Do t'ua pranonte pendimin, do t'ua falte gjynahet dhe do t'i mëshironte ata duke mos i dënuar për gjynahet nga të cilat u penduan.

[4] Nuk është ashtu si pretendojnë ata; se gjoja besojnë në atë që i ka zbritur Muhamedit.

[5] Nuk do të besojnë as tek Allahu, as tek i Dërguari i Tij dhe as tek ajo që Allahu i ka shpallur të Dërguarit të Tij.

[6] Të mos ngarkohen me gjynah duke refuzuar apo mospëlqyer gjykimin tënd dhe duke dyshuar në bindjen ndaj teje dhe se gjykimi yt është i vërtetë dhe nuk lejohet të kundërshtohet.

[7] Të dorëzohen plotësisht para gjykimit tënd dhe të pranojnë me bindje profetësinë tënde.

وَلَوْ أَنَّا كَتَبْنَا عَلَيْهِمْ أَنِ ٱقْتُلُوٓا۟ أَنفُسَكُمْ أَوِ ٱخْرُجُوا۟ مِن دِيَـٰرِكُم مَّا فَعَلُوهُ إِلَّا قَلِيلٌ مِّنْهُمْ ۖ وَلَوْ أَنَّهُمْ فَعَلُوا۟ مَا يُوعَظُونَ بِهِۦ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ وَأَشَدَّ تَثْبِيتًا ﴿٦٦﴾

66. Sikur Ne t'i kishim urdhëruar ata[1]: "Vritni veten!"[2] ose "Dilni nga vendbanimet tuaja!"[3], nuk do ta kishin bërë këtë, veçse një pakicë prej tyre. E sikur ata të vepronin ashtu siç këshilloheshin, do të ishte më mirë për ta dhe qëndrueshmëri më e fortë;[4]

وَإِذًا لَّـَٔاتَيْنَـٰهُم مِّن لَّدُنَّآ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٦٧﴾

67. Atëherë, padyshim që Ne do t'u jepnim atyre shpërblim të madh nga ana Jonë,

وَلَهَدَيْنَـٰهُمْ صِرَٰطًا مُّسْتَقِيمًا ﴿٦٨﴾

68. dhe do t'i udhëzonim në rrugë të drejtë.[5]

وَمَن يُطِعِ ٱللَّهَ وَٱلرَّسُولَ فَأُو۟لَـٰٓئِكَ مَعَ ٱلَّذِينَ أَنْعَمَ ٱللَّهُ عَلَيْهِم مِّنَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ وَٱلصِّدِّيقِينَ وَٱلشُّهَدَآءِ وَٱلصَّـٰلِحِينَ ۚ وَحَسُنَ أُو۟لَـٰٓئِكَ رَفِيقًا ﴿٦٩﴾

69. Kushdo që i bindet Allahut dhe të Dërguarit, do të jetë me ata, të cilëve Allahu u ka dhënë mirësi të madhe: me profetët[6], të

[1] Sikur t'ua kishim bërë detyrim atyre (hipokritëve) që pretendonin se kanë besuar atë që iu shpall Muhamedit.

[2] Ashtu si urdhëruam ndjekësit e Musait që të vrasin njëri-tjetrin në mënyrë që t'iu pranohej pendimi.

[3] Emigroni për Hir të Allahut dhe të Dërguarit të Tij dhe si bindje ndaj Allahut dhe të Dërguarit të Tij.

[4] Në besim dhe në vepra të mira; dhe kjo sepse hipokriti është vazhdimisht në pështjellim e pavendosmëri dhe e gjithë puna e lodhja i shkon kot, e nëse do të punonte me besim të patundur e vendosmëri, do të merrte shpërblim të madh nga Allahu.

[5] Do t'u jepnim sukses që të gjenin dhe të ecnin në rrugën e Drejtë, në fenë e Allahut që e zgjodhi për robët e Tij, në Islam.

[6] Ata të cilët Allahu i zgjodhi dhe i veçoi me shpalljen e Tij.

sinqertët[1], dëshmorët[2] dhe të mirët![3] Eh, sa shokë të mirë janë këta![4]

ذَٰلِكَ ٱلۡفَضۡلُ مِنَ ٱللَّهِۚ وَكَفَىٰ بِٱللَّهِ عَلِيمًا ٧٠

70. Kjo mirësi është nga Allahu,[5] e mjafton që Allahu është i Gjithëdijshëm.[6]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ خُذُواْ حِذۡرَكُمۡ فَٱنفِرُواْ ثُبَاتٍ أَوِ ٱنفِرُواْ جَمِيعٗا ٧١

71. O besimtarë! Qëndroni vigjilentë dhe dilni (për në luftë) në çeta[7] ose të gjithë së bashku![8]

وَإِنَّ مِنكُمۡ لَمَن لَّيُبَطِّئَنَّ فَإِنۡ أَصَٰبَتۡكُم مُّصِيبَةٞ قَالَ قَدۡ أَنۡعَمَ ٱللَّهُ عَلَيَّ إِذۡ لَمۡ أَكُن مَّعَهُمۡ شَهِيدٗا ٧٢

72. Në të vërtetë, dikush prej jush ngurron të niset për luftë[9], dhe nëse pësoni ndonjë humbje, thotë: "Vërtet, Allahu më favorizoi mua që nuk isha i pranishëm me ta."[10]

---

[1] Ata që besojnë me vendosmëri të plotë atë që Allahu ua ka shpallur pejgamberëve të Tij, dhe që e zbatojnë atë (të vërtetën që ka ardhur nga Allahu) me bindje të plotë në veprat, fjalët dhe gjendjet e tyre.

[2] Ata të cilët luftojnë dhe vriten në rrugë të Allahut për ngritjen e Fjalës së Allahut.

[3] Ata të cilët janë të mirë në zemër, në fjalë dhe në vepër.

[4] Për t'u bashkuar me ta në Kopshtet e begatë dhe për të qenë në shoqërinë e tyre, pranë Zotit të botëve.

[5] Është Allahu Ai që ua jep atë dhe suksesin për arritjen e saj.

[6] Allahu di gjithçka për robët e Vet, dhe e di se kush e meriton shpërblimin e madh për veprat e mira që i ka bërë me gjithë zemër.

[7] Grupe-grupe të armatosura në drejtim të armikut, sipas strategjisë ushtarake të vendosur nga prijësi i muslimanëve.

[8] Bashkë me të Dërguarin tuaj, apo me komandantin e ushtrisë, pas vdekjes së të Dërguarit.

[9] Bëhet fjalë për hipokritët, të cilët llogariteshin në mesin e besimtarëve, por në vetvete fshehnin mohimin.

[10] Duke mos e ditur se mirësia e vërtetë është pikërisht mundësimi i arritjes së kësaj vepre të madhe për Hir të Allahut, me anë të se cilës rritet besimi, të falen gjynahet dhe shpëton nga humbja e madhe, merr shpërblim të madh dhe fiton kënaqësinë e të Madhërishmit.

وَلَئِنْ أَصَـٰبَكُمْ فَضْلٌ مِّنَ ٱللَّهِ لَيَقُولَنَّ كَأَن لَّمْ تَكُنۢ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُۥ مَوَدَّةٌ يَـٰلَيْتَنِى كُنتُ مَعَهُمْ فَأَفُوزَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧٣﴾

73. E nëse ju vjen ndonjë e mirë nga Allahu[1], patjetër që ai[2], sikur të mos kishte pasur kurrë dashamirësi mes tij dhe jush,[3] do të thotë: "Ah, sikur të kisha qenë me ata e të arrija fitim të madh!"

۞ فَلْيُقَـٰتِلْ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ ٱلَّذِينَ يَشْرُونَ ٱلْحَيَوٰةَ ٱلدُّنْيَا بِٱلْـَٔاخِرَةِ ۚ وَمَن يُقَـٰتِلْ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ فَيُقْتَلْ أَوْ يَغْلِبْ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٧٤﴾

74. Le të luftojnë në rrugën e Allahut ata që e shesin jetën e kësaj bote për botën tjetër, sepse kushdo që lufton në rrugën e Allahut[4], e vritet ose triumfon, sigurisht që Ne do t'i japim shpërblim të madh.[5]

[1] Triumf mbi armikun dhe plaçkë lufte.

[2] Hipokriti apo muslimani me besim të dobët.

[3] Ashtu si është zakonisht në mesin e besimtarëve me njëri-tjetrin, dhe si rrjedhojë fitorja e disave prej tyre është fitore edhe për të tjerët që nuk kanë qenë bashkë me ta, por ky i prapambetur nuk e di këtë dhe e ka mendjen vetëm tek fitimi material nga lufta, ndaj edhe me smirë thotë fjalën në vazhdim të ajetit.

[4] Me sinqeritet për Hir të Allahut, për çështjen e Allahut dhe për të ngritur lart Fjalën e Tij.

[5] Madhështinë e atij shpërblimi nuk e di askush përveç Allahut të Madhëruar, sepse askush nuk e ka parë, dëgjuar apo imagjinuar.

وَمَا لَكُمْ لَا تُقَٰتِلُونَ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَٱلْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ ٱلرِّجَالِ وَٱلنِّسَآءِ وَٱلْوِلْدَٰنِ ٱلَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَآ أَخْرِجْنَا مِنْ هَٰذِهِ ٱلْقَرْيَةِ ٱلظَّالِمِ أَهْلُهَا وَٱجْعَل لَّنَا مِن لَّدُنكَ وَلِيًّا وَٱجْعَل لَّنَا مِن لَّدُنكَ نَصِيرًا ﴿٧٥﴾

75. Ç'keni ju (o besimtarë) që nuk luftoni në rrugë të Allahut dhe për të pafuqishmit prej burrave, grave e fëmijëve[1], të cilët thonë: "O Zoti ynë! Na nxirr nga ky qytet, banorët e të cilit janë shtypës[2], dhe na dërgo mbrojtës dhe ndihmues nga ana Jote!"

ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا يُقَٰتِلُونَ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ ۖ وَٱلَّذِينَ كَفَرُوا يُقَٰتِلُونَ فِى سَبِيلِ ٱلطَّٰغُوتِ فَقَٰتِلُوٓا أَوْلِيَآءَ ٱلشَّيْطَٰنِ ۖ إِنَّ كَيْدَ ٱلشَّيْطَٰنِ كَانَ ضَعِيفًا ﴿٧٦﴾

76. Ata që besojnë luftojnë në Rrugën e Allahut, kurse ata që nuk besojnë, luftojnë në rrugën e tagutit (djallit), prandaj luftoni kundër ithtarëve të djallit,[3] sepse vërtet, dinakëria e djallit është e dobët![4]

---

[1] Allahu i urdhëron besimtarët që të luftojnë në Rrugën e Tij, dhe prej Rrugës së Tij është që ata të luftojnë për të shpëtuar të pafuqishmit dhe të dobtit që kanë pranuar Islamin në vendet e tyre dhe vuajnë e torturohen për këtë shkak nga njerëzit e atyre vendeve. Së pari, ajeti u drejtohet besimtarëve të parë që ishin përkrah të Dërguarit të Allahut në Medine, për t'u ardhur në ndihmë besimtarëve që e pranuan Islamin në Meke dhe nuk kishin mundësi të emigronin por torturoheshin e masakroheshin nga fiset e tyre, por në ajet përfshihen të gjithë besimtarët e të gjitha kohërave dhe vendeve ku ndodh diçka e ngjashme.

[2] Është fjala për idhujtarët shtypës dhe tiranë të Mekës në fillimet e Islamit.

[3] Ithtarët e djallit janë ata që e miqësojnë atë dhe i binden atij, në kundërshtim të bindjes ndaj Allahut dhe të Dërguarit të Tij. Allahu i nxit besimtarët që të luftojnë në rrugën e Tij sepse edhe nëse ata ndeshin vuajtje e dëmtime në luftën e tyre, po ashtu edhe ata që luftojnë në rrugën e djallit, ndeshin vuajtje e dëmtime në luftë dhe nuk shpresojnë asgjë nga lufta e tyre, përveç diçkaje të vogël e të përkohshme nga dynjaja, kurse besimtarët i pret shpërblimi i madh nga Allahu: triumfi ndaj armiqve të tyre dhe xheneti në botën tjetër.

[4] Dinakëria e djallit dhe kurthi i tij kundër besimtarëve është shumë i dobët dhe nuk mund të qëndrojë para të vërtetës dhe vendosmërisë së besimtarëve, e aq më pak para kujdesit të Allahut për besimtarët, prandaj o besimtarë, mos u tutni dhe mos ua kini frikën ithtarëve të djallit sepse ata janë shumë më të dobët se ju.

أَلَمْ تَرَ إِلَى ٱلَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوٓا۟ أَيْدِيَكُمْ وَأَقِيمُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتُوا۟ ٱلزَّكَوٰةَ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ ٱلْقِتَالُ إِذَا فَرِيقٌ مِّنْهُمْ يَخْشَوْنَ ٱلنَّاسَ كَخَشْيَةِ ٱللَّهِ أَوْ أَشَدَّ خَشْيَةً ۚ وَقَالُوا۟ رَبَّنَا لِمَ كَتَبْتَ عَلَيْنَا ٱلْقِتَالَ لَوْلَآ أَخَّرْتَنَآ إِلَىٰٓ أَجَلٍ قَرِيبٍ ۗ قُلْ مَتَٰعُ ٱلدُّنْيَا قَلِيلٌ وَٱلْـَٔاخِرَةُ خَيْرٌ لِّمَنِ ٱتَّقَىٰ وَلَا تُظْلَمُونَ فَتِيلًا ﴿٧٧﴾

77. A nuk i ke parë ata të cilëve iu tha: “Mbani duart nga lufta (mos luftoni tani), por falni namazin dhe jepni zekatin!” Por kur lufta iu bë detyrim, një grup prej tyre iu frikësuan njerëzve ashtu si i frikësohen Allahut, madje edhe më tepër dhe thanë: “Zoti ynë! Përse na e bëre detyrim luftën? Sikur të na e kishe shtyrë edhe për pak kohë!”[1] Thuaju: “Kënaqësia e kësaj bote është e pakët, kurse bota tjetër është më e mirë për ata që janë të devotshëm, dhe juve nuk do t’ju bëhet asnjë fije padrejtësi.[2]

[1] Në fillim të Islamit, në Meke, muslimanët ishin urdhëruar të falnin namaz dhe të jepnin lëmoshë për të varfërit, dhe jo zekatin e rregullt që u ligjërua në Medine, kurse në lidhje me luftën ishin urdhëruar të mos luftonin për shumë arsye. Disa prej tyre i kërkonin Muhamedit që t’i kërkonte Allahut t’u jepte lejë për të luftuar armiqtë e tyre që i torturonin dhe i dëmtonin, por nuk ishte koha për këtë dhe leja për luftë erdhi vetëm pasi emigruan në Medine. Atëherë, disa me besim të dobët prej tyre, të cilët ishin dhënë pas dynjasë dhe dashurisë për jetën, u ankuan përse Allahu ua bëri obligim luftën dhe kërkuan shtyrje të saj. Këtu ata kritikohen për këtë qëndrim dhe u tregohet se lufta në rrugën e Allahut është më e mirë për ta në të dyja botët. Por kështu është çështja e atyre të cilët nxitohen në kërkimin e gjërave para kohës së vet: kur u vjen koha atyre gjërave, ata kthejnë shpinën.

[2] Allahu nuk ua pakëson asapak shpërblimin tuaj, por përkundrazi, ua shumëfishon atë. Përjetimi i kënaqësive të dynjasë dhe rehatia në të është e përkohshme dhe mbaron shpejt, kurse jeta tjetër është e përjetshme dhe atje gjendet lumturia e vërtetë, prandaj duroni për pak kohë vështirësitë që ndeshni në bindje ndaj Allahut dhe veproni mirë sipas mësimeve të Tij, që të arrini fitoren e madhe dhe kënaqësinë e lumturinë e përjetshme pas kësaj të përkohshmes.

أَيْنَمَا تَكُونُوا۟ يُدْرِكْكُّمُ ٱلْمَوْتُ وَلَوْ كُنتُمْ فِى بُرُوجٍ مُّشَيَّدَةٍ ۗ وَإِن تُصِبْهُمْ حَسَنَةٌ
يَقُولُوا۟ هَـٰذِهِۦ مِنْ عِندِ ٱللَّهِ ۖ وَإِن تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ يَقُولُوا۟ هَـٰذِهِۦ مِنْ عِندِكَ ۚ قُلْ كُلٌّ
مِّنْ عِندِ ٱللَّهِ ۖ فَمَالِ هَـٰٓؤُلَآءِ ٱلْقَوْمِ لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ حَدِيثًا ﴿٧٨﴾

78. Kudo që të ndodheni, vdekja do t'ju arrijë, qofshi edhe në kështjella të forta." Nëse u vjen ndonjë e mirë, ata thonë: "Kjo është prej Allahut." E nëse i godet ndonjë e keqe, ata thonë: "Kjo është prej teje[1] (o Muhamed)!" Thuaju: "Që të gjitha janë prej Allahut." Ç'është kështu me këta njerëz që nuk kuptojnë thuajse asgjë?![2]

مَّآ أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ ٱللَّهِ ۖ وَمَآ أَصَابَكَ مِن سَيِّئَةٍ فَمِن نَّفْسِكَ ۚ وَأَرْسَلْنَـٰكَ
لِلنَّاسِ رَسُولًا ۚ وَكَفَىٰ بِٱللَّهِ شَهِيدًا ﴿٧٩﴾

79. Çdo e mirë që të vjen (o njeri), është prej Allahut,[3] kurse çdo e keqe që të godet, është prej vetes tënde.[4] Ne të kemi dërguar ty (o Muhamed) si të Dërguar për të gjithë njerëzimin,[5] dhe mjafton Allahu për dëshmitar.

[1] Për shkakun tënd dhe të asaj me të cilën ke ardhur. Duke ndjekur kështu bindje të pavërteta e pagane në lidhje me të ashtuquajturin tersllëk, pa e ditur se është Allahu Ai që e ka caktuar gjithçka për ta dhe se e mira dhe e keqja janë sprovë për njeriun në këtë botë dhe janë të lidhura ngusht me veprën e tij.

[2] Nuk kuptojnë asgjë, ose kuptojnë shumë pak nga ato që shpall Allahu, për shkak të mohimit të tyre dhe kthimit të shpinës të Dërguarit të Allahut. Nga ajeti kuptohet se ata që e kuptojnë atë që vjen nga Allahu dhe mësojnë e ndjekin rrugët që ndihmojnë për kuptimin e saj, lavdërohen nga Allahu dhe kanë vend të lartë tek Ai.

[3] Nga mirësia dhe suksesi që të jep Allahu në kryerjen e shkaqeve që të çojnë tek ajo e mirë.

[4] Prej gjynaheve dhe veprave tua të këqija, që në fakt meritojnë më shumë të keqe, por Allahu shumicën e tyre i mbulon dhe i fal.

[5] Të kemi dërguar ty, o Muhamed, si lajmëtarin Tonë tek i gjithë njerëzimi, që t'u përcjellësh shpalljen Tonë dhe vetëm kjo është detyra jote, dhe jo udhëzimi i tyre. Ti, o Muhamed je vërtet i Dërguari Ynë tek njerëzimi dhe mjafton që Ne jemi dëshmitarë të kësaj edhe sikur i gjithë njerëzimi të të përgënjeshtrojnë.

مَّن يُطِعِ ٱلرَّسُولَ فَقَدۡ أَطَاعَ ٱللَّهَۖ وَمَن تَوَلَّىٰ فَمَآ أَرۡسَلۡنَٰكَ عَلَيۡهِمۡ حَفِيظٗا ٨٠

80. Kush i bindet të Dërguarit, i është bindur Allahut[1]. Kurse sa për ata që kthejnë shpinën, Ne nuk të kemi dërguar rojtar të tyre.[2]

وَيَقُولُونَ طَاعَةٞ فَإِذَا بَرَزُواْ مِنۡ عِندِكَ بَيَّتَ طَآئِفَةٞ مِّنۡهُمۡ غَيۡرَ ٱلَّذِي تَقُولُۖ وَٱللَّهُ يَكۡتُبُ مَا يُبَيِّتُونَۖ فَأَعۡرِضۡ عَنۡهُمۡ وَتَوَكَّلۡ عَلَى ٱللَّهِۚ وَكَفَىٰ بِٱللَّهِ وَكِيلًا ٨١

81. Ata thonë: "Të bindemi!"[3], por kur largohen prej teje, një grup prej tyre komplotojnë natën kundër asaj që thua ti.[4] Por Allahu i shënon komplotet e tyre.[5] Largohu prej tyre dhe mbështetu tek Allahu![6] Allahu të mjafton ty për mbrojtës.

أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ ٱلۡقُرۡءَانَۚ وَلَوۡ كَانَ مِنۡ عِندِ غَيۡرِ ٱللَّهِ لَوَجَدُواْ فِيهِ ٱخۡتِلَٰفٗا كَثِيرٗا ٨٢

82. A nuk e përsiatin ata Kuranin![7] Sikur ai të ishte prej dikujt tjetër përveç Allahut, do të gjenin në të kundërthënie të shumta.[8]

---

[1] Sepse Allahu ka urdhëruar për bindje ndaj të Dërguarit të Tij, Muhamedit, dhe bindja ndaj Muhamedit është bindje ndaj Allahut. Çdo gjë që urdhëron apo ndalon i Dërguari, ai e bën këtë me urdhërin e Allahut dhe jo nga vetja e tij, prandaj mos thoni se Muhamedi është njeri si edhe ne, dhe kërkon të ngrihet mbi ne.

[2] Që të ruash e të llogaritësh veprat e tyre, por të kemi dërguar vetëm për t'ua sqaruar atë që u shpallet nga Allahu, kurse llogaria e veprave të tyre është tek Ne.

[3] Kur janë në prezencën tënde, o Muhamed!

[4] Komplotojnë dhe vendosin të mbajnë qëndrim tjetër nga ai që mbajnë para teje. Vendosin për mosbindje ndaj teje.

[5] Dhe do t'u japë dënimin e merituar. Ky është kërcënim për veprën e tyre.

[6] Largoju këtyre hipokritëve, o Muhamed, lëri në humbjen e tyre dhe mos ki frikë se mund të dëmtojnë diçka përderisa ti mbështetesh tek Allahu.

[7] A nuk e shqyrtojnë gjatë dhe hollë Kuranin dhe domethëniet e tij, që të shohin se ai është prej Allahut dhe prej askujt tjetër. Allahu urdhëron për përsiatjen e Kuranit dhe meditimin e thellë rreth tij sepse në të gjenden çelësat e të gjitha shkencave dhe fitorja në të dyja botët.

[8] E përderisa në të nuk ekzistojnë kundërthënie dhe përgënjeshtrime të një pjese të tij një pjesë tjetër, gjë e cila ndodh nga vepra e njeriut sado e përsosur që të jetë, dhe kjo patjetër që argumenton se ky Kuran është prej Allahut dhe prej askujt tjetër.

وَإِذَا جَآءَهُمْ أَمْرٌ مِّنَ ٱلْأَمْنِ أَوِ ٱلْخَوْفِ أَذَاعُوا بِهِۦ ۖ وَلَوْ رَدُّوهُ إِلَى ٱلرَّسُولِ وَإِلَىٰٓ أُو۟لِى ٱلْأَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلِمَهُ ٱلَّذِينَ يَسْتَنۢبِطُونَهُۥ مِنْهُمْ ۗ وَلَوْلَا فَضْلُ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُۥ لَٱتَّبَعْتُمُ ٱلشَّيْطَـٰنَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٨٣﴾

83. Kur atyre[1] u vjen ndonjë lajm që ka të bëjë me sigurinë ose frikën, ata e përhapin atë.[2] E sikur ta përcillnin atë tek i Dërguari dhe paria e tyre, patjetër që hulumtuesit e tyre do të dinin të vepronin me të[3]. Sikur të mos ishte mirësia e Allahut[4] dhe mëshira e Tij për ju, do të ndiqnit djallin që të gjithë, përveç një pakice.[5]

[1] Që kompletojnë kundër asaj që thotë i Dërguari i Allahut, prej hipokritëve apo muslimanëve me besim të dobët.

[2] Kur mësojnë ndonjë lajm të rëndësishëm që ka të bëjë me sigurinë apo frikën, lajm që sjellin formacionet e fshehta të Profetit, qoftë për fitore kundër armikut në betejë apo për ndonjë humbje, ata shpejtojnë në përhapjen e menjëhershme të atij lajmi para se vetë Profeti të sigurohet për vërtetësinë e tij dhe pastaj ta përhapë atë, me qëllim që të fusin panik në popull.

[3] Njerëzit e ditur e të mençur me analizimet dhe hulumtimet e tyre do ta vërtetonin atë lajm pastaj do të shihnin nëse duhej përhapur apo jo në mesin e popullit, sepse kjo gjë ka të bëjë me interesat e përgjithshme të popullit dhe kështu që duhet të analizohet dhe të shqyrtohet mirë nga Profeti sa ishte gjallë dhe nga paria dhe njerëzit e ditur pas vdekjes së Profetit, para se të publikohen. Pra, çdo çështje duhet t'u kthehet atyre që u takon prej të specializuarve dhe organeve kompetente.

[4] Në suksesin që ju ka dhënë, edukimin dhe mësimin e asaj që nuk e dinit.

[5] Njeriu me natyrën e tij është injorant dhe i padrejtë dhe vetja e tij e shtyn gjithnjë nga e keqja, por nëse ai drejtohet tek Allahu dhe i kërkon mbrojtje Atij me këmbëngulje e përpjekje të vazhdueshme, patjetër që Allahu do ta mëshirojë atë, do t'i japë sukses për çdo të mirë dhe do ta mbrojë nga djalli i mallkuar.

فَقَـٰتِلْ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ لَا تُكَلَّفُ إِلَّا نَفْسَكَ ۚ وَحَرِّضِ ٱلْمُؤْمِنِينَ ۖ عَسَى ٱللَّهُ أَن يَكُفَّ بَأْسَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ۚ وَٱللَّهُ أَشَدُّ بَأْسًا وَأَشَدُّ تَنكِيلًا ﴿٨٤﴾

84. Lufto në rrugën e Allahut[1]! Nuk ke përgjegjësi veçse për veten tënde.[2] Por nxiti edhe besimtarët, se patjetër që Allahu do ta zmbrapsë fuqinë e atyre që mohojnë. Fuqia e Allahut është më e fortë dhe ndëshkimi i Tij më i ashpër.[3]

مَّن يَشْفَعْ شَفَـٰعَةً حَسَنَةً يَكُن لَّهُۥ نَصِيبٌ مِّنْهَا ۖ وَمَن يَشْفَعْ شَفَـٰعَةً سَيِّئَةً يَكُن لَّهُۥ كِفْلٌ مِّنْهَا ۗ وَكَانَ ٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ مُّقِيتًا ﴿٨٥﴾

85. Kush ofron ndihmë të mirë, do të ketë pjesë nga ajo[4], dhe kush ofron ndihmë të keqe, do të ketë pjesë nga ajo.[5] Allahu është i Gjithëpushtetshëm mbi gjithçka.[6]

[1] Lufto me të gjitha forcat armiqtë e Allahut prej idhujtarëve dhe mohuesve. Lufto me të gjithë veten tënde për fenë e Allahut, për Islamin.

[2] Ti nuk mund të detyrosh të tjerët për të luftuar në rrugë të Allahut dhe as nuk mban përgjegjësi për ta.

[3] Fuqia e Allahut kundër armiqve tuaj dhe të Allahut është më e fortë se sa fuqia e tyre kundër teje dhe shokëve të tu, o Muhamed, dhe ndëshkimi i Allahut është shumë i ashpër kundër tyre, prandaj mos u dorëzo dhe mos u zmbraps para fuqisë së tyre të dobët.

[4] Kush e shton numrin e shokëve të Muhamedit duke iu bërë çift tekut të tyre, dhe lufton përkrah tyre në rrugë të Allahut, do të ketë shpërblimin e vet të plotë tek Allahu.

[5] Kush shton numrin e mohuesve dhe keqbërësve duke iu bërë çift tekut të tyre, dhe lufton kundër besimtarëve, do të marrë ndëshkimin e vet ashtu si e meriton.

[6] Allahu ka fuqi për gjithçka dhe mbi gjithçka. Ai e ka të lehtë të mbikqyrë gjithçka dhe çdokënd dhe pastaj e shpërblen secilin për veprën e vet ashtu si e meriton.

وَإِذَا حُيِّيتُم بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَآ أَوْ رُدُّوهَآ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ حَسِيبًا ﴿٨٦﴾

86. Kur ju përshëndet dikush[1], kthejani me një përshëndetje më të mirë ose në të njëjtën mënyrë![2] Padyshim, Allahu llogarit çdo gjë.[3]

[1] Me çdo lloj përshëndetje të mirë dhe të lejueshme në fe, dhe padyshim se më e mira përshëndetje është ajo që na ka mësuar Islami: Es selamu alejkum – paqja qoftë mbi ju! Por lejohen të gjitha përshëndetjet e tjera që popujt e ndryshëm i kanë bërë zakon dhe nuk përmbajnë gjë të ndaluar nga Islami.

[2] Kthimi i përshëndetjes në të njëjtën mënyrë është detyrim, kthimi i saj në mënyrë më të mirë është vepër e pëlqyeshme për të cilën merr sevape, kurse moskthimi i saj apo kthimi i saj në mënyrë më të pakët se ajo është e ndaluar në Islam.

[3] Allahu llogarit çdo gjë që veproni ju, qoftë e vogël apo e madhe, dhe ju shpërblen ashtu si e meritoni, prandaj mos nënvlerësoni asnjë punë të vogël në syrin tuaj.

ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۚ لَيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَىٰ يَوْمِ ٱلْقِيَٰمَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ ۗ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ ٱللَّهِ حَدِيثًا ﴿٨٧﴾

87. Allahu! Nuk ka të adhuruar tjetër (të vërtetë) përveç Tij.[1] Ai do t'ju mbledhë të gjithëve në ditën e Kiametit[2], për të cilën nuk ka pikë dyshimi. E kush mund të jetë më i vërtetë se Allahu në fjalë?[3]

۞ فَمَا لَكُمْ فِى ٱلْمُنَٰفِقِينَ فِئَتَيْنِ وَٱللَّهُ أَرْكَسَهُم بِمَا كَسَبُوٓا۟ ۚ أَتُرِيدُونَ أَن تَهْدُوا۟ مَنْ أَضَلَّ ٱللَّهُ ۖ وَمَن يُضْلِلِ ٱللَّهُ فَلَن تَجِدَ لَهُۥ سَبِيلًا ﴿٨٨﴾

88. Ç'është me ju që jeni ndarë në dy grupe për çështjen e hipokritëve,[4] kur Allahu i ka kthyer ata[5] për shkak të veprave të tyre?! A mos vallë dëshironi të ktheni në rrugë të drejtë atë që Allahu e ka lënë në humbje?[6] Për atë që Allahu lë në humbje, nuk mund të gjesh rrugë.

---

[1] Allahu është Një, i Vetëm e i Pashoq në Atributet dhe Qënien e Tij, në krijimin e gjithçkaje që ekziston dhe në mbajtjen e mbikqyrjen e gjithçkaje, prandaj Vetëm Ai është i Adhuruari i Vërtetë dhe i Pashoq.

[2] Do t'ju ringjallë të gjithëve pas vdekjes dhe pasi të bëhet Kiameti, për të shpërblyer secilin për veprat që ka bërë në dynja; ata që i janë bindur Atij dhe kanë adhuruar vetëm Atë me xhenet, dhe ata që nuk i janë bindur Atij dhe nuk e kanë veçuar Atë në adhurim, me dënimin e dhembshëm e të tmerrshëm të xhehenemit.

[3] Fjala dhe njoftimet e Allahut janë në gradën më të lartë të vërtetësisë, prandaj gjithçka që thuhet në temën e besimit dhe bindjes në kundërshtim me atë që ka thënë Allahu, janë të pavërteta sepse bien në kundërshtim me fjalën e vërtetë e të sigurtë, kështu që nuk mund të jenë të vërteta.

[4] Është fjala për disa hipokritë të Mekes të cilët shfaqën Islamin dhe fshehnin kufrin, dhe nuk emigruan tek Profeti (salallahu alejhi ue selem) në Medine. Shokët e Profetit ishin në mëdyshje në lidhje me këta njerëz dhe u ndanë në dy grupe: njëri grup hezitoi t'i luftonte ata për shkak se shfaqnin Islamin, kurse grupi tjetër gjykoi për mohimin e tyre, duke u bazuar në veprat e tyre dhe përsëritjen e mohimit prej tyre herë pas here. Atëherë, Allahu i njoftoi ata se nuk duhet të jenë në mëdyshje për kufrin e atyre, sepse kjo gjë ishte e qartë nga veprat e tyre, madje ata kërkojnë që edhe ju të bëheni si ata.

[5] Në ligjet që zbatohen ndaj idhujtarëve; në lejimin e derdhjes së gjakut, marrjes së pasurive dhe robërimit të tyre. Pra gjykimi ndaj këtyre është i njëjtë me gjykimin ndaj idhujtarëve.

[6] Fjala i drejtohet atij grupi që mbajti anën e hipokritëve.

وَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ كَمَا كَفَرُوا فَتَكُونُونَ سَوَآءً ۖ فَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ أَوْلِيَآءَ حَتَّىٰ
يُهَاجِرُوا فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ ۚ فَإِن تَوَلَّوْا۟ فَخُذُوهُمْ وَٱقْتُلُوهُمْ حَيْثُ وَجَدتُّمُوهُمْ ۖ وَلَا
تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿٨٩﴾

89. Ata (hipokritët) dëshirojnë që edhe ju të mohoni ashtu si kanë mohuar ata dhe të bëheni të njëjtë me ata.[1] Por ju kurrë mos bëni miq prej tyre,[2] derisa të emigrojnë për hir të Allahut. E nëse ata refuzojnë[3], ndiqini e vritini kudo që t'i gjeni, dhe mos zini prej tyre as miq, as ndihmues.[4]

إِلَّا ٱلَّذِينَ يَصِلُونَ إِلَىٰ قَوْمٍۭ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُم مِّيثَـٰقٌ أَوْ جَآءُوكُمْ حَصِرَتْ صُدُورُهُمْ
أَن يُقَـٰتِلُوكُمْ أَوْ يُقَـٰتِلُوا۟ قَوْمَهُمْ ۚ وَلَوْ شَآءَ ٱللَّهُ لَسَلَّطَهُمْ عَلَيْكُمْ فَلَقَـٰتَلُوكُمْ ۚ فَإِنِ
ٱعْتَزَلُوكُمْ فَلَمْ يُقَـٰتِلُوكُمْ وَأَلْقَوْا۟ إِلَيْكُمُ ٱلسَّلَمَ فَمَا جَعَلَ ٱللَّهُ لَكُمْ عَلَيْهِمْ
سَبِيلًا ﴿٩٠﴾

90. Me përjashtim të atyre që strehohen te një popull me të cilin ju keni marrëveshje,[5] ose atyre që kanë ardhur te ju, e u vjen rëndë që të luftojnë kundër jush ose të luftojnë kundër popullit të vet[6]. Po të kishte dashur Allahu, do t'u kishte dhënë dorë të lirë mbi ju dhe ata

[1] Të mohoni Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe të bëheni mohues njësoj si ata.

[2] Mos i doni ata dhe mos u miqësoni me ta, por urrejini dhe luftojini derisa të besojnë e të emigrojnë ashtu si edhe ju.

[3] Besimin dhe emigrimin, në mënyrë të hapur.

[4] Mos i bëni miq ata duke u besuar çështjet tuaja dhe as mos merrni ndihmues prej tyre që t'ju ndihmojnë kundër armikut tuaj, sepse ata janë mohues të fesë dhe nuk ju duan të mirën.

[5] Allahu përjashton nga luftimi i këtyre hipokritëve, tre grupe prej tyre: Grupi i parë: Ata që strehohen tek një popull me të cilin muslimanët kanë lidhur pakt për paqe. Këta konsiderohen njësoj si individët e atij populli.

[6] Grupi i dytë janë ata hipokritë që i respektojnë muslimanët dhe e kanë të rëndë të luftojnë kundër tyre, por as nuk mund të bashkohen me muslimanët dhe të luftojnë popullin e tyre. Kështu që nuk i bashkohen asnjërës palë dhe kjo është e mirë për muslimanët, sepse së paku nuk bashkohen me armikun dhe nuk i luftojnë ata.

do të luftonin kundër jush.[1] Por, përderisa ata tërhiqen prej jush, nuk ju luftojnë dhe ju ofrojnë paqe, atëherë Allahu nuk ju lë rrugë (që të luftoni) kundër tyre.

سَتَجِدُونَ ءَاخَرِينَ يُرِيدُونَ أَن يَأْمَنُوكُمْ وَيَأْمَنُوا قَوْمَهُمْ كُلَّ مَا رُدُّوٓا إِلَى ٱلْفِتْنَةِ
أُرْكِسُوا فِيهَا ۚ فَإِن لَّمْ يَعْتَزِلُوكُمْ وَيُلْقُوٓا إِلَيْكُمُ ٱلسَّلَمَ وَيَكُفُّوٓا أَيْدِيَهُمْ فَخُذُوهُمْ
وَٱقْتُلُوهُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ ۚ وَأُو۟لَٰٓئِكُمْ جَعَلْنَا لَكُمْ عَلَيْهِمْ سُلْطَٰنًا مُّبِينًا ﴿٩١﴾

91. Do të hasni edhe të tjerë, të cilët duan të sigurohen nga ju dhe nga populli i vet.[2] Sa herë që u vjen një sprovë, bien menjëherë në të.[3] Në qoftë se këta nuk tërhiqen prej jush, nuk ju ofrojnë paqe dhe nuk heqin dorë nga lufta kundër jush, atëherë kapini dhe vritini kudo që t'i zini! Kundër këtyre u kemi dhënë të drejtë të qartë (për t'i luftuar).[4]

-92-

[1] Prandaj falënderoni Zotin tuaj për këtë të keqe që ua largoi, ndërkohë që ishte e mundur që ajo të ndodhte.

[2] Ky është grupi i tretë i atyre hipokritëve që muslimanët u ndaluan t'i luftonin: Disa njerëz që kur ballafaqoheshin me muslimanët, shfaqnin Islamin për të ruajtur kokën, familjen e pasurinë, kurse kur shkonin te populli i tyre idhujtar, adhuronin idhujt dhe ndiqnin fenë e tyre, nga frika prej tyre.

[3] Sa herë që sprovohen me kthim në mohim e idhujtari, ata verbohen dhe kthehen në to.

[4] Për faktin se ata ngrenë dorë kundër jush në mënyrë të padrejtë dhe nuk duan paqe, kështu që të mos qortojnë veçse veten e tyre për atë që do i gjejë nga duart tuaja, o besimtarë.

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ أَن يَقْتُلَ مُؤْمِنًا إِلَّا خَطَـًٔا ۚ وَمَن قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَـًٔا فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ
مُّؤْمِنَةٍ وَدِيَةٌ مُّسَلَّمَةٌ إِلَىٰٓ أَهْلِهِۦٓ إِلَّآ أَن يَصَّدَّقُوا ۚ فَإِن كَانَ مِن قَوْمٍ عَدُوٍّ لَّكُمْ وَهُوَ
مُؤْمِنٌ فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُّؤْمِنَةٍ ۖ وَإِن كَانَ مِن قَوْمٍۭ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُم مِّيثَـٰقٌ فَدِيَةٌ
مُّسَلَّمَةٌ إِلَىٰٓ أَهْلِهِۦ وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُّؤْمِنَةٍ ۖ فَمَن لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ
تَوْبَةً مِّنَ ٱللَّهِ ۗ وَكَانَ ٱللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٩٢﴾

92. Besimtarit nuk i është lejuar kurrë të vrasë një besimtar tjetër, përveçse gabimisht.[1] E kush vret një besimtar gabimisht, duhet të lirojë një rob besimtar dhe t'u japë shpagimin e gjakut të derdhur familjes së të vrarit,[2] përveç në rast se ata ia falin atij në formë lëmoshe.[3] Por në qoftë se i vrari është prej një populli që e keni armik,[4] por ai është besimtar, atëherë duhet të lirohet një rob besimtar.[5] Dhe në qoftë se i vrari është prej një populli me të cilin keni lidhur marrëveshje,[6] duhet t'i jepet shpagimi familjes së tij dhe

[1] Nuk i lejohet kurrë një besimtari që të vrasë një besimtar tjetër, përveç nëse kjo ndodh gabimisht, pa dëshirën dhe vullnetin e tij, dhe në këtë rast nuk ka gjynah dhe mëkat, por duhet të shpaguajë gjakun e të vrarit. Vrasja e një besimtari e mohon besimin dhe ajo mund të bëhet vetëm nga një jobesimtar apo nga ndonjë i shthurur me besim shumë të dobët. Kurse besimtari i vërtetë nuk e vret kurrë vëllanë e tij besimtar. Vrasja e një besimtari është vepër kufri (mohimi) dhe mëkati më i madh pas idhujtarisë. Profeti ynë ka thënë: "Mos u ktheni mohues pas meje, duke vrarë njëri-tjetrin."

[2] Në vrasjen gambimisht, robi që duhet liruar paguhet nga pasuria e vrasësit, kurse shpagimi material i gjakut bëhet nga fisi i vrasësit, duke e ndarë atë mes tyre. Shpagimi ka vlerën e njëqind krerë deve, të sqaruara hollësisht në librat e fikhut.

[3] Nëse familja e atij që është vrarë gabimisht ia falin shpagimin vrasësit, atëherë ai çlirohet prej tij dhe nuk paguan asgjë. Allahu e ka përmendur këtë falje në formë lëmoshe, me qëllim që të nxisë në faljen e saj dhe ata kanë shpërblimin sikur ta kishin dhënë lëmoshë atë vlerë.

[4] Nga një popull armik i fesë tuaj, nga një popull jomusliman që ju ka shpallur luftë.

[5] Nëse një musliman e vret gabimisht një musliman tjetër që ndodhet në mesin e popullit armik jomusliman që ju ka shpallur luftë, duke menduar se edhe ai është jomusliman si ata, duhet të lirojë një rob besimtar, por nuk ka detyrim që të shpaguajë gjakun e tij.

[6] Marrëveshje për paqe dhe siguri mes dy vendeve, atij musliman dhe atij jomusliman.

të lirohet një rob besimtar[1]. E kush nuk ka mundësi,[2] duhet të agjërojë dy muaj rresht si pranim të pendimit nga Allahu.[3] Allahu është i Gjithëdijshëm, i Urtë.[4]

وَمَن يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُّتَعَمِّدًا فَجَزَآؤُهُۥ جَهَنَّمُ خَـٰلِدًا فِيهَا وَغَضِبَ ٱللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُۥ وَأَعَدَّ لَهُۥ عَذَابًا عَظِيمًا ﴿٩٣﴾

93. Kushdo që vret një besimtar me paramendim, ndëshkimi i tij është Xhehenemi, ku do të qëndrojë përgjithmonë.[5] Allahu është zemëruar me atë, e ka mallkuar[6] dhe i ka përgatitur dënim të madh.[7]

---

[1] Shpagimi i gjakut të derdhur në këtë rast, edhe pse i vrari është jomusliman, bëhet për shkak të marrëveshjes mes dy vendeve, të cilës muslimanët duhet t'i përmbahen, dhe paguhet nga fisi i vrasësit, sepse kemi të bëjmë me vrasje pa qëllim, kurse robi që lirohet është si pendesë tek Allahu dhe kërkim falje nga Ai.

[2] Kush nuk ka mundësi materiale për blerjen dhe lirimin e një robi besimtar.

[3] Allahu i ka bërë lehtësim atij duke ia pranuar pendimin edhe me agjërimin e dy muajve rresht në vend të lirimit të robit besimtar, si mëshirë dhe bujari nga Ai.

[4] Allahu e di mirë se cilat ligje janë më të mira për robët e Tij dhe ua vendos ato, dhe i Urtë në vendosjen e gjithçkaje në vendin e vet. Allahu me dijen dhe urtësinë e Tij i ka vendosur këro ligje dhe asnjë ligj tjetër nuk mund të jetë më i mirë se këto, qoftë në lidhje me vrasjen apo me gjithçka tjetër. Kjo dallohet qartë nga çdokush që qëndron mendueshëm në këto ligjë që lidhen me vrasjet, apo në ligje të tjera të Allahut.

[5] Këtë dënim meriton ai që vret një besimtar, nëse nuk ka diçka tjetër që e pengon atë, sepse dënimet zbatohen nëse plotësohen shkaqet e tyre dhe eliminohen pengesat e mundëshme për zbatimin e tyre. Kështu thonë dijetarët e ehli sunetit, në kundërshtim me havarixhët dhe mutezilitë, të cilët thonë se ky dënim i përmendur në këtë ajet zbatohet mbi të gjithë ata që e bëjnë këtë vepër, edhe nëse janë besimtarë që e njësojnë Allahun. Por e vërteta është ajo që thonë dijetarët e ehli sunetit dhe ajo që ka për qëllim Allahu, sepse besimi në Allahun dhe adhurimi vetëm i Atij është pengues i të qëndruarit përgjithmonë në Zjarr, gjë të cilën e provojnë tekstet e Kuranit dhe të Sunetit, si dhe unanimi i dijetarëve të Islamit. Po kështu edhe pendimi, fatkeqësitë e mëdha, marrja e dënimit të caktuar nga Allahu në dynja, të gjitha këto e pengojnë dënimin e përhershëm në botën tjetër, dhe kështu mbetet dënimi i përkohshëm apo falja nga Mëshirëploti dhe Falësi i Madh. Kurse për mohuesin që vret një besimtar dhe vdes duke qenë mohues, padyshim se vendi i tij është zjarri ku do të qëndrojë përgjithmonë. [Es Seadi, Ibnul Kajjim el Xheuzije, në 'Medarixhu es Salikin"].

[6] E ka larguar nga mëshira e Tij dhe e ka braktisur atë.

[7] Madhësinë e të cilit nuk e di veçse Allahu i Madhëruar.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِذَا ضَرَبْتُمْ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ فَتَبَيَّنُوا۟ وَلَا تَقُولُوا۟ لِمَنْ أَلْقَىٰٓ إِلَيْكُمُ ٱلسَّلَٰمَ لَسْتَ مُؤْمِنًا تَبْتَغُونَ عَرَضَ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا فَعِندَ ٱللَّهِ مَغَانِمُ كَثِيرَةٌ ۚ كَذَٰلِكَ كُنتُم مِّن قَبْلُ فَمَنَّ ٱللَّهُ عَلَيْكُمْ فَتَبَيَّنُوٓا۟ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿٩٤﴾

94. O besimtarë! Kur të dilni në rrugë të Allahut[1], shqyrtoni gjithçka me kujdes[2], dhe mos i thoni atij që ju përshëndet me selam[3]: "Nuk je besimtar", me qëllim që të arrini diçka të përkohshme nga jeta e dynjasë,[4] ndërkohë që tek Allahu ka fitime të shumta.[5] Kështu keni qenë edhe ju më parë,[6] por Allahu ju dha mirësi[7]; prandaj sqarojini mirë çështjet! Me të vërtetë, Allahu njeh në hollësi gjithçka që veproni.[8]

[1] Kur të shkoni në xhihad për të luftuar armiqtë tuaj dhe armiqtë e Allahut.

[2] Mos u nxitoni në vrasjen e atyre për të cilët jeni në pështjellim, nëse janë apo jo muslimanë, dhe mos vrisni askënd përveç atyre që e dini të sigurtë se ju luftojnë ju, Allahun dhe të Dërguarin e Tij.

[3] Ju përshëndet me përshëndetjen Islame, es selamu alejkum, për të treguar se është musliman.

[4] Duke e vrarë atë njeri dhe duke i marrë plaçkën që ka me vete.

[5] Furnizim, begati e mirësi të qëndrueshme e të përhershme, të cilat ju i arrini duke ju bindur Allahut.

[6] Të humbur nga rruga e drejtë, apo që e fshihnit besimin tuaj nga populli juaj për shkak të frikës prej tyre, para se Allahu ta ngrinte Islamin dhe t'i fuqizonte muslimanët.

[7] Ju udhëzoi në fenë e Tij dhe ju fuqizoi bashkë me të.

[8] Dhe shpërblen gjithësecilin për veprën dhe qëllimin e tij.

لَّا يَسْتَوِى ٱلْقَـٰعِدُونَ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُو۟لِى ٱلضَّرَرِ وَٱلْمُجَـٰهِدُونَ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ بِأَمْوَٰلِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ ۚ فَضَّلَ ٱللَّهُ ٱلْمُجَـٰهِدِينَ بِأَمْوَٰلِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ عَلَى ٱلْقَـٰعِدِينَ دَرَجَةً ۚ وَكُلًّا وَعَدَ ٱللَّهُ ٱلْحُسْنَىٰ ۚ وَفَضَّلَ ٱللَّهُ ٱلْمُجَـٰهِدِينَ عَلَى ٱلْقَـٰعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٩٥﴾

95. Nuk janë të barabartë ata besimtarë që rrinë në shtëpitë e tyre, përveç të dëmtuarve,[1] me ata që luftojnë në rrugën e Allahut me pasurinë dhe jetën e tyre. Allahu i ngre një shkallë më lart ata që luftojnë në rrugën e Tij mbi ata që rrinë në shtëpitë e veta[2]. Allahu i ka premtuar mirësi secilit prej tyre[3], por luftëtarët, Ai i ka dalluar mbi ata që rrinë me shpërblim të madh:

دَرَجَـٰتٍ مِّنْهُ وَمَغْفِرَةً وَرَحْمَةً ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٩٦﴾

96. me shkallë të larta, me falje e mëshirë prej Tij. Allahu është Falës i madh, Mëshirëplotë.

إِنَّ ٱلَّذِينَ تَوَفَّىٰهُمُ ٱلْمَلَـٰٓئِكَةُ ظَالِمِىٓ أَنفُسِهِمْ قَالُوا۟ فِيمَ كُنتُمْ ۖ قَالُوا۟ كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِى ٱلْأَرْضِ ۚ قَالُوٓا۟ أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ ٱللَّهِ وَٰسِعَةً فَتُهَاجِرُوا۟ فِيهَا ۚ فَأُو۟لَـٰٓئِكَ مَأْوَىٰهُمْ جَهَنَّمُ ۖ وَسَآءَتْ مَصِيرًا ﴿٩٧﴾

97. Kur engjëjt ua marrin shpirtrat atyre që janë keqbërës të vetvetes[4], u thonë: "Në ç'gjendje ishit?![5] Ata thonë: "Ishim të

[1] Ata që janë dëmtuar dhe që nuk kanë mundësi fizike të shkojnë në luftë.

[2] Ata që rrinë në shtëpi nga pamundësia fizike për të shkuar në xhihad apo nga ajo materiale për të shpenzuar për të.

[3] Atyre që luftojnë në rrugën e Allahut dhe atyre që nuk kanë mundësi të luftojnë, e sikur të kishin mundësi, do të luftonin.

[4] Duke vepruar vepra, që janë shkak për zemërimin e Allahut ndaj tyre dhe duke mos emigruar te muslimanët, por duke ndenjur në mesin e jomuslimanëve apo duke luajtur rolin e hipokritit dhe duke përkrahur jomuslimanët kundër muslimanëve.

[5] Në lidhje me fenë dhe besimin tuaj.

pafuqishëm në Tokë."[1] (Engjëjt) u thonë: "A nuk ishte Toka e Allahut e gjerë që të emigronit në të?"[2] Por vendi i këtyre është Xhehenemi, e ku ka vend më të keq se ai!

إِلَّا ٱلْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ ٱلرِّجَالِ وَٱلنِّسَآءِ وَٱلْوِلْدَٰنِ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا ﴿٩٨﴾

98. Me përjashtim të të pafuqishmëve[3] prej burrave, grave e fëmijëve, të cilët nuk kanë as fuqi, as mundësi të drejtohen në rrugë.

فَأُو۟لَٰٓئِكَ عَسَى ٱللَّهُ أَن يَعْفُوَ عَنْهُمْ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَفُوًّا غَفُورًا ﴿٩٩﴾

99. Allahu do i falë ata[4], sepse Allahu është Shlyes dhe Falës i gjynaheve.[5]

* وَمَن يُهَاجِرْ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ يَجِدْ فِى ٱلْأَرْضِ مُرَٰغَمًا كَثِيرًا وَسَعَةً ۚ وَمَن يَخْرُجْ مِنۢ بَيْتِهِۦ مُهَاجِرًا إِلَى ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ ثُمَّ يُدْرِكْهُ ٱلْمَوْتُ فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُهُۥ عَلَى ٱللَّهِ ۗ وَكَانَ ٱللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿١٠٠﴾

100. Kushdo që emigron në rrugën e Allahut, ai gjen vende të shumta dhe begati në Tokë.[6] Kushdo që lë shtëpinë e vet për të emigruar tek Allahu dhe i Dërguari i Tij, pastaj i vjen vdekja[7],

---

[1] Justifikohen duke thënë se populli i vendit të tyre i pengonte ata nga besimi dhe nga pasimi i Profetit, dhe se këta ishin të dobët e të pafuqishëm për të duruar shtypjet e tyre.

[2] A nuk mund ta linit vendin tuaj dhe të largoheshit prej atyre që ju pengonin nga besimi në Allah dhe nga pasimi i të Dërguarit të Allahut, dhe të shkonit në atë vend ku ishit të ruajtur nga idhujtarët dhe ku mund të adhuronit vetëm Allahun dhe të pasonit të Dërguarin e Tij?

[3] Që nuk kanë fuqi e mundësi të emigrojnë nga vendi i idhujtarisë në vendin Islam.

[4] Të pafuqishmit e përmendur më sipër.

[5] Allahu i shlyen gjynahet robërve të Tij besimtarë, duke mos i dënuar ata për shumë gjynahe që bëjnë, përderisa nuk i kanë bërë shok Atij.

[6] Kushdo që emigron për hir të Allahut dhe fesë së Tij, Allahu i nënshtron atij vende të shumta në Tokë dhe i jep begati e lehtësi të mëdha, si nga ana e fesë edhe nga ajo e dynjasë. Ky ajet nxit për emigrim për hir të Allahut dhe premton se ai që e bën këtë do të gjejë të gjitha të mirat, dhe Allahu nuk i thyen premtimet.

[7] Para se të arrijë te vendi Islam ku ka për qëllim të emigrojë.

shpërblimi i tij është bërë i domosdoshëm tek Allahu.[1] Allahu është Falës i Madh, Mëshirëplotë.

وَإِذَا ضَرَبْتُمْ فِي ٱلْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَن تَقْصُرُوا مِنَ ٱلصَّلَوٰةِ إِنْ خِفْتُمْ أَن يَفْتِنَكُمُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓا۟ ۚ إِنَّ ٱلْكَـٰفِرِينَ كَانُوا۟ لَكُمْ عَدُوًّا مُّبِينًا ﴿١٠١﴾

101. Kur të jeni në udhëtim, nuk është gjynah që të shkurtoni diçka prej namazit[2], nëse frikësoheni nga ndonjë dëm i mohuesve.[3] Me të vërtetë, mohuesit janë armiqtë tuaj të hapur.[4]

[1] Ai patjetër që do ta marrë shpërblimin për emigrimin e tij në rrugë të Allahut edhe pse nuk e realizoi atë faktikisht, por ai vendosi të emigronte dhe e ndërmorri këtë veprim, prandaj Allahu do e shpërblejë atë në mënyrë të plotë.

[2] D.m.th. të shkurtoni në numrin e rekateve të disa namazeve të detyrueshme nga katër rekate që janë në origjinë, në dy rekate, dhe bëhet fjalë për namazin e drekës (dhuhr), mbasdites (asr) dhe darkës (isha), prandaj thuhet: "diçka prej namazit", dhe jo "të shkurtoni namazet", sepse jo te gjitha namazet shkurtohen dhe ky shkurtim është i kufizuar ashtu si e ka sqaruar suneti i Profetit (salallahu alejhi ue selem).

[3] Nga ajeti kuptohet se për lejimin e shkurtimit të namazit duhet të plotësohen dy kushte: udhëtimi dhe frika nga armiku, por më pas Profeti sqaroi se vetëm udhëtimi mjafton si kusht për shkurtimin e namazit, gjë e cila ka ardhur në hadithin e transmetuar nga Umer ibën el Hattab (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili e pyeti Profetin me habi: "Por tani ne jemi të sigurtë dhe nuk kemi më frikë nga armiku! (Atëherë pse ta bashkojmë namazin në udhëtim?)" Kurse Profeti (salallahu alejhi ue selem) i tha: "Kjo është një lëmoshë nga Allahu për ju, prandaj pranojeni lëmoshën e Tij." Dhe në të njëjtën kohë, nëse bashkohet udhëtimi dhe frika nga armiku, siç ndodh në luftë, atëherë lejohet shkurtimi i namazit, jo vetëm në rekate por edhe në formën e kryerjes së tij, siç e sqaron ajeti në vijim.

[4] E shprehin hapur armiqësinë dhe luftën ndaj jush dhe ndaj besimit tuaj tek Allahu dhe tek Profeti i Tij.

وَإِذَا كُنتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ ٱلصَّلَوٰةَ فَلْتَقُمْ طَآئِفَةٌ مِّنْهُم مَّعَكَ وَلْيَأْخُذُوٓا۟
أَسْلِحَتَهُمْ فَإِذَا سَجَدُوا۟ فَلْيَكُونُوا۟ مِن وَرَآئِكُمْ وَلْتَأْتِ طَآئِفَةٌ أُخْرَىٰ لَمْ يُصَلُّوا۟
فَلْيُصَلُّوا۟ مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا۟ حِذْرَهُمْ وَأَسْلِحَتَهُمْ ۗ وَدَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ لَوْ تَغْفُلُونَ عَنْ
أَسْلِحَتِكُمْ وَأَمْتِعَتِكُمْ فَيَمِيلُونَ عَلَيْكُم مَّيْلَةً وَٰحِدَةً ۚ وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ
إِن كَانَ بِكُمْ أَذًى مِّن مَّطَرٍ أَوْ كُنتُم مَّرْضَىٰٓ أَن تَضَعُوٓا۟ أَسْلِحَتَكُمْ ۖ وَخُذُوا۟
حِذْرَكُمْ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ أَعَدَّ لِلْكَـٰفِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا ﴿١٠٢﴾

102. Kur ti (o Muhamed) të jesh në mesin e tyre (në luftë) dhe t'u prish në namaz, një grup prej tyre të falet me ty[1] dhe të mbajnë armët pranë vetes[2]! Pasi këta të bëjnë sexhde[3], të qëndrojnë pas jush[4] dhe të vijë një grup tjetër që nuk është falur, për t'u falur me ty dhe të jenë syçelë e të mbajnë armët pranë[5]. Mohuesit dëshirojnë që të jeni të pakujdesshëm ndaj armëve dhe pajisjeve tuaja, me qëllim që t'ju mësyjnë të gjithëve njëherazi.[6] Nuk është gjynah për ju që nëse për shkak të shiut apo të ndonjë sëmundjeje, t'i lini armët, por qëndroni syçelë. Padyshim se Allahu ka përgatitur dënim poshtërues për mohuesit.[7]

[1] Kurse grupi tjetër të qëndrojë në front përballë armikut.

[2] Që të jenë të gatshëm në çdo ras sulmi të mundshëm nga armiku, apo kur të mbarojnë namazin dhe të kthehen në front te armiku.

[3] Të plotësojnë namazin e tyre, i cili në këtë rast është vetëm një rekat dhe pas tij duhet të japin selam dhe të shkojnë në front që të vijë grupi tjetër për t'u falur me Profetin.

[4] Të kthehen në front te armiku.

[5] Ajeti bën fjalë për namazin e frikës në kohë luftimi, dhe për mënyrën e faljes së këtij namazi kanë ardhur disa forma të ndryshme nga Profeti (salallahu alejhi ue selem), ku secila tergon mënyrën e faljes në raste dhe gjendje të ndryshme të përballjes me armikun. Këto forma përmenden hollësisht në librat e fikhut.

[6] T'ju vrasin dhe t'ju marrin armët dhe pajisjet tuaja të luftës që i keni me vete. Prandaj, të jeni të kujdesshëm dhe të vëmendshëm edhe gjatë faljes në luftë, por assesi mos e lini faljen me xhemat dhe as mos e neglizhoni armikun.

[7] Dënimi i xhehenemit nga i cili nuk do të dalin kurrë.

فَإِذَا قَضَيْتُمُ ٱلصَّلَوٰةَ فَٱذْكُرُوا۟ ٱللَّهَ قِيَـٰمًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِكُمْ ۚ فَإِذَا ٱطْمَأْنَنتُمْ فَأَقِيمُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ ۚ إِنَّ ٱلصَّلَوٰةَ كَانَتْ عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ كِتَـٰبًا مَّوْقُوتًا ﴿١٠٣﴾

103. Pasi të kryeni namazin[1], përmendeni Allahun duke qenë në këmbë, të ulur dhe shtrirë.[2] Dhe kur të siguroheni nga rreziku, faleni namazin të plotë, sepse namazi për besimtarët është detyrim në kohë të caktuar.[3]

وَلَا تَهِنُوا۟ فِى ٱبْتِغَآءِ ٱلْقَوْمِ ۖ إِن تَكُونُوا۟ تَأْلَمُونَ فَإِنَّهُمْ يَأْلَمُونَ كَمَا تَأْلَمُونَ ۖ وَتَرْجُونَ مِنَ ٱللَّهِ مَا لَا يَرْجُونَ ۗ وَكَانَ ٱللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٠٤﴾

104. Mos u tregoni të dobët në ndjekjen e armikut! Nëse ju ndieni dhembje (nga plagët e luftës), edhe ata ndiejnë dhembje ashtu si edhe ju, [4] mirëpo ju shpresoni nga Allahu atë që ata nuk e shpresojnë[5]. Allahu është i Gjithëdijshëm, i Urtë.[6]

[1] Në formën e sqaruar më sipër, kur jeni në luftë e sipër.

[2] Madhërojeni Allahun në çdo kohë dhe gjendje që të jeni gjatë luftës, dhe bëni lutje që Ai t'ju ndihmojë dhe t'ju japë triumfin kundër armiqve tuaj.

[3] Namazi ka kohë të caktuar fillimi dhe mbarimi brenda së cilës ai është detyrim që të kryhet. Secili prej pesë namazeve të ditë-natës ka kohën dhe rregullat e veta, të cilat janë të sqaruara në detaje, në librat e fikhut.

[4] Nga plagët e marra prej jush.

[5] Ju shpresoni shpërblimin e Allahut për shkak të plagëve apo dëmtimeve që merrni prej tyre, kurse ata nuk shpresojnë ndonjë shpërblim për plagët që marrin prej jush. Kështu që ju duhet të jeni më të durueshëm ndaj armikut se armiku ndaj jush, madje t'i kërkoni e t'i gjeni ata kudo që të jenë, edhe nëse kjo kërkon përpjekje dhe lodhje nga ju, por shpërblimi i Allahut është shumë i madh.

[6] Allahu e di mirë se çfarë është e mirë për krijesat e Tij, ndaj edhe i vendos atyre ligjet e Tij me urtësinë më të lartë.

إِنَّآ أَنزَلۡنَآ إِلَيۡكَ ٱلۡكِتَٰبَ بِٱلۡحَقِّ لِتَحۡكُمَ بَيۡنَ ٱلنَّاسِ بِمَآ أَرَىٰكَ ٱللَّهُۚ وَلَا تَكُن لِّلۡخَآئِنِينَ خَصِيمٗا ١٠٥

105. Vërtet, Ne ta kemi zbritur ty (o Muhamed) Librin (Kuranin) me të vërtetën,[1] në mënyrë që ti të gjykosh mes njerëzve sipas asaj që të ka shpallur Allahu.[2] Dhe mos u bëj mbrojtës i tradhtarëve![3]

-95-

[1] Gjithçka që përmban Kurani është e vërtetë dhe e vërteta e tij është e ruajtur nga Allahu dhe nuk mund t'i futet e pavërteta nga djalli apo ndjekësit e tij.

[2] Dhe jo sipas dëshirës dhe epshit tënd, por sipas drejtësisë që të ka shpallur Allahu, qoftë për çështjet e fesë apo për çështjet e dynjasë.

[3] Mos i mbro ata që tradhëtojnë një musliman apo një aleat të muslimanëve, qoftë duke e vrarë apo duke i marrë pasurinë atij pabesisht.

وَٱسْتَغْفِرِ ٱللَّهَ ۖ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿١٠٦﴾

106. Kërko falje nga Allahu[1], sepse Allahu është Falës i Madh, Mëshirëplotë.

وَلَا تُجَـٰدِلْ عَنِ ٱلَّذِينَ يَخْتَانُونَ أَنفُسَهُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ مَن كَانَ خَوَّانًا أَثِيمًا ﴿١٠٧﴾

107. Mos polemizo për ata që bëhen të pabesë[2], se Allahu nuk i do ata që janë tradhtarë e mëkatarë.[3]

يَسْتَخْفُونَ مِنَ ٱلنَّاسِ وَلَا يَسْتَخْفُونَ مِنَ ٱللَّهِ وَهُوَ مَعَهُمْ إِذْ يُبَيِّتُونَ مَا لَا يَرْضَىٰ مِنَ ٱلْقَوْلِ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطًا ﴿١٠٨﴾

108. Ata fshihen nga njerëzit dhe nuk fshihen nga Allahu,[4] ndërkohë që Ai është me ta[5], kur ata komplotojnë natën gjëra që Ai nuk i pëlqen. [6] Allahu është në dijeni të plotë për gjithçka që ata veprojnë.[7]

هَـٰٓأَنتُمْ هَـٰٓؤُلَآءِ جَـٰدَلْتُمْ عَنْهُمْ فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا فَمَن يُجَـٰدِلُ ٱللَّهَ عَنْهُمْ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ أَم مَّن يَكُونُ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا ﴿١٠٩﴾

---

[1] Për çdo gabim dhe gjynah, të madh e të vogël, që e di dhe që nuk e di, dhe veçanërisht për mbrojtjen e tradhtarit.

[2] Me veprën e tyre, me pabesinë dhe tradhëtinë e tyre.

[3] Allahu nuk i do, madje i urren ata njerëz që tradhtia dhe mëkati janë bërë cilësi të tyre, nga që vazhdimisht i bëjnë ato.

[4] Këta njerëz me këto cilësi i fshihen syve të njerëzve, ndërkohë që njerëzit nuk mund t'u bëjnë gjë atyre përveç përmendjes për të keq, dhe këta fshihen nga turpi prej tyre, kurse nga Allahu ata nuk fshihen dhe nuk turpërohen, megjithëse Ai i sheh ata, i di në hollësi veprat dhe mendimet e tyre, dhe ka në Dorë që t'i ndëshkojë ata me ndëshkim të ashpër e të afërt!

[5] I mbikqyr në çdo çast dhe sheh e dëgjon çdo vepër e fjalë të tyre.

[6] Kur thurin tradhti dhe mënyra mashtrimi gjatë natës, për të shfajësuar kriminelin dhe për të fajësuar të pafajshmin.

[7] Asgjë nuk i shpëton Allahut nga veprat dhe fjalët e tyre, por megjithatë Ai nuk e shpejton dënimin e tyre, por ua regjistron veprat, i afatizon që të pendohen dhe të kthejnë rrugë, dhe nëse nuk e bëjnë këtë, atëherë u jep dënimin e merituar, në këtë botë dhe në botën tjetër.

109. Ja, ju i mbroni ata në jetën e kësaj bote, por kush do t'i mbrojë ata tek Allahu në ditën e Kiametit, apo kush do të jetë përfaqësues i tyre?[1]

وَمَن يَعْمَلْ سُوٓءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُۥ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ ٱللَّهَ يَجِدِ ٱللَّهَ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿١١٠﴾

110. Kushdo që punon vepër të keqe, ose i bën padrejtësi vetvetes (me gjynahe), pastaj kërkon falje prej Allahut, e gjen Allahun Falës të madh, Mëshirëplotë.[2]

وَمَن يَكْسِبْ إِثْمًا فَإِنَّمَا يَكْسِبُهُۥ عَلَىٰ نَفْسِهِۦ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١١١﴾

111. Kushdo që bën gjynah, e bën në llogari të vetvetes. Allahu është i Gjithëdijshëm, i Urtë.[3]

وَمَن يَكْسِبْ خَطِيٓـَٔةً أَوْ إِثْمًا ثُمَّ يَرْمِ بِهِۦ بَرِيٓـًٔا فَقَدِ ٱحْتَمَلَ بُهْتَـٰنًا وَإِثْمًا مُّبِينًا ﴿١١٢﴾

112. Kushdo që bën një të keqe (të madhe) apo gjynah (të vogël), pastaj ia vesh atë një të pafajshmi, padyshim se ai e ka ngarkuar veten me fajin e shpifjes dhe me gjynah të qartë.[4]

[1] Edhe nëse dikush prej jush, o besimtarë, i mbron ata që janë tradhtarë e mëkatarë me qëllim që të mbulojë turpin e tyre, apo të largojë dënimin e caktuar për veprën e tyre në dynja, këtë gjë nuk mund ta bëjë askush para Allahut në botën tjetër, dhe secili prej tyre do të marrë dënimin e merituar. Pra, mos e bëni këtë vepër, nëse jeni besimtarë të vërtetë.

[2] Kushdo që vepron vepër të keqe ndaj të tjerëve, apo bën gjynahe dhe ngarkon vetveten me to, pastaj pendohet me pendim të sinqertë e të plotë me të gjitha kushtet e tij, padyshim se Allahu ia pranon pendimin dhe ia fshin gjynahun, dhe nuk e dënon për atë.

[3] Kushdo që bën vepër të keqe, mbart pasojat e saj të këqija në këtë botë dhe në botën tjetër, dhe askush tjetër nuk mund t'i mbajë ato në vend të tij. Ky është ligj universal i vendosur nga Krijuesi i gjithësisë, i Cili di gjithçka dhe është i Urtë në gjykim.

[4] Me gjynah të madh dhe të shumëfishtë, dënimi për të cilin është shumë i madh tek Allahu.

وَلَوْلَا فَضْلُ ٱللَّهِ عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهُۥ لَهَمَّت طَّآئِفَةٌ مِّنْهُمْ أَن يُضِلُّوكَ وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّآ أَنفُسَهُمْ ۖ وَمَا يَضُرُّونَكَ مِن شَىْءٍ ۚ وَأَنزَلَ ٱللَّهُ عَلَيْكَ ٱلْكِتَـٰبَ وَٱلْحِكْمَةَ وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُن تَعْلَمُ ۚ وَكَانَ فَضْلُ ٱللَّهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا ﴿١١٣﴾

113. Sikur të mos ishte mirësia e Allahut dhe mëshira e Tij ndaj teje, një grup prej tyre do të përpiqej që të të nxirrte në humbje, por ata nuk humbasin veçse vetveten, kurse ty nuk mund të bëjnë kurrfarë dëmi.[1] Allahu të ka zbritur ty Librin dhe Urtësinë,[2] dhe të mësoi atë që nuk e ke ditur.[3] Vërtet, mirësia e Allahut ndaj teje është shumë e madhe.

[1] Dijetarët e tefsirit të Kuranit përmendin se shkak për zbritjen e këtyre ajeteve (105-113) ka qenë një vdjedhje që bëri dikush nga fisi Benu Ubejrik në Medine, dhe kur u zbuluan, nuk donin të turpëroheshin nga njerëzit, kështu që e hodhën gjënë e vjedhur para shtëpisë së një të pafajshmi. Hajduti i kërkoi ndihmë fisit të tij që të shkonin te Profeti (salallahu alejhi ue selem) dhe t'i kërkonin që ta shpallte njeriun e tyre të pafajshëm në publik, duke i thënë se nuk ishte ai që vodhi, por ai në shtëpinë e të cilit u gjët gjëja e vjedhur. Atëherë Profeti (salallahu alejhi ue selem) vendosi që ta shfajësonte njeriun e tyre, por Allahu i shpalli këto ajete si përkujtim, sqarim të kësaj çështje dhe parandalim të Profetit (salallahu alejhi ue selem) nga mbrojtja e tradhtarëve të pabesë dhe mëkatarëve, gjë e cila është humbje nga rruga e drejtë dhe gjykim me verbëri. Por Allahu e ruajti të Dërguarin e Tij nga kjo humbje dhe nga çdo lloj humbje tjetër dhe ua ktheu mbrapsht atyre komplotin dhe humbjen.

[2] Nga mirësitë që Allahu i ka dhënë të Dërguarit të Tij është edhe Kurani dhe Urtësia. Kurani është ky Libër i shenjtë, udhërrëfyes dhe sqarues i gjithçkaje, kurse Urtësia është tradita profetike (suneti) sqaruese e Kuranit, si dhe njohja e të fshehtave të legjislacionit Islam dhe vendosja e gjërave në vendin e vet.

[3] Kjo përfshin të gjitha ato që Allahu ia mësoi Profetit të Tij dhe e bëri më të diturin e krijesave, të cilin nuk mund ta arrijë askush, nga të parët apo nga të fundit, prandaj në vijim thotë: "Vërtet, mirësia e Allahut ndaj teje është shumë e madhe."

۞ لَّا خَيۡرَ فِي كَثِيرٖ مِّن نَّجۡوَىٰهُمۡ إِلَّا مَنۡ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوۡ مَعۡرُوفٍ أَوۡ إِصۡلَٰحِۭ بَيۡنَ ٱلنَّاسِۚ وَمَن يَفۡعَلۡ ذَٰلِكَ ٱبۡتِغَآءَ مَرۡضَاتِ ٱللَّهِ فَسَوۡفَ نُؤۡتِيهِ أَجۡرًا عَظِيمٗا ١١٤

114. Në shumë prej bisedave të tyre të fshehta s'ka kurrfarë të mire,[1] përveç atyre që urdhërojnë për lëmoshë, për vepër mirë apo për pajtim mes njerëzve.[2] E kush e bën këtë për të arritur kënaqësinë e Allahut, ne do t'i japim shpërblim të madh.

وَمَن يُشَاقِقِ ٱلرَّسُولَ مِنۢ بَعۡدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ ٱلۡهُدَىٰ وَيَتَّبِعۡ غَيۡرَ سَبِيلِ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ نُوَلِّهِۦ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصۡلِهِۦ جَهَنَّمَۖ وَسَآءَتۡ مَصِيرًا ١١٥

115. Kushdo që e kundërshton të Dërguarin,[3] pasi i është bërë i qartë udhëzimi[4] dhe ndjek rrugë tjetër nga ajo e besimtarëve,[5] Ne e lëmë në atë që ka zgjedhur[6] dhe e fusim në Xhehenem; e nuk ka vend më të keq se ai.

[1] Në shumë prej bisedave të fshehta të grupeve të njerëzve nuk ka kurrfarë mirësie e dobie, dhe përderisa është kështu, ato ose janë të pavlera por të lejuara, ose janë të dëmshme dhe të palejuara.

[2] Lëmosha mund të jetë me pasuri ose me dije dhe çdo gjë të dobishme për të tjerët. Vepra e mirë përfshin çdo bindje ndaj Allahut dhe largim nga ndalesat e Tij. Pajtimi bëhet mes dy palëve që janë në hasmëri apo të zemëruara me njëra-tjetrën, gjë e cila shkakton përçarje dhe të këqia që mund të arrijnë përmasa të mëdha, prandaj Islami nxit për të pajtuar mes njerëzve, qoftë për çështje gjaku e hasmërie, për marrëdhënie ekonomike, madje edhe në fe; për të mos u përçarë në grupe brenda saj.

[3] Kushdo që i kundërvihet Muhamedit (salallahu alejhi ue selem) në atë që i ka ardhur nga Allahu.

[4] Me argumente nga Kurani dhe me prova profetike që dëshmojnë për profetësinë e tij dhe se ajo që i është shpallur udhëzon në rrugën e drejtë.

[5] Që kanë besuar Allahun dhe ndjekin të Dërguarin e Tij.

[6] E lëmë në humbjen që vetë e ka zgjedhur pasi iu bë e qartë e vërteta, si shpërblim i drejtë ndaj tij, e Allahu nuk i bën padrejtësi askujt.

إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَغۡفِرُ أَن يُشۡرَكَ بِهِۦ وَيَغۡفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَآءُۚ وَمَن يُشۡرِكۡ بِٱللَّهِ فَقَدۡ ضَلَّ ضَلَٰلَۢا بَعِيدًا ١١٦

116. Vërtet, Allahu nuk fal që t'i bëhet shok Atij,[1] kurse gjynahet e tjera më të vogla ia fal kujt të dojë.[2] E kushdo që i bën shok Allahut, ai me të vërtetë, ka humbur humbje të largët.[3]

إِن يَدۡعُونَ مِن دُونِهِۦٓ إِلَّآ إِنَٰثٗا وَإِن يَدۡعُونَ إِلَّا شَيۡطَٰنٗا مَّرِيدٗا ١١٧

117. Ata nuk lusin tjetër veçse idhuj me emra femërorë[4] dhe nuk lusin veçse djallin e pabindur.[5]

لَّعَنَهُ ٱللَّهُۘ وَقَالَ لَأَتَّخِذَنَّ مِنۡ عِبَادِكَ نَصِيبٗا مَّفۡرُوضٗا ١١٨

118. Atë e mallkoi Allahu,[6] kurse ai tha: "Unë, doemos do të bëj për vete një pjesë të caktuar të robërve të Tu.[7]

---

[1] Në adhurim apo në hyjnizim.

[2] Edhe hajduti i pabesë nga fisi Beni Ubejrik, do të ishte në dëshirën e Allahut për falje apo dënim të gjynahut të tij që vodhi dhe ia veshi atë dikujt tjetër, sikur të mos kishte dezertuar nga Islami dhe të mos u bashkohej idhujtarëve të Mekës, por idhujtarinë Allahu nuk e fal kurrë vetëm nëse personi pendohet dhe kthehet nga idhujtaria në besim para se t'i vijë vdekja apo para se të lindë dielli nga perëndimi i tij.

[3] Ai ka devijuar shumë nga e vërteta dhe nga rruga e drejtë. Ai ka humbur tërësisht në këtë botë dhe në botën tjetër.

[4] Idhujtarët e asaj kohe në Mekë adhuronin idhuj që vetë i kishin emërtuar me emra femërorë, si: Uzza, Naila, Nesra, Menata, etj. Është për qëllim të përçmohen këta idhuj të tyre sepse jo vetëm që nuk kanë cilësi hyjnore, por kanë cilësi e emërtime të mangëta e përçmuara edhe në traditën e njerëzve.

[5] Në të vërtetë, këta idhujtarë nuk lusin veçse djallin e pabindur dhe të panënshtruar ndaj urdhrit të Allahut, i cili është armiku i tyre dhe që në të vërtetë dëshiron humbjen dhe shkatërrimin e tyre me të gjitha rrugët e mundshme.

[6] Allahu e mallkoi djallin, e nxori nga mëshira e Tij dhe e largoi atë.

[7] Do të mashtroj një pjesë të caktuar të robërve të Tu me thirrjen time dhe kushdo që i përgjigjet asaj, ai është nga pjesa e caktuar për mua, të cilët do të jenë në zjarr bashkë me mua. Që ta dinë ata të cilët kundërshtojnë Profetin pasi iu është bërë e qartë e vërteta dhe ndjekin rrugë tjetër nga ajo e besimtarëve, se ata janë nga pjesa e caktuar për shejtanin e mallkuar, dhe se ata janë ata për të cilët u vërtetua hamendja e Iblisit, se do të ndiqnin atë. (Shih: Es Sebe', 20).

وَلَأُضِلَّنَّهُمْ وَلَأُمَنِّيَنَّهُمْ وَلَءَامُرَنَّهُمْ فَلَيُبَتِّكُنَّ ءَاذَانَ ٱلْأَنْعَـٰمِ وَلَءَامُرَنَّهُمْ فَلَيُغَيِّرُنَّ خَلْقَ ٱللَّهِ ۚ وَمَن يَتَّخِذِ ٱلشَّيْطَـٰنَ وَلِيًّا مِّن دُونِ ٱللَّهِ فَقَدْ خَسِرَ خُسْرَانًا مُّبِينًا ﴿١١٩﴾

119. Do t'i shpie ata në humbje, do t'i josh me shpresa të kota,[1] do t'i urdhëroj që t'u presin veshët bagëtive[2] dhe pastaj do t'i urdhëroj që të ndryshojnë krijimin e Allahut."[3] Por s'ka dyshim se kush merr djallin për mbrojtës, në vend të Allahut, ka përsuar humbje të qartë.[4]

يَعِدُهُمْ وَيُمَنِّيهِمْ ۖ وَمَا يَعِدُهُمُ ٱلشَّيْطَـٰنُ إِلَّا غُرُورًا ﴿١٢٠﴾

120. Ai (djalli) u premton atyre[5] dhe i josh me shpresa, por djalli nuk u premton veçse mashtrime.[6]

أُولَـٰٓئِكَ مَأْوَىٰهُمْ جَهَنَّمُ وَلَا يَجِدُونَ عَنْهَا مَحِيصًا ﴿١٢١﴾

121. Vendi i tyre përfundimtar është Xhehenemi, dhe ata nuk mund të gjejnë shpëtim prej tij.

[1] Duke u premtuar ato gjëra që u premtohen besimtarëve nga Allahu, për t'i larguar nga Njësimi dhe adhurimi i Allahut në bërjen shok Atij dhe në bindjen ndaj djallit.

[2] Si shenjë e veçantë përcaktimi për t'i bërë kurban për idhujt, dhe që t'u bëjë të ndaluar atë që ua ka lejuar Allahu dhe t'u lejojë atë që e ka ndaluar prej ushqimeve dhe adhurimeve. Këto bagëti i emërtuan edhe me emra të veçantë, si: Behira, Saibe, Vesile, Ham (El Maide, 103).

[3] Kjo përfshin ndryshimin e jashtëm fizik të pamjes së njeriut apo të kafshës, me çdo lloj veprimi dhe mënyre që çon në ndryshim të krijimit të Allahut, qoftë me tatuazhe apo heqje të vetullave, etj.

[4] Është shkatërruar dhe i ka shkaktuar vetes humbjen dhe përçmimin më të madh, sepse kush mund të të mbrojë nga Allahu dhe dënimi i Tij, kur edhe vetë Iblisi do të futet i përçmuar në zjarrin e Xhehenemit?!

[5] Grupit të vet, që e ndjekin atë dhe thirrjen e tij; u premton se do të jetë mbrojtës dhe ndihmues i tyre nëse braktisin ato që thotë Allahu dhe i Dërguari i Tij, madje i kërcënon ata me varfëri dhe me frikë nëse shpenzojnë dhe luftojnë në rrugë të Allahut.

[6] Djalli i premton grupit të tij që e kanë marrë për mbrojtës atë, premtime të kota dhe të pavërteta, mashtrime, të cilat do t'i thotë hapur në ditën e gjykimit përpara Allahut dhe grupit të tij, kur ata të kenë nevojë për ndihmën e dikujt. (Shih: Ibrahim, 22).

وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدًا ۖ وَعْدَ ٱللَّهِ حَقًّا ۚ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ ٱللَّهِ قِيلًا ﴿١٢٢﴾

122. Kurse ata që besojnë[1] dhe bëjnë vepra të mira[2], Ne do t'i shpiem në kopshte të Xhenetit, nëpër të cilët rrjedhin lumenj. Aty do të qëndrojnë përgjithmonë, pa mbarim. Premtimi i Allahut është i vërtetë.[3] E kush është më i vërtetë se Allahu në fjalë?![4]

لَّيْسَ بِأَمَانِيِّكُمْ وَلَآ أَمَانِىِّ أَهْلِ ٱلْكِتَٰبِ ۗ مَن يَعْمَلْ سُوٓءًا يُجْزَ بِهِۦ وَلَا يَجِدْ لَهُۥ مِن دُونِ ٱللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٢٣﴾

123. Nuk është as sipas dëshirave tuaja, as sipas dëshirave të ithtarëve të Librit;[5] kushdo që bën një të keqe, do të ndëshkohet për

[1] Ata që besojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij, dhe gjithçka që ka ardhur nga Allahu dhe i Dërguari i Tij.

[2] Të detyruara apo vullnetare, si dhe u largohen të ndaluarave dhe të papëlqyeshmeve, dhe në varësi të këtyre plotësohet ose pakësohet dhe forcohet ose dobësohet besimi i muslimanit, dhe si rrjedhojë ndryshojnë gradët e tyre në xhenet.

[3] Allahu e mban premtimin e vet që u ka dhënë besimtarëve në dynja dhe premtimi i Tij do të kryhet patjetër, ndryshe nga premtimi i djallit, i cili mashtron dhe e di që është mastrues. Prandaj të jeni të vetëdijshëm, o njerëz, që të mos mashtroheni nga shejtani dhe premtimet e tij, por të ndiqni rrugën e drejtë të Allahut duke synuar arritjen e kënaqësisë së Tij dhe shpërblimin e Tij të pallogaritur.

[4] Askush nuk flet fjalë më të vërtetë se ajo e Allahut, kështu që si mund t'i lini ato që iu urdhëron Allahu, dhe për të cilat iu ka premtuar shpërblim të madh?!

[5] Shpëtimi në jetën tjetër dhe të qenët më të mirë e më të udhëzuar nuk është sipas dëshirave dhe ëndërrave tuaja të zhveshura nga veprat, o muslimanë, dhe as sipas dëshirave të ithtarëve të Librit prej jehudëve dhe të krishterëve, por e gjithë çështja është te besimi dhe vepra së bashku dhe nuk është plotësim dëshire pa vepruar asgjë. Thuhet gjithashtu se këtu nuk janë për qëllim muslimanët, por idhujtarët që janë nga grupi i djallit, të cilët mashtrohen nga ai me shpresa të kota, si dhe ithtarët e Librit të cilët thonë se nuk do të hyjë në xhenet askush tjetër përveç atyre që janë jehudi apo të krishterë. Por më afër të vërtetës është se ajeti i përfshin të gjithë, edhe muslimanët, sepse ky ligj është për të gjithë njerëzimin: çështja është me besim dhe vepër dhe jo me dëshira e shpresa të zhveshura nga vepra.

të[1] dhe nuk do të gjejë as mbrojtës, as ndihmues tjetër në vend të Allahut.[2]

وَمَن يَعْمَلْ مِنَ ٱلصَّٰلِحَٰتِ مِن ذَكَرٍ أَوْ أُنثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُو۟لَٰٓئِكَ يَدْخُلُونَ ٱلْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيرًا ﴿١٢٤﴾

124. Dhe kushdo që bën vepra të mira, qoftë mashkull apo femër, duke qenë besimtar, do të hyjë në Xhenet dhe nuk do t'i bëhet aspak padrejtësi.[3]

وَمَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِّمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُۥ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَٱتَّبَعَ مِلَّةَ إِبْرَٰهِيمَ حَنِيفًا ۗ وَٱتَّخَذَ ٱللَّهُ إِبْرَٰهِيمَ خَلِيلًا ﴿١٢٥﴾

125. E kush ka fe më të mirë se ai që i dorëzohet sinqerisht Allahut, është mirëbërës[4] dhe ndjek fenë e pastër të Ibrahimit, të cilin Allahun e ka zgjedhur për mik të ngushtë[5]?!

وَلِلَّهِ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ بِكُلِّ شَىْءٍ مُّحِيطًا ﴿١٢٦﴾

---

[1] Kushdo që vepron një të keqe, mëkat të madh apo të vogël, qoftë mysliman apo jomysliman, do ta marrë dënimin për të në këtë botë dhe në botën tjetër, dhe ky është ligj universal nga i cili nuk përjashtohet askush, përveç faktit se kur myslimani e merr dënimin në këtë botë për një të keqe që ka bërë, qoftë duke u dënuar nga shteti Islam me ligjet e Islamit apo nga ndonjë fatkeqësi që i vjen, e madhe apo e vogël, atij i falet ai gjynah dhe nuk dënohet për të në botën tjetër, gjë e cila nuk ndodh me jomuslimanët. Po kështu, pendimi nga një gjynah, e fshin atë gjynah njësoj sikur të mos ishte bërë, siç kanë ardhur tekstet e Kuranit dhe të sunetit profetik për këtë gjë. Profeti (salallahu alejhi ue selem) thotë: "Nuk ka fatkeqesi qe e zë muslimanin, veçse Allahu i fshin atij gjynahe për shkak të saj, madje edhe për gjembin që e thumbon atë." [Buhariu].

[2] As mbrojtës që ta mbrojë atë nga dënimi i Allahut dhe as ndihmues që ta ndihmojë atë në përballimin e atij dënimi.

[3] Madje do t'iu shumëfishohet shpërblimi nga Allahu i Madhëruar, më Bujari.

[4] Që vepron mirë dhe sipas urdhrit të Allahut dhe ligjeve të caktuara nga Ai.

[5] Dy janë njerëzit që Allahu i ka zgjedhur si miqtë dhe të dashurit e Tij më të ngushtë, Ibrahimi dhe Muhamedi (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi ta!), si rezultat i përmbushjes së urdhrit të Allahut dhe kalimit me sukses të të gjitha sprovave. Për këtë arsye Allahu e ka quajtur Ibrahimin prijës të njerëzimit dhe ka bërë që ai të përmendet deri në ditën e gjykimit, dhe jo se ka pasur nevojë për të dhe për miqësinë e tij, prandaj ajeti në vazhdim flet për sundimin e Allahut mbi gjithçka.

126. Allahut i përket gjithçka që gjendet në qiej dhe gjithçka që gjendet në tokë. Allahu përfshin gjithçka në dijen e Tij.[1]

وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي ٱلنِّسَآءِ ۖ قُلِ ٱللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِيهِنَّ وَمَا يُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فِي ٱلْكِتَٰبِ فِي يَتَٰمَى ٱلنِّسَآءِ ٱلَّٰتِي لَا تُؤْتُونَهُنَّ مَا كُتِبَ لَهُنَّ وَتَرْغَبُونَ أَن تَنكِحُوهُنَّ وَٱلْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ ٱلْوِلْدَٰنِ وَأَن تَقُومُوا۟ لِلْيَتَٰمَىٰ بِٱلْقِسْطِ ۚ وَمَا تَفْعَلُوا۟ مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ ٱللَّهَ كَانَ بِهِۦ عَلِيمًا ﴿١٢٧﴾

127. Ata kërkojnë sqarimin tënd në lidhje me gratë.[2] Thuaju: "Për ato ju sqaron Allahu dhe kjo që ju lexohet në Libër,[3] si për gratë jetime, të cilave nuk ua jepni të drejtën e ligjshme dhe dëshironi të martoheni me to,[4] ashtu edhe për fëmijët e mitur,[5] si dhe të veproni drejtë me jetimët.[6] Çdo të mirë që ju bëni, Allahu e di më së miri atë."[7]

[1] Asgjë nuk i shpëton Allahut, por Ai di gjithçka në detaje, për çdo krijesë të Tij.

[2] Shokët e Profetit e pyetën atë në lidhje me çështjen e grave, se çfarë të drejtash dhe detyrimesh kanë ato.

[3] Allahu i sqaron të drejtat dhe detyrimet e grave kundrejt burrave të tyre në përgjithësi, në ajete të ndryshme të Kuranit, prej të cilave edhe ajetet në fillim të kësaj sure, kurse në këtë ajet do të sqarojë për gratë jetime dhe për padrejtësinë që u bëhej atyre në atë kohë.

[4] Nuk i jepnin mehrin e caktuar për martesë, dhe nëse i martonin me dikë tjetër duke qenë se ishin përgjegjës të ligjshëm të tyre, ato i mbanin një pjesë të mehrit, apo të gjithë atë dhe nuk ua jepnin atyre.

[5] Që t'u jepni të drejtën e tyre të trashëgimisë dhe të mos u bëni padrejtësi. Në atë kohë nuk ia jepnin trashëgiminë fëmijëve të mitur të të vdekurit, prandaj urdhërohen që t'ua japin të drejtat atyre të miturve jetimë dhe të dobët e të pambrojtur.

[6] Duke i dhënë secilit prej tyre pjesën e vet të trashëgimisë, pavarësisht moshës. Po kështu, ajeti urdhëron në përgjithësi, që ndaj jetimëve të mbahet drejtësi dhe të mos u hahet e drejta nga askush.

[7] Çdo të mirë që ju bëni për jetimët apo për çdokënd tjetër, Allahu e di mirë atë dhe secilit i jep shpërblimin sipas veprave të veta.

وَإِنِ ٱمۡرَأَةٌ خَافَتۡ مِنۢ بَعۡلِهَا نُشُوزًا أَوۡ إِعۡرَاضٗا فَلَا جُنَاحَ عَلَيۡهِمَآ أَن يُصۡلِحَا بَيۡنَهُمَا صُلۡحٗاۚ وَٱلصُّلۡحُ خَيۡرٞۗ وَأُحۡضِرَتِ ٱلۡأَنفُسُ ٱلشُّحَّۚ وَإِن تُحۡسِنُواْ وَتَتَّقُواْ فَإِنَّ ٱللَّهَ كَانَ بِمَا تَعۡمَلُونَ خَبِيرٗا ١٢٨

128. Në qoftë se ndonjë grua i druhet përbuzjes nga burri i vet apo braktisjes prej tij[1], nuk përbën ndonjë gjynah për ata nëse bëjnë një marrëveshje mes tyre. Padyshim se marrëveshja është më e mirë (se divorci), sepse njerëzit janë të prirur nga koprracia.[2] Por nëse ju bëni mirë[3] dhe ruheni[4], s'ka dyshim se Allahu është i Mirinformuar për çdo gjë që veproni.[5]

وَلَن تَسۡتَطِيعُوٓاْ أَن تَعۡدِلُواْ بَيۡنَ ٱلنِّسَآءِ وَلَوۡ حَرَصۡتُمۡۖ فَلَا تَمِيلُواْ كُلَّ ٱلۡمَيۡلِ فَتَذَرُوهَا كَٱلۡمُعَلَّقَةِۚ وَإِن تُصۡلِحُواْ وَتَتَّقُواْ فَإِنَّ ٱللَّهَ كَانَ غَفُورٗا رَّحِيمٗا ١٢٩

129. Ju nuk do të mund të mbani drejtësi midis grave tuaja, edhe sikur të përpiqeni,[6] por mos anoni krejtësisht nga njëra, duke e lënë

[1] Nëse gruaja sheh nga burri ftohje dhe mosdëshirim të saj, atëherë më e mira për të në këtë rast është që të lidhë marrëveshje me burrin e saj, sipas së cilës asaj i duhet të heq dorë nga disa të drejta të saj kundrejt tij, siç është kufizimi në furnizim e veshmbathje, etj, me qëllim që të mos e prishin kurorën, por të qëndrojnë të martuar në këtë gjëndje.

[2] Kërkojnë t'u shpëtojnë detyrimeve të tyre dhe shpenzimeve, dhe në këtë pikë janë dorështrënguar dhe kopracë, gjë e cila është e ulët dhe e pahijshme.

[3] Nëse u bënë mirë grave tuaja duke duruar dhe duke iu dhënë të drejtat e tyre edhe pse urreni ndonjë ves apo moral të padëshiruar të tyre. Këtu përfshihet edhe veprimi it ë mirave në përgjithësi.

[4] I ruheni Allahut duke mos u bërë padrejtësi grave në të drejtat që u takojnë mbi ju. Këtu përfshihet edhe ruajtja nga Allahu dhe nga dënimi i Tij në përgjithësi, duke zbatuar urdhrat e Tij dhe duke iu larguar ndalesave të Tij.

[5] Në lidhje me gratë tuaja dhe në lidhje me çdo gjë tjetër prej veprave tuaja, në detaje, dhe do ju shpërblejë sipas tyre.

[6] Nëse një burrë ka më shumë se një grua, ai nuk do të mundet të mbajë drejtësi të plotë midis tyre, sidomos nga ana emocionale, por Allahu ia ka falur këtë atyre dhe nuk do i dënojë për këtë që nuk e kanë në dorë, por Ai i urdhëron ata që t'u japin të drejtat që u takojnë secilës prej tyre.

tjetrën si të varur.[1] Por nëse përmirësoheni dhe ruheni,[2] patjetër që Allahu është Falës i madh, Mëshirëplotë.

وَإِن يَتَفَرَّقَا يُغْنِ ٱللَّهُ كُلًّا مِّن سَعَتِهِۦ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ وَٰسِعًا حَكِيمًا ﴿١٣٠﴾

130. E nëse ata ndahen, Allahu i jep secilit nga mirësia e Tij. Allahu është Dorëgjerë, i Urtë.[3]

وَلِلَّهِ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ ۗ وَلَقَدْ وَصَّيْنَا ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْكِتَٰبَ مِن قَبْلِكُمْ وَإِيَّاكُمْ أَنِ ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ۚ وَإِن تَكْفُرُوا۟ فَإِنَّ لِلَّهِ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ غَنِيًّا حَمِيدًا ﴿١٣١﴾

131. Allahut i përket gjithçka që gjendet në qiej dhe gjithçka që gjendet në Tokë. Ne i kemi porositur ata që u është dhënë Libri para jush dhe juve: "Kini frikë Allahun![4] E nëse mohoni, padyshim se Allahut i përket gjithçka që gjendet në qiej dhe gjithçka që gjendet në Tokë.[5] Allahu është i Vetëmjaftueshëm,[6] i Denjë për çdo lavdërim.

---

[1] As të ve, as me burrë. Që as nuk mund të kërkojë të martohet me burrë tjetër dhe as nuk merr të drejtat e veta që i takojnë nga burri i saj.

[2] Nëse i përmirësoni veprat tuaja, dhe mbani drejtësi mes grave duke u dhënë të drejtat e tyre dhe duke u sjellë mirë me to, dhe i ruheni Allahut nga të anuarit e tërësishëm vetëm nga njëra prej tyre, që Ai ua ka ndaluar.

[3] Nëse nuk arrihet një marrëveshje mes bashkëshortëve dhe ata zgjedhin divorcin, atëherë Allahu i jep secilit prej tyre nga mirësia dhe begatia e Tij; asaj i mundëson burrë më të mirë se ai për të dhe atij grua më të mirë për të se ajo. Allahu është i Urtë në vendosjen e ligjeve të Tij.

[4] Bëni kujdes që të mos shkelni urdhrat e Tij dhe të mos veproni ndalesat e Tij.

[5] Allahut nuk i bëhet dëm nga mohimi juaj, por ata që dëmtohen jeni ju, o besimtarë dhe ju o njerëz në përgjithësi. Prandaj, o besimtarë, mos u bëni si ata që u kemi dhënë Librin më parë, që kundërshtuan Urdhrin e Allahut dhe e thyen besën që i kishin dhënë Atij, dhe si pasojë, iu vështirësua jetesa në dynja dhe disa prej tyre u shndërruan në majmunë e derra.

[6] Nuk ka nëvojë për asnjë nga krijesat e Tij, as për bir apo bashkëshorte, dhe as për ndonjë ndihmues, sepse Ai zotëron atributet absolute, dhe gjithësia është krijesë e Tij që i ka nevojën Atij për gjithçka që të mund të ekzistojë.

وَلِلَّهِ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلۡأَرۡضِۚ وَكَفَىٰ بِٱللَّهِ وَكِيلًا ١٣٢

132. Allahut i përket gjithçka që gjendet në qiej dhe gjithçka që gjendet në Tokë. Mjafton Allahu për Mbrojtës.[1]

إِن يَشَأۡ يُذۡهِبۡكُمۡ أَيُّهَا ٱلنَّاسُ وَيَأۡتِ بِـَٔاخَرِينَۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَلَىٰ ذَٰلِكَ قَدِيرًا ١٣٣

133. Nëse do, Ai ju zhduk ju, o njerëz, dhe sjell të tjerë. Allahu ka fuqi ta bëjë këtë.

مَّن كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ ٱلدُّنۡيَا فَعِندَ ٱللَّهِ ثَوَابُ ٱلدُّنۡيَا وَٱلۡأٓخِرَةِۚ وَكَانَ ٱللَّهُ سَمِيعَۢا بَصِيرًا ١٣٤

134. Kush dëshiron shpërblimin e kësaj bote, ta dijë se tek Allahu është shpërblimi i kësaj bote dhe i botës tjetër.[2] Allahu dëgjon dhe sheh gjithçka.[3]

[1] Allahu kujdeset për gjithçka që ekziston me dijen, fuqinë dhe urtësinë e Tij absolute. Mund të thuhet se përsëritja e këtyre fjalëve në këto dy ajete është bërë për të treguar se në ajetin e parë krijesat kanë nevojë për Krijuesin e tyre, kurse Ai nuk ka nevojë për to, ndërsa në ajetin e dytë për të treguar se gjithësia mbahet, ruhet dhe drejtohet nga Allahu i Madhëruar.

[2] Kushdo që ka synime dhe dëshira të ulëta, që nuk i kalojnë të mirat e kësaj bote të përkohshme, duke mos pasur aspak synim dhe dëshirë për botën tjetër, padyshim se vështrimi i tij është i shkurtër dhe përpjekja e tij e mangët, dhe ai nuk do të arrijë nga kjo botë veçse atë që i ka caktuar Allahu. Kështu që, të mirat e të dy botëve duhet të kërkohen vetëm nga Allahu, me ndihmën e Tij dhe mbështetjen tek Ai.

[3] Dhe me urtësinë e Tij, i jep sukses Atij që e meriton atë dhe poshtëron atë që meriton të poshtërohet.

۞ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ كُونُوا۟ قَوَّٰمِينَ بِٱلْقِسْطِ شُهَدَآءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰٓ أَنفُسِكُمْ أَوِ ٱلْوَٰلِدَيْنِ وَٱلْأَقْرَبِينَ ۚ إِن يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا فَٱللَّهُ أَوْلَىٰ بِهِمَا ۖ فَلَا تَتَّبِعُوا۟ ٱلْهَوَىٰٓ أَن تَعْدِلُوا۟ ۚ وَإِن تَلْوُۥٓا۟ أَوْ تُعْرِضُوا۟ فَإِنَّ ٱللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١٣٥﴾

135. O besimtarë! Të jeni gjithnjë të drejtë për hir të Allahut në dëshminë tuaj,[1] qoftë edhe kundër vetvetes ose kundër prindërve apo të afërmve tuaj, qofshin të pasur apo të varfër, sepse Allahu di më mirë për ta.[2] Mos shkoni pas emocioneve tuaja e të shtrembëroni të vërtetën! Nëse ju shtrembëroni (dëshminë) ose tërhiqeni prej saj, vërtet që Allahu di në hollësi çdo gjë që ju veproni.[3]

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ ءَامِنُوا۟ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَٱلْكِتَـٰبِ ٱلَّذِى نَزَّلَ عَلَىٰ رَسُولِهِۦ وَٱلْكِتَـٰبِ ٱلَّذِىٓ أَنزَلَ مِن قَبْلُ ۚ وَمَن يَكْفُرْ بِٱللَّهِ وَمَلَـٰٓئِكَتِهِۦ وَكُتُبِهِۦ وَرُسُلِهِۦ وَٱلْيَوْمِ ٱلْـَٔاخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَـٰلًۢا بَعِيدًا ﴿١٣٦﴾

136. O besimtarë! Besoni Allahun,[4] të Dërguarin e Tij (Muhamedin), Librin që ia ka zbritur të Dërguarit të Tij (Kuranin) dhe Librin që e ka

---

[1] Drejtësia duhet të jetë atributi juaj i përhershëm, në çdo rast dhe gjendje, dhe ajo duhet të jetë për hir të Allahut, duke pasur në mendje mbikqyrjen e Allahut dhe shpërblimin e Tij për çdo vepër sipas natyrës së saj. Padyshim se dëshmia e drejtë dhe drejtësia është e vështirë të mbahet, sepse atë e pengon epshi dhe emocioni i njeriut, prandaj kanë gradë të larta dhe hije të rëndë ata njerëz që mbajnë drejtësi në çdo rast e gjendje, qoftë edhe kundër vetes dhe interesave të tyre. Por Ai që i frikësohet Allahut, e ka të lehtë ta arrijë këtë, me suksesin që i jep Allahu.

[2] Mos mbani anën e të pasurit për shkak të pasurisë së tij dhe as anën e të varfërit për shkak të varfërisë së tij, por dëshmoni drejt në çdo rast, sepse Allahu e di më mirë se ju gjendjen e tyre dhe se çfarë është më e mirë për secilin prej hasmëve dhe për vetë ju që dëshmoni. Prandaj, mbani drejtësi dhe dëshmoni vetëm sipas të drejtës dhe të vërtetës.

[3] Dhe jua regjistron gjithçka që veproni për t'ju shpërblyer sipas asaj që meritoni.

[4] Ajeti u drejtohet si besimtarëve që e besuan dhe e ndoqën Muhamedin ﷺ dhe atë që iu shpall atij nga Allahu, si konfirmim të besimit të tyre dhe për t'u mësuar ato që nuk i dinë apo që i dinë gabim, ashtu edhe atyre që kishin besuar në të dërguarit e tjerë të Allahut që kanë qenë para Muhamedit ﷺ, prej ithtarëve të Librit.

zbritur më parë.[1] Kushdo që mohon Allahun, engjëjt e Tij, Librat e Tij, të Dërguarit e Tij dhe ditën e Kiametit, ai me të vërtetë që ka humbur tepër larg rrugës së drejtë.[2]

إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ثُمَّ كَفَرُوا۟ ثُمَّ ءَامَنُوا۟ ثُمَّ كَفَرُوا۟ ثُمَّ ٱزْدَادُوا۟ كُفْرًا لَّمْ يَكُنِ ٱللَّهُ لِيَغْفِرَ لَهُمْ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ سَبِيلًا ﴿١٣٧﴾

137. Ata që besojnë dhe pastaj mohojnë, më pas sërish besojnë dhe sërish mohojnë dhe thellohen në mohim, Allahu nuk i falë ata dhe nuk i udhëzon në rrugën e drejtë.[3]

بَشِّرِ ٱلْمُنَـٰفِقِينَ بِأَنَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٣٨﴾

138. Lajmëroji hipokritët për dënimin e dhembshëm që i pret;[4]

[1] Të gjitha librat dhe tekstet hyjnore që Allahu ia ka shpallur të dërguarve të Tij të mëparshëm, si Teurati dhe Inxhili.

[2] Ai që mohon qoftë edhe njërin prej të dërguarve të Allahut, apo prej librave a engjëjve të Tij, ka humbur humbjen më të madhe që të çon drejt dënimit të përhershëm në zjarrin e xhehenemit, sepse këto janë të lidhurra ngushtë me njëra-tjerën dhe mohimi i njërës prej tyre është mohim i të tjerave automatikisht.

[3] Ata qe e përsërisin mohimin pas besimit, duke qenë se udhëzohen në rrugën e drejtë, pastaj devijojnë prej saj, shohin pastaj verbohen, besojnë pastaj mohojnë dhe vazhdojnë në mohim të Allahut dhe urdhrave të Tij apo në mosbesim, pastaj thellohen edhe më shumë në këtë, padyshim se këta janë shumë larg suksesit për të gjetur dhe ndjekur rrugën e drejtë, larg faljes dhe mëshirës së Allahut, si rezultat i veprave të vetë atyre, e Allahu nuk i bën padrejtësi askujt, por: “Kur ata u larguan (nga e vërteta), Allahu i largoi zemrat e tyre (nga rruga e drejtë). Allahu nuk e shpie në rrugë të drejtë popullin mohues." [Es Saff, 5]. Nga ajeti kuptohet që nëse ata kthehen në besim pas mohimit të tyre, dhe vazhdojnë në besim deri në vdekje, dhe vdesin duke qenë besimtarë, patjetër që Allahu i fal dhe i mëshiron ata.

[4] Jepu lajmin më të keq që ekziston atyre të cilët shfaqin Islamin dhe fshehin mohimin dhe mosbesimin, se ata do të kenë dënimin më të dhembshëm dhe më të mjerueshëm në zjarrin e xhehenemit, në botën tjetër.

ٱلَّذِينَ يَتَّخِذُونَ ٱلْكَٰفِرِينَ أَوْلِيَآءَ مِن دُونِ ٱلْمُؤْمِنِينَ ۚ أَيَبْتَغُونَ عِندَهُمُ ٱلْعِزَّةَ فَإِنَّ ٱلْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا ﴿١٣٩﴾

139. Ata të cilët miqësohen me mohuesit dhe lënë mënjanë besimtarët. Vallë, mos kërkojnë fuqi tek ata, kur në të vërtetë e gjithë fuqia i përket vetëm Allahut?![1]

وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكُمْ فِى ٱلْكِتَٰبِ أَنْ إِذَا سَمِعْتُمْ ءَايَٰتِ ٱللَّهِ يُكْفَرُ بِهَا وَيُسْتَهْزَأُ بِهَا فَلَا تَقْعُدُوا۟ مَعَهُمْ حَتَّىٰ يَخُوضُوا۟ فِى حَدِيثٍ غَيْرِهِۦٓ ۚ إِنَّكُمْ إِذًا مِّثْلُهُمْ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ جَامِعُ ٱلْمُنَٰفِقِينَ وَٱلْكَٰفِرِينَ فِى جَهَنَّمَ جَمِيعًا ﴿١٤٠﴾

140. Ai ju ka shpallur në Libër (Kuran): Kur dëgjoni të mohohen shpalljet e Allahut dhe të merren për tallje, mos rrini me ata njerëz, deri sa të ndërrojnë bisedë,[2] përndryshe do të ishit si ata.[3] Allahu do t'i tubojë në Xhehenem të gjithë hipokritët dhe mohuesit së bashku.[4]

[1] Kjo është gjendja e hipokritëve, të cilët menduan keq për Allahun dhe menduan se Ai nuk do t'i ndihmonte dhe nuk do t'i jepte triumfin besimtarëve, kur me vështrimin e tyre të cekët panë se mohuesit zotëronin disa mjete dhe mundësi materiale nga dynjaja, kështu që i zunë miq ata dhe krenoheshin me ta, pa e ditur mendjelehtët se e gjithë krenaria dhe fuqia i përket Allahut dhe është në Dorë të Tij. Nga ajeti kuptohet se besimi përmban në vetvete edhe dashurinë për besimtarët dhe miqësimin me ta, edhe urrejtjen për mohuesit dhe armiqësinë me ta.

[2] Detyra e njerëzve kundrejt shpalljeve të Allahut është që t'i besojnë dhe t'i madhërojnë ato, sepse ky është qëllimi i shpalljes së tyre dhe për këtë qëllim i ka krijuar Allahu krijesat e Tij. E kundërta e besimit në to është mohimi i tyre dhe e kundërta e madhërimit të tyre është tallja me to dhe përçmimi i tyre.

[3] Qëndrimi me ta në këtë rast tregon pranim të talljes së tyre dhe kënaqje me atë që thonë, kështu që bëhesh njësoj si ata. Detyra e besimtarit në këtë rast është që t'i kundërshtojë ata nëse ka mundësi, e në të kundërt, duhet të ngrihet dhe të largohet.

[4] Ashtu si u bashkuan në dynja në mohim dhe miqësi të njëri-tjetrit. Në botën tjetër nuk do t'u bëjë dobi hipokrizia hipokritëve, por do të bashkohen me grupin që i përkasin në të vërtetë.

ٱلَّذِينَ يَتَرَبَّصُونَ بِكُمْ فَإِن كَانَ لَكُمْ فَتْحٌ مِّنَ ٱللَّهِ قَالُوٓا۟ أَلَمْ نَكُن مَّعَكُمْ وَإِن كَانَ لِلْكَـٰفِرِينَ نَصِيبٌ قَالُوٓا۟ أَلَمْ نَسْتَحْوِذْ عَلَيْكُمْ وَنَمْنَعْكُم مِّنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ۚ فَٱللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ ۗ وَلَن يَجْعَلَ ٱللَّهُ لِلْكَـٰفِرِينَ عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا ﴿١٤١﴾

141. Ata të cilët presin se çdo bëhet me ju[1]; nëse ju vjen fitore nga Allahu, thonë: "A nuk ishim edhe ne me ju[2]?" E, nëse mohuesit arrijnë ndonjë pjesë fitimi[3], ata thonë: "A nuk ju patëm në dorë dhe ju mbrojtëm prej besimtarëve[4]?" Allahu do të gjykojë mes jush në ditën e Kiametit,[5] dhe Allahu kurrë nuk do t'u japë mohuesve pushtet mbi besimtarët.[6]

---

[1] Ajeti vazhdon me numërimin e cilësive të hipokritëve, të cilët presin se çdo të ndodhë me muslimanët, ndonjë e mirë apo e keqe, dhe në çdo rast e kanë parapërgatitur përgjigjen sipas hipokrizisë së tyre.

[2] A nuk ishim ne me ju dhe në anën tuaj në luftë kundër armikut tuaj? Kështu që na jepni edhe ne prej plaçkës së luftës.

[3] Ndonjë përfitim të përkohshëm nga lufta kundër jush. Për këta nuk thuhet "fitore", sepse fitorja tregon ngadhënjim të qëndrueshëm, dhe kjo nuk u vjen armiqve kundër muslimanëve, por maksimumi që arrijnë mohuesit nga muslimanët është një pjesë e vogël dhe e përkohshme fitimi nga plaçka e muslimanëve që e humbin në luftë. Padyshim se kjo tregon për Urtësinë e Allahut të Madhëruar.

[4] Hiqen para mohuesve sikur kanë pasur mundësi t'u shkaktonin atyre disfatë nëse do bashkoheshin me muslimanët, por ata nuk e bënë këtë dhe kështu eliminuan fitoren e muslimanëve kundër tyre, madje bënë që mohuesit të fitonin sepse këta (hipokritët) u bënë pengesë para besimtarëve me të gjitha mënyrat e mundshme, qoftë duke u përpjekur të shkaktojnë përçarje në mesin e tyre me tërheqjen e një pjese të mirë të tyre nga lufta, siç ndodhi në luftën e Uhudit, ku hipokritët u kthyen në mes të rrugës me një grup prej rreth 300 vetësh, apo me mënyra të tjera djallëzore. E thonë këtë për t'u kërkuar pjesë nga plaçka e luftës.

[5] Allahu do të gjykojë mes të gjithë njerëzve në Ditën e Gjykimit, dhe do t'i shpërblejë besimtarët e vërtetë me xhenetin e Tij, kurse hipokritët, idhujtarët dhe mohuesit do i ndëshkojë në zjarrin e xhehenemit.

[6] Në ditën e Kiametit, ose në këtë botë, por është për qëllim triumfi i plotë dhe i vazhdueshëm, d.m.th: që mohuesit nuk do të triumfojnë plotësisht dhe gjithnjë mbi besimtarët, por triumfi i qëndrueshëm dhe përfundimtar do të jetë për besimtarët. Një

إِنَّ ٱلْمُنَٰفِقِينَ يُخَٰدِعُونَ ٱللَّهَ وَهُوَ خَٰدِعُهُمْ وَإِذَا قَامُوٓا۟ إِلَى ٱلصَّلَوٰةِ قَامُوا۟ كُسَالَىٰ يُرَآءُونَ ٱلنَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ ٱللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٤٢﴾

142. Hipokritët përpiqen të mashtrojnë Allahun,[1] por është Ai që i mashtron ata.[2] Kur ata ngrihen në namaz, ngrihen për përtesë, sa për sy të njerëzve[3] dhe nuk e përmendin Allahun, veçse pak.[4]

مُّذَبْذَبِينَ بَيْنَ ذَٰلِكَ لَآ إِلَىٰ هَٰٓؤُلَآءِ وَلَآ إِلَىٰ هَٰٓؤُلَآءِ ۚ وَمَن يُضْلِلِ ٱللَّهُ فَلَن تَجِدَ لَهُۥ سَبِيلًا ﴿١٤٣﴾

143. Të luhatur mes dy palëve; as me këta, as me ata.[5] Por, për atë që humb Allahu, ti nuk mund të gjesh rrugë.[6]

---

mendim i tretë thotë se kuptimi është: që Allahu nuk do i japë provë justifikuese atyre mohuesve që vrasin besimtarët dhe i nxjerrin ata prej shtëpive të tyre.

[1] Me fshehjen e mohimit të tyre dhe shfaqjen e besimit në sy të muslimanëve për të ruajtur jetën dhe pasurinë e tyre.

[2] Me ligjin që ka vendosur në lidhje me ta në dynja, që të gjykohen sipas asaj që shfaqin dhe shprehin me gjuhët e tyre, duke qenë në dijeni të plotë për të vërtetën e asaj që fshehin prej mohimit dhe hipokrizisë, dhe duke i tërhequr gradualisht drejt zjarrit të xhehenemit. A nuk janë ata të mashtruarit, madje nga vetvetja e tyre, kur veprojnë me të gjitha përpjekjet për diçka që u shkakton përçmim, ndëshkim dhe humbje të sigurtë?! Allahu do i mashtrojë hipokritët edhe në ditën e Kiametit, si rezultat i hipokrizisë dhe talljes së tyre në dynja, siç thuhet në suren El Hadid, 13-14.

[3] Këto janë cilësitë e hipokritit, sepse ai nuk beson ringjallje dhe shpërblim apo dënim, por shprehin besimin me gjuhët e tyre për të ruajtur kokën dhe pasurinë në dynja.

[4] Nuk e përmendin Allahun veçse në sy të njerëzve dhe jo me bindje e kur nuk i sheh njeri. Veçse pak, sepse ata nuk kanë për qëllimin përmendjen e Allahut dhe shpërblimin e Tij edhe kur e përmendin Atë për sy e faqe.

[5] Të pavendosur në qëndrimin e tyre, as me besimtarët dhe as me mohuesit, por mes dy grupeve: nga jashtë me muslimanët dhe nga brenda me mohuesit, pa i bashkuar edhe të jashtmen edhe të brendshmen me njërin prej dy grupeve.

[6] Dretj udhëzimit të vërtetë, drejt Islamit, i cili është e vetmja rrugë e drejtë dhe e vërtetë, që të çon në lumturinë e kësaj bote dhe të botës tjetër.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تَتَّخِذُوا۟ ٱلْكَٰفِرِينَ أَوْلِيَآءَ مِن دُونِ ٱلْمُؤْمِنِينَ ۚ أَتُرِيدُونَ
أَن تَجْعَلُوا۟ لِلَّهِ عَلَيْكُمْ سُلْطَٰنًا مُّبِينًا ﴿١٤٤﴾

144. O besimtarë![1] Mos i merrni mohuesit për miq në vend të besimtarëve! Mos vallë doni që t'i jepni Allahut provë të qartë kundër vetvetes?[2]

إِنَّ ٱلْمُنَٰفِقِينَ فِى ٱلدَّرْكِ ٱلْأَسْفَلِ مِنَ ٱلنَّارِ وَلَن تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا ﴿١٤٥﴾

145. S'ka dyshim që hipokritët do të jenë në shtresën më të poshtme të Xhehenemit[3] dhe kurrsesi nuk do t'u gjesh ndihmës atyre.[4]

إِلَّا ٱلَّذِينَ تَابُوا۟ وَأَصْلَحُوا۟ وَٱعْتَصَمُوا۟ بِٱللَّهِ وَأَخْلَصُوا۟ دِينَهُمْ لِلَّهِ فَأُو۟لَٰٓئِكَ مَعَ
ٱلْمُؤْمِنِينَ ۖ وَسَوْفَ يُؤْتِ ٱللَّهُ ٱلْمُؤْمِنِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٤٦﴾

146. Përveç atyre që pendohen, përmirësohen[5], strehohen tek Allahu[6] dhe besimin e tyre e kanë sinqerisht vetëm për Allahun.

---

[1] Të gjitha këto cilësi të hipokritëve, tregohen edhe me qëllim që besimtarët të ruhen prej tyre dhe të mos vishen me to aspak, përndryshe do të kenë pjesë në pasojat e tyre.

[2] Argument që provon fajshmërinë dhe si rezultat, ndëshkimin tuaj. Ky ajet tregon edhe një herë drejtësinë e Allahut, i Cili nuk ndëshkon askënd pa i sjellë argumente dhe prova bindëse së pari, dhe vetëm nëse ata e mohojnë të vërtetën, pasi ajo u bëhet e qartë me prova e dëshmi nga Allahu, Ai i jep dënimin e merituar, ose fal nga mëshira e Tij, përderisa nuk ka të bëjë me shirkun (idhujtarinë) dhe mohimin, sepse këtë nuk e fal kurrë, vetëm se me pendim të sinqertë në dynja dhe kthim të plotë prej tij.

[3] Në fund të Xhehenemit, në shtresën më të ulët dhe më të thellë të tij, sepse Xhehenemi është me shtresa (derakat) njëra nën tjetrën, kurse Xheneti është me gradë dhe shkallë (deraxhat) njëra mbi tjetrën. Hipokritët do të jenë në shtresën më të fundit të Xhehenemit, poshtë banorëve të tjerë të zjarrit prej mohuesve e idhujtarëve, sepse ata jo vetëm që janë mohues, por edhe mashtrojnë besimtarët dhe veprojnë me armiqësi ndaj tyre me të gjitha mënyrat, pa u ndjerë.

[4] Që t'i shpëtojë nga zjarri i Xhehenemit apo që t'u lehtësojë dënimin.

[5] Përmirësojnë gjendjen e tyre me kryerjen e urdhrave të Allahut me bindje dhe sinqeritet për Hir të Allahut, dhe jo me hipokrizi, ashtu si bënin më parë.

[6] I përmbahen besës së dhënë Allahut në Librin e Tij, se do t'i binden Atij dhe nuk do e kundërshtojnë kurrë Urdhrin e Tij.

Patjetër që këta do të jenë me besimtarët, e Allahu do t'u japë besimtarëve shpërblim të madh.[1]

مَّا يَفْعَلُ ٱللَّهُ بِعَذَابِكُمْ إِن شَكَرْتُمْ وَءَامَنتُمْ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ شَاكِرًا عَلِيمًا ﴿١٤٧﴾

147. Si mund t'ju dënojë Allahu, nëse ju falënderoni dhe besoni?! Allahu është Mirënjohës, i Gjithëditur.[2]

[1] Ata hipokritë që pendohen nga të gjitha cilësitë e tyre të hipokrizisë dhe strehohen tek Allahu me sinqeritet, duke i kryer urdhrat e Tij vetëm për Hir të Tij, këta do të jenë bashkë me besimtarët në dynja, në jetën e varrezave dhe në Xhennet, sepse tashmë janë besimtarë të vërtetë dhe në grupin e tyre, dhe do të marrin shpërblimin e tyre në gradat e larta të Xhenetit, ndryshe nga ata që vdesin duke qenë hipokritë, të cilët do të marrin dënimin e tyre në shtresën më të poshtme të Xhehenemit.

[2] Allahu nuk mund t'i dënojë ata që pendohen për hipokrizinë e tyre dhe kthehen sinqerisht tek Allahu dhe detyrimet e tyre kundrejt Tij, prej adhurimit dhe falënderimit të Tij për mirësitë që u ka dhënë dhe u jep, që besojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe gjithçka që i është shpallur atij nga Allahu. Allahu nuk ka ndonjë përfitim nga dënimi i hipokritëve në Xhehenem, dhe as ndonjë dëm nga shpërblimi i besimtarëve në Xhenet, por Ai kërkon nga ju që të pendoheni dhe të strehoheni tek Ai për të mirën tuaj, dhe megjithëkëtë, Ai është Mirënjohës dhe ju shpërblen për të mirat tuaja, dhe di gjithçka për ju në hollësi, atë që shfaqni dhe atë që fshehni në zemër, dhe Ai e di për atë që pendohet sinqerisht.

۞ لَّا يُحِبُّ ٱللَّهُ ٱلْجَهْرَ بِٱلسُّوٓءِ مِنَ ٱلْقَوْلِ إِلَّا مَن ظُلِمَ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ سَمِيعًا عَلِيمًا ﴿١٤٨﴾

148. Allahu nuk e do publikimin e fjalëve të këqija, përveç nga dikush që i është bërë padrejtësi.[1] Allahu është Gjithëdëgjues, i Gjithëditur.[2]

إِن تُبْدُوا خَيْرًا أَوْ تُخْفُوهُ أَوْ تَعْفُوا عَن سُوٓءٍ فَإِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَفُوًّا قَدِيرًا ﴿١٤٩﴾

149. Në qoftë se e publikoni një të mirë që bëni apo e fshehni atë,[3] ose falni për ndonjë të keqe[4], pa dyshim se Allahu është Falës i madh, i Plotfuqishëm.[5]

إِنَّ ٱلَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِٱللَّهِ وَرُسُلِهِۦ وَيُرِيدُونَ أَن يُفَرِّقُوا بَيْنَ ٱللَّهِ وَرُسُلِهِۦ وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَن يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَٰلِكَ سَبِيلًا ﴿١٥٠﴾

150. Vërtet, ata që mohojnë Allahun dhe të dërguarit e Tij dhe dëshirojnë të bëjnë dallim mes Allahut dhe të dërguarve të Tij,[6]

---

[1] Allahu nuk e do shprehjen hapur të fjalëve të këqia dhe negative, qofshin lutje kundër dikujt, sharje, mallkime, etj. madje e urren këtë dhe e ndëshkon autorin e tyre. Por dikujt që i është bërë padrejtësi, i lejohet që të bëjë lutje kundër atij që ia ka bërë padrejtësinë dhe të ankohet për të, duke e shprehur dhe shfaqur të keqen që i është bërë pa gënjyer asgjë dhe pa sharë njeri tjetër përveç zullumqarit të tij, megjithëse më e mira për të do të ishte që të përmbahej dhe të ankohej vetëm tek Allahu.

[2] Dëgjon gjithçka që ju flisni dhe i di qëllimet tuaja, prandaj bëni kujdes që të mos flisni gjëra që e zemërojnë Zotin tuaj dhe për të cilat ju ndëshkon.

[3] Qoftë ajo e mirë fjalë apo vepër, e dukshme apo e padukshme, e detyrueshme apo e preferuar.

[4] Që ju është bërë nga ndokush, dhe nuk e publikoni atë, nuk ankoheni për të dhe nuk e mallkoni apo shani autorin e saj, megjithëse në këtë rast është e lejuar.

[5] Nëse ju bëni vepër të mirë dhe falni të keqen që ju bëhet, atëherë dijeni se Allahu është Falësi më i madh, dhe ju fal ju të gjitha mëkatet edhe pse Ai është i Plotfuqishëm që t'ju japë dënimin e merituar për to, prandaj falni për Hir të Allahut edhe kur keni mundësi të hakmerreni.

[6] Duke besuar vetëm Allahun dhe duke përgënjeshtruar të dërguarit që Ai i ka dërguar me shpalljet e Tij, apo duke pëgënjeshtruar qoftë edhe njërin prej tyre, sepse mohimi i një të dërguari të vetëm të Allahut është mohim dhe përgënjeshtrim i të gjithë të dërguarve dhe mohim e përgënjeshtrim i Vetë Allahut të Madhëruar, i Cili e ka dërguar atë.

duke thënë: "Disa i besojmë e disa nuk i besojmë"[1] dhe duke dashur të ndjekin një rrugë të mesme,

أُولَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡكَٰفِرُونَ حَقّٗاۚ وَأَعۡتَدۡنَا لِلۡكَٰفِرِينَ عَذَابٗا مُّهِينٗا ١٥١

151. pikërisht ata janë mohuesit e vërtetë,[2] e për mohuesit, Ne kemi përgatitur dënim poshtërues.[3]

وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ بِٱللَّهِ وَرُسُلِهِۦ وَلَمۡ يُفَرِّقُواْ بَيۡنَ أَحَدٖ مِّنۡهُمۡ أُوْلَٰٓئِكَ سَوۡفَ يُؤۡتِيهِمۡ أُجُورَهُمۡۗ وَكَانَ ٱللَّهُ غَفُورٗا رَّحِيمٗا ١٥٢

152. Kurse atyre që besojnë Allahun dhe të dërguarit e Tij, dhe nuk bëjnë dallim mes asnjërit prej tyre, Ai do t'u japë shpërblimin e tyre.[4] Allahu është Falës, Mëshirëplotë.[5]

---

[1] Siç bëjnë jehuditë me përgënjeshtrimin e Isait dhe të Muhamedit (Paqja e Allahut qoftë mbi të dy ata!) dhe me besimin e Musait dhe të gjithë të dërguarve para tij. Dhe ashtu siç bëjnë të krishterët me përgënjeshtrimin e Muhamedit dhe me besimin e Isait dhe të gjithë të dërguarve para tij.

[2] Sepse e mësuan të vërtetën dhe e mohuan atë pasi e panë dhe pasi ju bë e qartë. Të gjitha provat për profetësinë e Muhamedit ishin para syve të tyre dhe i kishin të shënuara në librat e tyre, por ata ndoqën dëhirat dhe epshet e tyre dhe e mohuan të Dërguarin e Allahut dhe shpalljen që i zbriti nga Allahu, dhe njëkohësisht pretendonin se ishin besimtarë të Allahut dhe të profetëve të dërguar nga Ai më parë, duke menduar se kështu po zgjedhin një rrugë të mesme; që të besojnë disa të dërguar të Allahut dhe të mohojnë disa të tjerë, por ky është mashtrim nga ana e tyre dhe përgënjeshtrim i Allahut dhe i të dërguarve të Tij, prandaj Allahu i quan ata si mohuesit e vërtetë të Tij dhe të dërguarve të Tij, dhe se nuk ka rrugë të mesme në lidhje me besimin e Allahut dhe të dërguarve të Tij. Prandaj, bëni kujdes, o besimtarë, që të mos mashtroheni prej tyre, sepse besimtar është vetëm Ai që e beson Allahun dhe të gjithë të dërguarit e Tij pa përjashtim, si dhe gjithçka që është shpallur nga Allahu.

[3] Ku do të qëndrojnë përgjithmonë të poshtëruar si rezultat i përgënjeshtrimit të tyre të dërguarit e Allahut apo njërin prej tyre, dhe më shumë është për qëllim mohimi i Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), të cilin e kanë mohuar jehuditë dhe të krishterët, edhe pse ai ishte vazhdim i vargut të profetëve të dërguar nga Allahu dhe vula e tyre, gjë të cilën ata e gjenin të shënuar në Teurat dhe në Inxhil.

[4] Që meritojnë si rezultat i besimit dhe veprave të tyre të mira.

[5] Allahu i fal ata që më parë kanë qenë mohues të Tij apo të ndonjë prej të dërguarve të Tij, por që më pas janë penduar, dhe i fal të gjithë robët e Tij për gjynahet e mëparshme kur ata kthehen tek Ai të penduar. Ai është Mëshirëplotë me robët e Tij, me udhëzimin në

يَسْـَٔلُكَ أَهْلُ ٱلْكِتَـٰبِ أَن تُنَزِّلَ عَلَيْهِمْ كِتَـٰبًا مِّنَ ٱلسَّمَآءِ ۚ فَقَدْ سَأَلُوا۟ مُوسَىٰٓ
أَكْبَرَ مِن ذَٰلِكَ فَقَالُوٓا۟ أَرِنَا ٱللَّهَ جَهْرَةً فَأَخَذَتْهُمُ ٱلصَّـٰعِقَةُ بِظُلْمِهِمْ ۚ ثُمَّ ٱتَّخَذُوا۟
ٱلْعِجْلَ مِنۢ بَعْدِ مَا جَآءَتْهُمُ ٱلْبَيِّنَـٰتُ فَعَفَوْنَا عَن ذَٰلِكَ ۚ وَءَاتَيْنَا مُوسَىٰ سُلْطَـٰنًا
مُّبِينًا ﴿١٥٣﴾

153. Ithtarët e Librit të kërkojnë t'u zbresësh një libër nga qielli.[1] Ata edhe Musait i kërkuan diçka *edhe* më të madhe se kjo; i thanë: "Na e trego Allahun ta shohim haptazi!"[2] Atëherë i goditi rrufeja për

rrugën e drejtë dhe me suksesin që u jep atyre në ato gjëra me rë cilat shpëtojnë vetet e tyre nga zjarri i xhehenemit.

[1] Ithtarët e Teuratit, hebrenjtë që ishin në Medine, i kërkuan Muhamedit që t'u sillte një libër të shkruar nga qielli, ashtu si u solli Musai pllakat e shkruara. D.m.th. i kërkuan që ta sillte Kuranin të gjithë njëherësh, ashtu si kishte zbritur Teurati, dhe jo të ndarë në pjesë. Përveç kryeneçësisë dhe mohimit të tyre të paskrupull, kjo fjalë e tyre tregon gjithashtu humbje të logjikës dhe injorancë, sepse i Dërguari i Allahut, Muhamedi, ishte thjesht njeri dhe nuk sillte gjë nga vetja e vet dhe nuk kishte asgjë në dorë, por e gjithë çështja ishte në Dorë të Allahut i Cili i shpallte ç'të donte të Dërguarit të Tij. Ata në fakt nuk duan të ndjekin të vërtetën vetëm e vetëm nga që profeti i fundit nuk erdhi nga mesi i tyre, përndryshe, akuzat dhe dyshimet që hedhin ata janë krejtësisht të pabaza, sepse janë thjesht kryeneçësi dhe kundërshtim i hapur i të vërtetës, sepse në asnjë libër qiellor nuk thuhet se sikur një profet të vijë me libër të ndarë në pjesë, mos e besoni dhe në të kundërt e besoni. Madje, edhe sikur pas kësaj fjale të tyre, Allahu t'ia zbriste Kuranin Muhamedit të gjithë njëherësh, ata përsëri nuk do ta pranonin dhe do ta mohonin atë, sepse nuk u intereson e vërteta, por vetëm interesi i tyre i mbështetur mbi shpresat e tyre të kota se gjoja ata janë bijtë e Allahut dhe të dashurit e Tij, dhe se vetëm ata do të hyjnë në xhenet dhe askush tjetër prej njerëzve, dhe se të gjithë njerëzit e tjerë në tokë, të çdo feje qofshin, janë krijuar për t'u shërbyer atyre. A ka humbje më të madhe se kjo?! Përfundimin e tyre të merituar e tregon Allahu këtu në Kuran, prandaj mos u mashtro prej tyre dhe mos u bëj si ata e të vetëmashtrohesh.

[2] Kështu që mos u ligështo nga fjala dhe mosbesimi i hebrenjve, o Muhamed, sepse ata edhe të dërguarit të tyre, që pretendojnë se e besojnë dhe e ndjekin, në fakt e kundërshtonin dhe e bënin të vuante më së shumti prej tyre dhe arrogancës e mohimit të tyre, edhe pse i shihnin haptazi shenjat e Allahut, mrekullitë që Ai ia kishte dhënë Musait (alejhis selam).

shkak të padrejtësisë së tyre.[1] Pastaj morën viçin (për adhurim),[2] pasi u kishin ardhur provat e qarta.[3] Por Ne ua falëm edhe këtë[4] dhe i dhamë Musait pushtet të qartë.[5]

وَرَفَعْنَا فَوْقَهُمُ ٱلطُّورَ بِمِيثَٰقِهِمْ وَقُلْنَا لَهُمُ ٱدْخُلُوا ٱلْبَابَ سُجَّدًا وَقُلْنَا لَهُمْ لَا تَعْدُوا فِى ٱلسَّبْتِ وَأَخَذْنَا مِنْهُم مِّيثَٰقًا غَلِيظًا ﴿١٥٤﴾

154. Ngritëm mbi ta malin Tur, që të merrnim besën e tyre.[6] Më pas u thamë: "Hyni në portë të përkulur!"[7] Dhe u thamë: "Mos e shkelni të shtunën!"[8] Dhe morëm prej tyre besë të fortë.[9]

[1] Siç e pamë më gjerësisht këtë ngjarje në suren el Bekare, ajeti 55.

[2] Siç do ta shohim më hollësisht këtë ngjarje në suren Ta-ha.

[3] Nga Allahu me anë të të Dërguarit të Tij tek ata, me anë të Musait (alejhis selam). Atyre u kishin ardhur të gjitha provat për të vërtetën rreth Krijuesit dhe krijesave të Tij, dhe për ta nuk kishte më asnjë justifikim.

[4] Për shkak të pendimit të tyre, kushti i të cilit ishte që të vetëvriteshin, siç e pamë në suren el Bekare: 54.

[5] Prova të qarta që vërtetojnë se ai është i dërguar nga Allahu. Allahu i dha Musait nëntë prova të qarta për bijtë e Israilit, siç do ta shohim në suren el Isra: 101 dhe en Neml: 12.

[6] Shiko ajetet 63 dhe 93, nga surja el Bekare.

[7] Shiko ajetin 58, të sures el Bekare.

[8] U ndaluan nga peshkimi në ditën e shtunë. Shiko ajetin 65, të sures el Bekare.

[9] Se do të vepronin sipas asaj që i urdhëronte Allahu dhe do t'u përmbaheshin ndalesave të Tij, ashtu si thuhej në Teurat. Pra, kështu janë hebrenjtë dhe këto janë veprat e tyre të mëparshme, prandaj mos u brengos nga mohimi dhe kërkesa e tyre që t'u sjellësh një libër nga qielli që ta shohin me sytë e tyre.

فَبِمَا نَقْضِهِم مِّيثَـٰقَهُمْ وَكُفْرِهِم بِـَٔايَـٰتِ ٱللَّهِ وَقَتْلِهِمُ ٱلْأَنۢبِيَآءَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَقَوْلِهِمْ
قُلُوبُنَا غُلْفٌۢ ۚ بَلْ طَبَعَ ٱللَّهُ عَلَيْهَا بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٥٥﴾

155. Dhe kështu[1], për shkak të thyerjes së besës së dhënë, për shkak të mohimit të provave të Allahut, për shkak të vrasjes së pejgambereve pa kurrfarë të drejte[2] dhe për thënien e tyre: "Zemrat tona janë të mbyllura në këllëf!" Nuk është ashtu (si thonë ata), por Allahu ua ka vulosur ato (zemrat) për shkak të mohimit të tyre, prandaj nuk besojnë veçse pak.[3]

وَبِكُفْرِهِمْ وَقَوْلِهِمْ عَلَىٰ مَرْيَمَ بُهْتَـٰنًا عَظِيمًا ﴿١٥٦﴾

156. Dhe për shkak të mohimit të tyre dhe shpifjes së tyre të madhe kundër Merjemes.[4]

وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا ٱلْمَسِيحَ عِيسَى ٱبْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ ٱللَّهِ وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ
وَلَـٰكِن شُبِّهَ لَهُمْ ۚ وَإِنَّ ٱلَّذِينَ ٱخْتَلَفُوا۟ فِيهِ لَفِى شَكٍّ مِّنْهُ ۚ مَا لَهُم بِهِۦ مِنْ عِلْمٍ
إِلَّا ٱتِّبَاعَ ٱلظَّنِّ ۚ وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًۢا ﴿١٥٧﴾

157. Edhe për fjalën e tyre: "Ne e vramë Mesihun Isa, të birin e Merjemes, të dërguarin e Allahut." [5] Por ata as e vranë, as e kryqëzuan atë, por ashtu iu shëmbëllye atyre.[6] Vërtet, ata që u

---

[1] Ne i mallkuam dhe hodhëm zemërimin tonë mbi ta, për shkak të veprave të tyre, që përmenden në ajetet në vijim.

[2] Jehudët i vranë disa prej të dërguarve të Allahut padrejtësisht, jo se kishin bërë ndonjë krim për të cilin duheshin dënuar.

[3] Besim të mangët, duke besuar vetëm në disa të dërguar dhe duke përgënjeshtruar të tjerë, dhe duke besuar vetëm disa libra hyjnorë dhe duke mohuar të tjerë, ndërkohë që të gjithë të dërguarit e Allahut dhe librat e Tij janë të pandarë dhe vërtetues të njëri-tjetrit.

[4] Shpifja që bënë ndaj saj duke e akuzuar padrejtësisht për imoralitet dhe se Isai (Mesihu) ishte bir i një lidhje imorale të paligjshme.

[5] Ata e mohuan të Dërguarin e Allahut, Isain dhe tentuan ta vrisnin atë, madje menduan se e vranë, gjë e cila tregon qartë mohimin dhe kryeneçësinë e tyre ndaj Allahut.

[6] Allahu ia vendosi shëmbëlltyrën e Isait dikujt tjetër prej jehudëve apo njërit prej shokëve të tij, dhe ata kryqëzuan atë tjetrin, duke kujtuar se kishin vrarë Isain.

kundërshtuan për çështjen e tij, janë në dyshim të plotë për të.[1] Ata nuk kanë asnjë lloj njohurie për të, përveç ndjekjes së hamendjes.[2] E vërteta e sigurtë është se ata nuk e vranë atë.[3]

بَل رَّفَعَهُ ٱللَّهُ إِلَيۡهِۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ١٥٨

158. Por Allahu e ngriti atë pranë Vetes.[4] Allahu është i Plotfuqishëm, i Urtë.[5]

وَإِن مِّنۡ أَهۡلِ ٱلۡكِتَٰبِ إِلَّا لَيُؤۡمِنَنَّ بِهِۦ قَبۡلَ مَوۡتِهِۦۖ وَيَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ يَكُونُ عَلَيۡهِمۡ شَهِيدًا ١٥٩

159. Nuk ka asnjë prej ithtarëve të Librit që nuk do t'i besojë atij (Isait) para se ai të vdesë dhe, në ditën e Kiametit, ai do të jetë dëshmitar kundër tyre.[6]

---

[1] Si hebrenjtë, që menduan se e vranë, por më pas ishin në dilemë për shkak të humbjes së shokut të tyre, apo se trupi i atij që menduan se ishte Isai, ishte i dikujt tjetër dhe vetëm fytyra e tij ishte ajo e Isait, ose dilema të tjera rreth çështjes së Isait; ashtu edhe të krishterët, të cilët janë gjithashtu në dilemë për çështjen e Isait, nëse është vrarë vërtet apo jo, apo është ngritur në qiell pa u vrarë, apo është bir i Zotit, apo është Zoti, etj.!

[2] Jehudët nuk ishin të sigurtë nëse ai që vranë ishte Isai apo dikush tjetër, por ndoqën hamendjen dhe iluzionin e tyre, duke vrarë atë që i ngjante atij, edhe pse gjithnjë dyshonin nëse ishte ai apo jo.

[3] E vërteta e sigurtë rreth çështjes së Isait është se ai nuk u vra nga jehudët, por Allahu e ngriti atë në qiell me trup e me shpirt, dhe do ta zbresë atë para ditës së Kiametit, për urtësi që i di Allahu i Gjithëdijshëm e i Urtë.

[4] Allahu e ngriti Isain, të birin e Merjemes pranë Vetes, dhe e ruajti të paprekur nga mohuesit.

[5] Allahu ka fuqi për gjithçka (edhe që ta ngrejë Isain në qiell) dhe vepron e gjykon me Urtësinë e Tij absolute. Allahu është i Plotfuqishëm ndaj atyre që mohojnë Atë dhe të dërguarit e Tij, dhe merr hak për të dërguarit e Tij kur të dojë; i Urtë në veprimet dhe vendimet e Tij. Prandaj të kenë kujdes ata që i kërkojnë Muhamedit t'u zbresë një Libër nga qielli, se mos u vjen ndonjë ndëshkim nga Allahu, ashtu si u erdhi paraardhësve të tyre kur përgënjeshtruan të dërguarit e Allahut dhe shpifën për miqtë e Tij.

[6] Ajeti përmban dy kuptime: **I pari:** Të gjithë ithtarët e Librit, prej hebrenjve dhe të krishterëve, do ta besojnë Isain para se të vdesin, apo në çastet e fundit të jetës së tyre, kur të shohin vdekjen me sy dhe t'u hiqet perdja e t'u zbulohet e vërteta, por që nuk do t'ju bëjë aspak dobi në atë çast dhe do të marrin dënimin e tyre në ditën e Kiametit. **Kuptimi i dytë,** dhe më i favorizuar edhe për shkak të hadithëve të shumta profetike që kanë ardhur në lidhje me Isain, është: Të gjithë ithtarët e Librit do ta besojnë Isain para

فَبِظُلْمٍ مِّنَ ٱلَّذِينَ هَادُوا۟ حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ طَيِّبَٰتٍ أُحِلَّتْ لَهُمْ وَبِصَدِّهِمْ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ كَثِيرًا ﴿١٦٠﴾

160. Madje, për shkak të padrejtësive që bënë hebrenjtë dhe për shkak të pengimit të shumtë nga rruga e Allahut, Ne ua ndaluam atyre disa ushqime të mira, të cilat më parë i kishin të lejuara.[1]

وَأَخْذِهِمُ ٱلرِّبَوٰا۟ وَقَدْ نُهُوا۟ عَنْهُ وَأَكْلِهِمْ أَمْوَٰلَ ٱلنَّاسِ بِٱلْبَٰطِلِ ۚ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَٰفِرِينَ مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٦١﴾

161. Edhe për shkak të marrjes së kamatës, gjë e cila iu ishte ndaluar, si dhe për përvetësimin e pasurisë së njerëzve padrejtësisht.[2] Mohuesve nga mesi i tyre, ne u kemi përgatitur dënim të dhembshëm.[3]

---

vdekjes së Isait, i cili do të zbresë përsëri në dynja, pak para Kiametit, dhe do të vrasë Dexhalin, do të heqë xhizjen (taksën që Ithtarët e Librit i paguajnë shtetit mysliman për të jetuar nën hijen dhe ligjet e tij), dhe të gjithë Ithtarët e Librit do t'i besojnë atij dhe do të bashkohen me besimtarët muslimanë në besimin e vërtetë Islam, duke besuar të gjithë të dërguarit e Allahut dhe duke pasur Kuranin për legjislacion të tyre. Isai do të gjykojë në Tokë me ligjin e Islamit dhe do të sqarojë të gjitha devijimet e ithtarëve të Librit. Kurse në Ditën e Kiametit ai do të dëshmojë kundër ithtarëve të Librit që ishin në dilemë në lidhje me të (nëse është bir Zoti, apo Zot që adhurohet, apo i treti i të treve) dhe që nuk e besuan të dërguarin e fundit, Muhamedin, për të cilin ai njoftoi se do të vinte. Isai do të dëshmojë kundër tyre duke dëshmuar se ishte vetëm rob i Allahut dhe i Dërguari i Tij.

[1] Shumë ushqime e gjëra të tjera të mira iu ndaluan jehudëve si dënim për ta për shkak të padrejtësive të tyre, kurse ato që Allahu i ka ndaluar popullit mysliman, janë për shkak të dëmit të tyre.

[2] U ndëshkuan, u mallkuan dhe iu ndaluan shumë gjëra që i kishin të lejuara për shkak të të gjitha këtyre veprave të padrejta të tyre.

[3] Atyre hebrenjve që mohuan Allahun dhe të Dërguarin e Tij, Muhamedin ﷺ, Allahu u ka përgatitur dënim të dhembshëm në zjarrin e Xhehenemit.

لَّـٰكِنِ ٱلرَّٰسِخُونَ فِي ٱلْعِلْمِ مِنْهُمْ وَٱلْمُؤْمِنُونَ يُؤْمِنُونَ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَآ أُنزِلَ مِن قَبْلِكَ ۚ وَٱلْمُقِيمِينَ ٱلصَّلَوٰةَ ۚ وَٱلْمُؤْتُونَ ٱلزَّكَوٰةَ وَٱلْمُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْـَٔاخِرِ أُولَـٰٓئِكَ سَنُؤْتِيهِمْ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٦٢﴾

162. Mirëpo të thelluarit në dije prej tyre[1] dhe besimtarët[2] besojnë në atë që të është zbritur ty (o Muhamed) dhe në atë që është zbritur para teje. Posaçërisht atyre që falin namazin[3], atyre që japin zekatin dhe atyre që besojnë Allahun dhe ditën e Fundit, pikërisht këtyre do t'u japim shpërblim të madh.[4]

[1] Kishte disa prej ithtarëve të Librit, në zemrat e të cilëve dija kishte zënë rrënjë dhe i dha frytet e saj që u shfaqën me pohimin e të vërtetës dhe besimin e tyre te Muhamedi dhe ajo që ju shpall atij, ashtu si kishin besuar edhe te ajo që u ishte shpallur të dërguarve të tjerë para Muhamedit nga Allahu i Madhëruar, siç ishte për shembull Abdullah ibën Selam.

[2] Shokët e Muhamedit, muslimanët.

[3] Rregullisht. Në këtë ajet, fjala "atyre që falin namazin", vjen në rasën kallëzore në arabisht, ndryshe nga të gjitha fjalët e tjera të lidhura me të, si "atyre që japin zekatin', "atyre që besojnë Allahun", të cilat vijnë në rasën emërore në arabisht, për të treguar veçimin e namazit nga të gjitha urdhrat e tjera dhe vlerën e tij të madhe tek Allahu, prandaj e kemi përshtatur: "Posaçërisht atyre që falin namazin".

[4] Xhenetin, sepse ata bashkuan mes dijes, besimit në të gjithë librat dhe të dërguarit e Allahut pa përjashtim, dhe bënë vepra të mira ashtu si urdhëron Allahu.

۞ إِنَّآ أَوۡحَيۡنَآ إِلَيۡكَ كَمَآ أَوۡحَيۡنَآ إِلَىٰ نُوحٖ وَٱلنَّبِيِّـۧنَ مِنۢ بَعۡدِهِۦۚ وَأَوۡحَيۡنَآ إِلَىٰٓ إِبۡرَٰهِيمَ وَإِسۡمَٰعِيلَ وَإِسۡحَٰقَ وَيَعۡقُوبَ وَٱلۡأَسۡبَاطِ وَعِيسَىٰ وَأَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَٰرُونَ وَسُلَيۡمَٰنَۚ وَءَاتَيۡنَا دَاوُۥدَ زَبُورٗا ١٦٣

163. Ne të frymëzuam ty (o Muhamed) me shpallje, ashtu siç frymëzuam me shpallje edhe Nuhun dhe profetët pas tij; ashtu siç frymëzuam me shpallje Ibrahimin, Ismailin, Is'hakun, Jakubin, Esbatët[1], Isain, Ejubin, Junusin, Harunin dhe Sulejmanin.[2] Edhe Daudit i dhamë Zeburin.[3]

وَرُسُلٗا قَدۡ قَصَصۡنَٰهُمۡ عَلَيۡكَ مِن قَبۡلُ وَرُسُلٗا لَّمۡ نَقۡصُصۡهُمۡ عَلَيۡكَۚ وَكَلَّمَ ٱللَّهُ مُوسَىٰ تَكۡلِيمٗا ١٦٤

164. (Kemi dërguar) Edhe të dërguar të tjerë më parë, për të cilët të kemi treguar, si dhe të tjerë për të cilët nuk të kemi treguar.[4] Kurse Musait, Allahu i ka folur drejtpërdrejt.[5]

---

[1] Ata pasardhës të Jakubit (alejhi selam), të cilët kanë qenë profetë.

[2] Allahu i shpalli Muhamedit shpallje Hyjnore ashtu siç i kishte shpallur edhe profetëve të tjerë para tij, kështu që nuk kishte çudi në profetësinë e tij, por ai ishte vazhdim i vargut të profetëve të dërguar nga Allahu dhe vula e tyre, pas të cilit nuk do të ketë më të dërguar deri në ditën e Kiametit.

[3] Librin që i shpalli Allahu.

[4] Dhe patjetër që në mesin e tyre ka pasur edhe të dërguar që janë dërguar pas Musait (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të gjithë ata!), për këtë nuk ka dyshim te muslimanët as te të krishterët, sepse për dërgimin e Isait pas Musait, janë të dy grupet dakord, por është për qëllim hedhja poshtë e pretendimit të jehudëve të cilët thanë se Allahu nuk ka dërguar asnjë të dërguar pas Musait (alejhis selam), gjë e cila është fshehje e të vërtetës nga ana e tyre, duke qenë se e dinë mirë atë. Kjo tregon edhe një herë se çfarë kombi janë ata.

[5] Musai (alejhis selam) e dëgjoi drejtpërdrejt kur Allahu i foli atij, pa ndërmjetësinë e engjëllit Xhibril, dhe kjo ishte diçka e madhe me të cilën Allahu e veçoi atë, ashtu si veçoi disa të dërguar mbi disa të tjerë me veçori të ndryshme, kurse Profetin tonë, Muhamedin (salallahu alejhi ue selem) e veçoi me më shumë veçori se të gjithë ata. E Allahu veçon me mirësinë e Vet kë të dojë.

رُّسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى ٱللَّهِ حُجَّةٌۢ بَعْدَ ٱلرُّسُلِ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٦٥﴾

165. Të dërguar që ishin lajmëtarë e paralajmërues,[1] në mënyrë që njerëzit të mos kenë ndonjë justifikim para Allahut, pas ardhjes së të dërguarve.[2] Allahu është i Plotfuqishëm, i Urtë.[3]

لَّـٰكِنِ ٱللَّهُ يَشْهَدُ بِمَآ أَنزَلَ إِلَيْكَ ۖ أَنزَلَهُۥ بِعِلْمِهِۦ ۖ وَٱلْمَلَـٰٓئِكَةُ يَشْهَدُونَ ۚ وَكَفَىٰ بِٱللَّهِ شَهِيدًا ﴿١٦٦﴾

166. Por Allahu dëshmon për atë që të ka shpallur ty (o Muhamed),[4] se e ka shpallur me dijeninë e Vet. Po ashtu edhe engjëjt dëshmojnë për këtë, por mjafton Allahu si dëshmitar.[5]

[1] Të gjithë të dërguarit e Allahut kishin mision lajmërimin e njerëzve me shpërblimin e Allahut, për ata që i binden Allahut dhe ndjekin të dërguarit e Tij, dhe paralajmërimin e tyre me ndëshkimin e Allahut, për ata që e thyejnë urdhrin e Allahut dhe përgënjeshtrojnë të dërguarit e Tij.

[2] Që njerëzit të mos thonë në ditën e Kiametit: "Nuk denim gjë për këtë sepse nuk na njoftoi kush!"

[3] Allahu ka fuqi të hakmerret ndaj mohuesve të Tij për mohimin e tyre, dhe ka fuqi për gjithçka, por Ai vepron e gjykon me Urtësinë e Tij absolute.

[4] Edhe nëse ithtarët e Librit e mohojnë atë dhe të përgënjeshtrojnë ty.

[5] Mjafton Allahu si dëshmitar për vërtetësinë e profetësisë tënde, o Muhamed, pa qenë nevoja e ndonjë dëshmitari tjetër prej krijesave të Tij, dhe nëse Allahu dëshmon për ty, atëherë nuk të dëmton aspak përgënjeshtrimi i atyre që të përgënjestrojnë. Kur Allahu dëshmon për diçka, do të thotë se ajo është shumë e rëndësishme. Po kështu edhe kur Ai urdhëron të dëshmojnë të veçantët prej krijesave të Tij, siç janë engjëjt dhe dijetarët, do të thotë se çështja për të cilën ata dëshmojnë është e një rëndësie të veçantë.

إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ وَصَدُّوا۟ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ قَدْ ضَلُّوا۟ ضَلَٰلًۢا بَعِيدًا ﴿١٦٧﴾

167. Me të vërtetë, ata që mohojnë dhe pengojnë nga rruga e Allahut, kanë humbur një humbje të largët.[1]

إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ وَظَلَمُوا۟ لَمْ يَكُنِ ٱللَّهُ لِيَغْفِرَ لَهُمْ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ طَرِيقًا ﴿١٦٨﴾

168. Me të vërtetë, ata që mohojnë dhe bëjnë padrejtësi,[2] Allahu nuk do t'i falë, as nuk do t'i drejtojë në ndonjë rrugë,[3]

إِلَّا طَرِيقَ جَهَنَّمَ خَٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدًا ۚ وَكَانَ ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرًا ﴿١٦٩﴾

169. përveç rrugës drejt Xhehenemit, ku do të qëndrojnë përgjithmonë, pa mbarim. Kjo për Allahun është e lehtë.[4]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ قَدْ جَآءَكُمُ ٱلرَّسُولُ بِٱلْحَقِّ مِن رَّبِّكُمْ فَـَٔامِنُوا۟ خَيْرًا لَّكُمْ ۚ وَإِن تَكْفُرُوا۟ فَإِنَّ لِلَّهِ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٧٠﴾

170. O njerëz![5] I Dërguari ju ka ardhur me të vërtetën nga Zoti juaj, prandaj besoni, se kjo është më mirë për ju! E në qoftë se mohoni, ta dini se Allahut i përket gjithçka që gjendet në qiej dhe në Tokë.[6] Allahu është i Gjithëdijshëm, i Urtë.[7]

[1] Sepse ata kanë humbur vetet e tyre dhe të tjerët, duke u bërë kështu koka të mohimit dhe thirrës të së pavërtetës.

[2] Duke u thelluar edhe më shumë në mohimin dhe veprat e tyre të këqia.

[3] Prej rrugëve të hajrit me anë të së cilës mund të arrijnë kënaqësinë e Allahut dhe shpërblimin e Tij me xhenet. Është qëllimi për rrugën e drejtë të Allahut, Islamin.

[4] Askush nuk mund ta ndalojë Allahu nga kjo gjë, edhe sikur të dëshironte, sepse të gjitha krijesat janë të Tij dhe gjithçka ndodh me urdhrin dhe vullnetin e Tij.

[5] Të të gjitha kombeve dhe kohërave. Allahu urdhëron mbarë njerëzimin që të besojnë të Dërguarin e Tij të fundit, Muhamedin ﷺ, duke treguar shkakun që e bën të detyruar besimin tek ai, dobinë e këtij besimi dhe dëmin e mosbesimit tek ai.

[6] Nëse mohoni, pasojat e mohimit tuaj ju kthehen vetëm juve, kurse Allahun nuk mund ta dëmtoni aspak, sepse mohimi juaj nuk e pakëson aspak sundimin dhe pushtetin e Tij.

[7] Allahu di gjithçka dhe vepron me Urtësinë e Tij absolute.

يَـٰٓأَهۡلَ ٱلۡكِتَـٰبِ لَا تَغۡلُواْ فِي دِينِكُمۡ وَلَا تَقُولُواْ عَلَى ٱللَّهِ إِلَّا ٱلۡحَقَّۚ إِنَّمَا ٱلۡمَسِيحُ
عِيسَى ٱبۡنُ مَرۡيَمَ رَسُولُ ٱللَّهِ وَكَلِمَتُهُۥٓ أَلۡقَىٰهَآ إِلَىٰ مَرۡيَمَ وَرُوحٞ مِّنۡهُۖ فَـَٔامِنُواْ بِٱللَّهِ
وَرُسُلِهِۦۖ وَلَا تَقُولُواْ ثَلَـٰثَةٌۚ ٱنتَهُواْ خَيۡرٗا لَّكُمۡۚ إِنَّمَا ٱللَّهُ إِلَـٰهٞ وَٰحِدٞۖ سُبۡحَـٰنَهُۥٓ أَن
يَكُونَ لَهُۥ وَلَدٞۘ لَّهُۥ مَا فِي ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلۡأَرۡضِۗ وَكَفَىٰ بِٱللَّهِ وَكِيلٗا ١٧١

171. O ithtarët e Librit![1] Mos e teproni në fenë tuaj[2] dhe mos thoni për Allahun veçse të vërtetën![3] Mesihu[4] Isa, biri i Merjemes është vetëm i Dërguar i Allahut dhe Fjala e Tij, të cilën ia dërgoi Merjemes, si dhe shpirt nga Ai.[5] Pra, besojini Allahut dhe të dërguarve të Tij dhe mos thoni: "Tre zota (trini)!" Jepini fund kësaj, se është më mirë për ju![6] Allahu është vetëm Një i adhuruar i vetëm.[7] Tepër i Lartësuar

---

[1] Janë për qëllim ithtarët e Inxhilit, të krishterët.

[2] Duke kaluar kufijtë e vendosur nga Allahu në lidhje me besimin tek Isai, duke e ngritur atë mbi gradën e profetësisë dhe njerëzores, në gradën e hyjnizimit dhe adhurimit, gjë e cila nuk i përket veçse Allahut.

[3] Mos shpifni gënjeshtër për Allahun, mos flisni pa pasur dije në lidhje me emrat dhe atributet e Allahut, as për ligjet dhe të dërguarit e Tij, por thoni vetëm të vërtetën për Të, siç është fakti që Allahu nuk ka fëmijë dhe se Ai është i pastër nga të pasurit bashkëshorte.

[4] E kemi përmendur më parë që "Mesih" do të thotë: i pastruar nga gjynahet, dikush që Allahu ia ka fshirë gjynahet, e ka bekuar.

[5] Isai u quajt "Fjala e Allahut", sepse ai u krijua me një Fjalë nga Allahu, me fjalën "Bëhu!", sepse rasti e tij ka dalë nga shkaqet e zakonshme dhe Allahu e ka bërë atë nga shenjat dhe mrekullitë e krijimit të Tij. Allahu dërgoi engjëllin Xhibril te Merjemja dhe ai fryu në jakën e rrobës së saj. Ajo frymë e zgjuar, e këtij engjëlli të pastër, u fut te Merjemja, dhe nga ajo, Allahu krijoi këtë shpirt të pastër. Pra, Isai nuk u krijua nga sperma e njeriut por nga lëndë shpirtërore, prandaj u quajt "Shpirti i Allahut". Këto shprehje duhen kuptuar mirë, sepse pikërisht këtu kanë devijuar të krishterët dhe e kanë ngritur Isain më tepër se ç'duhet, madje e kanë madhëruar deri sa e kanë bërë Zot, apo bir Zoti, apo pjesë e Zotit – i treti i të treve. Isai nuk e pranon kurrë këtë gjë dhe Allahu është i Pastër dhe i Lartë nga ajo që i përshkruajnë.

[6] Që t'i jepni fund fjalëve të pavërteta rreth Isait dhe Allahut, dhe që të besoni dhe të thoni vetëm të vërtetën që urdhëron Allahu, është në të mirën tuaj, sepse kështu ju shpëtoni nga dënimi i xhehenemit dhe fitoni xhenetin që Allahu e ka përgatitur për besimtarët e Tij të sinqertë.

[7] Allahu është vetëm një Zot që meriton të gjithë adhurimin, dhe Ai nuk është tre zota, as i treti i të treve, as nuk ka fëmijë dhe as bashkëshorte. Ai është i Pashoq.

është Ai për të pasur fëmijë. E Tij është gjithçka që gjendet në qiej dhe gjithçka që gjendet në Tokë.[1] Mjafton Allahu si mbajtës i gjithësisë.[2]

لَّن يَسْتَنكِفَ ٱلْمَسِيحُ أَن يَكُونَ عَبْدًا لِّلَّهِ وَلَا ٱلْمَلَـٰٓئِكَةُ ٱلْمُقَرَّبُونَ ۚ وَمَن يَسْتَنكِفْ عَنْ عِبَادَتِهِۦ وَيَسْتَكْبِرْ فَسَيَحْشُرُهُمْ إِلَيْهِ جَمِيعًا ﴿١٧٢﴾

172. Mesihu nuk do ta përbuzte kurrë të qenët rob i Allahut. As engjëjt më të afërm.[3] Ata që e përbuzin adhurimin ndaj Tij dhe bëjnë mendjemadhësi, Ai do t'i ringjallë të gjithë para Vetes.[4]

فَأَمَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّـٰلِحَـٰتِ فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ وَيَزِيدُهُم مِّن فَضْلِهِۦ ۖ وَأَمَّا ٱلَّذِينَ ٱسْتَنكَفُوا۟ وَٱسْتَكْبَرُوا۟ فَيُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا وَلَا يَجِدُونَ لَهُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٧٣﴾

173. Sa për ata që besojnë dhe punojnë vepra të mira, Ai do t'ua japë shpërblimin të plotë dhe do t'ua shtojë atë nga mirësia e Tij.[5] Kurse ata që përbuzin (adhurimin ndaj Allahut) dhe bëjnë

---

[1] Allahu ka krijuar gjithçka, drejton gjithçka, furnizon dhe mban gjithçka, sundon gjithçka dhe nuk ka nevojë të ketë fëmijë që ta ndihmojë në punët e Tij, dhe as nuk ka nevojë për ndihmën e askujt, por përkundrazi, Ai mban gjithçka që ekziston dhe të gjitha krijesat ja kanë nevojën Atij. Nuk mund të ekzistojnë pa Të.

[2] Të gjitha krijesave që gjenden në qiej e në tokë iu mjafton Allahu si mbajtës, furnizues dhe plotësues i çdo nevoje, pa pasur nevojën e askujt tjetër, që në fakt nuk do të ishte i aftë t'ua plotësonte nevojat atyre, sepse do të ishte krijesë për vete dhe do të kishte nevojë për Krijesin e saj.

[3] As engjëjt që Allahu i ka afruar dhe i ka ngritur në gradë mbi krijesat e tjera të Tij, nuk do ta përbuznin të qenët rob të nënshtruar dhe adhurues të Allahut.

[4] Kushdo që e përbuz adhurimin ndaj Allahut dhe nënshtrimin me bindje ndaj Tij, dhe kushdo që bën mendjemadhësi ndaj kësaj, ta dijë se do të ringjallet në ditën e Kiametit si gjithë krijesat e tjera dhe do të japë llogari para Allahut, pastaj do të marrë atë që ka merituar.

[5] Do t'ua shtojë shpërblimin edhe më shumë nga mirësia e Tij dhe jo nga arritja e veprave të tyre, madje ata as që nuk mund ta imagjinonjnë atë shpërblim të pallogaritshëm që do t'u japë Allahu në xhenet. Kush vepron një të mirë me sinqeritet për Allahun, Allahu ia shpërblen atë dhjetëfish apo më shumë, nga mirësia dhe bujaria e Tij, përmbi shpërblimin e premtuar për veprat e mira.

mendjemadhësi, Ai do t'i dënojë me dënim të dhembshëm dhe ata nuk do të gjejnë për vete as mbrojtës dhe as ndihmës tjetër përveç Allahut.[1]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ قَدْ جَآءَكُم بُرْهَٰنٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَأَنزَلْنَآ إِلَيْكُمْ نُورًا مُّبِينًا ﴿١٧٤﴾

174. O njerëz! Ju ka ardhur provë bindëse nga Zoti juaj[2] dhe ju kemi zbritur dritë të qartë.[3]

فَأَمَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ بِٱللَّهِ وَٱعْتَصَمُوا۟ بِهِۦ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِى رَحْمَةٍ مِّنْهُ وَفَضْلٍ وَيَهْدِيهِمْ إِلَيْهِ صِرَٰطًا مُّسْتَقِيمًا ﴿١٧٥﴾

175. Kështu, ata që besojnë Allahun dhe i mbështeten Atij,[4] Ai do t'i fusë në mëshirën dhe mirësinë e Vet[5] dhe do t'i udhëzojë drejt Vetes përmes rrugës së drejtë.[6]

[1] Nuk do të gjejnë kujt t'i drejtohen për t'i mbrojtur nga dënimi i Allahut dhe për t'i ndihmuar që të shpëtojnë nga dënimi i Tij, askënd prej krijesave, por do të jenë në Dorë të Allahut, i Cili do i lërë ata në dënimin e merituar dhe përçmues të zjarrit të xhehenemit, dhe nuk ka kthim të vendimit të Allahut dhe as ndryshim të ekzekutimit të Tij.

[2] Provë që vërteton rrugën tuaj të gabuar, e ajo provë është i Dërguari i fundit i Allahut, Muhamedi (Paqja dhe bekimit e Allahut qofshin mbi të!), me anë të të cilit Allahu nuk la më asnjë justifikim për ju, duke qenë se ju (ithtarët e Librit) kishit dijeni për të dhe e njihnit atë nga cilësitë e përshkruara në Librat tuaj.

[3] Kuranin, me anë të të cilit ju bëhet e qartë rruga e vërtetë dhe e ndriçuar, e cila ju çon drejt shpëtimit nga dënimi i dhembshëm i Allahut dhe drejt fitores së shpërblimit të Tij dhe arritjes së kënaqësisë së Tij në xhenet.

[4] Ata që besojnë në një Zot të vetëm dhe nuk i bëjnë shok Atij, por mbështeten tek Ai dhe jo te forcat e tyre, duke u kapur për dritën e qartë që Ai ia shpalli të Dërguarit të Tij, Kuranin.

[5] Ata do t'i përfshijë mëshira e Tij, kështu që nuk do të dënohen në zjarr dhe do të përfitojnë nga mirësia e Tij të mirat e xhenetit bashkë me besimtarët e tjerë.

[6] Do t'u japë sukses në gjetjen dhe ndjekjen e rrugës së drejtë e të vërtetë.

يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ ٱللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِي ٱلْكَلَٰلَةِ ۚ إِنِ ٱمْرُؤٌا۟ هَلَكَ لَيْسَ لَهُۥ وَلَدٌ وَلَهُۥٓ
أُخْتٌ فَلَهَا نِصْفُ مَا تَرَكَ ۚ وَهُوَ يَرِثُهَآ إِن لَّمْ يَكُن لَّهَا وَلَدٌ ۚ فَإِن كَانَتَا ٱثْنَتَيْنِ
فَلَهُمَا ٱلثُّلُثَانِ مِمَّا تَرَكَ ۚ وَإِن كَانُوٓا۟ إِخْوَةً رِّجَالًا وَنِسَآءً فَلِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ ٱلْأُنثَيَيْنِ ۗ
يُبَيِّنُ ٱللَّهُ لَكُمْ أَن تَضِلُّوا۟ ۗ وَٱللَّهُ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌۢ ﴿١٧٦﴾

176. Ata kërkojnë gjykimin tënd (o Muhamed).[1] Thuaju: "Allahu ju përgjigjet në lidhje me çështjen e Kelales (kur dikush vdes pa lënë baba ose fëmijë trashëgimtarë): Nëse vdes një burrë që nuk ka fëmijë por që ka një motër, asaj i takon gjysma e trashëgimisë së lënë nga ai.[2] Kurse ai është i vetmi trashëgues i saj, nëse ajo nuk ka pasur fëmijë.[3] E në qoftë se ai ka dy motra, atëherë të dyjave atyre u takon dy e treta e trashëgimisë. E nëse ka edhe vëllezër edhe motra, atëherë mashkullit i takon sa pjesa e dy femrave. Kështu ju sqaron Allahu, që të mos humbni.[4] Allahu është i Dijshëm për çdo gjë.[5]

-106-

[1] Në lidhje me dikë që vdes dhe nuk të baba ose fëmijë që ta trashëgojnë.

[2] Nëse dikush vdes dhe nuk ka fëmijë, meshkuj apo femra, as nipër e mbesa dhe as babë apo gjysh, por që ka një motër prej babe e nëne ose vetëm prej babe, atëherë gjysma e trashëgimisë së lënë nga ai, i takon motrës së tij, kurse pjesa tjetër i takon të afërmve të tjerë të tij që janë asabe (mashkullit më të afërm nga gjaku me të vdekurin).

[3] Dhe anasjelltas, nëse vdes motra para tij dhe nuk të fëmijë apo prindër trashëgimtarë, atëherë ai e merr të gjithë pasurinë e trashëguar nga ajo.

[4] Që të mos devijoni nga e drejta në ndarjen e trashëgimisë dhe të mos gaboni në të. Për rëndësinë e madhe që ka trashëgimia për njeriun dhe për delikatesën e saj, Allahu e ka bërë Vetë ndarjen e saj në hollësi, me ligj Hyjnor të pacënueshëm dhe të padiskutueshëm, që nuk lejohet të shkelet nga askush.

[5] Allahu e di më së miri se çfarë është e mirë për robët e Tij dhe çfarë jo, dhe Ai e di se cila është më e mira për ta në mënyrën e ndarjes së trashëgimisë dhe në çdo çështje tjetër, dhe Ai i vendos ligjet me dijen dhe urtësinë e Tij absolute.

5. SURJA “EL MAIDE”

SOFRA

(Medinase, 120 ajete)

Me emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَوْفُوا۟ بِٱلْعُقُودِ ۚ أُحِلَّتْ لَكُم بَهِيمَةُ ٱلْأَنْعَٰمِ إِلَّا مَا يُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ غَيْرَ مُحِلِّى ٱلصَّيْدِ وَأَنتُمْ حُرُمٌ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ يَحْكُمُ مَا يُرِيدُ ﴿١﴾

1. O besimtarë[1]! Përmbushni marrëveshjet[2]! Ju është lejuar mishi i kafshëve[3], përveç atyre që ju lexohen (në këtë sure) dhe përveç gjahut derisa të jeni në Ihram.[4] Allahu vendos çfarë të dëshirojë.[5]

[1] Ju, që keni besuar Allahun, të Dërguarin e Tij dhe gjithçka që ka ardhur nga Allahu.

[2] Të gjitha marrëveshjet, qoftë ato që keni lidhur me Allahun, për të adhuruar vetëm Atë dhe për t’ju bindur dhe nënshtruar urdhrave të Tij në mënyrën më të plotë, apo marrëveshjet e lidhura me njerëzit dhe detyrimet ndaj tyre.

[3] Të gjitha kafshëve të buta e të egra, me përjashtim të atyre që ndalohen në këtë sure, në ajetin nr. 3, dhe të atyre që i ka ndaluar Profeti Muhamed (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), me urdhër të Allahut, sepse ai nuk ndalon asgjë nga vetja e tij, siç është mishi i kafshëve dhe shpendëve mishngrënëse (si luani, tigri, ujku, qeni, shqiponja, etj.).

[4] Allahu e ka ndaluar për myslimanin që ka veshur rrobën e bardhë të Ihramit dhe që ka bërë nijetin për Haxh apo për Umra në Meke, që të gjuajë dhe të hajë nga mishi i asaj që gjuan. Por nëse dikush tjetër që nuk është muhrim (në Ihram), ka kapur gjah për veten e vet dhe i jep të hajë prej tij ndonjë muhrimi që ndesh rastësisht, kjo lejohet.

[5] Dhe të gjitha vendimet dhe ligjet e Allahut janë në përputhje me urtësinë e Tij absolute.

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تُحِلُّوا۟ شَعَـٰٓئِرَ ٱللَّهِ وَلَا ٱلشَّهْرَ ٱلْحَرَامَ وَلَا ٱلْهَدْىَ وَلَا ٱلْقَلَـٰٓئِدَ وَلَآ ءَآمِّينَ ٱلْبَيْتَ ٱلْحَرَامَ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّن رَّبِّهِمْ وَرِضْوَٰنًا ۚ وَإِذَا حَلَلْتُمْ فَٱصْطَادُوا۟ ۚ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَـَٔانُ قَوْمٍ أَن صَدُّوكُمْ عَنِ ٱلْمَسْجِدِ ٱلْحَرَامِ أَن تَعْتَدُوا۟ ۘ وَتَعَاوَنُوا۟ عَلَى ٱلْبِرِّ وَٱلتَّقْوَىٰ ۖ وَلَا تَعَاوَنُوا۟ عَلَى ٱلْإِثْمِ وَٱلْعُدْوَٰنِ ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ۖ إِنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلْعِقَابِ ﴿٢﴾

2. O besimtarë! Mos e shkelni shenjtërinë e Simboleve të Allahut,[1] as të muajit të Shenjtë,[2] as të kurbanit,[3] as të kurbanit të shënuar me gjerdan,[4] as të atyre që vizitojnë Shtëpinë e Shenjtë,[5] duke kërkuar mirësinë e Zotit të tyre[6] dhe kënaqësinë e Tij.[7] Pasi të hiqni Ihramin, mund të gjuani.[8] Dhe, të mos ju nxisë urrejtja ndaj disa

[1] Simbolet e Allahut janë shenjat që Allahu i ka vendosur për të treguar bindjen ndaj Tij, ndalesat e Allahut, ritet e pelegrinazhit, ndalesat e Ihramit, haremi i Allahut (vendet e shenjta). Besimtarët ndalohen nga cenimi i shenjtërisë së këtyre simboleve dhe nga shkelja e tyre, qoftë duke besuar lejueshmërinë e tyre apo duke i shkelur ato me veprat e tyre.

[2] Mos e cenoni shenjtërinë e katër muajve të shenjtë të Allahut, duke luftuar në këto muaj apo duke bërë padrejtësi të tjera në to [Shiko ajetin 217, të sures el bekare]. Më hollësisht për muajt e shenjtë dhe shenjtërinë e tyre do të flitet në suren “Et Teube”.

[3] Është për qëllim kurbani i dedikuar Allahut për t’u flijuar në Shtëpinë e Shenjtë të Allahut, në Meke. Allahu ndalon që të shkelet shenjtëria e këtyre kurbaneve, qoftë me pengimin e arritjes së tyre në Meke, apo me vjedhjen apo me dëmtimin e tyre.

[4] Kurbanet e shënuara duke u vendosur gjerdan në qafë me qëllim që të shfaqen simbolet e Allahut dhe ajo kafshë të respektohet. Kur pelegrini e shënon kurbanin e tij që do e sakrifikojë në Meke, ai menjëherë hyn në Ihram dhe duhet të veshë rroben e bardhë të Ihramit.

[5] Mos e cenoni shenjtërinë e vizitorëve të Kabes, as me fyerje e ofendim, por i respektoni dhe i nderoni ata. Këtu përfshihet edhe sigurimi i rrugës së tyre për në Meke, që të mos cenohen rrugës nga asnjë dëmtim njerëzor.

[6] Të bëjnë tregti të lejuar dhe të fitojnë nga ajo, si mirësi nga Allahu që ua ka lejuar këtë gjë edhe kur shkojnë për pelegrinazh.

[7] Me kryerjen e riteve të pelegrinazhit ashtu si ka urdhëruar Allahu dhe si ka vepruar i Dërguari i Tij, Muhamedi (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!).

[8] Pas heqjes së Ihramit, pelegrinit i lejohet të gjuajë kafshët e steres, gjë e cila i ndalohej gjatë Ihramit për kuptime të tjera që kanë të bëjnë me shenjtërimin e simboleve të Allahut, prej të cilave edhe Ihrami.

njerëzve, për shkak se ju penguan të vizitoni Xhaminë e Shenjtë, që t'i kaloni kufijtë (kundrejt tyre)![1] Ndihmojeni njëri-tjetrin në punë të mira dhe në të ruajturit nga të këqiat[2] dhe jo në gjynahe e armiqësi![3] Kini frikë Allahun, sepse vërtet, dënimi i Allahut është i ashpër.[4]

-106-

[1] Allahu i ndalon besimtarët nga padrejtësia dhe nga tejkalimi i kufijve të Tij edhe kundrejt atyre që i kanë penguar nga vizita e Shtëpisë së Shenjtë për Haxh apo Umra, edhe nëse ata u kanë bërë padrejtësi besimtarëve. Besimtarët janë të drejtë dhe ndjekin urdhrat dhe ligjet e Allahut në çdo rast dhe ndaj çdo individi, pa marrë parasysh emocionet dhe dëshirat e tyre vetjake.

[2] Ndihmojeni njëri-tjetrin për të kryer urdhrat e Allahut dhe për t'ju ruajtur ndalesave të Tij.

[3] Mos e ndihmoni dhe mos e përkrahni njëri-tjetrin në mëkate dhe lënie të urdhrave të Allahut, dhe as në tejkalimin e kufijve të Allahut duke cenuar të drejtat e të tjerëve.

[4] Kini frikë Allahun dhe ruani urdhrat dhe ndalesat e Tij, sepse dënimi i Allahut është vërtetë i ashpër ndaj atyre që thyejnë urdhrat e Tij dhe që shkelin ndalesat dhe simbolet e Tij.

حُرِّمَتۡ عَلَيۡكُمُ ٱلۡمَيۡتَةُ وَٱلدَّمُ وَلَحۡمُ ٱلۡخِنزِيرِ وَمَآ أُهِلَّ لِغَيۡرِ ٱللَّهِ بِهِۦ وَٱلۡمُنۡخَنِقَةُ وَٱلۡمَوۡقُوذَةُ وَٱلۡمُتَرَدِّيَةُ وَٱلنَّطِيحَةُ وَمَآ أَكَلَ ٱلسَّبُعُ إِلَّا مَا ذَكَّيۡتُمۡ وَمَا ذُبِحَ عَلَى ٱلنُّصُبِ وَأَن تَسۡتَقۡسِمُواْ بِٱلۡأَزۡلَٰمِۚ ذَٰلِكُمۡ فِسۡقٌۗ ٱلۡيَوۡمَ يَئِسَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ مِن دِينِكُمۡ فَلَا تَخۡشَوۡهُمۡ وَٱخۡشَوۡنِۚ ٱلۡيَوۡمَ أَكۡمَلۡتُ لَكُمۡ دِينَكُمۡ وَأَتۡمَمۡتُ عَلَيۡكُمۡ نِعۡمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ ٱلۡإِسۡلَٰمَ دِينٗاۚ فَمَنِ ٱضۡطُرَّ فِي مَخۡمَصَةٍ غَيۡرَ مُتَجَانِفٖ لِّإِثۡمٖۙ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٞ رَّحِيمٞ ٣

3. Ju është ndaluar e ngordhura[1], gjaku,[2] mishi i derrit,[3] ajo që theret jo në emër të Allahut,[4] kafsha e mbytur[5], kafsha e ngordhur nga goditja[6], kafsha e ngordhur nga rrëzimi nga lartësia, kafsha e ngordhur nga brirët e kafshëve të tjera, kafsha e ngrënë nga

[1] Allahu e ka ndaluar ngrënien e mishit të kafshës së ngordhur, kafshës së cilës i ka dalë shpirti pa u therur dhe që nuk i ka dalë gjaku bashkë me daljen e shpirtit. Por karkaleci dhe peshku janë përjashtuar nga ky gjykim, dhe janë lejuar të hahen, siç ka ardhur një gjë e tillë në hadithet e Profetit Muhamed (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!).

[2] Gjaku i derdhur i kafshës është i ndaluar. Padyshim se ai përmban sëmundje e dëme për njeriun, të cilat Allahu i di më së miri, ndaj edhe e ka ndaluar atë me Dijen dhe Urtësinë e Tij.

[3] Të butë dhe të egër, që të dy janë të ndaluar të hahen, dhe nuk është e vërtetë ajo që pretendojnë Ithtarët e Librave të mëparshëm prej hebrenjve dhe të krishterëve, se Allahu ua ka lejuar atyre ngrënien e mishit të derrit, prandaj edhe e ka theksuar këtu. Mishi i derrit është nga gjërat e ndyta, të këqija e të dëmshme, të cilat Allahu i ka ndaluar për besimtarët.

[4] D.m.th. që është therur në emër të idhujve, apo njerëzve të mirë, yjeve, etj, gjë e cila është shokvënie Allahut (shirk).

[5] Me lak apo me dorë duke i shtrënguar fytin deri sa të ngordhë. Nuk lejohet të hahet sepse nuk i ka dalë gjaku bashkë me shpirtin.

[6] Me shkop, gurë apo diçka tjetër të rëndë, që nuk e çan por e shëmb. As kësaj nuk i del gjaku me daljen e shpirtit, prandaj nuk lejohet.

egërsirat[1] - përveç atyre që i therni ju para se të ngordhin,[2] si dhe kafsha e therur mbi idhuj.[3] Ju ndalohet gjithashtu kërkimi i njohjes së fatit me short.[4] Të gjitha këto janë dalje nga bindja ndaj Allahut.[5] Sot,[6] ata që nuk besojnë e humbën çdo shpresë për t'ju larguar nga feja tuaj,[7] prandaj mos u frikësoni prej tyre, por kini frikë vetëm prej Meje![8] Sot jua përsosa fenë tuaj[9], e plotësova dhuntinë Time ndaj

[1] Nëse kafsha ngordh nga kafshimi i egërsirave, ajo nuk lejohet të hahet. Këtu përfshihen edhe kafshët apo zogjtë e gjyetisë.

[2] Nëse kafsha që i ballafaqohet ngordhjes, theret para se të ngordhë, atëherë lejohet të hahet.

[3] Apo për idhuj dhe në emër të tyre. Thuhet gjithashtu se mund të jenë për qëllim therja e kurbaneve mbi disa gurë të caktuar dhe lyerja e tyre me gjakun e kurbaneve si madhërim për ata gurë.

[4] Në kohën e injorancës paraislamike, kur dikush donte të ndërmerrte një udhëtim apo një luftë, a diçka tjetër, hidhte short me disa kupa të posaçme, ku në njërën prej të cilave shkruhej "bëje", në një tjetër "mos e bëj" dhe një e tretë ishte pa shënim në të. Nëse i qëllonte kupa ku shkruhej "bëje", ata vazhdonin atë që kishin ndërmarrë, e në të kundërt, jo. Ky lloj falli apo shorti u ndalua sepse ai u bë sikur të ishte ndarësi i fatit të tyre. Në vend të këtij shorti, Allahu i mësoi të Dërguarit të Tij namazin dhe lutjen e quajtur "Istihara", dhe i dërguari ua mësoi atë besimtarëve, për t'ju lutur Allahut që t'ju japë zgjidhjen më të mirë në një çështje të caktuar para se ata ta ndërmarrin atë.

[5] Të gjitha ndalesat që u përmendën më sipër janë dalje nga bindja ndaj Allahut në bindjen ndaj djallit.

[6] Këto ajete iu shpallën të Dërguarit të Allahut (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), në ditën e Arafatit, në vitin kur ai bëri haxhin për herë të fundit në jetën e tij.

[7] Mohuesit dhe idhujtarët i humbën të gjitha shpresat që kishin për t'i kthyer muslimanët nga feja e tyre në idhujtari e mohim të fesë së Allahut. Këtë vit, në të cilin i Dërguari i Allahut bëri haxhin e tij të lamtumirës, asnjë idhujtar nuk bëri haxh dhe asnjë i zhveshur nuk bëri tavaf rreth Kabes, ashtu si bënin më parë.

[8] Mos ju trembni idhujtarëve dhe mohuesve të Islamit, o besimtarë, sepse ata nuk mund të triumfojnë mbi ju, por të më keni frikën vetëm Mua, që të mos kundërshtoni urdhrin Tim dhe të mos tejkaloni kufijtë e Mi, përndryshe do të meritoni dënimin Tim.

[9] Urdhrat dhe ndalesat, hallallin dhe haramin, bazat dhe degët, dhe çdo gjë që ju nevojitet në fenë dhe në të gjitha lëmitë e jetës suaj, në dynja dhe në botën tjetër; të gjitha këto jua kam sqaruar në Kuran dhe në Sunetin (traditën) e të Dërguarit Tim. Prej këtu, kushdo që pretendon se njeriu ka nevojë të mësojë filozofinë apo shkenca të tjera për të njohur gjërat që lidhen me besimin dhe me ligjet e Allahut, ai është injorant dhe i gabuar në pretendimin e tij, sepse ai pretendon që feja nuk plotësohet veçse me atë që thotë ai, dhe kjo është prej padrejtësisë dhe përgënjeshtrimit më të madh ndaj Allahut dhe të Dërguarit të Tij (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!).

jush dhe zgjodha që Islami të jetë feja juaj.[1] Por nëse dikush detyrohet nga uria,[2] pa anuar nga gjynahu,[3] padyshim se Allahu është Falës, Mëshirëplotë.[4]

يَسْـَٔلُونَكَ مَاذَآ أُحِلَّ لَهُمْ ۖ قُلْ أُحِلَّ لَكُمُ ٱلطَّيِّبَٰتُ ۙ وَمَا عَلَّمْتُم مِّنَ ٱلْجَوَارِحِ
مُكَلِّبِينَ تُعَلِّمُونَهُنَّ مِمَّا عَلَّمَكُمُ ٱللَّهُ ۖ فَكُلُوا۟ مِمَّآ أَمْسَكْنَ عَلَيْكُمْ وَٱذْكُرُوا۟
ٱسْمَ ٱللَّهِ عَلَيْهِ ۖ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ سَرِيعُ ٱلْحِسَابِ ۝٤

4. Të pyesin ty (o Muhamed) çfarë ju lejohet atyre (nga ushqimet)? Thuaju: "Ju lejohet çdo ushqim i mirë[5] dhe ato që jua gjuajnë shtazët që i keni stërvitur për gjueti, ashtu siç ju ka mësuar Allahu.[6] Pra, hani

[1] E zgjodha Islamin si fenë tuaj dhe ju zgjodha ju që të jeni ithtarët e tij, prandaj praktikojeni atë plotësisht në mënyrë që kështu të falënderoni Zotin tuaj për të gjitha mirësitë e Tij ndaj jush, më e madhja e të cilave, ajo që Ai jua zgjodhi Islamin si fenë tuaj, jua plotësoi atë me zbritjen e Kuranit dhe të Dërguarit të Tij të fundit, dhe ju bëri muslimanë. Islami është feja e të gjithë të Dërguarve të Allahut, por me dërgimin e Muhamedit ai u plotësua përfundimisht, dhe përveç plotësimit, ai pastroi pluhurin dhe sqaroi devijimin që i ishte bërë atij nga ithtarët e Librave të mëparshëm prej hebrenjve dhe të krishterëve.

[2] Dhe ha diçka prej atyre që u ndaluan më sipër.

[3] Pa pasur për qëllim të shkelë ndalesat e Allahut.

[4] Ia mbulon këtë gjynah këtij personi të detyruar në këtë rast, ia fal atij atë dhe nuk e dënon për të në botën tjetër, sepse Allahu është Mëshirëplotë dhe nga mëshira e Tij, Ai e ka lejuar ngrënien e të ndaluarave kur të kanoset vdekja nga uria.

[5] Çdo ushqim i dobishëm apo i shijshëm, që nuk e dëmton shëndetin fizik apo mendor të njeriut. Prej këtu, të gjitha ato ushqime apo lëndë të ndryshme që e dëmtojnë shëndetin fizik apo mendor të njeriut, janë haram, të ndaluara në Islam.

[6] Gjahu i zënë nga kafshët apo shpendët e gjuetisë që janë të mësuara dhe të stërvitura për gjah, është i lejuar që të hahet, përderisa ato nuk e zënë gjahun për ta ngrënë vet, por e zënë për padronin e tyre, duke mos ngrënë prej mishit të tij. Nga ajeti përfitohet gjithashtu lejimi i mbajtjes së qenve të gjyetisë, kurse mbajtja e qenëve pa nevojë është e ndaluar në Islam, siç thuhet në hadithet e të Dërguarit të Allahut (salallahu alejhi ue selem).

atë që e zënë për ju, dhe përmendni emrin e Allahut![1] Kini frikë Allahun! Vërtet, Allahu është i shpejtë në llogari.[2]

ٱلْيَوْمَ أُحِلَّ لَكُمُ ٱلطَّيِّبَٰتُ ۖ وَطَعَامُ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْكِتَٰبَ حِلٌّ لَّكُمْ وَطَعَامُكُمْ
حِلٌّ لَّهُمْ ۖ وَٱلْمُحْصَنَٰتُ مِنَ ٱلْمُؤْمِنَٰتِ وَٱلْمُحْصَنَٰتُ مِنَ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْكِتَٰبَ
مِن قَبْلِكُمْ إِذَآ ءَاتَيْتُمُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَٰفِحِينَ وَلَا مُتَّخِذِىٓ
أَخْدَانٍ ۗ وَمَن يَكْفُرْ بِٱلْإِيمَٰنِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُۥ وَهُوَ فِى ٱلْءَاخِرَةِ مِنَ
ٱلْخَٰسِرِينَ ۝٥

5. Sot u lejuan për ju gjërat e mira e të pastra.[3] Edhe ushqimet (të therurat) e atyre që u është dhënë Libri janë të lejuara për ju, dhe ushqimet tuaja janë të lejuara për ata.[4] Ju janë lejuar gjithashtu

---

[1] Allahu i mëson njerëzit që përdorin kafshë gjuetie, që t'i stërvisin kafshët e tyre se si të gjuajnë për ta dhe të mos hanë nga gjahu, si dhe të përmendin emrin e Allahut (të thonë "Bismilah") kur i lëshojnë kafshët e gjuetisë. Prej rregullave që duhet të dijnë gjuetarët është gjithashtu se nëse kur arrijnë te gjahu, e ai është ende gjallë, duhet ta therin atë në mënyrë që të lejohet ngrënia e mishit të tij. Po kështu, kusht për lejimin e ngrënies së gjahut është që ai të ketë ngordhur nga çarja e dhëmbëve të kafshës së gjahut apo nga shtiza apo shigjeta, ose arma e gjyetarit, e cila e ka çare gjahun dhe i ka nxjerrë gjakun atij, përndryshe, nëse gjahu ka ngordhur nga ndonjë rrëzim apo faktor tjetër si ato që u përmendën në ajetin para këtij, mishi i tij nuk lejohet të hahet. Vërtet që Allahu me mirësinë e Tij e ka zgjeruar së tepërmi rrethin e të lejuarës për njerëzit, dhe kjo vërehet edhe te lejimi i ngrënies së gjahut të zënë nga kafshët e gjuetisë.

[2] Ruajuni ndalesave të Allahut dhe përmbajuni ligjeve të Tij, qoftë në lidhje me hallallin dhe haramin në ushqim apo në çdo gjë tjetër, sepse Allahu llogarit shpejt gjithçka që ju veproni dhe ju merr në llogari për to, pastaj ju jep atë që meritoni prej shpërblimit apo dënimit të Tij.

[3] Prej kafshëve të lejuara që i therni apo që i zini gjah, dhe prej ushqimeve të mira e të dobishme. Kurse ushqimet e dëmshme dhe të ndyta janë haram në Islam.

[4] Allahu na e ka lejuar ngrënien e mishit të kafshës së therur nga ithtarët e Librit, prej hebrenjve dhe të krishterëve, dhe na e ka ndaluar mishin e therur nga mohuesit e Islamit apo idhujtarët e tjerë të çdo feje qofshin. Kjo sepse ithtarët e Librit i anëtarësohen besimit në të Dërguarit e Allahut dhe në Librat e shpallur nga Ai, dhe të gjithë të Dërguarit e Allahut u kanë mësuar popujve të tyre se therja në emër të dikujt apo diçkaje tjetër përveç Allahut është shirk (idhujtari, shokvënie Allahut). Ajeti ka për qëllim të therurat e ithtarëve të Librit dhe jo ushqimet e tjera, pasi që këto të fundit janë të lejuara për muslimanët edhe nëse

femrat e lira e të ndershme besimtare (muslimane) dhe femrat e lira e të ndershme prej atyre që u është dhënë Libri para jush[1], nëse ju u jepni dhuratën e martesës (mehrin), duke u martuar me ato, e jo duke bërë kurvëri, as duke i marrë për dashnore. E Kushdo që mohon besimin,[2] veprat e tij asgjësohen menjëherë dhe në jetën tjetër ai do të jetë prej të humburve.[3]

-107-

merren nga idhujtarët e çdo besimi qofshin, përderisa në origjinë janë gjëra të lejuara në Islam. Myslimanit i lejohet t'i japë apo t'i shesë ithtarëve të Librit nga ushqimet dhe të therurat e tij.

[1] Prej hebrenjve dhe të krishterëve. Me këtë ajet i bëhet një përjashtim ajetit 221, të sures Bekare, ku thuhet: "Mos u martoni me idhujtaret, deri sa ato të besojnë." Nga ajeti kuptohet se martesa me femrat robëresha është e ndaluar, edhe nëse ato janë besimtare myslimane, me përjashtim të dy rasteve: kur dikush nuk ka mundësi materiale që të martohet me femër të lirë besimtare dhe kur dikush i druhet rënies në kurvëri nëse nuk martohet me atë robëreshë, siç e pamë në ajetin 25, të sures En Nisa. Kurse martesa me robëreshë çifute apo të krishtere nuk lejohet në asnjë rast. Po kështu nuk lejohet në asnjë mënyrë martesa me prostituta, myslimane qofshin apo të çdo feje tjetër, sepse Allahu thotë: "Laviri nuk mund të martohet veçse me lavire apo idhujtare, dhe laviren nuk mund ta marrë veçse një lavir apo një idhujtar. Kurse për besimtarët, kjo është e ndaluar." [En Nur, 3].

[2] Kushdo që mohon ato që Allahu ka urdhëruar të besohen, prej Njësimit të Tij, profetësisë së Muhamedit dhe të gjithçkaje me të cilën Allahu e ka dërguar atë.

[3] Shpërblimi për veprat e mira që ka bërë në dynja ky njeri, do të anullohet në botën tjetër, dhe atje ai do të jetë nga të humburit dhe të mjeruarit, për shkak të mohimit të Muhamedit dhe veprës jo në bindje ndaj Allahut. Duket sikur këtu janë për qëllim më shumë ithtarët e Librit, prej hebrenjve dhe të krishterëve.

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِذَا قُمْتُمْ إِلَى ٱلصَّلَوٰةِ فَٱغْسِلُوا۟ وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى
ٱلْمَرَافِقِ وَٱمْسَحُوا۟ بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى ٱلْكَعْبَيْنِ ۚ وَإِن كُنتُمْ جُنُبًا
فَٱطَّهَّرُوا۟ ۚ وَإِن كُنتُم مَّرْضَىٰٓ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَآءَ أَحَدٌ مِّنكُم مِّنَ ٱلْغَآئِطِ أَوْ
لَـٰمَسْتُمُ ٱلنِّسَآءَ فَلَمْ تَجِدُوا۟ مَآءً فَتَيَمَّمُوا۟ صَعِيدًا طَيِّبًا فَٱمْسَحُوا۟ بِوُجُوهِكُمْ
وَأَيْدِيكُم مِّنْهُ ۚ مَا يُرِيدُ ٱللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُم مِّنْ حَرَجٍ وَلَـٰكِن يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ
وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُۥ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٦﴾

6. O besimtarë![1] Kur të ngriheni për të falur namaz,[2] lani fytyrën dhe duart deri në bërryla, fërkoni kokën me dorë të lagët dhe lani këmbët deri në nyje.[3] E nëse jeni të papastër (xhunub),[4] pastrohuni (duke u larë krejtësisht)![5] Por, në qoftë se jeni të sëmurë ose gjendeni në udhëtim,[6] ose ndonjëri nga ju vjen pas kryerjes së nevojës natyrore, ose nëse keni pasur marrëdhënie me bashkëshortet e nuk gjeni ujë, atëherë synoni diçka të sheshtë e të

[1] Ju, që keni besuar Allahun, të Dërguarin e Tij dhe gjithçka që ka ardhur nga Allahu.

[2] Kur të ngriheni për të falur namaz, qoftë të detyrueshëm (pesë namazet e ditës dhe natës), vullnetar apo namazin e xhenazes, duke qenë se nuk e keni pastërtinë e vogël (abdesin) por keni vetëm të madhen (guslin), atëherë merrni abdes në mënyrën e përshkruar në vijim të ajetit.

[3] Ajeti rendit pjesët e trupit që duhen larë gjatë pastrimit të posaçëm (abdes) për të falur namaz, kurse tradita profetike sqaron në hollësi mënyrën e marrjes së abdesit, duke filluar me larjen e duarve së pari, pastaj me shpëlarjen e gojës dhe të hundës, të cilat përfshihen në fytyrë, pastaj me larjen e fytyrës, pastaj me larjen e parakrahëve deri në bërryla duke filluar me të djathtin, të gjitha këto duke i larë nga tre herë. Pastaj fërkon kokën me njërën ose me të dyja duart e lagëta dhe në fund lan këmbët deri në kyçe duke filluar me larjen e këmbës së djathtë pastaj të së majtës.

[4] Është fjala për papastërtinë e madhe, xhunubllëkun; gjendjen e njeriut pas marrëdhënieve intime apo pas daljes së spermës në çdo mënyrë që të ndodhë, zgjuar apo në gjumë.

[5] Pastrohuni me pastrimin e madh; merrni gusël, duke larë të gjithë trupin me ujë të pastër.

[6] Dhe ju ndodh të bëheni xhunub, duke ju dalë sperma nga ëndërrimi në gjumë apo duke qenë zgjuar.

pastër që gjendet mbi tokë[1] dhe fërkoni fytyrat e duart me të.[2] Allahu nuk dëshiron t'ju ngarkojë ndonjë vështirësi,[3] por dëshiron t'ju pastrojë[4] dhe t'i plotësojë dhuntitë e Tij ndaj jush,[5] që të jeni falënderues (të Tij).

وَٱذْكُرُوا۟ نِعْمَةَ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ وَمِيثَٰقَهُ ٱلَّذِى وَاثَقَكُم بِهِۦٓ إِذْ قُلْتُمْ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا ۖ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌۢ بِذَاتِ ٱلصُّدُورِ ﴿٧﴾

7. Kujtoni dhuntinë e Allahut ndaj jush dhe besën që ka marrë nga ju, kur thatë: "Dëgjuam dhe u bindëm!"[6] Pra, kini frikë Allahun! Vërtet, Allahu di se ç'fshihet në gjokse.

[1] Ndonjë pllakë, gurë, apo dhe të pastër që gjendet mbi sipërfaqen e tokës.

[2] Nga mëshira e Allahut për robët e Tij, ua ka lehtësuar atyre praktikimin e fesë dhe kryerjen e obligimeve të tyre fetare. Kjo vërehet edhe në këtë ajet, ku Allahu i lejon besimtarëve që të përdorin dheun e pastër për pastrim simbolik, në vend të larjes së trupit (guslit) dhe abdesit, kur ngrihen për t'u falur dhe nuk gjejnë ujë për t'u pastruar. Ky pastrim simbolik quhet "Tejemmum" dhe bëhet thjesht duke fërkuar shuplakat e duarve mbi dhe të pastër dhe pastaj me to të fërkohet fytyra dhe pastaj duart me njëra-tjetrën, deri në kyçe. Marrja e Tejemumit në vend të guslit apo abdesit lejohet vetëm në rast sëmundje, gjatë së cilës përdorimi i ujit do e përkeqësonte atë, si dhe në rast se gjendesh në udhëtim e sipër dhe nuk gjen ujë, apo uji që të ndodhet është i mjaftueshëm vetëm për të pirë gjatë udhëtimit.

[3] Me urdhrin për pastrim të përgjithshëm të trupit (gusël) apo të pjesshëm (abdes), prandaj edhe ua ka bërë këto lehtësime në kryerjen e obligimeve fetare, duke marrë në konsideratë gjendjen tuaj.

[4] Trupin e jashtëm nga papastërtitë, dhe shpirtin nga gjynahet.

[5] Prej të cilave edhe lejimi i marrjes Tejemum në vend të guslit ose abdesit, kur nuk gjen ujë apo nuk mund ta përdorësh atë për shkak të sëmundjes.

[6] Allahu i drejtohet besimtarëve që të kujtojnë mirësitë e Tij, sepse kështu ata e falënderojnë Atë, si dhe të kujtojnë besën që i kanë dhënë Allahut me hyrjen në Islam, me besimin tek Allahu dhe i Dërguari i Tij, gjë e cila bën të detyrueshme bindjen ndaj tyre, prandaj thotë: "kur thatë: "Dëgjuam dhe u bindëm", d.m.th. dëgjuam ajetet e Tua kuranore, pamë shenjat e tua në gjithësi dhe t'u bindëm Ty në gjithçka që na urdhëron apo na ndalon.

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ كُونُوا۟ قَوَّٰمِينَ لِلَّهِ شُهَدَآءَ بِٱلْقِسْطِ ۖ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَـَٔانُ قَوْمٍ عَلَىٰٓ أَلَّا تَعْدِلُوا۟ ۚ ٱعْدِلُوا۟ هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ ۖ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ خَبِيرٌۢ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

8. O besimtarë! Të jeni dëshmues dhe zbatues të drejtësisë për Hir të Allahut dhe të mos ju nxisë urrejtja ndaj dikujt për të bërë padrejtësi.[1] Mbani drejtësi, se kjo është më afër devotshmërisë![2] Dhe kini frikë Allahun![3] Pa dyshim, Allahu është Njohës i thellë i gjithçkaje që ju veproni.[4]

وَعَدَ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّـٰلِحَـٰتِ لَهُم مَّغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٩﴾

9. Allahu u ka premtuar falje (të gjynaheve) dhe shpërblim të madh të gjithë atyre që besojnë dhe bëjnë vepra të mira.[5]

-108-

[1] Allahu i urdhëron besimtarët që të zbatojnë drejtësinë dhe urdhrat e Tij në të gjitha gjendjet dhe rastet, dhe këtë ta bëjnë vetëm për Hir të Allahut dhe jo për ndonjë interes personal apo duke qenë të njëanshëm në dëshmi për shkak të afërsisë së gjakut apo armiqësisë ndaj dikujt, sepse Allahu nuk e do padrejtësinë dhe i ndëshkon të padrejtët. [Kthehu në ajetin 135, të sures en Nisa].

[2] Mbani drejtësi ndaj çdokujt prej njerëzve, qoftë mik apo armik, sepse drejtësia ju bën më të devotshëm ndaj Allahut dhe më të ruajtur nga shkelja e ndonjë urdhri të Tij apo kryerja e ndonjë ndalese të Tij. Kurse padrejtësia çon në të kundërtën e devotshmërisë ndaj Allahut, sepse ajo çon në shkeljen e urdhrave të Allahut dhe në kryerjen e ndalesave të Tij.

[3] Veproni drejt ashtu si ka urdhëruar Allahu, në çdo vepër e fjalë, vend e kohë, rast e gjendje, përndryshe do të meritoni ndëshkimin e Tij.

[4] Dhe ua regjistron të gjitha ato, për t'ju dhënë shpërblimin e merituar, në këtë botë dhe në botën tjetër, prandaj ruajuni Atij dhe përmbajuni ligjeve të Tij.

[5] Atyre që besojnë Allahun, të gjithë të Dërguarit e Tij, Librat e Tij dhe botën tjetër, si dhe bëjnë vepra të mira që burojnë nga ky besim, ashtu si i ka urdhëruar Allahu, këtyre Allahu u ka premtuar falje të gjynaheve dhe shpërblim të madh, madhësinë e të cilit nuk e di veçse Allahu i Madhëruar, e Allahu nuk e thyen kurrë premtimin e Vet.

وَٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ وَكَذَّبُوا۟ بِـَٔايَـٰتِنَآ أُو۟لَـٰٓئِكَ أَصْحَـٰبُ ٱلْجَحِيمِ ﴿١٠﴾

10. Kurse ata që nuk besojnë dhe i mohojnë provat tona, ata janë banorët e zjarrit.[1]

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱذْكُرُوا۟ نِعْمَتَ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ هَمَّ قَوْمٌ أَن يَبْسُطُوٓا۟ إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ فَكَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنكُمْ ۖ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ۚ وَعَلَى ٱللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ ٱلْمُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾

11. O besimtarë! Kujtoni mirësinë e Allahut ndaj jush edhe kur një popull tentoi të zgjaste duart mbi ju, por Allahu i pengoi duart e tyre nga ju.[2] Kini frikë Allahun dhe vetëm Allahut t'i mbështeten besimtarët![3]

[1] Ata që e mohojnë Allahun apo diçka nga ato që kanë ardhur prej Tij, si dhe përgënjeshtrojnë provat e Allahut që argumentojnë të vërtetën e qartë e të sigurtë, këta do të jenë banorët e përhershëm të zjarrit të xhehenemit, nga ku nuk do të dalin kurrë.

[2] Allahu u kujton besimtarëve mirësitë e Tij, në mes të të cilave edhe asgjësimin e kurtheve të armiqve dhe pengimin e tyre nga arritja e dëmtimit të muslimanëve, në mënyrë që muslimanët të falënderojnë Allahun për të gjitha këto mirësi. Sigurisht që mirësia e pengimit të armiqve të muslimanëve nga dëmtimi dhe luftimi i tyre është e përgjithshme, në çdo vend e kohë, por në lidhje me shkakun e zbritjes së këtij ajeti, ka disa mendime në mesin e dijetarëve të tefsirit, ku secili bazohet në transmetime të ndryshme, që kanë të bëjnë në përgjithësi me dështimin e hebrenjve apo të idhujtarëve, kur tentonin që të vrisnin të Dërguarin e Allahut, Muhamedin (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) dhe shokët e tij bashkë me të, e ndoshta këtu është pikërisht për qëllim shpëtimi që Allahu i bëri të Dërguari të Tij dhe besimtarëve që ishin bashkë me të te hebrenjtë e fisit Beni Nadir, ku shkuan për të paguar gjakun e një burri që vrau Amër ibën Umejje, sepse ajetet në vijim do të flasim pikërisht kundër hebrenjve dhe do i kërkohet profetit që t'i falë ata. (Tefsiri i Taberiut, Zadul Mesir i Ibnul Xheuzi, Tefsiri i Es Seadi).

[3] Kini frikë Allahun, o besimtarë, dhe mos e shkelni besën që i keni dhënë Atij, dhe vetëm tek Allahu mbështetuni në të gjitha çështjet tuaja të fesë dhe të dynjasë, dhe jo në forcat tuaja, e padyshim se kushdo që i mbështetet Allahut, Allahu i mjafton atij, e mbron atë dhe e ndihmon gjithnjë. Mbështetja tek Allahu është nga detyrimet e zemrës së besimtarit dhe ajo ndryshon në gradë nga një besimtar te tjetri në varësi të forcës së besimit.

۞ وَلَقَدۡ أَخَذَ ٱللَّهُ مِيثَٰقَ بَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ وَبَعَثۡنَا مِنۡهُمُ ٱثۡنَيۡ عَشَرَ نَقِيبٗاۖ وَقَالَ ٱللَّهُ إِنِّي مَعَكُمۡۖ لَئِنۡ أَقَمۡتُمُ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَيۡتُمُ ٱلزَّكَوٰةَ وَءَامَنتُم بِرُسُلِي وَعَزَّرۡتُمُوهُمۡ وَأَقۡرَضۡتُمُ ٱللَّهَ قَرۡضًا حَسَنٗا لَّأُكَفِّرَنَّ عَنكُمۡ سَيِّـَٔاتِكُمۡ وَلَأُدۡخِلَنَّكُمۡ جَنَّٰتٖ تَجۡرِي مِن تَحۡتِهَا ٱلۡأَنۡهَٰرُۚ فَمَن كَفَرَ بَعۡدَ ذَٰلِكَ مِنكُمۡ فَقَدۡ ضَلَّ سَوَآءَ ٱلسَّبِيلِ ١٢

12. Allahu u pati marrë besën bijve të Izraelit, dhe prej tyre dërguam dymbëdhjetë mbikëqyrës.[1] Allahu u tha atyre[2]: "Unë jam me ju![3] Në qoftë se do e kryeni namazin, do e jepni zekatin, do i besoni të dërguarit e Mi dhe do i ndihmoni ata[4], si dhe do i jepni Allahut hua të mirë[5], patjetër që Unë do t'jua shlyej gjynahet dhe do t'ju fut në

[1] Allahu u pati marrë besën hebrenjve prej bijve të Izraelit (Jakubit, alejhis selam), në Teurat (Dhiata e Vjetër) se ata do t'i bindeshin Atij, do t'i besonin të gjithë të Dërguarit e Tij dhe do t'i ndiqnin ata, siç thuhet edhe në vazhdim të ajetit. Dhe për t'i kujtuar vazhdimisht me këtë besë, Allahu u caktoi atyre 12 mbikëqyrës e përfaqësues, që t'i shtynin në zbatimin e asaj që ishin urdhëruar dhe që të ishin dëshmitarë kundër tyre. Dijetarët e Tefsirit përmendin këtu disa transmetime ku thuhet se në kohën kur Allahu urdhëroi Musën (alejhis selam) të shkonte bashkë me popullin e vet në tokën e shenjtë, e cila banohej nga tiranët, i tha atij: "Shko atje dhe lufto armiqtë që gjenden në të. Zgjidh 12 përfaqësues nga populli yt, nga çdo fis nga një përfaqësues, me qëllim që të jetë garantues se fisi i tij do e përmbushte atë që urdhërohej."

[2] Mbikëqyrësve dhe të gjithë bijve të Izraelit.

[3] Unë jam me ju, me ndihmën dhe me përkrahjen Time kundër armikut tuaj dhe armikut Tim, që ju urdhërova t'i luftoni, nëse ju e përmbushni besën që më keni dhënë.

[4] Të gjithë të Dërguarit e Allahut pa përjashtim, mes të cilëve edhe vulën e tyre, Muhamedin (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi të gjithë të dërguarit e Allahut!). Allahu i urdhëron ata që t'i besojnë të gjithë të dërguarit e Tij dhe gjithçka me të cilën ata kanë ardhur nga Allahu, t'i madhërojnë ata, t'i respektojnë, tu binden atyre dhe t'i ndihmojnë ata me të gjitha mundësitë, me pasuritë dhe me jetët e tyre.

[5] Jepni lëmoshë në mënyrë vullnetare nga pasuria e pastër dhe e lejuar, vetëm për Hir të Allahut dhe duke shpresuar shpërblimin e Tij. E kemi sqaruar më parë, në ajetin 245, të sures el Bekare, domethënien e "Huasë së mirë" dhe thamë se ajo është shpenzimi nga pasuria e pastër dhe e lejuar me të cilën kërkohet të arrihet kënaqësia e Allahut të Madhëruar, duke e shpenzuar atë në rrugë të hajrit, dhe se askush që ka logjikë nuk thotë se Allahu ka nevojë për hua nga njerëzit, ashtu siç thanë hebrenjtë, sepse çdo gjë që

kopshte, nëpër të cilët rrjedhin lumenj.[1] Por, kushdo që mohon prej jush pas kësaj, ai, domosdo, e ka humbur rrugën e drejtë.[2]

فَبِمَا نَقْضِهِم مِّيثَٰقَهُمْ لَعَنَّٰهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَٰسِيَةً ۖ يُحَرِّفُونَ ٱلْكَلِمَ عَن
مَّوَاضِعِهِۦ ۙ وَنَسُوا۟ حَظًّا مِّمَّا ذُكِّرُوا۟ بِهِۦ ۚ وَلَا تَزَالُ تَطَّلِعُ عَلَىٰ خَآئِنَةٍ مِّنْهُمْ إِلَّا قَلِيلًا
مِّنْهُمْ ۖ فَٱعْفُ عَنْهُمْ وَٱصْفَحْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١٣﴾

13. Por, për shkak se ata e thyen besën e tyre, Ne i mallkuam dhe ua ngurtësuam zemrat.[3] Ata shtrembërojnë fjalët nga konteksti i tyre

---

ekziston është pronë e Allahut. Këtu mund të përfshihet edhe ndalesa nga borxhi me kamatë, gjë me të cilën u dalluan dhe dallohen sot hebrenjtë, duke i hapur luftë Allahut dhe duke e çuar njerëzimin në kriza ekonomike për shkak të përlyrjes së tyre me kamatën. Allahu i urdhëron bijtë e Izraelit dhe pasardhësit e tyre që të japin zekatin e detyruar, lëmoshë vullnetare dhe borxh pa kamatë, dhe padyshim se në dhënien e borxhit pa kamatë ka shpërblim tek Allahu i Madhëruar.

[1] Në qoftë se ata do e përmbushnin besën e dhënë Allahut, duke i zbatuar këto që u përmendën më sipër, Allahu do ia falte dhe do ia shlyente gjynahet atyre, duke mos i ndëshkuar për to, dhe do i fuste në kopshtet e xhenetit, ku do jetonin përgjithmonë, dhe Allahu nuk e thyen premtimin e Vet, por janë ata që e thyen besën e tyre që i dhanë Allahut, megjithëse secili është peng e veprës së vetë dhe përderisa vazhdon të jetë i gjallë në këtë botë, e ka mundësinë para vetes që të pendohet tek Allahu dhe t'i kthehet besës së dhënë Atij, duke besuar Allahun dhe të gjithë të dërguarit e Tij, mes të cilëve edhe Muhamedin padyshim. Pra, të pranonte Islamin dhe gjithçka me të cilën Muhamedi ka ardhur nga Allahu.

[2] Kushdo prej hebrenjve që e mohon besën e dhënë Allahut për besimin e Tij dhe të dërguarve të Tij, si dhe për bindjen ndaj urdhrave të Tij dhe të dërguarve të Tij, gjë për të cilën ata do të kishin shpërblim të madh te Allahu, ashtu si u ka premtuar Allahu besimtarëve të Tij, padyshim se ata e kanë humbur rrugën e drejtë me vetëdije të plotë, kështu që do të marrin ndëshkimin e merituar. Dhe ashtu ndodhi, siç e vërteton ajeti në vazhdim.

[3] Por bijtë e Izraelit dhe pasardhësit e tyre prej hebrenjve, e thyen besën e dhënë Allahut, dhe si rezultat merituan ndëshkimin e Tij; Allahu i mallkoi ata, i nxori dhe i largoi nga mëshira e Tij, i ngurtësoi zemrat dhe i ashpërsoi ato duke i bërë që të mos u bëjnë dobi këshillat, paralajmërimet dhe provat e Allahut; sa që nuk ka gjë që t'i bëjë për vete apo që t'i frikësojë nga dënimi i Allahut, e ky është ndëshkimi më i madh që mund t'i bëhet njeriut në këtë botë; të ketë një zemër të tillë, që nga udhëzimi dhe e mira të mos nxjerrë e përfitojë veçse të keqen. Dhe padyshim që në një zemër të tillë nuk ekziston pikë mëshire për krijesat e Allahut, gjë te cilën e shohim qartë në veprat dhe fjalët e hebrenjve, në çdo kohë e vend, prandaj edhe njerëzit që i njohin dhe që i kanë pasur pranë, nuk duan t'i kenë

dhe një pjesë të mirë të atyre që u thuheshin e kanë harruar.[1] Ti (Muhamed) vazhdimisht do ta vëresh pabesinë e tyre, përveç një pakice prej tyre;[2] por fali ata dhe mos ua vë re, sepse vërtet, Allahu i do bamirësit.[3]

-109-

në shtetin e tyre, madje as në kontinentin e tyre, sepse ata nuk kanë zemër njeriu por janë zemërgurë, që mendojnë vetëm për vete në llogari të gjithë njerëzve apo krijesave të tjera.

[1] Ata harruan dhe humbën një pjesë të asaj që Allahu i shpalli Musës (alejhis selam) në Teurat (Dhiata e Vjetër), si ndëshkim për ta. Por kjo ka edhe kuptimin figurativ, me kuptimin se harruan besimin dhe zbatimin e një pjesë të mirë të asaj që thuhej në Teurat, dhe këtu përfshihet edhe mohimi i disa të dërguarve të Allahut që erdhën pas Musës (alejhis selam), siç është Isai dhe profeti ynë, Muhamedi (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi te gjithë të dërguarit e Allahut!).

[2] Hebrenjtë janë të pabesë dhe kjo është cilësi e tyre e pandarë, me përjashtim të ndonjë pakice që udhëzon Allahu me mëshirën e Tij, për shkak se ata e përmbushin besën e tyre të dhënë Allahut, duke besuar Muhamedin dhe të gjithë të dërguarit e Allahut, dhe duke hyrë në Islam të nënshtruar ndaj Allahut.

[3] Përderisa i njohe se cilët janë hebrenjtë, nuk ke pse të habitesh për veprat dhe pabesinë e tyre ndaj teje kur tentuan të vrasin, o Muhamed, prandaj falja kësaj rradhe dhe mos i ndëshko për pabesinë e tyre ndaj teje, sepse falja është bamirësi dhe Allahu i do bamirësit. Dijetarët janë ndarë në dy mendime në lidhje me abrogimin apo jo të këtij gjykimi, por mund të thuhet se të dyja qëndrimet lejohen dhe të pabesët mund të ndëshkohen ose të falen, si të shihet më e përshtatshme dhe më e dobishme, duke parë në të ardhmen, e Allahu është i Gjithëdijshmi, i Urti.

وَمِنَ ٱلَّذِينَ قَالُوٓاْ إِنَّا نَصَٰرَىٰٓ أَخَذۡنَا مِيثَٰقَهُمۡ فَنَسُواْ حَظّٗا مِّمَّا ذُكِّرُواْ بِهِۦ فَأَغۡرَيۡنَا بَيۡنَهُمُ ٱلۡعَدَٰوَةَ وَٱلۡبَغۡضَآءَ إِلَىٰ يَوۡمِ ٱلۡقِيَٰمَةِۚ وَسَوۡفَ يُنَبِّئُهُمُ ٱللَّهُ بِمَا كَانُواْ يَصۡنَعُونَ ١٤

14. Edhe prej atyre që thanë: "Ne jemi përkrahës (të Isait)"[1], e morëm besën, por edhe ata harruan një pjesë të mirë të atyre që u thuheshin (në Libër),[2] kështu që Ne futëm armiqësinë dhe urrejtjen mes tyre deri në Ditën e Kiametit,[3] dhe patjetër që Allahu do t'i njoftojë ata për veprat që kanë bërë.[4]

---

[1] Edhe prej atyre që thanë se janë përkrahës dhe pasues të Isait (alejhis selam), apo të krishterë, Allahu mori besën, ashtu si edhe prej bijve të Izraelit, apo hebrenjve prej tyre.

[2] Në Inxhil (Dhiata e re), pra harruan një pjesë të mirë të tij, si dhe harruan të vepronin sipas asaj që thuhej në të, duke ndjekur kështu rrugën e popullit të humbur prej hebrenjve, në thyerjen e besës së dhënë Allahut dhe në mohimin e të dërguarve të Tij, siç bënë me mohimin e të dërguarit të fundit të Allahut, Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi të gjithë të dërguarit e Allahut!), megjithëse e kishin të shënuar në Librin e tyre.

[3] Përderisa ata e thyen besën e dhënë Allahut, patjetër që merituan ndëshkimin e Tij për thyerjen e besës; Allahu nxiti armiqësinë dhe urrejtjen mes tyre. Këtu përfshihet edhe ndarja e tyre në grupe të ndryshme në lidhje me çështjen e Isait (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) dhe çështje të tjera që lidhen me besimin dhe bindjet. Megjithatë, ndëshkimi i tyre nuk ishte si ai i hebrenjve me mallkim dhe ngurtësim të zemrës, prandaj edhe numri i atyre që kthehen përsëri tek besa e dhënë Allahut duke pranuar Islamin, prej të krishterëve, ka qenë dhe do të vazhdojë gjithnjë e në rritje, me mirësinë dhe mëshirën e Allahut që ua mundëson atyre që kërkojnë vërtet të vërtetën dhe pëlqimin e Zotit të tyre. Do ta shohim në ajetin 82 të kësaj sureje, se Allahu dëshmon se të krishterët janë më të afërt me muslimanët se sa hebrenjtë dhe të gjithë idhujtarët.

[4] Allahu i ka regjistruar të gjitha veprat që ata kanë bërë në dynja dhe do t'ua tregojë në Ditën e Gjykimit, që të jenë edhe vetë dëshmitarë kundër vetvetes, pastaj do i japë ndëshkimin e merituar në zjarrin e Xhehenemit. Ky është përfundimi nëse vazhdon në thyerjen e besës së dhënë Allahut dhe nuk pendohesh e nuk kthehesh tek Ai, por nëse pendohesh dhe kthehesh tek Allahu me sinqeritet, atëherë Allahu është Falës i Madh dhe e pranon pendimin e robërve të Tij. Përderisa vazhdon të jesh i gjallë në tokë, nuk është kurrë vonë që të pendohesh dhe të kthehesh në besën e dhënë Allahut: t'i besosh Atij dhe të gjithë të dërguarve dhe Librave të Tij, të cilët janë vulosur me Muhamedin dhe me Kuranin, dhe çdo gjë që Allahu e ka shpallur në Librat e mëparshëm e gjen në Kuran dhe Traditën profetike të Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!).

يَـٰٓأَهۡلَ ٱلۡكِتَـٰبِ قَدۡ جَآءَكُمۡ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمۡ كَثِيرٗا مِّمَّا كُنتُمۡ تُخۡفُونَ مِنَ ٱلۡكِتَـٰبِ وَيَعۡفُواْ عَن كَثِيرٖۚ قَدۡ جَآءَكُم مِّنَ ٱللَّهِ نُورٞ وَكِتَـٰبٞ مُّبِينٞ ١٥

15. O ithtarët e Librit! Juve ju ka ardhur i Dërguari Ynë (Muhamedi), i cili ju sqaron shumë gjëra që ju i fshinit prej Librit dhe ju fal shumë gjëra të tjera.[1] Juve ju ka ardhur prej Allahut dritë (Islami dhe Muhamedi) dhe Libër i qartë (Kurani).[2]

يَهۡدِي بِهِ ٱللَّهُ مَنِ ٱتَّبَعَ رِضۡوَٰنَهُۥ سُبُلَ ٱلسَّلَـٰمِ وَيُخۡرِجُهُم مِّنَ ٱلظُّلُمَـٰتِ إِلَى ٱلنُّورِ بِإِذۡنِهِۦ وَيَهۡدِيهِمۡ إِلَىٰ صِرَٰطٖ مُّسۡتَقِيمٖ ١٦

16. Me anë të tij (Kuranit), Allahu udhëzon këdo që ndjek pëlqimin e Tij, drejt Rrugëve të Paqes, i nxjerr ata nga errësira në dritë me Vullnetin e Tij dhe i udhëzon në Rrugën e Drejtë.[3]

---

[1] Pas thyerjes së besës në Teurat dhe Inxhil, Allahu i jep një mundësi tjetër hebrenjve dhe të krishterëve për ripërtëritjen e saj, duke i urdhëruar të besojnë Muhamedin, vulën e vargut të profëteve të Tij, për profetësinë e të cilit ka fakte dhe prova të padiskutueshme, prej të cilave është pikërisht ky Kuran, i cili ua nxjerr në shesh shumë gjëra që ata ua fshehnin njerëzve, nga Libri i Shenjtë, madje edhe vetë popullit të tyre të paditur. Paria hebreje dhe ajo e krishtere ishin të vetmit që kishin dije nga Shpallja Hyjnore në atë kohë dhe kushdo që kërkonte dijen, nuk mund ta arrinte atë veçse duke shkuar tek ata, kështu që ardhja e Muhamedit analfabet me këtë Kuran madhështor, i cili sqaron dhe nxjerr në dukje ato gjëra që hebrenjtë dhe të krishterët i fshehnin prej Librit, është nga provat e padiskutueshme të profetësisë së tij.

[2] Allahu u drejtohet ithtarëve të Librit dhe mbarë njerëzimit, duke u thënë se Ai ka dërguar tek ata dritën e udhëzimit, e ajo dritë është Islami dhe Muhamedi, si dhe Libër të qartë, e ai libër është Kurani i Shenjtë, në të cilin sqarohet gjithçka që njerëzit kanë nevojë në jetën e tyre materiale dhe shpirtërore, në këtë botë dhe në botën tjetër.

[3] Me Kuranin mund të udhëzohen vetëm ata që kërkojnë pëlqimin e Allahut dhe që kanë qëllim të pastër. Kurani udhëzon drejt rrugëve të paqes e të shpëtimit nga dënimi i Allahut në të dyja botët, të shpie në banesën e paqes së përjetshme, në Xhennet, të nxjerr nga errësira e idhujtarisë, mohimit, mëkateve, shpikjeve në fe dhe injorancës, në dritën e besimit të pastër, bindjes ndaj Allahut dhe të Dërguarit të Tij dhe dijes; dhe e gjitha kjo ndodh me Vullnetin e Allahut dhe suksesin që vjen nga Ai. Rrugët e paqes janë rrugët e dijes dhe njohjes së të vërtetës dhe të vepruarit me të. Rrugët e paqes janë rrugët që të çojnë drejt Allahut dhe që përfshijnë gjithçka që Allahu ka ligjëruar në Islam, në fenë dhe rrugën e Tij të drejtë.

لَّقَدۡ كَفَرَ ٱلَّذِينَ قَالُوٓاْ إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلۡمَسِيحُ ٱبۡنُ مَرۡيَمَۚ قُلۡ فَمَن يَمۡلِكُ مِنَ ٱللَّهِ
شَيۡـًٔا إِنۡ أَرَادَ أَن يُهۡلِكَ ٱلۡمَسِيحَ ٱبۡنَ مَرۡيَمَ وَأُمَّهُۥ وَمَن فِي ٱلۡأَرۡضِ جَمِيعٗاۗ وَلِلَّهِ
مُلۡكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَمَا بَيۡنَهُمَاۚ يَخۡلُقُ مَا يَشَآءُۚ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٞ ١٧

17. Pa dyshim, kanë mohuar ata që thonë: “Allahu është Mesihu, i biri i Merjemes!”[1] Thuaj: “Kush mund ta pengojë Allahun, nëse Ai dëshiron ta zhdukë Mesihun, të birin e Merjemes dhe nënën e tij, si dhe gjithçka që gjendet në Tokë?”[2] Vetëm Allahut i takon sundimi i qiejve, i Tokës dhe i çdo gjëje që gjendet midis tyre. Ai krijon çfarë të dojë.[3] Allahu është i Plotfuqishëm për çdo gjë.[4]

[1] Kjo është fjala e disa prej të krishterëve, e cila provon pikërisht thyerjen e besës së dhënë Allahut në Inxhil. Këta të krishterë kanë thënë një fjalë që nuk e ka thënë askush para tyre në të gjithë njerëzimin, duke e quajtur të Dërguarin e Allahut, Mesihun Isa, të birin e Merjemes, si zotin e tyre në vend të Allahut, apo si bir të Zotit, dhe e gjitha kjo nga që ai lindi pa babë, por vetëm me nënë, megjithëse njësoj si shembulli i tij u krijua edhe nëna e njerëzimit, Havaja, pa babë, madje Ademi u krijua pa babë e pa nënë. Atëherë përse nuk i quajtën zota edhe këta?! Jo, por fjala e tyre është e padrejtë, e pavërtetë, e pabazë dhe shumë e rëndë para Allahut, madje mohim i Tij dhe shokvënie Atij, duke i dhënë krijesës së Tij cilësi Hyjnore. Përveçse është e palogjikshme, kjo fjalë e tyre është humbja më e madhe për ta në të dyja botët, përveç nëse pendohen, kthehen nga ajo fjalë, dhe dëshmojnë njësimin e Allahut dhe ndjekin fenë e Tij, Islamin, përndryshe i pret dënimi i Allahut, i përgatitur për mohuesit e Tij.

[2] Sepse që të gjitha këto janë krijesa të Allahut dhe askush nuk e pengon Allahun që të veprojë me krijesat e Tij si të dëshirojë. Po kështu edhe Mesihu Isa dhe nëna e tij janë prej krijesave të Allahut, dhe askush nuk e pengon Allahun të bëjë me ta çfarë të dojë. Pra, a do të mendoni dhe të flisni drejt, apo dëshironi të merrni dënimin e merituar?!

[3] Përderisa e dini se është kështu, atëherë përse çuditeni me krijimin e Mesihut Isa pa babë?

[4] Allahu krijon dhe vepron çtë dojë dhe si të dojë, e Ai është i Plotfuqishëm për gjithçka.

وَقَالَتِ ٱلۡيَهُودُ وَٱلنَّصَٰرَىٰ نَحۡنُ أَبۡنَٰٓؤُاْ ٱللَّهِ وَأَحِبَّٰٓؤُهُۥۚ قُلۡ فَلِمَ يُعَذِّبُكُم بِذُنُوبِكُمۖ بَلۡ أَنتُم بَشَرٞ مِّمَّنۡ خَلَقَۚ يَغۡفِرُ لِمَن يَشَآءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَآءُۚ وَلِلَّهِ مُلۡكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَمَا بَيۡنَهُمَاۖ وَإِلَيۡهِ ٱلۡمَصِيرُ ١٨

18. Hebrenjtë dhe të krishterët thonë: "Ne jemi bijtë e Allahut dhe të dashurit e Tij".[1] Thuaju: "Atëherë, përse Ai ju dënon për gjynahet tuaja?[2] Përkundrazi, ju jeni njerëz nga ata që Ai ka krijuar. Ai fal kë të dojë dhe dënon kë të dojë.[3] Vetëm Allahut i përket sundimi i qiejve, i Tokës dhe i çdo gjëje që gjendet midis tyre, dhe vetëm tek Ai është kthimi.[4]

[1] Me fjalën "bijtë e Allahut", hebrenjtë kanë për qëllim "të dashurit e Tij" dhe jo bijtë e vërtetë, sepse sipas tyre, Allahu i shpalli Izraelit (Jakubit) se njërin prej fëmijëve të tu bashkë me pasardhësit e tij do i fus në zjarr, ku do të qëndrojnë 40 ditë, deri sa zjarri t'i pastrojë ata dhe të përpijë gjynahet e tyre. Pastaj do të thërrasë një thirrës (prej engjëjve) dhe do të thotë: "Nxirrni nga zjarri të gjithë rrethprerët (e bërë synet) nga bijtë e Izraelit!" Dhe ata do të dalin nga zjarri. Kjo është edhe për qëllim me fjalën e tyre: "Ne nuk do të na prekë zjarri veçse disa ditë të numëruara" [Al Imran, 24]. Kurse disa të krishterë thonë se Mesihu është biri i Allahut, për t'u mburrur me dikë që thonë se është nga mesi i tyre dhe jo se të gjithë ata janë bijtë e Allahut. Por sigurisht që këto janë pretendime të shpikura prej tyre dhe të pabazuara, prandaj edhe në vijim të ajetit, Allahu u kundërpërgjigjet atyre me argumente logjike.

[2] Siç e pohuat edhe vetë që do të dënoheni vetëm 40 ditë, nëse do të supozonim vërtetësinë e fjalës suaj, por jo vetëm që ju do të dënoheni, por do të qëndroni përgjithmonë në zjarr, nëse vdisni në atë jeni prej mohimit të Allahut me mohimin e një pjese të Shpalljeve Hyjnore apo të Dërguarve të Tij, siç është Kurani dhe Muhamedi. Pra, ju jeni gënjeshtarë dhe mashtrues të vetvetes dhe të njerëzve të tjerë.

[3] O ithtarë të Librit, jeni si gjithë njerëzit e tjerë, pa asnjë dallim, përndryshe kjo do të ishte padrejtësi ndaj disa njerëzve dhe Allahu nuk i bën askujt padrejtësi, por Ai gjykon mes tyre me drejtësinë e Tij absolute dhe me mirësinë e Tij, duke ia falur gjynahet atij që do, me mirësinë e Tij, nëse ai plotëson kushtet e faljes së gjynaheve, dhe duke e dënuar atë që do (që është mohues dhe që nuk pendohet për gjynahet e veta), me drejtësinë e Tij. Tek Allahu nuk ka dallim i bardhi nga i ziu apo i pasuri nga i varfri, veçse në varësi të devotshmërisë dhe bindjes ndaj Allahut, dhe ky dallim është vetëm në ligjet që kanë të bëjnë me botën tjetër, kurse në këtë botë, që të gjithë gjykohen me të njëjtat ligje të Allahut, qofshin besimtarë apo mohues.

[4] Ku secili do të marrë shpërblimin e vet ashtu si e meriton, pa iu bërë padrejtësi askujt.

يَٰٓأَهۡلَ ٱلۡكِتَٰبِ قَدۡ جَآءَكُمۡ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمۡ عَلَىٰ فَتۡرَةٖ مِّنَ ٱلرُّسُلِ أَن تَقُولُواْ مَا جَآءَنَا مِنۢ بَشِيرٖ وَلَا نَذِيرٖۖ فَقَدۡ جَآءَكُم بَشِيرٞ وَنَذِيرٞۗ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٞ ١٩

19. O ithtarët e Librit! Juve ju ka ardhur i Dërguari Ynë (Muhamedi), i cili jua qartëson gjërat pas një ndërprerje relativisht të gjatë të (vargut të) të dërguarve,[1] që të mos thoni: "Nuk na ka ardhur asnjë përgëzues e as ndonjë paralajmërues."[2] -Ja, ju erdhi përgëzues dhe paralajmërues.[3] Allahu është i Plotfuqishëm për çdo gjë.[4]

[1] I Dërguari i fundit i vargut të profetëve të Allahut, Muhamedi (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi të gjithë të dërguarit e Allahut!) erdhi pas një periudhe kohore të gjatë që nga profeti i fundit që kishte ardhur para tij, Mesihu Isa, biri i Merjemes, me rreth 500 e disa vjet, në një kohë kur nevoja e njerëzve për një të dërguar nga Allahu ishte më se e domosdoshme, dhe kjo ishte një arsye më shumë për besimin tek ai dhe tek ajo me të cilën ishte dërguar nga Allahu. Faktet për profetësinë e Muhamedit ishin të pamohueshme, sepse ai erdhi me të vërtetën, me udhëzimin e drejtë, me sqarimin dhe dallimin e së vërtetës nga e pavërteta, gjë e cila ishte pështjelluar nga ithatëret e Librit prej hebrenjve dhe të krishterëve, madje ishte e pështjelluar edhe për vetë këta të fundit, siç ishte çështja rreth Isait dhe nënës së tij. Dhe kështu, përderisa e vërteta u bë e qartë dhe u nda përfundimisht nga e pavërteta, ithtarëve të Librit dhe njerëzve në përgjithësi, nuk u ka mbetur më asnjë justifikim para Allahut, për të thënë se nuk e dinim, apo se nuk na kishte ardhur ndonjë paralajmërues.

[2] As ndonjë përgëzues me shpërblimin e madh të Allahut në dynja dhe në xhenet për ata që e besojnë dhe i binden Allahut dhe të Dërguarit të Tij, as ndonjë paralajmërues me dënimin e ashpër e të dhembshëm të Allahut në dynja dhe në xhehenem për ata që e mohojnë Allahun dhe e përgënjeshtrojnë të Dërguarin e Tij, si dhe veprojnë në kundërshtim me urdhrin e Allahut dhe të Dërguarit të Tij.

[3] E Ai është Muhamedi (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!). Kështu që, tashmë nuk ka më justifikim për O ithtarë të Librit, dhe për asnjë njeri në faqen e dheut, që dëgjon dhe mëson për ardhjen e Muhamedit, të Dërguarit të fundit të Allahut për mbarë njerëzimin.

[4] Allahu e ka të lehtë ta ndëshkojë atë që e kundërshton Urdhrin e Tij dhe ta shpërblejë atë që i bindet Atij, prandaj kini frikë ndëshkimin e Allahut dhe mos e kundërshtoni Atë apo të përgënjeshtroni të Dërguarin e Tij, dhe kërkoni shpërblimin e Allahut duke ju bindur Atij dhe duke besuar përgëzuesin dhe paralajmëruesin e Tij, Muhamedin, të cilin e ka dërguar për mbarë njerëzimin.

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِۦ يَٰقَوْمِ ٱذْكُرُوا۟ نِعْمَةَ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَعَلَ فِيكُمْ أَنۢبِيَآءَ وَجَعَلَكُم مُّلُوكًا وَءَاتَىٰكُم مَّا لَمْ يُؤْتِ أَحَدًا مِّنَ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٢٠﴾

20. Kujto[1] kur Musai i tha popullit të vet: "O populli im! Kujtoni mirësinë e Allahut ndaj jush, kur prej jush bëri profetë[2], iu bëri sovranë[3] dhe ju dha atë që nuk ia kishte dhënë asnjë populli para jush![4]

[1] Allahu i drejtohet Muhamedit dhe mbarë njerëzimit, që të kujtojnë historinë e hebrenjve dhe të parëve të tyre, që në kohën e profetit të tyre, Musait (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), për të parë se si kanë qenë të parët e tyre, megjithëse Allahu u kishte dhënë mirësi të shumta dhe i kishte ngritur mbi popujt e tjerë që ishin paganë, duke u dërguar atyre të dërguar nga mesi i tyre dhe duke i bërë sovranë të vetes, dhe se si vazhdojnë ata të jenë edhe sot e kësaj dite, në mënyrë që të mos brengosen nga tirania dhe padrejtësitë e tyre, sepse largimi nga Allahu dhe nga e vërteta i sjell këto gjëra, dhe ata do të marrin dënimin e merituar nga Allahu, në këtë botë dhe në botën tjetër. Dënimi në botën tjetër është i qartë, kurse dënimi në këtë botë është pikërisht jeta e mjeruar që ata bëjnë, fakti se ata nuk e dinë se ç'është lumturia, e ndëshkime të tjera që ata i shijojnë në këtë botë, e të cilët nuk i di veçse Allahu. Shpërblimi është sipas veprës, e Allahu nuk i bën padrejtësi askujt.

[2] Dërgoi lajmëtarë të Tij nga mesi i tyre, që iu vinin me shpalljet e Tij, gjë të cilën nuk ia kishte mundësuar asnjë populli tjetër bashkëkohës të tyre.

[3] Popull sovran dhe zotërues të vetes dhe të familjes e pasurisë së tyre, madje u mundësoi edhe marrjen e robërve që u shërbenin atyre, dhe në atë kohë nuk ishin të robëruar nga të tjerët, siç kishin qenë më parë apo siç u ndodhi më pas kur ata thyen besën e Zotit të tyre.

[4] Në kohën e Musait (salallahu alejhi ue selem), Allahu i kishte ngritur bijtë e Izraelit mbi të gjithë popujt e tjerë dhe u kishte dhënë nga mirësitë e tij gjëra të cilat nuk ia kishte dhënë asnjë populli tjetër deri në atë kohë, dhe në shenjë falënderimi ndaj Allahut, ata duhet t'i kujtonin këto mirësi dhe të vepronin ashtu si urdhëroheshin nga Allahu, por ata mohuan, dhe mirësitë që iu ishin dhënë, iu kthyen në ndëshkim të merituar.

يَٰقَوۡمِ ٱدۡخُلُواْ ٱلۡأَرۡضَ ٱلۡمُقَدَّسَةَ ٱلَّتِي كَتَبَ ٱللَّهُ لَكُمۡ وَلَا تَرۡتَدُّواْ عَلَىٰٓ أَدۡبَارِكُمۡ فَتَنقَلِبُواْ خَٰسِرِينَ ٢١

21. O populli im![1] Hyni në Tokën e shenjtë[2] që Allahu e ka caktuar për ju[3] dhe mos u ktheni prapa, se përndryshe do të ktheheni të humbur!”[4]

قَالُواْ يَٰمُوسَىٰٓ إِنَّ فِيهَا قَوۡمٗا جَبَّارِينَ وَإِنَّا لَن نَّدۡخُلَهَا حَتَّىٰ يَخۡرُجُواْ مِنۡهَا فَإِن يَخۡرُجُواْ مِنۡهَا فَإِنَّا دَٰخِلُونَ ٢٢

22. Ata thanë: “O Musa! Në atë tokë gjendet një popull i fuqishëm[5] dhe ne nuk do të hyjmë pa dalë ata. Vetëm nëse ata dalin, atëherë do të hyjmë.”

---

[1] Vazhdon fjala e Musait drejtuar popullit të tij, prej bijve të Izraelit.

[2] Në tokën e pastër nga idhujtaria dhe të begatë. Është për qëllim me Tokën e Shenjtë: Toka e Kudsit në Jerusalem, ose kodra Tur dhe zona rreth saj, ose të gjitha vendet e Shamit, ku përfshihet Palestina, Siria, Libani dhe Jordania.

[3] Nëse ju e meritoni atë me bindjen tuaj ndaj Allahut dhe duke ju bindur të Dërguarit të Tij, Musait (alejhis selam). Por, përderisa ata nuk iu bindën Musait (alejhis selam), ajo tokë iu ndalua nga Allahu për 40 vjet, dhe pas kësaj kohe, hyri në të Joshea dhe Kalib, prej bijve të Izraelit që ishin bashkëkohës të Musait (alejhis selam) dhe që ishin subjekt i kësaj fjale të Allahut. Por thuhet gjithashtu se me fjalën “ketebe” është për qëllim urdhërimi i tyre nga Allahu për të hyrë në Tokën e shenjtë, dhe jo se ajo ishte caktuar për ta apo që u ishte premtuar atyre.

[4] Allahu i urdhëron bijtë e Izraelit që ishin me Musain (alejhis selam), që t’i binden atij dhe të shkojnë drejt Tokës së shenjtë, qoftë edhe duke luftuar tiranët që e kishin pushtuar atë, sepse ajo tokë u takonte atyre, por nëse ata do të ktheheshin mbrapa dhe nuk do t’i bindeshin Allahut dhe të dërguarit të Tij, padyshim se do të humbnin dynjanë dhe botën tjetër; dhe ashtu ndodhi, siç do ta shohim në vijim.

[5] Sipas transmetimeve thuhet se ata ishin një popull i fuqishëm, trupmëdhenj dhe tiranë (amalekët – pasardhës të Amlik bin Laudh bin Iram bin Sam bin Nuh -alejhis selam), të cilët kishin mundur të gjithë popujt e tjerë të vendeve përreth. Sipas historisë, këta ishin fise beduine arabe që jetuan në Lindjen e Mesme dhe Egjipt para Islamit dhe para ardhjes së Isait (alejhis selam), dhe thuhet se mbreti i Egjiptit në kohën e Jusufit (alejhis selam) ishte pikërisht nga këta. Por hebrenjtë sot thonë se të gjithë arabët janë Amalekë, armiqtë tanë të betuar, të cilët duhet t’i shfarosim sipas teksteve të Teuratit, të cilin ata e kanë shtrembëruar sipas dëshirave të tyre.

قَالَ رَجُلَانِ مِنَ ٱلَّذِينَ يَخَافُونَ أَنۡعَمَ ٱللَّهُ عَلَيۡهِمَا ٱدۡخُلُواْ عَلَيۡهِمُ ٱلۡبَابَ فَإِذَا دَخَلۡتُمُوهُ فَإِنَّكُمۡ غَٰلِبُونَ ۚ وَعَلَى ٱللَّهِ فَتَوَكَّلُوٓاْ إِن كُنتُم مُّؤۡمِنِينَ ٢٣

23. Dy burra nga ata që frikësoheshin (Allahut), të cilëve Allahu u dhuroi mirësi,[1] thanë: "U hyni atyre nga porta (e qytetit), sepse nëse hyni në të, do të jeni triumfues. Dhe vetëm tek Allahu mbështetuni, në qoftë se jeni besimtarë!"[2]

[1] Thuhet se ata dy burra ishin Joshea ibën Nun dhe Kalib ibën Jufna, të cilët e përmbushën besën që i dhanë Musait (alejhis selam), kur i dërgoi bashkë me 10 mbikëqyrësit e tjerë për të sjellë lajmet e popullit tiran dhe ushtrisë së tyre, se nuk do i tregonin popullit të tij se çfarë kishin parë atje prej fuqisë dhe forcës së armikut, kurse 10 të tjerët treguan. Por thuhet gjithashtu se ata ishin dy burra nga populli tiran, të cilët iu frikësuan Musait dhe popullit të tij, dhe pranuan Islamin duke ju bashkuar Musait. Këta e dinin se populli i tyre tiran ishte gjithashtu i frikësuar dhe mjaftonte që populli i Musait të hynte nga porta e qytetit për t'ia dorëzuar atij qytetin në paqë dhe pa luftë. Nëse është kështu, mirësia që Allahu u dha këtyre ishte udhëzimi në Islam, e nëse janë për qëllim dy burra nga populli i Musait, atëherë frika që kishin ata ishte ajo nga Allahu dhe mirësia që Allahu u dha atyre ishte trimëria, bindja e vendosmëria, gjë e cila i bëri ata t'i jepnin zemër dhe kurajo popullit të tyre për të sulmuar armikun.

[2] Mjaftonte që ata të ishin të vendosur dhe të ndërmerrnin sulmin kundër armikut, duke ju mbështetur Allahut të Madhëruar, i Cili është i Vetmi që i jep triumfin kujt të dojë, pastaj të shkonin deri te porta e qytetit ku gjendeshin tiranët, dhe ata menjëherë do të dorëzoheshin para tyre, por ata nuk e bënë këtë, duke treguar se ishin frikacakë, të luhatur në besimin e tyre dhe të pabindur ndaj Allahut dhe të Dërguarit të Tij. Do ta shohim në ajetin në vijim se çfarë i thanë ata Musait (alejhis selam), dhe le të bëjmë një krahasim midis këtyre ndjekësve të Musait (alejhis selam) prej hebrenjve, dhe midis ndjekësve të Muhamedit (salallahu alejhi ue selem) prej shokëve të tij, kur ai i urdhëronte për diçka, qoftë edhe duke dhënë jetën dhe pasurinë e tyre në rrugë të Allahut.

قَالُوا يَـٰمُوسَىٰٓ إِنَّا لَن نَّدْخُلَهَآ أَبَدًا مَّا دَامُوا فِيهَا ۖ فَٱذْهَبْ أَنتَ وَرَبُّكَ فَقَـٰتِلَآ إِنَّا هَـٰهُنَا قَـٰعِدُونَ ﴿٢٤﴾

24. Ata thanë: "O Musa! Kurrsesi nuk do të hyjmë në të, përderisa ata (tiranët amalekë) vazhdojnë të gjenden aty. Kështu që, shko ti dhe Zoti yt e luftoni, kurse ne do të qëndrojmë këtu."[1]

قَالَ رَبِّ إِنِّى لَآ أَمْلِكُ إِلَّا نَفْسِى وَأَخِى ۖ فَٱفْرُقْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ ٱلْقَوْمِ ٱلْفَـٰسِقِينَ ﴿٢٥﴾

25. Musai tha[2]: "O Zoti im! Unë nuk mund të detyroj askënd përveç vetes dhe vëllait tim, prandaj na veço ne prej këtij populli të pabindur!"[3]

[1] Nuk ka fjalë më të shëmtuar se kjo me të cilën ata ia kthyen të Dërguarit të tyre në këtë gjendje të vështirë, kur ata e kishin detyrim dhe njëkohësisht nder e krenari përkrahjen dhe ndihmën e të Dërguarit të tyre. Krahaso tani mes kësaj thënie dhe qëndrimin të hebrenjve ndaj të Dërguarit të tyre, Musait (alejhis selam) dhe mes popullit mysliman, e pikërisht shokëve të Muhamedit (salallahu alejhi ue selem) ndaj tij, kur ai u konsultua me ta në lidhje me luftën e Bedrit, edhe pse ai nuk ua kishte bërë të detyruar atë luftë, kurse ata i thanë: "O i Dërguari i Allahut! Edhe sikur të na drejtosh drejt detit, do të vijmë pas teje (megjithëse thënësit e asaj fjale e kishin frikë detin dhe lundrimin në të, e aq më tepër luftën në det), edhe sikur të synosh qytetin e Abisinisë, askush nga ne nuk do të kthehej mbrapa. Ne nuk themi kurrë ashtu si i tha populli i Musait Musait: "shko ti dhe Zoti yt e luftoni, kurse ne do të qëndrojmë këtu", por ne themi: "Shko ti dhe Zoti yt e luftoni, dhe ne do të luftojmë bashkë me ju." Kush lexon librat e historisë profetike të Muhamedit (salallahu alejhi ue selem), i sheh qartë atributet dhe cilësitë e shokëve të tij, histori të cilat kurrë nuk i ka shkruar historia as para dhe as pas tyre, sepse me të vërtetë ata ishin burra të cilët Allahu i zgjodhi për të qenë shokë të profetit të Tij të fundit dhe ndihmues e mbartës të fesë së Tij. Këta janë populli i Muhamedit, populli më i mirë që ka parë njerëzimi, siç e thotë edhe Allahu në ajetin 110, të sures Al Imran.

[2] Pasi që pa paturpësinë e popullit të vet, Musai iu drejtua Allahut i dëshpëruar.

[3] Të pabindur ndaj Allahut dhe të Dërguarit të Tij, dhe mohues të tyre, prandaj Musai i kërkoi Allahut që ta veçojë atë nga populli i tij, duke kërkuar kështu që Allahu të zbresë ndonjë dënim mbi ta sipas Urtësisë së Tij, dhe Allahu iu përgjigj lutjes së tij, si në ajetin në vijim.

قَالَ فَإِنَّهَا مُحَرَّمَةٌ عَلَيْهِمْ ۛ أَرْبَعِينَ سَنَةً ۛ يَتِيهُونَ فِي ٱلْأَرْضِ ۚ فَلَا تَأْسَ عَلَى ٱلْقَوْمِ ٱلْفَـٰسِقِينَ ﴿٢٦﴾

26. Allahu tha [1]: "Ajo (toka e shenjtë) u është ndaluar atyre për dyzet vjet, duke u sjellë të çoroditur nëpër tokë, por ty mos të të vijë keq për atë popull të pabindur."[2]

۞ وَٱتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ ٱبْنَىْ ءَادَمَ بِٱلْحَقِّ إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقُبِّلَ مِنْ أَحَدِهِمَا وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ ٱلْـَٔاخَرِ ۖ قَالَ لَأَقْتُلَنَّكَ ۖ قَالَ إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ ٱللَّهُ مِنَ ٱلْمُتَّقِينَ ﴿٢٧﴾

27. Lexoju (o Muhamed) atyre[3] saktësisht ngjarjen e dy bijve të Ademit[4], kur ata që të dy flijuan nga një kurban, i cili njërit iu pranua, kurse tjetrit jo. Atëherë ky i tha: "Unë do të të vras gjithsesi." Ai i tha: "Allahu pranon vetëm prej të devotshmëve.[5]

---

[1] Në përgjigje të lutjes së Musait kundër popullit të tij.

[2] Meqënëse Musait i vinte keq për popullin e tij, nga mëshira që Allahu kishte futur në zemrën e tij, Allahu i thotë atij që të mos ndiejë keqardhje, sepse ata po marrin ndëshkimin e merituar dhe ndoshta ky ndëshkim u jep mësim dhe i bën që t'u fallen gjynahet e mëparshme.

[3] Hebrenjve që ishin në kohën e tij dhe që tentuan ta vrisnin atë dhe shokët e tij, që ta dijë i gjithë njerëzimi se hebrenjtë janë si biri i Ademit, Kabili, i cili për shkak të zilisë ndaj vëllait të tij përse Allahu ia pranoi atij kurbanin kurse këtij jo, dhe për shkak të kryeneçësisë ndaj Allahut dhe babait të tij, zgjati dorën dhe vrau vëllanë e tij, për t'u bërë kështu vrasësi i parë në tokë. Po kështu, edhe këta hebrenj që zgjasin duart e tyre kundër teje, o Muhamed, dhe kundër çdo njeriu tjetër, e bëjnë këtë për të njëjtat arsye, duke harruar se kështu ngarkojnë veten e tyre me gjynahe dhe për këtë do të marrin dënimin e merituar nga Allahu i Madhëruar.

[4] Kabilit dhe Habilit.

[5] Shkaku që Habilit ju pranua kurbani dhe Kabilit jo, ishte devotshmëria e të parit ndaj Allahut të Madhëruar dhe sinqeriteti i tij ndaj Allahut, gjë të cilën tjetri nuk e kishte, madje kishte të kundërtën e saj. Shenja e pranimit të Kurbanit në atë kohë, ishte zbritja e një zjarri nga qielli dhe përpirja e kurbanit prej tij, e në të kundërt, nëse zjarri nuk zbriste dhe nuk e përpinte kurbanin, kjo do të thoshte se ai nuk pranohej nga Allahu për shkak të mungesës apo mangësisë në sinqeritetin dhe devotshmërinë ndaj Allahut të atij që e ofronte atë kurban.

لَئِنۢ بَسَطتَ إِلَيَّ يَدَكَ لِتَقۡتُلَنِي مَآ أَنَا۠ بِبَاسِطٖ يَدِيَ إِلَيۡكَ لِأَقۡتُلَكَۖ إِنِّيٓ أَخَافُ ٱللَّهَ رَبَّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٢٨

28. Nëse ti zgjat dorën të më vrasësh mua, unë kurrë nuk do ta ngre dorën që të të vras, sepse unë i frikësohem Allahut, Zotit të botëve.[1]

إِنِّيٓ أُرِيدُ أَن تَبُوٓأَ بِإِثۡمِي وَإِثۡمِكَ فَتَكُونَ مِنۡ أَصۡحَٰبِ ٱلنَّارِۚ وَذَٰلِكَ جَزَٰٓؤُاْ ٱلظَّٰلِمِينَ ٢٩

29. Unë preferoj të kthehesh (tek Allahu) me gjynahun tim dhe gjynahun tend[2], e kështu të bëhesh prej banorëve të Zjarrit. Ky është ndëshkimi i të padrejtëve."[3]

فَطَوَّعَتۡ لَهُۥ نَفۡسُهُۥ قَتۡلَ أَخِيهِ فَقَتَلَهُۥ فَأَصۡبَحَ مِنَ ٱلۡخَٰسِرِينَ ٣٠

30. Dhe vetja e tij (Kabilit) e shtyu atë në vrasjen e të vëllait (Habilit) dhe ai e vrau atë, për t'u bërë kështu, nga të humburit.[4]

[1] Dhe jo nga frika prej teje dhe as sepse jam i dobët, por ai që ka frikë Allahun, nuk guxon të bëjë gjynahe, e aq më tepër ato të mëdhatë, siç është vrasja. Kështu që, edhe ti, o vëllai im, ki frikë Allahun dhe mos guxo të bësh një krim të tillë!

[2] Unë nuk e ngre dorën të të vras, ashtu si ti, por preferoj që ti të kthehesh tek Allahu me gjynahun që do të marrësh nga vrasja ime dhe me gjynahet e tua që ke bërë më parë dhe që do të bësh më pas, dhe të marrësh dënimin e merituar, kurse unë të shpëtoj nga dënimi i zjarrit, me devotshmërinë time ndaj Allahut në zbatimin e urdhrave të Tij dhe në ndalimin nga ndalesat e Tij, prej të cilave edhe mosngritja e dorës kundër teje për të të vrarë, gjë të cilën Allahu e ka ndaluar.

[3] Ajeti tregon se vrasja është nga mëkatet e mëdha, autori i të cilave meriton zjarrin e xhehenemit nëse nuk pendohet për to dhe nëse Allahu nuk ia fal ato.

[4] Nga ata që kanë humbur dynjanë dhe ahiretin. I Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) ka thënë: "Nuk ka njeri që vritet padrejtësisht, veçse një pjesë e gjynahut të atij gjaku të derdhur i shkon edhe atij birit të parë të Ademit, sepse ai ishte i pari që e hapi rrugën e vrasjes." [Buhariu dhe Muslimi].

فَبَعَثَ ٱللَّهُ غُرَابًا يَبْحَثُ فِى ٱلْأَرْضِ لِيُرِيَهُۥ كَيْفَ يُوَٰرِى سَوْءَةَ أَخِيهِ ۚ قَالَ يَٰوَيْلَتَىٰٓ أَعَجَزْتُ أَنْ أَكُونَ مِثْلَ هَٰذَا ٱلْغُرَابِ فَأُوَٰرِىَ سَوْءَةَ أَخِى ۖ فَأَصْبَحَ مِنَ ٱلنَّٰدِمِينَ ﴿٣١﴾

31. Pastaj Allahu dërgoi një sorrë që filloi të gërmonte në tokë, për t'i treguar atij se si ta groposte kufomën e të vëllait.[1] Ai (Kabili) tha: "Mjeri unë, a nuk qenkam i aftë të bëj si kjo sorrë e ta gropos trupin e vëllait tim?!" Dhe kështu, u bë nga të penduarit.[2]

[1] Meqenëse ai ishte i vdekuri i parë në tokë dhe ky nuk e dinte se si veprohej me të vdekurin, Allahu dërgoi një sorrë të gjallë tek një sorrë e ngordhur, për ta groposur atë në tokë, duke i mësuar kështu bijve të Ademit se si duhej të vepronin me të vdekurit e tyre që nga ajo kohë e deri në ditën e Kiametit.

[2] Për vrasjen e të vëllait, ashtu si ndodh edhe me të gjithë ata bëjnë gjynahe pas gjynaheve të tyre, të cilat u mbjellin atyre pendim në zemër dhe i bëjnë të ndiehen keq shpirtërisht.

مِنْ أَجْلِ ذَٰلِكَ كَتَبْنَا عَلَىٰ بَنِيٓ إِسْرَٰٓءِيلَ أَنَّهُۥ مَن قَتَلَ نَفْسًۢا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِى ٱلْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ ٱلنَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَآ أَحْيَا ٱلنَّاسَ جَمِيعًا ۚ وَلَقَدْ جَآءَتْهُمْ رُسُلُنَا بِٱلْبَيِّنَٰتِ ثُمَّ إِنَّ كَثِيرًا مِّنْهُم بَعْدَ ذَٰلِكَ فِى ٱلْأَرْضِ لَمُسْرِفُونَ ﴿٣٢﴾

32. Për këtë arsye,[1] Ne gjykuam ndaj bijve të Izraelit se kushdo që vret ndokënd, që s'ka vrarë njeri apo që nuk ka bërë ndonjë shkatërrim në Tokë,[2] është sikur të ketë vrarë të gjithë njerëzit.[3]

---

[1] Që e përmendëm në historinë e dy bijve të Ademit, ku njëri vrau tjetrin dhe u bë vrasësi i parë në tokë, duke marrë kështu gjynahun e vet dhe të vëllait të vet, si dhe një pjesë të gjynahut të të gjithë atyre që do të vrisnin në tokë padrejtësisht, dhe duke u bërë prej të humburve dhe të penduarve në këtë botë dhe në botën tjetër për shkak të kësaj vepre të shëmtuar.

[2] Allahu ia ndaloi vrasjen bijve të Izraelit (hebrenjve) dhe të gjithë njerëzimit, përveç dy rasteve ku vrasja është e drejtë, e ato dy raste janë: kur dikush vret dikë padrejtësisht, ai vritet për gjakun e derdhur, dhe rasti i dytë kur dikush bën shkatërrime dhe çrregullime në tokë, qoftë duke terrorizuar njerëzit, duke u zënë rrugën atyre për t'u grabitur pasuritë. Vrasja e këtyre është e drejtë dhe e merituar, sepse dëmi i këtyre nuk mund të eliminohet veçse në këtë mënyrë. Në një hadith të të Dërguarit të Allahut (salallahu alejhi ue selem) thuhet: "Nuk lejohet derdhja e gjakut të asnjë myslimani që dëshmon se nuk ka të adhuruar tjetër përveç Allahut dhe se unë jam i Dërguari i Allahut, veçse në një nga këto tre raste: një burrë i martuar që bën kurvëri, ai që vret dikë tjetër (padrejtësisht) dhe ai që e braktis fenë dhe ndahet nga shoqëria myslimane." [E ka nxjerrë Buhariu, Muslimi, etj.] Kurse shkatërrimi në tokë që përmendet në ajet, është për qëllim vepra e atyre që u zënë pritë njerëzve për t'i plaçkitur e për t'i vrarë, vepra e banditëve dhe e kusarëve.

[3] Gjynahu i tij është shumë i madh, dhe ndëshkimi i tij gjithashtu i madh, njësoj sikur të kishte vrarë të gjithë njerëzit. Këtë vrasës që guxon të vrasë një njeri, nuk e pengon asgjë nga vrasja e një tjetri, e kështu me rradhë, prandaj ai duhet vrarë, sepse vetëm me këtë mënyrë shpëtohet jeta e njerëzve që mund t'i kanoset vdekja prej tij, dhe vetëm me këtë mënyrë zhduket e keqja dhe dëmi i tij nga shoqëria. Rritja e dënimit për atë që vret një njeri deri në atë masë sikur të kishte vrarë të gjithë njerëzit është bërë për herë të parë ndaj bijve të Izraelit dhe ata qenë të parët që e merituan këtë rritje të dënimit për shkak të mosbindjes së tyre edhe pse e dinin të vërtetën dhe e shihnin qartë atë, prandaj edhe Allahu i kujton ata me birin e parë të Ademit që vrau vëllanë e tij dhe mori edhe gjynahet e tij bashkë me të vetat. E gjithë kjo erdhi kur ata tentuan disa herë për të vrarë jo një njeri të thjeshtë, por të Dërguarin e Allahut, vulën e profetëve, Muhamedin (salallahu alejhi ue selem), ashtu siç kishin tentuar edhe më parë me të dërguarit e Allahut, madje disa prej tyre i vranë vërtet, edhe pse e kishin të ndaluar dhe dënimin për vrasjen e një njeriu e kishin shumëfish. Këta janë hebrenjtë.

Dhe se, kush shpëton një jetë, është sikur të ketë shpëtuar jetën e të gjithë njerëzve.[1] Të dërguarit tanë u sollën atyre prova të qarta, por shumë nga ata (bijtë e Izraelit), edhe pas kësaj, i tejkalojnë kufijtë (e Allahut) në Tokë.[2]

إِنَّمَا جَزَٰٓؤُا۟ ٱلَّذِينَ يُحَارِبُونَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَيَسْعَوْنَ فِى ٱلْأَرْضِ فَسَادًا أَن يُقَتَّلُوٓا۟ أَوْ يُصَلَّبُوٓا۟ أَوْ تُقَطَّعَ أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُم مِّنْ خِلَٰفٍ أَوْ يُنفَوْا۟ مِنَ ٱلْأَرْضِ ۚ ذَٰلِكَ لَهُمْ خِزْىٌ فِى ٱلدُّنْيَا ۖ وَلَهُمْ فِى ٱلْءَاخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٣٣﴾

33. Pa dyshim se ndëshkimi i atyre që luftojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe që bëjnë shkatërrime në Tokë[3], është të vriten ose të gozhdohen, ose t'u priten duart dhe këmbët në mënyrë tërthore, ose të dëbohen nga vendi.[4] Ky ndëshkim është poshtërim për ata në këtë jetë, ndërsa në jetën tjetër, për ata do të ketë dënim shumë të madh.[5]

---

[1] Kush e lë gjallë një njeri duke pasur frikë Allahun dhe dënimin e Tij, megjithëse vetja dhe emocioni i tij dëshiron ta vrasë atë, e ka shpërblimin gjithashtu të madh, dhe padyshim se këtu përfshihet në mënyrë parësore edhe ai që bëhet shkak për shpëtimin e një jete me çdo lloj mënyre qoftë.

[2] Me gjynahe dhe thyerje të urdhrrave të Allahut dhe të Dërguarve të Tij, prandaj ti, o Muhamed, mos u brengos me tentativat e tyre për të të vrarë ty dhe shokët e tu, sepse ata janë si biri i Ademit vrasës dhe do të marrin ndëshkimin e tyre të merituar.

[3] Që luftojnë fenë e Allahut dhe robët e Tij, që u zënë pritë njerëzve për t'i frikësuar, për t'i plaçkitur dhe për t'i vrarë ata, që janë kusarë e banditë. Këta janë ata që bëjnë shkatërrime në tokë, që u përmendën edhe në ajetin para këtij.

[4] Dënimi i këtyre njerëzve është në varësi të krimit që bën secili prej tyre: dënimi i atij që pret rrugën dhe vret, është të vritet, dënimi i atij që pret rrugën, plaçkit dhe vret, është të kryqëzohet, dënimi i atij që pret rrugën dhe plaçkit, por nuk vret, është t'i pritet njëra dorë dhe njëra këmbë në mënyrë të tërthortë (dora e djathtë dhe këmba e majtë), dhe dënimi i atij që pret rrugën dhe frikëson udhëtarët, por nuk plaçkit dhe nuk vret, është të dëbohet nga vendet e banuara deri sa të pendohet. Të gjitha këto dënime zbatohen nga shteti Islam përderisa autori i tyre kapet para se të pendohet dhe të kthejë rrugë, duke i kthyer edhe të drejtat atyre që jua ka shkelur nëse mund të kthehen, përndryshe, nëse ai pendohet para se të kapet, lirohet nga dënimi, siç thuhet në ajetin pas këtij.

[5] Në zjarrin e xhehenemit,nëse vdesin në këtë gjendje, pa u penduar për veprat e tyre dhe pa u kthyer në rrugën e drejtë të Allahut. Kjo tregon se kusaria dhe banditizmi janë prej gjynaheve të mëdha që meritojnë poshtërimin dhe fëlliqjen në këtë botë dhe dënimin e

إِلَّا ٱلَّذِينَ تَابُوا۟ مِن قَبْلِ أَن تَقْدِرُوا۟ عَلَيْهِمْ ۖ فَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣٤﴾

34. Me përjashtim të atyre që pendohen[1] para se t'i zini ju. Ta dini se Allahu është Falës i Madh, Mëshirëplotë.[2]

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَٱبْتَغُوٓا۟ إِلَيْهِ ٱلْوَسِيلَةَ وَجَـٰهِدُوا۟ فِى سَبِيلِهِۦ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٣٥﴾

35. O besimtarë! Kini frikë Allahun[3], përpiquni t'i afroheni Atij[4] dhe luftoni në rrugën e Tij[5] në mënyrë që të dilni me sukses![6]

---

ashpër të botës tjetër, dhe se kush e bën një vepër të tillë, ai ka luftuar Allahun dhe të Dërguarin e Tij. Kjo do të thotë gjithashtu se pastrimi i tokës nga këta kusarë e banditë dhe sigurimi i rrugëve dhe shtegjeve të njerëzve, është nga veprat më të mira që Allahu ka urdhëruar dhe i do. Pra, kjo gjë është përmirësim në tokë, e kundërta e shkatërrimit dhe prishjes në të.

[1] Për këto vepra të shëmtuara, të kusarisë dhe banditizmit, dhe kthehen të penduar te Allahu i Madhëruar dhe rruga e Tij e drejtë.

[2] Dhe nga bujaria e Tij, Allahu e rrëzon të drejtën e Vet (dënimet e përmendura më sipër) kundrejt atij kusari e banditi që pendohet para se të zihet nga shteti musliman, madje rrëzon edhe të drejtën e njerëzve (pasuria e plaçkitur dhe gjaku i derdhur) që ky u ka hyrë në hak nëse më parë ka qenë jomusliman dhe pastaj pendohet dhe bëhet musliman, por kuptohet se e drejta e njerëzve në këtë rast iu kthehet nga shteti musliman.

[3] Ruajuni dënimit të Tij duke iu larguar ndalesave dhe duke zbatuar urdhrat e Tij.

[4] Me besim tek Ai dhe me ato vepra që Ai pëlqen, prej atyre që jua ka bërë detyrim dhe atyre vullnetare.

[5] Përpiquni me të gjitha forcat dhe mundësitë materiale, fizike dhe ideologjike të luftoni armiqtë e Islamit dhe armiqtë tuaj.

[6] Të shpëtoni nga zjarri i xhehenemit dhe nga çdo e keqe që i keni frikën dhe të fitoni xhenetin dhe çdo të mirë që dëshironim duke arritur kështu lumturinë e përjetshme dhe kënaqësinë e pafund.

إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ لَوْ أَنَّ لَهُم مَّا فِى ٱلْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُۥ مَعَهُۥ لِيَفْتَدُوا۟ بِهِۦ مِنْ عَذَابِ يَوْمِ ٱلْقِيَـٰمَةِ مَا تُقُبِّلَ مِنْهُمْ ۖ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٣٦﴾

36. Me të vërtetë, sikur jobesimtarët të kishin tërë pasurinë që gjendet në tokë, madje edhe një herë aq, e ta sakrifikonin për të shpëtuar nga dënimi i Ditës së Kiametit, nuk do të pranohej prej tyre. Ata do të kenë dënim të dhembshëm.[1]

[1] Kjo do të jetë gjendja e atyre që mohojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij, apo qoftë edhe diçka të vogël nga ato që Allahu i ka shpallur të Dërguarit të Tij, dhe vdesin në këtë gjendje, pa u penduar dhe pa u kthyer tek Allahu, dënimi i tyre do të jetë i padurueshëm dhe i pafund, ashtu si e kanë merituar, e Zoti nuk i bën padrejtësi askujt.

يُرِيدُونَ أَن يَخْرُجُوا مِنَ ٱلنَّارِ وَمَا هُم بِخَٰرِجِينَ مِنْهَا ۖ وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ﴿٣٧﴾

37. Ata (jobesimtarët) do të dëshirojnë të dalin nga zjarri, por nuk kanë për të dalë kurrë prej tij. Ata do të kenë dënim të përhershëm.

وَٱلسَّارِقُ وَٱلسَّارِقَةُ فَٱقْطَعُوٓا۟ أَيْدِيَهُمَا جَزَآءًۢ بِمَا كَسَبَا نَكَٰلًا مِّنَ ٱللَّهِ ۗ وَٱللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٣٨﴾

38. Vjedhësit dhe vjedhëses ua pritni duart,[1] si ndëshkim për atë që kanë bërë dhe si dënim nga Allahu.[2] Allahu është i Plotfuqishëm, i Urtë.[3]

فَمَن تَابَ مِنۢ بَعْدِ ظُلْمِهِۦ وَأَصْلَحَ فَإِنَّ ٱللَّهَ يَتُوبُ عَلَيْهِ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣٩﴾

39. Kurse atij që pendohet pas padrejtësisë së bërë dhe përmirësohet, Allahu ia pranon pendimin. Vërtetë, Allahu është Falës i Madh, Mëshirëplotë. [4]

---

[1] Ligji për atë që vjedh ¼ dinar ar (1 dinar ar = 4.25 gr.; ¼ dinar ar = 1.08 gr. ar) ose vlerën e tyre, a më shumë, fshehurazi, nga vendi ku ato ruhen zakonisht, duke qenë person juridik dhe kur nuk ekziston ndonjë dyshim që e anullon zbatimin e këtij ligji, është që t'i pritet dora e djathtë që nga kyçi i saj, nga shteti Islam. Nëse vjedhësit që i është prerë dora, e përsërit vjedhjen, atëherë i pritet këmba e majtë, e nëse vjedh përsëri, atëherë i pritet dora e majtë, pastaj këmba e djathtë, ose burgoset deri në vdekje. Ky është dënimi i vjedhësit që cënon pasurinë e të tjerëve padrejtësisht dhe pa pëlqimin e tyre, dhe vetëm me vendosjen e këtij ligji hyjnor mund të ruhen pasuritë e njerëzve, dhe të pakësohen vjedhjet dhe prishjet në tokë. Këto kushte dhe rregulla janë përfituar nga hadithet profetike dhe nga domethënia gjuhësore e fjalës vjedhje.

[2] Për shkeljen e ligjit të Tij dhe për cënimin e pasurisë së tjetrit. Ligji me prerjen e dorës së vjedhësit, është pastrim për vjedhësin nga mëkati i tij, nëse ai pendohet, si dhe ruajtje e pasurive të njerëzve nga vjedhja.

[3] Allahu është i Plotfuqishëm për ndëshkimin evjedhësit dhe të gjithë mëkatarëve që shkelin ligjet e Tij, dhe Ai është i Urtë në vendosjen e ligjeve të Tij dhe në vendimet e Tij mbi ata që i shkelin ato ligje. Prandaj, zbatoni këto ligje, sepse Allahu që di gjithçka dhe është i Urtë, nuk ndalon veçse atë që është e keqe dhe në dëmin tuaj dhe të shkelësve të ligjit të Tij gjithashtu, dhe nuk urdhëron veçse të mirat për ju, në të dyja botët.

[4] Vjedhësit që pendohet për mëkatin e tij, dhe për çdo mëkat tjetër me të cilin i bën padrejtësi të tjerëve apo vetvetes duke tërhequr mbi vete ndëshkimin e Allahut, dhe që përmirësohet duke vepruar në bindje ndaj Allahut, patjetër që Allahu ia pranon pendimin

أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ ٱللَّهَ لَهُۥ مُلْكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ يُعَذِّبُ مَن يَشَآءُ وَيَغْفِرُ لِمَن يَشَآءُ ۗ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤٠﴾

40. A nuk e di ti se vetëm Allahut i përket sundimi i qiejve dhe i Tokës?! Ai dënon kë të dojë dhe fal kë të dojë. Allahu është i Plotfuqishëm për çdo gjë.[1]

۞ يَٰٓأَيُّهَا ٱلرَّسُولُ لَا يَحْزُنكَ ٱلَّذِينَ يُسَٰرِعُونَ فِى ٱلْكُفْرِ مِنَ ٱلَّذِينَ قَالُوٓا۟ ءَامَنَّا بِأَفْوَٰهِهِمْ وَلَمْ تُؤْمِن قُلُوبُهُمْ ۛ وَمِنَ ٱلَّذِينَ هَادُوا۟ ۛ سَمَّٰعُونَ لِلْكَذِبِ سَمَّٰعُونَ لِقَوْمٍ ءَاخَرِينَ لَمْ يَأْتُوكَ ۖ يُحَرِّفُونَ ٱلْكَلِمَ مِنۢ بَعْدِ مَوَاضِعِهِۦ ۖ يَقُولُونَ إِنْ أُوتِيتُمْ هَٰذَا فَخُذُوهُ وَإِن لَّمْ تُؤْتَوْهُ فَٱحْذَرُوا۟ ۚ وَمَن يُرِدِ ٱللَّهُ فِتْنَتَهُۥ فَلَن تَمْلِكَ لَهُۥ مِنَ ٱللَّهِ شَيْـًٔا ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ لَمْ يُرِدِ ٱللَّهُ أَن يُطَهِّرَ قُلُوبَهُمْ ۚ لَهُمْ فِى ٱلدُّنْيَا خِزْىٌ ۖ وَلَهُمْ فِى ٱلْـَٔاخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٤١﴾

41. O i Dërguar (Muhamed)! Mos u brengos për ata që nxitojnë në mosbesim,[2] qofshin nga ata që me gojët e tyre thonë: "Besojmë", ndërkohë që zemrat e tyre nuk besojnë, apo prej hebrenjve, të cilët

---

atij, dhe nuk e ndëshkon për atë gjynah në botën tjetër, sepse Allahu është Falës i Madh, Mëshirëplotë ndaj robërve të Tij besimtarë.

[1] Allahu i drejtohet të Dërguarit të Tij me këtë fjalë, por ka për qëllim ato grupe të Beni Izraelëve që thonë se nuk do i prekë zjarri veçse disa ditë të pakta, dhe se ata janë bijtë e Allahut dhe të dashurit e Tij, a nuk e dinë ata se Allahu sundon gjithçka që gjendet në qiej e në tokë, dhe se ai ndëshkon kë të dojë prej atyre që mohojnë dhe kundërshtojnë urdhrat e Tij, që në këtë botë edhe në botën tjetër, e Ai është i Plotfuqishëm për gjithçka, e asgjë nuk mund ta pengojë?!

[2] Nga mëshira që Allahu kishte vënë në zemrën e të Dërguarit të Tij, ai ishte i mëshirshëm me krijesat dhe në merak për to, prandaj edhe shqetësohej shumë kur ndonjë prej njerëzve që kishte shfaqur besimin më parë, të kthehej në mosbesim, por Allahu e qetëson atë duke i thënë se këta njerëz janë hipokritë dhe nuk kanë hyrë sinqerisht në besim, por vetëm me gojët e tyre, kështu që mos u merakos për ta. Besimtarët e vërtetë që hyjnë në Islam, nuk kthehen kurrë më prej tij dhe nuk dalin nga ai. Ata që e bëjnë këtë, janë ose hipokritë, ose çifutë, cilësitë e të cilëve përmenden në vijim të ajetit.

i dëgjojnë shumë trillimet[1]; dëgjojnë njerëzit e tjerë që nuk kanë ardhur tek ti.[2] Ata i shtrembërojnë fjalët (e Teuratit) nga vendi (kuptimi) i tyre dhe thonë: "Nëse ju jepet kjo, pranojeni e, nëse nuk ju jepet, atëherë ruhuni!"[3] Kur Allahu dëshiron ta lërë dikë në humbje,[4] ti nuk mund të bësh asgjë për të.[5] Këta janë ata të cilëve

[1] Trillimet e parisë dhe udhëheqësve të tyre shpirtërorë, të cilët ndryshojnë kuptimin e fjalëve të Librit të shenjtë dhe shumë të tjera i fshehin, ashtu siç bënë edhe me ligjin për dënimin e të martuarit që bën prostitucion. Kur dikush prej fisnikëve të beni Izraelëve që ishte i martuar bëri imoralitet, ata u mblodhën që ta gurëzonin atë (ta godisnin me gurë deri në vdekje), por fisnikët dhe shkalla e lartë e tyre e ndaluan zbatimin e këtij ligji mbi këtë person. Më pas, bëri prostitucion dikush prej shtresës së ulët, dhe pasi u mblodhën që ta gurëzonin, njerëzit e kësaj shtrese e ndaluan këtë gjë duke u thënë që të gurëzojnë edhe njeriun e tyre po qe se gurëzojnë këtë. Atëherë, bijtë e Izraelit u mblodhën për të gjetur një zgjidhje, duke e shfuqizuar gurëzimin, dhe në vend të tij caktuan dënimin me 40 shkopinj dhe hipjen mbrapsht mbi një gomar, me fytyrë të nxirë, duke u sjellë rrotull nëpër qytet. Kështu vepruan deri sa Allahu dërgoi Muhamedin (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), kur një grua prej fisnikëve të hebrenjve bëri prostitucion, babai i saj dërgoi disa njerëz, shokë të vet, te i Dërguari i Allahut, dhe u tha: "Pyeteni për ligjin e kurvërisë dhe se çfarë i është shpalluar atij për këtë? Sepse kemi frikë se mos na fëlliq dhe na zbulon atë që kemi bërë (prej fshehjes dhe ndryshimit të këtij ligji nga vetja e tyre). Nëse ai ju thotë se ligji për këtë është goditje me kamxhik, merreni fjalën e tij dhe zbatojeni, por nëse ju urdhëron për gurëzim, atëherë ruhuni dhe mos e merrni atë." Ata erdhën te i Dërguari i Allahut dhe e pyetën, e ai u tha "Gurëzim!" Me këtë rast zbriti edhe ajeti në fjalë.

[2] Parinë dhe dijetarët e tyre që dërguan njerëz te i Dërguari i Allahut për ta pyetur për ligjin e atij që bën prostitucion duke qenë i martuar.

[3] Ata e kishin ndryshuar ligjin e Allahut që thuhej në Teurat, në lidhje me dënimin e të martuarit që bën prostitucion, dhe për të treguar edhe një herë këmbënguljen e tyre në arrogancë dhe në mohim të Allahut dhe të dërguarit të Tij, Muhamedit, ata dërguan njerëz (ndoshta ishin ata hipokritët që përmenden më sipër) tek ai për ta pyetur se çfarë i ishte shpallur nga Allahu për këtë; jo për ta zbatuar këtë ligj dhe për të ndjekur Muhamedin, por për ta parë të vërtetën e profetësisë së tij edhe një herë dhe për ta refuzuar atë hapur dhe me kryeneçësi, dhe ashtu bënë. A thua i bënë dëm Muhamedit (salallahu alejhi ue selem) dhe besimtarëve?! Apo i bënë dëm Allahut?! Vazhdimi i ajetit e tregon përfundimin e tyre.

[4] Qoftë nga hipokrizia apo kryeneçësia e tij.

[5] Kështu që mos u mërzit për ta, sepse tashmë e di se kush dhe si janë ata.

Allahu nuk dëshiron t'ua pastrojë zemrat.[1] Ata do të kenë poshtërim në këtë jetë, dhe ndëshkim të rëndë në jetën tjetër.[2]

-114-

[1] Si hipokritët edhe kryeneçët hebrenj, kanë zgjedhur mohimin, idhujtarinë, kryeneçësinë dhe gjithçka të keqe, të prishur e të ndytë që u ka pushtuar zemrat, kështu që zemrat e tyre janë të vulosura dhe kurrë nuk mund të pastrohen me pastërtinë e Islamit dhe të besimit, përveç nëse Allahu dëshiron të pastrojë ndonjërin prej tyre dhe ta udhëzojë në Islam dhe në besimin e vërtetë, për ndonjë cilësi që gjendet tek ai, përndryshe, të gjithë ata që Allahu i lë në humbje, do të marrin dënimin e merituar: poshtërimin dhe përçmimin në këtë botë, dhe dënimin e përhershëm të zjarrit në botën tjetër.

[2] Turpërim dhe përbuzje në dynja, dhe dënim në zjarrin e xhehenemit e zemërimin e Allahut në botën tjetër.

سَمَّـٰعُونَ لِلْكَذِبِ أَكَّـٰلُونَ لِلسُّحْتِ ۚ فَإِن جَآءُوكَ فَٱحْكُم بَيْنَهُمْ أَوْ أَعْرِضْ
عَنْهُمْ ۖ وَإِن تُعْرِضْ عَنْهُمْ فَلَن يَضُرُّوكَ شَيْـًٔا ۖ وَإِنْ حَكَمْتَ فَٱحْكُم بَيْنَهُم
بِٱلْقِسْطِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلْمُقْسِطِينَ ﴿٤٢﴾

42. Ata janë pranues të gënjeshtrës dhe ngrënës të mëdhenj të së pandershmes (ryshfetit).[1] Nëse vijnë tek ti (për gjykim), gjyko mes tyre ose shmangiu! E, nëse u shmangesh, nuk do mund të të dëmtojnë aspak por, nëse gjykon, gjyko mes tyre me drejtësi![2] Vërtet, Allahu i do të drejtët.[3]

وَكَيْفَ يُحَكِّمُونَكَ وَعِندَهُمُ ٱلتَّوْرَىٰةُ فِيهَا حُكْمُ ٱللَّهِ ثُمَّ يَتَوَلَّوْنَ مِنۢ بَعْدِ ذَٰلِكَ ۚ
وَمَآ أُو۟لَـٰٓئِكَ بِٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٣﴾

43. E si të drejtohen ty (o Muhamed) për t'i gjykuar, përderisa e kanë Teuratin, në të cilin gjendet gjykimi i Allahut, e më pas shmangen gjithsesi?![4] Ata assesi nuk janë besimtarë.[5]

---

[1] Këto janë cilësi të hebrenjve, që u përmendën edhe në ajetin para këtij.

[2] Allahu e lë të dërguarin e Tij të zgjedhë vetë nëse dëshiron të gjykojë mes ithtarëve të Librit që vijnë tek ai për gjykim mes tyre, apo të mos gjykojë; por nëse gjykon mes tyre, ai urdhërohet të gjykojë drejt sipas ligjit të Allahut, e nëse iu shmanget dhe nuk gjykon mes tyre, ata nuk mund ta dëmtojnë aspak. Kjo, sepse ata nuk vijnë tek i Dërguari i Allahut me qëllim që ai të gjykojë drejt mes tyre dhe pastaj ata ta zbatojnë gjykimin e tij, sepse në çdo rast do të ndjekin epshet dhe interesat e tyre. Po kështu edhe të gjithë gjykatësit muslimanë tek të cilët shkojnë për gjykim njerëz jomuslimanë, u lejohet të gjykojnë mes tyre, por me kusht që të gjykojnë me drejtësi sipas ligjit të Allahut.

[3] Allahu i do ata që gjykojnë drejt në gjykimet e tyre mes njerëzve dhe që zbatojnë ligjin e Allahut (drejtësinë) që e ka shpallur në Librin e Tij dhe që ua ka zbritur të dërguarve të Tij.

[4] Si vijnë të marrin gjykimin tënd, o Muhamed, duke qenë se ata e mohojnë profetësinë tënde, ndërkohë që ata i janë shmangur gjykimit Tim që gjendet në librin e tyre, në Teurat, në librin që i kemi shpallur Musait, profetësinë e të cilit ata e pranojnë?!

[5] Hebrenjtë shpresonin të merrnin nga Muhamedi (salallahu alejhi ue selem) një gjykim që i përputhej epsheve të tyre në lidhje me çështjen e kurvërisë, megjithëse e kishin shumë të qartë në Teurat, në librin që Allahu ia kishte zbritur Musait (alejhis selam) dhe të cilin ata e besonin dhe pretendonin se e ndiqnin, por kur ai u dha gjykimin e Allahut të njëjtë me atë që gjendej në Teurat, ata iu shmangën, si gjykimit të Muhamedit ashtu edhe

إِنَّآ أَنزَلۡنَا ٱلتَّوۡرَىٰةَ فِيهَا هُدٗى وَنُورٞۚ يَحۡكُمُ بِهَا ٱلنَّبِيُّونَ ٱلَّذِينَ أَسۡلَمُواْ لِلَّذِينَ هَادُواْ وَٱلرَّبَّٰنِيُّونَ وَٱلۡأَحۡبَارُ بِمَا ٱسۡتُحۡفِظُواْ مِن كِتَٰبِ ٱللَّهِ وَكَانُواْ عَلَيۡهِ شُهَدَآءَۚ فَلَا تَخۡشَوُاْ ٱلنَّاسَ وَٱخۡشَوۡنِ وَلَا تَشۡتَرُواْ بِـَٔايَٰتِي ثَمَنٗا قَلِيلٗاۚ وَمَن لَّمۡ يَحۡكُم بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡكَٰفِرُونَ ٤٤

44. Ne e kemi zbritur Teuratin, në të cilin ka udhëzim dhe dritë[1]. Sipas tij, profetët e nënshtruar Allahut,[2] i gjykonin hebrenjtë, dhe po kështu vepronin edhe dijetarët e devotshëm dhe rabinët, sepse atyre iu qe besuar mbrojtja e Librit të Allahut dhe ishin dëshmitarë të tij.[3] Prandaj, mos kini frikë nga njerëzit, por kini frikë vetëm prej Meje, dhe mos i këmbeni Fjalët e Mia me ndonjë vlerë të vogël![4] Kushdo që nuk gjykon sipas asaj që ka shpallur Allahu, ata janë mohuesit.[5]

---

gjykimit që e kishin në Teurat, e kjo vepër nuk del nga besimtarët dhe as kjo rrugë nuk është rruga e besimtarëve, prandaj në fund të ajetit thuhet se ata nuk janë besimtarë.

[1] Allahu i shpalli Musait (alejhis selam) Teuratin, në të cilin kishte udhëzim në rrugën e drejtë të Allahut dhe dritë për t'u ndriçuar në errësirën e mosbesimit, injorancës, dyshimit dhe epsheve.

[2] Të gjithë profetët që erdhën pas Musait, i gjykonin bijtë e Izraelit sipas ligjit të Allahut të shpallur në Teurat. Madje edhe i Dërguari ynë, Muhamedi, në çështjen e gurëzimit të imoralëve, gjykoi mes tyre sipas ligjit të Allahut të shpallur në Teurat dhe në Kuran gjithashtu.

[3] Dijetarëve dhe rabinëve iu qe besuar ruajtja e Librit të Allahut, Teuratit, nga ndryshimet, shtesa apo heqja në të, si dhe ishin urdhëruar të mos e fshihnin atë, por të ishin dëshmitarë të drejtë të tij.

[4] Ajeti i drejtohet së pari dijetarëve dhe rabinëve hebrenj që ishin prezent në kohën e Muhamedit (salallahu alejhi ue selem), duke i kujtuar atyre detyrën që iu ishte ngarkuar për ruajtjen e Librit të Allahut nga devijimi dhe gjykimin sipas tij pa fshehur asgjë, kështu që të gjykonin sipas ligjit të Allahut në Teurat në lidhje me ndëshkimin e atyre që bëjnë kurvëri dhe të mos e fshehin atë nga frika prej njerëzve, apo për ndonjë interes a përfitim të ulët të kësaj bote. Megjithatë, në kuptimin e përgjithshëm të ajetit përfshihen të gjithë dijetarët që kanë mbi supet e tyre dijen dhe fenë e Allahut, të cilën duhet t'iua mësojnë njerëzve ashtu si e ka shpallur Allahu dhe ta praktikojnë vetë gjithashtu.

[5] Gjykimi me ligj tjetër nga ai që ka shpallur Allahu është prej veprave të kufrit (mohimit të Allahut), që mund të jetë kufër i madh që të nxjerr nga Islami, dhe kjo është në rastin kur

وَكَتَبْنَا عَلَيْهِمْ فِيهَآ أَنَّ ٱلنَّفْسَ بِٱلنَّفْسِ وَٱلْعَيْنَ بِٱلْعَيْنِ وَٱلْأَنفَ بِٱلْأَنفِ وَٱلْأُذُنَ بِٱلْأُذُنِ وَٱلسِّنَّ بِٱلسِّنِّ وَٱلْجُرُوحَ قِصَاصٌ ۚ فَمَن تَصَدَّقَ بِهِۦ فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَّهُۥ ۚ وَمَن لَّمْ يَحْكُم بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ فَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلظَّٰلِمُونَ ﴿٤٥﴾

45. Ne u përcaktuam atyre (hebrenjve) në Teurat: jeta (shpaguhet) me jetë, syri me sy, hunda me hundë, veshi me vesh, dhëmbi me dhëmb dhe plagët shpaguhen në masë të njëjtë.[1] Por kushdo që e

---

e mohon ligjin e Allahut apo beson se lejohet të gjykosh me ligj tjetër përveç ligjit të Allahut; por mund të jetë edhe mëkat i madh dhe vepër kufri, autori i të cilit meriton ndëshkimin e Allahut. [Es Seadi]. Kurse Taberiu, në Tefsirin e tij, në lidhje me këtë ajet dhe dy ajetet e mëpasshme “ata janë të padrejtët (45)” dhe “ata janë të shthururit (47)”, përmend pesë mendime të dijetarëve: 1. Janë për qëllim hebrenjtë, të cilët shtrembëruan Librin e Allahut dhe ndryshuan ligjin e Tij (si në çështjen e ndëshkimit të imoralit). 2. Në ajetin e parë “mohuesit” i drejtohet muslimanëve, “të padrejtët” i drejtohet hebrenjve dhe “të shthururit” i drejtohet të krishterëve. 3. Me këëto ajete është për qëllim kufri i vogël që nuk të nxjerr nga Islami, padrejtësia që nuk të nxjerr nga Islami dhe shthurja që nuk të nxjerr nga Islami. Kjo është përcjellë edhe nga Ibën Abasi e të tjerë. 4. Këto ajete kanë zbritur për ithatërt e Librit por në to përfshihen të gjithë njerëzit, muslimanë e jomuslimanë. 5. Mohues janë ata që e mohojnë ligjin e Allahut, kurse të padrejtë dhe të shthurur janë ata që e pohojnë ligjin e Allahut por veprojnë në kundërshtim me të për ndonjë interes apo përfitim personal duke ndjekur epshet e tyre. Pas renditjes së këtyre fjalëve dhe transmetimeve të atyre që i thonë ato, Taberiu thotë: Fjala më e saktë, sipas mendimit tim, është fjala e atyre që thonë se këto ajete kanë zbritur në lidhje me mohuesit prej ithtarëve të Librit, sepse ajetet para dhe pas këtyre flasin pikërisht për ta. Nëse dikush thotë: “Ajetet flasin në përgjithësi për të gjithë ata që nuk gjykojnë me atë që ka zbritur Allahu, atëherë si i kufizon ato për një grup të veçantë njerëzish?” I thuhet: “Allahu i Madhëruar ka përgjithësuar në këtë gjykim njerëzit e një populli që e mohuan gjykimin e Allahut në librin e Tij, dhe njofton se ata u bënë mohues me lënien e tyre ligjin e Allahut me atë mënyrë që ata e lanë atë, dhe ky përfundim vlen për të gjithë ata që nuk gjykojnë me atë që ka zbritur Allahu duke e mohuar atë, padyshim se ata janë mohues (të dalë nga Islami), siç ka thënë edhe Ibën Abasi (Allahu qoftë i kënaqur me të!), sepse në këtë rast , mohimi i ligjit të Allahut pasi e ka mësuar se ai është ligji i Allahut që e ka shpallur në Librin e Tij, është njësoj si mohimi i profetësisë së Muhamedit pasi e mëson se ai është i Dërguar i Allahut.”

[1] Kjo ishte masa e shpagimit dhe hakmarrjes e përcaktuar në Teurat: kush vret padrejtësisht dhe me qëllim, vritet, dhe kush plagos, plagoset në të njëjtën masë. Ky ligj i Allahut ishte për të gjithë njerëzit pa përjashtim, por si zakonisht, hebrenjtë edhe kësaj rradhe e shtrembëruan atë ligj duke e praktikuar vetëm ndaj më të dobtëve të tyre, kurse

fal shpagimin si lëmoshë, kjo është falje gjynahesh për të.[1] E kushdo që nuk gjykon sipas asaj që ka zbritur Allahu, ata janë të padrejtët.[2]

-115-

ndaj të fortëve dhe parisë, nuk e praktikonin, prandaj edhe Allahu thotë në fund të ajetit se: kush nuk gjykon me ligjin e Allahut, ata janë të padrejtët në veprën dhe gjykimin e tyre, të devijuar nga ligji i Allahut.

[1] Ligji i shpagimit apo i hakmarrjes tek hebrenjtë ishte vetëm shpagimi në të njëtën masë ose falja krejtësisht e hakmarrjes kundrejt asgjëje. Kurse me ardhjen e Muhamedit (salallahu alejhi ue selem), i cili erdhi me lehtësim për njerëzit nga ato barra që iu ishin ngarkuar bijve të Izraelit si pasojë e veprave të tyre, në ligjin e hakmarrjes u shtua edhe shpagimi me vlerë materiale, dhe kështu, njerëzit e të vrarit kanë të drejtë të hakmerren duke marrë gjakun e njeriut të tyre të vrarë me paramendim dhe padrejtësisht, ose të pranojnë vlerën e përcaktuar material që quhet "ed dijeh" dhe që është 100 deve.

[2] Të devijuarit nga ligji dhe rruga e drejtë e Allahut. Padrejtësia në këtë rast mund të jetë e madhe që arrin deri në dalje nga feja e Allahut, dhe mund të jetë mëkat i madh, siç e pamë në sqarimet e ajetit para këtij.

وَقَفَّيْنَا عَلَىٰٓ ءَاثَـٰرِهِم بِعِيسَى ٱبْنِ مَرْيَمَ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ ٱلتَّوْرَىٰةِ ۖ وَءَاتَيْنَـٰهُ ٱلْإِنجِيلَ فِيهِ هُدًى وَنُورٌ وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ ٱلتَّوْرَىٰةِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٤٦﴾

46. Në pasim të gjurmëve të tyre (profetëve), Ne dërguam Isain, të birin e Merjemes, si vërtetues të Teuratit që kishte ardhur para tij[1], dhe i dhamë atij Ungjillin, në të cilin kishte udhëzim dhe dritë,[2] si vërtetues të asaj që ishte shpallur para tij në Teurat dhe si udhëzim e këshillë për të devotshmit.[3]

وَلْيَحْكُمْ أَهْلُ ٱلْإِنجِيلِ بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ فِيهِ ۚ وَمَن لَّمْ يَحْكُم بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ فَأُو۟لَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلْفَـٰسِقُونَ ﴿٤٧﴾

47. Pra, le të gjykojnë ithtarët e Ungjillit sipas asaj që ka shpallur Allahu në të (Ungjill),[4] e kushdo që nuk gjykon sipas asaj që ka shpallur Allahu, ata janë të pabindurit.[5]

[1] Teurati ishte Libri që Allahu i shpalli Musait, e Isai e vërtetonte këtë gjë dhe gjykonte sipas Teuratit, me përjashtim të disa ligjeve me natyrë lehtësuese që Allahu i zbriti atij si mëshirë për njerëzit, dhe këto ligje lehtësuese gjenden kryesisht në Ungjill, plotësuesin e Teuratit, vërtetuesin e tij si Fjalë të Zotit dhe lehtësuesin e disa ligjeve që iu ishin ngarkuar hebrenjve si ndëshkim për veprat e tyre.

[2] Në Ungjill kishte sqarim të ligjeve që njerëzit në kohën e Isait (alejhis selam) nuk i njihnin, dhe ndriçim të errësirës së injorancës dhe mosbesimit.

[3] Sepse vetëm ata që i binden Allahut me devocion, ata e ndjekin udhëzimin e Tij dhe marrin mësim nga këshillat e Tij.

[4] Ithtarët e Ungjillit, të krishterët ishin të urdhëruar që të gjykonin sipas Ungjillit, deri sa të shpallej Kurani, sepse kur të shpallej Kurani, ata urdhëroheshin në Ungjill që ta besonin dhe ta ndiqnin atë, ashtu si edhe hebrenjtë ishin urdhëruar me të njëjtën gjë në Teurat.

[5] Të dalët nga bindja ndaj Allahut dhe urdhrat që i gjejnë në Librin e Tij. Shih sqarimin e ajetit 44 për kuptim sa më të plotë të ajetit.

وَأَنزَلْنَآ إِلَيْكَ ٱلْكِتَـٰبَ بِٱلْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ ٱلْكِتَـٰبِ وَمُهَيْمِنًا عَلَيْهِ ۖ فَٱحْكُم بَيْنَهُم بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ ۖ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَآءَهُمْ عَمَّا جَآءَكَ مِنَ ٱلْحَقِّ ۚ لِكُلٍّ جَعَلْنَا مِنكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا ۚ وَلَوْ شَآءَ ٱللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَٰحِدَةً وَلَـٰكِن لِّيَبْلُوَكُمْ فِى مَآ ءَاتَىٰكُمْ ۖ فَٱسْتَبِقُوا۟ ٱلْخَيْرَٰتِ ۚ إِلَى ٱللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٤٨﴾

48. Pastaj të zbritëm ty (o Muhamed) Librin (Kuranin) me të vërtetën,[1] si vërtetues të shkrimeve të mëparshme dhe mbikëqyrës të tyre.[2] Prandaj gjykoji ata sipas asaj që të ka zbritur Allahu dhe mos ndiq dëshirat e tyre, duke ju shmangur të Vërtetës që të është shpallur.[3] Për secilin prej jush[4], Ne caktuam ligj dhe rrugë të qartë.[5] Sikur të donte Allahu, do t'ju kishte bërë një popull të vetëm, por Ai kërkon që t'ju provojë në atë që ju ka dhënë[6], andaj bëni garë për

[1] Kurani ka zbritur nga Allahu me të vërtetën, gjithçka që thuhet në të është e vërtetë dhe ai nuk përmban asnjë të pavërtetë. Nuk ka dyshim se ai është nga Allahu, dhe ai ndan të vërtetën nga e pavërteta në shkrimet që ithtarët e Librit kishin në duart e tyre dhe në të cilat kishin përzierë të vërtetën me të pavërtetën.

[2] Allahu e zbriti Kuranin si vërtetues të Librave të mëparshëm dhe mbikëqyrës mbi ta, dëshmues dhe ruajtës të origjinalitetit të tyre, d.m.th. të asaj që është shpallur vërtet nga Allahu prej Librave qiellor para Kuranit, gjë të cilën Kurani e përfshin në vargjet e tij dhe zbardh të vërtetën në lidhje me shtrembërimet që ka bërë dora e njeriut, prej hebrenjve dhe të krishterëve, në librat qiellor.

[3] Allahu e urdhëron të Dërguarin e Tij, Muhamedin (salallahu alejhi ue selem), që nëse gjykon mes ithtarëve të Librit dhe çdokujt tjetër prej mohuesve e idhujtarëve që vijnë tek ai për gjykim, të gjykojë me drejtësinë që i ka shpallur Allahu në Kuran dhe të mos ndjekë dëshirat dhe interesat e tyre.

[4] Për secilin popull, prej ithtarëve të Librit dhe muslimanëve.

[5] Të gjithë të dërguarit e Allahut kanë ardhur me të njëjtën fe dhe të njëjtat baza të besimit, dhe kjo nuk bie ndesh me faktin se disa dispozita dhe ligje të posaçme që u janë shpallur të dërguarve të ndryshëm të ndryshojnë nga njëri-tjetri si sprovë për njerëzit dhe ne përshtatje me kohën apo vendin e secilit prej tyre. Kështu, nuk është kusht që të gjitha dispozitat juridike të Kuranit të jenë të njëjta me ato të Teuratit apo të Inxhilit dhe anasjelltas, por bazat e besimit janë të njëjta dhe të pandryshueshme.

[6] Sikur të donte Allahu, të gjitha ligjet e shpallura të dërguarve të ndryshëm mund t'i bënte të njëjta për të gjithë, por Ai vepron me urtësinë e Tij si të dëshirojë, dhe i sprovon njerëzit

punë të mira![1] Të gjithë do të ktheheni te Allahu e Ai do t'ju njoftojë për çështjet, rreth të cilave kishit kundërshti. [2]

وَأَنِ ٱحۡكُم بَيۡنَهُم بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ وَلَا تَتَّبِعۡ أَهۡوَآءَهُمۡ وَٱحۡذَرۡهُمۡ أَن يَفۡتِنُوكَ عَنۢ بَعۡضِ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ إِلَيۡكَۖ فَإِن تَوَلَّوۡاْ فَٱعۡلَمۡ أَنَّمَا يُرِيدُ ٱللَّهُ أَن يُصِيبَهُم بِبَعۡضِ ذُنُوبِهِمۡۗ وَإِنَّ كَثِيرٗا مِّنَ ٱلنَّاسِ لَفَٰسِقُونَ ٤٩

49. Pra, gjykoji ata sipas asaj që të ka shpallur Allahu e mos ndiq dëshirat e tyre![3] Dhe bëj kujdes që ata mos të të nxisin të largohesh nga një pjesë e asaj që të ka shpallur Allahu! Nëse ata i kthejnë kurrizin gjykimit tënd, atëherë, dije se Allahu do vetëm që t'i dënojë për disa gjynahe të tyre. Në të vërtetë, shumë njerëz janë të shthurur.[4]

---

në bindjen ndaj Tij dhe të Dërguarve të Tij me çfarë të dëshirojë, pa iu bërë atyre padrejtësinë më të vogël.

[1] Për çdo punë të mirë që ka urdhëruar Allahu dhe duke iu larguar çdo ndalese të Allahut, qoftë kundrejt Allahut apo kundrejt krijesave të tij duke i dhënë secilit hakun që i takon dhe duke mos iu futur askujt në hak.

[2] Të gjithë popujt e hershëm e të mëvonshëm do të kthehen tek Allahu dhe do të japin llogari për veprat e tyre dhe nëse i janë bindur apo jo ligjeve të Allahut që i kishin në Librat e shpallur nga Ai. Atje do të mësojnë se kush ka qenë në të drejtë dhe kush në të gabuar, dhe secili do të marrë shpërblimin që meriton.

[3] Përsëritet ndalesa nga ndjekia e dëshirave të ithtarëve të Librit për të zmadhuar rrezikun e saj.

[4] Shumë prej hebrenjve në veçanti dhe prej njerzve në përgjithësi nuk e zbatojnë atë që thuhet në Librin e Allahut dhe dalin nga bindja ndaj Tij, e si pasojë e veprave të tyre të këqia pësojnë ndëshkim në këtë botë para botës tjetër.

أَفَحُكۡمَ ٱلۡجَٰهِلِيَّةِ يَبۡغُونَۚ وَمَنۡ أَحۡسَنُ مِنَ ٱللَّهِ حُكۡمٗا لِّقَوۡمٖ يُوقِنُونَ ٥٠

50. A mos kërkojnë ata gjykimin e kohës së injorancës (paganizmit paraislamik)?! E ku ka gjykim më të mirë se ai i Allahut për një popull që beson bindshëm?[1]

[1] Cili gjykim dhe ligj është më i mirë se ai i Allahut për një popull që beson bindshëm dhe me dije të plotë se Allahu është Një, nëse O ithatrë të Librit, jeni vërtët njësues të Tij?

۞ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تَتَّخِذُوا۟ ٱلْيَهُودَ وَٱلنَّصَٰرَىٰٓ أَوْلِيَآءَ ۘ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَآءُ بَعْضٍ ۚ وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُۥ مِنْهُمْ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٥١﴾

51. O besimtarë! Mos i bëni miq as hebrenjtë as të krishterët! Ata janë miq të njëri-tjetrit. Kushdo prej jush që i bën ata miq, ai është prej tyre.[1] Vërtet, Allahu nuk i udhëzon në rrugë të drejtë njerëzit e padrejtë.[2]

فَتَرَى ٱلَّذِينَ فِى قُلُوبِهِم مَّرَضٌ يُسَٰرِعُونَ فِيهِمْ يَقُولُونَ نَخْشَىٰٓ أَن تُصِيبَنَا دَآئِرَةٌ ۚ فَعَسَى ٱللَّهُ أَن يَأْتِىَ بِٱلْفَتْحِ أَوْ أَمْرٍ مِّنْ عِندِهِۦ فَيُصْبِحُوا۟ عَلَىٰ مَآ أَسَرُّوا۟ فِىٓ أَنفُسِهِمْ نَٰدِمِينَ ﴿٥٢﴾

52. I sheh disa që kanë sëmundje[3] në zemrat e tyre, se si vrapojnë për t'u miqësuar me ata (hebrenjtë), duke thënë: "Druajmë se mos na vijnë kohë të këqia".[4] Por ndoshta Allahu do të sjellë fitoren[5] ose

---

[1] Allahu i Madhëruar, pasi përshkruan cilësitë e hebrenjve dhe të krishterëve në ajetet e mësipërme, i udhëzon robët e Tij besimtarë që të mos i marrin ata për miq e përkrahës kundër muslimanëve, sepse ata janë miq vetëm të njëri-tjetrit: hebrenjtë miq të hebrenjve dhe të krishterët miq të krishterëve, dhe bashkohen së bashku kur vjen rasti kundër muslimanëve, madje nuk kursejnë asgjë për t'i larguar ata nga feja e Allahut. Nuk i bën miq hebrenjtë dhe të krishterët veçse dikush që është si ata sepse miqësia e plotë do të thotë kalim në fenë e tyre, kurse miqësia e pakët të tërheq tek e shumta dhe më pas bëhesh gradualisht si ata. Gjithësesi, muslimani duhet të bëjë dallim mes miqësisë dhe dashurisë për hebrenjte apo të krishterët, gjë që nuk lejohet sepse ka lidhje me fenë, dhe mes marrëdhënieve ekonomike apo shoqërore që kanë të bëjnë me dynjanë, gjë që Islami e lejon dhe urdhëron që muslimanët të jenë të drejtë dhe të veshur me moralet Islame kundrejt çdokujt me të cilin kanë marrëdhënie dynjaje të çfarëdo lloji.

[2] Allahu nuk i jep sukses në udhëzimin e drejtë atyre që e vendosin miqësinë jo në vendin e saj, duke i bërë për miq hebrenjtë apo të krishterët të cilët i kanë shpallur armiqësi Allahut, të dërguarit të Tij dhe besimtarëve.

[3] Sëmundje hipokrizie, dyshimi dhe besimi të dobët.

[4] Se ndoshta rrotullohen gjërat dhe vjen një kohë që hebrenjtë apo të krishterët arrijnë ndonjë fitore ose nëse ju vjen ndonjë sulm i jashtëm apo fatkeqësi tjetër dhe këta hipokritë nuk kanë kujt t'i kërkojnë mbrojtje.

[5] Çlirimin e Mekës apo çdo lloj triumfi tjetër të muslimanëve kundër armiqve të tyre.

diçka tjetër nga ana e Tij (për muslimanët), kështu që ata do të pendohen për atë që kanë fshehur në veten e tyre.[1]

وَيَقُولُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَهَٰٓؤُلَآءِ ٱلَّذِينَ أَقْسَمُوا۟ بِٱللَّهِ جَهْدَ أَيْمَٰنِهِمْ ۙ إِنَّهُمْ لَمَعَكُمْ ۚ حَبِطَتْ أَعْمَٰلُهُمْ فَأَصْبَحُوا۟ خَٰسِرِينَ ﴿٥٣﴾

53. Atëherë, besimtarët do të thonë: "Vallë, këta janë ata që betoheshin solemnisht për Allahun, se me të vërtetë ishin me ju[2]?!" Veprat e tyre do të fshihen dhe ata do të jenë të humburit.[3]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مَن يَرْتَدَّ مِنكُمْ عَن دِينِهِۦ فَسَوْفَ يَأْتِى ٱللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُۥٓ أَذِلَّةٍ عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى ٱلْكَٰفِرِينَ يُجَٰهِدُونَ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَآئِمٍ ۚ ذَٰلِكَ فَضْلُ ٱللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَآءُ ۚ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٤﴾

54. O besimtarë! Kushdo prej jush që braktis fenë e vet,[4] ta dijë se Allahu do të sjellë njerëz, që i do dhe që e duan; të butë me besimtarët dhe të ashpër me mohuesit; që luftojnë në Rrugën e Allahut dhe nuk i tremben kërcënimit të asnjë kërcënuesi.[5] Kjo

[1] Sepse atëherë do të shohin se kanë humbur vërtet gjithçka të kësaj bote dhe të botës tjetër.

[2] Besimtarët do të shohin të habitur përfundimin në këtë botë dhe në botën tjetër të hipokritëve që betoheshin rrejshëm me betime solemne sikur ishin në anën e besimtarëve, ndërkohë që ata ishin në anën e armikut.

[3] Veprat e mira sipërfaqësore që ata bënë në sy të besimtarëve do të fshihen për shkak se ata e shitën botën tjetër për këtë botë dhe ata do të jenë humbësit e vërtetë të kësaj bote dhe të botës tjetër.

[4] Fenë e vërtetë të Allahut, Islamin. Kushdo që e braktis Islamin, nuk i bën dën veçse vetvetes, sepse Allahu nuk ia ka nevojën askujt dhe Atij nuk i bëhet asnjë lloj dëmi.

[5] Allahu i paralajmëron besimtarët me besim të luhatshëm, për dezertimin nga Islami pas vdekjes së të Dërguarit të Tij, Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), siç ndodhi vërtetë me disa njerëz të fshatrave dhe beduinë, dhe historia tregon se Allahu solli në vend të tyre besimtarë të devotshëm dhe me të gjitha cilësitë dhe virtytet me të cilat Allahu i përshkruan ata në ajet. Në shumë transmetime dhe komentime të dijetarëve thuhet se këta besimtarë me këto cilësi janë Ebu Bekri dhe shokët e tij, Allahu qoftë i kënaqur me të gjithë ata, të cilët i luftuan dezertorët deri sa ata u rikthyen në Islam.

është mirësia e Allahut, të cilën Ai ia jep kujt të dojë. Allahu është Bujar i madh, i Gjithëditur.[1]

إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱلَّذِينَ يُقِيمُونَ ٱلصَّلَوٰةَ وَيُؤْتُونَ ٱلزَّكَوٰةَ وَهُمْ رَٰكِعُونَ ﴿٥٥﴾

55. Miku dhe mbrojtësi juaj është vetëm Allahu, i Dërguari i Tij dhe besimtarët që falin namazin dhe japin zeqatin, duke qenë të përulur.[2]

وَمَن يَتَوَلَّ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ فَإِنَّ حِزْبَ ٱللَّهِ هُمُ ٱلْغَٰلِبُونَ ﴿٥٦﴾

56. E, ata që marrin për mik e mbrojtës Allahun, të Dërguarin e Tij dhe besimtarët, pa dyshim se pala e Allahut do të jetë ngadhënjyese.[3]

[1] Allahu i jep sa të dojë dhe kujt të dojë prej të dashurve të Tij besimtarë, dhe Ai e di mirë se kush e meriton mirësinë dhe bujarinë e Tij e kush jo, si dhe sasinë e përshtatshme e të dobishme të secilit.

[2] Miqtë e vërtetë dhe të vetëm të besimtarëve muslimanë janë Allahu, i Dërguari i Tij dhe besimtarët e sinqertë, dhe nuk janë as hebrenjtë, as të krishterët dhe askush tjetër. Pra, çështja e miqësisë dhe përkrahjes është e një rëndësie serioze dhe të rrezikshme, sepse sipas saj vendosesh në krahun me të cilin je në të vërtetë, kështu që besimtari musliman duhet të marrë për miq, përkrahës e mbrotjës vetëm ata që ka urdhëruar Allahut dhe jo ata që Allahu ka ndaluar të merren për miq.

[3] Ata që kanë mik Allahun, të Dërguarin e Tij dhe besimtarët, këta janë pala e Allahut dhe e kundërta e palës së shejtanit, dhe padyshim se pala e Allahut është ngadhënjyese.

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تَتَّخِذُوا۟ ٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُوا۟ دِينَكُمْ هُزُوًا وَلَعِبًا مِّنَ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْكِتَـٰبَ مِن قَبْلِكُمْ وَٱلْكُفَّارَ أَوْلِيَآءَ ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿٥٧﴾

57. O besimtarë! Mos i bëni miq ata që fenë tuaj e marrin për tallje dhe lojë, qofshin ata prej atyre që u është dhënë Libri para jush apo prej mohuesve; frikësojuni Allahut, nëse jeni besimtarë![1]

-117-

[1] Allahu i ndalon robët e Tij besimtarë nga marrja për mik e hebrenjve, të krishterëve dhe mohuesve të ndryshëm, duke i dashur ata, duke i ndihmuar në ndonjë çështje që është në dëm të Islamit dhe muslimanëve apo duke u zbuluar të fshehtat e muslimanëve. E këtë gjë nuk e bëjnë vetëm se besimtarët e vërtetë, ata të cilët i frikësohen Allahut dhe i binden urdhrave të Tij.

وَإِذَا نَادَيْتُمْ إِلَى ٱلصَّلَوٰةِ ٱتَّخَذُوهَا هُزُوًا وَلَعِبًا ۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَعْقِلُونَ ﴿٥٨﴾

58. Edhe kur thërrisni për namaz, (ezanin) ata e marrin atë për tallje dhe lojë, sepse janë njerëz që nuk kuptojnë.[1]

قُلْ يَـٰٓأَهْلَ ٱلْكِتَـٰبِ هَلْ تَنقِمُونَ مِنَّآ إِلَّآ أَنْ ءَامَنَّا بِٱللَّهِ وَمَآ أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَآ أُنزِلَ مِن قَبْلُ وَأَنَّ أَكْثَرَكُمْ فَـٰسِقُونَ ﴿٥٩﴾

59. Thuaju: "O ithtarët e Librit! A na urreni për gjë tjetër, përveç asaj se besojmë Allahun, shpalljet që na janë zbritur neve dhe ato qe janë zbritur më parë, kurse shumica prej jush janë të pabindur ndaj Allahut?"[2]

[1] Sepse nuk e njohin Zotin dhe nuk e kuptojnë se çfarë të mire kanë nëse i përgjigjen thirrjes për namaz dhe çfarë e keqe i pret nëse tallen me të, përndryshe nuk do e bënin këtë gjë.

[2] Disa prej hebrenjve shkuan tek i Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), dhe e pyetën: " Cilët janë të dërguarit e Zotit qe ti beson?" Ai u përgjigj: "Besoj në Allahun, në atë që na është shpallur neve dhe në atë që i është shpallur Ibrahimit, Ismailit, Is'hakut, Jakubit, Esbatëve, si dhe atë që i është dhënë Musait dhe Isait, dhe atë që i është dhënë të gjithë të Dërguarve nga Zoti i tyre, pa bërë asnjë dallim mes tyre. Ne i jemi nënshtruar plotësisht Allahut."Kur përmendi Isan (Mesihun), ata e mohuan profetësinë e tij dhe thanë: "Ne nuk besojmë në atë që beson ti (Isanë – Mesihun). Në atë çast, Allahu i shpall të Dërguarit të Tij këtë ajet. [Taberiu]. Në një transmetim tjetër thuhet se ata thanë: "Pasha Zotin! Nuk dim të ketë popull të ndonjë feje më të pafat se ju në këtë botë dhe në botën tjetër, dhe as fe më të keqe se feja juaj!" Atëherë Allahu zbriti këtë ajet ku thuhet se feja jonë dhe besimi ynë është pikërisht ky, që është besimi i drejtë e i vërtetë, por jeni ju ata që keni devijuar dhe keni dalë nga rruga e Zotit, ne kërkim të dynjasë dhe pushtetit në të, prandaj edhe na urreni e na sulmoni. Megjithatë, jo të gjithë ithatërt e Librit janë kështu, sepse ka prej tyre që e besuan dhe vazhdojnë ta besojnë Muhamedin menjëherë sa mësojnë për të.

قُلْ هَلْ أُنَبِّئُكُم بِشَرٍّ مِّن ذَٰلِكَ مَثُوبَةً عِندَ ٱللَّهِ ۚ مَن لَّعَنَهُ ٱللَّهُ وَغَضِبَ عَلَيْهِ وَجَعَلَ مِنْهُمُ ٱلْقِرَدَةَ وَٱلْخَنَازِيرَ وَعَبَدَ ٱلطَّٰغُوتَ ۚ أُولَٰٓئِكَ شَرٌّ مَّكَانًا وَأَضَلُّ عَن سَوَآءِ ٱلسَّبِيلِ ﴿٦٠﴾

60. Thuaju (gjithashtu): "A t'ju tregoj një dënim më të rëndë se ky[1] tek Allahu? Mallkimi i atyre që Allahu i ka mallkuar, me të cilët është zemëruar dhe disa prej të cilëve i ka shndërruar në majmunë dhe derra, si dhe ata që adhurojnë djallin. Ata janë në vendin më të mjerueshëm dhe më larg rrugës së vërtetë".

وَإِذَا جَآءُوكُمْ قَالُوٓا۟ ءَامَنَّا وَقَد دَّخَلُوا۟ بِٱلْكُفْرِ وَهُمْ قَدْ خَرَجُوا۟ بِهِۦ ۚ وَٱللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا۟ يَكْتُمُونَ ﴿٦١﴾

61. Kur vijnë te ju, thonë: "Besojmë". Por në të vërtetë, ata me mosbesim hyjnë e me mosbesim dalin! Por Allahu e di mirë çfarë fshehin ata.[2]

وَتَرَىٰ كَثِيرًا مِّنْهُمْ يُسَـٰرِعُونَ فِى ٱلْإِثْمِ وَٱلْعُدْوَٰنِ وَأَكْلِهِمُ ٱلسُّحْتَ ۚ لَبِئْسَ مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿٦٢﴾

62. Ti i sheh shumë prej tyre[3] të nxitojnë drejt gjynahut[4], tejkalimit të kufijve (të Allahut) dhe ngrënies së haramit[5]. Njëmend, sa të këqija janë ato që veprojnë![6]

---

[1] Për të cilën na tallni, apo që thoni se kemi fenë më të keqe në tokë! E supozojmë se është ashtu si thoni ju, por e keqja juaj është më e madhe se kjo dhe dënimi juaj do të jetë dënimi më i madh që ekziston! Atëherë kush meriton të jetë i talluri: ne apo ju?!

[2] Në zemrat e tyre prej hipokrizisë dhe mosbesimit, prej intrigave dhe devijimit nga rruga e drejtë, kështu që do u japë ndëshkimin që meritojnë.

[3] Prej hebrenjve, e veçanërisht gjykatësit prej tyre.

[4] Mëkatit dhe mohimit.

[5] Pasurinë e paligjshme si: ryshfeti, etj.

[6] Ata janë të prirë për të këqija, kështu që si tallen me muslimanët dhe pretendojnë se janë të mirë?! Padyshim se ata janë sprovë për njerëzit në tokë dhe djaj prej njerëzve ashtu siç

لَوۡلَا يَنۡهَىٰهُمُ ٱلرَّبَّٰنِيُّونَ وَٱلۡأَحۡبَارُ عَن قَوۡلِهِمُ ٱلۡإِثۡمَ وَأَكۡلِهِمُ ٱلسُّحۡتَۚ لَبِئۡسَ مَا كَانُواْ يَصۡنَعُونَ ٦٣

63. Përse rabinët dhe dijetarët nuk i ndalojnë ata nga fjalët e paligjshme[1] dhe ngrënia e haramit? Njëmend, sa e keqe është vepra e tyre![2]

وَقَالَتِ ٱلۡيَهُودُ يَدُ ٱللَّهِ مَغۡلُولَةٌۚ غُلَّتۡ أَيۡدِيهِمۡ وَلُعِنُواْ بِمَا قَالُواْۘ بَلۡ يَدَاهُ مَبۡسُوطَتَانِ يُنفِقُ كَيۡفَ يَشَآءُۚ وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرٗا مِّنۡهُم مَّآ أُنزِلَ إِلَيۡكَ مِن رَّبِّكَ طُغۡيَٰنٗا وَكُفۡرٗاۚ وَأَلۡقَيۡنَا بَيۡنَهُمُ ٱلۡعَدَٰوَةَ وَٱلۡبَغۡضَآءَ إِلَىٰ يَوۡمِ ٱلۡقِيَٰمَةِۚ كُلَّمَآ أَوۡقَدُواْ نَارٗا لِّلۡحَرۡبِ أَطۡفَأَهَا ٱللَّهُۚ وَيَسۡعَوۡنَ فِي ٱلۡأَرۡضِ فَسَادٗاۚ وَٱللَّهُ لَا يُحِبُّ ٱلۡمُفۡسِدِينَ ٦٤

64. Hebrenjtë thanë: "Dora e Allahut është e shtrënguar."[3] Iu lidhshin duart[4] atyre dhe qofshin të mallkuar[5] për atë që thanë! Përkundrazi, të dyja Duart e Tij janë të hapura e Ai jep si të dojë.[6]

është Iblisi djall prej xhinëve! Prandaj muslimanët i luten Allahut në suren el Fatiha që të mos ndjekin rrugën e tyre e të mos veshen me asnjë prej cilësive të tyre.

[1] Gënjeshtrat dhe betimet e rreme në gjykimet e tyre mes njerëzve, duke lënë mënjanë Ligjin e Allahut në Librin e tyre (Teurat dhe Inxhil), dhe duke gënjyer për Allahun (duke thënë se gjykimi i tyre është gjykimi i caktuar nga Allahu në Libër). E gjitha kjo për disa fitime të dynjasë. Po kështu ngrënia e haramit dhe marrja e ryshfetit ishte një krim tjetër i rëndë që ata bënin.

[2] Krimi i parisë fetare të tyre është edhe më i madh, sepse mosndalimi i njerëzve nga e keqja që këta e dinë është krim i ndërtuar mbi dije dhe mosndalimi është lënie e detyrës dhe dezertim.

[3] Hebrenjtë nuk kanë lënë fjalën më të keqe dhe blasfeminë më të madhe për Allahun veçse e kanë thënë, dhe këtu thonë se Allahu është dorështrënguar, ndërkohë që Allahu është Bujari më i madh dhe bujaria është atribut absolut i Tij. Në të vërtetë kopracia është cilësi dalluese e vetë hebrenjve, si mallkim kundër tyre për shkak të fjalës së rëndë e të padrejtë që thanë për Allahun.

[4] Iu lidhshin duart nga kryerja e veprave të mira, mosbëfshin bamirësi apo hajër!

[5] Mallkimi është largimi nga mëshira e Allahut dhe mirësia e Tij.

[6] Allahu është Bujari më i madh. Ai i mban krijesat e Tij dhe Ai i furnzion ato. Ai i jep kujt të dojë me tepricë nga mirësia e Tij dhe i ndalon kujt të dojë me urtësinë e Tij. Gjithçka shkon sipas një Ligji universal preciz të vendosur nga Allahu, i Gjithëdijshmi, i Urti. Ajeti tregon

Kjo që të është shpallur ty (Muhamed) nga Zoti yt,[1] me siguri që shumë prej tyre do t'ua shtojë teprimin[2] dhe mohimin[3]. Ne kemi hedhur midis tyre[4] armiqësinë dhe urrejtjen deri në Ditën e Kiametit[5]. Sa herë që ata ndezin zjarrin e luftës,[6] Allahu e shuan atë.[7] Ata përpiqen për shkatërrime në Tokë, por Allahu nuk i do shkatërrimtarët.[8]

-118-

gjithashtu se Allahu ka dy duar, dhe ato janë cilësi e Tij, por duart e Tij nuk i ngjajnë duarve të njerëzve apo të ndonjë krijese tjetër, sepse Ai ka cilësitë më të larta dhe askush e asgjë nuk i përngjet Atij.

[1] Kurani në përgjithësi dhe këto sekrete që dijetarët dhe paria e beni Izraelëve i mbanin të fshehta në veçanti.

[2] Teprimin në mohimin e profetësisë së Muhamedit megjithëse e dinë shumë mirë vërtetësinë e saj.

[3] Mohimin e madhështisë së Allahut dhe cilësimin e Tij me cilësi nga të cilat ai është i pastër dhe larg tyre, siç e cilësuan atë me kopraci.

[4] Hebrenjve dhe të krishterëve.

[5] Prandaj ata kurrë nuk e duan njëri-tjetrin dhe kurrë nuk bashkohen në një mendje, përveç ndonjë bashkimi sipërfaqësor për interesa të përbashkëta.

[6] Duke ngritur kurthe të njëpasnjëshme kundër Islamit dhe muslimanëve, madje kundër gjithë njerëzimit.

[7] Allahu ua prish kurthet dhe atyre nuk u realizohet asnjë qëllim, por dështojnë në gjithçka. Ky është përfundimi i tyre sa herë që ndezin zjarrin e luftës dhe fusin përçarje mes popujve, dështimi dhe përçmimi, e megjithatë ata fillojnë nga e para dhe vazhdojnë me ngritjen e kurtheve megjithëse e dinë se nuk do të kenë kurrë sukses deri në ditën e Kiametit. Vërtet, ata janë e keqja në tokë që kërkon të luftojë të mirën, por e mira triumfon gjithnjë në fund, sepse e mira është pala e Allahut.

[8] Hebrenjtë prishin në tokë,shkelin ligjet e Allahut, mohojnë provat e Tij, përgënjeshtrojnë të dërguarit e Tij, kundërshtojnë urdhrat dhe ndalesat e Tij, por Allahu nuk i do këto gjëra në tokën e Tij kështu që do u japë atyre dënimin që meritojnë për veprat e tyre.

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ ٱلْكِتَـٰبِ ءَامَنُوا۟ وَٱتَّقَوْا۟ لَكَفَّرْنَا عَنْهُمْ سَيِّـَٔاتِهِمْ وَلَأَدْخَلْنَـٰهُمْ جَنَّـٰتِ ٱلنَّعِيمِ ﴿٦٥﴾

65. Sikur ithtarët e Librit të besonin[1] dhe të ruheshin[2], Ne do t'ua shlyenim veprat e këqija dhe do t'i fusnim në kopshtet e lumturisë.[3]

وَلَوْ أَنَّهُمْ أَقَامُوا۟ ٱلتَّوْرَىٰةَ وَٱلْإِنجِيلَ وَمَآ أُنزِلَ إِلَيْهِم مِّن رَّبِّهِمْ لَأَكَلُوا۟ مِن فَوْقِهِمْ وَمِن تَحْتِ أَرْجُلِهِم ۚ مِّنْهُمْ أُمَّةٌ مُّقْتَصِدَةٌ ۖ وَكَثِيرٌ مِّنْهُمْ سَآءَ مَا يَعْمَلُونَ ﴿٦٦﴾

66. Sikur ata t'i përmbaheshin Teuratit e Inxhilit dhe asaj që u është shpallur nga Zoti i tyre,[4] ata do të furnizoheshin nga lartë dhe nga poshtë tyre[5]. Disa prej tyre janë të matur,[6] por veprat e shumë prej tyre janë të këqija.[7]

---

[1] Të besonin Allahun dhe të Dërguarin e Tij, Muhamedin (salallahu alejhi ue selem) dhe të ndiqnin atë që iu shpall atij nga Allahu (Kuranin dhe Sunetin).

[2] Nga mohimi i Allahut dhe nga gjithçka që Allahu ua ndaloi.

[3] Megjithë përmendjen e veprave negative të hebrenjve dhe nxjerjen në pah të palarat e tyre, Allahu me bujarinë e Vet ua jep rastin gjithësesi për t'u penduar dhe për t'u kthyer nga rruga e tyre sa do të këqia të kenë bërë, mjafton të pendohen sa të jenë gjallë në këtë jetë dhe Allahu do ua falë gjithçka të keqe e do i fusë në kopshte të begata, në xhenet, ku do të jetojnë të lumtur përgjithmonë. Por sa prej tyre e bëjnë këtë?!

[4] Për profetësinë e Muhamedit. Pra, sikur hebrenjtë dhe të krishterët t'i përmbaheshin Teuratit (Toras) e Inxhilit (Ungjillit) dhe asaj që Allahu u shpalli atyre në këto Libra për profetësinë e Muhamedit -siç është shpallur në Teurat me të njëjtin emër-, apo Ahmedit –siç është shpallur në Inxhil dhe me të cilin është për qëllim Muhamedi (salallahu alejhi ue selem), do të kishin shpërblimin e përmendur në vazhdim të ajetit.

[5] Nga qielli dhe nga toka, me ujin dhe begatinë e qiellit dhe prodhimet e begatitë e tokës.

[6] Të përmbajtur para blasfemisë dhe gjynaheve; të matur në fjalën për Mesihun, Isanë, të birin e Merjemes, duke mos e quajtur Zot apo bir të Zotit, por rob të Zotit dhe të dërguar të Tij.

[7] Sepse mohojnë Allahun dhe të Dërguarit e Tij; të krishterët mohuan profetësinë e Muhamedit (salallahu alejhi ue selem) dhe thanë se Mesihu është biri i Allahut, kurse hebrenjtë mohuan profetësinë e Isait dhe të Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dy ata!).

۞ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلرَّسُولُ بَلِّغْ مَآ أُنزِلَ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ ۖ وَإِن لَّمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُۥ ۚ وَٱللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ ٱلنَّاسِ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلْكَـٰفِرِينَ ﴿٦٧﴾

67. O i Dërguar! Komunikoje atë që të shpallet nga Zoti yt![1] Në qoftë se nuk e bën këtë, atëherë nuk e ke përcjellë Mesazhin e Tij[2]; Allahu të ruan ty prej njerëzve.[3] Natyrisht, Allahu nuk i udhëzon njerëzit mohues.[4]

قُلْ يَـٰٓأَهْلَ ٱلْكِتَـٰبِ لَسْتُمْ عَلَىٰ شَىْءٍ حَتَّىٰ تُقِيمُوا۟ ٱلتَّوْرَىٰةَ وَٱلْإِنجِيلَ وَمَآ أُنزِلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ ۗ وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِّنْهُم مَّآ أُنزِلَ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ طُغْيَـٰنًا وَكُفْرًا ۖ فَلَا تَأْسَ عَلَى ٱلْقَوْمِ ٱلْكَـٰفِرِينَ ﴿٦٨﴾

68. Thuaj (O Muhamed): "O ithtarët e Librit! Nuk do të jeni në asgjë,[5] derisa t'i përmbaheni Teuratit e Inxhilit dhe asaj që ju është shpallur nga Zoti juaj.[6] Kjo që të është shpallur ty (Muhamed) nga

---

[1] Kuranin dhe Sunetin, si dhe gjithçka që Allahu të ka shpallur në lidhje me zbulimin e sekreteve të hebrenjve dhe të krishterëve që përmenden në këtë sure dhe në sure të tjera të Kuranit.

[2] E padyshim se i Dërguari (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) e komunikoi shpalljen të plotë, e përmbushi amanetin dhe e këshilloi ymetin musliman e mbarë njerëzimin.

[3] Prandaj mos ju frikëso numrit dhe fuqisë së atyre që nuk të besojnë ty dhe numrit të vogël të besimtarëve që janë përkrah teje, sepse Allahu të ruan ty nga njerëzit dhe çdo krijesë e Tij.

[4] Allahu nuk e udhëzon në rrugën e drejtë dhe nuk i jep sukses atij që devijon nga e vërteta me vetëdije, që mohon profetësinë e Muhamedit (salallahu alejhi ue selem), apo që nuk i përmbahet urdhrave dhe ndalesave të Allahut.

[5] Nga ajo që pretendoni se besoni në atë që i është shpallur Musait dhe Isait.

[6] Dalluesi i të vërtetës nga e kota – Furkani, e që është Kurani. Ai që u shpall pas Teuratit dhe Inxhilit ishte Furkani - Kurani që iu shpall Muhamedit (salallahu alejhi ue selem) nga Zoti, njësoj si iu shpall Teurati Musait dhe Inxhili Isait (Paqja e Allahut qoftë mbi ta!), prandaj hebrenjtë dhe të krishterët e pretendojnë kot besimin në Zot përderisa i Njëjti Zot që i ka shpallur Librat që ata besojnë, e ka shpallur edhe Kuranin, kështu që nuk mund të bëjnë dallim mes të dërguarve të Zotit duke i besuar disa e duke i përgënjeshtruar të tjerë, sepse kjo është mohim i Zotit që i ka dërguar ata. Padyshim, kush përgënjeshtron një të

Zoti yt,[1] me siguri që shumë prej tyre do t'ua shtojë teprimin[2] dhe mohimin[3]. Por ti mos u hidhëro për popullin mohues.[4]

إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَٱلَّذِينَ هَادُوا۟ وَٱلصَّـٰبِـُٔونَ وَٱلنَّصَـٰرَىٰ مَنْ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْـَٔاخِرِ وَعَمِلَ صَـٰلِحًا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٩﴾

69. Padyshim, ata që besojnë[5], hebrenjtë, të krishterët dhe sabinët[6]- kushdo prej tyre që beson Allahun dhe Ditën e Fundit (sipas Kuranit) dhe bën vepra të mira (sipas Islamit), nuk do të ketë frikë dhe nuk do të pikëllohet.[7]

dërguar apo një Libër të Allahut, ai i ka përgënjeshtruar dhe mohuar të gjithë ata, dhe si rrjedhojë ka mohuar Allahun.

[1] Kurani në përgjithësi dhe këto sekrete që dijetarët dhe paria e beni Izraelëve i mbanin të fshehta në veçanti.

[2] Teprimin në mohimin e profetësisë së Muhamedit megjithëse e dinë shumë mirë vërtetësinë e saj.

[3] Mohimin e madhështisë së Allahut dhe cilësimin e Tij me cilësi nga të cilat ai është i pastër dhe larg tyre, siç e cilësuan atë me kopraci.

[4] Sepse ata e kanë zakon përgënjeshtrimin e profetëve, madje edhe të profetëve që janë dërguar nga vetë mesi i tyre, e jo më me ty, o Muhamed.

[5] Allahun dhe të Dërguarin e Tij, Muhamedin, si dhe gjithçka që i është shpallur atij nga Allahu.

[6] Popull që adhuronin engjëjt.

[7] Të gjithë popujt e tjerë para ardhjes së të Dërguarit të fundit të Allahut, Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), kanë pasur kusht ndjekjen e të Dërguarit të tyre dhe atë që i shpallej atij nga Allahu, dhe vetëm ata që e kanë bërë këtë nuk do të kenë frikë e nuk do të pikëllohen në botën tjetër, por me ardhjen e Muhamedit, që të gjithë ata e kanë detyrim besimin në të dhe ndjekjen e tij që të mund të plotësojnë kushtin për t'u siguruar nga frika dhe pikëllimi. Shih komentin e ajetit 62 të sures El Bekare, ku flitet më gjerë rreth kësaj çështje.

لَقَدْ أَخَذْنَا مِيثَٰقَ بَنِيٓ إِسْرَٰٓءِيلَ وَأَرْسَلْنَآ إِلَيْهِمْ رُسُلًا ۖ كُلَّمَا جَآءَهُمْ رَسُولٌۢ بِمَا لَا تَهْوَىٰٓ أَنفُسُهُمْ فَرِيقًا كَذَّبُوا۟ وَفَرِيقًا يَقْتُلُونَ ﴿٧٠﴾

70. Vërtet, Ne u morëm besën bijve të Izraelit dhe u dërguam atyre të dërguar.[1] Por, sa herë që u vinte ndonjë i dërguar me diçka që nuk i përshtatej dëshirave të tyre, ata ose e përgënjeshtronin, ose e vrisnin.[2]

[1] Allahu e përmend besën e marrë nga bijtë e Izraelit (Jakubit) për të dytën herë në këtë sure, pas përmendjes së saj në ajetin 12, përt'ua rikujtuar atyre atyre vazhdimisht atë se ndoshta kthehen në besën e dhënë, dhe për t'u thënë muslimanëve dhe të gjithë botës që të mos e harrojnë se si është ai popull i pabindur dhe të mos mashtrohen assesi prej tyre apo të bëhen si ata.

[2] Dhe në këtë mënyrë ata thyenin vazhdimisht besën e dhënë Allahut. (Shih ajetin 12 të kësaj sure).

وَحَسِبُوٓا۟ أَلَّا تَكُونَ فِتْنَةٌ فَعَمُوا۟ وَصَمُّوا۟ ثُمَّ تَابَ ٱللَّهُ عَلَيْهِمْ ثُمَّ عَمُوا۟ وَصَمُّوا۟ كَثِيرٌ مِّنْهُمْ ۚ وَٱللَّهُ بَصِيرٌۢ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿٧١﴾

71. Ata kujtuan se nuk do t'i vinte kurrfarë sprove,[1] prandaj u bënë të verbër dhe të shurdhër[2]. Pastaj, Allahu ua pranoi pendimin,[3] por më pas shumë nga ata u bënë përsëri të verbër dhe të shurdhër (ndaj së vërtetës); Allahu sheh gjithçka që bëjnë ata.[4]

لَقَدْ كَفَرَ ٱلَّذِينَ قَالُوٓا۟ إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْمَسِيحُ ٱبْنُ مَرْيَمَ ۖ وَقَالَ ٱلْمَسِيحُ يَٰبَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ رَبِّى وَرَبَّكُمْ ۖ إِنَّهُۥ مَن يُشْرِكْ بِٱللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ ٱللَّهُ عَلَيْهِ ٱلْجَنَّةَ وَمَأْوَىٰهُ ٱلنَّارُ ۖ وَمَا لِلظَّٰلِمِينَ مِنْ أَنصَارٍ ﴿٧٢﴾

72. Pa dyshim, kanë mohuar (Allahun) ata që thonë: "Allahu është Mesihu, i biri i Merjemes!"[5], ndërsa vetë Mesihu ka thënë: "O bijtë e Izraelit, adhuroni Allahun, Zotin tim dhe Zotin juaj!" Pa dyshim, kushdo që i bën Allahut shok, Allahu ia ka ndaluar Xhenetin dhe vendi i tij do të jetë Zjarri. Për të padrejtët nuk ka ndihmës.[6]

[1] Kur bijtë e Izraelit thyen besën dhe bënë ato që bënë, kujtuan se nuk do iu vinte asnjë sprovë për të provuar mbajtjen e besës së tyre, apo ndonjë ndëshkim nga Allahu si rezultat i veprave të tyre.

[2] Përballë të vërtetës dhe mbajtjes së besës së dhënë.

[3] Kur iu erdhën sprovat e ndryshme, ata u penduan për një farë kohe për veprat e tyre të këqija dhe Allahu iua pranoi pendimin.

[4] Dhe do i japë shpërblimin e merituar për të gjitha veprat e tyre; të mirat me të mirë dhe të këqijat me të keqe.

[5] Këtë e thotë sekti i krishter i qujtur Yakubieh apo Yacoubiyah.

[6] Që t'i ndihmojnë e t'i shpëtojnë në ditën e Kiametit nga Allahu dhe ndëshkimi i Tij.

لَّقَدْ كَفَرَ ٱلَّذِينَ قَالُوٓا۟ إِنَّ ٱللَّهَ ثَالِثُ ثَلَٰثَةٍ ۘ وَمَا مِنْ إِلَٰهٍ إِلَّآ إِلَٰهٌ وَٰحِدٌ ۚ وَإِن لَّمْ
يَنتَهُوا۟ عَمَّا يَقُولُونَ لَيَمَسَّنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٣﴾

73. Pa dyshim, kanë mohuar (Allahun) edhe ata që thonë: "Allahu është njëri prej Trinisë!"[1] Por, në të vërtetë, nuk ka veçse një Zot të Vetëm të Vërtetë![2] Kështu që, nëse nuk heqin dorë nga ato që thonë[3], patjetër që mohuesit, nga mesi i tyre,[4] do t'i godasë dënim i dhembshëm.

أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى ٱللَّهِ وَيَسْتَغْفِرُونَهُۥ ۚ وَٱللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٧٤﴾

74. Përse nuk kthehen me pendim tek Allahu e t'i kërkojnë falje Atij[5]?! Allahu është Falës i Madh, Mëshirëplotë![6]

مَّا ٱلْمَسِيحُ ٱبْنُ مَرْيَمَ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِهِ ٱلرُّسُلُ وَأُمُّهُۥ صِدِّيقَةٌ ۖ كَانَا
يَأْكُلَانِ ٱلطَّعَامَ ۗ ٱنظُرْ كَيْفَ نُبَيِّنُ لَهُمُ ٱلْءَايَٰتِ ثُمَّ ٱنظُرْ أَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ ﴿٧٥﴾

75. Mesihu, i biri i Merjemes, nuk është tjetër veçse i dërguar (i Allahut), para të cilit kanë kaluar edhe të dërguarit e tjerë.[7] Edhe

[1] Siç thotë dhe beson shumica e të krishterëve.

[2] Nuk ekziston Zot tjetër që meriton të adhurohet përveç një Zoti të Vetëm, të Pashoq, që nuk është i lindur, nuk ka lindur fëmijë dhe nuk ka bashkëshorte, sepse nuk ka nevojë për asgjë dhe për askënd, por gjithçka që ekziston, ekziston prej Tij dhe ka nevojë për Të. I Lartësuar është Allahu dhe i Pastër nga çdo e metë e mangësi.

[3] Si ata të fjalës së parë se "Allahu është Mesihu, i biri i Merjemes", edhe këta të fjalës së dytë "Allahu është njëri prej Trinisë".

[4] Mohues janë të gjithë ata që i thotë këto fjalë prej bijve të Izraelit, të krishterëve apo prej çdo populli tjetër, sepse vetë këto fjalë janë blasfemi, mohim i Allahut dhe shokvënie Atij.

[5] Për ato që thanë duke e mohuar Atë.

[6] Dera e Allahut është gjithnjë e hapur për çdokënd që i kthehet Atij me pendim, qoftë edhe nëse ka thënë apo ka bërë të keqen dhe blasfeminë më të madhe, sepse Allahu është Falës i Madh, Mëshirëplotë me robët e Tij që kthehen tek Ai me pendim e kërkim të faljes për veprat e tyre të këqia.

[7] Dhe nuk është as Zot, as bir i Zotit. Kjo është e vërteta dhe besimi i drejtë, prandaj pendohuni dhe kthehuni tek e vërteta, o ju që e thoni atë fjalë dhe që e besoni atë.

nëna e tij nuk ka qenë veçse njeri i drejtë e i sinqertë (sidikah)[1]. Që të dy hanin ushqim (si të gjithë njerëzit)[2]. Shiko si ua sqarojmë atyre provat Tona,[3] pastaj shih se si i kthejnë shpinën[4]!

قُلْ أَتَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا ۚ وَٱللَّهُ هُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٧٦﴾

76. Thuaju (o Muhamed)[5]: "A adhuroni përveç Allahut atë që nuk është në gjendje t'ju sjellë as dëm e as dobi, ndërkohë që Allahu është Gjithëdëgjuesi, i Gjithëdijshmi?!".[6]

[1] Grada më e lartë që arrin njeriu në këtë botë, pas gradës së profetësisë, është ajo e sinqeritetit më të lartë dhe veprimit të drejtë (sidik); arritja i dijes së sigurtë, bindjes së plotë dhe kryerja e veprave të mira; dhe Merjemja e arriti këtë gradë e nuk ka nder më të madh se ky për të, por jo më shumë se kaq, që do të thotë se ajo nuk ishte e dërguar e Zotit si biri i saj, e jo më që të ishte pjesë e Trinitetit të trilluar që ata pretendojnë. Me këto prova reale dhe logjike, Allahu i lehtëson rrugën e pendimit atyre që kanë humbur rrugë dhe janë larguar nga e vërteta.

[2] Që do të thotë se ishin të nevojshëm për ngrënie e pirje, e për të gjitha nevojat jetike të njerëzve, sepse ishin vetëm njerëz të Zotit.

[3] Që vërtetojnë pavërtetësinë e fjalëve të tyre të mësipërme.

[4] Të vërtetës dhe provave Tona, duke vazhduar me kokëfortësi në humbjen dhe devijimin e tyre.

[5] Këtyre mohuesve të krishterë që thonë ato fjalë mohimi që u përmendën më sipër.

[6] Prandaj vetëm Allahun adhuroni dhe vetëm prej Tij kërkoni, sepse vetëm Ai dëgjon dhe di hollësisht gjithçka për ju dhe vetëm Ai ka fuqi të plotë për gjithçka që ju dhe të gjitha krijesat keni nevojë.

قُلْ يَٰٓأَهْلَ ٱلْكِتَٰبِ لَا تَغْلُوا۟ فِى دِينِكُمْ غَيْرَ ٱلْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعُوٓا۟ أَهْوَآءَ قَوْمٍ قَدْ ضَلُّوا۟ مِن قَبْلُ وَأَضَلُّوا۟ كَثِيرًا وَضَلُّوا۟ عَن سَوَآءِ ٱلسَّبِيلِ ﴿٧٧﴾

77. Thuaju: "O ithtarët e Librit![1] Mos e teproni në fenë tuaj[2] e të dilni nga e vërteta[3] dhe mos ndiqni dëshirat e një populli që ka humbur më parë[4], që ka çuar në humbje shumë njerëz dhe që e kanë humbur krejtësisht rrugën e drejtë."[5]

[1] Janë për qëllim ithtarët e Inxhilit, të krishterët.

[2] Duke e quajtur Mesihun zot apo bir të Zotit, apo duke besuar verbërisht në Trinitet.

[3] E vërteta e shpallur nga Zoti, se Ai është vetëm Një Zot dhe se Mesihu është i Dërguari i Zotit ashtu sit ë dërguarit e tjerë dhe se nëna e Mesihut, Merjemja është besimtare me gradat më të larta të besimit e që është sinqeriteti dhe virtyti i lartë (siddikah).

[4] Ai popull janë populli hebre, të cilët më parë kishin përgënjeshtruar disa të dërguar të Allahut, madje edhe kishin vrarë disa prej tyre, dhe që tani përgënjeshtrimi i rradhës ishte ai ndaj Mesihut, madje jo vetëm kaq, por e quajtën bir të lindur jashtë martese dhe nënën e tij të sinqertë e të ndereshme, Merjemen, e quajtën të pandershme. Është për t'u habitur fakti se si të krishterët mund të mashtrohen e të ndjekin këta njerëz të cilët jo vetëm që e kanë mohuar fenë dhe të dërguarin e tyre, por edhe ua kanë pështjelluar atë duke shtrembëruar tekstet e Librit të Shenjtë dhe duke iua fshehur të vërtetën atyre?!

[5] Allahu i drejtohet të krishterëve me këshillë hyjnore të përjetshme: të mos ndjekin rrugën e hebrenjve që kanë humbur rrugë më parë dhe që vazhdimisht punojnë ditë e natë që t'i nxjerrin njerëzit nga rruga e drejtë dhe nga besimi i vërtetë, me të gjitha mënyrat e mundshme, që me futjen e duarve në tekstet e Librave të Shenjtë (Toran dhe Biblën) për t'i shtrembëruar ato e deri në përpjekjet e vazhdueshme bashkëkohore nëpërmjet medias ku dominon publikimi i programeve prishëse të besimit të vërtetë, shoqërisë dhe moralit. Madje kjo këshillë vlen edhe për muslimanët që të ruhen nga ata njerëz prishës dhe kurthet e tyre.

لُعِنَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ مِنۢ بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ عَلَىٰ لِسَانِ دَاوُۥدَ وَعِيسَى ٱبْنِ مَرْيَمَ ۚ ذَٰلِكَ بِمَا عَصَوا۟ وَّكَانُوا۟ يَعْتَدُونَ ﴿٧٨﴾

78. Ata që mohuan, prej bijve të Izraelit[1], u mallkuan nga gjuha e Dautit dhe e Isait, birit të Merjemes, për shkak se kundërshtuan dhe shkelnin çdo kufi.[2]

كَانُوا۟ لَا يَتَنَاهَوْنَ عَن مُّنكَرٍ فَعَلُوهُ ۚ لَبِئْسَ مَا كَانُوا۟ يَفْعَلُونَ ﴿٧٩﴾

79. Nuk e ndalonin njëri-tjetrin nga veprat e këqija që bënin.[3] Vërtet, nuk ka më të shëmtuar se vepra që bënin ata!

تَرَىٰ كَثِيرًا مِّنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ۚ لَبِئْسَ مَا قَدَّمَتْ لَهُمْ أَنفُسُهُمْ أَن سَخِطَ ٱللَّهُ عَلَيْهِمْ وَفِى ٱلْعَذَابِ هُمْ خَٰلِدُونَ ﴿٨٠﴾

80. Ti i sheh shumë prej tyre të miqësohen me mohuesit.[4] Vërtet, nuk ka më të keqe se ajo që i përgatisin ata vetes: që Allahu të jetë i zemëruar me ta dhe të mbesin në dënim përgjithmonë.

[1] E kemi përmendur edhe më parë se "Izrael" është emri i profetit Jakub (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), dhe bijtë e Izraelit janë pikërisht bijtë dhe pasardhësit e tij, por që më pas u vetëquajtën "Jehud", emër me të cilin Allahu i përmend shpesh në Kuran. Kurse emri i tyre me të cilin njihen sot në botë është Hebre, kurse nga shqiptarët si "çifutë".

[2] Për shkak të mohimit, kundërshtimit, kokëfortësisë, veprave të këqija dhe mos ndalimin e të tjerëve nga e keqja, hebrenjtë janë mallkuar në Teurat në kohën e Musait, pastaj në Zebur në kohën e Daudit, pastaj në Inxhil në kohën e Isait dhe më pas në Kuran në kohën e Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi të gjithë të dërguarit e tjerë!). [Transmetim nga Ibën Abasi; Tefsiri i Taberiut].

[3] Nëse e shihnin dikë duke bërë një të keqe, e kritikonin, por më pas uleshin dhe hanin e pinin me të. Kur u shpall ajeti para këtij dhe ky ajet, i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) ishte i mbështetur por menjëherë u ngrit dhe qëndroi ulur, pastaj tha: "Pasha Atë, në Dorën e të Cilit është shpirti im! Do të urdhëroni për mirë dhe do të ndaloni nga e keqja, dhe do ta merrni mëkatarin për dore deri sa të kthehet te e vërteta dhe ta lërë mëkatin e tij, përndryshe Allahu do fusë armiqësi në zemrat tuaja për njëri-tjetrin dhe do ju mallkojë ashtu s ii mallkoi ata!" [Taberiu].

[4] Ti, o Muhamed, i sheh hebrenjtë të miqësohen me idhujtarët e mohuesit dhe të urrejnë besimtarët e vërtetë.

وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلنَّبِيِّ وَمَآ أُنزِلَ إِلَيْهِ مَا ٱتَّخَذُوهُمْ أَوْلِيَآءَ وَلَـٰكِنَّ كَثِيرًا مِّنْهُمْ فَـٰسِقُونَ ﴿٨١﴾

81. Sikur ata[1] t'i besonin Allahut, të Dërguarit (Muhamedit) dhe asaj që iu shpall atij,[2] nuk do t'i merrnin mohuesit për miq, por shumica prej tyre janë të pabindur.[3]

۞ لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ ٱلنَّاسِ عَدَٰوَةً لِّلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱلْيَهُودَ وَٱلَّذِينَ أَشْرَكُوا۟ ۖ وَلَتَجِدَنَّ أَقْرَبَهُم مَّوَدَّةً لِّلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱلَّذِينَ قَالُوٓا۟ إِنَّا نَصَـٰرَىٰ ۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّ مِنْهُمْ قِسِّيسِينَ وَرُهْبَانًا وَأَنَّهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٨٢﴾

***[4] 82. Do të vëresh se njerëzit me armiqësi më të fortë kundër besimtarëve janë hebrenjtë dhe idhujtarët,[5] kurse njerëzit më afër përzemërsisë ndaj tyre janë ata që thonë: "Ne jemi Nesara – ndihmues të Isait, të krishterë". Kjo për shkak se ndër ta ka priftërinj e murgjër[6] dhe se ata nuk bëjnë mendjemadhësi (ndaj së vërtetës).[7]**

---

[1] Bijtë e Izraelit, hebrenjtë.

[2] Sikur të besonin se Muhamedi ishte i Dërguari i Allahut, dhe të besonin e të ndiqnin Kuranin dhe Sunetin që ju shpall Muhamedit nga Allahu.

[3] Dalin nga bindja ndaj Allahut dhe thyejnë urdhrat e Tij, ia bëjnë të lejuar vetes ato që Allahu ia ka ndaluar, qofshin ato fjalë apo vepra.

[4] *[Xhuzi i Shtatë]

[5] Njerëzit me armiqësi më të fortë kundër besimtarëve muslimanë që kanë besuar Allahun dhe të gjithë të dërguarit e Tij, përfshirë edhe Muhamedin, janë hebrenjtë dhe idhujtarët e politeistët që adhurojnë shumë zota në vend të Allahut, dhe për atë që i njeh hebrenjtë dhe i lexon cilësitë e tyre në Kuran, nuk ka çudi që ata të vendosen bashkë me idhujtarët në këtë vend.

[6] Klerikë të sinqertë të dhënë pas dijes dhe adhurimit, të cilët kur e mësojnë diçka të vërtetë, e ndjekin atë dhe i nënshtrohen asaj me thjeshtësi.

[7] Ndryshe nga hebrenjtë që nuk kishin asnjë prej këtyre cilësive por krejt të kundërtën e tyre. Këta priftërinj e murgjër për të cilët bën fjalë ajeti kanë qenë në kohën e Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), dhe thuhet se bëhet fjalë për mbretin e Abisinisë, Nexhashin dhe ata priftërinj e të krishterë rreth tij që iu bashkuan atij dhe e besuan Muhamedin dhe Kuranin, duke pranuar kështu Islamin, si dhe mirëpritën në vendin e tyre emigrantët e parë muslimanë që u detyruan të emigrojnë nga Meka në Abisini për shkak të përndjekjes nga idhujtarët Kurejsh në atë kohë. Thuhet gjithashtu se

وَإِذَا سَمِعُوا مَآ أُنزِلَ إِلَى ٱلرَّسُولِ تَرَىٰٓ أَعۡيُنَهُمۡ تَفِيضُ مِنَ ٱلدَّمۡعِ مِمَّا عَرَفُوا مِنَ ٱلۡحَقِّۖ يَقُولُونَ رَبَّنَآ ءَامَنَّا فَٱكۡتُبۡنَا مَعَ ٱلشَّٰهِدِينَ ٨٣

83. Kur dëgjojnë atë që i është zbritur të Dërguarit (Kuranin), i sheh sytë e tyre t'u rrjedhin lotë, për shkak të së vërtetës që mësuan, dhe thonë: "Zoti ynë! Ne besuam[1], prandaj na llogarit ndër ata që dëshmojnë![2]

janë për qëllim disa të krishterë të tjerë, të cilët kur dëgjuan Kuranin dhe mësuan për Islamin, e pranuan se ai ishte i vërtetë nga Allahu dhe nuk bënë mendjemadhësi ndaj tij ashtu siç bënë hebrenjtë. Gjithësesi, të krishterët janë më pranë muslimanëve se hebrenjtë në çdo kohë, prandaj sheh se shumë prej tyre e pranojnë lehtësisht Islamin, ndryshe nga hebrenjtë, dhe padyshim se ai që nuk ka mendjemadhësi është më pranë të mirës dhe hajrit se ai që ka mendjemadhësi.

[1] Besuam atë që dëgjuam prej Librit dhe shpalljes Tënde tek i Dërguari yt, Muhamedi, e pranuam atë dhe dëshmojmë se ai është i vërtetë dhe ka ardhur prej Teje.

[2] Ndër popullin e Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), ndër muslimanët. Ajo që dëshmojnë muslimanët është se Muhamedi dhe gjithçka me të cilën ai ka ardhur, është prej Allahut dhe se Muhamedi e përmbushi misionin e tij në komunikimin e fesë së Allahut në mënyrën më të mirë e më të plotë.

وَمَا لَنَا لَا نُؤۡمِنُ بِٱللَّهِ وَمَا جَآءَنَا مِنَ ٱلۡحَقِّ وَنَطۡمَعُ أَن يُدۡخِلَنَا رَبُّنَا مَعَ ٱلۡقَوۡمِ ٱلصَّٰلِحِينَ ٨٤

84. E si të mos besojmë Allahun dhe të Vërtetën që na ka ardhur, kur shpresojmë se Zoti ynë do të na bashkojë me njerëzit e mirë?!"[1]

فَأَثَٰبَهُمُ ٱللَّهُ بِمَا قَالُواْ جَنَّٰتٖ تَجۡرِي مِن تَحۡتِهَا ٱلۡأَنۡهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَاۚ وَذَٰلِكَ جَزَآءُ ٱلۡمُحۡسِنِينَ ٨٥

85. Për këtë që thanë, Allahu do t'i shpërblejë ata me kopshte, nëpër të cilat rrjedhin lumenj, dhe ku do të qëndrojnë përgjithmonë. Ky është shpërblimi i punëmirëve.[2]

وَٱلَّذِينَ كَفَرُواْ وَكَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَآ أُوْلَٰٓئِكَ أَصۡحَٰبُ ٱلۡجَحِيمِ ٨٦

86. Ndërsa ata që mohuan dhe i përgënjeshtruan shpalljet Tona, ata do të jenë banorët e Zjarrit.[3]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تُحَرِّمُواْ طَيِّبَٰتِ مَآ أَحَلَّ ٱللَّهُ لَكُمۡ وَلَا تَعۡتَدُوٓاْۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ ٱلۡمُعۡتَدِينَ ٨٧

87. O besimtarë! Mos ia ndaloni vetes ato të mira që Allahu jua ka lejuar dhe as mos e kaloni kufirin! Vërtet, Allahu nuk i do ata që e kalojnë kufirin. [4]

---

[1] Njerëzit e mirë janë ata që besojnë Allahun dhe i binden Atij; Muhamedi (salallahu alejhi ue selem), shokët e tij, e të gjithë ata që ndjekin rrugën e tij deri në Ditën e Kiametit.

[2] Punëmirët janë ata që adhurojnë vetëm Një Zot të Vetëm, të Cilit nuk i bëjnë shok, që besojnë të gjithë të Dërguarit e Zotit dhe gjithçka iu është shpallur atyre nga Zoti, që zbatojnë Urdhrat e Zotit dhe i largohen ndalesave të Tij.

[3] Ata që mohuan Njëshmërinë e Allahut dhe përgënjeshtruan profetësinë e Muhamedit dhe shenjat e Shpalljen e Allahut, ata janë banorët e përjetshëm të zjarrit përvëlues të xhehenemit.

[4] Allahu i drejtohet besimtarëve që të mos ia ndalojnë vetes ato të mira që ata i duan e i pëlqejnë, e që Ai ua ka lejuar dhe të mos marrin shembull murgjët dhe priftërinjtë të cilët i ndaluan vetes martesën dhe ushqimet e mira e të lejuara, por njëkohësisht iu tërheq vërejtjen që të mos e teprojnë dhe të mos i kalojnë kufijtë dhe ligjet e Tij.

وَكُلُوا۟ مِمَّا رَزَقَكُمُ ٱللَّهُ حَلَٰلًا طَيِّبًا ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ٱلَّذِىٓ أَنتُم بِهِۦ مُؤْمِنُونَ ﴿٨٨﴾

88. Hani nga ato të mira të lejuara që ju ka dhënë Allahu, dhe frikësojuni Allahut, të Cilit ju i besoni![1]

لَا يُؤَاخِذُكُمُ ٱللَّهُ بِٱللَّغْوِ فِىٓ أَيْمَٰنِكُمْ وَلَٰكِن يُؤَاخِذُكُم بِمَا عَقَّدتُّمُ ٱلْأَيْمَٰنَ ۖ فَكَفَّٰرَتُهُۥٓ إِطْعَامُ عَشَرَةِ مَسَٰكِينَ مِنْ أَوْسَطِ مَا تُطْعِمُونَ أَهْلِيكُمْ أَوْ كِسْوَتُهُمْ أَوْ تَحْرِيرُ رَقَبَةٍ ۖ فَمَن لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَٰثَةِ أَيَّامٍ ۚ ذَٰلِكَ كَفَّٰرَةُ أَيْمَٰنِكُمْ إِذَا حَلَفْتُمْ ۚ وَٱحْفَظُوٓا۟ أَيْمَٰنَكُمْ ۚ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ ٱللَّهُ لَكُمْ ءَايَٰتِهِۦ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٨٩﴾

89. Allahu nuk ju ndëshkon për betimet tuaja të paqëllimta[2], por ju ndëshkon për betimet e bëra me qëllim[3]; larja e gjynahut për thyerjen e këtij të fundit është: ushqyerja e dhjetë të varfërve me mesataren e asaj që ushqeni familjen tuaj ose veshja e tyre, ose lirimi i një skllavi. Ai që nuk ka mundësi (për asnjërën nga këto), le të agjërojë tri ditë. Kjo është shlyerja për thyerjen e betimeve tuaja, kur betoheni. Pra, ruani betimet tuaja[4]! Kështu jua shpjegon Allahu provat e Veta[5], që të jeni mirënjohës.[6]

[1] Frikësojuni Allahut dhe përmbajuni ligjeve të Tij, nëse jeni besimtarë njësues të Tij, sepse besimi e kërkon këtë dhe nuk plotësohet veçse me këtë.

[2] Betimi i paqëllimtë është ai betim që bëhet nga pavëmendja apo kur mendon se fjala apo çështja për të cilën betohesh është ashtu si kujton ti, por që në realitet është ndryshe dhe ti nuk e di që është ndryshe dhe betohesh sipas asaj që di.

[3] Allahu ndëshkon për thyerjen e betimit të bërë me qëllim, d.m.th. të atij betimi që bëhet me vetëdije dhe pastaj thyhet. Në këtë gjykim përfshihet edhe thyerja e zotimit i cili ka kuptim të përafërt me këtë lloj të betimit.

[4] Nga betimi i rrejshëm, nga betimet e shumta dhe nga thyerja e betimeve, me përjashtim të rastit kur thyerja e betimit është më e mirë se përmbushja e tij.

[5] Ligjet dhe rregullat e fesë së Tij.

[6] Ndaj Allahut për gjithçka që ju ka dhuruar e që ju ka udhëzuar në rrugën e drejtë.

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِنَّمَا ٱلْخَمْرُ وَٱلْمَيْسِرُ وَٱلْأَنصَابُ وَٱلْأَزْلَـٰمُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ ٱلشَّيْطَـٰنِ فَٱجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٩٠﴾

90. O besimtarë! Me të vërtetë, alkooli[1], bixhozi[2], idhujt dhe shigjetat e fallit[3] janë vepra të ndyta nga punët e djallit. Prandaj, largohuni prej tyre, që të shpëtoni![4]

-122-

[1] Alkool është çdo pije dehëse, që të humb logjikën dhe arsyen, pa marrë parasysh frutin apo lëndën nga përfitohet ai.

[2] Kumari dhe të gjitha lojërat e fatit.

[3] Shih ajetin 3 të kësaj sure për kuptimet e hollësishme të këtyre fjalëve.

[4] Sepse shpëtimi i vërtetë është vetëm me largimin nga ato që ka ndaluar Allahu dhe bindjen ndaj urdhrave të Tij.

إِنَّمَا يُرِيدُ ٱلشَّيۡطَٰنُ أَن يُوقِعَ بَيۡنَكُمُ ٱلۡعَدَٰوَةَ وَٱلۡبَغۡضَآءَ فِي ٱلۡخَمۡرِ وَٱلۡمَيۡسِرِ وَيَصُدَّكُمۡ عَن ذِكۡرِ ٱللَّهِ وَعَنِ ٱلصَّلَوٰةِۖ فَهَلۡ أَنتُم مُّنتَهُونَ ٩١

91. Vërtet, djalli kërkon që nëpërmjet alkoolit dhe bixhozit të fusë armiqësi e urrejtje[1] midis jush dhe t'ju pengojë nga të kujtuarit e Allahut dhe kryerja e namazit. Pra, a po i jepni fund?[2]

وَأَطِيعُوا ٱللَّهَ وَأَطِيعُوا ٱلرَّسُولَ وَٱحۡذَرُواۚ فَإِن تَوَلَّيۡتُمۡ فَٱعۡلَمُوٓاْ أَنَّمَا عَلَىٰ رَسُولِنَا ٱلۡبَلَٰغُ ٱلۡمُبِينُ ٩٢

92. Bindjuni Allahut dhe bindjuni të Dërguarit,[3] e bëni Kujdes[4]! Nëse ktheni shpinën[5], ta dini se i Dërguari ka për detyrë vetëm të komunikojë shpalljen e qartë![6]

لَيۡسَ عَلَى ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ جُنَاحٞ فِيمَا طَعِمُوٓاْ إِذَا مَا ٱتَّقَواْ وَّءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ ثُمَّ ٱتَّقَواْ وَّءَامَنُواْ ثُمَّ ٱتَّقَواْ وَّأَحۡسَنُواْۗ وَٱللَّهُ يُحِبُّ ٱلۡمُحۡسِنِينَ ٩٣

93. Ata që besuan dhe bënë vepra të mira nuk kanë gjynah për atë që kanë ngrënë (më parë)[7], përderisa janë ruajtur (nga të

---

[1] Sepse alkooli dhe bixhozi janë vërtet nënë e çdo të keqeje dhe prishje e përçarje mes njerëzve.

[2] Alkoolit dhe bixhozit, e t'i ktheheni bindjes ndaj Zotit tuaj, kryerjes së namazeve të detyruara dhe përmendjes së Zotit sa më shpesh, që të arrini suksesin e dëshiruar nga ju në këtë botë dhe në botën tjetër.

[3] Në gjithçka që ju urdhërojnë dhe ju ndalojnë.

[4] Bëni kujdes që Allahu të mos ju shohë duke vepruar ato gjëra që ju ka ndaluar apo të mos veproni ato që ju ka urdhëruar.

[5] Bindjes ndaj Allahut dhe ndaj të Dërguarit të Tij.

[6] Që t'ju sqarojë rrugën e vërtetë të Allahut, e nëse ju nuk i bindeni, pasojat do të bienë mbi ju dhe jo mbi atë, dhe ju nuk do të keni asnjë justifikim tek Allahu.

[7] Janë për qëllim ata besimtarë që vdiqën para se të shpallet ndalimi për alkoolin dhe bixhozin dhe ata i kanë pas bërë ato, e Allahu thotë se ata nuk kanë gjynah për atë që ka kaluar, përderisa kanë besuar dhe kanë praktikuar gjithçka që kishte zbritur nga Allahu përsa ishin në jetë.

ndaluarat), kanë besuar dhe kanë bërë vepra të mira, e më pas sërish janë ruajtur dhe kanë besuar, e sërish janë ruajtur e kanë vepruar mirë[1]. Allahu i do vepërmirët.[2]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَيَبْلُوَنَّكُمُ ٱللَّهُ بِشَىْءٍ مِّنَ ٱلصَّيْدِ تَنَالُهُۥٓ أَيْدِيكُمْ وَرِمَاحُكُمْ لِيَعْلَمَ ٱللَّهُ مَن يَخَافُهُۥ بِٱلْغَيْبِ ۚ فَمَنِ ٱعْتَدَىٰ بَعْدَ ذَٰلِكَ فَلَهُۥ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٩٤﴾

94. O besimtarë! Allahu do t'ju provojë[3] me diçka prej gjahut që e arrijnë duart dhe shigjetat tuaja[4], që Allahu të dijë se kush i frikësohet Atij në fshehtësi.[5] E, kushdo që pas këtij (sqarimi) i kalon kufijtë, ai do të ketë dënim të dhembshëm.[6]

---

[1] Këtu janë për qëllim veprat e mira vullnetare dhe jo ato të detyrueshme, gjë që tregon arritjen e gradave të larta të besimit në mënyrë graduale, siç e përshkruan ajeti. Ruajtja e parë në ajet: është ruajtja e Allahut duke e pranuar dhe besuar urdhrin e Tij dhe duke e zbatuar atë; ruajtja e dytë: duke qëndruar me vendosmëri në këtë besim dhe duke mos ndryshuar; ruajtja e tretë: ruajtja duke vepruar vepra të mira dhe duke u afruar tek Allahu me vepra vullnetare.

[2] Ata që veprojnë mirë kundrejt Krijuesit me zbatimin e ligjeve të Tijdhe kundrejt krijesave duke vepruar në dobi të tyre.

[3] Gjatë kohës kur jeni në Ihram për kryerjen e Haxhit ose të Umras.

[4] Gjah i vogël që kapet me dorë apo i madh që e gjuani me shigjeta; e këto kanë të bëjnë me gjahun e tokës dhe jo të detit, sepse i detit lejohet për muhrimin; e qëllimi është që prova do të jetë me diçka që zihet lehtë me dorë apo shigjetë, e jo me diçka të pamundur, se përndryshe prova nuk do të kishte kuptim.

[5] Padyshim se Allahu e di se kush i frikësohet e kush jo, e Ai di gjithçka në hollësi që para se të ndodhë, por kjo është për të provuar me fakte të qarta dhe të dukshme për të gjithë, për të qenë të gjithë dëshmitarë se Allahu është i Drejtë dhe askujt nuk i bën padrejtësinë më të vogël; kush i frikësohet Allahut në fshehtësi, duke u ruajtur nga ndalesat e Tij dhe duke kryer urdhrat e Tij, edhe pse nuk e sheh Atë, Allahu e di atë dhe do i japë shpërblim të madh dhe bujar, kurse ai që i frikësohet syrit të njerëzve dhe vepron me syefaqësi, padyshim se Allahu e di shumë mirë këtë dhe do i japë atë që meriton.

[6] Nga Allahu.

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تَقْتُلُوا۟ ٱلصَّيْدَ وَأَنتُمْ حُرُمٌ ۚ وَمَن قَتَلَهُۥ مِنكُم مُّتَعَمِّدًا
فَجَزَآءٌ مِّثْلُ مَا قَتَلَ مِنَ ٱلنَّعَمِ يَحْكُمُ بِهِۦ ذَوَا عَدْلٍ مِّنكُمْ هَدْيًۢا بَـٰلِغَ ٱلْكَعْبَةِ
أَوْ كَفَّـٰرَةٌ طَعَامُ مَسَـٰكِينَ أَوْ عَدْلُ ذَٰلِكَ صِيَامًا لِّيَذُوقَ وَبَالَ أَمْرِهِۦ ۗ عَفَا ٱللَّهُ
عَمَّا سَلَفَ ۚ وَمَنْ عَادَ فَيَنتَقِمُ ٱللَّهُ مِنْهُ ۗ وَٱللَّهُ عَزِيزٌ ذُو ٱنتِقَامٍ ﴿٩٥﴾

95. O besimtarë! Mos e vrisni gjahun duke qenë në gjendje të shenjtë *(Ihram)*![1] E kushdo prej jush, që e vret atë (gjahun) me vetëdije, shpagimi për të është që të therë kurban në Kabe, një kafshë shtëpiake të ngjashme me kafshën e gjuajtur, sipas vlerësimit të dy njerëzve të drejtë midis jush;[2] ose të ushqejë disa të varfër për të larë gjynahun[3]; ose të agjërojë në të njëjtën masë[4], në mënyrë që ta ndiejë ndëshkimin për gjynahun e bërë[5]. Allahu e fal atë që ka kaluar[6], por kush i kthehet asaj (gjuetisë gjatë Ihramit)[7], Allahu do të hakmerret ndaj tij. Allahu është i Plotfuqishëm, i Zoti për hakmarrje.[8]

[1] Në gjendje të Shenjtë. Këtu vjen ndalesa e prerë dhe e qartë e gjahut kur je në Ihram, pra kur je në "gjendje të shenjtë e të ndaluar", dhe ke veshur rrobën e bardhë të Ihramit, e ke bërë nijetin për kryerjen e Haxhit apo të Umras.

[2] Dy njerëz të drejtë dhe ekspertë në përcaktimin e kafshës më të përafërt nga madhësia apo vlera me kafshën e vrarë si gjah nga muhrimi.

[3] Aq të varfër sa mund të ushqehen me kafshën shtëpiake të caktuar në vend të gjahut të vrarë.

[4] Aq ditë sa numri i të varfërve që mund të ushqehente me atë kafshë.

[5] Për vrasjen me vetëdije të gjahut, gjë të cilën e Allahu e ndaloi për muhrimin gjatë Ihramit, si provë për të.

[6] Vrasjen e gjahut gjatë Ihramit në Haxh apo në Umra, para Islamit dhe para zbritjes së ndalimit nga Allahu në Kuran.

[7] Gjë që bëhej nga pelegrinët në kohën e injorancës paraislamike.

[8] Asgjë nuk mund ta ndalojë apo ta pengojë Allahun nga hakmarrja dhe nga ndëshkimi i çdokujt që Ai do, sepse të gjitha krijesat janë krijesat e Tij dhe e gjithë çështja dhe urdhri i përket vetëm Atij. E Ai është i Drejti, i Urti.

أُحِلَّ لَكُمْ صَيْدُ ٱلْبَحْرِ وَطَعَامُهُۥ مَتَٰعًا لَّكُمْ وَلِلسَّيَّارَةِ ۖ وَحُرِّمَ عَلَيْكُمْ صَيْدُ ٱلْبَرِّ مَا دُمْتُمْ حُرُمًا ۗ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ٱلَّذِىٓ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٩٦﴾

96. Ju është lejuar juve[1] gjahu i detit dhe çdo ushqim prej tij[2], si kënaqësi për ju[3] dhe udhëtarët[4], por ju është ndaluar gjuetia e tokës, derisa të jeni në gjendje të shenjtë (Muhrim). Kijeni frikë Allahun, tek i Cili do të tuboheni![5]

۞ جَعَلَ ٱللَّهُ ٱلْكَعْبَةَ ٱلْبَيْتَ ٱلْحَرَامَ قِيَٰمًا لِّلنَّاسِ وَٱلشَّهْرَ ٱلْحَرَامَ وَٱلْهَدْىَ وَٱلْقَلَٰٓئِدَ ۚ ذَٰلِكَ لِتَعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ وَأَنَّ ٱللَّهَ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ ﴿٩٧﴾

97. Allahu e ka bërë Shtëpinë e Shenjtë të Kabes, muajin e shenjtë, kurbanin dhe kafshët e shënuara me gjerdan, [6] mbajtëse të njerëzimit[7], në mënyrë që ju ta dini se Allahu di gjithçka që gjendet në qiej e gjithçka që gjendet në Tokë dhe se Ai është i Gjithëdijshëm për çdo gjë.

---

[1] O Besimtarë muslimanë, qofshit në Ihram apo jo.

[2] Peshk apo çdo gjallesë e detit që ka ngordhur në det dhe ka dalë në sipërfaqe.

[3] Kur jeni në udhëtim për në Haxh apo Umra, apo në çdo udhëtim tjetër.

[4] Udhëtarët që janë bashkë me ju në rrugën për në Haxh por që nuk synojnë haxhin. Sigurisht që lejimi përfshin të gjithë udhëtarët e detit pa përjashtim.

[5] Ky është paralajmërim nga Allahu që njerëzit t'i përmbahen ndalesave të Tij dhe të mos i shkelin ato, sepse që të gjithë do të tubohen para Tij në Ditën e Llogarisë dhe do të japin llogari për veprat e tyre, pastaj do të shpërblehen me atë që meritojnë.

[6] Kurbanet e shënuara duke u vendosur gjerdan në qafë me qëllim që të shfaqen simbolet e Allahut dhe ajo kafshë të respektohet. Kur pelegrini e shënon kurbanin e tij që do e sakrifikojë në Meke, ai menjëherë hyn në Ihram dhe duhet të veshë rroben e bardhë të Ihramit.

[7] Këto janë shenjat e mëdha të Allahut në Tokë dhe vlera të mëdha për të mirën e njerëzimit, sepse në bazë të këtyre vlerave dhe qëndrueshmërisë e ngritjes së tyre në Tokë, vazhdon jeta dhe besimi, kurse me humbjen e këtyre vlerave dhe shenjave, vjen Kiameti dhe fundi i kësaj bote. Shih ajetin nr. 2 të kësaj sure për të rikujtuar domethënien e hollësishme të këtyre shenjave.

ٱعۡلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلۡعِقَابِ وَأَنَّ ٱللَّهَ غَفُورٞ رَّحِيمٞ ٩٨

98. Dijeni se Allahu është i Ashpër në ndëshkim, dhe se Allahu është Falës, Mëshirëplotë.[1]

مَّا عَلَى ٱلرَّسُولِ إِلَّا ٱلۡبَلَٰغُۗ وَٱللَّهُ يَعۡلَمُ مَا تُبۡدُونَ وَمَا تَكۡتُمُونَ ٩٩

99. I Dërguari nuk ka për detyrë veçse të kumtojë Shpalljen, e Allahu e di çfarë bëni haptazi e çfarë fshehni.[2]

قُل لَّا يَسۡتَوِي ٱلۡخَبِيثُ وَٱلطَّيِّبُ وَلَوۡ أَعۡجَبَكَ كَثۡرَةُ ٱلۡخَبِيثِۚ فَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ يَٰٓأُوْلِي ٱلۡأَلۡبَٰبِ لَعَلَّكُمۡ تُفۡلِحُونَ ١٠٠

100. Thuaj: "Nuk është e barabartë e keqja me të mirën[3], edhe sikur të të habisë moria e së keqes.[4] Prandaj kijeni frikë Allahun, o njerëz me intelekt[5], në mënyrë që të shpëtoni".[6]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَسۡـَٔلُواْ عَنۡ أَشۡيَآءَ إِن تُبۡدَ لَكُمۡ تَسُؤۡكُمۡ وَإِن تَسۡـَٔلُواْ عَنۡهَا حِينَ يُنَزَّلُ ٱلۡقُرۡءَانُ تُبۡدَ لَكُمۡ عَفَا ٱللَّهُ عَنۡهَاۗ وَٱللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٞ ١٠١

[1] Falës i atyre që i binden dhe i kthehen Atij me pendim, dhe i Mëshirshëm ndaj tyre prandaj nuk i ndëshkon për veprat e tyre të mëparshme pasi që janë penduar dhe i kanë kërkuar falje Atij.

[2] Detyra e të Dërguarit është kumtimi i asaj që i shpallet nga Allahu, kurse Allahu është Ai që shpërblen atë që i bindet të Dërguarit dhe që dënon atë që nuk i bindet, e Allahu di gjithçka për çdokënd; Atij nuk i shpëton vepra e askujt, qoftë e publikuar apo e bërë në fshehtësi, dhe secilit i jep shpërblimin sipas veprave të veta.

[3] Idhujtaria dhe mosbesimi me njësimin dhe besimin, vepra e keqe me veprën e mirë në përgjithësi, apo njeriu i keq e jobesimtar me njeriun e mirë besimtar, banorët e zjarrit me banorët e xhenetit.

[4] Edhe sikur e keqja dhe të këqinjtë të jenë të shumtë në numër, sepse e keqja nuk do i bëjë dobi vepruesit të saj dhe përveç kësaj, vendimtar është përfundimi i secilit; Allahu i afatizon të këqinjtë por fundi i tyre nuk mund të barazohet kurrë me fundin e të mirëve të bindur ndaj Allahut.

[5] Njerëz me logjikë e mendje të shëndoshë; sepse nga ata që kuptojnë e logjikojnë pritet t'i përgjigjen thirrjes dhe pritet që të besojnë e të veprojnë mirë e drejt.

[6] Të shpëtoni nga dënimi i zjarrit në botën tjetër dhe të fitoni atë që shpresoni tek Zoti juaj.

101. O besimtarë! Mos pyesni për gjëra, që, sikur t'ju tregoheshin hapur, do t'ju bënin të ndjeheshit keq,[1] e nëse pyesni për to gjatë shpalljes së Kuranit, do t'ju bëhen të qarta.[2] Allahu jua ka falur ato[3]. Allahu është Falës, i Butë.[4]

قَدْ سَأَلَهَا قَوْمٌ مِّن قَبْلِكُمْ ثُمَّ أَصْبَحُوا بِهَا كَٰفِرِينَ ﴿١٠٢﴾

102. Pyetje të tilla kanë bërë edhe disa njerëz para jush, por pastaj u bënë mohues të tyre.[5]

[1] Allahu i ndalon robët e Tij nga pyetja për gjëra që nëse i mësojnë, do i mërzisin dhe do i bëjnë të ndjehen keq, siç ishte për shembull pyetja e disa prej shokëve të Pejgamberit në lidhje me prindërit e tyre: se cili ishte vendi dhe gjendja e tyre në botën tjetër; sepse nëse dikujt do i thuhej se babai yt është në zjarr, padyshim se kjo gjë do e mërziste së tepërmi. Po kështu pyetja për gjëra të supozuara, për gjëra të padobishme dhe që nuk i interesojnë kujt, apo pyetja për provokim.

[2] Nëse pyetja juaj përkon me kohën e shpalljes së Kuranit, Allahu do jua sqarojë atë që ta kuptoni mirë, por nëse Allahu hesht për diçka, atëherë mos pyesni, sepse Allahu jua ka falur dhe ju ka bërë lëshim në të, e nëse do të pyesnit, do ju ngarkoheshin detyrime që do ju rëndonin dhe do ishin të vështira për ju, ashtu si ndodhi me hebrenjtë që shumë prej detyrimeve të rënda i kishin si dënim për pyetjet e tyre.

[3] Pyetjet tuaja të pavend që i keni bërë më parë.

[4] Allahu është gjithnjë Falës, i Butë dhe Bamirës, prandaj kërkoni faljen dhe mirësinë e Tij, mëshirën dhe kënaqësinë e Tij.

[5] E mohuan mrekullinë që kërkuan apo përgjigjen që ju erdhi nga qielli, duke vulosur kështu mohimin dhe mosbesimin e tyre.

مَا جَعَلَ ٱللَّهُ مِنۢ بَحِيرَةٍ وَلَا سَآئِبَةٍ وَلَا وَصِيلَةٍ وَلَا حَامٍ ۙ وَلَٰكِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا
يَفْتَرُونَ عَلَى ٱللَّهِ ٱلْكَذِبَ ۖ وَأَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٠٣﴾

103. Allahu nuk ka shenjtëruar ndonjë *Behira*[1], *Saibe*[2], *Vesile*[3] apo *Ham*[4], por ata që mohuan trillojnë gënjeshtra për Allahun,[5] kurse shumica e tyre nuk kuptojnë.[6]

[1] Behira (veshshpuar) quhej ajo deve, të cilës idhujtarët e kohës së injorancës i shponin veshin dhe e ndalonin hipjen mbi të, duke e konsideruar si të shenjtë.

[2] Saibe (e lënë) ishe ajo kafshë, që po të plotësonte apo arrinte diçka të caktuar tek ata, lihej dhe shpallej e shenjtë; asaj nuk i hipej, nuk ngarkohej dhe nuk therrej për mish. Disa prej tyre thjesht zotoheshin për një kafshë që donin dhe e bënin të lënë - Saibe.

[3] Vesile (lidhëse) ishte kafsha femër prej dy binjakëve që lindte një kafshë, kur lindte një mashkull dhe një femër, dhe në këtë rast ata nuk e therrnin mashkullin dhe nuk e bënin kurban për zotat e tyre.

[4] Ham (i mbrojtur) ishte deveja mashkull që kishte kaluar një moshë të caktuar dhe një numër të caktuar ndërzimesh, i cili shpallej i mbrojtur nga hipja mbi të dhe përfitimi prej tij.

[5] Duke thënë se është Allahu Ai që i ka shenjtëruar këto kafshë me këto cilësi. E vërteta është se paria e idhujtarëve dhe e mohuesve (ku nuk përjashtohen hebrenjtë) ishin ata që i trillonin këto gjëra, kurse shumica e pasuesve të tyre ishin imitues të verbër që nuk kuptonin.

[6] Por pasojnë verbërisht dhe në injorancë trillimet e mohuesve, duke mos e kuptuar se ato ishin trillime dhe dalje nga e vërteta dhe rruga e drejtë e Allahut.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَىٰ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ وَإِلَى ٱلرَّسُولِ قَالُوا حَسْبُنَا مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ
ءَابَآءَنَآ ۚ أَوَلَوْ كَانَ ءَابَآؤُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ شَيْـًٔا وَلَا يَهْتَدُونَ ﴿١٠٤﴾

104. E kur atyre[1] u thuhet: "Ejani në atë që ka zbritur Allahu dhe te i Dërguari!" - ata thonë: "Na mjafton rruga në të cilën kemi gjetur etërit tanë". A edhe pse etërit e tyre nuk kanë ditur asgjë[2] e as nuk kanë qenë në udhën e drejtë?!

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا عَلَيْكُمْ أَنفُسَكُمْ ۖ لَا يَضُرُّكُم مَّن ضَلَّ إِذَا ٱهْتَدَيْتُمْ ۚ إِلَى
ٱللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٠٥﴾

105. O besimtarë! Ruani veten tuaj![3] Ai që ka humbur nuk mund t'ju dëmtojë, nëse ju jeni në rrugë të drejtë.[4] Kthimi i të gjithëve ju është tek Allahu, e Ai do t'ju njoftojë për gjithçka që keni punuar.[5]

---

[1] Atyre që kishin trilluar çështjen e shenjtërimit të disa kafshëve dhe ndjekësve të tyre idhujtarë që nuk kuptonin.

[2] Rreth të vërtetës në lidhje me ato kafshë që i shenjtëronin dhe në lidhje me besimin e vërtetë tek Allahu.

[3] Duke ju bindur urdhrave të Allahut dhe duke ju larguar ndalesave të Tij me qëllim që ta shpëtoni veten tuaj nga dënimi i Allahut dhe ta afroni atë tek Ai dhe shpërblimi i Tij.

[4] Nëse ju besimtarë, jeni në rrugën e drejtë të Allahut: zbatoni urdhrat e Tij dhe i ndaloheni ndalesave të Tij, kryeni detyrën tuaj kundrejt atyre që nuk janë udhëzuar duke i ftuar ata në fenë e Allahut, urdhëroni për mirë dhe ndaloni nga e keqja, atëherë mohuesit dhe ata që ndjekin rrugë tjetër nga ajo e drejta, të cilët nuk e marrin parasysh këshillën dhe ftesën tuaj për t'u kthyer në rrugën e drejtë, nuk mund t'ju dëmtojnë aspak në besimin tuaj, përderisa ju e keni kryer detyrimin tuaj kundrejt tyre. Dijetarët e tefsirit përmendin këtu edhe Hadithin ku i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) thotë: "Kushdo prej jush që sheh ndonjë të keqe, ta ndalojë atë me dorën e tij, e nëse nuk mundet, atëherë me gjuhën e tij, e nëse nuk mundet, atëherë me zemrën e tij, por kjo e fundit është besimi më i dobët." [Hadith Sahih; "Sahihul Xhami", 6250]. Pra, thirrja dhe ndalimi nga e keqja bëhet sipas mundësisë, por assesi nuk lejohet që të lihet, sepse përndryshe i kemi për shembull të keq njerëzit e së shtunës prej beni Izrailëve, historinë e të cilëve Allahu e përmend në Suren el A'raf, ajeti 163.

[5] Kthimi i të gjithë njerëzve është tek Allahu, e Ai di gjithçka në hollësi për secilin se çfarë ka vepruar në dynja, kështu që secilin do e njoftojë me veprat e veta në gjykimin e tij para Sunduesit të Ditës së Gjykimit, pastaj do t'i japë secilit shpërblimin apo ndëshkimin që meriton.

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا شَهَـٰدَةُ بَيْنِكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ ٱلْمَوْتُ حِينَ ٱلْوَصِيَّةِ
ٱثْنَانِ ذَوَا عَدْلٍ مِّنكُمْ أَوْ ءَاخَرَانِ مِنْ غَيْرِكُمْ إِنْ أَنتُمْ ضَرَبْتُمْ فِى ٱلْأَرْضِ
فَأَصَـٰبَتْكُم مُّصِيبَةُ ٱلْمَوْتِ ۚ تَحْبِسُونَهُمَا مِنۢ بَعْدِ ٱلصَّلَوٰةِ فَيُقْسِمَانِ بِٱللَّهِ إِنِ
ٱرْتَبْتُمْ لَا نَشْتَرِى بِهِۦ ثَمَنًا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ ۙ وَلَا نَكْتُمُ شَهَـٰدَةَ ٱللَّهِ إِنَّآ إِذًا لَّمِنَ
ٱلْـَٔاثِمِينَ ﴿١٠٦﴾

106. O besimtarë! Kur t'ju afrohet vdekja e të lini testamentin, le të dëshmojnë dy të ndershëm prej jush[1] ose dy të tjerë që nuk janë prej jush,[2] nëse ju vjen vdekja ndërsa jeni duke udhëtuar nëpër botë[3]. Nëse dyshoni në ndershmërinë e atyre dyve, mbajini ata pas namazit dhe të betohen në Allahun (duke thënë): "Ne nuk do ta shesim betimin me asnjë çmim edhe nëse është fjala për ndonjë të afërm dhe nuk do ta fshehim dëshminë e Allahut[4], sepse, atëherë do të ishim vërtet mëkatarë". [5]

---

[1] Prej muslimanëve të ndershëm e të drejtë, apo prej të afërmve tuaj muslimanë të drejtë.

[2] Që nuk janë prej muslimanëve, qofshin ata hebrenj, të krishterë apo të tjerë, por marrja e këtyre për dëshmitarë bëhet vetëm në rast nevoje të domosdoshme kur nuk gjen muslimanë. Disa dijetarë mendojnë se me "dy të tjerët" në këtë ajet janë për qëllim dy muslimanëqë nuk janë nga të afërmit apo fisi i atij që gjendet në shtratin e vdekjes dhe lë testament. Por gjithësesi, në rast se nuk ka muslimanë, lejohet që të merrën dëshmitarë dy jomuslimanë në këtë rast.

[3] Pra, kushti i marrjes së dëshmitarëve jomuslimanë është mungesa e muslimanëve, gjë që ndodh zakonisht kur je në udhëtim nëpër vende të ndryshme të botës, në vende jomuslimane.

[4] Dëshminë dhe amanetin e marrë në Emër të Allahut dhe për të cilin Allahu ka urdhëruar që të përmbushet dhe të çohet saktë dhe me ndershmëri në vendin e vet.

[5] Nëse njerëzit e të vdekurit që ka vdekur në udhëtim e sipër dhe që u ka lënë testament dy dëshmitarëve që kanë qenë me të, dyshojnë në dëshminë e dëshmitarëve duke menduar se ata fshehin diçka nga testamenti dhe nga pasuria që ka lënë i vdekuri amanet, atëherë ata duhet t'i mbajnë ata të dy në xhami pas namazit të ikindisë, dhe në këtë rast që akuzohen me diçka, ata kanë të drejtën e vetëmbrojtjes duke u betuar në Allahun se nuk fshehin gjë nga dëshmia dhe se kurrë nuk do e shisnin betimin dhe besimin e tyre në Allahun me diçka të përkohshme nga gjërat e kësaj bote.

فَإِنْ عُثِرَ عَلَىٰٓ أَنَّهُمَا ٱسْتَحَقَّآ إِثْمًا فَـَٔاخَرَانِ يَقُومَانِ مَقَامَهُمَا مِنَ ٱلَّذِينَ ٱسْتَحَقَّ عَلَيْهِمُ ٱلْأَوْلَيَـٰنِ فَيُقْسِمَانِ بِٱللَّهِ لَشَهَـٰدَتُنَآ أَحَقُّ مِن شَهَـٰدَتِهِمَا وَمَا ٱعْتَدَيْنَآ إِنَّآ إِذًا لَّمِنَ ٱلظَّـٰلِمِينَ ﴿١٠٧﴾

107. Nëse më pas zbulohet se ata dy kanë merituar mëkat, atëherë të zëvendësohen nga dy të tjerë prej atyre që këta u kanë bërë padrejtësi[1], dhe këta dy (të fundit) le të betohen në Allahun (duke thënë): "Pa dyshim, dëshmia jonë është më e drejtë se dëshmia e atyre dy të parëve. Ne nuk e kapërcyem të vërtetën (në betimin tonë), sepse përndryshe do të ishim prej të padrejtëve".[2]

[1] Nga dy prej trashëgimtarëve të të vdekurit, sepse në origjinë trashëgimtarët janë ata që trashëgojnë të gjithë pasurinë e trashguesit të tyre kur ai vdes, e nëse dy dëshmitarët që kanë qenë present në vdekjen e tij pretendojnë se ai ka lënë testament apo porosi për rata apo për ndonjë të afërm të tyre, por më pas zbulohet dhe dalin në pah prova që ata kanë gënjyer, atëherë dy prej trashëgimtarëve të të vdekurit betohen se e gjithë trashëgimia u takon atyre dhe se i vdekuri nuk i ka lënë testament apo porosi askujt tjetër përveç atyre.

[2] Prej atyre që marrin padrejtësisht diçka që nuk i takon dhe që betohen rrejshëm për të grabitur pasuritë e njerëzve; prej atyre që duan dhe kënaqen me haramin, dënimi i të cilëve është i ashpër tek Allahut i Madhëruar, në këtë botë dhe në botën tjetër.

ذَٰلِكَ أَدۡنَىٰٓ أَن يَأۡتُواْ بِٱلشَّهَٰدَةِ عَلَىٰ وَجۡهِهَآ أَوۡ يَخَافُوٓاْ أَن تُرَدَّ أَيۡمَٰنُۢ بَعۡدَ أَيۡمَٰنِهِمۡۗ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَٱسۡمَعُواْۗ وَٱللَّهُ لَا يَهۡدِي ٱلۡقَوۡمَ ٱلۡفَٰسِقِينَ ١٠٨

108. Kështu është më afër që ata ta bëjnë dëshminë e tyre ashtu si qëndron ose përndryshe të frikësohen se e drejta e betimit do t'i kthehet të tjerëve pas betimit të tyre (të rrejshëm)[1]. Kini frikë Allahun dhe dëgjoni! Allahu nuk i udhëzon në rrugë të drejtë njerëzit e prishur.[2]

[1] Kur pala akuzuese nuk ka provë, pala e akuzuar ka të drejtën e mbrojtjes me betim në Allahun dhe kështu del e pafajshme, por nëse zbulohet se pala e akuzuar është betuar rrejshëm, atëherë e drejta e betimit i kalon palës akuzuese që nuk kishte provë ne akuzën e saj. Nëse dëshmitarët e dinë këtë, atëherë le të kenë frikë në dëshminë e tyre dhe t'i ruhen turpërimit me hedhjen poshtë të betimit dhe dëshmisë së tyre dhe kthimin e betimit tek pala akuzuese. Ky turpërim në sytë e njerëzve është një pengesë më shumë dhe një shkak i fortë që ata që mbartin një dëshmi dhe një amanet të mos gënjejnë por ta çojnë në vend atë ashtu si qëndron, kurse tek Allahu ata ndëshkim tjetër edhe më të rëndë.

[2] Allahu nuk i jep sukses atyre që dalin nga rruga e Zotit, që thyejnë urdhrat e Tij dhe që i binden djallit. Ata që betohen rrejshëm janë prej këtyre njerëzve.

۞ يَوْمَ يَجْمَعُ ٱللَّهُ ٱلرُّسُلَ فَيَقُولُ مَاذَآ أُجِبْتُمْ ۖ قَالُوا۟ لَا عِلْمَ لَنَآ ۖ إِنَّكَ أَنتَ عَلَّٰمُ ٱلْغُيُوبِ ﴿١٠٩﴾

109. Atë ditë[1] që Allahu do t'i tubojë të Dërguarit e do t'u thotë: "Si iu përgjigjën[2] (njerëzit thirrjes suaj?" Ata do të thonë: "Ne s'kemi dijeni;[3] vetëm Ti i di të gjitha fshehtësitë".[4]

إِذْ قَالَ ٱللَّهُ يَٰعِيسَى ٱبْنَ مَرْيَمَ ٱذْكُرْ نِعْمَتِى عَلَيْكَ وَعَلَىٰ وَٰلِدَتِكَ إِذْ أَيَّدتُّكَ بِرُوحِ ٱلْقُدُسِ تُكَلِّمُ ٱلنَّاسَ فِى ٱلْمَهْدِ وَكَهْلًا ۖ وَإِذْ عَلَّمْتُكَ ٱلْكِتَٰبَ وَٱلْحِكْمَةَ وَٱلتَّوْرَىٰةَ وَٱلْإِنجِيلَ ۖ وَإِذْ تَخْلُقُ مِنَ ٱلطِّينِ كَهَيْـَٔةِ ٱلطَّيْرِ بِإِذْنِى فَتَنفُخُ فِيهَا فَتَكُونُ طَيْرًۢا بِإِذْنِى ۖ وَتُبْرِئُ ٱلْأَكْمَهَ وَٱلْأَبْرَصَ بِإِذْنِى ۖ وَإِذْ تُخْرِجُ ٱلْمَوْتَىٰ بِإِذْنِى ۖ وَإِذْ كَفَفْتُ بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ عَنكَ إِذْ جِئْتَهُم بِٱلْبَيِّنَٰتِ فَقَالَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ مِنْهُمْ إِنْ هَٰذَآ إِلَّا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿١١٠﴾

110. Allahu do të thotë[5]: "O Isa, biri i Merjemes, kujto mirësinë Time ndaj teje dhe nënës tënde: se si të përforcova ty me Shpirtin e

[1] Kini frikë, kujtojeni dhe përgatituni për atë ditë…

[2] Çfarë përgjigje morët nga popujt tuaj kur ju i ftuat të besojnë Allahun dhe të ndjekin fenë e Tij, dhe si iu përgjigjën ata thirrjes suaj?

[3] Nuk kemi dijeni të hollësishme përveç asaj që kemi parë nga jashtë dhe asaj që na ke mësuar Ti.

[4] Di të vërtetën e gjërave, të dukshmen dhe të fshehtën, dhe di gjithçka në hollësi.

[5] Ditën që do të tubojë të dërguarit e Tij. Në vijim, Allahu numëron disa prej mrekullive dhe provave që ju ka dhënë disa prej të Dërguarve të Tij, e pikërisht Isait, birit të Merjemes, me qëllim të qortimit të mosbesimtarëve që i panë ato prova dhe megjithatë nuk e besuan të Dërguarin.

Shenjtë (Xhibrilin)[1], e ti u flisje njerëzve kur ishe në djep dhe i rritur[2]; se si të mësova Librin dhe Urtësinë[3], Teuratin dhe Ungjillin; se si me vullnetin Tim formoje nga balta një formë shpendi, pastaj fryje në të dhe ai bëhej zog me vullnetin Tim; se si me vullnetin Tim i shëroje të verbërit e të lebrosurit; se si me vullnetin Tim i ngjallje të vdekurit;[4] se si i pengova tentativat e bijve të Izraelit ndaj teje[5], kur iu solle atyre prova të qarta[6] e mohuesit prej tyre thanë: "Kjo s'është gjë tjetër, veçse magji e qartë!";

وَإِذْ أَوْحَيْتُ إِلَى ٱلْحَوَارِيِّـۧنَ أَنْ ءَامِنُوا بِى وَبِرَسُولِى قَالُوٓا ءَامَنَّا وَٱشْهَدْ بِأَنَّنَا مُسْلِمُونَ ﴿١١١﴾

111. dhe se si kur i frymëzova apostujt[7]: "Më besoni Mua dhe të Dërguarin Tim!" - ata u përgjigjën: "Ne besuam, prandaj dëshmo se ne jemi muslimanë (të nënshtruar Ty, o Zoti ynë)!"

[1] Me engjëllin Xhibril, i cili është quajtur "shpirti i shenjtë" për arsye se Allahu e ka krijuar atë duke ia dhënë vetë shpirtin, pa e lindur atë ndonjë prind, dhe kështu e quajti "shpirt". Po për këtë arsye është quajtur edhe Isai "shpirt", ngaqë Allahu e krijoi atë duke ia dhënë vetë shpirtin atij, pa pasur baba. Ndërsa fjala "i shenjtë" (el kudus), ka kuptimin "i pastër".

[2] Në djep ai foli për pastërtinë dhe pafajësinë e nënës së tij nga ajo me të cilën e akuzuan, kurse i rritur ai predikoi dhe kumtoi shpalljen e Allahut, Teuratin dhe Inxhilin.

[3] "Libri" në këtë rast është shkrimi e leximi, kurse "Urtësia" është kuptimi i domethënieve të Teuratit dhe të Inxhilit.

[4] Të gjitha këto ishin mrekulli dhe prova të mëdha që Allahu ia dha Isait (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), e ai sfidoi me to të gjithë mjekët e kohës së vet dhe të gjitha kohërave, por që në kohën e tij mjekësia ishte në lulëzimin e saj, prandaj edhe mrekullitë që Allahu i dha atij ishin në kohën dhe vendin e duhur.

[5] Kur ata kishin vendosur vrasjen e tij.

[6] Që dëshmonin për profetësinë tënde dhe se gjithçka me të cilën kishe ardhur ishte e vërtetë nga Allahu.

[7] Apostujt janë ndihmuesit e Isait, nxënësit e tij, shokët e tij që e besuan dhe e ndoqën rrugën e tij.

إِذْ قَالَ ٱلْحَوَارِيُّونَ يَٰعِيسَى ٱبْنَ مَرْيَمَ هَلْ يَسْتَطِيعُ رَبُّكَ أَن يُنَزِّلَ عَلَيْنَا مَآئِدَةً مِّنَ ٱلسَّمَآءِ ۖ قَالَ ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١١٢﴾

112. (Kujto) kur apostujt thanë: "O Isa, biri i Merjemes, a mundet Zoti yt të na zbresë një sofër nga qielli?"[1] Ai tha: "Kini frikë Allahun, nëse jeni besimtarë të vërtetë!"[2]

قَالُوا۟ نُرِيدُ أَن نَّأْكُلَ مِنْهَا وَتَطْمَئِنَّ قُلُوبُنَا وَنَعْلَمَ أَن قَدْ صَدَقْتَنَا وَنَكُونَ عَلَيْهَا مِنَ ٱلشَّٰهِدِينَ ﴿١١٣﴾

113. "Ne dëshirojmë të hamë nga ajo[3] – thanë ata -, të na qetësohen zemrat[4], ta dimë se na ke thënë të vërtetën[5] dhe të jemi dëshmitarë të saj".[6]

[1] Apostujt i kërkuan Isait një mrekulli të prekshme: një sofër me ushqime të llojllojshme që të zbriste nga qielli, që ta shihnin me sytë e tyre për të larguar çdo dyshim dhe për të forcuar bindjen tek Allahu dhe tek i Dërguari i Tij.

[2] Kërkesa e apostujve të jep të kuptosh se ata kishin dyshim në profetësinë e Isait apo në fuqinë e Zotit, prandaj Isai e quajti të madhe fjalën e tyre dhe u tha që të kenë frikë Allahun e të mos e bëjnë këtë pyetje, në qoftë se janë vërtetë besimtarë.

[3] Nga sofra e zbritur direkt nga Zoti; diçka mahnitëse dhe bereqet i pakufishëm. Kjo fjalë e tyre tregon gjithashtu se ata kishin vërtet nevojë për të ngrënë dhe nuk e kërkuarn thjesht për provë.

[4] Të bindemi plotësisht për fuqinë e Allahut dhe të mos mbesë në zemrën tonë asnjë grimcë dyshimi nga e cila mund të futet shejtani për të bërë cytje.

[5] Për profetësinë tënde dhe ato që na thua për Zotin.

[6] Apostujt këmbëngulën në kërkesën e tyre, që të bindeshin plotësisht në besimin e tyre, të hanin vërtetë nga bereqeti i zbritur direkt nga Allahu dhe të ishin dëshmitarë të asaj që panë tek njerëzit e tjerë.

قَالَ عِيسَى ٱبۡنُ مَرۡيَمَ ٱللَّهُمَّ رَبَّنَآ أَنزِلۡ عَلَيۡنَا مَآئِدَةٗ مِّنَ ٱلسَّمَآءِ تَكُونُ لَنَا عِيدٗا لِّأَوَّلِنَا وَءَاخِرِنَا وَءَايَةٗ مِّنكَۖ وَٱرۡزُقۡنَا وَأَنتَ خَيۡرُ ٱلرَّٰزِقِينَ ١١٤

114. Isai, biri i Merjemes tha: "O Allah, o Zoti ynë! Na zbrit një sofër nga qielli, që të jetë festë për ne, për të parët dhe të fundit tanë[1], si dhe provë prej Teje[2], dhe na furnizo, se Ti je Furnizuesi më i mirë!"[3]

قَالَ ٱللَّهُ إِنِّي مُنَزِّلُهَا عَلَيۡكُمۡۖ فَمَن يَكۡفُرۡ بَعۡدُ مِنكُمۡ فَإِنِّيٓ أُعَذِّبُهُۥ عَذَابٗا لَّآ أُعَذِّبُهُۥٓ أَحَدٗا مِّنَ ٱلۡعَٰلَمِينَ ١١٥

115. Allahu tha: "Unë do t'jua zbres atë. Por cilido nga ju që do të mohojë pas saj, Unë do ta dënoj atë me një dënim që nuk do të dënoj askënd tjetër në botë".[4]

[1] Për ata që janë gjallë prej nesh dhe prej atyre që do të vijnë më pas nga ndjekësit tanë.

[2] Provë për Fuqinë dhe Njëshmërinë Tënde dhe për vërtetësinë e të qenët tim i Dërguari Yt.

[3] Na jep nga të mirat e Tua të pafund, sepse Ti je Buajri më i madh dhe Dhuruesi më i mirë. Pra, Isai (alejhis selam) e kërkoi sofrën për dy arsye të dobishme: e para ishte arsye fetare dhe besimi: që të jetë provë e vazhdueshme dhe mrekulli që do e përkujtojnë njerëzit çdo vit, dhe e dyta arsye dhe dobi materiale e kësaj bote: që të jetë furnizim për ta.

[4] Ka mendime të ndryshme në lidhje me sofrën, nëse Allahu e zbriti atë apo jo, edhe për shkakun se ajo nuk përmendet absolutisht në Bibël, por shumica mbështesin transmetimet që thonë se Allahu e mbajti premtimin e Tij dhe e zbriti sofrën, por disa prej tyre e mohuan atë, kështu që merituan dënimin më të rëndë të Allahut, siç ka ardhur në disa transmetime, ku në njërin prej tyre, Abdullah Ibën Amër thotë: "Njerëzit që do të kenë dënimin më të rëndë janë tre: hipokritët, ata që mohuan prej njerëzve të sofrës dhe njerëzit e Faraonit." [Taberiu].

وَإِذْ قَالَ ٱللَّهُ يَـٰعِيسَى ٱبْنَ مَرْيَمَ ءَأَنتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ ٱتَّخِذُونِى وَأُمِّىَ إِلَـٰهَيْنِ مِن دُونِ ٱللَّهِ ۖ قَالَ سُبْحَـٰنَكَ مَا يَكُونُ لِىٓ أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِى بِحَقٍّ ۚ إِن كُنتُ قُلْتُهُۥ فَقَدْ عَلِمْتَهُۥ ۚ تَعْلَمُ مَا فِى نَفْسِى وَلَآ أَعْلَمُ مَا فِى نَفْسِكَ ۚ إِنَّكَ أَنتَ عَلَّـٰمُ ٱلْغُيُوبِ ﴿١١٦﴾

116. Pastaj Allahu tha[1]: "O Isa, biri i Merjemes! A ishe ti ai që u the njerëzve: "Më adhuroni mua dhe nënën time si dy zota përveç Allahut"?![2] Ai (Isai) tha: "I Lartësuar dhe larg çdo të mete je Ti![3] Mua nuk më takon të them diçka, për të cilën nuk kam të drejtë![4] Po ta kisha thënë këtë, Ti me siguri do ta dije.[5] Ti e di çfarë ka brenda

[1] Në ditën e Gjykimit kur do të tubojë të dërguarit e Tij.

[2] Ky është qortim i të krishterëve që besojnë e madhërojnë Isain dhe Merjemen, apo që besojnë trinitetin, gjë të cilën e kanë shpikur vetë ata, kurse Isai shfajësohet duke e mohuar fuqimisht këtë të pavërtetë dhe trillim të madh ndaj tij dhe nënës së tij.

[3] Larg çdo të mete je Ti o Zot, dhe i Lartësuar e i Pastër nga ky trillim i shëmtuar.

[4] Dhe që nuk është e vërtetë, sepse unë jam rob i krijuar dhe nëna ime është robëresha Jote, kështu që si mund të pretendojmë hyjnizimin dhe të kërkojmë nga njerëzit që të na adhurojnë në vend të Allahut apo përkrah Tij?! As engjëjt, as të dërguarit dhe askush tjetër nuk ka të drejtë të adhurohet apo të kërkojë të adhurohet, sepse që të gjithë janë krijesa të Allahut, të dobëta dhe që kanë nevojë për Allahun, që nuk kanë fuqi t'i sjellin dobi apo t'i largojnë të keqen as vetes së tyre, por vetëm Allahut i drejtohen për gjithçka, sepse vetëm Ai është Zot i gjithçkaje, i Plotfuqishëm për çdo gjë, që nuk ia ka nevojën askujt, por të gjithë kanë nevojë për Të.

[5] Dhe nuk ka dyshim se Allahu e di se çfarë i ka thënë e çfarë nuk i ka thënë Isai (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) popullit të tij, por këtu është për qëllim që të gjithë të krishterët që e besuan atë në dynja ta dëgjojnë hapur nga goja e tij se besimi i tyre ishte i përzierë me të pavërteta dhe se ata i bënin shok Allahut në diçka që i përket vetëm Atij, e shokvënien Allahu nuk e fal në asnjë mënyrë, përveç nëse personi që e bën atë pendohet sinqerisht para se të vdesë.

meje[1], kurse unë nuk e di çfarë ka në Veten Tënde.[2] Vetëm Ti i di të gjitha fshehtësitë.[3]

مَا قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا مَآ أَمَرْتَنِي بِهِۦٓ أَنِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ رَبِّى وَرَبَّكُمْ ۚ وَكُنتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَّا دُمْتُ فِيهِمْ ۖ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِى كُنتَ أَنتَ ٱلرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ ۚ وَأَنتَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ شَهِيدٌ ﴿١١٧﴾

117. Unë nuk u kam thënë asgjë tjetër, përveç asaj që më ke urdhëruar Ti: "Adhuroni Allahun, Zotin tim dhe Zotin tuaj!"[4] Kam qenë dëshmitar ndaj tyre[5], për sa kohë që isha midis tyre dhe, qëkurse më more mua, vetëm Ti ishe mbikëqyrës i tyre.[6] Ti je Dëshmitar për çdo gjë.[7]

إِن تُعَذِّبْهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ ۖ وَإِن تَغْفِرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنتَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿١١٨﴾

118. Nëse Ti i dënon ata - robërit e Tu janë, e nëse i fal, me të vërtetë, vetëm Ti je i Plotfuqishmi, i Urti."[8]

---

[1] Ti o Zot, di jo vetëm atë që e kam shprehur por edhe atë që e kam çuar në mendje dhe që nuk e kam shprehur, e Ti di gjithçka në hollësi.

[2] Unë nuk di për Ty vetëm se atë që më ke treguar vetë Ti, sepse vetëm Ti je Zot kurse unë jam krijesa jote që nuk di asgjë tjeter përveç asaj që më mëson Ti.

[3] Ti di gjithçka të fshehtë që nuk mund ta dijë askush tjetër përveç Teje.

[4] Kjo është fjala që u ka thënë Isai popullit të vet dhe këtë e dëshmon edhe Bibla tekstualisht, kështu që Isai shfajësohet totalisht nga devijimet dhe besimet e gabuara që ndoqi populli i tij pas tij, dhe ja në këtë vend, në Ditën e Gjykimit, ai do të dëshmojë të vërtetën në lidhje me besimin dhe do të shfajësohet nga rruga që ndoqi populli dhe ndjekësit e tij.

[5] Dhe veprave të tyre.

[6] Unë dëshmova prej punëve të tyre ato që i vepruan sa isha mes tyre, kurse pasi më more Ti në qiell, vetëm Ti ishe Mbikëqyrës dhe Ruajtës i tyre.

[7] Sepse Ti sheh dhe di gjithçka në hollësi, dhe dëshmon të vërtetën, kurse unë (Isai) nuk di veçse një pjesë të atyre që kam parë kur kam qenë në mesin e njerëzve.

[8] Nëse i dënon ata që kanë besuar trinitetin dhe që kanë adhuruar Isain (Jezusin) dhe nënën e tij përkrah Allahut, duke i lënë të vdesin në këtë gjendje dhe pa u penduar dhe pa u kthyer në besimin e drejtë dhe në Njësimin e Allahut, padyshim se dënimi Yt është i merituar nga ata dhe është i drejtë, por gjithësesi ata janë robët e Tu dhe, nëse i fal ata, kjo do të ishte nga bujaria dhe mëshira jote e Madhe, se përndryshe Ti je i Plotëfuqishëm për t'i dënuar ata ashtu si e meritojnë, dhe Ti je i Urtë; e di mirë se çfarë është më e mirë të bëhet dhe se kë duhet të dënosh e kë jo. Këtu tregohet mëshira dhe dhembshuria që ka vendosur Allahu në zemrat e të dërguarve të Tij për popujt e tyre, dhe fjalët e Isait e

قَالَ ٱللَّهُ هَٰذَا يَوۡمُ يَنفَعُ ٱلصَّٰدِقِينَ صِدۡقُهُمۡۚ لَهُمۡ جَنَّٰتٞ تَجۡرِي مِن تَحۡتِهَا ٱلۡأَنۡهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدٗاۚ رَّضِيَ ٱللَّهُ عَنۡهُمۡ وَرَضُواْ عَنۡهُۚ ذَٰلِكَ ٱلۡفَوۡزُ ٱلۡعَظِيمُ ١١٩

119. Allahu tha: "Kjo është Dita në të cilën të sinqertëve u bën dobi sinqeriteti i tyre.[1] Atyre u takojnë kopshtet, nëpër të cilat rrjedhin lumenjtë, e aty do të qëndrojnë përjetësisht, përgjithmonë. Allahu është i kënaqur me ta dhe ata janë të kënaqur me Të.[2] Kjo është fitorja e madhe!"[3]

لِلَّهِ مُلۡكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَمَا فِيهِنَّۚ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرُۢ ١٢٠

120. Allahut i takon sundimi i qiejve dhe i Tokës dhe gjithçka gjendet në to.[4] Ai është i Fuqishëm për çdo gjë.

tregojnë më së miri këtë gjë, edhe pse ai e di mirë se kushdo që ka vdekur duke i bërë shok Allahut, atij nuk i falet kjo gjë dhe vendi i tij është Zjarri përvëlues ku do të jetë përgjithmonë.

[1] Dita e Gjykimit, dita në të cilën Allahu do të tubojë edhe të dërguarit e Tij, është Dita në të cilën bën dobi vetëm sinqeriteti i njeriut gjatë jetës së tij në Tokë, d.m.th. sinqeriteti në besimin dhe adhurimin e Një Zoti të Vetëm, Allahut, dhe veprat e sinqerta të urdhëruara nga Allahu dhe konform mënyrës dhe traditës së të Dërguarit të Tij të fundit, Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!). Kjo është dita në të cilën çdo njeri do të shpërblehet me veprën e vet ashtu si e meriton, pa iu bërë padrejtësia më e vogël, madje tolerimi do të jetë dominant në çdo rast, sepse Mëshira e Allahut dominon mbi Zemërimin e Tij.

[2] Allahu është i kënaqur me veprën dhe jetën e besimtarëve muslimanë konform ligjeve të Allahut në dynja, dhe ata janë gjithashtu të kënaqur me Allahun dhe me shpërblimin e madh që Ai do u japë në botën tjetër, dhe kjo është padyshim fitorja e madhe e përjetshme.

[3] Fitorja që ata kërkonin në dynja dhe për të cilën u përpoqën dhe punuan me trupin dhe jetën e tyre, dhe më në fund e arritën atë, sepse kur e kërkon sinqerisht diçka dhe përpiqesh për ta arritur atë, patjetër që Allahu do ta japë atë, sepse ky është ligj universal i vendosur nga Allahu, i Gjithëdijshmi, i Urti.

[4] Sundimi i gjithçkaje që ekziston i takon vetëm Allahut dhe askujt tjetër përveç Tij, as ndonjë engjëlli as ndonjë profeti, as Isait apo nënës së tij, dhe askujt tjetër, por vetëm Allahut, Zotit të gjithësisë.

6. SURJA “EL EN‘AM”

BAGËTITË

(Mekase, 165 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ وَجَعَلَ ٱلظُّلُمَٰتِ وَٱلنُّورَ ۖ ثُمَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ ﴿١﴾

1. I gjithë lavdërimi i përket Allahut,[1] i Cili krijoi qiejt dhe Tokën dhe bëri errësirat dhe dritën.[2] E megjithatë, ata që mohuan, barazojnë të tjerë me Zotin e tyre.[3]

[1] Prandaj vetëm Allahun lavdëroni e falënderoni me sinqeritet, sepse Ai është Krijuesi dhe Zoti juaj, dhe Krijuesi i gjithçkaje që ekziston.

[2] Bëri errësirat e natës dhe dritën e ditës; errësirat e injorancës, mohimit dhe idhujtarisë, dhe dritën e dijes, besimit dhe bindjes ndaj Tij. Kjo është provë e prerë se Allahu i Madhëruar është i Vetmi që meriton të adhurohet dhe adhurimi duhet te jetë vetëm për Të, por megjithatë, ata që mohuan barazojnë të tjerë me Allahun në adhurim duke i adhuruar dhe madhëruar ata ashtu si i përket vetëm Allahut.

[3] I bëjnë shok Allahut duke adhuruar idhujt dhe gjëra të tjera përveç apo përkrah Allahut, ndërkohë që ato gjëra që ata i barazojnë me Allahun nuk kanë krijuar asgjë as nuk kanë fuqi për asgjë, as për vete as për të tjerët; atëherë me çfarë logjike i bëjnë shok Allahut dhe adhurojnë të tjerë ashtu si duhet të adhurojnë vetëm Allahun?! Thuhet se ky ajet ka qenë ajeti i parë hapës i Teuratit, apo Fatihaja e Teuratit. [Taberiu]. Ky ajet është me të vërtetë një provë më se e qartë dhe shumë domethënëse, këshillë e shkurtër dhe kuptimplotë për ata që meditojnë me logjikë dhe arsyetojnë me mendje të shëndoshë rreth tij.

هُوَ ٱلَّذِى خَلَقَكُم مِّن طِينٍ ثُمَّ قَضَىٰٓ أَجَلًا ۖ وَأَجَلٌ مُّسَمًّى عِندَهُۥ ۖ ثُمَّ أَنتُمْ تَمْتَرُونَ ﴿٢﴾

2. Është Ai që ju krijoi nga balta[1], pastaj caktoi një afat[2] (vdekjen) dhe një afat tjetër që është tek Ai[3] (ringjallja), por përsëri ju dyshoni.[4]

وَهُوَ ٱللَّهُ فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَفِى ٱلْأَرْضِ ۖ يَعْلَمُ سِرَّكُمْ وَجَهْرَكُمْ وَيَعْلَمُ مَا تَكْسِبُونَ ﴿٣﴾

3. Ai është Allahu (i vetmi Zot i Vërtetë) në qiej dhe në Tokë[5]; Ai di çfarë fshihni dhe çfarë shfaqni, dhe di çfarë punoni.[6]

وَمَا تَأْتِيهِم مِّنْ ءَايَةٍ مِّنْ ءَايَٰتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿٤﴾

4. Sa herë që atyre (mohuesve) u vjen ndonjë provë nga provat e Zotit të tyre, ata i kthejnë shpinën.[7]

فَقَدْ كَذَّبُوا بِٱلْحَقِّ لَمَّا جَآءَهُمْ ۖ فَسَوْفَ يَأْتِيهِمْ أَنۢبَٰٓؤُا۟ مَا كَانُوا۟ بِهِۦ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٥﴾

5. Kur u erdhi e vërteta[8], ata e mohuan atë, por së shpejti do t'u vijnë lajmet e asaj me të cilën talleshin.[9]

---

[1] Njeriu i parë në tokë dhe babai i njerëzimit është krijuar nga balta.

[2] Afatin e jetës në këtë botë për të vepruar dhe për t'u provuar.

[3] Ringjallja në Ditën e Llogarisë ku secili do të shpërblehet për veprat e bëra në dynja.

[4] Dyshoni në Fuqinë e Allahut për krijimin e qiejve e të Tokës, për krijimin tuaj nga balta, për ringjalljen tuaj pas vdekjes dhe dhënien llogari për veprat tuaja para Allahut.

[5] Allahu është Zoti i qiejve dhe i Tokës dhe vetëm Ai duhet të adhurohet në qiej e në Tokë. Atij i takon adhurimi dhe madhërimi në qiej e në Tokë, nga engjëjt dhe nga njerëzit e xhinët, e nga të gjitha krijesat e Tij.

[6] Prandaj ruajuni mëkatit ndaj Tij dhe kujdesuni të bëni ato punë që ju afrojnë tek Ai dhe te Mëshira e Tij, sepse Ai jua regjistron të gjitha veprat që bëni dhe i di qëllimet tuaja, pastaj ju shpërblen sipas asaj që meritoni kur të ktheheni tek Ai.

[7] I mohojnë me kryeneçësi dhe arrogancë.

[8] Kur iu erdhi Muhamedi (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) me Kuranin dhe Islamin.

[9] Do ta marrin vesh të vërtetën e asaj me të cilën mohuesit talleshin prej provave të Allahut, dhe do të shijojnë ndëshkimin e rëndë e të merituar, në botën tjetër.

أَلَمْ يَرَوْا۟ كَمْ أَهْلَكْنَا مِن قَبْلِهِم مِّن قَرْنٍ مَّكَّنَّـٰهُمْ فِى ٱلْأَرْضِ مَا لَمْ نُمَكِّن لَّكُمْ وَأَرْسَلْنَا ٱلسَّمَآءَ عَلَيْهِم مِّدْرَارًا وَجَعَلْنَا ٱلْأَنْهَـٰرَ تَجْرِى مِن تَحْتِهِمْ فَأَهْلَكْنَـٰهُم بِذُنُوبِهِمْ وَأَنشَأْنَا مِنۢ بَعْدِهِمْ قَرْنًا ءَاخَرِينَ ﴿٦﴾

6. A nuk e kanë parë ata[1] se sa breza kemi zhdukur para tyre[2]?! Madje, atyre u kishim dhënë më shumë fuqi në tokë[3] sesa ju kemi dhënë juve[4], u zbritëm atyre shira të bollshëm dhe bëmë që ndër ta të rrjedhin lumenj; por, për shkak të gjynaheve të tyre[5], i shfarosëm ata dhe, pas tyre krijuam breza të tjerë.[6]

وَلَوْ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ كِتَـٰبًا فِى قِرْطَاسٍ فَلَمَسُوهُ بِأَيْدِيهِمْ لَقَالَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓا۟ إِنْ هَـٰذَآ إِلَّا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿٧﴾

7. Edhe sikur Ne të të zbritnim ty (o Muhamed) një Libër të shkruar në letër, e ata ta preknin me duart e tyre,[7] ata që mohuan me siguri që do të thoshin: “Kjo s’është gjë tjetër, veçse magji e qartë."[8]

---

[1] Ata që mohuan provat e Allahut dhe profetësinë e Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!).

[2] Popujt e mëparshëm që mohuan të dërguarit e Allahut tek ata dhe që Allahu i shfarosi për shkak të mohimit dhe kryeneçësisë së tyre edhe pasi i panë hapur me sytë e tyre provat e qarta të Allahut, dhe si pasojë, mirësitë e mëdha të Allahut iu shndërruan në ndëshkim të merituar.

[3] Iu kishim dhënë më shumë pushtet, pasuri, fëmijë e komoditet.

[4] Mohuesve të Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) dhe të provave të Allahut.

[5] Mohimit të mirësive të Allahut dhe mosfalënderimin e Allahut për to, mohimin e të dërguarve të Allahut dhe të provave të Allahut, e të gjitha gjynahet dhe veprat e tyre të këqia.

[6] Njerëz dhe popuj të tjerë të ndryshëm nga ata.

[7] Sikur të zbritnim një libër direkt nga qielli e ata ta shihnin këtë gjë dhe ta preknin me duart e tyre për t’u siguruar që është real.

[8] Magji e qartë për ata që e vështrojnë mirë dhe që nuk iu mashtrohen sytë, sepse sipas tyre, ajo është diçka joreale. Kështu janë mohuesit e së vërtetës: kryeneçë të pabindur, sepse nuk është se i Dërguari e la mangut misionin e tij apo se nuk u solli atyre prova të qarta e të padiskutueshme, as sepse ata nuk dinin dhe nuk e kishin parë të vërtetën, por nga ligësia, padrejtësia dhe kryeneçësia e tyre i mohuan provat e Allahut dhe i quajtën ato

وَقَالُوا۟ لَوْلَآ أُنزِلَ عَلَيْهِ مَلَكٌ ۖ وَلَوْ أَنزَلْنَا مَلَكًا لَّقُضِىَ ٱلْأَمْرُ ثُمَّ لَا يُنظَرُونَ ﴿٨﴾

8. Ata thanë[1]: “Përse të mos i zbresë atij (Muhamedit) një engjëll?![2] Por, sikur të zbrisnim engjëll, gjithçka do të merrte fund dhe atyre nuk do t’u jepej asnjë afat.[3]

-128-

“magji e qartë”. Kjo, që të bëhet e qartë se dënimi i tyre është më se i merituar, në këtë botë dhe në botën tjetër.

[1] Mohuesit dhe idhujtarët e Mekës në atë kohë, duke vazhduar me kokëfortësi në arrogancën dhe kryeneçësinë e tyre të mbështetur në injorancë dhe jashtë çdo logjike.

[2] Në formën e tij reale dhe të dëshmojë se ti, o Muhamed, je vërtet i Dërguari i Allahut dhe se ajo që të shpallet ty është vërtet nga Allahu. (Shih gjithashtu ajetin nr. 7, të sures El Furkan).

[3] Sikur të zbritnim engjëll nga qielli në formën e tij dhe ata ta shihnin me sytë e tyre pastaj ta mohonin atë, atyre do t’u vinte dënimi i Allahut dhe do të shfaroseshin në vend pa ju dhënë asnjë afat tjetër që të mund të pendoheshin e të kërkonin falje, njësoj si ka ndodhur me popujt e mëhershëm që mohuan provat e qarta të Allahut edhe pse vetë ata i kërkuan dhe pastaj i mohuan, e Allahu i shfarosi ata pa i dhënë afat tjetër. Ky është ligj universal i Allahut për të gjithë ata që kërkojnë prova nga Allahu, por kur i shohin me sytë e tyre, i mohojnë ato me kryeneçësi: atyre u vjen dënimi i merituar menjëherë; kështu që moszbritja e engjëllit nga Allahu ishte mëshirë për ata që e kërkuan atë si rezultat i mëshirës për të Dërguarin e Tij, Muhamedin (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), i cili gjithësesi nuk e kërkoi kurrë provën e Allahut dhe as zbritjen e dënimit mbi popullin e vet.

وَلَوْ جَعَلْنَٰهُ مَلَكًا لَّجَعَلْنَٰهُ رَجُلًا وَلَلَبَسْنَا عَلَيْهِم مَّا يَلْبِسُونَ ﴿٩﴾

9. Edhe sikur Ne ta dërgonim engjëll atë (të dërguarin),[1] sigurisht që do t'i jepnim atij pamje njeriu[2] dhe, kështu, do të bënim që të pështjelloheshin ashtu si aktualisht janë të pështjelluar.[3]

وَلَقَدِ ٱسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِّن قَبْلِكَ فَحَاقَ بِٱلَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُم مَّا كَانُوا بِهِۦ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿١٠﴾

10. Edhe të dërguar të tjerë para teje janë përqeshur, por ata që përqeshnin i përfshiu dënimi me të cilën ata talleshin.[4]

قُلْ سِيرُوا فِى ٱلْأَرْضِ ثُمَّ ٱنظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلْمُكَذِّبِينَ ﴿١١﴾

11. Thuaj: "Udhëtoni nëpër botë e shihni çfarë përfundimi kanë pasur përgënjeshtruesit".[5]

---

[1] Sikur Allahu t'i dërgonte engjëll njerëzve për të kumtuar shpalljen e Tij.

[2] Sepse njerëzit nuk mund ta shohin engjëllin në pamjen e tij reale, sepse krijimi i tyre nuk e përballon dot këtë.

[3] Në lidhje me të dërguarin e Allahut tek ata, Muhamedin (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), i cili është njeri dhe ata janë të pështjelluar në lidhje me çështjen e tij; po kështu do të ishin edhe sikur ai të kishte qenë engjëll me pamje njeriu, sepse ata gjithësesi nuk do e dinin realitetin e tij dhe rruga që ata kërkojnë për ta mësuar atë është e gabuar sepse nuk të çon veçse në pështjellim tjetër të njëjtë si ai që kërkojnë të vërtetojnë. Kur e vërteta u erdhi atyre nga rruga e saktë dhe reale, ata i mbyllën derën asaj dhe hapën dyert e humbjes dhe pështjellimit, kështu që faji është gjithësesi i vetë atyre.

[4] Kur popujt e mëparshëm i mohonin provat që Allahu i jepte të dërguarve të Tij dhe talleshin me ta dhe me dënimin me të cilin ata i kishin kërcënuar nëse do të mohonin provat e qarta të Allahut, ai dënim me të cilin ata talleshin zbriste mbi ta dhe i shfaroste nga faqa e dheut.

[5] Thuaju atyre që barazojnë idhujt me Allahun dhe që i adhurojnë ato përkrah Allahut, të udhëtojnë nëpër botë dhe të shohin se si janë zhdukur e shfarosur përgënjeshtruesit e të dërguarve të Allahut, se ndoshta kjo gjë po i bën t'i thërrasin mendjes dhe të mos përgënjeshtrojnë ty, o Muhamed, nga frika se mos i gjen ajo që i gjeti edhe të tjerët para tyre. Meqënëse atyre nuk ju bëjnë dobi provat e Allahut, le të shohin këtë realitet të kryer që të jetë shembull për ta, se ndoshta marrin mësim dhe kthehen te e vërteta.

قُل لِّمَن مَّا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۖ قُل لِّلَّهِۚ كَتَبَ عَلَىٰ نَفۡسِهِ ٱلرَّحۡمَةَۚ لَيَجۡمَعَنَّكُمۡ إِلَىٰ يَوۡمِ ٱلۡقِيَٰمَةِ لَا رَيۡبَ فِيهِۚ ٱلَّذِينَ خَسِرُوٓاْ أَنفُسَهُمۡ فَهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ ١٢

12. Thuaj: “Kujt i përket gjithçka që gjendet në qiej dhe në Tokë?” Përgjigju: “Vetëm Allahut!”[1] Ai ia ka bërë detyrim Vetes mëshirën[2] dhe, me siguri, do t’ju tubojë në Ditën e Kiametit, për të cilën nuk ka pikë dyshimi.[3] Ata që i kanë shkaktuar humbjen vetvetes, kurrë nuk do të besojnë.[4]

۞ وَلَهُۥ مَا سَكَنَ فِي ٱلَّيۡلِ وَٱلنَّهَارِۚ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلۡعَلِيمُ ١٣

13. E Tij është gjithçka që pushon natën apo ditën.[5] Ai është Gjithëdëgjuesi, i Gjithëdijshmi.[6]

قُلۡ أَغَيۡرَ ٱللَّهِ أَتَّخِذُ وَلِيّٗا فَاطِرِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَهُوَ يُطۡعِمُ وَلَا يُطۡعَمُۗ قُلۡ إِنِّيٓ أُمِرۡتُ أَنۡ أَكُونَ أَوَّلَ مَنۡ أَسۡلَمَۖ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ ٱلۡمُشۡرِكِينَ ١٤

---

[1] Gjithçka në qiej e në tokë i përket vetëm Allahut, dhe askush nuk mund të thotë se i përket dikujt tjetër, apo idhujve që nuk zotërojnë as vetveten; kështu që përse vazhdoni në arrogancë e përgënjeshtrim?!

[2] Mëshirën ndaj robërve të Tij, duke mos iua shpejtuar atyre dënimin dhe vdekjen menjëherë pas mohimit dhe gjynahut, por duke iu dhënë afat që të pendohen.

[3] Dhe atje do i japë secilit atë që meriton si rezultat i veprave të veta në dynja.

[4] Idhujtarët dhe mohuesit i shkaktojnë humbjen vetvetes me idhujtarinë dhe mohimin e tyre, sepse kështu ata tërheqin hidhërimin e Allahut dhe ndëshkimin e Tij të rreptë; dhe ata kurrë nuk do të besojnë pas mohimit të provave të patundshme logjike dhe hyjnore që Allahu i ka përmend në këtë sure për të vërtetuar Njësimin e Tij dhe për të rrëzuar çdo grimcë të idhujtarisë dhe mosbesimit.

[5] Çdo krijesë është pronë e Allahut, dhe shprehja “që pushon” i përfshin të gjitha krijesat që ekzistojnë, qoftë ato që nuk lëvizin apo ato që ndalen pas lëvizjes, dhe përderisa është kështu, atëherë si mund të adhurohet tjetërkush përveç Krijesit dhe Zotëruesit të gjithçkaje që ekziston?! Me çfarë logjike mund të adhurohet tjetërkush përveç Zotit të vërtetë!

[6] Allahu dëgjon çdokënd, gjithçka, çdo zë, kudo, dhe po kështu di dhe njeh në hollësi gjithçka për çdokënd, të shkuarën, të tashmen dhe të ardhmen. Ai di edhe atë që nuk ekziston, e nëse do të ekzistonte, e di se si do të ishte. Ai di gjithçka të shfaqur apo të fshehur, regjistron gjithçka për çdo njeri dhe secilit i jep shpërblimin e veprës që bën në këtë botë.

14. Thuaj: "A të marr mbrojtës tjetër përveç Allahut,[1] Krijuesit të qiejve e të Tokës,[2] i Cili ushqen,[3] ndërsa Vetë nuk ushqehet"[4]. Thuaj (o Muhamed): "Unë jam urdhëruar që të jem i pari që i nënshtrohet Allahut"[5] dhe kurrsesi mos u bëj prej idhujtarëve!

قُلْ إِنِّيٓ أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٥﴾

15. Thuaj: "Unë i frikësohem dënimit të një Dite të Madhe, nëse e kundërshtoj Zotin tim". [6]

مَّن يُصْرَفْ عَنْهُ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمَهُۥ ۚ وَذَٰلِكَ ٱلْفَوْزُ ٱلْمُبِينُ ﴿١٦﴾

16. Ai që shpëtohet nga dënimi i asaj Dite, atë e ka mëshiruar Allahu[7]; Ky është shpëtimi i qartë.[8]

---

[1] Prej krijesave të Allahut që janë të pafuqishme dhe që nuk kanë mundësi të më mbrojnë nga e keqja apo të më sjellin dobi?

[2] Krijuesit, rregulluesit dhe mbajtësit të qiejve dhe tokës.

[3] Furnizon dhe mban gjallë të gjitha krijesat e Veta.

[4] Ushqimi është i nevojshëm për njeriun dhe krijesa të tjera, por Allahu nuk ka nevojë për asgjë, as për të ngrënë e as për të pirë, sepse Ai është Zot, Krijues, Absolut, larg dobësive dhe të metave, Zot i gjithçkaje që nuk ia ka nevojën asgjëje, por të gjitha krijesat kanë nevojë për Të.

[5] I pari musliman i nënshtruar Allahut, në kohën e vet; që adhuron vetëm Allahun, i bindet urdhrave të Tij dhe i largohet ndalesave të Tij.

[6] Thuaju atyre idhujtarëve që të ftojnë në idhujtari, se Allahu ta ka ndaluar të adhurosh dikë apo diçka tjetër përveç Tij, e nëse e thyen urdhrin e Tij dhe i bën shok Allahut, atëherë do të kesh dënim të rëndë në Ditën e madhe të llogarisë para Krijuesit të gjithësisë.

[7] Vetëm me mëshirën e Allahut mund të shpëtojë njeriu nga dënimi i sigurtë që meriton në botën tjetër për veprat që ka bërë në dynja, vërtet Allahu është i Gjithëmëshirshmi, Mëshirëploti; Zoti ynë! Na përfshi me dhë në mëshirën Tënde!

[8] Shpëtimi nga dënimi i sigurtë dhe fitorja e madhe dhe e qartë e asaj që besimtari do dhe kërkon: arritja e kënaqësisë së Allahut dhe e shpërblimit të Tij bujar e të pashtershëm.

وَإِن يَمۡسَسۡكَ ٱللَّهُ بِضُرّٖ فَلَا كَاشِفَ لَهُۥٓ إِلَّا هُوَۖ وَإِن يَمۡسَسۡكَ بِخَيۡرٖ فَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٞ ١٧

17. Nëse Allahu të godet me ndonjë fatkeqësi,[1] askush përveç Tij nuk mund të ta largojë atë.[2] E nëse të dhuron ndonjë mirësi[3], padyshim se Ai është i Plotfuqishëm për gjithçka.[4]

وَهُوَ ٱلۡقَاهِرُ فَوۡقَ عِبَادِهِۦۚ وَهُوَ ٱلۡحَكِيمُ ٱلۡخَبِيرُ ١٨

18. Ai është Sunduesi mbi robërit e Vet[5]; Ai është i Urti, Njohësi i gjithçkaje në hollësi.[6]

[1] Me ndonjë vështirësi apo çdo lloj sprove në jetën e kësaj bote.

[2] Askush përveç Allahut nuk mund të ta largojë të keqen që të ka rënë, as ndonjë idhull, as ndonjë shenjtor i gjallë apo i vdekur, e askush tjetër, por vetëm Allahu; kështu që si adhuroni e lusni të tjerë përveç Allahut?!

[3] Nga të mirat dhe begatitë e jetës së kësaj bote.

[4] Fuqia e Allahut është absolute dhe askush e asgjë nuk mund ta pengojë Atë, kurse idhujt që adhurojnë idhujtarët, e çdo gjë tjetër që adhurohet përveç Allahut, nuk ka fuqi të ndihmojë as vetveten as të tjerët; atëherë, si adhuroni tjetër përveç Allahut?!

[5] Allahu është Sunduesi, nënshtruesi, gjunjëzuesi i krijesave të Tij, dhe Ai është mbi ta.

[6] Allahu është i Urtë në ngritjen dhe lartësinë e Tij mbi krijesat e Tij, i Plotëfuqishëm mbi ta me Fuqinë e Tij, Njohës i mirë i gjithçkaje që është në të mirë apo në të keqe të krijesave të Tij, që nuk i shpëton asgjë nga përfundimi i gjërave apo fillimi i tyre, rregullit dhe sistemimit të të Cilit nuk mund t’i ndodhë asnjë defekt apo mangësi.

قُلْ أَىُّ شَىْءٍ أَكْبَرُ شَهَـٰدَةً ۖ قُلِ ٱللَّهُ ۖ شَهِيدٌۢ بَيْنِى وَبَيْنَكُمْ ۚ وَأُوحِىَ إِلَىَّ هَـٰذَا
ٱلْقُرْءَانُ لِأُنذِرَكُم بِهِۦ وَمَنۢ بَلَغَ ۚ أَئِنَّكُمْ لَتَشْهَدُونَ أَنَّ مَعَ ٱللَّهِ ءَالِهَةً أُخْرَىٰ ۚ قُل
لَّآ أَشْهَدُ ۚ قُلْ إِنَّمَا هُوَ إِلَـٰهٌ وَٰحِدٌ وَإِنَّنِى بَرِىٓءٌ مِّمَّا تُشْرِكُونَ ﴿١٩﴾

19. Thuaj (O Muhamed!): "Cila është dëshmia më e madhe që ekziston[1]?" - Përgjigju: "Allahu është dëshmitar mes meje dhe jush[2]. Mua më është shpallur ky Kuran, që nëpërmjet tij t'ju tërheq vërejtjen juve dhe kujtdo që ai i kumtohet[3]. A mos vallë ju dëshmoni se përveç Allahut ka të adhuruar të tjerë[4]?" Thuaj: "Unë nuk dëshmoj[5]". Thuaj: "I Adhuruari është vetëm Një Zot dhe unë jam i pastër nga gjithçka që ju i shoqëroni Atij".[6]

[1] Cila është dëshmia më e madhe, më e vërtetë dhe më e pagabueshme që ekziston dhe Cili është Dëshmuesi më i Madh dhe më i Vërtetë, që të dëshmojë të vërtetën rreth profetësisë së Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) dhe fesë së tij?

[2] Dëshmia më e madhe e Dëshmitarit Absolut është gjykuese mes meje dhe jush; e ajo dëshmi është në krahun e të Dërguarit të Allahut dhe kundër idhujtarëve mohues të tij dhe misionit të tij.

[3] Muhamedi (salallahu alejhi ue selem) urdhërohet t'u thotë idhujtarëve përgënjestrues të tij se Allahu është Dëshimtar mes tij dhe atyre, dhe se atij i është shpallur Mesazhi i madh qiellor, që i paralajmëron ata idhujtarë dhe këdo që dëgjon për të (Kuranin dhe Muhamedin) në çdo kohë e vend, deri në Ditën e Kiametit, se kushdo që nuk e beson atë dhe nuk vepron sipas mësimeve dhe udhëzimeve të tij, do të marrë dënimin e merituar nga Allahu dhe do të jetë i humbur e i mjerë përgjithmonë.

[4] Idhuj që ju, o idhujtarë, i adhuroni.

[5] Atë që dëshmoni ju: që përveç Allahut të ketë të adhuruar e zota të tjerë, madje e mohoj dhe e luftoj fuqishëm këtë.

[6] Vetëm Zoti meriton të adhurohet dhe vetëm Atij duhet t'i dedikohet adhurimi i të gjitha krijesave, sepse vetëm Ai është Zoti dhe Krijuesi i tyre i vetëm dhe absolut. Ky ishte misioni i Muhamedit (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) dhe i të gjithë të dërguarve të Allahut para tij: adhurimi i Një Zoti të vetëm dhe thirrja e njerëzve në këtë adhurim, si dhe luftimi i idhujve dhe gjithçkaje tjetër që adhurohet përveç Allahut.

ٱلَّذِينَ ءَاتَيۡنَٰهُمُ ٱلۡكِتَٰبَ يَعۡرِفُونَهُۥ كَمَا يَعۡرِفُونَ أَبۡنَآءَهُمُۘ ٱلَّذِينَ خَسِرُوٓاْ أَنفُسَهُمۡ فَهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ ٢٠

20. Ata, të cilëve Ne u kemi dhënë Librin, e njohin atë [1] (Muhamedin), ashtu si i njohin fëmijët e tyre, por ata që e humbin vetveten[2], ata nuk besojnë.[3]

وَمَنۡ أَظۡلَمُ مِمَّنِ ٱفۡتَرَىٰ عَلَى ٱللَّهِ كَذِبًا أَوۡ كَذَّبَ بِـَٔايَٰتِهِۦٓۚ إِنَّهُۥ لَا يُفۡلِحُ ٱلظَّٰلِمُونَ ٢١

21. E kush është më i padrejtë se ai që trillon gënjeshtra për Allahun ose i përgënjeshtron provat e Tij?! Vërtet, të padrejtët nuk do të shpëtojnë.[4]

[1] Hebrenjtë dhe të krishterët e njohin njësimin e Allahut dhe se vetëm Ai meriton të adhurohet, dhe e njohin profetësinë e Muhamedit dhe se ai është i dërguari i Allahut me fenë e vërtetë për mbarë njerëzimin, deri në ditën e Kiametit; e njohin dhe e dinë mirë këtë gjë sepse e gjejnë të shënuar në Librat e tyre qiellorë, në Teurat dhe në Inxhil.

[2] Ata që i sjellin humbjen vetvetes me mohimin e Muhamedit dhe fesë së tij, ndërkohë që ishin të vetëdijshëm për vërtetësinë e tij, duke shkaktuar kështu hedhjen e tyre në zjarrin e xhehenemit, ata megjithëkëtë nuk besojnë, d.m.th. nuk e ndjekin besimin e vërtetë edhe pse e dinë që ai është i vërtetë!

[3] Vazhdojnë me kokëfortësi në mosnënshtrimin e tyre para së vërtetës, dhe kjo gjë është mosbesim, kështu që humbja e tyre pas kësaj është vërtetë e madhe: humbja e banimit të përjetshëm në parajsë, dhe ndërrimi i tij me qëndrim të përjetshëm në zjarrin e xhehenemit, Allahut na ruajtë!

[4] Të padrejtët, ata të cilët trillojnë gënjeshtër për Allahun dhe i bëjnë shok Atij; ata të cilët përgënjeshtrojnë provat e Allahut dhe të Dërguarit e Tij, nuk do të kenë shpëtim në këtë botë, e padyshim se ndëshkimi në botën tjetër do të jetë më i ashpër dhe pa mbarim, sepse kjo është padrejtësia më e madhe që bën njeriu: mohimi i Allahut dhe i provave të Tij, dhe shokvënia Allahut në adhurim dhe gjithka që i përket vetëm Allahut.

وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ أَشْرَكُوٓا۟ أَيْنَ شُرَكَآؤُكُمُ ٱلَّذِينَ كُنتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٢٢﴾

22. Atë ditë kur t’i tubojmë të gjithë[1], pastaj t’u themi idhujtarëve: “Ku janë idhujt tuaj, që pretendonit[2]?!”

ثُمَّ لَمْ تَكُن فِتْنَتُهُمْ إِلَّآ أَن قَالُوا۟ وَٱللَّهِ رَبِّنَا مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ ﴿٢٣﴾

23. Ata nuk do të shfajësohen ndryshe, veçse duke thënë: “Betohemi në Allahun, Zotin tonë, nuk kemi qenë idhujtarë!”[3]

ٱنظُرْ كَيْفَ كَذَبُوا۟ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ ۚ وَضَلَّ عَنْهُم مَّا كَانُوا۟ يَفْتَرُونَ ﴿٢٤﴾

24. Shiko se si gënjejnë kundër vetvetes; kurse sa për zotat që ata i trilluan, nuk do i gjejnë kurrkund.[4]

---

[1] Në Ditën e Gjykimit.

[2] Që pretendonit se ishin zota dhe që i adhuronit padrejtësisht në vend të Allahut apo përkrah Tij. Pyetje ironike, poshtëruese dhe sfiduese, sepse ata e dinë shumë mirë se idhujt e tyre nuk mund të shpëtojnë as veten e tyre, dhe ato nuk mund të sjellin dobi dhe as të dëmtojnë, por afati i jetës në banesën e provës mbaroi dhe tani është koha e shpërblimit për veprat e bëra.

[3] Do e mohojnë idhujtarinë dhe zotat që adhuronin në dynja, duke qenë të vetëdijshëm se ata e kanë bërë atë gjë dhe Allahu e di shumë mirë se ç’kanë bërë ata, por që të vërtetohet se kush janë ata dhe cila është natyra e tyre përgënjeshtruese dhe fshehëse e së vërtetës. Kur ata ta mohojnë idhujtarinë dhe zotat që adhuronin në dynja, atëherë do të jenë gjymtyrët e tyre ato që do të flasin dhe do të përgënjeshtrojnë fjalët e tyre, sepse gjymtyrët do të dëshmojnë atë që ato kanë vepruar në dynja, siç e tregon Allahu në ajetin 42 të sures En Nisa.

[4] Zotat dhe idhujt e tyre nuk do ju bëjnë dobi atë Ditë, madje ato do të ndëshkohen për vete, nëse kanë qenë tagutë (që i urdhëronin njerëzit t’i adhuronin ata apo që iu pëlqente të adhuroheshin). Në disa transmetime thuhet se kur idhujtarët do të shohin atë Ditë se në xhenet do të hyjnë vetëm muslimanët, i thanë njëri-tjetrit që të thonë se ata nuk kanë qenë kurrë idhujtarë, por Allahu iua mbylli gojët dhe i urdhëroi gjymtyrët e tyre që të flasin dhe të dëshmojnë se çfarë kanë vepruar ata në dynja [Jasin, 65]; atëherë, kur panë këtë gjë, idhujtarët dhe mohuesit “dëshiruan të rrafshoheshin me tokën dhe Allahut të mos i kishin fshehur asnjë fjalë.” [En Nisa, 42].

وَمِنْهُم مَّن يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ ۖ وَجَعَلْنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَن يَفْقَهُوهُ وَفِىٓ ءَاذَانِهِمْ وَقْرًا ۚ وَإِن يَرَوْا۟ كُلَّ ءَايَةٍ لَّا يُؤْمِنُوا۟ بِهَا ۚ حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءُوكَ يُجَـٰدِلُونَكَ يَقُولُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓا۟ إِنْ هَـٰذَآ إِلَّآ أَسَـٰطِيرُ ٱلْأَوَّلِينَ ﴿٢٥﴾

25. Disa prej tyre[1] të dëgjojnë ty (o Muhamed), por Ne kemi vënë mbulesë mbi zemrat e tyre dhe shurdhim në veshët e tyre, që ata të mos e kuptojnë atë që thua (Kuranin). Madje edhe sikur t'i shihnin të gjitha provat Tona, ata sërish nuk do të besonin, prandaj kur vijnë tek ti për të polemizuar, mohuesit thonë: "Ky (Kurani) nuk është tjetër, veçse legjenda të të parëve"!

وَهُمْ يَنْهَوْنَ عَنْهُ وَيَنْـَٔوْنَ عَنْهُ ۖ وَإِن يُهْلِكُونَ إِلَّآ أَنفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٦﴾

26. Ata i ndalojnë të tjerët nga ai (Muhamedi dhe Kurani), dhe i largohen edhe vetë, por ata nuk dëmtojnë veçse vetveten, ndonëse nuk e vënë re.[2]

وَلَوْ تَرَىٰٓ إِذْ وُقِفُوا۟ عَلَى ٱلنَّارِ فَقَالُوا۟ يَـٰلَيْتَنَا نُرَدُّ وَلَا نُكَذِّبَ بِـَٔايَـٰتِ رَبِّنَا وَنَكُونَ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٧﴾

27. Veç sikur t'i shihje ata (idhujtarët) kur të ndalen mbi zjarr, e të thonë: "Ah! Sikur të ktheheshim edhe një herë (në dynja), nuk do t'i mohonim provat e Zotit tonë dhe do të ishim prej besimtarëve!"[3]

[1] Disa prej idhujtarëve kurashit e dëgjonin ndonjëherë atë që thoshte i Dërguari (salallahu alejhi ue selem), por jo me qëllim që të mësonin të vërtetën dhe të besonin, por me qëllim që ta luftonin atë, prandaj edhe nuk mund ta kuptonin atë që ai thoshte.

[2] Sado që të përpiqen mohuesit dhe idhujtarët për të penguar njerëzit nga e vërteta dhe rruga e drejtë, ata nuk do të munden kurrë të çojnë në humbje atë që Allahu dëshiron ta udhëzojë, kështu që nuk do të dëmtojnë e shkatërrojnë veçse veten e tyre, duke tërhequr zemërimin e Allahut dhe ndëshkimin e Tij të ashpër në të dyja botët.

[3] Në fakt, ata nuk janë të sinqertë as në këtë dëshirë të tyre, sepse nuk kanë për qëllim që të kthehen në dynja e të bëhen vërtet të mirë, të besojnë e të bëjnë vepra të mira, por kanë për qëllim vetëm shprehjen e gjoja keqardhjes dhe pendimit si e si të shpëtojnë nga Zjarri dhe asgjë tjetër; përndryshe, edhe sikur të ktheheshin në dynja, ata do të vepronin përsëri njësoj si herën e parë.

بَلْ بَدَا لَهُم مَّا كَانُوا يُخْفُونَ مِن قَبْلُ ۖ وَلَوْ رُدُّوا لَعَادُوا لِمَا نُهُوا عَنْهُ وَإِنَّهُمْ لَكَـٰذِبُونَ ﴿٢٨﴾

28. Përkundrazi, atyre iu doli sheshit ajo që më parë e fshihnin[1], por edhe sikur të ktheheshin (në dynja), ata përsëri do t’i ktheheshin atyre që iu ishin ndaluar.[2] Vërtet, ata janë gënjeshtarë.[3]

وَقَالُوٓا إِنْ هِىَ إِلَّا حَيَاتُنَا ٱلدُّنْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ ﴿٢٩﴾

29. Dhe do të thoshin: “Nuk ekziston veçse jeta në këtë botë dhe ne nuk do të ringjallemi”.[4]

وَلَوْ تَرَىٰٓ إِذْ وُقِفُوا عَلَىٰ رَبِّهِمْ ۚ قَالَ أَلَيْسَ هَـٰذَا بِٱلْحَقِّ ۚ قَالُوا بَلَىٰ وَرَبِّنَا ۚ قَالَ فَذُوقُوا ٱلْعَذَابَ بِمَا كُنتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٣٠﴾

30. Veç sikur t’i shihje ata kur të ndalen para Zotit! Ai do t’iu thotë: “A nuk është e vërtetë kjo (ringjallja)?” Ata do të përgjigjen: “Po, për Zotin tonë, e vërtetë është!” Allahu do t’u thotë: “Atëherë, shijoni dënimin, meqenëse e mohonit atë!”[5]

---

[1] Veprat e këqija që bënin në dynja dhe që i fshihnin nga sytë e njerëzve, tashmë iu dolën sheshit dhe u turpëruan para të gjithëve.

[2] Do t’i ktheheshin të njëjtave vepra që bënin edhe më parë në dynja: mohimit të Allahut dhe të provave e shpalljeve të Tij, përgënjeshtrimit të të Dërguarit të Allahut, veprave të këqija që Allahu i ka ndaluar.

[3] Gënjejnë kur thonë se do të besonin dhe do të bënin vepra të mira sikur të ktheheshin edhe një herë në dynja. Përkundrazi, ata do t’i ktheheshin të njëjtave vepra dhe nuk e thonë këtë gjë në këtë ditë vetëm e vetëm që t’i shpëtojnë dënimit dhe zjarrit.

[4] Sikur të ktheheshin edhe një herë në dynja, idhujtarët dhe mohuesit përsëri do e mohonin jetën pas vdekjes dhe ringjalljen pas tretjes dhe zhdukjes nga kjo botë, sepse duke e mohuar botën tjetër, ata nuk kishin pse t’a vrisnin mendjen për gjynahet dhe të këqiat që bënin, përderisa nuk shpresonin as shpërblim për besimin dhe veprat e mira dhe as nuk i frikësoheshin dënimit për mohimin e Allahut dhe veprat e këqia. Ata gjithësesi do të mohonin ashtu si mohuan herën e parë dhe ashtu si mohojnë të gjithë mohuesit e Allahut dhe të fesë së vërtetë në jetën e kësaj bote.

[5] Atë ditë, kur të ndalen para Zotit të tyre, idhujtarët dhe mohuesit do ta shohin të vërtetën e ringjalljes dhe llogarisë, dhe do të marrin dënimin e tyre të merituar për shkak të mohimit të Zotit dhe provave të Tij që ata i panë dhe i përjetuan në dynja, dhe për ta nuk do të ketë asnjë justifikim.

قَدْ خَسِرَ ٱلَّذِينَ كَذَّبُوا۟ بِلِقَآءِ ٱللَّهِ ۖ حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءَتْهُمُ ٱلسَّاعَةُ بَغْتَةً قَالُوا۟ يَـٰحَسْرَتَنَا عَلَىٰ مَا فَرَّطْنَا فِيهَا وَهُمْ يَحْمِلُونَ أَوْزَارَهُمْ عَلَىٰ ظُهُورِهِمْ ۚ أَلَا سَآءَ مَا يَزِرُونَ ﴿٣١﴾

31. S’ka dyshim që janë të humbur ata që e përgënjeshtrojnë takimin me Allahun![1] Kur Ora (e Ringjalljes) t’u vijë befasisht, ata do të thonë: “Të mjerët ne, sa shumë që e neglizhuam atë!”, dhe ndërkohë, mbi shpinë ata bartin gjynahet e veta. Sa barrë të keqe që bartin![2]

وَمَا ٱلْحَيَوٰةُ ٱلدُّنْيَآ إِلَّا لَعِبٌ وَلَهْوٌ ۖ وَلَلدَّارُ ٱلْـَٔاخِرَةُ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ يَتَّقُونَ ۗ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٣٢﴾

32. Në të vërtetë, jeta e kësaj bote është vetëm lojë e argëtim,[3] kurse bota tjetër, pa dyshim që është më e mirë për ata që i frikësohen Allahut.[4] Pra, a nuk po arsyetoni?[5]

---

[1] Ata që e përgënjeshtrojnë takimin me Allahun; ringjalljen pas vdekjes, shpërblimin dhe dënimin në botën tjetër për veprat e bëra në këtë botë, xhenetin dhe xhehenemin, s’ka dyshim se ata kanë humbur humbjen më të madhe: dënim të përjetshëm në zjarrin e Xhehenemit!

[2] Veprat e tyre të këqia; barra që do i tërheqë dhe do i fundosë përjetësisht në xhehenem!

[3] Lojë dhe argëtim i përkohshëm dhe mashtrues, dhe jo ashtu si thonë idhujtarët: “nuk ekziston veçse jeta në këtë botë”, sepse jeta në këtë botë mbaron shpejt, njësoj si loja dhe dëfrimi, dhe pas saj vjen llogaria dhe shperblimi apo dënimi, sepse kjo botë është provë për njeriun, në kalimin apo jo të së cilës qëndron shpërblimi apo dënimi i tij në botën tjetër të përheshme. Prandaj mos u mashtroni nga dynjaja, sepse ai që mashtrohet prej saj, së shpejti do të pendohet për këtë.

[4] Besimi tek Allahu dhe te i Dërguari i Tij, bindja ndaj urdhrave të Allahut dhe largimi nga ndalesat e Tij, veprat e mira për Hir të Allahut dhe duke shpresuar arritjen e pëlqimit dhe kënaqësisë së Tij, si dhe shpërblimin e Tij të madh në botën tjetër, të gjitha ato vepra që mbesin përgjithmonë dhe që e shoqërojnë njeriun në varr dhe në botën tjetër, padyshim se është më e mirë se loja dhe kënaqësitë mashtruese të kësaj bote të përkohshme dhe shumë të shkurtër, kënaqësitë e së cilës përfundojnë së bashku me të.

[5] I drejtohet përgënjeshtruesve të ringjalljes dhe botës tjetër: a nuk arsyetoni për të vërtetën e ringjalljes që ne po ju tregojmë, dhe se jeta e kësaj bote është lojë e argëtim i përkohshëm, ndërkohë që ju e shihni me sytë tuaj këtë realitet tek njerëzit tuaj që vdesin e nuk kthehen, tek fatkeqësitë që ju kapin befasisht, tek jetëshkurtësia e kënaqësisë që kaloni dhe dhimbjet e pendimi që e pasojnë atë kënaqësi të shkurtër; pra, a nuk po

قَدْ نَعْلَمُ إِنَّهُۥ لَيَحْزُنُكَ ٱلَّذِى يَقُولُونَ ۖ فَإِنَّهُمْ لَا يُكَذِّبُونَكَ وَلَـٰكِنَّ ٱلظَّـٰلِمِينَ بِـَٔايَـٰتِ ٱللَّهِ يَجْحَدُونَ ﴿٣٣﴾

33. Ne e dimë se ty (o Muhamed) të brengos ajo që thonë ata[1]. Por, në të vërtetë, nuk je ti ai që përgënjeshtrojnë ata, por janë provat e Allahut ato që të padrejtët përgënjeshtrojnë.[2]

وَلَقَدْ كُذِّبَتْ رُسُلٌ مِّن قَبْلِكَ فَصَبَرُوا۟ عَلَىٰ مَا كُذِّبُوا۟ وَأُوذُوا۟ حَتَّىٰٓ أَتَىٰهُمْ نَصْرُنَا ۚ وَلَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَـٰتِ ٱللَّهِ ۚ وَلَقَدْ جَآءَكَ مِن نَّبَإِى ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿٣٤﴾

34. Edhe para teje (o Muhamed!), janë përgënjeshtruar shumë të dërguar, por ata e duruan përgënjeshtrimin dhe lëndimin që iu bë, deri sa u erdhi ndihma Jonë, e askush nuk mund t'i ndryshojë Fjalët e Allahut.[3] Ty tashmë të kanë ardhur disa lajme për ata të dërguar.[4]

---

arsyetoni dhe të ktheheni tek logjika juaj: t'i përuleni Allahut dhe të adhuroni vetëm Atë me sinqeritet, e t'i bindeni Atij tërësisht, në mënyrë që të shpëtoni nga dënimi i zjarrit në botën tjetër dhe të fitoni xhenetin dhe shpërblimin e Allahut?!

[1] Përgënjeshtrimi që të bëjnë ty si i Dërguari i Allahut, dhe fjala e tyre se Kurani që të shpallet nga Allahu nuk është prej Tij.

[2] Të padrejtët: idhujtarët dhe mohuesit, në realitet e dinin se Muhamedi nuk gënjen dhe se ai është vërtet i dërguari i Allahut, por ata mohonin dhe përgënjeshtronin Allahun dhe të vërtetën që ka ardhur prej Tij, nga kryeneçësia dhe arroganca e tyre; kështu që ti, o Muhamed, nuk ke pse të mërzitesh e të brengosesh nga përgënjeshtrimi i tyre, por ndiq misionin tënd që të ka ngarkuar Allahu, ashtu si vëllezërit e tu të dërguar të Allahut para teje.

[3] Fjala e Allahut në këtë rast është premtimi që Allahu i dha Muhamedit dhe të dërguarve para tij, se ata do të triumfojnë mbi përgënjeshtruesit dhe kundërshtarët e tyre, dhe askush nuk mund ta ndryshojë premtimin dhe Fjalën e Allahut.

[4] T'i ka shpallur Allahu në Kuran, dhe ti je njohur me historitë e tyre dhe të popujve të tyre, se si ka qenë përfundimi i përgënjeshtruesve dhe si kanë triumfuar të dërguarit e Allahut dhe ndjekësit e tyre. Prandaj, mos u mërzit dhe mos u brengos, o Muhamed, sepse premtimi i Allahut për ty është njësoj si ka qenë edhe për të dërguarit e mëparshëm, dhe në fund do të triumfojë e mira që ti bart dhe në të cilën ti i fton njerëzit.

وَإِن كَانَ كَبُرَ عَلَيْكَ إِعْرَاضُهُمْ فَإِنِ ٱسْتَطَعْتَ أَن تَبْتَغِىَ نَفَقًا فِى ٱلْأَرْضِ أَوْ سُلَّمًا فِى ٱلسَّمَآءِ فَتَأْتِيَهُم بِـَٔايَةٍ ۚ وَلَوْ شَآءَ ٱللَّهُ لَجَمَعَهُمْ عَلَى ٱلْهُدَىٰ ۚ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ ٱلْجَـٰهِلِينَ ﴿٣٥﴾

35. E nëse ty të mundon refuzimi i tyre, atëherë po munde, kërko një zgavër në tokë ose shkallë në qiell, që t’u sjellësh atyre një provë[1]! Sikur të donte Allahu, do t’i kishte udhëzuar të gjithë ata në rrugë të drejtë, prandaj mos u bëj nga të padijshmit![2]

-131-

[1] Për të vërtetuar fjalën dhe profetësinë tënde, o Muhamed –por ti kurrësesi nuk mundesh ta bësh këtë, kështu që duro dhe mos u trishto nga përgënjeshtrimi dhe refuzimi që ata të bëjnë ty.

[2] Të cilët nuk i dinë dhe nuk i kuptojnë të vërtetat e gjërave dhe nuk i vendosin ato në vendin e vet. I Gjithë trishtimi i Muhamedit (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) vinte si rezultat i mëshirës që ai kishte për popullin e vet, sepse ai e dinte se me përgënjeshtrimin që ata i bënin atij, përgënjeshtronin Allahun dhe si rezultat do të dënoheshin në zjarrin e xhehenemit, dhe kjo e brengoste atë sepse kishte zemër të butë dhe të ndjeshme, por megjithatë, Allahu i tërhoqi vërejtjen atij duke i thënë se ai nuk mund të bëjë asgjë për udhëzimin e tyre, por është Allahu Ai që udhëzon kë të dojë në rrugën e drejtë, kurse ai duhet të bënte detyrën e tij si i Dërguar i Allahut dhe të ndiqte udhëzimet e Allahut. Pa dyshim, se Muhamedi (salallahu alejhi ue selem) bëri atë që i urdhëroi Allahu dhe e përmbushi misionin e tij në mënyrën më të mirë dhe më të plotë, paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dërguarin e mëshirshëm e zemërbutë!

* إِنَّمَا يَسْتَجِيبُ ٱلَّذِينَ يَسْمَعُونَ ۘ وَٱلْمَوْتَىٰ يَبْعَثُهُمُ ٱللَّهُ ثُمَّ إِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ﴿٣٦﴾

36. Vetëm ata që dëgjojnë vërtet (me zemër) do të të përgjigjen[1]. Kurse sa për të vdekurit, Allahu do t'i ringjallë ata, pastaj të gjithë do të kthehen tek Ai.[2]

وَقَالُوا۟ لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ ءَايَةٌ مِّن رَّبِّهِۦ ۚ قُلْ إِنَّ ٱللَّهَ قَادِرٌ عَلَىٰٓ أَن يُنَزِّلَ ءَايَةً وَلَـٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٧﴾

37. Ata thonë: "Përse nuk i zbret atij ndonjë mrekulli[3] nga Zoti i tij?" Thuaj: "Allahu është i Fuqishëm të zbresë mrekulli, por shumica e tyre nuk e dinë".[4]

وَمَا مِن دَآبَّةٍ فِى ٱلْأَرْضِ وَلَا طَـٰٓئِرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ إِلَّآ أُمَمٌ أَمْثَالُكُم ۚ مَّا فَرَّطْنَا فِى ٱلْكِتَـٰبِ مِن شَىْءٍ ۚ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ ﴿٣٨﴾

38. Të gjitha kafshët në Tokë e të gjithë shpendët që fluturojnë me dy krahët e tyre, janë bashkësi të ngjashme me ju.[5] Ne nuk kemi

---

[1] Vetëm ata që Allahu do i hapë zemrat për ta dëgjuar të vërtetën, do i përgjigjen thirrjes tënde, o Muhamed.

[2] Mund të jenë për qëllim njerëzit me zemër të vdekur, që nuk e dëgjojnë të vërtetën me zemër të hapur, dhe kështu që në realitet ata janë të vdekur sepse nuk besojnë, dhe ditën e Gjykimit, Allahu do i ringjallë ata dhe do i japë dënimin e merituar. Ose është për qëllim kuptimi i drejtpërdrejtë, që Allahu do i ringjallë të gjithë të vdekurit në ditën e Gjykimit dhe secilit do i japë atë që meriton.

[3] Mrekulli që i prodhonte mendja e tyre me qëllim të talljes, se përndryshe mrekullitë dhe provat e Allahut ata i shihnin qartë te shpallja e Allahut dhe i Dërguari i Tij.

[4] Nuk e dinë se çfarë i pret ata nëse e shohin mrekullinë pastaj e mohojnë atë. Kështu ka ndodhur me popujt e mëparshëm: kur kërkonin një mrekulli nga i dërguari i tyre dhe më pas e përgënjeshtronin dhe e përbuznin atë, atyre iu vinte dënimi shfarosës, dhe shembujt për këtë në Kuran janë të shumta.

[5] Të ngjashme në krijim, në inspirimin për të jetuar dhe për t'u shumuar, në sjellje dhe njohje brenda të njëjtës bashkësi, e ngjashmëri të tjera shumicën e të cilave ne nuk i dimë ende. Të gjitha krijesave Allahu ua regjistron edhe punët që bëjnë në dynja, edhe kafshëve e shpendëve, e jo më njeriut! Kështu që, të gjitha krijesat do të kthehen tek Allahun dhe do të japin llogari për veprat e tyre në dynja, madje edhe kafshët do të ringjallen dhe do të marrin hak për padrejtësitë që i kanë bërë njëra-tjetrës në dynja.

lënë asgjë pa e shënuar në Libër.[1] Pastaj të gjithë do të tubohen para Zotit të tyre.[2]

وَٱلَّذِينَ كَذَّبُوا۟ بِـَٔايَـٰتِنَا صُمٌّ وَبُكْمٌ فِى ٱلظُّلُمَـٰتِ ۗ مَن يَشَإِ ٱللَّهُ يُضْلِلْهُ وَمَن يَشَأْ يَجْعَلْهُ عَلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٣٩﴾

39. Ata që i mohojnë provat Tona janë shurdhë e memecë[3], në errësirat e plota[4]. Allahu shpie në humbje kë të dojë dhe udhëzon në rrugë të drejtë kë të dojë.[5]

[1] Allahu nuk ka neglizhuar dhe nuk ka lënë asgjë të vogël apo të madhe, veçse e ka shënuar në Pllakën e Ruajtur mirë tek Ai, apo në Librin Nënë (El Leuhu el Mahfudh, apo Ummul Kitab), që para se të krijonte qiejtë dhe Tokën me 50 mijë vjet, siç ka ardhur në disa transmetime profetike. Thuhet gjithashtu se me këtë Libër mund të jetë për qëllim Kurani, në të cilin Allahu ka përfshirë gjithçka të nevojshme për njeriun në këtë botë dhe në botën tjetër, dhe kuptimi në këtë rast është i njëjtë me një ajet tjetër ku thuhet: “Ne të kemi shpallur ty (o Muhamed) Librin, për të qenë sqarues për gjithçka.” [En Nahl, 89]. - Ky ajet është argument se Libri i Parë ka përfshirë gjithçka ka krijuar Allahu deri në Ditën e Kiametit, dhe kjo është një prej kategorive të besimit në Caktimin e Allahut dhe përmbushjen e tij, i cili ka katër kategori: 1. Besimi se dija e Allahut është gjithëpërfshirëse, 2. Libri i Allahut ka përfshirë gjithçka që ekziston, 3. Vullneti dhe Fuqia e Allahut ka përfshirë gjithçka, 4. Ai ka krijuar të gjitha krijesat, edhe veprat e njerëzve. [Es Seadi].

[2] Në ditën e Gjykimit dhe të Llogarisë, ku secila krijesë dhe secili individ, do të marrë shpërblimin apo dënimin që meriton. Njeriu do të japë llogari dhe më pas do të jetojë përgjithmonë në Xhenet (parajsë), ose do të dënohet përjetësisht në Xhehenem (ferr), kurse kafshët, pas dhënies së llogarisë dhe marrjes së hakut nga njëra-tjetra apo nga njerëzit që i kanë torturuar, do të kthehen në pluhur, prandaj edhe mohuesit që janë dënuar me zjarr të përjetshëm, atë ditë do të thonë: “Ah, sikur të bëhesha pluhur!” [En Nebe, 40].

[3] Nuk e dëgjojnë të vërtetën me zemrën e tyre dhe nuk e thonë atë me gjuhët e tyre.

[4] Në errësirat e mosbesimit dhe injorancës, të kryeneçësisë dhe mëkateve. Ata nuk i shohin provat dhe shenjat e Allahut që të merrnin mësim prej tyre, megjithëse e dinë se Ai që i krijoi dhe i inspiroi të jetojnë, Ai që u dha fuqi dhe mendje, nuk mund t’i ketë krijuar pa asnjë qëllim apo t’i ketë lënë pa ndonjë ngarkim e detyrë. Allahu nuk ia ka dhënë të gjitha këto njeriut vetëm që si e si t’i përdorë ato në bindje ndaj Allahut, dhe duke iu larguar ndalesave të Tij dhe atyre që Ai urren.

[5] Vetëm Allahu e ka në Dorë udhëzimin në rrugë të drejtë apo humbjen nga rruga e drejtë në errësirat e mosbesimit dhe idhujtarisë, sipas Bujarisë dhe Urtësisë së Tij absolute.

قُلْ أَرَءَيْتَكُمْ إِنْ أَتَىٰكُمْ عَذَابُ ٱللَّهِ أَوْ أَتَتْكُمُ ٱلسَّاعَةُ أَغَيْرَ ٱللَّهِ تَدْعُونَ إِن كُنتُمْ صَٰدِقِينَ ﴿٤٠﴾

40. Thuaju: "Nëse jeni të sinqertë, më thoni: nëse ju vjen dënimi i Allahut[1] ose ju vjen Ora e Kiametit[2], a do të thërrisnit për ndihmë dikë tjetër, përveç Allahut?![3]

بَلْ إِيَّاهُ تَدْعُونَ فَيَكْشِفُ مَا تَدْعُونَ إِلَيْهِ إِن شَآءَ وَتَنسَوْنَ مَا تُشْرِكُونَ ﴿٤١﴾

41. Përkundrazi! Ju do të thërrisnit vetëm Atë![4] E nëse do të donte, Ai do t'ju shpëtonte nga ajo për të cilën e thërrisnit dhe ju do t'i harronit idhujt që ia shoqëronit Atij (në adhurim).[5]

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَآ إِلَىٰٓ أُمَمٍ مِّن قَبْلِكَ فَأَخَذْنَٰهُم بِٱلْبَأْسَآءِ وَٱلضَّرَّآءِ لَعَلَّهُمْ يَتَضَرَّعُونَ ﴿٤٢﴾

42. Ne iu kemi dërguar të dërguar edhe popujve të tjerë para teje dhe i kemi dënuar ata (popujt) me skamje dhe fatkeqësi,[6] që të bëheshin të përulur (para Allahut).[7]

---

[1] Ashtu si u erdhi popujve të tjerë para jush, siç ndodhi me popullin e Nuhit, Lutit, Salihut, etj., të cilët i mohuan provat e Allahut dhe i përgënjeshtruan të Dërguarit e Tij, dhe kështu ata u shfarosën me tufan, zë të fortë, furtunë dhe erë të furishme, etj.

[2] Kur të ringjalleni dhe të dilni para Allahut në ditën e madhe të llogarisë.

[3] Padyshim se ata nuk do të kishin përgjigje për këtë pyetje, se përndryshe duhet ta pohonin se askënd përveç Allahut nuk mund të thërrisnin për ndihmë, sepse ata e dinë se zotat e tyre dhe asgjë tjetër nuk mund t'i shpëtojë ata nga dënimi i Allahut.

[4] Do të thërrisnit vetëm Zotin tuaj që ju ka krijuar dhe vetëm Atij do i kërkonit ndihmë dhe shpëtim.

[5] Atëherë përse nuk i braktisni idhujt tuaj dhe t'i luteni një Zoti të Vetëm e të Vërtetë sa jeni ende në kohë dhe para se të jetë tepër vonë?!

[6] Për shkak se ata i përgënjeshtruan të dërguarit e Allahut tek ata.

[7] Kështu që merrni mësim, o ju idhujtarë e përgënjeshtrues të provave të Allahut dhe të Dërguarit të Tij, që të mos përfundoni si ata.

فَلَوْلَآ إِذْ جَآءَهُم بَأْسُنَا تَضَرَّعُوا۟ وَلَـٰكِن قَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ ٱلشَّيْطَـٰنُ مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾

43. Veç sikur të ishin përulur kur u erdhi ndëshkimi Ynë![1] Por zemrat e tyre u bënë gur, dhe djalli ua zbukuroi veprat që bënin.[2]

فَلَمَّا نَسُوا۟ مَا ذُكِّرُوا۟ بِهِۦ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ أَبْوَٰبَ كُلِّ شَىْءٍ حَتَّىٰٓ إِذَا فَرِحُوا۟ بِمَآ أُوتُوٓا۟ أَخَذْنَـٰهُم بَغْتَةً فَإِذَا هُم مُّبْلِسُونَ ﴿٤٤﴾

44. Kur ata i harruan paralajmërimet Tona, Ne ua hapëm atyre dyert e çdo gjëje.[3] Por, sapo u gëzuan me atë që iu dha, Ne i befasuam me dënimim Tonë dhe ata u zhytën në dëshpërim.[4]

[1] Sikur popujt përgënjeshtrues e idhujtarë të ishin përulur para Allahut, t’i ktheheshin Atij me pendim dhe t’i bindeshin Atij, padyshim se Ai do e ngrinte dënimin prej tyre dhe do i mëshironte ata.

[2] Ata vazhduan me kryeneçësi në përgënjeshtrimin e të dërguarve të Allahut dhe e përçmuan dënimin e Allahut si rezultat i ngurësimit të zemrave të tyre, dhe shejtani ua zbukuronte veprat e tyre të këqia për t’i çuar ata në humbjen e sigurtë dhe për t’i nxjerrë nga mëshira e Allahut, për t’i pasur shokë të vet në zjarrin e xhehenemit.

[3] Kur popujt e mëparshëm i lanë mënjanë këshillat dhe paralajmërimet e të dërguarve të Allahut, Allahu ua hapi atyre dyert e dynjasë që ua kishte mbyllur më parë, dhe u dha nga të gjitha të mirat, duke i tërhequr kështu drejt një kurthi.

[4] Mbetën pa asnjë shpresë, dhe ky lloj dënimi është më i dhembshmi: ndërsa ata janë në kulmin e kënaqësisë, sigurisë e pavëmendshmërisë, t’iu vijë dënimi befasisht dhe t’iu prishë çdo kënaqësi e çdo të mirë që gëzonin. Pra, të mirat e dynjasë që ju erdhën atyre ishte e gjitha një kurth!

فَقُطِعَ دَابِرُ ٱلْقَوْمِ ٱلَّذِينَ ظَلَمُوا۟ ۚ وَٱلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿٤٥﴾

45. Dhe kështu, fara e popullit që bëri padrejtësi u zhduk[1]; lavdërimi qoftë i Allahut, Zotit të gjithësisë.[2]

قُلْ أَرَءَيْتُمْ إِنْ أَخَذَ ٱللَّهُ سَمْعَكُمْ وَأَبْصَـٰرَكُمْ وَخَتَمَ عَلَىٰ قُلُوبِكُم مَّنْ إِلَـٰهٌ غَيْرُ ٱللَّهِ يَأْتِيكُم بِهِ ۗ ٱنظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ ٱلْـَٔايَـٰتِ ثُمَّ هُمْ يَصْدِفُونَ ﴿٤٦﴾

46. Thuaju: "Më thoni: Sikur Allahu t'ju merrte dëgjimin dhe shikimin e t'ua vuloste zemrat[3], atëherë cili zot tjetër përveç Allahut, do t'ju kthente ato?!" Shih si u sjellim vazhdimisht prova të ndryshme, kurse ata përsëri kthejnë shpinën.[4]

[1] U zhduk fara e atij populli që kundërshtoi Zotin e vet dhe përgënjeshtroi të dërguarit e Tij.

[2] Për mirësinë që i ka dhënë të dërguarve të Tij dhe besimtarëve që i binden Atij, duke bërë që fjalët dhe provat e tyre të triumfojnë mbi ato të kundërshtarëve të tyre prej mohuesve dhe idhujtarëve, dhe që të dalin paralajmërimet që ata i bënë mohuesve dhe përgënjeshtruesve të Allahut dhe të dërguarve të Tij: se dënimi i Allahut do t'u vijë atyre së shpejti në dynja, kurse në botën tjetër do të kenë dënim edhe më të rëndë.

[3] Thuaju, o Muhamed, idhujtarëve përgënjeshtrues të Allahut dhe të profetësisë tënde: nëse Allahu jua merr dëgjimin dhe shikimin, dhe jua vulos zemrat, në mënyrë që të mos e dëgjoni, të mos e shihni dhe të mos e kuptoni të vërtetën, atëherë kush do të mund t'jua kthente ato përveç Allahut, Zotit tuaj të vetëm? Atëherë si mundeni që t'i bëni shok Atij e të adhuroni idhuj e zota të trilluar nga vetë ju, e që nuk mund t'ju sjellin asnjë të mirë apo tju largojnë ndonjë të keqe?!

[4] Megjithëse Allahu sjell gjithnjë prova dhe shenja të llojeve të ndryshme, me qëllim që të sqarohet plotësisht e vërteta dhe të mos mbetet asnjë dyshim rreth saj, përgënjeshtruesit dhe mohuesit vazhdimisht largohen nga e vërteta dhe i kthejnë shpinën provave të Allahut. Atëherë, nëse ata nuk kthehen nga rruga e gabuar, a nuk e meritojnë dënimin e Allahut në këtë botë dhe në botën tjetër?

قُلْ أَرَءَيْتَكُمْ إِنْ أَتَىٰكُمْ عَذَابُ ٱللَّهِ بَغْتَةً أَوْ جَهْرَةً هَلْ يُهْلَكُ إِلَّا ٱلْقَوْمُ ٱلظَّـٰلِمُونَ ﴿٤٧﴾

47. Thuaju: "Më thoni, nëse dënimi i Allahut ju vjen befasisht ose dukshëm[1], a do të zhdukej tjetërkush përveç popullit të padrejtë?"[2]

وَمَا نُرْسِلُ ٱلْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ ۖ فَمَنْ ءَامَنَ وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٤٨﴾

48. Ne nuk i dërgojmë të dërguarit ndryshe, veçse si përgëzues dhe paralajmërues.[3] Kushdo që i beson ata (të dërguarit) dhe vepron mirë, nuk do të ketë frikë e as nuk do të pikëllohet.[4]

وَٱلَّذِينَ كَذَّبُوا بِـَٔايَـٰتِنَا يَمَسُّهُمُ ٱلْعَذَابُ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٤٩﴾

49. Kurse ata që i mohuan provat tona[5], do t'i godasë dënimi për shkak se përgënjeshtronin.

[1] Me shenja paraprake të paralajmëruara, të cilat janë të dukshme dhe ata mund t'i shohin me sytë e tyre.

[2] Atyre që u bënë shkak për zbritjen e atij dënimi me padrejtësinë dhe kryeneçësinë e tyre. Prandaj, kini kujdes nga qëndrimi në padrejtësi, sepse kjo gjë të sjell shkatërrim të përjetshëm dhe vuajtje të përhershme.

[3] Përgëzues të besimtarëve me xhenet dhe fitore në ditën e Gjykimit, si shpërblim i bindjes së tyre ndaj Allahut dhe të dërguarit të Tij dhe veprave të tyre të mira në dynja, dhe paralajmërues të mosbesimtarëve, përgënjeshtruesve dhe keqbërësve me dënim të dhembshëm dhe të përhershëm në botën tjetër. Pra, çdo gjë është e qartë dhe për askënd nuk ka justifikim tek Allahu.

[4] Nuk do të kenë frikë nga tmerret e ditës së Kiametit dhe nga dënimi i Allahut, për shkak se iu bindën Allahut në dynja dhe ndoqën udhëzimin dhe rrugën e Tij, dhe nuk do të pikëllohen për atë që kanë lënë mbrapa në dynja.

[5] Shpalljet, provat, shenjat, të dërguarit.

قُل لَّآ أَقُولُ لَكُمْ عِندِى خَزَآئِنُ ٱللَّهِ وَلَآ أَعْلَمُ ٱلْغَيْبَ وَلَآ أَقُولُ لَكُمْ إِنِّى مَلَكٌ ۖ إِنْ أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَىٰٓ إِلَىَّ ۚ قُلْ هَلْ يَسْتَوِى ٱلْأَعْمَىٰ وَٱلْبَصِيرُ ۚ أَفَلَا تَتَفَكَّرُونَ ﴿٥٠﴾

50. Thuaj: "Unë nuk ju them se zotëroj thesaret e Allahut, apo se e di të fshehtën, dhe as nuk ju them se jam engjëll. Unë ndjek vetëm atë që më shpallet (nga Allahu)".[1] Thuaj: "A është i barabartë i verbri me atë që sheh? A nuk mendoni?"[2]

وَأَنذِرْ بِهِ ٱلَّذِينَ يَخَافُونَ أَن يُحْشَرُوٓا۟ إِلَىٰ رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُم مِّن دُونِهِۦ وَلِىٌّ وَلَا شَفِيعٌ لَّعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٥١﴾

51. Paralajmëro me të (Kuranin) ata që i frikësohen tubimit para Zotit të tyre[3], ku nuk do të kenë ndihmues tjetër përveç Tij dhe as ndërmjetës[4], në mënyrë që të bëhen të devotshëm.[5]

---

[1] Allahu e urdhëron Muhamedin (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), që t'u thotë përgënjeshtruesve të provave të Allahut, se Ai është thjesht njeri, i veçuar nga Allahu me profetësinë dhe shpalljen e Allahut, dhe se ai nuk i ka në dorë çelësat e thesareve dhe të mëshirës së Allahut, as nuk e di të fshehtën, sepse është vetëm Allahu Ai që di gjithçka të dukshme e të padukshme; as nuk jam engjëll, përndryshe nuk do të më shihnit, sepse njerëzit nuk mund t'i shohin engjëjt ne dynja, kështu që përse më përgënjeshtroni, kur unë nuk ju them asgjë që s'jam, por vetëm atë që jam dhe me të cilën më ka veçuar Allahu: profetësinë.

[2] A mund të barazohet i verbri, ai që nuk e dallon të vërtetën dhe e mohon atë, ai që është i verbër përballë provave të Allahut dhe nuk i ndjek ato, me atë që sheh, me besimtarin që e dallon të vërtetën dhe i sheh qartë provat e Allahut, i beson e i ndjek ato, ndriçohet me dritën e tyre? –A nuk mendoni pak, o mohues dhe përgënjeshtrues, për ato prova që ju i mohoni, në mënyrë që ta mësoni dhe ta shihni qartë se ajo që ju them është e vërtetë dhe nuk mund të barazohet me atë që bëni ju prej idhujtarisë, dhe t'a lini mohimin dhe idhujtarinë në të cilën ndodheni, e të ndiqni besimin e vërtetë në të cilin ju ftoj dhe ju thërras, dhe me të cilin ju shpëtoni dhe fitoni, në këtë botë dhe në botën tjetër?

[3] Ata që e besojnë tubimin para Zotit dhe dhënien llogari për veprat e tyre në dynja, por që kanë frikë nga gjynahet që mund të kenë bërë në dynja, për të cilat mund të ndëshkohen.

[4] Që të ndërmjetësojë tek Allahu për ta, që të mos dënohen për të këqiat që kanë bërë.

[5] T'i ruhen gjynaheve dhe ndalesave të Allahut, që t'i shpëtojnë dënimit dhe zemërimit të Tij.

وَلَا تَطۡرُدِ ٱلَّذِينَ يَدۡعُونَ رَبَّهُم بِٱلۡغَدَوٰةِ وَٱلۡعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجۡهَهُۥۖ مَا عَلَيۡكَ مِنۡ حِسَابِهِم مِّن شَيۡءٖ وَمَا مِنۡ حِسَابِكَ عَلَيۡهِم مِّن شَيۡءٖ فَتَطۡرُدَهُمۡ فَتَكُونَ مِنَ ٱلظَّٰلِمِينَ ٥٢

52. Dhe mos i dëbo ata që i luten Zotit të vet mëngjes e mbrëmje,[1] duke pasur për qëllim vetëm Fytyrën e Tij![2] Ti nuk do të japësh llogari për ta dhe as ata nuk do të japin llogari për ty.[3] Nëse ti i dëbon ata, atëherë do të bëhesh prej të padrejtëve.[4]

[1] Ata që adhurojnë Zotin e tyre me sinqeritet, që luten mëngjes e mbrëmje, që kryejnë namazet e detyrueshme dhe vullnetare të ditës dhe të natës ashtu si ka urdhëruar Allahu dhe si ka mësuar i Dërguari i Allahut. Shkaku i zbritjes së këtij ajeti ishte se paria idhujtare e Mekës i tha të Dërguarit të Allahut (salallahu alejhi ue selem) që t’i largonte besimtarët e varfër e të dobët nga tubimet e tij, dhe vetëm atëherë ata do të prezentonin në ato tubime dhe do të dëgjonin prej tij.

[2] Me sinqeritet për Allahun, duke kërkuar kënaqësinë e Tij dhe shpërblimin e Tij në botën tjetër, pa i shoqëruar Atij askënd dhe asgjë, dhe pa dyftyrësi apo hipokrizi. Këta janë besimtarët e vërtetë, e si mund t’i largosh këta për të afruar kryeneçët mohues e idhujtarë që e mbajnë veten për të lartë për shkak të pasurisë apo postit të tyre? Allahu i drejtohet të Dërguarit të Tij që të bëjë kujdes në këtë pikë dhe të mos i përgjigjet kërkesës së padrejtë të parisë Mekase, megjithëse ai lakmonte në udhëzimin e tyre në Islam me qëllim që muslimanët të forcoheshin dhe kështu do e përhapnin atë më lehtë tek të tjerët; por i Dërguari (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), iu bind Zotit të tij dhe i afroi edhe më shumë besimtarët e vobektë në veçanti dhe i mbronte ata.

[3] Secili do të japë llogari për vete dhe për veprat e veta të mira apo të këqia, dhe askush nuk do të japë llogari për tjetrin dhe për veprat e tjetrit, përndryshe kjo do të ishte e padrejtë, kurse Allahu është më i Drejti që nuk bën as padrejtësinë më të vogël. Kështu që ti, o Muhamed, nuk ke pse të shqetësohesh për udhëzimin apo jo të idhujtarëve kurashit, sepse udhëzimi është në Dorë të Allahut, përhapja e fesë së Allahut është gjithashtu në Dorë të Allahut dhe secili njeri do të japë llogarinë e vetë para Allahut, prandaj ti thjesht kryej misionin tënd si i Dërguar i Allahut dhe komunikoje Fjalën e Allahut tek ata që të dëgjojnë dhe që besojnë, sepse vetëm ata përfitojnë prej saj, kurse për mohuesit është njësoj, si ta dëgjojnë Fjalën e Allahut dhe provat e Tij apo të mos i dëgjojnë ato.

[4] Por i Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), nuk mund të bëhej i padrejtë assesi, sepse jo më kot Allahu e kishte zgjedhur atë për të qenë vula e profetëve dhe më i miri prej të gjithë bijve të Ademit pa përjashtim.

وَكَذَٰلِكَ فَتَنَّا بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لِّيَقُولُوٓا۟ أَهَٰٓؤُلَآءِ مَنَّ ٱللَّهُ عَلَيْهِم مِّنۢ بَيْنِنَآ ۗ أَلَيْسَ ٱللَّهُ بِأَعْلَمَ بِٱلشَّٰكِرِينَ ﴿٥٣﴾

53. Kështu, Ne i kemi bërë ata sprovë për njëri-tjetrin,[1] që të thonë: “Vallë, në mesin tonë, këta janë ata që Allahu u ka dhuruar mirësi (Islamin)?!”[2] – Por, a nuk është Allahu Ai që i njeh më mirë ata që janë falënderues të Tij?[3]

وَإِذَا جَآءَكَ ٱلَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِـَٔايَٰتِنَا فَقُلْ سَلَٰمٌ عَلَيْكُمْ ۖ كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَىٰ نَفْسِهِ ٱلرَّحْمَةَ ۖ أَنَّهُۥ مَنْ عَمِلَ مِنكُمْ سُوٓءًۢا بِجَهَٰلَةٍ ثُمَّ تَابَ مِنۢ بَعْدِهِۦ وَأَصْلَحَ فَأَنَّهُۥ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٥٤﴾

54. Kur të vijnë te ti ata që besojnë në shpalljet Tona[4], thuaju: “Paqja qoftë mbi ju! Zoti juaj ia ka bërë detyrim Vetes mëshirën;[5] nëse

---

[1] I kemi bërë njerëzit sprovë për njëri-tjetrin, duke i bërë disa të pasur e disa të varfër, disa fisnikë të lartë e disa të shtresës së ulët; e kështu, nëse Allahu i jep mirësinë e besimit një të varfëri apo dikujt prej shtresës së ulët, kjo do të ishte sprovë e rëndë për të pasurin dhe fisnikun; nëse qëllimi i këtyre të fundit është njohja e të vërtetës dhe ndjekja e saj, ata do të besojnë dhe do t’i nënshtrohen Allahut, dhe nuk do e pengonte aspak prezenca e njerëzve që janë shtresë më e ulët se ai në pasuri apo fisnikëri e autoritet, kurse në të kundërt, nëse nuk është i sinqertë në kërkimin e të vërtetës, prezenca e kësaj shtrese do i bëhej pengesë atij nga ndjekja e të vërtetës.

[2] Kjo është fjalë e shtresës së lartë për shtresën e ulët, në shenjë përçmimi dhe tallje me ta dhe me Islamin.

[3] Allahu e di më mirë se çdokush tjetër se kush është mirënjohës ndaj Tij për mirësitë që i ka dhënë, i pohon ato mirësi dhe falënderon Dhuruesin e tyre me fjalë e me vepra të mira siç i takon Atij, dhe Ai e di se kush nuk është mirënjohës ndaj Tij për të mirat që i ka dhënë; kështu që Allahu nuk e vendos mirësinë e Tij më të madhe, e që është udhëzimi në besimin e pastër Islam, tek ata që nuk e meritojnë atë. Kurse ata që e mbajnë veten për të lartë dhe që nuk përulen para Allahut, Dhuruesit të çdo të mire, le të vazhdojnë me kryeneçsinë dhe talljen e tyre, se do ta shohin përfundimin e secilit dhe se kush do të qesh i fundit.

[4] Kur vjen një besimtar dhe të pyet nëse ka pendim për të dhe a mund t’i falet një gjynah që ka bërë.

[5] Allahu është i Gjithëmëshrishëm dhe mëshirën për krijesat e veta ia ka bërë detyrim Vetes së Tij, e Ai është Falës i madh i gjynaheve dhe Pranues i pendimit të atyre që pendohen dhe kthehen tek Ai me sinqeritet.

dikush nga ju bën ndonjë vepër të keqe në injorancë,[1] e më pas pendohet e përmirësohet, pa dyshim se Allahu është Falës i madh, Mëshirëplotë.[2]

وَكَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ ٱلْـَٔايَـٰتِ وَلِتَسْتَبِينَ سَبِيلُ ٱلْمُجْرِمِينَ ﴿٥٥﴾

55. Kështu i sqarojmë Ne provat, në mënyrë që të qartësohet rruga e keqbërësve.[3]

قُلْ إِنِّى نُهِيتُ أَنْ أَعْبُدَ ٱلَّذِينَ تَدْعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ ۚ قُل لَّآ أَتَّبِعُ أَهْوَآءَكُمْ ۙ قَدْ ضَلَلْتُ إِذًا وَمَآ أَنَا۠ مِنَ ٱلْمُهْتَدِينَ ﴿٥٦﴾

56. Thuaj: "Mua më është ndaluar t'i adhuroj ato që ju i adhuroni në vend të Allahut"[4]. Thuaj: "Unë nuk ndjek dëshirat tuaja të kota, përndryshe do të isha i humbur dhe nuk do të isha prej të udhëzuarve".[5]

---

[1] Kushdo që bën gjynah, e bën atë në injorancë, d.m.th. në çastin që e bën atë, ai është në injorancë; injoron shëmtinë e veprës, mbikqyrjen e Allahut, dënimin për atë gjynah të caktuar, pasojat e këqia të tij, etj. Ai do të vazhdojë të jetë në injorancë deri sa të pendohet sinqerisht për atë gjynah të caktuar, t'i kërkojë Allahut falje për të, të vendosë se nuk do t'i kthehet më atij gjynahu dhe të shtojë sa më shumë veprat e mira.

[2] Padyshim se Allahu e pranon pendimin e besimtarëve, kur ata pendohen për një gjynah që bëjnë dhe derdh mbi ta faljen dhe mëshirën e Tij, në varësi të asaj që ata kryejnë prej urdhrave të Tij.

[3] Allahu i zbret shpalljet e Tij dhe i sqaron provat dhe argumentet e Tij të njëpasnjëshme, që nga fillimi i kësaj sure e deri në këtë ajet, madje në të gjithë Kuranin, me qëllim që të sqarojë të vërtetën nga e pavërteta, të mirën nga e keqa, besimin nga mosbesimi, të mirët nga të këqinjtë, rrugën e mirë nga rruga e keqe; dhe kështu: ai që udhëzohet në Islam, udhëzohet me vetëdije dhe me zgjedhjen e vet të rrugës së drejtë, kurse ai që i kthen shpinën Islamit, ai e bën këtë me vetëdije dhe me zjedhjen e tij të lirë rrugën e keqe.

[4] I Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) urdhërohet që t'u thotë idhujtarëve të Mekes, të cilët e ftuan atë që të aprovonte fenë e tyre dhe adhurimin e idhujve: "Allahu më ka ndaluar nga adhurimi i atyre që adhuroni ju dhe unë nuk ju ndjek kurrë në kërkesën tuaj dhe as nuk e aprovoj atë që ju bëni." E si mund ta aprovonte i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) fenë e idhujtarëve kur misioni i tij parësor ishte pikërisht luftimi i idhujtarisë dhe thirrja e njerëzve në besimin e vërtetë dhe adhurimin e Një Zoti të Vetëm!

[5] Nëse do i ndiqja dëshirat tuaja të kota e të palogjikshme, do të isha i humbur në rrugë të shtrembër ashtu siç jeni ju tani, ndërkohë që unë jam i udhëzuar në rrugën e drejtë e të

قُلْ إِنِّي عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّي وَكَذَّبْتُم بِهِۦ ۚ مَا عِندِي مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِۦٓ ۚ إِنِ ٱلْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ ۖ يَقُصُّ ٱلْحَقَّ ۖ وَهُوَ خَيْرُ ٱلْفَٰصِلِينَ ﴿٥٧﴾

57. Thuaj: "Unë jam plotësisht i vetëdijshëm për Zotin tim,[1] kurse ju e përgënjeshtruat Atë.[2] E sa për atë që ju kërkoni t'ju vijë sa më shpejt (dënimin e Allahut), kjo gjë nuk është në dorën time.[3] Vendimi i takon vetëm Allahut. Ai e thotë prerë të vërtetën dhe Ai është Gjykuesi më i mirë".[4]

قُل لَّوْ أَنَّ عِندِي مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِۦ لَقُضِيَ ٱلْأَمْرُ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ ۗ وَٱللَّهُ أَعْلَمُ بِٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٥٨﴾

58. Thuaj: "Sikur ta kisha në dorë atë që ju kërkoni me ngut, çështja midis meje dhe jush do të kishte marrë fund tashmë, por Allahu i di më së miri të padrejtët.[5]

---

vërtetë, për të cilën dëshmojnë të gjitha faktet e padiskutueshme dhe provat e qarta e të prera.

[1] I bindur plotësisht me prova të padiskutueshme se Allahu është Një Zot i vetëm që meriton të adhurohet dhe se çdo gjë tjetër që ju adhuroni përveç Tij nuk është veçse idhull i trilluar nga vetë ju, dhe që nuk mban dot vetveten e si mund të jetë zot që krijon, apo që ju sjell dëm apo dobi?!

[2] E mohuat Zotin tuaj dhe i shoqëruat Atij në adhurim, e nuk ka vepër më të palogjikshme dhe padrejtësi më të madhe se kjo që ju bëni.

[3] Idhujtarët kurashit kërkuan nga i Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), që t'u sjellë atyre dënimin e Allahut, në qoftë se është me të vërtetë i Dërguari i Tij; e nëse i Dërguari do i kërkonte Allahut që ta sillte dënimin e Tij mbi ta, çështja e tyre do të kishte marrë fund dhe ata do të ishin shuar njësoj si popujt e mëparshëm, por ai i duroi talljet dhe përçmimet e tyre sepse lakmonte të mirën për ta, lakmonte udhëzimin e tyre në rrugën e drejtë, sepse vetëm kështu ai e quante të suksesshëm misionin e tij, dhe jo duke ju sjellë dënimin atyre, i cili gjithësesi nuk ishte në dorë të tij, sepse ai ishte thjesht njeri dhe nuk kishte fuqi të mbinatyrshme, por gjithçka kishte ai ishte zgjedhja që Allahu i kishte bërë për të qenë Lajmëtari i Tij në Tokë.

[4] Allahu e ndan të vërtetën nga e pavërteta dhe Ai gjykon drejtë mes meje dhe mes jush, dhe gjykimi i Tij është i drejtë e nuk mund të korruptohet.

[5] Zbritja e dënimit është në dorë të Allahut dhe Ai e di më së miri kohën e zbritjes së dënimit të Tij dhe se mbi cilët të padrejtë do e zbresë atë, e Ai është i Gjithëdijshmi, i Urti; ndoshta në mesin tuaj, ka ndonjë që do të pendohet dhe do të kthehet në rrugën e drejtë,

* وَعِندَهُۥ مَفَاتِحُ ٱلْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَآ إِلَّا هُوَ ۚ وَيَعْلَمُ مَا فِى ٱلْبَرِّ وَٱلْبَحْرِ ۚ وَمَا تَسْقُطُ مِن وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِى ظُلُمَـٰتِ ٱلْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِى كِتَـٰبٍ مُّبِينٍ ﴿٥٩﴾

59. Vetëm Ai i ka çelësat e së fshehtës dhe askush nuk i di ato përveç Atij.[1] Ai e di ç’ka në tokë dhe në det; asnjë gjeth nuk bie, pa e ditur Ai dhe nuk ekziston asnjë kokërr në errësirën e tokës, asgjë e njomë apo e thatë[2], që të mos jetë shënuar në Librin e qartë (el Leuhi el Mahfudh).[3]

madje ndoshta shumica prej jush do të udhëzohet në Islam së shpejti, e këtë e di vetëm Allahu. Dhe vërtet ashtu ndodhi, shumë prej atyre idhujtarëve që e luftonin më së shumti të Dërguarin e Allahut dhe besimtarët, pranuan Islamin, dhe i gjithë populli më pas hyri në Islam, e nëse do u kishte zbritur dënimi i Allahut, ai popull do të ishte shuar. Vërtet, Allahu është i Gjithëdijshmi, i Urti. Të padrejtët janë ata që adhurimin e tyre ia dedikojnë dikujt tjetër përveç Allahut, ndërkohë që adhurimi nuk i përket veçse Allahut, Zotit të tyre dhe të gjithçkaje që ekziston.

[1] Vetëm Allahu e di të fshehtën, vetëm Ai e di të ardhmen, të dukshmen e të padukshmen, gjithçka të vogël apo të madhe, dhe vetëm Ai e di se kur dhe mbi kë e zbret dënimin e Tij; ajeti është vazhdim i përgjigjes së të Dërguarit për idhujtarët që i kërkuan t’u zbriste dënimin e Allahut.

[2] Gjithçka që ekziston, në det apo në Tokë, në Tokë apo në qiell, që ekziston apo që nuk ka ardhur ende në ekzistencë; Allahu i di që të gjitha në hollësi dhe në detaje, dhe gjithçka e ka shënuar në Librin e qartë, El Leuhu el Mahfudh, që gjendet tek Ai.

[3] Libri në të cilin Allahu ka shkruar gjithçka për gjithçka në detaje; në sasi, përmasë, gjendje, vend e kohë; gjithçka, që nga fillimi i krijimit e deri në fund, deri në ditën e Kiametit. I Madhëruar qoftë Allahu, dija e të Cilit ka përfshirë gjithçka, dhe Libri i të Cilit ka ruajtur çdo gjë për të qenë provë në Ditën e Gjykimit dhe për të vërtetuar se dija e Allahut është e pakufishme, e Allahu e di më mirë se çfarë ka tjetër për qëllim me shënimin e gjithçkaje në këtë Libër (El Leuhu el Mahfudh).

وَهُوَ ٱلَّذِى يَتَوَفَّىٰكُم بِٱلَّيْلِ وَيَعْلَمُ مَا جَرَحْتُم بِٱلنَّهَارِ ثُمَّ يَبْعَثُكُمْ فِيهِ لِيُقْضَىٰٓ أَجَلٌ مُّسَمًّى ۖ ثُمَّ إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ ثُمَّ يُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٦٠﴾

60. Ai jua merr shpirtrat natën (ju vë në gjumë), duke e ditur ç’keni bërë ditën[1], pastaj ju zgjon ditën, e kështu deri sa të plotësoni afatin tuaj të caktuar (të vdisni). Pastaj, tek Ai do të ktheheni dhe Ai do t’ju tregojë gjithçka që keni bërë (në dynja).[2]

وَهُوَ ٱلْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِۦ ۖ وَيُرْسِلُ عَلَيْكُمْ حَفَظَةً حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءَ أَحَدَكُمُ ٱلْمَوْتُ تَوَفَّتْهُ رُسُلُنَا وَهُمْ لَا يُفَرِّطُونَ ﴿٦١﴾

61. Ai është Sunduesi mbi robërit e Vet.[3] Ai dërgon roje (engjëj) për secilin prej jush,[4] dhe kur ndonjërit nga ju t’i vijë vdekja, të dërguarit

[1] Duke e ditur se çfarë gjynahesh keni bërë gjatë ditës, e megjithatë jua kthen shpirtin dhe ju zgjon përsëri të nesërmen, e kështu deri sa të plotësohet afati i jetës tuaj në dynja dhe t’ju vijë vdekja. Gjumi i natës është provë e qartë për mohuesit e ringjalljes, se Allahu e ka shumë të lehtë ringjalljen pas vdekjes, njësoj si zgjimi pas gjumit, sepse në të dyja rastet shpirti del nga trupi dhe kthehet përsëri në të, e këtë gjë e bën vetëm Allahu i Plotfuqishëm e askush tjetër përveç Tij. Atëherë si e mohoni ringjalljen pas vdekjes, kur ju çdo ditë ringjalleni pas vdekjes në gjumin e natës!

[2] Pas vdekjes së njeriut në këtë botë, ai nuk mund të zhduket përfundimisht, sepse asgjë që ekziston nuk mund të zhduket nga ekzistenca, kjo sipas ligjeve materiale të përcaktuara nga Allahu në këtë botë, dhe që shkenca moderne i ka aprovuar, por njeriu do të kthehet tek Krijuesi i tij, pas ringjalljes që Allahu do i bëjë të gjithë njerëzve në ditën e Gjykimit, dhe atje secili do të marrë shpërblimin apo dënimin për veprat që ka bërë në dynja.

[3] Allahu është Sunduesi, nënshtruesi, gjunjëzuesi i të gjitha krijesave të Tij, dhe Ai është mbi ta në të gjitha pikëpamjet, kurse krijesat nuk kanë asgjë në dorë, madje ato nuk mund të lëvizin dhe as të qëndrojnë veçse me lejen e Tij.

[4] Allahu i dërgon engjëj ruajtës dhe shkrues të veprave çdo njeriu. Këta engjëj i ruajnë me shkrim të gjitha veprat që bën njeriu, ditën apo natën, për të qenë provë e pamohueshme në ditën e Gjykimit, por njëkohësisht ata engjëj e ruajnë njeriun nga ndonjë aksident fizik material i mundshëm, deri sa të plotësohet afati i caktuar dhe të vijë exheli (vdekja) e caktuar nga Allahu për secilin njeri dhe për secilën krijesë. Janë dy engjëj ditën dhe dy të tjerë natën, njëri qëndron në të djathtë dhe shkruan veprat e mira, kurse tjetri në të majtë dhe shkruan veprat e këqia.

tanë (engjëlli i vdekjes dhe ndihmuesit e tij) ia marrin shpirtin, duke mos neglizhuar aspak.[1]

ثُمَّ رُدُّوٓا۟ إِلَى ٱللَّهِ مَوْلَىٰهُمُ ٱلْحَقِّ ۚ أَلَا لَهُ ٱلْحُكْمُ وَهُوَ أَسْرَعُ ٱلْحَٰسِبِينَ ﴿٦٢﴾

62. Pastaj do të kthehen të gjithë tek Allahu, Zoti tyre i vërtetë.[2] Vetëm Atij i takon gjykimi dhe Ai është më i Shpejti në llogari.[3]

قُلْ مَن يُنَجِّيكُم مِّن ظُلُمَٰتِ ٱلْبَرِّ وَٱلْبَحْرِ تَدْعُونَهُۥ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً لَّئِنْ أَنجَىٰنَا مِنْ هَٰذِهِۦ لَنَكُونَنَّ مِنَ ٱلشَّٰكِرِينَ ﴿٦٣﴾

63. Thuaju[4]: "Kush ju shpëton nga errësira e Tokës dhe e detit, kur ju i luteni Atij të përulur (haptazi) ose fshehurazi (duke thënë): "Nëse Ai na shpëton prej kësaj, patjetër që do të bëhemi prej falënderuesve".[5]

[1] Engjëlli i vdekjes bashkë me engjëjt ndihmues të tij, i marrin shpirtrat e njerëzve në kohën e caktuar nga Allahu për secilin prej tyre, dhe ata nuk bëjnë asnjë gabim apo neglizhim në punën që Allahu u ka ngarkuar atyre; as vonesën apo përshpejtimin më të vogël të afatit të caktuar nga Allahu për secilin njeri dhe për secilën krijesë.

[2] Pas vdekjes dhe jetës së varrit që zgjat deri në Ditën e Kiametit, të gjitha krijesat do të ringjallen tek Allahu, Zotëruesi i tyre i vërtetë, sepse ata nuk kanë zot tjetër përveç Allahut, megjithëse shumë prej tyre adhuronin të tjerë në vend të Allahut në dynja.

[3] Allahu është i Shpejtë në llogarinë e veprave të të gjitha krijesave të Tij, sepse Ai është i Gjithëdijshmi, i Urti, më i Drejti dhe më i Shpejti në gjykim.

[4] Thuaju, o Muhamed, idhujtarëve të Mekes dhe të gjithë njerëzve.

[5] Kur njerëzit i kap një e keqe dhe kur e shohin veten ngushtë, të humbur në ndonjë vend të tokës apo në mes të detit, ata menjëherë i drejtohen Allahut që t'i shpëtojë, edhe ata që janë atesitë apo idhujtarë; në ato çaste i harrojnë idhujt e tyre sepse e dinë që nuk kanë asnjë lloj fuqie dhe nuk kanë asgjë në dorë, por instiktivisht zemrat e tyre i drejtohen Allahut, edhe ata që nuk e bëjnë me përulje dhe në publik këtë gjë, në të vërtetë e bëjnë fshehtazi nën zë dhe me zemrën e tyre. A nuk është kjo një provë e pamohueshme se Allahu është Zoti i Vetëm i të gjitha krijesave, dhe se vetëm Ai meriton të adhurohet? Në çastet e vështirësisë, të gjithë ata zotohen se nëse Allahu i shpëton nga rreziku që i kanoset, ata do t'i jenë mirënjohës vetëm Atij dhe do të adhurojnë vetëm Atë. Por a i përmbahen zotimit të tyre?

قُلِ ٱللَّهُ يُنَجِّيكُم مِّنْهَا وَمِن كُلِّ كَرْبٍ ثُمَّ أَنتُمْ تُشْرِكُونَ ﴿٦٤﴾

64. Thuaju: "Allahu ju shpëton nga kjo dhe nga çdo e keqe tjetër, por prapëseprapë ju adhuroni të tjerë veç Tij".[1]

قُلْ هُوَ ٱلْقَادِرُ عَلَىٰٓ أَن يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِّن فَوْقِكُمْ أَوْ مِن تَحْتِ أَرْجُلِكُمْ أَوْ يَلْبِسَكُمْ شِيَعًا وَيُذِيقَ بَعْضَكُم بَأْسَ بَعْضٍ ۗ ٱنظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ ٱلْـَٔايَـٰتِ لَعَلَّهُمْ يَفْقَهُونَ ﴿٦٥﴾

65. Thuaju: "Ai (Allahu) ka fuqi t'ju zbresë dënim prej së larti ose nga poshtë këmbëve tuaja, ose t'ju përçajë në grupe e të vriteni nga duart e njëri-tjetrit." Shih si u sjellim vazhdimisht prova të ndryshme, në mënyrë që ata të kuptojnë![2]

---

[1] Askush nuk ju shpëton nga rreziku përveç Allahut, dhe ju e dini mirë këtë, por megjithatë, kur dilni nga rreziku, në vend që të falënderoni Allahun, ju e harroni Atë dhe ia dedikoni falënderimin dhe adhurimin zotave tuaj të rremë! A ka humbje më të madhe se kjo? A nuk e meritojnë dënimin e Allahut ata që veprojnë kështu?

[2] Allahu ka fuqi që t'u zbresë dënim nga qielli (si gurët, tufani, etj) ose nga Toka (si fundosja e tokës bashkë me ta, etj.), ose t'i përçajë dhe t'i fusë në grindje e në luftë me njëri-tjetrin ata, të cilët pasi i shpëton nga rreziku i tokës apo i detit, shkojnë e adhurojnë të tjerë përveç Allahut. Nga mëshira e Allahut, Ai e ka ngritur ndëshkimin nga qielli dhe nga toka për popullin e Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), por ndëshkimin me përçarje mes njëri-tjetrit, Ai ia ka zbritur një pjese prej tyre, si ndëshkim i shpejtë në këtë botë me qëllim që të marrin mësim ata që marrin mësim dhe për të treguar se ligjet e Tij zbatohen mbi të gjithë. Në një hadith të transmetuar nga Muslimi, e të tjerë, i Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) thotë: "Allahu e mblodhi Tokën para meje dhe unë e pashë Lindjen dhe Perëndimin e saj, dhe më tregoi se pushteti i popullit tim do të arrijë aq sa pashë unë prej Tokës së mbledhur. M'u dhanë gjithashtu dy thesaret: i kuqi dhe i bardhi (ari dhe argjendi; thesaret e Kisras -mbretit të Persisë dhe të Kajsarit – mbretit të romakëve [dhe kështu ndodhi vërtet, dhe kjo është një prej profetësive të Muhamedit]. Unë i kërkova Zotit tim për popullin tim: që të mos i shkatërrojë ata me thatësirë dhe të mos i rrëzojë ata nën pushtetin e armiqve të jashtëm shfarosës të tyre dhe të pushtetit të tyre. Zoti im më tha: "O Muhamed, kur unë vendos për diçka, vendimi Im nuk kthehet mbrapsht; e Unë po të jap për popullin tënd këto: që të mos e shkatërroj atë me thatësirë të përgjithshme, dhe të mos i vendos ata nën pushtetin e armiqve të jashtëm që i shfarosin ata dhe pushtetin e tyre, qoftë edhe nëse ata (armiqtë) bashkohen nga të gjitha anët e botës; përveç nëse populli yt do të vrasë njëri-tjetrin dhe do të robërojë njëri-tjetrin." [Muslimi, 2889].

وَكَذَّبَ بِهِۦ قَوۡمُكَ وَهُوَ ٱلۡحَقُّۚ قُل لَّسۡتُ عَلَيۡكُم بِوَكِيلٖ ٦٦

66. Kombi yt[1] (o Muhamed) e përgënjeshtroi atë (Kuranin), ndonëse ai është i vërtetë. Thuaju: "Unë nuk jam mbikqyrësi juaj.[2]

لِّكُلِّ نَبَإٖ مُّسۡتَقَرّٞۚ وَسَوۡفَ تَعۡلَمُونَ ٦٧

67. Çdo profetësi ka kohën e vet të përmbushjes dhe ju do ta merrni vesh."[3]

وَإِذَا رَأَيۡتَ ٱلَّذِينَ يَخُوضُونَ فِيٓ ءَايَٰتِنَا فَأَعۡرِضۡ عَنۡهُمۡ حَتَّىٰ يَخُوضُواْ فِي حَدِيثٍ غَيۡرِهِۦۚ وَإِمَّا يُنسِيَنَّكَ ٱلشَّيۡطَٰنُ فَلَا تَقۡعُدۡ بَعۡدَ ٱلذِّكۡرَىٰ مَعَ ٱلۡقَوۡمِ ٱلظَّٰلِمِينَ ٦٨

68. Kur t'i shohësh ata që sulmojnë (me tallje) shpalljet Tona, largohu prej tyre, derisa të kalojnë në bisedë tjetër![4] E, nëse djalli të bën të harrosh[5], sapo të përmendesh, mos qëndro më me njerëzit e padrejtë![6]

[1] Është për qëllim fisi i Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) si dhe fiset e tjera të Mekës që ishin idhujtarë dhe përgënjeshtrues të Muhamedit, dhe jo ymeti-populli i tij, sepse ymeti i Muhamedit janë të gjithë besimtarët në çdo kohë e vend, deri në ditën e Kiametit.

[2] Unë nuk jam mbikqyrës mbi ju dhe as rojë që ju detyron çfarë të bëni, por jam thjesht i Dërguar i Allahut dhe ju përcjell atë që më shpallet.

[3] Do ta merrni vesh të vërtetën e atyre që ju them dhe që më shpallen nga Allahu. E nuk ka dyshim se gjithçka që paralajmëroi i Dërguari i Allahut, Muhamedi (salallahu alejhi ue selem), u përmbush dhe shumë paralajmërime e profetësi të tjera presin afatin e tyre të caktuar nga Allahu, dhe kur të ndodhë kjo, të gjithë do ta marrin vesh.

[4] Në këtë ajet, Muhamedi dhe të gjithë besimtarët urdhërohen që të mos qëndrojnë në atë tubim dhe ambjent ku përdhoset dhe flitet keq e me tallje për Kuranin apo për ndonjë çështje të Islamit, se përndryshe ata do të jenë të barabartë dhe të njëjtë me ta.

[5] Duke bërë që nga harresa dhe pakujdesia të qëndrosh në mesin e atyre që tallen me shpalljet dhe fenë e Allahut.

[6] Largohu menjëherë nga njerëzit e padrejtë, të cilët tallen me fenë e Allahut, ose që flasin apo veprojnë gjëra të ndaluara nga Allahu, përderisa ti nuk mundesh t'i ndalosh ata nga vepra apo fjala e tyre.

وَمَا عَلَى ٱلَّذِينَ يَتَّقُونَ مِنْ حِسَابِهِم مِّن شَىْءٍ وَلَـٰكِن ذِكْرَىٰ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٦٩﴾

69. Sa për ata që i frikësohen Allahut (dhe qëndrojnë me të padrejtët), s’kanë kurrfarë përgjegjësie për gjynahet e tyre, por t’i këshillojnë, me qëllim që ata të ruhen.[1]

وَذَرِ ٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُوا دِينَهُمْ لَعِبًا وَلَهْوًا وَغَرَّتْهُمُ ٱلْحَيَوٰةُ ٱلدُّنْيَا ۚ وَذَكِّرْ بِهِۦٓ أَن تُبْسَلَ نَفْسٌۢ بِمَا كَسَبَتْ لَيْسَ لَهَا مِن دُونِ ٱللَّهِ وَلِىٌّ وَلَا شَفِيعٌ وَإِن تَعْدِلْ كُلَّ عَدْلٍ لَّا يُؤْخَذْ مِنْهَآ ۗ أُو۟لَـٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ أُبْسِلُوا بِمَا كَسَبُوا۟ ۖ لَهُمْ شَرَابٌ مِّنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ أَلِيمٌۢ بِمَا كَانُوا۟ يَكْفُرُونَ ﴿٧٠﴾

70. Largohu nga ata që fenë e tyre e marrin për lojë e dëfrim,[2] dhe që janë mashtruar nga jeta e kësaj bote.[3] Këshillo me të (Kuranin), me qëllim që të mos mbetet kush peng për shkak të veprave të

[1] Të ruhen nga tallja, të kenë frikë Allahun dhe të kthejnë rrugë. Ajeti është argument për lejimin e qëndrimit me mohuesit e mëkatarët, por me kusht që të jesh i devotshëm dhe t’i këshillosh e t’i ndalosh ata nga vepra e keqe, ose së paku të mundësosh reduktimin dhe pakësimin e së keqes, se ndoshta po udhëzohen e po kthehen nga rruga e keqe në rrugën e drejtë të besimit të pastër Islam. Në të kundërt, nëse nuk ndikon pozitivisht, apo nëse e keqja dhe tallja e tyre shtohet edhe më shumë me këshillën tënde, apo nëse ndikohesh prej tyre dhe bie në gjynahun që bëjnë ata, atëherë nuk lejohet të qëndrosh me ta, por duhet të ngrihesh e të largohesh prej tyre. Disa dijetarë të Tefsirit thonë se përmbajtja e këtij ajeti është shfuqizuar më pas në Medine, nga ajeti 140, i sures En Nisa.

[2] Ata të cilët tallen me shpalljet dhe provat e Allahut prej idhutarëve të Mekes dhe të gjithë ata që ndjekin rrugën e tyre.

[3] Shumë prej dijetarëve të Tefsirit thonë se kjo pjesë e këtij ajeti është shfuqizuar kur i Dërguari i Allahut dhe muslimanët që ishin me të u urdhëruan t’i luftonin idhujtarët pasi që kjo iu ishte ndaluar në fillim të Islamit dhe deri kur muslimanët u fuqizuan në Medine; dhe atje, Allahu shpalli ajetin nr. 5, të sures “Et Teube”, ku thuhet: “Kur të kalojnë muajt e shenjtë (në të cilët ndalohet lufta), atëherë i vritni idhujtarët kudo që t’i ndeshni, i zini robër, i rrethoni dhe u bëni pusi kudo! Por, nëse pendohen, falin namazin dhe japin zeqatin, atëherë i lini të qetë! Vërtet, Allahu është Falës dhe Mëshirëplotë.” Atëherë, besimtarëve iu lejua luftimi i armiqve të tyre idhujtarë e mohues, nën udhëheqjen e të Dërguarit të Allahut, dhe pas vdekjes së tij, nën udhëheqjen e prijësve të tyre, konform kushteve të caktuara në sheriatin Islam, e që mësohen në librat e jurisprudencës Islame (Fikhut). Bazat e këtyre ligjeve do i ndeshim në ajete të ndryshme të Kuranit, e veçanërisht në suret “El Enfal” dhe “Et Teube”.

veta[1], dhe atëherë, përveç Allahut, nuk do të ketë as ndihmues[2], as ndërmjetës,[3] madje edhe sikur të ofrojë çdo lloj shpagimi, nuk do t'i pranohet.[4] Këta janë ata që do të mbeten peng (në ferr) për shkak të veprave që kanë bërë (në dynja). Pija e tyre do të jetë uji i vluar dhe ata do të kenë dënim të dhembshëm për shkak se ishin mohues.[5]

قُلْ أَنَدْعُوا مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَنفَعُنَا وَلَا يَضُرُّنَا وَنُرَدُّ عَلَىٰٓ أَعْقَابِنَا بَعْدَ إِذْ هَدَىٰنَا ٱللَّهُ كَٱلَّذِى ٱسْتَهْوَتْهُ ٱلشَّيَـٰطِينُ فِى ٱلْأَرْضِ حَيْرَانَ لَهُۥٓ أَصْحَـٰبٌ يَدْعُونَهُۥٓ إِلَى ٱلْهُدَى ٱئْتِنَا ۗ قُلْ إِنَّ هُدَى ٱللَّهِ هُوَ ٱلْهُدَىٰ ۖ وَأُمِرْنَا لِنُسْلِمَ لِرَبِّ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿٧١﴾

71. Thuaju: "A të adhurojmë në vend të Allahut diçka që nuk na sjell as dobi, as dëm e të kthehemi mbrapa, pasi Allahu na udhëzoi,[6] duke u bërë si ai që mashtrohet nga djajtë dhe sillet i çoroditur nëpër botë,[7] ndonëse disa shokë (besimtarë) e thërrasin në rrugë të drejtë: "Eja tek ne"?!"[8] Thuaju: "Vetëm udhëzimi i Allahut është

---

[1] Që të mos ia dorëzojnë veten shkatërrimit, duke mbetur peng i burgosur në zjarrin e xhehenemit për shkak të mosbesimit dhe veprave të këqia.

[2] Që t'i shpëtojë nga dënimi i Allahut.

[3] Që të ndërmjetësojë tek Allahu për ta, që të mos dënohen për të këqiat që kanë bërë.

[4] Edhe sikur të zotëronte të gjithë botën me gjithë çka në të, dhe ta jepte me qëllim që të çlironte veten e tij nga dënimi i Allahut, nuk do të pranohej nga ai aspak, por do të dënohej për mosbesimin dhe veprat e tij të këqia në dynja gjithësesi.

[5] Për shkak se e mohuan Allahun në dynja, nuk e njësuan Atë si një Zot i Vetëm Fuqiplotë dhe adhuruan idhuj e zota të tjerë përveç Tij.

[6] E të kthehemi në idhujtari e mosbesim, pasi që Allahu na udhëzoi në besimin e drejtë Islam?! Me çfarë logjike na kërkoni, o idhujtarë, që të kthehemi mbrapa e të adhurojmë diçka që nuk na sjell as dobi, as dëm, madje dëmi i tyre është i paevitueshëm?!

[7] Si ai që joshet nga djajtë dhe ata e çojnë në rrugën e gabuar të humbjes dhe mosbesimit, e ai sillet i hutuar e i çoroditur nëpër botë, pa ndonjë qëllim dhe pa e ditur se çfarë do!

[8] Allahu e sjell këtë shembull për atë që e mohon Allahun pas besimit te Ai, dhe ka ndjekur djajtë prej idhujtarëve e mohuesve të Allahut, kurse ata që ishin shokët e tij muslimanë kur ky ishte në Islam, të cilët vazhdojnë me qëndrueshmëri në besimin dhe fenë e tyre, e thërrasin atë me sinqeritet për të mirën e tij që të kthehet në rrugën e drejtë, por ai refuzon dhe vazhdon të ndjekë rrugën e djajve duke adhuruar idhujt dhe zotat e trilluar

udhëzimi i drejtë.[1] Ne jemi urdhëruar t’i nënshtrohemi Zotit të botëve,[2]

وَأَنْ أَقِيمُوا ٱلصَّلَوٰةَ وَٱتَّقُوهُ ۚ وَهُوَ ٱلَّذِىٓ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٧٢﴾

72. të falim namazin dhe ta kemi frikë Atë.[3] Dhe është Ai, tek i Cili do të tuboheni.[4]

prej tyre, ndonëse është në huti të plotë dhe nuk e di çfarë rruge duhet të ndjekë! Pastaj vazhdon ajeti për të treguar se rruga e drejtë dhe e saktë është vetëm Rruga e Allahut dhe asnjë rrugë tjetër.

[1] Kurse të gjitha rrugët dhe bestytintë e tjera të shpikura nga djajtë njerëz apo xhin, janë rrugë të shtrembëra e të gabuara, që nuk të çojnë veçse në humbje e shkatërrim të plotë në të dyja botët.

[2] Zoti ynë na ka urdhëruar që ta njësojmë Atë si Një Zot i vetëm e i Gjithëfuqishëm, të adhurojmë vetëm Atë, t’i nënshtrohemi Atij dhe të pranojmë gjithçka që Ai i ka shpallur të Dërguarit të Tij, Muhamedit (paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!).

[3] Të kryejmë namazin e detyrueshëm ashtu si ka urdhëruar Allahut dhe sipas traditës së të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), dhe të kemi frikë Allahun duke zbatuar urdhrat e Tij dhe duke iu larguar ndalesave të Tij.

[4] Para Allahut do të tubohen të gjithë në ditën e Gjykimit dhe Ai do të shpërblejë secilin sipas veprave që ka bërë në dynja.

وَهُوَ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ بِٱلْحَقِّ ۖ وَيَوْمَ يَقُولُ كُن فَيَكُونُ ۚ قَوْلُهُ ٱلْحَقُّ ۚ وَلَهُ ٱلْمُلْكُ يَوْمَ يُنفَخُ فِى ٱلصُّورِ ۚ عَـٰلِمُ ٱلْغَيْبِ وَٱلشَّهَـٰدَةِ ۚ وَهُوَ ٱلْحَكِيمُ ٱلْخَبِيرُ ﴿٧٣﴾

73. Është Ai që i ka krijuar qiejt dhe Tokën me Urtësi.[1] Ditën (e Kiametit) kur Ai të thotë "Bëhu", do të bëhet.[2] Fjala e Tij është e Vërteta dhe Atij i përket pushteti Ditën kur fryhet në Sur.[3] Ai është i Gjithëdituri i së fshehtës dhe të dukshmes, më i Urti, Njohësi i gjithçkaje në hollësi.[4]

[1] Allahu i ka krijuar qiejt dhe Tokën me urtësinë e Tij absolute, me saktësi dhe precizitet absolut, me rregull dhe ligj universal, me qëllim të caktuar dhe jo më kot, për të qenë prova e Tij e pamohueshme për mbarë njerëzimin; për të vërtetën e pamohueshme: mjafton të shohësh qiellin dhe Tokën për të mësuar madhështinë e Krijuesit të tyre Fuqiplotë, i Cili krijon me urtësi dhe qëllim; atëherë, si mund të adhurohen idhuj e zota të trilluar që nuk mund të krijojnë asgjë, madje ato vetë janë të krijuar, e pastaj të krahasohen e të vihen përkrah Krijuesit Absolut që e ka krijuar gjithçka nga asgjëja, që ka krijuar lëndën e parë dhe që i ka dhënë formë e jetë gjithçkaje!

[2] Do të bëhet Kiameti me të gjitha dukuritë e asaj dite: "Ditën, kur Toka do të ndërrohet me tokë tjetër, por edhe qiejt, të gjithë do të dalin para të Vetmit dhe Ngadhënjyesit Allah." [Ibrahim, 48]. Mjafton që Allahu të thotë "Bëhu" dhe gjithçka që Ai dëshiron bëhet, dhe kështu do të jetë edhe me bërjen e Kiametit, ndërrimin e Tokës me Tokë tjetër dhe të qiejve në qiej të tjerë, ringjalljen dhe llogarinë e shpejtë që Allahu do të bëjë atë Ditë. Ashtu si e ka filluar Allahu krijimin me fjalën "Bëhu", po ashtu do ta zhdukë dhe do ta rikthejë atë po me atë fjalë, e Fjala e Allahut dhe premtimi i Tij është e vërtetë, në të cilën nuk ka dyshim.

[3] Suri është një bri të cilit i fryn engjëlli Israfil dy herë: kur të bëhet Kiameti dhe kur të bëhet ringjallja. Në këtë ajet është për qëllim fryrja e dytë e Surit, kur Allahu të ringjallë krijesat e Tij dhe t'i nxjerrë para Tij në Ditën e Llogarisë së madhe, ditë në të cilën i gjithë pushteti, sundimi dhe gjykimi i takon vetëm Allahut, dhe nuk do të ekzistojë atë ditë asnjë sundues tjetër përveç Tij, siç ishte në dynja.

[4] Allahu është i Vetmi që e di të fshehtën dhe të dukshmen në detaje, Ai është Urtë në gjithçka që vepron, krijon, zhduk apo ringjall e shpërblen, dhe Ai e di shumë mirë dhe në hollësi gjithçka; e di se çfarë veprash të mira apo të këqia bëjnë njerëzit, ua shënon ato atyre dhe i shpërblen sipas asaj që meritojnë, e në të gjitha rastet, Ai është Bujar dhe i Mëshirshëm; jep ndëshkim më të lehtë nga ai që meritojnë dhe jep shpërblim më të madh nga ai që meritojnë, madje shpërblimi i Tij nuk është veçse dhuratë nga Vetë Ai.

* وَإِذْ قَالَ إِبْرَٰهِيمُ لِأَبِيهِ ءَازَرَ أَتَتَّخِذُ أَصْنَامًا ءَالِهَةً ۖ إِنِّىٓ أَرَىٰكَ وَقَوْمَكَ فِى ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٧٤﴾

74. (Kujto) kur Ibrahimi[1] i tha të atit, Azerit: "A i merr idhujt për zota?![2] Unë vërtet po të shoh ty dhe popullin tënd në humbje të sigurt".[3]

وَكَذَٰلِكَ نُرِىٓ إِبْرَٰهِيمَ مَلَكُوتَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَلِيَكُونَ مِنَ ٱلْمُوقِنِينَ ﴿٧٥﴾

75. Po kështu[4], Ne i treguam Ibrahimit mbretërinë e qiejve dhe të Tokës[5], që ai të ishte nga të bindurit plotësisht.[6]

[1] Dhe merre shembull atë në ftesën që i bën popullit tënd, o Muhamed, duke i sjellë atyre prova dhe argumente të njëjta me ato që Ibrahimi –alejhis selam- i sillte popullit të vet idhujtar, me qëllim që të logjikonin dhe të braktisnin idhujt dhe adhurimin e tyre e të ktheheshin te besimi i drejtë në Allah dhe të adhuronin vetëm Allahun, Një Zot të vetëm. Dhe Muhamedi (salallahu alejhi ue selem) e mori për shembull Ibrahimin (salallhu alejhi ue selem), dhe të njëjtën gjë urdhërohet të bëjë edhe populli i Muhamedit, të gjithë muslimanët, në çdo vend e në çdo kohë.

[2] Kur e di mirë se ato nuk sjellin as dobi e as dëm, madje ju vetë i prodhoni ato nga guri, druri apo diçka tjetër, dhe i tregtoni ato?! Si mund t'i adhuroni këto idhuj e të lini adhurimin e Krijuesit tuaj, Atij që ju mban e ju furnizon, Atij që ju ka dhënë gjithçka ju nevojitet për të jetuar e për t'u kënaqur! A nuk logjikoni?

[3] Në rrugë dhe besim të gabuar, larg rrugës dhe besimit të drejtë e të vërtetë; rruga juaj e gabuar duket qartë nga çdokush që e sheh atë: në vend që të adhuroni vetëm Zotin tuaj që ju ka krijuar e që ka në Dorë gjithçka, shkoni e adhuroni idhuj e statuja!

[4] Siç i treguam Ibrahimit besimin dhe fenë e drejtë e të vërtetë, ndryshe nga populli i tij i humbur dhe idhujtar, po kështu i treguam atij mbretërinë e qiejve dhe të Tokës.

[5] Siç e bëmë Ibrahimin të shohë se babai dhe populli i tij ishin në humbje të singurtë, po kështu e bëmë atë që të shohë mbretërinë e qiejve e të Tokës: madhështinë e tyre, fuqinë dhe provat e Allahut në krijimin e tyre, gjithçka gjendet në qiej e në Tokë; në të gjithë qiejt deri në qiellin e shtatë, e madje Allahu i tregoi Ibrahimit edhe Arshin, Fronin e Tij; dhe gjithçka gjendet në Tokë prej maleve, deteve, pemëve, etj.

[6] Të ishte i bindur se Allahu është Një Zot i vetëm e Fuqiplotë dhe se vetë Ibrahimi ishte i dërguari i Allahut te populli i vet; dhe për këto të bindej duke i parë dhe duke i prekur me shqisat e tij dhe jo thjesht duke u njoftuar për to.

فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ ٱلَّيْلُ رَءَا كَوْكَبًا ۖ قَالَ هَٰذَا رَبِّى ۖ فَلَمَّآ أَفَلَ قَالَ لَآ أُحِبُّ ٱلْـَٰٔفِلِينَ ﴿٧٦﴾

76. Kur ra nata, ai pa një yll,[1] dhe tha: "Ky është Zoti im!"[2] Por, kur ai perëndoi, tha: "Unë nuk i dua ata që perëndojnë".[3]

فَلَمَّا رَءَا ٱلْقَمَرَ بَازِغًا قَالَ هَٰذَا رَبِّى ۖ فَلَمَّآ أَفَلَ قَالَ لَئِن لَّمْ يَهْدِنِى رَبِّى لَأَكُونَنَّ مِنَ ٱلْقَوْمِ ٱلضَّآلِّينَ ﴿٧٧﴾

77. Kur pa Hënën duke lindur, tha: "Ky është Zoti im!"[4] Por, kur ajo perëndoi[5], ai tha: "Nëse Zoti im nuk më udhëzon, me siguri do të bëhem nga të humburit".[6]

---

[1] Që ndriçonte më shumë se të tjerët, ose që lindte para të tjerëve. Thuhet se është për qëllim Afërdita (Venusi).

[2] Këtë fjalë ia tha babait dhe popullit të vetë idhujtar, për t'i tërhequr me urtësi dhe logjikë në besimin e vërtetë; sikur t'iu thoshte: "Pse të mos jetë ky yll një zot, ashtu si edhe idhujt tuaj; kështu që unë po zgjedh këtë, prandaj ejani të shohim nëse meriton të adhurohet; pastaj të nxirrni mësimet për idhujt tuaj që ju i adhuroni në vend të Krijuesit pa pasur asnjë provë të qartë e bindëse.

[3] Sepse ai që perëndon e humb përkujdesjen për adhuruesin e tij gjatë mungesës së tij, kështu që si mund të adhurohet e të merret për zot diçka me cilësi të tilla? A nuk është kjo e pavërteta më e madhe?!

[4] Duke vazhduar argumentimin logjik me popullin e vet; duke supozuar atë që bënin ata prej adhurimit të idhujve të ndryshëm.

[5] U vërtetua se nuk ishte zot që mund të kujdesej për adhuruesin e vet gjatë gjithë kohës, madje as nuk mund të adhurohej sepse humbte nga ekzistenca dhe shikimi i adhuruesit! Atëherë si mund të adhurohej Hëna në vend të Krijuesit të saj?!

[6] Për t'i treguar të gjithëve se udhëzimi vjen vetëm nga Zoti i Madh, Krijuesi i njeriut dhe i gjithçkaje që ekziston, prandaj vetëm Atij dorëzojuni dhe lutjuni që t'ju udhëzojë në besimin e vërtetë dhe në rrugën e drejtë; sepse ne të gjithë jemi të pafuqishëm dhe në nevojë të vazhdueshme për udhëzimin dhe përkujdesjen e Zotit tonë të Madhëruar, i Cili është i Vetmi që udhëzon në rrugën e drejtë dhe i Vetmi që të ndihmon në ndjekjen e saj.

فَلَمَّا رَءَا ٱلشَّمْسَ بَازِغَةً قَالَ هَٰذَا رَبِّى هَٰذَآ أَكْبَرُ ۖ فَلَمَّآ أَفَلَتْ قَالَ يَٰقَوْمِ إِنِّى
بَرِىٓءٌ مِّمَّا تُشْرِكُونَ ﴿٧٨﴾

78. Kur pa Diellin duke lindur, ai tha: “Ky është Zoti im, ky është më i madh!”[1] Por, kur ky perëndoi, ai tha: “O populli im, unë jam i pastër nga ato që ju i shoqëroni Allahut![2]

إِنِّى وَجَّهْتُ وَجْهِىَ لِلَّذِى فَطَرَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ حَنِيفًا ۖ وَمَآ أَنَا۠ مِنَ
ٱلْمُشْرِكِينَ ﴿٧٩﴾

79. Unë e kthej fytyrën time vetëm nga Ai që ka krijuar qiejt dhe Tokën,[3] me besimin e pastër[4], dhe unë nuk jam kurrsesi nga idhujtarët”![5]

[1] Meqenëse provat para kësaj ndodhnin gjatë natës, ai solli një provë që ndodhte gjatë ditës dhe që ishte më i madh se dy të parat, Diellin; që të rrëzonte çdo lloj supozimi apo dyshimi të tyre.

[2] Këto prova logjike të pakundështueshme vërtetojnë se çdo gjë që adhurohet në vend të Krijuesit është humbje e sigurtë, gënjeshtër dhe padrejtësia më e madhe që ekziston; sepse i Vetmi që meriton të adhurohet është vetëm Krijuesi i gjithçkaje, madje edhe i atyre që idhujtarët adhurojnë në vend të Tij apo bashkë me të; prandaj unë (Ibrahimi), o popull idhujtar, jam i pastër nga idhujtaria juaj, nuk e pranoj kurrë atë dhe e luftoj atë me të gjitha mundësitë, për të treguar të vërteteën e pamohueshme të adhurimit të Një Zoti të Vetëm.

[3] Unë ia dedikoj adhurimin tim vetëm Allahut, me sinqeritet, dhe i kthej shpinën çdo gjëje tjetër që ju adhuroni përveç Tij.

[4] Duke besuar dhe adhuruar vetëm Allahun dhe duke i kthyer shpinën çdo gjëje tjetër që adhurohet përveç Tij; me besimin e pastër dhe të vërtetë Islam.

[5] Nuk jam, nuk kam qenë asnjëherë dhe nuk do të jem kurrë idhujtar si ju, por të gjitha këto supozime ishin prova logjike të pamohueshme për vërtetimin e besimit të pastër e të vërtetë në adhurimin e Një Zoti të Vetëm, pa i shoqëruar Atij asnjë shok, e ky është besimi i pastër Islam.

وَحَآجَّهُۥ قَوۡمُهُۥۚ قَالَ أَتُحَٰٓجُّوٓنِّي فِي ٱللَّهِ وَقَدۡ هَدَىٰنِۚ وَلَآ أَخَافُ مَا تُشۡرِكُونَ بِهِۦٓ إِلَّآ أَن يَشَآءَ رَبِّي شَيۡـٔٗاۗ وَسِعَ رَبِّي كُلَّ شَيۡءٍ عِلۡمًاۗ أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ٨٠

80. Atëherë, populli i tij polemizoi me të [1], kurse ai tha: "A polemizoni me mua për Allahun, ndërkohë që Ai më ka udhëzuar në Rrugën e drejtë?![2] Unë nuk i kam frikë idhujt tuaj, por vetëm nëse Zoti im dëshiron diçka; Zoti im ka përfshirë çdo gjë në dijeninë e vet.[3] A nuk po mendoni?[4]

وَكَيۡفَ أَخَافُ مَآ أَشۡرَكۡتُمۡ وَلَا تَخَافُونَ أَنَّكُمۡ أَشۡرَكۡتُم بِٱللَّهِ مَا لَمۡ يُنَزِّلۡ بِهِۦ عَلَيۡكُمۡ سُلۡطَٰنٗاۚ فَأَيُّ ٱلۡفَرِيقَيۡنِ أَحَقُّ بِٱلۡأَمۡنِۖ إِن كُنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ٨١

81. E si t'i kem frikë idhujt tuaj, ndërkohë që ju nuk keni frikë t'i bëni Allahut shok,[5] pa ju zbritur kurrfarë argumenti[6]?! Atëherë, cili nga ne meriton të jetë i sigurt, nëse e dini të vërtetën![7]

[1] Në lidhje me besimin në Një Zot të Vetëm dhe pastërtinë e Ibrahimit nga idhujt; duke e kërcënuar atë se idhujt e tyre do i sillnin ndonjë të keqe.

[2] Kurse ju jeni në rrugë të gabuar dhe në humbje të sigurtë, sepse u vërtetua se idhujt tuaj e çdo gjë tjetër përveç Allahut nuk meriton të adhurohet dhe nuk është zot; atëherë si bëni polemikë me mua në lidhje me besimin?!

[3] Allahu është Krijuesi i Vetëm i gjithçkaje që ekziston dhe Ai di gjithçka për krijimin e Vet dhe kujdeset për të, kurse idhujt tuaj nuk kanë asgjë nga këto Cilësi, madje vetë ato janë të krijuara dhe të supozuara nga njerëzit.

[4] A nuk po merrni mësim, o injorantë, që të kuptoni gabimin e rëndë e të shihni rrugën e gabuar që keni marrë me adhurimin e idhujve e formave të gurit e drurit që vetë ju i keni bërë me duart tuaja, e ato nuk kanë fuqi të bëjnë as dëm as dobi, dhe as që kuptojnë e logjikojnë; dhe për to, ju keni lënë adhurimin e Atij që ju ka krijuar juve dhe çdo krijesë tjetër, ndërkohë që Vetëm në Dorën e Tij është e mira dhe Ai ka fuqi për çdo gjë?!

[5] Ndërkohë që Ai ju ka krijuar dhe ju ka Dorë; ka fuqi që t'ju dëmtojë e t'ju dënojë për adhurimin që ju i dedikoni idhujve dhe marrjen e tyre për zota në vend të Allahut.

[6] Adhuroni dhe merrni për fe diçka të pabazë, të pajustifikueshme dhe pa pasur argument nga Zoti juaj i Vërtetë, nga Krijuesi juaj!

[7] E asaj që ju sjell për argument dhe nëse jeni të sinqertë në fjalën tuaj.

ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَلَمْ يَلْبِسُوٓا۟ إِيمَـٰنَهُم بِظُلْمٍ أُو۟لَـٰٓئِكَ لَهُمُ ٱلْأَمْنُ وَهُم مُّهْتَدُونَ ﴿٨٢﴾

82. Ata që besojnë dhe besimin e tyre nuk e përziejnë me padrejtësi,[1] pikërisht atyre u takon siguria[2] dhe ata janë të udhëzuar drejtë.”[3]

وَتِلْكَ حُجَّتُنَآ ءَاتَيْنَـٰهَآ إِبْرَٰهِيمَ عَلَىٰ قَوْمِهِۦ ۚ نَرْفَعُ دَرَجَـٰتٍ مَّن نَّشَآءُ ۗ إِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿٨٣﴾

83. Këto janë argumentet Tona[4], të cilat Ne ia dhamë Ibrahimit kundër popullit të tij[5]. Ne ngremë kë të duam në shkallë të larta[6]. Vërtet, Zoti yt është i Urtë, i Gjithëdijshëm[7].

[1] Padrejtësia në këtë ajet është idhujtaria; por edhe gjynahet kanë rolin e tyre në arritjen e sigurisë dhe udhëzimit të plotë, si në vijim.

[2] Siguria nga frika, nga dënimi dhe nga mjerimi i përjetshëm, në këtë botë dhe në botën tjetër.

[3] Të udhëzuar në besimin e vërtetë dhe adhurimin e Një Zoti të vetëm. Siguria dhe udhëzimi që Zoti u jep njësuesve të Tij, mund të jenë të plota për ata që nuk e përziejnë besimin e tyre as me idhujtari as me gjynahe, ose mund të jenë të pjesshme për ata që nuk e përziejnë besimin e tyre me idhujtari, por e përziejnë atë me gjynahe e vepra të këqia që Allahu i ka ndaluar; këta arrijnë bazën e sigurisë dhe udhëzimit, por nuk arrijnë plotësimin e saj. Nga ajeti kuptohet se ata që e përziejnë besimin e tyre me idhujtari e gjynahe, nuk kanë as siguri as udhëzim, madje përfundimi i tyre është frika, humbja dhe ndëshkimi [Es-Seadi f. 263]; e këta janë idhutjarët polemizues të Ibrahimit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) dhe të gjithë idhujtarët në çdo vend e kohë. Me këtë vërtetohet se idhujtarët janë ata që duhet të kenë frikë, dhe nëse nuk pendohen e kthehen nga idhujtaria e tyre në besimin e vërtetë, nuk do i bëjnë keq veçse vetvetes.

[4] Argumentet logjike në fjalët që Ibrahimi i tha popullit politeist në ajetet e mëparshme.

[5] Me të cilat ai i sfidoi dhe triumfoi ta.

[6] Ashtu si ngritëm Ibrahimin (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), në këtë botë dhe në botën tjetër; sepse me dijen, Allahu i ngre disa njerëz mbi të tjerët, dhe veçanërisht të diturin që punon me dijen që ka dhe i edukon njerëzit sipas saj.

[7] Kështu që nuk ia jep dijen dhe urtësinë veçse atij që e meriton, dhe Allahu e di shumë mirë se kush e meriton atë.

وَوَهَبْنَا لَهُۥٓ إِسْحَٰقَ وَيَعْقُوبَ ۚ كُلًّا هَدَيْنَا ۚ وَنُوحًا هَدَيْنَا مِن قَبْلُ ۖ وَمِن ذُرِّيَّتِهِۦ
دَاوُۥدَ وَسُلَيْمَٰنَ وَأَيُّوبَ وَيُوسُفَ وَمُوسَىٰ وَهَٰرُونَ ۚ وَكَذَٰلِكَ نَجْزِى ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿٨٤﴾

84. Më pas, Ne i dhuruam atij (Ibrahimit) Is’hakun dhe Jakubin[1], të cilët i udhëzuam në rrugë të drejtë që të dy. Edhe Nuhun e kishim udhëzuar më parë[2], dhe ndër pasardhësit e tij (Nuhut) udhëzuam Daudin[3], Sulejmanin[4], Ejubin[5], Jusufin[6], Musain[7] dhe Harunin[8]. Kështu i shpërblejmë Ne punëmirët.[9]

[1] Allahu e shpërbleu Ibrahimin për sinqeritetin dhe durimin e tij, duke e ngritur në shkallë të lartë në botën tjetër dhe duke i dhënë të mirat e kësaj bote gjithashtu, duke përfshirë këtu që Allahu i dhuroi Atij Is’hakun dhe nga pasardhësit e Is’hakut, Jakubin, i cili quhet gjithashtu Israil, babai i popullit të zgjedhur në atë kohë, Beni Israilët - Bijtë e Israilit; dhe këta i veçoi gjithashtu me Lajmin e Qiellit, duke i bërë profetë.

[2] Para Ibrahimit, Allahu kishte udhëzuar në rrugën e drejtë të besimit të vërtetë, Nuhun, birin e Idrizit, dhe profetë të tjerë nga pasardhësit e tij.

[3] Daudi i biri i Isha - alejhi selam, nga pasardhësit e Nuhut.

[4] Sulejmani i biri i Daudit - alejhima selam, nga pasardhësit e Nuhut.

[5] Ejubi i biri i Musit, birit të Razah, birit të Ijs, birit të Is’hakut, birit të Ibrahimit.

[6] Jusufi, biri i Jakubit, birit të Is’hakut, birit të Ibrahimit.

[7] Musai, biri i Imranit, birit të Jes’har, birit të Kahith, birit të Lavit, birit të Jakubit, birit të Is’hakut, birit të Ibrahimit.

[8] Haruni është vëllai i Musait.

[9] Kështu i shpërblen Allahu njerëzit e mirë, që i binden Allahut dhe që janë të sinqertë në besimin e tyre, të durueshëm në sprovat dhe misionin e tyre, duke i dhënë të mirat e kësaj bote dhe të botës tjetër, duke i udhëzuar në rrugën e drejtë dhe duke i dhuruar pasardhës që ndjekin rrugën e drejtë. Allahu i drejtohet Muhamedit dhe popullit të Muhamedit që do të lexojnë këto fjalë në Kuran, që t’i marrin shembull këta profetë dhe të ndjekin rrugën e udhëzimit që ata ndoqën, me qëllim që të arrijnë shpërblimin dhe gradat e larta në këtë botë dhe në botën tjetër.

وَزَكَرِيَّا وَيَحْيَىٰ وَعِيسَىٰ وَإِلْيَاسَ ۖ كُلٌّ مِّنَ ٱلصَّٰلِحِينَ ﴿٨٥﴾

85. Udhëzuam gjithashtu Zekerijan[1], Jahjain[2], Isain[3], Iljazin[4] - të gjithë këta kanë qenë nga njerëzit e mirë.

وَإِسْمَٰعِيلَ وَٱلْيَسَعَ وَيُونُسَ وَلُوطًا ۚ وَكُلًّا فَضَّلْنَا عَلَى ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٨٦﴾

86. Po ashtu, udhëzuam Ismailin[5], Eljesain[6], Junusin[7] dhe Lutin[8] - secilin prej tyre e ngritëm mbi të gjithë njerëzit.[9]

[1] Zekerija, biri i Iddu, birit të Barkija.

[2] Jahja, biri i Zekerijas.

[3] Isai, biri i Merjemes, bijës së Imranit, birit të Jash’hem, biri të Amunit, birit të Hazkija.

[4] Ka mospajtim në mesin e dijetarëve në lidhje me prejardhjen e Iljasit; disa thonë se ai është Iljasi, biri i Tusba, birit të Finhas, birit të Ajzar, birit të Harunit, birit të Imranit, vëllait të Musait. Kurse të tjerë thonë se Iljazi është Idrizi, dhe kjo është përcjellë nga Ibën Mesudi, i cili transmeton se: “Idrizi është Iljazi, kurse Israili është Jakubi.” E përmend Taberiu në Tefsirin e tij, dhe e ka nxjerrë Ibën Ebi Hatim në Tefsirin e tij, Ibën Hibani, në “Eth thikat”, Ibën Asakir në “Historinë” e tij. Një gjë është e sigurtë, që të gjithë janë nga pasardhësit e Nuhut, alejhi selam.

[5] Ismaili, biri i Ibrahimit, babai i popullit më të mirë në rruzullin tokësor, popullit arab, dhe paraardhësi i zotëriut të bijve të Ademit, njeriut më të mirë të njerëzimit në këtë botë dhe në botën tjetër, Muhamedit - Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi të gjithë të dërguarit dhe të zgjedhurit e Allahut!

[6] Eljesea, biri i Akhtub, birit të el Axhuz.

[7] Junusi, biri i Metta.

[8] Luti, biri i Haranit, i vëllait të Ibrahimit.

[9] Shkallët e nderit tek Allahu, janë katër shkallët që i ka përmendur Allahu në fjalën e Tij: “Kushdo që i bindet Allahut dhe të Dërguarit, do të jetë me ata të cilëve Allahu u ka dhënë mirësi të madhe: me pejgamberët, të sinqertët, dëshmorët dhe të mirët! Eh sa shokë të mirë janë ata!” [En Nisa, 69]; dhe pa dyshim se këta të dërguar që i përmend Allahu në këto ajete, janë në shkallën më të lartë të nderit.

وَمِنْ ءَابَآئِهِمْ وَذُرِّيَّـٰتِهِمْ وَإِخْوَٰنِهِمْ ۖ وَٱجْتَبَيْنَـٰهُمْ وَهَدَيْنَـٰهُمْ إِلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٨٧﴾

87. Edhe prej paraardhësve, pasardhësve dhe vëllezërve të tyre[1], Ne zgjodhëm dhe udhëzuam në rrugën e drejtë.[2]

ذَٰلِكَ هُدَى ٱللَّهِ يَهْدِى بِهِۦ مَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦ ۚ وَلَوْ أَشْرَكُوا۟ لَحَبِطَ عَنْهُم مَّا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿٨٨﴾

88. Ky është udhëzimi i Allahut[3], të cilin Ai ia dhuron kujt të dojë nga robët e Vet.[4] Por, nëse ata do t’i bënin shok Allahut, do t’u humbte gjithçka e mirë që vepruan.[5]

أُو۟لَـٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ ءَاتَيْنَـٰهُمُ ٱلْكِتَـٰبَ وَٱلْحُكْمَ وَٱلنُّبُوَّةَ ۚ فَإِن يَكْفُرْ بِهَا هَـٰٓؤُلَآءِ فَقَدْ وَكَّلْنَا بِهَا قَوْمًا لَّيْسُوا۟ بِهَا بِكَـٰفِرِينَ ﴿٨٩﴾

89. Atyre Ne u kishim dhënë Librin, Urtësinë dhe Profecinë. E, nëse këta (banorët e Mekës) i mohojnë këto (shpallje)[6], Ne do t’ia besojmë ato një populli tjetër që nuk do t’i mohojë.

---

[1] Allahu udhëzoi dhe zgjodhi për lajmëtarë të shpalljes së Tij edhe shumë profetë të tjerë nga paraardhësit, pasardhësit apo vëllezërit e atyre që u përmendën me sipër, por që nuk përmenden këtu.

[2] Në rrugën e besimit të pastër Islam, dhe në rrugën e profetësisë, të thirrjes së njerëzve në besimin në Një Zot të Vetëm e të pashoq.

[3] Feja dhe udhëzimi i drejtë i Allahut, me të cilin arrin kënaqjen e Allahut, nderimin në këtë botë dhe nderin e shkallët e larta në botën tjetër.

[4] Prandaj kërkojeni udhëzimin, që të gjithë ju që i lexoni këto fjalë, sepse udhëzimi vjen vetëm nga Allahu.

[5] Sepse Allahu nuk pranon asnjë vepër nga ata që i bëjnë shok Atij, dhe nuk e fal që t’i bëhet shok Atij, edhe sikur kjo të ndodhte nga profetët e përmendur më sipër, prandaj kujdes, o njerëz, sepse Allahu nuk do ia falte idhujtarinë as profetëve, e jo juve!

[6] Nëse banorët idhujtarë të Mekes, i mohojnë këto shpallje të Librit të shenjtë (Kuranit) që Ne po të shpallim ty, o Muhamed, atëherë Ne do ia besojmë ato një populli tjetër, popullit të Medines, të cilët besuan masivisht dhe i bënë vend të Dërguarit të Allahut kur populli i vet e nxorri nga Meka. Pra, populli idhujtar i Mekes e humbi përgjithmonë atë privilegj që iu bë, me luftimin që i bënë Muhamedit dhe Shpalljes së Zotit, dhe si rezultat, privilegjin e fitoi populli i Medines.

أُولَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ هَدَى ٱللَّهُ ۖ فَبِهُدَىٰهُمُ ٱقۡتَدِهۡ ۗ قُل لَّآ أَسۡـَٔلُكُمۡ عَلَيۡهِ أَجۡرًا ۖ إِنۡ هُوَ إِلَّا ذِكۡرَىٰ لِلۡعَٰلَمِينَ ٩٠

90. Këta (të dërguarit e përmendur më sipër) janë ata që Allahu i udhëzoi në rrugën e drejtë, prandaj edhe ti (o Muhamed) ndiq rrugën e tyre[1]. Thuaj: "Unë nuk ju kërkoj kurrfarë shpërblimi për këtë (thirrje). Kjo është vetëm këshillë për të gjithë botët (njerëzit dhe xhindet)".[2]

-138-

[1] Merri shembull të dërguarit e mëparshëm në rrugën e tyre, besimin e tyre, durimin e tyre, veprën e tyre, misionin e tyre. Dhe Muhamedi i mori shembull ata, madje arriti gradën më të lartë të udhëzimit, të profetësisë dhe devotshmërisë ndaj Allahut, duke u bërë më i miri i të gjithë profetëve dhe i të gjithë krijesave të Allahut, paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi të gjithë të dërguarit e Allahut!

[2] Thuaju, o Muhamed, idhujtarëve të Mekes që i kthyen shpinën thirrjes tënde: "Unë nuk ju kërkoj shpërblim për thirrjen që po ju bëj në rrugën e drejtë, apo për Kuranin që po ju komunikoj. Këto që ju shpall janë paralajmërim për një dënim të madh që do të vijë, në mënyrë që të merrni mësim, të ndiqni rrugën e drejtë dhe të largoheni nga idhujtaria dhe rruga e keqe."

وَمَا قَدَرُوا۟ ٱللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِۦٓ إِذْ قَالُوا۟ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ عَلَىٰ بَشَرٍ مِّن شَىْءٍ ۗ قُلْ مَنْ أَنزَلَ
ٱلْكِتَـٰبَ ٱلَّذِى جَآءَ بِهِۦ مُوسَىٰ نُورًا وَهُدًى لِّلنَّاسِ ۖ تَجْعَلُونَهُۥ قَرَاطِيسَ تُبْدُونَهَا
وَتُخْفُونَ كَثِيرًا ۖ وَعُلِّمْتُم مَّا لَمْ تَعْلَمُوٓا۟ أَنتُمْ وَلَآ ءَابَآؤُكُمْ ۖ قُلِ ٱللَّهُ ثُمَّ ذَرْهُمْ فِى
خَوْضِهِمْ يَلْعَبُونَ ﴿٩١﴾

91. Ata (mohuesit) nuk e vlerësuan Allahun siç duhet, kur thanë: "Allahu nuk i ka zbritur asnjë njeriu asgjë".[1] Thuaj: "Atëherë, kush e shpalli Librin që solli Musai[2], që ishte dritë dhe udhërrëfyes për njerëzit[3]?! Librin që ju e keni shpërndarë në fletë,[4] ca prej të cilave i tregoni, ndërsa shumë prej tyre i fshihni, dhe mësuat (nga ai Libër)

[1] Mohuesit e profetëve dhe shpalljes së Allahut, prej idhujtarëve të Mekes apo hebrenjve, nuk e vlerësojnë Allahun si duhet, pasi mohimi i profetëve dhe i shpalljes është cënim në urtësinë e Allahut, dhe pretendim se Allahu i ka lënë krijesat e Tij të përhumbur, pa i treguar të mirën e të keqen, pa i urdhëruar e pa i ndaluar asgjë, ndërkohë që mirësia më e madhe e Allahut mbi njerëzimin është se i ka dërguar atyre lajmëtarë dhe shpallje, që i udhëzon ata drejt rrugës së lumturisë dhe shpëtimit!

[2] Meqenëse ithtarët e Librit, prej hebrenjve dhe të krishterëve, nuk mund të mohojnë profecinë e Musait dhe Teuratin që iu shpall atij nga Allahu, atëherë si thonë që Allahu nuk i ka shpallur asnjë profeti asgjë?! Dhe përderisa i ka shpallur Musait, në të njëjtën mënyrë i ka shpallur edhe Muhamedit, dhe këtu nuk ka asgjë për t'u çuditur apo mohuar, pasi shpallja dhe misioni i tyre është i njëjtë. Kjo, për të thënë se mohuesit e Muhamedit, e bëjnë këtë gjë me kokëfortësi, nga smira apo zilia, dhe në mënyrë krejtësisht të padrejtë, dhe jashtë çdo logjike, përndryshe, ata kundërshtojnë vetveten dhe besimin që pretendojnë se kanë dhe që ndjekin.

[3] Teurati dhe të gjithë Librat e zbritur nga Allahu janë ndriçues të errësirës dhe udhëzim në rrugën e drejtë nga humbja e sigurtë.

[4] Ata e shkruajtën Teuratin në fletë të ndara, pjesë-pjesë, me qëllim që të publikonin e të fshihnin prej tij sipas interesit dhe dëshirës.

gjëra që as ju, as etërit tuaj nuk i dinit më parë?!" Thuaj: "Allahu e ka shpallur[1]!" Pastaj lëri ata të luajnë në atë llokoçitjen e tyre.[2]

وَهَٰذَا كِتَٰبٌ أَنزَلْنَٰهُ مُبَارَكٌ مُّصَدِّقُ ٱلَّذِى بَيْنَ يَدَيْهِ وَلِتُنذِرَ أُمَّ ٱلْقُرَىٰ وَمَنْ حَوْلَهَا ۚ وَٱلَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِٱلْءَاخِرَةِ يُؤْمِنُونَ بِهِۦ ۖ وَهُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩٢﴾

92. Edhe ky (Kuran) është një Libër që e kemi zbritur Ne[3]; i bekuar dhe vërtetues i atyre (Librave) para tij[4], dhe që ti (o Muhamed!) të paralajmërosh (me të) popullin e Nënës së Qyteteve (Mekës) dhe të gjithë ata që jetojnë rreth saj.[5] Ata që besojnë në jetën e ardhshme, e besojnë atë (Kuranin), dhe kujdesen për kryerjen e namazit të tyre rregullisht.[6]

---

[1] Jepja atyre përgjigjen e prerë dhe të padiskutueshme, o Muhamed, se Librin e Musait e zbriti Allahu, dhe se dija që ithtarët e Librit prej hebrenjve dhe të krishterëve kanë mësuar nga ai Libër, është dije e shpallur nga Allahu, jo meritë e tyre, e megjithatë, Allahu shpalli pas Teuratit, Kuranin, edhe me më shumë dije e udhëzime se Teurati, për të arritur shpëtimin dhe lumturinë në këtë botë dhe në botën tjetër dhe ia besoi atë një populli të zgjedhur, i cili do e publikonte dhe do ia përcillte atë mbarë njerëzimit, pa fshehur prej tij asgjë.

[2] Deri sa t'iu vijë dënimi i Allahut, për shkak të mohimit dhe talljes me shpalljet dhe provat e Allahut.

[3] Që Allahu ia ka shpallur Muhamedit.

[4] Kurani është vërtetues i Librave që Allahu i shpalli më parë profetëve të Tij; nuk bie në kundërshtim me ato Libra dhe është dritë dhe udhëzues për mbarë njerëzimin.

[5] T'i paralajmërosh të gjithë njerëzit, anembanë botës, për dënimin dhe zemërimin e Allahut mbi ata që mohojnë shpalljet e Allahut, Kuranin dhe librat e mëparshëm, apo që të mohojnë ty, o Muhamed, dhe profetët e mëparshëm.

[6] Kuranin e besojnë ata që besojnë edhe botën tjetër, dënimin dhe shpërblimin në atë botë, prandaj edhe përpiqen të jenë sa më të kujdesshëm me kryerjen e faljeve të rregullta ditore që i ka urdhëruar Allahu; kurse ata që nuk e besojnë botën tjetër, nuk e besojnë as Kuranin, sepse ata nuk shpresojnë ndonjë shpërblim nëse zbatojnë ato që thuhen në Kuran, dhe nuk i frikësohen ndonjë ndëshkimi nëse i shkelin ligjet e tij.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ ٱفْتَرَىٰ عَلَى ٱللَّهِ كَذِبًا أَوْ قَالَ أُوحِيَ إِلَيَّ وَلَمْ يُوحَ إِلَيْهِ شَيْءٌ وَمَن قَالَ سَأُنزِلُ مِثْلَ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ ۗ وَلَوْ تَرَىٰٓ إِذِ ٱلظَّـٰلِمُونَ فِي غَمَرَٰتِ ٱلْمَوْتِ وَٱلْمَلَـٰٓئِكَةُ بَاسِطُوٓا۟ أَيْدِيهِمْ أَخْرِجُوٓا۟ أَنفُسَكُمُ ۖ ٱلْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ ٱلْهُونِ بِمَا كُنتُمْ تَقُولُونَ عَلَى ٱللَّهِ غَيْرَ ٱلْحَقِّ وَكُنتُمْ عَنْ ءَايَـٰتِهِۦ تَسْتَكْبِرُونَ ﴿٩٣﴾

93. E kush është më i padrejtë se ai që trillon gënjeshtra për Allahun, ose që thotë: "Mua më vjen shpallje!", ndërkohë që atij nuk i shpallet asgjë, apo që thotë: "Unë mund të shpall diçka si ajo që ka shpallur Allahu!"?![1] Veç sikur t'i shihje të padrejtët[2] gjatë agonisë së vdekjes[3], kur engjëjt zgjasin duart (duke thënë): "Nxirrni shpirtrat tuaj! Sot do të ndëshkoheni me dënim poshtërues për shkak të të pavërtetave që thonit për Allahun dhe mendjemadhësisë që bënit ndaj shpalljeve të Tij".[4]

[1] Bëhet fjalë për profetët e rremë, që pretendojnë se ju vjen shpallje nga Allahu, apo se vetë ata mund të shkruajnë diçka të ngjashme me shpalljen që i erdhi Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!). Krimi i këtyre është krimi më i madh që ekziston në botë, për shkak se me gënjeshtrën dhe mashtrimin e tyre, këta i pështjellojnë njerëzit dhe i ndryshojnë atyre besimin dhe fenë; apo duke pretenduar se edhe ata kanë fuqi të bëjnë atë që bën Allahu dhe të shpallin si Shpallja e Tij (Kurani), duke i çuar njerëzit drejt idhujtarisë, dhe kjo është padrejtësia më e madhe që ekziston. Këta njerëz të dobët, të mangët fizikisht dhe mendërisht, pretendojnë t'i bëhen rival Allahut; A ka gënjeshtër dhe pamendësi më të madhe se kjo?!

[2] Idhujtarët, profetët e rremë dhe ata që pretendojnë se janë zota.

[3] Kur të gjithe ata do të vuajnë daljen e shpirtit, dhimbjet dhe tmerrin e agonisë së vdekjes; Sikur ju thuhet: "Ku janë pretendimet tuaja tani?! Ku jeni ju, o zota të rremë, e ju o idhujtarë të padrejtë ndaj Zotit tuaj?!"

[4] Ky ajet është argument për ndëshkimin apo shpërblimin në botën e vdekjes dhe të varrit (Barzakh - jeta e shpirtit pas vdekjes së trupit dhe para Kiametit dhe Botës tjetër), sepse kjo fjalë u drejtohet atyre në kohën e agonisë së vdekjes, pak para vdekjes dhe pas saj. Ajeti është gjithashtu argument se "shpirti" është "trup - materie", që hyn dhe del, i flitet, i bashkangjitet trupit dhe ndahet prej tij.

وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا فُرَٰدَىٰ كَمَا خَلَقْنَٰكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍۭ وَتَرَكْتُم مَّا خَوَّلْنَٰكُمْ وَرَآءَ ظُهُورِكُمْ ۖ وَمَا نَرَىٰ مَعَكُمْ شُفَعَآءَكُمُ ٱلَّذِينَ زَعَمْتُمْ أَنَّهُمْ فِيكُمْ شُرَكَٰٓؤُا۟ ۚ لَقَد تَّقَطَّعَ بَيْنَكُمْ وَضَلَّ عَنكُم مَّا كُنتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٩٤﴾

94. (Allahu do të thotë:) "Ja, na erdhët një nga një, ashtu siç ju krijuam herën e parë[1], duke lënë pas vetes ato që ju patëm dhënë[2]. Por nuk po i shohim me ju ndërmjetësuesit tuaj (idhujt), për të cilët pretendonit se ishin ortakët e Allahut tek ju! Tashmë janë shkëputur të gjitha lidhjet mes jush, dhe ajo që pretendonit, ju ka humbur".[3]

-139-

[1] Pas botës së varrit dhe kur të bëhet Kiameti, të gjithë njerëzit do të dalin para Allahut një nga një, ashtu si u krijuan në këtë botë kur lindën nga nënat e tyre një e nga një.

[2] Prej të mirave të dynjasë: fëmijët, pasuria, pushteti, etj. me të cilat mburreshit në dynja.

[3] Askush nuk do të mund të ndihmojë askënd në botën tjetër, nuk do të mund të lidhet dhe nuk do të mund të ndërmjetësojë. Secili do të japë llogarinë e vet para Allahut, dhe idhujtarët nuk do të mund të ndihmohen nga idhujt e tyre që nuk ekzistojnë më si të tillë.

* إِنَّ ٱللَّهَ فَالِقُ ٱلْحَبِّ وَٱلنَّوَىٰ ۖ يُخْرِجُ ٱلْحَىَّ مِنَ ٱلْمَيِّتِ وَمُخْرِجُ ٱلْمَيِّتِ مِنَ ٱلْحَىِّ ۚ ذَٰلِكُمُ ٱللَّهُ ۖ فَأَنَّىٰ تُؤْفَكُونَ ﴿٩٥﴾

95. Vetëm Allahu është Ai që farën (e bimëve) dhe bërthamën (e pemëve) e bën të mugullojë (të mbijë). Ai e nxjerr të gjallën prej të vdekurës dhe nxjerr të vdekurën prej të gjallës.[1] Ky është Allahu.[2] Atëherë, si devijoni?[3]

فَالِقُ ٱلْإِصْبَاحِ وَجَعَلَ ٱلَّيْلَ سَكَنًا وَٱلشَّمْسَ وَٱلْقَمَرَ حُسْبَانًا ۚ ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ ٱلْعَزِيزِ ٱلْعَلِيمِ ﴿٩٦﴾

96. Ai e bën të feks drita e agimit.[4] Natën e ka bërë për pushim, ndërsa Diellin dhe Hënën për të llogaritur kohën. Ky është caktimi i të Plotfuqishmit, të Gjithëdijshmit.[5]

وَهُوَ ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ ٱلنُّجُومَ لِتَهْتَدُوا بِهَا فِى ظُلُمَٰتِ ٱلْبَرِّ وَٱلْبَحْرِ ۗ قَدْ فَصَّلْنَا ٱلْءَايَٰتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٩٧﴾

97. Është Ai që i ka krijuar yjet për ju, që të orientoheni në errësirat e tokës dhe të detit. Ne ua kemi sqaruar qartë provat Tona njerëzve që dinë.[6]

---

[1] Për shembull, nxjerr pemën e gjallë nga fara e vdekur dhe farën e vdekur nga pema e gjallë.

[2] Vetëm Allahu i bën të gjitha këto.

[3] Si i shmangeni adhurimit vetëm të Allahut që i bën të gjitha këto, dhe adhuroni idhujt që nuk kanë fuqi për asgjë dhe nuk kanë në dorë t’ju bëjnë ndonjë dëm apo t’ju sjellin ndonjë dobi ?!

[4] Ashtu si shpërthen farën dhe bërthamën për të mbirë bimët dhe pemët, ashtu e çan errësirën e natës me dritën e agimit, në mënyrë graduale.

[5] Të cilit i janë nënshtruar të gjitha krijesat dhe nuk mund të dalin nga caktimi dhe ligji i vendosur nga Ai me dije dhe urtësi absolute.

[6] Argumentet e Allahut i drejtohen njerëzve që kanë dije dhe logjikë që t’i kuptojnë ato, ndryshe nga njerëzit pa dije dhe injorantë që i kthejnë shpinën dijes dhe provave, të cilat nuk i bëjnë dobi atyre dhe nuk i sqarojnë ndonjë paqartësi që kanë pasur, sepse nuk mendojnë fare.

وَهُوَ ٱلَّذِىٓ أَنشَأَكُم مِّن نَّفْسٍ وَٰحِدَةٍ فَمُسْتَقَرٌّ وَمُسْتَوْدَعٌ ۗ قَدْ فَصَّلْنَا ٱلْـَٔايَـٰتِ لِقَوْمٍ يَفْقَهُونَ ﴿٩٨﴾

98. Është Ai që ju ka krijuar prej një njeriu të vetëm (Ademit)[1]; pastaj në vend të qëndrueshëm (mitër) dhe vend depozitimi (shtylla kurrizore e burrit).[2] Ne ua kemi sqaruar qartë provat Tona njerëzve që kuptojnë.[3]

وَهُوَ ٱلَّذِىٓ أَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَأَخْرَجْنَا بِهِۦ نَبَاتَ كُلِّ شَىْءٍ فَأَخْرَجْنَا مِنْهُ خَضِرًا نُّخْرِجُ مِنْهُ حَبًّا مُّتَرَاكِبًا وَمِنَ ٱلنَّخْلِ مِن طَلْعِهَا قِنْوَانٌ دَانِيَةٌ وَجَنَّـٰتٍ مِّنْ أَعْنَابٍ وَٱلزَّيْتُونَ وَٱلرُّمَّانَ مُشْتَبِهًا وَغَيْرَ مُتَشَـٰبِهٍ ۗ ٱنظُرُوٓا۟ إِلَىٰ ثَمَرِهِۦٓ إِذَآ أَثْمَرَ وَيَنْعِهِۦٓ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكُمْ لَـَٔايَـٰتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٩٩﴾

99. Është Ai që lëshon nga qielli ujë (shi), nëpërmjet të cilit Ne nxjerrim sythët e çdo gjëje; Prej tij (shiut) nxjerrim gjelbërim, e nga gjelbërimi kokrra në kallinj[4], palma hurme, nga sythët e të cilave nxjerrim kalaveshë të ulët, kopshte rrushi, ullinj dhe shegë, që ngjajnë (në krijim), por që janë të ndryshëm.[5] Vështroni frutat e tyre

[1] Allahu e filloi ekzistencën e njeriut në Tokë me krijimin e Ademit, njeriut të parë, babait të njerëzimit.

[2] Të gjithë bijtë e Ademit, pra të gjithë njerëzit pas Ademit, u krijuan nga nëna dhe baba, dhe të gjithë ata gjenden në palcën e shtyllës kurrizore të babës, mitrën e nënës, mbi Tokë ose nën Tokë, duke vazhduar ciklin e jetës në Tokë, deri sa të bëhet Kiameti.

[3] Allahu ia sqaron provat dhe argumentet e Tij njerëzve që e kuptojnë thelbin e argumentimit që Ai sjell dhe shohin madhështinë e Allahut në ato prova e argumente, kështu që adhurimin e tyre ia dedikojnë vetëm Allahut dhe kurrë nuk i bëjnë shok Atij.

[4] Grur, elb, oriz, e çdo lloj bime tjetër që prodhon fara e kokrra.

[5] Të ndryshëm në fruta, shije, vlera ushqyese, etj. Allahu i ka përmendur pikërisht këto pemë për veçoritë dhe vlerat e mëdha që ato kanë për njeriun, për ushqim dhe kurim.

kur formohen dhe piqen.[1] Sigurisht që në këto ka prova për njerëzit që besojnë.[2]

وَجَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَآءَ ٱلْجِنَّ وَخَلَقَهُمْ ۖ وَخَرَقُوا۟ لَهُۥ بَنِينَ وَبَنَـٰتٍۭ بِغَيْرِ عِلْمٍ ۚ سُبْحَـٰنَهُۥ وَتَعَـٰلَىٰ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٠٠﴾

100. Kurse ata i bëjnë Allahut ortak xhinët,[3] ndërkohë që Ai i ka krijuar ata;[4] dhe duke mos pasur kurrfarë dije, i veshin Atij djem e vajza. I madhëruar dhe i lartësuar është Ai nga gjithçka që ia veshin ata![5]

بَدِيعُ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۖ أَنَّىٰ يَكُونُ لَهُۥ وَلَدٌ وَلَمْ تَكُن لَّهُۥ صَـٰحِبَةٌ ۖ وَخَلَقَ كُلَّ شَىْءٍ ۖ وَهُوَ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٠١﴾

101. Ai është Krijuesi i pashembullt i qiejve dhe i Tokës! E si mund të ketë Ai fëmijë, kur nuk ka bashkëshorte[6]?! Ai ka krijuar çdo gjë, dhe është i Dijshëm për çdo gjë.

[1] Meditoni sa mrekullisht ndodh formimi dhe pjekja e frutave të pemëve, dhe madhëroni Allahun!

[2] Besimtarët janë ata që meditojnë në provat dhe mrekullitë e Allahut, që nxjerrin përfitime dhe dobi prej tyre, dhe që madhërojnë dhe adhurojnë vetëm Allahun; ndryshe nga jo-besimtarët dhe idhujtarët, të cilët i kanë zemrat të vulosura dhe mendjet të mbyllura.

[3] Megjithëse është Allahu Ai që e ka krijuar gjithçka për njeriun, dhe me gjithë provat e qarta që Allahu i kujton njeriut me qëllim që ky të falënderojë vetëm Allahun dhe t’ia dedikojë adhurimin vetëm Atij, njerëzit idhujtarë, gjithësesi, i bëjnë Allahut shok prej krijesave të Tij.

[4] Xhinët janë krijesa të Allahut, kështu që si mundet që idhujtarët t’i bëjnë ata ortak të Allahut, dhe t’i krahasojnë me Allahun?! A nuk është kjo pamendësia dhe padrejtësia më e madhe që ekziston?!

[5] I Pastër dhe i Lartë është Allahu nga cilësitë që i veshin këta injorantë, cilësi që nuk i përshtaten Krijuesit por krijesave, të cilat nga dobësia, mangësia dhe epshet e tyre kanë nevojë të martohen e të kenë fëmijë!

[6] Allahu krijoi bashkëshorte për njeriun, për shkak se ky i fundit kishte nevojë për të, kurse Allahu është Krijuesi i gjithçkaje, që nuk ka nevojë për asgjë, kështu që si mund të ketë fëmijë kur gjithçka tjetër përveç Tij është e krijuar nga Ai!

ذَٰلِكُمُ ٱللَّهُ رَبُّكُمْ ۖ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ خَٰلِقُ كُلِّ شَيْءٍ فَٱعْبُدُوهُ ۚ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿١٠٢﴾

102. Ky është Allahu, Zoti juaj.[1] S'ka të adhuruar tjetër të vërtetë përveç Tij, Krijuesit të çdo gjëje, andaj adhuroni vetëm Atë! Ai është Mbikëqyrës i çdo gjëje![2]

لَّا تُدْرِكُهُ ٱلْأَبْصَٰرُ وَهُوَ يُدْرِكُ ٱلْأَبْصَٰرَ ۖ وَهُوَ ٱللَّطِيفُ ٱلْخَبِيرُ ﴿١٠٣﴾

103. Shikimet (e krijesave) nuk mund ta përfshijnë Atë,[3] kurse Ai i përfshin të gjitha shikimet.[4] Ai është më i Buti, Njohësi i çdo gjëje në hollësi.[5]

قَدْ جَآءَكُم بَصَآئِرُ مِن رَّبِّكُمْ ۖ فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِۦ ۖ وَمَنْ عَمِىَ فَعَلَيْهَا ۚ وَمَآ أَنَا۠ عَلَيْكُم بِحَفِيظٍ ﴿١٠٤﴾

104. (Thuaju, o Muhamed[6]): "Ju kanë ardhur prova të qarta nga Zoti juaj; Ai që i sheh ato, e ka për të mirën e vetë, ndërsa ai që bën të verbërin, i bën dëm vetes.[7] Unë nuk jam roja juaj."[8]

---

[1] Zoti juaj, o idhujtarë, është Allahu, i Cili ka krijuar gjithçka, dhe nuk janë idhujt tuaj që nuk kanë në dorë asnjë dëm apo dobi për ju, prandaj ktheni rrugë dhe mos i bëni shok Allahut, por adhuroni vetëm Atë!

[2] Gjithçka ekziston është nën përkujdesjen dhe kontrollin e Allahut, prandaj vetëm Atë adhuroni dhe mos i bëni shok Atij.

[3] Për shkak të madhështisë së Tij, krijesat nuk mund ta përfshijnë Allahun me shikimet e tyre, dhe fakti që që besimtarët do shohin tek Allahu në botën tjetër, nuk bie në kundërshtim me këtë, pasi shikimi i tyre gjithësesi nuk do të jetë gjithëpërfshirës.

[4] Shikimi Allahut dhe dija e Tij përfshin gjithçka, të dukshme dhe të padukshme, të vogël e të madhe, të shfaqur apo të fshehur.

[5] Allahu di gjithçka për krijesat e Tij, di edhe shkakun pse ato nuk mund ta përfshijnë Allahun me shikimin e tyre, duke i krijuar ne atë mënyrë që është më e përshtatshme për ato, si krijesa, dhe këtë e ka bërë nga butësia, mëshira dhe urtësia e Tij absolute.

[6] Idhujtarëve dhe mohuesve që janë për qëllim në ajetet e mësipërme.

[7] Ai që nuk do që t'i shohë, që nuk i analizon dhe nuk i beson provat e Allahut, dëmton vetëm vetveten e tij.

[8] Muhamedi (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) nuk është rojë apo mbikqyrës që ruan dhe shënon veprat e njerëzve, por ai është vetëm lajmëtar i Allahut dhe

وَكَذَٰلِكَ نُصَرِّفُ ٱلْـَٔايَـٰتِ وَلِيَقُولُوا۟ دَرَسْتَ وَلِنُبَيِّنَهُۥ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿١٠٥﴾

105. Kështu i administrojmë Ne provat, që këta[1] të (mos) thonë: “Ti i ke mësuar këto[2]!”, dhe që t’ua bëjmë të qarta njerëzve që dinë.[3]

ٱتَّبِعْ مَآ أُوحِىَ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ ۖ لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ وَأَعْرِضْ عَنِ ٱلْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٦﴾

106. Ti (o Muhamed) ndiq atë që të është shpallur nga Zoti yt; S’ka zot të vërtetë veç Tij; Dhe shmangu prej idhujtarëve![4]

وَلَوْ شَآءَ ٱللَّهُ مَآ أَشْرَكُوا۟ ۗ وَمَا جَعَلْنَـٰكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا ۖ وَمَآ أَنتَ عَلَيْهِم بِوَكِيلٍ ﴿١٠٧﴾

107. Sikur të donte Allahu, ata nuk do t’i bënin shok Atij.[5] Ne nuk të kemi bërë ty (o Muhamed) roje të tyre, dhe ti nuk je përgjegjës për ta.[6]

transmetues i Fjalës së Tij, kurse Allahu është Ai që mbikqyr veprat e njerëzve, pa i shpëtuar asgjë prej tyre.

[1] Idhujtarët dhe mohuesit.

[2] Që të mos thonë se i ke mësuar nga ithtarët e Librit, hebrenjtë dhe të krishterët, pasi që këto prova janë të çastit, shumë të qarta, që vijnë nga Allahu, dhe aspak të mësuara nga të tjerët.

[3] Të dallojnë të vërtetën dhe provat e Allahut.

[4] Mos polemizo me idhujtarët, mos i lufto ata momentalisht (deri sa të vijë urdhri nga Allahu - në Medine) dhe mos i sha idhujt e tyre, që të mos kthehen e të shajnë Allahun padrejtësisht dhe me injorancë.

[5] Sikur të donte Allahu, do t’i kishte përfshirë ata me butësinë e Tij dhe do i jepte sukses që të adhuronin vetëm Allahun dhe të mos i bënin shok Atij, por ata i mbyllën sytë dhe zemrat e tyre nga provat e Allahut, kështu që zgjodhën humbjen dhe ndëshkimin.

[6] Nuk je përgjegjës për veprat që bëjnë ata, për furnizimin apo ushqyerjen e tyre, apo për diçka tjetër që nuk është përgjegjësia jote si Lajmëtar i Allahut, por je vetëm Lajmëtar i Allahut: paralajmërues dhe përgëzues.

وَلَا تَسُبُّوا۟ ٱلَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ فَيَسُبُّوا۟ ٱللَّهَ عَدْوًۢا بِغَيْرِ عِلْمٍ ۗ كَذَٰلِكَ زَيَّنَّا لِكُلِّ أُمَّةٍ عَمَلَهُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِم مَّرْجِعُهُمْ فَيُنَبِّئُهُم بِمَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿١٠٨﴾

108. Mos ua shani ato (idhujt) që ata i adhurojnë në vend të Allahut, që të mos e shajnë Allahun armiqësisht nga padija![1] Kështu, Ne ia zbukurojmë çdo populli veprat e veta[2], pastaj ata do të kthehen te Zoti i tyre, i Cili do t'i njoftojë për gjithçka që kanë vepruar.[3]

وَأَقْسَمُوا۟ بِٱللَّهِ جَهْدَ أَيْمَـٰنِهِمْ لَئِن جَآءَتْهُمْ ءَايَةٌ لَّيُؤْمِنُنَّ بِهَا ۚ قُلْ إِنَّمَا ٱلْـَٔايَـٰتُ عِندَ ٱللَّهِ ۖ وَمَا يُشْعِرُكُمْ أَنَّهَآ إِذَا جَآءَتْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠٩﴾

109. Ata (idhujtarët) u betuan solemnisht në Allahun se, nëse u vjen një mrekulli, ata me siguri do të besojnë. Thuaj: "Mrekullitë janë vetëm te Allahu!" E kush ju siguron se, kur t'u vijë mrekullia, ata do të besojnë?

وَنُقَلِّبُ أَفْـِٔدَتَهُمْ وَأَبْصَـٰرَهُمْ كَمَا لَمْ يُؤْمِنُوا۟ بِهِۦٓ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَنَذَرُهُمْ فِى طُغْيَـٰنِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١١٠﴾

110. Ne i përmbysim zemrat dhe shikimet e tyre,[4] ashtu si nuk e besuan atë (Kuranin) herën e parë, dhe i lëmë ata të bredhin të verbër në humbjen e tyre.[5]

[1] Nga padija për madhështinë e Allahut, Krijuesit të tyre dhe të gjithçkaje që ekziston.

[2] Që t'iu duken të drejta dhe të mira, megjithëse janë idhujtari dhe robërim ndaj krijesave, për shkak të verbërimit të tyre dhe ndjekjes së epsheve dhe qefeve të dynjasë.

[3] Do të kthehen te Zoti i tyre, për t'u shpërblyer me veprat që i kanë bërë në dynja; për t'u shpërblyer me zjarr ose me parajsë të përhershme.

[4] I përmbysim zemrat e tyre nga besimi në mosbesim, dhe i përmbysim shikimet e tyre që të mos e shohin të vërtetën; për shkak të mosbesimit të tyre në fillim.

[5] Si rezultat i mohimit të provave të Allahut, Kuranit dhe Muhamedit, idhujtarët dhe mohuesit do të jenë gjithnjë në verbëri, nuk do të kenë sukses në asgjë të mirë, dhe do të jenë gjithnjë të përçmuar e të përbuzur, dhe kurrë nuk do i shohin gjërat ashtu si janë në realitet; pra do të sorollaten të përhumbur në këtë botë, dhe nuk do të shpëtojnë nga zjarri dhe dënimi i dhimbshëm në botën tjetër.

* وَلَوْ أَنَّنَا نَزَّلْنَآ إِلَيْهِمُ ٱلْمَلَـٰٓئِكَةَ وَكَلَّمَهُمُ ٱلْمَوْتَىٰ وَحَشَرْنَا عَلَيْهِمْ كُلَّ شَىْءٍ قُبُلًا مَّا كَانُوا۟ لِيُؤْمِنُوٓا۟ إِلَّآ أَن يَشَآءَ ٱللَّهُ وَلَـٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ يَجْهَلُونَ ﴿١١١﴾

111. Edhe sikur t’u zbrisnim atyre engjëjt, t’u flisnin të vdekurit dhe t’i tubonim të gjitha gjërat para tyre, ata përsëri nuk do të besonin, përveç nëse do të donte Allahu;[1] por shumica e tyre nuk dinë.[2]

وَكَذَٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِىٍّ عَدُوًّا شَيَـٰطِينَ ٱلْإِنسِ وَٱلْجِنِّ يُوحِى بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ زُخْرُفَ ٱلْقَوْلِ غُرُورًا ۚ وَلَوْ شَآءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ ۖ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ ﴿١١٢﴾

112. Po kështu i kemi bërë armiq çdo profeti djajtë e njerëzve dhe të xhinëve[3], që të frymëzojnë njëri-tjetrin me fjalë të zbukuruara për të mashtruar.[4] Por, sikur të donte Zoti yt, ata nuk do ta bënin këtë,[5] prandaj lëri ata dhe trillimet që bëjnë.[6]

---

[1] Idhujtarët që kërkojnë prova të qarta për të besuar, nuk do të besonin gjithësesi, edhe nëse ju sjell atyre provat më të mëdha, si zbritja e engjëjve që t’i shihnin me sytë e tyre, apo ngjallja e të vdekurve që t’u flisnin direkt atyre, dhe t’u thonin se ti, o Muhamed, thua të vërtetën dhe ke ardhur me të vërtetën nga Allahu, apo edhe sikur t’i tubonim të gjitha gjërat para tyre dhe t’i shihnin hapur; përveç nëse Allahu do të donte të udhëzonte ndonjërin prej tyre.

[2] Shumica e idhujtarëve nuk e dinë këtë gjë, por kujtojnë se besimi apo mosbesimi është në dorën e tyre; kur të duan besojnë dhe kur të duan nuk besojnë! Por nuk është kështu, sepse udhëzimi është në Dorë të Allahut dhe jo në dëshirën e tyre.

[3] Allahu këtu kurajon të Dërguarin e Tij, Muhamedin (salallahu alejhi ue selem), duke i thënë se po kështu si ti janë armiqësuar e përgënjeshtruar edhe profetët e tjerë që kanë qenë para teje, dhe që të gjithë ata kanë pasur armiq prej djajve njerëz e xhinë. Kjo është mënyra se si Allahu i ka caktuar gjërat.

[4] I thonë njëri-tjetrit fjalë të bukura por të pavërteta me qëllim që ata që i dëgjojnë prej mendjelehtëve të mashtrohen dhe të devijojnë nga e vërteta.

[5] Sikur të donte Allahu që armiqtë e profetëve, prej njerëzve apo xhinëve, të besonin, do t’i bënte ata të besonin, por Allahu nuk donte këtë, por donte që t’i sprovonte ata me njëri-tjetrin dhe secili të meritonte atë që i ishte caktuar.

[6] Prandaj duro, sepse Allahu do i ndëshkojë ata për trillimet dhe shpifjet që bëjnë ndaj Allahut dhe ndaj teje, o Muhamed!

وَلِتَصۡغَىٰٓ إِلَيۡهِ أَفۡـِٔدَةُ ٱلَّذِينَ لَا يُؤۡمِنُونَ بِٱلۡأٓخِرَةِ وَلِيَرۡضَوۡهُ وَلِيَقۡتَرِفُواْ مَا هُم مُّقۡتَرِفُونَ ١١٣

113. Dhe që të anojnë nga ato (fjalët mashtruese) zemrat e atyre që nuk besojnë në Ditën e Kiametit, të kënaqen me to dhe të ngarkohen me veprat që janë duke bërë.[1]

أَفَغَيۡرَ ٱللَّهِ أَبۡتَغِي حَكَمٗا وَهُوَ ٱلَّذِيٓ أَنزَلَ إِلَيۡكُمُ ٱلۡكِتَٰبَ مُفَصَّلٗاۚ وَٱلَّذِينَ ءَاتَيۡنَٰهُمُ ٱلۡكِتَٰبَ يَعۡلَمُونَ أَنَّهُۥ مُنَزَّلٞ مِّن رَّبِّكَ بِٱلۡحَقِّۖ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ ٱلۡمُمۡتَرِينَ ١١٤

114. (Thuaj) "A të kërkoj gjykatës tjetër përveç Allahut, kur është Ai që jua ka zbritur Librin të detajuar?!"[2] Edhe ata që Ne u kemi zbritur Librin (më parë)[3], e dinë se ai (Kurani) është me të vërtetë i zbritur nga Zoti yt. Prandaj, ti kurrë mos u bëj nga dyshuesit![4]

وَتَمَّتۡ كَلِمَتُ رَبِّكَ صِدۡقٗا وَعَدۡلٗاۚ لَّا مُبَدِّلَ لِكَلِمَٰتِهِۦۚ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلۡعَلِيمُ ١١٥

115. Fjalët e Zotit tënd janë të përkryera në vërtetësi dhe drejtësi.[5] Askush nuk mund t'i ndryshojë Fjalët e Tij. Ai është Gjithëdëgjuesi, i Gjithëdijshmi.[6]

---

[1] Kur njerëzit me zemër të prishur i dëgjojnë fjalët e zbukuruara dhe të pavërteta, anojnë nga ato, i pëlqejnë dhe i duan, pastaj thonë të njëjtat fjalë dhe bëjnë të njëjtat vepra si ata nga të cilët i dëgjuan.

[2] Thuaj, o Muhamed, idhujtarëve që të thonë të mos flasësh kundër idhujtarisë së tyre, se është Allahu që të ka urdhëruar dhe ka gjykuar për këtë, dhe ti nuk mund ta lësh gjykimin e Allahut, që është gjykimi më i drejtë dhe i vërtetë, dhe është Ai që e ka zbritur Kuranin dhe ka sqaruar mirë në të gjykimin e idhujtarisë për të cilën kundërshtohesh me idhujtarët, gjykimin për hallallin dhe haramin, për besimin dhe ligjet e sheriatit.

[3] Teuratin dhe Inxhilin; pra bijtë e Izraelit (Beni Israilët), hebrenjtë dhe të krishterët.

[4] Mos dysho në vërtetësinë e atyre që të shpallen nga Allahu në këtë Libër dhe në çfarë ai përfshin, sepse edhe ata që iu kemi dhënë Librin më parë, e dinë se ky Kuran është i zbritur nga Zoti yt me të vërtetë.

[5] Fjalët e Allahut në Kuran janë të përkryera në vërtetësinë e njoftimeve që tregojnë dhe në drejtësinë e gjykimeve që përmbajnë.

[6] Allahu dëgjon gjithçka, në çdo gjuhë apo tingull, dhe di gjithçka të dukshme dhe të padukshme, të shkuar apo të ardhme.

وَإِن تُطِعۡ أَكۡثَرَ مَن فِي ٱلۡأَرۡضِ يُضِلُّوكَ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِۚ إِن يَتَّبِعُونَ إِلَّا ٱلظَّنَّ وَإِنۡ هُمۡ إِلَّا يَخۡرُصُونَ ١١٦

116. Nëse i bindesh shumicës së atyre që gjenden në tokë, do të të shmangin nga rruga e Allahut. Ata nuk ndjekin veçse hamendjen dhe nuk bëjnë gjë tjetër veçse supozojnë. [1]

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعۡلَمُ مَن يَضِلُّ عَن سَبِيلِهِۦ وَهُوَ أَعۡلَمُ بِٱلۡمُهۡتَدِينَ ١١٧

117. S'ka dyshim, Zoti yt e di më së miri se kush shmanget nga rruga e Tij, dhe Ai e di më së miri se kush janë të udhëzuarit. [2]

فَكُلُواْ مِمَّا ذُكِرَ ٱسۡمُ ٱللَّهِ عَلَيۡهِ إِن كُنتُم بِـَٔايَٰتِهِۦ مُؤۡمِنِينَ ١١٨

118. Hani vetëm atë mish, që është therrur duke përmendur emrin e Allahut, nëse vërtet besoni në provat e Tij. [3]

[1] Për faktin se janë të devijuar në besimet e tyre, veprat dhe njohuritë që kanë; besimet e tyre janë të prishura (mohues ose idhujtarë), veprat e tyre ndjekin epshet e tyre dhe njohuritë e tyre janë pa baza apo prova, që nuk të çojnë në të vërtetën dhe rrugën e drejtë. Madje njohuritë e tyre janë vetëm hamendje dhe supozime që nuk i afrohen aspak të vërtetës dhe dijes së sigurtë, si dhe flasin për Allahun pa dije, kështu që këtyre nuk duhet t'u bindesh dhe as t'i ndjekësh. Megjithëse fjala i drejtohet Muhamedit (Salallahu alejhi ue selem), por kjo vlen për të gjithë muslimanët. [Es Seadi].

[2] Zoti yt, o Muhamed, i Cili të ndaloi t'i bindesh idhujtarëve që mos të të largojnë nga Rruga e Allahut, e di më mirë se çdokush, se kush nga krijesat e Tij i shmanget Rrugës së Tij për shkak të fjalëve të zbukuruara e mashtruese që djajtë i frymëzojnë njëri-tjetrit, dhe Ai e di gjithashtu më mirë se çdokush, se kush prej tyre është në Rrugën e Drejtë dhe të Vërtetë. Prandaj, o Muhamed, ndiq atë që të kam urdhëruar dhe largoju asaj që të kam ndaluar prej bindjes ndaj tyre.

[3] Allahu i drejtohet të Dërguarit të Tij dhe të gjithë besimtarëve, që të hanë prej kafshëve të lejuara që ata therin në atë formë që ua ka sqaruar atyre për të qenë hallall (e lejuar) për ta; Duke qenë personi që e ther kafshën besimtar musliman, ose nga njësuesit e Allahut prej ithtarëve të Librit, hebrenj apo të krishterë, dhe jo idhujtar apo nga ata që nuk iu ka zbritur Libër qiellor, siç janë Mexhusët (adhuruesit e zjarrit); dhe duke përmendur Emrin e Allahut gjatë therjes së kafshës.

وَمَا لَكُمْ أَلَّا تَأْكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ ٱسْمُ ٱللَّهِ عَلَيْهِ وَقَدْ فَصَّلَ لَكُم مَّا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ إِلَّا مَا ٱضْطُرِرْتُمْ إِلَيْهِ ۗ وَإِنَّ كَثِيرًا لَّيُضِلُّونَ بِأَهْوَآئِهِم بِغَيْرِ عِلْمٍ ۗ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِٱلْمُعْتَدِينَ ﴿١١٩﴾

119. E çfarë ju bën të mos hani nga ajo që është therur me emrin e Allahut, kur Ai tashmë jua ka sqaruar ç’është e ndaluar për ju, përveçse kur jeni të detyruar?![1] Shumë njerëz i largojnë të tjerët nga e vërteta duke ndjekur dëshirat e veta, pa pasur dije.[2] Por Zoti yt di më së miri për ata që i kalojnë kufijtë.

وَذَرُوا ظَٰهِرَ ٱلْإِثْمِ وَبَاطِنَهُۥٓ ۚ إِنَّ ٱلَّذِينَ يَكْسِبُونَ ٱلْإِثْمَ سَيُجْزَوْنَ بِمَا كَانُوا يَقْتَرِفُونَ ﴿١٢٠﴾

120. Largohuni nga gjynahet e hapura dhe të fshehura[3], sepse ata që bëjnë gjynah, patjetër që do të ndëshkohen për atë që kanë bërë.[4]

---

[1] Origjina në lidhje me ushqimet dhe gjërat e tjera është se ato janë të gjitha të lejuara, me përjashtim të atyre që Allahu ka sqaruar se janë të ndaluara, kurse ato që nuk i ka përmendur janë të lejuara. Madje edhe ato që Allahu i ka ndaluar, lejohen në rast detyrimi dhe rreziku për jetën, pa pasur qëllim gjynahun, si mëshirë nga Allahu. [Shih ajetin 3 nga surja el Maide]. Pra, hallalli dhe harami janë të qarta, kështu që nuk ka arsye pse të ndaloheni nga hallalli që është mirësi nga Allahu për ju, o besimtarë, por pranojeni atë dhe falënderoni Allahun për mirësitë e Tij mbi ju.

[2] Shumë njerëz që polemizojnë me ju, o besimtarë, në lidhje me ngrënien e atyre që Allahu i ka ndaluar, prej të ngordhtës, i largojnë ndjekësit e tyre nga e vërteta pa pasur dije apo provë për atë që thonë, por vetëm duke shkuar pas dëshirave dhe epsheve të veta, duke shkelur kufijtë e Allahut dhe duke kundërshtuar Urdhrat dhe Ndalesat e Tij, në bindje ndaj shejtanit.

[3] Qofshin ato gjynahe që kanë të bëjnë me të drejtat e Allahut apo të drejtat e njerëzve, dhe qofshin gjynahe që bëhen me trup dhe gjymtyrë apo që bëhen me zemër, siç është mendjemadhësia, hipokrizia, smira, etj. Besimtari duhet t’i largohet të gjitha llojeve të gjynaheve, të vogla e të mëdha, qoftë në publik apo në vetmi.

[4] Çdokush që bën gjynah do të dënohet në varësi të madhësisë së gjynahut dhe sasisë së tij; Ky dënim është në botën tjetër, por mund të jetë edhe në këtë botë, dhe në këtë rast i pakësohet dënimi në botën tjetër.

وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ ٱسْمُ ٱللَّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُۥ لَفِسْقٌ ۗ وَإِنَّ ٱلشَّيَـٰطِينَ لَيُوحُونَ
إِلَىٰٓ أَوْلِيَآئِهِمْ لِيُجَـٰدِلُوكُمْ ۖ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ ﴿١٢١﴾

121. Mos hani nga ajo kafshë që nuk është therur me emrin e Allahut,[1] sepse kjo është mëkat![2] Në të vërtetë, djajtë i nxisin miqtë e tyre që të hyjnë në polemikë me ju.[3] E nëse ju u bindeni atyre,[4] atëherë edhe ju do të ishit idhujtarë.

أَوَمَن كَانَ مَيْتًا فَأَحْيَيْنَـٰهُ وَجَعَلْنَا لَهُۥ نُورًا يَمْشِى بِهِۦ فِى ٱلنَّاسِ كَمَن مَّثَلُهُۥ فِى
ٱلظُّلُمَـٰتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِّنْهَا ۚ كَذَٰلِكَ زُيِّنَ لِلْكَـٰفِرِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢٢﴾

122. A është njësoj ai që ishte i vdekur[5] por Ne e ngjallëm dhe i dhamë dritë me të cilën ecën mes njerëzve,[6] me atë që është në errësira nga të cilat nuk mund të dalë?![7] Kështu, mohuesve i duken të bukura veprat që bëjnë.[8]

---

[1] Këtu përfshihet kafsha e ngordhur, ajo që është therur në emër të idhujve dhe ajo që nuk është therur nga muslimanët apo ithtarët e Librit (hebrenjtë apo të krishterët).

[2] Disa dijetarë thonë se me fjalën "fisk" këtu është për qëllim mëkati, kurse të tjerë thonë se është për qëllim mohimi (kufri).

[3] Djajtë prej xhinëve apo njerëzve i nxisin miqtë e tyre prej idhujtarëve kurashit apo të tjerë, që të polemizojnë me ju, o besimtarë, për kafshët e ngordhura apo ato që Allahu i ka ndaluar të hahen; Ata thonë për të ngordhtën se atë e ka therur Allahu, kështu që pse të ndalohet ajo që ka therur Allahu, e të lejohet ajo që therni ju; pa pasur aspak dije për shkakun e ndalimit dhe për rëndësinë e therjes së kafshës dhe nxjerjen e gjakut prej saj që të lejohet ngrënia e mishit të saj, ndryshe nga e ngordhura që i është mpiksur gjaku në trup, e Allahu e ka ndaluar ngrënien e gjakut.

[4] Në ngrënien e të ngordhtës dhe të asaj që është therur në emër të idhujve, duke bërë të lejuar atë që e ka ndaluar Allahu, dhe duke ndaluar atë që Ai ka lejuar.

[5] Ishte mohues, në mosbesim dhe idhujtari.

[6] Duke e udhëzuar në Islam dhe duke e bërë që të shohë të vërtetën e besimit dhe ta pasojë atë.

[7] Në errësirat e mosbesimit dhe idhujtarisë, ku nuk e sheh rrugën dhe nuk di si të dalë.

[8] Megjithëse janë në humbje dhe ecin në errësira pa krye, pa ditur nga shkojnë dhe çfarë bëjnë, mohuesve iu duken të bukura dhe të mira veprat e këqia dhe lajthitja e tyre, kështu që vazhdojnë të zhyten edhe më shumë në humbje dhe shkelje të Ligjeve të Allahut, për të merituar ndëshkimin e Tij të rëndë dhe poshtërues.

وَكَذَٰلِكَ جَعَلْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ أَكَٰبِرَ مُجْرِمِيهَا لِيَمْكُرُوا فِيهَاۖ وَمَا يَمْكُرُونَ إِلَّا بِأَنفُسِهِمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿١٢٣﴾

123. Po kështu,[1] në çdo qytet Ne i kemi bërë disa të mëdhenj (pushtetarë) kriminelë[2], që të ngrenë kurthe.[3] Mirëpo, kurthet ia ngrenë vetëm vetvetes por nuk e ndiejnë.[4]

وَإِذَا جَآءَتْهُمْ ءَايَةٌ قَالُوا لَن نُّؤْمِنَ حَتَّىٰ نُؤْتَىٰ مِثْلَ مَآ أُوتِيَ رُسُلُ ٱللَّهِۘ ٱللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُۥۗ سَيُصِيبُ ٱلَّذِينَ أَجْرَمُوا صَغَارٌ عِندَ ٱللَّهِ وَعَذَابٌ شَدِيدٌۢ بِمَا كَانُوا يَمْكُرُونَ ﴿١٢٤﴾

124. Kur atyre u vjen ndonjë provë,[5] thonë: "Nuk do të besojmë deri sa të na jepet si ajo që u është dhënë të dërguarve të Allahut."[6] Por Allahu e di më mirë ku e vendos mesazhin e Vet.[7] Ata që kanë bërë krime,[8] do i mbulojë një poshtërim nga Allahu dhe ndëshkim i ashpër për shkak të kurtheve që ngrinin.

[1] Siç ua kemi zbukuruar mohuesve dhe idhujtarëve të Mekes veprat e këqia.

[2] Që bëjnë krime të rënda dhe janë idhujtarë e mëkatarë.

[3] Kundër të vërtetës, me mashtrim dhe zbukurim të rrugës së djallit.

[4] Se çfarë dënimi të dhembshëm ka përgatitur Allahu për ta.

[5] Nga Allahu, për vërtetimin e profetësisë së Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) dhe fjalëve të tij.

[6] Nuk do të besojmë në fenë që na fton Muhamedi (salallahu alejhi ue selem) deri sa Allahu të na japë mrekulli si ato të Musait kur hapi detin, apo të Isait kur ngjalli të vdekurin dhe shëroi memecin dhe lebrozin.

[7] Mrekullitë e lajmëtarëve dhe profetëve të Allahut u jepen vetëm profetëve të dërguar nga Allahu, dhe nuk u jepen atyre që i bëjnë Allahut shok dhe adhurojnë idhujt e skulpturat. Allahu e di më mirë se çdokush se kush i meriton mrekullitë dhe mesazhet e Tij, dhe të jetë profet dhe lajmëtar i Tij.

[8] Idhujtari, mohim dhe shkelje të Ligjeve të Allahut.

فَمَن يُرِدِ ٱللَّهُ أَن يَهۡدِيَهُۥ يَشۡرَحۡ صَدۡرَهُۥ لِلۡإِسۡلَٰمِۖ وَمَن يُرِدۡ أَن يُضِلَّهُۥ يَجۡعَلۡ صَدۡرَهُۥ ضَيِّقًا حَرَجًا كَأَنَّمَا يَصَّعَّدُ فِي ٱلسَّمَآءِۚ كَذَٰلِكَ يَجۡعَلُ ٱللَّهُ ٱلرِّجۡسَ عَلَى ٱلَّذِينَ لَا يُؤۡمِنُونَ ١٢٥

125. Atij që Allahu dëshiron ta udhëzojë, ia hap zemrën për Islamin,[1] ndërsa atij që dëshiron ta lërë në humbje, ia ngushton gjoksin fortë, sikur të ngjitej në qiell.[2] Kështu Allahu vendos ndyrësinë mbi ata që nuk besojnë.[3]

وَهَٰذَا صِرَٰطُ رَبِّكَ مُسۡتَقِيمٗاۗ قَدۡ فَصَّلۡنَا ٱلۡأٓيَٰتِ لِقَوۡمٖ يَذَّكَّرُونَ ١٢٦

126. Kjo është rruga e Zotit tënd, e drejtë.[4] Ne i kemi shpjeguar provat Tona për njerëzit që mendojnë.[5]

---

[1] I hap dhe i zgjeron zemrën me dritën e Islamit, dhe i jep jetë asaj me dritën e besimit; kështu që kjo zemër qetësohet në vetvete, dëshiron vetëm të mirën dhe vepron mirë, dhe e shijon atë pa ndjerë ndonjë lodhje apo mërzitje, sepse Allahu e ka udhëzuar atë dhe i ka dhënë sukses në pasimin e rrugës së drejtë; Këto janë edhe shenjat që tregojnë se Allahu e ka udhëzuar një person.

[2] Shenja e të humburit është ngushtimi i fortë i gjoksit për shkak të mohimit, dyshimeve dhe mëkateve, sa që drita e besimit, dija dhe e mira nuk arrijnë të futen brenda tij. Zemra e tij nuk hapet për të pranuar Islamin dhe të mirën, por ngushohet aq shumë, sikur të ngjitej në qiell; me kuptimin e pamundësisë së ngjitjes në qiell, ose me kuptimin e ngushtimit real të gjoksit në rast se njeriu do të ngjitej në qiell, për shkak të mungesës së ajrit. Padyshim se ky është një krahasim shkencor sfidues dhe provë nga provat e Allahut.

[3] Për shkak të ngushtimit të gjoksit para dritës së besimit dhe zgjedhjes së errësirave dhe krimeve, Allahu vendos ndyrësinë, të keqen, sundimin e djallit dhe ndëshkimin mbi ata që nuk besojnë; ndyrësia është cilësi e tyre dalluese.

[4] Kjo që kemi sqaruar në këtë sure dhe në suret e tjera të Kuranit është rruga e Zotit tënd dhe feja e Tij; dhe Zoti e ka bërë këtë rrugë që të jetë e drejtë dhe pa lakime, prandaj qëndro në këtë rrugë dhe përmbaju ndalesave dhe urdhrave të Zotit.

[5] Allahu i ka sqaruar provat për vërtetësinë e rrugës së drejtë, për ata njerëz që mendojnë dhe thellohen në kuptimin e provave të Allahut, si dhe kujtojnë mësimet e nxjerra nga popujt e mëparshëm. Vetëm ata që mendojnë mund të kuptojnë dhe të dallojnë të vërtetën nga e pavërteta dhe të mirën nga e keqa.

۞ لَهُمْ دَارُ ٱلسَّلَـٰمِ عِندَ رَبِّهِمْ ۖ وَهُوَ وَلِيُّهُم بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢٧﴾

127. Ata do të kenë Shtëpinë e Sigurisë te Zoti i tyre.[1] Ai është Mbrojtësi i tyre, si shpërblim për veprat që kanë bërë.[2]

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا يَـٰمَعْشَرَ ٱلْجِنِّ قَدِ ٱسْتَكْثَرْتُم مِّنَ ٱلْإِنسِ ۖ وَقَالَ أَوْلِيَآؤُهُم مِّنَ ٱلْإِنسِ رَبَّنَا ٱسْتَمْتَعَ بَعْضُنَا بِبَعْضٍ وَبَلَغْنَآ أَجَلَنَا ٱلَّذِىٓ أَجَّلْتَ لَنَا ۚ قَالَ ٱلنَّارُ مَثْوَىٰكُمْ خَـٰلِدِينَ فِيهَآ إِلَّا مَا شَآءَ ٱللَّهُ ۗ إِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿١٢٨﴾

128. Ditën, kur Ai do t’i tubojë të gjithë,[3] do të thotë: “O grumbull i xhinëve! Ju mashtruat shumë njerëz!”[4] - Miqtë e tyre (xhinëve) prej njerëzve do të thonë: “O Zoti ynë! Ne u kënaqëm me njëri - tjetrin[5] dhe arritëm në afatin tonë, të cilin na e pate caktuar Ti”.[6] Allahu do të thotë: “Zjarri është vendqëndrimi juaj, ku do të qëndroni përgjithmonë, përveç kohës që do Allahu.[7] Vërtet, Zoti yt është i Urtë, i Gjithëdijshëm.[8]

---

[1] Ata që mendojnë në provat e Allahut dhe i besojnë e marrin mësim prej tyre, do të kenë Xhenetin, Shtëpinë e Sigurisë, shtëpinë e Siguruesit të tyre, Zotit të tyre; Esselam (Siguruesi) është nga emrat e bukur të Allahut.

[2] Në bindje ndaj Allahut dhe në kërkim të kënaqësisë së Tij.

[3] Ditën e Kiametit.

[4] Mashtruat dhe çuat në humbje shumë njerëz, kur ishit në dynja.

[5] Njerëzit që kishin adhuruar e ndjekur xhinët në dynja, do të thonë se ata ishin kënaqur me njëri-tjetrin dhe e kishin marrë atë që dëshironin nga njëri-tjetri deri sa iu erdhi vdekja në dynja; njerëzit kërkonin mbrojtjen dhe mbështetjen e xhinëve në disa vepra dhe situata të caktuara, kurse xhinët kënaqeshin me madhërimin që i bëhej nga njerëzit, dhe kështu mburreshin duke thënë se ishin zotërinj të njerëzve dhe të xhinëve.

[6] Arritëm kohën dhe vendin ku Ti e shpërblen secilin sipas veprave, kështu që vepro me ne si të duash, sepse ne nuk kemi asnjë justifikim dhe provë për t’u mbrojtur. Kjo fjalë e tyre tregon një lloj pendese dhe kërkim të faljes, por jo në kohën e vet, kështu që Allahu do të gjykojë mbi ta me gjykimin e Tij të drejtë.

[7] D.m.th. përveç kohës nga ringjallja deri në futjen e tyre në Zjarrin e Xhehenemit; kjo është koha që përjashtohet nga fjala “përgjithmonë”; përndryshe, me hyrjen në Zjarr, ata do të jenë përgjithmonë në të, pa mbarim.

[8] Allahu është i Urtë në gjithçka vepron në krijimin e Tij, dhe di gjithçka për përfundimin e secilit prej krijesave të Tij.

وَكَذَٰلِكَ نُوَلِّي بَعْضَ ٱلظَّٰلِمِينَ بَعْضًۢا بِمَا كَانُوا۟ يَكْسِبُونَ ﴿١٢٩﴾

129. Kështu, Ne i bëjmë të padrejtët miq të njëri-tjetrit, për shkak të asaj që vepronin.[1]

يَٰمَعْشَرَ ٱلْجِنِّ وَٱلْإِنسِ أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ ءَايَٰتِى وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَآءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا ۚ قَالُوا۟ شَهِدْنَا عَلَىٰٓ أَنفُسِنَا ۖ وَغَرَّتْهُمُ ٱلْحَيَوٰةُ ٱلدُّنْيَا وَشَهِدُوا۟ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا۟ كَٰفِرِينَ ﴿١٣٠﴾

130. “O grumbull i xhinëve dhe i njerëzve! A nuk ju erdhën të dërguar nga mesi juaj, për t’ju treguar provat e Mia dhe për t’ju paralajmëruar takimin e kësaj dite?”[2] Ata do të thonë: “Dëshmojmë kundër vetes sonë”.[3] Jeta e dynjasë i mashtroi ata, kështu që dëshmuan kundër vetes se kanë qenë mohues.

[1] Të gjithë të padrejtët, mohues, idhujtarë e mëkatarë, qofshin prej xhinëve apo prej njerëzve, janë miq të njëri-tjetrit, në këtë botë dhe në botën tjetër, ashtu si edhe besimtarët janë miq të njëri-tjetrit, dhe ajo që i bashkon dy grupet janë veprat e tyre që bëjnë në këtë botë; veprat e këqia bashkojnë të këqinjtë, dhe veprat e mira bashkojnë të mirët.

[2] Këto fjalë do i thotë Allahu në ditën e Gjykimit idhujtarëve dhe mohuesve prej njerëzve dhe xhinëve; si qortim ndaj tyre për rrugën e gabuar që ndoqën në dynja, megjithëse Allahu i kishte dërguar atyre lajmëtarë të Tij nga vetë mesi i tyre, me prova të qarta dhe shpallje nga Allahu, me qëllim që t’i sqaronin fenë dhe ligjet e Allahut dhe t’i paralajmëronin për llogarinë që do të jepnin para Allahut në ditën e Gjykimit, dhe për ndëshkimin apo shpërblimin që i priste për shkak të veprave të tyre. Allahu dërgoi profetë te njerëzit nga vetë njerëzit, kurse për profet nga xhinët ka mospajtim mes dijetarëve, ku mendimi më i saktë është se prej tyre nuk janë derguar profet nga Allahu, por disa xhinë kanë dëgjuar Kuranin nga Muhamedi (salallahu alejhi ue selem) dhe ata ishin lajmëtarë dhe paralajmërues të popullit të tyre prej xhinëve, siç ka ardhur në suren El Xhinn.

[3] Dëshmojmë se të dërguarit na erdhën, na e bënë të qartë besimin dhe rrugën e drejtë dhe na paralajmëruan për ndëshkimin që na priste nëse nuk do i dëgjonim, por ne i përgënjeshtruam ata dhe e mohuam shpalljen me të cilën kishin ardhur.

ذَٰلِكَ أَن لَّمْ يَكُن رَّبُّكَ مُهْلِكَ ٱلْقُرَىٰ بِظُلْمٍ وَأَهْلُهَا غَٰفِلُونَ ﴿١٣١﴾

131. Kjo,[1] sepse Zoti yt nuk e shkatërron asnjë vend për shkak të padrejtësisë (idhujtarisë), ndërkohë që banorët e tij janë të pandërgjegjësuar.[2]

وَلِكُلٍّ دَرَجَٰتٌ مِّمَّا عَمِلُوا۟ ۚ وَمَا رَبُّكَ بِغَٰفِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٣٢﴾

132. Secili do të ketë shkallën e vet, sipas asaj që ka vepruar.[3] Zoti yt nuk është i pavëmendshëm ndaj asaj që veprojnë.[4]

وَرَبُّكَ ٱلْغَنِىُّ ذُو ٱلرَّحْمَةِ ۚ إِن يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَسْتَخْلِفْ مِنۢ بَعْدِكُم مَّا يَشَآءُ كَمَآ أَنشَأَكُم مِّن ذُرِّيَّةِ قَوْمٍ ءَاخَرِينَ ﴿١٣٣﴾

133. Zoti yt është i Pasuri dhe Zotëruesi i mëshirës.[5] Nëse do, Ai ju zhduk ju, dhe sjell pas jush çfarë të dojë,[6] ashtu si ju ka krijuar ju nga pasardhës të popujve të tjerë.[7]

---

[1] Dërgimi i profetëve nga Allahu.

[2] Ndërgjegjësimi i njerëzve për të kuptuar drejt dhe qartë idhujtarinë dhe besimin e saktë, si dhe vetëdija për atë që i pret për shkak të veprës së tyre, është kusht që Allahu ta shkatërrojë vendin e idhujtarëve, dhe për të plotësuar këtë kusht, Allahu ka dërguar profetët e Tij, nga vetë mesi i njerëzve.

[3] Secili do të ketë shkallën dhe vendin apo gradën e vet në botën tjetër, sipas veprave që ka bërë në këtë botë.

[4] Zoti regjistron gjithçka që veprojnë njerëzit në këtë botë, për t'i shpërblyer në botën tjetër me atë që meritojnë.

[5] Zoti yt, o Muhamed, që i urdhëroi robët e Tij me ato që i urdhëroi, dhe i ndaloi nga ato që i ndaloi, për të shpërblyer secilin sipas asaj që veproi në dynja, është i Pasuri, që nuk ka nevojë për krijesat e Tij apo veprat e tyre, por ato kanë nevojë për të dhe mëshirën e Tij, sepse jeta dhe vdekja e tyre, furnizimi dhe fuqia e tyre, e mira dhe e keqja e tyre, gjithçka është në Dorë të Tij. Pra, Allahu nuk i krijoi krijesat e Tij për ndonjë nevojë që kishte prej tyre apo prej veprave të tyre, por i krijoi me qëllimin që të derdhte mbi ta mëshirën e Tij, që t'i shpërblente me mirësi të pafundme për bindjen ndaj Tij dhe përpjekjen e tyre në kërkim të arritjes së kënaqësisë së Tij.

[6] Krijesa të tjera ose popuj të tjerë.

[7] Apo pas krijesave të tjera që kanë qenë para jush në Tokë. Pra, Allahu nuk ka nevojë për ju apo për ndonjë krijesë tjetër, dhe nëse do, ju zhduk ju dhe sjell krijesa të tjera, prandaj bëhuni krijesa që i binden Krijuesit të tyre dhe përpiquni të arrini kënaqësinë e Tij, sepse ju e dini tashmë se jeta juaj në këtë botë është e përkohshme dhe pas jush do të vijnë

إِنَّ مَا تُوعَدُونَ لَـَٔاتٍ ۖ وَمَآ أَنتُم بِمُعْجِزِينَ ﴿١٣٤﴾

134. Ajo me të cilën kërcënoheni, patjetër që do të vijë, e ju nuk mund t'i shpëtoni (Zotit).[1]

قُلْ يَـٰقَوْمِ ٱعْمَلُوا۟ عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ إِنِّى عَامِلٌ ۖ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَن تَكُونُ لَهُۥ عَـٰقِبَةُ ٱلدَّارِ ۗ إِنَّهُۥ لَا يُفْلِحُ ٱلظَّـٰلِمُونَ ﴿١٣٥﴾

135. Thuaj: "O populli im! Vazhdoni të punoni në drejtimin tuaj,[2] edhe unë do të punoj,[3] dhe së shpejti do ta merrni vesh se për kë do të jetë fundi i mirë.[4] Vërtet, të padrejtët nuk do të shpëtojnë.[5]

وَجَعَلُوا۟ لِلَّهِ مِمَّا ذَرَأَ مِنَ ٱلْحَرْثِ وَٱلْأَنْعَـٰمِ نَصِيبًا فَقَالُوا۟ هَـٰذَا لِلَّهِ بِزَعْمِهِمْ وَهَـٰذَا لِشُرَكَآئِنَا ۖ فَمَا كَانَ لِشُرَكَآئِهِمْ فَلَا يَصِلُ إِلَى ٱللَّهِ ۖ وَمَا كَانَ لِلَّهِ فَهُوَ يَصِلُ إِلَىٰ شُرَكَآئِهِمْ ۗ سَآءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿١٣٦﴾

136. Nga ato që ka krijuar Allahu prej të lashtave dhe kafshëve shtëpiake, ata caktuan një pjesë për Allahun, dhe thanë: "Kjo është për Allahun, sipas hamendjes së tyre, ndërsa kjo është për idhujt tanë." Mirëpo ajo pjesë që ishte për idhujt e tyre, nuk arrinte te

breza të tjerë, kurse bota tjetër është e përhershme dhe reale, kështu që përgatisni për veten tuaj.

[1] I drejtohet idhujtarëve që i bëjnë Allahut shok, duke i thënë se ata nuk mund t'i shpëtojnë Allahut duke ikur apo duke u fshehur nëpër tokë, sepse kudo që të shkojnë, ata janë në pëllëmbën e Tij, dhe Ai ka fuqi që t'i ndëshkojë në çdo çast për veprat e tyre të këqia; prandaj kthehuni te Zoti me pendim dhe bindjuni Atij para se tju vijë ndëshkimi i dhembshëm dhe i përjetshëm.

[2] Në rrugën tuaj të humbjes, idhujtarisë e mëkateve – Allahu i thotë Muhamedit (salallahu alejhi ue selem) t'i drejtohet popullit të tij kurashit me këto fjalë me qëllim të kërcënimit dhe paralajmërimit, dhe jo për t'i aprovuar në atë që bëjnë, siç sqarohet në vijim.

[3] Kurse unë (Muhamedi) do të vazhdoj të bëj atë që më ka urdhëruar Zoti im.

[4] Kur ta shihni dënimin e Zotit tuaj, do ta merrni vesh se kush prej nesh do të ketë përfundimin e mirë në botën tjetër, dhe kush do të ketë përfundimin e keq.

[5] Ata që veprojnë në kundërshtim me urdhrin e Allahut, nuk do të shpëtojnë nga dënimi, sado të kënaqen e të arrijnë në këtë botë.

Allahu, kurse ajo që ishte për Allahun, arrinte te idhujt e tyre. Sa shëmtuar që gjykojnë![1]

وَكَذَٰلِكَ زَيَّنَ لِكَثِيرٍ مِّنَ ٱلْمُشْرِكِينَ قَتْلَ أَوْلَـٰدِهِمْ شُرَكَآؤُهُمْ لِيُرْدُوهُمْ وَلِيَلْبِسُوا۟ عَلَيْهِمْ دِينَهُمْ ۖ وَلَوْ شَآءَ ٱللَّهُ مَا فَعَلُوهُ ۖ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ ﴿١٣٧﴾

137. Madje, shumë idhujtarëve, idhujt e tyre[2] ua kanë bërë t'u duket e bukur vrasja e fëmijëve të vet,[3] për t'i shkatërruar dhe për t'ua pështjelluar besimin. Sikur të donte Allahu, ata nuk do ta bënin këtë, por lëri ata dhe trillimet e tyre.[4]

[1] Allahu tregon këtu gjendjen e idhujtarëve përgënjeshtrues të Muhamedit (salallahu alejhi ue selem): mendjelehtë, ëndërrimtarë dhe injorantë të mëdhenj. Kjo tregohet në shembujt që Allahu tregon në këtë ajet dhe në ajetet vijuese, për atë që vepronin ata, duke filluar me ndarjen e një pjese të të lashtave dhe kafshëve të buta mes Allahut dhe idhujve të tyre, si dhuratë apo kurban me qëllim të afrimit tek ata. Këtu përfshihen tre lajthitje të rënda: E para: Pretendimi se ata po i bëjnë mirë Allahut duke ndarë një pjesë të pasurisë së tyre si lëmoshë për Të, ndërkohë që Allahu është Ai që i furnizon dhe që i ka krijuar pasuritë e tyre, të mbjellat dhe kafshët; E dyta: Shoqërimi i idhujve të tyre me Allahun duke i bërë pjesë atyre në këtë pasuri, ndërkohë që idhujt nuk krijojnë asgjë dhe nuk furnizojnë askënd; E treta: Gjykimi i tyre padrejtë dhe i shëmtuar kur marrin nga pjesa e Allahut për të plotësuar pjesën e idhujve, por nuk marrin nga pjesa e idhujve për të plotësuar pjesën e Allahut, sepse Allahu nuk ka nevojë, kurse idhujt janë të varfër! Kjo, sepse ata e caktonin pjesën e Allahut apo të idhujve që në fillim të mbjelljes së arave, apo mbarsjes së kafshëve, dhe nëse ndodhte ndonjë thatësisë gjatë kultivimit apo lindjes së kafshëve në pjesën e idhujve, ata e plotësonin me pjesën që kishin caktuar për Allahun, dhe nëse mangësia ndodhte në pjesën e Allahut, ata nuk e plotësonin me pjesën e caktuar për idhujt. Pra, ata i kushtonin përkujdesje të veçantë pjesës së idhujve, dhe neglizhonin me pjesën e Allahut, megjithëse Ai i ka krijuar ata dhe pasuritë e tyre. Padyshim se Allahu nuk pranon asgjë prej zekatit apo kurbanit që nuk bëhet me sinqeritet vetëm për Hir të Tij, pa i shoqëruar askënd dhe asgjë, por këta idhujtarë mendjelehtë, edhe pse i shoqërojnë Allahut shok në lëmoshat dhe kurbanet e tyre, përsëri bëjnë hile dhe anojnë nga idhujt që nuk i sjellin asnjë të mirë dhe nuk kanë asnjë fuqi që t'i dëmtojnë; A nuk janë mendjelehtë dhe injorantë të mëdhenj, dhe a nuk është i shëmtuar gjykimi i tyre?!

[2] Prej djajve.

[3] Varrosja e vajzave të tyre të gjalla nga frika e turpërimit, dhe vrasja e djemve nga frika e varfërisë.

[4] Se ata nuk e meritojnë udhëzimin, por do të marrin atë meritojnë për shkak të trillimit dhe shpifjes që bëjnë për Allahun.

وَقَالُوا هَٰذِهِۦٓ أَنْعَٰمٌ وَحَرْثٌ حِجْرٌ لَّا يَطْعَمُهَآ إِلَّا مَن نَّشَآءُ بِزَعْمِهِمْ وَأَنْعَٰمٌ حُرِّمَتْ ظُهُورُهَا وَأَنْعَٰمٌ لَّا يَذْكُرُونَ ٱسْمَ ٱللَّهِ عَلَيْهَا ٱفْتِرَآءً عَلَيْهِ ۚ سَيَجْزِيهِم بِمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿١٣٨﴾

138. Ata thonë: “Këto bagëti dhe këto të korra janë të ndaluara,[1] nuk mund t’i hajë askush, përveç atyre që ua lejojmë ne”, sipas hamendjes së tyre.[2] Disa kafshë shtëpiake i kanë bërë të ndaluara për ngarkim,[3] ndërsa të tjera i therin pa e përmendur emrin e Allahut, duke trilluar kundër Tij.[4] Ai do t’i ndëshkojë ata për ato që trillonin.

وَقَالُوا مَا فِى بُطُونِ هَٰذِهِ ٱلْأَنْعَٰمِ خَالِصَةٌ لِّذُكُورِنَا وَمُحَرَّمٌ عَلَىٰٓ أَزْوَٰجِنَا ۖ وَإِن يَكُن مَّيْتَةً فَهُمْ فِيهِ شُرَكَآءُ ۚ سَيَجْزِيهِمْ وَصْفَهُمْ ۚ إِنَّهُۥ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿١٣٩﴾

139. Ata thonë gjithashtu: “Ajo që gjendet në barkun e këtyre bagëtive,[5] është vetëm për meshkujt tanë, kurse për gratë është e ndaluar”. Por, nëse lind i ngordhur, atëherë të gjithë ata (burra e gra) janë ortakë në të”[6]. Ai do t’i ndëshkojë ata për përshkrimin e tyre të rremë.[7] Vërtet, Ai është i Urtë, i Gjithëdijshëm.[8]

---

[1] Bagëti dhe të korra të caktuara; ato që i kishin caktuar për idhujt dhe për Allahun, si në ajetin para këtij, ose ato që i kishin emëruar me emra të posaçëm: Saibeh, Uasijleh, Behirah, Ham, që përmenden në Suren el Maide, 103.

[2] Pa pasur asnjë provë apo bazë ku mbështeten, përveç hamendjes dhe logjikës së tyre të prishur.

[3] Ndalojnë vetëm shpinën e saj për ngarkim apo hipje, kurse përfitimet e tjera të saj i lejojnë, si qumështi apo pjella, dhe këto i quajnë “el Ham”.

[4] Duke thënë se këto i ka ndaluar Allahu.

[5] E bagëtive të caktuara nga vetë ata, dhe që i quanin Saibeh dhe Behirah. Ajo që gjendet në barkun e bagëtive përfshin viçin dhe qumështin.

[6] Në ngrënien e mishit të asaj që lind e ngordhur.

[7] Duke cilësuar të ndaluarën të lejuar, dhe të lejuarën të ndaluar, në kundërshtim me ligjin e Allahut, madje duke ia veshur këtë gjë Allahut.

[8] Allahu vepron me urtësinë dhe dijen e Tij absolute në krijesat e Tij, dhe nuk i shpëton asgjë.

قَدْ خَسِرَ ٱلَّذِينَ قَتَلُوٓا۟ أَوْلَـٰدَهُمْ سَفَهًۢا بِغَيْرِ عِلْمٍ وَحَرَّمُوا۟ مَا رَزَقَهُمُ ٱللَّهُ ٱفْتِرَآءً عَلَى ٱللَّهِ ۚ قَدْ ضَلُّوا۟ وَمَا كَانُوا۟ مُهْتَدِينَ ﴿١٤٠﴾

140. Kanë humbur ata që i vrasin fëmijët e tyre [1] nga mendjelehtësia,[2] pa pasur dije,[3] dhe i bëjnë të ndaluara ato që u ka dhuruar Allahu, duke shpifur ndaj Allahut. Ata kanë devijuar dhe nuk kanë qenë aspak të udhëzuar.[4]

۞ وَهُوَ ٱلَّذِىٓ أَنشَأَ جَنَّـٰتٍ مَّعْرُوشَـٰتٍ وَغَيْرَ مَعْرُوشَـٰتٍ وَٱلنَّخْلَ وَٱلزَّرْعَ مُخْتَلِفًا أُكُلُهُۥ وَٱلزَّيْتُونَ وَٱلرُّمَّانَ مُتَشَـٰبِهًا وَغَيْرَ مُتَشَـٰبِهٍ ۚ كُلُوا۟ مِن ثَمَرِهِۦٓ إِذَآ أَثْمَرَ وَءَاتُوا۟ حَقَّهُۥ يَوْمَ حَصَادِهِۦ ۖ وَلَا تُسْرِفُوٓا۟ ۚ إِنَّهُۥ لَا يُحِبُّ ٱلْمُسْرِفِينَ ﴿١٤١﴾

141. Është (Allahu) Ai që ka krijuar kopshte me pemë të ngritura në vreshta dhe të pangritura,[5] hurmën dhe të mbjellat me fryte të ndryshme, ullirin dhe shegën, të ngjashme dhe të ndryshme.[6] Hani nga frytet e tyre[7] kur të prodhojnë dhe jepni atë që është detyrë në

[1] Kanë humbur fenë, fëmijët dhe mendjet e tyre.

[2] Nga mendja e mangët, ëndërrimi dhe nënvlerësimi i dëmit të asaj që bënin dhe ndëshkimit të madh që i priste.

[3] Pa pasur dije të sigurtë nga Allahu për atë që bënin, por duke ndjekur frymëzimin e djajve.

[4] Kanë humbur nga rruga e drejtë dhe e vërtetë, dhe madje as para këtyre veprave që përmenden më sipër, ata nuk kanë pas vepruar asnjë vepër të mirë dhe nuk kanë qenë në rrugë të drejtë.

[5] Nuk janë idhujt, por është Allahu Ai që ju furnizon dhe që ju ka dhuruar të gjitha të mirat; Ka krijuar për ju kopshte me bimë e pemë kacavjerrëse për të cilat ju ka mësuar të ngrini vreshta, dhe kopshte me bimë e pemë që shtrihen nëpër tokë apo që rriten të egra.

[6] Të ngjashme në pamje dhe formë, por të ndryshme në shije, megjithëse vaditen me të njëjtin ujë dhe rriten në të njëjtën tokë!

[7] Si mirësi dhe dhuratë nga Allahu për ju. Ushqehuni me to dhe shijoni të mirat e Zotit tuaj që i ka krijuar për ju.

ditën e vjeljes së tyre![1] Por mos e teproni, sepse Allahu nuk i do ata që e teprojnë![2]

وَمِنَ ٱلْأَنْعَـٰمِ حَمُولَةً وَفَرْشًا ۚ كُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ ٱللَّهُ وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَٰتِ ٱلشَّيْطَـٰنِ ۚ إِنَّهُۥ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿١٤٢﴾

142. Kurse nga bagëtitë ka krijuar disa që ngarkohen dhe disa që nuk ngarkohen.[3] Hani nga ato që ju ka dhuruar Allahu dhe mos ndiqni gjurmët e djallit, sepse vërtet, Ai është armik i hapur për ju.[4]

[1] Në ditën e vjeljes së frutave apo korrjes së të mbjellave është detyrë të jepet Zekati i tyre për të varfërit, që është 10% për të mbjellat që rriten pa vaditje nga njeriu, ose 5% për ato që rriten me vaditje dhe kultivim.

[2] Mos e teproni në ngrënien mbi normalen! Mos e teproni në ngrënien e të vjelave dhe të korrave para nxjerrjes së Zekatit me qëllim që të pakësohet sasia e Zekatit! Mos e teproni në nxjerrjen e Zekatit në sasi më të madhe nga ajo që detyroheni, që të mos dëmtoheni vetë! Allahu ka ndaluar dhe urren çdo lloj teprimi.

[3] Nga bagëtitë, Allahu ka krijuar disa që ngarkohen dhe që hahen, si deveja, apo që ngarkohen por nuk hahen, si gomari, dhe të tjera që nuk mund të ngarkohen por që hahen, si delja apo dhia.

[4] O besimtarë, hani nga ato që ju ka dhuruar Allahu dhe që i ka bërë hallall për ju, duke jua sqaruar mirë dhe qartë në Kuran dhe në gjuhën e të Dërguarit të Tij, dhe mos ndiqni gjurmët e djallit dhe t'i ndaloni vetes të mirat e Allahut, e të shpifni për Allahun gjëra të paqena, sepse djalli është armiku juaj i hapur dhe i betuar, dhe ai kërkon tju çojë në humbje dhe në zjarr.

ثَمَـٰنِيَةَ أَزۡوَٰجٖۖ مِّنَ ٱلضَّأۡنِ ٱثۡنَيۡنِ وَمِنَ ٱلۡمَعۡزِ ٱثۡنَيۡنِۗ قُلۡ ءَآلذَّكَرَيۡنِ حَرَّمَ أَمِ ٱلۡأُنثَيَيۡنِ أَمَّا ٱشۡتَمَلَتۡ عَلَيۡهِ أَرۡحَامُ ٱلۡأُنثَيَيۡنِۖ نَبِّـُٔونِي بِعِلۡمٍ إِن كُنتُمۡ صَـٰدِقِينَ ١٤٣

143. Krijoi tetë çifte bagëtish;[1] Dy nga dhentë dhe dy nga dhitë. Thuaju:[2] “A i ka ndaluar Allahu dy meshkujt apo dy femrat, apo atë që mbajnë në bark dy femrat?” Më tregoni me dije të saktë, nëse jeni të sinqertë![3]

وَمِنَ ٱلۡإِبِلِ ٱثۡنَيۡنِ وَمِنَ ٱلۡبَقَرِ ٱثۡنَيۡنِۗ قُلۡ ءَآلذَّكَرَيۡنِ حَرَّمَ أَمِ ٱلۡأُنثَيَيۡنِ أَمَّا ٱشۡتَمَلَتۡ عَلَيۡهِ أَرۡحَامُ ٱلۡأُنثَيَيۡنِۖ أَمۡ كُنتُمۡ شُهَدَآءَ إِذۡ وَصَّىٰكُمُ ٱللَّهُ بِهَـٰذَاۚ فَمَنۡ أَظۡلَمُ مِمَّنِ ٱفۡتَرَىٰ عَلَى ٱللَّهِ كَذِبٗا لِّيُضِلَّ ٱلنَّاسَ بِغَيۡرِ عِلۡمٍۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهۡدِي ٱلۡقَوۡمَ ٱلظَّـٰلِمِينَ ١٤٤

144. Po kështu, dy (çifte) nga devetë dhe dy nga lopët. Thuaju: “A i ka ndaluar Allahu dy meshkujt apo dy femrat, apo atë që e mbajnë në bark dy femrat? A mos keni qenë të pranishëm[4] kur Allahu ju ka

---

[1] Këtu sqarohen bagëtitë që Allahu ka krijuar për ngarkim dhe ngrënie, dhe se ato janë tetë çifte: Dy nga dhentë (mashkulli dhe femra), dy nga dhitë (mashkulli dhe femra), dy nga devetë (mashkulli dhe femra) dhe dy nga lopët (mashkulli dhe femra). Qëllimi është qortimi i idhujtarëve dhe nxjerrja në dukje e injorancës dhe gënjeshtrës së tyre ndaj Allahut kur bëjnë të ndaluara disa lloje bagëtish me cilësi të caktuara pa u bazuar në ndonjë provë apo argument nga Allahu, por vetëm nga mendja e tyre dhe nga frymëzimi që marrin nga djajtë që adhurojnë dhe që i çojnë në lajthitje dhe humbje të logjikës.

[2] Thuaju idhujtarëve, o Muhamed, atyre të cilëve trillojnë gënjeshtra ndaj Allahut duke thënë se ato kafshë që ata ia ndalojnë vetes apo grave të tyre, janë të ndaluara nga Allahu, por që në fakt ato ia kanë ndaluar djajtë që ata adhurojnë në vend të Allahut dhe që i kanë marrë mendjen dhe logjikën, përndryshe çfarë përgjigje do të japin për këto pyejte logjike që Allahu i thotë profetit të Tij tjua drejtojë atyre.

[3] Ata nuk mund të përgjigjen këtu, sepse nëse do të thonin: “Ka ndaluar dy meshkujt (deshtë dhe cjepët)”, do të kundërshtonin veten, sepse ata hanë prej tyre, dhe po kështu hanë prej dy femrave (deleve dhe dhive), dhe hanë gjithashtu prej atyre që lindin nga dy femrat, qofshin meshkuj apo femra. Atëherë çfarë është ajo që ndalojnë dhe ku mbështeten në cilësimin e kafshëve që i ndalojnë vetes, veçse nga djalli i mallkuar që ata adhurojnë?!

[4] O idhujtarë injorantë, mendjelehtë e gënjeshtarë!

porositur për këtë?[1] Atëherë, kush është më i padrejtë se ai që shpif gënjeshtra për Allahun, për t'i çuar njerëzit në humbje,[2] pa pasur dije? Pa dyshim, Allahu nuk i udhëzon njerëzit e padrejtë.[3]

قُل لَّآ أَجِدُ فِي مَآ أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَىٰ طَاعِمٍ يَطْعَمُهُۥٓ إِلَّآ أَن يَكُونَ مَيْتَةً أَوْ دَمًا مَّسْفُوحًا أَوْ لَحْمَ خِنزِيرٍ فَإِنَّهُۥ رِجْسٌ أَوْ فِسْقًا أُهِلَّ لِغَيْرِ ٱللَّهِ بِهِۦ ۚ فَمَنِ ٱضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ رَبَّكَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٤٥﴾

145. Thuaj[4]: "Në atë që më është shpallur mua,[5] unë nuk gjej asgjë të ndaluar[6] nga ushqimi që hahet, përveç nëse është kafshë e ngordhur, gjak i derdhur apo mish derri – se këto janë të ndyta-,[7] dhe përveç mishit që është therur në emër të dikujt tjetër në vend të Allahut.[8] Por kushdo që detyrohet të hajë ndonjë gjë prej këtyre,

---

[1] Për atë që thoni, në lidhje me bagëtitë që thoni se i ndaluar Allahu.

[2] Duke i ndaluar nga rruga e drejtë.

[3] Nuk i jep sukses që të marrin rrugën e drejtë të udhëzimit atyre që nuk kanë qëllim tjetër përveç padrejtësisë, pengimit të njerëzve nga rruga e drejtë dhe shpifjes ndaj Allahut; që i bëjnë shok Allahut, dhe që e mohojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij (salallahu alejhi ue selem).

[4] Thuaju, o Muhamed, atyre idhujtarëve që ndanë një pjesë të kafshëve dhe të mbjellave për Allahun dhe një pjesë për idhujt e tyre, dhe që bëjnë të ndaluara lloje të caktuara të kafshëve për gratë e të lejuara për burrat, apo që ndalojnë ngarkimin e disa kafshëve dhe nuk përmendin emrin e Allahut në disa të tjera, duke shpifur gënjeshtër ndaj Allahut dhe që nuk kanë asnjë lloj prove apo shpallje nga Allahu, thuaju atyre se çfarë të ka shpallur Allahu vërtetë në lidhje me ushqimet dhe kafshët e ndaluara apo të lejuara.

[5] Në Kuran dhe Sunet.

[6] Nga këto që thoni ju, o idhujtarë!

[7] Allahu i ka ndaluar njeriut vetëm të ndytat prej kafshëve dhe ushqimeve, të cilat e dëmtojnë njeriun dhe shëndetin e tij nëse i konsumon. Pra, ndalimi është i logjikshëm dhe për të mirën e njeriut, dhe jo pa asnjë arsye apo shkak.

[8] Që është therur nga një pagan apo idhujtar në emër të idhujve që adhurojnë në vend të Allahut. Kjo e therur është idhujtari dhe paganizëm, dhe Allahu e ka bërë të ndaluar atë për besimtarët, dhe kjo futet në rangun e të ngordhtës. Në fakt, idhujtarët që polemizonin me të Dërguarin e Allahut (salallahu alejhi ue selem), e quanin të lejuar të ngordhtën duke thënë se atë e ka therur Allahu, kurse ato që Allahu i lejonte, ata i quanin të ndaluara, duke përmbysur realitetin.

pa dashur të ndaluarën[1] dhe pa e kaluar kufirin,[2] atëherë padyshim se Zoti yt është Falës i Madh, Mëshirëplotë.[3]

وَعَلَى ٱلَّذِينَ هَادُوا۟ حَرَّمْنَا كُلَّ ذِى ظُفُرٍ ۖ وَمِنَ ٱلْبَقَرِ وَٱلْغَنَمِ حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ شُحُومَهُمَآ إِلَّا مَا حَمَلَتْ ظُهُورُهُمَآ أَوِ ٱلْحَوَايَآ أَوْ مَا ٱخْتَلَطَ بِعَظْمٍ ۚ ذَٰلِكَ جَزَيْنَـٰهُم بِبَغْيِهِمْ ۖ وَإِنَّا لَصَـٰدِقُونَ ﴿١٤٦﴾

146. Ne ua ndaluam hebrenjve (posaçërisht) të gjitha kafshët njëthundrake,[4] ndërsa nga lopët e delet, u ndaluam dhjamin e tyre, me përjashtim të dhjamit të shpinës ose të brendshmeve, ose atij që është i ngjitur me kockën.[5] Kështu i ndëshkuam ata për shkak të mosbindjes së tyre. Pa dyshim, Ne themi të vërtetën.[6]

-147-

[1] Jo se i pëlqen të shijojë të ndaluarën.

[2] Por vetëm sa për të kaluar urinë, që të mos vdesë urie.

[3] Allahu do e falë dhe nuk do e dënojë atë për ngrënien e të ndaluarës në këtë rast, sepse ia ka lejuar nga Mëshira e Tij.

[4] Kafshët apo shpendët që kanë një thundër, ose që i kanë gishtat të pandara nga njëri-tjetri, si deveja, struci, pata, etj.

[5] I Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) thotë: "Allahu i vraftë hebrenjtë! Atyre iu ndalua dhjami, kurse ata e shkrinë, e shitën dhe hëngrën vlerën e fituar prej tij." [Buhariu dhe Muslimi].

[6] Dhe nuk fshehim asgjë nga e vërteta. Allahu nuk ka ndaluar asnjë ushqim përveç atyre që u përmendën më lart, kurse ato që pretendojnë idhujtarët se i ka ndaluar Allahu, janë trillime të tyre. Po, është e vërtetë se më parë, para se të vinte Muhamedi dhe Kurani, Allahu i kishte ndaluar hebrenjve ngrënien e disa kafshëve të caktuara si dhe dhjamin e lopës dhe të deles, por ky ishte një lloj ndëshkimi i posaçëm për ta, për shkak të mëkatëve dhe mosbindjes së tyre, dhe jo se këto kafshë janë të ndaluara nga Allahu për njerëzit. Madje edhe hebrenjtë shpifën ndaj Allahut dhe ndaj Israilit (Jakubit), duke pretenduar se këto kafshë dhe dhjamin, i kanë të ndaluara për shkak se Israili ia bëri të ndaluara vetes së tij, por e vërteta është se Allahu ua ndaloi ato atyre si ndëshkim për shkak të mosbindjes, dhe Allahu thotë të vërtetën, kurse ata, hebrenjtë dhe idhujtarët gënjejnë.

فَإِن كَذَّبُوكَ فَقُل رَّبُّكُمْ ذُو رَحْمَةٍ وَٰسِعَةٍ وَلَا يُرَدُّ بَأْسُهُۥ عَنِ ٱلْقَوْمِ ٱلْمُجْرِمِينَ ﴿١٤٧﴾

147. E nëse ata[1] të përgënjeshtrojnë, thuaju: “Zoti juaj ka mëshirë të gjerë, por ndëshkimi i Tij nuk do të prapësohet nga populli keqbërës.”[2]

سَيَقُولُ ٱلَّذِينَ أَشْرَكُوا۟ لَوْ شَآءَ ٱللَّهُ مَآ أَشْرَكْنَا وَلَآ ءَابَآؤُنَا وَلَا حَرَّمْنَا مِن شَىْءٍ ۚ كَذَٰلِكَ كَذَّبَ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ حَتَّىٰ ذَاقُوا۟ بَأْسَنَا ۗ قُلْ هَلْ عِندَكُم مِّنْ عِلْمٍ فَتُخْرِجُوهُ لَنَآ ۖ إِن تَتَّبِعُونَ إِلَّا ٱلظَّنَّ وَإِنْ أَنتُمْ إِلَّا تَخْرُصُونَ ﴿١٤٨﴾

148. Idhujtarët do të thonë:[3] “Sikur të donte Allahu, nuk do të adhuronim tjetër veç Tij, as ne as baballarët tanë, dhe nuk do të kishim ndaluar asgjë.”[4] Kështu përgënjështruan edhe ata para tyre, derisa shijuan dënimin tonë.[5] Thuaju: “A keni ndonjë dije të na e

[1] Hebrenjtë dhe idhujtarët.

[2] Për të gjitha krijesat e Tij. Nuk e nxiton ndëshkimin kundër atyre që e mohojnë Atë, nga mëshira e Tij e gjerë që ka për të gjithë, por megjithatë, ndëshkimin e Tij kundër keqbërësve mohues e idhujtar, nuk mund ta kthejë asgjë kur Ai ta lëshojë atë mbi ta me zemërimin e Tij.

[3] Pasi iu bë e qartë e vërteta dhe mësuan se ajo që bënin ishte e pavërtetë dhe e palogjikshme, madje shkatërruese për ta, ata përsëri nuk iu nënshtruan të vërtetës por vazhduan ta luftojnë atë me prova të paqëndrueshme dhe fjalë që nuk do i shpëtojnë.

[4] “Allahu është i kënaqur me idhujtarinë tonë dhe ndalesat që ne bëjmë për ushqime të caktuara, përndryshe do të na kishte ndaluar me fuqinë e Tij dhe do të na kishte udhëzuar në njësimin e Tij dhe besimin e vërtetë.” Kështu argumentohen idhujtarët dhe keqbërësit kur janë në kulmin e keqbërjes së tyre, por shumë shpejt do iu vijë ajo që meritojnë nga Allahu, dhe kjo fjalë e tyre nuk do i ndihmojë aspak, ashtu si i ka ardhur dënimi të gjithë idhujtarëve që kanë qenë më parë dhe kanë thënë të njëjtat fjalë. Kështu që merrni mësim dhe kthehuni, e mos vazhdoni të ndiqni rrugën që ju çon në humnerë, edhe pse e mësuat mirë se ajo rrugë të çon në humnerë.

[5] Deri sa na zemëruan dhe atëherë derdhëm mbi ta zemërimin Tonë, iu zbritën dënimin tonë të ashpër, të cilin e shijuan mirë, dhe kështu që humbën dhe u shkatërruan në këtë botë dhe në botën tjetër. Kjo i pret edhe këta që ndjekin rrugën e atyre që kanë qenë më parë, në rast se nuk kthehen dhe nuk të besojnë ty dhe atë që të është shpallur nga Zoti, o Muhamed!

prezantoni?[1] Jo! Por ju mbështeteni vetëm në hamendje dhe nuk bëni tjetër, veçse supozoni."[2]

قُلْ فَلِلَّهِ ٱلْحُجَّةُ ٱلْبَـٰلِغَةُ ۖ فَلَوْ شَآءَ لَهَدَىٰكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿١٤٩﴾

149. Thuaju: "Allahu ka argumentin e pakundërshtueshëm[3] dhe, sikur të donte Ai, do ju kishte udhëzuar të gjithëve në rrugë të drejtë!"[4]

قُلْ هَلُمَّ شُهَدَآءَكُمُ ٱلَّذِينَ يَشْهَدُونَ أَنَّ ٱللَّهَ حَرَّمَ هَـٰذَا ۖ فَإِن شَهِدُوا۟ فَلَا تَشْهَدْ مَعَهُمْ ۚ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَآءَ ٱلَّذِينَ كَذَّبُوا۟ بِـَٔايَـٰتِنَا وَٱلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِٱلْـَٔاخِرَةِ وَهُم بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ ﴿١٥٠﴾

150. Thuaju: "Sillni dëshmitarët tuaj që dëshmojnë se Allahu e ka ndaluar këtë!"[5] E, nëse dëshmojnë (rrejshëm), ti mos dëshmo me ata.[6] Mos i ndiq pirjet e atyre që përgënjeshtrojnë provat Tona, që nuk besojnë në Botën tjetër dhe që i bëjnë shok Zotit të tyre![7]

---

[1] A keni ndonjë dije dhe provë që vërteton këtë që thoni për Allahun, se Ai e ka pëlqyer idhujtarinë dhe ndalimin e ushqimeve që ju bëni, që të na e prezantoni dhe të na e sqaroni ashtu si ju sqaruam juve pavërtetësinë e fjalës dhe veprës suaj, si dhe kundërshtimin që i bëni logjikës dhe shpalljes së Allahut?

[2] Shpifni për Allahun me supozim dhe hamendje, pa pasur dije të sigurtë dhe provë të qartë.

[3] Allahu ka argumentin e plotë dhe të pakundështueshëm për çdo gjë që kërkon të vërtetojë, sepse Ai është Krijuesi dhe di gjithçka, kurse ju, o idhujtarë, nuk keni asnjë provë dhe asnjë argument, se përndryshe do e sillnit.

[4] Do ju jepte sukses të udhëzoheshit të gjithë në bindjen ndaj Tij, por nuk e deshi këtë, sepse kjo është bota e sprovës, dhe Allahu bën çfarë të dojë, e askush nuk mund ta pyes e t'i kërkojë llogari, por njerëzit janë ata që do iu kërkohet llogari.

[5] Ato që idhujtarët ndalojnë prej kafshëve dhe ushqimeve.

[6] Allahu këtu i drejtohet të Dërguarit të Tij, Muhamedit (salallahu alejhi ue selem), por janë për qëllim shokët e tij dhe besimtarët.

[7] Por ndiq atë që të është shpallur nga Zoti yt, Kuranin, i cili është i vërtetë dhe i pandryshueshëm.

۞ قُلْ تَعَالَوْا۟ أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ ۖ أَلَّا تُشْرِكُوا۟ بِهِۦ شَيْـًٔا ۖ وَبِٱلْوَٰلِدَيْنِ
إِحْسَٰنًا ۖ وَلَا تَقْتُلُوٓا۟ أَوْلَٰدَكُم مِّنْ إِمْلَٰقٍ ۖ نَّحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَإِيَّاهُمْ ۖ وَلَا تَقْرَبُوا۟
ٱلْفَوَٰحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ ۖ وَلَا تَقْتُلُوا۟ ٱلنَّفْسَ ٱلَّتِى حَرَّمَ ٱللَّهُ إِلَّا بِٱلْحَقِّ ۚ
ذَٰلِكُمْ وَصَّىٰكُم بِهِۦ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٥١﴾

151. Thuaju:[1] “Ejani t’ju lexoj çfarë ju ka ndaluar vërtetë Zoti juaj: Të mos i shoqëroni Atij asgjë (në adhurim); të silleni mirë me prindërit;[2] të mos i vrisni fëmijët tuaj për shkak të varfërisë,[3] sepse Ne ju ushqejmë ju dhe ata; të mos i afroheni veprave të turpshme, qofshin ato të hapura apo të fshehura,[4] dhe të mos e vrisni atë njeri që Allahu e ka ndaluar,[5] përveçse kur e kërkon drejtësia.[6] Këto janë ato që ju ka porositur Ai, në mënyrë që të kuptoni.”[7]

-148-

[1] Atyre idhujtarëve që ndalojnë ato që Allahu i ka lejuar.

[2] Ju ka urdhëruar të silleni mirë me prindërit dhe ju ka ndaluar nga mos-sjellja mirë me ta, apo shfryrja ndaj tyre.

[3] Për shkak të frikës nga varfëria, të cilën jua fut djalli. Allahu thotë: “Shejtani ju kërcënon me varfëri…” [El Bekare, 268].

[4] Veprat e turpshme janë mëkatet e mëdha që quhen turp, si imoraliteti dhe kurvëria. Allahu nuk ka ndaluar vetëm veprat e turpshme, por ka ndaluar afrimin ndaj tyre dhe rrugët që të çojnë drejt tyre, qoftë haptazi apo fshehtazi, në publik apo në vetmi, me vepër apo me mendje dhe zemër.

[5] Allahu e ka ndaluar vrasjen e muslimanit, mashkull apo femër, vepërmirë apo mëkatar qoftë, si dhe vrasjen e jomuslimanëve me të cilët muslimanët kanë marrëveshje paqeje dhe sigurie, qofshin në vendet e muslimanëve apo në vendet e jomuslimanëve.

[6] Siç është vrasësi me paramendim, që duhet të vritet; ai që shkel kurorën e martesës duhet të vritet, dhe ai që lë fenë (dezerton) dhe ndahet nga uniteti i muslimanëve, duhet të vritet.

[7] Ta kuptoni porosinë ashtu si duhet, ta ruani dhe ta zbatoni atë.

وَلَا تَقْرَبُوا۟ مَالَ ٱلْيَتِيمِ إِلَّا بِٱلَّتِى هِىَ أَحْسَنُ حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُۥ ۖ وَأَوْفُوا۟ ٱلْكَيْلَ وَٱلْمِيزَانَ بِٱلْقِسْطِ ۖ لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا ۖ وَإِذَا قُلْتُمْ فَٱعْدِلُوا۟ وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ ۖ وَبِعَهْدِ ٱللَّهِ أَوْفُوا۟ ۚ ذَٰلِكُمْ وَصَّىٰكُم بِهِۦ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿١٥٢﴾

152. Dhe mos iu afroni pasurisë së jetimit, veçse në mënyrën më të mirë,[1] derisa ai të arrijë pjekurinë![2] Përmbusheni drejt matjen dhe peshimin;[3] Ne nuk ngarkojmë askënd përtej mundësive që ka![4] Kur të flisni,[5] thoni të vërtetën, edhe nëse është kundër të afërmit tuaj! Dhe besën e dhënë Allahut plotësojeni![6] Këto janë ato që ju ka porositur Ai, në mënyrë që të kujtoni.[7]

[1] Veçse për ta ruajtur nga humbja, prishja apo dëmtimi, me anë të investimit dhe duke mbajtur shënim, pa mbajtur asgjë për vete nga fitimi. Lejohet gjithashtu që në rast të varfërisë ekstreme, të hash prej pasurisë së jetimit aq sa të plotësosh nevojën, dhe më pas tia kthesh.

[2] Derisa të arrijë pjekurinë mendore dhe jo vetëm atë seksuale (pubertitetin); deri sa kujdestari të shohë se jetimi është pjekur dhe mund ta kontrollojë dhe administrojë vetë pasurinë e tij, pa e shpërdorur atë.

[3] Mos hani në përmasë apo në peshojë.

[4] Përderisa përpiqesh që ta përmbushësh saktë dhe drejt matjen dhe peshojen, për të mos e dëmtuar as blerësin as veten, dhe padashje ndodh ndonjë gabim apo mangësi e paqëllimshme, Allahu e fal atë, sepse Allahu nuk ngarkon askënd mbi mundësitë e tij.

[5] Të dëshmoni apo gjykoni mes njerëzve.

[6] Duke ju bindur urdhrave të Tij dhe duke ju larguar ndalesave të Tij; në zbatim të Librit të Tij dhe Traditës së të Dërguarit të Tij (salallahu alejhi ue selem). Ky është plotësimi i besës së dhënë Allahut.

[7] Të kujtoni porositë dhe urdhrat që ju ka sqaruar Allahu, dhe t’i zbatoni ato në mënyrën më të mirë. Të kujtoni gjithashtu përfundimin që do të keni si rezultat e veprave tuaja të gabuara, në mënyrë që të largoheni prej tyre dhe të ktheheni në bindjen ndaj Zotit tuaj.

وَأَنَّ هَٰذَا صِرَٰطِى مُسْتَقِيمًا فَٱتَّبِعُوهُ ۖ وَلَا تَتَّبِعُوا۟ ٱلسُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَن سَبِيلِهِۦ ۚ ذَٰلِكُمْ وَصَّىٰكُم بِهِۦ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٥٣﴾

153. Dhe (thuaju) se kjo është rruga Ime e drejtë,[1] prandaj ndiqeni atë,[2] dhe mos ndiqni rrugët e tjera,[3] që ju shmangin nga rruga e Tij.[4] Këto janë ato që ju ka porositur Ai, në mënyrë që të ruheni.[5]

ثُمَّ ءَاتَيْنَا مُوسَى ٱلْكِتَٰبَ تَمَامًا عَلَى ٱلَّذِىٓ أَحْسَنَ وَتَفْصِيلًا لِّكُلِّ شَىْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لَّعَلَّهُم بِلِقَآءِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ ﴿١٥٤﴾

154. Pastaj[6] Ne i kemi dhënë Musait Librin si plotësim (të mirësisë Sonë) për atë që vepron mirë,[7] si shpjegim për çdo gjë,[8] si udhëzues[9]

---

[1] Porositë e përmbledhura në këto tre ajete (151, 152, 153), janë Rruga e drejtë e Allahut dhe feja që Ai ka zgjedhur për robët e Tij; rruga që të çon te Allahu dhe te banesa e bujarisë së Tij, në xhenet. Këto janë gjithashtu dhjetë porositë që janë përmendur në Librin e Musait (alejhis selam), në Teurat. Ibën Abasi (Radiallahu anhu) thoshte se këto janë Ajetet plotësisht të kuptueshme, Baza e Librit, që përmenden në ajetin 7, të sures Al Imran.

[2] Që të shpëtoni nga zjarri dhe dënimi i Allahut, dhe të fitoni Xhenetin dhe kënaqësinë e Allahut.

[3] Mos ndiqni asnjë rrugë tjetër përveç rrugës së drejtë të Allahut, dhe mos kërkoni asnjë fe tjetër përveç Islamit, fesë së Allahut, dhe fesë së të gjithë profetëve të Allahut.

[4] Sepse të gjitha rrugët e tjera të çojnë në humbje dhe në zjarrin e Xhehenemit. Ibën Mesudi (radiallahu anhu) thotë: "I Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) bëri një vizë të drejtë në tokë, dhe tha: "Kjo është rruga e Allahut." - Pastaj bëri disa viza nga e djathta dhe nga e majta e vizës së drejtë, dhe tha: "Këto janë rrugët e tjera. Në krye të çdonjërës prej tyre qëndron një shejtan, i cili fton njerëzit që ta ndjekin atë." – Pastaj lexoi këtë ajet: "Dhe se kjo është rruga Ime e drejtë…". Hadithi është i saktë. E ka nxjerrë Darimiu, e të tjerë.

[5] Të ruani vetet tuaja nga zemërimi i Allahut, duke zbatuar urdhrat e tij dhe duke u larguar nga ndalesat e Tij, dhe nëse i bëni këto, atëherë jeni bërë prej të devotshmëve të shpëtuar.

[6] Përveç këtyre që u përmendën; apo pasi i kishim shpallur Musait më parë këto dhjetë urdhëresat; apo pas këtyre urdhëresave thuaju atyre idhujtarëve…

[7] Nga populli i Musait. Allahu u pat dhënë të mira të shumta besimtarëve që i besonin Musait, ku ndër të tjera dhe si plotësim i mirësisë së Allahut ndaj tyre, ishte dhënia e Teuratit, për të cilën ata duhet të falënderonin Allahun.

[8] Nga çështjet e fesë me të cilat ishin urdhëruar.

[9] Në rrugën e Drejtë të Allahut.

dhe si mëshirë,[1] në mënyrë që ata (hebrenjtë) të besonin në takimin me Zotin e tyre.[2]

وَهَٰذَا كِتَٰبٌ أَنزَلْنَٰهُ مُبَارَكٌ فَٱتَّبِعُوهُ وَٱتَّقُوا۟ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٥٥﴾

155. Edhe ky Libër që kemi shpallur,[3] është i begatë,[4] prandaj ndiqeni atë dhe ruajuni,[5] në mënyrë që të mëshiroheni.[6]

أَن تَقُولُوٓا۟ إِنَّمَآ أُنزِلَ ٱلْكِتَٰبُ عَلَىٰ طَآئِفَتَيْنِ مِن قَبْلِنَا وَإِن كُنَّا عَن دِرَاسَتِهِمْ لَغَٰفِلِينَ ﴿١٥٦﴾

156. Që të mos thoni: "Libri i shenjtë i është shpallur vetëm dy grupeve para nesh,[7] ndërsa Ne ishim të panjohur me mësimet tyre."[8]

[1] Si mëshirë nga Allahu, për t'i shpëtuar nga humbja dhe zjarri.

[2] Dhe se do të jepnin llogari për veprat e bëra në këtë botë, kështu që të përgatiteshin për llogarinë para Allahut.

[3] Kurani, që i është shpallur Muhamedit (salallahu alejhi ue selem).

[4] Në të ka mirësi të mëdha dhe dije pa fund.

[5] Zbatoni Kuranin dhe ruajuni ndëshkimit të Allahut në mos-zbatimin e tij; mos kaloni kufijtë dhe mos shkelni ndalesat e tij; kënaquni me atë që ka lejuar dhe largojuni asaj që ka ndaluar.

[6] Të fitoni mëshirën e Allahut dhe të shpëtoni nga ndëshkimi i Tij. Shkaku më i madhë për të arritur mëshirën e Allahut është pikërisht ndjekja e Kuranit; mësimi dhe zbatimi i tij.

[7] Hebrenjve dhe të krishterëve.

[8] Nuk dinim asgjë për Librin e tyre dhe mësimet që ata merrnin prej tij, sepse ai ishte i posaçëm për ta dhe në gjuhën e tyre. Por Allahu e preu këtë justifikim dhe argumentim të idhujtarëve kurashit me zbritjen e Kuranit mbi të dërguarin e Tij nga mesi i tyre, Muhamedin (salallahu alejhi ue selem).

أَوْ تَقُولُوا لَوْ أَنَّآ أُنزِلَ عَلَيْنَا ٱلْكِتَـٰبُ لَكُنَّآ أَهْدَىٰ مِنْهُمْ ۚ فَقَدْ جَآءَكُم بَيِّنَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ ۚ فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّن كَذَّبَ بِـَٔايَـٰتِ ٱللَّهِ وَصَدَفَ عَنْهَا ۗ سَنَجْزِى ٱلَّذِينَ يَصْدِفُونَ عَنْ ءَايَـٰتِنَا سُوٓءَ ٱلْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يَصْدِفُونَ ﴿١٥٧﴾

157. Apo të thoni: “Sikur Libri të na ishte shpallur neve, ne do të ishim më të udhëzuar se ata.” Ja pra, ju ka ardhur provë e qartë nga Zoti juaj,[1] udhëzues[2] dhe mëshirë![3] Atëherë, kush është më i padrejtë se ai që i përgënjeshtron provat e Allahut[4] dhe i shmanget atyre?[5] Ne, do t’i ndëshkojmë me dënimin më të rëndë[6] ata që i shmangen provave Tona, për shkak të shmangies që bënin.[7]

[1] Kurani, Libër i qartë, në gjuhën e pastër arabe, provë e qartë nga Zoti juaj.

[2] Sqarues i të vërtetës dhe dallues i të vërtetës nga e pavërteta në Librat e mëparshëm.

[3] Për ata që e ndjekin dhe e zbatojnë atë.

[4] Shpalljet e Allahut dhe provat e Tij të qarta në Kuran dhe në Sunet, që vërtetojnë njësimin e Allahut dhe profetësinë e Muhamedit, si dhe vërteësinë e asaj që i shpallej nga Allahu.

[5] Nuk i beson provat, nuk i nënshtrohet Allahut dhe pengon të tjerët nga besimi i tyre.

[6] Dënimin e Zjarrit të Xhehenemit, që Allahu ka përgatitur për mohuesit dhe idhujtarët nga krijesat e Tij.

[7] Dhe mospranimit të asaj me të cilën erdhi i Dërguari i tyre, Muhamedi (salallahu alejhi ue selem).

هَلۡ يَنظُرُونَ إِلَّآ أَن تَأۡتِيَهُمُ ٱلۡمَلَٰٓئِكَةُ أَوۡ يَأۡتِيَ رَبُّكَ أَوۡ يَأۡتِيَ بَعۡضُ ءَايَٰتِ رَبِّكَۗ يَوۡمَ يَأۡتِي بَعۡضُ ءَايَٰتِ رَبِّكَ لَا يَنفَعُ نَفۡسًا إِيمَٰنُهَا لَمۡ تَكُنۡ ءَامَنَتۡ مِن قَبۡلُ أَوۡ كَسَبَتۡ فِيٓ إِيمَٰنِهَا خَيۡرٗاۗ قُلِ ٱنتَظِرُوٓاْ إِنَّا مُنتَظِرُونَ ١٥٨

158. A mos vallë presin t’u vijnë engjëjt,[1] apo të vijë Zotit yt,[2] apo të vijnë disa shenja të Zotit tënd?[3] Ditën kur të vijnë disa shenja të Zotit tënd, askujt[4] nuk do t’i bëjë dobi besimi,[5] nëse nuk ka besuar më parë ose të ketë bërë ndonjë të mirë me besimin e tij![6] Thuaju: “Prisni, se edhe ne po presim!”.[7]

[1] A mos presin këta idhujtarë që polemizojnë me ty, o Muhamed, që të vijnë engjëjt e t’u marrin shpirtrat; pra t’u vijë vdekja.

[2] Në ditën e Kiametit, për gjykimin mes njerëzve.

[3] Lindja e Diellit nga perëndimi. Ebu Hurejra (radiallahu anhu), transmeton se i Dërguari i Allahut (salallau alejhi ue selem) ka thënë: “Kur të dalin tre gjëra, askujt nuk do i bëjë dobi besimi nëse nuk ka besuar më parë, apo të ketë bërë ndonjë të mirë me besimin e tij: Lindja e Diellit nga perëndimi, Dexhali dhe Kafsha e Tokës.” [Muslimi]. Në një hadith tjetër të transmetuar gjithashtu nga Ebu Hurejra (radiallahu anhu), i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) ka thënë: “Kiameti nuk do të bëhet derisa dielli të lindë nga perëndimi. Dhe kur dielli të lindë nga perëndimi, të gjithë njerëzit do të besojnë, por atëherë: “askujt nuk do i bëjë dobi besimi nëse nuk ka besuar më parë, apo të ketë bërë ndonjë të mirë me besimin e tij.” [Buhariu dhe Muslimi].

[4] Që ka qenë idhujtar apo mohues më parë.

[5] Kur të shohë vdekjen me sy, apo kur të shohë tmerret e ditës së Kiametit, duke filluar që me lindjen e Diellit nga perëndimi; sepse besimi në këtë çast nuk ka më vlerë dhe as kuptim, sepse nuk është më besim në të fshehtën dhe të padukshmen që ka shpallur Zoti, por është diçka që e sheh hapur dhe e provon në trup. Kjo është koha e shpërblimit për veprat e bëra deri në atë çast, dhe kjo është dita e paralajmëruar.

[6] Me besimin e saktë në Një Zot, me besimin në Kuran dhe në traditën Profetike të Muhamedit (salallahu alejhi ue selem).

[7] Dhe atëherë do të shihni se në anën e cilit prej nesh është e vërteta dhe kush do të ketë përfundimin e mirë, në Xhenet, dhe kush do të ketë përfundimin e keq, në Zjarr.

إِنَّ ٱلَّذِينَ فَرَّقُوا۟ دِينَهُمْ وَكَانُوا۟ شِيَعًا لَّسْتَ مِنْهُمْ فِى شَىْءٍ ۚ إِنَّمَآ أَمْرُهُمْ إِلَى ٱللَّهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُم بِمَا كَانُوا۟ يَفْعَلُونَ ﴿١٥٩﴾

159. Me të vërtetë, ti nuk ke asnjë lidhje me ata që e përçanë fenë e tyre dhe u ndanë në grupe.[1] Çështja e tyre është te Allahu, dhe Ai do t’u tregojë ato që kanë vepruar.[2]

مَن جَآءَ بِٱلْحَسَنَةِ فَلَهُۥ عَشْرُ أَمْثَالِهَا ۖ وَمَن جَآءَ بِٱلسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَىٰٓ إِلَّا مِثْلَهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٦٠﴾

160. Kush bën një vepër të mirë, do të shpërblehet dhjetëfish,[3] ndërsa kush bën një vepër të keqe, do të dënohet vetëm për të,[4] dhe askujt nuk do t’i bëhet padrejtësi.[5]

[1] Ata që e përçanë fenë e tyre ishin hebrenjtë dhe të krishterët, të cilët përçanë fenë e Ibrahimit, fenë e Allahut, pra Islamin, duke marrë secili grup atë që i pëlqente prej fesë dhe duke e hedhur pjesën tjetër, dhe duke i vendosur emrin që dëshironin. Edhe bidatçinjtë (ata që ndjekin bidatet dhe risitë në fenë e Allahut dhe në traditën e Muhamedit (salallahu alejhi ue selem), duke nxjerrë sekte e bestytni të paqena, edhe këta janë përçarës të fesë së Allahut. Po kështu edhe idhujtarët, mexhusët dhe mohuesit, që të gjithë e kanë lënë fenë e Allahut dhe janë ndarë në grupe, duke ndjekur rrugët e djallit dhe rrugët e humbjes që të çojnë në Zjarr. Allahu i thotë të Dërguarit të Tij, se ai është i pafajshëm nga ajo që bëjnë ata, sepse ata të kundërshtuan dhe të luftuan ty.

[2] Allahu do të gjykojë mes tyre në ditën e Kiametit, dhe do i japë secilit atë që meriton sipas veprave që ka bërë në këtë botë.

[3] Kush bën një të mirë qoftë vepër apo fjalë, me trup apo me zemër, që lidhet me Allahun apo me krijesat e Tij, do të marrë shpërblimin dhjetëfish tek Allahu, dhe ky është shumëfishimi më i vogël, sepse mund të arrijë deri në shtatëqind fish apo pa llogari, e Allahu është më Bujari.

[4] Kjo tregon drejtësinë absolute të Allahut.

[5] Sepse Allahu nuk bën padrejtësi, dhe Ai është i Drejti.

قُلْ إِنَّنِي هَدَىٰنِي رَبِّيٓ إِلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ دِينًا قِيَمًا مِّلَّةَ إِبْرَٰهِيمَ حَنِيفًا ۚ وَمَا كَانَ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ﴿١٦١﴾

161. Thuaj:[1] “Me të vërtetë, Zoti im më ka udhëzuar në rrugë të drejtë, në fenë e vërtetë, fenë e pastër të Ibrahimit,[2] i cili nuk ka qenë prej idhujtarëve.”[3]

قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿١٦٢﴾

162. Thuaj: “Me të vërtetë, namazi im, kurbani im,[4] jeta ime dhe vdekja ime,[5] i përkasin vetëm Allahut, Zotit të botëve.

لَا شَرِيكَ لَهُۥ ۖ وَبِذَٰلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا۠ أَوَّلُ ٱلْمُسْلِمِينَ ﴿١٦٣﴾

163. Ai nuk ka asnjë ortak.[6] Kështu jam urdhëruar[7] dhe unë jam i pari i muslimanëve.”[8]

---

[1] O Muhamed, thuaju idhujtarëve, hebrenjve dhe të krishterëve, si dhe të gjithë atyre që ndjekin fe tjetër përveç Islamit.

[2] Fenë e pastër dhe të drejtë Islame. Feja e Ibrahimit dhe e të gjithë profetëve të Allahut është Islami, feja e Allahut.

[3] Por ka qenë Njësues i Allahut, babai i profetëve; të gjithë profetët që erdhën pas tij, kanë qenë nga pasardhësit e tij, Ismaili dhe Is’haku.

[4] Të gjitha adhurimet e mira, ku më të mëdhatë janë namazi dhe kurbani; të cilat tregojnë për dashurinë e Allahut dhe sinqeritetin ndaj Tij, si dhe afrimin tek Ai me zemër, gjuhë, gjymtyrë dhe pasuri. Kush është i sinqertë në namazin dhe kurbanin që bën për Allahun, do të jetë i sinqertë në të gjitha veprat e tjera.

[5] Çfarë do që bëj në jetën time, dhe çfarë do që të ketë caktuar Allahu për mua në jëtë apo në vdekje.

[6] Në adhurim, sundim apo rregullim.

[7] Nga Allahu

[8] I pari i muslimanëve nga ky popull.

قُلْ أَغَيْرَ ٱللَّهِ أَبْغِى رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَىْءٍ ۚ وَلَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ إِلَّا عَلَيْهَا ۚ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ۚ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُم مَّرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿١٦٤﴾

164. Thuaj: "A të kërkoj zot tjetër, përveç Allahut, kur Ai është Zoti i gjithçkaje? Dëmi i veprës së secilit është vetëm kundër vetvetes, dhe askush nuk ngarkohet me barrën e tjetrit.[1] Pastaj, të gjithë do të ktheheni te Zoti juaj dhe Ai do t'ju tregojë për ato që kundërshtoheshit.[2]

وَهُوَ ٱلَّذِى جَعَلَكُمْ خَلَٰٓئِفَ ٱلْأَرْضِ وَرَفَعَ بَعْضَكُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَٰتٍ لِّيَبْلُوَكُمْ فِى مَآ ءَاتَىٰكُمْ ۗ إِنَّ رَبَّكَ سَرِيعُ ٱلْعِقَابِ وَإِنَّهُۥ لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٦٥﴾

165. Ai ju ka bërë pasardhës të njëri-tjetrit në Tokë, dhe ka ngritur në shkallë disa nga ju mbi të tjerët,[3] për t'ju provuar në atë që ju ka dhënë.[4] Vërtet, Zoti yt është i shpejtë në ndëshkim,[5] por Ai është vërtetë edhe Falës, Mëshirëplotë."[6]

[1] Askush nuk ngarkohet me gjynahet e tjetrit dhe nuk dënohet me krimet e tjetrit; por ju, o idhujtarë dhe mohues të Allahut, do të ndëshkoheni për veprat tuaja të këqia, kurse ne (Muhamedi, shokët e tij dhe besimtarët muslimanë të sinqertë) do të marrim shpërblimin e veprave tona të mira.

[2] Për të vërtetën e feve dhe besimeve që ndiqnit pasi kishit përçarë fenë e vërtetë dhe ishit ndarë në grupe.

[3] I ka ngritur me pasuri, fuqi, pushtet, shëndet, krijim (pamje), etj.

[4] Për të parë sa do të falënderojë ai që është ngritur në diçka prej mirësive të Allahut, dhe sa do të durojë ai që është privuar nga ndonjë mirësi e caktuar.

[5] Kundër atyre që e zemërojnë Atë me shkeljen e urdhrave dhe ndalesave të Tij, atyre që përgënjeshtrojnë provat e tij, dhe atyre që mohojnë mirësitë e Tij dhe nuk falënderojnë për to.

[6] Ndaj atyre që i besojnë Atij, bëjnë vepra të mira dhe pendohen e kërkojnë falje për veprat e këqia apo gabimet e tyre; Allahu e pranon pendimin e këtyre, i fal ata, i mëshiron dhe nuk i ndëshkon për veprat e këqia që kanë bërë, përderisa pendohen para se të takojnë Allahun dhe para se të mbyllet dera e pendimit.

سُورَةُ الأَعْرَافِ

7. SURJA “EL A’RAF”

LARTËSITË E MURIT NDARËS

(Mekase, 206 Ajete)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Me emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

الٓمٓصٓ ﴿١﴾

1. Elif, Lam, Mim, Sad.[1]

كِتَٰبٌ أُنزِلَ إِلَيْكَ فَلَا يَكُن فِي صَدْرِكَ حَرَجٌ مِّنْهُ لِتُنذِرَ بِهِۦ وَذِكْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٢﴾

2. Ky është Libër që të është shpallur ty,[2] prandaj të mos ketë kurrfarë shtrëngimi në gjoksin tënd prej tij,[3] që nëpërmjet tij të paralajmërosh,[4] dhe si këshillë për besimtarët.[5]

[1] Këto janë germa prej germave të alfabetit arab. Njëzet e nëntë sure të Kuranit hapen me një apo më shumë germa të ndryshme për domethënien e të cilave ka shumë mendime tek dijetarët e tefsirit, por domethënien e vërtetë të tyre nuk e di veçse Allahu i Madhëruar. Këto i gjen në tefsirin e Taberiut, Kurtubiut, etj.

[2] Ky Kuran është Libër që Allahu ta ka shpallyr ty, o Muhamed; një Libër Madhështor, që ka përfshirë gjithçka që i nevojitet njerëzve dhe gjithçka që kërkon Allahu prej adhurimeve, urdhrave dhe ndalesave; në mënyrë të qartë dhe të detajuar.

[3] Të mos kesh shtrëngim, ngushtim, dyshim apo pështjellim.

[4] Të gjithë njerëzimin.

[5] Që të rikujtojnë vazhdimisht rrugën e drejtë dhe veprat e mira që duhet të bëjnë.

ٱتَّبِعُوا۟ مَآ أُنزِلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا۟ مِن دُونِهِۦٓ أَوْلِيَآءَ ۗ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ ﴿٣﴾

3. Ndiqni atë që ju është zbritur nga Zoti juaj,[1] dhe mos ndiqni miq të tjerë,[2] përveç Tij. Sa pak që kujtoni![3]

وَكَم مِّن قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَـٰهَا فَجَآءَهَا بَأْسُنَا بَيَـٰتًا أَوْ هُمْ قَآئِلُونَ ﴿٤﴾

4. Sa e sa qytete kemi rrënuar, duke iu ardhur Dënimi Ynë natën ose ditën, kur ata pushonin.[4]

فَمَا كَانَ دَعْوَىٰهُمْ إِذْ جَآءَهُم بَأْسُنَآ إِلَّآ أَن قَالُوٓا۟ إِنَّا كُنَّا ظَـٰلِمِينَ ﴿٥﴾

5. Kur u vinte dënimi, thirrja e tyre e vetme ishte: "Ne kemi qenë vërtet të padrejtë!"[5]

فَلَنَسْـَٔلَنَّ ٱلَّذِينَ أُرْسِلَ إِلَيْهِمْ وَلَنَسْـَٔلَنَّ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿٦﴾

6. Sigurisht që Ne do t'i pyesim ata, të cilëve u kemi dërguar të dërguar,[6] dhe do t'i pyesim edhe të dërguarit.[7]

---

[1] Allahu i drejtohet të gjithë njerëzve, që të ndjekin Librin që ka zbritur Zoti i tyre, Kuranin që ia ka shpallur Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!).

[2] Mos ndiqni miq idhujtarë dhe të djallëzuar që ju largojnë nga rruga e Allahut dhe ju urdhërojnë të adhuroni idhujt dhe t'i bëni shok Allahut, sepse ata ju çojnë në humbje dhe shkatërrim.

[3] Sa pak mësim që merrni; sa pak që i pranoni i këshillat; sa pak që ktheheni te e vërteta, se përndryshe nuk do të zgjidhnit atë që ju dëmton mbi atë që ju bën dobi, dhe as mikun tuaj - që në realitet është armiku juaj - mbi Mikun dhe Mbështetësin e Vërtetë.

[4] Dënimi i Allahut vinte në kohën para agimit, ose në kohën e pushimit të drekës, kur ata ishin të pavëmendshëm dhe kur nuk e prisnin; dhe kur iu vinte dënimi, ata nuk mund ta largonin atë dhe idhujt e tyre nuk mund t'i ndihmonin; prandaj merrni mësim o njerëz që adhuroni të tjerë përveç Allahut dhe që mohoni Allahun dhe Provat e Tij.

[5] E pohonin se i kishin bërë padrejtësi vetvetes me shkeljen e urdhrave dhe ndalesave të Zotit të tyre, kështu që merituan zemërimin dhe dënimin e Tij të rëndë në këtë botë, dhe dënimin edhe më të rëndë dhe të përhershëm që i pret në botën tjetër.

[6] Do të marrim në llogari popujt që iu kemi dërguar të dërguar dhe do t'i pyesim se çfarë bënë me atë që iu sollën të dërguarit prej urdhrave dhe ndalesave të Mia? A i zbatuat ato apo i thyet urdhrat e Mia dhe i kundërshtuat të dërguarit e Mi?

[7] Nëse i komunikuan shpalljet e Allahut në mënyrën më të plotë, dhe se si iu përgjigjën atyre popujt e tyre.

فَلَنَقُصَّنَّ عَلَيْهِم بِعِلْمٍ ۖ وَمَا كُنَّا غَآئِبِينَ ﴿٧﴾

7. Dhe do ua tregojmë atyre gjithçka në detaje,[1] me dije,[2] sepse Ne nuk kemi qenë të papranishëm.[3]

وَٱلْوَزْنُ يَوْمَئِذٍ ٱلْحَقُّ ۚ فَمَن ثَقُلَتْ مَوَٰزِينُهُۥ فَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ﴿٨﴾

8. Peshimi në atë Ditë do të jetë i drejtë;[4] Ata që u rëndon peshorja[5], do të jenë të shpëtuarit;[6]

وَمَنْ خَفَّتْ مَوَٰزِينُهُۥ فَأُو۟لَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ خَسِرُوٓا۟ أَنفُسَهُم بِمَا كَانُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَا يَظْلِمُونَ ﴿٩﴾

9. Kurse ata që do e kënë të lehtë peshoren,[7] do të humbin veten e tyre,[8] për shkak se ishin të padrejtë me provat Tona.[9]

وَلَقَدْ مَكَّنَّٰكُمْ فِى ٱلْأَرْضِ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَٰيِشَ ۗ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿١٠﴾

10. Ne ju vendosëm në Tokë dhe aty ju mundësuam gjithçka ju nevojitet për jetesë. Por, shumë pak falënderoni![10]

---

[1] Gjithçka që kanë vepruar në këtë botë, gjithësecilit.

[2] Me dijen e sigurtë dhe absolute të Allahut, i Cili di dhe regjistron gjithçka veprojnë krijesat e Tij.

[3] Për asnjë çast nuk kemi munguar, dhe asgjë nuk mund të na shpëtojë, në të gjithë krijimin Tonë.

[4] Peshimi i veprave që ka bërë secili në këtë botë do të jetë i drejtë, dhe askujt nuk do i bëhët padrejtësia më e vogël.

[5] E veprave të mira.

[6] Nga dënimi, dhe do të fitojnë lumturinë e përhershme.

[7] Anën e veprave të mira të peshores; që nuk i rëndon peshorja me Njësimin e Allahut, besimin në të dërguarit e Tij dhe zbatimin e urdhrave dhe ndalesave të Tij.

[8] I bënë padrejtësi vetvetes duke i humbur shpërblimin e madh të Allahut

[9] Për shkak të mohimit të provave dhe shpalljeve të Allahut dhe mosnënshtrimit para tyre.

[10] Ne e bëmë tokën të përshtatme për jetesën tuaj, o njerëz, dhe ju mundësuam mjetet që ju duhen për jetën që do të kaloni në dynja, dhe të gjitha të mirat nga Zoti juaj, si mirësi dhe provë për ju, por shumë i vogël është falënderimi juaj për mirësitë që ju kam dhënë, sa që adhuroni dhe merrni zota të tjerë përveç Meje.

وَلَقَدْ خَلَقْنَٰكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَٰكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلَٰٓئِكَةِ ٱسْجُدُوا۟ لِـَٔادَمَ فَسَجَدُوٓا۟ إِلَّآ إِبْلِيسَ لَمْ يَكُن مِّنَ ٱلسَّٰجِدِينَ ﴿١١﴾

11. Ne ju krijuam,[1] pastaj ju dhamë formë,[2] pastaj u thamë engjëjve:[3] “Përuljuni në sexhde Ademit!”[4] Dhe ata iu përulën menjëherë, përveç Iblisit, i cili nuk ishte nga ata që u përulën.[5]

[1] Me krijimin e origjinës dhe lëndës nga e cila krijuam babanë tuaj, Ademin (alejhis selam).

[2] Formën më të mirë dhe më të bukur, që i dhamë babait tuaj, Ademit (alejhis selam).

[3] Pasi e krijuam Ademin, i dhamë formë dhe shpirt, i thamë engjëjve…

[4] Ky urdhër për përulje para Ademit ishte provë nga Allahu për engjëjt, mes të cilëve në atë kohë ishte edhe Iblisi, megjithëse ky ishte prej xhinëve dhe nuk ishte engjëll, por për shkak të adhurimit të madh që bënte në tokë, Allahu e kishte ngritur në të njëjtin vend me engjëjt, si provë për të, dhe pikërisht urdhëri për t’u përulur para Ademit zbuloi hapur Iblisin para engjëjve.

[5] Nuk iu bind urdhrit të Allahut duke mos iu përulur Ademit, dhe ai nuk ishte prej engjëjve të bindur por prej xhinëve.

قَالَ مَا مَنَعَكَ أَلَّا تَسْجُدَ إِذْ أَمَرْتُكَ ۖ قَالَ أَنَا۠ خَيْرٌ مِّنْهُ خَلَقْتَنِى مِن نَّارٍ وَخَلَقْتَهُۥ مِن طِينٍ ﴿١٢﴾

12. Allahu i tha (Iblisit): “Çfarë të pengoi ty të mos përuleshe, kur të urdhërova?” Ai u përgjigj: “Unë jam më i mirë se ai; Mua më krijove nga zjarri, kurse atë e krijove nga balta.”[1]

قَالَ فَٱهْبِطْ مِنْهَا فَمَا يَكُونُ لَكَ أَن تَتَكَبَّرَ فِيهَا فَٱخْرُجْ إِنَّكَ مِنَ ٱلصَّـٰغِرِينَ ﴿١٣﴾

13. Allahu i tha: “Zbrit nga aty![2] Ti nuk ke të drejtë të krenohesh në të![3] Dil! Vërtet, ti je prej të poshtëruarve.”[4]

قَالَ أَنظِرْنِىٓ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤﴾

14. Ai (Iblisi) tha: “Më jep afat deri në ditën kur ata të ringjallen!”[5]

قَالَ إِنَّكَ مِنَ ٱلْمُنظَرِينَ ﴿١٥﴾

15. Allahu i tha: “Ti je nga ata që u është dhënë afat.”[6]

---

[1] Me mendjemadhësi dhe pëlqim të vetvetes, duke sjellë arsyetim dhe krahasim të paqëndrueshëm dhe të pasaktë; mjafton që ai kundërshtoi urdhrin e Allahut me mendjemadhësi dhe mendjelehtësi, dhe kjo e rrëzoi atë nga vendi i lartë që i kishte dhënë Allahu, në më të ultin e të ultëve.

[2] Nga vendi dhe grada që Iblisi kishte në mesin e engjëjve, ose nga Xheneti, por e para është më afër kuptimit. [Ibën Kethiri].

[3] Duke bërë mendjemadhësi dhe kryeneçësi ndaj urdhrit Tim në atë vend të lartë në mesin e engjëjve, ose në Xhenet.

[4] Si ndëshkim për mendjemadhësinë e tij.

[5] Kur Iblisi shpalli armiqësinë ndaj Allahut dhe ndaj njeriut, i kërkoi Allahut që ta afatizojë dhe ta lërë gjallë deri në ditën e ringjalljes, me qëllim që të mashtronte dhe të merrte me vete në Zjarr sa më shumë të mundej prej njerëzve; dhe përderisa urtësia e Allahut përfshinte provimin e robërve të Tij në këtë botë, për t’u ndarë të sinqertët nga gënjeshtarët dhe ata që i binden Allahut nga ata që nuk i binden Atij, i dha afat Iblisit deri në ditën e Kiametit.

[6] Deri në ditën e caktuar të Kiametit, siç thuhet në suren El Hixhr, Ajeti 38; ditën kur Allahu ka shkruar për të shkatërrimin, vdekjen dhe fundin, bashkë me të gjitha krijesat e tjera të Allahut, ditën kur do t’i fruhet Surit për herë të parë; dhe nuk iu përgjigj kërkesës së Iblisit për t’i dhënë afat deri në ditën e ringjalljes, që është dita kur do i fryhet Surit për herë të dytë dhe kur njerëzit të ringjallen për të dhënë llogari, ditë pas së cilës nuk ka më vdekje. Iblisi kërkoi afat deri në ditën e ringjalljes që të mos vdiste asnjëherë dhe të ishte i

قَالَ فَبِمَآ أَغۡوَيۡتَنِي لَأَقۡعُدَنَّ لَهُمۡ صِرَٰطَكَ ٱلۡمُسۡتَقِيمَ ١٦

16. Ai (Iblisi) tha: "Meqenëse më dëbove nga rruga e drejtë, unë do t'u zë pritë atyre (njerëzve) në rrugën Tënde të drejtë.[1]

ثُمَّ لَأٓتِيَنَّهُم مِّنۢ بَيۡنِ أَيۡدِيهِمۡ وَمِنۡ خَلۡفِهِمۡ وَعَنۡ أَيۡمَٰنِهِمۡ وَعَن شَمَآئِلِهِمۡۖ وَلَا تَجِدُ أَكۡثَرَهُمۡ شَٰكِرِينَ ١٧

17. Përveç kësaj, do t'u vij atyre nga përpara dhe nga mbrapa, nga e djathta dhe nga e majta,[2] e kështu shumica e tyre nuk do të jenë mirënjohës!"[3]

قَالَ ٱخۡرُجۡ مِنۡهَا مَذۡءُومٗا مَّدۡحُورٗاۖ لَّمَن تَبِعَكَ مِنۡهُمۡ لَأَمۡلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنكُمۡ أَجۡمَعِينَ ١٨

18. Allahu i tha (Iblisit): "Dil nga ai (Xheneti) i përbuzur, i dëbuar![4] Ata që do të ndjekin ty prej tyre, do ta mbush Xhehenemin me të gjithë ju!"[5]

---

pavdekshëm, pra të mos vdiste në ditën e Kiametit, me fryrjen e parë të Surit, sepse po të mos vdiste atëherë, nuk do të vdiste më kurrë. Por atij do t'i vijë fundi dhe do të vdesë njësoj si të gjitha krijesat e tjera, dhe Ai që është i Përjetshëm është vetëm Allahu.

[1] Me qëllim që t'i pengoj nga futja në të.

[2] D.m.th. do i futem njerëzve nga të gjitha anët dhe drejtimet, dhe nga të gjitha rrugët që mund të gjej për të arritur qoftë edhe diçka të vogël nga qëllimi im në humbjen e tyre. Por ai nuk shtoi edhe "nga lartë atyre", sepse nuk mund t'iu vijë atyre nga lart, pasi që nga lart, njerëzve iu vjen mëshira e Allahut.

[3] Nuk do të jenë mirënjohës të mirësive të Tua ndaj tyre; sepse falënderimi është sjellje e atyre që ndjekin rrugën e drejtë, kurse djalli kërkon t'i pengojë ata nga ajo rrugë. Iblisi e tha këtë fjalë pasi mësoi se njeriu ka dobësi, epshe dhe dëshira, dhe shpesh mund të jetë i pavëmendshëm, kështu që vendosi me të gjithë vullnetin dhe përpjekjen e tij se do t'i zinte pritë për ta larguar nga rruga e drejtë, dhe mendoi se do ia arrinte qëllimit të tij, prandaj e tha këtë fjalë. Kurse Allahu na ka tërhequr vëmendjen këtu, duke na treguar se çfarë synimi ka djalli i mallkuar në këtë botë, me qëllim që të marrim masat dhe të ruhemi prej armikut tonë të betuar; të mësojmë rrugët nga të cilat mund të na vijë, me qëllim që t'ia mbyllim ato rrugë. Këto mësime janë padyshim mirësi e madhe e Allahut ndaj nesh, për të cilat duhet ta falënderojmë Atë.

[4] I poshtëruar dhe i mallkuar, i dëbuar nga mëshira e Allahut dhe nga çdo e mirë.

[5] Me mohuesit dhe ndjekësit e Iblisit prej njerëzve, dhe me vetë Iblisin dhe pasardhësit e tij prej xhinëve. Allahu e mëshiroftë atë njeri që nuk e plotëson hamendjen e Iblisit në veten e tij, dhe e zhgënjen atë, duke mos ndjekur rrugën e tij, por duke kujtuar gjithnjë

وَيَٰٓـَٔادَمُ ٱسۡكُنۡ أَنتَ وَزَوۡجُكَ ٱلۡجَنَّةَ فَكُلَا مِنۡ حَيۡثُ شِئۡتُمَا وَلَا تَقۡرَبَا هَٰذِهِ ٱلشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ ٱلظَّٰلِمِينَ ١٩

19. Ndërsa ti, o Adem! Ti dhe bashkëshortja jote banoni në Xhenet dhe hani nga të dëshironi, por mos iu afroni kësaj peme, se përndryshe do të bëheni nga të padrejtët!”[1]

فَوَسۡوَسَ لَهُمَا ٱلشَّيۡطَٰنُ لِيُبۡدِيَ لَهُمَا مَا وُۥرِيَ عَنۡهُمَا مِن سَوۡءَٰتِهِمَا وَقَالَ مَا نَهَىٰكُمَا رَبُّكُمَا عَنۡ هَٰذِهِ ٱلشَّجَرَةِ إِلَّآ أَن تَكُونَا مَلَكَيۡنِ أَوۡ تَكُونَا مِنَ ٱلۡخَٰلِدِينَ ٢٠

20. Djalli u fëshfëriti atyre,[2] për t’ua zbuluar pjesët e turpshme të trupit që i kishin të mbuluara,[3] dhe u tha: “Zoti juaj nuk jua ka ndaluar këtë pemë për gjë tjetër, por vetëm që të mos bëheni dy engjëj ose të mos bëheni të pavdekshëm.”[4]

وَقَاسَمَهُمَآ إِنِّي لَكُمَا لَمِنَ ٱلنَّٰصِحِينَ ٢١

21. Dhe iu betua atyre:[5] “Vërtet, Unë jam prej këshilluesve për ju!”[6]

---

paralajmërimin e Allahut nga armiku i tij i përbetuar që në fillim të krijimit të Ademit, dhe duke ndjekur rrugën e drejtë të Allahut dhe duke iu bindur vetëm Allahut.

[1] Pasi e zbriti Iblisin në Tokë, Allahu e vendosi Ademin dhe bashkëshorten e tij, Havanë, në Xhenet, dhe i lejoi ata të hanin nga çdo vend të dëshironin dhe nga çdo pemë apo ushqim, me përjashtim të një peme të caktuar, përndryshe do të bëheshin nga të padrejtët: ata që ndjekin rrugën e atyre që i kalojnë kufijtë e Mi, kundërshtojnë urdhrin Tim dhe bëjnë të lejuara ndalesat e Mia.

[2] Iblisi i fëshfëriti Ademit dhe Havasë me frymëzimin apo ngacmimin e tij, duke i çuar në mendje diçka të pavërtetë dhe duke i mashtruar, në mënyrë që të shkelin ndalesën e Zotit të tyre.

[3] Nëse do të hanin nga pema e ndaluar, atyre do i zbuloheshin pjesët e turpshme të trupit, të cilat Allahu ua kishte mbuluar me dritë.

[4] Duke i tunduar që të hanin nga pema, që të bëheshin engjëj, ose të bëheshin të përjetshëm, dhe kështu do ta adhuronin Allahun njësoj si engjëjt e tjerë; duke i mashtruar.

[5] Iu betua në Allahun, për t’i mashtruar.

[6] Unë di më shumë se ju sepse jam krijuar para jush, dhe unë ju këshilloj bazuar në atë që kam mësuar para se ju të krijoheshit, kështu që veproni ashtu si ju këshilloj, se është për të mirën tuaj.

فَدَلَّىٰهُمَا بِغُرُورٍ ۚ فَلَمَّا ذَاقَا ٱلشَّجَرَةَ بَدَتْ لَهُمَا سَوْءَٰتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِن وَرَقِ ٱلْجَنَّةِ ۖ وَنَادَىٰهُمَا رَبُّهُمَآ أَلَمْ أَنْهَكُمَا عَن تِلْكُمَا ٱلشَّجَرَةِ وَأَقُل لَّكُمَآ إِنَّ ٱلشَّيْطَٰنَ لَكُمَا عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٢٢﴾

22. Dhe i mashtroi me dinakëri.[1] Kur e shijuan pemën,[2] atyre të dyve iu zbuluan vendet e turpshme[3] dhe filluan të mbulohen me gjethet e Xhenetit.[4] Në atë çast Zoti i tyre i thirri: “A nuk jua kisha ndaluar atë pemë juve të dyve?[5] Dhe a nuk ju pata thënë se djalli është vërtet armiku juaj i hapët?”[6]

-152-

[1] Ia arriti t’i mashtrojë dhe t’i bëjë që të hanë nga pema e ndaluar.

[2] Ademi dhe Havaja; kur shijuan frutat e pemës së ndaluar.

[3] Iu largua drita që i mbulonte vendet e turpshme, për shkak të mëkatit që bënë ndaj Allahut me ngrënien e pemës së ndaluar.

[4] Nga turpi që i zuri kur panë vendet e tyre të turpshme, ndërsa më parë nuk i shihnin se ishin të mbuluara nga drita.

[5] A nuk jua kisha ndaluar ngrënien e frutave të asaj peme?

[6] Kur ai nuk iu përul Ademit në sexhde, nga zilia dhe duke thyer urdhrin e Allahut.

قَالَا رَبَّنَا ظَلَمْنَآ أَنفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ ٱلْخَٰسِرِينَ ﴿٢٣﴾

23. Ata të dy (Ademi dhe Havaja) thanë: “O Zoti ynë! Ne i bëmë padrejtësi vetes sonë,[1] e nëse Ti nuk na fal dhe nuk na mëshiron, ne vërtet që do të jemi nga të humburit!”[2]

قَالَ ٱهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ ۖ وَلَكُمْ فِى ٱلْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَٰعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿٢٤﴾

24. Ai (Allahu) tha: “Zbritni![3] Ju jeni armiq të njëri-tjetrit. Në Tokë do të keni vendqëndrim dhe jetesë deri në një kohë të caktuar.[4]

قَالَ فِيهَا تَحْيَوْنَ وَفِيهَا تَمُوتُونَ وَمِنْهَا تُخْرَجُونَ ﴿٢٥﴾

25. Mbi të (Tokë) do të jetoni, në të do të vdisni dhe prej saj do të nxirreni.”[5]

يَٰبَنِىٓ ءَادَمَ قَدْ أَنزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُوَٰرِى سَوْءَٰتِكُمْ وَرِيشًا ۖ وَلِبَاسُ ٱلتَّقْوَىٰ ذَٰلِكَ خَيْرٌ ۚ ذَٰلِكَ مِنْ ءَايَٰتِ ٱللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿٢٦﴾

26. O bijtë e Ademit! Ne ju kemi zbritur rroba që të mbuloni vendet e turpshme, si dhe rroba për zbukurim; [6] por, petku i devotshmërisë është më i miri.[7] Këto janë nga provat e Allahut, që ata të kujtojnë.

---

[1] I bëmë keq vetes sonë me mëkatin që bëmë, me thyerjen e urdhrit Tënd dhe me bindjen që bëmë ndaj armikut tonë dhe armikut Tënd, ndërkohë që nuk duhet t’i bindeshim atij për ngrënien nga pema që na kishe ndaluar.

[2] Ademi dhe Havaja e pranuan gabimin që bënë, dhe i kërkuan Allahut që t’i falë dhe t’i mëshirojë; ndryshe nga Iblisi i mallkuar, i cili në vend që t’i kërkonte Allahut falje për thyerjen e urdhrit të Tij në çastin e dobësisë dhe zilisë që i hyri kundrejt Ademit, ai i kërkoi ta afatizojë deri në ditën e Gjykimit, dhe në vend që të lutej për të shpëtuar veten në këtë botë dhe në botën tjetër, zgjodhi që jetën e vet t’ia kushtonte armiqësisë ndaj Ademit dhe pasardhësve të tij.

[3] Nga Xheneti dhe qielli në Tokë; që të gjithë ju: Ademi, Havaja dhe Iblisi.

[4] Do të jetoni dhe do të kënaqeni në të brez pas brezi deri në ditën e kiametit.

[5] Prej tokës do ju nxjerrë Zoti juaj kur t’ju ringjallë në ditën e Gjykimit.

[6] Kemi krijuar dhe ju kemi inspiruar të vishni rroba që janë të domosdoshme për të mbuluar vendet e turpshme, si dhe rroba të tjera që janë plotësuese dhe zbukuruese.

[7] Por, qëllimi nga këto rroba është që ju të ndihmoheni me to në adhurimin dhe bindjen ndaj Allahut, dhe jo thjesht për t’u mbuluar e zbukuruar, sepse bukuria e tyre është e përkohshme dhe nuk tregon bukurinë e vërtetë, e cila është bukurua e zemrës dhe e shpirtit; veprat e mira, turpi, frika ndaj Allahut, morali dhe sjellja e mirë.

يَٰبَنِيٓ ءَادَمَ لَا يَفۡتِنَنَّكُمُ ٱلشَّيۡطَٰنُ كَمَآ أَخۡرَجَ أَبَوَيۡكُم مِّنَ ٱلۡجَنَّةِ يَنزِعُ عَنۡهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوۡءَٰتِهِمَآۗ إِنَّهُۥ يَرَىٰكُمۡ هُوَ وَقَبِيلُهُۥ مِنۡ حَيۡثُ لَا تَرَوۡنَهُمۡۗ إِنَّا جَعَلۡنَا ٱلشَّيَٰطِينَ أَوۡلِيَآءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤۡمِنُونَ ٢٧

27. O bijtë e Ademit! Të mos ju mashtrojë kurrsesi djalli, ashtu si i nxori prindërit tuaj nga Xheneti; ua hoqi petkun për t’u dukur vendet e tyre të turpshme![1] Ai dhe lloji i tij[2] ju sheh, prej nga ju nuk i shihni ata.[3] Ne i kemi bërë djajtë miq të atyre që nuk besojnë.[4]

وَإِذَا فَعَلُواْ فَٰحِشَةٗ قَالُواْ وَجَدۡنَا عَلَيۡهَآ ءَابَآءَنَا وَٱللَّهُ أَمَرَنَا بِهَاۗ قُلۡ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَأۡمُرُ بِٱلۡفَحۡشَآءِۖ أَتَقُولُونَ عَلَى ٱللَّهِ مَا لَا تَعۡلَمُونَ ٢٨

28. Kur ata bëjnë një vepër të shëmtuar,[5] thonë: “Kështu i kemi gjetur prindërit tanë të bënin, dhe Allahu na ka urdhëruar kështu.” Thuaj: “Allahu nuk urdhëron për vepra të shëmtuara! A thoni për Allahun diçka që nuk e dini?”

[1] O njerëz, të mos ju mashtrojë shejtani dhe tju bëjë që të shfaqni vendet e turpshme të trupit tuaj nga bindja juaj ndaj tij kur ai ju provokon, siç bëri me prindërit tuaj, Ademin dhe Havanë, kur i provokoi dhe i mashtroi, e ata iu bindën atij dhe shkelën ndalesën e Allahut, kështu që për shkak të dinakërisë dhe mashtrimit të tij, ata u nxorën nga xheneti dhe iu hoq petku që Allahu u kishte veshur atyre dyve.

[2] Iblisi dhe të gjithë xhinët bashkë me shejtanët prej tyre.

[3] Ata ju shohin, ndërsa ju nuk i shihni ata në këtë botë.

[4] Mosbesimi është kushti i lidhjes së miqësisë mes njeriut dhe shejtanit.

[5] Kur idhujtarët dhe mohuesit bëjnë një vepër të shëmtuar dhe të turpshme, siç ishte tavafi lakuriq rreth Kabes që bënin idhujtarët para dhe në fillim të Islamit, si dhe çdo lloj vepre tjetër të turpshme dhe të pamoralshme.

قُلْ أَمَرَ رَبِّي بِٱلْقِسْطِ ۖ وَأَقِيمُوا۟ وُجُوهَكُمْ عِندَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَٱدْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ ۚ كَمَا بَدَأَكُمْ تَعُودُونَ ﴿٢٩﴾

29. Thuaj: “Zoti im urdhëron për drejtësi;[1] Dhe drejtohuni vetëm nga Ai në çdo përulje (sexhde) e lutjuni Atij me sinqeritet dhe besim të pastër![2] Ashtu si ju ka krijuar fillimisht, do të riktheheni.[3]

فَرِيقًا هَدَىٰ وَفَرِيقًا حَقَّ عَلَيْهِمُ ٱلضَّلَـٰلَةُ ۗ إِنَّهُمُ ٱتَّخَذُوا۟ ٱلشَّيَـٰطِينَ أَوْلِيَآءَ مِن دُونِ ٱللَّهِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّهْتَدُونَ ﴿٣٠﴾

30. Njërin grup Ai e udhëzoi në rrugë të drejtë,[4] kurse grupi tjetër meritoi humbjen.[5] Këta të dytët zgjodhën djajtë për miq në vend të Allahut dhe mendonin se ishin në rrugë të drejtë.[6]

[1] Dhe jo për vepra të shëmtuara e padrejtësi.

[2] Përkuluni dhe bëni sexhde vetëm për Allahun dhe për asnjë idhull apo çfarëdo qoftë, dhe lutjen e të gjitha adhurimet tuaja ia drejtoni vetëm Allahut dhe mos i përzieni ato me idhujtari e paganizëm.

[3] Ashtu si ju krijoi Allahu nga asgjëja, po ashtu do ju rikthejë dhe do ju ringjallë në ditën e gjykimit pasi të keni vdekur dhe t’ju ketë zhdukur në këtë botë; dhe do të shpërblejë secilin për atë që ka vepruar.

[4] Duke i dhënë sukses të udhëzohen; duke i lehtësuar shkaqet e udhëzimit dhe duke larguar pengesat e tij.

[5] Për shkak të veprave të tyre të këqia dhe rrugës së humbjes që zgjodhën.

[6] Sepse atyre iu përmbys realiteti kur me injorancën dhe padrejtësinë e tyre zgjodhën për miq djajtë në vend të Allahut, dhe kështu që e merrnin të pavërtetën për të vërtetë dhe të vërtetën për të pavërtetë.

۞ يَٰبَنِيٓ ءَادَمَ خُذُواْ زِينَتَكُمۡ عِندَ كُلِّ مَسۡجِدٖ وَكُلُواْ وَٱشۡرَبُواْ وَلَا تُسۡرِفُوٓاْۚ إِنَّهُۥ لَا يُحِبُّ ٱلۡمُسۡرِفِينَ ٣١

31. O bijtë e Ademit! Vishuni bukur për çdo namaz![1] Hani e pini, por mos e teproni,[2] sepse Ai nuk i do ata që e teprojnë.[3]

قُلۡ مَنۡ حَرَّمَ زِينَةَ ٱللَّهِ ٱلَّتِيٓ أَخۡرَجَ لِعِبَادِهِۦ وَٱلطَّيِّبَٰتِ مِنَ ٱلرِّزۡقِۚ قُلۡ هِيَ لِلَّذِينَ ءَامَنُواْ فِي ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا خَالِصَةٗ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِۗ كَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ ٱلۡأٓيَٰتِ لِقَوۡمٖ يَعۡلَمُونَ ٣٢

32. Thuaj: “Kush i ka ndaluar veshjet e bukura të Allahut që i ka nxjerrë për robërit e Tij,[4] si dhe ushqimet e mira?”[5] Thuaj: “Ato janë për besimtarët në këtë botë, por veçanërisht për ta në botën tjetër.[6] Kështu ua shpjegojmë provat njerëzve që dinë.[7]

[1] Vishni rrobat më të mira dhe më të bukura që keni, dhe që ju mbulojnë sa më shumë, për çdo namaz dhe në çdo xhami apo vend që të faleni, sepse mbulimi i trupit është zbukurim, kurse zbulimi dhe zhveshja është shëmti; dhe mos bëni ashtu si bënin idhujtarët që silleshin lakuriq rreth Kabes.

[2] Hani e pini nga të mirat e Zotit tuaj që jua ka lejuar, por mos e teproni në përdorimin e hallallit duke kaluar në shpërdorim, mburrje dhe mendjemadhësi, apo duke ngrënë haramin.

[3] Në hallall apo në haram, apo që lejojnë haramin dhe ndalojnë hallallin. I gjithë teprimi është i ndaluar, sepse ai e dëmton njeriun në shumë aspekte, duke filluar nga shëndeti, ekonomia, shoqëria, etj.; e Allahu ia ka ndaluar njerëzve gjithçka që i dëmton ata, duke i drejtuar në më të mirën, si mëshirë për ta.

[4] Veshjet e çdo lloji, pëlhure apo ngjyre, që e mbulojnë dhe zbukurojnë njeriun.

[5] Ushqimet e mira dhe të shijshme, që i bëjnë mirë njeriut dhe që nuk e dëmtojnë shëndetin e tij, që janë hallall.

[6] Veshjet e bukura dhe ushqimet e mira dhe hallall janë për besimtarët dhe njerëzit e tjerë që nuk janë besimtarë në këtë botë, por në botën tjetër do të jenë posaçërisht për besimtarët.

[7] Sepse vetëm ata i kuptojnë provat e Allahut dhe përfitojnë prej tyre.

قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ ٱلْفَوَٰحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَٱلْإِثْمَ وَٱلْبَغْىَ بِغَيْرِ ٱلْحَقِّ وَأَن تُشْرِكُوا بِٱللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِۦ سُلْطَٰنًا وَأَن تَقُولُوا عَلَى ٱللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٣﴾

33. Thuaj: “Zoti im ka ndaluar vetëm[1] veprat e turpshme, qofshin ato të hapura apo të fshehura,[2] gjynahun,[3] shtypjen pa të drejtë,[4] t’i bëni Allahut shok,[5] gjë për të cilën nuk ju ka dhënë kurrfarë prove,[6] dhe të thoni për Allahun diçka që nuk e dini.[7]

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ ۖ فَإِذَا جَآءَ أَجَلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً ۖ وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٣٤﴾

34. Çdo popull ka afatin e vet.[8] Kur iu vjen afati, ata nuk mund ta shtyjnë atë asnjë çast, dhe as nuk mund ta shpejtojnë.[9]

يَٰبَنِىٓ ءَادَمَ إِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ ءَايَٰتِى ۙ فَمَنِ ٱتَّقَىٰ وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٣٥﴾

35. O bijtë e Ademit! Nëse ju vijnë të dërguar nga mesi juaj, që ju tregojnë shpalljet e Mia, atëherë, për ata që ruhen nga të këqijat

---

[1] Allahu ka ndaluar vetëm këto që do të numërohen në vijim të ajetit, dhe jo ato që idhujtarët i kanë bërë të ndaluara si bindje ndaj shejtanit dhe idhujve të tyre.

[2] Veprat e turpshme janë mëkatet e mëdha që quhen turp, si kurvëria dhe homoseksualiteti; qoftë haptazi apo fshehtazi, në publik apo në vetmi, me vepër dhe trup apo me mendje dhe zemër, si mendjemadhësia dhe hipokrizia.

[3] Shkeljen e ndalesave të Allahut në përgjithësi, për të cilat ka ndëshkim tek Allahu; të drejtat e Allahut ndaj njerëzve.

[4] Shtypjen e njerëzve dhe padrejtësinë ndaj tyre; gjërat që lidhen me gjakun (vrasjen), pasurinë dhe nderin; të drejtat e njerëzve kundrejt njëri-tjetrit.

[5] Të adhuroni të tjerë përveç Allahut ose përkrah Tij.

[6] Por ju ka dhënë prova për Njësimin e Tij.

[7] Të thoni që Allahu ka ndaluar këtë e ka lejuar atë, pa pasur dije dhe provë nga Allahu, por duke trilluar gënjeshtër ndaj Tij, për të ndryshuar fenë dhe ligjet e Tij, dhe për të shkelur të drejtat e njerëzve.

[8] Afatin e zbritjes së ndëshkimit mbi ta për shkak të idhujtarisë dhe mosbindjes nga Allahut dhe ndaj të dërguarve të Tij. Ky është kërcënim dhe paralajmërim për idhujtarët dhe mohuesit.

[9] Nuk kanë fuqi apo mundësi që ta shtyjnë apo ta shpejtojnë afatin e shkatërrimit dhe zhdukjes së tyre nga kjo botë, por ai do të ndodhë në afatin që e ka caktuar Allahu të ndodhë.

dhe kryejnë vepra të mira,[1] nuk do të ketë frikë dhe as do të pikëllohen.[2]

وَٱلَّذِينَ كَذَّبُوا۟ بِـَٔايَـٰتِنَا وَٱسْتَكْبَرُوا۟ عَنْهَآ أُو۟لَـٰٓئِكَ أَصْحَـٰبُ ٱلنَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا خَـٰلِدُونَ ﴿٣٦﴾

36. Kurse ata që i përgënjeshtrojnë shpalljet Tona dhe bëjnë mendjemadhësi ndaj tyre, do të jenë banorë të Zjarrit, ku do të qëndrojnë përgjithmonë.[3]

فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ ٱفْتَرَىٰ عَلَى ٱللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِـَٔايَـٰتِهِۦٓ ۚ أُو۟لَـٰٓئِكَ يَنَالُهُمْ نَصِيبُهُم مِّنَ ٱلْكِتَـٰبِ ۖ حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءَتْهُمْ رُسُلُنَا يَتَوَفَّوْنَهُمْ قَالُوٓا۟ أَيْنَ مَا كُنتُمْ تَدْعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ ۖ قَالُوا۟ ضَلُّوا۟ عَنَّا وَشَهِدُوا۟ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا۟ كَـٰفِرِينَ ﴿٣٧﴾

37. Kush është më i padrejtë se ai që trillon gënjeshtra ndaj Allahut[4] ose që përgënjeshtron provat e Tij? Ata do ta marrin atë që është shkruar për ta, deri sa t'u vijnë të dërguarit Tanë (engjëjt) për t'u marrë shpirtin, dhe t'u thonë: "Ku janë ata që lutnit në vend të Allahut?" Ata do të thonë: "Na braktisën!"[5] Kështu ata dëshmuan kundër vetes, që kanë qenë mohues.[6]

[1] Kush i beson të dërguarit dhe ato që Allahu u ka shpallur atyre, dhe si rezultat i ruhet ndalesave të Allahut prej idhujtarisë, mohimit dhe mëkateve, dhe vepron ato që Ai ka urdhëruar si bindje ndaj Tij...

[2] Për ta nuk do të ketë frikë nga ndëshkimi i Allahut në botën tjetër dhe nuk do të pikëllohen për atë që lanë mbrapa prej dynjasë dhe kënaqësive të saj. Nëse eliminohet frika dhe pikëllimi, atëherë arrihet siguria e plotë, qetësia dhe lumturia e përhershme.

[3] Këta do të jenë banorë të zjarrit të Xhehenemit, ku do të qëndrojnë përgjithmonë, pa mbarim, dhe të poshtëruar, si ndëshkim i merituar për shkak të përçmimit dhe mohimit që i bënë shpalljeve të Allahut dhe të dërguarve të Tij.

[4] Duke i bërë shok në adhurim, duke i atribuar diçka të mangët, apo duke trilluar për Të diçka që nuk e ka thënë.

[5] Na braktisën kur kishim nevojë për ta dhe nuk na ndihmuan apo të na bënin ndonjë dobi përballë ndëshkimit të Allahut.

[6] Mohues të Allahut dhe të Njësimit të Tij, që e meritojnë dënimin poshtërues të përhershëm.

قَالَ ٱدۡخُلُواْ فِيٓ أُمَمٖ قَدۡ خَلَتۡ مِن قَبۡلِكُم مِّنَ ٱلۡجِنِّ وَٱلۡإِنسِ فِي ٱلنَّارِۖ كُلَّمَا دَخَلَتۡ أُمَّةٞ لَّعَنَتۡ أُخۡتَهَاۖ حَتَّىٰٓ إِذَا ٱدَّارَكُواْ فِيهَا جَمِيعٗا قَالَتۡ أُخۡرَىٰهُمۡ لِأُولَىٰهُمۡ رَبَّنَا هَٰٓؤُلَآءِ أَضَلُّونَا فَـَٔاتِهِمۡ عَذَابٗا ضِعۡفٗا مِّنَ ٱلنَّارِۖ قَالَ لِكُلّٖ ضِعۡفٞ وَلَٰكِن لَّا تَعۡلَمُونَ ٣٨

38. Ai (Allahu) do t’u thotë: “Hyni në zjarr me popuj të tjerë prej xhinëve dhe njerëzve, që kanë qenë para jush!”[1] Sa herë që një grup do të hyjë në të (zjarr), do të mallkojë grupin e mëparshëm.[2] Deri sa të tubohen të gjithë atje, atëherë të fundit do të thonë për të mëparshmit:[3] “O Zoti ynë! Këta na çuan në humbje, prandaj jepu atyre dënim të dyfishtë zjarri!”[4] Ai (Allahu) do t’u thotë: “Për secilin do të ketë dënim të dyfishtë, por ju nuk e dini.”[5]

[1] Popuj dhe grupe që kanë qenë para jush idhujtarë dhe mohues të provave dhe të dërguarve të Allahut; secili do t’i bashkohet grupit të fesë dhe besimit të vet që ka ndjekur në dynja.

[2] Do të mallkojë grupin e fesë dhe besimit të vet që do e gjejë të ketë hyrë në zjarr më parë, për të treguar braktisjen e atij grupi, ndërkohë që në dynja e kishte pasuar dhe ishte ithtar i tij; idhujtarët do të mallkojnë idhujtarët, mexhusët do të mallkojnë mexhusët, hebrenjtë do të mallojnë hebrenjtë, të krishterët do të mallkojnë të krishterët, e kështu, ata që do të hyjnë më pas në zjarr, do të mallkojnë ata që do të gjejnë aty prej grupit dhe fesë së tyre.

[3] Ata që kanë qenë më pas në dynja, do të thonë për brezin para tyre, që ata pasonin dhe madhëronin.

[4] Sepse ata ishin shkak për humbjen tonë nga rruga Jote, duke na zbukuruar bindjen ndaj shejtanit dhe duke na ftuar në adhurimin e të tjerëve përveç Teje.

[5] Nuk e dini sasinë apo përmasën e dënimit që Allahu ka përgatitur për të gjithë ju, o banorët e zjarrit!

وَقَالَتۡ أُولَىٰهُمۡ لِأُخۡرَىٰهُمۡ فَمَا كَانَ لَكُمۡ عَلَيۡنَا مِن فَضۡلٖ فَذُوقُواْ ٱلۡعَذَابَ بِمَا كُنتُمۡ تَكۡسِبُونَ ٣٩

39. Kurse të parët do t’u thonë të mëpasshmëve:[1] “Ju nuk keni ndonjë avantazh mbi ne,[2] prandaj shijoni dënimin për atë që keni fituar.”[3]

إِنَّ ٱلَّذِينَ كَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَا وَٱسۡتَكۡبَرُواْ عَنۡهَا لَا تُفَتَّحُ لَهُمۡ أَبۡوَٰبُ ٱلسَّمَآءِ وَلَا يَدۡخُلُونَ ٱلۡجَنَّةَ حَتَّىٰ يَلِجَ ٱلۡجَمَلُ فِي سَمِّ ٱلۡخِيَاطِۚ وَكَذَٰلِكَ نَجۡزِي ٱلۡمُجۡرِمِينَ ٤٠

40. Me të vërtetë, atyre që i përgënjeshtruan provat Tona dhe bënë mendjemadhësi ndaj tyre, nuk u hapen dyert e qiellit[4] dhe nuk do të hyjnë në Xhenet, derisa të hyjë deveja në vrimën e gjilpërës.[5] Kështu i shpërblejmë keqbërësit.[6]

لَهُم مِّن جَهَنَّمَ مِهَادٞ وَمِن فَوۡقِهِمۡ غَوَاشٖۚ وَكَذَٰلِكَ نَجۡزِي ٱلظَّٰلِمِينَ ٤١

41. Ata do të kenë shtretër nga zjarri dhe sipër tyre mbulesa nga zjarri.[7] Kështu i ndëshkojmë Ne të padrejtët.[8]

---

[1] Atyre që erdhën në dynja pas tyre dhe që ndoqën rrugën e tyre.

[2] Kur e mësuat si na erdhi dënimi i Allahut në dynja për shkak të mosbesimit dhe mosbindjes ndaj Tij, duhet të kishit marrë mësim; po kështu të dërguarit dhe paralajmëruesit e Allahut na erdhën neve ashtu si dhe juve, por ju nuk u kthyet nga humbja dhe rruga juaj e gabuar, ashtu si nuk ishim kthyer as ne më parë, kështu që nuk keni gojë të flisni, sepse duhet të kishit marrë mësim nga përfundimi ynë në dynja dhe jo të ndiqnit rrugën tonë.

[3] Me veprat tuaja të këqia në dynja.

[4] Nuk hapen dyert e qiellit për t’u ngjitur shpirtrat e tyre kur të vdesin, dhe nuk iu ngjitet atyre tek Allahu asnjë vepër gjatë jetës së tyre në dynja, sepse veprat e tyre janë të prishura dhe të këqia, kurse tek Allahu ngjiten vetëm veprat dhe fjalët e mira.

[5] Nuk do të hyjnë kurrë në xhenet, ashtu si nuk mund të hyjë deveja në vrimën e gjilpërës.

[6] Kështu i shpërblejmë ata që bëjnë keq në këtë botë, duke i dhënë dënimin e merituar në botën tjetër.

[7] Shtretërit dhe mbulesat e tyre do të jenë nga zjarri i xhehenemit.

[8] Që i bënë padrejtësi vetes së tyre me tërheqjen e zemërimit të Allahut, dhe kjo për shkak të mohimit të Allahut dhe përgënjeshtrimit të dërguarve të Tij.

وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّـٰلِحَـٰتِ لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَآ أُو۟لَـٰٓئِكَ أَصْحَـٰبُ ٱلْجَنَّةِ ۖ هُمْ فِيهَا خَـٰلِدُونَ ﴿٤٢﴾

42. Kurse ata që besuan[1] dhe bënë vepra të mira[2] – e Ne nuk ngarkojmë askënd më tepër mundësive -[3], ata janë banorë të Xhenetit, ku do të qëndrojnë përgjithmonë.[4]

وَنَزَعْنَا مَا فِى صُدُورِهِم مِّنْ غِلٍّ تَجْرِى مِن تَحْتِهِمُ ٱلْأَنْهَـٰرُ ۖ وَقَالُوا۟ ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ ٱلَّذِى هَدَىٰنَا لِهَـٰذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِىَ لَوْلَآ أَنْ هَدَىٰنَا ٱللَّهُ ۖ لَقَدْ جَآءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِٱلْحَقِّ ۖ وَنُودُوٓا۟ أَن تِلْكُمُ ٱلْجَنَّةُ أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾

43. Ne do ta heqim mërinë nga gjokset e tyre.[5] Nën ta do të rrjedhin lumenj[6] dhe ata do të thonë: "I gjithë lavdërimi i përket Allahut që na udhëzoi në këtë. Ne nuk do të ishim udhëzuar, sikur të mos na udhëzonte Allahu. Pa dyshim, të dërguarit e Zotit tonë erdhën me të vërtetën."[7] Atëherë një zë do t'i thërrasë: "Ky është Xheneti që e trashëguat për atë që keni vepruar."[8]

[1] Ata që besuan Allahun dhe të dërguarin e Tij, dhe pranuan gjithçka që iu shpalli Allahu dhe iu sqaroi i Dërguari i Tij.

[2] Vepruan sipas asaj që urdhëroi Allahu dhe iu larguan atyre që Ai ndaloi.

[3] Secili sipas mundësisë që ka pasur, mjafton që të ketë dhënë më të mirën, sepse Allahu nuk ngarkon askënd përtej mundësive.

[4] Nuk do të dalin kurrë prej tij dhe nuk do t'iu hiqet asnjë prej mirësive të tij.

[5] Do të heqim mërinë, urrejten e armiqësinë që mund të kenë pasur ndaj njëri-tjetrit në dynja; askush nuk do e ketë zili tjetrin për ndonjë avantazh që i ka dhënë Allahu në xhenet.

[6] Të cilët i drejtojnë dhe i vendosin të rrjedhin ku të duan dhe nga të duan; mes kështjellave, nën dhoma, nëpër kopshte dhe poshtë tyre, pa pasur kufij apo kanale; dhe nga të mirat pakufi, ata do të falënderojnë Allahun.

[7] Kur të hyjnë në Xhenet dhe të shohin mirësitë e papërshkrueshme që Allahu do t'u japë, si dhe poshtërimin që do kenë banorët e zjarrit, banorët e Xhenetit do të betohen se të Dërguarit e Zotit kanë ardhur në dynja tek ne dhe tek këta që janë në zjarr, dhe thanë të vërtetën nga Zoti ynë, për premtimin që i bëri besimtarëve të bindur ndaj Tij dhe të dërguarve të Tij, dhe paralajmërimin që i bëri mohuesve të pabindur ndaj Tij dhe të dërguarve të Tij.

[8] Ky është Xheneti që jua trashëgoi Allahu për atë që vepruat në dynja.

وَنَادَىٰٓ أَصۡحَٰبُ ٱلۡجَنَّةِ أَصۡحَٰبَ ٱلنَّارِ أَن قَدۡ وَجَدۡنَا مَا وَعَدَنَا رَبُّنَا حَقّٗا فَهَلۡ وَجَدتُّم مَّا وَعَدَ رَبُّكُمۡ حَقّٗاۖ قَالُواْ نَعَمۡۚ فَأَذَّنَ مُؤَذِّنُۢ بَيۡنَهُمۡ أَن لَّعۡنَةُ ٱللَّهِ عَلَى ٱلظَّٰلِمِينَ ٤٤

44. Më pas, banorët e Xhenetit do t’u thërrasin banorëve të Zjarrit: “Ne e gjetëm të vërtetë atë që na premtoi Zoti ynë.[1] Po ju, a e gjetët të vërtetë atë që ju premtoi Zoti juaj?”[2] Ata do të thonë: “Po!” Atëherë, një thirrës në mes tyre do të thërrasë: “Mallkimi i Allahut qoftë mbi të padrejtët;[3]

ٱلَّذِينَ يَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ وَيَبۡغُونَهَا عِوَجٗا وَهُم بِٱلۡأٓخِرَةِ كَٰفِرُونَ ٤٥

45. ata të cilët i pengonin të tjerët nga rruga e Allahut,[4] duke dashur ta shtrembëronin atë[5] dhe që ishin mohues të botës tjetër!”[6]

وَبَيۡنَهُمَا حِجَابٞۚ وَعَلَى ٱلۡأَعۡرَافِ رِجَالٞ يَعۡرِفُونَ كُلَّۢا بِسِيمَىٰهُمۡۚ وَنَادَوۡاْ أَصۡحَٰبَ ٱلۡجَنَّةِ أَن سَلَٰمٌ عَلَيۡكُمۡۚ لَمۡ يَدۡخُلُوهَا وَهُمۡ يَطۡمَعُونَ ٤٦

46. Mes tyre do të jetë një mur ndarës,[7] dhe mbi A’raf[8] (murin ndarës) do të ndodhen disa burra,[9] të cilët i njohin të dyja palët sipas

---

[1] Gjetëm atë që na premtoi Zoti ynë në dynja, në gjuhën e të dërguarve të Tij; shpërblimin e Tij të madh për besimin në Të dhe në të dërguarit e Tij, dhe për bindjen ndaj Tij.

[2] A e gjetët të vërtetë atë që paralajmëruan të dërguarit e Allahut; ndëshkimin për mohimin e Tij dhe për shkeljen e urdhrave e ndalesave të Tij?

[3] Zemërimi dhe ndëshkimi i Allahut qoftë mbi ata që i bëjnë padrejtësi vetvetes me mohimin e Allahut dhe mosbindjen ndaj Tij!

[4] Nga feja e vërtetë e Allahut, Islami.

[5] Me trillime, shpifje e deformime.

[6] Mohonin ditën e Kiametit, ringjalljen, llogarinë dhe shpërblimin e ndëshkimin në botën tjetër.

[7] Mes Xhenetit dhe Xhehenemit do të jetë një mur ndarës i madh, që quhet ***El A’raf***, i cili përmendet gjithashtu në suren El Hadid, Ajeti 13.

[8] El A’raf do të thotë ***lartësitë,*** pra muri ndarës do të jetë i lartë.

[9] Këta burra do të jenë të fundit që do të marrin gjykimin për hyrjen në Xhenet dhe do të jenë të çliruarit e Allahut, për shkak se këta dolën nga zjarri për shkak të veprave të tyre të mira që kishin bërë në dynja, por ato vepra nuk ishin të mjaftueshme që t’i fusnin në

tipareve.[1] Ata do t’u thërrasin banorëve të Xhenetit: “Paqe qoftë mbi ju!”[2] Ata ende nuk do të kenë hyrë në të (Xhenet), megjithëse shpresojnë.[3]

* وَإِذَا صُرِفَتْ أَبْصَـٰرُهُمْ تِلْقَآءَ أَصْحَـٰبِ ٱلنَّارِ قَالُوا۟ رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا مَعَ ٱلْقَوْمِ ٱلظَّـٰلِمِينَ ﴿٤٧﴾

47. E kur t’iu kthehen sytë nga banorët e zjarrit,[4] do të thonë: “O Zoti ynë! Mos na bashko me njerëzit e padrejtë!”[5]

وَنَادَىٰٓ أَصْحَـٰبُ ٱلْأَعْرَافِ رِجَالًا يَعْرِفُونَهُم بِسِيمَىٰهُمْ قَالُوا۟ مَآ أَغْنَىٰ عَنكُمْ جَمْعُكُمْ وَمَا كُنتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ ﴿٤٨﴾

48. Atëherë, njerëzit e A’rafit do t’u thërrasin disa burrave që i njohin nga tiparet,[6] duke u thënë: “Nuk ju ndihmoi as pasuria që grumbullat,[7] as mendjemadhësia që bënit.”[8]

Xhenet, por ishin të barabarta me të këqiat që kishin bërë, kështu që Allahu do i çlirojë ata me mëshirën dhe bujarinë e Tij, dhe do i fusë në Xhenet, inshaAllah.

[1] Burrat që do të qëndrojnë mbi el A’raf do të mund t’i shohin të dy palët: edhe banorët e Xhenetit edhe banorët e Zjarrit, dhe do t’i njohin ata nga tiparet e tyre; fytyrat e ndritshme dhe të lumtura të banorëve të xhenetit, dhe fytyrat e nxira e sytë blu që tregojnë vuajtjen dhe dënimin e banorëve të Zjarrit.

[2] Paqa dhe Siguria e Allahut nga ndëshkimi dhe dënimi i Tij i dhembshëm qoftë mbi ju!

[3] Që Allahu t’i fusë në Xhenet.

[4] Kur atyre burrave që ndodhen mbi A’raf do t’iu kthehen sytë, pa dashjen e tyre, drejt banorëve të Zjarrit, dhe të shohin shpërfytyrimin që Allahu u ka bërë atyre dhe tmerrin që heqin.

[5] Të cilët i bënë padrejtësi vetvetes duke i sjellë asaj zemërimin dhe ndëshkimin Tënd.

[6] Nga tiparet e banorëve të zjarrit: fytyra e zezë dhe sytë blu; ose nga tiparet me të cilat i kanë njohur në dynja, si mendjemadhësia dhe pasuria apo pushteti.

[7] Këtu nuk ju bën dobi pasuria që grumbulluat në dynja në mënyrë të padrejtë, ashtu si ju bënte dobi atje për të arritur ato që dëshironit padrejtësisht.

[8] Mendjemadhësia ndaj të vërtetës, ndaj lajmëtarëve të Zotit dhe ndaj pasuesve të tyre besimtarë.

أَهَٰٓؤُلَآءِ ٱلَّذِينَ أَقۡسَمۡتُمۡ لَا يَنَالُهُمُ ٱللَّهُ بِرَحۡمَةٍۚ ٱدۡخُلُواْ ٱلۡجَنَّةَ لَا خَوۡفٌ عَلَيۡكُمۡ وَلَآ أَنتُمۡ تَحۡزَنُونَ ٤٩

49. A nuk janë këta, për të cilët u betuat se Allahu nuk do i përfshijë me mëshirë?[1] “Hyni në Xhenet! Për ju nuk ka më frikë dhe as nuk do të pikëlloheni!”[2]

وَنَادَىٰٓ أَصۡحَٰبُ ٱلنَّارِ أَصۡحَٰبَ ٱلۡجَنَّةِ أَنۡ أَفِيضُواْ عَلَيۡنَا مِنَ ٱلۡمَآءِ أَوۡ مِمَّا رَزَقَكُمُ ٱللَّهُۚ قَالُوٓاْ إِنَّ ٱللَّهَ حَرَّمَهُمَا عَلَى ٱلۡكَٰفِرِينَ ٥٠

50. Banorët e zjarrit do t’u thërrasin banorëve të Xhenetit: “Lëshoni mbi ne pak nga uji ose nga ajo që ju ka furnizuar Allahu!”[3] Ata (banorët e Xhenetit) do të thonë: “Allahu i ka ndaluar këto[4] për mohuesit;[5]

[1] Kjo fjalë i drejtohet banorëve të Zjarrit në shenjë ironie: “A nuk janë këta, njerëzit e A’rafit, ose besimtarët e varfër me të cilët ju talleshit në dynja dhe thonit se ata nuk do të kenë ndonjëherë dhe nuk do të mëshirohen kurrë nga Allahu?” Ata do të pohojnë në heshtje, duke e ditur mirë se janë ata.

[2] Do i thuhet të gjithë besimtarëve, ose besimtarëve të varfër, ose njerëzve të A’rafit; ose njerëzve të A’rafit që kanë qenë besimtarë të varfër, me të cilët banorët e Zjarrit talleshin në dynja: “Hyni në Xhenet, dhe kënaquni në të, sepse për ju nuk do të ketë më frikë për atë që do të vijë, dhe as nuk do të pikëlloheni kurrë për atë që ka kaluar.” E gjithë kjo në sy të banorëve të Zjarrit, që të jetë si një ndëshkim shpirtëror dhe psikologjik i tyre; tallje dhe ironi e ngjashme me atë që bënin ata në dynja kundrejt besimtarëve.

[3] Na lëshoni pak ujë apo ushqim nga ato që ju ka furnizuar Allahu. Banorët e Zjarrit do ia thonë këtë njerëzve të tyre të njohur apo të afërm që do të jenë në Xhenet.

[4] Ushqimet dhe pijet e Xhenetit.

[5] Ata të cilët mohuan Allahun dhe të Dërguarin e Tij.

ٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُوا۟ دِينَهُمْ لَهْوًا وَلَعِبًا وَغَرَّتْهُمُ ٱلْحَيَوٰةُ ٱلدُّنْيَا ۚ فَٱلْيَوْمَ نَنسَىٰهُمْ كَمَا نَسُوا۟
لِقَآءَ يَوْمِهِمْ هَٰذَا وَمَا كَانُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَا يَجْحَدُونَ ﴿٥١﴾

51. ata të cilët e morën fenë për tallje dhe lojë, dhe i mashtroi jeta e dynjasë.”[1] Kështu që sot, Ne do t’i harrojmë ata,[2] ashtu siç e harruan ata takimin e kësaj Dite[3] dhe siç i mohonin provat Tona.[4]

-156-

[1] Kur dikush i ftonte në fenë e Allahut, ata e merrnin për tallje dhe lojë, duke bërë mendjemadhësi, për shkak se i mashtroi ajo që kishin arritur nga dynjaja prej pasurisë, pushtetit dhe jetës së shthurur.

[2] Do t’i lëmë në dënimin e dhembshëm dhe poshtërues; të etur dhe të uritur, ashtu si e lanë ata punën dhe përgatitjen për takimin e kësaj dite.

[3] Takimin me Allahun në ditën e Llogarisë.

[4] Mohuan të gjitha provat që Allahu ua solli atyre nëpërmjet të dërguarve dhe Librave të Tij.

وَلَقَدْ جِئْنَٰهُم بِكِتَٰبٍ فَصَّلْنَٰهُ عَلَىٰ عِلْمٍ هُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾

52. Ne u kemi sjellë atyre një Libër,[1] të cilin e kemi sqaruar me dije,[2] që të jetë udhëzues dhe mëshirë për njerëzit që besojnë.[3]

هَلْ يَنظُرُونَ إِلَّا تَأْوِيلَهُۥ ۚ يَوْمَ يَأْتِى تَأْوِيلُهُۥ يَقُولُ ٱلَّذِينَ نَسُوهُ مِن قَبْلُ قَدْ جَآءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِٱلْحَقِّ فَهَل لَّنَا مِن شُفَعَآءَ فَيَشْفَعُوا۟ لَنَآ أَوْ نُرَدُّ فَنَعْمَلَ غَيْرَ ٱلَّذِى كُنَّا نَعْمَلُ ۚ قَدْ خَسِرُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُم مَّا كَانُوا۟ يَفْتَرُونَ ﴿٥٣﴾

53. A mos vallë presin përmbushjen e tij?[4] Ditën kur të vijë përmbushja e tij,[5] ata që e patën harruar atë më parë[6] do të thonë: “Të dërguarit e Zotit tonë e sollën të vërtetën![7] A ka ndonjë ndërmjetësues që të ndërmjetësojë për ne,[8] ose të kthehemi sërish që të veprojmë ndryshe nga ç’vepruam?”[9] Ata e humbën veten e tyre dhe ato që trillonin, i braktisën.[10]

---

[1] O Muhamed, ne u kemi sjellë mohuesve të Mekes dhe mbarë njerëzimit Kuranin që të është shpallur ty.

[2] Me dije nga ana Jonë për sqarimin dhe dallimin e të vërtetës nga e pavërteta.

[3] Që besojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij, dhe që i binden Allahut dhe të Dërguarit të Tij.

[4] Përmbushjen e asaj që thuhet në Kuran për përfundimin dhe ndëshkimin e mohuesve.

[5] Ditën e përmbushjes së asaj që thuhet në Kuran, Ditën e Kiametit, kur mohuesit të futen në Zjarr.

[6] Mohuesit, që e patën harruar takimin e asaj Dite me Allahun për të dhënë llogari.

[7] Të vërtetën e besimit dhe të vërtetën e kësaj dite, por ne nuk i besuam dhe nuk i pasuam ata.

[8] A ka ndonjë mik apo shok që mund të ndërmjetësojë për ne tek Allahu, që të na shpëtojë nga kjo që na ka zënë prej zemërimit të Allahut dhe ndëshkimit të Tij.

[9] A mund të kthehemi përsëri në dynja dhe të veprojmë vepra të mira siç urdhëron Allahu, ndryshe nga ato që vepruam?

[10] E humbën veten e tyre duke i shitur të mirat e përhershme të Xhenetit me çmimin e lirë të stolive të dynjasë së përkohshme; dhe miqtë dhe idhujt që ata i adhuronin në dynja dhe që trillonin për Allahun gënjeshtër, duke thënë se ata janë zota të tyre dhe se Allahu i ka urdhëruar t’i adhurojnë ato, sot i braktisën ata dhe nuk mund t’i ndihmojnë apo të ndërmjetësojnë për ta, madje as për veten e tyre.

إِنَّ رَبَّكُمُ ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ فِى سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ ٱسْتَوَىٰ عَلَى ٱلْعَرْشِ يُغْشِى ٱلَّيْلَ ٱلنَّهَارَ يَطْلُبُهُۥ حَثِيثًا وَٱلشَّمْسَ وَٱلْقَمَرَ وَٱلنُّجُومَ مُسَخَّرَٰتٍۭ بِأَمْرِهِۦٓ ۗ أَلَا لَهُ ٱلْخَلْقُ وَٱلْأَمْرُ ۗ تَبَارَكَ ٱللَّهُ رَبُّ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿٥٤﴾

54. Me të vërtetë, Zoti juaj është Allahu, i Cili krijoi qiejt dhe Tokën për gjashtë ditë,[1] pastaj u ngrit mbi Arsh.[2] Ai e mbulon ditën me errësirën e natës, e cila e ndjek atë (ditën) me shpejtësi.[3] Krijoi Diellin, Hënën dhe yjet, të përulura me urdhrin e Tij.[4] Vetëm Atij i përket Krijimi dhe Urdhri.[5] I Madhëruar është Allahu, Zoti i botëve![6]

[1] Pra, adhuroni vetëm Zotin tuaj, që ju ka krijuar juve dhe që ka krijuar qiejt e Tokën për gjashtë ditë -nga e djela në të premte- dhe mos i bëni shok Atij!

[2] Arshi është Froni Hyjnor i Madhërishëm, i cili përfshin në gjerësinë e tij qiejtë dhe Tokën, dhe gjithçka në to dhe mes tyre; Allahu u ngrit dhe u lartësua mbi Fronin e Tij, mbi Arsh, në atë mënyrë që i përshtatet Madhështisë dhe Pushtetit të Tij; Ai u ngrit mbi Arsh dhe rregulloi e sistemoi gjithësinë, vendosi ligjet e Tij mbi gjithçka krijoi, ligjet fizike dhe ato shpirtërore e fetare.

[3] Do të vazhdojnë kështu të zbatojnë ligjin që Allahu ka vendosur për to, deri në ditën e Kiametit, kur Allahu ta palosë këtë botë, dhe t’i çojë njerëzit në një botë tjetër.

[4] Të bindura dhe të nënshtruara vetëm ndaj urdhrit të Allahut, i cili nuk kundërshtohet dhe nuk kthehet; dhe që nuk i binden urdhrit apo dëshirës së askujt tjetër përveç Allahut, siç janë idhujt apo zotat që adhurojnë idhujtarët, të cilat nuk kanë fuqi të sjellin as dëm as dobi, dhe sigurisht që as mund të krijojnë as të urdhërojnë! I Lartësuar qoftë Zoti ynë, të Cilit i përket adhurimi i çdo gjëje që ka krijuar, Zoti i botëve!

[5] Vetëm Allahut i përket Krijimi, që përfshin vendosjen e ligjeve fizike të ekzistencës; dhe Urdhri, që përfshin vendosjen e ligjeve fetare dhe ligjeve të shpërblimit apo ndëshkimit në botën e përhershme.

[6] I Lartësuar dhe i Madhëruar në Veten e Tij, dhe i Bekuar që i jep mirësi e begati krijesave të Tij. Çdo begati dhe mirësi që gjendet në gjithësi, është nga gjurmët e mëshirës së Allahut, Zotit të Botëve.

ٱدۡعُواْ رَبَّكُمۡ تَضَرُّعٗا وَخُفۡيَةًۚ إِنَّهُۥ لَا يُحِبُّ ٱلۡمُعۡتَدِينَ ٥٥

55. Lutjuni Zotit tuaj të përulur dhe fshehtas![1] Vërtet, Ai nuk i do ata që e kalojnë kufirin.[2]

وَلَا تُفۡسِدُواْ فِي ٱلۡأَرۡضِ بَعۡدَ إِصۡلَٰحِهَا وَٱدۡعُوهُ خَوۡفٗا وَطَمَعًاۚ إِنَّ رَحۡمَتَ ٱللَّهِ قَرِيبٞ مِّنَ ٱلۡمُحۡسِنِينَ ٥٦

56. Dhe mos bëni çrregullime në Tokë,[3] pas rregullimit të saj,[4] por lutjuni Atij (Allahut) me frikë dhe shpresë![5] Vërtet, mëshira e Allahut është pranë atyre që veprojnë mirë.[6]

[1] Lutjuni vetëm Zotit dhe askujt tjetër, dhe lutjuni Atij të përulur, me këmbëngulje dhe në mënyrë të fshehtë e të sinqertë, dhe jo duke ngritur zërin për t’u dukur dhe me hipokrizi.

[2] Në lutje, duke ngritur zërin që ta dëgjojnë apo ta shohin të tjerët, ose duke kërkuar gjëra që nuk i takojnë (p.sh. të kërkosh vendin apo shkallën e profetëve); apo që i kalon kufijtë e Allahut në çdo lloj vepre qoftë.

[3] Mos i bëni shok Allahut duke adhuruar idhujt në Tokë, dhe mos i shkelni urdhrat dhe ndalesat e Tij; ky është shkatërrimi në Tokë; sepse këto prishin moralin, veprat dhe bereqetin e njerëzve në Tokë.

[4] Pasi Allahu e ka rregulluar atë për njerëzit që i binden Atij, duke dërguar Lajmëtarë që ftojnë në të vërtetën dhe sqarojnë provat dhe shpalljet e Allahut.

[5] Lutjuni vetëm Allahut dhe askujt tjetër; dhe lutja e adhurimi juaj duhet të jetë me frikë nga ndëshkimi i Allahut dhe me shpresë për arritjen e shpërblimit të Tij; me frikë se nuk do të pranohet dhe me shpresë se do të pranohet.

[6] Që i bëjnë mirë adhurimet e Allahut dhe që i bëjnë mirë njerëzve gjithashtu; pra sa më shumë vepër mirë dhe bamirës të jetë njeriu, aq më pranë mëshirës së Zotit të tij është ai, dhe aq më pranë tij është Zoti me mëshirën e Vet.

وَهُوَ ٱلَّذِى يُرْسِلُ ٱلرِّيَـٰحَ بُشْرًۢا بَيْنَ يَدَىْ رَحْمَتِهِۦٓ ۖ حَتَّىٰٓ إِذَآ أَقَلَّتْ سَحَابًا ثِقَالًا سُقْنَـٰهُ لِبَلَدٍ مَّيِّتٍ فَأَنزَلْنَا بِهِ ٱلْمَآءَ فَأَخْرَجْنَا بِهِۦ مِن كُلِّ ٱلثَّمَرَٰتِ ۚ كَذَٰلِكَ نُخْرِجُ ٱلْمَوْتَىٰ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٥٧﴾

57. Ai i dërgon erërat si lajmëruese të mëshirës së Tij.[1] Kur ato (erërat) mbartin re të rënda, Ne i drejtojmë në një vend të vdekur, ku zbresim ujin e shiut, me anë të cilit nxjerrim nga të gjitha frutat; po kështu do i nxjerrim edhe të vdekurit;[2] me qëllim që të kujtoni.[3]

[1] Lajmëruese të afrimit të shiut, si mëshirë për njerëzit.

[2] Nga varret e tyre pasi të jenë tretur dhe zhdukur; do t’i ringjallim në ditën e Gjykimit, dhe kjo është shumë e lehtë për Allahun, njësoj si ngjall Tokën e vdekur me anë të shiut. Muslimi ka nxjerrë nga Ebu Hurejra (radiallahu anhu!) se i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) ka thënë: “Mes dy fryrjeve në Sur janë dyzet (ditë, muaj, ose vite – nuk është e përcaktuar). Pastaj Allahu do të zbresë shi nga qielli dhe të gjithë të vdekurit do të mbijnë, ashtu si mbijnë bishtajoret. Nuk ka pjesë nga trupi i njeriut që nuk do të tretet, me përjashtim të një kocke të vetme, që është bishti kockor (tailbone, coccyx), dhe nga kjo kockë do të rikrijohen njerëzit në ditën e Gjykimit.”

[3] Të kujtoni provat dhe shenjat e Allahut, që të bëni krahasimet dhe të merrni mësim, e jo t’i kaloni në neglizhencë dhe pa ia vënë veshin.

وَٱلْبَلَدُ ٱلطَّيِّبُ يَخْرُجُ نَبَاتُهُۥ بِإِذْنِ رَبِّهِۦ ۖ وَٱلَّذِى خَبُثَ لَا يَخْرُجُ إِلَّا نَكِدًا ۚ كَذَٰلِكَ نُصَرِّفُ ٱلْءَايَٰتِ لِقَوْمٍ يَشْكُرُونَ ﴿٥٨﴾

58. Toka e mirë i nxjerr bimët me lejen e Zotit të saj, ndërsa toka e keqe, nuk nxjerr veçse diçka me zor.[1] Kështu i sjellim provat njëra pas tjetrës për njerëzit që falënderojnë.[2]

لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِۦ فَقَالَ يَٰقَوْمِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُۥٓ ۖ إِنِّىٓ أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٥٩﴾

59. Ne e dërguam Nuhun te populli i tij,[3] e ai u tha: “O populli im! Adhuroni vetëm Allahun; ju nuk keni zot tjetër përveç Tij![4] Unë kam frikë për ju dënimin e një Dite të madhe!”[5]

قَالَ ٱلْمَلَأُ مِن قَوْمِهِۦٓ إِنَّا لَنَرَىٰكَ فِى ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٦٠﴾

60. Paria e popullit të tij i tha: “Ne të shohim ty në humbje të qartë.”[6]

---

[1] Toka e mirë jep prodhime të mira, me lejen e Allahut, kur mbi të zbret shi, kurse toka e keqe nxjerr vetëm bimë të këqia dhe të padobishme, edhe ato me vështirësi; kështu është shembulli i besimtarit dhe i mosbesimtarit.

[2] Që falënderojnë Allahun për udhëzimin që i ka dhuruar dhe që i ka bërë ta shohin rrugën e humbjes, duke ndjekur urdhrat e Tij dhe duke iu larguar ndalesave të Tij.

[3] Pasi përmendi historinë e Ademit, si dhe një numër të provave që vërtetojnë Njësimin e Tij, Allahu i përforcoi ato duke treguar çfarë i ndodhi të dërguarve të Tij me popujt e tyre mohues dhe se si Allahu përkrahu dhe shpëtoi besimtarët njësues të Tij, dhe si i shkatërroi ata që nuk iu bindën Allahut dhe të dërguarve të Tij, duke treguar se thirrja e të gjithë të dërguarve ka qenë e njëjtë dhe feja e tyre e njëjtë; duke filluar me Nuhin (alejhi selam), profetin e parë të dërguar në Tokë pas Ademit (alejhis selam).

[4] Nuk keni zot tjetër që meriton të adhurohet përveç Allahut.

[5] Në rast se nuk adhuroni vetëm Allahun, por i bëni Atij shok dhe nuk i bindeni Atij, atëherë kam frikë se do ju vijë patjetër ndëshkimi i një dite të madhe, në të cilën do të meritoni zemërimin e Zotit tuaj mbi ju. Ju paralajmëroj sepse më vjen keq për ju dhe nuk dua që të dënoheni.

[6] Jo vetëm që nuk iu bindën Nuhut, por i bënë mendjemadhësi dhe e quajtën të humbur dhe në rrugë krejtësisht të gabuar, gjë që është e qartë për çdo njeri, sipas tyre. Në fakt, në humbje të sigurtë dhe krejtësisht të qartë ishin ata, paria apo shtresa e pasur dhe udhëheqëse nga populli i Nuhut, si dhe pasuesit e tyre, të cilët i gdhëndnin dhe i pikturonin

قَالَ يَٰقَوۡمِ لَيۡسَ بِي ضَلَٰلَةٞ وَلَٰكِنِّي رَسُولٞ مِّن رَّبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٦١

61. Ai tha: “O populli im! Unë nuk jam aspak në humbje, por jam i dërguar nga Zoti i botëve![1]

أُبَلِّغُكُمۡ رِسَٰلَٰتِ رَبِّي وَأَنصَحُ لَكُمۡ وَأَعۡلَمُ مِنَ ٱللَّهِ مَا لَا تَعۡلَمُونَ ٦٢

62. Unë ju komunikoj shpalljet e Zotit tim, ju këshilloj,[2] dhe di nga Allahu atë që ju nuk e dini.[3]

أَوَعَجِبۡتُمۡ أَن جَآءَكُمۡ ذِكۡرٞ مِّن رَّبِّكُمۡ عَلَىٰ رَجُلٖ مِّنكُمۡ لِيُنذِرَكُمۡ وَلِتَتَّقُواْ وَلَعَلَّكُمۡ تُرۡحَمُونَ ٦٣

63. A u çuditët që ju erdhi këshillë nga Zoti juaj nëpërmjet një njeriu prej jush,[4] për t’ju paralajmëruar,[5] që të ruheni,[6] dhe në mënyrë që të mëshiroheni?![7]

idhujt nga drurët apo gurët që nuk shikojnë apo dëgjojnë, pastaj i adhuronin ato në vend të Allahut, Krijuesit të tyre; a nuk janë këta më të humbur se njerëzit e çmendur dhe budallenj?!

[1] Gjithçka ju them, urdhra apo ndalesa, janë nga Zoti i gjithësisë, dhe jo nga vetja ime.

[2] Ju paralajmëroj për ndëshkimin e Allahut, nëse nuk më dëgjoni.

[3] Që ndëshkimi i Tij nuk mund të kthehet, por do të bjerë mbi popullin mohues dhe idhujtar.

[4] Të cilin e njihni mirë dhe e dini çfarë njeriu është; që është i sinqertë, i butë, i urtë dhe që kurrë nuk gënjen.

[5] Nga ndëshkimi i Allahut për shkak të mohimit tuaj.

[6] Ti ruheni dënimit të Allahut dhe zemërimit të Tij, duke adhuruar vetëm Allahun dhe duke iu bindur Atij dhe të dërguarit të Tij.

[7] Të mëshiroheni nga Zoti juaj, dhe të mos ju ndëshkojë, por tju shpërblejë me të mirat e kësaj bote dhe të botës tjetër.

فَكَذَّبُوهُ فَأَنجَيْنَـٰهُ وَٱلَّذِينَ مَعَهُۥ فِى ٱلْفُلْكِ وَأَغْرَقْنَا ٱلَّذِينَ كَذَّبُوا۟ بِـَٔايَـٰتِنَآ ۖ إِنَّهُمْ كَانُوا۟ قَوْمًا عَمِينَ ﴿٦٤﴾

64. Por ata e quajtën gënjeshtar atë (Nuhun).[1] Atëherë Ne e shpëtuam atë dhe ata që ishin me të,[2] në barkë,[3] dhe i mbytëm ata që i përgënjeshtruan provat Tona. Vërtet, ata ishin një popull i verbër.[4]

۞ وَإِلَىٰ عَادٍ أَخَاهُمْ هُودًا ۗ قَالَ يَـٰقَوْمِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَـٰهٍ غَيْرُهُۥ ۖ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٦٥﴾

65. Edhe popullit Ad i dërguam vëllanë e tyre, Hudin.[5] Ai u tha: “O populli im! Adhuroni vetëm Allahun; ju nuk keni zot tjetër përveç Tij. A nuk keni frikë?”[6]

[1] Nuk e dëgjuan Nuhun dhe thyen urdhrin e Zotit të tyre, duke iu drejtuar idhujve dhe duke shkuar pas kënaqësive dhe mendjemadhësisë së tyre.

[2] Prej besimtarëve.

[3] Në anijen që Allahu urdhëroi Nuhun të ndërtonte dhe të ngarkonte mbi të nga të gjitha llojet e kafshëve në çift, familjen e tij –përveç djalit dhe gruas, të cilët mohuan- dhe ata që i besuan; që në fakt ishin shumë pak në numër.

[4] Sepse i panë provat e qarta me sytë e tyre, por nuk i panë me zemrat e tyre, kështu që në të vërtetë ishin të verbër ndaj të vërtetës.

[5] Populli Ad ka jetuar në Jemen. Ata janë bijtë e Ad ibën Iram, ibën Aus, ibën Sam, ibën Nuh; pra nga pasardhësit e Nuhut (alejhis selam).

[6] A nuk keni frikë nga Zoti juaj dhe nga ndëshkimi i Tij për shkak të adhurimit të tjerëve përveç Tij, dhe mosbindjes ndaj Tij?

قَالَ ٱلْمَلَأُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ مِن قَوْمِهِۦٓ إِنَّا لَنَرَىٰكَ فِى سَفَاهَةٍ وَإِنَّا لَنَظُنُّكَ مِنَ ٱلْكَـٰذِبِينَ ﴿٦٦﴾

66. Paria që mohoi [1] nga populli i tij, tha: "Ne shohim tek ti mendjelehtësi[2] dhe mendojmë se je vërtet gënjeshtar."[3]

قَالَ يَـٰقَوْمِ لَيْسَ بِى سَفَاهَةٌ وَلَـٰكِنِّى رَسُولٌ مِّن رَّبِّ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿٦٧﴾

67. Ai tha: "O populli im! Unë nuk kam ndonjë mendjelehtësi, por jam i dërguar nga Zoti i botëve.[4]

-158-

[1] Që mohuan Allahun dhe Njësimin e Tij, dhe rezufuan shpalljen e Allahut dhe të dërguarin e Tij, Hudin (Paqa dhe Siguria e Allahut qoftë mbi të!).

[2] Larg të vërtetës dhe në humbje, për shkak të lënies së fesë dhe zotave tanë; duke e quajtur këtë gjë mendjelehtësi, ndërkohë që e kundërta është e vërtetë dhe mendjelehtët janë ata.

[3] Kur thua se je i dërguar nga Zoti i botëve.

[4] Nuk jam mendjelehtë, por jam dërguar vërtet nga Zoti i botëve, që tju komunikoj atë që më urdhëron Ai.

أُبَلِّغُكُمْ رِسَـٰلَـٰتِ رَبِّى وَأَنَا۠ لَكُمْ نَاصِحٌ أَمِينٌ ﴿٦٨﴾

68. Unë ju komunikoj shpalljet e Zotit tim dhe jam këshillues i sinqertë për ju.[1]

أَوَعَجِبْتُمْ أَن جَآءَكُمْ ذِكْرٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَلَىٰ رَجُلٍ مِّنكُمْ لِيُنذِرَكُمْ ۚ وَٱذْكُرُوٓا۟ إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَآءَ مِنۢ بَعْدِ قَوْمِ نُوحٍ وَزَادَكُمْ فِى ٱلْخَلْقِ بَصْۜطَةً ۖ فَٱذْكُرُوٓا۟ ءَالَآءَ ٱللَّهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٦٩﴾

69. A u çuditët që ju erdhi këshillë nga Zoti juaj, nëpërmjet një njeriu prej jush, për t’ju paralajmëruar?[2] Kujtoni që Ai ju bëri trashëgues (të Tokës) pas popullit të Nuhut dhe ju shtoi madhësinë e shtatit.[3] Kujtoni mirësitë e Allahut ndaj jush, në mënyrë që të shpëtoni!”[4]

قَالُوٓا۟ أَجِئْتَنَا لِنَعْبُدَ ٱللَّهَ وَحْدَهُۥ وَنَذَرَ مَا كَانَ يَعْبُدُ ءَابَآؤُنَا ۖ فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَآ إِن كُنتَ مِنَ ٱلصَّـٰدِقِينَ ﴿٧٠﴾

70. Ata thanë:[5] “A ke ardhur te ne që të adhurojmë vetëm Allahun e t’i lëmë ato që adhuronin prindërit tanë?! Atëherë na e sill atë me të cilën na kërcënon, nëse je i sinqertë!”[6]

---

[1] Që ju këshilloj vetëm për të mirën tuaj, ashtu si më ka urdhëruar Zoti, pa gënjyer, pa shtuar e pa ndryshuar asgjë.

[2] Nga ndëshkimi i Allahut dhe zemërimi i Tij.

[3] Kujtoni mirësinë e Allahut ndaj jush, kur ju bëri zëvendës në Tokë dhe trashëgues të saj, pas popullit Nuhut, me lutjen e të cilit Allahu përmbyti të gjithë njerëzit e Tokës, kur ata e përgënjeshtruan atë; dhe kujtoni që Allahu ju ka bërë më të mëdhenj në trup dhe më të fortë se populli i Nuhut, dhe se të gjithë bashkëkohësit tuaj; si favorizim dhe mirësi ndaj jush; por ata nuk falënderuan Allahun për këtë mirësi, por e shfrytëzuan atë për të terroziruar dhe shtypur popujt e tjerë rreth tyre, dhe nuk e besuan Hudin (Alejhis selam).

[4] Falënderoni Allahun për mirësitë e mëdha që ju ka dhuruar, duke adhuruar vetëm Allahun dhe duke ju bindur Atij dhe të dërguarit të Tij, dhe duke ju larguar idhujtarisë dhe shkeljes së Ligjeve të Tij; në mënyrë që të shpëtoni nga ndëshkimi i Allahut dhe të fitoni shpërblimin e Tij.

[5] Populli i Adit i tha Hudit, të dërguarit të tyre.

[6] Ne nuk do e lëmë adhurimin e idhujve që bënin prindërit tanë, dhe nuk do të pasojmë ty në atë që na fton prej Njësimit të Allahut dhe bindjen ndaj Tij, prandaj na e sill dënimin me të cilin na kërcënon, nëse je i sinqertë dhe nëse fjalët e tua janë të vërteta.

قَالَ قَدْ وَقَعَ عَلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ رِجْسٌ وَغَضَبٌ ۖ أَتُجَٰدِلُونَنِي فِيٓ أَسْمَآءٍ سَمَّيْتُمُوهَآ أَنتُمْ وَءَابَآؤُكُم مَّا نَزَّلَ ٱللَّهُ بِهَا مِن سُلْطَٰنٍ ۚ فَٱنتَظِرُوٓا۟ إِنِّى مَعَكُم مِّنَ ٱلْمُنتَظِرِينَ ﴿٧١﴾

71. Ai (Hudi) tha: “Tashmë ka rënë mbi ju pakënaqësi dhe zemërim nga Zoti juaj.[1] A më kundërshtoni mua për disa emra (idhujsh), që i keni vendosur vetë ju dhe prindërit tuaj, e për të cilët Allahu nuk ka zbritur kurrfarë argumenti?[2] Kështu që, pritni, se edhe unë po pres bashkë me ju!”[3]

فَأَنجَيْنَٰهُ وَٱلَّذِينَ مَعَهُۥ بِرَحْمَةٍ مِّنَّا وَقَطَعْنَا دَابِرَ ٱلَّذِينَ كَذَّبُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَا ۖ وَمَا كَانُوا۟ مُؤْمِنِينَ ﴿٧٢﴾

72. Atëherë, Ne e shpëtuam atë (Hudin) dhe ata që ishin me të,[4] me mëshirën Tonë,[5] dhe i shfarosëm ata që i përgënjeshtruan provat Tona.[6] Ata nuk ishin aspak besimtarë.[7]

---

[1] Me këto fjalë që thatë, e bëtë të detyrueshme rënien e dënimit dhe zemërimit të Zotit tuaj mbi ju.

[2] Adhuroni idhuj e zota që vetë ju dhe prindërit tuaj i prodhoni dhe i vendosni emra nga vetja juaj, dhe sigurisht që nuk keni asnjë lloj prove apo leje nga Allahu që të veproni kështu; atëherë me çfarë logjike më kundërshtoni mua, kur ju ftoj të adhuroni vetëm Allahun, Krijuesin tuaj?!

[3] Pritni gjykimin e Allahut mes nesh, se edhe unë jam duke e pritur atë; dhe të shohim si do të jetë përfundimi i secilit.

[4] Besimtarët që i besuan Hudit dhe e pasuan atë në adhurimin e Allahut dhe bindjen ndaj Tij.

[5] Allahu i udhëzoi ata në besimin e vërtetë, dhe e bëri besimin e tyre shkak për arritjen e mëshirës së Tij, kështu që i shpëtoi me mëshirën e Tij.

[6] I shfarosëm të gjithë dhe nuk lamë asnjë prej tyre që mund t’i trashëgonte. Shfarosja e tyre ishte me anë të erës shkatërruese, e cila nuk linte gjë pa e kthyer në kalbësirë, kudo që të kalonte. Historia e tyre është përmendur në disa sure të Kuranit.

[7] Nuk e besonin Allahun dhe as të dërguarin e Tij, Hudin (Alejhis selam), kështu që morën ndëshkimin që merituan.

وَإِلَىٰ ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَٰلِحًا ۚ قَالَ يَٰقَوْمِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُۥ ۖ قَدْ جَآءَتْكُم بَيِّنَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ ۖ هَٰذِهِۦ نَاقَةُ ٱللَّهِ لَكُمْ ءَايَةً ۖ فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِىٓ أَرْضِ ٱللَّهِ ۖ وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُوٓءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٣﴾

73. Ndërsa popullit Themud i dërguam vëllanë e tyre, Salihun.[1] Ai u tha: “O populli im! Adhuroni vetëm Allahun, ju nuk keni zot tjetër përveç Tij. Vërtet, juve ju ka ardhur provë e qartë nga Zoti juaj:[2] Kjo është deveja e Allahut, si mrekulli për ju.[3] Lëreni të kullosë në tokën e Allahut, dhe mos e prekni kurrë për t’i bërë keq, se përndryshe do ju zërë ndëshkim i dhembshëm![4]

[1] Populli Themud është gjithashtu nga pasardhësit e Samit, birit të Nuhut (alejhis selam). Ky popull ka jetuar në Veri të Arabisë Saudite, mes Medines dhe Petras - në Jordani. Vendi i tyre ekziston edhe sot dhe quhet El Hixhr (Hegra-Greqisht), ose Madain Salih. Populli i Themudit ka jetuar pas popullit të Adit.

[2] Që vërteton atë në të cilën ju ftoj, për të adhuruar vetëm Allahun pa i shoqëruar asgjë, dhe të më besoni mua që jam i dërguari i Tij tek ju.

[3] Allahu e krijoi atë deve nga shkëmbi, si mrekulli për ta, meqenëse i kërkuan Salihut një mrekulli nga Zoti që të besonin se ai ishte i dërguar i Zotit; ata i kërkuan Salihut që nga një shkëmb i caktuar të nxirrte një deve barsë, që sa të dilte nga shkëmbi, të lindte fëmijën e saj. Atëherë Salihu i mori atyre besën dhe premtimin që nëse Allahu do e bënte atë që kërkonin, ata do ta besonin atë dhe gjithçka që ju thoshte. Kur i dhanë besën, Salihu u ngrit të falej dhe t’i lutej Allahut, dhe në atë çast shkëmbi lëvizi dhe u ça duke nxjerrë një deve të madhe me fëmijën e saj në bark që lëvizte për të dalë, ashtu si e kishin kërkuar ata. Atëherë besoi i pari i popullit dhe ata që ishin me të, kurse pjesa tjetër e parisë dhe e popullit nuk besoi për shkak të disave prej tyre që ishin idhujtarë, të cilët i ndaluan të besonin Salihun dhe të linin fenë e të parëve.

[4] Lëreni devenë e Allahut të ushqehet vetë, pa u lodhur për ushqyerjen e saj, por thjesht mos i bëni gjë të keqe. Dhe ranë dakord që uji i Burimit të Devesë të ndahej përgjysmë: një ditë të ishte vetëm për devenë, kurse ditën tjetër për njerëzit; por në ditën që burimi ishte vetëm për devenë, njerëzit do të merrnin qumështin e saj, i cili ishte në sasi të madhe që iu mjaftonte për të pirë e për të rezervuar. Kurse në ditën kur kishin rradhën për të pirë nga burimi, ata nuk merrnin nga qumështi i devesë, por mund të rezervonin ujë nga burimi sa të donin, për vete dhe për bagëtitë e tyre. Kaluan disa vite kështu, deri sa më të këqinjtë e tyre e therën devenë, dhe atyre iu erdhi dënimi që iu ishte paralajmëruar.

وَٱذْكُرُوٓا۟ إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَآءَ مِنۢ بَعْدِ عَادٍ وَبَوَّأَكُمْ فِى ٱلْأَرْضِ تَتَّخِذُونَ مِن سُهُولِهَا قُصُورًا وَتَنْحِتُونَ ٱلْجِبَالَ بُيُوتًا ۖ فَٱذْكُرُوٓا۟ ءَالَآءَ ٱللَّهِ وَلَا تَعْثَوْا۟ فِى ٱلْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٧٤﴾

74. Kujtoni që Ai ju bëri trashëgues (të Tokës) pas Adit dhe ju strehoi në Tokë;[1] në rrafshinat e saj ndërtoni kështjella, kurse malet i skalitni dhe i bëni shtëpi.[2] Kujtoni mirësitë e Allahut dhe mos u bëni çrregullues në tokë!”[3]

قَالَ ٱلْمَلَأُ ٱلَّذِينَ ٱسْتَكْبَرُوا۟ مِن قَوْمِهِۦ لِلَّذِينَ ٱسْتُضْعِفُوا۟ لِمَنْ ءَامَنَ مِنْهُمْ أَتَعْلَمُونَ أَنَّ صَٰلِحًا مُّرْسَلٌ مِّن رَّبِّهِۦ ۚ قَالُوٓا۟ إِنَّا بِمَآ أُرْسِلَ بِهِۦ مُؤْمِنُونَ ﴿٧٥﴾

75. Ata që bënë mendjemadhësi nga paria e popullit të tij[4] u thanë atyre të dobtëve që kishin besuar:[5] “A e dini me siguri që Salihu është i dërguar nga Zoti i tij?”[6] Ata thanë: “Sigurisht, ne besojmë në gjithçka me të cilën ai është dërguar (nga Allahu).”[7]

قَالَ ٱلَّذِينَ ٱسْتَكْبَرُوٓا۟ إِنَّا بِٱلَّذِىٓ ءَامَنتُم بِهِۦ كَٰفِرُونَ ﴿٧٦﴾

76. Ata që bënë mendjemadhësi thanë: “Ne jemi mohues të asaj që besoni ju.”[8]

---

[1] Ju bëri vend në Tokë dhe jua lehtësoi gjithçka ju nevojitet dhe që dëshironi.

[2] Të gjitha këto jua mundësoi Allahu duke ju dhënë fuqi dhe duke ju inspiruar që t’i realizoni ato, prandaj falënderoni për mirësitë e Allahut ndaj jush.

[3] Mos adhuroni tjetër përveç Allahut dhe mos shkelni urdhrat dhe ndalesat e Allahut.

[4] Ata që bënë mendjemadhësi ndaj pasimit të Salihut dhe besimit të Allahut; duke mos e pasuar Salihun dhe duke mos e besuar Allahun.

[5] Iu drejtuan besimtarëve të dobët e të varfër, dhe jo atyre që ishin të pasur dhe pjesë e parisë.

[6] A jeni të sigurtë dhe a keni dije të vërtetë që Allahu e ka dërguar Salihun tek ne për të na ftuar në besimin dhe rrugën e vërtetë? Duke pasur qëllim që t’i largojnë nga pasimi i Salihut dhe nga besimi i vërtetë.

[7] Prej të vërtetës dhe udhëzimit; Ne e besojmë se ai është dërguar nga Allahu dhe se ato që na thotë ai, ia ka urdhëruar Allahu.

[8] Mohues dhe refuzues të profetësisë së Salihut dhe të gjithçkaje që i ishte shpallur atij nga Allahu.

فَعَقَرُوا۟ ٱلنَّاقَةَ وَعَتَوْا۟ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ وَقَالُوا۟ يَـٰصَـٰلِحُ ٱئْتِنَا بِمَا تَعِدُنَآ إِن كُنتَ مِنَ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿٧٧﴾

77. Dhe e therën devenë, përbuzën urdhrin e Zotit të tyre[1] dhe thanë: "O Salih! Na e sill atë me të cilën na kërcënon, nëse je vërtet prej të dërguarve!"[2]

فَأَخَذَتْهُمُ ٱلرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا۟ فِى دَارِهِمْ جَـٰثِمِينَ ﴿٧٨﴾

78. Atëherë i erdhi dridhja e fortë,[3] dhe ata u gdhinë kufoma të ngrira në shtëpinë e tyre.[4]

فَتَوَلَّىٰ عَنْهُمْ وَقَالَ يَـٰقَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَةَ رَبِّى وَنَصَحْتُ لَكُمْ وَلَـٰكِن لَّا تُحِبُّونَ ٱلنَّـٰصِحِينَ ﴿٧٩﴾

79. Ai (Salihu) u largua prej tyre[5] dhe tha: "O populli im! Unë jua komunikova mesazhin e Zotit tim dhe ju këshillova, por ju nuk i donit ata që këshillojnë."[6]

[1] Therën devenë e Allahut që ju kishte ardhur si provë dhe mrekulli nga Allahu, dhe përbuzën urdhrin e Tij me mendjemadhësi e kryeneçësi.

[2] Nëse je vërtetë i dërguar nga Allahu, atëherë na e sill dënimin me të cilin na kërcënove nëse do e thernim devenë e Allahut.

[3] Populli Themud u ndëshkua dhe u shfaros me një zë shumë të fortë nga qielli, i cili shkaktoi edhe dridhje të fortë.

[4] Ndëshkimi i erdhi para agimit, dhe ata u gdhinë të vdekur në vendin dhe tokën e tyre.

[5] Kur ata therën devenë e Allahut dhe i kërkuan zbritjen e dënimit, ai u largua prej tyre dhe doli nga toka e tyre, sepse Allahu i shpalli që dënimi i tyre do të zbriste pas tri ditëve; dhe nuk mund të dënohet një popull kur profeti i tij vazhdon të jetë në mesin e tyre.

[6] Nuk i donit ata që ju këshillojnë për Hir të Allahut; që ju urdhërojnë të adhuroni vetëm Allahun dhe t'i bindeni atij, me qëllim që të fitoni në këtë botë dhe në botën tjetër; dhe që ju ndalojnë nga idhujtaria dhe shkelja e ndalesave të Allahut, që të mos ndëshkoheni në këtë botë dhe në botën tjetër.

وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِۦٓ أَتَأْتُونَ ٱلْفَـٰحِشَةَ مَا سَبَقَكُم بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِّنَ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿٨٠﴾

80. (Kujto) Edhe Lutin,[1] kur i tha popullit të vet:[2] "A po bëni veprën e shëmtuar që nuk e ka bërë askush para jush, në asnjë botë?[3]

إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ ٱلرِّجَالَ شَهْوَةً مِّن دُونِ ٱلنِّسَآءِ ۚ بَلْ أَنتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ ﴿٨١﴾

81. Po i afroheni meshkujve me epsh, në vend të femrave.[4] Vërtet, ju jeni një popull që e teproni!"[5]

[1] Kujto edhe Lutin, o Muhamed; ose "Dërguam edhe Lutin". Luti është i biri Haranit, i biri i Azerit, ose biri i vëllait të Ibrahimit (Paqa dhe siguria e Allahut qoftë mbi të dy ata!). Luti besoi bashkë me Ibrahimin, që kur ishin në Persi, dhe emigruan së bashku në tokat e Levantit (rreth Palestinës).

[2] Populli i Lutit quhej Sedum.

[3] As në botën e njerëzve, as në botën e xhinëve dhe në asnjë botë tjetër të krijesave të Allahut. Populli i Lutit ishte i pari që bëri veprën e turpshme dhe të shëmtuar të shkuarjes së mashkullit me mashkull, pra kryerjen e marrëdhënieve intime mes të njëjtës gjini.

[4] Në vend që meshkujt e atij populli t'i afroheshin femrave, siç e ka lejuar dhe caktuar Allahu për martesë, ata i afroheshin meshkujve të tjerë me epsh, për të kryer veprën e turpshme dhe të neveritshme, që nuk e kishte kryer askush para tyre, dhe për të cilën morën ndëshkimin e rëndë në këtë botë dhe në botën tjetër.

[5] Që shkelni ligjet e Allahut më së shumti dhe në mënyrën më të shëmtuar.

وَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِۦٓ إِلَّآ أَن قَالُوٓا۟ أَخْرِجُوهُم مِّن قَرْيَتِكُمْ ۖ إِنَّهُمْ أُنَاسٌ يَتَطَهَّرُونَ ﴿٨٢﴾

82. Përgjigjja e popullit të tij nuk ishte ndryshe, por të thoshin: "Dëbojini ata nga qyteti juaj![1] Ata janë njerëz që pastrohen!"[2]

فَأَنجَيْنَـٰهُ وَأَهْلَهُۥٓ إِلَّا ٱمْرَأَتَهُۥ كَانَتْ مِنَ ٱلْغَـٰبِرِينَ ﴿٨٣﴾

83. Atëherë Ne e shpëtuam atë (Lutin) dhe familjen e tij,[3] me përjashtim të gruas së tij, e cila ishte nga të mbeturit.[4]

وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِم مَّطَرًا ۖ فَٱنظُرْ كَيْفَ كَانَ عَـٰقِبَةُ ٱلْمُجْرِمِينَ ﴿٨٤﴾

84. Dhe mbi ta[5] lëshuam një rrebesh (gurësh).[6] Shiko, si ishte përfundimi i keqbërësve![7]

---

[1] Dëboni Lutin dhe ata që kanë besuar bashkë me të.

[2] Që janë të pastër nga mëkati i shëmtuar që bënin ata, dhe që pastrohen fizikisht gjithashtu. Janë të pastër nga afrimi në vendin e jashtëqitjes (anusin) e burrave apo të grave.

[3] Sepse askush nga populli i tij nuk besoi, përveç familjes së tij; dhe nga familja e tij, gruaja e tij nuk besoi, kështu që u dënua bashkë me ata që u dënuan.

[4] Nga të mbeturit që do ju vinte dënimi; Allahu e urdhëroi Lutin që dilte nga qyteti natën, bashkë me familjen e tij, sepse dënimi do të vinte në mëngjes; dhe ai doli nga qyteti bashkë me familjen, përveç gruas së tij, e cila ishte një prej mosbesimtarëve dhe prej atyre që mbetën dhe përjetuan dënimin e rëndë.

[5] Populin e Lutit që nuk besuan dhe nuk u kthyen nga vepra e tyre e shëmtuar.

[6] Rrebesh gurësh argjilor që ranë nga qielli.

[7] Shiko, si ishte përfundimi i atyre që përgënjestruan Allahun dhe të dërguarin e Tij, Lutin; dhe që bënë mëkatin më të shëmtuar, duke i lejuar vetes homoseksualitetin që Allahu ia kishte ndaluar rreptësisht; A nuk ishte përfundimi i tyre shkatërrimi dhe ndëshkimi i tmerrshëm në këtë botë, dhe dënimi më i madh i pret në botën tjetër; po kështu do të jetë përfundimi dhe ndëshkimi i atyre që të përgjënjeshtrojnë ty, o Muhamed, në rast se nuk pendohen dhe nuk kthehen në rrugën e drejtë dhe besimin e vërtetë.

وَإِلَىٰ مَدۡيَنَ أَخَاهُمۡ شُعَيۡبٗاۚ قَالَ يَٰقَوۡمِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنۡ إِلَٰهٍ غَيۡرُهُۥۖ قَدۡ جَآءَتۡكُم بَيِّنَةٞ مِّن رَّبِّكُمۡۖ فَأَوۡفُواْ ٱلۡكَيۡلَ وَٱلۡمِيزَانَ وَلَا تَبۡخَسُواْ ٱلنَّاسَ أَشۡيَآءَهُمۡ وَلَا تُفۡسِدُواْ فِي ٱلۡأَرۡضِ بَعۡدَ إِصۡلَٰحِهَاۚ ذَٰلِكُمۡ خَيۡرٞ لَّكُمۡ إِن كُنتُم مُّؤۡمِنِينَ ٨٥

85. Edhe popullit të Medjenit[1] i dërguam vëllanë e tyre, Shuajbin, i cili u tha: “O populli im! Adhuroni vetëm Allahun! Ju nuk keni zot tjetër përveç Tij.[2] Vërtet, juve ju ka ardhur provë e qartë nga Zoti juaj,[3] prandaj përmbusheni matjen dhe peshimin, mos u hani njerëzve hakun dhe mos bëni çrregullime në tokë, pas rregullimit të saj.[4] Kjo është më e mirë për ju, nëse jeni besimtarë![5]

وَلَا تَقۡعُدُواْ بِكُلِّ صِرَٰطٖ تُوعِدُونَ وَتَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ مَنۡ ءَامَنَ بِهِۦ وَتَبۡغُونَهَا عِوَجٗاۚ وَٱذۡكُرُوٓاْ إِذۡ كُنتُمۡ قَلِيلٗا فَكَثَّرَكُمۡۖ وَٱنظُرُواْ كَيۡفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلۡمُفۡسِدِينَ ٨٦

86. Mos zini pritë në çdo rrugë, duke kërcënuar[6] dhe penguar nga rruga e Allahut ata që e besojnë Atë,[7] dhe duke dëshiruar

[1] Populli i Medjenit janë pasardhësit e Medjanit, të birit të Ibrahimit (alejhis selam). Medjen quhet edhe populli, po edhe qyteti ku kanë banuar, i cili ka qenë pranë qytetit Mean, në Jordan. Ata janë quajtur gjithashtu Banorët e Ejkes, siç do të përmendet më pas në suren Es Shuara, 176-190. Në këtë qytet emigroi edhe Musai (alejhis selam) për 8 apo 10 vjet, siç është përmendur në Suren El Kasas, ajeti 23].

[2] Kjo ka qenë thirrja e të gjithë profetëve.

[3] Që vërteton atë në të cilën ju ftoj, për të adhuruar vetëm Allahun pa i shoqëruar asgjë, dhe të më besoni mua që jam i dërguari i Tij tek ju.

[4] Mos veproni në kundërshtim me urdhrin e Allahut në Tokë, se kështu e prishni rregullin e saj, të vendosur nga i Dërguari i Allahut tek ju, i cili urdhëron për të mirën dhe ndalon nga e keqja.

[5] Këto këshilla janë më të mira për ju, në këtë botë dhe në botën tjetër, nëse më besoni muaj dhe atë që më shpallet nga Allahu.

[6] Duke kërcënuar njerëzit me vrasje për t’iu marrë pasurinë.

[7] Duke penguar besimtarët që shkonin te Shuajbi (Alejhis selam) për ta pasuar atë.

shtrembërimin e saj![1] Kujtoni kur ishit të paktë në numër e Ai ju shumoi,[2] dhe shikoni si ishte fundi i çrregulluesve![3]

وَإِن كَانَ طَآئِفَةٌ مِّنكُمْ ءَامَنُوا۟ بِٱلَّذِىٓ أُرْسِلْتُ بِهِۦ وَطَآئِفَةٌ لَّمْ يُؤْمِنُوا۟ فَٱصْبِرُوا۟ حَتَّىٰ يَحْكُمَ ٱللَّهُ بَيْنَنَا ۚ وَهُوَ خَيْرُ ٱلْحَٰكِمِينَ ﴿٨٧﴾

87. Meqenëse një grup prej jush besoi në atë me të cilën jam dërguar,[4] ndërsa grupi tjetër nuk besoi,[5] atëherë duroni derisa Allahu të gjykojë mes nesh, e Ai është gjykatësi më i mirë!”[6]

-161-

[1] Do të donit që rruga e Allahut të ishte e shtrembër dhe që ju t’i jepnit drejtimin që dëshironit, ndërkohë që detyra juaj është që ta respektoni, ta madhëroni dhe ta ndiqni atë rrugë që Allahu e shtriu dhe e drejtoi për robët e Tij, me qëllim që ajo rrugë t’i drejtojë ata te Allahu, kënaqësia e Tij dhe xheneti i Tij. Ka gjithashtu kuptimin që ata dëshirojnë dhe ruajnë që besimtarët të rrëshqasin dhe të dalin nga rruga e drejtë, në humbje.

[2] Kujtoni mirësinë e Allahut ndaj jush, i Cili e shtoi numrin tuaj pasi kishit qenë shumë pak në numër, dhe ju ngriti mbi popujt e tjerë pasi kishit qenë të përulur dhe të përçmuar; pra falënderoni Allahun për mirësitë e Tij dhe adhuroni vetëm Atë, dhe ruajuni ndëshkimit të Tij në rast se nuk ktheheni në rrugën e Drejtë.

[3] Shikoni si përfunduan ata që kanë qenë para jush kur kundërshtuan urdhrin e Allahut dhe nuk i besuan të dërguarve të Allahut tek ata; disa i mbyti me ujë, disa i shfarosi me erë të fortë, disa me zë të fortë, disa me gura nga qielli; kështu do të jetë edhe fundi juaj, në rast se nuk më besoni mua (Shuajbin), të dërguarin e Allahut tek ju.

[4] Në njësimin e Allahut në adhurim, në lënien e mëkateve dhe lënien e padrejtësisë ndaj njerëzve, mosngrënien në kandar; duke më besuar dhe pasur mua.

[5] Grupi që nuk besoi ishte shumica.

[6] Që gjykon me drejtësi dhe që nuk i bën padrejtësi askujt; dhe atëherë do të triumfojë e vërteta, dhe ndëshkimi do të bjerë mbi çrregulluesit keqbërës.

۞ قَالَ ٱلۡمَلَأُ ٱلَّذِينَ ٱسۡتَكۡبَرُواْ مِن قَوۡمِهِۦ لَنُخۡرِجَنَّكَ يَٰشُعَيۡبُ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مَعَكَ مِن قَرۡيَتِنَآ أَوۡ لَتَعُودُنَّ فِي مِلَّتِنَاۚ قَالَ أَوَلَوۡ كُنَّا كَٰرِهِينَ ٨٨

88. Ata që bënë mendjemadhësi[1] nga paria e popullit të tij thanë: “Ose do të dëbojmë nga qyteti ynë, o Shuajb, ty bashkë me ata që kanë besuar, ose do të ktheheni në fenë tonë!”[2] Ai (Shuajbi) tha: “Edhe nëse e urrejmë atë?![3]

قَدِ ٱفۡتَرَيۡنَا عَلَى ٱللَّهِ كَذِبًا إِنۡ عُدۡنَا فِي مِلَّتِكُم بَعۡدَ إِذۡ نَجَّىٰنَا ٱللَّهُ مِنۡهَاۚ وَمَا يَكُونُ لَنَآ أَن نَّعُودَ فِيهَآ إِلَّآ أَن يَشَآءَ ٱللَّهُ رَبُّنَاۚ وَسِعَ رَبُّنَا كُلَّ شَيۡءٍ عِلۡمًاۚ عَلَى ٱللَّهِ تَوَكَّلۡنَاۚ رَبَّنَا ٱفۡتَحۡ بَيۡنَنَا وَبَيۡنَ قَوۡمِنَا بِٱلۡحَقِّ وَأَنتَ خَيۡرُ ٱلۡفَٰتِحِينَ ٨٩

89. Ne do trillonim gënjeshtër ndaj Allahut, nëse do të ktheheshim në fenë tuaj, pasi Allahu na shpëtoi prej saj.[4] Neve nuk na lejohet të kthehemi në të,[5] përveç nëse do Allahu, Zoti ynë.[6] Zoti ynë përfshin çdo gjë me dijen e Vet.[7] Ne mbështetemi tek Allahu.[8] O Zoti ynë!

---

[1] Ndaj besimit në Allah dhe në atë që i ftonte Shuajbi (alejhis selam).

[2] Kur Shuajbi (alejhis selam) i paralajmëroi ata për dënimin e Allahut, nëse ata nuk do i besonin atij dhe nuk do i bindeshin urdhrit të Allahut, ata e kërcënuan me dëbim nga qyteti i tyre, bashkë me besimtarët që e pasonin atë, ose të ktheheshin në fenë e tyre të idhujtarisë.

[3] A do të na detyroni me forcë që të futemi në fenë tuaj të pavërtetë, ndërkohë që ne e urrejmë atë dhe ju ftojmë me të mirë dhe logjikë që të adhuroni vetëm Krijuesin tuaj dhe t’i bindeni Atij, pa i shoqëruar asgjë?!

[4] Si mund ta lëmë të vërtetën dhe udhëzimin që na ka dhuruar Allahu, dhe të kthehemi në idhujtari dhe humbje të sigurtë, pasi që Allahu na bëri ta shikojmë realitetin.

[5] Në fenë tuaj të trilluar, dhe të lëmë fenë e vërtetë të Allahut.

[6] Përveç nëse për ndonjë nga ne është shkruar kështu nga Allahu, atëherë do të zbatohet caktimi i Tij, e Ai ka në dorë gjithçka.

[7] Allahu di gjithçka që ka qenë dhe gjithçka që do të vijë, dhe nëse Allahu di për ne që më parë se ne do të kthehemi në fenë tuaj, atëherë kjo do të ndodhë, përndryshe ne kurrë nuk do të kthehemi në fenë tuaj, dhe Allahu kurrë nuk e dëshiron idhujtarinë për robërit e Tij.

[8] Për çdo çështje dhe për të na mbrojtur nga kërcënimi juaj, e Allahu është mbrojtës i atij që mbështetet tek Ai.

Gjyko mes nesh dhe popullit tonë me të drejtën![1] Ti je Gjykatësi më i mirë!"[2]

وَقَالَ ٱلْمَلَأُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا مِن قَوْمِهِۦ لَئِنِ ٱتَّبَعْتُمْ شُعَيْبًا إِنَّكُمْ إِذًا لَّخَٰسِرُونَ ﴿٩٠﴾

90. Paria që nuk besoi nga populli i tij, tha: "Nëse pasoni Shuajbin, atëherë, padyshim që do të jeni të humbur."[3]

فَأَخَذَتْهُمُ ٱلرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا۟ فِى دَارِهِمْ جَٰثِمِينَ ﴿٩١﴾

91. Atëherë i erdhi dridhja e fortë, dhe ata u gdhinë kufoma të ngrira në shtëpinë e tyre.[4]

ٱلَّذِينَ كَذَّبُوا۟ شُعَيْبًا كَأَن لَّمْ يَغْنَوْا۟ فِيهَا ۚ ٱلَّذِينَ كَذَّبُوا۟ شُعَيْبًا كَانُوا۟ هُمُ ٱلْخَٰسِرِينَ ﴿٩٢﴾

92. Ata që e përgënjeshtruan Shuajbin, sikur të mos kishin jetuar kurrë aty;[5] ata që e përgënjeshtruan Shuajbin, ata ishin vërtet të humburit.[6]

---

[1] Pasi i hoqi shpresat se populli i tij mund të udhëzohej në rrugën e drejtë, dhe pasi u frikësua për besimtarët që ishin me të se mos i vinte ndonjë e keqe nga mosbesimtarët dhe të padrejtët, atëherë Shuajbi iu lut Allahut kundër popullit të tij, që të gjykonte mes tyre me gjykimin e Tij të drejtë, sipas të cilit do të zbriste dënimin mbi mosbesimtarët dhe do të shpëtonte besimtarët.

[2] Dhe më i drejtë, që i jep secilit atë që meriton dhe askujt nuk i bën as padrejtësinë më të vogël.

[3] Nëse besoni Shuajbin dhe lini fenë tuaj dhe të prindërve tuaj, do të humbni dhe do të shkatërroheni.

[4] Dënimi i Allahut mbi popullin e Shuajbit ishte ashtu si e meritonin, si i kërcënonin besimtarët dhe siç e kërkuan edhe vetë ata; një re e madhe dhe e errët nga qielli lëshonte mbi ta rrufe dhe flakë, pastaj iu erdhi një zë i fortë dhe i tmerrshëm nga qielli, dhe në njëjtën kohë edhe dridhje e fortë nga toka, dhe kështu ata u gdhinë kufoma të vdekura në shtëpitë e tyre. Dënimi i tyre është përshkruar në disa Sure të Kuranit, si: Hud, 94; dhe Esh Shuara, 189.

[5] U shfarosën sikur të mos kishin ekzistuar dhe të mos kishin jetuar ndonjëherë në atë vend.

[6] Dhe jo besimtarët që pasuan Shuajbin (Paqja dhe siguria e Allahut qoftë mbi të!), siç thonin mosbesimtarët.

فَتَوَلَّىٰ عَنْهُمْ وَقَالَ يَٰقَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رِسَٰلَٰتِ رَبِّى وَنَصَحْتُ لَكُمْ ۖ فَكَيْفَ ءَاسَىٰ عَلَىٰ قَوْمٍ كَٰفِرِينَ ﴿٩٣﴾

93. Ai (Shuajbi) u largua prej tyre[1] dhe tha: “O populli im! Unë jua komunikova mesazhet e Zotit tim, dhe ju këshillova,[2] kështu që si të hidhërohem për një popull mohues?!”[3]

وَمَآ أَرْسَلْنَا فِى قَرْيَةٍ مِّن نَّبِىٍّ إِلَّآ أَخَذْنَآ أَهْلَهَا بِٱلْبَأْسَآءِ وَٱلضَّرَّآءِ لَعَلَّهُمْ يَضَّرَّعُونَ ﴿٩٤﴾

94. Nuk ka qytet ku të kemi dërguar Lajmëtar,[4] dhe banorët i tij të mos i kemi sprovuar me skamje dhe fatkeqësi, në mënyrë që të përuleshin.[5]

[1] Kur pa se dënimi i Allahut do të zbriste mbi popullin e tij përgënjeshtrues dhe nuk kishte më kthim.

[2] Me të gjitha mënyrat, që t’i bindeshit Allahut dhe t’i largoheshit ndalesave të Tij, përndryshe do ju vinte dënim i rëndë, por ju nuk dëgjuat, por i refuzuat këshillat e mia dhe provat e Allahut me mendjemadhësi, kështu që merituat dënimin.

[3] Si të më vijë keq dhe si të mërzitem për dënimin e një populli që e mohoi Allahun dhe të dërgarin e Allahut.

[4] Lajmëtar të Allahut nga vetë mesi i tyre, i cili i ftonte ata në adhurimin e Allahut dhe i ndalonte nga idhujtaria dhe veprat e këqia.

[5] Që t’i përuleshin Allahut dhe të kthehesin tek Ai të penduar dhe duke i kërkuar falje. Pra, skamja dhe fatkeqësia mund të jenë tërheqje e vërejtjes nga Allahu, në mënyrë që të kthehesh nga rruga e gabuar apo mëkati, dhe t’i kërkosh Allahut falje me pendesë dhe përulje.

ثُمَّ بَدَّلْنَا مَكَانَ ٱلسَّيِّئَةِ ٱلْحَسَنَةَ حَتَّىٰ عَفَوا وَّقَالُوا قَدْ مَسَّ ءَابَآءَنَا ٱلضَّرَّآءُ وَٱلسَّرَّآءُ فَأَخَذْنَـٰهُم بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٩٥﴾

95. Pastaj ua shndërronim të keqen me të mirën,[1] deri sa shtoheshin e begatoheshin;[2] ndërsa ata thonin: “Edhe etërit tanë prekeshin nga e keqa dhe nga e mira.”[3] Atëherë Ne i dënonim ata papritmas dhe pa e kuptuar.[4]

[1] I largonim fatkeqësinë dhe i jepnim shëndet e bollëk.

[2] Shtoheshin me fëmijë dhe begati.

[3] Në vend që të falënderonin Allahun për largimin e fatkeqësisë dhe zëvendësimin e saj me mirësi e begati, ata thonin që kështu ka ndodhur edhe me prindërit dhe të parët tanë, kështu ndodh edhe me ne; herë goditemi me fatkeqësi dhe herë na vjen e mira; duke harruar dhe duke mos e ditur se e mira vazhdon të qëndrojë me njeriun në rast se ai falënderon Allahun për të dhe vazhdon në bindje ndaj Tij, dhe në të kundërt, e mira ngrihet dhe vendin e saj e zë e keqja, e cila vjen papritur dhe pa e kuptuar, nëse ai nuk falënderon për të dhe vepron në mosbindja ndaj Allahut. Kurse besimtari qëndron gjithnjë mes falënderimit dhe durimit; nëse i vjen mira, ai falënderon Allahun, e nëse e godet ndonjë e keqe, ai duron dhe i drejtohet ALlahut me falje e lutje që t’ia largojë atë.

[4] Duke mos e pritur dhe duke mos e besuar që do iu vinte dënimi; dhe kur iu vinte papritmas, nuk e kuptonin që i kishte zënë dënimi.

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ ٱلْقُرَىٰٓ ءَامَنُوا۟ وَٱتَّقَوْا۟ لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَٰتٍ مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ وَلَٰكِن كَذَّبُوا۟ فَأَخَذْنَٰهُم بِمَا كَانُوا۟ يَكْسِبُونَ ﴿٩٦﴾

96. Sikur banorët e atyre qyteteve[1] të besonin dhe të ruheshin,[2] Ne do t’u hapnim atyre begati nga qielli dhe toka, [3] por ata përgënjeshtruan,[4] kështu që i dënuam për atë që vepronin.[5]

أَفَأَمِنَ أَهْلُ ٱلْقُرَىٰٓ أَن يَأْتِيَهُم بَأْسُنَا بَيَٰتًا وَهُمْ نَآئِمُونَ ﴿٩٧﴾

97. Atëherë, a ndiheshin të sigurt banorët e qyteteve[6] nga ardhja e dënimit Tonë natën, ndërsa ishin në gjumë?![7]

أَوَأَمِنَ أَهْلُ ٱلْقُرَىٰٓ أَن يَأْتِيَهُم بَأْسُنَا ضُحًى وَهُمْ يَلْعَبُونَ ﴿٩٨﴾

98. Apo, a ndiheshin të sigurt banorët e qyteteve nga ardhja e dënimit Tonë paradite, ndërsa argëtoheshin?![8]

أَفَأَمِنُوا۟ مَكْرَ ٱللَّهِ ۚ فَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ ٱللَّهِ إِلَّا ٱلْقَوْمُ ٱلْخَٰسِرُونَ ﴿٩٩﴾

99. Atëherë, a ndiheshin ata të sigurt nga plani i Allahut?[9] Por, askush nuk ndihet i sigurt nga plani i Allahut, përveç njerëzve humbës.[10]

---

[1] Që Ne u dërguam të dërguar.

[2] Të besonin Allahun dhe të dërguarin e tyre, dhe t’i ruheshin Allahut dhe ndëshkimit të Tij duke iu larguar ndalesave të Tij dhe duke vepruar ato që Ai pëlqen dhe urdhëron.

[3] Do i zbrisnim shi nga qielli dhe do i bënim tokat e tyre të jepnin prodhime të bollshme.

[4] Allahun dhe të dërguarin e Tij.

[5] Për atë që fituan me veprat e tyre të këqia; mohimi i Allahut dhe provave të Tij.

[6] Banorët mohues dhe përgënjeshtrues të Allahut dhe të dërguarve të Tij.

[7] A ndiheshin të sigurt nga ardhja e dënimit të Allahut papritmas, për shkak të mohimit dhe përgënjeshtrimit të tyre? Si mund të ndiheshin të sigurt nga rdhja e dënimitë të Allahut kur ata e përgënjeshtronin Allahun dhe të dërguarin e Tij tek ata?!

[8] Dhe nuk e prisnin që t’iu vinte dënimi, megjithëse bënin vepra që meritonin të dënoheshin.

[9] I cili i tërheq dhe josh ata me disa të mira të përkohshme të kësaj bote, shëndet e jetë të mirë, megjithëse ata vazhdojnë në mosbesimin dhe mëkatet e tyre.

[10] Ai që ndihet i sigurt nga ndëshkimi i Allahut, megjithëse vazhdon në mohim dhe mëkat ndaj Allahut, ai nuk e beson shpërblimin për veprat që kryen njeriu në këtë botë, dhe as nuk i ka besuar të dërguarit e Allahut; padyshim se ky është humbësi i vërtetë në këtë botë

أَوَلَمْ يَهْدِ لِلَّذِينَ يَرِثُونَ ٱلْأَرْضَ مِنۢ بَعْدِ أَهْلِهَآ أَن لَّوْ نَشَآءُ أَصَبْنَـٰهُم بِذُنُوبِهِمْ ۚ وَنَطْبَعُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿١٠٠﴾

100. A nuk u është bërë e qartë atyre që trashëguan tokën pas banorëve të saj (të mëparshëm), se, nëse duam Ne, i dënojmë ata për mëkatet e tyre?[1] Por Ne ua vulosim zemrat,[2] kështu që ata nuk dëgjojnë.[3]

تِلْكَ ٱلْقُرَىٰ نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنۢبَآئِهَا ۚ وَلَقَدْ جَآءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِٱلْبَيِّنَـٰتِ فَمَا كَانُوا۟ لِيُؤْمِنُوا۟ بِمَا كَذَّبُوا۟ مِن قَبْلُ ۚ كَذَٰلِكَ يَطْبَعُ ٱللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِ ٱلْكَـٰفِرِينَ ﴿١٠١﴾

101. Ne po të tregojmë ty (o Muhamed) disa nga ngjarjet e atyre qyteteve.[4] Vërtet, të dërguarit e tyre u erdhën me prova të qarta,

dhe në botën tjetër. Besimtari i vërtetë duhet të ketë vazhdimisht frikë se mos sprovohet me ndonjë sprovë e cila i zhvesh besimin, dhe duhet që vazhdimisht të lutet me lutjen që na ka mësuar i Dërguari i Allahut (Paqja dhe siguria e Allahut qoftë mbi të!): "O përmbysës i zemrave! Forcoje dhe bëje të qëndrueshme zemrën time në fenë Tënde!"; dhe të vazhdojë me punë të mira dhe përmendje të Allahut në çdo kohë, dhe veçanërisht në kohë sprove; sepse askush nuk e di përfundimin e vet dhe askush nuk është i sigurt deri sa të futet në xhenet.

[1] Ashtu si ndëshkuam popujt e mëparshëm idhujtarë për shkak të veprave të tyre, duke ua shpejtuar dënimin në këtë botë, për t'i pritur dënimi i botës tjetër që është edhe më i rëndë dhe i përhershëm; A nuk marrin mësim pasardhësit nga paraardhësit e tyre?!

[2] Zemrat e tyre vulosen dhe nxihen, sa që drita nuk mund të hyjë në to, dhe e mira nuk mund t'i arrijë ato.

[3] Nuk dëgjojnë të vërtetën dhe atë që iu bën dobi, por dëgjojnë provat me të cilat iu ngrihet argumenti dhe nuk i mbetet justifikim.

[4] Disa ngjarje dhe çështje që lidhen me popullin e Nuhut, Adit, Themudit, Lutit dhe Shuajbit; se si vepruan mosbesimtarët me të dërguarit e Allahut dhe çfarë përfundimi patën ata, me qëllim që përgënjeshtarët nga populli yt, o Muhamed, të marrin mësim dhe të mos ndjekin rrugën e atyre të parëve, se përndryshe do të përfundojnë si ata; por të ndjekin dhe të pasojnë ty dhe atë që ti iu komunikon nga Allahu.

por ata nuk do të besonin diçka që e kishin mohuar më parë.[1] Kështu ua vulos Allahu zemrat mohuesve.[2]

وَمَا وَجَدْنَا لِأَكْثَرِهِم مِّنْ عَهْدٍ ۖ وَإِن وَجَدْنَآ أَكْثَرَهُمْ لَفَـٰسِقِينَ ﴿١٠٢﴾

102. Për shumicën e tyre Ne nuk gjetëm ndonjë besëlidhje;[3] madje gjetëm se shumica e tyre ishin të pabindur.[4]

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنۢ بَعْدِهِم مُّوسَىٰ بِـَٔايَـٰتِنَآ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَإِيْهِۦ فَظَلَمُوا۟ بِهَا ۖ فَٱنظُرْ كَيْفَ كَانَ عَـٰقِبَةُ ٱلْمُفْسِدِينَ ﴿١٠٣﴾

103. Pas tyre,[5] Ne dërguam Musain me provat Tona, te Faraoni dhe paria e tij, por ata u treguan të padrejtë ndaj tyre (provave).[6] Pra, shiko si ishte përfundimi i shkatërruesve![7]

وَقَالَ مُوسَىٰ يَـٰفِرْعَوْنُ إِنِّى رَسُولٌ مِّن رَّبِّ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿١٠٤﴾

104. Musai tha:[8] "O Faraon! Me të vërtetë, unë jam një i dërguar nga Zoti i botëve![9]

[1] Që e kishin mohuar kur e dëgjuan për herë të parë; ose që e kishin mohuar më parë në dijen e Allahut kur Ai i nxori ata nga palca e Ademit dhe ata dëshmuan se Ai është Zoti i tyre.

[2] Ashtu si ua vulosi zemrat atyre që mohuan Allahun dhe të dërguarit e Tij më parë, po ashtu ia vulos edhe atyre që nuk të besuan ty, o Muhamed.

[3] Shumica e banorëve të atyre qyteteve që Ne shkatërruam dhe që treguam më sipër, nuk e zbatonin besëlidhjen e Allahut dhe porosinë eTij ditën kur i nxori nga palca e Ademit; si dhe nuk i bindeshin urdhrave të Allahut që ia komunikoi nëpërmjet të dërguarve të Tij.

[4] Të pabindur ndaj Allahut, që e shkelnin besën dhe porosinë e Tij.

[5] Të dërguarve që dërguam në popujt e mëparshëm që u përmendën më sipër.

[6] Nuk u përulën para provave dhe mrekullive që u solli Musai, ashtu si i takonte dhe si e meritonin, por i mohuan ato.

[7] Shiko, o Muhamed, si ishte përfundimi i atyre që bëjnë shkatërrime dhe çrregullime në Tokë; d.m.th. përfundimi i Faraonit dhe njerëzve të tij, të cilët mohuan provat dhe mrekullitë që u solli Musai (alejhis selam); që të gjithë ata u mbytën në det.

[8] Kur shkoi te Faraoni për ta ftuar në besim dhe bindje ndaj Allahut.

[9] Më ka dërguar një Dërgues i Madh, që është Zoti i botëve.

حَقِيقٌ عَلَىٰٓ أَن لَّآ أَقُولَ عَلَى ٱللَّهِ إِلَّا ٱلْحَقَّ ۚ قَدْ جِئْتُكُم بِبَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ فَأَرْسِلْ مَعِىَ بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ ﴿١٠٥﴾

105. E kam detyrë që të mos them për Allahun veçse të vërtetën.[1] Unë kam ardhur tek ju me provë të qartë nga Zoti juaj;[2] prandaj, lëri bijtë e Izraelit të vijnë me mua!"

قَالَ إِن كُنتَ جِئْتَ بِـَٔايَةٍ فَأْتِ بِهَآ إِن كُنتَ مِنَ ٱلصَّـٰدِقِينَ ﴿١٠٦﴾

106. Faraoni tha: "Nëse ke ardhur me ndonjë provë,[3] atëherë tregoje, nëse je i sinqertë."

فَأَلْقَىٰ عَصَاهُ فَإِذَا هِىَ ثُعْبَانٌ مُّبِينٌ ﴿١٠٧﴾

107. Atëherë, ai (Musai) hodhi shkopin e tij, dhe papritmas ai bë gjarpër i qartë![4]

وَنَزَعَ يَدَهُۥ فَإِذَا هِىَ بَيْضَآءُ لِلنَّـٰظِرِينَ ﴿١٠٨﴾

108. Pastaj nxori dorën e tij, veç kur ajo ishte e bardhë (me shkëlqim) për ata që shikonin.[5]

قَالَ ٱلْمَلَأُ مِن قَوْمِ فِرْعَوْنَ إِنَّ هَـٰذَا لَسَـٰحِرٌ عَلِيمٌ ﴿١٠٩﴾

109. Paria e popullit të Faraonit tha: "Ky qenka vërtet një magjistar i ditur,[6]

---

[1] Përderisa më ka dërguar një Dërgues i Madh, që është Zoti i botëve, unë nuk mund të them veçse të vërtetën që më shpall Ai, përndryshe do të më shpejtonte ndëshkimin me fuqinë e Tij; prandaj më besoni dhe më pasoni mua, që të shpëtoni.

[2] Që dëshmon vërtetësinë e asaj që them dhe që jam i dërguar nga Allahu tek ju.

[3] Që vërteton fjalën tënde.

[4] Gjarpër i vërtetë, i qartë për ata që e shihnin, i madh dhe i lëvizshëm.

[5] Nxori dorën nga xhepi apo nga rrobja me të cilën e kishte mbuluar, dhe ajo ishte e bardhë që shkëlqente, ndryshe nga duart normale që kanë një nga ngjyrat e ndryshme të lëkurës sipas rracave të ndryshme. Këto ishin dy prova dhe shenja të qarta që vërtetonin fjalët e Musait dhe se ai ishte vërtet i Dërguar nga Zoti i botëve.

[6] Që i mashtron njerëzit duke i bërë që të imagjinojnë sikur shkopi është gjarpër apo ngjyra e lëkurës së dorës sikur është e bardhë; ndryshe nga realiteti.

يُرِيدُ أَن يُخۡرِجَكُم مِّنۡ أَرۡضِكُمۡۖ فَمَاذَا تَأۡمُرُونَ ١١٠

110. i cili kërkon t'ju nxjerrë nga Toka juaj!"[1] -"Atëherë, çfarë këshilloni?" (-tha Faraoni).[2]

قَالُوٓاْ أَرۡجِهۡ وَأَخَاهُ وَأَرۡسِلۡ فِي ٱلۡمَدَآئِنِ حَٰشِرِينَ ١١١

111. Ata thanë:[3] "Shtyje çështjen e tij dhe të vëllait të tij,[4] dhe dërgo nëpër qytete mbledhës,[5]

يَأۡتُوكَ بِكُلِّ سَحَّارٍ عَلِيمٖ ١١٢

112. që të të sjellin çdo magjistar të ditur."[6]

وَجَآءَ ٱلسَّحَرَةُ فِرۡعَوۡنَ قَالُوٓاْ إِنَّ لَنَا لَأَجۡرًا إِن كُنَّا نَحۡنُ ٱلۡغَٰلِبِينَ ١١٣

113. Magjistarët erdhën te Faraoni, dhe thanë: "Është e vërtetë që për ne ka një shpërblim, nëse do të jemi ne fituesit?"[7]

قَالَ نَعَمۡ وَإِنَّكُمۡ لَمِنَ ٱلۡمُقَرَّبِينَ ١١٤

114. Faraoni tha: "Po, dhe për më tepër, do të jeni nga ata që janë më afër meje."[8]

قَالُواْ يَٰمُوسَىٰٓ إِمَّآ أَن تُلۡقِيَ وَإِمَّآ أَن نَّكُونَ نَحۡنُ ٱلۡمُلۡقِينَ ١١٥

115. Ata (magjistarët) thanë: "O Musa! Ose hidh ti (shkopin tënd), ose të hedhim ne të parët (shkopinjtë tanë)!"

---

[1] Kërkon tju nxjerrë nga Egjipti me magjinë e tij – duke iu drejtuar Faraonit dhe njerëzve të tij.

[2] Faraoni i tha këshilltarëve të tij se çfarë këshillonin të bënte me Musain (alejhis selam).

[3] Paria dhe këshilltarët e Faraonit i thanë Faraonit.

[4] Shtyje çështjen e tyre duke i mbajtur të mbyllur apo të burgosur.

[5] Ushtarë apo policë të Faraonit, që do të mblidhnin magjistarët dhe do i sillnin te Faraoni.

[6] Që t'i sjellin Faraonit magjistarët më të ditur dhe më të mëdhenj të gjitha qyteteve; dhe ashtu bënë.

[7] Kundër Musait dhe Harunit (alejhimas selam).

[8] Duke i premtuar pasuri dhe vend të lartë tek ai, për t'i nxitur që të japin maksimumin e tyre me qëllim që të fitojnë mbi Musain dhe Harunin (alejhima selam).

قَالَ أَلْقُواْۖ فَلَمَّآ أَلْقَوْاْ سَحَرُوٓاْ أَعْيُنَ ٱلنَّاسِ وَٱسْتَرْهَبُوهُمْ وَجَآءُو بِسِحْرٍ عَظِيمٍ ١١٦

116. Ai (Musai) tha: “Hidhni ju!” Kur ata hodhën,[1] i magjepsën sytë e njerëzve, i frikësuan ata dhe shfaqën një magji të madhe.[2]

۞ وَأَوْحَيْنَآ إِلَىٰ مُوسَىٰٓ أَنْ أَلْقِ عَصَاكَۖ فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ ١١٧

117. Atëherë Ne i frymëzuam Musait: “Hidhe shkopin tënd!” - dhe ai filloi të gllabëronte gjithçka që trilluan ata.[3]

فَوَقَعَ ٱلْحَقُّ وَبَطَلَ مَا كَانُواْ يَعْمَلُونَ ١١٨

118. Pra, e vërteta u vërtetua dhe ajo që bënin ata u shfuqizua.[4]

فَغُلِبُواْ هُنَالِكَ وَٱنقَلَبُواْ صَٰغِرِينَ ١١٩

119. Kështu, ata (Faraoni dhe njerëzit e tij) u mundën pikërisht atje dhe u kthyen të poshtëruar.[5]

وَأُلْقِيَ ٱلسَّحَرَةُ سَٰجِدِينَ ١٢٠

120. Kurse magjistarët u përulën në sexhde,[6]

[1] Shkopinjtë dhe litarët e tyre; dhe thuhet se ishin mbi 30 mijë magjistarë.

[2] Imagjinim, përfytyrim dhe iluzion të madh, me të cilin i frikësuan njerëzit e pranishëm, përfshirë edhe Musain dhe Harunin.

[3] Atëherë Musai (alejhis selam) e hodhin shkopin e tij, dhe ai u kthye në gjarpër të madh, i cili i gllabëroi të gjithë gjarpërinjtë dhe magjitë e tyre të falsifikuara.

[4] E vërteta fitoi dhe u bë e qartë për të gjithë ata që ishin të pranishëm; pra, Musai thoshte të vërtetën dhe ai ishte i dërguar nga Allahu për të ftuar njerëzit në rrugën e drejtë dhe fenë e vërtetë.

[5] U mundën nga Musai dhe e vërteta që ishte me të, dhe u kthyen të poshtëruar nga vendi ku ishin mbledhur.

[6] Për Allahun; kur panë se ajo që solli Musai nuk ishte magji, sepse ata e njihnin magjinë, por ishte diçka tjetër, ishte mrekulli dhe provë nga Allahu, kështu që u dorëzuan dhe iu nënshtruan menjëherë Allahut.

قَالُوٓا۟ ءَامَنَّا بِرَبِّ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿١٢١﴾

121. dhe thanë: "Ne besuam në Zotin e botëve;[1]

رَبِّ مُوسَىٰ وَهَـٰرُونَ ﴿١٢٢﴾

122. Zotin e Musait dhe të Harunit."[2]

قَالَ فِرْعَوْنُ ءَامَنتُم بِهِۦ قَبْلَ أَنْ ءَاذَنَ لَكُمْ ۖ إِنَّ هَـٰذَا لَمَكْرٌ مَّكَرْتُمُوهُ فِى ٱلْمَدِينَةِ لِتُخْرِجُوا۟ مِنْهَآ أَهْلَهَا ۖ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿١٢٣﴾

123. Faraoni tha: "Ju i besuat atij para se t'ju jepja leje?![3] Padyshim, ky është një komplot që e keni përgatitur në qytet, me qëllim që të nxirrni prej tij banorët e tij! Por keni për ta parë![4]

لَأُقَطِّعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُم مِّنْ خِلَـٰفٍ ثُمَّ لَأُصَلِّبَنَّكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿١٢٤﴾

124. Do t'jua pres duart dhe këmbët këmbyerazi,[5] pastaj do t'ju kryqëzoj të gjithëve."[6]

قَالُوٓا۟ إِنَّآ إِلَىٰ رَبِّنَا مُنقَلِبُونَ ﴿١٢٥﴾

125. Ata thanë: "Ne, me siguri, tek Zoti ynë do të kthehemi![7]

---

[1] Besuam në atë që thotë Musai, dhe se Allahu që duhet të adhurojmë është Zoti i botëve, i Cili ka krijuar dhe zotëron njerëzit, xhinët dhe gjithçka që ekziston.

[2] Besuam në Zotin e Musait dhe të Harunit, i Cili është Zoti i vërtetë; dhe mohuam hyjnizimin e Faraonit.

[3] Ju i besuat Musait dhe pranuat që ai është i dërguar i Allahut, para se tju jepja leje që t'i besonit atij?!

[4] Se çfarë do të bëj me ju, meqenëse keni kompletuar kundër meje dhe popullit tim. Faraoni ishte diktator dhe urdhri i tij nuk diskutohej, madje askush nuk mund të shfaqte diçka që ai nuk e pëlqente, prandaj populli e kishte frikë, dhe ky veprim i magjistarëve që besuan haptas, ishte një kurajo vërtet e madhe prej tyre, që shtyhej nga besimi i vërtetë.

[5] Do ju pres njërën dorë dhe njërën këmbë; dorën e djathtë dhe këmbën e majtë, ose dorën e majtë dhe këmbën e djathtë, të këmbyera.

[6] Faraoni u zemërua kaq shumë dhe mori këtë vendim për shkak të poshtërimit që iu bë atij nga Allahu dhe fitores së Musait (Paqja dhe siguria e Allahut qoftë mbi të!) ndaj tij.

[7] Herët a vonë, dhe do të marrim shpërblimin për besimin dhe sakrifikimin tonë, kështu që nuk trembemi nga dënimi yt, o Faraon!

وَمَا تَنقِمُ مِنَّآ إِلَّآ أَنْ ءَامَنَّا بِـَٔايَـٰتِ رَبِّنَا لَمَّا جَآءَتْنَا ۚ رَبَّنَآ أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَتَوَفَّنَا مُسْلِمِينَ ﴿١٢٦﴾

126. Ti nuk po hakmerresh ndaj nesh, veçse pse besuam në provat e Zotit tonë, posa na erdhën.[1] - Zoti ynë! Derdh mbi ne durim[2] dhe na merr jetën duke qenë muslimanë!"[3]

وَقَالَ ٱلْمَلَأُ مِن قَوْمِ فِرْعَوْنَ أَتَذَرُ مُوسَىٰ وَقَوْمَهُۥ لِيُفْسِدُوا۟ فِى ٱلْأَرْضِ وَيَذَرَكَ وَءَالِهَتَكَ ۚ قَالَ سَنُقَتِّلُ أَبْنَآءَهُمْ وَنَسْتَحْىِۦ نِسَآءَهُمْ وَإِنَّا فَوْقَهُمْ قَـٰهِرُونَ ﴿١٢٧﴾

127. Paria e popullit të Faraonit tha: "A do ta lejosh Musain dhe popullin e tij[4] që të shkaktojnë prishje në Tokë[5] dhe të braktisin ty dhe zotat e tu?"[6] Ai (Faraoni) tha: "Ne do t'i vrasim bijtë e tyre dhe do t'i lëmë gjallë gratë e tyre;[7] sepse ne jemi nënshtrues të tyre."[8]

قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ ٱسْتَعِينُوا۟ بِٱللَّهِ وَٱصْبِرُوٓا۟ ۖ إِنَّ ٱلْأَرْضَ لِلَّهِ يُورِثُهَا مَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦ ۖ وَٱلْعَـٰقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿١٢٨﴾

128. Musai i tha popullit të vet: "Kërkoni ndihmë nga Allahu dhe bëni durim![9] Vërtet, toka është e Allahut dhe Ai ia trashëgon atë

---

[1] Sepse e pamë që ato janë prova dhe argumente të qarta nga Zoti i botëve, dhe nuk janë vepër e njeriut të pafuqishëm dhe të mangët, siç je ti, o Faraon!

[2] Që të mos kthehemi kurrë në mosbesim, pavarësisht torturave të Faraonit!

[3] Të nënshtruar vetëm ndaj Teje dhe si pasues të dërguarit Tënd, Musait (alejhis selam); Dhe Allahu ua plotësoi lutjen atyre.

[4] Prej bijve të Izraelit.

[5] Duke i ftuar njerëzit në besimin në Një Zot, në moralet dhe veprat e mira; që janë rregullim në Tokë; kurse prishja dhe çrregullimi në Tokë është rruga që ndjek Faraoni dhe njerëzit e tij, por ata i përmbysin gjërat.

[6] Dhe kështu nuk do të jenë më shërbëtoët dhe skllevërit e tu.

[7] Dhe kështu nuk do të shtohen në numër, dhe do t'i mbajmë më lehtë nën kontroll dhe nën shërbimin tonë.

[8] I kemi nënshtruar me forcë dhe ata nuk mund të dalin nga bindja ndaj nesh, sepse nuk kanë fuqi dhe mundësi që ta bëjnë këtë.

[9] Kërkoni ndihmë nga Allahu kundër padrejtësive dhe tiranive të Faraonit dhe njerëzve të tij ndaj jush, dhe bëni durim për dëmet që ju shkakton Faraoni në veten dhe fëmijët tuaj.

kujt të dojë prej robërve të Tij.[1] Dhe përfundimi i mirë u takon të devotshmëve."[2]

قَالُوٓاْ أُوذِينَا مِن قَبۡلِ أَن تَأۡتِيَنَا وَمِنۢ بَعۡدِ مَا جِئۡتَنَاۚ قَالَ عَسَىٰ رَبُّكُمۡ أَن يُهۡلِكَ عَدُوَّكُمۡ وَيَسۡتَخۡلِفَكُمۡ فِي ٱلۡأَرۡضِ فَيَنظُرَ كَيۡفَ تَعۡمَلُونَ ١٢٩

129. Ata (populli i Musait) thanë: "Ne kemi vuajtur para se të na vish ti dhe po vuajmë edhe pasi na erdhe ti."[3] Ai (Musai) tha: "Ndoshta Zoti juaj do ta shkatërrojë armikun tuaj dhe do t'ju bëjë zëvendës në Tokë;[4] dhe kështu do të shohë se si do të veproni."[5]

وَلَقَدۡ أَخَذۡنَآ ءَالَ فِرۡعَوۡنَ بِٱلسِّنِينَ وَنَقۡصٖ مِّنَ ٱلثَّمَرَٰتِ لَعَلَّهُمۡ يَذَّكَّرُونَ ١٣٠

130. Dhe Ne i goditëm njerëzit e Faraonit me vite thatësire dhe mungesë të prodhimeve, se ndoshta do të kujtoheshin.[6]

[1] Dhe ndoshta Allahu jua trashëgon Tokën juve, nëse duroni ndaj dëmeve të Faraonit.

[2] Të cilët ruajnë Allahun dhe i frikësohen Atij, duke zbatuar udhrat e Tij dhe duke u larguar nga ndalesat e Tij.

[3] Vuajtën nga Faraoni para ardhjes së Musait si i Dërguar i Allahut, në kohën kur Faraoni vriste të posalindurit e tyre prej djemve ne kohën kur lindi edhe Musai (alejhis selam), siç është përmendur më parë në interpretimin e ajetit 49, nga surja El Bekare. Po kështu, pas triumfit mbi magjistarët, Faraoni vendosi të përsërisë dënimin e mëparshëm me vrasjen e fëmijëve meshkuj. Është përmendur më parë se populli i Musait ishte vërtet shumë i vështirë, i pabindur dhe që ankohej shumë.

[4] Ndoshta Allahu e shkatërron armikun tuaj, Faraonin dhe njerëzit e tij, dhe ju bën vend në Tokë, që të mos i frikësoheni askujt prej njerëzve të Tokës.

[5] Nëse do e falënderoni Allahun apo do e mohoni mirësinë e Tij ndaj jush.

[6] Do të merrnin mësim dhe do të ktheheshin te Zoti i tyre me pendim, pasi e panë që Ai mund t'i dënojë ata kur të dojë dhe me çfarë të dojë.

فَإِذَا جَآءَتْهُمُ ٱلْحَسَنَةُ قَالُوا۟ لَنَا هَـٰذِهِۦ ۖ وَإِن تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ يَطَّيَّرُوا۟ بِمُوسَىٰ وَمَن مَّعَهُۥٓ ۗ أَلَآ إِنَّمَا طَـٰٓئِرُهُمْ عِندَ ٱللَّهِ وَلَـٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٣١﴾

131. Por sa herë që u vinte e mira,[1] ata thonin: “Kjo na takon neve!” E kur i godiste ndonjë e keqe, atë e merrnin si ogur të zi që vinte prej Musait dhe atyre që ishin me të. Por jo! Oguri i tyre ishte tek Allahu,[2] por shumica e tyre nuk e dinin!

وَقَالُوا۟ مَهْمَا تَأْتِنَا بِهِۦ مِنْ ءَايَةٍ لِّتَسْحَرَنَا بِهَا فَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٢﴾

132. Ata i thanë (Musait): “Çfarëdo prove që të na sjellësh për të na magjepsur me të,[3] ne nuk do të të besojmë.”

فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ ٱلطُّوفَانَ وَٱلْجَرَادَ وَٱلْقُمَّلَ وَٱلضَّفَادِعَ وَٱلدَّمَ ءَايَـٰتٍ مُّفَصَّلَـٰتٍ فَٱسْتَكْبَرُوا۟ وَكَانُوا۟ قَوْمًا مُّجْرِمِينَ ﴿١٣٣﴾

133. Kështu, Ne u dërguam atyre përmbytjen, karkalecat, morrat, bretkosat dhe gjakun, si prova të qarta njëra pas tjetrës,[4] por ata bënin mendjemadhësi dhe ishin popull keqbërës.[5]

---

[1] Gjatë viteve të thatësirës; kur iu vinte ndonjë shi apo shtim i përkohshëm i prodhimeve.

[2] Qoftë fati i mirë apo i keq, është në dorë të Allahut dhe me caktimin e Tij, me qëllim të provimit të tyre; madje veprat e tyre të këqia dhe mosbesimi i tyre ishte shkak për fatin e tyre të keq, por shumica e tyre nuk e dinin, prandaj thonin atë që thonin.

[3] Duke na bërë magji me qëllim që të na largosh nga feja e Faraonit, i cili e quante veten “zot”.

[4] Këto ishin nga mrekullitë që Allahu i dha Musait (alejhis selam) kundër Faraonit dhe njerëzve të tij; përmbytjen me shi, karkalecat që u shkatërruan të mbjellat, morrat që i shkaktonin kërruajtje të forta, bretkosat që i mbushën shtëpitë e tyre dhe iu futeshin në gojë, dhe gjakun në ujin e tyre që pinin dhe që vadisnin, pra edhe lumenjtë u kthyen ne gjak. Këto mrekulli dhe këto prova erdhën njëra pas tjetrës; kur erdhi përmbytja, Faraoni i kërkoi Musait që t’i lutej Zotit të tij që ta largonte atë, dhe kështu ai do i besonte Musait dhe do i lejonte bijtë e Izraelit të shkonin me të. Por me largimin e rrezikut, Faraoni nuk e mbante fjalën dhe rikthehej në mosbesim. Atëherë vinte një provë tjetër me qëllim që ai të kthehej, por përsëri ai kërkonte nga Musai që t’i lutej Zotit ta largonte atë fatkeqësi, duke i premtuar se do të besonte, por kur Allahu e largonte fatkeqësinë, Faraoni dhe njerëzit e tij e mohonin përsëri.

[5] Vepronin vepra që Allahu i urrente, prej mëkateve dhe shthurjes, me mendjemadhësi dhe arrogancë.

وَلَمَّا وَقَعَ عَلَيْهِمُ ٱلرِّجْزُ قَالُوا۟ يَـٰمُوسَى ٱدْعُ لَنَا رَبَّكَ بِمَا عَهِدَ عِندَكَ ۖ لَئِن كَشَفْتَ عَنَّا ٱلرِّجْزَ لَنُؤْمِنَنَّ لَكَ وَلَنُرْسِلَنَّ مَعَكَ بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ ﴿١٣٤﴾

134. E kur i zbriste dënimi, ata thoshin: “O Musa, lutju Zotit tënd për ne, me atë që të ka besuar![1] Nëse na e largon këtë dënim, ne, me siguri që do të të besojmë ty dhe do t’i lëmë bijtë e Izraelit të vijnë me ty.”

فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمُ ٱلرِّجْزَ إِلَىٰٓ أَجَلٍ هُم بَـٰلِغُوهُ إِذَا هُمْ يَنكُثُونَ ﴿١٣٥﴾

135. Por, kur e larguam dënimin deri në një afat që ata do e arrinin,[2] ata përsëri e thyen premtimin.[3]

فَٱنتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَغْرَقْنَـٰهُمْ فِى ٱلْيَمِّ بِأَنَّهُمْ كَذَّبُوا۟ بِـَٔايَـٰتِنَا وَكَانُوا۟ عَنْهَا غَـٰفِلِينَ ﴿١٣٦﴾

136. Kështu, Ne u hakmorëm ndaj tyre[4] dhe i fundosëm në det,[5] sepse ata i mohuan provat Tona dhe ishin të pakujdesshëm ndaj tyre.[6]

[1] Meqenëse të ka besuar shpalljen e Tij dhe të ka dërguar tek ne.

[2] Kur e larguam dënimin për herë të fundit - që ishte gjaku - deri në një afat të caktuar, dhe jo përgjithmonë.

[3] Që i kishin dhënë Musait; se do ta besonin atë dhe do i lejonin bijtë e Izraelit të shkonin me të.

[4] Kur u erdhi afati i caktuar nga Allahu.

[5] Faraonin dhe ushtrinë e tij; kur ndoqën nga pas Musain dhe bijtë e Izraelit, dhe Allahu hapi detin për të kaluar Musai dhe populli i tij, dhe mbyti në det Faraonin dhe ushtrinë e tij.

[6] I mohuan të gjitha provat dhe mrekullitë që Allahu ua solli atyre nëpërmjet Musait, dhe ishin të pavëmendshëm dhe shpërfillës të ndëshkimit që i priste për shkak të mohimit dhe arrogancës së tyre.

وَأَوْرَثْنَا ٱلْقَوْمَ ٱلَّذِينَ كَانُوا۟ يُسْتَضْعَفُونَ مَشَـٰرِقَ ٱلْأَرْضِ وَمَغَـٰرِبَهَا ٱلَّتِى بَـٰرَكْنَا فِيهَا ۖ وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ ٱلْحُسْنَىٰ عَلَىٰ بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ بِمَا صَبَرُوا۟ ۖ وَدَمَّرْنَا مَا كَانَ يَصْنَعُ فِرْعَوْنُ وَقَوْمُهُۥ وَمَا كَانُوا۟ يَعْرِشُونَ ﴿١٣٧﴾

137. Ndërsa popullit që kishte qenë i shtypur,[1] Ne i trashëguam rajonet lindore dhe perëndimore të Tokës që kishim bekuar.[2] Kështu, premtimi i mirë i Zotit tënd ndaj bijve të Izraelit u përmbush, për shkak të durimit që treguan.[3] Ndërsa ato që prodhonte Faraoni dhe populli i tij, dhe ato që ndërtonin ata Ne i shkatërruam.[4]

[1] Nga Faraoni dhe njerëzit e tij; bijtë e Izraelit, populli i Musait (alejhis selam).

[2] Allahu u trashëgoi bijve të Izraelit tokën e Levantit, pasi asgjësoi gjigandët që e banonin atë; dhe Allahu e kishte bekuar atë Tokë me të mira dhe begati të përhershme për banorët e saj.

[3] Premtimi i bukur që Allahu u kishte dhënë bijve të Izraelit nëse do të duronin, ishte që t’i bënte vend në Tokë dhe t’i jepte fitoren ndaj armikut të tyre që i kishte skllavëruar, Faraonit; siç do ta shohim në suren El Kasas, 5-6].

[4] I shkatërruam prodhimet dhe ndërtimet madhështore të Faraonit dhe popullit të tij, dhe askush nuk përfitonte më prej tyre.

وَجَٰوَزۡنَا بِبَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ ٱلۡبَحۡرَ فَأَتَوۡاْ عَلَىٰ قَوۡمٖ يَعۡكُفُونَ عَلَىٰٓ أَصۡنَامٖ لَّهُمۡۚ قَالُواْ يَٰمُوسَى ٱجۡعَل لَّنَآ إِلَٰهٗا كَمَا لَهُمۡ ءَالِهَةٞۚ قَالَ إِنَّكُمۡ قَوۡمٞ تَجۡهَلُونَ ١٣٨

138. Ne i kaluam bijtë e Izraelit përtej detit,[1] dhe ata hasën disa njerëz që adhuronin disa idhuj të tyre.[2] Atëherë thanë: “O Musa! Na bëj edhe neve një idhull që ta adhurojmë, ashtu si kanë ata idhuj!” Musai tha: “Ju jeni vërtet një popull injorant![3]

إِنَّ هَٰٓؤُلَآءِ مُتَبَّرٞ مَّا هُمۡ فِيهِ وَبَٰطِلٞ مَّا كَانُواْ يَعۡمَلُونَ ١٣٩

139. E shkatërruar është ajo në të cilën ata ndodhen,[4] dhe e pavlefshme është çdo gjë që ata bëjnë.”[5]

قَالَ أَغَيۡرَ ٱللَّهِ أَبۡغِيكُمۡ إِلَٰهٗا وَهُوَ فَضَّلَكُمۡ عَلَى ٱلۡعَٰلَمِينَ ١٤٠

140. Pastaj (Musai) tha: “A të kërkoj për ju zot tjetër përveç Allahut,[6] i Cili ju ka ngritur mbi gjithë të tjerët?!”[7]

---

[1] Duke i shpëtuar ata nga Faraoni dhe duke i bërë të shohin mrekulli të mëdha, nga të cilat edhe hapja e detit dhe kalimi në anën tjetër të tij.

[2] Qëndronin rreth tyre dhe i adhuronin e i luteshin.

[3] I kërkuan Musait që t’i caktonte një idhull që ta adhuronin në vend të Allahut, megjithëse kishin parë prova dhe mrekulli të mëdha nga Allahu në duart e Musait (alejhis selam); por vërtet ata ishin një popull që e injoronin madhështinë e Allahut dhe të drejtën e Tij mbi ta; dhe injoronin se adhurimi nuk lejohet t’i dedikohet askujt tjetër përveç Allahut, Zotëruesit të qiejve dhe Tokës.

[4] Idhujtaria dhe feja e tyre është e shkatërruar dhe e humbur, dhe i çon ata në dënim të dhembshëm dhe poshtërues.

[5] Adhurimi që ata i bëjnë idhujve është i pavlerë në vetvete dhe i padobishëm për ata, sepse ato idhuj, statuja apo pemë, janë krijesa të Allahut që nuk meritojnë të adhurohen, dhe nga ana tjetër, adhurimi dhe lutja e tyre nuk mund ta largojë dënimin e Allahut nga idhujtarët dhe nuk mund t’i shpëtojë ata nga zjarri në botën tjetër.

[6] Idhull që ta adhuroni në vend të Allahut.

[7] Ndërsa Allahu ju ka ngritur mbi të gjithë njerëzit e kohës suaj, dhe është vetëm Ai që duhet të falënderoni dhe të adhuroni, dhe jo të kërkoni adhurimin e idhujve që nuk ju bëjnë as dëm as dobi; a ka injorancë dhe humbje më të madhe se kjo?!

وَإِذْ أَنجَيْنَـٰكُم مِّنْ ءَالِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوٓءَ ٱلْعَذَابِ ۖ يُقَتِّلُونَ أَبْنَآءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَآءَكُمْ ۚ وَفِى ذَٰلِكُم بَلَآءٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿١٤١﴾

141. Dhe (kujtoni)[1] kur Ne ju shpëtuam nga populli i Faraonit, të cilët ju mundonin me mundimin më të keq – duke vrarë djemtë tuaj dhe duke lënë gjallë gratë tuaja. Dhe kjo ishte një sprovë e madhe nga Zoti juaj.[2]

۞ وَوَٰعَدْنَا مُوسَىٰ ثَلَـٰثِينَ لَيْلَةً وَأَتْمَمْنَـٰهَا بِعَشْرٍ فَتَمَّ مِيقَـٰتُ رَبِّهِۦٓ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ۚ وَقَالَ مُوسَىٰ لِأَخِيهِ هَـٰرُونَ ٱخْلُفْنِى فِى قَوْمِى وَأَصْلِحْ وَلَا تَتَّبِعْ سَبِيلَ ٱلْمُفْسِدِينَ ﴿١٤٢﴾

142. Ne e takuam Musain për tridhjetë net rresht,[3] pastaj i plotësuam ato edhe me dhjetë të tjera,[4] dhe kështu, takimi me Zotin e tij zgjati dyzet net të plota. Musai i tha vëllait të vet,[5] Harunit: "Më zëvendëso te populli im, mbaj rregull[6] dhe mos ndiq rrugën e prishësve!"[7]

[1] O bijtë e Izraelit!

[2] Sprovë me shpërblim të madh.

[3] Për t'i shpallur atij Librin e shenjtë, Teuratin, si plotësim i mirësive të Allahut ndaj bijve të Izraelit.

[4] Thuhet se 30 netët ishin muaji Dhul Kaade, kurse 10 netët plotësuese ishin nga muaji Dhul Hixhe.

[5] Para se të shkonte në takimin me Zotin.

[6] Duke i urdhëruar që t'i binden Allahut dhe të adhurojnë vetëm Atë.

[7] Mos shko pas atyre që bëjnë prishje dhe çrregullime të Tokë; që thyejnë urdhrat e Allahut dhe që përkrahin mëkatarët.

وَلَمَّا جَآءَ مُوسَىٰ لِمِيقَـٰتِنَا وَكَلَّمَهُۥ رَبُّهُۥ قَالَ رَبِّ أَرِنِيٓ أَنظُرۡ إِلَيۡكَۚ قَالَ لَن تَرَىٰنِي
وَلَـٰكِنِ ٱنظُرۡ إِلَى ٱلۡجَبَلِ فَإِنِ ٱسۡتَقَرَّ مَكَانَهُۥ فَسَوۡفَ تَرَىٰنِيۚ فَلَمَّا تَجَلَّىٰ رَبُّهُۥ
لِلۡجَبَلِ جَعَلَهُۥ دَكّٗا وَخَرَّ مُوسَىٰ صَعِقٗاۚ فَلَمَّآ أَفَاقَ قَالَ سُبۡحَـٰنَكَ تُبۡتُ إِلَيۡكَ وَأَنَا۠
أَوَّلُ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ ١٤٣

143. Kur Musai erdhi në takimin Tonë, dhe Zoti i tij foli me të,[1] ai tha: "Zoti im! Më mundëso që të të shoh!"[2] Ai (Allahu) tha: "Ti nuk mund të më shohësh![3] Por shiko në atë mal; nëse ai do të qëndrojë në vend, atëherë do të më shohësh." E kur Zoti i tij iu shfaq malit, e bëri atë pluhur,[4] ndërsa Musai ra pa ndjenja.[5] Kur erdhi në vete, ai tha: "I lartësuar je Ti![6] Kthehem te Ti i penduar[7] dhe unë jam i pari i besimtarëve!"[8]

[1] I shpalli Librin dhe i tregoi urdhrat dhe ndalesat e Tij.

[2] Kur dëgjoi zërin e Allahut dhe fjalët e Tij, Musai ndjeu një ndjesi të fortë përmallimi, dhe i kërkoi Allahut që t'i mundësonte ta shihte Atë direkt dhe pa perde.

[3] Askush nuk mund ta shohë Allahun në këtë botë, për një urtësi që e di Allahu, dhe fiziku i askujt nuk është krijuar që të mund ta përballojë shikimin e Allahut në mënyrë direkte, përndryshe vdes dhe shkatërrohet; kurse në botën tjetër, vetëm besimtarët që do të jenë në Xhenet do ta shohin Zotin e tyre në mënyrë direkte dhe pa perde. Allahu na bëftë prej tyre!

[4] Sepse as mali dhe asnjë krijesë nuk mund ta përballojë shikimin e Allahut dhe nuk mund të qëndrojë para Dritës së Tij në këtë botë.

[5] Kur pa që mali u bë pluhur vetëm se iu shfaq një pjesë shumë e vogël e Dritës së Zotit të Gjithësisë.

[6] I Pastër nga çdo e metë dhe i Madhëruar je Ti, o Zot!

[7] Për atë që kërkova të të shoh, dhe nga të gjitha mëkatet!

[8] Nga populli im; që të besova Ty dhe besova se askush nuk mund të të shohë në këtë botë, përndryshe vdes.

قَالَ يَٰمُوسَىٰٓ إِنِّى ٱصْطَفَيْتُكَ عَلَى ٱلنَّاسِ بِرِسَٰلَٰتِى وَبِكَلَٰمِى فَخُذْ مَآ ءَاتَيْتُكَ وَكُن مِّنَ ٱلشَّٰكِرِينَ ﴿١٤٤﴾

144. Ai (Allahu) tha: “O Musa! Unë të kam zgjedhur ty mbi të gjithë njerëzit - me shpalljet e Mia[1] dhe të Folurin Tim (të drejtpërdrejtë).[2] Prandaj, merre atë që të dhashë dhe bëhu prej mirënjohësve!”[3]

وَكَتَبْنَا لَهُۥ فِى ٱلْأَلْوَاحِ مِن كُلِّ شَىْءٍ مَّوْعِظَةً وَتَفْصِيلًا لِّكُلِّ شَىْءٍ فَخُذْهَا بِقُوَّةٍ وَأْمُرْ قَوْمَكَ يَأْخُذُوا بِأَحْسَنِهَا ۚ سَأُورِيكُمْ دَارَ ٱلْفَٰسِقِينَ ﴿١٤٥﴾

145. Ne i shkruam atij (Musait) në Pllaka nga çdo gjë,[4] si këshillë dhe shpjegim për gjithçka;[5] (Dhe i thamë): “Merri këto me vendosmëri dhe urdhëroje popullin tënd që t’i marrë ato në mënyrën më të mirë.[6] Unë do t’jua tregoj vendbanimin e të pabindurve.[7]

[1] Të kam zgjedhur të dërguarin Tim te njerëzit që t’u komunikosh atyre shpalljet e Mia.

[2] Të kam zgjedhur gjithashtu veçanërisht ty nga të gjithë njerëzit me të folurin Tim të drejtpërdrejtë dhe pa ndërmjetës; një veçori që Allahu ia ka dhënë vetëm Musait në mesin e të gjithë vëllezërve të tij të dërguar të Allahut.

[3] Merr me kënaqësi ato që të dhashë prej urdhrave dhe ndalesave të Mia, zbatoi ato në mënyrën më të mirë, dhe bëhu prej mirënjohësve dhe falënderuesve të Allahut për veçoritë dhe mirësitë që të ka dhënë.

[4] Diçka nga çdo gjë; që të kujton dhe të mëson madhështinë e Allahut dhe fuqinë e Tij.

[5] Si këshillë për popullin e tij dhe sqarim të gjithçkaje prej urdhrave dhe ndalesave të Allahut.

[6] Ti zbatojë ato që thuhen në Pllaka - d.m.th. në Teurat - në mënyrën më të mirë dhe më të plotë.

[7] Në zjarrin e xhehenemit, në botën tjetër, për shkak të mohimit të Musait, idhujtarisë dhe mëkateve të tyre; ose mund të jetë për qëllim vendbanimi i mosbesimtarëve gjigantë që ishin në atë kohë në Levant, në Tokën e premtuar të bijve të Izraelit; se si i shkatërroi Allahu ata dhe si i la banesat e tyre argument për ata që do vinin më pas.

سَأَصۡرِفُ عَنۡ ءَايَٰتِيَ ٱلَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ فِي ٱلۡأَرۡضِ بِغَيۡرِ ٱلۡحَقِّ وَإِن يَرَوۡاْ كُلَّ ءَايَةٖ لَّا يُؤۡمِنُواْ بِهَا وَإِن يَرَوۡاْ سَبِيلَ ٱلرُّشۡدِ لَا يَتَّخِذُوهُ سَبِيلٗا وَإِن يَرَوۡاْ سَبِيلَ ٱلۡغَيِّ يَتَّخِذُوهُ سَبِيلٗاۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمۡ كَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَا وَكَانُواْ عَنۡهَا غَٰفِلِينَ ١٤٦

146. Do t’i largoj nga argumentet e Mia [1] ata që sillen me mendjemadhësi në Tokë pa asnjë të drejtë,[2] kështu që edhe nëse do të shohin çdo provë,[3] nuk do ta besojnë atë;[4] dhe nëse do të shohin rrugën e drejtë, nuk do ta ndjekin atë;[5] por nëse do të shohin rrugën e gabuar, do ta ndjekin atë,[6] sepse ata i përgënjeshtruan provat Tona dhe ishin të pavëmendshëm ndaj tyre.[7]

وَٱلَّذِينَ كَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَا وَلِقَآءِ ٱلۡأٓخِرَةِ حَبِطَتۡ أَعۡمَٰلُهُمۡۚ هَلۡ يُجۡزَوۡنَ إِلَّا مَا كَانُواْ يَعۡمَلُونَ ١٤٧

147. Atyre që përgënjeshtrojnë provat Tona dhe takimin e botës tjetër, do t’u zhvlerësohen veprat.[8] A mund të shpërblehen ndryshe, veçse sipas veprave që kanë bërë?![9]

---

[1] Do bëj të mos i kuptojnë.

[2] Sillen me mendjemadhësi ndaj besimit në Allahun dhe në të Dërguarin e Tij, dhe ndaj nështrimit ndaj urdhrave dhe ndalesave të Allahut, megjithëse janë robër të Allahut që ushqehen dhe jetojnë nga mirësitë e Tij.

[3] Çdo provë që vërteton se Allahu është Një dhe i Pashoq, dhe se asnjë krijesë nuk meriton dhe nuk duhet të adhurohet në vend të Allahut apo përkrah Tij.

[4] Por do të thonë se është magji dhe mashtrim.

[5] Edhe nëse e shohin rrugën e drejtë që të çon në kënaqësinë dhe lumturinë e përhershme, dhe që të shpëton nga shkatërrimi dhe vuajtja e përhershme, nuk e ndjekin atë rrugë, nga injoranca dhe mendjemadhësia e tyre.

[6] Nëse shohin rrugën e shkatërrimit dhe të humbjes, e marrin atë dhe e bëjnë rrugë të tyren.

[7] I përgënjeshtruan provat e Allahut dhe të Dërguarin e Tij, dhe u treguan të pakujdesshëm ndaj tyre duke mos menduar rreth tyre dhe duke mos marrë mësim prej tyre, kështu që merituan ndëshkimin e Allahut dhe humbjen.

[8] Do t’u bëhen të pavlefshme dhe do të jenë barrë për ta, sepse ata nuk i bënë ato vepra për Hir të Allahut dhe për të kërkuar kënaqësinë e Tij, por i bënë për të plotësuar dëshirat dhe kënaqësitë e tyre dhe për shejtanin dhe idhujt e tyre.

[9] Në zjarrin e Xhehenemit ku do të jenë përgjithmonë.

وَٱتَّخَذَ قَوْمُ مُوسَىٰ مِنۢ بَعْدِهِۦ مِنْ حُلِيِّهِمْ عِجْلًا جَسَدًا لَّهُۥ خُوَارٌ ۚ أَلَمْ يَرَوْا۟ أَنَّهُۥ
لَا يُكَلِّمُهُمْ وَلَا يَهْدِيهِمْ سَبِيلًا ۘ ٱتَّخَذُوهُ وَكَانُوا۟ ظَٰلِمِينَ ﴿١٤٨﴾

148. Populli i Musait, pas largimit të tij,[1] bënë një viç nga stolitë e tyre; një statujë që nxirrte një zë si pëllitje.[2] A nuk e shihnin ata se ai as nuk mund t’u fliste, as t’i udhëzonte në rrugë të drejtë?![3] Ata e morën atë viç për zot dhe ishin të padrejtë.[4]

وَلَمَّا سُقِطَ فِىٓ أَيْدِيهِمْ وَرَأَوْا۟ أَنَّهُمْ قَدْ ضَلُّوا۟ قَالُوا۟ لَئِن لَّمْ يَرْحَمْنَا رَبُّنَا وَيَغْفِرْ لَنَا
لَنَكُونَنَّ مِنَ ٱلْخَٰسِرِينَ ﴿١٤٩﴾

149. Por, kur i pushtoi keqardhja[5] dhe e kuptuan se kishin humbur rrugë,[6] ata thanë: “Nëse Zoti ynë nuk na mëshiron dhe nuk na fal, me të vërtetë, do të jemi prej të humburve!”[7]

[1] Në takimin me Allahun, nga fundi i atyre 40 netëve të takimit.

[2] Kur panë që Musai u vonua më shumë se 30 netë në takimin me Allahun, siç i kishte njoftuar para largimit, një burrë nga Samura, i cili shfaqte besimin por fshehte mosbesimin, e mashtroi popullin e Musait duke i kërkuar atyre disa stoli prej ari që i kishin marrë nga Egjipti, të cilat i shkriu dhe i dha formë viçi, mbi të cilin hodhi ca pluhur që e kishte ruajtur nga gjurmët e engjëjve të cilët hapën detin dhe mbytën Faraonin dhe ushtrinë e tij, dhe atëherë ai viç prej ari lëshoi një zë si pëllitje e lopës; dhe i urdhëroi bijtë e Izrailit që ta adhuronin atë; dhe ata e adhuruan.

[3] Si mund ta adhuronin diçka që nuk mund t’iu fliste, t’i udhëzonte, t’i sillte ndonjë dobi apo t’iu largonte ndonjë të keqe; si mund të adhuronin një statujë në vend të Allahut, Krijuesit dhe Shpëtuesit të tyre nga Faraoni, i Cili i zgjodhi ata në mesin e njerëzve të kohës së tyre; A mund ta bënte këtë dikush që ka logjikë?! Kurse Zoti i vërtetë i Musait dhe i tyre, i foli Musait drejtpërdrejt.

[4] Ndaj vetes së tyre; sepse do të marrin ndëshkimin e rëndë për shkak të adhurimit të dikujt tjetër përveç Allahut dhe hyjnizimit të diçkaje tjetër përveç Allahut.

[5] Kur erdhi Musai dhe i bëri të qartë humbjen e tyre me adhurimin e viçit, ata u penduan për atë që kishin bërë dhe iu dorëzuan Musait dhe gjykimit të tij kundrejt tyre.

[6] Kur kuptuan që ishin larguar nga feja e Allahut, kishin mohuar Allahun dhe i kishin bërë shok Atij.

[7] Prej atyre që i janë zhvlerësuar dhe fshirë të gjitha veprat e mira, dhe si rezultat do të humbim këtë botë dhe botën tjetër.

وَلَمَّا رَجَعَ مُوسَىٰٓ إِلَىٰ قَوْمِهِۦ غَضْبَـٰنَ أَسِفًا قَالَ بِئْسَمَا خَلَفْتُمُونِى مِنۢ بَعْدِىٓ ۖ
أَعَجِلْتُمْ أَمْرَ رَبِّكُمْ ۖ وَأَلْقَى ٱلْأَلْوَاحَ وَأَخَذَ بِرَأْسِ أَخِيهِ يَجُرُّهُۥٓ إِلَيْهِ ۚ قَالَ ٱبْنَ أُمَّ
إِنَّ ٱلْقَوْمَ ٱسْتَضْعَفُونِى وَكَادُوا۟ يَقْتُلُونَنِى فَلَا تُشْمِتْ بِىَ ٱلْأَعْدَآءَ وَلَا تَجْعَلْنِى مَعَ
ٱلْقَوْمِ ٱلظَّـٰلِمِينَ ﴿١٥٠﴾

150. Kur Musai u kthye te populli i tij, i zemëruar dhe i hidhëruar,[1] tha: “Sa keq më paskit zëvendësuar gjatë mungesës sime![2] A donit të paraprinit çështjen e Zotit tuaj?”[3] Pastaj i hodhi Pllakat[4] dhe e kapi vëllanë (Harunin) për koke (prej flokësh), duke e tërhequr nga vetja.[5] Ai (Haruni) i tha: “O djali i nënës sime![6] Në të vërtetë, këta njerëz më shtypën dhe gati më mbytën,[7] prandaj mos bëj që armiqtë të ngazëllohen me mua dhe mos më llogarit ndër njerëzit e padrejtë!”[8]

[1] Allahu e kishte njoftuar Musain se populli i tij ishte sprovuar me adhurimin e viçit dhe se Samiriu i kishte çuar ata në humbje, kështu që Musai u kthye i zemëruar dhe i hidhëruar para se t’i shihte me sytë e vet që ata adhuronin viçin.

[2] Sa keq keni vepruar me amanetin tim gjatë mungesës sime; me fenë dhe urdhrat e Allahut.

[3] Allahu ju kishte premtuar zbritjen e Librit, Teuratit, gjatë takimit me mua, kurse ju donit ta paraprinit atë me mendjen dhe veprën tuaj të prishur dhe të shëmtuar!

[4] Nga zemërimi i madh ndaj popullit të tij që adhuruan viçin, Musa ii hodhi Pllakat e Teuratit në tokë, për t’i marrë përsëri pas pak çastesh.

[5] Nga zemërimi që kishte edhe ndaj tij përse nuk i kishte ndaluar bijtë e Izraelit të adhuronin viçin dhe përse kishte vazhduar të qëndronte me ta kur e bënë atë vepër.

[6] I kujtoi që janë vëllezër të një nëne, megjithëse ata janë vëllezër të një babe e të një nëne, por Haruni i kujtoi nënën Musait në ato çaste me qëllim që të prekej dhe të zbutej më shpejt, dhe t’a linte të thoshte atë që kishte ndodhur.

[7] Kur unë i ndalova nga adhurimi i viçit me të cilin u sprovuan.

[8] Sepse unë nuk jam prej tyre, nuk i kam shkuar kurrë mbas, madje i ndalova ata, dhe nuk e kam thyer kurrë urdhrin tënd dhe urdhrin e Allahut.

قَالَ رَبِّ ٱغۡفِرۡ لِي وَلِأَخِي وَأَدۡخِلۡنَا فِي رَحۡمَتِكَۖ وَأَنتَ أَرۡحَمُ ٱلرَّٰحِمِينَ ١٥١

151. Atëherë[1] ai (Musai) tha: "Zoti im! Më fal mua dhe vëllanë tim dhe na fut në mëshirën Tënde! [2] Ti je më i Mëshirshmi i mëshiruesve."[3]

إِنَّ ٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ ٱلۡعِجۡلَ سَيَنَالُهُمۡ غَضَبٞ مِّن رَّبِّهِمۡ وَذِلَّةٞ فِي ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَاۚ وَكَذَٰلِكَ نَجۡزِي ٱلۡمُفۡتَرِينَ ١٥٢

152. Me të vërtetë, ata që morën viçin (për zot), do t'i zërë zemërim nga Zoti i tyre dhe poshtërim në jetën e kësaj bote. [4] Kështu i ndëshkojmë Ne trilluesit.[5]

وَٱلَّذِينَ عَمِلُواْ ٱلسَّيِّـَٔاتِ ثُمَّ تَابُواْ مِنۢ بَعۡدِهَا وَءَامَنُوٓاْ إِنَّ رَبَّكَ مِنۢ بَعۡدِهَا لَغَفُورٞ رَّحِيمٞ ١٥٣

153. Ndërsa ata që kryejnë vepra të këqija,[6] pastaj pendohen dhe besojnë, [7] me të vërtetë, Zoti yt pas kësaj është Falës dhe Mëshirëplotë.[8]

---

[1] Kur e pa që vëllai i tij, Haruni ishte i pafajshëm dhe nuk kishte neglizhuar aspak në detyrën që kishte, Musai u pendua që u nxitua në sjelljen ndaj tij, kështu që menjëherë ngriti duart nga qielli dhe i kërkoi Allahut falje për vete dhe për vëllanë e tij.

[2] Na fut në mes të mëshirës tënde, në atë mënyrë që mëshira Jote të na rrethojë nga çdo anë.

[3] Më i mëshirshëm ndaj nesh se çdokush tjetër; se nëna apo babai, fëmijët apo vetet tona.

[4] Ata u ndëshkuan me vrasje të njëri-tjetrit që të mund t'u falej vepra që bënë me adhurimin e viçit, dhe ky ishte poshtërimi i tyre në këtë botë.

[5] Kështu si poshtëruam këta që adhuruan viçin, që mohuan Allahun dhe dezertuan nga feja e tyre, po kështu i poshtërojmë të gjithë ata që trillojnë gënjeshtër ndaj Allahut dhe marrin zota të tjerë për t'i adhuruar në vend të Allahut, pasi që e kishin pranuar Njësimin e Allahut dhe pasi kishin besuar në Allahun dhe në të dërguarit e Tij.

[6] Qofshin të mëdha apo të vogla, madje edhe mohim apo shokvënie Allahut, siç bënë ata që adhuruan viçin nga populli i Musait.

[7] Pendohen sinqerisht për veprat e tyre të këqia dhe besojnë Allahun dhe gjithçka që Ai ka urdhëruar të besohet dhe të veprohet.

[8] I falë të gjitha gjynahet dhe mëkatet dhe e pranon pendimin me mëshirën e Tij.

وَلَمَّا سَكَتَ عَن مُّوسَى ٱلْغَضَبُ أَخَذَ ٱلْأَلْوَاحَ ۖ وَفِى نُسْخَتِهَا هُدًى وَرَحْمَةٌ لِّلَّذِينَ
هُمْ لِرَبِّهِمْ يَرْهَبُونَ ﴿١٥٤﴾

154. Kur Musait i kaloi zemërimi, i mori Pllakat,[1] në mbishkrimet e të cilave kishte udhëzim dhe mëshirë[2] për ata që i frikësohen Zotit të tyre.[3]

وَٱخْتَارَ مُوسَىٰ قَوْمَهُۥ سَبْعِينَ رَجُلًا لِّمِيقَـٰتِنَا ۖ فَلَمَّآ أَخَذَتْهُمُ ٱلرَّجْفَةُ قَالَ رَبِّ لَوْ
شِئْتَ أَهْلَكْتَهُم مِّن قَبْلُ وَإِيَّـَٰىَ ۖ أَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ ٱلسُّفَهَآءُ مِنَّا ۖ إِنْ هِىَ إِلَّا
فِتْنَتُكَ تُضِلُّ بِهَا مَن تَشَآءُ وَتَهْدِى مَن تَشَآءُ ۖ أَنتَ وَلِيُّنَا فَٱغْفِرْ لَنَا وَٱرْحَمْنَا ۖ
وَأَنتَ خَيْرُ ٱلْغَـٰفِرِينَ ﴿١٥٥﴾

155. Dhe Musai zgjodhi nga populli i tij shtatëdhjetë burra, për takimin Tonë.[4] Kur ata i goditi dridhja,[5] ai tha: “Zoti im! Sikur të doje, do t’i kishe zhdukur që më parë, ata dhe mua.[6] A do të na

[1] Pasi i kaloi zemërimi, dhe e kapi veten, Musai (alejhis selam) filloi me gjënë më të rëndësishme që kishte: marrjen e Pllakave që hodhi, të cilat ishin shumë të rëndësishme dhe madhështore, sepse ishin nga Allahu dhe ishin Shpallja dhe Libri i Allahut për të dhe bijtë e Izraelit.

[2] Udhëzim në rrugën e drejtë të Allahut, sqarim i të vërtetës nga e pavërteta dhe i veprave të mira nga ato të këqia, dhe gjithçka që i duhej bijve të Izraelit për këtë botë dhe për botën tjetër, si mëshirë nga Allahu për ata që i besojnë dhe i zbatojnë ato.

[3] Vetëm ata që i frikësohen Allahut dhe takimit me Të përfitojnë nga udhëzimi dhe mëshira e Allahut, ndërsa ata që nuk i frikësohen Allahut dhe takimit me Të, iu shtohet arroganca dhe mendjemadhësia, dhe këto Pllaka dhe Shpallje të Allahut janë argument kundër tyre, për lënien e të cilave do të marrin dënimin në këtë botë dhe në botën tjetër.

[4] Musai zgjodhi 70 besimtarët më të mirë nga populli i tij, për takimin që i kishte premtuar Allahu, pas adhurimit të viçit, me qëllim që të kërkojnë falje dhe ndjesë për popullin e tyre që adhuroi viçin.

[5] Vdiqën nga dridhja e fortë dhe vetëtima, kur i kërkuan Musait që të shohin Allahun drejtpërdrejt.

[6] Kur të zgjedhurit vdiqën të gjithë, Musai iu lut Allahut me përgjërim që t’i ringjallte ata, duke i thënë se çfarë mund t’i thoshte bijve të Izraelit për vdekjen e më të zgjedhurve dhe më të mirëve prej tyre. Atëherë Allahu i ringjalli ata.

shkatërrosh për atë që bënë disa mendjelehtë mes nesh?![1] Ajo ishte një sprovë nga Ti,[2] me të cilën Ti çon në humbje kë të duash dhe udhëzon kë të duash.[3] Ti je Ndihmuesi ynë, prandaj na fal dhe na mëshiro, sepse Ti je më i Miri i atyre që falin![4]

-169-

[1] Të cilët nuk kanë logjikë dhe mendje që t’i ndalonte nga lajthitja e tyre në adhurimin e viçit.

[2] Çështja e viçit prej arid he adhurimi i tij.

[3] Udhëzimi është vetëm në dorë të Allahut, dhe Ai udhëzon kë të dojë dhe humb kë të dojë.

[4] Ti je më i Miri që fal dhe mbulon mëkatet tona.

۞ وَٱكۡتُبۡ لَنَا فِي هَٰذِهِ ٱلدُّنۡيَا حَسَنَةٗ وَفِي ٱلۡأٓخِرَةِ إِنَّا هُدۡنَآ إِلَيۡكَۚ قَالَ عَذَابِيٓ أُصِيبُ بِهِۦ مَنۡ أَشَآءُۖ وَرَحۡمَتِي وَسِعَتۡ كُلَّ شَيۡءٖۚ فَسَأَكۡتُبُهَا لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ وَيُؤۡتُونَ ٱلزَّكَوٰةَ وَٱلَّذِينَ هُم بِـَٔايَٰتِنَا يُؤۡمِنُونَ ١٥٦

156. Na cakto të mira në këtë botë[1] dhe në botën tjetër,[2] sepse vërtet, ne jemi kthyer tek Ti!”[3] Ai (Allahu) tha: “Ky është dënimi Im,[4] me të cilin godas kë të dua, ndërsa mëshira Ime ka përfshirë gjithçka.[5] Unë do ua jap atë (mëshirën e posaçme) atyre që ruhen,[6] që japin zeqatin, dhe që besojnë në provat Tona;[7]

[1] Dije të dobishme, kryerjen e veprave të mira dhe begati e bollëk.

[2] Faljen e mëkateve dhe shpërblimin që i ke premtuar besimtarëve vepërmirë.

[3] Ne kthehemi tek Ti të penduar. Deri këtu ishte lutja e Musait (alejhis selam).

[4] Dënimi me të cilin godita popullin tënd; dridhja e fortë dhe vdekja e 70 të zgjedhurve nga populli i Musait.

[5] Të mirë e të keq, sepse që të gjithë me mëshirën e Allahut ekzistojnë dhe jetojnë; por mëshira e veçantë, që përfshin lumturinë në këtë botë dhe në botën tjetër, është posaçërisht për të devotshmit, siç thuhet në vazhdim të ajetit.

[6] Nga idhujtaria dhe mohimi, nga gjynahet e mëdha e të vogla; ata janë populli i Muhamedit (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!).

[7] Në argumentet dhe shpalljet e Allahut, nga të cilat është edhe besimi dhe pasimi i Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), në të gjitha bazat e fesë dhe degët e saj.

ٱلَّذِينَ يَتَّبِعُونَ ٱلرَّسُولَ ٱلنَّبِيَّ ٱلْأُمِّيَّ ٱلَّذِي يَجِدُونَهُۥ مَكْتُوبًا عِندَهُمْ فِي ٱلتَّوْرَىٰةِ وَٱلْإِنجِيلِ
يَأْمُرُهُم بِٱلْمَعْرُوفِ وَيَنْهَىٰهُمْ عَنِ ٱلْمُنكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ ٱلطَّيِّبَٰتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ ٱلْخَبَٰٓئِثَ
وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَٱلْأَغْلَٰلَ ٱلَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ ۚ فَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا بِهِۦ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ
وَٱتَّبَعُوا ٱلنُّورَ ٱلَّذِيٓ أُنزِلَ مَعَهُۥٓ ۙ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ﴿١٥٧﴾

157. Atyre[1] që ndjekin të Dërguarin, Profetin që nuk di shkrim e lexim (Muhamedin), të cilin e gjejnë të shënuar në shkrimet e tyre, në Teurat dhe Ungjill;[2] Ai i urdhëron ata për mirë dhe i ndalon nga e keqja; u lejon të gjitha të mirat[3] dhe u ndalon të këqijat;[4] dhe heq nga ata barrët e rënda dhe prangat që kanë pasur.[5] Kështu, ata që e besojnë atë (Muhamedin), që e nderojnë, që e ndihmojnë, dhe që ndjekin dritën që ka zbritur me të, pikërisht ata janë të fituarit.”[6]

[1] Do ia jap mëshirën Time të posaçme atyre që ndjekin të Dërguarin Muhamed, nga çdo kombësi që të jenë; këtu përfshihen edhe vetë pasardhësit e izraelitëve, madje fjala duket se i drejtohet atyre, që kur të vijë profeti Muhamed, ta besojnë dhe ta pasojnë atë bashkë me popullin e tij arab, në mënyrë që të vazhojnë të jenë besimtarë dhe të përfshihen në mëshirën e Allahut.

[2] E gjejnë Muhamedin të shënuar në Teurat dhe Inxhil me emrin dhe cilësitë e tij, nga të cilat urdhërimi për mirë dhe ndalimi nga e keqja… Ajetet i drejtohen bijve të Izraelit, kështu që besimi në Muhamedin (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) është kusht që ata të quhen besimtarë, sepse vetëm ata që e besojnë Muhamedin dhe që e pasojnë atë, vetëm ata do i përfshijë mëshira e posaçme e Allahut.

[3] Ushqimet e mira dhe të padëmshme; bagëtitë që i ndalonin idhujtarët e Mekës, për të cilat u fol në suren El En’am.

[4] Gjërat e këqia dhe të dëmshme për shëndetin, si mishi i derrit, e ngordhta, gjaku; apo që janë të dëmshme për ekonominë, si kamata, vjedhja, mashtrimi në tregti; dhe çdo gjë e keqe që Allahu e ka ndaluar.

[5] Për shkak të mohimit dhe mosbindjes së bijve të Izraelit ndaj Musait (alejhis selam), atyre iu vështirësuan dhe iu rënduan shumë ligje dhe rregulla si ndëshkim për ta, por kur erdhi Muhamedi (salallahu alejhi ue selem), Allahu i hoqi ato ligje dhe rregulla të rënda dhe solli lehtësim për besimtarët; kështu që ata Izraelitë që do e besojnë dhe do e pasojnë Muhamedin, nuk do i kenë më mbi shpinë ato barra të rënda dhe vështirësi e pranga që kanë pasur më parë në ligjin e Musait (alejhis selam).

[6] Që do të arrijnë fitoren, shpëtimin dhe shpërblimin e Allahut; kurse të gjithë të tjerët janë të humburit në këtë botë dhe në botën tjetër.

قُلْ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنِّى رَسُولُ ٱللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا ٱلَّذِى لَهُۥ مُلْكُ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۖ لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ يُحْىِۦ وَيُمِيتُ ۖ فَـَٔامِنُوا۟ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِ ٱلنَّبِىِّ ٱلْأُمِّىِّ ٱلَّذِى يُؤْمِنُ بِٱللَّهِ وَكَلِمَـٰتِهِۦ وَٱتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥٨﴾

158. Thuaj (o Muhamed): "O njerëz! Unë jam i Dërguari i Allahut për të gjithë ju;[1] të Cilit i takon sundimi i qiejve dhe i Tokës.[2] Nuk ka hyjni tjetër përveç Tij;[3] Ai jep jetë dhe vdekje,[4] prandaj besoni në Allahun dhe të Dërguarin e Tij, Profetin që nuk di shkrim e lexim, i cili beson në Allahun dhe Fjalët e Tij; dhe pasojeni atë, që të udhëzoheni në rrugën e drejtë!"[5]

وَمِن قَوْمِ مُوسَىٰٓ أُمَّةٌ يَهْدُونَ بِٱلْحَقِّ وَبِهِۦ يَعْدِلُونَ ﴿١٥٩﴾

159. Nga populli i Musait ka pasur disa njerëz që udhëzoheshin me të vërtetën dhe me të mbanin drejtësi.[6]

-170-

[1] I drejtohet të gjithë njerëzve të botës, në çdo vend dhe në çdo kohë, arab dhe jo-arab, ithtarë të Librave të mëparshëm dhe të tjerë; që kur Allahu i shpalli atij Kuranin deri në ditën e Kiametit; ndryshe nga të dërguarit para tij që dërgoheshin posaçërisht te popujt e tyre.

[2] Unë jam i Dërguari i Allahut, të Cilit i takon sundimi i qiejve dhe i Tokës dhe mbajtja e drejtimi i tyre.

[3] Nuk ka hyjni që meriton të adhurohet përveç Allahut, Një e të Pashoq; dhe mënyra e adhurimit të Tij nuk mësohet veçse nga të Dërguarit e Tij.

[4] Dhe askush e asgjë tjetër përveç Tij nuk mund të japë jetë apo vdekje, kështu që si mund të adhuroni gjëra të tjera në vend të Allahut?!

[5] Dhe të jeni të fituarit në këtë botë dhe në botën tjetër.

[6] Jo i gjithë populli i Musait ishte i pabindur dhe me cilësitë e përmendura më sipër, por kishte prej tyre një grup, që ishin të udhëzuar dhe udhezonin të tjerët e mbanin drejtësi me të vërtetën që thuhej në Teurat; vepronin sipas të vërtetës, ftonin në të vërtetën, dhe gjykonin mes njerëzve dhe njëri-tjetrit me të vërtetën, pa i bërë padrejtësi askujt.

وَقَطَّعْنَٰهُمُ ٱثْنَتَىْ عَشْرَةَ أَسْبَاطًا أُمَمًا ۚ وَأَوْحَيْنَآ إِلَىٰ مُوسَىٰٓ إِذِ ٱسْتَسْقَىٰهُ قَوْمُهُۥٓ أَنِ ٱضْرِب
بِّعَصَاكَ ٱلْحَجَرَ ۖ فَٱنۢبَجَسَتْ مِنْهُ ٱثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا ۖ قَدْ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٍ مَّشْرَبَهُمْ ۚ
وَظَلَّلْنَا عَلَيْهِمُ ٱلْغَمَٰمَ وَأَنزَلْنَا عَلَيْهِمُ ٱلْمَنَّ وَٱلسَّلْوَىٰ ۖ كُلُوا۟ مِن طَيِّبَٰتِ مَا رَزَقْنَٰكُمْ ۚ
وَمَا ظَلَمُونَا وَلَٰكِن كَانُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١٦٠﴾

160. Ne i ndamë ata (popullin e Musait) në dymbëdhjetë fise, si kombe të ndryshme.[1] Dhe i frymëzuam Musait kur populli i kërkoi ujë:[2] “Godite shkëmbin me shkopin tënd!”; dhe në çast prej tij shpërthyen dymbëdhjetë burime, ku secili grup e dinte burimin e vet. Ne i bëmë retë hije për ta, dhe u zbritëm lëngun e pemës[3] dhe thëllëzat, duke iu thënë: “Hani nga të mirat që ju kemi furnizuar!” Ata nuk na dëmtuan Neve, por i bënin dëm vetvetes.[4]

وَإِذْ قِيلَ لَهُمُ ٱسْكُنُوا۟ هَٰذِهِ ٱلْقَرْيَةَ وَكُلُوا۟ مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ وَقُولُوا۟ حِطَّةٌ وَٱدْخُلُوا۟ ٱلْبَابَ
سُجَّدًا نَّغْفِرْ لَكُمْ خَطِيٓـَٰتِكُمْ ۚ سَنَزِيدُ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١٦١﴾

161. (Kujto) Kur atyre iu tha: “Banoni në këtë qytet[5] dhe hani prej tij nga të doni; thoni: “Falje!”[6] dhe hyni në portën e tij të përkulur,[7] që t’ju falim gabimet. Punëmirëve Ne do t’ua shtojmë shpërblimin.”[8]

---

[1] Ku secili fis apo komb kishte profetin e vet; një nga pasardhësit e Israilit apo Jakubit (alejhis selam).

[2] Në kohën e atyre dyzet viteve që silleshin të çoroditur nëpër tokë, populli i Musait i kërkoi atij t’i lutej Allahut që t’iu zbriste ujë për të pirë veta ata dhe bagëtitë e tyre, pasi që vendi ku ndodheshin nuk kishte ujë, ose kishte shumë pak ujë.

[3] Një ushqim të posaçëm të tyre, që Allahu ia zbriste nga qielli, bashkë me thëllëzat e pjekura.

[4] Kur kërkuan ushqim tjetër, pasi që u mërzitën me të njëjtin ushqim që iu vinte nga qielli; nuk i bënë dëm Allahut, sepse asgjë nuk pakësohej nga sundimi i Tij, por i bënë dëm vetes së tyre, duke shprehur pakënaqësi ndaj dhuratës së Allahut dhe duke kërkuar ndërrimin e më të lartës dhe më të mirës me më të ultën.

[5] Në Kuds të Palestinës.

[6] Kjo vepër është falje që fshin gjynahet tona.

[7] Në sexhde.

[8] Atyre që bëjnë vepra të mira prej jush – atyre që i binden Allahut dhe të dërguarit të Tij, Musait – do i shtojmë shpërblimin, kurse mëkatarëve do i falim gjynahet.

فَبَدَّلَ ٱلَّذِينَ ظَلَمُوا۟ مِنْهُمْ قَوْلًا غَيْرَ ٱلَّذِى قِيلَ لَهُمْ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِجْزًا مِّنَ ٱلسَّمَآءِ بِمَا كَانُوا۟ يَظْلِمُونَ﴿١٦٢﴾

162. Por ata që bënë padrejtësi mes tyre, e ndërruan atë me fjalë tjetër nga ajo që u ishte thënë.[1] Kështu që Ne u dërguam atyre një dënim nga qielli, për shkak të padrejtësisë që bënin.[2]

وَسْـَٔلْهُمْ عَنِ ٱلْقَرْيَةِ ٱلَّتِى كَانَتْ حَاضِرَةَ ٱلْبَحْرِ إِذْ يَعْدُونَ فِى ٱلسَّبْتِ إِذْ تَأْتِيهِمْ حِيتَانُهُمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ شُرَّعًا وَيَوْمَ لَا يَسْبِتُونَ ۙ لَا تَأْتِيهِمْ ۚ كَذَٰلِكَ نَبْلُوهُم بِمَا كَانُوا۟ يَفْسُقُونَ ﴿١٦٣﴾

163. Pyeti ata (O Muhamed!)[3] për qytetin që gjendej buzë detit – kur ata bënë shkelje në të shtunën[4] – sepse në ditën shtunë atyre u vinin peshqit me shumicë, ndërsa ditëve tjera që nuk i kremtonin,[5] nuk u vinin. Kështu, Ne i sprovuam ata,[6] sepse ishin të pabindur.[7]

[1] Ata që mohuan Allahun prej bijve të Izraelit, thanë fjalë tjetër nga ajo që u urdhëruan të thonin; në vend që të thonin "Falje", thanë "Grurë", apo fjalë tjetër në formë tallje.

[2] Mosbindjes ndaj Allahut dhe të dërguarit të Tij, Musait (Paqja e Allahut qoftë mbi të!).

[3] Allahu i drejtohet Muhamedit (salallahu alejhi ue selem) që të pyesë hebrenjtë që jetonin në Medine bashkë me të.

[4] Dita e shtunë ishte ditë kremtimi, që madhërohej nga hebrenjtë, dhe Allahu ia kishte ndaluar punën në atë ditë, por ata e shkelën ndalesën dhe shenjtërinë e ditës së shtunë, duke peshkuar në atë ditë, por me hile.

[5] Që nuk i madhëronin si ditën e shtunë.

[6] Duke i çuar peshqit me shumicë vetëm ditën e shtunë, kurse ditëve të tjera jo; për t'i vënë në provë.

[7] Dilnin shpejt nga bindja ndaj Allahut dhe i shkelnin ndalesat dhe urdhrat e Tij.

وَإِذْ قَالَتْ أُمَّةٌ مِّنْهُمْ لِمَ تَعِظُونَ قَوْمًا ۙ ٱللَّهُ مُهْلِكُهُمْ أَوْ مُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا ۖ قَالُوا مَعْذِرَةً إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿١٦٤﴾

164. (Kujto gjithashtu) Kur një grup prej tyre tha:[1] “Përse këshilloni një popull, të cilin Allahu do e shkatërrojë ose do e dënojë me dënim të ashpër?!”[2] Ata (këshilluesit) thanë: “Për t’u arsyetuar para Zotit tuaj[3] dhe se ndoshta do të ruhen.”[4]

فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِۦٓ أَنجَيْنَا ٱلَّذِينَ يَنْهَوْنَ عَنِ ٱلسُّوٓءِ وَأَخَذْنَا ٱلَّذِينَ ظَلَمُوا بِعَذَابٍۭ بَـِٔيسٍۭ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿١٦٥﴾

165. Dhe kur ata e harruan atë për të cilën ishin paralajmëruar, Ne i shpëtuam ata që ndalonin nga e keqja, kurse ata që bënë padrejtësi i ndëshkuam me ndëshkim të fortë, për shkak të mosbindjes së tyre.[5]

---

[1] Kujto gjithashtu, o Muhamed, kur një grup prej popullit të Musait i tha një grupi tjetër këshillues të atyre që shkelën ndalimin e të shtunës; pra ishin ndarë në tre grupe: një grup mëkatar; një grup jo-mëkatar por as këshillues –duke menduar se këshilla nuk bënte dobi për ata njerëz mëkatarë; dhe grupi i tretë që vazhdonte të këshillonte pa u dorëzuar.

[2] Për shkak të mëkatit të tyre, shkeljes së ditës së shtunë dhe mosbindjes ndaj Allahut.

[3] Për të bërë detyrën që na ngarkuar Allahu; për të urdhëruar për mirë dhe për të ndaluar nga e keqja. Që kur të na pyesë Allahu se çfarë vepruam kur i pamë ata të shkelin ndalesat e Allahut, t’i themi që i ndaluam nga e keqja ashtu si na kishe urdhëruar Ti.

[4] Ndoshta do të ruhen nga Allahu dhe do të kenë frikë nga Ai, dhe kështu do të kthehen në bindjen ndaj Tij dhe do të pendohen nga mëkati i tyre dhe shkelja e ditës së shtunë.

[5] Kur grupi mëkatar e hodhi pas shpine urdhrin e Allahut dhe e shkeli ndalesën e peshkimit në ditën e shtunë, duke qenë se u paralajmëruan dhe u këshilluan vazhdimisht nga grupi këshillues, atëherë Allahu i ndëshkoi ata që bënë mëkat dhe padrejtësi, dhe i shpëtoi ata që këshillonin dhe ndalonin nga e keqja. Kurse për grupin e tretë, që nuk bëri mëkat, por as nuk këshilloi dhe nuk ndaloi nga e keqja, ka mospajtim në mesin e dijetarëve të Tefsirit nëse shpëtuan apo u ndëshkuan; por ajo që kuptohet nga ajeti është se ata shpëtuan, sepse Allahu thotë që ndëshkimi ishte për ata që bënë padrejtësi prej tyre, d.m.th. për grupin mëkatar që shkeli ndalesën e ditës së shtunë; dhe sepse urdhri për mirë dhe ndalimi nga e keqja është detyrim shoqëror, të cilin nëse e bëjnë si duhet disa, të tjerët shkarkohen nga detyrimi (farz kifaje); dhe këta u mjaftuan me urrejtjen e mëkatit të tyre kur thanë që ata do të marrin dënimin që meritojnë, e Allahu është i Gjithëdijshmi. [Es Seadi].

فَلَمَّا عَتَوْا عَن مَّا نُهُوا عَنْهُ قُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَٰسِـِٔينَ ﴿١٦٦﴾

166. Pra, kur ata u sollën me arrogancë ndaj asaj që u ishte ndaluar,[1] Ne u thamë atyre: “Bëhuni majmunë të përbuzur!”[2]

وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكَ لَيَبْعَثَنَّ عَلَيْهِمْ إِلَىٰ يَوْمِ ٱلْقِيَـٰمَةِ مَن يَسُومُهُمْ سُوٓءَ ٱلْعَذَابِ ۗ إِنَّ رَبَّكَ لَسَرِيعُ ٱلْعِقَابِ ۖ وَإِنَّهُۥ لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٦٧﴾

167. Dhe (kujto) kur Zoti yt deklaroi se do t’u dërgonte atyre[3] njerëz që do t’i mundonin ata me dënimin më të keq, deri në Ditën e Kiametit.[4] Me të vërtetë, Zoti yt është shpejt në ndëshkim,[5] por me të vërtetë, Ai është edhe Falës e Mëshirëplotë.[6]

وَقَطَّعْنَـٰهُمْ فِى ٱلْأَرْضِ أُمَمًا ۖ مِّنْهُمُ ٱلصَّـٰلِحُونَ وَمِنْهُمْ دُونَ ذَٰلِكَ ۖ وَبَلَوْنَـٰهُم بِٱلْحَسَنَـٰتِ وَٱلسَّيِّـَٔاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿١٦٨﴾

168. Ne i shpërndamë ata nëpër Tokë grupe-grupe.[7] Disa prej tyre ishin të mirë, ndërsa disa të tjerë jo.[8] Ne i sprovuam ata me të mira dhe të këqija,[9] me qëllim që të ktheheshin.[10]

---

[1] E kundërshtuan me arrogancë dhe kryeneçësi ndalesën e Allahut, duke peshkuar në ditën e shtunë.

[2] Larg çdo të mire; Allahu i shndërroi ata në majmunë dhe në derra.

[3] Hebrenjve, pasardhësve të Izraelit.

[4] Mund të jetë qëllim haraçi (xhizja), ose çdo lloj tjetër dënimi poshtërues.

[5] Ndaj atyre që e mohojnë atë dhe që shkelin urdhrat e Tij; të cilëve jua shpejton ndëshkimin që në këtë botë, para botës tjetër.

[6] Ndaj atyre që pendohen për mëkatet e tyre dhe kthehen tek Allahu me bindje dhe përkushtim; i mëshiron dhe nuk i dënon ata për mëkatet që ua ka falur.

[7] Allahu i shpërndau bijtë e Izraelit nëpër vende të ndryshme të botës, në grupe të ndarë nga njëri-tjetri.

[8] Disa prej bijve të Izraelit që Allahu i shpërndau nëpër botë, ishin besimtarë dhe punëmirë, ndërsa disa të tjerë nuk ishin të tillë. Ata ishin besimtarë deri në kohën kur Allahu dërgoi Isain, birin e Merjemes, të cilin ata e mohuan dhe kështu dezertuan nga feja e Allahut dhe u bënë mohues të Allahut.

[9] Me mirësi e begati, dhe me fatkeqësi e vështirësi.

[10] Që të ktheheshin në bindjen ndaj Allahut dhe të pendoheshin për mëkatet e tyre.

فَخَلَفَ مِنۢ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ وَرِثُوا۟ ٱلْكِتَـٰبَ يَأْخُذُونَ عَرَضَ هَـٰذَا ٱلْأَدْنَىٰ وَيَقُولُونَ
سَيُغْفَرُ لَنَا وَإِن يَأْتِهِمْ عَرَضٌ مِّثْلُهُۥ يَأْخُذُوهُ ۚ أَلَمْ يُؤْخَذْ عَلَيْهِم مِّيثَـٰقُ ٱلْكِتَـٰبِ
أَن لَّا يَقُولُوا۟ عَلَى ٱللَّهِ إِلَّا ٱلْحَقَّ وَدَرَسُوا۟ مَا فِيهِ ۗ وَٱلدَّارُ ٱلْـَٔاخِرَةُ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ يَتَّقُونَ ۗ
أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٦٩﴾

169. Pas tyre, erdhi një brez i keq, i cili trashëgoi Librin (Teuratin), por duke marrë gjërat e pavlera të kësaj bote[1] dhe duke thënë: “Do të na falet!”[2] Por edhe nëse u vinte ndonjë ofertë e ngjashme,[3] ata përsëri e merrnin atë.[4] A nuk iu ishte marrë atyre besëlidhja e Librit – që të mos thoshin për Allahun veçse të vërtetën – duke qenë se e kishin studiuar çfarë kishte në të (Teurat)? [5] Bota tjetër është më e mirë për ata që i frikësohen Allahut;[6] A nuk logjikoni?![7]

[1] Brezi që erdhi më pas nga bijtë e Izraelit, pas kohës së Musait (alejhis selam), ishte një brez i keq, i cili megjithëse e trashëgoi Librin e Allahut, Teuratin, nga të parët e tyre, e lanë zbatimin e tij dhe i shkelën ligjet e tij, madje e kthyen atë në mjet fitimi për të marrë rryshfet nga njerëzit kur gjykonin mes tyre sipas Teuratit; pra për një fitim të pavlerë të kësaj bote ata hodhën pas shpine dhe shkelën Librin e Allahut.

[2] Do të na falet kjo që po bëjmë; duke e pranuar se vepra e tyre ishte mëkat, por duke mos u penduar për të dhe duke mos kërkuar falje në mënyrën e duhur; sikur ta kishin të sigurtë se do i falej çfarëdo që të bënin.

[3] Ofertë e ngjashme me atë për të cilën kërkuan një lloj falleje.

[4] Pa pasur asnjë lloj droje apo frike nga Allahu, dhe pa kujtuar asnjë nga mësimet e përmendura në Teurat për popujt e mëparshëm; por duke vazhduar në mëkate.

[5] Allahu i mori besën bijve të Izraelit që ta zbatonin Teuratin me përpikmëri dhe të mos thoshin për Allahun veçse të vërtetën, dhe këtu i kujton këtij brezi të prishur besën që kanë dhënë të parët e tyre, me qëllim që të kujtojnë dhe të kthehen nga shkelja e besës së Allahut.

[6] Ajo që Allahu ka përgatitur për miqtë dhe të dashurit e Tij në botën tjetër, për ata që i ruhen Allahut dhe kanë frikë dënimin e Tij, është padyshim më e mirë se gjërat e pavlera të kësaj bote, me të cilat ata shesin Librin e Allahut.

[7] A nuk kanë logjikë që ta kuptojnë humbjen e madhe që kanë zgjedhur ata që shkelin besëlidhjen e Allahut, dhe se bota tjetër është më e mirë për të devotshmit, se kjo botë kalimtare?!

وَٱلَّذِينَ يُمَسِّكُونَ بِٱلْكِتَـٰبِ وَأَقَامُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ إِنَّا لَا نُضِيعُ أَجْرَ ٱلْمُصْلِحِينَ ﴿١٧٠﴾

170. Ata që i përmbahen Librit dhe e kryejnë faljen[1] – me të vërtetë, Ne nuk do t’ua humbim shpërblimin rregulluesve.[2]

-172-

[1] Ata që e zbatojnë Librin e Allahut me të cilin erdhi Musai (alejhis selam), pra Teuratin; si dhe falin namazin e rregullt ditor në formën më të mirë; duke iu drejtuar bijve të Izraelit, hebrenjve dhe të krishterëve, deri para se Allahu të dërgonte Muhamedin (salallahu alejhi ue selem) me Kuranin.

[2] Që rregullojnë veten dhe të tjerët; që bëjnë vepra të mira dhe urdhërojnë për mirë e ndalojnë nga e keqja.

* وَإِذْ نَتَقْنَا ٱلْجَبَلَ فَوْقَهُمْ كَأَنَّهُۥ ظُلَّةٌ وَظَنُّوٓا۟ أَنَّهُۥ وَاقِعٌۢ بِهِمْ خُذُوا۟ مَآ ءَاتَيْنَـٰكُم بِقُوَّةٍ وَٱذْكُرُوا۟ مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٧١﴾

171. (Kujto) Kur Ne ngritëm sipër tyre malin,[1] sikur të ishte një re e errët, sa që menduan se do të binte mbi ta; (u thamë:) “Merreni me vendosmëri atë që ju dhamë[2] dhe kujtoni çfarë thuhet në të,[3] në mënyrë që të ruheni.”[4]

وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنۢ بَنِىٓ ءَادَمَ مِن ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ ۖ قَالُوا۟ بَلَىٰ ۛ شَهِدْنَآ ۛ أَن تَقُولُوا۟ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَـٰذَا غَـٰفِلِينَ ﴿١٧٢﴾

172. Dhe (kujto) kur Zoti yt nxori nga bijtë e Ademit – nga shpinat e tyre[5] - pasardhësit e tyre dhe i bëri të dëshmojnë kundër vetes së tyre, (duke u thënë): “A nuk jam Unë Zoti juaj?”[6] Ata thanë: “Po, dëshmojmë!”[7] - Që të mos thoni në Ditën e Kiametit: “Ne ishim të pavëmendshëm ndaj kësaj.”[8]

---

[1] Kur ne e shkulëm malin Tur dhe e ngritëm mbi kokat e bijve të Izraelit, duke i kërcënuar me forcë që të merrnin Librin dhe ta zbatonin atë, sepse kjo ishte për të mirën e tyre, por nga injoranca dhe arroganca e tyre, ata nuk pranonin as të mirën për veten e vet, përveç nëse u jepej me force.

[2] Merreni me seriozitet dhe përpiquni në maksimum që ta zbatoni me përpikmëri Librin që ju dhamë.

[3] Kujtoni besëlidhjet që ju kemi marrë dhe që i kemi shënuar në Libër – në Teurat.

[4] Të ruheni nga Zoti juaj dhe të keni frikë ndëshkimin e Tij për lënien dhe shkeljen e atyre që ju ka urdhëruar dhe besës që ju ka marrë në Libër.

[5] Nga palca e shtyllës kurrizore të prindërve të tyre, brez pas brezi, që nga Ademi deri te njeriu i fundit mbi Tokë.

[6] Zoti, Krijuesi dhe Zotëruesi juaj; duke i bërë të pohojnë Njësimin e Tij, gjë të cilën ua vendosi në natyrshmërinë dhe ndërgjegjen e tyre të brendshme.

[7] Dëshmojmë që Ti je Zoti ynë! Ebu Hurejra (radiallahu anhu) transmeton se i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) ka thënë: “Çdo fëmijë lind në natyrshmërinë njerëzore (të besimit të pastër Islam), por janë prindërit ata që e bëjnë atë hebre, të krishter, apo mexhus (adhurues të zjarrit apo idhujtar); ashtu si bagëtitë që lindin viça të plotë, a mos shihni të lindin viça me vesh apo hundë të prerë?!” Pastaj Ebu Hurejra përmendi Fjalën e Allahut: “Natyrshmëria në të cilën Allahu ka krijuar njerëzit. S’ka ndryshim të krijimit të Allahut. Kjo është feja e drejtë…” [Er Rum, 30]. Hadithin e ka nxjerrë Buhariu dhe Muslimi.

[8] Nuk e dinim këtë.

أَوْ تَقُولُوٓاْ إِنَّمَآ أَشْرَكَ ءَابَآؤُنَا مِن قَبْلُ وَكُنَّا ذُرِّيَّةً مِّنۢ بَعْدِهِمْۖ أَفَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ ٱلْمُبْطِلُونَ ﴿١٧٣﴾

173. Apo të thoni: "Baballarët tanë ishin idhujtarë para nesh, kurse ne ishim pasardhësi të tyre. A do të na shkatërrosh për atë që kanë bërë falsifikuesit?"[1]

وَكَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ ٱلْـَٔايَـٰتِ وَلَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿١٧٤﴾

174. Kështu i shpjegojmë Ne provat, me hollësi,[2] me qëllim që ata të kthehen.[3]

وَٱتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ ٱلَّذِىٓ ءَاتَيْنَـٰهُ ءَايَـٰتِنَا فَٱنسَلَخَ مِنْهَا فَأَتْبَعَهُ ٱلشَّيْطَـٰنُ فَكَانَ مِنَ ٱلْغَاوِينَ ﴿١٧٥﴾

175. Lexoju atyre historinë e atij,[4] të cilit Ne i dhamë provat Tona, por ai u zhvesh prej tyre. Kështu, djalli e bëri atë pasues të vetin, dhe ai u bë nga të humburit.

---

[1] Për shkak të idhujtarisë dhe falsifikimit që kanë bërë të parët tanë, duke falsifikuar adhurimin e vërtetë të Allahut dhe duke adhuruar idhujt; kurse ne ndoqëm rrugën e tyre pa e ditur të vërtetën. Por e vërteta është se Allahu i bëri ata të dëshmojnë kundër vetes dhe ua mbolli këtë gjë në ndërgjegjen e tyre, dhe secili njeri e ka në natyrshmërinë e tij Njësimin e Allahut, Krijuesit dhe Zotit të tij; dhe përveç kësaj, Allahu u ka dërguar atyre profetë dhe Libra qiellor, me qëllim që t'ua kujtojë dëshminë e tyre kundër vetes, dhe të qëndrojnë në rrugën e drejtë.

[2] Si në këtë sure edhe në sure të tjera.

[3] Me qëllim që populli yt, o Muhamed, dhe të gjithë njerëzit, të marrin mësim dhe të kthehen në bindjen ndaj Meje, të pendohen nga idhujtaria dhe mosbesimi dhe të kthehen në besimin e vërtetë, në Njësimin Tim dhe në adhurimin Tim, pa më shoqëruar asgjë dhe askënd.

[4] O Muhamed, tregoi popullit tënd dhe hebrenjve që janë në Medine, dhe të gjithë njerëzimit, historinë e një njeriu të cilit Allahu i dha disa nga provat dhe argumentet e Tij. Dijetarët e Tefsirit përmendin disa transmetime ku bëhet fjalë për një burrë nga bijtë e Izraelit apo nga gjigandët, në kohën e Musait, i cili quhej Bel'am, dhe të cilit Allahu i kishte mësuar disa nga provat e Tij, si Emri më i Madh i Allahut, me anë të cilit përgjigjet çdo lutje në çast; por që ai nuk e shfrytëzoi si duhet këtë dhunti, por u mashtrua nga dynjaja dhe ndoqi rrugën e shejtanit, duke u lutur kundër Musait dhe popullit të tij.

وَلَوْ شِئْنَا لَرَفَعْنَٰهُ بِهَا وَلَٰكِنَّهُۥٓ أَخْلَدَ إِلَى ٱلْأَرْضِ وَٱتَّبَعَ هَوَىٰهُ ۚ فَمَثَلُهُۥ كَمَثَلِ ٱلْكَلْبِ إِن تَحْمِلْ عَلَيْهِ يَلْهَثْ أَوْ تَتْرُكْهُ يَلْهَث ۚ ذَّٰلِكَ مَثَلُ ٱلْقَوْمِ ٱلَّذِينَ كَذَّبُوا بِـَٔايَٰتِنَا ۚ فَٱقْصُصِ ٱلْقَصَصَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٧٦﴾

176. Sikur të donim, do ta ngrinim me to (provat), por ai anoi nga Toka[1] dhe ndoqi dëshirën e vet. Kështu që shembulli i tij[2] është si shembulli i qenit: nëse e ndjek, ai nxjerr gjuhën, dhe nëse e lë, ai përsëri nxjerr gjuhën. [3] Ky është shembulli i njerëzve që i përgënjeshtrojnë provat Tona. Tregojua këto ngjarje, në mënyrë që ata të mendojnë.[4]

سَآءَ مَثَلًا ٱلْقَوْمُ ٱلَّذِينَ كَذَّبُوا بِـَٔايَٰتِنَا وَأَنفُسَهُمْ كَانُوا يَظْلِمُونَ ﴿١٧٧﴾

177. Sa shembull i shëmtuar janë ata njerëz që i mohojnë provat Tona, por ata i bëjnë padrejtësi vetëm vetvetes.[5]

مَن يَهْدِ ٱللَّهُ فَهُوَ ٱلْمُهْتَدِى ۖ وَمَن يُضْلِلْ فَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْخَٰسِرُونَ ﴿١٧٨﴾

178. Këdo që Allahu e udhëzon - ai është i udhëzuari; dhe këdo që lë në humbje - ata janë të humburit.[6]

[1] Anoi nga jeta e kësaj bote, duke i dhënë përparësi asaj ndaj jetës së botës tjetër.

[2] Në dëshirën e fortë për gjërat e kësaj bote.

[3] Ashtu si qeni që e mban gjuhën jashtë në çdo gjëndje që të jetë, po ashtu edhe ky vazhdon ta dojë dynajë dhe ta lidhë zemrën me të aq fortë, sa asgjë nga dynjaja nuk e ngop, dhe ai vazhdon të shkojë pas saj.

[4] Tregoja këto ngjarje që të kemi treguar në këtë sure, popullit tënd, o Muhamed, si dhe hebrenjve që gjenden në Medine dhe mbarë njerëzimit, me qëllim që të mendojnë rreth tyre dhe të marrin mësim e të kthehen në bindjen ndaj Nesh; dhe që të mos i zërë ndëshkim si ai i atyre që përgënjeshtruan provat dhe të dërguarit Tanë më parë.

[5] Me mohimin e tyre, sepse do të marrin dënimin e rëndë nga Allahu.

[6] Udhëzimi dhe humbja janë në dorë të Allahut; I udhëzuari është ai që ndjek rrugën e drejtë dhe të vërtetë të fesë, me udhëzimin dhe suksesin që i ka dhënë Allahu; kurse i humburi është ai që Allahu e ka lënë dhe nuk i ka dhënë sukses për bindje ndaj Allahut – për atë që di Allahu nga zemrat e njerëzve dhe veprat e tyre – dhe ky padyshim që është i humbur, humbës dhe i shkatërruar, që humb veten dhe familjen e tij, në këtë botë dhe në botën tjetër.

وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِّنَ ٱلْجِنِّ وَٱلْإِنسِ ۖ لَهُمْ قُلُوبٌ لَّا يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ
لَّا يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ ءَاذَانٌ لَّا يَسْمَعُونَ بِهَآ ۚ أُولَٰٓئِكَ كَٱلْأَنْعَٰمِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ ۚ
أُولَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْغَٰفِلُونَ ﴿١٧٩﴾

179. Ne kemi krijuar për Xhehenemin shumë nga xhindet dhe njerëzit; Ata kanë zemra me të cilat nuk kuptojnë,[1] kanë sy me të cilët nuk shohin[2] dhe kanë veshë me të cilët nuk dëgjojnë. Ata janë si bagëtitë,[3] madje edhe më të humbur.[4] Pikërisht ata janë të shkujdesurit.[5]

[1] Nuk mendojnë dhe nuk meditojnë në provat dhe shenjat e Allahut, që vërtetojnë Njësimin e Tij; në zemrat e tyre nuk arrin as kuptim as dije, përveç ngritjes së argumentit.

[2] Nuk shohin të vërtetën, provat dhe argumentet e Allahut, atë që i bën dobi; nuk shohin të keqen dhë dëmin e idhujtarisë dhe mosbesimit të tyre.

[3] Pa logjikë, që nuk kuptojnë çfarë është e mirë dhe çfarë është e keqe, dhe nuk dallojnë mes të mirës dhe të keqes.

[4] Sepse kafshët, megjithëse nuk kuptojnë, por ato janë të inspiruara të largohen nga ajo që i bën keq, dhe të kërkojnë ushqimin më të mirë; kurse këta që janë krijuar për Xhehenemin, megjithëse kanë mendje dhe logjikë për të dalluar mes të mirës dhe të keqes, e lënë atë që është e mirë për ta në këtë botë dhe në botën tjetër, dhe kërkojnë atë që i dëmton në këtë botë dhe në botën tjetër; pra kafshët janë më të udhëzuara se këta, kurse këta janë më të humbur se kafshët.

[5] Ndaj provave dhe argumenteve të Allahut; duke i lënë ato në harresë dhe duke mos medituar në domethënien e tyre; dhe ndaj gjërave më të dobishme dhe më të rëndësishme për ta: besimi në Allahun, bindja ndaj Tij dhe përmendja e Tij.

وَلِلَّهِ ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰ فَٱدْعُوهُ بِهَا ۖ وَذَرُوا۟ ٱلَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِىٓ أَسْمَـٰٓئِهِۦ ۚ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿١٨٠﴾

180. Allahut i përkasin emrat më të mirë,[1] prandaj lutjuni Atij me to,[2] dhe largohuni nga ata që bëjnë shtrembërime në emrat e Tij;[3] ata do të ndëshkohen për ato që vepronin.[4]

وَمِمَّنْ خَلَقْنَآ أُمَّةٌ يَهْدُونَ بِٱلْحَقِّ وَبِهِۦ يَعْدِلُونَ ﴿١٨١﴾

181. Në mesin e atyre që kemi krijuar, ka njerëz që udhëzohen me të vërtetën dhe me të mbajnë drejtësi.[5]

وَٱلَّذِينَ كَذَّبُوا۟ بِـَٔايَـٰتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُم مِّنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨٢﴾

182. Ndërsa ata që i përgënjeshtrojnë provat Tona, Ne do t’i tërheqim drejt shkatërrimit,[6] pa e kuptuar;

---

[1] Allahu ka emrat më të mirë dhe më të bukur, dhe çdo emër i Tij tregon një atribut apo cilësi të përsosur dhe madhështore të Tij; prandaj janë emra të mirë, sepse kanë kuptim të mirë, të plotë dhe të përsosur dhe nuk janë thjesht emra pa kuptim.

[2] Lutja në këtë rast përfshin: adhurimin e Allahut dhe kërkimin nga Ai. Allahut i lutesh me atë emër që është i përshtatshëm për llojin e lutjes që bën; për shembull: “O Zoti im! Më fal dhe më mëshiro mua, sepse Ti je Falësi dhe Mëshirëploti!”; Ose: “Pranoje pendimin tim, o Pranuesi i pendimit!”; Ose: “Më furnizo mua, o Furnizues!” E kështu.

[3] Shtrembërimi dhe devijimi në emrat e Allahut: ose duke quajtur dikë tjetër me ato emra, siç bënin idhujtarët që i quanin idhujt e tyre me disa nga emrat e Allahut me ndryshime të vogla; ose duke e mohuar kuptimin e tyre dhe duke e shtrembëruar atë; ose duke i dhënë kuptim tjetër që nuk e ka pasur për qëllim Allahu apo i Dërguari i Tij; ose duke i shëmbëllyer emrat dhe atributet e Allahut me ndonjë prej krijesave të Tij. Pra, duhet të ruhesh nga shtrembërimi i emrave dhe atributeve të Allahut, si dhe nga ata që e bëjnë këtë gjë, duke u larguar prej tyre. I Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) ka thënë: “Allahu ka nëntëdhjetë e nëntë emra; kush i mëson ato të gjitha, do të hyjë në xhenet.”

[4] Do të marrin ndëshkimin që meritojnë për shkak të veprave që bënin para se t’u vinte vdekja: prej mohimit të Allahut, shtrembërimit të emrave të Tij, përgënjeshtrimit të Dërguarit të Tij.

[5] Këta janë dijetarët e sinqertë dhe edukues nga populli i Muhamedit (salallahu alejhi ue selem), deri në Ditën e Kiametit.

[6] Do t’ia zbukurojmë veprën e keqe sa të mendojë se ajo që po bën prej përgënjeshtrimit dhe mohimit të provave dhe shpalljeve të Allahut, t’i duket vepër e mirë; deri sa t’i

وَأُمْلِي لَهُمْ ۚ إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ ﴿١٨٣﴾

183. Dhe do t'u jap afat.[1] Me të vërtetë, plani Im është i fortë.[2]

أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا ۗ مَا بِصَاحِبِهِم مِّن جِنَّةٍ ۚ إِنْ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿١٨٤﴾

184. Ende nuk e kanë menduar ata? Shoku i tyre (Muhamedi) nuk ka kurrfarë çmendurie.[3] Ai është vetëm paralajmërues i qartë.[4]

أَوَلَمْ يَنظُرُوا فِي مَلَكُوتِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَمَا خَلَقَ ٱللَّهُ مِن شَيْءٍ وَأَنْ عَسَىٰٓ أَن يَكُونَ قَدِ ٱقْتَرَبَ أَجَلُهُمْ ۖ فَبِأَيِّ حَدِيثٍۭ بَعْدَهُۥ يُؤْمِنُونَ ﴿١٨٥﴾

185. A nuk e shohin ata mbretërinë e qiejve e të Tokës dhe gjithçka që Allahu ka krijuar,[5] dhe të mendojnë se mund t'u jetë afruar afati?![6] Në çfarë thënie tjetër pas kësaj do të besojnë?![7]

---

përmbushet afati, pastaj do e llogarisim për veprat e tij të këqia dhe do i japim ndëshkimin që meriton.

[1] Deri në një kohë të caktuar, kur të mendojnë se nuk do të ndëshkohen për mohimin dhe veprat e tyre të këqia, kështu që do të vazhdojnë edhe më shumë në mosbesim dhe arrogancë, atëherë do të marrin ndëshkimin e caktuar për ta në këtë botë, para se të japin shpirtin.

[2] Dhe nuk mund të prishet apo të dështojë.

[3] A nuk e kanë vënë mendjen në punë mohuesit dhe idhujtarët se shoku i tyre, Muhamedi (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), të cilin e njohin mirë dhe i shohin cilësitë dhe moralin e tij, nuk është i çmendur, por përkundrazi, është më i logjikshmi nga të gjithë ata dhe me atributet më të larta se të gjithë ata dhe mbarë njerëzimi, dhe ai i fton ata vetëm në atë që është për të mirën e tyre dhe i ndalon nga ajo që është e keqe për ta?!

[4] Që ju paralajmëron në mënyrë plotësisht të qartë dënimin e Allahut për shkak të mosbesimit tuaj, në rast se nuk ktheheni në besimin e vërtetë, në bindjen ndaj Allahut dhe në pasimin e të Dërguarit të Tij, Muhamedit (salallahu alejhi ue selem).

[5] Çdo grimcë e universit provon fuqinë, dijen, urtësinë dhe mëshirën absolute të Allahut, dhe se mbi të gjitha Ai është Krijuesi dhe mbajtësi i tyre; kështu që përse nuk meditojnë pak dhe të marrin mësim, e të mos adhurojnë idhuj e sende që nuk mund të sjellin dëm apo dobi, dhe që nuk mund të mbajnë as vetveten, por të adhurojnë Krijuesin e tyre dhe të gjithçkaje që ekziston.

[6] Afati i vdekjes dhe i shkuarjes tek Allahu, ku do të marrin ndëshkimin e rëndë dhe të përhershëm për mohimin dhe veprat e tyre të këqia, në rast se nuk pendohen dhe nuk kthehen në bindje ndaj Allahut para se t'iu vijë ai afat.

[7] Nëse nuk besojnë këtë Libër që i është shpallur Muhamedit (salallahu alejhi ue selem), dhe në të cilin gjendet e vërteta e ekzistencës së gjithësisë, dhe gjithçka i duhet njeriut për

مَن يُضۡلِلِ ٱللَّهُ فَلَا هَادِيَ لَهُۥۚ وَيَذَرُهُمۡ فِي طُغۡيَٰنِهِمۡ يَعۡمَهُونَ ١٨٦

186. Këdo që Allahu e humb – nuk ka udhëzues për të![1] Ai i lë ata në mëkatin e tyre, duke u endur verbërisht.[2]

يَسۡـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلسَّاعَةِ أَيَّانَ مُرۡسَىٰهَاۖ قُلۡ إِنَّمَا عِلۡمُهَا عِندَ رَبِّيۖ لَا يُجَلِّيهَا لِوَقۡتِهَآ إِلَّا هُوَۚ ثَقُلَتۡ فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۚ لَا تَأۡتِيكُمۡ إِلَّا بَغۡتَةٗۗ يَسۡـَٔلُونَكَ كَأَنَّكَ حَفِيٌّ عَنۡهَاۖ قُلۡ إِنَّمَا عِلۡمُهَا عِندَ ٱللَّهِ وَلَٰكِنَّ أَكۡثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعۡلَمُونَ ١٨٧

187. Ata të pyesin ty (O Muhamed) për Orën (e Kiametit), se kur do të ndodhë ajo?[3] Thuaju: “Atë e di vetëm Zoti im.[4] Askush nuk mund ta zbulojë kohën e saj (Orës së Kiametit), përveç Tij.[5] Ajo është shumë e rëndë në qiej dhe Tokë;[6] nuk do t’ju vijë veçse befasisht.”[7] Ata të pyesin sikur ti ta dije mirë atë.[8] Thuaj: “Njohja e saj (Orës së

---

të jetuar mirë në këtë botë dhe në botën tjetër kur të kthehet te Zoti i tij; atëherë çfarë thënie dhe çfarë libri do të besojnë idhujtarët, mohuesit dhe mbarë njerëzimi?

[1] Atë që Allahu e humb nga rruga e drejtë, askush nuk mund ta udhëzojë atë, sepse udhëzimi është vetëm në Dorë të Allahut dhe vetëm Ai i di zemrat e krijesave të Tij.

[2] Allahu i lë ata të thellohen në mosbesimin dhe idhujtarinë e tyre, duke bredhur në verbëri nga e cila nuk mund të dalin, deri sa të arrijnë cakun e tyre që u ka caktuar Allahu, për të marrë ndëshkimin e rëndë që meritojnë.

[3] Ata që të përgënjeshtrojnë dhe të mohojnë ty, o Muhamed - nga kurejshët ose hebrenjtë e Medines - të pyesin se kur do të ndodhë Kiameti.

[4] I Cili di të fshehtën dhe të dukshmen, dhe Ai nuk ia ka treguar kohën se kur do të ndodhë Kiameti askujt nga krijesat e Tij.

[5] Kurse njerëzit dhe të gjitha krijesat do ta mësojnë atë vetëm kur të ndodhë papritmas.

[6] Njohja e Orës së Kiametit është fshehur nga krijesat e qiejve dhe të Tokës, dhe çështja e saj është gjithashtu shumë e rëndë për ta, dhe ata kanë frikë nga ndodhja e saj.

[7] Pa e pritur dhe pa e kuptuar, krejtësisht papritmas dhe pa u përgatitur për të.

[8] Idhujtarët dhe mohuesit të pyesin për kohën kur do të ndodhë Kiameti, duke menduar sikur ti ke pyetur shumë rreth saj dhe je interesuar për kohën kur do të ndodhë, dhe se e di mirë se kur do të ndodhë; ndërsa e vërteta është se ti nuk ke pyetur për kohën e Kiametit, sepse nuk është diçka që do të sillte ndonjë dobi, dhe as nuk e di kohën e tij, sepse kohën se kur do të ndodhë Kiameti nuk di asnjë i dërguar nga Allahu dhe asnjë engjëll që është më pranë Allahut, por Allahu e ka mbajtur atë të fshehtë nga të gjithë, me dijen dhe urtësinë e Tij absolute. Kështu që, mos e pyesni se kur do të ndodhë Kiameti, por përgatituni për të duke besuar Allahun dhe duke ju bindur Atij dhe të Dërguarit të Tij.

Kiametit) është vetëm tek Allahu, por shumica e njerëzve nuk e dinë."[1]

-174-

[1] Kohën se kur do të bëhet Kiameti e di vetëm Allahu, i Cili di të fshehtat e qiejve dhe të Tokës, por shumica e njerëzve nuk e dinë këtë, dhe mendojnë se ndonjë nga krijesat mund ta dijë; por ata janë gabim, sespe asnjë krijesë nuk ka asnjë rrugë dhe asnjë mënyrë për ta mësuar se kur do të ndodhë Kiameti.

قُل لَّآ أَمۡلِكُ لِنَفۡسِي نَفۡعٗا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَآءَ ٱللَّهُۚ وَلَوۡ كُنتُ أَعۡلَمُ ٱلۡغَيۡبَ لَٱسۡتَكۡثَرۡتُ مِنَ ٱلۡخَيۡرِ وَمَا مَسَّنِيَ ٱلسُّوٓءُۚ إِنۡ أَنَا۠ إِلَّا نَذِيرٞ وَبَشِيرٞ لِّقَوۡمٖ يُؤۡمِنُونَ ١٨٨

188. Thuaj: “Unë nuk kam në dorë t’i sjell vetes as dobi as dëm, përveç asaj që dëshiron Allahu;[1] dhe sikur ta dija të fshehtën, do t’i shumoja të mirat dhe nuk do të më prekte e keqa.[2] Unë nuk jam veçse paralajmërues[3] dhe sjellës i lajmeve të mira për njerëzit që besojnë.”[4]

۞ هُوَ ٱلَّذِي خَلَقَكُم مِّن نَّفۡسٖ وَٰحِدَةٖ وَجَعَلَ مِنۡهَا زَوۡجَهَا لِيَسۡكُنَ إِلَيۡهَاۖ فَلَمَّا تَغَشَّىٰهَا حَمَلَتۡ حَمۡلًا خَفِيفٗا فَمَرَّتۡ بِهِۦۖ فَلَمَّآ أَثۡقَلَت دَّعَوَا ٱللَّهَ رَبَّهُمَا لَئِنۡ ءَاتَيۡتَنَا صَٰلِحٗا لَّنَكُونَنَّ مِنَ ٱلشَّٰكِرِينَ ١٨٩

189. Është Ai që ju krijoi nga një njeri i vetëm,[5] dhe prej tij krijoi bashkëshorten e tij,[6] që të qetësohej tek ajo.[7] Kur ai (burri) e mbështjell atë (gruan),[8] ajo mbart një barrë të lehtë, dhe vazhdon

---

[1] Unë jam krijesë e Allahut; nuk më vjen e mira veçse nga Allahu dhe nuk ma largon të keqen veçse Allahu; dhe unë nuk di asgjë përveç asaj që më ka mësuar Allahu.

[2] Sikur ta dija të fshehtën dhe të ardhmen, do të bëja ato shkaqe që e dija sigurtë se do të sillnin fitim dhe të mira, dhe do të ruhesha nga ato gjëra që do më sillnin humbje dhe dëmtim; por unë nuk e di të fshehtën, kështu që mund të më shpëtojnë disa të mira të dynjasë dhe mund të më prekin disa të këqija të saj, sepse unë jam njeri, ashtu si edhe ju.

[3] Jam dërguar nga Allahu si paralajmërues i ndëshkimit në këtë botë dhe në botën tjetër, duke sqaruar veprat që meritojnë ndëshkim dhe duke ndaluar prej tyre.

[4] Dhe jam derguar gjithashtu si lajmërues për shpërblimin në këtë botë dhe në botën tjetër të atyre që besojnë dhe bëjnë vepra të mira, duke i sqaruar ato vepra dhe duke nxitur për kryerjen e tyre; pra lajmet e mira janë vetëm për besimtarët që veprojnë vepra të mira, dhe për askënd tjetër përveç tyre.

[5] O burrat dhe gratë e gjithë botës, të çdo vendi apo kohe, që të gjithë ju jeni krijuar fillimisht nga një njeri i vetëm, që është babai i njerëzimit, Ademi (Paqja e Allahut qoftë mbi të!).

[6] Nga brinja e Ademit, Allahu krijoi bashkëshorten e tij, nënën e njerëzimit, Havanë.

[7] Sepse duke qenë se ajo ishte pjesë e tij, kështu mund të përshtateshin me njëri-tjetrin, të qetësoheshin te njëri-tjetri dhe të gjenin kënaqësi te njëri-tjetri.

[8] Kur kryejnë marrëdhënie bashkëshortore intime, dhe kur Allahu ka caktuar që nga ajo marrëdhënie të ketë shtatzani.

pa e ndier.[1] Kur barra rëndohet, ata të dy i luten Allahut, Zotit të tyre:[2] "Nëse na dhuron fëmijë të saktë,[3] ne me siguri do të jemi ndër mirënjohësit!"[4]

فَلَمَّآ ءَاتَىٰهُمَا صَٰلِحًا جَعَلَا لَهُۥ شُرَكَآءَ فِيمَآ ءَاتَىٰهُمَا ۚ فَتَعَٰلَى ٱللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١٩٠﴾

190. Por, pasi Ai u dhuron atyre fëmijë të saktë,[5] ata të dy i përshkruajnë Atij shokë në atë që Ai u dha atyre.[6] I Lartësuar është Allahu mbi gjithçka që i shoqërojnë Atij![7]

أَيُشْرِكُونَ مَا لَا يَخْلُقُ شَيْـًٔا وَهُمْ يُخْلَقُونَ ﴿١٩١﴾

191. A i shoqërojnë Atij ortakë që nuk mund të krijojnë asgjë, madje vetë ata janë të krijuar;[8]

[1] Vazhdon jetën pa e ndier rëndesën e barrës në fillim të shtatzanisë, madje duke dyshuar dhe pa qenë e sigurtë nëse është shtatzënë apo jo, deri sa barra të rëndohet.

[2] Dhe akujt tjetër përveç Allahut; as idhujve as shejtanit dhe askujt.

[3] Pa të meta fizike apo mendore.

[4] Do të të faënderojmë vetëm Ty, Zoti ynë, për dhurimin e fëmijes së saktë dhe pa të meta.

[5] Ashtu si e kërkuan dhe si iu lutën Allahut që t'ua dhuronte.

[6] I përshkruan shok Allahut në fëmijën, të cilin ua dhuroi Allahu - dhe të cilin pa dyshim që nuk mund ta dhurojë askush tjetër përveç Allahut – duke e quajtur atë "rob" të dikujt tjetër përveç Allahut (duke i vendosur emër që i dedikohet idhujve apo ndonjë krijese), ose duke ia dedikuar meritën për fëmijën e saktë që iu lindi, dikujt tjetër përveç Allahut, qoftë idhull, shejtan, magjistar apo çfarëdo, në vend që t'ia dedikojnë meritën Allahut dhe të falënderojnë Allahun, Zotin e tyre që e lutën më parë, dhe i Cili është i Vetmi që i dhuron fëmijë kujt të dojë nga krijesat e Tij.

[7] I Lartë dhe i Pastër është Allahu nga ajo që i përshkruajnë idhujtarët dhe nga idhujt që ata lusin e adhurojnë përkrah apo në vend të Tij.

[8] A i shoqërojnë Allahut ortakë në adhurim, të cilët jo vetëm që nuk mund të krijojnë asgjë, por vetë janë të krijuar; kështu që si adhurojnë diçka të krijuar e të dobët, në vend që të adhurojnë vetëm Krijuesin e tyre të Përsosur dhe Absolut.

وَلَا يَسْتَطِيعُونَ لَهُمْ نَصْرًا وَلَآ أَنفُسَهُمْ يَنصُرُونَ ﴿١٩٢﴾

192. Dhe që nuk mund t’u japin atyre ndonjë ndihmë, e as vetveten nuk mund ta ndihmojnë?![1]

وَإِن تَدْعُوهُمْ إِلَى ٱلْهُدَىٰ لَا يَتَّبِعُوكُمْ ۚ سَوَآءٌ عَلَيْكُمْ أَدَعَوْتُمُوهُمْ أَمْ أَنتُمْ صَـٰمِتُونَ ﴿١٩٣﴾

193. E nëse ju i ftoni ata në udhëzim (idhujt), ata nuk do t’ju ndjekin.[2] Për ju është e njëjta gjë, nëse i ftoni apo heshtni.[3]

إِنَّ ٱلَّذِينَ تَدْعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ عِبَادٌ أَمْثَالُكُمْ ۖ فَٱدْعُوهُمْ فَلْيَسْتَجِيبُوا لَكُمْ إِن كُنتُمْ صَـٰدِقِينَ ﴿١٩٤﴾

194. Në të vërtetë, ata që ju lutni në vend të Allahut, janë robër si ju.[4] Thirrini ata dhe le t’ju përgjigjen, nëse jeni të sinqertë![5]

---

[1] Si mund të adhuroni në vend të Allahut idhuj dhe krijesa të dobta dhe të pafuqishme, që nuk mund t’ju ndihmojnë as ju as vetveten, në rast se ju vjen ndonjë e keqe apo ndonjë dënim nga Allahu? A nuk është kjo padrejtësia më e madhe dhe mendjelehtësia më e madhe?!

[2] Sepse nuk kuptojnë, nuk dëgjojnë, nuk shikojnë dhe nuk lëvizin; sepse janë thjesht gurë e drurë që ju i adhuroni.

[3] Sepse ata gjithësesi nuk dëgjojnë dhe nuk kuptojnë; dhe përderisa janë të tillë, që nuk mund të udhëzohen dhe të bëjnë atë që i thoni ju, atëherë si mund të jenë ato që t’ju udhëzojnë në rrugë të drejtë e që ju t’i adhuroni?! Vërtet që zgjedhja juaj është e gabuar, dhe gabimi e lajthitja juaj është e rëndë.

[4] Idhujt të cilët idhujtarët lutin dhe adhurojnë janë robër dhe krijesa të Allahut, njësoj si vetë ata; dhe kështu që si mund të adhurojnë dhe t’i luten një krijese tjetër në vend që t’i luten e të adhurojnë Krijuesin e tyre?

[5] Por ata nuk mund të përgjigjen sepse nuk dëgjojnë, po edhe sikur të dëgjonin, nuk do mund t’u përgjigjeshin dhe nuk mund t’i plotësonin lutjet e tyre, sepse nuk kanë fuqi apo mundësi që ta bëjnë këtë.

أَلَهُمْ أَرْجُلٌ يَمْشُونَ بِهَآ أَمْ لَهُمْ أَيْدٍ يَبْطِشُونَ بِهَآ أَمْ لَهُمْ أَعْيُنٌ يُبْصِرُونَ بِهَآ أَمْ
لَهُمْ ءَاذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا قُلِ ٱدْعُوا شُرَكَآءَكُمْ ثُمَّ كِيدُونِ فَلَا تُنظِرُونِ ﴿١٩٥﴾

195. A kanë ata (idhujt) këmbë për të ecur;[1] apo a kanë duar për të kapur?[2] Apo a kanë sy për të parë;[3] apo a kanë veshë për të dëgjuar?[4] Thuaj (O Muhamed): “Thirrni idhujt tuaj dhe komplotoni kundër meje, pa më dhënë afat![5]

[1] Që të ecin për të plotësuar nevojat dhe dëshirat tuaja, o idhujtarë!

[2] Që tju mbrojnë dhe tju ndihmojnë kur dikush kërkon tju sulmojë.

[3] Ato gjëra që ju nuk i shihni, me qëllim që të mund tju paralajmërojnë apo tju ndihmojnë.

[4] Gjëra që ju nuk i dëgjoni, që të mund tju bëjnë dobi diçka. Nëse idhujt tuaj që ju i adhuroni nuk kanë asnjë nga cilësi, me të cilat mund tju ndihmonin, atëherë për çfarë arsye dhe me çfarë logjike i adhuroni ata?!

[5] Por duke nxituar që të më dëmtoni sa më shpejt; por ju nuk do të mund të më dëmtoni aspak, sepse mua më mbron dhe më ruan Allahu, i Cili ka fuqi mbi gjithçka dhe ka në dorë gjithçka, ndryshe nga idhujt tuaj që nuk kanë fuqi për asgjë, madje ato janë më të dobët se vetë ju që i lutni ata.

إِنَّ وَلِيِّۦَ ٱللَّهُ ٱلَّذِى نَزَّلَ ٱلْكِتَـٰبَ ۖ وَهُوَ يَتَوَلَّى ٱلصَّـٰلِحِينَ ﴿١٩٦﴾

196. Në të vërtetë, Mbrojtësi im[1] është Allahu, i Cili ka zbritur Librin,[2] dhe është Ai që kujdeset për të mirët.[3]

وَٱلَّذِينَ تَدْعُونَ مِن دُونِهِۦ لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَكُمْ وَلَآ أَنفُسَهُمْ يَنصُرُونَ ﴿١٩٧﴾

197. Kurse ata që i adhuroni në vend të Tij, nuk mund t’ju ndihmojnë ju, madje as vetveten nuk mund ta ndihmojnë.[4]

وَإِن تَدْعُوهُمْ إِلَى ٱلْهُدَىٰ لَا يَسْمَعُوا ۖ وَتَرَىٰهُمْ يَنظُرُونَ إِلَيْكَ وَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ﴿١٩٨﴾

198. Edhe nëse i ftoni ata (idhujt) në udhëzim, ata nuk dëgjojnë! Ty të duket sikur ata (idhujt) të vështrojnë, por ata nuk shohin.[5]

[1] Që më mbron nga ju, o idhujtarë dhe mohues, dhe që më ndihmon kundër jush.

[2] Kuranin, që ia shpalli Muhamedit (salallahu alejhi ue selem).

[3] Allahu i mbron dhe kujdeset për ata që e besojnë Atë dhe bëjnë vepra të mira në bindje ndaj Tij.

[4] Atëherë, a mund të krahasohet Mbrojtësi im, Allahu, të cilin unë adhuroj dhe i bindem, me idhujt tuaj që ju i merrni për mbrojtës dhe që i adhuroni në vend të Allahut?

[5] Idhujtarët i kanë skalitur idhujt e tyre në formë të njerëzve apo kafshëve, dhe u kanë bërë atyre sy apo vesh, por ata mbeten sende të ngurta që nuk shohin e nuk dëgjojnë, megjithëse në pamje të parë, kur sheh në sytë e tyre të ngrira, duket sikur të shohin, por ata nuk mund të shohin, sepse janë sende të ngurta; e megjithatë, idhujtarët përsëri i adhurojnë. Thuhet gjithashtu se mund të jenë për qëllim idhujtarët dhe jo idhujt e tyre, pra Muhamedit i duket sikur idhujtarët e vështrojnë me vëmendje dhe e dëgjojnë atë kur ai u flet, por ata nuk e shohin realitetin e tij, cilësitë e tij dhe sinqeritetin e tij kur i fton në besimin e vërtetë dhe në bindje ndaj Krijuesit të tyre.

خُذِ ٱلۡعَفۡوَ وَأۡمُرۡ بِٱلۡعُرۡفِ وَأَعۡرِضۡ عَنِ ٱلۡجَٰهِلِينَ ١٩٩

199. Prano të tepërtën,[1] urdhëro për të mirën[2] dhe largohu nga injorantët![3]

وَإِمَّا يَنزَغَنَّكَ مِنَ ٱلشَّيۡطَٰنِ نَزۡغٞ فَٱسۡتَعِذۡ بِٱللَّهِۚ إِنَّهُۥ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ٢٠٠

200. Kurdo që të vjen ndonjë cytje nga djalli, kërko strehim tek Allahu.[4] Vërtet, Ai dëgjon dhe di gjithçka.[5]

إِنَّ ٱلَّذِينَ ٱتَّقَوۡاْ إِذَا مَسَّهُمۡ طَٰٓئِفٞ مِّنَ ٱلشَّيۡطَٰنِ تَذَكَّرُواْ فَإِذَا هُم مُّبۡصِرُونَ ٢٠١

201. Me të vërtetë, ata që i frikësohen Allahut,[6] kur u vjen ndonjë iluzion nga djalli,[7] kujtohen shpejt,[8] dhe atëherë shohin qartë.[9]

---

[1] Prano prej njerëzve atë që e kanë tepër dhe që e japin me dëshirë nga pasuria e tyre për zekat; dhe prano prej tyre sjelljen e natyrshme qoftë edhe e tepërt apo e vrazhdë; dhe mos i ngarko ata më tepër mundësive apo moraleve të tyre të natyrshme; por sillu mirë me ta për çdo rast dhe prano çdo sjellje të tyre me zemërgjerësi dhe mirësjellje. Dhe vërtet, Muhamedi (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), e zbatoi këtë urdhër të Allahut në formën më të plotë, sa që Allahu i tha: “Ti –O Muhamed-, je vërtet me moral madhështor.” [El Kalem, 4].

[2] Për çdo vepër, fjalë apo sjellje të mirë; dhe ndalo nga çdo vepër, fjalë apo moral i keq.

[3] Nëse dikush të lëndon apo të dëmton me fjalë apo vepër, për shkak të injorancës së tij, mos ia kthe njësoj, por largohu prej tij; kush të ndalon diçka që është e jotja, ti mos ia ndalo atë që është e tij; kush e shkëput lidhjen me ty prej të afërmve, ti mos e këput lidhjen me të; kush të bën padrejtësi, ti gjyko drejt ndaj tij.

[4] Në çdo kohë dhe në çdo gjendje që shejtani të cyt me ndonjë cytje për të lënë një të mirë apo për të bërë një të keqe, kërko strehim dhe mbrotje tek Allahu prej shejtanit të mallkuar – thuaj: Eudhu bilahi minesh-shejtanirr-rraxhim!

[5] Allahu e dëgjon fjalën tënde kur i kërkon mbrojtje Atij nga shejtani i mallkuar, dhe e di qëllimin tënd dhe forcën e mbështetjes tek Ai, kështu që do të të ruajë nga sprova dhe cytja e shejtanit.

[6] Të devotshmit, të cilët kanë frikë ndëshkimin e Allahut; ata që kryejnë urdhrat e Allahut dhe i largohen ndalesave të Tij.

[7] Kur shejtani i shtyn drejt zemërimit, nxehjes së gjakut, apo çdo cytje për keq, duke çuar në shkeljen e të drejtave të Allahut apo të njerëzve.

[8] Kujtojnë Allahun; ndëshkimin dhe shpërblimin e Tij; premtimin dhe kërcënimin e Tij.

[9] Shohin të vërtetën dhe kthehen menjëherë tek ajo, duke iu bindur Allahut në ato që i ka urdhëruar, dhe duke lënë shejtanin dhe bindjen ndaj tij.

وَإِخْوَٰنُهُمْ يَمُدُّونَهُمْ فِي ٱلْغَيِّ ثُمَّ لَا يُقْصِرُونَ ﴿٢٠٢﴾

202. Ndërsa vëllezërit e tyre[1] - ata (djajtë) i shtyjnë edhe më shumë në humbje, dhe nuk përmbahen.[2]

وَإِذَا لَمْ تَأْتِهِم بِـَٔايَةٍ قَالُوا۟ لَوْلَا ٱجْتَبَيْتَهَا ۚ قُلْ إِنَّمَآ أَتَّبِعُ مَا يُوحَىٰٓ إِلَىَّ مِن رَّبِّى ۚ هَٰذَا بَصَآئِرُ مِن رَّبِّكُمْ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠٣﴾

203. E kur ti (O Muhamed) nuk u sjell atyre ndonjë provë, ata thonë: “Përse nuk e sajon vetë!”[3] Thuaju: “Unë ndjek vetëm atë që më shpallet nga Zoti im.[4] Ky (Kuran) është ndriçues[5] nga Zoti juaj, udhëzim dhe mëshirë për njerëzit që besojnë.”[6]

وَإِذَا قُرِئَ ٱلْقُرْءَانُ فَٱسْتَمِعُوا۟ لَهُۥ وَأَنصِتُوا۟ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٢٠٤﴾

204. Pra, kur lexohet Kurani, dëgjojeni atë me vëmendje dhe heshtni, në mënyrë që të mëshiroheni.[7]

---

[1] Vëllezërit e djajve prej njerëzve; ata të cilët i binden shejtanit dhe shkelin urdhrat dhe ndalesat e Allahut.

[2] Nuk e pakësojnë cytjen dhe nxitjen e tyre drejt humbjes dhe drejt çdo të keqe, që i bën ata të humbin këtë botë dhe botën tjetër.

[3] Provën që ata kërkojnë; ta shpikësh vetë.

[4] Dhe nuk më lejohet, as nuk është në mundësinë time që të sajoj shpallje dhe prova nga vetja ime; por detyra ime është të ndjek atë që më shpall Allahu, sepse unë jam rob dhe i Dërguar i Tij, dhe i bindem vetëm Atij.

[5] Që sqaron mirë të gjitha kërkesat Hyjnore dhe qëllimet njerëzore; që është argument kundër të gjithë atyre që dëgjojnë për të dhe nuk e besojnë dhe nuk e zbatojnë.

[6] Kurani dhe shpalljet e Allahut janë, ndriçim, udhëzim dhe mëshirë vetëm për ata që besojnë se Kurani është zbritur nga Allahu dhe është shpallje e Tij, si dhe e zbatojnë atë që thuhet në të; kurse për ata që nuk e besojnë Kuranin dhe e përgënjeshtrojnë atë, ai është mjerim dhe poshtërim në të dyja botët.

[7] O besimtarë – ju, për të cilët Kurani është ndriçues, udhëzim e mëshirë – duhet të dini se kushti që të mëshiroheni kur lexohet Kuran, është: 1. Që ta dëgjoni atë me vëmendje dhe meditim; 2. Duke heshtur dhe duke mos u angazhuar me diçka tjetër, por duke u përqendruar në kuptimin e tij. Ai që i plotëson këto dy kushte kur lexohet Kuran, fiton të mira të shumta, dije të madhe, besim të vazhdueshëm dhe të ripërtërirë, udhëzim që shtohet vazhdimisht dhe mprehtësi në fe.

وَٱذْكُر رَّبَّكَ فِى نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخِيفَةً وَدُونَ ٱلْجَهْرِ مِنَ ٱلْقَوْلِ بِٱلْغُدُوِّ وَٱلْـَٔاصَالِ وَلَا تَكُن مِّنَ ٱلْغَـٰفِلِينَ ﴿٢٠٥﴾

205. Përmende Zotin tënd me vete,[1] me përulje dhe frikë,[2] pa e ngritur zërin[3] - në mëngjes dhe në mbrëmje;[4] Dhe mos u bëj nga të pavëmendshmit![5]

إِنَّ ٱلَّذِينَ عِندَ رَبِّكَ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِۦ وَيُسَبِّحُونَهُۥ وَلَهُۥ يَسْجُدُونَ ۩ ﴿٢٠٦﴾

206. Me të vërtetë, ata që janë afër Zotit tënd,[6] nuk i pengon mendjemadhësia nga adhurimi i Tij,[7] por e lartësojnë Atë dhe vetëm Atij i përulen në Sexhde۩.[8]

[1] Me sinqeritet; jo sa për sy e faqe.

[2] Me respekt, madhërim dhe frikë nga Allahu dhe dënimi i Tij për neglizhimin tënd në marrjen mësim nga Kurani që dëgjon, apo për pakujdesinë tënde ndaj ligjeve që Allahu ka sqaruar në të.

[3] Lutja duhet të bëhet me zë të ulët dhe në vetvete, dhe jo duke ngritur zërin, por duke ruajtur një të mesme, dhe duke iu ruajtur syefaqësisë dhe hipokrizisë.

[4] Në fillim të ditës dhe në mbarim të saj; pas namazit të sabahut deri në lindjen e diellit, dhe pas namazit të asrit (ikindisë) deri në perëndim të diellit; këto janë dy kohët më të veçanta për përmendjen e Allahut dhe për lutjet e mëngjesit dhe të mbrëmjes që na ka mësuar i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) t'i bëjmë çdo ditë.

[5] Të pavëmendshmit dhe të pakujdesshmit janë ata që e harrojnë Allahun dhe përmendjen e Allahut, dhe kështu që Allahu i bën ata të harrojnë vetveten; këta i humbin vetes të mirat e kësaj bote, si dhe të mirat e botës tjetër dhe lumturinë e përhershme. Allahu nuk i përgjigjet lutjes së atij që nuk e ka mendjen gjatë lutjes dhe që e ka zemrën të angazhuar me gjëra të tjera.

[6] Engjëjt e afërt te Allahu, engjëjt që mbartin Arshin, dhe engjëjt në përgjithësi.

[7] Nuk kanë aspak mendjemadhësi ndaj adhurimit të Allahut, por e adhurojnë Atë me përulje dhe frikë.

[8] ۩ [Ajet Sexhde] Madhërojnë Allahun me përulje dhe i bëjnë sexhde vetëm Atij; kështu që i merrni për shembull engjëjt e afërm të Allahut dhe madhëroni e adhuroni Allahun me sinqeritet dhe pa i shoqëruar askënd. Ky është ajeti i parë i sexhdes në renditjen e Kuranit nga 15 ajetet e sexhdes që gjenden në të gjithë Kuranin; pra kur lexohet ose dëgjohet ky ajet, si dhe ajetet e tjera të sexhdes, duhet të bëhet një sexhde e vetme, dhe ky është sunet i fortë, të cilin i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) e bënte gjithnjë dhe nuk e linte, por që ka sqaruar gjithashtu se nuk është i detyrueshëm, por i pëlqyeshëm.

سُورَةُ الأَنفَالِ

8. SURJA "EL ENFAL"

PRETË E LUFTËS

(Surja Nr. 8, Medinase, 75 Ajete)

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

يَسۡـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلۡأَنفَالِۖ قُلِ ٱلۡأَنفَالُ لِلَّهِ وَٱلرَّسُولِۖ فَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَأَصۡلِحُواْ ذَاتَ بَيۡنِكُمۡۖ وَأَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥٓ إِن كُنتُم مُّؤۡمِنِينَ ١

1. Të pyesin ty (O Muhamed) për prenë e luftës.[1] Thuaj: "Preja e luftës i përket Allahut dhe të Dërguarit.[2] Prandaj, kini frikë Allahun,[3] rregulloni marrëdhëniet midis jush[4] dhe bindjuni Allahut dhe të Dërguarit të Tij, nëse jeni besimtarë."[5]

---

[1] Të pyesin shokët, o Muhamed, për prenë e luftës që e zutë në luftën e Bedrit, se kujt i përket ajo dhe si ndahet?

[2] Ndarja e presë së luftës i takon Allahut dhe të Dërguarit të Tij, dhe askujt nuk i lejohet të kundërshtojë gjykimin e Allahut dhe të Dërguarit të Tij, por thjesht duhet ta pranojnë dhe të jenë të kënaqur me të.

[3] Dhe lërjani Allahut dhe të Dërguarit të Tij çështjen e ndarjes së presë së luftës, dhe mos kundërshtoni.

[4] Duke larguar urrejtjen, përçarjen, sjelljen e vrazhdë dhe këputjen e lidhjeve.

[5] Sepse besimi të shtyn në bindje ndaj Allahut dhe të Dërguarit të Tij, dhe e kundërta është e saktë, pra ai që nuk i bindet Allahut dhe të Dërguarit të Tij, nuk është besimtar. Në raport me plotësimin apo mangësinë në bindjen ndaj Allahut dhe të Dërguarit të Tij, lëviz edhe besimi i personit me shtim apo pakësim të tij. Pra, besimi ndahet në dy lloje: I pari është besimi i plotë, me arritjen e të cilit, besimtari arrin lavdërimin nga Allahu dhe fitoren e plotë; kurse lloj i dytë është besimi i mangët dhe i cunguar, me të cilin nuk shpëton nga dhënia e llogarisë në botën tjetër. Allahu lavdëron në Kuran vetëm besimtarët me besim të plotë, siç e sqarojnë edhe ajetet në vijim.

إِنَّمَا ٱلْمُؤْمِنُونَ ٱلَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ ٱللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ ءَايَـٰتُهُۥ زَادَتْهُمْ إِيمَـٰنًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٢﴾

2. Besimtarët e vërtetë janë vetëm ata të cilët, kur përmendet Allahu, zemrat iu färgëllojnë[1] dhe, kur u lexohen ajetet e Tij, u shtohet besimi;[2] dhe vetëm te Zoti i tyre mbështeten[3] -

ٱلَّذِينَ يُقِيمُونَ ٱلصَّلَوٰةَ وَمِمَّا رَزَقْنَـٰهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٣﴾

3. Janë ata që falin namazin[4] dhe nga ajo që i kemi furnizuar, ata shpenzojnë.[5]

أُو۟لَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُؤْمِنُونَ حَقًّا ۚ لَّهُمْ دَرَجَـٰتٌ عِندَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٤﴾

4. Këta janë besimtarët e vërtetë.[6] Ata do të kenë gradë të larta te Zoti i tyre, falje dhe furnizim bujar.[7]

---

[1] Zemrat e tyre dridhen nga frika dhe madhërimi, kështu që i binden urdhrave të Allahut dhe e përmendin Atë vazhdimisht. Shenja më e madhe e frikës ndaj Allahut dhe devotshmërisë ndaj Tij, është pikërisht ruajtja nga gjynahet.

[2] Kur i dëgjojnë me vëmendje ajetet e Kuranit dhe përqendrohen në domethënien e tyre, kjo gjë u shton besimtarëve besimin, sepse me meditim atyre iu zbulohen kuptime të reja që nuk i kanë kuptuar më parë nga ajetet e Kuranit, dhe meditimi është nga punët e zemrës; dhe kjo gjë i shtyn ata në punë të tjera të mira dhe në kërkim të shpërblimit të Tij bujar, si dhe i bën të largohen nga gjynahet dhe mëkatet; dhe që të gjitha këto e shtojnë dhe e forcojnë besimin.

[3] I mbështeten vetëm Allahut për arritjen e të mirave dhe të dobishmeve për ta, si dhe për largimin e të këqiave dhe gjërave që i dëmtojnë ata, qoftë të kësaj bote apo të botës tjetër; dhe janë të bindur se Allahu do i bëjë këto për ta.

[4] Besimtarët e vërtetë janë ata që falin namazin e detyruar dhe vullnetar, në mënyrën më të plotë dhe më të saktë, siç ka mësuar i Dërguari i Allahut ﷺ.

[5] Shpenzojnë për detyrimet që kanë, si shpenzimi për familjen, shpenzimi për zekatin e detyrueshëm dhe për lëmoshat vullnetare.

[6] Ata që kanë cilësitë e përmendura më sipër janë besimtarët e vërtetë, të cilët Allahu i lavdëron në Librin e Tij, dhe jo ata që e thonë vetem me gojët e tyre se janë besimtarë, por zemrat e tyre janë të mbushura me hipokrizi, dhe ata nuk e vërtetojnë besimin në veprat dhe sjelljet e tyre, qoftë në bindjen ndaj Allahut apo në lidhjen me njerëzit dhe shoqërinë.

[7] Falje të gjynaheve dhe furnizim bujar të cilin Allahu e ka përgatitur për ta në Xhenet; diçka që nuk e ka parë asnjë sy, nuk e ka dëgjuar asnjë vesh dhe nuk mund ta imagjinojë askush.

كَمَآ أَخۡرَجَكَ رَبُّكَ مِنۢ بَيۡتِكَ بِٱلۡحَقِّ وَإِنَّ فَرِيقٗا مِّنَ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ لَكَٰرِهُونَ ٥

5. Ashtu si Zoti yt të nxori nga shtëpia jote me të Vërtetën (për betejën e Bedrit),[1] edhe pse në të vërtetë, një grup prej besimtarëve ishin ngurrues.[2]

يُجَٰدِلُونَكَ فِي ٱلۡحَقِّ بَعۡدَ مَا تَبَيَّنَ كَأَنَّمَا يُسَاقُونَ إِلَى ٱلۡمَوۡتِ وَهُمۡ يَنظُرُونَ ٦

6. Ata polemizojnë me ty për të vërtetën, pasi u ishte bërë e qartë,[3] sikur të ishin duke u çuar drejt vdekjes dhe ta shihnin atë.[4]

وَإِذۡ يَعِدُكُمُ ٱللَّهُ إِحۡدَى ٱلطَّآئِفَتَيۡنِ أَنَّهَا لَكُمۡ وَتَوَدُّونَ أَنَّ غَيۡرَ ذَاتِ ٱلشَّوۡكَةِ تَكُونُ لَكُمۡ وَيُرِيدُ ٱللَّهُ أَن يُحِقَّ ٱلۡحَقَّ بِكَلِمَٰتِهِۦ وَيَقۡطَعَ دَابِرَ ٱلۡكَٰفِرِينَ ٧

7. (Kujtoni, o besimtarë!) Kur Allahu ju premtoi njërin prej dy grupeve – se do të ishte i juaji[5] – dhe ju dëshironit që ai i

[1] Ashtu siç është i vërtetë besimi i besimtarëve të vërtetë, po ashtu, nxjerrja që Allahu i bëri të Dërguarit të Tij (salallahu alejhi ue selem) nga shtëpia e tij në Medine, për të luftuar idhujtarët kurashit në Bedër, ishte gjithashtu e vërtetë dhe e caktuar nga Allahu.

[2] Nuk ishin përgatitur për luftë dhe nuk e dinin që do të ndodhte luftë, kështu që ngurruan dhe polemizuan me të Dërguarin (salallahu alejhi ue selem), para luftës. Kjo, sepse lufta e Bedrit ndodhi papritur dhe synimi nuk ishte lufta por karvani i kurejshëve, i drejtuar nga Ebu Sufjani, që kthehej nga Levanti me pasuritë e tregtarëve kurashit, ku një pjesë e madhe i përkiste besimtarëve që kishin emigruar nga Meka në Medine; pra, synimi ishte të merrej plaçka e karvanit, dhe jo lufta; por kurejshët e mësuan për sulmin e mundshëm të karvanit nga Muhamedi dhe shokët e tij, kështu që dërguan shpejt një ushtri për mbrojtjen e karvanit dhe për luftimin e muslimanëve; atëherë u bë e qartë që lufta ishte e pashmangshme për besimtarët, dhe Allahu i dha atyre fitoren, megjithëse numri i ushtrisë armike (rreth 1000) ishte sa trefishi i numrit të besimtarëve (rreth 300) që kishin dalë në Bedër.

[3] Polemizojnë me ty, o Muhamed, për urdhrin që të ka dhënë Allahu për luftimin e idhujtarëve në Bedër, pasi iu bë e qartë se ti nuk vepron veçse atë që të urdhëron Allahu, dhe Allahu nuk urdhëron veçse të vërtetën dhe të mirën.

[4] Nga ngurrimi për t'u hedhur në luftë kundër armikut.

[5] Ju premtoi fitoren mbi njërin prej dy grupeve për çdo rast: qoftë nëse do të sulmonit grupin e paarmatosur të karvanit që udhëhiqej nga Ebu Sufjani, apo grupin e armatosur të ushtrisë kurashite që u nisën në mbrojtje të karvanit.

paarmatosuri të ishte i juaji,[1] por Allahu dëshironte të përmbushte të vërtetën me Fjalët e Tij[2] dhe t'ua zhdukte rrënjët mohuesve;[3]

لِيُحِقَّ ٱلۡحَقَّ وَيُبۡطِلَ ٱلۡبَٰطِلَ وَلَوۡ كَرِهَ ٱلۡمُجۡرِمُونَ ٨

8. Që ta përmbushte të Vërtetën[4] dhe ta çrrënjoste të pavërtetën,[5] edhe pse keqbërësit e urrejnë këtë.[6]

-177-

[1] Dëshironit të merrnit më të lehtën: prenë e grupit të paarmatosur.

[2] Allahu dëshironte të vërtetonte Islamin dhe ta ngrinte atë me urdhrin që i dha të Dërguarit të Tij për luftimin e idhujtarëve dhe mohuesve kurashit, edhe pse disa prej besimtarëve që kishin dalë me të dëshironin prenë e lehtë dhe pasurinë; por ajo që dëshironte Allahu ishte shumë herë më e madhe, më e lartë, më fisnike dhe shumë herë më e dobishme për besimtarët se sa preja e karvanit që ata zgjidhnin.

[3] T'i zhdukte nga rrënjët kokat udhëheqëse dhe kryeneçe të mohuesve të Njësimit të Allahut dhe adhuruesve të idhujve.

[4] Që të triumfonte Islami dhe të adhurohej vetëm Allahu.

[5] Idhujtarinë, mosbesimin, kryeneçësinë dhe adhurimin e pasimin e djallit.

[6] Ata mohues dhe idhujtarë që bëjnë krim ndaj Allahut me shkeljen e urdhrave të Tij dhe mosbindjen ndaj Tij; dhe ndaj njerëzve, me padrejtësi të ndryshme dhe mendjemadhësi ndaj tyre; si dhe ndaj vetvetes, me ndëshkimin e saj në këtë botë dhe në botën tjetër për shkak të veprave të vetë atyre.

إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَٱسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّى مُمِدُّكُم بِأَلْفٍ مِّنَ ٱلْمَلَـٰٓئِكَةِ مُرْدِفِينَ ﴿٩﴾

9. (Kujtoni) Kur kërkuat ndihmë nga Zoti juaj,[1] dhe Ai ju përgjigj:[2] "Unë do t'ju përforcoj me një mijë engjëj, njëri pas tjetrit."[3]

وَمَا جَعَلَهُ ٱللَّهُ إِلَّا بُشْرَىٰ وَلِتَطْمَئِنَّ بِهِۦ قُلُوبُكُمْ ۚ وَمَا ٱلنَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِندِ ٱللَّهِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾

10. Allahu e bëri këtë vetëm për të qenë lajm i mirë,[4] që zemrat tuaja të qetësohen me të, përndryshe, fitorja vjen vetëm nga Allahu.[5] Me të vërtetë, Allahu është i Plotfuqishëm, i Urtë.[6]

إِذْ يُغَشِّيكُمُ ٱلنُّعَاسَ أَمَنَةً مِّنْهُ وَيُنَزِّلُ عَلَيْكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً لِّيُطَهِّرَكُم بِهِۦ وَيُذْهِبَ عَنكُمْ رِجْزَ ٱلشَّيْطَـٰنِ وَلِيَرْبِطَ عَلَىٰ قُلُوبِكُمْ وَيُثَبِّتَ بِهِ ٱلْأَقْدَامَ ﴿١١﴾

11. Ai ju kaploi me dremitjen që ishte siguri prej Tij,[7] dhe ju zbriti nga qielli shi, për t'ju pastruar me të,[8] për të larguar nga ju

[1] I Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) dhe besimtarët që ishin me të, iu lutën dhe i kërkuan ndihmë Allahut kundër armikut që ishte i madh në numër dhe i armatosur rëndë, ndryshe nga besimtarët, që ishin pak në numër dhe me armatim të lehtë, sepse nuk ishin përgatitur për luftë.

[2] Allahu iu përgjigj lutjes suaj, dhe ju ndihmoi me disa gjëra të rëndësishme, të cilat numërohen në vijim.

[3] Që të luftojnë përkrah jush, dhe jo vetëm.

[4] Allahu i zbriti engjëjt për tju gëzuar dhe për tju dhënë kurajë, dhe jo se do të fitoni për shkak të numrit të madh dhe mjeteve luftarake, por sepse Allahu do jua japë fitoren.

[5] Vetëm Allahu jua jep fitoren kundër armikut tuaj, o besimtarë, sepse fitorja është vetëm në dorë të Allahut dhe Ai ia jep atë kujt të dojë nga krijesat e Tij.

[6] Allahu është i Plotfuqishëm dhe nuk mund ta mposhtë asgjë; dhe është i Urtë në planin e Tij dhe në dhënien e fitores apo humbjes atyre që e meritojnë nga krijesat e Tij.

[7] Siguri nga Allahu që armiku juaj nuk do ju mposhtë në këtë betejë; dremitja dhe përgjumja para fillimit të betejës është gjithnjë siguri nga Allahu kundër armikut.

[8] Allahu zbriti shi për besimtarët në ditën e luftës së Bedrit, që të pastroheshin për kryerjen e namazit.

ngacmimin e djallit,[1] për t'ju forcuar zemrat dhe për t'ju bërë të qëndrueshme këmbët.[2]

إِذْ يُوحِى رَبُّكَ إِلَى ٱلْمَلَـٰٓئِكَةِ أَنِّى مَعَكُمْ فَثَبِّتُوا۟ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ۚ سَأُلْقِى فِى قُلُوبِ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ٱلرُّعْبَ فَٱضْرِبُوا۟ فَوْقَ ٱلْأَعْنَاقِ وَٱضْرِبُوا۟ مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍ ﴿١٢﴾

12. (Kujto, o Muhamed) Kur Zoti yt i frymëzoi engjëjve: "Unë jam me ju,[3] prandaj forcojini ata që besojnë.[4] Unë do të fus tmerrin[5] në zemrat e atyre që nuk besojnë, prandaj goditini ata mbi qafë dhe godisni çdo nyje të gjymtyrëve të tyre!"[6]

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ شَآقُّوا۟ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ ۚ وَمَن يُشَاقِقِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ فَإِنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلْعِقَابِ ﴿١٣﴾

13. Kjo,[7] sepse ata kundërshtuan Allahun dhe të Dërguarin e Tij.[8] Dhe kushdo që e kundërshton Allahun dhe të Dërguarin e Tij – me të vërtetë Allahu është i ashpër në ndëshkim.[9]

---

[1] I cili i ngacmoi dhe i futi mërzitje dhe frikë atyre kur u zgjuan në mëngjes dhe nuk kishin ujë që të mund të pastroheshin për t'u falur dhe për të qenë të pastër gjatë betejës.

[2] Mbi rërën e shkretëtirës që e lagu shiu; të gjitha këto për t'i përgatitur moralisht dhe fizikisht për luftën e tyre të parë kundër armiqve të tyre.

[3] Me ndihmën, përkrahjen dhe triumfin.

[4] I jepni kurajo dhe i kujtoni shpërblimin e Allahut për ata që luftojnë në rrugë të Tij për të ngritur Fenë e Tij.

[5] I cili është arma juaj më e madhe kundër armikut.

[6] I godisni armiqtë mbi qafë ose në kokë, dhe i godisni në çdo nyjë e majë gishtash të duarve apo të këmbëve; Fjala i drejtohet engjëjve për të treguar se ata luftuan në mënyrë direkte në luftën e Bedrit, por duke goditur pas qafe dhe në nyjet e gjymtyrëve me qëllim të dobësimit dhe tmerrimit të armiqve, që besimtarët ta kishin të lehtë vrasjen e tyre dhe ata të dorëzoheshin ose t'ia mbathnin nga lufta të tmerruar. Thuhet gjithashtu se fjala mund t'i drejtohet besimtarëve për t'i treguar atyre se si të luftojnë dhe ku t'i godasin armiqtë në mënyrë të pamëshrishme, për shkakun se ata luftuan Allahun dhe të Dërguarin e Tij.

[7] Ky ndëshkim i ashpër.

[8] Dhe iu bindën djallit.

[9] Në këtë botë dhe në botën tjetër; Ndëshkimi në këtë botë është me vdekje të dhembshme dhe poshtëruese, si ndëshkimet e popujve mohues të mëparshëm; kurse ndëshkimi në botën tjetër është qëndrimi i përhershëm në zjarrin e Xhehenemit.

ذَٰلِكُمْ فَذُوقُوهُ وَأَنَّ لِلْكَٰفِرِينَ عَذَابَ ٱلنَّارِ ﴿١٤﴾

14. "Ky është ndëshkimi juaj,[1] prandaj shijojeni atë!" Dhe vërtet, për mohuesit do të jetë edhe dënimi i Zjarrit.[2]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِذَا لَقِيتُمُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ زَحْفًا فَلَا تُوَلُّوهُمُ ٱلْأَدْبَارَ ﴿١٥﴾

15. O besimtarë! Kur të përballeni me jobesimtarët në betejë, mos ua ktheni shpinën![3]

وَمَن يُوَلِّهِمْ يَوْمَئِذٍ دُبُرَهُۥٓ إِلَّا مُتَحَرِّفًا لِّقِتَالٍ أَوْ مُتَحَيِّزًا إِلَىٰ فِئَةٍ فَقَدْ بَآءَ بِغَضَبٍ مِّنَ ٱللَّهِ وَمَأْوَىٰهُ جَهَنَّمُ ۖ وَبِئْسَ ٱلْمَصِيرُ ﴿١٦﴾

16. Kushdo që ua kthen shpinën atyre në një ditë të tillë,[4] përveç atij që zhvendoset (si strategji) për luftë ose për t'iu bashkuar një grupi tjetër,[5] do të kthehet me zemërim nga Allahu[6] dhe streha e tij do të jetë Xhehenemi – sa përfundim i keq!

[1] Ky është ndëshkimi juaj në këtë botë: vrasja në mënyrë të pamëshirshme; për shkak të kundërshtimit të Allahut dhe të Dërguarit të Tij.

[2] Në botën tjetër, ku do të jenë përgjithmonë.

[3] Fjala i drejtohet besimtarëve që janë në front me armikun, në rreshtin e parë të ushtrisë besimtare; kur të jenë afër armikut dhe ballë për ballë me të, nuk u lejohet të dezertojnë dhe të kthejnë shpinën nga frika prej armikut dhe prej vdekjes.

[4] Kushdo që dezerton nga lufta në çastin e përballjes me armikun.

[5] Për të kërkuar përforcime dhe për t'u kthyer përsëri me ta në të njëjtin front me armikun; pra me qëllim të strategjisë së luftës dhe jo për të dezertuar nga lufta.

[6] Allahu do të zemërohet me të.

فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ قَتَلَهُمْ ۚ وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ رَمَىٰ ۚ وَلِيُبْلِيَ ٱلْمُؤْمِنِينَ مِنْهُ بَلَآءً حَسَنًا ۚ إِنَّ ٱللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٧﴾

17. Nuk ishit ju që i vratë ata, por ishte Allahu që i vrau![1] Dhe, kur gjuajte, nuk ishe ti (Muhamed) që gjuajte, por ishte Allahu Ai që gjuajti,[2] dhe donte që t'i sprovonte besimtarët me një sprovë të mirë.[3] Vërtet, Allahu dëgjon dhe di gjithçka.[4]

ذَٰلِكُمْ وَأَنَّ ٱللَّهَ مُوهِنُ كَيْدِ ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿١٨﴾

18. Kjo ishte për ju;[5] dhe dijeni se Allahu e dobëson intrigën e mohuesve.[6]

[1] Nuk i vratë me fuqinë dhe forcën tuaj idhujtarët në luftën e Bedrit, por ishte Allahu që jua dha fitoren mbi ta, duke i përgatitur kushtet për këtë, siç u than ë ajetet më sipër.

[2] Kur filloi lufta, i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) hyri në çadrën e vet dhe iu lut Allahut e i kërkoi Atij fitoren mbi armiqtë, pastaj doli dhe mori një grusht dhe (rërë), të cilin e hodhi në drejtim të armiqve. Atëherë, Allahu bëri që ai dhe të arrinte tek të gjithë ushtarët e armikut, duke iu futur në sy, gojë dhe fytyrë. Në këtë çast, fuqia e armikut u dobësua dhe ata filluan të dështojnë në luftë dhe të tërhiqen, deri sa u mundën.

[3] Allahu kishte fuqi dhe mundësi që t'ia jepte fitoren besimtarëve mbi mosbesimtarët pa qenë nevoja të bënin luftë, por Allahu donte të sprovonte besimtarët nëpërmjet xhihadit dhe t'i jepte atyre gradat më të larta dhe shpërblimin më të madh dhe më të mirë.

[4] Allahu dëgjon lutjen e të Dërguarit të Tij dhe të gjithë besimtarëve, dhe di gjithçka që njeriu fsheh brenda vetes apo që e shfaq, dhe me dijen dhe urtësinë e Tij, Ai i cakton secilit atë që meriton dhe atë që është në të mirë të tij, dhe e shpërblen secilin sipas qëllimit dhe veprës së tij.

[5] Kjo ishte fitorja që Allahu iu dhuroi juve, o besimtarë, dhe e gjitha ishte nga Allahu.

[6] Me qëllim që të poshtërohen dhe të dorëzohen para të vërtetës ose të shkatërrohen. Allahu dobëson çdo intrigë dhe kurth që mohuesit i bëjnë Islamit dhe muslimanëve, dhe i kthen intrigat e tyre kundër vetë atyre.

إِن تَسۡتَفۡتِحُواْ فَقَدۡ جَآءَكُمُ ٱلۡفَتۡحُۖ وَإِن تَنتَهُواْ فَهُوَ خَيۡرٞ لَّكُمۡۖ وَإِن تَعُودُواْ نَعُدۡ
وَلَن تُغۡنِيَ عَنكُمۡ فِئَتُكُمۡ شَيۡـٔٗا وَلَوۡ كَثُرَتۡ وَأَنَّ ٱللَّهَ مَعَ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ ١٩

19. Nëse ju (idhujtarët) kërkuat fitoren mbi të padrejtët - ajo fitore ju erdhi.[1] Dhe nëse hiqni dorë, kjo është më e mirë për ju; [2] por nëse ktheheni, edhe Ne do të kthehemi,[3] dhe kurrë nuk do t'ju bëjnë dobi forcat tuaja, [4] sado të shumta të jenë; [5] sepse Allahu është me besimtarët.[6]

[1] Erdhi fitorja e të shtypurve kundër shtypësve, dhe atyre që ishin në të vërtetën kundër atyre që ishin në të pavërtetën, ashtu siç e kërkuat ju, o idhujtarët e Mekes! Kjo, sepse idhujtarët e Mekes, para luftës së Bedrit, i kërkuan Allahut që t'i jepte fitoren mbi muslimanët, duke i quajtur muslimanët shtypës dhe çështjen e tyre të padrejtë, kurse veten e tyre të shtypur dhe çështjen e tyre të drejtë, ndërkohë që ishte e kundërta. Kështu që Allahu iu përgjigj lutjes së tyre, dhe ia dha fitoren atyre që ishin vërtetë të shtypur dhe çështja e të cilëve ishte e drejtë, sepse çështja e tyre ishte Islami, e vërteta e zbritur nga Allahu mbi të Dërguarin e Tij, Muhamedin (salallahu alejhi ue selem).

[2] O idhujtarë kurashit, dhe të gjithë ju mohues të Allahut dhe të Dërguarit të Tij, nëse hiqni dorë nga mohimi i Allahut dhe i të Dërguarit të Tij dhe nga luftimi i të Dërguarit të Allahut dhe besimtarëve, kjo do të jetë më mirë për ju në këtë botë dhe në botën tjetër.

[3] Nëse i ktheheni luftës kundër të Dërguarit të Allahut dhe besimtarëve, edhe ne do të kthehemi duke ia dhënë fitoren përsëri atyre.

[4] Qoftë nga vetë ju apo nga aleatët dhe miqtë tuaj mohues e idhujtarë, si ju.

[5] Si në luftën e Bedrit, ku forcat e idhujtarëve ishin sa trefishi i atyre të besimtarëve.

[6] Dhe padyshim, se ai që ka Allahun në anën e tij, është gjithnjë i fituar, edhe nëse është i dobët dhe i vogël në numër. Allahu është me besimtarin në varësi të gradës së besimit të tij dhe veprave që ka bërë në besimin e tij. Nëse ndonjëherë armiqtë fitojnë mbi besimtarët, kjo ndodh për shkak të neglizhimit të besimtarëve dhe moskryerjen e të gjitha atyre që ua detyron besimi i tyre, përndryshe, nëse ata zbatojnë të gjitha ato që ka urdhëruar Allahu në mënyrën më të mirë dhe më të plotë, nuk do të humbnin kurrë asnjë betejë dhe nuk do të fitonte kurrë asnjë armik kundër tyre.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَطِيعُوا۟ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَلَا تَوَلَّوْا۟ عَنْهُ وَأَنتُمْ تَسْمَعُونَ ﴿٢٠﴾

20. O ju që keni besuar![1] Bindjuni Allahut dhe të Dërguarit të Tij[2] dhe mos ia ktheni shpinën atij,[3] ndërkohë që ju dëgjoni![4]

وَلَا تَكُونُوا۟ كَٱلَّذِينَ قَالُوا۟ سَمِعْنَا وَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿٢١﴾

21. Dhe mos u bëni si ata që thonë "Dëgjojmë", ndërkohë që ata nuk dëgjojnë.[5]

۞ إِنَّ شَرَّ ٱلدَّوَآبِّ عِندَ ٱللَّهِ ٱلصُّمُّ ٱلْبُكْمُ ٱلَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٢٢﴾

22. Vërtet, krijesat më të këqija tek Allahu janë shurdhmemecët, të cilët nuk e përdorin arsyen.[6]

[1] Që keni besuar Allahun dhe të Dërguarin e Tij (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!).

[2] Në gjithçka që ju urdhërojnë apo ndalojnë.

[3] Mos ia ktheni shpinën të Dërguarit të Allahut (salallahu alejhi ue selem), duke kundërshtuar urdhrat apo ndalesat e tij.

[4] Dëgjoni atë që ju thotë i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) dhe atë që i shpallet atij prej Kuranit, urdhrat dhe ndalesat e tij, porositë dhe udhëzimet.

[5] Mos u bëni si idhujtarët dhe mohuesit, apo si hipokritët, të cilët kur dëgjojnë t'iu lexohet Libri i Allahut, thonë: "Dëgjuam me veshtë tanë", por ata nuk marrin mësim dhe nuk përfitojnë prej tij për shkak të kthimit të shpinës atij dhe mos-meditimit në atë që dëgjojnë; pra ata janë njësoj sikur të mos e kishin dëgjuar. Pra, ju o besimtarë, mos u bëni si ata, sepse të besosh do të thotë që të keni mbushur zemrën me besimin e vërtetë dhe këtë gjë ta vërtetojnë veprat tuaja.

[6] Krijesat më të këqia tek Allahu, nga ato që ecin mbi tokë, janë shurdhmemecët, të cilët në fakt dëgjojnë dhe flasin, por nuk dëgjojnë të vërtetën për të mësuar prej saj dhe për ta zbatuar atë, si dhe nuk e thonë të vërtetën kur flasin; janë ata shurdhmemecë të cilët nuk e përdorin arsyen për të kuptuar nga Allahu urdhrat dhe ndalesat e Tij, dhe për t'i zbatuar ato me gjymtyrët e tyre, që është vetëm për të mirën e tyre; janë ata që kanë zemrën shurdhmemece dhe të verbër.

وَلَوۡ عَلِمَ ٱللَّهُ فِيهِمۡ خَيۡرٗا لَّأَسۡمَعَهُمۡۖ وَلَوۡ أَسۡمَعَهُمۡ لَتَوَلَّواْ وَّهُم مُّعۡرِضُونَ ٢٣

23. Sikur Allahu të dinte ndonjë të mirë tek ata,[1] do t'i bënte të dëgjonin.[2] Por, edhe sikur t'i bënte të dëgjonin,[3] ata do të kthenin shpinën duke refuzuar.[4]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱسۡتَجِيبُواْ لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمۡ لِمَا يُحۡيِيكُمۡۖ وَٱعۡلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ يَحُولُ بَيۡنَ ٱلۡمَرۡءِ وَقَلۡبِهِۦ وَأَنَّهُۥٓ إِلَيۡهِ تُحۡشَرُونَ ٢٤

24. O ju që keni besuar![5] Përgjigjuni Allahut dhe të Dërguarit kur ai (i Dërguari) ju thërret në atë që ju jep jetë![6] Dhe dijeni se Allahu ndërhyn midis njeriut dhe zemrës së tij,[7] dhe se tek Ai do të mblidheni të gjithë![8]

---

[1] Tek idhujtarët dhe mosbesimtarët shurdhmemecë.

[2] Por Allahu e dinte me dijen e Tij absolute, se në zemrat e tyre nuk ka asnjë të mirë, kështu që nuk i bëri të dëgjojnë me zemër dhe mendje.

[3] Të dëgjonin me vëmendje dhe ta kuptonin atë që dëgjonin nga provat e Allahut që i shpalleshin të Dërguarit të Tij (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!).

[4] Do t'i kthenin shpinën Allahut dhe të Dërguarit të Tij gjithësesi, duke e refuzuar besimin që e gjetën dhe e kuptuan në provat e Allahut dhe shpalljet e Tij; dhe duke qenë kryeneç ndaj të vërtetës pasi që e mësuan atë.

[5] Që keni besuar Allahun dhe të Dërguarin e Tij (salallahu alejhi ue selem).

[6] Në të vërtetën, në Kuran, në Islam, dhe në luftimin e armiqve të Allahut dhe të Dërguarit të Tij. Gjithçka në të cilën thërret Allahu dhe i Dërguari i Tij është jetë për zemrat, shpirtin dhe trupin; jetë e vërtetë dhe lumturi e kësaj bote dhe e botës tjetër. Atëherë, a nuk duhet t'i bindemi plotësisht dhe me të gjithë qënien dhe gëzimin tonë Allahut dhe të Dërguarit të Tij, dhe t'i përgjigjemi atyre për çdo gjë që na thërrasin në Kuran dhe në Sunet?

[7] Prandaj, bëni kujdes nga thyerja e urdhrit të Allahut në momentin e parë që ju vjen, se përndryshe Allahu do të ndërhyjë mes jush dhe zemrave tuaja dhe kështu që nuk do të mund ta pranoni dhe ta zbatoni urdhrin e Tij më pas, por do ju ndryshojnë dhe do ju përmbysen zemrat, sepse ato janë në dorë të Allahut, dhe Ai i kthen ato nga të dojë dhe si të dojë. I Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) lutej shpesh: "O Ti që përmbys zemrat, bëje zemrën time të qëndrueshme në fenë Tënde! O Ti që i kthen zemrat, ktheje zemrën time nga bindja ndaj Teje!"

[8] Dijeni gjithashtu se tek Allahu do të ktheheni të gjithë në ditën e Kiametit, dhe atëherë do të shpërblejë secilin sipas veprave që ka bërë në dynja; atë që ka vepruar mirë, do e shpërblejë me të mira në xhenet, kurse atë që ka vepruar keq, me zjarrin e xhehenemit ku do të jetë përgjithmonë.

وَٱتَّقُوا۟ فِتْنَةً لَّا تُصِيبَنَّ ٱلَّذِينَ ظَلَمُوا۟ مِنكُمْ خَآصَّةً ۖ وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلْعِقَابِ ﴿٢٥﴾

25. Dhe ruajuni një sprove,[1] e cila nuk do të godasë vetëm ata që kanë bërë padrejtësi nga mesi juaj;[2] dhe dijeni se Allahu është i ashpër në ndëshkim![3]

-179-

[1] Prove dhe fatkeqësie me të cilën Allahu ju sprovon apo ju ndëshkon.

[2] Por bashkë me atë që ka bërë padrejtësi, d.m.th. idhujtari dhe shkelje të urdhrave të Allahut, do të godasë edhe të tjerët që nuk kanë ndaluar nga padrejtësia; pra sprova dhe ndëshkimi do të kapë atë që bën të keqen dhe të tjerët bashkë me të; dhe mënyra për të shpëtuar nga sprova dhe ndëshkimi i Allahut është duke i ndaluar të padrejtët dhe mëkatarët nga padrejtësia dhe mëkati i tyre, me të gjitha mundësitë dhe mënyrat.

[3] Ndaj atyre që e meritojnë ndëshkimin e Tij.

وَٱذْكُرُوٓا۟ إِذْ أَنتُمْ قَلِيلٌ مُّسْتَضْعَفُونَ فِى ٱلْأَرْضِ تَخَافُونَ أَن يَتَخَطَّفَكُمُ ٱلنَّاسُ فَـَٔاوَىٰكُمْ وَأَيَّدَكُم بِنَصْرِهِۦ وَرَزَقَكُم مِّنَ ٱلطَّيِّبَـٰتِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٢٦﴾

26. Kujtoni[1] kur ishit pak në numër, të shtypur në tokë dhe kishit frikë se njerëzit mund t'ju rrëmbenin,[2] por Ai ju strehoi,[3] ju përkrahu me ndihmën e Tij[4] dhe ju furnizoi nga të gjitha të mirat,[5] në mënyrë që të falënderoni.[6]

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تَخُونُوا۟ ٱللَّهَ وَٱلرَّسُولَ وَتَخُونُوٓا۟ أَمَـٰنَـٰتِكُمْ وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٧﴾

27. O ju që keni besuar![7] Mos e tradhtoni Allahun dhe të Dërguarin[8] - dhe kështu të tradhtoni amanetet tuaja,[9] duke qenë se e dini.[10]

وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّمَآ أَمْوَٰلُكُمْ وَأَوْلَـٰدُكُمْ فِتْنَةٌ وَأَنَّ ٱللَّهَ عِندَهُۥٓ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٢٨﴾

28. Dhe dijeni se pasuritë tuaja dhe fëmijët tuaj janë vetëm sprovë,[11] dhe se tek Allahu ka shpërblim të madh.[12]

---

[1] I drejtohet besimtarëve që emigruan nga Meka në Medine.

[2] Ishit të pakët në numër dhe të shtypur nga idhujtarët e Mekës, dhe kishit frikë se ata mund t'ju rrëmbenin dhe t'ju vrisnin në çdo kohë.

[3] Ju strehoi në një vend të sigurtë, në Medine, ku armiqtë nuk mund t'ju dëmtonin.

[4] Duke ju forcuar me Ensarët – besimtarët medinas, dhe duke ju dhënë fitoren kundër idhujtarëve kurashit në luftën e Bedrit.

[5] Ku mes tjerash edhe preja e luftës, që Allahu e bëri të lejuar për ta.

[6] Të jeni mirënjohës ndaj Allahut dhe t'i bindeni Atij dhe të Dërguarit të Tij, dhe të mos e kundërshtoni kurrë atë.

[7] Që keni besuar Allahun dhe të Dërguarin e Tij, prej shokëve të Muhamedit (salallahu alejhi ue selem).

[8] Duke shfaqur besimin dhe bindjen ndaj Allahut dhe të Dërguarit, por duke fshehur mosbesimin dhe spiunimin për idhujtarët e Mekës – siç vepruan hipokritët.

[9] Besimin, fenë dhe bindjen ndaj Allahut; amanetin që ju ka lënë Allahu; zbatimin e urdhrave dhe largimin nga ndalesat e Tij.

[10] Se ky është amaneti i Allahut dhe se duhet ta përmbushni atë ashtu si jeni urdhëruar në Kuran dhe në Sunet.

[11] Pasuria që ju ka dhënë Allahu dhe fëmijët që ju ka dhuruar, janë sprovë për ju, për të parë si do të veproni në zbatimin e urdhrave dhe ndalesave të Allahut që lidhen me to, dhe nëse do të favorizoni dëshirat vetjake mbi amanetin e Allahut dhe detyrimet ndaj Tij.

[12] Prandaj, nëse arsyetoni si duhet, mos i jepni përparësi dëshirave dhe kënaqësive të përkohshme të kësaj bote, duke lënë pas dore shpërblimin e madh që gjendet tek Allahu

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِن تَتَّقُوا۟ ٱللَّهَ يَجْعَل لَّكُمْ فُرْقَانًا وَيُكَفِّرْ عَنكُمْ سَيِّـَٔاتِكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ۗ وَٱللَّهُ ذُو ٱلْفَضْلِ ٱلْعَظِيمِ ﴿٢٩﴾

29. O ju që keni besuar! Nëse i frikësoheni Allahut,[1] Ai do t'ju japë një kriter,[2] do t'ju fshijë gjynahet tuaja dhe do t'ju falë.[3] Allahu zotëron mirësi të madhe.[4]

وَإِذْ يَمْكُرُ بِكَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ لِيُثْبِتُوكَ أَوْ يَقْتُلُوكَ أَوْ يُخْرِجُوكَ ۚ وَيَمْكُرُونَ وَيَمْكُرُ ٱللَّهُ ۖ وَٱللَّهُ خَيْرُ ٱلْمَـٰكِرِينَ ﴿٣٠﴾

30. Dhe (kujto) kur mohuesit komplotonin kundër teje për të të ngujuar, vrarë ose dëbuar.[5] Ata ngrinin kurthe, por edhe Allahu ngrinte kurthe, dhe Allahu është më i miri i planifikuesve.[6]

---

për ata që i binden Atij dhe që zbatojnë ligjet e Tij në lidhje me pasurinë dhe fëmijët e tyre, duke ruajtur të drejtën e tyre dhe të drejtën e Allahut dhe detyrimet ndaj Tij.

[1] Duke ju bindur Atij me zbatim të urdhrave të Tij dhe largim nga ndalesat e Tij; nëse e bëni këtë, do të arrini lumturinë e kësaj bote dhe të botës tjetër, dhe të mirat e kësaj bote dhe të botës tjetër, që numërohen në vijim të ajetit.

[2] Një dallues të qartë mes të vërtetës që ju pasoni dhe të pavërtetës që pasojnë armiqtë tuaj idhujtarë e mohues; duke ju dhënë fitoren kundër tyre.

[3] Nuk do t'ju ndëshkojë për gjynahet dhe mëkatet tuaja, por do jua fshijë dhe do jua falë ato.

[4] Me të cilën shpërblen ata që i binden Atij dhe i ruhen ndalesave të Tij; që i japing përparësi kënaqjes së Allahut mbi dëshirat vetjake.

[5] Kujto mirësinë e Allahut ndaj teje, o Muhamed, para se të emigroje nga Meka në Medine, kur idhujtarët e Mekës u mblodhën për të diskutuar çfarë do të bënin me ty që të të pengonin nga thirrja jote; të ngujonin e të burgosnin tek ata, të vrisnin apo të dëbonin nga Meka.

[6] Por Allahu e shpëtoi të Dërguarin e Tij, Muhamedin (salallahu alejhi ue selem) nga kurthi i tyre, duke bërë që ai të dilte nga shtëpia e tij që e kishin rrethuar idhujtarët për ta vrarë, dhe të kalonte mes tyre pa e vënë re, për të vazhduar më pas rrugën e tij drejt Medines bashkë me Ebu Bekrin (radiallahu anhu); dhe po kështu Allahu planifikon për të Dërguarin e Tij dhe për besimtarët.

وَإِذَا تُتۡلَىٰ عَلَيۡهِمۡ ءَايَـٰتُنَا قَالُواْ قَدۡ سَمِعۡنَا لَوۡ نَشَآءُ لَقُلۡنَا مِثۡلَ هَـٰذَآ إِنۡ هَـٰذَآ إِلَّآ أَسَـٰطِيرُ ٱلۡأَوَّلِينَ ٣١

31. Kur atyre[1] u lexohen ajetet Tona, ata thonë: "Kemi dëgjuar si këto. Po të donim, edhe ne do të thoshim diçka të ngjashme. Këto nuk janë gjë tjetër, veçse legjenda të të parëve."[2]

وَإِذۡ قَالُواْ ٱللَّهُمَّ إِن كَانَ هَـٰذَا هُوَ ٱلۡحَقَّ مِنۡ عِندِكَ فَأَمۡطِرۡ عَلَيۡنَا حِجَارَةٗ مِّنَ ٱلسَّمَآءِ أَوِ ٱئۡتِنَا بِعَذَابٍ أَلِيمٖ ٣٢

32. Dhe (kujto gjithashtu) kur ata thanë: "Zoti ynë! Nëse kjo[3] është e Vërteta nga Ti, atëherë lësho mbi ne gurë nga qielli ose na sill një ndëshkim të dhembshëm!"[4]

[1] Mohuesve dhe idhujtarëve.

[2] Pra, ata thonë se ky Kuran, që i lexohet atyre, është nga legjendat e popujve të mëparshëm dhe historitë e tyre, dhe nuk është shpallur nga Allahu; dhe se po të donin, edhe ata do të sillnin një të ngjashëm me të; por kjo është kryeneçësi dhe padrejtësi e tyre, përndryshe, Allahu i sfidoi ata duke i thënë që të sjellin vetëm një sure të vetme si suret e Kuranit, dhe të kërkonin ndihmën e kujt të mundnin prej njerëzve apo xhinëve, por ata u sfiduan dhe nuk mundën ta bënin këtë, madje as një ajet apo fjalë si ato të Allahut nuk mundën të sjellin.

[3] Kjo, në të cilën fton Muhamedi (salallahu alejhi ue selem); Islami, Kurani.

[4] Dhe vërtet, atyre iu erdhi një pjesë e ndëshkimit të dhembshëm në ditën e betejës së Bedrit; por kjo lutje e tyre tregon vërtet injorancën dhe mendjelehtësinë e tyre të tepruar, sepse u lutën kundër vetvetes, në vend që të thonin: "Nëse kjo është e vërteta nga Ti, o Zot, atëherë na udhëzo në të!" Ndërsa ata kërkuan dënimin e shpejtë, dhe nëse Allahu do ia sillte atë dënim që kërkuan, do t'i kishte shfarosur të gjithë, por Ai e shtyu atë dënim për shkak se në mesin e tyre ishte i Dërguari i Tij (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!).

وَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنتَ فِيهِمْ ۚ وَمَا كَانَ ٱللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ ﴿٣٣﴾

33. Por Allahu nuk do t'i ndëshkonte ata, përderisa ti (Muhamed) ishe në mesin e tyre[1] dhe, Allahu nuk do t'i ndëshkojë ata, përderisa ata kërkojnë falje.[2]

[1] Prezenca e Mihamedit (salallahu alejhi ue selem) në mesin e tyre, ishte siguri për ta nga Allahu, deri sa ai doli prej tyre dhe emigroi në Medine.

[2] Allahu nuk do i ndëshkonte ata, nëse do të kërkonin falje për përgënjeshtrimin e Muhamedit dhe mohimin e tyre, por ata nuk kërkonin falje, madje vazhdonin me këmbëngulje dhe kryeneçësi në humbjen e tyre, kështu që ndëshkimi i Allahut mund t'iu vinte në çdo çast, pas daljes së Muhamedit (salallahu alejhi ue selem) nga mesi i tyre dhe emigrimi i tij në Medine.

وَمَا لَهُمْ أَلَّا يُعَذِّبَهُمُ ٱللَّهُ وَهُمْ يَصُدُّونَ عَنِ ٱلْمَسْجِدِ ٱلْحَرَامِ وَمَا كَانُوٓا۟ أَوْلِيَآءَهُۥٓ ۚ إِنْ أَوْلِيَآؤُهُۥٓ إِلَّا ٱلْمُتَّقُونَ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٤﴾

34. E përse të mos i dënojë Allahu ata, përderisa ata pengojnë nga Xhamia e Shenjtë (Qabja)[1], dhe kurrë nuk kanë qenë miqtë e saj?![2] Miqtë e saj janë vetëm të devotshmit,[3] por shumica e tyre nuk e dinë.[4]

وَمَا كَانَ صَلَاتُهُمْ عِندَ ٱلْبَيْتِ إِلَّا مُكَآءً وَتَصْدِيَةً ۚ فَذُوقُوا۟ ٱلْعَذَابَ بِمَا كُنتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٣٥﴾

35. Lutja e tyre në Shtëpinë e Shenjtë (Qabe) ishte vetëm fërshëllimë dhe përplasje e duarve.[5] Prandaj, shijoni ndëshkimin, për shkak se mohonit![6]

---

[1] Çfarë do e pengonte ndëshkimin e Allahut mbi idhujtarët e Mekes, kur ata nuk besonin dhe pengonin besimtarët që besonin Allahun dhe të Dërguarin e Tij nga vizita dhe falja në Xhaminë e Shenjtë të Qabes?

[2] Nuk kanë qenë kurrë miqtë e vërtetë të Qabes, ku të adhuronin vetëm Allahun dhe ta madhëronin Atë, por kishin futur në të idhuj, të cilët i adhuronin në vend të Allahut. Mund të ketë gjithashtu kuptimin se: Nuk ishin miqtë e Tij, d.m.th. të Allahut, por kuptimi më i afërt lidhet me Qaben, sepse për atë po flitet.

[3] Muhamedi (salallahu alejhi ue selem) dhe ata që e besuan dhe e pasuan atë; ata të cilët i binden Allahut dhe kërkojnë kënaqësinë e Tij.

[4] Se kush janë miqtë e vërtetë të Qabes.

[5] Kështu e adhuronin Allahun idhujtarët e Mekes, duke fërshëllyes dhe duartrokitur, në vend që ta madhëronin dhe respektonin atë, duke adhuruar Allahun ashtu si i takon; prandaj ata nuk kanë qenë kurrë miq të Qabes dhe nuk mund të kishin më shumë të drejtë në të se sa besimtarët e vërtetë që ishin me Muhamedin, dhe të cilët ishin miqtë e vërtetë të Qabes, të cilët e respektonin dhe e madhëronin atë, ashtu si donte dhe kërkonte Allahu.

[6] Shijoni dënimin në betejën e Bedrit, ku u vranë kokat e idhujtarëve të Mekes, ata të cilët ishin mohuesit më të mëdhenj dhe më të ashpër kundër Muhamedit (salallahu alejhi ue selem) dhe muslimanëve.

إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ يُنفِقُونَ أَمْوَٰلَهُمْ لِيَصُدُّوا۟ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ ۚ فَسَيُنفِقُونَهَا ثُمَّ تَكُونُ عَلَيْهِمْ حَسْرَةً ثُمَّ يُغْلَبُونَ ۗ وَٱلَّذِينَ كَفَرُوٓا۟ إِلَىٰ جَهَنَّمَ يُحْشَرُونَ ﴿٣٦﴾

36. Në të vërtetë, ata që mohuan[1] e shpenzojnë pasurinë e tyre për t'i penguar njerëzit nga rruga e Allahut.[2] Ata do ta shpenzojnë atë, pastaj ajo (pasuria) do jetë dëshpërim për ta,[3] pastaj do të munden.[4] Ata që nuk besojnë, në Xhehenem do të tubohen;[5]

لِيَمِيزَ ٱللَّهُ ٱلْخَبِيثَ مِنَ ٱلطَّيِّبِ وَيَجْعَلَ ٱلْخَبِيثَ بَعْضَهُۥ عَلَىٰ بَعْضٍ فَيَرْكُمَهُۥ جَمِيعًا فَيَجْعَلَهُۥ فِى جَهَنَّمَ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْخَٰسِرُونَ ﴿٣٧﴾

37. Që Allahu të veçojë të ligun nga i miri;[6] të ligjtë t'i vendosë njëri mbi tjetrin, t'i grumbullojë të gjithë së bashku dhe t'i fusë në Xhehenem. Të tillët janë të humburit.[7]

---

[1] Që mohuan Allahun dhe të Dërguarin e Tij (salallahu alejhi ue selem).

[2] Ia japin pasuritë e tyre parisë idhujtare të Mekes për të përgatitur ushtri kundër Muhamedit (salallahu alejhi ue selem) dhe besimtarëve që ishin në Medine, që t'i ndalojnë ata nga besimi i vërtetë dhe rruga e Allahut; po kështu veprojnë mohuesit dhe idhujtarët në çdo kohë dhe vend.

[3] Sepse do të shpenzojnë pasuritë dhe nuk do ta arrijnë atë që kërkojnë dhe shpresojnë: për të fikur dritën e Allahut dhe për të ngritur mosbesimin mbi Fjalën e Allahut; por Allahu do ta lartësojë gjithnjë Fjalën e Tij dhe do ta ulë dhe poshtërojë fjalën e mosbesimit.

[4] Do të munden nga besimtarët me fitoren që Allahu do u japë atyre.

[5] Që të gjithë ata që e kanë mohuar Allahun dhe të Dërguarin e Tij, Muhamedin (salallahu alejhi ue selem), do të mblidhen së bashku në ferr, ku do të dënohen përgjithmonë, dhe atëherë do të pikëllohen dhe pendohen edhe më shumë kur të shohin se si ishte përfundimi i tyre dhe si do të jetë përfundimi i besimtarëve.

[6] Allahu do i tubojë të gjithë mohuesit në zjarrin e xhenemit, që të dallojë dhe veçojë mes të ligëve dhe të këqinjve, dhe mes besimtarëve që besojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij, të cilët janë të mirët dhe zemërmirët, dhe të cilët Allahu do i strehojë në kopshtet e xhenetit, ku do të jenë përgjithmonë.

[7] Mohuesit dhe idhujtarët, të cilët shpenzojnë pasuritë e tyre për të penguar nga rruga e Allahut, janë të humburit e vërtetë, të cilët e blenë dënimin e Allahut me pasuritë e tyre, dhe kështu që tregtia e tyre ishte e humbur, dhe ata humbën në këtë botë dhe në botën tjetër.

قُل لِّلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ إِن يَنتَهُواْ يُغۡفَرۡ لَهُم مَّا قَدۡ سَلَفَ وَإِن يَعُودُواْ فَقَدۡ مَضَتۡ سُنَّتُ ٱلۡأَوَّلِينَ ٣٨

38. Thuaju atyre që nuk besojnë se, nëse heqin dorë, do t'u falet ajo që ka kaluar;[1] por nëse kthehen,[2] precedenti i popujve të mëparshëm është i ditur tashmë.[3]

وَقَٰتِلُوهُمۡ حَتَّىٰ لَا تَكُونَ فِتۡنَةٞ وَيَكُونَ ٱلدِّينُ كُلُّهُۥ لِلَّهِۚ فَإِنِ ٱنتَهَوۡاْ فَإِنَّ ٱللَّهَ بِمَا يَعۡمَلُونَ بَصِيرٞ ٣٩

39. I luftoni ata, derisa të mos mbetet sprovë[4] (idhujtari) dhe e gjithë feja të jetë vetëm për Allahun.[5] Nëse ata heqin dorë (nga idhujtaria),[6] padyshim se Allahu sheh çdo gjë që veprojnë ata.[7]

---

[1] Thuaju, o Muhamed, mohuesve idhujtarë nga populli yt se: nëse heqin dorë nga mohimi i Allahut dhe të Dërguarit të Tij, dhe nga luftimi yt dhe i besimtarëve, si dhe duke u kthyer në besim, atëherë do t'u falet e kaluara e tyre para se të besonin dhe para se të ktheheshin tek Allahu me pendim, çfarë do të keqe të kenë bërë më parë.

[2] Në mosbesim dhe në luftimin e Muhamedit (salallahu alejhi ue selem) dhe të besimtarëve.

[3] Tashmë dihet se çfarë vepron Allahu me popujt mohues, arrogantë dhe përgënjeshtrues të Allahut dhe të dërguarve të Tij: Zbret mbi ta dënimin e shpejtë në këtë botë me të cilin i shfaros të gjithë, për t'i pritur dënimi më i madh dhe i përhershëm në botën tjetër; kështu që le të marrin mësim dhe të përgatiten ata që mohojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij, Muhamedin (salallahu alejhi ue selem), dhe të cilët luftojnë të Dërguarin e Allahut dhe besimtarët për të penguar nga rruga e Allahut, të përgatiten për zbritjen e dënimit mbi ta.

[4] Deri sa njerëzit të mos sprovohen në besimin e tyre duke e përzierë atë me idhujtari, apo duke u penguar nga rruga e Allahut prej idhujtarëve.

[5] Derisa të adhurohet vetëm Allahu dhe të mos i bëhet Atij ortak apo shok në adhurim, dhe të mos ketë në mesin tuaj asnjë fe tjetër përveç fesë së Allahut. Pra, kushti i largimit të sprovave dhe fatkeqësive nga njerëzit është që të adhurojnë vetëm Allahun dhe të mos i bëjnë Atij shok në adhurim, dhe t'i binden Allahut dhe të Dërguarit të Tij, Muhamedit (salallahu alejhi ue selem).

[6] Nga idhujtaria dhe mohimi, duke u kthyer në Islam dhe bindje ndaj Allahut dhe të Dërguarit të Tij.

[7] Allahu i sheh ata nëse heqin dorë nga mohimi dhe idhujtaria dhe hyjnë në Islam, dhe Ai sheh gjithçka veprojnë ata dhe çdo krijesë e Tij, pa i shpëtuar asgjë.

وَإِن تَوَلَّوْا۟ فَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ مَوْلَىٰكُمْ ۚ نِعْمَ ٱلْمَوْلَىٰ وَنِعْمَ ٱلنَّصِيرُ ﴿٤٠﴾

40. Por, nëse ata kthejnë shpinën,[1] dijeni se Allahu është mbrojtësi juaj. [2] Ai është Mbrojtësi i shkëlqyeshëm dhe Ndihmësi i shkëlqyeshëm![3]

[1] Nëse idhujtarët i kthejnë shpinën thirrjes tuaj, o besimtarë, kur i ftoni për të besuar Allahun dhe të Dërguarin e Tij (salallahu alejhi ue selem), si dhe ju luftojnë ju.

[2] I Cili ju mbron prej tyre dhe ju ndihmon e ju jep fitoren kundër tyre.

[3] Nuk ka Mbrojtës dhe Ndihmës më të mirë se Allahu për besimtarët që janë miq të Tij; e Ai që ka Allahun Mbrojtës dhe Ndihmës, nuk ka pse të ketë frikë.

۞ وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّمَا غَنِمْتُم مِّن شَىْءٍ فَأَنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُۥ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْيَتَـٰمَىٰ وَٱلْمَسَـٰكِينِ وَٱبْنِ ٱلسَّبِيلِ إِن كُنتُمْ ءَامَنتُم بِٱللَّهِ وَمَآ أَنزَلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا يَوْمَ ٱلْفُرْقَانِ يَوْمَ ٱلْتَقَى ٱلْجَمْعَانِ ۗ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤١﴾

41. Dijeni se nga çdo pre që fitoni në luftë,[1] një e pesta i takon Allahut,[2] të Dërguarit, të afërmve të tij (të Dërguarit),[3] jetimëve, të varfërve dhe udhëtarit (të bllokuar),[4] nëse besoni në Allahun dhe në atë që ia kemi shpallur robit Tonë[5] në ditën e kriterit[6] - ditën kur u ndeshën dy ushtritë (në Bedër). Allahu është i Fuqishëm për çdo gjë.[7]

[1] Nga çdo pre që ju, o besimtarë, e fitoni në luftë kundër idhujtarëve dhe mohuesve.

[2] Allahut i takon gjithçka në qiej e në tokë, por qëllimi është se një e pesta e plaçkës së luftës ndahet për interesin e përbashkët të muslimanëve (për buxhetin e shtetit musliman), për të Dërguarin e Allahut (salallahu alejhi ue selem), dhe për kategoritë që përmenden në vijim të ajetit, kurse katër të pestat ndahen mes luftëtarëve që morën pjesë në luftë: për këmbësorin 1 hise, kurse për kalorësin 3 hise: 2 për kalin dhe 1 për vete.

[3] Fisit Beni Hashim dhe Beni El Muttalib; pa marrë parasysh nëse janë të varfër apo të pasur.

[4] Jetimët janë ata që u ka vdekur babai dhe janë të mitur, deri në moshën e pjekurisë. Të varfërit janë ata që nuk i plotësojnë nevojat e tyre të jetesës, kurse udhëtari që është për qëllim këtu, është ai që është bllokuar në mes të rrugës dhe nuk ka mundësi të vazhdojë rrugën për në destinacionin e tij për shkak se i mungojnë mjetet financiare. Pra, një e pesta e plaçkës së luftës ndahet në pesë pjesë: Pjesa e parë është për Allahun dhe të Dërguarin e Tij, e cila pas vdekjes së të Dërguarit të Allahut i kthehet prijësit të muslimanëve dhe buxhetit të shtetit; Pjesa e dytë është për të afërmit e të Dërguarit të Allahut (salallahu alejhi ue selem), dhe në mungesë të tyre i kaon gjithashtu buxhetit të shtetit, ose i ndahet kategorive të tjera që kanë pjesë në një të pestën; Pjesa e tretë është për jetimët; Pjesa e katërt është për të varfërit dhe nevojtarët e muslimanëve; Pjesa e pestë është për udhëtarin që ka mbetur në mes të rrugës.

[5] Pra, nëse jeni besimtarë, plaçkën e luftës duhet ta ndani në këtë mënyrë që është sqaruar këtu.

[6] Ditën kur e vërteta u dallua nga e pavërteta dhe triumfoi mbi të në luftën e Bedrit.

[7] Allahu është i Fuqishëm për të shkatërruar mosbesimtarët dhe të gjitha ushtritë e tyre, dhe është i Fuqishëm për çdo gjë, dhe askush apo asgjë nuk mund ta pengojë Atë që të veprojë atë që do.

إِذْ أَنتُم بِٱلْعُدْوَةِ ٱلدُّنْيَا وَهُم بِٱلْعُدْوَةِ ٱلْقُصْوَىٰ وَٱلرَّكْبُ أَسْفَلَ مِنكُمْ ۚ وَلَوْ
تَوَاعَدتُّمْ لَٱخْتَلَفْتُمْ فِى ٱلْمِيعَـٰدِ ۙ وَلَـٰكِن لِّيَقْضِىَ ٱللَّهُ أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا لِّيَهْلِكَ
مَنْ هَلَكَ عَنۢ بَيِّنَةٍ وَيَحْيَىٰ مَنْ حَىَّ عَنۢ بَيِّنَةٍ ۗ وَإِنَّ ٱللَّهَ لَسَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٤٢﴾

42. Kur ju ishit në shpatin e afërt të luginës,[1] ata ndodheshin në shpatin e largët,[2] ndërsa karvani ishte më poshtë jush.[3] Dhe, sikur të kishit caktuar takim me njëri-tjetrin,[4] nuk do të shkonit në takim,[5] por Allahu do të përmbushte një çështje tashmë të paracaktuar[6] - që kushdo që do të vdiste,[7] të vdiste pasi i kishte parë provat e

[1] Në shpatin më të afërt të luginës së Bedrit nga Medina, duke synuar ujin e puseve të Bedrit – para se të fillonte lufta e Bedrit.

[2] Ushtria e armikut ndodhej në shpatin më të largët nga ju dhe më pranë Mekes, në drejtim të puseve të Bedrit duke synuar ujin.

[3] Karvani i Ebu Sufjanit që kthehej nga Levanti, ishte në një zonë më poshtë jush, duke ardhur nga bregu i detit të Kuq drejt puseve të Bedrit për ujë, pa e ditur që Muhamedi (salallahu alejhi ue selem) dhe besimtarët gjendeshin atje.

[4] Edhe sikut të kishit lënë takim me armikun tuaj prej idhujtarëve të Mekës në Bedër.

[5] Për shkak të numrit të madh të ushtrisë së armikut dhe numrit të vogël të besimtarëve, por Allahu i bashkoi ata pa ndonjë takim të caktuar me njëri-tjetrin.

[6] Ai paracaktim i Allahut ishte fitorja e miqve të Tij besimtarë dhe disfata e armiqve të Tij dhe të tyre, në Bedër.

[7] Në atë luftë dhe më pas.

qarta[1] dhe, kushdo që do të jetonte, të jetonte pasi i kishte parë provat e qarta.[2] Vërtet, Allahu dëgjon gjithçka dhe di gjithçka.[3]

إِذْ يُرِيكَهُمُ ٱللَّهُ فِى مَنَامِكَ قَلِيلًا ۖ وَلَوْ أَرَىٰكَهُمْ كَثِيرًا لَّفَشِلْتُمْ وَلَتَنَـٰزَعْتُمْ فِى ٱلْأَمْرِ وَلَـٰكِنَّ ٱللَّهَ سَلَّمَ ۗ إِنَّهُۥ عَلِيمٌۢ بِذَاتِ ٱلصُّدُورِ ﴿٤٣﴾

43. (Kujto, o Muhamed!) Kur Allahu të bëri që t'i shohësh ata në ëndërr sikur ishin pak në numër;[4] sepse sikur të bënte të shihje se ishin shumë, ju do të humbisnit guximin dhe do të grindeshit për çështjen,[5] por Allahu ju shpëtoi (prej kësaj).[6] Me të vërtetë, Ai e di se çfarë gjendet brenda gjokseve.[7]

---

[1] Pasi t'i ishte bërë e qartë e vërteta e Islamit, Muhamedit dhe Kuranit, të kishte parë prova të qarta nga Allahu se si e ndihmonte të Dërguarin e Tij dhe besimtarët, dhe të mos mbetej asnjë lloj justifikimi për të para Allahut në ditën e Gjykimit.

[2] Ata që mbetën gjallë prej idhujtarëve në luftën e Bedrit, i kishin parë qartë provat e Allahut, kështu që të merrnin mësim prej tyre dhe të pendoheshin e të ktheheshin te Allahu dhe i Dërguari i Tij me besim e përulje; pra të gjallëve prej tyre po i jepej edhe një mundësi tjetër që të ktheheshin nga idhujtaria në besimin e vërtetë, pasi i kishin parë provat e qarta të Allahut në luftën e Bedrit. Ka edhe kuptimin krahasues: Që të mohojë (vdesë) ai që do të mohojë (vdesë) pasi t'i jetë bërë e qartë e vërteta dhe pasi i pa provat dhe mrekullitë e Allahut në luftën e Bedrit, dhe po ashtu të besojë (jetojë) ai që do të besojë (jetojë) pasi i pa të njëjtat prova dhe mrekulli; pra krahason mohimin me vdekjen dhe besimin me jetën.

[3] Prandaj, kini frikë Allahun dhe mos flisni veçse të vërtetën, sespe Ai ju dëgjon, dhe mos mendoni keq për Të, sepse Ai e di çfarë fshehin gjokset dhe nuk i shpëtpn asgjë e dukshme apo e padukshme.

[4] Allahu i shfaqi në ëndërr të Dërguarit të Tij, para luftës, sikur numri i armiqve ishte i vogël – me qëllim që i Dërguari (salallahu alejhi ue selem) t'ia tregonte ëndrrën e tij besimtarëve dhe ata të merrnin kurajo dhe t'iu ngriheshin moralet, sepse në realitet do të luftonin një armik që ishte sa trefishi i numrit të tyre.

[5] Do të pushtoheshin nga frika dhe do të grindeshin me njëri-tjetrin për çështjen e kësaj lufte, nëse duhet ta bënin apo jo.

[6] I shpëtoi prej dështimit, humbjes së guximit dhe grindjes me njëri-tjetrin, duke bërë që i Dërguari (salallahu alejhi ue selem) t'i shihte në ëndërr sikur ishin pak në numër.

[7] Allahu e di mirë se çfarë ka në zemrën e secilit; prej vendosmërisë dhe frikës, të vërtetës dhe gënjeshtrës; dhe sepse e dinte se çfarë kishte në zemrat tuaja, o besimtarë, Ai zbrazi mirësinë dhe butësinë e Tij mbi ju, dhe ju dha fitoren mbi armiqtë tuaj.

وَإِذْ يُرِيكُمُوهُمْ إِذِ ٱلْتَقَيْتُمْ فِىٓ أَعْيُنِكُمْ قَلِيلًا وَيُقَلِّلُكُمْ فِىٓ أَعْيُنِهِمْ لِيَقْضِىَ ٱللَّهُ أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا ۗ وَإِلَى ٱللَّهِ تُرْجَعُ ٱلْأُمُورُ ﴿٤٤﴾

44. Kur u përballët,[1] Ai bëri që ata të duken pak në sytë tuaj,[2] kurse ju të dukeshit pak në sytë e tyre,[3] në mënyrë që Allahu të përmbushte një çështje tashmë të paracaktuar.[4] Tek Allahu kthehen të gjitha çështjet.[5]

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَٱثْبُتُوا۟ وَٱذْكُرُوا۟ ٱللَّهَ كَثِيرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٤٥﴾

45. O ju që keni besuar![6] Kur të ndesheni me ndonjë palë armike, qëndroni të patundur dhe përmendni Allahun shumë, në mënyrë që të fitoni.[7]

[1] Me armikun tuaj në Bedër.

[2] Për t'ju dhënë kurajo që të luftonit pa frikë.

[3] Me qëllim që armiqtë të neglizhonin dhe të vetëmashtroheshin; që të mos merrnin masat e duhura e të mos përgatiteshin si duhet kundër besimtarëve që ishin shumë me pak se ata në numër, dhe të mendonin se mund t'i shtypnin lehtë, pa qenë nevoja të sforcohen e të përgatiten për luftën.

[4] Dhënia e fitores besimtarëve në luftën e Bedrit dhe plotësimi i mirësisë së Tij ndaj tyre.

[5] Dhe Ai do të shpërblejë secilin sipas asaj që ka vepruar dhe që meriton.

[6] O ju që keni besuar Allahun dhe të Dërguarin e Tij, Muhamedin (salallahu alejhi ue selem), dëgjoni me kujdes dhe zbatoni me përpikmëri ato që thuhen në Kuran, veçanërisht kur thirreni me këtë shprehje "O ju që keni besuar!", sepse fjala që vjen është e një rëndësie të veçantë për ju.

[7] Pra, dy gjëra duhet të jenë prezente patjetër kur ndeshni një palë armike, e çfarë do lloj qoftë: 1. Bëhuni të qëndrueshëm duke mos dezertuar, dhe 2. Përmendni Allahun sa më shumë me gjuhët tuaja, lutjet tuaja dhe zemrat tuaja. Kështu, Allahu do ju dhurojë fitoren mbi ta.

وَأَطِيعُوا ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَلَا تَنَٰزَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ ۖ وَٱصْبِرُوٓا ۚ إِنَّ ٱللَّهَ مَعَ ٱلصَّٰبِرِينَ ﴿٤٦﴾

46. Bindjuni Allahut dhe të Dërguarit të Tij, dhe mos u grindni mes jush, sepse kështu humbni guximin dhe ju ikën fuqia;[1] dhe bëhuni të durueshëm,[2] sepse vërtet, Allahu është me të durueshmit.[3]

وَلَا تَكُونُوا كَٱلَّذِينَ خَرَجُوا مِن دِيَٰرِهِم بَطَرًا وَرِئَآءَ ٱلنَّاسِ وَيَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ ۚ وَٱللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿٤٧﴾

47. Dhe mos u bëni si ata që dolën nga shtëpitë e tyre me mendjemadhësi e për sy e faqe të njerëzve,[4] dhe për të penguar nga rruga e Allahut.[5] Allahu e di mirë gjithçka veprojnë ata.[6]

---

[1] Mos u grindni me njëri-tjetrin, mos u përçani dhe mos urreni njëri-tjetrin, o besimtarë, sepse kështu do të humbni guximin dhe kurajon kundër armikut dhe nuk do të keni fuqi dhe forcë kundër tij.

[2] Duroni ashtu si i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) kur ndesheni me armikun, dhe duroni në bindje ndaj Allahut dhe ndaj të Dërguarit të Tij në çdo kohë apo vend.

[3] Allahu është me të durueshmit; i mbron, i ndihmon, i përkrah dhe i jep fitoren mbi armiqtë.

[4] Ky ishte qëllimi i idhujtarëve të Mekes në luftën e Bedrit; kur ata mësuan se karvani Ebu Sufjanit e kaloi rrezikun dhe ishte në zonë të sigurtë, disa prej tyre thanë që të ktheheshin, sepse nuk kishte arsye pse të vazhdonin rrugën drejt Muhamedit dhe shokëve të tij, por paria e tyre kryeneçe vendosën të vazhdojnë rrugën drejt muslimanëve, dhe kur të arrinin në Bedër, të qëndronin atje në kamping dhe të pinin alkool e të kërcenin, që ta merrnin vesh arabët fuqinë e tyre dhe poshtërimin që i bënë Muhamedit dhe besimtarëve që ishin me të. Pra, o besimtsarë, mos u bëni si ata, por të jeni të sinqertë me Allahun dhe të shpresoni atë që është tek Ai, dhe jo për t'u mburrur e për sy të njerëzve, siç bëjnë mohuesit dhe idhujtarët.

[5] Duke i luftuar dhe torturuar ata me të gjitha mënyrat, që të mos hyjnë në Islam.

[6] Allahut nuk i shpëton asgjë nga veprat e tyre, dhe sipas veprave që bëjnë do iu japë dënimin që meriotjnë mohuesve dhe idhujtarëve, të cilët luftojnë besimtarët dhe pengojnë njerëzit nga rruga e Allahut.

وَإِذْ زَيَّنَ لَهُمُ ٱلشَّيْطَٰنُ أَعْمَٰلَهُمْ وَقَالَ لَا غَالِبَ لَكُمُ ٱلْيَوْمَ مِنَ ٱلنَّاسِ وَإِنِّى
جَارٌ لَّكُمْ ۖ فَلَمَّا تَرَٰٓءَتِ ٱلْفِئَتَانِ نَكَصَ عَلَىٰ عَقِبَيْهِ وَقَالَ إِنِّى بَرِىٓءٌ مِّنكُمْ إِنِّىٓ
أَرَىٰ مَا لَا تَرَوْنَ إِنِّىٓ أَخَافُ ٱللَّهَ ۚ وَٱللَّهُ شَدِيدُ ٱلْعِقَابِ ﴿٤٨﴾

48. Dhe (kujto) kur djalli ua zbukuroi atyre veprat e këqija dhe u tha: "Askush nga njerëzit nuk do t'ju mundë sot dhe unë jam mbrojtësi juaj."[1] Mirëpo, kur dy ushtritë u përballën me njëra-tjetrën,[2] ai u zmbraps duke ia mbathur dhe duke thënë: "Unë nuk kam të bëj me ju;[3] unë shoh atë që ju nuk e shihni[4] dhe i frikësohem Allahut,[5] dhe Allahu është i ashpër në ndëshkim."[6]

[1] Iblisi i mallkuar ua zbukuroi atyre veprat e këqija dhe daljen në luftë kundër Muhamedit dhe besimtarëve, dhe pastaj iu shfaq atyre në formën e një njeriu nga fisi Kinane, me të cilin Kurashitët ishin në luftë dhe ia kishin frikën se mos i sulmonte befasisht nga pas shpine, por Iblisi erdhi me një ushtri të tij prej djajve, dhe vetë ai mori formën e një burri të shquar nga fisi Kinane që quhej Suraka ibën Malik ibën Xhu'shum, dhe u tha atyre: "Sot, nuk mund t'ju dalë askush para dhe nuk mund t'ju mund askush, prandaj shkoni para dhe ushtrojeni të gjithë forcën tuaj mbi Muhamedin dhe shokët e tij, sepse nga fisi Kinane do ju mbroj unë, dhe ata nuk do ju luftojnë sepse do i ndaloj unë."

[2] Kur ushtria e Allahut prej besimtarëve dhe ushtria e djallit prej idhujtarëve u përballën dhe shihnin njëra-tjetrën; dhe kur Iblisi me ushtrinë e tij prej djajve pa Xhibrilin dhe ushtrinë e tij prej engjëjve, i hyri një frikë e madhe dhe duke ikur mbrapsht, u tha idhujtarëve se shihte atë që ata nuk e shohin.

[3] U kthye mbrapsht duke ia mbathur nga frika dhe duke i thënë idhujtarëve që nuk kishte të bënte me ta dhe nuk ishte prej ushtrisë së tyre; duke i lënë në baltë, dhe duke bërë që atyre t'ju hyjë frika gjithashtu, dhe sigurisht që kjo ishte në favor të besimtarëve.

[4] Ai shihte engjëjt që kishin ardhur në ndihmë të besimtarëve, kurse idhujtarët nuk i shihnin ata.

[5] Kam frikë ndëshkimin e Allahut; shpejtimin e ndëshkimit të Allahut në dynja: vdekjen.

[6] Ndëshkimi i Allahut është i ashpër ndaj të gjithë atyre që e meritojnë atë; si në këtë botë edhe në botën tjetër.

إِذْ يَقُولُ ٱلْمُنَٰفِقُونَ وَٱلَّذِينَ فِى قُلُوبِهِم مَّرَضٌ غَرَّ هَٰٓؤُلَآءِ دِينُهُمْ ۗ وَمَن يَتَوَكَّلْ عَلَى ٱللَّهِ فَإِنَّ ٱللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٤٩﴾

49. (Kujto) Kur hipokritët dhe ata që kishin sëmundje (dyshim) në zemrat e tyre,[1] thanë: "Këta i ka mashtruar feja e tyre!"[2] Por ai që mbështetet tek Allahu – atëherë padyshim, Allahu është i Plotfuqishëm, i Urtë.[3]

وَلَوْ تَرَىٰٓ إِذْ يَتَوَفَّى ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ٱلْمَلَٰٓئِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَٰرَهُمْ وَذُوقُوا عَذَابَ ٱلْحَرِيقِ ﴿٥٠﴾

50. Veç sikur të shihje kur engjëjt ua marrin shpirtrat atyre që nuk besojnë![4] – U godasin fytyrat dhe shpinat e tyre,[5] dhe u thonë: "Shijoni dënimin e Zjarrit![6]

[1] Hipokritët dhe ata që kishin dyshim rreth Islamit, që nuk ishin të bindur dhe që nuk e kishin ndjerë shijen e besimit në gjokset dhe zemrat e tyre.

[2] Këta që guxojnë të luftojnë ushtrinë idhujtare janë mashtruar vërtet nga feja e tyre, sepse askush që ka logjokë dhe mendje nuk do të guxonte të futej në luftë me një ushtri tre herë më të madhe se ushtria e tyre, kështu që këtyre u ka ikur mendja; duke pasur për qëllim besimtarët dhe shokët e Muhamedit (salallahu alejhi ue selem).

[3] Ai që beson Allahun dhe të Dërguarin e Tij, dhe i mbështetet Allahut me mbështetje të vërtetë, padyshim se Allahu e ngre atë dhe i jep fitore kundër çdo lloj force apo fuqie, sado e madhe që të jetë, edhe sikur të përfshinte të gjithë njerëzit e botës, sepse Allahu është i Plotfuqishëm, që ka fuqi mbi çdo gjë, dhe i Urtë në gjithçka cakton dhe vepron.

[4] Mohuesve dhe idhujtarëve që u vranë në luftën e Bedrit.

[5] Ka qëllim të pasmet e tyre, por Allahu përdor shprehjet më të larta dhe më etike.

[6] Shpirtrat e mosbesimtarëve zhyten thellë në trup dhe nuk duan të dalin, sepse e dinë se ku do të shkojnë, por engjëjt i nxjerrin ato me forcë, duke i goditur në fytyrë dhe në të pasmet e tyre, në shenjë poshtërimi, dhe u thonë që të shijojnë dënimin e zjarrit që djeg, ditën kur do të hyjnë në xhehenem.

ذَٰلِكَ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيكُمْ وَأَنَّ ٱللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّٰمٍ لِّلْعَبِيدِ ﴿٥١﴾

51. Kjo është për shkak të asaj që kanë bërë duart tuaja,[1] se Allahu nuk është kurrë i padrejtë ndaj robërve të Tij!"[2]

كَدَأْبِ ءَالِ فِرْعَوْنَ وَٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۚ كَفَرُوا۟ بِـَٔايَـٰتِ ٱللَّهِ فَأَخَذَهُمُ ٱللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ قَوِىٌّ شَدِيدُ ٱلْعِقَابِ ﴿٥٢﴾

52. (Vepruan) Si zakoni i ithtarëve të Faraonit dhe i atyre para tyre; I mohuan provat e Allahut, kështu që Allahu i dënoi ata për shkak të gjynaheve të tyre.[3] Me të vërtetë, Allahu është i Fuqishëm dhe i ashpër në ndëshkim.[4]

[1] Ky dënim është për shkak të veprës suaj, mosbesimit dhe përgënjeshtrimit të Allahut dhe të Dërguarit të Tij; prandaj shijoni sot dënimin e vdekjes poshtëruese, kurse në ditën e Gjykimit do të shijoni dënimin e zjarrit të xhehenemit.

[2] Allahu nuk ndëshkon askënd nga krijesat e Tij veçse për ndonjë krim që ka bërë, dhe nuk dënon askënd veçse për kundështimin dhe thyerjen e urdhrave të Tij; dhe Allahu është i Drejtë dhe nuk i bën padrejtësi askujt, sepse gjithësesi, të gjitha janë krijesat e Tij.

[3] Idhujtarët kurashit që u vranë në Bedër vepruan njësoj si populli i Faraonit dhe popujt e mëparshëm të cilët përgënjeshtruan dhe mohuan provat e Allahut dhe të dërguarit e Tij, kështu që edhe Allahu veproi me idhujtarët kurashit, njësoj si veproi me ata të parët.

[4] Allahu është i Fuqishëm dhe asgjë nuk mund ta pengojë apo ta kthejë vendimin e Tij, dhe Ai është i ashpër në ndëshkimin e atyre që i mohojnë provat dhe të dërguarit e Tij.

ذَٰلِكَ بِأَنَّ ٱللَّهَ لَمۡ يَكُ مُغَيِّرٗا نِّعۡمَةً أَنۡعَمَهَا عَلَىٰ قَوۡمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُواْ مَا بِأَنفُسِهِمۡ وَأَنَّ ٱللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٞ ٥٣

53. Kjo,[1] sepse Allahu nuk do ia ndryshonte kurrë një mirësi që ia ka dhënë një populli, derisa ata të ndryshojnë atë që kanë në veten e tyre.[2] Dhe vërtet, Allahu dëgjon dhe di gjithçka.[3]

كَدَأۡبِ ءَالِ فِرۡعَوۡنَ وَٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِهِمۡ كَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِ رَبِّهِمۡ فَأَهۡلَكۡنَٰهُم بِذُنُوبِهِمۡ وَأَغۡرَقۡنَآ ءَالَ فِرۡعَوۡنَ وَكُلّٞ كَانُواْ ظَٰلِمِينَ ٥٤

54. Njësoj si zakoni i ithtarëve të Faraonit dhe i atyre para tyre;[4] I përgënjeshtruan provat e Zotit të tyre, kështu që Ne i shkatërruam për shkak të gjynaheve të tyre,[5] ndërsa ithtarët e Faraonit i fundosëm.[6] Të gjithë ata ishin të padrejtë.[7]

---

[1] Dënimi që u dhamë idhujtarëve kurashit në Bedër, dhe dënimi që u japim të gjithë mohuesve të Allahut dhe të provave e të dërguarve të Tij.

[2] Idhujtarët kurashit që u ndëshkuan në Bedër, ishin mosmirënjohës ndaj Allahut dhe mirësive të Tij që u kishte dhënë atyre që para se t'i shpallej Muhamedit, kur ata ishin paria e Mekes dhe kujdestarë të Kabes, dhe më pas Ai e zgjodhi të Dërguarin e Tij, Muhamedin, nga mesi i tyre, gjë që ishte një privilegj tjetër për ta, ndërsa ata e kthyen këtë mirësi me përgënjeshtrim, mohim dhe luftim të dërguarit të Allahut, kështu që edhe mirësia e Allahut ndaj tyre do të ndryshonte dhe të kthehej kundër tyre, njësoj si ka ndodhur me popujt e mëparshëm që vepruan si ata.

[3] Allahu dëgjon fjalët e çdo krijese të Tij, dhe di gjithçka ata shfaqin apo fshehin në gjokse; dhe do të shpërblejë secilin për atë që thonë dhe veprojnë.

[4] Idhujtarët kurashit ndryshuan atë që kishin në veten e tyre njësoj si populli i Faraonit.

[5] Disa me dridhje të fortë të tokës, disa me çarje të tokës, disa më erë të fortë, disa me gurë nga qielli dhe disa me zë të fortë.

[6] I fundosëm në detin që Allahu i hapi Musait dhe popullit të tij për të kaluar në anën tjetër.

[7] Të gjithë popujt e mëparshëm që Allahu u zbriti dënim, ishin të padrejtë ndaj Allahut dhe ndaj vetes së tyre, sepse vepronin atë që nuk duhet të vepronin dhe përgënjeshtronin të dërguarit e Allahut e mohonin provat e Tij.

إِنَّ شَرَّ ٱلدَّوَآبِّ عِندَ ٱللَّهِ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٥﴾

55. Vërtet, krijesat më të këqija tek Allahu janë ata që mohojnë,[1] dhe që kurrë nuk besojnë[2] -

ٱلَّذِينَ عَـٰهَدتَّ مِنْهُمْ ثُمَّ يَنقُضُونَ عَهْدَهُمْ فِى كُلِّ مَرَّةٍ وَهُمْ لَا يَتَّقُونَ ﴿٥٦﴾

56. Ata me të cilët ke bërë marrëveshje paqeje,[3] por që e shkelin marrëveshjen e tyre çdo herë,[4] dhe nuk i frikësohen Allahut.[5]

فَإِمَّا تَثْقَفَنَّهُمْ فِى ٱلْحَرْبِ فَشَرِّدْ بِهِم مَّنْ خَلْفَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿٥٧﴾

57. Nëse i ndesh ata në luftë,[6] shpartalloji, që të marrin mësim të tjerët pas tyre.[7]

[1] Krijesat më të këqija që ecin mbi tokë janë ata që mohojnë Njëshmërinë e Allahut dhe adhurojnë të tjerë veç Allahut.

[2] Që nuk i besojnë të dërguarit e Allahut dhe nuk e pranojnë Shpalljet dhe Librat e Allahut.

[3] Krijesat më të këqija janë ata që mohojnë, që nuk besojnë, dhe me të cilët kishe bërë marrëveshje paqeje, o Muhamed, siç ishte fisi hebre Kurejdha dhe të tjerë si ata.

[4] Duke të luftuar ty, o Muhamed, dhe duke ndihmuar armiqtë e tu kundër teje; kjo ndodhi në luftën e Hendekut, kur fisi Kurejdha prishi marrëveshjen me Muhamedin (salallahu alejhi ue selem) duke spiunuar dhe hapur rrugën armiqve të Muhamedit që të hynin në Medine nga ana e tyre.

[5] Nuk kanë frikë se me këtë vepër të tyre do të tërheqin zemërimin e Allahut dhe zbritjen e ndëshkimit të Tij mbi ta.

[6] Ata që thyejnë marrëveshjen.

[7] Të frikësohen të tjerët si ata, me të cilët keni bërë marrëveshje paqeje, dhe të mos e thyejnë marrëveshjen e tyre si e thyen këta të fisit Kurejdha.

وَإِمَّا تَخَافَنَّ مِن قَوْمٍ خِيَانَةً فَٱنۢبِذْ إِلَيْهِمْ عَلَىٰ سَوَآءٍ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ ٱلْخَآئِنِينَ ﴿٥٨﴾

58. Dhe nëse ke frikë se ndonjë popull tradhton, atëherë hidhja marrëveshjen (haptazi), që të jeni të barabartë,[1] sepse Allahu nuk i do ata që tradhtojnë.[2]

وَلَا يَحْسَبَنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ سَبَقُوٓا۟ ۚ إِنَّهُمْ لَا يُعْجِزُونَ ﴿٥٩﴾

59. Të mos mendojnë assesi ata që mohojnë se do të shpëtojnë (nga Ne) - ata kurrë nuk mund të Na sfidojnë.[3]

وَأَعِدُّوا۟ لَهُم مَّا ٱسْتَطَعْتُم مِّن قُوَّةٍ وَمِن رِّبَاطِ ٱلْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِۦ عَدُوَّ ٱللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَءَاخَرِينَ مِن دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ ٱللَّهُ يَعْلَمُهُمْ ۚ وَمَا تُنفِقُوا۟ مِن شَىْءٍ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنتُمْ لَا تُظْلَمُونَ ﴿٦٠﴾

60. Përgatisni kundër tyre[4] gjithçka të mundeni prej forcës luftarake dhe kuajve,[5] me të cilat të tmerroni armikun e Allahut dhe armikun tuaj,[6] si dhe të tjerë përveç tyre, të cilët ju nuk i njihni, por që Allahu

[1] Nëse i frikësohesh tradhëtisë së ndonjë populli armik me të cilin ke marrëveshje paqeje, duke parë shenja të tradhtisë në veprat dhe lëvizjet e tij, atëherë shpalli luftë atij, por çoja lajmin e prishjes së marrëveshjes para se t'i luftosh, duke i sqaruar se prishja e marrëveshjes erdhi për shkak të veprës dhe tradhëtisë tuaj, dhe kështu të jeni njësoj në përgatitjen për luftë, si ju edhe ata, dhe të jesh i pastër nga akuzimi për tradhti dhe shkelje të marrëveshjes.

[2] Allahu nuk i do ata që i thyejnë marrëveshjet duke tradhtuar; duke sulmuar befasisht dhe pa paralajmërim atë popull me të cilin ke bërë marrëveshje paqeje, dhe i cili nuk e pret sulmin nga ti apo tradhtinë tënde duke ndihmuar dhe përkrahur një palë të tretë armike të popullit me të cilin ke marrëveshje. Allahu nuk do asnjë lloj tradhtari pa përjashtim.

[3] Kurrë nuk mund të shpëtojnë dhe t'ia mbathin nga Ne; por Allahu me urtësinë e Tij absolute i afatizon ata dhe nuk ua shpejton ndëshkimin në dynja; d.m.th. nuk i zbret dënimin e vdekjes menjëherë, por e shtyn atë deri në një afat të caktuar.

[4] Kundër atyre që mohojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij, me të cilët keni marrëveshje paqeje, por që e prishin atë me tradhtinë e tyre.

[5] Çdo lloj arme dhe force ushtarake që të keni mundësi ta zotëroni.

[6] Prej atyre armiqve që i dini dhe i njihni që janë armiqtë tuaj të hapur.

i njeh.[1] Dhe çfarëdo që të shpenzoni në rrugën e Allahut, do t'ju kompensohet plotësisht dhe nuk do t'ju bëhet aspak padrejtësi.[2]

* وَإِن جَنَحُوا لِلسَّلْمِ فَٱجْنَحْ لَهَا وَتَوَكَّلْ عَلَى ٱللَّهِ ۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٦١﴾

61. E nëse ata anojnë nga paqja,[3] atëherë edhe ti ano nga ajo (paqja) dhe mbështetu tek Allahu.[4] Vërtet, Ai është Gjithëdëgjuesi, i Gjithëdijshmi.[5]

[1] Armiq të tjerë që nuk e kanë shfaqur ende armiqësinë e tyre ndaj jush, ose që do të vijnë më pas, dhe të cilët ju nuk i njihni; ose armiqtë tuaj prej xhinëve, të cilët ju nuk i njihni dhe nuk i shihni, por Allahu i sheh dhe i njeh mirë, sepse Ai i ka krijuar; Thuhet se hingëllima e kalit i tmerron xhinët. [Taberiu].

[2] Çdo pasuri që shpenzoni për të përgatitur ushtrinë muslimane, për blerjen e armëve apo mjeteve të luftës, për mbajtjen e ushtrisë dhe për çdo shpenzim që lidhet me xhihadin në rrugë të Allahut, qoftë e vogël apo e madhe, Allahu do jua kompensojë atë pasuri në dynja dhe do jua ruajë gjithashtu për tju shpërblyer me të në botën tjetër në mënyrën më të mirë; dhe juve nuk do tju bëhet aspak padrejtësi, sepse është Zoti juaj Ai që e premton këtë kompensim dhe shpërblim.

[3] Duke shfaqur dëshirën për t'u futur në Islam, ose duke paguar haraçin, ose duke treguar se i përmbahen plotësisht marrëveshjes së paqes që keni me ta.

[4] Mbështetju Allahut dhe lërja Atij në dorë çështjen tënde, me bindjen se Allahu do të të mjaftojë.

[5] Dëgjon gjithçka dhe di gjithçka që fsheh secila palë kundrejt palës tjetër, dhe nëse ka qëllim t'i përmbahet marrëveshjes apo jo; dhe sigurisht që do të mbrojë dhe ndihmojë palën besimtare.

وَإِن يُرِيدُوٓا۟ أَن يَخْدَعُوكَ فَإِنَّ حَسْبَكَ ٱللَّهُ ۚ هُوَ ٱلَّذِىٓ أَيَّدَكَ بِنَصْرِهِۦ وَبِٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٢﴾

62. Por, nëse ata synojnë të të mashtrojnë - ty të mjafton Allahu (si mbrojtës).[1] Është Ai që të ka forcuar me ndihmën e Tij dhe me besimtarët;[2]

وَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ ۚ لَوْ أَنفَقْتَ مَا فِى ٱلْأَرْضِ جَمِيعًا مَّآ أَلَّفْتَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَـٰكِنَّ ٱللَّهَ أَلَّفَ بَيْنَهُمْ ۚ إِنَّهُۥ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٦٣﴾

63. Dhe i bashkoi zemrat e tyre.[3] Sikur të shpenzoje të gjithë pasurinë e botës, nuk do të mund t'i bashkoje zemrat e tyre, por Allahu i bashkoi ata.[4] Vërtet, Ai është Plotfuqishëm, i Urtë.[5]

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِىُّ حَسْبُكَ ٱللَّهُ وَمَنِ ٱتَّبَعَكَ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٤﴾

64. O i Dërguar! Allahu të mjafton ty dhe çdokujt që të pason prej besimtarëve.[6]

[1] Allahu të mjafton ty dhe të mbron nga tradhtia e tyre, sepse Ai do ta lartësojë fenë e Tij mbi të gjitha fetë, dhe fjalën e Tij mbi çdo fjalë të mohuesve e idhujtarëve.

[2] Të ka ndihmuar me fitoren e Tij kundër armiqve dhe me besimtarët e Medines – Ensarët.

[3] Allahu i bashkoi zemrat e besimtarëve të dy fiseve Medinase: Eus dhe Hazraxh, të cilët ishin në armiqësi të ashpër dhe të vjetër me njëri-tjetrin.

[4] Edhe sikur të shpenzojë të gjithë pasuritë e botës, o Muhamed, nuk do të mund të bashkoje mes zemrave të tyre për shkak të armiqësisë së madhe që kishin me njëri-tjetrin, por Allahu i zbuti zemrat e tyre dhe i bashkoi ata, që t'i bënte përforcim dhe fuqi për ty kundër armiqve të tu.

[5] Allahun nuk e mposht asgjë dhe caktimin e Tij nuk e kthen asgjë; Vendimi i Tij zbatohet në krijesat e Tij me Urtësinë e Tij absolute; prandaj mbështetu tek Ai dhe ki besim tek Ai.

[6] O Muhamed, i bëni ballë armikut tuaj, sepse Allahu do ju sigurojë prej tyre dhe do ju japë fitoren kundër tyre, pavrësisht numrit të tyre të madh dhe numrit tuaj të vogël.

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ حَرِّضِ ٱلْمُؤْمِنِينَ عَلَى ٱلْقِتَالِ ۚ إِن يَكُن مِّنكُمْ عِشْرُونَ صَـٰبِرُونَ يَغْلِبُوا۟ مِاْئَتَيْنِ ۚ وَإِن يَكُن مِّنكُم مِّاْئَةٌ يَغْلِبُوٓا۟ أَلْفًا مِّنَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَفْقَهُونَ ﴿٦٥﴾

65. O i Dërguar![1] Nxiti besimtarët për luftë![2] Nëse nga ju janë njëzet (burra) të qëndrueshëm,[3] ata do të mundin dyqind;[4] E nëse nga ju janë njëqind, ata do të mundin një mijë nga ata që mohuan, ngase ata janë njerëz që nuk kuptojnë.[5]

ٱلْـَٰٔنَ خَفَّفَ ٱللَّهُ عَنكُمْ وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ ضَعْفًا ۚ فَإِن يَكُن مِّنكُم مِّاْئَةٌ صَابِرَةٌ يَغْلِبُوا۟ مِاْئَتَيْنِ ۚ وَإِن يَكُن مِّنكُمْ أَلْفٌ يَغْلِبُوٓا۟ أَلْفَيْنِ بِإِذْنِ ٱللَّهِ ۗ وَٱللَّهُ مَعَ ٱلصَّـٰبِرِينَ ﴿٦٦﴾

66. Tani, Allahu ju ka bërë lehtësim, ngaqë e di se në mesin tuaj ka dobësi.[6] Kështu, nëse nga ju janë njëqind të qëndrueshëm, ata do të mundin dyqind dhe, nëse nga ju janë një mijë, me vullnetin e Allahut,[7] ata do të mundin dy mijë (armiq). Allahu është me të qëndrueshmit.[8]

---

[1] O Muhamed!

[2] Nxiti dhe jepu kurajë besimtarëve për të luftuar armiqtë tuaj prej idhujtarëve e mohuesve.

[3] Të qëndrueshëm kur të përballen me armikun, të guximshëm dhe me besim të fortë, që i mbështeten Allahut dhe nuk tremben nga armiku.

[4] Nga ushtria armike; pra në raportin 1 me 10; 1 ushtar besimtar kundër 10 ushtarëve mosbesimtarë.

[5] Sepse idhujtarët dhe mohuesit nuk luftojnë duke shpresuar ndonjë shpërblim nga Allahu, dhe nuk e kuptojnë as nuk e dinë se çfarë shpërblimi ka përgatitur Allahu për dëshmorët që vriten në rrugën e Tij, në botën tjetër.

[6] Në raportin një me dhjetë, ka dobësim në rradhët tuaja dhe nuk mund ta përballoni, kështu që Allahu ju bëri lehtësim, duke e zbritur raportin në 1 me 2.

[7] Me dëshirën e Allahut dhe ndihmën e Tij.

[8] Të qëndrueshmit dhe të durueshmit përballë armiqve të tyre dhe armiqve të Allahut, duke shpresuar shpërblimin e Allahut dhe duke kërkuar ndihmën dhe fitoren nga Ai. Qëllimi i këtyre ajeteve është se në fillim të Islamit nuk i lejohej besimtarëve t'i kthenin

مَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَن يَكُونَ لَهُۥٓ أَسۡرَىٰ حَتَّىٰ يُثۡخِنَ فِي ٱلۡأَرۡضِۚ تُرِيدُونَ عَرَضَ ٱلدُّنۡيَا وَٱللَّهُ يُرِيدُ ٱلۡأٓخِرَةَۗ وَٱللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٞ ٦٧

67. Asnjë të dërguari nuk i takon të ketë robër lufte,[1] derisa të shkaktojë masakër (mbi armiqtë e Allahut) në Tokë.[2] Ju dëshironi pasuritë e përkohshme të kësaj bote,[3] kurse Allahu dëshiron botën tjetër.[4] Allahu është i Plotfuqishëm, i Urtë.[5]

---

shpinën luftës dhe të largoheshin nga fushëbeteja përveç nëse numri i tyre ishte më pak se 1/10 e numrit të armiqëve, kurse më pas Allahu e zbriti raportin në 1 me 2, pra nëse numri i besimtarëve është sa gjysma e numrit të armiqve, atyre nuk u lejohet të largohen nga beteja, e nëse numri i ushtrisë armike është më i madh se dyfishi i ushtrisë besimtare, atëherë besimtarëve u lejohet të tërhiqen nga beteja me sa më pak humbje të jetë e mundur.

[1] Nuk i takon t'i mbajë robër armiqtë e tij prej idhujtarëve që i zë në luftë, por në këtë rast duhet t'i vriste.

[2] Deri sa armiqtë e tyre t'u kenë frikën dhe të kenë marrë mësim nga vrasja e madhe që ushtria besimtare u bën atyre. Ajeti është qortim nga Allahu për të Dërguarin e Tij dhe besimtarët në ditën e Bedrit, kur ata zunë rob një numër të madh të armiqve idhujtarë dhe i mbajtën me qëllimin e lirimit me shpërblim apo me pagesë, ndërkohë që mendimi i Umer ibën el Hattabit (radiallahu anhu) ishte që të vriteshin, dhe kjo ishte ajo që duhet të bëhej me robërit e luftës, të cilët luftonin Allahun dhe të Dërguarin e Tij, dhe donin të shuanin dritën e Allahut me shpatën e tyre; e jo të mbaheshin me qëllimin e lirimit me pagesë, pra duke synuar një fitim material të vogël, nëse do krahasohej me tmerrin që do i futej armiqve me vrasjen e tyre, dhe kështu nuk do të guxonin t'i luftonin besimtarët në të ardhmen.

[3] Synoni të arrini diçka nga pasuria e kësaj bote në këmbim të robërve të luftës, që i zutë në Bedër.

[4] Allahu dëshiron për ju stolitë e botës tjetër dhe ato që ka përgatitur për besimtarët dhe miqtë e Tij në kopshtet e xhenetit – me vrasjen e armiqve të Allahut dhe masakrimin e tyre në tokë, dhe jo me mbajtjen rob të tyre. Ajo që dëshiron Allahu është padyshim më e mirë për ju, më e qëndrueshme dhe më e lartë, si në këtë botë edhe në botën tjetër; sepse me masakrimin e tyre ju do t'i fusni frikën armikut që të mos e çojë në mëndje luftimin tuaj në të ardhmen, dhe kështu do të ngrihet Fjala e Allahut dhe Feja e Tij, dhe ju do të keni shpërblimin e Allahut në këtë botë dhe në botën tjetër.

[5] Nëse ju dëshironi botën tjetër, patjetër që do ta mundni armikun tuaj, sepse Allahu është i Plotfuqishëm dhe nuk mundet kurrë, dhe Ai është i Urtë në rregullimin e çështjeve të krijesave të Tij.

لَّوْلَا كِتَٰبٌ مِّنَ ٱللَّهِ سَبَقَ لَمَسَّكُمْ فِيمَآ أَخَذْتُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٦٨﴾

68. Sikur të mos ishte një dekret i mëparshëm nga Allahu,[1] do t'ju godiste një dënim i madh për atë që morët.[2]

فَكُلُوا۟ مِمَّا غَنِمْتُمْ حَلَٰلًا طَيِّبًا ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٦٩﴾

69. Pra, hani nga ajo që keni zënë plaçkë në luftë,[3] si të lejuar dhe të mirë, [4] dhe kini frikë Allahun! [5] Vërtet, Allahu është Falës, Mëshirëplotë.[6]

[1] Caktimi i Allahut dhe dekreti për lejimin e marrjes dhe ndarjes së plaçkës së luftës mes luftëtarëve; dhe se Allahu ka caktuar gjithashtu se nuk çon në humbje asnjë popull pas udhëzimit të tyre deri sa t'ua bëjë të qartë se çfarë gjërave duhet t'iu ruhen; dhe se Allahu nuk dënon askënd që merr pjesë në një ngjarje si ajo e Bedrit përkrah të Dërguarit të Allahut, me qëllim të ngritjes së fesë së Allahut.

[2] Për shkak të mbajtjes së robërve të luftës me qëllim të lirimit të tyre me shpërblim. Në një hadith thuhet: "Sikur të zbriste dënimi i ditës së Bedrit, nuk do të shpëtonte prej tij askush tjetër përveç Umerit." – sepse vetëm Umeri ishte kundër mbajtjes së robërve dhe sugjeroi vrasjen e tyre.

[3] Nga pasuritë e armiqve tuaj idhujtarë e mohues, që i zini plaçkë lufte.

[4] Allahu ia ka bërë plaçkën e luftës të lejuar popullit musliman, kurse popujt e të gjithë profetëve të mëparshëm e kanë pasur të ndaluar plaçkën e luftës, dhe nuk u lejohej asgjë nga plaçka e armiqve që ata luftonin.

[5] Kini frikë Allahun nga përsëritja e të njëjtit gabim: që të bëni diçka që lidhet me fenë tuaj, pa ju ardhur sqarimi nga Allahu se çfarë duhet të bëni. Dhe kini frikë Allahu në të gjitha çështjet tuaja, si falënderim ndaj Tij për mirësitë që ju ka dhënë.

[6] Allahu e fal atë që i kthehet Atij me pendim, dhe i fal të gjitha gjynahet atij që nuk i bën shok Allahut; dhe Ai është Mëshirëplotë me ju, prandaj jua lejoi plaçkën e luftës dhe e bëri atë hallall dhe fitim të mirë për ju; dhe nga mëshira e Tij, nuk i dënon ata që i kërkojnë falje me pendesë.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ قُل لِّمَن فِيٓ أَيۡدِيكُم مِّنَ ٱلۡأَسۡرَىٰٓ إِن يَعۡلَمِ ٱللَّهُ فِي قُلُوبِكُمۡ خَيۡرٗا يُؤۡتِكُمۡ خَيۡرٗا مِّمَّآ أُخِذَ مِنكُمۡ وَيَغۡفِرۡ لَكُمۡۚ وَٱللَّهُ غَفُورٞ رَّحِيمٞ ٧٠

70. O i Dërguar! Thuaju robërve të luftës që gjenden në duart tuaja: "Nëse Allahu di ndonjë të mirë në zemrat tuaja, do t'ju japë diçka më të mirë nga ajo që ju është marrë[1] dhe do t'ju falë."[2] Allahu është Falës, Mëshirëplotë.[3]

وَإِن يُرِيدُواْ خِيَانَتَكَ فَقَدۡ خَانُواْ ٱللَّهَ مِن قَبۡلُ فَأَمۡكَنَ مِنۡهُمۡۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٞ ٧١

71. Por nëse kanë qëllim të të tradhtojnë – ata e kanë tradhtuar Allahun më parë,[4] prandaj Ai jua dha fitoren ndaj tyre.[5] Allahu është i Gjithëdijshëm, i Urtë.[6]

---

[1] Nëse Allahu di se në zemrat tuaja ka besim dhe se ju e keni pranuar vërtet Islamin, do ju japë diçka shumë më të mirë se shpërblimi që paguat për lirinë tuaj. Ky ajet ka zbritur për robërit e luftës së Bedrit, mes të cilëve ishte edhe El Abas ibën Abdul Muttalib, xhaxhai i Muhamedit (salallahu alejhi ue selem), i cili megjithëse shfaqi Islamin, muslimanët morën shpërblesën e lirimit të tij, gjë e cila e mërziti shumë atë; atëherë Allahu zbriti këtë ajet, për ta qetësuar dhe për t'i dhënë kurajë atij dhe të tjerëve si ai, që të hynin tërësisht në Islam. Allahu e përmbushi premtimin e Tij, dhe Abasi (radiallahu anhu) dhe të tjerë që ishin si ai, rob lufte në Bedër, arritën të kenë shumë pasuri pas kësaj, madje edhe vetë i dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem), i dha atij pasuri të madhe kur i erdhi një plaçkë lufte, nga pjesa që i takonte të afërmve të të dërguarit prej saj.

[2] Do tju falë nga dënimi për krimin tuaj kur ngritët armën kundër të Dërguarit të Allahut dhe shokëve të tij, dhe për mohimin që ju i bëtë Allahut dhe të Dërguarit të Tij.

[3] Allahu ia fal të gjithë atyre që kthehen tek Ai me pendim, dhe i mëshiron e nuk i dënon ata pas pendimit të tyre.

[4] Nëse robërit e luftës së Bedrit prej idhujtarëve kurashit kanë qëllim të të tradhtojnë më pas, ndërkohë që gjatë qëndrimit si robër, ata shfaqën Islamin, dije o Muhamed, se Ata kanë tradhtuar Allahun që para luftës së Bedrit, duke i bërë shok Atij dhe duke e mohuar Allahun dhe të Dërguarin e Tij.

[5] Në luftën e Bedrit.

[6] Allahu e di mirë atë që thonë ata me gjuhët e tyre dhe atë që fshehin në zemrat e tyre, dhe Ai është i Urtë në rregullimin e çështjes së tyre dhe të gjitha krijesave të Tij.

إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَهَاجَرُوا۟ وَجَٰهَدُوا۟ بِأَمْوَٰلِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَٱلَّذِينَ ءَاوَوا۟
وَّنَصَرُوٓا۟ أُو۟لَٰٓئِكَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَآءُ بَعْضٍ ۚ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَلَمْ يُهَاجِرُوا۟ مَا لَكُم مِّن
وَلَٰيَتِهِم مِّن شَىْءٍ حَتَّىٰ يُهَاجِرُوا۟ ۚ وَإِنِ ٱسْتَنصَرُوكُمْ فِى ٱلدِّينِ فَعَلَيْكُمُ ٱلنَّصْرُ
إِلَّا عَلَىٰ قَوْمٍۭ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُم مِّيثَٰقٌ ۗ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٧٢﴾

72. Me të vërtet, ata që besuan,[1] mërguan[2] dhe luftuan me pasurinë dhe jetën e tyre në rrugën e Allahut; dhe ata që strehuan e ndihmuan[3] – këta janë miq të njëri-tjetrit.[4] Ndërsa ata që besuan por nuk mërguan – ju nuk keni ndonjë përgjegjësi ndaj tyre, derisa të mërgojnë.[5] Por nëse ata kërkojnë ndihmë nga ju për çështjen e fesë, atëherë e keni detyrim t'i ndihmoni, përveç nëse është kundër një populli me të cilin keni marrëveshje.[6] Allahu e sheh mirë atë që veproni.[7]

[1] Që besuan Allahun dhe të Dërguarin e Tij, Muhamedin (salallahu alejhi ue selem).

[2] Mërguan me fenë e tyre, për hir të Allahut. Lanë shtëpitë dhe vendin e tyre për të mbajtur dhe zbatuar fenë e Allahut, Islamin.

[3] Ensarët, banorët e Medines, të cilët strehuan të Dërguarin e Allahut dhe mërgimtarët që ishin bashkë me të, dhe të cilët i ndihmuan ata në luftën kundër armiqve të tyre dhe të Allahut prej idhujtarëve të Mekes dhe të tjerë.

[4] Këto dy grupe – mërgimtarët e Mekes (muhaxhirët) dhe ndihmuesit e Medines (ensarët) – janë miq dhe mbrojtës të njëri-tjetrit kundër çdo pale të tretë armike; janë një dorë e vetme kundër mohuesve të Allahut; dhe janë vëllezër të njëri-tjetrit dhe jo të të afërmve të tyre mosbesimtarë.

[5] Ata që besuan Allahun dhe të Dërguarin e Tij, por nuk emigruan nga vendi dhe populli i tyre idhujtar, dhe nuk e lanë vendin e mohimit për t'iu bashkuar vendit të Islamit, nuk është detyrim për ju që keni emigruar mbrojtja e tyre dhe aleanca me ta, deri sa të emigrojnë dhe të vijnë në shtetin Islam.

[6] Nëse ata që besuan Allahun dhe të Dërguarin e Tij, por që nuk emigruan, ju kërkojnë ndihmë për çështje të fesë, kundër armiqve të tyre dhe tuaj prej idhujtarëve e mohuesve, atëherë ju, o besimtarë emigrues dhe ensarë, e keni detyrë t'i ndihmoni, përveç nëse ata ju kërkojnë ndihmë për të luftuar kundër një populli me të cilin keni marrëveshje paqeje, atëherë nuk duhet t'i ndihmoni.

[7] Allahu e sheh mirë atë që veproni në lidhje me ato që ju ka urdhëruar e që ju ka ndaluar, kështu që veproni ashtu si doni që Ai t'ju shohë.

وَٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَآءُ بَعْضٍ ۚ إِلَّا تَفْعَلُوهُ تَكُن فِتْنَةٌ فِى ٱلْأَرْضِ وَفَسَادٌ كَبِيرٌ ﴿٧٣﴾

73. Kurse ata që mohuan[1] janë miq të njëri-tjetrit.[2] Nëse nuk veproni siç jeni urdhëruar, do të ketë trazira në Tokë dhe shkatërrim të madh.[3]

وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَهَاجَرُوا۟ وَجَٰهَدُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَٱلَّذِينَ ءَاوَوا۟ وَّنَصَرُوٓا۟ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُؤْمِنُونَ حَقًّا ۚ لَّهُم مَّغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٧٤﴾

74. Ata që besuan, mërguan dhe luftuan në rrugën e Allahut;[4] dhe ata që strehuan dhe ndihmuan[5] – këta janë besimtarët e vërtetë;[6] për ta ka falje dhe furnizim bujar.[7]

---

[1] Që mohuan Allahun dhe të Dërguarin e Tij (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!).

[2] Janë miq e mbrojtës të njëri-tjetrit, kështu që ju, o besimtarë, nuk duhet t'i merrni për miq e mbrojtës ata, sepse miqtë tuaj janë vetëm Allahu dhe besimarët.

[3] Nëse nuk veproni si ju ka urdhëruar Allahu, duke e lidhur miqësinë dhe ndihmën e njëri-tjetrit mbi bazën e fesë dhe besimit, do të ketë trazira dhe shkatërrim të madh në Tokë; sepse e vërteta do të ngatërrohet me të pavërtetën, besimtarët do të përziehen me mosbesimtarët, disa çështje madhore fetare do të humbin, siç është xhihadi në rrugë të Allahut, emigrimi për hir të fesë së Allahut, e shumë çështje të tjera madhore të fesë që dallojnë besimtarët nga mosbesimtarët dhe vendin Islam nga vendi mohues.

[4] Muhaxhirinët e Mekes që emigruan në Medine, dhe të gjithë ata që emigrojnë për të ruajtur fenë e tyre, në çdo kohë apo vend.

[5] Ensarët e Medines që strehuan dhe ndihmuan të Dërguarin e Allahut bashkë me muhaxhirët e Mekes; dhe të gjithë ata që strehojnë e ndihmojnë besimtarët që emigrojnë dhe lënë vendin e tyre për shkak të fesë.

[6] Këta janë besimtarë të vërtetë të Allahut dhe të Dërguarit të Tij, sepse këta i japin përparësi Allahut dhe të Dërguarit të Tij para çdo gjëje tjetër; kurse ata që besojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij, por nuk emigrojnë nga vendi i mohimit në vendin e Islamit, dhe qëndrojnë në mesin e idhujtarëve e mohuesve, nuk e arrijnë gradën e besimtarëve të vërtetë që ka veçuar Allahu.

[7] Vetëm për besimtarët e vërtetë ka falje të gjynaheve dhe furnizim bujar nga Allahu në këtë botë dhe në botën tjetër.

وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مِنۢ بَعْدُ وَهَاجَرُوا۟ وَجَٰهَدُوا۟ مَعَكُمْ فَأُو۟لَٰٓئِكَ مِنكُمْ ۚ وَأُو۟لُوا۟ ٱلْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِى كِتَٰبِ ٱللَّهِ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌۢ ﴿٧٥﴾

75. Edhe ata që besuan më pas, që mërguan dhe luftuan bashkë me ju - ata janë prej jush.[1] Por, të afërmit prej gjaku kanë më shumë të drejtë ndaj njëri-tjetrit (në trashëgimi) në Librin e Allahut.[2] Me të vërtetë, Allahu është i Dijshëm për çdo gjë.[3]

[1] Ata që besuan pas sqarimit të kushtit të miqësisë dhe mbrojtjes së besimtarëve me njëri-tjetrin, që është emigrimi nga vendi idhujtar e mohues në vendin Islam, dhe që emigruan e luftuan përkrah besimtarëve, ata janë prej grupit të besimtarëve dhe miqve të tyre, të cilëve u takon mbrojtja, miqësia dhe përkrahja e besimtarëve.

[2] Të afërmit prej gjaku kanë më shumë të drejtë në ndarjen e trashëgimisë mes njëri-tjetrit, dhe jo ndarjen e saj në bazë të vëllazërisë fetare, siç ndodhi në fillim të Islamit, kur i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) vëllazëroi mes Muhaxhirëve Mekas dhe Ensarëve Medinas me një vëllazëri të posaçme, ndryshe nga vëllazëria Islame e përgjithshme, sa që në bazë të vëllazërisë së posaçme, Muhaxhirët dhe Ensarët e ndanin gjithçka me njëri-tjetrin, edhe trashëgiminë, deri sa Allahu zbriti këtë ajet, dhe urdhëroi që trashëgimia të ndahet vetëm në bazë të lidhjes së gjakut, sepse kështu e ka vënë ligj Allahu dhe e ka caktuar e shënuar që para krijimit të gjithësisë në Librin El Leuhu el Mahfudh që gjendet tek Ai.

[3] Dhe Ai e di mirë çfarë ligjesh janë më të përshtatshme për ju, kështu që i vendos ato me dijen dhe urtësinë e Tij absolute.

سُورَةُ التَّوۡبَةِ

9. SURJA "ET TEUBE"

PENDIMI

(Medinase, 129 ajete)

بَرَآءَةٞ مِّنَ ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦٓ إِلَى ٱلَّذِينَ عَٰهَدتُّم مِّنَ ٱلۡمُشۡرِكِينَ ١

1. Deklaratë shkëputjeje,[1] nga ana e Allahut dhe të Dërguarit të Tij,[2] drejtuar atyre me të cilët keni lidhur traktat prej idhujtarëve.[3]

فَسِيحُواْ فِي ٱلۡأَرۡضِ أَرۡبَعَةَ أَشۡهُرٖ وَٱعۡلَمُوٓاْ أَنَّكُمۡ غَيۡرُ مُعۡجِزِي ٱللَّهِ وَأَنَّ ٱللَّهَ مُخۡزِي ٱلۡكَٰفِرِينَ ٢

2. Pra, udhëtoni të sigurt nëpër Tokë edhe katër muaj (O idhujtarë),[4] por ta dini se nuk do të mund t'i shpëtoni Allahut[5] dhe se Allahu do t'i poshtërojë mohuesit;

---

[1] Kjo është deklaratë shkëputjeje dhe prishje e traktatit të paqes që besimtarët kishin bërë me idhujtarët.

[2] Dhe besimtarëve që ishin me të Dërguarin e Allahut (salallahu alejhi ue selem), pasi që çdo marrëveshje që bënte i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem), e bënte në emër të tyre dhe ata ishin të kënaqur me këtë gjë padyshim.

[3] Kjo deklaratë përfshinte prishjen e marrëveshjeve të paqes që ishin mes muslimanëve dhe idhujtarëve e mohuesve, që ishin të pa-afatizuara ose me afat më pak se katër muaj nga dita e deklaratës; këto marrëveshje do të prisheshin brenda katër muajve, pra afati që kishte pala idhujtare për t'u përgatitur në rast të çdo sulmi nga pala muslimane dhe afati ku ata mund të lëviznin të lirshëm dhe pa asnjë frikë se mund të sulmoheshin nga muslimanët, ishte katër muaj.

[4] Katër muaj pas ditës së këtij deklarimi për prishjen e marrëveshjes, idhujtarët ishin të lirë të udhëtonin dhe të lëviznin të sigurtë nga muslimanët, sepse ata nuk do i sulmonin brenda këtyre katër muajve, por me përfundimin e tyre, ata do të ishin në gjendje lufte.

[5] As gjatë këtyre katër muajve as pas përfundimit të tyre, sepse kurdo dhe kudo që të jeni, do të jeni në pushtetin dhe sundimin e Allahut, dhe Allahu mund t'ju ndëshkojë në çko kohë, prandaj ky është një rast i mirë për ju që të futeni në Islam.

وَأَذَٰنٞ مِّنَ ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦٓ إِلَى ٱلنَّاسِ يَوۡمَ ٱلۡحَجِّ ٱلۡأَكۡبَرِ أَنَّ ٱللَّهَ بَرِيٓءٞ مِّنَ ٱلۡمُشۡرِكِينَ وَرَسُولُهُۥۚ فَإِن تُبۡتُمۡ فَهُوَ خَيۡرٞ لَّكُمۡۖ وَإِن تَوَلَّيۡتُمۡ فَٱعۡلَمُوٓاْ أَنَّكُمۡ غَيۡرُ مُعۡجِزِي ٱللَّهِۗ وَبَشِّرِ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ٣

3. Ky është njoftim nga Allahu dhe i Dërguari i Tij drejtuar njerëzve në ditën e haxhit të madh,[1] se Allahu ka shkëputur çdo traktat me idhujtarët, dhe po ashtu i Dërguari i Tij.[2] Nëse ju (idhujtarë) pendoheni, është më mirë për ju;[3] por, nëse largoheni[4] – dijeni se nuk do të mund t'i shpëtoni Allahut![5] Dhe përgëzoji mohuesit me një dënim të dhembshëm.[6]

---

[1] Ditën e parë të therrjes së Kurbanit, ditën e Kurban Bajramit. Është quajtur Haxhi i madh, për dallim nga Umrah, e cila është gjithashtu vizitë e vendeve të Shenjta, por quhet haxh i vogël, sepse është e kufizuar vetëm me disa nga ritet e Haxhit të madh. Bëhet fjalë për haxhin e vitit 9 të hixhretit – nga emigrimi i të Dërguarit të Allahut nga Meka në Medine – haxh në të cilin i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) nuk mori pjesë, por ngarkoi Ebu Bekrin (radiallahu anhu) që t'i udhëhiqte besimtarët në haxh, dhe ngarkoi Aliun (radiallahu anhu) që të thirrte me zë të lartë në ditën e madhe të Haxhit, duke lexuar ajetet e para nga kjo sure (Teube), që t'i dëgjonin të gjithë pelegrinët nga i gjithë Hixhazi dhe Gadishulli Arabik, muslimanë e jo-muslimanë; ditë në të cilën u ndalua që në haxh të shkonte ndonjë idhujtar pas atij viti. Idhujtarët arab bënin haxh që para Islamit, dhe këtë e kishin të trashëguar nga Ismaili dhe Ibrahimi (alejhima selam).

[2] Duke filluar që nga kjo ditë dhe ky haxh, i vitit të 9-të Hixhri, Allahu dhe i Dërguari i Tij, dhe bashkë me ta edhe besimtarët, kanë prishur çdo marrëveshje paqeje me idhujtarët, dhe nuk kanë asnjë detyrim ndaj tyre dhe nuk kanë të bëjnë aspak me ta.

[3] Nëse pendoheni nga mohimi dhe idhujtaria juaj, dhe ktheheni në Njësimin e Allahut dhe bindjen ndaj Tij dhe të Dërguarit të Tij, dhe adhuroni vetëm Allahun me sinqeritet dhe pa i bërë shok Atij, padyshim se kjo është më e mirë për ju në këtë botë dhe në botën tjetër.

[4] Nëse largoheni nga besimi në Allahun dhe të Dërguarin e Tij, dhe vazhdoni të qëndroni në idhujtarinë dhe mohimin tuaj.

[5] Dijeni mirë dhe të jeni të bindur se nuk do i shpëtoni ndëshkimit të Allahut për shkak të mohimit dhe idhujtarisë suaj, por së shpejti do ju vijë dënimi në këtë botë, dhe padyshim se dënimi i botës tjetër është edhe më i madh dhe i përhershëm.

[6] Njoftoi ata që mohojnë profetësinë tënde, o Muhamed, dhe që kundërshtojnë urdhrin e Zotit të tyre, se ata do të kenë dënim të dhembshëm – me vrasje, robërim dhe dëbim në këtë botë, dhe me zjarrin përvëlues të xhehenemit në botën tjetër; vetëm me këtë mund të përgëzohen mohuesit e Allahut dhe të Dërguarit të Tij.

إِلَّا ٱلَّذِينَ عَٰهَدتُّم مِّنَ ٱلۡمُشۡرِكِينَ ثُمَّ لَمۡ يَنقُصُوكُمۡ شَيۡـٔٗا وَلَمۡ يُظَٰهِرُواْ عَلَيۡكُمۡ أَحَدٗا فَأَتِمُّوٓاْ إِلَيۡهِمۡ عَهۡدَهُمۡ إِلَىٰ مُدَّتِهِمۡۚ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلۡمُتَّقِينَ ٤

4. Përjashtim bëjnë vetëm ata idhujtarë,[1] me të cilët keni lidhur traktat e ata nuk ju kanë cenuar asgjë prej tij dhe nuk kanë ndihmuar askënd kundër jush; Traktatin e këtyre respektojeni deri në fund të afatit.[2] Me të vërtetë, Allahu i do ata që i ruhen Atij.[3]

فَإِذَا ٱنسَلَخَ ٱلۡأَشۡهُرُ ٱلۡحُرُمُ فَٱقۡتُلُواْ ٱلۡمُشۡرِكِينَ حَيۡثُ وَجَدتُّمُوهُمۡ وَخُذُوهُمۡ وَٱحۡصُرُوهُمۡ وَٱقۡعُدُواْ لَهُمۡ كُلَّ مَرۡصَدٖۚ فَإِن تَابُواْ وَأَقَامُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَوُاْ ٱلزَّكَوٰةَ فَخَلُّواْ سَبِيلَهُمۡۚ إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٞ رَّحِيمٞ ٥

5. Kur të kalojnë muajt e shenjtë,[4] atëherë i vritni idhujtarët kudo që t'i gjeni,[5] i zini robër, i rrethoni[6] dhe u zini pusi në çdo shteg! Por,

[1] Përjashtim nga prishja e marrëveshjes së paqes me idhujtarët.

[2] Bëhet fjalë për marrëveshjet që ishin me afat më shumë se katër muaj, siç u tha në ajetin e parë; pra këto marrëveshje do të zbatoheshin deri në fund të afatit për të cilin kishin dakord, përderisa idhujtarët do i përmbaheshin marrëveshjes dhe nuk do të ndihmonin armiqtë e muslimanëve kundër muslimanëve.

[3] Duke zbatuar urdhrat e Tij dhe duke iu larguar ndalesave të Tij.

[4] Këtu janë për qëllim 3 nga 4 muajt e shenjtë: Dhul Kaade, Dhul Hixheh dhe el Muharrem, sepse këto janë njëri pas tjetrit, kurse muaj Raxheb është i veçuar dhe larg këtyre kështu që nuk përfshihet këtu; deklarata e prishjes së marrëveshjes me idhujtarët u bë në ditën e dhjetë të muajit Dhul Hixheh, kështu që afati katër mujorsh përfundonte në ditën e dhjetë të muajit Rabij el Ahir. Gjithësesi, Allahu e ka ndaluar luftën në 4 muajt e shenjtë, deri në ditën e Kiametit, dhe kjo është një nga arsyet pse janë quajtur muaj të shenjtë.

[5] I luftoni dhe i vrisni idhujtarët në çdo vend dhe kohë që t'i gjeni – në Gadishullin Arabik - deri sa të pranojnë Islamin.

[6] I ndaloni të hyjnë në vendet e Islamit dhe veçanërisht në Meke.

nëse ata pendohen,[1] falin namazin dhe japin zekatin, atëherë i lini të lirë![2] Vërtet, Allahu është Falës, Mëshirëplotë.[3]

وَإِنْ أَحَدٌ مِّنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ٱسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّىٰ يَسْمَعَ كَلَـٰمَ ٱللَّهِ ثُمَّ أَبْلِغْهُ مَأْمَنَهُۥ ۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَعْلَمُونَ ﴿٦﴾

6. E nëse ndokush nga idhujtarët kërkon besën tënde (Muhamed), atëherë jepi besë, që ai të dëgjojë fjalën e Allahut,[4] pastaj përcille në vendin e tij të sigurisë.[5] Kjo, sepse ata janë njerëz që nuk dinë.[6]

[1] Nëse pendohen dhe kthehen nga idhujtaria dhe mohimi i tyre në Njësimin e Allahut dhe adhurimin vetëm të Atij me sinqeritet, si dhe pranojnë profetësinë e Muhamedit (salallahu alejhi ue selem).

[2] Të udhëtojnë nga të duan dhe të futen në Shtëpinë e Shenjtë të Mekes; sepse në këtë rast janë bërë vëllezërit tuaj muslimanë.

[3] Allahu i fal të gjithë ata që pendohen dhe kthehen në bindjen ndaj Tij pas devijimit dhe mëkatit të tyre, si dhe i mëshiron ata duke mos i dënuar për mëkatet e kaluara, sepse Ai është Mëshirëplotë.

[4] Nëse pas kalimit të afatit katër mujor, ndokush prej idhujtarëve që nuk ka më marrëveshje me ju, kërkon besën tënde, o Muhamed, me qëllim që të dëgjojë Fjalën e Allahut, atëherë i jepni besë dhe i lexoni nga Fjala e Allahut, Kurani. Ky ajet është argument se Kurani është Fjalë e Allahut, dhe nuk është i krijuar, siç thonë mutezilitë dhe ata që marrin fjalën e tyre.

[5] Pasi t'i lexosh fjalën e Allahut, dhe ai refuzon të hyjë në Islam dhe nuk merr mësim nga ajo që i lexove atij nga Kurani, atëherë ktheje atë në vendin e tij të sigurisë, ku është i sigurtë nga ju, që të kthehet te vendi dhe populli i tij idhujtar.

[6] Mospranimi i Islamit nga ana e tyre në këtë rast, megjithëse vetë kërkuan që të dëgjojnë fjalën e Allahut, tregon injorancën e tyre të madhe dhe mos-kuptimin e provave të Allahut; tregon që nuk e dinë se çfarë të mirash kanë nëse besojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij, dhe po ashtu nuk e dinë çfarë ndëshkimi i pret në të kundërtën e besimit dhe bindjes ndaj Allahut.

كَيۡفَ يَكُونُ لِلۡمُشۡرِكِينَ عَهۡدٌ عِندَ ٱللَّهِ وَعِندَ رَسُولِهِۦٓ إِلَّا ٱلَّذِينَ عَٰهَدتُّمۡ عِندَ ٱلۡمَسۡجِدِ ٱلۡحَرَامِۖ فَمَا ٱسۡتَقَٰمُواْ لَكُمۡ فَٱسۡتَقِيمُواْ لَهُمۡۚ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلۡمُتَّقِينَ ٧

7. Si mund të kenë idhujtarët besëlidhje tek Allahu dhe tek Dërguari i Tij, përveç atyre me të cilët keni lidhur traktat te Xhamia e Shenjtë?![1] Pra, për sa kohë që ata i përmbahen traktatit - përmbajuni edhe ju. Vërtet, Allahu i do ata që i ruhen Atij.[2]

كَيۡفَ وَإِن يَظۡهَرُواْ عَلَيۡكُمۡ لَا يَرۡقُبُواْ فِيكُمۡ إِلّٗا وَلَا ذِمَّةٗۚ يُرۡضُونَكُم بِأَفۡوَٰهِهِمۡ وَتَأۡبَىٰ قُلُوبُهُمۡ وَأَكۡثَرُهُمۡ فَٰسِقُونَ ٨

8. Si (mund të kenë besëlidhje) - kur, nëse ata (idhujtarët) fitojnë mbi ju, nuk respektojnë as farefisni as besëlidhje?[3] Ata ju bëjnë qejfin me gojët e tyre,[4] por zemrat e tyre refuzojnë dhe shumica e tyre janë të shthurur.[5]

[1] Si dhe për çfarë arsye mund të kenë idhujtarët besë dhe siguri tek Allahu dhe i Dërguari i Tij, duke u lënë të lirë të lëvizin të sigurt nëpër tokat e muslimanëve, ndërkohë që ata mohojnë Allahun dhe ndalojnë njerëzit nga Rruga e Tij, dhe janë armiq të Allahut dhe të Dërguarit të Tij? – Pra, për ta nuk ka më besë, siguri dhe traktat paqeje, por detyra e besimtarëve është që t'i luftojnë dhe t'i vrasin ata kudo që t'i ndeshin, me përjashtim të atyre që u kanë dhënë sigurinë dhe besën te Xhamia e Shenjtë e Mekes (Kabe); vetëm këtyre duhet t'u përmbushet traktati deri në afatin e tij të caktuar, përderisa ata nuk shkelin gjë prej tij.

[2] Që i ruhen ndalesave të Allahut dhe kryejnë urdhrat e Tij, si dhe i përmbahen besës së Allahut dhe të Dërguarit të Tij, dhe nuk e shkelin atë.

[3] Por i vrasin dhe i shtypin të gjithë pa mëshirë, edhe nëse janë të afërmit e tyre apo në besën e tyre.

[4] Thonë se ju duan dhe ju pëlqejnë, për t'ju bërë qejfin, por ju mos u mashtroni nga fjalët e tyre, sepse ata i thonë këto fjalë vetëm kur ju kanë frikën, kurse në realitet zemrat e tyre ju urrejnë dhe fshehin armiqësinë ndaj jush.

[5] Zemrat e tyre e refuzojnë nënshtrimin ndaj jush dhe e kundërshtojnë miqësinë me ju, sepse shumica e tyre janë të shthurur dhe nuk kanë fe e besë.

ٱشۡتَرَوۡاْ بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ ثَمَنٗا قَلِيلٗا فَصَدُّواْ عَن سَبِيلِهِۦٓۚ إِنَّهُمۡ سَآءَ مَا كَانُواْ يَعۡمَلُونَ ٩

9. Ata i këmbyen provat e Allahut me një çmim të vogël dhe i penguan njerëzit nga Rruga e Tij.[1] Vërtet, e shëmtuar ishte ajo që vepronin![2]

لَا يَرۡقُبُونَ فِي مُؤۡمِنٍ إِلّٗا وَلَا ذِمَّةٗۚ وَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡمُعۡتَدُونَ ١٠

10. Ndaj besimtarëve, ata nuk respektojnë as farefisni as besëlidhje; vetëm ata janë agresorët.[3]

فَإِن تَابُواْ وَأَقَامُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَوُاْ ٱلزَّكَوٰةَ فَإِخۡوَٰنُكُمۡ فِي ٱلدِّينِۗ وَنُفَصِّلُ ٱلۡأٓيَٰتِ لِقَوۡمٖ يَعۡلَمُونَ ١١

11. Megjithatë, nëse ata pendohen, falin namazin dhe japin zekatin, atëherë janë vëllezërit tuaj në fe.[4] Ne i sqarojmë provat për njerëzit që dinë.[5]

[1] Zgjodhën një fitim të vogël dhe të pavlerë të kësaj bote kundrejt besimit në Allahun dhe në të Dërguarin e Tij, për të penguar njerëzit nga feja e Allahut. Disa prej tyre e thyen besën që kishin me të Dërguarin e Allahut (salallahu alejhi ue selem) dhe besimtarët duke pranuar një shpërblim (disa ushqime) që iu ofroi Ebu Sufjani për të penguar njerëzit nga hyrja në Islam dhe për të detyruar muslimanët e varfër që të linin fenë e tyre.

[2] Dhe ata do të marrin ndëshkimin që meritojnë tek Allahu, kurse në dynja do të ndiqen dhe do të vriten dhe nuk do ketë më asnjë besë apo traktat paqeje me ta nga muslimanët.

[3] Janë idhujtarët ata që i shkelin marrëveshjet dhe besëlidhjet, dhe ata janë agresorët që ju sulmojnë dhe ju shtypin padrejtësisht.

[4] Nëse ata idhujtarë, të cilët u urdhëruat që t'i vrisni kudo që t'i gjeni, pas kalimit të afatit 4 mujor, pendohen dhe kthehen nga mohimi dhe idhujtaria e tyre, në besimin në Allahun dhe të Dërguarin e Tij, e falin namazin e detyrueshëm dhe japin zekatin e pasurisë së tyre si të gjithë muslimanët, atëherë ata janë vëllezërit tuaj në fenë e Allahut, në Islam.

[5] Allahu i sqaron provat dhe argumentet e Tij për njerëzit që dinë dhe kuptojnë, dhe jo për injorantët që nuk kuptojnë asgjë nga Allahu dhe provat e shpalljet e Tij.

وَإِن نَّكَثُوٓا۟ أَيْمَـٰنَهُم مِّنۢ بَعْدِ عَهْدِهِمْ وَطَعَنُوا۟ فِى دِينِكُمْ فَقَـٰتِلُوٓا۟ أَئِمَّةَ ٱلْكُفْرِ ۙ
إِنَّهُمْ لَآ أَيْمَـٰنَ لَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَنتَهُونَ ﴿١٢﴾

12. Por, nëse ata e shkelin betimin e tyre pas lidhjes së traktatit dhe shpifin për fenë tuaj, atëherë i luftoni krerët e mosbesimit[1] - sepse me të vërtetë, ata nuk kanë besë - që të mund të frenohen.[2]

أَلَا تُقَـٰتِلُونَ قَوْمًا نَّكَثُوٓا۟ أَيْمَـٰنَهُمْ وَهَمُّوا۟ بِإِخْرَاجِ ٱلرَّسُولِ وَهُم بَدَءُوكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ ۚ
أَتَخْشَوْنَهُمْ ۚ فَٱللَّهُ أَحَقُّ أَن تَخْشَوْهُ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾

13. A nuk do t'i luftoni ata njerëz që i shkelën betimet e tyre,[3] u përpoqën të dëbojnë të Dërguarin[4] dhe filluan të parët t'ju sulmojnë?![5] Vallë, keni frikë prej tyre?[6] Por Allahu ka më shumë të drejtë që të keni frikë prej Tij, nëse jeni besimtarë![7]

[1] Nga krerët e mosbesimit dhe krerët e idhujtarëve në atë kohë ishin: Ebu Sufjani, Ebu Xhehli, Umeje ibën Khalef, Suhejl ibën Amër dhe Utbeh ibën Rabijah.

[2] Që të ndalojnë nga shpifja për fenë tuaj dhe ndihma e armiqve tuaj kundër jush.

[3] Thyen betimet e tyre dhe prishën besëlidhjen që kishin me të Dërguarin e Allahut dhe besimtarët.

[4] Dhe në fakt e dëbuan, sepse ai doli nga mesi i tyre dhe nga vendlindja e tij, dhe emigroi në Medine.

[5] Ishin të parët që ju sulmuan në Bedër; ose të parët që prishën besën që kishin lidhur me të Dërguarin e Allahut (salallahu alejhi ue selem) dhe besimtarët, kur ata (idhujtarët kurashit) ndihmuan aleatët e tyre nga fisi Beni Bekër kundër aleatëve të të Dërguarit të Allahut nga fisi Khuzaah, siç është sqaruar hollësisht në librat e Historisë Islame.

[6] A keni frikë nga idhujtarët, dhe nuk guxoni të luftoni kundër tyre?!

[7] Allahu ka më shumë të drejtë se idhujtarët që t'i frikësoheni ndëshkimit të Tij nëse nuk i luftoni idhujtarët ashtu si ju urdhëron Ai; më shumë se çkanë të drejtë idhujtarët që t'u frikësoheni atyre, ndërkohë që ata nuk kanë në dorë as t'ju dëmtojnë as t'ju bëjnë dobi, veçse me vullnetin e Allahut. Pra, nëse jeni vërtetë besimtarë, duhet të keni frikë vetëm nga Allahu dhe nga askush dhe asgjë tjetër, që gjithësesi janë krijesa të Tij dhe nën sundimin dhe drejtimin e Tij.

قَٰتِلُوهُمۡ يُعَذِّبۡهُمُ ٱللَّهُ بِأَيۡدِيكُمۡ وَيُخۡزِهِمۡ وَيَنصُرۡكُمۡ عَلَيۡهِمۡ وَيَشۡفِ صُدُورَ قَوۡمٖ مُّؤۡمِنِينَ ١٤

14. Luftoni kundër tyre,[1] që Allahu t'i ndëshkojë ata me duart tuaja,[2] t'i poshtërojë,[3] t'ju ndihmojë kundër tyre,[4] t'i shërojë gjokset e një populli besimtar;[5]

وَيُذۡهِبۡ غَيۡظَ قُلُوبِهِمۡۗ وَيَتُوبُ ٱللَّهُ عَلَىٰ مَن يَشَآءُۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ١٥

15. dhe të largojë hidhërimin nga zemrat e tyre![6] Allahu ia pranon pendimin kujt të dojë.[7] Allahu është i Gjithëdijshëm, i Urtë.[8]

أَمۡ حَسِبۡتُمۡ أَن تُتۡرَكُواْ وَلَمَّا يَعۡلَمِ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ جَٰهَدُواْ مِنكُمۡ وَلَمۡ يَتَّخِذُواْ مِن دُونِ ٱللَّهِ وَلَا رَسُولِهِۦ وَلَا ٱلۡمُؤۡمِنِينَ وَلِيجَةٗۚ وَٱللَّهُ خَبِيرُۢ بِمَا تَعۡمَلُونَ ١٦

16. Vërtet menduat se do të liheni (pa u sprovuar) para se Allahu t'i njohë ata që kanë luftuar prej jush dhe që nuk kanë marrë miq të

---

[1] Luftoni kundër idhujtarëve që thyen betimet e tyre dhe prishën marrëveshjen që kishin me ju.

[2] T'i vrasë ata me duart tuaja.

[3] Me zënie rob dhe mposhtje.

[4] T'ju japë fitoren kundër tyre.

[5] Të cilët ishin të lënduar dhe të vuajtur nga agresiviteti i idhujtarëve dhe tradhëtitë e tyre. Pra, Allahu kujdeset për ndjenjat dhe gjendjen shpirtërore të besimtarëve, dhe kështu që nga parimet e sheriatit ka bërë të jetë edhe shërimi i gjoksit të besimtarëve deri sa t'u largohet mërzitja dhe ngushtimi i gjoksit të tyre me ndëshkimin e armiqve të tyre mohues dhe idhujtarë.

[6] Të qetësojë zemrat e besimtarëve duke larguar zemërimin, brengën, ankthin dhe dhimbjet e shkakuara nga idhujtarët.

[7] Allahu i jep sukses kujt të dojë nga robët e Tij mohues e idhujtarë që të pendohen për mohimin dhe idhujtarinë e tyre, dhe të kthehen në besimin e vërtetë dhe në bindjen ndaj Allahut dhe të Dërguarit të Tij.

[8] Allahu e di çfarë fshehin gjokset e robërve të Tij, dhe Ai e di se cili prej tyre meriton të udhëzohet, kështu që i jep sukses të pendohet dhe të kthehet në rrugën e Allahut; dhe Allahu është i Urtë në vendimet dhe caktimet e Tij, duke e vendosur çdo gjë në vendin që i takon.

brendshëm të tjerë, përveç Allahut, të Dërguarit të Tij dhe besimtarëve?![1] Allahu e di mirë se çfarë bëni ju.[2]

مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ أَن يَعْمُرُوا۟ مَسَٰجِدَ ٱللَّهِ شَٰهِدِينَ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِم بِٱلْكُفْرِ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَٰلُهُمْ وَفِى ٱلنَّارِ هُمْ خَٰلِدُونَ ﴿١٧﴾

17. Nuk u takon idhujtarëve të popullojnë xhamitë e Allahut, përderisa dëshmojnë kundër vetes se janë mohues.[3] Veprat e tyre janë të pavlefshme dhe në Zjarr do të qëndrojnë përgjithmonë.[4]

إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَٰجِدَ ٱللَّهِ مَنْ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْـَٔاخِرِ وَأَقَامَ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَى ٱلزَّكَوٰةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا ٱللَّهَ ۖ فَعَسَىٰٓ أُو۟لَٰٓئِكَ أَن يَكُونُوا۟ مِنَ ٱلْمُهْتَدِينَ ﴿١٨﴾

18. Xhamitë e Allahut i popullojnë vetëm ata që besojnë Allahun dhe Ditën e Fundit, që falin namazin dhe japin zekatin e që nuk i

[1] A menduat, o besimtarë, se Allahu do ju linte pa ju sprovuar dhe pa e vërtetuar me argumente të qarta dhe të prekshme për të gjithë ju; se cili nga ju është mik i Allahut, që lufton në rrugë të Allahut për të ngritur fjalën e Allahut, dhe që nuk e tradhton kurrë Allahun, të dërguarin e tij apo besimtarët, duke marrë për miq të brendshëm të huajt prej mohuesve dhe idhujtarëve, të cilëve u zbulon të fshehtat e besimtarëve?!

[2] Allahu e di mirë dhe në hollësi se çfarë veprojnë krijesat e Tij, qoftë publikisht apo në fshehtësi, dhe në bazë të veprave do të shpërblejë secilin.

[3] Nuk u takon idhujtarëve të hyjnë në xhamitë e Allahut për t'u falur apo për adhurime të ndryshme, përderisa ata dëshmojnë kundër vetes së tyre se janë mohues dhe të pafe, apo idhujtarë që i shoqërojnë Allahut ortak në adhurim.

[4] Edhe nëse shkojnë në xhami dhe falen apo kryejnë adhurime të tjera në të, adhurimet e tyre janë të pavlefshme, sepse kushti për pranimin e adhurimeve është që të besosh Allahun dhe të Dërguarin e Tij, Muhamedin (salallahu alejhi ue selem), përndryshe çdo vepër e tyre është e pavlefshme dhe ata do të qëndrojnë përgjithmonë në zjarrin e xhehenemit për shkak të mohimit dhe idhujtarisë së tyre.

frikësohen askujt, përveç Allahut.[1] Këta pritet të jenë nga të udhëzuarit.[2]

أَجَعَلْتُمْ سِقَايَةَ ٱلْحَآجِّ وَعِمَارَةَ ٱلْمَسْجِدِ ٱلْحَرَامِ كَمَنْ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْـَٔاخِرِ
وَجَٰهَدَ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ ۚ لَا يَسْتَوُۥنَ عِندَ ٱللَّهِ ۗ وَٱللَّهُ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿١٩﴾

19. A e konsideroni sigurimin e ujit për pelegrinët dhe kujdestarinë e Xhamisë së Shenjtë të barabartë me atë që beson në Allahun dhe Ditën e Fundit dhe që lufton në rrugën e Allahut?![3] Këta nuk janë të barabartë para Allahut.[4] Allahu nuk i udhëzon në rrugë të drejtë njerëzit e padrejtë.[5]

---

[1] Xhamitë e Allahut i popullojnë dhe i lulëzojnë vetëm ata që besojnë Allahun dhe adhurojnë vetëm Atë; që besojnë në Ditën e Kiametit dhe të Ringjalljes për të dhënë llogari dhe për të marrë shpërblimin e veprave tek Allahu në botën tjetër; që falin namazin e detyrueshëm dhe japin zekatin e pasurisë së tyre të varfërve ashtu si ka urdhëruar Allahu; dhe që nuk kanë frikë ndëshkimin e askujt tjetër përveç Allahut, në rast se i shkelin urdhrat e Tij.

[2] Këta meritojnë të jenë të udhëzuarit dhe ata janë të udhëzuarit nga Allahu në rrugën e drejtë të Allahut dhe popullues e mirëmbajtës të xhamive të Allahut, dhe jo mohuesit, idhujtarët apo hipokritët.

[3] Allahu qorton këtu disa prej kurashitëve idhujtar, të cilët po mburreshin me sigurimin e ujit të zemzemit për pelegrinët dhe me kujdestarinë për Kaben dhe mbajtjen e çelësave të saj, duke i treguar atyre se mburrja e vërtetë është me besimin në Allahun dhe në Ditën e Gjykimit, dhe me luftën në rrugën e Allahut për të ngritur fjalën e Allahut, dhe jo me dhënien e ujit dhe përkujdesjen për Kaben, ndërkohë që ata janë mohues dhe idhujtarë që i bëjnë Allahut shok në adhurim.

[4] Ata që u sigurojnë ujin pelegrinëve dhe që janë kujdestarë të Kabes, por që janë idhujtarë, nuk janë assesi të barabartë para Allahut me ata që besojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij, dhe që luftojnë në rrugë të Allahut; veprat e tyre nuk mund të barazohen dhe as të krahasohen me njëra-tjetrën, sepse Allahu nuk pranon asnjë vepër nga ata që nuk besojnë Allahun dhe botën tjetër.

[5] Allahu nuk i jep sukses që të udhëzohet dhe të bëjë vepra të mira dikujt që është mohues i Tij dhe i Njësimit të Tij, gjë që është edhe padrejtësia më e madhe në Tokë – pra, t'i bëhet shok Allahut në adhurim; dhe përveç kësaj, ata janë të padrejtë në të gjitha veprat dhe sjelljet e tyre ndaj Allahut dhe ndaj robërve të Allahut.

ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَهَاجَرُوا۟ وَجَٰهَدُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ بِأَمْوَٰلِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ أَعْظَمُ دَرَجَةً عِندَ ٱللَّهِ ۚ وَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْفَآئِزُونَ ﴿٢٠﴾

20. Ata që besuan, mërguan dhe luftuan në rrugën e Allahut me pasurinë dhe jetën e tyre, kanë shkallë shumë më të lartë tek Allahu.[1] Pikërisht këta janë të fituarit.[2]

-189-

[1] Këta janë në shkallë shumë më të lartë tek Allahu se ata që i japin ujë pelegrinëve apo që kujdesen për Kaben, por që nuk besojnë Allahun dhe i bëjnë shok Atij.

[2] Pikërisht këta besimtarë, emigrues dhe luftëtarë në rrugë të Allahut, janë ata që do të fitojnë xhenetin dhe që do të shpëtojnë nga zjarri i xhehenemit.

يُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُم بِرَحْمَةٍ مِّنْهُ وَرِضْوَٰنٍ وَجَنَّٰتٍ لَّهُمْ فِيهَا نَعِيمٌ مُّقِيمٌ ﴿٢١﴾

21. Zoti i tyre i përgëzon ata me mëshirë nga Ai dhe pëlqim,[1] si dhe me kopshte ku do të ketë kënaqësi të përhershme për ta;[2]

خَٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدًا ۚ إِنَّ ٱللَّهَ عِندَهُۥٓ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٢٢﴾

22. dhe ku do të qëndrojnë përgjithmonë.[3] Me të vërtetë, tek Allahu ka shpërblim të madh.[4]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تَتَّخِذُوٓا۟ ءَابَآءَكُمْ وَإِخْوَٰنَكُمْ أَوْلِيَآءَ إِنِ ٱسْتَحَبُّوا۟ ٱلْكُفْرَ عَلَى ٱلْإِيمَٰنِ ۚ وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلظَّٰلِمُونَ ﴿٢٣﴾

23. O besimtarë![5] Mos i merrni baballarët dhe vëllezërit tuaj për miq e aleatë, nëse ata kanë preferuar mosbesimin mbi besimin.[6] Kushdo prej jush që i merr ata për miq – ata janë të padrejtët.[7]

---

[1] Ata që besuan, emigruan dhe luftuan në rrugën e Allahut, Zoti i përgëzon ata me mëshirë nga Ai për ta, kështu që nuk do i dënojë por do i mëshirojë, dhe i përgëzon me miratimin dhe pëlqimin e Tij ndaj tyre për shkak të bindjes së tyre ndaj Tij.

[2] I përgëzon gjithashtu me kopshtet e xhenetit, kënaqësia dhe mirësia e të cilit nuk mbarojnë kurrë, por janë të përhershme.

[3] Ata gjithashtu do të jenë të përjetshëm si edhe kopshtet e xhenetit, dhe ata do të shijojnë kënaqësitë dhe mirësitë e Zotit të tyre në Xhenet përgjithmonë.

[4] Për besimtarët e vërtetë, që u përmendën më sipër; ata do të marrin shpërblimin e madh që Allahu u ka premtuar.

[5] Që keni besuar Allahun dhe të Dërguarin e Tij, Muhamedin (salallahu alejhi ue selem).

[6] Nëse prindërit, vëllezërit apo të afërmit tuaj kanë zgjedhur mosbesimin mbi besimin, atëherë nuk ju lejohet që t'i merrni ata për miq e të dashur, të cilëve mund t'u hapeni e t'u tregoni të fshehtat e muslimanëve, apo të preferoni qëndrimin mes tyre mbi emigrimin në vendin Islam.

[7] Kushdo prej besimtarëve që i merr për miq e të dashur apo këshilltarë të brendshëm prindërit dhe vëllezërit jobesimtarë, atëherë ata kanë kundërshtuar urdhërin e Allahut dhe e kanë vendosour miqësinë e tyre jo në vendin e duhur, në mënyrë të padrejtë. Thuhet se ky ajet ka zbritur për të ndaluar besimtarët nga aleanca me të afërmit e tyre që nuk kanë emigruar nga vendi i mohimit në vendin Islam. [Taberiu].

قُلْ إِن كَانَ ءَابَآؤُكُمْ وَأَبْنَآؤُكُمْ وَإِخْوَٰنُكُمْ وَأَزْوَٰجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَٰلٌ ٱقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَٰرَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَٰكِنُ تَرْضَوْنَهَآ أَحَبَّ إِلَيْكُم مِّنَ ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَجِهَادٍ فِى سَبِيلِهِۦ فَتَرَبَّصُوا۟ حَتَّىٰ يَأْتِىَ ٱللَّهُ بِأَمْرِهِۦ ۗ وَٱللَّهُ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلْفَٰسِقِينَ ﴿٢٤﴾

24. Thuaj (O Muhamed):[1] "Nëse prindërit tuaj, bijtë tuaj, vëllezërit tuaj, gratë tuaja, farefisi juaj, pasuria që keni fituar, tregtia për të cilën keni frikë se do të bierë[2] dhe shtëpitë që i pëlqeni,[3] janë më të dashura për ju sesa Allahu,[4] i Dërguari i Tij dhe lufta në rrugën e Tij,[5] atëherë pritni deri sa Allahu të ekzekutojë urdhrin e Tij.[6] Allahu nuk e udhëzon në rrugën e drejtë popullin e pabindur."[7]

[1] Thuaju atyre që nuk kanë emigruar në vendin Islam, por kanë qëndruar në vendin e mohimit dhe idhujtarisë.

[2] Kur ju të lini vendin tuaj dhe të emigroni në vendin Islam.

[3] Shtëpitë tuaja që ju pëlqen të banoni në to sepse i keni ndërtuar dhe zbukuruar si ju pëlqen vetë.

[4] Më të dashura se emigrimi nga vendi i mohimit dhe idhujtarisë tek Allahu dhe i Dërguari i Tij.

[5] Lufta në rrugën e Allahut për të ngritur fenë e Allahut.

[6] Prisni deri sa t'ju vijë dënimi i Allahut, për të cilin nuk ka kthim.

[7] Pra, nëse kjo botë është më e dashur për ju se sa Allahu dhe i Dërguari i Tij, dhe emigrimi e luftimi për fenë e Allahut, atëherë prisni ndëshkimin e Allahut, sepse jeni të pabindur ndaj Allahut, dhe Allahu nuk i jep sukses që të udhëzohen dhe të bëjnë vepra të mira atyre që nuk i binden Atij dhe shkelin ndalesat e Tij.

لَقَدۡ نَصَرَكُمُ ٱللَّهُ فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٖ وَيَوۡمَ حُنَيۡنٍ إِذۡ أَعۡجَبَتۡكُمۡ كَثۡرَتُكُمۡ فَلَمۡ تُغۡنِ عَنكُمۡ شَيۡـٔٗا وَضَاقَتۡ عَلَيۡكُمُ ٱلۡأَرۡضُ بِمَا رَحُبَتۡ ثُمَّ وَلَّيۡتُم مُّدۡبِرِينَ ٢٥

25. Me të vërtetë, Allahu ju ka dhënë fitore në shumë beteja,[1] madje edhe në ditën e Huneinit,[2] kur ju mahniti numri juaj i madh,[3] por ai numër nuk ju bëri aspak dobi, dhe toka u ngushtua për ju, me gjithë gjerësinë e saj;[4] pastaj kthyet shpinën duke ia mbathur.[5]

[1] Allahu ju ka ndihmuar dhe ju ka dhënë fitore në shumë beteja që keni pasur me armiqtë tuaj, o besimtarë.

[2] Ju ndihmoi dhe ju dha fitore gjithashtu në ditën e luftës së Hunejnit; Hunejn është emri i vendit ku ndodhi lufta – një luginë mes Mekes dhe Taif.

[3] Numri i ushtrisë muslimane në atë luftë ishte 12 mijë ushtarë.

[4] Për shkak të mërzitjes dhe pikëllimit kur armiku ju vuri para dhe menduat se e humbët luftën.

[5] Të mundur nga armiku. Allahu donte t'i tregonte besimtarëve në këtë luftë, se fitorja vjen vetëm nga Allahu dhe jo për shkak të numrit të madh dhe forcës ushtarake; dhe Allahu mund t'ia japë fitoren një ushtrie të vogël kundër një ushtrie të madhe, si në luftën e Bedrit, për shembull.

ثُمَّ أَنزَلَ ٱللَّهُ سَكِينَتَهُۥ عَلَىٰ رَسُولِهِۦ وَعَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ وَأَنزَلَ جُنُودًا لَّمْ تَرَوْهَا وَعَذَّبَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا ۚ وَذَٰلِكَ جَزَآءُ ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿٢٦﴾

26. Pastaj,[1] Allahu zbriti qetësinë e Tij mbi të Dërguarin e Vet dhe mbi besimtarët,[2] si dhe zbriti ushtarë (engjëj), të cilët ju nuk i patë, [3] e i dënoi ata që mohuan.[4] Ky është shpërblimi i mohuesve.[5]

[1] Pas ngushtimit të tokës në sytë tuaj dhe pas kthimit të shpinës armikut dhe mbathjes nga fushëbeteja..

[2] Allahu zbriti qetësinë e Tij mbi të Dërguarin dhe Besimtarët, duke i siguruar se fitorja ishte e tyre. Lufta e Hunejnit ndodhi menjëherë pas çlirimit të Mekes, në vitin 8 Hixhri, kur i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) mësoi se fisi Hevazin kishte grumbulluar një ushtri prej 4 mijë idhujtarësh kundër tij, kështu që ai u nis drejt tyre bashkë me besimtarët që çliruan Meken dhe ata që pranuan Islamin prej banorëve të Mekes, numri i të cilëve ishte rreth 12 mijë luftëtarë. Ky numër bëri që disa muslimanë të mahniten dhe të mendojnë se numri i madh do i bënte të fitonin kundër armiqve, dhe dikush prej tyre tha: "Nuk kemi për t'u mundur sot nga një numër i vogël njerëzish!" Mirëpo kur filloi beteja, armiqtë sulmuan fort, dhe ushtria muslimane u çorientua dhe u përça, sa që u larguan nga fushëbeteja dhe nuk qëndroi me të Dërguarin e Allahut veçse një grup prej njëqind besimtarësh, të cilët vazhduan të luftojnë kundër idhujtarëve, kurse i Dërguari në mesin e tyre ngrinte zërin dhe thoshte: "Unë jam i Dërguari i Allahut, pa gënjeshtër! Unë jam biri i Abdulmuttalib!" Pastaj urdhëroi Abasin, xhaxhane e vet, që të thërriste me zë të lartë Ensarët dhe besimtarët e tjerë – sepse Abasi kishte zë të lartë – dhe ai thirri: "Ku jeni, o dëshmuesit e marrëveshjes te pema Semura? Ku jeni, o njerëzit e sures Bekare?" Kur muslimanët dëgjuan zërin e tij, u prekën që të gjithë dhe menjëherë u kthyen në fushëbetejë me të gjithë kurajën dhe forcën, dhe Allahu u dha atyre fitore të madhe kundër idhujtarëve.

[3] Allahu zbriti engjëj që të ndihmonin besimtarët kundër idhujtarëve, ashtu si në luftën e Bedrit, për të cilën u fol në suren el Enfal.

[4] I dënoi ata që mohuan Allahun dhe të Dërguarin e Tij prej fisit Hevazin në Hunejn me vrasje, robërim, marrje të plaçkës dhe poshtërim.

[5] Ky është shpërblimi i atyre që mohojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij: vrasja, robërimi, plaçkitja e poshtërimi në këtë botë, dhe zjarri i xhehenemit ku do të jenë përgjithmonë në botën tjetër.

ثُمَّ يَتُوبُ ٱللَّهُ مِنۢ بَعۡدِ ذَٰلِكَ عَلَىٰ مَن يَشَآءُۗ وَٱللَّهُ غَفُورٞ رَّحِيمٞ ٢٧

27. Pas kësaj, Allahu i pranon pendimin kujt të dojë.[1] Allahu është Falës, Mëshirëplotë.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِنَّمَا ٱلۡمُشۡرِكُونَ نَجَسٞ فَلَا يَقۡرَبُواْ ٱلۡمَسۡجِدَ ٱلۡحَرَامَ بَعۡدَ عَامِهِمۡ هَٰذَاۚ وَإِنۡ خِفۡتُمۡ عَيۡلَةٗ فَسَوۡفَ يُغۡنِيكُمُ ٱللَّهُ مِن فَضۡلِهِۦٓ إِن شَآءَۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌ حَكِيمٞ ٢٨

28. O ju që keni besuar! Me të vërtetë, idhujtarët janë të ndytë,[2] prandaj të mos i afrohen Xhamisë së Shenjtë pas këtij viti.[3] Dhe nëse

[1] Pas disfatës dhe dënimit që morën në luftën e Hunejnit, shumë nga idhujtarët shkuan te i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) të penduar nga idhujtaria dhe luftimi i tyre kundër besimtarëve, duke qenë se kishin pranuar Islamin; atëherë këtyre iu kthye pasuria dhe familjarët e tyre të zënë rob.

[2] Idhujtarët janë të papastër në besimin e tyre, veprat e tyre, zemrat e tyre dhe trupin e tyre; ata adhurojnë idhuj në vend të Krijuesit të tyre, luftojnë fenë e Allahut dhe besimtarët, bëjnë mendjemadhësi dhe shkatërrime në Tokë dhe nuk e pastrojnë trupin e tyre nga xhenabeti gjithashtu, d.m.th. nuk lahen e nuk pastrohen pas marrëdhënieve intime dhe nuk ruhen nga papastëritë e tilla si alkooli, derri e qeni. Pra, ata janë të papastër nga brenda dhe nga jashtë, por qëllimi këty është papastëria e brendshme, e bindjes dhe e besimit.

[3] Mos i lejoni idhujtarët t'i afrohen xhamisë së Shenjtë të Kabes dhe as territorit të saj, sepse ata janë të papastër që të mund t'i afrohen vendit më të pastër në Tokë. Ky urdhër erdhi në vitin e 9 Hixhri, në haxhin e udhëhequr nga Ebu Bekri (radiallahu anhu), që përmendet në fillim të sures. I Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) kishte ngarkuar Aliun (radiallahu anhu) që të njoftonte të gjithë ata që ishin në haxh prej idhujtarëve, se pas haxhit të këtij viti, askush nuk do të lejohej të kryejë haxh prej idhujtarëve dhe as të bëjë tavaf rreth Kabes ndonjë i zhveshur, siç e kishin traditë idhujtarët.

kini frikë nga varfëria, Allahu do t'ju pasurojë nga dhuntitë e Tij,[1] nëse Ai dëshiron.[2] Vërtet, Allahu është i Gjithëdijshëm, i Urtë.

قَـٰتِلُوا۟ ٱلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَلَا بِٱلْيَوْمِ ٱلْـَٔاخِرِ وَلَا يُحَرِّمُونَ مَا حَرَّمَ ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥ وَلَا يَدِينُونَ دِينَ ٱلْحَقِّ مِنَ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْكِتَـٰبَ حَتَّىٰ يُعْطُوا۟ ٱلْجِزْيَةَ عَن يَدٍ وَهُمْ صَـٰغِرُونَ ﴿٢٩﴾

29. Luftojini ata që nuk besojnë në Allahun e as në Ditën e Fundit,[3] dhe që nuk e konsiderojnë të ndaluar atë që Allahu dhe i Dërguari i Tij e kanë bërë të ndaluar,[4] dhe ata që nuk e zbatojnë fenë e vërtetë,[5] prej atyre që u është dhënë Libri,[6] derisa të japin haraçin me dorën e tyre, duke qenë të përulur.[7]

---

[1] Allahu do ju hapë rrugë të tjera të furnizimit dhe sigurimit të jetesës e pasurisë, sepse sa herë që mbyllet një derë, shumë dyer të tjera happen pas saj; ky është Ligji i Allahut, dhe padyshim se dhuntia e Allahut është e gjerë dhe bujaria e Tij e madhe, veçanërisht për ata që e lënë diçka për hir të Tij. Allahu ua shpërblen atyre shumëfish me bujarinë e Tij. Një nga dyert e pasurisë që u hap për ta ishte taksa e Haraçit që muslimanët i merrnin ithtarëve të Librit prej hebrenjve dhe të krishterëve që jetonin në vendet e tyre dhe nën mbrojtjen e tyre.

[2] Pasurimi nga Allahu është i lidhur me dëshirën e Allahut, nëse do Allahu, e jep atë, dhe në të kundërtën, jo; sepse pasuria në këtë botë nuk është nga frytet e besimit dhe nuk tregon dashurinë e Allahut për atë që i ka dhënë pasuri; Allahu ia jep pasurinë në dynja atij që do dhe atij që nuk e do, kurse besimin dhe fenë e Tij nuk e ia jep veçse atij që do.

[3] O ju që keni besuar, luftojini ithtarët e Librit – hebrenjtë dhe të krishterët – të cilët nuk e besojnë Allahun dhe nuk e besojnë xhenetin dhe xhehenemin, me besim të vërtetë dhe të saktë, të cilin duhet ta vërtetojnë edhe veprat e tyre dhe jo vetem me fjalë.

[4] Nuk e konsiderojnë të ndaluar atë që ka ndaluar Allahu dhe i Dërguari i Tij, Muhamedi – nuk zbatojnë ligjet e Allahut.

[5] Nuk ndjekin fenë e vërtetë, edhe nëse pretendojnë se kanë fe, por feja e tyre nuk është feja e vërtetë, sepse ata ose e kanë shtrembëruar fenë, ose kanë shtuar apo hequr prej saj, ose disa ligje të fesë së tyre kanë qenë më parë nga Allahu por janë shfuqizuar me ardhjen e Islamit dhe me sheriatin që Allahu i shpalli Muhamedit (salallahu alejhi ue selem), kështu që qëndrimi në atë fe pas shfuqizimit të saj, nuk lejohet, por duhet të kalohet në fenë e ripërtërirë dhe të avancuar, që është Islami.

[6] Libri qiellor u është dhënë hebrenjve - Teurati - dhe të krishterëve – Inxhili (Ungjilli).

[7] Besimtarët u urdhëruan të luftojnë hebrenjtë dhe të krishterët, deri sa të paguanin haraçin, apo taksën e caktuar vjetore, ku secili do të paguante sipas gjendjes dhe mundësisë ekonomike që kishte. Kjo u praktikua nga udhëheqësi i besimtarëve Umer ibnul

وَقَالَتِ ٱلْيَهُودُ عُزَيْرٌ ٱبْنُ ٱللَّهِ وَقَالَتِ ٱلنَّصَـٰرَى ٱلْمَسِيحُ ٱبْنُ ٱللَّهِ ۖ ذَٰلِكَ قَوْلُهُم بِأَفْوَٰهِهِمْ ۖ يُضَـٰهِـُٔونَ قَوْلَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ مِن قَبْلُ ۚ قَـٰتَلَهُمُ ٱللَّهُ ۚ أَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ ﴿٣٠﴾

30. Hebrenjtë thanë: "Uzejri (Ezra) është bir i Allahut",[1] kurse të krishterët thanë: "Mesihu (Mesia) është bir i Allahut". Kjo është fjala e tyre, nga gojët e tyre;[2] ata imitojnë fjalët e atyre që nuk besuan para tyre.[3] I vraftë Allahu! Si shmangen (nga e vërteta)![4]

Khattab (radiallahu anhu), si dhe nga udhëheqës të tjerë më pas. Ata duhet ta jepnin haraçin me dorën e tyre dhe të përulur, dhe të mos dërgonin shërbëtorët që ta jepni atë, se nuk do iu pranohej deri sa të vinin vetë, dhe në këmbim, atyre u garantohej siguria dhe jetesa në mesin e muslimanëve, por të përulur dhe të nënshtruar, gjë që duhet ta shfaqnin edhe në veshjet apo sjelljen e tyre kur dilnin në rrugë apo në publik. Nëse ata i shkelnin kushtet e marrëveshjes, atëherë do të luftoheshin deri sa të pranonin Islamin dhe se Muhamedi (salallahu alejhi ue selem) ishte i dërguari i Allahut, të cilin gjithësesi e gjenin të shënuar në Librat e tyre. Pra, hebrenjtë dhe të krishterët mund të zgjidhnin: ose të qëndronin në fenë e tyre të shtrembëruar dhe të prapambetur, por të përulur dhe duke paguar haraçin, ose të pranonin Islamin dhe të bëheshin muslimanë, që është edhe më e mira për ta, ose të largoheshin përfundimisht nga vendet Islame. Pas këtij ajeti, i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) u përgatit për luftën e Tebukut kundër Romakëve.

[1] Këtë fjalë e kanë thënë disa prej hebrenjve dhe jo të gjithë ata, por kjo tregon se çfarë ligësie dhe djallëzie ka në mesin dhe zemrat e tyre, dhe çfarë paturpësie dhe mungesë morali kur guxojnë të shpifin për Allahun gjëra që nuk i përshtaten Madhështisë dhe Lartësisë së Tij. Thuhet se shkaku që ata pretenduan se Uzejri – apo Ezra siç emërtohet në Bibël – ishte bir i Allahut, shkaku ishte se kur Allahu i la hebrenjtë nën sundimin e Mbretërve, dhe ata i vranë e i prenë në masë, dhe vranë të gjithë ata që e mbanin Teuratin përmendësh, më pas gjetën se vetëm Uzejri vazhdonte ta mbante përmendësh Teuratin apo pjesën më të madhe të tij, dhe ai ia diktoi atyre nga memorja e vet, dhe ata e shkruajtën, pastaj thanë për të se ai është bir i Allahut.

[2] Për të cilën nuk kanë asnjë lloj prove apo argumenti; dhe për këtë fjalë do të japin llogari.

[3] Të krishterët imitojnë fjalën e hebrenjve kur thonë që Allahu ka bir, dhe po ashtu, hebrenjtë së bashku me të krishterët imitojnë fjalët e mohuesve dhe idhujtarëve të mëparshëm që thonin se engjëjt janë bijat e Allahut. Zemrat e tyre janë të ngjashme, kështu që edhe fjalët e tyre të kota dhe të pavërteta janë gjithashtu të ngjashme.

[4] Ky është mallkim nga Allahu kundër hebrenjve, të krishterëve dhe mohuesve e idhujtarëve, dhe kjo për shkak të mohimit dhe fjalëve të tyre shumë të padrejta dhe të pavërteta ndaj Allahut kur i veshin Atij fëmijë, ndërkohë që Ai është Krijuesi Suprem, dhe vërtet një habi e madhe se si mund ta thonë një fjalë të tillë ata, të cilëve Allahu u ka zbritur Libër dhe u ka dërguar profet, dhe ata e quanin veten të miq të Allahut dhe të dashurit e Tij; atëherë si guzojnë dhe me çfarë logjike i thonë këto fjalë për Allahun, Zotin e tyre?!

ٱتَّخَذُوٓا۟ أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَـٰنَهُمْ أَرْبَابًا مِّن دُونِ ٱللَّهِ وَٱلْمَسِيحَ ٱبْنَ مَرْيَمَ وَمَآ أُمِرُوٓا۟ إِلَّا لِيَعْبُدُوٓا۟ إِلَـٰهًا وَٰحِدًا ۖ لَّآ إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ ۚ سُبْحَـٰنَهُۥ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٣١﴾

31. Ata i konsideruan rabinët dhe murgjit e tyre, si zotër përveç Allahut,[1] si dhe Mesinë, të birin e Merjemes gjithashtu,[2] ndërkohë që janë urdhëruar të adhurojnë vetëm një Zot të Vetëm,[3] përveç të Cilit nuk ka të adhuruar tjetër që meriton të adhurohet.[4] I Pastër është Ai nga gjithçka që i shoqërojnë Atij.[5]

[1] Kur mëson çfarë bëjnë ata, ikën çudia për atë që i veshin Allahut fëmijë; sepse ata në fakt i kanë konsideruar rabinët (dijetarët e hebrenjve) dhe murgjit (adhuruesit e krishterë që mbyllen nëpër manastire) si zotër përveç Allahut, të cilëve ju luten e ju rrëfehen, dhe të cilët i ndalojnë atyre ato gjëra që Allahu i ka lejuar, dhe iu lejojnë gjëra që Allahu i ka ndaluar, dhe ju ligjërojnë atyre ligje për të cilat nuk kanë asnjë provë apo argument nga Allahu dhe që nuk i janë shpallur askujt nga të dërguarit e Allahut. Hebrenjtë dhe të krishterët i kanë ngritur dhe madhëruar shumë rabinët dhe murgjit e tyre, sa që edhe varret e tyre i kanë kthyer në idhuj që i adhurojnë në vend të Allahut, dhe të cilëve i drejtohen me lutje e përgjërim, dhe me therje kurbanesh mbi to.

[2] E konsideruan Mesian zot dhe bir të Zotit, dhe e adhurojnë në vend të Allahut.

[3] Allahun, Krijuesin e tyre dhe të gjithësisë, të Cilit i takon adhurimi i çdo krijese, dhe bindja e çdo krijese.

[4] Por vetëm Allahu meriton të adhurohet dhe vetëm Ai duhet të adhurohet nga të gjitha krijesat e Tij, sepse çdo gjë tjetër përveç Tij është krijesë e Tij, dhe krijesat nuk duhet të adhurojnë njëra-tjetrën, por duhet të adhurojnë vetëm Krijuesin e tyre.

[5] I Lartësuar dhe i Pastër është Allahu nga çdo gjë që i shoqërojnë idhujtarët, apo që u binden në vend të Tij, siç bëjnë hebrenjtë dhe të krishterët që iu binden rabinëve dhe murgjëve të tyre në kundërshtim me ligjet e Allahut, apo që thonë se Uzejri dhe Mesihu janë bij të Allahut!

يُرِيدُونَ أَن يُطْفِـُٔوا۟ نُورَ ٱللَّهِ بِأَفْوَٰهِهِمْ وَيَأْبَى ٱللَّهُ إِلَّآ أَن يُتِمَّ نُورَهُۥ وَلَوْ كَرِهَ ٱلْكَـٰفِرُونَ ﴿٣٢﴾

32. Ata dëshirojnë të shuajnë dritën e Allahut me gojët e tyre,[1] por Allahu nuk pranon veçse ta përsosë dritën e Tij,[2] edhe nëse mohuesit e urrejnë këtë.[3]

هُوَ ٱلَّذِىٓ أَرْسَلَ رَسُولَهُۥ بِٱلْهُدَىٰ وَدِينِ ٱلْحَقِّ لِيُظْهِرَهُۥ عَلَى ٱلدِّينِ كُلِّهِۦ وَلَوْ كَرِهَ ٱلْمُشْرِكُونَ ﴿٣٣﴾

33. Është Ai (Allahu) që e ka dërguar të Dërguarin e Tij me udhëzimin dhe fenë e së vërtetës,[4] për ta lartësuar atë mbi të gjitha fetë,[5] edhe nëse idhujtarët e urrejnë këtë.[6]

---

[1] Hebrenjtë dhe të krishterët, të cilët i marrin për zota rabinët dhe murgjit e tyre, dëshirojnë të shuajnë dritën e Allahut, e cila është feja e Tij me të cilën ka dërguar Muhamedin (salallahu alejhi ue selem) dhe të gjithë dërguarit para tij. E ka quajtur dritë, sepse me të ndriçohesh në errësirat e injorancës dhe të feve të trilluara. Këta hebrenj e të krishterë dëshirojnë ta shuajnë këtë dritë me fjalët e tyre, për të cilat nuk kanë asnjë argument që në origjinë.

[2] Sepse drita e Allahut është drita absolute, e cila nuk mund të shuhet edhe sikur të bashkoheshin të gjitha krijesat për ta shuar atë; dhe ajo është drita e Atij, në Dorën e të Cilit janë jetët dhe trupat e të gjitha krijesave; dhe për këtë dritë Allahu ka marrë përsipër ta ruajë Vet nga çdokush që kërkon ta shuajë apo ta cënojë.

[3] Edhe nëse mohuesit e Allahut dhe përgënjeshtruesit e të Dërguarit të Tij, e urrejnë Dritën e Allahut dhe përpiqen ta shuajnë e ta zbehin atë me të gjitha mënyrat, por përpjekja dhe mundimi i tyre nuk mund ta dëmtojë aspak të vërtetën dhe dritën e Allahut.

[4] Allahu e ka dërguar Muhamedin (salallahu alejhi ue selem) me udhëzimin – sqarimin e urdhrave dhe ndalesave të Allahut, dhe gjithçka që njerëzit duhet të dinë për besimin dhe jetën e tyre në të dy botët – dhe fenë e vërtetë Islame.

[5] Me qëllim që Islami të ngrihet dhe të lartësohet mbi të gjitha fetë e njerëzve në tokë, të cilat vetë ata i kanë trilluar.

[6] Edhe nëse politeistët që i bëjnë shok Allahut e urrejnë ngritjen dhe lartësimin e Islamit mbi fetë e tyre të pavërteta.

۞ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِنَّ كَثِيرًا مِّنَ ٱلْأَحْبَارِ وَٱلرُّهْبَانِ لَيَأْكُلُونَ أَمْوَٰلَ ٱلنَّاسِ بِٱلْبَـٰطِلِ وَيَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ ۗ وَٱلَّذِينَ يَكْنِزُونَ ٱلذَّهَبَ وَٱلْفِضَّةَ وَلَا يُنفِقُونَهَا فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ فَبَشِّرْهُم بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٣٤﴾

34. O ju që keni besuar![1] Me të vërtetë, shumë prej rabinëve dhe murgjve gllabërojnë pasurinë e njerëzve padrejtëshit dhe pengojnë nga rruga e Allahut.[2] E, ata që grumbullojnë arin dhe argjendin dhe nuk i shpenzojnë ato në rrugën e Allahut, përgëzoji me një dënim të dhembshëm;[3]

يَوْمَ يُحْمَىٰ عَلَيْهَا فِى نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوَىٰ بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وَظُهُورُهُمْ ۖ هَـٰذَا مَا كَنَزْتُمْ لِأَنفُسِكُمْ فَذُوقُوا۟ مَا كُنتُمْ تَكْنِزُونَ ﴿٣٥﴾

35. Atë ditë,[4] kur ato (thesaret që grumbulluan) do të nxehen në zjarrin e Xhehenemit dhe me to do të damkosen ballët, anët dhe shpinat e tyre (duke iu thënë): "Kjo është ajo që keni grumbulluar për veten tuaj; pra, shijoni atë që grumbulluat!"[5]

---

[1] Që keni besuar Allahun dhe të Dërguarin e Tij, Muhamedin (salallahu alejhi ue selem).

[2] Shumë prej rabinëve dhe murgjve – dijetarëve dhe adhuruesve - prej hebrenjve dhe të krishterëve, e marrin pasurinë e njerëzve padrejtësisht, duke marrë rryshfete në gjykimet e tyre, duke shprembëruar Librin e Allahut, Teuratin dhe Inxhilin, duke shkruar libra me duart e tyre dhe pastaj thonë se këto janë nga Allahu, vetëm e vetëm që t'i shesin për një çmim të vogël të kësaj bote; si dhe pengojnë njerëzit nga mesi i tyre dhe jashtë tyre të futen në Islam.

[3] Përgëzimi i tyre është me dënim të dhembshëm nga Allahu në Ditën e Gjykimit, siç përshkruhet më hollësisht në ajetin pas këtij; e këta janë ata rabinë e murgjër që gllabërojnë padrejtësisht pasuritë e njerëzve dhe grumbullojnë e groposin arin e argjëndin dhe nuk e shpenzojnë atë në rrugët e bamirësisë që të çojnë tek Allahu, që nuk e japin zekatin e tij, dhe madje nuk shpenzojnë as shpenzimet e nevojshme për jetesë.

[4] Përgëzoji me një dënim të dhembshëm, në atë ditë, kur…

[5] Kjo është pasuria që grumbulluat padrejtësisht dhe që e groposët në dynja, për të mos shpenzuar prej saj të drejtat e Allahut dhe të drejtat e njerëzve, kështu që shijojeni tani shijen e saj, meqenëse as vetë nuk e shijuat dhe nuk e gëzuat në dynja!

إِنَّ عِدَّةَ ٱلشُّهُورِ عِندَ ٱللَّهِ ٱثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِى كِتَـٰبِ ٱللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ مِنْهَآ أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ۚ ذَٰلِكَ ٱلدِّينُ ٱلْقَيِّمُ ۚ فَلَا تَظْلِمُوا۟ فِيهِنَّ أَنفُسَكُمْ ۚ وَقَـٰتِلُوا۟ ٱلْمُشْرِكِينَ كَآفَّةً كَمَا يُقَـٰتِلُونَكُمْ كَآفَّةً ۚ وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ مَعَ ٱلْمُتَّقِينَ ﴿٣٦﴾

36. Vërtet, numri i muajve tek Allahu është dymbëdhjetë muaj, në Librin e Allahut, që nga dita kur krijoi qiejt dhe Tokën.[1] Katër prej tyre janë të shenjtë.[2] Kjo është feja e drejtë, prandaj mos i bëni padrejtësi vetvetes gjatë tyre![3] Luftoni kundër idhujtarëve të gjithë së bashku, ashtu si ata luftojnë kundër jush të gjithë së bashku,[4] dhe dijeni se Allahu është me ata që i ruhen Atij.[5]

[1] Allahu e ka caktuar dhe regjistruar në Librin e Tij që gjendet tek Ai (El Leuh el Mahfudh), që nga dita kur krijoi qiejtë dhe Tokën, dhe caktoi natën dhe ditën, se numri i muajve të vitit është 12 muaj; dhe këtu janë për qëllim muajt e vitit hënor, megjithëse edhe ato të vitit diellor janë po 12, por të gjitha ritet, festat dhe adhurimet e ndryshme Islame lidhen me muajt hënor, prandaj edhe Kurani përmend kryesisht muajt hënor, dhe në raste të caktuara i përmend vitet diellore bashkë me ato hënore, si në ajetin 25 të sures el Kehf: "Ata qëndruan në shpellën e tyre treqind vjet (diellorë), duke shtuar nëntë (për vitet hënore)."

[2] Katër nga 12 muajt e vitit hënor janë të shenjtë; në këto muaj ndalohet lufta dhe gjynahet dyfishohen, ashtu si edhe veprat e mira në këto muaj shumëfishohen. Muajt e shenjtë janë: Raxheb, Dhul Kaade, Dhul Hixhe dhe el Muharrem; Muaji Raxheb është i ndarë, kurse tre të tjerët janë në rradhë njëri pas tjetrit.

[3] Mos i shkelni ligjet e Allahut që lidhen me muajt e shenjtë; mos i bëni të lejuara ato që Allahu i ka ndaluar në këto muaj, siç është lufta; mos bëni mëkate në këto muaj veçanërisht sepse ndëshkimi për mëkatët që bëhen në këto muaj është më i madh se ndëshkimi për mëkatet që bëhen në muajt e tjerë, dhe Allahu zemërohet më shumë me njerëzit që bëjnë mëkate në këto muaj që Ai i ka shenjtëruar.

[4] Ashtu si bashkohen idhujtarët me njëri-tjetrin kur luftojnë kundër jush, po ashtu edhe ju bashkohuni të gjithë kundër tyre dhe i vrisni ashtu si ju vrasin ata; pra, kur sulmon armiku, të gjithë besimtarët e kanë detyrim të bashkohen dhe të ngrihen kundër tij, edhe nëse janë në një nga muajt e shenjtë, por nuk u lejohet besimtarëve që të sulmojnë ata të parët gjatë muajve të shenjtë.

[5] Dijeni, o besimtarë, se nëse ju i luftoni idhujtarët duke qenë të bashkuar kundër tyre, dhe duke qenë se i ruheni ndalesave të Allahut dhe veproni në bindje ndaj Tij, atëherë Allahu është me ju kundër armiqve tuaj dhe armiqve të Tij; e ata që kanë Allahun në anën e tyre, nuk munden kurrë nga asgjë.

إِنَّمَا ٱلنَّسِيٓءُ زِيَادَةٌ فِى ٱلْكُفْرِ ۖ يُضَلُّ بِهِ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ يُحِلُّونَهُۥ عَامًا وَيُحَرِّمُونَهُۥ عَامًا لِّيُوَاطِـُٔوا۟ عِدَّةَ مَا حَرَّمَ ٱللَّهُ فَيُحِلُّوا۟ مَا حَرَّمَ ٱللَّهُ ۚ زُيِّنَ لَهُمْ سُوٓءُ أَعْمَـٰلِهِمْ ۗ وَٱللَّهُ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلْكَـٰفِرِينَ ﴿٣٧﴾

37. Vërtet, shtyrja (e muajve të shenjtë) është shtim i mosbesimit.[1] Për shkak të saj (shtyrjes), ata që mohuan thellohen në humbje.[2] Një vit e quajnë të lejueshëm (muajin e shenjtë të shtyrë), kurse një vit tjetër, të ndaluar, që ta përshtatnin me numrin e muajve që i ka ndaluar Allahu, dhe kështu, ata bëjnë të lejuar atë që Allahu e ka ndaluar.[3] Atyre u duken të bukura veprat e tyre të shëmtuara;[4] e Allahu nuk i udhëzon në rrugë të drejtë njerëzit mohues.[5]

[1] Idhujtarët, në kohën e injorancës para Islame, në rast se kishin nevojë të luftonin gjatë ndonjë prej muajve të shenjtë, menduan që ta shtynin shenjtërinë e muajit të shenjtë në të cilin ndodheshin, duke ia veshur shenjtërinë një muaji tjetër që vinte më pas dhe që nuk ishte i shenjtë; duke menduar se kështu do të ruanin numrin e muajve të shenjtë, por jo vetë muajt e shenjtë me emrat e tyre. Dhe kështu, muajt e shenjtë do të ndryshonin çdo vit, me shtyrje ose tërheqje, sipas interesit të tyre, duke bërë të lejuar atë muaj që Allahu e kishte ndaluar, dhe duke bërë të ndaluar atë muaj që Allahu e kishte lejuar.

[2] Për shkak të shtyrjes së muajve të shenjtë nga koha e tyre, Allahu i lë në humbje mohuesit që e shpikën dhe e bëjnë këtë gjë.

[3] Bëjnë të lejuar muajt qe Allahu i ka bërë të ndaluar, dhe bëjnë të ndaluara muajt që Allahu ka bërë të lejuar, ndërsa lejimi dhe ndalimi, pra vënia e ligjeve i takon vetëm Allahut dhe askujt tjetër, prandaj ata zhyten edhe më shumë në mosbesimin e tyre me këtë vepër të shëmtuar që atyre ju duket e mirë dhe e bukur.

[4] Ju duket e mirë, e bukur dhe e zgjuar e keqja, shëmtia dhe idiotësia e veprave të tyre që i bëjnë në kundërshtim me ligjet e Allahut.

[5] Allahu nuk i jep sukses që të bëjnë vepra të mira e të bukura atyre njerëzve që e mohojnë Njësimin e Allahut dhe profetësinë e Muhamedit (salallahu alejhi ue selem), por i lë ata në humbje, ashtu si këta që bënin lojëra me muajt e shenjtë.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مَا لَكُمْ إِذَا قِيلَ لَكُمُ ٱنفِرُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ ٱثَّاقَلْتُمْ إِلَى ٱلْأَرْضِ ۚ أَرَضِيتُم بِٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا مِنَ ٱلْـَٔاخِرَةِ ۚ فَمَا مَتَٰعُ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا فِى ٱلْـَٔاخِرَةِ إِلَّا قَلِيلٌ ﴿٣٨﴾

38. O ju që keni besuar![1] Çfarë është çështja juaj, që kur ju thuhet: "Dilni në luftë, në rrugën e Allahut!",[2] ju bëheni të rëndë në tokë.[3] A jeni më të kënaqur me jetën e kësaj bote, sesa me botën tjetër?![4] Por kënaqësia e kësaj bote, në krahasim me atë të botës tjetër, nuk është veçse pak.[5]

[1] O ju që keni besuar Allahun dhe të Dërguarin e Tij (salallahu alejhi ue selem)! Ky ajet është nxitje nga Allahu për besimtarët, shokët e të Dërguarit të Allahut (salallahu alejhi ue selem), që të luftojnë romakët në luftën e Tebukut – në kufi me Jordaninë sot.

[2] Kur i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) ju thërret që të dilni në luftë kundër armiqve tuaj dhe të Allahut.

[3] Përtuat të shkonit në luftë dhe anuat nga qëndrimi në tokën dhe shtëpitë tuaja. Duhet të jetë e ditur se shumë pjesë nga kjo sure bëjnë fjalë për luftën e Tebukut, kur Allahu e kishte urdhëruar të Dërguarin që t'i nxiste besimtarët të luftonin romakët. Ishte stina e verës dhe koha ishte shumë e nxehtë, kurse ushqimet dhe uji ishin shumë të kufizuara dhe të pakta. Kështu që, disa nga muslimanët e morën me përtesë daljen për në luftë, dhe kjo bëri që Allahu t'i qortonte dhe t'i nxiste ata për të shkuar në luftë, duke i thirrur me atributin e tyre të veçantë tek Allahu: "O ju që keni besuar!", a nuk e dini se kjo shprehje kërkon nga ju që t'i përgjigjeni thirrjes së Allahut menjëherë.

[4] A mos u bëtë si ata që kanë zgjedhur jetën e kësaj bote dhe vrapojnë pas saj, pa e vrarë mendjen për jetën e botës tjetër që është e përhershme, dhe të cilën Allahu e ka përgatitur dhe zbukuruar për të devotshmit - xhenetin?!

[5] A nuk i peshoni dhe krahasoni gjërat, dhe kështu t'i jepni përparësi asaj që është më e mirë dhe më e qëndrueshme, në vend të dynajsë së shkurtër dhe të paqëndrueshme, të mbushur me turbullira dhe rreziqe të panumërta, të cilën askush nuk e ka gëzuar, sado që ka grumbulluar prej pasurive të saj dhe sado pushtet që të ketë pasur në tokë?!

إِلَّا تَنفِرُوا يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا وَيَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّوهُ شَيْـًٔا ۗ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٩﴾

39. Nëse nuk shkoni në luftë, Ai do t'ju ndëshkojë me ndëshkim të dhembshëm[1] dhe do t'ju zëvendësojë me një popull tjetër;[2] e ju nuk e dëmtoni Atë aspak.[3] Allahu është i Fuqishëm për çdo gjë.[4]

إِلَّا تَنصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ ٱللَّهُ إِذْ أَخْرَجَهُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ثَانِىَ ٱثْنَيْنِ إِذْ هُمَا فِى ٱلْغَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَٰحِبِهِۦ لَا تَحْزَنْ إِنَّ ٱللَّهَ مَعَنَا ۖ فَأَنزَلَ ٱللَّهُ سَكِينَتَهُۥ عَلَيْهِ وَأَيَّدَهُۥ بِجُنُودٍ لَّمْ تَرَوْهَا وَجَعَلَ كَلِمَةَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ٱلسُّفْلَىٰ ۗ وَكَلِمَةُ ٱللَّهِ هِىَ ٱلْعُلْيَا ۗ وَٱللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٤٠﴾

40. Nëse ju nuk e ndihmoni atë (Muhamedin)[5] – Allahu tashmë e ka ndihmuar atë; si atëherë, kur ata që mohuan e dëbuan atë vetë të dytin,[6] kur ishin në shpellë,[7] e ai i thoshte shokut të vet (Ebu Bekrit):

---

[1] Nëse nuk shkoni në luftë për të luftuar romakët, kur ju thërret i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem), atëherë Allahu do ju ndëshkojë në këtë botë dhe në botën tjetër me dënim të dhembshëm.

[2] Do i zgjedhë një popull tjetër të Dërguarit të Tij, të cilët do t'i përgjigjen menjëherë thirrjes së tij, kur ai t'i thërrasë për të shkuar në luftë, dhe të cilët i binden Allahut dhe të Dërguarit të Tij për çdo gjë.

[3] Ju nuk e dëmtoni aspak Allahun me mosdaljen në luftë dhe mosbindjen ndaj Tij, sepse Allahu nuk ka aspak nevojë për ju, por ju keni nevojë për Të.

[4] Allahu ka fuqi dhe mundësi që t'ju zhdukë ju dhe t'ju zëvendësojë me njerëz të tjerë, dhe ka fuqi për çdo gjë që dëshiron.

[5] Nëse ju, o besimtarë, nuk i përgjigjeni thirrjes së të Dërguarit për luftë dhe nuk e ndihmoni atë kundër armiqve të Allahut dhe armiqve tuaj, dijeni se atë e ndihmon Allahu pa pasur nevojë për ju dhe ndihmën tuaj, ashtu si e ndihmoi atë (Muhamedin) kur emigroi nga Meka në Medine vetëm me Ebu Bekrin (radiallahu anhu).

[6] Allahu do e ndihmojë të Dërguarin e Tij (salallahu alejhi ue selem), si atëherë kur idhujtarët kurashit e dëbuan atë nga shtëpia dhe vendi i vet, dhe ai ishte vetë i dytë – i Dërguari (salallahu alejhi ue selem) dhe Ebu Bekri (radiallahu anhu).

[7] Ishin fshehur në një shpellë (shpella Theur) jashtë Mekës, ku do të qëndronin disa ditë, derisa kërkimet e idhujtarëve për ta të kishin ndaluar.

"Mos u mërzit! Me të vërtetë, Allahu është me ne!"[1] Atëherë, Allahu zbriti qetësinë e Vet mbi të, e mbështeti me një ushtri që nuk e keni parë (engjëj) dhe bëri që fjala e atyre që mohuan të jetë më e ulta, kurse Fjala e Allahut të jetë më e larta.[2] Vërtet, Allahu është i Plotfuqishëm, i Urtë.[3]

-193-

[1] Kur i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) pa frikën e madhe që kishte Ebu Bekri (radiallahu anhu) se mos idhujtarët e gjenin dhe e kapnin të Dërguarin e Allahut, ndërkohë që ishin brenda në shpellë, kurse idhujtarët hynë në të dhe gati sa nuk i panë, ai e qetësoi atë duke i thënë se Allahu është me ne dhe do të na mbrojë e do të na ndihmojë, dhe idhujtarët nuk do të mund të na gjejnë dhe nuk do të arrijnë kurrë tek ne. Pra, përderisa Allahu e ndihmoi të Dërguarin e Tij në një gjendje dhe çast të tillë kritik, të mbushur me frikë dhe pa armë e fuqi, atëherë si mund ta braktisë atë tani dhe ta bëjë që të ketë nevojë për ju, ndërkohë që ndihmuesit dhe ushtarët e tij janë të shumtë në numër? Ky ishte kërcënim dhe nxitje për ata besimtarë që shfaqën përtesë për të shkuar në luftën e Tebukut, dhe numri i tyre gjithësesi ishte i vogël, e ata u penduan dhe shkuan në luftë, dhe nuk mbetën pa shkuar veçse hipokritët dhe ata të tre që Allahu ua pranoi pendimin, historia e të cilëve përmendet nga fundi i sures.

[2] Allahu e mbështeti dhe e ndihmoi të Dërguarin e Tij me engjëjt, të cilët idhujtarët nuk i panë, dhe bëri që fjala e idhujtarëve – idhujtaria dhe politeizmi i tyre – të jetë më e ulta, sepse ajo u mund dhe u mposht, megjithë përpjekjet e mëdha që idhujtsarët bënë për të kapur Muhamedin (salallahu alejhi ue selem), i cili ishte vetëm me Ebu Bekrin dhe pa asnjë lloj ushtrie apo armatimi dhe Allahu e fshiu atë bashkë me ndjekësit e saj; kurse Fjala e Allahut, Feja e Tij dhe Njësimi i Tij – fjala "La ilahe il-la Allah" - ishte dhe mbetet padyshim më e larta.

[3] Allahu ka fuqi absolute për të mposhtur mohuesit dhe idhujtarët, dhe askush nuk mund ta mposhtë Atë, e askush nuk mund t'i shpëtojë Atij, por Ai vepron me urtësinë e Tij absolute në rregullimin dhe drejtimin e krijesave të Tij, ashtu si do Ai.

ٱنفِرُوا۟ خِفَافًا وَثِقَالًا وَجَٰهِدُوا۟ بِأَمْوَٰلِكُمْ وَأَنفُسِكُمْ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ ۚ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾

41. Dilni në luftë, qofshi të lehtë apo të rëndë,[1] dhe luftoni me pasurinë dhe jetën tuaj në rrugën e Allahut![2] Kjo është më e mirë për ju, sikur ta dinit![3]

لَوْ كَانَ عَرَضًا قَرِيبًا وَسَفَرًا قَاصِدًا لَّٱتَّبَعُوكَ وَلَٰكِنۢ بَعُدَتْ عَلَيْهِمُ ٱلشُّقَّةُ ۚ وَسَيَحْلِفُونَ بِٱللَّهِ لَوِ ٱسْتَطَعْنَا لَخَرَجْنَا مَعَكُمْ يُهْلِكُونَ أَنفُسَهُمْ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّهُمْ لَكَٰذِبُونَ ﴿٤٢﴾

42. Sikur fitorja të ishte e afërt dhe udhëtimi i shkurtër, ata (hipokritët) do të të pasonin ty, por atyre iu duk udhëtim i gjatë e i vështirë.[4] Ata do të betohen në Allahun: "Sikur të kishim mundësi, me siguri do të dilnim me ju";[5] duke shkatërruar kështu vetveten;[6] e Allahu e di se ata janë gënjeshtarë.[7]

---

[1] Dilni në luftë, o besimtarë, kur ju thërret i Dërguari i Allahut, qoftë nëse e keni të lehtë daljen në luftë, apo të vështirë; qofshi të rinj apo të moshuar, të fuqishëm apo të dobët, të pasur apo të varfër – nëse keni mjet udhëtimi dhe armë lufte apo nuk keni; që të gjithë duhet t'i përgjigjeni thirrjes së të Dërguarit të Allahut (salallahu alejhi ue selem) dhe të përgatiteni për luftën e Tebukut.

[2] Shpenzoni pasurinë tuaj për përgatitjen e ushtrisë për luftë në rrugën e Allahut, dhe luftoni me jetën tuaj kundër mohuesve të Allahut – romakëve, në Tebuk – deri sa ata të japin haraçin të përulur, dhe Allahu t'i poshtërojë ata dhe t'ju japë fitoren mbi ta.

[3] Që të dilni në luftë në rrugë të Allahut është më e mirë për ju sesa të bëheni të rëndë, të përtoni dhe të kënaqeni me atë pak kënaqësi të dynjasë, nëse e dini dhe e kuptoni të vërtetën e asaj që ju sqarohet në lidhje me vlerën e xhihadit në rrugë të Allahut.

[4] Kështu që nuk dolën bashkë me ty dhe besimtarët për në luftën e Tebukut.

[5] Hipokritët i kërkuan lejë të Dërguarit të Allahut (salallahu alejhi ue selem) që të mos shkonin bashkë me të dhe besimtarët në luftën e Tebukut, duke paraqitur justifikime të pavërteta dhe gënjeshtra.

[6] Shkaktërrojnë dhe i bëjnë dëm vetvetes me betime të rrejshme, duke tërhequr zemërimin dhe dënimin e Allahut ndaj vetes së tyre, për shkak të betimit të rrejshëm.

[7] Në betimet e tyre se gjoja nuk kishin mundësi të dilnin në luftë, ndërkohë që i kishin të gjitha mundësitë, fuqinë e trupit dhe mundësinë material të nevojshme për udhëtim dhe luftë.

عَفَا ٱللَّهُ عَنكَ لِمَ أَذِنتَ لَهُمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَكَ ٱلَّذِينَ صَدَقُوا۟ وَتَعْلَمَ ٱلْكَـٰذِبِينَ ﴿٤٣﴾

43. Allahu të fali ty (Muhamed); pse u dhe atyre leje të qëndrojnë, para se të bëhej e qartë se kush thoshte të vërtetën dhe të dije se kush ishin gënjeshtarët.[1]

لَا يَسْتَـْٔذِنُكَ ٱلَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْـَٔاخِرِ أَن يُجَـٰهِدُوا۟ بِأَمْوَٰلِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ ۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌۢ بِٱلْمُتَّقِينَ ﴿٤٤﴾

44. Ata që besojnë në Allahun dhe Ditën e Fundit nuk do të të kërkojnë leje për të mos luftuar me pasurinë dhe jetën e tyre.[2] Allahu i di mirë ata që i ruhen Atij.[3]

[1] Allahu e qorton të Dërguarin e Tij (salallahu alejhi ue selem) për shkak se ai i dha lejë të qëndrojnë në Medine dhe të mos dalin në luftë, të gjithë atyre që i kërkuan lejë prej hipokritëve, pa i vërtetuar justifikimet e tyre dhe pa e nxjerrë hapur gënjeshtrën dhe hipokrizinë e tyre.

[2] Allahu i tregon të Dërguarit të Tij (salallahu alejhi ue selem) dhe të gjithë besimtarëve, se nga shenjat e hipokritëve është se ata nuk shkojnë në luftë në Rrugën e Allahut, por kërkojnë lejë që të mungojnë duke paraqitur justifikime të rrejshme; kurse besimtarët e vërtetë nuk kërkojnë kurrë lejë që të mungojnë nga lufta në rrugën e Allahut, sepse ata e dinë mirë detyrën e tyre në këtë rast si dhe vlerën e xhihadit në rrugën e Allahut dhe shpërblimin që i pret tek Allahu; ndryshe nga hipokritët që nuk e besojnë Allahun dhe botën tjetër.

[3] Allahu i di mirë ata që i frikësohen Atij; që i ruhen ndalesave të Tij; që zbatojnë urdhrat e Tij dhe që garojnë në bindjen ndaj Tij në luftimin e armiqve të Tij, me pasurinë dhe jetën e tyre.

إِنَّمَا يَسۡتَـٔۡذِنُكَ ٱلَّذِينَ لَا يُؤۡمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِ وَٱرۡتَابَتۡ قُلُوبُهُمۡ فَهُمۡ فِي رَيۡبِهِمۡ يَتَرَدَّدُونَ ٤٥

45. Leje do të të kërkojnë vetëm ata që nuk besojnë në Allahun dhe Ditën e Fundit, dhe zemrat e të cilëve dyshojnë.[1] Ata vazhdojnë të lëkunden në dyshimin e tyre.[2]

۞ وَلَوۡ أَرَادُواْ ٱلۡخُرُوجَ لَأَعَدُّواْ لَهُۥ عُدَّةٗ وَلَٰكِن كَرِهَ ٱللَّهُ ٱنۢبِعَاثَهُمۡ فَثَبَّطَهُمۡ وَقِيلَ ٱقۡعُدُواْ مَعَ ٱلۡقَٰعِدِينَ ٤٦

46. Sikur ata (hipokritët) të kishin dashur të dilnin (në luftë), do të bënin ndonjë përgatititje për të;[3] por Allahu nuk e pëlqeu daljen e tyre, prandaj i shkurajoi[4] dhe atyre iu thuhej: "Qëndroni me ata që qëndrojnë në shtëpi!"[5]

[1] Leje për të mos shkuar në luftë, o Muhamed, do të të kërkojnë vetëm ata që nuk e besojnë Allahun dhe ditën e Kiametit, dhe zemrat e të cilëve dyshojnë në vërtetësinë e Njësimit të Allahut dhe në shpërblimin e atyre që veprojnë në bindje ndaj Tij apo në dënimin e atyre që e mohojnë Atë dhe shkelin ligjet e Tij; e ata janë hipokritët.

[2] Vazhdojnë të qëndrojnë në dyshimin e tyre të humbur në detin e hezitimit dhe mëdyshjes, pa arritur kurrë te e vërteta dhe pa e dalluar kurrë të vërtetën nga e pavërteta.

[3] Por ata nuk bënë asnjë lloj përgatitje apo përpjekje e lëvizje që të dukej se po përgatiteshin për luftë, por menjëherë nxorën justifikime sikur nuk i kishin mundësitë për të dalë në luftë.

[4] I bëri që t'iu dukej udhëtim i gjatë dhe i vështirë, dhe të përtonin e të preferonin të qëndronin në shtëpi dhe në arat e tyre, dhe të mos i bashkoheshin besimtarëve në luftën e Tebukut, sepse ata do i dëmtonin besimtarët në atë udhëtim dhe luftë, dhe nuk do i ndihmonin aspak, dhe sepse dalja në atë luftë kishte shpërblim të madh tek Allahu, që nuk e meritonte veçse besimtarët e sinqertë dhe të vërtetë, kurse këta ishin hipokritë, që nuk ia donin të mirën besimtarëve dhe Islamit.

[5] Qëndroni në shtëpi me të moshuarit, gratë, fëmijët dhe të paaftët për luftë, dhe mos dilni në luftë me të Dërguarin e Allahut dhe besimtarët.

لَوْ خَرَجُوا فِيكُم مَّا زَادُوكُمْ إِلَّا خَبَالًا وَلَأَوْضَعُوا خِلَـٰلَكُمْ يَبْغُونَكُمُ ٱلْفِتْنَةَ وَفِيكُمْ سَمَّـٰعُونَ لَهُمْ ۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌۢ بِٱلظَّـٰلِمِينَ ﴿٤٧﴾

47. Sikur të kishin dalë me ju, nuk do t'ju shtonin tjetër përveç hutimit dhe do të futeshin mes jush, duke kërkuar përçarjen tuaj;[1] sepse edhe në mesin tuaj ka dëgjues të zellshëm të tyre.[2] E Allahu di mirë për të padrejtët.[3]

[1] Allahu e dinte se hipokritët do të fusnin hutim, përçarje dhe armiqësi mes besimtarëve, nëse do të dilnin me ta në luftën e Tebukut, sepse këtë bëjnë gjithnjë, prandaj edhe i shkurajoi dhe i pengoi ata nga dalja në luftë me besimtarët.

[2] Në mesin e besimtarëve kishte njerëz mendjelehtë, të cilët i vinin veshin fjalëve të hipokritëve dhe mashtroheshin prej tyre, dhe këta do të bëheshin vërtet problem, sepse do të shkaktonin përçarje dhe armiqësi midis vetë besimtarëve, dhe kështu nuk do të ishin më në gjëndje për të luftuar armikun ku ishin nisur. Mund të ketë gjithashtu kuptimin: Në mesin tuaj, o besimtarë, ka njerëz që fjalët që i dëgjojnë nga ju, ua thonë hipokritëve, pa pasur qëllim tradhtinë, por ngaqë nuk e dinë se ata janë hipokritë, ose nga mendjelehtësia.

[3] Allahu e di mirë kush janë të padrejtët, hipokritët e mohuesit, dhe e di mirë çfarë dhe si veprojnë ata, kështu që i mëson besimtarëve si të ruhen prej tyre dhe çfarë rreziqesh ka nëse qëndrojnë dhe përziehen me ta.

لَقَدِ ٱبۡتَغَوُاْ ٱلۡفِتۡنَةَ مِن قَبۡلُ وَقَلَّبُواْ لَكَ ٱلۡأُمُورَ حَتَّىٰ جَآءَ ٱلۡحَقُّ وَظَهَرَ أَمۡرُ ٱللَّهِ وَهُمۡ كَٰرِهُونَ ٤٨

48. Ata edhe më parë janë përpjekur për përçarjen tuaj[1] dhe i kanë pështjelluar çështjet e tua,[2] deri sa erdhi e Vërteta[3] dhe triumfoi çështja e Allahut;[4] dhe ata e urrejnë këtë.[5]

وَمِنۡهُم مَّن يَقُولُ ٱئۡذَن لِّي وَلَا تَفۡتِنِّيٓۚ أَلَا فِي ٱلۡفِتۡنَةِ سَقَطُواۗ وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةُۢ بِٱلۡكَٰفِرِينَ ٤٩

49. Disa prej atyre (hipokritëve) thonë: "Më lejo (të qëndroj në shtëpi) dhe mos më vër në sprovë!"[6] Por ata kanë ranë tashmë në sprovë.[7] Me të vërtetë, Xhehenemi i përfshin tërësisht mohuesit.[8]

[1] Kur emigruat nga Meka në Medine, hipokritët, me në krye Abdullah ibën Ubej ibën Selul, u përpoqën të fusin përçarje mes besimtarëve, dhe po ashtu në luftën e Uhudit, kur ata ikën nga lufta dhe i lanë besimtarët.

[2] I nxisnin njerëzit ta vinin në dyshim profetësinë tënde dhe ta mohonin atë që të shpallej nga Allahu.

[3] Deri sa ju erdhi ndihma e Allahut.

[4] Triumfoi dhe u ngrit feja e Allahut, Islami.

[5] Hipokritët urrenin më parë që feja e Allahut të triumfonte mbi idhujtarët, ndërsa tani urrejnë që feja e Allahut dhe besimtarët të triumfojnë mbi mohuesit prej romakëve e të tjerë.

[6] Mos na fut në gjynah duke na marrë me vete në vendet e njerëzve të verdhë - romakëve, sepse ne tundohemi nga gratë e tyre! Duke pretenduar se kishin qëllim të ruheshin nga e keqja dhe mëkati, ndërkohë që ata ishin në mëkat edhe më të madh – hipokrizinë e tyre.

[7] Sepse kanë kundërshtuar urdhrin e Allahut dhe të Dërguarit të Tij.

[8] Zjarri i Xhenemit do i përfshijë nga të gjitha anët, do i rrethojë dhe do i bashkojë të gjithë ata që kanë mohuar Allahun dhe provat e Tij, dhe që kanë përgënjeshtruar të dërguarit e Allahut, kështu që hipokritët i pret ky zjarr.

إِن تُصِبْكَ حَسَنَةٌ تَسُؤْهُمْ ۖ وَإِن تُصِبْكَ مُصِيبَةٌ يَقُولُوا قَدْ أَخَذْنَآ أَمْرَنَا مِن قَبْلُ وَيَتَوَلَّوا وَّهُمْ فَرِحُونَ ﴿٥٠﴾

50. Nëse ty të vjen ndonjë e mirë, kjo i brengos ata; dhe nëse të godet ndonjë e keqe, ata do të thonë: "Ne i morëm masat që më parë";[1] dhe do të largohen të gëzuar.[2]

قُل لَّن يُصِيبَنَآ إِلَّا مَا كَتَبَ ٱللَّهُ لَنَا هُوَ مَوْلَىٰنَا ۚ وَعَلَى ٱللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ ٱلْمُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾

51. Thuaj: "Ne nuk do të na godasë asgjë tjetër përveç asaj që Allahu ka caktuar për ne;[3] Ai është Mbrojtësi ynë."[4] Dhe vetëm tek Allahu të mbështeten besimtarët![5]

قُلْ هَلْ تَرَبَّصُونَ بِنَآ إِلَّآ إِحْدَى ٱلْحُسْنَيَيْنِ ۖ وَنَحْنُ نَتَرَبَّصُ بِكُمْ أَن يُصِيبَكُمُ ٱللَّهُ بِعَذَابٍ مِّنْ عِندِهِۦٓ أَوْ بِأَيْدِينَا ۖ فَتَرَبَّصُوٓا۟ إِنَّا مَعَكُم مُّتَرَبِّصُونَ ﴿٥٢﴾

52. Thuaj: "A prisni për ne tjetër, përveçse njërës prej dy më të mirave (fitores ose martirizimit)?[6] Ndërsa ne po presim që Allahu

---

[1] Nëse ty, o Muhamed, të vjen ndonjë e mirë me të cilën Allahu të gëzon, siç është çlirimi i tokave romake në luftën e Tebukut, kjo gjë e brengos El Xhedd ibën Kajs dhe hipokritët e tjerë si ai; dhe nëse të godet ndonjë e keqe, dhe ushtria jote dështon në luftën e Tebukut, atëherë hipokritët do të thonë: "Ne i morëm masat që më parë, duke mos dalë në luftë me Muhamedin, sepse e dinim se ai do të dështonte përballë një fuqie të madhe si romakët."

[2] Do largoheshin nga Muhamedi (salallahu alejhi ue selem) të gëzuar që atë dhe shokët i goditi e keqja dhe u mundën e u vranë. Këtë prisnin dhe uronin hipokritët, por sigurisht që Allahu do i poshtëronte ata dhe do të ngrinte e lartësonte të Dërguarin, Fenë e Tij dhe besimtarët.

[3] Në paracaktimin e Tij, në El leuhul Mahfudh.

[4] Mbrojtësi dhe ndihmuesi ynë kundër armiqve të Tij dhe tanë.

[5] Çdo besimtar duhet t'i mbështetet vetëm Allahut, sepse vetëm nëse mbështeten tek Allahu dhe e presin fitoren vetëm nga Ai dhe nga askush e asgjë tjetër, si dhe nuk kanë frikë askënd dhe asgjë tjetër përveç Tij, atëherë Allahu do i plotësojë të gjitha nevojat e tyre dhe do i ndihmojë kundër kujtdo që i kërcënon dhe i lufton ata.

[6] Thuaj hipokritëve, o Muhamed, se juve nuk mund t'ju ndodhë veçse një nga dy gjërat më të mira të kësaj bote: Ose fitorja kundër armikut tuaj, ku ju do të keni shpërblim të madh nga Allahu, plaçkë lufte dhe shëndet të plotë; ose martirizimi nga armiku juaj, pra do të jeni dëshmorë në rrugë të Allahut dhe do të fitoni xhenetet më të larta e do të shpëtoni

t'ju godasë me dënim nga Vetë Ai ose nga duart tona.[1] Pra, pritni se me të vërtetë, edhe ne po presim bashkë me ju."[2]

قُلْ أَنفِقُوا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا لَّن يُتَقَبَّلَ مِنكُمْ ۖ إِنَّكُمْ كُنتُمْ قَوْمًا فَٰسِقِينَ ﴿٥٣﴾

53. Thuaj: "Shpenzoni me hir a me pahir, nga ju nuk do të pranohet kurrsesi,[3] sepse ju keni qenë gjithnjë popull i pabindur."[4]

وَمَا مَنَعَهُمْ أَن تُقْبَلَ مِنْهُمْ نَفَقَٰتُهُمْ إِلَّآ أَنَّهُمْ كَفَرُوا بِٱللَّهِ وَبِرَسُولِهِۦ وَلَا يَأْتُونَ ٱلصَّلَوٰةَ إِلَّا وَهُمْ كُسَالَىٰ وَلَا يُنفِقُونَ إِلَّا وَهُمْ كَٰرِهُونَ ﴿٥٤﴾

54. Ajo që e pengoi pranimin e shpenzimeve të tyre (nga Allahu), ishte vetëm ngase ata mohuan Allahun dhe të Dërguarin e Tij, namazit nuk i afrohen veçse me përtesë dhe nuk shpenzojnë veçse me përbuzje.[5]

nga zjarri i xhehenemit; dhe që të dyja këto janë më të mirat që ekzistojnë për njeriun në këtë botë. Pra, ajo që presin hipokritët t'u ndodhë besimtarëve dhe që mendojnë se është e keqe për ta, ajo në realitet është e mirë në çdo rast. Kurse ajo që presin besimtarët për hipokritët, ajo është vërtet gjë e keqe dhe e mjerueshme.

[1] Po presim që Allahu t'ju zbresë dënim nga qielli dhe t'ju shkatërrojë të gjithëve, ose t'ju dënojë me anë të duarve dhe shpatave tona, duke na mundësuar vrasjen tuaj.

[2] Dhe të shohim çfarë do të bëjë Allahu me ne dhe çfarë përfundimi do të ketë secili grup.

[3] Qoftë nëse ju, o hipokritë, shpenzoni me apo pa dëshirë nga pasuria juaj për çështjen e Allahut, për këtë luftë apo për ndonjë qëllim tjetër fetar, Allahu nuk do ta pranojë bamirësinë tuaj dhe nuk do t'ju shpërblejë për të në botën tjetër, sepse ju nuk e besoni atë botë dhe jeni në dyshim për vërtetësinë e fesë tuaj apo për profetësinë e Muhamedit (salallahu alejhi ue selem); dhe personave të tillë nuk iu pranohet asnjë vepër apo bamirësi tek Allahu.

[4] Të dalë nga bindja ndaj Allahut dhe besimi në Të.

[5] Allahu sqaron shkakun e mospranimit të bamirësisë dhe veprave të tjera të mira që bëjnë hipokritët: Mohimi i Allahut dhe i të Dërguarit të Tij; përtesa në kryerjen e namazit, i cili iu duket aq i rëndë sa janë gati ta lënë nëse nuk do të zbuloheshin, sepse ata nuk shpresojnë shpërblim apo ndëshkim; dhe urrejtja që kanë për Islamin dhe muslimanët kur u japin atyre nga pasuria e tyre, të detyruar. Pra, pa pasur besimin, asnjë vepër e mirë nuk pranohet nga Allahu, sado e madhe apo e vogël që të jetë.

فَلَا تُعۡجِبۡكَ أَمۡوَٰلُهُمۡ وَلَآ أَوۡلَٰدُهُمۡۚ إِنَّمَا يُرِيدُ ٱللَّهُ لِيُعَذِّبَهُم بِهَا فِي ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا وَتَزۡهَقَ أَنفُسُهُمۡ وَهُمۡ كَٰفِرُونَ ٥٥

55. Mos të të bëjë përshtypje as pasuria as fëmijët e tyre, sepse nëpërmjet tyre Allahu dëshiron t'i ndëshkojë ata në jetën e kësaj bote,[1] dhe t'u dalë shpirti duke qenë mosbesimtarë.[2]

وَيَحۡلِفُونَ بِٱللَّهِ إِنَّهُمۡ لَمِنكُمۡ وَمَا هُم مِّنكُمۡ وَلَٰكِنَّهُمۡ قَوۡمٞ يَفۡرَقُونَ ٥٦

56. Ata betohen në Allahun se janë prej jush, ndërkohë që nuk janë prej jush; por janë njerëz frikacakë.[3]

لَوۡ يَجِدُونَ مَلۡجَـَٔا أَوۡ مَغَٰرَٰتٍ أَوۡ مُدَّخَلٗا لَّوَلَّوۡاْ إِلَيۡهِ وَهُمۡ يَجۡمَحُونَ ٥٧

57. Sikur ata të gjenin ndonjë strehim, shpella apo vrimë në tokë, do ia mbathnin atje me nxitim.[4]

---

[1] Duke i detyruar të shpenzojnë prej saj detyrimet fetare si zekati dhe lëmosha, të cilat ata i japin me pahir, sepse nuk shpresojnë shpërblim nga Allahu si besimtarët, dhe kështu që nxjerrja e pasurisë për fenë, është një torturim dhe ndëshkim i madh për ta në jetën e kësaj bote. Po kështu, i ndëshkon me fatkeqësi në fëmijët dhe pasuritë e tyre, duke i bërë të vuajnë në jetën e kësaj bote, para botës tjetër.

[2] Të vdesin duke qenë mosbesimtarë, mohues të Allahut dhe të Dërguarit të Tij (salallahu alejhi ue selem), dhe kështu të meritojnë përjetësinë në zjarrin e xhehenemit.

[3] Hipokritët betohen rrejshëm se janë prej jush, o besimtarë, dhe në fenë e besimin tuaj, ndërkohë që ata nuk janë prej jush, por janë njerëz që dyshojnë dhe hipokritë, dhe janë njerëz që kanë frikë nga ju, prandaj thonë me gjuhët e tyre se janë prej jush, që të mos vriten apo dëbohen.

[4] Sikur këta hipokritë të gjenin ndonjë vend strehimi ku do të ndjeheshin të sigurt nga ju, o besimtarë, ose të gjenin shpella nëpër male apo vrima në tokë ku të hynin e të fshiheshin nga ju, do ia mbathnin atje me të katra; por ata vazhdonin të qëndronin në mesin e besimtarëve megjithëse i urrenin ata dhe fshihnin mosbesimin në zemrat e tyre, vetëm e vetëm që të ruanin pasuritë, familjet dhe shtëpitë e tyre, sepse tashmë ishin shtetas të atij vendi; dhe kështu që shprehnin me gjuhët e tyre besimin dhe fshihnin në zemrat e tyre mosbesimin, deri në fund të jetës së tyre, pa u ndikuar nga provat e Allahut që i panë me sytë e tyre dhe pa u kthyer kurrë me pendim tek Allahu dhe feja e Tij, megjithëse mundësia iu ishte dhënë gjatë gjithë jetës së tyre për të ndryshuar.

وَمِنْهُم مَّن يَلْمِزُكَ فِي ٱلصَّدَقَٰتِ فَإِنْ أُعْطُوا۟ مِنْهَا رَضُوا۟ وَإِن لَّمْ يُعْطَوْا۟ مِنْهَآ إِذَا هُمْ يَسْخَطُونَ ﴿٥٨﴾

58. Prej tyre ka disa që të kritikojnë në lidhje me ndarjen e lëmoshave;[1] Nëse u jepet ndonjë pjesë, ata kënaqen, por nëse nuk u jepet, zemërohen menjëherë.[2]

وَلَوْ أَنَّهُمْ رَضُوا۟ مَآ ءَاتَىٰهُمُ ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥ وَقَالُوا۟ حَسْبُنَا ٱللَّهُ سَيُؤْتِينَا ٱللَّهُ مِن فَضْلِهِۦ وَرَسُولُهُۥٓ إِنَّآ إِلَى ٱللَّهِ رَٰغِبُونَ ﴿٥٩﴾

59. (Do ishte më mirë) Sikur ata (hipokritët) të kënaqeshin me atë që u dha Allahu dhe i Dërguari i Tij,[3] dhe të thoshin: "Na mjafton Allahu! Allahu do të na japë nga mirësitë e Tij; edhe i Dërguari i Tij. Ne vetëm nga Allahu shpresojmë".[4]

[1] Prej hipokritëve, ka të atillë që të kritikojnë ty, o Muhamed, në lidhje me ndarjen e lëmoshave që jepnin të pasurit për të varfërit, duke të thënë që nuk i ndan në mënyrë të drejtë.

[2] Kritika e tyre nuk është me vend, dhe ata e dinë shumë mirë këtë, por qëllimi i tyre është që të marrin ndonjë pjesë nga lëmoshat, prandaj, kur atyre u jepej ndonjë pjesë, ata kënaqeshin, e në të kundërt, zemëroheshin menjëherë dhe kritikonin të Dërguarin e Allahut (salallahu alejhi ue selem) padrejtësisht.

[3] Do ishte me mirë për hipokritët sikur ata të ishin kënaqur me atë që i ka furnizuar Allahu prej bujarisë së Tij, dhe i Dërguari i Allahut prej lëmoshave të njerëzve.

[4] Vetëm nga Allahu shpresojmë dhe kërkojmë të na e shtojë mirësinë dhe begatinë e Tij, që të mos kemi nevojë për njerëzit dhe lëmoshat e tyre.

۞ إِنَّمَا ٱلصَّدَقَٰتُ لِلۡفُقَرَآءِ وَٱلۡمَسَٰكِينِ وَٱلۡعَٰمِلِينَ عَلَيۡهَا وَٱلۡمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمۡ وَفِي ٱلرِّقَابِ وَٱلۡغَٰرِمِينَ وَفِي سَبِيلِ ٱللَّهِ وَٱبۡنِ ٱلسَّبِيلِۖ فَرِيضَةٗ مِّنَ ٱللَّهِۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٞ ٦٠

60. Lëmoshat e Zekatit u takojnë vetëm:[1] të varfërve, nevojtarëve,[2] punonjësve të administrimin e tij (zekatit),[3] atyre që shpresohet t'u zbuten zemrat,[4] skllevërve që duan të blejnë lirinë,[5] atyre që kanë borxhe,[6] luftëtarëve në rrugën e Allahut[7] dhe udhëtarit të mbetur

[1] Zekati i detyruar i pasurisë, duke përjashtuar lëmoshat vullnetare, i takon vetëm tetë llojeve të njerëzve që i ka përmendur Allahu në këtë ajet, dhe nuk nuk lejohet t'i jepet ndokujt tjetër që nuk përfshihet në këto lloje; kurse lëmoshat e tjera vullnetare mund të jepen lirshëm në çdo rrugë bamirësie.

[2] Lloj i parë dhe i dytë i atyre që u takon zekati: të varfërit dhe nevojtarët; megjithëse në kuptim të përafërt, këtu janë quajtur dy lloje të ndryshme, dhe dallimi mes tyre është se i varfëri ka më shumë nevojë se nevojtari; i varfëri nuk ka asgjë nga mjetet elementare të jetesës, ose ka më pak se gjysma e asaj që do i mjaftonte, kurse nevojtari ka më shumë se gjysma e asaj që do i mjaftonte; Thuhet gjithashtu se dallimi mes të varfërit dhe nevojtarit është se i varfëri (fakir) është ai që nuk i ka mjetet e jetesës por megjithatë nuk i kërkon dhe nuk i lyp njerëzve, kurse nevojtati (miskin) është ai që nuk i ka mjetet e jetesës por i kërkon dhe i lyp njerëzve. Me këtë kuptim, i varfëri është më i dashur te Allahu se nevojtari.

[3] Lloj i tretë: Të punësuarit në mbledhjen, ruajtjen, regjistrimin, shpërndarjen, apo çdo lloj pune që lidhet me administrimin e zekatit.

[4] Lloj i katërt: Ata persona që janë zotërinj në popullin apo fisin e tyre, për të cilët shpresohet të hyjnë në Islam, ose t'u forcohet besimi, ose për t'u ruajtur nga e keqja e tyre; pra këtyre u jepet nga zekati me qëllim të afrimit të zemrës së tyre nga Islami ose me qëllim të ruajtjes nga dëmi i tyre.

[5] Lloj i pestë: Skllevërit të cilët kanë bërë marrëveshje me zotërinjtë e tyre për të paguar lirinë e vet, duke punuar jashtë kohës që i duhen zotërinjve të tyre.

[6] Lloj i gjashtë: Ata që kanë marrë borxh për nevojat e tyre dhe të familjes së tyre, por pa e tepruar e shpërdoruar dhe jo për gjëra të ndaluara në sheriat.

[7] Lloj i shtatë: Luftëtarët në rrugën e Allahut, të cilët janë vullnetarë dhe nuk marrin rrogë; këtyre u jepet nga zekati për të plotësuar nevojat e tyre në mjete lufte dhe mjete jetese për ta dhe familjet e tyre. Shumë dijetarë janë të mendimit se këtu përfshihen edhe ata persona që janë të fuqishëm dhe të aftë për të punuar, por që i janë dedikuar kërkimit të dijes fetare dhe nuk kanë kohë të punojnë, kështu që u jepet nga zekati sepse kërkimi i dijes fetare përfshihet në përpjekjen në rrugën e Allahut.

rrugëve[1] – ky është detyrim i caktuar nga Allahu.[2] Vërtet, Allahu është i Gjithëdijshëm, i Urtë.[3]

وَمِنْهُمُ ٱلَّذِينَ يُؤْذُونَ ٱلنَّبِيَّ وَيَقُولُونَ هُوَ أُذُنٌ ۚ قُلْ أُذُنُ خَيْرٍ لَّكُمْ يُؤْمِنُ بِٱللَّهِ وَيُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِينَ وَرَحْمَةٌ لِّلَّذِينَ ءَامَنُوا مِنكُمْ ۚ وَٱلَّذِينَ يُؤْذُونَ رَسُولَ ٱللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦١﴾

61. Prej tyre (hipokritëve) ka edhe të atillë që e lëndojnë të Dërguarin dhe thonë: "Ai është vesh që dëgjon".[4] Thuaj (o Muhamed): "Ai dëgjon dhe pranon vetëm të mirën nga ju,[5] beson në Allahun dhe u beson besimtarëve,[6] dhe është mëshirë për ata që besojnë midis jush."[7] Kurse ata që e lëndojnë të Dërguarin e Allahut, do të kenë dënim të dhembshëm.

[1] Lloj i tetë: Udhëtari që ka mbetur në mes të rrugës sepse i kanë humbur apo i kanë mbaruar mjetet financiare dhe nuk mund të kthehet në vendin e tij. Edhe këtij i jepet nga zekati i detyrueshëm aq sa i mjafton për t'u kthyer në vendin e tij.

[2] Ky është detyrim i caktuar dhe i detajuar nga Allahu, i cili nuk duhet të shkelet apo të tejkalohet duke ia dhënë zekatin dikujt tjetër që nuk përfshihet në këto tetë lloje, apo duke mos ia dhënë zekatin atyre që u takon dhe që janë përmendur këtu.

[3] Allahu e di mirë se çfarë ligjesh dhe rregullash janë të përshtatshme për robët e Tij, dhe me dijen e Tij e ka caktuar se kujt i takon zekati dhe të gjitha ligjet e sheriatit, dhe Ai është i Urtë në rregullimin e çështjeve të krijesave të Tij.

[4] Pranon çdo gjë që i thuhet, pa bërë dallim mes të sinqertit apo gënjeshtarit; kështu që ne mund ta fyejmë e ofendojmë sa të duam pas krahëve, dhe nëse fjalët tona shkojnë në vesh të tij, do i kërkojmë ndjesë, dhe ai do e pranojë ndjesën tonë, sepse ai pranon çdo gjë që dëgjon.

[5] Pranon dhe beson vetëm atë që është e mirë dhe e vërtetë nga ato që thoni ju, o hipokritë! Kurse për ato ofendime e fyerje të hipokritëve ndaj të cilave ai nuk mban qëndrim por hesht, këtë e bën nga morali i tij i lartë, mos-interesimi i tij për çështjen e tyre që Allahu ia ka treguar tashmë se ku e kanë vendin, dhe për tju bindur Allahut kur i thotë që të largohen prej tyre, sepse ata janë të papastër.

[6] I Dërguari beson Allahun dhe gjithçka i shpallet nga Allahu, dhe beson ato që thonë besimtarët, dhe jo ato që thonë hipokritët e mohuesit e Allahut; kështu që nuk është aspak ashtu si thonë apo mendojnë ata: që ai dëgjon dhe beson e pranon gjithçka i thuhet dhe nga çdokush.

[7] Allahu e ka bërë të Dërguarin e Tij mëshirë për ata që e pasojnë atë dhe ndjekin rrugën e tij, dhe që besojnë atë që i është shpallur nga Zoti i tij; sepse Allahu i shpëtoi ata nga humbja nëpërmjet tij, dhe u trashëgoi atyre xhenetin si rezultat i pasimit të tij dhe rrugës së tij.

يَحۡلِفُونَ بِٱللَّهِ لَكُمۡ لِيُرۡضُوكُمۡ وَٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥٓ أَحَقُّ أَن يُرۡضُوهُ إِن كَانُواْ مُؤۡمِنِينَ ٦٢

62. Ata ju betohen për Allahun për t'ju kënaqur (o besimtarë), por është më e drejtë të kënaqin Allahun dhe të Dërguarin e Tij, nëse janë besimtarë.[1]

أَلَمۡ يَعۡلَمُوٓاْ أَنَّهُۥ مَن يُحَادِدِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ فَأَنَّ لَهُۥ نَارَ جَهَنَّمَ خَٰلِدٗا فِيهَاۚ ذَٰلِكَ ٱلۡخِزۡيُ ٱلۡعَظِيمُ ٦٣

63. Ende nuk e dinë ata, se kushdo që kundërshton Allahun dhe të Dërguarit e Tij – për të është zjarri i Xhehenemit, në të cilin do të qëndrojë përjetësisht? Ky është poshtërimi i madh![2]

يَحۡذَرُ ٱلۡمُنَٰفِقُونَ أَن تُنَزَّلَ عَلَيۡهِمۡ سُورَةٞ تُنَبِّئُهُم بِمَا فِي قُلُوبِهِمۡۚ قُلِ ٱسۡتَهۡزِءُوٓاْ إِنَّ ٱللَّهَ مُخۡرِجٞ مَّا تَحۡذَرُونَ ٦٤

64. Hipokritët druajnë se mos shpallet ndonjë sure e cila do t'i lajmërojë ata (besimtarët) se ç'ka në zemrat e tyre. Thuaj: "Vazhdoni të talleni! Por Allahu sigurisht që do ta zbulojë atë së cilës ju i druheni."[3]

---

[1] Hipokritët i betoheshin besimtarëve se nuk kishin thënë gjë për të ofenduar të Dërguarin e Allahut (salallahu alejhi ue selem) apo Islamin, dhe se ato që kishin dëgjuar besimtarët ishin të pavërteta; me qëllim që t'u bënin qejfin besimtarëve dhe t'u thonin që janë në fenë e tyre dhe kundër armiqve të tyre; por Allahu ia kthen atyre duke i thënë se nëse janë vërtet besimtarë, atëherë duhet të kënaqin Allahun dhe të Dërguarin e Tij, duke u penduar dhe duke kërkuar falje për fjalët e tyre, e jo të vazhdojnë me hipokrizi duke kërkuar të mashtrojnë besimtarët.

[2] Vendi i hipokritëve dhe mohuesve e idhujtarëve, të cilët kundërshtojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij, është zjarri i Xhehenemit, ku do të qëndrojnë përjetësisht të poshtëruar, dhe ky është poshtërimi më i madh që ekziston.

[3] Talluni ju, o hipokritë, nëse dëshironi, por ta dini se Allahu do e zbulojë dhe do e nxjerrë në pah atë që fshihni në zemra, dhe është pikërisht kjo sure, surja Teube, e cila zbuloi të vërtetën e tyre dhe cilësitë e tyre, dhe e cila është quajtur gjithashtu "Turpëruesja e Hipokritëve".

وَلَئِن سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ ۚ قُلْ أَبِٱللَّهِ وَءَايَٰتِهِۦ وَرَسُولِهِۦ كُنتُمْ تَسْتَهْزِءُونَ ﴿٦٥﴾

65. Nëse i pyet, ata do të thonë: "Ne vetëm po bënim shaka dhe po luanim".[1] Thuaj: "A mos vallë me Allahun, provat e Tij dhe të Dërguarin e Tij po talleshit?"[2]

لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُم بَعْدَ إِيمَٰنِكُمْ ۚ إِن نَّعْفُ عَن طَآئِفَةٍ مِّنكُمْ نُعَذِّبْ طَآئِفَةً بِأَنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿٦٦﴾

66. Mos u shfajësoni![3] Ju mohuat, pas besimit tuaj.[4] Nëse Ne i falim disa prej jush (që pendohen), do t'i ndëshkojmë të tjerët, ngase ishin keqbërës.[5]

---

[1] Nëse i pyet hipokritët, o Muhamed, se përse i thanë ato fjalë të tyre të rënda dhe të pavërteta kundër teje, besimtarëve dhe Islamit, ata do të thoshin se i thanë pa qëllim të keq, por duke bërë shaka dhe duke luajtur me njëri-tjetrin. Nga fjalët që thoshin hipokritët ishte: "Këta të diturit tanë – Muhamedi dhe besimtarët – janë më llupësit, më gënjeshtarët dhe më frikacakët në takimin me armikun!" Allahu i vraftë për fjalët që thoshin! E kundërta ishte e vërtetë dhe fjalët që i thanë për Muhamedin (salallahu alejhi ue selem) dhe besimtarët, i përshtateshin 100% vetëm hipokritëve.

[2] Tallja me Allahun, provat e Tij dhe të Dërguarin e Tij është mosbesim që të nxjerr nga Islami nëse ke hyrë në të, sepse madhërimi i Allahut, i fesë së Tij dhe i të Dërguarit të Tij është baza e fesë dhe e besimit, kurse tallja me këto e asgjëson këtë bazë dhe e prish atë, siç e sqaron ajeti në vazhdim.

[3] Me justifikime të pavërteta, që vetë ato nxjerrin në pah hipokrizinë dhe poshtërsinë tuaj.

[4] Mohuat Allahun, Islamin dhe të Dërguarin e Allahut, dhe dolët nga Islami pasi e kishit besuar dhe pranuar atë me gojën tuaj.

[5] Nëse falim disa prej jush për shkak të sinqeritetit në pendimin dhe kërkimin e faljes nga ata, të tjerët do i dënojmë për shkak të veprës së tyre dhe qëndrimit të tyre në mohim e hipokrizi. Thuhet nga hipokritët u pendua sinqerisht vetëm njëri prej tyre, i cili quhej Mahshij ibën Humejjir el Eshxhai; dhe shkaku që Allahu i dha sukses këtij të pendohej, ishte se ky i kishte kundërshtuar hipokritët më parë në disa fjalë që kishte dëgjuar prej tyre në lidhje me të Dërguarin e Allahut dhe besimtarët.

ٱلْمُنَٰفِقُونَ وَٱلْمُنَٰفِقَٰتُ بَعْضُهُم مِّنۢ بَعْضٍ ۚ يَأْمُرُونَ بِٱلْمُنكَرِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ
ٱلْمَعْرُوفِ وَيَقْبِضُونَ أَيْدِيَهُمْ ۚ نَسُوا۟ ٱللَّهَ فَنَسِيَهُمْ ۗ إِنَّ ٱلْمُنَٰفِقِينَ هُمُ ٱلْفَٰسِقُونَ
٦٧

67. Hipokritët dhe hipokritet janë të njëri – tjetrit;[1] Urdhërojnë për atë që është e gabuar dhe ndalojnë nga ajo që është e drejtë, [2] dhe janë dorështrënguar.[3] Ata e kanë harruar Allahun, kështu që edhe Ai i ka harruar ata.[4] Me të vërtetë, hipokritët janë të pabindurit.[5]

وَعَدَ ٱللَّهُ ٱلْمُنَٰفِقِينَ وَٱلْمُنَٰفِقَٰتِ وَٱلْكُفَّارَ نَارَ جَهَنَّمَ خَٰلِدِينَ فِيهَا ۚ هِىَ حَسْبُهُمْ ۚ
وَلَعَنَهُمُ ٱللَّهُ ۖ وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ٦٨

68. Allahu u ka premtuar hipokritëve, hipokriteve dhe mosbesimtarëve zjarrin e Xhehenemit, ku do të qëndrojnë përgjithmonë; ai do t'iu mjaftojë atyre! Allahu i ka mallkuar dhe ata do të kenë dënim të përhershëm.[6]

[1] Janë miq të njëri-tjetrit dhe janë të gjithë njësoj në shfaqjen e besimit dhe fshehjen e mosbesimit.

[2] Hipokritët i urdhërojnë ata që dëgjojnë prej tyre për të mohuar Allahun dhe Muhamedin (salallahu alejhi ue selem), si dhe atë që i është shpallur Muhamedit; dhe ndalojnë nga besimi në Allahun, Muhamedin dhe atë që i është shpallur Muhamedit; Ata urdhërojnë për të keqen dhe ndalojnë nga e mira.

[3] Janë koprracë dhe dorështrënguar kur duhet të japin zekatin e pasurisë dhe lëmoshë në rrugë të Allahut.

[4] Hipokritët kanë harruar përmendjen e Allahut dhe kanë lënë në harresë bindjen ndaj Tij, kështu që edhe Allahu i ka lënë ata larg nga suksesi, udhëzimi dhe mëshira e Tij.

[5] Që kanë dalë nga bindja ndaj Allahut dhe nga besimi në Allahun dhe në të Dërguarin e Tij (salallahu alejhi ue selem). Të pabindur ndaj Allahu ka shumë kategori mohuesish, por këtu Allahu e ka kufizuar mosbindjen pikërisht te hipokritët, për të thënë se këta janë të pabindurit më të mëdhenj, të cilët do të kenë edhe ndëshkimin më të madh botën tjetër, pasi do të jenë në gradën më të ulët të xhehenemit. Vërtet, besimtarët duhet të kenë shumë kujdes nga hipokritët, nëse sprovohen duke pasur pranë ndonjërin prej tyre.

[6] Allahu i ka larguar ata nga mëshira e Tij, dhe si hipokritët edhe mohuesit do të kenë dënim të përhershëm tek Allahu në botën tjetër, që nuk do të mbarojë kurrë.

كَٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِكُمۡ كَانُوٓاْ أَشَدَّ مِنكُمۡ قُوَّةٗ وَأَكۡثَرَ أَمۡوَٰلٗا وَأَوۡلَٰدٗا فَٱسۡتَمۡتَعُواْ بِخَلَٰقِهِمۡ فَٱسۡتَمۡتَعۡتُم بِخَلَٰقِكُمۡ كَمَا ٱسۡتَمۡتَعَ ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِكُم بِخَلَٰقِهِمۡ وَخُضۡتُمۡ كَٱلَّذِي خَاضُوٓاْۚ أُوْلَٰٓئِكَ حَبِطَتۡ أَعۡمَٰلُهُمۡ فِي ٱلدُّنۡيَا وَٱلۡأٓخِرَةِۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡخَٰسِرُونَ ٦٩

69. Ju jeni si ata që kanë qenë para jush,[1] të cilët kanë qenë më të fortë se ju dhe kanë pasur më shumë pasuri dhe fëmijë.[2] Ata shijuan pjesën e vet të kësaj bote,[3] dhe ju po shijoni pjesën tuaj ashtu siç e shijuan ata para jush pjesën e tyre;[4] dhe u zhytët në të këqija, ashtu siç u zhytën edhe ata.[5] Të tillëve u kanë shkuar veprat kot në këtë botë dhe në botën tjetër;[6] dhe ata janë të humburit.[7]

[1] Thuaj, o Muhamed: Ju hipokritë, jeni njësoj si ata që kanë qenë para jush dhe që kanë vepruar njësoj si ju prej hipokrizisë dhe mohimit të Allahut. Madje ata kanë qenë më të fortë dhe më të pasur se ju, por megjithatë Allahu e shpejtoi poshtërimin e tyre në këtë botë dhe në botën tjetër ata i pret dënimi më i rëndë dhe i përhershëm, dhe po kështu do të ndodhë me ju, njësoj si me ata.

[2] Por këto nuk i bënë dobi aspak përballë dënimit të Allahut për shkak të hipokrizisë dhe mohimit të tyre.

[3] Duke u kënaqur me disa stoli të përkohshme të kesaj bote dhe duke harruar botën tjetër.

[4] Edhe ju, o hipokritë, keni ndjekur rrugën e atyre që kanë qenë para jush dhe i keni dhënë përparësi jetës së kësaj bote mbi botën tjetër, ashtu si edhe ata që i kam shkatërruar para jush për shkak se shkelën Urdhrin Tim.

[5] U zhytët në mohim, hipokrizi dhe gënjeshtër ndaj Allahut dhe fesë së Tij, njësoj si edhe hipokritët e popujve të mëparshëm.

[6] Nuk do të shpërblehen për veprat e tyre veçse me zjarrin e xhehenemit, sepse ata mohonin Allahun dhe vepronin në mënyrën që Ai e urrente.

[7] Të cilët shitën kënaqësitë dhe mirësitë e botës tjetër për të shijuar një pjesë të vogël dhe kalimtare të kësaj bote.

أَلَمْ يَأْتِهِمْ نَبَأُ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَقَوْمِ إِبْرَٰهِيمَ وَأَصْحَٰبِ مَدْيَنَ وَٱلْمُؤْتَفِكَٰتِ ۚ أَتَتْهُمْ رُسُلُهُم بِٱلْبَيِّنَٰتِ ۖ فَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلَٰكِن كَانُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٧٠﴾

70. A nuk u ka arritur atyre lajmi i atyre që kanë qenë para tyre[1] - popullit të Nuhut, fiseve Ad dhe Themud, popullit të Ibrahimit, banorëve të Medjenit dhe i qyteteve të përmbysura (të popullit të Lutit)?[2] Të dërguarit e tyre u sollën prova të qarta.[3] Dhe Allahu kurrë nuk do t'u bënte padrejtësi atyre, por ata i bënin padrejtësi vetvetes.[4]

[1] A nuk u ka arritur këtyre hipokritëve, të cilët vazhdojnë me këmbëngulje në mohimin e Allahut dhe hipokrizi, lajmi i popujve të mëparshëm të cilët përgënjeshtruan të dërguarit e Allahut dhe thyen urdhrat e Tij; se si Allahu i ndëshkoi ata me ndëshkim nga qielli apo toka, duke i shfarosur të gjithë nga kjo botë, për t'i çuar në botën tjetër, ku i pret dënimi edhe më e dhembshëm dhe i përhershëm? A nuk po merrni mësim?!

[2] Populli i Nuhut u ndëshkua me përmbytje; Fisi Ad nga populli i Hudit u ndëshkua me erë të fortë dhe zë të fortë nga qielli; Fisi Themud nga populli i Salihut u ndëshkua me dridhjen e fortë të tokës; Populli i Ibrahimit u ndëshkua me skamje dhe vdekje të mbretit të tyre, Nemrudit; Njerëzit e Medjenit, birit të Ibrahimit, u ndëshkuan me renë e zezë nga qielli kur përgënjeshtruan të Dërguarin e Allahut, Shuajbin; Dhe qytetet që u përmbysën duke u shkulur nga rrënjët dhe duke u zhytur përmbys në tokë, ishin tre qytetet e popullit të shthurur të Lutit, të cilët u shkulën dhe u përmbysën të tre njëherësh, pra ishin tre qytete apo vendbanime pranë njëri-tjetrit.

[3] Të gjithë këtyre popujve që u dënuan nga Allahu me shkatërrim dhe shfarosje, u patën ardhur të Dërguarit e Allahut dhe ua patën sqaruar provat e Allahut, por ata mohun dhe përgënjeshtruan, edhe pse i panë me sytë e tyre të gjitha provat.

[4] Ndëshkimi dhe shkatërrimi që Allahu u bëri atyre popujve ishte për shkak se ata e merituan atë me veprat e tyre në kundërshtim me urdhrin e Krijuesit dhe Zotit të tyre, dhe jo padrejtësisht nga Allahu, sepse Allahu nuk i bën padrejtësi krijesave të Veta.

وَٱلْمُؤْمِنُونَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَآءُ بَعْضٍ ۚ يَأْمُرُونَ بِٱلْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ ٱلْمُنكَرِ وَيُقِيمُونَ ٱلصَّلَوٰةَ وَيُؤْتُونَ ٱلزَّكَوٰةَ وَيُطِيعُونَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥٓ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ ٱللَّهُ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٧١﴾

71. Ndërsa besimtarët dhe besimtaret janë miq të njëri-tjetrit.[1] Ata urdhërojnë për të mirë dhe ndalojnë nga e keqja;[2] kryejnë namazin,[3] japin zekatin[4] dhe i binden Allahut dhe të Dërguarit të Tij.[5] Këta janë ata që do t'i mëshirojë Allahu.[6] Me të vërtetë, Allahu është i Plotfuqishëm, i Urtë.[7]

[1] Besimtarët dhe besimtaret (burrat dhe gratë) janë miq, ndihmues, aleatë dhe të dashur të njëri-tjetrit.

[2] Urdhërojnë për të besuar Allahun dhe të Dërguarin e Tij, dhe për të vepruar në bindje ndaj Allahut dhe të Dërguarit të Tij; dhe ndalojnë nga e kundërta e këtyre dhe nga çdo vepër e keqe dhe e shëmtuar.

[3] Kryejnë rregullisht namazin e detyrueshëm ditor.

[4] Ia japin zekatin e detyrueshëm të pasurisë së tyre atyre që u takon prej të varfërve dhe atyre që janë përmendur në ajetin 60 të kësaj sure.

[5] Zbatojnë të gjitha urdhrat e Allahut dhe të Dërguarit të Tij dhe i largohen ndalesave të tyre.

[6] Vetëm këta do të mëshirojë Allahu, do i shpëtojë nga dënimi i Tij dhe do i fusë në xhenetin e Tij.

[7] Allahu është i Fuqishëm për çdo gjë, dhe askush e asgjë nuk mund ta pengojë të bëjë atë që dëshiron, por megjithatë, Ai vepron me Urtësinë e Tij absolute dhe e vendos çdo gjë në vendin e vet, dhe i jep secilit atë që meriton.

وَعَدَ ٱللَّهُ ٱلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتِ جَنَّٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَا وَمَسَٰكِنَ طَيِّبَةً فِى جَنَّٰتِ عَدْنٍ ۚ وَرِضْوَٰنٌ مِّنَ ٱللَّهِ أَكْبَرُ ۚ ذَٰلِكَ هُوَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ ﴿٧٢﴾

72. Allahu u ka premtuar besimtarëve dhe besimtareve kopshte,[1] nën të cilat rrjedhin lumenj, ku do të qëndrojnë përgjithmonë,[2] si dhe banesa të mrekullueshme në kopshtet e Adnit;[3] por kënaqësia prej Allahut është shpërblimi më i madh.[4] Kjo është fitorja madhështore.[5]

-198-

[1] Allahu u ka premtuar besimtarëve të cilët besojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe i binden atyre, si burrave edhe grave besimtare, kopshtet e xhenetit nën pemët e të cilëve rrjedhin lumenj.

[2] Kënaqësia dhe lumturia e tyre në xhenet do të jetë e përhershme, ashtu si edhe ata që do të jenë të përjetshëm.

[3] Kopshtet e Adnit d.m.th. kopshtet e banesës së përhershme, të mirat e së cilës nuk mbarojnë kurrë. Thuhet gjithashtu se Adeni është kryeqyteti i Xhenetit dhe tavani i tij është Arshi i Allahut të Madhëruar. Ibën Abasi ka thënë se Aden është mesi i Xhenetit. El Hasen e Basri ka thënë se Aden është një kështjellë prej ari ku nuk do të hyjnë veçse të dërguarit e Allahut, të sinertët, dëshmorët dhe prijësit e drejtë. Të tjerë thonë se Aden është grada më e lartë e Xhenetit ku ndodhet edhe burimi i quajtur Tesnim, kurse xhenetet e tjera ndodhen rreth tij; dhe Adeni është i mbuluar dhe i mbyllur që në ditën kur e ka krijuar Allahu, dhe nuk do të hapet deri sa të futen në të profetët, të sinqertët, dëshmorët, njerëzit e mirë e të devotshëm, dhe ata që do Allahu t'i fusë në të. [Kurtubiu].

[4] Allahu u ka premtuar besimtarëve dhe besimtareve ndërtesa të mrekullueshme në kopshtet e Adnit – banesës së përhershme, mirësitë dhe begatitë e së cilës nuk ikin dhe nuk mbarojnë kurrë; ndërtesa luksoze të larta dhe të tejdukshme, prej gurëve të çmuar, ku ata përjetojnë kënaqësi dhe qetësi të papërshkrueshme; por kjo nuk është gjithçka, sepse ka diçka edhe më të madhe se të gjitha të mirat e xhenetit, e ajo është kënaqësia dhe miratimi i Allahut ndaj tyre, dhe shfaqja e madhështisë së Tij para tyre që ata ta shohin Zotin e tyre drejtpërdrejtë; sepse Ai është Synimi që kanë të gjithë robët e Tij të sinqertë dhe Fundi ku duan të arrijnë ata që e duan Zotin e tyre; padyshim se arritja e miratimit dhe kënaqësisë së Zotit të botëve është më e madhe se të gjitha kënaqësitë e xhenetit.

[5] Kjo është fitorja dhe arritja më madhështore, sepse ata shpëtuan nga zjarri, fituan xhenetin ku do të jenë përjetësisht, dhe arritën gjithashtu synimin final dhe qëllimin më të madh: kënaqësinë e Zotit të tyre dhe shikimin tek Ai pa perde. O Zoti ynë, na bëj prej tyre dhe na bashko me ata!

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ جَٰهِدِ ٱلْكُفَّارَ وَٱلْمُنَٰفِقِينَ وَٱغْلُظْ عَلَيْهِمْ ۚ وَمَأْوَىٰهُمْ جَهَنَّمُ ۖ وَبِئْسَ ٱلْمَصِيرُ ﴿٧٣﴾

73. O i Dërguar! Lufto kundër mohuesve dhe hipokritëve dhe bëhu i ashpër ndaj tyre![1] Streha e tyre është Xhehenemi; sa përfundim i keq.[2]

يَحْلِفُونَ بِٱللَّهِ مَا قَالُوا۟ وَلَقَدْ قَالُوا۟ كَلِمَةَ ٱلْكُفْرِ وَكَفَرُوا۟ بَعْدَ إِسْلَٰمِهِمْ وَهَمُّوا۟ بِمَا لَمْ يَنَالُوا۟ ۚ وَمَا نَقَمُوٓا۟ إِلَّآ أَنْ أَغْنَىٰهُمُ ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥ مِن فَضْلِهِۦ ۚ فَإِن يَتُوبُوا۟ يَكُ خَيْرًا لَّهُمْ ۖ وَإِن يَتَوَلَّوْا۟ يُعَذِّبْهُمُ ٱللَّهُ عَذَابًا أَلِيمًا فِى ٱلدُّنْيَا وَٱلْءَاخِرَةِ ۚ وَمَا لَهُمْ فِى ٱلْأَرْضِ مِن وَلِىٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٧٤﴾

74. Ata (hipokritët) betohen për Allahun se nuk kanë thënë asgjë,[3] por në të vërtetë, ata thanë fjalën e mosbesimit,[4] mohuan pas Islamit të tyre[5] dhe planifikuan atë që nuk e arritën.[6] Ata nuk kishin mëri veçse për faktin se Allahu dhe i Dërguari i Tij i pasuroi nga

[1] I luftoni mohuesit e Allahut dhe hipokritët me çdo lloj arme dhe mundësie, dhe tregohuni të ashpër me ta përderisa e kërkojnë rrethanat. Këtu përfshihet lufta dhe xhihadi me dorë, shpatë, gjuhë, laps dhe sqarim.

[2] Nuk ka më të keq se fundi i tyre: në zjarrin e xhehenemit, ku do të jenë përgjithmonë.

[3] Kur hipokritët thonin fjalë të këqija apo tallje kundër të Dërguarit të Allahut (salallahu alejhi ue selem) apo Islamit, pastaj mësonin se atij i kishte shkuar fjala e tyre, ata shkonin tek ai dhe i betoheshin se nuk kishin thënë asgjë të keqe kundër tij apo Islamit, kështu që Allahu i përgënjeshtroi dhe e zbuloi të vërtetën e tyre.

[4] Thanë fjalë që mohon Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe u tallën me të Dërguarin e Allahut dhe Islamin.

[5] Pas Islamit të shfaqur prej tyre më parë, i cili edhe nëse i kishte nxjerrë nga rrethi i mosbesimit, me fjalët që thanë tani dhe me talljen e tyre me Allahun dhe të Dërguarin e Tij, ata dolën nga Islami dhe u futën në rrethin e mosbesimit.

[6] Hipokritët kishin planifikuar të shkaktonin dështim të Dërguarit të Allahut dhe të besimtarëve në luftën e Tebukut, por Allahu ia zbuloi të Dërguarit të Tij planin e tyre dhe i pengoi ata nga realizimi i tij.

mirësia e Tij.[1] Nëse pendohen, do të jetë më mirë për ta;[2] por, nëse kthejnë shpinën, Allahu do t'i ndëshkojë me dënim të rëndë në këtë botë dhe në botën tjetër,[3] dhe për ta nuk do të ketë në Tokë asnjë mbrojtës apo ndihmës.[4]

* وَمِنْهُم مَّنْ عَٰهَدَ ٱللَّهَ لَئِنْ ءَاتَىٰنَا مِن فَضْلِهِۦ لَنَصَّدَّقَنَّ وَلَنَكُونَنَّ مِنَ ٱلصَّٰلِحِينَ ﴿٧٥﴾

75. Prej tyre (hipokritëve) ka nga ata që kanë lidhur besë me Allahun, duke thënë: "Nëse Ai na jep nga dhuntitë e Tij, sigurisht që do të japim lëmoshë dhe sigurisht që do të bëhemi prej të mirëve!"[5]

فَلَمَّآ ءَاتَىٰهُم مِّن فَضْلِهِۦ بَخِلُوا بِهِۦ وَتَوَلَّوا وَّهُم مُّعْرِضُونَ ﴿٧٦﴾

76. Por kur Ai u dha atyre nga dhuntitë e Tij, ata u bënë kopracë[6] dhe i kthyen shpinën,[7] duke vazhduar të shmangen.[8]

---

[1] Pasi kishin qenë të varfër dhe të skamur, Allahu i pasuroi ata duke inspiruar të Dërguarin e Tij që t'u caktojë atyre pasuri të caktuara, por megjithatë, ata e shpërfillën këtë gjë dhe vazhduan në mohimin dhe hipokrizinë e tyre.

[2] Nëse pendohen për fjalët e mosbesimit dhe talljet e tyre me të Dërguarin dhe fenë e Allahut, dhe kthehen në bindje ndaj Allahut dhe të Dërguarit të Tij, padyshim që kjo është më mirë për ta në këtë botë dhe në botën tjetër.

[3] Dënimi i rëndë në këtë botë është me vrasjen e tyre në duart e besimtarëve, ose me turpërim dhe poshtërim, kurse në botën tjetër me futje në zjarrin e Xhehenemit.

[4] Nëse Allahu i dënon hipokritët në këtë botë, askush nuk do e pengojë këtë gjë, sepse askush nuk mund t'i ndihmojë dhe mbrojë ata nga dënimi i Allahut, edhe pse kanë fis, miq e aleatë, por askush prej tyre nuk mund t'i mbrojë nga Allahu, dhe as vetveten nuk mund të mbrojnë.

[5] Disa nga hipokritët që ishin në atë kohë në Medine, madje të gjithë hipokritët në çdo kohë e vend, thonë: "Nëse Allahu do të na japë nga mirësitë e Tij dhe do të na pasurojë, ne do të japim lëmoshë prej saj dhe do të bëhemi bamirës e do të veprojnë veprat e njerëzve të mirë, qoftë në lidhje me adhurimin dhe bindjen ndaj Allahut, apo në lidhje me bamirësinë ndaj njerëzve." Por nëse Allahu u jep nga mirësitë e Tij, ata e thyejnë besën dhe premtimin e tyre.

[6] Nuk dhanë lëmoshë nga pasuria që iu dha Allahu, as shpenzuan prej saj në rrugë të Allahut, ashtu si premtuan.

[7] I kthyen shpinën besëlidhjes që kishin me Allahun, dhe bindjes e nënshtrimit ndaj Allahut.

[8] Duke mos i kthyer sytë nga e mira dhe duke mos menduar të bëjnë mirë.

فَأَعۡقَبَهُمۡ نِفَاقٗا فِي قُلُوبِهِمۡ إِلَىٰ يَوۡمِ يَلۡقَوۡنَهُۥ بِمَآ أَخۡلَفُواْ ٱللَّهَ مَا وَعَدُوهُ وَبِمَا كَانُواْ يَكۡذِبُونَ ٧٧

77. Kështu, Ai i ndëshkoi ata me rrënjosjen e hipokrizisë në zemrat e tyre, deri në ditën kur do ta takojnë Atë[1] - sepse ata e shkelën besën e dhënë Allahut dhe sepse gënjenin vazhdimisht.[2]

أَلَمۡ يَعۡلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ يَعۡلَمُ سِرَّهُمۡ وَنَجۡوَىٰهُمۡ وَأَنَّ ٱللَّهَ عَلَّٰمُ ٱلۡغُيُوبِ ٧٨

78. A nuk e dinë ata se Allahu i di sekretet e tyre dhe bisedat e tyre të fshehta,[3] dhe se Allahu është i Gjithëdituri i të gjitha të fshehtave?![4]

ٱلَّذِينَ يَلۡمِزُونَ ٱلۡمُطَّوِّعِينَ مِنَ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ فِي ٱلصَّدَقَٰتِ وَٱلَّذِينَ لَا يَجِدُونَ إِلَّا جُهۡدَهُمۡ فَيَسۡخَرُونَ مِنۡهُمۡ سَخِرَ ٱللَّهُ مِنۡهُمۡ وَلَهُمۡ عَذَابٌ أَلِيمٌ ٧٩

79. Ata që përqeshin besimtarët që japin lëmoshë vullnetarisht dhe tallen me ata që nuk gjejnë të japin gjë përveç përpjekjes së tyre - Allahu do të tallet me ta dhe ata do të kenë dënim të dhembshëm.[5]

[1] Sa të jenë gjallë në këtë botë – sepse me vdekjen e tyre mbaron gjithçka në këtë botë, deri sa të dalin para Allahut për të dhënë llogari.

[2] Këto janë nga cilësitë kryesore të hipokritëve: shkelja e besës apo e premtimit dhe gënjeshtra; siç ka thënë i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem): "Shenjat e hipokritit janë tre: Kur flet, gënjën; kur lidh besë, tradhton; dhe kur premton, e shkel premtimin."

[3] Kur flasin me njëri-tjetrin me fyerje dhe tallje për Islamin dhe muslimanët.

[4] Allahu di gjithçka që nuk mund ta dinë krijesat e Tij, sado e fshehtë që të mbahet, dhe Allahu e di çfarë fshehin hipokritët kundër besimtarëve, kështu që ata nuk mund t'i fshihen Allahut dhe nuk mund t'i shpëtojnë ndëshkimit të Tij për atë që bëjnë kundër Islamit dhe muslimanëve.

[5] Hipokritët nuk lënë gjë pa përdorur kundër besimtarëve, si e si t'i lëndojnë, akuzojnë, tallen dhe fyejnë; për besimtarët që japin lëmoshë vullnetare nga pasuria që u ka dhuruar Allahu, ata thonë se këta e japin lëmoshën për t'u dukur, dhe jo për hir të Allahut; kurse me besimtarët e varfër, të cilët nuk kanë mundësi të japin lëmoshë përveç punës me trupin e tyre, hipokritët tallen duke thënë se Allahu nuk ka nevojë për lëmoshën e këtyre. Ata tallen me besimtarët, por Allahu ua kthen talljen e tyre të padrejtë dhe të përkohshme në këtë botë, me tallje të drejtë nga Ai në këtë botë dhe me dënim të dhembshëm dhe të përhershëm në botën tjetër.

ٱسْتَغْفِرْ لَهُمْ أَوْ لَا تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ إِن تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَن يَغْفِرَ ٱللَّهُ لَهُمْ ۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا۟ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ ۗ وَٱللَّهُ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلْفَـٰسِقِينَ ﴿٨٠﴾

80. Qoftë nëse kërkon falje për ta (o Muhamed) apo nuk kërkon falje për ta, madje edhe nëse kërkon falje për ta shtatëdhjetë herë, Allahu nuk do t'i falë ata![1] Kjo sepse ata e mohuan Allahun dhe të Dërguarin e Tij, dhe Allahu nuk i udhëzon në rrugë të drejtë njerëzit e pabindur.[2]

فَرِحَ ٱلْمُخَلَّفُونَ بِمَقْعَدِهِمْ خِلَـٰفَ رَسُولِ ٱللَّهِ وَكَرِهُوٓا۟ أَن يُجَـٰهِدُوا۟ بِأَمْوَٰلِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَقَالُوا۟ لَا تَنفِرُوا۟ فِى ٱلْحَرِّ ۗ قُلْ نَارُ جَهَنَّمَ أَشَدُّ حَرًّا ۚ لَّوْ كَانُوا۟ يَفْقَهُونَ ﴿٨١﴾

81. Ata që qëndruan në shtëpitë e tyre, në kundërshtim të të Dërguarit të Allahut, u gëzuan me qëndrimin e tyre në shtëpi dhe urryen që të luftonin me pasurinë dhe jetën e tyre në rrugën e Allahut,[3] dhe thanë: "Mos shkoni në luftë nëpër vapë!"[4] Thuaju:

---

[1] Allahu nuk i fal hipokritët dhe nuk do ia mbulojë të këqiat dhe turpet e tyre në ditën e Kiametit, edhe nëse i Dërguari i Tij do të kërkonte falje për ta pambarim, dhe shkak për këtë është mohimi që ata i bëjnë Allahut dhe të Dërguarit të Tij, Muhamedit (salallahu alejhi ue selem); dhe mohuesit nuk i bën dobi kërkimi i faljes nga të tjerët apo vepra e tij e mirë, sepse mohimi e pengon këtë gjë, dhe e vetmja rrugë është që të hyjë në Islam dhe t'i nënshtrohet Allahut dhe të Dërguarit të Tij.

[2] Allahu nuk i jep sukses të udhëzohen në rrugën e drejtë dhe besimin e saktë atyre njerëzve që dalin vazhdimisht nga bindja ndaj Allahut dhe mosbindja është bërë atribut i tyre i posaçëm, të cilën nuk e ndërrojnë me asgjë tjetër, edhe nëse e shohin se bindja ndaj Allahut është më e mirë, kështu që Allahu i ndëshkon ata duke mos i dhënë sukses të udhëzohen më pas.

[3] Hipokritët, të cilët kundërshtuan urdhrin e të Dërguarit të Allahut (salallahu alejhi ue selem) për të shkuar në luftën e Tebukut, duke qëndruar në shtëpitë e tyre, u gëzuan me këtë gjë, ndryshe nga besimtarët që nuk patën mundësi fizike apo materiale të shkojnë në luftë dhe u mërzitën shumë për këtë.

[4] Duke preferuar rehatin e përkohshëm kundrejt rehatit dhe qetësisë së përhershme të botës tjetër për ata që përpiqen për çështjen e Allahut dhe i binden Allahut dhe të Dërguarit të Tij duke u dhënë atyre përparësi mbi veten dhe gjithçka tjetër.

“Zjarri i Xhehenemit është shumë më i nxehtë!” – nëse do ta kuptonin![1]

فَلۡيَضۡحَكُواْ قَلِيلٗا وَلۡيَبۡكُواْ كَثِيرٗا جَزَآءَۢ بِمَا كَانُواْ يَكۡسِبُونَ ٨٢

82. Pra, le të qeshin pak e (pastaj) të qajnë shumë, si shpërblim për atë që kanë fituar![2]

فَإِن رَّجَعَكَ ٱللَّهُ إِلَىٰ طَآئِفَةٖ مِّنۡهُمۡ فَٱسۡتَـٔۡذَنُوكَ لِلۡخُرُوجِ فَقُل لَّن تَخۡرُجُواْ مَعِيَ أَبَدٗا وَلَن تُقَٰتِلُواْ مَعِيَ عَدُوًّاۖ إِنَّكُمۡ رَضِيتُم بِٱلۡقُعُودِ أَوَّلَ مَرَّةٖ فَٱقۡعُدُواْ مَعَ ٱلۡخَٰلِفِينَ ٨٣

83. Nëse Allahu të kthen (pas luftës) te një grup i hipokritëve, e ata të kërkojnë leje për të dalë në luftë (herë tjetër), thuaju:[3] “Kurrë nuk do të dilni me mua në luftë dhe kurrë nuk do të luftoni me mua kundër asnjë armiku! Ju u kënaqët me qëndrimin në shtëpi herën e parë,[4] kështu që qëndroni përsëri me ata që qëndrojnë prapa!”[5]

---

[1] Zjarri i Xhehenemit, të cilin Allahu e ka përgatitur për ata që e kundërshtojnë Urdhrin e Tij dhe të Dërguarit të Tij (salallahu alejhi ue selem), ka nxehtësi shumë herë më të fortë se i nxehti i atyre ditëve të verës që ata do të shkonin në luftë në rrugën e Allahut; kështu që është më e logjikshme t’i ruhesh dhe të shpëtosh nga zjarri më i fortë dhe jo nga ai më i butë dhe i përkohshëm, por hipokritët nuk i kuptojnë kështillat e Allahut dhe nuk meditojnë në provat dhe argumentet e Tij.

[2] Le të qeshin pak hipokritët, me gëzimin e tyre që nuk shkuan në luftë me të Dërguarin e Allahut por qëndruan në shtëpi e tyre, kurse më pas të qajnë shumë në botën tjetër, në zjarrin e xhehenemit, si shpërblim për atë që fituan me duart dhe veprat e tyre kur nuk iu bindën Allahut dhe të Dërguarit të Tij për të shkuar në luftë dhe për mosbesimin dhe të gjitha mëkatet e tyre.

[3] Nëse Allahu të kthen gjallë nga lufta e Tebukut, dhe hipokritët që gjenden në Medine vijnë tek ti, o Muhamed, dhe të kërkojnë të dalin bashkë me ty në luftë herë tjetër, thuaju…

[4] Kur i Dërguari i Allahut dhe besimtarët dolën në luftën e Tebukut.

[5] Qëndroni me hipokritët e tjerë që nuk dolën në luftën e Tebukut, dhe me pleqtë, gratë e fëmijët që nuk dalin në luftë për shkak të dobësisë së tyre! Me këtë ajet, hipokritët u ndaluan të dilnin në luftë me të Dërguarin e Allahut (salallahu alejhi ue selem) pas luftës së Tebukut, si ndëshkim ndaj tyre për kundërshtimin e urdhrit të Allahut dhe të Dërguarit të Tij për të dalë në luftën e Tebukut, dhe si paralajmërim për ata që janë të lëkundur që të mos ndjekin rrugën e hipokritëve dhe të turpërohen si ata, në këtë botë dhe në botën tjetër.

وَلَا تُصَلِّ عَلَىٰٓ أَحَدٍ مِّنْهُم مَّاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَىٰ قَبْرِهِۦٓ ۖ إِنَّهُمْ كَفَرُوا۟ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَمَاتُوا۟ وَهُمْ فَـٰسِقُونَ ﴿٨٤﴾

84. Mos ia fal kurrë xhenazenë kur të vdesë, askujt prej tyre (hipokritëve), as mos qëndro pranë varrit të tij,[1] sepse ata e kanë mohuar Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe vdiqën duke qenë të pabindur.[2]

وَلَا تُعْجِبْكَ أَمْوَٰلُهُمْ وَأَوْلَـٰدُهُمْ ۚ إِنَّمَا يُرِيدُ ٱللَّهُ أَن يُعَذِّبَهُم بِهَا فِى ٱلدُّنْيَا وَتَزْهَقَ أَنفُسُهُمْ وَهُمْ كَـٰفِرُونَ ﴿٨٥﴾

85. Mos të të bëjë përshtypje pasuria dhe fëmijët e tyre, sepse nëpërmjet tyre Allahu dëshiron t'i ndëshkojë ata në këtë botë,[3] dhe t'u dalë shpirti duke qenë mosbesimtarë.[4]

[1] Mos ia fal xhenazenë asnjë hipokriti, o Muhamed, dhe mos qëndro pranë varrit të tij pas varrosjes së kufomës me qëllim të lutjes dhe kërkimit të faljes për të; apo mos e merr përsipër varrimin e tij, as mos merr pjesë në varrim!

[2] Vdiqën duke qenë jashtë Islamit dhe nuke kundërshtuar urdhrat dhe ndalesat e Allahut. Ky ajet ka zbritur kur i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) i fali xhenazenë Abdullah ibën Ubej ibën Selul, kokës së hipokritëve të Medines, kështu që pa zbritjes së tij, ai nuk e fali më kurrë xhenazenë e asnjë hipokriti, as nuk u lut pranë varrit të tyre pas varrimit, ashtu si bënte kur varroseshin besimtarët; dhe kjo sepse ata kanë dalë nga Islami, dhe atij që ka dalë nga Islami, nuk i bën dobi ndërmjetësimi i Profetit të Allahut dhe i askujt tjetër.

[3] Duke u lodhur në grumbullimin e pasurisë, duke pasur frikë për humbjen e saj dhe duke mos e shijuar atë. Po kështu, i ndëshkon me fatkeqësi në fëmijët e tyre, duke i bërë të vuajnë në jetën e kësaj bote, para botës tjetër.

[4] Të vdesin duke qenë mosbesimtarë, mohues të Allahut dhe të Dërguarit të Tij (salallahu alejhi ue selem), dhe kështu të meritojnë përjetësinë në zjarrin e xhehenemit.

وَإِذَآ أُنزِلَتْ سُورَةٌ أَنْ ءَامِنُوا بِٱللَّهِ وَجَٰهِدُوا مَعَ رَسُولِهِ ٱسْتَـْٔذَنَكَ أُوْلُوا ٱلطَّوْلِ مِنْهُمْ وَقَالُوا ذَرْنَا نَكُن مَّعَ ٱلْقَـٰعِدِينَ ﴿٨٦﴾

86. Kur u shpall një sure që i urdhëronte të besonin në Allahun dhe të luftonin së bashku me të Dërguarin e Tij,[1] pasanikët e tyre (hipokritëve) kërkuan lejen tënde[2] dhe thanë: "Na lër të qëndrojmë me ata që nuk shkojnë në luftë!"[3]

-200-

[1] Kur Allahu i shpalli Muhamedit (salallahu alejhi ue selem) një sure nga Kurani (këtë sure – Teube), e cila i urdhëronte hipokritët të besonin në Allahun dhe të luftonin idhujtarët përkrah të Dërguarit të Allahut (salallahu alejhi ue selem)…

[2] Pasanikët e hipokritëve kërkuan nga i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) leje për të qëndruar në shtëpi dhe për të mos dalë në luftë përkrah tij.

[3] Na lër të qëndrojmë në shtëpi me të dobtit: të sëmurët, pleqtë, gratë e fëmijët, të cilët nuk mund të shkojnë në luftë; duke mos pasur asnjë lloj arsye apo justifikimi për të qëndruar në shtëpi dhe për të mos dalë në luftë përkrah të Dërguarit të Allahut dhe besitmarëve.

رَضُوا بِأَن يَكُونُوا مَعَ ٱلْخَوَالِفِ وَطُبِعَ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٨٧﴾

87. Ata pëlqyen të ishin me ata që nuk shkojnë në luftë dhe zemrat e tyre u vulosën, kështu që ata nuk kuptojnë![1]

لَـٰكِنِ ٱلرَّسُولُ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُۥ جَـٰهَدُوا بِأَمْوَٰلِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ ۚ وَأُو۟لَـٰٓئِكَ لَهُمُ ٱلْخَيْرَٰتُ ۖ وَأُو۟لَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ﴿٨٨﴾

88. Por, i Dërguari dhe ata që besuan bashkë me të, luftuan me pasurinë dhe jetën e tyre. Ata do të kenë të gjitha të mirat dhe pikërisht ata janë të shpëtuarit.[2]

أَعَدَّ ٱللَّهُ لَهُمْ جَنَّـٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَـٰرُ خَـٰلِدِينَ فِيهَا ۚ ذَٰلِكَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ ﴿٨٩﴾

89. Allahu u ka përgatitur atyre kopshte nën të cilat rrjedhin lumenj,[3] ku do të qëndrojnë përgjithmonë. Kjo është fitorja madhështore.[4]

---

[1] Pasanikët e hipokritëve pëlqyen dhe ishin të kënaqur me qëndrimin e tyre në shtëpi si gratë dhe fëmijët, në vend që të dilnin në luftë me besimtarët, prandaj Allahu ua vulosi zemrat atyre, kështu që ata nuk kuptojnë asgjë nga kështillat e Allahut dhe nuk marrin mësim prej tyre.

[2] I Dërguari i Allahut dhe besimtarët ishin ata që i luftuan armiqtë e Allahut me gjithçka zotëronin prej pasurisë dhe me jetën e tyre, kurse hipokritët nuk bënë asgjë nga këto, madje pengonin nga rruga e Allahut dhe talleshin me besimtarët, kështu që shpërblimi, shpëtimi, fitimi dhe të gjitha të mirat e botës tjetër do të jenë vetëm për besimtarët, kurse hipokritët nuk do të kenë pjesë në to, madje do të jenë përgjithmonë në zjarr.

[3] Allahu i ka përgatitur të Dërguarit të Tij (salallahu alejhi ue selem) dhe besimtarëve kopshtet e xhenetit nën pemët e të cilave rrjedhin lumenj.

[4] Arritja dhe fitorja më e madhe që mund të arrihet.

وَجَآءَ ٱلۡمُعَذِّرُونَ مِنَ ٱلۡأَعۡرَابِ لِيُؤۡذَنَ لَهُمۡ وَقَعَدَ ٱلَّذِينَ كَذَبُواْ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥۚ سَيُصِيبُ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ مِنۡهُمۡ عَذَابٌ أَلِيمٞ ٩٠

90. Disa nga beduinët erdhën të arsyetohen që t'u jepej leje të qëndronin,[1] kurse ata që gënjyen Allahun dhe të Dërguarin e Tij qëndruan në shtëpi.[2] Ata që mohuan prej tyre, do t'i godasë një dënim i dhembshëm.[3]

لَّيۡسَ عَلَى ٱلضُّعَفَآءِ وَلَا عَلَى ٱلۡمَرۡضَىٰ وَلَا عَلَى ٱلَّذِينَ لَا يَجِدُونَ مَا يُنفِقُونَ حَرَجٌ إِذَا نَصَحُواْ لِلَّهِ وَرَسُولِهِۦۚ مَا عَلَى ٱلۡمُحۡسِنِينَ مِن سَبِيلٖۚ وَٱللَّهُ غَفُورٞ رَّحِيمٞ ٩١

91. Nuk kanë mëkat të dobëtit, as të sëmurët, as ata që nuk kanë çfarë të shpenzojnë, nëse janë të sinqertë me Allahun dhe të

[1] Disa nga beduinët erdhën te i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) për t'i kërkuar leje që të qëndronin në shtëpi dhe të mos shkonin në luftë, duke paraqitur arsyetime të ndryshme, dhe i Dërguari (salallahu alejhi ue selem) u jepte leje të qëndronin, ashtu si bënte me të gjithë ata që i kërkonin leje të qëndronin.

[2] Pa pasur asnjë arsye të konsiderueshme; Ata që gënjyen në justifikimet e tyre, prej hipokritëve, qëndruan në shtëpi dhe nuk shkuan në luftë përkrah besimtarëve pa pasur arsye të pranueshme tek Allahu. Arsyet e pranueshme tek Allahu janë ato që përmenden në ajetin në vijim.

[3] Ata që mohuan Allahun dhe të Dërguarin e Tij, prej atyre që gënjyen në justifikimet e tyre, do t'i godasë një dënim i dhembshëm në këtë botë dhe në botën tjetër.

Dërguarin e Tij.[1] Ndaj punëmirëve nuk ka vend për qortim.[2] Allahu është Falës, Mëshirëplotë.[3]

وَلَا عَلَى ٱلَّذِينَ إِذَا مَآ أَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ قُلْتَ لَآ أَجِدُ مَآ أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ تَوَلَّوا
وَّأَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ ٱلدَّمْعِ حَزَنًا أَلَّا يَجِدُوا مَا يُنفِقُونَ ﴿٩٢﴾

92. (Nuk ka vend për qortim) As ndaj atyre të cilët, kur erdhën te ti (O Muhamed) për t'u gjetur kafshë mbartëse, ti u the: "Unë nuk mund të gjej asnjë mjet për t'ju mbartur", atëherë ata u kthyen me sytë që u rridhnin lot nga pikëllimi që nuk mund të gjenin asgjë për të shpenzuar (për çështjen e Allahut).[4]

[1] Vetëm këto arsye janë të pranuara nga Allahu për të qëndruar në shtëpi dhe për të mos dalë në luftë në rrugën e Allahut: 1. Dobësia dhe pamundësia fizike (gratë, fëmijët dhe pleqtë); 2. Sëmundja që ta bën të pamundur daljen në luftë; 3. Mospasja e kafshës apo mjetit me të cilin mund të arrish në vendin e luftës. Vetëm për këta persona nuk ka gjynah që të qëndrojnë në shtëpi dhe të mos dalin në luftë, përderisa janë të sinqertë në besimin e tyre në Allahun dhe në të Dërguarin e Tij, dhe që nijeti i tyre është që nëse do të kishin mundësi të dilnin në luftë, do të dilnin me siguri.

[2] Për ata besimtarë që kanë arsye të pranueshme për të mos shkuar në luftë, dhe të cilët shpenzojnë për luftën nga pasuria e tyre, këshillojnë dhe nxisin të tjerët që të shkojnë në luftë për çështjen e Allahut, nuk ka vend për qortim apo për ndëshkim, sepse ata janë të sinqertë në besimin e tyre dhe bëjnë atë që kanë mundësi të bëjnë prej shpenzimit nga pasuria e tyre për çështjen e Allahut.

[3] Allahu i fal ata që nuk kanë mundësi t'i përgjigjen thirrjes së Tij dhe të Dërguarit të Tij për në luftë, dhe nga mëshira e Tij i shpërblen ata për qëllimin e tyre njësoj si shpërblimi i atyre që shkojnë në luftë.

[4] Këta ishin besimtarë të varfër, të cilët donin të jepnin kontributin e tyre me trupin dhe jetën e tyre, pasi që nuk zotëronin asgjë që të mund ta shpenzonin për luftën në rrugën e Allahut, madje as një kafshë mbartëse për veten e tyre që të mund të shkonin në luftë, nuk e kishin, kështu që i kërkuan të Dërguarit (salallahu alejhi ue selem) t'u gjente ndonjë kafshë që t'i mbarte, por ai nuk mund t'u gjente, kështu që ata u kthyen duke qarë me lot nga pikëllimi që nuk mund të kontribonin me asgjë për luftën në rrugën e Allahut. Për këta nuk ka qortim gjithashtu, dhe shpërblimi i këtyre është njësoj sikur të kishin shkuar në luftë dhe ta kishin vepruar atë që kishin qëllim të vepronin, por që pamundësia i pengoi.

* إِنَّمَا ٱلسَّبِيلُ عَلَى ٱلَّذِينَ يَسْتَـْٔذِنُونَكَ وَهُمْ أَغْنِيَآءُ ۚ رَضُوا۟ بِأَن يَكُونُوا۟ مَعَ ٱلْخَوَالِفِ وَطَبَعَ ٱللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٩٣﴾

93. Por qortimi ka vend ndaj atyre që kërkojnë leje nga ti, duke qenë të pasur.[1] Ata pëlqyen të ishin me ata që nuk shkojnë në luftë[2] dhe Allahu ua vulosi zemrat, kështu që ata nuk e dinë![3]

[1] Qortimi dhe dënimi u takon atyre që kërkojnë leje për të mos shkuar në luftë me të Dërguarin e Allahut dhe besimtarët, duke qenë të pasur (që kanë mjet udhëtimi dhe armë lufte) dhe të fuqishëm për të luftuar, por që janë hipokritë dhe që dyshojnë në premtimin e Allahut dhe kërcënimin e Tij – në shpërblimin e Allahut dhe ndëshkimin e Tij.

[2] Me gratë, të cilat burrat i lënë pas në shtëpi kur shkojnë në luftë, dhe nuk i marrin me vete.

[3] Allahu ua vulosi zemrat për shkak të mohimit dhe mëkateve të tyre, kështu që ata nuk e dinë dënimin që i pret në këtë botë dhe në botën tjetër për shkak të kundërshtimit të urdhrit të Allahut dhe mosdaljes në luftë me të Dërguarin e Tij (salallahu alejhi ue selem).

يَعْتَذِرُونَ إِلَيْكُمْ إِذَا رَجَعْتُمْ إِلَيْهِمْ ۚ قُل لَّا تَعْتَذِرُوا لَن نُّؤْمِنَ لَكُمْ قَدْ نَبَّأَنَا ٱللَّهُ مِنْ أَخْبَارِكُمْ ۚ وَسَيَرَى ٱللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُۥ ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَىٰ عَـٰلِمِ ٱلْغَيْبِ وَٱلشَّهَـٰدَةِ فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٤﴾

94. Ata do të justifikohen para jush kur të ktheheni (nga lufta) tek ata.[1] Thuaju: "Mos u justifikoni! Ne nuk do ju besojmë.[2] Allahu na njoftoi për fjalët tuaja.[3] Allahu do i shohë veprat tuaja, dhe i Dërguari i Tij gjithashtu;[4] pastaj do të ktheheni tek Njohësi i së fshehtës dhe të dukshmes,[5] dhe Ai do t'ju njoftojë për ato që keni bërë."[6]

سَيَحْلِفُونَ بِٱللَّهِ لَكُمْ إِذَا ٱنقَلَبْتُمْ إِلَيْهِمْ لِتُعْرِضُوا عَنْهُمْ ۖ فَأَعْرِضُوا عَنْهُمْ ۖ إِنَّهُمْ رِجْسٌ ۖ وَمَأْوَىٰهُمْ جَهَنَّمُ جَزَآءًۢ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٩٥﴾

95. Ata do t'ju betohen për Allahun kur të ktheheni (nga lufta) tek ata, në mënyrë që t'i lini (të mos i qortoni). Largohuni prej tyre![7] Ata janë të ndyrë dhe strehimi i tyre është Xhehenemi, si shpërblim për atë që fitonin.[8]

---

[1] Hipokritët, të cilët qëndruan pas dhe nuk shkuan në luftë përkrah të Dërguarit të Allahut (salallahu alejhi ue selem) dhe besimtarëve, do të justifikohen me justifikime të kota dhe të paqena para të Dërguarit dhe besimtarëve kur këta të kthehen nga lufta e Tebukut.

[2] Nuk do i besojmë fjalët tuaja me justifikime e shfajësime të kota dhe të pavërteta.

[3] Allahu na njoftoi se ju gënjeni dhe se justifikimet tuaja janë të kota, kështu që nuk do ju besojmë, sepse ju nuk mund të jeni assesi të sinqertë në fjalët tuaja, kurse njoftimi i Allahut është në shkallën më të lartë të vërtetësisë dhe i padiskutueshëm.

[4] Allahu do të shohë më pas, dhe po ashtu i Dërguari i Tij, nëse ju do të pendoheni dhe do të ktheheni nga hipokrizia dhe mohimi juaj, apo do të vazhdoni në të.

[5] Pas vdekjes suaj, do të ktheheni tek Allahu, Njohësi i asaj që fshihni në gjokse dhe asaj që shfaqni, dhe Ai do ju japë shpërblimin apo ndëshkimin që meritoni.

[6] Do jua tregojë hapur të gjitha veprat tuaja të mira dhe të këqija, dhe do e shpërblejë secilin sipas veprave që ka bërë.

[7] Dhe mos i qortoni, por i lini në atë që kanë zgjedhur vetë për veten e tyre prej mosbesimit dhe hipokrizisë.

[8] Hipokritët janë të ndyrë dhe të papastër shpirtërisht dhe fizikisht gjithashtu, por qëllimi është shpirtërisht, nga ana e besimit dhe ndërgjegjes, kështu që vendi i tyre ku do të

يَحْلِفُونَ لَكُمْ لِتَرْضَوْا عَنْهُمْ ۖ فَإِن تَرْضَوْا عَنْهُمْ فَإِنَّ ٱللَّهَ لَا يَرْضَىٰ عَنِ ٱلْقَوْمِ ٱلْفَـٰسِقِينَ ﴿٩٦﴾

96. Ata ju betohen, në mënyrë që ju të kënaqeni ndaj tyre.[1] Por, nëse ju kënaqeni ndaj tyre - me të vërtetë, Allahu nuk kënaqet ndaj popullit të pabindur.[2]

ٱلْأَعْرَابُ أَشَدُّ كُفْرًا وَنِفَاقًا وَأَجْدَرُ أَلَّا يَعْلَمُوا حُدُودَ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِۦ ۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٩٧﴾

97. Beduinët janë në nivelin më të lartë të mohimit dhe hipokrizisë dhe më të prirët për të mos njohur kufijtë që Allahu ia ka shpallur të Dërguarit të Tij.[3] Allahu është i Gjithëdijshëm, i Urtë.[4]

përfundojnë dhe ku do të qëndrojnë përgjithmonë është zjarri i Xhehenemit; si ndëshkim për atë që zgjodhën dhe vepruan vetë ata.

[1] Hipokritët ju betohen rrejshëm që t'ju kënaqin, prandaj assesi mos u kënaqni ndaj tyre, o besimtarë!

[2] Nëse ju, o besimtarë, kënaqeni ndaj hipokritëve dhe i pranoni justifikimet dhe betimet e tyre të rrejshme, për shkak se nuk e dini nëse janë të sinqertë apo jo, atëherë ta dini se kënaqja juaj ndaj tyre nuk do u bëjë asnjë dobi atyre tek Allahu, i Cili e di çfarë fshehin ata dhe që ju nuk e dini, kështu që Allahu nuk kënaqet ndaj hipokritëve, sepse ata janë një popull i pabindur ndaj Allahut, të dalë nga besimi dhe feja e Allahut dhe nga bindja ndaj Allahut.

[3] Beduinët, njerëzit që nuk kanë një vendbanim të qëndrueshëm dhe njerëzit e pacivilizuar janë zakonisht mohues dhe hipokritë më të mëdhenj se njerëzit e civilizuar që jetojnë në qytete dhe fshatra të qëndrushme, sepse ata i kanë zemrat e ngurta dhe rrallë shohin njerëz të mirë, që veprojnë punë të mira dhe bamirësi, dhe si rezultat e i jetesës së tyre larg zonave të banuara dhe të civilizuara, ata janë gjithashtu më të paditur për ligjet e Allahut dhe shpalljet e Tij.

[4] Allahu e di se kush i njeh kufijtë e Tij dhe ato që i ka shpallur të Dërguarit të Tij, dhe i njeh hipokritët dhe mohuesit prej njerëzve që ka krijuar, pa i shpëtuar asgjë; dhe është i Urtë në vendosjen e çdo gjëje në vendin që i takon.

وَمِنَ ٱلۡأَعۡرَابِ مَن يَتَّخِذُ مَا يُنفِقُ مَغۡرَمٗا وَيَتَرَبَّصُ بِكُمُ ٱلدَّوَآئِرَۚ عَلَيۡهِمۡ دَآئِرَةُ ٱلسَّوۡءِۗ وَٱللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٞ ٩٨

98. Ndër beduinët ka të atillë, që shpenzimin (në rrugë të Allahut) e konsiderojnë gjobë[1] dhe presin që juve t'ju vijnë ditët e këqija.[2] Mbi ta qoftë rradha e fatkeqësisë![3] Allahu është Gjithëdëgjues, i Gjithëdijshëm.[4]

[1] Nëse japin diçka nga pasuria e tyre për luftën në rrugë të Allahut, apo për të ndihmuar ndonjë musliman, apo çdo lloj lëmoshe për të cilën nxit Islami, beduinët e konsiderojnë si një gjobë të detyrueshme nga e cila nuk shpresojnë ndonjë shpërblim apo largim të ndonjë ndëshkimi.

[2] Presin që ditët dhe netët të rrotullohen dhe t'u sjellin fatkeqësi besimtarëve dhe humbje përballë armiqve të tyre idhujtarë e mohues.

[3] Dhe jo mbi ju, o besimtarë.

[4] Allahu dëgjon gjithçka, dhe i dëgjon lutjet e atyre që i luten; dhe Ai di gjithçka, dhe e di çfarë fatkeqësie do i vijë beduinëve mohues dhe çfarë dënimi i rëndë i pret për shkak të mosbesimit dhe hipokrizisë së tyre.

وَمِنَ ٱلۡأَعۡرَابِ مَن يُؤۡمِنُ بِٱللَّهِ وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِ وَيَتَّخِذُ مَا يُنفِقُ قُرُبَٰتٍ عِندَ ٱللَّهِ وَصَلَوَٰتِ ٱلرَّسُولِۚ أَلَآ إِنَّهَا قُرۡبَةٞ لَّهُمۡۚ سَيُدۡخِلُهُمُ ٱللَّهُ فِي رَحۡمَتِهِۦٓۚ إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٞ رَّحِيمٞ ٩٩

99. Por, nga beduinët ka edhe të atillë që besojnë Allahun dhe Ditën e Kiametit,[1] dhe shpenzimin (në rrugë të Allahut) e konsiderojnë mjet për t'iu afruar Allahut dhe për të merituar bekimet e të Dërguarit.[2] Padyshim, këto janë mjet afrimi tek Allahu për ta;[3] Allahu do t'i pranojë ata në mëshirën e Vet.[4] Me të vërtetë, Allahu është Falës i madh, Mëshirëplotë.[5]

[1] Besojnë Allahun dhe adhurojnë vetëm Atë, dhe besojnë ditën e Kiametit dhe të ringjalljes në botën tjetër, xhenetin dhe xhehenemin.

[2] Shpenzimet që ata i bëjnë për luftën në Rrugë të Allahut dhe në bindje ndaj Allahut dhe të Dërguarit, i konsiderojnë mjet afrimi tek Allahu, për të kënaqur Allahun dhe për të arritur pëlqimin e Tij; si dhe për të merituar lutjen e të Dërguarit të Allahut dhe kërkimin e faljes për ta; pra që i Dërguari t'i lutet Allahut për ta, dhe t'i kërkojë Allahut që t'i falë dhe t'i begatojë ata.

[3] Bekimet e të Dërguarit të Allahut (salallahu alejhi ue selem) ndaj tyre janë mjet afrimi tek Allahu për ta; Ose: Shpenzimet që ata bëjnë në rrugë të Allahut janë mjet afrimi tek Allahu për ta; Ose të gjitha këto së bashku janë mjet afrimi tek Allahu për ta.

[4] Dhë nëse Allahu të pranon në mëshirën e Tij, do të fusë në xhenet me mëshirën e Tij.

[5] Allahu do ia falë të gjitha gjynahet atyre beduinëve që besuan dhe i kërkuan falje Atij, si dhe të gjithë atyre besimtarëve që i përfshin në mëshirën e Tij; dhe Allahu është Mëshirëplotë me robërit e Tij besimtarë.

وَٱلسَّٰبِقُونَ ٱلْأَوَّلُونَ مِنَ ٱلْمُهَٰجِرِينَ وَٱلْأَنصَارِ وَٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُوهُم بِإِحْسَٰنٍ رَّضِيَ ٱللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا۟ عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّٰتٍ تَجْرِى تَحْتَهَا ٱلْأَنْهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدًا ۚ ذَٰلِكَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ ﴿١٠٠﴾

100. Sa u përket besimtarëve të parë, prej emigruesve dhe ndihmuesve,[1] si dhe atyre që i pasuan ata me të mirë[2] - Allahu është i kënaqur me ta dhe ata janë të kënaqur me Të;[3] dhe Ai ka përgatitur për ta kopshte nën të cilat rrjedhin lumenj, ku do të jetojnë përgjithmonë.[4] Kjo është fitorja madhështore![5]

وَمِمَّنْ حَوْلَكُم مِّنَ ٱلْأَعْرَابِ مُنَٰفِقُونَ ۖ وَمِنْ أَهْلِ ٱلْمَدِينَةِ ۖ مَرَدُوا۟ عَلَى ٱلنِّفَاقِ لَا تَعْلَمُهُمْ ۖ نَحْنُ نَعْلَمُهُمْ ۚ سَنُعَذِّبُهُم مَّرَّتَيْنِ ثُمَّ يُرَدُّونَ إِلَىٰ عَذَابٍ عَظِيمٍ ﴿١٠١﴾

101. Disa nga beduinët që ju rrethojnë janë hipokritë, madje edhe disa nga banorët e Medinës.[6] Ata u mësuan me hipokrizinë.[7] Ti nuk

[1] Ata që hynë të parët në Islam, prej emigruesve mekas (muhaxhir) dhe ndihmuesve medinas (ensar).

[2] Ata që ndoqën rrugën e të parëve në besimin në Allahun dhe në të Dërguarin e Tij dhe në emigrimin nga vendi i mohimit në vendin Islam, në kërkim të kënaqësisë së Allahut.

[3] Allahu është i kënaqur me të gjithë ata, sepse ata iu bindën Allahut dhe iu përgjigjën të Dërguarit të Tij duke zbatuar urdhrat e tij dhe duke iu larguar ndalesave të tij; dhe kënaqja e Allahut ndaj tyre do i fusë ata në xhenet ku do të arrijnë fitoren më të madhe, nga e cila padyshim se edhe ata do të kënaqen me Allahun dhe shpërblimin e Tij bujar ndaj tyre.

[4] Përjetësisht, pambarim; nga ku nuk do të dalin kurrë.

[5] Kjo është fitorja më e madhe që mund të arrijë njeriu.

[6] Disa nga beduinët që banojnë rreth qytetit tuaj, Medines, janë hipokritë, madje edhe disa nga banorët e qytetit tuaj janë hipokritë gjithashtu.

[7] Vazhduan me këmbëngulje dhe kryeneçësi në hipokrizi, dhe u mësuan me të, në vend që të pendoheshin ashtu si ata që u penduan dhe u kthyen në rrugën e drejtë.

i njeh, por ne i njohim ata.[1] Ne do t'i dënojmë ata dy herë,[2] pastaj do të kthehen në një dënim të madh.[3]

وَءَاخَرُونَ ٱعۡتَرَفُواْ بِذُنُوبِهِمۡ خَلَطُواْ عَمَلٗا صَٰلِحٗا وَءَاخَرَ سَيِّئًا عَسَى ٱللَّهُ أَن يَتُوبَ عَلَيۡهِمۡۚ إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٞ رَّحِيمٞ ١٠٢

102. Ka edhe të tjerë që i pranuan gjynahet e tyre; që kanë përzier vepra të mira me të tjera të këqija.[4] Gjasat janë që Allahu t'ua pranojë pendimin atyre.[5] Vërtet, Allahu është Falës i madh, Mëshirëplotë.[6]

[1] Ti, o Muhamed, nuk i njeh këta hipokritë që ju rrethojnë dhe që i keni brenda në qytetin tuaj, por Ne i njohim mirë ata, dhe ata nuk mund të na shpëtojnë.

[2] Ne do t'i dënojmë hipokritët dy herë: herën e parë në jetën e kësaj bote, dhe të dytën kur të jenë në varr; dhe këto janë para se të marrin dënimin e përhershëm në zjarrin e Xhehenemit.

[3] Pas dënimit të tyre dy herë, në dynja dhe në varr, hipokritët do të kthehen në dënimin e Xhehenemit, ku do të qëndrojnë përgjithmonë.

[4] Ka disa të tjerë nga banorët e Medines dhe të zonave përreth, që i pranuan gjynahet e tyre dhe u penduan, por që kishin përzier mes pendimit dhe veprës së keqe të mos-daljes me të dërguarin e Allahut në luftën e Tebukut. Pra, këta ishin besimtarë dhe jo hipokritë, por kishin bërë mëkat me mos-përgjigjen ndaj thirrjes së të Dërguarit të Allahut (salallahu alejhi ue selem) për luftë.

[5] Allahu do ua pranojë pendimin atyre dhe do i falë ata, sepse çdo "gjasë" që përmendet në Kuran në lidhje me veprën e Allahut, tregon siguri në përmbushjen e saj nga Allahu; sepse Allahu është Falës i Madh dhei mbulon të këqiat e atyre që kërkojnë falje dhe i kthehen Atij me pendim, dhe nga mëshira e Tij, nuk e ndëshkon atë për veprat e këqia që ia ka falur dhe mbuluar.

[6] Pa faljen dhe mëshirën e Allahut nuk do të qëndronte dhe nuk do të vazhdonte të ekzistonte as bota e simpërme dhe as ajo e poshtme; dhe sikur Allahu t'i ndëshkonte njerëzit menjëherë për padrejtësitë dhe mëkatet që ata bëjnë, nuk do të kishte lënë asnjë këmbë njeriu mbi Tokë.

خُذْ مِنْ أَمْوَٰلِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِم بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ ۖ إِنَّ صَلَوٰتَكَ سَكَنٌ لَّهُمْ ۗ وَٱللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٠٣﴾

103. Merr nga pasuria e tyre lëmoshë me të cilën t'i pastrosh dhe t'i ngresh ata;[1] dhe lutu për ta, sepse lutja jote është vërtet siguri për ta.[2] Allahu është Gjithëdëgjues, i Gjithëdijshëm.[3]

أَلَمْ يَعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ هُوَ يَقْبَلُ ٱلتَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِۦ وَيَأْخُذُ ٱلصَّدَقَٰتِ وَأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ ﴿١٠٤﴾

104. A nuk e dinë ata se Allahu është Ai që pranon pendimin nga robërit e Vet dhe që i merr lëmoshat,[4] dhe se Allahu është Pranuesi i pendimit, Mëshirëploti?[5]

---

[1] O Muhamed, merr lëmoshë nga pasuria e atyre që i pranuan mëkatet e tyre dhe u penduan për to, me qëllim që t'i pastrosh ata nga njollat e mëkateve dhe t'i ngresh nga ultësira e hipokritëve në gradat e të sinqertëve.

[2] Lut Allahun që t'i falë ata, në kohën kur ata të japin lëmoshën, sepse lutja jote është siguri dhe qetësi për ta se Allahu i ka falur dhe e ka pranuar pendimin e tyre.

[3] Allahu e dëgjon lutjen tënde për ta, dhe lutjen e të gjithë atyre që i luten Atij, dhe i përgjigjet të gjitha lutjeve; dhe Allahu i di të gjitha gjendjet e robërve të Tij dhe qëllimet e tyre, kështu që do e shpërblejë secilin sipas asaj që vepron dhe që ka pasur qëllim.

[4] Allahu është Ai që e pranon pendimin e robërve të Vet dhe Ai që i pranon lëmoshat e tyre, dhe jo Muhamedi (salallahu alejhi ue selem) apo dikush tjetër, por vetëm Allahu. Dhe Allahu e shton dhe e shumëfishon shpërblimin e lëmoshave që jepen me sinqeritet për Hir të Tij. Shkak për zbritjen e këtij ajeti ishin ata që nuk shkuan në luftën e Tebukut bashkë me të Dërguarin e Allahut (salallahu alejhi ue selem), dhe u penduan e donin të jepnin lëmoshë, madje disa lidhën veten e tyre me litarë në trungjet e palmave, në shenjë proteste deri sa të shkonte Muhamedi (salallahu alejhi ue selem) që t'i lironte nga litarët dhe t'u pranonte lëmoshat; por Allahu iu tha atyre se Ai që e pranon pendimin dhe lëmoshat e tyre është Allahu dhe jo Muhamedi, kështu që Allahut duhet t'ia kërkojnë këto me sinqeritet.

[5] A nuk e dinë ata - mëkatarët që nuk shkuan në luftën e Tebukut dhe që u penduan - se Allahu është Pendues i Madh dhe Mëshirëplotë, nëse ata kthehen tek Ai me pendim? Pra, t'i kërkojnë falje Allahut dhe të kthehen tek Ai me pendim, në mënyrë që t'i falë e t'i mëshirojë.

وَقُلِ ٱعۡمَلُواْ فَسَيَرَى ٱللَّهُ عَمَلَكُمۡ وَرَسُولُهُۥ وَٱلۡمُؤۡمِنُونَۖ وَسَتُرَدُّونَ إِلَىٰ عَٰلِمِ ٱلۡغَيۡبِ وَٱلشَّهَٰدَةِ فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمۡ تَعۡمَلُونَ ١٠٥

105. Thuaj: "Punoni, se Allahu do e shohë punën tuaj, dhe po ashtu i Dërguari i Tij dhe besimtarët.[1] Më pas do të ktheheni tek Njohësi i së fshehtës dhe të dukshmes, dhe Ai do t'ju njoftojë për atë që keni bërë."[2]

وَءَاخَرُونَ مُرۡجَوۡنَ لِأَمۡرِ ٱللَّهِ إِمَّا يُعَذِّبُهُمۡ وَإِمَّا يَتُوبُ عَلَيۡهِمۡۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٞ ١٠٦

106. Ka edhe të tjerë që janë lënë në pritje të urdhrit të Allahut - nëse do t'i dënojë apo do t'ua pranojë pendimin.[3] Allahu është i Gjithëdijshëm, i Urtë.[4]

[1] Thuaju, o Muhamed, atyre që i pranuan mëkatet e tyre dhe u penduan për to, të cilët nuk erdhën në luftë me ty dhe besimtarët: "Punoni vepra të mira në bindje ndaj Allahut dhe të Dërguarit të Tij që tani e tutje, sepse jeni në provë, dhe Allahu do i shohë veprat tuaja, dhe po ashtu i Dërguari dhe besimtarët do ju shohin dhe do të jenë dëshmitarë për ju ose kundër jush."

[2] Do ju njoftojë nëse keni qenë të sinqertë në pendimin dhe veprat tuaja apo jo, dhe pastaj do ju shpërblejë sipas veprës dhe qëllimit tuaj.

[3] Kishte disa nga mesi i atyre që nuk shkuan në luftën e Tebukut me të Dërguarin e Allahut dhe besimtarët, të cilët u penduan për mëkatin e tyre, dhe nuk shkuan të justifikohen me justifikime të pavërteta tek i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem), ashtu si bënë hipokritët, por as nuk e lidhën veten e tyre pas trungjeve të palmave në shenjë proteste që i Dërguari t'u pranonte lëmoshat. Allahu e shtyu çështjen e tyre për të provuar sinqeritetin e tyre, pastaj ia pranoi pendimin dhe i fali ata – siç do të vijë në ajetin 118.

[4] Allahu e di mirë çështjen dhe sinqeritetin e tyre, dhe të të gjitha krijesave të Tij; dhe Ai vepron me Urtësinë e Tij absolute duke e vendosur çdo gjë në vendin e vet dhe duke falur dhe pranuar pendimet e atyre që dëshiron, sipas Urtësisë së Tij.

وَٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُوا۟ مَسْجِدًا ضِرَارًا وَكُفْرًا وَتَفْرِيقًۢا بَيْنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ وَإِرْصَادًا لِّمَنْ حَارَبَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ مِن قَبْلُ ۚ وَلَيَحْلِفُنَّ إِنْ أَرَدْنَآ إِلَّا ٱلْحُسْنَىٰ ۖ وَٱللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَـٰذِبُونَ ﴿١٠٧﴾

107. (Prej hipokritëve janë) Edhe ata[1] që ndërtuan një xhami për të dëmtuar,[2] për të mohuar,[3] për të futur përçarje në mesin e besimtarëve[4] dhe si parapërgatitje për pritjen e atyre që kishin luftuar kundër Allahut dhe të Dërguarit të Tij më parë.[5] Ata me siguri

---

[1] Bëhet fjalë për 12 hipokritë, të cilët banonin në lagjen pranë xhamisë Kuba, në Medine, dhe të cilët morën urdhër nga shoku dhe i afërmi i tyre Ebu Amir er Rahib - i arratisur te romakët në atë kohë - për të ndërtuar një xhami rivale të xhamisë Kuba, me qëllim të përçarjes dhe dëmtimit të besimtarëve, dhe për të qenë strehë për të kur të vinte bashkë me ushtrinë romake për të luftuar të Dërguarin e Allahut dhe besimtarët.

[2] Për të dëmtuar xhaminë Kuba, në Medine, ku besimtarët e asaj zone mblidheshin për të kryer faljet.

[3] Për të mohuar Allahun, duke dëmtuar dhe luftuar të Dërguarin e Allahut (salallahu alejhi ue selem) dhe besimtarët; sepse dëmtimi dhe luftimi i të Dërguarit të Allahut është mohim i Allahut.

[4] Për të përçarë dhe ndarë besimtarët, duke bërë që disa prej tyre të falen në xhaminë e sherrit që ndërtuan këta hipokritë, dhe të mos shkojnë në xhaminë e Kuba-s.

[5] Për t'ia bërë gati si bazë atyre mohuesve që kanë luftuar Allahun dhe të Dërguarin e Tij që më parë; Është për qëllim Ebu Amir er Rahib, nga Medina, i cili u bë i krishter dhe prift në kohën e injorancës para ardhjes së Islamit. Ky i bashkoi ushtritë e idhujtarëve dhe mohuesve për të luftuar të Dërguarin e Allahut (salallahu alejhi ue selem) në luftën e Hunejnit, por kur Allahu e poshtëroi atë, ai u arratis te Romakët Levantit për t'i kërkuar ndihmë kundër të Dërguarit të Allahut (salallahu alejhi ue selem), por ata nuk ia vunë veshin. Atëherë ai vendosi të shkojë direkt te Kajsari në Romë që ta ndihmonte kundër Muhamedit (salallahu alejhi ue selem), dhe ndërkohë i shkroi këtyre hipokritëve në lagjen pranë xhamisë Kuba në Medine, ku i urdhëronte të ndërtonin xhaminë e sherrit, për të futur përçarje në mesin e besimtarëve, që kur të vinte ai të falej në atë xhami dhe ta kishin të lehtë thyerjen e besimtarëve. Por, vdiq i dëbuar, i vetëm dhe në vend të huaj gjatë rrugës për në Romë, siç bëri lutje kundër vetes që në fillim kur i Dërguri i Allahut (salallahu alejhi ue selem) emigroi në Medine, dhe ky Ebu Amiri, që ishte bërë prift, shkoi tek ai dhe i tha: "Çfarë feje është kjo që ke sjellë?" – Ai (salallahu alejhi ue selem) tha: "Kam ardhur me fenë e pastër të Ibrahimit." – Ebu Amir tha: "Edhe unë në atë fe jam!" – I Dërguari i tha: "Ti nuk je në këtë fe!" – Ebu Amiri i tha: "Në atë fe jam, por ti ke futur në fenë e pastër gjëra që nuk janë prej saj." - I Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) i tha: "Nuk e kam bërë këtë që thua, por kam ardhur me fenë e pastër dhe të kulluar!" – Ebu Amiri tha:

do të betohen: “Ne kishim për qëllim vetëm të mirën!”[1] Por Allahu dëshmon se vërtet ata janë gënjeshtarë.[2]

لَا تَقُمْ فِيهِ أَبَدًا ۚ لَّمَسْجِدٌ أُسِّسَ عَلَى ٱلتَّقْوَىٰ مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَن تَقُومَ فِيهِ ۚ فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَن يَتَطَهَّرُوا ۚ وَٱللَّهُ يُحِبُّ ٱلْمُطَّهِّرِينَ ﴿١٠٨﴾

108. Mos u fal kurrë në të![3] Një xhami e themeluar me devocion që në ditën e parë, pa dyshim që është më e denjë për t’u falur në të.[4] Aty ka njerëz që duan të pastrohen; dhe Allahu i do ata që pastrohen.[5]

“Allahu e marrtë jetën e gënjeshtarit nga ne të dy duke qenë i dëbuar, i vetëm dhe në vend të huaj!” – I Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) tha: “Amin!” – dhe e quajti “Ebu Amir el Fasik – i pabindur dhe i pafe”.

[1] Qëllimi ynë me ndërtimin e kësaj xhamie ishte të bënim një vepër të mirë, për të mirën e muslimanëve, që t’ua lehtësojmë atyre që janë të dobët dhe të sëmurë nga njerëzit e zonës, të falen në këtë xhami dhe të mos mundohen e të shkojnë në xhaminë e të Dërguarit të Allahut në Medine. A nuk është ndërtimi i xhamisë vepër e mirë?! Kështu veprojnë dhe thonë zakonisht hipokritët duke shkaktuar dëmtim të tërthortë ndaj besimtarëve, duke bërë bidate (risi në fe) dhe duke futur përçarje në mesin e besimtarëve; duke thënë se vepra që po bëjnë është e mirë në fe, ndërkohë që janë gënjeshtarë dhe nuk kanë për qëllim veçse ligësinë dhe syefaqësinë.

[2] Janë gënjeshtar në betimin e tyre, sepse qëllimi i tyre nuk ishte të bënin mirë me ndërtimin e asaj xhamie, por qëllimi ishte që të dëmtonin xhaminë e të Dërguarit të Allahut (salallahu alejhi ue selem), të mohonin Allahun dhe të Dërguarin e Tij, të fusnin përçarje në mesin e besimtarëve dhe si përgatitje për pritjen e Ebu Amir el Fasik.

[3] Mos u fal kurrë, o Muhamed, në xhaminë e sherrit që ndërtuan hipokritët! – Dhe i Dërguari i Allahut kurrë nuk u fal në atë xhami, madje urdhëroi që ajo të prishej dhe të digjej.

[4] Xhamia e Kuba-s në një lagje të Medines dhe pranë xhamisë së sherrit që ndërtuan hipokritët, është më e denjë për t’u falur në të, sepse ajo është themeluar me devocion ndaj Allahut dhe me qëllim për të arritur kënaqësinë e Allahut dhe shpërblimin e Tij, ndryshe nga xhamia e sherrit që u themelua me hipokrizi dhe mohim të Allahut, me qëllim të intrigës dhe dëmtimit të muslimanëve.

[5] Duan të pastrohen nga ndotësia dhe nga gjynahet gjithashtu; Kur zbriti ky ajet që i lavdëronte besimtarët e zonës që faleshin në xhaminë Kuba, i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) i pyeti ata se përse Allahu i ka lavdëruar pikërisht me cilësinë e pastrimit dhe pastërtisë, kurse ata i treguan se pastroheshin me ujë pas jashtëqitjes, atëherë ai i lavdëroi ata për veprën e tyre. Këta ishin të parët që përdornin ujin për pastrim, dhe që kur u lavdëruan nga Allahu për këtë cilësi, të gjithë besitmarët filluan të përdorin ujin për pastrim pas përdorimit të gurëve apo dheut.

أَفَمَنْ أَسَّسَ بُنْيَـٰنَهُۥ عَلَىٰ تَقْوَىٰ مِنَ ٱللَّهِ وَرِضْوَٰنٍ خَيْرٌ أَم مَّنْ أَسَّسَ بُنْيَـٰنَهُۥ عَلَىٰ شَفَا جُرُفٍ هَارٍ فَٱنْهَارَ بِهِۦ فِى نَارِ جَهَنَّمَ ۗ وَٱللَّهُ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلظَّـٰلِمِينَ ﴿١٠٩﴾

109. Cili është më i mirë, ai që themelet e ndërtesës së vet i ka vënë me devecion ndaj Allahut dhe në kërkim të kënaqësisë së Tij[1] apo ai që themelet e ndërtesës së tij i ka vënë në buzë të një bregu që gërryhet dhe që do të shembet me të në zjarrin e Xhehenemit?![2] Allahu nuk e udhëzon në rrugë të drejtë popullin e padrejtë.[3]

لَا يَزَالُ بُنْيَـٰنُهُمُ ٱلَّذِى بَنَوْا۟ رِيبَةً فِى قُلُوبِهِمْ إِلَّآ أَن تَقَطَّعَ قُلُوبُهُمْ ۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١١٠﴾

110. Ndërtesa që ata ndërtuan do të vazhdojë të mbjellë skepticizëm në zemrat e tyre, derisa zemrat e tyre t'u copëtohen.[4] Allahu është i Gjithëdijshëm, i Urtë.[5]

---

[1] D.m.th. besimtarët e xhamisë së Kuba-s, të cilët e ndërtuan xhaminë e tyre me devecion ndaj Allahut, me pëlqimin e Tij dhe në kërkim të kënaqësisë së Tij.

[2] D.m.th. hipokritët që ndërtuan xhaminë e sherrit pranë xhamisë Kuba, me qëllim që të dëmtonin besimtarët, të fusnin përçarje mes tyre dhe të prisnin në të armikun e Allahut dhe të Dërguarit të Tij, Ebu Amir el Fasik. Padyshim se ndërtesa e këtyre do të shembet dhe do të digjet nga besimtarët në këtë botë, dhe ata që e ndërtuan atë do të digjen gjithashtu në zjarrin e xhehenemit.

[3] Siç ishin këta hipokritë që jo vetëm mohonin Allahun dhe thyenin urdhrat e shkelnin ndalesat e Tij, por thurnin intriga për besimtarët me qëllim që t'i dëmtonin dhe t'i përçanin ata.

[4] Xhamia e sherrit që ndërtuan ata hipokritë, do të vazhdojë të mbjellë dyshim në zemrat e tyre, duke menduar se ata kishin vepruar mirë me ndërtimin e saj, deri sa t'ju plasin zemrat dhe të vdesin.

[5] Allahu e di mirë gjendjen e këtyre hipokritëve që dyshojnë në fenë e Allahut dhe se çfarë kishin për qëllim me ndërtimin e asaj xhamie, apo se ku do të përfundojnë në botën tjetër; si dhe i di mirë të gjitha çështjet e tyre dhe të gjithë krijesave të Tij; dhe Ai është i Urtë në rregullimin dhe vendosjen e çdo gjëje në vendin që i takon.

۞ إِنَّ ٱللَّهَ ٱشْتَرَىٰ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ أَنفُسَهُمْ وَأَمْوَٰلَهُم بِأَنَّ لَهُمُ ٱلْجَنَّةَ ۚ يُقَٰتِلُونَ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ ۖ وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا فِى ٱلتَّوْرَىٰةِ وَٱلْإِنجِيلِ وَٱلْقُرْءَانِ ۚ وَمَنْ أَوْفَىٰ بِعَهْدِهِۦ مِنَ ٱللَّهِ ۚ فَٱسْتَبْشِرُوا۟ بِبَيْعِكُمُ ٱلَّذِى بَايَعْتُم بِهِۦ ۚ وَذَٰلِكَ هُوَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ ﴿١١١﴾

111. Me të vërtetë, Allahu ka blerë nga besimtarët jetën dhe pasurinë e tyre, në këmbim të Xhenetit. Ata luftojnë në rrugën e Allahut, vrasin dhe vriten.[1] Një premtim i vërtetë i Tij në Teurat, Ungjill dhe Kuran.[2] E kush i përmbahet besëlidhjes më fort se Allahu? Prandaj, gëzojuni tregtisë që keni bërë![3] Kjo është fitorja madhështore.

[1] Luftojnë në rrugën e Allahut me jetën dhe pasurinë e tyre për të ngritur fenë e Allahut, dhe ky është këmbimi që japin për të blerë xhenetin.

[2] Allahu ua ka premtuar besimtarëve xhenetin që e blejnë atë me jetën dhe pasurinë e tyre, dhe këtë premtim e ka dhënë në Librat e shpallur nga Ai: Teurat, Inxhil dhe Kuran; dhe ky është një premtim i vërtetë dhe i pakthyeshëm, sepse Allahu kurrë nuk e thyen premtimin dhe madje askush nuk e mban premtimin ashtu si Allahu, Zoti ynë i Lartësuar.

[3] Gëzojuni kësaj tregtie dhe kësaj marrëveshje që keni me Allahun, o besimtarë, sepse kjo është fitorja më e madhe që mund të arrihet.

ٱلتَّـٰٓئِبُونَ ٱلْعَـٰبِدُونَ ٱلْحَـٰمِدُونَ ٱلسَّـٰٓئِحُونَ ٱلرَّٰكِعُونَ ٱلسَّـٰجِدُونَ ٱلْـَٔامِرُونَ بِٱلْمَعْرُوفِ وَٱلنَّاهُونَ عَنِ ٱلْمُنكَرِ وَٱلْحَـٰفِظُونَ لِحُدُودِ ٱللَّهِ ۗ وَبَشِّرِ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٢﴾

112. Ata janë[1] të penduarit,[2] adhuruesit (e Allahut),[3] falënderuesit (e Allahut),[4] agjëruesit,[5] ata që përkulen dhe bëjnë shumë sexhde,[6] që urdhërojnë për të mirë dhe ndalojnë nga e keqja,[7] dhe që i respektojnë kufijtë e Allahut.[8] Pra, përgëzoji besimtarët![9]

مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَن يَسْتَغْفِرُوا۟ لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوٓا۟ أُو۟لِى قُرْبَىٰ مِنۢ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَـٰبُ ٱلْجَحِيمِ ﴿١١٣﴾

113. Nuk është me vend që i Dërguari dhe besimtarët të kërkojnë falje për idhujtarët, qofshin këta edhe të afërmit e tyre, pasi u është bërë e qartë se ata janë banorë të Zjarrit.[10]

---

[1] Besimtarët që kanë marrëveshje me Allahun për të blerë xhenetin me jetën dhe pasurinë e tyre janë të penduarit, adhuruesit…

[2] Ata që pendohen vazhdimisht dhe në çdo kohë nga çdo e keqe apo gjynah.

[3] Ata që janë cilësuar si adhurues për shkak të adhurimit të shumtë dhe të vazhdueshëm ndaj Allahut; që kryejnë të gjitha adhurimet e detyrueshme dhe vullnetare vazhdimisht, çdo ditë dhe në çdo kohë.

[4] Ata që e falënderojnë Allahun në çdo gjendje, në të mirë dhe në të keq; që shprehin mirënjohje ndaj Allahut gjatë natës dhe ditës për mirësitë e mëdha që Ai u ka dhënë, qofshin mirësi të dukshme apo të dukshme.

[5] Ata që agjërojnë vazhdimisht; Thuhet gjithashtu se janë për qëllim ata që udhëtojnë për kryerjen e adhurimeve të tilla si Haxhi, Umra, xhihadi, kërkimi i dijes, vizita e të afërmve, etj.

[6] Ata që falin shumë namaz, i cili përfshin përkuljen (ruku) dhe sexhden (vendosjen e ballit në tokë).

[7] Urdhërojnë për të vërtetën dhe për vepra të mira, të detyrueshme dhe vullnetare, dhe ndalojnë nga e keqa që ka ndaluar Allahu dhe i Dërguri i Tij (salallahu alejhi ue selem).

[8] Që i përmbahen ligjeve të Allahut duke zbatuar urdhrat dhe detyrimet e vendosura nga Allahu dhe duke iu larguar ndalesave të Tij; Nuk humbin asnjë punë që Allahu e ka urdhëruar dhe nuk bëjnë asnjë vepër që Ai e ka ndaluar.

[9] Përgëzoji besimtarët që kanë këto cilësi, se ata do të arrijnë atë që u ka premtuar Allahu; xhenetin dhe pëlqimin e Tij; secili në gradën që ka arritur me veprat e veta në dynja.

[10] Nuk është e përshtatshme dhe nuk lejohet që i Dërguari i Allahut dhe besimtarët t'i kërkojnë falje Allahut për idhujtarët pas vdekjes së tyre, qofshin ata edhe të afërm apo

وَمَا كَانَ ٱسْتِغْفَارُ إِبْرَٰهِيمَ لِأَبِيهِ إِلَّا عَن مَّوْعِدَةٍ وَعَدَهَآ إِيَّاهُ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُۥٓ أَنَّهُۥ
عَدُوٌّ لِّلَّهِ تَبَرَّأَ مِنْهُ ۚ إِنَّ إِبْرَٰهِيمَ لَأَوَّٰهٌ حَلِيمٌ ﴿١١٤﴾

114. Ndërsa lutja e Ibrahimit për faljen e babait të tij, ka qenë vetëm për shkak të një premtimi që i kishte bërë atij.[1] Por, kur iu bë e qartë se ai (i ati) ishte armik i Allahut, ai hoqi dorë prej tij.[2] Vërtet, Ibrahimi ishte njeri i dhembshur dhe i butë.[3]

---

prindër të tyre, përderisa vdesin duke qenë idhujtarë që i bëjnë Allahut shok në adhurim dhe mohues të Allahut dhe të Dërguarit të Tij, dhe tashmë është bërë e qartë se Allahu nuk i fal ata që i bëjnë shok Atij në adhurim, kështu që nuk nuk duhet të lutesh që Allahu t'i falë ata, kur dihet se Allahu nuk i fal ata. Kur Ebu Talibi, xhaxhai i të Dërguarit të Allahut (salallahu alejhi ue selem) dhe mbrojtësi i tij gjatë gjithë kohës nga idhujtarët e Mekes, ishte në shtrirë në shtratin e vdekjes, i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) hyri tek ai, ndërkohë që tek ai ishte Ebu Xhehli dhe Abdullah ibën Ebi Umeje, dhe i tha xhaxhait: "O Xhaxha! Thuaj "La ilahe il-la Allah", që të mund të ndërmjetësoj për ty tek Allahu!" Kurse Ebu Xhehli dhe Abdullah ibën Ebi Umeje i thanë: "O Ebu Talib! A do ta lësh fenë e babait tënd Abdul-Muttalib?" – Dhe vazhduan t'i flisnin deri sa fjala e fundit që ai tha ishte: "Jam në fenë e Abdul-Muttalib. Atëherë i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) tha: "Unë do t'i kërkoj falje Allahut për ty, deri sa kjo gjë të më ndalohet." Në atë çast të Dërguarit iu shpall ky ajet. Po kështu ka ardhur hadith që i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) i kërkoi Allahut që të kërkojë falje për nënën e tij të vdekur duke qenë idhujtare, por Allahu ia ndaloi atij këtë gjë, dhe ai qau shumë gjatë atë ditë nga mëshira për nënën e tij që do të digjej në Zjarr!

[1] Ibrahimi (alejhis selam) i premtoi babait të tij kur iku nga ai, se do t'i kërkonte falje Allahut për të, por kjo ishte para se ai ta mësonte përfundimin e babait të tij dhe se ai do vdiste duke qenë idhujtar dhe se do të ishte prej banorëve të Zjarrit.

[2] Kur Ibrahimit (alejhis selam) iu bë e qartë se babai i tij ishte armik i Allahut dhe se do të vdiste duke qenë mohues dhe idhujtar, megjithë këshillat dhe përpjekjet e vazhdueshme të Ibrahimit që ai të pendohej dhe të kthehej në besimin e vërtetë, atëherë ai u tërhoq totalisht prej tij, u largua prej tij, e la atë dhe e la kërkimin e faljes për të, duke iu bindur Allahut dhe duke i dhënë Atij përparësi mbi çdo gjë tjetër.

[3] Ibrahimi (alejhis selam) ishte shumë i dhembshur dhe i butë e i mëshirshëm me njerëzit, dhe nga dhembshuria dhe butësia që kishte në zemrën e tij, ai i lutej vazhdimisht Allahut me rënkim, pikëllim dhe dhembshuri, që t'i udhëzonte njerëzit dhe t'i falte ata, e veçanërisht babanë e tij, deri sa mësoi se ai ishte armik i Allahut, atëherë e la lutjen për të. Nga butësia e tij, ai kurrë nuk nxitohej të ndëshkonte ata që e cënonin me diçka nga injoranca apo mosbesimi i tyre; babai i tha atij: "do të të gurëzoj", kurse ai iu përgjigj: "Paqja qoftë mbi ty; Unë do t'i kërkoj falje Zotit tim për ty." [Shih ajetet 46-48 të sures Merjem].

وَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيُضِلَّ قَوْمًۢا بَعْدَ إِذْ هَدَىٰهُمْ حَتَّىٰ يُبَيِّنَ لَهُم مَّا يَتَّقُونَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١٥﴾

115. Allahu kurrë nuk do ta linte në humbje një popull pasi e ka udhëzuar në rrugë të drejtë, pa ia bërë të qartë se çfarë duhet t'i ruhet.[1] Me të vërtetë, Allahu është i Dijshëm për çdo gjë.[2]

إِنَّ ٱللَّهَ لَهُۥ مُلْكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۖ يُحْىِۦ وَيُمِيتُ ۚ وَمَا لَكُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ مِن وَلِىٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿١١٦﴾

116. Vërtet, Allahut i takon sundimi i qiejve dhe i Tokës;[3] Ai e jep jetën dhe vdekjen.[4] Përveç Allahut, ju nuk keni asnjë mbrojtës apo përkrahës.[5]

[1] Kur Allahu me mirësinë e Vet e udhëzon një popull në rrugën e Drejtë dhe fenë e Vërtetë, Ai e plotëson dhuntinë e Tij ndaj tyre duke u sqaruar gjithçka duhet të dinë prej ligjeve dhe kufijve të Tij, dhe nuk i lë në humbje dhe në injorancë ndaj çështjeve të fesë apo të dynjasë, dhe si pasojë, nuk i dënon ata për një vepër të caktuar, pa ua bërë të qartë paraprakisht se ajo është e ndaluar. Po kështu, nuk do të dënoheni për kërkimin e faljes për të afërmit tuaj që kanë vdekur idhujtarë, përderisa ende nuk ishit ndaluar nga kjo gjë, por pasi që ju bë e qartë ndalesa, atëherë duhet të mos e bëni, përndryshe do të dënoheni.

[2] Allahu di gjithçka në detaje dhe Ai ju ka mësuar juve nga dija atë që është e dobishme për ju.

[3] Gjithçka që ekziston në qiej e në Tokë është pronë e Allahut dhe Allahu bën me to çfarë të dojë, dhe vepron me dijen dhe urtësinë e Tij Absolute.

[4] Kështu që mos kini frikë nga luftimi i armiqve tuaj mohues, o besimtarë, edhe nëse janë prej fuqive të mëdha si Romakët apo Persët, apo kushdo tjetër, por i luftoni ata në bindje ndaj Meje, sepse Unë ia jap krenarinë dhe fitoren kujt të dua, dhe poshtëroj kë të dua.

[5] Nuk keni asnjë aleat që ju mbron e ju përkrah, përveç Allahut, Zotit tuaj – dhe kush ka Mik e Mbrojtës Allahun, ai nuk duhet të trembet nga asgjë dhe nga askush prej armiqve, sado të fuqishëm apo të shumtë që të jenë.

لَّقَد تَّابَ ٱللَّهُ عَلَى ٱلنَّبِيِّ وَٱلۡمُهَٰجِرِينَ وَٱلۡأَنصَارِ ٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ ٱلۡعُسۡرَةِ مِنۢ بَعۡدِ مَا كَادَ يَزِيغُ قُلُوبُ فَرِيقٖ مِّنۡهُمۡ ثُمَّ تَابَ عَلَيۡهِمۡ ۚ إِنَّهُۥ بِهِمۡ رَءُوفٞ رَّحِيمٞ ١١٧

117. Sigurisht që Allahu e fali të Dërguarin dhe emigruesit (muhaxhirëve) e ndihmuesit (ensarëve), të cilët shkuan pas atij në çastin e vështirë,[1] pasi zemrat e një grupi prej tyre gati sa nuk devijuan, pastaj i fali ata.[2] Vërtet, Ai është i Butë dhe i Mëshirshëm me ta.[3]

[1] Allahu ia fali gjanahet, i pranoi pendimin dhe veprat e mira, dhe i ngriti në gradë të larta të Dërguarin e Tij dhe besimtarët prej muhaxhirëve dhe ensarëve, për shkak se ata sakrifikuan me veten e tyre për të bërë punë të vështira dhe të rënda që ua kishte ngarkuar Allahu – duke bërë rrugë të gjatë e të vështirë për në luftën e Tebukut.

[2] Gati sa nuk u përmbysën dhe sa nuk u futën në dyshim për fenë, për shkak të lodhjes së madhe dhe shpresës së vogël për luftën që pritej të bënin kundër një fuqie ushtarake të madhe si ajo romake; por Allahu i forcoi zemrat e tyre dhe i bëri të qëndrueshme në fe, pastaj e pranoi pendimin e tyre dhe i fali ata.

[3] Dhe nga butësia e mëshira e Tij ndaj tyre, u dha sukses që ata të pendohen, dhe ua pranoi pendimin e i fali ata.

وَعَلَى ٱلثَّلَٰثَةِ ٱلَّذِينَ خُلِّفُوا۟ حَتَّىٰٓ إِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ ٱلْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ أَنفُسُهُمْ وَظَنُّوٓا۟ أَن لَّا مَلْجَأَ مِنَ ٱللَّهِ إِلَّآ إِلَيْهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُوٓا۟ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ ﴿١١٨﴾

118. I fali edhe ata të tre që mbetën prapa,[1] atëherë kur toka, me gjithë gjerësinë e saj, iu duk e ngushtë[2] dhe iu shtrënguan shpirtrat,[3] aq sa u bindën se nuk ka strehim ku t'i shpëtojnë Allahut përveçse tek Vetë Ai.[4] Pastaj Ai i fali ata, që të pendohen.[5] Me të vërtetë, Allahu është Pranuesi i Pendimit, Mëshirëploti.[6]

---

[1] Dhe nuk dolën në luftën e Tebukut me të Dërguarin e Allahut dhe besimtarët. Këta të tre janë "ata të tjerët" që Allahu i përmendi në ajetin 106 të kësaj sure, ku thotë se janë lënë në pritje të urdhrit të Allahut, dhe ja, ky ajet është urdhri i Allahut me faljen e tyre. Ata të tre ishin: Keab ibën Malik, Hilal ibën Umeje dhe Merara ibën Rabijah – që të tre nga ensarët medinas.

[2] Nga pikëllimi dhe pendesa që nuk shkuan në xhihad me të Dërguarin e Allahut (salallahu alejhi ue selem).

[3] Ju ngushtuan edhe shpirtrat që mund të notojnë në hapësirat e pafund, për shkak të mërzitjes së madhe dhe gjendjes së rënduar e të vështirë që nuk mund ta përshkruanin në ato 50 netët më të vështira të jetës së tyre, kur ishin lënë në pritje të vendimit të Allahut dhe kur besimtarët ishin urdhëruar që të mos u flisnin dhe të mos u afroheshin atyre treve; një sprovë vërtetë e rëndë për ta, por që do i ngrinte në një vend të lartë tek Allahu për shkak të sinqeritetit dhe besimit që kishte mbushur zemrat e tyre dhe që kurrë nuk u lëkund pavarësisht tundimeve që u bënin mbretërit e romakëve e të persëve, siç është përmendur në detaje në librat e historisë Islame.

[4] U bindën se askush dhe asgjë nuk mund t'i shpëtonte nga vështirësia dhe ngushtimi që kishte zbritur mbi ta nga Allahu për shkak të kundërshtimit të të Dërguarit të Allahut dhe mosdaljen me të në luftë, përveç Vetë Allahut, kështu që shkëputën çdo lidhje me krijesat dhe u lidhën vetëm me Krijuesin e tyre, duke ia mbathur prej Tij tek Vetë Ai, me pendim të siqertë dhe kërkim të faljes për 50 netë rresht.

[5] Allahu i dha sukses atyre treve që të pendohen dhe e pranoi pendimin e tyre, në mënyrë që ata vazhdimisht të ktheheshin tek Allahu me pendim dhe të ishin më të fortë dhe më të qëndrueshëm në bindjen ndaj urdhrave dhe ndalesave të Tij dhe të Dërguarit të Tij, deri në fund të jetës së tyre në këtë botë.

[6] Allahu është Ai që i jep sukses robërve të Tij të pendohen dhe e pranon e pendimin e tyre nga të gjitha mëkatet dhe rrëshqitjet që ndodhin prej tyre dhe për të cilat ata pendohen; dhe Ai është Mëshirëplotë ndaj tyre, në çdo kohë dhe në çdo vend, kështu që nuk i ndëshkon ata pas pendimit dhe nuk e kthen pa pranuar pendimin e askujt që kthehet tek Ai me sinqeritet. Pra, pranimi i pendimit nga Allahu dhe falja e Tij është synimi më i lartë i

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَكُونُوا۟ مَعَ ٱلصَّٰدِقِينَ ﴿١١٩﴾

119. O besimtarë! Kini frikë Allahun dhe bëhuni me të sinqertët![1]

مَا كَانَ لِأَهْلِ ٱلْمَدِينَةِ وَمَنْ حَوْلَهُم مِّنَ ٱلْأَعْرَابِ أَن يَتَخَلَّفُوا۟ عَن رَّسُولِ ٱللَّهِ وَلَا يَرْغَبُوا۟ بِأَنفُسِهِمْ عَن نَّفْسِهِۦ ۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ لَا يُصِيبُهُمْ ظَمَأٌ وَلَا نَصَبٌ وَلَا مَخْمَصَةٌ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَلَا يَطَـُٔونَ مَوْطِئًا يَغِيظُ ٱلْكُفَّارَ وَلَا يَنَالُونَ مِنْ عَدُوٍّ نَّيْلًا إِلَّا كُتِبَ لَهُم بِهِۦ عَمَلٌ صَٰلِحٌ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١٢٠﴾

120. Nuk ishte me vend për banorët e Medinës dhe ata që ishin rreth tyre prej beduinëve, të mos dilnin (në luftë) me të Dërguarin e Allahut,[2] apo të preferonin vetet e tyre para vetes së tij.[3] Kjo, sepse ata[4] nuk i godet ndonjë etje, lodhje apo uri në rrugën e Allahut; nuk shkelin në ndonjë vend ku i tërbojnë mohuesit[5] dhe nuk i shkaktojnë ndonjë armiku ndonjë dëmtim, veçse atyre iu regjistrohen vepra të mira për të gjitha këto. Me të vërtetë, Allahu nuk ua humbë shpërblimin punëmirëve.

---

robërve të Tij të sinqertë dhe të veçantë, të cilën Ai ua jep atyre kur ata kryejnë ato vepra që Ai i do dhe i pëlqen. Ajeti na mëson gjithashtu se shenja e të mirës dhe largimi i vështirësisë, ndodh atëherë kur zemra lidhet fort dhe tërësisht vetëm me Allahun, dhe shkëputet tërësisht nga krijesat.

[1] Kini frikë Allahun, duke ju përmbajtur urdhrave dhe ndalesave të Tij, dhe bëhuni me të sinqertët në fjalët dhe veprat e tyre, si këta të tre, të cilët Allahu i shpëtoi me sinqeritetin e tyre.

[2] Të qëndronin në shtëpitë e tyre dhe të mos shkonin në luftën e Tebukut bashkë me të Dërguarin e Allahut (salallahu alejhi ue selem).

[3] Apo t'i jepnin përparësi jetës dhe rehatit të tyre (duke qëndruar në shtëpi) para jetës dhe rehatit të Dërguarit të Allahut (salallahu alejhi ue selem); ndërkohë që besimtarët e vërtetë i japin përparësi jetës dhe rehatit të të Dërguarit të Allahut (salallahu alejhi ue selem) mbi jetën dhe rehatin e tyre, dhe ata sakrifikojnë për të me trupin dhe jetën e tyre.

[4] Kjo – mosdalja në luftë me të Dërguarin e Allahut - është pa vend, sepse ata që dalin në luftë me të Dërguarin e Allahut (salallahu alejhi ue selem) kanë shpërblim të madh për çdo hap që bëjnë dhe për çdo frymë që marrin…

[5] Ku i tërbojnë mohuesit e atij vendi për shkak të hyrjes dhe çlirimit të vendit të tyre nga mosbesimi dhe idhujtaria.

وَلَا يُنفِقُونَ نَفَقَةً صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً وَلَا يَقْطَعُونَ وَادِيًا إِلَّا كُتِبَ لَهُمْ لِيَجْزِيَهُمُ ٱللَّهُ أَحْسَنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢١﴾

121. Gjithashtu, nuk shpenzojnë diçka të vogël apo të madhe dhe nuk kalojnë ndonjë luginë (për në luftë), veçse do t'u regjistrohet, në mënyrë që Allahu t'i shpërblejë sipas veprave më të mira që kanë bërë![1]

۞ وَمَا كَانَ ٱلْمُؤْمِنُونَ لِيَنفِرُوا كَآفَّةً ۚ فَلَوْلَا نَفَرَ مِن كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ طَآئِفَةٌ لِّيَتَفَقَّهُوا فِى ٱلدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوٓا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ ﴿١٢٢﴾

122. Nuk duhet që besimtarët të shkojnë në luftë të gjithë njëherësh,[2] por prej çdo bashkësie, duhet të shkojë një grup,[3] që të kuptojnë mirë fenë dhe të këshillojnë popullin e vet kur të kthehen tek ata, që janë të kujdesshëm.[4]

[1] Nuk shpenzojnë diçka të vogël apo të madhe për luftën në rrugë të Allahut, dhe nuk kalojnë ndonjë luginë kur kanë dalë në luftë me të Dërguarin e Allahut (salallahu alejhi ue selem), veçse Allahu do i shpërblejë ata me shpërblim më të mirë se i punëve më të mira që ata i bënin kur ishin në vendin dhe shtëpitë e tyre.

[2] E të lënë vetëm të Dërguarin e Allahut (salallahu alejhi ue selem); apo të lënë vetëm dhe pa mbrojtje të dobtit prej grave, pleqve dhe fëmijëve; apo të lënë punët dhe detyrimet e tjera të familjes, shoqërisë dhe vendit.

[3] Nga çdo fis, fshat apo qytet, një grup duhet të shkojë në luftë dhe të tjerët duhet të qëndrojnë; pra duhet të shkojnë në luftë aq sa janë të nevojshëm dhe të mjaftueshëm.

[4] Që të kuptojnë mirë fenë e Allahut kur të shohin si i ndëshkon Allahu armiqtë e tyre mosbesimtarë në duart e tyre, dhe pastaj të këshillojnë popullin e tyre kur të kthehen tek ata, që të jenë të kujdesshëm dhe të mos thyejnë urdhrin e Allahut dhe të Dërguarit të Tij, përndryshe do të ndëshkohen nga Allahu dhe do të përfundojnë si armiqtë e tyre. Ka disa mendime në mesin e dijetarëve në lidhje me kuptimin e ajetit, ku kuptimi më i afërt që e përkrah edhe kuptimi gjuhësor është ky që kemi zgjedhur në tekst. Një kuptim tjetër është se nga çdo bashkësi, një grup duhet të qëndrojë që të mësojë e kuptojë fenë, pastaj, kur të kthehen luftëtarët, t'ua mësojnë edhe atyre fenë dhe t'i këshillojnë, në mënyrë që të jenë të kujdesshëm ndaj ligjeve të Allahut që të mos i shkelin ato nga padija. Gjithësesi, ajeti është i qartë se jo të gjithë duhet të shkojnë në luftë, por disa duhet të shkojnë në luftë, aq sa janë të mjaftueshëm, dhe të tjerë duhet të qëndrojnë; dhe ata që mësojnë diçka gjatë luftës apo gjatë qëndrimit, duhet t'ia mësojë palës tjetër.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا قَٰتِلُوا ٱلَّذِينَ يَلُونَكُم مِّنَ ٱلْكُفَّارِ وَلْيَجِدُوا فِيكُمْ غِلْظَةً ۚ وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ مَعَ ٱلْمُتَّقِينَ ﴿١٢٣﴾

123. O ju që keni besuar![1] Luftoni kundër mohuesve që keni afër[2] dhe le të gjejnë tek ju ashpërsi.[3] Dhe dijeni se Allahu është me të devotshmit.[4]

وَإِذَا مَآ أُنزِلَتْ سُورَةٌ فَمِنْهُم مَّن يَقُولُ أَيُّكُمْ زَادَتْهُ هَٰذِهِۦٓ إِيمَٰنًا ۚ فَأَمَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ فَزَادَتْهُمْ إِيمَٰنًا وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿١٢٤﴾

124. Kur shpallet ndonjë sure, disa prej tyre (hipokritëve) thonë: "Kujt prej jush ia shtoi kjo besimin?"[5] Sa për besimtarët, ajo (sure) ua shton besimin dhe ata gëzohen.[6]

[1] Që keni besuar Allahun dhe të Dërguarin e Tij (salallahu alejhi ue selem).

[2] Filloni me mohuesit që keni më afër, pastaj me ata që janë më larg jush. Në atë kohë, më afër besimtarëve ishin romakët që banonin në Levant, prandaj u nisën në luftën e Tebukut që të luftonin kundër tyre. Po kështu, detyra e çdo krahine është që të luftojë mohuesit që ka më pranë, përveç nëse një krahinë e largët i kërkon ndihmë një krahine tjetër, atëherë duhet t'i ndihmojnë, sepse besimtarët janë një dorë e vetme kundër armiqve të tyre jobesimtarë.

[3] Tregoni ashpërsi ndaj tyre dhe mos i mëshironi, deri sa ta merrni ju pushtetin dhe të zbatoni Ligjin e Allahut.

[4] Të jeni të bindur, se kur i luftoni armiqtë tuaj mohues të Allahut, Allahu është me ju kundër tyre, sepse Allahu ndihmon dhe është me ata që janë të devotshëm ndaj Tij; që i ruhen ndalesave të Tij dhe që zbatojnë urdhrat dhe ligjet e Tij.

[5] E thonë në formë tallje, sepse ata nuk besojnë Allahun dhe as se Kurani është shpallje e Allahut tek i Dërguari i Tij.

[6] Ajo sure ua shton edhe më shumë besimin besimtarëve dhe punët e mira që do të bëjnë me leximin dhe zbatimin e saj, sepse ndiejnë përkujdesin e Allahut dhe lidhjen e Tij me ta nëpërmjet shpalljes së sureve të Kuranit, dhe ata gëzohen me zbritjen e çdo sure apo ajeti dhe me besimin dhe bindjen që u ka dhënë Allahu.

وَأَمَّا ٱلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ فَزَادَتْهُمْ رِجْسًا إِلَىٰ رِجْسِهِمْ وَمَاتُوا۟ وَهُمْ كَـٰفِرُونَ ﴿١٢٥﴾

125. Ndërsa atyre që kanë sëmundje në zemrat e veta (hipokritëve), ajo ua shton edhe më shumë ndyrësinë që kanë, dhe ata do të vdesin duke qenë mohues.[1]

أَوَلَا يَرَوْنَ أَنَّهُمْ يُفْتَنُونَ فِي كُلِّ عَامٍ مَّرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ لَا يَتُوبُونَ وَلَا هُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿١٢٦﴾

126. A nuk e shohin ata (hipokritët) se në çdo vit sprovohen një ose dy herë,[2] por megjithatë as nuk pendohen, as nuk marrin mësim?![3]

وَإِذَا مَآ أُنزِلَتْ سُورَةٌ نَّظَرَ بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ هَلْ يَرَىٰكُم مِّنْ أَحَدٍ ثُمَّ ٱنصَرَفُوا۟ ۚ صَرَفَ ٱللَّهُ قُلُوبَهُم بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَفْقَهُونَ ﴿١٢٧﴾

127. Dhe kur shpallet shpallet ndonjë sure,[4] ata shikojnë njëri-tjetrin (duke thënë): "A po ju sheh ndokush?", pastaj largohen.[5] Allahu i largoi zemrat e tyre, sepse ata janë njerëz që nuk kuptojnë![6]

---

[1] Ata që kanë sëmundje dyshimi dhe hipokrizie në zemër; që dyshojnë në fenë e Allahut dhe profetësinë e Muhamedit, zbritja e kësaj sure ia shton edhe më shumë ndyrësinë e tyre të hipokrizisë që e kishin edhe më parë; dhe ata do të vdesin duke qenë mohues të Allahut dhe provave e ajeteve të Tij, dhe kështu që vendi i tyre do të jetë zjarri i Xhehenemit.

[2] A nuk e shohin hipokritët se Allahu i sprovon ata një apo dy herë në vit me fatkeqësi të ndryshme si uria dhe sëmundjet, apo me urdhra të caktuara nga Allahu për t'i sprovuar ata; me qëllim që të pendohen e të marrin mësim?!

[3] As nuk kthehen nga hipokrizia dhe mohimi i tyre duke u penduar tek Allahu, as nuk marrin mësim nga fatkeqësitë dhe sprovat e Allahut që bien mbi ta.

[4] Që zbulon hipokritët dhe tregon cilësitë e tyre.

[5] Shikojnë njëri-tjetrin duke bërë shenjë të që të largohen fshehurazi, dhe besimtarët të mos i shohin dhe të mos e vënë re largimin e tyre.

[6] Allahu i përmbysi zemrat e tyre dhe i largoi ato nga çdo e mirë dhe nga besimi në Allahun dhe të Dërguarin e Tij, si ndëshkim i drejtpërdrejtë i largimit të tyre kur shpallen ajetet e Allahut, në vend që t'i vinin veshin, t'i besonin dhe t'i zbatonin ato; por ata janë njerëz që nuk kuptojnë dhe nuk i marrin kështillat e Allahut.

لَقَدْ جَآءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُم بِٱلْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢٨﴾

128. Juve ju ka ardhur një i Dërguar nga mesi juaj,[1] të cilin e rëndon vuajtja juaj, ju dëshiron të mirën[2] dhe me besimtarët është i butë e i mëshirshëm.[3]

فَإِن تَوَلَّوْا۟ فَقُلْ حَسْبِىَ ٱللَّهُ لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ ۖ وَهُوَ رَبُّ ٱلْعَرْشِ ٱلْعَظِيمِ ﴿١٢٩﴾

129. Por nëse ata kthejnë shpinën,[4] thuaj: "Më mjafton Allahu, s'ka zot tjetër përveç Tij. Tek Ai jam mbështetur dhe Ai është Zoti i Arshit të Madh![5]

-207-

[1] I drejtohet arabëve, duke i kujtuar atyre se të Dërguarin e Tij, Muhamedin (salallahu alejhi ue selem), Allahu e ka zgjedhur nga vetë mesi i tyre, dhe ata e njohin mirë atë, prejardhjen e tij dhe cilësitë e tij.

[2] I do të mirën njerëzve dhe përpiqet me të gjitha mundësitë që t'ua komunikojë atyre të mirën e shpallur nga Zoti i tyre; dëshiron që ata të udhëzohen në rrugën dhe besimin e drejtë, dhe urren që ata t'i godasë ndonjë e keqe, prandaj përpiqet t'i largojë nga të këqiat që janë rezultat i shkeljes së ndalesave të Allahut.

[3] I Dërguari i Allahut, Muhamedi (salalallahu alejhi ue selem) është shumë i dhimbshur me besimtarët dhe më i mëshirshëm me ta se sa vetë prindërit e tyre. Prandaj, i gjithë populli musliman duhet ta paraprijë të Dërguarin e Allahut mbi çdokënd, edhe mbi vetveten e tyre, dhe duhet ta besojnë, pasojnë, madhërojnë, ndihmojnë dhe ta respektojnë atë ashtu si ka urdhëruar Allahu.

[4] Nëse arabët, nga dhe në mesin e të cilëve ti, o Muhamed, je dërguar, si dhe të gjithë njerëzit të cilëve u mbërrin thirrja jote dhe Islami, të kthejnë shpinën dhe largohen duke mos e pranuar atë që të është shpallur ty prej dritës dhe udhëzimit.

[5] Nëse njerëzit të kthejnë shpinën dhe nuk e pranojnë thirrjen tënde, atëherë ti vazhdo rrugën dhe thirrjen tënde, dhe thuaj: "Allahu më mjafton për çdo gjë; nuk ka zot tjetër që meriton të adhurohet përveç Tij. Tek Allahu mbështetem për të arritur të mirat dhe për të shpëtuar nga të këqiat, dhe Ai është Zoti i Arshit të Madh, krijesës më të madhe të Allahut; dhe Ai që ka nën sundim dhe nënshtrim krijesën më të madhe, padyshim që ka nën sundim dhe nënshtrim çdo gjë tjetër më të vogël se Arshi; pra Allahu është Sunduesi dhe Zotëruesi Absolut, mbi të gjithë sunduesit apo mbretërit e tokës, të cilët gjithësesi janë pjesë e pronës dhe sundimit të Tij, dhe mbi ta zbatohen vendimet dhe ligjet e Tij të natyrshme. Padyshim se Ai që mbështetet tek Zoti i Arshit të Madh, Ai do t'i mjaftojë atij.

سُورَةُ يُونُسَ

10. SURJA “JUNUS”

(Mekase, 109 Ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

الٓر ۚ تِلْكَ ءَايَٰتُ ٱلْكِتَٰبِ ٱلْحَكِيمِ ١

1. Elif, Lam, Ra.[1] Këto janë vargjet e Librit të Urtë.[2]

أَكَانَ لِلنَّاسِ عَجَبًا أَنْ أَوْحَيْنَآ إِلَىٰ رَجُلٍ مِّنْهُمْ أَنْ أَنذِرِ ٱلنَّاسَ وَبَشِّرِ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَنَّ لَهُمْ قَدَمَ صِدْقٍ عِندَ رَبِّهِمْ ۗ قَالَ ٱلْكَٰفِرُونَ إِنَّ هَٰذَا لَسَٰحِرٌ مُّبِينٌ ٢

2. A ishte çudi për njerëzit që Ne i shpallëm një burri prej tyre:[3] “Paralajmëroji njerëzit[4] dhe jepu lajmin e mirë atyre që besojnë se, me të vërtetë, ata kanë shpërblim të mirë te Zoti i tyre”?[5] Por mohuesit thanë: “Vërtet, ky është një magjistar i qartë!”[6]

---

[1] Këto janë germa prej germave të alfabetit arab, nga të cilat përbëhet edhe Kurani. Njëzet e nëntë sure të Kuranit hapen me një apo më shumë germa të ndryshme për domethënien e të cilave ka shumë mendime tek dijetarët e tefsirit, por domethënien e vërtetë të tyre nuk e di veçse Allahu i Madhëruar. Këto i gjen në tefsirin e Taberiut, Kurtubiut, etj.

[2] Këto janë ajetet e Kuranit të urtë dhe të përpiktë, i cili përmban urtësi dhe prova të padiskutueshme të besimit dhe ligjeve hyjnore.

[3] I shpallën Kuranin Muhamedit (salallahu alejhi ue selem), i cili përmban paralajmërim dhe përgëzim.

[4] Paralajëroji njerëzit për ndëshkimin e Allahut ndaj atyre që e mohojnë Atë dhe që thyejnë urdhrat dhe ndalesat e Tij, dhe kujtoju atyre provat dhe argumentet e Allahut.

[5] Kanë shpërblim të mirë e të madh dhe pozitë të lartë te Zoti i tyre për punët e mira dhe të sinqerta që kanë bërë më parë në dynja.

[6] Ata që mohuan Allahu dhe profetësinë e të Dërguarit të Tij u çuditën aq shumë me madhështinë dhe atributet e të Dërguarit të Allahut (salallahu alejhi ue selem) sa që kjo

إِنَّ رَبَّكُمُ ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ فِى سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ ٱسْتَوَىٰ عَلَى ٱلْعَرْشِ ۖ يُدَبِّرُ ٱلْأَمْرَ ۖ مَا مِن شَفِيعٍ إِلَّا مِنۢ بَعْدِ إِذْنِهِۦ ۚ ذَٰلِكُمُ ٱللَّهُ رَبُّكُمْ فَٱعْبُدُوهُ ۚ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٣﴾

3. Me të vërtetë, Zoti juaj është Allahu,[1] i Cili i krijoi qiejt dhe Tokën për gjashtë ditë,[2] pastaj qëndroi mbi Arsh.[3] Ai rregullon dhe drejton çdo gjë.[4] S'ka ndërmjetës tek Ai, përveçse pas lejes së Tij.[5] Ky është Allahu, Zoti juaj, prandaj adhurojeni vetëm Atë![6] A nuk po merrni mësim?![7]

---

gjë i çoi ata në mohimin e tij, duke thënë se ai është magjistar me magji të qartë që e shohin të gjithë – për shkak të kryeneçësisë dhe injorancës së tyre që nuk e dinin çfarë ishte e mirë dhe çfarë ishte e keqe për ta.

[1] Zoti juaj që ju ka krijuar dhe që duhet të adhuroni, është vetëm Allahu.

[2] Allahu është Krijuesi i Vetëm i qiejve dhe i Tokës, dhe nuk ka krijues tjetër përveç Tij, i Cili e krijoi gjithësinë brenda gjashtë ditëve, megjithëse mund ta krijonte në çast, por Ai vepron me Urtësinë e Tij çfarë të dojë, dhe nga Urtësia e Tij është se Ai i krijoi qiejtë dhe Tokën me të vërtetën dhe për të vërtetën; që të njihet me Emrat dhe Atributet e Tij absolute, dhe të veçohet vetëm Ai me adhurim.

[3] Pastaj qëndroi mbi Arshin – Fronin e Tij, ashtu si i takon Madhështisë së Tij, të Lartësuarit. Arshi është krijesa më e madhe e Allahut dhe tavani i të gjitha krijesave të tjera.

[4] Ai rregullon dhe drejton të gjitha çështjet e krijimit dhe krijesave të Tij, vendos ligjet fizike dhe fetare mes krijesave të Tij, dhe askush nuk mund ta kundërshtojë Atë në vendimet e Tij, apo të kontrollojë drejtimin e Tij; vendimet e Tij janë të pagabueshme. Atë nuk e preokupon një çështje ndaj një çështje tjetër dhe Atij nuk i ngatërrohen çështjet. Të gjitha krijesat janë të nënshtruara para Madhështisë dhe Pushtetit të Tij.

[5] Askush nuk mund të ndërmjetësojë tek Ai për ndokënd në ditën e Kiametit, veçse pasi t'i japë Ai leje për ndërmjetësim.

[66] Ky është Zoti juaj, i Cili ju ka krijuar, dhe këto janë cilësitë e Tij Absolute, prandaj adhuroni vetëm Atë me adhurim të sinqertë dhe të pastër.

[7] A nuk po merrni mësim nga këto prova dhe argumente që vërtetojnë se Allahu është Krijuesi dhe Zoti juaj, të Cilit duhet t'i nënshtroheni dhe të Cilin duhet ta adhuroni pa i shoqëruar asgjë në adhurim?!

إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا ۖ وَعْدَ ٱللَّهِ حَقًّا ۚ إِنَّهُۥ يَبْدَؤُا۟ ٱلْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُۥ لِيَجْزِىَ
ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّـٰلِحَـٰتِ بِٱلْقِسْطِ ۚ وَٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ لَهُمْ شَرَابٌ مِّنْ حَمِيمٍ
وَعَذَابٌ أَلِيمٌۢ بِمَا كَانُوا۟ يَكْفُرُونَ ﴿٤﴾

4. Tek Ai është kthimi i të gjithë juve[1] - premtimi i Allahut është i vërtetë.[2] Ai krijon për herë të parë, pastaj e rikthen atë (krijimin pas zhdukjes),[3] që t'i shpërblejë ata që besuan dhe bënë vepra të mira me drejtësi;[4] ndërsa ata që mohuan do të kenë pije nga uji i vluar dhe dënim të dhembshëm, për shkak se mohonin.[5]

[1] Te Allahu, Krijuesi juaj, do të ktheheni të gjithë ju, o njerëz dhe xhinë, në ditën e Kiametit.

[2] Premtimi i Allahut që Ai do ju ringjallë dhe do ju rikthejë tek Ai në botën tjetër për të dhënë llogari dhe për të marrë secili shpërblimin që i takon, është premtim i vërtetë dhe i pakthyeshëm.

[3] Allahu i krijon krijesat e Tij për herë të pare, nga asgjëja, pastaj i rikthen ato në jetë pas vdekjes së tyre, njësoj si i krijoi për herë të parë, dhe padyshim që përsëritja dhe rikthimi i diçkaje të krijuar një herë më parë, është më e lehtë se krijimi fillestar, sipas perceptimit njerëzor, përndryshe për Allahun është e lehtë si krijimi për herë të parë, ashtu edhe përsëritja dhe rikrijimi apo rikthimi në jetë i të vdekurve.

[4] Rikrijimi dhe ringjallja e të vdekurve për të marrë secili atë që meriton nga veprat e bëra në dynja, dhe për të shkuar drejtësia në vend, është një kusht i domosdoshëm i drejtësisë absolute të Allahut, pa të cilën nuk mund të plotësohet drejtësia mes krijesave; dhe padyshim se ata që kanë besuar Allahun dhe të Dërguarin e Tij, dhe që kanë vepruar në bindje ndaj Allahut dhe të Dërguarit të Tij, do të marrin shpërblimin e drejtë dhe të plotë tek Allahu.

[5] Ata që mohuan Allahun dhe të Dërguarin e Tij, dhe përgënjeshtruan provat e Allahut, do të hyjnë në zjarrin e xhehenemit, ku pija e tyre do të jetë nga uji i vluar i cili të pjek fytyrën dhe të këput zorrët, dhe ku do të kenë dënim të dhembshëm, përveç ujit të vluar; për shkak se ata mohonin Allahun dhe të Dërguarin e Tij pavarësisht provave të qarta që u erdhën. Pra, ata i bënë padrejtësi vetvetes me mohimin e tyre, se Allahu nuk i bën padrejtësi askujt.

هُوَ ٱلَّذِى جَعَلَ ٱلشَّمْسَ ضِيَآءً وَٱلْقَمَرَ نُورًا وَقَدَّرَهُۥ مَنَازِلَ لِتَعْلَمُوا۟ عَدَدَ ٱلسِّنِينَ وَٱلْحِسَابَ ۚ مَا خَلَقَ ٱللَّهُ ذَٰلِكَ إِلَّا بِٱلْحَقِّ ۚ يُفَصِّلُ ٱلْـَٔايَـٰتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ۝٥

5. Është Ai që e bëri Diellin burim drite,[1] kurse Hënën dritë, dhe i caktoi asaj faza - që të mund të dini numrin e viteve dhe llogaritjen e kohës.[2] Allahu nuk i ka krijuar këto veçse me të vërtetën.[3] Ai i sqaron provat për ata njerëz që dijnë.[4]

إِنَّ فِى ٱخْتِلَـٰفِ ٱلَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ وَمَا خَلَقَ ٱللَّهُ فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ لَـَٔايَـٰتٍ لِّقَوْمٍ يَتَّقُونَ ۝٦

6. Vërtet, në ndërrimin e natës dhe ditës, dhe në atë që Allahu ka krijuar në qiej dhe Tokë, ka prova për njerëzit që i frikësohen Allahut.[5]

[1] Zoti juaj, i Cili krijoi qiejtë dhe Tokën, është po Ai që e bëri Diellin burim drite dhe energjie të pashtershme, i cili ndriçon ditën, dhe nga drita e tij ndriçohen, marrin energji dhe ngrohen planetet dhe hënat e të gjithë Sistemit Diellor, përfshirë Hënën tonë.

[2] Allahu e bëri hënën dritë që shkëlqen dhe ndriçon natën, dhe i caktoi asaj fazat e saj – 28 faza dhe pozicione të ndryshme gjatë 28 netëve, pastaj fshihet për 1 ose 2 netë, për t'u plotësuar kështu muaji hënor me 29 ose 30 ditë, pastaj shfaqet përsëri në pozicionet e saj gjatë muajit pasardhës, me qëllim që njerëzit të mund të llogarisin vitet dhe kohën.

[3] Allahu i krijoi qiejtë dhe Tokën, dhe gjithçka mes tyre, me të vërtetën – me përpikmërinë absolute, dhe për të vërtetën – për të qenë provë e qartë për njerëzit që të shohin fuqinë dhe Madhështinë e Zotit të tyre në krijimin e Tij madhështor, të përpiktë dhe të pagabueshëm, dhe kështu ta besojnë Atë dhe të adhurojnë vetëm Atë.

[4] Provat e Allahut i kuptojnë njerëzit që kanë dije dhe që meditojnë në krijimin e Allahut. Shkencëtarët dhe astronomët i kuptojnë shumë mirë provat e Allahut, sepse ata i studiojnë ato dhe e shohin me sytë e tyre se si Allahu e ka krijuar gjithësinë, dhe sa e përpiktë është ajo, por nuk udhëzohen prej tyre në besimin e vërtetë dhe në adhurimin e Allahut të Vetëm, veçse ata që Allahu i jep sukses të udhëzohen duke parë atë që kanë në zemrat e tyre.

[5] Në ndërrimin e natës me ditën dhe të ditës me natën – kur vjen njëra, ikën tjetra, dhe kur vjen tjetra, ikën e para – dhe në gjithçka që Allahu ka krijuar në qiej e në Tokë prej yjeve e galaktikave, detërave e lumenjve, dhe gjithçka që Ai ka krijuar me përpikmërinë absolute, që të gjitha këto vërtetojnë se Krijuesi i tyre është Një dhe i Pashoq; por ato i bëjnë dobi vetëm njerëzve që besojnë Allahun, i ruhen ndëshkimit të Tij dhe adhurojnë vetëm Atë.

إِنَّ ٱلَّذِينَ لَا يَرۡجُونَ لِقَآءَنَا وَرَضُواْ بِٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا وَٱطۡمَأَنُّواْ بِهَا وَٱلَّذِينَ هُمۡ عَنۡ ءَايَٰتِنَا غَٰفِلُونَ ٧

7. Sigurisht, ata që nuk e shpresojnë takimin me Ne,[1] që janë të kënaqur me jetën e kësaj bote, duke ndjerë siguri në të[2] dhe që janë të pavëmendshëm ndaj provave Tona;[3]

أُوْلَٰٓئِكَ مَأۡوَىٰهُمُ ٱلنَّارُ بِمَا كَانُواْ يَكۡسِبُونَ ٨

8. streha e atyre është Zjarri, për shkak të asaj që kanë fituar.[4]

إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ يَهۡدِيهِمۡ رَبُّهُم بِإِيمَٰنِهِمۡۖ تَجۡرِي مِن تَحۡتِهِمُ ٱلۡأَنۡهَٰرُ فِي جَنَّٰتِ ٱلنَّعِيمِ ٩

9. Vërtet, ata që besojnë dhe bëjnë vepra të mira[5] - Zoti i tyre do t'i udhëzojë, për shkak të besimit të tyre.[6] Nën ta do të rrjedhin lumenj në kopshtet e kënaqësisë;[7]

---

[1] Ata që nuk e dëshirojnë, nuk e presin, nuk e kanë frikë dhe e mohojnë takimin me Allahun në ditën e Kiametit dhe shpërblimin për veprat e tyre në dynja.

[2] Që e duan këtë botë dhe stolitë e saj, aq shumë sa që nuk duan të ikin prej saj, sepse ndjehen të sigurt në të, megjithëse e dinë mirë se askush nuk e ka gëzuar dhe nuk mund ta gëzojë atë, por për shkak të veprave të tyre të këqija dhe atë që i pret në botën tjetër, nuk duan të vdesin dhe nuk e duan takimin me Zotin e tyre!

[3] Që nuk marrin mësim nga provat dhe shpalljet e Allahut megjithëse i shohin qartë.

[4] Streha e përhershme dhe përfundimi i tyre është zjarri i Xhehenemit në botën tjetër, për shkak të mohimit të Allahut, veprave të këqija dhe krimeve që bënin në dynja.

[5] Ata që besojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij, dhe veprojnë në bindje ndaj Allahut dhe duke iu larguar ndalesave të Tij.

[6] Për shkak të besimit të tyre, Allahu i udhëzon ata në rrugën e Drejtë dhe në çdo të mirë në këtë botë, dhe rrugën që të çon në xhenetet e kënaqësisë në botën tjetër.

[7] Pranë tyre rrjedhin pa ndaluar lumenjtë e xhenetit të kënaqësive të plota dhe të pafund; të lumturisë, gëzimit, shijimit të begative të pafund, ku shohin Allahun dhe dëgjojnë Fjalën e Tij, ku kanë kënaqësinë e Tij dhe mirësitë e kënaqësitë e pafund, që nuk i ka parë e dëgjuar askush, dhe nuk mund t'i imagjinojë askush.

دَعۡوَىٰهُمۡ فِيهَا سُبۡحَٰنَكَ ٱللَّهُمَّ وَتَحِيَّتُهُمۡ فِيهَا سَلَٰمٌۚ وَءَاخِرُ دَعۡوَىٰهُمۡ أَنِ ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ١٠

10. Lutja e tyre atje do të jetë “I Lartësuar je Ti, o Zot!”, kurse përshëndetja e tyre do të jetë “Paqe!” dhe lutja e tyre e fundit do të jetë “Falënderuar qoftë Allahu, Zoti i botëve”![1]

۞ وَلَوۡ يُعَجِّلُ ٱللَّهُ لِلنَّاسِ ٱلشَّرَّ ٱسۡتِعۡجَالَهُم بِٱلۡخَيۡرِ لَقُضِيَ إِلَيۡهِمۡ أَجَلُهُمۡۖ فَنَذَرُ ٱلَّذِينَ لَا يَرۡجُونَ لِقَآءَنَا فِي طُغۡيَٰنِهِمۡ يَعۡمَهُونَ ١١

11. Sikur Allahu t’ua shpejtonte të keqen njerëzve, ashtu siç ua shpejton të mirën, atyre do u kishte mbaruar afati.[2] Por, ata që nuk shpresojnë takimin Tonë, ne i lëmë të enden verbërisht në humbjen e tyre.[3]

[1] Adhurimi i banorëve të xhenetit në xhenet do të jetë duke filluar me lartësim të Allahut dhe pastrim të Tij nga çdo e metë (subhaneke Allahumme!), dhe duke përfunduar me falënderim të Allahut; pra detyrimet e ndryshme fetare që i kanë pasur në dynja, do të jenë shfuqizuar të gjitha, dhe do të mbesë vetëm ajka e adhurimit, me të cilën ata adhurojnë Allahun dhe që e shijojnë aq shumë në vetet dhe shpirtrat e tyre; Adhurimi i tyre do te jëtë përmendja e Allahu me të cilën qetësohen zemrat dhe e cila do të jetë për ta në njësoj si oksigjeni që thithin, pa u lodhur dhe pa u munduar.

[2] Sikur Allahu t’ua shpejtonte te keqen njerëzve, kur ata e meritojnë atë për shkak të veprave të tyre të këqia, ashtu si ua shpejton të mirën kur e miretojnë atë për shkak të veprave të mira, atyre do u vinte dënimi shfarosës, por Allahu me butësinë dhe urtësinë e Tij i afatizon ata pa i harruar, si dhe fal shumë nga mëshira e Tij; por nëse do u jepte atyre dënimin e merituar, nuk do të linte asnjë njeri mbi Tokë.

[3] Ata që nuk e besojnë takimin me Allahun dhe nuk shpresojnë shpërblim në botën tjetër, dhe si rrjedhojë nuk përgatiten për atë botë me vepra të mira në këtë botë, Allahu i lë ata të enden të verbër dhe në mëdyshje në humbjen dhe largimin e tyre nga e vërteta; si ndëshkim për padrejtësinë e tyre dhe përgënjeshtrimin e provave të Allahut.

وَإِذَا مَسَّ ٱلْإِنسَـٰنَ ٱلضُّرُّ دَعَانَا لِجَنۢبِهِۦٓ أَوْ قَاعِدًا أَوْ قَآئِمًا فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ ضُرَّهُۥ مَرَّ كَأَن لَّمْ يَدْعُنَآ إِلَىٰ ضُرٍّ مَّسَّهُۥ ۚ كَذَٰلِكَ زُيِّنَ لِلْمُسْرِفِينَ مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿١٢﴾

12. Kur njeriun e godet e keqja, ai Na lutet qoftë i shtrirë, ulur, apo në këmbë;[1] por sapo Ne ia largojmë të keqen, ai vazhdon sikur të mos na ishte lutur kurrë për fatkeqësinë që e goditi.[2] Kështu, atyre që e teprojnë iu zbukurohet ajo që punojnë.[3]

وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا ٱلْقُرُونَ مِن قَبْلِكُمْ لَمَّا ظَلَمُوا۟ وَجَآءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِٱلْبَيِّنَـٰتِ وَمَا كَانُوا۟ لِيُؤْمِنُوا۟ ۚ كَذَٰلِكَ نَجْزِى ٱلْقَوْمَ ٱلْمُجْرِمِينَ ﴿١٣﴾

13. Ne i zhdukëm brezat para jush, kur bënë padrejtësi;[4] dhe megjithëse të dërguarit e tyre u sollën prova të qarta, ata nuk besuan.[5] Kështu i dënojmë Ne njerëzit kriminelë.[6]

---

[1] Duke iu lutur Zotit në çdo gjendje që të jetë, me gjithë shpirt dhe me këmbëngulje, që Allahu ta shpëtojë dhe t'ia largojë fatkeqësinë që i ka rënë.

[2] Kur Allahu ia largon të keqen, njeriu vazhdon njësoj si më parë në rrugën e tij, i pavëmendshëm dhe larg Zotit të tij, sikur të mos e kishte goditur ndonjë e keqe dhe sikur të mos i ishte lutur Zotit ndonjëherë për t'ia larguar të keqen; a ka padrejtësi më të madhe se kjo?! I kërkon Allahut që t'i largojë të keqen që i ka rënë, pastaj, kur Allahu ia largon atë të keqe, ai nuk e falënderon, nuk e kujton më Allahun dhe nuk do t'ia dijë nëse ka detyrime ndaj Zotit të Tij. Padyshim që këtë lloj sjellje atyre ua zbukuron shejtani, me qëllim që ata të vazhdojnë në humbje dhe të jenë në partinë e tij.

[3] Kështu ia zbukuron shejtani sjelljen dhe veprat atyre që e teprojnë në shkeljen e kufijve të Allahut, mohimin e Allahut dhe idhujtari.

[4] Kur i bënë shok Allahut dhe adhuruan idhujt.

[5] Të dërguarit e Allahut u sollën atyre prova të qarta nga Allahu që argumentonin të vërtetën e profetësisë dhe të asaj që u ishte shpallur atyre, por ata nuk i besuan të dërguarit e Allahut dhe as thirrjen e tyre për të adhuruar vetëm Allahun dhe për të mos i shoqëruar Atij askënd dhe asgjë në adhurim.

[6] Ashtu si dënuan dhe shkatërruam popujt e mëparshëm për shkak të padrejtësisë dhe idhujtarisë së tyre, po kështu i dënojmë të gjithë kriminelët që mohojnë të Dërguarin e Allahut, Muhamedin (salallahu alejhi ue selem) dhe që i bëjnë shok Allahut në adhurim, në rast se ata nuk pendohen dhe nuk kthehen në rrugën e drejtë; Dënimi i tyre është me tërheqjen e zemërimit të Allahut ndaj tyre në këtë botë, dhe me futjen në zjarrin e Xhehenemit në botën tjetër.

ثُمَّ جَعَلۡنَٰكُمۡ خَلَٰٓئِفَ فِي ٱلۡأَرۡضِ مِنۢ بَعۡدِهِمۡ لِنَنظُرَ كَيۡفَ تَعۡمَلُونَ ١٤

14. Pastaj Ne ju bëmë zëvendës në Tokë pas tyre, për të parë se si do të veproni.[1]

[1] Pastaj, Ne ju bëmë juve, o njerëz të këtij brezi në të cilin po shpallet Kurani dhe të brezave që do të vijnë deri në ditën e Kiametit, zevendës dhe pasardhës të brezave të mëparshëm që i shkatërruam për shkak të padrejtësisë së tyre, me qëllim që Zoti juaj të shohë si do të veproni dhe t'ju japë shpërblimin apo ndëshkimin që do të meritoni sipas veprave që do të bëni.

وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ ءَايَاتُنَا بَيِّنَـٰتٍ ۙ قَالَ ٱلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَآءَنَا ٱئْتِ بِقُرْءَانٍ غَيْرِ
هَـٰذَآ أَوْ بَدِّلْهُ ۚ قُلْ مَا يَكُونُ لِىٓ أَنْ أُبَدِّلَهُۥ مِن تِلْقَآئِ نَفْسِىٓ ۖ إِنْ أَتَّبِعُ إِلَّا مَا
يُوحَىٰٓ إِلَىَّ ۖ إِنِّىٓ أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّى عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٥﴾

15. Kur atyre u lexohen ajetet Tona si prova të qarta, ata që nuk e shpresojnë takimin me Ne[1] thonë: "Na sill një Kuran tjetër nga ky ose ndryshoje atë!"[2] Thuaj (O Muhamed): "Nuk më takon mua ta ndryshoj atë nga vetja ime. Unë ndjek vetëm atë që më shpallet. Vërtet, unë kam frikë - nëse e kundërshtoj Zotin tim - dënimin e një Dite të tmerrshme."[3]

قُل لَّوْ شَآءَ ٱللَّهُ مَا تَلَوْتُهُۥ عَلَيْكُمْ وَلَآ أَدْرَىٰكُم بِهِۦ ۖ فَقَدْ لَبِثْتُ فِيكُمْ عُمُرًا
مِّن قَبْلِهِۦٓ ۚ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٦﴾

16. Thuaj: "Sikur të kishte dashur Allahu, unë nuk do t'jua kisha lexuar atë (Kuranin) dhe Ai (Allahu) nuk do jua kishte mësuar atë (nga të dërguar të tjerë). Unë kam jetuar në mesin tuaj një jetë të tërë para tij (shpalljes së Kuranit), a nuk arsyetoni?"[4]

---

[1] Kur idhujtarëve dhe mohuesve që nuk e besojnë botën tjetër dhe nuk e kanë frikë takimin me Allahun, as nuk shpresojnë shpërblim apo ndëshkim për veprat e tyre, kur atyre u lexohen ajetet e Kuranit si prova të qarta nga Allahu, ata thonë …

[2] Na sill një Kuran tjetër që thotë ato që na pëlqejnë neve dhe që nuk i shan idhujt tanë, ose ndrysho ajetet e këtij Kurani me të tjera që na shkojnë neve përshtat, nëse do që të besojmë dhe të pasojmë ty, o Muhamed!

[3] Unë jam vetëm i Dërguar i Allahut dhe nuk më takon mua dhe as nuk mundem që të sjell Kuran tjetër apo ta ndryshoj këtë Kuran nga vetja ime dhe sipas dëshirës sime, por unë ndjek vetëm atë që më shpallet nga Zoti im dhe jam një nga robërit dhe krijesat e Tij, që kam frikë se nëse kundërshtoj diçka të vogël nga urdhrat e Zotit Tim, do të dënohem në ditën e tmerrshme të Kiametit. Prandaj, o idhujtarë e mohues të Allahut dhe provave të Tij, kini frikë Allahun dhe kini frikë ndëshkimin e ditës së tmerrshme të Kiametit dhe të botës tjetër, kthehuni tek Allahu me pendim dhe adhuroni vetëm atë me sinqeritet.

[4] Unë jua lexoj dhe mësoj juve Kuranin sepse kështu më ka shpallur dhe urdhëruar Allahu, përndryshe unë kam jetuar mes jush dyzet vjet para se të më shpallej Kurani, dhe ju më njihni shumë mirë, dhe gjatë gjithë atyre dyzet viteve unë kurrë nuk ju kam lexuar apo mësuar diçka të tillë si Kurani, madje as nuk dija shkrim e lexim, kështu që ky Kuran mua

فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ ٱفْتَرَىٰ عَلَى ٱللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِـَٔايَـٰتِهِۦٓ ۚ إِنَّهُۥ لَا يُفْلِحُ ٱلْمُجْرِمُونَ ﴿١٧﴾

17. Kush është më i padrejtë se ai që trillon gënjeshtër për Allahun ose që i përgënjeshtron provat e Tij?![1] Me të vërtetë, keqbërësit nuk kanë shpëtim.[2]

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَـٰٓؤُلَآءِ شُفَعَـٰٓؤُنَا عِندَ ٱللَّهِ ۚ قُلْ أَتُنَبِّـُٔونَ ٱللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَلَا فِى ٱلْأَرْضِ ۚ سُبْحَـٰنَهُۥ وَتَعَـٰلَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١٨﴾

18. Ata adhurojnë në vend të Allahut gjëra që as nuk u bëjnë dëm, as nuk u sjellin dobi,[3] dhe thonë: "Këta janë ndërmjetësit tanë tek Allahu!" Thuaj: "A po i tregoni Allahut diçka që Ai nuk e ditka në qiej apo në Tokë?!" I Pastër është Ai dhe shumë i Lartë nga ajo që i shoqërojnë![4]

---

më është shpallur nga Allahu dhe nuk është nga vetja ime; a nuk e përdorni aspak logjikën për të kuptuar dhe pranuar të vërtetën?!

[1] Nuk ka më të padrejtë se ai që shpif gënjeshtër për Allahun ose që i përgënjeshtron provat e Allahut, të dërguarit e Tij dhe ajetet e Librit të Tij, Kuranin.

[2] Mohuesit e Allahut dhe përgënjeshtruesit e provave të Allahut dhe të dërguarve të Tij nuk do të kenë shpëtim kur të takojnë Zotin e tyre në ditën e Kiametit, por do të dënohen në zjarrin e Xhehenemit përjetësisht.

[3] Idhujtarët adhurojnë në vend të Allahut gjëra që nuk u bëjnë ndonjë dëm, nëse nuk i adhurojnë, dhe as nuk do u sjellin ndonjë dobi apo të mirë, nëse i adhurojnë; kështu që ata veprojnë vërtet pa logjikë dhe janë në humbje të madhe.

[4] A po i mësoni Allahut diçka që nuk e ditka, në lidhje me këta idhuj që ju, o idhujtarë, i merrni për ndërmjetës tek Allahu; përndryshe, nëse do të kishte ndërmjetës tek Ai në qiej apo në Tokë, ata do i kishte krijuar dhe caktuar Ai, dhe jo vetëm që do e dinte për ekzistencën e tyre, por ju trilloni gënjeshtër ndaj Allahut, e Allahu është i Pastër dhe shumë i Lartë nga çdo gjë që ju i shoqëroni Atij, o idhujtarë.

وَمَا كَانَ ٱلنَّاسُ إِلَّآ أُمَّةً وَٰحِدَةً فَٱخْتَلَفُوا۟ ۚ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِن رَّبِّكَ لَقُضِىَ بَيْنَهُمْ فِيمَا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٩﴾

19. Të gjithë njerëzit kanë qenë të një feje të vetme, por pastaj u ndanë.[1] Dhe sikur të mos ishte thënë më parë një fjalë nga Zoti yt, do të gjykohej midis tyre menjëherë, për atë që u ndanë.[2]

وَيَقُولُونَ لَوْلَآ أُنزِلَ عَلَيْهِ ءَايَةٌ مِّن رَّبِّهِۦ ۖ فَقُلْ إِنَّمَا ٱلْغَيْبُ لِلَّهِ فَٱنتَظِرُوٓا۟ إِنِّى مَعَكُم مِّنَ ٱلْمُنتَظِرِينَ ﴿٢٠﴾

20. Ata thonë: "Përse nuk i ka zbritur atij (Muhamedit) ndonjë provë nga Zoti i tij?"[3] Thuaju: "Me të vërtetë, e fshehta i takon vetëm Allahut, prandaj prisni, se edhe unë jam bashkë me ju në mesin e atyre që po presin."[4]

[1] Të gjithë njerëzit kanë qenë të një feje të vetme, të fesë Islame, që nga Ademi (alejhis selam) deri te Nuhu (alejhis selam), por më pas ndryshuan dhe u ndanë në grupe dhe besime të ndryshme; disa qëndruan në besimin e vërtetë Islam, kurse të tjerë mohuan dhe u bënë idhujtarë.

[2] Sikur Allahu të mos e kishte caktuar më parë se nuk do ta shkatërronte dhe nuk do ta merrte jetën e askujt në këtë botë para se t'i vinte afati i caktuar nga Vetë Ai (exheli i vdekjes), Ai do të kishte gjykuar menjëherë mes njerëzve me shkatërrimin dhe vdekjen e idhujtarëve dhe mohuesve, dhe me shpëtimin e besimtarëve që qëndruan në fenë dhe besimin e vërtetë.

[3] Idhujtarët dhe mohuesit thonë: "Përse nuk i zbret Muhamedit ndonjë provë dhe mrekulli e dukshme dhe e prekshme ashtu si i ka zbritur profetëve të mëparshëm, si Musai apo Isai, që ta besojmë se ai është vërtet i dërguar i Zotit?"

[4] Të fshehtën e di vetëm Allahu, dhe nëse do Ai, e zbret provën që kërkoni, e nëse do, nuk e zbret – sipas Urtësisë së Tij; por gjithësesi, ju i keni tashmë të gjitha provat se unë (Muhamedi) jam i Dërguari i Allahut dhe se Allahu është i Vetmi që duhet të adhuroni dhe t'i bindeni, kështu që prisni që Allahu të gjykojë mes nesh dhe t'ia nxitojë ndëshkimin atij që është në rrugë të gabuar e t'i japë fitoren atij që është në rrugë të drejtë; se edhe unë jam duke e pritur përfundimin tuaj. Dhe kjo ndodhi në luftën e Bedrit, kur Allahu i dha fitoren besimtarëve kundër idhujtarëve, dhe ku u vra një numër i madh i parisë idhujtare kurashite; si ndëshkim për ta në këtë botë, kurse në botën tjetër i pret ndëshkimi më i rëndë dhe i përhershëm.

وَإِذَآ أَذَقْنَا ٱلنَّاسَ رَحْمَةً مِّنۢ بَعْدِ ضَرَّآءَ مَسَّتْهُمْ إِذَا لَهُم مَّكْرٌ فِىٓ ءَايَاتِنَا ۚ قُلِ ٱللَّهُ أَسْرَعُ مَكْرًا ۚ إِنَّ رُسُلَنَا يَكْتُبُونَ مَا تَمْكُرُونَ ﴿٢١﴾

21. Kur Ne u japim njerëzve të shijojnë mëshirë, pas një të keqe që i godet, ata menjëherë komplotojnë kundër provave Tona![1] Thuaj: "Allahu është më i shpejtë në komplot."[2] Me të vërtetë, të dërguarit Tanë (engjëjt) i regjistrojnë ato që ju komplotoni.[3]

هُوَ ٱلَّذِى يُسَيِّرُكُمْ فِى ٱلْبَرِّ وَٱلْبَحْرِ ۖ حَتَّىٰٓ إِذَا كُنتُمْ فِى ٱلْفُلْكِ وَجَرَيْنَ بِهِم بِرِيحٍ طَيِّبَةٍ وَفَرِحُوا۟ بِهَا جَآءَتْهَا رِيحٌ عَاصِفٌ وَجَآءَهُمُ ٱلْمَوْجُ مِن كُلِّ مَكَانٍ وَظَنُّوٓا۟ أَنَّهُمْ أُحِيطَ بِهِمْ ۙ دَعَوُا۟ ٱللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ لَئِنْ أَنجَيْتَنَا مِنْ هَٰذِهِۦ لَنَكُونَنَّ مِنَ ٱلشَّٰكِرِينَ ﴿٢٢﴾

22. Është Ai që jua mundëson të udhëtoni nëpër tokë dhe det.[4] Kur jeni në anije, dhe ajo lundron me ta (udhëtarët) me erë të përshtatshme, e ata i gëzohen asaj (erës), vjen një erë me stuhi dhe u vijnë dallgët nga të gjitha anët, sa që mendojnë se u erdhi fundi, atëherë i luten Allahut, duke qenë të sinqertë në besimin vetëm tek

[1] Kur i japim idhujtarëve të shijojnë diçka nga mëshira pas një fatkeqësie që i kishte goditur, dhe lehtësim pas vështirësisë, ata jo vetëm që nuk falënderojnë Allahun, por përgënjeshtrojnë, tallen dhe përpiqen me të gjitha mënyrat kundër provave dhe shpalljeve të Allahut.

[2] Allahu është më i shpejtë dhe më i saktë në komplot kundër jush, se sa ju, o idhujtarë, kundër provave të Tij, dhe Ai ju tërheq që të zhyteni sa më shumë në mëkatet dhe intrigat tuaja, që të merrni ndëshkimin më të madh që meritoni.

[3] Engjëjt e dërguar nga Allahu i regjistrojnë të gjitha komplotet kundër provave të Allahut dhe të gjitha veprat e njerëzve, për të qenë provë e pamohueshme në ditën e Llogarisë.

[4] Është Allahu Ai që ju mundëson juve, o njerëz, të udhëtoni nëpër tokë duke ecur në këmbë apo kaluar mbi kafshë apo mjete udhëtimi, dhe të udhëtoni gjithashtu mbi det me anije e mjete lundruese.

Ai:[1] “Nëse na shpëton nga kjo, ne me siguri do të jemi nga mirënjohësit”.[2]

فَلَمَّآ أَنجَىٰهُمْ إِذَا هُمْ يَبْغُونَ فِي ٱلْأَرْضِ بِغَيْرِ ٱلْحَقِّ ۗ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنَّمَا بَغْيُكُمْ عَلَىٰٓ أَنفُسِكُم ۖ مَّتَٰعَ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا ۖ ثُمَّ إِلَيْنَا مَرْجِعُكُمْ فَنُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٣﴾

23. Por kur Ai i shpëton ata, ata menjëherë bëjnë keq në Tokë pa të drejtë.[3] O njerëz! Vërtet, padrejtësia që bëni është vetëm kundër jush[4] - thjesht kënaqësi e jetës së kësaj bote,[5] pastaj kthimi juaj është te Ne dhe Ne do t’ju njoftojmë për atë që keni punuar.[6]

[1] Duke i braktisur idhujt e tyre, të cilët nuk mund t’i ndihmojnë gjithësesi, dhe ata e dinë shumë mirë këtë.

[2] Do të jemi falënderues për mirësinë Tënde, që na shpëtove nga vdekja e sigurt, dhe do të adhurojmë e bindemi vetëm Ty, e do t’i braktisim idhujt që i adhuronim më parë.

[3] Kur Allahu i shpëton ata që i luten Atij kur i zë stuhia në det dhe kur mendojnë se do të mbyten, ata menjëherë e thyejnë premtimin që i dhanë Allahut nëse do i shpëtonte, dhe kthehen të bëjnë keq në Tokë, të mohojnë Allahun dhe t’i bëjnë shok Atij, në vend që ta falënderonin dhe të adhuronin vetëm Atë, siç i premtuan dhe siç e meriton.

[4] Sepse do të ndëshkoheni për padrejtësinë që bëni, kështu që sa do padrejtësi që të bëni, veten tuaj do të dëmtoni.

[5] Ajo që do të arrini është thjesht pak kënaqësi nga jeta e kësaj bote kalimtare, që nuk zgjat.

[6] Pasi të vdisni, kthimi juaj është tek Allahu, dhe Allahu do ju japë shpërblimin që meritoni sipas veprave që keni bërë në dynja.

إِنَّمَا مَثَلُ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا كَمَآءٍ أَنزَلْنَـٰهُ مِنَ ٱلسَّمَآءِ فَٱخْتَلَطَ بِهِۦ نَبَاتُ ٱلْأَرْضِ مِمَّا يَأْكُلُ ٱلنَّاسُ وَٱلْأَنْعَـٰمُ حَتَّىٰٓ إِذَآ أَخَذَتِ ٱلْأَرْضُ زُخْرُفَهَا وَٱزَّيَّنَتْ وَظَنَّ أَهْلُهَآ أَنَّهُمْ قَـٰدِرُونَ عَلَيْهَآ أَتَىٰهَآ أَمْرُنَا لَيْلًا أَوْ نَهَارًا فَجَعَلْنَـٰهَا حَصِيدًا كَأَن لَّمْ تَغْنَ بِٱلْأَمْسِ ۚ كَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ ٱلْـَٔايَـٰتِ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢٤﴾

24. Me të vërtetë, shembulli i jetës së kësaj bote[1] është si ai shiu që Ne e zbresim nga qielli dhe që përziehet me bimët e Tokës - nga të cilat ushqehen njerëzit dhe bagëtitë – dhe kur Toka vishet dhe zbukurohet,[2] dhe banorët e saj mendojnë se janë të zotë mbi të,[3] asaj i vjen urdhri Ynë, natën ose ditën, dhe Ne e bëjmë atë si të korrur, sikur të mos kishte ekzistuar dje.[4] Kështu ua shpjegojmë provat Tona njerëzve që mendojnë.[5]

وَٱللَّهُ يَدْعُوٓا۟ إِلَىٰ دَارِ ٱلسَّلَـٰمِ وَيَهْدِى مَن يَشَآءُ إِلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٢٥﴾

25. Allahu fton në Shtëpinë e Paqes (Xhenet) dhe udhëzon kë të dojë në rrugë të drejtë.[6]

[1] Shembulli i jetës së kësaj bote dhe sendeve me të cilat i mburreni njëri-tjetrit prej stolive dhe pasurive të saj.

[2] Kur Toka vishet me bimë dhe zbukurohet me lule.

[3] Janë të zotë që të vjelin dhe korrin frytet e saj dhe t'i shijojnë e përfitojnë prej tyre.

[4] Kur të mbjellat të jenë bërë gati për t'u korrur, dhe frutat gati për t'u vjelur, dhe njerëzit të mendojnë se asgjë nuk do i pengojë nga korrja dhe vjelja, atëherë vjen urdhri i Allahut dhe ndëshkimi apo caktimi i Tij me shkatërrimin e të gjitha të korrave dhe të vjelave, sikur të mos kishin ekzistuar një ditë më parë.

[5] Po kështu, si shkatërrimi i të korrave dhe të vjelave vetëm pak çaste para korrjes dhe vjeljes së tyre dhe mos-arritja e shijimit dhe përfitimit prej tyre, po kështu i vjen shkatërrimi dhe fundi stolive dhe pasurive të kësaj bote me të cilat i mburreni njëri-tjetrit, kështu që merrni mësim; megjithëse provat e Allahut dhe shembujt që Ai sjell i kuptojnë vetëm njerëzit që mendojnë dhe meditojnë për ato që i bëjnë dobi në këtë botë dhe në botën tjetër.

[6] Duke ju ftuar në besim, Allahu ju fton në Shtëpinë e Tij të Paqes dhe Shpëtimit nga të gjitha shqetësimet dhe mërzitjet, në Xhenetin që e ka përgatitur për miqtë dhe të dashurit e Tij; dhe Ai i jep sukses kujt të dojë nga krijesat e Tij që të udhëzohet në rrugën e drejtë të Islamit, rrugës që të çon në Shtëpinë e Paqes.

۞ لِّلَّذِينَ أَحۡسَنُواْ ٱلۡحُسۡنَىٰ وَزِيَادَةٞۖ وَلَا يَرۡهَقُ وُجُوهَهُمۡ قَتَرٞ وَلَا ذِلَّةٌۚ أُوْلَٰٓئِكَ أَصۡحَٰبُ ٱلۡجَنَّةِۖ هُمۡ فِيهَا خَٰلِدُونَ ٢٦

26. Ata që veprojnë mirë,[1] do të kenë shpërblimin më të mirë dhe diçka shtesë![2] Fytyrat e tyre nuk do t'i mbulojë as errësirë, as poshtërim.[3] Këta janë banorë të Xhenetit - ata do të qëndrojnë aty përgjithmonë.[4]

وَٱلَّذِينَ كَسَبُواْ ٱلسَّيِّـَٔاتِ جَزَآءُ سَيِّئَةٖ بِمِثۡلِهَا وَتَرۡهَقُهُمۡ ذِلَّةٞۖ مَّا لَهُم مِّنَ ٱللَّهِ مِنۡ عَاصِمٖۖ كَأَنَّمَآ أُغۡشِيَتۡ وُجُوهُهُمۡ قِطَعٗا مِّنَ ٱلَّيۡلِ مُظۡلِمًاۚ أُوْلَٰٓئِكَ أَصۡحَٰبُ ٱلنَّارِۖ هُمۡ فِيهَا خَٰلِدُونَ ٢٧

27. Kurse ata që bëjnë vepra të këqija[5] – dënimi për një vepër të keqe është njësoj sa ajo,[6] dhe ata do t'i mbulojë poshtërimi.[7] Ata nuk do kenë askënd që t'i mbrojë nga Allahu.[8] Fytyrat e tyre do të duken sikur të ishin të mbuluara me copa nate të errëta.[9] Këta janë banorët e zjarrit - ata do të qëndrojnë aty përgjithmonë.[10]

---

[1] Ata që e kryejnë mirë adhurimin ndaj Allahut dhe i binden urdhrave dhe ndalesave të Tij; ata që arrijnë gradën e Ihsanit – bamirësisë – gradën më të lartë të besimit.

[2] Do të kenë shpërblimin më të madh tek Allahu, që është xheneti, dhe diçka shtesë, që është shikimi drejtpërdrejtë i Allahut të Madhëruar në Xhenet, dhe arritja e kënaqësisë së Tij.

[3] Fytyrat e tyre nuk do të nxihen nga dëshpërimi apo mërzitja, siç ndodh në dynja; dhe nuk do të mbulohen nga poshtërimi, siç do të ndodhë me banorët e zjarrit.

[4] Ata janë banorët e Xhenetit dhe trashëguesit e tij, dhe ata do të qëndrojnë në xhenet përgjithmonë, pambarim.

[5] Idhujtari, mohim të Allahut dhe të Dërguarit të Tij, mëkate, padrejtësi.

[6] Dënimi për një vepër të keqe tek Allahu në botën tjetër, do të jetë njësoj sa ajo vepër, pa u shtuar dhe pa u pakësuar, por me drejtësi absolute; ndryshe nga të mirat që Allahu e shumëfishon shpërblimin e tyre me Bujarinë e Tij.

[7] Poshtërimi dhe përçmimi nga dënimi i Allahut.

[8] Askush nuk do të mund t'i mbrojë ata nga dënimi i Allahut dhe askush nuk mund t'ia largojë e t'i shpëtojë nga ai dënim.

[9] Fytyrat e tyre do të jenë të nxira pus, sikur të ishin copa nate të errëta; nga dëshpërimi, mërzitja, poshtërimi dhe vuajtja në zjarrin e xhehenemit.

[10] Këta janë banorët e përhershëm të zjarrit dhe zjarri është banesa e tyre e përhershme.

وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ أَشْرَكُوا مَكَانَكُمْ أَنتُمْ وَشُرَكَآؤُكُمْ ۚ فَزَيَّلْنَا بَيْنَهُمْ ۖ وَقَالَ شُرَكَآؤُهُم مَّا كُنتُمْ إِيَّانَا تَعْبُدُونَ ﴿٢٨﴾

28. Ditën kur do t'i tubojmë të gjithë, do t'u themi idhujtarëve: "Rrini në vendet tuaja, ju dhe idhujt tuaj!"[1] Pastaj do t'i ndajmë ata,[2] dhe idhujt e tyre do t'u thonë: "Ju nuk na keni adhuruar neve.[3]

فَكَفَىٰ بِٱللَّهِ شَهِيدًا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ إِن كُنَّا عَنْ عِبَادَتِكُمْ لَغَـٰفِلِينَ ﴿٢٩﴾

29. Mjafton Allahu si dëshmitar midis nesh dhe jush, se ne kemi qenë të pavetëdijshëm për adhurimin tuaj."[4]

هُنَالِكَ تَبْلُوا كُلُّ نَفْسٍ مَّآ أَسْلَفَتْ ۚ وَرُدُّوٓا إِلَى ٱللَّهِ مَوْلَىٰهُمُ ٱلْحَقِّ ۖ وَضَلَّ عَنْهُم مَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٣٠﴾

30. Atje, çdo shpirt do të inspektojë atë që ka punuar më parë,[5] dhe do të kthehen tek Allahu, Zoti i tyre i Vërtetë, ndërsa ajo çfarë ata trillonin, do t'u humbas.[6]

---

[1] Ditën e Llogarisë, kur do t'i tubojmë të gjitha krijesat, do t'u themi idhujtarëve të qëndrojnë në vendet e tyre, ata dhe idhujt e tyre që ata i adhuronin në vend të Allahut.

[2] Do t'i ndajmë idhujtarët nga idhujt e tyre.

[3] Do të mohojnë adhurimin që u bëhej atyre nga adhuruesit e tyre në dynja, dhe do i braktisin ata kur të shohin dënimin e zjarrit.

[4] Vazhdon fjala e idhujve ndaj adhuruesve të tyre, të cilët mohojnë të jenë adhuruar me vetëdijen apo ndjesinë e tyre, madje shumica e tyre kanë qenë prej guri e druri, që as dëgjonin as flisnin në dynja.

[5] Në ditën e Llogarisë, çdo njeri dhe çdo shpirt do të kontrollojë, do të inspektojë dhe do të shohë në detaje çdo gjë që ka vepruar më parë në dynja; dhe do të marrë shpërblimin apo dënimin për veprat që ka bërë.

[6] Atë Ditë, idhujtarët – dhe të gjitha krijesat – do të kthehen te Zoti i tyre i Vërtetë dhe i Drejtë, kurse idhujt dhe zotat që ata adhuronin padrejtësisht në vend të Allahut, do të humbasin dhe do të zhduken.

قُلۡ مَن يَرۡزُقُكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلۡأَرۡضِ أَمَّن يَمۡلِكُ ٱلسَّمۡعَ وَٱلۡأَبۡصَٰرَ وَمَن يُخۡرِجُ ٱلۡحَيَّ مِنَ ٱلۡمَيِّتِ وَيُخۡرِجُ ٱلۡمَيِّتَ مِنَ ٱلۡحَيِّ وَمَن يُدَبِّرُ ٱلۡأَمۡرَۚ فَسَيَقُولُونَ ٱللَّهُۚ فَقُلۡ أَفَلَا تَتَّقُونَ ٣١

31. Thuaj: “Kush ju furnizon nga qielli dhe Toka?[1] Apo kush e zotëron dëgjimin dhe shikimin;[2] Kush e nxjerr të gjallën nga e vdekura dhe të vdekurën nga e gjalla dhe kush i drejton çështjet?”[3] Ata do të thonë “Allahu”.[4] Thuaju: “Atëherë, a nuk keni frikë?”[5]

[1] Thuaju, o Muhamed, idhujtarëve që adhurojnë idhujt në vend të Allahut: “Kush ju furnizon nga qielli me shi, Diell, dritë dhe errësirë, dhe nga Toka me bimë e pemë për t’u ushqyer?” Mos vallë janë idhujt tuaj që bëjnë diçka prej këtyre?!

[2] Kush e zotëron dhe kush e ka në dorë dëgjimin dhe shikimin tuaj dhe ju bën të shikoni apo të dëgjoni, e nëse do, jua merr këto?!

[3] Kush e nxjerr të gjallën nga e vdekura, dhe të vdekurën nga e gjalla; në mesin e krijesave të Allahut në Tokë e në qiej, që disa i njihni e shumicën nuk e njihni; Siç dalin bimët dhe pemët e gjalla nga farat dhe Toka e vdekur, apo siç del besimtari i gjallë nga mohuesi i vdekur, apo zogu nga veza, e kështu; dhe kush i drejton të gjitha çështjet e gjithësisë, duke përfshirë të gjitha llojet e drejtimit dhe përkujdesjes Hyjnore?!

[4] Sigurisht që do të thonë se këto i bën Allahu, sepse e dinë se nuk mund t’i bëjë askush tjetër përveç Tij dhe se Allahu nuk ka shok në këtë pjesë; por ata i shoqërojnë Allahut shok në adhurim dhe falënderim; d.m.th. në vend që të adhurojnë Allahun dhe të falënderojnë Atë për mirësitë e Tij ndaj tyre, ata adhurojnë dhe falënderojnë idhujt, pastaj thonë se ato (idhujt) janë ndërmjetës të tyre tek Allahu, dhe se Allahu i ka urdhëruar që t’i adhurojnë ato - duke trilluar gënjeshtër ndaj Allahut!

[5] E pranoni që Allahu është Krijuesi, Zotëruesi dhe Drejtuesi e Mbajtësi i gjithçkaje që ekziston, duke ju përfshirë edhe vetë juve, dhe megjithatë ju përsëri nuk i frikësoheni Atij dhe nuk ia dedikoni adhurimin tuaj vetëm Atij, pa i shoqërur asnjë shok në adhurim?!

فَذَٰلِكُمُ ٱللَّهُ رَبُّكُمُ ٱلْحَقُّ ۖ فَمَاذَا بَعْدَ ٱلْحَقِّ إِلَّا ٱلضَّلَٰلُ ۖ فَأَنَّىٰ تُصْرَفُونَ ﴿٣٢﴾

32. Ky është Allahu, Zoti juaj i Vërtetë.[1] E çfarë mund të ketë pas së vërtetës, përveç humbjes?[2] Pra, si shmangeni?[3]

كَذَٰلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى ٱلَّذِينَ فَسَقُوٓا۟ أَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٣﴾

33. Kështu përmbushet fjala e Zotit tënd ndaj atyre që dalin nga bindja - se, me të vërtetë, ata nuk besojnë.[4]

[1] Këto janë Cilësitë e Allahut, që u përmendën më sipër, Zotit tuaj të Vërtetë, të Cilin duhet të adhuroni, madhëroni e falënderoni.

[2] Çdo gjë tjetër përveç të vërtetës është humbje dhe e pavërtetë, dalje nga rruga e drejtë; pra, përderisa Zoti i Vërtetë është Allahu, atëherë kërkimi i idhujtarëve zot tjetër për ta adhuruar dhe për ta marrë për zot në vend të Allahut është e humbja dhe padrejtësia më e madhe, largim total nga e vërteta.

[3] Si shmangeni nga e vërteta dhe shkoni te e pavërteta dhe humbja? Si i shmangeni adhurimit të Një Zoti të Vetëm, dhe shkoni te adhurimi i të tjerëve në vend të Tij?!

[4] Kështu, si largimi i këtyre idhujtarëve nga e vërteta te e pavërteta dhe humbja, po kështu përmbushet Fjala e Zotit tënd dhe caktimi i Tij (futja e tyre në zjarrin e Xhehenemit) ndaj atyre që dalin nga bindja ndaj Zotit të tyre në mosbindje dhe mohim, sepse ata nuk besojnë Allahun për Zot të Vetëm e të Pashoq, dhe as Muhamedin për të Dërguar të Allahut.

قُلْ هَلْ مِن شُرَكَآئِكُم مَّن يَبْدَؤُا۟ ٱلْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُۥ ۚ قُلِ ٱللَّهُ يَبْدَؤُا۟ ٱلْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُۥ ۖ فَأَنَّىٰ تُؤْفَكُونَ ﴿٣٤﴾

34. Thuaj: "A ka nga idhujt tuaj ndonjë që mund të krijojë diçka për herë të parë, pastaj ta rikthejë atë (pas zhdukjes)?"[1] Thuaj: "Allahu krijon për herë të parë, pastaj e rikthen atë (pas zhdukjes)![2] Pra, si mashtroheni?"[3]

قُلْ هَلْ مِن شُرَكَآئِكُم مَّن يَهْدِىٓ إِلَى ٱلْحَقِّ ۚ قُلِ ٱللَّهُ يَهْدِى لِلْحَقِّ ۗ أَفَمَن يَهْدِىٓ إِلَى ٱلْحَقِّ أَحَقُّ أَن يُتَّبَعَ أَمَّن لَّا يَهِدِّىٓ إِلَّآ أَن يُهْدَىٰ ۖ فَمَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿٣٥﴾

35. Thuaj: "A ka nga idhujt tuaj ndonjë që mund të udhëzojë në të vërtetën?"[4] Thuaj: "Vetëm Allahu udhëzon për të vërtetën![5] Atëherë, a është më e denjë të ndiqet Ai që udhëzon në të vërtetën apo ai që as vetë nuk mund të drejtohet, veç nëse e drejton dikush?[6] Ç'është kështu me ju - si gjykoni?!"[7]

---

[1] Thuaj, o Muhamed, idhujtarëve: «A ka ndonjë nga idhujt tuaj që mund të krijojë diçka për herë të parë, nga asgjëja, pastaj ta zhdukë atë, dhe pastaj ta rikthejë përsëri ashtu si ishte para se ta zhdukte?!» Sigurisht që ata e dinë se krijimin dhe rikthimin mund ta bëjë vetëm Allahu, dhe se idhujt e tyre nuk mund të bëjnë asgjë të tillë, dhe as veten e tyre nuk mund të ruajnë.

[2] Thuaju, o Muhamed, idhujtarëve të cilët e pranojnë që idhujt e tyre nuk mund të krijojnë apo të rikthejnë në jetë: «Allahu është Ai që krijon për herë të parë, nga asgjëja, pastaj rikthen në jetë pas vdekjes dhe zhdukjes.

[3] Si largoheni nga rruga e drejtë e adhurimit të Një Zoti të Vetëm, në rrugën e gabuar dhe të shtrembër të adhurimit të idhujve që nuk mund të krijojnë asgjë dhe që janë të krijuar?!

[4] A ka ndonjë nga idhujt që ju adhuroni në vend të Allahut, që mund të udhëzojë në rrugën e drejtë dikë që është në rrugë të gabuar? Sigurisht që ata nuk mund të thonë që « po », sepse kështu do të gënjenin për diçka krejtësisht të dukshme dhe të qartë që idhujt e tyre nuk mund ta bëjnë, sepse janë thjesht gurë e drurë ; kështu që do ta pranojnë se « jo ».

[5] Vetëm Allahu është Ai që e udhëzon të humburin dhe atë që është në rrugë të gabuar drejt të vërtetës dhe rrugës së drejtë.

[6] Sigurisht që është më e denjë të ndiqet Allahu dhe të nënshtrohesh ndaj Tij e të adhurosh vetëm Atë, dhe jo të ndiqen ata që as veten e tyre nuk mund ta udhëzojnë në rrugën e saktë dhe të drejtë.

[7] Si mund të barazoni mes Allahut dhe krijesave të Tij? Në vend që të ndiqni e adhuroni vetëm Allahun, i Cili udhëzon në rrugën e drejtë dhe në të vërtetën, ju – idhujtarë – ndiqni

وَمَا يَتَّبِعُ أَكۡثَرُهُمۡ إِلَّا ظَنًّاۚ إِنَّ ٱلظَّنَّ لَا يُغۡنِي مِنَ ٱلۡحَقِّ شَيۡـًٔاۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمُۢ بِمَا يَفۡعَلُونَ ٣٦

36. Shumica e tyre nuk ndjekin gjë tjetër veçse hamendjen,[1] por hamendja nuk vlen aspak kundrejt të vërtetës.[2] Vërtet, Allahu e di mirë çfarë bëjnë ata.[3]

وَمَا كَانَ هَٰذَا ٱلۡقُرۡءَانُ أَن يُفۡتَرَىٰ مِن دُونِ ٱللَّهِ وَلَٰكِن تَصۡدِيقَ ٱلَّذِي بَيۡنَ يَدَيۡهِ وَتَفۡصِيلَ ٱلۡكِتَٰبِ لَا رَيۡبَ فِيهِ مِن رَّبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٣٧

37. Ky Kuran nuk mund të bëhej nga dikush tjetër veç Allahut,[4] por ai është vërtetues i shpalljeve para tij dhe shpjegues i Librit; për të (Kuranin) nuk ka dyshim që është nga Zoti i botëve![5]

---

e adhuroni sende që nuk kanë logjikë dhe që nuk mund të udhëzojnë as veten e tyre, e jo më të tjerët!

[1] Shumica e idhujtarëve që adhurojnë idhujt në vend të Allahut dhe që besojnë se ato idhuj i afrojnë tek Allahu, ndjekin vetëm hamendjen dhe supozimin, pa pasur dije dhe siguri nëse ato idhuj duhen adhuruar dhe nëse i afrojnë ata tek Allahu vërtet apo jo.

[2] Hamendja nuk ka të bëjë fare me të vërtetën dhe është krejtësisht ndryshe nga ajo, kështu që nuk mund të bëjë dobi asgjë dhe mbi të nuk mund të ndërtohet asnjë bazë apo bindje e besim, sepse këto gjëra kërkojnë dije të sigurtë dhe të vërtet.

[3] Allahu e di mirë çfarë bëjnë idhujtarët prej idhujtarië, mohimit të Allahut dhe përgënjeshtrimit të provave dhe të Dërguarit të Tij; dhe do i ndëshkojë ata për veprat e tyre ashtu si e meritojnë.

[4] Sepse askush prej krijesave nuk mundet të sjellë një të tillë si Kurani nga vetja apo me ndihmën e ndonjë krijese tjetër ; dhe as Muhamedi (salallahu alejhi ue selem) nuk mundet që ta bëjë këtë gjë, sepse ai është vetëm krijesë e Allahut dhe i Dërguar i Tij, kurse Kurani është Fjalë e Allahut që nuk mund të përsëritet apo të bëhet nga ndonjë krijesë. Ajeti është përgjigje për ata që thonë se Kuranin e ka bërë Muhamedi, apo se ai është poezi apo magji, apo se Muhamedi e ka mësuar atë nga dikush prej romakëve.

[5] Nuk ka dyshim se ky Kuran është zbritur nga Allahu, Zoti i botëve, dhe Allahu e ka zbritur Kuranin si vërtetues të Librave qiellor para tij, si Teurati dhe Inxhili; dhe ai është shpjegues i ligjeve që Allahu ia ngarkoi popullit të Muhamedit (salallahu alejhi ue selem) që para se të krijonte gjithësinë, dhe që janë të shënuara në Librin «El Leuhu el Mahfudh».

أَمْ يَقُولُونَ ٱفْتَرَىٰهُ ۖ قُلْ فَأْتُوا۟ بِسُورَةٍ مِّثْلِهِۦ وَٱدْعُوا۟ مَنِ ٱسْتَطَعْتُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ إِن كُنتُمْ صَٰدِقِينَ ﴿٣٨﴾

38. Apo thonë: "Ai (Muhamedi) e ka trilluar atë (Kuranin)"? Thuaju: "Atëherë, sillni një sure të ngjashme me të dhe thirrni (për ndihmë) këdo që të mundeni, përveç Allahut, nëse jeni të sinqertë."[1]

بَلْ كَذَّبُوا۟ بِمَا لَمْ يُحِيطُوا۟ بِعِلْمِهِۦ وَلَمَّا يَأْتِهِمْ تَأْوِيلُهُۥ ۚ كَذَٰلِكَ كَذَّبَ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۖ فَٱنظُرْ كَيْفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٣٩﴾

39. Por ata e përgënjeshtruan atë (Kuranin) pa e njohur plotësisht, dhe atyre nuk u ka ardhur ende interpretimi e tij.[2] Kështu kanë mohuar edhe ata që ishin para tyre; prandaj shiko se si ka qenë fundi i të padrejtëve![3]

---

[1] Thuaju, o Muhamed, atyre idhujtarëve që thonë se Kuranin e ke trilluar ti, që nëse jeni vërtet të sinqertë në fjalën tuaj, atëherë sillni një sure të ngjashme me suret e Kuranit, meqenëse edhe ju jeni arab ashtu si dhe unë, dhe meqenëse Kurani është në gjuhën tonë, e unë nuk mundem të sjell një të ngjashëm si ai, por provoni ju ta bëni këtë gjë, dhe madje mund të thirrni për ndihmë këdo që të mundni prej miqve dhe shokëve tuaj, por kurrë nuk do të mundeni ; kështu që si thoni se Kuranin e kam fabrikuar unë?!

[2] Idhujtarët nuk të përgënjeshtrojnë ty, o Muhamed, por ata e përgënjeshtruan Kuranin që në fillim sa e dëgjuan atë për herë të parë, pa e njohur ende mirë atë që Allahu ta ka shpallur ty në këtë Kuran prej paralajmërimit të tyre se do të ndëshkohen në zjarrin e Xhehenemit për shkak të mohimit që ata i bëjnë Zotit të tyre; dhe atyre nuk ia ka ardhur ende përmbushja e fjalëve të Kuranit në lidhje me ndëshkimin e tyre për shkak të mohimit të tyre, ashtu si ka ndodhur me popujt e mëparshëm që ishin përgënjeshtrues dhe mohues të Allahut dhe provave të Tij.

[3] Ashtu si përgënjehtruan dhe mohuan kërcënimin e Allahut në Kuran këta idhujtarë, o Muhamed, kanë përgënjeshtruar dhe mohuar edhe popujt para tyre kërcënimin e Allahut dhe të dërguarit e Allahut tek ata; dhe përfundimi i të gjithë atyre ka qenë nxitimi i ndëshkimit me shfarosje në këtë botë, dhe me futje në zjarrin e xhehenemit në botën tjetër, ku do të qëndrojnë përgjithmonë. Pra, le të marrin mësim këta idhujtarë e mohues të Allahut dhe të Dërguarit të Tij, se nëse nuk kthehen nga mohimi dhe idhujtaria e tyre, do të përfundojnë si ata të mëparshmit.

وَمِنْهُم مَّن يُؤْمِنُ بِهِۦ وَمِنْهُم مَّن لَّا يُؤْمِنُ بِهِۦ ۚ وَرَبُّكَ أَعْلَمُ بِٱلْمُفْسِدِينَ ﴿٤٠﴾

40. Ka prej tyre që do e besojnë atë (Kuranin) dhe ka prej tyre që nuk do e besojnë atë. Zoti yt i njeh më së miri prishësit.[1]

وَإِن كَذَّبُوكَ فَقُل لِّى عَمَلِى وَلَكُمْ عَمَلُكُمْ ۖ أَنتُم بَرِيٓـُٔونَ مِمَّآ أَعْمَلُ وَأَنَا۠ بَرِىٓءٌ مِّمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٤١﴾

41. Nëse ata të përgënjeshtrojnë, thuaju: "Unë kam punën time, kurse ju keni punën tuaj. Ju jeni të çliruar nga ajo që bëj unë dhe unë jam i çliruar nga ajo që bëni ju."[2]

وَمِنْهُم مَّن يَسْتَمِعُونَ إِلَيْكَ ۚ أَفَأَنتَ تُسْمِعُ ٱلصُّمَّ وَلَوْ كَانُوا۟ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٤٢﴾

42. Ka prej atyre që të dëgjojnë - por, a mos je ti (Muhamed) që e bën të dëjojë të shurdhërin – edhe pse ata nuk logjikojnë?[3]

[1] Disa nga populli yt kurashit, o Muhamed, do e besojnë Kuranin, kurse disa të tjerë nuk do e besojnë; dhe padyshim se Zoti yt i njeh mirë ata që do e përgënjeshtrojnë dhe që nuk do e besojnë Kuranin, dhe të cilët janë të prishur dhe prishës në Tokë, por ata nuk do i shpëtojnë Allahut dhe ndëshkimit të Tij ; kurse ata që do e besojnë atë, Allahu do i falë ata dhe do ua pranojë pendimin.

[2] Unë kam fenë time dhe veprën time, kurse ju keni fenë tuaj dhe veprat tuaja; mua nuk më dëmton vepra juaj dhe ju nuk ju dëmton vepra ime; secili nga ne do të marrë shpërblimin për veprën e vet dhe askush nga ne nuk do të dënohet për veprën e tjetrit.

[3] Disa nga idhujtarët dhe mohuesit e dëgjojnë Kuranin dhe fjalën tënde, o Muhamed, megjithëse nuk logjikojnë dhe nuk e përdorin arsyen për të kuptuar atë që dëgjojnë; por a mos je ti, o Muhamed, që e ke krijuar dëgjimin e tyre, apo Unë? Pra, ashtu si nuk mund ta bësh të dëgjojë atë që Unë ia kam marrë të dëgjuarit, o Muhamed, po kështu nuk mund ta bësh të kuptojë urdhrat dhe ndalesat e Mia atë zemër të cilës unë ia kam hequr të kuptuarit dhe arsyen, sepse udhëzimi është vetëm në Dorën Time!

وَمِنْهُم مَّن يَنظُرُ إِلَيْكَ ۚ أَفَأَنتَ تَهْدِى ٱلْعُمْىَ وَلَوْ كَانُوا۟ لَا يُبْصِرُونَ ﴿٤٣﴾

43. Ka prej atyre që të shikojnë - por, a mos je ti (Muhamed) që e drejton të verbërin – edhe pse ata nuk shohin?[1]

إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَظْلِمُ ٱلنَّاسَ شَيْـًٔا وَلَـٰكِنَّ ٱلنَّاسَ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٤٤﴾

44. Në të vërtetë, Allahu nuk u bën asnjë padrejtësi njerëzve, por njerëzit i bëjnë padrejtësi vetvetes.[2]

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ كَأَن لَّمْ يَلْبَثُوٓا۟ إِلَّا سَاعَةً مِّنَ ٱلنَّهَارِ يَتَعَارَفُونَ بَيْنَهُمْ ۚ قَدْ خَسِرَ ٱلَّذِينَ كَذَّبُوا۟ بِلِقَآءِ ٱللَّهِ وَمَا كَانُوا۟ مُهْتَدِينَ ﴿٤٥﴾

45. Ditën kur Ai do t'i tubojë, atyre do t'u duket sikur nuk kanë qëndruar (në Tokë) veçse një orë të ditës - dhe (atje) do ta njohin njëri-tjetrin.[3] Vërtet, kanë humbur ata që e mohuan takimin me Allahun dhe nuk ishin të udhëzuar.[4]

---

[1] Ka prej idhujtarëve të Mekës që shohin tek ti, o Muhamed, dhe i shohin provat me të cilat të ka dërguar Allahu dhe të cilat vërtetojnë profetësinë tënde, por në realitet Allahu ua ka hequr atyre suksesin e udhëzimit në rrugën e drejtë kështu që ata në realitet nuk shohin dhe nuk udhëzohen, dhe ti nuk mund t'i bësh ata që të shohin e të udhëzohen në rrugën e drejtë, por vetëm Allahu e ka në Dorë shikimin dhe udhëzimin e tyre. Prandaj, mos u mërzit dhe mos mba barrën e humbjes së tyre, o Muhamed, sepse udhëzimi i tyre është në Dorë të Allahut, kurse detyra jote është vetëm komunikimi i shpalljes së Allahut.

[2] Allahu nuk i bën krijesave të Tij ndonjë gjë që nuk e meritojnë; nuk i ndëshkon ata përveç nëse kanë shkelur urdhrat e Tij, dhe nuk i dënon ata në Zjarr veçse për shkak të mohimit që i bëjnë Atij. Pra, janë njerëzit ata që i bëjnë padrejtësi vetvetes me veprat e tyre që shkelin Ligjet e Allahut dhe tërheqin zemërin e Tij, pasi që u janë bërë të qarta të gjitha.

[3] Ditën e Ringjalljes, kur Allahu t'i tubojë idhujtarët dhe të gjithë njerëzit në vendin e llogarisë, atyre do iu duket sikur më parë të mos kenë qëndruar në dynja apo në varre veçse një orë të ditës, dhe atje do të njohin njëri-tjetrin siç e kishin njohur në dynja.

[4] Kanë humbur ata që përgënjeshtruan dhe mohuan takimin me Allahun dhe shpërblimin e dënimin në botën tjetër, dhe nuk kishin sukses në qëllimin e të vërtetës dhe të saktës në atë që bënë në dynja prej përgënjeshtrimit të takimit me Allahun, sepse kjo gjë u solli dënimin e Allahut në zjarrin e Xhehenemit ku do të jenë përgjithmonë; kjo është humbja më e madhe që ekziston.

وَإِمَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ ٱلَّذِى نَعِدُهُمْ أَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ فَإِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ ٱللَّهُ شَهِيدٌ عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ ﴿٤٦﴾

46. Edhe në qoftë se Ne të tregojmë diçka nga ai (dënim) që u premtojmë atyre, apo ta marrim shpirtin (para se t'i dënojmë), ata sërish te Ne do të kthehen dhe Allahu është dëshmitar për atë që bëjnë ata.[1]

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولٌ ۖ فَإِذَا جَآءَ رَسُولُهُمْ قُضِىَ بَيْنَهُم بِٱلْقِسْطِ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٤٧﴾

47. Çdo popull ka pasur të dërguar.[2] Dhe, kur atyre t'u vijë i dërguari i vet (Ditën e Gjykimit), do të gjykohet mes tyre me drejtësi dhe atyre nuk do t'u bëhet padrejtësi.[3]

وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَـٰذَا ٱلْوَعْدُ إِن كُنتُمْ صَـٰدِقِينَ ﴿٤٨﴾

48. Ata thonë: "Kur do të ndodh ky premtim, nëse thoni të vërtetën?"[4]

---

[1] Qoftë nëse Ne të tregojmë ty gjatë jetës tënde, o Muhamed, diçka nga dënimi që i kemi premtuar dhe kërcënuar idhujtarët dhe mohuesit për shkak të mosbindjes ndaj Meje, apo të marrim shpirtin para se ta shohësh dënimin e tyre, gjithësesi ata do të kthehen tek Ne; dhe Allahu është dëshmitar për të gjitha veprat që ata i kanë bërë në dynja, kështu që do u japë atyre ndëshkimin që meritojnë në botën tjetër.

[2] Allahu i ka dërguar çdo populli që ka qenë më parë të dërguar të posaçëm nga mesi i tyre, ashtu si e dërgoi Muhamedin (salallahu alejhi ue selem) për mbarë njerëzimin, deri në ditën e Kiametit; dhe çdo i dërguar e ftonte popullin e vet në fenë e Allahut dhe bindjen ndaj Tij.

[3] I dërguari i çdo populli do të jetë dëshmitar kundër tyre në ditën e Kiametit, ku do të gjykohet me drejtësi mes njerëzve, dhe askujt nuk do t'i bëhet padrejtësi, por secili do të marrë shpërblimin apo dënimin që meriton bazuar në veprat që ka bërë në dynja.

[4] Idhujtarët dhe mohuesit thonë: "Kur do të vijë ky premtim me ndëshkim nga Allahu – Kiameti - me të cilin na kërcënoni, o Muhamed, nëse na thoni të vërtetën, ti dhe ndjekësit e tu?»

قُل لَّآ أَمۡلِكُ لِنَفۡسِي ضَرّٗا وَلَا نَفۡعًا إِلَّا مَا شَآءَ ٱللَّهُۗ لِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌۚ إِذَا جَآءَ أَجَلُهُمۡ فَلَا يَسۡتَـٔۡخِرُونَ سَاعَةٗۖ وَلَا يَسۡتَقۡدِمُونَ ٤٩

49. Thuaj: “Unë nuk kam në dorë t’i bëj vetes sime as dëm, as dobi, përveç asaj që dëshiron Allahu.[1] Çdo popull ka afatin e vet. Kur t’u vijë afati i tyre, ata nuk mund ta shtyjnë për asnjë çast e as ta shpejtojnë.”[2]

قُلۡ أَرَءَيۡتُمۡ إِنۡ أَتَىٰكُمۡ عَذَابُهُۥ بَيَٰتًا أَوۡ نَهَارٗا مَّاذَا يَسۡتَعۡجِلُ مِنۡهُ ٱلۡمُجۡرِمُونَ ٥٠

50. Thuaj: “A keni menduar, nëse ju vjen dënimi i Tij natën apo ditën - cilin aspekt të tij përshpejtojnë keqbërësit?”[3]

أَثُمَّ إِذَا مَا وَقَعَ ءَامَنتُم بِهِۦٓۚ ءَآلۡـَٰٔنَ وَقَدۡ كُنتُم بِهِۦ تَسۡتَعۡجِلُونَ ٥١

51. Po kur të ndodhë, a do ta besoni? Tani, ë? Ndërsa më parë kërkonit ardhjen e shpejtë të tij?![4]

[1] Thuaju, o Muhamed, atyre që të kërkojnë të nxitosh ardhjen e Kiametit që u premtohet – megjithëse nga humbja e logjikës kërkojnë të shpejtojnë dënimin e vet - se ti nuk ke në dorë asgjë as për veten tënde, qoftë e mirë apo e keqe, përveç asaj që do Allahu që të mund ta bësh apo ta arrish, me vullnetin e Allahut; përderisa është kështu, që ta di se kur do të bëhet Kiameti, është edhe më e pamundur për mua, përveç nëse Allahu më jep diçka në këtë drejtim.

[2] Përse kërkoni ta dini kur do të ndodhë Kiameti, ndërkohë që çdo popull dhe çdo njeri ka afatin e vet të vdekjes, që është edhe afati i Kiametit të tij, të cilin as nuk mund ta shtyjë e as nuk mund ta shpejtojë para kohës së vet, sepse kjo është e caktuar nga Allahu.

[3] Thuaju, o Muhamed, idhujtarëve dhe mohuesve të botës tjetër: A e keni menduar nëse ju vjen dënimi i Allahut natën apo ditën, dhe bëhet Kiameti, a mund ta largoni atë apo a mund të shpëtoni prej tij? Në cilin aspekt e përshpejtoni ndodhjen e Kiametit, ndërkohë që ai do të vijë me dënimin tuaj dhe futjen tuaj në zjarrin e Xhehenemit, të cilin nuk mund ta largoni nga vetja juaj dhe as nuk mund t’ju ndihmojë ndokush që të shpëtoni prej tij?!

[4] Kur ta shihni me sytë tuaj Kiametin që të ndodhë, nuk do t’ju bëjë dobi besimi apo pendimi, përderisa e kishit mohuar më parë dhe madje kishit kërkuar që të ndodhte pa vonesë! Tani shijoni dënimin e asaj që përgënjeshtruat dhe mohuat.

ثُمَّ قِيلَ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ ٱلْخُلْدِ هَلْ تُجْزَوْنَ إِلَّا بِمَا كُنتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٥٢﴾

52. Pastaj, të padrejtëve do u thuhet: "Shijoni dënimin e përhershëm! A po shpërbleheni ndryshe, veçse me atë që keni fituar?"[1]

۞ وَيَسْتَنۢبِـُٔونَكَ أَحَقٌّ هُوَ ۖ قُلْ إِى وَرَبِّىٓ إِنَّهُۥ لَحَقٌّ ۖ وَمَآ أَنتُم بِمُعْجِزِينَ ﴿٥٣﴾

53. Ata kërkojnë t'u tregosh: "A është e vërtetë kjo?"[2] Thuaj: "Po, për Zotin tim, padyshim që është e vërtetë; dhe ju nuk mund t'i shpëtoni (Allahut)!"[3]

[1] Të padrejtëve që mohuan Allahun dhe adhuruan të tjerë përveç Tij, do i thuhet : « Shijoni dënimin e Allahut të përhershëm në zjarrin e Xhehenemit! A po dënoheni me dënim tjetër përveç atij që meritoni për shkak të veprave tuaja në dynja? A po ju bëhet ndonjë padrejtësi duke ju dënuar më shumë se ajo që meritoni?» – Ata do ta pranojnë që nuk po dënohen më shumë dhe se nuk po i bëhet aspak padrejtësi, dhe se të gjithë dënimin e meritojnë për shkak të asaj që kanë bërë në dynja.

[2] Populli yt, o Muhamed, kërkon nga ti që t'u tregosh nëse është e vërtetë ringjallja dhe dënimi në botën tjetër, me të cilin i kërcënon dhe i paralajmëron ata.

[3] Padyshim që ringjallja dhe dënimi i shpërblimi në botën tjetër është i vërtetë, betohem në Zotin tim! Dhe ju nuk mund t'i shpëtoni Allahut duke ikur apo duke u fshehur, sepse ju jeni në Dorën dhe Zotërimin e Tij; prandaj kini frikë Allahun dhe kthehuni tek Ai me pendim para se të jetë tepër vonë!

وَلَوْ أَنَّ لِكُلِّ نَفْسٍ ظَلَمَتْ مَا فِي ٱلْأَرْضِ لَٱفْتَدَتْ بِهِۦ ۗ وَأَسَرُّوا ٱلنَّدَامَةَ لَمَّا رَأَوُا۟ ٱلْعَذَابَ ۖ وَقُضِىَ بَيْنَهُم بِٱلْقِسْطِ ۚ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٥٤﴾

54. Sikur çdo njeri që ka bërë padrejtësi, të zotëronte gjithçka ka në Tokë, do ta flijonte atë.[1] Ata do ta fshehin pendimin kur ta shohin dënimin;[2] dhe mes tyre do të gjykohet me të drejtën dhe atyre nuk do t'u bëhet padrejtësi.[3]

أَلَآ إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۗ أَلَآ إِنَّ وَعْدَ ٱللَّهِ حَقٌّ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٥﴾

55. Padyshim, vetëm Allahut i përket çdo gjë që gjendet në qiej dhe Tokë.[4] Padyshim, premtimi i Allahut është i vërtetë, por shumica e tyre nuk e dinë.[5]

هُوَ يُحْىِۦ وَيُمِيتُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٥٦﴾

56. Ai jep jetë dhe vdekje dhe tek Ai do të ktheheni.[6]

---

[1] Sikur çdo njeri që ka bërë padrejtësi duke mohuar Allahun dhe duke adhuruar të tjerë përveç Tij, të zotëronte gjithçka ka në Tokë, do ta flijonte atë për të shpëtuar nga dënimi i Allahut kur ta shohë atë në Ditën e Gjykimit.

[2] Të mëdhenjtë dhe të parët e mohuesve dhe idhujtarëve do ta fshehin pendimin kur të shohin dënimin, me qëllim që të mos e shohin pasuesit e tyre pendimin e tyre dhe t'i qortojnë e shajnë edhe më shumë, dhe të turpërohen edhe më shumë.

[3] Mes udhëheqësve të mosbesimit dhe pasuesve të tyre do të gjykohet me drejtësi, dhe askujt prej tyre nuk do i bëhet padrejtësi, por secili do të marrë dënimin e vet sipas veprave të veta që ka bërë në dynja, dhe askush nuk do të dënohet për veprat e dikujt tjetër.

[4] Padyshim se vetëm Allahut i përket çdo gjë që ekziston në qiej dhe në Tokë, kurse mohuesit nuk do të zotërojnë asgjë që të mund ta flijojnë për të shpëtuar nga dënimi i Allahut, madje edhe sikur të kishin zotëruar pasuritë e Tokës, pastaj t'i ofronte ato si flijim për të shpëtuar nga dënimi i Zjarrit, nuk do të pranoheshin prej tyre dhe nuk do të shpëtonin nga Zjarri.

[5] Dënimi i Allahut që kishte premtuar kundër mohuesve të Tij është i vërtetë dhe i padiskutueshëm, dhe ata do ta shijojnë atë, edhe pse shumica e mohuesve dhe idhujtarëve nuk e dinë të vërtetën dhe mënyrën e zbatimit të tij mbi ta, prandaj si rezultat i injoracnës së tyre e përgënjeshtrojnë atë.

[6] Allahu është Ai që jep jetën dhe që e merr atë, dhe Ai nuk ka asnjë vështirësi në ringjalljen e njerëzve pas vdekjes së tyre, ashtu si nuk ka vështirësi për marrjen e jetëve të tyre kur

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ قَدْ جَآءَتْكُم مَّوْعِظَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَشِفَآءٌ لِّمَا فِى ٱلصُّدُورِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٧﴾

57. O njerëz, juve ju ka ardhur këshillë nga Zoti juaj, shërim për ato që janë në gjokse, udhëzim dhe mëshirë për besimtarët.[1]

قُلْ بِفَضْلِ ٱللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِۦ فَبِذَٰلِكَ فَلْيَفْرَحُوا۟ هُوَ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ ﴿٥٨﴾

58. Thuaj: "Me mirësinë e Allahut dhe mëshirën e Tij – vetëm me këto të gëzohen; kjo është më e mirë se ajo që grumbullojnë."[2]

قُلْ أَرَءَيْتُم مَّآ أَنزَلَ ٱللَّهُ لَكُم مِّن رِّزْقٍ فَجَعَلْتُم مِّنْهُ حَرَامًا وَحَلَٰلًا قُلْ ءَآللَّهُ أَذِنَ لَكُمْ ۖ أَمْ عَلَى ٱللَّهِ تَفْتَرُونَ ﴿٥٩﴾

59. Thuaj: "Çfarë mendoni për atë që Allahu jua ka zbritur prej furnizimit, nga i cili një pjesë e bëni të ndaluar e një pjesë të lejuar?" Thuaj: "A është Allahu që ju ka dhënë leje për këtë, apo ju shpifni për Allahun?"[3]

---

të dojë, dhe të gjithë njerëzit dhe krijesat do të kthehen tek Ai pas vdekjes së tyre, dhe atje do të gjejnë atë që kanë punuar në dynja dhe do të marrin shpërblimin që u takon.

[1] O njerëz, juve ju ka ardhur Libri i Allahut, Kurani i Shenjtë, i cili është: këshillë nga Zoti juaj për ju, që ju kujton Allahun dhe ndëshkimin e Tij në botën tjetër, si dhe shpërblimin e Tij për ata që i binden Allahut dhe veprojnë mirë; shërim dhe ilaç për atë që gjendet në zemra prej injorancës; udhëzim për njerëzit dhe sqarues i hallallit dhe haramit; dhe mëshirë për besimtarët, me të cilën Ai i udhëzon ata nga humbja në rrugën e drejtë dhe i shpëton nga shkatërrimi dhe dënimi. Kurani është mëshirë vetëm për besimtarët e jo për mohuesit, sepse për ata do të jetë verbërim dhe dënim në botën tjetër, për shkak se ata e mohojnë dhe përgënjeshtrojnë atë.

[2] Thuaju atyre që të përgënjeshtrojnë ty dhe atë që të ka zbritur nga Zoti yt, o Muhamed: «O njerëz, vetëm me mirësinë që ju ka dhënë Allahu - që është Islami; dhe me mëshirën e Tij që ka zbritur mbi ju – që është Kurani; vetëm me këto gëzohuni dhe lumturohuni pa asnjë pendesë, sepse këto janë më të mira se ajo që grumbulloni prej plaçkës së kësaj bote të përkohshme dhe që nuk e gëzon askush.

[3] Thuaj, o Muhamed, atyre që e mohojnë shpalljen Time: "Më tregoni për furnizimin që Allahu e ka krijuar për ju, me të cilin ju ushqeheni e jetoni, dhe të cilin e keni bërë një pjesë të ndaluar dhe një pjesë të lejuar, nga vetja juaj; Mos ju ka lejuar Allahu ta bëni këtë gjë, apo ju shpifni gënjeshtër për Allahun? Sigurisht që ata shpifin gënjeshtër për Allahun dhe janë gënjeshtarë.

وَمَا ظَنُّ ٱلَّذِينَ يَفۡتَرُونَ عَلَى ٱللَّهِ ٱلۡكَذِبَ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَذُو فَضۡلٍ عَلَى ٱلنَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكۡثَرَهُمۡ لَا يَشۡكُرُونَ ٦٠

60. Çfarë mendojnë (se i pret) ata që shpifin gënjeshtra për Allahun, në ditën e Kiametit?[1] Me të vërtetë, Allahu është gjithë mirësi ndaj njerëzve, por shumica e tyre nuk falënderojnë.[2]

وَمَا تَكُونُ فِي شَأۡنٖ وَمَا تَتۡلُواْ مِنۡهُ مِن قُرۡءَانٖ وَلَا تَعۡمَلُونَ مِنۡ عَمَلٍ إِلَّا كُنَّا عَلَيۡكُمۡ شُهُودًا إِذۡ تُفِيضُونَ فِيهِۚ وَمَا يَعۡزُبُ عَن رَّبِّكَ مِن مِّثۡقَالِ ذَرَّةٖ فِي ٱلۡأَرۡضِ وَلَا فِي ٱلسَّمَآءِ وَلَآ أَصۡغَرَ مِن ذَٰلِكَ وَلَآ أَكۡبَرَ إِلَّا فِي كِتَٰبٖ مُّبِينٍ ٦١

61. Në çfarëdo çështje që të jesh angazhuar (o Muhamed), çfarëdo që të lexosh nga Kurani; dhe çfarëdo pune që të bëni (o njerëz), Ne jemi dëshmitarë, kur ju përfshiheni në të.[3] Zotit tënd nuk mund t'i fshihet asnjë pjesë e peshës së atomit, as në Tokë as në qiell; as më e vogël se ajo (grimca atomit) as më e madhe; gjithçka është e regjistruar në Libër të qartë.[4]

[1] Çfarë mendojnë ata që shpifin gënjeshtra për Allahun: si do të veprojë Allahu me ta në Ditën e Kiametit, për shkak të përgënjeshtrimit, mohimit dhe shpifjes së tyre ndaj Tij? Mos vallë mendojnë se do i falë dhe do i lërë të lirë? Assesi, përkundrazi, do i fusë ata në zjarrin e ndezur të Xhehenemit ku do të qëndrojnë përgjithmonë, si ndëshkim për veprat e tyre në dynja, dhe për të çuar drejtësinë në vend.

[2] Allahu është gjithë mirësi e bujari ndaj njerëzve; i furnizon, u jep nga begatitë e Tij dhe i afatizon gjithashtu, duke mos ua shpejtuar dënimin për veprat e tyre të këqia dhe mohimin apo shpifjen ndaj Tij në këtë botë; por megjithatë, shumica e njerëzve janë mosmirënjohës dhe nuk e falënderojnë Allahun për të mirat që Ai u jep.

[3] Në çfarëdo çështje nga çështjet e tua të jesh i angazhuar, o Muhamed, apo kur lexon nga Kurani, dhe po ashtu çfarëdo pune që të bëjnë njerëzit – të mirë apo të keqe, dijeni se Ne e shohim dhe jemi dëshmitarë kur ju përfshiheni në të, dhe e regjistrojmë atë për ju, që t'ju shpërblejmë me të.

[4] Allahu di në hollësi dhe detaje gjithçka që ekziston, nga pjesët më të vogla përbërëse të atomit, apo më të vogël akoma, deri te krijesat më të mëdha dhe gjigande që ka krijuar, dhe asgjë nuk i shpëton apo fshihet nga dija e Tij, sepse gjithçka është krijimi i Tij, dhe gjithçka është regjistruar në Libër të qartë që ndodhet tek Ai, dhe që është "El Leuhul el Mahfudh".

أَلَآ إِنَّ أَوْلِيَآءَ ٱللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٢﴾

62. Pa dyshim, miqtë e Allahut nuk do të kenë frikë dhe nuk do të pikëllohen.[1]

ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَكَانُوا۟ يَتَّقُونَ ﴿٦٣﴾

63. Janë ata që besuan dhe ruheshin.[2]

لَهُمُ ٱلْبُشْرَىٰ فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَفِى ٱلْـَٔاخِرَةِ ۚ لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَـٰتِ ٱللَّهِ ۚ ذَٰلِكَ هُوَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ ﴿٦٤﴾

64. Atyre u takon përgëzimi në jetën e kësaj bote dhe në botën tjetër.[3] S'ka ndryshim në fjalët e Allahut;[4] kjo është ajo fitorja e madhe.[5]

[1] Miqtë e Allahut dhe të dashurit e Tij nuk do të kenë frikë në botën tjetër nga dënimi i Allahut, sepse Allahu është i kënaqur me ta dhe do t'i sigurojë ata nga dënimi i Tij; dhe as nuk do të pikëllohen e mërziten për atë që nuk e arritën prej stolive të dynjasë.

[2] Miqtë e Allahut janë ata të cilët besuan Allahun dhe të Dërguarin e Tij, përfshirë gjithçka që Allahu i shpalli të Dërguarit të Tij, dhe të cilët i ruheshin Allahut në dynja duke kryer urdhrat e Tij dhe duke iu larguar ndalesave të Tij.

[3] Përgëzimi në jetën e kësaj bote është ëndërra e vërtetë që sheh vetë besimtari apo që e sheh një besimtar tjetër për të; dhe këtu përfshihet edhe përgëzimi i engjëjve për besimtarin kur i del shpirti me mëshirën e Allahut, si dhe përgëzimi i Allahut për ta në Librin e Tij dhe në gjuhën e të Dërguarit të Tij (salallahu alejhi ue selem) për shpërblimin e madh që ata kanë; kurse përgëzimi në botën tjetër është Xheneti.

[4] Allahu nuk e thyen premtimin e Vet dhe nuk e ndryshon Fjalën e Vet, por i përmbush ato në mënyrën më të plotë.

[5] Kjo është ajo fitorja dhe arritja më e madhe me fitimin e Xhenetit dhe shpëtimin nga Zjarri.

وَلَا يَحۡزُنكَ قَوۡلُهُمۡۘ إِنَّ ٱلۡعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًاۚ هُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلۡعَلِيمُ ٦٥

65. Mos të të brengosë fjala e tyre![1] E gjithë fuqia i përket Allahut![2] Ai është Gjithëdëgjuesi, i Gjithëdijshmi.[3]

أَلَآ إِنَّ لِلَّهِ مَن فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَن فِي ٱلۡأَرۡضِۗ وَمَا يَتَّبِعُ ٱلَّذِينَ يَدۡعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ شُرَكَآءَۚ إِن يَتَّبِعُونَ إِلَّا ٱلظَّنَّ وَإِنۡ هُمۡ إِلَّا يَخۡرُصُونَ ٦٦

66. Pa dyshim, Allahut i përket çdokush që gjendet në qiej dhe çdokush që gjendet në Tokë.[4] E çfarë ndjekin ata që adhurojnë në vend të Allahut idhuj? Ata nuk ndjekin gjë tjetër, përveç hamendjes dhe nuk bëjnë gjë tjetër, por vetëm supozojnë gënjeshtër.[5]

[1] Mo të të brengosë, o Muhamed, fjala e udhujtarëve dhe mohuesve që thonë për Allahun apo kundër teje duke të përgënjeshtruar.

[2] E gjithë fuqia i përket vetëm Allahut – kurse idhujtarët dhe idhujt e tyre nuk kanë asnjë fuqi - dhe Allahu mund të hakmerret ndaj idhujtarëve e mohuesve në çdo kohë, dhe askush nuk mund t'i ndihmojë e shpëtojë ata prej Tij; por Ai i lë ata deri në afatin e tyre.

[3] Allahu i dëgjon fjalët e idhujtarëve dhe gënjeshtrat e shpifjet e tyre, dhe di gjithçka shfaqin apo fshehin ata, dhe Atij nuk i shpëton asgjë prej tyre, por i regjistron të gjitha dhe i ka nën vëzhgim, deri sa t'iu vijë afati dhe të marrin atë që meritojnë.

[4] Çdokush që gjendet në qiej apo në Tokë është pronë e Allahut, qofshin mbretër apo robër, dhe çdo lloj krijese; Kështu që si mund të jenë zota që adhurohen ato që adhyrojnë idhujtarët prej idhujve të tyre, ndërkohë që ato idhuj janë krijesë dhe pronë e Allahut; A nuk duhet që adhurimi t'i bëhet Zotëruesit dhe jo pronës së Tij; Krijuesit dhe jo krijesës së Tij?!

[5] Ata që thonë se Allahu ka shok, të cilët ata i adhurojnë në vend të Allahut, nuk ndjekin veçse hamendjen dhe dyshimin në këtë pretendim të tyre, dhe jo diçka të vërtetë e të sigurtë, dhe ata shpifin e trillojnë gënjeshtra me supozime të kota e të pavërteta, pa pasur asnjë lloj dije për atë që thonë e veprojnë.

هُوَ ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ ٱلَّيۡلَ لِتَسۡكُنُواْ فِيهِ وَٱلنَّهَارَ مُبۡصِرًاۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَأٓيَٰتٖ لِّقَوۡمٖ يَسۡمَعُونَ ٦٧

67. Është Ai që jua bëri natën për të pushuar në të, kurse ditën për të parë.[1] Vërtet, këtu ka prova për njerëzit që dëgjojnë.[2]

قَالُواْ ٱتَّخَذَ ٱللَّهُ وَلَدٗا سُبۡحَٰنَهُۥۖ هُوَ ٱلۡغَنِيُّۖ لَهُۥ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِى ٱلۡأَرۡضِۚ إِنۡ عِندَكُم مِّن سُلۡطَٰنِۭ بِهَٰذَآۚ أَتَقُولُونَ عَلَى ٱللَّهِ مَا لَا تَعۡلَمُونَ ٦٨

68. Ata thanë: "Allahu ka fëmijë!"[3] I Lartësuar është Ai![4] Ai është i Pasuri, që s'ka nevojë për asgjë. Atij i përket gjithçka që gjendet në qiej dhe gjithçka që gjendet në Tokë.[5] Ju nuk keni asnjë provë për këtë (pretendim).[6] A thoni për Allahun diçka që nuk e dini?![7]

قُلۡ إِنَّ ٱلَّذِينَ يَفۡتَرُونَ عَلَى ٱللَّهِ ٱلۡكَذِبَ لَا يُفۡلِحُونَ ٦٩

69. Thuaj: "Me të vërtetë, ata që shpifin gënjeshtra për Allahun, nuk do të shpëtojnë;[8]

---

[1] Allahu është Ai që e ka bërë natën për të pushuar nga lodhja e ditës, kurse ditën e bëri për të parë e për të punuar; këto i ka bërë Allahu dhe askush tjetër, kështu që vetëm Atë adhuroni dhe jo idhujt që nuk kanë krijuar asgjë dhe që vetë janë të krijuar, dhe që nuk mund t'ju sjellin as dëm as dobi.

[2] Në këto që përmenden ka prova dhe mrekulli të qarta për njerëzit që i dëgjojnë ato me vëmendje dhe zemër të hapur, dhe që meditojnë e marrin mësim prej tyre.

[3] Idhujtarët nga populli i Muhamedit (salallahu alejhi ue selem) thanë se Allahu ka fëmijë, duke pasur për qëllim engjëjt, për të cilët ata thanë se janë bijat e Allahut.

[4] I Pastër është Allahu nga ajo që i veshin idhujtarët.

[5] Allahu nuk ka nevojë për asgjë nga krijesat e Tij, dhe Ai nuk i ka krijuar ato nga nevoja për to, por krijesat kanë nevojë për fëmijë e ndihmës, dhe kanë nevojë për Allahun, Krijuesin e tyre. Gjithçka që gjendet në qiej dhe gjithçka që gjendet në tokë, përfshirë engjëjt, që të gjitha janë krijesë dhe pronë e Allahut, kështu që si mundet që prona e Allahut dhe krijesat e Tij prej engjëjve apo njerëzve të jenë fëmijë të Tij?! A nuk logjikoni?

[6] Ju nuk keni asnjë provë dhe argument për fjalën që thoni se Allahu ka fëmijë, dhe se engjëjt janë bijat e Allahut.

[7] Përse thoni për Allahun diçka për të cilën nuk keni asnjë lloj dije dhe asnjë lloj prove?! A nuk e keni frikë dënimin e Allahut për shkak të shpifjes ndaj Tij?!

[8] Ata që i veshin Allahut fëmijë dhe që shpifin gënjeshtër për Allahun, nuk do të shpëtojnë duke qëndruar përjetësisht në këtë botë, por do të kënaqen për pak kohë, pastaj do të

مَتَٰعٞ فِي ٱلدُّنۡيَا ثُمَّ إِلَيۡنَا مَرۡجِعُهُمۡ ثُمَّ نُذِيقُهُمُ ٱلۡعَذَابَ ٱلشَّدِيدَ بِمَا كَانُواْ يَكۡفُرُونَ ٧٠

70. Pak kënaqësi në këtë botë; pastaj kthimi i tyre është tek Ne; pastaj Ne do t'i bëjmë të shijojnë dënimin e ashpër për shkak të mohimit që bënin."[1]

vdesin dhe do të kthehen tek Allahu ku do të marrin dënimin që meritojnë në zjarrin e Xhehenemit.

[1] Ata që shpifin gënjeshtër ndaj Allahut do të kënaqen vetëm për pak kohë në këtë botë, pastaj do të vdesin dhe do të kthehen tek Allahu, i Cili do i bëjë të shijojnë dënimin e ashpër dhe të rëndë në zjarrin e Xhehenemit, për shkak se ata mohonin Allahun në dynja dhe përgënjeshtronin të dërguarit dhe provat e Allahut.

۞ وَٱتۡلُ عَلَيۡهِمۡ نَبَأَ نُوحٍ إِذۡ قَالَ لِقَوۡمِهِۦ يَٰقَوۡمِ إِن كَانَ كَبُرَ عَلَيۡكُم مَّقَامِي
وَتَذۡكِيرِي بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ فَعَلَى ٱللَّهِ تَوَكَّلۡتُ فَأَجۡمِعُوٓاْ أَمۡرَكُمۡ وَشُرَكَآءَكُمۡ ثُمَّ لَا
يَكُنۡ أَمۡرُكُمۡ عَلَيۡكُمۡ غُمَّةٗ ثُمَّ ٱقۡضُوٓاْ إِلَيَّ وَلَا تُنظِرُونِ ٧١

71. Tregoju atyre ngjarjen e Nuhut, kur ai i tha popullit të vet: "O populli im, nëse ju rëndon qëndrimi im mes jush dhe përkujtimi im i provave të Allahut - atëherë unë jam mbështetur vetëm tek Allahu![1] Prandaj, merrni një vendim bashkë me idhujt tuaj, por vendimi juaj të mos jetë e fshehtë, pastaj zbatojeni atë kundër meje dhe mos më jepni afat![2]

فَإِن تَوَلَّيۡتُمۡ فَمَا سَأَلۡتُكُم مِّنۡ أَجۡرٍۖ إِنۡ أَجۡرِيَ إِلَّا عَلَى ٱللَّهِۖ وَأُمِرۡتُ أَنۡ أَكُونَ
مِنَ ٱلۡمُسۡلِمِينَ ٧٢

72. Por, nëse ktheni shpinën - unë nuk ju kam kërkuar ndonjë shpërblim. Shpërblimi im është vetëm tek Allahu.[3] Unë jam

[1] Tregoju këtyre idhujtarëve dhe të gjithë njerëze, o Muhamed, historinë e Nuhut (alejhis selam), kur ai i tha popullit të vet idhujtar: "Nëse ju rëndon qëndrimi im mes jush, dhe përkujtimi që unë ju bëj për provat e Allahut dhe tërheqja e vërejtjes në mënyrë që të merrni mësim dhe të ktheheni tek Allahu; dhe nëse për shkak të këtij rëndimi dhe mospëlqimi të qëndrimit tim në mesin tuaj ju vendosni të më vrisni apo të më dëboni, atëherë dijeni se unë i jam mbështetur Allahut dhe Ai është Ndihmësi im.

[2] Merrni një vendim për atë që doni të bëni me mua, dhe kërkoni ndihmën e idhujve tuaj për të marrë vendimin tuaj, por që të jetë një vendim i qartë dhe i hapur, e jo ta fshihni nga unë, pastaj zbatojeni atë dënim mbi mua pa më dhënë afat asnjë çast, por zbatojeni vendimin tuaj kundër meje menjëherë; sepse unë gjithësesi nuk jua kam frikën juve apo idhujve tuaj, sepse i jam mbështetur Allahut plotësisht dhe besimi im tek Ai është i plotë; kështu që ju nuk mund të më dëmtoni mua asgjë, pa lejen e Allahut.

[3] Nëse më ktheni shpinën pas ftesës që ju bëra, dhe pas këshillimit dhe komunikimit të shpalljes së Allahut, kjo është humbje që ju i bëni vetes dhe lënie e detyrimit që keni ndaj Zotit tuaj, dhe nuk është për shkakun tim, sepse unë nuk ju kam kërkuar ndonjë lloj shpërblimi për komunikimin e shpalljes së Allahut dhe këshillimin që ju bëra; por unë e pres shpërblimin tim nga Allahu dhe tek Allahu.

urdhëruar të jem prej muslimanëve (të nënshtruarve ndaj Allahut).”[1]

فَكَذَّبُوهُ فَنَجَّيْنَـٰهُ وَمَن مَّعَهُۥ فِى ٱلْفُلْكِ وَجَعَلْنَـٰهُمْ خَلَـٰٓئِفَ وَأَغْرَقْنَا ٱلَّذِينَ كَذَّبُوا۟ بِـَٔايَـٰتِنَا ۖ فَٱنظُرْ كَيْفَ كَانَ عَـٰقِبَةُ ٱلْمُنذَرِينَ ﴿٧٣﴾

73. Dhe ata e përgënjeshtruan, kështu që Ne e shpëtuam atë dhe të gjithë besimtarët që ishin me të në anije, dhe i bëmë ata zëvendës (në Tokë), kurse ata që përgënjeshtruan provat Tona i fundosëm.[2] Shiko se si ishte përfundimi i atyre që ishin paralajmëruar.[3]

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنۢ بَعْدِهِۦ رُسُلًا إِلَىٰ قَوْمِهِمْ فَجَآءُوهُم بِٱلْبَيِّنَـٰتِ فَمَا كَانُوا۟ لِيُؤْمِنُوا۟ بِمَا كَذَّبُوا۟ بِهِۦ مِن قَبْلُ ۚ كَذَٰلِكَ نَطْبَعُ عَلَىٰ قُلُوبِ ٱلْمُعْتَدِينَ ﴿٧٤﴾

74. Pastaj, pas tij dërguam të dërguar te popujt e tyre, të cilët u erdhën atyre me prova të qarta, por ata nuk do të besonin diçka që e kishin përgënjeshtruar më parë.[4] Kështu, Ne ua vulosim zemrat atyre që kalojnë kufirin.[5]

---

[1] Zoti im më ka urdhëruar që të jem nga muslimanët, të cilët i nënshtrohen Atij me bindje dhe përulje, duke zbatuar urdhrat e Tij dhe duke u larguar nga ndalesat e Tij, prandaj unë ju ftoj në fenë e pastër të Allahut dhe ju urdhëroj të lini adhurimin e idhujve, sepse kështu më ka urdhëruar Allahu.

[2] Populli i Nuhut e përgënjeshtroi Nuhun (alejhis selam) dhe gjithka ai i komunikoi atyre nga shpallja e Allahut, atëherë Allahu e shpëtoi Nuhun dhe ata që ai mori në anije, dhe i bëri ata zëvendës dhe trashëgimtarë të popullit të tyre që i përgënjeshtruan provat e Allahut, të cilin Allahu e shkatërroi me përmbytje.

[3] Shiko, o Muhamed, se si ishte përfundimi i atyre që Nuhu i paralajmëroi për dënimin e Allahut për shkak të përgënjeshtrimit të tij dhe adhurimit të idhujve; po kështu do të jetë edhe përfundimi i atyre që të përgënjeshtrojnë ty, o Muhamed, nëse ata do të këmbëngulin në mohim dhe në mosbindje ndaj Zotit të tyre; pra, pendohuni o njerëz dhe kthehuni te Zoti juaj para se të jetë tepër vonë.

[4] Pas Nuhut (alejhis selam), Allahu dërgoi të dërguar në çdo popull, të cilët u sollën prova të qarta nga Allahu popujve të tyre, por ata i pritën me mohim dhe përgënjeshtrim të dërguarit e Allahut, kështu që nuk do të besonin atë që e kishin mohuar për herë të parë, apo të cilën e kishin mohuar parardhësit e tyre prej popullit të Nuhut, apo popujt e tjerë para tyre.

[5] Ashtu si ua vulosëm zemrat atyre të parëve që nuk pranonin asgjë nga të dërguarit e Allahut tek ata, pavarësisht provave të qarta e të mëdha që ata u sillnin, po kështu ua

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنۢ بَعْدِهِم مُّوسَىٰ وَهَٰرُونَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَإِيْهِۦ بِـَٔايَٰتِنَا فَٱسْتَكْبَرُوا۟ وَكَانُوا۟ قَوْمًا مُّجْرِمِينَ ﴿٧٥﴾

75. Pastaj, pas tyre (të dërguarve) dërguam Musain dhe Harunin me provat Tona te Faraoni dhe paria e popullit të tij, por ata u sollën me mendjemadhësi dhe ishin popull keqbërës.[1]

فَلَمَّا جَآءَهُمُ ٱلْحَقُّ مِنْ عِندِنَا قَالُوٓا۟ إِنَّ هَٰذَا لَسِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿٧٦﴾

76. Kur u erdhi e Vërteta nga Ne, ata thanë: “Me të vërtetë, kjo është magji e qartë!”[2]

قَالَ مُوسَىٰٓ أَتَقُولُونَ لِلْحَقِّ لَمَّا جَآءَكُمْ ۖ أَسِحْرٌ هَٰذَا وَلَا يُفْلِحُ ٱلسَّٰحِرُونَ ﴿٧٧﴾

77. Musai tha: “A thoni për të Vërtetën, pasi ju erdhi: “Magji është kjo?” - ndërkohë që magjistarët nuk shpëtojnë!”[3]

---

vulosim zemrat kujtdo që i kalon kufijtë e Allahut duke i shoqëruar Atij ortakë në adhurim, dhe që kundështon thirrjen e të dërguarve të Allahut, si ndëshkim për ta.

[1] Pas të dërguarve që Allahu i dërgoi pas Nuhut (alejhimu selam), Allahu dërgoi Musain dhe Harunin, bijtë e Imranit, te Faraoni i Egjiptit dhe paria e popullit të tij, me provat dhe mrekullitë e Tij të qarta që vërtetonin profetësinë e tyre dhe detyrimin e bindjes ndaj Allahut dhe adhurimin vetëm të Atij; por ata u sollën me mendjemadhësi ndaj pranimit të ftesës së Musait dhe Harunit, dhe ishin njerëz mëkatarë e keqbërës për shkak të mohimit të Zotit të tyre.

[2] Kur Faraonit dhe popullit të tij i erdhi e vërteta me prova të qarta në duart e Musait dhe të Harunit, ata thanë se kjo është magji e qartë dhe e dukshme për këdo që e sheh, dhe nuk është e vërtetë.

[3] Musai i tha Faraonit dhe popullit të tij: “A i thoni të vërtetës që ju ka ardhur nga Allahu: “A është magji kjo?” – ndërkohë që dihet se magjistarët nuk kanë kurrë sukses, nuk fitojnë dhe nuk shpëtojnë kurrë.

قَالُوٓاْ أَجِئۡتَنَا لِتَلۡفِتَنَا عَمَّا وَجَدۡنَا عَلَيۡهِ ءَابَآءَنَا وَتَكُونَ لَكُمَا ٱلۡكِبۡرِيَآءُ فِي ٱلۡأَرۡضِۖ وَمَا نَحۡنُ لَكُمَا بِمُؤۡمِنِينَ ٧٨

78. Ata thanë: "A ke ardhur për të na devijuar nga ajo (fe), në të cilën i kemi gjetur etërit tanë, dhe që ju të dy të keni madhështinë në Tokë? E po, ne nuk ju besojmë ju të dyve!"[1]

-217-

[1] Faraoni dhe paria e tij i thanë Musait: "A ke ardhur për të na larguar nga feja e të parëve tanë, dhe që ju të dy (Musai dhe Haruni) të keni pushtetin dhe madhështinë mbi tokën e Egjiptit? E po, ne nuk ju besojmë ju të dyve, dhe nuk e pranojmë që ju jeni të dërguar tek ne nga Zoti.

وَقَالَ فِرۡعَوۡنُ ٱئۡتُونِي بِكُلِّ سَٰحِرٍ عَلِيمٖ ٧٩

79. Faraoni tha: “M’i sillni të gjithë magjistarët e ditur!”[1]

فَلَمَّا جَآءَ ٱلسَّحَرَةُ قَالَ لَهُم مُّوسَىٰٓ أَلۡقُواْ مَآ أَنتُم مُّلۡقُونَ ٨٠

80. Kur magjistarët erdhën, Musai u tha: “Hidhni ç’keni për të hedhur!”[2]

فَلَمَّآ أَلۡقَوۡاْ قَالَ مُوسَىٰ مَا جِئۡتُم بِهِ ٱلسِّحۡرُۖ إِنَّ ٱللَّهَ سَيُبۡطِلُهُۥٓۖ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُصۡلِحُ عَمَلَ ٱلۡمُفۡسِدِينَ ٨١

81. Kur ata i hodhën, Musai tha: “Kjo që keni sjellë është magji! Padyshim, Allahu do ta asgjësojë atë. Vërtet, Allahu nuk e ndreq veprën e prishësve.[3]

وَيُحِقُّ ٱللَّهُ ٱلۡحَقَّ بِكَلِمَٰتِهِۦ وَلَوۡ كَرِهَ ٱلۡمُجۡرِمُونَ ٨٢

82. Allahu do ta vërtetojë të vërtetën me fjalët e Tij, edhe nëse keqbërësit e urrejnë këtë!”[4]

فَمَآ ءَامَنَ لِمُوسَىٰٓ إِلَّا ذُرِّيَّةٞ مِّن قَوۡمِهِۦ عَلَىٰ خَوۡفٖ مِّن فِرۡعَوۡنَ وَمَلَإِيهِمۡ أَن يَفۡتِنَهُمۡۚ وَإِنَّ فِرۡعَوۡنَ لَعَالٖ فِي ٱلۡأَرۡضِ وَإِنَّهُۥ لَمِنَ ٱلۡمُسۡرِفِينَ ٨٣

83. Por Musait nuk i besoi askush, përveç disa pasardhësve nga populli i tij, për shkak të frikës nga Faraoni dhe paria e tij, se mos i

[1] Më sillni të gjithë magjistarët që njihen si më të ditur dhe më të fortë në magji.

[2] Kur magjistarët erdhën te Faraoni dhe u grumbulluan të gjithë bashkë me Musain para popullit, Musai (alejhis selam) u tha atyre të fillonin të parët me magjinë e tyre, duke hedhur shkopinjtë dhe litarët e tyre në tokë.

[3] Kur magjistarët hodhën shkopinjtë dhe litarët e tyre, ato u shndërruam në gjarprinj, kurse Musai (alejhis selam) u tha atyre se kjo ishte thjesht magji e pavlerë dhe e paqëndrueshme, dhe se Allahu do ta asgjësonte atë, sepse Allahu nuk e ndreq dhe nuk e bën të qëndrueshme veprën e magjistarëve që prishin në Tokë duke vepruar vepra që Allahu i urren dhe që janë në kundërshtim me urdhrat e Tij.

[4] Allahu do ta vërtetojë dhe forcojë të vërtetën me të cilën ka dërguar Musain dhe Harunin, dhe do ta ngrejë atë mbi të pavërtetën dhe magjinë e magjistarëve, me fjalët dhe urdhrin e Tij, edhe nëse keqbërësit mohues e mëkatarë nga populli i Faraonit e urrejnë këtë gjë.

torturonte. Faraoni ishte vërtet një tiran në tokë dhe ishte nga ata që e teprojnë.[1]

وَقَالَ مُوسَىٰ يَٰقَوْمِ إِن كُنتُمْ ءَامَنتُم بِٱللَّهِ فَعَلَيْهِ تَوَكَّلُوٓا۟ إِن كُنتُم مُّسْلِمِينَ ﴿٨٤﴾

84. Musai tha: "O populli im! Nëse besoni Allahun, mbështetuni tek Ai, nëse jeni muslimanë!"[2]

فَقَالُوا۟ عَلَى ٱللَّهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِّلْقَوْمِ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٨٥﴾

85. Ata thanë: "Tek Allahu mbështetemi. O Zoti ynë, mos na bëj sprovë për njerëzit e padrejtë;[3]

وَنَجِّنَا بِرَحْمَتِكَ مِنَ ٱلْقَوْمِ ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿٨٦﴾

86. dhe na shpëto me mëshirën Tënde, nga populli mohues!"[4]

---

[1] Megjithëse solli prova të qarta dhe mrekulli të mëdha nga Allahu, Musait nuk i besoi veçse një grup të rinjsh, nga pasardhësit e bijve të Izraelit; atyre të cilët vdiqën para se ta pranonin profetësinë e Musait, nga frika e Faraonit dhe parisë së tij, se mos i sprovonin dhe i torturonin që të linin fenë e tyre dhe të mohonin Allahun; sepse Faraoni ishte vërtet shumë tiran dhe zullumqar, dhe i tejkalonte kufijtë në mohimin e Allahut dhe në konsiderimin e vetes si zot i njerëzve që duhet ta adhuronin, si dhe në derdhjen e gjakut të njerëzve padrejtësisht.

[2] Musai i tha popullit të tij: "Nëse e besoni Allahun dhe e pranoni se Ai është Krijuesi dhe Zoti juaj i Vetëm, atëherë mbështetjuni Atij dhe kini besim tek Ai, se Ai nuk e braktis dhe nuk e dorëzon atë që i mbështetet Atij; nëse jeni vërtet muslimanë që i jeni nënshtruar Allahut me bindje."

[3] Populli i Musait tha: "Allahut i mbështetemi dhe i besojmë, dhe Atij ia lëmë në dorë çështjen tonë." Pastaj u lutën: "Zoti ynë! Mos na bëj sprovë për Faraonin dhe popullin e tij; d.m.th. mos lejo që Faraoni dhe populli i tij të triumfojnë mbi ne, dhe fitorja e tyre të jetë shkak që ata të na sprovojnë në fenë tonë duke na detyruar të lëmë fenë; ose të sprovosh ata me ne, dhe të thonë se nëse ne do të ishim në rrugën e vërtetë, nuk do të na kishin mundur!"

[4] Na shpëto me mëshirën Tënde, nga duart dhe pushteti i Faraonit dhe popullit të tij, të cilët i kishin skllavëruar dhe i përdornin për punë të rënda dhe të ulëta bijtë e Izraelit, popullin e Musait (alejhis selam).

وَأَوْحَيْنَآ إِلَىٰ مُوسَىٰ وَأَخِيهِ أَن تَبَوَّءَا لِقَوْمِكُمَا بِمِصْرَ بُيُوتًا وَٱجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قِبْلَةً وَأَقِيمُوا ٱلصَّلَوٰةَ ۗ وَبَشِّرِ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٧﴾

87. Ne i shpallëm Musait dhe vëllait të tij: "Ndërtoni shtëpi për popullin tuaj në Egjipt, bëjeni drejtimin e shtëpive nga Kibla dhe falni namazin! Dhe, përgëzoji besimtarët!"[1]

وَقَالَ مُوسَىٰ رَبَّنَآ إِنَّكَ ءَاتَيْتَ فِرْعَوْنَ وَمَلَأَهُۥ زِينَةً وَأَمْوَٰلًا فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا رَبَّنَا لِيُضِلُّوا عَن سَبِيلِكَ ۖ رَبَّنَا ٱطْمِسْ عَلَىٰٓ أَمْوَٰلِهِمْ وَٱشْدُدْ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُوا حَتَّىٰ يَرَوُا ٱلْعَذَابَ ٱلْأَلِيمَ ﴿٨٨﴾

88. Musai tha: "Zoti ynë! Vërtet, Ti i ke dhënë Faraonit dhe parisë së tij stoli dhe pasuri në jetën e kësaj bote, Zoti ynë, që ata t'i largojnë njerëzit nga rruga Jote! Zoti ynë! Shkatërroje pasurinë e tyre dhe ngurtësoi zemrat e tyre, në mënyrë që të mos besojnë, derisa të shohin dënimin e dhembshëm!"[2]

[1] Faraoni i kishte ndaluar bijtë e Izraelit të kryenin namazin, kështu që Allahu e urdhëroi Musain dhe Harunin që të ndërtonin shtëpi në Egjipt, me drejtim nga Kibla, me qëllim që t'i kishin vend për të banuar dhe për të kryer namazin gjithashtu. Pastaj Allahu i thotë të dërguarit të tij, Musait ose Muhamedit, që t'i përgëzojnë besimtarët, të cilët besojnë Allahun, durojnë padrejtësitë që iu bëhen nga pushtetarët tiranë dhe diktatorë si Faraoni, dhe kryejnë namazin në çdo gjendje frike (fshehurazi) apo sigurie që të jenë, se ata kanë shpërblim të madh në këtë botë dhe xhenetin në botën tjetër.

[2] Musai (alejhis selam) u lut: "O Zot, ti i ke dhënë pasuri të mëdha dhe stoli të kësaj bote Faraonit dhe parisë nga populli i tij, me qëllim që ata të largojnë njerëzit nga rruga dhe feja Jote, si sprovë për ta, në vend që të falënderonin dhe të adhuronin vetëm Ty; kështu që shkatërroi pasuritë e tyre dhe përmbysi ato, dhe vulosi zemrat e tyre që të mos hapen për të pranuar besimin, deri sa të shohin dënimin e dhembshëm nga Ti!" Dhe Allahu e pranoi lutjen e Musait.

قَالَ قَدْ أُجِيبَت دَّعْوَتُكُمَا فَٱسْتَقِيمَا وَلَا تَتَّبِعَآنِّ سَبِيلَ ٱلَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٨٩﴾

89. Ai (Allahu) tha: "Lutja e ju të dyve u pranua, prandaj qëndroni në rrugën e drejtë dhe kurrsesi mos ndiqni rrugën e të paditurve!"[1]

۞ وَجَٰوَزْنَا بِبَنِيٓ إِسْرَٰٓءِيلَ ٱلْبَحْرَ فَأَتْبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ وَجُنُودُهُۥ بَغْيًا وَعَدْوًا ۖ حَتَّىٰٓ إِذَآ أَدْرَكَهُ ٱلْغَرَقُ قَالَ ءَامَنتُ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا ٱلَّذِىٓ ءَامَنَتْ بِهِۦ بَنُوٓا۟ إِسْرَٰٓءِيلَ وَأَنَا۠ مِنَ ٱلْمُسْلِمِينَ ﴿٩٠﴾

90. Ne i kaluam bijtë e Izraelit përtej detit, dhe Faraoni me ushtrinë e tij i ndoqi ata mizorisht dhe armiqësisht; deri sa ai (Faraoni) ishte duke u mbytur, thirri: "Unë besoj se s'ka zot tjetër përveç Atij që besojnë bijtë e Izraelit; dhe unë jam nga muslimanët (të nënshtruarit para Zotit)."[2]

ءَآلْـَٰٔنَ وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ وَكُنتَ مِنَ ٱلْمُفْسِدِينَ ﴿٩١﴾

91. "Tani?! - Ndërkohë që gjithë kohës kundërshtoje dhe ishe nga prishësit![3]

---

[1] Allahu e pranoi lutjen e Musait dhe të Harunit kundër Faraonit dhe parisë së tij, kështu që pasuritë e tyre prej ari e argjendi u ngurtësuan (u shndërruan në gurë), dhe Faraoni nuk besoi deri sa pa vdekjen duke u mbytur në det; Ndërsa Musain dhe Harunin Allahu i urdhëroi që të ishin të qëndrueshëm në thirrjen e tyre deri sa Faraonit dhe popullit të tij t'i vinte dënimi i Allahut, dhe të mos ndiqnin rrugën e njerëzve që nuk e dinë si funksionin kërcënimi dhe premtimi i Allahut, duke përshpejtuar ardhjen e dënimit të Faraonit, gjë e cila thuhet se ndodhi pas 40 vjetësh, e Allahu është Gjykuesi më i Urtë.

[2] Pasi Faraoni e lejoi Musain të merrte me vete popullin e tij dhe të largohej nga Egjipti, ndërroi përsëri mendje, si gjithnjë, dhe i ndoqi ata me ushtrinë e tij me qëllim të masakrimit dhe shtypjes, ku shkoi edhe vet personalisht. Atëherë Allahu e çau detin për Musain dhe popullin e tij, dhe i kaloi ata nga ana tjetër e detit, kurse Faraoni që i ndiqte pas me ushtrinë e tij, u futën pas tyre në rrugën e çarë në det, por pastaj ajo rrugë u mbyll nga uji i detin dhe ata u mbytën që të gjithë, por në çastin e mbytjes dhe kur e pa që nuk kishte shpëtim, Faraoni filloi të thoshte se besonte Zotin që besonin bijtë e Izraelit, dhe se ishte një nga muslimanët e nënshtruar para Zotit, si bijtë e Izraelit.

[3] I thuhet Faraonit: "Tani beson dhe nënshtrohesh para Allahut, që e pe vdekjen me sy dhe kur nuk të bën më dobi besimi dhe pendimi, sepse me ardhjen e vdekjes, mbyllet dera e pendimit dhe e besimit, përderisa më parë nuk ke besuar, madje gjithë kohës kundërshtoje Allahun dhe të Dërguarit e Tij, si dhe bëje prishe të mëdha në Tokë, duke i ndaluar njerëzit

فَٱلۡيَوۡمَ نُنَجِّيكَ بِبَدَنِكَ لِتَكُونَ لِمَنۡ خَلۡفَكَ ءَايَةٗۚ وَإِنَّ كَثِيرٗا مِّنَ ٱلنَّاسِ عَنۡ ءَايَٰتِنَا لَغَٰفِلُونَ ٩٢

92. Sot do të shpëtojmë trupin tënd, që të bëhesh provë për ata që vijnë pas teje.” Por, në të vërtetë, shumë prej njerëzve janë të pavëmendshëm ndaj provave Tona.[1]

وَلَقَدۡ بَوَّأۡنَا بَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ مُبَوَّأَ صِدۡقٖ وَرَزَقۡنَٰهُم مِّنَ ٱلطَّيِّبَٰتِ فَمَا ٱخۡتَلَفُواْ حَتَّىٰ جَآءَهُمُ ٱلۡعِلۡمُۚ إِنَّ رَبَّكَ يَقۡضِي بَيۡنَهُمۡ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ فِيمَا كَانُواْ فِيهِ يَخۡتَلِفُونَ ٩٣

93. Ne i vendosëm bijtë e Izraelit në vend të zgjedhur dhe i furnizuam ata prej të mirave[2]. Ata nuk u kundërshtuan mes njëri-

nga rruga e Allahut dhe nga adhurimi i Allahut?! Pra, tani që e sheh vdekjen dhe dënimin tënd, nuk të bën më dobi pendimi e besimi.”

[1] Sot – ditën që u mbyt Faraoni – do të shpëtojmë trupin tënd (kufomën) nga fundosja dhe humbja, duke e nxjerrë atë nga deti në një vend të dukshëm, në mënyrë që ta shohin ata që dyshonin në vdekjen e Faraonit dhe mendonin se ai është zot dhe nuk mund të vdesë; dhe do ta ruajmë gjithashtu kufomën tënde që të jetë provë nga Allahu për njerëzit që do të vijnë më pas, dhe të cilët do ta zbulojnë kufomën tënde, do të njohin që je ti, Faraoni i mbytur i Egjiptit, dhe do të vërtetojnë ngjarjen e mbytjes tënde dhe të shpëtimit të Musait dhe popullit të tij, si dhe fuqinë e Allahut dhe mrekullitë e Tij, si me ruajtjen e kufomës së Faraonit për mijëra vjet, ashtu edhe vetë ngjarjen e çarjes së detit dhe kalimin e bijve të Izraelit mes tij për të dalë në anën tjetër të bregut. Por, me të vërtetë, shumë nga njerëzit, madje shumica e tyre, janë të pavëmendshëm ndaj provave të Allahut dhe nuk marrin mësim prej tyre.

[2] Ne i vendosëm bijtë e Izraelit në vend të zgjedhur dhe të bekuar prej tokave të Levantit dhe Egjiptit, dhe i furnizuam ata me furnizime të mira e të lejuara nga begatia e tokës së bekuar.

tjetrit, deri sa u erdhi dituria.[1] Me të vërtetë, Zoti yt do të gjykojë mes tyre në Ditën e Kiametit në lidhje me atë që kundështoheshin.[2]

فَإِن كُنتَ فِي شَكٍّ مِّمَّآ أَنزَلْنَآ إِلَيْكَ فَسْـَٔلِ ٱلَّذِينَ يَقْرَءُونَ ٱلْكِتَـٰبَ مِن قَبْلِكَ ۚ لَقَدْ جَآءَكَ ٱلْحَقُّ مِن رَّبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ ٱلْمُمْتَرِينَ ﴿٩٤﴾

94. Nëse ti (Muhamed) ke dyshim për atë që të kemi zbritur ty, atëherë pyeti ata që e kanë lexuar Librin para teje.[3] Pa dyshim, ty të ka ardhur e Vërteta nga Zoti yt, prandaj mos u bëj kurrë nga ata që dyshojnë.[4]

[1] Bijtë e Izraelit nuk u kundërshtuan me njëri-tjetrin dhe nuk u ndanë në grupe në lidhje me fenë e tyre, veçse pasi u erdhi diçka që ata e dinin që më parë, sepse e kishin të shënuar në Teurat dhe në Inxhil, dhe është fjala për ardhjen e të Dërguarit Muhamed (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), për të cilin ata ishin të bindur që të gjithë dhe prisnin ardhjen e tij, por megjithatë, kur ai erdhi dhe ata e njohën atë nga përshkrimi që i ishte bërë në librat e tyre, ata u ndanë në dy grupe: njëri grup e mohoi, kurse grupi i dytë që ishte shumë i vogël në numër, e besoi.

[2] Zoti yt, o Muhamed, do të gjykojë mes tyre në ditën e Llogarisë për atë që kundërshtoheshin me njëri-tjetrin në lidhje me profetësinë tënde; dhe kështu, ata që të përgënjeshtruan ty do i fusë në Zjarr, kurse ata që të besuan do i fusë në Xhenet.

[3] Nëse ke dyshim në vërtetësinë e kësaj që të shpallim ty, o Muhamed, atëherë pyeti ata që i kanë lexuar Librat e Shenjtë – Teuratin dhe Inxhilin – para se të vish ti, si çfarë thuhet për ty në ato libra. Kur zbriti ky ajet, i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) tha: "As nuk dyshoj, as nuk i pyes!" Por kjo fjalë ka për qëllim ata që kanë ndonjë lloj dyshimi në lidhje me profetësinë e Muhamedit (salallahu alejhi ue selem), dhe u thotë atyre që të sigurohen, nëse duan, duke pyetur hebrenjtë dhe të krishterët e sinqertë, se çfarë thuhet në Librat e tyre për Muhamedin (salallahu alejhi ue selem).

[4] Ty, o Muhamed, të ka ardhur e vërteta e sigurtë dhe e patjetërsueshme, nga Zoti yt, dhe këta hebrenj e të krishterë e dinë shumë mirë këtë të vërtetë, sepse e kanë të shënuar në Librat e tyre, edhe pse e mohojnë atë me vetëdije, nga zilia dhe kryeneçësia nga Zotit të tyre, prandaj mos u bëj kurrsesi nga ata që dyshojnë në të vërtetën që të është shpallur ty, sepse ajo është vërtet nga Allahu. Padyshim se i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) nuk dyshonte asnjë fije në këtë të vërtetë, por ky ajet është argument se ky Kuran nuk mund të jetë shkruar nga Muhamedi, por nga Zoti i Muhamedit dhe i gjithësisë.

وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ ٱلَّذِينَ كَذَّبُوا بِـَٔايَـٰتِ ٱللَّهِ فَتَكُونَ مِنَ ٱلْخَـٰسِرِينَ ﴿٩٥﴾

95. Dhe mos u bëj kurrë nga ata që i përgënjeshtrojnë provat Tona, përndryshe do të ishe nga të humburit.[1]

إِنَّ ٱلَّذِينَ حَقَّتْ عَلَيْهِمْ كَلِمَتُ رَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٩٦﴾

96. Vërtet, ata mbi të cilët miratohet Fjala e Zotit tënd, nuk do të besojnë,

وَلَوْ جَآءَتْهُمْ كُلُّ ءَايَةٍ حَتَّىٰ يَرَوُا ٱلْعَذَابَ ٱلْأَلِيمَ ﴿٩٧﴾

97. edhe sikur t'u vijnë të gjitha provat, derisa të shohin dënimin e dhembshëm.[2]

[1] Dhe mos u bëj, o i Dërguar, nga ata që i përgënjeshtrojnë provat e Allahut dhe argumentet e Tij, përndryshe do të jesh nga të humburit që kanë tërhequr zemërimin e Allahut dhe do të marrin dënimin e Tij.

[2] Ata mbi të cilët miratohet Fjala e Zotit tënd, o Muhamed, që thotë se: "Mallkimi i Allahut është mbi të padrejtët!", pra, ata që e meritojnë mallkimin dhe dënimin e Allahut, nuk do të besojnë kurrë, edhe sikur t'u sjellësh të gjitha provat, deri sa të shohin dhe të shijojnë dënimin e dhembshëm të Allahut dhe vdekjen, si Faraoni, por atëherë nuk do iu bëjë më asnjë dobi besimi apo pendimi, sepse atëherë do ta shohin të vërtetën me sytë e tyre, dhe nuk ka më vend për besim – i cili i referohet diçkaje që nuk e ke parë, por që e beson.

فَلَوْلَا كَانَتْ قَرْيَةٌ ءَامَنَتْ فَنَفَعَهَآ إِيمَـٰنُهَآ إِلَّا قَوْمَ يُونُسَ لَمَّآ ءَامَنُوا۟ كَشَفْنَا عَنْهُمْ عَذَابَ ٱلْخِزْىِ فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَمَتَّعْنَـٰهُمْ إِلَىٰ حِينٍ ﴿٩٨﴾

98. Nuk ka patur kurrë ndonjë qytet, që të besonte (pasi e pa dënimin) e t'u bënte dobi besimi i tyre, përveç popullit të Junusit; kur ata besuan, Ne ua hoqëm dënimin poshtërues në jetën e kësaj bote dhe i lamë të kënaqeshin deri në një afat të caktuar.[1]

وَلَوْ شَآءَ رَبُّكَ لَـَٔامَنَ مَن فِى ٱلْأَرْضِ كُلُّهُمْ جَمِيعًا ۚ أَفَأَنتَ تُكْرِهُ ٱلنَّاسَ حَتَّىٰ يَكُونُوا۟ مُؤْمِنِينَ ﴿٩٩﴾

99. Sikur të kishte dashur Zoti yt, do të besonin të gjithë ata që gjenden në tokë, pa përjashtim. A mos do t'i detyrosh ti njerëzit të bëhen besimtarë?![2]

[1] Asnjë populli nuk i ka bërë dobi besimi në kohën kur e kanë parë dënimin me sytë e tyre të bierë mbi ta, pëveç banorëve të qytetit të profetit Junus (alejhis selam), të cilët kur u bindën se do u zbriste dënimi i Allahut për shkak të përgënjeshtrimit që i bënë të dërguarit të Allahut tek ata, Junusit (Paqja e Allahut qoftë mbi të), kur ky u largua nga ata dhe iku me anije në det, atëherë ata u penduan sinqerisht para se të fillonte zbritja e dënimit, kështu që Allahu e ngriti dënimin poshtërues në këtë botë prej tyre, pasi që ai dënim ishte shumë pranë tyre, dhe i la të kënaqen në këtë botë deri në afatin e caktuar të vdekjes së tyre.

[2] Sikur të kishte dashur Zoti yt, o Muhamed, të gjithë banorët e Tokës do të besonin Allahun dhe atë që të shpallet ty prej Tij, pa përjashtim, por Allahu vepron me Urtësinë e Tij absolute, dhe udhëzon kë të dojë, e lë në humbje kë të dojë, sipas Urtësisë së Tij; dhe nuk është brenda mundësive të tua, madje as nuk të takon, që t'i imponosh njerëzve besimin, por detyra jote është vetëm të komunikosh atë që të shpallet nga Allahu.

وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَن تُؤْمِنَ إِلَّا بِإِذْنِ ٱللَّهِ ۚ وَيَجْعَلُ ٱلرِّجْسَ عَلَى ٱلَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٠٠﴾

100. Asnjë shpirt nuk mund të besojë, përveçse me lejen e Allahut.[1] Ai e zbret zemërimin mbi ata që nuk logjikojnë.[2]

قُلِ ٱنظُرُوا مَاذَا فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ وَمَا تُغْنِى ٱلْـَٔايَـٰتُ وَٱلنُّذُرُ عَن قَوْمٍ لَّا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠١﴾

101. Thuaj (o Muhamed): "Shikoni çfarë ka në qiej dhe në Tokë!"[3] Por as provat as paralajmëruesit nuk u bëjnë dobi njerëzve që nuk besojnë.[4]

[1] Asnjë shpirt që ka krijuar Allahu nuk mund të besojë Allahun dhe të Dërguarin e Tij, veçse me lejen e Allahut, prandaj mos e shtrëngo veten tënde, o Muhamed, në përpjekje për udhëzimin e tyre, por vetëm komunikoi premtimin dhe kërcënimin e Allahut, dhe tregoi atyre ato që të ka urdhëruar Allahu t'ua tregosh, pastaj lëri ata, sepse udhëzimi i tyre është në dorë të Allahut.

[2] Allahu e zbret zemërimin dhe dënimin e Tij mbi ata që nuk logjikojnë dhe nuk arsyetojnë rreth provave të Allahut, këshillave e mësimeve të Tij, si dhe rreth argumenteve të Tij që provojnë vërtetësinë e profetësisë së Muhamedit (salallahu alejhi ue selem) dhe të asaj që i shpallet atij prej Kuranit dhe Njësimit të Allahut.

[3] Thuaju idhujtarëve dhe mohuesve, të cilët kërkojnë prova që vërtetojnë thirrjen tënde, o Muhamed, prej Njësimit të Allahut dhe largimit nga idhujt dhe idhujtaria: "Shikoni, o njerëz, çfarë provash dhe mrekullish të mëdha gjenden në qiej, si Dielli e Hëna, yjet e planetet, galaktikat dhe universi, ndryshimi i natës dhe ditës, rënia e shiut dhe mbirja e bimëve me të cilat ushqeheni, malet dhe fushat, lumenjtë e detet, dhe gjithçka shihni në qiej e në Tokë, të cilat vërtetojnë madhështinë e Krijuesit të tyre. Nëse i shihni këto si duhet, dhe përdorni pak arsyen, do të gjeni se ato janë vepër e Atij, të Cilit nuk duhet t'i bëni ortak në pushtetin dhe pronën e Tij; dhe këto janë prova të mjaftueshme për këtë, kështu që mos kërkoni prova të tjera.

[4] Pavarësisht pse shohin prova dhe mrekulli të mëdha që vërtetojnë madhështinë e Krijuesit, asnjë provë dhe asnjë paralajmërues i dërguar nga Allahu, nuk i bën dobi njerëzve që nuk besojnë, për shkak të kryeneçësisë dhe largimit të tyre, deri sa të shohin dënimin e dhembshëm me sytë e tyre, por atëherë nuk do u bëjë dobi besimi, nëse nuk kanë besuar më parë.

فَهَلْ يَنتَظِرُونَ إِلَّا مِثْلَ أَيَّامِ ٱلَّذِينَ خَلَوْا۟ مِن قَبْلِهِمْ ۚ قُلْ فَٱنتَظِرُوٓا۟ إِنِّى مَعَكُم مِّنَ ٱلْمُنتَظِرِينَ ﴿١٠٢﴾

102. A mos presin ata gjë tjetër, përveç një dite të ngjashme me ditët e atyre që kanë kaluar para tyre?[1] Thuaj: "Pritni pra, se edhe unë po pres bashkë me ju!"[2]

ثُمَّ نُنَجِّى رُسُلَنَا وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ۚ كَذَٰلِكَ حَقًّا عَلَيْنَا نُنجِ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾

103. Pastaj, Ne i shpëtojmë të dërguarit Tanë dhe ata që besuan. Kështu, është detyra Jonë që t'i shpëtojmë besimtarët.[3]

قُلْ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِن كُنتُمْ فِى شَكٍّ مِّن دِينِى فَلَآ أَعْبُدُ ٱلَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ وَلَٰكِنْ أَعْبُدُ ٱللَّهَ ٱلَّذِى يَتَوَفَّىٰكُمْ ۖ وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٤﴾

104. Thuaj: "O njerëz! Nëse keni dyshim në fenë time - unë nuk i adhuroj ato që ju i adhuroni në vend të Allahut, por adhuroj vetëm Allahun, i Cili ju merr shpirtrat, dhe jam urdhëruar të jem nga besimtarët;[4]

---

[1] A mos presin idhujtarët, me përgënjeshtrimin që të bëjnë ty dhe të asaj që të është shpallur nga Allahu, gjë tjetër përveç një dite dënimi nga qielli, si ditët e dënimit të popujve mohues e idhujtarë të mëparshëm dhe paraardhës të tyre?!

[2] Thuaju, o Muhamed, idhujtarëve dhe mohuesve: "Prisni dënimin e Allahut, se edhe unë bashkë me ju po pres dënimin që do të zbresë Allahu mbi ju."

[3] Pasi e zbresim dënimin Tonë mbi popullin idhujtar e mohues, Ne i shpëtojmë nga dënimi të dërguarit Tanë dhe ata që besuan bashkë me ta; po kështu do të shpëtojmë edhe ty, o Muhamed, dhe ata që kanë besuar bashkë me ty, me mirësinë dhe mëshirën Tonë, dhe kjo është detyra Jonë ndaj besimtarëve, të cilën ia kemi vënë Vetes Sonë.

[4] Thuaju, o Muhamed, idhujtarëve që u çuditën pse Unë të zbrita ty Shpalljen Time: "O njerëz! Nëse keni dyshim për vërtetësinë e fesë time, në të cilën unë ju ftoj, dhe dyshoni nëse është apo jo prej Allahut, atëherë duhet ta dini se dyshimin duhet ta keni për fenë dhe adhurimin tuaj që i bëni idhujve të cilët nuk kanë fuqi të bëjnë asgjë për të mirën apo për të keqen tuaj, dhe sigurisht që unë nuk i adhuroj ato, dhe as ju nuk duhet t'i adhuroni nëse keni pak logjikë, por unë adhuroj Allahun, i Cili ka në dorë jetën dhe vdekjen tuaj, dhe gjithçka, sepse gjithçka është pronë e Tij, kështu që edhe ju duhet të adhuroni vetëm Allahun; Ai që adhuron Allahun, nuk mund të qortohet apo të tallet nga askush që ka logjikë të shëndoshë; kurse ai që adhuron idhujt prej guri e druri, apo prej njerëzve e

وَأَنْ أَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٥﴾

105. Dhe (jam urdhëruar): 'Drejtoje fytyrën tënde nga feja në mënyrë të drejtë, dhe kurrsesi mos u bëj nga idhujtarët;[1]

وَلَا تَدْعُ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَنفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ ۖ فَإِن فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذًا مِّنَ ٱلظَّـٰلِمِينَ ﴿١٠٦﴾

106. Dhe, përveç Allahut, mos lut diçka që nuk të sjell as dobi, as dëm. Nëse do ta bëje këtë, atëherë me të vërtetë, do të ishe nga të padrejtët."[2]

xhinëve, maleve apo yjeve, apo çdo gjë tjetër që nuk del nga të qenët krijesë e Allahut dhe pronë e Tij, padyshim se ai qortohet dhe tallet nga çdokush që ka logjikë të shëndoshë.

[1] Jam urdhëruar të jem nga besimtarët, dhe jam urdhëruar të qëndroj me vendosmëri në fenë e vërtetë Islame, pa devijuar aspak prej saj dhe pa anuar nga ndonjë fe tjetër apo nga paganizmi; Dhe jam urdhëruar të mos jem nga ata që i bëjnë ortak Allahut në adhurim, se përndryshe do të jem nga të shkatërruarit.

[2] Jam urdhëruar gjithashtu që përveç Allahut të mos lus dhe adhuroj askënd dhe asgjë tjetër, që nuk më bën dobi as në këtë botë as në botën tjetër, dhe nuk mund të më dëmtojë as në fe as në jetën e përditshme të kësaj bote, apo në botën tjetër; Nëse do e bëje këtë, o i Dërguar, vërtet që do të ishe nga idhujtarët që i bëjnë padrejtësi vetvetes duke tërhequr zemërimin dhe ndëshkimin e Allahut mbi veten. Sigurisht qe i Dërguari (salallahu alejhi ue selem) është larg kësaj, por fjala i drejtohet të gjithë njerëzve, për t'ju treguar atyre se edhe sikur i Dërguari ta bënte këtë gjë, do të ndëshkohej rëndë njësoj si idhujtarët, prandaj bëni kujdes, o njerëz, dhe mos tërhiqni zemërimin e Allahut mbi veten tuaj me idhujtari dhe shkelje të urdhrave të Tij.

وَإِن يَمۡسَسۡكَ ٱللَّهُ بِضُرّٖ فَلَا كَاشِفَ لَهُۥٓ إِلَّا هُوَۖ وَإِن يُرِدۡكَ بِخَيۡرٖ فَلَا رَآدَّ لِفَضۡلِهِۦۚ يُصِيبُ بِهِۦ مَن يَشَآءُ مِنۡ عِبَادِهِۦۚ وَهُوَ ٱلۡغَفُورُ ٱلرَّحِيمُ ١٠٧

107. Nëse Allahu të godet me ndonjë të keqe, askush nuk mund ta largojë atë, përveç Tij; dhe nëse dëshiron për ty ndonjë të mirë, askush nuk mund ta pengojë mirësinë e Tij.[1] Ai ia jep atë (mirësinë) kujt të dojë prej robërve të Tij. Ai është Falës i Madh, Mëshirëplotë.[2]

قُلۡ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ قَدۡ جَآءَكُمُ ٱلۡحَقُّ مِن رَّبِّكُمۡۖ فَمَنِ ٱهۡتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهۡتَدِي لِنَفۡسِهِۦۖ وَمَن ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيۡهَاۖ وَمَآ أَنَا۠ عَلَيۡكُم بِوَكِيلٖ ١٠٨

108. Thuaj: "O njerëz! Juve ju ka ardhur e Vërteta nga Zoti juaj; kështu që kush udhëzohet, udhëzohet për të mirën e vet dhe kush humb, humb në dëmin e vet. Unë nuk jam mbikëqyrës ndaj jush."[3]

---

[1] Nëse Allahu të spovon me ndonjë fatkeqësi, askush nuk mund ta largojë atë prej teje, përveç Zotit tënd, as idhujt që adhurojnë idhujtarët, as xhinët e as njerëzit; dhe po kështu, nëse Allahu dëshiron për ty ndonjë të mirë, begati, gëzim e shëndet, askush nuk mund ta pengojë këtë gjë prej teje dhe as ty prej saj, sepse e mira dhe e keqja janë vetëm në dorë të Allahut, dhe jo të idhujve apo ndokujt tjetër. Pra, vetëm Allahu meriton të adhurohet, kështu që mos i bëni ortak Atij në adhurim, sende e idhuj që nuk kanë në dorë tju sjellin as dëm as dobi.

[2] Allahu i jep të mira dhe godet me fatkeqësi kë të dojë nga robët e Tij, si sprovë për ta, me qëllim që t'u falë mëkatet atyre që durojnë gjatë sprovës apo që falënderojnë për të mirat që u jep Allahu; dhe që t'i mëshirojë ata që e besojnë Atë dhe që i binden Atij, dhe të mos i dënojë ata.

[3] Thuaju njerëzve, o Muhamed: "Juve ju ka ardhur Libri i Allahut, Kurani, në të cilin sqarohet gjithçka i nevojitet njerëzve për fenë dhe jetën e tyre në këtë botë dhe në botën tjetër; kështu që, kushdo që ndjek rrugën e drejtë të udhëzimit dhe beson atë që ka shpallur Allahu, udhëzohet për veten dhe të mirën e tij, dhe të askujt tjetër; dhe po kështu, ai që devijon nga rruga e drejtë dhe merr rrugë tjetër nga ajo e besimit të vërtetë që ka ardhur nga Allahu dhe që i është shpallur Muhamedit, padyshim që dëmi i tij bie mbi veten e tij dhe mbi askënd tjetër. Kurse unë nuk jam mbikëqyrësi dhe drejtuesi juaj me forcë, por detyra ime është vetëm t'ju komunikoj atë që më shpallet nga Allahu."

وَٱتَّبِعْ مَا يُوحَىٰٓ إِلَيْكَ وَٱصْبِرْ حَتَّىٰ يَحْكُمَ ٱللَّهُ ۚ وَهُوَ خَيْرُ ٱلْحَٰكِمِينَ ﴿١٠٩﴾

109. Ndiq atë që të është shpallur (o Muhamed), dhe duro derisa Allahu të gjykojë. Ai është Gjykatësi më i mirë.[1]

[1] Ndiq atë që të shpall Allahu, o Muhamed, zbatoje atë në mënyrën më të mirë dhe duro ndaj të këqiave që të shkaktojnë idhujtarët prej popullit tënd, deri sa Allahu të gjykojë mes jush, dhe padyshim se Allahu është Gjykatësi më i mirë dhe më i drejtë, dhe i jep secilit atë që meriton, me drejtësinë dhe urtësinë e Tij absolute. Sigurisht që i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) qëndroi fortë në rrugën e drejtë të Allahut, deri sa Allahu e ngriti fenë e Tij mbi të gjitha fetë, dhe i dha të Dërguarit të Tij triumfin mbi armiqtë e tij, me shpatë dhe me dije e provë të qartë; dhe Allahut i takon falënderimi dhe lavdet më të mira, ashtu si i përshtatet Madhështisë dhe Përsosmërisë së Tij Absolute!

سُورَةُ هُودٍ

11. SURJA "HUD"

(Mekase, 123 Ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

الٓر ۚ كِتَٰبٌ أُحْكِمَتْ ءَايَٰتُهُۥ ثُمَّ فُصِّلَتْ مِن لَّدُنْ حَكِيمٍ خَبِيرٍ ۝١

1. Elif Lam Ra. Ky është një Libër, vargjet e të cilit janë përsosur, pastaj janë sqaruar në detaje nga ana e Një të Urti Gjithënjohës;[1]

أَلَّا تَعْبُدُوٓا۟ إِلَّا ٱللَّهَ ۚ إِنَّنِى لَكُم مِّنْهُ نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ ۝٢

2. Që të mos adhuroni tjetër përveç Allahut. Vërtet, unë (Muhamedi) jam një paralajmërues dhe përgëzues nga Ai për ju;[2]

---

[1] Këto janë germa prej germave të alfabetit arab, nga të cilat përbëhet edhe Kurani. Njëzet e nëntë sure të Kuranit hapen me një apo më shumë germa të ndryshme për domethënien e të cilave ka shumë mendime tek dijetarët e tefsirit, por domethënien e vërtetë të tyre nuk e di veçse Allahu i Madhëruar. Këto i gjen në tefsirin e Taberiut, Kurtubiut, etj. Ky Kuran i Madhërishëm dhe Shpallje e Ndershme, është një Libër Hyjnor, vargjet e të cilit janë përsosur në çdo pikëpamje: në rradhitje dhe ndërtim gjuhësor, saktësi, bukuri, vërtetësi, drejtësi dhe domethënie; dhe janë sqaruar në detaje, në gradën më të lartë të qartësisë nga Ai (Allahu) që është i Urtë dhe i vendos gjërat në vendin e vet me përpikmëri, dhe që është Gjithënjohës i të gjitha çështjeve dhe gjërave të dukshme dhe të padukshme, në hollësi.

[2] Vargjet e këtij Libri janë përsosur dhe sqaruar në detaje, në mënyrë që të mos adhuroni askënd dhe asgjë tjetër përveç Allahut që e ka shapllur atë. Mua më ka dërguar Allahu për të qenë paralajmërues i dënimit të Tij mbi ata që e mohojnë Allahun, adhurojnë të tjerë përveç Tij dhe nuk i binden urdhrave të Tij prej jush, o njerëz; dhe më ka dërguar gjithashtu për të qenë përgëzues me shpërblim të madh dhe Xhenet për ata që besojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe i binden Atij e adhurojnë vetëm Allahun me sinqeritet dhe pa i shoqëruar askënd në adhurim.

وَأَنِ ٱسْتَغْفِرُوا۟ رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوٓا۟ إِلَيْهِ يُمَتِّعْكُم مَّتَـٰعًا حَسَنًا إِلَىٰٓ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَيُؤْتِ كُلَّ ذِى فَضْلٍ فَضْلَهُۥ ۖ وَإِن تَوَلَّوْا۟ فَإِنِّىٓ أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ كَبِيرٍ ﴿٣﴾

3. Dhe që t'i kërkoni falje Zotit tuaj, pastaj të ktheheni tek Ai me pendim; në mënyrë që Ai t'ju japë të shijoni kënaqësi të bukura deri në një afat të caktuar, dhe t'i japë çdokujt vepron mirë të mirën e tij. Por, nëse ktheni shpinën, atëherë me të vërtetë, unë kam frikë për ju dënimin e një Dite të Madhe.[3]

إِلَى ٱللَّهِ مَرْجِعُكُمْ ۖ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤﴾

4. Kthimi juaj është tek Allahu dhe Ai është i Plotfuqishëm për çdo gjë![4]

[3] Vargjet e Kuranit janë përsosur dhe sqaruar në detaje, që të mos adhuroni tjetër përveç Allahut, dhe që t'i kërkoni falje Allahut për idhujtarinë dhe mosbindjen ndaj Tij që keni bërë më parë, pastaj të ktheheni tek Ai me pendim të sinqertë, duke ju bindur Atij dhe duke adhuruar vetëm Atë me sinqeritet dhe pa i shoqëruar asnjë ortak; pra, fillimisht duhet të kërkojnë falje për mohimin dhe idhujtarinë, pastaj të kthehen tek Allahu me pendim dhe bindje ndaj Tij në vazhdim e deri në vdekje. Nëse veproni kështu, Allahu do ju japë të shijoni nga kënaqësitë e bukura të kësaj bote deri në afatin e vdekjes, dhe çdokujt që bën mirë apo jep lëmoshë nga teprica e asaj që zotëron, duke shpresuar shpërblimin e Allahut, Allahu do ia japë shpërblimin e asaj të mire në këtë botë dhe në botën tjetër veçanërisht. Nëse i ktheni shpinën këtij Libri dhe asaj në të cilën ju ftoj unë (Muhamedi), atëherë vërtet, unë kam frikë për ju dënimin e një ditë të Madhe dhe të vështirë, dënimin e ditës së Llogarisë, ku çdo njeri do të marrë shpërblimin apo dënimin që meriton, dhe askujt nuk do i bëhet padrejtësi.

[4] Kthimi juaj pas vdekjes dhe përfundimi i të gjithë juve, o njerëz, është tek Allahu, prandaj kini frikë ndëshkimin e Tij, sepse Ai është i Plotfuqishëm për t'ju ringjallur, për t'ju grumbulluar në ditën e Llogarisë dhe për t'ju dhën shpërblimin apo dënimin që meritoni.

أَلَآ إِنَّهُمۡ يَثۡنُونَ صُدُورَهُمۡ لِيَسۡتَخۡفُواْ مِنۡهُۚ أَلَا حِينَ يَسۡتَغۡشُونَ ثِيَابَهُمۡ يَعۡلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعۡلِنُونَۚ إِنَّهُۥ عَلِيمُۢ بِذَاتِ ٱلصُّدُورِ ٥

5. Vërtet, ata kërrusin gjokset e tyre që të fshihen nga Ai. Por sigurisht, edhe kur ata mbulohen me petkat e tyre, Ai e di se çfarë fshehin dhe çfarë shfaqin ata. Me të vërtetë, Ai është i Gjithëdijshëm për atë që gjendet brenda gjokseve.[5]

[5] Idhujtarët dhe mohuesit, nga injoranca e tyre dhe mos-njohja e Allahut, mendonin se duke kërrusur kurrizin për të mbledhur dhe ngushtuar gjoksin, do ta fshehnin nga Allahu atë që kishin në gjokse prej besimit dhe mendimit, apo fjalëve që flisnin në fshehtësi me njëri-tjetrin; por Allahu i tregoi atyre se Atij nuk mund t'i fshihet asgjë nga çështjet e tyre të fshehta apo të shfaqura, qoftë nëse mbulohen me rrobe këmbë e kokë, apo zhvishen për t'u larë. Allahu di gjithçka mbajnë gjokset e krijesave të Tij, prej besimit apo mosbesimit, të vërtetës apo të pavërtetës, të mirës apo të keqes, dhe sigurisht që Allahut nuk mund t'i fshihet asgjë në qiej apo në Tokë, sepse gjithçka është krijimi i Tij, prona e Tij dhe nën Sundimin e Tij. Prandaj, bëni kujdes dhe ruhuni se mos Allahu sheh në gjokset tuaja ndërsa ju fshehni në to dyshim në diçka prej Njësimit të Allahut, urdhrave apo ndalesave të Tij, ose dyshim në diçka që lidhet me besimin në Allahun, se përndryshe do të shkatërroheni për këtë dyshim.

۞ وَمَا مِن دَآبَّةٍ فِي ٱلۡأَرۡضِ إِلَّا عَلَى ٱللَّهِ رِزۡقُهَا وَيَعۡلَمُ مُسۡتَقَرَّهَا وَمُسۡتَوۡدَعَهَاۚ كُلّٞ
فِي كِتَٰبٖ مُّبِينٖ ٦

6. Nuk ka asnjë krijesë lëvizëse në Tokë, furnizimi i së cilës të mos jetë i garantuar nga Allahu. Ai e di vendbanimin e saj dhe vendin e prehjes. Të gjitha janë (të shënuara) në një Libër të qartë.[6]

وَهُوَ ٱلَّذِي خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٖ وَكَانَ عَرۡشُهُۥ عَلَى ٱلۡمَآءِ لِيَبۡلُوَكُمۡ
أَيُّكُمۡ أَحۡسَنُ عَمَلٗاۗ وَلَئِن قُلۡتَ إِنَّكُم مَّبۡعُوثُونَ مِنۢ بَعۡدِ ٱلۡمَوۡتِ لَيَقُولَنَّ ٱلَّذِينَ
كَفَرُوٓاْ إِنۡ هَٰذَآ إِلَّا سِحۡرٞ مُّبِينٞ ٧

7. Është Ai që ka krijuar qiejt dhe Tokën për gjashtë ditë - ndërsa Froni i Tij (Arshi) ndodhej mbi ujë - për t'ju vënë në provë se cili nga ju do të jetë më i mirë në vepra. Dhe nëse ti (Muhamed) u thua: "Me të vërtetë, ju do të ringjalleni pas vdekjes", mohuesit, me siguri do të thonë: "Kjo nuk është gjë tjetër, veçse magji e qartë!"[7]

---

[6] Çdo gjallesë lëvizëse në Tokë e ka furnizimin dhe mjetet e jetesës të garantuara nga Allahu; dhe Allahu e di vendin ku ato jetojnë dhe qëndrojnë gjatë jetës së tyre dhe pas vdekjes së tyre, si dhe vendin ku vdesin. Gjithçka është e shënuar në detaje, në Librin e qartë el Leuhul Mahfudh, që është tek Allahu dhe në të cilin Allahun ka regjistruar gjithçka, që kur ka krijuar lapsin dhe gjithësinë, deri në ditën e Kiametit; dhe në këtë Libër është shënuar në detaje numri i të gjitha krijesave që do të lëvizin në Tokë, furnizimi që do të kenë, kohëzgjatja e jetës apo e qëndrimit në prehje në varr, dhe gjithçka tjetër. Me këtë, Allahu i tregon atyre idhujtarëve injorantë, të cilët mblidhnin gjokset për të fshehur atë që mbanin brenda tyre prej besimeve të kota dhe mohimit të Allahut, se Allahu i ka ditur të gjitha gjërat në detaje dhe i ka shënuar që të gjitha në Librin që gjendet tek Ai, që para se t'i krijojë ato gjëra; kështu që si mund t'i fshihni Allahut atë që mendoni e mbani në gjokse, duke u kërrysur apo duke u mbuluar me rrobë?!

[7] Allahu është Ai që ka krijuar qiejtë dhe Tokën për gjashtë ditë, a mos vallë do ta kishte të vështirë t'ju ringjallë juve pas vdekjes tuaj?! Para se të krijonte qiejtë dhe Tokën, dhe gjithçka mes tyre, Arshi – Froni i Allahut ishte mbi ujë; dhe Allahu i krijoi qiejtë dhe Tokën, bashkë me ju, për gjashtë ditë, nga e Djela në të Premte, me qëllim që t'ju vërë në provë se cili nga ju do të jetë më i bindur ndaj Tij dhe do të veprojë më mirë – pra Allahu kërkon cilësi dhe jo sasi: vepër të sinqertë për Allahun pa i shoqëruar askënd, dhe vepër që është në përputhje me sunetin dhe rrugën e të Dërguarit të Allahut (salallahu alejhi ue selem); Cili nga ju do të meditojë më shumë dhe do të ndikohet më shumë nga madhështia e

وَلَئِنْ أَخَّرْنَا عَنْهُمُ ٱلْعَذَابَ إِلَىٰٓ أُمَّةٍ مَّعْدُودَةٍ لَّيَقُولُنَّ مَا يَحْبِسُهُۥٓ ۗ أَلَا يَوْمَ يَأْتِيهِمْ لَيْسَ مَصْرُوفًا عَنْهُمْ وَحَاقَ بِهِم مَّا كَانُوا بِهِۦ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٨﴾

8. Nëse Ne ua shtyjmë ndëshkimin atyre deri në një kohë të caktuar, ata patjetër do të thonë: "Çfarë po e pengon atë?" Vërtet, ditën që ai (ndëshkimi) do t'u vijë, nuk do të shmanget prej tyre, dhe ata do t'i godasë ajo me të cilën talleshin më parë.[8]

وَلَئِنْ أَذَقْنَا ٱلْإِنسَـٰنَ مِنَّا رَحْمَةً ثُمَّ نَزَعْنَـٰهَا مِنْهُ إِنَّهُۥ لَيَـُٔوسٌ كَفُورٌ ﴿٩﴾

9. Nëse i japim njeriut të shijojë një mëshirë nga Ne, pastaj ia heqim atë, ai bëhet shumë i dëshpëruar dhe shumë mohues.[9]

krijimit të Allahut në qiej e në Tokë, dhe cilit nga ju do i shtojë kjo gjë më shumë besimin në Allahun, madhërimin e Allahut dhe bindjen ndaj Allahut me vepra të mira e të sinqerta vetëm për Të. Nëse u thua idhujtarëve dhe mohuesve se ju do të ringjalleni pas vdekjes suaj, dhe ju lexon këto fjalë nga Kurani, ata do të thonë se kjo - d.m.th. Kurani - është magji e qartë dhe e dallueshme për çdokënd që e dëgjon atë. Ai nuk është magji, por mrekulli nga Allahu, por zemrat e tyre janë të vulosura dhe mendjet e tyre të mbyllura, si rezultat i mohimit dhe mendjemadhësisë së tyre.

[8] Nëse Ne e vonojmë ndëshkimin e tyre deri sa të kalojë një brez e të vijë një brez tjetër, idhujtarët dhe mohuesit do të thonë: "Çfarë po e pengon ardhjen e ndëshkimit me të cilin na kërcënon?", duke e përgënjeshtruar atë dhe u tallur me të, dhe duke menduar se ai ndëshkim nuk do të vijë ndonjëherë, dhe se Profeti i Zotit ka gënjyer; pa e ditur mendjelehtët se Allahu vepron me Urtësinë e Tij absolute dhe e sjell ndëshkimin befasisht, por Ai i afatizon ata në mënyrë që të pendohen. Ndëshkimi me të cilin kërcënoheni do të vijë, por ta dini se ditën kur ai ndëshkim të zbresë mbi ju, nuk do të shmanget nga ju dhe askush nuk mund t'jua largojë atë, por do ju godasë të gjithëve dhe do tju shkatërrojë, pikërisht ai ndëshkim me të cilin talleshit më parë, kur thonit: "Çfarë po e pengon? Përse nuk na e sjell atë dënim?".

[9] Nëse Allahu i jep njeriut të mira, furnizim të bollshëm dhe kushte jetese të mira nga stolitë e kësaj bote – të cilat janë nga mëshira e Tij – pastaj e heq atë mëshirë nga njeriu dhe atë e godasin fatkeqësitë dhe skamja, atëherë njeriu dëshpërohet dhe i heq shpresat nga mëshira e Allahut dhe nga çdo e mirë, dhe bëhet mohues i fortë i Allahut dhe mosmirënjohës ndaj Tij.

وَلَئِنْ أَذَقْنَٰهُ نَعْمَآءَ بَعْدَ ضَرَّآءَ مَسَّتْهُ لَيَقُولَنَّ ذَهَبَ ٱلسَّيِّـَٔاتُ عَنِّىٓ ۚ إِنَّهُۥ لَفَرِحٌ فَخُورٌ ﴿١٠﴾

10. Por nëse Ne i japim atij të shijojë mirësi pas fatkeqësisë që e kishte goditur, ai thotë: "Të këqiat ikën nga unë!"; dhe bëhet shumë i gëzuar dhe mburravec;[10]

إِلَّا ٱلَّذِينَ صَبَرُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ أُو۟لَٰٓئِكَ لَهُم مَّغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿١١﴾

11. Me përjashtim të atyre që durojnë dhe bëjnë vepra të mira; për ta do të ketë falje dhe shpërblim të madh.[11]

[10] Nëse Allahu i jep njeriut të shijojë të mirat e Tij pas fatkeqësisë që e kishte goditur, njeriu do të mendojë se i kanë ikur të gjitha këqiat dhe nuk do i vijnë më, por do i vijnë vetëm të mira, kështu që shfaq gëzim të tepruar dhe mburrje para njerëzve, dhe aspak mirënjohje dhe falënderim për Allahun, duke menduar se i meriton ato të mira apo se i ka fituar me zgjuarsinë e tij.

[11] Bëjnë përjashtim nga njerëzit mohues që u përmendën më sipër, njerëzit besimtarë që durojnë në fatkeqësi dhe vazhdojnë me bindje ndaj Allahut pavarësisht fatkeqësisë dhe sprovës që u ka rënë, dhe falënderojnë vetëm Allahun kur Ai ua largon fatkeqësinë dhe u jep të mira nga mëshira e Tij, si dhe japin zekat e lëmoshë prej asaj që u jep Allahu; këta meritojnë falje nga Allahu për mëkatet e tyre për shkak të fatkeqësisë që i godet, dhe shpërblim të madh për veprat e tyre të mira, në të dyja botët.

فَلَعَلَّكَ تَارِكٌۢ بَعْضَ مَا يُوحَىٰٓ إِلَيْكَ وَضَآئِقٌۢ بِهِۦ صَدْرُكَ أَن يَقُولُوا۟ لَوْلَآ أُنزِلَ عَلَيْهِ كَنزٌ أَوْ جَآءَ مَعَهُۥ مَلَكٌ ۚ إِنَّمَآ أَنتَ نَذِيرٌ ۚ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ وَكِيلٌ ﴿١٢﴾

12. Ndoshta ti (Muhamed) dëshiron të lësh mënjanë diçka nga ato që të janë shpallur, dhe mund të ngushtohet gjoksi me to, sepse ata (mohuesit) mund të thonë: "Përse të mos i ishte zbritur ndonjë thesar, ose të kishte ardhur ndonjë engjëll bashkë me të?!" Por, ti (Muhamed) je vetëm paralajmërues, kurse Allahu është Kujdestar për çdo gjë.[12]

[12] Ndoshta ti, o i Dërguar, për shkak të mohimit dhe përgënjeshtrimit të madh që ndesh nga mohuesit dhe idhujtarët, do të dëshiroje të lije mënjanë diçka nga ato që Allahu të ka shpallur dhe të ka urdhëruar që t'ua komunikosh njerëzve, dhe ndoshta të ngushtohet gjoksi nga ndroja se ata mund të kërkojnë prej teje disa kërkesa kryeneçe, siç është kërkimi i zbritjes së një thesari dhe pasurie të madhe tek ti, ose ardhja e një engjëlli që të dëshmojë se ti je i dërguar nga Allahu. Por ti komunikoi atyre gjithçka që unë të shpall, sepse detyra jote është vetëm paralajmërimi i tyre me atë që të shpall Unë prej ndëshkimit Tim mbi ta për shkak të mohimit të tyre, kurse të tjerat janë detyra Ime dhe Unë drejtoj dhe kujdesem për të gjitha çështjet e krijesave të Mia.

أَمْ يَقُولُونَ ٱفْتَرَىٰهُ ۖ قُلْ فَأْتُوا۟ بِعَشْرِ سُوَرٍ مِّثْلِهِۦ مُفْتَرَيَٰتٍ وَٱدْعُوا۟ مَنِ ٱسْتَطَعْتُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ إِن كُنتُمْ صَٰدِقِينَ ﴿١٣﴾

13. Apo thonë: "Ai e ka trilluar atë (Kuranin)!" Thuaju (o Muhamed!): "Sillni dhjetë sure si ai të trilluara dhe thirrni në ndihmë këdo që mundni, përveç Allahut, nëse thoni të vërtetën![13]

فَإِلَّمْ يَسْتَجِيبُوا۟ لَكُمْ فَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّمَآ أُنزِلَ بِعِلْمِ ٱللَّهِ وَأَن لَّآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ فَهَلْ أَنتُم مُّسْلِمُونَ ﴿١٤﴾

14. Por nëse (ndihmuesit tuaj) nuk ju përgjigjen, atëherë ta dini se ai (Kurani) ka zbritur me dijen e Allahut dhe se nuk ka zot tjetër (të denjë për adhurim) përveç Tij. Pra, a nuk po i nënshtroheni Allahut?"[14]

---

[13] Madje idhujtarët dhe mohuesit thonë se Kuranin e ka trilluar Muhamedi; por ti thuaju atyre të sjellin dhjetë sure të ngjashme me suret e Kuranit, nga trillimi dhe mendja e tyre, madje le të kërkojnë ndihmën e të gjitha krijesave të Allahut që munden të kërkojnë ndihmë prej tyre me qëllim që t'i ndihmojnë për të trilluar ato dhjetë suret, nëse thonë të vërtetën në akuzën se Kuranin e ka trilluar Muhamedi. Pra, përderisa ata nuk munden të sjellin diçka të vogël të njëjtë apo të ngjashme me suret e Kuranit, për nga ndërtimi strukturor gjuhësor, kuptimi, të fshehtat që përmban, përpikmëria dhe vërtetësia, etj., për faktin se ata janë krijesa dhe nuk mund të bëjnë diçka të njëjtë me veprën apo Fjalën e Krijuesit, sado që të thërrasin në ndihmë prej krijesave, dhe po kështu Muhamedi nuk mund ta ketë trilluar Kuranin, sepse edhe ai është një nga krijesat e Allahut, por ai vetëm komunikon atë që i shpall Allahu, dhe është paralajmërues dhe përgëzues për ato që i shpall Allahu.

[14] Nëse ndihmuesit tuaj që i thirrët për ndihmë në trillimin e sureve të ngjashme me suret e Kuranit, nuk ju përgjigjen thirrjes suaj dhe ju nuk mundeni të trilloni diçka të ngjashme me Kuranin, atëherë të jeni të bindur se Kurani ka zbritur nga qielli dhe i është shpallur Muhamedit (salallahu alejhi ue selem) me dijen dhe vullnetin e Allahut, dhe se Muhamedi nuk e ka trilluar atë dhe as që ka mundësi ta trillojë; dhe të jeni të bindur gjithashtu se nuk ka të adhuruar tjetër që meriton të adhurohet nga krijesat përveç Allahut, Krijuesit të tyre; prandaj i braktisni idhujt dhe zotat tuaj, dhe adhuroni vetëm Allahun! Pra, a nuk po bëheni muslimanë dhe t'i nënshtroheni Allahut me bindje ndaj Tij dhe me sinqeritet në adhurimin vetëm të Atij, pasi që akuza juaj u rrëzua dhe e vërteta se Kurani është nga Allahu u provua?

مَن كَانَ يُرِيدُ ٱلۡحَيَوٰةَ ٱلدُّنۡيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيۡهِمۡ أَعۡمَٰلَهُمۡ فِيهَا وَهُمۡ فِيهَا لَا يُبۡخَسُونَ ١٥

15. Kush dëshiron jetën e kësaj bote dhe luksin e saj, Ne do ia japim plotësisht shpërblimin për veprat e tyre në të, dhe atyre nuk do t'u lihet aty asgjë mangët.[15]

أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ لَيۡسَ لَهُمۡ فِي ٱلۡأٓخِرَةِ إِلَّا ٱلنَّارُۖ وَحَبِطَ مَا صَنَعُواْ فِيهَا وَبَٰطِلٞ مَّا كَانُواْ يَعۡمَلُونَ ١٦

16. Këta janë ata, të cilët në botën tjetër nuk do të kenë asgjë, përveç zjarrit. Gjithçka vepruan në jetë do u shkojë dëm dhe ajo që punuan është e pavlerë.[16]

أَفَمَن كَانَ عَلَىٰ بَيِّنَةٖ مِّن رَّبِّهِۦ وَيَتۡلُوهُ شَاهِدٞ مِّنۡهُ وَمِن قَبۡلِهِۦ كِتَٰبُ مُوسَىٰٓ إِمَامٗا وَرَحۡمَةًۚ أُوْلَٰٓئِكَ يُؤۡمِنُونَ بِهِۦۚ وَمَن يَكۡفُرۡ بِهِۦ مِنَ ٱلۡأَحۡزَابِ فَٱلنَّارُ مَوۡعِدُهُۥۚ فَلَا تَكُ فِي مِرۡيَةٖ مِّنۡهُۚ إِنَّهُ ٱلۡحَقُّ مِن رَّبِّكَ وَلَٰكِنَّ أَكۡثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يُؤۡمِنُونَ ١٧

17. A mund të krahasohen këta (që duan jetën e kësaj bote) me ata që mbështeten në provë të qartë nga Zoti i tyre (Kuran), që ndiqet nga një dëshmitar prej Allahut (Xhibrili), dhe para të cilit (Kuranit) ishte (dëshmitar) Libri i Musait, i cili ishte udhëzues dhe mëshirë? Këta e besojnë atë (Kuranin). Dhe kushdo që e mohon atë (Kuranin) prej grupeve, Zjarri do të jetë vendi i tij i premtuar. Prandaj, kurrë

[15] Kushdo që dëshiron dhe kërkon me veprën e tij jetën e kësaj bote dhe luksin e saj, Allahu do i japë shpërblimin për veprat e tij të mira në këtë botë, të plotë dhe pa i cënuar asgjë; por atij nuk do i mbesë asgjë në botën tjetër, të cilën nuk e beson, se përndryshe do të punonte edhe për të.

[16] Ata, të cilët dëshirojnë me veprat e tyre vetëm jetën e kësaj bote dhe luksin e saj, dhe të cilëve Allahu ua dha të gjithë shpërblimin e veprave të tyre në këtë botë, ashtu si e kërkuan, këta nuk do të kenë në botën tjetër veçse zjarrin e Xhehenemit, në të cilin do të futen, sepse veprat që i bënë në këtë botë, u shkuan dëm dhe e morën shpërblimin për to në dynja, dhe veprat e tyre gjithësesi ishin të pavlefshme, sepse ata nuk i bënin ato për Hir të Allahut por për të tjerë apo për dynja, kështu që Allahu i asgjësoi dhe zhvlerësoi ato.

të mos jesh në dyshim për të (Kuranin). Me të vërtetë, ai është e vërteta prej Zotit tënd, por shumica e njerëzve nuk besojnë.[17]

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ ٱفْتَرَىٰ عَلَى ٱللَّهِ كَذِبًا ۚ أُولَٰٓئِكَ يُعْرَضُونَ عَلَىٰ رَبِّهِمْ وَيَقُولُ ٱلْأَشْهَٰدُ هَٰٓؤُلَآءِ ٱلَّذِينَ كَذَبُوا۟ عَلَىٰ رَبِّهِمْ ۚ أَلَا لَعْنَةُ ٱللَّهِ عَلَى ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿١٨﴾

18. Kush është më i padrejtë se ai që trillon gënjeshtra për Allahun? Ata do të paraqiten para Zotit të tyre dhe dëshmitarët do të thonë: "Këta janë ata që kanë gënjyer kundër Zotit të tyre. Vërtet, mallkimi i Allahut është mbi të padrejtët;[18]

[17] A janë njësoj ata që me punën e tyre nuk kërkojnë vetëm se jetën e kësaj bote dhe luksin e saj, me ata që mbështeten në provë të qartë nga Allahu, në Kuran, i cili ka sqaruar qartë fenë e Allahut, dhe i cili ndiqet nga një dëshmues tjetër prej Allahut, që është Xhibrili i cili i zbriti Kuranin Muhamedit (salallahu alejhi ue selem), dhe këtë e përforcon një dëshmues i tretë, që ka qenë para Kuranit, dhe që është Teurati, i cili i ka zbritur Musait (alejhis selam) për të qenë udhëzues dhe mëshirë për ata që e besonin atë; Këta që mbështeten në provë të qartë nga Allahu – Muhamedi dhe besimtarët – e besojnë Kuranin dhe e zbatojnë atë në mënyrën më të mirë. Kushdo që e mohon Kuranin dhe mohon që ai të jetë shpallur nga Allahu, prej grupeve dhe ndjekësve të feve e besimeve të ndryshme, vendi i premtuar për ta është zjari i xhehenemit, ku do të qëndrojnë përgjithmonë për shkak të përgënjeshtrimit dhe mohimit të Kuranit. Prandaj, mos ki pikë dyshimi në lidhje me Kuranin, o Muhamed, sepse ai është e vërteta absolute e shpallur nga Zoti yt, por shumica e njerëzve nuk besojnë se Kurani është shpallur nga Allahu. Sigurisht që i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) nuk dyshonte aspak se Kurani ishte nga Allahu, sepse atij i shpallej dhe ai e dinte si i shpallej dhe nga kush i shpallej, por qëllimi është që njerëzit të kenë provë të qartë se Kurani është nga Allahu dhe jo nga Muhamedi (salallahu alejhi ue selem), dhe se Muhamedi është vetëm rob e krijesë e Allahut dhe i Dërguari i Tij për mbarë njerëzimin.

[18] Askush nuk është më i padrejtë dhe askush nuk do të ketë dënim më të madh se ai që trillon gënjeshtër kundër Allahut, siç është bërja ortak Allahut dhe adhurimi i të tjerëve në vend të Allahut apo për të ndërmjetësuar për ta tek Allahu, apo ata që i veshin Allahut fëmijë, etj. Këta do të paraqiten para Zotit të tyre në ditën e Llogarisë, dhe dëshmitarët prej engjëjve, profetëve, e të tjerë, do të thonë: "Këta janë ata që kanë gënjyer kundër Zotit të tyre në dynja. Vërtet, Allahu është zemëruar me ta dhe i ka mallkuar me mallkim që nuk ndërpritet, sepse padrejtësia është bërë atribut i tyre i pandarë."

ٱلَّذِينَ يَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا وَهُم بِٱلْـَٔاخِرَةِ هُمْ كَٰفِرُونَ ﴿١٩﴾

19. të cilët pengojnë nga rruga e Allahut dhe përpiqen ta shtrembërojnë atë; dhe ata janë mohues të botës tjetër!”[19]

[19] Mallkimi i Allahut qoftë mbi të padrejtët, të cilët pengojnë njerëzit nga besimi në Allahun dhe nga adhurimi i Allahut me sinqeritet dhe pa i shoqëruar askënd dhe asgjë në adhurim; dhe të cilët përpiqen ta shtrembërojnë rrugën e Allahut, që është Islami, me trillime e shpifje; dhe të cilët e mohojnë ringjalljen pas vdekjes, llogarinë dhe shpërblimin apo dënimin në botën tjetër!

أُولَٰٓئِكَ لَمْ يَكُونُوا۟ مُعْجِزِينَ فِى ٱلْأَرْضِ وَمَا كَانَ لَهُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ مِنْ أَوْلِيَآءَ ۘ يُضَٰعَفُ لَهُمُ ٱلْعَذَابُ ۚ مَا كَانُوا۟ يَسْتَطِيعُونَ ٱلسَّمْعَ وَمَا كَانُوا۟ يُبْصِرُونَ ﴿٢٠﴾

20. Ata nuk mund t'i shpëtonin Allahut në Tokë dhe nuk kishin ndonjë mbrojtës tjetër, përveç Allahut. Atyre do t'u shumëfishohet dënimi, sepse ata nuk arrinin të dëgjonin dhe as nuk shihnin.[20]

أُولَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ خَسِرُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُم مَّا كَانُوا۟ يَفْتَرُونَ ﴿٢١﴾

21. Këta janë ata që i shkaktuan humbjen vetvetes, dhe do iu humbasin ato që trillonin.[21]

لَا جَرَمَ أَنَّهُمْ فِى ٱلْءَاخِرَةِ هُمُ ٱلْأَخْسَرُونَ ﴿٢٢﴾

22. Pa dyshim, këta do të jenë humbësit më të mëdhenj në botën tjetër.[22]

[20] Idhujtarët dhe mohuesit që pengojnë nga rruga e Allahut, nuk mund t'i shpëtonin Allahut në Tokë duke ikur, nëse Allahu do të dëshironte ndëshkimin e tyre, sepse ata janë në Dorën e Tij dhe në pronën e Tij, dhe asnjë mik apo aleat nuk mund t'i ndihmonte dhe mbronte ata nga ndëshkimi i Allahut, edhe pse kundër njeërzve ata kishin fuqi dhe aleancë të fortë, dhe askush nuk mund t'i sulmonte prej njerëzve. Atyre do t'u shtohet dhe shumëfishohet dënimi në zjarrin e Xhehenemit, për shkak të humbjes së vet dhe të njerëzve që i çuan në humbje, dhe kjo sepse ata nuk arritën ta dëgjonin Kuranin me dëgjim të vërtetë që të mund të përfitonin prej tij, dhe as nuk i shihnin provat e Allahut në univers me shikimin e kërkimit të udhëzimit, por ishin të preokupuar me mosbesimin dhe kryeneçësinë që iu pëlqente.

[21] Këta që përmenden në ajetet më sipër janë ata që i shkaktuan humbjen vetvetes dhe futjen në zjarr me trillimet që bënin ndaj Allahut, dhe trillimet e tyre: idhujt dhe zotat, të cilët ata mendonin se do të ndërpjetësonin për ta tek Allahu, do t'u humbin dhe nuk do i gjejnë më në botën tjetër, sepse janë kthyer në pluhur pasi që kanë qenë gurë apo drurë në dynja.

[22] Këta njerëz me cilësitë e mësipërme, do të jenë humbësit më të mëdhenj në botën tjetër, sepse ata i kanë shitur shtëpitë e tyre të xhenetit banorëve të xhenetit, dhe blenë prej tyre gropat e zjarrit ku mund të futeshin nëse do të ishin mohues; pra këta këmbyen gradët e xhenetit me thellësitë e xhehenemit, dhe sigurisht që kjo është vërtet humbja më e madhe.

إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّـٰلِحَـٰتِ وَأَخْبَتُوٓا۟ إِلَىٰ رَبِّهِمْ أُو۟لَـٰٓئِكَ أَصْحَـٰبُ ٱلْجَنَّةِ ۖ هُمْ فِيهَا خَـٰلِدُونَ ﴿٢٣﴾

23. Me të vërtetë, ata që besuan, bënë vepra të mira dhe u përulën para Zotit të tyre - ata janë banorët e Xhenetit, ku do të qëndrojnë përgjithmonë.[23]

۞ مَثَلُ ٱلْفَرِيقَيْنِ كَٱلْأَعْمَىٰ وَٱلْأَصَمِّ وَٱلْبَصِيرِ وَٱلسَّمِيعِ ۚ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا ۚ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٢٤﴾

24. Shembulli i këtyre dy grupeve është si ai i verbri i shurdhër dhe ai që sheh e dëgjon. A janë të barabartë në krahasim këta dy? A nuk po merrni mësim?![24]

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِۦٓ إِنِّى لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٢٥﴾

25. Ne e patëm dërguar Nuhun te populli i tij, që t'u thotë: "Unë jam paralajmërues i qartë për ju;[25]

[23] Vërtet, ata që besuan Allahun dhe të Dërguarin e Tij, që vepruan vepra të mira në bindje ndaj Allahut, dhe që iu përulën Allahut të nënshtruar, me frikë e shpresë – këta janë banorët e Xhenetit dhe Xheneti është banesa dhe prona e tyre e trashëguar, ku do të qëndrojnë përgjithmonë, pa mbarim.

[24] Shembulli i dy grupeve - atij mohues dhe atij besimtar – është sikur të krahasoje mes një njeriu të verbër e të shurdhër, që në këtë rast është ai që mohon Allahun, dhe një njeriu që sheh e dëgjon mirë, që në këtë rast është ai që e beson Allahun; A mund të krahasohen këta dy njerëz? – Sigurisht që jo! Po kështu, nuk mund të krahasohen mosbesimtarët që nuk e shohin të vërtetën që të mund ta ndjekin atë, dhe nuk e dëgjojnë thirrësin e Allahut që ta pasojnë atë – këta nuk mund të krahasohen me besimtarët të cilët i shohin qartë provat e Allahut dhe e dëgjojnë qartë thirrësin e Allahut dhe i përgjigjen atij. Pra, a nuk po mendoni dhe të merrni mësim?!

[25] Ne e dërguam Nuhun te populli i tij, dhe ai u tha atyre: «Unë jam paralajmërues i ndëshkimit të Allahut mbi ju për shkak të mohimit tuaj, dhe jam i qartë në ato me të cilët jam dërguar nga Allahu prej urdhrave dhe ndalesave të Tij.

أَن لَّا تَعۡبُدُوٓاْ إِلَّا ٱللَّهَۖ إِنِّيٓ أَخَافُ عَلَيۡكُمۡ عَذَابَ يَوۡمٍ أَلِيمٖ ٢٦

26. që të mos adhuroni veçse Allahun. Me të vërtetë, unë kam frikë për ju dënimin e një Dite të dhembshme."[26]

فَقَالَ ٱلۡمَلَأُ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ مِن قَوۡمِهِۦ مَا نَرَىٰكَ إِلَّا بَشَرٗا مِّثۡلَنَا وَمَا نَرَىٰكَ ٱتَّبَعَكَ إِلَّا ٱلَّذِينَ هُمۡ أَرَاذِلُنَا بَادِيَ ٱلرَّأۡيِۖ وَمَا نَرَىٰ لَكُمۡ عَلَيۡنَا مِن فَضۡلِۭ بَلۡ نَظُنُّكُمۡ كَٰذِبِينَ ٢٧

27. Por, paria e popullit të tij, e cila mohoi, tha: "Ne nuk shohim të jesh tjetër veçse një njeri si ne; nuk shohim të të ndjekin veçse më të ultët nga ne, pa u menduar fare; dhe nuk shohim të keni ndonjë meritë mbi ne, madje mendojmë se jeni gënjeshtarë."[27]

قَالَ يَٰقَوۡمِ أَرَءَيۡتُمۡ إِن كُنتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٖ مِّن رَّبِّي وَءَاتَىٰنِي رَحۡمَةٗ مِّنۡ عِندِهِۦ فَعُمِّيَتۡ عَلَيۡكُمۡ أَنُلۡزِمُكُمُوهَا وَأَنتُمۡ لَهَا كَٰرِهُونَ ٢٨

28. Ai (Nuhu) tha: "O populli im, çfarë mendoni, nëse unë mbështetem në provë të qartë nga Zoti im dhe Ai më ka dhuruar

[26] Unë jam paralajmërues i qartë për ju, që të mos adhuroni asgjë përveç Allahut, përndryshe, unë kam frikë se nëse nuk largoheni nga idhujt dhe nuk adhuroni vetëm Allahun pa i shoqëruar Atij asnjë ortak, mbi ju do të bjerë dënimi i një dite të dhimbshme, në këtë botë - që do ju marrë jetën, dhe në botën tjetër – ku do të jeni përgjithmonë zjarrin e Xhehenemit.

[27] Paria e popullit të Nuhut – të mëdhenjtë, fisnikët, të pasurit, udhëheqësit – të cilët mohuan Allahun dhe të dërguarin e Tij, Nuhun (alejhis selam), thanë: "Ne shohim se ti je thjesht një njeri si ne, në krijim, paraqitje dhe lloj, dhe nuk ka mundësi që Allahu të dërgojë njerëz për të qenë lajmëtarë të Tij në Tokë, por duhet të dërgojë engjëj; dhe shohim se ata që të pasojnë ty janë më të ultët, më të varfërit, pra klasa më e ulët e shoqërisë sonë, dhe nuk shohim të pasojnë të mëdhenjtë dhe fisnikët; dhe po kështu, nuk shohim që të keni ndonjë meritë apo tju ketë ardhur ndonjë e mirë më shumë se ne, meqenëse ju keni adhuruar vetëm Allahun, kurse ne kemi adhurar idhujt dhe zotat tanë, që të mund t'ju pasonim për këtë arsye dhe për të përfituar edhe ne nga ajo që përfituat ju; madje ne mendojmë se ti, o Nuh, je gënjeshtar në thirrjen tënde se Allahu të ka dërguar tek ne."

mëshirë nga Vetë Ai, por që ju nuk arrini ta shihni atë; a t'ju detyrojmë ta pranoni, pavarësisht se ju e urreni atë (provën)?[28]

-224-

[28] Nuhu (Alejhis selam) i tha popullit të vet: "O populli im, çfarë mendoni nëse unë kam provë të qartë nga Zoti im për atë me të cilën kam ardhur tek ju, dhe kjo provë vërteton se unë jam në rrugën e drejtë dhe të vërtetë të Zotit, dhe Ai më ka dhuruar mua mëshirë nga Vetë Ai – profetësinë dhe urtësinë – por që e ka fshehur nga sytë tuaj dhe ju nuk arrini ta shihni atë për shkak të injorancës dhe mendjemadhësisë suaj; atëherë, a është me vend që ne tju detyrojmë me forcë që ta pranoni provën, Islamin dhe profetësinë time, pavarësisht se ju e mohoni dhe e urreni atë? Sigurisht që nuk do e bëjmë këtë, por ia lëmë çështjen tonë Allahut që Ai të gjykojë dhe të vendosë për ju atë që meritoni.

وَيَٰقَوۡمِ لَآ أَسۡـَٔلُكُمۡ عَلَيۡهِ مَالًاۖ إِنۡ أَجۡرِيَ إِلَّا عَلَى ٱللَّهِ وَمَآ أَنَا۠ بِطَارِدِ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاۚ إِنَّهُم مُّلَٰقُواْ رَبِّهِمۡ وَلَٰكِنِّيٓ أَرَىٰكُمۡ قَوۡمٗا تَجۡهَلُونَ ٢٩

29. O populli im! Unë nuk kërkoj nga ju kurrfarë pasurie për këtë (thirrjen). Shpërblimi im është vetëm tek Allahu. Unë kurrësesi nuk do t'i largoj ata që besojnë; ata me siguri do ta takojnë Zotin e tyre, por unë shoh se ju jeni vërtet popull që nuk dini.[29]

وَيَٰقَوۡمِ مَن يَنصُرُنِي مِنَ ٱللَّهِ إِن طَرَدتُّهُمۡۚ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ٣٠

30. O populli im! Kush do të më mbronte nga Allahu, nëse unë do i dëboja ata (besimtarët)? A nuk mendoni?[30]

وَلَآ أَقُولُ لَكُمۡ عِندِي خَزَآئِنُ ٱللَّهِ وَلَآ أَعۡلَمُ ٱلۡغَيۡبَ وَلَآ أَقُولُ إِنِّي مَلَكٞ وَلَآ أَقُولُ لِلَّذِينَ تَزۡدَرِيٓ أَعۡيُنُكُمۡ لَن يُؤۡتِيَهُمُ ٱللَّهُ خَيۡرًاۖ ٱللَّهُ أَعۡلَمُ بِمَا فِيٓ أَنفُسِهِمۡۖ إِنِّيٓ إِذٗا لَّمِنَ ٱلظَّٰلِمِينَ ٣١

31. Unë nuk ju them se kam thesaret e Allahut, as nuk e di të fshehtën, as nuk them se jam engjëll, dhe as nuk them për ata, të cilët sytë tuaj i shohin me përçmim, se Allahu nuk do t'u japë atyre

---

[29] Nuhu (alejhis selam) vazhdon t'i thotë popullit të tij: "Unë nuk kërkoj ndonjë pasuri nga ju për këshillën që ju jap dhe thirrjen tuaj në adhurimin e Një Zoti të Vetëm dhe largimin nga idhujt, kështu që mos më akuzoni dhe mos mendoni se unë kërkoj ndonjë gjë nga plaçka e kësaj bote, sepse shpërblimi im për thirrjen dhe komunikimin e shpalljes së Allahut është vetëm tek Allahu dhe nga Allahu. Dhe unë kurrë nuk do i largoj ata që besojnë Allahun dhe i braktisën idhujt, edhe pse nuk janë në shtresën e pasur dhe fisnike të shoqërisë tuaj; këta besimtarë, për të cilët ju më kërkoni që t'i largoj, në mënyrë që të besoni ju, do të shkojnë te Allahu dhe Ai do i pyesë ata se çfarë kanë vepruar në këtë botë, dhe nuk do i pyesë nëse kanë qenë në shtresën e të pasurve dhe fisnikëve e lordëve. Mirëpo, unë shoh që vërtet ju, o njerëz, jeni një popull që nuk e dini detyrën që keni kundrejt Allahut, Krijuesit tuaj, dhe nuk e dini përfundimin tuaj, prandaj edhe më kërkoni që të largoj dhe të dëboj besimtarët dhe miqtë e Allahut nga rrethi im.

[30] Kush do të më mbronte nga dënimi i Allahut për dëbimin e besimtarëve dhe njësuesve të Tij, nëse do e bëja këtë gjë?! A nuk mendoni për atë që thoni dhe a nuk e kuptoni që jeni gabim, dhe që duhet të ktheheni nga gabimi juaj?

ndonjë të mirë, sepse Allahu e di më së miri atë që kanë në zemrat e tyre. Përndryshe, sigurisht që do të isha nga të padrejtët."[31]

قَالُوا يَٰنُوحُ قَدْ جَٰدَلْتَنَا فَأَكْثَرْتَ جِدَالَنَا فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَآ إِن كُنتَ مِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ ﴿٣٢﴾

32. Ata thanë: "O Nuh! Ti na kundërshtove ne, madje e ke tepruar në kundërshtimin tonë, prandaj na e sill atë me të cilën na kërcënon, nëse je prej të sinqertëve!"[32]

قَالَ إِنَّمَا يَأْتِيكُم بِهِ ٱللَّهُ إِن شَآءَ وَمَآ أَنتُم بِمُعْجِزِينَ ﴿٣٣﴾

33. Ai (Nuhu) tha: "Vetëm Allahu është Ai që jua sjellë atë, nëse dëshiron; dhe atëherë, ju nuk mund t'i shpëtoni Atij.[33]

---

[31] Vazhdon fjala e Nuhur drejtuar popullit të tij: «Unë nuk ju them se zotëroj thesaret e Allahut dhe veproj me to si të dua, as nuk e di të fshehtën dhe të padukshmen - nuk e di çfarë fshehin njerëzit në zemrat e tyre dhe asgjë tjetër nga gjërat e fshehta dhe të padukshme, të cilat i di vetëm Allahu – pra, nuk ju them se kam cilësi hyjnore dhe të kërkoj nga ju të më adhuroni; as nuk ju them se jam engjëll i dërguar nga Allahu tek ju, përndryshe do të gënjeja, sepse unë jam njeri si ju dhe ashtu si thoni edhe vetë ju për mua, por që jam urdhëruar nga Allahu t'ju ftoj në fenë dhe Njësimin e Allahut; dhe sigurisht që nuk them për ata që më kanë pasuar mua dhe që kanë besuar Allahun dhe e kanë Njësuar Atë në adhurim, të cilët sytë tuaj i shohin ata me përçmim dhe për të cilët ju thoni se janë shtresa më e ulët e shoqërisë tuaj, se Allahu nuk do t'u japë atyre ndonjë të mirë, d.m.th. që Allahu nuk mund t'ua japë atyre besimin, i cili është dhurata më e mirë dhe më e shtrentjë që i jepet dikujt, apo se nuk do u japë shpërblim për veprat e tyre të mira. Allahu e di më së miri atë që kanë ata në zemrat e tyre, dhe do u japë shpërblimin që meritojnë, kurse unë do të gjykoj për ta sipas asaj që shfaqin dhe që shoh prej besimit dhe pasimit të rrugës sime, kështu që nuk do i dëboj kurrë dhe nuk do lejoj askënd t'i dëmtojë ata, përndryshe do të isha nga të padrejtët kundër vetes sime dhe kundër të tjerëve.

[32] Populli i Nuhut i tha Nuhut (alejhis selam): "Na ke kundërshtuar dhe e ke tepruar me kundërshtimin tonë, prandaj na e sill dënimin me të cilin na kërcënon, nëse je i sinqertë dhe thua të vërtetën në lidhje me dënimin dhe me pretendimin se je i dërguar nga Allahu!" Ata kishin qëllim të thonin se ai nuk do të mundet ta sjellë dënimin, sepse ishte gënjeshtar, sipas tyre.

[33] Kur populli i Nuhut kërkoi shpejtimin e dënimit nga Nuhu, ai u tha: "Nuk e kam unë në dorë dënimin tuaj që ju po e përshpejtoni, por e ka në Dorë Allahu, dhe Ai do jua sjellë Atë, nëse dëshiron dhe kur të dëshirojë; por nëse do ju vijë ai dënim, ju nuk mund t'i shpëtoni atij duke ikur, sepse kudo që të shkoni, do të jeni në pronën, sundimin dhe fuqinë e Tij, dhe vendimi i Tij do të zbatohet mbi ju.

وَلَا يَنفَعُكُمْ نُصْحِيٓ إِنْ أَرَدتُّ أَنْ أَنصَحَ لَكُمْ إِن كَانَ ٱللَّهُ يُرِيدُ أَن يُغْوِيَكُمْ ۚ هُوَ رَبُّكُمْ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٣٤﴾

34. As këshilla ime nuk do t'ju bëjë dobi – sado që të përpiqem t'ju këshilloj - nëse Allahu dëshiron t'ju lërë në humbje. Ai është Zoti juaj dhe ju tek Ai do të ktheheni."[34]

أَمْ يَقُولُونَ ٱفْتَرَىٰهُ ۖ قُلْ إِنِ ٱفْتَرَيْتُهُۥ فَعَلَيَّ إِجْرَامِى وَأَنَا۠ بَرِىٓءٌ مِّمَّا تُجْرِمُونَ ﴿٣٥﴾

35. A mos thonë ata: "Ai e ka trilluar atë"? Thuaj (O Muhamed): "Nëse unë e kam trilluar atë, atëherë mëkati im bie mbi mua, por unë jam i pafajshëm për mëkatet që bëni ju."[35]

[34] Këshilla ime dhe paralajmërimi që ju bëj nga zbritja e dënimit dhe zemërimit të Allahut mbi ju për shkak të mohimit tuaj, nuk do t'ju bëjë dobi, sado që të përpiqem t'ju këshilloj, nëse Allahu dëshiron që t'ju lërë në humbje dhe t'ju shkatërrojë me dënimin e Tij. Allahu është Zoti juaj, dhe ju do të ktheheni tek Ai pas dënimit dhe shkatërrimit tuaj, për të marrë edhe atje dënimin e përjetshëm në zjarrin e Xhehenemit, që meritoni.

[35] A mos thonë idhujtarët se Muhamedi (salallahu alejhi ue selem) e ka trilluar Kuranin, duke përfshirë edhe këtë histori që flet për Nuhun (alejhis selam) dhe popullin e tij? Ose, a mos thonë mohuesit nga populli i Nuhut, se Nuhu e ka trilluar çështjen e ardhjes së dënimit të Allahut mbi popullin e tij për shkak të mohimit të tyre, apo se ka trilluar profetësinë dhe shpalljen që thotë se i vjen nga Allahu? – Por, meqenëse në vijim, ajeti i drejtohet Muhamedit (salallahu alejhi ue selem), me fjalën "Thuaj", kjo tregon se ajeti ka për qëllim idhujtarët e Mekës, Muhamedin (salallahu alejhi ue selem) dhe Kuranin; dhe ky ajet është futur mes ajeteve që flasin për historinë e Nuhut (alejhis selam), për të provuar edhe një herë se Kuranin e ka shpallur Allahu dhe nuk e ka trilluar Muhamedi, sepse ai nuk e dinte assesi atë që ka ndodhur me Nuhun dhe popullin e tij para mijëra vitesh. Thuaju, o Muhamed, atyre idhujtarëve që të akuzojnë se ti e ke trilluar Kuranin: "Nëse unë e kam trilluar atë, atëherë dënimi për mëkatin dhe krimin tim do të bjerë vetëm mbi mua, kurse ju nuk do të dënoheni për mëkatin tim, ashtu si edhe unë jam i pafajshëm për mëkatet dhe krimet tuaja ndaj Zotit tuaj, për të cilat do të ndëshkoheni vetëm ju, dhe askush nuk do të dënohet për mëkatin e tjetrit, por vetëm për mëkatin e vet.

وَأُوحِيَ إِلَىٰ نُوحٍ أَنَّهُۥ لَن يُؤْمِنَ مِن قَوْمِكَ إِلَّا مَن قَدْ ءَامَنَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾

36. Pastaj, Nuhut iu shpall: "Askush nga populli yt nuk do të besojë, përveç atyre që tashmë kanë besuar, prandaj mos u pikëllo për atë që bëjnë ata![36]

وَٱصْنَعِ ٱلْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا وَوَحْيِنَا وَلَا تُخَـٰطِبْنِى فِى ٱلَّذِينَ ظَلَمُوٓا۟ ۚ إِنَّهُم مُّغْرَقُونَ ﴿٣٧﴾

37. Ndërtoje anijen nën Sytë Tanë dhe me shpalljen Tonë, dhe mos m'u lut për ata që bënë padrejtësi, sepse ata do të mbyten!"[37]

[36] Allahu i shpalli Nuhut (alejhis selam), pasi populli i tij e meritoi dënimin e premtuar dhe pasi erdhi urdhri i Allahut: "Askush nuk do të besojë Allahun nga populli yt, o Nuh, dhe askush prej tyre nuk do e Njësojë Allahun në adhurim dhe nuk do të ndjekë ty në rrugën dhe thirrjen tënde, përveç atyre që tashmë kanë besuar dhe të ndjekin ty, kështu që mos u mërzit për atë që vepronin ata, sepse Unë do i shkatërroj ata dhe do të shpëtoj ty dhe ata që të ndjekin ty." Allahu ia shpalli këto fjalë Nuhut (alejhis selam) pasi ai i ishte lutur Allahut që ta shkatërronte popullin e tij dhe të zbriste mbi ta dënimin e Tij. [Nuh, 26].

[37] Ndërtoje anijen nën Sytë Tanë (shikimin dhe kujdesin Tonë), me urdhrin dhe ndihmën Tonë, sepse Ne do të ruajmë nga populli yt; dhe mos më kërko t'i afatizoj më shumë ata që i bënë padrejtësi vetvetes me mohimin e Allahut, sepse ata do të mbyten nga përmbytja. - Ajeti pohon se Allahu i Madhëruar ka Sy, me të cilët sheh, dhe Sytë e Allahut nuk i përngjajnë atyre të krijesave të Tij, por i përshtaten Madhështisë së Tij, të Lartësuarit.

وَيَصْنَعُ ٱلْفُلْكَ وَكُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلَأٌ مِّن قَوْمِهِۦ سَخِرُوا۟ مِنْهُ ۚ قَالَ إِن تَسْخَرُوا۟ مِنَّا فَإِنَّا نَسْخَرُ مِنكُمْ كَمَا تَسْخَرُونَ ﴿٣٨﴾

38. Ndërsa ndërtonte anijen, sa herë që pranë tij kalonte ndonjë grup nga paria e popullit të tij, talleshin me të. Ai u tha: "Nëse ju talleni me ne, edhe ne do të tallemi me ju, ashtu si po talleni ju;[38]

فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَن يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ﴿٣٩﴾

39. Së shpejti, do ta mësoni se kujt (prej nesh) do i vijë dënim që do e poshtërojë dhe mbi të cilin do të zbresë dënim i përhershëm."[39]

حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءَ أَمْرُنَا وَفَارَ ٱلتَّنُّورُ قُلْنَا ٱحْمِلْ فِيهَا مِن كُلٍّ زَوْجَيْنِ ٱثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَّا مَن سَبَقَ عَلَيْهِ ٱلْقَوْلُ وَمَنْ ءَامَنَ ۚ وَمَآ ءَامَنَ مَعَهُۥٓ إِلَّا قَلِيلٌ ﴿٤٠﴾

40. Kur erdhi urdhri Ynë dhe uji të gufojë nga furra e bukës (si shenjë për Nuhun), Ne i thamë: "Ngarko në të (anije) nga një çift të çdo lloj gjallese, familjen tënde - përveç atyre kundër të cilëve është miratuar dekreti që më parë (për t'u mbytur) - dhe besimtarët!" Por nuk kishin besuar me të, veçse një pakicë![40]

---

[38] Ndërsa Nuhu (alejhis selam) ndërtonte anijen ashtu si e kishte urdhëruar Allahu, sa herë që pranë tij kalonte një grup nga paria e popullit të tij, talleshin me të, duke i thënë: "A u bëre zdrukthëtar pasi që ishe profet, dhe po ndërton anije në rërë, ndërkohë që këtu nuk ka det?!" Kurse Nuhu u thoshte: "Nëse talleni me ne sot, për shkak të injorancës suaj ndaj të vërtetës së premtimit të Allahut për ndëshkimin e mohuesve, ne do të tallemi me ju nesër kur të mbyteni dhe në botën tjetër, ashtu si po talleni me ne këtu në dynja.

[39] Së shpejti, kur të shihni dënimin e Allahut, do ta mësoni se kush do të jetë i shkatërruari, të cilit do i vijë dënimi i Allahut, që do e poshtërojë në këtë botë dhe që do i vazhdojë përgjithmonë dhe pa ndërprerje në botën tjetër.

[40] Nuhu (alejhis selam) vazhdoi të ndërtonte anijen, deri sa erdhi urdhri i Allahut kundër popullit të tij me tufanin që do i mbyste, dhe shenja e parë e ardhjes së tufanit ishte gufimi i ujit nga furra e bukës. Kështu, kur gufoi uji nga furra, Nuhu e mësoi se tufani po vinte, dhe u urdhërua nga Allahu të ngarkonte në anije një çift (mashkull dhe femër) nga çdo gjallesë, familjen e vet – përveç atyre kundër të cilëve ishte miratuar dekreti që më parë nga Allahu, për t'u shkatërruar bashkë me popullin e Nuhut (thuhet se ata që u përjashtuan ishin gruaja dhe një nga djemtë e Nuhut) – dhe ata që e besuan Nuhun dhe e ndoqën atë, numri i të cilëve ishte shumë i vogël.

۞ وَقَالَ ٱرۡكَبُواْ فِيهَا بِسۡمِ ٱللَّهِ مَجۡرٖىهَا وَمُرۡسَىٰهَآۚ إِنَّ رَبِّي لَغَفُورٞ رَّحِيمٞ ٤١

41. Ai (Nuhu) tha: “Hipni në të (anije)! Me emrin e Allahut ajo do të lundrojë dhe do të ankorohet! Me të vërtetë, Zoti im është Falës, Mëshirëplotë.”[41]

وَهِيَ تَجۡرِي بِهِمۡ فِي مَوۡجٖ كَٱلۡجِبَالِ وَنَادَىٰ نُوحٌ ٱبۡنَهُۥ وَكَانَ فِي مَعۡزِلٖ يَٰبُنَيَّ ٱرۡكَب مَّعَنَا وَلَا تَكُن مَّعَ ٱلۡكَٰفِرِينَ ٤٢

42. Dhe ajo lundronte me ta nëpër dallgë të larta si malet, ndërsa Nuhu thirri birin e vet, i cili ishte ndarë veç: “O biri im, hip me ne dhe mos u bëj me mohuesit!”[42]

قَالَ سَـَٔاوِيٓ إِلَىٰ جَبَلٖ يَعۡصِمُنِي مِنَ ٱلۡمَآءِۚ قَالَ لَا عَاصِمَ ٱلۡيَوۡمَ مِنۡ أَمۡرِ ٱللَّهِ إِلَّا مَن رَّحِمَۚ وَحَالَ بَيۡنَهُمَا ٱلۡمَوۡجُ فَكَانَ مِنَ ٱلۡمُغۡرَقِينَ ٤٣

43. Ai (i biri) tha: “Unë do të strehohem në një mal, i cili do të më ruajë nga uji.” Ai (Nuhu) i tha: “Sot nuk ka mbrojtës nga urdhri i Allahut, përveç atij që mëshiron Ai!” Atëherë dallga i ndau nga njëri-tjetri dhe ai (i biri) u bë prej të mbyturve.[43]

---

[41] Nuhu i tha besimtarëve që të hipnin në anije, dhe përmendi emrin e Allahut kur hipi në të, duke thënë: “Me emrin e Allahut ajo do të lundrojë dhe do të ankorohet – d.m.th. do të ndalet në vendin dhe kohën që do Allahu. Me të vërtetë, Allahu është Falës i gjynaheve të atyre që pendohen dhe kthehen tek Ai, dhe Ai është Mëshirëplotë, kështu që nuk i dënon ata për gjynahet e tyre pas pendimit.

[42] Anija lundronte bashkë me Nuhun dhe besimtarët nëpër dallgë të mëdha dhe të larta sa malet, ndërsa Nuhu pa birin e vet, Kenanin ose Jam-in, i cili ishte veçuar që më parë nga njerëzit dhe rrinte në një vend larg tyre dhe larg besimtarëve, dhe i tha atij: “O biri im, eja hip me ne në anije, dhe mos u bëj me mohuesit e të mbytesh bashkë me ta!”

[43] Biri i Nuhut tha: “Do të ngjitem në një mal të lartë, i cili do të më ruajë nga uji dhe nga mbytja!” Kurse Nuhu (alejhis selam) i tha: “Sot nuk ka asnjë mbrojtës që mund të mbrojë nga urdhri dhe dënimi i Allahut që ka zbritur mbi njerëzit prej mbytjes dhe shkatërrimit, përveç atyre që i ka mëshiruar Allahu – ata janë të mbrojtur - prandaj beso dhe hip me ne në anije!” Por ai nuk e dëgjoi të atin, kështu që erdhi dallga e lartë dhe i ndau ata nga njëri-tjetri, dhe ai u bë prej të mbyturve dhe të shkatërruarve.

وَقِيلَ يَٰٓأَرۡضُ ٱبۡلَعِي مَآءَكِ وَيَٰسَمَآءُ أَقۡلِعِي وَغِيضَ ٱلۡمَآءُ وَقُضِيَ ٱلۡأَمۡرُ وَٱسۡتَوَتۡ عَلَى ٱلۡجُودِيِّۖ وَقِيلَ بُعۡدٗا لِّلۡقَوۡمِ ٱلظَّٰلِمِينَ ٤٤

44. Pastaj u tha: "O Tokë, gëlltite ujin tënd dhe ti, o qiell, pusho (shiun)!" Atëherë uji u tërhoq dhe urdhri u përmbush, ndërsa anija qëndroi mbi malin El Xhudij. Dhe u tha: "Larguar qofshin njerëzit e padrejtë!"[44]

وَنَادَىٰ نُوحٞ رَّبَّهُۥ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ ٱبۡنِي مِنۡ أَهۡلِي وَإِنَّ وَعۡدَكَ ٱلۡحَقُّ وَأَنتَ أَحۡكَمُ ٱلۡحَٰكِمِينَ ٤٥

45. Pastaj Nuhu iu lut Zotit të tij dhe i tha: "O Zoti im! Biri im është nga familja ime; dhe me të vërtetë, premtimi Yt është i vërtetë dhe Ti je Gjykatësi më i drejtë!"[45]

-226-

[44] Pas përmbushjes së urdhrit të Allahut me përmbytjen dhe shkatërrimin e popullit të Nuhut, Allahu i tha Tokës dhe qiellit: "O Tokë, gëlltite dhe thithe ujin që është mbi ty, kurse ti o qiell, pushoje shiun!" Atëherë uji u tërhoq dhe u tha nga Toka, dhe çështja dhe urdhri i Allahut u përmbush për shkatërrimin e popullit të Nuhut, kurse anija qëndroi dhe ankoroi mbi malin el Xhudij, një mal nga ana e Irakut ose e Gadishullit Arabik. Dhe Allahu tha: "Larguar qofshin nga mëshira e Allahut njerëzit e padrejtë dhe mohues nga populli i Nuhut!"

[45] Pasi populli i Nuhut u shkatërrua dhe anija qëndroi mbi mal, Nuhu iu lut Zotit të tij dhe i tha: "O Zoti im! Ti më ke premtuar se do të më shpëtosh mua dhe familjen time nga shkatërrimi dhe përmbytja, por biri im u mbyt, dhe ai është nga familja ime; dhe premtimi Yt është i vërtetë dhe i pandryshueshëm, kurse Ti je Gjykatësi më i drejtë, prandaj gjyko për mua me atë që më ke premtuar për shpëtimin tim dhe të familjes sime, dhe më kthe mua birin tim!"

قَالَ يَٰنُوحُ إِنَّهُۥ لَيۡسَ مِنۡ أَهۡلِكَۖ إِنَّهُۥ عَمَلٌ غَيۡرُ صَٰلِحٖۖ فَلَا تَسۡـَٔلۡنِ مَا لَيۡسَ لَكَ بِهِۦ عِلۡمٌۖ إِنِّيٓ أَعِظُكَ أَن تَكُونَ مِنَ ٱلۡجَٰهِلِينَ ٤٦

46. Ai (Allahu) tha: "O Nuh, ai nuk është nga familja jote! Kjo është vepër jo e mirë, prandaj mos më kërko diçka për të cilën nuk ke njohuri. Unë të këshilloj që të mos bëhesh nga të paditurit."[46]

قَالَ رَبِّ إِنِّيٓ أَعُوذُ بِكَ أَنۡ أَسۡـَٔلَكَ مَا لَيۡسَ لِي بِهِۦ عِلۡمٞۖ وَإِلَّا تَغۡفِرۡ لِي وَتَرۡحَمۡنِيٓ أَكُن مِّنَ ٱلۡخَٰسِرِينَ ٤٧

47. Ai (Nuhu) tha: "Zoti im, kërkoj mbrojtje nga Ti që të mos kërkoj diçka, për të cilën nuk kam njohuri! Nëse Ti nuk më fal dhe nuk më mëshiron, unë do të jem nga të humburit."[47]

قِيلَ يَٰنُوحُ ٱهۡبِطۡ بِسَلَٰمٖ مِّنَّا وَبَرَكَٰتٍ عَلَيۡكَ وَعَلَىٰٓ أُمَمٖ مِّمَّن مَّعَكَۚ وَأُمَمٞ سَنُمَتِّعُهُمۡ ثُمَّ يَمَسُّهُم مِّنَّا عَذَابٌ أَلِيمٞ ٤٨

48. Atëherë iu tha: "O Nuh, zbrit me siguri prej Nesh dhe me bekime mbi ty dhe mbi disa nga popujt (pasardhësit) e atyre që gjenden me ty. Ndërsa disa popujve të tjerë (prej tyre), Ne do t'u japim kënaqësi

---

[46] Allahu i tha Nuhut: "Biri yt, për të cilin po më lutesh, dhe të cilin e mbyta bashkë me ata që u mbytën nga mohuesit prej popullit tënd, dhe për të cilin thua se është nga familja jote, në të vërtetë ai nuk është nga familja jote, për të cilën të premtova se do ta shpëtoja, sepse ai nuk ishte në fenë tënde dhe më mohonte mua dhe ty si i dërguari Im. Kjo kërkesë e jotja për birin tënd mohues dhe përkrahës të idhujtarëve dhe mohuesve, që ta shpëtoj nga shkatërrimi, ndërkohë që Unë ju përgjigja lutjes tënde që ke bërë më parë kur the: "Mos lër asnjë shtëpi të mohuesve mbi Tokë!" pa përjashtuar askënd prej mohuesve; pra kjo kërkesë e jotja tani për birin tënd është vepër jo e mirë, sepse po më thua të mos bëj diçka që e kam thënë më parë se do e bëj në përgjigje të lutjes tënde. Prandaj mos më kërko diçka për të cilën nuk ke njohuri as ti as ndonjë tjetër nga njerëzit, dhe Unë të këshilloj që të mos bëhesh nga injorantët në lutjet dhe kërkesat që më bën Mua!

[47] Nuhu (alejhis selam) u pendua dhe i kërkoi menjëherë falje Allahut për veprën e tij, duke i thënë: "Zoti im! Unë kërkoj mbrojtje nga Ti që të më mbrosh nga vetja ime dhe mos të të kërkoj diçka për të cilën nuk kam dije, prandaj më fal mua gabimin dhe rrëshqitjen time në lidhje me atë që të kërkova për birin tim, dhe nëse Ti nuk më fal dhe nuk më mëshiron e shpëton nga zemërimi Yt, atëherë unë do të jem nga ata që e humbën vetveten dhe u shkatërruan!

(për një kohë), pastaj do t'i godasë nga Ne një dënim i dhembshëm!"[48]

تِلْكَ مِنْ أَنۢبَآءِ ٱلْغَيْبِ نُوحِيهَآ إِلَيْكَ ۖ مَا كُنتَ تَعْلَمُهَآ أَنتَ وَلَا قَوْمُكَ مِن قَبْلِ هَٰذَا ۖ فَٱصْبِرْ ۖ إِنَّ ٱلْعَٰقِبَةَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٤٩﴾

49. Këto (ajete) janë disa nga lajmet e së fshehtës që Ne t'i shpallim ty (O Muhamed!). Këto nuk i ke ditur as ti, as populli yt para kësaj. Prandaj, duro, se vërtet, përfundimi i mirë i takon të devotshmëve.[49]

وَإِلَىٰ عَادٍ أَخَاهُمْ هُودًا ۚ قَالَ يَٰقَوْمِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُۥٓ ۖ إِنْ أَنتُمْ إِلَّا مُفْتَرُونَ ﴿٥٠﴾

50. Kurse popullit Ad i dërguam vëllanë e tyre Hudin. Ai tha: "O populli im! Adhuroni vetëm Allahun; ju nuk keni të adhuruar tjetër përveç Tij. Ju nuk jeni tjetër veçse trillues.[50]

---

[48] Allahu i tha Nuhut (alejhis selam): "Zbrit nga anija me siguri dhe paqe nga Ne, dhe mos ki frikë nga mbytja apo ndonjë rrezik në vendin e ri; dhe me bekime e begati mbi ty dhe mbi disa nga popujt pasardhës të atyre që gjenden me ty në anije, prej bijve të tu, të cilët do të jenë besimtarë. Kurse disa popuj të tjerë parardhës të bijve të tu do të jenë të këqninj dhe jobesimtarë, kështu që Ne do u japim atyre pak kënaqësi të përkohshme të kësaj bote dhe do i furnizojmë ata deri sa t'ju vijë afati i tyre i vdekjes, pastaj do t'i bëjmë ata të shijojnë dënimin e dhembshëm kur të kthehen tek Ne, në botën tjetër.

[49] Këto ajete që flasin për historinë e Nuhut (alejhis selam) janë nga lajmet e së fshehtës së shkuar, për të cilën nuk ke pasur dije as ti, o Muhamed, as populli yt, para kësaj që të shpallet në Kuran, kështu që si thonë ata idhujtarë se Kuranin e ka trilluar Muhamedi? Por ti, o Muhamed, duro përballë përgënjeshtrimit që të bën populli yt, ashtu si kanë duruar edhe të dërguarit e mëparshëm të Allahut, sepse e ardhmja dhe përfundimi i mirë në këtë botë dhe në botën tjetër është vetëm për të devotshmit, të cilët i ruhen Allahut dhe ndëshkimit të Tij duke kryer urdhrat e Tij dhe duke u larguar nga ndalesat e Tij.

[50] Popullit Ad i dërguam vëllanë e tyre Hudin (alejhis selam), i cili u tha atyre: "O populli im, adhuroni vetëm Allahun dhe mos i bëni shok Atij idhujt dhe zotat tuaj, sepse ju nuk keni zot tjetër që meriton të adhurohet përveç Allahut, prandaj adhuroni vetëm Atë me sinqeritet dhe përkushtim! Ju nuk jeni gjë tjetër në idhujtarinë tuaj veçse njerëz trillues dhe shpifës, sepse në të vërtetë nuk ka të adhuruar tjetër që meriton të adhurohet përveç Allahut, Një e të Pashoq."

يَٰقَوۡمِ لَآ أَسۡـَٔلُكُمۡ عَلَيۡهِ أَجۡرًاۖ إِنۡ أَجۡرِيَ إِلَّا عَلَى ٱلَّذِي فَطَرَنِيٓۚ أَفَلَا تَعۡقِلُونَ ٥١

51. O populli im! Unë nuk ju kërkoj shpërblim për këtë. Shpërblimi im është vetëm tek Ai që më ka krijuar! A nuk kuptoni?![51]

وَيَٰقَوۡمِ ٱسۡتَغۡفِرُواْ رَبَّكُمۡ ثُمَّ تُوبُوٓاْ إِلَيۡهِ يُرۡسِلِ ٱلسَّمَآءَ عَلَيۡكُم مِّدۡرَارٗا وَيَزِدۡكُمۡ قُوَّةً إِلَىٰ قُوَّتِكُمۡ وَلَا تَتَوَلَّوۡاْ مُجۡرِمِينَ ٥٢

52. O populli im! Kërkoni falje nga Zoti juaj pastaj kthehuni tek Ai me pendim; që Ai të zbresë mbi ju shi të bollshëm dhe t'ju shtojë fuqi mbi fuqinë tuaj. Dhe mos ktheni shpinën duke qenë keqbërës!"[52]

قَالُواْ يَٰهُودُ مَا جِئۡتَنَا بِبَيِّنَةٖ وَمَا نَحۡنُ بِتَارِكِيٓ ءَالِهَتِنَا عَن قَوۡلِكَ وَمَا نَحۡنُ لَكَ بِمُؤۡمِنِينَ ٥٣

53. Ata thanë: "O Hud! Ti nuk na ke sjellë ndonjë provë të qartë, kështu që ne nuk do t'i braktisim zotat tanë për fjalën tënde, dhe ne nuk të besojmë ty![53]

[51] Unë nuk ju kërkoj shpërblim për këshillën time dhe thirrjen që ju bëj për të adhuruar vetëm Allahun dhe për të mos i shoqëruar askënd Atij në adhurim. Shpërblimi im është vetëm tek Allahu, i Cili më ka krijuar dhe më ka dërguar tek ju. A nuk e kuptoni se sikur me thirrjen time për të adhuruar vetëm Allahun të kisha ndonjë qëllim tjetër përveç këshillës dhe të mirës suaj në këtë botë dhe në botën tjetër, atëherë do ju kisha kërkuan ndonjë lloj shpërblimi apo përfitimi nga sendet e kësaj bote?!

[52] I kërkoni falje Allahut për idhujtarinë tuaj të mëparshme dhe besoni Allahun sinqerisht, pastaj kthehuni tek Ai me pendim të sinqertë, adhurim të vetëm Atij dhe kryerje të urdhrave të Tij; nëse ju besoni Allahun dhe pendoheni për idhujtarinë dhe mohimin tuaj, dhe adhuroni vetëm Allahu me sinqeritet, Ai do ju zbresë shi të begatë nga qielli, për ju, të mbjellat tuaja dhe kafshët tuaja, dhe do i shpëtojë arat tuaja nga thatësira, dhe përveç kësaj, do ju shtojë fuqi mbi fuqinë tuaj që ju ka dhënë aktualisht – ata ishin nga njerëzit më të fuqishëm të kohës. Dhe mos i ktheni shpinën thirrjes sime për Njësimin e Allahut dhe largimin nga idhujtaria, duke këmbëngulur në idhujtari dhe mohim të Allahut.

[53] Populli i Hudit i tha atij: "O Hud, ti nuk na ke sjellë ndonjë provë të qartë dhe të dukshme që të vërtetojë fjalën tënde në të cilën na thërret prej adhurimit të Një Zoti dhe largimin nga idhujtaria, kështu që ne nuk do e lëmë adhurimin e idhujve tanë për shkak të fjalës tënde, dhe ne nuk të besojmë ty si i dërguar i Allahut tek ne dhe në asgjë nga ato që thua.

إِن نَّقُولُ إِلَّا ٱعۡتَرَىٰكَ بَعۡضُ ءَالِهَتِنَا بِسُوٓءٖۗ قَالَ إِنِّيٓ أُشۡهِدُ ٱللَّهَ وَٱشۡهَدُوٓاْ أَنِّي بَرِيٓءٞ
مِّمَّا تُشۡرِكُونَ ٥٤

54. Ne mund të themi vetëm se ty të ka goditur ndonjë nga zotat tanë me të keqe (çmenduri)!"[54] Ai tha: "Unë marr Allahun dëshmitar, dhe dëshmoni edhe ju, se unë jam i pastër nga gjithçka që ju adhuroni,

مِن دُونِهِۦۖ فَكِيدُونِي جَمِيعٗا ثُمَّ لَا تُنظِرُونِ ٥٥

55. përveç Tij. Prandaj komplotoni kundër meje të gjithë së bashku, pastaj mos më jepni afat![55]

إِنِّي تَوَكَّلۡتُ عَلَى ٱللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمۚ مَّا مِن دَآبَّةٍ إِلَّا هُوَ ءَاخِذُۢ بِنَاصِيَتِهَآۚ إِنَّ رَبِّي
عَلَىٰ صِرَٰطٖ مُّسۡتَقِيمٖ ٥٦

56. Me të vërtetë, unë jam mbështetur tek Allahu, Zoti im dhe Zoti juaj. Nuk ka asnjë krijesë lëvizëse që Ai të mos e kapë prej ballukeve të ballit. Me të vërtetë, Zoti im është në rrugë të drejtë.[56]

---

[54] Populli i Hudit vazhdon të thotë: "Ne nuk mund të themi gjë tjetër, veçse ty të ka goditur ndonjë nga zotat tanë që ne i adhurojmë me ndonjë çmenduri, për shkak se ti fole kundër tyre dhe ndalove nga adhurimi i tyre.

[55] Hudi u tha atyre: "Unë marr Allahun dëshmitar për ato që ju them, dhe ju marr edhe juve dëshmitar që të dëshmoni se unë jam i pastër nga ato që ju adhuroni në vend të Allahut prej idhujve dhe putave tuaj. Prandaj, mblidhuni dhe merrni një vendim kundër meje të gjithë ju idhujtarët bashkë me idhujt tuaj, pa e vonuar zbatimin e vendimit tuaj dhe pa më afatizuar aspak; sepse unë jam i bindur plotësisht se ju apo idhujt tuaj nuk mund të më bëni asnjë të keqe, pasi unë i jam mbashtetur Allahut.

[56] Unë i jam mbështetur Allahut, Zotëruesit tim dhe tuaj, dhe Mbajtësit të të gjitha krijesave, për të më ruajtur nga e keqja juaj dhe e çdo krijese që lëviz mbi tokë, sepse nuk ka krijesë që lëviz mbi tokë, veçse Allahu e kap prej ballukesh kur të dojë, sepse që të gjitha janë pronë e Allahut dhe në Dorën e Tij, të nënshtruara dhe përulura Atij, dhe Ai i drejton ato si të dojë. Zoti im është ne rrugën e Vërtetë, dhe Ai do e shpërblejë atë që beson dhe vepron mirë sipas të mirës që ka bërë, kurse atë që vepron keq, sipas të keqes që ka bërë; pa i bërë padrejtësi askujt aspak, dhe nuk pranon prej tyre veçse Islamin dhe besimin e vërtetë në Të.

فَإِن تَوَلَّوْا۟ فَقَدْ أَبْلَغْتُكُم مَّآ أُرْسِلْتُ بِهِۦٓ إِلَيْكُمْ ۚ وَيَسْتَخْلِفُ رَبِّى قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّونَهُۥ شَيْـًٔا ۚ إِنَّ رَبِّى عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ حَفِيظٌ ﴿٥٧﴾

57. Por nëse ktheni shpinën, unë tashmë jua kam përcjellë atë, me të cilën jam dërguar te ju dhe, Zoti im, do t'ju zëvendësojë me një popull tjetër, kurse ju nuk mund ta dëmtoni aspak Atë. Vërtet, Zoti im është Ruajtës i çdo gjëje."[57]

وَلَمَّا جَآءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا هُودًا وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مَعَهُۥ بِرَحْمَةٍ مِّنَّا وَنَجَّيْنَـٰهُم مِّنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٥٨﴾

58. Dhe kur erdhi urdhri Ynë, Ne e shpëtuam Hudin dhe ata që besuan bashkë me të, me mëshirë nga Ne; dhe i shpëtuam ata nga një dënim i ashpër.[58]

وَتِلْكَ عَادٌ ۖ جَحَدُوا۟ بِـَٔايَـٰتِ رَبِّهِمْ وَعَصَوْا۟ رُسُلَهُۥ وَٱتَّبَعُوٓا۟ أَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ﴿٥٩﴾

59. Ky ishte populli Ad. Ata i mohuan provat e Zotit të tyre, i kundërshtuan të dërguarit e Tij dhe ndoqën urdhrin e çdo mendjemadhi kokëfortë.[59]

---

[57] Vazhdon fjala e Hudit (alejhis selam) drejtuar popullit të tij : «Nëse i ktheni shpinën asaj në të cilën ju ftoj prej Njësimit të Allahut dhe adhurimit vetëm të Atij me sinqeritet dhe pa shoqëruar asnjë ortak, unë tashmë jua kam komunikuar shpalljen e Zotit tim dhe juve ju është ngritur argumenti, dhe meqenëse nuk e besuat Allahut dhe mua, të dërguarin e Allahut tek ju, Allahu do ju shkatërrojë dhe do të sjellë një popull tjetër që t'ju zëvendësojnë dhe të trashëgojnë shtëpitë dhe pasuritë tuaja, dhe të cilët do të adhurojnë Allahun me sinqeritet, kurse ju nuk mund ta dëmtoni aspak Allahun. Allahu është Ruajtësi dhe Mbrojtësi i çdo gjëje, dhe Ai më ruan dhe më mbron mua nga çdo e keqe që mund të synoni kundër meje.

[58] Kur popullit të Hudit i erdhi ndëshkimi Ynë, Ne e shpëtuam Hudin dhe ata që i besuan atij, me mëshirën dhe mirësinë Tonë mbi ta, dhe i shpëtuam gjithashtu nga një dënim i ashpër në ditën e Kiametit, ashtu si i shpëtuam në këtë botë nga zemërimi që zbritën mbi popullin Ad.

[59] Ky ishte populli i fortë dhe i fuqishëm i Adit, të cilin ne e dënuam dhe e shkatërruam për shkak se mohuan provat dhe argumentet Tona, dhe i kundërshtuan të dërguarit Tanë që i urdhëronin për të adhuruar vetëm Allahun dhe të largoheshin nga idhujt, por në vend të tyre, ata ndoqën urdhrat e çdo mendjemadhi ndaj Allahut dhe mohuesi të së vërtetës, që është kokëfortë dhe i pabindur ndaj Allahut dhe të dërguarit të Tij.

وَأُتۡبِعُواْ فِي هَٰذِهِ ٱلدُّنۡيَا لَعۡنَةٗ وَيَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِۗ أَلَآ إِنَّ عَادٗا كَفَرُواْ رَبَّهُمۡۗ أَلَا بُعۡدٗا لِّعَادٖ قَوۡمِ هُودٖ ٦٠

60. Ata u ndoqën në këtë botë nga një mallkim dhe në Ditën e Kiametit gjithashtu. Me të vërtetë, Adi e mohoi Zotin e tij. Larguar qoftë Adi, populli i Hudit![60]

۞ وَإِلَىٰ ثَمُودَ أَخَاهُمۡ صَٰلِحٗاۚ قَالَ يَٰقَوۡمِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنۡ إِلَٰهٍ غَيۡرُهُۥۖ هُوَ أَنشَأَكُم مِّنَ ٱلۡأَرۡضِ وَٱسۡتَعۡمَرَكُمۡ فِيهَا فَٱسۡتَغۡفِرُوهُ ثُمَّ تُوبُوٓاْ إِلَيۡهِۚ إِنَّ رَبِّي قَرِيبٞ مُّجِيبٞ ٦١

61. Themudit i dërguam vëllanë e tyre, Salihun. Ai u tha: "O populli im! Adhuroni vetëm Allahun; ju nuk keni zot tjetër përveç Tij! Ai ju krijoi nga toka dhe ju vendosi të jetoni në të; prandaj, kërkoni falje prej Tij, pastaj kthehuni tek Ai me pendim! Pa dyshim, Zoti im është afër dhe përgjigjet."[61]

---

[60] Populli Ad u ndoq nga zemërimi i Allahut dhe mallkimi i Tij në këtë botë, duke u përmendur për keq në çdo kohë dhe nga çdo popull, dhe po ashtu në ditën e Kiametit do të ndiqen nga zemërimi i Allahut dhe mallkimi i Tij; sepse ata e mohuan Zotin e tyre dhe të mirat që u kishte dhënë në këtë botë, kështu që Allahu i largoi ata nga çdo e mirë dhe i afro inga çdo e keqe.

[61] Fisit apo popullit Themud, i cili është quajtur gjithashtu Adi i dytë, banorët e Hixhrit, Allahu i dërgoi vëllanë e tyre nga fisi, Salihun (alejhis selam), për t'i ftuar ata në adhurimin e Allahut dhe largimin nga idhujtaria, sepse ata nuk kanë zot tjetër në qiell apo në Tokë përveç Allahut, i Cili i krijoi ata nga Toka, d.m.th. origjina e tyre është nga Toka, si e të gjithë njerëzve, dhe i vendosi ata në Tokë duke i bërë zëvendës dhe kujdestarë të saj, për ta ndërtuar dhe sistemuar. Allahu u dha atyre nga të gjitha të mirat e dukshme dhe të padukshme, por ata adhuruan të tjerë përveç Tij, kështu që Allahu u dërgoi Atyre Salihun që t'u thoshte t'i kërkonin falje Allahut duke besuar dhe adhuruar vetëm Atë, dhe të ktheheshin tek Ai me pendim duke u larguar nga ndalesat e Allahut dhe duke zbatuar urdhrat e Tij. Vërtet, Allahu është pranë atij që e adhuron Atë me sinqeritet dhe që kthehet tek Ai me pendim e lutje, dhe i përgjigjet lutjes së Tij kurdo që i lutet.

قَالُوا يَـٰصَـٰلِحُ قَدْ كُنتَ فِينَا مَرْجُوًّا قَبْلَ هَـٰذَآ ۖ أَتَنْهَىٰنَآ أَن نَّعْبُدَ مَا يَعْبُدُ ءَابَآؤُنَا وَإِنَّنَا لَفِى شَكٍّ مِّمَّا تَدْعُونَآ إِلَيْهِ مُرِيبٍ ﴿٦٢﴾

62. Ata thanë: "O Salih! Para kësaj, ti ishe një njeri premtues në mesin tonë. A po na ndalon të adhurojmë ato që adhuronin prindërit tanë? Vërtet, ne jemi në dyshim shqetësues për atë në të cilën na fton."[62]

[62] Shpresonim të bëheshe nga zotërinjtë dhe udhëheqësit tanë para se të thoshe këtë fjalë; që ne nuk kemi të adhuruar tjetër përveç Allahut. A mos po kërkon me këtë fjalë, që ne të lëmë adhurimin e atyre idhujve që i kanë adhuruar prindërit tanë më parë?! Vërtet, ne jemi në dyshim shqetësues dhe nuk e dimë vërtetësinë e thirrjes tënde për të adhuruar vetëm Allahun, dhe se adhurimi nuk i takon veçse Atij. Pra, me vetë dëshminë e popullit të tij idhujtar, Salihu (alejhis selam) shquhej për urtësinë, moralin dhe sinqeritetin e tij, që para se t'i vinte shpallja nga Allahu, por kur Allahu i shpalli atij dhe e ngriti edhe më shumë mbi popullin e tij, ata e kundërshtuan atë për të ndjekur dëshirat dhe pasionet e tyre të pavlera, nga mendjemadhësia dhe injoranca.

قَالَ يَٰقَوۡمِ أَرَءَيۡتُمۡ إِن كُنتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٖ مِّن رَّبِّي وَءَاتَىٰنِي مِنۡهُ رَحۡمَةٗ فَمَن يَنصُرُنِي مِنَ ٱللَّهِ إِنۡ عَصَيۡتُهُۥۖ فَمَا تَزِيدُونَنِي غَيۡرَ تَخۡسِيرٖ ٦٣

63. Ai tha: “O populli im! Çfarë mendoni, nëse unë mbështetem në provë të qartë nga Zoti im dhe Ai më ka dhuruar mëshirë prej Tij - kush do të më mbronte nga Allahu, nëse unë do e kundërshtoja Atë?! Pra, ju nuk do të më shtonit gjë tjetër përveç humbjes.[63]

وَيَٰقَوۡمِ هَٰذِهِۦ نَاقَةُ ٱللَّهِ لَكُمۡ ءَايَةٗۖ فَذَرُوهَا تَأۡكُلۡ فِيٓ أَرۡضِ ٱللَّهِ وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُوٓءٖ فَيَأۡخُذَكُمۡ عَذَابٞ قَرِيبٞ ٦٤

64. O populli im! Kjo është deveja e Allahut, argument për ju; prandaj lëreni të kullosë në tokën e Allahut dhe mos i bëni asgjë të keqe, përndryshe do të goditeni nga një dënim i afërt!”[64]

فَعَقَرُوهَا فَقَالَ تَمَتَّعُواْ فِي دَارِكُمۡ ثَلَٰثَةَ أَيَّامٖۖ ذَٰلِكَ وَعۡدٌ غَيۡرُ مَكۡذُوبٖ ٦٥

65. Por ata e therën atë dhe ai (Salihu) tha: “Kënaquni në shtëpitë tuaja edhe tri ditë! Ky është një premtim i pagënjeshtërt.”[65]

---

[63] Salihu i tha popullit të tij: “Më thoni, kush do të më mbrojë mua nga dënimi i Allahut, nëse unë e kundërshtoj Atë dhe nuk i bindem Atij duke mos jua komunikuar juve shpalljen e Tij, ndërsa Allahu më ka dhënë mua provë të qartë që e kam parë dhe jam bindur, dhe më ka dhuruar mëshirë nga Ai: profetësinë, urtësinë dhe Islamin?! Pra, ju nuk më shtoni mua me fjalën tuaj që ta lë atë që më shpallet dhe të ndjek fenë tuaj dhe të baballarëve tuaj, veçse humbje të sigurtë dhe largim nga mëshira e Allahut dhe nga çdo e mirë.

[64] O populli im! Kjo është deveja e Allahut, të cilën Allahu e ka bërë provë dhe shenjë për ju, që tregon vërtetësinë e fjalës dhe thirrjes sime, prandaj thjesht lëreni atë të ushqehet në tokën e Allahut dhe asgjë tjetër nuk ju kërkohet për ushqyerjen apo mbajtjen e saj, dhe mos i bëni asgjë të keqe (mos e vrisni), sepse përndryshe do ju vijë një dënim i afërt dhe i pashmangshëm nga Allahu.

[65] Ata e përgënjeshtruan Salihun (alejhis selam), kështu që e therën devenë e Allahut, dhe Salihu u tha atyre me kërcënim: «Kënaquni me jetën tuaj të kësaj bote edhe tri ditë, sepse pas këtyre tri ditëve do ju vijë dënimi i Allahut. Ky afat është premtim i Allahut, në të cilin nuk ju ka gënjyer ai që jua ka thënë, kështu që do ju vijë patjetër.

فَلَمَّا جَآءَ أَمۡرُنَا نَجَّيۡنَا صَٰلِحٗا وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مَعَهُۥ بِرَحۡمَةٖ مِّنَّا وَمِنۡ خِزۡيِ يَوۡمِئِذٍۗ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ ٱلۡقَوِيُّ ٱلۡعَزِيزُ ٦٦

66. Kur erdhi urdhri Ynë, Ne e shpëtuam Salihun dhe ata që besuan bashkë me të, me mëshirë nga Ne, dhe i shpëtuam ata nga poshtërimi i asaj Dite. Me të vërtetë, Zoti yt është i Forti, i Plotfuqishmi.[66]

وَأَخَذَ ٱلَّذِينَ ظَلَمُواْ ٱلصَّيۡحَةُ فَأَصۡبَحُواْ فِي دِيَٰرِهِمۡ جَٰثِمِينَ ٦٧

67. Kurse ata që bënë padrejtësi i kaploi britma dhe u gdhinë kufoma të ngrira në shtëpitë e tyre;[67]

كَأَن لَّمۡ يَغۡنَوۡاْ فِيهَآۗ أَلَآ إِنَّ ثَمُودَا كَفَرُواْ رَبَّهُمۡۗ أَلَا بُعۡدٗا لِّثَمُودَ ٦٨

68. sikur të mos kishin jetuar kurrë në to. Me të vërtetë, Themudi e mohoi Zotin e vet. Larguar qoftë Themudi![68]

وَلَقَدۡ جَآءَتۡ رُسُلُنَآ إِبۡرَٰهِيمَ بِٱلۡبُشۡرَىٰ قَالُواْ سَلَٰمٗاۖ قَالَ سَلَٰمٞۖ فَمَا لَبِثَ أَن جَآءَ بِعِجۡلٍ حَنِيذٖ ٦٩

69. Të dërguarit Tanë (engjëjt) erdhën te Ibrahimi me lajmin e mirë dhe i thanë: “Paqe!” Ai tha: “Paqe!” Dhe nuk vonoi të sjellë një viç të pjekur.[69]

---

[66] Kur popullit Themud i erdhi dënimi Ynë, Ne e shpëtuam Salihun dhe ata që besuan bashkë me të, me mëshirë dhe mirësi nga Ne, dhe i shpëtuam ata nga poshtërimi i asaj dite dhe i atij dënimi. Pra, Allahu i shpëtoi ata edhe nga dënimi edhe nga poshtërimi i atij dënimi. Vërtet, Zoti yt është i Forti, dhe nëse e godet diçka, e shkatërron atë totalisht, ashtu si popullin Themud, dhe Atë nuk e sfidon askush dhe asgjë, sepse Ai është i Plotfuqishmi që nuk mposhtet, dhe Ai i shpëton të dërguarit e Tij dhe pasuesit e tyre.

[67] Ata që e mohuan Zotin e tyre, nga populli Themud, dhe të cilët therën devenë e Allahut, i kaploi një zë shumë i fortë dhe i tmerrshëm nga qielli, i cili i la kufoma të ngrira përtokë.

[68] U gdhinë kufoma të ngrira në shtëpitë e tyre, dhe nga koha shumë e shpejtë që ndodhi asgjësimi dhe shkatërrimi i të gjithë atyre, ishte sikur të mos kishin jetuar ndonjëherë aty. Ky dënim i erdhi popullit Themud sepse ata mohuan Zotin e tyre, provat e Tij dhe të dërguarin e Tij, Salihun! Pra, larguar qoftë Themudi nga mëshira e Allahut!

[69] Allahu dërgoi tre engjëj, Xhibrilin, Mikailin dhe Israfilin, te Ibrahimi (alejhis selam), që ta përgëzonin atë dhe gruan e tij me djalin e tyre, Is’hakun. Ata e përshëndetën Ibrahimin me

فَلَمَّا رَءَآ أَيْدِيَهُمْ لَا تَصِلُ إِلَيْهِ نَكِرَهُمْ وَأَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً ۚ قَالُوا لَا تَخَفْ إِنَّآ أُرْسِلْنَآ إِلَىٰ قَوْمِ لُوطٍ ﴿٧٠﴾

70. Por, kur pa se ata nuk po i zgjasnin duart tek ai (mishi), nuk i pëlqeu dhe ndjeu nga ata një frikë. Ata i thanë: "Mos ki frikë! Ne jemi dërguar te populli i Lutit."[70]

وَٱمْرَأَتُهُۥ قَآئِمَةٌ فَضَحِكَتْ فَبَشَّرْنَـٰهَا بِإِسْحَـٰقَ وَمِن وَرَآءِ إِسْحَـٰقَ يَعْقُوبَ ﴿٧١﴾

71. Ndërkohë, gruaja e tij qëndronte në këmbë dhe qeshi; atëherë Ne e përgëzuam atë me Is'hakun, dhe pas Is'hakut, me Jakubin.[71]

« Selam » dhe ai ua ktheu « selamin », pastaj i vendosi të ulen dhe u largua për pak çaste, dhe pa vonuar erdhi me një viç të majmë të posapjekur që vazhdonte të pikonte.

[70] Kur Ibrahimi (alejhis selam) pa se ata nuk i zgjatën duart të hanin nga viçi që u solli, nuk i pëlqeu dhe nuk i erdhi mirë, dhe ndjeu një frikë për veten dhe familjen e tij, se mos kishin ardhur t'i bënin keq. Kur engjëjt e panë që Ibrahimi u frikësua, i thanë : «Mos ki frikë! Ne jemi engjëjt e Zoti tënd dhe jemi dërguar për të dënuar popullin e Lutit.»

[71] Ndërkohë që engjëjt flisnin me Ibrahimin, gruaja e Ibrahimit, Sara, qëndronte pas perdes në këmbë dhe dëgjonte fjalët e tyre, dhe nga çudia e fjalëve të tyre, qeshi; ose qeshi kur pa se i erdhën menstruacionet, që ishin shenjë se ajo do të lindte një fëmijë, por Allahu përdor gjuhë të lartë dhe të hollë, në respekt të Sarës dhe moshës së saj (99 vjeçare). Atëherë engjëjt e përgëzuan atë duke e lajmëruar se nga burri i saj, Ibrahimi (alejhis selam), ajo do të lindte një djalë me emrin Is'hak, dhe pas Is'hakut do të kishte edhe një nip, që do të ishte Jakubi (alejhis selam).

قَالَتْ يَٰوَيْلَتَىٰٓ ءَأَلِدُ وَأَنَا۠ عَجُوزٌ وَهَٰذَا بَعْلِى شَيْخًا ۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَىْءٌ عَجِيبٌ ﴿٧٢﴾

72. Ajo tha: "E mjera unë! A do të lind fëmijë duke qenë e moshuar, dhe ky, burri im është plak i vjetër! Me të vërtetë, kjo është diçka e çuditshme!"[72]

قَالُوٓا۟ أَتَعْجَبِينَ مِنْ أَمْرِ ٱللَّهِ ۖ رَحْمَتُ ٱللَّهِ وَبَرَكَٰتُهُۥ عَلَيْكُمْ أَهْلَ ٱلْبَيْتِ ۚ إِنَّهُۥ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ ﴿٧٣﴾

73. Ata (engjëjt) thanë: "A çuditesh me urdhrin e Allahut? Mëshira e Allahut dhe bekimet i Tij qofshin mbi ju, njerëzit e shtëpisë profetike! Me të vërtetë, Ai është i Falënderuar, i Lavdëruar!"[73]

فَلَمَّا ذَهَبَ عَنْ إِبْرَٰهِيمَ ٱلرَّوْعُ وَجَآءَتْهُ ٱلْبُشْرَىٰ يُجَٰدِلُنَا فِى قَوْمِ لُوطٍ ﴿٧٤﴾

74. Pasi Ibrahimit i kaloi frika dhe mori lajmin e gëzueshëm, ai filloi të diskutojë me Ne për popullin e Lutit.[74]

إِنَّ إِبْرَٰهِيمَ لَحَلِيمٌ أَوَّٰهٌ مُّنِيبٌ ﴿٧٥﴾

75. Vërtet, Ibrahimi ishte i urtë, i dhembshur dhe vazhdimisht i kthyer me pendim.[75]

---

[72] E çuditur nga përgëzimi me Is'hakun, Sara tha : «E mjera unë! Si mund të lind fëmijë në këtë moshë të thyer (99 vjeç), dhe burri im është gjithashtu shumë i moshuar (120 vjeç) ? Lindja e fëmijës nga ata që janë në moshën tonë, është me të vërtetë diçka për t'u çuditur!

[73] Engjëjt i thanë Sarës: "A çuditesh nga urdhri dhe caktimi i Allahut? Mëshira e Allahut dhe mirësia e lumturia e dhuruar nga Ai qoftë mbi ju, o familja e shtëpisë profetike – e profetit Ibrahim! Allahu është i Falënderuar për mirësitë që ju ka dhënë juve, o shtëpia e profetit Ibrahim, dhe të gjithë krijesave të Tij, dhe Ai është i Lavdishëm dhe që përmendet vetëm me lavdërim dhe madhërim; prandaj falënderojeni dhe lavdërojeni Atë.

[74] Pasi Ibrahimit (alejhis selam) i kaloi frika që ndjeu kur miqtë e tij – engjëj - nuk e hëngrën ushqimin që u shtroi, dhe pasi mori lajmin e gëzueshëm për lindjen e djalit të tij, Is'hakut, Ibrahimi filloi të diskutonte me të dërguarit tanë (engjëjt), duke i kundërshtuar ata për ndëshkimin e popullit të Lutit dhe shkatërrimin e tyre, dhe duke i thënë se në atë fshat gjendet Luti, kështu që nuk mund ta shkatërroni; por ata i thanë që e dinin mirë se kush gjendej në të, dhe se Lutin dhe familjen e tij, do e shpëtonin.

[75] Ibrahimi (alejhis selam) ishte njeri i butë dhe nuk donte që të shpejtohej dënimi i një populli; ishte njeri i dhembshur dhe vazhdimisht i lutej Allahut për njerëzit dhe i përulej Allahut me adhurim dhe nënshtrim ndaj Urdhrit të Tij; por i shtyrë nga butësia dhe dhembshuria e tij, shpeshherë ai i kërkonte Allahut gjëra për të cilat qortohej nga Ai, por

يَـٰٓإِبۡرَٰهِيمُ أَعۡرِضۡ عَنۡ هَـٰذَآۖ إِنَّهُۥ قَدۡ جَآءَ أَمۡرُ رَبِّكَۖ وَإِنَّهُمۡ ءَاتِيهِمۡ عَذَابٌ غَيۡرُ مَرۡدُودٖ ٧٦

76. (Engjëjt thanë:) "O Ibrahim! Lëre këtë (diskutim), sepse urdhri i Zotit tënd ka ardhur tashmë dhe atyre do t'u vijë një dënim i pashmangshëm!"[76]

وَلَمَّا جَآءَتۡ رُسُلُنَا لُوطٗا سِيٓءَ بِهِمۡ وَضَاقَ بِهِمۡ ذَرۡعٗا وَقَالَ هَـٰذَا يَوۡمٌ عَصِيبٞ ٧٧

77. Kur të dërguarit Tanë (engjëjt) erdhën te Luti, Ai u ndje keq, iu shtrëngua shpirti prej tyre dhe tha: "Kjo është një ditë e vështirë."[77]

وَجَآءَهُۥ قَوۡمُهُۥ يُهۡرَعُونَ إِلَيۡهِ وَمِن قَبۡلُ كَانُواْ يَعۡمَلُونَ ٱلسَّيِّـَٔاتِۚ قَالَ يَـٰقَوۡمِ هَـٰٓؤُلَآءِ بَنَاتِي هُنَّ أَطۡهَرُ لَكُمۡۖ فَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَلَا تُخۡزُونِ فِي ضَيۡفِيٓۖ أَلَيۡسَ مِنكُمۡ رَجُلٞ رَّشِيدٞ ٧٨

78. Dhe, populli i tij erdhi me nxitim tek ai – ndërsa pak më parë kishin bërë vepra të këqija. Ai (Luti) tha: "O populli im! Këto janë bijat e mia (gratë e qytetit), ato janë më të pastra për ju. Kini frikë Allahun dhe mos më turpëroni para mysafirëve të mi. A nuk ka në mesin tuaj ndonjë njeri me arsye?"[78]

---

me delikatesë, me mënyrën e të Madhërishmit, dhe atëherë Ibrahimi kthehej menjëherë me pendim tek Allahu, dhe kthehej tek Ai në të gjitha çështjet e tij.

[76] Engjëjt i thanë Ibrahimit ta lërë diskutimin për ndëshkimit e popullit të Lutit, sepse tashmë caktimi dhe urdhri i Zotit kishte ardhur për ndëshkimin e tyre të merituar dhe të pashmangshëm e të pakthyeshëm.

[77] Kur engjëjt e dërguar nga Allahu për shkatërrimin e popullit të Lutit erdhën te Luti, ai u ndje keq dhe iu ngushtua shpirti prej tyre, sepse nuk e dinte që ishin të dërguarit e Allahut, por mendoi se ishin udhëtarë të rastit dhe miq, dhe kështu që u frikësua për ta nga populli i tij i shthurur, prandaj tha me vete: "Kjo është një ditë e vështirë dhe një ditë sprove e rëndë!"

[78] Kur populli i Lutit mësoi se tek Luti kishin ardhur mysafirë, u nisën me nxitim tek ai me qëllim të veprës së turpshme me mysafirët, ndërsa më parë kishin kryer vepër të turpshme duke shkuar burrë me burrë. Luti u tha atyre që të martoheshin me bijat e tij, d.m.th. me gratë e qytetit, të cilat për të dërguarin e Allahut janë në vend të bijave të tij, sepse ato janë më të pastra për ju se sa burrat me njëri-tjetrin. Kini frikë Allahun dhe dënimin e Tij,

قَالُوا لَقَدْ عَلِمْتَ مَا لَنَا فِي بَنَاتِكَ مِنْ حَقٍّ وَإِنَّكَ لَتَعْلَمُ مَا نُرِيدُ ﴿٧٩﴾

79. Ata thanë: “Ti e di se ne nuk kemi ndonjë të drejtë (dëshirë) për bijat e tua, dhe në të vërtetë, ti e di se çfarë duam.”[79]

قَالَ لَوْ أَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةً أَوْ آوِي إِلَىٰ رُكْنٍ شَدِيدٍ ﴿٨٠﴾

80. Ai tha: “Ah, sikur të kisha fuqi kundër jush, ose të mbështetesha në një shtyllë të fortë!”[80]

قَالُوا يَا لُوطُ إِنَّا رُسُلُ رَبِّكَ لَنْ يَصِلُوا إِلَيْكَ ۖ فَأَسْرِ بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِنَ اللَّيْلِ وَلَا يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ أَحَدٌ إِلَّا امْرَأَتَكَ ۖ إِنَّهُ مُصِيبُهَا مَا أَصَابَهُمْ ۚ إِنَّ مَوْعِدَهُمُ الصُّبْحُ ۚ أَلَيْسَ الصُّبْحُ بِقَرِيبٍ ﴿٨١﴾

81. Ata (mysafirët) thanë: “O Lut! Ne jemi të dërguarit e Zotit tënd; kështu që ata nuk mund të arrijnë tek ti. Nisu bashkë me familjen tënde gjatë një pjese të natës dhe askush prej jush të mos e kthejë kokën mbrapa, përveç gruas tënde; atë do ta godasë ajo që do të godasë edhe ata. Afati i tyre është mëngjesi; a nuk është mëngjesi afër?!”[81]

dhe mos më turpëroni duke sulmuar dhe dhunuar miqtë e mi! A nuk ka në mesin tuaj ndonjë njëri të pjekur dhe me arsye, që t’ju ndalojë nga vepra e shëmtuar dhe nga turpërimi para mysafirëve?

[79] Populli i tha Lutit: “Ti e di tashmë se ne nuk kemi dëshirë apo lakmi për gratë, dhe në të vërtetë, ti e di se çfarë duam; ne duam veçse burrat, dhe nuk kemi asnjë dëshirë apo lakmi kundrejt grave. Pra, duam mysafirët e tu.”

[80] Luti i tha popullit të tij: “Ah, sikur të kisha përkrahës dhe ndihmues kundër jush, ose të strehohesha dhe të mbështetesha në një fis të fortë, i cili më mbron nga ju, dhe kështu nuk do t’ju lejoja kurrë të arrinit atë që kërkoni nga mysafirët e mi!”

[81] Engjëjt thanë: “O Lut! Ne jemi të dërguarit e Zotit tënd, i Cili na ka dërguar që ta shkatërrojmë popullin tënd, kështu që ata nuk mund të arrijnë tek ti apo mysafirët e tu, prandaj qetësohu. Gjatë errësirës së natës, dil nga shtëpia bashkë me familjen tënde dhe largohuni nga qyteti, por askush nga ju të mos e kthejë kokën mbrapa, që të mos e shohë dënimin që do të zbresë mbi ta, se përndryshe do ta kapë edhe atë dënimi; me përjashtim të gruas tënde, e cila të ka tradhëtuar në fenë tënde me mohim dhe hipokrizi – ajo do e kthejë kokën mbrapa, ose përveç gruas tënde: d.m.th. atë (gruan) mos e merr me vete; Afati i dënimit të tyre është mëngjesi; a nuk është mëngjesi afër dhe vjen shumë shpejt?!»

فَلَمَّا جَآءَ أَمۡرُنَا جَعَلۡنَا عَٰلِيَهَا سَافِلَهَا وَأَمۡطَرۡنَا عَلَيۡهَا حِجَارَةٗ مِّن سِجِّيلٖ مَّنضُودٖ ٨٢

82. Kur erdhi urdhri Ynë, Ne e kthyem atë (qytetin) me kokë poshtë dhe mbi të lëshuam shi gurësh nga balta e pjekur me shtresa;[82]

مُّسَوَّمَةً عِندَ رَبِّكَۖ وَمَا هِيَ مِنَ ٱلظَّٰلِمِينَ بِبَعِيدٖ ٨٣

83. (gurë) të shënuar nga Zoti yt; dhe këto (gurë) nuk janë larg nga të padrejtët.[83]

* وَإِلَىٰ مَدۡيَنَ أَخَاهُمۡ شُعَيۡبٗاۚ قَالَ يَٰقَوۡمِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنۡ إِلَٰهٍ غَيۡرُهُۥۖ وَلَا تَنقُصُواْ ٱلۡمِكۡيَالَ وَٱلۡمِيزَانَۚ إِنِّيٓ أَرَىٰكُم بِخَيۡرٖ وَإِنِّيٓ أَخَافُ عَلَيۡكُمۡ عَذَابَ يَوۡمٖ مُّحِيطٖ ٨٤

84. Populllit Medjen Ne i dërguam vëllanë e tyre, Shuajbin. Ai tha: "O populli im, adhuroni Allahun! Ju nuk keni zot tjetër përveç Tij. Mos hani në matje e në peshë. Unë shoh që jeni në mirëqenie, por kam frikë për ju dënimin e një dite gjithëpërfshirëse.[84]

---

[82] Kur erdhi urdhri i Allahut për zbatimin e dënimit të populllit të Lutit me shkatërrimin dhe asgjësimin e tyre, Allahu urdhëroi engjët që ta kthenin qytetin dhe fshatrat e atij populli mëkatar me kokë poshtë, dhe sot e kësaj dite, në zonën e Detit të Vdekur janë të qarta krahët e engjëllit Xhibril, i cili i nguli krahët e tij në tokë, e shkuli qytetin dhe fshatrat përreth nga rrënjët, e ngriti deri në qiell, pastaj e lëshoi përmbys në vendin e tij, dhe kështu u formua Deti i Vdekur dhe zona më e ulët në Tokë, mbi 300 metër nën nivelin e detit. Pasi engjëjt e përmbysën qytetin e populllit të Lutit, Allahu lëshoi mbi të gurë nga balta e pjekur në shtresa, ku mbi secilin gur ishte shënuar një shenjë e veçantë nga Allahu, dhe ato nuk i ngjanin gurëve që gjenden në Tokë.

[83] Gurët që zbritën mbi populllin e Lutit ishin të shënuar me shenjë nga Allahu, dhe ato nuk i ngjanin gurëve të Tokës; dhe këto gurë që u lëshuan mbi populllin e Lutit nuk është larg, madje ka shumë mundësi që të lëshohen mbi të padrejtët idhujtarë e mohues të Allahut dhe të Dërguarit të Tij, Muhamedit (salallahu alejhi ue selem), nëse ata nuk pendohen nga idhujtaria e tyre dhe nuk kthehen te Allahu me siqneritet e adhurim të pastër.

[84] Të bijtë e Medjenit, Ne dërguam vëllanë e tyre, Shuajbin, i cili u tha atyre: "O populli im! Adhuroni vetëm Allahun dhe bindjuni Atij, sepse ju nuk keni zot dhe të adhuruar tjetër që meriton të adhurohet përveç Allahut. Mos hani në matje e në peshë – mos vidhni në kandar dhe mos i vidhni njerëzit padrejtësisht, sepse unë ju shoh të jetoni në kushte të

وَيَٰقَوۡمِ أَوۡفُواْ ٱلۡمِكۡيَالَ وَٱلۡمِيزَانَ بِٱلۡقِسۡطِۖ وَلَا تَبۡخَسُواْ ٱلنَّاسَ أَشۡيَآءَهُمۡ وَلَا تَعۡثَوۡاْ فِي ٱلۡأَرۡضِ مُفۡسِدِينَ ٨٥

85. O populli im! Matni dhe peshoni drejt, mos ua hani njerëzve hakun e tyre dhe mos u bëni prishës në Tokë![85]

بَقِيَّتُ ٱللَّهِ خَيۡرٞ لَّكُمۡ إِن كُنتُم مُّؤۡمِنِينَۚ وَمَآ أَنَا۠ عَلَيۡكُم بِحَفِيظٖ ٨٦

86. Ajo që ju mbetet nga Allahu (fitimi hallall), është më e mirë për ju, nëse jeni besimtarë; e unë nuk jam roja juaj.”[86]

قَالُواْ يَٰشُعَيۡبُ أَصَلَوٰتُكَ تَأۡمُرُكَ أَن نَّتۡرُكَ مَا يَعۡبُدُ ءَابَآؤُنَآ أَوۡ أَن نَّفۡعَلَ فِيٓ أَمۡوَٰلِنَا مَا نَشَٰٓؤُاْۖ إِنَّكَ لَأَنتَ ٱلۡحَلِيمُ ٱلرَّشِيدُ ٨٧

87. Ata thanë: “O Shuajb! Namazi yt të urdhëron që ne t’i lëmë ato që adhuronin të parët tanë, apo që të mos bëjmë me pasurinë tonë çfarë të duam? Ti qenke vërtet i urti dhe i zgjuari!”[87]

---

mira jetese, por kam frikë se për shkak të idhujtarisë tuaj, përgënjeshtrimit të dërguarit të Allahut tek ju dhe vjedhjes në peshojë e matje, do ju përfshijë të gjithëve dënimi i një dite të pakthyeshme; pra, në ajet thuhet se dita është gjithëpërfshirëse, por qëllimi është se ndëshkimi i asaj dite është gjithëpërfshirës – që do i përfshije të gjithë mohuesit dhe idhujtarët e atij vendi.

[85] Matni dhe peshoni drejt, mos i hani njerëzve hakun e tyre dhe mos i vidhni ata, dhe mos ecni në tokë duke bërë mëkate dhe duke përhapur prishjen dhe të keqen!

[86] Fitimi që ju mbetet hallall nga furnizimi i Allahut, pasi që i jepni njerëzve hakun e tyre në peshojë dhe matje, është më i mirë për ju se ajo që i vidhni njerëzve duke i ngrënë hakun në peshojë, nëse jeni besimtarë, që besoni premtimin dhe paralajmërimin e Allahut, dhe që njihni hallallin dhe haramin. Unë nuk jam roja dhe mbikëqyrësi juaj, që t’ju ruaj kur matni e peshoni, por detyra ime është që t’ju përcjell shpalljen e Zotit tim, dhe unë e bëra këtë.

[87] Populli i Shuajbit tha: “Mos është ky namaz që fal ai që të urdhëron të na thuash që t’i lëmë idhujt dhe zotat që adhuronin prindërit tanë, apo që të mos jemi të lirë të kënaqemi me pasuritë tona dhe t’i fitojmë ato me rrugët që na pëlqen prej hileve dhe mashtrimeve? Ti qenke vërtet i urti dhe i zgjuari!” – duke u tallur me të.

قَالَ يَٰقَوۡمِ أَرَءَيۡتُمۡ إِن كُنتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٖ مِّن رَّبِّي وَرَزَقَنِي مِنۡهُ رِزۡقٗا حَسَنٗاۚ وَمَآ أُرِيدُ أَنۡ أُخَالِفَكُمۡ إِلَىٰ مَآ أَنۡهَىٰكُمۡ عَنۡهُۚ إِنۡ أُرِيدُ إِلَّا ٱلۡإِصۡلَٰحَ مَا ٱسۡتَطَعۡتُۚ وَمَا تَوۡفِيقِيٓ إِلَّا بِٱللَّهِۚ عَلَيۡهِ تَوَكَّلۡتُ وَإِلَيۡهِ أُنِيبُ ٨٨

88. Ai tha: “O populli im! Çfarë mendoni, nëse unë mbështetem në provë të qartë nga Zoti im, dhe Ai më ka furnizuar me furnizim të mirë nga Vet Ai …?! Unë nuk dua t’ju kundërshtoj duke vepruar vet atë që jua ndaloj juve. Unë dëshiroj vetëm përmirësimin aq sa mundem. Suksesi im është vetëm nga Allahu; Atij i mbështetem dhe tek Ai kthehem.[88]

[88] Shuajbi (alejhis selam) i tha popullit të tij: “Çfarë mendoni se duhet të bëj, nëse unë kam dhe mbështetem në provë të qartë nga Zoti im për atë në të cilën ju ftoj – në adhurimin e Allahut dhe largimin nga idhujtaria, si dhe në ndalimin nga ngrënia në peshojë dhe vjedhja e njerëzve të drejtat e tyre – ndërsa mua Allahu më ka dhuruar furnizim hallall e të begatë nga Vet Ai; a mos t’i bindem Atij dhe të mos e komunikoj shpalljen e Tij, dhe në vend të kësaj t’ju dëgjoj ju? Askush që ka pak logjikë nuk do e bënte këtë, kështu që as unë nuk do e bëj kurrësesi. Unë nuk dua ta bëj vetë atë që jua ndaloj juve, por bëj atë që ju urdhëroj edhe juve të bëni, dhe i ndalohem asaj që jua ndaloj edhe juve. Unë kam qëllim vetëm përmirësimin, me sa të mundem, me qëllim që të mos ju vijë dënimi i Allahut për shkak të mosbindjes ndaj Tij dhe kundërshtimit të dërguarit të Tij tek ju; dhe gjithësesi, suksesi im është vetëm nga Allahu në arritjen e përmirësimit të gjendjes suaj, sepse Allahu është Ai që mund të ndihmojë në këtë gjë; prandaj unë i mbështetem vetëm Allahut dhe ia besoj Atij të gjitha çështjet e mia, dhe kthem tek Ai me pendim dhe bindje ndaj urdhrave dhe ndalesave të Tij. Këto janë edhe dy gjërat më të rëndësishme, me të cilat rregullohen të gjitha çështjet e njerëzve: mbështetja dhe kërkimi i ndihmës nga Allahu, dhe kthimi tek Ai me pendim dhe bindje ndaj Tij.

وَيَٰقَوْمِ لَا يَجْرِمَنَّكُمْ شِقَاقِيٓ أَن يُصِيبَكُم مِّثْلُ مَآ أَصَابَ قَوْمَ نُوحٍ أَوْ قَوْمَ هُودٍ
أَوْ قَوْمَ صَٰلِحٍ ۚ وَمَا قَوْمُ لُوطٍ مِّنكُم بِبَعِيدٍ ﴿٨٩﴾

89. O populli im! Kundërshtimi ndaj meje të mos ju çojë që t'ju ndodhë ashtu si i ndodhi popullit të Nuhut, popullit të Hudit ose popullit të Salihut; e, populli i Lutit nuk ka qenë larg nga ju![89]

وَٱسْتَغْفِرُوا۟ رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوٓا۟ إِلَيْهِ ۚ إِنَّ رَبِّى رَحِيمٌ وَدُودٌ ﴿٩٠﴾

90. Kërkoni falje nga Zoti juaj pastaj kthehuni tek Ai me pendim. Me të vërtetë, Zoti im është Mëshirëplotë, i Dashur."[90]

قَالُوا۟ يَٰشُعَيْبُ مَا نَفْقَهُ كَثِيرًا مِّمَّا تَقُولُ وَإِنَّا لَنَرَىٰكَ فِينَا ضَعِيفًا ۖ وَلَوْلَا رَهْطُكَ
لَرَجَمْنَٰكَ ۖ وَمَآ أَنتَ عَلَيْنَا بِعَزِيزٍ ﴿٩١﴾

91. Ata thanë: "O Shuajb! Ne nuk kuptojmë shumë nga ato që thua ti, dhe ne të shohim të dobët në mesin tonë. Sikur të mos ishte fisi yt, do të të kishim vrarë me gurë; dhe ti nuk je i shtrentjë për ne."[91]

---

[89] Shuajbi (alejhis selam) vazhdon t'i thotë popullit të vet: "Mos lejoni që kundërshtimi, urrejtja dhe armiqësia juaj ndaj meje, të bëhet shkak që ju të vazhdoni me këmbëngulje në idhujtarinë tuaj dhe në vjedhjen në peshojë, dhe të mos ktheheni me pendim dhe falje te Allahu, dhe si pasojë t'ju vijë dënim i njëjtë me atë që i erdhi popullit të Nuhit, popullit të Hudit apo popullit të Salihut; dhe kujtoni se populli i Lutit nuk ka qenë larg nga ju, gjeografikisht apo në kohë! Pra, a nuk po merrni mësim nga popujt e mëparshëm që u shkatërruan, dhe të mos bëni si bënë ata, që të mos ju gogasë ajo që goditi ata?!

[90] Kërkoni falje nga Zoti juaj për adhurimin e idhujve dhe ngrënien e hakut të njerëzve, pastaj kthehuni menjëherë në bindjen ndaj Allahut duke zbatuar urdhrat e Tij dhe duke u larguar nga ndalesat e Tij, që të shpëtoni dhe të mos ju vijë dënimi si popujve të mëparshëm. Vërtet, Zoti im është Mëshirëplotë ndaj çdokujt që pendohet dhe kthehet tek Ai, dhe Ai është i Dashur me atë që kthehet tek Ai dhe i nënshtrohet Atij.

[91] Populli i Shuajbit tha: "O Shuajb! Ne nuk e kuptojmë dhe nuk e dimë të vërtetën dhe domethënien e shumë prej atyre që na thua – në fakt e kuptonin mirë, por e thoshin këtë nga urrejtja që kishin ndaj tij dhe ndaj thirrjes së tij; dhe ne të shohim të dobët në mesin tonë dhe nuk të shohim të jesh nga të mëdhenjtë apo fisnikët. Sikur të mos merrnim në konsideratë fisin tënd, do të të kishim vrarë me gurë – fisi i tij ishte në të njëjtën fe si ata, prandaj e respektonin; dhe ti nuk gëzon ndonjë vlerë apo respekt tek ne, kështu që mund të përçmojmë pa ndonjë problem.

قَالَ يَٰقَوۡمِ أَرَهۡطِيٓ أَعَزُّ عَلَيۡكُم مِّنَ ٱللَّهِۖ وَٱتَّخَذۡتُمُوهُ وَرَآءَكُمۡ ظِهۡرِيًّاۖ إِنَّ رَبِّي بِمَا تَعۡمَلُونَ مُحِيطٞ ٩٢

92. Ai tha: "O populli im! A është fisi im më i respektuar për ju se Allahu, të Cilin e keni vendosur pas shpine? Me të vërtetë, Zoti im përfshin (me dije) gjithçka që bëni ju.[92]

وَيَٰقَوۡمِ ٱعۡمَلُواْ عَلَىٰ مَكَانَتِكُمۡ إِنِّي عَٰمِلٞۖ سَوۡفَ تَعۡلَمُونَ مَن يَأۡتِيهِ عَذَابٞ يُخۡزِيهِ وَمَنۡ هُوَ كَٰذِبٞۖ وَٱرۡتَقِبُوٓاْ إِنِّي مَعَكُمۡ رَقِيبٞ ٩٣

93. O populli im! Punoni sa të mundeni, se edhe unë do të punoj. Shpejt do ta mësoni se kujt do t'i vijë dënim që do ta poshtërojë dhe kush është gënjeshtar. Ruani, se edhe unë po ruaj bashkë me ju."[93]

وَلَمَّا جَآءَ أَمۡرُنَا نَجَّيۡنَا شُعَيۡبٗا وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مَعَهُۥ بِرَحۡمَةٖ مِّنَّا وَأَخَذَتِ ٱلَّذِينَ ظَلَمُواْ ٱلصَّيۡحَةُ فَأَصۡبَحُواْ فِي دِيَٰرِهِمۡ جَٰثِمِينَ ٩٤

94. Kur erdhi urdhri Ynë, Ne e shpëtuam Shuajbin dhe ata që besuan bashkë me të, me mëshirë nga Ne, kurse ata që bënë padrejtësi i kaploi britma dhe u gdhinë kufoma të ngrira në shtëpitë e tyre;[94]

---

[92] Shuajbi i tha popullit të tij mohues e idhujtar: "A po respektoni e vlerësoni fisin tim që janë njerëz si ju, më shumë se Allahun, të Cilin e keni lënë pas shpine dhe nuk i zbatoni urdhrat e Tij, nuk i largoheni ndalesave të Tij, nuk i frikësoheni dënimit të Tij dhe nuk e madhëroni Atë ashtu si i takon Madhështisë së Tij? Por, Zoti im përfshin me dijen e Tij gjithçka që bëni ju, në detaje dhe pa i shpëtuar asgjë; dhe Ai do ju shpërblejë për gjithçka veproni ashtu si e meritoni, në këtë botë dhe në botën tjetër.

[93] O populli im! Veproni sa të mundeni në mënyrën dhe besimin tuaj, se edhe unë do të veproj dhe do të qëndroj pa u lëkundur në rrugën që më ka dhuruar Zoti im dhe në thirrjen time për të Njësuar Allahun. Shumë shpejt do e mësoni se cilit nga ne do i vijë ndëshkimi i Allahut me të cilin do të poshtërohet, dhe cili është gënjeshtar, unë apo ju? Ruani dhe prisni çfarë do të ndodhë me ju, sepse edhe unë bashkë me ju do të pres dënimin tuaj.

[94] Kur erdhi urdhri dhe caktimi i Allahut për dënimin e popullit të Shuajbit, Allahu e shpëtoi nga ai dënim të dërguarin e Tij, Shuajbin (alejhis selam) dhe ata që e besuan atë, me mëshirë nga Ai; kurse ata që e mohuan Zotin e tyre, i kaploi një zë shumë i fortë dhe i tmerrshëm nga qielli, i cili i la ata kufoma të ngrira përtokë. Thuhet se Xhibrili (alejhis selam) lëshoi një britmë aq të fortë e të tmerrshme, sa që i nxori shpirtrat nga trupat e

كَأَن لَّمْ يَغْنَوْا۟ فِيهَآ ۗ أَلَا بُعْدًا لِّمَدْيَنَ كَمَا بَعِدَتْ ثَمُودُ ﴿٩٥﴾

95. sikur të mos kishin jetuar kurrë në to. Larguar qoftë populli i Medjenit, ashtu si u largua Themudi![95]

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِـَٔايَـٰتِنَا وَسُلْطَـٰنٍ مُّبِينٍ ﴿٩٦﴾

96. Ne e dërguam Musain me provat Tona dhe me një autoritet të qartë[96]

إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَإِيْهِۦ فَٱتَّبَعُوٓا۟ أَمْرَ فِرْعَوْنَ ۖ وَمَآ أَمْرُ فِرْعَوْنَ بِرَشِيدٍ ﴿٩٧﴾

97. te Faraoni dhe paria e tij, por ata ndoqën urdhrin e Faraonit, megjithëse urdhri i Faraonit nuk ishte i drejtë.[97]

tyre, dhe trupat e tyre mbetën të ngrirë në gjunj ose të shtrirë, në atë pozicion që ishin kur dëgjuan britmën.

[95] Ata u shuan të gjithë, sikur të mos kishin jetuar dje apo më parë në atë vend. Allahu e largoftë Medjenin nga mëshira e Tij, ashtu si e largoi më parë Themudin nga mëshira e Tij, duke zbritur dënimin e Tij mbi ta!

[96] Allahu e dërgoi Musain (alejhis selam) me prova dhe argumente të qarta që vërtetonin se Allahu është Një dhe i Pashoq dhe se Musai ishte i dërguar nga Allahu; dhe se kushdo që pretendonte se ishte zot, ai ishte gënjeshtar mendjelehtë dhe kryeneç, dhe se ata që i shoqëronin Allahut ortak në adhurim, ishin në humbje të sigurtë dhe i priste dënim i rëndë nëse nuk ktheheshin tek Allahu me pendim.

[97] Allahu e dërgoi Musain te Faraoni dhe paria e tij në oborrin perandorak, por Faraoni dhe paria e tij e përgënjeshtruan Musain dhe e mohuan Allahun; kurse paria e Faraonit ndoqi urdhrin e Faraonit dhe u bindën ndaj tij, duke përgënjeshtruar Musain dhe duke e kundërshtuar atë që ai u kishte sjellë nga Allahu; megjithëse urdhri i Faraonit për të përgënjeshtruar Musain nuk i çonte ata në rrugën e drejtë dhe të mirë për ta, por i çonte në zjarrin e Xhehenemit.

يَقۡدُمُ قَوۡمَهُۥ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ فَأَوۡرَدَهُمُ ٱلنَّارَۖ وَبِئۡسَ ٱلۡوِرۡدُ ٱلۡمَوۡرُودُ ٩٨

98. Ai (Faraoni) do t'i paraprijë popullit të tij në Ditën e Kiametit dhe do t'i çojë ata në zjarr. Sa i keq është vendi ku do të çohen![98]

وَأُتۡبِعُواْ فِي هَٰذِهِۦ لَعۡنَةٗ وَيَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِۚ بِئۡسَ ٱلرِّفۡدُ ٱلۡمَرۡفُودُ ٩٩

99. Ata u ndoqën nga një mallkim në këtë botë dhe në ditën e Kiametit. Sa e keqe është mbështetja që do të kenë![99]

ذَٰلِكَ مِنۡ أَنۢبَآءِ ٱلۡقُرَىٰ نَقُصُّهُۥ عَلَيۡكَ مِنۡهَا قَآئِمٞ وَحَصِيدٞ ١٠٠

100. Këto janë disa nga historitë e qyteteve të mëparshme që po t'i tregojmë ty (o Muhamed); disa prej tyre vazhdojnë të qëndrojnë ende, kurse të tjera janë zhdukur.[100]

وَمَا ظَلَمۡنَٰهُمۡ وَلَٰكِن ظَلَمُوٓاْ أَنفُسَهُمۡۖ فَمَآ أَغۡنَتۡ عَنۡهُمۡ ءَالِهَتُهُمُ ٱلَّتِي يَدۡعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مِن شَيۡءٖ لَّمَّا جَآءَ أَمۡرُ رَبِّكَۖ وَمَا زَادُوهُمۡ غَيۡرَ تَتۡبِيبٖ ١٠١

101. Ne nuk u bëmë padrejtësi atyre, por ata i bënë padrejtësi vetvetes. Zotat që ata i adhuronin në vend të Allahut, nuk iu bënë

[98] Faraoni do i prijë popullit të vet në ditën e Kiametit dhe do të futet në zjarrin e Xhehenemit bashkë me ta. Sa vend i keq dhe i tmerrshëm është ai ku do të futen!

[99] Faraoni dhe populli i tij mohues u ndoqën nga një mallkim në këtë botë, bashkë me dënimin e Allahut me mbytjen e tyre në det, dhe po ashtu u ndoqën nga mallkim tjetër në botën tjetër ku do të hyjnë përgjithmonë në zjarr. Mbështetja dhe përkrahja e tyre do të jetë dënimi dhe mallkimi i Allahut në këtë botë dhe në botën tjetër – sa e keqe që është mbështetja që do u mblidhet njëra mbi tjetrën: mallkim mbi mallkim.

[100] Këto histori që po t'i tregojmë në këtë sure, o Muhamed, janë nga historitë e qyteteve dhe qytetërimeve të mëparshme, banorët e të cilëve Ne i kemi dënuar dhe shkatërruar për shkak të mohimit që ata i bënë Allahut dhe përgënjeshtrimit që i bënë të dërguarve të Allahut; disa prej atyre qyteteve vazhdojnë të ekzistojnë dhe të kenë gjurmë edhe sot, megjithëse banorët e tyre janë shdukur, kurse disa qytete të tjera janë zhdukur totalisht dhe nga ato nuk ka mbetur asnjë gjurmë. Po t'i tregojmë këto histori, o Muhamed, që të jenë provë dhe argument për profetesinë tënde, sepse janë histori të një kohe të shkuar dhe të panjohur nga njerëzit bashkëkohës të tu, dhe që të jenë gjithashtu mësim dhe paralajmërim për popullin tënd.

aspak dobi, kur erdhi urdhri i Zotit tënd, dhe nuk i shtuan atyre asgjë tjetër, përveç shkatërrimit.[101]

وَكَذَٰلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَآ أَخَذَ ٱلْقُرَىٰ وَهِىَ ظَـٰلِمَةٌ ۚ إِنَّ أَخْذَهُۥٓ أَلِيمٌ شَدِيدٌ ﴿١٠٢﴾

102. E tillë është kapja e Zotit tënd, kur Ai kap qytetet ndërsa bëjnë padrejtësi. Me të vërtetë, kapja e Tij është e dhembshme, e fortë.[102]

إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَـَٔايَةً لِّمَنْ خَافَ عَذَابَ ٱلْـَٔاخِرَةِ ۚ ذَٰلِكَ يَوْمٌ مَّجْمُوعٌ لَّهُ ٱلنَّاسُ وَذَٰلِكَ يَوْمٌ مَّشْهُودٌ ﴿١٠٣﴾

103. Vërtet, në këtë ka provë për ata që i frikësohen dënimit të botës tjetër. Ajo është një Ditë për të cilën do të tubohen të gjithë njerëzit, dhe ajo është një Ditë e dëshmuar.[103]

وَمَا نُؤَخِّرُهُۥٓ إِلَّا لِأَجَلٍ مَّعْدُودٍ ﴿١٠٤﴾

104. Ne nuk e vonojmë atë (ditën e Kiametit), veçse deri në një afat të caktuar.[104]

---

[101] Dënimi i popujve të atyre qyteteve që i shkatërruam nuk ishte pa shkak, por ishte sepse ata i bënë padrejtësi vetvetes me idhujtarinë dhe prishjen që bënin në Tokë; dhe idhujt që ata adhuronin në vend të Allahut nuk iu bënë asnjë dobi atyre kur erdhi urdhri i Allahut për dënimin e tyre, madje idhujt nuk iu shtuan atyre veçse humbjen dhe shkatërrimin.

[102] E tillë është kapja me dënim e Zotit tënd, o Muhamed, kur Ai i dënon njerëzit e qyteteve që bëjnë padrejtësi duke kundërshtuar urdhrin e Tij, duke përgënjeshtruar të dërguarët e Tij, duke adhuruar idhujt dhe duke bërë prishje e krime në Tokë; kapja e Allahut me dënim është vërtet e dhembshme dhe e fortë; prandaj mos bëni edhe ju si ata popuj që u ndëshkuan, se përndryshe do tju kapë edhe ju ajo që i kapi ata.

[103] Në kapjen me dënim të popujve të mëparshëm ka provë dhe mësim për ata që kanë frikë dënimin e Allahut në botën tjetër; që të druhen dhe të mos bëjnë si ata, që të mos kenë fatin dhe përfundimin e tyre në botën tjetër, dhe në ditën e Kiametit, kur do të tubohen të gjithë njerëzit për të dhënë llogari dhe për të marrë shpërblimin apo dënimin e tyre; dhe ajo është një ditë e dëshmuar nga të gjitha krijesat e Allahut pa përjashtim.

[104] Ne nuk e vonojmë ditën e Kiametit nga ju, veçse deri sa të vijë afati i saj i caktuar nga Ne që më parë; afat që nuk ndryshon me afrim apo shtyrje, por do të ndodh ekzaktësisht në kohën që i kemi caktuar Ne, me urtësinë Tonë absolute.

يَوْمَ يَأْتِ لَا تَكَلَّمُ نَفْسٌ إِلَّا بِإِذْنِهِۦ ۚ فَمِنْهُمْ شَقِىٌّ وَسَعِيدٌ ﴿١٠٥﴾

105. Kur të vijë ajo Ditë, askush nuk do të flasë, përveçse me lejen e Tij; disa prej tyre do të jenë të mjerë e disa të lumët.[105]

فَأَمَّا ٱلَّذِينَ شَقُوا۟ فَفِى ٱلنَّارِ لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَشَهِيقٌ ﴿١٠٦﴾

106. Sa u përket të mjerëve, ata do të jenë në Zjarr, ku do të lëshojnë zëra të shëmtuar me çdo frymënxjerrje e frymëmarrje.[106]

خَـٰلِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ ٱلسَّمَـٰوَٰتُ وَٱلْأَرْضُ إِلَّا مَا شَآءَ رَبُّكَ ۚ إِنَّ رَبَّكَ فَعَّالٌ لِّمَا يُرِيدُ ﴿١٠٧﴾

107. Aty (në Zjarr) do të qëndrojnë përgjithmonë, sa të jenë qiejt dhe Toka, përveç asaj që do Zoti yt. Me të vërtetë, Zoti yt vepron çfarë të dojë.[107]

[105] Kur të vijë dita e Kiametit dhe e Llogarisë, askush prej krijesave nuk do të flasë veçse me lejen e Allahut; disa prej krijesave do të jenë të mjera, sepse meritojnë dënimin e Allahut, kurse disa të tjera do të jenë të lumëta me mirësinë e Allahut dhe xhenetin e Tij.

[106] Sa i përket atyre që fituan mjerimin për shkak të mosbesimit dhe veprave të tyre të këqia në këtë botë, vendi i tyre do të jetë zjarri i Xhehenemit, ku për shkak të vuajtjes së madhe nga dënimi, do të lëshojnë zërat më të shëmtuar që ekzistojnë me çdo nxjerrje apo marrje të frymës; zëra që i ngjajnë fillimit të pëllitjes së gomarit dhe fundit të saj.

[107] Të mjerët do të jenë në zjarrin e Xhehenemit përgjithmonë, sa të jenë qiejt dhe Toka tjetër – sepse në ditën e Kiametit, qiejt dhe Toka aktuale do të ndërrohen me qiej dhe Tokë tjetër (Ibrahim, ajeti 48) – përveç asaj kohe që do Allahu të mos jenë në zjarr; ky përjashtim mund të ketë qëllim kohën e qëndrimit në varre, ose në ditën e dhënies llogari, që do të zgjasë 50 mijë vjet, apo ata muslimanë mëkatarë të cilët do të dënohen në zjarr për një kohë të caktuar, pastaj do të dalin nga zjarri dhe do të futen në Xhenet; pa dyshim se Allahu ka fuqi dhe mundësi të veprojë si dhe çfarë të dojë, pa e penguar asgjë dhe pa pyetur askënd, dhe Ai vepron me urtësinë dhe dijen e Tij absolute.

۞ وَأَمَّا ٱلَّذِينَ سُعِدُوا۟ فَفِى ٱلْجَنَّةِ خَٰلِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ ٱلسَّمَٰوَٰتُ وَٱلْأَرْضُ إِلَّا مَا شَآءَ رَبُّكَ ۖ عَطَآءً غَيْرَ مَجْذُوذٍ ﴿١٠٨﴾

108. Kurse të lumët do të jenë në Xhenet, ku do të qëndrojnë përgjithmonë, sa të jenë qiejt dhe Toka, përveç asaj që do Zoti yt – një dhuratë e pandërprerë.[108]

[108] Kurse të lumët, të cilëve Allahu u dhuroi lumturinë me mëshirën e Vet, do të jenë në Xhenet, ku do të qëndrojnë përgjithmonë, sa të jenë qiejt dhe Toka tjetër, pa mbarim, përveç asaj kohe që do Allahu të mos jenë në Xhenet, siç janë muslimanët mëkatarë që do të dënohen fillimisht në zjarr për mëkatet e tyre, pastaj do të futen në Xhenet – kjo është një dhuratë e pandërprerë për ta nga Zoti i tyre.

فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِّمَّا يَعْبُدُ هَٰٓؤُلَآءِ ۚ مَا يَعْبُدُونَ إِلَّا كَمَا يَعْبُدُ ءَابَآؤُهُم مِّن قَبْلُ ۚ وَإِنَّا لَمُوَفُّوهُمْ نَصِيبَهُمْ غَيْرَ مَنقُوصٍ ﴿١٠٩﴾

109. Mos ki dyshim (o Muhamed) për atë që adhurojnë këta (idhujtarët); ata nuk adhurojnë ndryshe, veçse si adhuronin etërit e tyre më parë. Padyshim, Ne do t'ua japim atyre pjesën e tyre të plotë, pa ua pakësuar aspak.[109]

وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا مُوسَى ٱلْكِتَٰبَ فَٱخْتُلِفَ فِيهِ ۚ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِن رَّبِّكَ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ ۚ وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِّنْهُ مُرِيبٍ ﴿١١٠﴾

110. Ne edhe Musait i dhamë Librin, por rreth tij pati kundërshtim. Sikur të mos ishte thënë më parë një Fjalë nga Zoti yt, do të ishte gjykuar mes tyre. Vërtet, ata janë në një dyshim shqetësues në lidhje me të (Kuranin).[110]

---

[109] Mos ki dyshim, o Muhamed, për kotësinë dhe humbjen e idhujve dhe zotave që adhurojnë idhujtarët nga populli yt; sepse ata adhurojnë idhujt njësoj si vepronin edhe baballarët e tyre më parë dhe duke i imituar ata verbërisht, dhe jo se kanë ndonjë urdhër apo provë nga Allahu. Padyshim, Allahu do ua japë atyre pjesën që ka caktuar për ta në këtë botë, pa ua pakësuar aspak, sepse ky është caktim i Allahut për të gjitha krijesat e Tij në këtë botë, kështu që të mos ju mashtrojë kjo gjë dhe të mendoni se dikush që Allahu i ka dhënë nga të mirat e dynjasë, do të thotë se Allahu e do atë, sepse Allahu i jep furnizim në dynja atyre që do dhe atyre që nuk i do, me urtësinë e Tij, por besimin ia jep vetëm atyre që i do; pastaj do të shpërblejë secilin sipas asaj që ka vepruar dhe që meriton.

[110] Ne edhe Musait i dhamë Teuratin, por rreth tij pati kundërshtim mes bijve të Izraelit; disa e besuan, kurse të tjerë e mohuan, njësoj siç bëri populli yt me Kuranin, o Muhamed, prandaj mos u mërzit nga përgënjeshtrimi që të bëjnë ty, por vazhdo rrugën dhe misionin tënd për përcjelljen e shpalljes së Allahut. Sikur Allahu të mos kishte thënë një Fjalë më parë dhe të mos kishte caktuar që nuk do ia përshpejtonte dënimin njerëzve në dynja, deri në afatin e caktuar, do të ishte gjykuar menjëherë mes përgënjeshtruesve dhe besimtarëve, duke dënuar dhe shkatërruar përgënjeshtruesit dhe duke shpëtuar besimtarët. Vërtet, mohuesit dhe përgënjeshtruesit prej hebrenjve dhe idhujtarëe janë në dyshim shqetësues dhe pështjellues të pafund në lidhje me vërtetësinë e Kuranit, nëse është i vërtetë apo jo.

وَإِنَّ كُلًّا لَّمَّا لَيُوَفِّيَنَّهُمْ رَبُّكَ أَعْمَـٰلَهُمْ ۚ إِنَّهُۥ بِمَا يَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١١١﴾

111. Me të vërtetë, çdonjërin prej tyre, Zoti yt do t'a shpërblejë plotësisht për veprat e veta; Ai është Gjithënjohës për atë që bëjnë ata.[111]

فَٱسْتَقِمْ كَمَآ أُمِرْتَ وَمَن تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْا ۚ إِنَّهُۥ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١٢﴾

112. Prandaj, qëndro në Rrugën e Drejtë, ashtu siç je i urdhëruar, dhe po kështu të bëjnë ata që janë penduar bashkë me ty; dhe mos i kaloni kufijtë. Me të vërtetë, Ai sheh gjithçka që ju veproni.[112]

وَلَا تَرْكَنُوٓا إِلَى ٱلَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ ٱلنَّارُ وَمَا لَكُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ مِنْ أَوْلِيَآءَ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ ﴿١١٣﴾

113. Dhe mos anoni nga ata që bëjnë padrejtësi, përndryshe do t'ju kapë Zjarri dhe nuk do të keni mbrojtës tjetër përveç Allahut, pastaj nuk do të ndihmoheni.[113]

---

[111] Çdonjërin prej popujve që t'i kemi përmendur historitë e tyre në Kuran, o Muhamed, do ua japim të plotë shpërblimin për veprat e tyre në ditën e Kiametit; të mirat me shpërblim të mirë dhe të këqiat me të keq. Zoti yt e di mirë dhe në detaje se çfarë kanë vepruar dhe veprojnë idhujtarët prej popullit tënd, o Muhamed, dhe Atij nuk i shpëton asgjë nga veprat e tyre, kështu që të kenë kujdes, sepse do të marrin ndëshkimin që meritojnë, njësoj si ata që kanë qenë para tyre.

[112] Qëndro në rrugën e drejtë dhe fenë e Vërtetë, dhe vazhdo të ftosh në të, o i Dërguar, ashtu si të ka urdhëruar Allahu, dhe po kështu të bëjnë ata që janë kthyer me pendim tek Allahu dhe bindje ndaj Tij; dhe mos i kaloni kufijtë duke vepruar gjëra që Ai ua ka ndaluar! Vërtet, Zoti juaj, o njerëz, sheh gjithçka që ju veproni, të mirat dhe të këqiat, dhe i di mirë ato, e nuk i shpëton asgjë prej tyre; prandaj kini frikë Allaun dhe ruhuni që të mos ju shohë duke vepruar diçka që jua ka ndaluar.

[113] Mos anoni, o njerëz, nga fjala e atyre që kanë bërë padrejtësi me mohimin e Allahut dhe idhujtarinë; mos anoni nga ata duke pranuar fjalën e tyre dhe duke ju pëlqyer veprat e tyre, se përndryshe do t'ju kapë zjarri për këtë shkak, dhe nuk do të keni snjë ndihmues përveç Allahut, që t'ju ndihmojë e t'ju mbrojë nga dënimi i Allahut; dhe sigurisht që Allahu nuk do t'ju ndihmojë, nëse anoni nga mohuesit, por do e largojë ndihmën e Tij nga ju dhe do lejojë që armqitë tuaj t'ju pushtojnë.

وَأَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ طَرَفَيِ ٱلنَّهَارِ وَزُلَفًا مِّنَ ٱلَّيۡلِۚ إِنَّ ٱلۡحَسَنَٰتِ يُذۡهِبۡنَ ٱلسَّيِّـَٔاتِۚ ذَٰلِكَ ذِكۡرَىٰ لِلذَّٰكِرِينَ ١١٤

114. Fale namazin në dy skajet e ditës dhe në një pjesë të natës. Me të vërtetë, veprat e mira i fshijnë veprat e këqija. Kjo është kujtesë për ata që kujtojnë.[114]

وَٱصۡبِرۡ فَإِنَّ ٱللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجۡرَ ٱلۡمُحۡسِنِينَ ١١٥

115. Dhe duro, sepse me të vërtetë, Allahu nuk ua humb shpërblimin atyre që bëjnë mirë.[115]

فَلَوۡلَا كَانَ مِنَ ٱلۡقُرُونِ مِن قَبۡلِكُمۡ أُوْلُواْ بَقِيَّةٖ يَنۡهَوۡنَ عَنِ ٱلۡفَسَادِ فِي ٱلۡأَرۡضِ إِلَّا قَلِيلٗا مِّمَّنۡ أَنجَيۡنَا مِنۡهُمۡۗ وَٱتَّبَعَ ٱلَّذِينَ ظَلَمُواْ مَآ أُتۡرِفُواْ فِيهِ وَكَانُواْ مُجۡرِمِينَ ١١٦

116. Përse të mos kishte, ndër brezat para jush, njerëz me mend, që të ndalonin nga prishja në Tokë - përveç një numri të vogël që Ne i shpëtuam prej tyre?! Por ata që bënë padrejtësi, shkuan pas luksit që iu dha dhe ishin keqbërës.[116]

---

[114] Fale namazin në mënyrën më të mirë dhe më të plotë në dy skajet e ditës, në mëngjes dhe në mbrëmje – këtu mund të përfshihet namazi i mëngjesit (fexhr), i drekës (dhuhr) dhe i mbasdites (asr); dhe në një pjesë të natës – ku mund të përfshihet namazi i akshamit, i darkës (isha) dhe namazi i natës bashkë me vitrin. Vërtet, veprat e mira – siç janë pesë namazet e detyrueshme të ditës dhe të natës bashkë me namazet vullnetare që shoqërohen me to - i fshijnë veprat e këqija dhe gjurmët e tyre, prandaj shtoni sa më shumë veprat e mira. Kjo është kujtesë dhe këshillë për ata që kujtojnë dhe marrin mësim e pranojnë këshillë.

[115] Duro në kryerjen e namazit rregullisht, o ti i dërguar dhe o ju besimtarë, dhe duroni dëmtimin që ju vjen nga idhujtarët dhe mohuesit për shkak të fesë suaj, duke shpresuar shpërblimin e madh të Allahut, sepse Allahu nuk ua humb shpërblimin atyre që bëjnë vepra të mira në bindje ndaj Tij dhe të Dërguarit të Tij, por ua jep atyre atë shpërblim në kohën dhe vendin që iu duhet më shumë.

[116] Përse të mos kishte nga brezat e mëparshëm, historitë e të cilëve i kemi treguar në Kuran, njerëz të urtë e të drejtë, që t'i ndalonin njerëzit nga idhujtaria dhe prishja në Tokë, me përjashtim të një numri shumë të vogël që besuan bashkë me profetët, të cilët Allahu i shpëtoi për shkak të besimit nga dënimi që zbriti mbi të padrejtët dhe idhujtarët. Në vend të kësaj, të gjithë ata që i bënë padrejtësi vetvetes me mohim e idhujtari prej atyre brezave, ndoqën luksin dhe kënaqësitë e kësaj bote, dhe ishin keqbërës e të padrejtë,

وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيُهْلِكَ ٱلْقُرَىٰ بِظُلْمٍ وَأَهْلُهَا مُصْلِحُونَ ﴿١١٧﴾

117. Zoti yt kurrë nuk do t'i shkatërronte qytetet padrejtësisht, ndërsa banorët e tyre ishin duke vepruar mirë.[117]

sepse në vend që të falënderonin Allahun për të mirat dhe begatitë që i kishte dhuruar, ata e mohonin Atë dhe silleshin me mendjemadhësi, si dhe pengonin njerëzit nga besimi dhe rruga e Allahut, prandaj edhe u erdhi dënimi i shpejtë në këtë botë, kurse në botën tjetër i pret dënimi i përhershëm.

[117] Zoti yt, o Muhamed, nuk do të kishte shkatërruar asnjë nga qytetet që i shkatërroi, nëse banorët e atyre qyteteve do të ishin duke vepruar mirë, në bindje ndaj Zotit të tyre dhe duke rregulluar e përmirësuar në Tokë, sepse kjo do të ishte padrejtësi, por Zoti yt nuk bën kurrë padrejtësi, dhe Ai nuk i dënoi banorët e atyre qyteteve veçse për shkak të mohimit, idhujtarisë, veprave të tyre të këqia dhe prishjes në Tokë.

وَلَوْ شَآءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ ٱلنَّاسَ أُمَّةً وَٰحِدَةً ۖ وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ ﴿١١٨﴾

118. Sikur të kishte dashur Zoti yt, do t'i bënte të gjithë njerëzit një bashkësi të vetme, por ata do të vazhdojnë të jenë të ndryshëm,[118]

إِلَّا مَن رَّحِمَ رَبُّكَ ۚ وَلِذَٰلِكَ خَلَقَهُمْ ۗ وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ ٱلْجِنَّةِ وَٱلنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١١٩﴾

119. përveç atyre që i ka mëshiruar Zoti yt; se për këtë i ka krijuar ata. Fjala e Zotit tënd do të përmbushet: "Unë do ta mbush Xhehenemin me xhind dhe njerëz, të gjithë së bashku!"[119]

وَكُلًّا نَّقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنۢبَآءِ ٱلرُّسُلِ مَا نُثَبِّتُ بِهِۦ فُؤَادَكَ ۚ وَجَآءَكَ فِى هَٰذِهِ ٱلْحَقُّ وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢٠﴾

120. Çdonjëra prej historive të të dërguarve, që Ne të tregojmë ty (o Muhamed), është për të forcuar zemrën tënde. Në këto, ty të ka ardhur e vërteta, paralajmërim dhe kujtesë për besimtarët.[120]

---

[118] Sikur të kishte dashur Zoti yt, o Muhamed, do t'i kishte bërë të gjithë njerëzit e çdo kohe dhe të çdo vendi në një bashkësi dhe në një fe të vetme që është Islami, por Ai nuk e deshi këtë për një urtësi që e di Ai, kështu që njerëzit dhe popujt do të vazhdojnë të jenë të ndryshëm në fetë dhe drejtimet e dëshirat e tyre.

[119] Njerëzit do të vazhdojnë të ndjekin fe dhe rrugë të ndryshme, me përjashtim të atyre që ka mëshiruar Allahu dhe i ka udhëzuar në Islam, që kanë besuar Allahun dhe të dërguarit e Tij; këta nuk kundështohen me njëri-tjetrin në besimin e tyre dhe Njësimin e Allahut; por urtësia e Allahut është që njerëzit të ndjekin rrugë të ndryshme dhe të ndahen në dy grupe: një grup i mjerë dhe një grup i lumët, ku secilit grup i lehtësohet të veprojë ato vepra për të cilat është krijuar – grupi i zjarrit vepron veprat që e çojnë në zjarr dhe grupi i xhenetit vepron veprat që e çojnë në xhenet me mëshirën e Allahut. Në këtë mënyrë përmbushet Fjala dhe Caktimi i Allahut, se Ai do e mbush xhehenemin me të gjithë ata xhind e njerëz që ndoqën djallin e mallkuar dhe nuk ndoqën rrugën e besimit.

[120] Ne të tregojmë ty, o Muhamed, nga historitë e të dërguarve tanë që kanë qenë para teje, gjithçka që të nevojitet për të forcuar zemrën tënde, me qëllim që të përmbushësh misionin tënd në komunikimin e shpalljes së Allahut dhe ftesës së njerëze në fenë e Allahut. Në këtë sure dhe në këto histori që të tregojmë në Kuran, ty të ka ardhur e vërteta nga Allahu, që tregon vërtetësinë e fjalës dhe thirrjes tënde; dhe këto histori janë këshillë dhe paralajmërim për mohuesit, me qëllim që të kthehen nga mosbesimi i tyre; dhe kujtesë për besimtarët, me qëllim që të mos neglizhojnë në detyrimin që kanë ndaj Allahut.

وَقُل لِّلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ٱعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ إِنَّا عَـٰمِلُونَ ﴿١٢١﴾

121. Dhe thuaju atyre që nuk besojnë: "Punoni sa të mundeni, se edhe ne jemi duke punuar,[121]

وَٱنتَظِرُوٓا۟ إِنَّا مُنتَظِرُونَ ﴿١٢٢﴾

122. dhe pritni, se edhe ne jemi duke pritur!"[122]

وَلِلَّهِ غَيْبُ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَإِلَيْهِ يُرْجَعُ ٱلْأَمْرُ كُلُّهُۥ فَٱعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ ۚ وَمَا رَبُّكَ بِغَـٰفِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٢٣﴾

123. Allahut i takon e fshehta e qiejve dhe e Tokës dhe tek Ai kthehet e gjithë çështja. Pra, adhuroje Atë dhe mbështetu tek Ai! Zoti yt nuk është i pavëmendshëm ndaj asaj që ju veproni.[123]

[121] Thuaju, o Muhamed, atyre që nuk e besojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij: "Punoni sa të mundeni në mënyrën dhe rrugën tuaj, në mohim e idhujtari, dhe në dëmtim të të Dërguarit të Allahut dhe të besimtarëve, se edhe ne jemi duke punuar ashtu si na ka urdhëruar Allahu.

[122] Dhe pritni atë që ju ka premtuar djalli dhe përfundimin e secilit nga ne, se edhe ne po presim atë që na ka premtuar Allahu prej fitores sonë dhe humbjes suaj.

[123] Allahut i takon sundimi dhe dija e çdo gjëje të fshehtë në qiej e në Tokë, dhe Atij nuk i shpëton asgjë nga ato që bëjnë idhujtarët e mohuesit, dhe asgjë tjetër në qiej apo në Tokë, dhe tek Allahu do të kthehet e gjithë çështja në ditën e Kiametit, për çdo njeri dhe për çdo vepër që ka bërë secili, dhe të gjitha çështjet e krijesave të Tij; dhe Ai do të shpërblejë secilin sipas asaj që meriton; prandaj, adhuroje Zotin tënd pa i shoqëruar asnjë ortak Atij, dhe mbështetu tek Ai në të gjitha çështjet e tua, sepse Ai të mjafton ty dhe i mjafton çdokujt që i mbështetet Atij. Zoti yt, o Muhamed, nuk është i pavëmendshëm ndaj asaj që veproni ju, por di dhe regjitstron gjithçka që ju bëni, pastaj do e shpërblejë secilin sipas veprës së vet.

12. SURJA "JUSUF"

(Mekase, 111 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

الٓر ۚ تِلْكَ ءَايَٰتُ ٱلْكِتَٰبِ ٱلْمُبِينِ ﴿١﴾

1. Elif, Lam, Ra! Këto janë vargjet e Librit të qartë.[1]

إِنَّآ أَنزَلْنَٰهُ قُرْءَٰنًا عَرَبِيًّا لَّعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢﴾

2. Ne e kemi zbritur këtë Kuran në gjuhën arabe, në mënyrë që ju të kuptoni.[2]

[1] "Elif, Lam, Ra!" Këto janë germa prej germave të alfabetit arab, për domethënien e të cilave ka shumë mendime tek dijetarët e tefsirit, por domethënien e vërtetë të tyre nuk e di veçse Allahu i Madhëruar. Këto janë vargjet e Kuranit, Librit të qartë, i cili zbardh të vërtetën nga e pavërteta, dhe i cili është krejtësisht i qartë për atë që e lexon me vëmendje dhe zemër të hapur atë.

[2] Ne e kemi zbritur Kuranin në gjuhën arabe, në mënyrë që ju, o arabë, ta kuptoni atë dhe qëllimet e tij, dhe të veproni sipas udhëzimeve të tij. Zgjedhja e gjuhës arabe për të qenë gjuha e Kuranit, padyshim se ka urtësi të mëdha që i di Allahu, disa nga të cilat edhe mund të numërohen nga njerëzit, por më kryesorja duhet të jetë fakti se gjuha arabe është gjuha më domethënëse, më e qartë, më kuptimplotë, më e qëndrueshme dhe më e rregullt dhe e thjeshtë, qoftë në gramatikë, sintaksë, morfologji, letërsi artistike, etj.

نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ ٱلْقَصَصِ بِمَآ أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ هَـٰذَا ٱلْقُرْءَانَ وَإِن كُنتَ مِن قَبْلِهِۦ لَمِنَ ٱلْغَـٰفِلِينَ ﴿٣﴾

3. Ne të tregojmë ty (Muhamed) historitë më të bukura me shpalljen e këtij Kurani, ndonëse para tij, ti nuk dije asgjë prej tyre.[3]

إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ يَـٰٓأَبَتِ إِنِّى رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَٱلشَّمْسَ وَٱلْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِى سَـٰجِدِينَ ﴿٤﴾

4. Kur Jusufi i tha babait të vet: "O babai im! Unë pashë në ëndërr njëmbëdhjetë planete, Diellin dhe Hënën - i pashë të më përuleshin në sexhde!"[4]

[3] Me shpalljen e këtij Kurani, Ne të tregojmë ty, o i Dërguar, historitë më të mira, më të bukura dhe të vërteta, që kanë ndodhur në popujt e mëparshëm, dhe një nga më të bukurat dhe më të mirat prej tyre është edhe historia e Jusufit (alejhis selam), që do ta tregojmë në këtë sure; ndonëse para se t'i shpallnim këto, ti nuk ke pas ditur asgjë prej tyre, o Muhamed!

[4] Këtu do të tregojmë për historinë e Jusufit, birit të Jakubit, birit të Is'hakut, birit të Ibrahimit (Paqja e Allahut qoftë mbi ta!). Historia fillon kur Jusufi ishte i vogël dhe pa një ëndërr të cilën ia tregoi babait të vet, Jakubit (alejhis selam): "O babai im! Unë pashë në ëndërr njëmbëdhjetë planete, Diellin dhe Hënën, të përulur në sexhde me kokën në tokë para meje!" Kjo ëndërr ishte një përgëzim për vendin dhe gradën e lartë që do të arrinte Jusufi (alejhis selam) në këtë botë dhe në botën tjetër. Interpretimi i ëndërrës do të bëhet nga fundi i sures dhe njëkohësisht nga fundi i historisë së Jusufit (alejhis selam). Theksojmë këtu se në Kuran është përmendur fjala "Keukeb" që do thotë "planet", dhe jo "yll", siç është përkthyer në shumicën e përkthimeve të Kuranit; dhe ndonëse fjala "yll" mund të përdoret edhe për planetet, të cilët nga Toka duken si yje, por planetet ndryshojnë shumë nga yjet, për faktin se yjet janë trupa qiellor si Dielli, por shumë larg Tokës, kurse planetet janë trupa qiellor të ngjashëm me Tokën, të cilat e marrin dritën dhe ngrohjen nga Dielli. Ky dallim duhet të bëhet për të zbuluar të vërteta të tjera shkencore që mund të lidhen me ajetin. Sipas ëndërrës së Jusufit, njëmbëdhjet planetet ishin vëllezërit e tij, Dielli ishte babai (Jakubi) kurse Hëna ishte nëna e tij, siç do e shohim nga fundi i sures.

قَالَ يَٰبُنَيَّ لَا تَقۡصُصۡ رُءۡيَاكَ عَلَىٰٓ إِخۡوَتِكَ فَيَكِيدُواْ لَكَ كَيۡدًاۖ إِنَّ ٱلشَّيۡطَٰنَ لِلۡإِنسَٰنِ عَدُوّٞ مُّبِينٞ ٥

5. Ai (Jakubi) i tha: “O biri im! Mos ua trego ëndrrën tënde vëllezërve të tu, që të mos kurdisin ndonjë komplot kundër teje, sepse vërtet, djalli është armik i hapët i njeriut.[5]

وَكَذَٰلِكَ يَجۡتَبِيكَ رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِن تَأۡوِيلِ ٱلۡأَحَادِيثِ وَيُتِمُّ نِعۡمَتَهُۥ عَلَيۡكَ وَعَلَىٰٓ ءَالِ يَعۡقُوبَ كَمَآ أَتَمَّهَا عَلَىٰٓ أَبَوَيۡكَ مِن قَبۡلُ إِبۡرَٰهِيمَ وَإِسۡحَٰقَۚ إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٞ ٦

6. Kështu, Zoti yt do të të zgjedhë ty, do të të mësojë shpjegimin e ëndrrave dhe do të plotësojë dhuntinë e Tij ndaj teje dhe ndaj familjes së Jakubit, ashtu si e ka plotësuar edhe më parë ndaj etërve të tu, Ibrahimit dhe Is’hakut. Me të vërtetë, Zoti yt është i Gjithëdijshëm, i Urtë.”[6]

---

[5] Jakubi (alejhis selam) i tha birit të tij, Jusufit, kur ky i tregoi ëndërën që kishte parë: “Mos ua trego vëllezërve të tu ëndërrën që ke parë, që të mos u hyjë zilia, dhe pastaj të bëjnë ndonjë kurth kundër teje, sepse vërtet, shejtani është armik i hapët i njeriut, dhe ai mund t’u çojë atyre në mendje gjëra të tilla dh ata mund ta pasojnë atë të shtyrë nga zilia e tyre.” Jakubi (alejhis selam) ia tha këtë fjalë Jusufit, sepse e kishte vënë re më parë që ata kishin zili dhe xhelozi ndaj tij.

[6] Jakubi (alejhis selam) vazhdon t’i thotë djalit të tij, Jusufit (alejhis selam): “Kështu si bëri Zoti yt që të shohësh këtë ëndërr, po kështu do të të zgjedhë që të jesh i dërguar i Tij, do të të mësojë interpretimin e ëndërrave që njerëzit i shohin gjatë gjumit, dhe do të plotësojë mirësinë e Tij ndaj teje me dhënien e profetësisë, dijes, urtësisë, begatisë dhe pozitës në këtë botë; dhe ndaj familjes së Jakubit prej pasuesve të tij dhe të fesë së tij, qofshin pasardhësit e tij apo të tjerë; ashtu si e ka plotësuar mirësinë e Tij edhe më parë ndaj etërve dhe paraardhësve të tu: Ibrahimit, të cilin Allahu e zgjodhi për njeri të dashur për Të, dhe e shpëtoi nga zjarri, dhe Is’hakut, për të cilin Allahu zbriti një kurban të madh nga qielli në vend të bërjes së tij kurban. Me të vërtetë, Allahu është i Gjithëdijshëm dhe e di mirë se ku e vendos dhe kujt ia dhuron profetësoinë dhe mirësinë e Vet, dhe Ai është i Urtë në rregullimin dhe drejtimin e të gjitha çështjeve.

۞ لَّقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ وَإِخْوَتِهِۦٓ ءَايَـٰتٌ لِّلسَّآئِلِينَ ﴿٧﴾

7. Vërtet, te Jusufi dhe vëllezërit e tij ka prova për ata që pyesin.[7]

إِذْ قَالُوا لَيُوسُفُ وَأَخُوهُ أَحَبُّ إِلَىٰٓ أَبِينَا مِنَّا وَنَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّ أَبَانَا لَفِي ضَلَـٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٨﴾

8. Kur ata (vëllezërit) thanë: "Jusufi dhe vëllai i tij, janë më të dashur te babai ynë se sa ne, ndërkohë që ne jemi një grup i tërë. Me të vërtetë, babai ynë është në gabim të qartë.[8]

ٱقْتُلُوا يُوسُفَ أَوِ ٱطْرَحُوهُ أَرْضًا يَخْلُ لَكُمْ وَجْهُ أَبِيكُمْ وَتَكُونُوا مِنۢ بَعْدِهِۦ قَوْمًا صَـٰلِحِينَ ﴿٩﴾

9. Vriteni Jusufin, ose braktiseni atë në një vend të largët, që fytyra (vëmendja) e babait tuaj të jetë vetëm për ju; dhe pas kësaj, të bëheni njerëz të mirë."[9]

---

[7] Në historinë e Jusufit me vëllezërit e tij ka mësime dhe prova që vërtetojnë fuqinë dhe urtësinë e Allahut, për këdo që pyet dhe kërkon të dijë për atë histori. Këtu është për qëllim në rradhë të parë i Dërguari i Allahut, Muhamedi (salallahu alejhi ue selem), të cilit Allahu kërkon t'i thotë që të mos dëshpërohet nga dëmtimi dhe injorimi që i ndodh nga njerëzit e tij të afërm prej idhujtrëve kurashit, duke i kujtuar se Jusufin (alejhis selam) donin ta vrisnin dhe e shitën vetë vëllezërit e tij, vetëm për shkak të xhelozisë dhe zilisë.

[8] Kur vëllezërit e Jusufit, që ishin me një babë por me nëna të ndryshme, thanë mes njëri-tjetrit: "Jusufi dhe vëllai i tij prej nëne dhe babe (Benjamini) janë më të dashur se ne te babai ynë, dhe ai i privilegjon ata mbi ne, ndërkohë që ne jemi grup më i madh në numër (ishin 10 vëllezër, përveç Jusufit dhe Benjaminit). Vërtet, babai ynë është në gabim të qartë për këtë privilegjim të tyre mbi ne, pa pasur asnjë shkak të ditur nga ne.

[9] Vëllezërit e Jusufit vazhdonin të diskutonin me njëri-tjetrin, dhe thanë: "Vriteni Jusufin, ose hidheni dhe braktiseni në një tokë të largët, dhe kështu, vëmendja dhe preokupimi i babait tuaj do të përqëndrohet vetëm tek ju, sepse Jusufi e ka tërhequr të gjithë vëmendjen e tij; dhe më pas, do të pendohemi për vrasjen e Jusufit apo braktisjen e tij, dhe mëkatin që bëjnë me këtë vepër para Allahut, dhe kështu do të bëhemi njerëz të mirë.

قَالَ قَآئِلٌ مِّنۡهُمۡ لَا تَقۡتُلُواْ يُوسُفَ وَأَلۡقُوهُ فِي غَيَٰبَتِ ٱلۡجُبِّ يَلۡتَقِطۡهُ بَعۡضُ ٱلسَّيَّارَةِ إِن كُنتُمۡ فَٰعِلِينَ ١٠

10. Njëri prej tyre tha: "Mos e vrisni Jusufin, por hidheni në fund të pusit, që ta marrë ndonjë karvan - nëse patjetër doni t'i bëni diçka."[10]

قَالُواْ يَٰٓأَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأۡمَنَّا عَلَىٰ يُوسُفَ وَإِنَّا لَهُۥ لَنَٰصِحُونَ ١١

11. Ata thanë: "O babai ynë! Përse nuk na e beson Jusufin, ndërsa ne jemi vërtetë këshillues të tij?!"[11]

أَرۡسِلۡهُ مَعَنَا غَدٗا يَرۡتَعۡ وَيَلۡعَبۡ وَإِنَّا لَهُۥ لَحَٰفِظُونَ ١٢

12. Dërgoje nesër me ne që të argëtohet dhe të luajë; dhe ne sigurisht që do ta ruajmë atë."[12]

قَالَ إِنِّي لَيَحۡزُنُنِيٓ أَن تَذۡهَبُواْ بِهِۦ وَأَخَافُ أَن يَأۡكُلَهُ ٱلذِّئۡبُ وَأَنتُمۡ عَنۡهُ غَٰفِلُونَ ١٣

13. Ai (Jakubi) tha: "Mua më trishton shumë që ta merrni me vete dhe kam frikë se mos e ha ujku, ndërkohë që ju nuk e keni mendjen tek ai."[13]

---

[10] Njëri nga vëllezërit e Jusufit tha: "Nëse patjetër doni të bëni diçka me Jusufin, atëherë hidheni në ndonjë pus ku kalojnë karvanet tregtare për të marrë ujë, dhe kështu, ndonjëri prej tyre do e marrë Jusufin me vete dhe do e largojë atë nga ju, pa qenë nevoja që ta vrisni." – Dhe ashtu vendosën të bëjnë.

[11] Pasi vendosën ta ndajnë Jusufin nga babai, ata i thanë babait të tyre, Jakubit (alejhis selam): "Përse nuk na e beson Jusufin, ndërkohë që ne e kështillojmë, e mësojmë dhe kujdesemi për të si vëllanë tonë më të vogël?!"

[12] Dërgoje të vijë nesër me ne kur të dalim të kullosim bagëtitë, që të vrapojë, të kënaqet e të luajë në shkretëtirë, dhe sigurisht që ne do e ruajmë atë nga çdo gjë e keqe për të cilën ti ke frikë.

[13] Jakubi (alejhis selam) i tha bijëve të tij: "Mua më trishton shumë dhe më dhemb shpirti që ta merrni Jusufin me vete në shkretëtirë, dhe përveç kësaj, kam frikë se mos e ha ujku, ndërkohë që ju jeni të zënë me bagëtitë dhe nuk e keni mendjen tek ai."

قَالُوا لَئِنْ أَكَلَهُ ٱلذِّئْبُ وَنَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّآ إِذًا لَّخَٰسِرُونَ ﴿١٤﴾

14. Ata thanë: "Nëse atë e ha ujku, ndërkohë që ne jemi një grup i fortë, atëherë me të vërtetë, do të ishim të humbur."[14]

[14] Vëllezërit e Jusufit i thanë babait të tyre: "Nëse Jusufin e ha ujku, ndërkohë që ne jemi një grup i fortë – dhjetë vëllezër – atëherë vërtet që do të ishim të humbur dhe të paaftë, dhe nga ne nuk do të shpresohej ndonjë gjë e mirë dhe e hajrit." Atëherë, Jakubi (alejhis selam) i la ata që ta merrnin Jusufin me vete në shkretëtirë ku shkonin për të kullotur bagatitë.

فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِۦ وَأَجْمَعُوٓا أَن يَجْعَلُوهُ فِى غَيَـٰبَتِ ٱلْجُبِّ ۚ وَأَوْحَيْنَآ إِلَيْهِ لَتُنَبِّئَنَّهُم بِأَمْرِهِمْ هَـٰذَا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٥﴾

15. Kur e morën atë (Jusufin) me vete, ranë dakord që ta hidhnin në fund të një pusi, dhe Ne i shpallëm atij (Jusufit): "Ti do t'i informosh ata për këtë vepër të tyre, ndërsa ata nuk do e kuptojnë."[15]

وَجَآءُوٓ أَبَاهُمْ عِشَآءً يَبْكُونَ ﴿١٦﴾

16. Dhe në mbrëmje, ata erdhën te babai i tyre, duke qarë.[16]

قَالُوا يَـٰٓأَبَانَآ إِنَّا ذَهَبْنَا نَسْتَبِقُ وَتَرَكْنَا يُوسُفَ عِندَ مَتَـٰعِنَا فَأَكَلَهُ ٱلذِّئْبُ ۖ وَمَآ أَنتَ بِمُؤْمِنٍ لَّنَا وَلَوْ كُنَّا صَـٰدِقِينَ ﴿١٧﴾

17. Thanë: "O babai ynë, ne shkuam të garojmë me njëri-tjetrin, kurse Jusufin e lamë te gjërat tona, dhe një ujk e hëngri atë. Por ti nuk do të na besoje, edhe sikur të ishim të sinqertë."[17]

وَجَآءُو عَلَىٰ قَمِيصِهِۦ بِدَمٍ كَذِبٍ ۚ قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنفُسُكُمْ أَمْرًا ۖ فَصَبْرٌ جَمِيلٌ ۖ وَٱللَّهُ ٱلْمُسْتَعَانُ عَلَىٰ مَا تَصِفُونَ ﴿١٨﴾

18. Dhe sollën këmishën e tij të njollosur me gjak të rremë. Ai (Jakubi) tha: "Jo, përkundrazi, vetet tuaja ju kanë joshur të bëni

---

[15] Kur vëllezërit e Jusufit e morën Jusufin me vete në shkretëtirë, ranë dakord që ta hidhnin në fund të një pusi, dhe ashtu bënë. Pasi i hoqën këmishën dhe e rrahën e u tallën me të, e hodhën në fund të pusit, duke dashur që të mbytej e të vdiste, por Allahu e shpëtoi atë, dhe në atë gjendje të vështirë që ishte, Ai e qetësoi Jusufin duke i zbritur shpalljen që në atë moshë të vogël që ishte: "Ke për t'i informuar ata për këtë vepër të tyre pas një kohe, ndërsa ata nuk do e kuptojnë dhe nuk do e dinë identitetin tënd."

[16] Pasi e hodhën Jusufin në pus dhe e lanë atje, vëllezërit e tij u kthyen në mbrëmje tek i ati, pa Jusufin, dhe bënin sikur qanin nga dhimbja dhe keqardhja për Jusufin.

[17] Vëllezërit e Jusufit i thanë babait të tyre: "Ne shkuam të garojmë me njëri-tjetrin, kurse Jusufin e lamë te rrobat dhe ushqimi ynë, në vend të sigurt, pa e harruar dhe pa e lënë vetëm veçse një kohë të shkurtër, por një ujk e hëngri atë. Gjithësesi, ti nuk do të na besosh ne, sepse nuk ke mendim të mirë për ne, madje edhe sikur të kishe mendim të mirë për ne më parë, tani nuk do të na besoje për shkak të dashurisë që ke për Jusufin."

diçka, por do të duroj me durim të mirë! Allahut i kërkohet ndihmë kundër asaj që përshkruani."[18]

وَجَآءَتْ سَيَّارَةٌ فَأَرْسَلُوا۟ وَارِدَهُمْ فَأَدْلَىٰ دَلْوَهُۥ ۖ قَالَ يَـٰبُشْرَىٰ هَـٰذَا غُلَـٰمٌ ۚ وَأَسَرُّوهُ بِضَـٰعَةً ۚ وَٱللَّهُ عَلِيمٌۢ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾

19. Atje (te pusi) erdhi një karvan. Ata dërguan ujëmbartësin e tyre, i cili lëshoi kovën e tij (në pus), dhe më pas thirri: "Oh, sa mirë! Qenka një djalë!" Dhe e fshehën atë si mall, por Allahu e dinte mirë çfarë bënin ata.[19]

وَشَرَوْهُ بِثَمَنٍۭ بَخْسٍ دَرَٰهِمَ مَعْدُودَةٍ ۚ وَكَانُوا۟ فِيهِ مِنَ ٱلزَّٰهِدِينَ ﴿٢٠﴾

20. Ata e shitën atë (Jusufin) me një çmim të ulët, veç disa monedha të pakta; dhe me të u bënë nga asketët.[20]

---

[18] Vëllezërit e Jusufit i sollën babait të tyre si provë për vdekjen e Jusufit, këmishën e tij, të cilën e kishin njollosur me gjakun e një qengji që kishin therur, por ajo këmishë u bë provë për gënjeshtrën e tyre, pasi Jakubi menjëherë e dalloi se nuk kishte pasur ujk, pasi që këmisha nuk ishte e shqyer, kështu që ai u tha atyre: "Nuk është ashtu si thoni ju, por përkundrazi, vetet dhe unet tuaja që ju urdhërojnë për keq bënë që t'ju duket e bukur vepra juaj e shëmtuar kundër Jusufit, kështu që e bëtë atë; por unë do të duroj me durim të mirë, pa iu ankuar askujt prej krijesave, dhe i kërkoj mbrojtje Allahut nga mundësia e të qënit e vërtetë ajo që ju përshkruani për Jusufin.

[19] Pasi Jusufi qëndroi në pus disa kohë, pranë pusit kaloi një karvan udhëtarësh që shkonin nga Medjeni në Egjipt. Ata dërguan shërbëtorin e tyre që mbarte ujin, të shkonte dhe të sillte ujë nga pusi, dhe ky shkoi dhe e hodhi kovën e tij në pus. Atëherë, Jusufi u fut në kovë dhe u kap te litari i saj, dhe kur ai e ngriti kovën, pa që nuk ishte ujë, por ishte një djalë, dhe nga gëzimi se gjeti një skllav që kishte çmim të shtrenjtë sipas cilësive që pa tek ai, thirri me zë të lartë: "Oh, sa mirë! Qenka një djalë!" Vëllezërit e Jusufit, që ishin aty afër, e dëgjuan dhe shkuan e i thanë se ishte skllavi i tyre i arratisur, kurse Jusufi heshti dhe nuk tha gjë nga frika se mos e vrisnin. Atëherë, vëllezërit e shitën Jusufin me një çmim të papërfillshëm te zotëriu i atij që e nxori nga pusi, dhe ky i fundit e mbajti atë të fshehur nga pjesa tjetër e udhëtarëve të karvanit që të mos e ndanin me ta, sikur të ishte mall që e blenë nga të zotët e pusit dhe jo njeri; por Allahu e dinte shumë mirë se çfarë po bënin të gjithë ata me Jusufin, por Ai kishte përgatitur një plan dhe kishte caktuar diçka me urtësinë dhe dijen e Tij, dhe secili do të merrte atë që meritonte për veprën e bërë në kohën e duhur.

[20] Vëllezërit e shitën Jusufin me një çmim të ulët, të papërfillshëm, vetëm disa monedha argjendi, ndërkohë që një si ai vlente shumëfishin e tyre në monedha ari, duke u treguar asket me të, sikur nuk e donin pasurinë, por në fakt ajo që donin ishte ta hiqnin qafe dhe

وَقَالَ ٱلَّذِى ٱشْتَرَىٰهُ مِن مِّصْرَ لِٱمْرَأَتِهِۦٓ أَكْرِمِى مَثْوَىٰهُ عَسَىٰٓ أَن يَنفَعَنَآ أَوْ
نَتَّخِذَهُۥ وَلَدًا ۚ وَكَذَٰلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِى ٱلْأَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُۥ مِن تَأْوِيلِ ٱلْأَحَادِيثِ ۚ
وَٱللَّهُ غَالِبٌ عَلَىٰٓ أَمْرِهِۦ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢١﴾

21. Ai që e bleu atë (Jusufin), nga Egjipti, i tha gruas së vet: "Siguroi vend të denjë; ndoshta do të na sjellë dobi, ose mund ta birësojmë!" Kështu i bëmë vend Jusufit në tokë; dhe që t'i mësonim atij nga interpretimi i ëndrrave. Allahu mbizotëron në çështjet e Tij, por shumica e njerëzve nuk e dinë.[21]

ta largonin nga babai i tyre, dhe kjo sepse ata nuk e dinin vendin dhe gradën që Jusufi kishte tek Allahu, se përndryshe nuk do e bënin këtë gjë.

[21] Kur karvani i udhëtarëve që blenë Jusufin, mbërriti në Egjipt, ata e shitën Jusufin si skllav, dhe atë e bleu Ministri i Egjiptit, i cili ishte përgjegjës për hambarët e Egjiptit. Këtij i pëlqeu Jusufi dhe iu fut në zemër dashuri për të, ndërkohë që nuk kishte fëmijë, kështu që i tha gruas së vet që t'i siguronte vend të denjë për të qëndruar dhe të kujdesej për të në mënyrën më të mirë, sepse mund të përfitonin prej tij dhe dijes së tij veçanërisht në llogari, sepse pa që kishte shumë dije në këtë fushë, ose ta birësonin si djalin e tyre, meqenëse nuk kishin fëmijë. Kështu, Allahu i bëri vend Jusufit në tokën e Egjiptit, dhe i mësoi atij interpretimin e ëndrrave, për të forcuar dhe ngritur vendin e tij në atë tokë. Allahu është mbizotërues i çështjes së Tij; vendimi i Tij përmbushet dhe askush e asgjë nuk mund ta anulojë apo shfuqizojë atë, por shumica e njerëzve nuk e dinë se e gjithë çështja është në Dorë të Allahut; dhe as vëllezërit e Jusufit as banorët e Egjiptit nuk e dinin se çfarë do të bënte Allahu me Jusufin dhe çfarë do të bëhej Jusufi me urdhrin e Allahut.

وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُۥٓ ءَاتَيۡنَٰهُ حُكۡمٗا وَعِلۡمٗاۚ وَكَذَٰلِكَ نَجۡزِي ٱلۡمُحۡسِنِينَ ٢٢

22. Dhe kur ai (Jusufi) arriti fuqinë e plotë, Ne i dhamë atij autoritet dhe dituri. Kështu i shpërblejmë Ne punëmirët.[22]

[22] Kur Jusufi arriti fuqinë e plotë fizike dhe pjekurinë mendore, midis moshës 18 dhe 33 vjeç, Allahu i dha atij profetësinë, autoritetin, mençurinë dhe diturinë në fusha të ndryshme. Kështu si shpërblyem Jusufin për shkak të bindjes ndaj Meje dhe mirësisë në zemrën e tij, duke i dhënë autoritet dhe dituri dhe duke i bërë dhe dhënë vend të lartë në Tokë, po kështu i shpërblejmë ata që veprojnë mirë, që më binden plotësisht dhe largohen nga ato që i kam ndaluar. Edhe pse ajeti përfshin të gjithë ata që veprojnë mirë në të gjitha çështjet e tyre, me sinqeritet për Hir të Allahut, duke arritur kështu gradën më të lartë të devotshmërisë "Muhsin – Punëmirë", por qëllimi i drejtpërdrejtë është i Dërguari i Allahut, Muhamedi (salallahu alejhi ue selem), të cilit Allahu i thotë se kështu si shpëtova Jusufin nga vëllezërit e tij dhe i dhashë vend të lartë në Tokë, po ashtu do të të shpëtoj edhe ty nga idhujtarët e popullit tënd, të cilët duan të keqen tënde, dhe do të jap vend të lartë në Tokë, pushtet, urtësi dhe dituri, sepse kështu i shpërblen Allahu punëmirët në urdhrat dhe ndalesat e Tij.

وَرَٰوَدَتْهُ ٱلَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَن نَّفْسِهِۦ وَغَلَّقَتِ ٱلْأَبْوَٰبَ وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ ۚ قَالَ مَعَاذَ ٱللَّهِ ۖ إِنَّهُۥ رَبِّيٓ أَحْسَنَ مَثْوَايَ ۖ إِنَّهُۥ لَا يُفْلِحُ ٱلظَّٰلِمُونَ ﴿٢٣﴾

23. Ajo, në shtëpinë e së cilës ai ishte, kërkoi ta joshte; i mbylli dyert dhe tha: "Eja tek unë!" Por ai tha: "Allahu më ruajt! Është zotëria im, i cili më siguroi vend të denjë! Me të vërtetë, të padrejtët nuk kanë kurrë sukses."[23]

وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِۦ ۖ وَهَمَّ بِهَا لَوْلَآ أَن رَّءَا بُرْهَٰنَ رَبِّهِۦ ۚ كَذَٰلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ ٱلسُّوٓءَ وَٱلْفَحْشَآءَ ۚ إِنَّهُۥ مِنْ عِبَادِنَا ٱلْمُخْلَصِينَ ﴿٢٤﴾

24. Ajo e dëshiroi atë; edhe ai e dëshiroi - sikur të mos kishte parë provën e Zotit të vet. Kështu, që të largonim prej tij të keqen dhe të shëmtuarën. Me të vërtetë, ai ishte nga robërit Tanë të zgjedhur.[24]

---

[23] Gruaja e ministrit, në shtëpinë e së cilës Jusufi jetonte, e lakmoi Jusufin dhe kërkoi ta joshte atë me të mirë dhe me të butë, kështu që mbylli dyert që të ishte vetëm me të dhe të mos hynte askush, pastaj i tha: "Eja tek unë!" për të kryer veprën e shëmtuar dhe tradhtinë. Por, ai u zmbraps dhe tha: "Allahu më ruajt nga kjo vepër që më fton, dhe që është tradhti e zotëriut tim, i cili më strehoi dhe më siguroi vend të denjë, e u soll mirë me mua! Unë nuk mund ta tradhtoj kurrë atë në familjen e tij, për të cilën më ka besuar! Vërtet, nuk shpëton dhe nuk ka sukses kurrë ai që bën padrejtësi dhe tradhti, të cilën nuk i takon ta bëjë." Në fakt, kjo është sprova më e madhe që kaloi Jusufi me sukses, dhe e cila i ngriti atij vendin dhe gradën, dhe i solli të gjitha të mirat, dhe padyshim se kjo sprovë ishte më e madhe për të se sprova e vëllezërve që e hodhën në pus dhe që e shitën, sepse durimi që ai bëri në sprovën e tyre ishte durim i detyrueshëm, dhe nuk kishte ç'të bënte tjetër, kurse në këtë rast, durimi për moskryerjen e tradhtisë dhe veprës së shëmtuar e të ndaluar, ishte në zgjedhjen e tij, pasi që të gjitha kushtet ishin plotësuar që ai ta kryente atë vepër: ishte skllav që merrte urdhra nga zonja e shtëpisë ku jetonte, ishte beqar, i fortë dhe i pashëm, dhe ajo ishte gjithashtu e pashme, ishin vetëm dhe ajo mbylli edhe dyert njëra pas tjetrës, që të ishin të sigurtë dhe të mos e merrte vesh njeri se çfarë ndodhi mes tyre, dhe përveç kësaj, kur ai bëri rezistencë, ajo e kërcënoi me burgosje apo poshtërim; por pavarësisht të gjitha këtyre, dhe pavarësisht lakmisë dhe epshit njerëzor që gjendej te Jusufi (alejhis selam), ai e mposhti epshin dhe dëshirën e vetes së tij, dhe vendosi Allahun mbi gjithçka, atëherë Allahu i dha atij vendin më të lartë në këtë botë dhe në botën tjetër, dhe e bëri historinë e tij më të bukurën e të gjitha historive, dhe vetë atë, më të bukurin e të gjithë njerëzve.

[24] Gruaja e ministrit e dëshiroi Jusufin dhe u drejtua drejt tij për kryerjen e veprës së shëmtuar; edhe Jusufi e dëshiroi atë në vetvete, sepse nuk kishte ndonjë problem fizik dhe

وَٱسْتَبَقَا ٱلْبَابَ وَقَدَّتْ قَمِيصَهُۥ مِن دُبُرٍ وَأَلْفَيَا سَيِّدَهَا لَدَا ٱلْبَابِ ۚ قَالَتْ مَا جَزَآءُ
مَنْ أَرَادَ بِأَهْلِكَ سُوٓءًا إِلَّآ أَن يُسْجَنَ أَوْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٥﴾

25. Pastaj, që të dy vrapuan drejt derës dhe ajo ia shqeu këmishën nga mbrapa, ndërsa te dera ndeshën zotërinë (burrin) e saj. Ajo tha: "Çfarë dënimi meriton ai që synoi t'i bëjë keq familjes sate, përveç burgosjes ose një dënimi të dhembshëm?"[25]

قَالَ هِىَ رَٰوَدَتْنِى عَن نَّفْسِى ۚ وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِّنْ أَهْلِهَآ إِن كَانَ قَمِيصُهُۥ قُدَّ مِن قُبُلٍ
فَصَدَقَتْ وَهُوَ مِنَ ٱلْكَٰذِبِينَ ﴿٢٦﴾

26. Ai (Jusufi) tha: "Ishte ajo që kërkoi të më joshte!" Një dëshmitar nga familja e saj dëshmoi: "Nëse këmisha e tij është shqyer nga përpara, atëherë ajo thotë të vërtetën, kurse ai është nga gënjeshtarët.[26]

---

ishte i rritur, dhe sikur të mos kishte parë një nga provat e Zotit të tij në to çaste, do ta kishte kryer veprën e shëmtuar; Prova që pa Jusufi thuhet se ishte fytyra e babait të tij, Jakubit (alejhis selam), i cili e qortonte, ose që e godiste mbi gjoks dhe doli prej tij epshi dhe dëshira; ose ëndrra që kishte parë në fillim të sures, ose shpallja që i erdhi kur ishte në pus; e rëndësishme që ai pa një provë nga Allahu. Allahu veproi kështu, që të largonte nga Jusufi të keqen e tradhtisë dhe të shëmtuarën e imoralitetit; sepse vërtet, Jusufi ishte nga robërit e pastër të Allahut, nga të zgjedhurit e Allahut me shpalljen e Tij, dhe nga të sinqertët në adhurimin e Allahut dhe Njësimin e Tij.

[25] Që të dy vrapuan drejt derës; Jusufi për të dalë dhe për të shpëtuar nga vepra e shëmtuar, kurse ajo për ta kapur dhe për të përmbushur dëshirën e saj, kështu që e kapi këmishën e tij nga pas, duke e tërhequr që të mos e linte të dilte, dhe ia shqeu atë; ndërkohë, te dera ndeshën burrin e saj, dhe ajo e lëshoi Jusufin dhe menjëherë tha: "Çfarë dënimi meriton dikush që synoi të prekte nderin e gruas tënde, përveç burgosjes ose një dënimi të dhembshëm?" Dhe nuk tha "dikush që e preku nderin e gruas sate", për të shfajësuar veten dhe Jusufin njëkohësisht nga kryerja e veprës së shëmtuar; dhe po kështu nuk kërkoi vdekjen e tij, sepse e dinte që ishte ajo fajtore, dhe sepse vazhdonte ta dëshironte Jusufin.

[26] Jusufi u mbrojt kundër akuzës së padrejtë që i bëri gruaja e ministrit, duke thënë: "Ishte ajo që kërkoi të më joshte, dhe jo unë atë!" Atëherë, për të zbardhur të vërtetën, një dëshmitar nga vetë familja e saj, dëshmoi duke parë provat, dhe pikërisht këmishën e Jusufit që ishte grisur. Kështu, në mënyrë shumë logjike, ai tha se nëse këmisha do të ishte shqyer nga para, atëherë gruaja e ministrit thoshte të vërtetën, sepse në këtë rast ajo

وَإِن كَانَ قَمِيصُهُۥ قُدَّ مِن دُبُرٍ فَكَذَبَتْ وَهُوَ مِنَ ٱلصَّـٰدِقِينَ ﴿٢٧﴾

27. Por, nëse këmisha e tij është shqyer nga mbrapa, atëherë ajo gënjen, kurse ai është nga të sinqertët."[27]

فَلَمَّا رَءَا قَمِيصَهُۥ قُدَّ مِن دُبُرٍ قَالَ إِنَّهُۥ مِن كَيْدِكُنَّ ۖ إِنَّ كَيْدَكُنَّ عَظِيمٌ ﴿٢٨﴾

28. Kur pa se këmisha e tij ishte shqyer nga mbrapa, ai (burri) tha: "Me të vërtetë, kjo është nga intrigat tuaja (femrave). Vërtet, intrigat tuaja janë të mëdha![28]

يُوسُفُ أَعْرِضْ عَنْ هَـٰذَا ۚ وَٱسْتَغْفِرِى لِذَنۢبِكِ ۖ إِنَّكِ كُنتِ مِنَ ٱلْخَاطِـِٔينَ ﴿٢٩﴾

29. Ti Jusuf, harroje këtë! Kurse ti (gruaja ime), kërko falje për mëkatin tënd, sepse vërtet, ti ishe fajtore."[29]

---

përpiqej për ta larguar sulmuesin e saj, dhe kështu që i shqeu këmishën nga para, kurse ai do të ishte gënjeshtar. Dhe në të kundërt, nëse këmisha do të ishte shqyer nga pas, kjo do të tregonte se Jusufi ishte përpjekur të largohej prej saj, kurse ajo e kishte sulmuar dhe tërhequr nga pas, deri sa i shqeu këmishën nga pas.

[27] E nëse këmisha e tij është shqyer nga prapa, atëherë ajo ka gënjyer në fjalën e saj, dhe ai është prej të sinqertëve.

[28] Kur burri i saj pa se këmisha e Jusufit ishte shqyer nga mbrapa, i tha gruas së vet: "Kjo gënjeshtër, me të cilën akuzove këtë djal të ndershëm dhe të sinqertë, është nga intrigat dhe kurthet tuaja, o gra, dhe vërtet, intrigat dhe kurthet tuaja janë të mëdha."

[29] Zotëriu dhe burri i shtëpisë tha: "Ti Jusuf, harroje këtë muhabet, dhe mos e fol me askënd, që të mos përhapet. Kurse ti, gruaja ime, kërko falje për mëkatin tënd, sepse ishte ti fajtorja në kërkimin e joshjes së Jusufit dhe tentativës për kryerjen e veprës së shëmtuar me të!"

۞ وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي ٱلْمَدِينَةِ ٱمْرَأَتُ ٱلْعَزِيزِ تُرَٰوِدُ فَتَىٰهَا عَن نَّفْسِهِۦ ۖ قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا ۖ إِنَّا لَنَرَىٰهَا فِي ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٣٠﴾

30. Disa gra në qytet thanë: "Gruaja e ministrit kërkon të joshë skllavin e vet. Dashuria për të i ka depërtuar cipën e zemrës. Vërtet, ne shohim se ajo është në humbje të qartë."[30]

[30] Fjalët për këtë ngjarje arritën te disa gra të qytetit të Egjiptit, dhe ato floën me njëra-tjetrën, duke e qortuar gruan e ministrit, dhe thanë: "Gruaja e ministrit tenton të joshë skllavin e saj dhe kërkon nga ai që të kryejë vepër të turpshme me të! Dashuria për të i ka depërtuar perikardin (cipën e zemrës) dhe i ka hyrë brenda në zemër. Vërtet, ne e shohim atë që në këtë vepër të jetë në një humbje dhe gabim të qartë, që nuk duhet ta bëjë një zonjë si ajo!" Në realitet, kjo fjalë e tyre për gruan e ministrit ishte një kurth dhe një intrigë e atyre grave, me anë të cilës ato synonin të arrinin që gruaja e ministrit t'i mundësonte atyre të shihnin Jusufin, pas atyre fjalëve që ishin përhapur për bukurinë e tij dhe faktin që vetë gruaja e ministrit e dëshironte atë, dhe kështu ajo do të justifikohej për veprën e saj para atyre grave; prandaj Allahu e quan fjalën e tyre "intrigë" në ajetin në vijim.

فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ أَرْسَلَتْ إِلَيْهِنَّ وَأَعْتَدَتْ لَهُنَّ مُتَّكَـًٔا وَءَاتَتْ كُلَّ وَٰحِدَةٍ
مِّنْهُنَّ سِكِّينًا وَقَالَتِ ٱخْرُجْ عَلَيْهِنَّۖ فَلَمَّا رَأَيْنَهُۥٓ أَكْبَرْنَهُۥ وَقَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ
وَقُلْنَ حَـٰشَ لِلَّهِ مَا هَـٰذَا بَشَرًا إِنْ هَـٰذَآ إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ ﴿٣١﴾

31. Kur dëgjoi për intrigën e tyre, ajo i ftoi ato, u shtroi një banket, i dha nga një thikë secilës prej tyre, pastaj tha (Jusufit): "Dil para tyre!" Kur e panë atë, ato u mahnitën nga bukuria e tij, saqë prenë duart dhe thanë: "I Përsosur është Allahu! Ky nuk është njeri; ky nuk është tjetër veçse një engjëll fisnik!"[31]

قَالَتْ فَذَٰلِكُنَّ ٱلَّذِى لُمْتُنَّنِى فِيهِۖ وَلَقَدْ رَٰوَدتُّهُۥ عَن نَّفْسِهِۦ فَٱسْتَعْصَمَۖ وَلَئِن لَّمْ
يَفْعَلْ مَآ ءَامُرُهُۥ لَيُسْجَنَنَّ وَلَيَكُونًا مِّنَ ٱلصَّـٰغِرِينَ ﴿٣٢﴾

32. Ajo tha: "Ja, ky është ai për të cilin më qortuat. Unë u përpoqa ta josh atë, por ai u mbrojt fort; dhe nëse ai nuk do të bëjë atë që i urdhëroj unë, medoemos, do të burgoset dhe do të jetë nga të poshtëruarit!"[32]

[31] Kur gruaja e ministrit dëgjoi për intrigën dhe thashethemet e grave të qytetit, dërgoi që t'i ftonte ato në shtëpinë e saj për një vizitë, u përgatiti një banket dhe vend të përshtatshëm për t'u ulur e mbështetur, dhe secilës prej tyre i dha nga një thikë për të qëruar e prerë frutat që u ofroi, pastaj i tha Jusufit që të dilte para tyre. Kur e panë Jusufin, ato u mahnitën nga bukuria e tij dhe e madhëruan shumë saqë e humbën mendjen dhe prenë duart me thikat që iu kishte dhënë gruaja e ministrit, pa e ndjerë fare, dhe vetvetiu thanë: "I Përsosur është Allahu dhe larg çdo të mete! O Zot i madh! Ky nuk është bir njeriu, sepse bukuria e tij nuk ishte parë në mesin e njerëzve, por ky është një prej engjëjve!"

[32] Gruaja e ministrit, për të shfajësuar veten për atë që kishte bërë, i tha grave që prenë duart nga humbja e mendjes për shkak të mahnitjes nga bukuria e Jusufit: "Ja pra, ky është ai djal për të cilin me qortuat se kisha rënë në dashuri! Dhe ta dini, se unë e kërkova atë dhe u përpova ta josh që të kryente atë që unë doja, por ai u mbrojt dhe refuzoi me vendosmëri të paparë. Por ta dijë, se nëse nuk do ta bëjë atë që i urdhëroj unë, me siguri që do të burgoset dhe do të poshtërohet." Atëherë, ato gratë i thanë Jusufit: "Bindju zonjës tënde!" Kurse ai iu lut Allahut që ta shpëtonte nga intrigat e tyre.

قَالَ رَبِّ ٱلسِّجۡنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدۡعُونَنِيٓ إِلَيۡهِۖ وَإِلَّا تَصۡرِفۡ عَنِّي كَيۡدَهُنَّ أَصۡبُ إِلَيۡهِنَّ وَأَكُن مِّنَ ٱلۡجَٰهِلِينَ ٣٣

33. Ai (Jusufi) tha: "Zoti im! Burgu është më i dashur për mua se ajo për të cilën më ftojnë ato. Dhe nëse Ti nuk e largon nga unë intrigën e tyre, unë mund të prirem drejt tyre dhe të bëhem nga injorantët."[33]

فَٱسۡتَجَابَ لَهُۥ رَبُّهُۥ فَصَرَفَ عَنۡهُ كَيۡدَهُنَّۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلۡعَلِيمُ ٣٤

34. Dhe Zoti iu përgjigj lutjes së tij dhe ia largoi intrigën e tyre. Me të vërtetë, Ai është Gjithëdëgjuesi, i Gjithëdijshmi.[34]

ثُمَّ بَدَا لَهُم مِّنۢ بَعۡدِ مَا رَأَوُاْ ٱلۡأٓيَٰتِ لَيَسۡجُنُنَّهُۥ حَتَّىٰ حِينٖ ٣٥

35. Pastaj, atyre iu shkoi në mendje, edhe pse i kishin parë provat (e pafajësisë), që ta burgosnin atë (Jusufin) për ca kohë.[35]

---

[33] Ky ajet bën të kuptohet se gruaja e ministrit e ka përsëritur përpjekjen për joshjen e Jusufit, madje e kërcënoi atë me burg, nëse do të refuzonte ftesën e saj, por ai zgjodhi burgun në vend të veprës së shëmtuar, dhe iu lut Allahut që ta largonte prej tij intrigën e gruas së ministrit dhe grave të tjera, përndryshe mund të anonte nga ato dhe të bëhej prej atyre që bëjnë mëkate për shkak të injorancës së tyre në lidhje me Zotin e tyre.

[34] Allahu iu përgjigj lutjes së Jusufit dhe e largoi prej tij intrigën dhe veprën e shëmtuar që kërkonte gruaja e ministrit dhe shoqet e saj. Vërtet, Allahu e dëgjoi lutjen e Jusufit për të larguar prej tij intrigën e atyre grave, dhe Ai e dëgjon lutjen e çdokujt që i lutet Atij, sepse Ai është Gjithëdëgjuesi; dhe Ai e di shumë mirë nevojën që ka dhe kërkon çdokush prej krijesave të Tij dhe se çfarë është e mirë për ta.

[35] Ministrit dhe njerëzve që e rrethonin atë, u shkoi në mendje që ta burgosnin Jusufin për ca kohë, me qëllim që të mos përhapeshin fjalët dhe turpi, dhe deri sa të harrohej kjo që ndodhi, megjithëse vetë ministri i kishte parë provat e pafajësisë së Jusufit, dhe kështu Jusufi u burgos në mënyrë të padrejtë.

وَدَخَلَ مَعَهُ ٱلسِّجْنَ فَتَيَانِ ۖ قَالَ أَحَدُهُمَآ إِنِّيٓ أَرَىٰنِيٓ أَعْصِرُ خَمْرًا ۖ وَقَالَ ٱلْءَاخَرُ إِنِّيٓ أَرَىٰنِيٓ
أَحْمِلُ فَوْقَ رَأْسِى خُبْزًا تَأْكُلُ ٱلطَّيْرُ مِنْهُ ۖ نَبِّئْنَا بِتَأْوِيلِهِۦٓ ۖ إِنَّا نَرَىٰكَ مِنَ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿٣٦﴾

36. Bashkë me të (Jusufin) hynë në burg edhe dy djem. Njëri prej tyre tha: "Unë pash në ëndërr sikur shtrydhja verë." Kurse tjetri tha: "Unë pash në ëndërr sikur mbi kokë mbaja bukë, nga e cila hanin zogjtë. Na e trego interpretimin e këtyre ëndrrave, sepse me të vërtetë, ne shohim se ti je nga njerëzit e mirë."[36]

قَالَ لَا يَأْتِيكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِهِۦٓ إِلَّا نَبَّأْتُكُمَا بِتَأْوِيلِهِۦ قَبْلَ أَن يَأْتِيَكُمَا ۚ ذَٰلِكُمَا
مِمَّا عَلَّمَنِى رَبِّىٓ ۚ إِنِّى تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لَّا يُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَهُم بِٱلْءَاخِرَةِ هُمْ
كَٰفِرُونَ ﴿٣٧﴾

37. Ai (Jusufi) tha: "Nuk ka për t'ju ardhur ushqimi i rradhës, veçse unë do t'jua kem treguar interpretimin e ëndrrave tuaja para se t'ju vijë ushqimi. Kjo është prej asaj që më ka mësuar Zoti im. Unë e kam lënë fenë e njerëzve që nuk e besojnë Allahun, dhe që janë mohues të botës tjetër.[37]

[36] Bashkë me Jusufin hynë në burg edhe dy shërbëtorë të mbretit të Egjiptit; njëri kujdesej për pijet e mbretit, kurse tjetri për ushqimin e tij. Gjatë bisedës në burg, Jusufi u tregoi atyre se dinte të interpretonte ëndrrat, kështu që ata i treguan ëndrrat e tyre për të ditur interpretimin e tyre se çfarë tregonin nga e ardhmja. I pari tha: "Unë pash në ëndërr sikur shtrydhja rrush për ta bërë verë." Kurse i dyti tha: "Unë pash në ëndërr sikur mbaja bukë mbi kokë, dhe prej saj hanin zogjtë." Pastaj thanë: "Na e trego interpretimin e këtyre ëndrrave, sepse në shohim që ti je nga njerëzit e mirë, të cilët janë të mirë me Allahun dhe adhurimin ndaj Tij, dhe të mirë në sjelljen e tyre me njerëzit."

[37] Jusufi u tha atyre dy djemve që i kërkuan interpretimin e ëndrrave të tyre: "Rrini të qetë, sepse unë do t'jua tregoj interpretimin e ëndrrave tuaja para se t'ju vijë ushqimi i rradhës që i vjen të burgosurve, sepse kjo është pjesë e dijes që më ka mësuar Zoti im, por para se t'ju tregoj interpretimin e ëndrrave desha t'ju them disa fjalë në lidhje me besimin dhe fenë: "Unë e kam lënë dhe nuk i jam afruar kurrë fesë së atyre njerëzve që nuk e besojnë Allahun dhe nuk adhurojnë vetëm Atë, dhe që janë mohues të botës tjetër, të ringjalljes dhe të shpërblimit apo dënimit."

وَٱتَّبَعْتُ مِلَّةَ ءَابَآءِىٓ إِبْرَٰهِيمَ وَإِسْحَٰقَ وَيَعْقُوبَ ۚ مَا كَانَ لَنَآ أَن نُّشْرِكَ بِٱللَّهِ مِن شَىْءٍ ۚ
ذَٰلِكَ مِن فَضْلِ ٱللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى ٱلنَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٣٨﴾

38. Dhe kam ndjekur fenë e etërve të mi - Ibrahimit, Is'hakut dhe Jakubit. Nuk na lejohet neve që t'i shoqërojmë Allahut asgjë (në adhurim). Kjo është nga dhuntitë e Allahut ndaj nesh dhe ndaj njerëzve, por shumica e njerëzve nuk janë mirënjohës.[38]

يَٰصَٰحِبَىِ ٱلسِّجْنِ ءَأَرْبَابٌ مُّتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ ٱللَّهُ ٱلْوَٰحِدُ ٱلْقَهَّارُ ﴿٣٩﴾

39. O shokët e mi të burgut! A është më mirë të adhurohen një mori zotash të ndryshëm apo Allahu, i Vetmi, Ngadhënjimtari?[39]

مَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِهِۦٓ إِلَّآ أَسْمَآءً سَمَّيْتُمُوهَآ أَنتُمْ وَءَابَآؤُكُم مَّآ أَنزَلَ ٱللَّهُ بِهَا مِن
سُلْطَٰنٍ ۚ إِنِ ٱلْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ ۚ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوٓا۟ إِلَّآ إِيَّاهُ ۚ ذَٰلِكَ ٱلدِّينُ ٱلْقَيِّمُ وَلَٰكِنَّ
أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٠﴾

40. Ju nuk adhuroni përveç Tij (Allahut) veçse emra që i keni emërtuar ju dhe etërit tuaj - Allahu nuk ka zbritur ndonjë argument për to. Vendimi nuk i përket askujt tjetër përveç Allahut - Ai ka urdhëruar që të mos adhuroni tjetër përveç Tij. Kjo është feja e drejtë, por shumica e njerëzve nuk e dinë.[40]

---

[38] Jusufi vazhdon t'i thotë shokëve të burgut: "Unë ndoqa fenë e etërve të mi – Ibrahimit, Is'hakut dhe Jakubit – Islamin, adhurimin e një Zoti të Vetëm. Nuk na lejohet neve që t'i bëjmë Allahut shok në adhurim, dhe kjo është nga mirësitë e mëdha të Allahut ndaj nesh dhe ndaj njerëzve, që të jemi robër të Allahut dhe jo të krijesave, por shumica e njerëzve nuk e falënderojnë Allahun për dhuntinë dhe mirësinë e Teuhidit – Njësimit të Allahut në adhurim – dhe të besimit.

[39] A është më mirë të adhurohen idhuj e krijesa të ndryshme që nuk bëjnë as dëm as dobi, apo të adhurohet vetëm Allahu, i Vetëm e Pashoq, i Cili ka nënshtruar e përulur gjithçka, dhe çdo krijesë i bindet Atij me dëshir apo me pahir? – Padyshim që adhurimi i Allahut është më i mirë dhe i merituar, kurse gjithçka tjetër është krijesë e dobët që nuk meriton adhurim apo madhërim.

[40] Ju, shokët e mi të burgut dhe ata që janë idhujtarë si ju nga banorët e Egjiptit, nuk adhuroni tjetër përveç Allahut, veçse emra bosh, të cilat i keni emërtuar dhe marrë për zota vetë ju dhe etërit tuaj – sepse Allahu nuk ka zbritur ndonjë argument apo provë për vërtetësinë e kësaj që bëni. Por vendimi nuk i takon askujt tjetër përveç Allahut, as juve as

يَـٰصَـٰحِبَيِ ٱلسِّجۡنِ أَمَّآ أَحَدُكُمَا فَيَسۡقِي رَبَّهُۥ خَمۡرٗاۖ وَأَمَّا ٱلۡأٓخَرُ فَيُصۡلَبُ فَتَأۡكُلُ ٱلطَّيۡرُ مِن رَّأۡسِهِۦۚ قُضِيَ ٱلۡأَمۡرُ ٱلَّذِي فِيهِ تَسۡتَفۡتِيَانِ ٤١

41. O shokët e mi të burgut! Njëri prej jush do t'i shërbejë verë zotërisë së tij, kurse tjetri do të kryqëzohet dhe zogjtë do të hanë nga koka e tij. Çështja për të cilën pyetët është dekretuar tashmë."[41]

وَقَالَ لِلَّذِي ظَنَّ أَنَّهُۥ نَاجٖ مِّنۡهُمَا ٱذۡكُرۡنِي عِندَ رَبِّكَ فَأَنسَىٰهُ ٱلشَّيۡطَـٰنُ ذِكۡرَ رَبِّهِۦ فَلَبِثَ فِي ٱلسِّجۡنِ بِضۡعَ سِنِينَ ٤٢

42. Pastaj i tha atij, për të cilin ishte i bindur se do të shpëtonte: "Më përmend mua te zotëriu yt!" Por shejtani bëri që ai të harronte ta përmendte te zotëriu i vet, kështu që ai (Jusufi) qëndroi në burg për disa vite.[42]

idhujve tuaj, dhe Allahu ka urdhëruar që të mos adhuroni asgjë dhe askënd tjetër përveç Tij, dhe të mos i përuleni e nënshtroheni para askujt tjetër përveç Tij. Kjo është feja dhe besimi i drejtë, në të cilin nuk ka shtrembërime, por shumica e njerëzve nuk e dinë këtë të vërtetë.

[41] O shokët e mi të burgut, ky është interpretimi i ëndrrave tuaja: Ai që pa në ëndërr sikur shtrydhte rrush për ta bërë verë, do të dalë nga burgu dhe do të bëhet shërbyes i verës për mbretin, kurse tjetri që pa në ëndërr sikur mbante bukë mbi kokë, do të kryqëzohet dhe do të lihet mbi kryq, sa që zogjtë do të hanë nga koka e tij. Kjo çështje është vendosur nga Allahu kështu siç jua tregova dhe kështu do të ndodhë.

[42] Atij, për të cilin Jusufi ishte i bindur se do të shpëtonte prej atyre dy shokëve të burgut, i tha që ta përmendte para zotëriut të tij, mbretit, duke i thënë që Jusufi është burgosur padrejtësisht dhe pa bërë ndonjë shkelje apo gabim. Por shejtani bëri që ai të harronte, dhe kështu Jusufi mbeti në burg disa vite – midis 3 dhe 9 viteve.

وَقَالَ ٱلْمَلِكُ إِنِّيٓ أَرَىٰ سَبْعَ بَقَرَٰتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعَ سُنۢبُلَٰتٍ
خُضْرٍ وَأُخَرَ يَابِسَٰتٍ ۖ يَٰٓأَيُّهَا ٱلْمَلَأُ أَفْتُونِى فِى رُءْيَٰىَ إِن كُنتُمْ لِلرُّءْيَا تَعْبُرُونَ ﴿٤٣﴾

43. Mbreti tha: "Unë shoh në ëndërr shtatë lopë të majme, të cilat i hanë shtatë lopë të dobëta; dhe shtatë kallinj të gjelbër e shtatë të tjerë të thatë. O pari e vendit! Më shpjegoni ëndrrën time, nëse dini t'i interpretoni ëndrrat!"[43]

[43] Pasi kaluan disa vite nga burgosja e Jusufit, dhe Allahu donte ta nxirrte atë nga burgu, bëri që mbreti i Egjiptit të shihte një ëndërr në mënyrë të përsëritur, të cilën nuk mund ta interpretonte askush përveç Jusufit. Dhe kështu, mbreti tha: "Unë shoh një ëndërr ku shtatë lopë të majme gëlltiten nga shtatë lopë të ligëta, si dhe shtatë kallinj gruri të gjelbër dhe shtatë të tjerë të thatë. O pari e Egjiptit, dhe ju njerëz me dije e urtësi, më tregoni çfarë domethënie ka kjo ëndrra ime, nëse dini t'i interpretoni ëndrrat."

قَالُوٓا۟ أَضْغَـٰثُ أَحْلَـٰمٍ ۖ وَمَا نَحْنُ بِتَأْوِيلِ ٱلْأَحْلَـٰمِ بِعَـٰلِمِينَ ﴿٤٤﴾

44. Ata thanë: “Janë ëndrra të ngatërruara, dhe ne nuk dimë t’i interpretojmë ëndrrat e tilla.”[44]

وَقَالَ ٱلَّذِى نَجَا مِنْهُمَا وَٱدَّكَرَ بَعْدَ أُمَّةٍ أَنَا۠ أُنَبِّئُكُم بِتَأْوِيلِهِۦ فَأَرْسِلُونِ ﴿٤٥﴾

45. Ai që shpëtoi nga ata të dy (shokët e burgut), u kujtua pas një kohe dhe tha: “Unë do t’ju informoj për interpretimin e saj, prandaj më dërgoni (te Jusufi)![45]

يُوسُفُ أَيُّهَا ٱلصِّدِّيقُ أَفْتِنَا فِى سَبْعِ بَقَرَٰتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعِ سُنۢبُلَـٰتٍ خُضْرٍ وَأُخَرَ يَابِسَـٰتٍ لَّعَلِّىٓ أَرْجِعُ إِلَى ٱلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٤٦﴾

46. - Jusuf, o njeri i sinqertë! Na shpjego një ëndërr, ku shtatë lopë të majme hahen nga shtatë lopë të dobëta dhe shtatë kallinj të gjelbër e shtatë të tjerë të thatë, që të kthehem te njerëzit e ta mësojnë.”[46]

قَالَ تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَأَبًا فَمَا حَصَدتُّمْ فَذَرُوهُ فِى سُنۢبُلِهِۦٓ إِلَّا قَلِيلًا مِّمَّا تَأْكُلُونَ ﴿٤٧﴾

47. Ai (Jusufi) tha: “Do të mbillni për shtatë vjet rresht; dhe atë që do të korrni lëreni në kallinj, përveç një pakice nga e cila do të hani.[47]

---

[44] Paria e mbretit tha: “Kjo ëndrra jote është e ngatërruar dhe nuk ka kuptim apo interpretim, dhe ne nuk dimë t’i interpretojmë ëndrrat e tilla.”

[45] Ai që shpëtoi nga vdekja dhe nga burgu, prej atyre dy shokëve të Jusufit në burg, u kujtua pas një kohe gjatë për fjalën që i kishte thënë Jusufi, që ta përmendte te mbreti dhe t’i tregonte që ishte burgosur padrejtësisht, dhe kështu i tha mbretit: “Unë do t’ju informoj për interpretimin e ëndrrës, prandaj më lejoni të shkoj te Jusufi brenda në burg, që t’ju sjell interpretimin e ëndrrës.”

[46] Kur e çuan te Jusufi në burg, ai i tha Jusufit: “O njeri i sinqertë e drejtë! Na trego interpretimin e një ëndrre ku shtatë lopë të majme hahen nga shtatë lopë të dobëta dhe shtatë kallinj të gjelbër e shtatë të tjerë të thatë, në mënyrë që të kthehem te mbreti dhe oborri mbretëror e t’ua tregoj atyre, që ata ta mësojnë interpretimin e ëndrrës dhe të mësojnë për dijen dhe vendin tënd gjithashtu.”

[47] Jusufi filloi menjëherë me interpretimin e ëndrrës së mbretit, pa parathënie kësaj rradhe, ndryshe nga hera e kaluar në burg, duke i thënë pyetësit: “Interpretimi i ëndrrës

ثُمَّ يَأۡتِي مِنۢ بَعۡدِ ذَٰلِكَ سَبۡعٞ شِدَادٞ يَأۡكُلۡنَ مَا قَدَّمۡتُمۡ لَهُنَّ إِلَّا قَلِيلٗا مِّمَّا تُحۡصِنُونَ ٤٨

48. Pastaj, pas këtyre do të vijnë shtatë vite të vështira, të cilat do t'i hanë ato që i rezervuat për to, përveç një pakice që do të ruani.[48]

ثُمَّ يَأۡتِي مِنۢ بَعۡدِ ذَٰلِكَ عَامٞ فِيهِ يُغَاثُ ٱلنَّاسُ وَفِيهِ يَعۡصِرُونَ ٤٩

49. Pastaj, pas këtyre do të vijë një vit, në të cilin njerëzit do të kenë shi të bollshëm dhe në të cilin do të shtrydhin (frutat).”[49]

وَقَالَ ٱلۡمَلِكُ ٱئۡتُونِي بِهِۦۖ فَلَمَّا جَآءَهُ ٱلرَّسُولُ قَالَ ٱرۡجِعۡ إِلَىٰ رَبِّكَ فَسۡـَٔلۡهُ مَا بَالُ ٱلنِّسۡوَةِ ٱلَّٰتِي قَطَّعۡنَ أَيۡدِيَهُنَّۚ إِنَّ رَبِّي بِكَيۡدِهِنَّ عَلِيمٞ ٥٠

50. Mbreti tha: “Silleni atë (Jusufin) tek unë!” Por kur i erdhi i dërguari (i mbretit), ai (Jusufi) i tha: “Kthehu te zotëriu yt dhe pyete: “Si ishte çështja e atyre grave që prenë duart e veta?” Me të vërtetë, Zoti im e di kurthin e tyre.”[50]

është ky: “Do të mbillni për shtatë vjet rresht ashtu si mbillni zakonisht – këto janë shtatë lopët e majme dhe shtatë kallinjtë e gjelbër.” Pastaj, Jusufi i këshilloi ata që të korrurat t'i linin në kallinj që të mos prishen gjatë kohës së gjatë që duhet t'i ruanin, me përjashtim të një pakice që do ju duhej për të ngrënë gjatë këtyre shtatë viteve të parë.

[48] Pas këtyre shtatë viteve me prodhim të bollshëm, do të vijnë shtatë vite të vështira, me thatësirë të madhe dhe pa prodhim, gjatë të cilëve do të hahen të gjitha të korrurat e rezervuara nga ju gjatë parapërgatitjes për to në shtatë vitet e para – me përjashtim të një pakice që do ta ruani për farë.” Ky është interpretimi i shtatë lopëve të dobëta dhe shtatë kallinjve të thatë nga ëndrra e mbretit.

[49] Pas shtatë viteve të vështirë do të vijë një vit i begatë, me shira dhe prodhime të bollshme, sa që njerëzit do të shtrydhin fruta të ndryshme e ullinj për t'i bërë vaj, si dhe do të mjelin qumështin e bagëtive, të cilat do të shtohen gjithashtu. Ky ishte një lajm i mirë për njerëzit nga Jusufi (alejhis selam), që nuk ishte shfaqur në ëndrrën e mbretit, por që ishte një nga lajmet e të fshehtës të cilin ia tregoi Allahu, si provë për profetësinë e tij dhe argument për sinqeritetin dhe të vërtetën e fjalës së tij.

[50] Kur mbreti dëgjoi interpretimin që Jusufi i kishte bërë ëndrrës së tij, dhe u mrekullua nga ai interpretim, urdhëroi që ta lironin nga burgu dhe t'a çonin tek ai menjëherë. Por, kur i dërguari i mbretit shkoi te Jusufi, ky i tha që të kthehej te zotëriu i vet, d.m.th. te mbreti dhe të kërkonte prej tij që të pyeste për çështjen e atyre grave që prenë duart e tyre kur panë Jusufin, se si qëndronte e vërteta e kësaj çështje dhe përse Jusufi u fut në burg, në

قَالَ مَا خَطْبُكُنَّ إِذْ رَٰوَدتُّنَّ يُوسُفَ عَن نَّفْسِهِۦ ۚ قُلْنَ حَٰشَ لِلَّهِ مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ
مِن سُوٓءٍ ۚ قَالَتِ ٱمْرَأَتُ ٱلْعَزِيزِ ٱلْـَٰٔنَ حَصْحَصَ ٱلْحَقُّ أَنَا۠ رَٰوَدتُّهُۥ عَن نَّفْسِهِۦ
وَإِنَّهُۥ لَمِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ ﴿٥١﴾

51. Ai (mbreti) tha: “Si ishte çështja juaj kur u përpoqët ta joshnit Jusufin?” Ato thanë: “Allahu na ruajtë! Ne nuk dimë asgjë të keqe për të.” Gruaja e ministrit tha: “Tani doli e vërteta! Isha unë që u përpoqa ta josh atë; kurse ai është vërtet nga të sinqertët.”[51]

ذَٰلِكَ لِيَعْلَمَ أَنِّى لَمْ أَخُنْهُ بِٱلْغَيْبِ وَأَنَّ ٱللَّهَ لَا يَهْدِى كَيْدَ ٱلْخَآئِنِينَ ﴿٥٢﴾

52. – Kjo (tha Jusufi), që ai (ministri) ta dijë se unë nuk e kam tradhtuar në mungesë të tij, dhe se vërtet, Allahu nuk i jep sukses kurthit të tradhtarëve.[52]

mënyrë që ta mësojnë të gjithë të vërtetën dhe të vërtetohet pafajësia e Jusufit. Me të vërtetë, Allahu e di kurthin e tyre dhe pafajësinë e Jusufit, dhe Atij nuk i shpëton asgjë, por që ta dinë njerëzit atë që ka ndodhur në të vërtetë.

[51] Mbreti urdhëroi që t’ia sillnin ato gratë që prenë duart bashkë me gruan e ministrit, dhe kur erdhën para tij, u tha atyre: “Si ishte çështja juaj në ditën e ftesës nga gruaja e ministrit, kur ju u përpoqët të joshni Jusufin, a patë ndonjë gjë të dyshimtë tek ai?” Ato thanë: “Allahu na ruajtë! Asgjë të keqe nuk pamë tek ai.” Atëherë, gruaja e ministrit tha: “Tani doli e vërteta! Isha unë ajo që u përpoqa ta josh atë, kurse ai u mbrojt dhe u largua, dhe ai është vërtet nga të sinqertët në çdo fjalë të tij.”

[52] Jusufi tha: “Këtë rihapje të kësaj çështje dhe rigjykim nga vetë mbreti, e kërkova me qëllim që të dalë e vërteta dhe ta dijë zotëriu im, ministri që më bleu dhe më strehoi, se unë nuk e kam tradhëtuar atë në familjen e tij gjatë mungesës së tij, dhe se vërtet, Allahu nuk e drejton dhe nuk i jep sukses atij që i shkel amanetet dhe tradhton ata që i kanë besuar.

۞ وَمَآ أُبَرِّئُ نَفْسِيٓ ۚ إِنَّ ٱلنَّفْسَ لَأَمَّارَةٌۢ بِٱلسُّوٓءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّيٓ ۚ إِنَّ رَبِّى غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٥٣﴾

53. Dhe nuk e shfajësoj veten time, sepse vërtet, uni i njeriut është shumë urdhërues i së keqes, përveç atyre që mëshiron Zoti im. Me të vërtetë, Zoti im është Falës, Mëshirëplotë."[53]

وَقَالَ ٱلْمَلِكُ ٱئْتُونِى بِهِۦٓ أَسْتَخْلِصْهُ لِنَفْسِى ۖ فَلَمَّا كَلَّمَهُۥ قَالَ إِنَّكَ ٱلْيَوْمَ لَدَيْنَا مَكِينٌ أَمِينٌ ﴿٥٤﴾

54. Mbreti tha: "Silleni atë (Jusufin) tek unë, që ta kem posaçërisht për vete." Kur bisedoi me të, ai (mbreti) tha: "Sot, ti ke pozitë të lartë tek ne dhe je i besuar nga ne."[54]

قَالَ ٱجْعَلْنِى عَلَىٰ خَزَآئِنِ ٱلْأَرْضِ ۖ إِنِّى حَفِيظٌ عَلِيمٌ ﴿٥٥﴾

55. Ai (Jusufi) i tha: "Më cakto në krye të depove të vendit; vërtet, unë jam ruajtës, i ditur."[55]

---

[53] Jusufi (alejhis selam) vazhdon të thotë: "Dhe me këtë, unë nuk e shfajësoj veten nga gabimi apo rrëshqitja, sepse vërtet, uni dhe vetja e njeriut është urdhërues i vazhdueshëm i së keqes, epshit dhe dëshirave vetjake, por këtu përjashtohen atyre që Allahu i mëshiron prej krijesave të Tij, dhe që i shpëton nga ndjekja e epsheve dhe dëshirave që unet e tyre urdhërojnë. Vërtet, Allahu është Falës dhe Mëshirëplotë, prandaj i kërkoni falje Atij dhe kthehuni tek Ai me pendim, që të mund të shpëtoni nga e keqja e veprave tuaj dhe ndëshkimi për to.

[54] Kur mbreti mësoi për pafajësinë dhe besnikërinë e Jusufit, tha: "Silleni atë tek unë, që ta kem posaçërisht për vete dhe këshilltarin tim të afërt." Kur Jusufi erdhi tek ai dhe bisedoi me të, dhe kur mbreti pa sjelljen dhe moralin e tij, përveç të tjerash, i tha: "Sot, ti ke pozitë të lartë tek ne dhe je i besuar nga ne për çdo gjë, prandaj shiko çfarë pozite apo vendi dëshiron, që ta japim."

[55] Jusufi donte t'i sillte dobi njerëzve dhe të zbatonte drejtësinë mes tyre, që i tha mbretit: "Më cakto drejtues dhe administrues të depove të Egjiptit, sepse unë jam ruajtës i besuar i depove dhe kam dije e njohuri në këtë fushë; qoftë për mënyrën e mbjelljes, korrjes, konsumit dhe llogarive ekzakte për të përballuar me sukses vitet e thatësisë dhe skamjes që do të kapin jo vetëm Egjiptin, por edhe zonat përreth." Dhe kështu u bë.

وَكَذَٰلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي ٱلْأَرْضِ يَتَبَوَّأُ مِنْهَا حَيْثُ يَشَآءُ ۚ نُصِيبُ بِرَحْمَتِنَا مَن نَّشَآءُ ۖ وَلَا نُضِيعُ أَجْرَ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿٥٦﴾

56. Dhe kështu, Ne i dhamë Jusufit pozitë në tokë, që të vendosej ku të donte. Ne prekim me mëshirën Tonë kë të duam, dhe kurrë nuk ua humbim shpërblimin punëmirëve.[56]

وَلَأَجْرُ ٱلْـَٔاخِرَةِ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَكَانُوا۟ يَتَّقُونَ ﴿٥٧﴾

57. Por, shpërblimi i botës tjetër është më i mirë për ata që besuan dhe që ruheshin.[57]

وَجَآءَ إِخْوَةُ يُوسُفَ فَدَخَلُوا۟ عَلَيْهِ فَعَرَفَهُمْ وَهُمْ لَهُۥ مُنكِرُونَ ﴿٥٨﴾

58. Pastaj, erdhën vëllezërit e Jusufit dhe hynë tek ai; ai i njohu, por ata nuk e njohën.[58]

[56] Kështu Allahu i bëri vend dhe i dha pozitë Jusufit në Egjipt, pasi ishte shitur nga vëllezërit e vet dhe më pas burgosur në mënyrë të padrejtë për një kohë të gjatë. Allahu e lëshon mëshirën e Vet mbi kë të dojë nga robët e Tij të devotshëm, ashtu si e lëshoi mbi Jusufin, dhe kurrë nuk ia humb shpërblimin atyre që veprojnë në bindje ndaj Zotit të tyre, duke zbatuar urdhrat e Tij dhe duke iu ndaluar ndalesave të Tij; ashtu si nuk ia humbëm Jusufit shpërblimin e veprës së mirë që bëri në bindje ndaj Zoti të Tij kur u ruajt nga mëkati me gruan e ministrit.

[57] Shpërblimi i botës tjetër është më i mirë dhe më i madh tek Allahu se shpërblimi i kësaj bote, dhe sigurisht që ai shpërblim është për ata që besuan Allahun dhe të Dërguarin e Tij, dhe që i ruheshin ndëshkimit të Allahut duke kryer urdhrat e Tij dhe duke iu larguar ndalesave të Tij në dynja.

[58] Kur hynë vitet e thatësirës, vëllezërit e Jusufit erdhën tek ai në Egjipt për të marrë furnizim, pasi kishin dëgjuar se ata ishin parapërgatitur për këtë gjë. Kur hynë te Jusufi, i cili ishte përgjegjësi i depove, ai i njohu ata, por ata nuk e njohën atë, ashtu siç i tha Allahu Jusufit kur ata e hodhën në pus.

وَلَمَّا جَهَّزَهُم بِجَهَازِهِمْ قَالَ ٱئْتُونِى بِأَخٍ لَّكُم مِّنْ أَبِيكُمْ ۚ أَلَا تَرَوْنَ أَنِّىٓ أُوفِى ٱلْكَيْلَ وَأَنَا۠ خَيْرُ ٱلْمُنزِلِينَ ﴿٥٩﴾

59. Pasi u përgatiti furnizimet e tyre, u tha: "Më sillni vëllanë tuaj prej babait! A nuk e shihni se unë jap masën e plotë (për çdonjërin) dhe jam mikpritësi më i mirë?[59]

فَإِن لَّمْ تَأْتُونِى بِهِۦ فَلَا كَيْلَ لَكُمْ عِندِى وَلَا تَقْرَبُونِ ﴿٦٠﴾

60. Nëse nuk ma sillni atë, nuk do të ketë më furnizim për ju dhe as nuk do të më afroheni!"[60]

قَالُوا۟ سَنُرَٰوِدُ عَنْهُ أَبَاهُ وَإِنَّا لَفَـٰعِلُونَ ﴿٦١﴾

61. Ata thanë: "Do të përpiqemi ta bindim babanë e tij dhe me siguri që do ta bëjmë."[61]

وَقَالَ لِفِتْيَـٰنِهِ ٱجْعَلُوا۟ بِضَـٰعَتَهُمْ فِى رِحَالِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَعْرِفُونَهَآ إِذَا ٱنقَلَبُوٓا۟ إِلَىٰٓ أَهْلِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٦٢﴾

62. Ai (Jusufi) u tha shërbëtorëve të vet: "I vendosni paratë e tyre (që paguan) në plaçkat e tyre, në mënyrë që t'i gjejnë ato kur të kthehen te familja e vet; ndoshta kthehen përsëri."[62]

---

[59] Jusufi urdhëroi që vëllezërit e tij të priteshin mirë në pallatin e tij dhe të respektoheshin, pastaj u përgatiti furnizimet për ngarkesën e kafshës së secilit prej tyre në mënyrën më të plotë dhe pa u kursyer. Në kohën që ishin tek ai, ata i kishin treguar se kishin edhe një vëlla tjetër nga babai, të cilin nuk e kishin marrë me vete, kurse një vëlla u kishte humbur në shkretëtirë kur ishte i vogël. Atëherë, ai u tha atyre që herën tjetër t'i sillnin edhe vëllanë e tyre më të vogël, Beniaminin, duke iu kujtuar se ai i jepte çdonjërit që shkonte tek ai ngarkesën e vetë me ushqim dhe të lashta, në mënyrën më të plotë, dhe se ai ishte pritësi më i mirë për ta në atë vend.

[60] Nëse nuk e sillni vëllanë tuaj prej babai herën tjetër, nuk do të ketë më ushqim e furnizim për ju, dhe as nuk do të lejoj të më afroheni; apo: as mos u afroni!

[61] Vëllezërit e Jusufit thanë: "Do të përpiqemi ta bindim babanë që ta lërë Beniaminin të vijë me ne herën tjetër, dhe kemi për ta bërë me ngulm këtë gjë."

[62] Jusufi i tha shërbëtorëve të vet, që paratë që paguan vëllezërit e tij për furnizimin me ushqime, t'i vendosnin fshehurazi në plaçkat e tyre, duke shpresuar që do ta vërenin këtë gjë kur të ktheheshin te familja e tyre në Palestinë, dhe kjo do i shtynte ata që ktheheshin

فَلَمَّا رَجَعُوٓا۟ إِلَىٰٓ أَبِيهِمْ قَالُوا۟ يَـٰٓأَبَانَا مُنِعَ مِنَّا ٱلْكَيْلُ فَأَرْسِلْ مَعَنَآ أَخَانَا نَكْتَلْ وَإِنَّا لَهُۥ لَحَـٰفِظُونَ ﴿٦٣﴾

63. Kur u kthyen te babai i tyre, ata thanë: “O babai ynë! Na u ndalua furnizimi i mëtejshëm, prandaj dërgoje me ne vëllanë tonë, që të mund të marrim furnizim; dhe ne patjetër që do ta ruajmë atë!”[63]

përsëti te Jusufi bashkë me vëllanë e tyre të vogël; duke shpresuar që të përfitonin edhe më shumë prej tij, ose me qëllimin për t’i kthyer paratë me të cilat blenë furnizimet ushqimore, dhe të cilat gabimisht nuk i kishin paguar dhe kishin mbetur në plaçkat e tyre, sepse nuk mund të mbanin diçka që nuk u lejohej – sipas mendimit të tyre, duke qenë se nuk e dinin se ato iu ishin kthyer me vetë urdhrin e Jusufit.

[63] Kur vëllezërit e Jusufit u kthyen te babai i tyre, Jakubi (alejhis selam), i treguan atij për mikpritjen e ministrit të depove, pastaj i thanë: “Ai nuk do të na japë më furnizim nëse do të kemi me vete vëllanë tonë, Beniaminin, për të cilin i folëm atij, prandaj dërgoje atë me ne, që të mund të marrim furnizim, dhe ne të japim fjalën tonë se do ta ruajmë atë.”

قَالَ هَلۡ ءَامَنُكُمۡ عَلَيۡهِ إِلَّا كَمَآ أَمِنتُكُمۡ عَلَىٰٓ أَخِيهِ مِن قَبۡلُۖ فَٱللَّهُ خَيۡرٌ حَٰفِظٗاۖ وَهُوَ أَرۡحَمُ ٱلرَّٰحِمِينَ ٦٤

64. Ai u tha: “A t’jua besoj atë juve, ashtu siç jua pata besuar më parë vëllanë e tij?! Allahu është Ruajtësi më i mirë dhe Ai është më i Mëshirshmi i mëshiruesve.”[64]

وَلَمَّا فَتَحُواْ مَتَٰعَهُمۡ وَجَدُواْ بِضَٰعَتَهُمۡ رُدَّتۡ إِلَيۡهِمۡۖ قَالُواْ يَٰٓأَبَانَا مَا نَبۡغِيۖ هَٰذِهِۦ بِضَٰعَتُنَا رُدَّتۡ إِلَيۡنَاۖ وَنَمِيرُ أَهۡلَنَا وَنَحۡفَظُ أَخَانَا وَنَزۡدَادُ كَيۡلَ بَعِيرٖۖ ذَٰلِكَ كَيۡلٞ يَسِيرٞ ٦٥

65. Kur hapën plaçkat, gjetën paratë e tyre t’iu ishin kthyer. Atëherë thanë: “O babai ynë! Çfarë mund të kërkojmë më shumë? Këto janë paratë tona që na janë kthyer. Ne do ta furnizojmë familjen tonë, do ta ruajmë vëllanë tonë dhe do të marrim një barrë deveje më shumë; kjo është një barrë e lehtë.”[65]

[64] Jakubi (alejhis selam) iu përgjigj bijve të tij: “Si mund t’jua besoj juve Beniaminin, përderisa më parë ju pata besuar vëllanë e tij, Jusufin, dhe ju u zotuat se do ta ruanit atë, por nuk e mbajtët fjalën?! Unë nuk kam besim në zotimin dhe ruajtjen tuaj, por kam besim te ruajtja e Allahut, i Cili është Ruajtësi më i mirë dhe më i Mëshirshmi i mëshiruesve, nga i Cili shpresoj të më mëshirojë dhe të ma ruajë birin tim, e të ma kthejë përsëri atë.”

[65] Kur hapën plaçkat dhe bagazhet e tyre, gjetën se paratë që paguan për furnizimet iu ishin kthyer mbrapsht, kështu që i thanë babait: “Çfarë mund të kërkojmë më shumë se kaq? Këto janë paratë me të cilat blem furnizimet tona, por ministri na i ka kthyer përsëri. Pra, rri i qetë për vëllanë tonë të vogël, dhe dërgoje atë me ne, që të sjellim ushqim dhe furnizim të bollshëm për familjen tonë, dhe ne do ta ruajmë Beniaminin, dhe do të marrim barrën e një deveje më shumë për Beniaminin, sepse ministri i jep secilit që shkon tek ai barrën e një deveje me ushqim, dhe kjo është një barrë e lehtë për ministrin, që nuk e rëndon aspak / ose kjo barrë shtesë sigurohet lehtë te ministri, dhe neve na ndihmon shumë, e do të kthehemi shpejt, kështu që dërgoje Beniaminin me ne.”

قَالَ لَنْ أُرْسِلَهُۥ مَعَكُمْ حَتَّىٰ تُؤْتُونِ مَوْثِقًا مِّنَ ٱللَّهِ لَتَأْتُنَّنِى بِهِۦٓ إِلَّآ أَن يُحَاطَ بِكُمْ ۖ فَلَمَّآ ءَاتَوْهُ مَوْثِقَهُمْ قَالَ ٱللَّهُ عَلَىٰ مَا نَقُولُ وَكِيلٌ ﴿٦٦﴾

66. Ai (Jakubi) tha: "Unë nuk do ta dërgoj atë me ju, derisa të më jepni një besë duke u betuar në Allahun, se do të ma ktheni atë, përveç nëse rrethoheni të gjithë." Kur ata i dhanë besën e tyre, ai tha: "Allahu është Dëshmitar i asaj që themi."[66]

وَقَالَ يَٰبَنِىَّ لَا تَدْخُلُوا۟ مِنۢ بَابٍ وَٰحِدٍ وَٱدْخُلُوا۟ مِنْ أَبْوَٰبٍ مُّتَفَرِّقَةٍ ۖ وَمَآ أُغْنِى عَنكُم مِّنَ ٱللَّهِ مِن شَىْءٍ ۖ إِنِ ٱلْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ ۖ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ ۖ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ ٱلْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٦٧﴾

67. Pastaj tha: "O bijtë e mi! Mos hyni të gjithë nga e njëjta portë, por hyni nga porta të ndryshme. Unë nuk mund t'ju bëj aspak dobi ndaj asaj që është caktuar nga Allahu! Vendimi i përket vetëm Allahut; tek Ai jam mbështetur dhe tek Ai të mbështeten ata që kërkojnë mbështetje!"[67]

---

[66] Jakubi u tha bijëve të tij: "Nuk do e lë Beniaminin të vijë me ju, deri sa të më jepni besën duke u betuar në Allahun, se do ta ktheni atë tek unë, përveç nëse vriteni ose mundeni të gjithë dhe nuk mund ta sillni atë." Kur ata i dhanë besën duke u betuar në Allah, ashtu si ua kërkoi babai, ai tha: "Allahu është Dëshmitar i asaj që themi dhe tek Ai mbështetemi."

[67] Pasi vendosi ta dërgonte Beniaminin me djemtë e tij, Jakubi i këshilloi ata: «O bijtë e mi! Mos hyni të gjithë nga e njëjta e portë e qytetit - Egjiptit -, por hyni nga porta të ndryshme!» Jakubi i këshilloi kështu sepse kishte frikë nga syri i keq (mësyshja) kundër djemve të tij, të cilët ishin të pashëm, dhe nëse do të hynin të gjithë nga e njëjta portë, do të habiteshin njerëzit dhe do t'i përflisnin, duke thënë se janë të gjithë nga i njëjti baba! Pastaj u tha atyre, se ai nuk mund të largonte prej tyre asgjë nga caktimi i Allahut, nëse ishte caktuar diçka kundër tyre, sepse vendimi i takon vetëm Allahut për gjithçka, por unë i mbështetem Allahut dhe u besoj juve tek Ai që t'ju ruajë e t'ju kthejë tek unë shëndosh e mirë, dhe nuk mbështetem te hyrja në Egjipt nga porta të ndryshme. Po kështu, vetëm tek Allahu duhet të mbështeten të gjithë ata që kërkojnë mbështetje prej besimtarëve.

وَلَمَّا دَخَلُوا مِنْ حَيْثُ أَمَرَهُمْ أَبُوهُم مَّا كَانَ يُغْنِي عَنْهُم مِّنَ ٱللَّهِ مِن شَيْءٍ إِلَّا حَاجَةً فِي نَفْسِ يَعْقُوبَ قَضَىٰهَا ۚ وَإِنَّهُۥ لَذُو عِلْمٍ لِّمَا عَلَّمْنَٰهُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦٨﴾

68. Kur ata hynë (në qytet) ashtu siç i kishte urdhëruar babai i tyre - kjo nuk mund t'i bënte atyre aspak dobi ndaj caktimit të Allahut, përveç një nevoje (merak) në veten e Jakubit, që e plotësoi. Me të vërtetë, ai (Jakubi) ishte njeri me dije, për shkak të asaj që i mësuam Ne, por shumica e njerëzve nuk e dinë.[68]

وَلَمَّا دَخَلُوا عَلَىٰ يُوسُفَ ءَاوَىٰٓ إِلَيْهِ أَخَاهُ ۖ قَالَ إِنِّيٓ أَنَا۠ أَخُوكَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٦٩﴾

69. Kur hynë te Jusufi, ai e përqafoi vëllanë e vet (Beniaminin) dhe i tha: "Me të vërtetë, unë jam vëllai yt, prandaj mos u brengos për atë që ata (vëllezërit) kanë vepruar!"[69]

[68] Kur vëllezërit e Jusufit hynë në Egjipt nga porta të ndryshme, ashtu si i kishte këshilluar babai i tyre – kjo gjë nuk do i bënte atyre aspak dobi ndaj caktimit të Allahut, por ishte një merak dhe shqetësim i Jakubit se mos i zinte ndonjë sy i keq, dhe ai e përmbushi këtë nevojë dhe u qetësua disi nga kjo anë. Padyshim, këtë këshillë që Jakubi i dha bijve të tij, ia dha duke u mbështetur në dije, sepse ai ishte njeri me dije, të cilën ia kishte mësuar Allahu me shpallje, por shumica e njerëzve nuk e dinë atë që dinte Jakubi (alejhis selam).

[69] Kur vëllezërit e Jusufit bashkë me Beniaminin hynë tek Jusufi, në pallatin e pritjes së miqve, Jusufi përqafoi vëllanë e tij nga nëna dhe baba, Beniaminin, dhe i tha në fshehtësi, që të mos e dëgjonin vëllezërit e tjerë: «Unë jam vëllai yt, Jusufi, prandaj që sot e tutje, mos u brengos më për atë që kanë bërë vëllezërit tanë me mua dhe me ty!» Pastaj i tha që ta mbante të fshehtë këtë gjë, dhe të mos ia tregonte vëllezërve të tjerë që ai ishte Jusufi.

فَلَمَّا جَهَّزَهُم بِجَهَازِهِمْ جَعَلَ ٱلسِّقَايَةَ فِي رَحْلِ أَخِيهِ ثُمَّ أَذَّنَ مُؤَذِّنٌ أَيَّتُهَا ٱلْعِيرُ إِنَّكُمْ لَسَـٰرِقُونَ ﴿٧٠﴾

70. Pasi u përgatiti furnizimet e tyre, ai (Jusufi) futi enën e matjes në plaçkat e vëllait të vet. Pastaj një thirrës thirri: "O karvan! Me të vërtetë, ju jeni vjedhës!"[70]

قَالُوا وَأَقْبَلُوا عَلَيْهِم مَّاذَا تَفْقِدُونَ ﴿٧١﴾

71. Ata u kthyen drejt tyre dhe thanë: "Çfarë ju ka humbur?"[71]

قَالُوا نَفْقِدُ صُوَاعَ ٱلْمَلِكِ وَلِمَن جَآءَ بِهِۦ حِمْلُ بَعِيرٍ وَأَنَا۠ بِهِۦ زَعِيمٌ ﴿٧٢﴾

72. Ata thanë: "Na ka humbur ena matëse e mbretit. Kush e sjell atë, do të ketë shpërblim një barrë deveje ushqim; unë e garantoj këtë."[72]

قَالُوا تَٱللَّهِ لَقَدْ عَلِمْتُم مَّا جِئْنَا لِنُفْسِدَ فِي ٱلْأَرْضِ وَمَا كُنَّا سَـٰرِقِينَ ﴿٧٣﴾

73. Ata (vëllezërit) thanë: "Betohemi për Allahun! Ju e dini se ne nuk kemi ardhur të bëjmë shkatërrim në tokë dhe nuk kemi qenë kurrë vjedhës."[73]

---

[70] Pasi u përgatiti furnizimet dhe ia ngakoi mbi deve, Jusufi urdhëroi punëtorët e tij që ta fusnin enën prej ari me të cilën ai maste grurin dhe të lashtat që i takonte secilit për barrën e devesë së vet, në plaçkat e vëllait të tij, Beniaminit, pa i vënë re njeri. Kur ata u nisën të largohen, një thirrës i Jusufit thirri me zë të lartë: "O njerëzit e këtij karvani të ngarkuar me ushqime! Ju jeni vjedhës!»

[71] Vëllezërit e Jusufit të habitur, u kthyen nga thirrësi dhe ata që ishin bashkë me të prej ushtarëve, dhe i pyetën se çfarë iu kishte humbur?

[72] Thirrësi dhe shoqëruesit e tij thanë: "Na ka humbur ena matëse e mbretit, një enë prej ari dhe me gurë të çmuar. Kushdo që e sjell atë, do të ketë shpërblim barrën e një deveje ushqim ; unë e garantoj këtë» – tha thirrësi.

[73] Vëllezërit e Jusufit thanë: "Betohemi në Allahun, se ju e dini që ne nuk kemi ardhur për të bërë shkatërrim e prishje në tokën e Egjiptit, sepse na keni parë dhe vëzhguar gjatë kohës së qëndrimit tonë këtu, dhe vjedhja nuk është cilësia jonë, dhe ne kurrë nuk kemi vjedhur!»

قَالُوا۟ فَمَا جَزَٰٓؤُهُۥٓ إِن كُنتُمْ كَٰذِبِينَ ﴿٧٤﴾

74. Ata thanë: “Atëherë, cili do të jetë dënimi i tij (vjedhësit), nëse do të dilni gënjeshtarë?”[74]

قَالُوا۟ جَزَٰٓؤُهُۥ مَن وُجِدَ فِى رَحْلِهِۦ فَهُوَ جَزَٰٓؤُهُۥ ۚ كَذَٰلِكَ نَجْزِى ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٧٥﴾

75. Ata (vëllezërit) thanë: “Dënimi i tij është skllavërimi i vet atij, në barrën e të cilit gjendet e vjedhura. Kështu i dënojmë ne të padrejtët.”[75]

فَبَدَأَ بِأَوْعِيَتِهِمْ قَبْلَ وِعَآءِ أَخِيهِ ثُمَّ ٱسْتَخْرَجَهَا مِن وِعَآءِ أَخِيهِ ۚ كَذَٰلِكَ كِدْنَا لِيُوسُفَ ۖ مَا كَانَ لِيَأْخُذَ أَخَاهُ فِى دِينِ ٱلْمَلِكِ إِلَّآ أَن يَشَآءَ ٱللَّهُ ۚ نَرْفَعُ دَرَجَٰتٍ مَّن نَّشَآءُ ۗ وَفَوْقَ كُلِّ ذِى عِلْمٍ عَلِيمٌ ﴿٧٦﴾

76. Atëherë, ai filloi të kontrollojë trastat e tyre para trastës së vëllait të tij (Beniaminit); pastaj e nxori atë nga trasta e vëllait të tij. Kështu planifikuam Ne për Jusufin. Ai nuk mund ta merrte vëllanë e vet (për skllav), sipas ligjit të mbretit, përveç se me vullnetin e Allahut. Ne ngremë në gradë kë të duam, dhe mbi çdo të ditur është një më i ditur se ai.[76]

---

[74] Ata që ishin ngarkuar për kërkimin e enës matëse të mbretit i thanë vëllezërve të Jusufit: «Cili është dënimi i vjedhësit tek ju, nëse do të dilni gënjeshtarë në fjalën që thatë se nuk jeni vjedhës?»

[75] Vëllezërit e Jusufit thanë: “Dënimi i vjedhësit tek ne është skllavërimi i vetë atij tek i vjedhuri; pra, ai në barrën e të cilit do të gjendet ena matëse e mbretit, do të bëhet skllav te mbreti, dhe vetëm ai, e askush tjetër përveç tij. Kështu i dënojmë ne të padrejtët dhe keqbërësit, dhe ky është ligji ynë dhe feja jonë, që na e ka mësuar babai ynë, i dërguari i Allahut, Jakubi.»

[76] Atëherë, rojet i kthyen vëllezërit e Jusufit te Jusufi, dhe vetë ai filloi të kontrollonte trastat e tyre për enën matëse të mbretit, duke filluar së pari me trastat e vëllezërve të tjerë para trastës së vëllait të tij nga baba e nëna, Beniaminit; pastaj e nxori atë nga trasta e vëllait të tij, Beniaminit. Kështu ia mundësoi dhe inspiroi Allahu këtë plan Jusufit, që të mund ta merrte vëllanë e tij brenda pallatit mbretëror, dhe sigurisht që Beniamini ishte në dijeni të planit, kështu që nuk kundërshtoi kur u morr si skllav për shkak të vjedhjes që në fakt nuk e kishte bërë. Plani qëndronte edhe në ligjin me të cilin do të gjykohej vjedhësi,

۞ قَالُوٓا۟ إِن يَسْرِقْ فَقَدْ سَرَقَ أَخٌ لَّهُۥ مِن قَبْلُ ۚ فَأَسَرَّهَا يُوسُفُ فِى نَفْسِهِۦ وَلَمْ يُبْدِهَا لَهُمْ ۚ قَالَ أَنتُمْ شَرٌّ مَّكَانًا ۖ وَٱللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا تَصِفُونَ ﴿٧٧﴾

77. Ata (vëllezërit) thanë: "Nëse ky ka vjedhur, atëherë ka vjedhur edhe një vëlla i tij më parë!" Jusufi e mbajti brenda vetes dhe nuk ua shfaqi atyre, por në vete tha: "Ju jeni në pozitë më të keqe, dhe Allahu e di më së miri atë që përshkruani!"[77]

قَالُوا۟ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلْعَزِيزُ إِنَّ لَهُۥٓ أَبًا شَيْخًا كَبِيرًا فَخُذْ أَحَدَنَا مَكَانَهُۥٓ ۖ إِنَّا نَرَىٰكَ مِنَ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿٧٨﴾

78. Ata (vëllezërit) thanë: "O ministër! Me të vërtetë, ai ka një baba shumë të vjetër, prandaj merr ndonjërin prej nesh në vend të tij! Ne po shohim se ti je nga njerëzit e mirë."[78]

dhe Jusufi e dinte që nuk mund ta merrte vëllanë e vet në pallat si skllav, vetëm nëse do të gjykonte me ligjin e vëllezërve të tij, pra të Jakubit, sepse ligji i mbretit të Egjiptit nuk gjykonte kështu, por gjykonte me rrahjen e vjedhësit dhe detyrimin e pagimit të dyfishit të shumës së vjedhur. Por, Allahu deshi që Jusufi ta merrte vëllanë e tij në pallat dhe t'u jepte mësim vëllezërve të Jusufit, dhe ashtu ndodhi. Allahu ngre në grada të dijes dhe të pozitës në këtë botë, kë të dojë; por mbi çdo të ditur, është një më i ditur se ai, deri sa dija të mbarojë te Allahu, i Gjithëdijshmi i të dukshmes dhe të padukshmes.

[77] Vëllezërit e Jusufit thanë: "Nëse ky ka vjedhur, d.m.th. Beniamini, atëherë ka vjedhur edhe një vëlla i tij prej babe dhe nëne më parë, d.m.th. Jusufi.» Qëllimi i tyre ishte të shfajësonin veten, dhe të thonin që ky – Beniamini – dhe vëllai i tij - Jusufi – mund të bëjnë gjëra të tilla, se janë vëllezër prej babe dhe nëne, kurse ne jo. Këto fjalë e mërzitën shumë Jusufin, por ai e mbajti zemërimin brenda vetes dhe nuk ua shfaqi atë atyre, dhe tha me vete: «Ju jeni në pozitë më të keqe se unë dhe vëllai im, sepse keni vepruar gjëra shumë të këqia më parë, e Allahu e di më së miri gënjeshtrën që përshkruani ju në lidhje me mua dhe vëllanë tim, Beniaminin, për vjedhjen, por Allahu e di që ne jemi të pafajshëm.

[78] Atëherë, vëllezërit e Jusufit provuan ta merrnin me të mirë dhe t'i flisnin me ndjenjë ministrit – Jusufit, duke i thënë: "Me të vërtetë, ky djalë – Beniamini – e ka babanë shumë të vjetër në moshë, që e do shumë dhe që kalon shumë kohë me të për të mbajtur mërzitjen e djalit të tij të humbur, Jusufit, për të cilin të kemi treguar, kështu që merr njërin nga ne në vend të Beniaminit, sepse ne shohim që ti je njeri i mirë në sjelljen me ne dhe me njerëzit e tjerë.»

قَالَ مَعَاذَ ٱللَّهِ أَن نَّأۡخُذَ إِلَّا مَن وَجَدۡنَا مَتَٰعَنَا عِندَهُۥٓ إِنَّآ إِذٗا لَّظَٰلِمُونَ ٧٩

79. Ai (Jusufi) tha: “Allahu na ruajtë nga marrja e dikujt tjetër në vend të atij te i cili gjetëm plaçkën tonë! Atëherë, do të ishim vërtet të padrejtë!”[79]

فَلَمَّا ٱسۡتَيۡـَٔسُواْ مِنۡهُ خَلَصُواْ نَجِيّٗاۖ قَالَ كَبِيرُهُمۡ أَلَمۡ تَعۡلَمُوٓاْ أَنَّ أَبَاكُمۡ قَدۡ أَخَذَ عَلَيۡكُم مَّوۡثِقٗا مِّنَ ٱللَّهِ وَمِن قَبۡلُ مَا فَرَّطتُمۡ فِي يُوسُفَۖ فَلَنۡ أَبۡرَحَ ٱلۡأَرۡضَ حَتَّىٰ يَأۡذَنَ لِيٓ أَبِيٓ أَوۡ يَحۡكُمَ ٱللَّهُ لِيۖ وَهُوَ خَيۡرُ ٱلۡحَٰكِمِينَ ٨٠

80. Kur e humbën shpresën tek ai (Jusufi), u veçuan të diskutojnë me njëri-tjetrin. Më i madhi prej tyre tha: “A nuk ju kujtohet që babai juaj ka marrë prej jush besën me betim në Allahun, ndërsa më parë, ajo që neglizhuat me Jusufin? Unë nuk do të largohem nga kjo tokë, derisa të më lejojë babai im ose të gjykojë Allahu për mua; dhe Ai është Gjykatësi më i mirë.[80]

[79] Jusufi i tha vëllezërve të tij: «I kërkojmë mbrojtje Allahut të na ruajë nga marrja e dikujt tjetër të pafajshëm në vend të atij tek i cili gjetëm plaçkën tonë të humbur, përndryshe do të jemi të padrejtë, sipas vetë gjykimit dhe ligjit me të cilin gjykoni ju!»

[80] Kur i humbën shpresat se Jusufi do i përgjigjej kërkesës së tyre, vëllezërit e tij u veçuan nga njerëzit e tjerë për të diskutura me njëri-tjetrin. Më i madhi prej tyre në moshë, tha: «A nuk e dini, apo a nuk ju kujtohet se babai juaj ka marrë prej jush besën e fortë me betim në Allahun, se ju do ia ktheni Beniaminin, përveç nëse rrethoheni dhe mundeni, dhe a nuk ju kujtohet gjithashtu se çfarë keni bërë më parë me Jusufin? Për këtë shkak, unë nuk do të largohem nga kjo tokë – nga toka e Egjiptit – deri sa të më japë lejë babai im që të largohem prej saj, ose të gjykojë Allahu për mua që të largohem prej saj pasi të kem marr vëllanë tim të vogël. Allahu është Gjykatësi më i mirë dhe më i drejtë në gjykimin mes njerëzve…»

ٱرۡجِعُوٓاْ إِلَىٰٓ أَبِيكُمۡ فَقُولُواْ يَٰٓأَبَانَآ إِنَّ ٱبۡنَكَ سَرَقَ وَمَا شَهِدۡنَآ إِلَّا بِمَا عَلِمۡنَا وَمَا كُنَّا لِلۡغَيۡبِ حَٰفِظِينَ ٨١

81. Kthehuni te babai juaj dhe i thoni: “O babai ynë! Me të vërtetë, djali yt vodhi, dhe ne nuk dëshmojmë veçse për atë që pamë; por të fshehtën nuk e dinim.[81]

وَسۡـَٔلِ ٱلۡقَرۡيَةَ ٱلَّتِي كُنَّا فِيهَا وَٱلۡعِيرَ ٱلَّتِيٓ أَقۡبَلۡنَا فِيهَاۖ وَإِنَّا لَصَٰدِقُونَ ٨٢

82. Pyet qytetin, në të cilin ishim dhe karvanin, me të cilin erdhëm - me të vërtetë, ne jemi të sinqertë.”[82]

قَالَ بَلۡ سَوَّلَتۡ لَكُمۡ أَنفُسُكُمۡ أَمۡرٗاۖ فَصَبۡرٞ جَمِيلٌۖ عَسَى ٱللَّهُ أَن يَأۡتِيَنِي بِهِمۡ جَمِيعًاۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلۡعَلِيمُ ٱلۡحَكِيمُ ٨٣

83. Ai (Jakubi) tha: “Jo, përkundrazi, vetet tuaja ju kanë joshur të bëni diçka, por do të duroj me durim të mirë! Shpresoj që Allahu të m’i sjellë të gjithë ata. Me të vërtetë, Ai është i Gjithëdijshmi, i Urti.”[83]

---

[81] Kthehuni ju te babai, pa mua, dhe i tregoni atë që ndodhi në të vërtetë: «O babai ynë! Djali yt -Beniamini - bëri vjedhje, dhe ne nuk dëshmojmë veçse pasi u siguruam dhe e pamë me sytë tanë enën matëse të mbretit në trastën e tij; ne nuk e dinim të fshehtën se ai do të vidhte, kur të dhamë besën se do ta kthenim atë, se sikur ta dinim që do të vidhte, nuk do ta merrnim me vete.»

[82] «Pyet, o babai ynë, banorët e Egjiptit ku ne ishim kur ndodhi vjedhja dhe skllavërimi i Beniaminit, dhe pyet gjithashtu ata që ishin me ne në karvanin me të cilin erdhëm nga Egjipti – ne jemi vërtet të sinqertë dhe po të themi të vërtetën.»

[83] Jakubi (alejhis selam) i tha bijve të tij, kur ata i treguan për skllavërimin e Beniaminit në Egjipt: “Përkundrazi, nuk është ashtu si thoni ju, por vetet dhe unet tuaja ju kanë joshur që të bëni ndonjë gjë të keqe kundër Beniaminit, ashtu si bëtë më parë me Jusufin; por unë do të duroj me durim të mirë, pa iu ankuar askujt prej krijesave. Shpresoj që Allahu të m’i kthejë të tre djemtë e mi që janë larg – Jusufin, Beniamin dhe vëllanë e madh, i cili nuk u kthye në shtëpi me vëllezërit për shkak të Beniaminit. Me të vërtetë, Allahu është i Gjithëdijshmi – Ai e di gjendjen time, dhe Ai është i Urti – i Cili e vendos çdo gjë në vendin e vet.»

وَتَوَلَّىٰ عَنْهُمْ وَقَالَ يَٰٓأَسَفَىٰ عَلَىٰ يُوسُفَ وَٱبْيَضَّتْ عَيْنَاهُ مِنَ ٱلْحُزْنِ فَهُوَ كَظِيمٌ ﴿٨٤﴾

84. Pastaj i ktheu shpinën atyre dhe tha: "Oh, pikëllimi im për Jusufin!" – dhe ju zbardhën sytë nga pikëllimi, nga që e shtypte atë.[84]

قَالُوا تَٱللَّهِ تَفْتَؤُا۟ تَذْكُرُ يُوسُفَ حَتَّىٰ تَكُونَ حَرَضًا أَوْ تَكُونَ مِنَ ٱلْهَٰلِكِينَ ﴿٨٥﴾

85. Ata (bijtë e Jakubit) thanë: "Për Allahun! Nuk do të pushosh së kujtuari Jusufin, derisa të sëmuresh rëndë ose të shkatërrohesh plotësisht!"[85]

قَالَ إِنَّمَآ أَشْكُوا۟ بَثِّى وَحُزْنِىٓ إِلَى ٱللَّهِ وَأَعْلَمُ مِنَ ٱللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨٦﴾

86. Ai (Jakubi) tha: "Për brengën dhe pikëllimin tim, unë ankohem vetëm tek Allahu, dhe unë di nga Allahu atë që ju nuk e dini."[86]

[84] Jakubi i ktheu shpinën djemve të tij duke e lënë bisedën me ta për shkak të ngushtimit të madh që iu bë në gjoks nga fjalët e tyre, dhe tha: « Oh, pikëllimi im për Jusufin! – dhe në atë çast iu zbardhën sytë e u verbua, nga pikëllimi dhe trishtimi i madh që i mbushi zemrën dhe e pushtoi, por që e shtypte dhe e fshihte nga të tjerët.

[85] Kur panë që Jakubit iu zbardhën sytë, bijtë e tij i thanë: "Për Allahun! Nuk do të pushosh se kujtuari Jusufin, derisa të sëmuresh rëndë në trup dhe në tru, ose deri sa të vdesësh! Mjaft e kujtove atë!»

[86] Jakubi (alejhis selam) i tha bijve të tij: "Unë i ankohem vetëm Allahut për brengën që i pushton njerëzit dhe që nuk mund ta durojnë dhe për pikëllimin tim, dhe askujt prej njerëzve, sepse vetëm ankesa tek Allahu mund të bëjë dobi dhe jo tek ndokush tjetër, dhe vetëm Allahu e largon brengën, pikëllimin dhe çdo të keqe; dhe unë di nga Allahu dhe mëshira e shpëtimi i Tij, atë që ju nuk e dini." Nga Ibën Abasi (Allahu qoftë i kënaqur me të!) është përcjellë të ketë thënë se Jakubi (alejhis selam) kishte për qëllim të thoshte se e dinte që ëndërra e Jusufit ishte e vërtetë dhe do të përmbushej, dhe se ai do i përulej Jusufit patjetër.

يَٰبَنِيَّ ٱذۡهَبُواْ فَتَحَسَّسُواْ مِن يُوسُفَ وَأَخِيهِ وَلَا تَاْيۡـَٔسُواْ مِن رَّوۡحِ ٱللَّهِۖ إِنَّهُۥ لَا يَاْيۡـَٔسُ مِن رَّوۡحِ ٱللَّهِ إِلَّا ٱلۡقَوۡمُ ٱلۡكَٰفِرُونَ ٨٧

87. "O bijtë e mi! Shkoni e kërkoni për Jusufin dhe vëllanë e tij, dhe mos e humbni shpresën nga mëshira e Allahut. Me të vërtetë, askush nuk e humb shpresën nga mëshira e Allahut, përveç njerëzve mohues."[87]

فَلَمَّا دَخَلُواْ عَلَيۡهِ قَالُواْ يَٰٓأَيُّهَا ٱلۡعَزِيزُ مَسَّنَا وَأَهۡلَنَا ٱلضُّرُّ وَجِئۡنَا بِبِضَٰعَةٖ مُّزۡجَىٰةٖ فَأَوۡفِ لَنَا ٱلۡكَيۡلَ وَتَصَدَّقۡ عَلَيۡنَآۖ إِنَّ ٱللَّهَ يَجۡزِي ٱلۡمُتَصَدِّقِينَ ٨٨

88. Kur ata hynë përsëri te ai (Jusufi), i thanë: "O ministër! Ne dhe familjen tonë e ka goditur fatkeqësia, dhe kemi sjellë vetëm pak para të pavlera, por na jep masa të plota (furnizimi) dhe bëhu bamirës ndaj nesh, sepse me të vërteë, Allahu i shpërblen bamirësit."[88]

قَالَ هَلۡ عَلِمۡتُم مَّا فَعَلۡتُم بِيُوسُفَ وَأَخِيهِ إِذۡ أَنتُمۡ جَٰهِلُونَ ٨٩

89. Ai (Jusufi) tha: "A ju kujtohet çfarë bëtë me Jusufin dhe vëllanë e tij, kur ishit injorantë?"[89]

---

[87] Pastaj Jakubi ndjeu se Allahu do ia kthente Jusufin dhe bijtë e tij të larguar, kështu që i tha bijve të tij që ishin prezent: «Shkoni përsëri në Egjipt dhe kërkoni për Jusufin dhe vëllanë e tij, Beniaminin, dhe kurrë mos e humbni shpresën nga mëshira e Allahut dhe shpëtimi i Tij, sepse nuk e humb shpresën nga mëshira e Allahut veçse njerëzit mohues të Allahut dhe Fuqisë së Tij.»

[88] Vëllezërit e Jusufit shkuan përsëri në Egjipt dhe hynë përsëri te Jusufi, dhe i thanë: «O ministër! Ne dhe familjen tonë e ka kapur fatkeqësia, thatësira dhe uria, kështu që kemi sjell me vete një sasi të vogël parash që nuk kanë vlerë, në pamundësi që të sjellim më shumë, por ti na jep masa të plota ushqimi për secilin nga ne, dhe bëhu bamirës ndaj nesh, duke i pranuar këto para që kemi dhe duke na e dhënë masën të plotë si më parë, sepse vërtet, Allahu i shpërblen me shpërblim të madh ata që japin lëmoshë dhe janë bamirës ndaj njerëzve në nevojë.»

[89] Kur dëgjoi fjalët e tyre për fatkeqësinë dhe urinë që i kishte kapur, Jusufit i erdhi shumë keq dhe nuk mund ta mbante më të fshehtë identitetin e tij, kështu që i tha atyre: «A ju kujtohet çfarë i bëtë Jusufit dhe vëllait të tij, kur i ndatë ata nga njëri-tjetri dhe kur e hodhët

قَالُوٓا۟ أَءِنَّكَ لَأَنتَ يُوسُفُ ۖ قَالَ أَنَا۠ يُوسُفُ وَهَٰذَآ أَخِى ۖ قَدْ مَنَّ ٱللَّهُ عَلَيْنَآ ۖ إِنَّهُۥ
مَن يَتَّقِ وَيَصْبِرْ فَإِنَّ ٱللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿٩٠﴾

90. Ata (vëllezërit) thanë: "A ti je vërtet Jusufi?!" Ai tha: "Po, unë jam Jusufi dhe ky është vëllai im (Beniamini). Allahu na dhuroi mirësi. Vërtet, ai që ruhet dhe duron - pa dyshim se Allahu kurrë nuk ia humb shpërblimin punëmirëve."[90]

قَالُوا۟ تَٱللَّهِ لَقَدْ ءَاثَرَكَ ٱللَّهُ عَلَيْنَا وَإِن كُنَّا لَخَٰطِـِٔينَ ﴿٩١﴾

91. Ata thanë: "Betohemi për Allahun! Vërtet, Allahu të ka ngritur ty mbi ne dhe ne kemi qenë vërtet mëkatarë."[91]

قَالَ لَا تَثْرِيبَ عَلَيْكُمُ ٱلْيَوْمَ ۖ يَغْفِرُ ٱللَّهُ لَكُمْ ۖ وَهُوَ أَرْحَمُ ٱلرَّٰحِمِينَ ﴿٩٢﴾

92. Ai (Jusufi) u tha: "Sot nuk ka qortim për ju. Allahu ju faltë; e Ai është më i Mëshirshmi i mëshiruesve![92]

Jusufin në pus dhe e shitët si skllav, në kohën kur ishit injorantë dhe nuk e dinit përfundimin dhe pasojën e veprës suaj?»

[90] Pasi e njohën duke vështruar me kujdes tek ai, pas pyetjes që u bëri, ata donin të siguroheshin, duke i thënë: «A ti je vërtet Jusufi?!» Ai u tha: «Po, unë jam Jusufi dhe ky është vëllai im prej babe dhe nëne, Beniamini. Allahu na dhuroi mirësi duke na bashkuar përsëri. Vërtet, ai që i ruhet Allahut duke iu ruajtur gjynaheve, dhe duron kur preket nga sprovat, pa dyshim se Allahu nuk ia humbet kurrë shpërblimin atij, por e shpërblen atë me shpërblimin më të mirë se veprat që ka bërë.»

[91] Vëllezërit e Jusufit i thanë Jusufit: "Betohemi në Allahun, se Allahu ty të ka ngritur në pozitë, të ka zgjedhur dhe të ka favorizuar mbi ne me dije, urtësi e mirësi, kurse ne kemi qenë vërtet mëkatarë ndaj teje dhe ndaj babait e vëllait tënd, Beniaminit!» Duke shprehur kështu pendesë dhe keqardhje për atë që kishin bërë, dhe njëkohësisht kërkim të ndjesës dhe faljes.

[92] Jusufi i tha vëllezërve të tij të penduar: "Sot nuk ka qortim për ju, sepse ju jeni vëllezërit e mi dhe unë ju fal, dhe lus Allahun që edhe Ai tju falë, sepse Allahu është më i Mëshirshmi nga të gjithë ndaj atyre që pendohen për mëkatet e tyre dhe kthehen në bindjen ndaj Tij.»

ٱذْهَبُوا بِقَمِيصِى هَـٰذَا فَأَلْقُوهُ عَلَىٰ وَجْهِ أَبِى يَأْتِ بَصِيرًا وَأْتُونِى بِأَهْلِكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٩٣﴾

93. Merreni këtë këmishën time dhe vendoseni në fytyrën e babait tim; e atij do t'i kthehet shikimi. Pastaj ejani tek unë me gjithë familjet tuaja!"[93]

وَلَمَّا فَصَلَتِ ٱلْعِيرُ قَالَ أَبُوهُمْ إِنِّى لَأَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ ۖ لَوْلَآ أَن تُفَنِّدُونِ ﴿٩٤﴾

94. Kur karvani doli (nga toka Egjiptit), babai i tyre (Jakubi) tha: "Me të vërtetë, unë po ndiej erën e Jusufit - veç sikur të mos mendonit se kam rrjedhur!"[94]

قَالُوا تَٱللَّهِ إِنَّكَ لَفِى ضَلَـٰلِكَ ٱلْقَدِيمِ ﴿٩٥﴾

95. Ata (të pranishmit) thanë: "Për Allahun! Me të vërtetë, ti vazhdon në lajthitjen tënde të vjetër."[95]

[93] Pasi i pyeti për babanë, ata i treguan se atij i kishte ikur shikimi nga mërzitja dhe të qarit për Jusufin, kështu që i tha atyre: «Merreni këtë këmishën time dhe kthehuni te babai, dhe ia vendosni këmishën mbi fytyrë, sepse kështu do t'i kthehet shikimi dhe do të shohë përsëri. Pastaj kthehuni tek unë me gjithë familjet tuaja pa përjashtim.»

[94] Kur karvani me vëllezërit e Jusufit, doli nga toka e Egjiptit në drejtim të Palestinës, Jakubi ndjeu erën e Jusufit dhe të këmishës së Jusufit, dhe u tha njerëzve të shtëpisë që gjendeshin pranë tij: «Me të vërtetë, unë po ndjej erën e Jusufit, dhe sikur të mos mendonit se kam rrjedhur nga trutë, do të më besonit!» Transmetohet se era i kërkoi lejë Zotit të saj që t'ia çonte Jakubit erën e Jusufit para se vëllezërit e Jusufit të mbërrinin tek ai me këmishën e Jusufit, dhe Allahu i dha lejë erës.

[95] Njerëzit e shtëpisë së Jakubit, përveç bijve që ishin të larguar, i thanë Jakubit, kur ai i tha që ndjente erën e Jusufit: «Betohemi për Allahun, se ti vazhdon në lajthitjen dhe gabimin tënd të vjetër prej dashurisë për Jusufin dhe përmendjes së tij, sa që nuk e harron për asnjë çast, dhe kjo gjë të dëmton.»

فَلَمَّآ أَن جَآءَ ٱلۡبَشِيرُ أَلۡقَىٰهُ عَلَىٰ وَجۡهِهِۦ فَٱرۡتَدَّ بَصِيرٗاۖ قَالَ أَلَمۡ أَقُل لَّكُمۡ إِنِّيٓ أَعۡلَمُ مِنَ ٱللَّهِ مَا لَا تَعۡلَمُونَ ٩٦

96. Kur erdhi sjellësi i lajmit të mirë, e vendosi këmishën mbi fytyrën e tij (Jakubit), dhe atij iu kthye shikimi. Pastaj ai (Jakubi) tha: "A nuk ju kam thënë se unë di nga Allahu atë që ju nuk e dini."[96]

قَالُواْ يَٰٓأَبَانَا ٱسۡتَغۡفِرۡ لَنَا ذُنُوبَنَآ إِنَّا كُنَّا خَٰطِـِٔينَ ٩٧

97. Ata (vëllezërit) thanë: "O babai ynë! Lutu për ne që të na falen mëkatet tona! Me të vërtetë, ne kemi qenë mëkatarë."[97]

قَالَ سَوۡفَ أَسۡتَغۡفِرُ لَكُمۡ رَبِّيٓۖ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلۡغَفُورُ ٱلرَّحِيمُ ٩٨

98. Ai (Jakubi) tha: "Do ta lus Zotin tim që t'ju falë. Me të vërtetë, Ai është Falësi, Mëshirëploti."[98]

---

[96] Kur erdhi sjellësi i lajmit të mirë me këmishën e Jusufit – i njëjti vëlla i Jusufit që më parë i solli Jakubit këmishën e Jusufit të lyer me gjak, por që kësaj rradhe donte ta gëzonte për të shlyer atë hidhërimin që i kishte shkaktuar më parë – ia hodhi këmishën e Jusufit mbi fytyrë babait të tij, Jakubit, të cilit iu kthye menjëherë shikimi, dhe tha: «A nuk ju kam thënë vazhdimisht se unë di nga Allahu atë që ju nuk e dini prej mirësisë, mëshirës dhe bujarisë së Allahut, dhe se Jusufi ishte gjallë?»

[97] Vëllezërit e Jusufit i thanë babait të tyre, Jakubit: "Lute Allahun për ne që të na falë mëkatet tona, sepse ne kemi qenë vërtetë mëkatarë kundrejt Jusufit dhe vëllait të tij, dhe ne e pranojmë mëkatin dhe gabimin, prandaj lute Allahu që të na falë dhe të mos na dënojë në botën tjetër!»

[98] Jakubi (alejhis selam) i tha bijve të tij: "Do ta lus Zotin tim që t'jua falë mëkatet tuaja ndaj meje dhe Jusufit, dhe ta dini se me të vërtetë, Ai është Falësi i mëkateve të atyre që i kthehen Atij me pendim, dhe Mëshirëploti, i Cili nuk dënon për mëkatet pas pendimit dhe kërkimit të faljes për to.» Sipas disa transmetimeve, Jakubi e vonoi lutjen dhe kërkimin e faljes për bijtë e tij deri në kohën para agimit, në një të tretën e fundit të natës, që të ishte më pranë pranimit, ose deri në natën e të premtes, pastaj u bënë gati dhe u nisën për në Egjipt, ku i priste Jusufi dhe paria e pallatit mbretëror.

فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَىٰ يُوسُفَ ءَاوَىٰٓ إِلَيۡهِ أَبَوَيۡهِ وَقَالَ ٱدۡخُلُوا مِصۡرَ إِن شَآءَ ٱللَّهُ ءَامِنِينَ ٩٩

99. Dhe kur ata hynë te Jusufi, ai i përqafoi me mall prindërit e vet dhe tha: "Hyni në Egjipt, me lejen e Allahut, në siguri të plotë."[99]

وَرَفَعَ أَبَوَيۡهِ عَلَى ٱلۡعَرۡشِ وَخَرُّواْ لَهُۥ سُجَّدٗاۖ وَقَالَ يَٰٓأَبَتِ هَٰذَا تَأۡوِيلُ رُءۡيَٰيَ مِن قَبۡلُ قَدۡ جَعَلَهَا رَبِّي حَقّٗاۖ وَقَدۡ أَحۡسَنَ بِيٓ إِذۡ أَخۡرَجَنِي مِنَ ٱلسِّجۡنِ وَجَآءَ بِكُم مِّنَ ٱلۡبَدۡوِ مِنۢ بَعۡدِ أَن نَّزَغَ ٱلشَّيۡطَٰنُ بَيۡنِي وَبَيۡنَ إِخۡوَتِيٓۚ إِنَّ رَبِّي لَطِيفٞ لِّمَا يَشَآءُۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلۡعَلِيمُ ٱلۡحَكِيمُ ١٠٠

100. Pastaj i ngriti prindërit e vet dhe i uli mbi fronin e tij, dhe të gjithë ata iu përulën atij në sexhde. Atëherë ai (Jusufi) tha: "O babai im! Ky është interpretimi i ëndrrës sime të dikurshme. Zoti im e bëri atë realitet. Ai më dhuroi vërtet mirësi të madhe, kur më nxori nga burgu, dhe ju solli të gjithëve këtu nga shkretëtira, pasi djalli kishte futur përçarje midis meje dhe vëllezërve të mi. Me të vërtetë, Zoti im është i Butë në përmbushjen e asaj që dëshiron; Ai është i Gjithëdijshmi, i Urti![100]

---

[99] Jakubi bashkë me të gjithë familjen e tij të madhe, dolën nga Palestina për të shkuar dhe banuar te Jusufi, në Egjipt, dhe kur hynë te Jusufi, në tendën mbretërore që ishte përgatitur për pritjen e tyre, Jusufi i përqafoi fort dhe me mall prindërit e tij, dhe i respektoi e madhëroi shumë ata, pastaj i tha të gjithë familjes së tij që erdhën nga Palestina: «Hyni ne Egjipt, dhe me lejen e Allahut do të jeni të sigurtë nga çdo e keqe e frike prej varfërisë apo urisë!»

[100] Pastaj Jusufi i mori prindërit e vet dhe i uli mbi fronin e tij, përbri tij, dhe atëherë, të gjitha ata, dy prindërit dhe njëmbëdhjetë vëllezërit, iu përulën atij në sexhde, në shenjë respekti dhe nderimi, dhe jo për ta adhuruar, sepse kjo ishte mënyra e përshëndetjes dhe respektimit në atë kohë dhe deri para Islamit, kurse me ardhjen e Islamit, kjo mënyrë e respektimit dhe nderimit të njerëzve me njëri-tjetrin u ndalua, dhe përulja në sexhde duke vendosur kokën në tokë bëhet vetëm për Allahun. Kur pa këtë skenë, Jusufi i tha Jakubit: «O babai im! Ky është interpretimi i ëndrrës sime që të tregova dikur kur isha fëmijë, dhe tani Zoti im e bëri atë realitet. Po kështu, Zoti im më dhuroi mirësi të madhe kur më nxori nga burgu dhe kur ju solli të gjithë juve tek unë nga shkretëtira, pasi që shejtani kishte futur përçarje mes meje dhe vëllezërve të mi. Me të vërtetë, Zotiim është i Butë, i

* رَبِّ قَدْ ءَاتَيْتَنِي مِنَ ٱلْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مِن تَأْوِيلِ ٱلْأَحَادِيثِ ۚ فَاطِرَ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ
وَٱلْأَرْضِ أَنتَ وَلِيِّۦ فِى ٱلدُّنْيَا وَٱلْـَٔاخِرَةِ ۖ تَوَفَّنِى مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِى بِٱلصَّـٰلِحِينَ ﴿١٠١﴾

101. Zoti im! Ti më dhe nga pushteti dhe më mësove nga interpretimi i ëndrrave! O Krijues i qiejve dhe i Tokës, Ti je Mbrojtësi im në këtë botë dhe në botën tjetër! Më bëj që të vdes musliman dhe më bashko me njerëzit e mirë!”[101]

Këndshëm, i Ndjeshëm dhe i Mprehtë në planifikimin dhe përmbushjen e asaj që dëshiron – ashtu si në të gjithë këtë histori; vërtet, Ai është i Gjithëdijshmi për gjendjen dhe të mirën e robërve të Tij, dhe i Urti në fjalët dhe veprat e Tij, duke e vendosur çdo gjë në vendin që i takon.” Vërtet që Jusufi ishte shumë i sjellshëm dhe i dashur me vëllezërit e tij, dhe njëkohësisht i kujdesshëm në fjalët për Zotin e tij; ai nuk e përmendi daljen nga pusi, por vetëm daljen nga burgu, që të mos lëndonte vëllezërit të cilët ishin penduar dhe ai ua kishte falur vërtet, kështu që nuk do ua kujtonte më; dhe po kështu, nuk tha se shejtani i futi xhelozinë dhe urrejtjen vëllezërve të mi për mua, por tha që shejtani futi përçarje mes meje dhe vëllezërve të mi, sikur të ishte edhe ai pjesëmarrës në gabim dhe mëkat. Pa harruar që e gjithë mirësia kthehet te Allahu dhe falënderimi i takon vetëm Atij për gjithçka përgatit për robët e Tij, pa e ndjerë dhe pa e ditur ata. Kohëzgjatja e ndarjes mes Jusufit dhe babait të tij Jakubit ishte rreth 18 vjet ose më shumë, dhe ata qëndruan së bashku për 17 apo 24 vjet në Egjipt. Kur Jakubit iu afrua vdekja, ia la amanet Jusufit që ta varroste pranë babait të tij, Is’hakut, në Palestinë, kështu që kur Jakubi ndëroi jetë, Jusufi e çoi vetë atë në Palestinë dhe e varrosi atje. Pastaj u kthye në Egjipt dhe jetoi aty edhe 23 vjet të tjera. Kur misioni i tij u përmbush dhe ai e ndjeu se iu afrua koha e kthimit te Allahu, iu drejtua Zotit të tij me fjalët e ajetit në vazhdim.

[101] Kur Jusufi (alejhis selam) e ndjeu se iu afrua vdekja, pasi e kishte përmbushur misionin e tij, ai iu drejtua Allahut me këto fjalë: “Zoti im! Mirësitë e tua ndaj meje janë të mëdha: Ti më dhe pushtet në Egjipt, dhe më mësove interpretimin e ëndrrave dhe shumë njohuri e dije të tjera, dhe unë jam mirënjohës dhe falënderues për gjithçka më ke dhuruar! O Krijuesi i qiejve dhe i tokës pa shembull të mëparshëm, Ti je Mbrojtësi dhe Miku im në këtë botë dhe në botën tjetër, prandaj bëj që unë të vdes musliman dhe më bashko me njerëzit e mirë, prej profetëve të pastër dhe të dashurve të tu të zgjedhur!” Kjo lutje e Jusufit ishte për të treguar gjithashtu mbajtjen e amanetit dhe respektin ndaj babait të tij Jakubit, i cili u la amanet bijve të tij në prag të vdekjes, që të mos vdesin ndryshe veçse duke qenë muslimanë – El Bekare, ajeti 132.

ذَٰلِكَ مِنْ أَنۢبَآءِ ٱلْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ ۖ وَمَا كُنتَ لَدَيْهِمْ إِذْ أَجْمَعُوٓا۟ أَمْرَهُمْ وَهُمْ يَمْكُرُونَ ﴿١٠٢﴾

102. Kjo është nga historitë e së fshehtës, që Ne po ta shpallim ty (o Muhamed), sepse ti nuk ishe i pranishëm kur ata ranë dakord për çështjen e tyre, ndërkohë që komplotonin.[102]

وَمَآ أَكْثَرُ ٱلنَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾

103. Por, shumica e njerëzve, sado që të përpiqesh, nuk do të besojnë.[103]

[102] Kjo që u përmend në këtë sure nga historia e Jusufit, është nga historitë e së fshehtës dhe të panjohurës së shkuar e të largët, që nuk e ka dëshmuar dhe nuk e di askush nga ata që jetonin në kohën e shpalljes së Kuranit te Muhamedi (salallahu alejhi ue selem), kështu që Muhamedi nuk e dinte dhe nuk mund ta trillonte këtë histori apo Kuranin, siç e akuzonin idhujtarët kurashit, dhe kjo nuk ishte veçse shpallje nga Allahu. Muhamedi nuk ishte i pranishëm kur vëllezërit e Jusufit komplotuan kundër Jusufit dhe vendosën ta hidhnin në pus e ta shisnin, për ta larguar sa më shumë të ishte e mundur nga babai i tij; kështu që ai (Muhamedi) nuk mund ta dijë këtë gjë veçse me anë të shpalljes nga Allahu dhe kjo histori është një provë e qartë për vërtetësinë e Muhamedit (salallahu alejhi ue selem).

[103] Shumica e idhujtarëve nga populli yt, o Muhamed, sado që të përpiqesh ti që ata të besojnë Allahun dhe të të besojnë e të pasojnë ty në atë që të ka ardhur nga Allahu, ata nuk do të besojnë dhe nuk do të pasojnë ty.

وَمَا تَسْـَٔلُهُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ ۚ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعَـٰلَمِينَ ﴿١٠٤﴾

104. Ti nuk u kërkon atyre ndonjë shpërblim për këtë; Ai (Kurani) nuk është tjetër veçse kujtesë për të gjithë botët.[104]

وَكَأَيِّن مِّنْ ءَايَةٍ فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ يَمُرُّونَ عَلَيْهَا وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ ﴿١٠٥﴾

105. Sa e sa shenja gjenden në qiej dhe në Tokë, të cilat ata i kalojnë pa u kushtuar vëmendje![105]

وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُم بِٱللَّهِ إِلَّا وَهُم مُّشْرِكُونَ ﴿١٠٦﴾

106. Dhe shumica e tyre nuk besojnë në Allahun, veçse duke i bërë shok Atij në adhurim.[106]

أَفَأَمِنُوٓا۟ أَن تَأْتِيَهُمْ غَـٰشِيَةٌ مِّنْ عَذَابِ ٱللَّهِ أَوْ تَأْتِيَهُمُ ٱلسَّاعَةُ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٠٧﴾

107. A ndjehen të sigurt ata se nuk do t'iu vijë një katastrofë nga dënimi i Allahut, apo se nuk do t'iu vijë Ora (e Kiametit) në mënyrë të befasishme, ndërkohë që nuk e presin aspak atë?[107]

---

[104] Ti, o Muhamed, nuk po i kërkon atyre që mohojnë profetësinë tënde prej idhujtarëve të popullit tënd, ndonjë shpërblim për thirrjen që u bën atyre dhe rrugën e drejtë që u mëson e i drejton, kështu që nuk kanë si të akuzojnë për ndonjë interes, çfarë vërteton profetësinë tënde dhe se ti kërkon vetëm të mirën dhe udhëzimin për ta, ashtu si të ka urdhëruar Zoti yt. Ky Kuran dhe profetësia e thirrja e Muhamedit, janë vetëm kujtesë dhe këshillë për të gjitha botët dhe njerëzit, në çdo vend apo kohë.

[105] Sa e sa shenja, që vërtetojnë fuqinë e Krijuesit të tyre, gjenden në qiej e në Tokë, por që mohuesit i kalojnë ato pa u kushtuar vëmendje, megjithëse i shohin qartë dhe e dinë se ato vërtetojnë fuqinë e Krijuesit Madhështor.

[106] Shumica e njerëzve që i shohin shenjat e Allahut në qiej e në Tokë, por që i kalojnë pa u kushtuar vëmendje, ndoshta e besojnë se ato kanë një Krijues, por megjithatë, ata i shoqërojnë Atij të tjerë në adhurim; pra adhurojnë idhuj e zota të tjerë përkrah Allahut apo në vend të Tij, kështu që nuk i bën dobi besimi i tyre, dhe vendi i tyre do të jetë zjarri i Xhehenemit, në të cilin do të jenë përgjithmonë.

[107] A ndjejnë siguri mohuesit dhe idhujtarët nga ardhja e një katastrofe që do i përfshijë ata si dënim nga Allahu për shkak të idhujtarisë së tyre, apo a janë të sigurtë se nuk do iu vijë Ora e Kiametit në mënyrë të befasishme, duke qenë të zhytyr në idhujtarinë e tyre dhe në mohimin e Zotit të tyre, dhe duke qenë se nuk e presin aspak të ndodh Kiameti në atë kohë – dhe kështu do të përfundojnë përgjithmonë në zjarrin e Xhehenemit?

قُلْ هَٰذِهِۦ سَبِيلِىٓ أَدْعُوٓا۟ إِلَى ٱللَّهِ ۚ عَلَىٰ بَصِيرَةٍ أَنَا۠ وَمَنِ ٱتَّبَعَنِى ۖ وَسُبْحَٰنَ ٱللَّهِ وَمَآ أَنَا۠ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٨﴾

108. Thuaj (o Muhamed): "Kjo është rruga ime: të ftoj tek Allahu me dije të sigurtë, unë dhe çdokush që më pason mua. I Lartësuar është Allahu; dhe unë nuk jam prej idhujtarëve!"[108]

وَمَآ أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا نُّوحِىٓ إِلَيْهِم مِّنْ أَهْلِ ٱلْقُرَىٰٓ ۗ أَفَلَمْ يَسِيرُوا۟ فِى ٱلْأَرْضِ فَيَنظُرُوا۟ كَيْفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۗ وَلَدَارُ ٱلْءَاخِرَةِ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ ٱتَّقَوْا۟ ۗ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٠٩﴾

109. Ne nuk kemi dërguar para teje veçse burra nga banorët e qyteteve, të cilëve u zbrisnim shpalljen Tonë. A nuk kanë udhëtuar ata nëpër tokë për të parë se si ka qenë fundi i atyre që kanë qenë para tyre? Pa dyshim, shtëpia e botës tjetër është më e mirë për ata që ruhen. A nuk arsyetoni?[109]

---

[108] Thuaj, o Muhamed: "Kjo është rruga ime: të ftoj tek Allahu, në fenë e Allahut, në Njësimin e Allahut dhe adhurimin vetëm të Atij, pa i shoqëruar asgjë dhe askënd në adhurim, dhe të ftoj në bindjen ndaj Allahut dhe largimin nga ndalesat e Tij; dhe kjo ftesë e thirrje është duke u mbështetur në dije të sigurtë dhe provë të qartë nga Allahu; kjo është rruga ime dhe e të gjithë atyre që do të më pasojnë mua, deri në ditën e Kiametit. I Lartësuar dhe i Pastër është Allahu nga idhujt dhe ortakët që i përshkruajnë idhujtarët, dhe unë jam i pastër nga idhujtaria dhe larg idhujtarëve; as unë nuk jam prej tyre as ata nuk janë prej meje."

[109] Ne nuk i kemi dërguar njerëzve para teje, o Muhamed, veçse burra të zgjedhur nga banorët e qyteteve të civilizuara, dhe jo nga beduinët apo njerëzit e pacivilizuar, me qëllim që ta kuptonin më mirë shpalljen e Allahut, dhe atyre burrave Allahu u zbriste shpalljen e Tij, dhe ata nuk ishin engjëj dhe nuk kanë qenë nga femrat, por vetëm nga meshkujt. A nuk kanë udhëtuar idhujtarët e Mekes dhe të çdo vendi tjetër, nëpër botë, për të parë se si ka qenë përfundimi i popujve të mëparshëm që përgënjeshtruan të dërguarit e Allahut, kështu që të marrin mësim dhe të mos bëjnë si ata, se përndryshe do të kenë të njëjtin përfundim në këtë botë dhe dënimin e përhershëm në botën tjetër? Pa dyshim se shpërblimi i botës tjetër është më i mirë se e gjithë kjo botë dhe çfarë ka në të prej pasurive, për ata që besojnë dhe i ruhen Allahut dhe dënimit të Tij. A nuk arsyetojnë ata që mohojnë Allahun dhe që i shoqërojnë ortak Atij në adhurim, që të shohin se kjo që u

حَتَّىٰٓ إِذَا ٱسْتَيْـَٔسَ ٱلرُّسُلُ وَظَنُّوٓا۟ أَنَّهُمْ قَدْ كُذِبُوا۟ جَآءَهُمْ نَصْرُنَا فَنُجِّىَ مَن نَّشَآءُ ۖ وَلَا يُرَدُّ بَأْسُنَا عَنِ ٱلْقَوْمِ ٱلْمُجْرِمِينَ ﴿١١٠﴾

110. Dhe, kur të dërguarit e humbnin shpresën dhe mendonin se ishin përgënjeshtruar, atëherë u vinte ndihma Jonë dhe shpëtonin ata që donim Ne; kurse dënimi Ynë nuk mund të zmbrapset nga njerëzit keqbërës.[110]

لَقَدْ كَانَ فِى قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِّأُو۟لِى ٱلْأَلْبَـٰبِ ۗ مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَىٰ وَلَـٰكِن تَصْدِيقَ ٱلَّذِى بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَىْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١١١﴾

111. Në historitë e atyre (të dërguarve) ka mësim për njerëzit me arsye. Ky (Kuran) nuk është tregim i trilluar, por është vërtetues i atyre (librave) që janë zbritur para tij, shpjegues i hollësishëm i çdo gjëje dhe udhëzues e mëshirë për njerëzit që besojnë.[111]

themi atyre është e vërtetë dhe se fundi i mohuesve është i keq, si në këtë botë edhe në botën tjetër, kështu që të pendohen e të kthehen te Zoti i tyre, në mënyrë që të shpëtojnë?

[110] Mos u mërzit, o Muhamed, dhe mos u nxito në arritjen e fitores kundër përgënjeshtruesve të tu, sepse të dërguarve para teje nuk u vinte fitorja shpejt, por u novohej me qëllim të urtësive që i di Allahu, deri sa të dërguarit e humbnin shpresën se popujt e tyre mund të udhëzoheshin dhe ishin të bindur se ishin përgënjeshtruar nga populli, atëherë atyre u vinte ndihma Jonë, kur ishin në kulmin e vështirësisë, dhe atëherë Ne shpëtonim kë të donim prej pasuesve të të dërguarve bashkë me të dërguarit, kurse dënimi Ynë ndaj njerëzve keqbërës e mohues të Allahut, të cilët guxojnë të flasin kundër Allahut dhe të dërguarve të Tij, nuk mund të zmbrapset nga askush dhe nga asgjë.

[111] Në historinë e Jusufit dhe të dërguarve të tjerë që të kemi treguar ty, o Muhamed, në këtë Kuran, dhe se çfarë i ka ndodhur popujve të tyre mohues e përgënjeshtrues, ka vërtet mësim për njerëzit që kanë arsye dhe mendojnë. Ky Kuran nuk është tregim i trilluar, por Allahu e ka zbritur atë vërtetues të librave qiellor që ka zbritur para tij, sqarues të çdo gjëje për të cilën njerëzit kanë nevojë të dinë për jetën dhe fenë e tyre, për këtë botë dhe botën tjetër, si dhe udhëzues në rrugën e drejtë dhe mëshirë për njerëzit që besojnë Allahun dhe të Dërguarin e tij, Muhamedin; dhe që zbatojnë urdhrat dhe ndalesat që thuhen në të.

13. SURJA "ER RA’D" - BUBULLIMA

(Mekase, 43 ajete)

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

الٓمٓرٓۚ تِلۡكَ ءَايَٰتُ ٱلۡكِتَٰبِۗ وَٱلَّذِيٓ أُنزِلَ إِلَيۡكَ مِن رَّبِّكَ ٱلۡحَقُّ وَلَٰكِنَّ أَكۡثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يُؤۡمِنُونَ ١

1. Elif Lam Mim Ra. Këto janë vargjet e Librit (Kuranit); dhe ajo të është zbritur ty (Muhamed) nga Zoti yt është e Vërteta, por shumica e njerëzve nuk besojnë.[1]

ٱللَّهُ ٱلَّذِي رَفَعَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ بِغَيۡرِ عَمَدٖ تَرَوۡنَهَاۖ ثُمَّ ٱسۡتَوَىٰ عَلَى ٱلۡعَرۡشِۖ وَسَخَّرَ ٱلشَّمۡسَ وَٱلۡقَمَرَۖ كُلّٞ يَجۡرِي لِأَجَلٖ مُّسَمّٗىۚ يُدَبِّرُ ٱلۡأَمۡرَ يُفَصِّلُ ٱلۡأٓيَٰتِ لَعَلَّكُم بِلِقَآءِ رَبِّكُمۡ تُوقِنُونَ ٢

2. Është Allahu Ai që i ngriti qiejt pa shtylla – siç mund ta shihni – pastaj u ngrit mbi Arsh; nënshtroi Diellin dhe Hënën - secili prej tyre

[1] Këto janë germa prej germave të alfabetit arab, nga të cilat përbëhet edhe Kurani. Njëzet e nëntë sure të Kuranit hapen me një apo më shumë germa të ndryshme për domethënien e të cilave ka shumë mendime tek dijetarët e tefsirit, por domethënien e vërtetë të tyre nuk e di veçse Allahu i Madhëruar. Këto janë vargjet apo ajetet e Librit të Allahut, Kuranit, të cilat përfshijnë dhe përmbajnë gjithçka që ju duhet njerëzve për fenë dhe jetën e tyre në këtë botë, si dhe në botën tjetër; dhe ajo që të ka shpallur Zoti yt, o Muhamed, prej Kuranit dhe Sunetit, është e vërteta absolute, prandaj zbatoje atë dhe kapur fort për të; megjithëse shumica e njerëzve prej idhujtarëve kurashit dhe mohuesve e idhujtarëve të tjerë pas tyre nuk e besojnë të vërtetën që të është zbritur ty, dhe nuk e pranojnë këtë Kuran dhe vargjet, ajetet, provat e mrekullitë që ai përmban.

ecën në kursin e vet deri në një afat të caktuar; drejton të gjithë çështjen; i shpjegon në hollësi provat, në mënyrë që ju të jeni të bindur për takimin me Zotin tuaj.[2]

وَهُوَ ٱلَّذِى مَدَّ ٱلْأَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَٰسِىَ وَأَنْهَٰرًا ۖ وَمِن كُلِّ ٱلثَّمَرَٰتِ جَعَلَ فِيهَا
زَوْجَيْنِ ٱثْنَيْنِ ۖ يُغْشِى ٱلَّيْلَ ٱلنَّهَارَ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَءَايَٰتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٣﴾

3. Është Ai që e shtriu Tokën, vendosi në të male të palëkundshme e lumenj, dhe çdo lloj fryti e vendosi çift në të (Tokë); Ai bën që nata të mbulojë ditën. Me të vërtetë, në këto ka prova për njerëzit që mendojnë.[3]

---

[2] Është Allahu i Madhëruar, Ai që i ngriti shtatë qiejt pa shtylla për t'i mbajtur ato - siç mund ta shihni edhe vetë / ose mund të ketë edhe kuptimin: i ngriti shtatë qiejt pa shtylla të dukshme për ju; d.m.th. me shtylla, por që nuk i shihni – e ato shtylla janë forca e tërheqjes që është e padukshme për ne; e sido që të jetë, qoftë pa shtylla apo me shtylla që ne nuk mund t'i shohim, ngritja dhe qëndrimi i qiejve është një mrekulli dhe provë e qartë dhe e dukshme që tregon Fuqinë dhe Madhështinë e Krijuesit të tyre; pastaj u ngrit mbi Arshin e Tij, i cili është Froni Hyjnor i Madhërishëm, që përfshin në gjerësinë e tij qiejt dhe Tokën; Allahu u ngrit dhe u lartësua mbi Fronin e Tij, mbi Arsh, në atë mënyrë që i përshtatet Madhështisë dhe Pushtetit të Tij; Ai u ngrit mbi Arsh dhe rregulloi e sistemoi gjithësinë, vendosi ligjet e Tij mbi gjithçka krijoi, ligjet fizike dhe ato shpirtërore e fetare. Ai nënshtroi Diellin dhe Hënën për të qenë në dobi të njerëzve në Tokë dhe jo zota për t'u adhuruar – secili prej tyre ecën në orbitën e vet deri në afatin e caktuar të Ditës së Kiametit ku do të bëhen lëndë djegëse e Zjarrit të xhehenemit, për t'iu thënë adhuruesve të tyre se ato janë krijesa të Allahut, të nënshtruara ligjit dhe urdhrit të Allahut dhe jo idhuj që të adhurohen; drejton dhe rregullon të gjithë çështjen e kësaj bote me gjithçka në të dhe të botës tjetër dhe gjithçka në të; i shpjegon në detaje provat dhe argumentet që tregojnë Fuqinë e Tij dhe se Ai është Një Zot i Vetëm, të Cilit i përket i gjithë adhurimi dhe falënderimi; të gjitha këto, me qëllim që ju, o njerëz, të jeni të bindur se do të ringjalleni dhe do të takoni Zotin tuaj në botën tjetër, të besoni në premtimin dhe paralajmërimin e Tij dhe të adhuroni vetëm Atë, në mënyrë që të shpëtoni dhe të fitoni në të dyja botët.

[3] Është Allahu Ai që e shtriu dhe e përhapi Tokën në gjatësi e gjerësi gjeografike, pasi fillimisht e gjithë ajo ishte e mbuluar nga uji, duke e bërë të përshtatshme për jetesë – pra ajeti flet për fazat e përshtatjes së Tokës për jetesën e gjallesave mbi të, duke përfshirë edhe njeriun, dhe jo për formën e Tokës si planet, pasi forma e saj është e njohur instiktivisht, njësoj si forma e të gjithë trupave qiellor, Diellit, Hënës, planeteve e yjeve, pra e rrumbullakët; dhe vazhdimi i ajetit: "Ai bën që nata të mbulojë ditën", tregon pikërisht se Toka është e rrumbullakët, sepse mbulimi i ditës me natë nuk mund të ndodh veçse kur Toka është e rrumbullakët dhe jo e sheshtë, siç mendojnë disa – dhe Allahu vendosi në Tokë male të palëkundshme, rrënjosura thellë dhe fortë, për të mbajtur Tokën

وَفِي ٱلۡأَرۡضِ قِطَعٞ مُّتَجَٰوِرَٰتٞ وَجَنَّٰتٞ مِّنۡ أَعۡنَٰبٖ وَزَرۡعٞ وَنَخِيلٞ صِنۡوَانٞ وَغَيۡرُ صِنۡوَانٖ يُسۡقَىٰ بِمَآءٖ وَٰحِدٖ وَنُفَضِّلُ بَعۡضَهَا عَلَىٰ بَعۡضٖ فِي ٱلۡأُكُلِۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأٓيَٰتٖ لِّقَوۡمٖ يَعۡقِلُونَ ٤

4. Në Tokë ka copa toke fqinje të ndryshme, ka kopshte me rrush, të mbjella dhe palma me disa kërcej ose me një kërcell; që të gjitha ato ujiten me të njëjtin ujë, por megjithatë, disa prej tyre Ne i bëjmë më të mira se të tjerat në shije. Me të vërtet, në këto ka prova për njerëzit që arsyetojnë.[4]

---

të qëndrueshme e për urtësi të tjera që shkenca tashmë mund t'i kuptojë disa prej tyre; dhe lumenj që burojnë nga malet e rrjedhin nëpër Tokë për t'i shërbyer njerëzve, gjë që tregon fuqinë e Krijuesit dhe mënyrën e mrekullueshme në të cilën Ai e ka përshtatur Tokën për jetesë; pastaj vendosi në Tokë nga të gjitha frytet në çift, që të mund të pllenohen – dhe po kështu, Allahu e ka krijuar në çift çdo gjallesë të Tokës, madje edhe sendet, dukuritë, cilësitë, dhe gjithçka tjetër përveç Allahut është në çift [Edh Dharijat, 49], kurse Allahu është Tek; Ai bën që nata të mbulojë ditën me rrotullimin e Tokës rreth vetes dhe rreth Diellit në orbitën e saj; Në të gjitha këto, padyshim se ka prova të mëdha e të dukshme për njerëzit që mendojnë e arsyetojnë rreth krijimit të Allahut, dhe mësojnë se adhurimi nuk mund t'i dedikohet askujt tjetër prej krijesave por vetëm Allahut të Madhëruesëm, Krijuesit të Përsosur dhe Absolut.

[4] Në Tokë ka copa toke fqinje me njëra-tjetrën, por megjithatë janë të ndryshme nga njëra-tjetra në cilësi, pjellori, ngjyrë, etj; në tokat pjellore mbillen hardhinj rrushi, të mbjella të ndryshme si gruri e elbi, dhe palma me shumë kërcej dhe me një kërcell; që të gjitha këto mbijnë në të njëjtën tokë, ushqehen nga e njëjta tokë dhe vaditen apo ujiten me të njëjtin ujë (me ujë të ëmbël e jo të kripur), por megjithatë, Allahu i ka bërë shijet e tyre të ndryshme nga njëra-tjetra, disa i ka bërë me shije më të mirë se të tjerat, dhe po kështu i ka bërë të ndryshme në formë, ngjyrë dhe aromë, për të treguar Fuqinë dhe Urtësinë e Tij Absolute. Pa dyshim, se në këto shembuj që i shohin të gjithë njerëzit në jetën e tyre të përditshme, ka prova të padiskutueshme për ata njerëz që arsyetojnë dhe e kuptojnë se duhet t'i binden Krijuesit të tyre Madhështor dhe nuk duhet të adhurojnë askënd dhe asgjë tjetër përveç Tij.

۞ وَإِن تَعۡجَبۡ فَعَجَبٞ قَوۡلُهُمۡ أَءِذَا كُنَّا تُرَٰبًا أَءِنَّا لَفِي خَلۡقٖ جَدِيدٍۗ أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ بِرَبِّهِمۡۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ ٱلۡأَغۡلَٰلُ فِيٓ أَعۡنَاقِهِمۡۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ أَصۡحَٰبُ ٱلنَّارِۖ هُمۡ فِيهَا خَٰلِدُونَ ٥

5. Nëse ti çuditesh, çudi është fjala e tyre: "Vallë, pasi të jemi bërë pluhur, a do të krijohemi vërtet përsëri?!" Këta janë ata që e mohuan Zotin e tyre; janë ata në qafat e të cilëve do të ketë pranga; janë banorët e Zjarrit, ku do të qëndrojnë përgjithmonë.[5]

[5] Nëse ti, o i Dërguar, çuditesh nga mosbesimi dhe idhujtaria e mohuesve dhe idhujtarëve pas gjithë këtyre provave dhe argumenteve të qarta që i shohin çdo ditë, çudia më e madhe është fjala e tyre: "Vallë, pasi të vdesim e të jemi bërë dhe e pluhur, do të ringjallemi përsëri ashtu si kemi qenë para se të vdisnim?!" - ndërkohë që rikrijimi dhe ringjallja është më e lehtë se krijimi për herë të parë; por ata janë mohuesit e Zotit të tyre, i Cili i krijoi nga asgjëja, dhe për këtë shkak, ata do të kenë pranga zjarri në qafët e tyre në ditën e Kiametit, dhe ata do të jenë banorët e përhershëm të Zjarrit të Xhehenemit, ku do të qëndrojnë përgjithmonë dhe nuk do të dalin kurrë.

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِٱلسَّيِّئَةِ قَبْلَ ٱلْحَسَنَةِ وَقَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِهِمُ ٱلْمَثُلَٰتُ ۗ وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ لِّلنَّاسِ عَلَىٰ ظُلْمِهِمْ ۖ وَإِنَّ رَبَّكَ لَشَدِيدُ ٱلْعِقَابِ ٦

6. Ata të nxitojnë ty (Muhamed) që t'u sjellësh të keqen para së mirës, ndonëse në të kaluarën para tyre ka pasur shembuj për ta. Me të vërtetë, Zoti yt është plot falje për njerëzit pavarësisht padrejtësisë së tyre, dhe me të vërtetë, Zoti yt është i ashpër në ndëshkim.[6]

وَيَقُولُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ لَوْلَآ أُنزِلَ عَلَيْهِ ءَايَةٌ مِّن رَّبِّهِۦٓ ۗ إِنَّمَآ أَنتَ مُنذِرٌ ۖ وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ ٧

7. Ata që mohuan thonë: "Përse nuk i është zbritur ndonjë provë nga Zoti i tij?" Por ti (Muhamed) je vetëm paralajmërues; dhe çdo popull ka pasur një udhëzues.[7]

[6] Idhujtarët dhe përgënjeshtruesit e tu, o Muhamed, të nxitojnë ty që t'u sjellësh dënimin me të cilin i kërcënon nëse nuk besojnë, para se t'u sjellësh të mirën dhe sigurinë nëse ata besojnë; ndonëse në të kaluarën para tyre kanë shembuj popuj të shumtë që janë ndëshkuar për shkak të mohimit dhe përgënjeshtrimit të tyre, dhe për shkak se kërkonin të njëjtën gjë si këta nga profetët e tyre, e megjithatë nuk marrin mësim. Zoti yt, o Muhamed, është vërtet plot falje për gjynahet e atyre që pendohen tek Ai për padrejtësinë që i bëjnë vetvetes me shkeljen e ligjeve të Zotit të tyre, por me të vërtetë, Ai është gjithashtu i ashpër në ndëshkimin e atyre që vazhdojnë me këmbëngulje në mosbesim, humbje dhe shkelje të urdhrave të Tij.

[7] Mohuesit dhe idhutjarët e Mekes thoshin: "Përse të mos i jetë zbritur Muhamedit ndonjë provë e prekshme nga Zoti i tij, si provat që i zbritën Musait apo të dërguarve të tjerë?" Por kjo nuk është në dorën tënde, o Muhamed, sepse ti je vetëm i dërguar nga Zoti yt për t'i komunikuar atyre shpalljen e Tij dhe për t'i paralajmëruar e frikësuar nga dënimi i Allahut, nëse ata vazhdojnë në mohimin e Allahut dhe idhujtarinë e tyre; dhe po kështu si je dërguar ti te populli yt, kemi dërguar të dërguar në çdo popull, që t'i drejtojnë ata te Allahu dhe rruga e drejtë.

ٱللَّهُ يَعۡلَمُ مَا تَحۡمِلُ كُلُّ أُنثَىٰ وَمَا تَغِيضُ ٱلۡأَرۡحَامُ وَمَا تَزۡدَادُۖ وَكُلُّ شَيۡءٍ عِندَهُۥ بِمِقۡدَارٍ ٨

8. Allahu e di çfarë mbart çdo femër dhe çfarë pakësohet në mitra apo çfarë shtohet. Tek Ai, gjithçka është me masë të caktuar.[8]

عَٰلِمُ ٱلۡغَيۡبِ وَٱلشَّهَٰدَةِ ٱلۡكَبِيرُ ٱلۡمُتَعَالِ ٩

9. (Ai është) Njohësi i së fshehtës dhe i së dukshmes, i Madhi, i Larti.[9]

سَوَآءٞ مِّنكُم مَّنۡ أَسَرَّ ٱلۡقَوۡلَ وَمَن جَهَرَ بِهِۦ وَمَنۡ هُوَ مُسۡتَخۡفِۭ بِٱلَّيۡلِ وَسَارِبُۢ بِٱلنَّهَارِ ١٠

10. Njësoj është (për Të): si ai prej jush që e fsheh fjalën e tij edhe ai që e thotë atë haptazi; si ai që fshihet në errësirën e natës edhe ai që ecën hapur në dritën e ditës.[10]

[8] Allahu i Madhëruar e di mirë se çfarë mbart çdo femër në barkun e saj, sepse Ai e ka krijuar, qoftë mashkull apo femër, nëse do të jetë nga të lumturit apo të mjerët, apo çdo cilësi të tij në detaje; dhe Ai e di çfarë pakësohet në mitra me dështim apo lindje para kohe, apo me shtim të numrit të embrioneve në të njëjtën barrë apo shtim të kohës së lindjes mbi nëntë muaj; ose çfarë pakësohet nga gjaku i periodave për ushqyerjen e fetusit, dhe çfarë shtohet në masën e fetusit nga ushqyerja prej gjakut, etj. Gjithçka tek Allahu është e përcaktuar me ekzaktësi dhe asgjë nuk mund ta kalojë kufirin dhe masën e caktuar nga Allahu.

[9] Allahu di gjithçka të fshehtë dhe të padukshme për ju dhe sytë tuaj, dhe di gjithçka të dukshme që ju mund ta shihni, dhe Atij nuk i shpëton asgjë pa e ditur, sepse gjithçka është krijim i Tij dhe nën kujdesin e Tij. Allahu është i Madhi, dhe gjithçka tjetër që ka krijuar është e vogël para Tij, e Ai është i Madhi në Hyjninë e Tij, emrat e Tij dhe cilësitë e Tij; i Lartësuari mbi të gjitha krijesat e Tij, me Hyjninë e Tij, emrat e Tij dhe cilësitë e Tij.

[10] Në dijen e Allahut është njësoj: si ai që e mban të fshehtë fjalën e tij edhe ai që e thotë hapur atë; dhe si ai që fshihet në errësirën e natës për të kryer veprat e tij të këqija edhe ai që i bën ato hapur në mes të ditës. Asgjë nuk mund t'i fshihet Allahut dhe asgjë nuk i shpëton Atij, sepse tek Ai janë njësoj: si ato që i fshehin krijesat e Tij, edhe ato që ata i shfaqin, sepse Atij nuk mund t'i fshihet asgjë.

لَهُۥ مُعَقِّبَٰتٌ مِّنۢ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِۦ يَحْفَظُونَهُۥ مِنْ أَمْرِ ٱللَّهِ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا۟ مَا بِأَنفُسِهِمْ ۗ وَإِذَآ أَرَادَ ٱللَّهُ بِقَوْمٍ سُوٓءًا فَلَا مَرَدَّ لَهُۥ ۚ وَمَا لَهُم مِّن دُونِهِۦ مِن وَالٍ ﴿١١﴾

11. Ai (njeriu) ka shoqërues të njëpasnjëshëm (engjëj), nga para dhe nga mbrapa, që e ruajnë atë nga urdhri i Allahut. Me të vërtetë, Allahu nuk e ndryshon gjendjen e një populli, derisa ata të ndryshojnë atë që kanë në vetvete; dhe kur Allahu dëshiron ndëshkimin e një populli, nuk ka kthim të tij, dhe përveç Tij, ata nuk kanë asnjë mbrojtës.[11]

هُوَ ٱلَّذِى يُرِيكُمُ ٱلْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنشِئُ ٱلسَّحَابَ ٱلثِّقَالَ ﴿١٢﴾

12. Është Ai që ju tregon juve vetëtimën, me frikë dhe shpresë; dhe që krijon retë e rënda.[12]

---

[11] Njeriu ka shoqërues prej engjëjve që ndërrohen vazhdimisht gjatë ditës dhe natës, që i qëndrojnë nga para dhe nga mbrapa, duke e ruajtur atë me urdhrin e Allahut nga urdhri i Allahut: nga ato që nuk ka caktuar Allahu ta prekin prej të këqiave, aksidenteve, djajve e xhinëve; si dhe engjëj që regjistrojnë veprat e tij të mira dhe qëndrojnë në të djathtë të tij, dhe engjëj që regjistrojnë veprat e këqia dhe qëndrojnë në të majtë të tij; pra çdo njeri shoqërohet nga katër engjëj gjatë ditës dhe katër engjëj të tjerë gjatë natës: dy që e ruajnë nga para dhe nga mbrapa nga çdo e keqe që nuk është caktuar ta prekë, dhe dy nga e djathta dhe e majta që shkruajnë veprat e tij. [Ibën Kethiri]. Sigurisht që engjëjt e ruajnë njeriun me urdhrin e Allahut dhe nga urdhri i Allahut që Allahu nuk ka caktuar t'i prekë, përndryshe, kur vjen caktimi i Allahut, atëherë engjëjt largohen dhe e lejojnë që të ndodhë, ashtu si janë urdhëruar nga Allahu. Me të vërtetë, Allahu nuk e ndryshon gjendjen e mirë dhe begatinë që gëzon një popull, deri sa ata të ndryshojnë atë që kanë në vetvete, duke kaluar nga besimi në mosbesim, nga bindja ndaj Allahut në mëkate dhe nga falënderimi i Allahut për mirësitë e Tij në mohim dhe mosmirënjohje; atëherë edhe Allahu e ndryshon gjendjen e tyre të mirë duke jua hequr të mirat; dhe anasjelltas: nëse një popull e ndryshon gjendjen e vet për mirë, edhe Allahu e ndryshon gjendjen e tyre duke i dhënë begati e mirësi. Dhe kur Allahu dëshiron ndëshkimin e një populli, askush dhe asgjë nuk mund ta pengojë atë ndëshkim, dhe përveç Allahut, ata nuk kanë asnjë mbrojtës dhe ndihmës që t'u largojë të keqen dhe t'u sjellë të mirën.

[12] Është Allahu Ai që ju bën të shihni një nga provat e Tij: vetëtimën në mes të reve, nga e cila ju keni frikë se mos ju zbret ndonjë rrufe dhe ju vret apo ju djeg, por që njëkohësisht keni shpresë dhe gëzoheni sepse bashkë me vetëtimën do të zbresë shiu i begatë për ju,

وَيُسَبِّحُ ٱلرَّعْدُ بِحَمْدِهِۦ وَٱلْمَلَٰٓئِكَةُ مِنْ خِيفَتِهِۦ وَيُرْسِلُ ٱلصَّوَٰعِقَ فَيُصِيبُ بِهَا مَن يَشَآءُ وَهُمْ يُجَٰدِلُونَ فِى ٱللَّهِ وَهُوَ شَدِيدُ ٱلْمِحَالِ ﴿١٣﴾

13. Bubullima e madhëron Atë me lavdërim, dhe po ashtu engjëjt nga frika ndaj Tij. Ai i dërgon rrufetë dhe godet me to kë të dojë; megjithatë, ata diskutojnë rreth Allahut, ndërkohë që Ai është aq i Fuqishëm![13]

të mbjellat dhe bagëtitë tuaja; dhe është Allahu Ai që me fuqinë e Tij krijon retë e rënda të ngarkuara me shumë shi për të mirën tuaj.

[13] Bubullima madhëron Allahun me lavdërim ndaj Tij, për të treguar se është e nënshtruar ndaj Tij dhe e madhëron e lartëson Atë nga gjithçka që i mveshin Atij idhujtarët; dhe po kështu bëjnë edhe engjëjt, madhërojnë dhe falënderojnë Allahun me frikë e respekt ndaj Tij. Gjatë vetëtimës dhe bubullimës, Allahu zbret edhe rrufe, me të cilat godet kë të dojë nga krijesat e Tij, e megjithatë, mohuesit dhe idhujtarët diskutojnë rreth ekzistencës së Allahut apo fuqisë së Tij për të ringjallur krijesat në botën tjetër, ndërkohë që Allahu është aq i Fuqishëm në forcë, goditje e ndëshkim të atyre që mohojnë dhe e kundërshtojnë Atë!

لَهُۥ دَعۡوَةُ ٱلۡحَقِّۖ وَٱلَّذِينَ يَدۡعُونَ مِن دُونِهِۦ لَا يَسۡتَجِيبُونَ لَهُم بِشَيۡءٍ إِلَّا كَبَٰسِطِ
كَفَّيۡهِ إِلَى ٱلۡمَآءِ لِيَبۡلُغَ فَاهُ وَمَا هُوَ بِبَٰلِغِهِۦۚ وَمَا دُعَآءُ ٱلۡكَٰفِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَٰلٖ ١٤

14. Vetëm Atij i takon lutja e vërtetë. Kurse ato (idhujt) që ata (idhujtarët) lusin përveç Tij, nuk u përgjigjen atyre me asgjë, përveç si ai që i shtrin duart drejt ujit (nga larg), për t'i ardhur te goja, por ai kurrsesi nuk i vjen. Lutja e mohuesve është krejtësisht në humbje.[14]

وَلِلَّهِ يَسۡجُدُ مَن فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ طَوۡعٗا وَكَرۡهٗا وَظِلَٰلُهُم بِٱلۡغُدُوِّ وَٱلۡأٓصَالِ

١٥

15. Vetëm Allahut i përulet në sexhde çdokush që gjendet në qiej dhe në Tokë, me hir a me pahir, dhe po ashtu hijet e tyre (përulen), paradite dhe pasdite.[15]

[14] Vetëm Allahut i takon lutja e vërtetë, lutja e Njësimit: La ilahe il-la Allah; kështu që nuk duhet të adhurohet dhe të lutet askush dhe asgjë tjetër përveç Tij. Kurse idhujt që idhujtarët i lusin e i adhurojnë në vend të Allahut, nuk i përgjigjen lutjes së tyre me asgjë, dhe gjendja e tyre është si një person i etur për ujë, i cili i shtrin duart e tij drejt ujit nga larg, duke pritur që t'i vijë në gojë, por ai kurrë nuk do të vijë në gojën e tij vetvetiu, sepse uji është një send që nuk e dëgjon njeriun dhe nuk i përgjigjet atij edhe sikur ta dëgjonte, madje edhe sikur të donte t'i përgjigjej, nuk do të mundej, sepse është diçka jashtë kufijve të tij; po kështu edhe idhujt, nuk mund t'i përgjigjen atyre që i lusin ata, edhe sikur të kishin ndjenjë e të dëshironin t'u përgjigjeshin, sepse nuk kanë fuqi dhe as zgjedhje. Pra, lutja e mohuesve të Allahut, të cilën ata ia drejtojnë idhujve të tyre, është krejtësisht në humbje dhe e kotë, sepse ata nuk ia drejtojnë lutjen e tyre Atij që duhet t'ia drejtojnë dhe që është i Vetmi që mund t'u përgjigjet.

[15] [Ajet Sexhde] Vetëm Allahut i përulen në sexhde (me kokën në tokë) të nënshtruar, çdokush që gjendet në qiej - prej engjëjve, dhe në tokë – prej besimtarëve, të cilët i përulen Atij me hir e dëshirë, kurse mosbesimtarët dhe hipokritët i përulen Atij me pahir sepse gjendja dhe natyra e tyre është krijuar e tillë, dhe po ashtu hijet e të gjithë atyre i përulen Allahut paradite e mbasdite, duke qenë vazhdimisht të shtrira përtokë dhe të drejtuara andej nga do Allah, në fillim të ditës dhe në fund të saj, me lëvizjen e diellit.

قُلْ مَن رَّبُّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ قُلِ ٱللَّهُ ۚ قُلْ أَفَٱتَّخَذْتُم مِّن دُونِهِۦٓ أَوْلِيَآءَ لَا يَمْلِكُونَ لِأَنفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا ۚ قُلْ هَلْ يَسْتَوِى ٱلْأَعْمَىٰ وَٱلْبَصِيرُ أَمْ هَلْ تَسْتَوِى ٱلظُّلُمَٰتُ وَٱلنُّورُ ۗ أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَآءَ خَلَقُوا۟ كَخَلْقِهِۦ فَتَشَٰبَهَ ٱلْخَلْقُ عَلَيْهِمْ ۚ قُلِ ٱللَّهُ خَٰلِقُ كُلِّ شَىْءٍ وَهُوَ ٱلْوَٰحِدُ ٱلْقَهَّٰرُ ﴿١٦﴾

16. Thuaju: "Kush është Zoti i qiejve dhe i Tokës?" Thuaj: "Allahu!" Thuaju: "A keni marrë në vend të Tij mbrojtës, që nuk mund t'i sjellin vetes as dobi, as dëm?" Thuaju: "A janë të barabartë i verbëri dhe ai që sheh? Apo, a janë të barabarta errësirat dhe drita? Apo mos i shoqërojnë Allahut ortakë, të cilët kanë krijuar si krijimi i Tij, kështu që u duken krijimet të njëjta?!" Thuaj: "Allahu është Krijuesi i gjithçkaje, dhe Ai është Një, Gjunjëzuesi."[16]

[16] Thuaju idhujtarëve, o i Dërguari i Allahut: "Kush është Zoti, Krijuesi dhe Mbajtësi i qiejve dhe i Tokës?" Pastaj thuaj: "Allahu është Krijuesi dhe Mbajtësi i qiejve dhe i Tokës, dhe ju e dini, e pranoni dhe e pohoni këtë." Pastaj tërhiqu vërejtjen atyre që t'i përmbahen argumentit dhe ligjikës, duke u thënë: "Përderisa e dini dhe e pranoni se Allahut është Krijuesi dhe Zoti i qiejve dhe i Tokës, atëherë si adhuroni të tjerë përveç Tij, të cilët nuk kanë fuqi e mundësi t'i sjellin dobi apo dëm as vetvetes, e jo më juve, dhe hidhni pas shpine adhurimin e Zotit tuaj që ju ka krijuar e ju mban në jetë?!" Pastaj vazhdo me argumente logjike, duke u thënë: "A janë të barabartë i verbëri (mosbesimtari) dhe ai që sheh (besimtari)? Apo, a janë të barabarta errësirat (mosbesimi) dhe drita (besimi)? Apo mos vallë i shoqëroni Allahut ortakë që kanë krijuar si krijimi i Allahut, kështu që ju duken krijimet e tyre të ngjashme me ato të Allahut, dhe menduat se ata idhuj meritojnë të adhurohen?!" Thuaju atyre, o Muhamed: "Allahu është Krijuesi i gjithçkaje nga asgjëja, dhe Ai është Një e i Pashoq, Gjunjëzuesi i krijesave të Tij, i Cili meriton të gjithë adhurimin dhe madhërimin, dhe jo idhujt dhe zotat që nuk mund të sjellin as dobi as dëm, as vetvetes as të tjerëve."

أَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَسَالَتْ أَوْدِيَةٌۢ بِقَدَرِهَا فَٱحْتَمَلَ ٱلسَّيْلُ زَبَدًا رَّابِيًا ۚ وَمِمَّا
يُوقِدُونَ عَلَيْهِ فِى ٱلنَّارِ ٱبْتِغَآءَ حِلْيَةٍ أَوْ مَتَـٰعٍ زَبَدٌ مِّثْلُهُۥ ۚ كَذَٰلِكَ يَضْرِبُ ٱللَّهُ
ٱلْحَقَّ وَٱلْبَـٰطِلَ ۚ فَأَمَّا ٱلزَّبَدُ فَيَذْهَبُ جُفَآءً ۖ وَأَمَّا مَا يَنفَعُ ٱلنَّاسَ فَيَمْكُثُ فِى
ٱلْأَرْضِ ۚ كَذَٰلِكَ يَضْرِبُ ٱللَّهُ ٱلْأَمْثَالَ ﴿١٧﴾

17. Ai zbret ujë (shi) nga qielli, nga i cili rrjedhin lumenjtë, secili sipas madhësisë së vet, dhe rrjedha mbart shkumë mbi vete. Edhe nga ato (metalet) që ata (njerëzit) shkrijnë në zjarr për të bërë stoli ose mjete, del një shkumë (zgjyrë) e ngjashme me të (lumit). Kështu e jep Allahu shembullin e së vërtetës dhe të së pavërtetës: Sa për shkumën, ajo zhduket dhe hidhet, ndërsa ajo që u sjell dobi njerëzve mbetet në tokë. Kështu i jep Allahu shembujt.[17]

[17] Allahu zbret shi nga qielli, me të cilin mbushen lumenjtë dhe rrjedhin nëpër shtratin e tyre dhe nëpër lugina, secili sipas madhësisë së vet, dhe rrjedha e lumenjve mbart shkumë dhe mbeturina të pavlera mbi vete; po kështu edhe kur njerëzit shkrijnë metalet në zjarr me qëllim që të bëjnë stoli (nga ari ose argjendi) apo mjete pune (nga metale të ndryshme), nga shkrirja e metaleve del një shkumë e ngjashme me shkumën e lumit, që quhet zgjyrë, dhe që është e pavlerë; kështu i jep Allahu shembujt e të vërtetës dhe të së pavërtetës: E pavërteta është si shkuma dhe zgjyra që zhduken dhe hidhen, sepse nuk ka dobi prej tyre, kurse e vërteta është si uji i kulluar dhe metalet e pastra, të cilat qëndrojnë në tokë për t'i shërbyer njerëzve. Kështu i jep Allahu shembujt për njerëzit, që të sqarohet dhe të kuptohet e vërteta nga e pavërteta dhe udhëzimi nga humbja.

لِلَّذِينَ ٱسْتَجَابُوا۟ لِرَبِّهِمُ ٱلْحُسْنَىٰ ۚ وَٱلَّذِينَ لَمْ يَسْتَجِيبُوا۟ لَهُۥ لَوْ أَنَّ لَهُم مَّا فِى ٱلْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُۥ مَعَهُۥ لَٱفْتَدَوْا۟ بِهِۦٓ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ لَهُمْ سُوٓءُ ٱلْحِسَابِ وَمَأْوَىٰهُمْ جَهَنَّمُ ۖ وَبِئْسَ ٱلْمِهَادُ ﴿١٨﴾

18. Ata që iu përgjigjën Zotit të tyre, do të kenë shpërblimin më të mirë (Xhenetin). Ndërsa ata që nuk iu përgjigjën Atij – sikur gjithçka që gjendet në Tokë të ishte e tyre, madje edhe një herë aq, ata do ta sakrifikonin atë. Të tillët do të përballen me llogari të rëndë dhe streha e tyre do të jetë Xhehenemi; sa shtrat i keq që është ai![18]

[18] Besimtarët që iu përgjigjen thirrjes së Zotit të tyre në këtë botë, iu bindën Atij dhe të Dërguarit të Tij, do të kenë shpërblimin më të mirë në botën tjetër, Xhenetin; ndërsa ata që iu përgjigjën thirrjes së Zotit të tyre, dhe që nuk iu bindën Atij dhe të Dërguarit e Tij, por përkundrazi, e mohuan Atë dhe e përgënjeshtruan të Dërguarin e Tij, do të kenë ndëshkimin më të rëndë në zjarrin e Xhehenemit – ku edhe sikur të zotëronin gjithçka që gjendet në Tokë prej pasurive, madhe edhe një herë aq, ata do e sakrifikonin atë për të shpëtuar nga zjarri, por megjithatë nuk do iu pranohej. Ata do të merren në llogari dhe do të dënohen për çdo të madhe e të vogël që kanë bërë në këtë botë, pa iu falur asgjë, dhe në fund, vendi dhe streha e tyre e përhershme do të jetë Xhehenemi, i cili do të jetë edhe shtrati i tyre; e ai është shtrati më i keq!

۞ أَفَمَن يَعْلَمُ أَنَّمَآ أُنزِلَ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ ٱلْحَقُّ كَمَنْ هُوَ أَعْمَىٰٓ ۚ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُوا ٱلْأَلْبَٰبِ ﴿١٩﴾

19. A është ai që e di se ajo që të është shpallur ty (Muhamed) nga Zoti yt është e vërteta, njësoj me atë që është i verbër (ndaj këtij fakti)? Por, ata që kuptojnë janë vetëm njerëzit me arsye;[19]

ٱلَّذِينَ يُوفُونَ بِعَهْدِ ٱللَّهِ وَلَا يَنقُضُونَ ٱلْمِيثَٰقَ ﴿٢٠﴾

20. Janë ata që i përmbahen besëlidhjes së Allahut dhe nuk e thyejnë zotimin;[20]

وَٱلَّذِينَ يَصِلُونَ مَآ أَمَرَ ٱللَّهُ بِهِۦٓ أَن يُوصَلَ وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ وَيَخَافُونَ سُوٓءَ ٱلْحِسَابِ ﴿٢١﴾

21. dhe ata që mbajnë lidhjet që Allahu ka urdhëruar të mbahen, kanë frikë Zotin e tyre dhe i frikësohen llogarisë së rëndë;[21]

[19] A është ai që e di se ajo që të është shpallur ty, o Muhamed, nga Allahu, është e vërteta dhe e beson atë, njësoj me atë të verbërin që nuk e sheh të vërtetën dhe nuk e beson atë? Por, ata që kuptojnë e marrin mësim nga provat e Allahut janë vetëm njerëzit me arsye dhe logjikë të shëndoshë;

[20] Ata që kuptojnë e marrin mësim nga provat e Allahut janë njerëzit me arsye dhe logjikë të shëndoshë, të cilët i përmbahen besës së Allahut me të cilën Ai i ka urdhëruar, dhe nuk e thyejnë premtimin e tyre me lënie të besimit apo urdhrave të Allahut;

[21] Ata që kuptojnë dhe që kanë arsye janë ata të cilët i mbajnë lidhjet që Allahu ka urdhëruar të mbahen, siç janë lidhjet familjare dhe lidhjet me nevojtarët, dhe që kanë frikë Zotin e tyre dhe llogarinë e rëndë për mëkatet e tyre, se mos nuk u falen, kështu që vazhdojnë me përpjekje për të bërë më të mirën në bindjen ndaj Allahut dhe në ruajtjen e kufijve dhe ligjeve të Tij;

وَٱلَّذِينَ صَبَرُوا۟ ٱبْتِغَآءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ وَأَقَامُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَأَنفَقُوا۟ مِمَّا رَزَقْنَٰهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً وَيَدْرَءُونَ بِٱلْحَسَنَةِ ٱلسَّيِّئَةَ أُو۟لَٰٓئِكَ لَهُمْ عُقْبَى ٱلدَّارِ ﴿٢٢﴾

22. dhe ata që bëjnë durim me qëllim që të arrijnë kënaqësinë e Zotit të tyre, kryejnë namazin, japin fshehurazi dhe haptazi nga ajo që Ne u kemi dhënë dhe, të keqen e kthejnë me të mirë. Këtyre u takon shtëpia e përfundimit të mirë:[22]

جَنَّٰتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا وَمَن صَلَحَ مِنْ ءَابَآئِهِمْ وَأَزْوَٰجِهِمْ وَذُرِّيَّٰتِهِمْ ۖ وَٱلْمَلَٰٓئِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِم مِّن كُلِّ بَابٍ ﴿٢٣﴾

23. Kopshtet e Adnit, në të cilin do të hyjnë ata dhe kush besoi prej prindërve të tyre, bashkëshorteve dhe pasardhësve të tyre. Dhe engjëjt do të hyjnë tek ata nga çdo portë (duke u thënë):[23]

سَلَٰمٌ عَلَيْكُم بِمَا صَبَرْتُمْ ۚ فَنِعْمَ عُقْبَى ٱلدَّارِ ﴿٢٤﴾

24. - "Paqja qoftë mbi ju, për durimin që treguat! Sa e mirë është shtëpia e përfundimit të mirë!"[24]

---

[22] Janë ata që durojnë për Hir të Zotit të tyre kur i kap ndonjë e keqe, durojnë në kryerjen e adhurimeve dhe urdhrave të Allahut dhe durojnë përballë ndalesave të Tij, duke mos i bërë ato megjithëse vetja ua kërkon; dhe që kryejnë rregullisht namazin dhe japin zekat e lëmoshë nga pasuria e tyre që u ka dhënë Allahu, fshehurazi apo haptazi; dhe që të keqen që u bëjnë njerëzit e kthejnë me të mirë, dhe po ashtu, veprën e keqe apo gjynahun e pasojnë me vepër të mirë, e cila e fshin të keqen. Të tillët do të kenë përfundimin e mirë në botën tjetër: xhenetin, kopshtet e Adnit.

[23] Shtëpia e përfundimit të mitë është xheneti i Adnit, në kopshtet e të cilit do të qëndrojnë përgjithmonë, dhe atje do u bashkohen edhe ata që besuan Allahun dhe vepruan mirë prej prindërve të tyre, bashkëshorteve dhe pasardhësve të tyre, megjithëse me veprat e tyre nuk mund ta arrinin atë gradë, por Allahu do i bashkojë me atë që arrin gradën më të lartë prej tyre. Menjeherë sa ata të hyjnë në Xhenetin e Adnit, engjëjt do të hyjnë tek ata nga çdo portë e Adnit për t'i përshendetur dhe uruar për fitoren, duke u thënë:

[24] Engjëjt do t'u thonë banorëve të xhenetit të Adnit: «Paqja qoftë mbi ju! Shpëtuat nga çdo e keqe dhe tani jeni të sigurt për shkak të durimit që treguat në dynja duke iu bindur Allahut. Sa i mirë është Xheneti, shtëpia e përfundimit të mirë!"

وَٱلَّذِينَ يَنقُضُونَ عَهْدَ ٱللَّهِ مِنۢ بَعْدِ مِيثَٰقِهِۦ وَيَقْطَعُونَ مَآ أَمَرَ ٱللَّهُ بِهِۦٓ أَن يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِى ٱلْأَرْضِ ۙ أُو۟لَٰٓئِكَ لَهُمُ ٱللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوٓءُ ٱلدَّارِ ﴿٢٥﴾

25. Kurse ata që e shkelin besëlidhjen e Allahut, pas zotimit për të, që këpusin lidhjet që Allahu ka urdhëruar të mbahen dhe bëjnë prishje në Tokë – për ta është mallkimi dhe ata do të kenë shtëpinë e përfundimit të keq![25]

ٱللَّهُ يَبْسُطُ ٱلرِّزْقَ لِمَن يَشَآءُ وَيَقْدِرُ ۚ وَفَرِحُوا۟ بِٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَمَا ٱلْحَيَوٰةُ ٱلدُّنْيَا فِى ٱلْءَاخِرَةِ إِلَّا مَتَٰعٌ ﴿٢٦﴾

26. Allahu ia zgjeron furnizimin kujt të dojë dhe ia kufizon atë kujt të dojë. Ata (mohuesit) gëzohen me jetën e kësaj bote, por jeta e kësaj bote në krahasim me botën tjetër është vetëm pak kënaqësi kalimtare.[26]

[25] Kurse të këqinjtë, banorët e Zjarrit, kanë cilësitë e kundërta të cilësive të besimtarëve; ata e shkelin besëlidhjen e Allahut pas zotimit për të, duke mos adhuruar vetëm Allahun por duke i shoqëruar Atij ortak në adhurim dhe duke përgënjeshtruar të Dërguarin e Tij; ata i këpusin lidhjet familjare që Allahu ka urdhëruar të mbahen dhe bëjnë prishje në Tokë me mohim të Allahut dhe mëkate. Të tillët kanë mallkimin dhe largimin nga mëshira e Allahut, dhe shtëpia e tyre e përhershme në botën tjetër është ajo e përfundimit të keq: zjarri i Xhehenemit, ku do të qëndrojnë përgjithmonë dhe nuk do të dalin kurrë.

[26] Allahu ia zgjeron dhe ia shton furnizimin me bollëk kujt të dojë në këtë botë, dhe po ashtu ia kufizon furnizimin kujt të dojë, me urtësinë e Tij absolute, duke e vendosur gjithçka në vendin e vet dhe duke i dhënë secilit atë që i përshtatet. Mohuesit gëzohen dhe mburren me pasurinë dhe furnizimin e bollshëm që i jep Allahu dikujt prej tyre në këtë botë, por harrojnë se ajo që u është dhënë atyre në këtë botë në krahasim me atë që do i jepet besimtarëve në botën tjetër është vetëm një kënaqësi shumë e vogël dhe e përkohshme, që mbaron shumë shpejt, kurse ajo që do i jepet besimtarëve është e madhe dhe e përhershme.

وَيَقُولُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ لَوْلَآ أُنزِلَ عَلَيْهِ ءَايَةٌ مِّن رَّبِّهِۦ ۗ قُلْ إِنَّ ٱللَّهَ يُضِلُّ مَن يَشَآءُ وَيَهْدِىٓ إِلَيْهِ مَنْ أَنَابَ ﴿٢٧﴾

27. Ata që mohuan thonë: "Përse nuk i është zbritur ndonjë provë nga Zoti i tij?" Thuaj (o Muhamed): "Me të vërtetë, Allahu lë në humbje kë të dojë dhe udhëzon drejt Tij këdo që i kthehet Atij[27] -

ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُم بِذِكْرِ ٱللَّهِ ۗ أَلَا بِذِكْرِ ٱللَّهِ تَطْمَئِنُّ ٱلْقُلُوبُ ﴿٢٨﴾

28. ata që besojnë dhe zemrat e të cilëve qetësohen me përmendjen e Allahut. Vërtet, me përmendjen e Allahut zemrat qetësohen!"[28]

[27] Mohuesit dhe idhujtarët e Mekës thonin për Muhamedin (Paqja dhe begatia e Allahut qofshin mbi të!): "Përse të mos i zbritet ndonjë provë dhe mrekulli e prekshme dhe e dukshme, si ajo e Musait apo Isait?!" Thuaju atyre, o Muhamed: "Allahu lë në humbje kë të dojë prej kryeneçëve ndaj udhëzimit, të cilëve nuk i bën dobi asnjë lloj prove apo mrekullie, dhe Allahu udhëzon drejt Tij dhe në fenë e Tij këdo që kthehet tek Ai me pendim dhe kërkon të arrijë kënaqësinë e Tij, e ata janë – (fjalia vazhdon në ajetin në vijim).

[28] Allahu udhëzon drejt Tij ata që kthehen tek Ai: ata që besojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe zemrat e të cilëve qetësohen me përmendjen dhe Njësimin e Allahut. Vërtet, me përmendjen dhe bindjen ndaj Allahut zemrat e besimtarëve qetësohen dhe ndjejnë siguri.

ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّـٰلِحَـٰتِ طُوبَىٰ لَهُمْ وَحُسْنُ مَـَٔابٍ ﴿٢٩﴾

29. Ata që besojnë dhe bëjnë vepra të mira do të kenë lumturi dhe strehim të mrekullueshëm![29]

كَذَٰلِكَ أَرْسَلْنَـٰكَ فِىٓ أُمَّةٍ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِهَآ أُمَمٌ لِّتَتْلُوَا۟ عَلَيْهِمُ ٱلَّذِىٓ أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِٱلرَّحْمَـٰنِ ۚ قُلْ هُوَ رَبِّى لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ مَتَابِ ﴿٣٠﴾

30. Kështu, Ne të dërguam ty (Muhamed) tek një popull, para të cilit kanë kaluar shumë popuj, që t'u lexosh atyre atë që të kemi shpallur, ndonëse ata e mohojnë të Gjithëmëshirshmin. Thuaj: "Ai është Zoti im, nuk ka të adhuruar tjetër përveç Tij; Atij i mbështetem dhe tek Ai është kthimi!"[30]

وَلَوْ أَنَّ قُرْءَانًا سُيِّرَتْ بِهِ ٱلْجِبَالُ أَوْ قُطِّعَتْ بِهِ ٱلْأَرْضُ أَوْ كُلِّمَ بِهِ ٱلْمَوْتَىٰ ۗ بَل لِّلَّهِ ٱلْأَمْرُ جَمِيعًا ۗ أَفَلَمْ يَاْيْـَٔسِ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَن لَّوْ يَشَآءُ ٱللَّهُ لَهَدَى ٱلنَّاسَ جَمِيعًا ۗ وَلَا يَزَالُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ تُصِيبُهُم بِمَا صَنَعُوا۟ قَارِعَةٌ أَوْ تَحُلُّ قَرِيبًا مِّن دَارِهِمْ حَتَّىٰ يَأْتِىَ وَعْدُ ٱللَّهِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُخْلِفُ ٱلْمِيعَادَ ﴿٣١﴾

31. Sikur të kishte një Kuran me të cilin të lëviznin malet ose të çahej Toka, ose të flisnin të vdekurit! Por e gjithë çështja i takon vetëm Allahut. A nuk e kanë kuptuar ende ata që besojnë, se sikur të donte Allahu, do t'i kishte udhëzuar të gjithë njerëzit?! Ata që mohuan, për

---

[29] Ata që besojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe bëjnë vepra të mira në bindje ndaj Allahut dhe të Dërguarit të Tij, do të kenë lumturi e çdo të mirë, si dhe strehim të mrekullueshëm në xhenetin e Allahut dhe kënaqësinë e Allahut.

[30] Ashtu si kemi dërguar të dërguarit e tjerë para teje tek popujt e tyre, po ashtu të kemi dërguar edhe ty, o Muhamed, tek populli yt, që t'u lexosh atyre Kuranin që të shpallet nga Ne, ndërkohë që populli yt e mohon Njëshmërinë e të Gjithmëshirshmit. Por ti thuaju atyre: "I Gjithëmshirshmi, të Cilin ju nuk e adhuruat ashtu si i takon, është Zoti im, dhe përveç Tij nuk ka asnjë të adhuruar tjetër që meriton të adhurohet; unë i mbështetem dhe i besoj vetëm Atij dhe tek Ai është kthimi im me pendim.

shkak të asaj që bëjnë, do të vazhdojnë të goditen nga katastrofat, ose ato do të bjenë pranë shtëpive të tyre, derisa të vijë premtimi i Allahut. Me të vërtetë, Allahu nuk e thyen premtimin e Tij.[31]

وَلَقَدِ ٱسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِّن قَبْلِكَ فَأَمْلَيْتُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ثُمَّ أَخَذْتُهُمْ ۖ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ ﴿٣٢﴾

32. Edhe me të dërguar të tjerë para teje janë tallur, por Unë i afatizova ata që mohuan, pastaj i kapa ata; dhe sa i tmerrshëm që ishte ndëshkimi Im![32]

أَفَمَنْ هُوَ قَآئِمٌ عَلَىٰ كُلِّ نَفْسٍۭ بِمَا كَسَبَتْ ۗ وَجَعَلُوا۟ لِلَّهِ شُرَكَآءَ ۚ قُلْ سَمُّوهُمْ ۚ أَمْ تُنَبِّـُٔونَهُۥ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِى ٱلْأَرْضِ أَم بِظَـٰهِرٍ مِّنَ ٱلْقَوْلِ ۗ بَلْ زُيِّنَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا۟ مَكْرُهُمْ وَصُدُّوا۟ عَنِ ٱلسَّبِيلِ ۗ وَمَن يُضْلِلِ ٱللَّهُ فَمَا لَهُۥ مِنْ هَادٍ ﴿٣٣﴾

33. A ka të tjerë si Ai që është mbikëqyrës për çdokënd se çfarë punon?! E megjithatë, ata i shoqërojnë Allahut ortakë (në adhurim)? Thuaju: "Më tregoni emrat e tyre (idhujve)! A mos po i tregoni Atij për ndonjë gjë që Ai nuk e di në Tokë, apo vetëm

---

[31] Sikur të kishte ndonjë Kuran i zbritur nga Allahu, me leximin e të cilit të lëviznin malet dhe të shkuleshin nga vendet e tyre, ose të çahej toka dhe prej saj të dilnin lumenj e kopshte, ose të ngjallen të vdekurit e të flasin – ashtu si kërkuan idhujtarët e Mekes nga ti, o Muhamed – do të kishte qenë ky Kuran dhe asnjë libër tjetër qiellor, por megjithatë ata përsëri nuk do të besonin! Por, e gjithë çështja i takon vetëm Allahut në zbritjen e mrekullive dhe provave të Tij, sipas dijes dhe urtësisë së Tij dhe jo sipas tekave të idhujtarëve e mohuesve, të cilët gjithësesi nuk do të besonin. A nuk e kanë mësuar ende besimtarët se sikur të donte Allahu, do të kishin besuar të gjithë njerëzit e Tokës pa asnjë lloj prove apo mrekullie?! Por, mohuesit do të vazhdojnë të goditen nga katastrofat e fatkeqësitë, ose ato do të bjenë pranë shtëpive të tyre, për shkak të veprave të tyre të këqia: mohimit e idhujtarisë, vrasjes e luftimit të besimtarëve, dhe mëkateve të tyre ndaj Allahut; derisa të vijë premtimi i Allahut për besimtarët me fitoren kundër mohuesve e idhujtarëve. Vërtet, Allahu nuk e thyen kurrë premtimin e Tij.

[32] Nëse këta idhujtarë tallen me ty dhe thirrjen tënde, o Muhamed, atëherë mos u mërzit dhe mos u trishto, se edhe me të dërguar të tjerë para teje, popujt e tyre janë tallur me ta, por Unë i afatizoja mohuesit dhe përgënjeshtruesit e të dërguarve, pastaj i kapja ata befasisht me dënim të tmerrshëm; veç sikur ta shihje sa i tmerrshëm ishte ndëshimi Im ndaj mohuesve!

emërtoni (idhuj) me fjalë boshe?» Përkundrazi, atyre që mohuan u është bërë tërheqëse gënjeshtra e tyre dhe janë larguar nga rruga e drejtë. E atë që Allahu e lë në humbje - për të nuk ka udhëzues.[33]

لَّهُمْ عَذَابٌ فِي ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا ۖ وَلَعَذَابُ ٱلْـَٔاخِرَةِ أَشَقُّ ۖ وَمَا لَهُم مِّنَ ٱللَّهِ مِن وَاقٍ ﴿٣٤﴾

34. Për ta do të ketë dënim në jetën e kësaj bote, por dënimi në botën tjetër është më i ashpër, dhe për ta nuk do të ketë asnjë mbrojtës ndaj Allahut.[34]

[33] A është Allahu, i Përhershmi që nuk mbaron dhe nuk vdes kurrë, Ai që mban, furnizon e mbikëqyr çdo njeri e shpirt se çfarë punon, dhe që nuk i shpëton asgjë pa e ditur, kudo që të ndodhet – a është Allahu njësoj me ata që vdesin, zhduken, prishen, mbarojnë, që nuk dëgjojnë, nuk shikojnë dhe nuk kuptojnë asgjë, dhe që nuk mund të ruajnë veten e vet nga ndonjë e keqe apo t'i sjellin ndonjë të keqe apo të mirë adhuruesve të tyre; pra, kush meriton te adhurohet: Allahu apo ndokush apo ndonjë gjë tjetër?! Por megjithatë, idhujtarët i bëjnë Allahut ortak duke adhuruar krijesa të tjera, me injorancën e tyre. Thuaju atyre, o Muhamed: «Më tregoni emrat dhe cilësitë e atyre idhujve që ju i adhuroni në vend të Allahut!» – por ata nuk do të gjejnë tek idhujt e tyre asnjë cilësi që u jep të drejtën e adhurimit. «A mos po i thoni Allahut se në Tokën e Tij paska ortakë të Tij që Ai nuk i di dhe nuk i njeh, apo emrat që ju i vendosni atyre idhujve janë fjalë boshe që nuk kanë asnjë vërtetësi apo kuptim? Përkundrazi, mohuesve u është bërë e hijshme e kota, gënjeshtra ndaj Allahut, mohimi dhe idhujtaria e tyre, dhe Allahu i ka larguar ata nga rruga e drejtë për shkak të mohimit të tyre. Dhe padyshim, se për atë, të cilit Allahu nuk i ka dhënë sukses të udhëzohet, nuk do të ketë askush që ta udhëzojë në rrugën e drejtë dhe të vërtetë.

[34] Mohuesit dhe idhujtarët do të kenë dënim në jetën e kësaj bote, nga Allahu dhe nga besimtarët, por dënimi që do të kenë në botën tjetër është më i ashpër, më i rëndë dhe i përhershëm, dhe për ta nuk do të ketë asnjë mbrojtës që t'i mbrojë nga dënimi i Allahut.

۞ مَّثَلُ ٱلْجَنَّةِ ٱلَّتِى وُعِدَ ٱلْمُتَّقُونَ ۖ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَـٰرُ ۖ أُكُلُهَا دَآئِمٌ وَظِلُّهَا ۚ تِلْكَ عُقْبَى ٱلَّذِينَ ٱتَّقَوا۟ ۖ وَّعُقْبَى ٱلْكَـٰفِرِينَ ٱلنَّارُ ﴿٣٥﴾

35. Xheneti që u është premtuar të devotshmëve është i tillë që, nëpër të rrjedhin lumenj; ushqimet e tij janë të përhershme dhe po ashtu hija e tij. Ky është përfundimi i atyre që u ruajtën, kurse përfundimi i mohuesve është Zjarri.[35]

وَٱلَّذِينَ ءَاتَيْنَـٰهُمُ ٱلْكِتَـٰبَ يَفْرَحُونَ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيْكَ ۖ وَمِنَ ٱلْأَحْزَابِ مَن يُنكِرُ بَعْضَهُۥ ۚ قُلْ إِنَّمَآ أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ ٱللَّهَ وَلَآ أُشْرِكَ بِهِۦٓ ۚ إِلَيْهِ أَدْعُوا۟ وَإِلَيْهِ مَـَٔابِ ﴿٣٦﴾

36. Ata, të cilëve u kemi zbritur Librin, gëzohen me atë që të është shpallur ty, por ka disa prej grupeve që e mohojnë një pjesë të tij. Thuaj: "Unë jam urdhëruar të adhuroj vetëm Allahun dhe të mos i shoqëroj Atij asgjë (në adhurim). Tek Ai ftoj dhe tek Ai është kthimi im."[36]

[35] Përshkrimi i Xhenetit që Allahu i ka premtuar të devotshmëve, atyre që kanë frikë Allahun dhe i ruhen ndëshkimit të Tij duke zbatuar urdhrat e Tij dhe duke u larguar nga ndalesat e Tij, është i tillë: nën kështjellat dhe pemët e tij rrjedhin lumenj, frutat dhe ushqimet e tij janë të përhershme, dhe po ashtu hija e tij është e përhershme: as nuk shtohet as nuk pakësohet, sepse nuk do të ketë Diell. Ky është përfundimi i atyre që i ruhen Allahut dhe nuk i shkelin kufijtë e Tij në këtë botë, kurse përfundimi i mohuesve të Allahut është zjarri i Xhehenemit, ku do të qëndrojnë përgjithmonë.

[36] Ata, të cilëve u ishte zbritur Libër qiellor prej hebrenjve dhe të krishterëve, të cilët besuan Muhamedin (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), siç ishte Abdullah ibën Selam dhe Nexhashi, gëzohen me Kuranin që i shpallej Muhamedit (salallahu alejhi ue selem) për shkak të përputhjes së tij me atë që kishin ata prej Librave të mëparshëm, kurse disa nga grupet armike të besimtarëve, mohues e idhujtar, e mohojnë një pjesë të Kuranit. Thuaju atyre, o Muhamed: «Allahu më ka urdhëruar që të adhuroj vetëm Atë dhe të mos i shoqëroj asgjë në adhurim. Tek Allahu dhe adhurimi vetëm i Tij i ftoj njerëzit, dhe tek Allahu është kthimi dhe strehimi im.»

وَكَذَٰلِكَ أَنزَلْنَٰهُ حُكْمًا عَرَبِيًّا ۚ وَلَئِنِ ٱتَّبَعْتَ أَهْوَآءَهُم بَعْدَ مَا جَآءَكَ مِنَ ٱلْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ ٱللَّهِ مِن وَلِىٍّ وَلَا وَاقٍ ﴿٣٧﴾

37. Kështu, Ne e kemi zbritur atë (Kuranin) legjislacion në gjuhën arabe. Nëse do të ndiqje dëshirat e tyre, pas dijes që të ka ardhur, ti nuk do të kishe asnjë ndihmës apo mbrojtës ndaj Allahut.[37]

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ وَجَعَلْنَا لَهُمْ أَزْوَٰجًا وَذُرِّيَّةً ۚ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَن يَأْتِىَ بِـَٔايَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ ٱللَّهِ ۗ لِكُلِّ أَجَلٍ كِتَابٌ ﴿٣٨﴾

38. Ne kemi dërguar edhe të dërguar të tjerë para teje (o Muhamed), të cilëve u kemi dhënë gra dhe pasardhës, dhe asnjë i dërguar nuk mund të sillte ndonjë mrekulli, përveçse me lejen e Allahut. Çdo afat ka cakun e vet të shkruar.[38]

[37] Ashtu si zbritëm Librat e mëparshëm në gjuhën e profetëve që ua shpallëm ato, po kështu ta zbritëm këtë Kuran ty, o Muhamed, në gjuhën arabe, për të qenë legjislacion me të cilin gjykohet mes njerëzve; dhe zgjedhja e gjuhës arabe për zbritjen e Kuranit në këtë gjuhë, nuk është e paqëllimshme, por ajo është gjuha më kuptimplotë dhe më e qartë nga të gjitha gjuhët e tjera; prandaj ndiq atë që të shpallet në Kuran dhe jo dëshirat e idhujtarëve që nuk dinë, sepse nëse do të ndiqje dëshirat e idhujtarëve, pas dijes së vërtetë që të ka ardhur nga Allahu, atëherë nuk do të kishe asnjë ndihmës apo mbrojtës që të mbronte nga Allahu dhe dënimi i Tij. - Sigurisht që Muhamedi (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) ishte i ruajtur nga Allahu që të mund të bënte diçka të tillë, por Allahu i kujton atij mirësinë që ka derdhur mbi të, dhe me qëllim që populli i tij të marrë mësim.

[38] Ne kemi dërguar edhe të dërguar të tjerë para teje, o Muhamed, dhe atyre u kemi dhënë gra e fëmijë, ashtu si edhe ty, kështu që përse çuditen idhujtarët dhe përse të qortojnë pse ti martohesh, kur ata e dinë se edhe të dërguarit para teje janë martuar dhe kanë pasur fëmijë – përveç sepse kanë qëllime të këqia dhe dëshira të kota – dhe nëse kërkojnë ndonjë provë dhe mrekulli prej teje, ti nuk ke asgjë në dorë prej mrekullive, ashtu si edhe të dërguarit e tjerë që nuk kanë pasur në dorë dhe as nuk mundeshin të sillnin ndonjë mrekulli, veçse me lejen e Allahut dhe në kohën kur do Allahu, sepse çdo çështje ka afatin dhe cakun e vet të shkruar tek Allahu, të cilin nuk mund ta paraprijë apo ta vonojë.

يَمْحُوا۟ ٱللَّهُ مَا يَشَآءُ وَيُثْبِتُ ۖ وَعِندَهُۥٓ أُمُّ ٱلْكِتَـٰبِ ﴿٣٩﴾

39. Allahu fshin çfarë të dojë dhe ngulit çfarë të dojë; dhe tek Ai është baza e Librit.[39]

وَإِن مَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ ٱلَّذِى نَعِدُهُمْ أَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ فَإِنَّمَا عَلَيْكَ ٱلْبَلَـٰغُ وَعَلَيْنَا ٱلْحِسَابُ ﴿٤٠﴾

40. Edhe në qoftë se Ne të tregojmë diçka nga ai (dënim) që u premtojmë atyre, apo ta marrim shpirtin (para se t'i dënojmë), detyra jote është vetëm komunikimi i Shpalljes, kurse llogaria është te Ne.[40]

أَوَلَمْ يَرَوْا۟ أَنَّا نَأْتِى ٱلْأَرْضَ نَنقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا ۚ وَٱللَّهُ يَحْكُمُ لَا مُعَقِّبَ لِحُكْمِهِۦ ۚ وَهُوَ سَرِيعُ ٱلْحِسَابِ ﴿٤١﴾

41. A nuk e shohin ata se Ne e zvogëlojmë Tokën nga skajet e saj? Allahu është Ai që gjykon, dhe askush nuk mund ta kthejë gjykimin e Tij; Ai është i shpejtë në llogari.[41]

---

[39] Allahu fshin çfarë të dojë prej caktimeve, afateve dhe ligjeve, dhe ngulit e forcon çfarë të dojë prej tyre, me urtësinë dhe dijen e Tij absolute, dhe tek Ai është baza e Librit, el Leuhu el Mahfudh, i cili nuk ndryshon dhe asgjë nuk fshihet prej tij, sepse Allahu ka urdhëruar lapsin që ta shkruajë atë para se të krijojë qiejt dhe Tokën, duke shënuar në të gjithçka do të ndodhë në krijimin e Tij, me dijen e Tij absolute dhe të pagabueshme, kështu që baza e Librit nuk mund të ndryshojë.

[40] Edhe nëse Ne bëjmë që të shohësh diçka nga dënimi me të cilin i kërcënojmë idhujtarët, ose ta marrim shpirtin para se ti, o Muhamed, t'i shohësh ata t'u vijë dënimi, gjithësesi, detyra jote është që t'i bindesh Zotit tënd dhe të komunikosh Shpalljen e Tij, dhe jo të kërkosh udhëzimin apo humbjen e tyre, kurse llogaria e tyre është detyra Jonë, dhe tek Ne është shpërblimi apo ndëshkimi për veprat e secilit.

[41] A nuk e shohin mohuesit dhe idhujtarët e Mekes se ne po e zvogëlojmë tokën nga skajet e saj, me fitoren e besimtarëve mbi ta dhe çlirimin e tokave të tyre dhe sundimin e tyre; a nuk kanë frikë se së shpejti do ju vijë rradha edhe vetë tokave të tyre? – Pra, këtu mund të jetë për qëllim çlirimi i tokave të idhujtarëve dhe mohuesve nga muslimanët në fillim të Islamit dhe më pas, ose edhe vdekja e dijetarëve të cilët kanë rol të madh në Tokë dhe me vdekjen e tyre, Toka zvogëlohet gjithnjë e më shumë deri sa të flasin njerëzit pa dije dhe të përhapet injoranca, e më pas të ndodhë kiameti, siç e kanë komentuar dijetarët e mëhershëm; por ajeti përmban gjithashtu kuptim shkencor dhe fizik të prekshëm, që ka të

وَقَدْ مَكَرَ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَلِلَّهِ ٱلْمَكْرُ جَمِيعًا ۖ يَعْلَمُ مَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ ۗ وَسَيَعْلَمُ ٱلْكُفَّٰرُ لِمَنْ عُقْبَى ٱلدَّارِ ﴿٤٢﴾

42. Edhe ata që kanë qenë para tyre kanë bërë dredhi, por e gjithë dredhia është e Allahut. Ai e di çfarë vepron çdo person, dhe mohuesit do ta mësojnë se për kë do të jetë shtëpia e përfundimit të mirë.[42]

bëjë me zvogëlimin e Tokës nga skajet apo anët e saj, gjë që e forcon edhe ajeti 44 i sures El Enbija, dhe kjo është vërtet një provë dhe argument për vërtetësinë e Kuranit dhe të Muhamedit, si dhe për Madhështinë e Allahut të Lartësuar. – Allahu është Ai që gjykon me gjykimin e Tij fetar, fizik dhe të shpërlimit apo ndëshkimit, dhe askush nuk mund ta kthejë gjykimin e Tij, sepse gjykimi i Tij është i drejtë, i plotë dhe i urtë; dhe Allahu është i shpejtë në llogari, kështu që mohuesit të mos e shpejtojnë ardhjen e dënimit, sepse çdo gjë që ka për të ardhur, është afër.

[42] Edhe mohuesit dhe idhujtarët që kanë qenë para këtyre që të përgënjeshtrojnë ty, o Muhamed, kanë ngritur kurthe e dredhi kundër të dërguarve të Allahut tek ata, ashtu si po bëjnë edhe këta me ty, por e gjithë dredhia është e Allahut, sepse Ai ka në dorë të gjitha shkaqet e dredhisë dhe përfundimet, dhe Ai i prish planet e mohuesve dhe ua kthen ato në pendim e humbje kundër vetes së tyre. Allahu e di mirë se çfarë vepron e fiton çdo person dhe çdo individ, dhe do e shpërblejë secilin sipas veprës që ka bërë; atëherë, mohuesit dhe idhujtarët do e mësojnë mirë se kujt do i takojë shtëpia e përfundimit të mirë pas kësaj bote, Xheneti i Allahut. Sigurisht që do i takojë besimtarëve, pasuesve të të dërguarve të Allahut.

وَيَقُولُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ لَسْتَ مُرْسَلًا ۚ قُلْ كَفَىٰ بِٱللَّهِ شَهِيدًۢا بَيْنِى وَبَيْنَكُمْ وَمَنْ عِندَهُۥ عِلْمُ ٱلْكِتَـٰبِ ﴿٤٣﴾

43. Ata që mohuan thonë: "Ti nuk je i dërguar!" Thuaju (o Muhamed!): "Mjafton Allahu për Dëshmitar mes meje dhe jush, si dhe ata që kanë njohuri nga Libri."[43]

[43] Ata që mohuan Allahun i thonë të dërguarit të Allahut, Muhamedit: "Ti nuk je i dërguar nga Allahu!" Thuaju atyre, o Muhamed: "Mjafton Allahu si Dëshmitar për të vërtetën e asaj që them unë dhe gënjeshtrën e asaj që thoni ju, dhe mjafton gjithashtu dëshmia e atyre që kanë njohuri nga Libri i zbritur nga Allahu më parë – Teurati dhe Inxhili -, prej hebrenjve dhe të krishterëve, të cilët më besuan mua dhe atë që më është shpallur nga Allahu, dhe të cilët e pasuan të vërtetën dhe e dëshmuan atë, pa e fshehur.

سُورَةُ إِبْرَاهِيمَ

14. SURJA “IBRAHIM”

(Mekase, 52 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

الٓر ۚ كِتَٰبٌ أَنزَلْنَٰهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ ٱلنَّاسَ مِنَ ٱلظُّلُمَٰتِ إِلَى ٱلنُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَىٰ صِرَٰطِ ٱلْعَزِيزِ ٱلْحَمِيدِ ﴿١﴾

1. Elif Lam Ra. Ky është Libër që Ne ta kemi shpallur ty (o Muhamed), për t’i nxjerrë njerëzit nga errësirat në dritë, me lejen e Zotit të tyre - në rrugën e të Plotfuqishmit, të Lavdëruarit,[1]

[1] Ky Kuran është një Libër që Ne ta kemi shpallur ty, o Muhamed, për të mirën e njerëzimit, për t’i nxjerrë njerëzit nga errësirat e injorancës, mosbesimit dhe moraleve të këqia në dritën e dijes, udhëzimit, besimit dhe moraleve të larta, me lejen dhe suksesin e dhënë nga Zoti i tyre – në rrugën e drejtë që të çon te Allahu i Plotfuqishmëm dhe i Lavdëruar, në fenë e Allahut dhe legjislacionin që Ai ka caktuar për krijesat e Tij. Sigurisht që besimtari i cili ndjek rrugën e të Plotfuqishmit dhe të Lavdëruarit, arrin krenari dhe fuqi nga Allahu, dhe ai është i fortë edhe nëse nuk ka asnjë ndihmës apo përkrahës tjetër përveç Allahut, i lavdëruar në veprat që bën në bindje ndaj Allahut dhe përfundimi i tij do të jetë gjithashtu i mirë, në xhenetin e Allahut.

ٱللَّهِ ٱلَّذِى لَهُۥ مَا فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ ۗ وَوَيْلٌ لِّلْكَـٰفِرِينَ مِنْ عَذَابٍ شَدِيدٍ ﴿٢﴾

2. Allahut, të Cilit i përket gjithçka që gjendet në qiej dhe gjithçka që gjendet në Tokë. Dhe mjerë për mohuesit nga një dënim i tmerrshëm![2]

ٱلَّذِينَ يَسْتَحِبُّونَ ٱلْحَيَوٰةَ ٱلدُّنْيَا عَلَى ٱلْـَٔاخِرَةِ وَيَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا ۚ أُو۟لَـٰٓئِكَ فِى ضَلَـٰلٍۭ بَعِيدٍ ﴿٣﴾

3. Ata që preferojnë jetën e kësaj bote ndaj botës tjetër, që pengojnë njerëzit nga rruga e Allahut dhe dëshirojnë ta shtrembërojnë atë; ata janë në humbje të largët.[3]

وَمَآ أَرْسَلْنَا مِن رَّسُولٍ إِلَّا بِلِسَانِ قَوْمِهِۦ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ ۖ فَيُضِلُّ ٱللَّهُ مَن يَشَآءُ وَيَهْدِى مَن يَشَآءُ ۚ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿٤﴾

4. Ne nuk kemi dërguar asnjë të dërguar veçse në gjuhën e popullit të tij, për t'ua bërë të qartë atyre. Allahu çon në humbje kë të dojë dhe udhëzon kë të dojë. Ai është i Plotfuqishmi, i Urti.[4]

---

[2] Për t'i udhëzuar njerëzit me këtë Kuran, në rrugën e Allahut, i Cili zotëron gjithçka gjendet në qiej dhe gjithçka gjendet në Tokë; pra ky është Zoti dhe këto janë cilësitë dhe atributet e Atij, të Cilin që njerëzit duhet të adhurojnë, dhe nuk duhet të adhurojnë idhuj e sende që nuk zotërojnë asgjë dhe nuk kanë asnjë mundësi që t'i sjellin dobi apo dëm, vetes apo të tjerëve. Prandaj, mjerë për mohuesit e Allahut dhe të Dërguarit të Tij nga një dënim i tmerrshëm në zjarrin e Xhehenemit.

[3] Mjerë mohuesit, të cilët preferojnë jetën e kësaj bote kalimtare ndaj botës tjetër të përhershme, dhe të cilët pengojnë njerëzit nga ndjekja e fesë së Allahut dhe dëshirojnë ta shtrembërojnë atë sipas dëshirave të tyre; këta janë në një humbje shumë larg të vërtetës dhe larg shkaqeve të udhëzimit.

[4] Ne nuk kemi dërguar asnjë të dërguar para teje, o Muhamed, veçse të fliste në gjuhën e popullit të tij ku edhe ishte dërguar, për t'ua bërë të qartë atyre fenë dhe ligjet e Allahut. Allahu çon në humbje kë të dojë dhe udhëzon në rrugën e drejtë dhe të vërtetë kë të dojë, e Ai është i Plotfuqishmi në pushtetin e Tij – bën çfarë të dojë e udhëzon kë të dojë - , i Urti në të gjitha çështjet, duke e vendosur gjithçka në vendin e vet, - i jep udhëzimin apo humbjen kujt të dojë, me urtësinë e Tij absolute.

وَلَقَدۡ أَرۡسَلۡنَا مُوسَىٰ بِـَٔايَٰتِنَآ أَنۡ أَخۡرِجۡ قَوۡمَكَ مِنَ ٱلظُّلُمَٰتِ إِلَى ٱلنُّورِ وَذَكِّرۡهُم
بِأَيَّٰمِ ٱللَّهِۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأٓيَٰتٖ لِّكُلِّ صَبَّارٖ شَكُورٖ ۝٥

5. Ne e dërguam Musain me provat Tona (dhe i thamë): "Nxirre popullin tënd nga errësirat në dritë dhe kujtoju atyre ditët e Allahut (të favorizimit)!" Vërtet, në këtë ka prova për çdo të durueshëm dhe falënderues.[5]

[5] Ne e dërguam Musain te bijtë e Izraelit (Jakubit) dhe e forcuam atë me nëntë prova dhe mrekulli të qarta për vërtetësinë e tij dhe asaj që i shpallej, dhe e urdhëruam atë që t'i ftonte njerëzit në besim dhe t'i nxirrte ata nga errësirat e mosbesimit dhe humbjes, si dhe t'u kujtonte bijve të Izraelit ditët e favorizimit të Allahut ndaj tyre – kur i shpëtoi nga Faraoni dhe kaloi me ta detin, kurse faraonin dhe ushtrinë e tij i mbyti në det. Në këtë kujtim të tyre ka prova të qarta për çdo të durueshëm në fatkeqësi, në kryerjen e urdhrave të Allahut dhe ruajtjen nga ndalesat e Tij; ka prova gjithashtu për çdo falënderues dhe mirënjohës ndaj Allahut për mirësitë e Tij. Pra, vetëm të durueshmit dhe falënderuesit marrin mësim nga këto prova të Allahut.

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ ٱذْكُرُوا۟ نِعْمَةَ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ أَنجَىٰكُم مِّنْ ءَالِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوٓءَ ٱلْعَذَابِ وَيُذَبِّحُونَ أَبْنَآءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَآءَكُمْ ۚ وَفِى ذَٰلِكُم بَلَآءٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿٦﴾

6. (Kujto) kur Musai i tha popullit të vet: "Kujtoni mirësinë e Allahut ndaj jush, kur Ai ju shpëtoi nga populli i Faraonit, i cili ju mundonte me mundimin më të keq, vriste djemtë tuaj dhe linte gjallë femrat tuaja. Këtu kishte një sprovë të madhe nga Zoti juaj.[6]

وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِن شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ ۖ وَلَئِن كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِى لَشَدِيدٌ ﴿٧﴾

7. Dhe (kujtoni) kur Zoti juaj deklaroi: "Nëse falënderoni, Unë do t'ju jap edhe më shumë; por, nëse mohoni, me të vërtetë, dënimi Im është i ashpër."[7]

وَقَالَ مُوسَىٰٓ إِن تَكْفُرُوٓا۟ أَنتُمْ وَمَن فِى ٱلْأَرْضِ جَمِيعًا فَإِنَّ ٱللَّهَ لَغَنِىٌّ حَمِيدٌ ﴿٨﴾

8. Pastaj Musai tha: "Nëse mohoni ju dhe të gjithë ata që janë në Tokë – me të vërtetë, Allahu është i Vetëmjaftueshëm, i Lavdërueshëm."[8]

---

[6] Kujtoi popullit tënd, o Muhamed, historinë e Musait, kur ai i tha popullit të vet, bijve të Izraelit (Jakubit): "Kujtoni mirësinë e Allahut ndaj jush, kur Ai ju shpëtoi nga Faraoni dhe populli i tij, të cilët ju torturonin me mundimet më të rënda e më të këqia, vrisnin djemtë tuaj dhe linin gjallë vajzat tuaja, me qëllim që të mos vinte prej jush dikush që do të rrëzonte pushtetin e Faraonit. Sigurisht që në këtë fatkeqësi tuajën kishte sprovë të madhe për ju nga Zoti juaj."

[7] Musai vazhdon t'i thotë popullit të tij: "Kujtoni gjithashtu kur Zoti juaj deklaroi: "Nëse ju jeni mirënjohës dhe më falënderoni për mirësitë që ju kam dhënë, duke vepruar në bindje ndaj Meje, Unë do jua shtoj edhe më shumë mirësinë dhe favorizimin ndaj jush; por nëse mohoni të mirat e Mia dhe jeni mosmirënjohës ndaj Meje, duke vepruar në kundërshtim me urdhrat e Mia, atëherë dijeni se ndëshkimi Im është i ashpër dhe i rëndë për këdo që më mohon nga krijesat e Mia!"

[8] Pastaj Musai i tha popullit të vet: "Nëse ju e mohoni Allahun, bashkë me të gjithë banorët e Tokës, nuk do ta dëmtoni aspak Atë, sepse Ai është i Vetëmjaftueshëm, që nuk ka nevojë për krijesat e Tij, dhe i Lavdërueshëm vetvetiu, kështu që nuk ka nevojë për adhurimin apo falënderimin tuaj."

أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَؤُا۟ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ ۛ وَٱلَّذِينَ مِنۢ بَعْدِهِمْ ۛ لَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا ٱللَّهُ ۚ جَآءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِٱلْبَيِّنَٰتِ فَرَدُّوٓا۟ أَيْدِيَهُمْ فِىٓ أَفْوَٰهِهِمْ وَقَالُوٓا۟ إِنَّا كَفَرْنَا بِمَآ أُرْسِلْتُم بِهِۦ وَإِنَّا لَفِى شَكٍّ مِّمَّا تَدْعُونَنَآ إِلَيْهِ مُرِيبٍ ﴿٩﴾

9. A nuk ju ka ardhur juve lajmi i atyre që kanë qenë para jush: popullit të Nuhut, Adit dhe Themudit, dhe i atyre që erdhën pas tyre? Askush nuk di për ta, përveç Allahut! Të dërguarit e tyre u sollën atyre prova të qarta, por ata vendosën duart në gojët e tyre dhe thanë: "Me të vërtetë, ne e mohojmë atë me të cilën jeni dërguar dhe vërtet, ne jemi në dyshim shqetësues për atë në të cilën na ftoni."[9]

[9] A nuk ju ka ardhur juve, o populli i Musait dhe/ose i Muhamedit - lajmi dhe historitë e popujve që kanë qenë para jush: popullit të Nuhut, Hudit (Adit) dhe Salihut (Themudit), si dhe lajmi i popujve që kanë ardhur pas tyre, numrin dhe emrat e të cilëve nuk i di askush tjetër përveç Allahut? Të dërguarit tanë tek ata u sollën atyre prova të qarta për vërtetësinë e tyre dhe mesazhit të tyre, por ata kafshuan duart me gojët e tyre nga mllefi dhe kryeneçësia ndaj pranimit të besimit, dhe i thanë të dërguarve të tyre: "Ne e mohojmë dhe nuk e besojmë atë me të cilën jeni dërguar nga Allahu, dhe ne jemi në dyshim shqetësues dhe alarmues për atë në të cilën na ftoni prej besimit dhe adhurimit të Një Zoti të Vetëm."

۞ قَالَتۡ رُسُلُهُمۡ أَفِي ٱللَّهِ شَكّٞ فَاطِرِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۖ يَدۡعُوكُمۡ لِيَغۡفِرَ لَكُم مِّن ذُنُوبِكُمۡ وَيُؤَخِّرَكُمۡ إِلَىٰٓ أَجَلٖ مُّسَمّٗىۚ قَالُوٓاْ إِنۡ أَنتُمۡ إِلَّا بَشَرٞ مِّثۡلُنَا تُرِيدُونَ أَن تَصُدُّونَا عَمَّا كَانَ يَعۡبُدُ ءَابَآؤُنَا فَأۡتُونَا بِسُلۡطَٰنٖ مُّبِينٖ ١٠

10. Të dërguarit e tyre thanë: “A ka dyshim në Allahun, Krijuesin e qiejve dhe të Tokës?! Ai ju fton në mënyrë që t’ju falë disa gjynahe tuajat dhe ju lë deri në një afat të caktuar.” Ata thanë: “Ju nuk jeni veçse njerëz si ne, që dëshironi të na pengoni nga ajo që adhuronin të parët tanë; përndryshe, na sillni një provë të qartë!”[10]

[10] Të dërguarit e popujve të mëparshëm u thanë popujve të tyre: “A ka dyshim në ekzistencën e Allahut dhe se vetëm Ai meriton të adhurohet dhe askush e asgjë tjetër nga krijesat e Tij, ndërkohë që Ai është Krijuesi i qiejve dhe i Tokës nga asgjëja dhe pa shembull të mëparshëm?! Allahu ju fton juve të besoni që t’ju falë gjynahet, dhe Ai ju lë të jetoni në Tokë deri në afatin tuaj që Ai e ka caktuar që më parë, pa ju sjellë ndëshkim shkatërrues.” Njerëzit e atyre popujve u thanë të dërguarve të tyre: “Ju jeni njerëz si ne, me të njëjtat cilësi dhe pamje, dhe nuk keni ndonjë gjë që ju favorizon ndaj nesh për të qenë lajmëtarë të Zotit. Ju dëshironi të na ndaloni nga adhurimi i atyre që adhuronin të parët tanë prej idhujve e statujave, përndryshe na sillni argument të qartë që vërteton atë që ju thoni.”

قَالَتۡ لَهُمۡ رُسُلُهُمۡ إِن نَّحۡنُ إِلَّا بَشَرٞ مِّثۡلُكُمۡ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ يَمُنُّ عَلَىٰ مَن يَشَآءُ مِنۡ عِبَادِهِۦۖ وَمَا كَانَ لَنَآ أَن نَّأۡتِيَكُم بِسُلۡطَٰنٍ إِلَّا بِإِذۡنِ ٱللَّهِۚ وَعَلَى ٱللَّهِ فَلۡيَتَوَكَّلِ ٱلۡمُؤۡمِنُونَ ١١

11. Të dërguarit e tyre u thanë: “Ne nuk jemi tjetër, veçse njerëz si ju, por Allahu ia dhuron mirësinë kujt të dojë prej robërve të Vet. Ne nuk mund t’ju sjellim prova, veçse me lejen e Allahut. Dhe vetëm tek Allahu të mbështeten besimtarët.[11]

وَمَا لَنَآ أَلَّا نَتَوَكَّلَ عَلَى ٱللَّهِ وَقَدۡ هَدَىٰنَا سُبُلَنَاۚ وَلَنَصۡبِرَنَّ عَلَىٰ مَآ ءَاذَيۡتُمُونَاۚ وَعَلَى ٱللَّهِ فَلۡيَتَوَكَّلِ ٱلۡمُتَوَكِّلُونَ ١٢

12. E përse të mos mbështetemi tek Allahu, kur Ai na ka udhëzuar në rrugët tona? Ne do t’i durojmë mundimet që na shkaktoni ju; dhe vetëm tek Allahu të mbështeten ata që kërkojnë mbështetje!”[12]

وَقَالَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ لِرُسُلِهِمۡ لَنُخۡرِجَنَّكُم مِّنۡ أَرۡضِنَآ أَوۡ لَتَعُودُنَّ فِي مِلَّتِنَاۖ فَأَوۡحَىٰٓ إِلَيۡهِمۡ رَبُّهُمۡ لَنُهۡلِكَنَّ ٱلظَّٰلِمِينَ ١٣

13. Ata që mohuan u thanë të dërguarve të tyre: “Ne do t’ju dëbojmë nga toka jonë, ose do të ktheheni në fenë tonë!” Atëherë,

[11] Të dërguarit e mëparshëm i thanë popujve të tyre: “Është e vërtetë që ne jemi njerëz ashtu si edhe ju, por Allahu ia jep mirësinë e Tij të udhëzimit dhe profetësisë kujt të dojë prej robërve të Tij. Kurse prova dhe mrekullia që kërkoni nga ne, nuk është në dorën tonë dhe as në mundësinë tonë, por ne i sjellim ato vetëm me urdhër nga Allahu; dhe vetëm tek Allahu duhet të mbështeten besimtarët në të gjitha çështjet e tyre.”

[12] Vazhdon fjala e të dërguarve drejtuar popujve të tyre: “E si të mos i mbështetemi Allahut dhe të besojmë tek Ai, ndërkohë që Ai na ka udhëzuar në rrugën e shpëtimit nga dënimi i Tij dhe na e ka bërë të qartë atë rrugë?! Ne do t’i durojmë mundimet që na shkaktoni ju me fjalë apo me vepra, për shkak të thirrjes në fenë e Allahut, dhe vetëm tek Allahu duhet të mbështeten besimtarët që kërkojnë mbështetje për ndihmë kundër armiqve të tyre dhe në çdo çështje të tyre.”

Zoti u shpalli atyre (të dërguarve): "Me siguri, Ne do t'i shkatërrojmë të padrejtët,[13]

وَلَنُسْكِنَنَّكُمُ ٱلْأَرْضَ مِنۢ بَعْدِهِمْ ۚ ذَٰلِكَ لِمَنْ خَافَ مَقَامِى وَخَافَ وَعِيدِ ﴿١٤﴾

14. dhe pas tyre do t'ju vendosim të banoni në tokën e tyre. Kjo është për ata që kanë frikë qëndrimin para Meje dhe kanë frikë kërcënimin Tim."[14]

وَٱسْتَفْتَحُوا۟ وَخَابَ كُلُّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ﴿١٥﴾

15. Ata (të dërguarit) kërkuan ndihmën nga Allahu, dhe kështu, çdo mendjemadh kokëfortë u shkatërrua.[15]

مِّن وَرَآئِهِۦ جَهَنَّمُ وَيُسْقَىٰ مِن مَّآءٍ صَدِيدٍ ﴿١٦﴾

16. Pas tyre është Xhehenemi, dhe atyre do t'u jepet të pijnë ujë qelbi,[16]

---

[13] Mohuesit u zunë ngusht dhe nuk mund të përgjigjeshin më me logjikë, kështu që u kthyen tef orca dhe dhuna, dhe iu thanë të dërguarve të tyre: "Ne do t'ju dëbojmë nga toka jonë dhe vendi ynë, deri sa të ktheheni në fenë tonë, në adhurimin e idhujve!" Atëherë, Allahu i shpalli të dërguarve: "Do t'i shkatërrojmë të padrejtët: idhujtarët dhe mohuesit e Allahut dhe të dërguarve të Tij… fjalia vazhdon në ajetin në vijim.

[14] dhe pas shkatërrimit dhe zhdukjes së mohuesve, Ne do t'ju vendosim ju, të dërguarit dhe pasuesit tuaj, të banoni në tokat e tyre. Kjo gjë – shkatërrimi i armiqve, zmbrapsja e intrigave të tyre dhe trashëgimi i tokave të tyre - është e sigurtë për të gjithë ata besimtarë që i frikësohen qëndrimit para Meje në ditën e Llogarisë, dhe që i frikësohen kërcënimit dhe dënimit Tim." Me këtë fjalë, Allahu kërcënon gjithashtu idhujtarët e Mekes për shkak të mohimit dhe përgënjeshtrimit të Muhamedit (salallahu alejhi ue selem), si dhe mundimit të tij me fjalë e vepra të këqia, dhe i thotë të Dërguarit të Tij që të durojë ashtu si kanë duruar edhe të dërguarit e tjerë më parë, sepse përfundimi i të padrejtëve është shkatërrimi, kurse përfundimi i të dërguarve dhe besimtarëve është triumfi dhe fitorja në të dyja botët; ky është Ligji i Allahut.

[15] Të dërguarit i kërkuan Allahut ndihmën dhe fitoren kundër popujve të tyre, dhe Allahu iu përgjigj lutjes së tyre, kështu që çdo mendjemadh e kokëfortë ndaj pranimit të besimit dhe Njësimit të Allahut u shkatërrua dhe u asgjësua.

[16] Mohuesit mendjemëdhenj e kokëfortë i pret zjarri i Xhehenemit, ku do u jepet të pijnë nga qelbi dhe gjaku që del nga trupat e banorëve të Zjarrit.

يَتَجَرَّعُهُۥ وَلَا يَكَادُ يُسِيغُهُۥ وَيَأْتِيهِ ٱلْمَوْتُ مِن كُلِّ مَكَانٍ وَمَا هُوَ بِمَيِّتٍ ۖ وَمِن وَرَآئِهِۦ عَذَابٌ غَلِيظٌ ﴿١٧﴾

17. të cilin do ta gëlltitin por vështirë se mund ta kapërdijnë; dhe vdekja do t'u vijë atyre nga të gjitha anët, por nuk do të vdesin; dhe pas tyre ka dënim të ashpër.[17]

مَّثَلُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ بِرَبِّهِمْ ۖ أَعْمَـٰلُهُمْ كَرَمَادٍ ٱشْتَدَّتْ بِهِ ٱلرِّيحُ فِى يَوْمٍ عَاصِفٍ ۖ لَّا يَقْدِرُونَ مِمَّا كَسَبُوا۟ عَلَىٰ شَىْءٍ ۚ ذَٰلِكَ هُوَ ٱلضَّلَـٰلُ ٱلْبَعِيدُ ﴿١٨﴾

18. Shembulli i veprave të atyre që mohuan Zotin e tyre, është si ai hiri, të cilin e shpërndan era në një ditë të stuhishme. Ata nuk do të mund të arrijnë asgjë nga veprat që kanë punuar. Kjo është humbja e largët.[18]

[17] Banorët e Zjarrit do të përpiqen herë pas here ta gëlltitin qelbin dhe lëngjet që rrjedhin nga trupat e vetë banorëve të Zjarrit, por nuk do të munden ta kapërdijnë atë për shkak të qelbësisë, nxehtësisë, hidhtësisë dhe shpifësisë së tij; dhe atyre do iu vijë dënimi i rëndë vdekjeprurës i çdo lloji dhe nga çdo anë e trupit, por megjithatë nuk do të vdesin e të shpëtojnë, sepse atje nuk ka më vdekje; dhe pas këtij dënimi ata i pret dënim tjetër edhe më i ashpër.

[18] Veprat e mira të atyre që mohuan Zotin e tyre në këtë botë - si bamirësia, mbajtja e lidhjeve familjare, etj. - janë të ngjashme me atë hirin që e shpërndan era e fortë në një ditë të stuhishme, dhe nuk lë asnjë gjurmë të tij; kështu edhe mohuesit nuk arrijnë të përfitojnë asgjë nga veprat e tyre tek Allahu, sepse mosbesimi i zhduku ato, ashtu si zhduk era hirin. Kjo gjë dhe kjo mënyrë të vepruari pa bazë dhe pa besim është humbja më e largët nga rruga e drejtë.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ ٱللَّهَ خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ بِٱلْحَقِّ ۚ إِن يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿١٩﴾

19. A nuk e sheh se Allahu i ka krijuar qiejt dhe Tokën me të vërtetën? Nëse dëshiron, Ai mund t'ju zhdukë ju dhe të sjellë një krijim të ri;[19]

وَمَا ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ بِعَزِيزٍ ﴿٢٠﴾

20. dhe kjo nuk është e vështirë për Allahun.[20]

وَبَرَزُوا۟ لِلَّهِ جَمِيعًا فَقَالَ ٱلضُّعَفَٰٓؤُا۟ لِلَّذِينَ ٱسْتَكْبَرُوٓا۟ إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ أَنتُم مُّغْنُونَ عَنَّا مِنْ عَذَابِ ٱللَّهِ مِن شَىْءٍ ۚ قَالُوا۟ لَوْ هَدَىٰنَا ٱللَّهُ لَهَدَيْنَٰكُمْ ۖ سَوَآءٌ عَلَيْنَآ أَجَزِعْنَآ أَمْ صَبَرْنَا مَا لَنَا مِن مَّحِيصٍ ﴿٢١﴾

21. Të gjithë do të dalin para Allahut, dhe atëherë, të dobëtit do t'u thonë atyre që ishin mendjemëdhenj: "Ne ishim ithtarët tuaj; kështu që, a mund të na mbroni ndopak nga dënimi i Allahut?" Ata do të thonë: "Sikur të na kishte udhëzuar Allahu, edhe ne do t'ju kishim udhëzuar. Për ne tani është njësoj, lemerisemi apo durojmë, nuk kemi shpëtim."[21]

---

[19] A nuk e shihni, o njerëz, se Allahu i ka krijuar qiejt dhe Tokën në mënyrën më të përsosur që tregon për urtësinë e Tij absolute, dhe se Ai nuk i ka krijuar ato pa qëllim, por që të jenë provë e qartë për Fuqinë dhe Njëshmërinë e Tij, që të adhurohet vetëm Ai dhe të mos i shqërohet askush dhe asgjë në adhurim? Nëse dëshiron, Ai ju zhduk ju, dhe në vendin tuaj sjell krijim të rid he njerëz të tjerë, të cilët i binden Atij dhe adhurojnë vetëm Atë.

[20] Zhdukja juaj, o njerëz mohues të Allahut dhe idhujtarë, dhe sjellja e të tjerëve në vendin tuaj, nuk është aspak e vështirë për Allahun, por është shumë e lehtë.

[21] Ditën e Kiametit, të gjitha krijesat do të dalin nga varret e tyre para Allahut Fuqiplotë, për të gjykuar mes tyre, dhe atje, ndjekësit dhe ithtarët do t'u thonë mendjemëdhenjëve, atyre të cilëve bënin mendjemadhësi ndaj adhurimit të Allahut dhe pasimit të profetëve, si dhe ndaj njerëzve e ithtarëve të tyre në dynja: "Ne kemi qenë ithtarët tuaj në dynja, zbatonim atë që na urdhëronit ju prej idhujtarisë e mohimit të Allahut, kështu që, a mund të na mbroni sot ndopak nga dënimi i Allahut, ashtu si na premtonit në dynja?" Ata do t'u përgjigjen: "Sikur Allahu të na kishte udhëzuar në besim, edhe ne do t'ju kishim ftuar në udhëzim dhe në rrugën e drejtë, por Allahu nuk na dha sukses për këtë gjë, kështu që ne humbën rrugë dhe ju dërguam në humbje edhe juve. Tani, për ne dhe për ju është njësoj, lemerisemi nga tmeri që na pret apo e durojmë atë tmerr, gjithësesi nuk kemi nga t'ia mbathim dhe nuk kemi shpëtim."

وَقَالَ ٱلشَّيۡطَٰنُ لَمَّا قُضِيَ ٱلۡأَمۡرُ إِنَّ ٱللَّهَ وَعَدَكُمۡ وَعۡدَ ٱلۡحَقِّ وَوَعَدتُّكُمۡ
فَأَخۡلَفۡتُكُمۡۖ وَمَا كَانَ لِيَ عَلَيۡكُم مِّن سُلۡطَٰنٍ إِلَّآ أَن دَعَوۡتُكُمۡ فَٱسۡتَجَبۡتُمۡ لِيۖ
فَلَا تَلُومُونِي وَلُومُوٓاْ أَنفُسَكُمۖ مَّآ أَنَا۠ بِمُصۡرِخِكُمۡ وَمَآ أَنتُم بِمُصۡرِخِيَّۖ إِنِّي
كَفَرۡتُ بِمَآ أَشۡرَكۡتُمُونِ مِن قَبۡلُۗ إِنَّ ٱلظَّٰلِمِينَ لَهُمۡ عَذَابٌ أَلِيمٞ ٢٢

22. Dhe kur çështja të ketë përfunduar, djalli do të thotë: “Vërtet, Allahu ju premtoi premtimin e vërtetë; dhe unë ju premtova, por ju tradhtova. Por unë nuk kisha asnjë pushtet mbi ju, përveç që ju thirra e ju m’u përgjigjët. Prandaj, mos më qortoni mua, por qortoni veten tuaj! Unë nuk mund t’ju shpëtoj juve, as ju nuk mund të më shpëtoni mua. Unë e mohoj që më shoqëruat me Allahun më parë.” Me të vërtetë, të padrejtët do të kenë dënim të dhembshëm.[22]

[22] Pasi Allahu të ketë gjykuar mes krijesave të Tij, dhe banorët e Xhenetit të kenë hyrë në Xhenet, kurse ata të Zjarrit në Zjarr, shejtani (Iblisi) do të thotë: “Allahu ju premoti juve premtimin e vërtetë të ringjalljes dhe shpërblimit për veprat e bëra në dynja, kurse unë ju premtova premtim mashtrues se nuk do të ketë ringjallje dhe as shpërblim për veprat e bëra në dynja, kështu që sot unë tërhiqem nga premtimi im, por ta dini se unë nuk kisha ndonjë lloj pushteti mbi ju që t’ju detyroja me forcë të më ndiqnit mua, as nuk kisha ndonjë provë apo mrekulli që t’ju bindja, por thjesht iu thirra në mohimin e Allahut dhe në humbje, kurse ju më dëgjuat dhe më pasuat. Kështu që, mos më qortoni mua, por qortoni veten tuaj, sepse faji është i juaji! Sot, as unë nuk mund tju shpëtoj apo ndihmoj juve, as ju nuk mund të më shpëtoni apo të më ndihmoni mua nga dënimi i Allahut. Tani, unë e mohoj që më bëtë ortak me Allahun në dynja, duke më adhuruar dhe m’u bindur mua përkrah Allahut apo në vend të Tij.” Allahu thotë: “Me të vërtetë, të padrejtët – ata të cilët i kthyen shpinën të vërtetës dhe ndoqën të pavërtetën dhe shejtanin në dynja – do të kenë dënim të dhembshëm dhe të përhershëm në zjarrin e Xhehenemit.”

وَأُدۡخِلَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ جَنَّٰتٖ تَجۡرِي مِن تَحۡتِهَا ٱلۡأَنۡهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَا بِإِذۡنِ رَبِّهِمۡۖ تَحِيَّتُهُمۡ فِيهَا سَلَٰمٌ ٢٣

23. Ndërsa ata që besojnë dhe bëjnë vepra të mira, do të futen në kopshte, nën të cilat rrjedhin lumenj dhe ku do të qëndrojnë përgjithmonë, me lejen e Zotit të tyre. Përshëndetja e tyre atje do të jetë: "Paqe!"[23]

أَلَمۡ تَرَ كَيۡفَ ضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلٗا كَلِمَةٗ طَيِّبَةٗ كَشَجَرَةٖ طَيِّبَةٍ أَصۡلُهَا ثَابِتٞ وَفَرۡعُهَا فِي ٱلسَّمَآءِ ٢٤

24. A nuk e sheh se si Allahu e krahason fjalën e mirë me pemën e mirë, rrënja e së cilës është e vendosur fort në tokë, kurse degët e saj ngrihen lart në qiell;[24]

[23] Ata që besuan Allahun dhe të Dërguarin e Tij, dhe vepruan vepra të mira në bindje ndaj Allahut dhe të Dërguarit të Tij, do të futen me urdhrin e Allahut në kopshtet e Xhenetit, nën pemët dhe kështjellat e të cilave rrjedhin lumenj, dhe ku ata do të qëndrojnë përgjithmonë, pa mbarim, me lejen dhe fuqinë e Zotit të tyre. Ata do të përshëndeten atje me "Selam!" nga Allahu, nga engjëjt dhe besimtarët me njëri-tjetrin.

[24] A nuk sheh me syrin e zemrës, o Muhamed, që ta mësosh se si Allahu e krahason fjalën e mirë të besimit në Allahun, dëshminë se nuk ka të adhuruar tjetër me të drejtë përveç Allahut, me pemën e mirë që lëshon fruta të mira e të begata, që është pema e hurmës arabe, palmës, rrënja e së cilës ngulet fort në tokë, kurse degët e saj ngrihen lart në drejtim të qiellit;

تُؤْتِيٓ أُكُلَهَا كُلَّ حِينٍۭ بِإِذْنِ رَبِّهَا ۗ وَيَضْرِبُ ٱللَّهُ ٱلْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٥﴾

25. dhe ajo (pema e mirë) i jep frutat e saj gjatë gjithë kohës, me lejen e Zotit të saj? Allahu u sjell shembuj njerëzve, në mënyrë që ata të kujtohen.[25]

وَمَثَلُ كَلِمَةٍ خَبِيثَةٍ كَشَجَرَةٍ خَبِيثَةٍ ٱجْتُثَّتْ مِن فَوْقِ ٱلْأَرْضِ مَا لَهَا مِن قَرَارٍ ﴿٢٦﴾

26. Kurse fjala e keqe është si pema e keqe, e shkulur nga sipërfaqja e tokës, duke mos pasur asnjë qëndrueshmëri.[26]

يُثَبِّتُ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ بِٱلْقَوْلِ ٱلثَّابِتِ فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَفِى ٱلْـَٔاخِرَةِ ۖ وَيُضِلُّ ٱللَّهُ ٱلظَّـٰلِمِينَ ۚ وَيَفْعَلُ ٱللَّهُ مَا يَشَآءُ ﴿٢٧﴾

27. Allahu i forcon ata që besojnë, me fjalën e patundshme, në këtë botë dhe në botën tjetër. Kurse të padrejtët, Allahu i shpie në humbje; Allahu bën çfarë të dojë.[27]

---

[25] Pema e mirë i jep frutat e saj gjatë gjithë kohës, me lejen e Zotit të saj; po kështu edhe pema e besimit është e ngulur fort në zemrën e besimtarit me dije dhe bindje, kurse degët e saj prej veprave të mira dhe moraleve të larta ngrihen lart tek Allahu, dhe besimtari e merr shpërblimin e tyre gjatë gjithë kohës, me vullnetin dhe bujarinë e Allahut. Allahu u sjell shembuj të tillë njerëzve, në mënyrë që ata të kujtohen, të marrin mësim dhe të veprojnë mirë.

[26] Kurse fjala e keqe e mohimit të Allahut dhe idhujtarisë është si pema me fruta dhe shije të keqe – kungulli zvarranik i shkretëtirës, Citrullus colocynthis – e cila është e shkulur nga sipërfaqa e tokës, dhe nuk ka ndonjë rrënjë të qëndrueshme, apo kërcell që ngjitet lart; po kështu është edhe mosbesimtari: i paqëndrueshëm dhe i padobishëm, dhe asnjë vepër e tij nuk ngrihet tek Allahu.

[27] Allahu i forcon dhe i mban të patundshëm ata që besojnë, me fjalën e vërtetë dhe të patundshme, dëshminë se nuk ka të adhuruar tjetër me të drejtë përveç Allahut dhe se Muhamedi është i Dërguari i Allahut, dhe me atë që ka ardhur në Islam; në jetën e kësaj bote, kur të jenë në shtratin e vdekjes dhe në varret e tyre kur të pyeten nga engjëjt. Kurse të padrejtët prej mohuesve, idhujtarëve e hipokritëve, Allahu i shpie në humbje, duke mos i dhënë sukses as në jetën e kësaj bote as në botën tjetër; as në shtratin e vdekjes as në varr kur të pyetet nga engjëjt; dhe Allahu bën çfarë të dojë: në Dorën e Tij është udhëzimi dhe humbja, dhe Ai i jep sukses kujt të dojë, e lë në humbje kë të dojë.

* أَلَمْ تَرَ إِلَى ٱلَّذِينَ بَدَّلُوا نِعْمَتَ ٱللَّهِ كُفْرًا وَأَحَلُّوا قَوْمَهُمْ دَارَ ٱلْبَوَارِ ﴿٢٨﴾

28. A nuk i ke parë ata që mirësinë e Allahut e shkëmbyen me mohim dhe popullin e tyre e çuan në Shtëpinë e shkatërrimit;[28]

جَهَنَّمَ يَصْلَوْنَهَا ۖ وَبِئْسَ ٱلْقَرَارُ ﴿٢٩﴾

29. në Xhehenem, ku do të digjen? Sa vendbanim i keq është ai![29]

وَجَعَلُوا لِلَّهِ أَندَادًا لِّيُضِلُّوا عَن سَبِيلِهِۦ ۗ قُلْ تَمَتَّعُوا فَإِنَّ مَصِيرَكُمْ إِلَى ٱلنَّارِ ﴿٣٠﴾

30. Ata i atribuan Allahut ortakë për të larguar nga rruga e Tij. Thuaj: "Kënaquni (në këtë botë), se përfundimi juaj është në Zjarr!"[30]

قُل لِّعِبَادِىَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا يُقِيمُوا ٱلصَّلَوٰةَ وَيُنفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَٰهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً مِّن قَبْلِ أَن يَأْتِىَ يَوْمٌ لَّا بَيْعٌ فِيهِ وَلَا خِلَٰلٌ ﴿٣١﴾

31. Thuaju robërve të Mi, të cilët besojnë: të falin namazin dhe të japin nga ajo që u kemi dhënë, fshehurazi dhe haptazi, para se të vijë një ditë në të cilën nuk do të ketë as këmbim as miqësi.[31]

---

[28] A nuk i sheh, o Muhamed dhe o ju njerëz, ata që e kthyen mirësinë e Allahut me mohim dhe mosmirënjohje ndaj Allahut, në vend që të falënderonin Allahun për mirësinë që ju kishte dhuruar – zgjedhja e Muhamedit nga mesi i kurashitëve për të qënë i dërguar i Allahut ishte një mirësi e madhe e Allahut ndaj vetë kurashitëve dhe mëshirë për ta - por ata e mohuan Muhamedin dhe e mohuan mirësinë e Allahut, dhe kështu e kthyen mirësinë me mosmirënjohje dhe përgënjeshtrim;

[29] duke e çuar edhe popullin e tyre në shtëpinë e shkatërrimit, që është Xhehenemi, ku ata do të digjen përgjithmonë; sa vendbanim i keq është Xhehenemi për ata që do të futen e do të digjen në të!

[30] Mohuesit dhe idhujtarët kurashit, si dhe të gjithë mohuesit dhe idhujtarët e tjerë, i bëjnë shok dhe ortak Allahut në adhurim, duke i adhuruar ata në vend të Allahut apo përkrah Tij, me qëllim që të largojnë njerëzit nga feja e Allahut dhe adhurimi vetëm i Atij. Thuaju atyre, o Muhamed: "Kënaquni në jetën e kësaj bote, e cila gjithësesi kalon dhe mbaron shumë shpejt, sepse me të vërtetë, përfundimi dhe e ardhmja juaj është në zjarrin e Xhehenemit, ku do të qëndroni përgjithmonë."

[31] O Muhamed, thuaju robërve të Mi që të kanë besuar ty dhe atë me të cilën ke ardhur: të falin namazin e detyrueshëm 5 herë në ditë, dhe të japin lëmoshë nga ajo që Ne i kemi furnizuar, të detyrueshme apo vullnetare, qoftë fshehurazi apo haptazi, para se të vijë një ditë në të cilën nuk do të ketë këmbim dhe sakrifikim të pasurisë për të shpëtuar nga dënimi i Allahut, apo miqësi e ndonjë miku që të mund të ndërhyjë tek Allahu për të mos

ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ وَأَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَأَخْرَجَ بِهِۦ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ رِزْقًا لَّكُمْ ۖ وَسَخَّرَ لَكُمُ ٱلْفُلْكَ لِتَجْرِىَ فِى ٱلْبَحْرِ بِأَمْرِهِۦ ۖ وَسَخَّرَ لَكُمُ ٱلْأَنْهَـٰرَ ﴿٣٢﴾

32. Është Allahu Ai që ka krijuar qiejt dhe Tokën; Ai që lëshon ujë nga qielli e nëpërmjet tij nxjerr fruta si furnizim për ju; Ai që i ka nënshtruar anijet për ju, për të lundruar në det me urdhrin e Tij; dhe Ai që i ka nënshtruar lumenjtë për ju;[32]

وَسَخَّرَ لَكُمُ ٱلشَّمْسَ وَٱلْقَمَرَ دَآئِبَيْنِ ۖ وَسَخَّرَ لَكُمُ ٱلَّيْلَ وَٱلنَّهَارَ ﴿٣٣﴾

33. Është Ai që e ka nënshtruar për ju Diellin dhe Hënën, që lëvizin vazhdimisht; dhe që ka nënshtruar për ju natën dhe ditën.[33]

u dënuar; por në atë ditë, në ditën e Llogarisë, do të këtë vetëm drejtësi dhe shpërblim sipas veprave në këtë botë.

[32] Vetëm Allahu është Ai që ka krijuar qiejt dhe Tokën nga asgjëja; është Ai që e zbret shiun nga retë dhe me të nxjerr frytet e bimëve e të pemëve si furnizim dhe ushqim për ju, o njerëz; dhe është Ai që i ka nënshtruar anijet për ju, që ato të lundrojnë në det me urdhrin e Tij – që të lundrojnë mbi det dhe të mos mbyten - për të qënë në shërbimin tuaj; dhe është Ai që i ka nënshtruar edhe lumenjtë për ju, që të vadisni me to arat tuaja dhe t'i jepni për të pirë bagëtive tuaja, e për shumë dobi të tjera;

[33] Vetëm Allahu është Ai që e ka nënshtruar për ju, o njerëz, Diellin dhe Hënën, që të jenë në shërbimin tuaj gjatë lëvizjes së tyre në orbitën e tyre, pa ndaluar; dhe është Ai që ka nënshtruar për ju natën, që të shplodheni e të qetësoheni në të; dhe ka nështruar për ju ditën, që të punoni e të kërkoni nga mirësitë e Allahut për jetesën dhe të mirën tuaj.

وَءَاتَىٰكُم مِّن كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ ۚ وَإِن تَعُدُّوا نِعْمَتَ ٱللَّهِ لَا تُحْصُوهَآ ۗ إِنَّ ٱلْإِنسَـٰنَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ ﴿٣٤﴾

34. Dhe Ai ju ka dhënë nga gjithçka që i keni kërkuar. Nëse përpiqeni t'i numëroni mirësitë e Allahut ndaj jush, nuk do të mund t'i numëroni ato. Me të vërtetë, njeriu është shumë i padrejtë dhe shumë mosmirënjohës.[34]

وَإِذْ قَالَ إِبْرَٰهِيمُ رَبِّ ٱجْعَلْ هَـٰذَا ٱلْبَلَدَ ءَامِنًا وَٱجْنُبْنِى وَبَنِىَّ أَن نَّعْبُدَ ٱلْأَصْنَامَ ﴿٣٥﴾

35. (Kujto) Kur Ibrahimi tha: "Zoti im! Bëje të sigurt këtë qytet (Meken) dhe më largo mua dhe bijtë e mi nga adhurimi i idhujve![35]

رَبِّ إِنَّهُنَّ أَضْلَلْنَ كَثِيرًا مِّنَ ٱلنَّاسِ ۖ فَمَن تَبِعَنِى فَإِنَّهُۥ مِنِّى ۖ وَمَنْ عَصَانِى فَإِنَّكَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣٦﴾

36. Zoti im! Me të vërtetë, ato (idhujt) kanë çuar në humbje shumë njerëz. Kush më pason mua, është prej meje; e kush nuk më bindet - me të vërtetë, Ti je Falës, Mëshirëplotë.[36]

---

[34] Allahu ju ka dhënë nga gjithçka që i keni kërkuar, secilit sipas asaj që i bën mirë dhe nuk e dëmton, me urtësinë e Tij. Nëse ju, o njerëz, do të përpiqeshit të numëronit të mirat që ju ka dhënë Allahu, nuk do të mundnit kurrë t'i numëronit të gjitha ato, sepse shumë prej tyre ju nuk i shihni, ose nuk i ndjeni apo nuk i mendoni. Me të vërtetë, njeriu është shumë i padrejtë ndaj vetes së vet, kur shkel urdhrat e Zotit të tij, dhe shumë mosmirënjohës ndaj mirësive të Zotit të tij.

[35] Kujto, o Muhamed, kur Ibrahimi (alejhis selam), pasi e vendosni birin e tij, Ismailin bashkë me nënën e tij Haxherin, në luginën e Mekes, iu lut Zotit të tij me fjalët: "Zoti im! Bëje Meken një qytet të sigurt për këdo që jeton në të, dhe më largo mua dhe bijtë e mi nga adhurimi i idhujve!"

[36] Vazhdon lutja e Ibrahimit (alejhis selam): «Zoti im! Idhujt janë bërë shkak që shumë njerëz të humbin dhe të largohen nga rruga dhe besimi i vërtetë, dhe të adhurojnë idhujt. Kush më pason mua në besim e vërtetë dhe në adhurimin e Një Zoti të Vetëm, ai është prej meje, në fenë time dhe në rrugën time; e kush më kundërshton mua në çështje që nuk kanë të bëjnë me adhurimin dhe idhujtarinë – Ti, o Zoti im, je Falës i gjynaheve të mëkatarëve me mirësinë Tënde, dhe Mëshirëplotë ndaj tyre; ia fal kujt të duash prej tyre.»

رَّبَّنَآ إِنِّيٓ أَسۡكَنتُ مِن ذُرِّيَّتِي بِوَادٍ غَيۡرِ ذِي زَرۡعٍ عِندَ بَيۡتِكَ ٱلۡمُحَرَّمِ رَبَّنَا لِيُقِيمُواْ ٱلصَّلَوٰةَ فَٱجۡعَلۡ أَفۡـِٔدَةٗ مِّنَ ٱلنَّاسِ تَهۡوِيٓ إِلَيۡهِمۡ وَٱرۡزُقۡهُم مِّنَ ٱلثَّمَرَٰتِ لَعَلَّهُمۡ يَشۡكُرُونَ ٣٧

37. Zoti ynë! Unë vendosa disa nga pasardhësit e mi në një luginë të shkretë, pranë Shtëpisë Tënde të Shenjtë, Zoti ynë, që të falin namazin. Prandaj, bëj që disa zemra të njerëzve të priren ndaj tyre dhe furnizoji ata me fryte, në mënyrë që të jenë mirënjohës![37]

رَبَّنَآ إِنَّكَ تَعۡلَمُ مَا نُخۡفِي وَمَا نُعۡلِنُۗ وَمَا يَخۡفَىٰ عَلَى ٱللَّهِ مِن شَيۡءٖ فِي ٱلۡأَرۡضِ وَلَا فِي ٱلسَّمَآءِ ٣٨

38. Zoti ynë! Me të vërtetë, Ti e di çfarë fshehim dhe çfarë shfaqim haptazi. Allahut nuk mund t'i fshihet asgjë, as në Tokë as në qiell.[38]

[37] Zoti im! Unë vendosa disa nga pasradhësit e mi – Ismailin - të jetojnë në një luginë të shkretë, pranë Shtëpisë Tënde të Shenjtë, në Meke. Unë e bëra këtë me urdhin Tënd, o Zoti ynë, që ata të kryejnë namazin ashtu si duhet në Shtëpinë e Shenjtë; prandaj bëj që disa zemra të njerëzve të priren ndaj tyre dhe t'i duan e të jenë të butë me ta – të shkojnë dhe të jetojnë me ta, apo të kryejnë Haxhin në atë vend; dhe furznizoji ata në këtë vend të shkretë me lloje të ndryshme të frutave, në mënyrë që të jenë mirënjohës ndaj Teje për mirësitë e Tua të mëdha ndaj tyre! – Dhe Allahu iu përgjigj lutjes së Ibrahimi (alejhis selam).

[38] Zoti ynë! Ti di gjithçka që fshehim në gjokse apo mendje kur të lutemi Ty, dhe di gjithçka që shfaqim haptazi gjatë lutjes apo veprave të tjera që bëjmë në bindje ndaj Teje. Allahut nuk i shpëton asgjë pa e ditur për krijesat e Tij, as në Tokë as në qiell, sepse Ai është Krijuesi dhe Mbajtësi i tyre, kështu që si mund t'i shpëtojë diçka rreth tyre pa e ditur Ai?!" Ibrahimi (alejhi selam) kishte për qëllim arritjen e pëlqimit dhe kënaqësisë së Allahut me veprën dhe lutjen e tij, dhe kishte qëllim që djali i tij, Ismaili, dhe pasardhësit e tij të ishin njësues të Allahut dhe të mos i shoqëronin Allahut kurrë asgjë dhe askënd në adhurim.

ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ ٱلَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى ٱلۡكِبَرِ إِسۡمَٰعِيلَ وَإِسۡحَٰقَۚ إِنَّ رَبِّي لَسَمِيعُ ٱلدُّعَآءِ ٣٩

39. I gjithë lavdërimi i përket Allahut, i Cili më dhuroi Ismailin dhe Is'hakun në pleqërinë time! Me të vërtetë, Zoti im është Dëgjuesi i lutjeve![39]

رَبِّ ٱجۡعَلۡنِي مُقِيمَ ٱلصَّلَوٰةِ وَمِن ذُرِّيَّتِيۚ رَبَّنَا وَتَقَبَّلۡ دُعَآءِ ٤٠

40. Zoti im! Më bëj mua të rregullt në kryerjen e namazit, dhe po ashtu nga pasardhësit e mi! Zoti ynë, pranoje lutjen time![40]

رَبَّنَا ٱغۡفِرۡ لِي وَلِوَٰلِدَيَّ وَلِلۡمُؤۡمِنِينَ يَوۡمَ يَقُومُ ٱلۡحِسَابُ ٤١

41. Zoti ynë! Më fal mua, prindërit e mi dhe besimtarët, në Ditën kur do të jepet llogaria!"[41]

[39] Ibrahimi (alejhis selam) lavdëron dhe falënderon Zotin e vet, duke thënë: "I gjithë lavdërimi i përket Allahut, i Cili, në pleqërinë time, më dhuroi dy bijtë e mi, Ismailin dhe Is'hakun, pas lutjes që unë i bëra Atij për të më dhuruar pasardhës të mirë! Me të vërtetë, Zoti im është Dëgjuesi i të gjitha lutjeve të atyre që i luten Atij; unë iu luta Atij dhe Ai iu përgjigj lutjes sime."

[40] Zoti im, më bëj mua të jem i rregullt në kryerjen e namazit në mënyrën më të mirë e më të plotë, dhe bëj gjithashtu nga pasardhësit e mi disa që do e ruajnë namazin dhe do e kryejnë atë në mënyrën më të plotë! Zoti im, pranoje adhurimin tim dhe përgjigju lutjes sime!

[41] Zoti im! Më fal mua atë që mund të kem bërë gabimisht dhe nga e cila nuk mund të shpëtojë ndonjë njeri; fali prindërit e mi – kjo ka qënë para se Ibrahimit t'i bëhej e qartë se babai i tij ishte armik i Allahut – dhe fali të gjithë besimtarët e vërtetë që më pasuan mua dhe t'u bindën Ty në urdhrat dhe ndalesat e Tua, në ditën kur njerëzit do të ngrihen për të dhënë llogari para Teje për veprat e tyre në dynja!

وَلَا تَحْسَبَنَّ ٱللَّهَ غَـٰفِلًا عَمَّا يَعْمَلُ ٱلظَّـٰلِمُونَ ۚ إِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ لِيَوْمٍ تَشْخَصُ فِيهِ ٱلْأَبْصَـٰرُ ﴿٤٢﴾

42. Kurrsesi mos mendo se Allahu nuk është në dijeni të asaj që bëjnë të padrejtët! Ai vetëm i vonon ata deri në atë Ditë, kur sytë të shtangen (nga tmerri);[42]

[42] Kurrsesi mos mendo, o Muhamed, se Allahu nuk është në dijeni të asaj që bëjnë të padrejtët, mohuesit dhe idhujtarët, prej përgënjeshtrimit tënd dhe të dërguarve të tjerë të Allahut para teje, apo për mundimin dhe përndjekjen që ata i shkaktojnë besimtarëve, apo për mëkatet dhe veprat e tjera të këqia që ata bëjnë, sepse Ai vetëm sa e shtyn dënimin e tyre deri në ditën e tmerrshme të daljes së tyre nga varret, kur ata të hapin sytë dhe ato të shtangen nga tmerri që do të shohin dhe të mos mbyllen më.

مُهْطِعِينَ مُقْنِعِي رُءُوسِهِمْ لَا يَرْتَدُّ إِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ ۖ وَأَفْـِٔدَتُهُمْ هَوَآءٌ ﴿٤٣﴾

43. kur të jenë duke nxituar me kokat e ngritura (nga qielli), dhe shikimi të mos iu kthehet mbrapsht (të mos shohin), ndërsa zemrat e tyre do të jenë të zbrazëta (nga tmerri).[43]

وَأَنذِرِ ٱلنَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ ٱلْعَذَابُ فَيَقُولُ ٱلَّذِينَ ظَلَمُوا۟ رَبَّنَآ أَخِّرْنَآ إِلَىٰٓ أَجَلٍ قَرِيبٍ نُّجِبْ دَعْوَتَكَ وَنَتَّبِعِ ٱلرُّسُلَ ۗ أَوَلَمْ تَكُونُوٓا۟ أَقْسَمْتُم مِّن قَبْلُ مَا لَكُم مِّن زَوَالٍ ﴿٤٤﴾

44. Paralajmëroji njerëzit për Ditën që atyre do t'u vijë dënimi, dhe ata që bënë padrejtësi do të thonë: "Zoti ynë! Na jep edhe pak kohë, që t'i përgjigjemi thirrjes Tënde dhe të pasojmë të dërguarit!" – "Por, a nuk jeni betuar më parë se nuk do të kishte zhdukje për ju;[44]

وَسَكَنتُمْ فِى مَسَـٰكِنِ ٱلَّذِينَ ظَلَمُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ وَتَبَيَّنَ لَكُمْ كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ وَضَرَبْنَا لَكُمُ ٱلْأَمْثَالَ ﴿٤٥﴾

45. dhe banuat në vendbanimet e atyre që i bënë padrejtësi vetvetes, kështu që ju bë e qartë se si kishim vepruar me ta, dhe ju treguam juve të gjitha shembujt?"[45]

---

[43] Allahu e vonon dënimin e tyre deri në atë ditë, kur ata (të padrejtët – mohuesit dhe idhujtrët) të ringjallen dhe të ngrihen nga varret e tyre, duke nxituar drejt thirrësit që i thërret, me kokat ngritur lart nga që nuk shohin, për shkak se sytë iu kanë ngrirë nga tmerri, kurse zemrat e tyre janë të zbrazëta dhe nuk ka asgjë brenda tyre, nga frika e madhe dhe tmerri që kanë parë.

[44] Paralajmëroji njerëzit, o Muhamed, ata tek të cilët të dërguam dhe të gjithë njerëzit në çdo kohë dhe vend, për Ditën e Kiametit, kur atyre t'iu vijë dënimi i Allahut për shkak të mohimit të Allahut dhe veprave të tyre në dynja. Atë ditë, ata që i bënë padrejtësi vetes së tyre me mohim të Allahut dhe idhujtari, do të thonë: «Zoti ynë! Na jep edhe pak afat që të mund të besojmë Ty dhe të pasojnë të dërguarit e Tu!» Por atyre do t'u thuhet: «A nuk u betuat kur jetonit në dynja se ju kurrë nuk do të zhdukeshit nga jeta e kësaj bote dhe nuk do të shkonit në botën tjetër, e nuk do të ringjalleshit, por thjesht do të bëheshit pluhur në Tokë, kështu që nuk e besonit këtë ringjallje;

[45] dhe a nuk banuat në vendbanimet e mohuesve të mëparshëm që i bënë padrejtësi vetvetes me mohim të Allahut dhe idhujtari, siç ishte populli i Hudit apo populli i Salihut, duke qenë se ju e patë vetë dhe qartë se si i kishim dënuar ata, dhe ju sollëm të gjitha llojet e shembujve në Kuran, por megjithatë ju nuk morët mësim?!» Tani nuk ka më shtyrje të

وَقَدْ مَكَرُوا۟ مَكْرَهُمْ وَعِندَ ٱللَّهِ مَكْرُهُمْ وَإِن كَانَ مَكْرُهُمْ لِتَزُولَ مِنْهُ ٱلْجِبَالُ ﴿٤٦﴾

46. Ata kurdisën kurthin e tyre, por tek Allahu është kurthi i tyre; edhe pse nga kurthi i tyre do të shkuleshin malet.[46]

فَلَا تَحْسَبَنَّ ٱللَّهَ مُخْلِفَ وَعْدِهِۦ رُسُلَهُۥٓ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَزِيزٌ ذُو ٱنتِقَامٍ ﴿٤٧﴾

47. Kurrsesi mos mendo se Allahu do ta shkelë premtimin ndaj të dërguarve të Tij! Me të vërteë, Allahu është i Plotfuqishëm dhe Zotërues i ndëshkimit.[47]

يَوْمَ تُبَدَّلُ ٱلْأَرْضُ غَيْرَ ٱلْأَرْضِ وَٱلسَّمَٰوَٰتُ ۖ وَبَرَزُوا۟ لِلَّهِ ٱلْوَٰحِدِ ٱلْقَهَّارِ ﴿٤٨﴾

48. Ditën, kur Toka do të ndërrohet me tokë tjetër, dhe qiejt gjithashtu; dhe që të gjithë do të paraqiten para Allahut, të Vetmit, Ngadhënjyesit.[48]

---

afatit për ju, sepse koha e pendimit ka mbaruar, dhe tani është koha e shpërblimit për atë që keni punuar.

[46] Idhujtarët e Mekës kurdisën kurthin e tyre për të vrarë të Dërguarin e Allahut (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), ose për ta burgosur apo për të dëbuar atë (el Enfal, 30), por kurthi i tyre është tek Allahu, në dijen e Allahut dhe në Dorën e Tij, dhe ata nuk mund të bëjnë asgjë pa lejen e Allahut, megjithëse shëmtia e veprës së tyre dhe guximi i kurdisjes së kurthit kundër të Dërguarit të Allahut, do të kishte shkulur edhe malet nga vendet e tyre.

[47] Kurrsesi mos mendo, o Muhamed, se Allahu do ta shkelë premtimin që u ka dhënë të dërguarve të Tij për fitoren kundër përgënjeshtruesve të tyre dhe shkatërrimin e përgënjeshtruesve dhe mohuesve. Allahu është i Plotfuqishëm, dhe asgjë e askush nuk mund ta pengojë Atë, dhe Ai hakmerret ndaj mohuesve të Tij dhe të dërguarve të Tij me ndëshkimin me të rëndë, kur të dëshirojë.

[48] Allahu është Zotëruesi i ndëshkimit dhe hakmarrjes në ditën e Kiametit, ditën kur kjo Tokë mbi të cilën jetojmë sot do të zëvendësohet me një Tokë tjetër të pastër dhe të kulluar, dhe këta qiej që shohim do të zëvendësohen me qiej të tjerë - ky zëvendësim mund të ketë të bëjë vetëm me cilësitë e tyre, dhe jo me ndërrimin total; Toka do të sheshohet dhe do të marrë cilësi të tjera, kurse qiejt do të palosen në të Djathtën e Allahut (Ez Zumer, 67); dhe atë ditë do të dalin të gjitha krijesat të gjalla nga varret e tyre dhe do të paraqiten para Allahut, të Vetmit, Ngadhënjyesit, të Pashoqit në Madhështinë e Tij, Emrat dhe Cilësitë e Tij, dhe në nënshtrimin e gjithçkaje para Tij.

وَتَرَى ٱلْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ مُّقَرَّنِينَ فِى ٱلْأَصْفَادِ ﴿٤٩﴾

49. Atë ditë, kriminelët do t'i shohësh të lidhur në pranga;[49]

سَرَابِيلُهُم مِّن قَطِرَانٍ وَتَغْشَىٰ وُجُوهَهُمُ ٱلنَّارُ ﴿٥٠﴾

50. rrobat e tyre do të jenë prej katrani dhe fytyrat e tyre të mbuluara nga zjarri.[50]

لِيَجْزِىَ ٱللَّهُ كُلَّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ سَرِيعُ ٱلْحِسَابِ ﴿٥١﴾

51. Kështu, që Allahu të shpërblejë çdo individ me atë që ka fituar. Me të vërtetë, Allahu është i shpejtë në llogari.[51]

هَٰذَا بَلَٰغٌ لِّلنَّاسِ وَلِيُنذَرُوا۟ بِهِۦ وَلِيَعْلَمُوٓا۟ أَنَّمَا هُوَ إِلَٰهٌ وَٰحِدٌ وَلِيَذَّكَّرَ أُو۟لُوا۟ ٱلْأَلْبَٰبِ ﴿٥٢﴾

52. Ky (Kuran) është komunikatë për njerëzit, që ata të paralajmërohen nëpërmjet tij, që ta dinë se është vetëm Një Zot, dhe që të kujtohen ata që kanë mend![52]

[49] Atë ditë, kriminelët që mohuan Allahun, i shoqëruan Atij të tjerë në adhurim dhe bënë vepra të këqia në kundërshtim me ligjet e Allahut deri sa merituan të quhen kriminelë, do t'i shohësh ata të lidhur me pranga nga duart dhe këmbët të ngjitura së bashku, në një gjendje poshtërimi dhe përçmimi.

[50] Rrobat e kriminelëve, banorëve të zjarrit, atë ditë, do të jenë prej katrani që merr flakë shpejt, dhe fytyrat e tyre do të mbulohen nga zjarri që do i djegë.

[51] Kështu do të veprojë Allahu me kriminelët në botën tjetër, që të shpërblejë secilin me atë që ka fituar në këtë botë. Allahu është i shpejtë në llogari, dhe Ai do t'i shpërblejë ata që kanë vepruar mirë me xhenet, dhe ata që kanë mohuar e vepruar keq, me zjarr.

[52] Ky Kuran është komunikatë për njerëzit, me anë të cilës Allahu i ka bërë të qartë njerëzve gjithçka duhet të dinë për besimin dhe jetën e tyre në këtë botë dhe në botën tjetër; që njerëzit të paralajmërohen me atë që i pret dhe të përgatiten; që ta dinë mirë dhe të jenë të bindur se Allahu është Një Zot i Vetëm dhe i Pashoq, dhe se i gjithë adhurimi dhe madhërimi i takon vetëm Atij; dhe që të kujtohen e të marrin mësim ata që kanë mend dhe logjikë të shëndoshë.

15. SURJA “EL HIXHR”

LUGINA E HIXHRIT

(Mekase, 99 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

الٓر ۚ تِلْكَ ءَايَٰتُ ٱلْكِتَٰبِ وَقُرْءَانٍ مُّبِينٍ ١

1. Elif Lam Ra. Këto janë ajetet e Librit dhe të një Kurani të qartë![1]

رُّبَمَا يَوَدُّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ لَوْ كَانُوا۟ مُسْلِمِينَ ٢

2. Ndoshta ata qëmohuan do të dëshironin të kishin qenë myslimanë.[2]

[1] Elif Lam Ra. Këto që po lexoni janë nga ajetet e Librit të Shenjtë – të shpallur nga Allahu më parë, si Teurati dhe Inxhili, ku përmenden të njëjtat ajete – dhe të Kuranit të qartë që Allahu i shpalli Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!). Ose mund të jetë për qëllim vetëm Kurani; pra Libri i Shenjtë është ky Kuran, i cili është një Libër që lexohet dhe që është shumë i qartë për këdo që e lexon atë me vëmendje dhe kërkim të dijes e udhëzimit.

[2] Në botën tjetër, ata që nuk besuan do të dëshironin të kishin qenë muslimanë në dynja, kur të shohin gjendjen e tyre dhe gjendjen e muslimanëve atje. Thuhet “ndoshta”, megjithëse ata do e dëshirojnë me forcë këtë gjë, sepse jo gjithnjë do të jenë në gjendje të mendojnë për shkak të vuajtjes dhe dënimit të rëndë, ku herë vijnë në vete, por në shumicën e kohës e humbin mendjen.

ذَرْهُمْ يَأْكُلُوا وَيَتَمَتَّعُوا وَيُلْهِهِمُ ٱلْأَمَلُ ۖ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٣﴾

3. Lëri ata të hanë, të kënaqen e t'i mbajë shpresa; se së shpejti do ta mësojnë![3]

وَمَآ أَهْلَكْنَا مِن قَرْيَةٍ إِلَّا وَلَهَا كِتَابٌ مَّعْلُومٌ ﴿٤﴾

4. Ne nuk kemi shkatërruar asnjë qytet, pa i ardhur koha e tij e paracaktuar.[4]

مَّا تَسْبِقُ مِنْ أُمَّةٍ أَجَلَهَا وَمَا يَسْتَـْٔخِرُونَ ﴿٥﴾

5. Asnjë popull nuk mund as shpejtojë afatin e vet (të shkatërrimit), apo ta vonojë atë.[5]

وَقَالُوا يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِى نُزِّلَ عَلَيْهِ ٱلذِّكْرُ إِنَّكَ لَمَجْنُونٌ ﴿٦﴾

6. Ata thonë: "O ti që të ka zbritur Përkujtimi (Kurani), ti je vërtet i çmendur![6]

---

[3] Lëri, o Muhamed, idhujtarët dhe mohuesit që të hanë në këtë botë atë që ata hanë (prej haramit), të kënaqen me stolitë e saj dhe epshet e tyre, deri në afatin e tyre të caktuar të vdekjes, dhe t'i mbajë shpresa se do të jetojnë gjatë dhe se nuk do të dënohen ndonjëherë, apo shpresa e të lakmuarit edhe më shumë në dynja, larg nga besimi dhe bindja ndaj Allahut, dhe nga përgatitja për botën tjetër; sepse nesër, kur të dalin para Allahut, ndërkohë që kanë vdekur duke qenë mohues të Allahut dhe idhujtarë, dhe kur të shohin dënimin e Allahut e ta shijojnë atë, do ta mësojnë se ku i ka çuar vepra dhe kënaqja e tyre e shthurur në dynja.

[4] Ne nuk kemi shkatërruar asnjë qytet më parë, o Muhamed, veçse pasi të kishte ardhur afati i tyre i caktuar i shkatërrimit, dhe jo para atij afati, kështu që edhe popullin tënd mohues e idhujtar, nuk do e shkatërrojmë pa i ardhur afati i aktuar, dhe nuk do e shkatërrojmë kur të duan apo kur ta kërkojnë ata prej teje, nga mosbesimi i tyre se ai shkatërrim mund të vijë e mund të ndodhë vërtet.

[5] Asnjë popull nuk mund ta shpejtojë afatin e shkatërrimit të vet, të cilin e ka caktuar Allahu për shkatërrimin e tij, dhe as nuk mund ta vonojë atë afat. Allahu ka caktuar afat për gjithçka dhe askush e asgjë nuk mund të dalë nga afati i caktuar nga Allahu apo ta ndryshojë atë afat.

[6] Idhujtarët dhe përgënjeshtruesit e Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), thonë me tallje për të: "O ti që të ka zbritur Kurani - që është përkujtim dhe këshillë nga Allahu për krijesat e Tij - ti je me të vërtetë i çmendur kur na fton që të pasojmë ty dhe të braktisim zotat dhe idhujt tanë!..."

لَّوْ مَا تَأْتِينَا بِٱلْمَلَـٰٓئِكَةِ إِن كُنتَ مِنَ ٱلصَّـٰدِقِينَ ﴿٧﴾

7. Përse nuk na i sjell engjëjt, nëse je nga të sinqertët?"[7]

مَا نُنَزِّلُ ٱلْمَلَـٰٓئِكَةَ إِلَّا بِٱلْحَقِّ وَمَا كَانُوٓا۟ إِذًا مُّنظَرِينَ ﴿٨﴾

8. Ne nuk i zbresim engjëjt veçse me të vërtetën; dhe atëherë atyre nuk do u jepej më afat.[8]

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا ٱلذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُۥ لَحَـٰفِظُونَ ﴿٩﴾

9. Me të vërtetë, Ne e kemi zbritur Përkujtimin (Kuranin), dhe me të vërtetë, Ne do ta ruajmë atë.[9]

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ فِى شِيَعِ ٱلْأَوَّلِينَ ﴿١٠﴾

10. Para teje (O Muhamed), ne kemi dërguar të dërguar në mesin e grupeve të të parëve;[10]

وَمَا يَأْتِيهِم مِّن رَّسُولٍ إِلَّا كَانُوا۟ بِهِۦ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿١١﴾

11. Por nuk u vinte ndonjë i dërguar, veçse talleshin me të.[11]

---

[7] "… Përse nuk na i sjell engjëjt që të dëshmojnë për të vërtetën e asaj që na thua, nëse je i sinqertë në pretendimin tënd se Allahu të ka dërguar që të jesh i dërguari i Tij tek ne, dhe se të ka zbritur Libër; sepse Zoti që i ka bërë ato që thua, mund t'i sjellë edhe engjëjt që të dëshmojnë për ty dhe të jenë provë për profetësinë tënde?"

[8] Allahu nuk i dërgon engjëjt veçse me të vërtetën nga Ai: me shpallje tek të dërguarit ose me dënim tek ata që do t'i dënojë; e nëse do i dërgonim engjëj këtyre idhujtarëve që e kërkojnë këtë gjë nga i Dërguari i Allahut, pastaj përsëri do të mohojnë, atëherë nuk do t'u jepej më afat, por do iu vinte dënimi menjëherë, ashtu si ka ndodhur me popujt e mëparshëm kur kërkonin prova nga i dërguari i Allahut tek ata, pastaj përsëri mohonin dhe përgënjeshtronin, kështu që iu vinte dënimi pa u vonuar dhe pa i afatizuar.

[9] Me të vërtetë, Allahu është Ai që ia ka zbritur Kuranin Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), në të cilin përmendet çdo gjë dhe ai është përmendje dhe kujtesë për këdo që përmend Allahun dhe botën tjetër; dhe me të vërtetë, Allahu do ta ruajë atë nga çdo ndryshim, shtesë, cënim apo humbje.

[10] Para teje, o Muhamed, Ne kemi dërguar të dërguar të tjerë në mesin e popujve të mëparshëm, ashtu si të dërguam ty të dërguar te populli yt dhe për mbarë njerëzimin.

[11] Por popujt e mëparshëm talleshin me çdo të dërguar të Allahut tek ata, ashtu si vepruan edhe idhujtarët nga populli yt me ty, o Muhamed! Kështu që mos u brengos dhe mos u dëshpëro prej veprës së tyre, sepse kështu veprojnë mohuesit dhe përgënjeshtruesit e të dërguarve të Mi, dhe shumë shpejt ata do të marrin atë që meritojnë.

كَذَٰلِكَ نَسْلُكُهُۥ فِى قُلُوبِ ٱلْمُجْرِمِينَ ﴿١٢﴾

12. Kështu e fusim Ne atë (mohimin) në zemrat e keqbërësve.[12]

لَا يُؤْمِنُونَ بِهِۦ ۖ وَقَدْ خَلَتْ سُنَّةُ ٱلْأَوَّلِينَ ﴿١٣﴾

13. Ata nuk e besojnë atë (Kuranin), megjithëse shembulli i të parëve është i njohur tashmë.[13]

وَلَوْ فَتَحْنَا عَلَيْهِم بَابًا مِّنَ ٱلسَّمَآءِ فَظَلُّوا فِيهِ يَعْرُجُونَ ﴿١٤﴾

14. Edhe sikur Ne të hapnim një derë të qiellit dhe ata të vazhdonin të ngjiteshin përmes saj,[14]

لَقَالُوٓا۟ إِنَّمَا سُكِّرَتْ أَبْصَـٰرُنَا بَلْ نَحْنُ قَوْمٌ مَّسْحُورُونَ ﴿١٥﴾

15. ata gjithësesi do të thoshin: "Na u veshën sytë, madje jemi prekur nga magjia!"[15]

[12] Ashtu si e futëm mohimin në zemrat e popujve të mëparshëm me anë të talljes që ata bënin ndaj të dërguarve të Allahut, po kështu e fusim atë (mohimin) në zemrat e idhujtarëve nga populli yt, o Muhamed, dhe në zemrat e çdo keqbërësi që mohon Allahun dhe tallet me të dërguarit apo fenë e Tij.

[13] Idhujtarët dhe mohuesit nuk e besojnë Kuranin, megjithëse tashmë është bërë i njohur shembulli i popujve të mëparshëm dhe shkatërrimi e ndëshkimi që u ka ardhur atyre nga qielli për shkak të mohimit të Allahut dhe përgënjeshtrimit të të dërguarve të Tij; po kështu edhe këta që nuk e besojnë Kuranin dhe Muhamedin, do të kenë të njëjtin përfundim si ata të parët, dhe do të marrin ndëshkimin e Allahut në këtë botë dhe në botën tjetër, ku do të jetë ndëshkimi edhe më i madh dhe i përhershëm; kështu që të kthehen para se të jetë tepër vonë dhe të marrin mësim nga popujt e mëparshëm, që të shpëtojnë e të fitojnë.

[14] Edhe sikur Allahu t'i hapte një derë nga qielli atyre përgënjeshtruesve të Muhamedit, që i thanë atij të sillte engjëjt që të dëshmonin për të, dhe ata të vazhdonin të ngjiteshin në qiell nga ajo derë e të shihnin mrekullitë e krijimit të Allahut;

[15] ata përsëri nuk do të besonin, por me gjithë kryeneçësinë dhe padrejtësinë e tyre do të thonin: "Na u veshën sytë dhe pamë gjëra jo-reale, që nuk ekzistojnë, madje ne jemi prekur nga magjia e Muhamedit, prandaj shohim pamë gjëra që nuk ekzistojnë!"

وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي ٱلسَّمَآءِ بُرُوجًا وَزَيَّنَّـٰهَا لِلنَّـٰظِرِينَ ﴿١٦﴾

16. Ne kemi vendosur në qiell yjësi dhe e kemi zbukuruar atë për shikuesit.[16]

وَحَفِظْنَـٰهَا مِن كُلِّ شَيْطَـٰنٍ رَّجِيمٍ ﴿١٧﴾

17. Dhe Ne e ruajmë atë (qiellin) nga çdo djall i mallkuar,[17]

إِلَّا مَنِ ٱسْتَرَقَ ٱلسَّمْعَ فَأَتْبَعَهُۥ شِهَابٌ مُّبِينٌ ﴿١٨﴾

18. përveç ndonjërit që përgjon vjedhurazi, por të cilin e ndjek menjëherë një shigjetë e zjarrtë (meteor) e qartë.[18]

وَٱلْأَرْضَ مَدَدْنَـٰهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَٰسِيَ وَأَنۢبَتْنَا فِيهَا مِن كُلِّ شَىْءٍ مَّوْزُونٍ ﴿١٩﴾

19. Kurse Tokën e kemi shtrirë dhe në të kemi vendosur male të palëkundshme; dhe kemi bërë që të rritet në të nga çdo gjë e ekuilibruar mirë.[19]

---

[16] Nga Shenjat e Allahut është gjithashtu se Ai ka vendosur në qiellin e kësaj bote yjësi, si Yjësia e Arushës së Madhe, e Arushës së Vogël, e Luanit, Shigjetarit, etj; të cilat i shërbejnë njerëzve për t'u orientuar, për të llogaritur kohën, etj; dhe njëkohësisht janë tregues të orbitave të planeteve si Marsi, Afërdita, Saturni, etj; ku secili planet lundron në një apo më shumë yjësi të caktuara; dhe Allahu e ka zbukuruar qiellin e kësaj bote me yje mahnitëse për ata që e shohin atë dhe që mendojnë e meditojnë rreth madhështisë së Krijuesit të tyre.

[17] Allahu e ruan qiellin nga çdo shejtan i mallkuar e i dëbuar nga Mëshira e Allahut, që të mos ngjitet e të dëgjojë fjalët e engjëjve…

[18] por megjithatë, ndonjëri prej tyre rrezikon dhe tenton të ngjitet në qiell dhe të përgjojë vjedhurazi ndonjë gjë që bëhet apo që flitet mes engjëjve në qiell, atëherë, në çast, një meteor me flakë të dukshme në qiell e ndjek dhe e godet apo e djeg atë, dhe njerëzit mund ta shohin atë meteor apo yll që këputet në qiell. Në këtë rast, ndonjëri nga këta shejtanë ia përciell fjalët që dëgjoi në qiell shokëve të tij që janë më poshtë para se të digjet nga meteori i zjarrtë, dhe këta ia çojnë atë fjalë magjistarit apo fallxhorit dhe shtojnë me të njëqind gënjeshtra, duke u argumentuar me fjalën që dëgjuan në qiell, dhe duke pretenduar se dinë të fshehtën! Përgjimi që bëjnë disa shejtanë në qiell përmendet gjithashtu në ajetet 6-10 të sures Es Saffat, ku theksohen djajtë kryeneçë e të rebeluar, ndëshkimi i të cilëve është edhe më i fortë dhe më i shpejtë, dhe ruajtja e qiellit prej tyre është gjithashtu edhe më e fortë; kurse këtu flitet për shejtanët e zakonshëm nga ushtria e Iblisit të mallkuar.

[19] Allahu e ka shtrirë Tokën dhe e ka bërë të gjerë e të përshtatshme për të jetuar njerëzit, megjithëse është e rrubullakët, dhe në të ka vendosur male të palëkunshme e të

وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَٰيِشَ وَمَن لَّسْتُمْ لَهُۥ بِرَٰزِقِينَ ﴿٢٠﴾

20. E në të (Tokë) kemi bërë mjete jetese për ju dhe për ata që nuk jeni ju që i furnizoni.[20]

وَإِن مِّن شَىْءٍ إِلَّا عِندَنَا خَزَآئِنُهُۥ وَمَا نُنَزِّلُهُۥٓ إِلَّا بِقَدَرٍ مَّعْلُومٍ ﴿٢١﴾

21. Nuk ekziston asgjë, depozitat e së cilës të mos gjenden tek Ne; por Ne nuk e zbresim atë veçse me masë të caktuar.[21]

وَأَرْسَلْنَا ٱلرِّيَٰحَ لَوَٰقِحَ فَأَنزَلْنَا مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَأَسْقَيْنَٰكُمُوهُ وَمَآ أَنتُمْ لَهُۥ بِخَٰزِنِينَ ﴿٢٢﴾

22. Ne i dërgojmë erërat fekonduese dhe pas tyre zbresim nga qielli ujë, nga i cili ju japim të pini; dhe nuk jeni ju që e depozitoni atë.[22]

وَإِنَّا لَنَحْنُ نُحْىِۦ وَنُمِيتُ وَنَحْنُ ٱلْوَٰرِثُونَ ﴿٢٣﴾

23. Dhe me të vërtetë, jemi Ne që japim jetë dhe sjellim vdekje, dhe vetëm Ne jemi trashëgimtarët (e gjithçkaje).[23]

---

rrënjësura thellë në Tokë, që të mbajnë Tokën të qëndrueshme dhe të mos dridhet; dhe në Tokë ka bërë të mbijnë e të rriten nga të gjitha llojet e bimëve e pemëve, në një mënyrë të ekuilibruar mirë, në të gjitha fazat e kultivimit e konsumimit, nga njerëzit apo kafshët.

[20] Allahu ka bërë në Tokë mjete jetese - si bujqësia, blegtoria, tregtia, zanatet e ndryshme – për njerëzit dhe për ato që janë në shërbim të tyre por që nuk i furnizojnë njerëzit por i furnizon Allahu, siç janë bagëtitë, kafshët, shërbëtorët; furnizimi i të cilëve është vetëm nga Allahu, dhe Allahu i ka bërë ato që të jenë në shërbim të njerëzve, si mirësi nga Ai.

[21] Thesaret dhe depozitat e çdo gjëje që u nevojitet njerëzve dhe nga të cilat ata kanë dobi (si shiu dhe furnizimi apo pasuria), janë të gjitha tek Allahu, por Allahu i zbret ato me masë të caktuar, në kohë të caktuar dhe në vend të caktuar; i jep kujt të dojë e i ndalon kujt të dojë, dikujt më shumë e dikujt më pak; gjithçka sipas Mëshirës së Tij të gjerë dhe Urtësisë së Tij absolute.

[22] Allahu i dërgon erërat fekonduese të reve dhe të pemëve, dhe me begati për njerëzit, dhe menjëherë pas tyre zbret nga qielli shiun e begatë, nga i cili pijnë njerëzit dhe bagëtitë e tyre, dhe sigurisht që nuk janë njerëzit ata që e depozitojnë ujin në qiell apo në re, por është Allahu Ai që e depoziton atë për ta dhe ua zbret atyre si mëshirë për ta, në formën, sasinë, kohën dhe vendin e caktuar nga Ai.

[23] Vetëm Allahu jep jetë duke krijuar nga asgjëja, dhe vetëm Ai sjell vdekje kur mbaron afati i caktuar nga Ai për jetën e dikujt në këtë botë, dhe askush tjetër përveç Tij nuk e ka në dorë jetën apo vdekjen e krijesave; dhe vetëm Allahu do e trashëgojë Tokën dhe çfarë

وَلَقَدۡ عَلِمۡنَا ٱلۡمُسۡتَقۡدِمِينَ مِنكُمۡ وَلَقَدۡ عَلِمۡنَا ٱلۡمُسۡتَـٔۡخِرِينَ ٢٤

24. Ne i kemi ditur mirë ata që kanë qenë para jush dhe Ne i dimë mirë ata që do të vijnë pas jush.[24]

وَإِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَحۡشُرُهُمۡۚ إِنَّهُۥ حَكِيمٌ عَلِيمٞ ٢٥

25. Vërtet, Zoti yt do t'i tubojë të gjithë ata; me të vërtetë, Ai është i Urtë, i Gjithëdijshëm.[25]

وَلَقَدۡ خَلَقۡنَا ٱلۡإِنسَٰنَ مِن صَلۡصَٰلٖ مِّنۡ حَمَإٖ مَّسۡنُونٖ ٢٦

26. Ne e krijuam njeriun nga një baltë e thatë tingëlluese, e marrë nga një baltë e zezë e ndryshueshme.[26]

وَٱلۡجَآنَّ خَلَقۡنَٰهُ مِن قَبۡلُ مِن نَّارِ ٱلسَّمُومِ ٢٧

27. Kurse xhinët i krijuam më parë (para njeriut) nga zjarri përvëlues pa tym.[27]

---

gjendet në të, kur të marrë shpirtrat e të gjitha krijesave që gjenden mbi të, në afatin që Ai ka caktuar për këtë.

[24] Allahu i di të gjithë ata që kanë ekzistuar dhe janë shkatërruar para jush, që nga Ademi (alejhis selam) e deri tek ju, dhe Ai e di se kush është gjallë prej jush në kohën e zbritjes së Kuranit, dhe e di githashtu se kush do të vijë pas jush në Tokë deri në ditën e Kiametit; i ka regjistruar që të gjithë ju dhe veprat e tuaja, dhe do t'ju shpërblejë sipas tyre në botën tjetër.

[25] Me të vërtetë, Zoti yt, o Muhamed, do i tubojë në ditën e Llogarisë të gjithë ata, të mëhershmit dhe të mëvonshmit, që nga Ademi (alejhis selam) deri te njeriut i fundit që do të jetë mbi Tokë në Ditën e Kiametit, dhe secilin do e shpërblejë sipas asaj që ka vepruar në këtë botë. Me të vërtetë, Allahu është i Urtë në vendimet e Tij, i Gjithëdijshëm për veprat e çdo njeriu dhe gjithçka ekziston në krijimin e Tij, dhe nuk i fshihet asgjë.

[26] Allahu e krijoi Ademin nga një baltë e thatë, e cila tingëllon nëse goditet, dhe kjo baltë e thatë është marrë një baltë e zezë që ndryshon ngjyrën dhe erën me kalimin e kohës; për të ndryshuar më pas ngjyrat e lëkurës së njerëzve.

[27] Kurse babanë e xhinëve, Iblisin, i cili në atë kohë nuk ishte ende shejtan i mallkuar, Allahu e krijoi para babait të njerëzve, Ademit (alejhis selam), dhe e krijoi atë (Iblisin) nga zjarri përvëlues pa tym, nga flaka e fortë dhe e përqëndruar e zjarrit. Kurse Engjëjt, Allahu i krijoi nga drita, dhe i krijoi ata para krijimit të xhinëve. Pra, të parët janë krijuar engjëjt nga drita, pastaj xhindet nga zjarri përvëlues, pastaj njeriu nga balta.

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَٰٓئِكَةِ إِنِّي خَٰلِقٌۢ بَشَرًا مِّن صَلْصَٰلٍ مِّنْ حَمَإٍ مَّسْنُونٍ ﴿٢٨﴾

28. Dhe (kujto) kur Zoti yt u tha engjëjve: "Unë do të krijoj një njeri nga një baltë e thatë tingëlluese, e marrë nga një baltë e zezë e ndryshueshme.[28]

فَإِذَا سَوَّيْتُهُۥ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِن رُّوحِى فَقَعُوا۟ لَهُۥ سَٰجِدِينَ ﴿٢٩﴾

29. Kur t'i jap formë dhe t'i fryj nga shpirti Im, përuljuni atij menjëherë në sexhde!"[29]

فَسَجَدَ ٱلْمَلَٰٓئِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ ﴿٣٠﴾

30. Atëherë, që të gjithë engjëjt së bashku u përulën në sexhde,[30]

إِلَّآ إِبْلِيسَ أَبَىٰٓ أَن يَكُونَ مَعَ ٱلسَّٰجِدِينَ ﴿٣١﴾

31. me përjashtim të Iblisit, i cili refuzoi të ishte me ata që bënë sexhde.[31]

[28] Kujto, o Muhamed, kur Zoti yt i tha engjëjve: "Unë do të krijoj një njëri nga balta e thatë që tingëllon, e marrë nga një baltë e zezë që ndryshon ngjyrën dhe erën me kalimin e kohës…"

[29] Kur t'i jap formën e njeriut dhe t'i fryj atij nga shpirti Im, e ai të bëhet njeri i gjallë, atëherë përuluni para tij në sexhde, në shenjë respekti për të, dhe jo për ta adhuruar!"

[30] Pasi Allahu i dha shpirt Ademit, që të gjithë engjëjt pa përjashtim iu përulën Ademit në sexhde, ashtu si i urdhëroi Zoti i tyre,

[31] me përjashtim të Iblisit, i cili megjithëse ishte një xhin në mesin e engjëjve në atë kohë, dhe urdhri për t'iu përulur Ademit në sexhde përfshinte edhe atë, ai refuzoi t'i bashkohej engjëjve që bënë sexhde para Ademit, duke thyer kështu urdhrin e Allahut.

قَالَ يَـٰٓإِبۡلِيسُ مَا لَكَ أَلَّا تَكُونَ مَعَ ٱلسَّـٰجِدِينَ ٣٢

32. Ai (Allahu) tha: “O Iblis! Çfarë kishe që nuk ju bashkove atyre që u përulën në sexhde?”[32]

قَالَ لَمۡ أَكُن لِّأَسۡجُدَ لِبَشَرٍ خَلَقۡتَهُۥ مِن صَلۡصَـٰلٖ مِّنۡ حَمَإٖ مَّسۡنُونٖ ٣٣

33. Ai (Iblisi) u përgjigj: “Unë nuk do t’i përulesha në sexhde një njeriu që Ti e krijove nga balta e thatë, e marrë prej baltës së zezë të ndryshueshme.”[33]

قَالَ فَٱخۡرُجۡ مِنۡهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٞ ٣٤

34. Ai (Allahu) tha: “Atëherë, dil prej aty, sepse me të vërtetë, ti je i dëbuar![34]

وَإِنَّ عَلَيۡكَ ٱللَّعۡنَةَ إِلَىٰ يَوۡمِ ٱلدِّينِ ٣٥

35. Dhe me të vërtetë, mallkimi do të jetë mbi ty deri në Ditën e Gjykimit!”[35]

---

[32] Allahu i tha Iblisit: “Çfarë të pengoi që të mos përulesh para Ademit bashkë me engjëjt?” Sigurisht që Allahu e dinte çfarë e pengoi Iblisin nga përulja para Ademit, por donte që ai ta shprehte hapur para engjëjve me gojën e vet, për të qenë provë kundër tij.

[33] Iblisi, duke shfaqur mendjemadhësinë, kryeneësinë dhe zilinë e tij ndaj njeriut, iu përgjigj Allahut: “Nuk më përshtatet mua t’i përulem në sexhde një njeriu që Ti e krijove nga balta e thatë tingëlluese, e marrë nga balta e zezë që ndryshon ngjyrë dhe merr erë të keqe me kalimin e kohës, ndërkohë që mua me ke krijuar nga zjarri përvëlues; e zjarri është më i mirë se balta – sipas tij!”

[34] Allahu i tha Iblisit: “Dil nga xheneti dhe nga vendi që të kam dhënë në mesin e engjëjve, sepse tashmë ti je i dëbuar nga ky vend , nga çdo e mirë dhe nga mëshira Ime!”

[35] Dhe mallkimi e zemërimi i Allahut do të jetë mbi ty, o Iblis, deri në ditën e Gjykimit, kur njerëzit do të ringjallen për të dhënë llogari dhe për të marrë shpërblimin e tyre sipas veprave që kanë bërë në dynja. – Pra, Iblisi nuk do të pendohet kurrë nga mohimi dhe kryeneçësia e tij ndaj Allahut në këtë botë, dhe ai do të jetë gjithnjë i mallkuar dhe i larguar nga mëshira e Allahut dhe nga çdo e mirë, deri në ditën e Llogarisë, pas së cilës do të jetë përgjithmonë në zjarr bashkë me banorët e Xhehenemit.

قَالَ رَبِّ فَأَنظِرۡنِيٓ إِلَىٰ يَوۡمِ يُبۡعَثُونَ ٣٦

36. Ai (Iblisi) tha: “Zoti im! Më jep afat deri në Ditën kur ata do të ringjallen!”[36]

قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ ٱلۡمُنظَرِينَ ٣٧

37. Ai (Allahu) tha: “Me të vërtetë, ti je prej të afatizuarve,[37]

إِلَىٰ يَوۡمِ ٱلۡوَقۡتِ ٱلۡمَعۡلُومِ ٣٨

38. deri në Ditën e kohës së mirënjohur."[38]

قَالَ رَبِّ بِمَآ أَغۡوَيۡتَنِي لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمۡ فِي ٱلۡأَرۡضِ وَلَأُغۡوِيَنَّهُمۡ أَجۡمَعِينَ ٣٩

39. Ai (Iblisi) tha: “Zoti im! Meqenëse më dëbove në humbje, unë do t’ua zbukuroj atyre (njerëzve) mëkatet në Tokë dhe do t’i shpie në humbje që të gjithë,[39]

إِلَّا عِبَادَكَ مِنۡهُمُ ٱلۡمُخۡلَصِينَ ٤٠

40. me përjashtim të robërve të Tu të sinqertë midis tyre.”[40]

---

[36] Iblisi i tha Allahut: “Zoti im! Më jep afat duke më lënë në këtë botë deri në Ditën kur do të ringjallësh robërit e Tu!”

[37] Allahu i tha Iblisit: “Ti je prej atyre që do i jap afat dhe do ua shtyj vdekjen dhe shkatërrimin,

[38] por afati yt është deri në ditën e kohës së mirënjohur të Kiametit, kur të vdesin të gjitha krijesat pas fryrjes së parë në Sur, dhe jo deri në ditën e Ringjalljes, siç e kërkon ti.” I mallkuari, kërkoi afat deri në ditën e ringjalljes së krijesave, me qëllim që në ditën e Kiametit, kur të gjitha krijesat të vdisnin, ai të mbeste gjallë bashkë me Allahun, pastaj t’i jepej direkt dënimi në Zjarr, pa vdekur asnjëherë; por Allahu i dha afat deri në ditën kur të gjitha krijesat do të vdesin, dhe Iblisi bashkë me ta, dhe ky afatizim ishte sprovë për vetë Iblisin dhe për dy të rëndët, njerëzit dhe xhinët, për të cilët ai u betua se do i luftojë gjatë gjithë kohës së tij në këtë botë.

[39] Iblisi tha: “Zoti im! Për shkak se më çove në humbje, unë do ia zbukuroj mëkatet dhe mosbindjen ndaj Teje bijve të Ademit, sa të jenë në Tokë, dhe do t’i mashtroj e do t’i çoj në humbje që të gjithë ata,

[40] me përjashtim të robërve të Tu të sinqertë prej tyre, të cilët i udhëzove dhe ata të adhuruan me sinqeritet; ndaj këtyre nuk mund të kem asnjë lloj pushteti dhe nuk mund t’i shkaktoj asnjë lloj joshje apo mashtrimi.

قَالَ هَٰذَا صِرَٰطٌ عَلَيَّ مُسْتَقِيمٌ ﴿٤١﴾

41. Ai (Allahu) tha: "Kjo është rrugë e drejtë që të çon tek Unë.[41]

إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَٰنٌ إِلَّا مَنِ ٱتَّبَعَكَ مِنَ ٱلْغَاوِينَ ﴿٤٢﴾

42. Me të vërtetë, ti nuk do të kesh pushtet mbi robërit e Mi, përveç atyre të humburve që do të pasojnë ty.[42]

وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٣﴾

43. Dhe me të vërtetë, Xhehenemi është vendi i premtuar për të gjithë ata.[43]

لَهَا سَبْعَةُ أَبْوَٰبٍ لِّكُلِّ بَابٍ مِّنْهُمْ جُزْءٌ مَّقْسُومٌ ﴿٤٤﴾

44. Ai ka shtatë porta; secila portë do të ketë një pjesë të caktuar prej tyre.[44]

إِنَّ ٱلْمُتَّقِينَ فِي جَنَّٰتٍ وَعُيُونٍ ﴿٤٥﴾

45. Me të vërtetë, të devotshmit do të jenë në kopshte dhe burime;[45]

---

[41] Kjo është rruga e drejtë që të çon tek Unë dhe tek banesa e Bujarisë Sime, Xheneti: Sinqeriteti dhe adhurimi vetëm për Mua dhe bindja ndaj Meje.

[42] Ti nuk do të kesh asnjë lloj pushteti apo fuqie mbi robërit e Mi të sinqertë dhe nuk do të mund t'i largosh ata nga rruga e drejtë me mashtrimet dhe zbukurimet e tua, por pushteti yt do të jetë vetëm mbi ata që do të pasojnë ty prej të humburve dhe idhujtarëve që zgjedhin miqësinë tënde dhe bindjen ndaj teje në vend të miqësisë me Mua dhe bindjen ndaj Meje.

[43] Xhehenemi është vendi i premtuar ku do të përfundojë Iblisi dhe të gjithë pasuesit e tij.

[44] Xhehenemi ka shtatë porta të vendosura njëra nën tjetrës, ashtu si dhe shtresat e xhehenemit që janë shtatë, ku çdo shtresë ka portën e vet dhe në çdo portë do të hyjë pjesa e saj e caktuar prej pasuesve të Iblisit, sipas veprave të tyre.

[45] Me të vërtetë, të devotshmit, ata të cilët patën frikë Allahun dhe ruajtën kufijtë e Tij e zbatuan urdhrat e Tij në dynja, do të hyjnë në kopshtet e xhenetit ku rrjedhin burime,

ٱدۡخُلُوهَا بِسَلَٰمٍ ءَامِنِينَ ﴿٤٦﴾

46. “Hyni aty në paqe, të sigurt!”[46]

وَنَزَعۡنَا مَا فِي صُدُورِهِم مِّنۡ غِلٍّ إِخۡوَٰنًا عَلَىٰ سُرُرٖ مُّتَقَٰبِلِينَ ﴿٤٧﴾

47. Ne do të heqim çdo mëri nga zemrat e tyre; si vëllezër, të ulur në divane përballë njëri-tjetrit.[47]

لَا يَمَسُّهُمۡ فِيهَا نَصَبٞ وَمَا هُم مِّنۡهَا بِمُخۡرَجِينَ ﴿٤٨﴾

48. Asnjë lodhje nuk do t’i prekë atje, dhe as nuk do t’u kërkohet kurrë të largohen.[48]

۞ نَبِّئۡ عِبَادِيٓ أَنِّيٓ أَنَا ٱلۡغَفُورُ ٱلرَّحِيمُ ﴿٤٩﴾

49. Njoftoi robërit e Mi (o Muhamed) se me të vërtetë, Unë jam Falësi i Madh, Mëshirëploti,[49]

وَأَنَّ عَذَابِي هُوَ ٱلۡعَذَابُ ٱلۡأَلِيمُ ﴿٥٠﴾

50. dhe se dënimi Im është vërtet dënimi më i dhembshëm![50]

---

[46] dhe atyre do t’u thuhet: “Hyni aty në paqe ose me paqe (duke thënë “Selam”) dhe të shpëtuar nga çdo e keqe; dhe të sigurtë nga çdo frikë dhe nga dënimi i Allahut apo nga humbja e ndonjë prej të mirave të Allahut ndaj jush.”

[47] Allahu do të heqë çdo mëri apo armiqësi që banorët e xhenetit mund të kenë pasur në dynja ndaj njëri-tjetrit, dhe ata do të jetojnë në xhenet si vëllezër të dashur me njëri-tjetrin, do të ulen përballë njëri-tjetrit mbi divane e kolltuqe madhështore, kur të vizitojnë njëri-tjetrin.

[48] Asnjë lloj lodhje apo mundimi nuk do i prekë banorët e xhenetit në xhenet, dhe ata nuk do të nxirren kurrë që atje, por do të qëndrojnë aty përgjithmonë.

[49] Njoftoi robërit e Mi, o Muhamed, se vetëm Unë jam Ai që i fal mëkatet e tyre kur ata pendohen për to, dhe ua mbuloj ato atyre dhe nuk i turpëroj e nuk i dënoj për to; dhe vetëm Unë jam Mëshirëploti ndaj tyre, kështu që nuk i dënoj për mëkatet e tyre pasi pendohen për to.

[50] Dhe njoftoi robërit e Mi se dënimi Im është dënimi më i dhembshëm dhe më i ashpër për të gjithë ata që vazhdojnë në mohim e mëkate dhe nuk kthehen e nuk pendohen për to!

وَنَبِّئْهُمْ عَن ضَيْفِ إِبْرَٰهِيمَ ﴿٥١﴾

51. Dhe njoftoi ata për mysafirët e Ibrahimit;[51]

-264-

إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَٰمًا قَالَ إِنَّا مِنكُمْ وَجِلُونَ ﴿٥٢﴾

52. kur ata hynë tek ai dhe i thanë "Selam!", kurse ai tha: "Në të vërtetë, Ne kemi frikë nga ju."[52]

قَالُوا لَا تَوْجَلْ إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَٰمٍ عَلِيمٍ ﴿٥٣﴾

53. Ata thanë: "Mos ki frikë! Ne po të sjellim lajmin e mirë se do të kesh një djal të dijshëm."[53]

قَالَ أَبَشَّرْتُمُونِي عَلَىٰٓ أَن مَّسَّنِيَ ٱلْكِبَرُ فَبِمَ تُبَشِّرُونَ ﴿٥٤﴾

54. Ai (Ibrahimi) u tha: "A po më jepni lajm të mirë për një djalë, ndërkohë që mua më ka kapur pleqëria?! Atëherë me çfarë lajmi të mirë më përgëzoni?"[54]

قَالُوا بَشَّرْنَٰكَ بِٱلْحَقِّ فَلَا تَكُن مِّنَ ٱلْقَٰنِطِينَ ﴿٥٥﴾

55. Ata (engjëjt) u përgjigjën: "Ne po ta japim lajmin e mirë me të vërtetën, prandaj mos u bëj nga shpresëhumburit!"[55]

---

[51] Dhe tregoi robërve të Mi, o Muhamed, për mysafirët e Ibrahimit prej engjëjve, të cilët e përgëzuan atë me djalin e tij, Is'hakun, dhe me shkatërrimin e popullit të Lutit.

[52] Kur engjëjt hynë në shtëpinë e Ibrahimit (alejhis selam) dhe e përshëndetën me Selam, ai ua ktheu Selamin dhe u solli për të ngrënë, por kur pa që ata nuk hanin, u tha që i kishte frika prej tyre.

[53] Engjëjt i thanë Ibrahimit (alejhis selam): "Mos ki frikë! Ne kemi ardhur që të përgëzojmë me një djalë që do ta dhurojë Allahu me gruan tënde, Sarën, dhe i cili do të ketë shumë dije nga feja"; e ai ishte Is'haku (alejhis selam).

[54] Ibrahimi (alejhis selam) u tha engjëjve me habi: «A po më jepni lajm të mirë se do të kem një djalë, ndërkohë që mua më ka mbërthyer pleqëria, dhe po ashtu gruan time?! Kështu që me çfarë lajmi të mirë më përgëzoni dhe si është e mundur kjo gjë?!"

[55] Engjëjt iu përgjigjën Ibrahimit (alejhis selam): "Ne të sollëm lajmin e mirë me të vërtetën që na e mësoi Allahu, prandaj mos u bëj nga shpresëhumburit dhe të mendosh se ti nuk mund të kesh fëmijë, por prano lajmin e mirë dhe gëzohu!"

قَالَ وَمَن يَقۡنَطُ مِن رَّحۡمَةِ رَبِّهِۦٓ إِلَّا ٱلضَّآلُّونَ ٥٦

56. Ai (Ibrahimi) tha: “E kush mund ta humbë shpresën nga mëshira e Zotit të vet, përveç atyre që janë të humbur?!”[56]

قَالَ فَمَا خَطۡبُكُمۡ أَيُّهَا ٱلۡمُرۡسَلُونَ ٥٧

57. Pastaj i pyeti: “Cili është misioni juaj, o të dërguar?”[57]

قَالُوٓاْ إِنَّآ أُرۡسِلۡنَآ إِلَىٰ قَوۡمٖ مُّجۡرِمِينَ ٥٨

58. Ata (engjëjt) thanë: “Ne jemi dërguar te një popull keqbërës (për ta shkatërruar),[58]

إِلَّآ ءَالَ لُوطٍ إِنَّا لَمُنَجُّوهُمۡ أَجۡمَعِينَ ٥٩

59. përveç familjes së Lutit; të cilët do t’i shpëtojmë që të gjithë,[59]

إِلَّا ٱمۡرَأَتَهُۥ قَدَّرۡنَآ إِنَّهَا لَمِنَ ٱلۡغَٰبِرِينَ ٦٠

60. përveç gruas së tij; për të cilën kemi caktuar që të jetë në mesin e atyre që do të qëndrojnë pas.”[60]

فَلَمَّا جَآءَ ءَالَ لُوطٍ ٱلۡمُرۡسَلُونَ ٦١

61. Dhe, kur të dërguarit erdhën te familja e Lutit,[61]

قَالَ إِنَّكُمۡ قَوۡمٞ مُّنكَرُونَ ٦٢

62. ai tha: “Ju jeni njerëz të panjohur (për mua)!”[62]

---

[56] Ibrahimi (alejhis selam) tha: “E kush mund ta humb shpresën nga mëshira e Allahut, përveç atyre që kanë humbur nga rruga e drejtë dhe e kanë lënë kërkimin e asaj rruge, duke hequr shpresën nga Allahu, kështu që humbën nga feja e Allahut!”

[57] Pastaj Ibrahimi i tha engjëjve: “Cili është misioni juaj aq i rëndësishëm, për të cilin ju ka dërguar Allahu, o të dërguar të Allahut?”

[58] Engjëjt i thanë Ibrahimit: “Misioni ynë është dënimi dhe shkatërrimi total i popullit të Lutit, që është një popull mohues i Allahut dhe që bën veprën më të shëmtuar në Tokë.

[59] Do të shkatërrojmë të gjithë popullin e Lutit me dënim nga qielli, përveç familjes së Lutit dhe pasuesve të tij, të cilët do i shpëtojmë që të gjithë,

[60] me përjashtim të gruas së tij mohuese, për të cilën Allahu ka caktuar që të jetë prej atyre që do të qëndrojnë në qytet për të marrë dënimin bashkë me të tjerët.

[61] Kur engjëjt shkuan te Luti (alejhis selam),

[62] ai u tha atyre: “Unë nuk ju njoh!”

قَالُوا بَلْ جِئْنَٰكَ بِمَا كَانُوا فِيهِ يَمْتَرُونَ ﴿٦٣﴾

63. Ata (engjëjt) thanë: “Ne të kemi sjellë atë (dënimin), në të cilin ata dyshonin;[63]

وَأَتَيْنَٰكَ بِٱلْحَقِّ وَإِنَّا لَصَٰدِقُونَ ﴿٦٤﴾

64. dhe kemi ardhur tek ti me të vërtetën, dhe sigurisht që themi të vërtetën.[64]

فَأَسْرِ بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِّنَ ٱلَّيْلِ وَٱتَّبِعْ أَدْبَٰرَهُمْ وَلَا يَلْتَفِتْ مِنكُمْ أَحَدٌ وَٱمْضُوا حَيْثُ تُؤْمَرُونَ ﴿٦٥﴾

65. Nisu me familjen tënde gjatë një pjese të natës, por ti ec pas tyre; dhe askush nga ju të mos shikojë prapa, por vazhdoni në drejtimin e urdhëruar!”[65]

وَقَضَيْنَآ إِلَيْهِ ذَٰلِكَ ٱلْأَمْرَ أَنَّ دَابِرَ هَٰٓؤُلَآءِ مَقْطُوعٌ مُّصْبِحِينَ ﴿٦٦﴾

66. Dhe Ne ia shpallëm atij (Lutit) atë çështje: që të gjithë ata, deri te i fundit, do të shfarosen në agim.[66]

وَجَآءَ أَهْلُ ٱلْمَدِينَةِ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٦٧﴾

67. Banorët e qytetit erdhën tek ai (Luti) të gëzuar.[67]

---

[63] Engjëjt i thanë Lutit: “Mos ki frikë, se ne jemi engjëj të dërguar nga Allahu me dënimin, në të cilin populli yt dyshonte dhe nuk e besonte se mund të vinte ndonjëherë;

[64] ne kemi ardhur me të dënimin e vërtetë nga Allahu, dhe sigurisht që jemi të sinqertë dhe themi të vërtetën se Allahu do e dënojë popullin tënd me dënim të ashpër, prandaj dil nga qyteti bashkë me familjen tënde…”

[65] Dil nga qyteti pasi të kalojë një pjesë e natës, dhe merr me vete familjen tënde besimtare, por ata të ecin para kurse ti pas tyre, që të mos mbesë ndonjëri prej tyre pas dhe ta kapë dënimi; dhe bëni kujdes që askush të mos e kthejë kokën mbrapa e të shohë dënimin që ka rënë mbi qytet, por vazhdoni të nxitoni në drejtim të vendit ku jeni urdhëruar të shkoni për të qenë të sigurtë – në drejtim të Levantit.

[66] Allahu i shpalli Lutit (alejhis selam) : se populli i tij do të shfarosej i gjithi, deri te më i fundit i tyre, herët në agimin e ditës që vijonte.

[67] Banorët e qytetit të Lutit, Sodomit, dëgjuan se tek Luti kishin ardhur mysafirë, kështu që shkuan tek ai të gëzuar, me qëllimin që t’i merrnin dhe të kryenin veprën e shëmtuar me ta.

قَالَ إِنَّ هَٰٓؤُلَآءِ ضَيْفِى فَلَا تَفْضَحُونِ ﴿٦٨﴾

68. Ai (Luti) u tha atyre: “Këta janë mysafirët e mi, prandaj mos më turpëroni![68]

وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَلَا تُخْزُونِ ﴿٦٩﴾

69. Kini frikë Allahun dhe mos më poshtëroni!”[69]

قَالُوٓا۟ أَوَلَمْ نَنْهَكَ عَنِ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿٧٠﴾

70. Ata i thanë: “A nuk të kemi ndaluar nga të gjithë njerëzit e botës?”[70]

68

69 Luti i tha popullit të vet: “Këta janë mysafirët e mi dhe janë në mbrojtjen dhe besën time, prandaj mos më turpëroni para tyre, por kini frikë Allahun e mos ju afroni atyre me veprën tuaj të shëmtuar, se kështu më poshtëroni mua!”

70 Populli i Lutit i tha Lutit: “A nuk të kemi ndaluar nga të gjithë njerëzit e botës dhe nga pritja e çdo mysafiri, se përndryshe do të kërkojmë të kryejmë veprën e shëmtuar me të?”

قَالَ هَٰٓؤُلَآءِ بَنَاتِيٓ إِن كُنتُمْ فَٰعِلِينَ ﴿٧١﴾

71. Ai (Luti) tha: "Këto (vajzat e qytetit) janë bijat e mia - nëse doni të bëni çka synoni (martohuni me to)!"[71]

لَعَمْرُكَ إِنَّهُمْ لَفِي سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿٧٢﴾

72. Betohem për jetën tënde (o Muhamed), se ata endeshin verbërisht në dehjen e tyre![72]

فَأَخَذَتْهُمُ ٱلصَّيْحَةُ مُشْرِقِينَ ﴿٧٣﴾

73. Ata i kaploi britma e tmerrshme (e Xhibrilit) me lindjen e Diellit;[73]

فَجَعَلْنَا عَٰلِيَهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِّن سِجِّيلٍ ﴿٧٤﴾

74. dhe Ne e kthyem qytetin përmbys, dhe lëshuam mbi ta shi gurësh prej balte të pjekur.[74]

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَءَايَٰتٍ لِّلْمُتَوَسِّمِينَ ﴿٧٥﴾

75. Me të vërtetë, në këtë ka prova për ata që dallojnë.[75]

---

[71] Luti (alejhis selam) i tha popullit të tij: "Ja ku i keni vajzat e qytetit, që janë të gjitha bijat e mia (profeti është në vendin e babait për vajzat e popullit të tij), kështu që martohuni me to për të përmbushur dëshirën tuaj, ashtu si e ka caktuar Zoti dhe si bëjnë të gjithë njerëzit e tjerë, dhe mos bëni mëkatin e madh që e ka ndaluar Allahu e të shkoni me burrat në vend të grave, se përndryshe do ju vijë dënimi i rëndë!"

[72] Allahu betohet në çfarë të dojë, kurse krijesat nuk lejohet të betohen veçse në Allahun, e Allahu betohet këtu në jetën e Muhamedit (salallahu alejhi ue selem) si nderim për të, se populli i Lutit ishte në një përhumbje të madhe dhe endeshin verbërisht në dehjen e tyre nga epshi i ndaluar, deri sa u ra rrufeja e dënimit në kohën e agimit, me lindjen e diellit.

[73] Popullin e Lutit e kaploi britma e fortë e Xhibrilit, e cila erdhi me dënimin e tyre herët në mëngjes, duke lindur dielli.

[74] Allahu urdhëroi Xhibrilin që t'i shkulte vendbanimet e popullit të Lutit nga rrënjët e tyre, t'i ngrinte lart në qiell, pastaj t'i lëshonte përmbys në tokë, dhe pastaj lëshoi mbi ta shi gurësh prej balte të pjekur, shumë të fortë.

[75] Në këtë dënim që i ra popullit të Lutit ka prova bindëse për ata që i dallojnë gjërat me mprehtësi dhe marrin mësim nga provat e Allahut dhe nga dënimi që Allahu i zbret mohuesve dhe mëkatarëve. Prandaj, le të marrë mësim populli yt, o Muhamed, nga kjo

وَإِنَّهَا لَبِسَبِيلٍ مُّقِيمٍ ﴿٧٦﴾

76. Ai vend ndodhet në një rrugë të rrahur.[76]

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٧﴾

77. Me të vërtetë, në këtë ka provë për besimtarët.[77]

وَإِن كَانَ أَصْحَابُ الْأَيْكَةِ لَظَالِمِينَ ﴿٧٨﴾

78. Edhe banorët e Ejkes ishin keqbërës,[78]

فَانتَقَمْنَا مِنْهُمْ وَإِنَّهُمَا لَبِإِمَامٍ مُّبِينٍ ﴿٧٩﴾

79. prandaj i ndëshkuam ata; dhe që të dy ato (vendbanimet e popullit të Lutit dhe të Shuajbit - Ejke) ndodhen në rrugë të dukshme.[79]

وَلَقَدْ كَذَّبَ أَصْحَابُ الْحِجْرِ الْمُرْسَلِينَ ﴿٨٠﴾

80. Edhe banorët e Hixhrit (Themudi), i përgënjeshtruan të dërguarit e Allahut (Salihun).[80]

---

histori, dhe të besojnë e të pasojnë ty, që të mos iu zbresë dënimi ashtu si i zbriti popullit të Lutit.

[76] Vendi i qytetit të popullit të Lutit dhe rrënojat e tij vazhdojnë të gjenden në një rrugë të rrahur shumë nga udhëtarët, kështu që dallohet shumë lehtë dhe qartë nga të gjithë se çfarë ka ndodhur aty (në zonën e Detit të Vdekur, në Jordani), kështu që e kanë të hapur derën e marrjes së mësimit.

[77] Në vendin e qytetit të popullit të Lutit, Sodomit, i cili duket qartë se çfarë ka ndodhur me të, (në Detin e Vdekur), ka provë të qartë për ata që besojnë Allahun, se si i shkatërron Allahu mohuesit dhe keqbërësit, dhe se si i shpëton të dërguarit e Tij dhe besimtarët e sinqertë.

[78] Banorët e Ejkes, pyllit të dendur, populli i Shuajbit (alejhis selam), ishin gjithashtu të padrejtë kundër vetvetes për shkak se e çuan veten e tyre në shkatërrim dhe humbje me mohimin që i bënë Allahut dhe të dërguarit të Tij tek ata, Shuajbit;

[79] kështu që Allahu i shkatërroi ata me dridhje të fortë të tokës; dhe që të dy vendbanimet e popullit të Lutit dhe të Shuajbit ndodhen në rrugë të qartë dhe të rrahur nga njerëzit dhe udhëtarët, kështu që mund të marrin mësim prej tyre.

[80] Edhe banorët e Hixhrit – një luginë mes Medines dhe Levantit, e cila sot quhet “Medain Salih” – dhe të cilët janë populli Themud, e përgënjeshtruan të dërguarin e Allahut tek ata, Salihun (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), dhe me përgënjeshtrimin e tij, kanë përgënjeshtruar të gjithë të dërguarit e Allahut, prandaj është përmendur në shumës.

وَءَاتَيۡنَٰهُمۡ ءَايَٰتِنَا فَكَانُواْ عَنۡهَا مُعۡرِضِينَ ٨١

81. Ne u dhamë atyre provat Tona, por ata largoheshin prej tyre.[81]

وَكَانُواْ يَنۡحِتُونَ مِنَ ٱلۡجِبَالِ بُيُوتًا ءَامِنِينَ ٨٢

82. Ata gdhendnin shtëpi në male, duke u ndjerë të sigurt,[82]

فَأَخَذَتۡهُمُ ٱلصَّيۡحَةُ مُصۡبِحِينَ ٨٣

83. por britma e tmerrshme i kapi ata herët në mëngjes,[83]

فَمَآ أَغۡنَىٰ عَنۡهُم مَّا كَانُواْ يَكۡسِبُونَ ٨٤

84. kështu që asgjë nuk u bëri dobi nga ajo që kishin fituar.[84]

وَمَا خَلَقۡنَا ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ وَمَا بَيۡنَهُمَآ إِلَّا بِٱلۡحَقِّۗ وَإِنَّ ٱلسَّاعَةَ لَأٓتِيَةٞۖ فَٱصۡفَحِ ٱلصَّفۡحَ ٱلۡجَمِيلَ ٨٥

85. Ne i kemi krijuar qiejt, Tokën dhe gjithçka që gjendet midis tyre vetëm me të vërtetën. Me të vërtetë, Ora (e Kiametit) po vjen, prandaj ti (o Muhamed) fal me falje të hijshme.[85]

---

[81] Ne i dhamë popullit të Salihut provat tona bindëse që argumentonin për profetësinë e Salihut dhe vërtetësinë e asaj me të cilën ishte dërguar nga Allahu, dhe prej atyre provave ishte edhe Deveja e Salihut, por ata u larguan nga të gjitha provat dhe nuk morën mësim prej tyre.

[82] Populli Themud i gdhëndte malet dhe i bënte shtëpi, për të qenë të sigurta nga prishja apo nga ndonjë dënim i mundshëm nga Allahu,

[83] por britma e tmerrshme e Xhibrilit u erdhi atyre herët në mëngjes me dënimin e Allahut, dhe ata u shfarosën që të gjithë,

[84] kështu që nuk u bënë dobi shtëpitë e tyre të forta të gdhendura në shkëmbinj, dhe as fuqia apo pasuria që u ishte dhënë.

[85] Allahu i ka krijuar qiejt, Tokën dhe gjithçka gjendet mes tyre vetëm me të vërtetën dhe për të vërtetën; me drejtësinë dhe ekzaktësinë absolute që vërteton madhështinë dhe fuqinë absolute të Krijuesit të tyre, i Cili është i Vetmi që duhet të adhurohet e të madhërohet nga krijesat e Tij. Me të vërteta, Ora në të cilën do të ndodhë Kiameti është duke ardhur, dhe çdo njeri do të shpërblehet me veprën e tij, prandaj, o Muhamed dhe ju o besimtarë, falni njëri tjetrin me falje të hijshme, duke e kthyer të keqen me të mirë, përderisa e keqa nuk meriton dënim të caktuar me Sheriat. [Es Seadi] Kurse Taberiu e të tjerë, e komentojnë ajetin duke thënë se fjala i drejtohet të Dërguarit të Allahut, Muhamedit (salallahu alejhi ue selem) duke i thënë që t'i falë idhujtarët dhe ta anashkalojë

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ ٱلْخَلَّـٰقُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٨٦﴾

86. Me të vërtetë, Zoti yt është Krijuesi Absolut, i Gjithëdijshmi.[86]

وَلَقَدْ ءَاتَيْنَـٰكَ سَبْعًا مِّنَ ٱلْمَثَانِى وَٱلْقُرْءَانَ ٱلْعَظِيمَ ﴿٨٧﴾

87. Ne të kemi dhënë ty (o Muhamed) shtatë nga të përsërituratshpesh dhe Kuranin madhështor.[87]

لَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَا بِهِۦٓ أَزْوَٰجًا مِّنْهُمْ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَٱخْفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٨﴾

88. Mos i hidh sytë nga kënaqësitë që Ne u kemi dhënë disa kategorive prej tyre dhe mos u hidhëro për ta, kurse me besimtarët sillu butë![88]

وَقُلْ إِنِّىٓ أَنَا ٱلنَّذِيرُ ٱلْمُبِينُ ﴿٨٩﴾

89. Dhe thuaj: "Me të vërtetë, unë jam paralajmëruesi i qartë."[89]

---

atë që bëjnë ata, deri sa të vijë urdhri i Allahut për luftimin e tyre me shpatë. Pra, sipas këtij interpretimi, ajeti ka zbritur para urdhrit për luftimin e idhujtarëve të Mekes me shptatë.

[86] Allahu është Krijuesi i Vetëm dhe Absolut i gjithçkaje që ekziston dhe Ai është i Gjithëdijshmi për çdo gjë që ka krijuar; Atij nuk i shpëton asgjë nga krijesat e Tij apo veprat e tyre, dhe secilin do ta shpërblejë sipas asaj që ka vepruar.

[87] Ne të kemi dhënë ty, o Muhamed, suren Fatiha që përmban shtatë ajete që përsëriten në çdo namaz të ditës apo të natës; ose janë për qëllim shtatë suret e para dhe më të gjatat e Kuranit; dhe të kemi dhënë Kuranin madhështor, pjesë e të cilit janë edhe ato shtatë ajetet e sures Fatiha apo shtatë suret e para të tij; pra, përderisa shtatë ajetet e para apo shtatë suret e para të Kuranit janë një mirësi dhe mëshirë e madhe nga Allahu për besimtarët, atëherë i gjithë Kurani është vërtet një mirësi dhe mëshirë e pafund nga Allahu, për të cilën besimtarët duhet të gëzohen dhe të falënderojnë Allahun.

[88] Mos i shiko me syrin e dëshirës stolitë e dynjasë që i kemi dhënë disa të pasurve prej idhujtarëve të popullit tënd, o Muhamed, sepse ata i pret dënim i rëndë pas kësaj bote; dhe mos u hidhëro për mohimin dhe mosbesimin e tyre, por shiko të sillesh butë me besimtarët dhe t'i afrosh ata.

[89] Dhe thuaju idhujtarëve, o Muhamed: "Unë jam paralajmëruesi i qartë për zbritjen e dënimit të Allahut mbi ju, për shkak të përgëneshtrimit dhe mohimit tuaj."

كَمَآ أَنزَلۡنَا عَلَى ٱلۡمُقۡتَسِمِينَ ٩٠

90. - Ashtu siç u zbritëm dënim ndarësve,[90]

-266-

ٱلَّذِينَ جَعَلُواْ ٱلۡقُرۡءَانَ عِضِينَ ٩١

91. të cilët e bënë Kuranin pjesë-pjesë.[91]

فَوَرَبِّكَ لَنَسۡـَٔلَنَّهُمۡ أَجۡمَعِينَ ٩٢

92. Për Zotin tënd, Ne me siguri do t'i pyesim të gjithë ata,[92]

عَمَّا كَانُواْ يَعۡمَلُونَ ٩٣

93. për gjithçka që kanë bërë![93]

فَٱصۡدَعۡ بِمَا تُؤۡمَرُ وَأَعۡرِضۡ عَنِ ٱلۡمُشۡرِكِينَ ٩٤

94. Shpall botërisht atë që të është urdhëruar dhe largohu nga idhujtarët.[94]

إِنَّا كَفَيۡنَـٰكَ ٱلۡمُسۡتَهۡزِءِينَ ٩٥

95. Me të vërtetë, Ne jemi të mjaftueshëm për ty kundër tallësve,[95]

---

[90] Muhamedi (salallahu alejhi ue selem) është paralajmërues i qartë për zbritjen e dënimit të Allahut mbi idhujtarët, ashtu si Allahu e zbriti dënimin e Tij atyre që ndanë fenë e Allahut dhe shpalljet e Tij, prej ithtarëve të Librave të mëparshëm,

[91] apo të atyre që ndanë Kuranin pjesë-pjesë, duke besuar një pjesë e duke mohuar pjesën tjetër, apo duke e quajtur një pjesë të tij magji, e një pjesë tjetër poezi, për të larguar njerëzit nga Kurani dhe udhëzimi në rrugën e drejtë të Allahut.

[92] Allahu betohet në Veten e Tij, ashtu si të dojë Ai, duke thënë: Për Zotin tënd, o Muhamed! Ne do t'i marrim në llogari në ditën e Gjykimit të gjithë ata që e ndanë Kuranin pjesë-pjesë…

[93] për gjithçka që vepruan në këtë botë prej idhujtarisë, përgënjeshtrimit të Allahut dhe të Dërguarit të Tij dhe mëkateve të tyre, në rast se ata vazhdojnë kështu dhe vdesin në këtë gjendje, pa u penduar.

[94] Shpalle botërisht thirrjen tënde, me të cilën je urdhëruar nga Zoti yt, o Muhamed, dhe largohu nga idhujtarët e mos i jep rëndësi atyre apo fjalëve të tyre, sepse Allahu të ka ngritur shumë lart kundrejt fjalëve që ata thonë për ty dhe Allahu do të mbrojë ty prej tyre.

[95] Ne të kemi ruajtur ty, o Muhamed, nga ata që tallen me ty prej parisë kurashite,

ٱلَّذِينَ يَجۡعَلُونَ مَعَ ٱللَّهِ إِلَٰهًا ءَاخَرَۚ فَسَوۡفَ يَعۡلَمُونَ ٩٦

96. të cilët morën të adhuruar tjetër përkrah Allahut; Por së shpejti do ta dinë![96]

وَلَقَدۡ نَعۡلَمُ أَنَّكَ يَضِيقُ صَدۡرُكَ بِمَا يَقُولُونَ ٩٧

97. Ne e dimë mirë që ty të ngushtohet gjoksi nga ajo që ata thonë.[97]

فَسَبِّحۡ بِحَمۡدِ رَبِّكَ وَكُن مِّنَ ٱلسَّٰجِدِينَ ٩٨

98. Por ti madhëroje me lavdërim Zotin tënd dhe ji prej atyre që i bëjnë sexhde Atij![98]

وَٱعۡبُدۡ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأۡتِيَكَ ٱلۡيَقِينُ ٩٩

99. Dhe adhuroje Zotin tënd derisa të të vijë e sigurta (vdekja)![99]

---

[96] të cilët i bënë shok Allahut në adhurim, duke adhuruar idhuj përkrah Tij; Por së shpejti ata do ta dinë se ku do i çojë vepra e tyre, si në këtë botë edhe në botën tjetër; prandaj mos ki frikë askënd përveç Allahut, o Muhamed, dhe shpalle haptazi fenë e Allahut.

[97] Ne e dimë se ty, o Muhamed, të ngushtohet gjoksi dhe zemra nga fjalët që idhujtarët thonë për ty dhe për thirrjen tënde.

[98] Kur të ngushtohet gjoksi dhe të kaplon mërzitja, drejtohu menjëherë të Zoti yt duke e madhëruar Atë me lavdërim dhe duke qenë prej atyre që i përulen Atij vazhdimisht në sexhde në namaz; pra thuaj: “Subhanallah ue Bihamdihi”, dhe fal namaz për adhurimin e Allahut, sepse kjo do të largojë ngushtimin e gjoksit dhe mërzitjen. Fjala i drejtohet Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), por ajo përfshin të gjithë besimtarët.

[99] Dhe vazhdo ta adhurosh Zotin tënd ashtu si ka urdharuar Ai, gjatë gjithë jetës tënde, deri sa të vijë e sigurta dhe e pashmangshmja – vdekja.

16. SURJA "EN NAHL" - BLETA

(Mekase, 128 vargje)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

أَتَىٰٓ أَمْرُ ٱللَّهِ فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ ۚ سُبْحَٰنَهُۥ وَتَعَٰلَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١﴾

1. Urdhri i Allahut erdhi (është afër), prandaj mos kërkoni shpejtimin e tij! I Madhëruar dhe i Lartësuar është Ai mbi gjithçka që i shoqërojnë Atij![1]

يُنَزِّلُ ٱلْمَلَٰٓئِكَةَ بِٱلرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِۦ عَلَىٰ مَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦٓ أَنْ أَنذِرُوٓا۟ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱتَّقُونِ ﴿٢﴾

2. Ai i zbret engjëjt me Shpirtin nga Urdhri i Tij tek ata që dëshiron prej robërve të Tij (duke u thënë): "Paralajmëroni se nuk ka të adhuruar tjetër të vërtetë përveç Meje, prandaj më kini frikë Mua!"[2]

[1] Urdhri dhe caktimi i Allahut për ndodhjen e Kiametit dhe dënimin tuaj është afruar shumë dhe thuajse ka ardhur, o mohues e idhujtarë, prandaj mos kërkoni shpejtimin e tij me tallje ndaj paralajmërimit që ju bën i Dërguari i Allahut. I Pastër dhe shumë i Lartë është Allahu i Madhëruar mbi çdo idhull e ortak që idhujtarët i shoqërojnë Atij.

[2] Allahu i zbret engjëjt – Xhibrilin - me Shpirtin që i jep jetë të vërtetës dhe zhduk të pavërtetën – që është Shpallja e Tij - nga Urdhri dhe dëshira e Tij, tek ata që Ai dëshiron prej robërve të Tij të zgjedhur nga Ai për të qenë lajmëtarë të Tij tek njerëzit, duke u thënë atyre (lajmëtarëve): "I paralajmëroni njerëzit nga idhujtaria dhe i tregoni atyre se nuk ka të adhuruar tjetër që meriton të adhurohet përveç Meje, prandaj të më kenë frikën vetëm Mua dhe t'i ruhen zemërimit dhe dënimit Tim duke më adhuruar vetëm Mua me sinqeritet dhe duke iu bindur urdhrave dhe ndalesave të Mia."

خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ بِٱلۡحَقِّۚ تَعَٰلَىٰ عَمَّا يُشۡرِكُونَ ٣

3. Ai i krijoi qiejt dhe Tokën me të vërtetën. I lartësuar është Ai mbi gjithçka që i shoqërojnë Atij![3]

خَلَقَ ٱلۡإِنسَٰنَ مِن نُّطۡفَةٖ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٞ مُّبِينٞ ٤

4. Ai e krijoi njeriun nga një pikë spermë, veç kur ai bëhet kundërshtar i hapët![4]

وَٱلۡأَنۡعَٰمَ خَلَقَهَاۗ لَكُمۡ فِيهَا دِفۡءٞ وَمَنَٰفِعُ وَمِنۡهَا تَأۡكُلُونَ ٥

5. Edhe bagëtitë Ai i krijoi; Ju siguroni ngrohtësi dhe dobi të tjera në to, dhe prej tyre ju hani.[5]

وَلَكُمۡ فِيهَا جَمَالٌ حِينَ تُرِيحُونَ وَحِينَ تَسۡرَحُونَ ٦

6. Në to (bagëtitë) ju shikoni gjithashtu pamje të bukura, kur i ktheni nga kullota dhe kur i nxirrni në kullotë.[6]

[3] Allahu i krijoi qiejt dhe Tokën me të vërtetën dhe për të vërtetën; i krijoi me urtësinë absolute dhe me ekzaktësinë absolute, për të dëshmuar madhështinë e Krijuesit të tyre, i Cili është i Vetmi që meriton të adhurohet; i Lartësuar dhe i Madhëruar është Allahu nga gjithçka i shoqërojnë idhujtarët.

[4] Allahu e krijoi njeriun nga një pikë uji e përbuzur, nga sperma, e megjithatë, kur ai rritet e forcohet, bëhet kundërshtar i hapët dhe mohues i Zotit të Tij dhe i ringjalljes e dhënies llogari para Tij, duke thënë se "Kush mund t'i ringjallë eshtrat pasi të jenë bërë pluhur?" – duke harruar origjinën e tij.

[5] Allahu i ka krijuar bagëtitë – delet, lopët, devetë, dhitë – për ju, o njerëz, dhe ju siguroni prej tyre veshje të ngrohta – nga leshi dhe lëkura e tyre – dhe përfitime të tjera si qumështi apo mbartja mbi to, dhe nga mishi i tyre ju hani e ushqeheni; a nuk duhet të jeni mirënjohës të Zotit tuaj për këto mirësi që ju ka dhuruar dhe për këto bagëti që i ka nënshtruar për ju?

[6] Në bagëtitë që ka krijuar Allahu, ju shikoni gjithashtu pamje të bukura e të mahnitshme që të fusin gëzim e kënaqësi, qoftë kur i ktheni ato nga kullota në mbrëmje, apo kur i nxirrni në kullota në mëngjes.

وَتَحۡمِلُ أَثۡقَالَكُمۡ إِلَىٰ بَلَدٖ لَّمۡ تَكُونُواْ بَٰلِغِيهِ إِلَّا بِشِقِّ ٱلۡأَنفُسِۚ إِنَّ رَبَّكُمۡ لَرَءُوفٞ رَّحِيمٞ ٧

7. Ato (bagëtitë) mbajnë barrët tuaja të rënda deri në vende të largëta, ku nuk do të arrinit veçse me mundim të madh. Me të vërtetë, Zoti juaj është i Butë, Mëshirëplotë.[7]

وَٱلۡخَيۡلَ وَٱلۡبِغَالَ وَٱلۡحَمِيرَ لِتَرۡكَبُوهَا وَزِينَةٗۚ وَيَخۡلُقُ مَا لَا تَعۡلَمُونَ ٨

8. Po ashtu, Ai krijoi edhe kuajt, mushkat dhe gomerët, që ju të hipni mbi to dhe si zbukurim për ju; dhe Ai krijon gjëra të tjera që ju ende nuk i dini.[8]

وَعَلَى ٱللَّهِ قَصۡدُ ٱلسَّبِيلِ وَمِنۡهَا جَآئِرٞۚ وَلَوۡ شَآءَ لَهَدَىٰكُمۡ أَجۡمَعِينَ ٩

9. Allahut i takon sqarimi i rrugës së drejtë, ndërsa prej tyre (rrugëve) ka që janë të shtrembra; e sikur të donte Allahu, do t'ju kishte udhëzuar të gjithëve.[9]

---

[7] Bagëtitë që ka krijuar Allahu, mbartin gjithashtu barrët tuaja të rënda deri në vende të largëta, ku ju nuk do të mund të arrinit veçse me lodhje e mundim të madh. Me të vërtetë, Zoti juaj është i Butë dhe Mëshirëplotë ndaj jush që ju ka nënshtruar bagëtitë dhe gjithçka ju nevojitet për të jetuar sa më mirë në këtë botë, prandaj falënderojeni dhe madhërojeni Atë për mirësitë që ju ka dhënë!

[8] Allahu ka krijuar gjithashtu për ju, o njerëz, kuajt, mushkat dhe gomerët, që ju të hipni mbi to dhe t'i mbani për zbukurim e stoli me të cilat ju dukeni të pashëm dhe fisnikë; dhe Allahu krijon për ju mjete transporti e të tjera gjëra që ju ende nuk i dini e nuk i njihni – në kohën e zbritjes së Kuranit, por që do i dinë e do i njohin brezat e ardhshëm -, me qëllim që t'ju shtohet besimi te Zoti juaj dhe të shtoni falënderimin dhe adhurimin ndaj Tij.

[9] Vetëm Allahut i takon sqarimi i rrugës së drejtë të Islamit, që ju, o njerëz, duhet të ndiqni për të qenë të udhëzuar drejtë, ndërkohë që të gjitha rrugët e tjera janë të shtrembëra e të devijuara – e ato janë të gjitha rrugët që kundërshtojnë Islamin, prej feve e besimeve të ndryshme -; e sikur të donte Allahu udhëzimin tuaj, do t'ju kishte udhëzuar të gjithëve në rrugën e drejtë dhe besimin e vërtetë, por Allahu bën çfarë të dojë me urtësinë dhe drejtësinë e Tij Absolute.

هُوَ ٱلَّذِىٓ أَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً لَّكُم مِّنْهُ شَرَابٌ وَمِنْهُ شَجَرٌ فِيهِ تُسِيمُونَ ﴿١٠﴾

10. Është Ai që zbret nga qielli shi, nga i cili ju keni ujë për të pirë dhe prej të cilit rriten bimët ku ju kullosni bagëtitë tuaja.[10]

يُنۢبِتُ لَكُم بِهِ ٱلزَّرْعَ وَٱلزَّيْتُونَ وَٱلنَّخِيلَ وَٱلْأَعْنَـٰبَ وَمِن كُلِّ ٱلثَّمَرَٰتِ ۗ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَـَٔايَةً لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١١﴾

11. Nëpërmjet tij (shiut), Ai bën që të rriten për ju drithërat, ullinjtë, palmat, rrushi dhe nga të gjitha llojet e frutave. Me të vërtetë, këtu ka provë për njerëzit që arsyetojnë.[11]

وَسَخَّرَ لَكُمُ ٱلَّيْلَ وَٱلنَّهَارَ وَٱلشَّمْسَ وَٱلْقَمَرَ ۖ وَٱلنُّجُومُ مُسَخَّرَٰتٌۢ بِأَمْرِهِۦٓ ۗ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَـَٔايَـٰتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿١٢﴾

12. Ai ka nënshtruar për ju natën dhe ditën, Diellin dhe Hënën; edhe yjet janë të nënshtruar me urdhrin e Tij. Me të vërtetë, në këto ka prova për njerëzit që mendojnë.[12]

---

[10] Është Allahu Ai që ju zbret nga qielli shi, nga i cili ju siguroni ujë për të pirë dhe nga i cili mbijnë dhe rriten bimët dhe bari ku ju kullosni bagëtitë tuaja; pra Allahu zbret posaçërisht për ju shi nga qielli, me të gjitha të mirat për ju, o njerëz, prandaj falënderojeni dhe madhërojeni Zotin tuaj!

[11] Me anë të të njëjtit ujë shiu, Allahu bën që të mbijnë për ju, o njerëz, lloje të ndryshme të drithërave, ullinjtë, palmat, rrushi dhe të gjitha llojet e frutave. Vërtet, në këtë gjë ka provë të qartë dhe bindëse për njerëzit që arsyetojnë dhe marrin mësim nga provat e Allahut, dhe madhërojnë e falënderojnë Krijuesin e tyre.

[12] Nga mirësitë e Allahut mbi njerëzit është se Ai ka nënshtruar për ta natën dhe ditën, Diellin dhe Hënën; që lidhen direkt me jetesën e njerëzve në Tokë: me punën dhe pushimin, me llogaritjen e kohës, muajve e viteve; që të gjitha këto për të mirën e njerëzve dhe lehtësimin e jetesës së tyre në Tokë. Madje Allahu i ka nënshtruar njerëzve edhe yjet me urdhrin dhe caktimin e Tij, që njerëzit të orientohen me to në errësirat e natës kur janë në Tokë apo në det, të njohin stinët e frutave dhe kohët, të zbukurojnë qiellin për sytë e njerëzve, e shumë dobi të tjera. Me të vërtetë, në këto gjëra ka prova të mëdha dhe bindëse për njerëzit që mendojnë dhe i kuptojnë provat e Allahut dhe paralajmërimet e Tij.

وَمَا ذَرَأَ لَكُمْ فِي ٱلْأَرْضِ مُخْتَلِفًا أَلْوَٰنُهُۥٓ ۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَءَايَةً لِّقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ ﴿١٣﴾

13. Dhe ka nënshtruar për ju gjithçka që ka krijuar në Tokë me ngjyra të ndryshme. Me të vërtetë, në këtë ka provë për njerëzit që kujtojnë.[13]

وَهُوَ ٱلَّذِي سَخَّرَ ٱلْبَحْرَ لِتَأْكُلُوا مِنْهُ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُوا مِنْهُ حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَا وَتَرَى ٱلْفُلْكَ مَوَاخِرَ فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِن فَضْلِهِۦ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٤﴾

14. Dhe është Ai që për ju ka nënshtruar detin, që të hani prej tij mish të freskët, të nxirrni prej tij stoli për t'i veshur - i sheh anijet se si e çajnë atë (detin) - dhe që të kërkoni nga mirësitë e Tij; dhe në mënyrë që të falënderoni.[14]

-268-

[13] Allahu ka nënshtruar për ju, o njerëz, gjithçka që ka krijuar në tokë, prej kafshëve, bimëve e pemëve, xeherorëve, e çdo gjë tjetër me ngjyra e dobi të ndryshme për njerëzit. Padyshim se në këtë gjë ka provë të qartë e bindëse për njerëzit që kujtojnë e marrin mësim, dhe që e dinë se në nënshtrimin e këtyre gjërave të mëdha për njeriun ka prova dhe shenja të Madhështisë dhe Fuqisë se Allahut, dhe se vetëm Atij i takon adhurimi dhe falënderimi.

[14] Allahu është Ai që e ka nënshtruar edhe detin për ju, o njerëz, që ju të hani prej peshqëve që peshkoni në të, që të nxirrni prej tij stoli për t'i veshur e zbukuruar, si perlat e merxhanët – dhe ju i shihni anijet e mëdha se si e çajnë detin duke ju mbartur juve dhe mallrat tuaja – dhe e ka nënshtruar detin që ju të lundroni mbi të në kërkim të mirësive të Allahut nga fitimi i tregtisë që bëni duke udhëtuar mbi det; dhe e ka nënshtruar detin për ju në mënyrë që të jeni falënderues të Allahut për mirësitë e Tij ndaj jush, dhe të mos adhuroni askënd dhe asgjë tjetër përveç Tij.

وَأَلْقَىٰ فِي ٱلْأَرْضِ رَوَٰسِيَ أَن تَمِيدَ بِكُمْ وَأَنْهَٰرًا وَسُبُلًا لَّعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥﴾

15. Ai ka vendosur në Tokë male të ngulura fortë, që ajo të mos dridhet me ju, dhe lumenj e rrugë që të mund të drejtoheni.[15]

وَعَلَٰمَٰتٍ ۚ وَبِٱلنَّجْمِ هُمْ يَهْتَدُونَ ﴿١٦﴾

16. Ka vendosur (në Tokë) edhe shenja të tjera; dhe po ashtu me yjet njerëzit orientohen.[16]

أَفَمَن يَخْلُقُ كَمَن لَّا يَخْلُقُ ۗ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿١٧﴾

17. Atëherë, a është Ai që krijon si ai që nuk krijon?! A nuk kujtoni?[17]

وَإِن تَعُدُّوا نِعْمَةَ ٱللَّهِ لَا تُحْصُوهَآ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٨﴾

18. Nëse do të përpiqeshit t'i numëronit mirësitë e Allahut, nuk do të mund t'i numëronit ato. Me të vërtetë, Allahu është Falës, Mëshirëplotë.[18]

---

[15] Allahu ka vendosur në Tokë male të ngulura fortë, me qëllim që Toka të mos lekundet e të mos dridhet nën këmbët e njerëzve; dhe ka vendosur në të lumenj për të qenë në shërbimin e njerëzve, si dhe rrugë që njerëzit të mund të arrijnë lehtësisht në vendet që synojnë për të plotësuar nevojat e tyre, dhe të mos humbin nëpër tokë apo shkretëtirë.

[16] Allahu ka vendosur edhe shenja të tjera Tokë, me qëllim që njerëzit të drejtohen gjatë ditës atje ku duan dhe të mos humbin rrugë, siç janë male apo pemë a shenja të caktuara; kurse gjatë natës ka bërë që ata të orientohen nëpërmjet yjeve.

[17] A është Allahu që ka krijuar gjithë këto që u përmendën më sipër dhe që ka krijuar gjithçka që ekziston nga asgjëja, si idhujt tuaj që nuk mund të krijojnë asgjë dhe që vetë janë të krijuara apo të sajuara nga vetë ju, por që megjithatë ju i adhuroni ato në vend apo përkrah Allahut? A nuk e kujtoni këtë gjë dhe a nuk e kujtoni madhështinë e Allahut, dhe kështu të adhuroni vetëm Atë dhe të mos i shoqëroni askënd dhe asgjë në adhurim.

[18] Edhe nëse do të përpiqeshit të numëronit mirësitë e Allahut ndaj jush, o njerëz, nuk do të mund t'i numëronit ato për shkak të numrit të pallogaritshëm dhe të shumëlllojshmërisë së tyre, dhe sigurisht që nuk do të mund të falënderonit për to. Me të vërtetë që Allahu është Falës i Madh ndaj jush dhe i Mëshirshëm me ju, sepse ju toleron në mosplotësimin e falënderimit për mirësitë e Tij nga ana juaj dhe nuk jua ndërpret ato mirësi megjithë neglizhimin tuaj, dhe as nuk jua shpejton dënimin, por ju fal pas pendimit dhe kërkimit të faljes tek Ai.

وَٱللَّهُ يَعۡلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعۡلِنُونَ ١٩

19. Allahu di gjithçka që ju fshihni dhe gjithçka që shfaqni hapur.[19]

وَٱلَّذِينَ يَدۡعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ لَا يَخۡلُقُونَ شَيۡـٔٗا وَهُمۡ يُخۡلَقُونَ ٢٠

20. Ndërsa ato (idhujt) që ata lusin në vend Allahut nuk krijojnë asgjë; përkundrazi, vetë ato janë të krijuara.[20]

أَمۡوَٰتٌ غَيۡرُ أَحۡيَآءٖۖ وَمَا يَشۡعُرُونَ أَيَّانَ يُبۡعَثُونَ ٢١

21. Ato (idhujt) janë të vdekura dhe aspak të gjalla; dhe sigurisht që nuk e dinë se kur do të ringjallen.[21]

إِلَٰهُكُمۡ إِلَٰهٞ وَٰحِدٞۚ فَٱلَّذِينَ لَا يُؤۡمِنُونَ بِٱلۡأٓخِرَةِ قُلُوبُهُم مُّنكِرَةٞ وَهُم مُّسۡتَكۡبِرُونَ ٢٢

22. Zoti juaj është një Zot i vetëm. Por ata që nuk besojnë në botën tjetër, i kanë zemrat mohuese dhe janë mendjemëdhenj.[22]

لَا جَرَمَ أَنَّ ٱللَّهَ يَعۡلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعۡلِنُونَۚ إِنَّهُۥ لَا يُحِبُّ ٱلۡمُسۡتَكۡبِرِينَ ٢٣

23. Padyshim, Allahu di gjithçka që ata fshehin dhe gjithçka që shfaqin hapur. Me të drejtë, Ai nuk i do mendjemëdhenjtë.[23]

---

[19] Allahu, Zoti juaj, i di të gjitha veprat tuaja, o njerëz, si ato që i fshehni në vetet tuaja edhe ato që i shfaqni publikisht, dhe Atij nuk i shpëton asgjë, e ju nuk mund t'i fshiheni Atij; që të gjitha regjistrohen dhe ju do të shpërbleheni në botën tjetër në varësi të veprave që keni bërë në këtë botë.

[20] Idhujt që idhujtarët lusin e adhurojnë në vend të Allahut nuk mund të krijojnë asgjë, sado e vogël që të jetë, madje vetë ato idhuj janë të krijuara dhe të gdhendura nga duart e vetë atyre që i adhurojnë ato, kështu që si i marrin për zota që i adhurojnë në vend të Zotit të Vërtetë?!

[21] Idhujt që idhujtarët adhurojnë janë gjëra të ngurta, të vdekura, pa shpirt dhe pa asnjë lloj jete; dhe sigurisht që ato nuk e dinë dhe nuk mund ta ndiejnë se kur do të ringjallen adhuruesit e tyre dhe vetë ato, për t'u hedhur të gjithë së bashku në zjarrin e Xhehenemit.

[22] Zoti juaj që meriton të adhurohet, o njerëz, është Allahu, Një Zot i Vetëm dhe i Pashoq; por ata që nuk e besojnë ringjalljen dhe botën tjetër, i kanë zemrat mohuese të Njësimit të Allahut, sepse nuk i frikësohen dënimit të Tij, dhe janë mendjemëdhenj ndaj pranimit të së vërtetës dhe ndaj adhurimit vetëm të Allahut.

[23] Padyshim që Allahu e di çfarë fshehin mohuesit e idhujtarët prej mosbesimit, veprave e fjalëve kundër Allahut dhe të Dërguarit të Tij apo besimtarëve, dhe Allahu e di gjithçka që

وَإِذَا قِيلَ لَهُم مَّاذَآ أَنزَلَ رَبُّكُمْ ۙ قَالُوٓا۟ أَسَـٰطِيرُ ٱلْأَوَّلِينَ ﴿٢٤﴾

24. Kur atyre u thuhet: "Çfarë ka zbritur Zoti juaj?" Ata thonë: "Legjenda të të parëve!"[24]

لِيَحْمِلُوٓا۟ أَوْزَارَهُمْ كَامِلَةً يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ ۙ وَمِنْ أَوْزَارِ ٱلَّذِينَ يُضِلُّونَهُم بِغَيْرِ عِلْمٍ ۗ أَلَا سَآءَ مَا يَزِرُونَ ﴿٢٥﴾

25. Që t'i mbajnë barrët e tyre plotësisht në Ditën e Kiametit, si dhe disa nga barrët e atyre që i çuan në humbje nga padia; sa e keqe është barra që ata do të bartin![25]

قَدْ مَكَرَ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَأَتَى ٱللَّهُ بُنْيَـٰنَهُم مِّنَ ٱلْقَوَاعِدِ فَخَرَّ عَلَيْهِمُ ٱلسَّقْفُ مِن فَوْقِهِمْ وَأَتَىٰهُمُ ٱلْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٦﴾

26. Edhe ata që ishin para tyre (idhujtarëve të Mekës) thurën kurthe, por Allahu e goditi ndërtesën e tyre nga themelet, kështu që çatia e saj ra mbi ta dhe atyre u erdhi dënimi nga ku nuk e prisnin.[26]

ata e deklarojnë dhe e shfaqin hapur, dhe do i dënojë për to. Me të vërtetë, Allahu nuk i do ata që janë mendjemëdhenj ndaj adhurimit të Tij dhe nënshtrimit para Tij, dhe sigurisht që do u japë atyre dënimin që meritojnë.

[24] Nëse do i pyesje idhujtarët se çfarë i ka zbritur Muhamedit nga Allahu, ata thonë: "I ka zbritur legjenda e përralla të të parëve, që nuk kanë asgjë të vërtetë!"

[25] Fjala që mohuesit dhe idhujtarët thonë se Allahu i ka zbritur Muhamedit legjenda të të parëve, do të bëjë që ata të mbartin barrët e tyre të gjynaheve në mënyrë të plotë në ditën e Kiametit, madje do të mbartin edhe një pjesë të barrës së atyre që ata i pengonin nga besimi dhe feja e vërtetë dhe i çonin në humbje me mashtrim e padije. Sa i keq është gjynahu që ata bëjnë dhe barra që ata do të mbartin!

[26] Edhe mohuesit e idhujtarët që kanë qenë para idhujtarëve të Mekës, thurën kurthe kundër të dërguarve të Allahut tek ata dhe kundër thirrjes së tyre, por Allahu ua goditi ndërtesën që në themel, kështu që çatia e saj ra mbi kokat e tyre dhe atyre u erdhi shkatërrimi dhe dënimi pikërisht aty ku ndjeheshin të sigurt dhe ku nuk e prisnin kurrë që t'iu vinte aty.

ثُمَّ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ يُخْزِيهِمْ وَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَآءِىَ ٱلَّذِينَ كُنتُمْ تُشَـٰٓقُّونَ فِيهِمْ ۚ قَالَ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْعِلْمَ إِنَّ ٱلْخِزْىَ ٱلْيَوْمَ وَٱلسُّوٓءَ عَلَى ٱلْكَـٰفِرِينَ ﴿٢٧﴾

27. Pastaj, në Ditën e Kiametit, Ai do t'i turpërojë ata dhe do t'u thotë: "Ku janë "ortakët" e Mi, për të cilët kundërshtoheshit (me besimtarët)?" Ata që u është dhënë dituria do të thonë: "Me të vërtetë, sot, turpi dhe mjerimi do të bjerë mbi mohuesit;[27]

ٱلَّذِينَ تَتَوَفَّىٰهُمُ ٱلْمَلَـٰٓئِكَةُ ظَالِمِىٓ أَنفُسِهِمْ ۖ فَأَلْقَوُا۟ ٱلسَّلَمَ مَا كُنَّا نَعْمَلُ مِن سُوٓءٍ ۚ بَلَىٰٓ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌۢ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٨﴾

28. ata, të cilëve engjëjt ua marrin shpirtin duke qenë të padrejtë ndaj vetvetes." Ata do të shfaqin nënshtrim (duke thënë): "Ne nuk kemi bërë asgjë të keqe!" - "Përkundrazi, keni bërë! Me të vërtetë, Allahu e di mirë se çfarë keni punuar.[28]

فَٱدْخُلُوٓا۟ أَبْوَٰبَ جَهَنَّمَ خَـٰلِدِينَ فِيهَا ۖ فَلَبِئْسَ مَثْوَى ٱلْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٢٩﴾

29. Prandaj hyni në portat e Xhehenemit, ku do të qëndroni përgjithmonë! Sa i shëmtuar që është vendbanimi i mendjemëdhenjve![29]

---

[27] Pastaj, në Ditën e Kiametit, Allahu do i turpërojë mohuesit dhe idhujtarët me dënimin që do u japë atyre, dhe do u thotë atyre: "Ku janë "ortakët" e Mi, që ju i adhuronit në dynja, përse nuk vijnë t'ju ndihmojnë e t'ju shpëtojnë nga dënimi, përderisa ju kundërshtoheshit dhe luftonit me të dërguarit e Mi dhe me besimtarët për shkak të tyre?" Dijetarët e sinqertë do të thonë: "Me të vërtetë, turpi dhe dënimi në këtë ditë do të bjerë mbi mohuesit e Allahut dhe të dërguarve të Tij,

[28] Turpi dhe dënimi i Allahut do të bjerë mbi mohuesit, shpirtrat e të cilëve do i marrin engjëjt duke qenë në gjendje padrejtësie kundër vetvetes së tyre – d.m.th. duke qenë mohues të Allahut dhe duke bërë mëkate." Atëherë, mohuesit do t'i nënshtrohen urdhrit të Allahut me marrjen e shpirtrave të tyre, sepse nuk mund të bëjnë ndryshe, por do të mohojnë idhujt që i adhuronin në vend të Allahut, dhe do të thonë: "Ne nuk kemi bërë ndonjë të keqe apo mëkat!" Atëherë do iu thuhet: "Gënjeni! Ju keni bërë të keqe dhe mëkat! Allahu i di mirë të gjitha ato që keni bërë dhe do ju shpërblejë sot për to…

[29] Hyni në portat e Xhehenemit, o ju mohues mendjemëdhenj, dhe aty do të qëndroni përgjithmonë dhe nuk do të dilni kurrë! Sa i shëmtuar që është vendbanimi i atyre që bëjnë mendjëmadhësi ndaj besimit në Allahun dhe ndaj adhurimit të Allahut, Një e të Pashoq!"

۞ وَقِيلَ لِلَّذِينَ ٱتَّقَوْا۟ مَاذَآ أَنزَلَ رَبُّكُمْ ۚ قَالُوا۟ خَيْرًا ۗ لِّلَّذِينَ أَحْسَنُوا۟ فِى هَٰذِهِ ٱلدُّنْيَا حَسَنَةٌ ۚ وَلَدَارُ ٱلْـَٔاخِرَةِ خَيْرٌ ۚ وَلَنِعْمَ دَارُ ٱلْمُتَّقِينَ ﴿٣٠﴾

30. Ndërsa kur u thuhet atyre që i frikësohen Allahut: "Çfarë ka zbritur Zoti juaj?" - Ata thonë: "Gjithë të mirat!" Për ata që veprojnë mirë në këtë botë, do të ketë mirësi – por shtëpia e botës tjetër është më e mirë. Sa e shkëlqyeshme do të jetë shtëpia e atyre që i frikësohen Allahut -[30]

جَنَّٰتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ ۖ لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَآءُونَ ۚ كَذَٰلِكَ يَجْزِى ٱللَّهُ ٱلْمُتَّقِينَ ﴿٣١﴾

31. – Kopshtet e Adnit, ku ata do të hyjnë dhe nën të cilët rrjedhin lumenj! Ata do të kenë atje çfarë të dëshirojnë. Kështu i shpërblen Allahu të devotshmit,[31]

[30] Kur i thuhet besimtarëve që kanë frikë Allahun se çfarë i ka zbritur Allahu Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), ata thonë: "Allahu i ka zbritur atij gjithë të mirat dhe udhëzimin në rrugën e drejtë." Ata që veprojnë mirë në këtë botë, që veprojnë në bindje ndaj Allahut dhe të Dërguarit të Tij dhe ftojnë njerëzit në besimin e vërtetë dhe në vepra të mira, atyre Allahu do t'u japë të mira të mëdha, fitore e furnizim të mirë në këtë botë – kushdo që bën mirë, do të gjejë mirë në këtë botë - por sigurisht që shpërblimi që Allahu do t'u japë besimtarëve në botën tjetër është shumë më i madh dhe i përhershëm; sa e mrekullueshme që është shtëpia e besimtarëve që i frikësohen Allahut në botën tjetër, në Xhenet!

[31] Shtëpia e atyre që i frikësohen Allahut, në botën tjetër, do të jetë në kopshtet e Adnit, nën pemët dhe kështjellat e të cilit rrjedhin lumenj. Ata do të kenë atje gjithçka dëshirojnë dhe gjëra që nuk i ka parë syri e nuk i shkuar në mendje asnjë krijese në dynja. Kështu i shpërblem Allahu të devotshmit, ata besimtarë të cilët i frikësohen Atij dhe i ruhen ndalesave të Tij…

ٱلَّذِينَ تَتَوَفَّىٰهُمُ ٱلْمَلَـٰٓئِكَةُ طَيِّبِينَ ۙ يَقُولُونَ سَلَـٰمٌ عَلَيْكُمُ ٱدْخُلُوا ٱلْجَنَّةَ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٢﴾

32. të cilëve engjëjt ua marrin shpirtrat duke qenë të pastër, dhe u thonë: "Paqja qoftë mbi ju! Hyni në Xhenet për atë që keni punuar!"[32]

هَلْ يَنظُرُونَ إِلَّآ أَن تَأْتِيَهُمُ ٱلْمَلَـٰٓئِكَةُ أَوْ يَأْتِىَ أَمْرُ رَبِّكَ ۚ كَذَٰلِكَ فَعَلَ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۚ وَمَا ظَلَمَهُمُ ٱللَّهُ وَلَـٰكِن كَانُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٣٣﴾

33. A mos presin ata që t'u vijnë engjëjt, apo t'u vijë urdhri i Zotit tënd?! Kështu bënë edhe ata që ishin para tyre. Nuk ishte Allahu Ai që u bëri padrejtësi atyre, por ishin ata që i bënë padrejtësi vetvetes.[33]

فَأَصَابَهُمْ سَيِّـَٔاتُ مَا عَمِلُوا۟ وَحَاقَ بِهِم مَّا كَانُوا۟ بِهِۦ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٣٤﴾

34. Kështu që ata u goditën nga e keqja e veprave që bënë dhe i kaploi ajo me të cilën talleshin.[34]

[32] Kështu i shpërblen Allahu të devotshmit, të cilëve engjëjt ua marrin shpirtrat në kohën e largimit të tyre nga kjo botë, duke qenë se ato shpirtra janë të pastra nga mosbesimi e idhujtaria, dhe engjëjt u thonë atyre: "Paqja qoftë mbi ju – si përshëndetje e posaçme për t'u treguar atyre siguri e shpëtim nga çdo e keqe! Hyni në xhenet si shpërblim për veprat që bëtë në dynja prej besimit në Allahun dhe bindjen ndaj Tij dhe ndaj të Dërguarit të Tij."

[33] Idhujtarët nuk presin gjë tjetër, veçse t'u vijnë engjët për t'u marrë shpirtrat duke qenë në atë gjendjen e tyre të mohimit të Allahut dhe idhujtarisë, ose t'u vijë urdhri i Allahut me dënimin dhe shkatërrimin e atyre në mënyrë të posaçme, ose me Kiametin për të gjithë krijesat?! Kështu si e përgënjeshtrojnë idhujtarët e Mekës të Dërguarin e Allahut, Muhamedin (salallahu alejhi ue selem), po ashtu i kanë përgënjeshtruar edhe idhujtarët dhe mohuesit që kanë qenë para tyre të dërguarit e Allahut tek ata, kështu që Allahu i shkatërroi dhe i shfarosi ata. Pra, nuk ishte Allahu Ai që i bëri padrejtësi atyre me zbritjen e dënimit të Tij mbi ta, por ishin ata që e tërhoqën dënimin e Allahut mbi vetet e tyre dhe e merituan atë, duke mohuar Allahun dhe duke kundërshtuar urdhrin e Tij, gjë për të cilën ishin paralajmëruar nga të dërguarit e Allahut.

[34] Mohuesve dhe idhujtarëve u zbriti dënimi i veprave të tyre të këqia dhe i pushtoi dënimi me të cilin talleshin në kohën kur të dërguarit e Allahut i paralajmëronin ata me ardhjen e dënimit nëse vazhdojnë në mosbesimin, idhujtarinë dhe veprat e tyre të këqia.

وَقَالَ ٱلَّذِينَ أَشۡرَكُواْ لَوۡ شَآءَ ٱللَّهُ مَا عَبَدۡنَا مِن دُونِهِۦ مِن شَيۡءٖ نَّحۡنُ وَلَآ ءَابَآؤُنَا وَلَا حَرَّمۡنَا مِن دُونِهِۦ مِن شَيۡءٖۚ كَذَٰلِكَ فَعَلَ ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِهِمۡۚ فَهَلۡ عَلَى ٱلرُّسُلِ إِلَّا ٱلۡبَلَٰغُ ٱلۡمُبِينُ ٣٥

35. Ata që i shoqërojnë ortak Allahut thonë: "Sikur të kishte dashur Allahu, nuk do të kishim adhuruar gjë tjetër përveç Tij, as ne, as të parët tanë dhe nuk do të kishim ndaluar asgjë pa dëshirën e Tij." Kështu vepruan edhe ata që ishin para tyre. A kanë detyrë tjetër të dërguarit, përveç kumtimit të qartë?[35]

وَلَقَدۡ بَعَثۡنَا فِي كُلِّ أُمَّةٖ رَّسُولًا أَنِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجۡتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَۖ فَمِنۡهُم مَّنۡ هَدَى ٱللَّهُ وَمِنۡهُم مَّنۡ حَقَّتۡ عَلَيۡهِ ٱلضَّلَٰلَةُۚ فَسِيرُواْ فِي ٱلۡأَرۡضِ فَٱنظُرُواْ كَيۡفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلۡمُكَذِّبِينَ ٣٦

36. Ne i kemi dërguar çdo populli të dërguar (që u thoshte): "Adhuroni vetëm Allahun dhe shmangni idhujt!" Disa prej tyre Allahu i udhëzoi, kurse të tjerë merituan humbjen; pra, udhëtoni nëpër tokë të shihni se si ishte fundi i përgënjeshtruesve![36]

---

[35] Idhujtarët thonë: "Sikur Allahu të kishte dashur që ne të adhuronim vetëm Atë, nuk do të kishim adhuruar asgjë tjetër përveç Tij, as ne, as të parët tanë, dhe nuk do të kishim ndaluar asgjë prej kafshëve apo ushqimeve që Ai nuk i kishte bërë të ndaluara." Kështu argumentoheshin mohuesit dhe idhujtarët e mëparshëm, me argumente të paqena e të pavërteta, ndërkohë që Allahu i kishte urdhëruar atyre gjëra dhe u kishte ndaluar të tjera, dhe ua kishte dhënë mundësinë që ata t'i zbatonin urdhrat e Allahut dhe t'i largoheshin ndalesave të Tij, madje u kishte sjellë prova të qarta dhe mrekulli në duart e të dërguarve të Tij tek ata, kështu që argumentimi i tyre duke thënë se kështu e kishte caktuar Allahu për ta, është argumentim i pabazë dhe i pavërtetë, sepse të dërguarit e Allahut u kishin sqaruar atyre gjithçka në mënyrën më të mirë dhe më të qartë. Dhe, detyra e të dërguarve të Allahut është që të përcjellin qartë mesazhin e Allahut, dhe jo sjellja e mrekullive apo udhëzimi i njerëzve.

[36] Allahu i ka dërguar të dërguar të gjithë popujve të mëparshëm pa përjashtim, me qëllim që t'i urdhërnin njerëzit të adhuronin vetëm Allahun dhe t'i bindeshin Atij, dhe të largoheshin nga adhurimi i çdo idhulli, djalli, të vdekuri apo çdo lloj gjëje apo krijese që adhurohet në vend të Allahut. Rezultati ishte se disa prej atyre njerëzve dhe popujve, Allahu i udhëzoi në rrugën e drejtë dhe ata pasuan të dërguarit e Allahut, kurse të tjerë

إِن تَحۡرِصۡ عَلَىٰ هُدَىٰهُمۡ فَإِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهۡدِي مَن يُضِلُّ وَمَا لَهُم مِّن نَّٰصِرِينَ ٣٧

37. Nëse ti (o Muhamed) përpiqesh për udhëzimin e tyre, Allahu nuk i udhëzon atë që i lë në humbje, dhe ata nuk do të kenë asnjë ndihmës.[37]

وَأَقۡسَمُواْ بِٱللَّهِ جَهۡدَ أَيۡمَٰنِهِمۡ لَا يَبۡعَثُ ٱللَّهُ مَن يَمُوتُۚ بَلَىٰ وَعۡدًا عَلَيۡهِ حَقًّا وَلَٰكِنَّ أَكۡثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعۡلَمُونَ ٣٨

38. Ata (idhujtarët) betohen për Allahun me betimet më solemne, se Allahu nuk do ta ngjallë kurrë atë që vdes. Por, po (do t'i ringjallë) – ky është Premtim i Tij i vërtetë, por shumica e njerëzve nuk e dinë.[38]

لِيُبَيِّنَ لَهُمُ ٱلَّذِي يَخۡتَلِفُونَ فِيهِ وَلِيَعۡلَمَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ أَنَّهُمۡ كَانُواْ كَٰذِبِينَ ٣٩

39. (Do t'i ringjallë) Që t'ua bëjë të qartë atë, për të cilën nuk pajtohen dhe që ata të cilët mohuan ta dinë se ishin gënjeshtarë.[39]

---

meritun humbjen për shkak të mendjemadhësisë dhe kryeneçësisë së tyre, kështu që Allahu nuk u dha sukses të udhëzoheshin; pra, udhëtoni nëpër tokë, i idhujtarë dhe ju o njerëz, për të parë me sytë tuaj se si ishte përfundimi i përgënjeshtruesve të Allahut dhe të Dërguarve të Tij, dhe se çfarë shkatërrimi u ka rënë atyre, në mënyrë që të merrni mësim.

[37] Edhe nëse ti, o Muhamed, përpiqesh fort me të gjitha mundësitë e tua që idhujtarët të udhëzohen në rrugën e drejtë të Allahut, dije se Allahu nuk i udhëzon ata që i ka lënë në humbje, dhe ata nuk do të kenë asnjë ndihmës që të mund të pengojë dënimin e Allahut mbi ta; kështu që mos u lodh me ta, por thjesht komunikoi atyre atë që të kam shpallur, që të mos kenë justifikim.

[38] Idhujtarët betohen në Allahun me betimet e tyre më të forta dhe më solemne, se Allahu nuk do i ringjallë të vdekurit pasi ata të jenë tretur e të jenë bërë pluhur. Por, Allahu do i ringjallë të gjithë ata pa përjashtim – ky është një Premtim i Allahut i vërtetë dhe i patjetërsueshëm, por shumica e njerëzve nuk e dinë dhe nuk e njohin fuqinë e Allahut për ringjalljen e të vdekurve, kështu që e mohojnë atë.

[39] Sigurisht që Allahu do i ngjallë të gjitha krijesat, që tju bëjë të qartë atyre të vërtetën e ringjalljes për të cilën ata nuk pajtoheshin në dynja, dhe që ta dinë mosbesimtarët mohues të ringjalljes se ata ishin gënjeshtarë kur betoheshin se Allahu nuk do t'i ringjallte kurrë të vdekurit.

إِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ إِذَآ أَرَدْنَـٰهُ أَن نَّقُولَ لَهُۥ كُن فَيَكُونُ ﴿٤٠﴾

40. Me të vërtetë, kur Ne dëshirojmë të bëhet diçka, Fjala Jonë është vetëm të themi: "Bëhu!" dhe ajo bëhet menjëherë.[40]

وَٱلَّذِينَ هَاجَرُوا۟ فِى ٱللَّهِ مِنۢ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا۟ لَنُبَوِّئَنَّهُمْ فِى ٱلدُّنْيَا حَسَنَةً ۖ وَلَأَجْرُ ٱلْـَٔاخِرَةِ أَكْبَرُ ۚ لَوْ كَانُوا۟ يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾

41. Ata që emigruan për hir të Allahut, pasi u ishte bërë padrejtësi - padyshim se Ne do t'i vendosim në vendbanime të mira në këtë botë; dhe sigurisht që shpërblimi i botës tjetër është shumë më i madh, veç sikur ta dinin![41]

ٱلَّذِينَ صَبَرُوا۟ وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٤٢﴾

42. Janë ata që duruan dhe i mbështeten Zotit të tyre.[42]

[40] Kur Ne dëshirojmë diçka që të bëhet dhe të ekzistojë, mjafton t'i themi: "Bëhu!" dhe ajo bëhet në çast – kështu që ringjallja e njerëzve dhe e krijesave është shumë e lehtë për Allahun.

[41] Ata që emigruan dhe lanë vendin dhe shtëpitë e tyre për hir të Allahut dhe për të mbajtur e zbatuar fenë e Allahut, pasi u ishte padrejtësi nga mohuesit dhe idhujtarët e vendit të tyre – Allahu do i vendosë ata në vendbanim të mirë në këtë botë, megjithëse shpërblimi i Allahut për ta në botën tjetër do të jetë shumë më i madh; veç sikur ta dinin ata që nuk emigruan se çfarë shpërblimi ka përgatitur Allahu për ata që emigrojnë në rrugën e Tij, patjetër që do të kishin emigruar. Ajeti flet për të Dërguarin e Allahut (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) dhe për shokët e tij që emigruan bashkë me të nga Meka në Medine, por sigurisht që ai i përfshin të gjithë emigruesit për hir të Allahut në çdo vend e në çdo kohë.

[42] Emigruesit për hir të Allahut janë ata që duruan padrejtësitë dhe torturat e mohuesve e idhujtarëve, dhe që i mbështeten Allahut dhe ia besojnë Atij të gjitha çështjet e tyre, prandaj edhe e meritojnë këtë shpërblim dhe këtë gradë të lartë nga Zoti i tyre.

وَمَآ أَرۡسَلۡنَا مِن قَبۡلِكَ إِلَّا رِجَالٗا نُّوحِيٓ إِلَيۡهِمۡۚ فَسۡـَٔلُوٓاْ أَهۡلَ ٱلذِّكۡرِ إِن كُنتُمۡ لَا تَعۡلَمُونَ ٤٣

43. Ne nuk kemi dërguar para teje (o Muhamed) veçse burra, të cilëve u kemi shpallur (shpalljet Tona); pyetni ata që kanë dije nga Shkrimet e Shenjta, nëse nuk e dini.[43]

بِٱلۡبَيِّنَٰتِ وَٱلزُّبُرِۗ وَأَنزَلۡنَآ إِلَيۡكَ ٱلذِّكۡرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيۡهِمۡ وَلَعَلَّهُمۡ يَتَفَكَّرُونَ ٤٤

44. (I dërguam ata) me prova të qarta dhe Libra të shkruara. Ndërsa ty (o Muhamed) të zbritëm Përkujtuesin (Kuranin), në mënyrë që t'u shpjegosh njerëzve atë që u është shpallur atyre dhe që ata të mendojnë.[44]

أَفَأَمِنَ ٱلَّذِينَ مَكَرُواْ ٱلسَّيِّـَٔاتِ أَن يَخۡسِفَ ٱللَّهُ بِهِمُ ٱلۡأَرۡضَ أَوۡ يَأۡتِيَهُمُ ٱلۡعَذَابُ مِنۡ حَيۡثُ لَا يَشۡعُرُونَ ٤٥

45. A ndjehen të sigurt ata që kurdisin komplote të këqija, se Allahu nuk do t'i fundosë ata në tokë, apo që nuk do t'u vijë dënimi andej nga nuk e presin?[45]

---

[43] Ne nuk kemi dërguar të dërguar para teje, o Muhamed, veçse burra nga njerëzit, ashtu si edhe ti, dhe nuk i kemi dërguar nga engjëjt, por vetëm burra nga njerëzit, të cilëve u kemi shpallur shpalljet Tona. Nëse ju, o idhujtarët e Mekes, nuk e dini dhe nuk e besoni këtë gjë, atëherë pyetni ata që kanë dije nga shkrimet e shenjta të mëparshme, prej hebrenjve dhe të krishterëve, që t'ju tregojnë se të gjithë të dërguarit e Allahut kanë qenë burra nga njerëzit, dhe nuk kanë qenë engjëj.

[44] Ne i dërguam të dërguarit e mëparshëm me prova të qarta dhe Libra Qiellor, ndërsa ty, o Muhamed, të shpallëm Kuranin, në mënyrë që t'u sqarosh njerëzve ato që nuk i kuptojnë dhe nuk i dinë prej kuptimeve dhe ligjeve të tij, dhe në mënyrë që ata të mendojnë rreth tij dhe të udhëzohen me të në rrugën e drejtë të Allahut.

[45] A ndjehen të sigurtë mohuesit dhe idhujtarët që kurdisin komplote të këqija kundër të Dërguarit të Allahut (kur donin ta vrisnin ose ta dëbonin nga Meka, pak para se të emigronte në Medine) dhe besimtarëve, se Allahu nuk do i fundosë ata në tokë ashtu si bëri me Karunin, apo se nuk do t'u vijë dënimi andej nga nuk e ndiejnë dhe nuk e presin?

أَوْ يَأْخُذَهُمْ فِي تَقَلُّبِهِمْ فَمَا هُم بِمُعْجِزِينَ ﴿٤٦﴾

46. Apo se dënimi nuk do t'i godasë ata gjatë lëvizjeve të tyre, pa qenë në gjendje t'i shpëtojnë atij?[46]

أَوْ يَأْخُذَهُمْ عَلَىٰ تَخَوُّفٍ فَإِنَّ رَبَّكُمْ لَرَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿٤٧﴾

47. Apo se nuk do t'i godasë dënimi pak nga pak? Por, Zoti juaj është vërtet i Butë, Mëshirëplotë.[47]

أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَىٰ مَا خَلَقَ ٱللَّهُ مِن شَىْءٍ يَتَفَيَّؤُا۟ ظِلَـٰلُهُۥ عَنِ ٱلْيَمِينِ وَٱلشَّمَآئِلِ سُجَّدًا لِّلَّهِ وَهُمْ دَٰخِرُونَ ﴿٤٨﴾

48. A nuk e vërejnë ata se si hijet e gjithçkaje që Allahu ka krijuar anojnë djathtas e majtas, duke i bërë sexhde Allahut me gjithë përulësi?[48]

[46] A ndjehen të sigurtë mohuesit që kurdisin komplote të këqija se nuk do i godasë dënimi gjatë udhëtimeve të tyre për tregti e punë të tyre të përditshme, pa qenë në gjendje t'i shpëtojnë Allahut dhe dënimit të Tij?

[47] Apo ndjehen të sigurtë se Allahu nuk do ua zbresë dënimin në mënyrë graduale, duke ua pakësuar pasurinë dhe duke i marrë njerëzit e tyre njëri pas tjetrit, apo duke qenë të frikësuar nga humbja e pasurisë dhe e të afërmve? Por, Zoti juaj është vërtet i Butë me krijesat e Tij, Mëshirëplotë ndaj tyre, kështu që nuk e shpejton zbritjen e dënimit të Tij, por i afatizon njerëzit dhe i frikëson ata duke ua pakësuar pasurinë dhe duke u marrë jetët pak nga pak, në mënyrë që të marrin mësim dhe të kthehen tek Ai me pendim të sinqertë.

[48] Mos janë verbuar mohuesit e idhujtarët dhe nuk e shohin se të gjitha gjërat që ka krijuar Allahu kanë hije, dhe hijet e tyre anojnë nga e djathta dhe nga e majta, sipas lëvizjes së Diellit gjatë ditës dhe Hënës gjatë natës, dhe se që të gjitha këto hije i bëjnë sexhde Zotit të tyre, duke qenë të përulura dhe të nënshtruara para Tij?

وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلْأَرْضِ مِن دَآبَّةٍ وَٱلْمَلَٰٓئِكَةُ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٤٩﴾

49. Vetëm Allahut i përulet në sexhde gjithçka që gjendet në qiej dhe gjithçka që gjendet në Tokë prej gjallesave, si edhe engjëjt, të cilët nuk bëjnë mendjemadhësi;[49]

يَخَافُونَ رَبَّهُم مِّن فَوْقِهِمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ۩ ﴿٥٠﴾

50. Ata (engjëjt) i frikësohen Zotit të tyre që është mbi ta dhe bëjnë gjithçka që urdhërohen.[50]۩

۞ وَقَالَ ٱللَّهُ لَا تَتَّخِذُوٓا۟ إِلَٰهَيْنِ ٱثْنَيْنِ ۖ إِنَّمَا هُوَ إِلَٰهٌ وَٰحِدٌ ۖ فَإِيَّٰىَ فَٱرْهَبُونِ ﴿٥١﴾

51. Allahu ka thënë: "Mos adhuroni dy zota, sepse i Adhuruari i Vërtetë është vetëm Një, prandaj vetëm nga Unë të keni frikë!"[51]

وَلَهُۥ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَلَهُ ٱلدِّينُ وَاصِبًا ۚ أَفَغَيْرَ ٱللَّهِ تَتَّقُونَ ﴿٥٢﴾

52. Atij i përket gjithçka që gjendet në qiej dhe Tokë, dhe vetëm Atij i përket adhurimi gjithnjë. Atëherë, a i frikësoheni tjetërkujt, përveç Allahut?[52]

---

[49] Vetëm Allahut i përulen në sexhde të gjitha gjallesat që gjenden në qiej e në Tokë, si edhe engjëjt, të cilët janë krijesa të veçanta të Allahut dhe ata kurrë nuk bëjnë mendjemadhësi ndaj Allahut dhe ndaj adhurimit të Tij.

[50] ۩[Ajet Sexhde] Engjëjt nuk bëjnë kurrë mendjemadhësi ndaj adhurimit të Zotit të tyre, por i frikësohen Atij, i Cili është mbi ta, dhe zbatojnë gjithçka që Ai i urdhëron. Ajeti është argument për pohimin e cilësisë së të qënit të Allahut lart dhe mbi të gjitha krijesat e Tij, ashtu si i takon Madhështisë dhe Përsosmërisë së Tij.

[51] Allahu i ka thënë robërve të Tij: "Mos adhuroni dy zota, o njerëz, dhe mos më bëni Mua shok në adhurim, sepse i Adhuruari i Vërtetë është vetëm Një, e Ai jam Unë, Allahu, Zoti juaj, prandaj vetëm Mua të më kini frikën dhe t'i ruheni dënimit Tim, duke mos adhuruar të tjerë përveç Meje dhe duke mos i thyer urdhrat dhe ligjet e Mia.

[52] Allahut i përket gjithçka që gjendet në qiej dhe në Tokë; gjithçka është krijimi i Tij, nën sundimin e Tij dhe të nënshtruar Atij; dhe vetëm Atij i përket adhurimi, bindja dhe sinqeriteti vazhdimisht dhe në çdo kohë. Atëherë, a shkon që ju, o njerëz, të frikësoheni nga tjetërkush përveç Allahut duke pasur frikë se mos ju merr mirësitë që ju ka dhuruar Allahu, dhe ta adhuroni atë vend të Allahut?!

وَمَا بِكُم مِّن نِّعْمَةٍ فَمِنَ ٱللَّهِ ۖ ثُمَّ إِذَا مَسَّكُمُ ٱلضُّرُّ فَإِلَيْهِ تَجْـَٔرُونَ ﴿٥٣﴾

53. Çdo mirësi që keni, është nga Allahu. Pastaj, nëse ju godet fatkeqësia, vetëm Atë thirrni për ndihmë.[53]

ثُمَّ إِذَا كَشَفَ ٱلضُّرَّ عَنكُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِّنكُم بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ﴿٥٤﴾

54. Pastaj, kur Ai jua largon fatkeqësinë, një grup prej jush i bëjnë shok Zotit të tyre (në adhurim);[54]

[53] Çdo mirësi që keni ju, o njerëz – besim e udhëzim, shëndet, pasuri e fëmijë – të gjitha janë nga Allahu dhe vetëm Ai jua ka dhuruar ato. Dhe, nëse ju godet ndonjë fatkeqësi, ju vetëm Allahun thirrni me zë të lartë dhe vetëm Atij i luteni që t'jua largojë fatkeqësinë që ju ka rënë, dhe nuk thirrni e nuk i luteni askujt tjetër prej idhujve tuaj që t'jua ngrejë atë fatkeqësi, sepse e dini që ata nuk munden ta bëjnë këtë, ashtu si edhe nuk munden që tju dhurojnë mirësi; atëherë si i bëni shok Allahut në adhurim?!

[54] Pasi Allahu jua largon fatkeqësinë, një grup nga ju, i bëjnë shok në adhurim Zotit të tyre, të Vetmit që i shpëton dhe që i ka dhënë mirësi të panumërta;

لِيَكۡفُرُواْ بِمَآ ءَاتَيۡنَٰهُمۡۚ فَتَمَتَّعُواْۖ فَسَوۡفَ تَعۡلَمُونَ ٥٥

55. Duke mohuar kështu ato (mirësi) që Ne u kemi dhënë. Epo, kënaquni, sepse së shpejti do ta dini![55]

وَيَجۡعَلُونَ لِمَا لَا يَعۡلَمُونَ نَصِيبٗا مِّمَّا رَزَقۡنَٰهُمۡۗ تَٱللَّهِ لَتُسۡـَٔلُنَّ عَمَّا كُنتُمۡ تَفۡتَرُونَ ٥٦

56. Ata ndajnë, për ata (idhujt) që nuk dinë asgjë, një pjesë të asaj që ne i furnizojmë. Pasha Allahun! Ju do të pyeteni për gjithçka që keni trilluar.[56]

وَيَجۡعَلُونَ لِلَّهِ ٱلۡبَنَٰتِ سُبۡحَٰنَهُۥ وَلَهُم مَّا يَشۡتَهُونَ ٥٧

57. Dhe i atribuojne Allahut vajzat – i lartësuar është Ai –, ndërsa vetes atë që dëshirojnë (djemtë).[57]

وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُم بِٱلۡأُنثَىٰ ظَلَّ وَجۡهُهُۥ مُسۡوَدّٗا وَهُوَ كَظِيمٞ ٥٨

58. Dhe, kur ndonjëri prej tyre merr lajmin se i lindi vajzë, fytyra e tij nxihet dhe ai mbushet me zemërim.[58]

---

[55] Adhurojnë të tjerë përveç Allahut, duke mohuar kështu mirësitë që u ka dhënë Allahu dhe vetë largimin e fatkqesësisë që Ai bëri për ta kur iu lutën Atij. Kështu që, kënaquni për pak kohë me jetën tuaj në këtë botë kalimtare, sepse shumë shpejt do e mësoni përfundimin e mohimit dhe kundërshtimit tuaj!

[56] Idhujtarët ndajnë për idhujt e tyre që nuk dinë e nuk kuptojnë asgjë, dhe që nuk mund t'u sjellin atyre as dëm as dobi, ndajnë për ta një pjesë të furnizmit dhe pasurisë që u ka dhënë Allahu, me qëllimin për t'u afruar tek ato idhuj. Pasha Allahun! Ju do të pyeteni në ditën e Gjykimit për gjithçka që keni trilluar ndaj Allahut në jetën tuaj të kësaj bote, dhe do të merrni dënimin që meritoni.

[57] Mohuesit dhe idhujtarët i atribuojnë Allahut vajzat, duke thënë se engjëjt janë vajzat e Allahut – i Lartësuar dhe i Pastër është Allahu nga fjalët e tyre dhe nga çdo e metë -, kurse vetes së tyre i atribuojnë atë që dëshirojnë prej djemve, kurse vajzat i urrejnë e i varrosin të gjalla madje, që sa lindin.

[58] Kur këtyre mohuesve dhe idhujtarëve që i atribuojnë Allahut vajzat, iu vjen lajmi se gruaja e tyre ka lindur vajzë, iu nxihet fytyra dhe mbushen me zemërim e hidhërim; atëherë si i veshin Allahut vajzat, ndërkohë që Ai është i Lartësuar dhe i Pastër nga të pasurit fëmijë, qofshin vajza apo djem, por ata janë arrogantë, mohues dhe në humbje të largët.

يَتَوَٰرَىٰ مِنَ ٱلۡقَوۡمِ مِن سُوٓءِ مَا بُشِّرَ بِهِۦٓۚ أَيُمۡسِكُهُۥ عَلَىٰ هُونٍ أَمۡ يَدُسُّهُۥ فِي ٱلتُّرَابِۗ أَلَا سَآءَ مَا يَحۡكُمُونَ ٥٩

59. Ai fshihet nga njerëzit për shkak të lajmit të keq që ka marrë. A ta mbajë atë me poshtërim, apo ta groposë në dhe. Sa e keqe është ajo që gjykojnë![59]

لِلَّذِينَ لَا يُؤۡمِنُونَ بِٱلۡأٓخِرَةِ مَثَلُ ٱلسَّوۡءِۖ وَلِلَّهِ ٱلۡمَثَلُ ٱلۡأَعۡلَىٰۚ وَهُوَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡحَكِيمُ ٦٠

60. Atyre që nuk besojnë botën tjetër, u përket shembulli më i keq, kurse Allahut i përket shembulli më i lartë; Ai është i Plotfuqishmi, i Urti.[60]

وَلَوۡ يُؤَاخِذُ ٱللَّهُ ٱلنَّاسَ بِظُلۡمِهِم مَّا تَرَكَ عَلَيۡهَا مِن دَآبَّةٖ وَلَٰكِن يُؤَخِّرُهُمۡ إِلَىٰٓ أَجَلٖ مُّسَمًّىۖ فَإِذَا جَآءَ أَجَلُهُمۡ لَا يَسۡتَـٔۡخِرُونَ سَاعَةٗۖ وَلَا يَسۡتَقۡدِمُونَ ٦١

61. Sikur Allahu t'i dënonte njerëzit për shkak të padrejtësive të tyre, nuk do të linte asgjë të gjallë mbi Tokë, por Ai i lë ata deri në një afat të caktuar dhe, kur vjen afati i tyre, ata nuk mund ta shtyjnë atë për asnjë çast dhe as nuk mund ta shpejtojnë.[61]

---

[59] Fshihet nga njerëzit që të mos e shohin të mërzitur dhe me përçmim për shkak të turpit që i lindi vajzë, dhe është në mëdyshje në lidhje me atë se çfarë duhet të bëjë me këtë fëmijë të posalindur: A ta lërë të jetojë dhe ta mbajë pavarësisht turpit dhe poshtërimit që do i sjellë, apo ta groposë të gjallë në dhe? Sa i keq që është gjykimi i tyre kur i atribuan vajzat Allahut, kurse djemtë vetes së tyre, dhe kur ndanë për idhujt e tyre nga furnizimi dhe pasuria që u dha Allahu, dhe kur adhuruan të tjerë përveç Allahut!

[60] Atyre që nuk besojnë botën tjetër, llogarinë dhe xhenetin e xhehenemin, u përket shembulli më i keq dhe më i shëmtuar në mesin e njerëzve – merren shembull për keq, siç është groposja e vajzave të gjalla – dhe ata kanë cilësitë më të këqija dhe më të ulëta, si pamundësia, dobësia, nevoja, injoranca dhe mohimi; kurse Allahut i përket shembulli më i Lartë që mund të merret, dhe cilësitë e atributet më të Larta dhe Absolute; dhe Ai është i Plotfuqishmi në pushtetin dhe zotërimin e Tij, i Urti në drejtimin dhe mbajtjen e gjithçkaje që ka krijuar.

[61] Sikur Allahu t'i dënonte mëkatarët për padrejtësitë dhe mëkatet e tyre, nuk do të kishte lënë mbi Tokë këmbë njeriu, por Ai i shtyn ata deri në afatin e caktuar të vdekjes së secilit prej tyre, i cili kur të vijë, askush nuk mund ta shtyjë apo ta shpejtojë atë qoftë edhe për një çast të vetëm.

وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ مَا يَكْرَهُونَ وَتَصِفُ أَلْسِنَتُهُمُ ٱلْكَذِبَ أَنَّ لَهُمُ ٱلْحُسْنَىٰ ۖ لَا جَرَمَ أَنَّ لَهُمُ ٱلنَّارَ وَأَنَّهُم مُّفْرَطُونَ ﴿٦٢﴾

62. Ata i atribuojnë Allahut atë që për veten e tyre e urrejnë, dhe gjuhët e tyre flasin gënjeshtrën: se ata do të kenë shpërblimin më të mirë. Nuk ka dyshim se ata do të kenë Zjarrin, dhe ata do të jenë të braktisur.[62]

تَٱللَّهِ لَقَدْ أَرْسَلْنَآ إِلَىٰٓ أُمَمٍ مِّن قَبْلِكَ فَزَيَّنَ لَهُمُ ٱلشَّيْطَـٰنُ أَعْمَـٰلَهُمْ فَهُوَ وَلِيُّهُمُ ٱلْيَوْمَ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦٣﴾

63. Për Allahun! Para teje (o Muhamed), Ne kemi dërguar të dërguar edhe te popuj të tjerë, por djalli ua hijeshoi veprat e tyre (të këqija) dhe sot (në dynja) ai është miku i tyre; ata do të kenë dënim të dhembshëm.[63]

[62] Idhujtarët i atribuojnë Allahut diçka që për veten e tyre e urrejnë, dhe megjithatë pretendojnë dhe thonë gënjeshtrën se ata do të kenë shpërblimin më të mirë tek Allahu, Xhenetin. Por nuk ka dyshim se ata i pret zjarri i Xhehenemit, ku do të lihen në harresë të braktisur përgjithmonë.

[63] Allahu i betohet të dërguarit të Tij në Veten e Vet, e Allahu betohet në çfarë të dojë; se para Muhamedit, Ai ka dërguar të dërguar edhe në popuj të tjerë, ashtu si dërgoi Muhamedin te populli i tij, për t'i ftuar njerëzit në adhurimin e Allahut të Vetëm e të Pashoq, dhe për t'u larguar nga adhurimi i idhujve, por shejtani ua zbukuroi atyre mohimin, idhujtarinë dhe veprat e këqija, kështu që ata i përgënjeshtruan të dërguarit e Allahut dhe zgjodhën shejtanin për zotëri dhe mik të tyre në këtë botë; por ai nuk do të mund t'i shpëtojë ata në botën tjetër dhe atje ata do të kenë dënim të dhembshëm e të përhershëm në Zjarrin e Xhehenemit, bashkë me shejtanin, mikun e tyre.

وَمَآ أَنزَلْنَا عَلَيْكَ ٱلْكِتَـٰبَ إِلَّا لِتُبَيِّنَ لَهُمُ ٱلَّذِى ٱخْتَلَفُوا۟ فِيهِ ۙ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٦٤﴾

64. Ne nuk ta kemi zbritur ty Librin për tjetër, veçse që t'u sqarosh atyre atë, për të cilën kundërshtohen, dhe që të jetë udhëzues e mëshirë për njerëzit që besojnë.[64]

وَٱللَّهُ أَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَأَحْيَا بِهِ ٱلْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَآ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَـَٔايَةً لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٦٥﴾

65. Allahu zbret nga qielli ujë, me të cilin ngjall tokën pas vdekjes së saj! Me të vërtetë, këtu ka provë për njerëzit që dëgjojnë.[65]

وَإِنَّ لَكُمْ فِى ٱلْأَنْعَـٰمِ لَعِبْرَةً ۖ نُّسْقِيكُم مِّمَّا فِى بُطُونِهِۦ مِنۢ بَيْنِ فَرْثٍ وَدَمٍ لَّبَنًا خَالِصًا سَآئِغًا لِّلشَّـٰرِبِينَ ﴿٦٦﴾

66. Për ju ka mësim edhe te bagëtitë. Ne ju japim të pini nga ajo që kanë në barkun e tyre - mes sekrecionit dhe gjakut - qumësht të pastër, të shijshëm për ata që e pijnë.[66]

---

[64] Ne nuk ta kemi zbritur Kuranin ty, o Muhamed, veçse që me anë të tij t'u sqarosh njerëzve çështjet për të cilat kanë kundërshtim mes njëri-tjetrit prej besimit dhe ligjeve, dhe kështu t'u ngrihet argumenti; dhe me qëllim që të jetë udhëzues dhe mëshirë për njerëzit që e besojnë atë, dhe që e pohojnë se ai është nga Allahu dhe se përmban urdhrat dhe ndalesat e Allahut, dhe i zbatojnë ato.

[65] Allahu zbret nga retë shi, me të cilin ngjall Tokën duke bërë të mbijnë bimët pas vdekjes së saj nga thatësira dhe vdekja e bimëve të saj. Me të vërtetë, në zbritjen e shiut nga retë dhe në mbirjen e bimëve të Tokës, ka provë për Fuqinë e Allahut për ringjalljen e krijesave dhe se Ai është Një e i Pashoq; por ajo provë është për njerëzit që dëgjojnë Fjalët e Allahut, mendojnë rreth tyre, i binden Allahut dhe i ruhen ndëhkimit të Tij.

[66] Për ju, o njerëz, ka mësim edhe te bagëtitë: delet, lopët e devetë. Ju e shihni se Ne ju japim të pini nga qumështi i tyre, i cili megjithëse del nga vendi mes sekrecionit të barkut dhe gjakut, nuk përziehet me to, por del i bardhë, i pastër dhe i kulluar nga çdo papastërti; shumë i shijshëm dhe që nuk e mbyt kurrë atë që e pi. Thuhet se askush nuk është mbytur kurrë nga qumështi, kurse nga uji janë mbytur.

وَمِن ثَمَرَٰتِ ٱلنَّخِيلِ وَٱلۡأَعۡنَٰبِ تَتَّخِذُونَ مِنۡهُ سَكَرٗا وَرِزۡقًا حَسَنًاۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأٓيَةٗ لِّقَوۡمٖ يَعۡقِلُونَ ٦٧

67. Edhe nga frutat e palmave dhe të hardhive, ju merrni pije dhe ushqim të mirë. Me të vërtetë, këtu ka provë për njerëzit që kuptojnë.[67]

وَأَوۡحَىٰ رَبُّكَ إِلَى ٱلنَّحۡلِ أَنِ ٱتَّخِذِي مِنَ ٱلۡجِبَالِ بُيُوتٗا وَمِنَ ٱلشَّجَرِ وَمِمَّا يَعۡرِشُونَ ٦٨

68. Zoti yt (O Muhamed) e frymëzoi bletën: "Ndërto shtëpi në male, në pemë dhe në ato që ata (njerëzit) ndërtojnë![68]

ثُمَّ كُلِي مِن كُلِّ ٱلثَّمَرَٰتِ فَٱسۡلُكِي سُبُلَ رَبِّكِ ذُلُلٗاۚ يَخۡرُجُ مِنۢ بُطُونِهَا شَرَابٞ مُّخۡتَلِفٌ أَلۡوَٰنُهُۥ فِيهِ شِفَآءٞ لِّلنَّاسِۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأٓيَةٗ لِّقَوۡمٖ يَتَفَكَّرُونَ ٦٩

69. Pastaj ushqehu nga të gjitha llojet e frutave dhe ndiq rrugët e Zotit tënd të nënshtruara për ty!" Nga barku i tyre del lëng me ngjyra të ndryshme, në të cilin ka shërim për njerëzit. Me të vërtetë, këtu ka provë për njerëzit që arsyetojnë.[69]

---

[67] Për ju, o njerëz, ka mësim edhe në frutat e palmave dhe të hardhive, nga të cilat ju merrni pije e lëngje hallall dhe ushqim të mirë e të begatë, të cilat janë furnizim nga Ne. Këtu ka provë të qartë për ata njerëz që mendojnë dhe i kuptojnë provat e Allahut dhe këshillat e Tij, dhe marrin mësim prej tyre. - Në pijet dhe lëngjet që përfitohen nga hurmat arabe dhe rrushi, përfshihet edhe alkooli, por ky është përjashtuar me ndalimin definitiv të alkoolit [El Maide, 90-91], kurse të gjitha pijet dhe lëngjet e tjera që nuk të dehin janë hallall dhe furnizim nga Allahu, i Cili i ka mësuar njerëzve se si t'i përfitojnë e prodhojnë pijet nga frutat. Kurse ushqimi i mirë e i begatë është vetë fruti i palmës dhe i hardhisë, pra hurma arabe dhe rrushi i njomë e i thatë.

[68] Zoti yt, o Muhamed, i frymëzoi bletës: "Ndërtoje shtëpitë tënde në male, në pemë dhe në kulmet e shtëpive të njerëzve, apo në kosheret që njerëzit i ndërtojnë për ty…"

[69] "…Pastaj ushqehu nga të gjitha llojet e frutave që të pëlqejnë dhe ndiq rrugët e Zotit tënd që i ka nënshtruar për ty, sepse nuk do të humbësh asnjëherë, sado e vështirë apo e gjatë të jetë rruga e kthimit!" Nga barku i bletëve del mjalt me ngjyra të ndryshme, në të cilin ka shërim për njerëzit nga sëmundje të ndryshme. Me të vërtetë, te bleta dhe mjalti i saj ka provë të qartë e të fortë për njerëzit që arsyetojnë dhe marrin mësim.

وَٱللَّهُ خَلَقَكُمْ ثُمَّ يَتَوَفَّىٰكُمْ ۚ وَمِنكُم مَّن يُرَدُّ إِلَىٰٓ أَرْذَلِ ٱلْعُمُرِ لِكَيْ لَا يَعْلَمَ بَعْدَ عِلْمٍ شَيْـًٔا ۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ﴿٧٠﴾

70. Allahu ju ka krijuar, pastaj ju bën të vdisni. Disa prej jush kthehen në fazën më të dobët të jetës, që të mos dinë më asgjë nga ajo që kanë ditur. Me të vërtetë, Allahu është i Gjithëdijshëm, i Plotfuqishëm.[70]

وَٱللَّهُ فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ فِى ٱلرِّزْقِ ۚ فَمَا ٱلَّذِينَ فُضِّلُوا۟ بِرَآدِّى رِزْقِهِمْ عَلَىٰ مَا مَلَكَتْ أَيْمَـٰنُهُمْ فَهُمْ فِيهِ سَوَآءٌ ۚ أَفَبِنِعْمَةِ ٱللَّهِ يَجْحَدُونَ ﴿٧١﴾

71. Allahu i ka favorizuar disa prej jush mbi të tjerët në furnizim. Por, ata që janë favorizuar, nuk do e ndanin furnizimin e tyre me ata që kanë nën pronësi (skllevërit), e kështu të ishin të barabartë në të. Atëherë, a nuk po mohojnë ata mirësinë e Allahut?[71]

وَٱللَّهُ جَعَلَ لَكُم مِّنْ أَنفُسِكُمْ أَزْوَٰجًا وَجَعَلَ لَكُم مِّنْ أَزْوَٰجِكُم بَنِينَ وَحَفَدَةً وَرَزَقَكُم مِّنَ ٱلطَّيِّبَـٰتِ ۚ أَفَبِٱلْبَـٰطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَتِ ٱللَّهِ هُمْ يَكْفُرُونَ ﴿٧٢﴾

[70] Allahu është Ai që ju ka krijuar, pastaj Ai jua merr shpirtin dhe ju bën të vdisni kur të mbarojë afati i jetës suaj në këtë botë. Disa prej jush, Allahu i bën të jetojnë aq gjatë, sa të arrijnë fazën më të dobët dhe më të përçmuar të jetës për shkak të pleqërisë, kur nuk dinë më asgjë nga ajo që kanë ditur, duke u kthyer ashtu si ishin në fëmijërinë e tyre. Me të vërtetë, Allahu është i Gjithëdijshëm dhe dija e Tij ka përfshirë gjithçka; dhe Ai është i Plotëfuqishëm, dhe fuqia e Tij përfshin gjithçka; Allahu që e kthen njeriun në këtë gjendje të pleqërisë si ajo e fëmijërisë, padyshim se ka fuqi që ta vdesë dhe pastaj ta ringjallë atë përsëri.

[71] Allahu i ka favorizuar disa prej jush mbi të tjerët në furnizimin dhe pasurinë që ju ka dhënë në këtë botë; disa janë të pasur e disa të varfër, disa janë zotërinj e disa skllevër. Por zotërinjtë nuk e ndajnë pasurinë që u ka dhënë Allahu me skllevërit e tyre, dhe kështu të ishin të barabartë dhe ortak në atë pasuri; pra, ata nuk e pëlqejnë dhe nuk e pranojnë që të bëjnë ortak skllevërit e tyre, atëherë si e pëlqejnë dhe e pranojnë që t'i bëjnë Allahut ortak dikë nga robërit dhe krijesat e Tij?! Padyshim se kjo është padrejtësia dhe mohimi më i madh që i bëjnë mirësive që u ka dhënë Allahu.

72. Allahu ka krijuar për ju gra nga vetë ju, e nga gratë tuaja ju jep fëmijë e nipër dhe ju furnizon nga të gjitha të mirat. Atëherë, a besojnë të kotën, kurse mirësinë e Allahut e mohojnë?[72]

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَهُمْ رِزْقًا مِّنَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ شَيْـًٔا وَلَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٧٣﴾

73. Ata adhurojnë në vend të Allahut gjëra që nuk zotërojnë asnjë lloj furnizimi për ta, as nga qielli as nga toka, dhe as nuk munden të bëjnë asgjë?![73]

فَلَا تَضْرِبُوا لِلَّهِ ٱلْأَمْثَالَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ يَعْلَمُ وَأَنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٧٤﴾

74. Pra, mos krahasoni asgjë me Allahun! Me të vërtetë, Allahu di, ndërsa ju nuk dini.[74]

۞ ضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلًا عَبْدًا مَّمْلُوكًا لَّا يَقْدِرُ عَلَىٰ شَىْءٍ وَمَن رَّزَقْنَٰهُ مِنَّا رِزْقًا حَسَنًا فَهُوَ يُنفِقُ مِنْهُ سِرًّا وَجَهْرًا ۖ هَلْ يَسْتَوُۥنَ ۚ ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ ۚ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾

75. Allahu sjell shembull një skllav, i cili është pronë (e zotëriut të tij) dhe nuk ka mundësi për asgjë, dhe dikë që Ne i kemi dhënë

[72] Allahu ka krijuar për ju gra nga vetë lloj juaj – e krijoi Havanë nga brinja e Ademit dhe mbarë njerëzimin nga lëngu i burrit dhe i gruas – dhe nga gratë tuaja ju jep fëmijë e nga fëmijët ju jep nipër e mbesa; si dhe ju furnizon me të gjitha të mirat hallall prej ushqimeve, frutave, mishit, etj. Përderisa është Allahu Ai që ju ka krijuar dhe që ju ka dhënë të gjitha të mirat, atëherë si besoni të kotën prej idhujve e zotave që ia shoqëroni Allahut, ndërsa mirësitë dhe dhuntitë e pafundme që Allahu ju ka dhënë, ju i mohoni duke mos e falënderuar dhe adhuruar vetëm Atë?!

[73] Idhujtarët adhurojnë në vend të Allahut idhuj që nuk zotërojnë asnjë lloj furnizimi për ta, as nga qielli, siç është shiu, as nga Toka, siç janë të mbjellat, dhe as nuk munden të bëjnë asgjë sepse nuk kanë asnjë lloj fuqie apo mundësie, por gjithçka është krijim i Allahut dhe nën zotërimin e Tij, edhe vetë ato idhuj që idhujtarët i adhurojnë.

[74] Kur e dini se idhujt nuk kanë fuqi tju sjellin asnjë dobi dhe nuk mund tju bëjnë asnjë të keqe, atëherë mos krahasoni kurrë asgjë me Allahun, o njerëz, dhe mos i bëni shok Atij asgjë prej krijesave të Tij duke i adhuruar në vend të Tij! Vërtet, Allahu e di çfarë veproni ju, kurse ju nuk e dini gabimin që bëni dhe dënimin që ju prej për shkak të tij.

furnizim të mirë, nga i cili ai jep (lëmoshë) fshehtazi dhe haptazi; A janë të barabartë? Falënderimi i përket vetëm Allahut! Por, shumica e tyre nuk e dinë.[75]

وَضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلًا رَّجُلَيْنِ أَحَدُهُمَآ أَبْكَمُ لَا يَقْدِرُ عَلَىٰ شَىْءٍ وَهُوَ كَلٌّ عَلَىٰ مَوْلَىٰهُ أَيْنَمَا يُوَجِّههُّ لَا يَأْتِ بِخَيْرٍ ۖ هَلْ يَسْتَوِى هُوَ وَمَن يَأْمُرُ بِٱلْعَدْلِ ۙ وَهُوَ عَلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٧٦﴾

76. Allahu sjell gjithashtu shembull dy burra, njëri prej të cilëve është memec, nuk mund të bëjë asgjë dhe është barrë e kujdestarit të vet - kudo që ta dërgojë, nuk sjell ndonjë të mirë. A është i barabartë ky me atë që urdhëron për drejtësi dhe që është në rrugë të drejtë?![76]

[75] Allahu sjell një shembull me të cilin rrëzon bindjen e idhujtarëve: një skllav që është pronë e zotëriut të vet dhe që nuk mund të bëjë asgjë me dëshirën e vet dhe as nuk zotëron asgjë, dhe një njeri të lirë, të cilit Allahu i ka dhënë pasuri hallall dhe i cili mund të shpenzojë lirshëm prej saj në hallall, si dhe të japë lëmoshë fshehtazi dhe haptazi. A mund të thotë ndonjë që ka logjikë se këta dy njerëz janë të barabartë?! Po kështu, Allahu që është Krijuesi, Zotëruesi dhe Ai që vepron si të dojë në zotërimin e Tij, nuk mund të krahasohet kurrë me krijesat e Tij dhe robët e Tij; atëherë si i bëni Allahut shok dhe si i krahasoni idhujt tuaj me Allahun?! Vetëm Allahut i përket falënderimi dhe lavdërimi, por shumica e idhujtarëve dhe e njerëzve nuk e dinë se falënderimi i përket Allahut dhe mirësia është vetëm nga Ai, dhe se vetëm Ai meriton të adhurohet.

[76] Allahu sjell gjithashtu një shembull tjetër për rrëzimin e idhujtarisë: dy burra, njëri nga të cilët është shurdh-memec, që as dëgjon as flet; as kupton as kuptohet; as nuk mund t'i sjellë ndonjë të mirë vetes as të tjerëve, dhe ai është barrë për kujdestarin e vet, i cili kudo që ta dërgojë për ndonjë nevojë, ai nuk ia del dhe nuk kryen punë; kurse burri i dytë është një njeri i plotë me të gjitha shqisat, i dobishëm për vete dhe për të tjerët, që urdhëron për drejtësi dhe është në rrugë të drejtë e të mbarë. A mund të jenë të barabartë këta dy burra në sytë e njerëzve që arsyetojnë dhe kanë logjikë? Atëherë, si barazoni mes idhujve shurdh-memecë prej guri e druri, dhe mes Allahut Fuqiplotë dhe Furnizuesit me të gjitha të mirat?!

وَلِلَّهِ غَيْبُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ وَمَآ أَمْرُ ٱلسَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ ٱلْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٧٧﴾

77. Vetëm Allahut i takon njohja e fshehtësive të qiejve dhe Tokës. Çështja e Orës (Kiametit) është vetëm sa hap e mbyll sytë, apo edhe më shpejt. Me të vërtetë, Allahu është i Fuqishëm për gjithçka![77]

وَٱللَّهُ أَخْرَجَكُم مِّنۢ بُطُونِ أُمَّهَٰتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْـًٔا وَجَعَلَ لَكُمُ ٱلسَّمْعَ وَٱلْأَبْصَٰرَ وَٱلْأَفْـِٔدَةَ ۙ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٧٨﴾

78. Allahu ju nxori nga barqet e nënave tuaja, ndërsa ju nuk dinit asgjë, dhe ju dha të dëgjuarit, të parët dhe zemrat, në mënyrë që të falënderoni.[78]

أَلَمْ يَرَوْا۟ إِلَى ٱلطَّيْرِ مُسَخَّرَٰتٍ فِى جَوِّ ٱلسَّمَآءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا ٱللَّهُ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَـَٔايَٰتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٧٩﴾

79. A nuk i shohin ata shpendët, se si fluturojnë të mësuar në ajrin e qiellit? Askush nuk i mban ato përveç Allahut. Me të vërtetë, këtu ka prova për njerëzit që besojnë.[79]

[77] Vetëm Allahu i di të fshehtat e qiejve dhe të Tokës, dhe askush tjetër prej krijesave të Tij, përfshirë idhujt që idhujtarët adhurojnë. Çështja e Orës së Kiametit është aq e shpejtë, sa hap e mbyll sytë, apo edhe më e shpejtë, sepse për Allahun mjafton të thotë "Bëhu!" dhe ajo bëhet. Allahu është i Fuqishëm që ta bëjë Kiametin aq shpejt sa të dojë dhe Ai është i Fuqishëm për gjithçka.

[78] Allahu ju ka nxjerr nga barqet e nënave tuaja pas plotësimit të periudhës së shtatzanisë, ndërsa ju nuk dinit asgjë, dhe Ai ju dha shqisat e njohjes dhe të perceptimit: ju dha dëgjimin, shikimin dhe zemrën, në mënyrë që ju të falënderoni dhe të jeni mirënjohës ndaj Allahut për mirësitë që ju ka dhënë, dhe të adhuroni vetëm Atë.

[79] A nuk i shohin idhujtarët se si i ka mësuar Allahu shpendët që të fluturojnë lehtësisht lart në qiell? Askush nuk i mban ato që të mos bjen në Tokë, përveç Allahut, i Cili i ka përshtatur ato në mënyrën më të përsosur. Vërtet, këtu ka prova të qarta se Allahu është Një e i Pashoq, dhe se idhujt nuk kanë asnjë pjesë në krijim apo që të meritojnë të adhurohen; por provat janë për njerëzit që besojnë se ato argumentojnë për fuqinë e Allahut.

وَٱللَّهُ جَعَلَ لَكُم مِّنۢ بُيُوتِكُمْ سَكَنًا وَجَعَلَ لَكُم مِّن جُلُودِ ٱلْأَنْعَـٰمِ بُيُوتًا تَسْتَخِفُّونَهَا يَوْمَ ظَعْنِكُمْ وَيَوْمَ إِقَامَتِكُمْ ۙ وَمِنْ أَصْوَافِهَا وَأَوْبَارِهَا وَأَشْعَارِهَآ أَثَـٰثًا وَمَتَـٰعًا إِلَىٰ حِينٍ ﴿٨٠﴾

80. Allahu i ka bërë shtëpitë tuaja vend pushimi për ju, dhe nga lëkurët e kafshëve ju ka dhënë shtëpi (çadra), në mënyrë që t'i mbartni lehtë kur udhëtoni dhe kur qëndroni në një vend. Edhe nga leshi i tyre (deleve), qimet e devesë dhe të dhisë ju ka dhënë orendi dhe kënaqësi, deri në një kohë të caktuar.[80]

وَٱللَّهُ جَعَلَ لَكُم مِّمَّا خَلَقَ ظِلَـٰلًا وَجَعَلَ لَكُم مِّنَ ٱلْجِبَالِ أَكْنَـٰنًا وَجَعَلَ لَكُمْ سَرَٰبِيلَ تَقِيكُمُ ٱلْحَرَّ وَسَرَٰبِيلَ تَقِيكُم بَأْسَكُمْ ۚ كَذَٰلِكَ يُتِمُّ نِعْمَتَهُۥ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْلِمُونَ ﴿٨١﴾

81. Allahu ka bërë për ju hije nga ato që ka krijuar; ka bërë për ju streha nëpër male; ka bërë për ju rroba që t'ju mbrojnë nga nxehtësia dhe veshje për t'ju mbrojtur në luftë. Kështu e kompleton Ai mirësinë e Tij mbi ju, në mënyrë që ju të nënshtroheni (para Allahut).[81]

---

[80] Allahu i ka bërë shtëpitë tuaja vend pushimi dhe qetësie për ju, ku të shplodheni e të pushoni me familjen tuaj ndërsa jeni në vendin tuaj. Kurse kur jeni në udhëtim, Allahu ka bërë që ju të përdorni çadra e tenda nga lëkurët e kafshëve, të cilat mund t'i mbartni lehtë gjatë udhëtimit, dhe t'i ndërtoni lehtësisht kur të qëndroni në një vend. Edhe nga leshi i deleve, qimet e deveve dhe qimet e dhive, Allahu ka bërë për ju orendi shtëpiake, qilima e shtroja, veshje e zbukrime, që ju të kënaqeni deri në një farë kohe, kur të vijë afati juaj i largimit nga kjo botë.

[81] Allahu ka bërë për ju hije nga gjërat që ka krijuar, si pemët, shkëmbinjtë, etj; ka bërë për ju strehë nëpër male, si shpellat apo të çarat mes shkembinjve, që t'i përdorni në rast nevoje; ka bërë për ju rroba prej leshi, pambuku, etj., që t'ju ruajnë nga i nxehti dhe nga i ftohti, si dhe veshje prej metali që t'ju ruajnë nga shtizat e goditjet në rast lufte. Kështu si ju ka dhënë këto mirësi për të cilat ju keni nevojë në jetën tuaj, po ashtu e kompleton mirësinë e Tij ndaj jush me sqarimin e fesë dhe besimit të vërtetë që ju duhet të ndiqni, në mënyrë që t'i dorëzoheni vetëm Allahut, të adhuroni vetëm Allahun dhe të mos i shoqëroni Atij askënd dhe asgjë në adhurim.

فَإِن تَوَلَّوْا۟ فَإِنَّمَا عَلَيْكَ ٱلْبَلَـٰغُ ٱلْمُبِينُ ﴿٨٢﴾

82. Por nëse ata shmangen, detyra jote (o Muhamed) është vetëm shpallja e qartë.[82]

يَعْرِفُونَ نِعْمَتَ ٱللَّهِ ثُمَّ يُنكِرُونَهَا وَأَكْثَرُهُمُ ٱلْكَـٰفِرُونَ ﴿٨٣﴾

83. Ata e njohin mirësinë e Allahut, por megjithatë e mohojnë atë, dhe shumica e tyre janë mohuesit.[83]

وَيَوْمَ نَبْعَثُ مِن كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا ثُمَّ لَا يُؤْذَنُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا۟ وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٨٤﴾

84. Dhe (kujto) ditën, kur Ne do të sjellim një dëshmitar nga çdo popull, pastaj jobesimtarëve nuk do t'u jepet leje të shfajësohen dhe as nuk do t'u kërkohet të kënaqin (Zotin e tyre).[84]

وَإِذَا رَءَا ٱلَّذِينَ ظَلَمُوا۟ ٱلْعَذَابَ فَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ﴿٨٥﴾

85. E kur të padrejtët ta shohin dënimin, ai nuk do t'u lehtësohet, as nuk do t'u shtyhet.[85]

---

[82] Nëse idhujtarët largohen prej teje, o Muhamed, edhe pasi i shohin provat e Allahut, ti mos u mërzit, sepse ti nuk ke faj dhe detyra jote është vetëm t'ua shpallësh qartë mesazhin me të cilin të ka dërguar Allahu, kurse udhëzimi është në Dorën e Allahut.

[83] Idhujtarët dhe mohuesit e njohin mirësinë e Allahut dhe e dinë se çdo të mirë që kanë, ajo është nga Allahu, dhe po kështu e mira më e madhe që u ka ardhur atyre, dërgimi i Muhamedit (paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) që të jetë i dërguar i Allahut tek ata, e njohin dhe e dinë shumë mirë se dërgimi i Muhamedit është mirësi nga Allahu, por megjithatë, ata e mohojnë profetësinë e tij ashtu si mohojnë të gjitha mirësitë e Allahut, në vend që të falënderojnë Allahun dhe të jenë mirënjohës ndaj Tij për to. Me të vërtetë, shumica e popullit të Muhamedit në fillim të Islamit ishin mohues të profetësisë së Muhamedit dhe të Allahut e mirësive të Tij ndaj tyre.

[84] Kujto, o i Dërguar, atë që do të ndodhë në Ditën e Kiametit, kur Allahu do t'i sjellë çdo populli të dërguarin e vet për të qënë dëshmitar kundër atyre që mohuan dhe për ata që besuan, pastaj jobesimtarëve nuk do t'i jepet lejë të shfajësohen për atë që vepruan në dynja, dhe as nuk do t'u kërkohet të kënaqin Zotin e tyre duke u penduar dhe duke vepruar mirë, sepse koha e kësaj ka mbaruar tashmë dhe nuk ka më kthim mbrapa në dynja që të mund të pendohen e të veprojnë mirë.

[85] Kur të padrejtët që mohuan Allahun të shohin dënimin e Allahut në botën tjetër me sytë e tyre, ai dënim nuk do ju lehtësohet aspak, as nuk do ju shtyhet, por do të futen menjëherë në të, ashtu si e meritojnë.

وَإِذَا رَءَا ٱلَّذِينَ أَشْرَكُوا۟ شُرَكَآءَهُمْ قَالُوا۟ رَبَّنَا هَٰٓؤُلَآءِ شُرَكَآؤُنَا ٱلَّذِينَ كُنَّا نَدْعُوا۟ مِن دُونِكَ ۖ فَأَلْقَوْا۟ إِلَيْهِمُ ٱلْقَوْلَ إِنَّكُمْ لَكَٰذِبُونَ ﴿٨٦﴾

86. Dhe kur idhujtarët të shohin idhujt e tyre, do të thonë: "Zoti ynë, këta janë idhujt tanë, të cilëve ne i luteshim në vendin Tënd." Por ata (idhujt) do t'u drejtojnë këto fjalë: "Me të vërtetë, ju jeni gënjeshtarë!"[86]

وَأَلْقَوْا۟ إِلَى ٱللَّهِ يَوْمَئِذٍ ٱلسَّلَمَ ۖ وَضَلَّ عَنْهُم مَّا كَانُوا۟ يَفْتَرُونَ ﴿٨٧﴾

87. Atë Ditë, ata do t'i shfaqin Allahut nënshtrimin e plotë, dhe ajo që trillonin do t'i lërë në baltë.[87]

[86] Kur idhujtarët në ditën e Kiametit të shohin idhujt e tyre që adhuruan në vend të Allahut, do të thonë: "Zoti ynë, këta janë idhujt tanë që i adhuruam në vendin Tënd në dynja." Kurse idhujt e tyre do i përgënjeshtrojnë duke iu kthyer me fjalët: "Me të vërtetë, ju, o idhujarë, jeni gënjeshtarë, kur na shoqëruat me Allahun dhe na adhuruat përkrah Tij, dhe nuk ishim ne ata që jua urdhëruam këtë gjë, as nuk pretenduam se meritonim të adhuroheshim prej jush! Kështu që, fajin e keni vetë."

[87] Idhujtarët do të shfaqin nënshtrimin dhe përuljen e plotë para Allahut në ditën e Kiametit, dhe sigurisht, që do të braktisen nga idhujt që ata vetë i trillonin dhe i adhuronin në vend të Allahut, dhe për të cilët thoshin se do të jenë ndërmjetës dhe ndihmës të tyre tek Allahu.

ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ وَصَدُّوا۟ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ زِدْنَٰهُمْ عَذَابًا فَوْقَ ٱلْعَذَابِ بِمَا كَانُوا۟ يُفْسِدُونَ ﴿٨٨﴾

88. Atyre që mohojnë dhe i pengojnë të tjerët nga rruga e Allahut, Ne do t'u shtojmë dënim mbi dënim, për të gjithë prishjen që ata kanë bërë.[88]

وَيَوْمَ نَبْعَثُ فِى كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا عَلَيْهِم مِّنْ أَنفُسِهِمْ ۖ وَجِئْنَا بِكَ شَهِيدًا عَلَىٰ هَٰٓؤُلَآءِ ۚ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ ٱلْكِتَٰبَ تِبْيَٰنًا لِّكُلِّ شَىْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ ﴿٨٩﴾

89. Atë ditë Ne do të sjellim dëshmitarë kundër çdo populli nga vetë mesi i tyre, dhe ty (Muhamed) do të të sjellim dëshmitar kundër këtyre (popullit tënd). Ne ta kemi zbritur ty Librin për të qenë shpjegim për çdo gjë, udhëzim, mëshirë dhe lajm i mirë për muslimanët.[89]

[88] Atyre që mohojnë Allahun dhe përgënjeshtrojnë të Dërguarin e Tij, si dhe pengojnë njerëzit nga besimi i drejtë dhe ndjekja e rrugës së Vërtetë të Allahut, Allahu do i shtojë dënim mbi dënim, për mohimin e Allahut dhe për pengimin e të tjerëve nga rruga e Allahut, dhe kjo për shkak se ata bënin prishje të qëllimshme në Tokë, duke i çuar njerëzit në humbje me mohim të Allahut dhe mëkate e krime.

[89] Në ditën e Kiametit, Ne do të sjellim dëshmitarë kundër çdo populli nga vetë mesi i tyre, e ata dëshmitarë janë të dërguarit e Allahut tek ata, dhe po ashtu ty, o Muhamed, do të sjellim dëshmitar kundër popullit dhe ymetit tënd, për të dëshmuar se si të janë përgjigjur ty dhe thirrjes tënde. Ne ta kemi zbritur ty, o Muhamed, Kuranin, për të qenë shpjegim për çdo gjë që njerëzit kanë nevojë të dinë prej rregullave të fesë dhe të jetës në këtë botë si dhe ato që lidhen me besimin dhe botën tjetër; si dhe për të qenë udhëzim në rrugën dhe besimin e drejtë, mëshirë për ata që e besojnë dhe e zbatojnë atë, dhe lajm i mirë për të ardhmen që i pret besimtarët muslimanë në këtë botë dhe në botën tjetër.

۞ إِنَّ ٱللَّهَ يَأۡمُرُ بِٱلۡعَدۡلِ وَٱلۡإِحۡسَٰنِ وَإِيتَآئِ ذِي ٱلۡقُرۡبَىٰ وَيَنۡهَىٰ عَنِ ٱلۡفَحۡشَآءِ وَٱلۡمُنكَرِ وَٱلۡبَغۡيِۚ يَعِظُكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَذَكَّرُونَ ٩٠

90. Me të vërtetë, Allahu urdhëron drejtësinë, mirësinë dhe ndihmën për të afërmit, si dhe ndalon imoralitetin, të keqen dhe padrejtësinë. Ai ju këshillon, në mënyrë që ju të kujtoni.[90]

وَأَوۡفُواْ بِعَهۡدِ ٱللَّهِ إِذَا عَٰهَدتُّمۡ وَلَا تَنقُضُواْ ٱلۡأَيۡمَٰنَ بَعۡدَ تَوۡكِيدِهَا وَقَدۡ جَعَلۡتُمُ ٱللَّهَ عَلَيۡكُمۡ كَفِيلًاۚ إِنَّ ٱللَّهَ يَعۡلَمُ مَا تَفۡعَلُونَ ٩١

91. Përmbushni besëlidhjen e Allahut, kur ta lidhni atë dhe mos i thyeni betimet, pasi t'i keni bërë ato, përderisa e keni bërë Allahun garantuesin tuaj. Vërtet, Allahu i di të gjitha ato që bëni.[91]

وَلَا تَكُونُواْ كَٱلَّتِي نَقَضَتۡ غَزۡلَهَا مِنۢ بَعۡدِ قُوَّةٍ أَنكَٰثٗا تَتَّخِذُونَ أَيۡمَٰنَكُمۡ دَخَلَۢا بَيۡنَكُمۡ أَن تَكُونَ أُمَّةٌ هِيَ أَرۡبَىٰ مِنۡ أُمَّةٍۚ إِنَّمَا يَبۡلُوكُمُ ٱللَّهُ بِهِۦۚ وَلَيُبَيِّنَنَّ لَكُمۡ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ مَا كُنتُمۡ فِيهِ تَخۡتَلِفُونَ ٩٢

92. Dhe mos u bëni si ajo që e shprish tjerrën e saj pasi ta ketë thurur fort, duke i përdorur betimet tuaja si mjet mashtrimi mes njëri-tjetrit, vetëm se një grup është më i madh se tjetri. Me të vërtetë,

---

[90] Allahu i urdhëron robët e Tij në Kuran për të vepruar me drejtësi ndaj Allahut duke adhuruar vetëm Atë dhe duke mos i bërë shok e ortak Atij, dhe ndaj njerëzve duke ruajtur të drejtat e secilit; dhe urdhëron për të vepruar me mirësi dhe çiltërsi në adhurimet ndaj Tij dhe në sjelljet e fjalët ndaj njerëzve; dhe urdhëron për të ndihmuar të afërmit me të gjitha mundësitë dhe mënyrat që të ruash lidhjen me ta; si dhe ndalon nga imoraliteti dhe çdo vepër e keqe dhe e shëmtuar që e ndalon feja dhe logjika, si mosbesimi dhe mëkatet; dhe ndalon nga padrejtësia ndaj njerëzve dhe shkelja e të drejtave të tyre. Allahu jua jep këto këshilla dhe ju kujton përfundimet e tyre, në mënyrë që ju të kujtoni urdhrat dhe ndalesat e Allahut dhe t'i zbatoni ato, që të përfitoni prej tyre.

[91] Përmbushni të gjitha besëlidhjet që i keni lidhur mes jush dhe Allahut apo mes jush dhe njerëzve, përderisa nuk kundërshtojnë Ligjin e Allahut, dhe mos i thyeni betimet pasi i keni bërë ato, sepse kur betoheni në Allahun, ju e merrni Allahun për garantuesin tuaj në atë marrëveshje që po bëni. Me të vërtetë, Allahu i di të gjitha ato që bëni ju, dhe do ju shpërblejë për to.

Allahu ju sprovon me anë të kësaj, dhe me siguri, në Ditën e Kiametit, Ai do t'ju bëjë të qarta çështjet për të cilat ju nuk pajtoheshit.[92]

وَلَوْ شَآءَ ٱللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَٰحِدَةً وَلَٰكِن يُضِلُّ مَن يَشَآءُ وَيَهْدِى مَن يَشَآءُ ۚ وَلَتُسْـَٔلُنَّ عَمَّا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾

93. Sikur të kishte dashur Allahu, do t'ju kishte bërë një popull të vetëm, por Ai lë në humbje kë të dojë dhe udhëzon kë të dojë; e ju, gjithsesi, do të pyeteni për atë që keni bërë.[93]

[92] Mos i shkelni besëlidhjet dhe marrëveshjet tuaja, e të bëheni si ajo gruaja që tërë ditën e tjerr fortë tjerrën e saj, pastaj në mbrëmje e prish atë të gjithën; pra mos i shkelni besëlidhjet dhe marrëveshjet duke i përdorur betimet tuaja si mjet mashtrimi të njëri-tjetrit, kur gjeni një grup tjetër më të fortë dhe më të madh në numër e në pasuri se sa grupi me të cilin keni një besëlidhje dhe një marrëveshje. Me të vërtetë, Allahu ju vë në provë nëse do i përmbaheni besëlidhjes dhe marrëveshjes ashtu si ka urdhëruar Allahu, apo do e prishni atë sa t'ju jepet rasti apo sipas interesit? Allahu do t'jua bëjë të qartë, në ditën e Kiametit, të gjitha ato gjëra për të cilat nuk pajtoheshit në dynja, qoftë në lidhje me besimin apo me çështjet e dynjasë.

[93] Sikur të kishte dashur Allahu, do i kishte dhënë sukses të gjithë njerëzve për të qenë një popull i vetëm që kishte një besim të vetëm, e që është Islami, dhe që nuk do të kundërshtoheshin për asgjë, por Ai lë në humbje kë të dojë prej atyre që e di se ata i japin përparësi humbjes dhe mosbesimit, kështu që nuk i jep sukses të udhëzohen, sipas drejtësisë së Tij, dhe udhëzon kë të dojë prej atyre që e di se i japin përparësi të vërtetës dhe të drejtës, kështu që e udhëzon në rrugën e drejtë me mirësinë dhe favorizimin e Tij. Por, gjithsesi, Allahu do t'i marrë në pyetje që të gjithë në ditën e Kiametit, se çfarë kanë vepruar në dynja prej urdhrave dhe ndalesave të Tij, dhe pastaj do të shpërblejë secilin sipas asaj që ka bërë.

وَلَا تَتَّخِذُوٓاْ أَيۡمَٰنَكُمۡ دَخَلَۢا بَيۡنَكُمۡ فَتَزِلَّ قَدَمُۢ بَعۡدَ ثُبُوتِهَا وَتَذُوقُواْ ٱلسُّوٓءَ بِمَا صَدَدتُّمۡ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِۖ وَلَكُمۡ عَذَابٌ عَظِيمٞ ٩٤

94. Mos i përdorni betimet tuaja si mjet mashtrimi të njëri-tjetrit, që të mos ju rrëshqasë këmba pasi të ketë qenë ngulur mirë, e të shijoni të keqen për shkak se penguat nga rruga e Allahut dhe të keni një ndëshkim të madh.[94]

وَلَا تَشۡتَرُواْ بِعَهۡدِ ٱللَّهِ ثَمَنٗا قَلِيلًاۚ إِنَّمَا عِندَ ٱللَّهِ هُوَ خَيۡرٞ لَّكُمۡ إِن كُنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ٩٥

95. Dhe mos e këmbeni besëlidhjen e Allahut me një çmim të vogël. Ajo që është tek Allahu, sigurisht që është më e mirë për ju, vetëm sikur ta dinit.[95]

مَا عِندَكُمۡ يَنفَدُۖ وَمَا عِندَ ٱللَّهِ بَاقٖۗ وَلَنَجۡزِيَنَّ ٱلَّذِينَ صَبَرُوٓاْ أَجۡرَهُم بِأَحۡسَنِ مَا كَانُواْ يَعۡمَلُونَ ٩٦

96. Gjithçka që keni ju do të mbarojë, ndërsa gjithçka që ka Allahu është e përhershme. Sigurisht, Ne do t'i shpërblejmë ata që kanë duruar sipas veprave më të mira që kanë bërë.[96]

---

[94] Mos i përdorni betimet tuaja si mjet mashtrimi kundër atyre të cilëve ju betoheni, sepse përndryshe do të rrëshqisni dhe do të shkatërroheni pasi që ishit të sigurt dhe të ngulur mirë në besimin dhe fenë tuaj Islame, dhe do të shijoni të keqen në jetën e kësaj bote për shkak se penguat të tjerët të futen në këtë fe kur panë rrëshqitjen dhe mashtrimin në betimet tuaja, dhe sigurisht që në botën tjetër do të keni dënim shumë më të madh.

[95] Mos e prishni besëlidhjen e Allahut dhe marrëveshjet që keni bërë duke u betuar në Allahun, duke e këmbyer atë me një fitim të vogël të kësaj bote, sepse shpërblimi që është tek Allahu për përmbushjen e besëlidhjes dhe marrëveshjes është shumë më i mirë për ju se ky çmim i vogël e kalimtar i kësaj bote, vetëm sikur ta dinit të vërtetën e kësaj dhe të kuptonit dallimin mes të mirave të kësaj bote dhe të botës tjetër.

[96] Gjithçka që ju zotëroni nga plaçkat dhe stolitë e kësaj bote, do të mbarojë dhe do të zhduket, por ajo që është tek Allahu prej furnizmit e shpërblimit, nuk mbaron kurrë por është e përhershme. Sigurisht që Allahu do i shpërblejë ata që durojnë në këtë botë për t'ju përmbajtur besëlidhjes dhe marrëveshjes, si dhe durojnë në zbatimin e të gjitha urdhrave të Allahut dhe Ligjeve të Tij, me shpërblimin e veprave të tyre më të mira që kanë

مَنْ عَمِلَ صَٰلِحًا مِّن ذَكَرٍ أَوْ أُنثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُۥ حَيَوٰةً طَيِّبَةً ۖ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٧﴾

97. Kushdo që bën vepër të mirë, qoftë mashkull apo femër, duke qenë besimtar, Ne do ta bëjmë atë të jetojë një jetë të mirë dhe do ta shpërblejmë sipas veprave më të mira që ka bërë.[97]

فَإِذَا قَرَأْتَ ٱلْقُرْءَانَ فَٱسْتَعِذْ بِٱللَّهِ مِنَ ٱلشَّيْطَٰنِ ٱلرَّجِيمِ ﴿٩٨﴾

98. Kur të lexosh Kuranin, kërkoi mbrojtje Allahut nga djalli i mallkuar![98]

إِنَّهُۥ لَيْسَ لَهُۥ سُلْطَٰنٌ عَلَى ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٩٩﴾

99. Sigurisht që ai (djalli) nuk ka asnjë pushtet mbi ata që besojnë dhe mbështeten te Zoti i tyre.[99]

إِنَّمَا سُلْطَٰنُهُۥ عَلَى ٱلَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُۥ وَٱلَّذِينَ هُم بِهِۦ مُشْرِكُونَ ﴿١٠٠﴾

100. Pushteti i tij (djallit) është vetëm mbi ata, të cilët e marrin atë si mbrojtës, dhe të cilët për shkak të tij i bëjnë shok Allahut.[100]

---

bërë; pra shpërblimi i veprave të tyre më të vogla do të jetë njësoj si shpërblimi i veprave të tyre më të mëdha e më të mira që kanë bërë, me mirësinë dhe bujarinë e Allahut.

[97] Kushdo që bën vepra të mira, qoftë mashkull apo femër, duke qenë se është besimtar që beson Allahun dhe të Dërguarin e Tij, Ne do të bëjmë që Ai të jetojë një jetë të mirë e të lumtur në këtë botë, kurse në botën tjetër do ta shpërblejmë me shpërblimin e veprave më të mira që ka bërë në dynja.

[98] Kur ti, o besimtar, dëshiron të lexosh diçka nga Kurani, kërkoi mbrojtje Allahut nga e keqja e shejtanit të mallkuar e të dëbuar nga mëshira e Allahut, duke thënë: "Eudhu bilahi minesh shejtanirr rraxhim!"

[99] Sigurisht që shejtani nuk ka asnjë pushtet apo fuqi mbi besimtarët që besojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij, dhe që i mbështeten vetëm Allahut.

[100] Pushteti i shejtanit është vetëm mbi ata të cilët i binden atij dhe e kanë marrë atë për mbrojtës e aleat, dhe të cilët për shkak të tij i bëjnë shok Allahut në adhurim, duke adhuruar përkrah Allahut apo në vend të Tij idhujt dhe vetë shejtanin.

وَإِذَا بَدَّلْنَآ ءَايَةً مَّكَانَ ءَايَةٍ ۙ وَٱللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُنَزِّلُ قَالُوٓا۟ إِنَّمَآ أَنتَ مُفْتَرٍۭ ۚ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٠١﴾

101. Kur Ne zëvendësojmë një ajet me një ajet tjetër - e Allahu e di më së miri atë që Ai zbret – ata thonë: "Ti (Muhamed) je vetëm një trillues!" Në fakt, shumica e tyre nuk dinë.[101]

قُلْ نَزَّلَهُۥ رُوحُ ٱلْقُدُسِ مِن رَّبِّكَ بِٱلْحَقِّ لِيُثَبِّتَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَهُدًى وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ ﴿١٠٢﴾

102. Thuaj: "Atë (Kuranin) e ka zbritur Shpirti i Shenjtë (Xhibrili) nga Zoti yt me të vërtetën, për t'i forcuar ata që besojnë dhe për të qenë udhëzues dhe lajm i mirë për ata që i nënshtrohen Allahut."[102]

[101] Kur Allahu zëvendëson një ajet me një ajet tjetër, me dijen dhe Urtësinë e Tij për atë që është më e mirë për krijesat e Tij në kohë të caktuara, idhujtarët dhe mohuesit thonë: "Ti, o Muhamed, nuk je veçse një trillues që shpif për Allahun gjëra që Ai nuk i ka thënë." Në fakt, nuk është ashtu, por shumica e tyre nuk dinë asgjë për Zotin e tyre dhe as për shpalljet dhe ligjet e Tij.

[102] Thuaju idhujtarëve dhe mohuesve, o Muhamed: "Kuranin nuk e kam trilluar unë, por atë e ka zbritur Xhibrili nga Zoti im me të vërtetën dhe të drejtën, për të qenë forcues për besimtarët dhe për t'i bërë të vendusur ata, dhe për të qenë udhëzues në rrugën e drejtë dhe lajm i mirë për muslimanët, të cilët i nënshtrohen Allahut dhe i përulen urdhrit të Tij.

وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّهُمْ يَقُولُونَ إِنَّمَا يُعَلِّمُهُۥ بَشَرٌ ۗ لِّسَانُ ٱلَّذِى يُلْحِدُونَ إِلَيْهِ أَعْجَمِىٌّ وَهَٰذَا لِسَانٌ عَرَبِىٌّ مُّبِينٌ ﴿١٠٣﴾

103. Ne e dimë mirë që ata thonë: "Atë e mëson një njeri!" Por gjuha e atij të cilit i referohen është e huaj, kurse ky (Kuran) është në gjuhën e qartë arabe.[103]

إِنَّ ٱلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِـَٔايَـٰتِ ٱللَّهِ لَا يَهْدِيهِمُ ٱللَّهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٠٤﴾

104. Me të vërtetë, ata që nuk i besojnë provat e Allahut - Allahu nuk i udhëzon dhe ata do të kenë dënim të dhembshëm.[104]

إِنَّمَا يَفْتَرِى ٱلْكَذِبَ ٱلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِـَٔايَـٰتِ ٱللَّهِ ۖ وَأُو۟لَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلْكَـٰذِبُونَ ﴿١٠٥﴾

105. Gënjeshtrën e trillojnë vetëm ata, të cilët nuk i besojnë provat e Allahut; pikërisht ata janë gënjeshtarët e vërtetë.[105]

مَن كَفَرَ بِٱللَّهِ مِنۢ بَعْدِ إِيمَـٰنِهِۦٓ إِلَّا مَنْ أُكْرِهَ وَقَلْبُهُۥ مُطْمَئِنٌّ بِٱلْإِيمَـٰنِ وَلَـٰكِن مَّن شَرَحَ بِٱلْكُفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِّنَ ٱللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠٦﴾

106. Kushdo që mohon Allahun, pas besimit të tij – jo ai që është i detyruar me forcë, ndërsa zemra e tij është e patundur në besim,

---

[103] Ne e dimë se idhujtarët thonë që Muhamedi e mëson Kuranin nga një njeri – një skllav romak i krishterë që gjendej në Meke në atë kohë – por ata janë gënjeshtarë, sepse gjuha e atij njeriu që ata pretendojnë se i mëson Muhamedit Kuranin është gjuhë e huaj dhe e paqartë, kurse Kurani është në gjuhën e qartë e të lartë arabe.

[104] Mohuesit që nuk e besojnë Kuranin, i cili është provë dhe shpallje e Allahut, nuk do të udhëzohen nga Allahu në rrugën e drejtë dhe të vërtetë në këtë botë, kurse në botën tjetër ata do të kenë dënim të rëndë dhe të dhembshëm, për shkak të mohimit të tyre.

[105] Gënjeshtra trillojnë vetëm ata që nuk e besojnë Allahun dhe Kuranin, që është provë e Allahut, por thonë që Kurani është vepër e njeriut, por realiteti është se pikërisht ata që thonë këtë janë gënjeshtarët e vërtetë, kurse Muhamedi (salallahu alejhi ue selem) është i Dërguari i Allahut dhe i nënshtruar ndaj Tij, kështu që kurrë nuk mund të thoshte gënjeshtër për Allahun, apo të thotë diçka që Allahu nuk e ka thënë.

por ai që i hap gjoksin mosbesimit - mbi ta ka zemërim nga Allahu dhe ata do të kenë një dënim të madh.[106]

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمُ ٱسْتَحَبُّوا۟ ٱلْحَيَوٰةَ ٱلدُّنْيَا عَلَى ٱلْـَٔاخِرَةِ وَأَنَّ ٱللَّهَ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلْكَـٰفِرِينَ ﴿١٠٧﴾

107. Kjo, sepse ata preferuan jetën e kësaj bote ndaj botës tjetër, dhe sepse Allahu nuk i udhëzon njerëzit mohues.[107]

أُو۟لَـٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ طَبَعَ ٱللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ وَسَمْعِهِمْ وَأَبْصَـٰرِهِمْ ۖ وَأُو۟لَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلْغَـٰفِلُونَ ﴿١٠٨﴾

108. Këta janë ata, të cilëve Allahu ua ka vulosur zemrat, të dëgjuarit dhe të parët, dhe pikërisht këta janë të shkujdesurit.[108]

---

[106] Ata që mohojnë Allahun, shpalljen e Allahut dhe të Dërguarin e Tij, pasi kanë besuar më parë, por më pas kanë shprehur mosbesimin – jo ata që detyrohen me forcë të thonë fjalën e mosbesimit, siç u detyruan Amar ibën Jasir dhe disa besimtarë muslimanë të tjerë në fillim të Islamit, ndërkohë që zemra e tyre është e mbushur me besim, e patundur dhe e kënaqur me besimin, këta nuk qortohen; por ata që shprehin fjalën e mosbesimit me gjithë zemër dhe kënaqen me mosbesimin – ata do të kenë mbi vete zemërim nga Allahu në këtë botë dhe dënim të madh në botën tjetër.

[107] Zemërimi dhe dënimi i Allahut mbi ata që i hapin zemrën dhe gjoksin mosbesimit është për shkak se ata i japin përparësi jetës së kësaj bote dhe stolive të saj mbi botën tjetër dhe shpërblimin që gjendet atje; dhe sepse Allahu nuk i udhëzon ata që zgjedhin mohimin e provave të Allahut dhe mosbesimin, dhe nuk u jep sukses atyre që të përqafojnë të vërtetën dhe ta zbatojnë atë.

[108] Këta idhujtarë e mohues që u përmendën më sipër janë ata të cilëve Allahu ua ka vulosur zemrat për shkak të mosbesimit dhe preferimit të jetës së kësaj bote ndaj botës tjetër, kështu që në zemrat e tyre nuk arrin drita e udhëzimit; dhe Allahu shurdhuar të dëgjuarit e tyre, kështu që ata nuk i dëgjojnë ajetet e Allahut me dëgjim të vëmendshëm për t'i kuptuar; dhe po ashtu ka verbuar sytë e tyre, kështu që nuk i shohin provat e Allahut dhe shenjat e Tij që vërtetojnë Madhështinë e Tij dhe se adhurimi i takon vetëm Atij; pikërisht këta janë të shkujdesurit dhe të pavëmendshmit ndaj dënimit që Allahu ka përgatitur për ta.

لَا جَرَمَ أَنَّهُمْ فِي ٱلْـَٔاخِرَةِ هُمُ ٱلْخَـٰسِرُونَ ﴿١٠٩﴾

109. S'ka dyshim se në botën tjetër, këta janë të humburit.[109]

ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ هَاجَرُوا مِنۢ بَعْدِ مَا فُتِنُوا ثُمَّ جَـٰهَدُوا وَصَبَرُوٓا۟ إِنَّ رَبَّكَ مِنۢ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١١٠﴾

110. Kurse për ata që emigruan pasi u sprovuan, pastaj luftuan dhe duruan – me të vërtetë, Zoti yt pas kësaj është Falës, Mëshirëplotë.[110]

[109] S'ka dyshim se të humburit dhe të shkatërruarit në botën tjetër do të jenë pikërisht këta, të cilët e shpërdoruan jetën e tyre në dynja duke ndjekur rrugën që i çonte drejt humbjes dhe shkatërrimit të përjetshëm.

[110] Sa i përket atyre besimtarëve të dobët të Mekes, të cilët u sprovuan duke u torturuar për të shprehur fjalën e mosbesimit, dhe e shprehën atë, duke qenë se zemrat i kishin të mbushura me besim, pastaj emigruan nga meka në Medine menjëherë sa iu dha mundësia, pastaj luftuan idhujtarët për çështjen e Allahut dhe duruan mundimet – pa dyshim se Zoti yt, o Muhamed, pas kësaj sprove dhe pas kërkimit të faljes nga ata, do t'i falë dhe do t'i mëshirojë ata, sepse Ai është Falës i Madh, Mëshirëplotë.

* يَوْمَ تَأْتِي كُلُّ نَفْسٍ تُجَٰدِلُ عَن نَّفْسِهَا وَتُوَفَّىٰ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١١١﴾

111. Atë ditë, secili njeri do të vijë duke diskutuar për veten dhe, secili njeri do të shpërblehet plotësisht për atë që ka bërë; dhe atyre nuk do t'u bëhet padrejtësi![111]

وَضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلًا قَرْيَةً كَانَتْ ءَامِنَةً مُّطْمَئِنَّةً يَأْتِيهَا رِزْقُهَا رَغَدًا مِّن كُلِّ مَكَانٍ فَكَفَرَتْ بِأَنْعُمِ ٱللَّهِ فَأَذَٰقَهَا ٱللَّهُ لِبَاسَ ٱلْجُوعِ وَٱلْخَوْفِ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿١١٢﴾

112. Allahu sjell shembull një qytet (Mekën), i cili ishte i sigurt dhe i qetë. Atij i vinte furnizimi me bollëk nga të gjitha anët, por ai i mohoi dhuntitë e Allahut, kështu që Allahu e bëri të shijojë petkun e urisë dhe të frikës, për shkak të asaj që ata (banorët e tij) bënin.[112]

وَلَقَدْ جَآءَهُمْ رَسُولٌ مِّنْهُمْ فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمُ ٱلْعَذَابُ وَهُمْ ظَٰلِمُونَ ﴿١١٣﴾

113. Atyre u erdhi një i dërguar nga mesi i tyre, por ata e përgënjeshtruan atë, kështu që i goditi dënimi duke qenë të padrejtë.[113]

---

[111] Kujtoju atyre, o Muhamed, ditën kur secili (nefs) njeri me trup e shpirt (dhe po ashtu xhindët) do të vijë para Allahut duke diskutuar dhe duke mbrojtur veten me justifikime të ndryshme, dhe atje secili do të marrë shpërblimin e tij të plotë për atë që ka bërë në dynja, pa iu bërë askujt padrejtësia më e vogël; as nuk do u shtohet dënimi as nuk do u pakësohet shpërblimi.

[112] Allahu sjell shembull banorët e qytetit të Mekes, të cilët ishin të sigurt nga çdo lloj sulmi armiqësor -edhe pse fiset arabe në vendet përreth luftonin mes njëri-tjetrit, por Mekën nuk e sulmonin kurrë - dhe ishin të qetë për nga furnizimi dhe nevojat jetësore. Atij qyteti i vinte furnizimi me bollëk nga të gjitha anët, por banorët e tij i mohuan mirësitë e Allahut ndaj tyre, duke i bërë Atij shok në adhurim dhe duke mos e falënderuar Atë, kështu që Allahu i ndëshkoi ata me petkun e urisë (për vite të tëra pas emigrimit të Muhamedit dhe besimtarëve të Mekes në Medine, banorët e Mekes vuajtën nga uria e madhe) dhe me petkun e frikës nga ushtritë e të Dërguarit të Allahut (salallahu alejhi ue selem), si në luftën e Bedrit, dhe kjo për shkak të mohimit dhe veprave që ata bënin – adhurimin e idhujve, përgënjeshtrimin e të Dërguarit të Allahut, mohimin e Kuranit dhe të gjitha veprat e tjera të këqia që ata bënin.

[113] Banorëve të Mekës u erdhi i Dërguari i Allahut, Muhamedi (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) nga vetë gjiri i tyre, dhe ata e njihnin mirë atë dhe prejardhjen e tij, por

فَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ ٱللَّهُ حَلَٰلًا طَيِّبًا وَٱشْكُرُوا نِعْمَتَ ٱللَّهِ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿١١٤﴾

114. Hani nga gjërat e lejuara dhe të mira që jua ka furnizuar Allahu dhe falënderoni për mirësitë e Allahut, nëse vërtet adhuroni vetëm Atë.[114]

إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ ٱلْمَيْتَةَ وَٱلدَّمَ وَلَحْمَ ٱلْخِنزِيرِ وَمَآ أُهِلَّ لِغَيْرِ ٱللَّهِ بِهِۦ ۖ فَمَنِ ٱضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١١٥﴾

115. Ai ju ka ndaluar vetëm të ngordhurën, gjakun, mishin e derrit dhe atë që është therur në emër të dikujt tjetër përveç Allahut. Por nëse dikush detyrohet (nga uria e madhe), pa i dëshiruar ato dhe pa e tepruar – me të vërtetë, Allahu është Falës, Mëshirëplotë.[115]

وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ ٱلْكَذِبَ هَٰذَا حَلَٰلٌ وَهَٰذَا حَرَامٌ لِّتَفْتَرُوا عَلَى ٱللَّهِ ٱلْكَذِبَ ۚ إِنَّ ٱلَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى ٱللَّهِ ٱلْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ ﴿١١٦﴾

116. Dhe mos thoni për gënjeshtrën që deklarojnë gjuhët tuaja: "Kjo është e lejuar, e kjo e ndaluar", për të trilluar gënjeshtrën ndaj

---

megjithatë nuk e pranuan atë që i shpallej atij dhe nuk e besuan atë, por e quajtën gënjeshtar, kështu që i goditi dënimi me uri, frikë dhe vrasje të mëdhenjve të tyre në luftën e Bedrit, duke qenë se vazhdonin të ishin të padrejtë në idhujtarinë dhe mohimin e tyre, dhe në pengimin e njerëzve nga rruga e Allahut.

[114] Hani, o besimtarë, nga të gjitha gjërat që ju ka furnizuar Allahu dhe që jua ka lejuar e i ka bërë të shijshme e të shëndetshme për ju, dhe falënderoni Allahun për mirësitë e Tij të panumërta, duke i pranuar ato dhe duke i shfrytëzuar në bindjen ndaj Allahut, nëse vërtet adhuroni vetëm Allahun dhe i bindeni urdhrave dhe ndalesave të Tij, pa i shoqëruar asnjë ortak.

[115] Allahu ju ka ndaluar juve, o besimtarë, vetëm ngrënien e kafshës së ngordhur, gjakun që rrjedh nga kafsha kur theret, mishin e derrit dhe mishin e atyre kafshëve që theren në emër të dikujt tjetër përveç Allahut. Por megjithatë, nëse dikush detyrohet të hajë diçka prej këtyre të ndaluarave nga frika e vdekjes nga uria, por pa i dëshiruar ato dhe pa e kaluar kufirin e të domosdoshmes, padyshim se Allahu e falë dhe e mëshiron atë, dhe nuk do e dënojë për të, sepse Allahu është Falës dhe Mëshirëplotë. Këto janë ato kafshë që i ndalon Allahu të hahet mishi i tyre, dhe jo ato që thonë idhujtarët, të cilët bëjnë të ndaluar gjëra që nuk i ka ndaluar Allahu pa pasur asnjë dije apo argument.

Allahut. Me të vërtetë, ata që trillojnë gënjeshtrën ndaj Allahut, nuk do të shpëtojnë.[116]

مَتَـٰعٌ قَلِيلٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١١٧﴾

117. Do të kenë një kënaqësi të shkurtër (në këtë botë), por i pret një dënim i dhembshëm (në botën tjetër).[117]

وَعَلَى ٱلَّذِينَ هَادُوا۟ حَرَّمْنَا مَا قَصَصْنَا عَلَيْكَ مِن قَبْلُ ۖ وَمَا ظَلَمْنَـٰهُمْ وَلَـٰكِن كَانُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١١٨﴾

118. Kurse hebrenjve, Ne u ndaluam atë që të kemi treguar më parë. Ne nuk u bëmë padrejtësi atyre, por ata i bënin padrejtësi vetvetes.[118]

[116] Mos i thoni gënjeshtrës që trillojnë gjuhët tuaja, o idhujtarë, se: "Kjo që ka ndaluar Allahu është e lejuar, e kjo që ka lejuar Allahu është e ndaluar!", me qëllim që të shpifni gënjeshtër ndaj Allahut dhe t'i vishni Atij diçka që nuk e ka thënë. Me të vërtetë, ata që shpifin gënjeshtër për Allahun nuk do të kenë kurrë sukses në këtë botë dhe nuk do të shpëtojnë nga dënimi në botën tjetër.

[117] Plaçka dhe kënaqësia që do të kenë në këtë botë është e pakët dhe e përkohshme, por ajo që i pret në botën tjetër është dënim shumë i dhembshëm që nuk mbaron.

[118] Kurse hebrenjve, Ne u ndaluam ato që t'i kemi treguar më parë, o Muhamed, (në suren el En'am, ajeti 146 – kafshët njëthundrake dhe dhjamin e lopëve e të deleve). Ne nuk u bëmë padrejtësi atyre me këto ndalesa, por ishin vetë ata që i bënë padrejtësi vetes dhe merituan që t'ua bënim të ndaluara këto për shkak të mohimit dhe kundërshtimit që ata i bënë Zotit të tyre.

ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ عَمِلُوا ٱلسُّوٓءَ بِجَهَـٰلَةٍ ثُمَّ تَابُوا مِنۢ بَعْدِ ذَٰلِكَ وَأَصْلَحُوٓا۟ إِنَّ رَبَّكَ مِنۢ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١١٩﴾

119. Me të vërtetë, Zoti yt, ndaj atyre që kryejnë të keqen nga padituria, pastaj pendohen pas kësaj dhe përmirësohen – me të vërtetë, Zoti yt, pas kësaj, është Falës, Mëshirëplotë.[119]

إِنَّ إِبْرَٰهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا لِّلَّهِ حَنِيفًا وَلَمْ يَكُ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ﴿١٢٠﴾

120. Me të vërtetë, Ibrahimi ishte model (i së mirës), i përkushtuar ndaj Allahut, në fenë e drejtë e të pastër (Islame), dhe nuk ishte nga idhujtarët.[120]

شَاكِرًا لِّأَنْعُمِهِ ۚ ٱجْتَبَىٰهُ وَهَدَىٰهُ إِلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿١٢١﴾

121. Ishte mirënjohës për mirësitë e Tij (Allahut). Ai (Allahu) e zgjodhi atë dhe e udhëzoi në rrugë të drejtë.[121]

وَءَاتَيْنَـٰهُ فِى ٱلدُّنْيَا حَسَنَةً ۖ وَإِنَّهُۥ فِى ٱلْـَٔاخِرَةِ لَمِنَ ٱلصَّـٰلِحِينَ ﴿١٢٢﴾

122. Ne i dhamë atij të mira në këtë botë, ndërsa në botën tjetër, sigurisht që ai do të jetë nga të mirët.[122]

---

[119] Me të vërtetë, Zoti yt, o Muhamed, është Falës dhe Mëshirëplotë ndaj atyre që bëjnë mëkat duke qenë të paditur për pasojat e saj dhe tërheqjen e zemërimit të Allahut ndaj tyre, por pastaj pendohen dhe kërkojnë falje nga Allahu dhe e përmirësojnë vetveten dhe veprat e tyre, pa dyshim se pas pendimit dhe përmirësimit të gjendjes së tyre, Allahu do t'i falë dhe do t'i mëshirojë ata.

[120] Me të vërtetë, Ibrahimi (alejhis selam) ishte model dhe shembull i çdo të mire për besimtarët, i bindur dhe i përkushtuar ndaj Allahut, në besimin dhe fenë e pastër e të vërtetë Islame, nga e cila nuk devijonte kurrë, dhe nuk ishte kurrë prej idhujtarëve, siç pretendojnë idhujtarët dhe ithtarët e feve të devijuara.

[121] Ibrahimi (alejhis selam) ishte mirënjohës ndaj Allahut për mirësitë që i kishte dhënë. Allahu e zgjodhi atë për shpalljen e Tij dhe e udhëzoi në rrugën e drejtë të Islamit.

[122] Për përkushtimin e Ibrahimit ndaj Nesh dhe për falënderimin e tij, Ne i dhamë atij të mira në këtë botë, duke bërë që ai të jetë model dhe shembull për besimtarët dhe të përmendet për mirë nga të gjithë ata deri në ditën e Kiametit, ndërsa në botën tjetër, ai do të jetë nga të mirët e gradëve më të larta.

ثُمَّ أَوۡحَيۡنَآ إِلَيۡكَ أَنِ ٱتَّبِعۡ مِلَّةَ إِبۡرَٰهِيمَ حَنِيفٗاۖ وَمَا كَانَ مِنَ ٱلۡمُشۡرِكِينَ ١٢٣

123. Pastaj të shpallëm ty (Muhamed): "Ndiq fenë e drejtë e të pastër të Ibrahimit, i cili nuk ishte nga idhujtarët!"[123]

إِنَّمَا جُعِلَ ٱلسَّبۡتُ عَلَى ٱلَّذِينَ ٱخۡتَلَفُواْ فِيهِۚ وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَحۡكُمُ بَيۡنَهُمۡ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ فِيمَا كَانُواْ فِيهِ يَخۡتَلِفُونَ ١٢٤

124. E Shtuna u shugurua (shenjtërua) vetëm për ata që kundërshtuan në lidhje me të. Sigurisht që Zoti yt do të gjykojë mes tyre në Ditën e Kiametit, për atë që ata nuk pajtoheshin.[124]

ٱدۡعُ إِلَىٰ سَبِيلِ رَبِّكَ بِٱلۡحِكۡمَةِ وَٱلۡمَوۡعِظَةِ ٱلۡحَسَنَةِۖ وَجَٰدِلۡهُم بِٱلَّتِي هِيَ أَحۡسَنُۚ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعۡلَمُ بِمَن ضَلَّ عَن سَبِيلِهِۦۖ وَهُوَ أَعۡلَمُ بِٱلۡمُهۡتَدِينَ ١٢٥

125. Fto në rrugën e Zotit tënd me urtësi dhe këshillë të mirë dhe diskuto me ta në mënyrën më të mirë! Me të vërtetë, Zoti yt e di më së miri se kush është larguar nga rruga e Tij, dhe Ai e di më së miri se kush janë të udhëzuarit.[125]

---

[123] Pastaj Ne të shpallëm ty, o Muhamed, që të ndjekësh fenë Islame ashtu si e ndoqi Ibrahimi dhe të bëhesh i qëndrueshëm e i vendosur në të, dhe të mos devijosh aspak prej saj; dhe Ibrahimi nuk ka qenë kurrë prej idhujtarëve, ndryshe nga ajo që pretendojnë hebrenjtë dhe të krishterët, të cilët thonë se Ibrahimi ishte në fenë e tyre, por ai nuk ka qenë kurrë idhujtar, hebre apo i krishter, por ka qenë në fenë e pastër e të drejtë Islame, pra ka qenë musliman.

[124] Allahu e caktoi madhërimin dhe shenjtërimin e ditës së shtunë për të qenë ditë adhurimi dhe jo pune, vetëm për ata hebrenj të cilët kundërshtuan të dërguarin e tyre në lidhje me ditën që duhet ta veçonin për adhurim, dhe ata zgjodhën ditën e shtunë në vend të ditës së premte që ishin urdhëruar nga i dërguari i Allahut tek ata për të zgjedhur, por megjithatë nuk e ruajtën shenjtërinë e asaj dite. Sigurisht që Zoti yt, o Muhamed, do të gjykojë në ditën e Kiametit mes atyre që kundërshtuan të dërguarin e Tij për atë që kundërshtoheshin, dhe do të shpërblejë secilin sipas asaj që meriton.

[125] Fto në fenë e Zotit tënd dhe rrugën e Tij të drejtë, ti, o i Dërguar, dhe ndjekësit e tu, me urtësinë që të ka mësuar Allahu në Kuran dhe në Sunet, dhe foli njerëzve me mënyrën më të mirë dhe duke i këshilluar në mënyrën më të mirë, duke i bërë të dashur të mirën dhe të urrejtur të keqen; dhe diskuto me ta me mënyrën më të mirë dhe më të butë. Detyra jote, o Muhamed, është vetëm komunikimi i mesazhit të Zotit, dhe ti e bëre këtë, kurse

وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُم بِهِۦ ۖ وَلَئِن صَبَرْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ لِّلصَّـٰبِرِينَ ﴿١٢٦﴾

126. Dhe nëse hakmerreni, hakmerruni në të njëjtën masë sa jeni dëmtuar, por nëse duroni (dhe nuk hakmerreni), kjo është më e mirë për të durueshmit.[126]

وَٱصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ إِلَّا بِٱللَّهِ ۚ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُ فِى ضَيْقٍ مِّمَّا يَمْكُرُونَ ﴿١٢٧﴾

127. Pra, duro! E, durimi yt është vetëm me ndihmën e Allahut. Dhe mos u pikëllo për ta (mohuesit), as mos u shqetëso për shkak të asaj që kurdisin![127]

إِنَّ ٱللَّهَ مَعَ ٱلَّذِينَ ٱتَّقَوا وَّٱلَّذِينَ هُم مُّحْسِنُونَ ﴿١٢٨﴾

128. Me të vërtetë, Allahu është me ata që ruhen nga e keqja, dhe të cilët veprojnë mirë.[128]

udhëzimi është në Dorën e Allahut, dhe sigurisht që Allahu e di se kush është larguar nga rruga e Tij dhe kush është prej të udhëzuarve në rrugën e drejtë.

[126] Nëse ju, o besimtarë, dëshironi të hakmerreni ndaj atyre që ju kanë dëmtuar e torturuar, atëherë mos u hakmerrni më shumë nga ç'ju kanë dëmtuar, edhe pse po të duroni e të mos hakmerreni, durimi është më i mirë për të durueshmit, qoftë në dynja me fitore e ndihmë nga Allahu, apo në botën tjetër me shpërblimin e madh të Xhenetit.

[127] Pra, duro, o i Dërguar, për dëmtimin dhe lëndimin që të ndodh kur fton në fenë e Allahut, deri sa të vijë shpëtimi dhe ndihma e Allahut. Sigurisht, durimi yt është vetëm me ndihmën e Allahut dhe suksesin që të jep Ai për të duruar. Dhe mos u hidhëro për ata që të kundërshtojnë dhe nuk i përgjigjen thirrjes tënde, as mos u shqetëso nga kurthet dhe planet e tyre, sepse të gjitha do t'u kthehen vetë atyre.

[128] Me të vërtetë, Allahu është me ata që i ruhen Atij, duke iu ruajtur mohimit dhe ndalesave të Tij; dhe të cilët janë vepërmirë, që kryejnë detyrimet ndaj Allahut dhe që me këmbëngulje i binden urdhrave të Tij – Allahu i ndihmon ata, i ruan nga të këqiat dhe u jep sukses në çdo të mirë, si në këtë botë, edhe në botën tjetër.

17. SURJA "EL ISRA"

UDHËTIMI I NATËS

(Mekase, 111 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

سُبْحَٰنَ ٱلَّذِىٓ أَسْرَىٰ بِعَبْدِهِۦ لَيْلًا مِّنَ ٱلْمَسْجِدِ ٱلْحَرَامِ إِلَى ٱلْمَسْجِدِ ٱلْأَقْصَا ٱلَّذِى بَٰرَكْنَا حَوْلَهُۥ لِنُرِيَهُۥ مِنْ ءَايَٰتِنَآ ۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْبَصِيرُ ﴿١﴾

1. I Lartësuar qoftë Ai që e mori robin e Tij (Muhamedin) natën nga Xhamia e Shenjtë (Kabeja) në Xhaminë e Largët (Aksa), rrethinën e së cilës Ne e kemi bekuar, për t'i treguar atij disa nga provat Tona. Me të vërtetë, Ai (Allahu) është Gjithëdëgjuesi, Gjithëshikuesi.[1]

[1] I Lartësuar, i Madhëruar dhe Larg çdo të mete qoftë Allahu, i Plotëfuqishmi për gjithçka që nuk mund ta bëjë askush përveç Tij; Allahu është Ai i Cili e mori robin e Tij, Muhamedin (salallahu alejhi ue selem) në një pjesë të natës, me trupin dhe shpirtin e tij, duke qenë zgjuar dhe jo në gjumë, duke e mbartur atë mbi kafshën fluturuese Burak, nga Xhamia e Shenjtë e Mekës në Xhaminë e Largët të Aksas, në Palestinë, rrethinat e të cilës Allahu i ka bekuar me tokë pjellore e gjëra të tjera, dhe të cilën e ka bërë më parë vendbanim të shumë prej të dërguarve të Tij; me qëllim që t'i tregonte Muhamedit (salallahu alejhi ue selem) disa nga provat, mrekullitë dhe habitë e Fuqisë së Tij që tregojnë njëkohësisht Madhështinë e Tij dhe se Ai është Një e i Pashoq, larg asaj që i shoqërojnë idhujtarët. Me të vërtetë, Allahu dëgjon gjithçka dhe sheh gjithçka, dhe Ai dëgjon çfarë thonë idhujtarët për çështjen e Isras nga Meka në Medine, dhe i sheh veprat e tyre, dhe secilit do i japë atë që meriton në këtë botë dhe në botën tjetër. Tregimin e plotë të të Dërguarit të Allahut (salallahu alejhi ue selem) në lidhje me Israin (fluturimin mbi Burak natën nga Meka në Kuds) dhe Miraxhin (ngritja nga Kudsi deri te Pema Sidratul Munteha mbi qiellin e shtatë) e kanë transmetuar Buhariu dhe Muslimi në dy Sahihat e tyre, si dhe të tjerë.

وَءَاتَيْنَا مُوسَى ٱلْكِتَـٰبَ وَجَعَلْنَـٰهُ هُدًى لِّبَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ أَلَّا تَتَّخِذُوا۟ مِن دُونِى وَكِيلًا ﴿٢﴾

2. Edhe Musait i dhamë Librin dhe e bëmë atë (Teuratin) udhëzues për bijtë e Izraelit (duke u thënë): "Mos merrni mbrojtës tjetër, përveç Meje![2]

ذُرِّيَّةَ مَنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ ۚ إِنَّهُۥ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا ﴿٣﴾

3. O pasardhës të atyre që Ne i mbartëm (në anije) me Nuhun! Me të vërtetë, Ai (Nuhu) ishte një rob mirënjohës."[3]

وَقَضَيْنَآ إِلَىٰ بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ فِى ٱلْكِتَـٰبِ لَتُفْسِدُنَّ فِى ٱلْأَرْضِ مَرَّتَيْنِ وَلَتَعْلُنَّ عُلُوًّا كَبِيرًا ﴿٤﴾

4. Ne u shpallëm bijve të Izraelit në Libër: "Ju do të bëni dy herë prishje në tokë dhe do të tregoni arrogancë të tepërt."[4]

فَإِذَا جَآءَ وَعْدُ أُولَىٰهُمَا بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَّنَآ أُو۟لِى بَأْسٍ شَدِيدٍ فَجَاسُوا۟ خِلَـٰلَ ٱلدِّيَارِ ۚ وَكَانَ وَعْدًا مَّفْعُولًا ﴿٥﴾

5. Kur erdhi premtimi (ndëshkimi) i të parës nga dy prishjet, Ne dërguam kundër jush disa nga robërit Tanë me fuqi të madhe

[2] Ashtu si Allahu e nderoi Muhamedin (salallahu alejhi ue selem) me Isran dhe Miraxhin, po ashtu e kishte nderuar Musain (alejhis selam) më parë me dhënien e Teuratit, të cilin Allahu e bëri udhëzues dhe udhërrëfyes për bijtë e Izraelit, dhe në të cilin atyre u thuhej që të mos merrnin mbrojtës dhe mbështetës apo të adhuruar tjetër përveç Allahut, duke ua besuar atyre çështjet e tyre në vend të Allahut.

[3] O pasardhës të atyre që Ne i shpëtuam në anije bashkë me Nuhun, o njerëz të të gjitha kombeve, mos i bëni ortak Allahut në adhurimin e Tij, por bëhuni mirënjohës dhe falënderues të mirësive dhe begative që Allahu ju ka dhuruar, duke marrë për shembull Nuhun (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), i cili ishte vërtet një rob i Allahut mirënjohës dhe falënderues i Allahut me zemrën, gjuhën dhe gjymtyrët e tij!

[4] Ne i paralajmëruam dhe i treguam bijve të Izraelit në Teurat, se ata do të bëjnë dy herë prishje në tokë, në Kuds dhe rreth tij, duke shkelur urdhrat e Allahut, duke guxuar të bëjnë mendjemadhësi ndaj Allahut dhe njerëzve, dhe të vrasin të dërguarit e Allahut.

(luftarake), të cilët kërkonin për ju (për tju vrarë) mes shtëpive tuaja. Ky ishte një premtim (ndëshkim) i pakthyeshëm.[5]

ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ ٱلْكَرَّةَ عَلَيْهِمْ وَأَمْدَدْنَٰكُم بِأَمْوَٰلٍ وَبَنِينَ وَجَعَلْنَٰكُمْ أَكْثَرَ نَفِيرًا ٦

6. Pastaj jua kthyem sërish fitoren kundër tyre, ju përforcuam me pasuri e djem, dhe ju bëmë më të shumtë se ata në numër.[6]

[5] Kur erdhi koha e përmbushjes së premtimit të Allahut – që është ndëshkimi i Tij – për shkak të prishjes së parë të bijve të Izraelit, Ne dërguam kundër tyre disa nga robërit tanë (që i ka krijuar Allahu, por që ishin jobesimtarë), që ishin të fortë dhe të shumtë në fuqinë ushtarake, si dhe trima të guximshëm, të cilët hynin dhe kërkonin në mes të shtëpive të bijve të Izraelit për t'i vrarë e për t'i robëruar ata, pa i trembur asgjë. Ky ishte një premtim që do të përmbushej patjetër kundër bijve të Izraelit, sepse ata vepruan gjëra që e bënë të detyrueshëm ndodhjen e tij, dhe Allahu nuk e thyen kurrë premtimin e Vet. Thuhet se prishja e parë e bijve të Izraelit arriti kulmin kur ata vranë Zekerijan - alejhis selam – dhe se armiku që Allahu dërgoi për t'i ndëshkuar ata ishte Xhaluti dhe ushtria e tij, megjithëse dijetarët kanë disa mendime për këtë, por që janë të një mendimi se armiku i tyre ishte jobesimtar.

[6] Pastaj jua kthyem juve, o bijtë e Izraelit, fitoren dhe epërsinë mbi armiqtë tuaj që ju shkatërruan më parë, e shtuam pasurinë dhe fëmijët tuaj, dhe ju forcuam e ju bëmë më të shumtë në numër se sa armiku juaj. Kjo ishte për shkak të pendimit të tyre tek Allahu, bindjes ndaj Allahut dhe kryerjes së veprave të mira.

إِنْ أَحْسَنتُمْ أَحْسَنتُمْ لِأَنفُسِكُمْ ۖ وَإِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا ۚ فَإِذَا جَآءَ وَعْدُ ٱلْـَٔاخِرَةِ لِيَسُـۥٓـُٔوا۟ وُجُوهَكُمْ وَلِيَدْخُلُوا۟ ٱلْمَسْجِدَ كَمَا دَخَلُوهُ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَلِيُتَبِّرُوا۟ مَا عَلَوْا۟ تَتْبِيرًا ﴿٧﴾

7. Nëse bëni mirë, e bëni për veten tuaj; e nëse bëni keq, ia bëni po vetes. Dhe kur erdhi premtimi (ndëshkimi) i prishjes së dytë, (Ne i dërguam armiqtë tuaj) për t'jua nxirë fytyrat, për të hyrë në Xhami (Tempullin e Jeruzalemit) ashtu si hynë herën e parë dhe për të shkatërruar plotësisht gjithçka që binte në duart e tyre.[7]

[7] Nëse veproni mirë duke ju bindur Allahut, e bëni për veten tuaj, o bijtë e Izraelit – sepse shpërblimi i të mirës do ju vijë po juve në këtë botë dhe në botën tjetër, ashtu si ju erdhi kur fituat mbi armiqtë tuaj; dhe nëse bëni keq, ndëshkimi i të keqes do të bjerë po mbi ju, ashtu si ju ra kur kundërshtuar urdhrat e Allahut dhe vratë të dërguarit e Tij tek ju. Dhe kur erdhi ndëshkimi i premtuar dhe i paralajmëruar për shkak të prishjes suaj të dytë në Tokë, i dërguam përsëri armiqtë tuaj për tjua nxirë fytyrat me turp e pikëllim nga vrasja dhe robërimi që ju bënë, për të hyrë në Tempullin e Jeruzalemit (Bejtul Makdis) që ta shkatërronin atë ashtu si e shkatërruan herën e parë, dhe për të shkatërruar plotësisht gjithçka që binte në duar e tyre. Thuhet se prishja e tyre e dytë arriti kulmin me vrasjen e të dërguarit të Allahut, Jahja (alejhis selam), dhe armiku që u dërgoi Allahu kësaj rradhe ishte Bahtnasr me ushtrinë e tij, i cili vrau dhe robëroi mijëra prej tyre, si dhe shkatërroi Shtëpinë e Shenjtë të Jeruzalemit (Bejtul Makdis). Por historia e kundërshton këtë mundësi, sepse Bahtnasr ka qënë mbi 500 vjet para Jahjas dhe Isait (alejhima selam), përveç nëse ka qënë Adrenali Romak, që pushtoi Jeruzalemin 130 vjet pas Isait (alejhi selam), dhe të cilin hebrenjtë e quanin Bahtnasri i dytë. Por mundet gjithashtu që prishja e dytë në Tokë dhe mendjemadhësia e tepërt e bijve të Izraelit të jetë pikërisht në këtë kohë, kur ata kanë formuar shtetin e tyre me pushtimin e Palestinës, dhe shkatërrimi i tyre e vrasja e fëmijëve, grave dhe civilëve ka arritur masë të paparë (Gaza; 2023-2025); Kështu që po presim premtimin e Allahut mbi ta, e Allahu nuk e thyen premtimin e Tij. Por edhe nëse të dyja prishjet e tyre të mëdha në Tokë kanë kaluar, dhe kjo tani është një prishje tjetër e tyre, atëherë gjithësesi Allahu do u kthehet atyre me ndëshkim, njësoj si më parë, siç thotë në ajetin në vazhdim.

عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَن يَرْحَمَكُمْ ۚ وَإِنْ عُدتُّمْ عُدْنَا ۘ وَجَعَلْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَـٰفِرِينَ حَصِيرًا ﴿٨﴾

8. Ndoshta Zoti juaj do t'ju mëshirojë (nëse pendoheni), por nëse ju ktheheni (në prishje), edhe Ne do të kthehemi (me ndëshkim). Dhe Xhehenemin Ne e kemi bërë burg për mohuesit.[8]

إِنَّ هَـٰذَا ٱلْقُرْءَانَ يَهْدِى لِلَّتِى هِىَ أَقْوَمُ وَيُبَشِّرُ ٱلْمُؤْمِنِينَ ٱلَّذِينَ يَعْمَلُونَ ٱلصَّـٰلِحَـٰتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا ﴿٩﴾

9. Me të vërtetë, ky Kuran udhëzon drejt asaj që është më e drejta dhe u jep lajmin e gëzuar besimtarëve që bëjnë vepra të mira, se ata do të kenë shpërblim të madh.[9]

وَأَنَّ ٱلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِٱلْـَٔاخِرَةِ أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٠﴾

10. Ndërsa atyre që nuk besojnë në botën tjetër, Ne u kemi përgatitur dënim të dhembshëm.[10]

وَيَدْعُ ٱلْإِنسَـٰنُ بِٱلشَّرِّ دُعَآءَهُۥ بِٱلْخَيْرِ ۖ وَكَانَ ٱلْإِنسَـٰنُ عَجُولًا ﴿١١﴾

11. Njeriu lutet për të keqen (mallkon), ashtu siç lutet për të mirën; njeriu është gjithnjë i nxituar.[11]

---

[8] Zoti juaj, o bijtë e Izraelit, do tju mëshirojë pas ndëshkimit për prishjen e dytë që bëtë në tokë, nëse ju pendoheni dhe përmirësoheni, por nëse ju ktheheni përsëri në prishje e shkelje të urdhrave e ligjeve të Allahut, edhe Allahu do të kthehet me ndëshkim dhe poshtërim ndaj jush. Allahu e ka bërë Xhehenemin burg të përhershëm për ju dhe për të gjithë mohuesit e Allahut, provave dhe të dërguarve të Tij.

[9] Me të vërtetë, ky Kuran që Allahu i ka zbritur Muhamedit (salallahu alejhi ue selem) i udhëzon njerëzit në rrugën më të drejtë dhe më të mirë të Islamit, dhe i përgëzon besimtarët që veprojnë sipas asaj që ka urdhëruar Allahu dhe i ndalohen atyre që Ai ka ndaluar, se ata do të kenë shpërblim të madh nga Allahu, Xhenetin.

[10] Ndërsa atyre që nuk besojnë jetën e botës tjetër, dhe shpërblimin apo dënimin e saj, Ne u kemi për përgatitur dënimt ë dhembshëm në zjarrin e Xhehenemit.

[11] Ndonjëherë, njeriu lutet për keq duke mallkuar veten, fëmijët apo pasurinë e vet, kur është i nxehur dhe i zemëruar, njësoj si lutet për të mirën; kjo është rezultat i injorancës së njeriut dhe nxitimit të tij vazhdimisht. Nga mëshira e Allahut është se Ai i përgjigjet lutjes që njeriu bën për mirë dhe nuk i përgjigjet lutjes që ai bën për keq dhe kur mallkon, sepse

وَجَعَلْنَا ٱلَّيْلَ وَٱلنَّهَارَ ءَايَتَيْنِ ۖ فَمَحَوْنَآ ءَايَةَ ٱلَّيْلِ وَجَعَلْنَآ ءَايَةَ ٱلنَّهَارِ مُبْصِرَةً لِّتَبْتَغُوا۟ فَضْلًا مِّن رَّبِّكُمْ وَلِتَعْلَمُوا۟ عَدَدَ ٱلسِّنِينَ وَٱلْحِسَابَ ۚ وَكُلَّ شَىْءٍ فَصَّلْنَٰهُ تَفْصِيلًا ﴿١٢﴾

12. Ne i kemi bërë natën dhe ditën dy prova. Provës së natës ia kemi fshirë dritën, kurse provën e ditës e kemi bërë ndriçuese, që ju të kërkoni mirësi nga Zoti juaj dhe që të dini numrin e viteve dhe llogaritjen (e kohës). Çdo gjë e kemi shpjeguar hollësisht.[12]

وَكُلَّ إِنسَٰنٍ أَلْزَمْنَٰهُ طَٰٓئِرَهُۥ فِى عُنُقِهِۦ ۖ وَنُخْرِجُ لَهُۥ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ كِتَٰبًا يَلْقَىٰهُ مَنشُورًا ﴿١٣﴾

13. Çdo njeriu ia kemi varur në qafë fatin (punën) e tij dhe, në Ditën e Kiametit, Ne do t'i paraqesim një libër, që do ta gjejë të hapur.[13]

Allahu e di se shpeshherë, njeriu nuk ka për qëllim mallkimin dhe të keqen, por nga që është i nxituar në natyrën e tij.

[12] Ne i kemi bërë natën dhe ditën për të qenë dy prova të mëdha të Fuqisë së Allahut dhe se Ai është Një Zot i Vetëm e i Pashoq; Provës së natës – që është Hëna – ia kemi fshirë dritën (nuk prodhon dritë si Dielli) duke e bërë natën të errët, që njerëzit të pushojnë gjatë saj, kurse provën e ditës – që është Dielli – e kemi bërë ndriçuese, me qëllim që njerëzit të shohin kur kryejnë punët e tyre në kërkim të furnizmit dhe mjeteve të jetesës që janë nga mirësitë e Zotit, dhe me qëllim që të dinë të numërojnë vitet dhe të llogarisin ditët dhe orët si rezultat i rrotullimit të natës dhe ditës. Ne e kemi shpjeguar gjithçka në detaje për njerëzit, me qëllim që ata të jenë mirënjohës ndaj Zotit të tyre për të gjitha mirësitë e Tij ndaj tyre, dhe të adhurojnë vetëm Atë, pa i shoqëruar askënd dhe asgjë në adhurim.

[13] Secilit njeri, Allahu ia ka varur në qafë në mënyrë të pandashme fatin dhe punën e tij në këtë botë, qofshin të mira apo të këqia, dhe askush nuk do të llogaritet për veprat e dikujt tjetër, por secili do të jetë pre i veprave të veta; pastaj, në ditën e Kiametit, Allahu do t'i paraqesë secilit një libër ku do të jenë shënuar të gjitha punët që ka bërë në dynja, dhe secili do e gjejë librin e vet të hapur, dhe do të shohë të regjistruar në të gjithçka të vogël apo të madhe që ka bërë.

ٱقْرَأْ كِتَـٰبَكَ كَفَىٰ بِنَفْسِكَ ٱلْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيبًا ﴿١٤﴾

14. “Lexoje librin tënd! Sot mjafton vetë ti si llogaritar kundër vetvetes!”[14]

مَّنِ ٱهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِى لِنَفْسِهِۦ ۖ وَمَن ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا ۚ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ۗ وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ نَبْعَثَ رَسُولًا ﴿١٥﴾

15. Kush zgjedh rrugën e drejtë, e ka vetëm për veten e vet dhe kush zgjedh humbjen, humb vetëm në dëm të vetvetes. Askush nuk do të mbajë barrën (mëkatin) e tjetrit. Ne nuk dënojmë para se të dërgojmë të dërguar![15]

وَإِذَآ أَرَدْنَآ أَن نُّهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا فَفَسَقُوا۟ فِيهَا فَحَقَّ عَلَيْهَا ٱلْقَوْلُ فَدَمَّرْنَـٰهَا تَدْمِيرًا ﴿١٦﴾

16. Kur duam të shkatërrojmë një qytet, Ne i urdhërojmë të pasurit e tij (për bindje ndaj Allahut), por ata bëjnë prishje në të (qytet), kështu që Fjala (dekreti i dënimit) kundër tyre hyn në fuqi dhe Ne e shkatërrojmë atë (qytet) plotësisht.[16]

---

[14] Do i thuhet çdo njeriu në ditën e Kiametit – edhe nëse nuk kanë ditur shkrim e lexim në dynja: “Lexoje librin e veprave të tua që i ke bërë në dynja! Sot mjafton vetja jote që të jetë llogaritare e veprave të tua, dhe të dish se çfarë shpërblimi apo ndëshkimi të takon tani.” Kjo është drejtësia e Allahut, e megjithatë, Ai do të shpërblejë sipas Bujarisë dhe Mëshirës së Tij.

[15] Kush zgjedh rrugën e drejtë të udhëzimit, udhëzohet vetëm për të mirën e vetes së vet, sepse shpërblimi për këtë i vjen vetëm atij dhe askujt tjetër; dhe po ashtu, kush zgjedh rrugën e humbjes dhe të mosbesimit, e keqja e kësaj do të bjerë vetëm mbi të dhe mbi askënd tjetër. Asnjë mëkatar nuk do të mbajë barrën dhe mëkatin e një mëkatari tjetër. Allahu nuk dënon asnjë popull para se të dërgojë të dërguar dhe Libra tek ai, për të paralajmëruar me prova dhe argumente të qarta dhe për t’u mësuar njerëzve se çfarë detyrimesh kanë ndaj Zotit të tyre.

[16] Kur Allahu vendos shkatërrimin e banorëve të një qyteti të caktuar për shkak të padrejtësisë dhe mosbesimit të tyre, Ai i urdhëron të pasurit dhe parinë e atij qyteti që të veprojnë me bindje ndaj Allahut dhe ndaj të dërguarit të Allahut, por ata vazhdojnë të veprojnë me prishje në qytet duke mos u bindur ndaj Allahut dhe ndaj të dërguarit të Allahut, kështu që kundër tyre zbatohet dekreti i dënimit të merituar për ata që mohojnë

وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِنَ ٱلْقُرُونِ مِنۢ بَعْدِ نُوحٍ ۗ وَكَفَىٰ بِرَبِّكَ بِذُنُوبِ عِبَادِهِۦ خَبِيرًۢا بَصِيرًا ﴿١٧﴾

17. Sa e sa breza kemi shkatërruar pas Nuhut! Mjafton që Zoti yt është Gjithënjohës dhe Gjithëshikues i gjynaheve të robërve të Tij.[17]

-283-

مَّن كَانَ يُرِيدُ ٱلْعَاجِلَةَ عَجَّلْنَا لَهُۥ فِيهَا مَا نَشَآءُ لِمَن نُّرِيدُ ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُۥ جَهَنَّمَ يَصْلَىٰهَا مَذْمُومًا مَّدْحُورًا ﴿١٨﴾

18. Kush dëshiron të shpejtën (dynjanë) - Ne shpejtojmë që t'i japim çfarë të dëshirojmë kujt të duam, pastaj i caktojmë atij Xhehenemin, ku do të hyjë i përçmuar, i larguar.[18]

وَمَنْ أَرَادَ ٱلْـَٔاخِرَةَ وَسَعَىٰ لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُو۟لَـٰٓئِكَ كَانَ سَعْيُهُم مَّشْكُورًا ﴿١٩﴾

19. Por, kush dëshiron botën tjetër dhe përpiqet për të ashtu si i takon, duke qenë se është besimtar – përpjekja e të këtillëve është e shpërblyer (nga Allahu).[19]

Allahun dhe përgënjeshtrojnë të dërguarin e Tij, i cili është një dekret i pakthyeshëm, dhe Allahu i shkatërron banorët e atij qyteti me shkatërrim të plotë.

[17] Pas Nuhut, Ne kemi shkatërruar shumë popuj mohues dhe përgënjeshtrues të të dërguarve Tanë. Mjafton që Zoti yt, o Muhamed, i di mirë të gjitha punët dhe mëkatet e robërve të Tij, dhe i shikon të gjitha, e asgjë nuk i shpëton Atij, as në qiej as në Tokë; dhe secilit do i japë shpërblimin që meriton.

[18] Kush dëshiron këtë botë dhe përpiqet vetëm për të arritur të mirat e shpejta të saj, duke qenë se nuk e beson botën tjetër dhe nuk punon për të, Allahu i shpejton atij çfarë të dojë Allahu sipas asaj që ka shkruajtur për të në Leuhul Mahfudh, pastaj në botën tjetër do i japë xhehenemin, ku ai do të hyjë e do të digjet i përçmuar dhe i larguar në skaj të tij, për shkak se u përpoë vetëm për gjërat e dynjasë dhe nuk bëri asnjë përpjekje për jetën e botës tjetër.

[19] Kush dëshiron jetën e botës tjetër dhe shpërblimin e Allahut atje, dhe punon për të ashtu si i takon, me bindje ndaj urdhrave të Allahut dhe largim nga ndalesat e Tij, duke qenë se është besimtar që e beson Allahun dhe botën tjetër, të këtillët janë ata të cilëve do u

كُلًّا نُّمِدُّ هَٰٓؤُلَآءِ وَهَٰٓؤُلَآءِ مِنْ عَطَآءِ رَبِّكَ ۚ وَمَا كَانَ عَطَآءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا ﴿٢٠﴾

20. Ne i japim që të gjithëve nga të mirat e Zotit tënd, si këtyre edhe atyre. Dhurata e Zotit tënd nuk i mohohet askujt.[20]

ٱنظُرْ كَيْفَ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ ۚ وَلَلْـَٔاخِرَةُ أَكْبَرُ دَرَجَٰتٍ وَأَكْبَرُ تَفْضِيلًا ﴿٢١﴾

21. Shiko se si Ne i kemi favorizuar disa prej tyre ndaj të tjerëve (në këtë botë), por bota tjetër është më e madhe në shkallë dhe më e madhe në favorizime.[21]

لَّا تَجْعَلْ مَعَ ٱللَّهِ إِلَٰهًا ءَاخَرَ فَتَقْعُدَ مَذْمُومًا مَّخْذُولًا ﴿٢٢﴾

22. Mos bëj të adhuruar tjetër me Allahun, përndryshe do të përfundosh i poshtëruar, i braktisur![22]

* وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوٓا۟ إِلَّآ إِيَّاهُ وَبِٱلْوَٰلِدَيْنِ إِحْسَٰنًا ۚ إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِندَكَ ٱلْكِبَرَ أَحَدُهُمَآ أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُل لَّهُمَآ أُفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُل لَّهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ﴿٢٣﴾

23. Zoti yt ka urdhëruar që të mos adhuroni askënd tjetër përveç Tij, dhe me prindërit të silleni mirë. Nëse njëri prej tyre ose që të dy ata

---

pranohen punët e mira dhe do u ruhen për t'u shpërblyes me shpërblim të madh te Zoti i tyre.

[20] Të dy grupeve, si atyre që dëshirojnë këtë botë kalimtare dhe punojnë vetëm për të, edhe atyre që dëshirojnë botën tjetër të përhershme dhe punojnë ashtu si duhet për të, Zoti yt, o Muhamed, i jep që të gjithëve nga të mirat e Tij në këtë botë, si besimtarëve edhe mosbesimtarëve; dhe dhurata e mirësia e Zotit tënd nuk i mohohet e nuk i ndalohet askujt në këtë botë, qoftë besimtar apo mosbesimtar.

[21] Mendo pak, o Muhamed, se si Allahu i ka favorizuar disa njerëz ndaj të tjerëve në këtë botë, në lidhje me furnizimin e pasurinë apo pozitën që i ka dhënë, kurse bota tjetër do të ketë shkallë më të shumta dhe favorizime më të mëdha mes besimtarëve, sipas veprave të tyre, kështu që jepi përparësi botës tjetër.

[22] Mos i bëj shok Allahut në adhurim, o njeri, sepse përndryshe do të përfundosh i poshtëruar dhe i braktisur, dhe nuk do të kesh askënd që mund të të ndihmojë! Si mund të adhurosh e të falënderosh dikë apo diçka tjetër përveç Allahut, për ato që të ka dhuruar Allahu dhe për ato që ka krijuar Allahu e i ka nënshtruar për ty?!

arrijnë pleqërinë tek ti, mos u thuaj atyre as “uf!”, dhe mos i qorto, por drejtoju atyre me fjalë të hijshme.[23]

وَٱخۡفِضۡ لَهُمَا جَنَاحَ ٱلذُّلِّ مِنَ ٱلرَّحۡمَةِ وَقُل رَّبِّ ٱرۡحَمۡهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرٗا ٢٤

24. Dhe sillu me ta me përulje nga mëshira (për ta) dhe thuaj: “Zoti im! Mëshiroji ata, ashtu siç më kanë rritur, kur unë isha i vogël!”[24]

رَّبُّكُمۡ أَعۡلَمُ بِمَا فِي نُفُوسِكُمۡۚ إِن تَكُونُواْ صَٰلِحِينَ فَإِنَّهُۥ كَانَ لِلۡأَوَّٰبِينَ غَفُورٗا ٢٥

25. Zoti juaj e di më së miri atë që keni brenda jush. Nëse ju jeni të mirë – sigurisht që për ata që kthehen tek Ai me pendim, Ai është Falës i Madh.[25]

---

[23] Zoti yt, o Muhamed, dhe ju, o njerëz, ka urdhëruar dhe ka bërë të detyrueshme që adhurimi dhe falënderimi juaj të jetë vetëm për Të, pa i shoqëruar asgjë, dhe ka urdhëruar gjithashtu që të silleni mirë me prindërit, sidomos kur ata i arrin pleqëria duke qenë në shtëpinë tënde dhe nën kujdesin tënd, dhe mos u thoni atyre as fjalën më të vogël “uf!” nga fjalët që mund t’i rëndojnë, pavarësisht çfarë mund të shihni prej tyre prej gjërave të papëlqyeshme; dhe mos i qorto e mos vepro diçka të pahijshme ndaj tyre, por folu atyre gjithnjë me fjalë të hijshme e të ngrohtë.

[24] Bëhu i përulur me prindërit e tu, duke i mëshiruar ata dhe duke iu bindur atyre përderisa nuk të urdhërojnë diçka që e ka ndaluar Allahu, dhe mos i kundërshto për gjërat që ata dëshirojnë; por lutju Zotit që t’i mëshirojë ata, qofshin të gjallë apo të vdekur, ashtu si ata duruan dhe u munduan për ty, nga mëshira që kishin për ty, kur ti ishe i vogël dhe ata të rritën dhe u kujdesën për ty! Prandaj, o prindër, i mëshironi fëmijët tuaj dhe kujdesuni për edukimin e tyre ashtu si duhet, në mënyrë që t’ju kthehet mëshira që keni pasur për ta me mëshirë prej tyre ndaj jush, kur ju të arrini moshën e pleqërisë dhe të pafuqisë.

[25] Zoti juaj, o njerëz, e di se çfarë keni ju në mendjet dhe zemrat tuaja prej të mirës apo të keqes, prej respektit të prindërve apo mos-respektit ndaj tyre, dhe Allahut nuk i shpëton asgjë, por secilin do e shpërblejë sipas asaj që meriton. Nëse ju jeni të mirë dhe qëllimet tuaja janë për të arritur kënaqësinë e Allahut dhe afrimin tek Ai, atëherë sigurisht që Allahu është Falës i Madh për të gjithë ata që kthehen vazhdimisht tek Ai me pendim dhe bindje ndaj Tij, pasi që kanë bërë ndonjë shkelje të ligjeve të Allahut që lidhet me prindërit apo çdo lloj shkelje tjetër.

وَءَاتِ ذَا ٱلْقُرْبَىٰ حَقَّهُۥ وَٱلْمِسْكِينَ وَٱبْنَ ٱلسَّبِيلِ وَلَا تُبَذِّرْ تَبْذِيرًا ﴿٢٦﴾

26. Jepi të afërmve të drejtën e tyre, dhe po ashtu të varfrit dhe udhëtarit, por mos shpërdoro kot.[26]

إِنَّ ٱلْمُبَذِّرِينَ كَانُوٓا۟ إِخْوَٰنَ ٱلشَّيَٰطِينِ ۖ وَكَانَ ٱلشَّيْطَٰنُ لِرَبِّهِۦ كَفُورًا ﴿٢٧﴾

27. Me të vërtetë, shpërdoruesit janë vëllezër të djajve, dhe djalli është shumë mosmirënjohës ndaj Zotit të tij.[27]

[26] O njeri, jepi të afërmve të tu, si nga ana e babait ashtu edhe nga ana e nënës, të drejtën e tyre prej bërjes mirë sa të mundesh dhe mbajtjes së lidhjeve me ta, dhe po ashtu jepi të drejtën të varfrit (zekatin dhe lëmoshën) dhe udhëtarit që është larg familjes dhe pasurisë së tij (mikpritjen dhe ndihmën që i nevojitet), por kurrë mos e shpërdoro pasurinë kot dhe në gjëra që i ka ndaluar Allahu.

[27] Me të vërtetë, shpërdoruesit e pasurisë në gjëra që Allahu i ka ndaluar, janë vëllezër të djajve dhe të ngjashëm me ta në prishje e mëkat, dhe dihet tashmë që djalli është mohues i madh dhe mosmirënjohës ndaj mirësive të Zotit të tij me mosbindjen ndaj Tij dhe shpërdorimin e mirësive të Zotit në mosbindje, mëkat e ndalim nga rruga e Zotit.

وَإِمَّا تُعۡرِضَنَّ عَنۡهُمُ ٱبۡتِغَآءَ رَحۡمَةٖ مِّن رَّبِّكَ تَرۡجُوهَا فَقُل لَّهُمۡ قَوۡلٗا مَّيۡسُورٗا ٢٨

28. Por, nëse shmangesh prej tyre (nevojtarëve), ndërsa kërkon dhe shpreson ndonjë mëshirë (furnizim) nga Zoti yt, atëherë thuaju atyre fjalë të mirë.[28]

وَلَا تَجۡعَلۡ يَدَكَ مَغۡلُولَةً إِلَىٰ عُنُقِكَ وَلَا تَبۡسُطۡهَا كُلَّ ٱلۡبَسۡطِ فَتَقۡعُدَ مَلُومٗا مَّحۡسُورًا ٢٩

29. Mos e shtrëngo dorën tënde deri në qafë, as mos e shtri atë plotësisht, përndryshe do të përfundosh i qortuar dhe i mjerë.[29]

إِنَّ رَبَّكَ يَبۡسُطُ ٱلرِّزۡقَ لِمَن يَشَآءُ وَيَقۡدِرُۚ إِنَّهُۥ كَانَ بِعِبَادِهِۦ خَبِيرَۢا بَصِيرٗا ٣٠

30. Vërtet, Zoti yt i jep furnizim të bollshëm kujt të dojë dhe e kufizon atë (kujt të dojë). Me të vërtetë, Ai është gjithnjë i Gjithëdijshëm dhe Shikues i robërve të Vet.[30]

---

[28] Nëse shmangesh prej të afërmve, të varfërve dhe udhëtarëve në nevojë, për shkak se nuk zotëron diçka që mund t'ua japësh, ndërsa je duke punuar dhe duke shpresuar që Allahu të të furnizojë nga bujaria dhe mëshira e Tij, atëherë thuaju atyre një fjalë të mirë e të butë, si një lutje që Allahu t'i ndihmojë e t'u japë furnizim, dhe premtoju që nëse Allahu do të të japë furnizim nga bujaria e Tij, ti menjëherë do t'u japësh edhe atyre prej tij.

[29] Mos u bëj dorështrënguar (koprrac) deri në maksimum, e të mos shpenzosh as detyrimet ndaj familjes as në rrugët e bamirësisë, por as mos u bëj dorëlëshuar totalisht e të japësh mbi mundësitë e tua, sepse përndryshe do të përfundosh i qortuar nga njerëzit dhe i penduar për shpërdorimin dhe humbjen e pasurisë tënde.

[30] Zoti yt, o Muhamed, i jep furnizim të bollshëm kujt të dojë prej robërve të Tij, dhe ia kufizon furnizimin kujt të dojë prej tyre, sepse Ai është i Gjithëdijshëm dhe Shikues i të gjithë robërve të Tij, dhe e di mirë se kujt i bën mirë pasuria dhe kujt i bën keq, kështu që i jep secilit sipas dijes dhe urtësisë së Tij. Prandaj, mos u bëni plotësisht dorëlëshuar me ata të varfër, të cilëve Allahu ua ka kufizuar pasurinë për shkak se Ai e di se pasuria i dëmton ata, dhe po ashtu mos u bëni koprac dhe të ndaloni çdo lloj shpenzimi apo bamirësie, por ndiqni një të mesme dhe zbatoni ligjet e Allahut në lidhje me shpenzimin e pasurisë që ju ka dhënë Allahu.

وَلَا تَقْتُلُوٓا۟ أَوْلَـٰدَكُمْ خَشْيَةَ إِمْلَـٰقٍ ۖ نَّحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَإِيَّاكُمْ ۚ إِنَّ قَتْلَهُمْ كَانَ خِطْـًٔا كَبِيرًا ﴿٣١﴾

31. Mos i vrisni fëmijët tuaj nga frika e varfërisë! Ne i furnizojmë ata dhe ju. Vërtet, vrasja e tyre është gjynah i madh.[31]

وَلَا تَقْرَبُوا۟ ٱلزِّنَىٰٓ ۖ إِنَّهُۥ كَانَ فَـٰحِشَةً وَسَآءَ سَبِيلًا ﴿٣٢﴾

32. Dhe mos iu afroni kurvërisë, sepse me të vërtetë, ajo është një vepër e shëmtuar dhe rrugë e keqe![32]

وَلَا تَقْتُلُوا۟ ٱلنَّفْسَ ٱلَّتِى حَرَّمَ ٱللَّهُ إِلَّا بِٱلْحَقِّ ۗ وَمَن قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لِوَلِيِّهِۦ سُلْطَـٰنًا فَلَا يُسْرِف فِّى ٱلْقَتْلِ ۖ إِنَّهُۥ كَانَ مَنصُورًا ﴿٣٣﴾

33. Mos merrni jetë njerëzore – të shenjtëruar nga Allahu - përveç me të drejtë ligjore! Nëse dikush vritet padrejtësisht, Ne i kemi dhënë trashëgimtarit të tij autoritet, por ai të mos e teprojë në vrasje (gjakmarrje), sepse ai është i mbështetur tashmë (nga ligji i Allahut).[33]

---

[31] Mos i vrisni fëmijët tuaj nga frika e varfërisë, sepse ju e dini se është Allahu Ai që i furnizon ata së pari, dhe ju gjithashtu. Me të vërtetë, vrasja e fëmijëve është gjynah i madh dhe mëkat i rëndë, prandaj mos e bëni kurrë këtë, qoftë edhe nëse fëmija është në barkun e nënës.

[32] Dhe mos ju afroni kurvërisë dhe prostitucionit – por qëndroni larg rrugëve që të çojnë atje, që të mos bini në të – sepse me të vërtetë, kurvëria është një vepër shumë e shëmtuar dhe një rrugë shumë e keqe, që i shkatërron njeriut jetën e kësaj bote dhe të botës tjetër.

[33] Mos vrisni asnjë njeri, sepse Allahu e ka ndaluar vrasjen e njeriut dhe e ka shenjtëruar njeriun, përveç nëse e kërkon drejtësia dhe zbatimi i ligjit të Allahut, siç është rasti për vrasësin, atë që shkel kurorën martesore, apo atë që del nga feja pasi ka qenë në të. Nëse dikush vritet padrejtësisht, në shkelje me ligjin e Allahut, atëherë Allahu i ka dhënë autoritet trashëgimtarit të të vrarit ose gjykatësit që të kërkojë vrasjen e vrasësit ose kompensimin material dhe faljen e tij; por nuk i lejohet trashëgimtarit të të vrarit që të kalojë kufijtë e lejuar nga Allahu për hakmarrjen, si për shembull duke vrarë bashkë me vrasësin dikë tjetër të palës së vrasësit, apo duke vrarë dikë tjetër në vend të vrasësit, apo të shpërfytyrojë vrasësin pasi ta vrasë atë, apo ta vrasë në mënyrë tjetër nga ajo që ai e ka vrarë njeriun e tij. Trashëgimtari që ka autoritetin e gjakmarrjes është i ndihmuar dhe i mbështetur nga ligji i Allahut, deri sa të marrë gjakun ose kompensimin e njeriut të tij të vrarë.

وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ ٱلْيَتِيمِ إِلَّا بِٱلَّتِى هِىَ أَحْسَنُ حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُۥ ۚ وَأَوْفُوا بِٱلْعَهْدِ ۖ إِنَّ ٱلْعَهْدَ كَانَ مَسْـُٔولًا ﴿٣٤﴾

34. Mos ju afroni pasurisë së jetimit, veçse me qëllim të mirë, derisa të arrijë pjekurinë. Dhe përmbushni premtimet, sepse me të vërtetë, për premtimet do të jeni përgjegjës.[34]

وَأَوْفُوا ٱلْكَيْلَ إِذَا كِلْتُمْ وَزِنُوا بِٱلْقِسْطَاسِ ٱلْمُسْتَقِيمِ ۚ ذَٰلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٣٥﴾

35. Jepni masën e plotë kur matni dhe peshoni me peshore të drejtë. Kjo është më e mira (në këtë botë) dhe përfundimi më i mirë (në botën tjetër).[35]

وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِۦ عِلْمٌ ۚ إِنَّ ٱلسَّمْعَ وَٱلْبَصَرَ وَٱلْفُؤَادَ كُلُّ أُو۟لَٰٓئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْـُٔولًا ﴿٣٦﴾

36. Mos ndiq diçka për të cilën nuk ke dijeni. Me të vërtetë, dëgjimi, shikimi dhe zemra – për të gjitha këto, njeriu është përgjegjës.[36]

---

[34] Mos iu afroni pasurisë së jetimit që keni nën kujdestari, veçse me qëllim që ta ruani dhe ta shtoni atë me investim që është në të mirën e jetimit, deri sa ai të arrijë pjekurinë fizike dhe mendore, që të mund të jetë i aftë për të drejtuar pasurinë e vet, dhe atëherë duhet t'ia dorëzoni atij pasurinë e tij. Dhe përmbushni të gjitha premtimet për të cilat jeni zotuar, sepse premtimet janë diçka për të cilën do të jeni përgjegjës dhe do të pyeteni nga Allahu në Ditën e Kiametit, për të marrë shpërblimin ai që i ka përmbushur ato, dhe për t'u ndëshkuar ai që i ka thyer dhe shkelur ato.

[35] Zoti ka urdhëruar gjithashtu që të jepni masën e plotë kur shisni e blini, dhe të peshoni me peshore të drejtë e të rregullt, pa bërë hile dhe pa ngrënë hakun e tjetrit. Vërtet, drejtësia në matje e peshojë është me e mira për ju në këtë botë, dhe përfundimi më i mirë për ju tek Allahu në botën tjetër, kur të merreni në llogari dhe kur të shpërbleheni për veprat tuaja.

[36] O njeri, mos shko pas diçkaje për të cilën nuk ke njohuri, por sigurohu mirë me dije të sigurt, sepse njeriu është përgjegjës dhe do të japë llogari për përdorimin që i ka bërë dëgjimit, shikimit dhe zemrës së vet dhe madje vetë këto do të dëshmojnë në favor ose kundër njeriut; nëse i ka përdorur ato për gjëra të mira e në bindje ndaj Allahut, do të marrë shpërblim, e në të kundërt, nëse i ka përdorur për keq dhe mosbindje ndaj Allahut, do të marrë ndëshkim.

وَلَا تَمْشِ فِي ٱلْأَرْضِ مَرَحًا ۖ إِنَّكَ لَن تَخْرِقَ ٱلْأَرْضَ وَلَن تَبْلُغَ ٱلْجِبَالَ طُولًا ﴿٣٧﴾

37. Dhe mos ec nëpër tokë me arrogancë, se në të vërtetë, ti nuk mund ta çash tokën e as të arrish lartësinë e maleve.[37]

كُلُّ ذَٰلِكَ كَانَ سَيِّئُهُۥ عِندَ رَبِّكَ مَكْرُوهًا ﴿٣٨﴾

38. E keqja e të gjitha këtyre (të sipërpërmendura) është e urryer nga Zoti yt.[38]

ذَٰلِكَ مِمَّآ أَوْحَىٰٓ إِلَيْكَ رَبُّكَ مِنَ ٱلْحِكْمَةِ ۗ وَلَا تَجْعَلْ مَعَ ٱللَّهِ إِلَٰهًا ءَاخَرَ فَتُلْقَىٰ فِي جَهَنَّمَ مَلُومًا مَّدْحُورًا ﴿٣٩﴾

39. Kjo është pjesë e Urtësisë që Zoti yt të ka shpallur ty (o Muhamed). Mos shoqëro me Allahun asnjë të adhuruar tjetër, përndryshe do të hidhesh në Xhehenem, i qortuar dhe i dëbuar.[39]

أَفَأَصْفَىٰكُمْ رَبُّكُم بِٱلْبَنِينَ وَٱتَّخَذَ مِنَ ٱلْمَلَٰٓئِكَةِ إِنَٰثًا ۚ إِنَّكُمْ لَتَقُولُونَ قَوْلًا عَظِيمًا ﴿٤٠﴾

40. A mos vallë ju ka veçuar Zoti juaj me djemtë, kurse vetë ka marrë engjëjt për vajza? Vërtet që ju thoni fjalë të rëndë.[40]

---

[37] Dhe mos ec nëpër tokë me arrogancë e mendjemadhësi, o njeri, sepse ti nuk mund ta çash Tokën e të arrish fundin e saj me mendjemadhësinë tënde, dhe lartësia jote nuk mund të arrijë lartësinë e maleve, kështu që si mund të sillesh arrogant e mendjemadh?!

[38] Të keqen e të gjitha këtyre urdhrave e ndalesave që u përmendën më sipër, Allahu e urren dhe nuk e pëlqen kurrë të bëhen nga robërit e Tij!

[39] Këto që të sqaruam ty, o Muhamed, prej moraleve të larta që të urdhëruam dhe moraleve të ulta që të ndaluam në ajetet më sipër, janë pjesë e Urtësisë që Zoti yt të ka shpallur ty në këtë Kuran. Mos i bëj Allahut asnjë shok në adhurimin tënd, o njeri, dhe mos adhuro asgjë dhe askënd përveç Allahut, se përndryshe do të hidhesh e do të flakesh në zjarrin e Xhehenemit, ku do të qortohesh nga vetja jote dhe nga njerëzit, dhe do të jesh i dëbuar nga mëshira e Allahut dhe nga çdo e mirë.

[40] Allahu i drejtohet idhujtarëve, të cilët thonë se engjëjt janë vajzat e Allahut: “A mos vallë ju ka veçuar Zoti juaj, o njerëz, duke ju dhuruar djem prej fëmijëve, kurse vetë ka marrë engjëjt për vajza, ndërkohë që ju nuk i dëshironi kurrë vajzat për veten tuaj, madje i

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَٰذَا ٱلْقُرْءَانِ لِيَذَّكَّرُوا۟ وَمَا يَزِيدُهُمْ إِلَّا نُفُورًا ﴿٤١﴾

41. Vërtet, Ne kemi sjellë një shumëllojshmëri (gjërash) në këtë Kuran, që ata (njerëzit) të marrin mësim, por kjo nuk u shton atyre veçse largim (nga e vërteta).[41]

قُل لَّوْ كَانَ مَعَهُۥٓ ءَالِهَةٌ كَمَا يَقُولُونَ إِذًا لَّٱبْتَغَوْا۟ إِلَىٰ ذِى ٱلْعَرْشِ سَبِيلًا ﴿٤٢﴾

42. Thuaj (o Muhamed): "Sikur të kishte zota të tjerë përveç Tij (Allahut) - siç thonë ata (idhujtarët) - atëherë ata (zotat) do të kërkonin rrugë për te Zoti i Fronit."[42]

سُبْحَٰنَهُۥ وَتَعَٰلَىٰ عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا كَبِيرًا ﴿٤٣﴾

43. I Pastër dhe i Lartësuar është Ai mbi atë që thonë ata, me një lartësim të madh![43]

تُسَبِّحُ لَهُ ٱلسَّمَٰوَٰتُ ٱلسَّبْعُ وَٱلْأَرْضُ وَمَن فِيهِنَّ ۚ وَإِن مِّن شَىْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِۦ وَلَٰكِن لَّا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ ۗ إِنَّهُۥ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا ﴿٤٤﴾

44. Atë e madhërojnë të shtatë qiejt, Toka dhe gjithçka gjendet në to. Dhe nuk ka gjë që nuk e madhëron Atë me lavdërim, por ju (o

---

groposni ato të gjalla dhe i vrisni ato? Me të vërtetë, që ju, o idhujtarë, thoni fjalë shumë të rëndë dhe të pavërtetë ndaj Allahut, kur thoni se engjëjt janë bijat e Allahut."

[41] Ne kemi sqaruar dhe kemi sjellë lloj lloj provash, ligjesh, shembujsh e mësimesh në këtë Kuran, me qëllim që njerëzit të marrin mësim dhe të përfitojnë prej tyre, por kjo gjë nuk i shton të padrejtëve dhe mohuesve prej njerëzve veçse largim nga e vërteta dhe shmangie nga logjikimi dhe marrja mësim.

[42] Thuaju idhujtarëve, o Muhamed: "Sikur të kishte zota të tjerë përveç Allahut – ashtu si pretendoni ju – atëherë ata zota patjetër që do të kërkonin një rrugë apo një mënyrë për t'u afruar te Zoti i Fronit të Lartë (Arshit) ose për ta sfiduar Atë dhe për t'i marrë Fronin dhe pushtetin!" - Por përsëri, më i forti do të ishte Zot i Fronit të Lartë, kurse të tjerët nuk do të ishin zota; dhe ju e dini se zotat që ju adhuroni janë të paaftë dhe nuk mund të bëjnë asgjë, as për të ruajtur veten e tyre, kështu që me çfarë logjike i krahasoni dhe i adhuroni ato përkrah apo në vend të Allahut?!

[43] I Pastër, i Shenjtë dhe i Lartësuar është Allahu nga ato që thonë idhujtarët dhe ato që i shoqërojnë Atij, me një lartësim shumë të madh!

njerëz) nuk e kuptoni madhërimin që i bëjnë ata. Me të vërtetë, Ai është gjithnjë i Duruar, Falës.[44]

وَإِذَا قَرَأْتَ ٱلْقُرْءَانَ جَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ ٱلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِٱلْءَاخِرَةِ حِجَابًا مَّسْتُورًا ﴿٤٥﴾

45. Kur ti (Muhamed) lexon Kuranin, Ne vendosim një perde të fshehtë mes teje dhe atyre që nuk besojnë në botën tjetër.[45]

وَجَعَلْنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَن يَفْقَهُوهُ وَفِىٓ ءَاذَانِهِمْ وَقْرًا ۚ وَإِذَا ذَكَرْتَ رَبَّكَ فِى ٱلْقُرْءَانِ وَحْدَهُۥ وَلَّوْا عَلَىٰٓ أَدْبَـٰرِهِمْ نُفُورًا ﴿٤٦﴾

46. Dhe mbi zemrat e tyre, Ne vendosim mbulesa - që ata të mos e kuptojnë atë (Kuranin) - kurse në veshët e tyre shurdhim. Kur ti përmend vetëm Zotin tënd në Kuran, ata kthejnë shpinën, duke u larguar.[46]

---

[44] Allahun e madhërojnë dhe e shenjtërojnë të shtatë qiejt, Toka dhe gjithçka gjendet në to prej të gjitha krijesave që Ai ka krijuar; madje gjithçka që ekziston në këtë gjithësi e madhëron dhe e shenjtëron Allahun, duke e lavdëruar dhe falënderuar Atë (duke thënë "Subhanallah ue Bihamdihi"), por ju, o njerëz, nuk e kuptoni dhe nuk e perceptoni madhërimin që i bëjnë Allahut të gjitha krijesat e tjera përveç jush. Me të vërtetë, Allahu është i Duruar me robët e Tij, dhe nuk ua shpejton dënimin mëkatarëve prej tyre – megjithëse ata thonë fjalë shumë të mëdha ndaj Allahut dhe i bëjnë shok Atij në adhurim - dhe Ai është Falës ndaj tyre: ua mbulon gjynahet dhe ia fal ato atyre që kthehen tek Ai me pendim. Pra, Allahu e ka lënë hapur derën e pendimit për të gjithë robët e Tij, pavarësisht mëkatit të rëndë që mund të bëjnë, dhe i jep afat atyre që të pendohen.

[45] Kur ti, o Muhamed, e lexon Kuranin dhe atë e dëgjojnë idhujtarët, Ne vendosim një perde të fshehtë mes teje dhe atyre që nuk e besojnë botën tjetër, që ata të mos e kuptojnë atë, si ndëshkim ndaj tyre për shkak të mosbesimit dhe mohimit të tyre.

[46] Ne vendosim mbulesa mbi zemrat e atyre që nuk besojnë në botën tjetër, që ata të mos e kuptojnë Kuranin, kurse në veshët e tyre vendosim shurdhim, që të mos e dëgjojnë atë. Kur ti, o Muhamed, e përmend Allahun në Kuran, duke ftuar në njësimin e Atij dhe duke ndaluar nga idhujtaria, idhujtarët kthejnë shpinën dhe largohen nga fjala jote, duke bërë mendjemadhësi dhe duke e quajtur të rëndë dhe të padrejtë që të adhurojnë vetëm Allahun dhe të lënë adhurimin e idhujve të tyre.

نَّحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَسْتَمِعُونَ بِهِۦٓ إِذْ يَسْتَمِعُونَ إِلَيْكَ وَإِذْ هُمْ نَجْوَىٰٓ إِذْ يَقُولُ
ٱلظَّـٰلِمُونَ إِن تَتَّبِعُونَ إِلَّا رَجُلًا مَّسْحُورًا ﴿٤٧﴾

47. Ne e dimë mirë se çfarë dëgjojnë ata kur dëgjojnë recitimin tënd (Kuranin) dhe kur bisedojnë fshehurazi me njëri-tjetrin – kur të padrejtët thonë: "Ju nuk ndiqni veçse një njeri të magjepsur."[47]

ٱنظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا۟ لَكَ ٱلْأَمْثَالَ فَضَلُّوا۟ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا ﴿٤٨﴾

48. Shiko si të ngjitin epitete! Prandaj kanë humbur aq larg sa nuk mund të gjejnë rrugë.[48]

وَقَالُوٓا۟ أَءِذَا كُنَّا عِظَـٰمًا وَرُفَـٰتًا أَءِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا ﴿٤٩﴾

49. Ata thonë: "Kur të jemi bërë eshtra dhe pluhur, a do të ringjallemi vërtet si një krijim i ri?"[49]

[47] Ne e dimë shumë mirë se çfarë dhe përse dëgjojnë idhujtarët kurashit që nuk e besojnë botën tjetër, kur ata dëgjojnë Kuranin që reciton ti, o Muhamed, dhe e dimë mirë se se çfarë flasin ata me njëri-tjetrin në privatësi – kur të padrejtët me padrejtësinë më të madhe thonë: "Ju, o besimtarë, nuk pasoni tjetër përveç një njeriu që e ka kapur magjia dhe ka rrjedhur nga trutë!"

[48] Shiko, o Muhamed, se si të padrejtët të ngjitin ty epitete: i magjepsur, poet, i çmendur!!! Prandaj ata kanë humbur shumë larg nga rruga e drejtë, kështu që nuk mund ta gjejnë më atë rrugë.

[49] Idhujtarët mohues të ringjalljes thonë gjithnjë ashtu si thonin idhujtarët kurashit me mohim: "Pasi të jemi bërë eshtra dhe pluhur në varret tona, vërtet do të ringjallemi në krijesa të reja, ashtu si ishim para se të vdisnim?" Sikur të mos ishin krijuar nga asgjëja më parë!

۞ قُلْ كُونُوا۟ حِجَارَةً أَوْ حَدِيدًا ﴿٥٠﴾

50. Thuaju (o Muhamed): “Bëhuni gurë ose hekur;[50]

أَوْ خَلْقًا مِّمَّا يَكْبُرُ فِى صُدُورِكُمْ ۚ فَسَيَقُولُونَ مَن يُعِيدُنَا ۖ قُلِ ٱلَّذِى فَطَرَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ ۚ فَسَيُنْغِضُونَ إِلَيْكَ رُءُوسَهُمْ وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هُوَ ۖ قُلْ عَسَىٰٓ أَن يَكُونَ قَرِيبًا ﴿٥١﴾

51. ose çfarëdo krijese tjetër që është e madhe në gjoksin tuaj!” Atëherë do të thonë: “Kush do të na kthejë në jetë?” Thuaju: “Ai që ju ka krijuar herën e parë.” Pastaj do të tundin kokat e tyre dhe do të thonë: “Kur do të ndodhë kjo?” Thuaju: “Mund të jetë shumë afër![51]

يَوْمَ يَدْعُوكُمْ فَتَسْتَجِيبُونَ بِحَمْدِهِۦ وَتَظُنُّونَ إِن لَّبِثْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٥٢﴾

52. Atë Ditë, kur Ai do t’ju thërrasë, e ju do t’i përgjigjeni duke e lavdëruar Atë, dhe do të mendoni se nuk qëndruat (në këtë botë) veçse pak kohë.”[52]

---

[50] Thuaju atyre idhujtarëve, o Muhamed, në mënyrë sfiduese: “Bëhuni të fortë si guri ose hekuri, nëse mundeni – se Allahu gjithësesi do ju ringjallë ashtu si ju krijoi heën e parë, dhe kjo është shumë e lehtë për Allahun.”

[51] “Bëhuni gurë ose hekur, ose çfarëdo krijese tjetër që është e madhe dhe e pamundur të ringjallet sipas jush dhe mendjes suaj!” Pas ngritjes së argumentit vërtetues të ringjalljes, ata përsëri do të thonë me mohim: “E kush do të na kthejë ne jetë pas vdekjes sonë?” Thuaju atyre, o Muhamed: “Do ju rikthejë në jetë dhe do ju ringjallë Ai që ju krijoi për herë të parë nga asgjëja.” Kur ta dëgjojnë këtë përgjigje të padiskutueshme, ata do të tundin kokat e tyre me tallje dhe habi, duke vazhduar ta mendojnë të pamundur, dhe do të thonë: “E, kur do të ndodhë kjo ringjallje?” Thuaju: “Ajo do të ndodhë shumë shpejt dhe është shumë afër.” Sepse çdo gjë që do të vijë, është afër.

[52] Ringjallja juaj, o idhujtarë, mund të jetë shumë afër. Ajo do të jetë atë ditë, kur Zoti juaj t’ju thërrasë për të dalë nga varret tuaja e ju do t’i përgjigjeni urdhrit të Tij të bindur dhe të nënshtruar – e Allahut i takon lavdërimi gjithësesi – dhe për shkak të tmerrrit dhe gjatësisë së ditës së Kiametit, ju do të mendoni se nuk qëndruat në dynja veçse për pak kohë, e cila mbaroi shumë shpejt, dhe kiameti e ringjallja ndodhi shumë më shpejt nga dita që ju pyetët se kur do të ndodhte.

وَقُل لِّعِبَادِى يَقُولُوا۟ ٱلَّتِى هِىَ أَحْسَنُ ۚ إِنَّ ٱلشَّيْطَـٰنَ يَنزَغُ بَيْنَهُمْ ۚ إِنَّ ٱلشَّيْطَـٰنَ كَانَ لِلْإِنسَـٰنِ عَدُوًّا مُّبِينًا ﴿٥٣﴾

53. Thuaju robërve të Mi të thonë atë që është më e mira, sepse me të vërtetë, djalli mbjell ngatërresa mes tyre. Me të vërtetë, djalli është armik i hapët i njeriut.[53]

رَّبُّكُمْ أَعْلَمُ بِكُمْ ۖ إِن يَشَأْ يَرْحَمْكُمْ أَوْ إِن يَشَأْ يُعَذِّبْكُمْ ۚ وَمَآ أَرْسَلْنَـٰكَ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا ﴿٥٤﴾

54. Zoti juaj di gjithçka për ju. Nëse dëshiron, Ai ju mëshiron ose nëse dëshiron, ju dënon. Dhe Ne nuk të kemi dërguar ty (Muhamed) kujdestar të tyre.[54]

وَرَبُّكَ أَعْلَمُ بِمَن فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۗ وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ عَلَىٰ بَعْضٍ ۖ وَءَاتَيْنَا دَاوُۥدَ زَبُورًا ﴿٥٥﴾

55. Zoti yt di gjithçka për ata që gjenden në qiej dhe në Tokë. Ne i kemi favorizuar disa profetë mbi të tjerët dhe Daudit i kemi dhënë Zeburin.[55]

---

[53] Thuaju robërve të Mi besimtarë, që kur bisedojnë e diskutojnë me njëri-tjetrin, të thonë fjalët më të mira, sepse përndryshe, djalli do të mbjellë armiqësi, mosmarrëveshje dhe përçarje mes tyre. Me të vërtetë, djalli është armik i hapur dhe i betuar i njeriut.

[54] Zoti juaj, o njerëz, di gjithçka për ju, dhe askush nuk di më shumë se Ai për ju, e për gjithçka që ka krijuar. Nëse dëshiron, Ai ju mëshiron e ju jep sukses që të besoni, e nëse dëshiron, ju lë të vdisni mohues dhe ju dënon. Ne nuk të kemi dërguar ty, o Muhamed, kujdestar dhe mbikqyrës të tyre, por misioni yt është që të komunikosh mesazhin me të cilin të kemi dërguar dhe të sqarosh rrugën e drejtë, kurse mëshirimi apo dënimi i tyre është në Dorën Tonë.

[55] Zoti yt, o Muhamed, di gjithçka për ata që gjenden në qiej e në Tokë dhe Ai i mban dhe i drejton ata. Ne i kemi ngritur në grada dhe i kemi favorizuar disa profetë mbi disa të tjerë në aspekte të ndryshme, dhe Daudit i kemi dhënë Zeburin (Psalmet).

قُلِ ٱدْعُوا۟ ٱلَّذِينَ زَعَمْتُم مِّن دُونِهِۦ فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ ٱلضُّرِّ عَنكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا ﴿٥٦﴾

56. Thuaj: "Thirrini ata që ju pretendoni (se janë zota) përveç Tij! Por ata nuk e kanë në dorë largimin e së keqes nga ju, dhe as devijimin e saj diku tjetër."[56]

أُو۟لَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ ٱلْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُۥ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُۥٓ ۚ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا ﴿٥٧﴾

57. Vetë ata që idhujtarët lutin, garojnë për të gjetur mënyrën se cili prej tyre të jetë më i afërt (te Zoti). Ata shpresojnë mëshirën e Tij dhe i frikësohen dënimit të Tij. Me të vërtetë, dënimit të Zotit tënd është për t'iu ruajtur.[57]

وَإِن مِّن قَرْيَةٍ إِلَّا نَحْنُ مُهْلِكُوهَا قَبْلَ يَوْمِ ٱلْقِيَٰمَةِ أَوْ مُعَذِّبُوهَا عَذَابًا شَدِيدًا ۚ كَانَ ذَٰلِكَ فِى ٱلْكِتَٰبِ مَسْطُورًا ﴿٥٨﴾

58. Dhe nuk ka vendbanim që Ne nuk do ta shkatërrojmë para Ditës së Kiametit, apo që nuk do ta ndëshkojmë me dënim të ashpër. Kjo gjë është shkruar në Libër.[58]

[56] Thuaj, o Muhamed, idhujtarëve: "Thirrini ata që ju pretendoni se janë zota dhe që i adhuroni në vend të Allahut, kur tju vijë ndonjë e keqe dhe shikoni nëse kanë fuqi t'jua largojnë të keqen që ju ka rënë, apo ta devijojnë atë të keqe diku tjetër?!" Por ata nuk munden dhe nuk e kanë në dorë këtë, por Ai që e ka në dorë këtë është vetëm Krijuesi juaj dhe i atyre që ju adhuroni përveç Tij.

[57] Vetë ata që lusin dhe adhurojnë idhujtarët prej njerëzve të mirë, profetëve e engjëjve, garojnë me njëri-tjetrin duke bërë vepra të mira me qëllim që të arrijnë vendin më të afërt te Allahu; dhe ata shpresojnë mëshirën e Allahut dhe kanë frikë dënimin e Tij, sepse vërtet, dënimi i Allahut është për t'u pasur frikë nga të gjithë.

[58] Nuk ka vendbanim mohuesish e përgënjeshtruesish të profetëve, veçse Allahu do i shkatërrojë ato tërësisht këtu në këtë botë, para ditës së Kiametit, ose do i ndëshkojë banorët e atyre vendeve me dënim të ashpër për shkak të mohimit të tyre. Kjo është e shkruar nga Allahu dhe do të ndodh patjetër; është shkruar në Librin që është tek Allahu, El Leuhul Mahfudh.

وَمَا مَنَعَنَآ أَن نُّرۡسِلَ بِٱلۡـَٔايَٰتِ إِلَّآ أَن كَذَّبَ بِهَا ٱلۡأَوَّلُونَۚ وَءَاتَيۡنَا ثَمُودَ ٱلنَّاقَةَ مُبۡصِرَةٗ فَظَلَمُواْ بِهَاۚ وَمَا نُرۡسِلُ بِٱلۡـَٔايَٰتِ إِلَّا تَخۡوِيفٗا ٥٩

59. Ne nuk na pengon nga dërgimi i provave (mrekullive) asgjë, përveç faktit se popujt e mëparshëm i përgënjeshtruan ato. Ne i dhamë Themudit devenë si provë të qartë, por ata bënë padrejtësi me të. Dhe Ne nuk i dërgojmë provat, veçse për frikësim.[59]

وَإِذۡ قُلۡنَا لَكَ إِنَّ رَبَّكَ أَحَاطَ بِٱلنَّاسِۚ وَمَا جَعَلۡنَا ٱلرُّءۡيَا ٱلَّتِيٓ أَرَيۡنَٰكَ إِلَّا فِتۡنَةٗ لِّلنَّاسِ وَٱلشَّجَرَةَ ٱلۡمَلۡعُونَةَ فِي ٱلۡقُرۡءَانِۚ وَنُخَوِّفُهُمۡ فَمَا يَزِيدُهُمۡ إِلَّا طُغۡيَٰنٗا كَبِيرٗا ٦٠

60. (Kujto) Kur Ne të thamë: "Me të vërtetë, Zoti yt, i ka në Dorë të gjithë njerëzit!» Dhe atë vizionin që të bëmë të shihje, nuk e bëmë veçse sprovë për njerëzit, ashtu si dhe pemën e mallkuar në Kuran. Ne i frikësojmë (paralajmërojmë) ata, por kjo nuk u shton veçse tirani të madhe.[60]

---

[59] Ne nuk na pengon asgjë nga dërgimi i provave dhe mrekullive që kërkojnë idhujtarët nga populli yt, o Muhamed, përveç faktit që popujt e mëparshëm i përgënjeshtruan provat që kërkuan nga të Dërguarit e Allahut dhe u shkatërruan për këtë shkak, dhe kështu do të shkatërrohen edhe këta, nëse do ua dërgoj mrekullitë që kërkojnë prej teje. Ne i dhamë devenë si një provë dhe mrekulli të qartë popullit Themud, popullit të Salihut (alejhis selam), por ata i bënë padrejtësi vetes duke e mohuar atë mrekulli dhe duke e vrarë atë deve, kështu që i shkatërruam. Dhe Ne nuk i dërgojmë provat dhe mrekullitë Tona në duart e të Dërguarve Tanë veçse për t'i frikësuar njerëzit dhe për t'i paralajmëruar ata në mënyrë që të kujtojnë dhe të marrin mësim.

[60] Kujto, o i Dërguar, kur Ne të thamë: "Allahu i ka përfshirë të gjithë njerëzit me dijen dhe fuqinë e Tij, dhe që të gjithë ata janë në Dorën e Tij, kështu që mos ki frikë askënd prej tyre, por vazhdo të komunikosh shpalljen Tonë!" Dhe atë vizionin që të bëmë të shihje realisht natën e Isras dhe Miraxhit (shkuarjes natën nga Meka në Medine pastaj ngritjes në qiell), nuk e bëmë veçse sprovë për njerëzit, për t'u dalluar mohuesit nga besimtarët – idhujtarëve të Mekes iu shtua edhe më shumë mosbesimi kur dëgjuan të Dërguarin të tregonte çfarë kishte parë atë natë – dhe po kështu e bëmë sprovë për njerëzit pemën e mallkuar në Kuran, pemën e Zekumit – me të cilën idhujtarët kurashit u tallën duke thënë se si mundet që pema të rritet e të jetojë në zjarr! Ne i frikësojmë dhe i paralajmërojmë mohuesit dhe idhujtarët me lloje të ndryshme të ndëshkimit, por megjithatë, kjo u shton atyre edhe më shumë zhytjen në mohim, humbje e tirani.

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَٰٓئِكَةِ ٱسْجُدُوا۟ لِـَٔادَمَ فَسَجَدُوٓا۟ إِلَّآ إِبْلِيسَ قَالَ ءَأَسْجُدُ لِمَنْ خَلَقْتَ طِينًا ﴿٦١﴾

61. Dhe (kujto) kur u thamë engjëjve: "Përuluni në sexhde para Ademit", dhe iu përulën, përveç Iblisit! Ai tha: "A t'i përulem në sexhde dikujt që Ti e krijove nga balta?!"[61]

قَالَ أَرَءَيْتَكَ هَٰذَا ٱلَّذِى كَرَّمْتَ عَلَىَّ لَئِنْ أَخَّرْتَنِ إِلَىٰ يَوْمِ ٱلْقِيَٰمَةِ لَأَحْتَنِكَنَّ ذُرِّيَّتَهُۥٓ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٦٢﴾

62. Pastaj (Iblisi) shtoi: "A e sheh këtë që Ti e nderove mbi mua? Nëse e vonon fundin tim deri në Ditën e Kiametit, unë me siguri do t'i pushtoj pasardhësit e tij, përveç një pakice!"[62]

قَالَ ٱذْهَبْ فَمَن تَبِعَكَ مِنْهُمْ فَإِنَّ جَهَنَّمَ جَزَآؤُكُمْ جَزَآءً مَّوْفُورًا ﴿٦٣﴾

63. Allahu tha: "Shko! Kushdo që do të të pasojë prej tyre, Xhehenemi do të jetë shpërblimi i të gjithë juve – një shpërblim i bollshëm.[63]

---

[61] Kujto gjithashtu, o Muhamed, kur ne i thamë engjëjve: "Përuluni në sexhde para Ademit, në shenjë përshëndetje dhe respekti" dhe që të gjithë ata iu përulën Ademit, përveç Iblisit, të cilit megjithëse Allahu i kishte dhënë vend të lartë për të qëndruar bashkë me engjëjt, e theu urdhrin e Allahut dhe nuk iu përul Ademit, por me mendjemadhësi dhe refuzim tha: "A të përulem në sexhde para një krijese të dobët si njeriu, që Ti e krijove nga balta?!" Allahu i thotë të Dërguarit të Tij që të kujtojë se si Iblisi e theu urdhrin e Allahut, dhe si u betua se do të vepronte me bijtë e Ademit, dhe megjithatë idhujtarët e kanë ndjekur atë, e ai është armiku i tyre.

[62] Pastaj, me paturpësinë dhe arrogancën më të madhe, Iblisi guxoi t'i thoshte Allahut: "A e sheh këtë krijesë që Ti e nderove dhe e ngrite mbi mua? Nëse do të më lësh të jetoj deri në ditën e Kiametit, unë do t'i pushtoj pasardhësit e tij me mashtrim dhe prishje, përveç të sinqertëve në besim prej tyre, të cilët janë një pakicë."

[63] Duke kërcënuar Iblisin dhe ndjekësit e tij, Allahu tha: "Shko, se të kam dhënë afat deri në Ditën e Kiametit! Por, kushdo që do të pasojë dhe do të bindet ty nga pasardhësit e Ademit, duke më kundërshtuar Mua, shpërblimi yt dhe i atyre do të jetë zjarri i Xhehenemit – një shpërblim i bollshëm, i plotë dhe i pacënuar për të gjithë ju!

وَٱسْتَفْزِزْ مَنِ ٱسْتَطَعْتَ مِنْهُم بِصَوْتِكَ وَأَجْلِبْ عَلَيْهِم بِخَيْلِكَ وَرَجِلِكَ وَشَارِكْهُمْ فِى ٱلْأَمْوَٰلِ وَٱلْأَوْلَـٰدِ وَعِدْهُمْ ۚ وَمَا يَعِدُهُمُ ٱلشَّيْطَـٰنُ إِلَّا غُرُورًا ﴿٦٤﴾

64. Magjeps këdo që mundesh prej tyre me zërin tënd! Mobilizo kundër tyre të gjithë kalorësinë dhe këmbësorinë tënde! Shoqëroi ata në pasurinë e fëmijët e tyre dhe premtoi atyre! –Por djalli nuk u premton atyre veçse mashtrim.[64]

إِنَّ عِبَادِى لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَـٰنٌ ۚ وَكَفَىٰ بِرَبِّكَ وَكِيلًا ﴿٦٥﴾

65. Kurse, ndaj robërve të Mi (të sinqertë), ti nuk do të kesh kurrfarë pushteti!" E mjafton Zoti yt si mbrojtës (i tyre)![65]

رَّبُّكُمُ ٱلَّذِى يُزْجِى لَكُمُ ٱلْفُلْكَ فِى ٱلْبَحْرِ لِتَبْتَغُوا۟ مِن فَضْلِهِۦٓ ۚ إِنَّهُۥ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ﴿٦٦﴾

66. Zoti juaj është Ai që i bën anijet të lundrojnë për ju nëpër det, që të kërkoni nga mirësitë e Tij. Me të vërtetë, Ai është Mëshirëplotë ndaj jush.[66]

[64] Magjeps, bëj për vete, nxit e mashtro kë të duash prej tyre, duke i ftuar në thyerje të urdhrave të Mi dhe në mëkate, me zërin tënd mashtrues (me muzikën dhe të gjitha mjetet që të shtyjnë drejt mëkateve)! Po ashtu, mobilizo kundër tyre të gjithë ushtrinë tënde, kalorësinë e këmbësorinë, dhe bëhu shoqërues dhe partner i tyre në pasurinë e tyre - duke i nxitur që ta fitojnë e ta shpenzojnë në rrugë të ndaluara - dhe në fëmijët e tyre – duke i zbukuruar atyre kurvërinë, vrasjen e fëmijëve të gjallë, emërtimin e fëmijëve me emra të urdhëruar nga shejtani, dhe shkeljen e urdhrave dhe ligjeve të Allahut në përgjithësi, në mënyrë që të përhapet shthurja dhe prishja në Tokë – si dhe premtoju atyre premtime dhe ëndërrime! Por, në të vërtetë, të gjitha premtimet që shejtani i bën pasuesve të tij janë boshe dhe mashtruese.

[65] Por, ndaj robërve të Mi besimtarë të sinqertë, të cilët më binden vetëm Mua, ti, o Iblis, nuk do të kesh kurrfarë pushteti dhe fuqie për mashtrimin e tyre!" Dhe mjafton Zoti yt, o Muhamed, për mbrojtës të robërve të Tij besimtarë të sinqertë nga kurthet dhe mashtrimet e shejtanit.

[66] Është Zoti juaj, o njerëz, Ai që i bën anijet të lundrojnë nëpër det për ju, duke ju mbartur mbi to, me qëllim që ju të kërkoni nga mirësitë e Tij në udhëtimet tuaja në shtete të largëta për tregti. Vërtet, Allahu është Mëshirëplotë me robët e Tij, dhe i lehtëson atyre rrugët e kërkimit të rrizkut dhe mjeteve të jetesës.

وَإِذَا مَسَّكُمُ ٱلضُّرُّ فِى ٱلْبَحْرِ ضَلَّ مَن تَدْعُونَ إِلَّآ إِيَّاهُ ۖ فَلَمَّا نَجَّىٰكُمْ إِلَى ٱلْبَرِّ أَعْرَضْتُمْ ۚ وَكَانَ ٱلْإِنسَـٰنُ كَفُورًا ﴿٦٧﴾

67. Kur juve ju godet vështirësia në det, ju humbin (nga mendja) të gjithë ata që i lutni në vend të Tij (Allahut). Por, pasi Ai ju shpëton në tokë, ju i ktheni shpinën. Njeriu është vërtet mosmirënjohës.[67]

أَفَأَمِنتُمْ أَن يَخْسِفَ بِكُمْ جَانِبَ ٱلْبَرِّ أَوْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا ثُمَّ لَا تَجِدُوا۟ لَكُمْ وَكِيلًا ﴿٦٨﴾

68. A mos jeni të sigurt se Ai nuk do të bëjë që një pjesë e tokës t'ju përpijë apo se nuk do të dërgojë mbi ju një stuhi gurësh, e ju nuk do të gjeni askënd që t'ju mbrojë?![68]

أَمْ أَمِنتُمْ أَن يُعِيدَكُمْ فِيهِ تَارَةً أُخْرَىٰ فَيُرْسِلَ عَلَيْكُمْ قَاصِفًا مِّنَ ٱلرِّيحِ فَيُغْرِقَكُم بِمَا كَفَرْتُمْ ۙ ثُمَّ لَا تَجِدُوا۟ لَكُمْ عَلَيْنَا بِهِۦ تَبِيعًا ﴿٦٩﴾

69. Apo, mos jeni të sigurt se Ai nuk do t'ju kthejë përsëri në të (det), dhe se nuk do t'ju dërgojë një uragan ere që t'ju mbytë për shkak të

[67] Kur juve, o idhujtarë, ju godet stuhia në det dhe përballeni me frikën e mbytjes, i harroni totalisht të gjithë ata që i adhuroni në vend të Allahut, dhe i luteni vetëm Allahut Fuqiplotë që t'ju shpëtojë, me sinqeritet të plotë dhe me bindjen e patundshme se vetëm Ai mund tju shpëtojë e tju ndihmojë. Por, kur Allahu ju ndihmon dhe ju shpëton duke ju nxjerrë shëndosh e mirë në tokë, atëherë ju i ktheni shpinën Allahut dhe besimit të sinqertë e veprës së mirë, dhe ktheheni te adhurimi i idhujve dhe veprat e këqia. Kjo është injorancë e madhe e njeriut dhe mohim i Zotit të tij. Vërtet, njeriu është mosmirënjohës i mirësive të Allahut ndaj tij.

[68] A mos jeni të pavëmendshëm nga dënimi i Allahut, o njerëz, kur u bëtë mosmirënjohës ndaj Tij dhe adhuruat të tjerë përveç Tij, pasi që Ai ju shpëtoi nga mbytja në det? A mos u siguruat se Ai nuk do të bëjë që toka poshtë jush të çahet dhe t'ju përpijë ashtu si përpiu Karunin nga populli i Musait, apo se nuk do t'ju lëshojë stuhi gurësh nga qielli e t'ju shfarosë të gjithëve si popullin e Lutit, e ju nuk do të gjeni askënd që t'ju mbrojë nga dënimi i Allahut?!

mohimit tuaj ?! Atëherë nuk do të të gjeni askënd që të na kërkojë llogari Neve.[69]

* وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِيٓ ءَادَمَ وَحَمَلْنَٰهُمْ فِي ٱلْبَرِّ وَٱلْبَحْرِ وَرَزَقْنَٰهُم مِّنَ ٱلطَّيِّبَٰتِ وَفَضَّلْنَٰهُمْ عَلَىٰ كَثِيرٍ مِّمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا ﴿٧٠﴾

70. Ne i kemi nderuar bijtë e Ademit, i kemi bartur ata në tokë e në det, i kemi furnizuar nga të mirat dhe i kemi privilegjuar mbi shumë prej atyre që kemi krijuar, me privilegj të veçantë.[70]

يَوْمَ نَدْعُوا۟ كُلَّ أُنَاسٍۭ بِإِمَٰمِهِمْ ۖ فَمَنْ أُوتِيَ كِتَٰبَهُۥ بِيَمِينِهِۦ فَأُو۟لَٰٓئِكَ يَقْرَءُونَ كِتَٰبَهُمْ وَلَا يُظْلَمُونَ فَتِيلًا ﴿٧١﴾

71. Atë ditë, Ne do ta thërrasim çdo popull me prijësin e vet. Atyre që do t'u jepet libri në dorën e djathtë - ata do ta lexojnë librin e tyre dhe nuk do t'u bëhet padrejtësi as sa membrana e bërthamës së hurmës.[71]

---

[69] Apo mos u siguruat, o njerëz, nga dënimi i Zotit tuaj, kështu që e mohuat Atë dhe adhuruat të tjerë përveç Tij, dhe menduat se nuk do të ktheheni më në det, e Ai tju dërgojë një uragan ere të fortë që tju mbytë në det për shkak të mohimit tuaj?! Atëherë nuk do të gjeni askënd që të na kërkojë Neve llogari për atë që bëmë me ju.

[70] Ne i kemi nderuar bijtë e Ademit, njerëzit, duke u dhënë logjikë, dije, përsosmëri në krijim dhe Libra qiellorë e të dërguar nga Ne; dhe kemi bërë që ata të udhëtojnë lehtësisht nëpër tokë (me kafshë e mjete të ndryshme udhëtimi) e nëpër det (me anije); i kemi furnizuar me ushqime e mjete jetese të mira e të shijshme dhe i kemi privilegjuar mbi shumë krijesa të tjera që kemi krijuar, me një provilegj të veçantë. Thuhet se privilegji i veçantë është mundësimi i njeriut që të përdorë duart e tij për të kapur, punuar, ngrënë e pirë, dhe për shumë shërbime të tjera që nuk mund t'i bëjnë krijesat e tjera në Tokë. Pra, le të falënderojë njeriu për këtë privilegjim që Krijuesi i ka bërë atij.

[71] Kujto, o i Dërguar, ditën e Ringjalljes, si përgëzim dhe paralajmërim për njerëzit, kur Allahu do ta thërrasë secilin popull në emër të profetit dhe të prijësit të tyre që pasonin në dynja (o populli i këtij profeti, ose i këtij prijësi). Ata që do të jenë të mirë prej tyre, dhe të cilëve do t'u jepet libri i veprave të veta në dorën e djathtë, këta do e lexojnë me gëzim dhe lumturi librin e veprave të tyre të mira, dhe atyre nuk do u pakësohet asgjë nga shpërblimi i veprave të tyre të mira, as sa membrana e bërthamës së hurmës arabe.

وَمَن كَانَ فِي هَٰذِهِۦٓ أَعۡمَىٰ فَهُوَ فِي ٱلۡأٓخِرَةِ أَعۡمَىٰ وَأَضَلُّ سَبِيلٗا ٧٢

72. Ndërsa ai që ka qënë i verbër në këtë (botë), do të jetë i verbër edhe në botën tjetër dhe më i humbur nga rruga (e Xhenetit).[72]

وَإِن كَادُواْ لَيَفۡتِنُونَكَ عَنِ ٱلَّذِيٓ أَوۡحَيۡنَآ إِلَيۡكَ لِتَفۡتَرِيَ عَلَيۡنَا غَيۡرَهُۥۖ وَإِذٗا لَّٱتَّخَذُوكَ خَلِيلٗا ٧٣

73. Ata gati ia arritën të të sprovonin ty (Muhamed) nga ai që të kemi shpallur Ne (Kurani), me qëllim që të shpifje për Ne diçka tjetër - dhe atëherë ata me siguri do të të kishin marrë ty për mik të ngushtë.[73]

وَلَوۡلَآ أَن ثَبَّتۡنَٰكَ لَقَدۡ كِدتَّ تَرۡكَنُ إِلَيۡهِمۡ شَيۡـٔٗا قَلِيلًا ٧٤

74. Dhe sikur mos të të kishim forcuar Ne, gati sa nuk anove pak nga ata[74] -

[72] Ndërsa ai që e ka zemrën të verbër në këtë botë, dhe që i mbyll sytë para të vërtetës dhe provave që tregojnë fuqinë e Allahut, dhe nuk e beson atë me të cilën ka ardhur i Dërguari i Allahut, ky person, në botën tjetër do të jetë edhe më i verbër nga ndjekja e rrugës që të çon në Xhenet dhe më i humbur nga ajo rrugë.

[73] Idhujtarët e Mekes gati sa nuk ia arritën të të devijonin ty, o Muhamed, nga Kurani që të shpallte Allahu, me qëllimin që të shpifje për Allahun diçka tjetër nga ato që të shpallte – dhe atëherë, nëse do të kishe bërë atë që kërkonin ata, me siguri që do të të kishin marrë për mik të ngushtë e të dashur.

[74] Sikur Ne mos të të bënim të qëndrueshëm në të vërtetën dhe mos të të ruanim nga prirja ndaj idhujtarëve, ti gati sa nuk anove pak gjë nga ata, për shkak të dëshirës tënde të madhe që ata të udhëzoheshin -

إِذًا لَّأَذَقْنَـٰكَ ضِعْفَ ٱلْحَيَوٰةِ وَضِعْفَ ٱلْمَمَاتِ ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ عَلَيْنَا نَصِيرًا ﴿٧٥﴾

75. - dhe atëherë, me të vërtetë, Ne do të bënim që të shijoje dënimin e dyfishtë të jetës (në këtë botë) dhe dënimin e dyfishtë të vdekjes (në botën tjetër), dhe nuk do të gjeje askënd për ndihmës kundër Nesh.[75]

وَإِن كَادُوا لَيَسْتَفِزُّونَكَ مِنَ ٱلْأَرْضِ لِيُخْرِجُوكَ مِنْهَا وَإِذًا لَّا يَلْبَثُونَ خِلَـٰفَكَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٧٦﴾

76. Ata gati sa nuk të nxitën ta lije vendin, për të të dëbuar prej tij, por atëherë, ata nuk do të kishin qëndruar pas largimit tënd veçse pak kohë.[76]

سُنَّةَ مَن قَدْ أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِن رُّسُلِنَا وَلَا تَجِدُ لِسُنَّتِنَا تَحْوِيلًا ﴿٧٧﴾

77. Ky ishte ligji për ata që dërguam para teje (o Muhamed), dhe në ligjin Tonë nuk do të gjesh ndonjë devijim.[77]

---

[75] Sikur të kishe anuar sado pak nga idhujtarët dhe kërkesa e tyre, o Muhamed, atëherë Ne do të bënim që të shijoje dyfishin e dënimit të jetës në këtë botë dhe dyfishin e dënimit të vdekjes në botën tjetër; sepse mirësia e Allahut ndaj Teje është e plotë dhe njohuria jote është gjithashtu e plotë; dhe atëherë ti nuk do të gjeje askënd që të ndihmonte dhe të largonte nga ti dënimin Tonë! – Ajeti është argument që i Dërguari i Allahut, Muhamedi (salallahu alejhi ue selem) nuk anoi aspak nga idhujtarët apo kërkesat e tyre, por Allahu e bëri atë të qëndrueshëm, duke e plotësuar kështu mirësinë e Vet ndaj të Dërguarit të Tij, i cili gjithashtu e përmbushi misionin e Zotit të tij dhe arriti gradën më të lartë të të gjitha krijesave të Allahut në këtë botë dhe në botën tjetër.

[76] Idhujtarët dhe mohuesit gati sa nuk të nxitën ta lije Meken me ngacmimet dhe shqetësimet e tyre, me qëllim që të dëbonin prej saj përgjithmonë, por nëse ata do të të nxirrnin ty prej saj, nuk do të qëndronin në të pas largimit tënd veçse për pak kohë, deri sa t'iu vinte dënimi i shpejtë nga Allahu. Dhe vërtet, nuk zgjati shumë pas largimit të të Dërguarit të Allahut (salallahu alejhi ue selem) nga Meka ne Medine, veç kur paria e idhujtarëve të Mekes pësoi disfatë dhe humbje të madhe në luftën e Bedrit, ku u vranë kokat e tyre dhe ra fuqia e tyre.

[77] Shkatërrimi i popullit mohues që nxirrte të dërguarin e Allahut nga vendi i tij, ishte ligji i Allahut për të gjithë popujt dhe të dërguarit para teje, o Muhamed, dhe ti nuk do të gjesh ndryshim në ligjin Tonë dhe nuk do të gjesh thyerje të premtimit Tonë.

أَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ لِدُلُوكِ ٱلشَّمۡسِ إِلَىٰ غَسَقِ ٱلَّيۡلِ وَقُرۡءَانَ ٱلۡفَجۡرِۖ إِنَّ قُرۡءَانَ ٱلۡفَجۡرِ كَانَ مَشۡهُودٗا ٧٨

78. Kryeje lutjen që nga kalimi i Diellit meridianin e tij deri në errësirën e natës, dhe gjithashtu Kuranin (lutjen) e agimit; sepse me të vërtetë, Kurani i agimit është i dëshmuar (nga engjëjt).[78]

وَمِنَ ٱلَّيۡلِ فَتَهَجَّدۡ بِهِۦ نَافِلَةٗ لَّكَ عَسَىٰٓ أَن يَبۡعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامٗا مَّحۡمُودٗا ٧٩

79. Dhe në një pjesë të natës, ngrihu për t'u falur me të (Kuranin) si shtesë për ty (Muhamed), në mënyrë që Zoti yt të të vendosë ty në një vend të lavdëruar.[79]

وَقُل رَّبِّ أَدۡخِلۡنِي مُدۡخَلَ صِدۡقٖ وَأَخۡرِجۡنِي مُخۡرَجَ صِدۡقٖ وَٱجۡعَل لِّي مِن لَّدُنكَ سُلۡطَٰنٗا نَّصِيرٗا ٨٠

80. Dhe thuaj: "Zoti im, më fut me një futje të nderuar dhe më nxirr me një dalje të nderuar, dhe më jep nga ana Jote një autoritet mbështetës!"[80]

---

[78] Kryeji rregullisht namazet ditore, duke filluar nga kalimi i Diellit meridianin e tij në mesditë, deri në errësirën e natës – dhe këtu hyn namazi i drekës, mbasdites, akshamit dhe i darkës – dhe kryej gjithashtu namazin e Sabahut dhe zgjate leximin e Kuranit në këtë namaz, sepse vërtet, namazin e Sabahut e dëshmojnë engjëjt e natës dhe engjëjt e ditës.

[79] Dhe në një pjesë të natës, ngrihu nga shtrati dhe lexo Kuran në namazin e natës, i cili është një detyrim shtesë i posaçëm për ty, o Muhamed, dhe jo i detyrueshëm por vullnetar për popullin tënd, në mënyrë që Zoti yt të të lartësojë ty në gradë dhe të të vendosë në një vend të lavdëruar pas ringjalljes në ditën e Kiametit, duke të të bërë ndërmjetësues të krijesave tek Allahu që Allahu t'i mëshirojë ato atë ditë; në atë vend ku do të të lavdërojnë të gjitha krijesat, nga të parat deri tek të fundit.

[80] Dhe thuaj, o Muhamed: "Zoti im! Më fut në Medine (kur emigroi nga Meka) me një futje të nderuar dhe më nxirr nga Meka me një dalje të nderuar; dhe më jep nga ana Jote një autoritet mbështetës dhe provë të qartë kundër atyre që më nxorrën nga Meka dhe kundër të gjithë idhujtarëve e mohuesve!" Kurse kuptimi më i përgjithshëm është: "Zoti im! Më fut në atë që është e mirë për mua me një futje të nderuar dhe më nxirr nga ajo që është e keqe për mua me një dalje të nderuar, dhe më jep mua provë të qartë që të më ndihmojë kundër të gjithë atyre që më kundërshtojnë!"

وَقُلْ جَآءَ ٱلْحَقُّ وَزَهَقَ ٱلْبَـٰطِلُ ۚ إِنَّ ٱلْبَـٰطِلَ كَانَ زَهُوقًا ﴿٨١﴾

81. Dhe thuaj: "E vërteta erdhi, ndërsa e pavërteta u zhduk. Sigurisht, e pavërteta është e gjithnjë e zhdukur."[81]

وَنُنَزِّلُ مِنَ ٱلْقُرْءَانِ مَا هُوَ شِفَآءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ ۙ وَلَا يَزِيدُ ٱلظَّـٰلِمِينَ إِلَّا خَسَارًا ﴿٨٢﴾

82. Ne shpallim nga Kurani atë që është shërim dhe mëshirë për besimtarët, por që të padrejtëve (mohuesve) nuk u shton veçse humbje.[82]

وَإِذَآ أَنْعَمْنَا عَلَى ٱلْإِنسَـٰنِ أَعْرَضَ وَنَـَٔا بِجَانِبِهِۦ ۖ وَإِذَا مَسَّهُ ٱلشَّرُّ كَانَ يَـُٔوسًا ﴿٨٣﴾

83. Kur Ne i japim mirësi njeriut, ai kthen shpinën dhe largohet mënjanë; por kur e prek e keqja, ai bie në dëshpërim.[83]

---

[81] Dhe thuaj idhujtarëve, o Muhamed: "E vërteta e Islamit erdhi tashmë, ndërsa e pavërteta e idhujtarisë u zhduk. Sigurisht, e pavërteta është gjithnjë e zhdukur dhe nuk mund të qëndrojë kurrë kur vjen e vërteta, kurse e vërteta është e qëndrueshme dhe nuk zhduket kurrë."

[82] Ne zbresim ajete nga Kurani, të cilat janë shërim për besimtarët nga sëmundjet e zemrës, si injoranca, dyshimi dhe hipokrizia në fenë e Allahut, dhe nga sëmundjet e trupit që kurohen me lexim të ajeteve të Kuranit; dhe të cilat janë mëshirë nga Allahu për besimtarët për shkak të besimit të tyre; por ky shërim dhe kjo mëshirë është vetëm për besimtarët, kurse mosbesimtarët nuk kanë pjesë në këtë, madje zbritja e ajeteve të Kuranit dhe dëgjimi i tyre, nuk u shton mohuesve veçse mohimin, humbjen dhe shkatërrimin, për shkak të përgënjeshtrimit dhe mosbesimit të tyre.

[83] Kur Allahu i jep mirësi njeriut, qoftë pasuri, shëndet apo shpëtim nga fatkeqësitë apo mbytja në det, ai kthen shpinën dhe largohet nga bindja dhe adhurimi i Zotit të tij dhe nuk e falënderon Atë por bëhet mosmirënjohës; por kur e prek më pas ndonjë e keqe - varfëri, sëmundje apo fatkeqësi -, ai bie në dëshpërim të plotë, sepse nuk ka besim te mirësia dhe mëshira e Allahut veçse ata që e ruajnë Allahun dhe ligjet e Tij në çdo gjendje që të jenë, si në gëzim edhe në hidhërim.

قُلْ كُلٌّ يَعْمَلُ عَلَىٰ شَاكِلَتِهِۦ فَرَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَنْ هُوَ أَهْدَىٰ سَبِيلًا ﴿٨٤﴾

84. Thuaj: "Çdokush vepron sipas mënyrës së vet, por Zoti juaj e di më së miri se kush është në rrugën më të drejtë."[84]

وَيَسْـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلرُّوحِ ۖ قُلِ ٱلرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّى وَمَآ أُوتِيتُم مِّنَ ٱلْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٨٥﴾

85. Ata të pyesin ty (Muhamed) për shpirtin. Thuaj: "Shpirti është çështje që i përket vetëm Zotit tim, ndërsa juve nuk ju është dhënë nga dija veçse pak."[85]

وَلَئِن شِئْنَا لَنَذْهَبَنَّ بِٱلَّذِىٓ أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ بِهِۦ عَلَيْنَا وَكِيلًا ﴿٨٦﴾

86. Nëse do të donim, do të ta merrnim atë që të kemi shpallur - dhe atëherë, ti (Muhamed) nuk do të gjeje askënd, që mund të ndihmonte për të kundër Nesh.[86]

-290-

[84] Thuaj njerëzve, o Muhamed: "Secili prej jush vepron dhe punon sipas mënyrës dhe rrugës së vet, por Zoti juaj e di më së miri se kush prej jush është në rrugën më të drejtë që të çon te e vërteta dhe tek Allahu."

[85] Mohuesit nga ithtarët e Librit – hebrenjtë – të pyesin ty, o Muhamed, në lidhje me shpirtin, se çfarë është ai. Thuaju: "E vërteta e shpirtit dhe çfarë lidhet me të është një çështje që Allahu e ka veçuar vetëm në dijen e Tij, ndërsa juve, që pyesni, dhe të gjithë njerëzve, nuk ju është dhënë nga dije veçse diçka e pakët."

[86] Sikur të donim, Ne do ta fshinim Kuranin nga zemra dhe mendja jote, o Muhamed – dhe atëherë, ti nuk do të gjeje asnjë ndihmës që të na ndalonte nga kjo gjë apo që ta kthente Kuranin tek ti.

إِلَّا رَحۡمَةً مِّن رَّبِّكَۚ إِنَّ فَضۡلَهُۥ كَانَ عَلَيۡكَ كَبِيرٗا ٨٧

87. Por (nuk e bëjmë këtë) vetëm prej mëshirës nga Zotit yt. Me të vërtetë, mirësia e Tij ndaj teje është shumë e madhe.[87]

قُل لَّئِنِ ٱجۡتَمَعَتِ ٱلۡإِنسُ وَٱلۡجِنُّ عَلَىٰٓ أَن يَأۡتُواْ بِمِثۡلِ هَٰذَا ٱلۡقُرۡءَانِ لَا يَأۡتُونَ بِمِثۡلِهِۦ وَلَوۡ كَانَ بَعۡضُهُمۡ لِبَعۡضٖ ظَهِيرٗا ٨٨

88. Thuaj (O Muhamed): "Sikur të gjithë njerëzit dhe xhinët të mblidheshin për të hartuar një të ngjashëm me këtë Kuran, nuk do të mundeshin kurrë të hartonin një të ngjashëm me të, edhe sikur të ishin ndihmës të njëri - tjetrit."[88]

وَلَقَدۡ صَرَّفۡنَا لِلنَّاسِ فِي هَٰذَا ٱلۡقُرۡءَانِ مِن كُلِّ مَثَلٖۖ فَأَبَىٰٓ أَكۡثَرُ ٱلنَّاسِ إِلَّا كُفُورٗا ٨٩

89. Vërtet, Ne u kemi sjellë njerëzve në këtë Kuran nga të gjitha llojet e shembujve, megjithatë shumica e njerëzve këmbëngulin në mohim.[89]

---

[87] Por Allahu të mëshiroi ty, o Muhamed, kështu që e rrënjosi Kuranin në zemrën tënde nga mëshira e Tij. Me të vërtetë, mirësia e Allahut ndaj teje është shumë e madhe; Allahu të ka dhënë këtë Kuran, vendin e Lavdëruar dhe më të lartë të krijesave në botën tjetër, e shumë të tjera që nuk ia ka dhënë askujt tjetër prej krijesave të Tij.

[88] Thuaj, o Muhamed, atyre të cilët të thonë se edhe ata mund të hartojnë diçka të ngjashme me Kuranin: "Edhe sikur të gjithë njerëzit dhe xhinët të bashkoheshin për të hartuar një të ngjashëm me këtë Kuran të mrekullueshëm, nuk do të munden kurrë të hartojnë diçka të ngjashme me të, edhe sikur të ndihmojnë njëri-tjetrin (njerëzit dhe xhinët së bashku)." Përmendet se ky ajet i zbriti të Dërguarit të Allahut (salallahu alejhi ue selem) kur disa prej hebrenjve të Medines polemizuan me të në lidhje me Kuranin dhe i kërkuan atij që të sillte një ajet tjetër nga vetja e tij që të dëshmonte për profetësinë e tij, pasi sipas tyre, ajete të ngjashme me të Kuranit mund të sillnin e të hartonin edhe ata. Atëherë Allahu i shpalli të Dërguarit të Tij këtë ajet për t'i sfiduar ata dhe të gjithë njerëzit e xhinët së bashku.

[89] Ne i kemi sjellë dhe sqaruar njerëzve në këtë Kuran nga të gjitha llojet e shembujve dhe provave, në mënyrë që ata të marrin mësim dhe të ndjekin rrugën e drejtë e të vërtetë, por megjithatë, shumica e njerëzve refuzojnë të vërtetën dhe këmbëngulin në mohimin e saj dhe në mohimin e provave të Allahut.

وَقَالُوا۟ لَن نُّؤْمِنَ لَكَ حَتَّىٰ تَفْجُرَ لَنَا مِنَ ٱلْأَرْضِ يَنۢبُوعًا ﴿٩٠﴾

90. Ata thonë: “Ne nuk do të besojmë ty (o Muhamed), derisa të bësh që nga toka të shpërthejë një gurrë uji për ne;[90]

أَوْ تَكُونَ لَكَ جَنَّةٌ مِّن نَّخِيلٍ وَعِنَبٍ فَتُفَجِّرَ ٱلْأَنْهَـٰرَ خِلَـٰلَهَا تَفْجِيرًا ﴿٩١﴾

91. Ose, të kesh një kopsht palmash dhe rrushi, dhe të bësh që nëpër të, të rrjedhin lumenjtë me vrull;[91]

أَوْ تُسْقِطَ ٱلسَّمَآءَ كَمَا زَعَمْتَ عَلَيْنَا كِسَفًا أَوْ تَأْتِىَ بِٱللَّهِ وَٱلْمَلَـٰٓئِكَةِ قَبِيلًا ﴿٩٢﴾

92. Ose, ta rrëzosh qiellin copa-copa mbi ne, siç ke thënë ose, të sjellësh Allahun dhe engjëjt para nesh;[92]

أَوْ يَكُونَ لَكَ بَيْتٌ مِّن زُخْرُفٍ أَوْ تَرْقَىٰ فِى ٱلسَّمَآءِ وَلَن نُّؤْمِنَ لِرُقِيِّكَ حَتَّىٰ تُنَزِّلَ عَلَيْنَا كِتَـٰبًا نَّقْرَؤُهُۥ ۗ قُلْ سُبْحَانَ رَبِّى هَلْ كُنتُ إِلَّا بَشَرًا رَّسُولًا ﴿٩٣﴾

93. Ose, të kesh një shtëpi prej ari, ose, të ngjitesh në qiell - dhe nuk do ta besojmë ngjitjen tënde, derisa të na sjellësh një libër që mund ta lexojmë.” Thuaju: “Lartësuar qoftë Zoti im! A nuk jam unë veçse njeri, i dërguar?!”[93]

---

[90] Idhujtarët prej popullit tënd, o Muhamed, të thonë ty: “Ne nuk do të të besojmë kurrë, derisa nga toka jonë e Mekes të bësh që të shpërthejë një gurrë uji e rrjedhshme;

[91] Ose, derisa të kesh një kopsht me palma e rrush, nëpër të cilin të bësh që të rrjedhin lumenj të bollshëm e të vrullshëm;

[92] Ose, derisa ta rrëzosh qiellin copa-copa si dënim mbi ne, siç ke thënë, ose, derisa të sjellësh Allahun dhe engjëjt para nesh, që t’i shohim me sytë tanë;

[93] Ose, derisa ti, Muhamed, të kesh një shtëpi prej ari, ose derisa të ngjitësh me shkallë në qiell – dhe nuk do të besojmë që je ngjitur vërtet në qiell, derisa të kthehesh nga qielli me një libër të shkruajtur nga Allahu ku të mund të lexojme që ti je vërtet i Dërguari i Allahut!” Thuaju atyre, o Muhamed, duke u shprehur me çudi nga kokëfortësia e tyre: “Lartësuar qoftë Zoti im! Çudi me ju! A nuk jam veçse një njeri nga robërit e Allahut, që u komunikoj juve mesazhin e Tij, ashtu si edhe të dërguarit e tjerë të Allahut para meje?! Atëherë, si mund ta bëj atë që kërkoni ju?!”

وَمَا مَنَعَ ٱلنَّاسَ أَن يُؤْمِنُوٓا۟ إِذْ جَآءَهُمُ ٱلْهُدَىٰٓ إِلَّآ أَن قَالُوٓا۟ أَبَعَثَ ٱللَّهُ بَشَرًا رَّسُولًا ﴿٩٤﴾

94. Asgjë nuk i pengoi njerëzit të besojnë kur u erdhi udhëzimi, përveçse ngaqë thanë: "A ka dërguar Allahu një njeri si të dërguar?"[94]

قُل لَّوْ كَانَ فِى ٱلْأَرْضِ مَلَـٰٓئِكَةٌ يَمْشُونَ مُطْمَئِنِّينَ لَنَزَّلْنَا عَلَيْهِم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ مَلَكًا رَّسُولًا ﴿٩٥﴾

95. Thuaj (O Muhamed!): "Sikur në Tokë të kishte engjëj që ecnin të sigurt, Ne do t'u çonim atyre nga qielli një engjëll si të dërguar."[95]

قُلْ كَفَىٰ بِٱللَّهِ شَهِيدًۢا بَيْنِى وَبَيْنَكُمْ ۚ إِنَّهُۥ كَانَ بِعِبَادِهِۦ خَبِيرًۢا بَصِيرًا ﴿٩٦﴾

96. Thuaj (O Muhamed!): "Mjafton Allahu për dëshmitar mes meje dhe jush. Me të vërtetë, Ai është i Gjithëdijshëm për robërit e Vet, Gjithëshikues i tyre."[96]

[94] Asgjë nuk i ka penguar mohuesit nga besimi në Allahun dhe në të Dërguarin e Tij, kur atyre u erdhi udhëzimi dhe sqarimi i qartë nga Allahu, përveç fjalës së tyre të injorancës dhe refuzimit: «A ka dërguar Allahu një të dërguar nga rraca njerëzore?! Përse të mos e kishte dërguar nga engjëjt?!»

[95] Thuaju, o i Dërguar, atyre idhujtarëve që mohojnë që i dërguari i Allahut në Tokë të jetë prej njerëzve: «Sikur në Tokë të kishte engjëj në vend të njerëzve, të cilët ecnin të sigurt nëpër Tokë, ashtu si njerëzit, atëherë Ne do u kishim dërguar atyre një engjëll nga qielli si të dërguarin Tonë, që të mund ta shihnin e ta kuptonin.» Por banorët e Tokës janë njerëz, kështu që i Dërguari i Allahut tek ata nuk mund të jetë veçse nga rraca njerëzore, që të mund ta shohin dhe ta kuptojnë çfarë thotë.

[96] Thuaju atyre idhujtarëve, o Muhamed: "Mjafton Allahu për Dëshmitar mes meje dhe jush për vërtetësinë e profetësisë time. Me të vërtetë, Allahu di në hollësi çdo detaj e gjendje të robërve të Tij, dhe Ai i sheh ata dhe gjithçka veprojnë ata, pastaj do e shpërblejë secilin për atë që ka vepruar.»

وَمَن يَهْدِ ٱللَّهُ فَهُوَ ٱلْمُهْتَدِ ۖ وَمَن يُضْلِلْ فَلَن تَجِدَ لَهُمْ أَوْلِيَآءَ مِن دُونِهِۦ ۖ وَنَحْشُرُهُمْ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ عُمْيًا وَبُكْمًا وَصُمًّا ۖ مَّأْوَىٰهُمْ جَهَنَّمُ ۖ كُلَّمَا خَبَتْ زِدْنَـٰهُمْ سَعِيرًا ﴿٩٧﴾

97. Ai, të cilin Allahu e udhëzon, vetëm ai është i udhëzuari; ndërsa ata që Ai lë në humbje – për ta nuk do të gjesh mbrojtës tjetër përveç Tij. Ne do t'i tubojmë ata në Ditën e Kiametit mbi fytyrat e tyre - të verbër, memecë e të shurdhër. Streha e tyre është Xhehenemi; sa herë që të ulet flaka e tij, Ne do ua shtojmë flakërimin.[97]

ذَٰلِكَ جَزَآؤُهُم بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا۟ بِـَٔايَـٰتِنَا وَقَالُوٓا۟ أَءِذَا كُنَّا عِظَـٰمًا وَرُفَـٰتًا أَءِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا ﴿٩٨﴾

98. Ky është shpërblimi i tyre, meqenëse mohuan provat Tona dhe thanë: "Kur të jemi bërë eshtra dhe pluhur, a do të ringjallemi vërtet si një krijim i ri?"[98]

[97] Këdo që Allahu udhëzon, ai është i udhëzuari i vërtetë në rrugën e drejtë të Allahut; ndërsa ata që Allahu i lë në humbje, të mbështetur në vetveten e tyre, për ta nuk do të gjesh kurrë mbrojtës e ndihmues që t'i udhëzojnë ata, përveç Allahut. Këta të humburit, Allahu do i ringjallë në ditën e Kiametit dhe do i tubojë ata duke ecur mbi fytyrat e tyre – të verbër, memecë e të shurdhër. Streha e tyre e përhershme është Xhehenemi, ku ata do të jenë lëndë djegëse e tij. Sa herë që flaka e Xhehenemit të zbehet apo të shuhet, Allahu do ua shtojë edhe më shumë flakërimin dhe zjarrin.

[98] Ky dënim i udhujtarëve, që u përshkrua më sipër, do të jetë për shkak të mohimit të provave të Allahut dhe përgënjeshtrimit që ata i bënë të dërguarve të Allahut, të cilët i ftuan ata në adhurimin vetëm të Allahut, dhe për shkak të fjalës së tyre (në ajetin 49 të kësaj sure), kur u urdhëruan të besojnë ringjalljen: "Pasi të jemi bërë eshtra dhe pluhur në varret tona, vërtet do të ringjallemi në krijesa të reja, ashtu si ishim para se të vdisnim?"

* أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ ٱللَّهَ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ قَادِرٌ عَلَىٰٓ أَن يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ وَجَعَلَ لَهُمْ أَجَلًا لَّا رَيْبَ فِيهِ فَأَبَى ٱلظَّـٰلِمُونَ إِلَّا كُفُورًا ﴿٩٩﴾

99. A nuk e shohin ata, se Allahu, i Cili krijoi qiejt dhe Tokën, është i Aftë të krijojë si ata dhe, se Ai u ka caktuar atyre një afat, për të cilin nuk ka dyshim? Por, të padrejtët këmbëngulin në mohim.[99]

قُل لَّوْ أَنتُمْ تَمْلِكُونَ خَزَآئِنَ رَحْمَةِ رَبِّىٓ إِذًا لَّأَمْسَكْتُمْ خَشْيَةَ ٱلْإِنفَاقِ ۚ وَكَانَ ٱلْإِنسَـٰنُ قَتُورًا ﴿١٠٠﴾

100. Thuaju: "Edhe sikur ju të zotëronit thesaret e mëshirës së Zotit tim, përsëri do të shtrëngonit dorën nga frika se mos shpenzoheni. Vërtet, njeriu përgjithësisht është koprrac."[100]

وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا مُوسَىٰ تِسْعَ ءَايَـٰتٍۭ بَيِّنَـٰتٍ ۖ فَسْـَٔلْ بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ إِذْ جَآءَهُمْ فَقَالَ لَهُۥ فِرْعَوْنُ إِنِّى لَأَظُنُّكَ يَـٰمُوسَىٰ مَسْحُورًا ﴿١٠١﴾

101. Ne i dhamë Musait nëntë prova të qarta. Pyeti bijtë e Izraelit (për aprovim), kur ai (Musai) u erdhi atyre dhe Faraoni i tha atij: "Vërtet, unë mendoj se ti, o Musa, je i magjepsur."[101]

---

[99] A nuk e dinë këta idhujtarët, se Allahu, i Cili ka krijuar qiejt dhe Tokën, dhe gjithçka gjendet në to dhe mes tyre, pa ndonjë shembull të mëparshëm dhe nga asgjëja, është i Aftë që me Fuqinë e Tij t'i rikrijojë ata pas zhdukjes së tyre dhe, se Allahu u ka caktuar atyre një afat të caktuar për vdekjen dhe ndëshkimin e tyre, për të cilin nuk ka dyshim se do të vijë? Por, megjithë qartësinë e të vërtetës dhe provat e qarta të saj, mohuesit dhe idhujtarët këmbëngulin në mohimin e fesë së Allahut të Madhëruar.

[100] Thuaju idhujtarëve, o Muhamed: "Edhe sikur ju të zotëronit thesaret e pafundme të mëshirës (pasurisë) së Zotit tim, përsëri do të ishit koprrac dhe nuk do i jepnit të tjerëve prej saj nga frika se mos ju mbaronte dhe ngelnit të varfër – sepse vërtet, njeriu përgjithësisht është koprrac me atë që zotëron, me përjashtim të atyre që i ka ruajtur Allahu me besimin që u ka dhuruar.

[101] Allahu i dha Musait nëntë mrekulli dhe prova të qarta dhe dëshmuese të profetësisë së tij, të cilat ishin: shkopi, dora që lëshonte dritë, vitet e thatësirës, pakësimi i prodhimeve të tokës, tufani, karkalecat, morrat, bretkosat dhe gjaku. Pyeti, o Muhamed, hebrenjtë që gjenden në Medine, për aprovim, kur të parëve të tyre u erdhi Musai me mrekullitë e tij të qarta, dhe Faraoni i tha atij: «Vërtet, unë besoj si ti, o Musa, je magjistar dhe i pushtuar nga magjia dhe ke humbur mendjen, dhe si rezultat bën këto çudira.»

قَالَ لَقَدْ عَلِمْتَ مَآ أَنزَلَ هَٰٓؤُلَآءِ إِلَّا رَبُّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ بَصَآئِرَ وَإِنِّى لَأَظُنُّكَ يَٰفِرْعَوْنُ مَثْبُورًا ﴿١٠٢﴾

102. Ai (Musai) i tha: "Ti e di se këto (mrekulli) nuk i ka zbritur askush tjetër, përveç Zotit të qiejve dhe të Tokës, si prova të dukshme dhe Unë jam i bindur se ti, o Faraon, je i shkatërruar."[102]

فَأَرَادَ أَن يَسْتَفِزَّهُم مِّنَ ٱلْأَرْضِ فَأَغْرَقْنَٰهُ وَمَن مَّعَهُۥ جَمِيعًا ﴿١٠٣﴾

103. Ai (Faraoni) deshi t'i dëbonte ata nga toka (Egjiptit), por Ne e mbytën atë së bashku me të gjithë ata që ishin me të.[103]

وَقُلْنَا مِنۢ بَعْدِهِۦ لِبَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ ٱسْكُنُوا۟ ٱلْأَرْضَ فَإِذَا جَآءَ وَعْدُ ٱلْءَاخِرَةِ جِئْنَا بِكُمْ لَفِيفًا ﴿١٠٤﴾

104. Dhe pas tij, u thamë Bijve të Izraelit: "Banoni në këtë tokë (Levant)! Por kur të vijë premtimi i botës tjetër (Kiameti), Ne do t'ju sjellim të gjithëve të përzier."[104]

[102] Musai ia ktheu Faraonit: "Ti e di shumë mirë se këto nëntë provat që dëshmojnë vërtetësinë e fjalës time dhe se unë jam i dërguari i Allahut, nuk i ka zbritur askush tjetër përveç Zotit të qiejve e të Tokës, për të qënë mësim dhe prova të dukshme për ata që janë të mprehtë, që dëshmojnë se Allahu është Një e i Pashoq ; dhe unë jam i bindur se ti, o Faraon, je i shkatërruar, i mallkuar dhe i mundur.»

[103] Faraoni deshi ta dëbonte Musain dhe popullin e tij nga toka e Egjiptit, por Ne e mbytëm atë në det me të gjithë ushtrinë e tij që ishte së bashku me të.

[104] Pas mbytjes së Faraonit dhe ushtrisë së tij, Ne u thamë Bijve të Izraelit: «Banoni në tokën e Levantit, por kur të vijë Dita e Kiametit, Ne do t'ju ringjallim dhe do t'ju tubojmë të gjithëve, të përzier në tokën e Llogarisë; ku nuk do e njihni njëri-tjetrin dhe nuk do i bashkoheni fisit apo krahinës që i përkisnit në dynja.

وَبِٱلْحَقِّ أَنزَلْنَـٰهُ وَبِٱلْحَقِّ نَزَلَ ۗ وَمَآ أَرْسَلْنَـٰكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿١٠٥﴾

105. Ne e kemi zbritur atë (Kuranin) me të vërtetën dhe me të vërtetën ai ka zbritur. Ne të kemi dërguar ty (Muhamed) vetëm si lajmëtar dhe paralajmërues.[105]

وَقُرْءَانًا فَرَقْنَـٰهُ لِتَقْرَأَهُۥ عَلَى ٱلنَّاسِ عَلَىٰ مُكْثٍ وَنَزَّلْنَـٰهُ تَنزِيلًا ﴿١٠٦﴾

106. Këtë Kuran Ne e kemi ndarë (në pjesë dhe intervale), që ti (Muhamed) t'ua lexosh njerëzve pa u nxituar; dhe e kemi e zbritur atë pak nga pak.[106]

قُلْ ءَامِنُوا۟ بِهِۦٓ أَوْ لَا تُؤْمِنُوا۟ ۚ إِنَّ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْعِلْمَ مِن قَبْلِهِۦٓ إِذَا يُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ يَخِرُّونَ لِلْأَذْقَانِ سُجَّدًا ﴿١٠٧﴾

107. Thuaj (o Muhamed): "Besoni në të (Kuranin) ose mos besoni; por, kur ai u lexohet atyre që u është dhënë dija para zbritjes së tij, ata bien me fytyrat përtokë duke bërë sexhde,[107]

---

[105] Ne ia kemi zbritur këtë Kuran Muhamedit me të vërtetën – për të urdhëruar e ndaluar njerëzit dhe për t'i shpërblyer e ndëshkuar ata – dhe me të vërtetën, të sinqertën, drejtësinë dhe ruajtjen nga ndryshimi apo devijimi ai ka zbritur. Ne nuk të kemi dërguar ty për tjetër gjë, o Muhamed, vetëm se për të qënë lajmëtar përgëzues me Xhenet i atyre që i binden Allahut dhe të Dërguarit të Tij, dhe paralajmërues me dënimin e Zjarrit për ata që nuk binden dhe mohojnë.

[106] Ne ta kemi zbritur ty, o Muhamed, Kuranin të ndarë në pjesë dhe intervale kohore, të sqaruar mirë dhe ndarës të vërtetës nga e pavërteta, me qëllim që ti t'ua lexosh atë njerëzve ngadalë dhe pa u nxituar, në mënyrë që ta kuptojnë dhe ta zbatojnë si duhet; dhe ta kemi zbritur atë pak nga pak, të shtrirë në një periudhë kohore prej 23 vjetësh, sipas nevojës dhe çështjeve aktuale të besimtarëve.

[107] Thuaju, o Muhamed, përgënjeshtruesve të tu dhe të Kuranit: "Besoni në Kuranin ose mos besoni – për vete e bëni, sepse besimi juaj nuk do i shtojë atij përsosmërinë, dhe përgënjeshtrimi juaj nuk do i shkaktojë ndonjë mangësi! Por ta dini, se dijetarët që u është dhënë dije nga Librat e mëparshëm qiellor, para zbritjes së Kuranit, të cilët e mësuan të vërtetën e shpalljes hyjnore, kur u lexohet Kurani, frikësohen dhe bien menjëherë me fytyrat përtokë duke i bërë sexhde Allahut në shenjë madhërimi dhe respekti për Kuranin, sepse e dinë se ai ka zbritur nga Allahu;

وَيَقُولُونَ سُبْحَـٰنَ رَبِّنَآ إِن كَانَ وَعْدُ رَبِّنَا لَمَفْعُولًا ﴿١٠٨﴾

108. dhe thonë: "Madhëruar qoftë Zoti ynë! Me të vërtetë, premtimi i Zotit tonë është i përmbushur!"[108]

وَيَخِرُّونَ لِلْأَذْقَانِ يَبْكُونَ وَيَزِيدُهُمْ خُشُوعًا ﴿١٠٩﴾

109. Ata bien me fytyrat përtokë, duke qarë dhe ai (Kurani) ua shton përuljen.[109]

قُلِ ٱدْعُوا۟ ٱللَّهَ أَوِ ٱدْعُوا۟ ٱلرَّحْمَـٰنَ ۖ أَيًّا مَّا تَدْعُوا۟ فَلَهُ ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰ ۚ وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتْ بِهَا وَٱبْتَغِ بَيْنَ ذَٰلِكَ سَبِيلًا ﴿١١٠﴾

110. Thuaj (o Muhamed): "Thirrni Allahun apo thirrni të Gjithëmëshirshmin - me cilindo emër që ta thirrni, Ai ka emrat më të bukur." Dhe mos lexo (Kuran) me zë të lartë gjatë namazit, as me zë tepër të ulët, por kërko një rrugë të mesme.[110]

---

[108] dhe thonë: «Madhëruar qoftë Zoti ynë, dhe i Pastër është Ai nga ajo që i përshkruajnë idhujtarët dhe nga mospërmbushja e premtimit! Me të vërtetë, premtimi i Zotit tonë, për dërgimin e Muhamedit dhe për shpërblimin e besimtarëve dhe dënimin e mosbesimtarëve, është i përmbushur dhe i vërtetë, dhe për të nuk ka pikë dyshimi.»

[109] [Ajet Sexhde] Dijetarët e Librave qiellor të mëparshëm bien me fytyrat përtokë, duke qarë, të prekur nga fjalët e Kuranit, dhe dëgjimi i Kuranit ua shton atyre përuljen ndaj Allahut dhe bindjen ndaj Tij. Janë qëllim ata dijetarë prej ithtarëve të Librave të mëparshëm, të cilëve Allahu u dha mirësi dhe i udhëzoi në Islam, si Abdullah ibën Selam, e të tjerë, të cilët besuan Kuranin dhe të Dërguarin e Allahut, Muhamedin (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), qoftë në kohën e të Dërguarit të Allahut apo më pas.

[110] Thuaju, o Muhamed, atyre idhujtarëve nga populli yt, të cilët të qortojnë pse lutesh me fjalët : «O Allah! O i Gjithëmëshirshëm!», sikur po thërret dy zota të ndryshëm, sipas tyre, por thuaju: «Thirrni Allahun apo thirrni të Gjithëmëshirshmin – me cilindo emër që ta thirrni Atë prej emrave të Tij, Ai ka emrat më të bukur, por është Një Zot i Vetëm; dhe kur luteni, thirreni Atë me emrin më të përshtatshëm në varësi të lutjes dhe asaj që kërkoni. Dhe mos lexo me zë të lartë gjatë namazit, që të mos dëgjojnë idhujtarët e të shajnë ty dhe Allahun, por as mos e ul tepër zërin sa të mos mundet të dëgjojnë shokët e tu që falen pas teje, por zgjidh një rrugë të mesme, në mënyrë që të mos dëgjojnë idhujtarët dhe të dëgjojnë besimtarët që falen pas teje.

وَقُلِ ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ ٱلَّذِي لَمۡ يَتَّخِذۡ وَلَدٗا وَلَمۡ يَكُن لَّهُۥ شَرِيكٞ فِي ٱلۡمُلۡكِ وَلَمۡ يَكُن لَّهُۥ وَلِيّٞ مِّنَ ٱلذُّلِّۖ وَكَبِّرۡهُ تَكۡبِيرَۢا ١١١

111. Dhe thuaj: “Lavdërimi i përket vetëm Allahut, i Cili nuk ka fëmijë, nuk ka ortak në pushtet dhe nuk ka ndonjë ndihmës nga poshtërimi; dhe madhëroje Atë me madhërimin që i takon!”[111]

[111] Dhe thuaj, o Muhamed: “Lavdërimi dhe Përsosmëria i përket vetëm Allahut, i Cili është i Pastër nga pasja fëmijë apo ortak në Hyjninë dhe pushtetin e Tij, dhe është i Pastër nga pasja ndihmës që të mund ta ndihmonte për ndonjë nevojë apo poshtërim që i kishte rënë – sepse Allahu është i Plotëfuqishmi, i Pasuri dhe Zotëruesi i gjithçkaje, i Cili nuk ka nevojë për asgjë dhe asnjë nga krijesat e Tij, kurse të gjitha krijesat kanë nevojë për Të; por Ai mund të zgjedhë miq prej robërve të Tij, si mirësi dhe mëshirë e Tij ndaj tyre, siç thotë: «Allahu është mik dhe ndihmës i atyre që besojnë! Ai i nxjerr ata nga errësirat në dritë.» - dhe madhëroje Allahun me madhërimin që i takon, duke e lavdëruar Atë me emrat e Tij të bukur dhe veprat e Tij të shenjta e të mrekullueshme dhe duke e adhuruar Atë ashtu si ka urdhëruar, pa i shoqëruar asgjë dhe askënd në adhurim, por duke qënë i sinqertë në fenë dhe adhurimin vetëm të Atij.

18. SURJA “EL KEHF” - SHPELLA

(Mekase, 110 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ ٱلَّذِىٓ أَنزَلَ عَلَىٰ عَبْدِهِ ٱلْكِتَٰبَ وَلَمْ يَجْعَل لَّهُۥ عِوَجَا ۜ ﴿١﴾

1. Lavdërimi i përket vetëm Allahut, i Cili i zbriti robit të Tij (Muhamedit) Librin, në të cilin nuk ka bërë asnjë devijim;[1]

قَيِّمًا لِّيُنذِرَ بَأْسًا شَدِيدًا مِّن لَّدُنْهُ وَيُبَشِّرَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ٱلَّذِينَ يَعْمَلُونَ ٱلصَّٰلِحَٰتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا حَسَنًا ﴿٢﴾

2. Por e bëri (Libër) të drejtë, për të paralajmëruar dënim të ashpër (për jobesimtarët) prej Tij dhe për t’u dhënë lajmin e mirë besimtarëve, të cilët bëjnë vepra të mira, se për ta do të ketë një shpërblim të bukur (Xheneti);[2]

---

[1] Lavdërimi i përket vetëm Allahut, me të gjitha emrat dhe atributet e Tij absolute dhe të përsosura, për të gjitha mirësitë e Tij të dukshme dhe të padukshme, të fesë dhe të jetës, i Cili më mirësinë e Tij i zbriti robit dhe të Dërguarit të Tij, Muhamedit (salallahu alejhi ue selem) Kuranin, në të cilin nuk ka bërë asnjë shtrembërim apo devijim nga e vërteta – dhe nuk është ashtu si pretendojnë idhujtarët, sikur Muhamedi e ka trilluar Kuranin nga vetja, në një rast kur atij po i vonohej shpallja me përgjigjet për disa pyetje që hebrenjtë u kishin thënë idhujtarëve t’ia bënin Muhamedit (salallahu alejhi ue selem) për të vërtetuar profetësinë e tij, ndër të cilat edhe pyetja për banorët e Shpellës. Atëherë, zbriti kjo sure për të përgënjeshtruar idhujtarët dhe për të vërtetuar profetësinë e Muhamedit (salallahu alejhi ue selem).

[2] Por Allahu e bëri Kuranin Libër të drejtë dhe të përpiktë, në të cilin nuk ka asnjë kundërthënie apo gabim, me qëllim që të paralajmërojë mohuesit për një dënim të ashpër nga Allahu, dhe të përgëzojë besimtarët që bëjnë vepra të mira, se ata do të kenë shpërblim të bukur e të madh, i cili është Xheneti,

مَّـٰكِثِينَ فِيهِ أَبَدًا ﴿٣﴾

3. në të cilin do të qëndrojnë përgjithmonë;[3]

وَيُنذِرَ ٱلَّذِينَ قَالُوا ٱتَّخَذَ ٱللَّهُ وَلَدًا ﴿٤﴾

4. si dhe për të paralajmëruar ata që thonë: "Allahu ka fëmijë!"[4]

مَّا لَهُم بِهِۦ مِنْ عِلْمٍ وَلَا لِـَٔابَآئِهِمْ ۚ كَبُرَتْ كَلِمَةً تَخْرُجُ مِنْ أَفْوَٰهِهِمْ ۚ إِن يَقُولُونَ إِلَّا كَذِبًا ﴿٥﴾

5. As ata as etërit e tyre nuk kanë kurrfarë dije për këtë. Sa fjalë e rëndë del nga gojët e tyre! Ata flasin vetëm gënjeshtër.[5]

فَلَعَلَّكَ بَـٰخِعٌ نَّفْسَكَ عَلَىٰٓ ءَاثَـٰرِهِمْ إِن لَّمْ يُؤْمِنُوا بِهَـٰذَا ٱلْحَدِيثِ أَسَفًا ﴿٦﴾

6. A mos do të shkatërrosh veten nga pikëllimi, pas largimit të tyre, nëse ata nuk besojnë në këtë Fjalë (Kuran)?[6]

---

[3] ku ata do të qëndrojnë përgjithmonë, pa mbarim.

[4] E bëri Kuranin të drejtë dhe ia zbriti atë Muhamedit, që të paralajmërojë gjithashtu ata mohues e idhujtarë që thonë: «Allahu ka bir apo fëmijë», qofshin hebrenj, të krishterë apo idhujtarë. - Ajeti synon drejtpërdrejtë ata hebrenj që i kërkuan idhujtarëve të pyesnin të Dërguarin e Allahut disa pyetje, duke u thënë atyre se janë ata që kanë devijuar nga e vërteta dhe rruga e drejtë, dhe jo Muhamedi apo Kurani.

[5] As këta mohues prej ithtarëve të Librit e idhujtarë të kohës që po zbret Kurani, as etërit e tyre të mëparshëm që kanë thënë e besuar njësoj si këta dhe të cilët këta i kanë imituar verbërisht, nuk kanë kurrfarë dije për Allahun dhe për atë që i veshin Atij kur thonë se Ai ka fëmijë. Sa fjalë të rëndë e të madhe që del nga gojët e tyre, dhe ata flasin vetëm gënjeshtër! Si mund t'i veshin Allahut fëmijë, kur kjo gjë është cilësi e mangët, sepse tregon dobësi dhe nevojë për fëmijë që të ndihmojnë e të jenë krah, kurse Allahu nuk ka nevojë për askënd e asgjë, por të gjitha krijesat kanë nevojë për të! Përveç kësaj, si mund të ketë Allahu fëmijë kur Ai nuk ka bashkëshorte ; i Lartësuar e i Pastër është Allahu nga ajo që i përshkruajnë!

[6] A mos do të vrasësh veten nga pikëllimi për ta, o i Dërguar, nëse ata nuk besojnë në këtë Kuran dhe nuk e zbatojnë atë? – Allahu i Madhëruar e ndalon të Dërguarin e Tij (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) nga pikëllimi për mosbesimin dhe largimin e njerëzve jobesimtarë nga ai, sepse detyra e tij është vetëm komunikimi i Fjalës së Allahut dhe i fesë së Tij, ndërsa udhëzimi është në Dorë të Allahut, dhe nëse Allahu do të shihte ndonjë të

إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى ٱلْأَرْضِ زِينَةً لَّهَا لِنَبْلُوَهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ﴿٧﴾

7. Vërtet, çdo gjë që gjendet mbi Tokë, Ne e kemi bërë stoli të saj, për të provuar se cili prej tyre është më vepërmirë.[7]

وَإِنَّا لَجَٰعِلُونَ مَا عَلَيْهَا صَعِيدًا جُرُزًا ﴿٨﴾

8. Dhe me të vërtetë, Ne do ta bëjmë të shkretë gjithçka që gjendet mbi të.[8]

أَمْ حَسِبْتَ أَنَّ أَصْحَٰبَ ٱلْكَهْفِ وَٱلرَّقِيمِ كَانُوا مِنْ ءَايَٰتِنَا عَجَبًا ﴿٩﴾

9. A mendon ti (Muhamed) se banorët e Shpellës dhe të Pllakës (me emrat e tyre) ishin çudi e madhe në mesin e provave Tona?[9]

---

mirë tek ata njerëz, do i udhëzonte ata, kështu që përse të pikëllohesh për një popull jobesimtar?!

[7] Gjithçka që gjendet mbi sipërfaqen e Tokës prej krijesave, të gjalla apo të ngurta, Allahu i ka bërë stoli të Tokës dhe në shërbim të njerëzve, me qëllim që t'i sprovojë ata, se cili prej tyre do të jetë më vepërmirë duke vepruar në bindje ndaj Allahut, dhe cili do të jetë më vepërkeq duke vepruar në mosbindje ndaj Allahut, pastaj do të shpërblejë secilin sipas asaj që meriton.

[8] Gjithçka që gjendet mbi Tokë prej stolisë së saj, gjelbërimit, gjallërisë e jetës, Ne do e bëjmë të shkretë, pluhur, pa bimë e pa jetë të gjallë; dhe kjo kur të mbarojë jeta në këtë botë. Prandaj, mos t'ju mashtrojë kjo botë kalimtare, sepse gjithçka që gjendet në të, do të mbarojë, kurse bota tjetër është e përhershme dhe nuk mbaron kurrë.

[9] A mendon ti, Muhamed, se historia e banorëve të Shpellës - për të cilët do të flasin ajetet në vijim - dhe të Rakimit (Pllakës në të cilën ishin shënuar emrat e tyre, ose mund të jetë emri i kodrës, zonës apo fshatit të djelmoshave, por më pranë kuptimit gjuhësor është Pllaka ku ishin shënuar emrat dhe historia e tyre), ishte një çudi e madhe apo më e madhja në mesin e provave Tona? – Nuk është kështu, krijimi i qiejve, i Tokës dhe çfarë gjendet mes tyre, është mrekulli dhe çudi shumë herë më e madhe se kjo, por sigurisht që edhe kjo është një nga çuditë dhe mrekullitë e Allahut, që argumenton ringjalljen e njerëzve, dhe se kjo gjë është shumë e lehtë për Allahun.

إِذْ أَوَى ٱلْفِتْيَةُ إِلَى ٱلْكَهْفِ فَقَالُوا۟ رَبَّنَآ ءَاتِنَا مِن لَّدُنكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا ﴿١٠﴾

10. Kur disa djelmosha u strehuan në shpellë dhe thanë: "Zoti ynë! Na jep mëshirë nga ana Jote dhe na përgatit udhëzim të drejtë në çështjen tonë!"[10]

فَضَرَبْنَا عَلَىٰٓ ءَاذَانِهِمْ فِى ٱلْكَهْفِ سِنِينَ عَدَدًا ﴿١١﴾

11. Ne ua mbyllëm veshët atyre (i lamë të flinin) në atë shpellë për shumë vjet.[11]

ثُمَّ بَعَثْنَـٰهُمْ لِنَعْلَمَ أَىُّ ٱلْحِزْبَيْنِ أَحْصَىٰ لِمَا لَبِثُوٓا۟ أَمَدًا ﴿١٢﴾

12. Pastaj i ngritëm, për të treguar se cili nga dy grupet do të ishte më i saktë në llogaritjen e kohës që ata kishin qëndruar aty.[12]

نَّحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ نَبَأَهُم بِٱلْحَقِّ ۚ إِنَّهُمْ فِتْيَةٌ ءَامَنُوا۟ بِرَبِّهِمْ وَزِدْنَـٰهُمْ هُدًى ﴿١٣﴾

13. Ne po ta tregojmë ty (Muhamed) historinë e tyre sipas së vërtetës. Ata ishin disa djelmosha që besuan në Zotin e tyre, dhe Ne ua shtuam udhëzimin.[13]

---

[10] Historia e banorëve të shpellës, o i Dërguar, bën fjalë për disa djelmosha besimtarë, pas Isait (alejhis selam), të cilët u strehuan në shpellë, të arratisur nga populli dhe prijësi i tyre mosbesimtar që kërkonin t'i sprovonin në fe dhe t'i detyronin të adhuronin idhujt. Kur u strehuan në shpellë, djelmoshat thanë: «Zoti ynë! Na jep mëshirë nga ana Jote, me të cilën të na forcosh në fenë Tënde dhe të na ruash nga e keqja, dhe na lehtëso të ndjekim rrugën e drejtë që na çon në kryerjen e asaj që ti do dhe pëlqen prej nesh, në mënyrë që të jemi prej të udhëzuarve dhe jo prej të humburve!»

[11] Ne i vumë ata në një gjumë të thellë, dhe i lamë ashtu në atë shpellë për shumë vjet – 300 vjet diellor ose 309 vjet hënor.

[12] Pastaj i zgjuam ata djelmosha nga gjumi i tyre, për t'i treguar njerëzve se cili ishte më i saktë prej dy grupeve që kundërshtoheshin në lidhje me kohëzgjatjen e qëndrimit të tyre në gjum në atë shpellë; dhe a qëndruan në gjum një ditë apo një pjesë të ditës, apo qëndruan disa shekuj?

[13] Ne po të tregojmë ty, o i Dërguar, historinë e tyre ashtu si ka qënë në të vërtetë. Banorët e Shpellës, për të cilët të pyesin idhujtarët nga populli yt, ishin disa djem të rinj, të cilët besuan Zotin e tyre dhe vepronin në bindje ndaj Tij, dhe të cilëve Ne ia shtuam edhe më shumë bindjen dhe qëndrueshmërinë në Rrugën Tonë, kur ata u arratisën nga vendi dhe

وَرَبَطْنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ إِذْ قَامُوا فَقَالُوا رَبُّنَا رَبُّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ لَن نَّدْعُوَا۟ مِن دُونِهِۦٓ إِلَٰهًا ۖ لَّقَدْ قُلْنَآ إِذًا شَطَطًا ﴿١٤﴾

14. Ne i forcuam zemrat e tyre, kur ata u ngritën (para mbretit) dhe thanë: "Zoti ynë është Zoti i qiejve dhe i Tokës. Ne kurrë nuk do t'i lutemi asnjë zoti tjetër përveç Tij, përndryshe do të thoshim gënjeshtër të skajshme."[14]

هَٰٓؤُلَآءِ قَوْمُنَا ٱتَّخَذُوا۟ مِن دُونِهِۦٓ ءَالِهَةً ۖ لَّوْلَا يَأْتُونَ عَلَيْهِم بِسُلْطَٰنٍۭ بَيِّنٍ ۖ فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ ٱفْتَرَىٰ عَلَى ٱللَّهِ كَذِبًا ﴿١٥﴾

15. "Këta, njerëzit tanë, kanë zgjedhur zota të tjerë (për t'i adhuruar) në vend të Tij. Përse nuk sjellin ndonjë provë të qartë për ta? E kush është më i padrejtë se ai që trillon gënjeshtra ndaj Allahut?[15]

populli i tyre për të ruajtur fenë dhe besimin e tyre, edhe pse bënin një jetë të luksit sepse ishin nga familje të pasura.

[14] Ne i frymëzuam atyre djemëve të jenë të durueshëm dhe i forcuam zemrat e tyre me besim dhe qëndrueshmëri përballë mbretit idhujtar dhe tiran, i cili i urdhëroi ata që të adhurojnë idhujt, por ata u ngritën dhe i thanë: "Zoti që ne adhurojmë është Zoti i qiejve dhe i Tokës, dhe ne kurrë nuk do të adhurojmë idhuj e zota të tjerë përveç Tij, përndryshe do të thoshim gënjeshtrën më të skajshme dhe më të pavërtetë që ekziston."

[15] Pastaj, djelmoshat po flisnin me njëri-tjetrin: "Këta", njerëzit e populllit tonë, kanë zgjedhur të adhurojnë zota të tjerë në vend të Allahut! Përse nuk sjellin ndonjë provë të qartë për adhurimin e zotave dhe idhujve të tyre, për të vërtetuar se ato janë vërtet zota që meritojnë të adhurohen dhe se adhurimi që ata i bëjnë atyre është i drejtë apo se kanë lejë nga Allahu për këtë? Nuk ka më të padrejtë se ata që trillojnë gënjeshtra ndaj Allahut, duke i shoqëruar Atij shok në adhurim."

وَإِذِ ٱعۡتَزَلۡتُمُوهُمۡ وَمَا يَعۡبُدُونَ إِلَّا ٱللَّهَ فَأۡوُۥٓاْ إِلَى ٱلۡكَهۡفِ يَنشُرۡ لَكُمۡ رَبُّكُم مِّن رَّحۡمَتِهِۦ وَيُهَيِّئۡ لَكُم مِّنۡ أَمۡرِكُم مِّرۡفَقٗا ١٦

16. Kur ju t'i lini ata dhe gjithçka që adhurojnë përveç Allahut, strehohuni në shpellë; Zoti juaj do t'ju shpërndajë mëshirën e Tij dhe do t'ju përgatisë lehtësim në çështjen tuaj."[16]

۞ وَتَرَى ٱلشَّمۡسَ إِذَا طَلَعَت تَّزَٰوَرُ عَن كَهۡفِهِمۡ ذَاتَ ٱلۡيَمِينِ وَإِذَا غَرَبَت تَّقۡرِضُهُمۡ ذَاتَ ٱلشِّمَالِ وَهُمۡ فِي فَجۡوَةٖ مِّنۡهُۚ ذَٰلِكَ مِنۡ ءَايَٰتِ ٱللَّهِۗ مَن يَهۡدِ ٱللَّهُ فَهُوَ ٱلۡمُهۡتَدِۖ وَمَن يُضۡلِلۡ فَلَن تَجِدَ لَهُۥ وَلِيّٗا مُّرۡشِدٗا ١٧

17. E shihje Diellin kur lindte, se si anohej nga e djathta e shpellës së tyre dhe, kur perëndonte, i linte ata në anën e majtë, ndërsa ata gjendeshin në hapësirën e saj. Kjo është nga provat e Allahut. Atë që Allahu e udhëzon në rrugë të drejtë, ai është i udhëzuari. Ndërsa atij që Ai e lë në humbje, nuk do t'i gjesh kurrë ndihmës që ta udhëzojë.[17]

---

[16] Djelmoshat planifikojnë largimin nga populli i tyre dhe i thonë njëri-tjetrit: "Kur të largoheni dhe ta lini popullin tuaj dhe gjithçka që ata adhurojnë përveç Allahut, strehohuni në shpellën e malit, për të adhuruar vetëm Zotin tuaj; atëherë Zoti juaj do të derdhë mbi ju mëshirën e Tij, me të cilën do t'ju mbulojë në të dyja botët, dhe do t'ju lehtësojë çështjen tuaj duke ju dhënë siguri nga mbreti idhujtar që ju kërkon, duke ju mundësuar të adhuroni vetëm Atë, dhe duke ju përgatitur mënyrën e të jetuarit në atë shpellë."

[17] Kur djemtë u strehuan në shpellë, Allahu i vuri në gjumë të thellë dhe i ruajti ata; E shihje Diellin kur lindte, se si anohej nga e djathta e shpellës së tyre, dhe kur perëndonte, i linte ata në të majtë, ndërsa ata gjendeshin në një vend të gjerë të shpellës, ndoshta në mes të saj, në atë vend që Dielli të mos i dëmtonte me nxehtësinë e tij, dhe njëkohësisht t'i ngrohte dhe të kishin ajër të mjaftueshëm. Padyshim se kjo është nga provat e pamohueshme që argumentojnë Fuqinë e Allahut. Atij që Allahu i jep sukses të udhëzohet në rrugën e Drejtë me anë të provave të Tij, pikërisht ai është i udhëzuari; ndërsa atij që Allahu nuk i ka dhënë sukses për udhëzimin, nuk do t'i gjesh kurrë ndihmës që ta udhëzojë në rrugën e drejtë e të vërtetë; sepse suksesi dhe braktisja janë vetëm në Dorë të Allahut, dhe Ai i jep kujt të dojë suksesin, dhe kujt të dojë braktisjen; prandaj mos u mërzit nga largimi i popullit tënd prej teje, o Muhamed, sepse sikur të doja udhëzimin e tyre, do t'i udhëzoja ata dhe do të besonin, sepse udhëzimi dhe humbja është vetëm në Dorën Time.

وَتَحۡسَبُهُمۡ أَيۡقَاظٗا وَهُمۡ رُقُودٞۚ وَنُقَلِّبُهُمۡ ذَاتَ ٱلۡيَمِينِ وَذَاتَ ٱلشِّمَالِۖ وَكَلۡبُهُم بَٰسِطٞ ذِرَاعَيۡهِ بِٱلۡوَصِيدِۚ لَوِ ٱطَّلَعۡتَ عَلَيۡهِمۡ لَوَلَّيۡتَ مِنۡهُمۡ فِرَارٗا وَلَمُلِئۡتَ مِنۡهُمۡ رُعۡبٗا ١٨

18. Do të mendoje se ishin zgjuar, por ata ishin në gjumë. Ne i rrotullonim ata në të djathtë e në të majtë, kurse qeni i tyre rrinte me dy këmbët e para të shtrira në hyrje të shpellës. Sikur t'i shihje, do të ikje prej tyre me nxitim dhe do të të kaplonte frika.[18]

وَكَذَٰلِكَ بَعَثۡنَٰهُمۡ لِيَتَسَآءَلُواْ بَيۡنَهُمۡۚ قَالَ قَآئِلٞ مِّنۡهُمۡ كَمۡ لَبِثۡتُمۡۖ قَالُواْ لَبِثۡنَا يَوۡمًا أَوۡ بَعۡضَ يَوۡمٖۚ قَالُواْ رَبُّكُمۡ أَعۡلَمُ بِمَا لَبِثۡتُمۡ فَٱبۡعَثُوٓاْ أَحَدَكُم بِوَرِقِكُمۡ هَٰذِهِۦٓ إِلَى ٱلۡمَدِينَةِ فَلۡيَنظُرۡ أَيُّهَآ أَزۡكَىٰ طَعَامٗا فَلۡيَأۡتِكُم بِرِزۡقٖ مِّنۡهُ وَلۡيَتَلَطَّفۡ وَلَا يُشۡعِرَنَّ بِكُمۡ أَحَدًا ١٩

19. Dhe kështu, Ne i zgjuam ata që të pyesin njëri-tjetrin. Njëri prej tyre tha: "Sa keni qëndruar (në gjumë?)" Disa thanë: "Kemi qëndruar një ditë ose një pjesë të ditës." Të tjerët thanë: "Zoti juaj e di më mirë se sa keni qëndruar. Dërgoni njërin prej jush me këto monedhat tuaja të argjendit në qytet, që të shikojë se cili ushqim është më i pastër, dhe t'ju sjellë furnizim prej tij, por të jetë i kujdesshëm dhe askush të mos marrë vesh për ju.[19]

---

[18] Nëse do i shihje ata djelmoshat në atë shpellë, do të mendoje se ishin zgjuar, ndërkohë që ata ishin në gjumë. Ne kujdeseshim për ta, dhe i rrotullonim herë në të djathtë e herë në të majtë, që Toka të mos i kalbte trupat e tyre, ndërsa qeni i tyre rrinte i shtrirë me dy këmbët e para të zgjatura në hyrje të shpellës, si rojë. Sikur t'i shihje ata, do të ikje me vrap prej tyre dhe do të të kaplonte frika nga ajo që kishe parë, sepse Allahu e kishte mbuluar shpellën me një madhështi dhe ndjenjë të frikës për të mos u afruar tek ajo, deri sa të përmbushej afati i caktuar nga Allahu për zgjimin e tyre, dhe të bëheshin provë e qartë e Fuqisë së Allahut dhe se premtimi i Allahu është i vërtetë dhe ringjallja në botën tjetër do të ndodhë pa pikë dyshimi.

[19] Ashtu si i vumë në gjumë dhe i ruajtëm ata gjatë kësaj periudhe të gjatë kohore prej 3 shekujsh, Ne i zgjuam ata nga gjumi i tyre ashtu si ishin në fillim kur fjetën, pa ndryshuar asgjë, që ata të pyesin njëri-tjetrin: "Sa kohë kemi qëndruar në gjumë në këtë shpellë?" Disa prej tyre thanë: "Kemi qëndruar një ditë ose një pjesë të ditës." Kurse disa të tjerë dyshuan për kohën e qëndrimit në gjum dhe thanë: "Allahu e di më mirë se sa kemi

إِنَّهُمْ إِن يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ يَرْجُمُوكُمْ أَوْ يُعِيدُوكُمْ فِي مِلَّتِهِمْ وَلَن تُفْلِحُوٓا۟ إِذًا أَبَدًا ﴿٢٠﴾

20. Me të vërtetë, nëse ju zbulojnë, ata do t'ju vrasin me gurë ose do t'ju kthejnë (me forcë) në fenë e tyre, dhe atëherë nuk do të shpëtoni kurrë!"[20]

-295-

وَكَذَٰلِكَ أَعْثَرْنَا عَلَيْهِمْ لِيَعْلَمُوٓا۟ أَنَّ وَعْدَ ٱللَّهِ حَقٌّ وَأَنَّ ٱلسَّاعَةَ لَا رَيْبَ فِيهَآ إِذْ يَتَنَٰزَعُونَ بَيْنَهُمْ أَمْرَهُمْ ۖ فَقَالُوا۟ ٱبْنُوا۟ عَلَيْهِم بُنْيَٰنًا ۖ رَّبُّهُمْ أَعْلَمُ بِهِمْ ۚ قَالَ ٱلَّذِينَ غَلَبُوا۟ عَلَىٰٓ أَمْرِهِمْ لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيْهِم مَّسْجِدًا ﴿٢١﴾

21. Dhe kështu, Ne bëmë që ata të zbuloheshin, me qëllim që njerëzit ta dinin se premtimi i Allahut është i vërtetë dhe se për Orën (e Kiametit) nuk ka asnjë dyshim; sepse ata po kundërshtoheshin me njëri-tjetrin për çështjen e tyre. Disa thanë: "Ndërtoni para tyre një mur (në hyrjen e shpellës)! Zoti i tyre di më mirë për ta." Kurse ata që fituan në çështjen e tyre, thanë: "Ne do të ndërtojmë para tyre një xhami!"[21]

---

qëndruar në gjumë, kështu që ia lëm Allahut këtë gjë, se vetëm Ai e di. Dërgoni njërin prej jush me këto monedha argjendi në qytetin tonë, nga i cili jemi arratisur, që të shikojë se cili prej banorëve të qytetit ka ushqimin më të pastër (hallall) e më të mirë (shijshëm), dhe t'ju sjellë furnizim prej tij. Por të bëjë shumë kujdes me shitësin që të mos zbulohet, dhe mos i tregoni askujt prej njerëzve për çështjen tuaj."

[20] Nëse populli juaj do t'ju zbulojë, atëherë do t'ju vrasë me gurë deri në vdekje, ose do ju kthejnë me forcë në fenë e tyre, që të bëheni mohues të Allahut e idhujtarë, dhe atëherë nuk do të shpëtoni dhe nuk do ta fitoni kurrë atë që kërkoni prej shpërblimit të Allahut dhe Xhenetit, në rast se e bëni këtë."

[21] Ashtu si i bëmë ata djelmosha që të flenë në atë shpellë për shekuj me rradhë dhe pastaj i zgjuam, po kështu bëmë që ata të zbuloheshin nga njerëzit e asaj kohe, pasi shitësi i ushqimit zbuloi llojin e monedhave me të cilat blenë ushqimin, me qëllim që njerëzit ta dinin se premtimi i Allahut për ringjalljen e tyre është i vërtetë, dhe se Ora e Kiametit do të vijë patjetër, dhe për të nuk ka pikë dyshimi; i zgjuam dhe i zbuluam ata sepse njerëzit po kundërshtoheshin në lidhje me Kiametin dhe Ringjalljen, kështu që Allahu i zbuloi atyre

سَيَقُولُونَ ثَلَـٰثَةٌ رَّابِعُهُمْ كَلْبُهُمْ وَيَقُولُونَ خَمْسَةٌ سَادِسُهُمْ كَلْبُهُمْ رَجْمًۢا بِٱلْغَيْبِ ۖ
وَيَقُولُونَ سَبْعَةٌ وَثَامِنُهُمْ كَلْبُهُمْ ۚ قُل رَّبِّىٓ أَعْلَمُ بِعِدَّتِهِم مَّا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا قَلِيلٌ ۬ فَلَا
تُمَارِ فِيهِمْ إِلَّا مِرَآءً ظَـٰهِرًا وَلَا تَسْتَفْتِ فِيهِم مِّنْهُمْ أَحَدًا ﴿٢٢﴾

22. Disa do të thonë: “Ata ishin tre, qeni i tyre ishte i katërti.” Të tjerë do të thonë: “Ata ishin pesë, qeni i tyre ishte i gjashti”, duke hamendësuar të fshehtën. Kurse të tjerë do të thonë: “Ata ishin shtatë, dhe qeni i tyre ishte i teti.” Thuaj (o Muhamed): “Zoti im e di më mirë numrin e tyre. Askush nuk di për ta, përveç një pakice." Dhe mos polemizo rreth tyre, përveç një polemike të përciptë, dhe për ta mos pyet askënd prej tyre (ithtaët e Librit)![22]

banorët e shpellës që të ishin provë e pamohueshme e besimtarëve kundër mohuesve. Pas zbulimit të tyre dhe pasi Allahu i bëri ata të vdesin, disa prej atyre që i panë ata, thanë: "Ndërtoni një mur në hyrjen e shpellës që t'i bllokojë e të mos futet njeri tek ta, dhe i lini ashtu, sepse Allahu e mi më mirë çështjen e tyre. Kurse besimtarët që fituan në këtë çështje, apo ata që kishin pushtetin, thanë: "Ne do të ndërtojmë para shpellës së tyre një xhami për adhurimin e Allahut, që të na kujtojë gjithnjë çështjen e tyre dhe ringjalljen." Ndërtimi i xhamisë mbi varre është e ndaluar, sepse kjo gjë çon në adhurimin e të vdekurve, kushdo qofshin ata, dhe Allahu e ka ndaluar këtë gjë, ashtu siç na e ka bërë të qartë i Dërguari i Tij (salallahu alejhi ue selem), në hadithe të shumta, deri kur ishte në shtratin e vdekjes, ku ndër porositë e fundit që la ishte ndalimi i ndërtimit të xhamive mbi varret e profetëve apo njerëzve të mirë; kurse ndërtimi i kësaj xhamie pranë banorëve të shpellës nuk ishte me urdhër apo shpallje nga Allahu, por Allahu këtu tregon se çfarë ndodhi ekzaktësisht me ata njerëz.

[22] Disa prej ithtarëve të Librit, do të thonë: "Ata ishin tre, dhe qeni i tyre ishte i katërti i tyre." Të tjerë prej tyre do të thonë: "Ata ishin pesë, dhe qeni ishte i gjashti i tyre." Por që të dy grupet flisnin me hamendje për diçka të fshehtë pa argument. Kurse një grup i tretë thotë: "Ata ishin shtatë, dhe qeni i tyre ishte i teti." Thuaj, o i Dërguar: "Zoti im e di më mirë numrin e tyre, dhe nga krijesat e tij nuk e di numrin e tyre askush përveç një pakice." – Ibën Abasi (Allahu qoftë i kënaqur me të!) thotë në këtë ajet: "Unë jam nga ata të paktët që e dinë, dhe numri i tyre ishte shtatë." – Ti, o i Dërguar, mos polemizo me ithtarët e Librit për numrin e tyre, veçse një polemikë të përciptë siç ta ka treguar Allahu, dhe mos u fut në thellësi, as mos i pyet ata për numrin dhe çështjen e djelmoshave të shpellës, sepse ata nuk kanë njohuri dhe dije për këtë.

وَلَا تَقُولَنَّ لِشَاْىْءٍ إِنِّى فَاعِلٌ ذَٰلِكَ غَدًا ﴿٢٣﴾

23. Dhe kurrë mos thuaj për asgjë: "Patjetër që do ta bëj këtë nesër",[23]

إِلَّآ أَن يَشَآءَ ٱللَّهُ ۚ وَٱذْكُر رَّبَّكَ إِذَا نَسِيتَ وَقُلْ عَسَىٰٓ أَن يَهْدِيَنِ رَبِّى لِأَقْرَبَ مِنْ هَٰذَا رَشَدًا ﴿٢٤﴾

24. përveç (nëse shton): "Nëse do Allahu!" Dhe kujto Zotin tënd, kur harron (të thuash "nëse do Allahu"), dhe thuaj: "Shpresoj që Zoti im të më udhëzojë në atë që është më e drejtë se kjo."[24]

وَلَبِثُوا۟ فِى كَهْفِهِمْ ثَلَٰثَ مِاْئَةٍ سِنِينَ وَٱزْدَادُوا۟ تِسْعًا ﴿٢٥﴾

25. Ata qëndruan në shpellën e tyre treqind vjet (diellorë), duke shtuar nëntë (për vitet hënore).[25]

---

[23] Kurrë mos thuaj për diçka që vendos të bësh në të ardhmen: "Patjetër që unë do e bëj këtë gjë nesër" – përveç nëse shton…

[24] përveç nëse shton: "Nëse do Allahu!" – të thuash "InshaAllah". Dhe nëse harron të thuash "InshaAllah", kujto Zotin tënd sa më shpesh, sepse kujtimi i Zotit e largon harresën, dhe thuaj: "Shpresoj që Zoti im të më udhëzojë në rrugën më të mirë që më çon në më të drejtën dhe më të mirën!" Vetëm Allahu e di të ardhmen dhe se çfarë do të ndodh apo çfarë do të bëjë çdokush, dhe gjërat ndodhin vetëm me Dëshirën dhe Vullnetin e Tij, prandaj nuk i lejohet njeriut që të mendojë apo të thotë se ai do të bëjë diçka të caktuar në të ardhmen në mënyrë të sigurt, por duhet të thotë "Në dashtë Allahu që ta bëj këtë gjë!", dhe të lutet që Allahu ta udhëzojë atë në atë që është më e mira, sepse njeriu nuk e di nëse ajo që vendos të bëjë është e mirë apo jo për të.

[25] Djelmoshat qëndruan në gjumë në atë shpellë, për treqind vjet diellorë, duke shtuar nëntë vite sipas viteve hënore, pra treqind e nëntë vite hënore. - Allahu i tregon të Dërguarit të Tij dhe të gjithë njerëzve kohën e qëndrimit të tyre në atë shpellë, dhe Allahu është i Vetmi që e di këtë gjë, sepse askush prej njerëzve nuk jetoi aq gjatë sa ta dinte këtë gjë, dhe po kështu hebrenjtë që gjendeshin në Medine nuk kishin dije për këtë, prandaj Allahu e ndaloi të Dërguarin e Tij që të pyeste ata rreth banorëve të shpellës, sepse ata nuk kanë dije për këtë, dhe dija e kësaj është vetëm tek Allahu, i Cili ia tregon atë kujt të dojë prej të Dërguarve të Tij, ashtu si ia tregoi Muhamedit dhe besimtarëve musliman në Kuran, dhe që nuk ia kishte treguar askujt tjetër më parë.

قُلِ ٱللَّهُ أَعۡلَمُ بِمَا لَبِثُواْۖ لَهُۥ غَيۡبُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۖ أَبۡصِرۡ بِهِۦ وَأَسۡمِعۡۚ مَا لَهُم مِّن دُونِهِۦ مِن وَلِيّٖ وَلَا يُشۡرِكُ فِي حُكۡمِهِۦٓ أَحَدٗا ٢٦

26. Thuaj (o Muhamed): "Allahu e di më mirë sa qëndruan ata. Vetëm Atij i përket fshehtësia e qiejve dhe e Tokës. Sa përsosur që sheh Ai dhe sa përsosur që dëgjon! Ata (krijesat) nuk kanë asnjë mbrojtës përveç Tij dhe Ai nuk e ndan pushtetin e Vet me askënd."[26]

وَٱتۡلُ مَآ أُوحِيَ إِلَيۡكَ مِن كِتَابِ رَبِّكَۖ لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَٰتِهِۦ وَلَن تَجِدَ مِن دُونِهِۦ مُلۡتَحَدٗا ٢٧

27. Dhe lexo atë që të është shpallur nga Libri i Zotit tënd! Askush nuk mund t'i ndryshojë fjalët e Tij dhe përveçse tek Ai, ti nuk do të gjesh asnjë strehim.[27]

[26] Thuaj, o Muhamed: "Vetëm Allahu e di sa qëndruan ata djelmosha në atë shpellë, dhe askush nuk mund ta dijë këtë përveç Allahut, sepse vetëm Allahut i përket njohja e të fshehtës së qiejve dhe Tokës, sepse Ai është Krijuesi dhe mbatjësi i tyre. Sa përsosur që sheh Allahu gjithçka, dhe sa përsosur që dëgjon gjithçka! Krijesat nuk kanë asnjë mbrotjës dhe asnjë ndihmës që t''i ruajë e t'u rregullojë çështjet, përveç Allahut, i Cili nuk ka shok në pushtetin, gjykimin, caktimin dhe vendosjen e ligjeve të Tij."

[27] Lexo atë që të ka shpallur Allahu prej Kuranit, o i Dërguar, sepse ai është Libri, fjalët e të cilit nuk mund t'i ndryshojë askush, sepse ato janë të vërteta absolute dhe të patjetërsueshme, dhe nëse nuk e lexon Kuranin dhe nuk e zbaton atë ashtu si të ka urdhëruar Allahu, do të kapë dënimi i Allahut që ka premtuar për ata që shkelin kufijtë e Tij, dhe përveçse tek Allahu, nuk do të gjesh asnjë strehim ku të shpëtosh.

وَٱصۡبِرۡ نَفۡسَكَ مَعَ ٱلَّذِينَ يَدۡعُونَ رَبَّهُم بِٱلۡغَدَوٰةِ وَٱلۡعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجۡهَهُۥۖ وَلَا تَعۡدُ عَيۡنَاكَ عَنۡهُمۡ تُرِيدُ زِينَةَ ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَاۖ وَلَا تُطِعۡ مَنۡ أَغۡفَلۡنَا قَلۡبَهُۥ عَن ذِكۡرِنَا وَٱتَّبَعَ هَوَىٰهُ وَكَانَ أَمۡرُهُۥ فُرُطٗا ٢٨

28. Kufizoje veten tënde me ata që i luten Zotit të tyre në mëngjes dhe në mbrëmje, duke kërkuar Fytyrën e Tij dhe mos i shmang sytë prej tyre (tek të tjerë), duke dëshiruar stolitë e jetës së kësaj bote. Dhe mos iu bind atij, zemrën e të cilit Ne e kemi bërë të pakujdesshme ndaj përmendjes Sonë, dhe i cili ndjek dëshirat e veta dhe e gjithë çështja e tij është neglizhencë e plotë.[28]

وَقُلِ ٱلۡحَقُّ مِن رَّبِّكُمۡۖ فَمَن شَآءَ فَلۡيُؤۡمِن وَمَن شَآءَ فَلۡيَكۡفُرۡۚ إِنَّآ أَعۡتَدۡنَا لِلظَّٰلِمِينَ نَارًا أَحَاطَ بِهِمۡ سُرَادِقُهَاۚ وَإِن يَسۡتَغِيثُواْ يُغَاثُواْ بِمَآءٖ كَٱلۡمُهۡلِ يَشۡوِي ٱلۡوُجُوهَۚ بِئۡسَ ٱلشَّرَابُ وَسَآءَتۡ مُرۡتَفَقًا ٢٩

29. Dhe thuaj: "E vërteta është nga Zoti juaj. Kush të dojë, le të besojë e kush të dojë, le të mohojë." Vërtet, për të padrejtët Ne kemi përgatitur një zjarr, muret e të cilit do t'i rrethojnë ata nga të gjitha anët. Nëse do të kërkojnë ndihmë (ujë), do t'u jepet një ujë si metali i shkrirë, i cili i pjek fytyrat (e tyre). Sa pije e tmerrshme dhe çfarë vendi i tmerrshëm për të pushuar![29]

---

[28] Kufizoje veten tënde, o i Dërguar, duke qëndruar me shokët e tu besimtarë, të varfër apo të pasur, të cilët adhurojnë vetëm Zotin e tyre dhe i luten Atij mëngjes e mbrëmje, duke kërkuar me këtë gjë vetëm Fytyrën e Tij të Lartë, kënaqësinë dhe shpërblimin e Tij, dhe asgjë tjetër nga stolitë e kësaj bote; me këta qëndro dhe shoqërohu, dhe mos e shmang shikimin tënd prej tyre tek njerëzit e tjerë idhujtarë prej fisnikëve dhe të mëdhenjve të tyre, duke kërkuar stolitë e jetës së kësaj bote dhe nderin e respektin e qëndrimit me ta. As mos iu bind dhe mos ndiq atë njeri, zemrën e të cilit Ne e kemi bërë të pakujdesshme dhe të pavëmendshme ndaj përmendjes Sonë, dhe ai ndjek dëshirat e veta në vend të bindjes ndaj Zotit të tij, dhe si rezultat i kësaj, të gjitha çështjet e tij janë bërë neglizhencë, humbje dhe shkatërrim i plotë për të.

[29] Thuaju, o Muhamed, atyre të pakujdesshmëve dhe të pavëmendshmëve prej mohuesve e idhujtarëve, të cilët të kërkuan të largosh besimtarët e varfër nga tubimi yt, që të pranonin të uleshin ata pranë teje: "Kjo me të cilën kam ardhur, është e vërteta nga Zoti

إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ إِنَّا لَا نُضِيعُ أَجْرَ مَنْ أَحْسَنَ عَمَلًا ﴿٣٠﴾

30. Me të vërtetë, ata që besojnë dhe bëjnë vepra të mira, sigurisht që Ne nuk do t'ua humbim shpërblimin atyre që veprojnë mirë.[30]

أُو۟لَٰٓئِكَ لَهُمْ جَنَّٰتُ عَدْنٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهِمُ ٱلْأَنْهَٰرُ يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِن ذَهَبٍ وَيَلْبَسُونَ ثِيَابًا خُضْرًا مِّن سُندُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ مُّتَّكِـِٔينَ فِيهَا عَلَى ٱلْأَرَآئِكِ ۚ نِعْمَ ٱلثَّوَابُ وَحَسُنَتْ مُرْتَفَقًا ﴿٣١﴾

31. Pikërisht atyre u përkasin Kopshtet e Përjetësisë (xhenetet e Adnit), nën të cilët rrjedhin lumenjtë. Ata do të stolisen atje me byzylykë ari dhe do të veshin rroba të gjelbra prej mëndafshi të hollë e të trashë, të mbështetur aty mbi kolltukë të stolisur. Sa shpërblim i mirë dhe çfarë vendi i mrekullueshëm për të pushuar![31]

---

juaj, dhe çdo gjë që është nga Zoti është e vërteta absolute, kështu që kush të dojë prej jush të besojë e të punojë sipas së vërtetës së ardhur nga Zoti, le ta bëjë, se kjo është më e mirë për të, dhe kush të dojë të mohojë, le ta bëjë, se nuk do të dëmojë dhe nuk do t'i bëjë padrejtësi veçse vetvetes. Me të vërtetë, për të padrejtët mohues Ne kemi përgatitur një zjarr të fortë, muret prej flake të të cilit do t'i rrethojnë ata nga të gjitha anët. Nëse ata do të kërkojnë ndihmë për t'u dhënë ujë nga etja e madhe, do t'u jepet një ujë si metali i shkrirë, apo si vaj i djegur dhe shumë i nxehtë, i cili do ua pjekë fytyrat. Sa pije e tmerrshme që është ky ujë që do t'u jepet atyre, dhe sa vend i tmerrshëm do të jetë vendi ku ata do të pushojnë dhe do të qëndrojnë përgjithmonë!

[30] Me të vërtetë, ata që besojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij, dhe bëjnë vepra të mira si ka urdhëruar Allahu dhe i Dërguari i Tij, do të kenë shpërblimin më të madh – sigurisht që Ne nuk do t'ua humbim as nuk do t'ua zvogëlojmë atyre shpërblimin për veprat e mira që kanë bërë.

[31] Pikërisht atyre që besuan e bënë vepra të mira u përkasin kopshtet e Adenit ku do të qëndrojnë përgjithmonë. Nën këmbët e tyre dhe nën dhomat e tyre rrjedhin lumenjtë e mrekullueshëm. Atje, ata do të stolisen me byzylykë arid he do të veshin rroba me ngjyrë të gjelbër, të punuara nga mëndafshi i butë dhe i ashpër. Ata do të ulen atje mbi kolltukë të stolisur me perde të bukura. Sa shpërblim i mirë që është ky, dhe sa vend i mrekullueshëm për të pushuar e për të banuar janë këto kopshte të përjetshme të Adenit!

۞ وَٱضۡرِبۡ لَهُم مَّثَلٗا رَّجُلَيۡنِ جَعَلۡنَا لِأَحَدِهِمَا جَنَّتَيۡنِ مِنۡ أَعۡنَٰبٖ وَحَفَفۡنَٰهُمَا بِنَخۡلٖ وَجَعَلۡنَا بَيۡنَهُمَا زَرۡعٗا ٣٢

32. Jepu atyre si shembull dy burra: Njërit prej tyre Ne i dhamë dy kopshte vreshtash, të cilat i rrethuam me palma dhe midis tyre vendosëm kultura të ndryshme të arave.[32]

كِلۡتَا ٱلۡجَنَّتَيۡنِ ءَاتَتۡ أُكُلَهَا وَلَمۡ تَظۡلِم مِّنۡهُ شَيۡـٔٗاۚ وَفَجَّرۡنَا خِلَٰلَهُمَا نَهَرٗا ٣٣

33. Që të dy kopshtet jepnin prodhimet e veta, pa lënë asgjë mangut. Dhe mes tyre Ne kishim bërë të rridhte një lumë.[33]

وَكَانَ لَهُۥ ثَمَرٞ فَقَالَ لِصَٰحِبِهِۦ وَهُوَ يُحَاوِرُهُۥٓ أَنَا۠ أَكۡثَرُ مِنكَ مَالٗا وَأَعَزُّ نَفَرٗا ٣٤

34. Ai pati prodhime të bollshme, kështu që i tha shokut të vet (me mburrje), ndërsa po bisedonte me të: “Unë kam më shumë pasuri se ti dhe kam krahë më të fortë!”[34]

[32] O i Dërguar, jepu si shembull mohuesve nga populli yt, dy burra nga popujt e mëparshëm: Njëri besimtar dhe tjetri mohues. Mohuesit prej tyre Ne i dhamë dy kopshte me vreshta rrushi, të cilat i rrethuam me palma hurme të shumta, dhe në mes tyre bëm të kultivoheshin kultura të ndryshme të arave, që ishin në dobi të tij.

[33] Që të dy kopshtet i jepnin prodhimet e tyre në mënyrën më të plotë, pa asnjë të metë apo dëmtim. Mes atyre dy kopshteve Ne kishim bërë të rridhte një lumë, që të vaditeshin lehtësisht.

[34] Pronari i dy kopshteve pati prodhime të bollshme, kështu që me mburrje po i thoshte shokut të tij besimtar, ndërsa bisedonte me të: "Unë kam më shumë pasuri se ti dhe kam krah pune më të fortë dhe më shumë fëmijë se ti."

وَدَخَلَ جَنَّتَهُۥ وَهُوَ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِۦ قَالَ مَآ أَظُنُّ أَن تَبِيدَ هَٰذِهِۦٓ أَبَدًا ﴿٣٥﴾

35. Pastaj hyri në kopshtin e vet dhe, duke qenë i padrejtë ndaj vetvetes, tha: "Nuk mendoj se kjo do të zhduket ndonjëherë,[35]

وَمَآ أَظُنُّ ٱلسَّاعَةَ قَآئِمَةً وَلَئِن رُّدِدتُّ إِلَىٰ رَبِّى لَأَجِدَنَّ خَيْرًا مِّنْهَا مُنقَلَبًا ﴿٣٦﴾

36. dhe nuk mendoj se Ora (e Kiametit) do të ndodhë ndonjëherë. Por, edhe sikur të kthehem te Zoti im, sigurisht që do të gjej një kthim edhe më të mirë se ky (kopësht)!"[36]

قَالَ لَهُۥ صَاحِبُهُۥ وَهُوَ يُحَاوِرُهُۥٓ أَكَفَرْتَ بِٱلَّذِى خَلَقَكَ مِن تُرَابٍ ثُمَّ مِن نُّطْفَةٍ ثُمَّ سَوَّىٰكَ رَجُلًا ﴿٣٧﴾

37. Shoku i tij, ndërsa bisedonte me të, i tha: "A e mohon Atë, i Cili të krijoi nga dheu, pastaj nga një pikë uji, pastaj të bëri njeri të plotë?![37]

لَّٰكِنَّا۠ هُوَ ٱللَّهُ رَبِّى وَلَآ أُشْرِكُ بِرَبِّىٓ أَحَدًا ﴿٣٨﴾

38. Kurse unë them: Ai është Allahu, Zoti im dhe Zotit tim unë nuk i shoqëroj askënd.[38]

---

[35] Pastaj hyri në kopështin e tij, bashkë me shokun e tij, duke i treguar frutat dhe prodhimet e bollshme të tij, dhe duke qenë se ishte i padrejtë me vetveten për shkak se mohoi ringjalljen dhe dyshoi në Ditën e Kiametit, tha: "Nuk besoj se ky kopësht do të zhduket apo do të shkatërrohet ndonjëherë…

[36] dhe nuk besoj se Kiameti do të ndodhë ndonjëherë. Po edhe nëse supozohet se Kiameti do të ndodhë – siç beson ti, o besimtar – dhe unë do të kthehem te Zoti im, me siguri që edhe atje do të gjej kopësht më të mirë se ky, që do të më kthehet mua për shkak të privilegjit dhe vendit që unë kam te Zoti, ashtu si më privilegjoi në këtë botë!"

[37] Shoku i tij besimtar, i tha atij ndërsa bisedonte me të, duke e këshilluar: "Si e mohon Zotin tënd, i Cili të ka krijuar nga dheu, pastaj nga një pikë uji e prindërve, pastaj të bëri njeri të plotë e të përsosur në formë e në mendje?!" Ai që të ka krijuar një herë, e ka shumë të lehtë ta rikthejë krijimin tënd, dhe ti duhet të habitesh më shumë për krijimin tënd të parë, dhe jo për rikthimin tënd në jetë, pasi ke qenë një herë në të.

[38] Kurse unë nuk them ashtu si thua ti, por them me bindje të plotë se Furnizuesi është Allahu, Zoti im, dhe Zotit tim unë i bëj kurrë asnjë shok në adhurimin tim ndaj Tij.

وَلَوْلَآ إِذْ دَخَلْتَ جَنَّتَكَ قُلْتَ مَا شَآءَ ٱللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِٱللَّهِ ۚ إِن تَرَنِ أَنَا۠ أَقَلَّ مِنكَ مَالًا وَوَلَدًا ﴿٣٩﴾

39. Përse, kur hyre në kopshtin tënd, nuk the: "Kjo është ajo që ka dashur Allahu! Nuk ka fuqi përveçse me Allahun"? Nëse më sheh të kem më pak pasuri dhe fëmijë se ti,[39]

فَعَسَىٰ رَبِّيٓ أَن يُؤْتِيَنِ خَيْرًا مِّن جَنَّتِكَ وَيُرْسِلَ عَلَيْهَا حُسْبَانًا مِّنَ ٱلسَّمَآءِ فَتُصْبِحَ صَعِيدًا زَلَقًا ﴿٤٠﴾

40. ndoshta Zoti im mund të më japë diçka më të mirë se kopshti yt, ndërsa mbi të (kopshtin tënd) mund të lëshojë një katastrofë nga qielli e të bëhet rërë e rrëshqitshme,[40]

أَوْ يُصْبِحَ مَآؤُهَا غَوْرًا فَلَن تَسْتَطِيعَ لَهُۥ طَلَبًا ﴿٤١﴾

41. ose uji i tij (kopshtit) mund të ikë thellë në Tokë, dhe kështu nuk do mund ta gjesh më kurrë."[41]

وَأُحِيطَ بِثَمَرِهِۦ فَأَصْبَحَ يُقَلِّبُ كَفَّيْهِ عَلَىٰ مَآ أَنفَقَ فِيهَا وَهِىَ خَاوِيَةٌ عَلَىٰ عُرُوشِهَا وَيَقُولُ يَـٰلَيْتَنِى لَمْ أُشْرِكْ بِرَبِّىٓ أَحَدًا ﴿٤٢﴾

42. Dhe vërtet, prodhimet e tij (mohuesit) u shkatërruan plotësisht, kështu që ai filloi të përplaste duart për gjithçka që kishte shpenzuar

---

[39] Besimtari vazhdon t'i thotë shokut të tij mohues të mirësisë së Allahut: "Përse nuk falënderove Allahun kur hyre në kopshtin tënd dhe kur u mahnite prej prodhimit të tij, e të thoshe: "E gjithë kjo është ajo që ka dashur Allahu për mua! Unë nuk kam fuqi që ta arrij këtë prodhim përveçse me fuqinë e Allahut"? Nëse më sheh të kem më pak pasuri e pasardhës se ti,

[40] ndoshta Zoti im do të më japë diçka më të mirë se kopshti yt, ndërsa ty mund ta heqë atë mirësi që të ka dhënë, për shkak të mosmirënjohjes tënde, dhe të lëshojë mbi të një katastrofë nga qielli e të bëhet rërë e rrëshqitshme që nuk mbin asgjë dhe mbi të nuk qëndron asnjë këmbë njeriu;

[41] ose uji i lumit me të cilin vadit kopshtin tënd mund të humbasë thellë në tokë, dhe kështu nuk do të mund ta gjesh më kurrë e ta nxjerrësh për të vaditur."

në të – e që tashmë ishte rrënuar nga shtyllat -, dhe thoshte: "Ah! Sikur të mos i kisha shoqëruar Zotit tim askënd!"[42]

وَلَمْ تَكُن لَّهُۥ فِئَةٌ يَنصُرُونَهُۥ مِن دُونِ ٱللَّهِ وَمَا كَانَ مُنتَصِرًا ﴿٤٣﴾

43. Dhe, ai nuk pati asnjë krah njerëzish që ta ndihmonin kundër Allahut, e as që mund të ndihmonte vetveten.[43]

هُنَالِكَ ٱلْوَلَـٰيَةُ لِلَّهِ ٱلْحَقِّ ۚ هُوَ خَيْرٌ ثَوَابًا وَخَيْرٌ عُقْبًا ﴿٤٤﴾

44. Atëherë, mbrojtja është vetëm nga Allahu, i Vërteti. Ai është më i miri në shpërblim dhe më i miri në dhënien e përfundimit të mirë.[44]

وَٱضْرِبْ لَهُم مَّثَلَ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا كَمَآءٍ أَنزَلْنَـٰهُ مِنَ ٱلسَّمَآءِ فَٱخْتَلَطَ بِهِۦ نَبَاتُ ٱلْأَرْضِ فَأَصْبَحَ هَشِيمًا تَذْرُوهُ ٱلرِّيَـٰحُ ۗ وَكَانَ ٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ مُّقْتَدِرًا ﴿٤٥﴾

45. Sillu atyre shembullin e jetës së kësaj bote, që është është si uji që Ne e zbresim nga qielli dhe bimësia e tokës përzihet me të, por pastaj shpejt bëhet bar i thatë që e shpërndan era. Allahu ka fuqi absolute për çdo gjë![45]

[42] Dhe vërtet, ajo që tha besimtari ndodhi, dhe kopshti i mohuesit u shkatërrua plotësisht me gjithë vreshtin dhe shtyllat e tij, kështu që ai filloi të përplaste duart nga hidhërimi dhe dhimbja për atë që kishte shpenzuar në të, ndërsa tani gjithçka ishte rrënuar përtokë, vreshtat mbi shtyllat e rrëzuara, dhe me zë të mjeruar thoshte: "Ah! Mjerë unë! Sikur të kisha qënë mirënjohës ndaj mirësive të Allahut dhe të njihja fuqinë e Tij, e të mos i kisha shoqëruar Atij askënd në adhurim!" Por ky pendim ishte në kohën kur nuk i bënte më dobi.

[43] Ai nuk pati ndonjë krah apo grup njerëzish me të cilët u mburr më parë, që ta ndihmonin dhe ta mbronin nga dënimi i Allahut që zbriti mbi të, dhe as nuk mund të ndihmonte e të mbronte vetveten nga dënimi i Allahut.

[44] Në një çast të tillë, kur zbret dënimi i Allahut në këtë botë, apo në ditën e Kiametit, mbrojtja dhe ndihma është vetëm nga Allahu, Zoti i Vërtetë. Ai është më i miri në shpërblim dhe më i miri në dhënien e përfundimit të mirë në botën tjetër për ata që i ka mbrojtur dhe ndihmuar prej robërve të Tij besimtarë.

[45] O i Dërguar, sillu njerëzve, veçanërisht atyre mendjemëdhenjve prej tyre, shembullin e jetës së kësaj bote e cila i ka mashtruar me stolitë e saj të përkohshme; ajo është si uji që Allahu e zbret nga qielli në formë të shiut, dhe bimët e tokës përziehen me të e mbijnë e gjelbërojnë, por kjo nuk zgjat për shumë kohë, sepse shumë shpejt bimët bëhen bar i thatë, të cilin e shpërndan era nga të gjitha anët. Vërtet, Allahu ka fuqi absolute për të bërë çdo gjë.

ٱلْمَالُ وَٱلْبَنُونَ زِينَةُ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا ۖ وَٱلْبَٰقِيَٰتُ ٱلصَّٰلِحَٰتُ خَيْرٌ عِندَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ أَمَلًا ﴿٤٦﴾

46. Pasuria dhe fëmijët janë stoli e jetës së kësaj bote. Por veprat e mira të përhershme, janë më të mira te Zoti yt në shpërblim dhe, janë më të mira në shpresë.[46]

وَيَوْمَ نُسَيِّرُ ٱلْجِبَالَ وَتَرَى ٱلْأَرْضَ بَارِزَةً وَحَشَرْنَٰهُمْ فَلَمْ نُغَادِرْ مِنْهُمْ أَحَدًا ﴿٤٧﴾

47. Ditën, kur Ne do t'i bëjmë malet të lëvizin nga vendi dhe ta shohësh tokën të zhveshur, do t'i tubojmë të gjithë ata, pa lënë askënd pas.[47]

وَعُرِضُوا عَلَىٰ رَبِّكَ صَفًّا لَّقَدْ جِئْتُمُونَا كَمَا خَلَقْنَٰكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍۭ ۚ بَلْ زَعَمْتُمْ أَلَّن نَّجْعَلَ لَكُم مَّوْعِدًا ﴿٤٨﴾

48. Dhe ata do t'i paraqiten Zotit tënd në rreshta (e do t'u thuhet): "Ja ku Na erdhët, ashtu siç ju krijuam herën e parë, ndonëse ju pretendonit se nuk do t'ju caktonim kurrë një takim."[48]

---

[46] Pasuria dhe fëmijët janë stoli dhe fuqi në këtë botë kalimtare, kurse veprat e mira që mbeten përherë - veçanërisht madhërimi i Allahut me fjalët: "Subhanallah, uel hamdulilah, ue la ilahe il-la Allah, ue Allahu ekber, ue la haule ue la kuvete il-la bilah" (I Pastër nga çdo e metë dhe i Lartësuar është Allahu! Falënderimi i përket vetëm Allahut. Nuk ka të adhuruar tjetër me të drejtë përveç Allahut. Allahu është më i Madhi! Nuk ka fuqi e ndryshim veçse me Allahun dhe nga Allahu.) – këto vepra të mira të përhershme kanë shpërblim më të mirë te Zoti yt se sa pasuria dhe fëmijët, dhe këto vepra të mira janë gjëja më e mirë për të cilën njeriu shpreson të shpërblehet te Zoti i tij, duke arritur me to në botën tjetër atë që shpresonte në këtë botë kur i bënte ato.

[47] Kujtoju atyre, o Muhamed, ditën kur Ne do t'i bëjmë malet të lëvizin nga vendet e tyre, të shkulen e të thërrmohen plotësisht, dhe do ta shohësh tokën të zhveshur e të sheshtë, pa male, pa pemë dhe pa krijesa të tjera që e mbulonin atë; atëherë do t'i tubojmë që të gjithë njerëzit e xhinët për të dhënë llogarinë, nga të parët deri tek të fundit, duke mos lënë askënd poshtë tokës pa e ringjallur.

[48] Të gjithë njerëzit dhe të gjitha krijesat do të paraqiten para Zotit tënd, o Muhamed, në Ditën e Llogarisë, të rradhitur në rreshta, dhe do t'u thuhet: "Ja ku ju ringjallëm dhe Na erdhët një e nga një, pa pasuri e pa fëmijë, ashtu siç ju krijuam herën e parë, ndonëse ju, o mohues, pretendonit se Ne nuk do t'ju caktonim një takim për ringjalljen tuaj dhe për shpërblimin tuaj me atë që punuat në dynja."

وَوُضِعَ ٱلۡكِتَٰبُ فَتَرَى ٱلۡمُجۡرِمِينَ مُشۡفِقِينَ مِمَّا فِيهِ وَيَقُولُونَ يَٰوَيۡلَتَنَا مَالِ هَٰذَا ٱلۡكِتَٰبِ لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةٗ وَلَا كَبِيرَةً إِلَّآ أَحۡصَىٰهَاۚ وَوَجَدُواْ مَا عَمِلُواْ حَاضِرٗاۗ وَلَا يَظۡلِمُ رَبُّكَ أَحَدٗا ٤٩

49. Dhe do të vendoset Libri (i veprave), e do t'i shohësh kriminelët të frikësuar nga ajo që gjendet në të dhe do të thonë: "Të mjerët ne! Çfarë është kështu me këtë libër që nuk ka lënë asgjë, të vogël apo të madhe, veçse e ka regjistruar?!" Ata do të gjejnë të shënuar gjithçka që kanë punuar. Dhe Zoti yt nuk i bën padrejtësi askujt.[49]

وَإِذۡ قُلۡنَا لِلۡمَلَٰٓئِكَةِ ٱسۡجُدُواْ لِأٓدَمَ فَسَجَدُوٓاْ إِلَّآ إِبۡلِيسَ كَانَ مِنَ ٱلۡجِنِّ فَفَسَقَ عَنۡ أَمۡرِ رَبِّهِۦٓۗ أَفَتَتَّخِذُونَهُۥ وَذُرِّيَّتَهُۥٓ أَوۡلِيَآءَ مِن دُونِي وَهُمۡ لَكُمۡ عَدُوُّۢۚ بِئۡسَ لِلظَّٰلِمِينَ بَدَلٗا ٥٠

50. Dhe (kujto) kur u thamë engjëjve: "Përuluni në sexhde para Ademit!", dhe ata u përulën në sexhde, përveç Iblisit - i cili ishte nga xhinët – dhe nuk iu bind urdhrit të Zotit të vet. Atëherë, a do t'a merrnit atë dhe pasardhësit e tij për mbrojtës në vendin Tim, edhe pse ata janë armiq për ju?! Sa zëvendësim i keq është ky për të padrejtët![50]

---

[49] Në ditën e Llogarisë do të sillen Librat e veprave të çdo njeriu dhe secilit do t'i vendoset pranë libri i vet, nga ana e djathtë ose e majtë e tij, dhe atëherë do i shohësh kriminelët mëkatarë e idhujtarë të frikësuar nga mëkatet dhe krimet e tyre që kanë bërë në këtë botë dhe që i shohin të regjistruara në librat e tyre, dhe do të thonë: "Të mjerët ne! Çfarë është kështu me këtë Libër që nuk ka lënë asgjë nga veprat dhe mëkatet tona pa e shënuar, qofshin të vogla apo të mëdha?!" Gjithçka që vepruan në dynja do ta gjejnë të shënuar në atë libër dhe do të shpërblehen për ato që kanë bërë. Zoti yt, o Muhamed, nuk i bën padrejtësi askujt, as sa grimca; nuk ia pakëson aspak shpërblimin atij që ka bërë mirë, dhe as nuk ia shton dënimin mëkatarit më tepër se dënimi që meriton.

[50] Kujtoi atyre idhujtarëve dhe mëkatarëve armiqësinë e shejtanit kundër babait të tyre për shkak të zilisë dhe smirës ndaj tij, dhe kujtoi atyre kur Ne i urdhëruam engjët që t'i përulen Ademit në sexhde, në shenjë përshëndetje dhe jo adhurimi, dhe urdhëruam gjithashtu Iblisin t'i bënte sexhde Ademit, por Iblisi, i cili ishte nga xhinët dhe jo nga engjëjt, doli nga bindja ndaj Zotit të tij dhe nuk i bëri sexhde Ademit nga mendjemadhësia dhe zilia

مَّآ أَشْهَدتُّهُمْ خَلْقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَلَا خَلْقَ أَنفُسِهِمْ وَمَا كُنتُ مُتَّخِذَ ٱلْمُضِلِّينَ عَضُدًا ﴿٥١﴾

51. Unë nuk i bëra ata (Iblisin dhe pasardhësit e tij) dëshmitarë të krijimit të qiejve dhe të Tokës, e as të krijimit të vetë atyre; dhe, sigurisht që nuk do të merrja devijuesit për ndihmës.[51]

وَيَوْمَ يَقُولُ نَادُوا۟ شُرَكَآءِىَ ٱلَّذِينَ زَعَمْتُمْ فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا۟ لَهُمْ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُم مَّوْبِقًا ﴿٥٢﴾

52. Atë ditë, kur Ai të thotë: "Thirrini ata që pretenduat se janë ortakët e Mi", ata do t'i thërrasin, por nuk do t'u përgjigjen dhe, mes tyre Ne do të vendosim një luginë shkatërrimi.[52]

---

ndaj tij. Atëherë, o njerëz, a do ta merrnit Iblisin dhe pasardhësit e tij për mbrojtësit tuaj në vendin Tim, ndërkohë që ata janë armiqtë tuaj më të mëdhenj?! Sa e keqe dhe e shëmtuar është bindja e të padrejtëve ndaj shejtanit në vend të bindjes ndaj Allahut; sepse ajo bindje do i çojë në humbje dhe shkatërrim në të dyja botët, kurse bindja ndaj Allahut do i siguronte shpëtimin dhe fitoren në të dyja botët!

[51] Unë nuk e bëra Iblisin dhe pasardhësit e tij dëshmitarë të krijimit të qiejve dhe tokës, që të mund të më ndihmonin në krijimin e tyre, madje as nuk i bëra ata dëshmitarë të krijimit të vetë atyre, që të më ndihmonin në krijimin e tyre; por Unë i krijova të gjitha krijesat i Vetëm, pa ndihmën e askujt, sepse gjithësesi që të gjitha janë krijesat e Mia, e si mund të marrë për ndihmës krijesën Time, e aq më pak kur kjo krijesë (Iblisi) është e humbur dhe i çon krijesat e tjera (njerëzit) në humbje! Pra, si mundet që njerëzit të marrin për mbrojtës armikun e vet, në vend që të marrin për mbrojtës Allahun, ndërkohë që Iblisi dhe pasaradhësit e tij, që ata i marrin për mbrojtës në vend të Allahut, janë krijesa të Allahut, si vete njerëzit?! Si e lënë adhurimin Tim, që jam Krijuesi dhe Furnizuesi i tyre dhe i paraardhësve të tyre, madje edhe i Iblisit dhe pasardhësve të tij që ata i marrin për mbrojtës ne vendin Tim!

[52] Kujtoi atyre, o Muhamed, ditën kur Allahu do t'i thotë idhujtarëve: "Thirrini dhe lutini ata që pretendonit se ishin ortakët e Mi në adhurimin tuaj, që tju ndihmojnë sot kundër Meje!" Dhe ata do t'i thërrasin për ndihmë idhujt e tyre, por nuk do iu përgjigjen, dhe atëherë mes tyre, idhujtarëve dhe idhujve të tyre, do të vendosim një luginë shkatërrimi të xhehenemit, në të cilën do të shkatërrohen të gjithë.

وَرَءَا ٱلْمُجْرِمُونَ ٱلنَّارَ فَظَنُّوٓا۟ أَنَّهُم مُّوَاقِعُوهَا وَلَمْ يَجِدُوا۟ عَنْهَا مَصْرِفًا ﴿٥٣﴾

53. Të këqijtë do ta shohin zjarrin dhe do të jenë të sigurt, se me të vërtetë, do të bien në të dhe nuk do të gjejnë asnjë mënyrë për ta shmangur atë.[53]

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِى هَٰذَا ٱلْقُرْءَانِ لِلنَّاسِ مِن كُلِّ مَثَلٍ ۚ وَكَانَ ٱلْإِنسَـٰنُ أَكْثَرَ شَىْءٍ جَدَلًا ﴿٥٤﴾

54. Në këtë Kuran, Ne u kemi sqaruar njerëzve çdo lloj shembulli, por njeriu është krijesa që kundërshton më shumë nga të gjitha.[54]

وَمَا مَنَعَ ٱلنَّاسَ أَن يُؤْمِنُوٓا۟ إِذْ جَآءَهُمُ ٱلْهُدَىٰ وَيَسْتَغْفِرُوا۟ رَبَّهُمْ إِلَّآ أَن تَأْتِيَهُمْ سُنَّةُ ٱلْأَوَّلِينَ أَوْ يَأْتِيَهُمُ ٱلْعَذَابُ قُبُلًا ﴿٥٥﴾

55. Asgjë nuk i pengoi njerëzit të besojnë - kur u erdhi udhëzimi – dhe të kërkojnë falje nga Zoti i tyre, përveç (kërkesës së tyre) që t'u vinte fati i popujve të mëparshëm ose që t'u vinte dënimi ballë për ballë?[55]

---

[53] Të këqijtë, kriminelë e idhujtar, do ta shohin zjarrin e xhehenemit me sytë e tyre dhe do të binden se do të bien patjetër në të, dhe se nuk do të mund të gjejnë ndonjë mënyrë që ta shmangin atë duke shkuar diku tjetër.

[54] Në këtë Kuran, Ne u kemi sqaruar njerëzve nga të gjitha llojet e shembujve, në mënyrë që të marrin mësim dhe të besojnë, por njeriu është krijesa që kundërshton më shumë nga të gjitha krijesat e tjera; nuk i nënshtrohet të vërtetës dhe nuk merr mësim nga e kaluara.

[55] Asgjë nuk i pengoi njerëzit të besonin dhe të kërkonin falje nga Zoti i tyre, kur atyre u erdhi i Dërguari i Allahut, Muhamedi (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) me Kuranin, përveç sfidës që ata i bënë të Dërguarit të Allahut dhe kërkesës për t'u sjellë atyre dënimin e Allahut me të cilin ishin dënuar popujt e mëparshëm, ose që t'u vinte dënimi i Allahut drejtpërdrejtë dhe ta shihnin me sytë e tyre.

وَمَا نُرۡسِلُ ٱلۡمُرۡسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَۚ وَيُجَٰدِلُ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ بِٱلۡبَٰطِلِ لِيُدۡحِضُواْ بِهِ ٱلۡحَقَّۖ وَٱتَّخَذُوٓاْ ءَايَٰتِي وَمَآ أُنذِرُواْ هُزُوٗا ٥٦

56. Ne nuk i dërgojmë të dërguarit, veçse si përcjellës të lajmit të mirë dhe paralajmërues. Megjithatë, mohuesit polemizojnë me të pavërtetën për të hedhur poshtë të Vërtetën, ndërsa provat e Mia dhe paralajmërimet që iu bëhen i marrin për tallje.[56]

وَمَنۡ أَظۡلَمُ مِمَّن ذُكِّرَ بِـَٔايَٰتِ رَبِّهِۦ فَأَعۡرَضَ عَنۡهَا وَنَسِيَ مَا قَدَّمَتۡ يَدَاهُۚ إِنَّا جَعَلۡنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمۡ أَكِنَّةً أَن يَفۡقَهُوهُ وَفِيٓ ءَاذَانِهِمۡ وَقۡرٗاۖ وَإِن تَدۡعُهُمۡ إِلَى ٱلۡهُدَىٰ فَلَن يَهۡتَدُوٓاْ إِذًا أَبَدٗا ٥٧

57. E kush është më i padrejtë se ai, të cilit ia kujtojnë provat e Zotit të tij, kurse ai largohet prej tyre dhe harron se ç'kanë bërë duart e tij më parë?! Vërtet, Ne kemi vendosur perde mbi zemrat e tyre, që të mos e kuptojnë atë (Kuranin), dhe shurdhim në veshët e tyre. Edhe nëse ti i fton ata në udhëzim, ata kurrë nuk do të udhëzohen.[57]

[56] Ne nuk i dërgojmë të Dërguarit tanë tek njerëzit, veçse për të qenë përcjellës të lajmit të mirë të hyrjes në Xhenet për ata që besojnë dhe bëjnë vepra të mira, dhe paralajmërues për hyrjen në zjarrin e Xhehenemit të atyre që nuk besojnë dhe kundërshtojnë urdhrat e Allahut. Por, megjithë qartësinë e të vërtetës, mohuesit e të dërguarve të Allahut polemizojnë në mënyrë kryeneçe me argumente të pavërteta për të hedhur poshtë të vërtetën që u solli i Dërguari (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), ndërsa provat dhe Librin e Allahut (Kuranin), si dhe paralajmërimet me djegie në zjarrin e Xhehenemit i marrin për tallje.

[57] Nuk ka më të padrejtë se ai që këshillohet dhe kujtohet nga të tjerët me provat e qarta të Allahut, kurse ai largohet prej tyre për të shkuar te e pavërteta, dhe harron veprat e këqia që kanë bërë duart e tij më parë dhe që nuk është penduar për to. Me të vërtetë, Ne kemi vendosur perde mbi zemrat e tyre, kështu që nuk mund ta kuptojnë Kuranin dhe nuk mund t'i perceptojnë të mirat që gjenden në të, kurse në veshët e tyre kemi vendosur shurdhim dhe rëndesë, kështu që nuk mund ta dëgjojnë Kuranin dhe nuk mund të përfitojnë prej tij. Edhe nëse ti, o Muhamed, i fton ata në besim dhe udhëzimin e drejtë, ata kurrë nuk do të dëgjojnë ty dhe kurrë nuk do të udhëzohen në rrugën e drejtë.

وَرَبُّكَ ٱلْغَفُورُ ذُو ٱلرَّحْمَةِ ۖ لَوْ يُؤَاخِذُهُم بِمَا كَسَبُوا۟ لَعَجَّلَ لَهُمُ ٱلْعَذَابَ ۚ بَل لَّهُم مَّوْعِدٌ لَّن يَجِدُوا۟ مِن دُونِهِۦ مَوْئِلًا ﴿٥٨﴾

58. Zoti yt është Falësi plot mëshirë. Sikur Ai t'i dënonte ata për ato që bëjnë, do t'ua shpejtonte dënimin. Por ata kanë një takim, nga i cili nuk do të gjejnë kurrë shpëtim.[58]

وَتِلْكَ ٱلْقُرَىٰٓ أَهْلَكْنَـٰهُمْ لَمَّا ظَلَمُوا۟ وَجَعَلْنَا لِمَهْلِكِهِم مَّوْعِدًا ﴿٥٩﴾

59. Ato qytetet (pranë jush) Ne i shkatërruam kur banorët e tyre bënë padrejtësi dhe, për shkatërrimin e tyre, Ne kishim caktuar një afat.[59]

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِفَتَىٰهُ لَآ أَبْرَحُ حَتَّىٰٓ أَبْلُغَ مَجْمَعَ ٱلْبَحْرَيْنِ أَوْ أَمْضِىَ حُقُبًا ﴿٦٠﴾

60. (Kujto) Kur Musai i tha djaloshit që e shoqëronte: "Nuk do të pushoj së ecuri, derisa të arrij në vendin ku bashkohen dy detet, edhe nëse do të më duhet të udhëtoj për shumë kohë."[60]

---

[58] Zoti yt, o Muhamed, është Falësi plot mëshirë ndaj robërve të Tij që pendohen tek Ai. Sikur Ai t'i dënonte menjëherë ata që i kthejnë shpinën provave të Tij për ato vepra të këqia që bëjnë, do t'ua shpejtonte atyre dënimin, por ata kanë një takim në afatin e caktuar, ku do të marrin dënimin për veprat e tyre, dhe atëherë nuk do të kenë kurrë shpëtim apo vend ku të strehohen.

[59] Ato qytetet e vjetra rreth e rrotull jush, si qyteti i popullit të Hudit, Salihut, Lutit dhe Shuajbit, Ne i shkatërruam kur banorët e tyre bënë padrejtësi duke mohuar Allahun dhe duke përgënjeshtruar të Dërguarit e Tij, dhe për shkatërrimin e tyre Ne kishim caktuar një afat, të cilin kur e arritën, u erdhi dënimi dhe u shkatërruan totalisht.

[60] Kujto, o Muhamed, kur i dërguari ynë, Musai i biri Imranit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), i tha Joshea bin Nun, djaloshit që e shoqëronte dhe i shërbente, dhe që mësonte prej Musait: "Nuk do të ndaloj së ecuri, deri sa të mbërrij në vendin ku takohen dy detet (Deti i Persëve dhe Deti i Romakëve – Diku në Detin e Kuq pranë Akabes në Jordani), edhe nëse do të më duhet të eci për vite të tëra, deri sa të arrij te Hidri, njeriu i mirë e i ditur, për të mësuar prej tij atë dije që nuk e kam." Musai (alejhis selam) ishte i vendosur për të arritur te Hidri, për të marrë atë dije që nuk e kishte, siç i kishte thënë Allahu kur ai u tha Beni Israilëve se nuk ekzistonte asnjë njeri më i ditur se ai në atë kohë, kurse Allahu i shpalli atij se një rob i Tij, Hidri, kishte dije që Musai nuk e kishte. Atëherë Musai i kërkoi Allahut t'i tregonte se ku mund ta gjente atë njeri, dhe Ai i tha që do e gjente në vendin ku takohen dy detet.

فَلَمَّا بَلَغَا مَجۡمَعَ بَيۡنِهِمَا نَسِيَا حُوتَهُمَا فَٱتَّخَذَ سَبِيلَهُۥ فِي ٱلۡبَحۡرِ سَرَبٗا ٦١

61. Kur arritën në vendin ku bashkoheshin dy detet, ata e harruan peshkun e tyre (të kriposur) dhe ai mori rrugën e tij në det, duke u larguar me të shpejtë.[61]

-300-

فَلَمَّا جَاوَزَا قَالَ لِفَتَىٰهُ ءَاتِنَا غَدَآءَنَا لَقَدۡ لَقِينَا مِن سَفَرِنَا هَٰذَا نَصَبٗا ٦٢

62. Kur e kaluan atë (vendin e bashkimit të dy deteve), Musai i tha shoqëruesit të tij: "Na jep drekën tonë, sepse jemi lodhur vërtet shumë nga ky udhëtimi ynë."[62]

قَالَ أَرَءَيۡتَ إِذۡ أَوَيۡنَآ إِلَى ٱلصَّخۡرَةِ فَإِنِّي نَسِيتُ ٱلۡحُوتَ وَمَآ أَنسَىٰنِيهُ إِلَّا ٱلشَّيۡطَٰنُ أَنۡ أَذۡكُرَهُۥۚ وَٱتَّخَذَ سَبِيلَهُۥ فِي ٱلۡبَحۡرِ عَجَبٗا ٦٣

63. Ai tha: "A të kujtohet kur pushuam tek ai shkëmbi? Atje, unë e harrova peshkun - e nuk më bëri të harroj të ta them veçse djalli – dhe ai (peshku) mori rrugën e tij në det në mënyrë të habitshme!"[63]

[61] Kur Musai (alejhis selam) dhe shoqëruesi i tij arritën në vendin ku bashkoheshin dy detet, ndërkohë që kishin ecur shpejt, ndaluan të pushonin pranë një shkëmbi, ku harruan peshkun e kriposur që Musai ishte urdhëruar nga Allahu që ta merrte me vete që ta kishin për ushqim, dhe të cilin Joshea e mbante në një trastë, veç kur papritur peshku u ngjall dhe rrëshqiti në det, duke çarë rrugën në det dhe duke u larguar me të shpejtë.

[62] Kur e kaluan vendin e caktuar ku bashkoheshin dy detet, pikërisht atë vend ku harruan peshkun, duke menduar se nuk kanë arritur ende dhe duke vazhduar të ecnin deri të nesërmen në drekë, Musai ndjeu uri dhe i tha shërbëtorit të tij: "Na jep drekën, se jemi lodhur vërtet shumë nga ky udhëtim."

[63] Shërbëtori i tha Musait: "A të kujtohet kur pushuam te ai shkëmbi? Unë harrova të të thosha se çfarë ndodhi me peshkun – dhe nuk më bëri të harroj të ta them këtë gjë ty veçse shejtani – por atje te shkëmbi, peshku i ngordhur u ngjall dhe u hodh në det, duke e çarë rrugën e tij në det në mënyrë të habitshme."

قَالَ ذَٰلِكَ مَا كُنَّا نَبْغِ ۚ فَٱرْتَدَّا عَلَىٰٓ ءَاثَارِهِمَا قَصَصًا ﴿٦٤﴾

64. Ai (Musai) tha: "Pikërisht këtë po kërkonim." Kështu që u kthyen, duke ndjekur gjurmët e veta.[64]

فَوَجَدَا عَبْدًا مِّنْ عِبَادِنَآ ءَاتَيْنَٰهُ رَحْمَةً مِّنْ عِندِنَا وَعَلَّمْنَٰهُ مِن لَّدُنَّا عِلْمًا ﴿٦٥﴾

65. Dhe gjetën (atje) një nga robërit Tanë, të cilit i kishim dhuruar mëshirë nga Ne dhe i kishim mësuar dije nga ana Jonë.[65]

قَالَ لَهُۥ مُوسَىٰ هَلْ أَتَّبِعُكَ عَلَىٰٓ أَن تُعَلِّمَنِ مِمَّا عُلِّمْتَ رُشْدًا ﴿٦٦﴾

66. Musai i tha atij: "A mund të vij pas teje, që të më mësosh nga ajo dije e drejtë që të është dhënë?"[66]

قَالَ إِنَّكَ لَن تَسْتَطِيعَ مَعِىَ صَبْرًا ﴿٦٧﴾

---

[64] Musai (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) tha: "Pikërisht këtë po kërkonim, sepse kjo është shenjë për mua, që tregon vendin ku ndodhet njeriu i mirë, Hidri." Atëherë u kthyen përsëri te shkëmbi, duke ndjekur gjurmët e tyre.

[65] Kur u kthyen te shkëmbi, ata gjetën atje një robërit tanë të mirë, Hidrin, të cilit i kishim dhënë mëshirë nga Ne, dhe i kishim mësuar nga ana Jonë një dije të caktuar që kishte të bënte me të fshehtën, dhe të cilën Allahu ia kishte inspiruar atij me inspirim të ndryshëm nga shpallja, gjë që Allahu ia jep kujt të dojë prej robërve të Tij. – Nga kjo kuptohet se Hidri nuk ishte profet që i shpallej nga Allahu, por njeri i mirë të cilit Allahu i kishte inspiruar dhe mësuar një dije të posaçme. – Buhariu ka nxjerrë në Sahihun e tij, hadithin që e transmeton Ibën Abasi (Allahu qoftë i kënaqur me të dhe me të atin e tij!), i cili përcjell nga Ubej ibën Keab (radiallahu anhu) se ai ka thënë: "E kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) të thotë: "Ndërsa Musai ishte në një tubim të bijve të Israilit, erdhi një burrë dhe i tha: "A njeh ndonjë njeri që është më i ditur se ti?" Muasi tha: "Jo!" Atëherë Allahu i shpalli Musait, duke i thënë: "Po! Robi ynë, Hadir-i (ka dije që ti nuk e ke)." Atëherë Musai i kërkoi Allahut t'i tregonte rrugën për tek ai, dhe Allahu e bëri peshkun shenjë për të, duke i thënë: "Nëse do ta humbësh peshkun, atëherë kthehu sepse atje ku do e humbësh peshkun do ta gjesh atë (Hidrin). Dhe Musai ndoqi gjurmët e peshkut që kishte lënë kur çau rrugën e tij në det… Pastaj përmendi ajetet e mësipërme dhe tha: "Dhe pastaj ndodhi me ata të dy (Musain dhe Hidrin) ajo që ka treguar Allahu në Librin e Tij (në ajetet në vazhdim)." [Buhariu, Kapitulli i Dijes, Tema 16, Hadithi 74].

[66] Musai (alejhis selam) i tha Hidrit, njeriut të ditur: "A mund të vij pas teje e të shoqëroj, që të më mësosh nga ajo dije e drejtë dhe udhëzuese në të vërtetën, të cilën Allahu ta ka mësuar ty, që të përfitoj prej saj?"

67. Ai (Hidri) tha: “Ti nuk do të mund të durosh me mua![67]

وَكَيْفَ تَصْبِرُ عَلَىٰ مَا لَمْ تُحِطْ بِهِۦ خُبْرًا ﴿٦٨﴾

68. E si mund të durosh para diçkaje, për të cilën nuk ke njohuri?"[68]

قَالَ سَتَجِدُنِيٓ إِن شَآءَ ٱللَّهُ صَابِرًا وَلَآ أَعْصِى لَكَ أَمْرًا ﴿٦٩﴾

69. Ai (Musai) tha: “Në dashtë Allahu, do më gjesh të durueshëm, dhe nuk do të kundërshtoj asnjë nga urdhrat e tua.”[69]

قَالَ فَإِنِ ٱتَّبَعْتَنِى فَلَا تَسْـَٔلْنِى عَن شَىْءٍ حَتَّىٰٓ أُحْدِثَ لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا ﴿٧٠﴾

70. Ai (Hidri) i tha: “Nëse vjen pas meje, mos më pyet për asgjë, derisa unë vetë të ta shpjegoj!”[70]

فَٱنطَلَقَا حَتَّىٰٓ إِذَا رَكِبَا فِى ٱلسَّفِينَةِ خَرَقَهَا ۖ قَالَ أَخَرَقْتَهَا لِتُغْرِقَ أَهْلَهَا لَقَدْ جِئْتَ شَيْـًٔا إِمْرًا ﴿٧١﴾

71. Dhe kështu, ata të dy u nisën së bashku, dhe kur hipën në anije, ai (Hidri) bëri një çarje në të. Musai i tha: “A e çave atë për ta mbytur ekuipazhin e saj? Me të vërtetë, ke bërë diçka shumë të keqe!”[71]

---

[67] Hidri i tha Musait (alejhis selam): "Ti nuk do të mund të durosh me mua, nëse vjen pas meje dhe më shoqëron, sepse unë shoh disa gjëra të fshehta që m'i ka mësuar Allahu dhe do të veproj sipas asaj që shoh, kurse t'i sheh vetëm gjërat e dukshme dhe nuk mund të durosh për ato vepra që unë do t'i bëj duke u bazuar në dijen që më ka mësuar Allahu…

[68] E si mund të durosh ti, o Musa, para atyre gjërave që unë do të veproj sipas asaj që më ka mësuar Allahu, ndërkohë që ti nuk ke njohuri për ato gjëra dhe nuk e di realitetin e tyre?"

[69] Musai iu përgjigj Hidrit: "Në dashtë Allahu, do më gjesh të durueshëm para atyre që do të veprosh, dhe nuk do të kundërshtoj asnjë nga urdhrat që do më japësh." Ky është zakoni i të Dërguarve të Allahut dhe i njerëzve të mirë besimtarë, që të mos besojnë kurrë te vetja e tyre për asnjë çast, por ta lidhin çdo zotim që marrin me dëshirën e Allahut .

[70] Hidri pranoi që Musai të shkojë pas tij, por me kushtin që: "Nëse do më shoqërosh, mos më pyet për asgjë që do ta shohësh të papranueshme prej veprave që unë do të bëj, derisa unë vetë të ta shpjegoj si qëndron çështja në realitet!" Musai (alejhis selam) e pranoi kushtin e tij, duke u sjellë me edukatën e kërkuesit të dijes para dijetarit, dhe kështu u nisën së bashku në udhëtim.

[71] Musai bashkë Hidrin u nisën të ecnin së bashku buzë detit duke kërkuar të hipnin në ndonjë anije, dhe kur një anije kaloi pranë tyre, ata i kërkuan njerëzve të saj që t'i hipnin edhe ata në anije, dhe ata i hipën. Kur hipën në anije, Hidri e çau një nga dërrasat e saj,

قَالَ أَلَمْ أَقُلْ إِنَّكَ لَن تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٧٢﴾

72. Ai (Hidri) i tha: “A nuk të thashë se ti nuk do të mund të durosh me mua?”[72]

قَالَ لَا تُؤَاخِذْنِي بِمَا نَسِيتُ وَلَا تُرْهِقْنِي مِنْ أَمْرِي عُسْرًا ﴿٧٣﴾

73. Ai (Musai) u përgjigj: “Mos më qorto për atë që harrova dhe mos ma bëj të vështirë çështjen time!”[73]

فَٱنطَلَقَا حَتَّىٰٓ إِذَا لَقِيَا غُلَـٰمًا فَقَتَلَهُۥ قَالَ أَقَتَلْتَ نَفْسًا زَكِيَّةًۢ بِغَيْرِ نَفْسٍ لَّقَدْ جِئْتَ شَيْـًٔا نُّكْرًا ﴿٧٤﴾

74. Dhe vazhduan të ecin së bashku, derisa takuan një djalosh, të cilin ai (Hidri) e vrau. Ai (Musai) tha: “A vrave një njeri të pafajshëm, i cili nuk ka vrarë askënd?! Me të vërtetë, ke bërë diçka të tmerrshme!”[74]

dhe Musai i tha atij menjëherë: "A e prishe anijen që të mbytësh njerëzit e saj, ndërsa ata na hipën në të pa pagesë?! Me të vërtetë, kjo që bëre është një e keqe shumë e madhe."

[72] Hidri i tha Musait: "A nuk të thashë që në fillim, se ti nuk do të mund të durosh me mua, para atyre veprave që do të bëj, sepse ti sheh diçka për të cilën nuk ke njohuri?"

[73] Musai (alejhis selam) iu përgjigj Hidrit duke i kërkuar ndjesë: "Mos më qorto pse e harrova kushtin tënd, por as mos ma bëj të vështirë çështjen time të mësimit që duhet të marr prej teje, por më mëso me butësi dhe lehtësi!"

[74] Hidri e pranoi ndjesën e Musait dhe kështu vazhduan të ecin së bashku pasi që zbritën nga anija. Ndërsa ishin duke ecur në bregdet, panë një djalosh që po luante me djemtë e tjerë, veç kur Hidri e vrau atë. Musai (alejhis selam) nuk duroi dot, dhe i tha: "Si mund të vrasësh një njeri të pastër e të pafajshëm, i cili ende nuk ka mbushur moshën madhore që të jetë përgjegjës për veprat e veta, ndërkohë që ai nuk ka vrarë askënd që të meritonte të vritej për këtë shkak? Me të vërtetë, ke bërë një vepër të keqe shumë të madhe, të tmerrshme!"

۞ قَالَ أَلَمْ أَقُل لَّكَ إِنَّكَ لَن تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٧٥﴾

75. Ai (Hidri) i tha: “A nuk të thashë ty se ti nuk do të mund të durosh me mua?”[75]

قَالَ إِن سَأَلْتُكَ عَن شَيْءٍ بَعْدَهَا فَلَا تُصَـٰحِبْنِي ۖ قَدْ بَلَغْتَ مِن لَّدُنِّي عُذْرًا ﴿٧٦﴾

76. Ai (Musai) tha: “Nëse do të të pyes për ndonjë gjë pas kësaj, atëherë mos më mbaj më në shoqërinë tënde! Tashmë ke arsye të mjaftueshme nga ana ime (për t'u ndarë nga unë)!”[76]

فَٱنطَلَقَا حَتَّىٰٓ إِذَآ أَتَيَآ أَهْلَ قَرْيَةٍ ٱسْتَطْعَمَآ أَهْلَهَا فَأَبَوْا۟ أَن يُضَيِّفُوهُمَا فَوَجَدَا فِيهَا جِدَارًا يُرِيدُ أَن يَنقَضَّ فَأَقَامَهُۥ ۖ قَالَ لَوْ شِئْتَ لَتَّخَذْتَ عَلَيْهِ أَجْرًا ﴿٧٧﴾

77. Dhe vazhduan të ecin, derisa arritën te banorët e një qyteti, të cilëve u kërkuan që t’u jepnin për të ngrënë, por ata nuk pranuan t'u ofrojnë mikpritje. Atje gjetën një mur që gati po rrëzohej dhe ai (Hidri) e drejtoi. Ai (Musai) tha: “Po të doje, mund të merrje shpërblim për këtë.”[77]

[75] Hidri i tha Musait (alejhis selam), duke e qortuar dhe duke i kujtuar: "A nuk të thashë ty se ti nuk do të mund të durosh me mua para atyre gjërave që do të shohësh të bëj, për shkakun se ti nuk ke dije për to?" Këtu shtoi përemrin "ty", për të treguar se Musai kësaj rradhe nuk ka justifikim.

[76] Musai (alejhis selam) i tha Hidrit: "Nëse të pyes për diçka tjetër pas kësaj here, më lër dhe mos më mbaj në shoqërinë tënde. Tashmë ke arsye të mjaftueshme kundrejt meje për t'u ndarë nga unë, sepse më the që në fillim se nuk do të mund të duroja me ty."

[77] Musai dhe Hidri vazhduan udhëtimin së bashku, derisa arriten në një qytet, ku kërkuan ushqim si mysafirë, por banorët e atij qyteti refuzuan t'i ofrojnë mikpritje. Në atë qytet, ata ndeshën një mur të lartë, që ishte gati për t'u rrëzuar, por Hidri e drejtoi atë që të mos rrëzohej. Musai i tha atij: "Sikur të doje, mund të merrje shpërblim për këtë që bëre, në mënyrë që të blejmë ushqimin tonë, meqenëse banorët e qytetit refuzuan të na ofrojnë mikpritje dhe ushqim."

قَالَ هَٰذَا فِرَاقُ بَيْنِي وَبَيْنِكَ ۚ سَأُنَبِّئُكَ بِتَأْوِيلِ مَا لَمْ تَسْتَطِع عَّلَيْهِ صَبْرًا ﴿٧٨﴾

78. Ai (Hidri) tha: "Kjo është koha e ndarjes mes meje dhe teje. Unë do të tregoj ty shpjegimin e atyre, për të cilat nuk munde të durosh.[78]

أَمَّا ٱلسَّفِينَةُ فَكَانَتْ لِمَسَٰكِينَ يَعْمَلُونَ فِى ٱلْبَحْرِ فَأَرَدتُّ أَنْ أَعِيبَهَا وَكَانَ وَرَآءَهُم مَّلِكٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ غَصْبًا ﴿٧٩﴾

79. Sa i përket anijes, ajo i përkiste disa njerëzve të varfër, që punonin në det. Unë synova ta dëmtoj atë, sepse para tyre gjendej një mbret, i cili merrte me dhunë çdo anije (të mirë).[79]

وَأَمَّا ٱلْغُلَٰمُ فَكَانَ أَبَوَاهُ مُؤْمِنَيْنِ فَخَشِينَآ أَن يُرْهِقَهُمَا طُغْيَٰنًا وَكُفْرًا ﴿٨٠﴾

80. E sa i përket djaloshit, prindërit e tij ishin besimtarë dhe kishim frikë se ai do t'i shtynte ata në kundërshtim dhe mohim (të Allahut),[80]

فَأَرَدْنَآ أَن يُبْدِلَهُمَا رَبُّهُمَا خَيْرًا مِّنْهُ زَكَوٰةً وَأَقْرَبَ رُحْمًا ﴿٨١﴾

81. kështu që deshëm që Zoti i tyre, t'ua zëvendësonte atë me një tjetër më të mirë se ai në pastërti dhe më të mëshirshëm (me ta).[81]

---

[78] Hidri i tha Musait (alejhis selam): "Kjo është koha e ndarjes mes meje dhe teje, por para se të ndahemi, do të tregoj interpretimin e atyre gjërave që bëra, për të cilat ti nuk munde të durosh pa më pyetur e pa më qortuar…

[79] Sa i përket anijes që dëmtova duke hequr dërrasa prej saj, ajo i përkiste disa njerëzve të varfër që punonin në det me atë anije për t'u ushqyer. Unë synova ta dëmtoj atë anije që të mos dukej e mirë, sepse në rrugën e tyre ku do të kalonin gjendejn një mbret mohues dhe i padrejtë, i cili merrte me dhunë çdo anije të mirë dhe pa të meta.

[80] Sa i përket djaloshit që vrava, ai ishte mohues i Allahut dhe në dijen e Allahut ai nuk do të udhëzohej, kurse prindërit e tij ishin besimtarë, dhe kishim frikë se nëse ai djalë do të vazhdonte të jetonte, do t'i shtynte prindërit e tij në kundërshtim dhe mohim të Allahut nga dashuria që kishin për të dhe nga nevoja që do të kishin për të në të ardhmen,

[81] prandaj deshëm që Allahu t'ua zëvendësonte atë me një fëmijë tjetër më të mirë se ai, në pastërtinë e besimit dhe devotshmërinë ndaj Allahut, dhe më të mëshirshëm e më të mirë në sjellje e dëgjueshmëri ndaj prindërve.

وَأَمَّا ٱلْجِدَارُ فَكَانَ لِغُلَـٰمَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِى ٱلْمَدِينَةِ وَكَانَ تَحْتَهُۥ كَنزٌ لَّهُمَا وَكَانَ أَبُوهُمَا
صَـٰلِحًا فَأَرَادَ رَبُّكَ أَن يَبْلُغَآ أَشُدَّهُمَا وَيَسْتَخْرِجَا كَنزَهُمَا رَحْمَةً مِّن رَّبِّكَ ۚ وَمَا
فَعَلْتُهُۥ عَنْ أَمْرِى ۚ ذَٰلِكَ تَأْوِيلُ مَا لَمْ تَسْطِع عَّلَيْهِ صَبْرًا ﴿٨٢﴾

82. Kurse sa i përket murit, ai i përkiste dy djemve jetimë në qytet dhe, poshtë tij gjendej një thesar i tyre. Babai i tyre kishte qenë njeri i mirë, prandaj Zoti yt deshi që ata të arrinin pjekurinë, pastaj ta nxirrnin thesarin e tyre, si mëshirë nga Zoti yt. Unë nuk i bëra këto nga vetja ime. Ky është shpjegimi i atyre, për të cilat ti s'munde të duroje!"[82]

وَيَسْـَٔلُونَكَ عَن ذِى ٱلْقَرْنَيْنِ ۖ قُلْ سَأَتْلُوا عَلَيْكُم مِّنْهُ ذِكْرًا ﴿٨٣﴾

83. Të pyesin ty (Muhamed) për Dhulkarnejnin; thuaju: "Unë do t'ju tregoj diçka për të."[83]

[82] Kurse ai muri që drejtova që të mos rrëzohej, i përkiste dy djemve jetimë nga ai qytet, dhe poshtë tij gjendej një thesar me ar e argjend që u përkiste atyre. Meqenëse babai i tyre kishte qënë njeri i mirë, Zoti yt, o Musa, deshi që ata të rriteshin e të arrinin pjekurinë, pastaj ta nxirrnin thesarin e tyre, si mëshirë nga Zoti yt ndaj tyre. Asgjë nga këto që më pe të bëja, o Musa, nuk e bëra nga vetja apo mendja ime, por i bëra me inspirim dhe urdhër nga Allahu. Këto ishin shpjegimet dhe shkaqet e atyre gjërave, për të cilat t'i s'mund të duroje pa më pyetur e pa më qortuar për to."

[83] Idhujtarët nga populli yt apo hebrenjtë, të pyesin ty, o i Dërguar, për mbretin e drejtë dhe njeriun e mirë, Dhulkarnejnin; thuaju: "Do t'ju tregoj diçka nga historia e tij, që ta kujtoni e të merrni mësim." – Dhulkarnejni nuk është Aleksandri i Maqedonisë, apo Aleksandri i madh, siç mendojnë disa njerëz, pasi ky i Maqedonisë apo i Greqisë, ka qenë mohues dhe idhujtar, dhe përveç kësaj, ky i Greqisë ka qenë rreth 300 e disa vjet para Isait (alejhis selam), kurse Dhulkarnejni mendohet se ka qenë në kohën e Ibrahimit (alejhis selam), pra rreth 2000 (dy mijë) vjet para Isait (alejhis selam), dhe dallimi mes tyre është i madh, edhe pse mund të ngatërrohen për shkak të sundimit të madh që kanë pasur, por Dhulkarnejni i përmendur në Kuran ka shkuar shumë më larg në Lindje se ky i Maqedonisë dhe sigurisht që ishte besimtar që adhuronte veteëm Allahun dhe ishte prej arabëve e jo prej politeistëve të Greqisë së lashtë. Këto janë fjalë të Ibën Tejmijes në librin "Minhaxhu es Suneti en Nebevije" dhe "Mexhmuul Fetava", si dhe të Ibnul Kajjim, në librin "Igathetu el Lehefan".

إِنَّا مَكَّنَّا لَهُۥ فِى ٱلْأَرْضِ وَءَاتَيْنَـٰهُ مِن كُلِّ شَىْءٍ سَبَبًا ﴿٨٤﴾

84. Vërtet, Ne e forcuam atë në Tokë dhe i dhamë atij mundësi për të arritur nga çdo gjë.[84]

فَأَتْبَعَ سَبَبًا ﴿٨٥﴾

85. Dhe ai ndoqi një rrugë.[85]

حَتَّىٰٓ إِذَا بَلَغَ مَغْرِبَ ٱلشَّمْسِ وَجَدَهَا تَغْرُبُ فِى عَيْنٍ حَمِئَةٍ وَوَجَدَ عِندَهَا قَوْمًا ۗ قُلْنَا يَـٰذَا ٱلْقَرْنَيْنِ إِمَّآ أَن تُعَذِّبَ وَإِمَّآ أَن تَتَّخِذَ فِيهِمْ حُسْنًا ﴿٨٦﴾

86. Kur arriti në vendin e perëndimit të Diellit, e pa atë të perëndonte në një burim të nxehtë me baltë të zezë dhe atje gjeti një popull. Ne thamë: "O Dhulkarnejn! Ose ndëshko, ose trajtoi ata me mirësi!"[86]

قَالَ أَمَّا مَن ظَلَمَ فَسَوْفَ نُعَذِّبُهُۥ ثُمَّ يُرَدُّ إِلَىٰ رَبِّهِۦ فَيُعَذِّبُهُۥ عَذَابًا نُّكْرًا ﴿٨٧﴾

87. Ai tha: "Sa i përket atij që bën padrejtësi, ne do ta ndëshkojmë atë, pastaj ai do të kthehet te Zoti i vet, i Cili do ta ndëshkojë atë me një dënim të tmerrshëm.[87]

---

[84] Ne e forcuam Dhulkarnejnin në Tokë dhe i dhamë atij mundësi, mjete e mënyra për të arritur nga çdo gjë që dëshironte prej çlirimit të vendeve, triumfit mbi armiqtë, e të tjera.

[85] Dhulkarnejni i shfrytëzoi me seriozitet mundësitë dhe mjetet që i mundësoi Allahu, dhe kështu mori rrugën drejt perëndimit.

[86] Dhulkarnejni ndoqi rrugën drejt perëndimit, derisa mbërriti në vendin e perëndimit të Diellit, të cilin sikur e kishte para syve dhe dukej sikur perëndonte në një burim të nxehtë me baltë të zezë në të, (përshkruan si dukej perëndimi në det), dhe atje gjeti një popull. Ne i thamë: "O Dhulkarnejn, ose ndëshkoi ata me vrasje, në rast se nuk pranojnë besimin e vërtetë dhe adhurimin e Një Zoti të Vetëm, ose trajtoi ata me mirësi, duke u mësuar dhe sqaruar rrugën e drejtë të Allahut."

[87] Dhulkarnejni tha: "Sa i përket atij që i bën padrejtësi vetvetes duke mohuar Zotin e vet, në do e ndëshojmë atë në këtë botë duke e vrarë, pastaj ai do të kthehet te Zoti i tij, i Cili do e ndëshkojë atë me një dënim të tmerrshëm në zjarrin e Xhehenemit.

وَأَمَّا مَنْ ءَامَنَ وَعَمِلَ صَٰلِحًا فَلَهُۥ جَزَآءً ٱلْحُسْنَىٰ ۖ وَسَنَقُولُ لَهُۥ مِنْ أَمْرِنَا يُسْرًا ﴿٨٨﴾

88. Ndërsa ai që beson dhe bën vepra të mira, atij i takon shpërblim më e mira (Xheneti), kurse nga ana jonë do t'i bëjmë lehtësi."[88]

ثُمَّ أَتْبَعَ سَبَبًا ﴿٨٩﴾

89. Pastaj ndoqi një rrugë tjetër.[89]

حَتَّىٰٓ إِذَا بَلَغَ مَطْلِعَ ٱلشَّمْسِ وَجَدَهَا تَطْلُعُ عَلَىٰ قَوْمٍ لَّمْ نَجْعَل لَّهُم مِّن دُونِهَا سِتْرًا ﴿٩٠﴾

90. Kur arriti në vendin e lindjes së Diellit, e pa atë të lindte mbi një popull, të cilit Ne nuk i kishim bërë asnjë mburojë nga dielli.[90]

كَذَٰلِكَ وَقَدْ أَحَطْنَا بِمَا لَدَيْهِ خُبْرًا ﴿٩١﴾

91. Kështu ishte, dhe Ne dinim gjithçka për ato që ai kishte.[91]

ثُمَّ أَتْبَعَ سَبَبًا ﴿٩٢﴾

92. Pastaj ndoqi një rrugë tjetër.[92]

---

[88] Ndërsa ai që beson prej tyre, dhe bën vepra të mira në bindje ndaj Allahut, ai do të ketë Xhenetin shpërblim nga Allahu, ndërsa nga ne do të ketë lehtësira, urdhra të lehta dhe sjellje të mirë.

[89] Pastaj Dhulkarnejni u kthye në drejtim të Lindjes, duke shfrytëzuar mjetet dhe mundësitë që i kishte dhënë Allahu.

[90] Kur Dhulkarnejni bërriti në vendin e lindjes së Diellit, e pa atë të lindte mbi një popull, të cilit Allahu nuk i kishte bërë asnjë mburojë nga Dielli, as male as pemë, dhe ata nuk kishin shtëpi apo ndërtesa që t'i mbronin nga nxehtësia e Diellit, sepse toka e tyre nuk i mbante ndërtesat, por futeshin në strofulla e tunele poshtë Tokës për t'u ruajtur nga Dielli.

[91] Kështu ishte, siç e treguam, dhe Ne kishim përfshirë në Dijen Tonë gjithçka që Dhulkarnejni kishte prej mundësive e mjeteve të mëdha ngado që shkonte.

[92] Pastaj Dhulkarnejni mori një rrugë tjetër, duke përdorur mjetet dhe mundësitë që Allahu i kishte dhënë.

حَتَّىٰٓ إِذَا بَلَغَ بَيْنَ ٱلسَّدَّيْنِ وَجَدَ مِن دُونِهِمَا قَوْمًا لَّا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ قَوْلًا ﴿٩٣﴾

93. Derisa, kur arriti në mes dy maleve, gjeti para tyre një popull, i cili pothuaj nuk kuptonte asnjë gjuhë tjetër.[93]

قَالُوا يَـٰذَا ٱلْقَرْنَيْنِ إِنَّ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ مُفْسِدُونَ فِى ٱلْأَرْضِ فَهَلْ نَجْعَلُ لَكَ خَرْجًا عَلَىٰٓ أَن تَجْعَلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ سَدًّا ﴿٩٤﴾

94. Ata thanë: "O Dhulkarnejn! Me të vërtetë, Jexhuxhët dhe Mexhuxhët janë prishës në Tokë. A të të japim një pagesë që të ndërtosh një pendë të lartë mes nesh dhe atyre?"[94]

قَالَ مَا مَكَّنِّى فِيهِ رَبِّى خَيْرٌ فَأَعِينُونِى بِقُوَّةٍ أَجْعَلْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ رَدْمًا ﴿٩٥﴾

95. Ai tha: "Ajo që më ka mundësuar Zoti im është shumë më e mirë (nga pagesa juaj), por më ndihmoni me fuqi punëtore, që të ndërtoj një pendë të fortë mes jush dhe atyre.[95]

ءَاتُونِى زُبَرَ ٱلْحَدِيدِ ۖ حَتَّىٰٓ إِذَا سَاوَىٰ بَيْنَ ٱلصَّدَفَيْنِ قَالَ ٱنفُخُوا۟ ۖ حَتَّىٰٓ إِذَا جَعَلَهُۥ نَارًا قَالَ ءَاتُونِىٓ أُفْرِغْ عَلَيْهِ قِطْرًا ﴿٩٦﴾

96. Më sillni blloqe hekuri!" Dhe, kur e mbushi boshllëkun midis dy maleve rrafsh me majat e tyre, urdhëroi: "Fryjini zjarrit!" Derisa e bëri atë (hekurin) zjarr (të skuqur si zjarri), atëherë tha: "Më sillni bakër të shkrirë që ta derdh mbi të."[96]

---

[93] Dhulkarnejni vazhdoi rrugën e tij, derisa arriti në mes dy maleve të lartë që ishin pengesa për çfarë gjendej pas tyre, ku ai gjeti një popull, i cili thuajse nuk kuptonte asnjë gjuhë tjetër përveç gjuhës së vet.

[94] Njerëzit e atij populli i thanë Dhulkarnejnit: "Me të vërtetë, Jexhuxhët dhe Mexhuxhët – dy popuj të fuqishëm dhe të shumtë në numër nga bijtë e Ademit, pra nga njerëzit – janë prishës në Tokë – prishin të mbjellat dhe vrasin njerëzit; a të mbledhim nga pasuritë tona dhe të japim ty një çmim dhe shpërblim, në mënyrë që të ndërtosh një pendë të lartë mes nesh dhe atyre, që të mos kenë mundësi të arrijnë tek ne?"

[95] Dhulkarnejni tha: "Ajo që më ka dhënë Zoti im, prej pushtetit dhe mundësisë që të udhëtoj nëpër botë, është shumë më e mirë se pagesa juaj, por më ndihmoni me fuqi punëtore, që të ndërtoj një pendë të lartë e të fortë mes jush dhe atyre."

[96] "Më sillni blloqe hekuri të mëdha!" Ata i sollën dhe me to ai mbushi boshllëkun mes dy maleve deri sa e rrafshoi atë me majat e maleve, pastaj urdhëroi punëtorët që të ndiznin

فَمَا ٱسۡطَٰعُوٓاْ أَن يَظۡهَرُوهُ وَمَا ٱسۡتَطَٰعُواْ لَهُۥ نَقۡبٗا ٩٧

97. Kështu, ata (Jexhuxhët dhe Mexhuxhët) nuk mundën të ngjiten mbi të (pendën) dhe as nuk mundën të hapnin ndonjë depërtim nëpër të.[97]

-303-

قَالَ هَٰذَا رَحۡمَةٞ مِّن رَّبِّيۖ فَإِذَا جَآءَ وَعۡدُ رَبِّي جَعَلَهُۥ دَكَّآءَۖ وَكَانَ وَعۡدُ رَبِّي حَقّٗا ٩٨

98. Ai (Dhulkarnejni) tha: "Kjo është mëshirë nga Zoti im! Por, kur të vijë premtimi i Zotit tim, Ai do ta rrafshojë atë (pendën). Premtimi i Zotit tim është gjithmonë i vërtetë."[98]

* وَتَرَكۡنَا بَعۡضَهُمۡ يَوۡمَئِذٖ يَمُوجُ فِي بَعۡضٖۖ وَنُفِخَ فِي ٱلصُّورِ فَجَمَعۡنَٰهُمۡ جَمۡعٗا ٩٩

99. Atë Ditë, Ne do t'i lëmë ata (Jexhuxhët dhe Mexhuxhët) të vërshojnë njëri mbi tjetrin si dallgët. Pastaj do t'i fryhet Surit, e Ne do t'i tubojmë që të gjithë ata (krijesat) së bashku.[99]

---

zjarrin, derisa i gjithë hekuri u bë zjarr i skuqur. Pastaj i kërkoi atyre të sillnin bakër të shkrirë që ta derdhte mbi hekurin, me qëllim që të behej njësh me të dhe shumë i fortë.

[97] Dhe kështu, Jexhuxhët dhe Mexhuxhët nuk mundën të ngjiten mbi pendën e Dhulkarnejnit, për shkak të lartësisë dhe lëmimit të saj, dhe as nuk mundën të hapin ndonjë depërtim poshtë saj apo nëpër të, për shkak të thellësisë, gjerësisë dhe fortësisë së saj.

[98] Pas përfundimit të pendës apo digës mes dy maleve, dhe pasi pa që Jexhuxhët dhe Mexhuxhët nuk mund ta kalonin atë, Dhulkarnejni tha: "Kjo pendë është mëshirë nga Zoti im për njerëzit, sepse ajo i mbron ata nga prishja dhe shkatërrimi i Jexhuxhëve dhe Mexhuxhëve, por kur të vijë premtimi i Zotit tim për daljen e Jexhuxhëve dhe Mexhuxhëve dhe shpërndarjen e tyre nëpër botë, Ai do e rrafshojë me tokën këtë pendë. Premtimi i Zotit tim është gjithmonë i vërtetë dhe nuk ndryshon e nuk thyhet kurrë."

[99] Ditën që Allahu ka premtuar për daljen e Jexhuxhëve dhe Mexhuxhëve, pak para Kiametit, Ai do i lërë ata të dalin e të vërshojnë nëpër Tokë njëri mbi tjetrin, si dallgët e detit, për shkak të numrit të tyre shumë të madh. Pastaj do t'i fryhet Surit për ringjalljen e krijesave, dhe Allahu do i tubojë që të gjitha krijesat e Tij së bashku për t'i marrë në llogari dhe për t'u dhënë shpërblimin që i takon secilit, sipas asaj që ka vepruar në këtë botë.

وَعَرَضْنَا جَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ لِّلْكَـٰفِرِينَ عَرْضًا ﴿١٠٠﴾

100. Atë Ditë, Ne do t'ua shfaqim Xhehenemin mohuesve haptazi;[100]

ٱلَّذِينَ كَانَتْ أَعْيُنُهُمْ فِى غِطَآءٍ عَن ذِكْرِى وَكَانُوا۟ لَا يَسْتَطِيعُونَ سَمْعًا ﴿١٠١﴾

101. Atyre, sytë e të cilëve ishin të mbuluar para përmendjes Sime, dhe që nuk mund të dëgjonin.[101]

أَفَحَسِبَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓا۟ أَن يَتَّخِذُوا۟ عِبَادِى مِن دُونِىٓ أَوْلِيَآءَ ۚ إِنَّآ أَعْتَدْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَـٰفِرِينَ نُزُلًا ﴿١٠٢﴾

102. A mos mendojnë mohuesit se mund t'i zgjedhin robërit e Mi për mbrojtës, në vendin Tim?! Vërtet, Ne e kemi përgatitur Xhehenemin si strehim për mohuesit.[102]

قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُم بِٱلْأَخْسَرِينَ أَعْمَـٰلًا ﴿١٠٣﴾

103. Thuaj (o Muhamed): "A t'ju tregojmë për më të humburit e veprave të tyre;[103]

ٱلَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا ﴿١٠٤﴾

104. Për ata, përpjekja e të cilëve në jetën e kësaj bote ka shkuar kot, ndërkohë që ata mendonin se po bënin vepra të mira?"[104]

---

[100] Ditën e Llogarisë, Ne do t'ua shfaqim Xhehenemin mohuesve haptazi, duke ua afruar atë që ta shohin mirë përfundimin e tyre;

[101] Do t'ua shfaqim Xhehenemin haptazi mohuesve, sytë e të cilëve ishin të mbuluar para përmendjes Sime, kështu që nuk i shihnin provat e Mia, Ajetet e Librit Tim (Kuranin), dhe që nuk mund të duronin të dëgjonin provat e Mia, që të çojnë në besimin tek Unë dhe tek të Dërguarit e Mi; dhe kjo për shkak të angazhimit të tyre me mohimin e Allahut dhe bindjen ndaj shejtanit.

[102] A mos menduan ata mohues të Allahut prej adhuruesve të engjëjve e të Mesihut, Isait (Alejhis selam), se mund të zgjedhin robërit e Mi që ata i adhurojnë, për mbrojtës në vendin Tim? Vërtet, Ne e kemi përgatitur zjarrin e Xhehenemit si banesë dhe strehë për mohuesit.

[103] Thuaj njerëzve, o i Dërguar, dhe veçanërisht hebrenjve dhe të krishterëve: "A t'ju tregojmë se cilët janë njerëzit që më së shumti i humbin veprat e tyre?

[104] A t'ju tregojmë për ata njerëz, përpjekja dhe puna e të cilëve në jetën e kësaj bote ka shkuar kot, ndërkohë që ata mendonin se po bënin vepra të mira në bindje ndaj Allahut?"

أُولَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ بِـَٔايَٰتِ رَبِّهِمْ وَلِقَآئِهِۦ فَحَبِطَتْ أَعْمَٰلُهُمْ فَلَا نُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ وَزْنًا ﴿١٠٥﴾

105. Këta janë ata, të cilët i mohuan provat e Zotit të tyre dhe takimin me Të, prandaj veprat e tyre u bënë të pavlera, kështu që Ne nuk do t'u japim atyre kurrfarë peshe (vlere) në Ditën e Kiametit.[105]

ذَٰلِكَ جَزَآؤُهُمْ جَهَنَّمُ بِمَا كَفَرُوا۟ وَٱتَّخَذُوٓا۟ ءَايَٰتِى وَرُسُلِى هُزُوًا ﴿١٠٦﴾

106. Ai është shpërblimi i tyre, Xhehenemi, për shkak se mohuan dhe i morën për tallje provat dhe të dërguarit e Mi.[106]

إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّٰتُ ٱلْفِرْدَوْسِ نُزُلًا ﴿١٠٧﴾

107. Me të vërtetë, ata që besuan dhe bënë vepra të mira, do të kenë për banesa kopshtet e Firdeusit.[107]

خَٰلِدِينَ فِيهَا لَا يَبْغُونَ عَنْهَا حِوَلًا ﴿١٠٨﴾

108. Aty do të qëndrojnë përgjithmonë, duke mos dëshiruar asnjë ndryshim.[108]

---

[105] Më të humburit e veprave të tyre janë ata, të cilët i mohuan dhe përgënjeshtruan provat dhe shpalljet e Zotit të tyre, si dhe mohuan takimin e Zotit të tyre në ditën e Kiametit, prandaj të gjitha veprat e tyre do të shkojnë kot dhe do të fshihen për shkak të mohimit të tyre, kështu që në ditën e Kiametit, Allahu nuk do t'u japë atyre kurrfarë vlere dhe kurrfarë peshe.

[106] Shpërblimi i atyre që iu shkuan dëm veprat e tyre është zjarri i Xhehenemit, për shkak se ata mohuan Allahun dhe i morën për tallje provat e Allahut dhe të dërguarit e Tij.

[107] Me të vërtetë, ata që më besuan Mua dhe të dërguarit e Mi, si dhe bënë vepra të mira në bindje ndaj Meje, do të kenë për banesa kopshtet e Xhenetit më të lartë, Firdeusit.

[108] Aty, në kopshtet e Firdeusit do të qëndrojnë përgjithmonë, duke mos dëshiruar kurrë asnjë ndryshim, për shkak se ai është i përsosur dhe ata kanë gjithçka dëshirojnë në të, dhe e duan atë.

قُل لَّوْ كَانَ ٱلْبَحْرُ مِدَادًا لِّكَلِمَـٰتِ رَبِّى لَنَفِدَ ٱلْبَحْرُ قَبْلَ أَن تَنفَدَ كَلِمَـٰتُ رَبِّى وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِۦ مَدَدًا ﴿١٠٩﴾

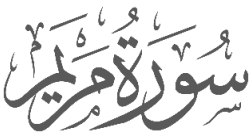
109. Thuaj (o Muhamed): "Sikur deti të ishte bojë për të shkruar fjalët e Zotit tim, ai do të shterej para se të mbaronin fjalët e Zotit tim, edhe sikur të sillnim shtesë një tjetër si ai."[109]

قُلْ إِنَّمَآ أَنَا۠ بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰٓ إِلَىَّ أَنَّمَآ إِلَـٰهُكُمْ إِلَـٰهٌ وَٰحِدٌ ۖ فَمَن كَانَ يَرْجُوا۟ لِقَآءَ رَبِّهِۦ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَـٰلِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِۦٓ أَحَدًۢا ﴿١١٠﴾

110. Thuaj (o Muhamed): "Unë jam vetëm një njeri si edhe ju, por që më shpallet se Zoti juaj është një Zot i Vetëm. Kështu, kush shpreson takimin me Zotin e vet, le të bëjë vepër të mirë dhe në adhurimin e Zotit të tij të mos shoqërojë askënd!"[110]

[109] Thuaj, o i Dërguar: "Sikur uji i detit të ishte bojë për të shkruar fjalët e Zotit tim, uji i detit do të shterej para se të mbaronin fjalët e Allahut, edhe sikur të sillnin shtesë detëra të tjerë si ai." Ajeti është argument për pohimin e cilësisë së "të folurit" dhe "Fjalës" së Allahut të Madhëruar, ashtu i takon Madhështisë dhe Përsosmërisë së Tij.

[110] Thuaju idhujtarëve dhe mbarë njerëzimit, o Muhamed: "Unë jam vetëm njeri si edhe ju, por që më shpallet nga Zoti im, se Zoti juaj që duhet të adhuroni është Një Zot i Vetëm. Prandaj, kush shpreson takimin me Zotin e vet në Ditën e Kiametit dhe shpërblimin e Tij, si dhe ka frikë ndëshkimin e Tij, le të bëjë vepra të mira ashtu si ka urdhëruar Zoti i tij, dhe të mos i shoqërojë askënd Zotit të tij në adhurim.

19. SURJA “MERJEM”

(Mekase, 98 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

كٓهيعٓصٓ ﴿١﴾

1. Kâf, Hâ, Jâ, Ajn, Sád.[1]

ذِكْرُ رَحْمَتِ رَبِّكَ عَبْدَهُۥ زَكَرِيَّآ ﴿٢﴾

2. Ky është përkujtim i mëshirës së Zotit tënd ndaj robit të Tij, Zekerijas.[2]

إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُۥ نِدَآءً خَفِيًّا ﴿٣﴾

3. Kur ai (Zekerija) iu lut Zotin e vet me lutje të fshehtë.[3]

قَالَ رَبِّ إِنِّى وَهَنَ ٱلْعَظْمُ مِنِّى وَٱشْتَعَلَ ٱلرَّأْسُ شَيْبًا وَلَمْ أَكُنۢ بِدُعَآئِكَ رَبِّ شَقِيًّا ﴿٤﴾

4. Ai tha: “Zoti im! Eshtrat më janë dobësuar dhe koka më është ndezur nga thinjat, por kurrë nuk jam zhgënjyer në lutjen time ndaj Teje, o Zoti im![4]

---

[1] Sqarimi i kuptimit të gërmave të caktuara në fillim të disa sureve të Kuranit është përmendur në fillim të sures el Bekare.

[2] Ajetet në vijim janë përkujtim i mëshirës së Zotit tënd, o Muhamed, ndaj robit të Tij, Zekerijas, që Ne do ta tregojmë ty, në mënyrë që të jetë mësim për njerëzit.

[3] Kur Zekerija iu lut Zotit të vet me lutje të fshehtë, gjatë natës, për të qenë me sinqeritet të plotë ndaj Allahut dhe më e pritshme për t'u pranuar.

[4] Zekerija tha: "Zotim im! Kam kaluar në moshë; kockat më janë dobësuar e më janë bërë të brishta dhe koka më është ndezur nga thinjat dhe është bërë e bardhë, por unë kurrë nuk jam zhëgnjyer në lutjet që të kam bërë Ty, o Zoti im!...

وَإِنِّي خِفْتُ ٱلْمَوَٰلِيَ مِن وَرَآءِي وَكَانَتِ ٱمْرَأَتِي عَاقِرًا فَهَبْ لِي مِن لَّدُنكَ وَلِيًّا ﴿٥﴾

5. Unë i frikësohem (humbjes së) të afërmve të mi pas meje, kurse bashkëshortja ime nuk lind fëmijë; prandaj, më dhuro nga ana Jote një trashëgimtar,[5]

يَرِثُنِي وَيَرِثُ مِنْ ءَالِ يَعْقُوبَ ۖ وَٱجْعَلْهُ رَبِّ رَضِيًّا ﴿٦﴾

6. që të më trashëgojë mua dhe të trashëgojë nga familja e Jakubit. Dhe bëje atë të pëlqyeshëm, o Zoti im!”[6]

يَٰزَكَرِيَّآ إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَٰمٍ ٱسْمُهُۥ يَحْيَىٰ لَمْ نَجْعَل لَّهُۥ مِن قَبْلُ سَمِيًّا ﴿٧﴾

7. “O Zekerija! Ne të përgëzojmë me një djalë, emri i të cilit do të jetë Jahja – emër që nuk ia kemi vendosur askujt më parë.”[7]

قَالَ رَبِّ أَنَّىٰ يَكُونُ لِي غُلَٰمٌ وَكَانَتِ ٱمْرَأَتِي عَاقِرًا وَقَدْ بَلَغْتُ مِنَ ٱلْكِبَرِ عِتِيًّا ﴿٨﴾

8. Ai (Zekerija) tha: “Zoti im! Si mund të kem unë një djalë, kur bashkëshortja ime nuk lind fëmijë dhe unë kam arritur fundin e pleqërisë!"[8]

---

[5] Unë i frikësohem të afërmve të mi, djemve të xhaxhallarëve e të tjerëve, se ata nuk do ta mbajnë fenë pas vdekjes sime, por do ta humbin dhe shtrembërojnë atë, ashtu siç kam parë të bëjnë bijtë e Israilit; kurse gruaja ime nuk lind fëmijë, që të mund të kisha një pasardhës për t'ia lënë atij trashëgimi fenë që ta ruajë atë ashtu si duhet; prandaj, Zoti im, më dhuro nga ana Jote një fëmijë trashëgimtar dhe ndihmues për mua!...

[6] Që të trashëgojë profetësinë time dhe profetësinë e familjes së Jakubit. Dhe bëje atë që të jetë i pëlqyeshëm tek ti dhe tek njerëzit; që të jetë i sjellshëm, i devotshëm ndaj Teje dhe i pashëm!"

[7] Allahu iu përgjigj lutjes së Zekerijas, duke i thënë: "O Zekerija! Ne të përgëzojmë me pranim dhe përgjigje të lutjes tënde; do të dhurojmë një djalë, emri i të cilit do të jetë Jahja – emër që nuk ia kemi vënë askujt tjetër para tij."

[8] Zekerija tha me habi: "Zoti im! Si mund të kem fëmijë dhe nga cila rrugë do më vijë, kur gruaja ime është nga ato gra që nuk lindin fëmijë, dhe unë kam arritur fundin e pleqërisë!" – Zekerija atëherë ishte 120 vjeç, kurse gruaja e tij ishte 98 vjeç. Habia dhe pyetja e Zekerijas ishte në lidhje me mënyrën që do t'i vinte fëmija, dhe se çfarë duhet të bënte ai në këtë rast; a do i jepte Allahu fuqi atij dhe do të bënte që gruaja e tij të lindte fëmijë, apo duhet të martohej me një grua tjetër që lindte, apo si? Dhe jo se dyshonte në realizimin e premtimit të Allahut që do i dhuronte atij një djalë.

قَالَ كَذَٰلِكَ قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَيَّ هَيِّنٌ وَقَدْ خَلَقْتُكَ مِن قَبْلُ وَلَمْ تَكُ شَيْـًٔا ﴿٩﴾

9. Ai (engjëlli) tha: “Kështu do të jetë! Zoti yt thotë: "Kjo për Mua është lehtë, madje Unë të kam krijuar edhe ty më parë, ndërkohë që nuk ishe asgjë.”[9]

قَالَ رَبِّ ٱجْعَل لِّيٓ ءَايَةً ۚ قَالَ ءَايَتُكَ أَلَّا تُكَلِّمَ ٱلنَّاسَ ثَلَٰثَ لَيَالٍ سَوِيًّا ﴿١٠﴾

10. Ai (Zekerija) tha: “Zoti im, më jep një shenjë!” Ai tha: “Shenja jote do të jetë se ti nuk do të mund të flasësh me njerëzit për tri net, megjithëse do të jesh me shëndet të plotë.”[10]

فَخَرَجَ عَلَىٰ قَوْمِهِۦ مِنَ ٱلْمِحْرَابِ فَأَوْحَىٰٓ إِلَيْهِمْ أَن سَبِّحُوا۟ بُكْرَةً وَعَشِيًّا ﴿١١﴾

11. Më pas, ai (Zekerija) doli nga faltorja para popullit të vet dhe u bëri me shenjë atyre që të lartësonin Allahun në mëngjes dhe në mbrëmje![11]

-305-

[9] Engjëlli që i shpallte Zekerijas i tha atij: "Kështu do të jetë! Allahu do të japë fuqi ty dhe do të bëjë që gruaja jote të lindë. Zoti yt thotë: "Krijimi i Zekerijas në këtë mënyrë është diçka e lehtë për mua, madje Unë të kam krijuar edhe ty më parë, ndërkohë që nuk ekzistoje dhe nuk ishe asgjë. Allahu krijon çfarë të dojë dhe si të dojë."

[10] Zekerija tha: "Zoti im, më jep një shenjë që ta mësoj kur të realizohet përgëzimi që më dhanë engjëjt për shtatzëninë e gruas sime!" Allahu i tha: "Shenja jote do të jetë se ti nuk do të mund të flasësh me njerëzit për tri netë rresht, pavarësisht se nuk do të kesh asnjë sëmundje në trup apo problem me të folurit."

[11] Më pas, Zekerija doli nga faltorja para popullit të tij, i cili e priste atë që të hapte faloren për të kryer adhurimet ndaj Allahut si zakonisht, dhe u bëri me shenjë atyre që të madhëronin dhe lartësonin Allahun në mëngjes dhe në mbrëmje, për ta falëndeuar dhe adhuruar Atë. - Atëherë Zekerija e kuptoi se kjo ishte shenja që gruaja e tij ishte shtatzënë, sepse nuk mundej t'i fliste popullit me gojë por vetëm me shenjë.

يَٰيَحۡيَىٰ خُذِ ٱلۡكِتَٰبَ بِقُوَّةٖۖ وَءَاتَيۡنَٰهُ ٱلۡحُكۡمَ صَبِيّٗا ١٢

12. “O Jahja! Shtrëngoje fort Librin (Teuratin)!” Dhe, ndërsa ishte ende fëmijë, Ne i dhamë atij urtësinë,[12]

وَحَنَانٗا مِّن لَّدُنَّا وَزَكَوٰةٗۖ وَكَانَ تَقِيّٗا ١٣

13. (i dhamë) butësi prej Nesh dhe dëlirësi. Ai ishte shumë i devotshëm ndaj Allahut,[13]

وَبَرَّۢا بِوَٰلِدَيۡهِ وَلَمۡ يَكُن جَبَّارًا عَصِيّٗا ١٤

14. dhe i sjellshëm ndaj prindërve të vet, dhe nuk ishte arrogant i padëgjueshëm.[14]

وَسَلَٰمٌ عَلَيۡهِ يَوۡمَ وُلِدَ وَيَوۡمَ يَمُوتُ وَيَوۡمَ يُبۡعَثُ حَيّٗا ١٥

15. Paqë qoftë mbi të ditën kur lindi, ditën kur të vdesë dhe ditën kur do të ringjallet.[15]

وَٱذۡكُرۡ فِي ٱلۡكِتَٰبِ مَرۡيَمَ إِذِ ٱنتَبَذَتۡ مِنۡ أَهۡلِهَا مَكَانٗا شَرۡقِيّٗا ١٦

16. Dhe përmend (o Muhamed) në (këtë) Libër Merjemen, kur ajo u tërhoq nga familja e saj në një vend në lindje,[16]

---

[12] Pasi Jahja lindi dhe arriti një moshë që kuptonte fjalët (rreth 3 vjeç), Allahu e urdhëroi atë që ta merrte Teuratin seriozisht dhe me forcë, duke e mësuar, kuptuar dhe praktikuar atë. Që kur ishte ende fëmijë, Allahu i dha atij urtësinë dhe mençurinë për të kuptuar librin e Allahut (Teuratin).

[13] Allahu i dha Jahjas butësi e mëshirë nga Ai, dhe dëlirësi e pastërti nga gjynahet. Ai ishte shumë i devotshëm ndaj Allahut dhe e kishte frikë Allahun; i bindej urdhrave të Allahut me përpikmëri të plotë dhe i largohej të gjitha ndalesave të Allahut.

[14] Jahja ishte i sjellshëm ndaj prindërve të vet, i dëgjueshëm ndaj tyre, dhe nuk ishte mendjemadh e arrogant në bindjen ndaj Allahut apo ndaj prindërve të vet, dhe as i padëgjueshëm ndaj Allahut apo ndaj prindërve të vet.

[15] Paqja e Allahut dhe siguria e Tij qoftë mbi Jahjan në ditën kur lindi, ditën kur të vdesë dhe ditën kur do të ringjallet! – Allahu i dha siguri Jahjas ditën e lindjes së tij, dhe kjo ishte siguri nga dëmtimi i shejtanit atë ditë; i dha siguri gjithashtu në ditën e vdekjes nga sprova e varrit; dhe i dha siguri në ditën e Ringjalljes nga dënimi i Allahut dhe tmerret e ditës së Llogarisë.

[16] Dhe përmend, o Muhamed, në këtë Kuran, historinë e Merjemes, bijës së Imranit, kur ajo u tërhoq nga familja e saj dhe u largua prej tyre, në një vend në drejtim të lindjes.

فَٱتَّخَذَتْ مِن دُونِهِمْ حِجَابًا فَأَرْسَلْنَآ إِلَيْهَا رُوحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا ﴿١٧﴾

17. dhe vendosi një perde mes saj dhe atyre. Pastaj Ne i dërguam asaj Shpirtin Tonë (engjëllin Xhibril), i cili iu paraqit asaj në formën e një njeriu të përsosur.[17]

قَالَتْ إِنِّيٓ أَعُوذُ بِٱلرَّحْمَـٰنِ مِنكَ إِن كُنتَ تَقِيًّا ﴿١٨﴾

18. Ajo i tha: "Unë kërkoj mbrojtje nga i Gjithëmëshirshmi prej teje, nëse i frikësohesh Allahut!"[18]

قَالَ إِنَّمَآ أَنَا۠ رَسُولُ رَبِّكِ لِأَهَبَ لَكِ غُلَـٰمًا زَكِيًّا ﴿١٩﴾

19. Ai (Xhibrili) tha: "Unë jam vetëm i dërguari i Zotit tënd, që të të dhuroj ty një djalë të pastër."[19]

قَالَتْ أَنَّىٰ يَكُونُ لِى غُلَـٰمٌ وَلَمْ يَمْسَسْنِى بَشَرٌ وَلَمْ أَكُ بَغِيًّا ﴿٢٠﴾

20. Ajo tha: "Si mund të kem unë djalë, kur nuk më ka prekur asnjë njeri dhe nuk kam qenë e pandershme?!"[20]

قَالَ كَذَٰلِكِ قَالَ رَبُّكِ هُوَ عَلَىَّ هَيِّنٌ ۖ وَلِنَجْعَلَهُۥٓ ءَايَةً لِّلنَّاسِ وَرَحْمَةً مِّنَّا ۚ وَكَانَ أَمْرًا مَّقْضِيًّا ﴿٢١﴾

21. Ai (engjëlli) tha: "Ashtu është! Por Zoti yt thotë: 'Kjo për Mua është e lehtë. Ne do ta bëjmë atë që të jetë provë për njerëzit dhe

[17] Mermjemja vendosi një perde dhe një pengesë mes saj dhe familjes së saj që të mos e shihnin atë, as familja as njerëzit e tjerë. Pastaj Allahu dërgoi tek ajo engjëllin Xhibril, i cili iu paraqit asaj në formën e një njeriu të përsosur në krijim dhe në pamje.

[18] Merjemja u frikësua nga burri që pa, se mos kishte qëllim t'i afrohej asaj, pa e ditur se ai ishte engjëll, dhe i tha atij: "Unë i kërkoj mbrojtje Allahut të Gjithëmëshirshëm prej teje, që të mos më afrohesh, nëse je prej atyre që i frikësohen Allahut; sepse ata që i frikësohen Allahut nuk i afrohen ndalesave të Allahut!"

[19] Engjëlli Xhibril i tha Merjemes: "Unë jam vetëm i dërguari i Zotit tënd, i Cili më ërgoi tek ti që të dhuroj një fëmijë të pastër nga gjynahet."

[20] Merjemja i tha engjëllit: "Si mund të kem fëmijë, kur mua nuk më ka prekur asnjë njeri, qoftë me martesë të ligjshme, apo me lidhje të paligjshe, sepse nuk kam qenë kurrë e pandershme?!"

mëshirë nga ana Jonë.' Kjo është një çështje e caktuar që të ndodhë."[21]

۞ فَحَمَلَتْهُ فَٱنتَبَذَتْ بِهِۦ مَكَانًا قَصِيًّا ﴿٢٢﴾

22. Kështu, ajo u bë shtatzënë dhe u tërhoq me të (fëmijën në bark) në një vend të largët.[22]

فَأَجَآءَهَا ٱلْمَخَاضُ إِلَىٰ جِذْعِ ٱلنَّخْلَةِ قَالَتْ يَـٰلَيْتَنِى مِتُّ قَبْلَ هَـٰذَا وَكُنتُ نَسْيًا مَّنسِيًّا ﴿٢٣﴾

23. Dhembjet e lindjes e çuan atë te trungu i një palme. Ajo tha: "Ah, sikur të kisha vdekur para kësaj dhe të isha harruar prej kohësh!"[23]

فَنَادَىٰهَا مِن تَحْتِهَآ أَلَّا تَحْزَنِى قَدْ جَعَلَ رَبُّكِ تَحْتَكِ سَرِيًّا ﴿٢٤﴾

24. Një zë e thirri nga poshtë saj: "Mos u pikëllo, se Zoti yt të ka bërë një përrua poshtë teje![24]

وَهُزِّىٓ إِلَيْكِ بِجِذْعِ ٱلنَّخْلَةِ تُسَـٰقِطْ عَلَيْكِ رُطَبًا جَنِيًّا ﴿٢٥﴾

25. Dhe shkunde drejt teje trungun e palmës, që të rrëzojë mbi ty hurma të buta e të freskëta![25]

[21] Engjëlli i tha Merjemes: "Ashtu është, si thua ti; që ty nuk të ka prekur njeri me martesë të ligjshme dhe as nuk ke qenë e pandershme, që të mund të lindje fëmijë, por Zoti yt thotë: "Kjo gjë është e lehtë për Mua. Këtë djalë do ta bëjmë provë për njerëzit që dëshmon për fuqinë e Allahut, dhe do e bëjmë mëshirë nga ana Jonë për veten, nënën e tij dhe për njerëzit. Krijimi i Isait dhe ardhja e tij në këtë botë me këtë mënyrë ishte diçka e paracaktuar nga Allahu dhe e shkruar në Librin që është tek Allahut, El Leuhu el Mahfudh, kështu që do të ndodhë patjetër."

[22] Merjemja mbeti shtatzënë me fëmijën e saj, Isain, pasi Xhibrili fryu në xhepin e fustanit të saj, dhe fryma e tij arriti në mitrën e saj, dhe si rezultat ndodhi shtatzënia, dhe atëherë, ajo u largua me fëmijën në bark, Isain (alejhis selam), në një vend larg njerëzve dhe familjes së saj.

[23] Kur erdhi koha e lindjes së Isait, dhembjet e lindjes e detyruan Merjemen të mbështetej te trungu i një palme, dhe ajo tha: "Ah, sikur të kisha vdekur para kësaj dite dhe të isha harruar krejtësisht, e askush të mos dinte për mua!"

[24] Djali që lindi, Isai (alejhis selam), ose edhe Xhibrili, por mendimi më i saktë është se ishte djali i posalindur, i thirri nga poshtë saj: "Mos u pikëllo, se Zoti yt ka bërë poshtë teje një përrua, që më parë nuk kishte ujë por tani ka ujë nga i cili mund të pish…

[25] Dhe shkunde apo tërhiqe pak me dorë drejt teje trungun e palmës - e cila në atë kohë ishte e thatë - që ajo të rrëzojë mbi ty humra të buta e të freskëta!

فَكُلِي وَٱشْرَبِي وَقَرِّي عَيْنًا ۖ فَإِمَّا تَرَيِنَّ مِنَ ٱلْبَشَرِ أَحَدًا فَقُولِيٓ إِنِّي نَذَرْتُ لِلرَّحْمَٰنِ صَوْمًا فَلَنْ أُكَلِّمَ ٱلْيَوْمَ إِنسِيًّا ﴿٢٦﴾

26. Ha, pi dhe gëzohu (me të posalindurin). Nëse sheh ndonjë nga njerëzit, thuaj: "Unë jam zotuar të agjëroj me heshtje për të Gjithëmëshirshmin, kështu që sot nuk do t'i flas asnjë njeriu."[26]

فَأَتَتْ بِهِۦ قَوْمَهَا تَحْمِلُهُۥ ۖ قَالُوا يَٰمَرْيَمُ لَقَدْ جِئْتِ شَيْـًٔا فَرِيًّا ﴿٢٧﴾

27. Dhe u kthye te populli i saj, duke mbajtur fëmijën në krahë. Ata i thanë: "O Merjeme, ke bërë diçka shumë të madhe![27]

يَٰٓأُخْتَ هَٰرُونَ مَا كَانَ أَبُوكِ ٱمْرَأَ سَوْءٍ وَمَا كَانَتْ أُمُّكِ بَغِيًّا ﴿٢٨﴾

28. O motra e Harunit! Babai yt nuk ka qenë njeri i keq, as nëna jote nuk ka qenë grua e pandershme."[28]

فَأَشَارَتْ إِلَيْهِ ۖ قَالُوا كَيْفَ نُكَلِّمُ مَن كَانَ فِي ٱلْمَهْدِ صَبِيًّا ﴿٢٩﴾

29. Ajo bëri me shenjë nga ai (foshnja). Ata thanë: "Si mund t'i flasim dikujt që është ende foshnjë në djep?"[29]

---

[26] Isai apo engjëlli vazhdon t'i thotë Merjemes: "Ha nga hurmat, pi nga uji i përroit dhe qetësohu e gëzohu me fëmijën tënd të posalindur. Nëse sheh ndonjë njeri e të pyet rreth teje, thuaj: "Unë jam zotuar të agjëroj me heshtje për Allahun, të Gjithëmëshirshmin, kështu që sot nuk do t'i flas askujt prej njerëzve." Heshtja dhe përmbajtja nga fjalët ishte adhurim në Ligjin e tyre, por nuk është e tillë në Ligjin e Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!).

[27] Merjemja u kthye te njerëzit e saj nga vendi i largët ku kishte shkuar, duke mbajtur Isain (alejhis selam) në krahë. Ata i thanë: "O Merjeme! Ke bërë vërtet një të keqe shumë të madhe - ke bërë fëmijë jashtë martese!"

[28] O motra e njeriut të mirë, Harunit (një njeri i mirë e i ndershëm që adhuronte Allahun dhe i kishte dedikuar Atij të gjithë jetën, ashtu si Merjemja; e quajtën motër të tij në besim dhe virtyte, dhe jo se ishte motra e tij prej gjaku)! Babai yt nuk ka qenë burrë i keq dhe nuk bënte gjëra të turpshme e të pamoralshme, as nëna jote nuk ishte grua e pandershme dhe nuk bënte kurvëri." Kështu që si ka mundësi që ti të bësh këtë gjë, dhe si të ka ardhur ky fëmijë?

[29] Merjemja bëri me shenjë nga i biri, Isai (alejhis selam), që t'i flisnin atij dhe të pyesnin atë, sepse ajo kishte vendosur të agjëronte nga të folurit, dhe ata e njihnin këtë lloj agjërimi dhe adhurimi. – Nga kjo kuptohet se ajo e dinte që Isai (alejhis selam) fliste që sa lindi, sepse i kishte folur më parë gjatë lindjes, dhe kjo forcon mendimin se ai që i foli

قَالَ إِنِّي عَبْدُ ٱللَّهِ ءَاتَىٰنِيَ ٱلْكِتَٰبَ وَجَعَلَنِي نَبِيًّا ﴿٣٠﴾

30. Ai (Isai) tha: "Me të vërtetë, unë jam rob i Allahut. Ai më ka dhënë Librin (Ungjillin) dhe më ka bërë profet.[30]

وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا أَيْنَ مَا كُنتُ وَأَوْصَٰنِي بِٱلصَّلَوٰةِ وَٱلزَّكَوٰةِ مَا دُمْتُ حَيًّا ﴿٣١﴾

31. Ai (Allahu) më ka bërë të begatë kudo që të jem dhe më ka porositur për namazin dhe zekatin sa të jem gjallë;[31]

وَبَرًّا بِوَٰلِدَتِي وَلَمْ يَجْعَلْنِي جَبَّارًا شَقِيًّا ﴿٣٢﴾

32. Dhe (më ka bërë) të sjellshëm ndaj nënës sime, dhe nuk më ka bërë arrogant të padëgjueshëm.[32]

وَٱلسَّلَٰمُ عَلَيَّ يَوْمَ وُلِدتُّ وَيَوْمَ أَمُوتُ وَيَوْمَ أُبْعَثُ حَيًّا ﴿٣٣﴾

33. Paqja qoftë mbi mua ditën që kam lindur, ditën që do të vdes dhe ditën që do të ringjallem!"[33]

Merjemes nga poshtë ishte Isai dhe jo Xhibrili, e Allahu e di më mirë. Njerëzit e saj i thanë me qortim dhe duke e akuzuar se ajo po tallej me ta: "Si mund t'i flasim një foshnje që është ende në djep dhe që ushqehet ende me qumështin e nënës?"

[30] Isai (alejhis selam), duke qenë foshnjë në djep, foli dhe u tha atyre: "Vërtet, unë jam rob i Allahut, i Cili ka vendosur të më japë Librin e Tij, Inxhilin, dhe më ka caktuar për të qenë i dërguari i Tij.

[31] Allahu më ka bërë të begatshëm dhe të dobishëm për njerëzit kudo që të jem, dhe më ka urdhëruar që të kryej rregullisht namazin dhe të jap zekatin, sa të jem gjallë në këtë botë. – Zekati, në këtë rast, ka dy kuptime: Zekati apo pastrimi i pasurisë, dhe kuptimi i dytë është pastrimi i trupit nga gjynahet, dhe në këtë rast kuptimi është: "Më ka porositur që të lë gjynahet dhe të largohem prej tyre."

[32] Allahu më ka bërë të sjellshëm ndaj nënës sime, dhe nuk më ka bërë arrogant e mendjemadh, apo të pabindur e të padëgjueshëm.

[33] Paqja dhe siguria e Allahut qoftë mbi mua në ditën që linda, në ditën që do të vdes dhe në ditën që do të ringjallem, në ditën e Kiametit!" - Paqja dhe Siguria e Allahut kundër djallit dhe ushtrisë së tij, ka qenë mbi mua në ditën që linda, dhe qoftë mbi mua në ditën që do të vdes, dhe në ditën që do të ringjallem, në ditën e Kiametit; që të mos më kapë tmerri që do të kapë njerëzit në atë ditë për shkak të tmerreve që do të shohin! [Taberiu].

ذَٰلِكَ عِيسَى ٱبْنُ مَرْيَمَ ۚ قَوْلَ ٱلْحَقِّ ٱلَّذِى فِيهِ يَمْتَرُونَ ﴿٣٤﴾

34. Ky është Isai, i biri i Merjemes. Kjo është fjala e vërtetë, për të cilën ata hedhin dyshime.[34]

مَا كَانَ لِلَّهِ أَن يَتَّخِذَ مِن وَلَدٍ ۖ سُبْحَـٰنَهُۥٓ ۚ إِذَا قَضَىٰٓ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُۥ كُن فَيَكُونُ ﴿٣٥﴾

35. Allahut nuk i takon të marrë fëmijë. I Lartësuar është Ai! Kur Ai vendos diçka, mjafton të thotë "Bëhu!" dhe ajo bëhet.[35]

وَإِنَّ ٱللَّهَ رَبِّى وَرَبُّكُمْ فَٱعْبُدُوهُ ۚ هَـٰذَا صِرَٰطٌ مُّسْتَقِيمٌ ﴿٣٦﴾

36. (Vetë Isai thotë): "Me të vërtetë, Allahu është Zoti im dhe Zoti juaj; prandaj vetëm Atë adhuroni! Kjo është rrugë e drejtë!"[36]

فَٱخْتَلَفَ ٱلْأَحْزَابُ مِنۢ بَيْنِهِمْ ۖ فَوَيْلٌ لِّلَّذِينَ كَفَرُوا۟ مِن مَّشْهَدِ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٣٧﴾

37. Por grupet u përçanë mes tyre (në lidhje me Isain). Mjerë për ata që mohojnë, nga dëshmimi i një Dite të madhe (të Kiametit)![37]

---

[34] Ky, për të cilin të treguam më sipër, o Muhamed, është Isai, biri i Merjemes. Ne të themi ty fjalën e vërtetë rreth tij, për të cilën hebrenjtë dhe të krishterët kanë dyshuar dhe kanë polemizuar, duke thënë se ai ka lindur jashtë martese apo se ai është bir i Allahut!

[35] Nuk i takon dhe nuk i përshtatet Allahut të Madhëruar që të ketë fëmijë nga krijesat dhe robërit e Tij – i Lartësuar dhe i Pastër është Ai nga kjo që thonë mohuesit (se Isai është biri i Zotit)! Kur Ai vendos për diçka të vogël apo të madhe, asgjë nuk e pengon që ta bëjë atë, mjafton që të thotë "Bëhu!" dhe ajo bëhet ashtu si e dëshiron Ai; dhe kështu e krijoi Isain (alejhis selam) pa baba, ashtu si krijoi edhe Ademin pa baba dhe pa nënë.

[36] Isai nuk është bir i Zotit, por ai është krijesë e Tij dhe vetë ai thotë: "Me të vërtetë, Allahu është Zoti im dhe Zoti juaj, o njerëz, prandaj vetëm Atë adhuroni dhe askënd e asgjë tjetër! Kjo është rruga e drejtë e Allahut, për ndjekjen e të cilës Ai më ka urdhëruar; kush e ndjek këtë rrugë, do të shpëtojë dhe do të udhëzohet, sepse kjo është feja e Allahut, të cilën Ai ua ka urdhëruar të gjithë të dërguarve të Tij.

[37] Ithtarët e Librit prej të krishterëve dhe hebrenjve u ndanë në grupe për shkak të kundërshtimit mes tyre në lidhje me Isain (alejhis selam); disa prej të krishterëve e quajtën atë Zot, të tjerë e quajtën bir të Zotit, dhe të tjerë e quajtën të tretin e të treve (trinitet), i Lartësuar është Allahu nga ajo që ata thonë! Kurse hebrenjtë e quajtën të lindur jashtë martese, bir të Jusuf marangozit, dhe magjistar. Mjerë për të gjithë këta mohues të Allahut dhe të vërtetës së ardhur nga Allahu në lidhje me Isain (alejhis selam), nga dëshmia dhe

أَسۡمِعۡ بِهِمۡ وَأَبۡصِرۡ يَوۡمَ يَأۡتُونَنَا لَٰكِنِ ٱلظَّٰلِمُونَ ٱلۡيَوۡمَ فِي ضَلَٰلٖ مُّبِينٖ ٣٨

38. Sa mirë do të dëgjojnë e do të shohin atë Ditë, kur do të vijnë tek Ne! Por sot (në këtë botë), të padrejtët janë në një humbje të qartë![38]

-307-

وَأَنذِرۡهُمۡ يَوۡمَ ٱلۡحَسۡرَةِ إِذۡ قُضِيَ ٱلۡأَمۡرُ وَهُمۡ فِي غَفۡلَةٖ وَهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ ٣٩

39. Paralajmëroji ata (o Muhamed) për Ditën e dëshpërimit, kur çështja të përmbushet, ndonëse tani ata janë në pakujdesi dhe ata nuk besojnë.[39]

إِنَّا نَحۡنُ نَرِثُ ٱلۡأَرۡضَ وَمَنۡ عَلَيۡهَا وَإِلَيۡنَا يُرۡجَعُونَ ٤٠

40. Me të vërtetë, Ne do e trashëgojmë Tokën dhe gjithçka gjendet mbi të dhe te Ne do të kthehen të gjithë ata.[40]

---

prezantimi në ditën e madhe dhe të tmerrshme të Kiametit dhe Llogarisë së madhe para Allahut!

[38] Sa të forta do të jenë dëgjimet dhe shikimet e mohuesve të Allahut në ditën e Kiametit, kur të dalin para Allahut, por sot, në këtë botë, ata janë në një humbje të qartë, dhe nuk duan të dëgjojnë e të shohin provat dhe shpalljet e Allahut.

[39] Paralajmëroji njerëzit - o i Dërguar – për Ditën e dëshpërimit, pikëllimit dhe pendesës për atë që kanë fituar dhe për atë që kanë humbur me veprat që kanë bërë, kur e gjithë çështja të përmbushet dhe të gjykohet mes krijesave e të bëhet ndarja mes tyre për t'u futur besimtarët në xhenet dhe mohusit në zjarr; ndonëse sot në këtë botë ata janë në pakujdesi ndaj asaj me të cilën paralajmërohen, dhe nuk e besojnë atë, as nuk bëjnë vepra të mira.

[40] Me të vërtetë, Ne jemi Trashëguesit e Tokës dhe të gjithçkaje që gjendet mbi të – me zhdukjen e tyre dhe qëndrimin Tonë pas tyre – dhe tek Ne është kthimi i të gjithë atyre, idhujtarëve prej popullit tënd, o Muhamed, dhe i të gjithë njerëzve e krijesave që janë dhe që do të jenë mbi Tokë deri në Ditën e Kiametit, për të dhënë llogari dhe për të marrë shpërblimin sipas veprave që kanë bërë.

وَٱذۡكُرۡ فِي ٱلۡكِتَٰبِ إِبۡرَٰهِيمَۚ إِنَّهُۥ كَانَ صِدِّيقٗا نَّبِيًّا ٤١

41. Dhe përmend në Libër Ibrahimin! Vërtet, ai ishte njeri i së vërtetës dhe profet.[41]

إِذۡ قَالَ لِأَبِيهِ يَٰٓأَبَتِ لِمَ تَعۡبُدُ مَا لَا يَسۡمَعُ وَلَا يُبۡصِرُ وَلَا يُغۡنِي عَنكَ شَيۡـٔٗا ٤٢

42. Kur i tha babait të vet: "O babai im! Përse adhuron diçka që as nuk dëgjon, as nuk sheh, as nuk mund të të largojë ndonjë të keqe?[42]

يَٰٓأَبَتِ إِنِّي قَدۡ جَآءَنِي مِنَ ٱلۡعِلۡمِ مَا لَمۡ يَأۡتِكَ فَٱتَّبِعۡنِيٓ أَهۡدِكَ صِرَٰطٗا سَوِيّٗا ٤٣

43. O babai im! Mua më ka ardhur prej dijes, çfarë ty nuk të ka ardhur, prandaj më ndiq mua dhe unë do të të udhëzoj në rrugën e drejtë![43]

يَٰٓأَبَتِ لَا تَعۡبُدِ ٱلشَّيۡطَٰنَۖ إِنَّ ٱلشَّيۡطَٰنَ كَانَ لِلرَّحۡمَٰنِ عَصِيّٗا ٤٤

44. O babai im, mos adhuro djallin! Me të vërtetë, djalli është gjithmonë i pabindur ndaj të Gjithëmëshirshmit.[44]

يَٰٓأَبَتِ إِنِّيٓ أَخَافُ أَن يَمَسَّكَ عَذَابٞ مِّنَ ٱلرَّحۡمَٰنِ فَتَكُونَ لِلشَّيۡطَٰنِ وَلِيّٗا ٤٥

45. O babai im! Unë kam frikë se do të kapë ndonjë dënim nga i Gjithëmëshirshmi, dhe kështu do të bëhesh i shok i djallit (në Zjarr)!"[45]

---

[41] Dhe përmendi njerëzve, o Muhamed, në këtë Kuran, historinë e Ibrahimit (alejhis selam), i cili ishte një njeri i së vërtetës dhe i sinqertë – në gjithçka që fliste, lajmëronte, apo vepronte – dhe ishte një nga lajmëtarët e Allahut me vendin më të lartë, të cilit Allahu i kishte zbritur shpalljen e Tij.

[42] Kujto kur Ibrahimi i tha babait të tij, Azerit: "Përse adhuron diçka që as nuk dëgjon, as nuk shikon, as nuk të largon ndonjë të keqe apo të plotësojë ndonjë nevojë?"

[43] O babai im, Allahu më ka dhënë prej dijes, çfarë nuk ta ka dhënë ty, prandaj më dëgjo dhe më paso mua në atë që të them, sepse unë të drejtoj në rrugën e drejtë, në të cilën nuk mund të humbësh.

[44] O babai im, mos iu bind shejtanit duke adhuruar idhujt, sepse me të vërtetë, shejtani është gjithnjë i pabindur dhe kryeneç në bindjen ndaj Allahut!

[45] O babai im! Unë kam frikë se mos vdes duke qenë mohues i Allahut dhe idhujtar, dhe atëherë do të kapë një dënim nga Allahu dhe do të jesh shok i shejtanit në Zjarrin e Xhehenemit!

قَالَ أَرَاغِبٌ أَنتَ عَنْ ءَالِهَتِي يَـٰٓإِبْرَٰهِيمُ ۖ لَئِن لَّمْ تَنتَهِ لَأَرْجُمَنَّكَ ۖ وَٱهْجُرْنِي مَلِيًّا ﴿٤٦﴾

46. Ai (babai) tha: "Ti guxon të refuzosh zotat e mi, o Ibrahim?! Nëse nuk heq dorë, unë do të të vras me gurë. Largohu prej meje për një kohë të gjatë!"[46]

قَالَ سَلَـٰمٌ عَلَيْكَ ۖ سَأَسْتَغْفِرُ لَكَ رَبِّيٓ ۖ إِنَّهُۥ كَانَ بِي حَفِيًّا ﴿٤٧﴾

47. Ibrahimi tha: "Paqja qoftë mbi ty! Unë do t'i lutem Zotit tim që të të falë. Me të vërtetë, Ai ka qënë gjithnjë i Mirë me mua.[47]

وَأَعْتَزِلُكُمْ وَمَا تَدْعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ وَأَدْعُوا۟ رَبِّى عَسَىٰٓ أَلَّآ أَكُونَ بِدُعَآءِ رَبِّى شَقِيًّا ﴿٤٨﴾

48. Po largohem nga ju dhe nga gjithçka që ju lutni përveç Allahut; dhe do të vazhdoj t'i lutem Zotin tim, duke shpresuar se kurrë nuk do të zhgënjehem në lutjet që ia bëj Zotit tim."[48]

فَلَمَّا ٱعْتَزَلَهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ وَهَبْنَا لَهُۥٓ إِسْحَـٰقَ وَيَعْقُوبَ ۖ وَكُلًّا جَعَلْنَا نَبِيًّا ﴿٤٩﴾

49. Pasi u largua nga ata dhe nga gjithçka që ata adhuronin përveç Allahut, Ne i dhuruam atij Is'hakun dhe Jakubin dhe që të dy i bëmë profetë.[49]

---

[46] Azeri i tha Ibrahimit (alejhis selam): "Si guxon të refuzosh adhurimin e zotave të mi, o Ibrahim? Nëse nuk heq dorë nga sharja e zotave të mi, unë do të të vras me gurë deri sa të vdesësh, kështu që ik nga unë dhe mos më tako as mos më fol për një kohë të gjatë!"

[47] Ibrahimi i tha të atit: "Nga unë do të kesh paqe dhe nuk do të shohësh nga unë atë që urren. Gjithësesi, unë do t'i lutem Zotim tim që të të falë e të udhëzojë, sepse vërtet, Zoti im ka qënë gjithnjë i Mirë, i Mëshirshëm dhe i Butë me mua, dhe gjithnjë i është përgjigjur lutjes sime.

[48] Unë po largohem nga ju dhe nga zotat tuaj që ju lutni e adhuroni në vend të Allahut, dhe do të vazhdoj t'i lutem Zotit tim me sinqeritet pa i bërë asgjë shok. Shpresoj të mos zhgënjehem kurrë nga lutjet që i bëj Zotit tim, dhe shpresoj që Ai t'i përgjigjet të gjitha lutjeve të mia.

[49] Pasi Ibrahimi u largua nga babai dhe populli i tij idhujtar, dhe nga idhujt që ata adhuronin në vend të Allahut, Ne i dhuruam atij Is'hakun dhe Jakubin, birin e Is'hakut, dhe që të dy ata i bëmë lajmëtarë Tanë.

وَوَهَبْنَا لَهُم مِّن رَّحْمَتِنَا وَجَعَلْنَا لَهُمْ لِسَانَ صِدْقٍ عَلِيًّا ﴿٥٠﴾

50. U dhuruam atyre nga mëshira Jonë dhe bëmë që ata të përmenden me nderime të larta.[50]

وَٱذْكُرْ فِى ٱلْكِتَـٰبِ مُوسَىٰٓ ۚ إِنَّهُۥ كَانَ مُخْلَصًا وَكَانَ رَسُولًا نَّبِيًّا ﴿٥١﴾

51. Përmend në Libër edhe Musain! Me të vërtetë, Ai ishte i përzgjedhur, dhe ishte i dërguar e profet.[51]

وَنَـٰدَيْنَـٰهُ مِن جَانِبِ ٱلطُّورِ ٱلْأَيْمَنِ وَقَرَّبْنَـٰهُ نَجِيًّا ﴿٥٢﴾

52. Ne e thirrëm atë nga ana e djathtë e malit Tur dhe e afruam duke i folur drejtpërdrejt.[52]

وَوَهَبْنَا لَهُۥ مِن رَّحْمَتِنَآ أَخَاهُ هَـٰرُونَ نَبِيًّا ﴿٥٣﴾

53. Dhe, nga mëshira Jonë, Ne i dhuruam atij vëllanë e tij, Harunin, si profet.[53]

وَٱذْكُرْ فِى ٱلْكِتَـٰبِ إِسْمَـٰعِيلَ ۚ إِنَّهُۥ كَانَ صَادِقَ ٱلْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَّبِيًّا ﴿٥٤﴾

54. Përmend në Libër Ismailin! Me të vërtetë, ai ishte mbajtës i premtimit, dhe ishte i dërguar e profet.[54]

---

[50] Të gjithë atyre – Ibrahimit, Is'hakut dhe Jakubit – Ne u dhuruam nga mëshira Jonë e pafundme, dhe bëmë që ata të përmenden me nderime të larta në mesin e njerëzve të çdo kohe, deri në ditën e Kiametit.

[51] Përmend në Kuran, o Muhamed, edhe historinë e Musait (alejhis selam), i cili ishte i përzgjedhur nga Allahu, dhe ishte i dërguar dhe profet; ishte një nga pesë të dërguarit e vendosmërisë (ulul azm).

[52] Ne e thirrëm Musain nga ana a djathtë e malit Tur – që gjendej në të djathtë të Musait – dhe e afruam atë për t'i folur në një bisedë të drejtpërdrejtë. – Kjo provon cilësinë e të folurit të Allahut të Madhëruar, ashtu si i përshtatet Madhështisë dhe Përsosmërisë së Tij.

[53] Nga Mëshira Jonë, Ne i dhuruam Musait vëllanë e tij, Harunin, si profet, për ta ndihmuar dhe përkrahur Musain në thirrjen e tij.

[54] Përmend, o Mahamed, në këtë Kuran edhe historinë e Ismailit (alejhis selam). Me të vërtetë, ai ishte mbajtës i premtimit dhe kurrë nuk e thyente premtimin që jepte. Ai ishte i dërguar i Allahut dhe lajmëtar i Tij.

وَكَانَ يَأۡمُرُ أَهۡلَهُۥ بِٱلصَّلَوٰةِ وَٱلزَّكَوٰةِ وَكَانَ عِندَ رَبِّهِۦ مَرۡضِيّٗا ٥٥

55. Ai e urdhëronte familjen e vet për faljen e namazit dhe dhënien e zekatit, dhe Zoti i tij ishte i kënaqur me të.[55]

وَٱذۡكُرۡ فِي ٱلۡكِتَٰبِ إِدۡرِيسَۚ إِنَّهُۥ كَانَ صِدِّيقٗا نَّبِيّٗا ٥٦

56. Përmend në Libër edhe Idrizin! Me të vërtetë, ai ishte njeri i së vërtetës dhe profet.[56]

وَرَفَعۡنَٰهُ مَكَانًا عَلِيّٗا ٥٧

57. Dhe Ne e ngritëm atë në një vend të lartë.[57]

أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ أَنۡعَمَ ٱللَّهُ عَلَيۡهِم مِّنَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ مِن ذُرِّيَّةِ ءَادَمَ وَمِمَّنۡ حَمَلۡنَا مَعَ نُوحٖ وَمِن ذُرِّيَّةِ إِبۡرَٰهِيمَ وَإِسۡرَٰٓءِيلَ وَمِمَّنۡ هَدَيۡنَا وَٱجۡتَبَيۡنَآۚ إِذَا تُتۡلَىٰ عَلَيۡهِمۡ ءَايَٰتُ ٱلرَّحۡمَٰنِ خَرُّواْ سُجَّدٗا وَبُكِيّٗا ۩ ٥٨

58. Këta ishin nga profetët, të cilëve Allahu u dhuroi mirësi, nga pasardhësit e Ademit, nga ata që Ne i mbartëm me Nuhun, nga pasardhësit e Ibrahimit dhe të Izraelit (Jakubit) dhe nga ata që Ne i udhëzuam dhe i zgjodhëm. Kur atyre iu lexoheshin ajetet e të Gjithëmëshirshmit, binin në sexhde dhe qanin.[58]۩

---

[55] Ismaili (alejhis selam) e urdhëronte familjen dhe popullin e tij për faljen e namazit dhe dhënien e zekatit, dhe Zoti i tij ishte i kënaqur me të dhe veprën e tij.

[56] Përmend në këtë Kuran, o Muhamed, edhe historinë e Idrizit (alejhis selam). Ai ishte njeri i së vërtetës, në fjalë dhe në vepër, dhe ishte profet, të cilit i shpallej nga Allahu.

[57] Ne e kemi ngritur atë në një vend të lartë nderi dhe përmendje. Në disa transmetime thuhet se Allahu e ka ngritur atë të gjallë ne qiellin e katërt.

[58] ۩ [Ajet Sexhde] Këta, për të cilët të treguam më sipër, o Muhamed, ishin nga profetët të cilëve Allahu u dhuroi mirësi të madhe me Bujarinë dhe Suksesin e Tij, duke i bërë ata profet nga pasardhësit e Ademit (Idrizi), nga pasardhësit e atyre që Ne i mbartën me Nuhun në anije (Ibrahimi), nga pasardhësit e Ibrahimit (Ismaili, Is'haku dhe Jakubi), të Izraelit (Izraeli është Jakubi, dhe pasardhësit e tij ishin Musai, Haruni, Zekerija, Jahja dhe Isa, që u përmendën në këtë sure), dhe nga ata që Ne i udhëzuam në besimin e vërtetë dhe i zgjodhëm për të qënë të dërguarit dhe lajmëtarët Tanë tek njerëzit. Kur atyre u

۞ فَخَلَفَ مِنۢ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَٱتَّبَعُوا۟ ٱلشَّهَوَٰتِ ۖ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غَيًّا ﴿٥٩﴾

59. Por ata u pasuan nga breza që e humbën namazin dhe ndoqën dëshirat e veta; dhe kështu, së shpejti do të përballen me të keqen;[59]

إِلَّا مَن تَابَ وَءَامَنَ وَعَمِلَ صَٰلِحًا فَأُو۟لَٰٓئِكَ يَدْخُلُونَ ٱلْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ شَيْـًٔا ﴿٦٠﴾

60. përveç atyre që pendohen, besojnë dhe bëjnë vepra të mira; këta do të hyjnë në Xhenet dhe nuk do t'u bëhet kurrfarë padrejtësie;[60]

جَنَّٰتِ عَدْنٍ ٱلَّتِى وَعَدَ ٱلرَّحْمَٰنُ عِبَادَهُۥ بِٱلْغَيْبِ ۚ إِنَّهُۥ كَانَ وَعْدُهُۥ مَأْتِيًّا ﴿٦١﴾

61. në kopshtet e përjetësisë (Aden), të cilat i Gjithëmëshirshmi ua ka premtuar robërve të Vet në mirëbesim (pa i parë). Me siguri, premtimi i Tij do të vijë patjetër.[61]

---

lexoheshin ajetet e të Gjithëmëshirshmit, ku përmendej Njësimi i Allahut dhe provat e Tij, ata binin në sexhde të nënshtruar para Allahut dhe me madhërim ndaj Tij, duke qarë nga madhërimi dhe dashuria për Të. * Ky është një nga ajetet e sexhdes.

[59] Pas atyre të dërguarve, të cilëve Allahu u dhuroi mirësi, erdhën breza të këqinj, të cilët e humbën namazin duke e lënë tërësisht apo duke e cënuar apo devijuar atë, dhe ndoqën epshet dhe kënaqësitë e veta; dhe kështu, së shpejti ata do të përballen me të keqen, humbjen dhe dënimin në Xhehenem.

[60] Por, ata që pendohen prej tyre për gjynahun e vet, që besojnë Zotin e tyre dhe që bëjnë vepra të mira vërtetuese të pendimit të tyre; këtyre Allahu do ua pranojë pendimin dhe ata do të hyjnë në xhenet së bashku me besimtarët, pa iu pakësuar asgjë nga shpërblimi i veprave të tyre të mira.

[61] Ata që pendohen dhe bëjnë vepra të mira do të hyjnë në kopshtet e përjetësisë – xhenetet e Adnit – të cilat i Gjithëmëshirshmi ua ka premtuar robërve të Tij në mirëbesim, duke qenë se ata nuk i kanë parë këto kopshte, por megjithatë i kanë besuar sepse kanë besuar Zotin e tyre. Nuk ka dyshim se premtimi i Allahut për robërit e Tij do të përmbushet dhe atyre do t'u vijë xheneti dhe Allahu do i fusë ata në të.

لَّا يَسۡمَعُونَ فِيهَا لَغۡوًا إِلَّا سَلَٰمٗاۖ وَلَهُمۡ رِزۡقُهُمۡ فِيهَا بُكۡرَةٗ وَعَشِيّٗا ٦٢

62. Atje nuk do të dëgjojnë asnjë fjalë kot, por vetëm përshëndetje paqeje; dhe ushqimi i tyre atje do të jetë në mëngjes dhe në mbrëmje.[62]

تِلۡكَ ٱلۡجَنَّةُ ٱلَّتِي نُورِثُ مِنۡ عِبَادِنَا مَن كَانَ تَقِيّٗا ٦٣

63. Ky është Xheneti, të cilin Ne do ua japim në trashëgim atyre që janë të devotshëm nga robërit Tanë.[63]

وَمَا نَتَنَزَّلُ إِلَّا بِأَمۡرِ رَبِّكَۖ لَهُۥ مَا بَيۡنَ أَيۡدِينَا وَمَا خَلۡفَنَا وَمَا بَيۡنَ ذَٰلِكَۚ وَمَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيّٗا ٦٤

64. (Xhebraili tha:) "Ne (engjëjt) zbresim vetëm me urdhrin e Zotit tënd. Atij i përket gjithçka që është para nesh, gjithçka që është pas nesh dhe gjithçka që është mes këtyre. Dhe Zoti yt nuk harron kurrë.[64] -309-

---

[62] Ata që do të hyjnë në Xhenet nuk do të dëgjojnë atje fjalë boshe dhe të kota, por do të dëgjojnë të përshëndeten me selam nga engjëjt; dhe ushqimi i tyre atje do të jetë i përhershëm, çfarë të duan dhe kur të duan, mëngjes e mbrëmje. Në xhenet nuk do të ketë natë apo ditë, por vetëm dritë, sepse nuk ka djell apo hënë, por ky përshkrim bëhet me atë që njohin njerëzit në dynja, prej kohës së mëngjesit dhe të mbrëmjes, dhe një distancë e tillë kohore mund të jetë edhe në xhenet mes vakteve të ngrënies dhe pirjes, e Allahu e di më mirë.

[63] Ky që u përshkrua më sipër është xheneti, të cilin Ne do ua japim ta trashëgojnë vetëm ata që janë të devotshëm nga robërit Tanë; të cilët zbatojnë urdhrat Tona dhe i largohen ndalesave Tona, dhe janë të përkushtuar ndaj Nesh.

[64] Allahu urdhëron Xhibrilin t'i thotë Muhamedit (salallahu lëjhi ue selem): "Ne engjëjt, nuk zbresim nga qielli në Tokë veçse me urdhrin e Zotit tënd. Atij i përket gjithçka që është para nesh prej të ardhmes dhe botës tjetër, gjithçka që është pas nesh prej asaj që ka kaluar nga kjo botë, dhe gjthçka që është mes kësaj bote dhe botës tjetër (prej asaj që ka mbetur nga kjo botë deri në ditën e Kiametit). Pra, e gjithë çështja i takon Allahut, qoftë në lidhje me kohën apo me vendin, dhe Zoti yt, o Muhamed, nuk harron kurrë asgjë, por vepron me urtësinë e Tij absolute. Përmendet se ky ajet ka zbritur për shkak se i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) priste t'i vinte shpallja nëpërmjet Xhibrilit më shpesh, por ai nuk erdhi për disa ditë; dhe kur erdhi, i Dërguari i tha Xhibrilit: "Përse nuk na viziton më shpesh se kaq?" Atëherë Allahu zbriti këtë ajet, për të thënë që e gjithë çështja i takon vetëm Allahut dhe se Allahu nuk harron asgjë, por vepron me dijen dhe urtësinë e Tij asbolute mes krijesave të Tij, ashtu si do Ai, i Lartëmadhëruari.

رَّبُّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَمَا بَيۡنَهُمَا فَٱعۡبُدۡهُ وَٱصۡطَبِرۡ لِعِبَٰدَتِهِۦۚ هَلۡ تَعۡلَمُ لَهُۥ سَمِيّٗا ٦٥

65. Ai është Zoti i qiejve, i Tokës dhe i gjithçkaje midis tyre, prandaj vetëm Atë adhuro dhe bëhu i qëndrueshëm në adhurimin ndaj Tij. A njeh ti ndokënd tjetër me Emrin e Tij (të ngjashëm me Të)?!"[65]

وَيَقُولُ ٱلۡإِنسَٰنُ أَءِذَا مَا مِتُّ لَسَوۡفَ أُخۡرَجُ حَيّٗا ٦٦

66. Njeriu thotë: "Pasi të vdes, a do të nxirrem vërtet i gjallë përsëri?"[66]

أَوَلَا يَذۡكُرُ ٱلۡإِنسَٰنُ أَنَّا خَلَقۡنَٰهُ مِن قَبۡلُ وَلَمۡ يَكُ شَيۡـٔٗا ٦٧

67. A nuk e kujton njeriu se Ne e kemi krijuar atë më parë, kur ai nuk ishte asgjë?![67]

فَوَرَبِّكَ لَنَحۡشُرَنَّهُمۡ وَٱلشَّيَٰطِينَ ثُمَّ لَنُحۡضِرَنَّهُمۡ حَوۡلَ جَهَنَّمَ جِثِيّٗا ٦٨

68. Për Zotin tënd (O Muhamed)! Ne do t'i tubojmë ata bashkë me djajtë, pastaj do t'i sjellim rreth Xhehenemit të gjunjëzuar![68]

---

[65] Zoti yt nuk harron kurrë, o Muhamed, sepse Ai është Zoti i qiejve, Tokës dhe gjithçkaje që gjendet midis tyre, përndryshe këto nuk do të mund të qëndronin, por do të shkatërroheshin sikur të mos i mbante dhe ruante Ai për një çast të vetëm; prandaj vetëm Atë vazhdo të adhurosh, vazhdo të përulesh para urdhrit dhe ndalesës së Tij, dhe bëhu i qëndrueshëm dhe i durueshëm në adhurimin dhe zbatimin e urdhrit të Tij, ti – o i Dërguar – dhe ata që të ndjekin ty. A njeh ti ndokënd tjetër me Emrin e Allahut, që është i ngjashëm me Allahun në Veten e Tij, Emrat e Tij, Cilësitë e Tij apo veprat e Tij?! Sigurisht që jo.

[66] Njeriu mohues i Allahut dhe mohues i ringjalljes pas vdekjes thotë: "Pasi t ëkem vdekur dhe të jem bërë pluhur, a thua do të nxirrem përsëri i gjallë nga varri?!"

[67] Si e harron ky njeri mohues veten e tij? A nuk e kujton ai se Ne e kemi krijuar atë për herë të parë, pa ndonjë shembull të mëparshëm, kur ai nuk ishte asgjë dhe nuk ekzistonte? Atëherë si e mohon ai ringjalljen dhe rikrijimin, pasi që ka qenë një herë në ekzistencë?! A nuk është ringjallja dhe rikrijimi më i lehtë se krijimi për herë të parë?!

[68] Për Zotin tënd, o Muhamed! Ne do t'i tubojmë mohuesit e ringjalljes në ditën e Kiametit bashkë me shejtanët e tyre, pastaj që të gjithë ata do i sjellim rreth Xhehenemit duke qenë të gjunjëzuar (të rënë në gjunjët e tyre, të përgjunjur), për shkak të tmerrit të madh, nga i cili nuk mund të qëndrojnë në këmbë.

ثُمَّ لَنَنزِعَنَّ مِن كُلِّ شِيعَةٍ أَيُّهُمْ أَشَدُّ عَلَى ٱلرَّحْمَـٰنِ عِتِيًّا ﴿٦٩﴾

69. Pastaj, nga çdo grup do të nxjerrim ata që kanë qenë më të pabindur ndaj të Gjithëmëshirshmit.[69]

ثُمَّ لَنَحْنُ أَعْلَمُ بِٱلَّذِينَ هُمْ أَوْلَىٰ بِهَا صِلِيًّا ﴿٧٠﴾

70. Dhe Ne e dimë më së miri se kush janë ata që e meritojnë më shumë të digjen në të.[70]

وَإِن مِّنكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا ۚ كَانَ عَلَىٰ رَبِّكَ حَتْمًا مَّقْضِيًّا ﴿٧١﴾

71. Nuk ka asnjë nga ju që nuk do të kalojë tek ai (Xhehenemi). Ky është një dekret që Zoti yt do ta përmbushë patjetër.[71]

ثُمَّ نُنَجِّى ٱلَّذِينَ ٱتَّقَوا۟ وَّنَذَرُ ٱلظَّـٰلِمِينَ فِيهَا جِثِيًّا ﴿٧٢﴾

72. Pastaj, Ne do t'i shpëtojmë ata që ruheshin, kurse të padrejtët do t'i lëmë aty të gjunjëzuar.[72]

---

[69] Pastaj, nga çdo grup i banorëve të zjarrit, do të shkëpusim ata që kanë qenë më të pabindur ndaj Allahut dhe më kundërshtues të Tij, për të filluar me ta dënimin në zjarr.

[70] Ne e dimë më së miri se cili prej këtyre që i nxorrëm nga çdo grup e meriton më shumë dënimin më të rëndë në zjarr, dhe me ta do të fillojmë.

[71] Asnjë nga ju, o njerëz, nuk do të shpëtojë pa kaluar nga zjarri i Xhehenemit, qoftë duke kaluar mbi urën e Siratit të vendosur mbi të, apo duke hyrë në të; secili sipas veprave që ka bërë në këtë botë. Ky është një vendim i paracaktuar dhe i shënuar në Librin El Leuh el Mahfudh nga Zoti yt, o Muhamed, i cili do ta përmbushë atë patjetër.

[72] Pasi të gjithë njerëzit t'i paraqiten zjarrit të Xhehenemit, Ne do të shpëtojmë prej tyre vetëm ata që i ruheshin Zotit të tyre, duke besuar dhe adhuruar vetëm Atë, dhe duke iu bindur Atij në urdhrat dhe ndalesat e Tij; kurse ata që i kanë bërë padrejtësi vetvetes me mohimin dhe kundërshtimin e Allahut dhe me adhurimin e të tjerëve përveç Tij, do t'i lëmë përgjithmonë në Zjarr, të gjunjëzuar e të përçmuar.

وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ ءَايَـٰتُنَا بَيِّنَـٰتٍ قَالَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ لِلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَىُّ ٱلْفَرِيقَيْنِ خَيْرٌ مَّقَامًا وَأَحْسَنُ نَدِيًّا ﴿٧٣﴾

73. Kur atyre u lexohen vargjet Tona të qarta, ata që mohuan u thonë atyre që kanë besuar: "Cili prej dy grupeve tona ka banim më të mirë dhe kuvend më të lartë?"[73]

وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُم مِّن قَرْنٍ هُمْ أَحْسَنُ أَثَـٰثًا وَرِءْيًا ﴿٧٤﴾

74. Por, sa e sa popuj kemi shkatërruar para tyre, të cilët kanë pasur orendi më luksoze dhe kanë qenë më të pashëm![74]

قُلْ مَن كَانَ فِى ٱلضَّلَـٰلَةِ فَلْيَمْدُدْ لَهُ ٱلرَّحْمَـٰنُ مَدًّا ۚ حَتَّىٰٓ إِذَا رَأَوْا۟ مَا يُوعَدُونَ إِمَّا ٱلْعَذَابَ وَإِمَّا ٱلسَّاعَةَ فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ شَرٌّ مَّكَانًا وَأَضْعَفُ جُندًا ﴿٧٥﴾

75. Thuaj (o Muhamed): "Atyre që janë në humbje, i Gjithëmëshirshmi le t'u japë afat, derisa të shohin atë me të cilën kërcënohen: ose dënimin (në këtë botë) ose Orën (e Kiametit). Atëherë do ta mësojnë se kush ka banim më të keq dhe ushtri më të dobët."[75]

---

[73] Kur njerëzve u lexohen shpalljet dhe provat Tona që i akemi zbritur Muhamedit, të cilat janë të qarta për ata që mendojnë, ata që mohuan Allahun, Librin e Tij dhe provat e Tij, u thonë atyre që besuan, shokëve dhe ndjekësve të Muhamedit: "Cili prej dy grupeve tona ka shtëpi e jetesë më të mirë dhe kuvend e rreth shoqëror më të lartë e më të madh në numër; grupi ynë apo grupi juaj?"

[74] Sa e sa popuj para këtyre mohuesve mendjemëdhenj kemi shkatërruar, o Muhamed, madje ata të parët kanë pasur kushte jetese dhe orendi shtëpiake shumë herë më luksoze dhe kanë qenë shumë herë më të pashëm në krijim se këta; por kjo gjë nuk i mbrojti ata nga dënimi Ynë, kështu që Ne i shkatërruam pasuritë e tyre dhe i ndryshuam pamjet e tyre!

[75] Thuaju këtyre idhujtarëve dhe mohuesve, o Muhamed: "Atij që është në humbje prej dy grupeve tona, i Gjithëmëshirshmi le t'i japë afat që ai të vazhdojë në humbje e të ngarkohet me mëkatet e tij, deri sa të vijë urdhri i Allahut me të cilin ata kërcënohen: ose me dënimin e tyre në këtë botë, ose me daljen para Zotit të tyre në ditën e Kiametit dhe dënimin e Tij të përjetshëm në zjarrin e Xhehenemit. Vetëm atëherë do ta mësojnë se cili prej dy grupeve (besimtarët apo mohuesit) ka banim më të keq dhe ushtri e rreth më të dobët; dhe cili prej tyre do të ketë banim më të mirë dhe tubim më të lartë!"

وَيَزِيدُ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ٱهْتَدَوْا۟ هُدًى ۗ وَٱلْبَٰقِيَٰتُ ٱلصَّٰلِحَٰتُ خَيْرٌ عِندَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ مَّرَدًّا ﴿٧٦﴾

76. Allahu ua shton udhëzimin atyre që janë udhëzuar drejt dhe, veprat e mira të përhershme, janë më të mira te Zoti yt në shpërblim dhe kanë përfundim më të mirë.[76]

-310-

أَفَرَءَيْتَ ٱلَّذِى كَفَرَ بِـَٔايَٰتِنَا وَقَالَ لَأُوتَيَنَّ مَالًا وَوَلَدًا ﴿٧٧﴾

77. A e sheh atë që i mohon provat Tona dhe thotë: "Patjetër që mua do të më jepet edhe pasuri, edhe fëmijë (nëse ka botë tjetër)"?![77]

أَطَّلَعَ ٱلْغَيْبَ أَمِ ٱتَّخَذَ عِندَ ٱلرَّحْمَٰنِ عَهْدًا ﴿٧٨﴾

78. Mos ka parë të fshehtën apo ka marrë ndonjë premtim nga i Gjithëmëshirshmi?[78]

---

[76] Allahu ua shton udhëzimin edhe më shumë atyre që janë udhëzuar në fenë e Tij, me ripërtëritjen e besimit që u ndodh atyre gjatë zbatimit të ligjeve të Allahut dhe, veprat e mira që mbeten përherë - veçanërisht madhërimi i Allahut me fjalët: "Subhanallah, uel hamdulilah, ue la ilahe il-la Allah, ue Allahu ekber, ue la haule ue la kuvete il-la bilah" (I Pastër nga çdo e metë dhe i Lartësuar është Allahu! Falënderimi i përket vetëm Allahut. Nuk ka të adhuruar tjetër me të drejtë përveç Allahut. Allahu është më i Madhi! Nuk ka fuqi e ndryshim veçse me Allahun dhe nga Allahu.) – këto vepra të mira të përhershme kanë shpërblim më të mirë te Zoti yt dhe kanë përfundim më të mirë se sa banimet dhe kuvendet e këtyre idhujtarëve më të cilat u mburren besimtarëve në këtë botë.

[77] A e sheh, o Muhamed, atë që i mohon provat dhe shpalljet tona, El As ibën Vail-in dhe ata që janë si ai, dhe megjithatë thotë: "Patjetër që do të më jepet përsëri pasuri e madhe dhe fëmijë të shumtë në botën tjetër, nëse do të ketë botë tjetër"?!

[78] Mos e ka parë të fshehtën ky dhe ka mësuar se në botën tjetër do të ketë pasuri e fëmijë, megjithëse e mohon dhe nuk e beson atë në të njëjtën kohë, apo mos ka marrë ndonjë premtim nga i Gjithëmëshirshmi meqenëse e ka besuar Atë dhe i është bindur Atij në gjithçka ka urdhëruar apo ndaluar?!

كَلَّاۚ سَنَكۡتُبُ مَا يَقُولُ وَنَمُدُّ لَهُۥ مِنَ ٱلۡعَذَابِ مَدّٗا ٧٩

79. Kurrsesi! Ne do ta shkruajmë atë që ai thotë dhe do t'i shtojmë atij dënim mbi dënim.[79]

وَنَرِثُهُۥ مَا يَقُولُ وَيَأۡتِينَا فَرۡدٗا ٨٠

80. Dhe do të trashëgojmë gjithçka me të cilat mburret, dhe ai do të vijë tek Ne i vetëm.[80]

وَٱتَّخَذُواْ مِن دُونِ ٱللَّهِ ءَالِهَةٗ لِّيَكُونُواْ لَهُمۡ عِزّٗا ٨١

81. Ata kanë marrë zota të tjerë, në vend të Allahut, për t'i pasur mbrojtës.[81]

كَلَّاۚ سَيَكۡفُرُونَ بِعِبَادَتِهِمۡ وَيَكُونُونَ عَلَيۡهِمۡ ضِدّٗا ٨٢

82. Por, jo! Ata (zota) do ta mohojnë adhurimin e tyre dhe do të kthehen kundër tyre.[82]

أَلَمۡ تَرَ أَنَّآ أَرۡسَلۡنَا ٱلشَّيَٰطِينَ عَلَى ٱلۡكَٰفِرِينَ تَؤُزُّهُمۡ أَزّٗا ٨٣

83. A nuk e sheh se Ne i dërgojmë djajtë te mohuesit, për t'i cytur ata me cytje të vazhdueshme?[83]

فَلَا تَعۡجَلۡ عَلَيۡهِمۡۖ إِنَّمَا نَعُدُّ لَهُمۡ عَدّٗا ٨٤

---

[79] Assesi, nuk është ashtu si thotë ky mohues; ai nuk ka asnjë lloj njohurie dhe asnjë lloj premtimi! Ne do të shkruajmë gjithçka që ai thotë prej gënjeshtrës dhe shpifjes ndaj Allahut, dhe për këtë do i shtojmë dënim tjetër mbi dënimin për mosbesimin e tij, në botën tjetër.

[80] Ne do ta trashëgojmë pasurinë dhe fëmijët e tij, dhe në ditën e Kiametit ai do të vijë tek Ne i vetëm, pa pasuri dhe pas fëmijë.

[81] Idhujtarët kanë marrë idhuj për t'i adhuruar në vend të Allahut, apo përkrah Allahut, që t'i kenë ata mbrotjës nga dënimi i Allahut dhe për t'u forcuar me to!

[82] Nuk do të jetë ashtu si shpresojnë ata! Zotat e tyre nuk do të jenë ndihmës e mbrojtës të tyre në ditën e Kiametit, madje ata do ta mohojnë adhurimin që i kanë bërë idhujtarët, dhe do kthehen kundër tyre me dëshminë e tyre dhe përgënjeshtrimin e idhujtarëve, në mënyrë të kundërt të asaj që ata mendonin.

[83] A nuk e sheh, o Muhamed, se Ne i kemi dhënë pushtet shejtanëve mbi mohuesit e Allahut dhe të Dërguarit të Tij, dhe ata i nxisin ata për të këqia e për në humbje, dhe i bezdisin ata me cytje të vazhdueshme e të pandërprerë?

84. Pra, ti (Muhamed) mos u nxito kundër tyre, sepse me të vërtetë, Ne ua numërojmë ditët atyre me numërim.[84]

يَوْمَ نَحْشُرُ ٱلْمُتَّقِينَ إِلَى ٱلرَّحْمَٰنِ وَفْدًا ﴿٨٥﴾

85. Ditën, kur Ne do t'i tubojmë të devotshmit te i Gjithëmëshirshmi, si një delegacion i nderuar;[85]

وَنَسُوقُ ٱلْمُجْرِمِينَ إِلَىٰ جَهَنَّمَ وِرْدًا ﴿٨٦﴾

86. dhe do t'i ngasim kriminelët në Xhehenem, si një tufë e etur;[86]

لَّا يَمْلِكُونَ ٱلشَّفَٰعَةَ إِلَّا مَنِ ٱتَّخَذَ عِندَ ٱلرَّحْمَٰنِ عَهْدًا ﴿٨٧﴾

87. askush nuk do ta ketë të drejtën e ndërmjetësimit, përveç atij që ka marrë premtim te i Gjithëmëshirshmi.[87]

وَقَالُوا ٱتَّخَذَ ٱلرَّحْمَٰنُ وَلَدًا ﴿٨٨﴾

88. Dhe thanë: "I Gjithëmëshirshmi ka fëmijë"![88]

لَّقَدْ جِئْتُمْ شَيْـًٔا إِدًّا ﴿٨٩﴾

89. Keni thënë vërtet diçka fyese shumë të madhe![89]

---

[84] Mos u nxito, o Muhamed, duke kërkuar dënimin e shpejtë të këtyre mohuesve e idhujtarëve, sepse Ne i numërojmë ditët - madje edhe frymëmarrjet e tyre - si dhe veprat e tyre me një numërim të saktë, që më pas t'i ndëshkojmë për të gjitha ato në botën tjetër, dhe nuk e kemi lënë dënimin e tyre të shpejtë në këtë botë veçse për urtësi që i dimë Ne.

[85] Ditën kur Ne do i tubojmë ata që i frikësoheshin Allahut në dynja, duke zbatuar urdhrat e Tij dhe duke iu larguar ndalesave të Tij, për të dalë para të Gjithëmëshirshmit si një delgacion i nderuar, duke qenë të kaluar (mbi kalë apo kafshë tjetër);

[86] Kurse kriminelët mohues të Allahut dhe idhujtarë e mëkatarë, do i ngasim me forcë në Xhehenem, duke ecur në këmbë, si tufë kafshësh e etur;

[87] Atë ditë askush prej mohuesve e idhujtarëve nuk do ta ketë të drejtën e ndërmjetësimit për askënd, por atë të drejtë do e ketë vetëm ai që ka marrë premtim nga Allahu për të, e ata janë besimtarët e sinqertë që kanë besuar Allahun dhe të Dërguarin e Tij, të cilët do të ndërmjetësojnë atje për njëri-tjetrin, me lejen e Allahut.

[88] Mohuesit prej ithtarëve të Librit dhe idhujtarëve që thonë se engjëjt janë vajzat e Allahut, thanë se Allahu ka fëmijë!

[89] Ju që e thoni këtë fjalë – se Allahu ka fëmijë – keni thënë vërtet një fjalë fyese shumë të madhe për Allahun, Zotin e botëve, që nuk ka nevojë për asgjë dhe askënd nga krijesat e Tij, dhe as për bashkëshrote apo fëmijë – i Pastër është Allahu nga ajo që i përshkruajnë!

تَكَادُ ٱلسَّمَٰوَٰتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْهُ وَتَنشَقُّ ٱلْأَرْضُ وَتَخِرُّ ٱلْجِبَالُ هَدًّا ﴿٩٠﴾

90. Qiejt gati sa nuk shpërthejnë prej kësaj, Toka gati sa s'çahet dhe malet sa s'rrëzohen me forcë,[90]

أَن دَعَوْا لِلرَّحْمَٰنِ وَلَدًا ﴿٩١﴾

91. ngaqë ata i veshin fëmijë të Gjithëmëshirshmit.[91]

وَمَا يَنۢبَغِى لِلرَّحْمَٰنِ أَن يَتَّخِذَ وَلَدًا ﴿٩٢﴾

92. Por, nuk i ka hije (Madhështisë së) të Gjithëmëshirshmit të ketë fëmijë.[92]

إِن كُلُّ مَن فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ إِلَّآ ءَاتِى ٱلرَّحْمَٰنِ عَبْدًا ﴿٩٣﴾

93. Nuk ka asnjë që gjendet në qiej e në Tokë që nuk do t'i vijë të Gjithëmëshirshmit si rob (i nënshtruar).[93]

لَّقَدْ أَحْصَىٰهُمْ وَعَدَّهُمْ عَدًّا ﴿٩٤﴾

94. Vërtet, Ai e njeh plotësisht gjithësecilin prej tyre dhe i ka të numëruar të gjithë saktësisht.[94]

---

[90] Qiejt gati sa nuk shpërthejnë nga rëndesa dhe shëmtia e asaj fjale, Toka gati sa nuk çahet më dysh dhe malet gati sa nuk rrëzohen me forcë të thërrmuar, nga zemërimi i madh për hir të Allahut,

[91] ngaqë ata i veshin Krijuesit të Gjithëmëshirshëm fëmijë – i Lartë është Ai nga ajo që i veshin mohuesit!

[92] Por nuk i ka hije Madhështisë së të Gjithëmëshirshmit që të ketë fëmijë, sepse që të kesh fëmijë tregon mangësi dhe nevojë, kurse Allahu i Madhëruar është i Pasuri që nuk ka nevojë për asgjë dhe për askënd, i Lavdëruari Absolut, i Pastërti nga çdo mangësi.

[93] Nuk ka asnjë engjëll që gjendet në qiej, dhe asnjë njeri e xhinë që gjendet në Tokë, veçse do t'i vijnë si rob të nënshtruar Zotit të tyre në ditën e Kiametit, duke pohuar që janë robër të Tij, dhe prej tyre edhe Uzejri dhe Isai, për të cilët thonë se janë fëmijë të Allahut.

[94] Allahu i njeh mirë dhe plotësisht të gjitha krijesat e Tij, një e nga një, dhe i ka të numëruar të gjithë ata me saktësi – askush prej tyre nuk i shpëton Atij.

وَكُلُّهُمْ ءَاتِيهِ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ فَرْدًا ﴿٩٥﴾

95. Secili prej tyre do t'i vijë Atij në Ditën e Kiametit, krejtësisht i vetëm.[95]

-311-

إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّـٰلِحَـٰتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ ٱلرَّحْمَـٰنُ وُدًّا ﴿٩٦﴾

96. Me të vërtetë, atyre që besojnë dhe bëjnë vepra të mira, i Gjithëmëshirshmi do t'u dhurojë dashuri të vërtetë.[96]

فَإِنَّمَا يَسَّرْنَـٰهُ بِلِسَانِكَ لِتُبَشِّرَ بِهِ ٱلْمُتَّقِينَ وَتُنذِرَ بِهِۦ قَوْمًا لُّدًّا ﴿٩٧﴾

97. Vërtet, Ne e kemi bërë të lehtë këtë (Kuran), në gjuhën tënde (o Muhamed), që nëpërmjet tij, t'u japësh lajmin e mirë të devotshmëve dhe të paralajmërosh njerëzit që janë kundërshtues.[97]

وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُم مِّن قَرْنٍ هَلْ تُحِسُّ مِنْهُم مِّنْ أَحَدٍ أَوْ تَسْمَعُ لَهُمْ رِكْزًا ﴿٩٨﴾

98. Sa e sa popuj kemi shkatërruar para tyre! A sheh tani ndonjërin prej tyre, apo a dëgjon ndonjë pëshpëritje sado të vogël të tyre?![98]

---

[95] Çdonjëri prej krijesve do të dalë para Zotit në Ditën e Kiametit duke qenë krejtësisht i vetëm, pa asnjë pasuri, fëmijë, apo ndihmës që ta mbrojë nga Allahu dhe gjykimi i Tij.

[96] Atyre që besojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij, dhe bëjnë vepra të mira sipas Ligjit të Allahut, Allahu do t'u dhurojë dashuri të vërtetë në zemrat e robërve të Tij në këtë botë; do ta duan njëri-tjetrin, do të jenë të ngrohtë me njëri-tjetrin, dhe do t'i dojë Allahu gjithashtu.

[97] Ne e kemi bërë të lehtë këtë Kuran, në gjuhën tënde arabe, o Muhamed, në mënyrë që nëpërmjet tij t'u japësh lajmin e mirë të hyrjes në Xhenet të devotshmëve nga ndjekësit e tu, të cilët i ruhen dënimit të Allahut duke zbatuar urdhrat e Tij dhe duke iu larguar ndalesave të Tij; dhe që të paralajmërosh me dënimin e Allahut njerëzit kundështues nga populli yt, dhe të gjithë ata që ndjekin rrugën e tyre, duke kundërshtuar të vërtetën që është nga Allahu me të kotën dhe të pavërtetën e mendjes së tyre të mangët.

[98] Ne kemi shkatërruar dhe zhdukur shumë popuj para popullit tënd, o Muhamed, nga të cilët ti nuk sheh askënd sot dhe nuk dëgjon as përshpëritjen më të vogël të askujt prej tyre; po kështu edhe mohuesit prej popullit tënd, mund t'i shkatërrojmë e t'i zhdukim ashtu siç bëmë me mohuesit prej popujve që kanë qenë para tyre. Ky është kërcënim dhe paralajmërim për shkatërrimin me zbritjen e dënimit kundër përgënjeshtruesve dhe kundërshtuesve të Allahut dhe të Dërguarit të Tij, nëse ata nuk nxitojnë të pendohen dhe të kthehen tek Allahu para se t'iu vijë dënimi.

سُورَةُ طٰهٰ

20. SURJA "TA HA"

SHKRONJAT TA, HA

(Mekase, 135 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

طه ﴿١﴾

1. Ta, Ha.[1]

مَآ أَنزَلْنَا عَلَيْكَ ٱلْقُرْءَانَ لِتَشْقَىٰٓ ﴿٢﴾

2. Ne nuk ta kemi zbritur Kuranin ty (o Muhamed), për të të munduar,[2]

إِلَّا تَذْكِرَةً لِّمَن يَخْشَىٰ ﴿٣﴾

3. por që të jetë kujtesë për ata që kanë frikë të bashkuar me nderim (për Allahun).[3]

[1] Është folur më parë për kuptimin e këtyre shkronjave në fillim të sures el Bekare.

[2] Ne nuk ta kemi shpallur Kuranin ty, o Muhamed, për të të mundur dhe për të vepruar mbi mundësitë e tua, duke u falur gjatë natën apo duke bërë vepra të tjera që të lodhin jashtë mase, prandaj lehtësoja vetes.

[3] Por ta kemi zbritur Kuranin që të jetë këshillë për ata që kanë frikë nga Allahu por të përzier me nderim e madhërim për Të; që i ruhen dënimit të Allahut, që shpresojnë shpërblimin e Tij dhe që e madhërojnë dhe nderojnë Atë.

تَنزِيلًا مِّمَّنْ خَلَقَ ٱلْأَرْضَ وَٱلسَّمَـٰوَٰتِ ٱلْعُلَى ﴿٤﴾

4. Është shpallje nga Ai që krijoi Tokën dhe qiejtë e lartë.[4]

ٱلرَّحْمَـٰنُ عَلَى ٱلْعَرْشِ ٱسْتَوَىٰ ﴿٥﴾

5. I Gjithëmëshirshmi mbi Arshin (Fronin e Tij) është ngritur.[5]

لَهُۥ مَا فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَمَا تَحْتَ ٱلثَّرَىٰ ﴿٦﴾

6. Vetëm Atij i përket gjithçka që gjendet në qiej dhe gjithçka që gjendet në Tokë, gjithçka që gjendet mes tyre (qiejve dhe Tokës) dhe gjithçka që gjendet nën tokë.[6]

وَإِن تَجْهَرْ بِٱلْقَوْلِ فَإِنَّهُۥ يَعْلَمُ ٱلسِّرَّ وَأَخْفَى ﴿٧﴾

7. Pavarësisht nëse ti e shpreh fjalën (lutjen) tënde (apo e fsheh atë) - Ai, me të vërtetë, e di atë që fshihet dhe atë që është më e fshehtë akoma.[7]

ٱللَّهُ لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ لَهُ ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰ ﴿٨﴾

8. Allahu, nuk ka zot tjetër që meriton adhurim përveç Tij. Ai ka Emrat më të Bukur.[8]

---

[4] Ky Kuran është shpallje nga Allahu, i Cili ka krijuar Tokën dhe qiejtë e lartë në mënyrën më të përsosur.

[5] Arshi është Froni Hyjnor i Madhërishëm, i cili përfshin në gjerësinë e tij qiejtë dhe Tokën, dhe gjithçka në to dhe mes tyre; Allahu është ngritur dhe lartësuar mbi Fronin e Tij, mbi Arsh, në atë mënyrë që i përshtatet Madhështisë dhe Pushtetit të Tij.

[6] Allahut i përket gjithçka që gjendet në qiej dhe gjithçka që gjendet në Tokë, gjithçka që gjendet mes qiejve dhe Tokës dhe gjithçka që gjendet nën Tokë; Ai është Krijuesi, Zotëruesi dhe Mbajtësi e Rregulluesi i tyre.

[7] Pavarësisht nëse ti, o Muhamed, e shpreh fjalën dhe lutjen tënde, apo e fsheh atë brenda gjoksit tënd, sigurisht që Allahut nuk mund t'i fshihet asgjë dhe Ai e di atë që fshihet dhe madje edhe atë që është më e fshehtë se ajo që fshihet – di atë që ti mendon dhe di gjithashtu atë që nuk e ke menduar ende por që do ta mendosh në të ardhmen, si dhe di gjithçka që ende nuk ka ndodhur dhe që nuk e di askush përveç Tij; prandaj mos e lodh veten duke shprehur me zë të lartë lutjen tënde.

[8] Allahu, i Cili është Krijuesi i Përsosur, Zotëruesi dhe Mbajtësi e Rregulluesi i gjithçkaje, është i Vetmi që meriton të adhurohet dhe askush e asgjë tjetër përveç Tij. Allahu ka emrat më të bukur e më të përsorur, dhe të gjitha emrat e Tij kanë domethënie të lavdëruar dhe të përsosur, dhe nga përsosmëria dhe bukuria e tyre është se ato janë njëkohësisht edhe

وَهَلۡ أَتَىٰكَ حَدِيثُ مُوسَىٰٓ ٩

9. A të ka ardhur ty (o Muhamed) historia e Musait?[9]

إِذۡ رَءَا نَارٗا فَقَالَ لِأَهۡلِهِ ٱمۡكُثُوٓاْ إِنِّيٓ ءَانَسۡتُ نَارٗا لَّعَلِّيٓ ءَاتِيكُم مِّنۡهَا بِقَبَسٍ أَوۡ أَجِدُ عَلَى ٱلنَّارِ هُدٗى ١٠

10. Kur ai pa një zjarr dhe i tha familjes (gruas) së vet: "Rrini këtu, sepse pikasa një zjarr! Ndoshta mund t'ju sjell një urë zjarri ose të gjej te zjarri ndonjë udhërrëfyes."[10]

فَلَمَّآ أَتَىٰهَا نُودِيَ يَٰمُوسَىٰٓ ١١

11. Kur shkoi te zjarri, u thirr: "O Musa!"[11]

إِنِّيٓ أَنَا۠ رَبُّكَ فَٱخۡلَعۡ نَعۡلَيۡكَۖ إِنَّكَ بِٱلۡوَادِ ٱلۡمُقَدَّسِ طُوٗى ١٢

12. Jam me të vërtetë Unë, Zoti yt! Prandaj, hiqi sandalet, sepse je në luginën e shenjtë Tuva.[12]

cilësi dhe atribute absolute të Allahut, pra nuk janë emra pa domethënie, por me domethënie të përsosur, prandaj Allahu ka urdhëruar që robët e Tij ta lusin dhe ta thërrasin Atë me të gjitha emrat e Tij, sipas rastit të përshtatshëm me llojin e lutjes dhe të asaj që kërkon prej Tij.

[9] A të ka ardhur ty, o Muhamed, historia e Musait? Sigurisht që të ka ardhur, por po të tregojmë këtu disa detaje të rëndësishme që të të lehtësohet barra dhe të qetësohesh nga mundimet që të shkaktojnë idhujtarët prej popullit tënd, dhe të bësh durim ashtu si duroi edhe Musai me Faraonin dhe me popullin e vet.

[10] Historia e profetësisë së Musait fillon kur ai kishte humbur rrugën gjatë natës, ndërsa ishte duke u kthyer ne Egjipt nga Medjeni bashkë me gruan e tij, dhe atëherë pa një zjarr, dhe i tha gruas së vet: "Qëndro këtu, sepse pash një zjarr. Ndoshta sjell një urë prej tij që të ndezim një zjarr dhe të ngrohemi, ose ndoshta gjej atje dikë që mund të na tregojë rrugën."

[11] Kur Musai shkoi te zjarri, Allahu e thirri atë: "O Musa!

[12] Jam me të vërtetë Unë, Zoti yt, prandaj hiqi sandalet, sepse je në luginën e shenjtë e të bekuar "Tuva", në mënyrë që të përgatitesh për bisedën e drejtpërdrejtë me Zotin tënd të Madhërishëm."

وَأَنَا ٱخۡتَرۡتُكَ فَٱسۡتَمِعۡ لِمَا يُوحَىٰٓ ١٣

13. Unë të kam zgjedhur ty, prandaj dëgjo atë që po të shpallet![13]

إِنَّنِيٓ أَنَا ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱعۡبُدۡنِي وَأَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ لِذِكۡرِيٓ ١٤

14. Me të vërtetë, Unë jam Allahu! Nuk ka zot tjetër që meriton të adhurohet përveç Meje, prandaj, vetëm Mua më adhuro dhe kryej faljen për të më kujtuar Mua![14]

إِنَّ ٱلسَّاعَةَ ءَاتِيَةٌ أَكَادُ أُخۡفِيهَا لِتُجۡزَىٰ كُلُّ نَفۡسِۭ بِمَا تَسۡعَىٰ ١٥

15. Ora (e Kiametit) është duke ardhur - por Unë thuajse e fsheh totalisht atë – në mënyrë që çdo njeri të shpërblehet sipas asaj që vepron.[15]

فَلَا يَصُدَّنَّكَ عَنۡهَا مَن لَّا يُؤۡمِنُ بِهَا وَٱتَّبَعَ هَوَىٰهُ فَتَرۡدَىٰ ١٦

16. Prandaj, mos të të shmang prej saj (Orës së Kiametit) ai që nuk beson në të dhe që ndjek dëshirat e veta, përndryshe do të shkatërroheshe.[16]

---

[13] Unë të zgjodha ty nga mesi i njerëzve, o Musa, për të qenë i Dërguari Im te populli yt, prandaj dëgjoje mirë atë që të shpallet nga Unë!

[14] Me të vërtetë, Unë jam Allahu, Krijuesi, Zotëruesi dhe Mbajtësi i i Përsosur i gjithçkaje që ekziston, i Vetmi që meritoj adhurimin! Nuk ka zot tjetër që meriton të adhurohet përveç Meje, prandaj vetëm Mua më adhuro me të gjitha llojet e adhurimit, të dukshme apo të padukshme, me vepër apo me zemër, dhe veçanërisht me kryerjen e namazit të rregullt ditor, i cili i përfshin të gjitha llojet e adhurimit: me zemër, me gjuhë dhe me gjymtyrë; me qëllim që të më kujtosh Mua kur kryen namazin, dhe ky është qëllimi më i lartë i adhurimit: kujtimi i Allahut; kujtimi i Allahut është adhurimi i zemrës dhe lumturia e saj.

[15] Ora e Kiametit për ringjalljen e njerëzve është duke ardhur dhe do të vijë patjetër, por Unë thuajse e kam fshehur totalisht atë, edhe nga Vetja Ime, kështu që askush prej krijesave të Mia nuk mund ta dijë se kur do të vijë ajo; Ajo Orë do të vijë në mënyrë që çdo njeri e krijesë të shpërblehet sipas asaj që ka vepruar në dynja; qoftë për veprat e mira apo të këqia, për bindjen ndaj Allahut apo për mosbindjen ndaj Tij; secili do shpërblehet sipas asaj që ka vepruar.

[16] O Musa, mos të të shmang dhe mos të të shpërqendrojë nga besimi dhe përgatitja për Orën e Kiametit ata që nuk besojnë në të dhe që nuk punojnë për atë ditë, por që ndjekin dëshirat dhe epshet e tyre në kundërshtim me urdhrat dhe ndalesat e Allahut; përndryshe do të shkatërroheshe dhe do të mjeroheshe përgjithmonë. – Këto tre pika janë edhe bazat

وَمَا تِلْكَ بِيَمِينِكَ يَـٰمُوسَىٰ ﴿١٧﴾

17. Çfarë është ajo që mban në dorën e djathtë, o Musa?”[17]

قَالَ هِيَ عَصَايَ أَتَوَكَّؤُا عَلَيْهَا وَأَهُشُّ بِهَا عَلَىٰ غَنَمِي وَلِيَ فِيهَا مَـَٔارِبُ أُخْرَىٰ ﴿١٨﴾

18. Ai tha: “Ky është shkopi im, me të cilin mbahem dhe me të cilin shkund gjethe për dhentë e mia; e përdor edhe për nevoja të tjera.”[18]

قَالَ أَلْقِهَا يَـٰمُوسَىٰ ﴿١٩﴾

19. Ai (Allahu) i tha: “Hidhe atë, o Musa!”[19]

فَأَلْقَىٰهَا فَإِذَا هِيَ حَيَّةٌ تَسْعَىٰ ﴿٢٠﴾

20. Ai e hodhi atë, dhe papritmas, ai u bë një gjarpër i madh që zvarritej me shpejtësi.[20]

---

e besimit dhe shtylla e fesë: Besimi në Allahun, Adhurimi vetëm i Allahut dhe Besimi në Ditën e Kiametit.

[17] Pasi i sqaroi Musait bazën e besimit, Allahu donte t'i sqaronte dhe t'i tregonte atij disa mrekulli për t'i forcuar besimin dhe për t'i qetësuar zemrën si përkhrahje për të kundër armikut të tij, Faraonit; dhe kështu, Allahu i tha Musait: "Çfarë është ajo që mban në dorën e djathtë, o Musa?" Megjithëse Allahu e dinte mirë se çfarë mbante Musai në dorë, por për të tërhequr vëmendjen pikërisht në këtë pikë.

[18] Musai u përgjigj: "Ky është shkopi im, me të cilin mbahem kur eci dhe me të cilin shkund gjethe nga pemët për delet e mia; e përdor edhe për nevoja të tjera." Pra, përmendi edhe atë që mbante në dorë, po edhe shkakun përse e mbante dhe e përdorte atë; dhe përmendi dy përdorime kryesore të shkopit: njërin në shërbim të njeriut dhe tjetrin në shërbim të kafshëve, për të treguar moralin e lartë të Musait dhe përkujdesjen që ai tregonte për bagëtitë, prandaj edhe Allahu e zgjodhi atë për të qenë i dërguari i Tij. Pastaj tha që e përdorte edhe për gjëra të tjera, ndoshta me qëllimin që Allahu ta pyeste për ato gjërat e tjera, që të zgjaste sa më shumë bisedën me Allahun.

[19] Allahu i tha Musait që ta hidhte shkopin në tokë.

[20] Musai (alejhis selam) e hodhi shkopin në Tokë, dhe papritmas, ai u shndërrua në një gjarpër të madh që zvarritej me shpejtësi, sikur të ishte gjarpër i vogël që ka mundësi të lëvizë shpejtë (siç përshkruhet në ajetin 10 të suren En Neml, dhe në ajetin 31 të sures El Kasas). Musai pa diçka shumë madhështore dhe të frikshme njëkohësisht, kështu që iku me vrap nga frika.

قَالَ خُذْهَا وَلَا تَخَفْ ۖ سَنُعِيدُهَا سِيرَتَهَا ٱلْأُولَىٰ ﴿٢١﴾

21. Ai (Allahu) i tha: "Merre atë dhe mos ki frikë! Ne do ta kthejmë atë në gjendjen e tij të mëparshme.[21]

وَٱضْمُمْ يَدَكَ إِلَىٰ جَنَاحِكَ تَخْرُجْ بَيْضَآءَ مِنْ غَيْرِ سُوٓءٍ ءَايَةً أُخْرَىٰ ﴿٢٢﴾

22. Dhe fute dorën tënde nën krah (në xhepin e rrobës) - ajo do të dalë e bardhë, pa ndonjë sëmundje – për të qenë një provë tjetër;[22]

لِنُرِيَكَ مِنْ ءَايَـٰتِنَا ٱلْكُبْرَى ﴿٢٣﴾

23. Në mënyrë që të tregojmë ty disa nga provat Tona më të mëdha![23]

ٱذْهَبْ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُۥ طَغَىٰ ﴿٢٤﴾

24. Shko te Faraoni, sepse me të vërtetë, ai i ka kaluar kufijtë!"[24]

قَالَ رَبِّ ٱشْرَحْ لِى صَدْرِى ﴿٢٥﴾

25. Ai (Musai) tha: "Zoti im! Ma zgjero kraharorin tim![25]

وَيَسِّرْ لِىٓ أَمْرِى ﴿٢٦﴾

26. Ma lehtëso çështjen time![26]

---

[21] Allahu i tha Musait: "Merre gjarprin dhe mos ki frikë, sepse Ne do ta kthejmë atë në shkop, ashtu si ishte më parë.

[22] Dhe fute dorën tënde nën krah, në xhepin e rrobës, o Musa, dhe do të shohësh se ajo do të dalë e bardhë si bora, jo nga ndonjë sëmundje si lebra, por për të qenë një provë tjetër nga Allahu për ty.

[23] Po t'i japim këto mrekulli për të të treguar disa nga mrekullitë Tona më të mëdha, të cilat tregojnë për Fuqinë, Pushtetin dhe Madhështinë Tonë, si dhe për të vërtetuar profetësinë tënde dhe se ti je i dërguar nga Allahu.

[24] Shko, o Musa, te Faraoni, për ta ftuar atë në Njësimin e Allahut dhe adhurimin e Tij, sepse me të vërtetë, ai i ka kaluar kufijtë e vet dhe është ngritur kundër Zotit të tij!

[25] Musa tha: "Zoti im! Ma zgjero gjoksin dhe zemrën time që të mbaj e të perceptoj atë që do më shpallësh dhe që të kem kurajo e të duroj në thirrjen e Faraonit dhe të njerëzve!

[26] Ma lehtëso çështjen që më ke ngarkuar prej transmetimit të shpalljes Tënde dhe bindjes ndaj Teje!

وَٱحۡلُلۡ عُقۡدَةٗ مِّن لِّسَانِي ٢٧

27. Ma zgjidh një nyje të gjuhës sime,[27]

يَفۡقَهُواْ قَوۡلِي ٢٨

28. që ata të kuptojnë fjalën time![28]

وَٱجۡعَل لِّي وَزِيرٗا مِّنۡ أَهۡلِي ٢٩

29. Më jep dhe një ndihmës nga familja ime,[29]

هَٰرُونَ أَخِي ٣٠

30. Harunin, vëllanë tim![30]

ٱشۡدُدۡ بِهِۦٓ أَزۡرِي ٣١

31. Më shto me të fuqinë time[31]

وَأَشۡرِكۡهُ فِيٓ أَمۡرِي ٣٢

32. dhe ma bëj ortak në çështjen time,[32]

كَيۡ نُسَبِّحَكَ كَثِيرٗا ٣٣

33. në mënyrë që të të lartësojmë Ty shumë[33]

---

[27] Më jep gjuhë të rrjedhshme dhe të qartë,

[28] në mënyrë që njerëzit ta kuptojnë mirë atë që do u them! Komentuesit e Kuranit tregojnë se Musai (alejhis selam) kishte një nyjë në gjuhë, të shkaktuar nga një thëngjill që e futi në gojë ditën kur Faraoni donte ta vriste atë, në mënyrë që Faraoni të mendonte se ky fëmijë nuk mund të ishte ai që do i rrëzonte pushtetin; dhe për shkak të asaj nyje, Musai (alejhis selam) nuk ishte shumë i qartë në të folur, prandaj iu lut Allahut që t'ia zgjidhte atë, në mënyrë që të arrihej synimi i plotë i transmetimit të shpalljes dhe mesazhit të Allahut.

[29] Më jep një ndihmës nga familja ime, që të më ndihmojë e të jetë krah e forcues për mua kundrejt atyre tek të cilët po më dërgon si të Dërguarin Tënd!

[30] Me jep ndihmës Harunin, vëllanë tim.

[31] Më forco me Harunin dhe më fuqizo krahët me të në thirrjen time,

[32] dhe bëje atë ortakun tim në detyrën time – bëje edhe atë të dërguar njësoj si më bëre mua!

[33] Në mënyrë që të të lartësojmë, të të madhërojmë e të të përmendim sa më shumë duke të të lavdëruar! –

وَنَذْكُرَكَ كَثِيرًا ﴿٣٤﴾

34. dhe të të përmendim Ty shumë![34]

إِنَّكَ كُنتَ بِنَا بَصِيرًا ﴿٣٥﴾

35. Vërtet, Ti na sheh gjithmonë!”[35]

قَالَ قَدْ أُوتِيتَ سُؤْلَكَ يَـٰمُوسَىٰ ﴿٣٦﴾

36. Ai (Allahu) tha: “Kërkesa jote t'u plotësua, o Musa![36]

وَلَقَدْ مَنَنَّا عَلَيْكَ مَرَّةً أُخْرَىٰٓ ﴿٣٧﴾

37. Dhe, me të vërtetë, Ne të kemi dhënë mirësi edhe herë tjetër më parë,[37]

[34] Duke qenë dy, ata do ta ndihmojnë dhe kujtojnë vazhdimisht njëri-tjetrin për madhërimin, lavdërimin dhe përmendjen e Allahut, si dhe për të gjitha adhurimet dhe detyrat e ngarkuara nga Allahu për transmetimin e shpalljes dhe mesazhit të Tij.

[35] Ti, o Zoti ynë, na sheh ne dhe e di mirë gjendjen tonë, dobësinë tonë dhe nevojën tonë për Ty në të gjitha çështjet tona; dhe Ti na sheh ne më mirë se sa e shohim ne veten tonë, dhe je më i Mëshirshëm me ne, prandaj na i plotëso me mirësinë Tënde këto që të kërkojmë dhe na jep nga mirësitë e Tua!"

[36] Allahu i tha Musait: "Kërkesa jote u plotësua dhe Unë do t'i jap të gjitha ato që kërkove, o Musa!"

[37] Përveç kësaj mirësie që po të të japim tani, duke të të zgjedhur si të dërguarin Tonë dhe duke të plotësuar kërkesat dhe lutjet e tua, Ne të kemi dhënë ty edhe një mirësi tjetër të madhe më parë, në fëmijërinë tënde, kur të shpëtuam nga tirania e Faraonit, atëherë kur i frymëzuam nënës tënde që të fuste në sënduk dhe të të hidhte në lumë, në mënyrë që mos të vriste Faraoni për shkak se linde në vitin që ai vriste të gjithë të posalindurit meshkuj të bijve të Izraelit.

إِذْ أَوْحَيْنَآ إِلَىٰٓ أُمِّكَ مَا يُوحَىٰٓ ﴿٣٨﴾

38. kur i frymëzuam nënës tënde atë që iu frymëzua:[38]

أَنِ ٱقْذِفِيهِ فِى ٱلتَّابُوتِ فَٱقْذِفِيهِ فِى ٱلْيَمِّ فَلْيُلْقِهِ ٱلْيَمُّ بِٱلسَّاحِلِ يَأْخُذْهُ عَدُوٌّ لِّى وَعَدُوٌّ لَّهُۥ ۚ وَأَلْقَيْتُ عَلَيْكَ مَحَبَّةً مِّنِّى وَلِتُصْنَعَ عَلَىٰ عَيْنِىٓ ﴿٣٩﴾

39. "Fute atë (foshnjën) në një sënduk dhe hidhe në lumë! Lumi le ta nxjerrë atë në breg, që ta marrë një armiku Im dhe armiku i tij." Dhe Unë hodha mbi ty dashuri nga ana Ime, që të rritesh nën Syrin Tim.[39]

إِذْ تَمْشِىٓ أُخْتُكَ فَتَقُولُ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ مَن يَكْفُلُهُۥ ۖ فَرَجَعْنَٰكَ إِلَىٰٓ أُمِّكَ كَىْ تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ ۚ وَقَتَلْتَ نَفْسًا فَنَجَّيْنَٰكَ مِنَ ٱلْغَمِّ وَفَتَنَّٰكَ فُتُونًا ۚ فَلَبِثْتَ سِنِينَ فِىٓ أَهْلِ مَدْيَنَ ثُمَّ جِئْتَ عَلَىٰ قَدَرٍ يَٰمُوسَىٰ ﴿٤٠﴾

40. Kur motra jote erdhi dhe tha: "A t'ju tregoj dikë që mund të kujdeset për të?" Dhe kështu, Ne të kthyem te nëna jote, që ajo të gëzohej dhe të mos pikëllohej më. Pastaj ti vrave një njeri, por Ne të shpëtuam nga brenga dhe të sprovuam me sprova të shumta. Dhe qëndrove disa vite në mesin e banorëve të Medjenit, pastaj erdhe këtu sipas paracaktimit (nga Ne), o Musa![40]

---

[38] Allahu i frymëzoi nënës së Musait dhe i inspiroi asaj:

[39] "Fute djalin tënd të posalindur, Musain, në një sënduk, pastaj hidhe sëndukun në lumin e Nilit. Lumi le ta nxjerrë atë në breg, pikërisht në vendin e urdhëruar nga Allahu, që ta marrë Faraoni, armiku Im dhe rmiku i tij!" Dhe Unë hodha mbi ty, o Musa, dashuri nga ana Ime, që të bëheshe i dashur për këdo që të shihte, dhe kështu të rriteshe nën Syrin Tim dhe nën përkujdesjen Time. – Po, Allahu pohon se Ai ka Sy, ashtu si i përshtatet dhe i shkon Madhështisë dhe Përsosmërisë së Tij.

[40] Ne të dhamë ty mirësi, o Musa, edhe atëherë kur motra jote ecte duke të të kërkuar ty, derisa të gjeti; dhe meqenëse Ne bëmë që ti të mos pranojë gjirin e asnjë gruaje tjetër përveç nënës tënde, familja e Faraonit qe të mori nga bregu i lumit, po kërkonte dikë që të mund të jepte qumësht nga gjiri dhe të kujdesej për ty, atëherë motra jote u tha tyre: "A tju drejtoj te dikush që mund ta ushqejë dhe të kujdeset për të?" Dhe kështu, Ne të kthyem te nëna jote, pasi që shkove në duart e Faraonit, armikut tënd, me qëllim që nëna jote të qetësohej që ti nuk ishe mbytur në lumë dhe as nuk të kishte vrarë Faraoni, dhe të

وَٱصْطَنَعْتُكَ لِنَفْسِى ﴿٤١﴾

41. Unë të përgatita ty për Vete.[41]

ٱذْهَبْ أَنتَ وَأَخُوكَ بِـَٔايَـٰتِى وَلَا تَنِيَا فِى ذِكْرِى ﴿٤٢﴾

42. Shko ti dhe vëllai yt, me provat e Mia, dhe mos reshtni së përmenduri Mua![42]

ٱذْهَبَآ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُۥ طَغَىٰ ﴿٤٣﴾

43. Shkoni së bashku te Faraoni, sepse me të vërtetë, ai i ka kaluar kufijtë!"[43]

فَقُولَا لَهُۥ قَوْلًا لَّيِّنًا لَّعَلَّهُۥ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَىٰ ﴿٤٤﴾

44. I flisni atij fjalë të butë, se ndoshta kujtohet ose frikësohet!"[44]

---

gëzohej e të mos pikëllohej më për humbjen tënde. Pastaj ti vrave gabimisht një njeri nga Kibtinjtë, njerëzit e Faraonit, por ne të shpëtuam nga brenga e veprës tënde dhe nga frika se do të frisnin, si dhe të sprovuam me sprova të shumta, deri sa dole i frikësuar nga Egjipti në drejtim të Medjen-it, ku qëndrove disa vite në mesin e banorëve të tij, pastaj erdhe këtu, në kohën dhe vendin e paracaktuar nga Ne për të të dhënë shpalljen Tonë dhe për të të bërë të Dërguarin Tonë.

[41] Unë të përgatita ty, o Musa, duke derdhur mbi ty mirësi e mrekulli, që të jesh i dashur i veçantë për Mua dhe të arrish një gradë që nuk e arrijnë krijesat e tjera, përveç se një numër shumë i vogël prej atyre që Unë i zgjedh për Veten Time dhe për të qenë në shërbimin Tim.

[42] Shko ti, o Musa, dhe vëllai yt Haruni, me provat dhe mrekullitë e Mia që vërtetojnë Fuqinë Time dhe se Unë jam Zoti i Vetëm që meritoj adhurimin, dhe që vërtetojnë profetësinë tënde dhe se ti je i dërguari Im; dhe kurrë mos reshtni dhe mos u dobësoni së përmenduri Mua, por vazhdoni të më përmendni gjatë gjithë kohës, siç premtuat.

[43] Shkoni së bashku, ti dhe Haruni, te Faraoni, sepse ai i ka kaluar kufijtë e vet në mohim të Allahut dhe tirani ndaj njerëzve.

[44] I flisni Faraonit butësisht, se ndoshta kjo gjë do e bëjë atë të kujtohet dhe të marrë mësim, ose të frikësohet nga dënimi i Allahut dhe të kthehet nga mosbesimi dhe tirania e tij.

قَالَا رَبَّنَآ إِنَّنَا نَخَافُ أَن يَفۡرُطَ عَلَيۡنَآ أَوۡ أَن يَطۡغَىٰ ٤٥

45. Ata të dy thanë: “Zoti ynë! Kemi frikë se ai do të na dënojë menjëherë ose do të revoltohet.”[45]

قَالَ لَا تَخَافَآۖ إِنَّنِي مَعَكُمَآ أَسۡمَعُ وَأَرَىٰ ٤٦

46. Ai (Allahu) tha: “Mos kini frikë! Me të vërtetë, Unë jam me ju, dëgjoj dhe shoh.[46]

فَأۡتِيَاهُ فَقُولَآ إِنَّا رَسُولَا رَبِّكَ فَأَرۡسِلۡ مَعَنَا بَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ وَلَا تُعَذِّبۡهُمۡۖ قَدۡ جِئۡنَٰكَ بِـَٔايَةٖ مِّن رَّبِّكَۖ وَٱلسَّلَٰمُ عَلَىٰ مَنِ ٱتَّبَعَ ٱلۡهُدَىٰٓ ٤٧

47. Shkoni tek ai dhe i thoni: “Ne të dy jemi të dërguarit e Zotit tënd, prandaj lëshoji bijtë e Izraelit që të vijnë me ne dhe mos i shtyp ata! Ne të kemi ardhur me një provë nga Zoti yt. Dhe, paqa është mbi këdo që ndjek rrugën e drejtë![47]

إِنَّا قَدۡ أُوحِيَ إِلَيۡنَآ أَنَّ ٱلۡعَذَابَ عَلَىٰ مَن كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ٤٨

48. Vërtet, neve na është shpallur se dënimi do të jetë mbi këdo që përgënjeshtron dhe kthen shpinën.”[48]

---

[45] Musai dhe Haruni thanë: "Zoti ynë! Ne kemi frikë se Faraoni do të na dënonjë menjëherë sa të shkojmë tek ai, para se t'i tranmsetojmë mesazhin Tënd dhe para se t'i ngremë argumentin, ose do të revoltohet dhe do ta kundërshtojë të vërtetën, duke u mbështetur në pushtetin, ushtrinë dhe pasuritë e tij.

[46] Allahu i tha Musait dhe Harunit: "Mos kini frikë nga dënimi i Faraonit, sepse Unë jam me ju, dëgjoj dhe shoh gjithçka; kështu që ju jeni në ruajtjen dhe kujdesin Tim. Kështu që atyre të dyve u kaloi frika dhe iu qetësuan zemrat me premtimin që iu bëri Zoti i tyre, dhe ishin gati për misionin e ngarkuar nga Allahu.

[47] Shkoni tek Faraoni dhe i thoni atij: "Ne të dy jemi të dërguarit e Zotit tënd, i Cili të urdhëron të lirosh bijtë e Izraelit që të vijnë me ne dhe të mos i shtypësh ata duke i munduar me punë të rënda e të ulëta, me të cilat je duke i shtypur. Ne të kemi sjellë një provë mrekulli nga Zoti yt, e cila tregon vërtetësinë e fjalës dhe thirrjes sonë. Dhe, paqa e shpëtimi nga dënimi i Allahut është vetëm për ata që ndjekin udhëzimin e Tij.

[48] Zoti yt, o Faraon, na ka shpallur neve se dënimi i Tij do të jetë mbi këdo që na përgënjeshtron ne, të dërguarit e Tij dhe thirrjen tonë në njësimin e Allahut, dhe që i kthen shpinën të vërtetës me të cilën kemi ardhur dhe nuk na pason ne.

قَالَ فَمَن رَّبُّكُمَا يَـٰمُوسَىٰ ﴿٤٩﴾

49. Ai (Faraoni) tha: “Atëherë, kush është Zoti i ju të dyve, o Musa?”[49]

قَالَ رَبُّنَا ٱلَّذِىٓ أَعْطَىٰ كُلَّ شَىْءٍ خَلْقَهُۥ ثُمَّ هَدَىٰ ﴿٥٠﴾

50. Ai (Musai) tha: “Zoti ynë është Ai, i Cili çdo gjëje i dha trajtën e vet, pastaj i udhëzoi ato.”[50]

قَالَ فَمَا بَالُ ٱلْقُرُونِ ٱلْأُولَىٰ ﴿٥١﴾

51. Ai (Faraoni) tha: “Po popujt e mëparshëm, si është çështja e tyre?”[51]

[49] Musai dhe Haruni shkuan te Faraoni dhe i thanë atij ato që i kishte urdhëruar Allahu t'i thoshin, kurse ai u tha atyre në shenjë mohimi: "Atëherë, kush na qenka Zoti i ju të dyve, o Musa?"

[50] Musai (alejhis selam) iu përgjigj Faraonit: "Zoti ynë është Ai, i Cili çdo krijese i dha trajtën dhe formën e vet të përshtatshme (dhe partnerin e vet nga i njëjti lloj), pastaj e udhëzoi secilën krijesë për të kryer ato gjëra që i nevojiten për të jetuar, si ushqimi, pirja, martesa, etj."

[51] Pasi Musai e përshkroi Zotin e tij të Madhëruar me atë që i përket Atij prej krijimit, pushtetit dhe mirësisë e bujarisë ndaj krijesave të Tij, Faraoni i tha atij: "Si është çështja e popujve të mëparshëm, të cilët nuk e besuan këtë që thua ti dhe nuk adhuruan vetëm Një Zot, por adhuruan shumë zota; A nuk janë bërë pluhur dhe janë zhdukur, dhe as nuk do të dënohen as do të shpërblehen?!"

قَالَ عِلۡمُهَا عِندَ رَبِّي فِي كِتَٰبٖۖ لَّا يَضِلُّ رَبِّي وَلَا يَنسَى ٥٢

52. (Musai) tha: "Dijenia për ta është te Zoti im, në Libër. Zoti im nuk gabon dhe nuk harron![52]

ٱلَّذِي جَعَلَ لَكُمُ ٱلۡأَرۡضَ مَهۡدٗا وَسَلَكَ لَكُمۡ فِيهَا سُبُلٗا وَأَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءٗ فَأَخۡرَجۡنَا بِهِۦٓ أَزۡوَٰجٗا مِّن نَّبَاتٖ شَتَّىٰ ٥٣

53. Është Ai, i Cili e ka bërë Tokën shtrat për ju, ka hapur për ju rrugë nëpër të dhe lëshon ujë nga qielli;" me të cilin bëjmë të dalin lloje të ndryshme bimësh.[53]

كُلُواْ وَٱرۡعَوۡاْ أَنۡعَٰمَكُمۡۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأٓيَٰتٖ لِّأُوْلِي ٱلنُّهَىٰ ٥٤

54. Prandaj, hani dhe kullotni bagëtitë tuaja! Me të vërtetë, në këto ka prova për ata që kanë gjykim të shëndoshë.[54]

---

[52] Musai iu përgjigj Faraonit: "Dijenia për popujt e mëparshëm, për veprat që kanë bërë dhe përfundimin që kanë pasur dhe që do të kenë në botën tjetër, është te Zoti im, i Gjithëdijshmi, i Cili e ka regjistruar gjithçka në Librin që është tek Ai "El Leuh el Mahfudh", kurse unë nuk kam dijeni për ta; dhe sigurisht që Zoti im nuk gabon aspak në veprat dhe drejtimin e çështjeve – nëse i ka dënuar ata popuj në këtë botë apo e ka vonuar shkatërrimin e tyre, ka vepruar të drejtën, dhe nëse e ka vonuar dënimin e tyre për në botën tjetër, ka vepruar të drejtën, sepse Ai e di çfarë bën dhe nuk gabon as nuk harron kurrë asgjë."

[53] Musai vazhdon t'i thotë Faraonit: "Zoti im është Ai, i Cili e ka shtrirë Tokën dhe e ka bërë të përshtatshme për ju, o njerëz, që të jetoni mbi të e të përfitoni prej saj; është Ai që ka hapur për ju rrugë nëpër Tokë, që të mund të udhëtoni nëpër të për dobinë tuaj; dhe është Ai që zbret shi nga qielli;" Këtu përfundon fjala e Musait, pastaj Allahu i drejtohet Faraonit dhe të gjithë njerëzve: Nëpermjet shiut, Ne nxjerrim nga Toka dhe bëjmë të rriten lloje të ndryshme bimësh, për të mirën tuaj.

[54] Prandaj, hani, o njerëz, nga të mirat që Ne i bëjmë të dalin nga Toka me anë të shiut, dhe kullotni prej tyre edhe bagëtitë e kafshët tuaja! Me të vërtetë, në të gjitha këto që u përmendën ka prova të qarta që tregojnë për fuqinë e Allahut dhe mirësitë e Tij ndaj krijesave të Tij, dhe se Ai është Zoti juaj i Vetëm, i Cili meriton të adhurohet, por ato prova janë për njerëzit që kanë gjykim dhe mendje të shëndoshë, që mendojnë dhe marrin mësim, në mënyrë që t'i kuptojnë si duhet dhe të madhërojnë vetëm Krijuesin e tyre.

۞ مِنْهَا خَلَقْنَـٰكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَىٰ ﴿٥٥﴾

55. Prej saj (Tokës) ju kemi krijuar, në të do t'ju kthejmë dhe nga ajo do t'ju nxjerrim edhe një herë tjetër.[55]

وَلَقَدْ أَرَيْنَـٰهُ ءَايَـٰتِنَا كُلَّهَا فَكَذَّبَ وَأَبَىٰ ﴿٥٦﴾

56. Ne ia treguam atij (Faraonit) të gjitha provat Tona, por ai përgënjeshtroi dhe refuzoi.[56]

قَالَ أَجِئْتَنَا لِتُخْرِجَنَا مِنْ أَرْضِنَا بِسِحْرِكَ يَـٰمُوسَىٰ ﴿٥٧﴾

57. Ai (Faraoni) tha: "A ke ardhur të na dëbosh nga toka jonë me magjinë tënde, o Musa?![57]

فَلَنَأْتِيَنَّكَ بِسِحْرٍ مِّثْلِهِۦ فَٱجْعَلْ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ مَوْعِدًا لَّا نُخْلِفُهُۥ نَحْنُ وَلَآ أَنتَ مَكَانًا سُوًى ﴿٥٨﴾

58. Ne do të të sjellim magji të ngjashme me tënden, prandaj cakto midis nesh dhe teje një takim që nuk do ta shkelim as ne as ti, në një vend të hapur!"[58]

[55] Nga Toka ju kemi krijuar, o njerëz, në të do t'ju kthejmë kur të vdisni dhe nga ajo do t'ju nxjerrim të gjallë edhe një herë tjetër si herën e parë, për të dhënë llogari dhe për t'u shpërblyer.

[56] Ne ia treguam Faraonit të gjitha provat dhe mrekullitë Tona që argumentojnë Fuqinë Tonë dhe vërtetësinë e mesazhit të Musait dhe Harunit, por ai i përgënjeshtroi ato dhe refuzoi të pranonte të vërtetën dhe të adhuronte vetëm Allahun, duke bërë mendjemadhësi dhe kryeneçësi.

[57] Pasi i pa mrekullitë dhe provat e Allahut, Faraoni tha: "A ke ardhur të na nxjerrësh nga toka dhe shtëpitë tona me këtë magjinë tënde, o Musa?!

[58] Ne do të të sjellim magji të ngjashme me magjinë tënde, o Musa, prandaj cakto mes nesh dhe teje një takim, ku nuk do të mungojmë as ne as ti, në një vend të hapur dhe të sheshtë ku të jemi të barabartë, dhe do të shohim se kush do triumfojë mbi tjetrin."

قَالَ مَوۡعِدُكُمۡ يَوۡمُ ٱلزِّينَةِ وَأَن يُحۡشَرَ ٱلنَّاسُ ضُحٗى ٥٩

59. Ai (Musai) tha: “Takimi me ju është në ditën e festës dhe njerëzit të tubohen paradite.”[59]

فَتَوَلَّىٰ فِرۡعَوۡنُ فَجَمَعَ كَيۡدَهُۥ ثُمَّ أَتَىٰ ٦٠

60. Faraoni ktheu shpinën, mblodhi kurthin e vet (magjistarët), pastaj erdhi.[60]

قَالَ لَهُم مُّوسَىٰ وَيۡلَكُمۡ لَا تَفۡتَرُواْ عَلَى ٱللَّهِ كَذِبٗا فَيُسۡحِتَكُم بِعَذَابٖۖ وَقَدۡ خَابَ مَنِ ٱفۡتَرَىٰ ٦١

61. Musai u tha atyre (magjistarëve): “Mjerë ju! Mos trilloni gënjeshtër për Allahun, përndryshe Ai do t’ju shfarosë me dënim! Kushdo që trillon gënjeshtra është i dështuar.”[61]

فَتَنَٰزَعُوٓاْ أَمۡرَهُم بَيۡنَهُمۡ وَأَسَرُّواْ ٱلنَّجۡوَىٰ ٦٢

62. Ata (magjistarët) e diskutuan me njëri-tjetrin çështjen e tyre, duke biseduar në fshehtësi.[62]

---

[59] Musai i tha Faraonit: "Takimi ynë do të jetë ne ditën e festës, kur njerëzit zbukurohen dhe bashkohen për të festuar, duke ardhur nga të gjitha krahinat e afërta apo të largëta të Egjiptit, dhe koha e takimit do të jetë paradite, kur njerëzit të jenë tubuar.

[60] Faraoni u largua duke i kthyer shpinën të vërtetës që i erdhi nga Allahu me Musain, mblodhi magjistarët e tij për të ngritur kurthin kundër Musait, pastaj erdhi bashkë me magjistarët e tij në ditën e takimit siç e kishte caktuar Musai.

[61] Musai u tha magjistarëve të Faraonit në ditën e takimit, duke i këshilluar dhe paralajmëruar ata: "Kujdes! Mos shpifni gënjeshtër për Allahun me mashtrimin qe i bëni njerëzve me magjinë tuaj, duke përkrahur të pavërtetën dhe gënjehtrën tuaj dhe të Faraonit kundrejt të vërtetës që është nga Allahu, Krijuesi juaj, përndryshe Allahu do tju shfarosë me dënim prej Tij! Sigurisht, ai që shpif gënjeshtër për Allahun është e predispozuar që të dështojë e të humbë."

[62] Pas paralajmërimit të Musait, magjistarët diskutuan me njëri-tjetrin për çështjen e Musait dhe të Harunit, duke biseduar në fshehtësi që të mos i dëgjonte njeri. Thuhet se disa prej tyre thanë: "Këto nuk janë fjalë magjistari – për fjalët e Musait."

قَالُوٓاْ إِنۡ هَٰذَٰنِ لَسَٰحِرَٰنِ يُرِيدَانِ أَن يُخۡرِجَاكُم مِّنۡ أَرۡضِكُم بِسِحۡرِهِمَا وَيَذۡهَبَا بِطَرِيقَتِكُمُ ٱلۡمُثۡلَىٰ ٦٣

63. Ata (magjistarët) thanë: “Me të vërtetë, këta dy (Musai dhe Haruni) janë magjistarë, që duan t’ju dëbojnë nga toka juaj me magjinë e tyre dhe të zhdukin traditën tuaj të përkryer.[63]

فَأَجۡمِعُواْ كَيۡدَكُمۡ ثُمَّ ٱئۡتُواْ صَفّٗاۚ وَقَدۡ أَفۡلَحَ ٱلۡيَوۡمَ مَنِ ٱسۡتَعۡلَىٰ ٦٤

64. Prandaj, bashkojini dredhitë tuaja dhe vihuni në rresht. Me të vërtetë, do të fitojë sot ai që triumfon!”[64]

[63] Në fund të diskutimit, magjistarët thanë: "Me të vërtetë, Musai dhe Haruni janë dy magjistarë, që duan tju dëbojnë nga vendi juaj me magjinë e tyre dhe të zhdukin përfundimisht traditën e përkryer të magjisë suaj, dhe kështu të mbetet vetëm magjia e tyre;

[64] Prandaj, thanë magjistarët, bashkojini dredhitë e magjive tuaja pa u përçarë me njëri-tjetrin dhe vihuni të gjithë në një rresht, dhe i hidhni magjitë tuaja përnjëherë, që t'i magjepsni sytë e njerëzve dhe ta mundni magjinë e Musait dhe vëllait të tij. Me të vërtetë, sot do të fitojë atë që dëshiron ai që do ta mundë tjetrin dhe do të triumfojë mbi të."

قَالُوا يَـٰمُوسَىٰٓ إِمَّآ أَن تُلۡقِيَ وَإِمَّآ أَن نَّكُونَ أَوَّلَ مَنۡ أَلۡقَىٰ ٦٥

65. Ata (magjistarët) thanë: "O Musa! Ose hidh ti, ose të hedhim ne të parët!"[65]

قَالَ بَلۡ أَلۡقُواْۖ فَإِذَا حِبَالُهُمۡ وَعِصِيُّهُمۡ يُخَيَّلُ إِلَيۡهِ مِن سِحۡرِهِمۡ أَنَّهَا تَسۡعَىٰ ٦٦

66. Ai (Musai) tha: "Jo, hidhni ju!" Dhe befas – nga magjia e tyre - atij iu duk se litarët dhe shkopinjtë e tyre po zvarriteshin.[66]

فَأَوۡجَسَ فِي نَفۡسِهِۦ خِيفَةٗ مُّوسَىٰ ٦٧

67. Atëherë Musai ndjeu një frikë në vetvete.[67]

قُلۡنَا لَا تَخَفۡ إِنَّكَ أَنتَ ٱلۡأَعۡلَىٰ ٦٨

68. Por Ne i thamë: "Mos u frikëso, se me të vërtetë, ti je triumfuesi![68]

وَأَلۡقِ مَا فِي يَمِينِكَ تَلۡقَفۡ مَا صَنَعُوٓاْۖ إِنَّمَا صَنَعُواْ كَيۡدُ سَٰحِرٖۖ وَلَا يُفۡلِحُ ٱلسَّاحِرُ حَيۡثُ أَتَىٰ ٦٩

69. Hidhe atë (shkopin) që mban në dorën e djathtë dhe ai do të gëlltisë gjithçka që kanë bërë ata, sepse ajo që kanë bërë ata nuk është gjë tjetër veçse një dredhi e magjistarit; e, magjistari kurrë nuk mund të ketë sukses kudo që të shkojë."[69]

---

[65] Kur u bënë gati për sfidën, magjistarët i thanë Musait: "Ose hidhe ti i pari shkopin tënd, ose të fillojmë ne të parët dhe të hedhin çfarë kemi për të hedhur!"

[66] Musai i tha magjistarëve: "Hidhni ju të parët!" Atëherë ata hodhën litarët dhe shkopinjtë e tyre, dhe befas Musait dhe të gjithë njerëzve të pranishëm – për shkak të magjisë që i kishin bërë magjistarët – iu duk se ato ishin vërtet gjarpërinj që zvarriteshin nëpër tokë.

[67] Atëherë Musai ndjeu një frikë në vetvete, se mos njerëzve do iu pështjellohej çështja dhe do të ngatërronin mes magjisë së magjistarëve dhe mrekullisë së tij që ishte nga Allahu.

[68] Në atë çast Allahu i tha Musait: "Mos u frikëso, se me të vërtetë, ti je më i lartë se Faraoni dhe se magjistarët e tij, dhe ti do të triumfosh mbi ta!"

[69] Dhe Allahu i tha Musait: "Hidhe shkopin që mban në dorën e djathtë që ai t'i përpijë litarët dhe shkopinjtë e tyre, sepse ajo që bënë para teje ishte vetëm dredhi e magjistarit dhe iluzion i shkaktuar nga magjia; e, magjistari nuk mund të ketë sukses dhe nuk mund të triumfojë kurrë, kudo që të shkojë!"

فَأُلْقِيَ ٱلسَّحَرَةُ سُجَّدًا قَالُوٓا۟ ءَامَنَّا بِرَبِّ هَٰرُونَ وَمُوسَىٰ ﴿٧٠﴾

70. Atëherë magjistarët ranë në sexhde dhe thanë: "Ne besojmë në Zotin e Harunit dhe të Musait."[70]

قَالَ ءَامَنتُمْ لَهُۥ قَبْلَ أَنْ ءَاذَنَ لَكُمْ ۖ إِنَّهُۥ لَكَبِيرُكُمُ ٱلَّذِى عَلَّمَكُمُ ٱلسِّحْرَ ۖ فَلَأُقَطِّعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُم مِّنْ خِلَٰفٍ وَلَأُصَلِّبَنَّكُمْ فِى جُذُوعِ ٱلنَّخْلِ وَلَتَعْلَمُنَّ أَيُّنَآ أَشَدُّ عَذَابًا وَأَبْقَىٰ ﴿٧١﴾

71. Ai (Faraoni) tha: "A i besuat atij, para se t'ju jap leje?! Në të vërtetë, ai është mjeshtri juaj, që ju ka mësuar magjinë. Unë do t'jua pres duart dhe këmbët tuaja në mënyrë të tërthortë dhe do t'ju kryqëzoj në trungjet e palmave. Atëherë do ta shihni mirë se dënimi i cilit prej nesh është më i ashpër dhe më i përhershëm."[71]

قَالُوا۟ لَن نُّؤْثِرَكَ عَلَىٰ مَا جَآءَنَا مِنَ ٱلْبَيِّنَٰتِ وَٱلَّذِى فَطَرَنَا ۖ فَٱقْضِ مَآ أَنتَ قَاضٍ ۖ إِنَّمَا تَقْضِى هَٰذِهِ ٱلْحَيَوٰةَ ٱلدُّنْيَآ ﴿٧٢﴾

72. Ata (Magjistarët) u përgjigjën: "Ne kurrë nuk do të të japim ty përparësi ndaj provave të qarta që na kanë ardhur, pasha Atë që na ka krijuar! Prandaj, gjyko si të duash, por ti mund të gjykosh vetëm në jetën e kësaj bote![72]

---

[70] Kur Musai hodhi shkopin dhe ai u bë gjarpër i madh që i përpiu të gjitha ato që bënë magjistarët, triumfoi e vërteta dhe u bë e qartë për të gjithë të pranishmit dhe për vetë magjistarët, kështu që magjistarët ranë menjëherë me kokën në tokë duke i bërë sexhde Allahut, dhe thanë: "Besuam në Zotin e Harunit dhe të Musait! Sikur kjo të ishte magji, nuk do të mundeshim kurrë."

[71] Faraoni u tha magjistarëve: "A i besuat Musait dhe e pasuat atë para se unë tju jap leje?! Atëherë, Musai është mjeshtri juaj, i cili ju ka mësuar magjinë, prandaj e pasuat atë. Unë do tjua pres duart dhe këmbët në mënyrë të tërthortë (dorën e djathtë dhe këmbën e majtë, apo dorën e majtë dhe këmbën e djathtë) dhe do tju kryqëzoj e do tju var në trungjet e palmave, atëherë do ta shihni, o magjistarë, se cili prej nesh, unë apo Zoti i Musait, do të ketë dënim më të ashpër dhe më të përhershëm."

[72] Magjistarët i thanë Faraonit: "Pasha Atë që na ka krijuar! Ne kurrë nuk do të të japim ty përparësi, kurrë nuk do të të bindemi ty dhe kurrë nuk do të pasojmë fenë tënde mbi atë me të cilën na erdhi Musai prej provave bindëse që argumentojnë vërtetësinë e tij, pasimin

إِنَّآ ءَامَنَّا بِرَبِّنَا لِيَغْفِرَ لَنَا خَطَٰيَٰنَا وَمَآ أَكْرَهْتَنَا عَلَيْهِ مِنَ ٱلسِّحْرِ ۗ وَٱللَّهُ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰٓ ﴿٧٣﴾

73. Vërtet, ne besuam në Zotin tonë, që të na i falë gabimet dhe magjinë që na ke detyruar të praktikojmë. Dhe Allahu është më i Mirë në shpërblim dhe më i qëndrueshëm në dënim![73]

إِنَّهُۥ مَن يَأْتِ رَبَّهُۥ مُجْرِمًا فَإِنَّ لَهُۥ جَهَنَّمَ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَىٰ ﴿٧٤﴾

74. Vërtet, kushdo që i vjen Zotit të vet si keqbërës (mohues), ai do të ketë Xhehenemin, ku as nuk do të vdesë as nuk do të jetojë.[74]

وَمَن يَأْتِهِۦ مُؤْمِنًا قَدْ عَمِلَ ٱلصَّٰلِحَٰتِ فَأُو۟لَٰٓئِكَ لَهُمُ ٱلدَّرَجَٰتُ ٱلْعُلَىٰ ﴿٧٥﴾

75. Ndërsa kush i vjen Atij besimtar, duke qenë se ka bërë vepra të mira, ata do të kenë shkallët e larta:[75]

---

e tij dhe bindjen ndaj Zotit të tij! Po ashtu, kurrë nuk do t'i japim përparësi hyjnizimit tënd të supozuar ndaj hyjnizimit të Allahut, i Cili na ka krijuar. Prandaj, vepro me ne si të duash, por pushteti yt mbi ne do të jetë vetëm në jetën e kësaj bote të shkurtër dhe kalimtare, dhe dënimi që do të na japësh do të mbarojë shpejt.

[73] Magjistarët vazhdojnë t'i thonë Faraonit: "Ne i besuam Zotit tonë dhe të dërguarit të Tij, që Ai të na i falë mëkatet dhe idhujtarinë tonë, si dhe magjinë që na ke detyruar të praktikojmë kundër Musait. Dhe Allahu është më i Mirë se ti në shpërblimin e atyre që i binden Atij, dhe dënimi i Tij ndaj atyre që e kundërshtojnë Atë është më i përhershëm se dënimi yt, o Faraon!"

[74] Vazhdon fjala e magjistarëve në përgjigje të Faraonit: "Kushdo që i vjen Zotit të tij në ditën e Kiametit si keqbërës e mohues i Tij, si ti, o Faraon, ai do të ketë zjarrin e Xhehenemit si ndëshkim, ku as nuk do të vdesë e të shpëtojë as nuk do të jetojë jetë që mund ta shijojë."

[75] Ndërsa kush i vjen Zotit të tij duke qenë se e ka besuar Atë dhe ka vepruar vepra të mira ashtu si ka urdhëruar Ai, do të ketë shkallët më të larta të shpërblimit të Zotit të tij: Kopshtet e Përjetësisë (Adenit)…

جَنَّـٰتُ عَدۡنٖ تَجۡرِي مِن تَحۡتِهَا ٱلۡأَنۡهَـٰرُ خَـٰلِدِينَ فِيهَاۚ وَذَٰلِكَ جَزَآءُ مَن تَزَكَّىٰ ٧٦

76. Kopshtet e Përjetësisë (Adnit), nëpër të cilët rrjedhin lumenj; ku do të qëndrojnë përgjithmonë. Ky është shpërblimi i atyre që pastrohen."[76]

وَلَقَدۡ أَوۡحَيۡنَآ إِلَىٰ مُوسَىٰٓ أَنۡ أَسۡرِ بِعِبَادِي فَٱضۡرِبۡ لَهُمۡ طَرِيقٗا فِي ٱلۡبَحۡرِ يَبَسٗا لَّا تَخَـٰفُ دَرَكٗا وَلَا تَخۡشَىٰ ٧٧

77. Dhe Ne i shpallëm Musait: "Udhëto natën me robërit e Mi dhe hapu atyre një rrugë të thatë nëpër det. Mos ki frikë se do t'ju kapin, as se do të mbyteni!"[77]

فَأَتۡبَعَهُمۡ فِرۡعَوۡنُ بِجُنُودِهِۦ فَغَشِيَهُم مِّنَ ٱلۡيَمِّ مَا غَشِيَهُمۡ ٧٨

78. Faraoni i ndoqi ata me ushtrinë e tij, por sa të mëdha ishin ujërat e detit që i mbuluan ata![78]

وَأَضَلَّ فِرۡعَوۡنُ قَوۡمَهُۥ وَمَا هَدَىٰ ٧٩

79. Faraoni e çoi në humbje popullin e vet dhe nuk e çoi në rrugë të drejtë.[79]

---

[76] Shkallët më të larta të shpërblimit të Allahut janë: Kopshtet e Përjetësisë (apo të Adenit), nëpër të cilët rrjedhin lumenj të pashtershëm; ku ata do të qëndrojnë përgjithmonë. Kjo mirësi e përjetëshme është shpërblim nga Allahu për ata që e pastrojnë vetveten nga ndotësitë e mëkateve, mosbesimit dhe idhujtarisë, dhe adhurojnë vetëm Allahun, i binden Atij dhe largohen nga ndalesat e Tij.

[77] Allahu i shalli Musait: "Dil nga Egjipti dhe largohu gjatë natës bashkë me robërit e Mi prej bijve të Izraelit, dhe hapu atyre një rrugë të thatë nëpër det. Mos ki frikë se do tju kapë Faraoni dhe ushtria e tij, as mos u frikëso nga mbytja në det!"

[78] Musai u largua nga Egjipti gjatë natës bashkë me bijtë e Izraelit, dhe u hapi atyre një rrugë në det. Faraoni i ndoqi ata bashkë me ushtrinë e tij, por atë dhe ushtrinë e tij e mbuluan ujërat e detit që vetëm Allahu e di sa ishin, kështu që u mbytën që të gjithë, kurse Musai dhe popullii tij shpëtuan.

[79] Faraoni e çoi në humbje popullin e vet, duke u bërë të dashur atyre mosbesimin dhe përgënjeshtrimin e Musait dhe mrekullive që Allahu i dha atij, dhe nuk e çoi popullin e vet në rrugën e drejtë, siç pretendonte (në ajetin 29 të sures Gafir).

يَٰبَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ قَدۡ أَنجَيۡنَٰكُم مِّنۡ عَدُوِّكُمۡ وَوَٰعَدۡنَٰكُمۡ جَانِبَ ٱلطُّورِ ٱلۡأَيۡمَنَ وَنَزَّلۡنَا عَلَيۡكُمُ ٱلۡمَنَّ وَٱلسَّلۡوَىٰ ٨٠

80. O bijtë e Izraelit! Ne ju shpëtuam nga armiku juaj, ju caktuam takim në anën e djathtë të Turit dhe ju zbritëm rrëshirën dhe thëllëzat.[80]

كُلُواْ مِن طَيِّبَٰتِ مَا رَزَقۡنَٰكُمۡ وَلَا تَطۡغَوۡاْ فِيهِ فَيَحِلَّ عَلَيۡكُمۡ غَضَبِي ۖ وَمَن يَحۡلِلۡ عَلَيۡهِ غَضَبِي فَقَدۡ هَوَىٰ ٨١

81. Pra, hani nga të mirat që ju kemi furnizuar por mos e teproni në to, përndryshe do t'ju godasë zemërimi Im; dhe ai që goditet nga zemërimi Im, është i gremisur![81]

وَإِنِّي لَغَفَّارٞ لِّمَن تَابَ وَءَامَنَ وَعَمِلَ صَٰلِحٗا ثُمَّ ٱهۡتَدَىٰ ٨٢

82. Vërtet, Unë jam Falës i Madh për atë që pendohet, beson dhe bën vepra të mira, pastaj qëndron në rrugën e drejtë.[82]

* وَمَآ أَعۡجَلَكَ عَن قَوۡمِكَ يَٰمُوسَىٰ ٨٣

83. "Po përse nxitove të vish para popullit tënd, o Musa?"[83]

---

[80] O bijtë e Izraelit, kujtoni që Ne ju shpëtuam nga armiku juaj, Faraoni; ju caktuam takim në anën e djathtë të malit Tur për t'ju zbritur Teuratin, dhe kur ishit në shkretëtirë, ju zbritën për të ngrënë ushqim nga qielli, një rrëshirë që i ngjan mjaltit dhe zogj që i ngjajnë thëllëzave.

[81] Hani nga ushqimet e mira dhe të lejuara që Ne ju kemi furnizuar, por mos e teproni në to duke i bërë padrejtësi njëri-tjetrit, përndryshe mbi ju do të zbresë zemërimi dhe dënimi Im; dhe ai që goditet nga zemërimi Im, është i gremisur, i shkatërruar, i humbur dhe i mjeruar, në këtë botë dhe në botën tjetër ku do të bjerë në zjarrin e Xhehenemit!

[82] Vërtet, Allahu është Falës i Madh për këdo që pendohet nga mohimi, idhujtaria dhe mëkati i tij; beson Allahun dhe gjithçka ka ardhur prej Tij, si dhe vepron vepra të mira ashtu si ka urdhëruar Allahu, pastaj vazhdon me qëndrueshmëri në rrugën dhe udhëzimin e drejtë deri sa t'i vijë vdekja.

[83] Allahu i tha Musait, kur ky shkoi para popullit të tij në takimin që i kishte caktuar Allahu, në anën e djathtë të malit Tur, për t'i zbritur Teuratin: "Çfarë të shtyu që të vish në takim para popullit tënd, o Musa?"

قَالَ هُمْ أُولَآءِ عَلَىٰٓ أَثَرِى وَعَجِلْتُ إِلَيْكَ رَبِّ لِتَرْضَىٰ ﴿٨٤﴾

84. Ai (Musai) tha: “Ata janë afër, pas gjurmëve të mia, kurse unë nxitova te Ti, o Zoti im, që të kënaqesh (nga unë).”[84]

قَالَ فَإِنَّا قَدْ فَتَنَّا قَوْمَكَ مِنۢ بَعْدِكَ وَأَضَلَّهُمُ ٱلسَّامِرِىُّ ﴿٨٥﴾

85. Ai (Allahu) tha: “Ne e sprovuam popullin tënd pas largimit tënd, dhe Samiriu i çoi ata në humbje.”[85]

فَرَجَعَ مُوسَىٰٓ إِلَىٰ قَوْمِهِۦ غَضْبَـٰنَ أَسِفًا ۚ قَالَ يَـٰقَوْمِ أَلَمْ يَعِدْكُمْ رَبُّكُمْ وَعْدًا حَسَنًا ۚ أَفَطَالَ عَلَيْكُمُ ٱلْعَهْدُ أَمْ أَرَدتُّمْ أَن يَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبٌ مِّن رَّبِّكُمْ فَأَخْلَفْتُم مَّوْعِدِى ﴿٨٦﴾

86. Atëherë Musai u kthye te populli i vet i zemëruar dhe i pikëlluar. Ai tha: “O populli im! A nuk ju premtoi Zoti juaj një premtim të mirë? A mos ju duk e gjatë koha (e përmbushjes së premtimit) apo deshët që t’ju godasë zemërimi i Zotit tuaj, kështu që e thyet premtimin që më dhatë?!”[86]

[84] Musai iu përgjigj Allahut: "Ata janë afër dhe po vijnë pas gjurmëve të mia, kurse unë nxitova për të ardhur tek Ti para atyre, që Ti të kënaqesh edhe më shumë nga unë."

[85] Allahu i tha Musait: "Ne e vumë në provë popullin tënd pasi t'i u ndave prej tyre, dhe Samiriu (një burrë nga fisi Samirah prej bijve të Izraelit) i çoi ata në humbje duke i ftuar që të adhurojnë viçin."

[86] Musa u kthye me nxitim te populli i vet, i zemëruar me ta dhe shumë i mërzitur e i pikëlluar, dhe u tha atyre: "O populli im! A nuk ju premtoi Zoti juaj një premtim të mirë për zbritjen e Teuratit tek ju? A mos ju duk e gjatë koha e përmbushjes së premtimit apo e largimit tim, apo deshët që të bëni një vepër për shkak të së cilës do t'ju godasë zemërimi dhe dënimi i Zotit tuaj, kështu që e shkelët premtimin që më dhatë për të ardhur pas meje në takimin me Allahun për zbritjen e Teuratit, dhe në vend të kësaj adhuruat viçin dhe i shkelët urdhrat dhe porositë e mia që ua lashë me Harunin.

قَالُوا مَآ أَخْلَفْنَا مَوْعِدَكَ بِمَلْكِنَا وَلَٰكِنَّا حُمِّلْنَآ أَوْزَارًا مِّن زِينَةِ ٱلْقَوْمِ فَقَذَفْنَٰهَا فَكَذَٰلِكَ أَلْقَى ٱلسَّامِرِىُّ ﴿٨٧﴾

87. Ata thanë: “Ne nuk e thyem premtimin që të dhamë me vullnetin tonë, por ishim të ngarkuar rëndë me stolitë e popullit (të Faraonit), kështu që i hodhëm ato (në zjarr); po kështu hodhi edhe Samiriu.[87]

فَأَخْرَجَ لَهُمْ عِجْلًا جَسَدًا لَّهُۥ خُوَارٌ فَقَالُوا هَٰذَآ إِلَٰهُكُمْ وَإِلَٰهُ مُوسَىٰ فَنَسِىَ ﴿٨٨﴾

88. Dhe nga këto, ai (Samiriu) u nxorri atyre një trup viçi që pëlliste, e ata thanë: “Ky është zoti juaj dhe zoti i Musait, por ai (Musai) e harroi atë!”[88]

أَفَلَا يَرَوْنَ أَلَّا يَرْجِعُ إِلَيْهِمْ قَوْلًا وَلَا يَمْلِكُ لَهُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا ﴿٨٩﴾

89. Po, a nuk e shihnin ata, se ai (viçi) nuk u përgjigjej atyre dhe nuk mundej t’u sillte kurrfarë dëmi apo dobie?![89]

---

[87] Populli i Musait iu përgjigj atij: "Ne nuk e thyem premtimin që të dhamë me zgjedhjen tonë, por ishim detyruar të mbartnim barrë të rënda nga stolitë prej ari të popullit të Faraonit (që Musa u kishte thënë t'i merrnin hua nga njerëzit e Faraonit se gjoja i donin për një dasëm, natën që dolën nga Egjipti, për të mos u zbuluar që po largoheshin; dhe Musai u tha atyre se këto gjithësesi janë plaçkë lufte që Allahu do jua japë juve), kështu që për t'u lehtësuar i hodhëm në gropën ku ishte ndezuar zjarr, me urdhër të Samiriut, i cili edhe vetë ai hodhi në zjarr atë që kishte prej dheut të thundrës së kalit të Xhibrilit."

[88] Nga ari i popullit të Faraonit dhe nga dheu i gjurmës së thudrës së kalit të Xhibrilit që hodhën në gropën me zjarr, Samiriu u prodhoi bijve të Izraelit një trup në formë të viçit, i cili lëshonte një pëllitje, si të lopës, dhe ata që e adhuruan atë i thanë të tjerëve që nuk e adhuruan: "Ky është zoti juaj dhe zoti i Musait, por Musai e harroi atë këtu dhe shkoi ta kërkojë në mal, sepse nuk e dinte ku ishte!"

[89] A nuk e shihnin ata që adhuruan viçin, se ai nuk u fliste dhe nuk u përgjigjej fjalëve të tyre, dhe as nuk kishte mundësi t'u sillte ndonjë lloj dëmi apo dobie?!

وَلَقَدْ قَالَ لَهُمْ هَٰرُونُ مِن قَبْلُ يَٰقَوْمِ إِنَّمَا فُتِنتُم بِهِۦ ۖ وَإِنَّ رَبَّكُمُ ٱلرَّحْمَٰنُ فَٱتَّبِعُونِى وَأَطِيعُوٓا۟ أَمْرِى ﴿٩٠﴾

90. Ndërkohë, Haruni u kishte thënë atyre që më parë: "O populli im! Ju po sprovoheni me këtë, sepse me të vërtetë, Zoti juaj është i Gjithëmëshirshmi, prandaj më ndiqni mua dhe zbatoni urdhrin tim!"[90]

قَالُوا۟ لَن نَّبْرَحَ عَلَيْهِ عَٰكِفِينَ حَتَّىٰ يَرْجِعَ إِلَيْنَا مُوسَىٰ ﴿٩١﴾

91. Ata thanë: "Nuk do të pushojmë së adhuruari atë (viçin), derisa Musai të kthehet tek ne."[91]

قَالَ يَٰهَٰرُونُ مَا مَنَعَكَ إِذْ رَأَيْتَهُمْ ضَلُّوٓا۟ ﴿٩٢﴾

92. Ai (Musai) tha: "O Harun! çfarë të pengoi ty, kur i pe ata të devijonin,[92]

أَلَّا تَتَّبِعَنِ ۖ أَفَعَصَيْتَ أَمْرِى ﴿٩٣﴾

93. që të më ndiqje mua?! A mos e kundërshtove urdhrin tim?"[93]

قَالَ يَبْنَؤُمَّ لَا تَأْخُذْ بِلِحْيَتِى وَلَا بِرَأْسِىٓ ۖ إِنِّى خَشِيتُ أَن تَقُولَ فَرَّقْتَ بَيْنَ بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ وَلَمْ تَرْقُبْ قَوْلِى ﴿٩٤﴾

---

[90] Haruni u pati thënë bijve të Izraelit, që para se të kthehej Musa tek ata: "O populli im! Ju jeni vënë në provë me këtë viç, që të dallohet kush nga ju është besimtar dhe kush nga ju është mohues i Allahut, sepse Zoti juaj i Vërtetë dhe i Vetëm është i Gjithëmëshirshmi, prandaj me ndiqni mua në atë që ju ftoj prej adhurimit të Allahut dhe jo të viçit, dhe zbatoni urdhrin tim në ndjekjen e ligjit të Allahut!"

[91] Ata që adhuruan viçin prej bijve të Izraelit, iu përgjigjën Harunit: "Ne do të vazhdojmë ta adhurojmë viçin, deri sa Musai të kthehet tek ne."

[92] Pastaj Musai i tha vëllait të tij, Harunit: "Çfarë të pengoi ty, kur i pe ata të devijojnë nga feja e tyre,

[93] që të më ndiqje mua duke ardhur pas meje dhe t'i lije ata?! A mos e kundërshtove urdhrin tim për të më zëvendësuar dhe për të rregulluar e për të mos ndjekur rrugën e të prishurve?"

94. Ai (Haruni) tha: “O biri i nënës sime! Mos më kap për mjekre e as për koke (flokësh)! Unë kisha frikë se do të thoje: "Ke futur përçarje mes bijve të Izraelit dhe nuk e ke ruajtur porosinë time.”[94]

قَالَ فَمَا خَطْبُكَ يَٰسَٰمِرِيُّ ﴿٩٥﴾

95. Pastaj ai (Musai) tha: “Si është çështja jote, o Samiri?”[95]

قَالَ بَصُرْتُ بِمَا لَمْ يَبْصُرُوا بِهِۦ فَقَبَضْتُ قَبْضَةً مِّنْ أَثَرِ ٱلرَّسُولِ فَنَبَذْتُهَا وَكَذَٰلِكَ سَوَّلَتْ لِى نَفْسِى ﴿٩٦﴾

96. Ai (Samiriu) u përgjigj: “Unë pashë diçka që të tjerët nuk e panë. Mora një grusht (dhe) nga gjurmët e të Dërguarit (Xhibrilit) dhe e hodha (mbi stolitë), dhe kështu më tundoi vetja ime.”[96]

قَالَ فَٱذْهَبْ فَإِنَّ لَكَ فِى ٱلْحَيَوٰةِ أَن تَقُولَ لَا مِسَاسَ ۖ وَإِنَّ لَكَ مَوْعِدًا لَّن تُخْلَفَهُۥ ۖ وَٱنظُرْ إِلَىٰٓ إِلَٰهِكَ ٱلَّذِى ظَلْتَ عَلَيْهِ عَاكِفًا ۖ لَّنُحَرِّقَنَّهُۥ ثُمَّ لَنَنسِفَنَّهُۥ فِى ٱلْيَمِّ نَسْفًا ﴿٩٧﴾

97. Ai (Musai) i tha: “Atëherë, ik! Tërë jetën ke për të thënë: ‘Pa prekje!’ Dhe të është caktuar një afat, të cilit nuk do t'i shpëtosh.

---

[94] Pastaj, nga zemërimi, Musai e kapi Harunin për mjekrre dhe për flokësh, duke e tërhequr nga vetja, dhe Haruni i tha atij: "O biri i nënës sime! Mos më pak për mjekrre as për flokësh! Unë kisha frikë se nëse i lija ata që adhuruan viçin dhe vija pas teje me pjesën tjetër që nuk e adhuruan viçin, ti do të më thoje: "Ke përçarë bijtë e Izraelit dhe nuk e ke ruajtur porosinë time për kujdesjen për ta."

[95] Pastaj Musai i tha Samiriut: "Si është çështja jote, o Samiri, dhe çfarë të shtyu ta bësh atë që bëre?"

[96] Samiriu iu përgjigj Musait: "Unë pashë diçka që të tjerët nuk e panë – pa Xhibrinin mbi kal, në kohën kur bijtë e Izraelit dolën nga deti kurse Faraoni dhe ushtria e tij u mbytën; dhe pa se kudo që shkelte kali i Xhibrilit, mbinte menjëherë bar – kështu që mora një grusht 'dhe' nga gjurma e thundrës së kalit të engjëllit të dërguar nga Allahu, Xhibrilit, pastaj e hodha atë mbi stolitë prej ari të shkrirë në formën e viçit, pastaj ai u bë viç i gjallë që pëlliste, për të qenë sprovë për njerëzit, dhe kështu më nxiti vetvetja ime të bëja - meqenëse pashë se ajo që adhuronin ata njerëzit që kaluam pranë tyre pasi shpëtuam nga Faraoni dhe dolëm nga deti, ishte në formë të lopës, kështu që mendova se kjo duhet të jetë forma e zotit që kërkuan bijtë e Izraelit të adhurojnë."

Tani shikoje zotin tënd që ti ke adhuruar gjithë kohës; Ne do ta djegim atë, pastaj hirin e tij do ta shpërndajmë në det."[97]

إِنَّمَآ إِلَـٰهُكُمُ ٱللَّهُ ٱلَّذِى لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ ۚ وَسِعَ كُلَّ شَىْءٍ عِلْمًا ﴿٩٨﴾

98. Me të vërtetë, Zoti juaj është vetëm Allahu, përveç të Cilit s'ka zot tjetër që meriton të adhurohet; Ai përfshin gjithçka në diturinë e Tij."[98]

كَذَٰلِكَ نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنۢبَآءِ مَا قَدْ سَبَقَ ۚ وَقَدْ ءَاتَيْنَـٰكَ مِن لَّدُنَّا ذِكْرًا ﴿٩٩﴾

99. Kështu t'i tregojmë Ne ty (o Muhamed) disa nga historitë e së kaluarës. Dhe Ne të kemi dhënë ty një përkujtim (Kuranin) nga ana Jonë.[99]

مَّنْ أَعْرَضَ عَنْهُ فَإِنَّهُۥ يَحْمِلُ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ وِزْرًا ﴿١٠٠﴾

100. Kushdo që ia kthen shpinën atij, do të mbartë në Ditën e Kiametit barrë të rëndë,[100]

---

[97] Musai i tha Samiriut: "Ik nga ne! Pjesën e mbetur të jetës tënde ke për të jetuar i poshtëruar dhe i përzënë nga të gjithë njerëzit duke u thënë: "As mos më prek as nuk të prek!" – për shkak të sëmundjes ngjitëse që do të bjerë mbi ty. Dhe ti ke një afat të caktuar për dënimin dhe ndëshkimin tënd, të cilit nuk do t'i shpëtosh dhe nuk do të ndryshojë. Tani shiko zotin tënd që ke adhuruar gjithë kohës, që para se t'a bëje prej arit; ne do ta djegim atë në zjarr pasi ta therim, pastaj hirin e tij do ta shpërndajmë plotësisht në det, që ta mësosh mirë, ti dhe ata që e adhuruan atë, se ai nuk është zot."

[98] Me të vërtetë, Zoti juaj i Vetëm, o njerëz, është Allahu, përveç të Cilit nuk ka zot tjetër që meriton të adhurohet; Ai ka përfshirë gjithçka në diturinë e Tij, pa u munduar prej kësaj, dhe asgjë nuk mund t'i fshihet dijes së Tij.

[99] Kështu si të treguam historinë e Musait, Faraonit dhe popujve të tyre, po kështu Ne të tregojmë ty, o Muhamed, disa nga historitë e popujve të mëparshëm; dhe Ne të kemi dhënë ty nga ana Jonë këtë Kuran, i cili është përkujtim dhe këshillë për ata që përkujtojnë dhe marrin mësim.

[100] Kushdo që ia kthen shpinën këtij Kurani, duke mos e besuar dhe duke mos e zbatuar atë, ai do të kthehet te Zoti i tij në ditën e Kiametit duke mbartur barrën e rëndë të mëkateve të tij;

خَـٰلِدِينَ فِيهِ ۖ وَسَآءَ لَهُمْ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ حِمْلًا ﴿١٠١﴾

101. që do ta vuajnë përgjithmonë. Sa barrë të keqe që do të mbartin ata në Ditën e Kiametit![101]

يَوْمَ يُنفَخُ فِى ٱلصُّورِ ۚ وَنَحْشُرُ ٱلْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ زُرْقًا ﴿١٠٢﴾

102. Ditën, kur do të fryhet në Sur; atë Ditë do t'i tubojmë të këqijtë me sytë blu.[102]

يَتَخَـٰفَتُونَ بَيْنَهُمْ إِن لَّبِثْتُمْ إِلَّا عَشْرًا ﴿١٠٣﴾

103. Ata do të pëshpëritin me njëri-tjetrin: "Ju nuk qëndruat veçse dhjetë ditë (në dynja)."[103]

نَّحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ إِذْ يَقُولُ أَمْثَلُهُمْ طَرِيقَةً إِن لَّبِثْتُمْ إِلَّا يَوْمًا ﴿١٠٤﴾

104. Ne e dimë më mirë se çfarë do të thonë ata - kur më i gjykueshmi prej tyre do të thotë: "Nuk keni qëndruar veçse një ditë."[104]

وَيَسْـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلْجِبَالِ فَقُلْ يَنسِفُهَا رَبِّى نَسْفًا ﴿١٠٥﴾

105. Të pyesin ty (o Muhamed) për malet, thuaj: "Zoti im do t'i shkulë dhe do t'i bëjë ato pluhur,[105]

---

[101] Barrë, të cilën do ta vuajnë përgjthmonë në zjarrin e Xhehenemit. Sa barrë të keqe dhe të rëndë që do të mbartin ata që i kthejnë shpinën Kuranit në Ditën e Kiametit!

[102] Barra e tyre do të jetë e keqe dhe e rëndë ditën kur engjëlli të fryjë në Sur (bri) për herë të dytë, për ringjalljen e krijesave dhe dhënien e llogarisë; atë Ditë, Ne do i tubojmë mohuesit me sytë që i janë bërë ngjyrë blu (ose që u janë verbuar) për shkak të tmerrit dhe ngjarjeve të asaj dite.

[103] Ata do i përshpëritin njëri-tjetrit duke thënë: "Nuk keni qëndruar në jetën e dynjasë, në Tokë, veçse dhjetë ditë!" D.m.th. që u kënaqën vetëm pak ditë në dynja, dhe tani do të vuajnë dënim të përhershëm.

[104] Ne e dimë më mirë se çfarë do të thonë e çfarë do të përshpëritin mohuesit me njëri-tjetrin në Ditën e Kiametit – kur më i logjikshmi prej tyre do të thotë: "Nuk keni qëndruar në Tokë veçse një ditë!" Për shkak të kohës shumë të shkurtër të jetës në dynja në krahasim me jetën e përhershme në botën tjetër dhe gjendjen në të cilën do të jenë atje.

[105] Populli yt të pyet ty, o Muhamed, se çfarë do të bëhet me malet në Ditën e Kiametit, kurse ti thuaju atyre: "Zoti im do t'i shkulë ato nga vendet dhe do t'i bëjë dhe e pluhur që e shpërndan era, …

فَيَذَرُهَا قَاعًا صَفْصَفًا ﴿١٠٦﴾

106. duke e lënë atë (Tokën) të rrafshët, të lëmuar,[106]

لَّا تَرَىٰ فِيهَا عِوَجًا وَلَآ أَمْتًا ﴿١٠٧﴾

107. ku nuk do të shohësh as gropa, as të ngritura."[107]

108. Atë ditë, të gjithë do të shkojnë pas thirrësit, pa i devijuar atij dhe të gjithë zërat do të ulen para të Gjithëmëshirshmit, sa që nuk do të dëgjosh asgjë tjetër përveç pëshpëritjes.[108]

يَوْمَئِذٍ لَّا تَنفَعُ ٱلشَّفَـٰعَةُ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ ٱلرَّحْمَـٰنُ وَرَضِىَ لَهُۥ قَوْلًا ﴿١٠٩﴾

109. Atë ditë nuk do të bëjë dobi ndërmjetësimi i askujt, përveç atij që i jep leje i Gjithëmëshirshmi (të ndërmjetësojë) dhe vetëm për atë që Ai ia ka pëlqyer fjalën.[109]

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِهِۦ عِلْمًا ﴿١١٠﴾

110. Ai e di plotësisht atë që është para (bota tjetër) dhe atë që është pas tyre (kjo botë), kurse ata (krijesat) nuk mund ta përfshjnë Atë në dijen e tyre.[110]

---

[106] Vendin ku ishin ngulur malet do e lërë të rrafshët me Tokën, të lëmuar dhe të zhveshur nga bimët,

[107] ku nuk do të shihet asnjë gropë apo e ngritur, nga që është krejtësisht e sheshtë dhe e lëmuar."

[108] Atë Ditë, kur të njerëzit të ringjallen nga varret e tyre, që të gjithë ata do të ndjekin zërin e thirrësit (engjëllit Israfil) që i thërret për t'u tubuar para Allahut, pa pasur mundësi askush t'i devijojë atij apo thirrjes së tij, por që të gjitha krijesat do të shkojnë drejt tij, dhe atëherë që të gjithë zërat do të ulen dhe do të heshtin në madhërim të të Gjithëmëshirshmit, sa që nuk do të dëgjohet veçse ndonjë pëshpëritje apo zhurma e këmbëve që ecin drejt Tokës së Mahsherit.

[109] Në Ditën e Llogarisë askujt nuk do i bëjë dobi ndërmjetësimi i askujt, përveç ndërmjetësimit të atij që i jep lejë i Gjithëmëshirshmi të ndërmjetësojë, dhe vetëm për atë person të cilit Ai ia ka pëlqyer fjalën dhe veprën në dynja – ka thënë shehadetin dhe ka qenë besimtar i sinqertë.

[110] Allahu e di plotësisht çfarë ka para njerëzve prej çështjeve të Ditës së Kiametit dhe botës tjetër, dhe çfarë lënë ata pas prej çështjeve të kësaj bote, kurse njerëzit dhe të gjitha krijesat nuk mund ta përfshijnë Allahun në dituritë e tyre dhe nuk dinë për të veçse atë që u ka treguar Vetë Ai.

* وَعَنَتِ ٱلۡوُجُوهُ لِلۡحَيِّ ٱلۡقَيُّومِۖ وَقَدۡ خَابَ مَنۡ حَمَلَ ظُلۡمٗا ١١١

111. Të gjitha fytyrat do t'i përulen të Gjallit të Përjetshëm, Mbajtësit të çdo gjëje dhe, sigurisht, do të humbë ai që është ngarkuar me padrejtësi.[111]

وَمَن يَعۡمَلۡ مِنَ ٱلصَّٰلِحَٰتِ وَهُوَ مُؤۡمِنٞ فَلَا يَخَافُ ظُلۡمٗا وَلَا هَضۡمٗا ١١٢

112. Ndërsa ai që bën vepra të mira dhe është besimtar, nuk do të ketë frikë se do t'i bëhet padrejtësi, apo se do t'i pakësohet shpërblimi.[112]

وَكَذَٰلِكَ أَنزَلۡنَٰهُ قُرۡءَانًا عَرَبِيّٗا وَصَرَّفۡنَا فِيهِ مِنَ ٱلۡوَعِيدِ لَعَلَّهُمۡ يَتَّقُونَ أَوۡ يُحۡدِثُ لَهُمۡ ذِكۡرٗا ١١٣

113. Dhe kështu, Ne e zbritëm këtë Kuran në gjuhën arabe dhe kemi sjellë në të paralajmërime të llojllojshme, në mënyrë që ata të ruhen apo t'i bëjë që të kujtojnë.[113]

[111] Në ditën e Kiametit, të gjitha fytyrat e krijesave do të përulen të nënshtruara para Krijuesit të tyre, të Gjallit me jetën më të plotë dhe të përjetshme, ashtu si i përshtatet Madhështisë së Tij, Mbajtësit të çdo gjëje, i Cili nuk ia ka nevojën askujt; dhe sigurisht që atë Ditë do të humbë ai që ka ngarkuar vetveten me padrejtësinë e idhujtarisë, mohimit të Allahut, dhe veprave të këqia.

[112] Ai që bën vepra të mira ashtu si ka urdhëruar Allahu, ndërkohë që beson Zotin e tij, nuk do të ketë frikë se do t'i bëhet ndonjë padrejtësi në ditën e Llogarisë duke iu shtuar veprat e këqia, apo se do t'i pakësohen veprat e mira që ka bërë dhe kështu do t'i pakësohet shpërblimi, sepse tek Allahu nuk i bëhet padrejtësi askujt.

[113] Ashtu si zbritën ato që u përmendën më parë në këtë sure, po kështu e zbritëm edhe këtë Kuran në gjuhën arabe, që të kuptohet mirë, dhe kemi sjellë në të nga të gjitha llojet e paralajmërimeve, në mënyrë që njerëzit të ruhen dhe të kenë frikë paralajmërimet e Allahut, apo që ky Kuran t'i bëjë ata që të kujtojnë popujt e mëparshëm dhe përfundimet e tyre të këqia për shkak të mohimit të Allahut dhe idhujtarisë, dhe kështu të marrin mësim dhe të kthehen tek Allahu dhe bindja ndaj Tij.

فَتَعَٰلَى ٱللَّهُ ٱلْمَلِكُ ٱلْحَقُّ ۗ وَلَا تَعْجَلْ بِٱلْقُرْءَانِ مِن قَبْلِ أَن يُقْضَىٰٓ إِلَيْكَ وَحْيُهُۥ ۖ وَقُل رَّبِّ زِدْنِى عِلْمًا ﴿١١٤﴾

114. I Lartësuar është Allahu, Sunduesi, i Vërteti! Mos nxito (o Muhamed) për ta lexuar Kuranin para se të përfundojë shpallja e tij (nga Xhibrili) dhe thuaj: "Zoti im, më shto dije!"[114]

وَلَقَدْ عَهِدْنَآ إِلَىٰٓ ءَادَمَ مِن قَبْلُ فَنَسِىَ وَلَمْ نَجِدْ لَهُۥ عَزْمًا ﴿١١٥﴾

115. Ne morëm besën nga Ademi më parë, por ai harroi, dhe Ne nuk gjetëm tek ai vendosmëri.[115]

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَٰٓئِكَةِ ٱسْجُدُوا۟ لِـَٔادَمَ فَسَجَدُوٓا۟ إِلَّآ إِبْلِيسَ أَبَىٰ ﴿١١٦﴾

116. Kur Ne u thamë engjëjve: "Përuluni në sexhde para Ademit", të gjithë u përulën në sexhde, përveç Iblisit, i cili refuzoi.[116]

فَقُلْنَا يَٰٓـَٔادَمُ إِنَّ هَٰذَا عَدُوٌّ لَّكَ وَلِزَوْجِكَ فَلَا يُخْرِجَنَّكُمَا مِنَ ٱلْجَنَّةِ فَتَشْقَىٰٓ ﴿١١٧﴾

117. Atëherë i thamë: "O Adem! Me të vërtetë, ky (Iblisi) është armik për ty dhe për gruan tënde, prandaj mos lejoni që t'ju nxjerrë të dyve nga Xheneti, se atëherë do të vuash![117]

---

[114] I Lartësuar dhe i Pastër nga çdo e metë është Allahu, Sunduesi dhe Zotëruesi i gjithçkaje që ekziston, i Vërteti; i Vërteti që meriton të adhurohet, premtimi i të Cilit është i vërtetë, paralajmërimi i Tij është i vërtetë dhe gjithçka që ka ardhur prej Tij është e vërtetë. Mos u nxito në leximin e asaj që të shpallet nga Kurani ndërkohë që Xhibrili është duke ta shpallur atë, o Muhamed, deri sa ai ta përfundojë atë që është urdhëruar të të shpallë në zbritjen e rradhës (mos ki frikë se do e harrosh) dhe thuaj: "Zoti im! Më shto edhe më shumë dije mbi dijen që më ke mësuar!"

[115] Ne i morëm besën Ademit dhe e porositëm atë që të mos hante nga pema, dhe e paralajmëruam gjithashtu se Iblisi është armiku i tij dhe i bashkëshortes së tij, por ai e harroi besën dhe porosinë Tonë, dhe Ne nuk gjetëm tek ai forcë vendosmërie me anë të cilës do ta ruante atë që u urdhërua.

[116] Kujto, o Muhamed, kur Ne u thamë engjëjve: "Përuluni në sexhde para Ademit në shenjë përshëndetje dhe nderimi", të gjithë engjëjt u përulën në sexhde para Ademit, me përjashtim të Iblisit – babait të xhinëve, i cili në atë kohë shoqërohej me engjëjt dhe adhuronte Allahun bashkë me ta – i cili refuzoi të binte në sexhde para Ademit duke kundërshtuar kështu urdhrin e Allahut.

[117] Atëherë i thamë Ademit: "Me të vërtetë, ky, Iblisi, është armiku yt dhe i gruas tënde, prandaj edhe nuk u përul para teje në sexhde dhe theu urdhrin Tim, kështu që mos ju

إِنَّ لَكَ أَلَّا تَجُوعَ فِيهَا وَلَا تَعۡرَىٰ ١١٨

118. Këtu e ke të garantuar se nuk do të mbetesh kurrë as i uritur, as i zhveshur,[118]

وَأَنَّكَ لَا تَظۡمَؤُاْ فِيهَا وَلَا تَضۡحَىٰ ١١٩

119. dhe se nuk do të kesh kurrë as etje, as vapë."[119]

فَوَسۡوَسَ إِلَيۡهِ ٱلشَّيۡطَٰنُ قَالَ يَٰٓـَٔادَمُ هَلۡ أَدُلُّكَ عَلَىٰ شَجَرَةِ ٱلۡخُلۡدِ وَمُلۡكٖ لَّا يَبۡلَىٰ ١٢٠

120. Por djalli e cyti atë dhe i tha: "O Adem! A të të tregoj pemën e përjetësisë dhe të një mbretërimi që nuk zhduket?"[120]

فَأَكَلَا مِنۡهَا فَبَدَتۡ لَهُمَا سَوۡءَٰتُهُمَا وَطَفِقَا يَخۡصِفَانِ عَلَيۡهِمَا مِن وَرَقِ ٱلۡجَنَّةِۚ وَعَصَىٰٓ ءَادَمُ رَبَّهُۥ فَغَوَىٰ ١٢١

121. Dhe ata të dy (Ademi dhe Havaja) hëngrën nga ajo (pemë), dhe atëherë iu zbuluan vendet e turpshme të trupit të tyre dhe filluan menjëherë të mbulohen me gjethet e Xhenetit. Ademi e theu urdhrin e Zotit të vet, kështu që humbi rrugë.[121]

---

bindni atij në ato që ju urdhëron sepse bindja ndaj tij do t'ju nxjerrë nga Xheneti për shkak të thyerjes së urdhrit të Zotit tuaj dhe bindjes ndaj djallit të mallkuar; dhe atëherë do të vuash gjatë gjithë jetës tënde në Tokë, për të siguruar mjetet e jetesës për veten dhe familjen tënde, ndërkohë që këtu në Xhenet e ke gjithçka të siguruar!...

[118] Këtu, në Xhenet, ti Adem, e ke të garantuar se do të kesh gjithnjë për të ngrënë dhe kurrë nuk do të uritesh, dhe do të kesh gjithnjë për të veshur, dhe kurrë nuk do të mbetesh i zhveshur;

[119] e ke të garantuar se këtu në Xhenet kurrë nuk do të etesh as etje, as vapë, sepse nuk do i shfaqesh Diellit përvëlues – sepse në Xhenet nuk ka Diell apo Hënë, por vetëm dritë."

[120] Shejtani e ngacmoi Ademin dhe i tha atij: "A të të tregoj një pemë, që nëse ha nga frutat e saj, do të bëhesh i përjetshëm dhe nuk do të vdesësh kurrë, si dhe do të kesh një mbretërim që nuk mbaron dhe nuk zhduket kurrë?"

[121] Ademi dhe Havaja e dëgjuan shejtanin dhe hëngrën nga pema që Allahu ua kishte ndaluar, dhe atëherë atyre iu zbuluan vendet e turpshme të njëri-tjetrit, ndërkohë që i kishin të mbuluara, dhe menjëherë filluan të mbulohen me gjethet e Xhenetit. Ademi e theu urdhrin e Zotit të Tij, kështu që humbi rrugë, por menjëherë u pendua së bashku me Havanë dhe thanë: "Zoti ynë! Ne i bëmë padrejtësi vetes sonë, e nëse Ti nuk na fal dhe nuk na mëshiron, ne vërtet që do të jemi nga të humburit!" [El Araf, 23].

ثُمَّ ٱجۡتَبَٰهُ رَبُّهُۥ فَتَابَ عَلَيۡهِ وَهَدَىٰ ١٢٢

122. Pastaj, Zoti i tij e zgjodhi atë, ia pranoi pendimin dhe e udhëzoi.[122]

قَالَ ٱهۡبِطَا مِنۡهَا جَمِيعَۢاۖ بَعۡضُكُمۡ لِبَعۡضٍ عَدُوّٞۖ فَإِمَّا يَأۡتِيَنَّكُم مِّنِّي هُدٗى فَمَنِ ٱتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشۡقَىٰ ١٢٣

123. Ai (Allahu) tha: "Zbritni prej tij (Xhenetit) të dy ju, që të gjithë (bashkë me Iblisin)! Do të jeni armiq të njëri-tjetrit. Nëse do t'ju vijë udhëzim nga ana Ime, atëherë kushdo që do ta pasojë udhëzimin Tim, as nuk do të humbë (në këtë botë), as nuk do të mjerohet (në botën tjetër).[123]

وَمَنۡ أَعۡرَضَ عَن ذِكۡرِي فَإِنَّ لَهُۥ مَعِيشَةٗ ضَنكٗا وَنَحۡشُرُهُۥ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ أَعۡمَىٰ ١٢٤

124. Kurse ai që do i kthejë shpinën përkujtimit Tim, me të vërtetë që do të ketë jetë të mjerë dhe në Ditën e Kiametit, Ne do ta ringjallim të verbër.[124]

قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرۡتَنِيٓ أَعۡمَىٰ وَقَدۡ كُنتُ بَصِيرٗا ١٢٥

125. Ai do të thotë: "Zoti im! Përse më ringjalle të verbër, kur unë shihja më parë?"[125]

[122] Pastaj Allahu e zgjodhi dhe e afroi Ademin, ia pranoi pendimin dhe e udhëzoi atë në pjekurinë dhe vendosmërinë e tij në bindjen e plotë ndaj Allahut.

[123] Allahu i tha Ademit dhe Havasë: "Zbritni prej Xhenetit në Tokë të dy ju, bashkë me Iblisin! Ju do të jeni armiq të njëri-tjetrit (Ademi me Havanë dhe pasardhësit e tyre do të jenë armiq të Iblisit dhe pasardhësve të tij). Kur t'ju vijë udhëzim dhe sqarim nga ana Ime (i Dërguar dhe Libër), atëherë ata që do e ndjekin udhëzimin Tim do të jenë të udhëzuar drejtë dhe as nuk do të humbin në dynja, as nuk do të mjerohen në botën tjetër me dënimin Tim, sepse Unë do i fus ata në Xhenet dhe do i shpëtoj nga Zjarri.

[124] Kurse ai që do i kthejë shpinën përkujtimit që Unë do i bëj me anë të Dërguarve dhe shpalljeve të Mia, me të vërtetë që ai do të ketë një jetë të mjerë, të ngushtë dhe të vështirë në këtë botë – edhe nëse në sy të njerëzve mund të duket i kamur – dhe në Ditën e Kiametit do ta ringjallim të verbër.

[125] Ai që i kthen shpinën përkujtimit të Allahut do të thotë: "Zoti im! Përse më ringjalle të verbër, kur unë shihja më parë në dynja?"

قَالَ كَذَٰلِكَ أَتَتْكَ ءَايَـٰتُنَا فَنَسِيتَهَا ۖ وَكَذَٰلِكَ ٱلْيَوْمَ تُنسَىٰ ﴿١٢٦﴾

126. Allahu do t'i thotë: "Kështu të erdhën provat Tona dhe ti i harrove ato, po kështu sot do të jesh i harruar."[126]

وَكَذَٰلِكَ نَجْزِى مَنْ أَسْرَفَ وَلَمْ يُؤْمِنۢ بِـَٔايَـٰتِ رَبِّهِۦ ۚ وَلَعَذَابُ ٱلْـَٔاخِرَةِ أَشَدُّ وَأَبْقَىٰٓ ﴿١٢٧﴾

127. Kështu e ndëshkojmë Ne atë që e tepron (me gjynahe) dhe nuk i beson provat e Zotit të tij; dhe dënimi i botës tjetër është më i ashpër dhe më i qëndrueshëm.[127]

أَفَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُم مِّنَ ٱلْقُرُونِ يَمْشُونَ فِى مَسَـٰكِنِهِمْ ۗ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَـَٔايَـٰتٍ لِّأُو۟لِى ٱلنُّهَىٰ ﴿١٢٨﴾

128. A nuk e kanë ende të qartë se sa e sa popuj kemi shkatërruar para atyre, në rrënojat e të cilëve ata ecin sot? Me të vërtetë, në këtë ka prova për njerëzit e gjykueshëm.[128]

---

[126] Allahu do t'i thotë: "Të ringjalla të verbër, sepse kur të erdhën provat e Mia të qarta, ti i ktheve shpinën dhe nuk i besove ato, prandaj ashtu si i le ato në harresë në dynja, po ashtu do të lihesh sot në harresë në zjarrin e Xhehenemit."

[127] Kështu e ndëshkojmë Ne atë që e tepron në gjynahe dhe shkelje të urdhrave të Zotit të tij, dhe nuk beson në provat e Tij, me ndëshkime të ndryshme në këtë botë; por ndëshkimi që është përgatitur për të në botën tjetër është edhe më i ashpër e i dhimbshëm, dhe është i përhershëm e nuk mbaron kurrë.

[128] Ende nuk i është bërë e qartë popullit tënd, o Muhamed, se sa e sa popuj mohues kemi shkatërruar para tyre, madje ata ecin sot në rrënojat e banesave të tyre dhe i shohin gjurmët e shkatërrimit të tyre; ende nuk marrin mësim e të udhëzohen në rrugën e drejtë? Vërtet, në numrin e madh të popujve që kemi shkatërruar më parë dhe në rrënojat e gjurmët e tyre ka prova të qarta dhe mësim për njerëzit e gjykueshëm dhe mendje të shëndoshë.

وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِن رَّبِّكَ لَكَانَ لِزَامًا وَأَجَلٌ مُّسَمًّى ﴿١٢٩﴾

129. Sikur të mos ishte një fjalë e mëparshme nga Zoti yt (o Muhamed) dhe një afat i caktuar tashmë, dënimi i tyre i menjëhershëm do të ishte i pashmangshëm.[129]

فَٱصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ ٱلشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا ۖ وَمِنْ ءَانَآئِ ٱلَّيْلِ فَسَبِّحْ وَأَطْرَافَ ٱلنَّهَارِ لَعَلَّكَ تَرْضَىٰ ﴿١٣٠﴾

130. Prandaj duroi ato që thonë ata (o Muhamed) dhe madhëroje me lavdërim Zotin tënd para lindjes së Diellit dhe para perëndimit të tij! Edhe në orët e natës madhëroje Atë, si dhe në skajet e ditës, në mënyrë që të kënaqesh (me shpërblimin).[130]

وَلَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَا بِهِۦٓ أَزْوَٰجًا مِّنْهُمْ زَهْرَةَ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ ۚ وَرِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ ﴿١٣١﴾

131. Mos i hidh sytë nga kënaqësitë që Ne u kemi dhënë disa kategorive prej tyre, si stoli të jetës së kësaj bote, me të cilat Ne i sprovojmë ata! Furnizimi i Zotit tënd është më i mirë dhe më i qëndrueshëm.[131]

---

[129] Sikur të mos ishte një fjalë e mëparshme e Zotit tënd, o Muhamed, dhe një afat i caktuar tashmë për dënimin e mohuesve, dënimi i tyre i menjëhershëm do të ishte i pashmangshëm, sepse ata e meritojnë atë për shkak të mohimit të tyre.

[130] Duroi epitetet që të veshin dhe fjalët e pavërteta që të thonë mohuesit e provave të Allahut prej popullit tënd, o Muhamed, dhe madhëroje me lavdërim Zotin tënd në namazin e sabahut para lindjes së Diellit, në namazin e mbasdites para perëndimit, në namazin e darkës në orët e natës, dhe në namazet e drekës dhe të akshamit që janë në skajet e ditës, në mënyrë që shpërblehesh nga Allahu me atë që të kënaq!

[131] Mos i shiko me syrin e dëshirës kënaqësitë që Ne u kemi dhënë disa prej kategorive të idhujtarëve nga populli yt apo të tjerë, që gjithësesi janë stoli të përkohshme të kësaj bote kalimtare, me të cilat Ne i sprovojmë ata; kurse furnizimi dhe shpërblimi i Zotit tënd në botën tjetër është më i mirë për ty dhe më i qëndrueshëm, sepse është i përhershëm dhe nuk mbaron kurrë.

وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِٱلصَّلَوٰةِ وَٱصْطَبِرْ عَلَيْهَا ۖ لَا نَسْـَٔلُكَ رِزْقًا ۖ نَّحْنُ نَرْزُقُكَ ۗ وَٱلْعَـٰقِبَةُ لِلتَّقْوَىٰ ﴿١٣٢﴾

132. Urdhëroje familjen tënde të falë namazin dhe vetë tregohu i zellshëm në të (kryerjen e namazit)! Ne nuk të kërkojmë ty ndonjë furnizim; jemi Ne që të furnizojmë ty! Përfundimi i mirë i përket vetëm frikës ndaj Allahut.[132]

وَقَالُوا۟ لَوْلَا يَأْتِينَا بِـَٔايَةٍ مِّن رَّبِّهِۦٓ ۚ أَوَلَمْ تَأْتِهِم بَيِّنَةُ مَا فِى ٱلصُّحُفِ ٱلْأُولَىٰ ﴿١٣٣﴾

133. Ata (idhujtarët) thonë: "Përse nuk na sjellë (Muhamedi) ndonjë provë nga Zoti i tij"? Po, a nuk u ka ardhur tashmë atyre sqarimi i asaj që gjendet në Shkrimet e mëparshme?[133]

وَلَوْ أَنَّآ أَهْلَكْنَـٰهُم بِعَذَابٍ مِّن قَبْلِهِۦ لَقَالُوا۟ رَبَّنَا لَوْلَآ أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ ءَايَـٰتِكَ مِن قَبْلِ أَن نَّذِلَّ وَنَخْزَىٰ ﴿١٣٤﴾

134. Sikur Ne t'i kishim shkatërruar ata me dënim para dërgimit të tij (të Dërguarit), ata me siguri do të thonin: "Zoti ynë! Sikur të na kishe dërguar një të Dërguar, ne do t'i kishim ndjekur provat e Tua, para se të poshtëroheshim dhe turpëroheshim!"[134]

---

[132] Urdhëroje familjen tënde të falë namazin dhe vetë ti tregohu i zellshëm në kryerjen e namazit në mënyrën më të plotë! Ne nuk të kërkojmë ty furnizim apo pasuri, por jemi Ne që të furnizojmë e të japim ty. Përfundim i mirë, në këtë botë dhe në botën tjetër, është vetëm për njerëzit që i kanë frikën Allahut dhe i ruhen ndalesave të Tij, dhe jo ata që nuk kanë frikë dënimin as nuk shpresojnë shpërblimin e Tij.

[133] Përgënjeshtruesit e tu, o Muhamed, prej idhujtarëve të Mekes, thonë: "Përse nuk na sjell ndonjë provë nga Zoti yt, që të provojë vërtetësinë tënde? Po, a nuk ka ardhur atyre tashmë ky Kuran që është sqarues i së vërtetës që ka ardhur në Librat Qiellor të mëparshëm, ku përmenden historitë e popujve të mëparshëm që Ne i shkatërruam me dënimin Tonë kur ata kërkuan provë dhe mrekulli nga të dërguarit tanë, pastaj i mohuan ato prova, kështu që Ne ua shpejtuam dënimin në këtë botë. Mos duan edhe këta të njëjtën gjë?

[134] Sikur Ne t'i kishim dënuar këta mohues e idhujtarë para se të dërgonim tek ata të dërguar dhe t'u zbrisnim Libër, ata do të thonin: "Zoti ynë! Sikur të na kishe dërguar të dërguar, ne do ta kishim besuar atë dhe do të kishim ndjekur provat dhe shpalljet e Tua, para se të poshtëroheshim e turpëroheshim me dënimin Tënd?"

قُلْ كُلٌّ مُّتَرَبِّصٌ فَتَرَبَّصُواْ ۖ فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ أَصْحَٰبُ ٱلصِّرَٰطِ ٱلسَّوِيِّ وَمَنِ ٱهْتَدَىٰ ﴿١٣٥﴾

135. Thuaju (o Muhamed): "Të gjithë jemi duke pritur, prandaj prisni! Së shpejti do ta mësoni se kush janë ithtarët e rrugës së drejtë dhe kush është i udhëzuar drejt."[135]

-321-

[135] Thuaju, o Muhamed, atyre idhujtarëve e mohuesve: "Të gjithë jemi duke pritur si do të rrotullohet koha dhe kujt do i takojë fitorja dhe shpëtimi, prandaj prisni! Së shpejti do ta mësoni se kush janë pasuesit e rrugës së drejtë dhe kush është udhëzuar drejt, ne apo ju?"

سُورَةُ الأَنبِيَاءِ

21. SURJA "EL ENBIJA" TË DËRGUARIT

(Mekase, 112 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

ٱقْتَرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ مُّعْرِضُونَ ﴿١﴾

1. Njerëzve u është afruar koha e dhënies llogari, por ata vazhdojnë të jenë në shkujdesje, me shpinë të kthyer.[1]

مَا يَأْتِيهِم مِّن ذِكْرٍ مِّن رَّبِّهِم مُّحْدَثٍ إِلَّا ٱسْتَمَعُوهُ وَهُمْ يَلْعَبُونَ ﴿٢﴾

2. Sa herë që atyre u vjen një përkujtim i ri nga Zoti i tyre, ata e dëgjojnë atë duke u tallur;[2]

لَاهِيَةً قُلُوبُهُمْ ۗ وَأَسَرُّوا ٱلنَّجْوَى ٱلَّذِينَ ظَلَمُوا هَلْ هَٰذَآ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ ۖ أَفَتَأْتُونَ ٱلسِّحْرَ وَأَنتُمْ تُبْصِرُونَ ﴿٣﴾

3. me zemrat e tyre të shpërqendruara. Ata që bëjnë padrejtësi (idhujtarët) bisedojnë fshehurazi: "A nuk është ky (Muhamedi) njeri

[1] Njerëzve u është afruar shumë koha për dhënien e llogarisë së madhe (në ditën e Llogarisë) për atë që kanë vepruar në dynja, por megjithatë, mohuesit vazhdojnë të jenë të shkujdesur dhe të pavëmendshëm ndaj kësaj të vërtete, me shpinën të kthyer ndaj këtij paralajmërimi, kështu që nuk mendojnë e nuk përgatiten aspak për të, nga injoranca dhe mosnjohja e asaj që i pret!

[2] Sa herë që mohuesve u lexohet diçka e re që Allahu i shpall Muhamedit nga ky Kuran për të qenë përkujtim dhe paralajmërim për ta, ata e dëgjojnë atë duke luajtur e duke u tallur me të.

si edhe ju? A do të shkoni pas magjisë (së tij), ndërkohë që ju e shihni?[3]

قَالَ رَبِّي يَعْلَمُ ٱلْقَوْلَ فِي ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ ۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٤﴾

4. Ai (i Dërguari) tha: "Zoti im e di plotësisht se çfarë flitet në qiell apo në Tokë, dhe Ai është Gjithëdëgjuesi, i Gjithëdijshmi."[4]

بَلْ قَالُوٓا۟ أَضْغَـٰثُ أَحْلَـٰمٍۭ بَلِ ٱفْتَرَىٰهُ بَلْ هُوَ شَاعِرٌ فَلْيَأْتِنَا بِـَٔايَةٍ كَمَآ أُرْسِلَ ٱلْأَوَّلُونَ ﴿٥﴾

5. Madje ata thonë: "Ky (Kuran) është përbërje ëndrrash të ngatërruara! Jo, ai (Muhamedi) e ka trilluar atë! Jo jo, ai është poet! Le të na sjellë një mrekulli, ashtu si u dërguan të dërguarit e mëparshëm!"[5]

مَآ ءَامَنَتْ قَبْلَهُم مِّن قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَـٰهَآ ۖ أَفَهُمْ يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾

6. Asnjë qytet nga ato që Ne kemi shkatërruar para këtyre nuk ka besuar, a do të besojnë këta?[6]

---

[3] Mohuesit dhe idhujtarët e dëgjojnë atë që shpallet nga Kurani duke u tallur dhe me zemrat e tyre krejtësisht të shpërqendruara – nuk mendojnë dhe nuk analizojnë asgjë nga provat që Allahu u sjell tyre. Madje, ata kurashitë që bënë padrejtësi me idhujtarinë, mohimin dhe fjalët e tyre ndaj të dërguarit të Allahut, bisedojnë fshehurazi duke i thënë njëri-tjetrit: "A nuk është ky, që pretendon se është i dërguar nga Allahu - Muhamedi, njeri ashtu si edhe ju, dhe nuk ka asnjë dallim nga ju? A do të ndiqni magjinë e tij – Kuranin – ndërkohë që ju e shihni se ai është njeri dhe e dini se Kurani i tij është magji?"

[4] I Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) e ktheu çështjen tek Allahu dhe u tha mohuesve dhe përgënjeshtruesve të tij: "Zoti im e di mirë gjithçka që flitet në qiell apo në Tokë, dhe e di mirë se çfarë flisni ju fshehurazi me njëri-tjetrin, sepse Ai i dëgjon të gjitha fjalët tuaja dhe i di mirë të gjitha gjendjet tuaja, Ai është Gjithëdëgjuesi, i Gjithëdijshmi." Ky ishte kërcënim për mohuesit dhe idhujtarët e Mekës, në mënyrë që të ndryshonin dhe të merrnin rrugën e drejtë të Zotit.

[5] Mohuesit dhe idhujtarët nuk e besuan urtësinë e Kuranit dhe se ai është vërtet shpallje nga Allahu që i shpallet Muhamedit, madje disa prej tyre thanë: "Ky Kuran është një përzierje ëndrrash të ngatërruara që i ka parë Muhamedi, dhe nuk kanë asnjë përmbajtje reale!" Të tjerë thanë: "Jo, por atë e ka trilluar dhe sajuar Muhamedi dhe nuk është assesi shpallje nga Zoti!" Të tjerë thanë: "Jo jo, por Muhamedi është poet dhe Kuranin e thur vetë ai si poezi, përndryshe le të na sjellë një mrekulli të prekshme si mrekullitë me të cilat ishin dërguar të dërguarit e mëparshëm, si deveja e Salihut apo mrekullitë e Musait, nëse do që t'i besojmë atij!"

[6] Para mohuesve të Mekes, asnjë qytet, banorët e të cilëve u kërkuan mrekulli të dërguarve të tyre dhe mrekullitë që kërkuan u erdhën, por ata i mohuan ato, kështu që Ne i

وَمَآ أَرۡسَلۡنَا قَبۡلَكَ إِلَّا رِجَالٗا نُّوحِيٓ إِلَيۡهِمۡۖ فَسۡـَٔلُوٓاْ أَهۡلَ ٱلذِّكۡرِ إِن كُنتُمۡ لَا تَعۡلَمُونَ ٧

7. Ne nuk kemi dërguar para teje (o Muhamed) veçse burra, të cilëve u kemi shpallur (shpalljen Tonë). Pyetni njerëzit e Shkrimeve (të mëparshme), nëse ju (mohues) nuk e dini![7]

وَمَا جَعَلۡنَٰهُمۡ جَسَدٗا لَّا يَأۡكُلُونَ ٱلطَّعَامَ وَمَا كَانُواْ خَٰلِدِينَ ٨

8. Ne nuk i bëmë ata (të dërguarit) trupa që nuk hanë ushqim, as nuk ishin të pavdekshëm.[8]

ثُمَّ صَدَقۡنَٰهُمُ ٱلۡوَعۡدَ فَأَنجَيۡنَٰهُمۡ وَمَن نَّشَآءُ وَأَهۡلَكۡنَا ٱلۡمُسۡرِفِينَ ٩

9. Pastaj, ua përmbushëm atyre premtimin, duke i shpëtuar ata bashkë me ata që deshëm, ndërsa ata që e tepruan i shkatërruam.[9]

لَقَدۡ أَنزَلۡنَآ إِلَيۡكُمۡ كِتَٰبٗا فِيهِ ذِكۡرُكُمۡۖ أَفَلَا تَعۡقِلُونَ ١٠

10. Ne ju kemi zbritur juve një Libër, në të cilin ka përkujtesë për ju. A nuk e kuptoni?[10]

shkatërruam ata, a thua këta idhujtarë të Mekes do të besojnë nëse u sjellim mrekullitë që ata kërkojnë? - Sigurisht që nuk do të besojnë, prandaj nuk ua sjellim ato, përndryshe do i shpejtojmë dënimin dhe do i shkatërrojmë të gjithë, si ata para tyre.

[7] Para teje, o Muhamed, Ne nuk kemi dërguar veçse burra nga njerëzit, të cilëve u kemi shpallur shpalljet Tona, dhe nuk kemi dërguar asnjëherë engjëj si të dërguar tek njerëzit. Nëse ju, mohues e idhujtarë të Mekes, nuk e dini këtë, atëherë pyesni dijetarët që kanë njohuri për Shkrimet e mëparshme qiellore, Teuratin dhe Inxhilin.

[8] Ne nuk i bëmë të dërguarit para Muhamedit trupa të mbinatyrshëm që nuk kanë nevojë për ushqim, as nuk ishin të pavdekshëm në këtë botë.

[9] Pastaj, Ne ua përmbushëm premtimin Tonë të dërguarve Tanë dhe pasuesve të tyre që deshëm të udhëzonim prej popujve të tyre, duke i shpëtuar ata dhe duke u dhënë fitoren mbi armiqtë e tyre, ndërsa ata që e tepruan me mohimin dhe përgënjeshtrimin e tyre ndaj Nesh dhe të dërguarve Tanë, Ne i shkatërruam totalisht.

[10] Ne ju kemi zbritur juve, o kurashit dhe banorë të Mekes, këtë Kuran, në të cilin gjendet krenaria juaj dhe respekti për ju, nëse ju do e besoni dhe do merrni mësim prej tij. A nuk e kuptoni se me çfarë ju ka privilegjuar Zoti juaj ndaj popujve të tjerë?

وَكَمْ قَصَمْنَا مِن قَرْيَةٍ كَانَتْ ظَالِمَةً وَأَنشَأْنَا بَعْدَهَا قَوْمًا ءَاخَرِينَ ﴿١١﴾

11. Sa e sa qytete, që kanë qenë të padrejtë (mohues), i kemi shkatërruar; dhe pas tyre kemi ngritur popuj të tjerë![11]

فَلَمَّآ أَحَسُّوا بَأْسَنَآ إِذَا هُم مِّنْهَا يَرْكُضُونَ ﴿١٢﴾

12. Kur e ndienin dënimin Tonë, ata iknin me vrap.[12]

لَا تَرْكُضُوا وَٱرْجِعُوٓا۟ إِلَىٰ مَآ أُتْرِفْتُمْ فِيهِ وَمَسَـٰكِنِكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْـَٔلُونَ ﴿١٣﴾

13. "Mos ikni! Kthehuni në luksin dhe në pallatet tuaja, që të mund t'ju kërkojnë (nevojtarët)."[13]

قَالُوا۟ يَـٰوَيْلَنَآ إِنَّا كُنَّا ظَـٰلِمِينَ ﴿١٤﴾

14. Ata thanë: "Mjerë ne! Me të vërtetë, kemi qenë të padrejtë!"[14]

فَمَا زَالَت تِّلْكَ دَعْوَىٰهُمْ حَتَّىٰ جَعَلْنَـٰهُمْ حَصِيدًا خَـٰمِدِينَ ﴿١٥﴾

15. Dhe vazhduan ta përsëritnin këtë fjalë, derisa Ne i lamë të korrur, të fikur (pa jetë).[15]

---

[11] Shumë qytete, banorët e të cilëve ishin të padrejtë - për shkak të mohimit të Allahut dhe përgënjeshtrimit të të dërguarve të Tij - Ne i shkatërruam me dënim duke i zhdukur të gjithë ata, dhe pas tyre krijuam e ngritëm popuj të tjerë.

[12] Kur ata popuj mohues e ndienin dhe e shihnin dënimin e Allahut të zbriste mbi ta, ata iknin me vrap jashtë qytetit për t'i shpëtuar dënimit.

[13] Mos ikni, por kthehuni në luksin dhe në pallatet tuaja madhështore, se ndoshta vjen dikush e ju kërkon diçka nga ajo që zotëroni apo që keni në dorë prej pushtetit, si zakonisht! – Kjo u thuhet në mënyrë tallëse, pasi që atyre u erdhi tashmë shkatërrimi dhe humbën gjithçka kishin prej pasurisë e fisnikërisë, madje edhe jetën e tyre në këtë botë, dhe i pret një dënim tjetër edhe më i ashpër dhe i përhershëm në botën tjetër.

[14] Ata nuk mund të përgjigjen ndryshe veçse me pranim të krimit të tyre, duke thënë: "Të mjerët ne! Kemi qenë me të vërtetë të padrejtë kur mohuam Zotin tonë dhe përgënjeshtruam të dërguarët e Tij."

[15] Ata vazhduan ta përsërisin fjalën e tyre "Të mjerët ne! Me të vërtetë, kemi qenë të padrejtë!", deri sa i lamë pa jetë, si drithi i korrur dhe si zjarri i fikur. – Prandaj, kujdes, o ju që e dëgjoni këtë fjalë, nga vazhdimi në përgënjeshtrimin e Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), përndryshe mbi ju do të bjerë dënim i njëjtë me atë që i ka rënë popujve të mëparshëm kur ata përgënjeshtronin të dërguarit e tyre!

وَمَا خَلَقْنَا ٱلسَّمَآءَ وَٱلْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَـٰعِبِينَ ﴿١٦﴾

16. Ne nuk e krijuam qiellin, Tokën dhe gjithçka gjendet mes tyre, për të luajtur.[16]

لَوْ أَرَدْنَآ أَن نَّتَّخِذَ لَهْوًا لَّٱتَّخَذْنَـٰهُ مِن لَّدُنَّآ إِن كُنَّا فَـٰعِلِينَ ﴿١٧﴾

17. Sikur të donim të argëtoheshim, do ta bënim me diçka pranë Nesh, nëse do të bënim diçka të tillë![17]

بَلْ نَقْذِفُ بِٱلْحَقِّ عَلَى ٱلْبَـٰطِلِ فَيَدْمَغُهُۥ فَإِذَا هُوَ زَاهِقٌ ۚ وَلَكُمُ ٱلْوَيْلُ مِمَّا تَصِفُونَ ﴿١٨﴾

18. Por Ne e godasim të pavërtetën me të vërtetën, e cila e shkatërron atë dhe ajo zhduket menjëherë. Dhe juve (o idhujtarë) ju takon mjerimi, për atë që i atribuoni Allahut.[18]

[16] Ne nuk e kemi krijuar qiellin, Tokën dhe gjithçka gjendet mes tyre më kot dhe pa qëllim, por që të jenë provë ndaj jush për Fuqinë dhe Urtësinë Tonë, o njerëz, në mënyrë që ju ta mësoni se Ai që i ka krijuar këto dhe ju, është vërtet i Plotfuqishëm dhe është i Vetmi që duhet të adhurohet.

[17] Sikur të donim të argëtoheshim, me fëmijë apo bashkëshorte, Ne do ta bënim këtë me diçka që është pranë Nesh dhe jo me atë që është tek ju (siç thanë që Uzejri dhe Isai janë bijtë e Allahut), nëse do të bënim diçka të tillë, por kjo nuk na përshtatet Neve, dhe Ne jemi shumë lart të pasurit nevojë për fëmijë apo bashkëshrote, apo për të luajtur e për t'u argëtuar!

[18] Ne nuk i kemi krijuar qiejt dhe Tokën për të luajtur e për t'u argëtuar, por e zbresim të vërtetën nga Ne – Kuranin – dhe me të godasim të pavërtetën – mohimin dhe mohuesit – dhe ajo (e vërteta) i çan kokën të pavërtetës deri sa çarja arrin në tru, kështu që e vret dhe e rrëzon përtokë, dhe atëherë e pavërteta zhduket menjëherë. Kurse juve, o mohues e idhujtarë, ju takon mjerimi dhe dënimi i përhershëm në botën tjetër, për atë që i atribuoni Allahut prej atributeve dhe cilësive që nuk i përshtaten Madhështisë së Tij, prej veshjes së të pasurit fëmijë apo bashkëshorte! I Lartë është Allahu nga diçka e tillë!

وَلَهُۥ مَن فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۚ وَمَنۡ عِندَهُۥ لَا يَسۡتَكۡبِرُونَ عَنۡ عِبَادَتِهِۦ وَلَا يَسۡتَحۡسِرُونَ ١٩

19. Të Tij janë të gjithë ata që gjenden në qiej dhe në Tokë. Ata që janë tek Ai (engjëjt), nuk sillen kurrë me mendjemadhësi ndaj adhurimit të Tij dhe nuk lodhen kurrë (së adhuruari Atë).[19]

يُسَبِّحُونَ ٱلَّيۡلَ وَٱلنَّهَارَ لَا يَفۡتُرُونَ ٢٠

20. Ata (engjëjt) e lavdërojnë Atë natë e ditë, pa ndalur kurrë.[20]

أَمِ ٱتَّخَذُوٓاْ ءَالِهَةٗ مِّنَ ٱلۡأَرۡضِ هُمۡ يُنشِرُونَ ٢١

21. Apo mos kanë marrë zota nga toka, të cilët mund të ringjallnin të vdekurit?[21]

لَوۡ كَانَ فِيهِمَآ ءَالِهَةٌ إِلَّا ٱللَّهُ لَفَسَدَتَاۚ فَسُبۡحَٰنَ ٱللَّهِ رَبِّ ٱلۡعَرۡشِ عَمَّا يَصِفُونَ ٢٢

22. Sikur në ato dyja (qiej dhe Tokë) të kishte zota të tjerë përveç Allahut, ato do të prisheshin që të dyja. Pra, i Lartësuar është Allahu, Zoti i Arshit, nga ajo që ata (idhujtarët) i atribuojnë Atij![22]

---

[19] Të gjithë ata që gjenden në qiej e në Tokë janë të Allahut, dhe ata që janë afër Tij prej engjëjve, nuk bëjnë kurrë mendjemadhësi ndaj adhurimit të Tij, nuk neveriten kurrë nga adhurimi dhe nuk lodhen kurrë së adhuruari Allahun. – Atëherë, si mundet që ju, o idhujtarë, t'i shoqëroni Allahut në adhurim dikë që është rob dhe krijesë e Tij, dhe që e adhuron Allahun natë e ditë, apo që të thoni se engjëjt janë bijat e Allahut, ndërkohë që babai nuk mund të robërojë fëmijët e vet, ndërsa engjëjt janë robër të Allahut?!

[20] Engjëjt e përmendin Allahun me lavdërim dhe madhërim e lartësim natë e ditë pa pushim, pa u dobësuar dhe pa u lodhur – njësoj si frymëmarrja për ne njerëzit, të cilën nuk mund ta harrojmë sado që të jemi të preokupuar me diçka tjetër. – Pra, si mund të merrni engjëjt për zota dhe t'i adhuroni në vend të Allahut apo përkrah Tij, ndërkohë që vetë ata janë rob të Allahut dhe adhurojnë Atë pa pushim?!

[21] Apo mos kanë marrë këta idhujtarë për zota gjëra që gjenden në tokë, si gurët apo metalet, të cilët mund të ringjallin të vdekurit? – Sigurisht që zotat e tyre nuk munden të ringjallin të vdekurit, madje as të flasin apo të lëvizin, apo t'u sjellin ndonjë dëm apo dobi, kështu që si mundet që t'i adhurojnë ato?!

[22] Sikur në qiej dhe në Tokë të kishte zota të tjerë përveç Allahut, që të rregullonin dhe të drejtonin çështjet në to, atëherë sistemi do të prishej dhe gjithçka do të shkatërrohej. Pra, i Pastër dhe i Lartësuar është Allahu nga gjithçka që i atribuojnë dhe i veshin mohuesit dhe idhujtarët prej fëmijëve, ortakëve apo trillimeve të tjera të tyre.

لَا يُسْـَٔلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْـَٔلُونَ ﴿٢٣﴾

23. Ai (Allahu) nuk mund të pyetet për atë që bën, kurse ata do të pyeten të gjithë.[23]

أَمِ ٱتَّخَذُوا۟ مِن دُونِهِۦٓ ءَالِهَةً ۖ قُلْ هَاتُوا۟ بُرْهَـٰنَكُمْ ۖ هَـٰذَا ذِكْرُ مَن مَّعِىَ وَذِكْرُ مَن قَبْلِى ۗ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ٱلْحَقَّ ۖ فَهُم مُّعْرِضُونَ ﴿٢٤﴾

24. Apo kanë marrë zota të tjerë përveç Tij?! Thuaju: “Sillni provën tuaj! Ky (Kuran) është përkujtesa e atyre që janë me mua dhe po kështu është edhe përkujtesa e atyre që kanë qenë para meje (Librat e Mëparshëm)." Por shumica e tyre nuk e di të Vërtetën, kështu që kthejnë shpinën.[24]

[23] Askush nuk mund ta pyesë Zotin e Arshit për atë që Ai bën me krijesat e Tij, në qiej apo në Tokë, prej dhënies jetë apo vdekje, prej ngritjes apo rrëzimit, e të tjera prej gjykimeve që Ai vendos për ta; sepse ata janë krijesat dhe robërit e Tij, dhe që të gjithë janë në pronën dhe pushtetin e Tij, dhe asnjë nuk është mbi Të, që të mund ta pyesë për atë që bën, kurse të gjithë ata që gjenden në qiej e në Tokë prej krijesave dhe robërve të Tij do të pyeten për veprat e tyre dhe do të merren në llogari për to, nga Ai, i Cili është Zoti i tyre dhe mbi të gjithë ata.

[24] A mos kanë marrë këta idhujtarë zota të tjerë që i adhurojnë në vend të Allahut, dhe që janë në gjendje t'u sjellin atyre dëm apo dobi, apo t'u japin jetë apo vdekje?! Thuaju atyre, o i Dërguar: "Sillni provën tuaj për zotat që adhuroni në vend të Allahut! Në këtë Kuran që më është shpallur mua, nuk ka asnjë provë për ju, dhe po ashtu në Librat që Allahu ka shpallur më parë nuk ka asnjë provë për zotat tuaj." Por shumica e tyre adhurojnë zota të tjerë në vend të Allahut nga injoranca dhe imitimi i tyre i verbër, kështu që ata i kthejnë shpinën të vërtetës dhe e mohojnë atë.

وَمَآ أَرۡسَلۡنَا مِن قَبۡلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِيٓ إِلَيۡهِ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱعۡبُدُونِ ٢٥

25. Ne nuk kemi dërguar ndonjë të dërguar para teje (o Muhamed), që të mos i kemi shpallur se: "Nuk ka zot tjetër (që meriton të adhurohet) përveç Meje, prandaj më adhuroni vetëm Mua!"[25]

وَقَالُواْ ٱتَّخَذَ ٱلرَّحۡمَٰنُ وَلَدٗاۗ سُبۡحَٰنَهُۥۚ بَلۡ عِبَادٞ مُّكۡرَمُونَ ٢٦

26. Ata thonë: "I Gjithëmëshirshmi ka fëmijë (prej engjëjve)!" I Pastër e i Lartësuar është Ai! Nuk është ashtu, por ata (engjëjt) janë robër të nderuar (të Tij).[26]

لَا يَسۡبِقُونَهُۥ بِٱلۡقَوۡلِ وَهُم بِأَمۡرِهِۦ يَعۡمَلُونَ ٢٧

27. Ata (engjëjt) nuk flasin para se të flasë Ai dhe veprojnë vetëm me Urdhrin e Tij.[27]

يَعۡلَمُ مَا بَيۡنَ أَيۡدِيهِمۡ وَمَا خَلۡفَهُمۡ وَلَا يَشۡفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ٱرۡتَضَىٰ وَهُم مِّنۡ خَشۡيَتِهِۦ مُشۡفِقُونَ ٢٨

28. Ai e di se çfarë kanë vepruar (engjëjt) dhe çfarë do të veprojnë ata, ndërsa ata nuk mund të ndërmjetësojnë veçse për atë që Ai pëlqen, dhe nga frika prej Tij ata janë shumë të kujdesshëm.[28]

---

[25] Ne nuk kemi dërguar asgjë të dërguar para teje, o Muhamed, që të mos i kemi shpallur se: "Nuk ka zot tjetër që meriton të adhurohet përveç Meje, kështu që më adhuroni vetëm Mua!"

[26] Idhujtarët thonë: "I Gjithëmëshirshmi ka bërë fëmijë, e ato janë engjëjt, që janë bijat e Tij!" I Pastër dhe i Lartësuar është Allahu nga diçka e tillë e ulët që nuk i përshtatet Madhështisë së Tij! Nuk është ashtu, por engjëjt janë robër të Allahut, dhe robëria e refuzon birësinë, sepse robi nuk mund të jetë fëmijë e zotëriut, përndryshe nuk do të ishte rob i tij; por engjëjt janë robër të nderuar të Allahut, të cilëve Allahu u ka dhënë vend të lart pranë Tij, ndërsa ata i binden Atij plotësisht dhe nuk flasin as nuk veprojnë asgjë pa lejen e Tij.

[27] Engjëjt nuk flasin para se të flasë Allahu, deri sa Ai t'u japë lejë për të folur, dhe gjithçka që ata veprojnë, e bëjnë me urdhrin e Tij; pra ata janë robër dhe shërbëtorë të Tij dhe jo fëmijë të Tij.

[28] Allahu i di të gjitha ato që kanë bërë engjëjt në të shkuarën dhe ato që do të bëjnë në të ardhmen, dhe ata nuk mund të ndërmjetësojnë tek Allahu për askënd, përveç atij që pëlqen Allahu të ndërmjetësojnë për të; dhe nga frika prej Allahut ata janë shumë të

* وَمَن يَقُلْ مِنْهُمْ إِنِّيٓ إِلَٰهٌ مِّن دُونِهِۦ فَذَٰلِكَ نَجْزِيهِ جَهَنَّمَ ۚ كَذَٰلِكَ نَجْزِى ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٢٩﴾

29. Kushdo prej tyre (engjëjve) që do të thoshte: "Unë jam zot, bashkë me Atë (Allahun)", Ne do ta shpërblenim atë me Xhehenem. Kështu i shpërblejmë Ne të padrejtët.[29]

أَوَلَمْ يَرَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓا۟ أَنَّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَٰهُمَا ۖ وَجَعَلْنَا مِنَ ٱلْمَآءِ كُلَّ شَىْءٍ حَىٍّ ۖ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٠﴾

30. A nuk e kanë parë mohuesit se qiejt dhe Toka kanë qenë të ngjitura me njëra-tjetrën (një masë e vetme), pastaj Ne i ndamë ato dhe nga uji krijuam çdo gjë të gjallë? Akoma nuk besojnë?![30]

وَجَعَلْنَا فِى ٱلْأَرْضِ رَوَٰسِىَ أَن تَمِيدَ بِهِمْ وَجَعَلْنَا فِيهَا فِجَاجًا سُبُلًا لَّعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٣١﴾

31. Në Tokë vendosëm male të patundura, që ajo të mos lëkundet bashkë me ta (njerëzit) dhe bëmë nëpër të shtigje dhe rrugë të gjera, që ata të ecin nëpër to.[31]

---

kujdesshëm se mos bëjnë diçka gabim apo mos shkelin ndonjë urdhër apo ndalesë të Allahut.

[29] Kushdo prej engjëjve, që do të thoshte: "Unë jam zot, bashkë me Allahun" – duke supozuar, sepse ata kurrë nuk e thonë -, atëherë Ne do ta shpërblenim atë me përjetësim në zjarrin e Xhehenemit. Kështu i shpërblejmë Ne të padrejtët idhujtarë e mohues të Allahut.

[30] A nuk e kanë parë mohuesit (me shkencën e tyre që u ka zbuluar Allahu) dhe a nuk e kanë mësuar tashmë se qiejt dhe Toka kanë qenë të ngjitura me njëra-tjetrën në një masë të vetme, pastaj Ne i ndamë ato me Fuqinë Tonë dhe nga qielli zbritëm shi mbi Tokë, dhe kështu bëmë që të dalin bimët nga Toka dhe nga uji krijuam çdo gjë të gjallë? Akoma nuk besojnë këta mohues, edhe pse e shohin me sytë e tyre si ka ndodhur krijimi; akoma nuk e madhërojnë dhe adhurojnë vetëm Allahun?!

[31] Ne kemi krijuar në Tokë male të fortë e të patundur, të ngulura mirë, që Toka të mos lëkundet bashkë me njerëzit, dhe nëpër Tokë kemi bërë shtigje dhe rrugë të gjera, në mënyrë që njerëzit t'i ndjekin ato rrugë në udhëtimet e tyre.

وَجَعَلْنَا ٱلسَّمَآءَ سَقْفًا مَّحْفُوظًا ۖ وَهُمْ عَنْ ءَايَـٰتِهَا مُعْرِضُونَ ﴿٣٢﴾

32. Kurse qiellin e bëmë çati të mbrojtur, por ata i shmangen provave të tij.[32]

وَهُوَ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلَّيْلَ وَٱلنَّهَارَ وَٱلشَّمْسَ وَٱلْقَمَرَ ۖ كُلٌّ فِى فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٣٣﴾

33. Është Ai (Allahu), i Cili ka krijuar natën dhe ditën, Diellin dhe Hënën, ku secila prej tyre lundron në një orbitë të caktuar.[33]

وَمَا جَعَلْنَا لِبَشَرٍ مِّن قَبْلِكَ ٱلْخُلْدَ ۖ أَفَإِين مِّتَّ فَهُمُ ٱلْخَـٰلِدُونَ ﴿٣٤﴾

34. Ne nuk ia kemi dhënë pavdekësinë askujt para teje (o Muhamed); e nëse ti vdes, a do të jetojnë ata përgjithmonë?![34]

---

[32] Kurse qiellin e bëmë çati, në formë të kupolës, të mbrojtur dhe mbrojtës të Tokës – kupolë të mbrojtur nga rënia edhe pse nuk ka shtylla, të mbrojtur nga depërtimi i djajve që të ngjiten dhe ta kalojnë atë; dhe kupolë mbrojtëse të Tokës nga stuhitë kozmike apo diellore – por mohuesit i shmangen dhe i kthejnë shpinën provave dhe mrekullive të Allahut që i shohin në qiell. – Në disa hadithe, megjithëse të dobëta në transmetim, por kuptimi nuk mund të jetë veçse shpallje që i është shpallur Muhamedit (salallahu alejhi ue selem), qielli përshkruhet me fjalët: "Çati e mbrojtur dhe penguese e valëve (elektromagnetike, stuhive kozmike apo diellore) që të arrijnë tek ju!" [Muhamed Nasirudin el Albani, Tahrixh Mishkatul Mesabih, 5667; Daif Et Tirmidhi, 3298].

[33] Është Allahu i Madhëruar Ai që ka krijuar natën dhe ditën, si mirësi për ju, o njerëz, dhe provë e argument për Madhështinë dhe Pushtetin e Tij absolut, të Cilit i përket me të drejtë adhurimi, pa i shoqëruar askënd prej krijesave të Tij; nata dhe dita pasojnë njera-tjetrën për të mirën tuaj në Tokë, që të mund të jetoni e të punoni për këtë botë dhe për botën tjetër; dhe është po Ai që ka krijuar Diellin dhe Hënën, që janë shkaqe dhe shenja të natës dhe të ditës, dhe që notojnë në orbitën e tyre të caktuar në mënyrë të përpiktë dhe të pagabuar. Atëherë, si mund të adhuroni zota të tjerë përveç Krijuesit Absolut, apo si mund ta mohoni Atë dhe t'i ktheni shpinën Atij dhe provave të Tij, kur ju keni nevojë për Të, kurse Ai nuk ka nevojë për ju dhe për askënd e asgjë?!

[34] Ne nuk ia kemi dhënë pavdekshmërinë dhe jetesën përgjithmonë në këtë botë asnjë njeriu dhe asnjë profeti para teje, o Muhamed, kështu që, nëse vdes ti, a mos shpresojnë që ata idhujtarë e mohues që të përgënjeshtrojnë ty të jenë të përjetshëm?! Sigurisht që do të vdesin në afatin e tyre të caktuar dhe do të kthehen te Zoti i tyre për të dhënë llogari.

كُلُّ نَفْسٍ ذَآئِقَةُ ٱلْمَوْتِ ۗ وَنَبْلُوكُم بِٱلشَّرِّ وَٱلْخَيْرِ فِتْنَةً ۖ وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٣٥﴾

35. Çdo qenie e krijuar do ta shijojë vdekjen! Ne ju sprovojmë ju (o njerëz) me të keqen dhe me të mirën, si sprovë, dhe te Ne do të ktheheni të gjithë.[35]

وَإِذَا رَءَاكَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓا۟ إِن يَتَّخِذُونَكَ إِلَّا هُزُوًا أَهَٰذَا ٱلَّذِى يَذْكُرُ ءَالِهَتَكُمْ وَهُم بِذِكْرِ ٱلرَّحْمَٰنِ هُمْ كَٰفِرُونَ ﴿٣٦﴾

36. Kur mohuesit të shohin ty (o Muhamed), ata vetëm tallen me ty (duke thënë): "Ky është ai që flet keq për zotat tuaj?!", ndërkohë që përmendjen e të Gjithëmëshirshmit ata e mohojnë.[36]

خُلِقَ ٱلْإِنسَٰنُ مِنْ عَجَلٍ ۚ سَأُو۟رِيكُمْ ءَايَٰتِى فَلَا تَسْتَعْجِلُونِ ﴿٣٧﴾

37. Njeriu është krijuar nga nxitimi (i nxituar). Së shpejti do t'ja tregoj provat e Mia, prandaj mos më kërkoni të nxitoj në sjelljen e tyre.[37]

---

[35] Çdo qenie e gjallë që ka krijuar Allahu do ta shijojë vdekjen, do ta ndjejë dhimbjen e daljes së shpirtit nga trupi, dhe askush nuk do të jetë i përjetshëm dhe i pavdekshëm në këtë botë, përveç Krijuesit. Ekzistenca e të gjithë qenieve që ka krijuar Allahu në këtë botë është me qëllimin për t'u sprovuar nga Allahu me urdhra e ndalesa, me të këqia e me të mira, për të parë nëse do të durojnë e do të falënderojnë apo jo, pastaj kthimi i të gjithëve do të jetë vetëm tek Allahu, për të dhënë llogari dhe për të marrë shpërblimin e merituar.

[36] Kur mohuesit nga populli yt, o Muhamed, të shohin ty, ata e bëjnë me gisht nga ti dhe i thonë njëri-tjetrit në formë tallje me ty: "Ky na qenka ai që flet keq për zotat tuaj?!" ato zota prej druri e guri që nuk mund të sjellin asnjë të mirë apo të keqe, ndërkohë që ata janë duke mohuar Zotin e tyre të Gjithëmëshirshëm dhe mirësitë e Tij ndaj tyre dhe ndaj të gjithë njerëzve, duke përfshirë edhe këtë Kuran, që është për të mirën e tyre dhe udhëzim për ta.

[37] Njeriu është krijuar i nxituar, që i do gjërat të ndodhin shpejt e shpejt, saqë thua se është krijuar nga nxitimi. Së shpejti do t'jua sjellim provat Tona dhe dënimin që po kërkoni t'ju zbresim, o idhujtarë të Mekes, prandaj mos na kërkoni ta shpejtojmë atë, sepse është duke ju ardhur, dhe nuk do t'ju gëzojë aspak, por përkundrazi!

وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا ٱلۡوَعۡدُ إِن كُنتُمۡ صَٰدِقِينَ ٣٨

38. Ata pyesin: “Kur do të ndodhë ky kërcënim, nëse jeni të sinqertë?”[38]

لَوۡ يَعۡلَمُ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ حِينَ لَا يَكُفُّونَ عَن وُجُوهِهِمُ ٱلنَّارَ وَلَا عَن ظُهُورِهِمۡ وَلَا هُمۡ يُنصَرُونَ ٣٩

39. Sikur ta dinin mohuesit (çfarë do të heqin) kur nuk do të mund ta largojnë zjarrin as nga fytyrat as nga shpinat e tyre dhe as nuk do të ndihmohen![39]

بَلۡ تَأۡتِيهِم بَغۡتَةٗ فَتَبۡهَتُهُمۡ فَلَا يَسۡتَطِيعُونَ رَدَّهَا وَلَا هُمۡ يُنظَرُونَ ٤٠

40. Por ai (Kiameti) do t’u vijë atyre befasisht dhe do t’i hutojë ata, kështu që nuk do të mund ta shmangin atë dhe as nuk do t’u jepet afat![40]

وَلَقَدِ ٱسۡتُهۡزِئَ بِرُسُلٖ مِّن قَبۡلِكَ فَحَاقَ بِٱلَّذِينَ سَخِرُواْ مِنۡهُم مَّا كَانُواْ بِهِۦ يَسۡتَهۡزِءُونَ ٤١

41. Edhe me të dërguar të tjerë para teje janë tallur, por atyre që talleshin u erdhi dënimi, me të cilin talleshin.[41]

---

[38] Mohuesit që kërkojnë shpejtimin e kiameti apo të ardhjes së dënimit të Zotit thonë: "Kur do të ndodhë kjo me të cilën na kërcënon, o Muhamed, nëse je i sinqertë në ato që thua, bashkë me ndjekësit e tu?" Me bindjen e tyre se nuk do të ndodhë kurrë.

[39] Sikur ta dinin këta mohues e idhujtarë që kërkojnë shpejtimin e dënimit të Allahut, se çfarë do të heqin atëherë kur nuk do të mund ta largojnë zjarrin nga fytyrat apo shpinat e tyre, dhe as nuk do të ndihmohen nga askush, nuk do të vazhdonin në mosbesimin e tyre dhe nuk do e kërkonin kurrë shpejtimin e dënimit të vetë atyre!

[40] Në fakt, Kimeti do t'u vijë mohuesve befasisht dhe do t'i hutojë e do t'i tmerrojë ata, kështu që nuk do të mund ta largojnë atë nga vetja e tyre dhe as nuk u jepet afat që të pendohen apo të justifikohen, sepse atë ditë nuk do të pranohet më pendimi, kur njerëzit ta shohin kiametin me sytë e tyre, sepse atëherë nuk do të jetë më i fshehtë që të mund të besohet apo të mohohet!

[41] Janë tallur edhe me të dërguar të tjerë para teje, o Muhamed, por atyre që talleshin u erdhi ai dënim me të cilin talleshin; po kështu mund t'iu vijë edhe atyre që tallen me ty, prandaj të marrin mësim nga të mëparshmit.

قُلۡ مَن يَكۡلَؤُكُم بِٱلَّيۡلِ وَٱلنَّهَارِ مِنَ ٱلرَّحۡمَٰنِۚ بَلۡ هُمۡ عَن ذِكۡرِ رَبِّهِم مُّعۡرِضُونَ ٤٢

42. Thuaju: "Kush mund t'ju ruajë natën apo ditën nga i Gjithëmëshirshmi?" Por megjithatë, ata shmangen nga përmendja e Zotit të tyre.[42]

أَمۡ لَهُمۡ ءَالِهَةٞ تَمۡنَعُهُم مِّن دُونِنَاۚ لَا يَسۡتَطِيعُونَ نَصۡرَ أَنفُسِهِمۡ وَلَا هُم مِّنَّا يُصۡحَبُونَ ٤٣

43. Apo mos kanë zota të tjerë që mund t'i mbrojnë prej Nesh? Ata nuk mund të ndihmojnë as veten e tyre dhe as nuk mund të mbrohen nga Ne.[43]

بَلۡ مَتَّعۡنَا هَٰٓؤُلَآءِ وَءَابَآءَهُمۡ حَتَّىٰ طَالَ عَلَيۡهِمُ ٱلۡعُمُرُۗ أَفَلَا يَرَوۡنَ أَنَّا نَأۡتِي ٱلۡأَرۡضَ نَنقُصُهَا مِنۡ أَطۡرَافِهَآۚ أَفَهُمُ ٱلۡغَٰلِبُونَ ٤٤

44. Ne u dhamë kënaqësi këtyre (mohuesve) dhe baballarëve të tyre, dhe ua zgjatëm jetën. A nuk e shohin ata që Ne e pakësojmë gradualisht tokën e tyre nga skajet e saj? A mos do të jenë ata fituesit?![44]

[42] Thuaju, o Muhamed, atyre që kërkojnë shpejtimin e dënimit: "Askush nuk mund tju ruajë e tju mbrojë, as natën as ditën, as kur jeni në gjumë as kur jeni zgjuar, nga dënimi i të Gjithëmëshirshmit, nëse zbret mbi ju." Por, megjithatë, ata shmangen nga përmendja e Zotit të tyre dhe nga ky Kuran, dhe nuk mendojnë e nuk marrin mësim prej tij, nga injoranca dhe mendjelehtësia e tyre.

[43] A mos kanë ata idhujtarë e mohues zota të tjerë që mund t'i mbrojnë ata nga dënimi Ynë?! Zotat e tyre nuk mund të ndihmojnë as vetveten, e si mund të ndihmojnë adhuruesit e tyre?! Dhe sigurisht që as nga Ne nuk do të ndihmohen e nuk të mbrohen, kështu që dënimi i tyre është i pashmangshëm.

[44] Mohuesit e Mekes u mashtruan ashtu si u mashtruan prindërit e tyre me kënqasitë e kësaj bote, pasuritë dhe jetë e gjatë që u kishte dhënë Allahu për një kohë të gjatë, kështu që vazhduan në mosbesimin e tyre duke menduar se nuk do të dënohen ndonjëherë, por harruan ligjin e Allahut në popujt e mëparshëm; Allahu e pakëson tokën e idhujtarëve duke filluar nga skajet e saj, në mënyrë graduale, duke u shkaktuar disfata dhe humbje të njëpasnjëshme. Atëherë, a mos këta idhujtarët e Mekes do të dalin nga Fuqia e Allahut dhe do t'i shpëtojnë vdekjes, e kështu do të jenë ata fituesit kundër të Dërguarit të Allahut dhe besimtarëve?!

قُلْ إِنَّمَآ أُنذِرُكُم بِٱلْوَحْىِ ۚ وَلَا يَسْمَعُ ٱلصُّمُّ ٱلدُّعَآءَ إِذَا مَا يُنذَرُونَ ﴿٤٥﴾

45. Thuaju (o Muhamed): "Unë ju paralajmëroj vetëm me shpalljen (nga Allahu)." Por, të shurdhërit nuk e dëgjojnë thirrjen kur paralajmërohen.[45]

وَلَئِن مَّسَّتْهُمْ نَفْحَةٌ مِّنْ عَذَابِ رَبِّكَ لَيَقُولُنَّ يَـٰوَيْلَنَآ إِنَّا كُنَّا ظَـٰلِمِينَ ﴿٤٦﴾

46. Sikur t'i prekte një puhi e lehtë nga dënimi i Zotit tënd, ata do të thoshin: "Mjerë ne! Kemi qenë vërtet të padrejtë!"[46]

وَنَضَعُ ٱلْمَوَٰزِينَ ٱلْقِسْطَ لِيَوْمِ ٱلْقِيَـٰمَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْـًٔا ۖ وَإِن كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِّنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا ۗ وَكَفَىٰ بِنَا حَـٰسِبِينَ ﴿٤٧﴾

47. Ne do të vendosim peshore të drejta në Ditën e Kiametit, kështu që askujt nuk do t'i bëhet asnjë padrejtësi. Edhe nëse një vepër është sa një kokërr sinapi, ne do ta sjellim atë (do ta llogarisim), dhe mjaftojmë Ne si Llogaritës.[47]

---

[45] Thuaju atyre tek të cilët je dërguar, o Muhamed: "Unë nuk ju frikësoj dhe nuk ju paralajmëroj për ndonjë dënim veçse me shpalljen që më shpallet nga Allahu, me këtë Kuran!" Por, mohuesit nuk e dëgjojnë atë që u lexohet prej Kuranit me dëgjim të vëmendshëm, kështu që nuk përfutojnë prej tij, njësoj sikur thërret të shurdhërin duke e paralajmëruar nga një e keqe, por ai nuk dëgjon.

[46] Sikur këta mohues që kërkojnë shpejtimin e dënimit t'i prekte një puhi e lehtë dhe një pjesë shumë e vogël nga dënimi i Zotit tënd, o Muhamed, ata do ta mësonin përfundimin e përgënjeshtrimit të tyre, kështu që do të luteshin kundër vetvetes me shkatërrim duke thënë: "Mjerë ne! Kemi qenë vërtet të padrejtë kur i shoqëruam Zotit tonë të tjerë në adhurim dhe kur përgënjeshtruam të Dërguarin e Tij tek ne."

[47] Allahu i Madhëruar do të vendosë peshoren e drejtë për llogarinë në Ditën e Kiametit, dhe askujt nuk do t'i bëhet as padrejtësia më e vogël. Madje, edhe nëse një vepër e mirë apo e keqe është e vogël sa një kokërr sinapi, ajo do të llogaritet në llogarinë e të zotit të saj. Dhe mjafton Allahu si Llogaritës i veprave të robërve të Tij, Njohës i të gjitha atyre në hollësi, Ruajtës dhe Regjistrues i tyre në libër, Njohës i vlerës që kanë dhe sasisë së shpërblimit apo dënimit që meritojnë.

وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا مُوسَىٰ وَهَـٰرُونَ ٱلْفُرْقَانَ وَضِيَآءً وَذِكْرًا لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٤٨﴾

48. Ne i dhamë Musait dhe Harunit Dalluesin, dritë dhe përkujtues për të devotshmit;[48]

ٱلَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِٱلْغَيْبِ وَهُم مِّنَ ٱلسَّاعَةِ مُشْفِقُونَ ﴿٤٩﴾

49. ata të cilët i frikësohen Zotit të tyre pa e parë Atë dhe nga Ora (e Kiametit) ata druhen.[49]

وَهَـٰذَا ذِكْرٌ مُّبَارَكٌ أَنزَلْنَـٰهُ ۚ أَفَأَنتُمْ لَهُۥ مُنكِرُونَ ﴿٥٠﴾

50. Edhe ky (Kuran) është përkujtues i bekuar, të cilin e kemi shpallur Ne; a po e mohoni atë?![50]

* وَلَقَدْ ءَاتَيْنَآ إِبْرَٰهِيمَ رُشْدَهُۥ مِن قَبْلُ وَكُنَّا بِهِۦ عَـٰلِمِينَ ﴿٥١﴾

51. Më parë, Ne i dhamë Ibrahimit gjykim të shëndoshë, sepse e njihnim mirë atë (se ishte i denjë).[51]

إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِۦ مَا هَـٰذِهِ ٱلتَّمَاثِيلُ ٱلَّتِىٓ أَنتُمْ لَهَا عَـٰكِفُونَ ﴿٥٢﴾

52. Atëherë, kur ai (Ibrahimi) i tha babait dhe popullit të tij: "Çfarë janë këto statuja, ndaj të cilave ju jeni aq të përkushtuar?!"[52]

---

[48] Ne i dhamë Musait dhe Harunit Dalluesin e të vërtetës nga e pavërteta dhe të hallallit nga harami – Teuratin -, dhe u dhamë të vërtetën me të cilën u bë ndarja dhe gjykimi mes tyre dhe Faraonit; u dhamë dritë udhëzuese – Teurati ishte dritë për ta – dhe përkujtues për të devotshmit:

[49] ata të cilët i frikësohen Zotit të tyre pa e parë Atë dhe që i frikësohen Atij në fshehtësi dhe larg syve të njerëzve, dhe nga Ora e ndodhjes së Kiametit ata druhen dhe kanë frikë se mos ndodh dhe ata nuk e kanë kryer mirë detyrën ndaj Allahut, dhe kështu që i frikësohen dënimit të Tij.

[50] Edhe ky Kuran, ashtu si Teurati, është përkujtues i begatë dhe me dobi të mëdha për besimtarët që marrin mësim prej tij dhe që e zbatojnë atë, dhe atë ia kemi shpallur Ne Muhamedit ashtu si Teuratin Musait dhe Harunit, atëherë si mund ta mohoni atë kur ai është shumë i qartë dhe udhëzues?

[51] Para Musait dhe Harunit, Ne i kishim dhënë Ibrahimit gjykim të shëndoshë dhe udhëzim të drejtë, në të cilin ai i ftoi njerëzit, sepse e dinim mirë se ai ishte i denjë për këtë.

[52] Ne e njhnim mirë Ibrahimin dhe e dinim se ai ishte i denjë për shpalljen tonë, atëherë, kur ai i tha babait dhe popullit të vet: "Çfarë janë këto statuja që i keni bërë me duart tuaja, dhe që i përkushtoheni aq shumë duke i adhuruar ato?!"

قَالُوا۟ وَجَدْنَآ ءَابَآءَنَا لَهَا عَـٰبِدِينَ ﴿٥٣﴾

53. Ata i thanë: “I gjetëm baballarët tanë t'i adhurojnë ato.”[53]

قَالَ لَقَدْ كُنتُمْ أَنتُمْ وَءَابَآؤُكُمْ فِى ضَلَـٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٥٤﴾

54. Ai (Ibrahimi) tha: “Me të vërtetë, ju dhe baballarët tuaj keni qenë në humbje të qartë.”[54]

قَالُوٓا۟ أَجِئْتَنَا بِٱلْحَقِّ أَمْ أَنتَ مِنَ ٱللَّـٰعِبِينَ ﴿٥٥﴾

55. Ata i thanë: “A na ke sjellë të Vërtetën, apo je nga ata që tallen?”[55]

قَالَ بَل رَّبُّكُمْ رَبُّ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ٱلَّذِى فَطَرَهُنَّ وَأَنَا۠ عَلَىٰ ذَٰلِكُم مِّنَ ٱلشَّـٰهِدِينَ ﴿٥٦﴾

56. Ai (Ibrahimi) u tha: “Përkundrazi, Zoti juaj është Zoti i qiejve dhe i Tokës, i Cili që i ka krijuar ato, dhe unë jam prej atyre që e dëshmojnë këtë."[56]

وَتَٱللَّهِ لَأَكِيدَنَّ أَصْنَـٰمَكُم بَعْدَ أَن تُوَلُّوا۟ مُدْبِرِينَ ﴿٥٧﴾

57. "Pasha Allahun (tha Ibrahimi me vete)! Do të thur një komplot kundër idhujve tuaj, pasi të keni kthyer shpinën e të jeni larguar!"[57]

[53] Babai Ibrahimit dhe populli i tij iu përgjigjën Ibrahimit: "I gjetëm baballarët tanë t'i adhurojnë ato, kështu që edhe ne i adhurojmë ato sipas gjurmëve të tyre."

[54] Ibrahimi u tha atyre: "Me të vërtetë, ju dhe baballarët tuaj keni qenë në humbje të qartë dhe larg të vërtetës në adhurimin që i bëni këtyre statujave."

[55] Babai dhe populli i tij i thanë Ibrahimit: "A ke ardhur tek ne me diçka të vërtetë dhe serioze, apo fjalët e tua janë për tallje dhe lojë e atyre që nuk dinë çfarë flasin?"

[56] Ibrahimi u tha atyre: "Përkundrazi, ju kam ardhur me të vërtetën dhe jo për t'u tallur; dhe unë ju them se Zoti juaj është Zoti i qiejve dhe i Tokës, i Cili i ka krijuar ato me Fuqinë e Tij, dhe unë jam prej atyre që dëshmojnë se Allahu është Zoti dhe Krijuesi i Vetëm që meriton të adhurohet, ndërsa statujat dhe idhujt që ju adhuroni nuk janë zota por gurë e drurë që janë krijesa të Allahut dhe që nuk kanë fuqi t'ju bëjnë dëm apo t'ju sjellin dobi, prandaj mos i adhuroni ato por adhuroni vetëm Allahun!"

[57] Pastaj Ibrahimi tha me vete: "Pasha Allahun! Do të thur një komplot kundër idhujve tuaj dhe do t'i thyej ato, pasi ju të keni kthyer shpinën dhe të jeni larguar në festën tuaj jashtë qytetit."

فَجَعَلَهُمْ جُذَٰذًا إِلَّا كَبِيرًا لَّهُمْ لَعَلَّهُمْ إِلَيْهِ يَرْجِعُونَ ﴿٥٨﴾

58. Dhe i bëri ato (idhujt) copë-copë, përveç një të madhi të tyre, që ata t'i drejtoheshin atij.[58]

قَالُوا مَن فَعَلَ هَٰذَا بِـَٔالِهَتِنَآ إِنَّهُۥ لَمِنَ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٥٩﴾

59. Ata thanë: "Kush ia bëri këtë zotave tanë? Me të vërtetë, ai është nga të padrejtët!"[59]

قَالُوا سَمِعْنَا فَتًى يَذْكُرُهُمْ يُقَالُ لَهُۥٓ إِبْرَٰهِيمُ ﴿٦٠﴾

60. Disa thanë: "Dëgjuam një djalosh të fliste keq për to - e quanin Ibrahim."[60]

قَالُوا فَأْتُوا بِهِۦ عَلَىٰٓ أَعْيُنِ ٱلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَشْهَدُونَ ﴿٦١﴾

61. Të tjerët thanë: "Atëherë silleni atë para syve të njerëzve, që të dëshmojnë të gjithë!"[61]

قَالُوٓا ءَأَنتَ فَعَلْتَ هَٰذَا بِـَٔالِهَتِنَا يَٰٓإِبْرَٰهِيمُ ﴿٦٢﴾

62. Ata e pyetën: "Ti e bëre këtë me zotat tanë, o Ibrahim?"[62]

---

[58] Ibrahimi i theu idhujt e tyre dhe i bëri ato copë-copë, përveç atij më të madhit, atë nuk e theu (dhe transmetohet se tek ai vari sëpatën me të cilën i theu ithujt), me qëllim që njerëzit t'i drejtoheshin atij dhe ta pyesnin, dhe atëherë t'iu bëhej e qartë dobësia, injoranca dhe humbja e tyre, dhe t'iu ngrihej argumenti. Si mund të jenë zota që sjellin të mirën apo largojnë të keqen ato që nuk mund të mbrojnë as vetveten nga të tjerët?!

[59] Kur njerëzit u kthyen nga festa e tyre dhe panë çfarë kishte ndodhur me zotat e tyre, i thanë njëri-tjetrit: "Kush e ka bërë këtë me zotat tanë? Me të vërtetë, ai që e ka bërë këtë është i padrejtë sepse ka guxuar të vërë dorë mbi zotat që meritojnë adhurim dhe madhërim!"

[60] Disa nga idhujtarët, të cilët e kishin dëgjuar Ibrahimin të fliste kundër zotave të tyre, thanë: "Kemi dëgjuar një djalë, i cili quhej Ibrahim, të fliste keq për zotat tanë, kështu që me siguri, ai e ka bërë."

[61] Të parët e tyre thanë: "Silleni Ibrahimin para të gjithë njerëzve, që të dëshmojnë të gjithë pohimin e tij për këtë që ka bërë dhe të jetë provë kundër tij për të marrë dënimin e merituar!"

[62] E sollën Ibrahimin para udhëheqësve dhe para njerëzve dhe e pyetën: "Ti i theve zotat tanë, o Ibrahim?"

قَالَ بَلْ فَعَلَهُۥ كَبِيرُهُمْ هَٰذَا فَسْـَٔلُوهُمْ إِن كَانُوا يَنطِقُونَ ﴿٦٣﴾

63. Ai tha: “Jo, por e bëri ky, i madhi i tyre. I pyesni ata (idhujt tuaj), nëse mund të flasin!”[63]

فَرَجَعُوٓا۟ إِلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ فَقَالُوٓا۟ إِنَّكُمْ أَنتُمُ ٱلظَّـٰلِمُونَ ﴿٦٤﴾

64. Atëherë ata u kthyen te vetvetja dhe i thanë njëri-tjetrit: “Me të vërtetë, vetë ju jeni të padrejtët.”[64]

ثُمَّ نُكِسُوا۟ عَلَىٰ رُءُوسِهِمْ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا هَـٰٓؤُلَآءِ يَنطِقُونَ ﴿٦٥﴾

65. Pastaj shpejt u përmbysën në mendësinë e tyre dhe i thanë (Ibrahimit): “Ti e di tashmë, se këta (idhujt) nuk flasin!”[65]

قَالَ أَفَتَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَنفَعُكُمْ شَيْـًٔا وَلَا يَضُرُّكُمْ ﴿٦٦﴾

66. Ai (Ibrahimi) u tha: “A adhuroni në vend të Allahut gjëra që nuk mund t’ju sjellin asnjë lloj dobie apo dëmi?![66]

أُفٍّ لَّكُمْ وَلِمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ ۖ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾

67. Turp për ju dhe për çfarëdo që adhuroni në vend të Allahut! A nuk arsyetoni?!”[67]

---

[63] Ibrahimi arriti atë që synonte për të nxjerrë në pah mendjelehtësinë dhe injorancën e tyre në adhurimin e statujave, dhe kështu që iu tha: "Ai që i theu ato, është kjo statuja më e madhe, apo zoti juaj më i madh! I pyesni zotat tuaj të thyer se kush i theu, nëse mund t'ju kthejnë përgjigje dhe t'ju flasin!"

[64] Atëherë doli hapur mendjelehtësia, injoranca dhe humbja e tyre, se si mund të adhurojnë diçka që nuk mund të flasë dhe nuk mund të mbrojë as vetveten, kështu që dëshmuan kundër vetvetes se të padrejtët e vërtetë janë ata dhe jo Ibrahimi, sepse janë ata që bëjnë padrejtësinë më të madhe duke i adhuruar idhujt dhe statujat e tyre në vend të Allahut.

[65] Por shumë shpejt, ata u kthyen përmbys në mendësinë dhe kryeneçësinë e tyre mohuese të së vërtetës dhe i sollën Ibrahimit një argument që ishte kundër tyre dhe jo për ta, duke i thënë: "Si t'i pyesim këta idhuj, kur ti e di tashmë se ata nuk flasin, pasi që janë thjesht statuja prej guri apo druri?"

[66] Duke përçmuar çështjen e idhujve, Ibrahimi u tha atyre: "A adhuroni në vend të Allahut, Krijuesit tuaj, idhuj e statuja që nuk mund t'ju sjellin asnjë lloj dobie nëse i adhuroni, dhe asnjë lloj dëmi nëse i lini pa adhuruar?"

[67] Vazhdon fjala e Ibrahimit: "Turp dhe fëlliqësi për ju dhe për ato që adhuroni në vend të Allahut! A nuk e përdorni arsyen dhe mendjen tuaj që të kuptoni se kjo që bëni është turp,

قَالُوا حَرِّقُوهُ وَٱنصُرُوٓا۟ ءَالِهَتَكُمْ إِن كُنتُمْ فَـٰعِلِينَ ﴿٦٨﴾

68. Ata thanë: "Digjeni atë (Ibrahimin) dhe ndihmoni zotat tuaj, nëse doni të bëni diçka (për zotat tuaj)!"[68]

قُلْنَا يَـٰنَارُ كُونِى بَرْدًا وَسَلَـٰمًا عَلَىٰٓ إِبْرَٰهِيمَ ﴿٦٩﴾

69. Ne thamë: "O zjarr! Bëhu i ftohtë dhe i sigurt për Ibrahimin!"[69]

وَأَرَادُوا۟ بِهِۦ كَيْدًا فَجَعَلْنَـٰهُمُ ٱلْأَخْسَرِينَ ﴿٧٠﴾

70. Ata donin t'i bënin keq atij, por Ne i bëmë ata më të humburit.[70]

وَنَجَّيْنَـٰهُ وَلُوطًا إِلَى ٱلْأَرْضِ ٱلَّتِى بَـٰرَكْنَا فِيهَا لِلْعَـٰلَمِينَ ﴿٧١﴾

71. Pastaj, Ne e shpëtuam atë (Ibrahimin) dhe Lutin në tokën, të cilën e kemi bekuar për të gjithë.[71]

---

e palogjikshme dhe e padrejtë; këto idhuj e statuja nuk meritojnë të adhurohen, por Ai që meriton të adhurohet është vetëm Allahu, Zoti juaj, Krijuesi i qiejve dhe i Tokës, i Cili ka në Dorë t'ju sjellë dobi dhe t'ju dëmtojë, nëse dëshiron?!"

[68] Pasi u bë e qartë humbja dhe rrëzimi i mendësisë së tyre, dhe triumfoi e vërteta, ata u kthyen te shfrytëzimi i pushtetit të tyre, dhe thanë: "Digjeni Ibrahimin me zjarr, për hir të zotave tuaj, nëse doni vërtet të bëni diçka për t'i ndihmuar ata!" Atëherë njerëzit mblodhën sasi të mëdha druri dhe ndezën një zjarr shumë të madh, në të cilin e hodhën Ibrahimin të lidhur.

[69] Pasi ata e lidhën Ibrahimin dhe e hodhën në mes të zjarrit të madh e të përflakur, Allahu i dha urdhër zjarrit: "Bëhu i ftohtë dhe i sigurt për Ibrahimin, për të qenë jashtë çdo rreziku!" Kështu që Ibrahimin nuk e gjeti asnjë e keqe, dhe madje u dogj vetëm litari me të cilin e kishin lidhur.

[70] Ata idhujtarë donin t'i bënin keq Ibrahimit dhe ta digjnin në zjarr, por Ne i bëmë ata më të humburit dhe më të poshtëruarit.

[71] Ne e shpëtuam Ibrahimin, dhe bashkë me të edhe Lutin, djalin e vëllait të tij, i cili e besoi atë; i shpëtuam ata nga Babilonia e Irakut, duke i çuar në tokën e Levantit, të cilën e kemi bekuar për të gjithë njerëzit e kafshët, për shkak të begative të shumta që kemi vendosur në të." Shumica e të dërguarve të Allahut janë dërguar pikërisht në atë tokë, në të cilën gjendet gjithashtu shtëpia e tretë më e shenjtë në Tokë, Kudsi.

وَوَهَبْنَا لَهُۥٓ إِسْحَٰقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً ۖ وَكُلًّا جَعَلْنَا صَٰلِحِينَ ﴿٧٢﴾

72. Dhe i dhuruam atij Is'hakun, edhe Jakubin shtesë, dhe të gjithë i bëmë të drejtë.[72]

وَجَعَلْنَٰهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَآ إِلَيْهِمْ فِعْلَ ٱلْخَيْرَٰتِ وَإِقَامَ ٱلصَّلَوٰةِ وَإِيتَآءَ ٱلزَّكَوٰةِ ۖ وَكَانُوا۟ لَنَا عَٰبِدِينَ ﴿٧٣﴾

73. Ne i bëmë ata udhëheqës që udhëzonin me urdhrin Tonë dhe i frymëzuam të bënin vepra të mira, të kryenin faljen dhe të jepnin zekatin, dhe ata ishin të përkushtuar ndaj adhurimit Tonë.[73]

وَلُوطًا ءَاتَيْنَٰهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَنَجَّيْنَٰهُ مِنَ ٱلْقَرْيَةِ ٱلَّتِى كَانَت تَّعْمَلُ ٱلْخَبَٰٓئِثَ ۗ إِنَّهُمْ كَانُوا۟ قَوْمَ سَوْءٍ فَٰسِقِينَ ﴿٧٤﴾

74. Lutit i dhamë urtësi dhe dituri, dhe e shpëtuam nga qyteti që bënte vepra të ndyra. Ata ishin vërtet njerëz të këqij e të shthurur.[74]

---

[72] Allahu i dhuroi mirësi Ibrahimit, duke iu përgjigjur lutjes së tij për fëmijë dhe duke i dhuruar Is'hakun në moshë të madhe, dhe nga Is'haku i dhuroi Jakubin, nipin e tij, si një dhunti shtesë mbi lutjen që ai bëri, dhe që të gjithë ata: Ibrahimin, Is'hakun dhe Jakubin, Allahu i bëri të drejtë e të bindur ndaj Tij, i bëri profetë.

[73] Ne e bëmë Ibrahimin, Is'hakun dhe Jakubin udhëheqës dhe shembull për njerëzit, të cilët i ftonin ata në bindjen dhe adhurimin Tonë sipas urdhrit Tonë, dhe i frymëzuam ata të bënin vepra të mira sipas legjislacionit të profetëve Tanë, të kryenin namazin në mënyrë të rregullt dhe të jepnin zekatin e pasurisë; dhe ata i zbatuan të gjitha këto dhe ishin të nënshtruar e të bindur ndaj Nesh dhe adhurimi i tyre ishte i përkushtuar vetëm për Ne dhe për askënd e asgjë tjetër.

[74] Lutit i dhamë urtësi – profetësinë dhe gjykimin mes palëve kundërshtare – dhe dituri për urdhrat e Allahut dhe fenë e Tij, dhe e shpëtuam atë nga dënimi që i zbritëm banorëve të qytetit Sodom, të cilët kryenin vepra të ndyra - si homoseksualiteti dhe shthyrja me të gjitha mënyrat, përkrah përgënjeshtrimit të Lutit. Ata ishin vërtet njerëz të këqinj e të dalë nga bindja ndaj Allahut, për shkak të veprave të tyre shumë të ndyra e të turpshme.

وَأَدْخَلْنَٰهُ فِى رَحْمَتِنَآ ۖ إِنَّهُۥ مِنَ ٱلصَّٰلِحِينَ ﴿٧٥﴾

75. Ne e futëm atë (Lutin) në mëshirën Tonë. Me të vërtetë, ai është nga të mirët.[75]

وَنُوحًا إِذْ نَادَىٰ مِن قَبْلُ فَٱسْتَجَبْنَا لَهُۥ فَنَجَّيْنَٰهُ وَأَهْلَهُۥ مِنَ ٱلْكَرْبِ ٱلْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾

76. Dhe (kujto) Nuhun, kur ai Na thirri më parë, dhe Ne iu përgjigjëm atij dhe e shpëtuam atë dhe familjen e tij nga mjerimi i madh.[76]

وَنَصَرْنَٰهُ مِنَ ٱلْقَوْمِ ٱلَّذِينَ كَذَّبُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَآ ۚ إِنَّهُمْ كَانُوا۟ قَوْمَ سَوْءٍ فَأَغْرَقْنَٰهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٧٧﴾

77. Dhe e ndihmuam atë (Nuhun) kundër popullit që i përgënjeshtroi provat Tona. Ata ishin me të vërtetë një popull i keq, prandaj i mbytëm që të gjithë.[77]

وَدَاوُۥدَ وَسُلَيْمَٰنَ إِذْ يَحْكُمَانِ فِى ٱلْحَرْثِ إِذْ نَفَشَتْ فِيهِ غَنَمُ ٱلْقَوْمِ وَكُنَّا لِحُكْمِهِمْ شَٰهِدِينَ ﴿٧٨﴾

78. (Kujto) Edhe Daudin dhe Sulejmanin, kur gjykuan në lidhje me të mbjellat ku gjatë natës kishin kullotur bagëtitë e disa njerëzve, dhe Ne ishim dëshmitarë të gjykimit të tyre.[78]

---

[75] Allahu e plotësoi dhuntinë e Tij ndaj Lutit duke e futur atë në mëshirën e Tij, sepse ai ishte me të vërtetë nga njerëzit e mirë, që veprojnë në bindje ndaj Allahut.

[76] Kujto, o Muhamed, Nuhun, kur ai e thirri Zotin e tij më parë - para teje, dhe para Ibrahimit dhe Lutit – dhe Ne iu përgjigjëm thirrjes dhe lutjes së tij kundër popullit të tij, dhe e shpëtuam atë dhe familjen e tij – që ishin ata që i besuan atij – nga mjerimi dhe pikëllimi i madh i përmbytjes dhe nga përgënjeshtrimi i popullit të tij.

[77] Ne e ndihmuam Nuhun dhe e mbrojtëm atë nga kurthet dhe të këqiat e popullit që i përgënjeshtruan provat dhe mrekullitë Tona që argumentonin për profetësinë e Tij. Ata ishin me të vërtetë një popull i keq, që vepronin në kundërshtim me urdhrat Tona dhe bënin vepra të këqia, prandaj i mbytëm që të gjithë në përmbytjen e madhe.

[78] Kujto gjithashtu, o Muhamed, dy të dërguarit e Allahut: Daudin dhe birin e tij, Sulejmanin, kur ata gjykuan në lidhje me një çështje që ua parashtruan dy njerëz që kundërshtoheshin me njëri-tjetrin: delet e njërit prej tyre kishin kullotur gjatë natës në arën e tjetrit dhe i kishin prishur të mbjellat; Daudi gjykoi që delet t'i kalonin në pronësi

فَفَهَّمْنَٰهَا سُلَيْمَٰنَ ۚ وَكُلًّا ءَاتَيْنَا حُكْمًا وَعِلْمًا ۚ وَسَخَّرْنَا مَعَ دَاوُۥدَ ٱلْجِبَالَ يُسَبِّحْنَ وَٱلطَّيْرَ ۚ وَكُنَّا فَٰعِلِينَ ﴿٧٩﴾

79. Ne e bëmë Sulejmanin ta kuptonte më drejtë çështjen, dhe që të dyve u dhamë urtësi e dituri. Ne i nënshtruam malet dhe shpendët që, bashkë me Daudin, të thurnin lavde (për Ne). Ishim Ne që i bëmë këto.[79]

وَعَلَّمْنَٰهُ صَنْعَةَ لَبُوسٍ لَّكُمْ لِتُحْصِنَكُم مِّنۢ بَأْسِكُمْ ۖ فَهَلْ أَنتُمْ شَٰكِرُونَ ﴿٨٠﴾

80. Ne i mësuam atij (Daudit) punimin e parzmoreve prej çeliku për ju, për t'ju mbrojtur në betejë. Atëherë, a jeni mirënjohës?[80]

---

atij që iu prishën të mbjellat, meqenëse vlera e tyre ishte e barabartë; dhe Ne ishin dëshmitarë të gjykimit të atyre dyve, sepse asgjë nuk mund të na shpëtojë.

[79] Ne e bëmë Sulejmanin ta kuptonte çështjen më mirë duke ruajtur interesin e të dyja palëve me drejtësi, dhe kështu ai gjykoi që pronari i deleve të rregullonte të mbjellat e prishura deri sa të ktheheshin ashtu si ishin, ndërkohë pronari i tokës do të shfrytëzonte delet dhe qumështin e leshin e tyre, pastaj do të ktheheshin delet te pronari i tyre dhe toka me të mbjellat te pronari i saj, sepse vlera e të mbjellave të prishura ishte e barabartë me prodhimin e deleve gjatë kohës së rikthimit të tyre në gjendjen që ishin më parë. Dhe që të dyve atyre, Daudit dhe Sulejmanit, Ne i dhamë urtësi - profetësi dhe dituri për çështjet e fesë. Daudit i dhamë mirësi duke i nënshtruar malet dhe shpendët që të thurnin lavde për Mua bashkë me të – kur të më madhëronte e të më lartësonte Mua me Tesbih, ata bënin të njëjtën gjë bashkë me të. Ishim Ne që i bëmë të gjitha këto, edhe pse mund t'ju duket e çuditshme, por Ne kemi fuqi për gjithçka që duam.

[80] Allahu e veçoi Daudin me të mësuarit e punimit të parzmoreve prej çeliku me hallka të futura në njëra-tjetrën, në mënyrë që të lejonin trupin të lëvizte me lehtësi dhe të mbrohej nga goditjet e armëve të armikut gjatë betejës. Atëherë, a jeni mirënjohës ndaj Allahut për këtë mirësi që i mësoi Daudit punimin e parzmoreve të betejës, dhe nga ai e mësuat edhe ju; dhe për të gjitha mirësitë e Tij ndaj jush?

وَلِسُلَيۡمَٰنَ ٱلرِّيحَ عَاصِفَةً تَجۡرِي بِأَمۡرِهِۦٓ إِلَى ٱلۡأَرۡضِ ٱلَّتِي بَٰرَكۡنَا فِيهَاۚ وَكُنَّا بِكُلِّ شَيۡءٍ عَٰلِمِينَ ٨١

81. Ndërsa Sulejmanit i nënshtruam erën e fortë, që të drejtohej sipas urdhrit të tij në tokën që Ne e kemi bekuar, dhe Ne ishim të Dijshëm për çdo gjë.[81]

-328-

وَمِنَ ٱلشَّيَٰطِينِ مَن يَغُوصُونَ لَهُۥ وَيَعۡمَلُونَ عَمَلٗا دُونَ ذَٰلِكَۖ وَكُنَّا لَهُمۡ حَٰفِظِينَ ٨٢

82. Dhe i nënshtruam atij (Sulejmanit) disa nga djajtë që zhyteshin në det për të, dhe bënin edhe punë të tjera. Dhe Ne i ruanim ata.[82]

* وَأَيُّوبَ إِذۡ نَادَىٰ رَبَّهُۥٓ أَنِّي مَسَّنِيَ ٱلضُّرُّ وَأَنتَ أَرۡحَمُ ٱلرَّٰحِمِينَ ٨٣

83. (Kujto) Edhe Ejubin, kur thirri Zotin e vet: "Mua më ka goditur fatkeqësia, e Ti je më i Mëshirshmi i mëshiruesve!"[83]

---

[81] Ndërsa Sulejmanit, Ne i nënshtruam erën e fortë që ta mbarte Sulejmanin bashkë me shoqëruesit e tij dhe të drejtohej me urdhrin e Sulejmanit nga të dëshironte ai, në Tokën e bekuar të Levantit, pastaj ta kthente atë në shtëpinë e tij. Ne ishim të Dijshëm për gjithçka i kishim dhënë Sulejmanit dhe për gjithçka që ai vepronte, dhe Ne kemi përfshirë gjithçka në dijen Tonë.

[82] Ne i nënshtruam Sulejmanit edhe disa nga ata djaj që bënin disa punë të cilat nuk mund t'i bënin djajtë e tjerë, siç ishte zhytja në det për të nxjerrë xhevahirë e gurë të çmuar për të, si dhe bënin edhe punë të tjera që u kërkonte Sulejmani; dhe ata nuk mund të refuzonin apo kundërshtonin urdhrin e Sulejmanit, sepse Ne i ruanim ata me Fuqinë dhe Krenarinë Tonë, dhe kjo është shumë e lehtë për Ne.

[83] Kujto, o Muhamed, edhe robin dhe të dërguarin Tonë, Ejubin, të cilin e sprovuam me fatkeqësi e sëmundje të rëndë në trupin e tij, me humbje të fëmijëve e të pasurisë, dhe ai duroi me durimin më të mirë për një kohë shumëvjeçare, pastaj thirri Zotin e tij me fjalët: "Mua më ka goditur fatkeqësia, dhe Ti je më i Mëshirshmi i mëshiruesve - prandaj largoje atë nga unë!"

فَٱسْتَجَبْنَا لَهُۥ فَكَشَفْنَا مَا بِهِۦ مِن ضُرٍّ ۖ وَءَاتَيْنَـٰهُ أَهْلَهُۥ وَمِثْلَهُم مَّعَهُمْ رَحْمَةً مِّنْ عِندِنَا وَذِكْرَىٰ لِلْعَـٰبِدِينَ ﴿٨٤﴾

84. Ne iu përgjigjëm atij, ia larguam fatkeqësinë që kishte dhe ia kthyem familjen e tij, dyfish më shumë, si mëshirë nga ana Jonë dhe përkujtim për adhuruesit e devotshëm.[84]

وَإِسْمَـٰعِيلَ وَإِدْرِيسَ وَذَا ٱلْكِفْلِ ۖ كُلٌّ مِّنَ ٱلصَّـٰبِرِينَ ﴿٨٥﴾

85. (Kujto) Edhe Ismailin, Idrizin dhe Dhulkiflin! Të gjithë këta ishin nga të durueshmit.[85]

وَأَدْخَلْنَـٰهُمْ فِى رَحْمَتِنَآ ۖ إِنَّهُم مِّنَ ٱلصَّـٰلِحِينَ ﴿٨٦﴾

86. Ne i futëm ata në mëshirën Tonë. Me të vërtetë, ata ishin nga të mirët.[86]

وَذَا ٱلنُّونِ إِذ ذَّهَبَ مُغَـٰضِبًا فَظَنَّ أَن لَّن نَّقْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادَىٰ فِى ٱلظُّلُمَـٰتِ أَن لَّآ إِلَـٰهَ إِلَّآ أَنتَ سُبْحَـٰنَكَ إِنِّى كُنتُ مِنَ ٱلظَّـٰلِمِينَ ﴿٨٧﴾

87. (Kujto) Edhe Njeriun e Balenës (Junusin) kur u largua (nga populli i tij) i zemëruar, duke menduar se Ne nuk do ta ngushtonim (për këtë), pastaj thirri në mes të errësirave: "Nuk ka zot tjetër që

---

[84] Ne iu përgjigjëm lutjes së Ejubit dhe e ngritëm fatkeqësinë që i kishte rënë, ia kthyem dyfish atë që kishte humbur nga familja e tij prej fëmijëve e pasurisë, si mëshirë nga ana Jonë për Ejubin dhe për të qenë shembull për çdokënd që duron për Hir të Allahut në fatkeqësi, duke shpresuar mëshirën e Allahut dhe duke adhuruar vetëm Allahun me përkushtim.

[85] Kujto gjithashtu Ismailin, Idrizin dhe Dhulkiflin! Të gjithë këta ishin nga të durueshmit në bindjen ndaj Allahut, në largimin nga ndalesat e Allahut dhe në caktimet e Allahut dhe sprovat e Tij, kështu që merituan të përmenden me lavdërim dhe për mirë. – Dhulkifël do të thotë Njeriu Garantues apo Sipërmarrës, i cili kishte marrë përsipër të kryente një punë të caktuar të një profeti apo mbreti të mirë, dhe e vazhdoi atë punë që kishte marrë përsipër dhe për të cilën kishte dal garant, edhe pas vdekjes së profetit apo mbretit, dhe kështu Allahu e llogariti atë nga robërit e Tij të durueshëm në bindjen ndaj Tij. [Taberiu].

[86] Ne i futëm ata, Ismailin, Idrizin dhe Dhulkiflin në mëshirën Tonë, sepse ata ishin vërtet nga njerëzit e mirë, të bindur ndaj Nesh dhe zbatues të urdhrave Tona.

meriton adhurim përveç Teje! I Pastër nga çdo e metë je Ti! Me të vërtetë, unë isha nga të padrejtët!”[87]

فَٱسْتَجَبْنَا لَهُۥ وَنَجَّيْنَٰهُ مِنَ ٱلْغَمِّ ۚ وَكَذَٰلِكَ نُنجِى ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٨﴾

88. Ne iu përgjigjëm atij dhe e shpëtuam nga dëshpërimi. Po kështu, Ne i shpëtojmë besimtarët.[88]

وَزَكَرِيَّآ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُۥ رَبِّ لَا تَذَرْنِى فَرْدًا وَأَنتَ خَيْرُ ٱلْوَٰرِثِينَ ﴿٨٩﴾

89. (Kujto) Po ashtu Zekerijan, kur iu lut Zotit të vet: “Zoti im! Mos më lër të vetëm (pa fëmijë), megjithëse Ti je Trashëgimtari më i mirë!”[89]

فَٱسْتَجَبْنَا لَهُۥ وَوَهَبْنَا لَهُۥ يَحْيَىٰ وَأَصْلَحْنَا لَهُۥ زَوْجَهُۥٓ ۚ إِنَّهُمْ كَانُوا۟ يُسَٰرِعُونَ فِى ٱلْخَيْرَٰتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا ۖ وَكَانُوا۟ لَنَا خَٰشِعِينَ ﴿٩٠﴾

90. Ne iu përgjigjëm atij dhe i dhuruam Jahjan, duke ia rregulluar gruan (që të lindte). Me të vërtetë, ata shpejtonin në vepra të mira

---

[87] Kujto gjithashtu, o Muhamed, historinë e Njeriut të Balenës, Junus ibën Meta (alejhis selam), të cilin Allahu e dërgoi te populli i tij, dhe ai i ftoi ata në fenë e Allahut por ata nuk besuan, kështu që ai i kërcënoi ata me zbritjen e dënimin të Allahut mbi ta, por ata përsëri nuk u kthyen; atëherë ai nuk duroi me ta ashtu si e kishte urdhëruar Allahu, por u largoi nga qyteti i tyre i zemëruar dhe i inatosur me ata, me gjoksin të ngushtuar dhe i pikëlluar për shkak të mosbesimit të tyre, duke menduar se Allahu nuk do e ndëshkonte dhe nuk do e ngushtonte për këtë kundërshtim të urdhrit të Tij. Por Allahu e sprovoi atë duke e ngushtuar dhe duke e burgosur në barkun e balenës në mes të detit, në mes të natës, nga ku ai me pendesë të madhe thirri Zotin e vet që ta shpëtonte: "Nuk ka zot tjetër që meriton të adhurohet përveç Teje! Ti je i Pastër nga çdo e metë, dhe vetëm Ty të takon Lavdia! Me të vërtetë, unë isha nga të padrejtët kur nuk durova me popullin tim dhe u largova pa lejen Tënde, prandaj më fal dhe më shpëto mua!"

[88] Ne iu përgjigjëm shpejt lutjes së Junusit, dhe e shpëtuam atë nga dëshpërimi dhe ngushtimi i tij. Po kështu, si shpëtuam Junusin, Ne i shpëtojmë besimtarët e vërtetë, kur na thërrasin dhe kërkojnë ndihmën Tonë, kur janë në vështirësi.

[89] Kujto gjithashtu, o Muhamed, Zekerijan, kur ai iu lut Zotit të vet, pasi që kishte kaluar shumë në moshë: "Zoti im! Mos më lër të vetëm pa fëmijë që të jetë trashëgimtari im te njerëzit për çështjet e fesë dhe të besimit, megjithëse Ti je Trashëgimtari im më i mirë e i Përjetshëm, pas vdekjes dhe zhdukjes së të gjitha krijesave të Tua nga kjo botë!"

dhe Na luteshin me shpresë e frikë, dhe ishin plotësisht të përulur ndaj Nesh.[90]

-329-

وَٱلَّتِيٓ أَحۡصَنَتۡ فَرۡجَهَا فَنَفَخۡنَا فِيهَا مِن رُّوحِنَا وَجَعَلۡنَٰهَا وَٱبۡنَهَآ ءَايَةٗ لِّلۡعَٰلَمِينَ ٩١

91. (Kujto) Edhe atë që ruajti dëlirësinë e saj (Merjemen), dhe Ne frymë brenda saj nga shpirti Ynë, duke e bërë atë dhe birin e saj (Isain) provë për të gjitha botët.[91]

إِنَّ هَٰذِهِۦٓ أُمَّتُكُمۡ أُمَّةٗ وَٰحِدَةٗ وَأَنَا۠ رَبُّكُمۡ فَٱعۡبُدُونِ ٩٢

92. Me të vërtetë, kjo është feja e të gjithë juve (Islami) – një fe e vetme, e Unë jam Zoti juaj, prandaj më adhuroni vetëm Mua![92]

وَتَقَطَّعُوٓاْ أَمۡرَهُم بَيۡنَهُمۡۖ كُلٌّ إِلَيۡنَا رَٰجِعُونَ ٩٣

93. Megjithatë, njerëzit u ndanë në çështjen e fesë, por te Ne do të kthehen që të gjithë.[93]

---

[90] Ne iu përgjigjëm lutjes së Zekerijas, dhe megjithëse në moshë të madhe, i dhuruam atij Jahjan, pasi ia rregulluam gruan dhe e bëmë atë që të lindte ndërsa ishte që nuk bënte fëmijë, si dhe e rregulluam për të pasur moralet më të larta. Me të vërtetë, ata (Zekerija, gruaja e tij dhe Jahja) shpejtonin në çdo vepër të mirë që ishte bindje ndaj Nesh, dhe Na luteshin e Na adhuronin duke shpresuar mëshirën dhe mirësinë Tonë dhe duke pasur frikë dënimin Tonë; dhe ishin plotësisht të përuluar ndaj Nesh dhe nuk tregonin kurrë asnjë lloj mendjemadhësie apo lodhje në adhurimin ndaj Nesh.

[91] Kujto gjithashtu, o Muhamed, historinë e Merjemes, bijës së Imranit, e cila e ruajti dëlirësinë dhe virgjërinë e saj, dhe nuk bëri kurrë një mëkat në jetën e saj, kështu që Ne dërguam tek ajo engjëllin Tonë, Xhibrilin, i cili fryu në xhepin e fustanit të saj shpirtin e nderuar që Allahu i kishte dhënë atij për krijimin e Isait, dhe ajo e mbarti atë pa lidhjen me një burrë. Dhe kështu, Allahu e bëri Merjemen dhe birin e saj, Isain, provë të Fuqisë së Tij për mbarë botët e njerëzve e të xhinëve, deri në ditën e Kiametit.

[92] Me të vërtetë, kjo është feja e të gjithë juve, të të dërguarve të Mi, Islami – një fe e vetme, e Unë jam Zoti i të gjithëve ju, o njerëz, prandaj më adhuroni vetëm Mua dhe mos më bëni shok në adhurim!

[93] Megjithëse feja e të dërguarve të Allahut është një fe e vetme, ndjekësit e të dërguarve u ndanë në grupe në çështjen e fesë së tyre, duke adhuruar krijesat dhe dëshirat e tyre, por tek Ne do të kthehen që të gjithë, për të dhënë llogari për atë që kanë bërë.

فَمَن يَعْمَلْ مِنَ ٱلصَّٰلِحَٰتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا كُفْرَانَ لِسَعْيِهِۦ وَإِنَّا لَهُۥ كَٰتِبُونَ ﴿٩٤﴾

94. Kushdo që bën vepra të mira dhe është besimtar, nuk do t'i mohohet përpjekja, dhe Ne ia shkruajmë atij të gjitha.[94]

وَحَرَٰمٌ عَلَىٰ قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَٰهَآ أَنَّهُمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿٩٥﴾

95. Është e pamundur që banorët e një vendi, të cilët Ne i kemi shkatërruar, të kthehen sërish në këtë botë;[95]

حَتَّىٰٓ إِذَا فُتِحَتْ يَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ وَهُم مِّن كُلِّ حَدَبٍ يَنسِلُونَ ﴿٩٦﴾

96. as kur të çlirohen Jexhuxhët dhe Mexhuxhët e të vërshojnë me shpejtësi nga çdo kodër,[96]

وَٱقْتَرَبَ ٱلْوَعْدُ ٱلْحَقُّ فَإِذَا هِىَ شَٰخِصَةٌ أَبْصَٰرُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ يَٰوَيْلَنَا قَدْ كُنَّا فِى غَفْلَةٍ مِّنْ هَٰذَا بَلْ كُنَّا ظَٰلِمِينَ ﴿٩٧﴾

97. dhe të afrohet premtimi i vërtetë (Kiameti) - atëherë sytë e atyre që mohuan, do të zgurdullohen, (e do të thonë): "Oh, mjerë ne! Kemi qenë vërtet të pavëmendshëm ndaj kësaj, madje kemi qenë të padrejtë."[97]

---

[94] Kushdo që bën vepra të mira në bindje ndaj Allahut, duke qenë se beson Allahun dhe të dërguarit e Tij, Allahu nuk do ia mohojë dhe nuk do ia humbë atij përpjekjen dhe veprën, madje do e shumëfishojë atë, dhe ai do t'i shohë të gjitha veprat e tij, të vogla e të mëdha, të shënuara në librin e tij të veprave në ditën e Ringjalljes, për të marrë më pas shpërblimin e shumëfishuar nga Allahu.

[95] Është e pamundur dhe e ndaluar nga Ne që banorët e një vendi, të cilët Ne i kemi shkatërruar dhe zhdukur për shkat të mohimit dhe padrejtësisë së tyre, të kthehen përsëri në këtë botë para ditës së Kiametit, që të kenë një mundësi të dytë për të vepruar mirë.

[96] Popujt e shkatërruar më parë nuk mund të kthehen në këtë botë,

[97] as kur të hapet tenda e Jexhuxhëve dhe Mëxhuxhëve, të cilën e ndërtoi Dhulkarnejni, e ata të vërshojnë me shpejtësi nga çdo kodër për të vrarë e shkatërruar njerëzit, dhe në këtë kohë është afruar premtimi i vërtetë i ditës së Kiametit – atëherë sytë e atyre që mohuan Allahun dhe të Dërguarin e Tij do të zgurdullohen e do të shqyhen nga tmerri, ndërsa ata do të bërtasin: "Oh, mjerë ne! Kemi qenë vërtet të pavëmendshëm ndaj kësaj dite dhe përgatitjes për të, madje kemi qenë të padrejtë për shkak të shkeljes së urdhrave

إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ حَصَبُ جَهَنَّمَ أَنتُمْ لَهَا وَٰرِدُونَ ﴿٩٨﴾

98. Me të vërtetë, ju (mohues) dhe çdo gjë që adhuroni në vend të Allahut, do të jeni lënda djegëse e Xhehenemit. Të gjithë ju do të hyni në të.[98]

لَوْ كَانَ هَٰٓؤُلَآءِ ءَالِهَةً مَّا وَرَدُوهَا ۖ وَكُلٌّ فِيهَا خَٰلِدُونَ ﴿٩٩﴾

99. Sikur këta të ishin zota të vërtetë, nuk do të hynin në të (Xhehenem), por që të gjithë do të jenë aty përgjithmonë.[99]

لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَهُمْ فِيهَا لَا يَسْمَعُونَ ﴿١٠٠﴾

100. Ata do të kenë aty gulçim dhe aty nuk do të dëgjojnë (asgjë).[100]

إِنَّ ٱلَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُم مِّنَّا ٱلْحُسْنَىٰٓ أُو۟لَٰٓئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ ﴿١٠١﴾

101. Me të vërtetë, ata të cilëve u ka prirë lumturimi nga Ne që më parë, do të mbahen larg tij (Xhehenemit).[101]

të Zotit tonë dhe bindjes ndaj Iblisit dhe ushtrisë së tij, duke dhuruar të tjerë përveç Allahut dhe duke përgënjeshtruar të dërguarit e Tij."

[98] Ju, o mohues e idhujtarë, dhe çdo gjë që adhuronit në vend të Allahut, duke qenë se i pëlqente ta adhuronit, qoftë prej njerëzve apo xhinëve, do të jeni lënda djegëse e Xhehenemit; që të gjithë ju do të hyni në të.

[99] Sikur këta që ju, o idhujtarë, i adhuroni në vend të Allahut, të ishin zota të vërtetë që meritonin të adhuroheshin, nuk do të hynin në zjarrin e Xhehenemit bashkë me ju, por që të gjithë ju – adhuruesit dhe të adhuruarit – do të qëndroni përgjithmonë në zjarrin e Xhehenemit.

[100] Idhujtarët dhe idhujt e tyre do të gulçojnë (do të marrin frymë me zor) në zjarrin e Xhehenemit nga dhimbjet e forta që do të kenë, dhe atje ata nuk do të dëgjojnë asgjë për shkak të tmerrit të dënimit që kanë.

[101] Me të vërtetë, ata të cilët i ka prirë lumturimi nga Ne që para krijimit të tyre, si Uzejri apo Isai që njerëzit i adhuruan si zota, si dhe të gjithë ata që Allahu e ka përfshirë në dijen e Vet që më parë se do të jenë të lumtur në të dyja botët, këta do të mbahen larg Xhehenemit, dhe nuk do të futën kurrë në të e as nuk do t'i afrohen atij. – Kjo ishte përgjigje për ata që thanë se meqenëse këta janë adhuruar nga njerëzit, atëherë do të jenë në zjarr bashkë me adhuruesit e tyre, por ky ajet i përjashton këta profetë dhe engjëjt që njerëzit i kanë adhuruar në verbëri, pasi këta nuk e kanë kërkuar kurrë adhurimin dhe as nuk e pranojnë kurrë atë.

لَا يَسۡمَعُونَ حَسِيسَهَاۖ وَهُمۡ فِي مَا ٱشۡتَهَتۡ أَنفُسُهُمۡ خَٰلِدُونَ ١٠٢

102. Ata nuk do të dëgjojnë as fërshëllimën më të vogël të tij (zjarrit të Xhehenemit), dhe në atë që u dëshiron vetja e tyre do të qëndrojnë përgjithmonë.[102]

لَا يَحۡزُنُهُمُ ٱلۡفَزَعُ ٱلۡأَكۡبَرُ وَتَتَلَقَّىٰهُمُ ٱلۡمَلَٰٓئِكَةُ هَٰذَا يَوۡمُكُمُ ٱلَّذِي كُنتُمۡ تُوعَدُونَ ١٠٣

103. Ata nuk do t'i brengosë tmerri më i madh (i ditës së Kiametit) dhe engjëjt do t'i presin ata (duke i përgëzuar): "Kjo është dita juaj që ju premtohej."[103]

يَوۡمَ نَطۡوِي ٱلسَّمَآءَ كَطَيِّ ٱلسِّجِلِّ لِلۡكُتُبِۚ كَمَا بَدَأۡنَآ أَوَّلَ خَلۡقٖ نُّعِيدُهُۥۚ وَعۡدًا عَلَيۡنَآۚ إِنَّا كُنَّا فَٰعِلِينَ ١٠٤

104. Atë Ditë, Ne do ta mbështjellim qiellin, ashtu si mbështillen rrotull shkresat e shkruara. Siç e filluam krijimin e parë, do ta përsërisim atë. Ky është premtim i detyrueshëm për Ne. Ne e bëjmë me të vërtetë këtë (i përmbushim premtimet).[104]

---

[102] Ata nuk do të dëgjojnë as fërshëllimën më të vogël të flakëve të zjarrit të Xhehenemit apo të djegies së trupave të banorëve të tij, sepse tashmë janë futur në vendbanimin e tyre të përhershëm të Xhenetit, ku kënaqen me gjithçka u dëshiron vetja dhe shpirti i tyre.

[103] Ata nuk do t'i frikësojë tmerri më i madh i ditës së Kiametit, madje engjëjt do t'i presin ata me përgëzimin: "Kjo është dita juaj që ju premtohej në dynja kundrejt bindjes ndaj Allahut, se në këtë ditë do të nderoheni nga Allahu dhe do të merrni shpërblimin e Tij të madh; dhe Allahu nuk e shkel premtimin e Tij.

[104] Në ditën e Kiametit, Ne do ta mbështjellim qiellin ashtu si mbështillen rrotull letrat e shkresave me shkrimet që përmbajnë. Pastaj do ta ripërsërisim krijimin ashtu si e krijuam për herë të parë nga asgjëja. Ky është premtim i detyrueshëm për Ne, të cilin Ne e kemi dhënë dhe i cili nuk mund të ndryshojë kurrë. Ne i kemi përmbushur gjithnjë premtimet Tona.

وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي ٱلزَّبُورِ مِنۢ بَعْدِ ٱلذِّكْرِ أَنَّ ٱلْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ ٱلصَّٰلِحُونَ ﴿١٠٥﴾

105. Ne shënuam në Zebur (Librat Qiellor), pas shënimit të parë (në el Leuh el Mahfudh): "Tokën (e Xhenetit) do ta trashëgojnë robërit e Mi të mirë."[105]

إِنَّ فِي هَٰذَا لَبَلَٰغًا لِّقَوْمٍ عَٰبِدِينَ ﴿١٠٦﴾

106. Me të vërtetë, në këtë (Kuran) ka mësim të mjaftueshëm për ata që janë të përkushtuar ndaj adhurimit (të Allahut).[106]

وَمَآ أَرْسَلْنَٰكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَٰلَمِينَ ﴿١٠٧﴾

107. Dhe Ne nuk të kemi dërguar ty (o Muhamed), veçse si mëshirë për të gjitha botët.[107]

قُلْ إِنَّمَا يُوحَىٰٓ إِلَيَّ أَنَّمَآ إِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَٰحِدٌ ۖ فَهَلْ أَنتُم مُّسْلِمُونَ ﴿١٠٨﴾

108. Thuaj (o Muhamed): "Ajo që më është shpallur mua është se Zoti juaj është një Zot i vetëm; pra, a nuk po i nënshtroheni Atij?"[108]

فَإِن تَوَلَّوْا۟ فَقُلْ ءَاذَنتُكُمْ عَلَىٰ سَوَآءٍ ۖ وَإِنْ أَدْرِيٓ أَقَرِيبٌ أَم بَعِيدٌ مَّا تُوعَدُونَ ﴿١٠٩﴾

109. Nëse ata kthejnë shpinën, atëherë thuaju: "Unë ju kam paralajmëruar të gjithëve dhe ne jemi njësoj (në njohjen e kohës së

---

[105] Ne shënuam në Librat që kemi zbritur nga qielli – pas shënimit në Librin e parë, el Leuh el Mahfudh, që është tek Ne: "Tokën e Xhenetit do ta trashëgojnë robërit e Mi të mirë, të cilët veprojnë ato që i urdhëroj dhe largohen nga ato që i ndaloj." – E ata janë populli i Muhamedit (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!).

[106] Me të vërtetë, në këtë që po lexoni dhe në këtë Kuran, ka mësim të mjaftueshëm për ata njerëz që janë të përkushtuar në adhurimin ndaj Allahut, në atë mënyrë që Ai ka urdhëruar dhe që e pëlqen dhe e pranon prej tyre.

[107] Ne nuk të kemi dërguar ty, o Muhamed, veçse si mëshirë nga Ne për të gjitha botët dhe brezat e njerëzve e të xhinëve. – Kushdo që të beson dhe të pason ty, do të shpëtojë dhe do të lumturohet, dhe kushdo që do të bëjë të kundërtën, do të humbë dhe do të mjerohet.

[108] Thuaju idhujtarëve, o Muhamed: "Ajo që më është shpallur mua është se ju nuk keni zot tjetër që meriton të adhurohet përveç një Zoti të vetëm, i Cili është i Vetmi që meriton të adhurohet; prandaj nënshtrojuni dhe dorëzojuni Atij, duke adhuruar vetëm Atë dhe duke iu bindur Atij si muslimanë të vërtetë?"

ndodhjes së dënimit tuaj); Unë nuk e di nëse është afër apo larg ajo me të cilën jeni kërcënuar.[109]

إِنَّهُۥ يَعْلَمُ ٱلْجَهْرَ مِنَ ٱلْقَوْلِ وَيَعْلَمُ مَا تَكْتُمُونَ ﴿١١٠﴾

110. Ai i di vërtet fjalët e thëna haptazi dhe i di ato që i fshihni.[110]

وَإِنْ أَدْرِى لَعَلَّهُۥ فِتْنَةٌ لَّكُمْ وَمَتَـٰعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿١١١﴾

111. Nuk e di, por ndoshta kjo (vonimi i dënimit) është sprovë për ju dhe kënaqje deri në një farë kohe."[111]

قَـٰلَ رَبِّ ٱحْكُم بِٱلْحَقِّ ۗ وَرَبُّنَا ٱلرَّحْمَـٰنُ ٱلْمُسْتَعَانُ عَلَىٰ مَا تَصِفُونَ ﴿١١٢﴾

112. Pastaj (i Dërguari) tha: "Zoti im! Gjyko me të vërtetën (mes nesh)! Zoti ynë është i Gjithëmëshirshmi, të Cilit i kërkohet ndihma kundër atyre që thoni."[112]

[109] Nëse ata i kthejnë shpinën thirrjes tënde, o Muhamed, dhe nuk e pranojnë Islamin, atëherë thuaju: "Unë ju kam paralajmëruar të gjithëve për atë që më ka shpallur Allahu, dhe si ju ashtu edhe unë jemi njësoj në njohjen e kohës së ndodhjes së asaj që ju kam paralajmëruar, dhe unë nuk e di se kur do t'ju vijë dënimi me të cilin kërcënoheni, por atë e di vetëm Allahu…

[110] Allahu i di të gjitha fjalët që ju i thoni haptazi dhe ato që i fshihni në mesin tuaj apo brenda vetes suaj, dhe do t'ju kërkojë llogari për të gjitha ato.

[111] Nuk e di, por ndoshta vonimi i dënimit tuaj, të cilin ju kërkoni që t'ju vijë shpejt, është sprovë dhe mashtrim për ju, që ju të kënaqeni edhe për pak kohë në këtë botë, që t'ju shtohet mohimi dhe mëkati, dhe si rezultat edhe dënimi juaj do të jetë më i madh dhe më i rëndë."

[112] Në fund, i Dërguari i Allahut tha: "Zoti im! Gjyko me drejtësinë e vërtetë mes nesh dhe popullit tonë mohues! Ne i lutemi Zotit tonë të Gjithëmëshirshëm, duke kërkuar ndihmën e Tij kundër atyre që trilloni ju - o mohues - prej idhujtarisë, përgënjështrimit dhe shpifjes për Allahun (kur thoni se Ai ka fëmijë) dhe ndaj meje (kur më cilësoni si magjistar apo poet), apo kur thoni se do të na vrisni apo do të na dëboni!"

22. SURJA "EL HAXH"

PELEGRINAZHI

(Mekase, 78 ajete)

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱتَّقُواْ رَبَّكُمۡۚ إِنَّ زَلۡزَلَةَ ٱلسَّاعَةِ شَيۡءٌ عَظِيمٞ ١

1. O njerëz! Ruajuni Zotit tuaj, sepse dridhja e Orës (Kiametit), është vërtet diçka e madhe![1]

يَوۡمَ تَرَوۡنَهَا تَذۡهَلُ كُلُّ مُرۡضِعَةٍ عَمَّآ أَرۡضَعَتۡ وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمۡلٍ حَمۡلَهَا وَتَرَى ٱلنَّاسَ سُكَٰرَىٰ وَمَا هُم بِسُكَٰرَىٰ وَلَٰكِنَّ عَذَابَ ٱللَّهِ شَدِيدٞ ٢

2. Ditën që do ta shihni atë (dridhjen e Kiametit), çdo nënë me fëmijë në gji do ta harrojë fëmijën dhe çdo grua shtatzënë do ta dështojë barrën e vet. Njerëzit do t'i shohësh të dehur, mëgjithëse nuk do të jenë të dehur, por dënimi i Allahut është shumë i ashpër.[2]

---

[1] O njerëz! Ruajuni dënimit të Zotit tuaj duke zbatuar urdhrat e Tij dhe duke qëndruar larg ndalesave të Tij, sepse ato që do të ndodhin në Orën e Kiametit prej dridhjes së fortë të Tokës dhe dukurive të shkatërrimit që vijojnë pas dridhjes nga çdo anë e Tokës dhe nga qielli, janë vërtet diçka e madhe dhe e tmerrshme, sa që nuk mund ta përcaktojë e ta përshkruajë askush përveç Zotit të botëve.

[2] Ditën kur ta shihni dridhjen e Orës së Kiametit, nëna me fëmijë në gji do ta harrojë dhe do të lërë fëmijën e saj, dhe gruaja shtatzënë do ta dështojë fëmijën e saj, nga tmerri i madh i asaj dite. Njerëzit do t'i shohësh të dehur nga tmerri, o Muhamed, megjithëse nuk janë të dehur nga alkooli, por ashpërsia e dënimit të Allahut dhe tmerri i madh i asaj dite do ua humbi mendjen dhe perceptimin.

وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يُجَٰدِلُ فِي ٱللَّهِ بِغَيۡرِ عِلۡمٖ وَيَتَّبِعُ كُلَّ شَيۡطَٰنٖ مَّرِيدٖ ٣

3. Ka disa njerëz që diskutojnë për Allahun, pa pasur aspak dije dhe ndjekin rrugën e çdo djalli të pabindur.[3]

كُتِبَ عَلَيۡهِ أَنَّهُۥ مَن تَوَلَّاهُ فَأَنَّهُۥ يُضِلُّهُۥ وَيَهۡدِيهِ إِلَىٰ عَذَابِ ٱلسَّعِيرِ ٤

4. Për të (djallin) është caktuar që kush e bën mik, ai (djalli) do ta devijojë atë (mikun) dhe do ta drejtojë në dënimin e Zjarrit.[4]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِن كُنتُمۡ فِي رَيۡبٖ مِّنَ ٱلۡبَعۡثِ فَإِنَّا خَلَقۡنَٰكُم مِّن تُرَابٖ ثُمَّ مِن نُّطۡفَةٖ ثُمَّ مِنۡ عَلَقَةٖ ثُمَّ مِن مُّضۡغَةٖ مُّخَلَّقَةٖ وَغَيۡرِ مُخَلَّقَةٖ لِّنُبَيِّنَ لَكُمۡۚ وَنُقِرُّ فِي ٱلۡأَرۡحَامِ مَا نَشَآءُ إِلَىٰٓ أَجَلٖ مُّسَمّٗى ثُمَّ نُخۡرِجُكُمۡ طِفۡلٗا ثُمَّ لِتَبۡلُغُوٓاْ أَشُدَّكُمۡۖ وَمِنكُم مَّن يُتَوَفَّىٰ وَمِنكُم مَّن يُرَدُّ إِلَىٰٓ أَرۡذَلِ ٱلۡعُمُرِ لِكَيۡلَا يَعۡلَمَ مِنۢ بَعۡدِ عِلۡمٖ شَيۡـٔٗاۚ وَتَرَى ٱلۡأَرۡضَ هَامِدَةٗ فَإِذَآ أَنزَلۡنَا عَلَيۡهَا ٱلۡمَآءَ ٱهۡتَزَّتۡ وَرَبَتۡ وَأَنۢبَتَتۡ مِن كُلِّ زَوۡجِۭ بَهِيجٖ ٥

5. O njerëz! Nëse jeni në dyshim për ringjalljen, (kujtoni që) Ne ju kemi krijuar nga dheu, pastaj nga një pikë farë, pastaj nga një droçkë gjaku të ngjitshme, pastaj nga një llokmë mishi - e formuar plotësisht ose e paformuar - për t'ju bërë të qartë (fuqinë Tonë)! Ne bëjmë të qëndrojnë në mitra ato (embrione) që duam deri në një afat të caktuar, pastaj ju nxjerrim si foshnjë që më pas të arrini moshën e fuqisë suaj. Disa nga ju vdesin herët, ndërsa të tjerë lihen deri në fazën më të pafuqishme të jetës, për të mos ditur më asgjë nga ajo që kanë ditur më parë. Dhe e sheh tokën të tharë, por sapo

[3] Ka disa njerëz, të cilët janë kokat e mohimit dhe idhujtarisë (si Nadir ibën el Harith dhe grupi i tij), që diskutojnë për Allahun dhe vënë në dyshim fuqinë e Allahut për ringjalljen, pa pasur asnjë dije dhe njohuri për fuqinë e Allahut, por duke ndjekur çdo shejtan të rebeluar ndaj Allahut dhe të dërguarve të Tij.

[4] Allahu e ka caktuar për shejtanin, që kushdo që e bën mik atë, ai (shejtani) do ta devijojë ndjekësin e tij dhe nuk do ta drejtojë në rrugën e drejtë, por do ta drejtojë në dënimin e zjarrit të Xhehenemit, si ndëshkim për pasimin e tij.

Ne lëshojmë ujin (shiun) mbi të, ajo gjallërohet dhe gufon, duke prodhuar nga të gjitha llojet e bimëve të mrekullueshme.[5]

-332-

ذَٰلِكَ بِأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْحَقُّ وَأَنَّهُۥ يُحْىِ ٱلْمَوْتَىٰ وَأَنَّهُۥ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٦﴾

6. Kjo (dëshmon) se Allahu është i Vërteti, se Ai i ringjall të vdekurit dhe se Ai është i Fuqishëm për çdo gjë;[6]

وَأَنَّ ٱلسَّاعَةَ ءَاتِيَةٌ لَّا رَيْبَ فِيهَا وَأَنَّ ٱللَّهَ يَبْعَثُ مَن فِى ٱلْقُبُورِ ﴿٧﴾

7. se Ora (e Kiametit) do të vijë, gjë për të cilën s'ka dyshim, dhe se Allahu do t'i ringjallë ata që janë në varre.[7]

---

[5] O njerës! Nëse ju jeni në dyshim në lidhje me ringjalljen tuaj nga Allahu, kujtoni krijimin tuaj të parë kur ju nuk ekzistonit dhe nuk ishit asgjë, por Ne me fuqinë Tonë e krijuam babanë tuaj, Ademin, nga dheu, pastaj bëmë që pasardhësit e tij të shtoheshin nga një pikë sperme që burri e lëshon në mitrën e gruas, pastaj ajo pikë sperme - me fuqinë e Allahut - shndërrohet në një copë gjaku të mpiksur që ngjit si shushunja, pastaj shëndërrohet në një llokmë mishi të përtypur, e cila ndonjëherë është e formuar plotësisht dhe përfundon me mbartjen dhe lindjen e sukseshme të fëmijës, dhe ndonjëherë është e paformuar, duke dështuar para se të marrë trajtën e njeriut, me qëllim që t'ju tregojmë përsosmërinë e Fuqisë Sonë në fazat e krijimit tuaj. Dhe Ne bëjmë të zënë vend në mitra ato embrione që duam, deri në afatin e caktuar të lindjes së tyre. Këto faza plotësohen me nxjerrjen e foshnjës të gjallë nga barku i nënës, për t'u rritur gradualisht deri sa të arrini moshën e rinisë dhe fuqisë tuaj fizike dhe mendore. Disa prej jush vdesin herët, para se ta arrijnë moshën e fuqisë, ndërsa të tjerë lihen të jetojnë aq gjatë sa të arrijnë moshën e pleqërisë më të pafuqishme fizike dhe mendore, për të mos ditur më asgjë nga ato që dinin më parë. Po kështu, nga provat e fuqisë Sonë për ringjalljen tuaj, është edhe toka që e shihni të tharë e të vdekur, pa asnjë bimë mbi të, por sapo Ne lëshojmë shiun mbi të, ajo gjallërohet dhe lëviz e gufon nga bimët që mbijnë prej saj dhe vazhdojnë të rriten, duke prodhuar nga të gjitha llojet e bimëve të mrekullueshme e të këndshme për syrin e njeriut dhe për jetën e shëndetin e tij.

[6] Kjo që u përmend në ajetin pararendës dëshmon se Allahu është Zoti dhe Krijuesi i Vetëm dhe i Vërteti që meriton të adhurohet - kurse gjithçka tjetër që adhurohet përveç Allahut është e pavërtetë - se Ai i ringjall të vdekurit, se Ai është i Fuqishëm për të bërë çdo gjë që dëshiron;

[7] se Ora e Kiametit dhe e ringjalljes është duke ardhur, dhe për këtë nuk ka pikë dyshimi, dhe se Allahu do t'i ringjallë të vdekurit nga varret e tyre për t'u kërkuar llogari dhe për t'i shpërblyer sipas asaj që kanë vepruar në këtë botë.

وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يُجَٰدِلُ فِي ٱللَّهِ بِغَيۡرِ عِلۡمٖ وَلَا هُدٗى وَلَا كِتَٰبٖ مُّنِيرٖ ٨

8. Ka disa njerëz që diskutojnë për Allahun pa kurrfarë diturie, udhëzimi apo libri ndriçues,[8]

ثَانِيَ عِطۡفِهِۦ لِيُضِلَّ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِۖ لَهُۥ فِي ٱلدُّنۡيَا خِزۡيٞۖ وَنُذِيقُهُۥ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ عَذَابَ ٱلۡحَرِيقِ ٩

9. duke shtrembëruar qafën (me mendjemadhësi), për t'i larguar të tjerët nga rruga e Allahut. Këta do të turpërohen në këtë botë, kurse në Ditën e Kiametit do t'i bëjmë të shijojnë dënimin e djegies (me Zjarr).[9]

ذَٰلِكَ بِمَا قَدَّمَتۡ يَدَاكَ وَأَنَّ ٱللَّهَ لَيۡسَ بِظَلَّٰمٖ لِّلۡعَبِيدِ ١٠

10. "Ky (dënim) është për atë që kanë bërë duart tuaja, sepse Allahu nuk është kurrë i padrejtë ndaj robërve të Tij."[10]

وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَعۡبُدُ ٱللَّهَ عَلَىٰ حَرۡفٖۖ فَإِنۡ أَصَابَهُۥ خَيۡرٌ ٱطۡمَأَنَّ بِهِۦۖ وَإِنۡ أَصَابَتۡهُ فِتۡنَةٌ ٱنقَلَبَ عَلَىٰ وَجۡهِهِۦ خَسِرَ ٱلدُّنۡيَا وَٱلۡأٓخِرَةَۚ ذَٰلِكَ هُوَ ٱلۡخُسۡرَانُ ٱلۡمُبِينُ ١١

11. Ka edhe disa që e adhurojnë Allahun me mëdyshje; Nëse u vjen ndonjë e mirë, kënaqen me të (dhe vazhdojnë të adhurojë Allahun), por, nëse i godet ndonjë sprovë, kthehen përmbys (në mohim),

[8] Ka disa njerëz mohues që diskutojnë me fjalë të pavërteta në lidhje me Allahun, njësimin e Tij në adhurim, zgjedhjen e të Dërguarit të Tij (paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të) dhe në lidhje me këtë Kuran, duke qenë se nuk kanë kurrfarë diturie, udhëzimi apo libri ndriçues nga Allahu që të jetë provë dhe argument i qartë për atë që pretendon.

[9] Ata njerëz që diskutojnë për Allahun pa dije, pa udhëzim dhe pa libër ndriçues, shtrembërojnë qafën me mendjemadhësi duke u larguar nga e vërteta, me qëllim që të pengojë edhe të tjerët nga hyrja në fenë e Allahut. Këta do të turpërohen e do të poshtërohen në këtë botë, kurse në ditën e Kiametit do ta bëjmë të shijojë dënimin e djegies në Zjarr.

[10] Atje do iu thuhet: "Ky dënim me djegie në zjarrin e Xhehenemit është për shkak të asaj që kanë vepruar duart tuaja prej gjynaheve dhe mëkateve, sepse Allahu nuk është kurrë i padrejtë me robërit e Tij që t'i dënojë pa bërë faj apo gjynah.

duke e humbur këtë botë dhe botën tjetër. Kjo është vërtet humbja më e qartë.[11]

يَدْعُوا۟ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُۥ وَمَا لَا يَنفَعُهُۥ ۚ ذَٰلِكَ هُوَ ٱلضَّلَٰلُ ٱلْبَعِيدُ ﴿١٢﴾

12. Në vend të Allahut, ata u luten atyre që as nuk mund t'i dëmtojnë as nuk mund t'u bëjnë dobi. Kjo është vërtet humbja më e largët.[12]

يَدْعُوا۟ لَمَن ضَرُّهُۥٓ أَقْرَبُ مِن نَّفْعِهِۦ ۚ لَبِئْسَ ٱلْمَوْلَىٰ وَلَبِئْسَ ٱلْعَشِيرُ ﴿١٣﴾

13. Ata u luten atyre, dëmi i të cilëve është më i afërt se dobia e tyre; Sa mbrojtës të keq dhe sa shok të keq (që lusin)![13]

إِنَّ ٱللَّهَ يُدْخِلُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ جَنَّٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴿١٤﴾

14. Me të vërtetë, ata që besuan dhe bënë vepra të mira, Allahu do t'i fusë në kopshte, nën të cilat rrjedhin lumenj. Pa dyshim, Allahu bën çfarë të dojë.[14]

---

[11] Ka disa njerëz që hyjnë në Islam me mëdyshje dhe e adhuron Allahun me mëdyshje, si ai që qëndron në majë të një mali të thepisur nga ku mund të bjerë nga çasti në çast, duke e lidhur besimin me dynjanë; Nëse u vijnë të mira e begati në shëndet e në pasuri, kënaqen me këtë gjë dhe vazhdojnë të adhurojnë Allahun, por nëse u vjen ndonjë sprovë e fatkeqësi, menjëherë e lidh këtë gjë me besimin e tij duke thënë se ky nuk është besim i mirë, dhe kështu kthehet përmbys në mohim duke dalë nga feja e Allahut. Kjo është me të vërtetë humbja më e qartë, sepse me këtë gjë ai humbet dynjanë e tij, pasi që mohimi i tij nuk do i ndryshojë asgjë nga ajo që i është caktuar t'i vijë prej dynjasë dhe pasurisë në këtë botë, dhe humbet gjthashtu botën tjetër sepse do të hyjë në Zjarr.

[12] Në vend të Allahut, këta që janë në mëdyshje lusin dhe adhurojnë gjëra që as nuk mund t'i dëmtojnë nëse nuk i adhurojnë, as nuk mund t'u sjellin ndonjë të mirë nëse i adhurojnë. Kjo është vërtet humbja më e largët nga e vërteta.

[13] Ata lusin gjëra, dëmi i të cilave është më i afërt se dobia e tyre - pasi që për shkak të adhurimit të tyre do të dënohen përgjithmonë në zjarrin e Xhehenemit, dhe gjithashtu do të humbin këtë botë dhe do të poshtërohen në të. Sa mbrojtës të keq dhe sa shok të keq që që kanë dhe që adhurojnë!

[14] Me të vërtetë, ata që e besojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij, dhe qëndrojnë me vendosmëri në këtë besim deri në vdekje, duke vepruar njëkohësisht vepra të mira ashtu si ka urdhëruar Allahu, Allahu do t'i fusë ata në kopshtet e Xhenetit, nën pemët e të cilëve

مَن كَانَ يَظُنُّ أَن لَّن يَنصُرَهُ ٱللَّهُ فِى ٱلدُّنْيَا وَٱلْـَٔاخِرَةِ فَلْيَمْدُدْ بِسَبَبٍ إِلَى ٱلسَّمَآءِ ثُمَّ لْيَقْطَعْ فَلْيَنظُرْ هَلْ يُذْهِبَنَّ كَيْدُهُۥ مَا يَغِيظُ ﴿١٥﴾

15. Kush mendon se Allahu nuk do ta ndihmojë atë (Muhamedin) në këtë botë dhe në botën tjetër, le të lidhë një litar në tavan e të varet! Pastaj le të shohë nëse ky lak do t'ia largojë zemërimin![15]

وَكَذَٰلِكَ أَنزَلْنَـٰهُ ءَايَـٰتٍۭ بَيِّنَـٰتٍ وَأَنَّ ٱللَّهَ يَهْدِى مَن يُرِيدُ ﴿١٦﴾

16. Po kështu, Ne e kemi zbritur atë (Kuranin) në vargje (prova) të qarta dhe sigurisht që Allahu udhëzon kë të dojë (me to).[16]

إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَٱلَّذِينَ هَادُوا۟ وَٱلصَّـٰبِـُٔونَ وَٱلنَّصَـٰرَىٰ وَٱلْمَجُوسَ وَٱلَّذِينَ أَشْرَكُوٓا۟ إِنَّ ٱللَّهَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ شَهِيدٌ ﴿١٧﴾

17. Me të vërtetë, ata që besojnë, hebrenjtë, sabi'inët, të krishterët, mexhusët dhe idhujtarët - Allahu do të gjykojë mes tyre në Ditën e Kiametit. S'ka dyshim se Allahu është Dëshmitar për çdo gjë.[17]

---

rrjedhin lumenjtë. Pa dyshim, Allahu bën çfarë të dojë: i shpërblen ata që i binden Atij me bujarinë e Tij dhe i dënon ata që e kundërshtojnë Atë me drejtësinë e Tij.

[15] Kush beson se Allahu nuk do ta ndihmojë të Dërguarin e Tij, Muhamedin, në këtë botë me ngritjen e fesë së tij dhe në botën tjetër me ngritjen e gradës së tij dhe dënimin e përgënjeshtruesve të tij, atëherë le të lidhë një litar në tavanin e shtëpisë së vet dhe të varë veten me të, pastaj të shohë nëse kjo gjë do ia largojë zemërimin dhe inatin që ka brenda vetes kundër Muhamedit! – Allahu do e ndihmojë të dërguarin e Tij, Muhamedin, me çdo kusht, duan apo nuk duan mohuesit dhe përgënjestruesit e tij.

[16] Ashtu si e ngritëm provën Tonë për ringjalljen tuaj o njerëz (në ajetin 5), po kështu e kemi zbritur këtë Kuran për të qenë të gjitha ajetet e tij prova të qarta në shprehjen dhe kuptimin e tyre, dhe sigurisht që Allahu udhëzon në rrugën e drejtë kë të dojë me ajetet dhe provat e Kuranit, sepse nuk ka udhëzues tjetër përveç Tij.

[17] Me të vërtetë, ata që besojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij, Muhamedin (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), hebrenjtë, sabi'inët (njerëz që kanë qendruar në natyrshmërinë e tyre pa pasur ndonjë fe të posaçme), të krishterët, mexhusët (adhuruesit e zjarrit) dhe ata që i bëjnë shok Allahut me adhurimin e të tjerëve në vend të Allahut apo

أَلَمْ تَرَ أَنَّ ٱللَّهَ يَسْجُدُ لَهُۥ مَن فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَن فِى ٱلْأَرْضِ وَٱلشَّمْسُ وَٱلْقَمَرُ وَٱلنُّجُومُ وَٱلْجِبَالُ وَٱلشَّجَرُ وَٱلدَّوَآبُّ وَكَثِيرٌ مِّنَ ٱلنَّاسِ ۖ وَكَثِيرٌ حَقَّ عَلَيْهِ ٱلْعَذَابُ ۗ وَمَن يُهِنِ ٱللَّهُ فَمَا لَهُۥ مِن مُّكْرِمٍ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ يَفْعَلُ مَا يَشَآءُ ۩ ﴿١٨﴾

18. A nuk e sheh (di) ti se Allahut i përulen në sexhde të gjithë ata që janë në qiej dhe të gjithë ata që janë në Tokë, si dhe Dielli, Hëna, yjet, malet, pemët, kafshët dhe shumë nga njerëzit? Por shumë të tjerë meritojnë dënimin. E atë që Allahu e poshtëron, askush nuk mund ta nderojë. Me të vërtetë, Allahu bën çfarë të dëshirojë.[18]

هَٰذَانِ خَصْمَانِ ٱخْتَصَمُوا۟ فِى رَبِّهِمْ ۖ فَٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ قُطِّعَتْ لَهُمْ ثِيَابٌ مِّن نَّارٍ يُصَبُّ مِن فَوْقِ رُءُوسِهِمُ ٱلْحَمِيمُ ﴿١٩﴾

19. Këto dy palë kundërshtare janë në kundërshtim me njëra-tjetrën për Zotin e tyre: sa për ata që nuk besojnë, për ta janë prerë rroba prej zjarri, dhe mbi kokat e tyre do të hidhet ujë i valuar,[19]

---

përkrah Tij – Allahu do të gjykojë mes të gjithë atyre në ditën e Kiametit, duke i futur besimtarët në Xhenet dhe duke i futur të gjithë mohuesit e sekteve të ndryshme në Zjarr. S'ka dyshim se Allahu i ka dëshmuar dhe i ka parë të gjitha veprat e robërve të Tij, dhe i ka ruajtur të regjistruara ato, për t'i dhënë shpërblimin që meriton secilit, sipas veprave që ka bërë në këtë botë.

[18] ۩ [Ajet Sexhde] A nuk e di ti, o Muhamed, se Allahut të Madhëruar i përulen në sexhde me bindje dhe madhërim të gjithë ata që gjenden në qiej prej engjëjve, dhe të gjithë ata që gjenden në Tokë prej krijesave, si dhe Dielli, Hëna, yjet, malet, pemët, kafshët dhe shumë prej njerëzve – të cilët i përulen Allahut në sexhde me zgjedhjen dhe dëshirën e tyre të lindur nga besimi? Por shumë prej njerëzve meritojnë dënimin për shkak të mohimit të tyre që i bëjnë Allahut, dhe ata janë të poshtëruar; e atë që Allahu e poshtëron, nuk mund ta nderojë e lumturojë askush. Allahu bën çfarë të dëshirojë me krijesat e Tij, sipas Urtësisë së Tij absolute; nderon kë të dojë dhe poshtëron kë të dojë, sepse i gjithë krijimi është i Tij dhe e gjithë çështja dhe urdhri i takon vetëm Atij.

[19] Këto dy palë kundërshtohen në lidhje me Zotin dhe fenë e tyre: besimtarët dhe mohuesit, ku secila palë thotë se e drejta është me të; sa i përket mohuesve, për ta janë përgatitur rroba prej zjarri, të cilat do i veshin në Xhehenem, dhe të cilat do i pjekin trupat e tyre, dhe mbi kokat e tyre do të derdhet ujë i valuar e përvëlues,

يُصْهَرُ بِهِۦ مَا فِي بُطُونِهِمْ وَٱلْجُلُودُ ﴿٢٠﴾

20. me të cilin do t'u shkrihet çdo gjë në barqet e tyre, së bashku me lëkurat.[20]

وَلَهُم مَّقَـٰمِعُ مِنْ حَدِيدٍ ﴿٢١﴾

21. Dhe për ta do të ketë kanxha prej hekuri.[21]

كُلَّمَآ أَرَادُوٓا۟ أَن يَخْرُجُوا۟ مِنْهَا مِنْ غَمٍّ أُعِيدُوا۟ فِيهَا وَذُوقُوا۟ عَذَابَ ٱلْحَرِيقِ ﴿٢٢﴾

22. Sa herë që përpiqen të dalin prej tij (Zjarrit) - nga ankthi - do të detyrohen të kthehen në të (dhe do t'u thuhet): "Shijoni dënimin e djegies!"[22]

إِنَّ ٱللَّهَ يُدْخِلُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّـٰلِحَـٰتِ جَنَّـٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَـٰرُ يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِن ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا ۖ وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ ﴿٢٣﴾

23. Ndërsa ata që besojnë dhe bëjnë vepra të mira, s'ka dyshim se Allahu do t'i futë në kopshte, nën të cilat rrjedhin lumenj, ku do të stolisen me byzylykë prej ari dhe margaritarë dhe ku veshjet e tyre do të jenë prej mëndafshi.[23]

[20] i cili do të zbresë në barqet e tyre dhe do të shkrijë gjithçka gjendet në to, dhe do të shkrijë gjithashtu lëkurat e tyre dhe do t'i rrëzojë ato.

[21] Engjëjt do t'i godasin ata me kanxha prej hekuri.

[22] Sa herë që do të përpiqen të dalin nga Zjarri – për shkak të ankthit dhe tmerrit që heqin – do të kthehen me forcë në të nga engjëjt, të cilët do u thonë: "Shijoni dënimin e Zjarrit djegës e përvëlues!"

[23] Ndërsa palën besimtare, e cila beson Allahun dhe të Dërguarin e Tij, Muhamedin, dhe vepron në bindje ndaj Allahut dhe të Dërguarit të Tij, s'ka dyshim se Allahu do ta fusë në kopshtet e përhershme të Xhenetit, nën pemët e të cilëve rrjedhin lumenj, ku ata do të stolisen me byzylykë prej ari dhe me margaritarë, dhe ku veshjet e tyre do të jenë prej mëndafshi, të burrave dhe të grave.

وَهُدُوٓا۟ إِلَى ٱلطَّيِّبِ مِنَ ٱلْقَوْلِ وَهُدُوٓا۟ إِلَىٰ صِرَٰطِ ٱلْحَمِيدِ ﴿٢٤﴾

24. Ata janë udhëzuar drejt fjalës së mirë dhe janë udhëzuar në rrugën e të Lavdëruarit (Allahut).[24]

إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ وَيَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ وَٱلْمَسْجِدِ ٱلْحَرَامِ ٱلَّذِى جَعَلْنَٰهُ لِلنَّاسِ سَوَآءً ٱلْعَٰكِفُ فِيهِ وَٱلْبَادِ ۚ وَمَن يُرِدْ فِيهِ بِإِلْحَادٍۭ بِظُلْمٍ نُّذِقْهُ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٥﴾

25. Me të vërtetë, ata që nuk besojnë dhe pengojnë të tjerët nga rruga e Allahut dhe nga Xhamia e Shenjtë (e Mekes) - të cilën Ne e kemi bërë të njëjtë për të gjithë njerëzit, si për vendasin ashtu edhe për vizitorin – dhe ata që synojnë të devijojnë duke bërë padrejtësi (mëkat) në të, Ne do t'i bëjmë të shijojnë dënim të dhembshëm.[25]

وَإِذْ بَوَّأْنَا لِإِبْرَٰهِيمَ مَكَانَ ٱلْبَيْتِ أَن لَّا تُشْرِكْ بِى شَيْـًٔا وَطَهِّرْ بَيْتِىَ لِلطَّآئِفِينَ وَٱلْقَآئِمِينَ وَٱلرُّكَّعِ ٱلسُّجُودِ ﴿٢٦﴾

26. Kujto (o Muhamed) kur Ne ia caktuam Ibrahimit vendin e Shtëpisë (së Shenjtë), dhe i thamë: "Mos më shoqëro asgjë në adhurim dhe pastroje Shtëpinë Time (nga idhujt) për ata që vijnë

[24] Allahu i udhëzoi besimtarët në dynja drejt fjalës së mirë të Njësimit të Allahut - La ilahe il-lAllah – dhe çdo fjale të mirë që madhëron e lavdëron Allahun në këtë botë, kurse në botën tjetër do të udhëzohen në fjalën e mirë të lavdërimit dhe falënderimit të Allahut për përfundimin e mirë që Ai do t'u dhurojë; ashtu si edhe i udhëzoi ata më parë në rrugën e Tij, të Lavdëruarit Absolut, e cila është rruga e lavdëruar e Islamit që të çon në Xhenet.

[25] Me të vërtetë, ata që e mohojnë Allahun dhe e përgënjeshtrojnë Muhamedin dhe atë që i është shpallur atij, si dhe pengojnë të tjerët nga hyrja në fenë e Allahut, dhe ata që penguan të Dërguarin e Allahut (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të) dhe besimtarët nga hyrja në Xhaminë e Shenjtë të Mekes në vitin e "Marrëveshjes së Hudejbijes" – Xhami të cilën Allahu e ka bërë të njëjtë për adhurimin dhe madhërimin e Tij për të gjithë njerëzit, si për vendasit edhe për vizitorët që vijnë aty – si dhe ata që synojnë devijimin nga e vërteta me padrejtësi dhe duke i bërë mëkat Allahut në këtë Xhami të Shenjtë të Mekes, Allahu do t'i bëjë të shijojnë dënim të dhembshëm.

rrotull saj dhe për ata që qëndrojnë në këmbë, përkulen në ruku dhe bien në sexhde (gjatë faljes).[26]

وَأَذِّن فِي ٱلنَّاسِ بِٱلۡحَجِّ يَأۡتُوكَ رِجَالٗا وَعَلَىٰ كُلِّ ضَامِرٖ يَأۡتِينَ مِن كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٖ ٢٧

27. Dhe thirri njerëzit për Pelegrinazh (o Ibrahim); e ata do të vijnë tek ti në këmbë dhe kaluar mbi çdo deve të dobët nga çdo rrugë e largët,[27]

لِّيَشۡهَدُواْ مَنَٰفِعَ لَهُمۡ وَيَذۡكُرُواْ ٱسۡمَ ٱللَّهِ فِيٓ أَيَّامٖ مَّعۡلُومَٰتٍ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُم مِّنۢ بَهِيمَةِ ٱلۡأَنۡعَٰمِۖ فَكُلُواْ مِنۡهَا وَأَطۡعِمُواْ ٱلۡبَآئِسَ ٱلۡفَقِيرَ ٢٨

28. që të dëshmojnë dobitë e rezervuara për ta dhe të përmendin Emrin e Allahut në ditët e caktuara mbi kafshët (që therin për kurban) Ai ua ka dhuruar atyre. Pra, hani nga mishi i tyre dhe ushqeni të uriturin e varfër![28]

---

[26] Kujto si e kemi themeluar këtë Shtëpi të Shenjtë, Kaben, o Muhamed, në të cilën populli yt po adhuron idhuj në vend që të më adhurojnë vetëm Mua; kujto kur Ne ia treguam dhe ia sqaruam Ibrahimit vendin ku duhet ta rindërtonte Kaben pas humbjes së gjurmëve të saj nga Tufani i Nuhut (alejhis selam), dhe i thamë Ibrahimit: "Mos më shoqëro asgjë në adhurim, por më adhuro vetëm Mua, dhe pastroje Shtëpinë Time (Kaben) nga idhujtaria, mosbesimi dhe papastërtitë, në mënyrë që të jetë e pastër dhe e dashur për besimtarët që do të vijnë rrotull saj për të më adhuruar Mua, dhe që do të qëndrojnë në këmbë, do të përkulen në ruku dhe do të bien në sexhde gjatë faljes së tyre për të më adhuruar Mua."

[27] Dhe thirri njerëzit për Haxh në Shtëpinë e Shenjtë të Mekes, o Ibrahim, dhe ata do të vijnë tek ti në këtë vend (Meke) për haxh në mënyra të ndryshme sipas mundësisë së secilit, në këmbë apo të kaluar mbi çdo deve të dobët nga ecja dhe puna dhe jo nga shëndeti, dhe do të vijnë nga çdo rrugë e vend i largët,

[28] për të dëshmuar dobitë që Allahu ka rezervuar për ta prej faljes së gjynaheve, shpërblimit për kryerjen e riteve të haxhit dhe përgjigjen ndaj thirrjes së Allahut, si dhe fitimet nga tregtia e tyre në këtë vend, si dhe për të përmendur emrin e Allahut mbi kafshët që Allahu ua ka dhuruar dhe të cilat ata i therin për Kurban në ditët e caktuara të Haxhit (10 Dhul Hixhe dhe 3 ditët që vijojnë), si shenjë falënderimi ndaj Allahut për mirësitë e Tij ndaj tyre. Pra, hani nga mishi i kafshëve që therni për Kurban, gjë që është e pëlqyer nga Allahu që ta bëni, si dhe ushqeni me to të varfërit e mjerë që kanë arritur varëfëri të madhe!

ثُمَّ لۡيَقۡضُواْ تَفَثَهُمۡ وَلۡيُوفُواْ نُذُورَهُمۡ وَلۡيَطَّوَّفُواْ بِٱلۡبَيۡتِ ٱلۡعَتِيقِ ٢٩

29. Pastaj (haxhinjtë) të pastrojnë trupin e tyre, të përmbushin zotimet e tyre dhe të vijnë rrotull Shtëpisë së Lashtë (Kabes)."[29]

ذَٰلِكَ وَمَن يُعَظِّمۡ حُرُمَٰتِ ٱللَّهِ فَهُوَ خَيۡرٞ لَّهُۥ عِندَ رَبِّهِۦۗ وَأُحِلَّتۡ لَكُمُ ٱلۡأَنۡعَٰمُ إِلَّا مَا يُتۡلَىٰ عَلَيۡكُمۡۖ فَٱجۡتَنِبُواْ ٱلرِّجۡسَ مِنَ ٱلۡأَوۡثَٰنِ وَٱجۡتَنِبُواْ قَوۡلَ ٱلزُّورِ ٣٠

30. Këto janë (ritet e shenjta të Allahut), dhe kushdo që i madhëron ritet e shenjta të Allahut, kjo është më e mira për të tek Zoti i tij. Ju janë lejuar të gjitha bagëtitë, përveç atyre që ju janë lexuar tashmë. Pra, largojuni ndotësisë së idhujve dhe largojuni fjalëve të rreme.[30]

-335-

[29] Pastaj, haxhinjtë të plotësojnë ritet e tyre të haxhit deri sa të dalin nga Ihrami i tyre, duke pastruar trupin e tyre, duke prerë thonjtë dhe duke qethur flokët e tyre, si dhe të përmbushin zotimet që i kanë dhënë vetes prej Haxhit, Umras dhe Kurbaneve, dhe të bëjnë tavaf rreth Shtëpisë së Lashtë të Allahut, Kabes, Xhamisë së parë që është ndërtuar në Tokë për adhurimin e Allahut nga babai i njerëzimit, Ademi (alejhis selam)."

[30] Këto janë ritet e shenjta që ka urdhëruar Allahu (në haxh), dhe kushdo që i nderon dhe i madhëron ritet e shenjta të Allahut, duke i kryer ato në mënyrën më të plotë dhe më të sinqertë për Allahun, kjo është më e mira për të tek Zoti i tij, në këtë botë dhe në botën tjetër. Allahu jua ka lejuar ngrënien e mishit të të gjitha bagëtive, përveç asaj që ju është lexuar tashmë në këtë Kuran se janë të ndaluara, si e ngordhura, gjaku, derri dhe ato që theren në emër të idhujve – kështu që ato bagëti që idhujtarët arabë para Islamit i konsideronin të ndaluara, nuk janë të tilla tek Allahu. Pra, Largojuni ndotësisë së idhujve (mos adhuroni të ndotën e të ndyrën, që janë idhujt dhe mos ju bindni shejtanit) dhe largojuni fjalëve të rreme dhe shpifjes ndaj Allahut (siç është fjala e idhujtarëve që thonin se Allahu e ka ndaluar mishin e disa kafshëve që ata vetë i caktonin si të shenjta, ndërkohë që Allahu nuk i kishte ndaluar ato, apo se nuk i adhuronin idhujt veçse për t'u afruar tek Allahu, apo se engjëjt janë bija të Allahut, etj).

حُنَفَآءَ لِلَّهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِۦۚ وَمَن يُشْرِكْ بِٱللَّهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ مِنَ ٱلسَّمَآءِ فَتَخْطَفُهُ
ٱلطَّيْرُ أَوْ تَهْوِى بِهِ ٱلرِّيحُ فِى مَكَانٍ سَحِيقٍ ﴿٣١﴾

31. Të jeni të çiltër ndaj Allahut, pa i shoqëruar Atij asgjë (në adhurim), sepse kushdo që i bën shok Allahut (në adhurim), është sikur të bierë nga qielli dhe ta rrëmbejë zogu ose ta hedhë era në një vend të largët.[31]

ذَٰلِكَ وَمَن يُعَظِّمْ شَعَـٰٓئِرَ ٱللَّهِ فَإِنَّهَا مِن تَقْوَى ٱلْقُلُوبِ ﴿٣٢﴾

32. Këto janë (urdhrat e Allahut)! Dhe kushdo që i madhëron simbolet e Allahut – kjo është nga devotshmëria e zemrave.[32]

لَكُمْ فِيهَا مَنَـٰفِعُ إِلَىٰٓ أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ مَحِلُّهَآ إِلَى ٱلْبَيْتِ ٱلْعَتِيقِ ﴿٣٣﴾

33. Ju mund të përfitoni nga ato (kafshët e kurbanit) deri në një kohë të caktuar, pastaj vendi i tyre i flijimit është te Shtëpia e Lashtë (Haremi i Mekes).[33]

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنسَكًا لِّيَذْكُرُوا ٱسْمَ ٱللَّهِ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُم مِّنۢ بَهِيمَةِ ٱلْأَنْعَـٰمِۗ
فَإِلَـٰهُكُمْ إِلَـٰهٌ وَٰحِدٌ فَلَهُۥٓ أَسْلِمُواْۗ وَبَشِّرِ ٱلْمُخْبِتِينَ ﴿٣٤﴾

34. Për çdo popull, Ne caktuam një ritual flijimi (kurbani), që ata të përmendin emrin e Allahut gjatë flijimit të kafshëve që Ai u ka

---

[31] Të jeni të çiltër e të sinqertë në adhurimin ndaj Allahut dhe në bindjen ndaj Tij, pa i bërë shok dhe pa i shoqëruar asgjë Atij në adhurim, sepse kushdo që i bën shok Allahut në adhurim, është aq larg të vërtetës dhe udhëzimit të drejtë dhe aq i shkatërruar e humbur, sa do të ishte ai që bie nga qielli dhe e rrëmben shqiponja dhe e ha, ose që e merr stuhia e fortë e erës dhe e hedh në një vend të largët duke e përplasur në Tokë të copëtuar!

[32] Këto janë ato që ka urdhëruar Allahu prej riteve dhe simboleve të fesë së Tij, dhe kushdo që i madhëron dhe i respekton simbolet dhe shenjat e fesë së Allahut, nga të cilat edhe ritet dhe vendet e kryerjes së Haxhit si dhe kurbanet që theren atje, ky madhërim është nga veprat e besimtarëve që kanë zemra të karakterizuara me devotshmëri dhe frikë e dashuri ndaj Allahut, me çiltërsi ndaj Tij dhe adhurimit të Tij.

[33] Ju lejohet të përfitoni nga kafshët e caktuara për kurban, qoftë për t'i hipur apo për t'i ngarkuar, për t'i marrë qumështin apo leshin, pa i dëmtuar ato, deri në afatin e flijimit të tyre për kurban në haremin e Shtëpisë së Shenjtë të Mekes – që përfshin të gjithë haremin e Mekes, ku mund të theren kurbanet.

dhënë atyre. Zoti juaj është një Zot i vetëm, prandaj vetëm Atij nënshtrojuni. Dhe jepu lajm të mirë të përulurve (para Allahut, o Muhamed),[34]

ٱلَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ ٱللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَٱلصَّٰبِرِينَ عَلَىٰ مَآ أَصَابَهُمْ وَٱلْمُقِيمِى ٱلصَّلَوٰةِ وَمِمَّا رَزَقْنَٰهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٣٥﴾

35. atyre, zemrat e të cilëve dridhen kur përmendet Allahu, që janë të durueshëm për gjithçka që i godet, që falin namazin dhe që japin nga ajo që Ne u kemi dhënë.[35]

وَٱلْبُدْنَ جَعَلْنَٰهَا لَكُم مِّن شَعَٰٓئِرِ ٱللَّهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ ۖ فَٱذْكُرُوا ٱسْمَ ٱللَّهِ عَلَيْهَا صَوَآفَّ ۖ فَإِذَا وَجَبَتْ جُنُوبُهَا فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطْعِمُوا ٱلْقَانِعَ وَٱلْمُعْتَرَّ ۚ كَذَٰلِكَ سَخَّرْنَٰهَا لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٣٦﴾

36. Flijimin e kafshëve të mëdha (devetë dhe lopët) e kemi bërë për ju nga simbolet e (fesë së) Allahut, dhe ju keni shumë të mira në to. Pra, përmendeni emrin e Allahut mbi to, ndërsa janë me këmbë të rreshtuara (për t'i therur). Kur ato të bien në tokë, hani nga mishi i tyre dhe ushqeni të varfërin që nuk lyp dhe atë që lyp. Në këtë

[34] Çdo populli apo grupi besimtar të mëparshëm, Ne i caktuam ritual kurbani, me qëllim që të përmendnin emrin e Allahut para therjes dhe flijimit të kafshëve që Ai u kishte furnizuar, dhe që të falënderonin Allahun për to. Zoti juaj, o njerëz, që ju duhet të adhuroni është Një Zot i Vetëm, prandaj vetëm Atij nënshtrojuni dhe përuljuni, duke iu bindur urdhrit të Tij dhe të Dërguarit të Tij. Dhe jepu lajm të mirë të përulurve ndaj Meje, o Muhamed, se për ta janë të mirat e kësaj bote dhe të botës tjetër,

[35] Të përulurit ndaj Allahut janë ata, zemrat e të cilëve dridhen kur përmendet Allahu, nga frika e dënimit të Tij, duke u ruajtur nga kundështimi apo shkelja e ndonjë urdhri të Tij; dhe të cilët janë të durueshëm kur i godet çfarëdo e keqe apo vështirësi, duke shpresuar shpërblimin e Allahut për durimin e tyre; dhe të cilët e falin rregullisht namazin në mënyrën më të plotë, dhe nga pasuria që u ka dhënë Allahu, ata japin zekatin e detyrueshëm, shpenzojnë për familjen e tyre dhe për ata që janë nën kujdestarinë e tyre, japin në rrugën e Allahut si dhe u japin lëmoshë vullnetare të varfërve.

mënyrë Ne ua kemi nënshtruar këto (kafshë), që të jeni mirënjohës.[36]

لَن يَنَالَ ٱللَّهَ لُحُومُهَا وَلَا دِمَآؤُهَا وَلَٰكِن يَنَالُهُ ٱلتَّقۡوَىٰ مِنكُمۡۚ كَذَٰلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمۡ لِتُكَبِّرُواْ ٱللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَىٰكُمۡۗ وَبَشِّرِ ٱلۡمُحۡسِنِينَ ٣٧

37. Tek Allahu nuk arrin as mishi as gjaku i tyre, por tek Ai arrin devotshmëria juaj. Kështu ua nënshtroi ato (kafshë), që ju ta madhëroni Allahun për atë që ju ka udhëzuar. Dhe, jepu lajm të mirë vepërmirëve![37]

۞ إِنَّ ٱللَّهَ يُدَٰفِعُ عَنِ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ خَوَّانٖ كَفُورٍ ٣٨

38. Me të vërtetë, Allahu i mbron ata që besojnë. Me të vërtetë, Allahu nuk do asnjë tradhtar mosmirënjohës.[38]

[36] Ne e kemi bërë për ju flijimin e kafshëve me trup të madh, prej deveve dhe lopëve, si një nga simbolet dhe shenjat e mëdha të fesë së Allahut, me qëllim që ju të afroheni tek Allahu me anë të tyre, dhe për ju ka shumë të mira në to – si ngrënia e mishit të tyre, ushqyerja e të varfërve dhe shpërblimi nga Allahu – prandaj kur t'i therni ato, përmendni emrin e Allahut duke thënë "Bismilah", ndërsa ato janë të ngritura në këmbë, me tre këmbët të rreshtuara, kurse të katërtën të përthyer (këmbën e majtë të përparme). Kur ato të bien përtokë pas therjes, dhe t'u ketë dalë gjaku, atëherë mishi i tyre është bërë i lejuar për t'u ngrënë, kështu që hani prej tyre duke shpresuar shpërblimin e Allahut, dhe ushqeni të varfërin që nuk lyp për të ruajtur dëlirësinë dhe atë që lyp nga nevoja. Kështu jua ka nënshtruar Allahu devetë dhe kafshë e mëdha, në mënyrë që ju të jeni mirënjohës dhe ta falënderoni Allahun për nënshtrimin e tyre ndaj jush dhe për të gjitha të mirat që ju ka dhënë.

[37] Tek Allahu nuk arrin as mishi i kurbaneve as gjaku i tyre, por tek Ai arrin devotshmëria dhe sinqeriteti juaj në kërkimin e pëlqimit të Allahut dhe shpërblimit të Tij me këto flijime e kurbane dhe me veprat tuaja të mira. Kështu jua ka nënshtruar ato kafshë - o besimtarë që kërkoni të afroheni te Allahu – në mënyrë që ju të falënderoni Allahun për atë që ju ka udhëzuar në të vërtetën. Dhe, jepu lajm të mirë vepërmirëve, o Muhamed, atyre të cilët e kryejnë në mënyrën më të mirë adhurimin ndaj Allahut dhe që janë të mirë me njerëzit e krijesat e Allahut, se ata do të kenë çdo të mirë dhe sukses nga Allahu në të dyja botët.

[38] Me të vërtetë, Allahu i mbron besimtarët nga armiqësia e mohuesve dhe kurthet e të ligëve, sepse Ai nuk e do asnjë tradhëtar që ka shkelur premtimin e Zotit të tij, dhe që është mosmirënjohës ndaj mirësive të Zotit të tij.

أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَـٰتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظُلِمُوا۟ ۚ وَإِنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ ﴿٣٩﴾

39. Atyre që sulmohen, u jepet leja (për të luftuar), sepse u është bërë padrejtësi dhe, me të vërtetë, Allahu është i Fuqishëm që t'i ndihmojë ata;[39]

ٱلَّذِينَ أُخْرِجُوا۟ مِن دِيَـٰرِهِم بِغَيْرِ حَقٍّ إِلَّآ أَن يَقُولُوا۟ رَبُّنَا ٱللَّهُ ۗ وَلَوْلَا دَفْعُ ٱللَّهِ ٱلنَّاسَ بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لَّهُدِّمَتْ صَوَٰمِعُ وَبِيَعٌ وَصَلَوَٰتٌ وَمَسَـٰجِدُ يُذْكَرُ فِيهَا ٱسْمُ ٱللَّهِ كَثِيرًا ۗ وَلَيَنصُرَنَّ ٱللَّهُ مَن يَنصُرُهُۥٓ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَقَوِىٌّ عَزِيزٌ ﴿٤٠﴾

40. Ata, të cilët u dëbuan nga shtëpitë e tyre padrejtësisht, vetëm sepse thanë: "Zoti ynë është Allahu." Sikur Allahu të mos i zmbrapste disa njerëz me anë të të tjerëve, do të shkatërroheshin manastiret, kishat, sinagogat dhe xhamitë, në të cilat përmendet shumë emri i Allahut. Me të vërtetë, Allahu do t'i ndihmojë ata që e ndihmojnë Atë. Me të vërtetë, Allahu është i Fortë, i Plotfuqishëm.[40]

---

[39] - Në fillim të Islamit, muslimanët e kishin të ndaluar të luftonin idhujtarët dhe mohuesit, dhe ishin urdhëruar të duronin vuajtjet e shkaktuara prej tyre, deri sa dëmtimi i idhujtarëve arriti kulmin dhe i Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) emigroi nga Meka në Medine, dhe kur muslimanët u fuqizuan – Allahu i lejoi muslimanëve që të luftonin në kundërpërgjigje të sulmit të armikut, për shkak të padrejtësisë që u ishte bërë prej tij, dhe sigurisht që Allahu është i Fuqishëm që t'i ndihmojë ata të triumfojnë dhe ta poshtërojë e nënshtrojë armikun e tyre.

[40] Allahu është i Fuqishëm që t'i ndihmojë ata, të cilët u dëbuan me forcë nga shtëpitë e tyre padrejtësisht, vetëm sepse u futën në Islam dhe thanë: "Zoti ynë është vetëm Allahu!" Sikur Allahu të mos e kishte lejuar zmbrapsjen e padrejtësisë dhe të kotës me luftë, do të mundej e vërteta në mesin e çdo pupulli dhe do të shkatërrohej vendi me të gjitha faltoret e tij prej manastirëve të murgjërve, kishave të të krishterëve, sinagogave të hebrenjve dhe xhamive të muslimanëve, të cilët falen në ato xhami dhe e përmendin Allahun shumë në to. Padyshim se ata që përpiqen me të gjitha forcat për të ndihmuar fenë e Allahut, Allahu do e ndihmojë atë kundër armikut të tij, dhe Allahu është me të vërtetë i Fortë për të ndihmuar ata që luftojnë e përpiqen në rrugën e Tij, dhe i Plotfuqishëm në pushtetin e Tij absolut, kështu që askush nuk mund ta mundë Atë.

ٱلَّذِينَ إِن مَّكَّنَّـٰهُمْ فِى ٱلْأَرْضِ أَقَامُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَوُا۟ ٱلزَّكَوٰةَ وَأَمَرُوا۟ بِٱلْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا۟ عَنِ ٱلْمُنكَرِ ۗ وَلِلَّهِ عَـٰقِبَةُ ٱلْأُمُورِ ﴿٤١﴾

41. Ata, të cilët, nëse u japim pushtet në tokë, kryejnë faljen, japin zekatin, urdhërojnë të mirën dhe ndalojnë nga e keqja. Dhe tek Allahu është përfundimi i të gjitha çështjeve.[41]

وَإِن يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَثَمُودُ ﴿٤٢﴾

42. Nëse ata të përgënjeshtrojnë ty (o Muhamed), po kështu kanë përgënjeshtruar edhe populli i Nuhut, fiset Ad e Themud,[42]

وَقَوْمُ إِبْرَٰهِيمَ وَقَوْمُ لُوطٍ ﴿٤٣﴾

43. populli i Ibrahimit, populli i Lutit[43]

وَأَصْحَـٰبُ مَدْيَنَ ۖ وَكُذِّبَ مُوسَىٰ فَأَمْلَيْتُ لِلْكَـٰفِرِينَ ثُمَّ أَخَذْتُهُمْ ۖ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٤٤﴾

44. dhe banorët e Medjenit. Edhe Musai u përgënjeshtrua. Dhe Unë u dhashë afat mohuesve, pastaj i dënova ata. Eh, si ishte mospajtimi Im (me përgënjeshtrimin e tyre)![44]

---

[41] Ata që Ne i kemi premtuar se do i ndihmojmë, janë ata, të cilët, nëse Ne u japim pushtet në Tokë dhe triumf mbi armiqtë e tyre, ata e falin namazin rregullisht, e japin zekatin e pasurisë atyre që u takon, urdhërojnë për çdo të mirë që ka urdhëruar Allahu prej të drejtave të Allahut dhe të drejtave të njerëzve, dhe ndalojnë nga çdo e keqe që Allahu dhe i Dërguari i Tij e kanë ndaluar. Dhe tek Allahu është përfundimi i të gjitha çështjeve, dhe përfundimi i mirë i takon vetëm devotshmërisë ndaj Allahut.

[42] Nëse populli yt të quan gënjeshtar ty, o Muhamed, po kështu kanë bërë para tyrre edhe populli i Nuhut (duke përgënjeshtruar Nuhun), fiset Ad e Themud,

[43] populli i Ibrahimit, populli i Lutit,

[44] dhe banorët e Medjenit (të cilët përgënjeshtruan Shuajbin). Edhe Musai u përgënjeshtrua nga Faraoni dhe populli i tij. Dhe Unë nuk ia përshpejtova dënimin këtyre popujve, por u dhashë afat të plotë, pastaj e dënova secilin prej tyre. Eh, si ishte mospajtimi Im me mohimin dhe përgënjeshtrimin e tyre dhe ndërrimi i së mirës që u kishim dhënë me të keqen dhe dënimin shfarosës që merituan! Po kështu do të bëjmë me ata që të përgënjeshtrojnë ty, o Muhamed, edhe nëse i lëmë deri në një afat të caktuar, kështu që të marrin mësim para se të jetë tepër vonë.

فَكَأَيِّن مِّن قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَـٰهَا وَهِىَ ظَالِمَةٌ فَهِىَ خَاوِيَةٌ عَلَىٰ عُرُوشِهَا وَبِئْرٍ مُّعَطَّلَةٍ وَقَصْرٍ مَّشِيدٍ ﴿٤٥﴾

45. Sa e sa qytete kemi shkatërruar për shkak se (banorët e tyre) ishin të padrejtë dhe tani ato (qytete) janë rrënoja të përmbysura! Dhe sa e sa puse kemi lënë të braktisura e kështjella të fortifikuara (të shkretuara)![45]

أَفَلَمْ يَسِيرُوا۟ فِى ٱلْأَرْضِ فَتَكُونَ لَهُمْ قُلُوبٌ يَعْقِلُونَ بِهَآ أَوْ ءَاذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا ۖ فَإِنَّهَا لَا تَعْمَى ٱلْأَبْصَـٰرُ وَلَـٰكِن تَعْمَى ٱلْقُلُوبُ ٱلَّتِى فِى ٱلصُّدُورِ ﴿٤٦﴾

46. A nuk kanë udhëtuar ata nëpër Tokë, që zemrat e tyre të arsyetojnë dhe veshët e tyre të dëgjojnë? Në të vërtetë, nuk verbohen sytë, por verbohen zemrat që janë në gjokse.[46]

[45] Sa shumë qytete kemi shkatërruar për shkak se banorët e tyre ishin të padrejtë – mohuan Allahun dhe përgënjeshtruan të dërguarit e Tij – dhe tani ato qytete janë kthyer përmbys dhe janë shkretuar nga banorët e tyre, puset e tyre janë braktisur dhe prej tyre nuk nxirret më ujë, si dhe kështjellat e tyre të lata e të fortifikuara nuk i mbrojtën aspak ata nga dënimi Ynë por mbetën të shkretuara.

[46] A nuk kanë udhëtuar idhujtarët kurashit, dhe të tjerët, nëpër Tokë, që të shohin rrënojat dhe gjurmët e popujve të mëparshëm, në mënyrë që të arsyetojnë me zemrat dhe mendjet e tyre dhe të dëgjojnë me veshët e tyre ndodhitë e atyre popujve, që të marrin mësim prej tyre? Në të vërtetë, verbëria nuk është verëbëria syve, por verbëria shkatërruese është verbëria e zemrës nga shikimi i të vërtetës dhe marrja e mësimit.

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِٱلْعَذَابِ وَلَن يُخْلِفَ ٱللَّهُ وَعْدَهُۥ ۚ وَإِنَّ يَوْمًا عِندَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّونَ ﴿٤٧﴾

47. Ata kërkojnë nga ti (o Muhamed) që t'u shpejtohet dënimi, dhe sigurisht që Allahu nuk do ta thyejë premtimin e Vet (për dënimin e tyre), por një ditë te Zoti yt është sa një mijë vjet sipas atyre që numëroni ju.[47]

وَكَأَيِّن مِّن قَرْيَةٍ أَمْلَيْتُ لَهَا وَهِىَ ظَالِمَةٌ ثُمَّ أَخَذْتُهَا وَإِلَىَّ ٱلْمَصِيرُ ﴿٤٨﴾

48. Sa e sa qyteteve u dhashë afat, duke qenë se ishin të padrejtë, por pastaj i dënova. Dhe tek Unë është kthimi.[48]

قُلْ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنَّمَآ أَنَا۠ لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٤٩﴾

49. Thuaj (o Muhamed!): "O njerëz! Unë jam vetëm paralajmërues i qartë për ju.[49]

---

[47] Idhujtarët kurashit, për shkak të injorancës së tyre, të kërkojnë ty, o Muhamed, që t'ua shpejtosh dënimin me të cilin i ke kërcënuar nëse ata vazhdojnë në mohim e idhujtari, dhe sigurisht që Allahu nuk do e thyejë premtimin e Vet për dënimin e tyre, i cili do t'u vijë patjetër, dhe vërtet një pjesë të tij ua shpejtoi në këtë botë, në ditën e luftës së Bedrit, por një ditë tek Allahu është sa një mijë vjet nga vitet e kësaj bote që ju numëroni, kështu që për Allahun është shumë afër dënimi i tyre, edhe pse për ata duket shumë larg, dhe Allahu nuk nxiton në përshpejtimin e dënimit të atyre që do të dënojë deri sa të përmbushet afati i tyre që Ai ka caktuar për ta.

[48] Shumë qyteteve zullumqare, banorët e të cilëve vazhdonin me këmbëngulje në mohim e idhujtari, Unë u dhashë afat që të pendohen dhe nuk ua shpejtova dënimin, por ata u vetëmashtruan, kështu që u zbrita dënimin Tim në këtë botë, dhe sigurisht që kthimi i tyre pas vdekjes dhe zhdukjes nga kjo botë, është vetëm tek Unë, dhe në ditën e Kiametit do i dënoj me dënimin e përjetshëm që meritojnë.

[49] Thuaju idhujtarëve nga populli yt, dhe mbarë njerëzimit, o Muhamed: "O njerëz! Unë nuk jam tjetër veçse një paralajërues i qartë që tranmsetoj mesazhin e Allahut tek ju, dhe që ju paralajmëroj për zbritjen e dënimit të Allahut mbi ju në këtë botë dhe për dënimin e Tij në botën tjetër; pra paralajmërimi im është shumë i qartë. Kurse shpejtimi i dënimit tuaj, që kërkoni nga unë, nuk është në dorën time dhe as në fuqinë time, por është vetëm në Dorë të Allahut…"

فَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ لَهُم مَّغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٥٠﴾

50. Kështu, ata që besojnë dhe bëjnë vepra të mira, do të kenë falje dhe furnizim fisnik.[50]

وَٱلَّذِينَ سَعَوْ فِىٓ ءَايَٰتِنَا مُعَٰجِزِينَ أُو۟لَٰٓئِكَ أَصْحَٰبُ ٱلْجَحِيمِ ﴿٥١﴾

51. Ndërsa ata që përpiqen t'i sfidojnë provat Tona, të tillët janë banorët e Zjarrit të ndezur fort."[51]

وَمَآ أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ مِن رَّسُولٍ وَلَا نَبِىٍّ إِلَّآ إِذَا تَمَنَّىٰٓ أَلْقَى ٱلشَّيْطَٰنُ فِىٓ أُمْنِيَّتِهِۦ فَيَنسَخُ ٱللَّهُ مَا يُلْقِى ٱلشَّيْطَٰنُ ثُمَّ يُحْكِمُ ٱللَّهُ ءَايَٰتِهِۦ ۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٢﴾

52. Ne nuk kemi dërguar para teje (o Muhamed) asnjë të dërguar e asnjë profet që djalli të mos i ndërhynte në leximin e tij (nga shpallja). Por Allahu e eliminonte ndërhyrjen e djallit, pastaj i forconte shpalljet e Tij. Allahu është i Gjithëdijshëm, i Urtë.[52]

لِّيَجْعَلَ مَا يُلْقِى ٱلشَّيْطَٰنُ فِتْنَةً لِّلَّذِينَ فِى قُلُوبِهِم مَّرَضٌ وَٱلْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ ۗ وَإِنَّ ٱلظَّٰلِمِينَ لَفِى شِقَاقٍۭ بَعِيدٍ ﴿٥٣﴾

53. Kjo, në mënyrë që Ai ta bëjë ndërhyrjen e djallit sprovë për ata që kanë sëmundje (hipokrizie) në zemrat e tyre dhe për ata që i kanë

[50] Sa për ata që besojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe bëjnë vepra të mira, ashtu si ka udhëruar Allahu dhe i Dërguari i Tij, për ta do të ketë falje të gjynaheve dhe furnizim fisnik të pashtershëm tek Allahu, në Xhenet.

[51] Ndërsa ata që përpiqen me të gjitha mënyrat të sfidojnë provat dhe argumentet e Allahut, duke penguar njerëzit nga feja e Allahut dhe duke menduar se mund t'i shpëtojnë Allahut dhe dënimit të Tij, të tillët janë banorët e përhershëm të zjarrit të Xhehenemit të ndezur fort."

[52] Ne nuk kemi dërguar para teje, o Muhamed, asnjë të dërguar apo profet që shejtani të mos i ndërhynte gjatë leximit të shpalljes së Allahut apo gjatë bisedës me njerëzit, me vesvese e dyshime, në mënyrë që të pengonte njerëzit nga pasimi i shpalljes së Allahut që i dërguari lexonte. Por Allahu e eliminonte ndërhyrjen dhe kurthin e shejtanit dhe i zhdukte vesveset e tij, duke i forcuar dhe ngulitur mirë në gojën dhe mendjen e të dërguarit shpalljet e Tij. Sigurisht që Allahu di gjithçka që ndodh në krijimin e Tij dhe Atij nuk i shpëton asgjë, dhe Ai është i Urtë në gjithçka që cakton dhe urdhëron.

zemrat të ngurtësuara (nga mosbesimi) – vërtet, të padrejtët janë në kundështim të largët (me të vërtetën) -[53]

وَلِيَعْلَمَ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْعِلْمَ أَنَّهُ ٱلْحَقُّ مِن رَّبِّكَ فَيُؤْمِنُوا۟ بِهِۦ فَتُخْۢبِتَ لَهُۥ قُلُوبُهُمْ ۗ وَإِنَّ ٱللَّهَ لَهَادِ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٥٤﴾

54. dhe në mënyrë që ata, të cilëve u është dhënë dituria, ta dinë se ai (Kurani) është e Vërteta nga Zoti yt, kështu që ta besojnë atë dhe zemrat e tyre t'i nënshtrohen atij. Me të vërtetë, Allahu i udhëzon besimtarët në rrugën e drejtë.[54]

وَلَا يَزَالُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ فِى مِرْيَةٍ مِّنْهُ حَتَّىٰ تَأْتِيَهُمُ ٱلسَّاعَةُ بَغْتَةً أَوْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابُ يَوْمٍ عَقِيمٍ ﴿٥٥﴾

55. Ata që nuk besojnë do të vazhdojnë të dyshojnë në të (Kuran), derisa t'u vijë Ora (e Kiametit) në mënyrë të befasishme ose derisa t'u vijë dënimi i një dite shterpë.[55]

[53] Këtë ndërhyrje të shejtanit, Allahu e ka bërë sprovë për ata që kanë sëmundje hipokrizie në zemrat e tyre dhe për ata që i kanë zemrat të ngurtësuara nga mosbesimi dhe idhujtaria, tek të cilët nuk ndikon asnjë lloj paralajmërimi apo mësimi – me të vërtetë, të padrejtët idhujtarë e hipokritë janë në armiqësi të fortë me Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe janë në kundërshtim të madh me të vërtetën, shumë larg saj –

[54] dhe Allahu e ka lejuar këtë ndërhyrje të shejtanit, në mënyrë që ata, të cilëve u është dhënë dituria me anë të cilës bëjnë dallim mes të vërtetës dhe të pavërtetës, ta dinë se ky Kuran është zbritur tek ti, o Muhamed, nga Allahu, dhe për këtë nuk ka asnjë pikë dyshimi, dhe shejtani nuk ka asnjë rrugë që të mund të arrijë tek ai, kështu që atyre besimtarëve u shtohet edhe më shumë besimi me këtë Kuran dhe zemrat e tyre i nënështrohen atij dhe besojnë e pranojnë gjithçka thuhet në të. Me të vërtetë, Allahu i udhëzon ata që e besojnë atë dhe të Dërguarin e Tij në rrugën e drejtë e të qartë të Islamit, e cila i shpëton ata nga humbja dhe nga ngatërresat e kurthet e shejtanit.

[55] Mohuesit përgënjeshtrues të Allahut dhe të Dërguarit të Tij do të vazhdojnë të dyshojnë në këtë Kuran me të cilin të kemi dërguar, o Muhamed, derisa atyre t'u vijë Kiameti në mënyrë të befasishme, ose derisa t'u vijë dënimi i një dite shterpë, apo i një dite të fundit, në të cilën nuk ka asnjë të mirë për ta, si në ditën e Bedrit, pas së cilës nuk kishte më natë për ata që u vranë atje prej idhujtarëve.

ٱلْمُلْكُ يَوْمَئِذٍ لِّلَّهِ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ ۚ فَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ فِى جَنَّٰتِ ٱلنَّعِيمِ ﴿٥٦﴾

56. I gjithë pushteti atë ditë i përket vetëm Allahut. Ai do të gjykojë mes tyre. Ata që besuan dhe bënë vepra të mira, do të jenë në kopshtet e begatisë,[56]

وَٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ وَكَذَّبُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَا فَأُو۟لَٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٥٧﴾

57. ndërsa ata që nuk besuan dhe i përgënjeshtruan provat Tona, do të kenë dënim poshtërues.[57]

وَٱلَّذِينَ هَاجَرُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ ثُمَّ قُتِلُوٓا۟ أَوْ مَاتُوا۟ لَيَرْزُقَنَّهُمُ ٱللَّهُ رِزْقًا حَسَنًا ۚ وَإِنَّ ٱللَّهَ لَهُوَ خَيْرُ ٱلرَّٰزِقِينَ ﴿٥٨﴾

58. Sa për ata që emigrojnë në rrugën e Allahut, pastaj bien dëshmorë ose vdesin, Allahu do t'u japë atyre furnizim të mirë. S'ka dyshim, Allahu është Furnizuesi më i mirë.[58]

لَيُدْخِلَنَّهُم مُّدْخَلًا يَرْضَوْنَهُۥ ۗ وَإِنَّ ٱللَّهَ لَعَلِيمٌ حَلِيمٌ ﴿٥٩﴾

59. Ai (Allahu) do t'i fusë ata në një vend, me të cilin do të jenë të kënaqur! Me të vërtetë, Allahu është i Gjithëdijshëm, i Durueshëm.[59]

---

[56]

[57] I gjithë pushteti dhe sundimi në ditën e Kiametit i përket vetëm Allahut. Ai do të gjykojë mes besimtarëve dhe mohuesve; sa i përket atyre që besuan Allahun dhe shpalljen e Tij, dhe bënë vepra të mira siç ka urdhëruar Allahu dhe i Dërguari i Tij, ata do të kenë begatinë dhe kënaqësinë e përhershme në kopshtet e Xhenetit, ndërsa ata që e mohuan Allahun, e përgënjeshtuan të Dërguarin e Tij dhe i mohuan provat e Allahut dhe ajetet e Kuranit, ata do të kenë dënim poshtërues dhe përçmues në Xhehenem.

[58] Ata që dalin nga shtëpitë dhe vendi i tyre duke emigruar për Hir të Allahut, në kërkim të kënaqësisë së Tij dhe në përkrahje të fesë së Tij, pastaj vritet nga mohuesit dhe bie dëshmor, ose i vjen vdekja pa qenë në luftë, patjetër që Allahu do t'u japë atyre furnizim e shpërblim të mirë në kopshtet e përhershme të Xhenetit. S'ka dyshim, Allahu është Furnizuesi dhe Dhuruesi më i mirë ndaj atyre që i binden Atij.

[59] Allahu do t'i fusë emigruesit në rrugën e Tij, qoftë nëse bien dëshmorë apo vdesin natyrshëm, në një vend të cilin do e pëlqejnë shumë dhe do të jenë jashtëzakonisht të

۞ ذَٰلِكَ وَمَنْ عَاقَبَ بِمِثْلِ مَا عُوقِبَ بِهِۦ ثُمَّ بُغِيَ عَلَيْهِ لَيَنصُرَنَّهُ ٱللَّهُ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَعَفُوٌّ غَفُورٌ ﴿٦٠﴾

60. Kështu është! Dhe kushdo që merr hak në të njëjtën masë që është dëmtuar, pastaj i bëhet përsëri padrejtësi, s'ka dyshim se Allahu do ta ndihmojë atë. Me të vërtetë, Allahu është Shlyes i gjynaheve, Falës.[60]

ذَٰلِكَ بِأَنَّ ٱللَّهَ يُولِجُ ٱلَّيْلَ فِى ٱلنَّهَارِ وَيُولِجُ ٱلنَّهَارَ فِى ٱلَّيْلِ وَأَنَّ ٱللَّهَ سَمِيعٌۢ بَصِيرٌ ﴿٦١﴾

61. Kjo (ndihmë), sepse Allahu e ndërfut natën te dita dhe ditën te nata dhe se Allahu dëgjon dhe sheh gjithçka.[61]

---

kënaqur me të - e ai është Xheneti. Me të vërtetë, Allahu është i Gjithëdijshëm - dhe e di mirë se kush emigron për Hir të Tij dhe kush emigron në kërkim të kësaj bote -, i Durueshëm dhe i Panxituar me ata që e mohojnë dhe që e kundërshtojnë Atë, kështu që nuk ua shpejton dënimin por i afatizon.

[60] Kështu është në lidhje me ata që emigrojnë për Hir të Allahut, dhe përveç kësaj, Allahu u premton atyre fitoren kundër idhujtarëve që u bëjnë padrejtësi atyre. Atyre që u është bërë padrejtësi, u lejohet të marrin hak në të njëjtën masë që janë dëmtuar, dhe nëse keqbërësi rikthehet dhe i dëmton përsëri, s'ka dyshim se Allahu do ta ndihmojë atë që i bëhet padrejtësi kundër keqbërësit. Me të vërtetë, Allahu është Shlyes i gjynaheve të atyre që pendohen dhe Falës i tyre.

[61] Kjo ndihmë që Allahu u jep besimtarëve që u bëhet padrejtësi është sepse Allahu është i Plotfuqishëm për çdo gjë që dëshiron, dhe nga Fuqia e Tij është se Ai e ndërfut natën te dita dhe ditën te nata – d.m.th. orët që pakësohen nga nata ia shton ditës dhe orët që pakësohen nga dita ia shton natës; në mënyrë të vazhdueshme gjatë gjithë vitit, gjë që duket qartë në orët e gjata të ditës gjatë verës dhe të natës gjatë dimrit, dhe anasjelltas – dhe sepse Allahu dëgjon çdo gjë dhe çdo lutje të besimtarëve, dhe Ai sheh çdo gjë dhe çdo vepër të besimtarëve, kështu që i përgjigjet lutjes së tyre, dhe sigurisht që sheh edhe çdo vepër të mosbesimtarëve dhe të padrejtëve dhe u jep atë që meritojnë në të dyja botët.

ذَٰلِكَ بِأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِن دُونِهِۦ هُوَ ٱلْبَـٰطِلُ وَأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْعَلِىُّ ٱلْكَبِيرُ ﴿٦٢﴾

62. Kjo (ndihmë), sepse Allahu është i Vërteti, kurse gjithçka që ata adhurojnë përveç Tij, është e pavërteta. Dhe sepse, me të vërtetë, Allahu është i Larti, i Madhi.[62]

أَلَمْ تَرَ أَنَّ ٱللَّهَ أَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَتُصْبِحُ ٱلْأَرْضُ مُخْضَرَّةً ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴿٦٣﴾

63. A nuk e sheh ti se Allahu lëshon shi nga qielli, e pastaj toka bëhet e gjelbër?! Me të vërtetë, Allahu është i Mirë, Njohës i gjithçkaje në hollësi.[63]

لَّهُۥ مَا فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ ۗ وَإِنَّ ٱللَّهَ لَهُوَ ٱلْغَنِىُّ ٱلْحَمِيدُ ﴿٦٤﴾

64. Atij i përket gjithçka që gjendet në qiej dhe gjithçka që gjendet në Tokë. Me të vërtetë, Allahu është i Vetëmjaftueshmi, i Lavdëruari.[64]

[62] Kjo ndihmë që Allahu u jep besimtarëve është sepse Allahu është i Vërteti dhe i Vetmi Zot që meriton të adhurohet, kurse gjithçka tjetër që idhujtarët adhurojnë përveç Allahut është e pavërteta që nuk ka fuqi apo mundësi që të sjell ndonjë të mirë apo të largojë ndonjë të keqe. Dhe sepse me të vërtetë, Allahu është më i Larti dhe më i Lartësuari, mbi të gjitha krijesat e Tij, me Qënien e Tij të Lartë, Fuqinë dhe Pushtetin e Tij, ashtu si i takon Madhështisë së Tij dhe pa u krahasuar me asgjë prej krijesave të Tij, dhe Ai është i Madhi dhe Madhështori në Qënien e Tij të Lartë dhe në Emrat e Tij të bukur, dhe Ai është më i Madh dhe më i Madhështor se çdo gjë.

[63] A nuk e sheh ti, o Muhamed, se Allahu zbret shi nga qielli, dhe pastaj toka bëhet e gjelbër nga bimët që mbijnë në të pas shiut? A nuk tregon kjo për Fuqinë e Allahut? Me të vërtetë, Allahu është i Mirë, i Butë dhe i Dashur me robërit e Tij me zbritjen e shiut dhe mbirjen e bimëve me ujin e shiut, gjë që është për të mirën e tyre, dhe Ai është Njohës në detaje i gjithçkaje që i nevojitet robërve të Tij dhe i gjithçkaje që ka krijuar.

[64] Allahut të Madhëruar i përket gjithçka që gjendet në qiej e në Tokë – krijimi, sundimi, robërimi – dhe që të gjithë kanë nevojë për përkujdesjen dhe Bujarinë e Tij. Me të vërtetë, Allahu është i Vetëmjaftueshmi, që nuk ka nevojë për asgjë dhe për askënd nga krijesat e Tij të qiejve apo të Tokës, dhe Ai është i Lavdëruari te robërit e Tij për çdo rast dhe për çdo gjë që u vjen atyre apo që Ai ka krijuar apo që vepron e urdhëron me Urtësinë dhe Madhështinë e Tij absolute.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ ٱللَّهَ سَخَّرَ لَكُم مَّا فِى ٱلْأَرْضِ وَٱلْفُلْكَ تَجْرِى فِى ٱلْبَحْرِ بِأَمْرِهِۦ وَيُمْسِكُ ٱلسَّمَآءَ أَن تَقَعَ عَلَى ٱلْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِۦٓ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ بِٱلنَّاسِ لَرَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿٦٥﴾

65. A nuk e sheh ti se Allahu ka nënshtruar për ju (njerëzit) gjithçka që gjendet në Tokë dhe anijet që lundrojnë nëpër det me urdhrin e Tij?! Dhe Ai e mban qiellin që të mos bjerë në Tokë, përveçse me lejen e Tij. Vërtet, Allahu është i Butë dhe i Mëshirshëm me njerëzit.[65]

وَهُوَ ٱلَّذِىٓ أَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ۗ إِنَّ ٱلْإِنسَـٰنَ لَكَفُورٌ ﴿٦٦﴾

66. Është Ai që ju ka dhënë jetë, pastaj ju bën të vdisni dhe më pas do t'ju ringjallë. Me të vërtetë, njeriu është mosmirënjohës.[66]

لِّكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنسَكًا هُمْ نَاسِكُوهُ ۖ فَلَا يُنَـٰزِعُنَّكَ فِى ٱلْأَمْرِ ۚ وَٱدْعُ إِلَىٰ رَبِّكَ ۖ إِنَّكَ لَعَلَىٰ هُدًى مُّسْتَقِيمٍ ﴿٦٧﴾

67. Çdo populli Ne i caktuam një kod (jete dhe fetar) që duhet ta zbatonin, prandaj (mohuesit) mos të të kundërshtojnë (o Muhamed) për këtë çështje! Dhe fto te Zoti yt, sepse ti je me të vërtetë në udhëzim të drejtë.[67]

---

[65] A nuk e sheh ti, o njeri, apo o Muhamed, se Allahu ka nënshtruar për ju, o njerëz, gjithçka që gjendet në Tokë prej kafshëve, bagëtive, arave dhe pemëve, drurëve e gurëve, që të gjitha në shërbimin tuaj dhe për të mirën tuaj. Dhe ka nënshtruar për ju gjithashtu anijet që lundrojnë në det me urdhëin e Tij, duke ju transportuar ju dhe mallërat tuaj në çdo vend që të doni. Është po Ai që e mban qiellin që të mos bierë mbi Tokë dhe të shkatërrojë gjithçka gjendet në të, përveç nëse Ai lejon diçka të tillë kur të dojë e ku të dojë. Me të vërtetë, Allahu është i Butë dhe i Mëshirshëm me njerëzit në nënshtrimin që i ka bërë këtyre gjërave për ta, me mirësinë dhe bujarinë e Tij.

[66] Allahu është Ai që ju ka dhënë jetë duke ju krijuar nga asgjëja, pastaj ju bën të vdisni në kohën e mbarimit të jetës suaj në tokë, dhe më pas do t'ju ringjallë në ditën e Kiametit për të dhënë llogari për ato që keni vepruar në këtë botë. Me të vërtetë, njeriu është mosmirënjohës ndaj mirësive të Allahut dhe mohues i provave të qarta që tregojnë Fuqinë e Allahut dhe se Ai është Një e i Pashoq.

[67] Çdo populli që ka qenë para jush, o Muhamed, Ne i caktuam një kod jete dhe ritesh fetare që ata duhet të zbatonin, kështu që idhujtarët kurashit mos të të kundërshtojnë në kodin tënd të jetës dhe të fesë, duke përfshirë ritet e therjes së kurbaneve gjatë Haxhit

وَإِن جَٰدَلُوكَ فَقُلِ ٱللَّهُ أَعۡلَمُ بِمَا تَعۡمَلُونَ ٦٨

68. Nëse ata vazhdojnë të të kundërshtojnë, thuaju: “Allahu e di mirë atë që veproni ju."[68]

ٱللَّهُ يَحۡكُمُ بَيۡنَكُمۡ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ فِيمَا كُنتُمۡ فِيهِ تَخۡتَلِفُونَ ٦٩

69. Allahu do të gjykojë mes jush në Ditën e Kiametit për kundërshtitë, që kishit ndërmjet jush.[69]

أَلَمۡ تَعۡلَمۡ أَنَّ ٱللَّهَ يَعۡلَمُ مَا فِي ٱلسَّمَآءِ وَٱلۡأَرۡضِۗ إِنَّ ذَٰلِكَ فِي كِتَٰبٍۚ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرٞ ٧٠

70. A nuk e di ti se Allahu di çdo gjë që gjendet në qiell e në Tokë? Të gjitha këto janë (shënuar) në një Libër. Me të vërtetë, kjo është e lehtë për Allahun.[70]

---

dhe ngrënien e mishit të tyre, ndërkohë që idhujtarët i kundërshtonin besimtarët përse e hanin mishin e kurbaneve që i thernin vetë, ndërsa kafshët e ngordhura, të cilat i ka vrarë Allahu sipas tyre, nuk e hani mishin e tyre?! Por ti, o Muhamed, ftoi ata idhutjarë dhe të gjithë njerëzit tek Zoti yt dhe te zbatimi i urdhrit dhe fesë së Tij, si dhe te therja e kurbaneve vetëm për Hir të Allahut dhe jo për idhujt e shejtanin! Sigurisht që ti, o Muhamed, je në udhëzimin dhe fenë e drejtë të Allahut, dhe ti je në të vërtetën, ndërsa ata janë në të kotën dhe të pavërtetën.

[68] Nëse idhujtarët vazhdojnë të të kundërshtojnë ty, o Muhamed, me fjalë të kota e të pavërteta, në lidhje me çështjet e fesë, atëherë ti mos u grind me ta, por thuaju: "Allahu e di mirë atë që veproni ju prej mohimit dhe përgënjeshtrimit të të Dërguarit të Tij, dhe sigurisht që do t'ju marrë në llogari për këtë dhe do t'ju japë dënimin që meritoni.

[69] Allahu do të gjykojë mes besimtarëve dhe mohuesve në Ditën e Kiametit, në lidhje me kundërshtitë fetare që kishin mes tyre, dhe atëherë do ta mësoni mirë, o mohues, se cila nga dy palët tona ka të drejtë dhe cila është e humbur.

[70] A nuk e di ti, o Muhamed, dhe ti, o njeri, se Allahu di çdo gjë që gjendet në qiell e në Tokë, me dijeni të plotë e të hollësishme, që para se të krijonte krijimin e deri në ditën e Kiametit, dhe këtë gjë e ka regjistruar në Librin që është tek Ai, el Leuhul Mahfudh (Pllaka e Ruajtur). Ky regjistrim dhe shëndim dhe kjo dije është shumë e lehtë për Allahun, të Cilin nuk mund ta sfidojë asgjë.

وَيَعۡبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَمۡ يُنَزِّلۡ بِهِۦ سُلۡطَٰنٗا وَمَا لَيۡسَ لَهُم بِهِۦ عِلۡمٞۗ وَمَا لِلظَّٰلِمِينَ مِن نَّصِيرٖ ٧١

71. Ata adhurojnë në vend të Allahut gjëra, për të cilat Ai nuk ka zbritur asnjë argument dhe për të cilat nuk kanë asnjë dije. Të padrejtët (idhujtarët) nuk do të kenë asnjë ndihmës.[71]

وَإِذَا تُتۡلَىٰ عَلَيۡهِمۡ ءَايَٰتُنَا بَيِّنَٰتٖ تَعۡرِفُ فِي وُجُوهِ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ ٱلۡمُنكَرَۖ يَكَادُونَ يَسۡطُونَ بِٱلَّذِينَ يَتۡلُونَ عَلَيۡهِمۡ ءَايَٰتِنَاۗ قُلۡ أَفَأُنَبِّئُكُم بِشَرّٖ مِّن ذَٰلِكُمُۗ ٱلنَّارُ وَعَدَهَا ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْۖ وَبِئۡسَ ٱلۡمَصِيرُ ٧٢

72. Kur atyre iu lexohen ajetet Tona të qarta, e dallon urrejtjen në fytyrat e jobesimtarëve; gati sa nuk i godasin ata që iu lexojnë ajetet Tona. Thuaj: "A t'ju tregoj se çfarë është më e keqe se kjo? - Zjarri (i Xhehenemit), të cilin Allahu ua ka premtuar atyre që mohojnë! Sa vend i keq është ai, në të cilin do të përfundojnë!"[72]

[71] Idhujtarët vazhdojnë të adhurojnë të tjerë përveç Allahut, megjithëse e kanë parë qartë se janë krejtësisht të gabuar, dhe ata adhurojnë idhuj për të cilët Allahut nuk ka zbritur asnjë argument në asnjë prej Librave të Tij, ku të thuhet se idhujt mund të adhurohen, dhe ata nuk kanë asnjë lloj dije për këtë që kanë trilluar ndaj Allahut, por thjesht kanë ndjekur gjurmët e të parëve të tyre në mënyrë të verbër dhe pa asnjë argument. Idhujtarët nuk do të kenë askënd që t'i ndihmojë apo t'i mbrojë nga dënimi kur të vijë koha e llogarisë në botën tjetër.

[72] Kur idhujtarëve iu lexohen ajetet e qarta të Kuranit, e dallon urejtjen në fytyrat e tyre; gati sa nuk i godasin besimtarët që iu lexojnë atyre ajetet e Kuranit dhe që i ftojnë ata në fenë e Allahut. Thuaju atyre, o Muhamed: "A t'ju tregoj se çfarë është ajo që do të urreni edhe më shumë se dëgjimi i ajeteve të Kuranit dhe shikimi i besimtarëve që jua lexojnë ato? – Zjarri i Xhehenemit, të cilin Allahu e ka përgatitur për mohuesit e Tij dhe përgënjeshtruesit e të Dërguarit të Tij në botën tjetër. Sa vend i keq është ai në të cilin do të përfundojnë."

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ضُرِبَ مَثَلٞ فَٱسْتَمِعُواْ لَهُۥٓۚ إِنَّ ٱلَّذِينَ تَدْعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ لَن يَخْلُقُواْ ذُبَابٗا وَلَوِ ٱجْتَمَعُواْ لَهُۥۖ وَإِن يَسْلُبْهُمُ ٱلذُّبَابُ شَيْـٔٗا لَّا يَسْتَنقِذُوهُ مِنْهُۚ ضَعُفَ ٱلطَّالِبُ وَٱلْمَطْلُوبُ ٧٣

73. O njerëz! Është sjellë një shembull, prandaj dëgjojeni me kujdes: “Ato që ju i adhuroni në vend të Allahut, nuk mund të krijojnë as edhe një mizë, edhe nëse bashkohen të gjithë për këtë. Madje, nëse miza u merr atyre diçka, ata nuk mund t’ia marrin më asaj. I dobët është edhe kërkuesi (idhujt) edhe e kërkuara (miza).”[73]

مَا قَدَرُواْ ٱللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِۦٓۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ٧٤

74. Ata (idhujtarët) nuk e kanë vlerësuar Allahun ashtu siç i takon Atij. Vërtet, Allahu është i Fortë, i Plotfuqishëm.[74]

ٱللَّهُ يَصْطَفِي مِنَ ٱلْمَلَٰٓئِكَةِ رُسُلٗا وَمِنَ ٱلنَّاسِۚ إِنَّ ٱللَّهَ سَمِيعُۢ بَصِيرٞ ٧٥

75. Allahu zgjedh të dërguar si nga engjëjt ashtu dhe nga njerëzit. Me të vërtetë, Allahu dëgjon dhe sheh gjithçka.[75]

---

[73] O njerëz! Zoti po ju sjell një shembull, prandaj dëgjojeni me kujdes që të merrni mësim: "Idhujt e zotat që ju i adhuroni në vend të Allahut, nuk mund të krijojnë nga asgjëja as edhe një mizë, edhe nëse bashkohen të gjithë së bashku për këtë gjë, kështu që si mund të krijojnë diçka më të madhe se miza?! Madje, nëse miza u merr atyre idhujve tuaj ndonjë gjë, ata nuk mund t'ia marrin më asaj, kështu që a ka paaftësi më të madhe se kjo e idhujve tuaj?! Pra, që të dy ata janë të dobët: edhe idhujt tuaj që supozohej të kërkojnë nga miza atë që u ka marrë, po ashtu edhe miza që kërkohet prej tyre! – Atëherë, si mund t'i merrni për zota e të adhuroni këto idhuj që janë kaq të poshtëruar dhe të pavlerë?!"

[74] Idhujtarët nuk e kanë vlerësuar Allahun ashtu si i takon Atij, përndryshe nuk do të adhuronin idhujt. Me të vërtetë, Allahu është i Forti, i Cili ka krijuar dhe krijon çfarë të dojë me fuqinë e Tij, dhe i Plotfuqishmi, i Cili nuk mundet kurrë nga asgjë. – Dhe nuk është si zotat e idhujt që ju adhuroni, të cilët nuk mund të krijojnë as edhe një mizë, dhe madje as të ruhen nga miza se mos i merr ndonjë gjë aq të vogël e të pavlerë, atëherë si mund t'ju ruajnë ju nga gjëra më të mëdha?!

[75] Allahu i Madhëruar zgjedh prej engjëve të dërguar që i dërgon tek profetët e Tij, dhe po ashtu zgjedh prej njerëzve të dërguar që i dërgon tek njerëzit për të komunikuar shpalljet e Tij. Me të vërtetë, Allahu i dëgjon të gjitha fjalët e robërve të Tij dhe ato që të thonë ty idhujtarët [o Muhamed; kur thanë: "Përse t'i shpallet pikërisht atij nga mesi ynë!" Sad, 8],

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ ۗ وَإِلَى ٱللَّهِ تُرْجَعُ ٱلْأُمُورُ ﴿٧٦﴾

76. Ai e di çfarë ka para tyre dhe çfarë ka pas tyre, dhe tek Allahu kthehen të gjitha çështjet.[76]

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱرْكَعُوا۟ وَٱسْجُدُوا۟ وَٱعْبُدُوا۟ رَبَّكُمْ وَٱفْعَلُوا۟ ٱلْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ۩ ﴿٧٧﴾

77. O besimtarë! Përkuluni dhe përuluni në sexhde (gjatë faljes), adhuroni Zotin tuaj dhe veproni të mirën, që të mund t'ia dilni mbanë![77]۩

وَجَـٰهِدُوا۟ فِى ٱللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِۦ ۚ هُوَ ٱجْتَبَىٰكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِى ٱلدِّينِ مِنْ حَرَجٍ ۚ مِّلَّةَ أَبِيكُمْ إِبْرَٰهِيمَ ۚ هُوَ سَمَّىٰكُمُ ٱلْمُسْلِمِينَ مِن قَبْلُ وَفِى هَـٰذَا لِيَكُونَ ٱلرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ وَتَكُونُوا۟ شُهَدَآءَ عَلَى ٱلنَّاسِ ۚ فَأَقِيمُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتُوا۟ ٱلزَّكَوٰةَ وَٱعْتَصِمُوا۟ بِٱللَّهِ هُوَ مَوْلَىٰكُمْ ۖ فَنِعْمَ ٱلْمَوْلَىٰ وَنِعْمَ ٱلنَّصِيرُ ﴿٧٨﴾

78. Luftoni në rrugën e Allahut ashtu siç i takon. Është Ai që ju ka zgjedhur dhe nuk ju ka vënë asnjë vështirësi në fe - fenë e babait tuaj, Ibrahimit. Ai (Allahu) ju ka quajtur juve muslimanë më parë (në Shkrimet e Shenjta) dhe në këtë (Kuran), në mënyrë që i Dërguari të jetë dëshmitar mbi ju dhe ju të jeni dëshmitarë mbi njerëzit e tjerë. Pra, faleni namazin, jepni zekatin dhe drejtohuni vetëm tek Allahu!

---

dhe Ai i sheh të gjitha gjërat dhe e di mirë se kë zgjedh për të qenë i dërguari i Tij tek njerëzit.

[76] Allahu e di çfarë ka pasur para engjëjve dhe të dërguarve të Tij që para se t'i krijonte ata, dhe Ai e di çfarë do të ketë pas tyre, kur ata të mos jenë më në këtë botë, dhe vetëm tek Allahu do të kthehen të gjitha çështjet për gjykim në botën tjetër, ashtu siç filluan të gjitha nga Ai.

[77] ۩ [Ajet Sexhde] O ju që keni besuar Allahun dhe të Dërguarin e Tij, Muhamedin! Përkuluni në ruku dhe bini në sexhde para Allahut gjatë namazit tuaj, adhuroni vetëm Zotin tuaj dhe veproni vetëm atë që është e mirë siç ka urdhëruar Zoti juaj, në mënyrë që t'ia dilni mbanë dhe të shpëtoni e të arrini atë që kërkoni nga Zoti juaj në të dyja botët.

Ai është Mbrojtësi juaj. Sa Mbrojtës i mrekullueshëm dhe sa Ndihmës i mrekullueshëm është Ai![78]

-341-

[78] Dhe luftoni në Rrugën e Allahut ashtu si i takon, o besimtarë, për të ngritur dhe zbatuar fenë e Tij, me veten tuaj, fjalën tuaj, pasurinë tuaj, dijen tuaj – me qëllimin e pastër dhe të sinqertë vetëm për Hir të Allahut. Është Allahu që ju ka zgjedhur pikërisht juve për të mbartur këtë fe, dhe ju ka dhënë mirësi duke mos ju vënë asnjë vështirësi në rregullat e fesë, por ju ka dhënë zgjidhje dhe lehtësim për çdo gjëndje që të jeni – dhe kjo është edhe feja e babait tuaj, Ibrahimit. Allahu ju ka quajtur juve muslimanë edhe në Librat që ka zbritur më parë edhe në këtë Kuran, dhe ju ka veçuar me këtë zgjedhje, në mënyrë që vula e profetëve, Muhamedi (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) të jetë dëshmitar mbi ju se ai jua komunikoi mesazhin e Zotit të tij, dhe që ju të jeni dëshmitarë mbi popujt e tjerë, se të dërguarit e tyre ia komunikuan mesazhin dhe shpalljen e Zotit popujve të tyre tek të cilët ishin dërguar, ashtu siç ju ka treguar Allahu në këtë Kuran. Pra, duhet ta kuptoni rëndësinë dhe vlerën e kësaj mirësie me të cilën Allahu ju ka veçuar, në mënyrë që të falënderoni Allahun shumë dhe të jeni mirënjohës ndaj Tij, të ruani dhe të zbatoni shtyllat e fesë së Allahut me faljen e namazit dhe dhënien e zekatit, duke iu drejtuar për ndihmë dhe duke iu mbështetur vetëm Allahut, sepse vetëm Allahu është Mbrojtësi dhe Miku juaj. Sa Mbrojtës i mrekullueshëm që është Allahu për ata që kërkojnë mbrojtjen e Tij, dhe sa Ndihmës i mrekullueshëm që është Ai për ata që kërkojnë ndihmën e Tij!

سُورَةُ المُؤمِنُون

23. SURJA "EL MU'MINUN"

BESIMTARËT

(Mekase, 118 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

قَدْ أَفْلَحَ ٱلْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾

1. Me të vërtetë, kanë fituar besimtarët:[1]

ٱلَّذِينَ هُمْ فِى صَلَاتِهِمْ خَٰشِعُونَ ﴿٢﴾

2. Ata të cilët janë të përulur në namazin e tyre;[2]

وَٱلَّذِينَ هُمْ عَنِ ٱللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ﴿٣﴾

3. Ata të cilët shmangen nga e kota;[3]

وَٱلَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَوٰةِ فَٰعِلُونَ ﴿٤﴾

4. Ata të cilët japin zekatin;[4]

---

[1] Me të vërtetë, kanë fituar (atë që kërkojnë nga Allahu; kanë arritur sukses dhe ia kanë dalë mbanë, në të dyja botët) ata që besojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij, Muhamedin (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), si dhe zbatojnë fenë e Tij. Dhe nga cilësitë e tyre janë këto që përmenden në ajetet në vijim:

[2] - Ata të cilët janë të përulur ndaj Allahut në namazin e tyre, dhe falen me frikërespekt dhe përkushtim ndaj Allahut;

[3] - Ata të cilët i shmangen të gjitha fjalëve apo veprave të kota dhe të padobishme;

[4] - Ata të cilët pastrojnë veten dhe pasurinë e tyre me dhënien e Zekatit atyre që u takon;

وَٱلَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَـٰفِظُونَ ۝٥

5. Ata të cilët i ruajnë organet e tyre seksuale (nga e ndaluara),[5]

إِلَّا عَلَىٰٓ أَزْوَٰجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَـٰنُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ۝٦

6. përveçse me gratë e tyre ose me robëreshat që kanë në zotërim – për këtë nuk qortohen,[6]

فَمَنِ ٱبْتَغَىٰ وَرَآءَ ذَٰلِكَ فَأُو۟لَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلْعَادُونَ ۝٧

7. por ata që kërkojnë përtej kësaj, pikërisht ata janë shkelës të kufijve;[7]

وَٱلَّذِينَ هُمْ لِأَمَـٰنَـٰتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَٰعُونَ ۝٨

8. Dhe (besimtarë janë) ata të cilët i ruajnë amanetet dhe marrëveshjet e tyre;[8]

وَٱلَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَٰتِهِمْ يُحَافِظُونَ ۝٩

9. Dhe ata të cilët i ruajnë mirë faljet e tyre.[9]

أُو۟لَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلْوَٰرِثُونَ ۝١٠

10. Pikërisht këta janë trashëgimtarët,[10]

---

[5] - Ata të cilët i ruajnë organet e tyre seksuale nga mëkati dhe gjithçka që ka ndaluar Allahu prej gjërave të turpshme - ku përfshihet edhe vetëkënaqësia apo masturbimi,

[6] Përveç marrënieve seksuale dhe kënaqjes me gratë e tyre apo me robëreshat që kanë në zotërim, për këtë nuk qortohen dhe nuk kanë asnjë gjynah, sepse Allahu ua ka bërë të lejuara këto;

[7] Por ata që kërkojnë kënaqësi përtej bashkëshortes apo robëreshës së vet, këta i kanë kaluar kufijtë e të lejuarës dhe kanë shkelur në të ndaluarën, duke e vënë vetveten në rrezikun e ndëshkimit të Allahut dhe zemërimit të Tij;

[8] - Ata të cilët i mbajnë amanetet që kanë marrë përsipër dhe i përmbushin të gjitha besëlidhjet dhe marrëveshjet e tyre me të tjerët.

[9] - Ata të cilët e ruajnë me kujdes të veçantë kryerjen e faljeve të tyre në kohën e vet dhe në mënyrën e saktë e të ligjëruar nga i Dërguari i Allahut, Muhamedi (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!).

[10] Pikërisht këta që kanë këto cilësi në këtë botë, këta janë trashëgimtarët në botën tjetër,

ٱلَّذِينَ يَرِثُونَ ٱلْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَٰلِدُونَ ﴿١١﴾

11. të cilët do të trashëgojnë Firdeusin, ku do të qëndrojnë përgjithmonë.[11]

وَلَقَدْ خَلَقْنَا ٱلْإِنسَٰنَ مِن سُلَٰلَةٍ مِّن طِينٍ ﴿١٢﴾

12. Me të vërtetë, Ne e krijuam njeriun nga një ekstrakt balte.[12]

ثُمَّ جَعَلْنَٰهُ نُطْفَةً فِى قَرَارٍ مَّكِينٍ ﴿١٣﴾

13. Pastaj e bëmë atë (njeriun) një pikë farë që vendoset në një vend të sigurt (mitër).[13]

ثُمَّ خَلَقْنَا ٱلنُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا ٱلْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا ٱلْمُضْغَةَ عِظَٰمًا فَكَسَوْنَا ٱلْعِظَٰمَ لَحْمًا ثُمَّ أَنشَأْنَٰهُ خَلْقًا ءَاخَرَ ۚ فَتَبَارَكَ ٱللَّهُ أَحْسَنُ ٱلْخَٰلِقِينَ ﴿١٤﴾

14. Pastaj, pikën e farës e bëmë droçkë gjaku të ngjitshme; droçkën e gjakut e bëmë llokmë mishi; llokmën e mishit e bëmë eshtra dhe eshtrat i veshëm me mish, pastaj e bëmë atë (njeriun) krijesë tjetër (me shpirt). I Lartësuar dhe i Bekuar është Allahu, Krijuesi më i mirë![14]

---

[11] Trashëgimtarë të cilët do të trashëgojnë Firdeusin, kopshtin më të lartë dhe në mes të Xhenetit, ku do të qëndrojnë përgjithmonë të lumtur e në kënaqësi të pafund.

[12] Ne e krijuam njeriun e parë, Ademin, nga një ekstrakt balte i përfituar nga të gjitha llojet e dheut të Tokës.

[13] Pastaj i krijuam pasardhësit e Ademit nga një pikë sperme që vendoset në një vend të sigurt, në mitrën e gruas, deri sa të vijë koha e lindjes së tyre.

[14] Pastaj, pikën e spermës e bëmë një droçkë gjaku të kuqe dhe të ngjitshme, që i ngjan shushunjës; pas dyzet ditëve, këtë droçkë gjaku e bëmë copë mishi sa një llokmë; këtë llokmë mishi të butë e shndërruam në eshtra dhe eshtrat i veshëm me mish, pastaj e bëmë atë një krijesë të re me shpirt. I Lartësuar dhe i Bekuar është Allahu, Krijuesi më i mirë, i Cili e ka përsosur krijimin e çdo gjëje që ka krijuar dhe përveç të Cilit nuk ka asnjë krijues tjetër që të krijojë nga asgjëja.

ثُمَّ إِنَّكُم بَعْدَ ذَٰلِكَ لَمَيِّتُونَ ﴿١٥﴾

15. Pastaj, pas kësaj, ju me siguri që do të vdisni,[15]

ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ تُبْعَثُونَ ﴿١٦﴾

16. pastaj, me siguri që do të ringjalleni në Ditën e Kiametit.[16]

وَلَقَدْ خَلَقْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعَ طَرَآئِقَ وَمَا كُنَّا عَنِ ٱلْخَلْقِ غَـٰفِلِينَ ﴿١٧﴾

17. Me të vërtetë, Ne kemi krijuar mbi ju shtatë shtresa (qiej), dhe nuk jemi kurrë të pavëmendshëm ndaj krijimit Tonë.[17]

وَأَنزَلْنَا مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءًۢ بِقَدَرٍ فَأَسْكَنَّـٰهُ فِى ٱلْأَرْضِ ۖ وَإِنَّا عَلَىٰ ذَهَابٍۭ بِهِۦ لَقَـٰدِرُونَ ﴿١٨﴾

18. Ne zbresim ujë nga qielli në masë të caktuar, dhe e depozitojmë atë në Tokë. Dhe sigurisht, Ne jemi në gjendje ta heqim atë tërësisht.[18]

---

[15] Pastaj, pas kalimit të fazave të krijimit dhe të jetës suaj, o njerëz, juve do t'ju vijë vdekja dhe do të vdisni.

[16] Pastaj, pas vdekjes suaj dhe pasi të mbarojë jeta në këtë botë, ju do të ringjalleni në Ditën e Kiametit nga varret tuaja dhe do të jeni përsëri të gjallë, për të dhënë llogarinë tuaj dhe për të marrë shpërblimin që meritoni.

[17] Ne kemi krijuar mbi ju, o njerëz, shtatë shtresa qiejsh mbi njëri-tjetrin, dhe nuk jemi kurrë të pavëmendshëm dhe të pakujdesshëm ndaj krijimit Tonë: nuk harrojmë asnjë nga krijesat Tona dhe nuk i lëmë qiejtë të bien mbi ju e t'ju shkatërrojnë, por kujdesemi për gjithçka që kemi krijuar.

[18] Ne zbresim shi nga qielli në masën e duhur, sipas nevojës së krijesave – përveç kur e zbresim me dënim – dhe e depozitojmë ujin e shiut në Tokë - që njerëzit apo bimët ta përdorin sipas nevojës, si dhe që të ndodhë cikli i formimit të shiut dhe zbritja e tij në vende të tjera, sipas Urdhrit të Allahut. Dhe sigurisht, që Ne jemi në gjendje ta largojmë tërësisht ujin e depozituar në Tokë dhe ju, o njerëz, bashkë me bagëtitë dhe të mbjellat tuaja të vdisni nga etja. Ky është kërcënim për ata që vazhdojnë në mosbesim dhe mëkate

فَأَنشَأْنَا لَكُم بِهِۦ جَنَّٰتٍ مِّن نَّخِيلٍ وَأَعْنَٰبٍ لَّكُمْ فِيهَا فَوَٰكِهُ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿١٩﴾

19. Nëpërmjet tij (shiut), Ne kultivojmë për ju kopshte palmash dhe vreshtash, në të cilat ka fruta të bollshme dhe nga të cilat ju mund të hani;[19]

وَشَجَرَةً تَخْرُجُ مِن طُورِ سَيْنَآءَ تَنۢبُتُ بِٱلدُّهْنِ وَصِبْغٍ لِّلْـَٔاكِلِينَ ﴿٢٠﴾

20. si dhe pemën (e ullirit) që rritet në malin e Sinait, e cila prodhon vaj dhe mëlmesë për t'u ngrënë.[20]

وَإِنَّ لَكُمْ فِى ٱلْأَنْعَٰمِ لَعِبْرَةً ۖ نُّسْقِيكُم مِّمَّا فِى بُطُونِهَا وَلَكُمْ فِيهَا مَنَٰفِعُ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٢١﴾

21. Vërtet, edhe te bagëtitë ka mësim për ju: Ne ju japim të pini nga ai (qumështi) që gjendet në barkun e tyre dhe në to (bagëtitë) ka shumë dobi për ju; prej tyre ju hani;[21]

---

në Tokë, dhe kujtim për besimtarët që të jenë mirënjohës ndaj mirësive të Allahut, siç është shiu.

[19] Nëpërmjet ujit të shiut, Ne bëjmë që të rriten e kultivohen për ju kopshte palmash të hurmave arabe dhe vreshta rrushi, të cilat prodhojnë fruta të shumta e të llojeve të ndryshme (në ngjyrë, përmasë apo shije), nga të cilat ju hani dhe shijoni. Këto dy pemë kanë qenë më të njohurat në tokën e arabëve, ku edhe zbriti Kurani, prandaj janë përmendur pikërisht këto të dyja, për t'u kujtuar atyre mirësitë e Allahut, në mënyrë që ata të jenë mirënjohës ndaj mirësive që Ai u ka dhënë.

[20] Nëpërmjet ujit të shiut kultivojmë për ju edhe pemën e ullirit që rritet në malin Turi Sinai – në Palestinë apo Egjipt – nga frutat e të cilës (ullinjtë) nxirret vaj që përdoret për të lyer bukën dhe për gjellën që ju hani e shijoni, dhe që është e shëndetshme për ju. A nuk po falënderoni Zotin tuaj?

[21] Vërtet, për ju o njerëz, ka mësim edhe te bagëtitë që kemi krijuar për ju: Ne ju japim të pini nga qumështi që gjendet në barqet e tyre dhe në to ju keni shumë dobi të tjerë, si leshi dhe lëkura, si dhe hani nga mishi i tyre.

وَعَلَيۡهَا وَعَلَى ٱلۡفُلۡكِ تُحۡمَلُونَ ٢٢

22. si dhe mbarteni mbi ato (kafshët) dhe mbi anije.[22]

وَلَقَدۡ أَرۡسَلۡنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوۡمِهِۦ فَقَالَ يَٰقَوۡمِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنۡ إِلَٰهٍ غَيۡرُهُۥٓۖ أَفَلَا تَتَّقُونَ ٢٣

23. Vërtet, Ne e dërguam Nuhun te populli i tij dhe ai tha: "O populli im! Adhuroni vetëm Allahun! Ju nuk keni zot tjetër përveç Tij. A nuk keni frikë (nga dënimi i Tij)?"[23]

فَقَالَ ٱلۡمَلَؤُاْ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ مِن قَوۡمِهِۦ مَا هَٰذَآ إِلَّا بَشَرٞ مِّثۡلُكُمۡ يُرِيدُ أَن يَتَفَضَّلَ عَلَيۡكُمۡۚ وَلَوۡ شَآءَ ٱللَّهُ لَأَنزَلَ مَلَٰٓئِكَةٗۖ مَّا سَمِعۡنَا بِهَٰذَا فِيٓ ءَابَآئِنَا ٱلۡأَوَّلِينَ ٢٤

24. Por krerët që mohuan nga populli i tij thanë: "Ky nuk është veçse një njeri, ashtu si edhe ju, dhe do vetëm të ketë privilegj mbi ju. Sikur të kishte dashur Allahu, do të dërgonte engjëj. Nuk kemi dëgjuar diçka të tillë nga të parët tanë të hershëm.[24]

إِنۡ هُوَ إِلَّا رَجُلُۢ بِهِۦ جِنَّةٞ فَتَرَبَّصُواْ بِهِۦ حَتَّىٰ حِينٖ ٢٥

25. Ai (Nuhu) nuk është veçse një njeri i çmendur, kështu që prisni për njëfarë kohe!"[25]

---

[22] Si dhe mbarteni dhe mbartni mallrat tuaja mbi disa prej atyre batëtive, si devetë për të udhëtuar nëpër Tokë, ashtu si dhe mbarteni dhe mbartni mallrat tuaja mbi anije për të udhëtuar nëpër det.

[23] Ne e dërguam Nuhun tek populli i tij me thirrjen e adhurimit të një Zoti të vetëm, dhe ai u tha atyre: "Adhuroni vetëm Allahun! Ju nuk keni asnjë zot tjetër që meriton të adhurohet, përveç Allahut, prandaj bëjeni adhurimin tuaj të sinqertë vetëm për Të! A nuk e keni frikë Allahun dhe dënimin e Tij për shkak të adhurimit të idhujve që ju bëni?!"

[24] Por krerët e vendit e përgënjeshtruan Nuhun dhe i thanë masës së popullit: "Nuhu është thjesht një njeri si ju, që nuk ka asnjë dallim nga ju, dhe nuk do gjë tjetër veçse pushtet dhe privilegj mbi ju. Po të donte Allahu të na dërgonte ndonjë të dërguar, do e kishte dërguar nga engjëjt dhe jo nga njerëzit. Ne nuk kemi dëgjuar ndonjë thirrje të tillë si kjo e Nuhut, për të adhuruar Një Zot të vetëm, nga etërit dhe stërgjyshët tanë të mëparshëm…

[25] … Nuhu nuk është veçse njeri i çmendur, kështu që prisni deri sa t'i vijë mendja, dhe ta lërë thirrjen e tij, ose t'i vijë vdekja dhe të bini rehat prej tij."

قَالَ رَبِّ ٱنصُرۡنِي بِمَا كَذَّبُونِ ٢٦

26. Ai (Nuhu) tha: "Zoti im! Më ndihmo, sepse ata më përgënjeshtruan!"[26]

فَأَوۡحَيۡنَآ إِلَيۡهِ أَنِ ٱصۡنَعِ ٱلۡفُلۡكَ بِأَعۡيُنِنَا وَوَحۡيِنَا فَإِذَا جَآءَ أَمۡرُنَا وَفَارَ ٱلتَّنُّورُ فَٱسۡلُكۡ فِيهَا مِن كُلٖ زَوۡجَيۡنِ ٱثۡنَيۡنِ وَأَهۡلَكَ إِلَّا مَن سَبَقَ عَلَيۡهِ ٱلۡقَوۡلُ مِنۡهُمۡۖ وَلَا تُخَٰطِبۡنِي فِي ٱلَّذِينَ ظَلَمُوٓاْۖ إِنَّهُم مُّغۡرَقُونَ ٢٧

27. Atëherë Ne i shpallëm atij (Nuhut): "Ndërto anijen nën Sytë Tanë (vështrimin) dhe frymëzimin Tonë. Kur të vijë urdhri Ynë dhe uji të vërshojë nga furra e bukës, ngarko në anije nga një çift prej çdo lloj gjallese dhe familjen tënde, përveç atyre për të cilët është miratuar dekreti që më parë (për t'u mbytur), dhe mos M'u lut për ata që kanë bërë padrejtësi, sepse me të vërtetë, ata do të mbyten.[27]

[26] Nuhu iu lut Allahut: "Zoti im! Më ndihmo kundër popullit tim, dhe zbrit mbi ta dënimin Tënd, sepse ata më përgënjeshtruan në atë që unë u komunikova prej shpalljes Tënde, edhe pse kaloi një kohë qindra vjeçare dhe kurrë nuk besuan!"

[27] Kur Nuhu kërkoi ndihmën kundër popullit të Tij, Allahu i shpalli atij: "Ndërto anijen nën Sytë Tanë, vështrimin dhe mbikqyrjen Tonë, me urdhrin Tonë dhe me ndihmën Tonë, dhe ti do të jesh nën ruajtjen Tonë dhe kujdesin Tonë. Kur të vijë urdhri Ynë për dënimin e popullit tënd me përmbytje, dhe të vijë shenja e parë e Tufanit me vërshimin e ujit me forcë nga furra e bukës, atëherë ngarko në anije nga një çift (mashkull e femër) prej çdo gjallese, si dhe familjen tënde, me përjashtim të atyre për të cilët është miratuar dekreti i dënimit të merituar që më parë, për shkak të mohimit dhe përgënjeshtrimit të tyre, siç është gruaja dhe djali yt; dhe mos më kërko shpëtimin e të padrejtëve nga populli yt, sepse ata do të mbyten bashkë me të tjerët, pa asnjë diskutim…

فَإِذَا ٱسْتَوَيْتَ أَنتَ وَمَن مَّعَكَ عَلَى ٱلْفُلْكِ فَقُلِ ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ ٱلَّذِى نَجَّىٰنَا مِنَ ٱلْقَوْمِ ٱلظَّـٰلِمِينَ ﴿٢٨﴾

28. Kur ti dhe ata që janë me ty të hipni në anije, thuaj: "Falënderimi i përket Allahut, i Cili na shpëtoi nga populli i padrejtë!"[28]

وَقُل رَّبِّ أَنزِلْنِى مُنزَلًا مُّبَارَكًا وَأَنتَ خَيْرُ ٱلْمُنزِلِينَ ﴿٢٩﴾

29. Dhe thuaj: "Zoti im! Më zbrit në një vend të bekuar, sepse Ti je Strehuesi më i mirë!"[29]

إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَـَٔايَـٰتٍ وَإِن كُنَّا لَمُبْتَلِينَ ﴿٣٠﴾

30. Me të vërtetë, në këtë (histori) ka prova dhe me të vërtetë, Ne i vëmë në provë njerëzit.[30]

ثُمَّ أَنشَأْنَا مِنۢ بَعْدِهِمْ قَرْنًا ءَاخَرِينَ ﴿٣١﴾

31. Pastaj, pas tyre Ne nxorëm një brez tjetër (Adin).[31]

[28] Kur ti, o Nuh, bashkë me ata që janë me ty të hipni në anije e të jeni të sigurt nga përmbytja, thuaj: "Falënderimi i takon vetëm Allahut, i Cili na shpëtoi nga populli i padrejtë: mohues e idhujtar!"

[29] Dhe thuaj, o Nuh: "Zoti im! Më mundëso të zbres në një vend të bekuar e të sigurt, sepse Ti je Strehuesi më i mirë!" Allahu i mëson robët e Tij që të luten me këtë lutje kur ata zbresin nga anija apo aeroplani, dhe kur zbresin apo shpërngulen në një vendbanim të ri.

[30] Me të vërtetë, në historinë e Nuhut, dhe në shpëtimin që Allahu i bëri atij bashkë me besimtarët, dhe i përmbyti dhe shkatërroi mohuesit, ka mësim për njerëzit dhe prova të qarta për vërtetësinë e Nuhut dhe të dërguarve të Allahut në përgjithësi, dhe se ata ishin dërguar vërtet nga Allahu; dhe me të vërtetë, Allahu i vë në provë njerëzit me dërgimin e të dërguarve të Tij tek ata, para se të zbresë dënimin e Tij mbi ta.

[31] Pastaj, pas popullit të Nuhut, Ne nxorëm një brez tjetër, popullin e Adit (ose Themudit, siç është një mendim tjetër i dijetarëve).

فَأَرْسَلْنَا فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْهُمْ أَنِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُۥٓ ۖ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٣٢﴾

32. Atyre (popullit Ad) u dërguam një të dërguar nga mesi i tyre (Hudin), i cili u tha: "Adhuroni vetëm Allahun! Ju nuk keni zot tjetër përveç Tij. A nuk keni frikë (nga dënimi i Tij)?"[32]

وَقَالَ ٱلْمَلَأُ مِن قَوْمِهِ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ وَكَذَّبُوا۟ بِلِقَآءِ ٱلْـَٔاخِرَةِ وَأَتْرَفْنَٰهُمْ فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا مَا هَٰذَآ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يَأْكُلُ مِمَّا تَأْكُلُونَ مِنْهُ وَيَشْرَبُ مِمَّا تَشْرَبُونَ ﴿٣٣﴾

33. Por krerët e popullit të tij - të cilët nuk besuan dhe e mohuan takimin (e Allahut) në botën tjetër, ndërkohë që u kishim mundësuar jetë luksoze në këtë botë - thanë: "Ky është vetëm një njeri si ju. Ha nga ato që hani edhe ju dhe pi nga ato që pini edhe ju![33]

وَلَئِنْ أَطَعْتُم بَشَرًا مِّثْلَكُمْ إِنَّكُمْ إِذًا لَّخَٰسِرُونَ ﴿٣٤﴾

34. Nëse ju i bindeni një njeriu si ju, me siguri, do të jeni të humbur![34]

---

[32] Popullit Ad i dërguam një të dërguar nga mesi i tyre, Hudin, i cili u tha atyre: "Adhuroni vetëm Allahun, sepse ju nuk keni zot tjetër që të meritojë të adhurohet përveç Tij. A nuk keni frikë nga dënimi i Tij, nëse adhuroni të tjerë përveç Tij?!"

[33] Por krerët e popullit të Hudit – të cilët e mohuan Allahun dhe e mohuan takimin me Allahun në botën tjetër për të dhënë llogari, ndërkohë që u kishim mundësuar jetë luksi në këtë botë, por kjo gjë i bëri ata të jenë tiranë dhe mosmirënjohës ndaj Zotit të tyre kështu që – i thanë masës së popullit: "Ky që ju thërret në adhurimin e një Zoti të Vetëm nuk është tjetër veçse një njeri si ju, i cili ha nga ai lloj ushqimi që hani edhe ju dhe pi nga i njëjti lloj uji që pini edhe ju…

[34] Nëse ju do i bindeni një njeriu që është si ju, atëherë me siguri që do të jeni të humbur, sepse do të lini adhurimin e zotave tuaj dhe do të ndiqni një njeri të thjeshtë.

أَيَعِدُكُمْ أَنَّكُمْ إِذَا مِتُّمْ وَكُنتُمْ تُرَابًا وَعِظَٰمًا أَنَّكُم مُّخْرَجُونَ ﴿٣٥﴾

35. A ju premton ai që, kur të vdisni e të jeni bërë pluhur dhe eshtra, do të nxirreni vërtet përsëri (të gjallë)?![35]

هَيْهَاتَ هَيْهَاتَ لِمَا تُوعَدُونَ ﴿٣٦﴾ ٭

36. Larg, shumë larg (e pamundur) është ajo që ju premtohet![36]

إِنْ هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا ٱلدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ ﴿٣٧﴾

37. Nuk ekziston veçse jeta jonë në këtë botë, ne vdesim dhe të tjerë lindin, e askush nga ne nuk do të ringjallet.[37]

إِنْ هُوَ إِلَّا رَجُلٌ ٱفْتَرَىٰ عَلَى ٱللَّهِ كَذِبًا وَمَا نَحْنُ لَهُۥ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٣٨﴾

38. Ai (i dërguari) është veçse një njeri që trillon gënjeshtra për Allahun, dhe ne kurrë nuk do t'i besojmë atij."[38]

قَالَ رَبِّ ٱنصُرْنِى بِمَا كَذَّبُونِ ﴿٣٩﴾

39. Ai (i dërguari) tha: "Zoti im! Më ndihmo kundër tyre, sepse ata më përgënjeshtruan!"[39]

قَالَ عَمَّا قَلِيلٍ لَّيُصْبِحُنَّ نَـٰدِمِينَ ﴿٤٠﴾

40. Ai (Allahu) tha: "Së shpejti ata do të pendohen vërtet!"[40]

---

[35] Si mund ta besoni atë që ju premton ai, se pasi të keni vdekur e të jeni bërë pluhur dhe eshtra, do të nxireni përsëri të gjallë nga varret tuaja?!

[36] Është vërtet shumë larg dhe e pamundur ajo që ju premtohet prej nxjerrjes përsëri të gjallë nga varret tuaja!

[37] Nuk ekziston jetë tjetër përveç jetës sonë në këtë botë, ku ne vdesim dhe pasaradhësit tanë lindin e na zëvendësojnë ne, por akush nga ne nuk do të ringjallet më.

[38] Ky që ju thërret në adhurimin e Një Zoti dhe në largimin nga idhujt (i dërguari i Allahut, Hudi), nuk është veçse një njeri trillon gënjeshtra për Allahun, kështu që ne nuk do t'i besojmë kurrë atij."

[39] I dërguari i Allahut tek ata, Hudi (alejhis selam), ju lut Allahut: "Zoti im! Më ndihmo kundër popullit tim, sepse ata më quajtën gënjeshtar në thirrjen time për të të adhuruar vetëm Ty dhe për t'u larguar nga idhujtaria!"

[40] Allahu iu përgjith lutjes së të dërguarit dhe i tha atij: "Së shpejti, përgënjeshtruesit e tu nga populli yt do të pendohet vërtet për përgënjeshtrimin që të kanë bërë ty dhe për mohimin që më kanë bërë Mua."

فَأَخَذَتْهُمُ ٱلصَّيْحَةُ بِٱلْحَقِّ فَجَعَلْنَـٰهُمْ غُثَآءً ۚ فَبُعْدًا لِّلْقَوْمِ ٱلظَّـٰلِمِينَ ﴿٤١﴾

41. Atëherë ata i kaploi ushtima, me të drejtën, dhe Ne i bëmë mbeturina. Larg (mëshirës së Allahut) qoftë populli i padrejtë![41]

ثُمَّ أَنشَأْنَا مِنۢ بَعْدِهِمْ قُرُونًا ءَاخَرِينَ ﴿٤٢﴾

42. Pastaj, pas tyre Ne nxorëm breza të tjerë.[42]

مَا تَسْبِقُ مِنْ أُمَّةٍ أَجَلَهَا وَمَا يَسْتَـْٔخِرُونَ ﴿٤٣﴾

43. Asnjë popull nuk mund ta shpejtojë afatin e vet (të dënimit) dhe as ta vonojë atë.[43]

ثُمَّ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا تَتْرَا ۖ كُلَّ مَا جَآءَ أُمَّةً رَّسُولُهَا كَذَّبُوهُ ۚ فَأَتْبَعْنَا بَعْضَهُم بَعْضًا وَجَعَلْنَـٰهُمْ أَحَادِيثَ ۚ فَبُعْدًا لِّقَوْمٍ لَّا يُؤْمِنُونَ ﴿٤٤﴾

44. Pastaj, Ne i dërguam të dërguarit Tanë njëri pas tjetrit. Sa herë që një populli i vinte i dërguari i tij, ata e përgënjeshtronin atë! Kështu që i çuam njëri pas tjetrit (në shkatërrim) dhe i bëmë tregime (për njerëzit). Larg (mëshirës së Allahut) qoftë populli që nuk beson![44]

---

[41] Nuk zgjati shumë, veç kur ata papritmas i kaploi ushtima e një zëri të tmerrshëm bashkë me një erë të fortë, me drejtësinë e Allahut, për t'i lënë ata të vdekur, dhe Allahu i bëri ata sikur të ishin mbeturinat që mbajnë sipër lumenjtë e furishëm, të pajetë dhe të pavlerë. Qoftë i shkatërruar dhe larg mëshirës së Allahut populli i padrejtë, mohues i Allahut dhe përgënjeshtrues i të dërguarve të Allahut!

[42] Pas këtyre përgënjeshtruesve të dërguarit të Allahut, Ne nxorëm breza dhe popuj të tjerë, si populli i Lutit, Shuajbit, Ejubit, etj.

[43] Asnjë nga popujt mohues e përgënjeshtrues nuk mund ta shpejtojë afatin e caktuar nga Allahu për dënimin dhe shkatërrimin e tyre dhe as nuk mund ta vonojnë atë kur t'ju vijë.

[44] Pastaj, Ne i dërguarm të dërguarit Tanë te popujt e tyre njëri pas tjetrit, por sa herë që një populli i vinte i dërguari i vet dhe i ftonte ata në adhurimin e Allahut, ata e përgënjeshtronin atë, kështu që i shkatërruam ata njëri pas tjetrit, dhe i bëmë të mbeten histori, tregime dhe mësim për njerëzit. Qoftë i shkatërruar dhe larg mëshirës së Allahut populli që nuk beson Allahun dhe të dërguarin e Tij!

ثُمَّ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ وَأَخَاهُ هَـٰرُونَ بِـَٔايَـٰتِنَا وَسُلْطَـٰنٍ مُّبِينٍ ﴿٤٥﴾

45. Pastaj dërguam Musain dhe vëllanë e tij, Harunin, me mrekullitë Tona dhe argument të qartë[45]

إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَإِيهِۦ فَٱسْتَكْبَرُوا۟ وَكَانُوا۟ قَوْمًا عَالِينَ ﴿٤٦﴾

46. te Faraoni dhe paria e tij, por ata u sollën me mendjemadhësi dhe ishin njerëz tiranë.[46]

فَقَالُوٓا۟ أَنُؤْمِنُ لِبَشَرَيْنِ مِثْلِنَا وَقَوْمُهُمَا لَنَا عَـٰبِدُونَ ﴿٤٧﴾

47. Ata thanë: "A t'u besojmë dy njerëzve si ne, ndërkohë që populli i tyre janë skllevërit tanë?!"[47]

فَكَذَّبُوهُمَا فَكَانُوا۟ مِنَ ٱلْمُهْلَكِينَ ﴿٤٨﴾

48. Kështu, i përgënjeshtruan ata të dy, kështu që u bënë nga të shkatërruarit.[48]

وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا مُوسَى ٱلْكِتَـٰبَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٤٩﴾

49. Vërtet, Ne i dhamë Musait Librin (Teuratin), që ata të udhëzohen drejt.[49]

وَجَعَلْنَا ٱبْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُۥٓ ءَايَةً وَءَاوَيْنَـٰهُمَآ إِلَىٰ رَبْوَةٍ ذَاتِ قَرَارٍ وَمَعِينٍ ﴿٥٠﴾

---

[45] Pastaj dërguam Musain dhe vëllanë e tij, Harunin, me nëntë mrekullitë Tona (shkopi, dora, karkalecat, morrat, bretkosat, gjaku, tufani, thatësira dhe mungesa e prodhimit), për të qenë argument i qartë që fiton mbi zemrat e njerëzve, të cilit i përulen zemrat e besimtarëve dhe me të cilin i ngrihet argumenti kundërshtuesve;

[46] i dërguam ata të dy te Faraoni, sundimtari Egjiptit, dhe paria e krerët e popullit të tij, por ata u sollën me mendjemadhësi ndaj besimit të Musait dhe vëllait të tij, duke i mohuar ata, dhe ishin vërtet njerëz tiranë ndaj njerëzve dhe Beni Israilëve, popullit të Musait, në veçanti.

[47] Faraoni dhe paria e tij thanë: "A t'u besojnë dy njerëzve, që janë si ne, ndërkohë që populli i tyre prej bijve të Israilit janë skllevërit tanë të përulur e të nënshtruar ndaj nesh?!"

[48] Kështu e përgënjeshtruan thirrjen e Musait dhe Harunit, për t'u bërë nga të shkatërruarit me mbytje në det.

[49] Ne i dhamë Teuratin Musait, në mënyrë që populli i tij, bijtë e Israilit, të udhëzoheshin në rrugën e drejtë të Allahut, duke zbatuar atë që thuhej në Teurat.

50. Birin e Merjemes dhe nënën e tij Ne i bëmë provë (për njerëzit) dhe i strehuam në një kodër të sheshtë e me ujë të rrjedhshëm.[50]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلرُّسُلُ كُلُوا۟ مِنَ ٱلطَّيِّبَٰتِ وَٱعْمَلُوا۟ صَٰلِحًا ۖ إِنِّى بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٥١﴾

51. O të dërguar! Hani nga të mirat dhe bëni vepra të mira! Me të vërtetë, Unë e di mirë atë që ju bëni![51]

وَإِنَّ هَٰذِهِۦٓ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَٰحِدَةً وَأَنَا۠ رَبُّكُمْ فَٱتَّقُونِ ﴿٥٢﴾

52. Me të vërtetë, kjo feja juaj (Islami) është një fe e vetme, ndërsa Unë jam Zoti juaj, prandaj kini frikë vetëm nga Unë![52]

فَتَقَطَّعُوٓا۟ أَمْرَهُم بَيْنَهُمْ زُبُرًا ۖ كُلُّ حِزْبٍۭ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴿٥٣﴾

53. Por ata (njerëzit) u ndanë në grupe në çështjen e fesë së tyre, ku çdo grup ishte i kënaqur me atë që kishte.[53]

---

[50] Isanë, birin e Merjemes, bashkë me nënën e tij, Ne i bëmë mrekulli dhe provë të qartë të Fuqisë Sonë, duke e krijuar atë pa baba, dhe i strehuam ata të dy në një kodër të drejtë e të sheshtë, të përshtatshme për të jetuar, ku kishte edhe ujë të rrjedhshëm që binte në sy.

[51] O të dërguarit e Mi! Hani nga ushqimet e mira, të shijshme e të shëndetshme që jua kam lejuar, dhe jo ato që jua kam ndaluar për shkak të ndotësisë dhe dëmit që ju shkaktojnë në shëndetin tuaj, si dhe veproni vepra të mira, ashtu si ju kam urdhëruar. Me të vërtetë, Unë e di mirë gjithçka që ju veproni dhe do tju jap shpërblimin për to, prandaj veproni sa më mirë, me të gjitha fuqitë tuaja. – Fjala i drejtohet të dërguarve, por ajo është e përgjithshme dhe i përfshin gjithashtu ndjekësit e të dërguarve, besimtarët. Në këtë ajet ka argument se ngrënia e ushqimeve të shëndetshme e të lejuara të ndihmon për të kryer adhurimet dhe veprat e mira; ndërsa pasojat e ngrënies së të ndaluarës janë të paimagjinueshme, dhe prej atyre pasojave është mospranimi i lutjes nga Allahu.

[52] Feja juaj, o të dërguarit e Mi, është një fe e vetme, Islami, ndërsa Unë jam Zoti juaj i Vetëm, prandaj vetëm Mua të ma keni frikën dhe të ruheni nga dënimi Im, duke zbatuar urdhrat e Mia dhe duke u larguar nga ndalesat e Mia!

[53] Por njerëzit ku u dërguan të dërguarit (hebrenjtë dhe të krishterët, si dhe njerëzit e tjerë), u ndanë në grupe e sekte në fenë e tyre, ku çdo grup i gëzohej asaj që kishte zgjedhur dhe pretendonte se ajo është e vërteta dhe të gjitha sektet apo grupet e tjera ishin gabim.

فَذَرْهُمْ فِي غَمْرَتِهِمْ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿٥٤﴾

54. Prandaj, lëri ata në atë humbjen e tyre për një farë kohe![54]

أَيَحْسَبُونَ أَنَّمَا نُمِدُّهُم بِهِۦ مِن مَّالٍ وَبَنِينَ ﴿٥٥﴾

55. A mos mendojnë ata, meqenëse Ne u japim atyre pasuri dhe djem,[55]

نُسَارِعُ لَهُمْ فِي ٱلْخَيْرَٰتِ ۚ بَل لَّا يَشْعُرُونَ ﴿٥٦﴾

56. se po ua shpejtojmë atyre të mirat?! Jo! Por ata nuk e ndiejnë.[56]

إِنَّ ٱلَّذِينَ هُم مِّنْ خَشْيَةِ رَبِّهِم مُّشْفِقُونَ ﴿٥٧﴾

57. Me të vërtetë, ata që dridhen nga frika ndaj Zotit të tyre;[57]

وَٱلَّذِينَ هُم بِـَٔايَـٰتِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٨﴾

58. ata që besojnë në provat e Zotit të tyre;[58]

وَٱلَّذِينَ هُم بِرَبِّهِمْ لَا يُشْرِكُونَ ﴿٥٩﴾

59. ata që nuk i shoqërojnë asgjë (në adhurim) Zotit të tyre,[59]

[54] Prandaj, lëri ata – O i dërguar – në atë humbjen, injorancën, verbërinë, dëfrimin, mëkatin dhe kotësinë e tyre deri sa tju vijë dënimi dhe vdekja e tyre!

[55] A mos mendojnë këta mohues - meqenëse Ne u japim atyre pasuri e fëmijë në jetën e tyre të kësaj bote –

[56] se po ua shpejtojmë atyre të mirat që ata i meritojnë?! Sigurisht që jo, por ata nuk e ndiejnë dhe nuk e kuptojnë se këto janë sprovë dhe përshkallëzim i tyre që të zhyten edhe më shumë në mëkate dhe humbje, dhe pastaj të marrin dënimin që meritojnë në botën tjetër.

[57] Me të vërtetë, ata që dridhen nga frika ndaj Zotit të tyre, për shkak të asaj me të cilën Zoti i tyre i ka frikësuar (prej dënimit në zjarrin e Xhehenemit);

[58] ata që besojnë provat dhe shpalljet e Allahut në këtë Kuran dhe e zbatojnë atë;

[59] ata që nuk i bëjnë shok në adhurim Zotit të tyre dhe nuk e bëjnë adhurimin e tyre për t'i parë të tjerët, por me sinqeritet vetëm për Hir të Allahut;

وَٱلَّذِينَ يُؤْتُونَ مَآ ءَاتَوا۟ وَّقُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ أَنَّهُمْ إِلَىٰ رَبِّهِمْ رَٰجِعُونَ ﴿٦٠﴾

60. ata që, kur japin atë që japin, zemrat e tyre dridhen, ngaqë do të kthehen te Zoti i tyre;[60]

أُو۟لَٰٓئِكَ يُسَٰرِعُونَ فِى ٱلْخَيْرَٰتِ وَهُمْ لَهَا سَٰبِقُونَ ﴿٦١﴾

61. këta janë ata që nxitojnë në vepra të mira dhe janë të parët në to.[61]

وَلَا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا ۖ وَلَدَيْنَا كِتَٰبٌ يَنطِقُ بِٱلْحَقِّ ۚ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٦٢﴾

62. Ne nuk ngarkojmë askënd përtej mundësive të tij. Tek Ne është një Libër që flet të vërtetën dhe askujt nuk do t'i bëhet padrejtësi.[62]

بَلْ قُلُوبُهُمْ فِى غَمْرَةٍ مِّنْ هَٰذَا وَلَهُمْ أَعْمَٰلٌ مِّن دُونِ ذَٰلِكَ هُمْ لَهَا عَٰمِلُونَ ﴿٦٣﴾

63. Por zemrat e tyre (mohuesve) janë në mospërfillje ndaj këtij (Kurani) dhe ata kanë vepra të tjera (të këqia), të kundërta me këto (të besimtarëve), të cilat ata i bëjnë.[63]

---

[60] ata që kur japin lëmoshë apo bëjnë vepra bamirësie, zemrat e tyre dridhen nga frika se nuk u pranohen nga Allahu dhe se nuk do i shpëtojnë ata nga dënimi i Zotit të tyre kur të kthehen tek Ai për të dhënë llogari.

[61] Këta që u përmendën janë ata që nxitojnë në vepra të mira dhe bindje ndaj Allahut me të gjitha mundësitë dhe përpjekjet e tyre, dhe janë të parët në kryerjen e tyre. - Disa komentues të Kuranit janë të mendimit se kuptimi i fjalisë së fundit është: "dhe janë ata që u është caktuar lumturia që më parë nga Allahu, - para se të nxitojnë në vepra të mira, dhe pikërisht pse u është caktuar që më parë, nxitojnë në kryerjen e tyre." Këtë mendim e ka zgjedhur edhe Taberiu.

[62] Ne nuk ngarkojmë askënd prej robërve Tanë përtej mundësive të tij dhe asaj që mund ta kryejnë, dhe të gjitha veprat e tyre janë të regjistruara tek Ne, në Librin e regjistrimit të veprave, të cilin do e ngrenë engjëjt dhe ai do të flasë të vërtetën në ditën e Kiametit, dhe askujt nuk do t'i bëhet as padrejtësia më e vogël; as nuk do t'u pakësohen të mirat që kanë bërë dhe shpërblimi i tyre, as nuk do t'u shtohen të këqiat që kanë bërë dhe ndëshkimi për to.

[63] Nuk është ashtu si mendojnë idhujtarët dhe mohuesit, se pasuria dhe fëmijët që Allahu u jep atyre është diçka e mirë për ta dhe se Allahu është i kënaqur me ta, përkundrazi, zemrat e tyre janë në mospërfillje, injorancë dhe humbje të verbër ndaj këtij Kurani, kështu që nuk mund ta kuptojnë atë apo të përfitojnë prej tij, dhe përveç idhujtarisë dhe ndryshe nga veprat e besimtarëve, ata kanë vepra të tjera të këqia që Allahu i ndalon dhe i urren, dhe për të cilat do t'i ndëshkojë ashtu si e meritojnë.

حَتَّىٰٓ إِذَآ أَخَذۡنَا مُتۡرَفِيهِم بِٱلۡعَذَابِ إِذَا هُمۡ يَجۡـَٔرُونَ ٦٤

64. Derisa i kapim pasanikët e tyre me dënim, atëherë ata thërrasin për ndihmë.[64]

لَا تَجۡـَٔرُواْ ٱلۡيَوۡمَۖ إِنَّكُم مِّنَّا لَا تُنصَرُونَ ٦٥

65. (U thuhet): "Mos thërrisni për ndihmë sot! Asgjë nuk mund t'ju shpëtojë nga Ne.[65]

قَدۡ كَانَتۡ ءَايَـٰتِي تُتۡلَىٰ عَلَيۡكُمۡ فَكُنتُمۡ عَلَىٰٓ أَعۡقَـٰبِكُمۡ تَنكِصُونَ ٦٦

66. Juve ju lexoheshin vargjet e Mia, por ju tërhiqeshit mbrapa,[66]

مُسۡتَكۡبِرِينَ بِهِۦ سَـٰمِرٗا تَهۡجُرُونَ ٦٧

67. duke u mburrur me të (Kaben), gjatë tubimeve tuaja të natës, ku flisnit fjalë të pakuptimta e të këqia."[67]

أَفَلَمۡ يَدَّبَّرُواْ ٱلۡقَوۡلَ أَمۡ جَآءَهُم مَّا لَمۡ يَأۡتِ ءَابَآءَهُمُ ٱلۡأَوَّلِينَ ٦٨

68. A nuk kanë menduar kurrë për Fjalën e Allahut (Kuranin), apo u ka ardhur diçka që nuk u kishte ardhur të parëve të tyre?[68]

---

[64] Idhujtarët dhe mohuesit vazhdojnë të bëjnë vepra të këqia, bashkë me idhujtarinë dhe mohimin e tyre, derisa Allahu i kap me dënim pasanikët dhe parinë e tyre, atëherë ata thërrasin për ndihmë duke bërtitur e ngritur zërin.

[65] U thuhet atyre mohuesve që thërrasin për ndihmë ndokënd që mund t'i shpëtojë nga dënimi i Allahut: "Mos bërtisni e mos thërrisni për ndihmë sot, se askush e asgjë nuk mund t'ju shpëtojë nga dënimi Ynë!"

[66] Juve ju lexoheshin vargjet e Kuranit, që t'i besonit dhe t'i zbatonit ato, por ju largoheshit dhe nuk i dëgjonit ato, siç bën ai që kthehet mbrapa dhe largohet.

[67] Largoheshit nga vargjet e Kuranit duke u mburrur se ishit njerëzit e Kabes dhe banorët e Mekës, dhe si të tillë nuk mund t'ju mposhte askush në atë vend, dhe kështu flisnit në tubimet tuaja të natës fjalë të këqia e të pakuptimta për Kuranin dhe Muhamedin, me qëllim që të largoheshit prej tyre.

[68] A nuk kanë menduar mohuesit dhe idhujtarët për Fjalën e Allahut, Kuranin, që ta mësonin se ai është i vërtet, apo nuk besuan sepse u erdhi një Libër që nuk u kishte ardhur të parëve të tyre, kështu që e mohuan atë dhe i kthyen shpinën atij?

أَمْ لَمْ يَعْرِفُوا۟ رَسُولَهُمْ فَهُمْ لَهُۥ مُنكِرُونَ ﴿٦٩﴾

69. Apo, nuk e njihnin të Dërguarin e tyre, prandaj e mohuan atë?[69]

أَمْ يَقُولُونَ بِهِۦ جِنَّةٌۢ ۚ بَلْ جَآءَهُم بِٱلْحَقِّ وَأَكْثَرُهُمْ لِلْحَقِّ كَـٰرِهُونَ ﴿٧٠﴾

70. Apo, thonë: "Ai është i çmendur"? Përkundrazi, ai u erdhi atyre me të Vërtetën, por shumica e tyre të vërtetën e urrejnë.[70]

وَلَوِ ٱتَّبَعَ ٱلْحَقُّ أَهْوَآءَهُمْ لَفَسَدَتِ ٱلسَّمَـٰوَٰتُ وَٱلْأَرْضُ وَمَن فِيهِنَّ ۚ بَلْ أَتَيْنَـٰهُم بِذِكْرِهِمْ فَهُمْ عَن ذِكْرِهِم مُّعْرِضُونَ ﴿٧١﴾

71. Sikur e Vërteta të ndiqte dëshirat e tyre, atëherë qiejt, Toka dhe të gjithë ata që gjenden në to do të shkatërroheshin. Në fakt, Ne u kemi sjellë atyre famën e tyre (Kuranin), por ata largohen nga fama e tyre.[71]

أَمْ تَسْـَٔلُهُمْ خَرْجًا فَخَرَاجُ رَبِّكَ خَيْرٌ ۖ وَهُوَ خَيْرُ ٱلرَّٰزِقِينَ ﴿٧٢﴾

72. Apo, (nuk besojnë) nga që ti (Muhamed) u kërkon atyre shpërblim? Por shpërblimi i Zotit tënd është më i mirë dhe Ai është më i miri i furnizuesve.[72]

---

[69] Apo nuk besuan sepse nuk e njihnin të dërguarin e tyre, Muhamedin – Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të! – kështu që e mohuan atë?! Ndërkohë që e njihnin shumë mirë atë dhe e kishin quajtur me cilësitë: I sinqerti dhe i besueshmi!

[70] Apo thonë se Muhamedi është i çmendur dhe flet fjalë pa kuptim e nuk e di çfarë thotë? Nuk është ashtu, ata gënjejnë, përkundrazi, ai u erdhi atyre me të vërtetën e pamohueshme, me urtësinë absolute dhe me fenë e vërtetë, por shumica e tyre e urrejnë të vërtetën nga zilia, kryeneçësia dhe mendjemadhësia e tyre.

[71] Sikur Allahu t'i zbriste ligjet e Tij sipas dëshirave të idhujtarëve e mohuesve, dhe jo sipas të vërtetës që ata urrejnë, atëherë qiejtë, Toka dhe të gjithë ata që gjenden në to, të cilat mbahen dhe drejtohen nga Allahu me të vërtetën, do të shkatërroheshin, sepse dëshirat e tyre nuk i shohin përfundimet dhe fundet e gjërave dhe nuk e ndjekin të vërtetën! Në fakt, Allahu u solli atyre Kuranin, i cili është famë, nder dhe këshillë për ata që e pranojnë dhe e zbatojnë atë, por ata i kthejnë shpinën famës dhe nderit të tyre dhe e mohojnë atë.

[72] Apo mos nuk besojnë nga që ti, o Muhamed, u kërkon atyre shpërblim për thirrjen që u bën në fenë e Allahut dhe për këshillat që u jep e të vërtetën në të cilën i fton, kështu që ata largohen nga që nuk duan të shpenzojnë? Sigurisht që jo, sepse shpërblimi i Allahut është më i mirë për ty, dhe Allahu është Furnizuesi më i mirë; askush nuk mund të furnizojë

وَإِنَّكَ لَتَدْعُوهُمْ إِلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٧٣﴾

73. Me të vërtetë, ti (o Muhamed) i fton ata në Rrugë të Drejtë,[73]

وَإِنَّ ٱلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِٱلْـَٔاخِرَةِ عَنِ ٱلصِّرَٰطِ لَنَـٰكِبُونَ ﴿٧٤﴾

74. por, ata që nuk e besojnë botën tjetër, kanë devijuar nga ajo Rrugë.[74]

* وَلَوْ رَحِمْنَـٰهُمْ وَكَشَفْنَا مَا بِهِم مِّن ضُرٍّ لَّلَجُّوا۟ فِى طُغْيَـٰنِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿٧٥﴾

75. Edhe sikur Ne t'i mëshironim ata dhe t'ua largonim zinë (e bukës), ata do të vazhdonin të endeshin verbërisht në humbjen dhe mosbesimin e tyre.[75]

وَلَقَدْ أَخَذْنَـٰهُم بِٱلْعَذَابِ فَمَا ٱسْتَكَانُوا۟ لِرَبِّهِمْ وَمَا يَتَضَرَّعُونَ ﴿٧٦﴾

76. Ne i kapluam ata me dënim, por ata nuk iu përulën Zotit të tyre dhe as nuk iu lutën Atij me përgjërim.[76]

---

si Allahu i Lartësuar dhe askush nuk mund të shpërblejë ashtu si shpërblen Ai për një punë dhe bindje ndaj Tij.

[73] Ti, o Muhamed, i fton idhujtarët nga populli yt dhe të gjithë njerëzit, në Rrugën e Drejtë të Allahut, në Islam.

[74] Por ata që nuk e besojnë ringjalljen pas vdekjes, llogarinë dhe shpërblimin sipas veprave në botën tjetër, kanë devijuar nga Rruga e Drejtë.

[75] Edhe sikur Ne t'i mëshironim idhujtarët që nuk e besojnë botën tjetër dhe t'ua largonim zinë e urisë (që kishte pllakosur idhujtarët e Mekes në atë kohë, nga një lutje që i Dërguari i Allahut bëri kundër tyre, pas emigrimit nga Meka në Medine dhe pas luftës së Bedrit), ata gjithësesi do të vazhdonin të endeshin me verbëri dhe përçartje në humbjen dhe mosbesimin e tyre.

[76] Ne i kapluam idhujtarët e Mekes me dënimin Tonë, zbritëm mbi ta zemërimin Tonë, ia ngushtuam furnizmin dhe zbritëm thatësirë në vendin e tyre, në mënyrë që ta besonin Muhamedin dhe Kuranin, dhe të mos e luftonin atë, por ata nuk iu përulën Zotit të tyre dhe nuk iu bindën Atij, dhe as nuk iu lutën Atij me përgjërim dhe frikë që t'ua largonte dënimin dhe zinë që i kishte pllakosur.

حَتَّىٰٓ إِذَا فَتَحۡنَا عَلَيۡهِم بَابٗا ذَا عَذَابٖ شَدِيدٍ إِذَا هُمۡ فِيهِ مُبۡلِسُونَ ٧٧

77. Por, posa t'u hapim atyre një derë me dënim të ashpër, ata do të zhyten atje në dëshpërim.[77]

وَهُوَ ٱلَّذِيٓ أَنشَأَ لَكُمُ ٱلسَّمۡعَ وَٱلۡأَبۡصَٰرَ وَٱلۡأَفۡـِٔدَةَۚ قَلِيلٗا مَّا تَشۡكُرُونَ ٧٨

78. Është Ai, që jua ka krijuar dëgjimin, shikimin dhe zemrën. Megjithatë, shumë pak falënderoni![78]

وَهُوَ ٱلَّذِي ذَرَأَكُمۡ فِي ٱلۡأَرۡضِ وَإِلَيۡهِ تُحۡشَرُونَ ٧٩

79. Është Ai, që ju ka shpërndarë nëpër Tokë dhe tek Ai do të tuboheni të gjithë.[79]

وَهُوَ ٱلَّذِي يُحۡيِۦ وَيُمِيتُ وَلَهُ ٱخۡتِلَٰفُ ٱلَّيۡلِ وَٱلنَّهَارِۚ أَفَلَا تَعۡقِلُونَ ٨٠

80. Është Ai, që jep jetë dhe vdekje dhe vetëm Atij i takon ndërrimi i ditës dhe i natës. A nuk kuptoni?[80]

بَلۡ قَالُواْ مِثۡلَ مَا قَالَ ٱلۡأَوَّلُونَ ٨١

81. Por, ata thanë njësoj siç thanë edhe paraardhësit e tyre;[81]

---

[77] Kur t'u hapim atyre idhujtarëve një derë me dënim të ashpër në botën tjetër, ata do të zhyten atje në dëshpërim të thellë pa asnjë shpresë dhe të penduar për këmbënguljen e tyre në mosbesim dhe mosbindje kur Ai dërgoi tek ata të Dërguarin e Tij.

[78] Është Allahu Ai që jua ka shpikur dhe krijuar dëgjimin, që të dëgjoni e të perceptoni zërat e ndryshëm; shikimin, që të shihni, dhe zemrat tuaja, që të kuptoni e të keni ndjenja; por megjithatë, falënderimi juaj për këto mirësi e dhunti që ju ka dhënë Allahu, është shumë i pakët, sa që thuajse nuk ekziston.

[79] Allahu ju ka krijuar, ju ka nxjerrë dhe ju ka shpërndarë ju, o njerëz, nëpër Tokë, dhe tek Ai do të tuboheni që të gjithë ju, pas vdekjes suaj, që t'ju shpërblejë për ato që keni vepruar në këtë botë.

[80] Allahu është i Vetmi që i jep jetë krijesave të Tij pasi që nuk ishin asgjë, dhe Ai ua merr atyre jetën pasi ua ka dhënë; dhe vetëm Atij i përket ndërrimi i ditës dhe i natës, e askush tjetër nuk mund ta bëjë këtë; a nuk e kuptoni Fuqinë e Tij për çdo gjë dhe se Ai e ka të lehtë të ringjallë të vdekurit pas zhdukjes së tyre?

[81] Por mohuesit nuk morën mësim nga provat e Allahut dhe Fuqia e Tij, dhe nuk e besuan ringjalljen, por thanë të njëjtën fjalë që kishin thënë edhe të parët e tyre përgënjeshtrues të Dërguarve të Allahut: "Edhe pasi të vdesim e të bëhemi pluhur e eshtra, përsëri do të ringjallemi?!"

قَالُوٓا۟ أَءِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَـٰمًا أَءِنَّا لَمَبْعُوثُونَ ﴿٨٢﴾

82. Thanë: "Edhe pasi të vdesim e të bëhemi pluhur e eshtra, a do të ringjallemi vërtet?![82]

لَقَدْ وُعِدْنَا نَحْنُ وَءَابَآؤُنَا هَـٰذَا مِن قَبْلُ إِنْ هَـٰذَآ إِلَّآ أَسَـٰطِيرُ ٱلْأَوَّلِينَ ﴿٨٣﴾

83. Kjo na është premtuar neve dhe të parëve tanë më parë, por këto nuk janë gjë tjetër veçse përralla të popujve të hershëm."[83]

قُل لِّمَنِ ٱلْأَرْضُ وَمَن فِيهَآ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٤﴾

84. Thuaju: "E kujt është Toka dhe të gjithë ata që gjenden në të, nëse e dini?"[84]

سَيَقُولُونَ لِلَّهِ ۚ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٨٥﴾

85. Ata do të thonë: "Të Allahut!" Thuaju: "A nuk arsyetoni?"[85]

قُلْ مَن رَّبُّ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ ٱلسَّبْعِ وَرَبُّ ٱلْعَرْشِ ٱلْعَظِيمِ ﴿٨٦﴾

86. Thuaju: "Kush është Zoti i shtatë qiejve dhe Zoti i Fronit Madhështor?"[86]

---

[82] A do të ringjallemi vërtet, pasi të vdesim e të jemi tretur e bërë kocka e pluhur; sigurisht që kjo nuk është as e mundur as e imagjinueshme?!

[83] Kjo fjalë që po na thua neve, o Muhamed, i është thënë edhe të parëve tanë më parë, nga njerëz që thonin se janë të Dërguar të Zotit, por deri më tani nuk e kemi parë që të jetë e vërtetë se askush nuk është ringjallur deri më tani; kështu që kjo që na thua (për ringjalljen) nuk është gjë tjetër veçse përrallë e popujve të hershëm, që nuk përmban asgjë të vërtetë.

[84] Thuaju atyre, mohuesve të ringjalljes, o Muhamed: "Kujt i përket Toka dhe çdo njeri e çdo krijesë që gjendet në të, nëse e dini dhe e njihni Krijuesin dhe Zotëruesin e saj?"

[85] Sigurisht që ata do e pranojnë se Ai që e zotëron Tokën dhe gjithçka që gjendet në të është Allahu, Krijuesi i saj dhe i gjithçkaje; atëherë ti, o Muhamed, thuaju atyre: "Atëherë, si nuk arsyetoni që të mësoni se Ai që e ka krijuar Tokën dhe që e zotëron atë dhe gjithçka që ekziston, është i Plotfuqishëm dhe plotësisht i Aftë që t'ju ringjallë juve dhe paraardhësit tuaj pas vdekjes suaj, dhe t'ju rikthejë në jetë të plotë pas zhdukjes suaj?! A nuk i ishte Ai që ju krijoi dhe ju solli në jetë, ndërkohë që më parë nuk ishit asgjë dhe nuk ekzistonit?!"

[86] Thuaju mohuesve, o Muhamed: "Kush është Zoti i shtatë qiejve dhe Zoti i Fronit (Arshit) Madhështor që i rrethon qiejtë, dhe që është krijesa më e madhe dhe më e lartë?"

سَيَقُولُونَ لِلَّهِ ۚ قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٨٧﴾

87. Ata do të thonë: "Allahu!" Thuaju: "A nuk keni frikë?"[87]

قُلْ مَنۢ بِيَدِهِۦ مَلَكُوتُ كُلِّ شَىْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٨﴾

88. Thuaju: "Kush e ka në Dorë pushtetin mbi çdo gjë, i Cili mbron, por prej Tij nuk mund të të mbrojë askush, nëse e dini?"[88]

سَيَقُولُونَ لِلَّهِ ۚ قُلْ فَأَنَّىٰ تُسْحَرُونَ ﴿٨٩﴾

89. Ata do të thonë: "Allahu." Thuaju: "Atëherë, si mashtroheni"?![89]

بَلْ أَتَيْنَـٰهُم بِٱلْحَقِّ وَإِنَّهُمْ لَكَـٰذِبُونَ ﴿٩٠﴾

90. Në të vërtetë, Ne u sollëm atyre të Vërtetën, por ata janë gënjeshtarë.[90]

مَا ٱتَّخَذَ ٱللَّهُ مِن وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُۥ مِنْ إِلَـٰهٍ ۚ إِذًا لَّذَهَبَ كُلُّ إِلَـٰهٍۭ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَا بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ ۚ سُبْحَـٰنَ ٱللَّهِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٩١﴾

91. Allahu kurrë nuk ka zgjedhur për Vete të ketë ndonjë fëmijë dhe përveç Atij s'ka asnjë zot tjetër, përndryshe çdo zot do të merrte atë

---

[87] Nuk kanë si të përgjigjen ndryshe, përveçse të thonë se Zoti i shtatë qiejve dhe i Fronit Madhështor është vetëm Allahu; atëherë ti, o Muhamed, thuaju atyre: "Si nuk i frikësoheni Allahut dhe dënimit të Tij kur adhuroni të tjerë përveç Tij dhe kur e mohoni Atë, të Dërguarit e Tij dhe Fjalët e Tij?!"

[88] Kush është Zotëruesi i gjithçkaje dhe kush ka në Dorë gjithçka; Kush është Ai që mbron kur i kërkohet mbrojtje, por nga i Cili nuk mund të të mbrojë askush, nëse Ai të dënon apo të sjell një të keqe; nëse e dini këtë gjë?

[89] Ata do të përgjigjen, se të gjitha këto janë në Dorë të Allahut. Thuaju, o Muhamed: "Atëherë, si ju ikën mendja, si verboheni, si mashtroheni e devijoni nga adhurimi i Allahut, bindja ndaj Tij dhe besimi në ringjalljen dhe botën tjetër, dhe bëni të kundërtën e këtyre, kur e dini se sundimi i gjithçkaje është në Dorën e Allahut?"

[90] Ne nuk u kemi sjellë këtyre idhujtarëve e mohuesve veçse të vërtetën; fenë e vërtetë me të cilën dërguam Muhamedin, por ata janë gënjeshtarë në atë që i përshkruajnë Allahut shok në adhurim dhe që i veshin Atij fëmijë prej engjëjve apo njerëzve, dhe në mohimin e ringjalljes.

që ka krijuar dhe do të ngriheshin kundër njëri-tjetrit. I Lartësuar është Allahu nga ajo që ata i përshkruajnë![91]

عَـٰلِمِ ٱلْغَيْبِ وَٱلشَّهَـٰدَةِ فَتَعَـٰلَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٩٢﴾

92. Ai është Njohësi i së padukshmes dhe i së dukshmes. I Lartë është Ai nga ajo që i shoqërojnë Atij![92]

قُل رَّبِّ إِمَّا تُرِيَنِّى مَا يُوعَدُونَ ﴿٩٣﴾

93. Thuaj (o Muhamed): "Zoti im! Nëse do të ma tregosh dënimin që u ke premtuar atyre,[93]

رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِى فِى ٱلْقَوْمِ ٱلظَّـٰلِمِينَ ﴿٩٤﴾

94. atëherë, o Zoti im, mos më lër në mesin e popullit zullumqar!"[94]

---

[91] Allahu nuk ka zgjedhur të ketë fëmijë prej engjëve apo njerëzve, dhe përveç Tij nuk ka asnjë zot tjetër që meriton të adhurohet, sepse sikur të kishte vërtet zota të tjerë që meritojnë të adhurohen, atëherë secili prej tyre do të merrte ato që kishte krijuar vetë dhe do të ndahej nga të tjerët, pastaj do të luftonin me njëri-tjetrin për të sunduar më i forti prej tyre, dhe atëherë të tjerët do të ishin të dobët dhe nuk do të vlenin për të qenë Zot që adhurohet! Por Allahu është i Pastër dhe shumë i Lartë nga ajo që idhujtarët dhe mohuesit i përshkruajnë prej të pasurit shok apo fëmijë!

[92] Allahu është i Vetmi që e njeh mirë dhe që e di të padukshmen dhe të panjohurën nga krijesat e Tij, dhe atë që është e dukshme për ta, dhe Ai di gjithçka që thonë e bëjnë idhujtarët dhe të gjitha krijesat e Tij, dhe askush tjetër përveç Tij nuk i di këto. I Lartë dhe i Pastër është Allahu nga çdo gjë që i shoqërojnë Atij idhujtarët apo me të cilën e përshkruajnë mohuesit!

[93] Thuaj, o Muhamed: "Zoti im! Nëse do të më bësh ta shoh dënimin Tënd kundër këtyre idhujtarëve e mohuesve, atëherë, o Zoti im, mos më lër mua në mesin e tyre që të shkatërrohem bashkë me ta, por më shpëto nga dënimi dhe zemërimi Yt dhe më bëj prej atyre me të cilët Ti je i kënaqur!"

[94] Thuaj, o Muhamed: "Zoti im! Nëse do të më bësh ta shoh dënimin Tënd kundër këtyre idhujtarëve e mohuesve, atëherë, o Zoti im, mos më lër mua në mesin e popullit zullumqar e idhujtar që të shkatërrohem bashkë me ta, por më shpëto nga dënimi dhe zemërimi Yt dhe më bëj prej atyre me të cilët Ti je i kënaqur!"

وَإِنَّا عَلَىٰٓ أَن نُّرِيَكَ مَا نَعِدُهُمْ لَقَـٰدِرُونَ ﴿٩٥﴾

95. Dhe vërtetë, Ne jemi në gjendje të të tregojmë ty se me çfarë i kërcënojmë ata.[95]

ٱدْفَعْ بِٱلَّتِى هِىَ أَحْسَنُ ٱلسَّيِّئَةَ ۚ نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَصِفُونَ ﴿٩٦﴾

96. Përgjigju të keqes me atë që është më e mira. Ne e dimë mirë se çfarë përshkruajnë ata.[96]

وَقُل رَّبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَٰتِ ٱلشَّيَـٰطِينِ ﴿٩٧﴾

97. Dhe thuaj: "Zoti im! Kërkoj të më mbrosh nga tundimet e djajve,[97]

وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَن يَحْضُرُونِ ﴿٩٨﴾

98. dhe Ty të kërkoj mbrojtje, o Zoti im, që të mos më afrohen (djajtë)!"[98]

حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءَ أَحَدَهُمُ ٱلْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ٱرْجِعُونِ ﴿٩٩﴾

99. Dhe, kur ndonjërit prej tyre (mohuesve) i afrohet vdekja, ai thotë: "O Zoti im! Më ktheni (në dynja),[99]

---

[95] Dhe vërtetë, Ne jemi në gjendje të të tregojmë ty, o Muhamed, dhe të bëjmë që ta shohësh dënimin me të cilin do t'i dënojmë idhujtarët, por e lëmë atë dënim për në kohën e tij të caktuar nga Ne.

[96] Kur armiqtë e tu, o Muhamed, të lëndojnë me fjalë apo vepër, ti mos ia kthe njëjtë, por ktheja me atë që është më e mira (me fjalë të mirë dhe me largim prej tyre). Ne e dimë mirë se me çfarë Na përshkruajnë idhujtarët dhe çfarë shpifin për Ne, dhe se çfarë thonë e shpifin për ty, o Muhamed; dhe do t'i shpërblejmë ata për të gjitha këto, ashtu si e meritojnë, kështu që mos të të mërzisin ato që dëgjon prej tyre!

[97] Thuaj, o Muhamed, dhe të gjithë ju, o besimtarë: "Zoti im! Kërkoj strehim tek Ti dhe mbrojtje nga Ti kundër tundimit të djajve dhe nxitjeve të tyre për pasimin e të pavërtetës, prishjen dhe largimin nga e vërteta;

[98] dhe Ty të kërkoj mbrojtje, o Zoti im, që të mos më afrohen djajtë në asnjë prej çështjeve të mia dhe të mos qëndrojnë pranë meje!"

[99] Kur mohuesit apo atij që e ka ngarkuar veten me mëkate i vjen vdekja, i hiqet perdja dhe e sheh çfarë e pret në botën tjetër, thotë: "O Zot! Më kthe edhe një herë në dynja!"

لَعَلِّيٓ أَعۡمَلُ صَٰلِحٗا فِيمَا تَرَكۡتُۚ كَلَّآۚ إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَآئِلُهَاۖ وَمِن وَرَآئِهِم بَرۡزَخٌ إِلَىٰ يَوۡمِ يُبۡعَثُونَ ١٠٠

100. që të mund të veproj mirë në atë (botë) që kam lënë pas!" Kurrsesi! Kjo është vetëm një fjalë pa vlerë që ai thotë! Pas (vdekjes së) tyre ka një ndarëse (mes kësaj bote dhe botës tjetër) deri në Ditën që do të ringjallen.[100]

فَإِذَا نُفِخَ فِي ٱلصُّورِ فَلَآ أَنسَابَ بَيۡنَهُمۡ يَوۡمَئِذٖ وَلَا يَتَسَآءَلُونَ ١٠١

101. Dhe kur të fryhet në Sur, atë ditë nuk do të ketë lidhje farefisnore mes tyre dhe ata as që do të pyesin për njëri-tjetrin.[101]

فَمَن ثَقُلَتۡ مَوَٰزِينُهُۥ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡمُفۡلِحُونَ ١٠٢

102. Sa u përket atyre që u rëndon peshorja (e veprave të mira), ata janë të shpëtuarit.[102]

وَمَنۡ خَفَّتۡ مَوَٰزِينُهُۥ فَأُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ خَسِرُوٓاْ أَنفُسَهُمۡ فِي جَهَنَّمَ خَٰلِدُونَ ١٠٣

103. Por ata që do të kenë peshore të lehta (të veprave të mira), pikërisht këta janë ata që kanë humbur vetveten, dhe ata do të qëndrojnë në Xhehenem përgjithmonë.[103]

---

[100] Që të mund ta rifitoj atë që kam humbur prej besimit dhe bindjes ndaj Teje, o Zot, dhe të bëj veprat e mira që nuk i kam bërë në dynja. Por lutja dhe kërkesa e tij do të refuzohet dhe ai nuk do të ketë më asnjë mundësi të dytë; madje kjo fjalë dhe kjo kërkesë e tij nuk është e sinqertë, sepse edhe nëse do të kthehej në dynja për herë të dytë, ai përsëri do të bënte ato që i ishin ndaluar; dhe të vdekurit, do të qëndrojnë në jetën e varrit (barzah) që është ndarëse e kësaj bote nga bota tjetër, deri në Ditën e Ringjalljes në botën tjetër.

[101] Kur t'i fryhet Surit (një lloj trumbete që do i fryejë engjëlli Israfil me urdhrin e Allahut, për herë të dytë, për ringjalljen e krijesave), dhe kur njerëzit të ringjallen nga varret e tyre dhe të grumbullohen në Tokën e Mahsherit (ringjalljes), atë ditë nuk do të ketë më mburrje me farefisin apo mbrojtje nga farefisi, dhe as që do të pyesin për njëri-tjetrin, ashtu si pyesnin në dynja.

[102] Sa u përket atyre që do t'u rëndojë peshorja e veprave të mira mbi aë të veprave të këqia, ata do të jenë të shpëtuarit, të cilët do të fitojnë Xhenetin.

[103] Kurse ata që do të kenë peshojë të lehtë të veprave të mira dhe do t'u rëndojnë të këqiat, pikërisht këta janë ata që kanë humbur vetveten duke e mbushur atë me të këqia, kështu që ata do të qëndrojnë përgjithmonë në Zjarrin e Xhehenemit.

تَلْفَحُ وُجُوهَهُمُ ٱلنَّارُ وَهُمْ فِيهَا كَٰلِحُونَ ﴿١٠٤﴾

104. Zjarri do t'ua djegë fytyrat dhe ata do të jenë aty me buzë të tkurrura (sa do t'u duken dhëmbët).[104]

-348-

أَلَمْ تَكُنْ ءَايَٰتِى تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فَكُنتُم بِهَا تُكَذِّبُونَ ﴿١٠٥﴾

105. (Do t'u thuhet): "A nuk ju lexoheshin juve Shpalljet Tona, kurse ju i përgënjeshtronit ato?!"[105]

قَالُوا رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا وَكُنَّا قَوْمًا ضَآلِّينَ ﴿١٠٦﴾

106. Ata do të thonë: "Zoti ynë! Na mundi e keqja jonë (ligësia, ose fati ynë i keq) dhe (prandaj) ishim njerëz të humbur (nga rruga e Drejtë).[106]

رَبَّنَآ أَخْرِجْنَا مِنْهَا فَإِنْ عُدْنَا فَإِنَّا ظَٰلِمُونَ ﴿١٠٧﴾

107. Zoti ynë! Na nxirr prej këtij (Zjarrit) e, nëse kthehemi përsëri (tek e keqja), atëherë do të jemi vërtet të padrejtë!"[107]

قَالَ ٱخْسَـُٔوا۟ فِيهَا وَلَا تُكَلِّمُونِ ﴿١٠٨﴾

108. Ai (Allahu) do t'u thotë: "Qëndroni aty të përbuzur dhe mos Më flisni![108]

---

[104] Zjarri i Xhehenemit do t'ua djegë fytyrat, dhe ata do të jenë aty me buzë të tkurrura nga djegia, sa që do t'u duken dhëmbët; dhe do të jenë vazhdimisht të vrenjtur në fytyrë.

[105] Do t'u thuhet banorëve të Zjarrit: "A nuk ju lexoheshin juve ajetet e Kuranit në dynja (duke ju paralajmëruar për këtë ditë), kurse ju i përgënjeshtronit ato?!"

[106] Banorët e Zjarrit do të thonë: "Zoti ynë! Na mposhtën vetet tona të këqia, kënaqësitë dhe dëshirat tona, fati ynë i keq, i paracaktuar për ne që më parë në Dijen Tënde dhe i shkruar në Librin e Ruajtur – El Leuh el Mahfudh; prandaj ishim njerëz të humbur nga rruga e Drejtë dhe e Vërtetë.

[107] Zoti ynë, na nxirr nga Zjarri i Xhehenemit dhe na kthe në dynja, dhe nëse do të kthehemi përsëri tek e keqja, mohimi dhe mosbindja ndaj Teje, atëherë do të jemi vërtet të padrejtë dhe do të meritojmë dënimin e Zjarrit!"

[108] Allahu do t'u thotë banorëve të Zjarrit: "Qëndroni aty në Zjarr të përbuzur e të përçmuar, dhe mos Më flisni!" Atëherë atyre iu pre lutja dhe shpresa që kishin se mund të shpëtonin.

إِنَّهُۥ كَانَ فَرِيقٌ مِّنْ عِبَادِى يَقُولُونَ رَبَّنَآ ءَامَنَّا فَٱغْفِرْ لَنَا وَٱرْحَمْنَا وَأَنتَ خَيْرُ ٱلرَّٰحِمِينَ ﴿١٠٩﴾

109. Vërtet, ishte një grup prej robërve të Mi që thoshte: "Zoti ynë! Ne kemi besuar, prandaj na fal dhe na mëshiro, sepse Ti je më i miri i mëshiruesve!"[109]

فَٱتَّخَذْتُمُوهُمْ سِخْرِيًّا حَتَّىٰٓ أَنسَوْكُمْ ذِكْرِى وَكُنتُم مِّنْهُمْ تَضْحَكُونَ ﴿١١٠﴾

110. Por ju u tallët me ta, sa që ju bënë të harroni të më përmendni Mua, dhe qeshnit me ta (për t'i tallur).[110]

إِنِّى جَزَيْتُهُمُ ٱلْيَوْمَ بِمَا صَبَرُوٓا۟ أَنَّهُمْ هُمُ ٱلْفَآئِزُونَ ﴿١١١﴾

111. Unë i shpërbleva ata sot për durimin e tyre, dhe me të vërtetë, ata janë të fituarit."[111]

قَٰلَ كَمْ لَبِثْتُمْ فِى ٱلْأَرْضِ عَدَدَ سِنِينَ ﴿١١٢﴾

112. Ai do t'u thotë (banorëve të Zjarrit): "Sa vjet keni qëndruar në Tokë?"[112]

---

[109] Ishte një grup besimtar prej robërve të Mi, të cilët kur ishin në dynja luteshin: "Zoti ynë! Ne të kemi besuar Ty, të Dërguarit e Tu dhe Shpalljet e Tua, prandaj na fal dhe na i mbulo mëkatet tona, dhe na mëshiro me Mëshirën Tënde, sepse nuk ka mëshirues më të mirë se Ti!"

[110] Por ju e kaluat të gjithë kohën duke u tallur me ta, sa që kjo gjë ju bëri të harroni të më përmendni Mua, kështu që mbetët në përgënjeshtrimin, mohimin dhe idhujtarinë tuaj; dhe i përqeshnit ata.

[111] Unë e shpërbela sot atë grup besimtarësh për durimin që treguan në dynja, dhe me të vërtetë, ata janë të fituarit, që fituan Xhenetin, kënaqësinë Time dhe lumturinë e përhershme."

[112] Allahu do t'u thotë banorëve të Zjarrit: "Sa vite keni jetuar në Tokë; dhe sa e sa nga urdhrat e Mia keni thyer e keni lënë pa zbatuar atje?"

قَالُوا لَبِثْنَا يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ فَسْـَٔلِ ٱلْعَآدِّينَ ﴿١١٣﴾

113. Ata do të përgjigjen: "Kemi qëndruar një ditë ose një pjesë të ditës, por pyesni numëruesit!"[113]

قَـٰلَ إِن لَّبِثْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا ۖ لَّوْ أَنَّكُمْ كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١١٤﴾

114. Ai do t'u thotë: "Keni qëndruar shumë pak, veç sikur ta dinit (sa pak në krahasim me përjetësinë e Zjarrit)![114]

أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَـٰكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ ﴿١١٥﴾

115. A menduat se Ne ju krijuam pa qëllim dhe se nuk do të ktheheshit tek Ne?"[115]

فَتَعَـٰلَى ٱللَّهُ ٱلْمَلِكُ ٱلْحَقُّ ۖ لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ ٱلْعَرْشِ ٱلْكَرِيمِ ﴿١١٦﴾

116. I lartësuar është Allahu, Mbreti i Vërtetë! Nuk ka zot tjetër të vërtetë përveç Atij, Zotit të Arshit (Fronit) të Nderuar![116]

---

[113] Për shkak të tmerrit dhe dënimit të rëndë që ua ka harruar çdo të mirë që kanë parë në dynja, banorët e Zjarrit do të përgjigjen: "Kemi qëndruar në Tokë një ditë apo një pjesë të ditës, por pyesni ata që i mbanin shënim numërimet e ditëve e të kohës, se ne nuk e dimë, e kemi harruar."

[114] Allahu do t'u thotë banorëve të Zjarrit: "Nuk keni qëndruar në Tokë veçse pak kohë, dhe sikur të kishit bërë durim dhe të më ishit bindur Mua e të zbatonit urdhrat e Mia, do të kishit fituar Xhenetin. Veç sikur ta dinit sa pak keni qëndruar në Tokë, në krahasim me kohën pambarim që do të qëndroni në Zjarr."

[115] A menduat se Ne ju krijuam kot, pa asnjë qëllim, pa ju ngarkuar me urdhra e ndalesa dhe pa marrë shpërblim apo dënim; dhe se nuk do të ktheheshit tek Ne për t'ju marrë në llogari dhe për tju shpërblyer sipas veprave që keni bërë?

[116] I Lartësuar është Allahu dhe i Pastër nga ajo që i përshkruajnë idhujtarët e mohuesit, dhe nga krijimi i njerëzve e krijesave të Tij pa ndonjë qëllim; Mbreti dhe Sunduesi i Vërtetë dhe Absolut i gjiçkaje që ekziston. S'ka zot tjetër që meriton të adhurohet përveç Tij, Zotit të Arshit të Nderuar, krijesës më të madhe dhe më madhështore që Ai ka krijuar.

وَمَن يَدْعُ مَعَ ٱللَّهِ إِلَٰهًا ءَاخَرَ لَا بُرْهَٰنَ لَهُۥ بِهِۦ فَإِنَّمَا حِسَابُهُۥ عِندَ رَبِّهِۦٓ ۚ إِنَّهُۥ لَا يُفْلِحُ ٱلْكَٰفِرُونَ ﴿١١٧﴾

117. Kushdo që përveç Allahut lut zot tjetër, për të cilin nuk ka kurrfarë prove, llogaria e tij do të jetë vetëm te Zoti i tij. Me të vërtetë, mohuesit nuk kanë shpëtim.[117]

وَقُل رَّبِّ ٱغْفِرْ وَٱرْحَمْ وَأَنتَ خَيْرُ ٱلرَّٰحِمِينَ ﴿١١٨﴾

118. Dhe thuaj (o Muhamed!): "Zoti im! Fal dhe mëshiro, se Ti je më i miri i mëshiruesve!"[118]

[117] Kushdo që përveç Allahut adhuron zot tjetër, për të cilin nuk ka asnjë argument se ai meriton të adhurohet, llogaria dhe ndëshkimi i tij do të jetë vetëm tek Zoti i tij në botën tjetër. Me të vërtetë, mohuesit nuk do të kenë shpëtim në Ditën e Kiametit.

[118] Dhe thuaj, o Muhamed: "Zoti im! Na i fal mëkatet dhe na mëshiro me pranimin e pendimit dhe mosndëshkimin për gabimet tona, sepse Ti je më i miri i mëshiruesve!"

سُورَةُ النُّورِ

24. SURJA "EN NUR" - DRITA

(Medinase, 64 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

سُورَةٌ أَنزَلْنَٰهَا وَفَرَضْنَٰهَا وَأَنزَلْنَا فِيهَآ ءَايَٰتٍۭ بَيِّنَٰتٍ لَّعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ١

1. Kjo është një sure, të cilën Ne e kemi zbritur dhe e kemi bërë të detyrueshme, dhe kemi shpallur në të prova të qarta, në mënyrë që ju të kujtoni (të jeni të kujdesshëm).[1]

ٱلزَّانِيَةُ وَٱلزَّانِى فَٱجْلِدُوا۟ كُلَّ وَٰحِدٍ مِّنْهُمَا مِاْئَةَ جَلْدَةٍ ۖ وَلَا تَأْخُذْكُم بِهِمَا رَأْفَةٌ فِى دِينِ ٱللَّهِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ ۖ وَلْيَشْهَدْ عَذَابَهُمَا طَآئِفَةٌ مِّنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ٢

2. Laviren dhe lavirin - çdonjërin prej tyre rriheni me nga njëqind goditje me kamxhik, dhe të mos keni kurrfarë mëshire për ta në zbatimin e fesë (ligjit) të Allahut, nëse besoni Allahun dhe Ditën e Fundit. Dhe dënimin e tyre ta dëshmojë një grup besimtarësh![2]

---

[1] Kjo është një sure madhështore, të cilën Ne e kemi zbritur dhe e kemi mbushur plot me rregulla e disiplina të detyrueshme mbi ju; dhe në këtë sure Ne kemi zbritur prova dhe urdhra të qarta, në mënyrë që ju, o besimtarë, të kujtoni, të merrni mësim, të jeni të kujdesshëm dhe t'i zbatoni ato, - përndryshe do të vuani pasojat e moszbatimit të tyre.

[2] Femrën dhe mashkullin që bëjnë kurvëri - duke qenë se janë beqarë, të pamartuar më parë – çdonjërin prej tyre goditeni me nga njëqind goditje me kamxhik – dhe i largoni nga vendi (i burgosni apo i mbani mbyllur) për një vit (siç është urdhëruar me Sunet); kurse ata që janë të martuar dhe bëjnë kurvëri, duhet të goditen me gurë deri në vdekje, siç është urdhëruar në Sunetin e të Dërguarit të Allahut (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!); dhe të mos ju shtyjë mëshira në moszbatimin apo lehtësimin e këtij dënimi kunër tyre, nëse vërtet e besoni Allahun dhe Ditën e Ringjalljes në Botën tjetër. Skenën e dënimit të tyre duhet ta dëshmojë një grup besimtarësh (3, 4 apo më shumë), me qëllim të turpërimit dhe marrjes së mësimit, që askush të mos guxojë të bëjë diçka të tillë.

ٱلزَّانِي لَا يَنكِحُ إِلَّا زَانِيَةً أَوْ مُشْرِكَةً وَٱلزَّانِيَةُ لَا يَنكِحُهَآ إِلَّا زَانٍ أَوْ مُشْرِكٌ ۚ وَحُرِّمَ ذَٰلِكَ عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٣﴾

3. Laviri mund të martohet vetëm me lavire apo idhujtare, kurse laviren mund ta marrë vetëm një lavir apo idhujtar. Kurse për besimtarët, kjo (martesa me lavire apo lavir) është e ndaluar.[3]

وَٱلَّذِينَ يَرْمُونَ ٱلْمُحْصَنَٰتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا۟ بِأَرْبَعَةِ شُهَدَآءَ فَٱجْلِدُوهُمْ ثَمَٰنِينَ جَلْدَةً وَلَا تَقْبَلُوا۟ لَهُمْ شَهَٰدَةً أَبَدًا ۚ وَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْفَٰسِقُونَ ﴿٤﴾

4. Ata që akuzojnë gratë e dëlira (për imoralitet), pastaj nuk sjellin katër dëshmitarë, i rrihni me nga tetëdhjetë goditje me kamxhik dhe mos e pranoni kurrë dëshminë e tyre - këta janë rebelët e vërtetë -[4]

إِلَّا ٱلَّذِينَ تَابُوا۟ مِنۢ بَعْدِ ذَٰلِكَ وَأَصْلَحُوا۟ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٥﴾

5. përveç atyre që më pas pendohen dhe përmirësohen; s'ka dyshim se Allahu është Falës i Madh, Mëshirëplotë.[5]

---

[3] Laviri nuk mundet dhe nuk pëlqen të marohet veçse me lavire apo idhujtare si vetë ai, që kurvërinë dhe tradhëtinë bashkëshortore nuk e quajnë të ndaluar, dhe po ashtu laviren nuk mund ta marrë veçse një lavir apo idhujtar si vetë ajo; kurse të ndershmit dhe të ndershmet, të pastërtit dhe të pastërtat, të dëlirët dhe të dëlirat, nuk mund ta pëlqejnë dhe ta pranojnë kurrë diçka të tillë, dhe sigurisht që martesa me këta njerëz të pandershëm, lavirë apo lavire, është e ndaluar për besimtarët dhe besimtaret. – Përveç nëse dikush është penduar sinqerisht dhe ka ndjekur rrugën e drejtë, atëherë martesa me të është e lejuar.

[4] Ata që akuzojnë gratë e dëlira e të ndershme për imoralitet, pa sjellë katër dëshmitarë të drejtë, i godisni me nga tetëdhjetë kamxhik dhe kurrë mos e pranoni dëshminë e tyre (mos i merrni për dëshmitarë pas kësaj vepre të tyre) - këta janë rebelët e vërtetë, të cilët kanë dalë nga bindja ndaj Allahut -

[5] përveç atyre, të cilët më pas e tërheqin akuzën e tyre dhe pendohen e përmirësohen duke vepruar vepra të mira, atëherë s'ka dyshim se Allahu e falë mëkatin e tyre dhe i mëshiron ata, duke ua pranuar pendimin dhe duke e bërë të lejuar për besimtarët dëshminë e tyre.

وَٱلَّذِينَ يَرۡمُونَ أَزۡوَٰجَهُمۡ وَلَمۡ يَكُن لَّهُمۡ شُهَدَآءُ إِلَّآ أَنفُسُهُمۡ فَشَهَٰدَةُ أَحَدِهِمۡ أَرۡبَعُ شَهَٰدَٰتِۭ بِٱللَّهِ ۙ إِنَّهُۥ لَمِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ ٦

6. Ndërsa ata që akuzojnë gratë e tyre për tradhti bashkëshortore, por nuk kanë dëshmitarë të tjerë përveç vetes së tyre, çdokush prej tyre duhet të betohet në Allahun katër herë, se thotë të vërtetën,[6]

وَٱلۡخَٰمِسَةُ أَنَّ لَعۡنَتَ ٱللَّهِ عَلَيۡهِ إِن كَانَ مِنَ ٱلۡكَٰذِبِينَ ٧

7. dhe një betim të pestë që mallkimi i Allahut të bjerë mbi të, nëse gënjen.[7]

وَيَدۡرَؤُاْ عَنۡهَا ٱلۡعَذَابَ أَن تَشۡهَدَ أَرۡبَعَ شَهَٰدَٰتِۭ بِٱللَّهِ ۙ إِنَّهُۥ لَمِنَ ٱلۡكَٰذِبِينَ ٨

8. Ndërsa ajo (gruaja e akuzuar) do t'i shpëtojë dënimit (gurëzimit), nëse betohet për Allahun katër herë, se ai (i shoqi) po gënjen,[8]

وَٱلۡخَٰمِسَةَ أَنَّ غَضَبَ ٱللَّهِ عَلَيۡهَآ إِن كَانَ مِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ ٩

9. dhe në betimin e pestë, që zemërimi i Allahut qoftë mbi të, nëse ai (i shoqi) ka thënë të vërtetën.[9]

---

[6] Ata që akuzojnë gratë e tyre për tradhëti bashkëshortore, por që nuk kanë asnjë dëshmitar për akuzën e tyre, atëherë në vend të katër dëshmitarëve, çdokush prej tyre duhet të dëshmojë para gjykatësit duke u betuar katër herë për Allahun se thotë të vërtetën,

[7] dhe një betim të pestë ku të thotë që mallkimi i Allahut qoftë mbi të, nëse gënjen në akuzën e tij ndaj gruas së vet! Me këto betime ai nuk dënohet për akuzën e tij ndaj gruas, megjithëse nuk ka katër dëshmitarë.

[8] Me betimet e burrit akuzues, bashkëshortja meriton dënimin me gurëzim deri në vdekje, dhe nuk mund t'i shpëtojë këtij dënimi përveç nëse edhe ajo betohet katërh herë për Allahun se ai po gënjen në akuzën e tij se ajo ka bërë kurvëri,

[9] dhe në betimin e pestë duhet të lutet kundër vetes duke thënë se zemërimi i Allahut qoftë mbi të, nëse ai ka thënë të vërtetën. Pas kësaj, këta të dy divorcohen nga gjykatësi.

وَلَوْلَا فَضْلُ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُۥ وَأَنَّ ٱللَّهَ تَوَّابٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾

10. Veç sikur të mos ishte mirësia e Allahut ndaj jush dhe mëshira e Tij, si dhe fakti se Ai është Pranues i pendimit, i Urtë![10]

إِنَّ ٱلَّذِينَ جَآءُو بِٱلْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِّنكُمْ ۚ لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَّكُم ۖ بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ ۚ لِكُلِّ ٱمْرِئٍ مِّنْهُم مَّا ٱكْتَسَبَ مِنَ ٱلْإِثْمِ ۚ وَٱلَّذِى تَوَلَّىٰ كِبْرَهُۥ مِنْهُمْ لَهُۥ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١١﴾

11. Me të vërtetë, ata që trilluan shpifjen (ndaj Aishes), janë një klikë prej jush. Mos mendoni se kjo (shpifje) është e keqe për ju. Përkundrazi, është e mirë për ju. Çdonjëri prej tyre do të dënohet sipas pjesës së tij të mëkatit, kurse sa i përket atij që mbarti pjesën më të madhe të shpifjes, ai do të vuajë një dënim të madh.[11]

[10] Sikur të mos ishte mirësia e Allahut ndaj jush - o besimtarë - dhe mëshira e Tij, me zbritjen e këtyre ligjeve, si dhe fakti që Ai pranon pendimin e atyre që pendohen sinqerisht tek Ai, dhe i Urtë në vendosjen e ligjeve dhe rregullave, padyshim se do tju shpejtohej dënimi dhe turpërimi atyre që veprojnë të keqen prej jush, por Allahu jua mbulon ato, jua fal dhe nuk ju turpëron, nga mëshira dhe mirësia e Tij ndaj jush, kështu që falënderojeni Atë dhe kurrë mos ju afroni ndalesave të Tij!

[11] Me të vërtetë, ata që trilluan shpifjen për imoralitet kundër Aishes - bashkëshortes së të Dërguarit të Allahut dhe nënës së besimtarëve, historia e së cilës ka ardhur e detajuar në Sahihun e Buhariut (2661), Muslimit (2770) dhe të tjerë - janë një klikë hipokritësh që gjenden në mesin tuaj, o besimtarë të Medines. Por mos mendoni se kjo shpifje është e keqe për ju, përkundrazi, ajo është e mirë për ju, sepse ajo pastroi nënën e besimtarëve, Aishen, dhe ngriti gradët e saj, shqyrtoi besimtarët dhe zbuloi hipokritët. Secili prej atyre që shpifën kundër Aishes, do të marrë dënimin sipas pjesës së tij në shpifje dhe përhapjen e saj, por sa i përket atij që pati pjesën më të madhe të shpifjes, dhe i cili e filloi atë – koka e hipokritëve, Abdullah ibën Ubej ibën Selul -, ai do të vuajë dënim të madh në botën tjetër, ku do të jetë përgjithmonë në fundin më të ulët të Xhehenemit.

لَّوْلَآ إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ ٱلْمُؤْمِنُونَ وَٱلْمُؤْمِنَـٰتُ بِأَنفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا۟ هَـٰذَآ إِفْكٌ مُّبِينٌ ﴿١٢﴾

12. Kur e dëgjuat këtë shpifje, përse besimtarët dhe besimtaret nuk menduan mirë për njëri-tjetrin dhe të thoshin: "Kjo është shpifje e qartë"?![12]

لَّوْلَا جَآءُو عَلَيْهِ بِأَرْبَعَةِ شُهَدَآءَ ۚ فَإِذْ لَمْ يَأْتُوا۟ بِٱلشُّهَدَآءِ فَأُو۟لَـٰٓئِكَ عِندَ ٱللَّهِ هُمُ ٱلْكَـٰذِبُونَ ﴿١٣﴾

13. Pse nuk sollën ata (shpifësit) katër dëshmitarë për këtë shpifje? Por, përderisa nuk sollën dëshmitarë, ata janë gënjeshtarët e vërtetë tek Allahu.[13]

وَلَوْلَا فَضْلُ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُۥ فِى ٱلدُّنْيَا وَٱلْـَٔاخِرَةِ لَمَسَّكُمْ فِى مَآ أَفَضْتُمْ فِيهِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٤﴾

14. Sikur të mos ishte mirësia e Allahut ndaj jush dhe mëshira e Tij, në këtë botë dhe në botën tjetër, me siguri do t'ju kishte goditur një dënim i madh për atë që bëtë[14]-

[12] Ky është qortim nga Allahu për ata besimtarë, të cilët pësuan luhatje dhe dyshim në pastërtinë e Aishes, kur dëgjuan shpifjen ndaj saj, duke u thënë atyre: Përse nuk menduat mirë për njëri-tjetrin, d.m.th. për Aishen, e cila ishte besimtare si ata, sepse besimtarët janë një, dhe i përkasin të njëjtit popull; dhe të thoshit me bindje: "Kjo është një shpifje e qartë kundër Aishes!"

[13] Përse nuk sollën shpifësit katër dëshmitarë për shpifjen e tyre? Kështu që, përderisa nuk sollën dëshmitarë, ata janë gënjeshtarët e vërtetë tek Allahu, kurse Aisha është e pastër nga shpifja e tyre, e dëlirë dhe me grada të larta tek Allahu.

[14] Sikur të mos ishte mirësia e Allahut (mosndëshkimi në çast) ndaj jush, që u përzietë në çështjen e shpifjes kundër Aishes dhe përhapët gënjeshtrën, dhe sikur të mos ishte mëshira e Allahut dhe falja që u bëri juve, në këtë botë dhe në botën tjetër, duke ua pranuar pendimin, padyshim që do tju kishte kapur dënim i madh për atë që bëtë.

إِذْ تَلَقَّوْنَهُۥ بِأَلْسِنَتِكُمْ وَتَقُولُونَ بِأَفْوَٰهِكُم مَّا لَيْسَ لَكُم بِهِۦ عِلْمٌ وَتَحْسَبُونَهُۥ هَيِّنًا وَهُوَ عِندَ ٱللَّهِ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾

15. kur e përcillnit atë (shpifjen) me gjuhët tuaja dhe flisnit me gojët tuaja diçka, për të cilën nuk kishit dijeni, duke e marrë për gjë të lehtë, por tek Allahu kjo është shumë serioze.[15]

وَلَوْلَآ إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُم مَّا يَكُونُ لَنَآ أَن نَّتَكَلَّمَ بِهَٰذَا سُبْحَٰنَكَ هَٰذَا بُهْتَٰنٌ عَظِيمٌ ﴿١٦﴾

16. Përse kur e dëgjuat atë (shpifje), nuk thatë: "Nuk na ka hije të flasim për këtë. Lavdëruar qofsh Ti, o Zot! Kjo është një shpifje e madhe!"[16]

يَعِظُكُمُ ٱللَّهُ أَن تَعُودُواْ لِمِثْلِهِۦٓ أَبَدًا إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١٧﴾

17. Allahu ju paralajmëron, që të mos e përsëritni kurrë më diçka të tillë, nëse jeni besimtarë të vërtetë.[17]

وَيُبَيِّنُ ٱللَّهُ لَكُمُ ٱلْـَٔايَٰتِ ۚ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٨﴾

18. Dhe Allahu ju sqaron provat (ligjet); Allahu është i Gjithëdijshëm, i Urtë.[18]

---

[15] Do tju kishte kapur dënim i madh për shkak të çështjes së shpifjes ndaj Aishes, kur ju e dëgjonit dhe e pranonit shpifjen, pastaj e përcillnit atë tek të tjerët, dhe përveç shpifjes, shtoni nga gojët tuaja edhe fjalë të tjera për të cilat nuk kishit dijeni, duke e marrë si diçka të lehtë, por në të vërtetë tek Allahu kjo (shpifja ndaj Aishes, përgojimi, të folurit pa dije) është shumë e madhe dhe shumë serioze, sepse me këtë gjë ju lëndonit të Dërguarin e Allahut dhe njeriun e tij më të dashur, Aishen.

[16] Kur e dëgjuat atë shpifje, përse ju, o besimtarë, nuk thatë: "Nuk na ka hije dhe nuk na lejohet të flasim për këtë gënjeshtër – i Pastër nga çdo e metë je Ti, o Zoti ynë, dhe para Teje shfajësohemi nga të thënit e diçkaje të tillë për gruan e të Dërguarit Tënd! Kjo është një shpifje e madhe!"

[17] Allahu ju ndalon dhe ju paralajmëron që të mos e përsëritni kurrë më diçka të tillë, nëse jeni besimtarë të vërtetë.

[18] Allahu ju sqaron provat dhe ligjet e Tij ndaj jush, duke ju urdhëruar e ndaluar, që të dallohet ai që i bindet Allahut prej jush nga ai që shkel ligjet e Allahut. Allahu është i

إِنَّ ٱلَّذِينَ يُحِبُّونَ أَن تَشِيعَ ٱلْفَـٰحِشَةُ فِى ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِى ٱلدُّنْيَا وَٱلْـَٔاخِرَةِ ۚ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٩﴾

19. Me të vërtetë, Ata që duan të përhapet vepra e turpshme në mesin e besimtarëve, kanë dënim të dhembshëm në këtë botë dhe në botën tjetër; Allahu di gjithçka, kurse ju nuk dini.[19]

وَلَوْلَا فَضْلُ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُۥ وَأَنَّ ٱللَّهَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٠﴾

20. Veç sikur të mos ishte mirësia e Allahut ndaj jush dhe mëshira e Tij, si dhe fakti se Ai është i Butë, Mëshirëplotë![20]

Gjithëdijshëm për ju dhe veprat tuaja, dhe secilin do e shpërblejë sipas veprës që ka bërë; dhe është i Urtë në vendosjen e ligjeve të Tij dhe rregullimin e të gjitha çështjeve.

[19] Ata të cilët duan që të përhapet vepra e turpshme dhe e ulët (imoraliteti dhe çdo vepër e shëmtuar) në mesin e besimtarëve, kanë dënim të dhembshëm në këtë botë, me zbatimin e dënimit të shpifjes mbi ta (goditja me 80 kamxhikë); dhe në botën tjetër do të jetë përgjithmonë në zjarr, nëse vdes pa u penduar. Allahu di gjithçka, dhe e di mirë gënjeshtrën dhe shpifjen e atyre që shpifën ndaj Aishes, kurse ju nuk e dini këtë, sepse ju nuk mund ta dini të fshehtën që nuk e keni parë, prandaj mos përcillni fjalë për diçka që nuk e dini prej shpifjes kundër besimtarëve, sidomos kur bëhet fjalë për gruan e të Dërguarit të Allahut (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshn mbi të!), se përndryshe do të humbni e do të shkatërroheni.

[20] Sikur të mos ishte mirësia e Allahut dhe mëshira e Tij ndaj atyre që ranë në çështjen e shpifjes ndaj Aishes, si dhe fakti që Allahu është i Butë dhe i mëshiron besimtarët me mëshirë të gjerë në këtë botë dhe në botën tjetër, nuk do jua kishte sqaruar këto rregulla e ligje që kaluan, por do ua shpejtonte dënimin atyre që ranë në të dhe atyre që kundërshtojnë urdhrin e Tij.

۞ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَتَّبِعُواْ خُطُوَٰتِ ٱلشَّيۡطَـٰنِۚ وَمَن يَتَّبِعۡ خُطُوَٰتِ ٱلشَّيۡطَـٰنِ فَإِنَّهُۥ يَأۡمُرُ بِٱلۡفَحۡشَآءِ وَٱلۡمُنكَرِۚ وَلَوۡلَا فَضۡلُ ٱللَّهِ عَلَيۡكُمۡ وَرَحۡمَتُهُۥ مَا زَكَىٰ مِنكُم مِّنۡ أَحَدٍ أَبَدٗا وَلَـٰكِنَّ ٱللَّهَ يُزَكِّي مَن يَشَآءُۗ وَٱللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٞ ٢١

21. O besimtarë! Mos ndiqni gjurmët e djallit! Kushdo që ndjek gjurmët e djallit, ta dijë së ai urdhëron për vepra të shëmtuara dhe (fjalë) të këqija. Sikur të mos ishte mirësia e Allahut ndaj jush dhe mëshira e Tij, askush nga ju nuk do të ishte pastruar kurrë (prej gjynaheve); por Allahu pastron kë të dojë. Allahu dëgjon dhe di gjithçka.[21]

وَلَا يَأۡتَلِ أُوْلُواْ ٱلۡفَضۡلِ مِنكُمۡ وَٱلسَّعَةِ أَن يُؤۡتُوٓاْ أُوْلِي ٱلۡقُرۡبَىٰ وَٱلۡمَسَٰكِينَ وَٱلۡمُهَٰجِرِينَ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِۖ وَلۡيَعۡفُواْ وَلۡيَصۡفَحُوٓاْۗ أَلَا تُحِبُّونَ أَن يَغۡفِرَ ٱللَّهُ لَكُمۡۗ وَٱللَّهُ غَفُورٞ رَّحِيمٞ ٢٢

22. Njerëzit e virtytshëm dhe të pasur midis jush të mos betohen se nuk do t'u japin më të afërmve, të varfërve dhe të mërguarve në rrugën e Allahut (për shkak të një mëkati që bëjnë); por t'i falin dhe t'i ndjejnë ata. A nuk doni ju që Allahu t'ju falë? Allahu është Falës i Madh, Mëshirëplotë.[22]

---

[21] O besimtarë, mos ndiqni rrugët e djallit, sepse ai urdhëron për vepra të pamoralshme dhe fjalë të ulëta, dhe kush i ndjek rrugët e tij, le ta dije që ka rënë në vepra të ulëta dhe në përhapje të shpifjes dhe të së keqes. Sikur të mos ishte mirësia e Allahut dhe mëshira e Tij ndaj njerëzve, askush prej tyre nuk do të pastrohej kurrë nga ndotësia e gjynahut që bën, por Allahu pastron kë të dojë, me mirësinë e Vet. Allahu i dëgjon të gjitha fjalët tuaja dhe i di qëllimet dhe veprat tuaja; jua regjistron të gjitha që pastaj tju shpërblejë sipas tyre.

[22] Njerëzit e virtytshëm në fe, të cilëve Allahu u ka dhënë gjithashtu pasuri, në mesin tuaj, o besimtarë, të mos betohen se do e ndërpresin bamirësinë dhe lidhjen me të afërmit, të varfërit dhe mërgimtarët në rrugë të Allahut për shkak të një gjynahu që ata bëjnë; po t'ia falin gabimin dhe t'i ndjejnë ata, e të mos i dënojnë duke u ndërprerë lëmoshën, por t'ë hapin për ta faqe të re. A nuk doni ju që Allahu tju falë dhe të mos ju dënojë? Kështu që i falni ata. Dhe dijeni se Allahu është Falës i Madh me robët e Tij dhe i Mëshirshëm me ta. – Kur zbriti ky ajet, Ebu Bekri (Allahu qoftë i kënaqur me të!) tha: "Po, sigurisht që dua që Allahu të më falë!" Dhe menjëherë ia riktheu lëmoshën e rregullt që i jepte Mistahut, djalit

إِنَّ ٱلَّذِينَ يَرْمُونَ ٱلْمُحْصَنَٰتِ ٱلْغَٰفِلَٰتِ ٱلْمُؤْمِنَٰتِ لُعِنُوا۟ فِى ٱلدُّنْيَا وَٱلْـَٔاخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٢٣﴾

23. Vërtet, ata që akuzojnë gratë e ndershme, zemërdëlira e besimtare, janë të mallkuar në këtë botë dhe në botën tjetër; dhe ata do të kenë dënim të madh,[23]

يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُم بِمَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾

24. Ditën kur gjuhët, duart dhe këmbët e tyre do të dëshmojnë kundër tyre për atë që kanë bërë.[24]

يَوْمَئِذٍ يُوَفِّيهِمُ ٱللَّهُ دِينَهُمُ ٱلْحَقَّ وَيَعْلَمُونَ أَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْحَقُّ ٱلْمُبِينُ ﴿٢٥﴾

25. Atë Ditë, Allahu do t'ua japë atyre plotësisht dënimin e merituar, dhe atëherë do ta mësojnë mirë se Allahu është i Vërteti i Qartë.[25]

---

të tezes së tij, mërgimtar nga Meka në Medine, pjesëmarrës në luftën e Bedrit kundër idhujtarëve, i cili ra pre e ngjarjes së shpifjes për Aishen dhe e përhapte atë, dhe kur zbritën ajetet për pastërtinë e Aishes, Ebu Bekri vendosi t'ja ndërpriste lëmoshën që i jepte Mistahut, dhe po ashtu bënë edhe disa besimtarë të tjerë me ata që u bënë pjesë e përhapjes së shpifjes për Aishen (Allahu qoftë i kënaqur me të!), por me zbritjen e këtij ajeti, ata i rikthyen bamirësitë e tyre ndaj atyre që gabuan dhe u penduan.

[23] Me të vërtetë, ata që i akuzojnë për imoralitet gratë e ndershme, zemërdëlira e besimtare që nuk e çojnë kurrë në zemër e në mendje diçka të tillë, janë të mallkuar dhe të nxjerrë nga mëshira e Allahut në këtë botë dhe në botën tjetër, dhe ata do të kenë dënim të madh në zjarrin e Xhehenemit.

[24] Ata do të kenë dënim të madh në ditën kur do t'i mohojnë të këqiat që kanë bërë në këtë botë, por atëherë Allahu do i mbyllë gojët e tyre, dhe do të bëjë që të flasin gjuhët, duart dhe këmbët e tyre për çdo gjë që ata kanë bërë në dynja.

[25] Atë ditë, Allahu do t'ua japë atyre plotësisht dënimin që meritojnë për shkak të veprave të tyre në dynja, dhe atëherë do ta mësojnë mirë se Allahu është i Vërteti; Ai është i Vërteti, premtimi i Tij është i vërtetë, paralajmërimi i Tij është i vërtetë, çdo gjë që ka ardhur nga Ai është e vërtetë; i Qartë në paralajmërimet dhe shpalljet e Tij. Atëherë hipokritëve dhe mohuesve do iu largohen të gjitha dyshimet që kishin në dynja, sepse tashmë e panë qartë dhe e provuan me qënien e tyre dënimin e paralajmëruar.

ٱلْخَبِيثَٰتُ لِلْخَبِيثِينَ وَٱلْخَبِيثُونَ لِلْخَبِيثَٰتِ ۖ وَٱلطَّيِّبَٰتُ لِلطَّيِّبِينَ وَٱلطَّيِّبُونَ
لِلطَّيِّبَٰتِ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ مُبَرَّءُونَ مِمَّا يَقُولُونَ ۖ لَهُم مَّغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٢٦﴾

26. Të këqiat (fjalët apo gratë) janë për të këqinjtë dhe të këqinjtë janë për të këqiat. Kurse të mirat (fjalët apo gratë) janë për të mirët dhe të mirët janë për të mirat. Këta (të mirët dhe të mirat) janë të pastër nga ajo që thonë ata (të këqinjtë). Këta (të mirët) do të kenë falje dhe shpërblim bujar (në Xhenet).[26]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تَدْخُلُوا۟ بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّىٰ تَسْتَأْنِسُوا۟ وَتُسَلِّمُوا۟ عَلَىٰٓ
أَهْلِهَا ۚ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٢٧﴾

27. O besimtarë! Mos hyni në shtëpitë e të tjerëve pa marrë leje dhe pa i përshëndetur njerëzit e shtëpisë. Kjo është më e mira për ju, që të jeni të ndërgjegjshëm![27]

[26] Fjalët, veprat apo gratë e këqija e të pandershme u përshtaten burrave të këqinj e të ulët, dhe po ashtu burrat e këqinj janë për gratë e këqia, fjalët dhe veprat e këqia. Kurse gratë e mira, fjalët dhe veprat e mira janë për burrat e mirë dhe u përshtaten atyre, dhe burrat e mirë janë për gratë dhe fjalët e mira, dhe u përshtaten atyre. Këta të mirët dhe të mirat (duke filluar me Aishen dhe Safuanin që u akuzuan në ngjarjen e shpifjes së Aishes) janë të pastër nga shpifja dhe fjalët e këqia e të ulëta me të cilat akuzohen nga të këqinjtë e të këqiat, dhe për ta do të ketë falje nga Allahu dhe furnizim bujar në Xhenet.

[27] O ju që keni besuar Allahun dhe të Dërguarin e Tij, dhe që zbatoni ligjet e Tij! Mos hyni në shtëpitë e të tjerëve pa kërkuar leje së pari, dhe pa i përshëndetur njerëzit e shtëpisë me fjalët: “Esselamu alejkum! A mund të hyj?” Ky kërkim i lejes dhë përshëndetja para hyrjes në shtëpitë e të tjerëve është më e mira për ju, që të jeni të ndërgjegjshëm dhe të kujtoni urdhrat dhe ligjet e Allahut në çdo vend dhe kohë, dhe t’i zbatoni ato.

فَإِن لَّمْ تَجِدُواْ فِيهَآ أَحَدًا فَلَا تَدْخُلُوهَا حَتَّىٰ يُؤْذَنَ لَكُمْۖ وَإِن قِيلَ لَكُمُ ٱرْجِعُواْ فَٱرْجِعُواْۖ هُوَ أَزْكَىٰ لَكُمْۚ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٢٨﴾

28. Nëse nuk gjeni askënd në atë shtëpi (të huaj), mos hyni derisa t'ju jepet lejë për të hyrë e, në qoftë se ju thuhet "Kthehuni!", atëherë kthehuni! Kjo është më e pastër për ju. Allahu e di shumë mirë çfarë bëni ju.[28]

لَّيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَن تَدْخُلُواْ بُيُوتًا غَيْرَ مَسْكُونَةٍ فِيهَا مَتَٰعٌ لَّكُمْۚ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ ﴿٢٩﴾

29. Nuk është mëkat për ju nëse hyni në ndërtesa të pabanuara (publike), në të cilat keni ndonjë dobi. Allahu e di çfarë shfaqni e çfarë fshihni.[29]

قُل لِّلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّواْ مِنْ أَبْصَٰرِهِمْ وَيَحْفَظُواْ فُرُوجَهُمْۚ ذَٰلِكَ أَزْكَىٰ لَهُمْۗ إِنَّ ٱللَّهَ خَبِيرٌۢ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿٣٠﴾

30. Thuaju besimtarëve të ulin shikimet e tyre (nga e ndaluara) dhe të ruajnë organet e tyre gjinore (nga e ndaluara)! Kjo është më e pastër për ta! Me të vërtetë, Allahu është i Gjithëdijshëm për atë që bëjnë ata.[30]

---

[28] Nëse nuk gjeni askënd në shtëpinë e tjetrit, atëherë mos hyni, deri sa të gjeni dikë që tju japë lejë për të hyrë, e nëse nuk ju jep lejë por ju thotë të largoheni, atëherë largohuni dhe mos ngulni këmbë, sepse në këtë rast largimi është më i pastër për ju, dhe mundet që ai të ketë qënë në një gjendje që nuk dëshiron ta shohë askush prej njerëzve. Allahu është i Dijshëm për atë që bëni ju, dhe secilin do ta shpërblejë sipas veprës që bën.

[29] Nuk ka ndonjë ndalesë për ju nëse hyni pa marrë lejë në ndërtesa që nuk janë për banim privat por janë për nevoja dhe shërbime publike (si qendrat tregtare, ose ndërtesat për udhëtarët dhe nevojtarët - pra për shërbime publike), përderisa keni ndonjë dobi apo nevojë në to. Allahu e di atë që shfaqni dhe atë që fshihni, dhe e di qëllimin tuaj të hyrjes në këto ndërtesa publike.

[30] O i Dërguar! Thuaju besimtarëve të ulin shikimet e tyre nga gjërat që nuk u lejohet t'i shohin prej grave të huaja dhe organeve gjinore e vendeve të turpshme (auret) të të tjerëve, dhe të ruajnë organet e tyre gjinore nga ato që ka ndaluar Allahu prej kurvërisë, zbulimit para të tjerëve, e të ngjashme me këto. Kjo është më e pastër për ta. Allahu e di mire se çfarë bëjnë ata me shikimet dhe organet e tyre gjinore, në lidhje me urdhrat dhe ndalesat e Allahut, dhe do u japë shpërblimin apo dënimin që meritojnë.

وَقُل لِّلْمُؤْمِنَـٰتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَـٰرِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ
إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا ۖ وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ ۖ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا
لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ ءَابَآئِهِنَّ أَوْ ءَابَآءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَآئِهِنَّ أَوْ أَبْنَآءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَٰنِهِنَّ
أَوْ بَنِىٓ إِخْوَٰنِهِنَّ أَوْ بَنِىٓ أَخَوَٰتِهِنَّ أَوْ نِسَآئِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَـٰنُهُنَّ أَوِ ٱلتَّـٰبِعِينَ
غَيْرِ أُو۟لِى ٱلْإِرْبَةِ مِنَ ٱلرِّجَالِ أَوِ ٱلطِّفْلِ ٱلَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا۟ عَلَىٰ عَوْرَٰتِ ٱلنِّسَآءِ ۖ وَلَا
يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِن زِينَتِهِنَّ ۚ وَتُوبُوٓا۟ إِلَى ٱللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَ
ٱلْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٣١﴾

31. Dhe thuaju grave besimtare të ulin shikimet e tyre (nga e ndaluara), të ruajnë organet e tyre gjinore (nga e ndaluara) dhe të mos i shfaqin stolitë e tyre, përveç atyre që janë të dukshme. T'i mbulojnë kraharoret me mbulesat e tyre (të kokës) dhe të mos ua shfaqin stolitë e tyre veçse bashkëshortëve të tyre ose baballarëve të tyre, ose vjehërrve të tyre, ose bijve të tyre, ose djemve të bashkëshortëve të tyre, ose vëllezërve apo djemve të vëllezërve të tyre, ose djemve të motrave apo grave të tjera, ose atyre që i kanë nën zotërim (si skllave), ose shërbëtorëve meshkuj që nuk kanë epsh ndaj femrave apo fëmijëve që nuk dinë ende për pjesët intime të femrave. Dhe të mos i përplasin këmbët e tyre që të tërheqin vëmendjen për stolitë që fshehin nën mbulesë. Dhe kthehuni tek Allahu me pendim, të gjithë ju, o besimtarë, në mënyrë që të arrini sukses![31]

[31] Dhe thuaju grave besimtare, o i Dërguar, që t'i ulen shikimet e tyre nga ato gjëra që Allahu ua ka ndaluar t'i shohin, dhe të ruajnë organet e tyre gjinore nga ato që Allahu i ka ndaluar prej imoralitetit apo shfaqjes para të tjerëve; dhe të mos i shfaqin stolitë e tyre para burrave të huaj, por të përpiqen t'i fshehin ato me të gjitha mënyrat e mundshme, me përjashtim të rrobave të jashtme që janë të dukshme dhe që veshin zakonisht gratë besimtare; dhe mbulesat e kokës së tyre t'i lëshojnë në atë mënyrë që të mbulojnë kraharoret e tyre, duke bërë që fytyra të mbulohet gjithashtu nga mbulesa që vjen nga koka dhe mbulon kraharorin, dhe kjo është mbulesa e plotë e gruas besimtare; dhe stolitë

وَأَنكِحُواْ ٱلۡأَيَـٰمَىٰ مِنكُمۡ وَٱلصَّـٰلِحِينَ مِنۡ عِبَادِكُمۡ وَإِمَآئِكُمۡۚ إِن يَكُونُواْ فُقَرَآءَ يُغۡنِهِمُ ٱللَّهُ مِن فَضۡلِهِۦۗ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٞ ٣٢

32. I martoni beqarët ndër ju, si dhe skllevërit dhe skllavet tuaja që janë besimtarë të ndershëm! Nëse janë të varfër, Allahu do t'i begatojë ata me mirësinë e Tij; Allahu është i Gjerë në mirësi, i Gjithëdijshëm.[32]

وَلۡيَسۡتَعۡفِفِ ٱلَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا حَتَّىٰ يُغۡنِيَهُمُ ٱللَّهُ مِن فَضۡلِهِۦۗ وَٱلَّذِينَ يَبۡتَغُونَ ٱلۡكِتَـٰبَ مِمَّا مَلَكَتۡ أَيۡمَـٰنُكُمۡ فَكَاتِبُوهُمۡ إِنۡ عَلِمۡتُمۡ فِيهِمۡ خَيۡرٗاۖ وَءَاتُوهُم مِّن مَّالِ ٱللَّهِ ٱلَّذِيٓ ءَاتَىٰكُمۡۚ وَلَا تُكۡرِهُواْ فَتَيَـٰتِكُمۡ عَلَى ٱلۡبِغَآءِ إِنۡ أَرَدۡنَ تَحَصُّنٗا لِّتَبۡتَغُواْ عَرَضَ ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَاۚ وَمَن يُكۡرِههُّنَّ فَإِنَّ ٱللَّهَ مِنۢ بَعۡدِ إِكۡرَٰهِهِنَّ غَفُورٞ رَّحِيمٞ ٣٣

33. Ata që nuk kanë mundësi për martesë, të ruajnë dëlirësinë, derisa Allahu t'i begatojë me mirësinë e Tij. E nëse ndonjëri nga

---

e tyre të brendshme (nën veshjen e jashtme) të mos ia shfaqin veçse bashkëshortëve të tyre, të cilëve u lejohet të shohin gjithcka tek ato, por disa stoli si fytyra, gusha dhe krahët, apo stolitë që vendosen në këto pjesë të trupit, lejohet që t'i shfaqin edhe para baballarëve të tyre, vjehërrve të tyre, djemëve të tyre apo djemve të burrave të tyre, vëllezërve të tyre apo bijve të vëllezërve të tyre, apo bijve të motrave të tyre, apo grave të tjera muslimane, kurse para grave jomuslimane nuk lejohet t'i shfaqin këto; apo para atyre që i kanë nën zotërim prej grave apo burrave skllevër të tyre, apo para shërbëtorëve meshkuj që duan vetëm ushqim dhe nuk kanë epsh ndaj femrave, apo para fëmijëve që nuk dinë ende për auretin e grave dhe ende nuk ekziston epshi ndaj grave tek ata. Dhe gratë, të mos i kërcasin këmbët e tyre me qëllimin që të dëgjohet zhurma e stolive që kanë veshur nën petkun e sipërm, si byzylykët e kyçeve të këmbëve, apo të ngjashme. Dhe kthehuni tek Allahu, që të gjithë ju, o besimtarë, me pendim dhe bindje ndaj Tij duke zbatuar të gjitha këto virtyte të larta dhe morale të bukura, dhe i lini moralet e ulëta të kohës së injorancës, në mënyrë që të keni sukses e të fitoni në këtë botë dhe në botën tjetër.

[32] I martoni beqarët meshkuj e femra ndër ju, o besimtarë, si dhe skllevërit dhe skllavet tuaja beqarë që janë besimtarë të mirë e të ndershëm. Nëse ata që duan të martohen prej tyre janë të varfër, Allahu do ta pasurojë atë nga mirësitë e Tij. Vërtet, Allahu është i Gjerë në mirësi dhe furnizim, Bujar i Madh, i Gjithëdijshëm me gjendjet e robërve të Tij.

skllevërit që keni në zotërim ju kërkon kontratë për të blerë lirinë e vet, bëjani të mundur këtë, nëse e dini që janë të aftë e të mirë (të jetojnë të lirë dhe me ndershmëri), dhe jepuni diçka nga pasuria e Allahut që u ka dhënë juve. Dhe mos i detyroni skllavet tuaja të bëjnë kurvëri, që të arrini ndonjë përfitim të përkohshëm të kësaj bote, përderisa ato dëshirojnë të jenë të ndershme. E nëse ndokush i detyron ato, atëherë pas një detyrimi të tillë, Allahu është Falës i Madh dhe Mëshirëplotë për to.[33]

وَلَقَدْ أَنزَلْنَآ إِلَيْكُمْ ءَايَـٰتٍ مُّبَيِّنَـٰتٍ وَمَثَلًا مِّنَ ٱلَّذِينَ خَلَوْا۟ مِن قَبْلِكُمْ وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٣٤﴾

34. Ne ju kemi zbritur shpallje të qarta, shembuj nga ata që kanë kaluar para jush dhe mësim për ata që i frikësohen Allahut.[34]

[33] Ata të cilët nuk kanë mundësi të martohen, qoftë për shkak të varfërisë apo shkaqe të tjera, le të ruajnë dëlirësinë dhe të mos shkelin ndalesat e Allahut, derisa Allahu t'i begatojë ata nga mirësitë e Tij dhe t'ua lehtësojë martesën. Nëse ndonjë skllevërit që keni në zotërim duan të lirohen me një kontratë lirimi kundrejt një shume të caktuar që do ua paguajnë juve, atëherë jepjani këtë mundësi dhe nënshkruajeni kontratën me ta, nëse e dini se ata janë të aftë për të jetuar të lirë (janë të pjekur, dinë të fitojnë për të jetuar dhe janë besimtarë të mirë), dhe jepuni diçka nga pasuria që ju ka dhënë Allahu, apo nga zekati, apo i falni diçka nga shuma e caktuar në kontratë. Dhe mos i detyroni skllavet tuaja të bëjnë kurvëri, që të përfitoni diçka të përkohshme të kësaj bote, përderisa ato duan të jenë të ndershme; kjo do të ishte shumë e ulët për ju! Por nëse ndokush i detyron ato për kurvëri, atëherë pas një detyrimi të tillë, Allahu është Falës i Madh për to dhe Mëshirëplotë me to, kurse mëkati do të bjerë mbi ata që i detyrojnë ato.

[34] Ne ju kemi zbritur juve, o njerëz, ajetet e Kuranit, që janë prova të qarta të së vërtetës; dhe ju kemi treguar shembuj nga historitë e popujve të mëparshëm, qofshin besimtarë apo mohues, dhe se çfarë u ka ndodhur atyre, në mënyrë që të jenë mësim për ju dhe këshillë për ata që i frikësohen Allahut dhe dënimit të Tij.

۞ ٱللَّهُ نُورُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۚ مَثَلُ نُورِهِۦ كَمِشۡكَوٰةٖ فِيهَا مِصۡبَاحٌۖ ٱلۡمِصۡبَاحُ
فِي زُجَاجَةٍۖ ٱلزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوۡكَبٞ دُرِّيّٞ يُوقَدُ مِن شَجَرَةٖ مُّبَٰرَكَةٖ زَيۡتُونَةٖ لَّا
شَرۡقِيَّةٖ وَلَا غَرۡبِيَّةٖ يَكَادُ زَيۡتُهَا يُضِيٓءُ وَلَوۡ لَمۡ تَمۡسَسۡهُ نَارٞۚ نُّورٌ عَلَىٰ نُورٖۗ يَهۡدِي
ٱللَّهُ لِنُورِهِۦ مَن يَشَآءُۚ وَيَضۡرِبُ ٱللَّهُ ٱلۡأَمۡثَٰلَ لِلنَّاسِۗ وَٱللَّهُ بِكُلِّ شَيۡءٍ عَلِيمٞ ٣٥

35. Allahu është Drita e qiejve dhe e Tokës. Drita e Tij shëmbëllen me atë të një kamareje, në të cilën ndodhet një llambë. Llamba është në një kristal, kurse kristali është si një yll i shndritshëm. Ajo (llamba) ndizet nga vaji i një peme të bekuar ulliri, as lindor, as perëndimor, i cili thuajse shkëlqen edhe pa e prekur zjarri. Dritë mbi dritë. Allahu udhëzon drejt dritës së Tij kë të dojë. Allahu i sjell shembujt për njerëzit. Allahu është i Dijshëm për çdo gjë.[35]

[35] Allahu është Drita e qiejve dhe Tokës; Ai rregullon çështjet e tyre dhe udhëzon banorët e tyre; Allahu është Dritë dhe perdja e Tij është Dritë – me Dritën e Tij ndriçohen qiejt dhe Toka, dhe gjithçka gjendet në to. Libri i Allahut (Kurani) dhe udhëzimi i Tij është Dritë prej Tij. Sikur të mos ishte Drita e Allahut, errësirat do të grumbulloheshin njëra mbi tjetrën. Shembulli i Dritës në të cilën udhëzon Allahu – besimi dhe Kurani në zemrën e besimtarit – i ngjan një kamareje (vend i hapur në murin e një shtëpie, zakonisht në të dyja anët e oxhakut, ku mbahen enë e sende të vogla që përdoren përditë), në të cilën ndodhet një llambë, dhe kështu kamareja e mban dritën e llambës në një vend dhe nuk e lë të shpërndahet e të dobësohet; Llamba është në një kristal, dhe nga pastërtia dhe transparenca, kristali është si një yll shumë i ndritshëm. Llamba ndizet nga vaji i një peme të bekuar ulliri, as lindore, as perëndimore – por me origjinë mesdhetare, as në lindje të Tokës, as në perëndim të saj; vaji i saj thuajse shkëlqen edhe pa e prekur zjarri, nga pastërtia e madhe, por kur e prek zjarri, ka një shkëlqim shumë të madh. Dritë mbi dritë – dritë nga shkëlqimi i vetë vajit mbi dritën e ndezjes së vajit; kështu është udhëzimi që shkëlqen në zemrën e besimtarit. Allahu udhëzon dhe i jep sukses në zbatimin e Kuranit kujt të dojë. Allahu i sjell shembuj njerëzve, në mënyrë që t'i kuptojnë provat dhe urtësitë e Tij. Allahu është i Dijshëm për çdo gjë, në të gjitha shembujt që sjell dhe për çdo gjë; asgjë nuk i shpëton dijes së Tij.

فِي بُيُوتٍ أَذِنَ ٱللَّهُ أَن تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيهَا ٱسْمُهُۥ يُسَبِّحُ لَهُۥ فِيهَا بِٱلْغُدُوِّ وَٱلْـَٔاصَالِ ﴿٣٦﴾

36. (Ajo dritë shkëlqen) në xhamitë, që Allahu ka urdhëruar të ngrihen e të përmendet në to Emri i Tij, dhe ku Atë e lavdërojnë (me namaz) në mëngjes dhe mbrëmje;[36]

رِجَالٌ لَّا تُلْهِيهِمْ تِجَـٰرَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَن ذِكْرِ ٱللَّهِ وَإِقَامِ ٱلصَّلَوٰةِ وَإِيتَآءِ ٱلزَّكَوٰةِ ۙ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ ٱلْقُلُوبُ وَٱلْأَبْصَـٰرُ ﴿٣٧﴾

37. Burra, të cilët nuk i shpërqendron, as blerje, as shitje nga përmendja e Allahut, falja e namazit dhe dhënia e zekatit, dhe të cilët kanë frikë Ditën kur zemrat dhe shikimet do të dridhen;[37]

لِيَجْزِيَهُمُ ٱللَّهُ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا۟ وَيَزِيدَهُم مِّن فَضْلِهِۦ ۗ وَٱللَّهُ يَرْزُقُ مَن يَشَآءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٨﴾

38. duke shpresuar që Allahu t'i shpërblejë sipas veprave më të mira që kanë bërë dhe t'u shtojë nga mirësia e Tij. Allahu furnizon kë të dojë pa masë.[38]

---

[36] Drita e llampës me vaj ulliri shkëlqen nëpër xhamitë, që Allahu ka urdhëruar të ngrihen për t'u përmendur në to Emri i Tij, me leximin e Kuranit, namazin dhe përmendjen e Allahut, dhe ku Atë e lavdërojnë me falje (namaz) mëngjes e mbrëmje…

[37] Në xhamitë që Allahu ka urdhëruar të ngrihen, falen mëngjes e mbrëmje, burra, të cilët nuk ua heq mendjen, as blerja, as shitja, nga përmendja e Allahut, falja e namazit dhe dhënia e zekatit atyre që u takon, dhe të cilët kanë frika nga Dita e Kiametit në të cilën zemrat do të dridhen dhe rrotullohen mes shpresës për shpëtim dhe frikës nga humbja, kurse sytë rrotullohen të shohin se ku do të përfundojnë, djathtas apo majtas…

[38] Duke shpresuar që Allahu t'u japë shpërblimin e veprave të tyre më të mira që kanë bërë në dynja, dhe t'u shtojë nga mirësia e Tij e t'ua shumëfishojë shpërblimin. Padyshim se Allahu i jep kujt të dojë pa masë e llogari, madje jep shpërblim që veprat nuk do e arrinin kurrë, sado të mira të ishin, pa masë e pa numër.

وَٱلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ أَعۡمَٰلُهُمۡ كَسَرَابِۭ بِقِيعَةٖ يَحۡسَبُهُ ٱلظَّمۡـَٔانُ مَآءً حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءَهُۥ لَمۡ يَجِدۡهُ شَيۡـٔٗا وَوَجَدَ ٱللَّهَ عِندَهُۥ فَوَفَّىٰهُ حِسَابَهُۥۗ وَٱللَّهُ سَرِيعُ ٱلۡحِسَابِ ٣٩

39. Sa për ata që nuk besojnë, veprat e tyre janë si një mirazh në shkretëtirë, të cilin i eturi e kujton për ujë, por kur arrin tek ai, nuk e gjen të jetë asgjë. Por atje gjen Allahun, i Cili do ia paguajë llogarinë e tij të plotë. E Allahu është i shpejtë në llogari.[39]

أَوۡ كَظُلُمَٰتٖ فِي بَحۡرٖ لُّجِّيّٖ يَغۡشَىٰهُ مَوۡجٞ مِّن فَوۡقِهِۦ مَوۡجٞ مِّن فَوۡقِهِۦ سَحَابٞۚ ظُلُمَٰتُۢ بَعۡضُهَا فَوۡقَ بَعۡضٍ إِذَآ أَخۡرَجَ يَدَهُۥ لَمۡ يَكَدۡ يَرَىٰهَاۗ وَمَن لَّمۡ يَجۡعَلِ ٱللَّهُ لَهُۥ نُورٗا فَمَا لَهُۥ مِن نُّورٍ ٤٠

40. Ose (veprat e tyre) janë si errësirat në një det të thellë, të mbuluar nga dallgë që ngrihen njëra mbi tjetrën, dhe sipër tyre janë retë e errëta; shtresa errësire njëra mbi tjetrën, aq sa nëse dikush e nxjerr dorën e vet, pothuajse nuk e sheh fare atë. Ai, të cilit Allahu nuk i jep dritë, nuk do të gjejë kurrë dritë.[40]

---

[39] Sa për ata që e mohojnë Allahun dhe e përgënjeshtrojnë të Dërguarin e Tij, veprat e tyre të mira që mendonin se do u bënin dobi në botën tjetër – si ruajtja e lidhjeve me të afërmit, çlirimi i skllevërve, etj. – janë si një mirazh në shkretëtirë, të cilin i eturi e kujton se është ujë, por kur arrin tek ai, nuk e gjen të jetë asgjë. Kështu mendon jobesimtari, se veprat e tij do i bëjnë dobi në botën tjetër, por kur të vijë llogaria e tij, do të shohë se veprat e tij nuk do të kenë asnjë shpërblim, për shkak të mosbesimit të tij, por atje do të gjejë Allahun në pritë, për t'i dhënë shpërblimin e plotë të veprave të tij sipas asaj që meriton. Padyshim se Allahu është i shpejtë në llogari. Prandaj, të mos e kërkojnë injorantët përshpejtimin e këtij premtimi, se ai do të vijë shumë shpejt, dhe është për të keqen e tyre.

[40] Ose, veprat e mohuesve, janë si errësirat në një det të thellë, mbi të cilin ka dallgë të larta që ngrihen njëra mbi tjetrën, dhe mbi to qëndrojnë retë e errëta e të dendura; shtresa errësire njëra mbi tjetrën, sa që nëse dikush do të nxirrte dirën e vet, thuajse nuk do e shihte atë për shkak të errësirës së pustë; po kështu i janë grumbulluar mosbesimtarëve errësirat e idhujtarisë, mohimit, humbjes dhe veprave të tyrë të këqia e të prishura. Padyshim, se atij që Allahu nuk i jep dritë nga Libri i Tij dhe nga Suneti i të Dërguarit të Tij, në mënyrë që të udhëzohet me to, ai kurrë nuk do të ketë dritë dhe kurrë nuk do të udhëzohet në Rrugën e Drejtë.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ ٱللَّهَ يُسَبِّحُ لَهُۥ مَن فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَٱلطَّيْرُ صَٰٓفَّٰتٍ ۖ كُلٌّ قَدْ عَلِمَ صَلَاتَهُۥ وَتَسْبِيحَهُۥ ۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌۢ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٤١﴾

41. A nuk e sheh ti, se Allahun e lavdëron çdokush që ndodhet në qiej dhe në Tokë, madje edhe zogjtë krahëhapur?! Secili prej tyre e di instiktivisht se si t'i falet e ta lavdërojë Atë. Allahu e di mirë gjithçka që bëjnë ata.[41]

وَلِلَّهِ مُلْكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۖ وَإِلَى ٱللَّهِ ٱلْمَصِيرُ ﴿٤٢﴾

42. Vetëm Allahut i përket sundimi i qiejve dhe i Tokës dhe vetëm tek Ai është kthimi.[42]

أَلَمْ تَرَ أَنَّ ٱللَّهَ يُزْجِى سَحَابًا ثُمَّ يُؤَلِّفُ بَيْنَهُۥ ثُمَّ يَجْعَلُهُۥ رُكَامًا فَتَرَى ٱلْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَٰلِهِۦ وَيُنَزِّلُ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مِن جِبَالٍ فِيهَا مِنۢ بَرَدٍ فَيُصِيبُ بِهِۦ مَن يَشَآءُ وَيَصْرِفُهُۥ عَن مَّن يَشَآءُ ۖ يَكَادُ سَنَا بَرْقِهِۦ يَذْهَبُ بِٱلْأَبْصَٰرِ ﴿٤٣﴾

43. A nuk e sheh se Allahu i drejton retë butësisht, pastaj i bashkon ato, pastaj i grumbullon njëra mbi tjetrën, dhe atëherë sheh shiun se si del prej tyre?! Dhe Ai zbret nga qielli, nga disa male në të, diçka

[41] A nuk sheh ti me syrin e zemrës, o Muhamed, dhe ta dish se Allahun e lavdëron dhe Atij i drejtohen me falje dhe adhurim çdokush që ndodhet në qiej e në Tokë prej engjëjve, njerëzve dhe xhinëve, madje edhe zogjtë që fluturojnë krahëhapur në qiell. Secila krijesë e di nga instikti që i ka dhënë Allahu se si të falet dhe si ta lavdërojë Allahun. Allahu e di mirë se çfarë bën secili prej krijesave të Tij, asgjë nuk i shpëton dijes së Tij, dhe secilit do i japë shpërblimin sipas veprave që bën.

[42] Vetëm Allahut i përket sundimi i qiejve dhe i Tokës, dhe i gjithë pushteti është vetëm i Allahut, dhe vetëm tek Allahu është kthimi i fundit në Ditën e Kiametit, ku do të shpërblejë secilin për veprën e tij në dynja; prandaj adhurojeni Atë sa më mirë, përpiquni fort në bindjen ndaj Tij dhe përgatisni vepra të mira për vetet tuaja në botën tjetër!

nga breshëri, me të cilin godet kë të dojë, dhe e shmang prej kujt të dojë. Shkëlqimi i vetëtimës së reve gati sa nuk ta merr shikimin.[43]

-355-

يُقَلِّبُ ٱللَّهُ ٱلَّيْلَ وَٱلنَّهَارَ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَعِبْرَةً لِّأُو۟لِى ٱلْأَبْصَـٰرِ ﴿٤٤﴾

44. Allahu e ndërron ditën dhe natën. Me të vërtetë, në këto ka mësim për ata që janë mendjemprehtë.[44]

وَٱللَّهُ خَلَقَ كُلَّ دَآبَّةٍ مِّن مَّآءٍ ۖ فَمِنْهُم مَّن يَمْشِى عَلَىٰ بَطْنِهِۦ وَمِنْهُم مَّن يَمْشِى عَلَىٰ رِجْلَيْنِ وَمِنْهُم مَّن يَمْشِى عَلَىٰٓ أَرْبَعٍ ۚ يَخْلُقُ ٱللَّهُ مَا يَشَآءُ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤٥﴾

45. Allahu e ka krijuar çdo gjallesë të Tokës nga uji; disa prej tyre zvarriten mbi barkun e tyre, disa ecin mbi dy këmbë dhe disa ecin mbi katër këmbë. Allahu krijon çfarë të dojë. Me të vërtetë, Allahu është i Fuqishëm për çdo gjë.[45]

---

[43] A nuk e sheh se Allahu i drejton retë butësisht nga të dojë, pastaj i bashkon, pastaj i grumbullon njëra mbi tjetrën dhe nga mesi i tyre sheh të dalë shiu e të bjerë në Tokë. Dhe Allahu zbret nga qielli, nga disa male akulli që i ka krijuar atje lart në qiell – ose me kuptim figurativ: nga disa re që janë si male – zbret diçka nga breshëri (dhe jo të gjithë atë, dhe jo shumë, por vetëm pak prej tij, sipas Urtësisë dhe Caktimit të Tij), me të cilin godet kë të dojë për ta shkatërruar e dëmtuar, dhe e shmang atë prej kujt të dojë, për të mos i dëmtuar të mbjellat dhe pasuritë e tyre. Shkëlqimi i fortë i vetëtimës së reve gati sa nuk ua merr shikimin atyre që e shohin atë. A nuk e shihni madhështinë dhe fuqinë e Allahut?!

[44] Nga provat e Fuqisë së Allahut është edhe se Ai ndërron natën dhe ditën, duke i sjellë njëra pas tjetrës dhe duke i ndryshuar vazhdimisht në gjatësi apo shkurtësi (nata i merr ditës dhe dita i merr natës). Vërtet, në të gjitha këto që kaluan ka mësim për ata që janë mendjemprehtë dhe i kapin dhe i kuptojnë gjërat shpejt; të cilët e kuptojnë se këto dukuri kanë Një Rregullues, Veprues dhe Krijues të Pashoq.

[45] Allahu e ka krijuar çdo gjallesë që lëviz mbi Tokë nga uji (nga fara, apo sperma); uji është origjina e krijimit të Allahut. Disa prej këtyre gjallesave ecin duke u zvarritur me barkun e tyre (zvarranikët, si hardhuca, gjarpri, breshka, etj.), disa ecin me dy këmbë (si njeriu) dhe disa ecin me katër këmbë (si kafshët shtëpiake dhe të egra). Allahu krijon çfarë të dojë dhe Ai ka Fuqi për çdo gjë.

لَّقَدۡ أَنزَلۡنَآ ءَايَٰتٖ مُّبَيِّنَٰتٖۚ وَٱللَّهُ يَهۡدِي مَن يَشَآءُ إِلَىٰ صِرَٰطٖ مُّسۡتَقِيمٖ ٤٦

46. Ne kemi zbritur prova që sqarojnë të vërtetën; por vetëm Allahu udhëzon kë të dojë në rrugën e drejtë.[46]

وَيَقُولُونَ ءَامَنَّا بِٱللَّهِ وَبِٱلرَّسُولِ وَأَطَعۡنَا ثُمَّ يَتَوَلَّىٰ فَرِيقٞ مِّنۡهُم مِّنۢ بَعۡدِ ذَٰلِكَۚ وَمَآ أُوْلَٰٓئِكَ بِٱلۡمُؤۡمِنِينَ ٤٧

47. Ata (hipokritët) thonë: "Ne besojmë në Allahun dhe në të Dërguarin dhe u bindemi atyre." Pastaj, një grup prej tyre kthen shpinën; sigurisht që këta nuk janë aspak besimtarë.[47]

وَإِذَا دُعُوٓاْ إِلَى ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ لِيَحۡكُمَ بَيۡنَهُمۡ إِذَا فَرِيقٞ مِّنۡهُم مُّعۡرِضُونَ ٤٨

48. Dhe, kur thirren tek Allahu (Libri i Tij) dhe i Dërguari i Tij, që ai të gjykojë midis tyre, një grup prej tyre kthejnë shpinën.[48]

وَإِن يَكُن لَّهُمُ ٱلۡحَقُّ يَأۡتُوٓاْ إِلَيۡهِ مُذۡعِنِينَ ٤٩

49. Por, nëse e drejta është në favorin e tyre, ata vijnë tek ai (i Dërguari) të përulur.[49]

[46] Ne kemi zbritur në Kuran prova të qarta që udhëzojnë drejt të vërtetës, por vetëm Allahu është Ai që udhëzon kë të dojë nga robërit e Tij në rrugën e drejtë të Islamit.

[47] Hipokritët thonë: "Ne e besojmë Allahun dhe të Dërguarin e Tij, dhe u bindemi atyre për ato që urdhërojnë apo ndalojnë." Por më pas, disa prej tyre kthejnë shpinën dhe nuk e pranojnë gjykimin e të Dërguarit; epo këta nuk janë aspak besimtarë ashtu si thonë.

[48] Dhe kur hipokritët thirren për të gjykuar sipas Librit të Allahut dhe gjykimit të Dërguarit të Allahut për mosmarrëveshjet e tyre, disa prej tyre kthejnë shpinën duke mos e pranuar këtë gjykim, megjithëse ky është gjykimi i drejtë për të cilin nuk ka pikë dyshimi.

[49] Nëse e drejta është në anën e tyre, hipokritët vijnë tek i Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) të bindur dhe të nënshtruar plotësisht para gjykimit të tij, sepse e dinë që ai gjykon me drejtësi.

أَفِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ أَمِ ٱرْتَابُوٓاْ أَمْ يَخَافُونَ أَن يَحِيفَ ٱللَّهُ عَلَيْهِمْ وَرَسُولُهُۥ ۚ بَلْ أُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلظَّٰلِمُونَ ﴿٥٠﴾

50. A mos kanë sëmundje në zemrat e tyre, apo janë në dyshim? Apo kanë frikë se mos Allahu dhe i Dërguari i Tij do t'u bëjnë padrejtësi?! Jo, por pikërisht ata janë të padrejtët.[50]

إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ ٱلْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوٓاْ إِلَى ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَن يَقُولُواْ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا ۚ وَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ﴿٥١﴾

51. Ndërsa përgjigjja e vetme e besimtarëve, kur thirren tek Allahu dhe i Dërguari i Tij, që ai të gjykojë midis tyre, është: "Dëgjojmë dhe bindemi". Pikërisht këta janë të shpëtuarit.[51]

وَمَن يُطِعِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَيَخْشَ ٱللَّهَ وَيَتَّقْهِ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْفَآئِزُونَ ﴿٥٢﴾

52. Kushdo që i bindet Allahut dhe të Dërguarit të Tij, që ka frikë Allahun dhe i përkushtohet Atij, këta janë të fituarit e vërtetë.[52]

۞ وَأَقْسَمُواْ بِٱللَّهِ جَهْدَ أَيْمَٰنِهِمْ لَئِنْ أَمَرْتَهُمْ لَيَخْرُجُنَّ ۖ قُل لَّا تُقْسِمُواْ ۖ طَاعَةٌ مَّعْرُوفَةٌ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ خَبِيرٌۢ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٥٣﴾

53. Ata (hipokritët) betohen në Allahun me betimet më solemne, se nëse ti (o Muhamed) do t'i urdhëroje ata që të dilnin në luftë – ata

---

[50] A mos është kthimi i spinës që ata bëjnë për shkak të sëmundjes së hipokrizisë që kanë në zemrat e tyre, apo kanë dyshim në profetësinë e Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!)? Apo ndoshta e kanë nga frika se mos gjykimi i Allahut dhe i të Dërguarit të Tij është i padrejtë?! Jo, nuk kanë frikë nga padrejtësia që mund t'u bëhet, por shkaku është se pikërisht ata janë të padrejtët zullumqarë.

[51] Sa i përkat besimtarëve të vërtetë, kur ata thirren për të gjykuar mes mosmarrëveshjeve të tyre tek Libri i Allahut dhe gjykimi i të Dërguarit të Tij, ata menjëherë pranojnë dhe përgjigja e tyre e vetme është: "E dëgjojmë atë që na thuhet dhe i bindemi të Dërguarit që na thirri për këtë!" Pikërisht këta janë të shpëtuarit dhe të fituarit e asaj që kërkojnë në kopshtet e Xhenetit të përhershëm të Zotit të tyre që ka përgatitur për ta.

[52] Kushdo që i bindet Allahut dhe të Dërguarit të Tij në urdhra e ndalesa, që ka frikë pasojat e mosbindjes dhe dënimin e Allahut, këta janë të fituarit e vërtetë, të cilët do të fitojnë kënaqësitë e përhershme të Xhenetit.

me siguri do të dilnin. Thuaju: “Mos u betoni! Bindja juaj është e njohur tashmë! Vërtet, Allahu është i Gjithëdijshëm për atë që ju bëni.”[53]

-356-

قُلْ أَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ ۖ فَإِن تَوَلَّوْاْ فَإِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ وَعَلَيْكُم مَّا حُمِّلْتُمْ ۖ وَإِن تُطِيعُوهُ تَهْتَدُواْ ۚ وَمَا عَلَى ٱلرَّسُولِ إِلَّا ٱلْبَلَـٰغُ ٱلْمُبِينُ ﴿٥٤﴾

54. Thuaju (njerëzve): “Bindjuni Allahut dhe bindjuni të Dërguarit! Nëse ktheni shpinën, (ta dini se) ai është përgjegjës vetëm për detyrën e tij, ndërsa ju për detyrën tuaj. E nëse i bindeni atij, do të jeni në rrugën e drejtë. Detyra e të Dërguarit është vetëm ta përcjellë qartë mesazhin (Hyjnor).”[54]

وَعَدَ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مِنكُمْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّـٰلِحَـٰتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِى ٱلْأَرْضِ كَمَا ٱسْتَخْلَفَ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ ٱلَّذِى ٱرْتَضَىٰ لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّنۢ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا ۚ يَعْبُدُونَنِى لَا يُشْرِكُونَ بِى شَيْـًٔا ۚ وَمَن كَفَرَ بَعْدَ ذَٰلِكَ فَأُوْلَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلْفَـٰسِقُونَ ﴿٥٥﴾

55. Allahu u ka premtuar atyre prej jush, që besojnë dhe që bëjnë vepra të mira, se do t’i bëjë trashëgimtarë në Tokë, ashtu siç i bëri

---

[53] Hipokritët betohen në Allahun me betimet më solemne, se nëse ti, o Muhamed, do i urdhëroje ata që të dilnin në luftë bashkë me ty dhe besimtarët, patjetër që ne do të dilnim në luftë me ty. Thuaju atyre: «Mos u betoni rrejshëm, se bindja juaj është e njohur tashmë – vetëm me fjalë por jo me vepra. Padyshim se Allahu e di mirë se çfarë bëni ju, dhe do tju shpërblejë sipas asaj që bëni.

[54] Thuaju njerëzve, o i Dërguar: “Bindjuni Allahut dhe bindjuni të Dërguarit të Tij! Nëse ktheni shpinën, ta dini se detyra e të Dërguarit është vetëm të përcjellë mesazhin e Allahut, kurse detyra e të gjithë juve është që t’i bindeni dhe të zbatoni urdhrin e Allahut, përndryshe do të përfundoni në Xhehenem. E nëse i bindeni atij, do të jeni në rrugën e drejtë dhe do të fitoni Xhenetin. Detyra e të Dërguarit është vetëm ta përcjellë qartë mesazhin e Allahut.

ata para tyre dhe do ta forcojë fenë e tyre, që Ai ka zgjedhur për ta dhe frikën e tyre do ta shndërrojë në siguri, me kusht që të më adhurojnë Mua e të mos Më shoqërojnë asgjë (në adhurim). Kushdo që mohon pas kësaj, pikërisht ata janë të mbrapshtët.[55]

وَأَقِيمُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتُواْ ٱلزَّكَوٰةَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ لَعَلَّكُمۡ تُرۡحَمُونَ ٥٦

56. Falni namazin, jepni zekatin dhe bindjuni të Dërguarit, në mënyrë që të mëshiroheni![56]

لَا تَحۡسَبَنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ مُعۡجِزِينَ فِي ٱلۡأَرۡضِۚ وَمَأۡوَىٰهُمُ ٱلنَّارُۖ وَلَبِئۡسَ ٱلۡمَصِيرُ ٥٧

57. Kurrsesi mos mendo se mohuesit do të na shpëtojnë në Tokë! Streha e tyre përfundimtare do të jetë zjarri; Vërtet, sa strehë e shëmtuar që është ai![57]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لِيَسۡتَـٔۡذِنكُمُ ٱلَّذِينَ مَلَكَتۡ أَيۡمَٰنُكُمۡ وَٱلَّذِينَ لَمۡ يَبۡلُغُواْ ٱلۡحُلُمَ مِنكُمۡ ثَلَٰثَ مَرَّٰتٖۚ مِّن قَبۡلِ صَلَوٰةِ ٱلۡفَجۡرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُم مِّنَ ٱلظَّهِيرَةِ وَمِنۢ بَعۡدِ صَلَوٰةِ ٱلۡعِشَآءِۚ ثَلَٰثُ عَوۡرَٰتٖ لَّكُمۡۚ لَيۡسَ عَلَيۡكُمۡ وَلَا

[55] Allahu i ka premtuar fitore atyre që besojnë dhe bëjnë vepra të mira prej jush, se do t'i bëjë trashëgimtarë të tokës së idhujtarëve dhe mohuesve, ashtu si i bëri trashëgimtarë të tokës paraardhësit e tyre besimtarë, do e forcojë dhe do e ngrejë lart fenë e tyre Islame që Ai e ka zgjedhur për ta, dhe frikën e tyre do e shndërrojë në siguri, por me kushtin që të më adhurojnë vetëm Mua, të jenë të qëndrueshëm në bindjen ndaj Meje dhe të mos më shoqërojnë asgjë në adhurim. Kushdo që mohon mirësinë e Allahut pas këtij premtimi dhe kësaj trashëgimie, pushteti e sigurie, pikërisht ata janë të mbrapshtët e pabindur, të dalë nga bindja ndaj Allahut, të cilët meritojnë dënimin e Tij.

[56] Dhe falni namazin të plotë dhe mos humbni asgjë prej tij, jepni zekatin e pasurisë tuaj atyre që u takon, dhe bindjuni të Dërguarit të Zotit tuaj për gjithçka ju urdhëron apo ndalin, në mënyrë që të mëshiroheni nga Zoti juaj dhe të shpëtoni nga dënimi i Tij.

[57] Kurrësesi mos mendo – o i Dërguar dhe ju o besimtarë – se mohuesit do t'i shpëtojnë Allahut në Tokë, se Allahu ka fuqi për t'i shkatërruar ata në çdo çast, por i lë ata deri në afatin e tyre të caktuar nga Allahu, pastaj streha e tyre përfundimtare dhe e vetme do të jetë zjarri i Xhehenemit. Vërtet, sa stresë e shëmtuar është ajo ku do të përfundojnë ata.

عَلَيْهِمْ جُنَاحٌۢ بَعْدَهُنَّ ۚ طَوَّٰفُونَ عَلَيْكُم بَعْضُكُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ ۚ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ ٱللَّهُ لَكُمُ ٱلْـَٔايَـٰتِ ۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٨﴾

58. O besimtarë! Robërit që keni nën zotërim dhe fëmijët që s'kanë arritur pubertetin, le t'ju kërkojnë leje (për të hyrë) në tri kohë: para namazit të sabahut, kur i hiqni rrobat në mesditë (për të pushuar) dhe pas namazit të darkës. Këto janë tri kohë privatësie për ju. Nuk ka gjynah as për ju e as për ata që, pas këtyre kohëve, të hyjnë tek ju dhe të lëvizni lirshëm tek njëri-tjetri (pa kërkuar leje për të hyrë). Kështu jua shpjegon Allahu shpalljet! Allahu është i Gjithëdijshëm, i Urtë.[58]

[58] O besimtarë! Urdhërojini robërit dhe robëreshat tuaja, si dhe fëmijët e lirë që nuk kanë mbushur ende moshën e pubertetit, që të marrin leje për të hyrë në dhomën tuaj në tri kohët e privatësisë tuaj: para namazit të sabahut (sepse jeni ende me teshat e gjumit), kur hiqni rrobat në kohën e pushimit të mesditës pas faljes së namazit të drekës, dhe pas namazit të darkës, kur do të hiqni rrobat për të shkuar në shtrat. Këto janë tri kohë privatësie për ju, kështu që nëse dikush kërkon të hyjë tek ju në këto kohë, duhet të trokasë e të kërkojë leje para se të hyjë. Kurse pas këtyre kohëve, nuk ka gjynah as për ju dhe as për ata që të hyjnë tek ju për nevojat apo punët që kanë, pa ju kërkuar leje. Kështu si jua sqaron Allahu rregullat e kërkimit të lejes për hyrjen në dhomë, po kështu jua sqaron të gjitha shpalljet, provat dhe ligjet e fesë së Tij. Allahu e di mirë se çfarë është më e mirë për krijesat e Tij, i Urtë në rregullimin e çështjeve të tyre.

وَإِذَا بَلَغَ ٱلْأَطْفَـٰلُ مِنكُمُ ٱلْحُلُمَ فَلْيَسْتَـْٔذِنُوا۟ كَمَا ٱسْتَـْٔذَنَ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۚ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ ٱللَّهُ لَكُمْ ءَايَـٰتِهِۦ ۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٩﴾

59. Kur fëmijët tuaj të arrijnë moshën e pubertetit, le të kërkojnë leje për të hyrë, ashtu si kërkojnë leje ata para tyre (të rriturit). Kështu jua shpjegon Allahu shpalljet e Tij! Allahu është i Gjithëdijshëm, i Urtë.[59]

وَٱلْقَوَٰعِدُ مِنَ ٱلنِّسَآءِ ٱلَّـٰتِى لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ أَن يَضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ غَيْرَ مُتَبَرِّجَـٰتٍۭ بِزِينَةٍ ۖ وَأَن يَسْتَعْفِفْنَ خَيْرٌ لَّهُنَّ ۗ وَٱللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٦٠﴾

60. Sa për gratë e vjetra, që nuk shpresojnë më të martohen, nuk është gjynah ta heqin mbulesën e jashtme, por pa i zbuluar stolitë e tyre. E nëse përmbahen, është më mirë për to. Allahu është Gjithëdëgjues, i Gjithëdijshëm.[60]

لَّيْسَ عَلَى ٱلْأَعْمَىٰ حَرَجٌ وَلَا عَلَى ٱلْأَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى ٱلْمَرِيضِ حَرَجٌ وَلَا عَلَىٰٓ أَنفُسِكُمْ أَن تَأْكُلُوا۟ مِنۢ بُيُوتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ ءَابَآئِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أُمَّهَـٰتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ إِخْوَٰنِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخَوَٰتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَعْمَـٰمِكُمْ أَوْ بُيُوتِ عَمَّـٰتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخْوَٰلِكُمْ أَوْ بُيُوتِ خَـٰلَـٰتِكُمْ أَوْ مَا مَلَكْتُم مَّفَاتِحَهُۥٓ أَوْ صَدِيقِكُمْ

[59] Kur fëmijët tuaj të arrijnë moshën e pubertetit, moshë kur u bëhen të detyrueshme rregullat e sheriatit, duhet të kërkojnë leje për të hyrë në dhomën tuaj, në çdo kohë që të jetë, ashtu si kërkojnë leje të rriturit. Kështu si jua sqaron Allahu rregullat e kërkimit të lejes për të hyrë te njëri-tjetri, po kështu jua sqaron të gjitha shpalljet e Tij. Allahu është i Gjithëdijshëm për atë që është e mirë për robërit e Tij, i Urtë në vendosjen e rregullave dhe ligjeve të Tij.

[60] Sa u përket grave të moshuara, të cilat nuk kanë më dëshira martesore për shkak të moshës së tyre të kaluar, dhe as burrat nuk shohin tek ato gjëra të tilla, nuk është gjynah për këto gra të moshuara që ta heqin petkun e jashtëm në rast se shohin se i rëndon apo i mundon, por pa zbuluar stolitë e tyre të brendshme. Por gjithësesi, që t'i mbajnë veshur rrobat e jashtme në sy të të tjerëve në shenjë morali dhe pastërtie, është më e mirë për to. Allahu i dëgjon të gjitha fjalët tuaja dhe i di mirë të gjitha qëllimet dhe veprat tuaja.

لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَن تَأْكُلُوا۟ جَمِيعًا أَوْ أَشْتَاتًا ۚ فَإِذَا دَخَلْتُم بُيُوتًا فَسَلِّمُوا۟
عَلَىٰٓ أَنفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِّنْ عِندِ ٱللَّهِ مُبَـٰرَكَةً طَيِّبَةً ۚ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ ٱللَّهُ لَكُمُ ٱلْـَٔايَـٰتِ
لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٦١﴾

61. Nuk është gjynah për të verbrin, as për të gjymtuarin, as për të sëmurin dhe as për ju që të hani në shtëpitë tuaja, ose në shtëpitë e baballarëve tuaj, ose në shtëpitë e nënave tuaja, ose në shtëpitë e vëllezërve tuaj, ose në shtëpitë e motrave tuaja, ose në shtëpitë e xhaxhallarëve tuaj, ose në shtëpitë e hallave tuaja, ose në shtëpitë e dajave tuaj, ose në shtëpitë e tezeve tuaja, ose të atyre që ju kanë lënë çelësat e shtëpisë së tyre, ose të ndonjë shokut tuaj. Nuk është gjynah për ju që të hani së bashku apo ndaras. Kur të hyni në shtëpi, përshëndeteni njëri-tjetrin me përshëndetje (paqeje) nga Allahu, të bekuar e të bukur. Kështu jua shpjegon Allahu shpalljet, në mënyrë që të kuptoni.[61]

[61] Nuk është gjynah për njerëzit me aftësi të kufizuara: si i verbëri, i gjymtuari apo i sëmuri, dhe as për ju – o besimtarë të shëndetshëm - nuk është gjynah që të hani në shtëpitë e fëmijëve tuaj, ose në shtëpitë e baballarëve tuaj, nënave tuaja, vëllezërve tuaj, motrave tuaja, xhaxhallarëve tuaj, hallave tuaja, dajave tuaj, tezeve tuaja, ose në shtëpitë e atyre që ju kanë besuar çelësat e shtëpisë në mungesë të tyre, ose në shtëpitë e shokëve tuaj. Nuk është gjynah nëse hani së bashku apo veç e veç (pavarësisht klasës që i përket secili, prej pasurisë apo varfërisë, profesionit apo lirisë). Kur hyni në një shtëpi të banuar apo të pabanuar, përshëndesni njëri-tjetrin me përshëndetjen Islame (esselamu alejkum ue rahmetullahi ue berekatuhu) – ose (esselamu alejna ue ala ibadilahi es salihin), nëse në atë shtëpi nuk ka njeri. Këtë përshëndetje e ka urdhëruar Allahu, dhe ajo është një përshëndetje e begatë dhe e bukur, e cila mbjell siguri dhe dashuri mes atyre që e thonë. Më shpjegime të tilla jua sqaron Allahu shpalljet dhe fenë e Tij, në mënyrë që të kuptoni dhe të zbatoni.

إِنَّمَا ٱلْمُؤْمِنُونَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَإِذَا كَانُوا۟ مَعَهُۥ عَلَىٰٓ أَمْرٍ جَامِعٍ لَّمْ يَذْهَبُوا۟ حَتَّىٰ يَسْتَـْٔذِنُوهُ ۚ إِنَّ ٱلَّذِينَ يَسْتَـْٔذِنُونَكَ أُو۟لَـٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ ۚ فَإِذَا ٱسْتَـْٔذَنُوكَ لِبَعْضِ شَأْنِهِمْ فَأْذَن لِّمَن شِئْتَ مِنْهُمْ وَٱسْتَغْفِرْ لَهُمُ ٱللَّهَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٦٢﴾

62. Besimtarë të vërtetë janë vetëm ata që besojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij, të cilët kur janë me të (të Dërguarin) në një punë kolektive, nuk largohen para se të kërkojnë leje prej tij. Me të vërtetë, ata që kërkojnë leje prej teje (o Muhamed), janë ata që besojnë vërtet në Allahun dhe të Dërguarin e Tij. Kur të kërkojnë leje për ndonjë çështje të tyre, jepi leje kujt të duash dhe kërko për ta falje nga Allahu. Vërtet, Allahu është Falës i Madh, Mëshirëplotë.[62]

لَّا تَجْعَلُوا۟ دُعَآءَ ٱلرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَآءِ بَعْضِكُم بَعْضًا ۚ قَدْ يَعْلَمُ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ يَتَسَلَّلُونَ مِنكُمْ لِوَاذًا ۚ فَلْيَحْذَرِ ٱلَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِۦٓ أَن تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦٣﴾

63. Mos ia drejtoni thirrjen të Dërguarit, njësoj si thirrjen që i bëni njëri-tjetrit. Allahu i di mirë ata që largohen prej jush tinëzisht, duke u fshehur pas të tjerëve. Të jenë të kujdesshëm ata që

[62] Besimtarë të vërtetë janë ata që besojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij, dhe që zbatojnë fenë dhe sheriatin e Tij; dhe të cilët, kur janë me të Dërguarin e Allahut (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) në ndonjë punë kolektive në interes të shoqërisë muslimane, nuk largohen pa i marrë leje të Dërguarit. Pikërisht këta që të kërkojnë leje – o i Dërguar – janë ata që besojnë vërtet në Allahun dhe të Dërguarin e Tij. Nëse dikush prej tyre të kërkon leje që të largohet për ndonjë çështje personale, jepi leje kujt të duash prej tyre dhe kërko falje për ta nga Allahu. Me të vërtetë, Allahu është Falës i Madh i robërve që i kthehen Atij të penduar, Mëshirëplotë ndaj tyre.

kundërshtojnë urdhrin e tij, që të mos i godasë ndonjë sprovë apo t'i godasë ndonjë dënim i dhembshëm.[63]

أَلَآ إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۖ قَدْ يَعْلَمُ مَآ أَنتُمْ عَلَيْهِ وَيَوْمَ يُرْجَعُونَ إِلَيْهِ فَيُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوا۟ ۗ وَٱللَّهُ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ ﴿٦٤﴾

64. Pa dyshim, Allahut i përket gjithçka që gjendet në qiej dhe në Tokë. Ai e di mirë se çfarë bëni ju, dhe në Ditën kur të gjithë do të kthehen tek Ai, do t'i njoftojë për atë që kanë punuar. Allahu është i Dijshëm për çdo gjë![64]

[63] Kur e thirrni të Dërguarin, o ju besimtarë, mos e thirrni atë në emër, ashtu si thirrni njëri-tjetrin, por e thirrni me respekt dhe edukatë: «O i Dërguari i Allahut!» Allahu i di mirë hipokritët që largohen tinëzisht nga tubimi i të Dërguarit të Allahut (salallahu alejhi ue selem), pa i marrë leje atij, por duke u fshehur pas të tjerëve apo pas diçkaje, dhe duke u larguar fshehurazi. Të kenë kujdes ata që kundërshtojnë urdhrin e të Dërguarit të Allahut, se mos i godet ndonjë sprovë dhe fatkeqësi, ose se mos i godet dënim i dhembshëm dhe i madh në botën tjetër.

[64] Me të vërtetë, Allahu i përket gjithçka gjendet në qiej e në Tokë – Ai i ka krijuar, Ai i zotëron, vetëm Atij i përket adhurimi. Ai e di shumë mirë çfarë bëni ju dhe në çfarë gjendje jeni prej besimit apo hipokrizisë, dhe në Ditën kur të gjithë do të kthehen tek Ai për dhënien e Llogarisë dhe për marrjen e shpërblimit, do ta njoftojë secilin për atë që ka punuar në dynja, dhe do t'i japë secilit shpërblimin që i takon. Allahu është i Dijshëm për çdo gjë, dhe asnjë vepër apo gjendje e krijesave të Tij nuk i shpëton Atij.

25. SURJA "EL FURKAN" - KRITERI

(Medinase, 77 ajete)

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

تَبَارَكَ ٱلَّذِى نَزَّلَ ٱلْفُرْقَانَ عَلَىٰ عَبْدِهِۦ لِيَكُونَ لِلْعَـٰلَمِينَ نَذِيرًا ﴿١﴾

1. I Lartësuar është Ai, i Cili i ka zbritur Kriterin (Kuranin) robit të Vet (Muhamedit), që të jetë paralajmërues për botët;[1]

ٱلَّذِى لَهُۥ مُلْكُ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُن لَّهُۥ شَرِيكٌ فِى ٱلْمُلْكِ وَخَلَقَ كُلَّ شَىْءٍ فَقَدَّرَهُۥ تَقْدِيرًا ﴿٢﴾

2. të Cilit i përket sundimi i qiejve dhe i Tokës; i Cili nuk ka fëmijë dhe nuk ka ortak në zotërim; i Cili ka krijuar çdo gjë dhe e ka rregulluar me saktësi![2]

[1] I Lartësuar është Allahu, të mëdha janë begatitë e Tij, të shumta janë të mirat e Tij dhe të përsosura janë të gjitha Cilësitë dhe Atributet e Tij, i Cili i ka zbritur Kuranin, kriterin dhe dalluesin e të vërtetës nga e pavërteta dhe udhëzimit nga humbja, robit dhe të Dërguarit të Tij, Muhamedit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), që të jetë i Dërguar dhe paralajmërues i botës së njerëzve dhe xhinëve, për dënimin e Allahut që i pret nëse nuk i binden Atij.

[2] I Lartësuar është Allahu, të Cilit i përket sundimi, zotërimi dhe pushteti i mbretërisë së qiejve dhe Tokës, ku zbatohet urdhri dhe ligji i Tij universal; i Cili nuk ka fëmijë – as nga engjëjt as nga njerëzit, por të gjitha jan krijesa të Tij – dhe nuk ka ortak në sundimin e Tij, as shok as fëmijë, sepse Ai nuk ka nevojë për ndihmë dhe për asgjë, por çdo krijesë e Tij ka nevojë për Të; i Cili ka krijuar gjithçka në mënyrë të përsosur dhe të përshtatshme, sipas Urtësisë së Tij absolute, pa asnjë mangësi apo të metë. Pra, vetëm Allahun, Krijuesin dhe Sunduesin Tuaj Fuqiplotë adhuroni me sinqeritet, dhe mos guxoni kurrë t'i bëni Atij shok në adhurim; si mund të ngrini krijesat në atë vend që i takon vetëm Krijuesit!

وَٱتَّخَذُواْ مِن دُونِهِۦٓ ءَالِهَةً لَّا يَخۡلُقُونَ شَيۡـٔٗا وَهُمۡ يُخۡلَقُونَ وَلَا يَمۡلِكُونَ لِأَنفُسِهِمۡ ضَرّٗا وَلَا نَفۡعٗا وَلَا يَمۡلِكُونَ مَوۡتٗا وَلَا حَيَوٰةٗ وَلَا نُشُورٗا ٣

3. Megjithatë, në vend të Tij ata adhurojnë zota, të cilët nuk mund të krijojnë asgjë, madje vetë ata janë të krijuar, dhe të cilët nuk zotërojnë për veten as dëm as dobi, dhe nuk zotërojnë as vdekje, as jetë, as ringjallje.[3]

وَقَالَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ إِنۡ هَٰذَآ إِلَّآ إِفۡكٌ ٱفۡتَرَىٰهُ وَأَعَانَهُۥ عَلَيۡهِ قَوۡمٌ ءَاخَرُونَۖ فَقَدۡ جَآءُو ظُلۡمٗا وَزُورٗا ٤

4. Mohuesit thonë: “Ky (Kuran) nuk është gjë tjetër veçse një gënjeshtër, të cilën ai (Muhamedi) e ka trilluar me ndihmën e njerëzve të tjerë.” Vërtet, ata thonë një padrejtësi dhe një pavërtetësi e madhe.[4]

وَقَالُوٓاْ أَسَٰطِيرُ ٱلۡأَوَّلِينَ ٱكۡتَتَبَهَا فَهِيَ تُمۡلَىٰ عَلَيۡهِ بُكۡرَةٗ وَأَصِيلٗا ٥

5. Dhe thonë: “Këto janë përralla të popujve të lashtë, të cilat ka kërkuar t’ia shkruajnë, dhe që ia lexojnë atij mëngjes e mbrëmje.”[5]

---

[3] Idhujtarët morën për zota disa krijesa, djaj e njerëz, gurë e drurë, që nuk mund të krijojnë asgjë, sepse vetë ato janë të krijuara nga Allahu, dhe që nuk zotërojnë për veten e tyre as dëm as dobi, dhe që nuk kanë në dorë të sjellin vdekje, të japin jetë apo të ringjallin pas vdekjes! A kanë logjikë ata që e bëjnë këtë?!

[4] Mohuesit e Allahut thonë: “Ky Kuran nuk është gjë tjetër veçse gënjeshtër dhe trillim që e shpikur Muhamedi, dhe për të cilin e kanë ndihmuar njerëz të tjerë, duke pasur për qëllim ithtarët e librave të mëparshëm, hebrenjtë. Vërtet, ata kanë bërë një padrejtësi të madhe me thënien e kësaj fjale, e cila është një e pavërtetë dhe falsifikim i shëmtuar. Kurani nuk është diçka që mund të trillohet nga njeriu apo nga ndonjë krijesë tjetër, por Ai është Fjalë e Allahut, Krijuesit Fuqiplotë.

[5] Mohuesit thonë gjithashtu për Kuranin: “Ai është përrallë e të parëve, që i kanë shkruajtur në librat e tyre, dhe Muhamedi ka kërkuar t’ia kopjojnë e t’ia japin atij ato përralla, kështu që tani ia lexojnë atij mëngjes e mbrëmje në mënyrë që t’i mësojë përmendësh.”

قُلْ أَنزَلَهُ ٱلَّذِى يَعْلَمُ ٱلسِّرَّ فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ إِنَّهُۥ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٦﴾

6. Thuaju: "Këtë (Kuran) e ka shpallur Ai që di të fshehtën në qiej e në Tokë. Vërtet, Ai fal shumë dhe është Mëshirëplotë."[6]

وَقَالُوا۟ مَالِ هَـٰذَا ٱلرَّسُولِ يَأْكُلُ ٱلطَّعَامَ وَيَمْشِى فِى ٱلْأَسْوَاقِ ۙ لَوْلَآ أُنزِلَ إِلَيْهِ مَلَكٌ فَيَكُونَ مَعَهُۥ نَذِيرًا ﴿٧﴾

7. Ata gjithashtu thonë: "Çfarë i dërguari është ky që ha ushqim dhe ecën nëpër tregje?! Përse nuk i është dërguar ndonjë engjëll, që të ishte paralajmërues bashkë me të?!"[7]

أَوْ يُلْقَىٰٓ إِلَيْهِ كَنزٌ أَوْ تَكُونُ لَهُۥ جَنَّةٌ يَأْكُلُ مِنْهَا ۚ وَقَالَ ٱلظَّـٰلِمُونَ إِن تَتَّبِعُونَ إِلَّا رَجُلًا مَّسْحُورًا ﴿٨﴾

8. Ose, t'i ishte zbritur ndonjë thesar, apo të kishte një kopsht, nga i cili të hante?!" Të padrejtët (u) thonë (besimtarëve): "Ju nuk ndiqni veçse një njeri të magjepsur"![8]

ٱنظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا۟ لَكَ ٱلْأَمْثَـٰلَ فَضَلُّوا۟ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا ﴿٩﴾

9. Shiko çfarë shembujsh të sjellin (O Muhamed)! Prandaj kanë humbur, dhe nuk mund ta gjejnë rrugën e drejtë.[9]

---

[6] Thuaju atyre mohuesve, o Muhamed: "Nuk është ashtu si thoni ju, por Ai që e ka zbritur Kuranin është Allahu, dija e të Cilit përfshin gjithçka që gjendet në qiej e në Tokë, dhe Ai di çdo fshehtësi në to, dhe asgjë nuk i shpëton Atij, sepse gjithçka është krijesë e Tij. Vërtet, Ai është Falës i Madh për këdo që pendohet dhe i lë gjynahet dhe mëkatet, dhe është Mëshirëplotë ndaj tyre, sepse nuk ua shpejton dënimin por u lë afat që të kthehen të penduar."

[7] Mohuesit e idhujtarët gjithashtu thonë në formë tallje: "Çfarë i dërguari është ky (Muhamedi – salallahu alejhi ue selem) që ha ushqim ashtu si edhe ne dhe që ecën nëpër tregje për t'u ushqyer, ashtu si ne?! Përse nuk i është dërguar një engjëll që të dëshmojë për vërtetësinë e tij dhe të jetë i dërguar bashkë me të…

[8] … Ose t'i zbriste ndonjë thesar nga qielli, apo të kishte ndonjë kopsht të madh nga i cili të hante." Kurse besimtarëve, këta të padrejtë u thonë: "Ju nuk ndiqni tjetër, veçse një njeri të pushtuar nga magjia, e cila ia ka marrë mendjen."

[9] Shiko çfarë thonë idhujtarët për ty, o Muhamed! Bëjnë krahasimet më të shëmtuara që të përgënjeshtrojnë profetësinë tënde, prandaj janë larguar shumë nga e vërteta dhe nuk

تَبَارَكَ ٱلَّذِىٓ إِن شَآءَ جَعَلَ لَكَ خَيْرًا مِّن ذَٰلِكَ جَنَّـٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَـٰرُ وَيَجْعَل لَّكَ قُصُورًا ﴿١٠﴾

10. I Lartësuar është Ai, i Cili, nëse do, mund të japë ty (O Muhamed) shumë më mirë se të gjitha këto: kopshte nëpër të cilat rrjedhin lumenj dhe të bëjë për ty kështjella.[10]

بَلْ كَذَّبُوا۟ بِٱلسَّاعَةِ ۖ وَأَعْتَدْنَا لِمَن كَذَّبَ بِٱلسَّاعَةِ سَعِيرًا ﴿١١﴾

11. Në fakt, ata mohojnë Orën (Kiametin). E për ata që mohojnë Orën, Ne kemi përgatitur një Zjarr flakërues.[11]

mund ta gjejnë rrugën e kthimit tek ajo, përveç nëse pendohen e të besojnë ty dhe atë që të është shpallur nga Allahu.

[10] I Lartësuar është Allahu, i Cili, nëse do, mund të të japë ty, o Muhamed, shumë më mirë se të gjitha këto që numërojnë idhujtarët: mund të japë në këtë botë kopshte nëpër të cilat rrjedhin lumenj dhe të bëjë për ty kështjella të larta.

[11] Nuk të mohojnë ty, o Muhamed, nga që ti ha ushqim dhe ecën nëpër tregje si ata, apo nga që nuk të ka ardhur ndonjë engjëll, apo nuk të është zbritur ndonjë thesar apo ndonjë kopsht, por në fakt ata mohojnë Orën e Kiametit, ringjalljen dhe llogarinë e madhe; e për ata që e mohojnë Orën, Ne kemi përgatitur një Zjarr të nxehtë që flakëron mbi ta.

إِذَا رَأَتۡهُم مِّن مَّكَانِۭ بَعِيدٖ سَمِعُواْ لَهَا تَغَيُّظٗا وَزَفِيرٗا ١٢

12. Kur Zjarri t'i shohë ata prej së largu, ata do t'ia dëgjojnë zhurmën e vlimit dhe tërbimit të tij.[12]

وَإِذَآ أُلۡقُواْ مِنۡهَا مَكَانٗا ضَيِّقٗا مُّقَرَّنِينَ دَعَوۡاْ هُنَالِكَ ثُبُورٗا ١٣

13. E kur të hidhen në një vend të ngushtë të tij (zjarrit), të lidhur me zinxhirë, do të luten për shkatërrimin e vet.[13]

لَّا تَدۡعُواْ ٱلۡيَوۡمَ ثُبُورٗا وَٰحِدٗا وَٱدۡعُواْ ثُبُورٗا كَثِيرٗا ١٤

14. "Mos kërkoni sot vetëm një shkatërrim, por kërkoni shkatërrime të shumta!"[14]

قُلۡ أَذَٰلِكَ خَيۡرٌ أَمۡ جَنَّةُ ٱلۡخُلۡدِ ٱلَّتِي وُعِدَ ٱلۡمُتَّقُونَۚ كَانَتۡ لَهُمۡ جَزَآءٗ وَمَصِيرٗا ١٥

15. Thuaju (O Muhamed): "A është më i mirë ky (Zjarri), apo Xheneti i përjetshëm që u është premtuar të devotshmëve? Ai do të jetë për ta shpërblim dhe vendarritje.[15]

---

[12] Kur Zjari t'i shohë nga larg këta mohues, në ditën e Ringjalljes, do të ndizet shumë fort dhe do të lëshojë zhurma të tmerrshme të vlimit dhe tërbimit ndaj tyre, dhe ata do t'i dëgjojnë këto zhurma e do të tmerrohen edhe më shumë.

[13] Kur mohuesit të hidhen në një vend shumë të ngushtë të Zjarrit, të lidhur me zinxhirë nga duart deri në qafë, do të luten për shkatërrimin dhe zhdukjen e vet, që të shpëtojnë një herë e përgjithmonë, të penduar që nuk iu bindën Allahut dhe të Dërguarit të Tij në dynja.

[14] Atëherë do t'iu thuhet me përçmim: "Mos u lutni sot për një shkatërrim të vetëm, por lutuni për shkatërrime të shumta; por kjo nuk do tju shtojë veçse vuajtje, sepse për ju nuk ka më kurrë shpëtim, por do të jeni përgjithmonë aty, për atë që keni bërë në dynja."

[15] Thuaju atyre që mohojnë Orën e Kiametit dhe të ringjalljes, o Muhamed: "A është më i mirë ky Zjarri që ju përshkrua, apo Xheneti i përjetshëm që Allahu u ka premtuar të devotshmëve, të cilët kanë frikë dënimin e Zotit të tyre dhe i binden Atij? Xheneti do të jetë shpërblim për të devotshmit, për punët që kanë bërë në dynja, dhe ai do të jetë vendmbërritja dhe destinacioni i tyre i fundit, ku do të jenë përgjithmonë.

لَّهُمْ فِيهَا مَا يَشَآءُونَ خَٰلِدِينَۚ كَانَ عَلَىٰ رَبِّكَ وَعْدًا مَّسْـُٔولًا ١٦

16. Ata do të kenë aty çfarë të dëshirojnë, përgjithmonë. Ky është një premtim i Zotit tënd, i kërkuar (nga besimtarët).”[16]

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ فَيَقُولُ ءَأَنتُمْ أَضْلَلْتُمْ عِبَادِى هَٰٓؤُلَآءِ أَمْ هُمْ ضَلُّوا۟ ٱلسَّبِيلَ ١٧

17. Ditën, kur Ai t’i tubojë idhujtarët bashkë me ata që adhuronin në vend të Allahut, do t’u thotë (të adhuruarve): “Ju i çuat në humbje këta robër të Mi apo ata vetë e humbën rrugën e drejtë?”[17]

قَالُوا۟ سُبْحَٰنَكَ مَا كَانَ يَنۢبَغِى لَنَآ أَن نَّتَّخِذَ مِن دُونِكَ مِنْ أَوْلِيَآءَ وَلَٰكِن مَّتَّعْتَهُمْ وَءَابَآءَهُمْ حَتَّىٰ نَسُوا۟ ٱلذِّكْرَ وَكَانُوا۟ قَوْمًۢا بُورًا ١٨

18. Ata do të thonë: “Lavdi të qoftë Ty! Nuk ishte e përshtatshme për ne që të merrnim ndonjë mbështetës tjetër përveç Teje, por Ti u dhe këtyre dhe etërve të tyre rehati, sa që e harruan përmendjen Tënde dhe u bënë popull i shkatërruar”![18]

---

[16] Besimtarët e devotshëm do të kenë në Xhenet çfarë të dëshirojnë prej të mirave dhe kënaqësive, dhe begatitë e tyre do të jenë të përjetshme, si edhe ata. Ky është një premtim i Zotit tënd, o Muhamed, një premtim që e kërkojnë robët e devotshëm të Allahut, dhe Allahu nuk e thyen kurrë premtimin e Tij.

[17] Ditën e Kiametit, Allahu do t’i tubojë idhujtarët bashkë me ata që adhuronin në vend të Tij, qofshin engjëj, Isai biri i Merjemes apo Uzejri, dhe atëherë do u thotë këtyre që idhujtarët adhuronin: “Ju i çuat këta robër të Mi në humbje duke i urdhëruar t’ju adhurojnë ju, apo vetë ata e humbën rrugën e drejtë dhe ju adhuruan ju nga mendja e tyre, pa asnjë lloj urdhri apo argumenti?”

[18] Ata që idhujtarët adhuronin në vend të Allahut (engjëj, Isai, Uzejri), do të thonë: “Lavdia të përket vetëm Ty, o Zoti ynë! Nuk na përshtatej neve që të merrnim mbështetës e miq të tjerë përveç Teje, por Ti u dhe këtyre idhujtarëve dhe të parëve të tyre rehati e bollëk në dynja, sa që e harruan përmendjen dhe këshillën Tënde dhe të shoqëruan Ty të tjerë në adhurim, kështu që u bënë një popull i shkatërruar, i mposhtur nga mjerimi dhe dështimi.”

فَقَدۡ كَذَّبُوكُم بِمَا تَقُولُونَ فَمَا تَسۡتَطِيعُونَ صَرۡفٗا وَلَا نَصۡرٗاۚ وَمَن يَظۡلِم مِّنكُمۡ نُذِقۡهُ عَذَابٗا كَبِيرٗا ١٩

19. (Atëherë idhujtarëve do t'u thuhet): "Këta (që ju adhuronit) e përgënjeshtruan atë që thatë ju, kështu që tani nuk mund as të shmangni dënimin, as të ndihmoheni. Kushdo prej jush që bën padrejtësi, Ne do ta bëjmë të shijojë një dënim të madh."[19]

وَمَآ أَرۡسَلۡنَا قَبۡلَكَ مِنَ ٱلۡمُرۡسَلِينَ إِلَّآ إِنَّهُمۡ لَيَأۡكُلُونَ ٱلطَّعَامَ وَيَمۡشُونَ فِي ٱلۡأَسۡوَاقِۗ وَجَعَلۡنَا بَعۡضَكُمۡ لِبَعۡضٖ فِتۡنَةً أَتَصۡبِرُونَۗ وَكَانَ رَبُّكَ بَصِيرٗا ٢٠

20. Ne nuk kemi dërguar para teje (O Muhamed) të dërguar që të mos hanin ushqim dhe të mos ecnin nëpër tregje. Disa prej jush Ne i kemi bërë sprovë për të tjerët. A do të jeni të durueshëm? Zoti yt i sheh të gjitha.[20]

[19] Atëherë idhujtarëve do t'u thuhet: "Këta që ju adhuronit e përgënjeshtruan pretendimin tuaj, sikur ata ishin që ju kishin kërkuar t'i adhuronit, kështu që tani ju nuk mund ta shmangni dënimin nga vetja juaj, dhe as nuk mund të ndihmoheni kundër dënimit të Allahut. Kushdo që i bën padrejtësi vetvetes duke adhuruar të tjerë përveç Allahut dhe vdes në këtë gjendje, Allahu do ta bëjë të shijojë dënim të madh në botën tjetër."

[20] Ne nuk kemi dërguar ndonjë të dërguar para teje, o Muhamed, veçse prej njerëzve, që hanin ushqim dhe ecnin nëpër tregje për të siguruar jetesën. (Kjo ishte provë për të Dërguarin e Allahut (salallahu alejhi ue selem) kundër idhujtarëve që thonin se çfarë i dërguari është ky që ha ushqim e ecën nëpër tregje). Ne ju kemi sprovuar ju, o njerëz, me njëri-tjetrin; të pasurin me të varfërin, të sëmurin me të shëndetshmin, shërbëtorin me zotëriun, e kështu, për të parë sa do të duroni, sa do të kënaqeni me atë që i është dhënë secilit, sa të bindur do të jeni ndaj ligjeve të Allahut. Padyshim se Zoti yt, o Muhamed, i sheh të gjitha: atë që duron dhe atë që është i padurueshëm, atë që është mirënjohës e falënderues dhe atë që është mohues e mosmirënjohës.

* وَقَالَ ٱلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَآءَنَا لَوْلَآ أُنزِلَ عَلَيْنَا ٱلْمَلَـٰٓئِكَةُ أَوْ نَرَىٰ رَبَّنَا ۗ لَقَدِ ٱسْتَكْبَرُوا۟ فِىٓ أَنفُسِهِمْ وَعَتَوْ عُتُوًّا كَبِيرًا ﴿٢١﴾

***21. Ata që nuk shpresojnë se do të takohen me Ne, thonë: "Pse të mos na dërgohen neve engjëjt ose ta shohim Zotin tonë?" Me të vërtetë, ata janë treguar mendjemëdhenj dhe kanë kaluar çdo kufi.[21]**

يَوْمَ يَرَوْنَ ٱلْمَلَـٰٓئِكَةَ لَا بُشْرَىٰ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُجْرِمِينَ وَيَقُولُونَ حِجْرًا مَّحْجُورًا ﴿٢٢﴾

22. Por, Ditën kur të shohin engjëjt, për të këqinjtë nuk do të ketë lajme të mira, por (engjëjt) do t'u thonë: "I ndaluar, krejtësisht i ndaluar për ju (Xheneti)!"[22]

وَقَدِمْنَآ إِلَىٰ مَا عَمِلُوا۟ مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَـٰهُ هَبَآءً مَّنثُورًا ﴿٢٣﴾

23. Pastaj Ne do t'u drejtohemi çdo vepre të mirë që kanë bërë ata dhe do t'a shndërrojmë në pluhur të shpërndarë në ajër.[23]

---

[21] ***(Xhuzi 19)** Ata që nuk shpresojnë dhe nuk besojnë se do të takohen me Zotin e tyre në botën tjetër, për shkak se e mohojnë ringjalljen, thonë: "Përse të mos na dërgohen neve engjëjt, dhe të na tregojnë se Muhamedi është vërtet i Dërguar nga Zoti, ose ta shohim Zotin tonë drejtpërdrejt me sytë tanë, dhe Ai të na thotë që Muhamedi është i Dërguari i Tij?!" Me të vërtetë, ata sillen me shumë mendjemadhësi dhe arrogancë, dhe u pëlqen shumë vetja dhe mendja e tyre, sa që guxojnë të thonë këto fjalë, duke kaluar çdo kufi në arrogancën dhe mohimin e tyre ndaj Zotit dhe të Dërguarit të Tij.

[22] Por kur idhujtarët t'i shohin vërtetë engjëjt; kur të japin shpirt, në varr dhe në Ditën e Kiametit; engjëjt nuk do u japin atyre lajme të mira, ashtu si u japin besimtarëve me hyrjen në Xhenet, por do u japin lajme të këqia duke u thënë: "Allahu e ka bërë të ndaluar Xhenetin për ju, dhe ju nuk do të hyni kurrë në të."

[23] Pastaj Ne do t'u drejtohemi veprave të tyre të mira në dukje që kanë bërë në dynja (si bamirësia, mbajtja e lidhjeve të gjakut, mikpritja, ndihma e të dobtit, etj), dhe do t'i fshijmë e do t'i bëjmë të pavlefshme për ta, si thërrmijat e pluhurit të shpërndarë në ajër që dallohen vetëm nga rrezet e Diellit; dhe kjo sepse asnjë vepër e mirë nuk vlen në botën tjetër pa u përmbushur dy kushte tek vepruesi i saj: 1. Besimi tek Allahu dhe kryerja e veprës për Hir të Tij dhe duke shpresuar shpërblimin e Tij; dhe 2. Pasimi i të Dërguarit të Allahut (salallahu alejhi ue selem), duke e kryer veprën sipas mënyrës që e ka kryer ai.

أَصۡحَٰبُ ٱلۡجَنَّةِ يَوۡمَئِذٖ خَيۡرٞ مُّسۡتَقَرّٗا وَأَحۡسَنُ مَقِيلٗا ٢٤

24. Ndërsa banorët e Xhenetit atë Ditë do të kenë vendbanimin më të mirë dhe vendin më të bukur për të pushuar.[24]

وَيَوۡمَ تَشَقَّقُ ٱلسَّمَآءُ بِٱلۡغَمَٰمِ وَنُزِّلَ ٱلۡمَلَٰٓئِكَةُ تَنزِيلٗا ٢٥

25. Ditën, kur qielli do të çahet e do të duket reja (e bardhë), dhe kur engjëjt do të zbriten në zbritje të njëpasnjëshme,[25]

ٱلۡمُلۡكُ يَوۡمَئِذٍ ٱلۡحَقُّ لِلرَّحۡمَٰنِۚ وَكَانَ يَوۡمًا عَلَى ٱلۡكَٰفِرِينَ عَسِيرٗا ٢٦

26. atë Ditë pushteti i vërtetë do t'i përkasë vetëm të Gjithëmëshirshmit. Ajo do të jetë një ditë e vështirë për mohuesit.[26]

وَيَوۡمَ يَعَضُّ ٱلظَّالِمُ عَلَىٰ يَدَيۡهِ يَقُولُ يَٰلَيۡتَنِي ٱتَّخَذۡتُ مَعَ ٱلرَّسُولِ سَبِيلٗا ٢٧

27. Atë Ditë i padrejti do të kafshojë duart e veta, duke thënë: "Ah, sikur ta kisha ndjekur rrugën (e drejtë) me të Dërguarin![27]

يَٰوَيۡلَتَىٰ لَيۡتَنِي لَمۡ أَتَّخِذۡ فُلَانًا خَلِيلٗا ٢٨

28. Mjerë unë! Ah, sikur të mos e kisha marrë filanin për shok të ngushtë![28]

---

[24] Sigurisht që banorët e Xhenetit do të kenë vendbanim më të mirë se banorët e Zjarrit dhe vend më të bukur për të pushuar se ata; rehatia e tyre do të jetë e plotë dhe begatitë e tyre pa asnjë të metë.

[25] Kujto - O i Dërguar – Ditën kur qielli do të çahet, dhe nga çarjet e tij do të duket reja e bardhë dhe e hollë, dhe atëherë Allahu do të zbresë engjëjt e çdo qielli në zbritje të njëpasnjëshme, e ata do të rrethojnë krijesat e tjera në Tokën e Ringjalljes.

[26] Pushteti i vërtetë në atë ditë, do të jetë vetëm për Allahun Mëshirëplotë, dhe për askënd tjetër. Ajo ditë do të jetë një ditë e vështirë dhe e rëndë për mohuesit, për shkak të ndëshkimit dhe dënimit të dhembshëm që do të marrin.

[27] Në Ditën e Llogarisë, ai që i ka bërë padrejtësi vetvetes duke i bërë Allahut shok, do të kafshojë duart e veta me pendesë, duke thënë: "Ah, sikur të kisha marrë për shok të Dërguarin e Allahut, Muhamedin dhe ta kisha ndjekur atë në rrugën e drejtë të Islamit që të çon në Xhenet!...

[28] Mjerë unë! Ah, sikur të mos e kisha bërë shok të ngushtë filan mohues, dhe ta doja e ta pasoja!...

لَّقَدْ أَضَلَّنِي عَنِ ٱلذِّكْرِ بَعْدَ إِذْ جَآءَنِي ۗ وَكَانَ ٱلشَّيْطَٰنُ لِلْإِنسَٰنِ خَذُولًا ﴿٢٩﴾

29. Ai më largoi nga Këshilla (Kurani), pasi që më kishte ardhur!" Me të vërtetë, djalli e braktis gjithmonë njeriun.[29]

وَقَالَ ٱلرَّسُولُ يَٰرَبِّ إِنَّ قَوْمِي ٱتَّخَذُوا۟ هَٰذَا ٱلْقُرْءَانَ مَهْجُورًا ﴿٣٠﴾

30. I Dërguari tha: "O Zoti im! Populli im e la këtë Kuran, me shpërfillje."[30]

وَكَذَٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا مِّنَ ٱلْمُجْرِمِينَ ۗ وَكَفَىٰ بِرَبِّكَ هَادِيًا وَنَصِيرًا ﴿٣١﴾

31. Po kështu, Ne çdo profeti i kemi bërë armiq nga keqbërësit. Por ty të mjafton Zoti yt për Udhëzues dhe Ndihmës![31]

وَقَالَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ ٱلْقُرْءَانُ جُمْلَةً وَٰحِدَةً ۚ كَذَٰلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِۦ فُؤَادَكَ ۖ وَرَتَّلْنَٰهُ تَرْتِيلًا ﴿٣٢﴾

32. Mohuesit thonë: "Përse nuk iu zbrit Kurani atij i tëri përnjëherë?!" Ne ta kemi zbritur kështu (të ndarë në pjesë) për të forcuar zemrën tënde dhe për ta shpjeguar në detaje, varg pas vargu.[32]

[29] Ai shoku mohues më largoi nga Kurani, pasi më kishte ardhur dhe e dëgjova atë!" Me të vërtetë, djalli i mallkuar e braktis gjithmonë njeriun, kur arrin ta çojë në humbje të sigurt dhe në rrugë pa krye, duke bërë si i pafajshëm. Këto ajete janë paralajmëruese për të bërë kujdes nga shoqëria e keqe që të çon në humbje, që mund të bëhet shkak për futjen në Zjarr bashkë me të.

[30] I Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) i ankohet Allahut duke thënë: "O Zoti im! Populli im kurashit idhujtar, ku më dërgove, e la këtë Kuran me shpërfillje, i kthyen shpinën atij, nuk e dëgjuan dhe nuk e zbatuan atë."

[31] Kështu si të kemi bërë armiq ty, o Muhamed, nga keqbërësit dhe idhujtarët e popullit tënd, po ashtu i bëmë armiq profetëve të tjerë para teje nga keqbërësit e popullit të tyre, prandaj duro ashtu si duruan ata, dhe ty të mjafton Zoti yt për të qenë Udhëzuesi yt në rrugën e drejtë dhe Ndihmuesi yt që të ndihmon kundër armiqve të tu.

[32] Mohuesit thonë: "Përse nuk i është zbritur Kurani Muhamedit i tëri përnjeherë, ashtu si Teurati, Inxhili dhe Zeburi?!" Allahu thotë: "Ne ta zbritëm Kuranin të ndarë në pjesë për të forcuar zemrën tënde, që ta kuptosh mirë dhe ta mësosh përmendësh; dhe për të ta shpjeguar mirë në detaje, varg pas vargu, gjatë një intervali kohor të caktuar dhe të mjaftueshëm."

وَلَا يَأْتُونَكَ بِمَثَلٍ إِلَّا جِئْنَـٰكَ بِٱلْحَقِّ وَأَحْسَنَ تَفْسِيرًا ﴿٣٣﴾

33. Sa herë që ata të sjellin çfarëdo argumenti, Ne të sjellim menjëherë të Vërtetën dhe shpjegimin më të mirë.[33]

ٱلَّذِينَ يُحْشَرُونَ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ إِلَىٰ جَهَنَّمَ أُو۟لَـٰٓئِكَ شَرٌّ مَّكَانًا وَأَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٣٤﴾

34. Këta, që do të tërhiqen zvarrë mbi fytyrat tyre në Xhehenem, do të jenë në vendin më të keq (në botën tjetër) dhe ata janë më të larguarit nga Rruga e Drejtë.[34]

وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا مُوسَى ٱلْكِتَـٰبَ وَجَعَلْنَا مَعَهُۥٓ أَخَاهُ هَـٰرُونَ وَزِيرًا ﴿٣٥﴾

35. Ne i dhamë Musait Librin dhe i bëmë ndihmës vëllanë e tij, Harunin.[35]

فَقُلْنَا ٱذْهَبَآ إِلَى ٱلْقَوْمِ ٱلَّذِينَ كَذَّبُوا۟ بِـَٔايَـٰتِنَا فَدَمَّرْنَـٰهُمْ تَدْمِيرًا ﴿٣٦﴾

36. Dhe u thamë: "Shkoni të dy te populli që i quan të rreme provat Tona!" Pastaj e shkatërruam atë popull me shkatërrim të madh.[36]

---

[33] Sa herë që idhujtarët të sjellin ndonjë lloj argumenti apo dyshimi për të rrëzur thirrjen tënde, o Muhamed, Ne të sjellim menjëherë përgjigjen e vërteë dhe shpjegimin më të mirë e më të qartë se argumenti i tyre.

[34] Këta mohues e idhujtarë që të thonë ty këto fjalë, o Muhamed, dhe ata që janë njëjtë si ata në mohim e idhujtari, janë ata që do të tërhiqen zvarrë me fytyrat përmbys në Ditën e Kiametit, dhe këta do të jenë në vendin më të keq në dynja dhe në botën tjetër, dhe ata janë më të humburit dhe më të larguarit nga Rruga e Drejtë; në të kundërtën e besimtarëve që janë të udhëzuar në Rrugën e Drejtë në këtë botë, dhe do të jenë në vendin më të mirë, në botën tjetër, në Xhenet.

[35] Ne i dhamë Musait Teuratin, dhe i bëmë ndihmës vëllanë e tij, Harunin.

[36] Pastaj i thamë Musait dhe Harunit: "Shkoni të dy te Faraoni dhe populli i tij që i quan të rreme provat dhe argumentet Tona, dhe i ftoni në besimin në Një Zot të Vetëm, në bindjen ndaj Tij dhe në njësimin e Tij në adhurim; por ata i mohuan dhe i përgënjeshtruan ata të dy, kështu që Ne i shkatërruam ata me shkatërrim të madh.

وَقَوْمَ نُوحٍ لَّمَّا كَذَّبُوا۟ ٱلرُّسُلَ أَغْرَقْنَٰهُمْ وَجَعَلْنَٰهُمْ لِلنَّاسِ ءَايَةً ۖ وَأَعْتَدْنَا لِلظَّٰلِمِينَ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٣٧﴾

37. Edhe popullin e Nuhut, kur i quajti gënjeshtarë të dërguarit (Tanë), Ne e përmbytëm dhe e bëmë mësim për njerëzit. Për të padrejtët Ne kemi përgatitur një dënim të dhembshëm.[37]

وَعَادًا وَثَمُودَا۟ وَأَصْحَٰبَ ٱلرَّسِّ وَقُرُونًۢا بَيْنَ ذَٰلِكَ كَثِيرًا ﴿٣٨﴾

38. Shkatërruam gjithashtu fiset Ad dhe Themud, banorët e (burimit të) Ras-sit, si dhe shumë popuj të tjerë midis tyre.[38]

وَكُلًّا ضَرَبْنَا لَهُ ٱلْأَمْثَٰلَ ۖ وَكُلًّا تَبَّرْنَا تَتْبِيرًا ﴿٣٩﴾

39. Të gjithëve u sollëm shembuj, pastaj të gjithë i shkatërruam krejtësisht.[39]

وَلَقَدْ أَتَوْا۟ عَلَى ٱلْقَرْيَةِ ٱلَّتِىٓ أُمْطِرَتْ مَطَرَ ٱلسَّوْءِ ۚ أَفَلَمْ يَكُونُوا۟ يَرَوْنَهَا ۚ بَلْ كَانُوا۟ لَا يَرْجُونَ نُشُورًا ﴿٤٠﴾

40. Ata (idhujtarët e Mekes) kanë kaluar pranë qytetit (Sodom), të cilit iu zbrit një shi i tmerrshëm (gurësh), a nuk e shihnin atë? Po, por ata nuk shpresonin se do të ringjalleshin.[40]

---

[37] Edhe popullin e Nuhut e përmbytëm me tufanin e madh, kur ai e quajti gënjeshtar Nuhun, të Dërguarin Tonë – dhe kush përgënjeshtron një të dërguar, i ka përgënjeshtruar të gjithë ata – dhe përmbytjen e tyre e bëmë mësim dhe shembull për njerëzit. Për popullin mohues të Nuhut dhe për të gjithë ata që ndjekin rrugën e tyre në mohim dhe përgënjeshtrim të profetëve, Ne kemi përgatitur një dënim të dhembshëm në botën tjetër, përveç dënimit në këtë botë.

[38] Shkatërruam gjithashtu Adin, popullin e Hudit, dhe Themudin, popullin e Salihut, banorët e burimit të Rassit, si dhe shumë popuj të tjerë midis Adit, Themudit dhe Rassit, të cilët nuk i di se sa popuj kanë qenë askush tjetër veç Allahut.

[39] Të gjithë atyre popujve u sollëm shembuj e mësime, duke ua sqaruar provat dhe argumentet Tona, por ata mohuan dhe nuk besuan, kështu që në fund i shkatërruam krejtësisht me dënimin Tonë.

[40] Idhujtarët e Mekes, në udhëtimet e tyre të dimrit dhe të verës, kalonin pranë qytetit të popullit të Lutit, që quhet Sodom, i cili u shkatërrua me shi gurësh nga qielli, a thua nuk e shihnin atë që të merrnin mësim? Sigurisht që e shihnin dhe e dinin historinë e tij, por ata

وَإِذَا رَأَوْكَ إِن يَتَّخِذُونَكَ إِلَّا هُزُوًا أَهَٰذَا ٱلَّذِى بَعَثَ ٱللَّهُ رَسُولًا ﴿٤١﴾

41. Kur të shohin ty (O i Dërguar), ata vetëm të tallin, duke thënë: "A ky është ai që Allahu e ka dërguar si të dërguar?![41]

إِن كَادَ لَيُضِلُّنَا عَنْ ءَالِهَتِنَا لَوْلَآ أَن صَبَرْنَا عَلَيْهَا ۚ وَسَوْفَ يَعْلَمُونَ حِينَ يَرَوْنَ ٱلْعَذَابَ مَنْ أَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٤٢﴾

42. Ai (Muhamedi ﷺ) gati sa nuk na largoi nga adhurimi i idhujve tanë, sikur të mos kishim këmbëngulur në adhurimin e tyre." Por ata do ta kuptojnë, kur të shohin dënimin, kush është më i humbur në rrugë (ata apo ai).[42]

أَرَءَيْتَ مَنِ ٱتَّخَذَ إِلَٰهَهُۥ هَوَىٰهُ أَفَأَنتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا ﴿٤٣﴾

43. A e ke parë atë që e ka marrë dëshirën e vet për zot? A mos je ti (o Muhamed) kujdestar për të?[43]

nuk shpresonin se do të ringjallen në ditën e Kiametit për t'u shpërblyer sipas veprave që kanë bërë në dynja.

[41] Kur këta mohuesit të shohin ty, o i Dërguar, vetëm të dallin, duke thënë: "A ky është ai që pretendon se Allahu e ka dërguar si të dërguarin e Tij tek ne?!...

[42] Ai (Muhamedi ﷺ) pothuajse na largoi nga adhurimi i idhujve tanë me forcën e argumenteve dhe sqarimeve të tij, sikur të mos na kishte forcuar (këmbëngulja jonë) në adhurimin e tyre." Por ata do ta kuptojnë, kur të shohin dënimin që meritojnë, kush ka qenë më i humbur në fe: ata vetë apo Muhamedi ﷺ?

[43] Shiko me habi, o Muhamed, atë që i bindet dhe shkon pas dëshirës dhe epshit të vet ashtu si bindja ndaj Allahut, a mos je ti kujdestar dhe roje i tij, që ta kthesh në besim dhe në adhurimin e Allahut?! – Jo, por ti je vetëm përcjellës i mesazhit të Allahut.

أَمْ تَحْسَبُ أَنَّ أَكْثَرَهُمْ يَسْمَعُونَ أَوْ يَعْقِلُونَ ۚ إِنْ هُمْ إِلَّا كَٱلْأَنْعَـٰمِ ۖ بَلْ هُمْ أَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٤٤﴾

44. Apo mendon se shumica e tyre dëgjojnë ose kuptojnë? Ata nuk janë veçse si bagëtitë. Madje, ata janë më të humbur (se bagëtitë) në rrugë (drejtim).[44]

أَلَمْ تَرَ إِلَىٰ رَبِّكَ كَيْفَ مَدَّ ٱلظِّلَّ وَلَوْ شَآءَ لَجَعَلَهُۥ سَاكِنًا ثُمَّ جَعَلْنَا ٱلشَّمْسَ عَلَيْهِ دَلِيلًا ﴿٤٥﴾

45. A nuk e sheh ti se si Zoti yt e ka zgjatur hijen (e agimit)? Sikur të donte, do ta bënte të palëvizshme. Pastaj e bëmë diellin tregues të saj,[45]

ثُمَّ قَبَضْنَـٰهُ إِلَيْنَا قَبْضًا يَسِيرًا ﴿٤٦﴾

46. pastaj e tërheqim atë (hijen) drejt Nesh, me tërheqje graduale.[46]

وَهُوَ ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ ٱلَّيْلَ لِبَاسًا وَٱلنَّوْمَ سُبَاتًا وَجَعَلَ ٱلنَّهَارَ نُشُورًا ﴿٤٧﴾

47. Është Ai që jua ka bërë natën mbulesë dhe gjumin pushim, kurse ditën jua ka bërë ringjallje (kthim në jetë e lëvizje).[47]

---

[44] Apo mos mendon, o Muhamed, se shumica e atyre idhujtarëve që tallen me ty i dëgjojnë apo i kuptojnë shpalljet dhe provat Tona? Ata nuk janë veçse si bagëtitë që nuk u bën dobi ajo që dëgjojnë, madje këta janë më të humbur se bagëtitë, sepse ato i nënshtrohen atij që i drejton dhe i binden atij, kurse këta idhujtarët nuk i nënshtrohen Zotit të tyre dhe nuk janë mirënjohës të mirësive të Tij, por janë mosmirënjohës dhe të pabindur ndaj Krijuesit dhe Zotit të tyre.

[45] A nuk e sheh, o Muhamed, se si Allahu e ka zgjatur hijen nga lindja e agimit deri në lindjen e diellit? Sikur të donte, Ai do ta bënte atë të qëndrueshme e të palëvizshme, që dielli të mos e zhdukte. Pastaj Ne e bëmë diellin shenjë, me të cilin njeriu e dallon gjendjen e hijes.

[46] Pastaj hija fillon të zvogëlohet pak nga pak; sa më shumë të ngrihet dielli, aq më shumë zvogëlohet ajo. Kjo është ndër argumentet e fuqisë dhe madhështisë së Allahut, dhe se vetëm Ai e meriton adhurimin, askush tjetër përveç Tij.

[47] Allahu i Lartësuar është Ai që jua bëri natën mbulesë me errësirën e saj, ashtu siç ju mbulon rroba; dhe e bëri gjumin pushim dhe shlodhje për trupat tuaj; kurse ditën jua bëri ringjallje dhe gjallëri, që të shpërndaheni në tokë dhe të kërkoni mjetet e jetesës suaj.

وَهُوَ ٱلَّذِىٓ أَرۡسَلَ ٱلرِّيَٰحَ بُشۡرَۢا بَيۡنَ يَدَىۡ رَحۡمَتِهِۦۚ وَأَنزَلۡنَا مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً طَهُورًا ﴿٤٨﴾

48. Dhe është Ai që i dërgon erërat si lajm të gëzueshëm para mëshirës së Tij, dhe Ne lëshojmë nga qielli ujë të pastër,[48]

لِّنُحۡۦِىَ بِهِۦ بَلۡدَةً مَّيۡتًا وَنُسۡقِيَهُۥ مِمَّا خَلَقۡنَآ أَنۡعَٰمًا وَأَنَاسِىَّ كَثِيرًا ﴿٤٩﴾

49. që me të (ujin) ta ngjallim një tokë të vdekur dhe t'u japim për të pirë shumë prej krijesave që Ne i kemi krijuar: bagëti dhe njerëz.[49]

وَلَقَدۡ صَرَّفۡنَٰهُ بَيۡنَهُمۡ لِيَذَّكَّرُواْ فَأَبَىٰٓ أَكۡثَرُ ٱلنَّاسِ إِلَّا كُفُورًا ﴿٥٠﴾

50. Ne e shpërndajmë atë (ujin e shiut) mes tyre që ata të përkujtojnë (mirësinë e Allahut), por shumica e njerëzve nuk pranojnë veçse mohimin (mosmirënjohjen).[50]

وَلَوۡ شِئۡنَا لَبَعَثۡنَا فِى كُلِّ قَرۡيَةٖ نَّذِيرًا ﴿٥١﴾

51. Sikur të donim, do të dërgonim në çdo qytet nga një paralajmërues;[51]

---

[48] Dhe është Allahu Ai që i dërgon erërat, të cilat bartin retë dhe u japin njerëzve lajmin e gëzueshëm për shiun – si mëshirë prej Tij. Dhe Ne zbritëm nga qielli ujë me të cilin njerëzit pastrohen;

[49] Që me të (ujin e qiellit) të nxjerrim bimë në një vend ku më parë nuk kishte gjë; që toka e thatë dhe e shkretë të gjallërohet pas vdekjes së saj; dhe me atë ujë t'u japim të pinë shumë prej krijesave Tona: bagëti dhe njerëz.

[50] Ne e shpërndajmë shiun, duke e zbritur në një tokë të caktuar, ndërsa një tjetër e lëmë pa shi; që ata, mbi të cilët zbresim shiun, të kujtojnë mirësinë e Allahut mbi ta dhe të jenë mirënjohës; kurse ata që u është ndaluar shiu, të reflektojnë, të kthehen me pendim tek Allahu i Madhëruar, që Ai t'i mëshirojë dhe t'i furnizojë me shi. Por shumica e njerëzve nuk bëjnë gjë tjetër veçse mohojnë mirësitë Tona, siç thonë disa: 'Na ra shi falë këtij apo atij ylli'.

[51] Sikur të donim, Ne do të kishim dërguar në çdo qytet një paralajmërues, që t'i thërrasë njerëzit tek Allahu i Lartësuar dhe t'i paralajmërojë nga dënimi i Tij. Por Ne të kemi bërë ty, o Muhamed, të dërguar për të gjithë banorët e Tokës dhe të kemi urdhëruar që t'ua përcjellësh atyre këtë Kuran.

فَلَا تُطِعِ ٱلْكَـٰفِرِينَ وَجَـٰهِدْهُم بِهِۦ جِهَادًا كَبِيرًا ﴿٥٢﴾

52. Prandaj mos iu bind mohuesve, por luftoji ata me të (me Kuranin) një luftë të madhe.[52]

۞ وَهُوَ ٱلَّذِى مَرَجَ ٱلْبَحْرَيْنِ هَـٰذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ وَهَـٰذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ وَجَعَلَ بَيْنَهُمَا بَرْزَخًا وَحِجْرًا مَّحْجُورًا ﴿٥٣﴾

53. Është Ai që i bashkoi dy detet: njëri i ëmbël e i freskët, kurse tjetri i kripur e i hidhur; dhe ka bërë ndërmjet tyre një pengesë dhe një ndalesë të pakapërcyeshme.[53]

وَهُوَ ٱلَّذِى خَلَقَ مِنَ ٱلْمَآءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُۥ نَسَبًا وَصِهْرًا ۗ وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا ﴿٥٤﴾

54. Dhe është Ai që nga uji krijoi njeriun, pastaj e bëri atë me lidhje gjaku dhe lidhje krushqie. Zoti yt është i Plotfuqishëm.[54]

---

[52] Prandaj, mos ju bind jobesimtarëve në lënien e asgjëje nga ajo me të cilën je dërguar, o uhamed, por jep gjithë mundin tënd në përcjelljen e mesazhit, dhe luftoji ata me këtë Kuran një luftë të madhe, pa asnjë lodhje apo dobësim.

[53] Allahu është Ai që i ka bashkuar dy detet, apo dy llojet e ujërave në Tokë: njërin të ëmbël, të këndshëm për t'u pirë (uji i lumenjve e liqeneve), dhe tjetrin shumë të kripur (uji i detërave dhe oqeaneve); dhe ka vendosur ndërmjet tyre një pengesë që ndalon secilin prej tyre ta prishë tjetrin dhe një ndalim që asnjëri të mos depërtojë tek tjetri – uji i kripur i detërave dhe oqeaneve nuk depërton në ujin e ëmbël të lumenjve dhe liqeneve të Tokës, që të mund t'i prishte ato dhe t'i linte njerëzit, kafshët dhe bimët pa ujë të pijshëm; dhe po ashtu uji i lumenjve nuk e prish ujin e detit dhe nuk ia largon kripën atij, sado që të derdhet në det; dhe kjo është nga Urtësia e Allahut, Fuqia dhe Mirësia e Tij ndaj njeriut, në mënyrë që ky të jetë mirënjohës ndaj Allahut dhe të adhurojë vetëm Atë, ashtu si i takon Atij.

[54] Dhe është Allahu Ai që nga pika e ujit (sperma) krijoi pasardhësit e njeriut, meshkuj e femra, dhe i bëri ata me lidhje gjaku dhe lidhje krushqie. Zoti yt është i Plotfuqishëm për të krijuar çfarë të dojë.

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَنفَعُهُمْ وَلَا يَضُرُّهُمْ ۗ وَكَانَ ٱلْكَافِرُ عَلَىٰ رَبِّهِۦ ظَهِيرًا ﴿٥٥﴾

55. Megjithatë, në vend Allahut, ata adhurojnë gjëra që nuk u sjellin as dobi, as dëm. E jobesimtari është gjithmonë ndihmës (i djallit) kundër Zotit të tij.[55]

-364-

وَمَآ أَرْسَلْنَـٰكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٥٦﴾

56. Ne të kemi dërguar ty (o Muhamed) vetëm si sjellës të lajmit të mirë dhe paralajmërues.[56]

قُلْ مَآ أَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِلَّا مَن شَآءَ أَن يَتَّخِذَ إِلَىٰ رَبِّهِۦ سَبِيلًا ﴿٥٧﴾

57. Thuaj: "Unë nuk ju kërkoj për këtë (mesazh) ndonjë shpërblim, por kush të dojë, le të ndjekë rrugën drejt Zotit të tij."[57]

وَتَوَكَّلْ عَلَى ٱلْحَىِّ ٱلَّذِى لَا يَمُوتُ وَسَبِّحْ بِحَمْدِهِۦ ۚ وَكَفَىٰ بِهِۦ بِذُنُوبِ عِبَادِهِۦ خَبِيرًا ﴿٥٨﴾

58. Dhe mbështetu tek i Përjetshmi, i Cili nuk vdes kurrë, dhe madhëroje Atë me falënderim. Mjafton që Ai është plotësisht i Dijshëm për mëkatet e robërve të Vet.[58]

---

[55] Megjithë këto argumente për fuqinë e Allahut dhe mirësitë e Tij ndaj krijesave, jobesimtarët adhurojnë, përveç Allahut, diçka që nuk u sjell as dobi nëse e adhurojnë, as dëm nëse e braktisin. Vërtet, jobesimtari bëhet ndihmës i djallit kundër Zotit të tij, duke i bërë shok Allahut në adhurim dhe duke e ndihmuar atë në mëkat ndaj Tij.

[56] Ne të kemi dërguar ty, o i Dërguar, vetëm si përgëzues për besimtarët me Xhenetin dhe si paralajmërues për jobesimtarët me Zjarrin.

[57] Thuaju atyre tek të cilët je dërguar, o Muhamed: "Unë nuk kërkoj nga ju asnjë shpërblim për përcjelljen e mesazhit të Allahut, por kushdo që dëshiron të udhëzohet, të ndjekë rrugën e së vërtetës drejt Zotit të tij dhe të japë nga pasuria e tij për kënaqësinë e Allahut, le ta bëjë. Unë nuk ju detyroj, sepse kjo është në të mirë të vetes suaj."

[58] Dhe mbështetu tek Allahu, i Cili i ka të gjitha cilësitë e jetës së përsosur, ashtu si i takon madhështisë së Tij, dhe i Cili nuk vdes kurrë, dhe madhëroje Atë duke e pastruar nga çdo

ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِى سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ ٱسْتَوَىٰ عَلَى ٱلْعَرْشِ ۚ ٱلرَّحْمَـٰنُ فَسْـَٔلْ بِهِۦ خَبِيرًا ﴿٥٩﴾

59. Tek Ai (mbështetu), i Cili krijoi qiejt dhe Tokën dhe gjithçka që është ndërmjet tyre në gjashtë ditë, pastaj u lartësua mbi Arsh (Fron). Ai është i Gjithëmëshirshmi – pyet për Të Atë që është i Gjithëdijshëm.[59]

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ ٱسْجُدُوا۟ لِلرَّحْمَـٰنِ قَالُوا۟ وَمَا ٱلرَّحْمَـٰنُ أَنَسْجُدُ لِمَا تَأْمُرُنَا وَزَادَهُمْ نُفُورًا ۩ ﴿٦٠﴾

60. E kur atyre u thuhet: 'Bëjini sexhde të Gjithëmëshirshmit', ata thonë: 'E çfarë është i Gjithëmëshirshmi? A t'i biem në sexhde Atij që na urdhëron ti?!' – dhe kjo vetëm ua shton neverinë.[60]۩

تَبَارَكَ ٱلَّذِى جَعَلَ فِى ٱلسَّمَآءِ بُرُوجًا وَجَعَلَ فِيهَا سِرَٰجًا وَقَمَرًا مُّنِيرًا ﴿٦١﴾

61. I Lartësuar qoftë Ai, i Cili krijoi në qiell yjësi dhe vendosi në të një llambë ndriçuese (Diellin) dhe një Hënë që shndrit.[61]

---

e metë dhe mangësi. Dhe mjafton Allahu që është i Dijshëm për mëkatet e krijesave të Tij – asgjë nuk i fshihet prej tyre – dhe Ai do t'i llogarisë e do t'i shpërblejë për to.

[59] Mbështetu tek Ai, i Cili krijoi qiejt, tokën dhe gjithçka që gjendet ndërmjet tyre në gjashtë ditë, pastaj u lartësua mbi Arsh – d.m.th. u ngrit dhe u lartësua – me një lartësim që i përshtatet madhështisë së Tij. Ai është i Gjithëmëshirshmi. Pyet, o Muhamed, për Allahu , Atë që është i Dijshëm për Të. - Me këtë Allahu nënkupton Veten e Tij të Lartësuar, sepse vetëm Ai e di në mënyrë të plotë cilësitë, madhështinë dhe lavdinë e Tij. Dhe nuk ka asnjë nga krijesat që e njeh Allahun më mirë dhe nuk mund të flasë për Të më saktë se robi dhe i Dërguari i Tij, Muhamedi ﷺ.

[60] ۩ [Ajet Sexhde] Kur mohuesve e idhujtarëve u thuhet: 'Bëni sexhde para të Gjithëmëshirshmit dhe adhuroni vetëm Atë', ata thonë: 'Ne nuk e njohim të Gjithëmëshirshmin. A të biem në sexhde për Atij që ti na urdhëron, vetëm për t'u bindur urdhrit tënd?!' – dhe thirrja e tyre për t'iu bërë sexhde të Gjithëmëshirshmit vetëm ua shton largimin nga besimi dhe urrejtjen ndaj Tij.

[61] Të mëdha janë begatitë e të Gjithëmëshirshmit dhe të shumta janë të mirat e të Lartësuarit, i Cili vendosi në qiell yjësitë e mëdha me pozicionet e tyre, dhe vendosi në të

وَهُوَ ٱلَّذِى جَعَلَ ٱلَّيْلَ وَٱلنَّهَارَ خِلْفَةً لِّمَنْ أَرَادَ أَن يَذَّكَّرَ أَوْ أَرَادَ شُكُورًا ﴿٦٢﴾

62. Është Ai që e bëri natën dhe ditën të pasojnë njëra-tjetrën, (si provë) për atë që do të përkujtojë ose do të jetë mirënjohës.[62]

وَعِبَادُ ٱلرَّحْمَـٰنِ ٱلَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى ٱلْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ ٱلْجَـٰهِلُونَ قَالُوا۟ سَلَـٰمًا ﴿٦٣﴾

63. Robërit e të Gjithëmëshirshmit janë ata që ecin mbi Tokë me qetësi dhe, kur injorantët u drejtohen atyre (me fjalë të papërshtatshme), ata përgjigjen vetëm me 'paqe';[63]

وَٱلَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَـٰمًا ﴿٦٤﴾

64. dhe ata që e kalojnë natën për Zotin e tyre, duke bërë sexhde dhe duke qëndruar në këmbë (në namaz);[64]

وَٱلَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا ٱصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ ۖ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا ﴿٦٥﴾

65. dhe ata që thonë: "O Zoti ynë, largoje prej nesh dënimin e Xhehenemit! Vërtet, dënimi i tij është i pandërprerë![65]

Diellin, si një llambë që ndriçon duke djegur lëndën që ka brenda saj, dhe Hënën që shndrit nga drita e Diellit.

[62] Allahu është Ai që e ka bërë natën dhe ditën të ndjekin njëra-tjetrën, ku njëra vjen pas tjetrës, për atë që dëshiron të marrë mësim prej kësaj si provë dhe dëshmi e besimit në Krijuesin dhe Rregulluesin, ose për atë që dëshiron të jetë falënderues ndaj Allahut për mirësitë dhe begatitë e Tij, që vijnë si rezultat i kësaj mrekullie të pasimit të ditës dhe natës që ndjekin njëra-tjetrën.

[63] Dhe robërit e të Gjithëmëshirshmit, të drejtët, ecin mbi tokë me qetësi dhe me përulësi. Kur injorantët e pamend u drejtohen me fjalë fyese dhe lënduese, ata u përgjigjen me paqe: me fjalë të mira dhe me një gjuhë nga e cila janë të mbrojtur nga gjynahet dhe nga kthimi i fyerjes me të ngjashmen.

[64] Dhe, robërit e të Gjithëmëshirshmit janë ata që e shtojnë faljen e namazit të natës, duke qenë të sinqertë në të për Zotin e tyre, të përulur ndaj Tij me sexhde dhe qëndrim të gjatë në këmbë, në namaz.

[65] Dhe ata, të cilët megjithë përkushtimin e tyre në adhurim, e kanë frikë Allahun dhe e lutin Atë t'i shpëtojë nga dënimi i Xhehenemit, sepse dënimi i tij i ndjek dhe i shoqëron pandërprerë ata që hyjnë në të.

إِنَّهَا سَآءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ﴿٦٦﴾

66. Vërtet, ai (Xhehenemi) është vendbanim dhe qëndrim i tmerrshëm!”;[66]

وَٱلَّذِينَ إِذَآ أَنفَقُواْ لَمْ يُسْرِفُواْ وَلَمْ يَقْتُرُواْ وَكَانَ بَيْنَ ذَٰلِكَ قَوَامًا ﴿٦٧﴾

67. dhe ata që kur shpenzojnë, as nuk e teprojnë as nuk e shtrëngojnë (dorën), por janë të matur, të mësëm ndërmjet këtyre dy skajeve;[67]

وَٱلَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ ٱللَّهِ إِلَٰهًا ءَاخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ ٱلنَّفْسَ ٱلَّتِى حَرَّمَ ٱللَّهُ إِلَّا بِٱلْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ ۚ وَمَن يَفْعَلْ ذَٰلِكَ يَلْقَ أَثَامًا ﴿٦٨﴾

68. dhe ata që, përveç Allahut, nuk adhurojnë ndonjë zot tjetër, nuk e vrasin atë njeri që Allahu e ka ndaluar (ta vrasin), përveçse me të drejtë dhe nuk bëjnë kurvëri. E kush bën ndonjërën prej këtyre, do të hasë dënim të rëndë;[68]

يُضَٰعَفْ لَهُ ٱلْعَذَابُ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِۦ مُهَانًا ﴿٦٩﴾

69. Atij do t’i dyfishohet dënimi Ditën e Kiametit dhe do të qëndrojë në të, i poshtëruar përgjithmonë.[69]

---

[66] Vërtet, Xhehenemi është vendi më i keq për të qëndruar dhe për të banuar.

[67] Robërit e të Gjithëmëshirshmit janë ata, të cilët kur shpenzojnë nga pasuria e tyre, nuk e kalojnë kufirin në dhënie, as nuk e ngushtojnë dorën tepër në shpenzim, por shpenzimi i tyre është i mesëm – ndërmjet shpërdorimit dhe koprracisë.

[68] Dhe robërit e Allahut janë ata që e njësojnë Allahun dhe nuk i luten e nuk adhurojnë ndonjë tjetër përveç Tij; ata që nuk e vrasin atë njeri që Allahu e ka ndaluar të vritet, përveçse në rastet kur është e drejtë ta bësh këtë: si ai që mohon pasi ka besuar, ose ai që bën kurvëri pasi është i martuar, ose ai që vret një njeri tjetër padrejtësisht; dhe ata që nuk bëjnë kurvëri, por i ruajnë vetet e tyre, përveçse me bashkëshortet e tyre ose me ato që i kanë në pronësi të ligjshme. Kushdo që kryen ndonjë prej këtyre mëkateve të mëdha, do të përballet në botën tjetër me dënim të rëndë.

[69] Atij që bën ndonjë nga mëkatët e mëdha të mësipërme, do t’i dyfishohet dënimi Ditën e Kiametit dhe do të qëndrojë në të, i poshtëruar e i përbuzur. (Ky paralajmërim me përjetësi është për atë që i ka bërë të gjitha këto mëkate së bashku, ose për atë që i ka shoqëruar Allahut ortakë.)

إِلَّا مَن تَابَ وَءَامَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَٰلِحًا فَأُوْلَٰٓئِكَ يُبَدِّلُ ٱللَّهُ سَيِّـَٔاتِهِمْ حَسَنَٰتٍ ۗ وَكَانَ ٱللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٧٠﴾

70. Përveç atyre që pendohen, besojnë dhe bëjnë vepra të mira; këtyre Allahu ua shndërron të këqijat në vepra të mira. Allahu është gjithmonë Falës, Mëshirëplotë.[70]

وَمَن تَابَ وَعَمِلَ صَٰلِحًا فَإِنَّهُۥ يَتُوبُ إِلَى ٱللَّهِ مَتَابًا ﴿٧١﴾

71. Kushdo që pendohet dhe bën vepra të mira – ai vërtet i është kthyer Allahut me një kthim të sinqertë.[71]

وَٱلَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ ٱلزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا۟ بِٱللَّغْوِ مَرُّوا۟ كِرَامًا ﴿٧٢﴾

72. (Robërit e të Gjithëmëshirshmit janë) dhe ata që nuk dëshmojnë rrejshëm, dhe kur kalojnë pranë të kotës (fjalëve apo veprave të pavlera), kalojnë me dinjitet;[72]

وَٱلَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا۟ بِـَٔايَٰتِ رَبِّهِمْ لَمْ يَخِرُّوا۟ عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا ﴿٧٣﴾

73. dhe ata të cilët, kur u përmenden shpalljet e Zotit të tyre, nuk bëhen para tyre as të shurdhër as të verbër;[73]

---

[70] Por kushdo që pendohet prej këtyre mëkateve me një pendim të sinqertë dhe beson me një besim të fortë, të shoqëruar me vepra të mira – atyre Allahu ua fshin mëkatet dhe ua zëvendëson me vepra të mira, për shkak të pendimit dhe keqardhjes së tyre. Allahu është Falës për këdo që pendohet dhe i Mëshirshëm ndaj robërve të Tij, pasi u mundësoi atyre të pendohen edhe pse e kundërshtuan me mëkatet më të mëdha.

[71] Kushdo që pendohet prej mëkateve që ka kryer dhe bën vepra të mira, me këtë ai i kthehet Allahut me një kthim të drejtë e të sinqertë. Atëherë Allahu ia pranon pendimin dhe ia shlyen mëkatet.

[72] Robërit e të Gjithëmëshirshmit janë ata që nuk dëshmojnë me gënjeshtër dhe nuk marrin pjesë në tubime ku përhapet ajo; dhe kur kalojnë pranë njerëzve të së kotës apo të së pavërtetës pa dashje, kalojnë duke u shmangur prej saj, duke e refuzuar me zemër dhe duke qenë të pastër prej saj, pa e pranuar as për veten e tyre e as duke e dëshiruar për të tjerët.

[73] Dhe, nga cilësitë e robërve të Mëshiruesit është se janë, ata të cilët, kur kështillohen me ajetet e Kur'anit dhe me dëshmitë e Njëshmërisë së Allahut, nuk bëjnë sikur nuk i dëgjuan, as sikur nuk i panë, si të ishin shurdhë e të verbër; përkundrazi, zemrat e tyre i kuptojnë ato, shpirtrat e tyre hapen ndaj tyre, dhe bien në sexhde për Allahun, të bindur e të nënshtruar.

وَٱلَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَٰجِنَا وَذُرِّيَّٰتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَٱجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا ﴿٧٤﴾

74. dhe ata që thonë: "Zoti ynë, dhurona nga bashkëshortet tona dhe nga pasardhësit tanë atë që gëzon sytë tanë, dhe bëna për shembull e udhëheqës për të devotshmit!"[74]

أُو۟لَٰٓئِكَ يُجْزَوْنَ ٱلْغُرْفَةَ بِمَا صَبَرُوا۟ وَيُلَقَّوْنَ فِيهَا تَحِيَّةً وَسَلَٰمًا ﴿٧٥﴾

75. Të tillët do të shpërblehen me dhomat e larta të Xhenetit për shkak të durimit të tyre, dhe aty do të priten me përshëndetje e paqe (selam).[75]

خَٰلِدِينَ فِيهَا ۚ حَسُنَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ﴿٧٦﴾

76. Ata do të qëndrojnë aty përjetësisht; sa vendbanim dhe qëndrim i mrekullueshëm është ai![76]

قُلْ مَا يَعْبَؤُا۟ بِكُمْ رَبِّى لَوْلَا دُعَآؤُكُمْ ۖ فَقَدْ كَذَّبْتُمْ فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَامًا ﴿٧٧﴾

77. Thuaj (o Muhamed): "Zoti im nuk do t'ju jepte asnjë rëndësi, sikur të mos ishte lutja juaj (adhurimi juaj për Të). Por ju e keni përgënjeshtruar (të vërtetën), prandaj dënimi do të jetë i pandashëm për ju."[77]

[74] Dhe ata që i luten Allahut duke thënë: "Zoti ynë, dhurona nga bashkëshortet dhe pasardhësit tanë atë që na gëzon sytë, ku gjejmë ngushëllim e lumturi, dhe bëna shembull që të ndiqemi në punë të mira!"

[75] Ata që janë përshkruar me cilësitë e mëparshme të robërve të Mëshiruesit, do të shpërblehen me gradat më të larta të Xhenetit, me dhomat e larta të tij; me mëshirën e Allahut dhe për shkak të durimit të tyre në bindje; dhe në Xhenet do t'i presë përshëndetja e engjëjve me paqe e selam, jetë e mirë dhe shpëtim nga çdo lloj e keqe.

[76] Ata do të jenë aty përgjithmonë, pa vdekje; sa i mrekullueshëm është ai vendbanim ku do të banojnë dhe ai vendqëndrim ku do të qëndrojnë përgjithmonë, pa dëshiruar kurrë të largohen prej tij.

[77] Allahu i Lartësuar njofton se Ai nuk i jep rëndësi njerëzve dhe nuk kujdeset për ta, përveçse kur ata e thërrasin dhe i drejtohen Atij me lutje të adhurimit (ibadetit) dhe lutje të kërkesës (duasë për nevoja). Por ju – o mohues – e përgënjeshtruat të vërtetën dhe refuzuat mesazhin e Tij. Prandaj, ky përgënjeshtrim do të sjellë mbi ju një dënim të pandashëm, që do t'ju ndjekë e ngjitet pas jush si kreditori pas borxhliut të vet. Ai dënim do t'ju shkatërrojë si në këtë botë, ashtu edhe në botën tjetër.

26. SURJA “ESH SHUARA” POETËT

(Mekase, 227 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

طسٓمٓ ﴿١﴾

1. Tā Sīn Mīm.[1]

تِلْكَ ءَايَٰتُ ٱلْكِتَٰبِ ٱلْمُبِينِ ﴿٢﴾

2. Këto janë ajetet e Librit të qartë.[2]

لَعَلَّكَ بَٰخِعٌ نَّفْسَكَ أَلَّا يَكُونُوا۟ مُؤْمِنِينَ ﴿٣﴾

3. Ndoshta do që të shkatërrosh veten (o Muhamed) pse ata nuk po bëhen besimtarë.[3]

إِن نَّشَأْ نُنَزِّلْ عَلَيْهِم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ ءَايَةً فَظَلَّتْ أَعْنَٰقُهُمْ لَهَا خَٰضِعِينَ ﴿٤﴾

4. Nëse do të dëshironim, Ne do t’u zbrisnim atyre një shenjë nga qielli, e qafët e tyre do të mbeteshin të përulur para saj.[4]

---

[1] Është folur më parë për shkronjat e ndara në fillim të sures El Bekare.

[2] Këto janë ajetet e Kuranit që shpjegon çdo gjë dhe që ndan mes udhëzimit dhe humbjes, dhe ky Kuran ka zbritur nga Allahu dhe nuk është vepër e Muhamedit (salallahu alejhi ue selem), por është shpallje nga Allahu tek ai.

[3] Ndoshta ti – o i dërguar – nga dëshira e madhe për udhëzimin e tyre, je gati të shkatërrosh veten, sepse ata nuk të besuan dhe nuk vepruan sipas udhëzimit tënd; pra mos e bëj këtë.

[4] Nëse do të dëshironim, do t’u zbrisnim përgënjeshtruesve nga populli yt, o Muhamed, një mrekulli frikësuese prej qiellit, e cila do t’i detyronte ata të besonin, e qafat e tyre do

وَمَا يَأۡتِيهِم مِّن ذِكۡرٖ مِّنَ ٱلرَّحۡمَٰنِ مُحۡدَثٍ إِلَّا كَانُواْ عَنۡهُ مُعۡرِضِينَ ٥

5. Sa herë që atyre u vjen ndonjë përkujtim i ri nga i Gjithëmëshirshmi, ata menjëherë i kthejnë shpinën.[5]

فَقَدۡ كَذَّبُواْ فَسَيَأۡتِيهِمۡ أَنۢبَٰٓؤُاْ مَا كَانُواْ بِهِۦ يَسۡتَهۡزِءُونَ ٦

6. Ata e përgënjeshtruan atë (Kuranin), por shumë shpejt do t'u vijnë lajmet e asaj për të cilën talleshin.[6]

أَوَلَمۡ يَرَوۡاْ إِلَى ٱلۡأَرۡضِ كَمۡ أَنۢبَتۡنَا فِيهَا مِن كُلِّ زَوۡجٖ كَرِيمٍ ٧

7. A nuk shohin ata në tokë, sa shumë çifte bimësh fisnike kemi bërë të mbijnë në të?[7]

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأٓيَةٗۖ وَمَا كَانَ أَكۡثَرُهُم مُّؤۡمِنِينَ ٨

8. Në këtë ka me të vërtetë një shenjë, por shumica e tyre (njerëzve) nuk janë besimtarë.[8]

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلرَّحِيمُ ٩

9. Dhe Zoti yt është me të vërtetë i Plotfuqishmi, Mëshirëploti.[9]

---

të bëheshin të përulura e të nënshtruara. Por Ne nuk e deshëm këtë, sepse besimi që ka vlerë është ai në të fshehtën (të padukshmen), i bërë me zgjedhje të lirë.

[5] Dhe nuk u vjen këtyre idhujtarëve përgënjeshtrues ndonjë këshillë (përkujtim) nga i Gjithëmëshirshmi, e shpallur rishtazi – njëra pas tjetrës – që t'u urdhërojë dhe t'u ndalojë, e t'u kujtojë fenë e vërtetë, veçse ata i kthejnë shpinën dhe nuk e pranojnë, e nuk mendojnë rreth saj.

[6] Idhujtarët e mohuesit e përgënjeshtruan Kuranin dhe talleshin me të, por shumë shpejt do t'u vijë lajmi i asaj që talleshin e përqeshnin, dhe dënimi do t'i godasë si shpërblim për kryeneçësinë e tyre ndaj Zotit të tyre.

[7] A e përgënjeshtruan ata (të vërtetën) dhe nuk shikuan tokën, në të cilën Ne bëmë të mbijnë çdo lloj bime të bukur dhe të dobishme, të cilën nuk ka fuqi ta bëjë të mbijë askush tjetër përveç Zotit të botëve?

[8] Vërtet, në nxjerrjen e bimës nga toka ka një shenjë të qartë për përsosmërinë e fuqisë së Allahut, por shumica e njerëzve nuk janë besimtarë dhe nuk do të besojnë.

[9] Dhe me të vërtetë Zoti yt, o Muhamed, është i Plotfuqishmi mbi çdo krijesë (asgjë nuk mund t'a pengonte nga dënimi i mohuesve), Mëshirëploti, mëshira e të Cilit ka përfshirë çdo gjë.

وَإِذْ نَادَىٰ رَبُّكَ مُوسَىٰٓ أَنِ ٱئْتِ ٱلْقَوْمَ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿١٠﴾

10. Dhe kur Zoti yt i thirri Musait: “Shko te populli i padrejtë:[10]

قَوْمَ فِرْعَوْنَ ۚ أَلَا يَتَّقُونَ ﴿١١﴾

11. populli i Faraonit. A nuk kanë frikë ata (nga dënimi Zotit)?”[11]

قَالَ رَبِّ إِنِّىٓ أَخَافُ أَن يُكَذِّبُونِ ﴿١٢﴾

12. Ai (Musai) tha: “O Zoti im, unë kam frikë se do të më përgënjeshtrojnë;[12]

وَيَضِيقُ صَدْرِى وَلَا يَنطَلِقُ لِسَانِى فَأَرْسِلْ إِلَىٰ هَٰرُونَ ﴿١٣﴾

13. Dhe më shtrëngohet kraharori dhe nuk më rrjedh fjala, prandaj dërgoje edhe Harunin (me mua).[13]

وَلَهُمْ عَلَىَّ ذَنۢبٌ فَأَخَافُ أَن يَقْتُلُونِ ﴿١٤﴾

14. Përveç kësaj, ata kanë kundër meje një krim, e frikësohem se do të më vrasin.”[14]

قَالَ كَلَّا ۖ فَٱذْهَبَا بِـَٔايَٰتِنَآ ۖ إِنَّا مَعَكُم مُّسْتَمِعُونَ ﴿١٥﴾

15. Ai (Allahu) tha: “Jo, kurrsesi! Shkoni të dy me provat Tona; Ne do të jemi me ju, do të dëgjojmë.[15]

---

[10] Dhe kujto, o i dërguar, kur Zoti yt i thirri Musait: Shko te populli zullumqar;

[11] Te populli i Faraonit, dhe thuaju atyre: “A nuk i frikësoheni dënimit të Allahut të Madhëruar, e ta lini atë në të cilën gjendeni prej mosbesimit dhe humbjes?”

[12] Musai tha: “O Zoti im, unë kam frikë se do të më përgënjeshtrojnë në mesazhin tim;

[13] Dhe gjoksi im ngushtohet dhe mbushet me pikëllim për shkak të mohimit të tyre, ndërsa gjuha ime nuk lëshohet lehtë në thirrje, prandaj dërgoje Xhibrilin me shpallje te vëllai im, Haruni, që të më ndihmojë dhe të jetë i dërguar bashkë me mua.

[14] Dhe unë kam mbi vete një faj për vrasjen e një njeriu prej tyre, që ishte një kopt, prandaj kam frikë se do të më vrasin për këtë.”

[15] Allahu i tha Musait: Kurrsesi, nuk do të të vrasin, dhe kërkesën tënde për (ndihmën e) Harunit e kam pranuar. Shkoni pra të dy me mrekullitë që tregojnë vërtetësinë tuaj; Ne jemi me ju me dijen, mbrojtjen dhe ndihmën Tonë, duke dëgjuar çdo gjë që do të thoni ju dhe që do të përgjigjen ata, dhe çdo gjë tjetër.

فَأْتِيَا فِرْعَوْنَ فَقُولَآ إِنَّا رَسُولُ رَبِّ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿١٦﴾

16. Shkoni te Faraoni e thuajini: Ne jemi të Dërguarit e Zotit të botëve;[16]

أَنْ أَرْسِلْ مَعَنَا بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ ﴿١٧﴾

17. Që të të themi: "Lëri bijtë e Izraelit të vijnë me ne!"[17]

قَالَ أَلَمْ نُرَبِّكَ فِينَا وَلِيدًا وَلَبِثْتَ فِينَا مِنْ عُمُرِكَ سِنِينَ ﴿١٨﴾

18. (Faraoni) tha: "A nuk të kemi rritur tek ne si fëmijë, dhe a nuk ke kaluar tek ne shumë vite të jetës sate?![18]

وَفَعَلْتَ فَعْلَتَكَ ٱلَّتِى فَعَلْتَ وَأَنتَ مِنَ ٱلْكَـٰفِرِينَ ﴿١٩﴾

19. Pastaj bëre atë vepër që bëre, duke qenë mosmirënjohës."[19]

قَالَ فَعَلْتُهَآ إِذًا وَأَنَا۠ مِنَ ٱلضَّآلِّينَ ﴿٢٠﴾

20. (Musai) tha: "E bëra atë (veprën) atëherë, kur isha nga të paditurit (dhe pa qëllim).[20]

فَفَرَرْتُ مِنكُمْ لَمَّا خِفْتُكُمْ فَوَهَبَ لِى رَبِّى حُكْمًا وَجَعَلَنِى مِنَ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿٢١﴾

21. Prandaj u largova nga ju kur ju frikësohesha, pastaj Zoti im më dha urtësi dhe më bëri prej të dërguarve.[21]

---

[16] Shkoni te Faraoni dhe thuajini atij: Ne jemi të dërguar te ti dhe te populli yt nga Zoti i botëve;

[17] Që të të themi: «T'i lirosh dhe t'i lejosh bijtë e Izraelit të vijnë me ne!»

[18] Faraoni i tha Musait, duke ia kujtuar me mendjemadhësi të mirat: «A nuk të kemi rritur në shtëpinë tonë kur ishe i vogël, dhe kalove vite nga jeta jote nën kujdesin tonë?!;

[19] Pastaj bëre një faj duke vrarë një burrë nga populli im, kur e godite e e shtyve, duke qenë mosmirënjohës ndaj meje dhe prej atyre që mohojnë zotërimin tim."

[20] **Musai iu përgjigj Faraonit: «**E bëra atë që the, para se Allahu të më shpallte dhe të më dërgonte si të dërguar.

[21] Prandaj dola prej jush, duke ikur në "Medjen", nga frika se mos më vrisnit për atë që e bëra pa qëllim. Pastaj Zoti im, nga mirësia e Tij, më dha profecinë dhe diturinë, dhe më bëri prej të dërguarve.

وَتِلْكَ نِعْمَةٌ تَمُنُّهَا عَلَيَّ أَنْ عَبَّدتَّ بَنِيٓ إِسْرَٰٓءِيلَ ﴿٢٢﴾

22. Dhe, a është kjo një mirësi që ti ma përmend mua, që ti i ke skllavëruar bijtë e Izraelit?”[22]

قَالَ فِرْعَوْنُ وَمَا رَبُّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٢٣﴾

23. (Faraoni) tha: “E çfarë është Zoti i botëve?”[23]

قَالَ رَبُّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَآ ۖ إِن كُنتُم مُّوقِنِينَ ﴿٢٤﴾

24. (Musai) tha: “Zoti i qiejve dhe i Tokës dhe i çfarë është ndërmjet tyre, nëse jeni të bindur.”[24]

قَالَ لِمَنْ حَوْلَهُۥٓ أَلَا تَسْتَمِعُونَ ﴿٢٥﴾

25. Ai (Faraoni) u tha atyre që ishin përreth: “A nuk po dëgjoni (çfarë thotë)?”[25]

قَالَ رَبُّكُمْ وَرَبُّ ءَابَآئِكُمُ ٱلْأَوَّلِينَ ﴿٢٦﴾

26. (Musai) tha: “Ai është Zoti juaj dhe Zoti i etërve tuaj të mëparshëm.”[26]

قَالَ إِنَّ رَسُولَكُمُ ٱلَّذِيٓ أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ لَمَجْنُونٌ ﴿٢٧﴾

27. (Faraoni) tha: “Me të vërtetë, i Dërguari juaj, që ju është dërguar, është i çmendur!”[27]

---

[22] Sa për atë rritje në shtëpinë tënde që ti e llogarit si një mirësi ndaj meje – a nuk i bëre bijtë e Izraelit skllevër, duke therur djemtë e tyre dhe duke lënë gjallë gratë e tyre?»

[23] Faraoni tha: “E ç’është Zoti i botëve, për të cilin ti pretendon se je i dërguari i Tij?”

[24] Musai tha: “Është Sunduesi dhe Rregulluesi i qiejve dhe i Tokës dhe i asaj që është ndërmjet tyre. Nëse jeni të bindur në këtë, atëherë besoni.”

[25] **Faraoni u tha krerëve të popullit të tij që e rrethonin:** “A nuk po dëgjoni fjalët e çuditshme të Musait, që pohon për ekzistencën e një Zoti tjetër përveç meje?”

[26] Musai tha: “Zoti, të cilin po ju ftoj t’i besoni, është Ai që ju ka krijuar ju dhe ka krijuar edhe etërit tuaj të hershëm. Si pra adhuroni atë që është i krijuar si ju, e që ka pasur etër që u shuan ashtu siç u shuan edhe etërit tuaj?”

[27] Faraoni u tha njerëzve të afërt të tij, duke nxitur zemërimin e tyre për ta përgënjeshtruar Musain: “Me të vërtetë, ky i dërguari juaj që është dërguar tek ju është i marrë; ai flet fjalë pa kuptim!”

قَالَ رَبُّ ٱلْمَشْرِقِ وَٱلْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَآ ۖ إِن كُنتُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾

28. (Musai) tha: "Zoti i Lindjes dhe i Perëndimit dhe i çfarë është ndërmjet tyre, nëse përdorni mendjen."[28]

قَالَ لَئِنِ ٱتَّخَذْتَ إِلَـٰهًا غَيْرِى لَأَجْعَلَنَّكَ مِنَ ٱلْمَسْجُونِينَ ﴿٢٩﴾

29. (Faraoni) tha: "Nëse merr ndonjë zot tjetër përveç meje, do të të bëj nga të burgosurit."[29]

قَالَ أَوَلَوْ جِئْتُكَ بِشَىْءٍ مُّبِينٍ ﴿٣٠﴾

30. (Musai) tha: "Edhe sikur të të sjell dëshmi të qartë?"[30]

قَالَ فَأْتِ بِهِۦٓ إِن كُنتَ مِنَ ٱلصَّـٰدِقِينَ ﴿٣١﴾

31. (Faraoni) tha: "Sillma, nëse je prej atyre që thonë të vërtetën."[31]

فَأَلْقَىٰ عَصَاهُ فَإِذَا هِىَ ثُعْبَانٌ مُّبِينٌ ﴿٣٢﴾

32. Atëherë ai (Musai) hodhi shkopin e vet dhe ai menjëherë u bë një gjarpër i vërtetë.[32]

وَنَزَعَ يَدَهُۥ فَإِذَا هِىَ بَيْضَآءُ لِلنَّـٰظِرِينَ ﴿٣٣﴾

33. Pastaj nxori dorën e vet, dhe ja, ajo u bë e bardhë për shikuesit.[33]

---

[28] Musai tha: "(Ai është) Zoti i lindjes dhe i perëndimit dhe i asaj që është ndërmjet tyre, si edhe i asaj që ndodh në to prej drite dhe errësire. Kjo kërkon që të besoni vetëm Atë, nëse jeni prej atyre që kanë mend dhe reflektim!"

[29] Faraoni i tha Musait duke e kërcënuar: "Nëse merr për vete ndonjë zot tjetër përveç meje, patjetër do të të fus në burg, ashtu siç kam burgosur edhe të tjerë."

[30] Musai tha: "Do të më bësh nga të burgosurit, edhe sikur të të sjell një dëshmi të prerë, nga e cila të bëhet e qartë se unë jam i vërtetë?"

[31] Faraoni tha: "Atëherë sillma dëshminë, nëse je prej atyre që thonë të vërtetën në atë që pretendon."

[32] Atëherë Musai hodhi shkopin e tij dhe ai u shndërrua në një gjarpër të vërtetë, jo mashtrim siç bëjnë magjistarët.

[33] Pastaj Musai nxori dorën nga xhepi i tij dhe ajo doli e bardhë, që shkëlqente, duke mahnitur shikuesit.

قَالَ لِلْمَلَإِ حَوْلَهُۥٓ إِنَّ هَٰذَا لَسَٰحِرٌ عَلِيمٌ ﴿٣٤﴾

34. (Faraoni) i tha parisë së tij, që e kishte përreth: "Ky qenka magjistar vërtet i ditur![34]

يُرِيدُ أَن يُخْرِجَكُم مِّنْ أَرْضِكُم بِسِحْرِهِۦ فَمَاذَا تَأْمُرُونَ ﴿٣٥﴾

35. Ai dëshiron t'ju nxjerrë juve nga toka juaj me magjinë e tij, kështu që çfarë më propozoni?"[35]

قَالُوٓاْ أَرْجِهْ وَأَخَاهُ وَٱبْعَثْ فِى ٱلْمَدَآئِنِ حَٰشِرِينَ ﴿٣٦﴾

36. Ata thanë: "Lëre atë dhe vëllain e tij për pak kohë, dhe dërgo mbledhës nëpër qytete,[36]

يَأْتُوكَ بِكُلِّ سَحَّارٍ عَلِيمٍ ﴿٣٧﴾

37. që të të sjellin çdo magjistar të aftë."[37]

فَجُمِعَ ٱلسَّحَرَةُ لِمِيقَٰتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ ﴿٣٨﴾

38. Dhe magjistarët u mblodhën në ditën e caktuar.[38]

وَقِيلَ لِلنَّاسِ هَلْ أَنتُم مُّجْتَمِعُونَ ﴿٣٩﴾

39. Dhe njerëzve u thuhej: "A jeni duke u mbledhur (për të parë)?[39]

[34] Faraoni u tha krerëve të popullit të tij, nga frika se mos besonin: "Me të vërtetë, Musai është një magjistar i aftë, i zoti!

[35] Ai është magjistar që dëshiron t'ju nxjerrë nga toka juaj me magjinë e tij. Çfarë mendimi më jepni për çështjen e tij, që të ndjek këshillën tuaj?"

[36] Paria e popullit të Faraonit i tha Faraonit: "Shtyje çështjen e Musait dhe Harunit, dhe dërgo nëpër qytete njerëz, që të mbledhin magjistarët;

[37] që të të sjellin çdo njeri që është mjeshtër në magji dhe i dalluar në të, që tja kalojnë Musait në magji."

[38] Magjistarët u mblodhën në ditën dhe kohën e caktuar, koha e paradites në ditën e festës, kur njerëzit liroheshin nga punët e tyre, mblidheshin dhe zbukuroheshin; kjo për t'u takuar me Musain.

[39] Njerëzit u nxitën të mblidheshin, me shpresën që fitorja të ishte në anën e magjistarëve.

لَعَلَّنَا نَتَّبِعُ ٱلسَّحَرَةَ إِن كَانُوا۟ هُمُ ٱلْغَـٰلِبِينَ ﴿٤٠﴾

40. Që të ndjekim magjistarët, nëse janë ata fituesit."[40]

فَلَمَّا جَآءَ ٱلسَّحَرَةُ قَالُوا۟ لِفِرْعَوْنَ أَئِنَّ لَنَا لَأَجْرًا إِن كُنَّا نَحْنُ ٱلْغَـٰلِبِينَ ﴿٤١﴾

41. Kur erdhën magjistarët, i thanë Faraonit: "A do të kemi shpërblim, nëse jemi ne fitues?"[41]

قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ إِذًا لَّمِنَ ٱلْمُقَرَّبِينَ ﴿٤٢﴾

42. Ai (Faraoni) tha: "Po, dhe do të jeni nga të afërtit e mi."[42]

قَالَ لَهُم مُّوسَىٰٓ أَلْقُوا۟ مَآ أَنتُم مُّلْقُونَ ﴿٤٣﴾

43. Musai u tha atyre: "Hidhni atë që keni për të hedhur."[43]

فَأَلْقَوْا۟ حِبَالَهُمْ وَعِصِيَّهُمْ وَقَالُوا۟ بِعِزَّةِ فِرْعَوْنَ إِنَّا لَنَحْنُ ٱلْغَـٰلِبُونَ ﴿٤٤﴾

44. Atëherë ata hodhën litarët dhe shkopinjtë e tyre dhe thanë: "Për madhështinë e Faraonit, ne jemi padyshim fituesit."[44]

فَأَلْقَىٰ مُوسَىٰ عَصَاهُ فَإِذَا هِىَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ ﴿٤٥﴾

45. Pastaj Musai hodhi shkopin e tij dhe -ja!- ai i përpiu menjëherë objektet e iluzionit të tyre.[45]

---

[40] Ne shpresojmë që fitorja të jetë për magjistarët, që kështu të qëndrojmë të patundur në fenë tonë.

[41] Kur magjistarët erdhën te Faraoni, i thanë atij: "A do të kemi shpërblim nga pasuria ose nga posti, nëse ne jemi ata që do ta mposhtim Musain?"

[42] Faraoni tha: "Po, do të keni tek unë atë shpërblim që kërkoni, dhe do të jeni nga të afërtit e mi."

[43] Musai u tha magjistarëve, duke dashur të asgjësonte magjinë e tyre dhe të tregonte se ajo që solli ai nuk ishte magji: "Hidhni atë që doni të hidhni nga magjia juaj."

[44] Atëherë ata hodhën litarët dhe shkopinjtë e tyre, dhe njerëzve iu duk sikur ato ishin gjarpërinj që lëviznin. Pastaj u betuan në madhështinë e Faraonit duke thënë: "Ne, me të vërtetë, jemi fitimtarët."

[45] Pasaj Musai hodhi shkopin e tij, e menjëherë ai u bë një gjarpër i madh, që përpiu gjithçka që ata kishin shpikur me mashtrim dhe falsifikim.

فَأُلْقِيَ ٱلسَّحَرَةُ سَـٰجِدِينَ ﴿٤٦﴾

46. Atëherë magjistarët ranë të përkulur me fytyrë në sexhde,[46]

قَالُوٓاْ ءَامَنَّا بِرَبِّ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿٤٧﴾

47. dhe thanë: "Ne besojmë në Zotin e botëve,[47]

رَبِّ مُوسَىٰ وَهَـٰرُونَ ﴿٤٨﴾

48. Zotin e Musait dhe të Harunit."[48]

قَالَ ءَامَنتُمْ لَهُۥ قَبْلَ أَنْ ءَاذَنَ لَكُمْ ۖ إِنَّهُۥ لَكَبِيرُكُمُ ٱلَّذِى عَلَّمَكُمُ ٱلسِّحْرَ فَلَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ۚ لَأُقَطِّعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُم مِّنْ خِلَـٰفٍ وَلَأُصَلِّبَنَّكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٩﴾

49. (Faraoni) tha: "A i besuat atij (Musait) para se t'ju jap leje unë? Ai padyshim është udhëheqësi juaj që ju ka mësuar magjinë. Por do ta shihni! Unë do t'jua pres duart dhe këmbët tërthorazi dhe do t'ju kryqëzoj të gjithëve."[49]

قَالُواْ لَا ضَيْرَ ۖ إِنَّآ إِلَىٰ رَبِّنَا مُنقَلِبُونَ ﴿٥٠﴾

50. Ata thanë: "S'ka gjë! Ne do të kthehemi patjetër te Zoti ynë.[50]

---

[46] Kur magjistarët e panë atë dhe e kuptuan se nuk ishte mashtrim i magjistarëve, besuan në Allahun dhe ranë në sexhde para Tij, me fytyrën në Tokë;

[47] duke thënë: "Ne besuam në Zotin e botëve,

[48] Zotin e Musait dhe Harunit.»

[49] Faraoni u tha magjistarëve me përçmim: «A i besuat Musait pa lejen time?» – dhe duke dashur t'i mashtrojë, tha: «Ai është i madhi juaj që ju ka mësuar magjinë. Por shumë shpejt do ta mësoni dënimin që do t'ju godasë: Patjetër që do t'ju pres duart dhe këmbët kryq, duke prerë dorën e djathtë dhe këmbën e majtë ose anasjelltas, dhe do t'ju var të gjithëve.»

[50] Magjistarët i thanë Faraonit: «Nuk ka dëm për ne nga ajo që do të na godasë prej dënimit të kësaj bote, ne do të kthehemi te Zoti ynë, dhe Ai do të na japë begatinë e përhershme.

إِنَّا نَطۡمَعُ أَن يَغۡفِرَ لَنَا رَبُّنَا خَطَٰيَٰنَآ أَن كُنَّآ أَوَّلَ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ ٥١

51. Ne shpresojmë që Zoti ynë të na falë gabimet tona, sepse ne ishim të parët që besuam."[51]

۞ وَأَوۡحَيۡنَآ إِلَىٰ مُوسَىٰٓ أَنۡ أَسۡرِ بِعِبَادِيٓ إِنَّكُم مُّتَّبَعُونَ ٥٢

52. Pastaj, Ne i shpallëm Musait: "Ik natën bashkë me robërit e Mi, se do të ndiqeni."[52]

فَأَرۡسَلَ فِرۡعَوۡنُ فِي ٱلۡمَدَآئِنِ حَٰشِرِينَ ٥٣

53. Atëherë Faraoni dërgoi mobilizues nëpër qytete.[53]

إِنَّ هَٰٓؤُلَآءِ لَشِرۡذِمَةٞ قَلِيلُونَ ٥٤

54. Dhe tha: "Këta janë vetëm një grup i vogël,[54]

وَإِنَّهُمۡ لَنَا لَغَآئِظُونَ ٥٥

55. që me të vërtetë na kanë tërbuar,[55]

وَإِنَّا لَجَمِيعٌ حَٰذِرُونَ ٥٦

56. por ne jemi të gjithë në gatishmëri."[56]

---

[51] Ne shpresojmë që Zoti ynë të na falë gjynahet tona, shirkun dhe të tjera, sepse ne ishim të parët që besuam nga populli yt.»

[52] Pastaj Allahu i shpalli Musait, paqja qoftë mbi të: «Udhëto natën me ata që kanë besuar nga bijtë e Izraelit, sepse Faraoni dhe ushtria e tij do t'ju ndjekin, që të mos ju arrijnë para se të mbërrini në det.»

[53] Atëherë Faraoni dërgoi ushtarët e tij – kur mori vesh për largimin e bijve të Izraelit – për të mbledhur ushtrinë e tij nga qytetet e mbretërisë së tij.

[54] Faraoni tha: «Me të vërtetë, bijtë e Izraelit që ikën me Musain janë një grup i vogël e i përçmuar,

[55] që na kanë tërbuar dhe na kanë mbushur zemrat me mllef, sepse kundërshtuan fenë tonë dhe dolën pa lejen tonë,

[56] por ne të gjithë jemi të kujdesshëm dhe plotësisht të përgatitur kundër tyre."

فَأَخْرَجْنَـٰهُم مِّن جَنَّـٰتٍ وَعُيُونٍ ﴿٥٧﴾

57. Kështu që Ne i nxorëm ata (Faraonin dhe popullin e tij) nga kopshtet dhe burimet,[57]

وَكُنُوزٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ ﴿٥٨﴾

58. nga thesaret dhe ndërtesat e tyre madhështore.[58]

كَذَٰلِكَ وَأَوْرَثْنَـٰهَا بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ ﴿٥٩﴾

59. Kështu ndodhi, dhe Ne ua lamë trashëgim ato bijve të Izraelit.[59]

فَأَتْبَعُوهُم مُّشْرِقِينَ ﴿٦٠﴾

60. Ata (ushtria e Faraonit) i ndoqën ata me lindjen e diellit.[60]

فَلَمَّا تَرَٰٓءَا ٱلْجَمْعَانِ قَالَ أَصْحَـٰبُ مُوسَىٰٓ إِنَّا لَمُدْرَكُونَ ﴿٦١﴾

61. Kur u përballën dy grupet, shokët e Musait thanë: “Ne me siguri do të kapemi.”[61]

قَالَ كَلَّآ ۖ إِنَّ مَعِىَ رَبِّى سَيَهْدِينِ ﴿٦٢﴾

62. Ai tha: “Kurrsesi! Me mua është Zoti im, Ai do të më udhëzojë.”[62]

---

[57] Dhe Allahu e nxori Faraonin dhe popullin e tij nga toka e Egjiptit, nga kopshtet dhe burimet e ujit,

[58] nga thesarët e arit dhe ndërtesat e bukura e madhështore.

[59] Kështu ndodhi, siç e përshkruam. Dhe pas mbytjes së Faraonit dhe ushtrisë së tij, të gjitha pasuritë e tyre ua lamë trashëgim bijve të Izraelit.

[60] Faraoni me ushtrinë e tij e ndoqi Musain dhe ata që ishin me të, në kohën e lindjes së diellit.

[61] Kur secili nga dy grupet e pa tjetrin, shokët e Musait thanë: “Me siguri, ushtria e Faraonit do të na arrijë dhe do të na shkatërrojë.”

[62] Musai u tha atyre: “Kurrsesi, nuk do të kapemi; me mua është Zoti im me ndihmë, Ai do të më udhëzojë dhe do të më drejtojë në atë që është shpëtimi im dhe i juaji.”

فَأَوْحَيْنَآ إِلَىٰ مُوسَىٰٓ أَنِ ٱضْرِب بِّعَصَاكَ ٱلْبَحْرَ ۖ فَٱنفَلَقَ فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَٱلطَّوْدِ ٱلْعَظِيمِ ﴿٦٣﴾

63. Dhe Ne i shpallëm Musait: "Godite detin me shkopin tënd!" Atëherë deti u nda, dhe çdo pjesë u bë si një mal i madh.[63]

وَأَزْلَفْنَا ثَمَّ ٱلْـَٔاخَرِينَ ﴿٦٤﴾

64. Dhe i tërhoqëm atje të tjerët.[64]

وَأَنجَيْنَا مُوسَىٰ وَمَن مَّعَهُۥٓ أَجْمَعِينَ ﴿٦٥﴾

65. Musain dhe ata që ishin me të, i shpëtuam të gjithë.[65]

ثُمَّ أَغْرَقْنَا ٱلْـَٔاخَرِينَ ﴿٦٦﴾

66. Pastaj i mbytëm të tjerët.[66]

إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَـَٔايَةً ۖ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُم مُّؤْمِنِينَ ﴿٦٧﴾

67. Me të vërtetë, në këtë ka një shenjë, por shumica e tyre (njerëzve) nuk janë besimtarë.[67]

---

[63] Atëherë Ne i shpallëm Musait: "Godite detin me shkopin tënd!" Ai e goditi, dhe deti u nda në dymbëdhjetë rrugë, sipas numrit të fiseve të bijve të Izraelit, dhe çdo pjesë e ndarë e detit u bë si një mal i madh.

[64] Dhe Ne e tërhoqëm atje Faraonin dhe popullin e tij derisa hynë në det.

[65] Musain dhe ata që ishin me të i shpëtuam të gjithë, nga mbytja dhe nga Faraoni. Deti qëndroi i ndarë derisa ata kaluan në tokë, në anën tjetër.

[66] Pastaj Ne e mbytëm Faraonin dhe ata që ishin me të duke e mbyllur detin mbi ta, pasi hynë në të duke ndjekur Musain dhe popullin e tij.

[67] Me të vërtetë, në atë që ndodhi ka një mësim të madh dhe një provë që tregon fuqinë e Allahut, por shumica e pasuesve të Faraonit nuk besuan, edhe pas kësaj shenje madhështore. Nga ata nuk besoi askush tjetër, përveç Asijes – gruaja e Faraonit, Hizekielit – besimtarit nga familja e Faraonit, dhe Merjemit, bija e Namusit, e cila tregoi vendin ku ishin eshtrat e Jusufit (paqja qoftë mbi të).

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلرَّحِيمُ ﴿٦٨﴾

68. Dhe me të vërtetë, Zoti yt është i Plotfuqishmi, Mëshirëploti.[68]

وَٱتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ إِبْرَٰهِيمَ ﴿٦٩﴾

69. Dhe tregoju atyre historinë e Ibrahimit.[69]

إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِۦ مَا تَعْبُدُونَ ﴿٧٠﴾

70. Kur i tha babait të vet dhe popullit të vet: "Çfarë adhuroni?"[70]

قَالُوا۟ نَعْبُدُ أَصْنَامًا فَنَظَلُّ لَهَا عَٰكِفِينَ ﴿٧١﴾

71. Ata thanë: "Ne adhurojmë idhuj dhe qëndrojmë tek ata me përkushtim."[71]

قَالَ هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ إِذْ تَدْعُونَ ﴿٧٢﴾

72. Ai tha: "A ju dëgjojnë ata kur ju luteni?[72]

أَوْ يَنفَعُونَكُمْ أَوْ يَضُرُّونَ ﴿٧٣﴾

73. Apo ju sjellin ndonjë dobi, apo ju bëjnë ndonjë dëm?"[73]

قَالُوا۟ بَلْ وَجَدْنَآ ءَابَآءَنَا كَذَٰلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿٧٤﴾

74. Ata thanë: "Jo, por i gjetëm etërit tanë duke bërë ashtu."[74]

---

[68] Dhe me të vërtetë, Zoti yt është i Plotfuqishmi, Mëshirëploti; me fuqinë e Tij shkatërroi jobesimtarët që përgënjeshtruan, dhe me mëshirën e Tij shpëtoi Musain dhe të gjithë ata që ishin me të.

[69] Dhe tregoju mohuesve – o i Dërguar – historinë e Ibrahimit,

[70] kur Ibahimi i tha babait të vet dhe popullit të vet: "Çfarë adhuroni ju?"

[71] Ata thanë: "Ne adhurojmë idhuj dhe vazhdojmë me përkushtim në adhurimin e tyre dhe në shërbim të tyre."

[72] Ibrahimi tha, duke i tërhequr vërejtjen për prishjen e besimit të tyre: «A ju dëgjojnë ata kur ju luteni atyre?

[73] Apo ju sjellin ndonjë dobi kur i adhuroni? Apo ju shkaktojnë ndonjë dëm nëse i lini pa adhuruar?"

[74] Ata thanë: "Asgjë nga këto nuk ndodh prej tyre, por ne i gjetëm etërit tanë duke i adhuruar, prandaj i imituam në atë që bënin."

قَالَ أَفَرَءَيْتُم مَّا كُنتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿٧٥﴾

75. Ai tha: “A e keni parë atë që adhuroni?[75]

أَنتُمْ وَءَابَآؤُكُمُ ٱلْأَقْدَمُونَ ﴿٧٦﴾

76. Ju dhe etërit tuaj të hershëm?[76]

فَإِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِّىٓ إِلَّا رَبَّ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿٧٧﴾

77. Me të vërtetë, ata janë armiq për mua, përveç Zotit të botëve,[77]

ٱلَّذِى خَلَقَنِى فَهُوَ يَهْدِينِ ﴿٧٨﴾

78. i Cili më ka krijuar dhe është Ai që më udhëzon;[78]

وَٱلَّذِى هُوَ يُطْعِمُنِى وَيَسْقِينِ ﴿٧٩﴾

79. i Cili më ushqen dhe më jep të pi;[79]

وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ ﴿٨٠﴾

80. dhe kur sëmurem, është Ai që më shëron;[80]

وَٱلَّذِى يُمِيتُنِى ثُمَّ يُحْيِينِ ﴿٨١﴾

81. i Cili më jep vdekjen e pastaj më ringjall;[81]

---

[75] Ibrahimi tha: “A pra e keni parë me vëmendje atë që adhuronit – idhujt që as nuk dëgjojnë, as nuk sjellin dobi, e as nuk bëjnë dëm –

[76] ju dhe etërit tuaj të hershëm para jush?

[77] Me të vërtetë, ato që i adhuroni në vend të Allahut janë armiq për mua; por Zotin e botëve, që është Sunduesi i tyre, vetëm Atë e adhuroj.

[78] Është Ai që më krijoi në formën më të bukur dhe më udhëzon drejt të mirave të kësaj bote dhe të botës tjetër.

[79] Është Ai që më furnizon me ushqim dhe pije.

[80] Dhe kur sëmurem, është Ai që më shëron dhe më jep shëndet.

[81] Është Ai që më jep vdekjen duke më marrë shpirtin, pastaj më ringjall Ditën e Kiametit – askush tjetër përveç Tij nuk ka fuqi për këtë.

وَٱلَّذِيٓ أَطۡمَعُ أَن يَغۡفِرَ لِي خَطِيٓـَٔتِي يَوۡمَ ٱلدِّينِ ٨٢

82. dhe tek i Cili shpresoj që të më falë gabimin tim Ditën e Gjykimit![82]

رَبِّ هَبۡ لِي حُكۡمٗا وَأَلۡحِقۡنِي بِٱلصَّٰلِحِينَ ٨٣

83. O Zoti im, më dhuro urtësi dhe më bashko me të mirët![83]

وَٱجۡعَل لِّي لِسَانَ صِدۡقٖ فِي ٱلۡأٓخِرِينَ ٨٤

84. Dhe bëj që të përmendem për mirë ndër brezat që do të vijnë,[84]

وَٱجۡعَلۡنِي مِن وَرَثَةِ جَنَّةِ ٱلنَّعِيمِ ٨٥

85. dhe më bëj nga trashëgimtarët e Xhenetit të begatisë.[85]

وَٱغۡفِرۡ لِأَبِيٓ إِنَّهُۥ كَانَ مِنَ ٱلضَّآلِّينَ ٨٦

86. Dhe fale babanë tim, sepse ai është nga të humburit.[86]

[82] Dhe është Ai tek i cili shpresoj të më falë gabimin tim Ditën e Shpërblimit. - Vetëm Allahu ka në dorë të mirën dhe të keqen time, dobishmërinë dhe dëmin tim. Ai është Zot i pushtetit dhe sundimit, i kësaj bote dhe i botës tjetër. Ndërsa idhujt që adhurohen përveç Tij nuk dëgjojnë, nuk sjellin dobi dhe nuk mund të dëmtojnë.

[83] Ibrahimi iu lut Zotit të vet: "O Zoti im, më dhuro dituri dhe kuptim, dhe më bashko me të drejtët, duke më mbledhur me ta në Xhenet."

[84] Dhe bëma që të kem një lavdërim të mirë dhe një përmendje të bukur tek ata që do të vijnë pas meje, deri në Ditën e Kiametit.

[85] Dhe bëma që të jem prej robërve të Tu, të cilëve Ti ua lë në trashëgim begatitë e Xhenetit.

[86] Kjo është një lutje e Ibrahimit, paqja qoftë mbi të, që Allahu ta shpëtonte babanë e tij nga humbja në udhëzim, ta falte dhe t'ia fshinte mëkatet, ashtu siç i kishte premtuar Ibrahimi babait të tij se do të lutej për të. Por kur iu bë e qartë se ai do të vazhdonte në kufër dhe shirk deri sa të vdiste, ai u largua prej tij (u distancua).

وَلَا تُخۡزِنِي يَوۡمَ يُبۡعَثُونَ ٨٧

87. Dhe mos më turpëro Ditën kur do të ringjallen,[87]

يَوۡمَ لَا يَنفَعُ مَالٞ وَلَا بَنُونَ ٨٨

88. ditën kur nuk do të vlejë as pasuria, as fëmijët,[88]

إِلَّا مَنۡ أَتَى ٱللَّهَ بِقَلۡبٖ سَلِيمٖ ٨٩

89. përveç atij që i vjen Allahut me një zemër të pastër.[89]

وَأُزۡلِفَتِ ٱلۡجَنَّةُ لِلۡمُتَّقِينَ ٩٠

90. (Atë ditë) Xheneti do t'u afrohet të devotshmëve,[90]

وَبُرِّزَتِ ٱلۡجَحِيمُ لِلۡغَاوِينَ ٩١

91. ndërsa Zjarri do t'u shfaqet të devijuarve.[91]

وَقِيلَ لَهُمۡ أَيۡنَ مَا كُنتُمۡ تَعۡبُدُونَ ٩٢

92. Dhe atyre do t'u thuhet: 'Ku janë ata që i adhuronit,[92]

مِن دُونِ ٱللَّهِ هَلۡ يَنصُرُونَكُمۡ أَوۡ يَنتَصِرُونَ ٩٣

93. përveç Allahut? A mund t'ju ndihmojnë ju, apo të ndihmojnë vetveten?'[93]

---

[87] Dhe mos më përfshij në poshtërim Ditën kur njerëzit do të dalin nga varret për llogari dhe shpërblim;

[88] Ditën kur pasuria dhe fëmijët nuk do t'i bëjnë dobi askujt prej robërve,

[89] përveç atij që i vjen Allahut me një zemër të pastër nga kufri, hipokrizia dhe ligësia.

[90] Atë ditë Xheneti do t'u afrohet atyre që u shmangën kufrit dhe mëkateve, dhe iu drejtuan Allahut me bindje.

[91] Ndërsa Zjarri i Xhehenemit do t'u shfaqet mohuesve, të cilët u larguan nga udhëzimi, guxuan ndaj të ndaluarave të Allahut dhe i përgënjeshtruan të dërguarit e Tij.

[92] Dhe të devijuarve do t'u thuhet me qortim: "Ku janë zotat tuaj që i adhuronit përveç Allahut,

[93] Ku janë zotat tuaj që i adhuronit përveç Allahut, dhe pretendonit se do të ndërmjetësonin për ju sot? A mund t'ju ndihmojnë ata, duke e larguar dënimin prej jush, apo të mbrojnë veten nga dënimi? – Asgjë nga këto nuk mund të bëjnë."

فَكُبۡكِبُواْ فِيهَا هُمۡ وَٱلۡغَاوُۥنَ ﴿٩٤﴾

94. Pastaj do të hidhen përmbys aty, ata (idhujt) dhe të devijuarit,[94]

وَجُنُودُ إِبۡلِيسَ أَجۡمَعُونَ ﴿٩٥﴾

95. dhe ushtritë e Iblisit, të gjithë së bashku.[95]

قَالُواْ وَهُمۡ فِيهَا يَخۡتَصِمُونَ ﴿٩٦﴾

96. Dhe aty (në Zjarr), duke u grindur mes tyre, do të thonë:[96]

تَٱللَّهِ إِن كُنَّا لَفِي ضَلَٰلٖ مُّبِينٍ ﴿٩٧﴾

97. "Për Allahun, ne kemi qenë në një humbje të qartë,[97]

إِذۡ نُسَوِّيكُم بِرَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ﴿٩٨﴾

98. kur ju barazonim me Zotin e botëve.[98]

وَمَآ أَضَلَّنَآ إِلَّا ٱلۡمُجۡرِمُونَ ﴿٩٩﴾

99. Dhe nuk na devijoi kush tjetër përveç kriminelëve.[99]

فَمَا لَنَا مِن شَٰفِعِينَ ﴿١٠٠﴾

100. Tashmë nuk kemi më as ndonjë ndërmjetësues,[100]

وَلَا صَدِيقٍ حَمِيمٖ ﴿١٠١﴾

101. e as ndonjë mik të afërt.[101]

---

[94] Atëherë idhujt do të mblidhen dhe do të hidhen përmbys në Xhehenem, bashkë me të devijuarit që i adhuronin ata,

[95] dhe me ushtarët e ndihmësit e Iblisit që ua zbukuruan atyre të keqen; askush prej tyre nuk do të shpëtojë.

[96] Duke pranuar gabimin e tyre, ndërsa grindeshin në Xhehenem me ata që i kishin devijuar, ata do të thonë:

[97] "Pasha Allahun, ne kemi qenë në një humbje të qartë në dynja, pa asnjë dyshim;

[98] kur ju barazonim me Zotin e botëve, i Cili është i Vetmi që meriton të adhurohet.

[99] Dhe nuk na hodhi në këtë përfundim të keq veçse kriminelët, të ligjtë, ushtarët e Iblisit, që na ftuan në adhurimin e dikujt tjetër përveç Allahut, dhe ne i ndoqëm.

[100] Nuk ka askush që të ndërmjetësojë për ne tek Allahu dhe të na shpëtojë nga dënimi i Tij,

[101] e as ndonjë mik të sinqertë që të ketë mëshirë për ne e të na ndihmojë.

فَلَوْ أَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنَكُونَ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٢﴾

102. Ah, sikur të kishim një mundësi kthimi, që të bëheshim prej besimtarëve!”[102]

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً ۖ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾

103. Me të vërtetë, në këtë ka një shenjë, por shumica e tyre (njerëzve) nuk janë besimtarë.[103]

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلرَّحِيمُ ﴿١٠٤﴾

104. Dhe me të vërtetë, Zoti yt është i Plotfuqishmi, Mëshirëploti.[104]

كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿١٠٥﴾

105. Populli i Nuhut i përgënjeshtroi të dërguarit.[105]

إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ نُوحٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٠٦﴾

106. Kur vëllai i tyre, Nuhu, u tha atyre: “A nuk e keni frikë Allahun?[106]

إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٠٧﴾

107. Me të vërtetë, unë jam një i dërguar besnik për ju;[107]

فَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١٠٨﴾

108. Prandaj kini frikë Allahun dhe bindmuni mua.[108]

---

[102] Ah, sikur të kishim një kthim në dynja, e të bëheshim prej besimtarëve të shpëtuar.

[103] Me të vërtetë, në historinë e Ibrahimit ka një mësim për ata që marrin këshillë, por shumica e atyre që e dëgjuan këtë histori nuk u bënë besimtarë.

[104] Dhe Zoti yt është i Plotfuqishmi, i Aftë të ndëshkojë përgënjeshtruesit, Mëshirëploti ndaj robërve të Tij besimtarë.

[105] Populli i Nuhut e përgënjeshtroi mesazhin e të dërguarit të tyre, dhe me këtë ata qenë përgënjeshtrues të të gjithë të dërguarve; sepse çdo i dërguar urdhëron për besimin në të gjithë të dërguarit.

[106] Kur vëllai i tyre, Nuhu (Paqja qoftë mbi të!) u tha atyre: “A nuk i frikësoheni Allahut duke lënë adhurimin e gjithçkaje tjetër përveç Tij?

[107] Me të vërtetë, unë jam për ju një i dërguar besnik në atë që ju përcjell.

[108] Prandaj bëjeni besimin një mbrojtje për veten tuaj nga dënimi i Allahut dhe bindmuni në atë që ju urdhëroj, që është adhurimi vetëm i Allahut.

وَمَآ أَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ ۖ إِنْ أَجْرِىَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿١٠٩﴾

109. Unë nuk ju kërkoj ndonjë shpërblim për këtë; shpërblimi im është vetëm te Zoti i botëve.[109]

فَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١١٠﴾

110. Prandaj kini frikë Allahun dhe bindmuni mua."[110]

قَالُوٓا۟ أَنُؤْمِنُ لَكَ وَٱتَّبَعَكَ ٱلْأَرْذَلُونَ ﴿١١١﴾ ۞

111. Ata thanë: 'A të besojmë ty, ndërkohë që ty të ndjekin vetëm më të ulëtit?'[111]

قَالَ وَمَا عِلْمِى بِمَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿١١٢﴾

112. Ai (Nuhu) tha: "Unë nuk di se çfarë bëjnë ata.[112]

إِنْ حِسَابُهُمْ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّى ۖ لَوْ تَشْعُرُونَ ﴿١١٣﴾

113. Llogaria e tyre është vetëm te Zoti im, sikur ta kuptonit.[113]

وَمَآ أَنَا۠ بِطَارِدِ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٤﴾

114. Unë nuk do t'i dëboj besimtarët.[114]

---

[109] Unë nuk kërkoj prej jush ndonjë shpërblim për përcjelljen e mesazhit; shpërblimi im është vetëm te Zoti i botëve, që vepron mbi krijesat e Tij.

[110] Prandaj ruajuni nga ndëshkimi i Allahut dhe bindmuni mua duke zbatuar urdhrat dhe duke ju shmangur ndalesave të Allahut.

[111] Populli i Nuhut i tha atij: "Si të të besojmë dhe të të ndjekim, kur ata që të ndjekin ty janë njerëzit më të varfër dhe më të ulët?"

[112] Nuhu, paqja qoftë mbi të, u përgjigj: Unë nuk jam i ngarkuar të di veprat e tyre; detyra ime është vetëm t'i thërras në besim. Vlera qëndron tek besimi, e jo tek prejardhja, pasuria apo zejet dhe profesionet.

[113] Llogaria e tyre për shpërblimin e veprave dhe gjendjen e brendshme i takon vetëm Zotit tim, i Cili është i Dijshëm për sekretet e zemrave. Sikur ta kuptonit këtë, nuk do ta thoshit këtë fjalë.

[114] "Unë nuk do t'i dëboj ata që besojnë në thirrjen time, cilado qoftë gjendja e tyre, për t'ju plotësuar dëshirën tuaj që të më besoni.

إِنْ أَنَا۠ إِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿١١٥﴾

115. Unë jam vetëm një paralajmërues i qartë.”[115]

قَالُوا۟ لَئِن لَّمْ تَنتَهِ يَـٰنُوحُ لَتَكُونَنَّ مِنَ ٱلْمَرْجُومِينَ ﴿١١٦﴾

116. Ata thanë: “Nëse nuk ndalesh, o Nuh, me siguri do të bëhesh prej të gurëzuarve.”[116]

قَالَ رَبِّ إِنَّ قَوْمِى كَذَّبُونِ ﴿١١٧﴾

117. Ai tha: “O Zoti im, populli im më përgënjeshtroi;[117]

فَٱفْتَحْ بَيْنِى وَبَيْنَهُمْ فَتْحًا وَنَجِّنِى وَمَن مَّعِىَ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٨﴾

118. prandaj gjyko mes meje dhe atyre me një gjykim të qartë, dhe më shpëto mua dhe ata që janë bashkë me mua prej besimtarëve.”[118]

فَأَنجَيْنَـٰهُ وَمَن مَّعَهُۥ فِى ٱلْفُلْكِ ٱلْمَشْحُونِ ﴿١١٩﴾

119. Dhe Ne e shpëtuam atë dhe ata që ishin me të në anijen e mbushur plot.[119]

ثُمَّ أَغْرَقْنَا بَعْدُ ٱلْبَاقِينَ ﴿١٢٠﴾

120. Pastaj i mbytëm të tjerët që mbetën pas.[120]

---

[115] Unë nuk jam tjetër veçse një paralajmërues i qartë; që jua kam bërë të qartë paralajmërimin dhe nuk jua kam fshehur aspak këshillën.

[116] Pastaj populli i Nuhut kaloi nga debati te kërcënimi, dhe i thanë atij: “Nëse nuk heq dorë, o Nuh, nga thirrja jote, me siguri do të jesh prej të vrarëve me gurë.”

[117] Kur Nuhu e dëgjoi këtë fjalë të tyre, iu lut Zotit të tij duke thënë: “O Zoti im, populli im këmbënguli në përgënjeshtrimin tim;

[118] prandaj gjyko mes meje dhe tyre me një gjykim me të cilin shkatërron ata që mohuan Njësinë Tënde dhe e përgënjeshtruan të dërguarin Tënd. Dhe më shpëto mua dhe ata që janë me mua prej besimtarëve nga ajo me të cilën i ndëshkon jobesimtarët.”

[119] Dhe Ne e shpëtuam Nuhun dhe ata që ishin me të në anijen e mbushur plot me lloje të ndryshme krijesash që ai mori me vete.

[120] Pastaj, pasi shpëtuam Nuhun dhe ata që ishin me të, Ne i mbytëm të tjerët që mbetën, të cilët nuk besuan nga populli i tij dhe e hodhën poshtë këshillën e tij.

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً ۖ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١٢١﴾

121. Me të vërtetë, në këtë ka një shenjë, por shumica e tyre (njerëzve) nuk janë besimtarë.[121]

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلرَّحِيمُ ﴿١٢٢﴾

122. Dhe me të vërtetë Zoti yt është i Plotfuqishmi, Mëshirëploti.[122]

كَذَّبَتْ عَادٌ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿١٢٣﴾

123. Adi i përgënjeshtroi të dërguarit.[123]

إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ هُودٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٢٤﴾

124. Kur vëllai i tyre, Hudi, u tha atyre : "A nuk e keni frikë Allahun?[124]

إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٢٥﴾

125. Me të vërtetë, unë jam një i dërguar besnik për ju.[125]

فَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١٢٦﴾

126. Prandaj kini frikë Allahun dhe bindmuni mua.[126]

---

[121] Me të vërtetë, në historinë e Nuhut dhe në shpëtimin e besimtarëve si dhe në shkatërrimin e përgënjeshtruesve ka një shenjë dhe një mësim të madh për ata që vijnë pas tyre, por shumica e atyre që e dëgjojnë këtë histori nuk besojnë në Allahun, në të Dërguarin e Tij dhe në Ligjin e Tij.

[122] Dhe me të vërtetë, Zoti yt është i Plotfuqishmi në hakmarrjen e Tij ndaj atyre që mohuan dhe kundërshtuan urdhrin e Tij, dhe i Mëshirëshmi ndaj robërve të Tij besimtarë.

[123] Fis'i Adit e përgënjeshtroi të dërguarin e tyre, Hudin – paqja qoftë mbi të – dhe me këtë ata qenë përgënjeshtrues të të gjithë të dërguarve, sepse thirrja e tyre ishte e njëjtë në thelb dhe në qëllim.

[124] Kur vëllai i tyre, Hudi -paqja qoftë mbi të-, u tha atyre: "A nuk i frikësoheni Allahut, që t'ia përkushtoni vetëm Atij adhurimin?

[125] Me të vërtetë, unë jam i dërguar tek ju për t'ju udhëzuar dhe këshilluar; ruaj besnikërisht mesazhin e Allahut dhe ua përcjell ashtu siç më ka urdhëruar Zoti im.

[126] Prandaj kini frikë nga ndëshkimi i Allahut dhe bindmuni në atë që ju solla prej Tij.

وَمَآ أَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ ۖ إِنْ أَجْرِىَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿١٢٧﴾

127. Unë nuk ju kërkoj ndonjë shpërblim për këtë; shpërblimi im është vetëm te Zoti i botëve.[127]

أَتَبْنُونَ بِكُلِّ رِيعٍ ءَايَةً تَعْبَثُونَ ﴿١٢٨﴾

128. A mos vallë, në çdo vend të lartë ndërtoni një shenjë dukjeje vetëm për t'u tallur?[128]

وَتَتَّخِذُونَ مَصَانِعَ لَعَلَّكُمْ تَخْلُدُونَ ﴿١٢٩﴾

129. Dhe ngrini kështjella, sikur do të jetoni përgjithmonë?[129]

وَإِذَا بَطَشْتُم بَطَشْتُمْ جَبَّارِينَ ﴿١٣٠﴾

130. Dhe kur godisni (në ndëshkim), e bëni me tirani?[130]

فَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١٣١﴾

131. Pra, kini frikë Allahun dhe bindmuni mua![131]

وَٱتَّقُوا۟ ٱلَّذِىٓ أَمَدَّكُم بِمَا تَعْلَمُونَ ﴿١٣٢﴾

132. Kini frikë Atë që ju furnizoi me atë që e dini,[132]

أَمَدَّكُم بِأَنْعَـٰمٍ وَبَنِينَ ﴿١٣٣﴾

133. ju furnizoi me bagëti dhe fëmijë,[133]

---

[127] Unë nuk ju kërkoj për udhëzimin tuaj në njësimin e Allahut asnjë lloj shpërblimi; shpërblimi im është vetëm tek Zoti i botëve.

[128] A ndërtoni në çdo vend të lartë një objekt madhështor në shenjë dukjeje dhe krenarie, prej nga shikoni poshtë dhe talleni me kalimtarët?

[129] Dhe ngrini pallate të fortifikuara dhe kështjella të larta, sikur do të qëndroni përgjithmonë në këtë botë e nuk do të vdisni.

[130] Dhe kur ushtroni dhunë ndaj ndonjë krijese me vrasje ose me goditje, e bëni këtë si tiranë të pamëshirshëm.

[131] Pra, frikësohuni nga Allahu dhe zbatoni atë që ju thërras unë, sepse është më e dobishme për ju.

[132] Kini frikë Allahun, i Cili ju dha prej mirësive të shumta që janë të qarta për ju:

[133] ju dha bagëti – deve, lopë e dele; dhe ju dha fëmijë;

وَجَنَّٰتٍ وَعُيُونٍ ﴿١٣٤﴾

134. me kopshte dhe me burime.[134]

إِنِّيٓ أَخَافُ عَلَيۡكُمۡ عَذَابَ يَوۡمٍ عَظِيمٖ ﴿١٣٥﴾

135. Me të vërtetë, unë kam frikë për ju dënimin e një Dite të Madhe."[135]

قَالُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡنَآ أَوَعَظۡتَ أَمۡ لَمۡ تَكُن مِّنَ ٱلۡوَٰعِظِينَ ﴿١٣٦﴾

136. Ata thanë: "Për ne është njësoj, a na këshillon, apo nuk je prej këshilluesve.[136]

إِنۡ هَٰذَآ إِلَّا خُلُقُ ٱلۡأَوَّلِينَ ﴿١٣٧﴾

137. Kjo është thjesht tradita e paraardhësve tanë,[137]

وَمَا نَحۡنُ بِمُعَذَّبِينَ ﴿١٣٨﴾

138. dhe ne nuk do të ndëshkohemi."[138]

فَكَذَّبُوهُ فَأَهۡلَكۡنَٰهُمۡۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأٓيَةٗۖ وَمَا كَانَ أَكۡثَرُهُم مُّؤۡمِنِينَ ﴿١٣٩﴾

139. Ata e përgënjeshtruan atë (Hudin), prandaj i shkatërruam. Me të vërtetë, në këtë ka një shenjë, por shumica e tyre (njerëzve) nuk janë besimtarë.[139]

---

[134] ju dha kopshte me fruta; dhe nxori për ju ujë nga burimet që rrjedhin.

[135] Hudi – paqja qoftë mbi të – u tha duke i paralajmëruar: "Unë kam frikë se, nëse këmbëngulni në atë ku jeni – në përgënjeshtrim, padrejtësi dhe mohimin e mirësive – Allahu do t'ju zbresë një dënim në një ditë me tmerr e ashpërsi të madhe."

[136] Ata i thanë: "Për ne është njësoj, qoftë nëse na këshillon e na frikëson, qoftë nëse nuk e bën; ne nuk do të besojmë tek ti."

[137] Dhe thanë: "Kjo, në të cilën jemi, nuk është gjë tjetër veçse feja dhe zakonet e të parëve tanë."

[138] "Dhe ne nuk do të ndëshkohemi për atë që bëjmë, nga ato me të cilat na ke paralajmëruar për dënim."

[139] Dhe vazhduan në përgënjeshtrimin e Hudit, prandaj Allahu i shkatërroi me një erë të ftohtë dhe shumë të fortë. Me të vërtetë, në këtë shkatërrim ka një mësim për ata që vijnë pas tyre, por shumica e atyre që e dëgjojnë historinë e tyre nuk do të besojnë.

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلرَّحِيمُ ﴿١٤٠﴾

140. Dhe me të vërtetë, Zoti yt është i Plotfuqishmi, Mëshirëploti.[140]

كَذَّبَتْ ثَمُودُ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿١٤١﴾

141. Themudi i përgënjeshtroi të dërguarit.[141]

إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ صَـٰلِحٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٤٢﴾

142. Kur vëllai i tyre, Salihu, u tha atyre: "A nuk e keni frikë Allahun?[142]

إِنِّى لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٤٣﴾

143. Me të vërtetë, unë jam një i dërguar besnik për ju.[143]

فَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١٤٤﴾

144. Prandaj, kini frikë Allahun dhe bindmuni mua.[144]

وَمَآ أَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ ۖ إِنْ أَجْرِىَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿١٤٥﴾

145. Unë nuk ju kërkoj ndonjë shpërblim për këtë; shpërblimi im është vetëm te Zoti i botëve.[145]

أَتُتْرَكُونَ فِى مَا هَـٰهُنَآ ءَامِنِينَ ﴿١٤٦﴾

146. A do t'ju lihet të jetoni këtu të sigurt,[146]

---

[140] Dhe Zoti yt është i Plotfuqishmi, që e realizon atë që dëshiron nga shkatërrimi i përgënjeshtruesve, i Mëshirëshmi ndaj besimtarëve.

[141] Fis'i Themudit e përgënjeshtroi vëllain e tyre, Salihun, në shpalljen dhe thirrjen e tij për Njësimin e Allahut, dhe me këtë ata qenë përgënjeshtrues të të gjithë të dërguarve, sepse të gjithë ata thërrasin në Njësimin e Allahut.

[142] Kur vëllai i tyre, Salihu, u tha atyre: "A nuk i frikësoheni dënimit të Allahut, që t'ia kushtoni vetëm Atij adhurimin?

[143] Unë jam i dërguar prej Allahut tek ju, ruaj besnikërisht këtë mesazh ashtu siç e mora prej Allahut,

[144] prandaj kini frikë nga ndëshkimi i Tij dhe zbatoni atë për të cilën ju thirra.

[145] Unë nuk kërkoj prej jush asnjë shpërblim për këshillën dhe udhëzimin tim; shpërblimi im është vetëm tek Zoti i botëve."

[146] A do t'ju lërë Zoti juaj në atë mirëqenie ku jeni, të qetë në këtë botë, të sigurt nga dënimi, zhdukja dhe vdekja?

فِي جَنَّٰتٖ وَعُيُونٖ ١٤٧

147. në kopshte dhe burime,[147]

وَزُرُوعٖ وَنَخۡلٖ طَلۡعُهَا هَضِيمٞ ١٤٨

148. në fusha të mbjella dhe palma hurmash me fruta të buta e të shijshme;[148]

وَتَنۡحِتُونَ مِنَ ٱلۡجِبَالِ بُيُوتٗا فَٰرِهِينَ ١٤٩

149. që ju të gdhendni në male shtëpi luksoze me krenari?[149]

فَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُونِ ١٥٠

150. Pra, kini frikë Allahun dhe bindmuni mua.[150]

وَلَا تُطِيعُوٓاْ أَمۡرَ ٱلۡمُسۡرِفِينَ ١٥١

151. Dhe mos iu bindni urdhrit të atyre që e teprojnë,[151]

ٱلَّذِينَ يُفۡسِدُونَ فِي ٱلۡأَرۡضِ وَلَا يُصۡلِحُونَ ١٥٢

152. atyre që bëjnë shkatërrime në Tokë dhe nuk përmirësojnë."[152]

قَالُوٓاْ إِنَّمَآ أَنتَ مِنَ ٱلۡمُسَحَّرِينَ ١٥٣

153. Ata thanë: "Ti je vetëm një i magjepsur.[153]

---

147 Në kopshte plot fruta e burime që rrjedhin,

148 në fusha të mbjella me bollëk dhe në palma hurmash me fruta të pjekura, të buta e të shijshme;

149 Mendoni se do të liheni të jetoni thjesht që të gdhendni shtëpi në male me mjeshtëri, plot mendjemadhësi dhe arrogancë?

150 Pra, frikësohuni nga ndëshkimi i Allahut dhe pranoni këshillën time, se nuk është ashtu si mendoni ju, dhe ju nuk do të jeni këtu përgjithmonë, dhe Allahu nuk ju ka krijuar thjesht që të mburreni me gdhëndjet tuaja nëpër male me mjeshtëri, por për të adhuruar Allahun.

151 Dhe mos ndiqni urdhrin e atyre që i kanë bërë padrejtësi vetes, që këmbëngulin në mëkat ndaj Allahut,

152 të cilët janë mësuar të bëjnë shkatërrim në tokë, pa asnjë lloj përmirësimi."

153 Njerëzit e fisit Themud i thanë profetit të tyre, Salihut (paqja qoftë mbi të!): "Ti nuk je tjetër veçse një nga ata që janë magjepsur shumë, sa që magjia të ka pushtuar mendjen.

مَآ أَنتَ إِلَّا بَشَرٞ مِّثۡلُنَا فَأۡتِ بِـَٔايَةٍ إِن كُنتَ مِنَ ٱلصَّـٰدِقِينَ ١٥٤

154. Ti nuk je veçse një njeri si ne, prandaj na sill një provë, nëse thua të vërteëtën."[154]

قَالَ هَـٰذِهِۦ نَاقَةٞ لَّهَا شِرۡبٞ وَلَكُمۡ شِرۡبُ يَوۡمٖ مَّعۡلُومٖ ١٥٥

155. Ai tha: "Ja, kjo është një deve; ajo do të ketë pjesën e saj të ujit, kurse ju do të keni pjesën tuaj në ditën e caktuar.[155]

وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُوٓءٖ فَيَأۡخُذَكُمۡ عَذَابُ يَوۡمٍ عَظِيمٖ ١٥٦

156. Mos e prekni me asgjë të keqe, se përndryshe do t'ju kapë dënimi i një dite të madhe."[156]

فَعَقَرُوهَا فَأَصۡبَحُواْ نَـٰدِمِينَ ١٥٧

157. Por ata e therën atë (devenë), dhe pastaj u penduan.[157]

فَأَخَذَهُمُ ٱلۡعَذَابُۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَـَٔايَةٗۖ وَمَا كَانَ أَكۡثَرُهُم مُّؤۡمِنِينَ ١٥٨

158. Kështu që i kapi dënimi. Me të vërtetë, në këtë ka një shenjë, por shumica e tyre (njerëzve) nuk janë besimtarë.[158]

---

[154] Ti nuk je veçse një njeri si ne, prej bijve të Ademit, e si mund të dallohesh mbi ne me shpalljen? Sill një argument të qartë që tregon vërtetësinë e misionit tënd, nëse je i sinqertë në pretendimin tënd se Allahu të ka dërguar tek ne."

[155] Salihu u tha atyre – pasi Allahu i solli një deve nga shkëmbi si provë, shenjë dhe mrekulli: "Kjo është deveja e Allahut. Ajo ka pjesën e saj nga uji në një ditë të caktuar, dhe ju keni pjesën tuaj në një ditë tjetër. Nuk ju lejohet të pini në ditën që është pjesa e saj, dhe asaj nuk i lejohet të pijë në ditën që është pjesa juaj.

[156] Mos i bëni asgjë të keqe dhe mos e prekni me asgjë që e dëmton, si goditje, therje apo diçka të ngjashme, që të mos ju shkatërrojë Allahu me një dënim të një dite me tmerr dhe ashpërsi të madhe."

[157] Por ata e therën devenë, pastaj u penduan për atë që kishin bërë, kur e kuptuan se dënimi ishte i pashmangshëm; por pendimi i tyre nuk u solli asnjë dobi.

[158] Atëherë zbriti mbi ta dënimi i Allahut, me të cilin i kishte paralajmëruar Salihu, paqja qoftë mbi të, dhe i shkatërroi. Me të vërtetë, në shkatërrimin e Themudit ka një mësim për këdo që merr këshillë nga ky përfundim, por shumica e njerëzve nuk janë besimtarë.

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلرَّحِيمُ ﴿١٥٩﴾

159. Dhe me të vërtetë, Zoti yt është i Plotfuqishmi, Mëshirëploti.[159]

كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿١٦٠﴾

160. Populli i Lutit i përgënjeshtroi të dërguarit.[160]

إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ لُوطٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٦١﴾

161. Kur vëllai i tyre, Luti, u tha atyre: "A nuk e keni frikë Allahun?[161]

إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٦٢﴾

162. Me të vërtetë, unë jam një i dërguar besnik për ju.[162]

فَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١٦٣﴾

163. Prandaj, kini frikë Allahun dhe bindmuni.[163]

وَمَآ أَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ ۖ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿١٦٤﴾

164. Unë nuk ju kërkoj asnjë shpërblim për këtë; shpërblimi im është vetëm te Zoti i botëve.[164]

---

[159] Dhe me të vërtetë, Zoti yt është i Plotfuqishmi, Mbizotëruesi që merr hak ndaj armiqve të Tij përgënjeshtrues, i Mëshirëshmi ndaj atyre që besuan nga krijesat e Tij.

[160] Populli i Lutit e përgënjeshtroi shpalljen e tij, dhe me këtë ata qenë përgënjeshtrues të të gjithë të dërguarve të Allahut, sepse ajo me të cilën ata erdhën – njësimi i Allahut dhe bazat e ligjeve – ishte një.

[161] Kur vëllai i tyre, Luti, u tha atyre: "A nuk i frikësoheni dënimit të Allahut?

[162] Unë jam i dërguar nga Zoti juaj, i besueshëm në përcjelljen e mesazhit të Tij tek ju.

[163] Prandaj ruajuni nga dënimi i Allahut për shkak të përgënjeshtrimit tuaj të të dërguarit të Tij dhe më ndiqni në atë që ju thërras.

[164] Unë nuk ju kërkoj asnjë shpërblim për thirrjen time për udhëzim; shpërblimi im është vetëm tek Zoti i botëve.

أَتَأْتُونَ ٱلذُّكْرَانَ مِنَ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿١٦٥﴾

165. A ju afroheni meshkujve prej njerëzve,[165]

وَتَذَرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمْ رَبُّكُم مِّنْ أَزْوَٰجِكُم ۚ بَلْ أَنتُمْ قَوْمٌ عَادُونَ ﴿١٦٦﴾

166. dhe lini gratë tuaja, që Zoti juaj i ka krijuar për ju?! Ju jeni vërtet një popull që i ka kaluar kufijtë.[166]

قَالُوا۟ لَئِن لَّمْ تَنتَهِ يَـٰلُوطُ لَتَكُونَنَّ مِنَ ٱلْمُخْرَجِينَ ﴿١٦٧﴾

167. Ata thanë: "O Lut, nëse nuk ndalesh, do të jesh prej të dëbuarve."[167]

قَالَ إِنِّى لِعَمَلِكُم مِّنَ ٱلْقَالِينَ ﴿١٦٨﴾

168. Ai tha: "Unë jam prej atyre që e urrejnë veprën tuaj.[168]

رَبِّ نَجِّنِى وَأَهْلِى مِمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٦٩﴾

169. Zoti im, më shpëto mua dhe familjen time prej asaj që ata bëjnë!"[169]

فَنَجَّيْنَـٰهُ وَأَهْلَهُۥٓ أَجْمَعِينَ ﴿١٧٠﴾

170. Atëherë Ne e shpëtuam atë dhe familjen e tij, të gjithë,[170]

---

[165] A ju afroheni me epsh meshkujve prej bijve të Ademit (mashkull me mashkull);

[166] dhe lini gratë tuaja që Allahu i ka krijuar për kënaqësinë dhe shumimin tuaj? Vërtet, ju jeni një popull që – me këtë mëkat – keni kaluar kufijtë, nga ajo që Allahu ju ka lejuar prej hallallit në të ndaluarën."

[167] Populli i Lutit tha: "Nëse nuk heq dorë, o Lut, nga ndalimi ynë për t'iu afruar meshkujve dhe nga qortimi i kësaj vepre, do të jesh patjetër prej të dëbuarve nga vendi ynë."

[168] Luti u tha atyre: "Unë, kam neveri për veprën që ju bëni – afrimin tek meshkujt – dhe jam prej atyre që e urrejnë atë me një urrejtje të madhe."

[169] Pastaj Luti iu lut Zotit të vet, kur u dëshpërua nga përgjigjja e tyre, duke thënë: "O Zoti im, më shpëto mua dhe familjen time nga ajo që bën populli im prej këtij mëkati të shëmtuar dhe nga ndëshkimi Yt që do t'i godasë ata!"

[170] Dhe Ne e shpëtuam atë dhe familjen e tij, si edhe ata që iu përgjigjën thirrjes së tij, të gjithë,

إِلَّا عَجُوزًا فِي ٱلْغَٰبِرِينَ ﴿١٧١﴾

171. përveç një plake (gruas së Lutit), e cila mbeti me ata që u shkatërruan.[171]

ثُمَّ دَمَّرْنَا ٱلْءَاخَرِينَ ﴿١٧٢﴾

172. Pastaj i shkatërruam të tjerët.[172]

وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِم مَّطَرًا ۖ فَسَآءَ مَطَرُ ٱلْمُنذَرِينَ ﴿١٧٣﴾

173. Dhe mbi ta lëshuam një shi (gurësh); sa i keq ishte ai shi për ata që ishin paralajmëruar![173]

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَءَايَةً ۖ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١٧٤﴾

174. Me të vërtetë, në këtë ka një shenjë, por shumica e tyre (njerëzve) nuk janë besimtarë.[174]

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلرَّحِيمُ ﴿١٧٥﴾

175. Dhe me të vërtetë, Zoti yt është i Plotfuqishmi, Mëshirëploti.[175]

كَذَّبَ أَصْحَٰبُ لْـَٔيْكَةِ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿١٧٦﴾

176. Banorët e Ejkes (Pyllit) i përgënjeshtruan të dërguarit.[176]

---

[171] përveç një plake nga familja e tij – që ishte gruaja e tij – e cila nuk mori pjesë në besim, prandaj mbeti me ata që u kapluan nga dënimi dhe shkatërrimi.

[172] Pastaj i shkatërruam me një shkatërrim të madh të gjithë mohuesit nga populli i Lutit.

[173] Dhe zbritëm mbi ta gurë nga qielli si shi, që i zhdukën ata. Sa i keq ishte ky shi për ata që i paralajmëruan të dërguarit e tyre, por ata nuk iu përgjigjën; ndaj u goditën me llojin më të rëndë të shkatërrimit dhe dënimit.

[174] Me të vërtetë, në atë ndëshkim që zbriti mbi popullin e Lutit ka një mësim dhe këshillë, nga e cila duhet të marrin këshillë përgënjeshtruesit. Por shumica e tyre nuk do të besojnë.

[175] Dhe me të vërtetë, Zoti yt është i Plotfuqishmi, Mbizotëruesi që nënshtron përgënjeshtruesit, i Mëshirëshmi ndaj robërve të Tij besimtarë.

[176] Banorët e pyllit të Ejkes, apo tokës me drunj të dendur, pranë Medjenit, e përgënjeshtruan të dërguarin e tyre, Shuajbin, në shpalljen e tij, dhe me këtë qenë përgënjeshtrues të të gjitha shpalljeve.

إِذْ قَالَ لَهُمْ شُعَيْبٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٧٧﴾

177. Kur Shuajbi u tha atyre: “A nuk e keni frikë Allahun?[177]

إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٧٨﴾

178. Me të vërtetë, unë jam një i dërguar besnik për ju.[178]

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١٧٩﴾

179. Prandaj, kini frikë Allahun dhe bindmuni mua.[179]

وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ ۖ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨٠﴾

180. Unë nuk ju kërkoj asnjë shpërblim për këtë; shpërblimi im është vetëm te Zoti i botëve.[180]

* أَوْفُوا الْكَيْلَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُخْسِرِينَ ﴿١٨١﴾

181. Plotësoni masën dhe mos u bëni prej atyre që pakësojnë (në peshë e masë)![181]

وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ ﴿١٨٢﴾

182. Matni me peshoren e drejtë![182]

---

[177] Kur Shuajbi u tha atyre: “A nuk i frikësoheni dënimit të Allahut për shkak të shirkut dhe mëkateve tuaja?

[178] Unë jam i dërguar tek ju prej Allahut për t’ju udhëzuar, i besueshëm në atë që Allahu më ka shpallur prej mesazhit.

[179] Prandaj kini frikë nga dënimi i Allahut dhe ndiqni atë në të cilën ju thirra prej udhëzimit të Allahut, që të gjeni rrugën e drejtë.

[180] Unë nuk kërkoj prej jush asnjë shpërblim për thirrjen time që të besoni në Allahun; shpërblimi im është vetëm tek Zoti i botëve.”

[181] Shuajbi u tha atyre – pasi ata i pakësonin masat dhe peshat, hanin në peshojë: “Plotësojeni masën për njerëzit, duke ua dhënë atë të plotë, dhe mos u bëni prej atyre që ua pakësojnë njerëzve të drejtat e tyre.

[182] Matni me peshoren e drejtë dhe të saktë.

وَلَا تَبۡخَسُواْ ٱلنَّاسَ أَشۡيَآءَهُمۡ وَلَا تَعۡثَوۡاْ فِي ٱلۡأَرۡضِ مُفۡسِدِينَ ١٨٣

183. Mos ua pakësoni njerëzve gjërat e tyre dhe mos bëni shkatërrime në tokë, duke qenë prishës![183]

وَٱتَّقُواْ ٱلَّذِي خَلَقَكُمۡ وَٱلۡجِبِلَّةَ ٱلۡأَوَّلِينَ ١٨٤

184. Dhe kini frikë Atë, që ju krijoi ju dhe brezat e mëparshëm!"[184]

قَالُوٓاْ إِنَّمَآ أَنتَ مِنَ ٱلۡمُسَحَّرِينَ ١٨٥

185. Ata thanë: "Ti je vetëm një i magjepsur.[185]

وَمَآ أَنتَ إِلَّا بَشَرٞ مِّثۡلُنَا وَإِن نَّظُنُّكَ لَمِنَ ٱلۡكَٰذِبِينَ ١٨٦

186. Ti nuk je veçse një njeri si ne, dhe ne të mendojmë prej gënjeshtarëve.[186]

فَأَسۡقِطۡ عَلَيۡنَا كِسَفٗا مِّنَ ٱلسَّمَآءِ إِن كُنتَ مِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ ١٨٧

187. Lësho mbi ne copa nga qielli, nëse je prej atyre që thonë të vërtetën."[187]

---

[183] Mos ua pakësoni njerëzve asgjë nga të drejtat e tyre, qoftë në masë, peshë apo diçka tjetër. Dhe mos e shtoni prishjen në tokë me shirk, vrasje, grabitje, frikësim të njerëzve dhe kryerje mëkatesh.

[184] Dhe ruajuni nga ndëshkimi i Allahut, i Cili ju krijoi ju dhe krijoi edhe popujt që ishin para jush.

[185] Ata thanë: Ti – o Shuajb – je vetëm një nga ata që është goditur rëndë nga magjia, saqë të ka marrë mendjen.

[186] Ti nuk je veçse një njeri si ne, prandaj si mund të veçohesh mbi ne me shpalljen? Dhe mendimi ynë më i madh për ty është se je prej gënjeshtarëve në atë që pretendon se të shpallet nga Zoti.

[187] Nëse je i sinqertë në pretendimin tënd për profeci, lute Allahun të lëshojë mbi ne copa nga qielli që të na zhdukin."

قَالَ رَبِّيٓ أَعۡلَمُ بِمَا تَعۡمَلُونَ ١٨٨

188. Ai tha: "Zoti im është më i Dijshmi për atë që ju bëni."[188]

فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمۡ عَذَابُ يَوۡمِ ٱلظُّلَّةِۚ إِنَّهُۥ كَانَ عَذَابَ يَوۡمٍ عَظِيمٍ ١٨٩

189. Por ata e përgënjeshtruan, prandaj i kapi dënimi i Ditës së Resë me Hije; me të vërtetë, ishte dënimi i një dite të madhe.[189]

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأٓيَةٗۖ وَمَا كَانَ أَكۡثَرُهُم مُّؤۡمِنِينَ ١٩٠

190. Me të vërtetë, në këtë ka një shenjë, por shumica e tyre (njerëzve) nuk janë besimtarë.[190]

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلرَّحِيمُ ١٩١

191. Dhe me të vërtetë, Zoti yt është i Plotfuqishmi, Mëshirëploti.[191]

وَإِنَّهُۥ لَتَنزِيلُ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ١٩٢

192. Dhe me të vërtetë, ky (Kur'an) është shpallje nga Zoti i botëve.[192]

نَزَلَ بِهِ ٱلرُّوحُ ٱلۡأَمِينُ ١٩٣

193. Me të zbriti Shpirti i Besueshëm (Xhibrili),[193]

---

[188] Shuajbi u tha: "Zoti im është më i Dijshmi për atë që ju bëni prej shirkut dhe mëkateve, dhe për atë që meritoni nga ndëshkimi."

[189] Ata vazhduan ta përgënjeshtrojnë, prandaj i goditi një vapë e rëndë, dhe filluan të kërkonin një strehë ku të merrnin hije. Atëherë u shfaq mbi ta një re, tek e cila ndjenë freski dhe erë të lehtë. Por kur u mblodhën të gjithë nën të, ajo shpërtheu në zjarr mbi ta dhe i dogji, kështu që shkatërrimi i tyre ndodhi i plotë në një ditë me tmerr të madh. – Dhe kështu, u erdhi dënimi me copa qielli siç e kërkuan vetë ata!

[190] Me të vërtetë, në atë ndëshkim që zbriti mbi ta ka një shenjë të qartë për fuqinë e Allahut në kapjen e përgënjeshtruesve dhe një mësim për këdo që merr këshillë, por shumica e njerëzve nuk janë besimtarë që të përfitojnë nga ajo.

[191] Dhe me të vërtetë, Zoti yt – o i Dërguar – është i Plotfuqishmi në hakmarrjen e Tij ndaj armiqve që i ndëshkoi, dhe i Mëshirëshmi ndaj robërve të Tij që e njësojnë Atë.

[192] Dhe me të vërtetë, ky Kur'an, në të cilin janë përmendur këto tregime të vërteta, është shpallur prej Krijuesit të gjithësisë dhe Sunduesit të çdo gjëje.

[193] Me të zbriti Xhibrili i besueshëm,

عَلَىٰ قَلۡبِكَ لِتَكُونَ مِنَ ٱلۡمُنذِرِينَ ﴿١٩٤﴾

194. në zemrën tënde (o Muhamed), që të jesh prej paralajmëruesve,[194]

بِلِسَانٍ عَرَبِيّٖ مُّبِينٖ ﴿١٩٥﴾

195. në gjuhën e qartë arabe.[195]

وَإِنَّهُۥ لَفِي زُبُرِ ٱلۡأَوَّلِينَ ﴿١٩٦﴾

196. Dhe me të vërtetë, ai (Kurani) është përmendur në shkrimet e shenjta të të mëparshmëve.[196]

أَوَلَمۡ يَكُن لَّهُمۡ ءَايَةً أَن يَعۡلَمَهُۥ عُلَمَٰٓؤُاْ بَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ ﴿١٩٧﴾

197. A nuk ishte për ta një provë që dijetarët e bijve të Izraelit e dinin të vërtetën e tij (Kuranit)?[197]

وَلَوۡ نَزَّلۡنَٰهُ عَلَىٰ بَعۡضِ ٱلۡأَعۡجَمِينَ ﴿١٩٨﴾

198. Edhe sikur t'ia shpallnim atë (Kuranin) ndonjë joarabi,[198]

فَقَرَأَهُۥ عَلَيۡهِم مَّا كَانُواْ بِهِۦ مُؤۡمِنِينَ ﴿١٩٩﴾

199. dhe ai t'ua lexonte atyre, ata përsëri nuk do të besonin në të.[199]

---

[194] dhe ta lexoi ty – o Muhamed – derisa ti e mësove përmendësh dhe e kuptove me zemrën tënde, që të jesh prej të dërguarve të Allahut që paralajmërojnë njerëzit nga ndëshkimi i Allahut. Me këtë shpallje ti paralajmëron të gjithë njerëzit dhe xhinët.

[195] Xhibrili ta zbriti atë në gjuhën e qartë arabe, me kuptim të qartë dhe shenja të dukshme, në atë që ata kanë nevojë për rregullimin e çështjeve të fesë dhe jetës së tyre.

[196] Dhe me të vërtetë, përmendja e këtij Kur'ani është e shënuar në librat e profetëve të mëparshëm; ata e kanë përgëzuar dhe e kanë vërtetuar atë.

[197] A nuk u mjafton këtyre – si dëshmi se ti je i Dërguari i Allahut dhe se Kur'ani është i vërtetë – dituria e dijetarëve të Beni Israilëve për vërtetësinë e tij, dhe besimi i atyre prej tyre, si Abdullah ibn Selami?

[198] Edhe sikur ta kishim zbritur Kur'anin mbi ndonjë që nuk ishte arab dhe nuk fliste arabisht,

[199] e ai t'ua lexonte idhujtarëve të Kurejshit në arabishten e saktë, ata përsëri do ta mohonin atë, duke shpikur një justifikim për mohimin e tyre.

كَذَٰلِكَ سَلَكْنَٰهُ فِى قُلُوبِ ٱلْمُجْرِمِينَ ﴿٢٠٠﴾

200. Kështu e futëm atë (mohimin) në zemrat e kriminelëve.[200]

لَا يُؤْمِنُونَ بِهِۦ حَتَّىٰ يَرَوُا۟ ٱلْعَذَابَ ٱلْأَلِيمَ ﴿٢٠١﴾

201. Ata nuk do të besojnë në të (Kuran), derisa të shohin dënimin e dhembshëm,[201]

فَيَأْتِيَهُم بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٠٢﴾

202. i cili do t'u vijë papritur, ndërsa ata nuk do ta ndiejnë.[202]

فَيَقُولُوا۟ هَلْ نَحْنُ مُنظَرُونَ ﴿٢٠٣﴾

203. Atëherë do të thonë: "A do të na jepet afat (për shpëtim)?"[203]

أَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ ﴿٢٠٤﴾

204. A vallë, dënimin Tonë duan të shpejtojnë?[204]

أَفَرَءَيْتَ إِن مَّتَّعْنَٰهُمْ سِنِينَ ﴿٢٠٥﴾

205. A nuk mendon: edhe nëse Ne u japim atyre të kënaqen për vite të tëra,[205]

ثُمَّ جَآءَهُم مَّا كَانُوا۟ يُوعَدُونَ ﴿٢٠٦﴾

206. pastaj t'u vijë ai (dënim) që u është premtuar,[206]

[200] Kështu e kemi futur mohimin e Kur'anit në zemrat e kriminelëve, dhe mohimi është bërë i ngulitur në to për shkak të padrejtësisë dhe krimit të tyre.

[201] Prandaj nuk ka mënyrë që ata të kthehen nga mohimi i tyre, derisa të shohin me sytë e tyre ndëshkimin e rëndë me të cilin janë kërcënuar.

[202] Atëherë ndëshkimi do t'u zbresë papritur, pa e ditur se do t'u vijë, dhe pa e pritur aspak; por duke u ndjerë në siguri të plotë.

[203] Dhe kur dënimi t'i befasojë, do të thonë me keqardhje për atë që u ka ikur nga besimi: "A do të na jepet kohë e shtyrje, që të pendohemi tek Allahu për shirkun tonë dhe të kompensojmë atë që na ka kaluar?"

[204] A i ka mashtruar këta vonesa Ime (në dënim), saqë nxitohen të kërkojnë që ndëshkimi të zbresë mbi ta nga qielli sa më shpejt? A janë të gatshëm për dënimin Tonë?!

[205] A nuk mendon – o Muhamed – që edhe sikur Ne t'u japim atyre jetë të gjatë duke u zgjatur afatet për shumë vite,

[206] pastaj t'u zbresë dënimi i premtuar,

مَآ أَغۡنَىٰ عَنۡهُم مَّا كَانُواْ يُمَتَّعُونَ ٢٠٧

207. çfarë vlere do të kishte kënaqësia që kishin kaluar.[207]

وَمَآ أَهۡلَكۡنَا مِن قَرۡيَةٍ إِلَّا لَهَا مُنذِرُونَ ٢٠٨

208. Ne kurrë nuk kemi shkatërruar asnjë qytet, pa i çuar më parë paralajmërues,[208]

ذِكۡرَىٰ وَمَا كُنَّا ظَٰلِمِينَ ٢٠٩

209. si këshillë për ata; dhe Ne nuk kemi qenë të padrejtë.[209]

وَمَا تَنَزَّلَتۡ بِهِ ٱلشَّيَٰطِينُ ٢١٠

210. Nuk ishin djajtë ata që e zbritën këtë Kuran;[210]

وَمَا يَنۢبَغِي لَهُمۡ وَمَا يَسۡتَطِيعُونَ ٢١١

211. Nuk u takon kjo atyre, dhe as nuk kanë fuqi për këtë.[211]

إِنَّهُمۡ عَنِ ٱلسَّمۡعِ لَمَعۡزُولُونَ ٢١٢

212. Ata janë të përjashtuar nga dëgjimi (i shpalljes).[212]

فَلَا تَدۡعُ مَعَ ٱللَّهِ إِلَٰهًا ءَاخَرَ فَتَكُونَ مِنَ ٱلۡمُعَذَّبِينَ ٢١٣

213. Pra, mos lut kurrë me Allahun ndonjë zot tjetër, përndryshe do të jesh nga të ndëshkuarit.[213]

---

[207] Ç'dobi do t'u sillte atyre kënaqësia e jetës së gjatë dhe rehatia e jetesës, nëse nuk do të ktheheshin nga idhujtaria e tyre? Dënimi i Allahut do t'i godasë, herët a vonë.

[208] Ne kurrë nuk kemi shkatërruar asnjë qytet nga qytetet e kombeve, veçse pasi u dërguam atyre të dërguar që t'i paralajmëronin.

[209] Si këshillë dhe kujtesë për shpëtimin e tyre. Ne nuk kemi qenë kurrë të padrejtë që ta ndëshkojmë një popull para se t'i dërgojmë një të dërguar.

[210] Kuranin nuk e kanë zbritur djajtë te Muhamedi, ashtu si pretendojnë jobesimtarët;

[211] Kjo gjë nuk u takon atyre, dhe as nuk kanë fuqi ta bëjnë këtë;

[212] Sepse djajtë janë të penguar nga dëgjimi i Kur'anit në qiell dhe goditen me yje flakërues.

[213] Prandaj mos adhuro me Allahun ndonjë gjë tjetër, që të mos të zbresë mbi ty ndëshkimi që zbriti mbi ata që adhuruan dikë tjetër përveç Allahut.

وَأَنذِرْ عَشِيرَتَكَ ٱلْأَقْرَبِينَ ﴿٢١٤﴾

214. Dhe paralajmëroje fisin tënd më të afërt.[214]

وَٱخْفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنِ ٱتَّبَعَكَ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٢١٥﴾

215. Dhe ji i butë me ata që të ndjekin nga besimtarët.[215]

فَإِنْ عَصَوْكَ فَقُلْ إِنِّى بَرِىٓءٌ مِّمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٢١٦﴾

216. E nëse të kundërshtojnë, thuaj: "Unë jam i pastër nga ajo që veproni ju."[216]

وَتَوَكَّلْ عَلَى ٱلْعَزِيزِ ٱلرَّحِيمِ ﴿٢١٧﴾

217. Dhe mbështetu tek i Plotfuqishmi, Mëshirëploti.[217]

ٱلَّذِى يَرَىٰكَ حِينَ تَقُومُ ﴿٢١٨﴾

218. Ai që të sheh kur ngrihesh natën (për adhurim),[218]

وَتَقَلُّبَكَ فِى ٱلسَّـٰجِدِينَ ﴿٢١٩﴾

219. dhe lëvizjet e tua midis atyre që bien në sexhde (në xhami).[219]

إِنَّهُۥ هُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٢٢٠﴾

220. Me të vërtetë, Ai është Gjithëdëgjuesi, i Gjithëdijshmi.[220]

---

[214] Dhe paralajmëro – o i Dërguar – më të afërmit e tu, njëri pas tjetrit, nga populli yt, nga dënimi Ynë që mund të zbresë mbi ta.

[215] Dhe trego butësi në qëndrimin dhe fjalën tënde, me përulësi e mëshirë, ndaj atij që të shfaq përgjigje ndaj thirrjes sate.

[216] E nëse ata kundërshtojnë urdhrin tënd dhe nuk të ndjekin, atëherë distancohu prej veprave të tyre dhe nga ajo në të cilën ata janë prej shirkut dhe humbjes.

[217] Dhe lëre çështjen tënde në Dorë të Allahut, të Plotfuqishmit që askush nuk mund ta mposhtë dhe nuk mund ta pengojë, të Mëshirshmit që kurrë nuk i braktis miqtë e Tij.

[218] Ai është që të sheh kur ngrihesh për namaz natën i vetëm,

[219] dhe të sheh kur bashkohesh me besimtarët në xhami për t'u falur; në qëndrimin, rukunë, sexhden dhe uljen tënde.

[220] Me të vërtetë, Ai – i Lartësuari – është Dëgjues i leximit dhe përmendjes sate, i Dijshmi për qëllimin dhe veprën tënde.

هَلۡ أُنَبِّئُكُمۡ عَلَىٰ مَن تَنَزَّلُ ٱلشَّيَٰطِينُ ﴿٢٢١﴾

221. A t'ju tregoj se mbi kë zbresin në të vërtetë djajtë?[221]

تَنَزَّلُ عَلَىٰ كُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ ﴿٢٢٢﴾

222. Ata zbresin mbi çdo gënjeshtar mëkatar.[222]

يُلۡقُونَ ٱلسَّمۡعَ وَأَكۡثَرُهُمۡ كَٰذِبُونَ ﴿٢٢٣﴾

223. Ata (djajtë) përcjellin atë që përgjojnë (nga engjëjt), por shumica e tyre janë gënjeshtarë.[223]

وَٱلشُّعَرَآءُ يَتَّبِعُهُمُ ٱلۡغَاوُۥنَ ﴿٢٢٤﴾

224. Sa për poetët, ata ndiqen nga të devijuarit.[224]

أَلَمۡ تَرَ أَنَّهُمۡ فِي كُلِّ وَادٖ يَهِيمُونَ ﴿٢٢٥﴾

225. A nuk e sheh se ata (poetwt) enden në çdo luginë?[225]

وَأَنَّهُمۡ يَقُولُونَ مَا لَا يَفۡعَلُونَ ﴿٢٢٦﴾

226. Dhe thonë atë që nuk e bëjnë.[226]

---

[221] A t'ju tregoj, o njerëz, mbi kë zbresin në të vërtetë djajtë?

[222] Djajtë zbresin mbi çdo gënjeshtar shumë mëkatar prej magjistarëve dhe falltarëve.

[223] Djajtë u përcjellin falltarëve dhe magjistarëve diçka prej asaj që përgjojnë vjedhurazi nga engjëjt e lartë, por shumica e tyre janë gënjeshtarë dhe thonë gjëra që nuk i kanë dëgjuar vërtet; dhe shumica prej tyre mund të thotë një fjalë të vërtetë, por shton mbi të më shumë se njëqind gënjeshtra.

[224] Sa për poetët, poezia e tyre mbështetet mbi të kotën dhe gënjeshtrën, dhe i ndjekin ata të humburit e devijuar nga rruga e drejtë.

[225] A nuk e sheh – o Muhamed – se ata enden si të hutuar, duke u marrë me çdo lloj gënjeshtre e trillimi, me përgojim të njerëzve, me cenim të prejardhjes dhe me fyerje të grave të ndershme?

[226] Dhe ata (poetët) thonë atë që nuk e bëjnë, duke e tepruar në lavdërimin e pasuesve të së kotës dhe duke përçmuar ata që janë në të vërtetën?

إِلَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ وَذَكَرُواْ ٱللَّهَ كَثِيرًا وَٱنتَصَرُواْ مِنۢ بَعۡدِ مَا ظُلِمُواْۗ وَسَيَعۡلَمُ ٱلَّذِينَ ظَلَمُوٓاْ أَيَّ مُنقَلَبٖ يَنقَلِبُونَ ٢٢٧

227. Me përjashtim të atyre (poetëve) që besojnë, bëjnë vepra të mira, përmendin shumë Allahun, dhe mbrohen pasi u është bërë padrejtësi. Dhe ata që bëjnë padrejtësi, së shpejti do ta dinë se çfarë fundi do të kenë."[227]

[227] Allahu përjashtoi nga poetët ata poetë që u udhëzuan me anë të besimit dhe vepruan vepra të mira, dhe e përmendën shpesh Allahun, duke thënë poezi për Njësimin e Tij dhe për lavdërimin e Tij të Madhëruar, si dhe për mbrojtjen e të Dërguarit të Tij, Muhamedit ﷺ. Ata folën me urtësi, kështillë dhe me sjellje të mira, dhe u ngritën në mbrojtje të Islamit, duke satirizuar ata që e përqeshnin Islamin ose e përqeshnin të Dërguarin e tij, si kundërpërgjigje ndaj poetëve mohues. Dhe ata që i bënë padrejtësi vetes së tyre me shirk dhe mëkate, ose u bënë padrejtësi të tjerëve duke u mohuar të drejtat, duke i sulmuar, apo duke u ngritur akuza të rreme, së shpejti do ta dinë se në çfarë fundi të keq do të kthehen. Me të vërtetë, ai është një përfundim i mbrapshtë. Kërkojmë nga Allahu shpëtim dhe falje.

سُورَةُ النَّمۡلِ

27. SURJA “EN NEML”

MILINGONA

(Mekase, 93 ajete)

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

طسٓۚ تِلۡكَ ءَايَٰتُ ٱلۡقُرۡءَانِ وَكِتَابٖ مُّبِينٖ ١

1. Ṭā Sīn. Këto janë ajetet e Kuranit, të një Libri të qartë.[1]

هُدٗى وَبُشۡرَىٰ لِلۡمُؤۡمِنِينَ ٢

2. Udhëzues dhe lajm i mirë për besimtarët,[2]

ٱلَّذِينَ يُقِيمُونَ ٱلصَّلَوٰةَ وَيُؤۡتُونَ ٱلزَّكَوٰةَ وَهُم بِٱلۡأٓخِرَةِ هُمۡ يُوقِنُونَ ٣

3. ata që falin namazin, japin zekatin dhe janë plotësisht të bindur për botën tjetër.[3]

---

[1] Është folur më parë rreth shkronjave të ndara (huruf al-muqattaʿa) në fillim të sures El-Bekare. Këto që të shpallim ty, o Muhamed, janë ajetet e Kuranit, një Libri të qartë, të cilat ia bëjnë të qartë atij që mendon në to me vëmendje dhe përqendrim, se janë me të vërtetë nga Allahu, dhe se nuk je ti që i ke thurur ato dhe askush tjetër prej krijesave të Allahut, sepse askush nuk mundet të sjellë si ai, edhe sikur të bashkohen njerëzit e xhinët së bashku.

[2] Kurani udhëzon drejt rrugës së shpëtimit në këtë botë dhe në botën tjetër, dhe jep lajmin e mirë për shpërblimin e bukur për besimtarët që i besuan atij dhe u udhëzuan me udhëzimin e tij;

[3] ata që falin pesë namazet e përditshme të plota me shtyllat e tyre dhe të përmbushura me kushtet e tyre, japin zekatin e detyrueshëm atyre që e meritojnë, dhe janë të bindur për jetën e botës tjetër dhe për atë që ka në të nga shpërblimi dhe dënimi.

إِنَّ ٱلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِٱلْـَٔاخِرَةِ زَيَّنَّا لَهُمْ أَعْمَـٰلَهُمْ فَهُمْ يَعْمَهُونَ ﴿٤﴾

4. Sa për ata që nuk besojnë në botën tjetër, Ne kemi bërë që t'u duken të bukura veprat e tyre, prandaj ata enden verbërisht.[4]

أُو۟لَـٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ لَهُمْ سُوٓءُ ٱلْعَذَابِ وَهُمْ فِى ٱلْـَٔاخِرَةِ هُمُ ٱلْأَخْسَرُونَ ﴿٥﴾

5. Të tillët do të kenë dënimin më të keq, dhe në botën tjetër do të jenë më të humburit.[5]

وَإِنَّكَ لَتُلَقَّى ٱلْقُرْءَانَ مِن لَّدُنْ حَكِيمٍ عَلِيمٍ ﴿٦﴾

6. Me të vërtetë, ti (o Muhamed) po e merr Kuranin nga Një i Urtë, i Gjithëdijshëm.[6]

إِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِأَهْلِهِۦٓ إِنِّىٓ ءَانَسْتُ نَارًا سَـَٔاتِيكُم مِّنْهَا بِخَبَرٍ أَوْ ءَاتِيكُم بِشِهَابٍ قَبَسٍ لَّعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ ﴿٧﴾

7. Kur Musai i tha familjes së vet: "Unë pashë një zjarr; do t'ju sjell prej tij ndonjë lajm, ose do t'ju sjell një pishtar të ndezur që të ngroheni."[7]

فَلَمَّا جَآءَهَا نُودِىَ أَنۢ بُورِكَ مَن فِى ٱلنَّارِ وَمَنْ حَوْلَهَا وَسُبْحَـٰنَ ٱللَّهِ رَبِّ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿٨﴾

8. Kur shkoi te zjarri, u thirr: "I bekuar qoftë ai që është pranë zjarrit dhe ata që janë rreth tij! Dhe i lartësuar qoftë Allahu, Zoti i botëve![8]

---

[4] Vërtet, ata që nuk e besojnë botën tjetër dhe nuk punojnë për të, Ne ua zbukuruam atyre veprat e këqija, e ata i shohin si të mira, kështu që enden verbërisht.

[5] Të tillët janë ata që do të kenë ndëshkimin e keq në këtë botë – vrasje, robërim, poshtërim dhe disfatë – ndërsa në botën tjetër janë më të humburit nga të gjithë.

[6] Dhe me të vërtetë ti, o i Dërguar, po e merr Kuranin prej Allahut, të Urtit në krijimin dhe rregullimin e Tij, i Cili e ka përfshirë çdo gjë me dijen e Tij.

[7] Kujto historinë e Musait, kur ai i tha familjes së vet gjatë udhëtimit të tij nga 'Medjani' drejt 'Egjiptit': "Unë pashë një zjarr; do t'ju sjell prej tij një lajm që të na tregojë rrugën, ose do t'ju sjell një pishtar zjarri që të ngroheni prej të ftohtit."

[8] "Kur Musai arriti te zjarri, Allahu e thirri dhe i bëri të ditur se ky ishte një vend i shenjtëruar dhe i bekuar prej Tij, vend i zgjedhur për t'i folur Musait dhe për ta dërguar

يَـٰمُوسَىٰٓ إِنَّهُۥٓ أَنَا ٱللَّهُ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿٩﴾

9. O Musa! Jam vërtet Unë, Allahu, i Plotfuqishmi, i Urti.[9]

وَأَلْقِ عَصَاكَ ۚ فَلَمَّا رَءَاهَا تَهْتَزُّ كَأَنَّهَا جَآنٌّ وَلَّىٰ مُدْبِرًا وَلَمْ يُعَقِّبْ ۚ يَـٰمُوسَىٰ لَا تَخَفْ إِنِّى لَا يَخَافُ لَدَىَّ ٱلْمُرْسَلُونَ ﴿١٠﴾

10. Hidhe shkopin tënd!" Por kur ai e pa atë që po lëvizte sikur të ishte një gjarpër i shpejtë, u kthye për të ikur pa u kthyer prapa. (Iu tha): "O Musa, mos u frikëso; me të vërtetë, të dërguarit (e Mi) nuk frikësohen në praninë Time,[10]

إِلَّا مَن ظَلَمَ ثُمَّ بَدَّلَ حُسْنًۢا بَعْدَ سُوٓءٍ فَإِنِّى غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١١﴾

11. përveç atij që ka bërë ndonjë padrejtësi, por pastaj e ka zëvendësuar të keqen me të mirë; vërtet Unë jam Falës dhe Mëshirëplotë.[11]

وَأَدْخِلْ يَدَكَ فِى جَيْبِكَ تَخْرُجْ بَيْضَآءَ مِنْ غَيْرِ سُوٓءٍ ۖ فِى تِسْعِ ءَايَـٰتٍ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِۦٓ ۚ إِنَّهُمْ كَانُوا۟ قَوْمًا فَـٰسِقِينَ ﴿١٢﴾

12. Fute dorën tënde në gjoksin tënd; ajo do të dalë e bardhë, pa ndonjë të metë. Këto janë prej nëntë shenjave (mrekullive) që do t'i dërgohen Faraonit dhe popullit të tij; me të vërtetë, ata janë një popull i pabindur."[12]

---

me mision. Allahu bekoi ata që ishin pranë zjarrit dhe përreth tij nga engjëjt, dhe lavdëroi e lartësoi Veten, Zotin e gjithë krijesave, nga çdo gjë që nuk i takon Atij.

[9] O Musa, Unë jam Allahu, i vetmi që meriton adhurim; i Plotfuqishmi që ngadhënjej ndaj armiqve të Mi, i Urti në rregullimin e krijesave të Mia.

[10] Dhe hidhe shkopin tënd!' Kur ai e hodhi shkopin, ai u shndërrua në gjarpër. Kur Musai e pa duke lëvizur me shpejtësinë e një gjarpri të shkathtë, u kthye me vrap dhe nuk u afrua më. Por Allahu e qetësoi, duke i thënë: 'O Musa, mos ki frikë, sepse tek Unë nuk frikësohen ata që i kam dërguar me misionin Tim.

[11] Por ai që ka kaluar kufirin me mëkat, e pastaj është penduar dhe e ka zëvendësuar shëmtinë e mëkatit me bukurinë e pendimit, Unë jam Falës për të dhe i Mëshirshëm ndaj tij. Prandaj askush të mos humbasë shpresën në mëshirën dhe faljen e Allahut.

[12] Dhe fute dorën tënde në gjoksin tënd; ajo do të dalë e bardhë si bora, pa asnjë sëmundje – kjo ishte pjesë e nëntë mrekullive: shkopi, dora e bardhë, thatësira në tokë, mungesa e

فَلَمَّا جَآءَتْهُمْ ءَايَـٰتُنَا مُبْصِرَةً قَالُواْ هَـٰذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿١٣﴾

13. Por kur atyre u erdhën shenjat Tona të qarta për t'u parë, ata thanë: "Kjo është vetëm një magji e qartë."[13]

وَجَحَدُواْ بِهَا وَٱسْتَيْقَنَتْهَآ أَنفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا ۚ فَٱنظُرْ كَيْفَ كَانَ عَـٰقِبَةُ ٱلْمُفْسِدِينَ ﴿١٤﴾

14. Ata i mohuan ato (shenjat), nga padrejtësia dhe mendjemadhësia, edhe pse shpirtrat e tyre ishin të bindur për vërtetësinë e tyre. Shiko pra si ishte fundi i prishësve.[14]

وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا دَاوُۥدَ وَسُلَيْمَـٰنَ عِلْمًا ۖ وَقَالَا ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ ٱلَّذِى فَضَّلَنَا عَلَىٰ كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥﴾

15. Ne i dhamë Daudit dhe Sulejmanit dije. Ata (me mirënjohje) thanë: "Falënderimi i takon Allahut që na ka dalluar mbi shumë prej robërve të Tij besimtarë."[15]

---

fryteve, përmbytja, karkalecat, morrat, bretkosat dhe gjaku – për të të mbështetur ty në misionin tënd tek Faraoni dhe populli i tij, sepse ata ishin një popull i dalë jashtë urdhrit të Allahut, mohues ndaj Tij.

[13] Kur atyre u erdhën këto mrekulli të qarta dhe të dukshme, që kushdo që i shihte mund të kuptonte realitetin e asaj që tregonin, ata thanë: 'Kjo është vetëm një magji e qartë dhe e dukshme.'

[14] Faraoni dhe populli i tij i përgënjeshtruan nëntë mrekullitë e qarta, që tregonin qartë vërtetësinë e Musait në profetësinë e tij dhe në thirrjen e tij, dhe i mohuan me gjuhët e tyre se ishin prej Allahut, edhe pse në zemrat e tyre ishin të bindur për to, nga armiqësia ndaj së vërtetës dhe nga mendjemadhësia për ta pranuar atë. Shiko, o i Dërguar, se çfarë ishte fundi i atyre që mohuan provat e Allahut dhe bënë çrregullim në tokë, kur Allahu i mbyti në det! Vërtet, në këtë ka mësim për atë që merr këshillë.

[15] Ne i dhamë Daudit dhe Sulejmanit dije, e ata vepruan me të dhe me mirënjohje thanë: 'Falënderimi i qoftë Allahut, i Cili na ka dalluar me këtë mbi shumë prej robërve të Tij besimtarë.' - Në këtë ajet ka dëshmi për nderin e diturisë dhe për lartësimin e atyre që e zotërojnë atë.

وَوَرِثَ سُلَيۡمَٰنُ دَاوُۥدَۖ وَقَالَ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ عُلِّمۡنَا مَنطِقَ ٱلطَّيۡرِ وَأُوتِينَا مِن كُلِّ شَيۡءٍۖ إِنَّ هَٰذَا لَهُوَ ٱلۡفَضۡلُ ٱلۡمُبِينُ ١٦

16. Sulejmani trashëgoi Daudin, dhe tha: "O njerëz, neve na është mësuar gjuha e shpendëve dhe na është dhënë prej çdo gjëje. Me të vërtetë, ky është favori i qartë."[16]

وَحُشِرَ لِسُلَيۡمَٰنَ جُنُودُهُۥ مِنَ ٱلۡجِنِّ وَٱلۡإِنسِ وَٱلطَّيۡرِ فَهُمۡ يُوزَعُونَ ١٧

17. Para Sulejmanit u tubuan ushtritë e tij nga xhinët, njerëzit dhe shpendët, të cilët radhiteshin me rregull.[17]

حَتَّىٰٓ إِذَآ أَتَوۡاْ عَلَىٰ وَادِ ٱلنَّمۡلِ قَالَتۡ نَمۡلَةٞ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّمۡلُ ٱدۡخُلُواْ مَسَٰكِنَكُمۡ لَا يَحۡطِمَنَّكُمۡ سُلَيۡمَٰنُ وَجُنُودُهُۥ وَهُمۡ لَا يَشۡعُرُونَ ١٨

18. Dhe kur arritën në luginën e milingonave, një milingonë tha: "O milingona, hyni në shtëpitë tuaja, që të mos ju thyejë Sulejmani dhe ushtria e tij, pa ju vënë re."[18]

[16] Sulejmani trashëgoi nga i ati, Daudi, profetësinë, dijen dhe mbretërinë. Sulejmani i tha popullit të tij: 'O njerëz, neve na është mësuar dhe na është dhënë të kuptojmë gjuhën e shpendëve, dhe na është dhënë nga çdo gjë që njeriu ka nevojë. Me të vërtetë, kjo që na ka dhënë Allahu i Lartësuar është mirësia e qartë, që na dallon nga të tjerët.'

[17] Para Sulejmanit u mblodhën ushtritë e tij nga xhinët, njerëzit dhe shpendët, të renditur me rregull gjatë një marshimi të tyre. Edhe pse ishin të shumtë, ata nuk ishin të lënë pas dore, por për secilin grup kishte prej atyre që i ndalonin të parët e tyre derisa t'u bashkoheshin të fundit, që të qëndronin të gjithë të rreshtuar e të rregullt.

[18] Dhe kur arritën në luginën e milingonave, një milingonë tha: "O milingona, hyni në strehat tuaja, që të mos ju shkelë e t'ju thyejë Sulejmani dhe ushtria e tij, pa ju vënë re." – Ajeti ka përmendur fjalën "thyerje", që do të thotë se trupi i tyre përbëhet nga lëndë që thuhen, si qelqi.

فَتَبَسَّمَ ضَاحِكًا مِّن قَوْلِهَا وَقَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِيٓ أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ ٱلَّتِيٓ أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَٰلِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَٰلِحًا تَرْضَىٰهُ وَأَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ ٱلصَّٰلِحِينَ ﴿١٩﴾

19. Atëherë Sulejmani buzëqeshi një qeshje të veçantë nga fjala e saj, dhe tha: "O Zoti im, më frymëzo të të falënderoj për mirësinë që më ke dhënë mua dhe prindërve të mi, dhe të bëj vepra të mira me të cilat Ti je i kënaqur, dhe me mëshirën Tënde më prano ndër robërit e Tu të mirë!"[19]

وَتَفَقَّدَ ٱلطَّيْرَ فَقَالَ مَا لِيَ لَآ أَرَى ٱلْهُدْهُدَ أَمْ كَانَ مِنَ ٱلْغَآئِبِينَ ﴿٢٠﴾

20. (Një ditë) Ai (Sulejmani) shqyrtoi shpendët dhe tha: "Pse nuk po e shoh pupëzën, apo është nga ata që mungojnë?[20]

لَأُعَذِّبَنَّهُۥ عَذَابًا شَدِيدًا أَوْ لَأَاْذْبَحَنَّهُۥٓ أَوْ لَيَأْتِيَنِّي بِسُلْطَٰنٍ مُّبِينٍ ﴿٢١﴾

21. Me siguri do ta ndëshkoj me një dënim të rëndë, ose do ta ther, përveç nëse më sjellë një arsyetim bindës."[21]

---

[19] Atëherë Sulejmani buzëqeshi me një qeshje të veçantë nga fjala e asaj milingone, për shkak të kuptimit dhe udhëzimit të saj në paralajmërimin e të tjerave. Ai ndjeu mirënjohjen për begatinë e Allahut ndaj tij, prandaj në atë çast u lut: 'Zoti im, më frymëzo dhe më ndihmo që të jem mirënjohës për dhuntinë Tënde që më ke dhënë mua dhe prindërve të mi, dhe që të punoj vepra të mira që Ti i pëlqen prej meje, dhe më bëj që me mëshirën Tënde të hyj në xhenetin Tënd së bashku me robërit e Tu të drejtë, veprat e të cilëve Ti i ke pranuar!'

[20] Dhe një ditë gjatë udhëtimit, Sulejmani kontrolloi gjendjen e shpendëve që i ishin nënshtruar dhe vuri re mungesën e njërit prej tyre. Ai kishte një pupëz (hud'hud) të veçantë e të njohur, por nuk e gjeti. Tha: 'Pse nuk po e shoh pupëzën? A mos vallë diçka e ka fshehur para meje, apo është nga ata që mungojnë e prandaj nuk e pashë?' Shkaku i kërkimit të shpendëve dhe pyetja e tij posaçërisht për pupëzën ishte se, kur Sulejmani zbriti në një vend gjatë udhëtimit të tij, nuk mund të përcaktonte ku kishte ujë. Atëherë pyeti: "Kush e di se ku është uji në thellësi të tokës?" Ata thanë: "Pupëza." Atëherë ai kërkoi pupëzën.

[21] Kur u bë e qartë se ajo vërtet mungonte, ai tha: 'Me siguri do ta ndëshkoj këtë pupëz me një dënim të ashpër për shkak të mungesës së saj, për ta disiplinuar, ose do ta ther si ndëshkim për atë që bëri duke mos përmbushur detyrën që i ishte dhënë; përveç nëse më sjell një provë të qartë, që të ketë një justifikim për mungesën e saj.'

فَمَكَثَ غَيْرَ بَعِيدٍ فَقَالَ أَحَطتُ بِمَا لَمْ تُحِطْ بِهِۦ وَجِئْتُكَ مِن سَبَإٍۭ بِنَبَإٍ يَقِينٍ ﴿٢٢﴾

22. Nuk vonoi shumë dhe ajo (pupëza) erdhi, dhe tha: "Kam zbuluar diçka që ti nuk e di, dhe të kam sjellë nga (qyteti) Sheba një lajm të sigurt.[22]

-378-

إِنِّى وَجَدتُّ ٱمْرَأَةً تَمْلِكُهُمْ وَأُوتِيَتْ مِن كُلِّ شَىْءٍ وَلَهَا عَرْشٌ عَظِيمٌ ﴿٢٣﴾

23. Gjeta që ata i sundonte një grua, së cilës i ishte dhënë nga çdo gjë, dhe kishte një fron madhështor.[23]

وَجَدتُّهَا وَقَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ مِن دُونِ ٱللَّهِ وَزَيَّنَ لَهُمُ ٱلشَّيْطَـٰنُ أَعْمَـٰلَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ ٱلسَّبِيلِ فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ ﴿٢٤﴾

24. E gjeta atë dhe popullin e saj t'i përuleshin në sexhde Diellit në vend të Allahut, dhe djalli ua kishte zbukuruar veprat e tyre, duke i penguar nga rruga e drejtë, kështu që nuk ishin të udhëzuar.[24]

[22] Dhe pupëza (hud'hudi) qëndroi larg për një kohë jo të gjatë, pastaj erdhi, dhe Sulejmani e qortoi për mungesën dhe vonesën e saj. Atëherë pupuza i tha: 'Unë kam zbuluar diçka që ti nuk e di, me një njohuri të plotë, dhe të kam sjellë nga qyteti i Shebës në Jemen një lajm të madh e me rëndësi, për të cilin jam plotësisht e bindur.'

[23] Unë gjeta një grua që sundonte mbi popullin e Shebës, të cilës i janë dhënë nga të gjitha të mirat e kësaj bote, dhe ajo ka një fron madhështor mbi të cilin ulet për të drejtuar mbretërinë e saj.

[24] E gjeta atë (mbretëreshën) dhe popullin e saj të adhuronin Diellin, në vend që të adhuronin Allahu. Djalli ua kishte zbukuruar atyre veprat e këqija që bënin dhe i pengonte nga besimi në Allahun dhe Njësimi i Tij, prandaj ata nuk janë të udhëzuar drejt Allahut, adhurimit dhe njësimit të Tij.

أَلَّا يَسْجُدُوا۟ لِلَّهِ ٱلَّذِى يُخْرِجُ ٱلْخَبْءَ فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُخْفُونَ وَمَا تُعْلِنُونَ ﴿٢٥﴾

25. Që të mos i përuleshin në sexhde Allahut, i Cili nxjerr në pah atë që është e fshehur në qiej dhe në Tokë, dhe di atë që ju fshihni dhe atë që shpallni haptazi.[25]

ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ ٱلْعَرْشِ ٱلْعَظِيمِ ۩ ﴿٢٦﴾

26. Allahu – nuk ka të adhuruar tjetër të denjë përveç Atij, Zoti i Arshit Madhështor."[26]۩

۞ قَالَ سَنَنظُرُ أَصَدَقْتَ أَمْ كُنتَ مِنَ ٱلْكَٰذِبِينَ ﴿٢٧﴾

27. Sulejmani tha: "Do të shohim nëse ke thënë të vërtetën, apo je nga gënjeshtarët.[27]

ٱذْهَب بِّكِتَٰبِى هَٰذَا فَأَلْقِهْ إِلَيْهِمْ ثُمَّ تَوَلَّ عَنْهُمْ فَٱنظُرْ مَاذَا يَرْجِعُونَ ﴿٢٨﴾

28. Shko me këtë letër timen dhe hidhe tek ata, pastaj largohu prej tyre dhe shiko se çfarë përgjigje do të kthejnë."[28]

---

[25] Djalli ua zbukuroi atyre këtë, që të mos bien në sexhde para Allahut, Atij që nxjerr në dritë atë që është e fshehur në qiej dhe në Tokë – shiun, bimësinë dhe gjithçka tjetër – dhe që di atë që fshehni dhe atë që shfaqni.

[26] ۩ [Ajet Sexhde] Ai është Allahu, që nuk ka të adhuruar me të drejtë përveç Tij, Zoti i Arshit Madhështor, të cilit nuk i ngjan dhe nuk i afrohet aspak froni i mbretëreshës së Shebës apo i çdo mbreti tjetër. Pra, vetëm Allahun adhuroni.

[27] Sulejmani i tha pupëzës: 'Do të shqyrtojmë atë që na solle nga ky lajm – a ke thënë të vërtetën, apo je prej gënjeshtarëve?

[28] Shko me këtë letër timen tek populli i Shebës dhe hidhe tek ata. Pastaj qëndro paksa afër tyre, në mënyrë që të dëgjosh fjalët e tyre, dhe vëzhgo se çfarë do të thonë mes tyre.'

قَالَتْ يَٰٓأَيُّهَا ٱلْمَلَؤُا۟ إِنِّىٓ أُلْقِىَ إِلَىَّ كِتَٰبٌ كَرِيمٌ ﴿٢٩﴾

29. Mbretëresha tha: “O paria ime! Mua më ka ardhur një letër fisnike.[29]

إِنَّهُۥ مِن سُلَيْمَٰنَ وَإِنَّهُۥ بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ﴿٣٠﴾

30. Ajo (letër) është nga Sulejmani dhe thotë: ‘Me emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit![30]

أَلَّا تَعْلُوا۟ عَلَىَّ وَأْتُونِى مُسْلِمِينَ ﴿٣١﴾

31. Mos u ngrini mbi mua, por ejani tek unë të nënshtruar (Zotit).’[31]

قَالَتْ يَٰٓأَيُّهَا ٱلْمَلَؤُا۟ أَفْتُونِى فِىٓ أَمْرِى مَا كُنتُ قَاطِعَةً أَمْرًا حَتَّىٰ تَشْهَدُونِ ﴿٣٢﴾

32. Ajo tha: “O paria ime, më këshilloni për çështjen time. Unë nuk vendos asgjë pa ju.”[32]

قَالُوا۟ نَحْنُ أُو۟لُوا۟ قُوَّةٍ وَأُو۟لُوا۟ بَأْسٍ شَدِيدٍ وَٱلْأَمْرُ إِلَيْكِ فَٱنظُرِى مَاذَا تَأْمُرِينَ ﴿٣٣﴾

33. Ata thanë: “Ne kemi forcë dhe trimëri të madhe, por vendimi është i yti, prandaj shiko çfarë do të urdhërosh.”[33]

---

[29] Pupëza shkoi dhe ia hodhi letrën mbretëreshës, e ajo e lexoi. Pastaj mblodhi parinë e popullit të saj dhe u tha: ‘Mua më ka ardhur një letër me rëndësi të madhe nga një person me pozitë të lartë.’

[30] Pastaj ajo shpjegoi përmbajtjen e letrës dhe tha: ‘Ajo është nga Sulejmani, dhe në të thuhet: ‘*Me emrin e Allahut, të Gjithëmeshirshmit, Mëshirëplotit*.

[31] Mos u bëni mendjemëdhenj e mos u ngritni mbi atë për të cilën po ju thërras, por ejani tek unë të dorëzuar, të nënshtruar Allahut me Njësimin dhe bindjen ndaj Tij.’

[32] Ajo tha: ‘O paria ime, më jepni mendimin tuaj për këtë çështje; unë nuk e kam zakon të marr një vendim në ndonjë punë pa praninë dhe këshillën tuaj.’

[33] Ata iu përgjigjën: ‘Ne jemi njerëz të fuqishëm në numër dhe pajisje, dhe jemi të zotë të guximit dhe trimërisë në ashpërsinë e luftës. Por çështja të takon ty; ti je ajo që ke mendimin vendimtar. Prandaj shqyrto se çfarë urdhëron ti, dhe ne do ta dëgjojmë urdhrin tënd dhe do të jemi të bindur ndaj teje.’

قَالَتْ إِنَّ ٱلْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا۟ قَرْيَةً أَفْسَدُوهَا وَجَعَلُوٓا۟ أَعِزَّةَ أَهْلِهَآ أَذِلَّةً ۖ وَكَذَٰلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿٣٤﴾

34. Ajo tha: “Me të vërtetë, kur mbretërit hyjnë në një qytet, e shkatërrojnë atë dhe fisnikët e tij i bëjnë të poshtëruar; kështu veprojnë gjithmonë.[34]

وَإِنِّى مُرْسِلَةٌ إِلَيْهِم بِهَدِيَّةٍ فَنَاظِرَةٌۢ بِمَ يَرْجِعُ ٱلْمُرْسَلُونَ ﴿٣٥﴾

35. Por unë do t’i dërgoj atij një dhuratë dhe do të shoh se çfarë përgjigje do të sjellin të dërguarit e mi.”[35]

فَلَمَّا جَآءَ سُلَيْمَٰنَ قَالَ أَتُمِدُّونَنِ بِمَالٍ فَمَآ ءَاتَىٰنِۦَ ٱللَّهُ خَيْرٌ مِّمَّآ ءَاتَىٰكُم بَلْ أَنتُم بِهَدِيَّتِكُمْ تَفْرَحُونَ ﴿٣٦﴾

36. Kur i erdhi Sulejmanit (i dërguari me dhuratë), ai tha: “A po më ndihmoni me pasuri? Ajo që më ka dhënë Allahu është më e mirë se ajo që u ka dhënë juve. Ju jeni ata që gëzoheni me dhuratën tuaj.[36]

---

[34] Ajo i paralajmëroi ata nga përballja me armiqësi ndaj Sulejmanit dhe u shpjegoi pasojat e rënda të luftës: ‘Kur mbretërit hyjnë në një vend me ushtritë e tyre, me forcë e pushtet, ata e shkatërrojnë atë dhe i kthejnë njerëzit më fisnikë të tij në të nënshtruar e të poshtëruar; ata vrasin e robërojnë, dhe ky është zakoni i tyre i pandryshuar për t’i bërë njerëzit t’i frikësohen.

[35] Unë do t’i dërgoj Sulejmanit dhe popullit të tij një dhuratë, që përmban pasuri të çmuara, për ta zbutur me të, dhe do të pres se çfarë përgjigjeje do të sjellin të dërguarit e mi.’

[36] Kur i dërguari i mbretëreshës erdhi me dhuratën te Sulejmani, ai tha me mospëlqim dhe duke përmendur begatitë e Allahut ndaj tij: ‘A po më jepni pasuri për të më kënaqur mua? Ajo që më ka dhënë Allahu – profecia, mbretëria dhe pasuritë e shumta – është më e mirë dhe më e vlefshme se ajo që ju ka dhënë. Përkundrazi, ju jeni ata që gëzoheni me dhuratën që ju dërgohet, sepse jeni njerëz që krenoheni me jetën e kësaj bote dhe kërkoni të shtoni sa më shumë prej pasurive të saj.’

ٱرۡجِعۡ إِلَيۡهِمۡ فَلَنَأۡتِيَنَّهُم بِجُنُودٖ لَّا قِبَلَ لَهُم بِهَا وَلَنُخۡرِجَنَّهُم مِّنۡهَآ أَذِلَّةٗ وَهُمۡ صَٰغِرُونَ ٣٧

37. Kthehu tek ata, sepse Ne do t'u vijmë atyre me ushtri që ata nuk do t'i bëjnë ballë, dhe do t'i nxjerrim prej andej (Shebës) të nënshtruar e të poshtëruar."[37]

قَالَ يَٰٓأَيُّهَا ٱلۡمَلَؤُاْ أَيُّكُمۡ يَأۡتِينِي بِعَرۡشِهَا قَبۡلَ أَن يَأۡتُونِي مُسۡلِمِينَ ٣٨

38. Pastaj tha: "O paria ime, cili prej jush do të ma sjellë fronin e saj para se të më vijnë të nënshtruar?"[38]

قَالَ عِفۡرِيتٞ مِّنَ ٱلۡجِنِّ أَنَا۠ ءَاتِيكَ بِهِۦ قَبۡلَ أَن تَقُومَ مِن مَّقَامِكَۖ وَإِنِّي عَلَيۡهِ لَقَوِيٌّ أَمِينٞ ٣٩

39. Një i fuqishëm (ifrit) nga xhinët tha: "Unë do ta sjell tek ti para se të ngrihesh nga vendi yt; dhe unë jam i fortë për ta bërë këtë, dhe i besueshëm."[39]

قَالَ ٱلَّذِي عِندَهُۥ عِلۡمٞ مِّنَ ٱلۡكِتَٰبِ أَنَا۠ ءَاتِيكَ بِهِۦ قَبۡلَ أَن يَرۡتَدَّ إِلَيۡكَ طَرۡفُكَۚ فَلَمَّا رَءَاهُ مُسۡتَقِرًّا عِندَهُۥ قَالَ هَٰذَا مِن فَضۡلِ رَبِّي لِيَبۡلُوَنِيٓ ءَأَشۡكُرُ أَمۡ أَكۡفُرُۖ وَمَن شَكَرَ فَإِنَّمَا يَشۡكُرُ لِنَفۡسِهِۦۖ وَمَن كَفَرَ فَإِنَّ رَبِّي غَنِيٌّ كَرِيمٞ ٤٠

40. Por ai që kishte dije nga Libri tha: "Unë do të ta sjell para se të të kthehet shikimi (kur hap e mbyll sytë)." Kur Sulejmani e pa atë

---

[37] Dhe Sulejmani (paqja qoftë mbi të) i tha të dërguarit të popullit të Shebës: 'Kthehu tek ata! Pasha Allahun, ne do t'u vijmë me ushtri që ata nuk do të kenë fuqi t'i përballojnë e t'i rezistojnë, dhe me siguri do t'i nxjerrim nga toka e tyre të poshtëruar e të nënçmuar, nëse nuk i dorëzohen vetëm fesë së Allahut dhe nuk heqin dorë nga adhurimi i të tjerëve përveç Tij.'

[38] Sulejmani, duke iu drejtuar atyre që Allahu ia kishte nënshtruar atij prej xhinëve dhe njerëzve rreth tij, tha: 'Cili prej jush do të më sjellë fronin e madhërishëm të mbretëreshës së Shebës, para se ata të më vijnë të dorëzuar dhe të bindur?'

[39] Një ifrit i fuqishëm nga xhinët tha: 'Unë do ta sjell atë tek ti para se të ngrihesh nga ky vend ku je ulur. Me të vërtetë, unë jam i fortë për ta bartur dhe i besueshëm për gjithçka që është mbi të; do ta sjell ashtu siç është, pa i munguar asgjë dhe pa e ndryshuar.'

(fronin) të vendosur para tij, tha: “Kjo është nga mirësia e Zotit tim, që të më sprovojë nëse do të jem mirënjohës apo mosmirënjohës. Kush është mirënjohës, e bën për të mirën e vet; e kush është mosmirënjohës, s’ka dyshim se Zoti im është i Pasur, Bujar.”[40]

قَالَ نَكِّرُواْ لَهَا عَرۡشَهَا نَنظُرۡ أَتَهۡتَدِيٓ أَمۡ تَكُونُ مِنَ ٱلَّذِينَ لَا يَهۡتَدُونَ ٤١

41. Ai tha: “Ndryshojeni (pak) fronin e saj, që të shohim a do të gjejë udhën e drejtë (a do ta njohë) apo do të mbetet nga ata që nuk udhëzohen (nuk do ta njohë).”[41]

فَلَمَّا جَآءَتۡ قِيلَ أَهَٰكَذَا عَرۡشُكِۖ قَالَتۡ كَأَنَّهُۥ هُوَۚ وَأُوتِينَا ٱلۡعِلۡمَ مِن قَبۡلِهَا وَكُنَّا مُسۡلِمِينَ ٤٢

42. Kur ajo (Belkisa) erdhi (te Sulejmani), iu tha: “A është kështu froni yt?” Ajo tha: “Sikur të ishte vetë ai.” – (Sulejmani tha): “Neve na është dhënë dija para saj, dhe ne i jemi nënshtruar Allahut para saj.[42]

---

[40] Ai që kishte dije nga Libri tha: ‘Unë do të ta sjell fronin e saj para se të kthehet qepalla jote kur të lëvizë për të parë diçka.’ Sulejmani e lejoi, dhe ai iu lut Allahut; menjëherë froni u soll para tij. Kur Sulejmani e pa fronin e saj të pranishëm dhe të vendosur para tij, tha: ‘Kjo është nga mirësia e Zotit tim, i Cili më ka krijuar mua dhe gjithë kozmosin, për të më vënë në sprovë: a do të jem falënderues duke pranuar mirësinë e Tij, apo mohues duke lënë falënderimin? Kush falënderon Allahun për begatitë e Tij, e bën për dobinë e vet; e kush i mohon ato e nuk falënderon, Zoti im është i Pasur dhe nuk ka nevojë për falënderimin e tij. Ai është Bujar dhe e shtrin mirësinë e Tij në këtë botë si mbi mirënjohësin ashtu edhe mbi mohuesin; por në botën tjetër do t’i gjykojë dhe do t’a shpërblejë secilin siç e meriton.’

[41] Sulejmani u tha atyre që ishin pranë tij: ‘Ndryshoni pak pamjen e fronit të saj, për të parë zgjuarsinë e saj; që të shohim a do ta njohë fronin e vet pavarësisht ndryshimit që i është bërë, apo do të jetë prej atyre që nuk e dallojnë.’

[42] Kur mbretëresha e Shebës erdhi te Sulejmani, asaj iu tha: ‘A është kështu froni yt?’ Ajo tha: ‘Duket sikur të ishte vetë ai.’ Atëherë u bë e qartë për Sulejmanin se ajo kishte dhënë përgjigjen e duhur, dhe ajo tashmë e kishte njohur fuqinë e Allahut dhe vërtetësinë e profetësisë së Sulejmanit (paqja qoftë mbi të). Ai tha: ‘Ne kemi pasur dije për Allahun dhe për fuqinë e Tij para saj, dhe ne kemi qenë të nënshtruar ndaj urdhrit të Allahut, duke ndjekur fenë e Tij Islame para asaj.’

وَصَدَّهَا مَا كَانَت تَّعۡبُدُ مِن دُونِ ٱللَّهِۖ إِنَّهَا كَانَتۡ مِن قَوۡمٖ كَٰفِرِينَ ٤٣

43. Atë (Belkisën) e kishte penguar nga Islami adhurimi që i bënte më parë të tjerëve përveç Allahut; sepse ajo ishte prej një populli mohues.[43]

قِيلَ لَهَا ٱدۡخُلِي ٱلصَّرۡحَۖ فَلَمَّا رَأَتۡهُ حَسِبَتۡهُ لُجَّةٗ وَكَشَفَتۡ عَن سَاقَيۡهَاۚ قَالَ إِنَّهُۥ صَرۡحٞ مُّمَرَّدٞ مِّن قَوَارِيرَۗ قَالَتۡ رَبِّ إِنِّي ظَلَمۡتُ نَفۡسِي وَأَسۡلَمۡتُ مَعَ سُلَيۡمَٰنَ لِلَّهِ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٤٤

44. Asaj iu tha: “Hyr në pallat.” Kur ajo e pa, mendoi se ishte një ujë i thellë dhe zbuloi këmbët e saj. Por Sulejmani i tha: “Ky është një pallat i shtruar me kristal (kurse uji është nga poshtë).” Ajo tha: “O Zoti im, unë i kam bërë padrejtësi vetes sime, dhe tani, së bashku me Sulejmanin, i dorëzohem Allahut, Zotit të botëve.”[44]

[43] Mbretëreshën e Shebës (Belkisën) e pengoi nga adhurimi i Allahut të Vetëm ajo që adhuronte përveç Allahut të Lartësuar. Ajo ishte mohuese dhe ishte rritur mes një populli jobesimtar, duke vazhduar mbi fenë e tyre. Përndryshe, ajo kishte mjaft zgjuarsi dhe mendjemprehtësi për të dalluar të vërtetën nga e kota, por besimet e rreme ia kishin verbuar zemrën.

[44] Asaj iu tha: ‘Hyr në pallat!’ Dyshemeja e tij ishte prej xhami, nën të cilin rridhte uji. Kur ajo e pa, mendoi se ishte ujë me dallgët e tij dhe i zbuloi këmbët duke ngritur pak fustanin e gjatë të saj deri poshtë gjurit, për të hyrë brenda. Sulejmani i tha: ‘Është një dysheme e lëmuar prej kristali të pastër, e uji është poshtë saj.’ Atëherë ajo e kuptoi madhështinë e mbretërisë së Sulejmanit dhe tha: ‘Zoti im, unë i kam bërë padrejtësi vetes me atë që kam qenë në idhujtari, por tani i dorëzohem Zotit të botëve, duke ndjekur Sulejmanin dhe duke hyrë në fenë e Tij.’

وَلَقَدۡ أَرۡسَلۡنَآ إِلَىٰ ثَمُودَ أَخَاهُمۡ صَٰلِحًا أَنِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ فَإِذَا هُمۡ فَرِيقَانِ يَخۡتَصِمُونَ ٤٥

45. Ne dërguam tek Themudi vëllanë e tyre, Salihun, (me mesazhin): "Adhuroni vetëm Allahun!" Por ata u ndanë në dy grupe, që polemizonin mes tyre.[45]

قَالَ يَٰقَوۡمِ لِمَ تَسۡتَعۡجِلُونَ بِٱلسَّيِّئَةِ قَبۡلَ ٱلۡحَسَنَةِۖ لَوۡلَا تَسۡتَغۡفِرُونَ ٱللَّهَ لَعَلَّكُمۡ تُرۡحَمُونَ ٤٦

46. Ai (Salihu) tha: "O populli im, pse kërkoni shpejtimin e së keqes (ndëshkimit) në vend të së mirës (mëshirës)? Pse nuk kërkoni falje nga Allahu që të mëshiroheni?"[46]

قَالُواْ ٱطَّيَّرۡنَا بِكَ وَبِمَن مَّعَكَۚ قَالَ طَٰٓئِرُكُمۡ عِندَ ٱللَّهِۖ بَلۡ أَنتُمۡ قَوۡمٞ تُفۡتَنُونَ ٤٧

47. Ata thanë: "Ne të shohim si ogur të keq ty dhe ata që janë me ty." Ai u tha: "Oguret tuaja janë caktuar nga Allahu; por, ju jeni një popull që sprovohet."[47]

---

[45] Ne i dërguam fisit Themud vëllanë e tyre, Salihun, me mesazhin: "Adhuroni vetëm Allahun dhe mos i vini Atij asnjë shok." Kur Salihu erdhi tek ata duke i thirrur në njësimin e Allahut dhe adhurimin vetëm të Tij, populli i tij u nda në dy grupe: njëra palë besuan në të, kurse pala tjetër mohuan thirrjen e tij. Secili prej tyre pretendonte se e vërteta ishte me të.

[46] Salihu (alejhis selam) i tha grupit mohues: "Pse nguteni të mohoni e të bëni vepra të këqija që ju sjellin dënimin, ndërsa e vononi besimin dhe veprat e mira që ju sjellin shpërblimin dhe mëshirën e Allahut? A nuk do të ishte më mirë të kërkonit falje nga Allahu që në fillim dhe të pendoheshit tek Ai, me shpresë që të mëshiroheni?"

[47] Populli i Salihut i tha atij: "Ne të shohim si ogur të keq ty dhe ata që janë me ty, e që kanë hyrë në fenë tënde." Salihu u tha atyre: "Çfarëdo e mire apo e keqe që ju ka goditur, Allahu është Ai që e ka caktuar për ju dhe do t'ju shpërblejë sipas saj. Në të vërtetë, ju jeni një popull që sprovoheni me begati dhe vështirësi, me të mira dhe me të këqija."

وَكَانَ فِي ٱلْمَدِينَةِ تِسْعَةُ رَهْطٍ يُفْسِدُونَ فِي ٱلْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿٤٨﴾

48. Në qytet ishin nëntë burra që bënin shkatërrime në tokë dhe nuk bënin asgjë të mirë.[48]

قَالُواْ تَقَاسَمُواْ بِٱللَّهِ لَنُبَيِّتَنَّهُۥ وَأَهْلَهُۥ ثُمَّ لَنَقُولَنَّ لِوَلِيِّهِۦ مَا شَهِدْنَا مَهْلِكَ أَهْلِهِۦ وَإِنَّا لَصَٰدِقُونَ ﴿٤٩﴾

49. Ata thanë: "Betohemi në Allahun se do ta vrasim atë (Salihun) dhe familjen e tij natën, pastaj do t'u themi të afërmve të tij: 'Ne nuk ishim dëshmitarë të vrasjes së familjes së tij, dhe ne jemi plotësisht të sinqertë."[49]

وَمَكَرُواْ مَكْرًا وَمَكَرْنَا مَكْرًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٠﴾

50. Dhe ata kurdisën një plan, por edhe Ne bëmë një plan, e ata nuk e ndien.[50]

فَٱنظُرْ كَيْفَ كَانَ عَٰقِبَةُ مَكْرِهِمْ أَنَّا دَمَّرْنَٰهُمْ وَقَوْمَهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٥١﴾

51. Shiko pra si ishte fundi i planit të tyre: Ne i shkatërruam ata dhe popullin e tyre të tërë.[51]

---

[48] Dhe në qytetin e Salihut – që ishte "El-Hixhr", i vendosur në veriperëndim të Gadishullit Arabik – kishte nëntë burra, puna e të cilëve ishte vetëm prishja dhe përhapja e së keqes në tokë, pa asnjë gjurmë të së mirës.

[49] Këta nëntë burra i thanë njëri-tjetrit: "Betohemi në Allahun, duke dhënë besën mes nesh, se do t'i biem papritur Salihut natën dhe do ta vrasim atë bashkë me familjen e tij. Pastaj do t'i themi trashëgimtarit të gjakut nga të afërmit e tij: Ne nuk kemi qenë të pranishëm në vrasjen e tyre, dhe ne jemi plotësisht të sinqertë në atë që po themi."

[50] Dhe ata kurdisën këtë plan për të shkatërruar Salihun dhe familjen e tij, me mashtrim nga ana e tyre. Por Ne e ndihmuam Profetin Tonë Salih, paqja qoftë mbi të, dhe i goditëm ata me ndëshkim papritur, në një kohë kur nuk e prisnin fare, si shpërblim për kurthin e tyre.

[51] Shiko pra – o i Dërguar – me sy kujtese dhe mësimi fundin e pabesisë së këtyre njerëzve kundër profetit të tyre, Salihut: Ne i shkatërruam ata dhe gjithë popullin e tyre.

فَتِلْكَ بُيُوتُهُمْ خَاوِيَةًۢ بِمَا ظَلَمُوٓاْۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأٓيَةً لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٥٢﴾

52. Ja, këto janë shtëpitë e tyre, të rrënuara, për shkak të padrejtësisë që bënë. Me të vërtetë, në këtë ka shenjë për një popull që kupton.[52]

وَأَنجَيْنَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَكَانُواْ يَتَّقُونَ ﴿٥٣﴾

53. Dhe Ne i shpëtuam ata që besuan dhe ishin të devotshëm.[53]

وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِۦٓ أَتَأْتُونَ ٱلْفَـٰحِشَةَ وَأَنتُمْ تُبْصِرُونَ ﴿٥٤﴾

54. Dhe (kujto) Lutin, kur i tha popullit të tij: "A e bëni ju këtë të keqe të turpshme, ndërkohë që shihni (shëmtinë e saj)?[54]

أَئِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ ٱلرِّجَالَ شَهْوَةً مِّن دُونِ ٱلنِّسَآءِۚ بَلْ أَنتُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ ﴿٥٥﴾

55. A vërtet ju afroheni me epsh burrave, në vend të grave? Ju jeni me të vërtetë një popull injorant."[55]

[52] Ja, këto janë banesat e tyre, të zbrazëta, ku nuk ka mbetur asnjë prej tyre. Allahu i shkatërroi, sepse i bënë padrejtësi vetes së tyre me idhujtari dhe me përgënjeshtrimin e profetit të tyre. Në këtë shkatërrim e zhdukje ka me të vërtetë një mësim për njerëzit që kuptojnë atë që Ne u bëmë atyre, dhe ky është ligji Ynë ndaj atyre që mohojnë të dërguarit.

[53] Dhe Ne e shpëtuam nga ndëshkimi që goditi fisin Themud, Salihun dhe besimtarët që ishin me të, të cilët ruheshin nga dënimi i Allahut me anë të besimit të tyre.

[54] Dhe kujto Lutin, kur i tha popullit të tij: "A bëni ju veprën më të shëmtuar, ndërkohë që e dini shëmtinë e saj?

[55] A vërtet ju afroheni burrave nga prapa, me epsh, në vend të grave? Ju jeni vërtet një popull injorant, që nuk e njihni të drejtën e Allahut mbi ju, e për këtë keni kundërshtuar urdhrin e Tij dhe keni mëkatuar ndaj të dërguarit të Tij me këtë vepër të shëmtuar, të cilën nuk e kishte bërë askush para jush nga njerëzit e botës."

* فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِۦٓ إِلَّآ أَن قَالُوٓاْ أَخْرِجُوٓاْ ءَالَ لُوطٍ مِّن قَرْيَتِكُمْ ۖ إِنَّهُمْ أُنَاسٌ يَتَطَهَّرُونَ ٥٦

56. Dhe përgjigjja e popullit të tij nuk ishte tjetër, veçse të thoshin: "Dëbojeni familjen e Lutit nga qyteti juaj; sepse ata janë njerëz që duan të qëndrojnë të pastër."[56]*

فَأَنجَيْنَـٰهُ وَأَهْلَهُۥٓ إِلَّا ٱمْرَأَتَهُۥ قَدَّرْنَـٰهَا مِنَ ٱلْغَـٰبِرِينَ ٥٧

57. Atëherë Ne e shpëtuam atë dhe familjen e tij, përveç gruas së tij, së cilës i caktuam të ishte nga ata që do mbeteshin në dënim.[57]

وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِم مَّطَرًا ۖ فَسَآءَ مَطَرُ ٱلْمُنذَرِينَ ٥٨

58. Dhe mbi ta zbritëm një shi (gurësh). Sa i keq ishte ai shi për ata që qenë paralajmëruar![58]

قُلِ ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَـٰمٌ عَلَىٰ عِبَادِهِ ٱلَّذِينَ ٱصْطَفَىٰٓ ۗ ءَآللَّهُ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ ٥٩

59. Thuaj: "Falënderimi i takon Allahut dhe paqja qoftë mbi robërit e Tij që Ai i ka zgjedhur. A është Allahu më i mirë apo idhujt që ata i shoqërojnë Atij?"[59]

---

[56] ***(XHUZI 20)** Dhe populli i Lutit nuk pati ndonjë përgjigje tjetër ndaj tij, përveçse i thanë njëri-tjetrit: "Dëboni nga qyteti juaj familjen e Lutit, sepse ata janë njerëz të ndershëm që ruhen nga marrëdhëniet me meshkuj." Ata e thanë këtë duke tallur e përqeshur me ta.

[57] Dhe Ne e shpëtuam Lutin dhe familjen e tij nga dënimi që do të binte mbi popullin e tij, përveç gruas së tij, të cilën e caktuam të mbetej me ata që do të ndëshkoheshin, derisa të shkatërrohej bashkë me të shkatërruarit; sepse ajo ishte ndihmëse e popullit të saj në veprat e tyre të shëmtuara dhe ishte e kënaqur me to.

[58] Dhe Ne lëshuam mbi ta nga qielli gurë prej balte shkatërruese, e sa i shëmtuar ishte ky shi për ata që ishin paralajmëruar dhe ndaj të cilëve ishte ngritur argumenti.

[59] Thuaj – o i Dërguar –: "Lavdia dhe falënderimi i takon Allahut, dhe paqja e Tij, si edhe siguria, qoftë mbi robërit e Tij që Ai i zgjodhi për shpalljen e Tij." Pastaj pyeti idhujtarët e popullit tënd: "A është më i mirë Allahu, i Cili zotëron dobinë dhe dëmin, apo ata që ata i bëjnë shok Atij, të cilët nuk zotërojnë as për veten, e as për të tjerët, as dobi dhe as dëm?"

أَمَّنْ خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ وَأَنزَلَ لَكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَأَنۢبَتْنَا بِهِۦ حَدَآئِقَ ذَاتَ بَهْجَةٍ مَّا كَانَ لَكُمْ أَن تُنۢبِتُوا۟ شَجَرَهَآ ۗ أَءِلَٰهٌ مَّعَ ٱللَّهِ ۚ بَلْ هُمْ قَوْمٌ يَعْدِلُونَ ﴿٦٠﴾

60. (A janë më të mirë idhujt) apo Ai që krijoi qiejt dhe Tokën, që ju zbriti nga qielli ujë, e me të bëmë që të mbijnë kopshte me bukuri të shumta, pemët e të cilave ju nuk mundeni t'i bëni që të mbijnë? A ka ndonjë zot tjetër me Allahun? Jo, por ata janë një popull që bëjnë barazime të padrejta.[60]

أَمَّن جَعَلَ ٱلْأَرْضَ قَرَارًا وَجَعَلَ خِلَٰلَهَآ أَنْهَٰرًا وَجَعَلَ لَهَا رَوَٰسِىَ وَجَعَلَ بَيْنَ ٱلْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا ۗ أَءِلَٰهٌ مَّعَ ٱللَّهِ ۚ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦١﴾

61. (A janë më të mirë idhujt) apo Ai që e bëri Tokën vend të qëndrueshëm, që bëri në të lumenj, që ngriti në të male të forta dhe që vendosi pengesë mes dy deteve? A ka ndonjë zot tjetër me Allahun? Jo, por shumica e tyre nuk dinë.[61]

---

[60] A janë më të mirë idhujt apo Ai që krijoi qiejt dhe Tokën, dhe që ju zbret nga qielli ujin, me të cilin Ne bëmë të mbijnë kopshte me pamje të bukur? Ju nuk do të kishit mundur t'i rritnit pemët e tyre, po të mos ishte Allahu që ju zbriti ujin nga qielli. Adhurimi i Tij është i vërteti, ndërsa adhurimi i çdokujt tjetër përveç Tij është i pavërtetë. A ka ndonjë të adhuruar tjetër me Allahun që bën këto vepra, që të meritojë të adhurohet bashkë me Të dhe të shoqërohet në hyjni? Përkundrazi, këta idhujtarë janë një popull që shmangen nga rruga e drejtë e besimit, duke e bërë të barabartë me Allahun dikë tjetër në adhurim dhe madhërim.

[61] A është më i mirë adhurimi i idhujve që ju i shoqëroni Zotit tuaj, apo i Atij që e bëri tokën vendbanim të qëndrueshëm për ju, vendosi në të lumenj, e bëri malet shtylla të palëvizshme, dhe vuri mes dy deteve – të ëmbël dhe të kripur – një pengesë që të mos e prishin njëri tjetrin? A ka ndonjë të adhuruar tjetër me Allahun që i bëri këto, që ju ta shoqëroni Atë në adhurimin tuaj? Përkundrazi, shumica e këtyre idhujtarëve nuk e njohin madhështinë e Allahut, prandaj bëjnë shirk nga padija dhe padrejtësia.

أَمَّن يُجِيبُ ٱلْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ ٱلسُّوٓءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَآءَ ٱلْأَرْضِ ۗ أَءِلَٰهٌ مَّعَ ٱللَّهِ ۚ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ ﴿٦٢﴾

62. (A janë më të mirë idhujt) apo Ai që i përgjigjet të ngushtuarit kur e thërret dhe ia largon të keqen, dhe ju bën juve pasardhës në tokë? A ka ndonjë zot tjetër me Allahun? Sa pak që e merrni këshillën![62]

أَمَّن يَهْدِيكُمْ فِى ظُلُمَٰتِ ٱلْبَرِّ وَٱلْبَحْرِ وَمَن يُرْسِلُ ٱلرِّيَٰحَ بُشْرًۢا بَيْنَ يَدَىْ رَحْمَتِهِۦٓ ۗ أَءِلَٰهٌ مَّعَ ٱللَّهِ ۚ تَعَٰلَى ٱللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٣﴾

63. (A janë më të mirë idhujt) apo Ai që ju udhëzon në errësirat e Tokës dhe të detit, dhe që dërgon erërat si lajmëtare të mëshirës së Tij (shiut)? A ka ndonjë zot tjetër me Allahun? I lartësuar është Allahu mbi çdo gjë që ata i shoqërojnë Atij.[63]

[62] A është më i mirë adhurimi i atyre që ju i shoqëroni me Allahun, apo Ai që i përgjigjet të pikëlluarit kur Ai e thërret, ia largon vështirësinë që e ka goditur dhe ju bën pasues në tokë pas atyre që kanë qenë para jush? A ka ndonjë të adhuruar tjetër me Allahun që t'ju dhurojë juve këto mirësi? Pak kujtoheni dhe merrni mësim, prandaj i shoqëroni Allahut të tjerë në adhurim.

[63] A është më i mirë adhurimi i atyre që ju i shoqëroni me Allahun, apo Ai që ju udhëzon në errësirat e Tokës dhe të detit, kur humbisni rrugën dhe ju mbulon terri, dhe Ai që dërgon erërat si përgëzues të mëshirës së Tij me shiun që ringjall tokën e tharë? A ka ndonjë të adhuruar tjetër me Allahun që t'ju bëjë diçka nga këto, sa ta lusni atë në vend të Tij? I lartësuar dhe i shenjtëruar është Allahu nga çdo gjë që idhujtarët i shoqërojnë Atij.

أَمَّن يَبْدَؤُا۟ ٱلْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُۥ وَمَن يَرْزُقُكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ ۗ أَءِلَٰهٌ مَّعَ ٱللَّهِ ۚ قُلْ هَاتُوا۟ بُرْهَٰنَكُمْ إِن كُنتُمْ صَٰدِقِينَ ﴿٦٤﴾

64. (A janë më të mirë idhujt) apo Ai që e fillon krijimin, pastaj e përsërit atë, dhe që ju furnizon nga qielli dhe Toka? A ka ndonjë zot tjetër me Allahun?" Thuaj (o Muhamed): "Sillni argumentin tuaj, nëse thoni të vërtetën."[64]

قُل لَّا يَعْلَمُ مَن فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ٱلْغَيْبَ إِلَّا ٱللَّهُ ۚ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ ﴿٦٥﴾

65. Thuaj: "Askush, përveç Allahut, në qiej apo në Tokë, nuk e di të fshehtën dhe as nuk e dinë se kur do të ringjallen."[65]

بَلِ ٱدَّٰرَكَ عِلْمُهُمْ فِى ٱلْـَٔاخِرَةِ ۚ بَلْ هُمْ فِى شَكٍّ مِّنْهَا ۖ بَلْ هُم مِّنْهَا عَمُونَ ﴿٦٦﴾

66. Përkundrazi, dija e tyre për botën tjetër është e turbullt; madje ata janë në dyshim për të, për më tepër ata janë të verbër ndaj saj.[66]

وَقَالَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓا۟ أَءِذَا كُنَّا تُرَٰبًا وَءَابَآؤُنَآ أَئِنَّا لَمُخْرَجُونَ ﴿٦٧﴾

67. Dhe ata që mohuan thanë: "A thua kur të jemi bërë dhe, si edhe etërit tanë, a do të nxirremi (të gjallë)?[67]

---

[64] A është më i mirë adhurimi i idhujve apo i Atij që e fillon krijimin nga asgjëja, pastaj e shuan kur të dojë, pastaj e ringjall përsëri, dhe që ju furnizon nga qielli me shi dhe nga toka me bimësi e prodhime të tjera? A ka ndonjë të adhuruar tjetër përveç Allahut që i bën këto? Thuaju idhujtarëve, o Muhamed: "Sillni argumentin tuaj, nëse jeni të vërtetë në pretendimin tuaj se Allahu ka ndonjë shok në sundimin dhe adhurimin e Tij."

[65] Thuaj – o i Dërguar –: "Askush në qiej apo Tokë nuk e di të fshehtën që Allahu e ka veçuar për Veten e Tij, dhe nuk e dinë se kur do të ringjallen nga varret e tyre në Ditën e Kiametit.

[66] Por, kur u përballën me botën tjetër, u bë e plotë njohuria e tyre për të dhe u bindën për të, bashkë me tmerrin që panë aty. Ndërkohë, në dynja ata kishin dyshim për të, madje shpirtrat e tyre ishin të verbuar ndaj saj.

[67] Ata që mohuan Njësinë e Allahut thanë: "A do të ringjallemi vallë ne dhe etërit tanë, të gjallë në të njëjtën pamje si më parë, pasi të kemi vdekur e të jemi kthyer në pluhur?"

لَقَدْ وُعِدْنَا هَٰذَا نَحْنُ وَءَابَآؤُنَا مِن قَبْلُ إِنْ هَٰذَآ إِلَّآ أَسَٰطِيرُ ٱلْأَوَّلِينَ ﴿٦٨﴾

68. Neve dhe etërve tanë na është premtuar kjo më herët; por këto nuk janë gjë tjetër veçse përralla të të parëve."[68]

قُلْ سِيرُواْ فِى ٱلْأَرْضِ فَٱنظُرُواْ كَيْفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلْمُجْرِمِينَ ﴿٦٩﴾

69. Thuaj (o Muhamed): "Udhëtoni nëpër tokë dhe shikoni si ka qenë fundi i kriminelëve."[69]

وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُن فِى ضَيْقٍ مِّمَّا يَمْكُرُونَ ﴿٧٠﴾

70. Dhe mos u hidhëro për ta, e mos u ngushto nga dredhitë që thurin.[70]

وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا ٱلْوَعْدُ إِن كُنتُمْ صَٰدِقِينَ ﴿٧١﴾

71. Ata thonë: "Kur do të ndodhë ky premtim, nëse ajo që thoni është e vërtetë?"[71]

قُلْ عَسَىٰٓ أَن يَكُونَ رَدِفَ لَكُم بَعْضُ ٱلَّذِى تَسْتَعْجِلُونَ ﴿٧٢﴾

72. Thuaj: "Mbase është afruar për ju një pjesë e asaj që ju kërkoni ta shpejtoni."[72]

---

[68] Neve dhe etërve tanë na është premtuar kjo ringjallje që më parë, por nuk pamë asnjë të vërtetë në të dhe nuk besuam. Ky premtim nuk është gjë tjetër veçse diçka që e kanë shkruar të parët në librat e tyre nga gënjeshtrat që trilluan.

[69] Thuaj – o i Dërguar – këtyre përgënjeshtruesve: "Udhëtoni nëpër tokë dhe shikoni vendbanimet e atyre që ishin para jush prej kriminelëve, e shihni si ishte fundi i atyre që përgënjeshtruan të dërguarit? Allahu i shkatërroi ata për shkak të mohimit të tyre, dhe Allahu do t'ju bëjë juve si ata, nëse nuk besoni."

[70] Dhe mos u hidhëro për shmangien e idhujtarëve prej teje, o Muhamed, dhe përgënjeshtrimin e tyre ndaj teje, dhe mos u ngushto në zemër nga kurthet e tyre kundër teje, sepse Allahu është Ndihmëtari yt mbi ta.

[71] Idhujtarët e popullit tënd, o Muhamed, thonë: "Kur do të jetë ky premtim për dënimin, me të cilin na kërcënon ti dhe pasuesit e tu, nëse jeni të vërtetë në atë që na premtoni?"

[72] Thuaju atyre – o i Dërguar –: "Mund që të jetë afruar për ju një pjesë e atij dënimi të Allahut, të cilin ju e kërkoni me nxitim."

وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى ٱلنَّاسِ وَلَـٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾

73. Me të vërtetë, Zoti yt është Bujar ndaj njerëzve, por shumica prej tyre nuk falënderojnë.[73]

وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧٤﴾

74. Dhe Zoti yt e di mirë atë që fshehin gjokset (zemrat) e tyre dhe atë që ata e shfaqin haptazi.[74]

وَمَا مِنْ غَآئِبَةٍ فِى ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ إِلَّا فِى كِتَـٰبٍ مُّبِينٍ ﴿٧٥﴾

75. Dhe nuk ka asgjë të fshehur në qiej dhe në Tokë që të mos jetë e shënuar në një Libër të qartë.[75]

إِنَّ هَـٰذَا ٱلْقُرْءَانَ يَقُصُّ عَلَىٰ بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ أَكْثَرَ ٱلَّذِى هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٧٦﴾

76. Me të vërtetë, ky Kuran ua tregon bijve të Izraelit shumicën e asaj për të cilën ata kundërshtohen.[76]

[73] Vërtet, Zoti yt është plot mirësí ndaj njerëzve; sepse Ai nuk i nxiton me ndëshkim për mëkatet dhe mohimin e tyre ndaj Tij. Por shumica e tyre nuk e falënderojnë për këtë, që të besojnë tek Ai dhe t'i kushtojnë adhurimin vetëm Atij.

[74] Dhe Zoti yt me siguri di atë që fshehin zemrat e krijesave të Tij dhe atë që ata e shfaqin haptazi.

[75] Dhe nuk ka asgjë të fshehtë nga sytë e krijesave në qiej dhe në Tokë, veçse është e shkruar në një Libër të qartë tek Allahu, në El Leuh el Mahfudh. Ai Libër ka përfshirë gjithçka që ka qenë dhe gjithçka që do të jetë.

[76] Me të vërtetë, ky Kuran u tregon bijve të Izraelit të vërtetën për shumicën e gjërave në të cilat ata kundërshtoheshin.

وَإِنَّهُۥ لَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٧﴾

77. Dhe me të vërtetë, ai (Kurani) është udhëzim dhe mëshirë për besimtarët.[77]

إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِى بَيْنَهُم بِحُكْمِهِۦ ۚ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٧٨﴾

78. Vërtet, Zoti yt do të gjykojë ndërmjet tyre me gjykimin e Tij. Ai është i Plotfuqishmi, i Gjithëdijshmi.[78]

فَتَوَكَّلْ عَلَى ٱللَّهِ ۖ إِنَّكَ عَلَى ٱلْحَقِّ ٱلْمُبِينِ ﴿٧٩﴾

79. Prandaj mbështetu tek Allahu; ti je me të vërtetë në të vërtetën e qartë.[79]

إِنَّكَ لَا تُسْمِعُ ٱلْمَوْتَىٰ وَلَا تُسْمِعُ ٱلصُّمَّ ٱلدُّعَآءَ إِذَا وَلَّوْا۟ مُدْبِرِينَ ﴿٨٠﴾

80. Ti nuk mund t'i bësh të dëgjojnë të vdekurit, as nuk mund t'i bësh të shurdhërit të dëgjojnë thirrjen kur ata kthejnë shpinën duke u larguar.[80]

وَمَآ أَنتَ بِهَـٰدِى ٱلْعُمْىِ عَن ضَلَـٰلَتِهِمْ ۖ إِن تُسْمِعُ إِلَّا مَن يُؤْمِنُ بِـَٔايَـٰتِنَا فَهُم مُّسْلِمُونَ ﴿٨١﴾

81. As nuk mund t'i nxjerrësh të verbrit nga humbja e tyre. Ti nuk mund t'ua bësh të dëgjojnë të vërtetën veçse atyre që besojnë

---

[77] Dhe vërtet, ky Kuran është udhëzim nga humbja dhe mëshirë nga dënimi, për atë që e beson atë dhe udhëhiqet me udhëzimin e tij.

[78] Vërtet, Zoti yt do të gjykojë mes atyre që patën kundërshtime – nga bijtë e Izraelit dhe të tjerë – me gjykimin e Tij: do të ndëshkojë atë që ishte në të pavërtetën dhe do ta shpërblejë atë që bëri mirë. Ai është i Plotfuqishmi, të Cilit nuk i kthehet vendimi, dhe i Gjithëdituri, të Cilit nuk i ngatërrohet e vërteta me të pavërtetën.

[79] Mbështetu – o i Dërguar – në Allahun në të gjitha çështjet e tua dhe ki besim tek Ai; sepse Ai të mjafton ty. Vërtet, ti je mbi të vërtetën e qartë, në të cilën nuk ka dyshim.

[80] Vërtet ti – o i Dërguar – nuk mund t'ua bësh ta dëgjojnë të vërtetën atyre që Allahu ua ka vulosur zemrën dhe ua ka bërë të vdekur, as nuk mund t'ua përcjellësh thirrjen tënde atyre që Allahu ua ka shurdhuar dëgjimin për të mos e pranuar të vërtetën, kur ata kthejnë shpinën e shmangen prej teje. Sepse i shurdhri nuk e dëgjon thirrjen edhe kur i drejtohesh ballë për ballë, e si do ta dëgjojë atëherë kur ai largohet duke u kthyer mbrapa?

Shpalljet Tona dhe janë muslimanë (të nënshtruar plotësisht Allahut).[81]

* وَإِذَا وَقَعَ ٱلْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَآبَّةً مِّنَ ٱلْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ أَنَّ ٱلنَّاسَ كَانُوا۟ بِـَٔايَـٰتِنَا لَا يُوقِنُونَ ﴿٨٢﴾

82. Dhe kur Fjala Jonë të bëhet e patjetërsueshme ndaj tyre, Ne do t'u nxjerrim një kafshë nga Toka, e cila do t'u flasë atyre, se njerëzit nuk ishin të bindur në shpalljet Tona.[82]

وَيَوْمَ نَحْشُرُ مِن كُلِّ أُمَّةٍ فَوْجًا مِّمَّن يُكَذِّبُ بِـَٔايَـٰتِنَا فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿٨٣﴾

83. Ditën kur Ne do të grumbullojmë nga çdo popull një grup prej atyre që përgënjeshtruan shpalljet Tona, ata do të mbahen të ndalur në rradhë.[83]

---

[81] Dhe ti – o i Dërguar – nuk je udhëzues për të nxjerrë nga humbja për atë që Allahu e ka verbuar nga udhëzimi dhe drejtimi. Ti nuk mund t'ua bësh të dëgjojnë të vërtetën veçse atyre që besojnë në shenjat Tona; ata janë muslimanë të bindur, që i përgjigjen asaj në të cilën i ke thirrur.

[82] Dhe kur të bëhet i detyrueshëm dënimi mbi ta – për shkak të vazhdimit në mëkate dhe mendjemadhësi, si dhe për shkak të shmangies së tyre nga Ligji dhe gjykimi i Allahut, derisa të bëhen nga më të këqinjtë e krijesave – atëherë do t'u nxjerrim nga Toka, në fundin e kohës, një shenjë prej shenjave të mëdha të Kiametit: **"Dabben"- Kafshën e Tokës**. Ajo do t'u flasë atyre, duke u thënë se njerëzit që mohonin ringjalljen nuk e besuan Kuranin, as Muhamedin ﷺ, dhe as fenë e tij, e nuk punuan sipas tyre. Me daljen e saj (të Dabbes) do të ndërpritet urdhërimi për të mirën dhe ndalimi nga e keqja, dhe asnjë mohues nuk do të ketë më mundësi të besojë.

[83] Dhe në Ditën e Ringjalljes, kur Ne do të mbledhim nga çdo popull një grup prej atyre që përgënjeshtrojnë argumentet dhe provat Tona, do të ndalohen të parët e tyre derisa t'u bashkohen edhe të fundit, që të mblidhen të gjithë së bashku, pastaj do të sillen përpara për llogari.

حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءُو قَالَ أَكَذَّبْتُم بِـَٔايَـٰتِى وَلَمْ تُحِيطُوا۟ بِهَا عِلْمًا أَمَّاذَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨٤﴾

84. Derisa, kur të vijnë (para Nesh), do t'u themi: "A i mohuat shpalljet e Mia, edhe pse nuk i kishit përvetësuar me dije, apo çfarë keni bërë?"[84]

وَوَقَعَ ٱلْقَوْلُ عَلَيْهِم بِمَا ظَلَمُوا۟ فَهُمْ لَا يَنطِقُونَ ﴿٨٥﴾

85. Atëherë mbi ta do të bjerë Fjala (dënimi) për shkak të padrejtësisë së tyre, e ata nuk do të flasin.[85]

أَلَمْ يَرَوْا۟ أَنَّا جَعَلْنَا ٱلَّيْلَ لِيَسْكُنُوا۟ فِيهِ وَٱلنَّهَارَ مُبْصِرًا ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَـَٔايَـٰتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٨٦﴾

86. A nuk e shohin ata se Ne e bëmë natën që të pushojnë, kurse ditën që të shohin (e të angazhohen)? Vërtet, në këtë ka shenja për një popull që beson.[86]

وَيَوْمَ يُنفَخُ فِى ٱلصُّورِ فَفَزِعَ مَن فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَمَن فِى ٱلْأَرْضِ إِلَّا مَن شَآءَ ٱللَّهُ ۚ وَكُلٌّ أَتَوْهُ دَٰخِرِينَ ﴿٨٧﴾

87. Dhe Ditën kur të fryhet në Sur, çdokush që është në qiej dhe çdokush që është në Tokë do të tmerrohet, përveç atyre që do

[84] Deri kur të vijë nga çdo popull një grup prej atyre që përgënjeshtruan shenjat Tona dhe të mblidhen të gjithë, Allahu do t'u thotë: "A i përgënjeshtruat ju shpalljet e Mia që i shpalla te të dërguarit e Mi, dhe argumentet që i vendosa si dëshmi për Njësinë Time dhe se vetëm Unë meritoj të adhurohem, pa pasur ju kurrfarë dijeje për pavlefshmërinë e tyre, që të shmangeshit dhe t'i përgënjeshtronit ato? Apo çfarë ishit duke bërë?"

[85] Dhe mbi ta do të bëhet e detyrueshme Fjala e dënimit, për shkak të padrejtësisë dhe mohimit të tyre. Atëherë ata nuk do të jenë në gjendje të flasin me ndonjë argument që të largojnë prej vetes së tyre atë që i ka goditur nga dënimi i rëndë.

[86] A nuk e shohin këta që përgënjeshtrojnë shenjat Tona se Ne e bëmë natën për qetësim dhe gjumë, ndërsa ditën të ndritshme që ata të shohin e të angazhohen për jetesën e tyre? Vërtet, në ndërrimin e natës dhe ditës ka një dëshmi të qartë për një popull që beson në përsosmërinë e Fuqisë së Allahut, Njësinë e Tij dhe madhështinë e begative të Tij.

Allahu (të mos i tmerrojë); dhe të gjithë do të vijnë para Tij të përulur.[87]

وَتَرَى ٱلْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدَةً وَهِىَ تَمُرُّ مَرَّ ٱلسَّحَابِ ۚ صُنْعَ ٱللَّهِ ٱلَّذِىٓ أَتْقَنَ كُلَّ شَىْءٍ ۚ إِنَّهُۥ خَبِيرٌۢ بِمَا تَفْعَلُونَ ﴿٨٨﴾

88. Ti i sheh malet, duke menduar se janë të palëvizshme, por ato kalojnë si kalimi i reve – krijim i Allahut, i Cili ka përsosur çdo gjë. Vërtet, Ai është i Gjithëdijshëm për atë që veproni.[88]

مَن جَآءَ بِٱلْحَسَنَةِ فَلَهُۥ خَيْرٌ مِّنْهَا وَهُم مِّن فَزَعٍ يَوْمَئِذٍ ءَامِنُونَ ﴿٨٩﴾

89. Kushdo që vjen me vepër të mirë, do të ketë shpërblim më të mirë se ajo, dhe atë Ditë ata do të jenë të sigurt nga tmerri.[89]

وَمَن جَآءَ بِٱلسَّيِّئَةِ فَكُبَّتْ وُجُوهُهُمْ فِى ٱلنَّارِ هَلْ تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٠﴾

90. Ndërsa kushdo që vjen me vepër të keqe, do të hidhet me fytyrë në zjarr. "A do të shpërbleheni ndryshe veçse për atë që keni punuar?"[90]

---

[87] Dhe kujto – o i Dërguar – ditën kur engjëlli Israfil do të fryjë në "Sur" (Bri), e do të tronditen me frikë të madhe ata që janë në qiej dhe ata që janë në Tokë, nga tmerri i asaj fryrjeje, përveç atyre që Allahu i ka përjashtuar, duke i nderuar dhe ruajtur nga frika. Dhe të gjitha krijesat do të paraqiten para Zotit të tyre të përulur dhe të bindur.

[88] Dhe ti i sheh malet e mendon se qëndrojnë të palëvizshme e të qëndrueshme, por në të vërtetë ato lëvizin me shpejtësi, ashtu si retë që i shtyjnë erërat. Ky është krijimi i Allahut, i Cili e ka bërë çdo gjë me përsosmëri dhe saktësi. Vërtet, Allahu është i Dijshëm për atë që bëjnë robërit e Tij, nga e mira apo e keqja, dhe do t'i shpërblejë ata për to.

[89] Kushdo që vjen Ditën e Kiametit me njësimin e Allahut, me besim tek Ai dhe adhurim vetëm për Të, si edhe me vepra të mira, ai do të ketë tek Allahu një shpërblim të madh, më të mirë e më të vlefshëm se ato që ka vepruar, dhe ky është Xheneti. Ata do të jenë të sigurt në Ditën e Frikës së Madhe.

[90] Dhe kushdo që vjen me shirk dhe me vepra të këqija të ndaluara, shpërblimi i tyre do të jetë që Allahu t'i hedhë përmbys mbi fytyrat e tyre në zjarr Ditën e Kiametit. Dhe do t'u thuhet atyre, si qortim: "A po shpërbleheni me ndonjë gjë tjetër, përveçse me atë që vepruat në dynja?"

إِنَّمَآ أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ رَبَّ هَـٰذِهِ ٱلْبَلْدَةِ ٱلَّذِى حَرَّمَهَا وَلَهُۥ كُلُّ شَىْءٍ ۖ وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ ٱلْمُسْلِمِينَ ﴿٩١﴾

91. (Thuaj, o Muhamed): "Mua më është urdhëruar të adhuroj vetëm Zotin e këtij qyteti (Mekës), të cilin Ai e ka bërë të shenjtë, dhe Atij i përket çdo gjë. Dhe jam urdhëruar të jem prej atyre që i nënshtrohen Atij;[91]

وَأَنْ أَتْلُوَا۟ ٱلْقُرْءَانَ ۖ فَمَنِ ٱهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِى لِنَفْسِهِۦ ۖ وَمَن ضَلَّ فَقُلْ إِنَّمَآ أَنَا۠ مِنَ ٱلْمُنذِرِينَ ﴿٩٢﴾

92. Dhe të recitoj Kuranin." Kushdo që udhëzohet, udhëzohet për dobinë e vet; e kushdo që devijon, thuaj: "Unë jam vetëm nga paralajmëruesit."[92]

وَقُلِ ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ سَيُرِيكُمْ ءَايَـٰتِهِۦ فَتَعْرِفُونَهَا ۚ وَمَا رَبُّكَ بِغَـٰفِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾

93. Dhe thuaj: "Falënderimi i takon Allahut! Ai do t'ju tregojë shenjat e Tij, e ju do t'i njihni ato." E Zoti yt nuk është i pavëmendshëm ndaj asaj që veproni.[93]

---

[91] Thuaj – o i Dërguar – njerëzve: "Unë jam urdhëruar të adhuroj Zotin e këtij qyteti, që është **Meka**, të cilën Ai e ka shenjtëruar dhe ka ndaluar mbi krijesat e Tij që të derdhin në të gjak të ndaluar, të bëjnë padrejtësi, të gjuajnë gjahun e saj apo të presin pemët e saj. Atij i përket gjithçka. Dhe unë jam urdhëruar që ta adhuroj vetëm Atë, pa i shoqëruar dikë tjetër, dhe jam urdhëruar të jem prej atyre që i nënshtrohen urdhrit të Tij dhe i përgjigjen me bindje.

[92] Jam gjithashtu i urdhëruar të ua lexoj Kuranin njerëzve." Pra, kushdo që udhëzohet me atë që ai përmban dhe ndjek atë me të cilin kam ardhur, kjo është vetëm për të mirën e vet dhe shpërblimi i tij është për veten e tij. E kushdo që largohet nga e vërteta, thuaju: 'Unë jam vetëm një paralajmërues për ju nga dënimi dhe ndëshkimi i Allahut, nëse nuk besoni. Unë jam një prej të dërguarve që kanë paralajmëruar popujt e tyre, dhe nuk kam në dorë udhëzimin.'

[93] Dhe thuaj – o i Dërguar –: "Lavdia dhe falënderimi i takon Allahut. Ai do t'ju tregojë shenjat e Tij në vetet tuaja dhe në qiell e në Tokë, e ju do t'i njihni ato si dëshmi që ju udhëzojnë drejt së vërtetës dhe ju sqarojnë të pavërtetën. Dhe Zoti yt nuk është i pavëmendshëm ndaj asaj që bëni, por do t'ju shpërblejë për të."

سُورَةُ القَصَصِ

28. SURJA "EL KASAS" NGJARJA

(Mekase, 88 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

طسٓمٓ ﴿١﴾

1. Ṭā Sīn Mīm.[1]

تِلْكَ ءَايَٰتُ ٱلْكِتَٰبِ ٱلْمُبِينِ ﴿٢﴾

2. Këto janë ajetet e Librit të qartë.[2]

نَتْلُوا عَلَيْكَ مِن نَّبَإِ مُوسَىٰ وَفِرْعَوْنَ بِٱلْحَقِّ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٣﴾

3. Ne po të tregojmë ty, (o Muhamed), disa nga ngjarjet e Musait dhe Faraonit, me të vërtetën, për një popull që beson.[3]

[1] Është folur më parë rreth shkronjave të ndara (huruf el-mukatta'a) në fillim të sures El Bekare.

[2] Këto janë ajetet e Kuranit, që Ne ta kemi zbritur ty – o Muhamed – të qarta dhe sqaruese për gjithçka që u nevojitet robërve në jetën e tyre të kësaj bote dhe në botën tjetër.

[3] Ne do të tregojmë ty, o Muhamed, në këtë sure, disa nga ngjarjet e Musait dhe Faraonit, ashtu si kanë ndodhur në të vërtetë, për një popull që beson në këtë Kuran, e pohon se ai është prej Allahut dhe vepron sipas udhëzimit të tij.

إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِي ٱلْأَرْضِ وَجَعَلَ أَهْلَهَا شِيَعًا يَسْتَضْعِفُ طَآئِفَةً مِّنْهُمْ يُذَبِّحُ أَبْنَآءَهُمْ وَيَسْتَحْيِۦ نِسَآءَهُمْ ۚ إِنَّهُۥ كَانَ مِنَ ٱلْمُفْسِدِينَ ۝٤

4. Vërtet, Faraoni u madhështua në Tokë dhe i ndau banorët e saj në grupe, duke e përndjekur një grup prej tyre; ua vriste djemtë dhe ua linte gjallë femrat. Vërtet, ai ishte prej ngatërrestarëve (mohues dhe prishës në Tokë).[4]

وَنُرِيدُ أَن نَّمُنَّ عَلَى ٱلَّذِينَ ٱسْتُضْعِفُوا۟ فِي ٱلْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ ٱلْوَٰرِثِينَ ۝٥

5. Dhe Ne deshëm t'u bëjmë mirë atyre që ishin shtypur në Tokë, t'i bënim ata prijës dhe t'i bënim trashëgimtarë të saj;[5]

[4] Vërtet, Faraoni u madhështua dhe u bë tiran në tokën e Egjiptit. Ai i ndau banorët e Egjiptit në grupe të ndryshme, duke e nënshtruar dhe skllavëruar njërin prej tyre – bijtë e Izraelit – të cilëve ua therte djemtë dhe i bënte skllave gratë e tyre. Vërtet, ai ishte prej prishësve në Tokë.

[5] Ne deshëm t'u bëjmë mirë atyre që Faraoni i kishte skllavëruar në tokë, t'i bënim ata udhëheqës në të mirë dhe thirrës drejt saj, dhe t'u jepnim trashëgiminë e tokës së Egjiptit dhe Jeruzalemit, pas shkatërrimit të Faraonit dhe popullit të tij;

وَنُمَكِّنَ لَهُمْ فِي ٱلْأَرْضِ وَنُرِيَ فِرْعَوْنَ وَهَٰمَٰنَ وَجُنُودَهُمَا مِنْهُم مَّا كَانُوا يَحْذَرُونَ ٦

6. dhe t'i forconim ata në tokë; dhe nëpërmjet tyre t'u tregonim Faraonit, Hamanit dhe ushtrive të tyre atë së cilës ata i frikësoheshin.[6]

وَأَوْحَيْنَآ إِلَىٰٓ أُمِّ مُوسَىٰٓ أَنْ أَرْضِعِيهِ ۖ فَإِذَا خِفْتِ عَلَيْهِ فَأَلْقِيهِ فِي ٱلْيَمِّ وَلَا تَخَافِي وَلَا تَحْزَنِيٓ ۖ إِنَّا رَآدُّوهُ إِلَيْكِ وَجَاعِلُوهُ مِنَ ٱلْمُرْسَلِينَ ٧

7. Ne e frymëzuam nënën e Musait: "Ushqeje atë me gji, dhe kur të kesh frikë për të, hidhe atë në lumë dhe mos ki frikë e mos u hidhëro. Ne, me siguri, do ta kthejmë tek ti dhe do ta bëjmë prej të dërguarve."[7]

فَٱلْتَقَطَهُۥٓ ءَالُ فِرْعَوْنَ لِيَكُونَ لَهُمْ عَدُوًّا وَحَزَنًا ۗ إِنَّ فِرْعَوْنَ وَهَٰمَٰنَ وَجُنُودَهُمَا كَانُوا خَٰطِـِٔينَ ٨

8. Atë e gjeti dhe e mori familja e Faraonit, që të bëhej armik dhe shkak pikëllimi për ta. Vërtet, Faraoni, Hamani dhe ushtritë e tyre ishin mëkatarë.[8]

---

[6] Dhe deshëm t'i forconim ata në tokë, për të bërë që Faraoni, Hamani dhe ushtrive të tyre të shihnin nga kjo palë e skllavëruar atë gjë që ata i frikësoheshin: shkatërrimin e tyre, humbjen e mbretërisë së tyre dhe dëbimin nga vendbanimet e tyre me dorën e një të linduri prej bijve të Izraelit, Musait (alejhis selam).

[7] Ne i frymëzuam nënës së Musait, kur e lindi dhe pati frikë se mos Faraoni e therte ashtu siç bënte me djemtë e bijve të Izraelit: "Jepi gji me qetësi, por nëse frikësohesh se do të zbulohet, vendose në një arkë dhe hidhe në Nil, pa pasur frikë se Faraoni dhe populli i tij do ta vrasin, e pa u hidhëruar për ndarjen nga ai. Ne, me siguri, do ta kthejmë djalin tënd tek ti dhe do ta bëjmë të dërguar."

[8] Kështu, ajo e vuri Musain në arkë dhe e hodhi arkën në Nil. Shërbëtorët e Faraonit e gjetën dhe e morën. Por përfundimi i kësaj ishte se Allahu e bëri atë armik dhe shkak pikëllimi për ta, dhe shkatërrimi i tyre ndodhi me dorën e tij. Vërtet, Faraoni, Hamani dhe ushtritë e tyre ishin mëkatarë dhe idhujtarë.

وَقَالَتِ ٱمۡرَأَتُ فِرۡعَوۡنَ قُرَّتُ عَيۡنٖ لِّي وَلَكَۖ لَا تَقۡتُلُوهُ عَسَىٰٓ أَن يَنفَعَنَآ أَوۡ نَتَّخِذَهُۥ وَلَدٗا وَهُمۡ لَا يَشۡعُرُونَ ٩

9. Gruaja e Faraonit i tha Faraonit: “Ky është burim gëzimi për mua dhe për ty. Mos e vrisni, ndoshta do të na sjellë dobi ose do ta birësojmë!” Por ata nuk e kuptonin (planin e Allahut).[9]

وَأَصۡبَحَ فُؤَادُ أُمِّ مُوسَىٰ فَٰرِغًاۖ إِن كَادَتۡ لَتُبۡدِي بِهِۦ لَوۡلَآ أَن رَّبَطۡنَا عَلَىٰ قَلۡبِهَا لِتَكُونَ مِنَ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ ١٠

10. Zemra e nënës së Musait u zbraz (nga çdo gjë tjetër përveç shqetësimit për Musain). Ajo gati sa nuk e tregoi (se ishte djali i saj), sikur të mos e kishim forcuar Ne zemrën e saj, që të ishte prej besimtareve.[10]

وَقَالَتۡ لِأُخۡتِهِۦ قُصِّيهِۖ فَبَصُرَتۡ بِهِۦ عَن جُنُبٖ وَهُمۡ لَا يَشۡعُرُونَ ١١

11. Ajo i tha motrës së tij (Musait): “Ndiqe atë (Musain)!” Ajo e shikonte atë nga larg, pa e kuptuar ata (njerëzit e Faraonit).[11]

[9] Dhe gruaja e Faraonit i tha Faraonit: “Ky fëmijë do të jetë burim gëzimi për mua dhe për ty. Mos e vrisni; ndoshta do të kemi dobi prej tij ose do ta birësojmë si djalin tonë.” Por Faraoni dhe njerëzit e tij nuk e kuptonin se shkatërrimi i tyre do të vinte nga duart e tij.

[10] Zemra e nënës së Musait mbeti bosh nga çdo gjë tjetër në botë, përveç shqetësimit për Musain dhe përmendjes së tij. Ajo ishte gati ta shpallte hapur se ai ishte djali i saj, sikur të mos e kishim forcuar Ne me durim. Kështu ajo duroi dhe nuk e zbuloi, që të ishte prej besimtareve të bindura në premtimin e Allahut.

[11] Nëna e Musait i tha motrës së tij, kur e hodhi atë në lumë: “Ndiq gjurmët e Musait, që të shohësh ç’do të bëhet me të.” Atëherë ajo e ndoqi nga pas dhe e pa prej larg, ndërsa populli i Faraonit nuk e dinte se ajo ishte motra e tij dhe se po e ndiqte për të mësuar lajmet e tij.

* وَحَرَّمْنَا عَلَيْهِ ٱلْمَرَاضِعَ مِن قَبْلُ فَقَالَتْ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰٓ أَهْلِ بَيْتٍ يَكْفُلُونَهُۥ لَكُمْ وَهُمْ لَهُۥ نَـٰصِحُونَ ﴿١٢﴾

12. Dhe Ne ia ndaluam Musait mëndeshat më parë, kështu që motra e tij u tha atyre: "A doni t'ju tregoj një familje që do të kujdeset për të me besnikëri?"[12]

فَرَدَدْنَـٰهُ إِلَىٰٓ أُمِّهِۦ كَىْ تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ وَلِتَعْلَمَ أَنَّ وَعْدَ ٱللَّهِ حَقٌّ وَلَـٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾

13. Kështu, Ne ia kthyem atë nënës së tij, që të gëzohej dhe të mos hidhërohej, dhe që ta dinte se premtimi i Allahut është i vërtetë; por shumica e njerëzve nuk e dinë.[13]

[12] Dhe Ne ia ndaluam Musait të pranonte mëndeshat e huaja (gratë që u japin gji fëmijëve të huaj deri sa të rriten), para se ta kthenim tek nëna e tij. Atëherë motra e tij, e cila e kishte ndjekur Musain me arkën dhe e dinte që ishte te familja e Faraonit, i tha familjes apo gruas së Faraonit: "A doni t'ju tregoj një familje që do ta rrisë dhe do ta ushqejë me mëshirë e kujdes për të?" Ata pranuan dhe ranë dakord me propozimin e saj.

[13] Dhe Ne e kthyem Musain tek nëna e tij, që të gëzohej zemra e saj me të dhe ta plotësonim premtimin që i kishim dhënë: se do t'i kthehej i shpëtuar nga vrasja e Faraonit, e të mos pikëllohej për ndarjen me të. Dhe që ajo të dinte se premtimi i Allahut është i vërtetë, se Ai do ta bënte atë prej të dërguarve. Vërtet, Allahu nuk e thyen premtimin e Tij, por shumica e idhujtarëve nuk e dinë se premtimi i Allahut është i vërtetë.

وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُۥ وَٱسْتَوَىٰٓ ءَاتَيْنَـٰهُ حُكْمًا وَعِلْمًا ۚ وَكَذَٰلِكَ نَجْزِى ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١٤﴾

14. Dhe, kur ai (Musai) arriti fuqinë dhe pjekurinë e plotë, Ne i dhamë urtësi dhe dije. Kështu i shpërblejmë Ne ata që veprojnë mirë.[14]

وَدَخَلَ ٱلْمَدِينَةَ عَلَىٰ حِينِ غَفْلَةٍ مِّنْ أَهْلِهَا فَوَجَدَ فِيهَا رَجُلَيْنِ يَقْتَتِلَانِ هَـٰذَا مِن شِيعَتِهِۦ وَهَـٰذَا مِنْ عَدُوِّهِۦ ۖ فَٱسْتَغَـٰثَهُ ٱلَّذِى مِن شِيعَتِهِۦ عَلَى ٱلَّذِى مِنْ عَدُوِّهِۦ فَوَكَزَهُۥ مُوسَىٰ فَقَضَىٰ عَلَيْهِ ۖ قَالَ هَـٰذَا مِنْ عَمَلِ ٱلشَّيْطَـٰنِ ۖ إِنَّهُۥ عَدُوٌّ مُّضِلٌّ مُّبِينٌ ﴿١٥﴾

15. Një ditë, Musai hyri në qytet në një kohë pavëmendësie nga banorët e tij. Atje gjeti dy burra duke u zënë; njëri ishte nga populli i tij, kurse tjetri nga armiqtë e tij. Ai që ishte nga populli i tij i kërkoi ndihmë kundër atij që ishte nga armiqtë e tij. Musai e goditi atë me grusht, dhe e vrau. Pastaj tha: "Kjo është nga vepra e djallit; vërtet, ai është armik i hapur dhe mashtrues."[15]

قَالَ رَبِّ إِنِّى ظَلَمْتُ نَفْسِى فَٱغْفِرْ لِى فَغَفَرَ لَهُۥٓ ۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلْغَفُورُ ٱلرَّحِيمُ ﴿١٦﴾

16. Pastaj u lut: "Zoti im, unë i bëra padrejtësi vetes, prandaj më fal!" Dhe Allahu ia fali atij. Vërtet, Ai është Falësi, Mëshirëploti.[16]

---

[14] Dhe, kur Musai arriti fuqinë e tij dhe u përsos mendja e tij, Ne i dhamë urtësi dhe dije, me të cilat njihte dispozitat hyjnore. Ashtu si e shpërblyem Musain për bindjen dhe mirësinë e tij, Ne shpërblejmë këdo prej robërve Tanë që vepron mirë.

[15] Një ditë, Musai hyri në qytet fshehurazi, në një kohë pakujdesie të banorëve të tij, . Atje gjeti dy burra duke u zënë: njëri ishte nga populli i Musait, prej bijve të Izraelit, kurse tjetri nga populli i Faraonit. Ai që ishte nga populli i Musait kërkoi ndihmën e tij kundër armikut të vet. Atëherë Musai e goditi me grusht dhe ai vdiq. Musai tha kur e vrau: "Kjo është nga nxitjet e shejtanit, i cili më ndezi zemërimin, derisa e godita këtë dhe ai u shua. Vërtet, shejtani është armik i njeriut, e shmang nga rruga e drejtë dhe është armik i hapur." Ky veprim i Musait (paqja qoftë mbi të) ndodhi para se t'i jepej profetësia.

[16] Pastaj Musai tha: "Zoti im, unë i kam bërë padrejtësi vetes sime, duke vrarë një njeri që Ti nuk më urdhërove ta vras, prandaj më fal këtë mëkat!" Atëherë Allahu ia fali atij.

قَالَ رَبِّ بِمَآ أَنۡعَمۡتَ عَلَيَّ فَلَنۡ أَكُونَ ظَهِيرٗا لِّلۡمُجۡرِمِينَ ١٧

17. Pastaj (Musai) tha: “Zoti im, për mirësinë që më ke dhënë, unë kurrë nuk do të jem ndihmës i kriminelëve.”[17]

فَأَصۡبَحَ فِي ٱلۡمَدِينَةِ خَآئِفٗا يَتَرَقَّبُ فَإِذَا ٱلَّذِي ٱسۡتَنصَرَهُۥ بِٱلۡأَمۡسِ يَسۡتَصۡرِخُهُۥۚ قَالَ لَهُۥ مُوسَىٰٓ إِنَّكَ لَغَوِيّٞ مُّبِينٞ ١٨

18. Të nesërmen, ai ecte në qytet i frikësuar, duke vëzhguar. Papritmas, ai që dje i kërkoi ndihmë, përsëri po e thërriste me britma për ndihmë. Musai i tha: “Ti je me të vërtetë një njeri i devijuar i qartë.”[18]

فَلَمَّآ أَنۡ أَرَادَ أَن يَبۡطِشَ بِٱلَّذِي هُوَ عَدُوّٞ لَّهُمَا قَالَ يَٰمُوسَىٰٓ أَتُرِيدُ أَن تَقۡتُلَنِي كَمَا قَتَلۡتَ نَفۡسَۢا بِٱلۡأَمۡسِۖ إِن تُرِيدُ إِلَّآ أَن تَكُونَ جَبَّارٗا فِي ٱلۡأَرۡضِ وَمَا تُرِيدُ أَن تَكُونَ مِنَ ٱلۡمُصۡلِحِينَ ١٩

19. Dhe kur Musai deshi të sulmonte atë që ishte armik i të dyve, ai (izraeliti) tha: “O Musa, a do të më vrasësh mua, siç vrave një njeri dje? Ti nuk do gjë tjetër, veçse të bëhesh tiran në Tokë, dhe nuk dëshiron të jesh prej pajtuesve.”[19]

Vërtet, Allahu është Falës i madh për mëkatet e robërve të Tij dhe Mëshirëplotë ndaj tyre.

[17] Musai tha: “Zoti im, meqë më dhurove pendimin, faljen dhe shumë mirësi, unë kurrë nuk do të jem ndihmës i askujt në mëkatin dhe krimin e tij.”

[18] Të nesërmen, Musai ecte në qytetin e Faraonit i frikësuar, duke pritur e dëgjuar se çfarë flisnin njerëzit për të dhe për njeriun që kishte vrarë. Atëherë ai pa atë që kishte ndihmuar një ditë më parë duke u zënë përsëri me një egjiptian tjetër dhe po kërkonte prej tij ndihmë. Musai i tha: “Ti je vërtet njeri shumë i devijuar dhe ngatërrestar i qartë.”

[19] Kur Musai deshi ta godiste egjiptianin, ezraeliti kujtoi se donte të godiste atë, prandaj tha: “A do të më vrasësh mua, ashtu si vrave një njeri dje? Ti nuk dëshiron gjë tjetër veçse të bëhesh tiran në tokë, dhe nuk dëshiron të jesh prej atyre që bëjnë pajtim ndërmjet njerëzve.” Dhe egjiptiani e dëgjoi këtë fjalë dhe kuptoi se vrasësi i atij që u vra dje ishte Musai. Atëherë ai shkoi menjëherë te Faraoni dhe e njoftoi për këtë. Faraoni urdhëroi ekzekutorët që ta vrisnin Musain, dhe ata dolën nëpër rrugë për ta kapur.

وَجَآءَ رَجُلٌ مِّنْ أَقْصَا ٱلْمَدِينَةِ يَسْعَىٰ قَالَ يَـٰمُوسَىٰٓ إِنَّ ٱلْمَلَأَ يَأْتَمِرُونَ بِكَ لِيَقْتُلُوكَ
فَٱخْرُجْ إِنِّى لَكَ مِنَ ٱلنَّـٰصِحِينَ ﴿٢٠﴾

20. Në ato çaste, një burrë erdhi me nxitim nga skaji më i largët i qytetit, dhe tha: “O Musa, paria po konsultohen për ty, që të të vrasin. Prandaj, dil nga qyteti; unë jam këshillues i sinqertë për ty.”[20]

فَخَرَجَ مِنْهَا خَآئِفًا يَتَرَقَّبُ ۖ قَالَ رَبِّ نَجِّنِى مِنَ ٱلْقَوْمِ ٱلظَّـٰلِمِينَ ﴿٢١﴾

21. Atëherë Musai doli nga qyteti i frikësuar, duke vëzhguar, dhe u lut: “Zoti im, më shpëto nga populli i padrejtë!”[21]

[20] Në ato çaste, një burrë (i cili ishte ai besimtari që besoi nga njerëzit e Faraonit) erdhi nga skaji i qytetit, duke nxituar, e tha: “O Musa, paria e popullit të Faraonit po bëjnë marrëveshje dhe po këshillohen për të të vrarë. Prandaj dil nga ky qytet. Unë jam për ty prej këshilltarëve të sinqertë dhe të mëshirshëm.”

[21] Atëherë Musai doli nga qyteti i Faraonit i frikësuar, duke pritur që ndjekësit ta arrinin dhe ta kapnin. Dhe atëherë iu lut Allahut: “O Zoti im, më shpëto nga ky popull mizor!”

وَلَمَّا تَوَجَّهَ تِلْقَآءَ مَدْيَنَ قَالَ عَسَىٰ رَبِّيٓ أَن يَهْدِيَنِي سَوَآءَ ٱلسَّبِيلِ ﴿٢٢﴾

22. Ndërsa ishte nisur në drejtim të Medjenit, tha: “Shpresoj që Zoti im të më udhëzojë në rrugën e drejtë!”[22]

وَلَمَّا وَرَدَ مَآءَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّةً مِّنَ ٱلنَّاسِ يَسْقُونَ وَوَجَدَ مِن دُونِهِمُ ٱمْرَأَتَيْنِ تَذُودَانِ ۖ قَالَ مَا خَطْبُكُمَا ۖ قَالَتَا لَا نَسْقِي حَتَّىٰ يُصْدِرَ ٱلرِّعَآءُ ۖ وَأَبُونَا شَيْخٌ كَبِيرٌ ﴿٢٣﴾

23. Kur arriti te pusi i Medjenit, gjeti aty një grup njerëzish që po u jepnin të pinin bagëtive të tyre. Përveç tyre, vuri re dy vajza që i mbanin larg delet e tyre. I pyeti ato: “Cili është problemi juaj?” Ato thanë: “Ne nuk mund t’i japim ujë deleve tona derisa të largohen barinjtë - ndërsa babai ynë është shumë i moshuar.”[23]

فَسَقَىٰ لَهُمَا ثُمَّ تَوَلَّىٰٓ إِلَى ٱلظِّلِّ فَقَالَ رَبِّ إِنِّي لِمَآ أَنزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ ﴿٢٤﴾

24. Atëherë Musai u dha ujë bagëtive të tyre, pastaj u kthye te një hije dhe u lut: “Zoti im, unë kam nevojë për çdo të mirë që Ti të më zbresësh.”[24]

---

[22] Ndërsa Musai u drejtua drejt vendit të **Medjenit**, duke dalë nga territori i sunduar nga Faraoni, tha: “Shpresoj që Zoti im të më udhëzojë në rrugën më të mirë që të më çojë në Medjen!”

[23] Dhe kur Musai arriti te pusi i **Medjenit**, gjeti aty një grup njerëzish që po u jepnin të pinin bagëtive të tyre. Përveç tyre, gjeti dy vajza të veçuara nga njerëzit, që mbanin larg tufën e tyre nga uji, sepse nuk donin të përziheshin me burrat. Ato prisnin derisa të largoheshin bagëtitë e burrave, pastaj t’u jepnin ujë kafshëve të tyre. Kur Musai i pa, iu dhimbsën, dhe shkoi t’i pyeste: “Cili është problemi juaj?” Ato thanë: “Ne nuk mund të përziehemi me burrat, dhe nuk u japim ujë bagëtive tona derisa të kenë mbaruar ata. Babai ynë është një njeri shumë i moshuar, i dobët dhe nuk mund të vijë e t’u japë ai ujë deleve.”

[24] Atëherë Musai u dha ujë bagëtive të dy vajzave, pastaj u tërhoq dhe u ul nën hijen e një peme për të pushuar. Aty u lut: “Zoti im, unë jam vërtet i varfër dhe i nevojshëm për çdo të mirë që Ti do të më dërgosh, qoftë edhe pak ushqim.” Dhe në atë kohë e kishte kapluar uri e madhe.

فَجَآءَتْهُ إِحْدَىٰهُمَا تَمْشِى عَلَى ٱسْتِحْيَآءٍ قَالَتْ إِنَّ أَبِى يَدْعُوكَ لِيَجْزِيَكَ أَجْرَ مَا سَقَيْتَ لَنَا ۚ فَلَمَّا جَآءَهُۥ وَقَصَّ عَلَيْهِ ٱلْقَصَصَ قَالَ لَا تَخَفْ ۖ نَجَوْتَ مِنَ ٱلْقَوْمِ ٱلظَّـٰلِمِينَ ﴿٢٥﴾

25. Veç kur njëra prej dy vajzave erdhi tek ai duke ecur me ndrojtje e turp dhe tha: “Babai im të fton që të të shpërblejë për ujin që i dhe tufës sonë.” Kur erdhi te babai i saj dhe i tregoi ngjarjen, ai i tha: “Mos ki frikë! Shpëtove nga populli i padrejtë.”[25]

قَالَتْ إِحْدَىٰهُمَا يَـٰٓأَبَتِ ٱسْتَـْٔجِرْهُ ۖ إِنَّ خَيْرَ مَنِ ٱسْتَـْٔجَرْتَ ٱلْقَوِىُّ ٱلْأَمِينُ ﴿٢٦﴾

26. Njëra prej dy vajzave i tha babait: “O babai im, merre në punë atë. Vërtet, më i miri që mund të marrësh në punë është ai që është i fortë dhe i besueshëm.”[26]

قَالَ إِنِّىٓ أُرِيدُ أَنْ أُنكِحَكَ إِحْدَى ٱبْنَتَىَّ هَـٰتَيْنِ عَلَىٰٓ أَن تَأْجُرَنِى ثَمَـٰنِىَ حِجَجٍ ۖ فَإِنْ أَتْمَمْتَ عَشْرًا فَمِنْ عِندِكَ ۖ وَمَآ أُرِيدُ أَنْ أَشُقَّ عَلَيْكَ ۚ سَتَجِدُنِىٓ إِن شَآءَ ٱللَّهُ مِنَ ٱلصَّـٰلِحِينَ ﴿٢٧﴾

27. Ai tha: “Unë dua të të jap për grua njërën nga dy vajzat e mia, me kusht që të punosh për mua tetë vjet. Nëse i plotëson dhjetë, kjo do të jetë një nder nga ana jote, por nuk dua të ta

[25] Atëherë erdhi njëra nga dy vajzat, bagëtive të të cilave Musai u kishte dhënë ujë, duke ecur me ndrojtje dhe me turp, duke mbuluar fytyrën me rrobën e saj, dhe i tha: “Im atë të thërret, që të të shpërblejë për atë që i dhe të pinë bagëtive tona.” Musai shkoi bashkë me të tek babai i saj, dhe kur arriti aty, i tregoi atij ngjarjen e tij me Faraonin dhe popullin e tij. Babai i saj i tha: “Mos ki frikë, ti ke shpëtuar tashmë nga populli mizor, Faraoni dhe njerëzit e tij, sepse ata nuk kanë pushtet mbi tokën tonë.”

[26] Njëra nga dy vajzat i tha babait të saj: “O babai im, merre në punë atë (Musain) që të të ruajë bagëtinë; sepse më i miri që mund të marrësh në punë është ai që është i fortë për të mbrojtur tufën dhe i besueshëm, tek i cili nuk ke frikë për tradhti në atë që ia beson.”

vështirësoj. Do të më gjesh, nëse do Allahu, prej njerëzve të mirë."[27]

قَالَ ذَٰلِكَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ ۖ أَيَّمَا ٱلْأَجَلَيْنِ قَضَيْتُ فَلَا عُدْوَٰنَ عَلَيَّ ۖ وَٱللَّهُ عَلَىٰ مَا نَقُولُ وَكِيلٌ ﴿٢٨﴾

28. Musai tha: "Kjo (që the) është marrëveshja mes meje dhe teje. Cilindo prej dy afateve që të plotësoj, nuk do të ketë detyrim shtesë mbi mua. Dhe Allahu është Dëshmitar për atë që themi."[28]

[27] Babai i tyre i tha Musait: "Unë dua të ta jap për grua njërën prej këtyre dy vajzave të mia, me kusht që të punosh për mua si bari i bagëtive të mia për tetë vjet. Nëse i plotëson dhjetë, kjo do të jetë nga mirësia jote. Unë nuk dua të të vë në vështirësi duke e bërë të detyrueshme dhjetëshin. Do të më gjesh, nëse do Allahu, prej njerëzve të mirë, në shoqëri të mirë dhe në përmbushjen e asaj që thashë."

[28] Musai tha: "Kjo që the është marrëveshja mes meje dhe teje. Cilindo prej dy afateve që ta plotësoj, do ta kem përmbushur marrëveshjen dhe nuk do të më kërkohet më tepër se aq. Dhe Allahu është Dëshmitar e Mbikëqyrës mbi atë që themi; Ai ruan dhe di gjithçka për çka jemi zotuar."

۞ فَلَمَّا قَضَىٰ مُوسَى ٱلْأَجَلَ وَسَارَ بِأَهْلِهِۦٓ ءَانَسَ مِن جَانِبِ ٱلطُّورِ نَارًا قَالَ لِأَهْلِهِ ٱمْكُثُوٓا۟ إِنِّىٓ ءَانَسْتُ نَارًا لَّعَلِّىٓ ءَاتِيكُم مِّنْهَا بِخَبَرٍ أَوْ جَذْوَةٍ مِّنَ ٱلنَّارِ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ ﴿٢٩﴾

29. Kur Musai e plotësoi afatin dhe u largua me familjen e tij, vuri re një zjarr nga ana e malit Tur dhe i tha familjes së vet: "Qëndroni këtu, se pashë një zjarr! Ndoshta do t'ju sjell prej tij ndonjë lajm, ose ndonjë pishtar nga zjarri, që të ngroheni."[29]

فَلَمَّآ أَتَىٰهَا نُودِىَ مِن شَـٰطِئِ ٱلْوَادِ ٱلْأَيْمَنِ فِى ٱلْبُقْعَةِ ٱلْمُبَـٰرَكَةِ مِنَ ٱلشَّجَرَةِ أَن يَـٰمُوسَىٰٓ إِنِّىٓ أَنَا ٱللَّهُ رَبُّ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿٣٠﴾

30. Kur arriti te zjarri, u thirr nga ana e djathtë e luginës, në vendin e bekuar, nga pema: "O Musa, unë jam Allahu, Zoti i botëve!"[30]

وَأَنْ أَلْقِ عَصَاكَ ۖ فَلَمَّا رَءَاهَا تَهْتَزُّ كَأَنَّهَا جَآنٌّ وَلَّىٰ مُدْبِرًا وَلَمْ يُعَقِّبْ ۚ يَـٰمُوسَىٰٓ أَقْبِلْ وَلَا تَخَفْ ۖ إِنَّكَ مِنَ ٱلْـَٔامِنِينَ ﴿٣١﴾

31. Hidhe shkopin tënd!" Por kur e pa atë duke lëvizur sikur të ishte një gjarpër, iku me vrap, pa u kthyer pas. - "O Musa, afrohu dhe mos ki frikë! Vërtet, ti je prej të sigurtëve.[31]

---

[29] Kur i Dërguari i Allahut, Musai – paqja qoftë mbi të – ia plotësoi mikut të tij afatin prej dhjetë vitesh, që ishte më i ploti prej dy afateve, u largua me familjen e tij drejt Egjiptit. Rrugës vuri re një zjarr nga ana e malit Tûr dhe u tha familjarëve të tij: "Qëndroni pak këtu dhe më prisni, sepse pashë një zjarr; ndoshta do t'ju sjell prej tij ndonjë lajm, ose do t'ju sjell një pishtar nga ai zjarr që të ngroheni me të."

[30] Kur Musai arriti te zjarri, Allahu e thirri nga ana e djathtë e luginës, në vendin e bekuar, nga ana e pemës: "O Musa, unë jam Allahu, Zoti i botëve.

[31] Hidhe shkopin tënd!" Musai e hodhi atë, dhe shkopi u shndërrua në një gjarpër që lëvizte. Kur Musai e pa atë duke u përpëlitur sikur të ishte një gjarpër i shpejtë, u kthye duke ikur i frikësuar, pa u kthyer pas. Atëherë Zoti i tij e thirri: "O Musa, afrohu tek Unë dhe mos ki frikë, sepse ti je prej atyre që janë të sigurt nga çdo e keqe."

ٱسْلُكْ يَدَكَ فِى جَيْبِكَ تَخْرُجْ بَيْضَآءَ مِنْ غَيْرِ سُوٓءٍ ۖ وَٱضْمُمْ إِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنَ ٱلرَّهْبِ ۖ فَذَٰنِكَ بُرْهَـٰنَانِ مِن رَّبِّكَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَإِيهِۦٓ ۚ إِنَّهُمْ كَانُوا۟ قَوْمًا فَـٰسِقِينَ ﴿٣٢﴾

32. Fute dorën tënde në gjoksin tënd - ajo do të dalë e bardhë, pa ndonjë të metë; dhe shtrëngoje krahun tënd pas vetes, për të larguar frikën. Këto janë dy prova nga Zoti yt për Faraonin dhe parinë e tij. Vërtet, ata janë një popull i pabindur."[32]

قَالَ رَبِّ إِنِّى قَتَلْتُ مِنْهُمْ نَفْسًا فَأَخَافُ أَن يَقْتُلُونِ ﴿٣٣﴾

33. Musai tha: "Zoti im, unë kam vrarë një njeri prej tyre, dhe frikësohem se do të më vrasin.[33]

وَأَخِى هَـٰرُونُ هُوَ أَفْصَحُ مِنِّى لِسَانًا فَأَرْسِلْهُ مَعِىَ رِدْءًا يُصَدِّقُنِىٓ ۖ إِنِّىٓ أَخَافُ أَن يُكَذِّبُونِ ﴿٣٤﴾

34. Dhe vëllai im, Haruni, është më i rrjedhshëm se unë në të folur, prandaj dërgoje atë bashkë me mua si ndihmës, që të më mbështesë në atë që them. Unë kam vërtet frikë se do të më përgënjeshtrojnë."[34]

---

[32] Fute dorën tënde në hapësirën e këmishës sate në gjoks dhe nxirre - ajo do të dalë e bardhë si bora, pa ndonjë sëmundje a lebrozë. Dhe mblidhe pranë vetes dorën tënde, që të jesh i qetë nga frika. Këto dy që t'i tregova, o Musa – shndërrimi i shkopit në gjarpër dhe dalja e dorës së bardhë e ndritshme pa sëmundje – janë dy shenja nga Zoti yt për Faraonin dhe parinë e popullit të tij. Vërtet, Faraoni dhe paria e tij ishin një popull mohues, i pabindur.

[33] Musai tha: "Zoti im, unë kam vrarë një njeri nga populli i Faraonit dhe frikësohem se do të më vrasin.

[34] Dhe vëllai im, Haruni, është më i rrjedhshëm se unë në të folur, prandaj dërgoje atë bashkë me mua si ndihmës, që të më përforcojë dhe të më mbështesë në atë që them, dhe kështu t'ua shpjegojë atyre më qartë atë që u them. Vërtet, unë frikësohem se ata do të më përgënjeshtrojnë kur t'u them se jam i dërguar tek ata."

قَالَ سَنَشُدُّ عَضُدَكَ بِأَخِيكَ وَنَجْعَلُ لَكُمَا سُلْطَٰنًا فَلَا يَصِلُونَ إِلَيْكُمَا ۚ بِـَٔايَٰتِنَآ أَنتُمَا وَمَنِ ٱتَّبَعَكُمَا ٱلْغَٰلِبُونَ ﴿٣٥﴾

35. Allahu tha: “Ne do të forcojmë ty me vëllain tënd dhe do t’ju japim të dyve autoritet, kështu që ata nuk do të arrijnë tek ju. Me provat Tona, ju dhe ata që ju ndjekin, do të jeni fitimtarë.”[35]

-389-

فَلَمَّا جَآءَهُم مُّوسَىٰ بِـَٔايَٰتِنَا بَيِّنَٰتٍ قَالُوا مَا هَٰذَآ إِلَّا سِحْرٌ مُّفْتَرًى وَمَا سَمِعْنَا بِهَٰذَا فِىٓ ءَابَآئِنَا ٱلْأَوَّلِينَ ﴿٣٦﴾

36. Kur Musai u solli atyre shenjat Tona të qarta, ata thanë: “Kjo nuk është tjetër veçse një magji e trilluar. Ne nuk kemi dëgjuar kurrë diçka të tillë tek etërit tanë të hershëm.”[36]

وَقَالَ مُوسَىٰ رَبِّىٓ أَعْلَمُ بِمَن جَآءَ بِٱلْهُدَىٰ مِنْ عِندِهِۦ وَمَن تَكُونُ لَهُۥ عَٰقِبَةُ ٱلدَّارِ ۖ إِنَّهُۥ لَا يُفْلِحُ ٱلظَّٰلِمُونَ ﴿٣٧﴾

37. Musai tha: “Zoti im e di më mirë se kush ka ardhur me udhëzimin prej Tij dhe kush do të ketë përfundimin e mirë në botën tjetër. Vërtet, të padrejtët nuk do të shpëtojnë kurrë.”[37]

---

[35] Allahu i tha Musait: “Ne do të të forcojmë me vëllain tënd dhe do t’ju japim juve të dyve një autoritet dhe argument të fuqishëm kundër Faraonit dhe popullit të tij, kështu që ata nuk do të mund t’ju arrijnë me ndonjë të keqe. Ju të dy – o Musa dhe Harun – dhe kush beson me ju, do të jeni fitimtarë mbi Faraonin dhe popullin e tij, falë provave dhe shenjave Tona dhe asaj që ato tregojnë nga e vërteta.”

[36] Kur Musai erdhi te Faraoni dhe paria e tij me argumentet dhe provat Tona, që dëshmonin për vërtetësinë e asaj që kishte sjellë nga Zoti i tij, ata i thanë Musait: “Kjo që na solle nuk është tjetër veçse magji që ti e ke trilluar me gënjeshtër dhe të pavërtetë. Dhe për këtë që na thërret ti, nuk kemi dëgjuar tek të parët tanë që kanë qenë para nesh.”

[37] Musai i tha Faraonit: “Zoti im e di më mirë se kush nga ne është në të drejtën, kush ka ardhur me udhëzimin prej Tij dhe kush do të ketë fundin e lavdishëm në botën tjetër. Vërtet, mizorët nuk do ta arrijnë kurrë atë që dëshirojnë.”

وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَٰٓأَيُّهَا ٱلْمَلَأُ مَا عَلِمْتُ لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرِى فَأَوْقِدْ لِى يَٰهَٰمَٰنُ عَلَى ٱلطِّينِ فَٱجْعَل لِّى صَرْحًا لَّعَلِّىٓ أَطَّلِعُ إِلَىٰٓ إِلَٰهِ مُوسَىٰ وَإِنِّى لَأَظُنُّهُۥ مِنَ ٱلْكَٰذِبِينَ ﴿٣٨﴾

38. Faraoni tha: “O pari! Unë nuk di për ju ndonjë zot tjetër përveç meje. O Haman! Më ndiz zjarrin mbi baltë (për të pjekur tulla) e ndërto për mua një kullë të lartë, që ndoshta (të ngjitem e) të shoh Zotin e Musait. Por unë e shoh atë si një gënjeshtar.”[38]

وَٱسْتَكْبَرَ هُوَ وَجُنُودُهُۥ فِى ٱلْأَرْضِ بِغَيْرِ ٱلْحَقِّ وَظَنُّوٓا۟ أَنَّهُمْ إِلَيْنَا لَا يُرْجَعُونَ ﴿٣٩﴾

39. Ai (Faraoni), bashkë me ushtrinë e tij, u treguan mendjemëdhenj në Tokë, padrejtësisht, dhe menduan se nuk do të kthehen kurrë tek Ne.[39]

فَأَخَذْنَٰهُ وَجُنُودَهُۥ فَنَبَذْنَٰهُمْ فِى ٱلْيَمِّ ۖ فَٱنظُرْ كَيْفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٤٠﴾

40. Prandaj Ne e kapëm atë dhe ushtrinë e tij, dhe i hodhëm në det. Shiko pra se si ishte fundi i mizorëve![40]

---

[38] Faraoni i tha parisë së popullit të tij: “O pari, unë nuk di për ju ndonjë zot tjetër që meriton adhurim përveç meje. Prandaj, o Haman, ndiz zjarr mbi baltë derisa të forcohet (piq tulla balte), dhe më ndërto një kullë të lartë, që ndoshta të shoh këtë Zot të Musait, të cilin ai e adhuron dhe thërret për adhurimin e Tij. Unë mendoj se ai është gënjeshtar në ato që thotë.”

[39] Faraoni me ushtritë e tij u treguan mendjemëdhenj në tokën e **Egjiptit**, pa të drejtë, duke e mohuar Musain dhe duke mos e ndjekur në atë që i thërriste. Ata menduan se pas vdekjes së tyre nuk do të ringjalleshin.

[40] Atëherë Ne e kapëm Faraonin dhe ushtritë e tij, dhe i hodhëm të gjithë në det duke i mbytur. Shiko pra, o i Dërguar, se si ishte fundi i atyre që i bënë padrejtësi vetes së tyre, duke mohuar Zotin e tyre.

وَجَعَلْنَٰهُمْ أَئِمَّةً يَدْعُونَ إِلَى ٱلنَّارِ ۖ وَيَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ لَا يُنصَرُونَ ﴿٤١﴾

41. Dhe Ne i bëmë ata udhëheqës që thërrisnin për në Zjarr, ndërsa në Ditën e Kiametit nuk do të ndihmohen.[41]

وَأَتْبَعْنَٰهُمْ فِى هَٰذِهِ ٱلدُّنْيَا لَعْنَةً ۖ وَيَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ هُم مِّنَ ٱلْمَقْبُوحِينَ ﴿٤٢﴾

42. Ne i ndoqëm ata me mallkim në këtë botë, ndërsa Ditën e Kiametit, ata do të jenë nga të përçmuarit.[42]

وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا مُوسَى ٱلْكِتَٰبَ مِنۢ بَعْدِ مَآ أَهْلَكْنَا ٱلْقُرُونَ ٱلْأُولَىٰ بَصَآئِرَ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لَّعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٣﴾

43. Ne i dhamë Musait Librin - pasi i kishim shkatërruar popujt e mëparshëm - si dritë për njerëzit, udhëzim dhe mëshirë, në mënyrë që të kujtonin.[43]

[41] Dhe Ne e bëmë Faraonin dhe popullin e tij udhëheqës që çojnë drejt zjarrit, të cilët ndiqen nga njerëzit e mohimit dhe mëkatit. Ndërsa në Ditën e Kiametit nuk do të ndihmohen nga njëri-njetri si në dynja, dhe nuk do të ndihmohen nga askush, por do të marrin dënimin e Allahut. Kjo ishte për shkak të mohimit të tyre, përgënjeshtrimit të të Dërguarit të Zotit të tyre dhe këmbënguljes së tyre në këtë rrugë.

[42] Dhe Ne e ndoqëm Faraonin dhe popullin e tij në këtë botë me poshtërim dhe me zemërim nga ana Jonë ndaj tyre, ndërsa në Ditën e Kiametit ata do të jenë nga ata që veprat e tyre janë të neveritshme dhe do të jenë të larguar prej mëshirës së Allahut.

[43] Ne i dhamë Musait Teuratin, pasi kishim shkatërruar popujt që ishin para tij – si populli i Nuhut, Adit, Themudit, populli i Lutit dhe banorët e Medjenit – në të cilin kishte dritë e udhëzim për bijtë e Izraelit, që me të të shihnin qartë ç'është e dobishme për ta dhe ç'është e dëmshme. Në të kishte edhe mëshirë për ata prej tyre që vepronin sipas tij, në mënyrë që të kujtonin mirësitë e Allahut ndaj tyre, t'a falënderonin për to dhe të mos bëheshin mohues.

وَمَا كُنتَ بِجَانِبِ ٱلْغَرْبِيِّ إِذْ قَضَيْنَآ إِلَىٰ مُوسَى ٱلْأَمْرَ وَمَا كُنتَ مِنَ ٱلشَّـٰهِدِينَ ﴿٤٤﴾

44. Ti (o Muhamed) nuk ishe në anën perëndimore (të Turit), kur Ne ia besuam Musait çështjen (e profetësisë), dhe ti nuk ishe prej dëshmitarëve.[44]

وَلَـٰكِنَّآ أَنشَأْنَا قُرُونًا فَتَطَاوَلَ عَلَيْهِمُ ٱلْعُمُرُ ۚ وَمَا كُنتَ ثَاوِيًا فِىٓ أَهْلِ مَدْيَنَ تَتْلُوا۟ عَلَيْهِمْ ءَايَـٰتِنَا وَلَـٰكِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ ﴿٤٥﴾

45. Pastaj, Ne krijuam breza të tërë, mbi të cilët kaloi kohë e gjatë, derisa harruan. Dhe ti (o Muhamed) nuk ishe banues mes popullit të Medjenit, që t'u lexoje atyre ajetet Tona, por Ne ishim ata që dërgonim (të dërguarit).[45]

وَمَا كُنتَ بِجَانِبِ ٱلطُّورِ إِذْ نَادَيْنَا وَلَـٰكِن رَّحْمَةً مِّن رَّبِّكَ لِتُنذِرَ قَوْمًا مَّآ أَتَىٰهُم مِّن نَّذِيرٍ مِّن قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٦﴾

46. Dhe ti (o Muhamed) nuk ishe pranë malit Tûr, kur Ne e thirrëm (Musain), por të dërguam si mëshirë nga Zoti yt, që të paralajmërosh një popull, tek i cili nuk kishte ardhur ndonjë paralajmërues para teje, që ata të kujtojnë.[46]

---

[44] Ti, o Muhamed, nuk ishe pranë malit në anën perëndimore me Musain, kur Ne ia besuam atij urdhrin dhe ndalesat Tona, dhe nuk ishe prej dëshmitarëve të asaj ngjarjeje, që të thuhet se kjo dije të ka ardhur ty prej asaj rruge.

[45] Por Ne krijuam breza të shumtë pas Musait, të cilët qëndruan për një kohë të gjatë, derisa harruan besëlidhjen e Allahut dhe lanë pas dore urdhrat e Tij. Dhe ti, o Muhamed, nuk ishe banues tek populli i **Medjenit**, që t'u lexoje atyre Librin Tonë e të mësoje ngjarjen e tyre, pastaj të vije t'ia tregoje popullit tënd. Por ky lajm që ti solle për Musain është shpallje nga Allahu dhe dëshmi e qartë për profetësinë dhe dërgimin tënd.

[46] Dhe ti – o Muhamed – nuk ishe pranë malit Tûr, kur Ne e thirrëm Musain, dhe nuk ishe dëshmitar i asaj ngjarjeje që ta mësoje. Por Ne të dërguam ty nga mëshira e Zotit tënd, që të paralajmërosh një popull, tek i cili para teje nuk kishte ardhur asnjë paralajmërues, në mënyrë që ata të kujtojnë të mirën që u solle e ta zbatojnë, dhe të keqen që i ndalove e ta shmangin.

وَلَوْلَآ أَن تُصِيبَهُم مُّصِيبَةٌۢ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ فَيَقُولُوا۟ رَبَّنَا لَوْلَآ أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ ءَايَـٰتِكَ وَنَكُونَ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾

47. Dhe që, kur t'i godasë ndonjë fatkeqësi për shkak të asaj që duart e tyre kanë bërë, të mos thonë: "Zoti ynë, pse nuk na dërgove një të dërguar, që të ndiqnim shenjat e Tua dhe të ishim prej besimtarëve?"[47]

فَلَمَّا جَآءَهُمُ ٱلْحَقُّ مِنْ عِندِنَا قَالُوا۟ لَوْلَآ أُوتِىَ مِثْلَ مَآ أُوتِىَ مُوسَىٰٓ ۚ أَوَلَمْ يَكْفُرُوا۟ بِمَآ أُوتِىَ مُوسَىٰ مِن قَبْلُ ۖ قَالُوا۟ سِحْرَانِ تَظَـٰهَرَا وَقَالُوٓا۟ إِنَّا بِكُلٍّ كَـٰفِرُونَ ﴿٤٨﴾

48. Por kur atyre u erdhi e Vërteta nga Ne, ata thanë: "Pse nuk iu dha atij (Muhamedit) diçka e ngjashme me atë që iu dha Musait?" Por, a nuk e mohuan ata edhe atë që iu dha Musait më parë? Ata thanë: "Këto (Teurati dhe Kurani) janë dy magji që mbështesin njëra-tjetrën." Dhe thanë: "Ne i mohojmë që të dy."[48]

قُلْ فَأْتُوا۟ بِكِتَـٰبٍ مِّنْ عِندِ ٱللَّهِ هُوَ أَهْدَىٰ مِنْهُمَآ أَتَّبِعْهُ إِن كُنتُمْ صَـٰدِقِينَ ﴿٤٩﴾

49. Thuaju (o Muhamed): "Atëherë, sillni një Libër nga Allahu, më udhëzues se këta dy (Kurani dhe Teurati), që unë ta ndjek, nëse flisni të vërtetën."[49]

---

[47] Dhe Ne të dërguam ty, o Muhamed, që kur mbi mohuesit të zbresë dënimi për shkak të mohimit të Zotit të tyre, të mos thonë: "O Zoti ynë, pse nuk na dërgove më parë një të dërguar, që të ndiqnim shenjat e Tua të zbritura në Librin Tënd dhe të ishim prej besimtarëve?"

[48] Kur Muhamedi erdhi tek ky popull si paralajmërues për ta, ata thanë: "Pse nuk iu dha këtij që u dërgua tek ne siç iu dha Musait – mrekulli të dukshme dhe një libër i zbritur i tërë menjëherë?" Thuaj – o i Dërguar –: "A nuk e mohuan hebrenjtë atë që iu dha Musait më parë?" Ata thanë: "Teurati dhe Kurani janë dy magji që mbështesin njëra-tjetrën në magjinë e tyre." Dhe thanë: "Ne i mohojmë që të dy."

[49] Thuaj – o Muhamed – mohuesve: "Sillni një Libër nga Allahu, që të jetë më udhëzues e më i drejtë se Teurati dhe Kurani, që unë ta ndjek, nëse flisni të vërtetën."

فَإِن لَّمْ يَسْتَجِيبُوا۟ لَكَ فَٱعْلَمْ أَنَّمَا يَتَّبِعُونَ أَهْوَآءَهُمْ ۚ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنِ ٱتَّبَعَ هَوَىٰهُ بِغَيْرِ هُدًى مِّنَ ٱللَّهِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلظَّـٰلِمِينَ ﴿٥٠﴾

50. Nëse nuk të përgjigjen ty, atëherë dije se ata thjesht ndjekin dëshirat e veta. E kush është më i humbur se ai që ndjek dëshirën e vet, pa udhëzim nga Allahu? Vërtet, Allahu nuk e udhëzon popullin e padrejtë.[50]

* وَلَقَدْ وَصَّلْنَا لَهُمُ ٱلْقَوْلَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٥١﴾

51. Ne ua kemi dërguar atyre Fjalën (Tonë) njëra pas tjetrës, që ata të kujtojnë.[51]

ٱلَّذِينَ ءَاتَيْنَـٰهُمُ ٱلْكِتَـٰبَ مِن قَبْلِهِۦ هُم بِهِۦ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾

52. Ata, të cilëve Ne u dhamë Librin para tij (Kuranit), ata besojnë në të (Kuran).[52]

وَإِذَا يُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ قَالُوٓا۟ ءَامَنَّا بِهِۦٓ إِنَّهُ ٱلْحَقُّ مِن رَّبِّنَآ إِنَّا كُنَّا مِن قَبْلِهِۦ مُسْلِمِينَ ﴿٥٣﴾

53. Dhe kur ai (Kurani) u lexohet atyre, ata thonë: "Ne besojmë në të. Vërtet, ky është e vërteta nga Zoti ynë. Ne, edhe para tij, kemi qenë muslimanë të nënshtruar (Allahut)."[53]

---

[50] Nëse ata nuk të përgjigjen ty, o Muhamed, duke sjellë një Libër (më udhëzues se Teurati dhe Kurani), dhe nuk u mbetet asnjë argument, dije se ata vetëm pasojnë dëshirat e tyre. Dhe nuk ka askush më të humbur se ai që ndjek dëshirën dhe epshin e vet, pa udhëzim nga Allahu. Vërtet, Allahu nuk e udhëzon drejt së vërtetës popullin e padrejtë, të cilët kundërshtojnë urdhrin e Tij dhe kalojnë kufijtë e Tij.

[51] Ne ua kemi dërguar bijve të Izraelit dhe popullit tënd, o Muhamed, Fjalën Tonë (Teuratin dhe Kuranin), në vazhdimësi, njëri pas tjetrit, në mënyrë që ata të kujtojnë dhe të marrin mësim.

[52] Ata, të cilëve Ne u dhamë Librin para Kuranit – pra, hebrenjtë dhe të krishterët që nuk e kanë shtrembëruar fenë – e besojnë Kuranin dhe Muhamedin (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të).

[53] Dhe kur u lexohet ky Kuran atyre që Ne u kishim dhënë Librin më parë, ata thonë: "Ne e besojmë atë dhe veprojmë sipas tij. Vërtet, ai është e vërteta nga Zoti ynë. Ne,

أُولَٰٓئِكَ يُؤْتَوْنَ أَجْرَهُم مَّرَّتَيْنِ بِمَا صَبَرُوا۟ وَيَدْرَءُونَ بِٱلْحَسَنَةِ ٱلسَّيِّئَةَ وَمِمَّا رَزَقْنَٰهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٥٤﴾

54. Të tillët do të shpërblehen dyfish, për shkak të durimit të tyre. Ata e largojnë të keqen me të mirën dhe japin nga ajo me të cilën Ne i kemi furnizuar.[54]

وَإِذَا سَمِعُوا۟ ٱللَّغْوَ أَعْرَضُوا۟ عَنْهُ وَقَالُوا۟ لَنَآ أَعْمَٰلُنَا وَلَكُمْ أَعْمَٰلُكُمْ سَلَٰمٌ عَلَيْكُمْ لَا نَبْتَغِى ٱلْجَٰهِلِينَ ﴿٥٥﴾

55. Dhe kur dëgjojnë fjalë të kota, largohen prej saj, duke thënë: "Ne kemi veprat tona, kurse ju veprat tuaja. Paqe mbi ju! Ne nuk e duam shoqërinë e injorantëve."[55]

إِنَّكَ لَا تَهْدِى مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ يَهْدِى مَن يَشَآءُ ۚ وَهُوَ أَعْلَمُ بِٱلْمُهْتَدِينَ ﴿٥٦﴾

56. Vërtet, ti (o Muhamed) nuk mund të udhëzosh kë të duash, por Allahu udhëzon kë të dojë Ai, dhe Ai e di më mirë se kush janë të udhëzuarit (të denjët për t'u udhëzuar).[56]

---

edhe para se të zbritej ky, kemi qenë muslimanë, njësues të Allahut." Sepse feja e Allahut është një, dhe ajo është Islami.

[54] Këta, të cilët u përshkruan më parë, do të marrin shpërblimin e veprave të tyre **dyfish**: njëherë për besimin e tyre në Librin që iu dha më parë dhe njëherë për besimin e tyre në Kuran – për shkak të durimit të tyre. Nga cilësitë e tyre është se ata e largojnë të keqen me të mirë dhe japin nga ajo me të cilën Ne i kemi furnizuar në rrugë të mirësisë dhe bamirësisë.

[55] Dhe kur këta dëgjojnë fjalë të kota e të pavërteta, nuk i kushtojnë vëmendje, por thonë: "Për ne janë veprat tona dhe ne nuk largohemi prej tyre, e për ju janë veprat tuaja dhe barra e tyre është mbi ju. Ne nuk e humbim kohën duke ju kundërshtuar. Nga ne nuk do të dëgjoni tjetër veçse fjalë të mira. Ne nuk ju flasim sipas injorancës suaj, sepse nuk duam e as nuk pëlqejmë rrugën e injorantëve." Kjo është prej fjalëve më të mira që thonë thirrësit e sinqertë drejt Allahut.

[56] Vërtet, ti – o i Dërguar – nuk mund t'i japësh udhëzim të plotë atij që ti dëshiron ta udhëzosh, por kjo është në Dorën e Allahut. Ai udhëzon kë të dojë për në besim dhe ia

وَقَالُوٓا۟ إِن نَّتَّبِعِ ٱلْهُدَىٰ مَعَكَ نُتَخَطَّفْ مِنْ أَرْضِنَآ ۚ أَوَلَمْ نُمَكِّن لَّهُمْ حَرَمًا ءَامِنًا
يُجْبَىٰٓ إِلَيْهِ ثَمَرَٰتُ كُلِّ شَىْءٍ رِّزْقًا مِّن لَّدُنَّا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾

57. Ata thonë: "Nëse ndjekim udhëzimin me ty, së shpejti do të rrëmbehemi nga toka jonë." Po, a nuk u kemi mundësuar Ne atyre të jetojnë në një vend të Shenjtë e të sigurt, ku sillen frytet e të gjitha llojeve, si furnizim nga Ne? Por shumica e tyre nuk e dinë (vlerën e këtyre mirësive).[57]

وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِن قَرْيَةٍۭ بَطِرَتْ مَعِيشَتَهَا ۖ فَتِلْكَ مَسَٰكِنُهُمْ لَمْ تُسْكَن مِّنۢ بَعْدِهِمْ
إِلَّا قَلِيلًا ۖ وَكُنَّا نَحْنُ ٱلْوَٰرِثِينَ ﴿٥٨﴾

58. Sa shumë qytete kemi shkatërruar, ngaqë i prishi jeta e tyre e rehatshme. Ja banesat e tyre – pas tyre pothuajse nuk banoi askush, vetëm pak. Jemi Ne trashëgimtarët.[58]

وَمَا كَانَ رَبُّكَ مُهْلِكَ ٱلْقُرَىٰ حَتَّىٰ يَبْعَثَ فِىٓ أُمِّهَا رَسُولًا يَتْلُوا۟ عَلَيْهِمْ ءَايَٰتِنَا ۚ
وَمَا كُنَّا مُهْلِكِى ٱلْقُرَىٰٓ إِلَّا وَأَهْلُهَا ظَٰلِمُونَ ﴿٥٩﴾

59. Zoti yt nuk do i shkatërronte qytetet, derisa në qytetin kryesor të tij të dërgonte një të Dërguar, që t'u lexonte atyre

---

mundëson atij rrugën e drejtë. Dhe Ai di më mirë se kush është i përshtatshëm për udhëzim, prandaj e udhëzon atë.

[57] Idhujtarët e Mekës të thonë ty, o Muhamed: "Nëse e ndjekim të vërtetën që na ke sjellë, e braktisim aleatët dhe idhujt tanë, do të rrëmbehemi nga toka jonë me vrasje, robërim dhe grabitje pasurie." Po, a nuk i bëmë Ne ata të qëndrueshëm në një vend të sigurt, ku e kemi bërë të ndaluar derdhjen e gjakut, dhe ku u silleshin frytet e çdo gjëje si furnizim prej Nesh? Por shumica e këtyre idhujtarëve nuk e dinë vlerën e këtyre mirësive që kanë mbi vete, që të falënderonin Atë që ua dha dhe t'i binden Atij.

[58] Shumë prej banorëve të fshatrave dhe qyteteve i shkatërruam, kur begatia e jetës dhe luksi i bëri të shpërfillnin besimin në të dërguarit, të ishin mohues të Allahut dhe të padrejtë. Ja, këto janë banesat e tyre – pas tyre nuk u banuan më, përveç pak prej tyre. Jemi Ne trashëgimtarët e tyre: i bëmë të vdesin, pastaj ata do të kthehen tek Ne, e Ne do t'i shpërblejmë sipas veprave të tyre.

shpalljet Tona. Dhe Ne kurrë nuk i kemi shkatërruar qytetet, përveçse kur banorët e tyre vazhdonin të ishin keqbërës.[59]

-392-

وَمَآ أُوتِيتُم مِّن شَىْءٍ فَمَتَـٰعُ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَزِينَتُهَا ۚ وَمَا عِندَ ٱللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰٓ ۚ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٠﴾

60. Çfarëdo që ju është dhënë, është vetëm kënaqësi dhe zbukurim i jetës së kësaj bote, por ajo që është tek Allahu është më e mirë dhe më e qëndrueshme. A nuk mendoni?[60]

أَفَمَن وَعَدْنَـٰهُ وَعْدًا حَسَنًا فَهُوَ لَـٰقِيهِ كَمَن مَّتَّعْنَـٰهُ مَتَـٰعَ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا ثُمَّ هُوَ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ مِنَ ٱلْمُحْضَرِينَ ﴿٦١﴾

61. A është vallë njësoj ai që Ne i kemi premtuar një premtim të mirë dhe ai do ta arrijë atë, me atë që Ne e kemi kënaqur me begatitë e kësaj bote, pastaj në Ditën e Kiametit do të jetë ndër të sjellurit për llogari?[61]

---

[59] Dhe Zoti yt – o Muhamed – nuk ishte që t'i shkatërronte qytetet përreth Mekës në kohën tënde, derisa të dërgonte në vendin e tyre mëmë – që është **Meka** – një të dërguar që t'u lexonte atyre ajetet Tona. Dhe Ne nuk i shkatërruam qytetet, veçse kur banorët e tyre i bënë padrejtësi vetes së tyre, duke mohuar Allahun dhe duke iu kundërvënë urdhrave të Tij; prandaj ata e merituan ndëshkimin dhe dënimin.

[60] Dhe çfarëdo që ju është dhënë – o njerëz – nga pasuritë dhe fëmijët, nuk është veçse një kënaqësi e përkohshme për t'u gëzuar në këtë jetë të kësaj bote dhe stoli për t'u zbukuruar. Ndërsa ajo që është tek Allahu për ata që i binden Atij dhe e marrin për Mbrojtës, është më e mirë dhe më e qëndrueshme, sepse është e përjetshme dhe nuk shteron kurrë. A nuk keni mendje – o popull – që të mendoni me të, e të dalloni të mirën nga e keqja?

[61] A është vallë ai, të cilit Ne i kemi premtuar – prej robërve Tanë – Xhenetin si shpërblim për bindjen ndaj Nesh, dhe që me siguri do ta takojë atë premtim e do të arrijë atje, i njëjtë me atë që Ne e kemi kënaqur vetëm me kënaqësitë e jetës së kësaj bote, i cili u kënaq me to dhe i parapëlqeu kënaqësitë e çastit ndaj atyre të përjetshmeve, e pastaj në Ditën e Kiametit do të jetë nga ata që sillen të pranishëm për llogari e dënim? Nuk janë të barabartë këto dy grupe. Prandaj i mençuri le të zgjedhë për veten atë që është më me vlerë – bindjen ndaj Allahut dhe kërkimin e kënaqësisë së Tij.

وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَآءِىَ ٱلَّذِينَ كُنتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٦٢﴾

62. Ditën kur Ai do t'i thërrasë ata e do t'u thotë: "Ku janë shokët e Mi, të cilët ju i pretendonit?"[62]

قَالَ ٱلَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ ٱلْقَوْلُ رَبَّنَا هَـٰٓؤُلَآءِ ٱلَّذِينَ أَغْوَيْنَآ أَغْوَيْنَـٰهُمْ كَمَا غَوَيْنَا ۖ تَبَرَّأْنَآ إِلَيْكَ ۖ مَا كَانُوٓا إِيَّانَا يَعْبُدُونَ ﴿٦٣﴾

63. Ata, ndaj të cilëve Fjala (dënimi) do të jetë bërë e detyrueshme, do të thonë: "Zoti ynë, këta janë ata që i shmangëm nga rruga e drejtë, siç u shmangëm edhe vetë. Ne distancohemi prej tyre para Teje. Ata nuk na adhuronin ne."[63]

وَقِيلَ ٱدْعُوا۟ شُرَكَآءَكُمْ فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا۟ لَهُمْ وَرَأَوُا۟ ٱلْعَذَابَ ۚ لَوْ أَنَّهُمْ كَانُوا۟ يَهْتَدُونَ ﴿٦٤﴾

64. Atyre do t'u thuhet: "Thirrni idhujt tuaj!" Ata do t'i thërrasin, por nuk do t'u përgjigjen, dhe do ta shohin dënimin. Sikur të kishin qenë në udhëzim![64]

وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ مَاذَآ أَجَبْتُمُ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿٦٥﴾

65. Atë Ditë Ai do t'i thërrasë dhe do t'u thotë: "Çfarë përgjigje ju dhatë të dërguarve?"[65]

---

[62] Dhe Ditën kur Allahu i Madhëruar do t'i thërrasë ata që i shoqëruan Atij aleatët dhe idhujt në këtë botë, do t'u thotë: "Ku janë ortakët e Mi, që ju pretendonit se ishin shokë për Mua?"

[63] Ata mbi të cilët është bërë i detyrueshëm dënimi – që janë udhëheqësit e mosbesimit – do të thonë: "O Zoti ynë, këta janë ata që i çuam në humbje, i çuam në humbje ashtu siç u humbëm vetë. Ne distancohemi para Teje nga miqësia dhe ndihma për ta. Ata nuk na adhuronin ne, por në të vërtetë adhuronin djajtë."

[64] Dhe idhujtarëve, Ditën e Kiametit, do t'u thuhet: "Thërrisni ortakët tuaj, të cilët i adhuronit në vend të Allahut." Atëherë ata do t'i thërrasin, por ata nuk do t'u përgjigjen. Dhe ata do ta shohin dënimin me sytë e tyre. Sikur të kishin qenë të udhëzuar në këtë botë në të vërtetën, nuk do të ishin ndëshkuar.

[65] Ditën kur Allahu do t'i thërrasë këta idhujtarë, do t'u thotë: "Si ju përgjigjët të dërguarve, në atë me të cilin Ne i dërguam tek ju?"

فَعَمِيَتۡ عَلَيۡهِمُ ٱلۡأَنۢبَآءُ يَوۡمَئِذٖ فَهُمۡ لَا يَتَسَآءَلُونَ ٦٦

66. Atë ditë, lajmet do t'u humbin, dhe ata nuk do të mund të pyesin njëri-tjetrin.[66]

فَأَمَّا مَن تَابَ وَءَامَنَ وَعَمِلَ صَٰلِحٗا فَعَسَىٰٓ أَن يَكُونَ مِنَ ٱلۡمُفۡلِحِينَ ٦٧

67. Sa për atë që pendohet, beson dhe bën vepra të mira, shpresohet të jetë prej të shpëtuarve.[67]

وَرَبُّكَ يَخۡلُقُ مَا يَشَآءُ وَيَخۡتَارُۗ مَا كَانَ لَهُمُ ٱلۡخِيَرَةُۚ سُبۡحَٰنَ ٱللَّهِ وَتَعَٰلَىٰ عَمَّا يُشۡرِكُونَ ٦٨

68. Zoti yt krijon çfarë të dojë dhe zgjedh; ata nuk kanë ndonjë të drejtë zgjedhjeje. I Lartësuar është Allahu dhe i Pastër nga ato që i shoqërojnë Atij.[68]

وَرَبُّكَ يَعۡلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمۡ وَمَا يُعۡلِنُونَ ٦٩

69. Zoti yt di atë që fshehin zemrat e tyre dhe atë që shpallin hapur.[69]

[66] Atëherë atyre do t'u humbasin argumentet, dhe nuk do të dinë çfarë të thonë si mbrojtje. Dhe ata nuk do të mund të pyesin njëri-tjetrin për ndonjë justifikim të vlefshëm, sepse nuk do të kenë asgjë që t'u vlejë.

[67] Sa për atë që pendohet prej idhujtarëve, ia kushton adhurimin vetëm Allahut dhe vepron sipas asaj që e ka urdhëruar Allahu dhe i Dërguari i Tij, ai do të jetë prej të shpëtuarve dhe fitimtarëve në të dy botët.

[68] Zoti yt krijon çfarë të dojë dhe zgjedh për miqësinë dhe afërsinë e Tij kë të dojë prej krijesave të Tij. As idhujtarët dhe askush nuk ka pjesë në çështjen e vendimit dhe zgjedhjes; ajo i takon vetëm Allahut të Vetëm. I Lartësuar dhe i pastër është Ai nga shoqërimi që ata i bëjnë.

[69] Zoti yt e di atë që fshehin gjokset e krijesave të Tij dhe atë që ata e shfaqin hapur.

وَهُوَ ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ لَهُ ٱلۡحَمۡدُ فِي ٱلۡأُولَىٰ وَٱلۡأٓخِرَةِ ۖ وَلَهُ ٱلۡحُكۡمُ وَإِلَيۡهِ تُرۡجَعُونَ ٧٠

70. Ai është Allahu, nuk ka zot tjetër të vërtetë përveç Tij. Atij i takon lavdërimi në këtë botë dhe në tjetrën, Atij i takon gjykimi, dhe tek Ai do të ktheheni.[70]

-393-

قُلۡ أَرَءَيۡتُمۡ إِن جَعَلَ ٱللَّهُ عَلَيۡكُمُ ٱلَّيۡلَ سَرۡمَدًا إِلَىٰ يَوۡمِ ٱلۡقِيَٰمَةِ مَنۡ إِلَٰهٌ غَيۡرُ ٱللَّهِ يَأۡتِيكُم بِضِيَآءٍ ۚ أَفَلَا تَسۡمَعُونَ ٧١

71. Thuaj: "Më tregoni, nëse Allahu do ta bënte natën të pandërprerë mbi ju deri në Ditën e Kiametit, cili zot tjetër përveç Allahut do t'ju sillte dritë? A nuk dëgjoni vallë?"[71]

قُلۡ أَرَءَيۡتُمۡ إِن جَعَلَ ٱللَّهُ عَلَيۡكُمُ ٱلنَّهَارَ سَرۡمَدًا إِلَىٰ يَوۡمِ ٱلۡقِيَٰمَةِ مَنۡ إِلَٰهٌ غَيۡرُ ٱللَّهِ يَأۡتِيكُم بِلَيۡلٍ تَسۡكُنُونَ فِيهِ ۚ أَفَلَا تُبۡصِرُونَ ٧٢

72. Thuaj: "Më tregoni, nëse Allahu do ta bënte ditën të pandërprerë mbi ju deri në Ditën e Kiametit, cili zot tjetër përveç Allahut do t'ju sillte natë, në të cilën të pushonit e të qetësoheshit? A nuk shihni vallë?"[72]

---

[70] Ai është Allahu. Nuk ka të adhuruar me të drejtë përveç Tij. Atij i takon lavdia e bukur dhe falënderimi në këtë botë dhe në botën tjetër. Atij i përket gjykimi mes krijesave të Tij, dhe tek Ai do të ktheheni pas vdekjes suaj për llogari dhe shpërblim.

[71] Thuaj idhujtarëve – o i Dërguar –: "Më tregoni, o njerëz, nëse Allahu do ta bënte natën të pandërprerë për ju deri në Ditën e Kiametit, cili zot tjetër përveç Allahut do t'ju sillte dritë, që të mund të ndriçoheshit me të? A nuk dëgjoni me dëgjim të kuptimit dhe pranimit?"

[72] Thuaju atyre: "Më tregoni, nëse Allahu do ta bënte ditën të pandërprerë për ju deri në Ditën e Kiametit, cili zot tjetër përveç Allahut do t'ju sillte natën, në të cilën të pushoni dhe të qetësoheni? A nuk shihni me sytë tuaj ndryshimin e natës dhe të ditës?"

وَمِن رَّحۡمَتِهِۦ جَعَلَ لَكُمُ ٱلَّيۡلَ وَٱلنَّهَارَ لِتَسۡكُنُواْ فِيهِ وَلِتَبۡتَغُواْ مِن فَضۡلِهِۦ وَلَعَلَّكُمۡ تَشۡكُرُونَ ٧٣

73. Nga mëshira e Tij, Ai bëri për ju natën dhe ditën, që të pushoni në të (natën) dhe të kërkoni nga mirësia e Tij (ditën), në mënyrë që të jeni mirënjohës.[73]

وَيَوۡمَ يُنَادِيهِمۡ فَيَقُولُ أَيۡنَ شُرَكَآءِيَ ٱلَّذِينَ كُنتُمۡ تَزۡعُمُونَ ٧٤

74. Atë Ditë Ai do t'i thërrasë ata, e do t'u thotë: "Ku janë ortakët e Mi, të cilët ju i pretendonit?"[74]

وَنَزَعۡنَا مِن كُلِّ أُمَّةٖ شَهِيدٗا فَقُلۡنَا هَاتُواْ بُرۡهَٰنَكُمۡ فَعَلِمُوٓاْ أَنَّ ٱلۡحَقَّ لِلَّهِ وَضَلَّ عَنۡهُم مَّا كَانُواْ يَفۡتَرُونَ ٧٥

75. Dhe Ne do të nxjerrim nga çdo popull një dëshmitar, e do të themi: "Sillni argumentin tuaj." Atëherë ata do ta kuptojnë se e vërteta i përket vetëm Allahut, dhe do t'u humbasë çdo gjë ata që trillonin.[75]

---

[73] Dhe nga mëshira e Tij ndaj jush – o njerëz – është se Allahu krijoi për ju natën dhe ditën, duke i bërë të ndryshëm nga njëri-tjetri: natën e bëri errësirë që të pushoni e të çlodhen trupat tuaj, ndërsa ditën e bëri të ndritshme që të kërkoni në të mjetet e jetesës suaj dhe që ta falënderoni Atë për mirësinë që ju ka dhënë me këtë.

[74] Ditën kur Allahu do t'i thërrasë këta idhujtarë, do t'u thotë atyre: "Ku janë ortakët e Mi, që ju pretendonit në dynja se ishin shokë për Mua?"

[75] Atëherë do të nxjerrim nga çdo popull mohues një dëshmitar – që ishte profeti i tyre – i cili do të dëshmojë për atë që ndodhi në dynja nga shirku i tyre dhe përgënjeshtrimi i të dërguarve të tyre. Atëherë Ne u thamë atyre popujve që përgënjeshtruan të dërguarit dhe atë që ata sollën prej Allahut: "Sillni argumentin tuaj për atë që i bëtë shok Allahut." Atëherë ata e kuptuan se argumenti i prerë ishte vetëm i Allahut kundër tyre dhe se e vërteta i përket vetëm Allahut. Dhe u zhduk nga ata ajo që trilluan kundër Zotit të tyre, e nuk u bë e dobishme për ta, por përkundrazi u solli dëm dhe i futi në zjarrin e Xhehenemit.

* إِنَّ قَٰرُونَ كَانَ مِن قَوۡمِ مُوسَىٰ فَبَغَىٰ عَلَيۡهِمۡۖ وَءَاتَيۡنَٰهُ مِنَ ٱلۡكُنُوزِ مَآ إِنَّ مَفَاتِحَهُۥ لَتَنُوٓأُ بِٱلۡعُصۡبَةِ أُوْلِي ٱلۡقُوَّةِ إِذۡ قَالَ لَهُۥ قَوۡمُهُۥ لَا تَفۡرَحۡۖ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ ٱلۡفَرِحِينَ ٧٦

76. Vërtet, Karuni ishte nga populli i Musait, por ai u tregua mendjemadh dhe i padrejtë ndaj tyre. Ne i dhamë atij thesare aq të shumta, sa që vetëm çelësat e tyre do ta rëndonin një grup njerëzish të fortë. Kur populli i tij i tha: "Mos u gëzo me mendjemadhësi (për këtë pasuri), sepse Allahu nuk i do ata që gëzohen me tepri (pa falënderim e pa të drejtë)."[76]

وَٱبۡتَغِ فِيمَآ ءَاتَىٰكَ ٱللَّهُ ٱلدَّارَ ٱلۡأٓخِرَةَۖ وَلَا تَنسَ نَصِيبَكَ مِنَ ٱلدُّنۡيَاۖ وَأَحۡسِن كَمَآ أَحۡسَنَ ٱللَّهُ إِلَيۡكَۖ وَلَا تَبۡغِ ٱلۡفَسَادَ فِي ٱلۡأَرۡضِۖ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ ٱلۡمُفۡسِدِينَ ٧٧

77. Me atë që Allahu të ka dhënë (pasurinë) përpiqu të fitosh botën tjetër, por mos harro edhe pjesën tënde nga kjo botë. Bëj mirë, ashtu siç Allahu të ka bërë mirë ty, dhe mos bëj prishje në tokë, sepse Allahu nuk i do prishësit.[77]

[76] Vërtet, Karuni ishte nga populli i Musait – paqja qoftë mbi të – por ai e tejkaloi kufirin me mendjemadhësinë dhe arrogancën e tij ndaj tyre. Ne i dhamë Karunit nga thesaret e pasurisë aq shumë, sa që çelësat e tyre do t'u rëndonin një grupi të madh burrash të fuqishëm. Atëherë populli i tij i tha: "Mos u mburr dhe mos u trego mendjemadh për pasurinë që ke, sepse Allahu nuk i do ata që gëzohen me tepri dhe nuk e falënderojnë Atë për atë që u ka dhënë."

[77] Me atë pasuri që Allahu të ka dhënë kërko shpërblimin e botës tjetër, duke e përdorur atë në bindje ndaj Allahut gjatë kësaj bote, dhe mos e lër pjesën tënde nga kjo jetë – pra, gëzoju asaj me të lejuarën, pa tepruar. Bëj mirë ndaj njerëzve me lëmoshë dhe bamirësi, ashtu siç Allahu ka bërë mirë ndaj teje duke të dhënë këtë pasuri të madhe. Dhe mos kërko atë që Allahu ta ka ndaluar, si padrejtësia e shtypja ndaj popullit tënd. Vërtet, Allahu nuk i do prishësit.

قَالَ إِنَّمَآ أُوتِيتُهُۥ عَلَىٰ عِلۡمٍ عِندِيٓۚ أَوَلَمۡ يَعۡلَمۡ أَنَّ ٱللَّهَ قَدۡ أَهۡلَكَ مِن قَبۡلِهِۦ مِنَ ٱلۡقُرُونِ مَنۡ هُوَ أَشَدُّ مِنۡهُ قُوَّةٗ وَأَكۡثَرُ جَمۡعٗاۚ وَلَا يُسۡـَٔلُ عَن ذُنُوبِهِمُ ٱلۡمُجۡرِمُونَ ٧٨

78. Ai (Karuni) tha: "Mua kjo pasuri më është dhënë vetëm falë dijes që kam." Po, a nuk e dinte ai se Allahu ka shkatërruar para tij shumë breza, që ishin më të fuqishëm se ai dhe kishin grumbulluar më shumë pasuri se ai? Por kriminelët nuk do të pyeten për mëkatet e tyre (sepse janë të qarta).[78]

فَخَرَجَ عَلَىٰ قَوۡمِهِۦ فِي زِينَتِهِۦۖ قَالَ ٱلَّذِينَ يُرِيدُونَ ٱلۡحَيَوٰةَ ٱلدُّنۡيَا يَٰلَيۡتَ لَنَا مِثۡلَ مَآ أُوتِيَ قَٰرُونُ إِنَّهُۥ لَذُو حَظٍّ عَظِيمٖ ٧٩

79. Pastaj ai (Karuni) doli para popullit të tij me gjithë shkëlqimin e tij. Ata që dëshironin jetën e kësaj bote thanë: "Ah, sikur të kishim edhe ne atë që i është dhënë Karunit! Ai është vërtet me fat të madh."[79]

وَقَالَ ٱلَّذِينَ أُوتُواْ ٱلۡعِلۡمَ وَيۡلَكُمۡ ثَوَابُ ٱللَّهِ خَيۡرٞ لِّمَنۡ ءَامَنَ وَعَمِلَ صَٰلِحٗاۚ وَلَا يُلَقَّىٰهَآ إِلَّا ٱلصَّٰبِرُونَ ٨٠

80. Kurse ata që u ishte dhënë dituri thanë: "Mjerë ju! Shpërblimi i Allahut është më i mirë për ata që besojnë dhe

[78] Karuni u tha popullit të tij, të cilët e këshilluan: "Këto thesare m'u dhanë vetëm për shkak të dijes dhe aftësisë që kam unë." Po, a nuk e dinte Karuni se Allahu kishte shkatërruar para tij popuj që ishin më të fuqishëm se ai dhe që kishin grumbulluar edhe më shumë pasuri? Dhe kriminelët nuk kanë nevojë të pyeten për mëkatet e tyre, sepse Allahu i di ato plotësisht; ata vetëm do të pyeten me pyetje përgënjeshtruese dhe qortuese, e pastaj Allahu do t'i ndëshkojë për atë që di nga veprat e tyre.

[79] Një ditë, Karuni doli para popullit të tij me stolitë dhe madhështinë e tij, duke dashur të tregonte madhërinë dhe shumësinë e pasurisë së tij. Kur e panë ata që dëshironin zbukurimet e jetës së kësaj bote, thanë: "Ah, sikur të kishim edhe ne siç iu dha Karunit nga pasuria, stolitë dhe pozita! Vërtet, Karuni ka një pjesë të madhe nga kjo botë."

bëjnë vepra të mira. Por këtë nuk e arrin kush, përveç atyre që durojnë."[80]

فَخَسَفْنَا بِهِۦ وَبِدَارِهِ ٱلْأَرْضَ فَمَا كَانَ لَهُۥ مِن فِئَةٍ يَنصُرُونَهُۥ مِن دُونِ ٱللَّهِ وَمَا كَانَ مِنَ ٱلْمُنتَصِرِينَ ﴿٨١﴾

81. Atëherë, Ne e fundosëm atë (Karunin) bashkë me shtëpinë e tij në tokë. Ai nuk pati ndonjë grup që ta ndihmonte kundër Allahut, dhe as nuk mund të ndihmonte vetveten.[81]

وَأَصْبَحَ ٱلَّذِينَ تَمَنَّوْا۟ مَكَانَهُۥ بِٱلْأَمْسِ يَقُولُونَ وَيْكَأَنَّ ٱللَّهَ يَبْسُطُ ٱلرِّزْقَ لِمَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦ وَيَقْدِرُ ۖ لَوْلَآ أَن مَّنَّ ٱللَّهُ عَلَيْنَا لَخَسَفَ بِنَا ۖ وَيْكَأَنَّهُۥ لَا يُفْلِحُ ٱلْكَٰفِرُونَ ﴿٨٢﴾

82. Ata që dje kishin dëshiruar të ishin në vendin e tij, filluan të thonë: "Ah, me të vërtetë Allahu ia jep furnizimin kujt do nga robërit e Tij dhe ia ngushton atij që do. Sikur të mos kishte qenë Allahu që të na e kishte dhënë mirësinë e Tij, do të na kishte fundosur edhe ne. Ah, vërtet që mohuesit nuk shpëtojnë kurrë!"[82]

---

[80] Kurse ata që u ishte dhënë dituri mbi Allahun, mbi ligjin e Tij dhe që e njihnin realitetin e çështjeve, u thanë atyre që thanë: *"Ah, sikur të kishim siç iu dha Karunit"*: "Mjerë për ju! Kini frikë Allahun dhe bindjuni Atij. Shpërblimi i Allahut, për atë që beson në Të dhe në të dërguarit e Tij, dhe vepron vepra të mira, është shumë më i mirë se ajo që iu dha Karunit. Por këtë kështillë nuk e pranon, nuk e përfiton dhe nuk vepron sipas saj, veçse ai që lufton me vetveten dhe duron në bindjen ndaj Zotit të tij dhe largohet nga mëkatet."

[81] Atëherë Ne e fundosëm Karunin me shtëpinë e tij në tokë. Ai nuk pati asnjë ushtri apo mik që ta ndihmonte kundër Allahut, dhe nuk kishte asnjë mundësi të shpëtonte vetveten nga dënimi i Tij, kur Allahu e goditi me ndëshkimin e Tij.

[82] Ata që dje dëshironin të ishin në vendin e Karunit, filluan të thonë me dhimbje, me mësim dhe me frikë se mos i zinte edhe ata dënimi: "Vërtet, Allahu ia zgjeron furnizimin atij që do prej robërve të Tij dhe ia ngushton atij që do. Sikur Allahu të mos na kishte dhënë mirësinë e Tij e të mos na kishte falur, do të na kishte fundosur edhe ne ashtu si Karunin. A nuk e dini se mohuesit kurrë nuk shpëtojnë – as në këtë botë, as në botën tjetër?"

تِلْكَ ٱلدَّارُ ٱلْآخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِى ٱلْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا ۚ وَٱلْعَٰقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٨٣﴾

83. Atë shtëpi të botës tjetër, Ne ia japim vetëm atyre që nuk duan të lartësohen padrejtësisht në Tokë dhe as të përhapin prishje në të. Përfundimi i mirë është për ata që kanë frikë (Allahun).[83]

مَن جَآءَ بِٱلْحَسَنَةِ فَلَهُۥ خَيْرٌ مِّنْهَا ۖ وَمَن جَآءَ بِٱلسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى ٱلَّذِينَ عَمِلُوا۟ ٱلسَّيِّـَٔاتِ إِلَّا مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿٨٤﴾

84. Kushdo që vjen me një të mirë (Ditën e Gjykimit), do të ketë më të mirë se ajo. Dhe kushdo që vjen me një të keqe, ata që kanë bërë të këqija do të shpërblehen vetëm me atë që kanë vepruar.[84]

[83] Ajo banesë e botës tjetër – pra, begatia dhe lumturia e saj – u jepet atyre që nuk kërkojnë madhështi të rreme mbi Tokë dhe nuk përhapin prishje në të. Dhe përfundimi i lavdishëm – që është Xheneti – është për ata që kanë frikë nga dënimi i Allahut, i binden Atij me vepra të mira dhe largohen nga të ndaluarat.

[84] Kush vjen në Ditën e Kiametit me njësim të pastër për Allahun dhe me vepra të mira sipas asaj që ka ligjësuar Allahu, do të ketë një shpërblim të madh më të mirë se çdo gjë tjetër – dhe ai është Xheneti me begati të përjetshme. Ndërsa kush vjen me vepra të këqija, ata që i kanë bërë ato nuk do të shpërblehen ndryshe, veçse sipas asaj që kanë vepruar.

إِنَّ ٱلَّذِى فَرَضَ عَلَيْكَ ٱلْقُرْءَانَ لَرَآدُّكَ إِلَىٰ مَعَادٍ ۚ قُل رَّبِّىٓ أَعْلَمُ مَن جَآءَ بِٱلْهُدَىٰ وَمَنْ هُوَ فِى ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٨٥﴾

85. Vërtet, Ai që ta bëri të detyrueshëm ty (o Muhamed) shpalljen e Kuranit, me siguri do të të kthejë tek vendi i kthimit (Meka). Thuaj: "Zoti im e di më së miri se kush ka ardhur me udhëzimin dhe kush është në humbje të qartë."[85]

وَمَا كُنتَ تَرْجُوٓا۟ أَن يُلْقَىٰٓ إِلَيْكَ ٱلْكِتَٰبُ إِلَّا رَحْمَةً مِّن رَّبِّكَ ۖ فَلَا تَكُونَنَّ ظَهِيرًا لِّلْكَٰفِرِينَ ﴿٨٦﴾

86. Ti (o Muhamed) nuk shpresoje që të të shpallej ty Libri, por kjo ishte vetëm mëshirë nga Zoti yt. Prandaj mos u bë ndihmës për mohuesit![86]

وَلَا يَصُدُّنَّكَ عَنْ ءَايَٰتِ ٱللَّهِ بَعْدَ إِذْ أُنزِلَتْ إِلَيْكَ ۖ وَٱدْعُ إِلَىٰ رَبِّكَ ۖ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ﴿٨٧﴾

87. Dhe mos lejo që ata të të pengojnë nga shpalljet e Allahut, pasi ato të janë shpallur ty. Thirr për tek Zoti yt, dhe mos u bë prej idhujtarëve![87]

---

[85] Vërtet, Ai që ta zbriti ty – o Muhamed – Kuranin dhe të bëri detyrë ta përcjellësh dhe të mbahesh pas tij, do të të kthejë në vendin prej nga dole, që është **Meka**. Thuaj – o i Dërguar – këtyre idhujtarëve: "Zoti im e di më mirë se kush ka ardhur me udhëzim dhe kush është në një humbje të qartë nga e vërteta."

[86] Ti – o Muhamed – nuk e prisje (as nuk shpresoje) që të zbriste Kurani mbi ty, por Allahu, i Lartësuar dhe i Madhëruar, të mëshiroi dhe ta zbriti. Prandaj falëndero Allahun për mirësitë e Tij dhe kurrsesi mos u bëj ndihmës për idhujtarët dhe të humburit.

[87] Dhe kurrsesi mos të largojnë këta idhujtarë nga përcjellja e ajeteve dhe argumenteve të Zotit tënd, pasi Ai t'i ka zbritur ty. Përço mesazhin e Zotit tënd dhe mos u bë kurrë prej idhujtarëve në asgjë, dhe mos i ndihmo ata në asgjë.

وَلَا تَدۡعُ مَعَ ٱللَّهِ إِلَٰهًا ءَاخَرَۘ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَۚ كُلُّ شَيۡءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجۡهَهُۥۚ لَهُ ٱلۡحُكۡمُ وَإِلَيۡهِ تُرۡجَعُونَ ٨٨

88. Dhe mos adhuro bashkë me Allahun ndonjë të adhuruar tjetër! Nuk ka zot tjetër të vërtetë përveç Tij. Çdo gjë do të zhduket, përveç Fytyrës së Tij. Atij i takon gjykimi dhe tek Ai do të ktheheni të gjithë.[88]

[88] Dhe mos adhuro me Allahun asgjë tjetër, sepse nuk ka të adhuruar me të drejtë veç Allahut. Çdo gjë do të shkatërrohet e do të zhduket, përveç Fytyrës së Tij. Atij i përket gjykimi dhe tek Ai do të ktheheni pas vdekjes suaj për llogari dhe shpërblim.

- Në këtë ajet, është pohuar cilësia e Fytyrës për Allahun e Madhëruar, ashtu si i takon përsosmërisë dhe madhështisë së Tij, pa asnjë krahasim dhe pa të meta.

سُورَةُ العَنكَبُوتِ

29. SURJA "EL ANKEBUT" MERIMANGA

(Surja Nr. 29, Mekase, 69 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

الٓمٓ ﴿١﴾

1. Elif Lâm Mîm.[1]

أَحَسِبَ ٱلنَّاسُ أَن يُتْرَكُوٓاْ أَن يَقُولُوٓاْ ءَامَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ ﴿٢﴾

2. A mos vallë njerëzit mendojnë se do të lihen të thonë: "Ne kemi besuar", pa u vënë në provë?[2]

وَلَقَدْ فَتَنَّا ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۖ فَلَيَعْلَمَنَّ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ صَدَقُواْ وَلَيَعْلَمَنَّ ٱلْكَٰذِبِينَ ﴿٣﴾

3. Ne i sprovuam ata që ishin para tyre, që Allahu të bëjë të qartë kush janë ata që thonë të vërtetën dhe kush janë gënjeshtarët.[3]

---

[1] Këto janë nga shkronjat e ndara (huruf muqatta'a) që gjenden në fillim të disa sureve të Kuranit. Është përmendur më parë shpjegimi i tyre në hyrje të **Sures El-Bekare**; Allahu e di më së miri qëllimin e tyre, ndërsa dijetarët kanë thënë se ato janë prej mistereve të Kuranit, të cilat tregojnë madhështinë e librit hyjnor dhe se ky libër i shenjtë është i përbërë nga këto shkronja, të cilat arabët i njohin, por megjithatë nuk janë në gjendje të sjellin diçka si ai.

[2] A mendojnë njerëzit, kur thonë: "Ne besuam", se Allahu do t'i lërë pa sprova dhe pa provim?

[3] Ne i kemi sprovuar edhe ata që ishin para tyre nga popujt, të cilëve u dërguam të dërguarit Tanë. Kështu Allahu do ta bëjë të qartë për njerëzit besnikërinë e atyre që janë të sinqertë në besimin e tyre dhe gënjeshtrën e gënjeshtarëve, në mënyrë që secili grup të dallohet nga tjetri.

أَمْ حَسِبَ ٱلَّذِينَ يَعْمَلُونَ ٱلسَّيِّـَٔاتِ أَن يَسْبِقُونَا ۚ سَآءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٤﴾

4. A mendojnë ata që bëjnë të këqija se do t'i shpëtojnë dënimit Tonë? Sa keq gjykojnë![4]

مَن كَانَ يَرْجُواْ لِقَآءَ ٱللَّهِ فَإِنَّ أَجَلَ ٱللَّهِ لَـَٔاتٍ ۚ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٥﴾

5. Kush shpreson takimin me Allahun, le ta dijë se afati i caktuar nga Allahu do të vijë. Ai është Gjithëdëgjuesi, i Gjithëdijshmi.[5]

وَمَن جَـٰهَدَ فَإِنَّمَا يُجَـٰهِدُ لِنَفْسِهِۦٓ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَغَنِىٌّ عَنِ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿٦﴾

6. Kush bën përpjekje në rrugën e Allahut, bën përpjekje vetëm për të mirën e vet. Vërtet, Allahu nuk ka nevojë për asgjë nga krijesat.[6]

وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّـٰلِحَـٰتِ لَنُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّـَٔاتِهِمْ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَحْسَنَ ٱلَّذِى كَانُواْ يَعْمَلُونَ ﴿٧﴾

7. Atyre që besojnë dhe bëjnë vepra të mira, Ne do t'ua shlyejmë gjynahet e tyre dhe do t'i shpërblejmë sipas veprave më të mira që kanë bërë.[7]

---

[4] Apo mos mendojnë ata që bëjnë mëkate – shirk e të tjera – se do të na shpëtojnë, kështu që Ne të mos kemi fuqi mbi ta? Sa i keq është gjykimi që kanë!

[5] Kush shpreson takimin me Allahun dhe dëshiron shpërblimin e Tij, le ta dijë se afati që Allahu ka caktuar për ringjalljen e krijesave, për shpërblim dhe ndëshkim, me siguri do të vijë së shpejti. Dhe Ai është Dëgjues i fjalëve dhe i Dijshëm për veprat.

[6] Kush lufton në rrugën e lartësimit të Fjalës së Allahut të Lartësuar, dhe lufton me vetveten duke e detyruar atë në bindje, në të vërtetë lufton për dobinë e vet; sepse ai e bën këtë për të kërkuar shpërblimin për mundin e tij. Vërtet, Allahu është i Pasur dhe i Pavarur nga veprat e të gjithë krijesave të Tij; Atij i takon sundimi, krijimi dhe urdhërimi.

[7] Ata që besuan Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe vepruan vepra të mira, Ne do t'ua shlyejmë patjetër gjynahet e tyre dhe do t'i shpërblejmë me shpërblimin e veprave më të të mira që ata kanë bërë.

وَوَصَّيْنَا ٱلْإِنسَـٰنَ بِوَٰلِدَيْهِ حُسْنًا ۖ وَإِن جَـٰهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِى مَا لَيْسَ لَكَ بِهِۦ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَآ ۚ إِلَىَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

8. Ne e kemi urdhëruar njeriun që të sillet mirë me prindërit e tij. Por nëse ata përpiqen të të shtyjnë që të më shoqërosh Mua atë që ti nuk ke dije për të, mos i dëgjo. Tek Unë do të ktheheni të gjithë, dhe Unë do t'ju njoftoj për atë që keni bërë.[8]

وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّـٰلِحَـٰتِ لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِى ٱلصَّـٰلِحِينَ ﴿٩﴾

9. Ata që besojnë dhe bëjnë vepra të mira, me siguri do t'i fusim ndër të drejtët.[9]

وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَقُولُ ءَامَنَّا بِٱللَّهِ فَإِذَآ أُوذِىَ فِى ٱللَّهِ جَعَلَ فِتْنَةَ ٱلنَّاسِ كَعَذَابِ ٱللَّهِ وَلَئِن جَآءَ نَصْرٌ مِّن رَّبِّكَ لَيَقُولُنَّ إِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ ۚ أَوَلَيْسَ ٱللَّهُ بِأَعْلَمَ بِمَا فِى صُدُورِ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿١٠﴾

10. Disa njerëz thonë: "Ne kemi besuar në Allahun", por kur sprovohen në rrugën e Allahut, ata e marrin dënimin e njerëzve sikur të ishte dënimi i Allahut. Por, nëse vjen ndihma nga Zoti yt, ata me siguri do të thonë: "Ne kemi qenë me ju". A nuk e di Allahu më mirë ç'fshehin zemrat e botës?[10]

---

[8] Ne e kemi urdhëruar njeriun që të sillet mirë me prindërit e tij, t'i respektojë dhe t'u bëjë mirë me fjalë dhe vepra. Por nëse ata të dy përpiqen – o njeri – që të më shoqërosh Mua në adhurim, mos iu bind atyre. Me këtë, në të vërtetë përfshihen edhe mëkatet e tjera, sepse nuk ka bindje ndaj ndonjë krijese – kushdo qoftë ai – në kundërshtim me Allahun e Madhëruar, ashtu siç është vërtetuar nga i Dërguari i Allahut ﷺ. Tek Unë është kthimi juaj në Ditën e Kiametit, dhe Unë do t'ju tregoj për ato që keni bërë në dynja – qoftë vepra të mira apo të këqija – dhe do t'ju shpërblej për to.

[9] Ata që besuan Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe vepruan vepra të mira, Ne do t'i fusim patjetër në Xhenet, së bashku me robërit e mirë dhe të devotshëm të Allahut.

[10] Disa njerëz thonë: "Ne besojmë në Allahun." Por kur idhujtarët i lëndojnë e i mundojnë, ata trazohen nga kjo dhe nuk durojnë, ashtu siç nuk durojnë as nga dënimi i Allahut, dhe kështu kthehen nga besimi i tyre. E nëse vjen ndihma nga Zoti yt – o i Dërguar – për besimtarët, këta që u kthyen nga besimi i tyre patjetër do të thonë: "Ne kemi qenë me ju

وَلَيَعْلَمَنَّ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَلَيَعْلَمَنَّ ٱلْمُنَٰفِقِينَ ﴿١١﴾

11. Padyshim, Allahu do t'i bëjë të qartë ata që besojnë dhe do t'i bëjë të qartë hipokritët.[11]

وَقَالَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ لِلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّبِعُواْ سَبِيلَنَا وَلْنَحْمِلْ خَطَٰيَٰكُمْ وَمَا هُم بِحَٰمِلِينَ مِنْ خَطَٰيَٰهُم مِّن شَيْءٍ ۖ إِنَّهُمْ لَكَٰذِبُونَ ﴿١٢﴾

12. Ata që mohuan u thonë atyre që besuan: "Ndiqni rrugën tonë dhe ne do t'i mbajmë gjynahet tuaja." Por ata nuk do të mbajnë aspak prej gjynaheve të tyre; ata janë gënjeshtarë.[12]

وَلَيَحْمِلُنَّ أَثْقَالَهُمْ وَأَثْقَالًا مَّعَ أَثْقَالِهِمْ ۖ وَلَيُسْـَٔلُنَّ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ عَمَّا كَانُواْ يَفْتَرُونَ ﴿١٣﴾

13. Ata me siguri do të mbartin barrët e tyre dhe barrëra të tjera përveç barrëve të tyre. Dhe në Ditën e Kiametit do të pyeten për gënjeshtrat që trillonin.[13]

– o besimtarë – dhe ju ndihmonim kundër armiqve tuaj." A nuk është Allahu më i Dituri nga të gjithë për atë që fshehin gjokset e krijesave të Tij?

[11] Allahu do ta bëjë të qartë për njerëzit se kush janë ata që besuan Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe vepruan sipas ligjit të Tij, dhe gjithashtu do t'i bëjë të qartë kush janë hipokritët, në mënyrë që të dallohen njëri grup nga tjetri.

[12] Ata që mohuan Njësinë e Allahut nga fisi Kurejsh, dhe nuk besuan premtimin e Allahut as paralajmërimin e Tij, u thanë atyre që besuan dhe vepruan sipas ligjit të Tij: "Braktisni fenë e Muhamedit dhe ndiqni fenë tonë, sepse ne do t'i marrim mbi vete gjynahet tuaja." Por ata nuk do të mbajnë asgjë prej mëkateve të tyre; me të vërtetë ata janë gënjeshtarë në atë që thonë.

[13] Me siguri, këta idhujtarë do të mbajnë barrën e gjynaheve të tyre, si edhe barrën e atyre që i mashtruan dhe i penguan nga rruga e Allahut, krahas gjynaheve të tyre, pa iu pakësuar aspak gjynahet ndjekësve të tyre. Dhe padyshim do të merren në pyetje në Ditën e Kiametit për ato gënjeshtra që shpiknin.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِۦ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا فَأَخَذَهُمُ ٱلطُّوفَانُ وَهُمْ ظَٰلِمُونَ ﴿١٤﴾

14. Ne e dërguam Nuhun te populli i tij, dhe ai qëndroi ndër ta një mijë vjet, pa pesëdhjetë vite. Pastaj i përfshiu përmbytja, ndërsa vazhdonin të ishin të padrejtë.[14]

فَأَنجَيْنَٰهُ وَأَصْحَٰبَ ٱلسَّفِينَةِ وَجَعَلْنَٰهَآ ءَايَةً لِّلْعَٰلَمِينَ ﴿١٥﴾

15. Dhe Ne e shpëtuam atë (Nuhun) dhe ata që ishin bashkë me të në anije, dhe e bëmë atë një shenjë për botët.[15]

وَإِبْرَٰهِيمَ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ وَٱتَّقُوهُ ۖ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٦﴾

16. Edhe Ibrahimin, kur i tha popullit të tij: "Adhuroni Allahun dhe kini frikë prej Tij; kjo është më e mira për ju, nëse e dini![16]

[14] Vërtet, Ne e dërguam Nuhun te populli i tij, dhe ai qëndroi mes tyre një mijë vjet, përveç pesëdhjetë vitesh, duke i thirrur në teuhid dhe duke i ndaluar nga idhujtaria. Por ata nuk iu përgjigjën atij, prandaj Allahu i shkatërroi me përmbytje, ndërsa ata i bënin padrejtësi vetvetes së tyre me mohim dhe arrogancë.

[15] Dhe Ne e shpëtuam Nuhin dhe ata që e pasuan atë, të cilët ishin me të në anije, dhe e bëmë këtë ngjarje një mësim dhe këshillë për mbarë botën.

[16] Dhe kujto – o i Dërguar – Ibrahimin (paqja qoftë mbi të), kur i thirri popullit të tij: "Adhuroni vetëm Allahun me sinqeritet dhe ruajuni prej zemërimit të Tij duke kryer detyrimet dhe duke u larguar nga mëkatet. Kjo është më e mira për ju, nëse e dini se çfarë është vërtet e dobishme për ju dhe çfarë është e dëmshme."

إِنَّمَا تَعۡبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ أَوۡثَٰنٗا وَتَخۡلُقُونَ إِفۡكًاۚ إِنَّ ٱلَّذِينَ تَعۡبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ لَا يَمۡلِكُونَ لَكُمۡ رِزۡقٗا فَٱبۡتَغُواْ عِندَ ٱللَّهِ ٱلرِّزۡقَ وَٱعۡبُدُوهُ وَٱشۡكُرُواْ لَهُۥٓۖ إِلَيۡهِ تُرۡجَعُونَ ١٧

17. Ju, përveç Allahut, adhuroni vetëm idhuj dhe trilloni gënjeshtra. Ato që adhuroni, përveç Allahut, nuk kanë në dorë t'ju sigurojnë juve furnizim. Kërkoni furnizimin tek Allahu, adhuroni dhe falënderoni vetëm Atë. Tek Ai do të ktheheni."[17]

وَإِن تُكَذِّبُواْ فَقَدۡ كَذَّبَ أُمَمٞ مِّن قَبۡلِكُمۡۖ وَمَا عَلَى ٱلرَّسُولِ إِلَّا ٱلۡبَلَٰغُ ٱلۡمُبِينُ ١٨

18. Nëse ju (o njerëz) përgënjeshtroni, kanë përgënjeshtruar edhe popuj të tjerë para jush. Por mbi të Dërguarin nuk ka detyrë tjetër përveç shpalljes së qartë.[18]

أَوَلَمۡ يَرَوۡاْ كَيۡفَ يُبۡدِئُ ٱللَّهُ ٱلۡخَلۡقَ ثُمَّ يُعِيدُهُۥٓۚ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرٞ ١٩

19. A nuk e shohin ata se si Allahu e nis krijimin (nga asgjëja), pastaj e përsërit atë? Kjo, vërtet, është e lehtë për Allahun.[19]

---

[17] Ju nuk adhuroni – o popull – përveç idhujve, duke shpifur gënjeshtër kur i quani ata "zota". Vërtet, idhujt që i adhuroni në vend të Allahut nuk kanë kurrfarë fuqie t'ju furnizojnë me diçka. Prandaj kërkoni furnizimin vetëm tek Allahu, jo tek idhujt tuaj, dhe adhuroni Atë me sinqeritet dhe falënderojeni për furnizimin që ju jep. Tek Allahu do të ktheheni pas vdekjes, dhe Ai do t'ju shpërblejë për ato që keni vepruar.

[18] Dhe nëse ju – o njerëz – e përgënjeshtroni të Dërguarin Tonë, Muhamedin ﷺ, për atë që ju thërret të adhuroni vetëm Allahun, ta dini se edhe popuj të mëparshëm i përgënjeshtruan të dërguarit e tyre për atë që i thirrnin në të vërtetën, dhe mbi ta ra zemërimi i Allahut. Ndërsa mbi të Dërguarin Muhamed nuk ka tjetër detyrë veçse t'ju përcjellë qartë mesazhin e Allahut, dhe këtë ai e ka bërë.

[19] A nuk e dinë këta se si Allahu e krijon krijesën prej asgjëje, pastaj e rikthen pas shkatërrimit të saj, ashtu siç e krijoi për herë të parë një krijim të ri? Vallë, a është kjo e vështirë për Të? Jo, vërtet kjo për Allahun është e lehtë, ashtu siç ishte e lehtë edhe krijimi i saj në fillim.

قُلْ سِيرُواْ فِي ٱلْأَرْضِ فَٱنظُرُواْ كَيْفَ بَدَأَ ٱلْخَلْقَ ۚ ثُمَّ ٱللَّهُ يُنشِئُ ٱلنَّشْأَةَ ٱلْأَخِرَةَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٠﴾

20. Thuaj: "Udhëtoni nëpër tokë dhe shikoni si e ka filluar Allahu krijimin; pastaj Allahu do të krijojë krijimin e fundit (ringjalljen). Vërtet, Allahu ka fuqi mbi çdo gjë.[20]

يُعَذِّبُ مَن يَشَآءُ وَيَرْحَمُ مَن يَشَآءُ ۖ وَإِلَيْهِ تُقْلَبُونَ ﴿٢١﴾

21. Ai dënon kë të dojë dhe mëshiron kë të dojë, dhe tek Ai do të ktheheni.[21]

وَمَآ أَنتُم بِمُعْجِزِينَ فِي ٱلْأَرْضِ وَلَا فِي ٱلسَّمَآءِ ۖ وَمَا لَكُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٢٢﴾

22. Ju nuk mund t'i shpëtoni Atij as në Tokë e as në qiell; dhe, përveç Allahut, nuk keni as mbrojtës, as ndihmues."[22]

[20] Thuaj – o i Dërguar – atyre që mohojnë ringjalljen pas vdekjes: "Udhëtoni nëpër tokë dhe shikoni si e ka filluar Allahu krijimin, e nuk ishte e vështirë për Të ta bëjë atë nga fillimi. Po ashtu nuk është e vështirë për Të ta rikrijojë atë në ringjalljen e ardhshme." Vërtet, Allahu është i Fuqiplotë mbi çdo gjë dhe asgjë nuk mund ta pengojë në atë që dëshiron.

[21] Ai dënon kë të dojë prej krijesave të Tij për krimet dhe mëkatet që kanë bërë gjatë jetës së tyre, dhe mëshiron kë të dojë prej tyre – ata që janë penduar, kanë besuar dhe kanë bërë vepra të mira. Dhe tek Ai do të ktheheni, e Atëherë do t'ju shpërblejë për atë që keni bërë.

[22] Dhe ju – o njerëz – nuk mund t'i shpëtoni Allahut, as në Tokë e as në qiell, nëse e kundërshtoni Atë. Dhe përveç Allahut nuk keni as ndonjë mbrojtës që të kujdeset për punët tuaja, as ndonjë ndihmës që t'ju mbrojë prej Tij, nëse Ai dëshiron t'ju godasë me ndonjë të keqe.

وَٱلَّذِينَ كَفَرُواْ بِـَٔايَـٰتِ ٱللَّهِ وَلِقَآئِهِۦٓ أُوْلَـٰٓئِكَ يَئِسُواْ مِن رَّحْمَتِى وَأُوْلَـٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٣﴾

23. Ata që mohojnë shenjat e Allahut dhe takimin me Të, ata e kanë humbur shpresën në mëshirën Time, dhe për ta ka një dënim të dhimbshëm.[23]

-398-

فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِۦٓ إِلَّآ أَن قَالُواْ ٱقْتُلُوهُ أَوْ حَرِّقُوهُ فَأَنجَىٰهُ ٱللَّهُ مِنَ ٱلنَّارِ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَـَٔايَـٰتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٢٤﴾

24. Por përgjigjja e popullit të tij (Ibrahimit) nuk ishte tjetër veçse të thoshin: "Vriteni atë ose digjeni në zjarr!" Atëherë Allahu e shpëtoi atë nga zjarri. Vërtet, në këtë ka shenja për një popull që beson.[24]

وَقَالَ إِنَّمَا ٱتَّخَذْتُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ أَوْثَـٰنًا مَّوَدَّةَ بَيْنِكُمْ فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا ۖ ثُمَّ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُم بِبَعْضٍ وَيَلْعَنُ بَعْضُكُم بَعْضًا وَمَأْوَىٰكُمُ ٱلنَّارُ وَمَا لَكُم مِّن نَّـٰصِرِينَ ﴿٢٥﴾

25. Dhe ai (Ibrahimi) tha: "Ju, përveç Allahut, keni marrë idhuj, për dashurinë që keni mes jush, në jetën e kësaj bote; por në Ditën e Kiametit do të mohoni njëri-tjetrin dhe do ta mallkoni njëri-tjetrin, dhe vendi juaj i përhershëm do të jetë zjarri; dhe nuk do të keni ndihmues".[25]

---

[23] Ndërsa ata që mohuan argumentet e Allahut dhe i përgënjeshtruan provat e Tij, si edhe takimin me Të në Ditën e Kiametit, për këta nuk ka shpresë për mëshirën Time, kur të shohin me sytë e tyre dënimin që u është përgatitur. Dhe për ta ka një ndëshkim të dhimbshëm e të rëndë.

[24] Dhe përgjigjja e popullit të Ibrahimit ndaj tij nuk ishte tjetër, veçse disa prej tyre i thanë njëri-tjetrit: "Vriteni ose digjeni në zjarr." Atëherë e hodhën në zjarr, por Allahu e shpëtoi prej tij dhe e bëri zjarrin të ftohtë dhe paqe për të. Vërtet, në shpëtimin e Ibrahimit nga zjarri ka argumente dhe prova për ata që besojnë Allahun dhe veprojnë sipas ligjit të Tij.

[25] Dhe Ibrahimi i tha popullit të tij: "O populli im, ju keni adhuruar, përveç Allahut, zotat e rremë, të cilët i keni marrë si mjet miqësie mes jush në jetën e kësaj bote – duke u dashur

۞ فَـَٔامَنَ لَهُۥ لُوطٞۘ وَقَالَ إِنِّي مُهَاجِرٌ إِلَىٰ رَبِّيٓۖ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡحَكِيمُ ٢٦

26. Luti i besoi Ibrahimit, dhe Ibrahimi tha: “Unë do të emigroj te Zoti im. Vërtet, Ai është i Plotfuqishmi, i Urti”.[26]

وَوَهَبۡنَا لَهُۥٓ إِسۡحَٰقَ وَيَعۡقُوبَ وَجَعَلۡنَا فِي ذُرِّيَّتِهِ ٱلنُّبُوَّةَ وَٱلۡكِتَٰبَ وَءَاتَيۡنَٰهُ أَجۡرَهُۥ فِي ٱلدُّنۡيَاۖ وَإِنَّهُۥ فِي ٱلۡأٓخِرَةِ لَمِنَ ٱلصَّٰلِحِينَ ٢٧

27. Dhe Ne i dhuruam atij Is’hakun dhe Jakubin, dhe në pasardhësit e tij vendosëm profecinë dhe Librin. Ne i dhamë atij shpërblimin e tij në këtë botë; ndërsa në botën tjetër, sigurisht që ai do të jetë prej të mirëve.[27]

وَلُوطًا إِذۡ قَالَ لِقَوۡمِهِۦٓ إِنَّكُمۡ لَتَأۡتُونَ ٱلۡفَٰحِشَةَ مَا سَبَقَكُم بِهَا مِنۡ أَحَدٖ مِّنَ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٢٨

28. Dhe (kujto) Lutin, kur i tha popullit të tij: “Ju, me të vërtetë, po bëni shthurje të shëmtuar, të cilën nuk e ka bërë askush para jush nga njerëzit e botës.[28]

---

mes vete për adhurimin e tyre dhe duke u afruar për shërbimin ndaj tyre. Por në Ditën e Kiametit do të shkëputeni nga njëri-tjetri, do ta mallkoni njëri-tjetrin, dhe fundi juaj i përbashkët do të jetë zjarri. Dhe nuk do të keni asnjë ndihmës që t’ju mbrojë prej tij.”

[26] Luti e besoi Ibrahimin dhe ndoqi fenë e tij. Ndërsa Ibrahimi tha: “Unë po e lë vendin e popullit tim dhe po shkoj drejt tokës së bekuar, që është Sham-i (Levant-i). Vërtet, Allahu është i Plotfuqishmi që nuk mposhtet dhe i Urti në menaxhimin e çështjeve.”

[27] Dhe Ne i dhuruam Ibrahimit për djalë Is’hakun, dhe pas tij Jakubin – djalin e djalit. Dhe bëmë që në pasardhësit e tij të jenë profetët dhe librat e shpallur. Ia dhamë gjithashtu shpërblimin për durimin dhe sprovat që përballoi për hir Tonë: në këtë botë – përmendjen e mirë dhe pasardhës të drejtë, ndërsa në botën tjetër ai me siguri është prej të mirëve dhe të devotshmëve.

[28] Dhe kujto – o i Dërguar – Lutin, kur i tha popullit të tij: “Ju me të vërtetë po bëni një vepër të shëmtuar, të cilën nuk e ka bërë askush para jush nga njerëzit në botë.

أَئِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ ٱلرِّجَالَ وَتَقْطَعُونَ ٱلسَّبِيلَ وَتَأْتُونَ فِى نَادِيكُمُ ٱلْمُنكَرَ ۖ فَمَا كَانَ
جَوَابَ قَوْمِهِۦٓ إِلَّآ أَن قَالُوا۟ ٱئْتِنَا بِعَذَابِ ٱللَّهِ إِن كُنتَ مِنَ ٱلصَّـٰدِقِينَ ﴿٢٩﴾

29. Vallë, vërtet, ju u qaseni meshkujve me epsh, prisni rrugët (keqtrajtoni udhëtarët) dhe kryeni të këqija në tubimet tuaja?" Por përgjigjja e popullit të tij nuk ishte tjetër, veçse të thoshin: "Na sill dënimin e Allahut, nëse thua të vërtetën".[29]

قَالَ رَبِّ ٱنصُرْنِى عَلَى ٱلْقَوْمِ ٱلْمُفْسِدِينَ ﴿٣٠﴾

30. Atëherë ai (Luti) tha: "O Zoti im, më ndihmo kundër këtij populli të prishur!"[30]

[29] Ju afroheni me burrat në vend të grave, pengoni udhëtarët në rrugë me veprat tuaja të ndyra, dhe në tubimet tuaja bëni gjëra të pahijshme si tallja me njerëzit, gjuajtja e kalimtarëve dhe lëndimi i tyre me fjalë e veprime të pahijshme." Por përgjigjja e popullit të Lutit nuk ishte tjetër veçse: "Na e sill dënimin e Allahut, nëse je prej atyre që thonë të vërtetën dhe e përmbushin atë që premtojnë."

[30] Luti (alejhi selam) tha: "O Zoti im, më ndihmo kundër këtij populli të prishur, duke zbritur dënimin mbi ta, sepse shpikën të shëmtuarën dhe këmbëngulën në të!" Dhe Allahu iu përgjigj lutjes së tij.

وَلَمَّا جَآءَتْ رُسُلُنَآ إِبْرَٰهِيمَ بِٱلْبُشْرَىٰ قَالُوٓاْ إِنَّا مُهْلِكُوٓاْ أَهْلِ هَٰذِهِ ٱلْقَرْيَةِ ۖ إِنَّ أَهْلَهَا كَانُواْ ظَٰلِمِينَ ﴿٣١﴾

31. Kur të dërguarit Tanë (engjëjt) erdhën te Ibrahimi me lajmin e gëzueshëm, i thanë atij: "Ne do t'i shkatërrojmë banorët e këtij qyteti, sepse ata janë vërtet mizorë".[31]

قَالَ إِنَّ فِيهَا لُوطًا ۚ قَالُواْ نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَن فِيهَا ۖ لَنُنَجِّيَنَّهُۥ وَأَهْلَهُۥٓ إِلَّا ٱمْرَأَتَهُۥ كَانَتْ مِنَ ٱلْغَٰبِرِينَ ﴿٣٢﴾

32. Ai tha: "Por aty është Luti!". Ata thanë: "Ne e dimë më mirë kush është aty. Ne do ta shpëtojmë atë dhe familjen e tij, përveç gruas së tij, e cila do të mbetet me të shkatërruarit".[32]

وَلَمَّآ أَن جَآءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِيٓءَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَقَالُواْ لَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ ۖ إِنَّا مُنَجُّوكَ وَأَهْلَكَ إِلَّا ٱمْرَأَتَكَ كَانَتْ مِنَ ٱلْغَٰبِرِينَ ﴿٣٣﴾

33. Kur të dërguarit Tanë erdhën te Luti, ai u shqetësua për ta dhe ndjeu ngushtim në zemër. Por ata i thanë: "Mos u frikëso dhe mos u hidhëro! Ne do të të shpëtojmë ty dhe familjen tënde, përveç gruas tënde, e cila do të mbetet me të shkatërruarit.[33]

---

[31] Dhe kur engjëjt i erdhën Ibrahimit me lajmin e gëzueshëm nga Allahu për lindjen e Is'hakut, dhe pas Is'hakut lindjen e të birit të tij, Jakubit, ata i thanë Ibrahimit: "Ne do t'i shkatërrojmë banorët e fshatit të popullit të Lutit – që është *Sedumi* – sepse banorët e tij i bënin padrejtësi vetvetes me mëkatet e tyre ndaj Allahut."

[32] Ibrahimi u tha engjëjve: "Por aty është Luti, dhe ai nuk është prej zullumqarëve." Engjëjt i thanë: "Ne e dimë më mirë se kush është aty. Ne padyshim do ta shpëtojmë atë dhe familjen e tij nga shkatërrimi që do t'i godasë banorët e fshatit të tij, përveç gruas së tij, e cila do të jetë prej atyre që do të mbesin pas dhe do të shkatërrohen."

[33] Kur engjëjt shkuan te Luti, ai u shqetësua nga ardhja e tyre, sepse i mendoi si mysafirë njerëzorë dhe u pikëllua për praninë e tyre, duke ditur ligësinë e veprave të popullit të tij. Por engjëjt i thanë: "Mos ki frikë për ne, populli yt nuk do të mund të na arrijë. Mos u pikëllo as për atë që të kemi njoftuar, se ne do t'i shkatërrojmë ata. Ne padyshim do të të shpëtojmë ty nga dënimi që do të zbresë mbi popullin tënd, dhe gjithashtu do të shpëtojmë familjen tënde që është me ty, përveç gruas tënde, e cila do të jetë mes atyre që do të shkatërrohen bashkë me popullin e saj."

إِنَّا مُنزِلُونَ عَلَىٰٓ أَهۡلِ هَٰذِهِ ٱلۡقَرۡيَةِ رِجۡزٗا مِّنَ ٱلسَّمَآءِ بِمَا كَانُواْ يَفۡسُقُونَ ٣٤

34. Ne do të lëshojmë mbi banorët e këtij qyteti një ndëshkim nga qielli, për shkak të shthurjes së tyre”.[34]

وَلَقَد تَّرَكۡنَا مِنۡهَآ ءَايَةَۢ بَيِّنَةٗ لِّقَوۡمٖ يَعۡقِلُونَ ٣٥

35. Dhe vërtet, nga ajo (ngjarje) Ne kemi lënë një shenjë të qartë për njerëzit që mendojnë.[35]

وَإِلَىٰ مَدۡيَنَ أَخَاهُمۡ شُعَيۡبٗا فَقَالَ يَٰقَوۡمِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱرۡجُواْ ٱلۡيَوۡمَ ٱلۡأٓخِرَ وَلَا تَعۡثَوۡاْ فِي ٱلۡأَرۡضِ مُفۡسِدِينَ ٣٦

36. Medjenit i dërguam vëllanë e tyre, Shuajbin, i cili u tha: “O populli im, adhuroni Allahun dhe shpresoni Ditën e Fundit, dhe mos bëni shkatërrime në tokë si prishës!”[36]

فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَتۡهُمُ ٱلرَّجۡفَةُ فَأَصۡبَحُواْ فِي دَارِهِمۡ جَٰثِمِينَ ٣٧

37. Por ata e përgënjeshtruan, kështu që i goditi një tërmet i tmerrshëm, dhe ata mbetën të vdekur përmbys në shtëpitë e tyre.[37]

[34] Ne do të zbresim mbi banorët e këtij qyteti – Sedumit - një dënim nga qielli, për shkak të mëkatit të tyre ndaj Allahut dhe kryerjes së veprës së shëmtuar.

[35] Dhe Ne kemi lënë nga vendbanimet e popullit të Lutit gjurmë të qarta, si shenjë dhe mësim për njerëzit që përdorin mendjen dhe nxjerrin dobi prej tyre.

[36] Popullit të *Medjenit* Ne i dërguam vëllain e tyre, Shuajbin. Ai u tha atyre: “O populli im, adhuroni vetëm Allahun dhe bëjeni adhurimin tuaj sinqerisht për Të, ju nuk keni zot tjetër përveç Tij. Shpresoni me adhurimin tuaj për shpërblimin e Ditës së Fundit dhe mos përhapni korrupsion e mëkate në tokë, e as mos këmbëngulni në to, por pendohuni tek Allahu dhe kthehuni me sinqeritet.”

[37] Banorët e *Medjenit* e përgënjeshtruan Shuajbin në atë që ai u solli nga Allahu si mesazh, dhe atëherë i kapi një tërmet i fortë, kështu që në mëngjes ata u gjendën të shtrirë të vdekur në shtëpitë e tyre.

وَعَادًا وَثَمُودَاْ وَقَد تَّبَيَّنَ لَكُم مِّن مَّسَٰكِنِهِمْۖ وَزَيَّنَ لَهُمُ ٱلشَّيْطَٰنُ أَعْمَٰلَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ ٱلسَّبِيلِ وَكَانُواْ مُسْتَبْصِرِينَ ٣٨

38. Edhe Adin dhe Themudin Ne i shkatërruam, gjë që ju është bërë e qartë prej rrënojave të tyre. Djalli ua zbukuroi atyre veprat e tyre dhe i pengoi nga rruga e drejtë, edhe pse ishin të aftë të arsyetonin.[38]

وَقَٰرُونَ وَفِرْعَوْنَ وَهَٰمَٰنَۖ وَلَقَدْ جَآءَهُم مُّوسَىٰ بِٱلْبَيِّنَٰتِ فَٱسْتَكْبَرُواْ فِي ٱلْأَرْضِ وَمَا كَانُواْ سَٰبِقِينَ ٣٩

39. Shkatërruam edhe Karunin, Faraonin dhe Hamanin. Musai u shkoi atyre me prova të qarta, por ata u treguan mendjemëdhenj në tokë, kështu që nuk mundën t'i shpëtonin ndëshkimit.[39]

فَكُلًّا أَخَذْنَا بِذَنۢبِهِۦۖ فَمِنْهُم مَّنْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِ حَاصِبًا وَمِنْهُم مَّنْ أَخَذَتْهُ ٱلصَّيْحَةُ وَمِنْهُم مَّنْ خَسَفْنَا بِهِ ٱلْأَرْضَ وَمِنْهُم مَّنْ أَغْرَقْنَاۚ وَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلَٰكِن كَانُوٓاْ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ٤٠

40. Secilin prej tyre e ndëshkuam për mëkatin e tij: disa i goditëm me një stuhi gurësh, disa i mori zëri i tmerrshëm, disa i përpiu toka

[38] Ne i shkatërruam edhe popujt Ad dhe Themud, dhe ju tashmë e shihni nga banesat e tyre – të rrënuara dhe të braktisura prej tyre – se si i goditi dënimi Ynë. Djalli ua zbukuronte veprat e tyre të shëmtuara dhe i pengoi nga rruga e Allahut dhe nga besimi tek Ai dhe të dërguarit e Tij. Ata ishin të verbuar në mohimin dhe humbjen e tyre, por mendonin me vetëkënaqësi se ishin në të drejtën dhe udhëzimin e duhur, ndërkohë që në të vërtetë ishin të zhytur në humbje.

[39] Po kështu, Ne shkatërruam **Karunin, Faraonin dhe Hamanin**. Atyre u erdhi Musai me prova të qarta e të dukshme, por ata u madhështuan në tokë, u bënë mendjemëdhenj dhe arrogantë, ndërsa nuk mund t'i shpëtonin kontrollit Tonë. Përkundrazi, Ne kishim pushtet të plotë mbi ta.

dhe disa i mbytëm. Allahu nuk u bëri padrejtësi atyre, por ata i bënë padrejtësi vetvetes.[40]

مَثَلُ ٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ مِن دُونِ ٱللَّهِ أَوۡلِيَآءَ كَمَثَلِ ٱلۡعَنكَبُوتِ ٱتَّخَذَتۡ بَيۡتٗاۖ وَإِنَّ أَوۡهَنَ ٱلۡبُيُوتِ لَبَيۡتُ ٱلۡعَنكَبُوتِۖ لَوۡ كَانُواْ يَعۡلَمُونَ ٤١

41. Shembulli i atyre që marrin mbrojtës përveç Allahut është si shembulli i merimangës që ndërton një shtëpi (rrjete); dhe vërtet, më e brishta e shtëpive është shtëpia e merimangës, sikur ta dinin![41]

إِنَّ ٱللَّهَ يَعۡلَمُ مَا يَدۡعُونَ مِن دُونِهِۦ مِن شَيۡءٖۚ وَهُوَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡحَكِيمُ ٤٢

42. Me të vërtetë, Allahu di çdo gjë që ata adhurojnë në vend të Tij. Ai është i Plotfuqishmi, i Urti.[42]

وَتِلۡكَ ٱلۡأَمۡثَٰلُ نَضۡرِبُهَا لِلنَّاسِۖ وَمَا يَعۡقِلُهَآ إِلَّا ٱلۡعَٰلِمُونَ ٤٣

43. Këto shembuj Ne ua tregojmë njerëzve, por vetëm të diturit i kuptojnë.[43]

---

[40] Kështu, Ne e kapëm secilin prej këtyre të përmendurve me dënimin Tonë për shkak të mëkatit të tij: prej tyre ishin ata mbi të cilët Ne zbritëm gurë prej balte të pjekur – dhe ata ishin populli i Lutit; prej tyre ishin ata që i kapi një britmë e tmerrshme – si populli i Salihut dhe populli i Shuajbit; prej tyre ishte ai që Ne e fundosëm në tokë – që ishte Karuni; dhe prej tyre ishin ata që Ne i mbytëm në ujë – si populli i Nuhut dhe Faraoni me popullin e tij. Allahu nuk i shkatërroi ata për mëkatet e të tjerëve, duke u bërë padrejtësi pa meritë, por ata vetë i bënin padrejtësi vetes së tyre, duke u kënaqur me dhuntitë e Zotit të tyre dhe duke adhuruar dikë tjetër përveç Tij.

[41] Shembulli i atyre që marin idhujt si mbrojtës përveç Allahut, duke shpresuar ndihmë prej tyre, është si shembulli i merimangës që ndërton për veten e saj një shtëpi rrjete për ta mbrojtur, por ajo nuk i bën asnjë dobi kur i duhet. Po ashtu edhe këta idhujtarë – mbrojtësit që morën përveç Allahut nuk u sjellin atyre asnjë dobi. Vërtet, shtëpia më e dobët është shtëpia e merimangës. Sikur ta dinin këtë, nuk do t'i kishin marrë ata si mbrojtës, sepse nuk kanë fuqi as t'i ndihmojnë, as t'u bëjnë dëm.

[42] Me të vërtetë, Allahu di mirë se çfarë shoqërojnë ata me Të nga të barabartë të trilluar, të cilët në të vërtetë nuk janë asgjë – thjesht emra që ata u vunë, pa fuqi për të sjellë dobi apo dëm. Dhe Ai është i Plotfuqishmi në ndëshkimin e atyre që e mohojnë, i Urti në vendimet dhe në krijimin e Tij.

[43] Këto shembuj Ne ua sjellim njerëzve që të përfitojnë prej tyre dhe të mësojnë nga to, por nuk i kupton dhe nuk i merr me mend përmbajtjen e tyre veçse ai që ka dije për Allahun, për shenjat dhe ligjin e Tij.

خَلَقَ ٱللَّهُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ بِٱلۡحَقِّۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأٓيَةٗ لِّلۡمُؤۡمِنِينَ ٤٤

44. Allahu krijoi qiejt dhe Tokën me të vërtetën. Vërtet, në këtë ka një shenjë për besimtarët.[44]

ٱتۡلُ مَآ أُوحِيَ إِلَيۡكَ مِنَ ٱلۡكِتَٰبِ وَأَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَۖ إِنَّ ٱلصَّلَوٰةَ تَنۡهَىٰ عَنِ ٱلۡفَحۡشَآءِ وَٱلۡمُنكَرِۗ وَلَذِكۡرُ ٱللَّهِ أَكۡبَرُۗ وَٱللَّهُ يَعۡلَمُ مَا تَصۡنَعُونَ ٤٥

45. Lexo atë që të është shpallur ty nga Libri dhe fale namazin; me të vërtetë, namazi largon nga shthurja dhe e keqja; dhe me të vërtetë, përmendja e Allahut është më e madhe! Allahu e di mirë atë që veproni.[45]

[44] Allahu i krijoi qiejt dhe tokën me drejtësi dhe ekuilibër. Me të vërtetë, në këtë krijim ka një dëshmi madhështore për fuqinë e Tij dhe për veçimin e Tij si i vetmi që meriton adhurim. Ai e veçoi përmendjen për besimtarët, sepse ata janë ata që përfitojnë dhe nxjerrin mësim prej saj.

[45] Lexo atë që t'u shpall ty nga ky Kuran (o Muhamed), vepro sipas tij dhe fal namazin me kushtet dhe kufijtë e tij. Me të vërtetë, ruajtja dhe kryerja e namazit e ndalon njeriun nga mëkatet dhe punët e shëmtuara; sepse atij që e fal namazin duke plotësuar shtyllat dhe kushtet e tij, i ndriçohet zemra, i shtohet besimi, i rritet dëshira për të mirën dhe pakësohet ose zhduket prirja për të keqen. Përmendja e Allahut – në namaz dhe jashtë tij – është më e madhe, më e lartë dhe më e dobishme se çdo gjë tjetër. Dhe Allahu di mirë çfarë bëni, prej së mirës apo së keqes, dhe do t'ju shpërblejë për këtë me shpërblimin më të plotë e më të drejtë.

* وَلَا تُجَٰدِلُوٓاْ أَهۡلَ ٱلۡكِتَٰبِ إِلَّا بِٱلَّتِي هِيَ أَحۡسَنُ إِلَّا ٱلَّذِينَ ظَلَمُواْ مِنۡهُمۡۖ وَقُولُوٓاْ ءَامَنَّا بِٱلَّذِيٓ أُنزِلَ إِلَيۡنَا وَأُنزِلَ إِلَيۡكُمۡ وَإِلَٰهُنَا وَإِلَٰهُكُمۡ وَٰحِدٞ وَنَحۡنُ لَهُۥ مُسۡلِمُونَ ٤٦

***46. Mos polemizoni me Ithtarët e Librit (hebrenjtë dhe të krishterët), përveçse në mënyrën më të mirë, përveç me ata që janë mizorë prej tyre. Dhe thoni: "Ne besojmë në atë që na është shpallur neve dhe në atë që ju është shpallur juve; Zoti ynë dhe Zoti juaj është Një, dhe Ne jemi të nënshtruar ndaj Tij".[46]**

وَكَذَٰلِكَ أَنزَلۡنَآ إِلَيۡكَ ٱلۡكِتَٰبَۚ فَٱلَّذِينَ ءَاتَيۡنَٰهُمُ ٱلۡكِتَٰبَ يُؤۡمِنُونَ بِهِۦۖ وَمِنۡ هَٰٓؤُلَآءِ مَن يُؤۡمِنُ بِهِۦۚ وَمَا يَجۡحَدُ بِـَٔايَٰتِنَآ إِلَّا ٱلۡكَٰفِرُونَ ٤٧

47. Po kështu, Ne ta kemi shpallur ty Librin. Ata të cilëve u dhamë Librin më parë, besojnë në të. Edhe nga këta (mekasit) ka që besojnë në të. Dhe askush nuk i mohon shpalljet tona përveç mohuesve kokëfortë.[47]

---

[46] ***(Xhuzi 21)** Dhe mos polemizoni – o besimtarë – me hebrenjtë dhe të krishterët, përveçse me mënyrën më të mirë, me fjalë të bukura dhe thirrje drejt së vërtetës në mënyrën më të lehtë që çon tek ajo, përveç atyre që shmangen nga e vërteta, kundërshtojnë me kokëfortësi dhe ju shpallin luftë – atëherë luftojini me shpatë derisa të besojnë ose të japin xhizjen me dorën e tyre, të përulur. Dhe thoni: "Ne kemi besuar në Kuranin që na është shpallur neve, dhe kemi besuar në Teuratin dhe Inxhilin që ju janë shpallur juve. Zoti ynë dhe Zoti juaj është Një – pa ortak në hyjninë e Tij, as në zotërimin e Tij, as në emrat dhe cilësitë e Tij. Ne jemi të nënshtruar e të përulur ndaj Tij, duke iu bindur asaj që Ai na ka urdhëruar dhe duke u larguar nga ajo që Ai na ka ndaluar."

[47] Dhe ashtu siç shpallëm – o i Dërguar – librat e shenjtë tek ata që ishin para teje prej pejgamberëve, të shpallëm edhe ty këtë Libër që vërteton librat e mëparshëm. Ata të cilëve u dhamë Librin nga Beni Israilët, e njohën atë siç duhej dhe besuan në Kuran. Edhe prej këtyre arabëve nga fisi Kurejsh dhe të tjerë, ka nga ata që besojnë në të. Kuranin nuk e mohon dhe nuk dyshon në argumentet e tij të qarta veçse mohuesi, i cili është i mësuar me përgënjeshtrim dhe kokëfortësi.

وَمَا كُنتَ تَتْلُواْ مِن قَبْلِهِۦ مِن كِتَٰبٍ وَلَا تَخُطُّهُۥ بِيَمِينِكَ ۖ إِذًا لَّٱرْتَابَ ٱلْمُبْطِلُونَ ﴿٤٨﴾

48. Ti nuk ke lexuar më parë asnjë libër, dhe nuk ke shkruar asgjë me dorën tënde; përndryshe, ata që kërkojnë të pavërtetën do të dyshonin.[48]

بَلْ هُوَ ءَايَٰتٌۢ بَيِّنَٰتٌ فِى صُدُورِ ٱلَّذِينَ أُوتُواْ ٱلْعِلْمَ ۚ وَمَا يَجْحَدُ بِـَٔايَٰتِنَآ إِلَّا ٱلظَّٰلِمُونَ ﴿٤٩﴾

49. Përkundrazi, ai (Kurani) është shpallje e qartë në zemrat e atyre që u është dhënë dituria. Dhe shenjat Tona i mohojnë vetëm të padrejtët.[49]

وَقَالُواْ لَوْلَآ أُنزِلَ عَلَيْهِ ءَايَٰتٌ مِّن رَّبِّهِۦ ۖ قُلْ إِنَّمَا ٱلْـَٔايَٰتُ عِندَ ٱللَّهِ وَإِنَّمَآ أَنَا۠ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٥٠﴾

50. Ata thonë: "Pse nuk i janë zbritur atij mrekulli nga Zoti i tij?" Thuaj: "Mrekullitë janë vetëm te Allahu; unë jam vetëm një paralajmërues i qartë".[50]

---

[48] Ndër mrekullitë e tua të qarta – o i Dërguar – është fakti se ti nuk ke lexuar ndonjë libër dhe as nuk ke shkruar me dorën tënde para se të të zbriste Kurani, (nuk dije shkrim e lexim) dhe ata e dinë mirë këtë. Sikur të kishe qenë lexues apo shkrues para shpalljes, atëherë ata që duan të prishin të vërtetën do të dyshonin dhe do të thoshin: "Ai e mësoi nga librat e mëparshëm ose e kopjoi prej tyre."

[49] Përkundrazi, Kurani është shpallje me ajete të qarta dhe të ndritshme që dëshmojnë të vërtetën, dhe atë e ruajnë e mbajnë mend dijetarët. Nuk i përgënjeshtron dhe nuk i mohon shenjat Tona veçse zullumqarët kokëfortë, të cilët e dinë të vërtetën por largohen prej saj me qëllim.

[50] Idhujtarët thonë: "Pse nuk iu zbritën Muhamedit mrekulli e prova nga Zoti i tij, që t'i shohim me sytë tanë, si deveja e Salihut apo shkopi i Musait?" Thuaju: Çështja e këtyre shenjave i takon vetëm Allahut; nëse do, i zbret ato, dhe nëse do, i pengon. Unë jam vetëm një paralajmërues për ju, që ju paralajmëroj për ashpërsinë e ndëshkimit dhe dënimit të Tij, duke ju sqaruar rrugën e së vërtetës nga e kota.

أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ أَنَّآ أَنزَلْنَا عَلَيْكَ ٱلْكِتَـٰبَ يُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَرَحْمَةً وَذِكْرَىٰ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾

51. A nuk u mjafton atyre që Ne të kemi shpallur ty Librin, i cili u lexohet atyre? Vërtet, në të ka mëshirë dhe këshillë për një popull që beson.[51]

قُلْ كَفَىٰ بِٱللَّهِ بَيْنِى وَبَيْنَكُمْ شَهِيدًا ۖ يَعْلَمُ مَا فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۗ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ بِٱلْبَـٰطِلِ وَكَفَرُوا۟ بِٱللَّهِ أُو۟لَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلْخَـٰسِرُونَ ﴿٥٢﴾

52. Thuaj: "Mjafton Allahu dëshmitar midis meje dhe jush. Ai e di çfarë ka në qiej dhe në Tokë. Ata që besojnë në të kotën dhe nuk besojnë në Allahun, ata janë humbësit e vërtetë".[52]

[51] A nuk u mjafton këtyre idhujtarëve, si dëshmi e qartë për sinqeritetin tënd – o i Dërguar – fakti se Ne ta kemi shpallur ty Kuranin, i cili u lexohet atyre? Me të vërtetë, në këtë Kuran ka mëshirë për besimtarët në dynja dhe në ahiret, dhe është këshillë që ata të marrin mësim prej asaj që përmban si udhëzim e paralajmërim.

[52] Thuaj, o Muhamed: "Mjafton Allahu si Dëshmitar midis meje dhe jush, mbi vërtetësinë time se unë jam i Dërguari i Tij, dhe mbi përgënjeshtrimin tuaj ndaj meje dhe mohimin e së vërtetës që kam sjellë prej Tij. Ai di ç'ka në qiej dhe në Tokë, dhe asgjë nuk i fshihet Atij. E ata që besuan të kotën dhe mohuan Allahun – pavarësisht këtyre argumenteve të qarta – ata janë me të vërtetë humbësit e kësaj bote dhe të botës tjetër.

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِٱلْعَذَابِ ۚ وَلَوْلَآ أَجَلٌ مُّسَمًّى لَّجَآءَهُمُ ٱلْعَذَابُ وَلَيَأْتِيَنَّهُم بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٣﴾

53. Ata të sfidojnë ty (o Muhamed) që ta përshpejtosh dënimin. Po të mos ishte një afat i caktuar, do t'u kishte ardhur dënimi. Por ai do t'i zërë ata në befasi, kur nuk e presin.[53]

يَسْتَعْجِلُونَكَ بِٱلْعَذَابِ وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌۢ بِٱلْكَـٰفِرِينَ ﴿٥٤﴾

54. Ata kërkojnë me ngulm që t'u vijë ndëshkimi; por me të vërtetë, Xhehenemi do t'i rrethojë të gjithë mohuesit.[54]

يَوْمَ يَغْشَىٰهُمُ ٱلْعَذَابُ مِن فَوْقِهِمْ وَمِن تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ وَيَقُولُ ذُوقُوا۟ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٥﴾

55. Ditën, kur dënimi do t'i mbulojë nga sipër dhe nga poshtë këmbëve të tyre, do t'u thuhet: "Shijoni atë që vepruat!"[55]

يَـٰعِبَادِىَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِنَّ أَرْضِى وَٰسِعَةٌ فَإِيَّـَٰىَ فَٱعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾

56. O robërit e Mi, që keni besuar! Toka Ime është vërtet e gjerë, prandaj vetëm Mua më adhuroni.[56]

---

[53] Dhe të nxitojnë ty – o i Dërguar – këta idhujtarë nga populli yt për ta sjellë dënimin, duke u tallur. Por sikur të mos kishte caktuar Allahu një kohë të përcaktuar për ndëshkimin e tyre në këtë botë, ai do t'u kishte ardhur menjëherë në çastin që e kërkuan. Dhe me siguri do t'i godasë papritur, kur ata nuk e presin dhe nuk e ndiejnë fare.

[54] Ata të nxitojnë për dënimin në këtë botë, por ai do t'u vijë patjetër, qoftë në këtë botë, qoftë në botën tjetër. Dhe vërtet, dënimi i Xhehenemit do t'i rrethojë nga të gjitha anët, pa pasur asnjë rrugë shpëtimi prej tij.

[55] Ditën e Kiametit, mohuesit do t'i mbulojë dënimi i Xhehenemit nga sipër kokave të tyre dhe nga poshtë këmbëve të tyre; zjarri do t'i rrethojë nga çdo anë. Dhe Allahu do t'u thotë atëherë: "Shijoni ndëshkimin e asaj që bënit në dynja: shirkun ndaj Allahut, krimet dhe mëkatet."

[56] O robërit e Mi, që keni besuar, nëse ndiheni të ngushtuar e të penguar për të shfaqur besimin dhe për të adhuruar vetëm Allahun, atëherë shpërnguluni në tokën e gjerë të Allahut dhe adhuroni sinqerisht vetëm Allahun.

كُلُّ نَفْسٍ ذَآئِقَةُ ٱلْمَوْتِ ۖ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٥٧﴾

57. Çdo shpirt do ta shijojë vdekjen; pastaj të gjithë tek Ne do të ktheheni.[57]

وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ لَنُبَوِّئَنَّهُم مِّنَ ٱلْجَنَّةِ غُرَفًا تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَا ۚ نِعْمَ أَجْرُ ٱلْعَٰمِلِينَ ﴿٥٨﴾

58. Ata që besojnë dhe bëjnë vepra të mira, do t'i vendosim në dhoma të larta të Xhenetit, nën të cilat rrjedhin lumenj. Aty do të qëndrojnë përjetësisht. Sa shpërblim i mrekullueshëm për ata që punojnë mirë;[58]

ٱلَّذِينَ صَبَرُواْ وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٥٩﴾

59. që durojnë dhe i mbështeten Zotit të tyre.[59]

وَكَأَيِّن مِّن دَآبَّةٍ لَّا تَحْمِلُ رِزْقَهَا ٱللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ ۚ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٦٠﴾

60. Sa e sa krijesa ka që nuk e mbajnë me vete furnizimin e tyre! Allahu i furnizon ato dhe ju gjithashtu. Ai është Gjithëdëgjuesi, i Gjithëdijshmi.[60]

---

[57] Çdo shpirt i gjallë do ta shijojë vdekjen, pastaj tek Ne do të ktheheni për llogari dhe shpërblim.

[58] Ata që besuan Allahun dhe të Dërguarin e Tij, dhe vepruan vepra të mira sipas asaj që u urdhëruan, Ne do t'i vendosim në xhenet, në dhoma të larta, nën të cilat rrjedhin lumenj, ku do të qëndrojnë përgjithmonë. Sa shpërblim i mrekullueshëm janë këto dhoma në kopshtet e begatisë për ata që i binden Allahut!

[59] Vërtet, ato xhenete të përmendura janë për besimtarët që patën durim në adhurimin e Allahut, u përqafuan fort pas fesë së tyre dhe u mbështetën tek Allahu për furnizimin e tyre dhe përballjen me armiqtë e tyre.

[60] E sa shumë krijesa të gjalla ka që nuk ruajnë ushqim për të nesërmen, ashtu siç bën biri i Ademit, por Allahu i Lartësuar i furnizon ato, ashtu siç ju furnizon edhe ju. Ai është Dëgjues i fjalëve tuaja, i Dijshëm për veprat tuaja dhe për mendimet e zemrave tuaja.

وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ وَسَخَّرَ ٱلشَّمْسَ وَٱلْقَمَرَ لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُ ۖ فَأَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ ﴿٦١﴾

61. Nëse i pyet ata: "Kush i ka krijuar qiejt dhe Tokën dhe ka nënshtruar Diellin dhe Hënën?", me siguri do të thonë: "Allahu". Si pra, devijojnë ata (nga e vërteta)?[61]

ٱللَّهُ يَبْسُطُ ٱلرِّزْقَ لِمَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦ وَيَقْدِرُ لَهُۥٓ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ ﴿٦٢﴾

62. Allahu ia zgjeron furnizimin kujt të dojë prej robërve të Tij dhe ia ngushton kujt të dojë. Vërtet, Allahu di çdo gjë.[62]

وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّن نَّزَّلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَأَحْيَا بِهِ ٱلْأَرْضَ مِنۢ بَعْدِ مَوْتِهَا لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُ ۚ قُلِ ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ ۚ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٦٣﴾

63. Nëse i pyet ata: "Kush e zbret ujin nga qielli dhe me të e ringjall tokën pas vdekjes së saj?" - me siguri që do të thonë: "Allahu!" Thuaj: "Lavdërimi i përket Allahut!" Por shumica e tyre nuk mendojnë.[63]

[61] Dhe nëse ti, o i Dërguar, do t'i pyesje idhujtarët: "Kush i krijoi qiejt dhe Tokën me këtë rregull të mrekullueshëm dhe nënshtroi Diellin dhe Hënën që ecin pa ndaluar për të mirën e njerëzve dhe krijesave të tjera? Me siguri do të thonë: "I ka krijuar vetëm Allahu." Atëherë, si largohen ata nga besimi në Allahun, Krijuesin dhe Rregulluesin e gjithçkaje, e adhurojnë bashkë me Të të tjerë? Pra, çuditu me gënjeshtrën dhe trillimin e tyre!

[62] Allahu i Lartësuar ia zgjeron furnizimin kujt të dojë prej krijesave të Tij dhe ia ngushton të tjerëve prej tyre, sipas asaj që di se është më e dobishme për robërit e Tij. Vërtet Allahu është i Dijshëm për çdo gjë nga gjendjet dhe çështjet tuaja; asgjë nuk i fshihet Atij.

[63] Nëse ti, o i Dërguar, do t'i pyesje idhujtarët: "Kush e lëshon nga retë ujin, me të cilin e gjallëron tokën pas tharjes së saj?" Me siguri do të thonë duke pranuar: "Allahu i vetëm e zbret!" Thuaj: "Falënderimi i qoftë Allahut që të bëri të kesh argument kundër tyre." Por shumica prej tyre nuk mendojnë dhe nuk kuptojnë se ç'është për dobi e ç'është për dëm të tyre; dhe sikur të kishin menduar, nuk do t'i shoqëronin Allahut askënd tjetër.

وَمَا هَٰذِهِ ٱلْحَيَوٰةُ ٱلدُّنْيَآ إِلَّا لَهْوٌ وَلَعِبٌ ۚ وَإِنَّ ٱلدَّارَ ٱلْـَٔاخِرَةَ لَهِىَ ٱلْحَيَوَانُ ۚ لَوْ كَانُوا۟ يَعْلَمُونَ ﴿٦٤﴾

64. Kjo jetë e kësaj bote nuk është veçse lojë dhe argëtim, ndërsa shtëpia e botës tjetër është jeta e vërtetë; veç sikur ta dinin![64]

فَإِذَا رَكِبُوا۟ فِى ٱلْفُلْكِ دَعَوُا۟ ٱللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ فَلَمَّا نَجَّىٰهُمْ إِلَى ٱلْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ ﴿٦٥﴾

65. Kur hipin në anije, ata i luten Allahut me sinqeritet, duke ia përkushtuar vetëm Atij adhurimin; por, kur Ai i shpëton dhe i sjell në tokë, ata menjëherë i bëjnë shok Atij;[65]

لِيَكْفُرُوا۟ بِمَآ ءَاتَيْنَـٰهُمْ وَلِيَتَمَتَّعُوا۟ ۖ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٦٦﴾

66. që të mohojnë atë që Ne u dhamë dhe të kënaqen (përkohësisht). Por së shpejti do ta marrin vesh![66]

---

[64] Kjo jetë e kësaj bote nuk është veçse argëtim dhe lojë, me të cilën zemrat merren e trupat luajnë për shkak të zbukurimeve dhe epsheve që gjenden në të, por ajo kalon shpejt e shuhet. Ndërsa shtëpia e botës tjetër është jeta e vërtetë dhe e përhershme, në të cilën nuk ka vdekje. Sikur njerëzit ta dinin këtë të vërtetë, nuk do të parapëlqenin banesën e kalueshme mbi banesën e përjetshme.

[65] Kur mohuesit hipin në anije në det dhe frikësohen nga mbytja, ata e njësojnë Allahun dhe i drejtohen vetëm Atij me lutje në çastin e vështirësisë së tyre. Por kur Ai i shpëton dhe i nxjerr në tokë të sigurt, e kur vështirësia largohet prej tyre, ata kthehen sërish në idhujtari. Kjo është një kundërthënie e tyre: e njësojnë Allahun në kohë vështirësie, por i bëjnë shok Atij në kohë rehatie.

[66] Idhujtarinë e tyre pas shpëtimit Tonë nga deti, Ne e kemi lënë që t'u bëhet shkak mohimi ndaj mirësive që u dhamë në jetën dhe pasurinë e tyre, që të vazhdojnë të kënaqen përkohësisht në këtë botë. Por shumë shpejt do ta kuptojnë prishjen e veprave të tyre dhe dënimin e dhimbshëm që Allahu ka përgatitur për ta në Ditën e Kiametit. Në këtë qëndron një kërcënim i qartë për ta.

أَوَلَمْ يَرَوْا۟ أَنَّا جَعَلْنَا حَرَمًا ءَامِنًا وَيُتَخَطَّفُ ٱلنَّاسُ مِنْ حَوْلِهِمْ ۚ أَفَبِٱلْبَـٰطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَةِ ٱللَّهِ يَكْفُرُونَ ﴿٦٧﴾

67. A nuk e shohin ata se Ne kemi bërë një vend të Shenjtë dhe të sigurt (Meken), ndërsa njerëzit rreth tyre rrëmbehen? Vallë, a në të kotën besojnë, ndërsa mirësinë e Allahut e mohojnë?[67]

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ ٱفْتَرَىٰ عَلَى ٱللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِٱلْحَقِّ لَمَّا جَآءَهُۥٓ ۚ أَلَيْسَ فِى جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَـٰفِرِينَ ﴿٦٨﴾

68. Kush është më i padrejtë se ai që shpif ndaj Allahut gënjeshtër ose e mohon të vërtetën kur i ka ardhur? A nuk është Xhehenemi vendqëndrim për mohuesit?[68]

وَٱلَّذِينَ جَـٰهَدُوا۟ فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا ۚ وَإِنَّ ٱللَّهَ لَمَعَ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿٦٩﴾

69. Ata që luftojnë për Ne, me siguri do t'i udhëzojmë në rrugët Tona. Vërtet, Allahu është me ata që bëjnë mirë.[69]

---

[67] A nuk e shohin mohuesit e Mekës se Allahu ua ka bërë Mekën një vend të shenjtë dhe të sigurt, ku banorët e saj janë të mbrojtur në jetën dhe pasurinë e tyre, ndërsa njerëzit përreth saj, jashtë haremit, rrëmbehen dhe nuk janë të sigurt? Vallë, besojnë në të kotën dhe idhujt, ndërsa mirësinë e veçantë që Allahu u ka dhënë, e mohojnë, e nuk e adhurojnë vetëm Allahun?!

[68] Nuk ka më të padrejtë se ai që shpif ndaj Allahut, duke ia atribuar Atij atë që është mashtrim dhe humbje, ose ai që përgënjeshtron të vërtetën me të cilën Allahu e dërgoi të Dërguarin e Tij, Muhamedin ﷺ. Vërtet, në zjarr ka banesë për ata që mohuan Allahun, hodhën poshtë Njësimin e Tij dhe përgënjeshtruan të Dërguarin e Tij, Muhamedin ﷺ.

[69] Sa për besimtarët që luftojnë armiqtë e Allahut, egon dhe shejtanin, dhe kanë durim përballë sprovave dhe vuajtjeve në rrugën e Allahut, Allahu do t'i udhëzojë në rrugët e së mirës dhe do t'i forcojë në rrugën e drejtë. Kush ka këto cilësi, është bamirës për veten dhe për të tjerët. Dhe me të vërtetë Allahu i Lartësuar është me ata që bëjnë mirë nga krijesat e Tij, duke u dhënë ndihmë, përkrahje, mbrojtje dhe udhëzim.

سُورَةُ الرُّومِ

30. SURJA "ER RUM"

ROMAKËT

(Mekase, 60 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

الٓمٓ ١

1. Elif Lâm Mîm.[1]

غُلِبَتِ ٱلرُّومُ ٢

2. Romakët u mundën,[2]

فِيٓ أَدۡنَى ٱلۡأَرۡضِ وَهُم مِّنۢ بَعۡدِ غَلَبِهِمۡ سَيَغۡلِبُونَ ٣

3. në tokën më të ulët; por ata, pas kësaj disfate të tyre, do të fitojnë,[3]

[1] Këto janë nga shkronjat e ndara (huruf muqatta'a) që gjenden në fillim të disa sureve të Kuranit. Është përmendur më parë shpjegimi i tyre në hyrje të **Sures El-Bekare**; Allahu e di më së miri qëllimin e tyre, ndërsa dijetarët kanë thënë se ato janë prej mistereve të Kuranit, të cilat tregojnë madhështinë e librit hyjnor dhe se ky libër i shenjtë është i përbërë nga këto shkronja, të cilat arabët i njohin, por megjithatë nuk janë në gjendje të sjellin diçka si ai.

[2] Persët i mundën Romakët e Perandorisë Bizantine (në vitin 615 të erës sonë).

[3] në tokën më të afërt të **Shamit** drejt Persisë, apo në vendin më të ulët të Tokës nga niveli i Detit; por Romakët do t'i mundin Persët,

فِي بِضۡعِ سِنِينَۗ لِلَّهِ ٱلۡأَمۡرُ مِن قَبۡلُ وَمِنۢ بَعۡدُۚ وَيَوۡمَئِذٖ يَفۡرَحُ ٱلۡمُؤۡمِنُونَ ٤

4. brenda disa vitesh. Çështja është e Allahut, si më parë, ashtu edhe më pas. Dhe atë ditë do të gëzohen besimtarët,[4]

بِنَصۡرِ ٱللَّهِۚ يَنصُرُ مَن يَشَآءُۖ وَهُوَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلرَّحِيمُ ٥

5. për ndihmën e Allahut. Ai e ndihmon kë të dojë, dhe Ai është i Plotfuqishmi, Mëshirëploti.[5]

وَعۡدَ ٱللَّهِۖ لَا يُخۡلِفُ ٱللَّهُ وَعۡدَهُۥ وَلَٰكِنَّ أَكۡثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعۡلَمُونَ ٦

6. Premtimi i Allahut, e Allahu kurrë nuk e shkel premtimin e Vet, por shumica e njerëzve nuk e dinë.[6]

يَعۡلَمُونَ ظَٰهِرٗا مِّنَ ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا وَهُمۡ عَنِ ٱلۡأٓخِرَةِ هُمۡ غَٰفِلُونَ ٧

7. Ata njohin vetëm pamjen e jashtme të jetës së kësaj bote, por për jetën tjetër ata janë krejtësisht të pavëmendshëm.[7]

---

[4] por Romakët do t'i mundin Persët brenda një periudhe kohore që nuk do të kalojë dhjetë vjet dhe nuk do të jetë më pak se tre. Allahut të Madhëruar i përket urdhri dhe vendimi para fitores së Romakëve dhe pas saj. Dhe në ditën kur Romakët do të fitojnë mbi Persët, besimtarët do të gëzohen me ndihmën e Allahut.

[5] Besimtarët do të gëzohen me ndihmën e Allahut që u dha fitoren Romakëve mbi Persët, dhe vetë atyre kundër idhujtarëve të Mekes në luftën e Bedrit; Allahu i Lartësuar i jep fitore kujt të dojë dhe e lë pa ndihmë kë të dojë; Ai është i Plotfuqishmi që nuk mposhtet, i Mëshirshmi ndaj kujt të dojë prej krijesave të Tij. Dhe vërtet, kjo ndodhi: Romakët i mundën Persët pas shtatë vitesh, dhe myslimanët u gëzuan për këtë fitore, pasi Romakët ishin ithtarë të Librit, edhe pse e kishin shtrembëruar atë; dhe Xhibrili i njoftoi ata për fitoren e Romakëvë kundër Persëve pikërisht në kohën kur besimtarët fituan kundër idhujtarëve të Mekes në Luftën e Bedrit, kështu që u gëzuan dyfish për fitoret kundër idhujtarëve.

[6] Allahu u ka dhënë besimtarëve një premtim të prerë, që nuk prishet, se Romakët e krishterë do të fitojnë mbi Persët idhujtarë. Por shumica e mohuesve të Mekës nuk e dinë se ajo që Allahu premton është e vërtetë.

[7] Ata njohin vetëm dukuritë e jashtme të kësaj bote dhe stolitë e saj, ndërsa për çështjet e botës tjetër dhe atë që u sjell dobi vërtetë, janë të pakujdesshëm e nuk mendojnë aspak.

أَوَلَمۡ يَتَفَكَّرُواْ فِيٓ أَنفُسِهِمۗ مَّا خَلَقَ ٱللَّهُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ وَمَا بَيۡنَهُمَآ إِلَّا بِٱلۡحَقِّ وَأَجَلٖ مُّسَمًّىۗ وَإِنَّ كَثِيرٗا مِّنَ ٱلنَّاسِ بِلِقَآئِ رَبِّهِمۡ لَكَٰفِرُونَ ٨

8. A nuk mendojnë ata në vetvete se Allahu ka krijuar qiejt, Tokën dhe çdo gjë që gjendet mes tyre me të vërtetën dhe për një afat të caktuar? Por, shumë njerëz nuk besojnë në takimin me Zotin e tyre.[8]

أَوَلَمۡ يَسِيرُواْ فِي ٱلۡأَرۡضِ فَيَنظُرُواْ كَيۡفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِهِمۡۚ كَانُوٓاْ أَشَدَّ مِنۡهُمۡ قُوَّةٗ وَأَثَارُواْ ٱلۡأَرۡضَ وَعَمَرُوهَآ أَكۡثَرَ مِمَّا عَمَرُوهَا وَجَآءَتۡهُمۡ رُسُلُهُم بِٱلۡبَيِّنَٰتِۖ فَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيَظۡلِمَهُمۡ وَلَٰكِن كَانُوٓاْ أَنفُسَهُمۡ يَظۡلِمُونَ ٩

9. A nuk kanë udhëtuar ata nëpër tokë, e të shohin si ishte përfundimi i atyre që ishin para tyre? Ata ishin më të fortë se këta, e punuan tokën dhe e zhvilluan atë më shumë se sa e zhvillojnë këta. Dhe atyre u erdhën të dërguarit e tyre me argumente të qarta, por Allahu nuk u bëri atyre padrejtësi; ata i bënin padrejtësi vetvetes.[9]

[8] A nuk kanë menduar këta përgënjeshtrues të të dërguarve të Allahut dhe të takimit me Të, se Ai i krijoi ata kur nuk ishin asgjë? Allahu nuk i krijoi qiejt dhe Tokën dhe çfarë ka mes tyre veçse për të vendosur drejtësinë, shpërblimin dhe ndëshkimin, si dhe për të treguar Njësimin e Tij dhe fuqinë e Tij, dhe për një afat të caktuar që do të përfundojë në Ditën e Kiametit. Por shumë njerëz e mohojnë takimin me Zotin e tyre, duke qenë të paditur se kthimi i tyre pas vdekjes është tek Allahu, dhe të pakujdesshëm ndaj botës tjetër.

[9] A nuk kanë udhëtuar nëpër tokë këta që mohojnë Allahun dhe janë të pakujdesshëm ndaj botës tjetër, me udhëtim të menduar e për të mësuar, që të shohin se si qe fundi i kombeve që përgënjeshtruan të dërguarit e Allahut – si Adi dhe Themudi? Ata ishin më të fuqishëm se këta për nga shtati, më të aftë për t'u kënaqur me jetën: lëruan e mbollën tokën, ndërtuan pallate dhe banesa në to; pra e bënë këtë botë të lulëzojë më shumë se sa e kanë bërë banorët e Mekës. Por as lulëzimi i tyre e as jetëgjatësia nuk u bënë dobi. U erdhën të dërguarit e tyre me prova të qarta e dëshmi të shndritshme; ata i përgënjeshtruan, prandaj Allahu i shkatërroi. Allahu nuk u bëri padrejtësi me atë shkatërrim; përkundrazi, ata i bënë padrejtësi vetes së tyre me idhujtari dhe mosbindje ndaj Allahut.

ثُمَّ كَانَ عَٰقِبَةَ ٱلَّذِينَ أَسَٰٓـُٔواْ ٱلسُّوٓأَىٰٓ أَن كَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ وَكَانُواْ بِهَا يَسۡتَهۡزِءُونَ ١٠

10. Pastaj, përfundimi i atyre që bënin të këqija ishte më e keqja (Xhehenemi), për shkak se përgënjeshtruan shpalljet e Allahut dhe talleshin me to.[10]

ٱللَّهُ يَبۡدَؤُاْ ٱلۡخَلۡقَ ثُمَّ يُعِيدُهُۥ ثُمَّ إِلَيۡهِ تُرۡجَعُونَ ١١

11. Allahu është Ai që e nis krijimin, pastaj e përsërit (ringjall) atë, pastaj tek Ai do të ktheheni.[11]

وَيَوۡمَ تَقُومُ ٱلسَّاعَةُ يُبۡلِسُ ٱلۡمُجۡرِمُونَ ١٢

12. Ditën kur të vijë Ora (Kiameti), kriminelët do të mbesin të dëshpëruar.[12]

وَلَمۡ يَكُن لَّهُم مِّن شُرَكَآئِهِمۡ شُفَعَٰٓؤُاْ وَكَانُواْ بِشُرَكَآئِهِمۡ كَٰفِرِينَ ١٣

13. Ata nuk do të kenë ndonjë ndërmjetës nga idhujt e tyre, por do t'i mohojnë krejtësisht ata.[13]

وَيَوۡمَ تَقُومُ ٱلسَّاعَةُ يَوۡمَئِذٖ يَتَفَرَّقُونَ ١٤

14. Ditën kur të vijë Ora, atë ditë njerëzit do të ndahen.[14]

[10] Pastaj, përfundimi i njerëzve të këqij – tiranëve dhe mohuesve – ishte më i keqi dhe më i shëmtuari, në këtë botë dhe në botën tjetër, për shkak se përgënjeshtruan Allahun dhe talleshin me shenjat e Tij, që Ai i zbriti te të dërguarit e Vet.

[11] Allahu i Vetëm është Ai që krijon gjithë krijesat nga fillimi dhe asgjëja, dhe vetëm Ai ka fuqinë t'i ringjallë përsëri. Pastaj tek Ai kthehen të gjitha krijesat, e Ai shpërblen atë që ka bërë mirë për mirësinë e tij dhe ndëshkon atë që ka bërë keq për të keqen e tij.

[12] Ditën kur të vijë Ora e Kiametit, kriminelët humbasin çdo shpresë për shpëtim nga dënimi, i kap hutimi dhe u ndërpritet çdo argument.

[13] Atë ditë, idhujtarët nuk do të kenë asnjë ndërmjetës nga ata që adhuronin në vend të Allahut; përkundrazi, ata do të shkëputen prej tyre dhe idhujt do të mohojnë adhuruesit e tyre. Ndërmjetësimi i takon vetëm Allahut dhe nuk kërkohet nga askush tjetër.

[14] Ditën kur të vijë Ora (Kiameti), do të ndahen njerëzit e besimit nga ata të kufrit.

فَأَمَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ فَهُمۡ فِي رَوۡضَةٖ يُحۡبَرُونَ ١٥

15. Sa për ata që besuan dhe bënë vepra të mira, ata do të jenë në kopshte, duke u gëzuar me lumturi.[15]

-405-

وَأَمَّا ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ وَكَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَا وَلِقَآئِ ٱلۡأٓخِرَةِ فَأُوْلَٰٓئِكَ فِي ٱلۡعَذَابِ مُحۡضَرُونَ ١٦

16. Kurse ata që mohuan dhe përgënjeshtruan shpalljet Tona dhe takimin e Ahiretit, ata do të jenë të pranishëm në dënim.[16]

فَسُبۡحَٰنَ ٱللَّهِ حِينَ تُمۡسُونَ وَحِينَ تُصۡبِحُونَ ١٧

17. Pra, lavdërojeni Allahun, kur hyni në mbrëmje dhe kur zgjoheni në mëngjes.[17]

وَلَهُ ٱلۡحَمۡدُ فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَعَشِيّٗا وَحِينَ تُظۡهِرُونَ ١٨

18. Atij i takon falënderimi në qiej dhe në Tokë; po ashtu (lavdërojeni) pasdite dhe në mesditë.[18]

---

[15] Sa për besimtarët në Allahun dhe të Dërguarin e Tij, që kanë vepruar vepra të mira, ata do të jenë në xhenet, të nderuar, të gëzuar dhe të begatuar me mirësi.

[16] Kurse ata që nuk besuan Allahun, përgënjeshtruan atë me të cilën erdhën të dërguarit dhe mohuan ringjalljen pas vdekjes, ata do të qëndrojnë në dënim të përhershëm, si shpërblim për mohimin e tyre në dynja.

[17] Prandaj, o besimtarë, madhërojeni Allahun dhe lartësojeni Atë nga çdo shok, bashkëshorte apo fëmijë, dhe përshkruajeni me cilësitë e përsosurisë me gjuhët tuaja, dhe vërtetojeni këtë me veprat e gjymtyrëve tuaja, kur të jeni në mbrëmje (me faljen e namazit të akshamit dhe të darkës) dhe kur të zgjoheni në mëngjes (në namazin e sabahut),

[18] Atij – të Lartmadhëruarit – i takon lavdërimi dhe falënderimi në qiej dhe në Tokë; dhe madhërojeni Atë në kohën e pasdites (me faljen e namazit të ikindisë) dhe në mesditë (në namazin e drekës).

يُخۡرِجُ ٱلۡحَيَّ مِنَ ٱلۡمَيِّتِ وَيُخۡرِجُ ٱلۡمَيِّتَ مِنَ ٱلۡحَيِّ وَيُحۡيِ ٱلۡأَرۡضَ بَعۡدَ مَوۡتِهَاۚ وَكَذَٰلِكَ تُخۡرَجُونَ ١٩

19. Ai nxjerr të gjallin nga i vdekuri dhe nxjerr të vdekurin nga i gjalli, dhe e ringjall tokën pas vdekjes së saj; po kështu do të nxirreni edhe ju (nga varret).[19]

وَمِنۡ ءَايَٰتِهِۦٓ أَنۡ خَلَقَكُم مِّن تُرَابٍ ثُمَّ إِذَآ أَنتُم بَشَرٞ تَنتَشِرُونَ ٢٠

20. Nga shenjat e Tij është se Ai ju krijoi prej dheut; pastaj, ja ku u bëtë njerëz që shpërndaheni (nëpër botë).[20]

وَمِنۡ ءَايَٰتِهِۦٓ أَنۡ خَلَقَ لَكُم مِّنۡ أَنفُسِكُمۡ أَزۡوَٰجٗا لِّتَسۡكُنُوٓاْ إِلَيۡهَا وَجَعَلَ بَيۡنَكُم مَّوَدَّةٗ وَرَحۡمَةًۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأٓيَٰتٖ لِّقَوۡمٖ يَتَفَكَّرُونَ ٢١

21. Nga shenjat e Tij është se Ai krijoi për ju bashkëshorte nga vetë lloji juaj, që të gjeni qetësi tek ato, dhe vendosi mes jush dashuri dhe mëshirë. Me të vërtetë, në këtë ka shenja për njerëzit që mendojnë.[21]

[19] Allahu nxjerr të gjallin nga i vdekuri, siç del njeriu nga pika e farës dhe shpendi nga veza; dhe nxjerr të vdekurin nga i gjalli, siç del fara nga njeriu dhe veza nga shpendi. Ai e ringjall tokën me bimë pas tharjes dhe shkretimit të saj. Dhe ashtu siç ringjall tokën, do të nxirreni edhe ju, o njerëz, nga varret tuaj të gjallë, për llogari dhe shpërblim.

[20] Ndër shenjat e Allahut që tregojnë madhështinë e Tij dhe përsosmërinë e fuqisë së Tij është se krijoi babanë tuaj, Ademin, nga dheu, pastaj ju u bëtë njerëz që shumoheni e përhapeni në tokë, duke kërkuar prej mirësisë dhe furnizimit të Allahut.

[21] Ndër shenjat e Allahut që tregojnë madhështinë dhe përsosmërinë e fuqisë së Tij është se krijoi për ju, o burra, prej gjinisë suaj bashkëshorte, që të gjeni tek ato qetësi dhe prehje shpirtërore. Dhe vendosi mes burrit e gruas dashuri dhe mëshirë. Vërtet, në këtë krijim të Allahut ka shenja të qarta për fuqinë dhe njëshmërinë e Tij, për një popull që mendon dhe reflekton.

وَمِنْ ءَايَـٰتِهِۦ خَلْقُ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَٱخْتِلَـٰفُ أَلْسِنَتِكُمْ وَأَلْوَٰنِكُمْ ۚ إِنَّ فِى
ذَٰلِكَ لَـَٔايَـٰتٍ لِّلْعَـٰلِمِينَ ﴿٢٢﴾

22. Nga shenjat e Tij është krijimi i qiejve dhe i Tokës, si edhe ndryshimi i gjuhëve dhe ngjyrave tuaja. Me të vërtetë, në këtë ka shenja për njerëzit me dije.[22]

وَمِنْ ءَايَـٰتِهِۦ مَنَامُكُم بِٱلَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ وَٱبْتِغَآؤُكُم مِّن فَضْلِهِۦٓ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ
لَـَٔايَـٰتٍ لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٢٣﴾

23. Nga shenjat e Tij është gjumi juaj natën dhe ditën, si edhe kërkimi i mirësisë së Tij. Me të vërtetë, në këtë ka shenja për njerëzit që dëgjojnë.[23]

وَمِنْ ءَايَـٰتِهِۦ يُرِيكُمُ ٱلْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنَزِّلُ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَيُحْىِۦ بِهِ
ٱلْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَآ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَـَٔايَـٰتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٢٤﴾

24. Nga shenjat e Tij është se ju tregon vetëtimën, si frikë ashtu edhe shpresë, dhe zbret nga qielli ujë, me të cilin e ringjall tokën pas vdekjes së saj. Me të vërtetë, në këtë ka shenja për njerëzit që mendojnë.[24]

[22] Ndër shenjat e fuqisë hyjnore janë: krijimi i qiejve dhe ngritja e tyre pa shtylla, krijimi i Tokës me gjerësinë dhe shtrirjen e saj, ndryshimi i gjuhëve tuaja dhe dallimi i ngjyrave tuaja. Vërtet, në këtë ka mësim për çdo njeri me dije dhe mençuri.

[23] Ndër shenjat e kësaj fuqie është se Allahu e bëri gjumin pushim për ju, qoftë natën apo ditën; sepse në gjumë gjendet qetësia dhe zhdukja e lodhjes. Dhe ju bëri ditën kohë për t'u shpërndarë në kërkim të furnizimit. Vërtet, në këtë ka shenja të qarta për përsosmërinë e fuqisë së Allahut dhe zbatimin e vullnetit të Tij, për një popull që dëgjon këshillat me vëmendje, me mendim dhe me përsiatje.

[24] Ndër shenjat e fuqisë së Tij të përsosur është se Ai ju tregon vetëtimën, prej së cilës frikësoheni nga rrufetë dhe njëkohësisht shpresoni në shiun e dobishëm. Dhe Ai zbret nga retë ujin, me të cilin e ringjall tokën pas tharjes dhe shkretimit të saj. Vërtet, në këtë ka një dëshmi të qartë për përsosmërinë e fuqisë së Allahut, urtësinë e Tij madhështore dhe mirësinë e Tij ndaj çdo kujt që ka mend dhe udhëzohet me të.

وَمِنْ ءَايَـٰتِهِۦٓ أَن تَقُومَ ٱلسَّمَآءُ وَٱلْأَرْضُ بِأَمْرِهِۦ ۚ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِّنَ ٱلْأَرْضِ إِذَآ أَنتُمْ تَخْرُجُونَ ﴿٢٥﴾

25. Nga shenjat e Tij është se qiejt dhe Toka qëndrojnë me urdhrin e Tij; pastaj, kur t'ju thërrasë një thirrje nga Toka, menjëherë do të dilni jashtë.[25]

وَلَهُۥ مَن فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۖ كُلٌّ لَّهُۥ قَـٰنِتُونَ ﴿٢٦﴾

26. Atij i përkasin të gjithë ata që janë në qiej dhe në Tokë; të gjithë i përulen Atij.[26]

وَهُوَ ٱلَّذِى يَبْدَؤُا۟ ٱلْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُۥ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ ۚ وَلَهُ ٱلْمَثَلُ ٱلْأَعْلَىٰ فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾

27. Ai e nis krijimin, pastaj e përsërit atë – gjë që është edhe më e lehtë për Të. Atij i takon shembulli më i lartë në qiej dhe në Tokë; dhe Ai është i Plotfuqishmi, i Urti.[27]

[25] Ndër shenjat e fuqisë së Allahut është qëndrueshmëria dhe stabiliteti i qiellit dhe Tokës me urdhrin e Tij: as qielli nuk bie mbi Tokë, e as Toka nuk lëkundet jashtë vullnetit të Tij. Pastaj, kur t'ju thërrasë Allahu për ringjalljen në Ditën e Kiametit, menjëherë do të dilni nga varret tuaja me nxitim.

[26] Vetëm Allahut i përket gjithçka që është në qiej dhe në Tokë: engjëjt, njerëzit, xhinët, kafshët, bimët e madje edhe sendet e pajeta. Të gjitha këto janë të nënshtruara ndaj urdhrit të Tij dhe të përulura para përsosmërisë së Tij.

[27] Vetëm Allahu është Ai që e fillon krijimin nga asgjëja, pastaj e përsërit atë pas vdekjes, dhe rikthimi i krijesave të gjalla pas vdekjes është edhe më i lehtë për Të se sa krijimi i tyre për herë të parë – ndonëse të dyja janë të lehta për Të. Atij i takon përshkrimi më i lartë në çdo cilësi që përshkruhet, nuk ka asgjë që i ngjan Atij. Ai është Dëgjuesi i gjithçkaje dhe Shikuesi i gjithçkaje. Ai është i Plotfuqishmi që askush nuk mund ta mposhtë, i Urti në fjalët dhe veprat e Tij, si edhe në drejtimin e çështjeve të krijesave të Tij.

ضَرَبَ لَكُم مَّثَلًا مِّنْ أَنفُسِكُمْ ۖ هَل لَّكُم مِّن مَّا مَلَكَتْ أَيْمَـٰنُكُم مِّن شُرَكَآءَ فِى مَا رَزَقْنَـٰكُمْ فَأَنتُمْ فِيهِ سَوَآءٌ تَخَافُونَهُمْ كَخِيفَتِكُمْ أَنفُسَكُمْ ۚ كَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ ٱلْـَٔايَـٰتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾

28. Ai ju sjell një shembull nga vetë vetja juaj: A keni ju ortakë nga ata që i zotëroni (skllevërit apo shërbëtorët tuaj), në ato pasuri Ne që ju kemi dhënë, e që ju bëheni të barabartë me ta dhe t'i frikësoheni atyre siç i frikësoheni njëri-tjetrit (ortakëve)? Kështu ua shpjegojmë argumentet Tona njerëzve që mendojnë.[28]

بَلِ ٱتَّبَعَ ٱلَّذِينَ ظَلَمُوٓا۟ أَهْوَآءَهُم بِغَيْرِ عِلْمٍ ۖ فَمَن يَهْدِى مَنْ أَضَلَّ ٱللَّهُ ۖ وَمَا لَهُم مِّن نَّـٰصِرِينَ ﴿٢٩﴾

29. Por, ata që bëjnë padrejtësi ndjekin dëshirat e veta pa asnjë dije. E kush mund ta udhëzojë atë që Allahu e ka lënë në humbje? Ata nuk do të kenë asnjë ndihmës.[29]

[28] Allahu ju jep një shembull juve, o idhujtarë, nga vetë jeta juaj: A keni nga skllevërit apo shërbëtoret tuaja ndonjë ortak që të marrë pjesë me ju në pasurinë tuaj, dhe t'i shihni ata të barabartë me ju në pasuri, duke u frikësuar prej tyre sikurse frikësoheni nga ortakët tuaj të lirë në ndarjen e pasurisë? Sigurisht që ju nuk do ta pranoni këtë. E si pra e pranoni në lidhje me Allahun që t'i bëni Atij shokë nga krijesat e Tij? Me shembuj të tillë Ne shpjegojmë argumentet dhe provat për njerëzit me mendje të shëndoshë, që përfitojnë prej tyre.

[29] Por idhujtarët ndjekin dëshirat e veta duke imituar baballarët e tyre pa kurrfarë dije, kështu që u bënë ortakë me ta në injorancë dhe humbje. Askush nuk është në gjendje të udhëzojë atë që Allahu e ka lënë në humbje për shkak të teprimit të tij në mosbesim dhe kokëfortësi. Për këta nuk ka ndihmues që t'i shpëtojnë prej ndëshkimit të Allahut.

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا ۚ فِطْرَتَ ٱللَّهِ ٱلَّتِى فَطَرَ ٱلنَّاسَ عَلَيْهَا ۚ لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ ٱللَّهِ ۚ ذَٰلِكَ ٱلدِّينُ ٱلْقَيِّمُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾

30. Ktheje fytyrën tënde nga feja e pastër, e drejtë, natyra e Allahut, sipas së cilës Ai i krijoi njerëzit. Nuk ka ndryshim në krijimin e Allahut. Kjo është feja e drejtë, por shumica e njerëzve nuk e dinë.[30]

۞ مُنِيبِينَ إِلَيْهِ وَٱتَّقُوهُ وَأَقِيمُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَلَا تَكُونُوا۟ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ﴿٣١﴾

31. Kthehuni tek Ai me pendim, kini frikë prej Tij, kryeni namazin dhe mos u bëni nga idhujtarët;[31]

مِنَ ٱلَّذِينَ فَرَّقُوا۟ دِينَهُمْ وَكَانُوا۟ شِيَعًا ۖ كُلُّ حِزْبٍۭ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴿٣٢﴾

32. Nga ata që e copëtuan fenë e tyre dhe u ndanë në grupe; ku secili grup është i kënaqur me atë që ka.[32]

[30] Drejtohu – o i Dërguar, ti dhe kush të ka pasuar – dhe ktheje fytyrën tënde kah feja që Allahu ta ka caktuar, Islami, feja mbi të cilën Allahu i krijoi njerëzit. Qëndrimi dhe përkushtimi në të është përputhje me natyrën e pastër që Allahu e ka vendosur te njeriu: besimin në Një Zot të vetëm. Nuk ka ndryshim në krijimin dhe fenë e Allahut. Ajo është rruga e drejtë që të çon te kënaqësia e Zotit të botëve dhe te xheneti i Tij. Por shumica e njerëzve nuk e dinë se ajo me të cilën Ai të ka urdhëruar – o i Dërguar – është feja e vërtetë, pa të dytë.

[31] Kthehuni te Allahu me pendim të sinqertë dhe me punë të pastra vetëm për Të. Kini frikë prej Tij duke kryer urdhrat e Tij dhe duke u larguar nga ndalesat e Tij. Kryeni namazin plotësisht me shtyllat, detyrimet dhe kushtet e tij. Dhe mos u bëni prej atyre që i bëjnë shok Allahut në adhurim.

[32] Dhe mos u bëni prej idhujtarëve dhe ndjekësve të tekave e risive, të cilët e shtrembëruan fenë e tyre dhe e ndryshuan: morën një pjesë prej saj dhe lanë pjesën tjetër, duke ndjekur dëshirat e tyre. Kështu u bënë grupe e fraksione, duke u radhitur pas prijësve, partive dhe mendimeve të tyre, duke ndihmuar njëri-tjetrin në të pavërtetën. Çdo grup është i gëzuar e i kënaqur me atë që ka në dorë, duke menduar se janë në të drejtën, ndërsa të tjerët në të gabuarën.

وَإِذَا مَسَّ ٱلنَّاسَ ضُرٌّ دَعَوْا۟ رَبَّهُم مُّنِيبِينَ إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَآ أَذَاقَهُم مِّنْهُ رَحْمَةً إِذَا فَرِيقٌ مِّنْهُم بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ﴿٣٣﴾

33. Kur njerëzit i godet ndonjë e keqe, i luten Zotit të tyre, duke iu kthyer Atij me përulje; por kur Ai u jep atyre të shijojnë mëshirën e Tij, menjëherë një pjesë e tyre i bëjnë shok Zotit të tyre;[33]

لِيَكْفُرُوا۟ بِمَآ ءَاتَيْنَـٰهُمْ ۚ فَتَمَتَّعُوا۟ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٣٤﴾

34. që të mohojnë atë që Ne u kemi dhënë. Atëherë shijoni (kënaqësitë e kësaj bote); por shpejt do ta mësoni (pasojën).[34]

أَمْ أَنزَلْنَا عَلَيْهِمْ سُلْطَـٰنًا فَهُوَ يَتَكَلَّمُ بِمَا كَانُوا۟ بِهِۦ يُشْرِكُونَ ﴿٣٥﴾

35. A mos vallë Ne u kemi zbritur atyre ndonjë argument (apo libër), që flet për idhujtarinë që ata bëjnë?[35]

وَإِذَآ أَذَقْنَا ٱلنَّاسَ رَحْمَةً فَرِحُوا۟ بِهَا ۖ وَإِن تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌۢ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ إِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ ﴿٣٦﴾

36. Kur Ne u japim njerëzve të shijojnë mëshirën, ata gëzohen me të; por kur i godet ndonjë e keqe për shkak të asaj që kanë bërë duart e tyre, menjëherë bëhen të dëshpëruar.[36]

---

[33] Kur njerëzit i godet ndonjë vështirësi apo fatkeqësi, i luten Zotit të tyre me sinqeritet që t'ua largojë dëmin. Por, kur Ai i mëshiron dhe ua largon vështirësinë, një pjesë prej tyre kthehen sërish në idhujtari, duke adhuruar me Allahun edhe të tjerë.

[34] Që të mohojnë atë që Ne u dhamë dhe mirësinë që u bëmë, duke ua larguar dëmin dhe vështirësinë. Andaj, gëzohuni e shijoni, o idhujtarë, rehatinë dhe begatinë e kësaj bote; por shumë shpejt do ta mësoni se çfarë dënimi e ndëshkimi do t'ju arrijë.

[35] A mos vallë Ne u kemi zbritur këtyre idhujtarëve një dëshmi të qartë e një libër të prerë, që flet për vërtetësinë e shirkut të tyre dhe mohimin e tyre ndaj Allahut dhe shenjave të Tij?

[36] Kur Ne i bëjmë njerëzit të shijojnë prej Nesh një mirësi – si shëndet, siguri dhe begati – ata gëzohen me të, por gëzim mendjemadhësie e jo falënderimi. E nëse i godet sëmundja, varfëria, frika apo vështirësia, për shkak të mëkateve dhe kundërshtimeve të tyre, atëherë ata humbasin shpresën për largimin e saj. Kjo është gjendja dhe natyra e shumicës së njerëzve, si në mirësi ashtu edhe në sprova.

أَوَلَمْ يَرَوْا۟ أَنَّ ٱللَّهَ يَبْسُطُ ٱلرِّزْقَ لِمَن يَشَآءُ وَيَقْدِرُ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَـَٔايَـٰتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٣٧﴾

37. A nuk e shohin se Allahu i jep furnizim me bollëk atij që do dhe ia pakëson atij që do? Me të vërtetë, në këtë ka shenja për njerëz që besojnë.[37]

فَـَٔاتِ ذَا ٱلْقُرْبَىٰ حَقَّهُۥ وَٱلْمِسْكِينَ وَٱبْنَ ٱلسَّبِيلِ ۚ ذَٰلِكَ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ يُرِيدُونَ وَجْهَ ٱللَّهِ ۖ وَأُو۟لَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ﴿٣٨﴾

38. Jepi të afërmit të drejtën e tij, të varfrit dhe udhëtarit (që ka mbetur pa mjete). Kjo është më e mirë për ata që kërkojnë Fytyrën e Allahut; pikërisht këta janë të fituarit.[38]

وَمَآ ءَاتَيْتُم مِّن رِّبًا لِّيَرْبُوَا۟ فِىٓ أَمْوَٰلِ ٱلنَّاسِ فَلَا يَرْبُوا۟ عِندَ ٱللَّهِ ۖ وَمَآ ءَاتَيْتُم مِّن زَكَوٰةٍ تُرِيدُونَ وَجْهَ ٱللَّهِ فَأُو۟لَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُضْعِفُونَ ﴿٣٩﴾

39. Çfarëdo që jepni me kamatë, për t'u shtuar në kurriz të pasurisë e njerëzve, nuk shtohet te Allahu. Por çfarëdo që jepni prej zekatit, duke kërkuar Fytyrën e Allahut, ata do të shpërblehen shumëfish.[39]

---

[37] A nuk e dinë ata se Allahu ia zgjeron furnizimin kujt të dojë – si sprovë, për të parë nëse falënderon apo mohon – dhe ia ngushton kujt të dojë – si provë, për të parë nëse duron apo ankohet? Në këtë zgjerim dhe ngushtim ka shenja të qarta për ata që besojnë Allahun dhe njohin urtësinë dhe mëshirën e Tij.

[38] O besimtar, jepi të afërmit tënd të drejtën e tij në lidhje, bamirësi dhe ndihmë, dhe jepi të varfrit e të nevojshmit që ka mbetur pa mjete udhëtimi nga zekati dhe sadakaja. Kjo dhënie është më e mira për ata që e bëjnë veprën e tyre duke kërkuar Fytyrën e Allahut. Dhe ata që punojnë këto vepra e të tjera të mirësisë, janë të fituarit me shpërblimin e Allahut dhe të shpëtuarit nga dënimi i Tij.

[39] Dhe çdo hua që jepni prej pasurisë me qëllim kamatën, duke kërkuar shtim mbi atë që keni dhënë, nuk shtohet tek Allahu, përkundrazi Ai e zhduk dhe e bën të pavlefshme. Ndërsa ajo që jepni nga zekati dhe sadakaja për ata që e meritojnë, duke kërkuar me të kënaqësinë e Allahut dhe shpërblimin e Tij, kjo është ajo që Allahu e pranon dhe e shumëfishon për ju shumëfish.

ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ۖ هَلْ مِن شُرَكَآئِكُم مَّن يَفْعَلُ مِن ذَٰلِكُم مِّن شَىْءٍ ۚ سُبْحَـٰنَهُۥ وَتَعَـٰلَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٤٠﴾

40. Allahu është Ai që ju krijoi, pastaj ju furnizoi, pastaj do t'ju japë vdekjen, pastaj do t'ju ringjallë. A ka ndonjë nga ortakët tuaj që bën diçka nga këto? I Lartësuar dhe i Pastër është Ai nga gjithçka që i shoqërojnë Atij.[40]

ظَهَرَ ٱلْفَسَادُ فِى ٱلْبَرِّ وَٱلْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِى ٱلنَّاسِ لِيُذِيقَهُم بَعْضَ ٱلَّذِى عَمِلُوا۟ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٤١﴾

41. Është shfaqur shkatërrimi në tokë dhe në det për shkak të asaj që bëjnë duart e njerëzve, që Ai t'u bëjë atyre të shijojnë një pjesë të asaj që kanë punuar, në mënyrë që ata të kthehen (në rrugën e drejtë).[41]

[40] Vetëm Allahu është Ai që ju krijoi – o njerëz – pastaj ju furnizoi në këtë jetë, pastaj ju vdes kur t'ju mbarojnë afatet, pastaj ju ringjall nga varret të gjallë për llogari dhe shpërblim. A ka ndonjë prej idhujve tuaj të trilluar që bën ndonjë nga këto gjëra? I Lartësuar dhe i Shenjtëruar është Allahu nga shoqërimi që i bëjnë këta idhujtarë në adhurim.

[41] Është shfaqur shkatërrimi dhe prishja në tokë dhe në det – si thatësira, pakësimi i shirave, shumimi i sëmundjeve dhe epidemive – për shkak të mëkateve që kryejnë njerëzit; që Allahu t'i dënojë me një pjesë të asaj që kanë bërë në këtë botë, në mënyrë që ata të pendohen tek Ai dhe të kthehen prej mëkateve, që gjendja e tyre të rregullohet dhe çështjet e tyre të drejtohen.

قُلْ سِيرُواْ فِي ٱلْأَرْضِ فَٱنظُرُواْ كَيْفَ كَانَ عَـٰقِبَةُ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلُ ۚ كَانَ أَكْثَرُهُم مُّشْرِكِينَ ﴿٤٢﴾

42. Thuaj: "Udhëtoni nëpër tokë e shikoni si ishte përfundimi i atyre që ishin para jush; shumica e tyre ishin idhujtarë."[42]

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ ٱلْقَيِّمِ مِن قَبْلِ أَن يَأْتِيَ يَوْمٌ لَّا مَرَدَّ لَهُۥ مِنَ ٱللَّهِ ۖ يَوْمَئِذٍ يَصَّدَّعُونَ ﴿٤٣﴾

43. Ktheje fytyrën tënde nga feja e drejtë (Islame), para se të vijë një ditë nga Allahu që nuk do të kthehet mbrapsht; atë ditë njerëzit do të ndahen (në grupe):[43]

مَن كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُۥ ۖ وَمَنْ عَمِلَ صَـٰلِحًا فَلِأَنفُسِهِمْ يَمْهَدُونَ ﴿٤٤﴾

44. Kush mohon, kundër vetes së tij është mohimi; e kush bën vepra të mira, për veten e tyre përgatisin (shpërblimin);[44]

[42] Thuaju – o i Dërguar – atyre që përgënjeshtrojnë atë me të cilën ke ardhur: "Udhëtoni nëpër tokë me sy të mendjes dhe të kujdesit, e shikoni si qe fundi i kombeve të mëparshme që përgënjeshtruan, si populli i Nuhut, Adi dhe Themudi; do të gjeni se përfundimi i tyre ishte më i keqi dhe fundi i tyre më i shëmtuari, sepse shumica e tyre ishin idhujtarë ndaj Allahut."

[43] Drejtoje fytyrën tënde – o i Dërguar – kah feja e drejtë, që është Islami, duke zbatuar urdhrat dhe duke iu larguar ndalesave të tij, dhe qëndro fort në të para se të vijë Dita e Kiametit. E kur të vijë ajo Ditë, askush nuk do të mund ta kthejë mbrapsht, dhe krijesat do të shpërndahen në grupe të ndryshme, për t'u treguar veprat e tyre.

[44] Kush mohon, mbi të do të bjerë dënimi i mohimit të tij – dhe ky është qëndrimi i përhershëm në zjarr. Ndërsa ata që besuan dhe vepruan mirë, ata përgatitin për vetet e tyre vendbanime në xhenet, si shpërblim për përkushtimin dhe bindjen ndaj Zotit të tyre.

لِيَجْزِيَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ مِن فَضْلِهِۦٓ ۚ إِنَّهُۥ لَا يُحِبُّ ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿٤٥﴾

45. në mënyrë që Allahu t'i shpërblejë ata që besuan dhe bënë vepra të mira nga mirësia e Tij. Me të vërtetë, Ai nuk i do mohuesit.[45]

وَمِنْ ءَايَٰتِهِۦٓ أَن يُرْسِلَ ٱلرِّيَاحَ مُبَشِّرَٰتٍ وَلِيُذِيقَكُم مِّن رَّحْمَتِهِۦ وَلِتَجْرِيَ ٱلْفُلْكُ بِأَمْرِهِۦ وَلِتَبْتَغُواْ مِن فَضْلِهِۦ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٤٦﴾

46. Dhe nga shenjat e Tij është se dërgon erërat si përgëzuese, për t'ju bërë të shijoni nga mëshira e Tij, për të lundruar anijet me urdhrin e Tij dhe që të kërkoni nga mirësia e Tij; në mënyrë që të jeni falënderues.[46]

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ رُسُلًا إِلَىٰ قَوْمِهِمْ فَجَآءُوهُم بِٱلْبَيِّنَٰتِ فَٱنتَقَمْنَا مِنَ ٱلَّذِينَ أَجْرَمُواْ ۖ وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾

47. Me të vërtetë, para teje Ne dërguam të dërguar te popujt e tyre; ata u sollën atyre argumente të qarta, pastaj Ne ndëshkuam ata që bënë krime. Dhe ishte detyrë për Ne t'i ndihmonim besimtarët.[47]

---

[45] Që Allahu t'i shpërblejë ata që besuan në Të dhe në të Dërguarin e Tij dhe bënë vepra të mira, nga mirësia dhe bujaria e Tij. Vërtet, Ai nuk i do jobesimtarët, për shkak të hidhërimit dhe zemërimit të Tij ndaj tyre.

[46] Dhe prej shenjave të Allahut, që tregojnë se Ai është i vetmi Zot i vërtetë pa shok dhe se e madhërishme është fuqia e Tij, është dërgimi i erërave si përgëzuese përpara shiut, duke lëvizur retë. Zemrat gëzohen me këtë, që t'ju bëjë të shijoni nga mëshira e Tij duke zbritur shiun me të cilin gjallërohen vendet dhe njerëzit, dhe që të lundrojnë anijet në det me urdhrin dhe vullnetin e Tij, e që të kërkoni nga begatia e Tij përmes tregtisë e të tjera. Allahu e bëri këtë në mënyrë që ju të falënderoni për begatitë e Tij dhe ta adhuroni vetëm Atë.

[47] Ne kemi dërguar përpara teje – o Muhamed – të dërguar të tjerë te popujt e tyre, si përgëzues për ata që besonin dhe si paralajmërues për ata që mohonin, duke i thirrur në Njësimin e Allahut dhe duke i paralajmëruar nga idhujtaria. Ata erdhën me mrekulli dhe prova të qarta, por shumica prej tyre mohuan Zotin e tyre. Atëherë Ne i ndëshkuam ata që fituan mëkatet dhe i shkatërruam, ndërsa i ndihmuam besimtarët që pasuan të dërguarit. Dhe kështu do të veprojmë edhe me ata që të përgënjeshtrojnë ty, nëse vazhdojnë në mohimin e tyre dhe nuk besojnë.

ٱللَّهُ ٱلَّذِى يُرْسِلُ ٱلرِّيَـٰحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا فَيَبْسُطُهُۥ فِى ٱلسَّمَآءِ كَيْفَ يَشَآءُ وَيَجْعَلُهُۥ كِسَفًا فَتَرَى ٱلْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَـٰلِهِۦ ۖ فَإِذَآ أَصَابَ بِهِۦ مَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦٓ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٤٨﴾

48. Allahu është Ai që dërgon erërat, ato lëvizin retë, pastaj Ai i shpërndan ato në qiell si të dojë dhe i bën copa-copa, e atëherë e sheh shiun që del prej tyre. Kur Ai e bën atë të bjerë mbi cilindo nga robërit e Vet që dëshiron, ata menjëherë gëzohen;[48]

وَإِن كَانُوا۟ مِن قَبْلِ أَن يُنَزَّلَ عَلَيْهِم مِّن قَبْلِهِۦ لَمُبْلِسِينَ ﴿٤٩﴾

49. edhe pse më parë, para se t'u zbriste, ata ishin të dëshpëruar.[49]

فَٱنظُرْ إِلَىٰٓ ءَاثَـٰرِ رَحْمَتِ ٱللَّهِ كَيْفَ يُحْىِ ٱلْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَآ ۚ إِنَّ ذَٰلِكَ لَمُحْىِ ٱلْمَوْتَىٰ ۖ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٥٠﴾

50. Shiko pra gjurmët e mëshirës së Allahut: si e ringjall Ai tokën pas vdekjes së saj. Me të vërtetë, Ai do t'i ringjallë të vdekurit, dhe Ai është i Plotfuqishëm mbi çdo gjë.[50]

[48] Allahu – i Lartësuar – është Ai që dërgon erërat, të cilat lëvizin retë e rënda me ujë; pastaj Ai i shpërndan ato në qiell si të dojë, dhe i bën copa të ndara. Atëherë ti sheh shiun që del nga mes tyre. Dhe kur Ai e drejton atë tek robërit e Tij, ja, ata gëzohen dhe ndihen të lumtur që Allahu ua solli atyre këtë mëshirë.

[49] Edhe pse, me të vërtetë, para se të zbriste shiu, ata ishin në dëshpërim e humbje shprese, për shkak se ai ishte mbajtur larg prej tyre.

[50] Prandaj shiko –o shikues– me sy vëzhgues dhe zemër menduese te gjurmët e shiut në bimë, të mbjella dhe pemë: si e ringjall Allahu tokën pas vdekjes së saj, e bën të nxjerrë gjelbërim e jetë? Vërtet, Ai që pati fuqi ta ringjallte këtë tokë, do t'i ringjallë edhe të vdekurit. Dhe Ai është i Fuqishëm mbi çdo gjë, asgjë nuk e pamundëson.

وَلَئِنْ أَرْسَلْنَا رِيحًا فَرَأَوْهُ مُصْفَرًّا لَّظَلُّوا۟ مِنۢ بَعْدِهِۦ يَكْفُرُونَ ﴿٥١﴾

51. Por, nëse Ne u dërgojmë erë shkatërruese, dhe ata e shohin të verdhë (bimësinë e tyre), ata me siguri do t'i mohojnë të gjitha të mirat menjëherë pas kësaj.[51]

فَإِنَّكَ لَا تُسْمِعُ ٱلْمَوْتَىٰ وَلَا تُسْمِعُ ٱلصُّمَّ ٱلدُّعَآءَ إِذَا وَلَّوْا۟ مُدْبِرِينَ ﴿٥٢﴾

52. Ti (o Muhamed) nuk mund t'i bësh të dëgjojnë të vdekurit, as të bësh që të të dëgjojnë shurdhët kur ata largohen duke u kthyer mbrapsht.[52]

وَمَآ أَنتَ بِهَـٰدِ ٱلْعُمْىِ عَن ضَلَـٰلَتِهِمْ ۖ إِن تُسْمِعُ إِلَّا مَن يُؤْمِنُ بِـَٔايَـٰتِنَا فَهُم مُّسْلِمُونَ ﴿٥٣﴾

53. As nuk mund t'i udhëzosh të verbërit nga devijimi i tyre. Ti mund të bësh që të dëgjojnë vetëm ata që besojnë në argumentet Tona dhe i janë dorëzuar plotësisht Allahut.[53]

[51] Dhe sikur Ne të dërgonim mbi të mbjellat dhe bimësinë e tyre një erë shkatërruese, e ata ta shihnin bimësinë e tyre të prishur prej saj, e pas gjelbërimit të vet nga shiu të kthehej në të verdhë të tharë, atëherë do të mbeteshin pas asaj mohues ndaj Allahut dhe ndaj begative të Tij të mëparshme.

[52] Ti – o i Dërguar – nuk mund t'i bësh të dëgjojnë ata që u ka vdekur zemra, apo ata që kanë mbyllur veshët ndaj të vërtetës. Prandaj mos u mërzit e mos u hidhëro për mosbesimin e këtyre idhujtarëve ndaj teje, sepse ata janë si të shurdhërit dhe si të vdekurit: nuk dëgjojnë, nuk kuptojnë, edhe sikur të ishin të pranishëm para teje, e aq më pak kur janë larguar e kanë kthyer shpinën.

[53] Dhe ti – o i Dërguar – nuk mund ta udhëzosh atë që Allahu e ka verbuar nga rruga e së vërtetës. Nuk mund t'i bësh të dëgjojnë fjalën e dobishme veçse ata që besojnë në shpalljet Tona; ata janë të përulur dhe të bindur ndaj urdhrave të Allahut dhe janë muslimanë të vërtetë.

۞ ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَكُم مِّن ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنۢ بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ مِنۢ بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشَيْبَةً ۚ يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ ۖ وَهُوَ ٱلْعَلِيمُ ٱلْقَدِيرُ ﴿٥٤﴾

54. Allahu është Ai që ju krijoi të dobët; pastaj, pas dobësisë, ju dha forcë; pastaj, pas forcës, ju bëri të dobët dhe pleq. Ai krijon ç'të dojë dhe Ai është i Gjithëdijshmi, i Fuqishmi.[54]

وَيَوْمَ تَقُومُ ٱلسَّاعَةُ يُقْسِمُ ٱلْمُجْرِمُونَ مَا لَبِثُوا۟ غَيْرَ سَاعَةٍ ۚ كَذَٰلِكَ كَانُوا۟ يُؤْفَكُونَ ﴿٥٥﴾

55. Ditën kur të vijë Ora (Kiameti), keqbërësit do të betohen se nuk kanë qëndruar (në këtë botë) veçse një orë. Kështu kanë qenë gjithnjë të mashtruar.[55]

وَقَالَ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْعِلْمَ وَٱلْإِيمَـٰنَ لَقَدْ لَبِثْتُمْ فِى كِتَـٰبِ ٱللَّهِ إِلَىٰ يَوْمِ ٱلْبَعْثِ ۖ فَهَـٰذَا يَوْمُ ٱلْبَعْثِ وَلَـٰكِنَّكُمْ كُنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٥٦﴾

56. Por ata që u është dhënë dituria dhe besimi, do të thonë: "Ju keni qëndruar aq sa ishte caktuar nga Allahu në Libër - deri në Ditën e Ringjalljes. Ja pra, kjo është Dita e Ringjalljes, por ju nuk e dinit (se ishte e vërtetë)."[56]

---

[54] Allahu i Lartësuar është Ai që ju krijoi nga ujë i dobët e i përbuzur – nga pika e farës. Pastaj, pas dobësisë së fëmijërisë, ju dha forcën e burrërisë. Pastaj, pas kësaj force, ju kthen në dobësinë e pleqërisë e plakjes. Allahu krijon çfarë të dojë prej dobësisë e forcës. Ai është i Dijshmi për krijesat e Tij dhe i Plotfuqishmi mbi çdo gjë.

[55] Ditën kur të vijë Ora - Kiameti, kur Allahu do t'i ringjallë krijesat nga varret e tyre, idhujtarët do të betohen se nuk kanë qëndruar në dynja veçse për një kohë të shkurtër. Ata gënjejnë në betimin e tyre, ashtu siç gënjenin edhe në dynja, duke mohuar të vërtetën me të cilën erdhën pejgamberët.

[56] Ata që u është dhënë dituria dhe besimi në Allah nga engjëjt, pejgamberët dhe besimtarët, do të thonë: "Ju keni qëndruar aq sa Allahu kishte caktuar më parë në dijen e Tij, nga dita që u krijuat e deri sa u ringjallët. Epo, kjo është Dita e Ringjalljes, por ju nuk e dinit dhe e mohuat atë në dynja, madje e përgënjeshtruat.

فَيَوْمَئِذٍ لَّا يَنفَعُ ٱلَّذِينَ ظَلَمُوا۟ مَعْذِرَتُهُمْ وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٥٧﴾

57. Atë ditë, atyre që bënë padrejtësi nuk do t'u vlejë aspak arsyetimi, as nuk do të mund të kërkojnë falje.[57]

وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِى هَٰذَا ٱلْقُرْءَانِ مِن كُلِّ مَثَلٍ ۚ وَلَئِن جِئْتَهُم بِـَٔايَةٍ لَّيَقُولَنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓا۟ إِنْ أَنتُمْ إِلَّا مُبْطِلُونَ ﴿٥٨﴾

58. Ne u kemi sjellë njerëzve në këtë Kuran çdo lloj shembulli. Por edhe sikur ti (o Muhamed) t'u sillje një mrekulli, ata që mohuan do të thoshin: "Ju jeni vetëm të rremë!"[58]

كَذَٰلِكَ يَطْبَعُ ٱللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِ ٱلَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٩﴾

59. Kështu ua vulos Allahu zemrat e atyre që nuk dinë.[59]

فَٱصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ ٱللَّهِ حَقٌّ ۖ وَلَا يَسْتَخِفَّنَّكَ ٱلَّذِينَ لَا يُوقِنُونَ ﴿٦٠﴾

60. Pra, bëhu i durueshëm, se me të vërtetë, premtimi i Allahut është i vërtetë. Dhe kurrsesi mos të bëjnë të humbasësh durimin ata që nuk janë të bindur (mohuesit)![60]

[57] Në Ditën e Kiametit, të padrejtëve nuk do t'u bëjë dobi asnjë justifikim që do të paraqesin, dhe nuk do t'u kërkohet të fitojnë kënaqësinë e Allahut me pendim apo bindje, por do të ndëshkohen për mëkatet dhe veprat e tyre të këqija.

[58] Ne ua kemi sqaruar njerëzve në këtë Kuran çdo lloj shembulli, në mënyrë që të ngrihet prova kundër tyre dhe të vërtetohet Njëshmëria e Allahut të Lartësuar. Por edhe sikur t'u sillje – o i Dërguar – çdo argument që dëshmon vërtetësinë tënde, ata që mohuan do të thoshin: "Ju nuk jeni tjetër veçse të rremë në atë që na sillni."

[59] Me një vulë të tillë, Allahu i vulos zemrat e atyre që nuk e kuptojnë të vërtetën e asaj që u sjell ti – o i Dërguar – nga Allahu, prej këtyre mësimeve dhe argumenteve të qarta.

[60] Prandaj duro – o i Dërguar – për atë që të godet nga populli yt, nga fyerjet dhe përgënjeshtrimet e tyre, sepse ajo që Allahu të ka premtuar ty nga ndihma, fuqizimi dhe shpërblimi është e vërtetë dhe pa dyshim. Dhe mos të lëkundin e mos të largojnë nga feja jote ata që nuk besojnë në premtimin e botës tjetër dhe nuk e pranojnë ringjalljen dhe shpërblimin!

31. SURJA “LUKMAN”

LUKMANI

(Mekase, 34 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

الٓمٓ ﴿١﴾

1. Elif Lâm Mîm.[1]

تِلْكَ ءَايَٰتُ ٱلْكِتَٰبِ ٱلْحَكِيمِ ﴿٢﴾

2. Këto janë ajetet e Librit plot urtësi.[2]

هُدًى وَرَحْمَةً لِّلْمُحْسِنِينَ ﴿٣﴾

3. Udhëzim dhe mëshirë për ata që veprojnë mirë,[3]

[1] Këto janë nga shkronjat e ndara (huruf muqatta‘a) që gjenden në fillim të disa sureve të Kuranit. Është përmendur më parë shpjegimi i tyre në hyrje të **Sures El-Bekare**; Allahu e di më së miri qëllimin e tyre, ndërsa dijetarët kanë thënë se ato janë prej mistereve të Kuranit, të cilat tregojnë madhështinë e librit hyjnor dhe se ky libër i shenjtë është i përbërë nga këto shkronja, të cilat arabët i njohin, por megjithatë nuk janë në gjendje të sjellin diçka si ai.

[2] Këto ajete që të recitohen ty – o i Dërguar – janë ajetet e Kuranit madhështor, me urtësi të përsosur në urdhrat dhe ndalesat e tij, si edhe në besimet, ligjet dhe këshillat që përmban.

[3] Këto ajete janë udhëzim dhe mëshirë për ata që e zbatojnë mirë atë që ka zbritur Allahu në Kuran dhe çfarë ka urdhëruar i Dërguari i Tij, Muhamedi ﷺ.

ٱلَّذِينَ يُقِيمُونَ ٱلصَّلَوٰةَ وَيُؤْتُونَ ٱلزَّكَوٰةَ وَهُم بِٱلْـَٔاخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿٤﴾

4. të cilët falin namazin, japin zekatin dhe janë plotësisht të bindur për botën tjetër.[4]

أُوْلَـٰٓئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ ۖ وَأُوْلَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ﴿٥﴾

5. Këta janë ata që janë në udhëzim nga Zoti i tyre, dhe këta janë ata që do të shpëtojnë.[5]

وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَشْتَرِى لَهْوَ ٱلْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا ۚ أُوْلَـٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٦﴾

6. Ka prej njerëzve që blejnë fjalë zbavitëse për t'i larguar njerëzit nga rruga e Allahut pa dituri, dhe për ta marrë atë si tallje. Këta i pret një dënim poshtërues.[6]

وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِ ءَايَـٰتُنَا وَلَّىٰ مُسْتَكْبِرًا كَأَن لَّمْ يَسْمَعْهَا كَأَنَّ فِىٓ أُذُنَيْهِ وَقْرًا ۖ فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٧﴾

7. Kur atij i lexohen ajetet Tona, ai kthehet me mendjemadhësi, sikur të mos i kishte dëgjuar, sikur të kishte shurdhëri në veshët e tij. Pra, përgëzoje atë me një dënim të dhimbshëm.[7]

---

[4] Ata që e kryejnë namazin plotësisht në kohët e tij të caktuara, japin zekatin e detyrueshëm për ata që e meritojnë, dhe janë plotësisht të bindur për ringjalljen dhe shpërblimin në botën tjetër.

[5] Ata, që përshkruhen me cilësitë e përmendura më parë, janë mbi një udhëzim të qartë dhe dritë nga Zoti i tyre. Dhe pikërisht ata janë të shpëtuarit e vërtetë, fituesit si në këtë botë, ashtu edhe në botën tjetër.

[6] Disa nga njerëzit blejnë fjalë zbavitëse – që përfshijnë çdo gjë që e largon njeriun nga bindja ndaj Allahut dhe e pengon nga arritja e kënaqësisë së Tij (si kënga, muzika, idhujtaria, etj) – për t'i larguar njerëzit nga udha e drejtë drejt udhës së epsheve, dhe i marrin shenjat e Allahut si tallje. Për ta do të ketë një dënim poshtërues dhe turpërues.

[7] Dhe kur i lexohen atij ajetet e Kuranit, ai kthen shpinën nga bindja ndaj Allahut dhe sillet me mendjemadhësi, pa marrë asnjë mësim, sikur të mos kishte dëgjuar asgjë, sikur në veshët e tij të kishte shurdhim. Atij që ka këtë gjendje, jepi, o i Dërguar, lajmin e hidhur për një dënim të dhembshëm në zjarr Ditën e Kiametit.

إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ لَهُمۡ جَنَّٰتُ ٱلنَّعِيمِ ٨

8. Me të vërtetë, ata që besuan dhe bënë vepra të mira, ata do të kenë kopshtet e begatisë.[8]

خَٰلِدِينَ فِيهَاۖ وَعۡدَ ٱللَّهِ حَقّٗاۚ وَهُوَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡحَكِيمُ ٩

9. Në to do të jenë përgjithmonë. Ky është premtimi i Allahut, i vërtetë. Ai është i Plotfuqishmi, i Urti.[9]

خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ بِغَيۡرِ عَمَدٖ تَرَوۡنَهَاۖ وَأَلۡقَىٰ فِي ٱلۡأَرۡضِ رَوَٰسِيَ أَن تَمِيدَ بِكُمۡ وَبَثَّ فِيهَا مِن كُلِّ دَآبَّةٖۚ وَأَنزَلۡنَا مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءٗ فَأَنۢبَتۡنَا فِيهَا مِن كُلِّ زَوۡجٖ كَرِيمٍ ١٠

10. Ai i krijoi qiejt pa shtylla – siç e shihni, vendosi në Tokë male të patundshme, që ajo të mos lëkundet me ju dhe shpërndau në të çdo lloj gjallese. Dhe nga qielli zbritëm ujë, e me të bëmë të mbijë çdo çift fisnik (bimësh).[10]

هَٰذَا خَلۡقُ ٱللَّهِ فَأَرُونِي مَاذَا خَلَقَ ٱلَّذِينَ مِن دُونِهِۦۚ بَلِ ٱلظَّٰلِمُونَ فِي ضَلَٰلٖ مُّبِينٖ ١١

11. Ky është krijimi i Allahut. Tregomëni pra, ç'kanë krijuar të tjerët (që ju adhuroni) përveç Tij? Por, të padrejtët janë në një humbje të qartë.[11]

[8] Me të vërtetë, ata që besuan në Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe bënë vepra të mira ashtu si u urdhëruan, për ta ka begati të përhershme në kopshtet e Xhenetit.

[9] Jeta e tyre në ato kopshte të Xhenetit është jetë e përjetshme, që nuk ndërpritet dhe nuk zhduket. Allahu ua ka premtuar këtë me një premtim të vërtetë. Ai është i Gjithëfuqishmi në urdhrat e Tij dhe i Urti në rregullimin e çështjeve.

[10] Zoti krijoi qiejt dhe i ngriti pa shtylla, ashtu siç i shihni, dhe vendosi mbi tokë male të patundshme, që ajo të mos tronditet e të mos prishet jeta juaj mbi të. Ai shpërndau mbi tokë lloje të ndryshme gjallesash dhe zbriti nga retë shi, me të cilin nxori nga toka çdo lloj bime të bukur, të dobishme dhe me pamje të këndshme.

[11] Gjithçka që shihni është krijimi i Allahut. Më tregoni, o ju idhujtarë: çfarë kanë krijuar hyjnitë tuaja që i adhuroni në vend të Tij? Përkundrazi, idhujtarët janë në një humbje të qartë nga e vërteta dhe drejtësia.

وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا لُقْمَٰنَ ٱلْحِكْمَةَ أَنِ ٱشْكُرْ لِلَّهِ ۚ وَمَن يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِۦ ۖ وَمَن كَفَرَ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَنِىٌّ حَمِيدٌ ﴿١٢﴾

12. Ne i dhamë Lukmanit urtësinë (duke i thënë): "Bëhu mirënjohës ndaj Allahut! Kush është mirënjohës, ai është mirënjohës për veten e tij, e kush mohon, s'ka dyshim se Allahu është i Pasur, i Denjë për lavdërim."[12]

وَإِذْ قَالَ لُقْمَٰنُ لِٱبْنِهِۦ وَهُوَ يَعِظُهُۥ يَٰبُنَىَّ لَا تُشْرِكْ بِٱللَّهِ ۖ إِنَّ ٱلشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ﴿١٣﴾

13. Dhe (kujto) kur Lukmani i tha të birit, duke e këshilluar: "O biri im! Mos i shoqëro Allahut askënd në adhurim, sepse idhujtaria është, vërtet, padrejtësi e madhe."[13]

وَوَصَّيْنَا ٱلْإِنسَٰنَ بِوَٰلِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُۥ وَهْنًا عَلَىٰ وَهْنٍ وَفِصَٰلُهُۥ فِى عَامَيْنِ أَنِ ٱشْكُرْ لِى وَلِوَٰلِدَيْكَ إِلَىَّ ٱلْمَصِيرُ ﴿١٤﴾

14. Ne e porositëm njeriun për prindërit e tij; nëna e tij e mbajti me mundim mbi mundim dhe e ushqeu me gji për dy vjet. (I thamë): "Bëhu mirënjohës ndaj Meje dhe ndaj prindërve të tu; tek Unë është kthimi.[14]

---

[12] Ne i dhamë një robi të devotshëm prej robërve Tanë – **Lukmanit** – urtësinë, që është kuptimi i thellë i fesë, mençuria e mendjes dhe drejtësia në fjalë. Dhe i thamë: "Falëndero Allahun për begatitë që të ka dhënë. Kush falënderon Zotin e vet, do ta gjejë dobinë e falënderimit për veten e tij, ndërsa kush mohon mirësitë e Tij, ta dijë se Allahu është i Vetmjaftueshëm dhe nuk ka nevojë për falënderimin e Tij, Ai është gjithmonë i lavdëruar dhe i lëvduar në çdo gjendje.

[13] Dhe kujto – o i Dërguar – këshillën e **Lukmanit** drejtuar të birit, kur i tha duke e këshilluar: "O biri im, mos i shoqëro Allahut askënd në adhurim, sepse kështu i bën padrejtësi vetes tënde; vërtet idhujtaria është mëkati më i madh dhe më i shëmtuar."

[14] Ne i urdhëruam njerëzit që të jenë mirëbërës e të sillen me respekt ndaj prindërve të tyre. Nëna e tij e mbajti në bark me lodhje pas lodhje, dhe periudha e bartjes dhe e ndarjes nga gjiri zgjati dy vjet. Dhe i thamë: "Ji mirënjohës ndaj Allahut, pastaj ndaj prindërve të tu. Tek Unë është kthimi juaj, e Unë do të shpërblej secilin sipas asaj që meriton."

وَإِن جَٰهَدَاكَ عَلَىٰٓ أَن تُشۡرِكَ بِي مَا لَيۡسَ لَكَ بِهِۦ عِلۡمٞ فَلَا تُطِعۡهُمَاۖ وَصَاحِبۡهُمَا فِي ٱلدُّنۡيَا مَعۡرُوفٗاۖ وَٱتَّبِعۡ سَبِيلَ مَنۡ أَنَابَ إِلَيَّۚ ثُمَّ إِلَيَّ مَرۡجِعُكُمۡ فَأُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمۡ تَعۡمَلُونَ ١٥

15. Por, nëse ata përpiqen të të bëjnë të më shoqërosh Mua diçka, për të cilën nuk ke dijeni, mos iu bind, por shoqëroji ata në këtë botë me sjellje të mirë, dhe ndiq rrugën e atyre që kthehen sinqerisht tek Unë. Pastaj, kthimi juaj është tek Unë dhe Unë do t'ju njoftoj për atë që keni bërë."[15]

يَٰبُنَيَّ إِنَّهَآ إِن تَكُ مِثۡقَالَ حَبَّةٖ مِّنۡ خَرۡدَلٖ فَتَكُن فِي صَخۡرَةٍ أَوۡ فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ أَوۡ فِي ٱلۡأَرۡضِ يَأۡتِ بِهَا ٱللَّهُۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٞ ١٦

16. (Lukmani tha): "O biri im! Vërtet, edhe po të jetë ndonjë e mirë ose e keqe sa një farë sinapi dhe të ndodhet në një shkëmb, ose në qiej, ose në Tokë, Allahu do ta sjellë atë. Allahu është i Butë, i Dijshëm për çdo detaj.[16]

[15] E nëse prindërit e tu – o bir besimtar – të mundohen të të shtyjnë që të më shoqërosh dikë tjetër në adhurimin tënd ndaj Meje, për diçka që nuk ke dije, ose të urdhërojnë për ndonjë mëkat nga mëkatet e Allahut, mos i dëgjo ata; sepse nuk ka bindje ndaj krijesës kur bëhet fjalë për mëkat ndaj Krijuesit. Por shoqëroji ata në këtë botë me mirësi dhe sjellje të bukur në atë që nuk përmban gjynah. Dhe ndiq – o bir besimtar – rrugën e atyre që janë penduar nga mëkatet e tyre, që janë kthyer tek Unë dhe kanë besuar në të Dërguarin Tim, Muhamedin ﷺ. Pastaj tek Unë është kthimi juaj, e Unë do t'ju njoftoj për atë që keni punuar në dynja, dhe do ta shpërblej secilin sipas veprave të tij.

[16] O biri im, dije se një e keqe apo një e mirë, qoftë edhe sa një kokërr sinapi – nga më të voglat gjëra – nëse ndodhet brenda një shkëmbi, ose kudo në qiej apo në Tokë, Allahu do ta sjellë atë ditën e Kiametit dhe do të llogarisë për të. Vërtet, Allahu është i Butë me robërit e Tij, i Dijshëm për veprat e tyre.

يَٰبُنَيَّ أَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ وَأۡمُرۡ بِٱلۡمَعۡرُوفِ وَٱنۡهَ عَنِ ٱلۡمُنكَرِ وَٱصۡبِرۡ عَلَىٰ مَآ أَصَابَكَۖ إِنَّ ذَٰلِكَ مِنۡ عَزۡمِ ٱلۡأُمُورِ ١٧

17. O biri im! Fale namazin, urdhëro për të mirën, ndalo nga e keqja dhe bëhu i durueshëm ndaj asaj që të godet! Me të vërtetë, këto janë çështje që kërkojnë vendosmëri.[17]

وَلَا تُصَعِّرۡ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمۡشِ فِي ٱلۡأَرۡضِ مَرَحًاۖ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخۡتَالٖ فَخُورٖ ١٨

18. Mos e largo fytyrën tënde nga njerëzit me përbuzje dhe mos ec në tokë me mendjemadhësi! Allahu nuk i do ata që janë mendjemëdhenj dhe mburravecë.[18]

وَٱقۡصِدۡ فِي مَشۡيِكَ وَٱغۡضُضۡ مِن صَوۡتِكَۚ إِنَّ أَنكَرَ ٱلۡأَصۡوَٰتِ لَصَوۡتُ ٱلۡحَمِيرِ ١٩

19. Ec me maturi dhe ule zërin tënd; me të vërtetë, zëri më i shëmtuar është zëri i gomarit."[19]

[17] O biri im, fale namazin plotësisht me shtyllat, kushtet dhe detyrimet e tij, urdhëro për të mirën dhe ndalo nga e keqja me butësi, durim dhe mençuri sipas mundësisë tënde. Përballo me durim çdo vështirësi apo dëm që mund të të godasë për shkak të thirrjes sate në të mirë dhe ndalimit nga e keqja. Dhe dije se këto këshilla janë prej atyre çështjeve madhore që Allahu ka urdhëruar, për të cilat njeriu duhet të ketë kujdes të madh.

[18] Mos e largo fytyrën tënde nga njerëzit kur u flet apo të flasin ata, nga përbuzja dhe mendjemadhësia ndaj tyre. Dhe mos ec në tokë mes njerëzve me mendjemadhësi e krenari të kota. Vërtet, Allahu nuk e do asnjë mendjemadh që krenohet me veten, pamjen dhe fjalët e tij.

[19] Trego përulësi në ecjen tënde dhe mos ec me mendjemadhësi, dhe ule zërin tënd, mos e ngrit lart dhe mos bërtit. Vërtet, më i shëmtuari dhe më i urryeri nga zërat është zëri i gomerëve, të njohur për budallallëkun dhe britmën e tyre të lartë.

أَلَمْ تَرَوْا۟ أَنَّ ٱللَّهَ سَخَّرَ لَكُم مَّا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعَمَهُۥ ظَٰهِرَةً وَبَاطِنَةً ۗ وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يُجَٰدِلُ فِى ٱللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَٰبٍ مُّنِيرٍ ﴿٢٠﴾

20. A nuk shihni se Allahu i ka vënë në shërbimin tuaj gjithçka që është në qiej dhe gjithçka që është në Tokë, dhe ju ka mbuluar me dhuntitë e Tij të dukshme e të padukshme? E megjithatë, disa njerëz polemizojnë për Allahun pa dije, pa udhëzim dhe pa ndonjë libër ndriçues.[20]

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ ٱتَّبِعُوا۟ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ قَالُوا۟ بَلْ نَتَّبِعُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ ءَابَآءَنَآ ۚ أَوَلَوْ كَانَ ٱلشَّيْطَٰنُ يَدْعُوهُمْ إِلَىٰ عَذَابِ ٱلسَّعِيرِ ﴿٢١﴾

21. Kur atyre u thuhet: "Ndiqni atë që Allahu ka zbritur!", ata thonë: "Jo, ne ndjekim atë që gjetëm tek etërit tanë." A, edhe nëse djalli i thërret ata drejt dënimit të Zjarrit të ndezur?[21]

[20] A nuk e shihni, o njerëz, se Allahu i ka nënshtruar për dobinë tuaj ato që janë në qiej – si diellin, hënën, retë e të tjera – dhe ato që janë në tokë – si kafshët, pemët, ujin dhe të panumërtat mirësi të tjera? Ai ju ka mbuluar me begatitë e Tij të dukshme mbi trupat dhe gjymtyrët tuaja, dhe me begatitë e fshehta në mendjet dhe zemrat tuaja, si edhe me ato që Ai ka ruajtur për ju e që ju nuk i dini. Megjithatë, disa njerëz bëjnë polemikë për Njëshmërinë e Allahut dhe për adhurimin e sinqertë vetëm për Të, pa pasur asnjë provë, as argument të qartë, e as ndonjë libër që të tregojë vërtetësinë e asaj që thonë.

[21] Dhe kur u thuhet atyre që polemizojnë për teuhidin e Allahut dhe adhurimin vetëm për Të: "Ndiqni atë që Allahu ka zbritur mbi të Dërguarin e Tij, Muhamedin ﷺ", ata thonë: "Jo, por ne ndjekim atë mbi të cilën i gjetëm etërit tanë – shirkun dhe adhurimin e idhujve." Vallë, a do ta bëjnë këtë edhe nëse djalli i thërret, duke ua zbukuruar veprat e tyre të këqija dhe mohimin e Allahut, drejt dënimit të Zjarrit të ndezur?

۞ وَمَن يُسۡلِمۡ وَجۡهَهُۥٓ إِلَى ٱللَّهِ وَهُوَ مُحۡسِنٞ فَقَدِ ٱسۡتَمۡسَكَ بِٱلۡعُرۡوَةِ ٱلۡوُثۡقَىٰۗ وَإِلَى ٱللَّهِ عَٰقِبَةُ ٱلۡأُمُورِ ٢٢

22. Kush ia dorëzon fytyrën e tij Allahut, duke qenë bamirës, ai është kapur pas lidhjes më të fortë. Tek Allahu është fundi i të gjitha çështjeve.[22]

وَمَن كَفَرَ فَلَا يَحۡزُنكَ كُفۡرُهُۥٓۚ إِلَيۡنَا مَرۡجِعُهُمۡ فَنُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوٓاْۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمُۢ بِذَاتِ ٱلصُّدُورِ ٢٣

23. E kush mohon, mos u mërzit për shkak të mohimit të tij. Tek Ne është kthimi i tyre dhe Ne do t'i njoftojmë për atë që kanë punuar. Vërtet, Allahu di mirë atë që fshehin zemrat.[23]

نُمَتِّعُهُمۡ قَلِيلٗا ثُمَّ نَضۡطَرُّهُمۡ إِلَىٰ عَذَابٍ غَلِيظٖ ٢٤

24. Ne do t'i lejojmë ata të kënaqen për pak, pastaj do t'i detyrojmë të hyjnë në një dënim të ashpër.[24]

---

[22] Kush ia përkushton adhurimin vetëm Allahut, duke e synuar Zotin e tij të Lartësuar, dhe është bamirës në fjalët e tij, i saktë në veprat e tij, ai është kapur për lidhjen më të fortë që të çon drejt kënaqësisë së Allahut dhe Xhenetit të Tij. Dhe vetëm tek Allahu kthehen të gjitha çështjet; Ai shpërblen bamirësin për mirësinë e tij dhe ndëshkon keqbërësin për të keqen e tij.

[23] Dhe kush mohon Allahun, ti – o i Dërguar – mos u mërzit e mos u trishto për të; sepse ti e ke kryer detyrën tënde të thirrjes dhe të përcjelljes së mesazhit. Tek Ne është kthimi dhe përfundimi i tyre në Ditën e Kiametit; atëherë do t'u tregojmë veprat e tyre të liga që i kanë bërë në këtë botë, pastaj do t'i shpërblejmë me ndëshkimin që meritojnë. Vërtet, Allahu e di mirë atë që fshehin zemrat e tyre nga mohimi i Tij dhe përzgjedhja e bindjes ndaj shejtanit.

[24] Do t'u japim atyre një kënaqësi të përkohshme në këtë botë kalimtare për një kohë të shkurtër, pastaj në Ditën e Kiametit do t'i shtyjmë me forcë drejt një ndëshkimi të tmerrshëm – dënimit të Xhehenemit.

وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُ ۚ قُلِ ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ ۚ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٥﴾

25. Nëse i pyet ata: "Kush i krijoi qiejt dhe Tokën?", ata do të thonë: "Allahu!" Thuaju: "Falënderimi i qoftë Allahut!" Por shumica e tyre nuk e dinë.[25]

لِلَّهِ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْغَنِىُّ ٱلْحَمِيدُ ﴿٢٦﴾

26. Allahut i përket gjithçka që gjendet në qiej dhe në Tokë. Me të vërtetë, Allahu është i Pasuri, i Denji për lavdërim.[26]

وَلَوْ أَنَّمَا فِى ٱلْأَرْضِ مِن شَجَرَةٍ أَقْلَٰمٌ وَٱلْبَحْرُ يَمُدُّهُۥ مِنۢ بَعْدِهِۦ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَّا نَفِدَتْ كَلِمَٰتُ ٱللَّهِ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٧﴾

27. Edhe sikur të gjitha pemët e Tokës të bëheshin pena, dhe deti – i mbështetur pas tij nga shtatë dete të tjera – të bëhej bojë, fjalët e Allahut nuk do të shteronin. Allahu është i Plotfuqishëm, i Urtë.[27]

---

[25] Dhe nëse ti – o i Dërguar – i pyet këta idhujtarë: Kush i krijoi qiejt dhe Tokën? Ata do të thonë: "**Allahu**!" E kur ta thonë këtë, thuaju: "**Falënderimi i qoftë Allahut!"**, i Cili solli dëshminë kundër jush nga gojët tuaja. Por shumica e tyre nuk mendojnë e nuk thellohen se kujt i takon vërtet falënderimi dhe adhurimi, e për këtë shkak i bëjnë shok Allahut.

[26] Allahut – të Madhëruarit – i takon gjithçka që gjendet në qiej dhe në Tokë, si pronë, si krijesa dhe si sundim me përcaktim të Tij. Prandaj askush tjetër nuk meriton adhurim veç Atij. Allahu është i Pasuri që nuk ka nevojë për krijesat e Tij, ndërsa Atij i takon falënderimi dhe lavdërimi në çdo gjendje.

[27] Edhe sikur të gjitha pemët e tokës të bëheshin pena, dhe deti të ishte bojë, e pastaj të mbushej edhe me shtatë dete të tjera pas tij, e me ato pena dhe me atë bojë të shkruheshin fjalët e Allahut – do të thaheshin bojërat dhe do të thyheshin penat, por fjalët e Allahut nuk do të kishin fund. Ato janë të plota, pa kufi, dhe askush nuk mund t'i përfshijë. Vërtet Allahu është i Plotfuqishëm për të ndëshkuar kë të dojë prej atyre që i shoqërojnë Atij, dhe është i Urtë në krijimin dhe rregullimin e gjithësisë. - Në këtë ajet gjithashtu ka pohim të qartë se Allahu flet me fjalë të vërteta dhe të përsosura, ashtu siç i ka hije Madhështisë dhe Përsosmërisë së Tij.

مَّا خَلۡقُكُمۡ وَلَا بَعۡثُكُمۡ إِلَّا كَنَفۡسٖ وَٰحِدَةٍۗ إِنَّ ٱللَّهَ سَمِيعُۢ بَصِيرٞ ٢٨

28. Krijimi juaj dhe ringjallja juaj nuk është tjetër veçse si (krijimi dhe ringjallja) e një njeriu të vetëm. Allahu është Dëgjues dhe Shikues.[28]

أَلَمۡ تَرَ أَنَّ ٱللَّهَ يُولِجُ ٱلَّيۡلَ فِي ٱلنَّهَارِ وَيُولِجُ ٱلنَّهَارَ فِي ٱلَّيۡلِ وَسَخَّرَ ٱلشَّمۡسَ وَٱلۡقَمَرَ كُلّٞ يَجۡرِيٓ إِلَىٰٓ أَجَلٖ مُّسَمّٗى وَأَنَّ ٱللَّهَ بِمَا تَعۡمَلُونَ خَبِيرٞ ٢٩

29. A nuk e sheh se Allahu e fut natën në ditë dhe e fut ditën në natë, dhe e ka nënshtruar Diellin e Hënën – secili lëviz deri në një afat të caktuar; dhe se Allahu është i Gjithëdijshëm për atë që ju veproni?[29]

ذَٰلِكَ بِأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلۡحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدۡعُونَ مِن دُونِهِ ٱلۡبَٰطِلُ وَأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلۡعَلِيُّ ٱلۡكَبِيرُ ٣٠

30. Kjo, sepse Allahu është i Vërteti, ndërsa ato që adhurojnë ata përveç Tij janë të kota; dhe se Allahu është i Larti, i Madhërishmi.[30]

---

[28] Krijimi juaj, o njerëz, dhe ringjallja juaj në Ditën e Kiametit nuk janë më të vështira për Allahun sesa krijimi dhe ringjallja e një njeriu të vetëm. Vërtet Allahu dëgjon fjalët tuaja, sheh veprat tuaja, dhe do t'ju shpërblejë sipas tyre.

[29] A nuk e sheh se Allahu merr nga orët e natës dhe ia shton ditës, kështu që dita zgjatet e nata shkurtohet, dhe merr nga orët e ditës e ia shton natës, kështu që nata zgjatet e dita shkurtohet? Dhe Ai ua ka nënshtruar Diellin dhe Hënën, secili lëviz në orbitën e vet deri në një afat të caktuar. Dhe me të vërtetë, Allahu është i njohur e i vetëdijshëm për të gjitha veprat e krijesave, të mirat dhe të këqijat, asgjë nuk i fshihet prej tyre.

[30] E gjithë kjo është nga madhështia e fuqisë Sime, që të dini dhe të pranoni se Allahu është i Vërteti në Qenien e Tij, në cilësitë e Tij dhe në veprat e Tij, dhe se çfarëdo që adhurojnë ata përveç Tij është mashtrim e kotësi. Dhe se Allahu është i Larti në Qenien, pozitën dhe pushtetin e Tij mbi të gjitha krijesat, i Madhi mbi çdo gjë, dhe gjithçka tjetër i është nënshtruar Atij. Prandaj, vetëm Ai meriton të adhurohet, dhe askush tjetër përveç Tij.

أَلَمۡ تَرَ أَنَّ ٱلۡفُلۡكَ تَجۡرِي فِي ٱلۡبَحۡرِ بِنِعۡمَتِ ٱللَّهِ لِيُرِيَكُم مِّنۡ ءَايَٰتِهِۦٓۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأٓيَٰتٖ لِّكُلِّ صَبَّارٖ شَكُورٖ ٣١

31. A nuk e sheh se anijet lundrojnë në det me mirësinë e Allahut, që Ai t'ju tregojë disa nga shenjat e Tij? Vërtet, në këtë ka shenja për çdo njeri të durueshëm dhe falënderues.[31]

وَإِذَا غَشِيَهُم مَّوۡجٞ كَٱلظُّلَلِ دَعَوُاْ ٱللَّهَ مُخۡلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ فَلَمَّا نَجَّىٰهُمۡ إِلَى ٱلۡبَرِّ فَمِنۡهُم مُّقۡتَصِدٞۚ وَمَا يَجۡحَدُ بِـَٔايَٰتِنَآ إِلَّا كُلُّ خَتَّارٖ كَفُورٖ ٣٢

32. Kur ata i mbulon ndonjë dallgë si hije mali, i luten Allahut me sinqeritet të plotë. Por kur Ai i shpëton dhe i nxjerr në tokë, disa prej tyre janë të matur (në besim). Por, nuk i mohojnë shenjat Tona, veçse tradhtarët mosmirënjohës.[32]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱتَّقُواْ رَبَّكُمۡ وَٱخۡشَوۡاْ يَوۡمٗا لَّا يَجۡزِي وَالِدٌ عَن وَلَدِهِۦ وَلَا مَوۡلُودٌ هُوَ جَازٍ عَن وَالِدِهِۦ شَيۡـٔٗاۚ إِنَّ وَعۡدَ ٱللَّهِ حَقّٞۖ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ ٱلۡحَيَوٰةُ ٱلدُّنۡيَا وَلَا يَغُرَّنَّكُم بِٱللَّهِ ٱلۡغَرُورُ ٣٣

33. O njerëz! Keni frikë Zotin tuaj dhe druajuni një Dite, kur asnjë prind nuk do të mund të ndihmojë fëmijën e vet, dhe asnjë fëmijë nuk do të mund të ndihmojë prindin e vet, në asgjë. Premtimi i

[31] A nuk e ke parë – o shikues – se anijet lundrojnë në det me urdhrin e Allahut, si një mirësi prej Tij për krijesat e Tij, që t'ju tregojë shembuj e argumente nga të cilat të nxirrni mësim? Me të vërtetë, në lundrimin e anijeve në det ka shenja të qarta për çdo njeri që duron t'i largohet ndalesave të Allahut dhe që është mirënjohës për begatitë e Tij.

[32] Kur idhujtarët hipin në anije dhe i rrethojnë dallgët si re dhe male, i kap frika dhe tmerri nga mbytja, atëherë i luten vetëm Allahut, duke ia përkushtuar Atij lutjen me sinqeritet. Por kur Ai i shpëton e i nxjerr në tokë, disa prej tyre tregohen të matur, duke mos e falënderuar Allahun siç duhet, e disa të tjerë e mohojnë dhe e moçojnë mirësinë e Tij. Por, nuk i mohon shenjat dhe argumentet Tona, që tregojnë për fuqinë dhe Njëshmërinë Tonë, veçse çdo mashtrues që prish besën dhe çdo mohues i begative të Allahut.

Allahut është i vërtetë. Prandaj, mos t'ju mashtrojë jeta e kësaj bote dhe mos t'ju mashtrojë mashtruesi i madh (djalli) për Allahun.[33]

إِنَّ ٱللَّهَ عِندَهُۥ عِلْمُ ٱلسَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ ٱلْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِى ٱلْأَرْحَامِ ۖ وَمَا تَدْرِى نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا ۖ وَمَا تَدْرِى نَفْسٌۢ بِأَىِّ أَرْضٍ تَمُوتُ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿٣٤﴾

34. Vërtet, vetëm Allahu e di Orën e Kiametit, Ai e zbret shiun dhe di ç'ka në barkun e nënave. Askush nuk e di çfarë do të fitojë nesër dhe askush nuk e di në cilën tokë do të vdesë. Me të vërtetë, Allahu është i Gjithëdijshëm, Njohës i çdo gjëje në detaje.[34]

[33] O njerëz, kini frikë Zotin tuaj dhe bindjuni Atij duke zbatuar urdhrat e Tij dhe duke iu larguar ndalesave të Tij. Ruajuni Ditës së Kiametit, ditë në të cilën as babai nuk do të mund t'i bëjë dobi birit të vet, e as biri nuk do të mund t'i bëjë dobi babait të vet me asgjë. Me të vërtetë, premtimi i Allahut është i sigurt dhe pa dyshim. Prandaj mos u mashtroni nga kjo jetë e dynjasë dhe stolitë e saj që t'ju bëjnë të harroni botën tjetër, dhe mos t'ju mashtrojë për Allahun mashtruesi – prej djajve të xhindëve dhe njerëzve.

[34] Allahu – vetëm Ai dhe askush tjetër – e di saktësisht se kur do të ndodhë Ora (Dita e Kiametit). Ai e lëshon shiun prej reve, dhe askush tjetër nuk është i aftë për këtë. Ai e di çfarë bartin në barkun e tyre femrat shtatzëna, e di gjithashtu çfarë do të fitojë çdo njeri nesër, dhe askush nuk e di në ç'vend do ta gjejë vdekja. Vetëm Allahu i Lartësuar është i veçantë në dijen e gjithë këtyre gjërave. Me të vërtetë, Allahu është i Gjithëdijshëm, i Mirinformuar, që di të fshehtat dhe të dukshmet, asgjë nuk i fshihet Atij.

سُورَةُ السَّجۡدَةِ

32. SURJA "ES SEXHDE"

PËRULJA NË SEXHDE

(Mekase, 30 ajete)

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

الٓمٓ ١

1. Elif Lâm Mîm.[1]

تَنزِيلُ ٱلۡكِتَٰبِ لَا رَيۡبَ فِيهِ مِن رَّبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٢

2. Zbritja e këtij Libri – pa asnjë dyshim - është nga Zoti i botëve.[2]

أَمۡ يَقُولُونَ ٱفۡتَرَىٰهُۚ بَلۡ هُوَ ٱلۡحَقُّ مِن رَّبِّكَ لِتُنذِرَ قَوۡمٗا مَّآ أَتَىٰهُم مِّن نَّذِيرٖ مِّن قَبۡلِكَ لَعَلَّهُمۡ يَهۡتَدُونَ ٣

3. Apo, thonë: "Ai (Muhamedi) e ka trilluar atë"? Jo, përkundrazi, ai është e vërteta nga Zoti yt, që të paralajmërosh një popull të cilit

[1] Këto janë nga shkronjat e ndara (huruf muqatta'a) që gjenden në fillim të disa sureve të Kuranit. Është përmendur më parë shpjegimi i tyre në hyrje të **Sures El-Bekare**; Allahu e di më së miri qëllimin e tyre, ndërsa dijetarët kanë thënë se ato janë prej mistereve të Kuranit, të cilat tregojnë madhështinë e librit hyjnor dhe se ky libër i shenjtë është i përbërë nga këto shkronja, të cilat arabët i njohin, por megjithatë nuk janë në gjendje të sjellin diçka si ai.

[2] Ky Kuran që iu shpall Muhammedit ﷺ, pa asnjë dyshim është i zbritur prej Allahut, Zotit të të gjitha krijesave.

nuk i ka ardhur ndonjë paralajmërues para teje, në mënyrë që të udhëzohen.[3]

ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِى سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ ٱسْتَوَىٰ عَلَى ٱلْعَرْشِ ۖ مَا لَكُم مِّن دُونِهِۦ مِن وَلِىٍّ وَلَا شَفِيعٍ ۚ أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٤﴾

4. Allahu është Ai që i krijoi qiejt, Tokën dhe gjithçka që gjendet ndërmjet tyre, në gjashtë ditë, pastaj u ngrit mbi Fron (Arsh). Ju nuk keni përveç Tij, as ndonjë mbrojtës as ndonjë ndërmjetës. A nuk do të mendoni?[4]

يُدَبِّرُ ٱلْأَمْرَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ إِلَى ٱلْأَرْضِ ثُمَّ يَعْرُجُ إِلَيْهِ فِى يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُۥٓ أَلْفَ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّونَ ﴿٥﴾

5. Ai drejton çdo çështje, nga qielli në Tokë, pastaj ato ngjiten tek Ai në një ditë që zgjat sa një mijë vjet, sipas llogaritjes suaj.[5]

ذَٰلِكَ عَـٰلِمُ ٱلْغَيْبِ وَٱلشَّهَـٰدَةِ ٱلْعَزِيزُ ٱلرَّحِيمُ ﴿٦﴾

6. Ai është i Dijshmi i së fshehtës dhe së dukshmes; i Plotfuqishmi, Mëshirëploti.[6]

---

[3] A thonë vallë idhujtarët: "Muhammedi ﷺ e shpiku Kuranin"? Kanë gënjyer! Ai është e vërteta e qëndrueshme e zbritur mbi ty, o i Dërguar, prej Zotit tënd, që të paralajmërosh me të një popull të cilit nuk i erdhi ndonjë paralajmërues para teje, me qëllim që ata të udhëzohen, të njohin të vërtetën, ta besojnë dhe ta përqafojnë atë, e të besojnë ty.

[4] Allahu është Ai që krijoi qiejt dhe Tokën dhe ç'ka ndërmjet tyre për gjashtë ditë, për një urtësi që vetëm Ai e di, ndonëse është i Fuqishëm t'i krijojë me një fjalë të vetme: "Bëhu!", e ato bëhen. Pastaj u lartësua dhe u ngrit mbi Arshin e Tij një ngritje që i takon madhështisë së Tij, pa u krahasuar dhe pa iu përngjasuar krijesave. Ju, o njerëz, nuk keni as mbrojtës që t'ju marrë përsipër çështjet tuaja, as ndërmjetës që të ndërmjetësojë për ju te Allahu, që të shpëtoni nga dënimi i Tij. A nuk merrni ju mësim dhe nuk mendoni, o njerëz, që t'ia kushtoni tërë adhurimin vetëm Allahut dhe t'i përkushtoheni vetëm Atij?

[5] Allahu i Madhëruar rregullon dhe drejton çështjet e krijesave nga qielli deri në tokë, pastaj ai urdhër dhe ky drejtim ngjitet tek Ai në një Ditë, që për nga gjatësia është sa një mijë vjet sipas llogaritjes suaj të ditëve të kësaj bote.

[6] Ai, Krijuesi dhe Rregulluesi i çështjeve të botëve është i Dijshëm për çdo gjë që fshihet nga shikimet, për atë që fshehin zemrat dhe mbajnë të padukshme shpirtrat, dhe është i Dijshëm për gjithçka që shohin sytë. Ai është i Forti, Triumfuesi që nuk mposhtet, i Mëshirshmi ndaj robërve të Tij besimtarë.

ٱلَّذِىٓ أَحۡسَنَ كُلَّ شَىۡءٍ خَلَقَهُۥۖ وَبَدَأَ خَلۡقَ ٱلۡإِنسَـٰنِ مِن طِينٍ ٧

7. Ai që e përsosi çdo gjë që krijoi dhe e zuri fill krijimin e njeriut prej balte.[7]

ثُمَّ جَعَلَ نَسۡلَهُۥ مِن سُلَـٰلَةٍ مِّن مَّآءٍ مَّهِينٍ ٨

8. Pastaj bëri që pasardhësit e tij të krijohen nga një pikë uji e përçmuar.[8]

ثُمَّ سَوَّىٰهُ وَنَفَخَ فِيهِ مِن رُّوحِهِۦۖ وَجَعَلَ لَكُمُ ٱلسَّمۡعَ وَٱلۡأَبۡصَـٰرَ وَٱلۡأَفۡـِٔدَةَۚ قَلِيلٗا مَّا تَشۡكُرُونَ ٩

9. Pastaj e përfundoi krijimin e tij dhe fryu në të nga shpirti i Tij; dhe ju dha dëgjimin, shikimin dhe zemrat. Por, pak jeni që falënderoni.[9]

وَقَالُوٓاْ أَءِذَا ضَلَلۡنَا فِي ٱلۡأَرۡضِ أَءِنَّا لَفِي خَلۡقٖ جَدِيدِۭۚ بَلۡ هُم بِلِقَآئِ رَبِّهِمۡ كَـٰفِرُونَ ١٠

10. Ata thonë: “A do të ringjallemi ne, pasi të kemi humbur në tokë, në një krijim të ri?” Vërtet, ata nuk besojnë në takimin me Zotin e tyre.[10]

---

[7] Allahu është Ai që përsosi krijimin e çdo gjëje me urtësi e rregull të përsosur, dhe e nisi krijimin e njeriut – që është Ademi (alejhi selam) – prej balte.

[8] Pastaj e bëri pasardhësinë e Ademit të vijojë brez pas brezi nga një pikë uji e përbuzur, e dobët dhe e përulur (që nuk ka fuqi në vetvete).

[9] Pastaj e përsosi krijimin e njeriut dhe i dha formën më të bukur, dhe fryu tek ai nga shpirti i Tij duke dërguar engjëllin që t’i frynte shpirtin. Ai ju dha juve – o njerëz – dhuntinë e dëgjimit dhe të shikimit për të dalluar tingujt, ngjyrat, format dhe njerëzit, si dhe dhuntinë e mendjes për të dalluar të mirën nga e keqja dhe të dobishmen nga e dëmshmja. Por ju pak falënderoni Zotin tuaj për këto begati që ju ka dhënë.

[10] Idhujtarët, ata që përgënjeshtrojnë ringjalljen, thonë: “A do të ngjallemi sërish krijesa të reja kur mishrat dhe kockat tona të jenë kthyer në dhe në tokë?” – Ata e shohin këtë si diçka të largët dhe të pamundur, jo sepse kërkojnë të arrijnë të vërtetën, por nga padrejtësia dhe kokëfortësia e tyre; sepse ata nuk besojnë në takimin me Zotin e tyre në Ditën e Kiametit.

۞ قُلْ يَتَوَفَّىٰكُم مَّلَكُ ٱلْمَوْتِ ٱلَّذِى وُكِّلَ بِكُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ﴿١١﴾

11. Thuaju: "Engjëlli i vdekjes, që është ngarkuar me ju, do t'jua marrë shpirtrat, pastaj do të ktheheni te Zoti juaj."[11]

وَلَوْ تَرَىٰٓ إِذِ ٱلْمُجْرِمُونَ نَاكِسُوا۟ رُءُوسِهِمْ عِندَ رَبِّهِمْ رَبَّنَآ أَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا فَٱرْجِعْنَا نَعْمَلْ صَـٰلِحًا إِنَّا مُوقِنُونَ ﴿١٢﴾

12. Sikur t'i shihje kriminelët, kur do të ulin kokat para Zotit të tyre (duke thënë): "Zoti ynë, pamë dhe dëgjuam, na kthe që të bëjmë vepra të mira, ne tani jemi të bindur!"[12]

وَلَوْ شِئْنَا لَـَٔاتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدَىٰهَا وَلَـٰكِنْ حَقَّ ٱلْقَوْلُ مِنِّى لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ ٱلْجِنَّةِ وَٱلنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١٣﴾

13. Sikur të donim, Ne do t'i kishim dhënë udhëzim çdo njeriu, por do të përmbushet Fjala Ime: "Unë do ta mbush Xhehenemin me xhindë dhe njerëz së bashku."[13]

---

[11] Thuaj –o i Dërguar– këtyre idhujtarëve: Engjëlli i vdekjes, që është caktuar mbi ju, do t'ju marrë shpirtrat kur t'ju mbarojë afati i jetës, e nuk do të vonoheni asnjë çast. Pastaj do të ktheheni te Zoti juaj, dhe Ai do t'ju shpërblejë për të gjitha veprat tuaja: nëse kanë qenë të mira, do të gjeni të mirën; e nëse kanë qenë të këqija, do të gjeni të keqen.

[12] Sikur t'i shihje kriminelët që mohuan ringjalljen, kur të ulin kokat e tyre përpara Zotit të tyre nga turpi dhe poshtërimi, duke thënë: "Zoti ynë, tani pamë shëmtitë tona dhe dëgjuam prej Teje vërtetimin e asaj që na urdhëronin të dërguarit e Tu në dynja. U penduam tek Ti, kthena në dynja që të punojmë me bindje ndaj Teje. Ne tani jemi të bindur për atë që mohonim në dynja: se Ti je Një i Vetëm dhe se Ti ringjall ata që janë në varre." E sikur ta shihje gjithë këtë –do të shihje një ngjarje madhështore dhe një çështje të tmerrshme.

[13] Sikur të donim, Ne do t'u jepnim këtyre idhujtarëve udhëzim dhe sukses për të pranuar besimin, por Fjala Ime është bërë e prerë dhe është bërë e detyrueshme: do ta mbush Xhehenemin me mohues e mëkatarë, prej xhinëve dhe njerëzve së bashku; dhe kjo është për shkak se ata zgjodhën humbjen në vend të udhëzimit.

فَذُوقُواْ بِمَا نَسِيتُمْ لِقَآءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَآ إِنَّا نَسِينَٰكُمْ ۖ وَذُوقُواْ عَذَابَ ٱلْخُلْدِ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

14. “Shijoni pra dënimin, sepse harruat takimin e kësaj dite tuajës. Ne ju kemi lënë në harresë sot, kështu që shijoni dënimin e përjetshëm për atë që keni bërë.”[14]

إِنَّمَا يُؤْمِنُ بِـَٔايَٰتِنَا ٱلَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُواْ بِهَا خَرُّواْ سُجَّدًا وَسَبَّحُواْ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ۩ ﴿١٥﴾

15. Të vetmit që i besojnë shpalljet Tona janë ata që, kur u përmenden, bien të përulur në sexhde, madhërojnë Zotin e tyre me lavdërim dhe nuk bëhen mendjemëdhenj.[15]۩

تَتَجَافَىٰ جُنُوبُهُمْ عَنِ ٱلْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَٰهُمْ يُنفِقُونَ ﴿١٦﴾

16. Ijët e tyre braktisin shtretërit, për t’iu lutur Zotit të tyre me frikë dhe shpresë, dhe nga ajo që Ne u kemi dhënë, ata japin.[16]

فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّآ أُخْفِىَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَآءًۢ بِمَا كَانُواْ يَعْمَلُونَ ﴿١٧﴾

---

[14] Do t’u thuhet këtyre idhujtarëve – në çastin kur të hyjnë në zjarr: “Shijoni këtë dënim, sepse ishit të pavëmendshëm ndaj botës tjetër dhe u zhytët në kënaqësitë e kësaj bote. Sot Ne ju kemi lënë në dënim, të harruar, prandaj shijoni ndëshkimin e Xhehenemit që nuk ndërpritet kurrë, për shkak të asaj që bënit në dynja nga mohimi i Allahut dhe mëkatet kundër Tij.”

[15] ۩ **(Sexhde)** Të vetmit që besojnë në ajetet e Kuranit dhe veprojnë sipas tyre janë ata njerëz që, kur këshillohen me to ose kur u lexohen, bien në sexhde para Zotit të tyre të përulur dhe të bindur, e madhërojnë Atë në sexhden e tyre duke e falënderuar, dhe nuk tregohen mendjemëdhenj për t’iu përulur Atij, për ta madhëruar dhe për ta adhuruar vetëm Atë, pa i shoqëruar asgjë.

[16] Ngrihen ijët e trupave të këtyre që besojnë në shpalljet e Allahut nga shtretërit e gjumit, dhe qëndrojnë në namazin e natës duke iu përkushtuar Zotit të tyre; i luten Atij me frikë nga dënimi dhe me shpresë për shpërblimin. Dhe nga ajo me të cilën i kemi furnizuar, ata japin e shpenzojnë në bindje ndaj Allahut dhe në rrugën e Tij.

17. Askush nuk mund ta imagjinojë se çfarë kënaqësish janë ruajtur për ta, si shpërblim për punët e mira që kanë bërë.[17]

أَفَمَن كَانَ مُؤْمِنًا كَمَن كَانَ فَاسِقًا ۚ لَّا يَسْتَوُۥنَ ﴿١٨﴾

18. Vallë, a është besimtari si keqbërësi? Jo, ata kurrsesi nuk janë të barabartë.[18]

أَمَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ فَلَهُمْ جَنَّٰتُ ٱلْمَأْوَىٰ نُزُلًۢا بِمَا كَانُواْ يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾

19. Ata që besojnë dhe bëjnë vepra të mira, do të kenë kopshtet e përjetësisë, si mikpritje për atë që punuan.[19]

وَأَمَّا ٱلَّذِينَ فَسَقُواْ فَمَأْوَىٰهُمُ ٱلنَّارُ ۖ كُلَّمَآ أَرَادُوٓاْ أَن يَخْرُجُواْ مِنْهَآ أُعِيدُواْ فِيهَا وَقِيلَ لَهُمْ ذُوقُواْ عَذَابَ ٱلنَّارِ ٱلَّذِى كُنتُم بِهِۦ تُكَذِّبُونَ ﴿٢٠﴾

20. Ndërsa ata që ishin keqbërës, vendbanimi i tyre do të jetë Zjarri. Sa herë që duan të dalin prej tij, do të kthehen në të dhe do t'u thuhet: "Shijoni dënimin e Zjarrit, që e përgënjeshtronit!"[20]

[17] Askush nuk e di dhe nuk mund t imagjinojë se çfarë i ka përgatitur Allahu këtyre besimtarëve si shpërblim: gjëra që gëzojnë sytë dhe u japin qetësi zemrës; ky është shpërblimi për veprat e tyre të mira.

[18] A është vallë ai që i bindet Allahut dhe të Dërguarit të Tij, dhe e beson premtimin dhe kërcënimin e Tij, njësoj si ai që mohon Allahun dhe të dërguarit e Tij dhe e përgënjeshtron ditën e kijametit? Ata kurrsesi nuk janë të barabartë para Allahut.

[19] Ata që besojnë Allahun dhe veprojnë sipas asaj që u urdhëruan, shpërblimi i tyre do të jenë kopshtet e Xhenetit, ku do të banojnë dhe do të gëzojnë në begatitë e tyre, si mikpritje dhe shpërblim për veprat që bënë në dynja, në bindje ndaj Allahut.

[20] Ndërsa ata që dolën nga bindja ndaj Allahut dhe vepruan me mëkate, vendqëndrimi i tyre do të jetë Xhehennemi. Sa herë që të duan të dalin prej saj, do të kthehen sërish aty, dhe do t'u thuhet – me qortim dhe përçmim: Shijoni dënimin e zjarrit, të cilin në dynja e mohonit.

وَلَنُذِيقَنَّهُم مِّنَ ٱلۡعَذَابِ ٱلۡأَدۡنَىٰ دُونَ ٱلۡعَذَابِ ٱلۡأَكۡبَرِ لَعَلَّهُمۡ يَرۡجِعُونَ ٢١

21. Me siguri, Ne do t'i bëjmë të shijojnë një dënim më të vogël në këtë jetë, para dënimit të madh në jetën tjetër, me qëllim që të kthehen.[21]

وَمَنۡ أَظۡلَمُ مِمَّن ذُكِّرَ بِـَٔايَٰتِ رَبِّهِۦ ثُمَّ أَعۡرَضَ عَنۡهَآۚ إِنَّا مِنَ ٱلۡمُجۡرِمِينَ مُنتَقِمُونَ ٢٢

22. E kush është më i padrejtë se ai, të cilit i përmenden shpalljet e Zotit të tij, pastaj ai u shmanget atyre? Ne do të hakmerremi ndaj kriminelëve.[22]

وَلَقَدۡ ءَاتَيۡنَا مُوسَى ٱلۡكِتَٰبَ فَلَا تَكُن فِي مِرۡيَةٖ مِّن لِّقَآئِهِۦۖ وَجَعَلۡنَٰهُ هُدٗى لِّبَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ ٢٣

23. Ne i dhamë Musait Librin – prandaj mos dysho në takimin me të (natën e Israsë) - dhe e bëmë atë (Teuratin) udhërrëfyes për bijtë e Izraelit.[23]

وَجَعَلۡنَا مِنۡهُمۡ أَئِمَّةٗ يَهۡدُونَ بِأَمۡرِنَا لَمَّا صَبَرُواْۖ وَكَانُواْ بِـَٔايَٰتِنَا يُوقِنُونَ ٢٤

24. Dhe prej tyre, Ne bëmë prijës që udhëzonin me urdhrin Tonë, për sa kohë që bënë durim dhe ishin të bindur në shpalljet Tona.[24]

---

[21] Ne, patjetër, do t'u japim të shijojnë këtyre mëkatarëve që mohojnë, një dënim më të vogël – sprova, fatkeqësi dhe vështirësi në këtë botë – para dënimit më të madh në Ditën e Kiametit, kur do të ndëshkohen në zjarrin e Xhehennemit; me qëllim që të kthehen dhe të pendohen për mëkatet e tyre.

[22] Askush nuk është më i padrejtë ndaj vetes së tij sesa ai që kështillohet me dëshmitë dhe argumentet e Allahut, pastaj i kthen shpinën të gjithave, pa marrë mësim nga këshillat e Tij, por i përbuz ato me mendjemadhësi. Ne, me të vërtetë, do të hakmerremi ndaj mëkatarëve që janë larguar nga ajetet dhe provat Tona dhe nuk kanë përfituar prej tyre.

[23] Ne i dhamë Musait Teuratin, ashtu siç ta kemi dhënë ty – o i Dërguar – Kuranin. Prandaj mos ki dyshim për takimin me Musain në natën e Israsë dhe Miraxhit. Dhe Ne e bëmë Teuratin udhëzim për bijtë e Izraelit, që t'i thërrasë ata në të vërtetën dhe në rrugën e drejtë.

[24] Dhe Ne bëmë nga bijtë e Izraelit udhëheqës dhe thirrës në të mirën, të cilët njerëzit i merrnin si shembull dhe i ndiqnin, duke i thirrur në teuhid, në adhurimin e vetëm Allahut

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَفۡصِلُ بَيۡنَهُمۡ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ فِيمَا كَانُواْ فِيهِ يَخۡتَلِفُونَ ٢٥

25. Padyshim, Zoti yt do të gjykojë mes tyre Ditën e Kiametit, për ato çështje që kundërshtoheshin.[25]

أَوَلَمۡ يَهۡدِ لَهُمۡ كَمۡ أَهۡلَكۡنَا مِن قَبۡلِهِم مِّنَ ٱلۡقُرُونِ يَمۡشُونَ فِي مَسَٰكِنِهِمۡۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأٓيَٰتٍۖ أَفَلَا يَسۡمَعُونَ ٢٦

26. A nuk i udhëzon ata fakti se sa breza kemi shkatërruar para tyre, në vendbanimet e të cilëve ata ende ecin? Me të vërtetë, në këtë ka shenja. A nuk dëgjojnë?[26]

أَوَلَمۡ يَرَوۡاْ أَنَّا نَسُوقُ ٱلۡمَآءَ إِلَى ٱلۡأَرۡضِ ٱلۡجُرُزِ فَنُخۡرِجُ بِهِۦ زَرۡعٗا تَأۡكُلُ مِنۡهُ أَنۡعَٰمُهُمۡ وَأَنفُسُهُمۡۖ أَفَلَا يُبۡصِرُونَ ٢٧

27. A nuk shohin ata, se Ne e dërgojmë ujin në tokën e thatë dhe me të nxjerrim bimë, prej të cilave hanë bagëtitë e tyre dhe ata vetë? A nuk shohin?[27]

---

dhe në bindjen ndaj Tij. Ata arritën këtë shkallë të lartë vetëm kur treguan durim në zbatimin e urdhrave të Allahut, në lënien e ndalesave të Tij, në thirrjen tek Ai dhe në përballimin e mundimeve në rrugën e Tij, dhe ishin të bindur plotësisht në shenjat dhe provat e Allahut.

[25] Me të vërtetë Zoti yt – o Muhamed – do të gjykojë Ditën e Kiametit mes besimtarëve dhe jobesimtarëve nga bijtë e Izraelit dhe nga të tjerët, me drejtësi, për çështjet ku ata u kundërshtuan në fenë e tyre. Ai do të shpërblejë secilin sipas veprave të tij: banorët e Xhenetit do t'i fusë në Xhenet, ndërsa banorët e Zjarrit do t'i fusë në Zjarr.

[26] A nuk është bërë e qartë për këta që mohojnë të Dërguarin, sa shumë popuj para tyre kemi shkatërruar, të cilët tani ecin nëpër banesat e tyre të braktisura, dhe i shohin ato me sytë e tyre, si populli i Hudit, i Salihut dhe i Lutit? Në këtë ka shenja të qarta dhe mësime që tregojnë për vërtetësinë e të dërguarve që dërguan, dhe për pavlefshmërinë e idhujtarisë në të cilin ishin. A nuk po dëgjojnë këta mohues mësimet dhe argumentet e Allahut, që të përfitojnë prej tyre?

[27] A nuk e shohin mohuesit e ringjalljes pas vdekjes se Ne e dërgojmë ujin e shiut në tokën e thatë, të fortë e të shkretë, e me anë të tij nxjerrim bimë të ndryshme me ngjyra të larmishme, nga të cilat ushqehen bagëtitë e tyre dhe ushqehen edhe vetë ata, kështu që jetojnë me to? A nuk i shohin këto begati me sytë e tyre, që të kuptojnë se Allahu, i Cili e bën këtë, është i Fuqishëm të ringjallë të vdekurit dhe t'i nxjerrë ata nga varret e tyre?

وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا ٱلْفَتْحُ إِن كُنتُمْ صَٰدِقِينَ ﴿٢٨﴾

28. Ata thonë: “Kur do të jetë ky vendim (gjykim), nëse thoni të vërtetën?”[28]

قُلْ يَوْمَ ٱلْفَتْحِ لَا يَنفَعُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ إِيمَٰنُهُمْ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ﴿٢٩﴾

29. Thuaj: “Ditën e vendimit, nuk do t’u vlejë asgjë besimi atyre që mohuan, dhe as nuk do t’u jepet afat.”[29]

فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَٱنتَظِرْ إِنَّهُم مُّنتَظِرُونَ ﴿٣٠﴾

30. Prandaj, largohu prej tyre dhe prit, se edhe ata janë duke pritur![30]

-417-

[28] Këta idhujtarë nxitohen për dënimin dhe thonë me tallje: “Kur do të jetë ky gjykim që do të vendosë mes nesh e mes jush, duke na ndëshkuar – sipas pretendimit tuaj – nëse jeni të vërtetë në atë që thoni?”

[29] Thuaju atyre –o i Dërguar–: Në ditën e gjykimit, kur do t’ju godasë ndëshkimi dhe do ta shihni dënimin me sytë tuaj, nuk do t’u bëjë dobi jobesimtarëve besimi i tyre, as nuk do t’u jepet afat për pendim e kthim.

[30] Prandaj, largohu –o i Dërguar– nga këta idhujtarë dhe mos u brengos për përgënjeshtrimin e tyre, dhe prit çfarë do të bëjë Allahu me ta. Edhe ata janë në pritje të fatkeqësisë suaj, por Allahu do t’i poshtërojë dhe do t’i turpërojë, dhe do të të ndihmojë ty kundër tyre. Dhe kështu ndodhi – ndaj Allahut i takon lavdia dhe mirënjohja.

سُورَةُ الأَحْزَابِ

33. SURJA "EL AHZAB"

ALEATËT

(Medinase, 73 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ ٱتَّقِ ٱللَّهَ وَلَا تُطِعِ ٱلْكَٰفِرِينَ وَٱلْمُنَٰفِقِينَ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١﴾

1. O i Dërguar! Kije frikë Allahun dhe mos ju bind mohuesve dhe hipokritëve! Vërtet, Allahu është i Gjithëdijshëm, i Urtë.[1]

وَٱتَّبِعْ مَا يُوحَىٰٓ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿٢﴾

2. Ndiq atë që të shpallet nga Zoti yt! Vërtet, Allahu është i Dijshëm për atë që ju veproni.[2]

وَتَوَكَّلْ عَلَى ٱللَّهِ ۚ وَكَفَىٰ بِٱللَّهِ وَكِيلًا ﴿٣﴾

3. Dhe mbështetu tek Allahu; mjafton që Allahu të jetë Mbrojtës.[3]

---

[1] O i Dërguar, qëndro vazhdimisht në devotshmëri ndaj Allahut, duke zbatuar urdhrat e Tij dhe duke u larguar nga ndalesat e Tij. Le të të marrin ty për shembull besimtarët, sepse ata kanë më tepër nevojë për këtë se sa ti. Mos ju bind jobesimtarëve dhe hipokritëve. Vërtet, Allahu është i Dijshëm për çdo gjë dhe i Urtë në krijimin, urdhërimin dhe planifikimin e Tij.

[2] Dhe ndiq atë që të shpallet ty, o Muhamed, nga Zoti yt prej Kuranit dhe Sunetit. Vërtet Allahu është i Dijshëm për çdo gjë që veproni dhe do t'ju shpërblejë për të; Asgjë nga kjo nuk i fshihet Atij.

[3] Mbështetu te Zoti yt, dhe lëri në dorën e Tij të gjitha çështjet e tua. Mjafton Ai si Ruajtës për atë që i mbështetet dhe kthehet tek Ai.

مَّا جَعَلَ ٱللَّهُ لِرَجُلٍ مِّن قَلْبَيْنِ فِى جَوْفِهِۦ ۚ وَمَا جَعَلَ أَزْوَٰجَكُمُ ٱلَّـَٔـِى تُظَٰهِرُونَ مِنْهُنَّ أُمَّهَٰتِكُمْ ۚ وَمَا جَعَلَ أَدْعِيَآءَكُمْ أَبْنَآءَكُمْ ۚ ذَٰلِكُمْ قَوْلُكُم بِأَفْوَٰهِكُمْ ۖ وَٱللَّهُ يَقُولُ ٱلْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِى ٱلسَّبِيلَ ﴿٤﴾

4. Allahu nuk i ka bërë asnjë njeriu dy zemra në kraharorin e tij. As nuk i ka bërë gratë tuaja, të cilave u thoni "ti je si shpina e nënës sime", nëna tuajat. As nuk i ka bërë fëmijët e birësuar bijtë tuaj. Kjo është vetëm fjala juaj e thënë me gojët tuaja, ndërsa Allahu thotë të vërtetën dhe udhëzon në rrugën e drejtë.[4]

ٱدْعُوهُمْ لِـَٔابَآئِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِندَ ٱللَّهِ ۚ فَإِن لَّمْ تَعْلَمُوٓا۟ ءَابَآءَهُمْ فَإِخْوَٰنُكُمْ فِى ٱلدِّينِ وَمَوَٰلِيكُمْ ۚ وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَآ أَخْطَأْتُم بِهِۦ وَلَٰكِن مَّا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٥﴾

5. Thërritini të birësuarit me emrat (mbiemrat) e etërve të tyre; kjo është më e drejtë tek Allahu. E nëse nuk i njihni etërit e tyre, ata janë vëllezërit tuaj në fe dhe miqtë tuaj. Nuk është mëkat për ju në atë që gaboni pa dashje, por vetëm në atë që synojnë zemrat tuaja. Allahu është Falës, Mëshirëplotë.[5]

---

[4] Nuk ka bërë Allahu për asnjë njeri dy zemra në kraharorin e tij, dhe nuk i ka bërë bashkëshortet tuaja, ndaj të cilave bëni **dhihar** (t'u thoni: *"Ti je për mua si shpina e nënës sime"*), të ndaluara për ju siç janë nënat tuaja. Dhihari ishte konsideruar si divorc në kohën e injorancës (xhahilijes), por Allahu e sqaroi se gruaja, në asnjë rrethanë, nuk bëhet nënë. Po ashtu, Allahu nuk i ka bërë fëmijët e birësuar (të adoptuarit) bij në aspektin ligjor, sepse as dhihari e as birësimi nuk kanë vlerë për ndalim të përjetshëm. Të thuash: *"Ky është djali im"* për dikë që nuk është biri yt i vërtetë, është vetëm fjalë me gojë pa realitet, që nuk sjell pasojë juridike. Allahu thotë vetëm të vërtetën, ua shpjegon robërve të Tij rregullat e drejta dhe i udhëzon ata në rrugën e drejtë.

[5] I thirrni të birësuarit (të adoptuarit) me emrat e etërve të tyre të vërtetë – kjo është më e drejtë dhe më e drejtpeshuar tek Allahu. E nëse nuk i njihni etërit e tyre të vërtetë, atëherë konsiderojini si vëllezër tuaj në fe dhe miq të afërt në Islam. Nuk ka gjynah mbi ju për gabimet që i keni bërë pa qëllim në këtë çështje, por Allahu ju merr në llogari vetëm për atë që e bëni me qëllim. Allahu është Falës për gabimet, Mëshirëplotë për ata që pendohen.

ٱلنَّبِيُّ أَوۡلَىٰ بِٱلۡمُؤۡمِنِينَ مِنۡ أَنفُسِهِمۡۖ وَأَزۡوَٰجُهُۥٓ أُمَّهَٰتُهُمۡۗ وَأُوْلُواْ ٱلۡأَرۡحَامِ بَعۡضُهُمۡ أَوۡلَىٰ بِبَعۡضٖ فِي كِتَٰبِ ٱللَّهِ مِنَ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ وَٱلۡمُهَٰجِرِينَ إِلَّآ أَن تَفۡعَلُوٓاْ إِلَىٰٓ أَوۡلِيَآئِكُم مَّعۡرُوفٗاۚ كَانَ ذَٰلِكَ فِي ٱلۡكِتَٰبِ مَسۡطُورٗا ٦

6. I Dërguari është më i afërt për besimtarët se vetvetja e tyre, dhe gratë e tij janë nënat e tyre. Të afërmit e gjakut kanë më të drejtë (në trashëgimi) - sipas Librit të Allahut - se sa besimtarët e tjerë dhe të mërguarit, përveçse kur bëni ndonjë mirësi ndaj miqve tuaj. Kjo është e shënuar në Libër.[6]

[6] I Dërguari Muhamed ﷺ është më i afërt dhe më i dashur për besimtarët sesa vetja e tyre, në çështjet e fesë dhe të kësaj bote. Bashkëshortet e tij ﷺ janë të ndaluara për umetin e tij pas tij, me status të shenjtëruar sikurse nënat e tyre – pra, nuk lejohet martesa me gratë e Pejgamberit ﷺ pas vdekjes së tij. Ndërsa të afërmit me gjak nga myslimanët janë më me të drejtë në trashëgim sipas ligjit dhe urdhrit të Allahut, sesa trashëgimia që ishte rregulluar më herët mbi bazën e besimit dhe hixhretit. (Në fillim të Islamit, myslimanët trashëgonin mbi bazën e besimit dhe emigrimit, por kjo u abrogua me shpalljen e ajeteve të trashëgimisë). Megjithatë, është e lejuar që myslimani t'u bëjë mirë, t'i ndihmojë dhe të përkujdeset për jo-trashëgimtarët me bamirësi, ndihmë, afërsi, respekt dhe testament. Ky gjykim është i përcaktuar e i shkruar në "Leuhi Mahfudh" dhe është obligim për t'u zbatuar. - Ky ajet tregon për: detyrimin që Pejgamberi ﷺ të jetë më i dashur për robin sesa vetja e tij; domosdoshmërinë e bindjes së plotë ndaj tij; respektin dhe nderimin e grave të tij ﷺ, të cilat janë nënat e besimtarëve; dhe se kush i fyen apo i shan ato, ka rënë në humbje të madhe.

وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ مِيثَـٰقَهُمْ وَمِنكَ وَمِن نُّوحٍ وَإِبْرَٰهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَى ٱبْنِ مَرْيَمَ ۖ وَأَخَذْنَا مِنْهُم مِّيثَـٰقًا غَلِيظًا ﴿٧﴾

7. (Kujto) kur Ne morëm prej profetëve besëlidhjen e tyre, edhe prej teje (o Muhamed); prej Nuhut, Ibrahimit, Musait dhe Isait, birit të Merjemes; morëm prej tyre një besëlidhje solemne,[7]

لِّيَسْـَٔلَ ٱلصَّـٰدِقِينَ عَن صِدْقِهِمْ ۚ وَأَعَدَّ لِلْكَـٰفِرِينَ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٨﴾

8. që Ai t'i pyesë të sinqertët (profetët) për besnikërinë e tyre. Ndërsa për mohuesit, Ai ka përgatitur një dënim të dhembshëm.[8]

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱذْكُرُوا۟ نِعْمَةَ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَآءَتْكُمْ جُنُودٌ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُنُودًا لَّمْ تَرَوْهَا ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿٩﴾

9. O besimtarë! Kujtoni mirësinë e Allahut ndaj jush, kur ju rrethuan ushtritë, e Ne dërguam kundër tyre erë dhe ushtri (engjëj) që ju nuk i patë. Allahu është Vëzhgues i asaj që veproni.[9]

---

[7] Dhe kujto, o i Dërguar, kur Ne morëm prej pejgamberëve besën e fortë për të përçuar mesazhin dhe për ta çuar me besnikëri amanetin. Morëm besën prej teje, dhe prej Nuhut, Ibrahimit, Musait dhe Isait, birit të Merjemes – të cilët janë prej pejgamberëve më të vendosur e më të durueshëm - sipas mendimit më të njohur. Morëm prej tyre një besëlidhje të sigurt dhe të fortë, që të përçonin shpalljen, ta mbanin amanetin dhe që secili prej tyre ta vërtetonte dhe përkrahte tjetrin.

[8] Allahu mori atë besëlidhje prej atyre të dërguarve, që t'i pyesë të dërguarit Ditën e Kiametit për përgjigjen që u dhanë popujt e tyre: kush e pranoi mesazhin dhe kush e mohoi atë. Pastaj Allahu do t'i shpërblejë besimtarët me Xhenet për besimin dhe bindjen e tyre, ndërsa për jobesimtarët ka përgatitur Ditën e Gjykimit një dënim të ashpër në Xhehenem.

[9] O besimtarë, kujtoni mirë mirësinë e Allahut ndaj jush në ditët e betejës së Ahzabit (beteja e Hendekut), kur mbi ju u mblodhën idhujtarët nga jashtë Medinës, hebrenjtë dhe hipokritët nga brenda e rreth saj, dhe ju rrethuan nga çdo anë. Atëherë Allahu dërgoi mbi ta një erë të fuqishme që shkatërroi çadrat e tyre dhe përmbysi enët e tyre, dhe dërgoi engjëj nga qielli që ju nuk i shihnit, duke mbjellë frikë dhe tmerr në zemrat e armiqve tuaj. Allahu ishte i dijshëm dhe vëzhgonte për çdo gjë që bënit, dhe asgjë nuk i fshihej Atij.

إِذْ جَآءُوكُم مِّن فَوْقِكُمْ وَمِنْ أَسْفَلَ مِنكُمْ وَإِذْ زَاغَتِ ٱلْأَبْصَـٰرُ وَبَلَغَتِ ٱلْقُلُوبُ ٱلْحَنَاجِرَ وَتَظُنُّونَ بِٱللَّهِ ٱلظُّنُونَا۠ ﴿١٠﴾

10. Kur ata ju sulmuan nga lart (lindja) dhe nga poshtë jush (perëndimi), dhe kur sytë tuaj u shtangën dhe zemrat u ngjitën në fyt, e ju filluat të mendoni gjëra të ndryshme për Allahun.[10]

هُنَالِكَ ٱبْتُلِىَ ٱلْمُؤْمِنُونَ وَزُلْزِلُوا۟ زِلْزَالًا شَدِيدًا ﴿١١﴾

11. Aty besimtarët u vunë në provë dhe u tronditën me një tronditje të fortë.[11]

وَإِذْ يَقُولُ ٱلْمُنَـٰفِقُونَ وَٱلَّذِينَ فِى قُلُوبِهِم مَّرَضٌ مَّا وَعَدَنَا ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥٓ إِلَّا غُرُورًا ﴿١٢﴾

12. Kur hipokritët dhe ata me zemra të sëmura thoshin: "Allahu dhe i Dërguari i Tij nuk na premtuan veçse mashtrim."[12]

وَإِذْ قَالَت طَّآئِفَةٌ مِّنْهُمْ يَـٰٓأَهْلَ يَثْرِبَ لَا مُقَامَ لَكُمْ فَٱرْجِعُوا۟ ۚ وَيَسْتَـْٔذِنُ فَرِيقٌ مِّنْهُمُ ٱلنَّبِىَّ يَقُولُونَ إِنَّ بُيُوتَنَا عَوْرَةٌ وَمَا هِىَ بِعَوْرَةٍ ۖ إِن يُرِيدُونَ إِلَّا فِرَارًا ﴿١٣﴾

13. Dhe (kujto) kur një grup prej tyre tha: "O banorë të Jethribit (Medinës), nuk ka më vend për ju këtu, prandaj kthehuni!" Ndërsa një pjesë prej tyre i kërkoi leje të Dërguarit, duke thënë: "Shtëpitë

---

[10] Kujtoni kur ata (armiqtë) ju erdhën nga lartësitë e luginës, nga ana e lindjes, dhe nga poshtë jush, nga ana e perëndimit të saj. Atëherë sytë u zgurdulluan nga hutimi dhe tmerri, zemrat ju ngjiteshin në fyt prej frikës së madhe, hipokritët u pushtuan nga dëshpërimi, u përhapën fjalë të shumta e kundërthënëse, dhe ju filluat të dyshoni ndaj Allahut, duke menduar mendime të këqija se Ai nuk do ta ndihmonte fenë e Tij dhe nuk do ta lartësonte Fjalën e Tij.

[11] Në atë situatë të rëndë u vu në provë besimi i besimtarëve dhe u pastrua shpirti i njerëzve, u dallua i sinqerti nga hipokriti. Ata u tronditën me frikë dhe ankth të madh, që të bëhej e qartë besnikëria e tyre dhe të shtohej bindja e tyre në Allahun.

[12] Kur hipokritët dhe ata që kishin dyshim në zemrat e tyre, të dobët në besim, thoshin: "Nuk është veçse gënjeshtër ajo që na ka premtuar Allahu dhe i Dërguari i Tij për ndihmën dhe forcimin; është vetëm fjalë boshe dhe mashtrim, prandaj mos e besoni."

tona janë të pambrojtura.” Por ato nuk ishin të pambrojtura, ata nuk donin tjetër veçse t’ia mbathnin.[13]

وَلَوْ دُخِلَتْ عَلَيْهِم مِّنْ أَقْطَارِهَا ثُمَّ سُئِلُوا۟ ٱلْفِتْنَةَ لَـَٔاتَوْهَا وَمَا تَلَبَّثُوا۟ بِهَآ إِلَّا يَسِيرًا ﴿١٤﴾

14. Sikur t’u kishte depërtuar armiku nga të gjitha anët dhe t’u kërkohej të bëheshin idhujtarë, ata do ta kishin bërë pa hezitim dhe nuk do të qëndronin gjatë.[14]

وَلَقَدْ كَانُوا۟ عَـٰهَدُوا۟ ٱللَّهَ مِن قَبْلُ لَا يُوَلُّونَ ٱلْأَدْبَـٰرَ ۚ وَكَانَ عَهْدُ ٱللَّهِ مَسْـُٔولًا ﴿١٥﴾

15. Ndërkohë që më parë ata kishin dhënë fjalën ndaj Allahut se nuk do të tërhiqeshin. Për fjalën e dhënë Allahut do të jepet llogari.[15]

[13] Dhe kujto, o Muhamed, fjalën e një grupi hipokritësh që u thërrisnin besimtarëve nga Medina: “O banorë të Jethribit (emri i vjetër i Medinës), nuk ka qëndrim për ju këtu në një betejë të humbur, kthehuni në shtëpitë tuaja brenda qytetit.” Ndërkohë një grup tjetër hipokritësh kërkonin leje nga i Dërguari ﷺ për t’u kthyer në shtëpitë e tyre, duke u arsyetuar se ishin të pambrojtura dhe i frikësoheshin grabitjes, por në të vërtetë nuk ishte ashtu. Ata nuk synonin tjetër veçse të iknin nga lufta.

[14] Dhe sikur ushtria e aleatëve (ahzabit) të hynte në Medinë nga anët e saj, e pastaj këta hipokritë të thirreshin për t’u kthyer në idhujtari dhe për t’u larguar nga Islami, do t’i përgjigjeshin menjëherë, pa hezitim. Ata nuk do të vonoheshin në kthimin e tyre drejt idhujtarisë veçse pak kohë.

[15] Dhe vërtet këta hipokritë kishin lidhur më parë një besëlidhje me Allahun, nëpërmjet të Dërguarit të Tij, që nëse do të merrnin pjesë në luftë nuk do të iknin, e nëse do të thirreshin në xhihad nuk do të tërhiqeshin. Por ata e tradhtuan këtë besëlidhje. Allahu do t’i marrë në llogari për këtë, do t’i pyesë për të dhe do t’i ndëshkojë, sepse besëlidhja e bërë me Allahun është përgjegjësi për të cilën njeriu do të pyetet patjetër.

قُل لَّن يَنفَعَكُمُ ٱلۡفِرَارُ إِن فَرَرۡتُم مِّنَ ٱلۡمَوۡتِ أَوِ ٱلۡقَتۡلِ وَإِذٗا لَّا تُمَتَّعُونَ إِلَّا قَلِيلٗا ١٦

16. Thuaju: "Ikja nuk do t'ju bëjë dobi, qoftë nëse ikni prej vdekjes apo prej vrasjes; ju gjithësesi nuk do të kënaqeni veçse pak."[16]

قُلۡ مَن ذَا ٱلَّذِي يَعۡصِمُكُم مِّنَ ٱللَّهِ إِنۡ أَرَادَ بِكُمۡ سُوٓءًا أَوۡ أَرَادَ بِكُمۡ رَحۡمَةٗۚ وَلَا يَجِدُونَ لَهُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ وَلِيّٗا وَلَا نَصِيرٗا ١٧

17. Thuaju: "Kush është ai që mund t'ju mbrojë nga Allahu, nëse Ai do t'ju dojë ndonjë të keqe ose t'ju japë ndonjë mëshirë?" Ata nuk do të gjejnë, përveç Allahut, as mbrojtës as ndihmës.[17]

۞ قَدۡ يَعۡلَمُ ٱللَّهُ ٱلۡمُعَوِّقِينَ مِنكُمۡ وَٱلۡقَآئِلِينَ لِإِخۡوَٰنِهِمۡ هَلُمَّ إِلَيۡنَاۖ وَلَا يَأۡتُونَ ٱلۡبَأۡسَ إِلَّا قَلِيلًا ١٨

18. Allahu i di mirë ata midis jush, që dekurajojnë të tjerët (nga lufta) dhe që u thonë vëllezërve të tyre: "Ejani tek ne!", e ata vetë nuk shkojnë në luftë veçse pak.[18]

---

[16] Thuaju – o i Dërguar – këtyre hipokritëve: "Ikja juaj nga beteja, nga frika e vdekjes apo e vrasjes, nuk do t'ju bëjë dobi, sepse nuk e vonon aspak afatin tuaj të caktuar. Edhe nëse do të ikni, nuk do të përfitoni gjë tjetër në këtë botë, përveç jetës suaj të kufizuar, e cila është shumë e shkurtër në krahasim me jetën e përjetshme të ahiretit."

[17] Thuaju – o i Dërguar – atyre: "Kush është ai që mund t'ju mbrojë prej Allahut ose t'ju shpëtojë nga dënimi i Tij, nëse Ai dëshiron t'ju godasë me ndonjë të keqe, ose dëshiron t'ju japë mëshirë? Vetëm Ai është Dhënësi dhe Ndaluesi, Dëmtuesi dhe Dobiprurësi." Këta hipokritë nuk do të gjejnë, përveç Allahut, as mbrojtës që t'u qëndrojë pranë, as ndihmues që t'i ndihmojë.

[18] Vërtet, Allahu i di mirë ata që e pengojnë të tjerët nga lufta në rrugën e Tij, dhe që u thonë vëllezërve të tyre: "Ejani tek ne dhe braktiseni Muhamedin, mos merrni pjesë në luftë me të, sepse kemi frikë se do të zhdukeni bashkë me të!" Por këta, edhe me gjithë pengesat e tyre, nuk shkojnë në luftë veçse rrallëherë – dhe atë vetëm për sy e faqe, për famë, dhe nga frika e turpit para njerëzve.

أَشِحَّةً عَلَيْكُمْ ۖ فَإِذَا جَآءَ ٱلْخَوْفُ رَأَيْتَهُمْ يَنظُرُونَ إِلَيْكَ تَدُورُ أَعْيُنُهُمْ كَٱلَّذِى
يُغْشَىٰ عَلَيْهِ مِنَ ٱلْمَوْتِ ۖ فَإِذَا ذَهَبَ ٱلْخَوْفُ سَلَقُوكُم بِأَلْسِنَةٍ حِدَادٍ أَشِحَّةً عَلَى
ٱلْخَيْرِ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ لَمْ يُؤْمِنُوا۟ فَأَحْبَطَ ٱللَّهُ أَعْمَٰلَهُمْ ۚ وَكَانَ ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرًا ﴿١٩﴾

19. Ata (hipokritët) janë dorështrënguar ndaj jush. Kur vjen frika (rreziku), i sheh ata të shikojnë tek ti me sy të zgurdulluar, si dikush që është në gjendje agonie. Por, sapo të kalojë frika, ju sulmojnë me gjuhë të mprehta, të etur për plaçkë. Ata nuk kanë besuar, prandaj Allahu ua bëri të pavlefshme veprat e tyre. Dhe kjo është e lehtë për Allahun.[19]

يَحْسَبُونَ ٱلْأَحْزَابَ لَمْ يَذْهَبُوا۟ ۖ وَإِن يَأْتِ ٱلْأَحْزَابُ يَوَدُّوا۟ لَوْ أَنَّهُم بَادُونَ فِى
ٱلْأَعْرَابِ يَسْـَٔلُونَ عَنْ أَنۢبَآئِكُمْ ۖ وَلَوْ كَانُوا۟ فِيكُم مَّا قَٰتَلُوٓا۟ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٢٠﴾

20. Ata mendonin se aleatët (armiqtë) nuk ishin larguar ende. E nëse aleatët do të ktheheshin përsëri, ata do të dëshironin të ishin në mesin e beduinëve, dhe të pyesnin për lajmet tuaja. E sikur të ishin me ju, nuk do të luftonin veçse pak.[20]

[19] Janë koprracë ndaj jush, o besimtarë – koprracë me pasuri, me shpirt, me mund e me dashuri, për shkak të armiqësisë dhe urrejtjes që kanë në zemrat e tyre; duan jetën dhe urrejnë vdekjen. Kur afrohet rreziku i luftës, i sheh të frikësuar për jetën e tyre, sytë e tyre sillen përqark nga tmerri i vdekjes, ashtu si sytë e atij që është duke dhënë shpirt. Por kur mbaron lufta dhe rreziku largohet, ata ju godasin me gjuhë therëse e fjalë të ashpra, dhe kur vjen ndarja e plaçkës tregohen koprracë dhe ziliqarë. Këta nuk e kanë besimin në zemrat e tyre, prandaj Allahu ua humbi shpërblimin e veprave të tyre, dhe kjo për Allahun është shumë e lehtë.

[20] Hipokritët mendonin se aleatët armiqë, që Allahu i mundi me një disfatë të rëndë, nuk ishin larguar ende – kjo nga frika dhe frikacakëria e tyre e madhe. Dhe po të ktheheshin aleatët përsëri në Medinë, ata hipokritë do të dëshironin të ishin larg saj, mes beduinëve në shkretëtirë, duke pyetur vetëm për lajme e duke kërkuar të dinë ç'po ndodh me ju. Edhe sikur të ishin me ju në mesin tuaj, nuk do të luftonin bashkë me ju veçse shumë pak, ngaqë janë jashtë mase frikacakë, të përulur dhe me besim të dobët.

لَّقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ ٱللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُواْ ٱللَّهَ وَٱلْيَوْمَ ٱلْـَٔاخِرَ وَذَكَرَ ٱللَّهَ كَثِيرًا ﴿٢١﴾

21. Vërtet, tek i Dërguari i Allahut ju keni shembullin më të bukur, për këdo që shpreson tek Allahu dhe Dita e Fundit, dhe që e përmend Allahun shumë.[21]

وَلَمَّا رَءَا ٱلْمُؤْمِنُونَ ٱلْأَحْزَابَ قَالُواْ هَـٰذَا مَا وَعَدَنَا ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥ وَصَدَقَ ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥ ۚ وَمَا زَادَهُمْ إِلَّآ إِيمَـٰنًا وَتَسْلِيمًا ﴿٢٢﴾

22. Kur besimtarët i panë aleatët (armiqtë), thanë: "Kjo është ajo që na premtoi Allahu dhe i Dërguari i Tij, dhe Allahu e i Dërguari i Tij e thanë të vërtetën." Kjo veçse ua shtoi atyre besimin dhe nënshtrimin (ndaj Allahut).[22]

[21] Ju, o besimtarë, në fjalët, veprat dhe gjendjet e të Dërguarit të Allahut ﷺ keni një shembull të shkëlqyer për t'u marrë si udhërrëfyes. Prandaj përqafoni dhe ndiqni Sunnetin e tij, sepse vetëm ata që shpresojnë takimin me Allahun dhe Ditën e Fundit, dhe që e përmendin shumë Allahun, duke kërkuar falje e duke e falënderuar në çdo gjendje, janë ata që ndjekin shembullin e tij.

[22] Kur besimtarët panë aleatët armiqë që kishin rrethuar Medinën, ata e kujtuan se koha e premtuar e fitores ishte afruar, prandaj thanë: "Ky është pikërisht premtimi i Allahut dhe i të Dërguarit të Tij, për sprovë, vështirësi dhe më pas ndihmë." Kështu Allahu e realizoi premtimin e Tij dhe i Dërguari i Tij tha vetëm të vërtetën në atë që i përgëzoi. Shikimi i besimtarëve ushtritë e aleatëve nuk u shtoi asgjë tjetër veçse besimin në Allahun, dorëzim ndaj vendimit të Tij dhe nënshtrim ndaj urdhrit të Tij.

مِّنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا۟ مَا عَـٰهَدُوا۟ ٱللَّهَ عَلَيْهِ ۖ فَمِنْهُم مَّن قَضَىٰ نَحْبَهُۥ وَمِنْهُم مَّن يَنتَظِرُ ۖ وَمَا بَدَّلُوا۟ تَبْدِيلًا ﴿٢٣﴾

23. Nga besimtarët ka burra, që e kanë mbajtur besën e dhënë ndaj Allahut. Disa prej tyre e kanë përmbushur atë që kishin premtuar (me rënien dëshmor), kurse të tjerë ende presin. Ata nuk e kanë ndryshuar aspak besën e tyre.[23]

لِّيَجْزِىَ ٱللَّهُ ٱلصَّـٰدِقِينَ بِصِدْقِهِمْ وَيُعَذِّبَ ٱلْمُنَـٰفِقِينَ إِن شَآءَ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٢٤﴾

24. Që Allahu t'i shpërblejë të sinqertët për sinqeritetin e tyre dhe t'i ndëshkojë hipokritët, nëse do, ose t'ua pranojë pendimin. Vërtet, Allahu është Falës i Madh, Mëshirëplotë.[24]

وَرَدَّ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ بِغَيْظِهِمْ لَمْ يَنَالُوا۟ خَيْرًا ۚ وَكَفَى ٱللَّهُ ٱلْمُؤْمِنِينَ ٱلْقِتَالَ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ قَوِيًّا عَزِيزًا ﴿٢٥﴾

25. Allahu i zmbrapsi mohuesit (ushtritë e aleatëve) të zemëruar, pa arritur asnjë të mirë. Allahu i mjaftoi besimtarët nga lufta. Allahu është i Fortë dhe i Fuqishëm.[25]

---

[23] Nga besimtarët ka burra që e kanë përmbushur besën e tyre ndaj Allahut të Lartësuar, duruan në varfëri, vështirësi dhe në çaste lufte. Disa prej tyre e realizuan plotësisht zotimin e tyre – duke rënë dëshmorë në rrugën e Allahut ose duke vdekur me sinqeritet e besnikëri – ndërsa të tjerë ende presin njërën prej dy të mirave: fitoren ose dëshminë. Ata nuk e ndryshuan, nuk e thyen dhe nuk e tradhtuan besën e dhënë Allahut, ndryshe nga hipokritët.

[24] Që Allahu t'i shpërblejë njerëzit e së vërtetës për shkak të sinqeritetit dhe qëndrueshmërisë së tyre – dhe ata janë besimtarët – dhe t'i ndëshkojë hipokritët, nëse do që t'i dënojë, duke mos i bërë të suksesshëm për pendim të sinqertë para vdekjes, e kështu të vdesin në mosbesim dhe të meritojnë zjarrin. Ose, nëse do, t'i pranojë ata duke i udhëzuar drejt pendimit dhe kthimit tek Ai. Vërtet Allahu është Falës i mëkateve të atyre që i kanë bërë padrejtësi vetes së tyre kur pendohen, dhe është i Mëshirshëm ndaj tyre, pasi u dha suksesin e pendimit të sinqertë.

[25] Allahu i zmbrapsi aleancat e mohimit dhe idhujtarisë larg Medinës, të zhgënjyer, të humbur e plot mllef, pa arritur ndonjë të mirë as në këtë botë, as në tjetrën. Ndërsa

وَأَنزَلَ ٱلَّذِينَ ظَـٰهَرُوهُم مِّنْ أَهْلِ ٱلْكِتَـٰبِ مِن صَيَاصِيهِمْ وَقَذَفَ فِى قُلُوبِهِمُ ٱلرُّعْبَ فَرِيقًا تَقْتُلُونَ وَتَأْسِرُونَ فَرِيقًا ﴿٢٦﴾

26. Allahu i nxori nga fortesat e tyre ata prej ithtarëve të Librit, që ndihmuan (aleatët), dhe hodhi frikë në zemrat e tyre. Një grup prej tyre i vratë, e një grup i morët rob.[26]

وَأَوْرَثَكُمْ أَرْضَهُمْ وَدِيَـٰرَهُمْ وَأَمْوَٰلَهُمْ وَأَرْضًا لَّمْ تَطَـُٔوهَا ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرًا ﴿٢٧﴾

27. Dhe ju dha në trashëgim tokën e tyre, shtëpitë e tyre, pasurinë e tyre dhe një tokë tjetër që nuk e kishit shkelur më parë. Allahu është i Fuqishëm mbi çdo gjë.[27]

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِىُّ قُل لِّأَزْوَٰجِكَ إِن كُنتُنَّ تُرِدْنَ ٱلْحَيَوٰةَ ٱلدُّنْيَا وَزِينَتَهَا فَتَعَالَيْنَ أُمَتِّعْكُنَّ وَأُسَرِّحْكُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا ﴿٢٨﴾

28. O i Dërguar! Thuaju grave të tua: "Nëse dëshironi jetën e kësaj bote dhe stolitë e saj, ejani që t'ju jap dhurata dhe t'ju lëshoj me një lëshim të hijshëm."[28]

---

besimtarëve, Allahu i mjaftoi (ruajti) nga lufta, duke i ndihmuar me shkaqe dhe mjete që ua dha prej fuqisë së Tij. Dhe Allahu është i Fuqishëm, që askush nuk mund ta mposhtë, i Lartësuar dhe i Pathyeshëm në Mbretërinë dhe Pushtetin e Tij.

[26] Dhe Allahu i zbriti nga kështjellat e tyre hebrenjtë e Benu Kurejdhas, për shkak se ndihmuan aleatët në luftën kundër muslimanëve, dhe hodhi frikë në zemrat e tyre, kështu që u thyen: një pjesë prej tyre i vratë, ndërsa një pjesë tjetër i zutë robër.

[27] Dhe Allahu jua dha juve – o besimtarë – tokat e tyre, banesat e tyre dhe pasuritë e tyre të tundshme si stolitë, armët dhe bagëtitë, si dhe të patundshmet si arat, shtëpitë dhe kështjellat e fortifikuara. Dhe ju trashëgoi tokën e Hajberit, që më parë nuk kishit mundësi ta shkelni për shkak të mbrojtjes së saj dhe forcës së banorëve të saj. Allahu është i Fuqishëm mbi çdo gjë, asgjë nuk e dobëson Atë.

[28] O i Dërguar, thuaju grave të tua që u mblodhën rreth teje duke kërkuar shtim në shpenzime: Nëse dëshironi jetën e kësaj bote dhe zbukurimet e saj, ejani, unë do t'ju jap diçka nga të mirat e saj dhe do t'ju lëshoj me mirësi, pa dëm dhe pa ofendim.

وَإِن كُنتُنَّ تُرِدْنَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَٱلدَّارَ ٱلْـَٔاخِرَةَ فَإِنَّ ٱللَّهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَـٰتِ مِنكُنَّ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾

29. Por nëse dëshironi Allahun, të Dërguarin e Tij dhe botën tjetër, atëherë Allahu ka përgatitur për ato prej jush që bëjnë vepra të mira, një shpërblim të madh.[29]

يَـٰنِسَآءَ ٱلنَّبِىِّ مَن يَأْتِ مِنكُنَّ بِفَـٰحِشَةٍ مُّبَيِّنَةٍ يُضَـٰعَفْ لَهَا ٱلْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ ۚ وَكَانَ ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرًا ﴿٣٠﴾

30. O gratë e të Dërguarit! Kushdo prej jush që kryen një të keqe të hapur, asaj do t'i dyfishohet dënimi; dhe kjo është e lehtë për Allahun.[30]

[29] Por nëse dëshironi kënaqësinë e Allahut dhe të Dërguarit të Tij, dhe atë që Allahu u ka përgatitur në botën tjetër, atëherë duroni dhe bindjuni Allahut dhe të Dërguarit të Tij. Vërtet Allahu ka përgatitur për ato prej jush, që bëjnë mirë një shpërblim të madh. {Dhe ato zgjodhën Allahun, të Dërguarin e Tij dhe atë që Allahu u ka përgatitur në botën tjetër}.

[30] O gratë e të Dërguarit, kushdo prej jush që bën një mëkat të dukshëm, asaj do t'i dyfishohet dënimi. Dhe përderisa vendi dhe nderi juaj është i lartë, ishte e përshtatshme që Allahu ta bëjë ndëshkimin për gjynahun tuaj më të rëndë, si mbrojtje për pozitën tuaj dhe për nderin e të Dërguarit të Allahut ﷺ. Ky ndëshkim për Allahun është i lehtë.

* وَمَن يَقْنُتْ مِنكُنَّ لِلَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَتَعْمَلْ صَٰلِحًا نُّؤْتِهَآ أَجْرَهَا مَرَّتَيْنِ وَأَعْتَدْنَا لَهَا رِزْقًا كَرِيمًا ﴿٣١﴾

31.* Dhe kushdo prej jush, që i përkushtohet Allahut dhe të Dërguarit të Tij dhe bën vepra të mira, asaj do t'ia japim shpërblimin e saj dyfish dhe i kemi përgatitur një furnizim të madh fisnik.[31]

يَٰنِسَآءَ ٱلنَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِّنَ ٱلنِّسَآءِ ۚ إِنِ ٱتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِٱلْقَوْلِ فَيَطْمَعَ ٱلَّذِى فِى قَلْبِهِۦ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَّعْرُوفًا ﴿٣٢﴾

32. O gratë e të Dërguarit! Ju nuk jeni si asnjë grua tjetër. Nëse keni frikë Allahun, mos u tregoni të buta në të folur (me ëmbëlsi), që të mos lakmojë ai që ka sëmundje në zemër; por flisni drejt dhe në mënyrë të ndershme (me seriozitet).[32]

وَقَرْنَ فِى بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ ٱلْجَٰهِلِيَّةِ ٱلْأُولَىٰ ۖ وَأَقِمْنَ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتِينَ ٱلزَّكَوٰةَ وَأَطِعْنَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥٓ ۚ إِنَّمَا يُرِيدُ ٱللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنكُمُ ٱلرِّجْسَ أَهْلَ ٱلْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا ﴿٣٣﴾

33. Qëndroni në shtëpitë tuaja dhe mos i zbuloni stolitë tuaja, siç bëhej në kohën e injorancës së parë (para Islamit); falni namazin, jepni zekatin dhe bindjuni Allahut dhe të Dërguarit të Tij! Allahu

---

[31] **(*Xhuzi 22)** Dhe kushdo prej jush, o gratë e të Dërguarit, që i bindet Allahut dhe të Dërguarit të Tij, dhe vepron sipas asaj që Allahu ka urdhëruar, Ne do t'ia japim shpërblimin e saj të mirë dyfish më shumë se shpërblimi i grave të tjera, dhe i kemi përgatitur asaj një furnizim të ndershëm dhe të madh — që është Xheneti.

[32] O gratë e të Dërguarit – Muhammedit ﷺ – ju nuk jeni të barabarta në vlerë dhe pozitë me gratë e tjera; nëse i bindeni Allahut dhe largoheni nga mëkatet e Tij, atëherë mos u flisni të huajve me një zë të butë e të ëmbël që ngjall dëshirë tek ai që ka në zemër prirje për mëkat e epsh të ndaluar. Ky është një mësim dhe rregull që u përket të gjitha grave besimtare që besojnë në Allahun dhe Ditën e Fundit. Flisni gjithmonë me seriozitet, fjalë të drejtë e të pastër, larg të dyshimtave dhe ndalesave të Sheriatit.

dëshiron vetëm të largojë nga ju papastërtinë - o anëtarë të familjes së Profetit - dhe t'ju pastrojë plotësisht.[33]

وَٱذْكُرْنَ مَا يُتْلَىٰ فِي بُيُوتِكُنَّ مِنْ ءَايَٰتِ ٱللَّهِ وَٱلْحِكْمَةِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ لَطِيفًا خَبِيرًا ﴿٣٤﴾

34. Dhe kujtoni vazhdimisht atë që lexohet në shtëpitë tuaja nga ajetet e Allahut dhe nga urtësia (suneti). Vërtet, Allahu është i Butë, i Gjithëditur.[34]

إِنَّ ٱلْمُسْلِمِينَ وَٱلْمُسْلِمَٰتِ وَٱلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتِ وَٱلْقَٰنِتِينَ وَٱلْقَٰنِتَٰتِ وَٱلصَّٰدِقِينَ وَٱلصَّٰدِقَٰتِ وَٱلصَّٰبِرِينَ وَٱلصَّٰبِرَٰتِ وَٱلْخَٰشِعِينَ وَٱلْخَٰشِعَٰتِ وَٱلْمُتَصَدِّقِينَ وَٱلْمُتَصَدِّقَٰتِ وَٱلصَّآئِمِينَ وَٱلصَّآئِمَٰتِ وَٱلْحَٰفِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَٱلْحَٰفِظَٰتِ وَٱلذَّٰكِرِينَ ٱللَّهَ كَثِيرًا وَٱلذَّٰكِرَٰتِ أَعَدَّ ٱللَّهُ لَهُم مَّغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٣٥﴾

35. Me të vërtetë, muslimanët dhe muslimanet, besimtarët dhe besimtaret, të përkushtuarit dhe të përkushtuarat, të sinqertët dhe të sinqertat, të durueshmit dhe të durueshmet, ata që janë të

---

[33] Qëndroni në shtëpitë tuaja dhe mos dilni prej tyre veçse për nevojë të domosdoshme, dhe mos e shfaqni bukurinë dhe stolitë tuaja ashtu siç bënin gratë e kohës së injorancës së parë, para Islamit. Ky është një mësim dhe udhëzim për të gjitha gratë besimtare në çdo kohë. Dhe kryeni – o gra të Profetit – namazin në kohën e tij të plotë, jepni zekatin ashtu siç e ka urdhëruar Allahu, dhe bindjuni Allahut dhe të Dërguarit të Tij në çdo urdhër e ndalesë. Allahu ju ka urdhëruar me këto gjëra për t'ju pastruar, për t'ju mbrojtur nga e keqja dhe për t'ju ngritur në gradë. O familja e Profetit – ku përfshihen bashkëshortet dhe pasardhësit e tij ﷺ – Allahu dëshiron t'ju pastrojë shpirtrat dhe zemrat me një pastrim të plotë e të përsosur.

[34] Dhe kujtoni atë që lexohet në shtëpitë tuaja nga Kurani dhe hadithet e të Dërguarit ﷺ, mendoni mbi to, punoni sipas tyre dhe jepini vlerën e merituar. Vërtet, kjo është një prej mirësive më të mëdha që Allahu jua ka dhuruar juve, që t'ju bëjë bashkëshorte të Profetit dhe shtëpitë tuaja të jenë vend shpalljeje e udhëzimi. Me të vërtetë, Allahu është i Butë dhe i Mirë ndaj jush, sepse ju zgjodhi për këtë nder të madh, dhe është i Dijshëm për gjendjen tuaj, i Vetëdijshëm se jeni të përshtatshme për këtë pozitë të lartë.

përulur (ndaj Allahut) dhe ato që janë të përulura, ata që japin lëmoshë dhe ato që japin lëmoshë, ata që agjërojnë dhe ato që agjërojnë, ata që ruajnë nderin e tyre dhe ato që ruajnë nderin e tyre, ata që e përmendin Allahun shumë dhe ato që e përmendin Alahun shumë, Allahu ka përgatitur për të gjithë ata falje dhe shpërblim të madh.[35]

-422-

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥٓ أَمْرًا أَن يَكُونَ لَهُمُ ٱلْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ ۗ وَمَن يَعْصِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَٰلًا مُّبِينًا ﴿٣٦﴾

36. Nuk i takon asnjë besimtari e asnjë besimtareje që, kur Allahu dhe i Dërguari i Tij vendosin për diçka, ata të kenë ende zgjedhje në çështjen e tyre. Kush e kundërshton Allahun dhe të Dërguarin e Tij, ka devijuar haptazi.[36]

[35] Vërtet, ata që i janë dorëzuar urdhrave të Allahut – burrat dhe gratë, dhe ata që besojnë me bindje – burrat dhe gratë, ata që i binden Allahut dhe të Dërguarit të Tij – burrat dhe gratë, ata që janë të sinqertë në fjalët e tyre – burrat dhe gratë, ata që durojnë përballë dëshirave, në bindje dhe në vështirësi – burrat dhe gratë, ata që i frikësohen Allahut – burrat dhe gratë, ata që japin lëmoshë nga detyrimi dhe vullnetarisht – burrat dhe gratë, ata që agjërojnë në farz dhe në vullnetar – burrat dhe gratë, ata që ruajnë nderin e tyre nga imoraliteti dhe nga çdo gjë që çon drejt tij – burrat dhe gratë, dhe ata që e përmendin shumë Allahun me zemër dhe me gjuhë – burrat dhe gratë: Allahu u ka përgatitur këtyre njerëzve faljen e mëkateve të tyre dhe një shpërblim madhështor – Xhenetin.

[36] Nuk i takon asnjë besimtari e asnjë besimtareje, që kur Allahu dhe i Dërguari i Tij vendosin një gjykim për ta, ata të zgjedhin diçka tjetër përkundër asaj që është caktuar. E kush e kundërshton Allahun dhe të Dërguarin e Tij, ai është larguar nga rruga e drejtë me një largim të qartë.

وَإِذْ تَقُولُ لِلَّذِىٓ أَنْعَمَ ٱللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْعَمْتَ عَلَيْهِ أَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَٱتَّقِ ٱللَّهَ وَتُخْفِى فِى نَفْسِكَ مَا ٱللَّهُ مُبْدِيهِ وَتَخْشَى ٱلنَّاسَ وَٱللَّهُ أَحَقُّ أَن تَخْشَىٰهُ ۖ فَلَمَّا قَضَىٰ زَيْدٌ مِّنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَـٰكَهَا لِكَىْ لَا يَكُونَ عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ فِىٓ أَزْوَٰجِ أَدْعِيَآئِهِمْ إِذَا قَضَوْا۟ مِنْهُنَّ وَطَرًا ۚ وَكَانَ أَمْرُ ٱللَّهِ مَفْعُولًا ﴿٣٧﴾

37. Dhe (kujto) kur ti i the atij, mbi të cilin Allahu pati dhënë mirësi dhe ti pate bërë mirësi: "Mbaje gruan tënde dhe ki frikë Allahun!" E ti fshehje në veten tënde atë që Allahu do ta bënte të dukshme, dhe kishe frikë nga njerëzit, ndërsa më e drejtë është që të kesh frikë nga Allahu. E kur Zejdi e mbaroi lidhjen me të, Ne ta dhamë ty për bashkëshorte, që të mos ketë pengesë për besimtarët në martesën me gratë e të birësuarve, kur ata e kanë mbaruar lidhjen me to. Urdhri i Allahut është plotësisht i detyrueshëm.[37]

مَّا كَانَ عَلَى ٱلنَّبِىِّ مِنْ حَرَجٍ فِيمَا فَرَضَ ٱللَّهُ لَهُۥ ۖ سُنَّةَ ٱللَّهِ فِى ٱلَّذِينَ خَلَوْا۟ مِن قَبْلُ ۚ وَكَانَ أَمْرُ ٱللَّهِ قَدَرًا مَّقْدُورًا ﴿٣٨﴾

38. Nuk ka asnjë faj për të Dërguarin, në atë që Allahu ia ka bërë të lejuar atij. Ky ka qenë ligji i Allahut edhe tek ata (profetë) që kanë

[37] Dhe kujto, o i Dërguar, kur i the atij që Allahu e kishte nderuar me Islam – dhe ti e kishe nderuar me lirinë e tij, pra Zejd bin Harithen – "Mbaje gruan tënde, Zejnebe bint Xhahsh, dhe mos e lësho!", dhe frikësoju Allahut, o Zejd! Por ti, o Muhamed, e fshihje në zemrën tënde atë që Allahu ta kishte shpallur për martesën tënde me të, pasi ajo të ndahej prej Zejdit, dhe kishe frikë nga njerëzit (fjalët e tyre), ndërsa Allahu ka më shumë të drejtë që të kesh frikë prej Tij. E kur Zejdi e përmbushi lidhjen me të dhe e lëshoi, dhe ajo mbaroi periudhën e saj të pritjes pas divorcit (iddeh), Ne ta dhamë ty për grua, që kjo të bëhej shembull për myslimanët dhe të shuhej zakoni i gabuar i injorancës para-Islamike, që ndalonte martesën me të divorcuarat e të birësuarve. Kështu, besimtarët të mos kenë më pengesë për t'u martuar me gratë e të birësuarve të tyre, kur ata i kanë lëshuar. Vendimi i Allahut është gjithmonë i kryer. - Zakoni i birësimit, që ishte në kohën e injorancës para Islamit, u shfuqizua me fjalën e Allahut të Lartësuar: **"Thirrini të birësuarit me emrat e etërve të tyre." (El Ahzab, 5)**.

qenë më parë - urdhri i Allahut është vendim i detyrueshëm të zbatohet -[38]

ٱلَّذِينَ يُبَلِّغُونَ رِسَٰلَٰتِ ٱللَّهِ وَيَخْشَوْنَهُۥ وَلَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا ٱللَّهَ ۗ وَكَفَىٰ بِٱللَّهِ حَسِيبًا ﴿٣٩﴾

39. të cilët përcillnin mesazhet e Allahut, i frikësoheshin vetëm Atij dhe nuk kishin frikë nga askush tjetër përveç Allahut. Allahu është i mjaftueshëm si Llogaritës.[39]

مَّا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَآ أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَٰكِن رَّسُولَ ٱللَّهِ وَخَاتَمَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ ۗ وَكَانَ ٱللَّهُ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمًا ﴿٤٠﴾

40. Muhamedi nuk është babai i asnjërit prej burrave tuaj, por është i Dërguari i Allahut dhe vula e profetëve. Allahu është i Dijshëm për çdo gjë.[40]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱذْكُرُوا۟ ٱللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا ﴿٤١﴾

41. O besimtarë! Përkujtoni Allahun shpesh[41]

[38] Nuk kishte ndonjë faj apo barrë mbi Pejgamberin Muhamed ﷺ në atë që Allahu ia bëri të lejuar, pra martesën me gruan e atij që e kishte birësuar pasi ai e kishte lëshuar, ashtu siç ia kishte lejuar edhe pejgamberëve para tij. Ky është ligji i Allahut që ka qenë gjithmonë për të dërguarit që kaluan më parë. Dhe vendimi i Allahut është gjithmonë i caktuar dhe i pashmangshëm në zbatim.

[39] Të dërguarit e mëparshëm përcillnin mesazhet e Allahut te njerëzit, dhe kishin frikë vetëm Allahun dhe nuk frikësoheshin nga askush tjetër përveç Tij. Dhe mjafton që Allahu të jetë Llogaritës i robërve të Tij për të gjitha veprat e tyre dhe Mbikëqyrës mbi ta.

[40] Muhamedi ﷺ nuk ka qenë baba i asnjë burri prej jush, por ai është i Dërguari i Allahut dhe vula e profetëve, ndaj nuk ka profet pas tij deri në Ditën e Kiametit. Allahu është i Dijshëm për çdo gjë nga veprat tuaja, nuk i fshihet Atij asgjë.

[41] O ju që keni besuar Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe që veproni sipas ligjit të Tij, kujtoni Allahun me zemrat, gjuhët dhe gjymtyrët tuaja me përmendje të shumtë, të shpeshtë e të vazhdueshme.

وَسَبِّحُوهُ بُكۡرَةٗ وَأَصِيلًا ٤٢

42. dhe madhërojeni Atë në mëngjes e në mbrëmje.[42]

هُوَ ٱلَّذِي يُصَلِّي عَلَيۡكُمۡ وَمَلَٰٓئِكَتُهُۥ لِيُخۡرِجَكُم مِّنَ ٱلظُّلُمَٰتِ إِلَى ٱلنُّورِۚ وَكَانَ بِٱلۡمُؤۡمِنِينَ رَحِيمٗا ٤٣

43. Është Ai që derdh bekimet e Tij mbi ju - dhe engjëjt e Tij luten për ju - për t'ju nxjerrë nga errësirat në dritë. Ai është gjithmonë i Mëshirshëm me besimtarët.[43]

تَحِيَّتُهُمۡ يَوۡمَ يَلۡقَوۡنَهُۥ سَلَٰمٞۚ وَأَعَدَّ لَهُمۡ أَجۡرٗا كَرِيمٗا ٤٤

44. Përshëndetja e tyre ditën kur do të takohen me Të do të jetë: "Paqe!" Dhe Ai u ka përgatitur atyre një shpërblim të madh.[44]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ إِنَّآ أَرۡسَلۡنَٰكَ شَٰهِدٗا وَمُبَشِّرٗا وَنَذِيرٗا ٤٥

45. O i Dërguar! Ne të kemi dërguar ty dëshmitar, përcjellës të lajmit të mirë dhe paralajmërues;[45]

---

[42] Mbushni kohën tuaj me përkujtimin e Allahut mëngjes e mbrëmje, pas namazeve të obliguara dhe në rastet e ndryshme, sepse ky është adhurim i ligjësuar që të çon drejt dashurisë së Allahut, e mbron gjuhën nga mëkatet dhe ndihmon në çdo të mirë.

[43] Është Ai që ju mëshiron dhe ju lavdëron, dhe engjëjt e Tij luten për ju; që t'ju nxjerrë nga errësirat e injorancës dhe humbjes në dritën e Islamit. Ai është gjithmonë i Mëshirshëm me besimtarët, në dynja dhe në ahiret, nuk i dënon përderisa ata janë të bindur dhe të sinqertë ndaj Tij.

[44] Përshëndetja e këtyre besimtarëve nga Allahu në xhenet, ditën kur do ta takojnë Atë, do të jetë **"Paqe"** Selam – siguri dhe shpëtim prej dënimit të Allahut. Ai ua ka përgatitur atyre një shpërblim të mrekullueshëm, që është **Xheneti**.

[45] O i Dërguar, Ne të kemi dërguar ty dëshmitar ndaj popullit tënd duke ua përcjellë mesazhin, përgëzues të besimtarëve me mëshirë e xhenet, dhe paralajmërues të mëkatarëve e përgënjeshtruesve me zjarrin e Xhehenemit.

وَدَاعِيًا إِلَى ٱللَّهِ بِإِذْنِهِۦ وَسِرَاجًا مُّنِيرًا ﴿٤٦﴾

46. thirrës tek Allahu, me urdhrin e Tij, dhe pishtar ndriçues.[46]

وَبَشِّرِ ٱلْمُؤْمِنِينَ بِأَنَّ لَهُم مِّنَ ٱللَّهِ فَضْلًا كَبِيرًا ﴿٤٧﴾

47. Jepu lajmin e gëzueshëm besimtarëve se për ta ka nga Allahu një dhunti të madhe![47]

وَلَا تُطِعِ ٱلْكَـٰفِرِينَ وَٱلْمُنَـٰفِقِينَ وَدَعْ أَذَىٰهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى ٱللَّهِ ۚ وَكَفَىٰ بِٱللَّهِ وَكِيلًا ﴿٤٨﴾

48. Mos ju bind mohuesve dhe hipokritëve, mos u shqetëso nga fyerjet e tyre, por mbështetu tek Allahu; mjafton Allahu për Mbrojtës.[48]

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِذَا نَكَحْتُمُ ٱلْمُؤْمِنَـٰتِ ثُمَّ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِن قَبْلِ أَن تَمَسُّوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُّونَهَا ۖ فَمَتِّعُوهُنَّ وَسَرِّحُوهُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا ﴿٤٩﴾

49. O besimtarë! Nëse martoheni me besimtaret, pastaj i divorconi ato pa i prekur, nuk keni të drejtë asnjë kohë pritjeje (iddet) nga ato, por dhurojuni diçka të kënaqshme dhe lërini të lira me një lirim të hijshëm.[49]

---

[46] Të kemi dërguar thirrës në adhurimin vetëm të Allahut, me urdhrin e Tij, dhe si një pishtar ndriçues për këdo që ndriçohet me ty; thirrja jote është e qartë dhe e dukshme, si dielli në shkëlqimin dhe ndriçimin e tij, që nuk e mohon veçse kush është kokëfortë.

[47] Dhe jepu lajmin e gëzueshëm besimtarëve, o i Dërguar, se për ta ka një shpërblim të madh nga Allahu, e që janë kopshtet e Xhenetit.

[48] Mos ju bind – o i Dërguar – fjalëve të ndonjë jobesimtari apo hipokriti, dhe lëri ata me dëmet e tyre, e mos lejo që kjo të të pengojë në përcjelljen e mesazhit. Mbështetu dhe ki besim te Allahu në të gjitha çështjet e tua, sepse Ai të mjafton për gjithçka që të shqetëson nga punët e kësaj bote dhe të botës tjetër.

[49] O ju që besoni Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe veproni sipas ligjit të Tij! Nëse lidhni kontratë martese me gra besimtare, por nuk keni hyrë me to, e pastaj i ndani para se të bashkoheni, atëherë nuk keni mbi to detyrim për iddet (pritjen) që të numërohet mbi to. Por jepuni atyre nga pasuria juaj një dhuratë kompensuese, sipas mundësisë, për t'ua qetësuar zemrat, dhe lërini të shkojnë me një ndarje të bukur, pa dëm dhe pa ofendim.

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ إِنَّآ أَحۡلَلۡنَا لَكَ أَزۡوَٰجَكَ ٱلَّـٰتِيٓ ءَاتَيۡتَ أُجُورَهُنَّ وَمَا مَلَكَتۡ يَمِينُكَ
مِمَّآ أَفَآءَ ٱللَّهُ عَلَيۡكَ وَبَنَاتِ عَمِّكَ وَبَنَاتِ عَمَّـٰتِكَ وَبَنَاتِ خَالِكَ وَبَنَاتِ
خَـٰلَـٰتِكَ ٱلَّـٰتِي هَاجَرۡنَ مَعَكَ وَٱمۡرَأَةً مُّؤۡمِنَةً إِن وَهَبَتۡ نَفۡسَهَا لِلنَّبِيِّ إِنۡ أَرَادَ
ٱلنَّبِيُّ أَن يَسۡتَنكِحَهَا خَالِصَةً لَّكَ مِن دُونِ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ ۖ قَدۡ عَلِمۡنَا مَا فَرَضۡنَا عَلَيۡهِمۡ
فِيٓ أَزۡوَٰجِهِمۡ وَمَا مَلَكَتۡ أَيۡمَـٰنُهُمۡ لِكَيۡلَا يَكُونَ عَلَيۡكَ حَرَجٞ ۗ وَكَانَ ٱللَّهُ غَفُورٗا
رَّحِيمٗا ﴿٥٠﴾ ٭

50. O i Dërguar! Ne t'i kemi lejuar ty (për martesë) ato gra, të cilave u ke dhënë dhuratën e tyre të martesës (mehrin), ato robëresha që janë në pronësinë tënde, prej atyre që të ka dhënë Allahu (si pre lufte); bijat e xhaxhallarëve të tu, bijat e hallave të tua, bijat e dajallarëve të tu, bijat e tezeve të tua – që kanë emigruar bashkë me ty; si dhe çdo grua besimtare që ia dhuron veten Profetit, nëse Profeti dëshiron ta marrë për grua – por kjo (e fundit) është vetëm për ty, dhe jo për besimtarët e tjerë. Ne e dimë çfarë u kemi bërë obligim atyre në lidhje me gratë e tyre dhe me ato që i kanë në pronësinë e tyre, që të mos ketë ngushtim për ty. Allahu është Falës, Mëshirëplotë.[50]

[50] O i Dërguar, Ne t'i kemi bërë të lejuara ty gratë, të cilave u ke dhënë mehrin e tyre, dhe çfarë posedon dora jote nga robëreshat që Allahu të ka dhënë prej mirësisë së Tij. Të kemi bërë të lejuara për martesë edhe bijat e xhaxhallarëve të tu, bijat e tezeve të tua, bijat e dajallarëve të tu dhe bijat e hallave të tua që kanë emigruar me ty. Gjithashtu, të kemi bërë të lejuar edhe atë grua besimtare që ta ka falur veten ty pa mehr, nëse ti dëshiron ta marrësh për grua – kjo është një leje e veçantë vetëm për ty, e jo për besimtarët e tjerë.
Ne e dimë çfarë u kemi bërë detyrim besimtarëve lidhur me gratë e tyre dhe me robëreshat e tyre: që të mos martohen veçse me katër gra dhe çfarë të duan nga robëreshat, si dhe kushtin e ëaliut (kujdestarit), mehrin dhe dëshmitarët. Por ty të kemi dhënë një lehtësi dhe zgjerim në atë që nuk është dhënë për të tjerët, në mënyrë që të mos ngushtohet gjoksi yt për ato që Ne i kemi bërë të lejuara për ty nga këto lloje. Dhe Allahu është Falës i madh për gabimet e robërve të Tij, Mëshirues duke u dhënë atyre lehtësim dhe begati.

تُرۡجِي مَن تَشَآءُ مِنۡهُنَّ وَتُـٔۡوِيٓ إِلَيۡكَ مَن تَشَآءُۖ وَمَنِ ٱبۡتَغَيۡتَ مِمَّنۡ عَزَلۡتَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيۡكَۚ ذَٰلِكَ أَدۡنَىٰٓ أَن تَقَرَّ أَعۡيُنُهُنَّ وَلَا يَحۡزَنَّ وَيَرۡضَيۡنَ بِمَآ ءَاتَيۡتَهُنَّ كُلُّهُنَّۚ وَٱللَّهُ يَعۡلَمُ مَا فِي قُلُوبِكُمۡۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَلِيمًا حَلِيمًا ٥١

51. Ti (o Muhamed) mund të largosh kë të duash prej tyre (grave), dhe të afrosh pranë vetes kë të duash; dhe nuk ka gjynah për ty, nëse kërkon ndonjërën nga ato që e kishe larguar. Kjo është më afër që ato të gëzohen, të mos pikëllohen dhe të jenë të kënaqura me atë që ti u jep të gjithave. Allahu e di çfarë është në zemrat tuaja. Allahu është i Gjithëdijshëm, i Butë.[51]

لَّا يَحِلُّ لَكَ ٱلنِّسَآءُ مِنۢ بَعۡدُ وَلَآ أَن تَبَدَّلَ بِهِنَّ مِنۡ أَزۡوَٰجٖ وَلَوۡ أَعۡجَبَكَ حُسۡنُهُنَّ إِلَّا مَا مَلَكَتۡ يَمِينُكَۗ وَكَانَ ٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ رَّقِيبٗا ٥٢

52. Pas kësaj, nuk të lejohet të marrësh gra të tjera, as t'i zëvendësosh ato që ke me të tjera, edhe nëse të mahnit bukuria e tyre - përveç atyre që janë në pronësinë tënde. Allahu është Mbikëqyrës mbi çdo gjë.[52]

[51] Ti (o i Dërguar) ke të drejtë të shtysh në radhë kë të duash nga gratë e tua për natën e qëndrimit, dhe të afrosh pranë vetes cilën të duash prej tyre; dhe për atë që e kishe shtyrë dhe pastaj dëshiron ta afrosh, nuk ka gjynah mbi ty. Ky lehtësim është më afër që ato të gëzohen, të mos mërziten dhe të jenë të gjitha të kënaqura me atë që u ke ndarë. Allahu e di çfarë fshehin zemrat e burrave nga prirja e tyre ndaj disa grave më shumë se të tjerat. Allahu është i Dijshëm për atë që gjendet në zemra, dhe është i Butë, nuk nxiton të ndëshkojë ata që kundërshtojnë.

[52] Që tani e tutje, nuk të lejohet, o i Dërguar, të marrësh gra të tjera përveç atyre që tashmë janë nën kurorën tënde dhe atyre që Ne t'i kemi lejuar (siç u përmendën në ajetin paraardhës [33:50]). Po ashtu, nuk të lejohet që të divorcosh ndonjërën prej tyre për të marrë një tjetër në vend të saj, edhe nëse të tërheq bukuria e saj. Megjithatë, nëse dëshiron të shtosh mbi gratë që ke pa i larguar ato, kjo nuk është gjynah për ty. Sa për ato që i ke në pronësinë tënde (robëreshat), prej tyre të është e lejuar cila të duash. Allahu është Mbikëqyrës mbi çdo gjë, nuk shpëton asgjë nga dituria e Tij.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَدۡخُلُواْ بُيُوتَ ٱلنَّبِيِّ إِلَّآ أَن يُؤۡذَنَ لَكُمۡ إِلَىٰ طَعَامٍ غَيۡرَ نَٰظِرِينَ إِنَىٰهُ وَلَٰكِنۡ إِذَا دُعِيتُمۡ فَٱدۡخُلُواْ فَإِذَا طَعِمۡتُمۡ فَٱنتَشِرُواْ وَلَا مُسۡتَـٔۡنِسِينَ لِحَدِيثٍۚ إِنَّ ذَٰلِكُمۡ كَانَ يُؤۡذِي ٱلنَّبِيَّ فَيَسۡتَحۡيِۦ مِنكُمۡۖ وَٱللَّهُ لَا يَسۡتَحۡيِۦ مِنَ ٱلۡحَقِّۚ وَإِذَا سَأَلۡتُمُوهُنَّ مَتَٰعٗا فَسۡـَٔلُوهُنَّ مِن وَرَآءِ حِجَابٖۚ ذَٰلِكُمۡ أَطۡهَرُ لِقُلُوبِكُمۡ وَقُلُوبِهِنَّۚ وَمَا كَانَ لَكُمۡ أَن تُؤۡذُواْ رَسُولَ ٱللَّهِ وَلَآ أَن تَنكِحُوٓاْ أَزۡوَٰجَهُۥ مِنۢ بَعۡدِهِۦٓ أَبَدًاۚ إِنَّ ذَٰلِكُمۡ كَانَ عِندَ ٱللَّهِ عَظِيمًا ٥٣

53. O besimtarë! Mos hyni në shtëpitë e të Dërguarit, përveç nëse jeni ftuar për të ngrënë, dhe mos ejani herët e të pritni përgatitjen e ushqimit! Por kur të ftoheni, hyni; dhe kur të keni ngrënë, shpërndahuni, pa u zgjatur në biseda. Vërtet, kjo e shqetësonte të Dërguarin, por ai turpërohej (t'jua thoshte), ndërsa Allahu nuk turpërohet nga e vërteta. Kur t'u kërkoni grave të tij diçka, kërkojani nga pas një perdeje; kjo është më e pastër për zemrat tuaja dhe zemrat e tyre. Juve nuk ju është e lejuar ta shqetësoni të Dërguarin e Allahut, as të martoheni ndonjëherë me gratë e tij pas tij. Kjo, me të vërtetë, është gjynah i madh tek Allahu.[53]

[53] O ju që keni besuar Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe keni vepruar sipas ligjit të Tij! Mos hyni në shtëpitë e të Dërguarit ﷺ pa leje për të ngrënë ushqim, e duke pritur që të piqet, por kur të ftoheni, hyni; dhe pasi të hani, largohuni pa u zgjatur me biseda mes jush, sepse qëndrimi i gjatë dhe shoqërimi i tepërt e shqetëson të Dërguarin ﷺ. Ai turpërohet t'ju kërkojë të largoheni, por Allahu nuk turpërohet ta thotë të vërtetën qartë.
Dhe kur të kërkoni ndonjë gjë nga gratë e të Dërguarit ﷺ – qofshin ato enë shtëpie apo diçka tjetër – atë kërkojeni nga pas një perdeje, sepse kjo është më e pastër për zemrat tuaja dhe për zemrat e tyre, për t'u mbrojtur nga mendime të kota që lindin mes burrave dhe grave. Nuk ju lejohet ta shqetësoni të Dërguarin e Allahut dhe as të martoheni me gratë e tij pas vdekjes së tij kurrë, sepse ato janë nënat tuaja në besim. Me të vërtetë, shqetësimi i të Dërguarit ﷺ dhe martesa me gratë e tij pas tij është gjynah i madh tek Allahu. {Dhe ky popull e ka zbatuar këtë urdhër dhe është larguar nga ajo që Allahu ka ndaluar.}

إِن تُبْدُواْ شَيْـًٔا أَوْ تُخْفُوهُ فَإِنَّ ٱللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمًا ﴿٥٤﴾

54. Qoftë nëse ju e shfaqni diçka apo e fshehni atë, Allahu është i Dijshëm për çdo gjë.[54]

-425-

لَّا جُنَاحَ عَلَيْهِنَّ فِىٓ ءَابَآئِهِنَّ وَلَآ أَبْنَآئِهِنَّ وَلَآ إِخْوَٰنِهِنَّ وَلَآ أَبْنَآءِ إِخْوَٰنِهِنَّ وَلَآ أَبْنَآءِ أَخَوَٰتِهِنَّ وَلَا نِسَآئِهِنَّ وَلَا مَا مَلَكَتْ أَيْمَٰنُهُنَّ ۚ وَٱتَّقِينَ ٱللَّهَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ شَهِيدًا ﴿٥٥﴾

55. Nuk ka gjynah për to (të mos vendosin mbulesë) para etërve të tyre, djemve të tyre, vëllezërve të tyre, djemve të vëllezërve të tyre, djemve të motrave të tyre, grave besimtare dhe atyre që i kanë nën pronësi. Dhe kini frikë Allahun. Vërtet, Allahu është Dëshmitar mbi çdo gjë.[55]

[54] Nëse ju – o njerëz – e shfaqni me gjuhët tuaja diçka që e ofendon dhe e lëndon të Dërguarin e Allahut, prej asaj që Ai ua ka ndaluar, ose e fshehni atë në zemrat tuaja, atëherë Allahu i Lartësuar e di mirë atë që mbani brenda jush dhe atë që nxirrni jashtë. Dhe Ai do t'ju shpërblejë e do t'ju ndëshkojë sipas asaj që keni bërë.

[55] Nuk ka mëkat për gratë që të mos mbajnë mbulesë para etërve të tyre, bijve të tyre, vëllezërve të tyre, bijve të vëllezërve dhe bijve të motrave të tyre, grave besimtare dhe shërbëtorëve të tyre që janë nën zotërimin e tyre, për shkak të nevojës së madhe për shërbim nga ana e tyre. Por kini frikë Allahun – o gra – që të mos i tejkaloni kufijtë që Ai ua ka caktuar, duke treguar nga stolitë tuaja atë që nuk u lejohet ta shfaqni, ose duke lënë pas dore mbulesën para atyre prej të cilëve jeni të urdhëruara të mbuloheni. Vërtet Allahu është Dëshmitar mbi çdo gjë, Ai sheh e di punët e robërve të Tij, të fshehtat dhe të dukshmet, dhe do t'i shpërblejë ata sipas veprave të tyre.

إِنَّ ٱللَّهَ وَمَلَٰٓئِكَتَهُۥ يُصَلُّونَ عَلَى ٱلنَّبِيِّۚ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ صَلُّواْ عَلَيۡهِ وَسَلِّمُواْ تَسۡلِيمًا ٥٦

56. Me të vërtetë, Allahu dhe engjëjt e Tij e lavdërojnë të Dërguarin. O besimtarë! Lutuni për të dhe përshëndeteni me përshëndetje të denja paqeje![56]

إِنَّ ٱلَّذِينَ يُؤۡذُونَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ لَعَنَهُمُ ٱللَّهُ فِي ٱلدُّنۡيَا وَٱلۡأٓخِرَةِ وَأَعَدَّ لَهُمۡ عَذَابٗا مُّهِينٗا ٥٧

57. Ata që e fyejnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij, Allahu i ka mallkuar në këtë botë dhe në botën tjetër, dhe për ta ka përgatitur një ndëshkim poshtërues.[57]

وَٱلَّذِينَ يُؤۡذُونَ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ وَٱلۡمُؤۡمِنَٰتِ بِغَيۡرِ مَا ٱكۡتَسَبُواْ فَقَدِ ٱحۡتَمَلُواْ بُهۡتَٰنٗا وَإِثۡمٗا مُّبِينٗا ٥٨

58. Edhe ata që i fyejnë besimtarët dhe besimtaret, duke i akuzuar për diçka që nuk e kanë bërë, me të vërtetë, ngarkohen me fajin e shpifjes dhe me një gjynah të madh.[58]

---

[56] Allahu i Madhëruar e lavdëron dhe e bekon të Dërguarin e Tij, Muhamedin ﷺ pranë engjëjve të afërt, dhe engjëjt e lavdërojnë atë dhe bëjnë lutje për të. O ju që keni besuar Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe keni vepruar sipas ligjit të Tij, lavdërojeni të Dërgurin e Allahut ﷺ duke dërguar salavate mbi të dhe përshëndeteni atë me përshëndetje të plotë respekti e madhërimi. Forma e salavateve mbi Pejgamberin ﷺ është përcaktuar në sunet me disa mënyra, prej tyre: "O Allah, dërgo salavate (bekime dhe lavdërime) mbi Muhamedin dhe mbi familjen e Muhamedit, ashtu siç dërgove salavate mbi familjen e Ibrahimit, vërtet Ti je i Lavdëruar dhe i Madhëruar. O Allah, beko Muhamedin dhe familjen e Muhamedit, ashtu siç i bekove familjen e Ibrahimit, vërtet Ti je i Lavdëruar dhe i Madhëruar."

[57] Ata që e ofendojnë Allahun me idhujtari ose me mëkate të tjera, dhe e ofendojnë të Dërguarin e Allahut ﷺ me fjalë ose me vepra, Allahu i ka larguar dhe i ka përjashtuar prej çdo të mire në këtë botë dhe në botën tjetër, dhe në botën tjetër u ka përgatitur një dënim që i poshtëron dhe i turpëron.

[58] Ata që i ofendojnë besimtarët dhe besimtaret me fjalë ose me vepra pa ndonjë faj që ata kanë bërë, kanë kryer shpifjen dhe gënjeshtrën më të shëmtuar, dhe kanë bërë një mëkat me shëmtim të dukshëm, për të cilin meritojnë dënimin në botën tjetër.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ قُل لِّأَزۡوَٰجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَآءِ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ يُدۡنِينَ عَلَيۡهِنَّ مِن جَلَٰبِيبِهِنَّۚ ذَٰلِكَ أَدۡنَىٰٓ أَن يُعۡرَفۡنَ فَلَا يُؤۡذَيۡنَۗ وَكَانَ ٱللَّهُ غَفُورٗا رَّحِيمٗا ٥٩

59. O i Dërguar! Thuaju grave të tua, bijave të tua dhe grave të besimtarëve, që të lëshojnë mantelat e tyre (nga koka) mbi trupat e tyre. Kjo është më e përshtatshme që ato të njihen dhe të mos ngacmohen. Allahu është Falës, Mëshirëplotë.[59]

لَّئِن لَّمۡ يَنتَهِ ٱلۡمُنَٰفِقُونَ وَٱلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٞ وَٱلۡمُرۡجِفُونَ فِي ٱلۡمَدِينَةِ لَنُغۡرِيَنَّكَ بِهِمۡ ثُمَّ لَا يُجَاوِرُونَكَ فِيهَآ إِلَّا قَلِيلٗا ٦٠

60. Nëse hipokritët, ata që kanë sëmundje në zemrat e tyre dhe ata që përhapin lajme të gënjeshtërta në Medinë nuk ndalen, Ne me siguri do të të japim pushtet mbi ta, dhe pastaj ata nuk do të jenë më fqinjët e tu aty, veçse për pak kohë.[60]

مَّلۡعُونِينَۖ أَيۡنَمَا ثُقِفُوٓاْ أُخِذُواْ وَقُتِّلُواْ تَقۡتِيلٗا ٦١

61. Ata janë të mallkuar. Kudo që të gjenden, do të kapen dhe do të vriten pa mëshirë.[61]

---

[59] O i Dërguar, thuaju grave të tua, bijave të tua dhe grave të besimtarëve që të lëshojnë mbi kokat dhe fytyrat e tyre mbulesat dhe rrobat e gjata, për të mbuluar kokën, fytyrën, kraharorin dhe të gjithë trupin deri në fund të këmbëve; kjo është më afër që ato të dallohen me mbulim e pastërti, e të mos ngacmohen apo të preken me fjalë apo vepra të këqija. Allahu është Falës e Mëshëplotë, i Cili ua ka falur juve atë që ka kaluar dhe ju mëshiroi duke ju sqaruar çfarë është hallall e çfarë haram.

[60] Nëse ata që fshehin në zemrat e tyre mohimin dhe shfaqin besimin, dhe ata që kanë dyshim e pasiguri në zemrat e tyre, si edhe ata që shpërndajnë lajme të pavërteta në Medinë, qytetin e të Dërguarit ﷺ për të përhapur të këqija e shthurje, nuk heqin dorë nga kjo vepër, Ne do të të japim ty, o Muhamed, pushtet mbi ta, pastaj nuk do të banojnë me ty aty veçse pak kohë.

[61] Të përzënë nga mëshira e Allahut, kudo që të gjenden do të kapen dhe do të vriten mizorisht, përderisa qëndrojnë në hipokrizi dhe në shpërndarjen e lajmeve të gënjeshtërta ndër myslimanët me qëllim përçarjeje dhe prishjeje.

سُنَّةَ ٱللَّهِ فِي ٱلَّذِينَ خَلَوْا۟ مِن قَبْلُ ۖ وَلَن تَجِدَ لِسُنَّةِ ٱللَّهِ تَبْدِيلًا ﴿٦٢﴾

62. Ky ka qenë ligji i Allahut edhe për ata që kanë qenë më parë, dhe ti nuk do të gjesh kurrë ndryshim në ligjin e Allahut.[62]

يَسْـَٔلُكَ ٱلنَّاسُ عَنِ ٱلسَّاعَةِ ۖ قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِندَ ٱللَّهِ ۚ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ ٱلسَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا ﴿٦٣﴾

63. Njerëzit të pyesin ty për Orën (e Kiametit). Thuaj: "Dija e saj është vetëm tek Allahu. E ku e di ti, ndoshta Ora është afër!"[63]

إِنَّ ٱللَّهَ لَعَنَ ٱلْكَـٰفِرِينَ وَأَعَدَّ لَهُمْ سَعِيرًا ﴿٦٤﴾

64. Vërtet, Allahu i ka mallkuar mohuesit dhe u ka përgatitur atyre zjarr flakërues,[64]

خَـٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدًا ۖ لَّا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿٦٥﴾

65. ku do të qëndrojnë përgjithmonë; nuk do të gjejnë as mbrojtës, as ndihmës.[65]

يَوْمَ تُقَلَّبُ وُجُوهُهُمْ فِى ٱلنَّارِ يَقُولُونَ يَـٰلَيْتَنَآ أَطَعْنَا ٱللَّهَ وَأَطَعْنَا ٱلرَّسُولَا۠ ﴿٦٦﴾

66. Ditën, kur fytyrat e tyre do të rrotullohen në zjarr, ata do të thonë: "Ah, sikur t'i ishim bindur Allahut dhe t'i ishim bindur të Dërguarit!"[66]

---

[62] Ligji i Allahut dhe mënyra e Tij me hipokritët e popujve të mëparshëm ka qenë që të kapeshin robër dhe të vriteshin kudo që gjendeshin, dhe ti –o i Dërguar– nuk do të gjesh kurrë ndryshim apo përjashtim në ligjin dhe mënyrën e Allahut.

[63] Njerëzit –o i Dërguar– të pyesin për kohën e Kiametit, duke e mohuar dhe e parë të pamundur. Thuaju: "Dituria për orën është vetëm tek Allahu". E ku e di ti –o i Dërguar–, ndoshta koha e saj është afër?

[64] Vërtet Allahu i ka përzënë jobesimtarët nga mëshira e Tij në këtë botë dhe në botën tjetër, dhe u ka përgatitur në notën tjetër zjarr të ndezur e me nxehtësi të fortë,

[65] ku do të qëndrojnë përgjithmonë; dhe ku nuk do të gjejnë as mbrojtës që t'i marrë në mbrojtje, as ndihmues që t'i shpëtojë nga dënimi.

[66] Atë ditë, kur fytyrat e tyre do të sillen e përvëlohen në zjarr, jobesimtarët do të thonë me keqardhje e hutim: "Ah, sikur t'i ishim bindur Allahut dhe t'i ishim bindur të Dërguarit të Tij në dynja, do të ishim prej banorëve të xhenetit!".

وَقَالُواْ رَبَّنَآ إِنَّآ أَطَعۡنَا سَادَتَنَا وَكُبَرَآءَنَا فَأَضَلُّونَا ٱلسَّبِيلَا۠ ٦٧

67. Dhe do të thonë: “Zoti ynë! Ne iu bindëm prijësve tanë dhe të mëdhenjve tanë, por ata na shmangën nga rruga e drejtë.[67]

رَبَّنَآ ءَاتِهِمۡ ضِعۡفَيۡنِ مِنَ ٱلۡعَذَابِ وَٱلۡعَنۡهُمۡ لَعۡنٗا كَبِيرٗا ٦٨

68. Zoti ynë! Jepu atyre dënim të dyfishtë dhe mallkoji me një mallkim të madh!”[68]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَكُونُواْ كَٱلَّذِينَ ءَاذَوۡاْ مُوسَىٰ فَبَرَّأَهُ ٱللَّهُ مِمَّا قَالُواْۚ وَكَانَ عِندَ ٱللَّهِ وَجِيهٗا ٦٩

69. O besimtarë! Mos u bëni si ata që e ofenduan Musain, e Allahu e pastroi atë nga ato që ata thanë. Ai ishte shumë i nderuar tek Allahu.[69]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَقُولُواْ قَوۡلٗا سَدِيدٗا ٧٠

70. O besimtarë! Kini frikë Allahun dhe thoni fjalë të drejta.[70]

---

[67] Dhe jobesimtarët në Ditën e Kiametit do të thonë: “O Zoti ynë, ne ju bindëm prijësve tanë në humbje dhe të mëdhenjve tanë në idhujtari, e ata na shmangën nga rruga e udhëzimit dhe e besimit.

[68] O Zoti ynë, jepu atyre dënim të dyfishtë nga dënimi ynë që na e jep neve, dhe përzëri ata nga mëshira Jote me një përzënie të ashpër!” - Në këtë ka argument se bindja ndaj dikujt tjetër përkundër urdhrit të Allahut dhe të Dërguarit të Tij, e sjell zemërimin dhe ndëshkimin e Allahut, dhe se ndjekësit dhe të ndjekurit do të jenë bashkë në dënim. Prandaj, muslimani duhet të ruhet prej kësaj.

[69] O ju që keni besuar Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe keni vepruar sipas ligjit të Tij, mos e ofendoni të Dërguarin e Allahut as me fjalë e as me vepra, dhe mos u bëni si ata që e ofenduan Musain – Profetin e Allahut – me shpifje e fjalë të pavërteta. Allahu e nxori të pafajshëm nga ato që i thanë dhe e pastroi nga gënjeshtrat e tyre, ndërsa ai kishte pozitë dhe gradë të lartë te Allahu.

[70] O ju që keni besuar Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe keni vepruar sipas ligjit të Tij, veproni me bindje në bindjen ndaj Tij dhe largohuni nga mëkatet e Tij, që të mos e meritoni dënimin. Dhe në çdo gjendje e në çdo çështje thoni fjalë të drejta, të vërteta, të pastra nga gënjeshtra dhe e kota.

يُصۡلِحۡ لَكُمۡ أَعۡمَٰلَكُمۡ وَيَغۡفِرۡ لَكُمۡ ذُنُوبَكُمۡۗ وَمَن يُطِعِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ فَقَدۡ فَازَ فَوۡزًا عَظِيمًا ٧١

71. Ai do t'jua përmirësojë veprat tuaja dhe do t'jua falë gjynahet tuaja. Kush i bindet Allahut dhe të Dërguarit të Tij, ka arritur me të vërtetë një fitore të madhe.[71]

إِنَّا عَرَضۡنَا ٱلۡأَمَانَةَ عَلَى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَٱلۡجِبَالِ فَأَبَيۡنَ أَن يَحۡمِلۡنَهَا وَأَشۡفَقۡنَ مِنۡهَا وَحَمَلَهَا ٱلۡإِنسَٰنُۖ إِنَّهُۥ كَانَ ظَلُومٗا جَهُولٗا ٧٢

72. Ne ua ofruam besën (amanetin) qiejve, Tokës dhe maleve, por ato nuk pranuan ta mbajnë atë dhe u frikësuan prej saj, kuse njeriu e pranoi. Vërtet, ai ishte i padrejtë me veten dhe i patitur (për pasojat).[72]

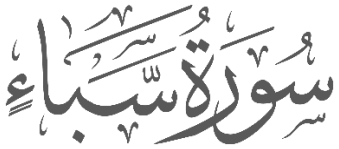
لِّيُعَذِّبَ ٱللَّهُ ٱلۡمُنَٰفِقِينَ وَٱلۡمُنَٰفِقَٰتِ وَٱلۡمُشۡرِكِينَ وَٱلۡمُشۡرِكَٰتِ وَيَتُوبَ ٱللَّهُ عَلَى ٱلۡمُؤۡمِنِينَ وَٱلۡمُؤۡمِنَٰتِۚ وَكَانَ ٱللَّهُ غَفُورٗا رَّحِيمٗا ٧٣

73. Që Allahu t'i dënojë hipokritët dhe hipokritet, idhujtarët dhe idhujtaret, dhe që Allahu t'i pranojë pendimin besimtarëve dhe besimtareve. Allahu është Falës i Madh, Mëshirëplotë.[73]

[71] Nëse i frikësoheni Allahut dhe thoni fjalë të drejta, Allahu do t'i përmirësojë veprat tuaja duke ju dhënë sukses që të bëni vetëm vepra të mira, dhe do t'ju falë mëkatet tuaja. Dhe kush i bindet Allahut dhe të Dërguarit të Tij në atë që ka urdhëruar dhe ndaluar, ai ka fituar nderimin më të madh në këtë botë dhe në botën tjetër.

[72] Ne ua paraqitëm besën (amanetin) – që Allahu ua ngarkoi të ngarkuarve, për zbatimin e urdhrave dhe shmangien nga ndalesat – qiejve, tokës dhe maleve, por ato refuzuan ta mbajnë dhe u frikësuan se mos nuk do ta përmbushnin siç duhet. Kurse njeriu e mori përsipër dhe e pranoi amanetin e Allahut, megjithëse ishte i dobët; vërtet, ai qe shumë i padrejtë ndaj vetes së tij dhe tepër i paditur me pasojat e mosçuarjes së amanetit në vend.

[73] "Njeriu e mori përsipër amanetin" – në mënyrë që Allahu t'i ndëshkojë hipokritët, meshkuj e femra, të cilët shfaqin islamin por fshehin mosbesimin; dhe idhujtarët, meshkuj e femra, që i shoqërojnë Allahut të tjerë në adhurim; dhe që Allahu të pranojë pendimin e besimtarëve e besimtareve, duke ua mbuluar gjynahet dhe duke i shpëtuar nga ndëshkimi. Vërtet, Allahu është Falës i Madh për robërit që pendohen, dhe i Mëshirshëm ndaj tyre.

34. SURJA “SEBE”

POPULLI I SEBES

(Mekase, 54 ajete)

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ ٱلَّذِي لَهُۥ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلۡأَرۡضِ وَلَهُ ٱلۡحَمۡدُ فِي ٱلۡأٓخِرَةِۚ وَهُوَ ٱلۡحَكِيمُ ٱلۡخَبِيرُ ١

1. I gjithë lavdërimi i takon Allahut, të Cilit i përket gjithçka që ndodhet në qiej dhe gjithçka që gjendet në Tokë; dhe Atij i takon lavdërimi edhe në botën tjetër. Ai është i Urti, i Gjithëdijshmi.[1]

يَعۡلَمُ مَا يَلِجُ فِي ٱلۡأَرۡضِ وَمَا يَخۡرُجُ مِنۡهَا وَمَا يَنزِلُ مِنَ ٱلسَّمَآءِ وَمَا يَعۡرُجُ فِيهَاۚ وَهُوَ ٱلرَّحِيمُ ٱلۡغَفُورُ ٢

2. Ai di çfarë hyn në Tokë dhe çfarë del prej saj, çfarë zbret nga qielli dhe çfarë ngjitet në të. Ai është Mëshirëploti, Falësi.[2]

---

[1] Lavdërimi i takon Allahut për cilësitë e Tij, të gjitha cilësi të përsosura, dhe për mirësitë e Tij të dukshme e të fshehta, fetare e jetësore. Atij i përket mbretëria e gjithçkaje në qiej dhe në Tokë, dhe Atij i përket lavdërimi i plotë edhe në botën tjetër. Ai është i Urtë në veprimet e Tij dhe i Dijshëm për gjendjen e krijesave të Tij.

[2] Ai di çdo gjë që hyn në tokë dhe çdo gjë që del prej saj, si: bimët, mineralet, uji; Ai di çfarë zbret nga qielli prej shirave, engjëjve dhe Librave, dhe çfarë ngjitet në të prej engjëjve dhe veprave të krijesave. Ai është Mëshirëplotë me robërit e Tij, nuk i nxiton ata që mëkatojnë me ndëshkim, dhe është Falës i mëkateve të atyre që pendohen tek Ai e mbështeten tek Ai.

وَقَالَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ لَا تَأۡتِينَا ٱلسَّاعَةُۖ قُلۡ بَلَىٰ وَرَبِّي لَتَأۡتِيَنَّكُمۡ عَٰلِمِ ٱلۡغَيۡبِۖ لَا يَعۡزُبُ عَنۡهُ مِثۡقَالُ ذَرَّةٖ فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَلَا فِي ٱلۡأَرۡضِ وَلَآ أَصۡغَرُ مِن ذَٰلِكَ وَلَآ أَكۡبَرُ إِلَّا فِي كِتَٰبٖ مُّبِينٖ ٣

3. Mohuesit thonë: “Nuk do të na vijë Ora (e Kiametit)”! Thuaj: “Po, për Zotin tim! Ajo do t’ju vijë patjetër! Ai është Njohësi i të fshehtës; Atij nuk i shpëton as sa pesha e një grimce në qiej as në Tokë, as diçka më e vogël se ajo, as më e madhe, veçse është e shënuar në një Libër të qartë”.[3]

لِّيَجۡزِيَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِۚ أُوْلَٰٓئِكَ لَهُم مَّغۡفِرَةٞ وَرِزۡقٞ كَرِيمٞ ٤

4. Kjo, që Ai t’i shpërblejë ata që kanë besuar dhe kanë bërë vepra të mira; për ta ka falje dhe furnizim fisnik.[4]

وَٱلَّذِينَ سَعَوۡ فِيٓ ءَايَٰتِنَا مُعَٰجِزِينَ أُوْلَٰٓئِكَ لَهُمۡ عَذَابٞ مِّن رِّجۡزٍ أَلِيمٞ ٥

5. Sa për ata që përpiqen të diskreditojnë shpalljet Tona, duke menduar se mund të na sfidojnë Ne, për ta do të ketë një dënim të dhimbshëm, nga një ndëshkim i rëndë.[5]

[3] Jobesimtarët që mohojnë ringjalljen thanë: “Nuk do të na vijë kurrë Kiameti.” Thuaju atyre –o i Dërguar–: Po, për Zotin tim, do t’ju vijë patjetër! Por askush nuk e di kohën e ardhjes së tij përveç Allahut, Njohësit të të fshehtave, të Cilit nuk i fshihet as pesha e një milingone të vogël në qiej dhe në tokë, as më e vogla prej tyre, e as më e madhja, por të gjitha janë të shënuara në një Libër të qartë –Leuhul Mahfudh.

[4] Që Ai të shpërblejë ata që besuan Allahun, ndoqën të Dërguarin e Tij dhe bënë vepra të mira. Për ata ka falje të mëkateve dhe furnizim fisnik – që është Xheneti.

[5] Ndërsa ata që u përpoqën me çdo mjet të pengojnë nga rruga e Allahut, përgënjeshtruan të dërguarit e Tij dhe kërkuan të diskreditojnë argumentet Tona, duke u kundërvënë Allahut dhe duke dashur ta sfidojnë urdhrin e Tij – për ta është dënimi më i rëndë dhe më i dhimbshëm.

وَيَرَى ٱلَّذِينَ أُوتُواْ ٱلۡعِلۡمَ ٱلَّذِيٓ أُنزِلَ إِلَيۡكَ مِن رَّبِّكَ هُوَ ٱلۡحَقَّ وَيَهۡدِيٓ إِلَىٰ صِرَٰطِ ٱلۡعَزِيزِ ٱلۡحَمِيدِ ٦

6. Ata, të cilëve u është dhënë dituria, e shohin se ajo që të është shpallur ty nga Zoti yt, është e Vërteta, dhe se ajo udhëzon drejt rrugës së të Plotfuqishmit, të Denjit për çdo lavdërim.[6]

وَقَالَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ هَلۡ نَدُلُّكُمۡ عَلَىٰ رَجُلٖ يُنَبِّئُكُمۡ إِذَا مُزِّقۡتُمۡ كُلَّ مُمَزَّقٍ إِنَّكُمۡ لَفِي خَلۡقٖ جَدِيدٍ ٧

7. Mohuesit thonë (me tallje): “A doni t’ju tregojmë për një njeri që ju lajmëron se, kur të jeni shpërbërë plotësisht (në varre), do të ringjalleni në një krijim të ri?[7]

[6] Ata, të cilëve Allahu u ka dhënë diturinë, e dinë se Kurani që t’u zbrit ty nga Zoti yt është e vërteta, dhe se ai udhëzon drejt rrugës së Allahut, të Plotfuqishmit që askush s’mund ta mposhtë, të Lavdëruarit në fjalët, veprat dhe ligjin e Tij.

[7] Ata që mohuan, duke i folur njëri-tjetrit me tallje, thonë: “A doni t’ju tregojmë për një njeri (duke nënkuptuar Muhamedin ﷺ) që ju lajmëron se kur të vdisni e trupat tuaj të shpërbëhen krejtësisht, do të ringjalleni e do të ngriheni nga varret tuaja?” – e thanë këtë nga tepria e mohimit dhe përgënjeshtrimit të tyre.

أَفۡتَرَىٰ عَلَى ٱللَّهِ كَذِبًا أَم بِهِۦ جِنَّةُۢۗ بَلِ ٱلَّذِينَ لَا يُؤۡمِنُونَ بِٱلۡأٓخِرَةِ فِي ٱلۡعَذَابِ وَٱلضَّلَٰلِ ٱلۡبَعِيدِ ٨

8. A po trillon ai (Muhamedi) gënjeshtër kundër Allahut, apo është i marrë?” Jo, por ata që nuk besojnë në botën tjetër, janë në dënimin dhe në humbjen e largët.[8]

أَفَلَمۡ يَرَوۡاْ إِلَىٰ مَا بَيۡنَ أَيۡدِيهِمۡ وَمَا خَلۡفَهُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلۡأَرۡضِۚ إِن نَّشَأۡ نَخۡسِفۡ بِهِمُ ٱلۡأَرۡضَ أَوۡ نُسۡقِطۡ عَلَيۡهِمۡ كِسَفٗا مِّنَ ٱلسَّمَآءِۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأٓيَةٗ لِّكُلِّ عَبۡدٖ مُّنِيبٖ ٩

9. A nuk shohin ata çfarë ka para tyre dhe çfarë ka pas tyre prej qiellit dhe Tokës? Nëse duam, i fundosim në tokë, ose hedhim mbi ta copa (të thyera) nga qielli. Në këtë, me të vërtetë, ka shenjë për çdo rob që kthehet tek Allahu me pendesë.[9]

۞ وَلَقَدۡ ءَاتَيۡنَا دَاوُۥدَ مِنَّا فَضۡلٗاۖ يَٰجِبَالُ أَوِّبِي مَعَهُۥ وَٱلطَّيۡرَۖ وَأَلَنَّا لَهُ ٱلۡحَدِيدَ ١٠

10. Me të vërtetë, Ne i dhamë Daudit një privilegj të madh nga ana Jonë (dhe thamë): “O male, përsëritni (lavdet ndaj Meje) së bashku

[8] Ky njeri – thanë ata – ka trilluar gënjeshtër kundër Allahut, ose e ka zënë çmenduria, prandaj flet pa ditur çfarë thotë? Jo, nuk është aspak siç thonë jobesimtarët, por Muhamedi ﷺ është më i vërteti ndër të vërtetët. Ndërsa ata që nuk besojnë ringjalljen dhe nuk veprojnë për të, janë në dënim të përhershëm në botën tjetër dhe në humbje të madhe e të largët nga e drejta në këtë botë.

[9] A nuk e shohin këta jobesimtarë, të cilët nuk besojnë në botën tjetër, madhështinë e fuqisë së Allahut në atë që kanë para tyre dhe pas tyre – në qiellin dhe tokën që i rrethojnë nga të gjitha anët – gjë që mahnit mendjet? Nëse do të duam, mund t’i fundosim në tokë, ashtu siç bëmë me Karunin, ose t’u zbresim nga qielli copa ndëshkimi, ashtu siç ndodhi me popullin e Shuajbit, kur qielli derdhi mbi ta zjarr dhe i dogji. Vërtet, në këtë që përmendëm nga fuqia Jonë ka shenjë të qartë për çdo rob që kthehet tek Zoti i tij me pendim, e pranon Njësinë e Tij dhe ia dedikon adhurimin vetëm Atij.

me të, dhe po ashtu ju, o shpendë!” Dhe Ne ia bëmë atij hekurin të butë;[10]

أَنِ ٱعۡمَلۡ سَٰبِغَٰتٖ وَقَدِّرۡ فِي ٱلسَّرۡدِۖ وَٱعۡمَلُواْ صَٰلِحًاۖ إِنِّي بِمَا تَعۡمَلُونَ بَصِيرٞ ١١

11. (dhe i thamë:) “Bëj parzmore të plota dhe cakto saktë nyjet e tyre; dhe punoni mirë, o familja e Daudit! Unë shoh gjithçka që ju veproni.”[11]

وَلِسُلَيۡمَٰنَ ٱلرِّيحَ غُدُوُّهَا شَهۡرٞ وَرَوَاحُهَا شَهۡرٞۖ وَأَسَلۡنَا لَهُۥ عَيۡنَ ٱلۡقِطۡرِۖ وَمِنَ ٱلۡجِنِّ مَن يَعۡمَلُ بَيۡنَ يَدَيۡهِ بِإِذۡنِ رَبِّهِۦۖ وَمَن يَزِغۡ مِنۡهُمۡ عَنۡ أَمۡرِنَا نُذِقۡهُ مِنۡ عَذَابِ ٱلسَّعِيرِ ١٢

12. Kurse Sulejmanit Ne i nënshtruam erën: udhëtimi me të cilën gjatë një paradite ishte sa udhëtimi i një muaji, dhe udhëtimi i një pasdite po ashtu sa udhëtimi i një muaji. Ne i bëmë atij një burim bakri të shkrirë që rridhte, dhe i nënshtruam atij disa nga xhindët që punonin për të, me urdhrin e Zotit të tij; e kushdo prej tyre që shmangej nga urdhri Ynë, e bënim të shijonte nga dënimi i zjarrit flakërues.[12]

---

[10] Me të vërtetë, Ne i dhamë Daudit profetësinë, Librin dhe diturinë, dhe i thamë maleve e shpendëve: “Madhëroni Allahun së bashku me të.” Dhe ia zbutëm atij hekurin, sa që bëhej si brumi në dorën e tij, që ta punonte e ta përdorte si të donte.

[11] Bëj parzmore të plota dhe të gjera, dhe caktoje me kujdes madhësinë e gozhdëve në unazat e parzmoreve: mos e bëj unazën shumë të vogël që të dobësohet e të mos mbrojë mirë, dhe mos e bëj shumë të madhe që të rëndojë mbi atë që e vesh. Dhe vepro, o Daud, ti dhe familja jote, me bindje ndaj Allahut. Unë shoh gjithçka që bëni, dhe asgjë nuk më fshihet prej saj.

[12] Ne ia nënshtruam Sulejmanit erën: ai udhëtonte me të nga mëngjesi deri në mesditë sa udhëtimi i një muaji, dhe nga mesdita deri në mbrëmje sa udhëtimi i një muaji tjetër, sipas rrjedhës së zakonshme. Ne ia bëmë atij bakrin të rridhte në gjendje të shkrirë sikur të ishte ujë, që të punonte me të çfarë të donte, dhe i nënshtruam atij disa prej xhindëve që punonin përpara tij me lejen e Zotit të tij. E kush prej tyre shmangej nga urdhri Ynë, nga bindja ndaj Sulejmanit, Ne e bënim të shijonte ndëshkimin e zjarrit të flakëruar.

يَعۡمَلُونَ لَهُۥ مَا يَشَآءُ مِن مَّحَٰرِيبَ وَتَمَٰثِيلَ وَجِفَانٖ كَٱلۡجَوَابِ وَقُدُورٖ رَّاسِيَٰتٍۚ ٱعۡمَلُوٓاْ ءَالَ دَاوُۥدَ شُكۡرٗاۚ وَقَلِيلٞ مِّنۡ عِبَادِيَ ٱلشَّكُورُ ١٣

13. Ata punonin për të çfarë të dëshironte: faltore madhështore, statuja, kenë të mëdha si pellgje dhe kazanë gatimi të palëvizshëm (nga madhësia). “Punoni, o familja e Daudit, me mirënjohje!” Por pak nga robërit e Mi janë mirënjohës.[13]

فَلَمَّا قَضَيۡنَا عَلَيۡهِ ٱلۡمَوۡتَ مَا دَلَّهُمۡ عَلَىٰ مَوۡتِهِۦٓ إِلَّا دَآبَّةُ ٱلۡأَرۡضِ تَأۡكُلُ مِنسَأَتَهُۥۖ فَلَمَّا خَرَّ تَبَيَّنَتِ ٱلۡجِنُّ أَن لَّوۡ كَانُواْ يَعۡلَمُونَ ٱلۡغَيۡبَ مَا لَبِثُواْ فِي ٱلۡعَذَابِ ٱلۡمُهِينِ ١٤

14. Kur Ne i caktuam atij vdekjen, ata (xhindet) nuk patën kurrfarë shenje për vdekjen e tij, përveç një krimbi të tokës që gërryente shkopin e tij. E kur ai ra (për tokë), u bë e qartë për xhindet se, po ta kishin ditur të fshehtën, nuk do të kishin ndenjur në dënimin poshtërues.[14]

[13] Xhindët punonin për Sulejmanin çfarë ai dëshironte: xhami për adhurim, statuja prej bakri e xhami, enë të mëdha si pellgje ku grumbullohet uji, dhe kazanë gjigante të palëvizshme nga vendet e tyre për shkak të madhësisë. Dhe Ne u thamë: “O familja e Daudit, punoni me falënderim ndaj Allahut për ato që ju ka dhënë”, domethënë duke iu bindur dhe duke zbatuar urdhërat e Tij. Por, pak nga robërit e Mi janë ata që falënderojnë Allahun shpesh dhe vazhdimisht. Dhe Daudi me familjen e tij ishin prej atyre të paktëve.

[14] Kur Ne caktuam vdekjen e Sulejmanit, xhindët nuk e morën vesh atë veçse përmes një termiti që po hante shkopin e tij, mbi të cilin ai mbështetej. Kur shkopi u thye, Sulejmani ra përdhe. Atëherë u bë e qartë për xhindët se, po ta kishin ditur të fshehtën, nuk do të kishin vazhduar të punonin në atë mundim poshtërues dhe punë të rëndë për Sulejmanin, duke menduar se ai ishte ende gjallë. - Në këtë ajet ka një dëshmi të qartë për pavlefshmërinë e besimit të disa njerëzve se xhindët dinë të fshehtën; sepse, po ta kishin ditur, do ta kishin marrë vesh vdekjen e Sulejmanit (alejhis selam) dhe nuk do të kishin qëndruar në shërbim nën atë lodhje poshtëruese.

لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِي مَسْكَنِهِمْ ءَايَةٌ ۖ جَنَّتَانِ عَن يَمِينٍ وَشِمَالٍ ۖ كُلُوا۟ مِن رِّزْقِ رَبِّكُمْ
وَٱشْكُرُوا۟ لَهُۥ ۚ بَلْدَةٌ طَيِّبَةٌ وَرَبٌّ غَفُورٌ ﴿١٥﴾

15. Me të vërtetë, për popullin e Sebës kishte një shenjë të qartë në vendbanimin e tyre: dy kopshte – një nga e djathta dhe një nga e majta. “Hani nga furnizimi i Zotit tuaj dhe falënderojeni Atë. Vend i mrekullueshëm dhe Zot që falë shumë.”[15]

فَأَعْرَضُوا۟ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ سَيْلَ ٱلْعَرِمِ وَبَدَّلْنَٰهُم بِجَنَّتَيْهِمْ جَنَّتَيْنِ ذَوَاتَىْ أُكُلٍ
خَمْطٍ وَأَثْلٍ وَشَىْءٍ مِّن سِدْرٍ قَلِيلٍ ﴿١٦﴾

16. Por ata kthyen shpinën, kështu që Ne u dërguam Përmbytjen e Digës, dhe dy kopshtet e tyre i zëvendësuam me dy kopshte që kishin fryta të hidhura, shkurre të egra bruke dhe pak pemë sidri.[16]

ذَٰلِكَ جَزَيْنَٰهُم بِمَا كَفَرُوا۟ ۖ وَهَلْ نُجَٰزِىٓ إِلَّا ٱلْكَفُورَ ﴿١٧﴾

17. Këtë dënim ua dhamë për shkak të mosmirënjohjes së tyre. A mos ndëshkojmë Ne tjetërkënd përveçse mosmirënjohësve?[17]

---

[15] Me të vërtetë, fisi i **Sebës** në *Jemen* kishte një shenjë të qartë të fuqisë sonë në vendbanimin e tyre: dy kopshte të mëdha, një në të djathtë dhe një në të majtë të lumit. U thamë: “Hani nga furnizimi i Zotit tuaj dhe falënderojeni Atë për mirësitë që ju ka dhënë; vendi juaj është me tokë pjellore dhe ajër të pastër, e Zoti juaj është Falës dhe Mëshirëplotë.” Nuk kishte në atë vend **tokë të kripur (të pavlefshme)**, as **miza, mushkonja, pleshta, akrepa apo gjarpërinj**. Madje edhe i huaji që hynte aty, edhe nëse kishte në rrobat e tij morra, ato vdisnin menjëherë për shkak të pastërtisë dhe ëmbëlsisë së ajrit të tyre.

[16] Por ata u shmangën nga urdhri i Allahut dhe nga falënderimi ndaj Tij dhe përgënjeshtruan të dërguarit, kështu që Ne u dërguam atyre përmbytjen e fuqishme shkatërruese që rrënoi digën dhe përmbyti kopshtet. Ne ua zëvendësuam dy kopshtet e tyre plot fruta me dy kopshte të tjera që kishin fryte të hidhura e me shije të pakëndshme, pemë **ethl** (shkurtore e ngjashme me brukë – tamarisk, që nuk jep fruta) dhe pak pemë të **sidrit** me shumë gjemba.

[17] Ky zëvendësim nga e mira në të keqen ishte për shkak të mosbesimit të tyre dhe mungesës së mirënjohjes ndaj begative të Allahut. Dhe Ne nuk dënojmë me një ndëshkim kaq të ashpër përveç mohuesve kokëfortë e kryeneç, të cilët shpërblehen me të njëjtën masë sipas veprës së tyre.

وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ ٱلْقُرَى ٱلَّتِى بَـٰرَكْنَا فِيهَا قُرًى ظَـٰهِرَةً وَقَدَّرْنَا فِيهَا ٱلسَّيْرَ ۖ سِيرُوا۟ فِيهَا لَيَالِىَ وَأَيَّامًا ءَامِنِينَ ﴿١٨﴾

18. Ndërmjet tyre dhe qyteteve që i kishim bekuar (të Levantit), Ne kishim vendosur fshatra të dukshme, dhe kishim vendosur distanca të përshtatshme për lehtësimin e udhëtimit midis tyre: “Udhëtoni të sigurt nëpër to, natën dhe ditën!”[18]

فَقَالُوا۟ رَبَّنَا بَـٰعِدْ بَيْنَ أَسْفَارِنَا وَظَلَمُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ فَجَعَلْنَـٰهُمْ أَحَادِيثَ وَمَزَّقْنَـٰهُمْ كُلَّ مُمَزَّقٍ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَـَٔايَـٰتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿١٩﴾

19. Por ata thanë: “Zoti ynë, largoje distancën ndërmjet udhëtimeve tona.” Dhe i bënë padrejtësi vetes së tyre, ndaj Ne i bëmë ata rrëfenja (për t’u marrë shembull) dhe i shpërndamë plotësisht. Me të vërtetë, në këtë ka shenja për çdo njeri që është shumë i durueshëm dhe falënderues.[19]

وَلَقَدْ صَدَّقَ عَلَيْهِمْ إِبْلِيسُ ظَنَّهُۥ فَٱتَّبَعُوهُ إِلَّا فَرِيقًا مِّنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٠﴾

20. Me të vërtetë, Iblisi vërtetoi ndaj tyre hamendjen e tij, kështu që ata e ndoqën, përveç një grupi besimtarësh.[20]

---

[18] Ndërmjet banorëve të **Sebës** – në **Jemen** – dhe qyteteve që i kemi bekuar – që janë në Levant - **Sham** – Ne kishim vendosur qytete të lidhura, saqë shiheshin nga njëri-tjetri, dhe e kishim bërë udhëtimin ndërmjet tyre të lehtësuar me qëndrime të rregullta, nga një vendbanim në tjetrin, pa qenë nevoja të mbartnin ujë, ushqim e tenda me vete. Dhe u thamë atyre: “Udhëtoni nëpër këto vendbanime, kur të doni, natën ose ditën, të sigurt, pa frikë nga armiku, pa uri e pa etje.”

[19] Por nga teprimi dhe mendjemadhësia e tyre, ata u lodhën nga rehatia, siguria dhe jeta e begatë, dhe thanë: “O Zoti ynë, bëji fshatrat tona të largëta nga njëri-tjetri, që të zgjatet udhëtimi ynë mes tyre.” Kështu ata nuk gjetën më vendbanime të banuara në rrugën e tyre. Ata i bënë padrejtësi vetes së tyre me mosbesimin e tyre, prandaj Ne i shkatërruam dhe i bëmë shembull e tregim për ata që do të vijnë pas tyre. Ne i shpërndamë në çdo drejtim dhe vendi i tyre u rrënua. Vërtet, ajo që ndodhi me Sebën është mësim për çdo njeri që duron përballë vështirësive dhe sprovave, dhe që është mirënjohës ndaj begative të Allahut të Lartësuar.

[20] Dhe me të vërtetë, Iblisi pati një hamendje pa siguri se do t’i shmangte bijtë e Ademit nga e vërteta dhe se ata do ta ndiqnin atë në mëkat ndaj Allahut. Dhe ai e pa hamendjen

وَمَا كَانَ لَهُۥ عَلَيۡهِم مِّن سُلۡطَٰنٍ إِلَّا لِنَعۡلَمَ مَن يُؤۡمِنُ بِٱلۡأٓخِرَةِ مِمَّنۡ هُوَ مِنۡهَا فِي شَكٖۗ وَرَبُّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٍ حَفِيظٞ ٢١

21. Ai (Iblisi) nuk kishte asnjë pushtet mbi ta, por vetëm që Ne të bënim të dallohej se kush beson në botën tjetër dhe kush dyshon në të. Zoti yt është Mbikëqyrës mbi çdo gjë.[21]

قُلِ ٱدۡعُواْ ٱلَّذِينَ زَعَمۡتُم مِّن دُونِ ٱللَّهِۖ لَا يَمۡلِكُونَ مِثۡقَالَ ذَرَّةٖ فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَلَا فِي ٱلۡأَرۡضِ وَمَا لَهُمۡ فِيهِمَا مِن شِرۡكٖ وَمَا لَهُۥ مِنۡهُم مِّن ظَهِيرٖ ٢٢

22. Thuaju: “Thirrni ata që pretendoni (se janë zotër) përveç Allahut! Ata nuk kanë pushtet as sa një grimcë, as në qiej as në Tokë; Ata nuk kanë ndonjë pjesë në to (qiej e Tokë), dhe Allahu nuk ka prej tyre as ndihmës as përkrahës.”[22]

e tij të realizuar mbi ta: ata iu bindën atij dhe e kundërshtuan Zotin e tyre, përveç një grupi besimtarësh tek Allahu, të cilët qëndruan të palëkundur në bindjen ndaj Tij.

[21] Iblisi nuk pati ndonjë detyrim apo pushtet mbi këta jobesimtarë që t’i shtynte në mosbesim, por ishte urtësia e Allahut që lejoi që ai t’u zbukuronte (mëkatin) bijve të Ademit, në mënyrë që të shfaqej ajo që Ai e kishte ditur që në amshim: që të dallohej kush beson në ringjalljen, shpërblimin dhe ndëshkimin, prej atij që është në dyshim për to. Dhe Zoti yt është Mbikëqyrës mbi çdo gjë, Ai i ruan dhe shpërblen sipas tyre.

[22] Thuaj (o i Dërguar) idhujtarëve: “Thirrini ata që i keni menduar si ortakë të Allahut dhe i keni adhuruar në vend të Tij – qofshin ata idhuj, engjëj apo njerëz – dhe drejtojuni atyre për nevojat tuaja. Ata kurrë nuk do t’ju përgjigjen, sepse nuk zotërojnë as sa pesha e një milingone të vogël në qiej e as në Tokë. Ata nuk kanë asnjë pjesë në to, e as nuk është ndonjëri prej tyre ndihmës i Allahut në krijimin e diçkaje. Përkundrazi, vetëm Allahu – i Lartësuar qoftë Ai – është i Vetmi që krijon, dhe vetëm Ai meriton të adhurohet. Askush tjetër përveç Tij nuk ka të drejtë për adhurim.

وَلَا تَنفَعُ ٱلشَّفَـٰعَةُ عِندَهُۥٓ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُۥ ۚ حَتَّىٰٓ إِذَا فُزِّعَ عَن قُلُوبِهِمْ قَالُوا۟ مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ ۖ قَالُوا۟ ٱلْحَقَّ ۖ وَهُوَ ٱلْعَلِىُّ ٱلْكَبِيرُ ﴿٢٣﴾

23. Ndërmjetësimi nuk do të bëjë dobi tek Ai, veçse për atë që Ai jep leje. Derisa, kur t’u hiqet frika (e Ditës së Gjykimit) nga zemrat e tyre, ata do të thonë: “Çfarë tha Zoti juaj?” – (Engjëjt) do të përgjigjen: “Tha të Vërtetën!” Ai është Më i Larti, Më i Madhi.[23]

۞ قُلْ مَن يَرْزُقُكُم مِّنَ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۖ قُلِ ٱللَّهُ ۖ وَإِنَّآ أَوْ إِيَّاكُمْ لَعَلَىٰ هُدًى أَوْ فِى ضَلَـٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٢٤﴾

24. Thuaj: “Kush ju furnizon ju nga qiejt dhe Toka?” Thuaj: “Allahu! E me siguri, ose ne, ose ju, jemi në rrugë të drejtë ose në një humbje të qartë.[24]

قُل لَّا تُسْـَٔلُونَ عَمَّآ أَجْرَمْنَا وَلَا نُسْـَٔلُ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٢٥﴾

25. Thuaj: “Ju nuk do të pyeteni për atë që kemi bërë ne, dhe ne nuk do të pyetemi për atë që bëni ju.”[25]

---

[23] Ndërmjetësimi i ndërmjetësuesve nuk bën dobi tek Allahu i Lartësuar, në Ditën e Llogarisë, përveçse për atë që Ai i jep leje. Kur frika e madhe e Ditës së Gjykimit të largohet nga zemrat e njerëzve, ata pyesin njëri-tjetrin: “Çfarë tha Zoti juaj?” Engjëjt përgjigjen: “Tha të vërtetën.” Ai është i Larti me Qenien e Tij, me pushtetin e Tij dhe me lartësinë e Tij, i Madh mbi çdo gjë.

[24] Thuaj (o i Dërguar) idhujtarëve: “Kush ju furnizon juve nga qiejt me shiun dhe nga toka me bimët, mineralet dhe të tjera?” Ata patjetër do ta pranojnë se është Allahu. E nëse nuk e pranojnë, thuaju: “Allahu është Furnizuesi. Dhe vërtet, njëri nga dy grupet – ose ne ose ju – është në udhëzim të qartë dhe të qëndrueshëm, ose në humbje të dukshme e të thellë.”

[25] Thuaj: “Ju nuk do të pyeteni për mëkatet tona, dhe as ne nuk do të pyetemi për veprat tuaja; sepse ne jemi të shkëputur prej jush dhe prej mosbesimit tuaj.”

قُلْ يَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبُّنَا ثُمَّ يَفْتَحُ بَيْنَنَا بِٱلْحَقِّ وَهُوَ ٱلْفَتَّاحُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٢٦﴾

26. Thuaj: “Zoti ynë do të na mbledhë së bashku, pastaj do të gjykojë mes nesh me të vërtetën. Ai është Gjykatësi i drejtë, i Gjithëdijshmi.”[26]

قُلْ أَرُونِيَ ٱلَّذِينَ أَلْحَقْتُم بِهِۦ شُرَكَآءَ كَلَّا ۚ بَلْ هُوَ ٱللَّهُ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾

27. Thuaj: “Më tregoni ata që ia bashkëngjisni Atij si ortakë?” – Kurrsesi! Vetëm Ai është Allahu, i Plotfuqishmi, i Urti.[27]

وَمَآ أَرْسَلْنَـٰكَ إِلَّا كَآفَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَـٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾

28. Ne të kemi dërguar ty (o Muhamed) për të gjithë njerëzimin, lajmëtar të gëzueshëm dhe paralajmërues, por shumica e njerëzve nuk e dinë.[28]

وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَـٰذَا ٱلْوَعْدُ إِن كُنتُمْ صَـٰدِقِينَ ﴿٢٩﴾

29. Ata thonë: “Kur do të vijë ky kërcënim, nëse jeni të sinqertë?”[29]

---

[26] Thuaj: “Zoti ynë do të na mbledhë Ne dhe ju në Ditën e Kiametit, pastaj do të gjykojë mes nesh me drejtësi. Ai është Gjykatësi që hap e zgjidh çështjet mes krijesave të Tij, i Dijshmi për atë që duhet të vendoset dhe për gjendjet e krijesave të Tij; Asgjë nuk i mbetet e fshehtë.”

[27] Thuaj: “Më tregoni me argument e dëshmi ata që i keni bashkangjitur Allahut dhe i keni bërë shokë në adhurim – a kanë krijuar ata diçka?” Jo, nuk është aspak siç e përshkruajnë ata. Përkundrazi, Ai është i vetmi që meriton adhurimin, që nuk ka asnjë ortak; Ai është i Plotfuqishmi që ndëshkon ata që i bënë shok Atij, dhe i Urtë në fjalët, veprat dhe në drejtimin e çështjeve të krijesave të Tij.

[28] Ne të dërguam ty (o i Dërguar) për mbarë njerëzimin, si sjellës i lajmit të mirë me shpërblimin e Allahut dhe si paralajmërues me ndëshkimin e Tij. Por shumica e njerëzve nuk e dinë të vërtetën, prandaj shmangen prej saj.

[29] Idhujtarët thonë, duke u tallur: “Kur do të vijë ky kërcënim që na bëni, që Allahu do të na mbledhë e pastaj do të gjykojë mes nesh, nëse jeni të vërtetë në atë që na thoni?”

قُل لَّكُم مِّيعَادُ يَوۡمٖ لَّا تَسۡتَـٔۡخِرُونَ عَنۡهُ سَاعَةٗ وَلَا تَسۡتَقۡدِمُونَ ٣٠

30. Thuaju: “Ju keni një afat të caktuar të një Dite, të cilën nuk mund ta vononi as për një çast dhe as nuk mund ta përshpejtoni.”[30]

وَقَالَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ لَن نُّؤۡمِنَ بِهَٰذَا ٱلۡقُرۡءَانِ وَلَا بِٱلَّذِي بَيۡنَ يَدَيۡهِۗ وَلَوۡ تَرَىٰٓ إِذِ ٱلظَّٰلِمُونَ مَوۡقُوفُونَ عِندَ رَبِّهِمۡ يَرۡجِعُ بَعۡضُهُمۡ إِلَىٰ بَعۡضٍ ٱلۡقَوۡلَ يَقُولُ ٱلَّذِينَ ٱسۡتُضۡعِفُواْ لِلَّذِينَ ٱسۡتَكۡبَرُواْ لَوۡلَآ أَنتُمۡ لَكُنَّا مُؤۡمِنِينَ ٣١

31. Ata që mohuan thanë: “Ne nuk do të besojmë as në këtë Kuran, as në ato që kanë qenë para tij.” E sikur t’i shihje keqbërësit kur të ndalohen para Zotit të tyre, duke ia kthyer fjalën njëri-tjetrit. Ata që ishin të dobët (pasuesit) do t’u thonë atyre që ishin arrogantë (krerëve): “Sikur të mos ishit ju, ne do të kishim qenë besimtarë.”[31]

[30] Thuaju atyre (o i Dërguar): “Ju keni një afat të caktuar që pa dyshim do t’ju vijë, dhe ai është afati i Ditës së Kiametit. Ju nuk do të mund ta shtyni atë as për një çast për t’u penduar, e as ta shpejtoni qoftë edhe një orë më herët për ndëshkim. Prandaj ruajuni asaj Dite dhe përgatituni me çfarë duhet për të.”

[31] Ata që nuk besuan, nga idhujtarët arabë, thanë: “Ne nuk do t’i besojmë këtij Kurani e as atyre që kanë qenë para tij – Teuratit, Inxhilit dhe Zeburit.” Pra, ata i përgënjeshtruan të gjitha Librat e Allahut. E sikur t’i shihje (o i Dërguar) keqbërësit kur të ndalen para Zotit të tyre për llogari, duke ia hedhur fjalën njëri-tjetrit e duke ia kaluar fajin njëri-tjetrit – do të shihje diçka të tmerrshme! Atëherë të dobëtit do t’u thonë atyre që u treguan mendjemëdhenj – udhëheqësve e prijësve të humbur që i çuan të tjerët në humbje: “Sikur të mos ishit ju që na larguat nga udhëzimi, ne do të kishim qenë besimtarë në Allahun dhe të Dërguarin e Tij.”

قَالَ ٱلَّذِينَ ٱسۡتَكۡبَرُواْ لِلَّذِينَ ٱسۡتُضۡعِفُوٓاْ أَنَحۡنُ صَدَدۡنَٰكُمۡ عَنِ ٱلۡهُدَىٰ بَعۡدَ إِذۡ جَآءَكُم بَلۡ كُنتُم مُّجۡرِمِينَ ٣٢

32. Ata që ishin arrogantë do t’u thonë atyre që ishin të dobët: “A mos vallë ne ju penguam nga udhëzimi, pasi ai ju kishte ardhur? Jo, ju vetë ishit keqbërës.”[32]

وَقَالَ ٱلَّذِينَ ٱسۡتُضۡعِفُواْ لِلَّذِينَ ٱسۡتَكۡبَرُواْ بَلۡ مَكۡرُ ٱلَّيۡلِ وَٱلنَّهَارِ إِذۡ تَأۡمُرُونَنَآ أَن نَّكۡفُرَ بِٱللَّهِ وَنَجۡعَلَ لَهُۥٓ أَندَادٗاۚ وَأَسَرُّواْ ٱلنَّدَامَةَ لَمَّا رَأَوُاْ ٱلۡعَذَابَۚ وَجَعَلۡنَا ٱلۡأَغۡلَٰلَ فِيٓ أَعۡنَاقِ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْۚ هَلۡ يُجۡزَوۡنَ إِلَّا مَا كَانُواْ يَعۡمَلُونَ ٣٣

33. Ata që ishin të dobët do t’u thonë arrogantëve: “Jo, por ishte dredhia juaj natë e ditë, kur na urdhëronit që të mohonim Allahun dhe t’i bënim Atij shokë.” Dhe ata do ta fshehin pendimin kur ta shohin dënimin. Ne do të vëmë vargonjë në qafat e atyre që kanë mohuar. A do të shpërblehen ata për tjetër veçse për atë që kanë vepruar?[33]

وَمَآ أَرۡسَلۡنَا فِي قَرۡيَةٖ مِّن نَّذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتۡرَفُوهَآ إِنَّا بِمَآ أُرۡسِلۡتُم بِهِۦ كَٰفِرُونَ ٣٤

34. Sa herë që Ne dërgonim paralajmërues në një qytet, të pasurit e tyre thoshin: “Ne nuk e besojmë atë me të cilën jeni dërguar.”[34]

---

[32] Udhëheqësit (mendjemëdhenj) do u thonë atyre që ishin të dobët e të nënshtruar: “A vallë ne ju penguam nga udhëzimi, pasi ai ju kishte ardhur? Jo, por ju vetë ishit keqbërës, kur hytë në mosbesim me dëshirën dhe zgjedhjen tuaj.”

[33] Të dobëtit do t’u thonë krerëve të tyre arrogantë: “Jo, por dredhitë dhe planet tuaja të këqija ditë e natë ishin ato që na futën në shkatërrim; ju na kërkonit të mohonim Allahun dhe t’i bënim Atij shokë në adhurim.” Dhe secili nga të dyja palët fshehu brenda vetes pendimin kur panë dënimin që ishte përgatitur për ta. Ne do të vëmë vargonjë e pranga në qafat e atyre që nuk besuan; ata nuk ndëshkohen me këtë ndëshkim veçse për shkak të mohimit të Allahut dhe veprave të këqija që bënë në dynja. - Në këtë ajet ka një paralajmërim të ashpër kundër ndjekjes së thirrësve të humbjes dhe prijësve të tiranisë.

[34] Sa herë që Ne kemi dërguar të Dërguar paralajmërues në një qytet, që t’i thërrasë njerëzit në Njësimin e Allahut dhe në adhurimin vetëm të Tij, të pasurit dhe elita e tyre që ishin të zhytur në kënaqësi e dëshira thoshin: “Ne e mohojmë atë me të cilën keni ardhur, o ju të dërguar!”

وَقَالُوا۟ نَحْنُ أَكْثَرُ أَمْوَٰلًا وَأَوْلَـٰدًا وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ ﴿٣٥﴾

35. Dhe thonin: “Ne kemi më shumë pasuri dhe fëmijë, dhe nuk do të ndëshkohemi kurrë.”[35]

قُلْ إِنَّ رَبِّى يَبْسُطُ ٱلرِّزْقَ لِمَن يَشَآءُ وَيَقْدِرُ وَلَـٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾

36. Thuaj: “Me të vërtetë, Zoti im ia zgjeron furnizimin kujt të dojë dhe ia pakëson kujt të dojë, por shumica e njerëzve nuk e dinë.”[36]

وَمَآ أَمْوَٰلُكُمْ وَلَآ أَوْلَـٰدُكُم بِٱلَّتِى تُقَرِّبُكُمْ عِندَنَا زُلْفَىٰٓ إِلَّا مَنْ ءَامَنَ وَعَمِلَ صَـٰلِحًا فَأُو۟لَـٰٓئِكَ لَهُمْ جَزَآءُ ٱلضِّعْفِ بِمَا عَمِلُوا۟ وَهُمْ فِى ٱلْغُرُفَـٰتِ ءَامِنُونَ ﴿٣٧﴾

37. As pasuritë tuaja, as fëmijët tuaj nuk janë ato që ju afrojnë pranë Nesh, përveç atyre që besojnë dhe bëjnë vepra të mira; për ta ka shpërblim të shumëfishtë për atë që kanë vepruar, dhe ata do të jenë të sigurt në dhomat e larta (të Xhenetit).[37]

وَٱلَّذِينَ يَسْعَوْنَ فِىٓ ءَايَـٰتِنَا مُعَـٰجِزِينَ أُو۟لَـٰٓئِكَ فِى ٱلْعَذَابِ مُحْضَرُونَ ﴿٣٨﴾

38. Ndërsa ata që përpiqen t’i diskreditojnë shenjat Tona, duke menduar se mund të na sfidojnë Ne, ata do të sillen në dënim.[38]

---

[35] Dhe thonin: “Ne kemi më shumë pasuri dhe fëmijë se ju, o besimtarë, dhe Allahu nuk na i ka dhënë këto begati veçse nga që është i kënaqur me ne. Ne nuk do të dënohemi ndonjëherë, as në këtë botë as në botën tjetër, nëse do të ketë një botë tjetër.”

[36] Thuaju atyre (o i Dërguar): “Vërtet Zoti im ia zgjeron furnizimin në këtë botë kujt të dojë prej robërve të Tij dhe ia ngushton kujt të dojë. Këtë nuk e bën as nga dashuria (për dikë) e as nga urrejtja, por vetëm si provë. Por shumica e njerëzve nuk e dinë se kjo është një sprovë për robërit e Tij, sepse nuk mendojnë thellë.

[37] As pasuritë tuaja, as fëmijët tuaj nuk janë ato që ju afrojnë pranë Nesh dhe ju ngrejnë në shkallë më të larta. Por kushdo që beson në Allahun dhe bën vepra të mira, për ata ka shpërblim të shumëfishtë nga veprat e mira – një e mirë shpërblehet me dhjetëfish, e deri në aq sa të dojë Allahu nga shumëfishimi. Dhe ata do të jenë në dhomat e larta të Xhenetit, të sigurt nga ndëshkimi, vdekja dhe trishtimi.

[38] Ndërsa ata që përpiqen të hedhin poshtë argumentet dhe shpalljet Tona, dhe pengojnë nga rruga e Allahut me armiqësi e kryeneçësi, duke menduar se do të na sfidojnë dhe do të na shpëtojnë, këta do të sillen në dënimin e Xhehenemit në Ditën e Kiametit, ku do t’i rrethojnë rojet e tij, dhe nuk do të dalin kurrë prej tij.

قُلۡ إِنَّ رَبِّي يَبۡسُطُ ٱلرِّزۡقَ لِمَن يَشَآءُ مِنۡ عِبَادِهِۦ وَيَقۡدِرُ لَهُۥۚ وَمَآ أَنفَقۡتُم مِّن شَيۡءٖ فَهُوَ يُخۡلِفُهُۥۖ وَهُوَ خَيۡرُ ٱلرَّٰزِقِينَ ٣٩

39. Thuaj: “Me të vërtetë, Zoti im ia zgjeron furnizimin kujt të dojë nga robërit e Tij dhe ia pakëson kujt të dojë. Çfarëdo që ju shpenzoni (jepni lëmoshë), Ai do t’jua zëvendësojë, sepse Ai është Furnizuesi më i mirë.”[39]

[39] Thuaju atyre (o i Dërguar), që mashtrohen me pasuri e fëmijë: “Vërtet, Zoti im ia zgjeron furnizimin kujt të dojë prej robërve të Tij dhe ia ngushton kujt të dojë, sipas urtësisë që Ai e di. Dhe çfarëdo që të jepni nga ajo që Ai ju ka urdhëruar, Ai do t’jua shpërblejë duke jua zëvendësuar në këtë botë, dhe në botën tjetër me shpërblim të madh. Ai është më i miri nga furnizuesit, prandaj kërkoni furnizim vetëm prej Tij dhe përpiquni në shkaqet që Ai ju ka urdhëruar.

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلَٰٓئِكَةِ أَهَٰٓؤُلَآءِ إِيَّاكُمْ كَانُوا۟ يَعْبُدُونَ ﴿٤٠﴾

40. Ditën kur Ai do t’i mbledhë të gjithë dhe do t’u thotë engjëjve: “A ju adhuronin ju këta?”[40]

قَالُوا۟ سُبْحَٰنَكَ أَنتَ وَلِيُّنَا مِن دُونِهِم ۖ بَلْ كَانُوا۟ يَعْبُدُونَ ٱلْجِنَّ ۖ أَكْثَرُهُم بِهِم مُّؤْمِنُونَ ﴿٤١﴾

41. Ata do të thonë: “I Lartësuar je Ti! Ti je Mbrojtësi ynë, e jo ata. Jo, ata adhuronin xhinët, dhe shumica e tyre u besuan atyre.”[41]

فَٱلْيَوْمَ لَا يَمْلِكُ بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ نَّفْعًا وَلَا ضَرًّا وَنَقُولُ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا۟ ذُوقُوا۟ عَذَابَ ٱلنَّارِ ٱلَّتِى كُنتُم بِهَا تُكَذِّبُونَ ﴿٤٢﴾

42. Sot, asnjëri prej jush nuk ka mundësi t’i sjellë tjetrit as dobi, as dëm. Ne do t’u themi atyre që bënë padrejtësi: “Shijoni dënimin e Zjarrit, të cilin ju e përgënjeshtronit.”[42]

وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ ءَايَٰتُنَا بَيِّنَٰتٍ قَالُوا۟ مَا هَٰذَآ إِلَّا رَجُلٌ يُرِيدُ أَن يَصُدَّكُمْ عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ ءَابَآؤُكُمْ وَقَالُوا۟ مَا هَٰذَآ إِلَّآ إِفْكٌ مُّفْتَرًى ۚ وَقَالَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ لِلْحَقِّ لَمَّا جَآءَهُمْ إِنْ هَٰذَآ إِلَّا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿٤٣﴾

43. Kur u lexohen atyre shpalljet Tona të qarta, ata thonë: “Ky (Muhamedi) është vetëm një njeri që dëshiron t’ju largojë nga ajo që adhuronin etërit tuaj.” Ata gjithashtu thonë: “Ky (Kuran) nuk

---

[40] Dhe përmend (o i Dërguar), Ditën kur Allahu do t’i mbledhë idhujtarët dhe ata që adhuroheshin në vend të Tij prej engjëjve, pastaj do t’u thotë engjëjve – për qortim ndaj atyre që i adhuruan: “A këta ju adhuronin juve në vendin Tonë?”

[41] Engjëjt do të thonë: “Ne të lartësojmë Ty, o Allah, nga çdo gjë që nuk të shkon Ty, larg që të kesh Ti ndonjë shok në adhurim. Ti je Mbrojtësi ynë, që të bindemi dhe që të adhurojmë. Por këta adhuronin djajtë; shumica prej tyre u besuan dhe iu bindën atyre.”

[42] Në Ditën e Tubimit, ata që adhuroheshin nuk do të kenë kurrfarë fuqie t’u sjellin adhuruesve të tyre as dobi e as dëm. Dhe Ne do t’u themi atyre që i bënë padrejtësi vetes së tyre me idhujtari dhe mëkate: “Shijoni dënimin e zjarrit, të cilin ju e përgënjeshtronit, duke thënë se nuk është i vërtetë.”

është tjetër veçse një gënjeshtër e trilluar.” Kur u vjen e vërteta (Kurani), mohuesit thonë: “Kjo nuk është tjetër veçse një magji e qartë.”[43]

وَمَآ ءَاتَيْنَـٰهُم مِّن كُتُبٍ يَدْرُسُونَهَا ۖ وَمَآ أَرْسَلْنَآ إِلَيْهِمْ قَبْلَكَ مِن نَّذِيرٍ ﴿٤٤﴾

44. Ne nuk u kemi dhënë atyre ndonjë libër që ta studiojnë, e as nuk u kemi dërguar atyre ndonjë paralajmërues para teje.[44]

وَكَذَّبَ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَمَا بَلَغُوا۟ مِعْشَارَ مَآ ءَاتَيْنَـٰهُمْ فَكَذَّبُوا۟ رُسُلِى ۖ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٤٥﴾

45. Edhe ata që kanë qenë para tyre përgënjeshtruan (të dërguarit), ndonëse këta (idhujtarët e Mekes) nuk arritën as të dhjetën e asaj që Ne u kishim dhënë atyre; e megjithatë ata të mëparshmit) i mohuan të dërguarit e Mi. E si ishte dënimi Im (ndaj tyre)![45]

۞ قُلْ إِنَّمَآ أَعِظُكُم بِوَٰحِدَةٍ ۖ أَن تَقُومُوا۟ لِلَّهِ مَثْنَىٰ وَفُرَٰدَىٰ ثُمَّ تَتَفَكَّرُوا۟ ۚ مَا بِصَاحِبِكُم مِّن جِنَّةٍ ۚ إِنْ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ لَّكُم بَيْنَ يَدَىْ عَذَابٍ شَدِيدٍ ﴿٤٦﴾

46. Thuaj: “Unë ju këshilloj vetëm për një gjë: që të ngriheni me sinqeritet për Allahun, dy nga dy ose një nga një, pastaj të

---

[43] Kur u lexohen jobesimtarëve të Mekës ajetet e Allahut qartë e hapur, ata thonë: “Muhamedi nuk është veçse një njeri që dëshiron t’ju ndalojë nga adhurimi i zotave që i adhuronin etërit tuaj.” Dhe thonë: “Ky Kuran që ti na lexon, o Muhamed, nuk është gjë tjetër veçse një gënjeshtër e trilluar nga ti, nuk është prej Allahut.” Dhe kur jobesimtarëve u erdhi Kurani, thanë: “Ky nuk është gjë tjetër veçse një magji e qartë.”

[44] Ne nuk u kemi zbritur mohuesve ndonjë Libër para Kuranit, që ta lexonin e që t’i udhëzonte ata për atë që pretendojnë – se ajo që solli Muhamedi është magji. Dhe Ne nuk u kemi dërguar atyre para teje (o i Dërguar) asnjë të dërguar që t’i paralajmëronte për dënimin Tonë.

[45] Edhe ata që ishin para tyre, si **Ad** dhe **Themudi**, i përgënjeshtruan të dërguarit Tanë. Banorët e Mekës nuk kanë arritur as të dhjetën e asaj që Ne u dhamë kombeve të mëparshme në fuqi, pasuri, jetë të gjatë dhe begati të tjera. Por ata i përgënjeshtruan të dërguarit e Mi në atë me të cilën erdhën tek ata, prandaj Ne i shkatërruam. Shiko pra (o i Dërguar) se si ishte dënimi dhe ndëshkimi Im ndaj tyre!

reflektoni. Shoku juaj (Muhamedi) nuk ka ndonjë çmenduri. Ai është vetëm një paralajmërues për ju, përpara një dënimi të ashpër.”[46]

قُلْ مَا سَأَلْتُكُم مِّنْ أَجْرٍ فَهُوَ لَكُمْ ۖ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى ٱللَّهِ ۖ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٤٧﴾

47. Thuaj: “Unë nuk ju kam kërkuar ndonjë shpërblim; ai është për ju. Shpërblimi im është vetëm tek Allahu; Ai është Dëshmitar për çdo gjë.”[47]

قُلْ إِنَّ رَبِّي يَقْذِفُ بِٱلْحَقِّ عَلَّٰمُ ٱلْغُيُوبِ ﴿٤٨﴾

48. Thuaj: “Me të vërtetë, Zoti im godet me të vërtetën. Ai është Njohësi i fshehtësive.”[48]

[46] Thuaju atyre, o i Dërguar, që përgënjeshtrojnë me kryeneçësi: “Unë ju këshilloj vetëm për një gjë – që të ngriheni në bindje ndaj Allahut, dy nga dy ose një nga një, pastaj të mendoni mirë për gjendjen e shokut tuaj, të Dërguarit të Allahut ﷺ, dhe për atë që i atribuoni atij. Ai nuk është aspak i çmendur; ai nuk është veçse një paralajmërues për ju, që t’ju frikësojë nga dënimi i Xhehenemit para se të provoni zjarrin e tij.

[47] Thuaju, o i Dërguar, mohuesve: “Për të mirën me të cilën kam ardhur tek ju, unë nuk ju kam kërkuar ndonjë shpërblim; nëse do të kishte ndonjë, ai është për ju. Shpërblimin tim unë e pres vetëm nga Allahu, i Cili është i Dijshëm për veprat e mia dhe veprat tuaja. Asgjë nuk i mbetet e fshehtë Atij, dhe Ai do t’i shpërblejë të gjithë sipas asaj që meritojnë.

[48] Thuaju (o i Dërguar) atyre që mohuan njësimin e Allahut dhe shpalljen e Islamit: “Vërtet, Zoti im e godet të kotën me argumente të së vërtetës, e nxjerr atë të zbuluar dhe e shkatërron. Allahu është i Dijshmi i të fshehtave, nuk i fshihet Atij asgjë në Tokë dhe as në qiej.”

قُلْ جَآءَ ٱلْحَقُّ وَمَا يُبْدِئُ ٱلْبَـٰطِلُ وَمَا يُعِيدُ ﴿٤٩﴾

49. Thuaj: “E vërteta erdhi, ndërsa e pavërteta as nuk krijon, as nuk përsërit (ringjall).”[49]

قُلْ إِن ضَلَلْتُ فَإِنَّمَآ أَضِلُّ عَلَىٰ نَفْسِى ۖ وَإِنِ ٱهْتَدَيْتُ فَبِمَا يُوحِىٓ إِلَىَّ رَبِّىٓ ۚ إِنَّهُۥ سَمِيعٌ قَرِيبٌ ﴿٥٠﴾

50. Thuaj: “Nëse unë humb, atëherë humbja ime është vetëm për dëmin tim. Por nëse udhëzohem, kjo është për shkak të asaj që më shpall Zoti im. Me të vërtetë, Ai dëgjon gjithçka dhe është afër.”[50]

وَلَوْ تَرَىٰٓ إِذْ فَزِعُوا۟ فَلَا فَوْتَ وَأُخِذُوا۟ مِن مَّكَانٍ قَرِيبٍ ﴿٥١﴾

51. Sikur t’i shihje ata kur të tmerrohen, nuk do të kenë ku të ikin dhe do të kapen nga një vend i afërt![51]

وَقَالُوٓا۟ ءَامَنَّا بِهِۦ ۖ وَأَنَّىٰ لَهُمُ ٱلتَّنَاوُشُ مِن مَّكَانٍۭ بَعِيدٍ ﴿٥٢﴾

52. Atëherë do të thonë: “Ne tani e besojmë atë (Kuranin).” Por, si do ta arrijnë ata besimin nga një vend aq i largët (nga kjo botë)?[52]

---

[49] Thuaj (o i Dërguar): “E vërteta dhe ligji madhështor nga Allahu erdhi, ndërsa e kota u zhduk, pushteti i saj u shua; nuk mbeti më asgjë nga e kota që të mund të fillojë apo të rikthejë diçka.” Taberiu thotë se e kota apo e pavërteta këtu është Iblisi, i cili as nuk mund të fillojë krijimin e asgjëje, as nuk mund ta përsërisë e ta rikthejë ne jetë atë pas vdekjes së saj.

[50] Thuaj, o Muhamed: “Nëse shmangem nga e vërteta, atëherë mëkati i shmangies sime bie mbi mua vetë; e nëse qëndroj i drejtë mbi të, kjo është vetëm me shpalljen e Allahut që Ai ma shpall. Vërtet, Zoti im është Dëgjues i asaj që ju them dhe i Afërt me këdo që e thërret dhe i lutet Atij.”

[51] Sikur t’i shihje (o i Dërguar) mohuesit e idhujtarët, kur t’i kapë tmerri në momentin që shohin dënimin e Allahut – do të shihje një ngjarje madhështore! Atë ditë nuk do të kenë as shpëtim e as rrugë shpëtimi nga Ne, por do të merren e do të hidhen në zjarr nga një vend i afërt, lehtësisht i kapshëm.

[52] Kur ta shohin dënimin në botën tjetër, mohuesit do të thonë: “Tani Besuam në Allahun, në Librat dhe në të dërguarit e Tij.” Por si mund ta arrijnë ata besimin në botën tjetër dhe t’u bëhet i kapshëm, kur tashmë është larg për ta? Midis tyre dhe tij është vënë pengesë, sepse vendi i tij ishte dynjaja, e ata aty e mohuan.

وَقَدْ كَفَرُواْ بِهِۦ مِن قَبْلُۖ وَيَقْذِفُونَ بِٱلْغَيْبِ مِن مَّكَانٍۭ بَعِيدٍ ﴿٥٣﴾

53. Ata e kishin mohuar atë (besimin) më parë, dhe e përgënjeshtronin të fshehtën (botën tjetër) nga një vend i largët (kjo botë).[53]

وَحِيلَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ كَمَا فُعِلَ بِأَشْيَاعِهِم مِّن قَبْلُۚ إِنَّهُمْ كَانُواْ فِى شَكٍّ مُّرِيبٍ ﴿٥٤﴾

54. Ata do të pengohen prej asaj që dëshirojnë, ashtu siç iu bë edhe atyre që ishin para tyre. Me të vërtetë, ata kanë qenë në një dyshim të thellë e të turbullt.[54]

[53] Ata e mohuan të vërtetën në dynja, përgënjeshtruan të dërguarit, dhe flisnin vetëm me hamendësime për botën tjetër të padukshme nga një vend shumë i largët prej saj, që është kjo botë; pa asnjë mbështetje për mendimet e tyre të pavërteta.

[54] Atje, mohuesve do t’u pengohet ajo që ata dëshirojnë – pendimi dhe kthimi në këtë botë për të besuar – ashtu siç veproi Allahu me të ngjashmit e tyre nga popujt mohues të mëparshëm. Ata në këtë botë kanë qenë në dyshim lidhur me të dërguarit, ringjalljen dhe llogarinë, një dyshim që u sillte pasiguri dhe shqetësim, prandaj nuk besuan.

35. SURJA “FATIR” - KRIJUESI

(Mekase, 45 ajete)

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ فَاطِرِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ جَاعِلِ ٱلۡمَلَٰٓئِكَةِ رُسُلًا أُوْلِيٓ أَجۡنِحَةٖ مَّثۡنَىٰ وَثُلَٰثَ وَرُبَٰعَۚ يَزِيدُ فِي ٱلۡخَلۡقِ مَا يَشَآءُۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٞ ١

1. Lavdërimi i takon Allahut, Krijuesit të qiejve dhe të Tokës, Bërësit të engjëjve të dërguar me nga dy, tre e katër krahë. Ai shton në krijim çfarë të dojë. Me të vërtetë, Allahu është i Plotfuqishëm mbi çdo gjë.[1]

مَّا يَفۡتَحِ ٱللَّهُ لِلنَّاسِ مِن رَّحۡمَةٖ فَلَا مُمۡسِكَ لَهَاۖ وَمَا يُمۡسِكۡ فَلَا مُرۡسِلَ لَهُۥ مِنۢ بَعۡدِهِۦۚ وَهُوَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡحَكِيمُ ٢

2. Çfarëdo mëshire që Allahu ua hap njerëzve, askush nuk mund ta pengojë; dhe çfarë Ai ndal, askush nuk mund ta lëshojë pas Tij. Ai është i Plotfuqishmi, i Urti.[2]

---

[1] Lëvdatë ndaj Allahut për cilësitë e Tij, të cilat të gjitha janë cilësi përsosjeje, dhe për mirësitë e Tij të dukshme dhe të fshehta, fetare e jetësore. Ai është Krijuesi dhe Shpikësi i qiejve dhe i Tokës. Ai që i bën engjëjt të jenë lajmëtarë tek kush të dojë prej robërve të Tij, për çfarë të dojë nga urdhrat dhe ndalesat e Tij. Nga madhështia e fuqisë së Allahut është se Ai i bëri engjëjt me krahë nga dy, nga tre ose nga katër palë, me të cilët fluturojnë për të përcjellë atë që Allahu ka urdhëruar. Allahu shton në krijimin e Tij ç’të dojë. Vërtet Allahu është i Plotfuqishëm mbi çdo gjë; nuk ka asgjë të pamundur.

[2] Çfarëdo të mire që Allahu u hap njerëzve – qoftë furnizim, shi, shëndet, dituri apo të tjera begati – askush nuk është në gjendje t’ua ndalojë këto mëshira. E çfarëdo që Ai të ndalojë

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱذۡكُرُواْ نِعۡمَتَ ٱللَّهِ عَلَيۡكُمۡۚ هَلۡ مِنۡ خَٰلِقٍ غَيۡرُ ٱللَّهِ يَرۡزُقُكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلۡأَرۡضِۚ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَۖ فَأَنَّىٰ تُؤۡفَكُونَ ٣

3. O njerëz, kujtoni dhuntitë e Allahut ndaj jush! A ka ndonjë krijues tjetër përveç Allahut që ju furnizon me ushqim nga qielli dhe Toka? Nuk ka zot tjetër përveç Tij. E si pra largoheni (nga e vërteta)?[3]

وَإِن يُكَذِّبُوكَ فَقَدۡ كُذِّبَتۡ رُسُلٞ مِّن قَبۡلِكَۚ وَإِلَى ٱللَّهِ تُرۡجَعُ ٱلۡأُمُورُ ٤

4. Nëse të përgënjeshtrojnë ty (o Muhamed), edhe para teje janë përgënjeshtruar të dërguar të tjerë. Tek Allahu kthehen të gjitha çështjet.[4]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنَّ وَعۡدَ ٱللَّهِ حَقّٞۖ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ ٱلۡحَيَوٰةُ ٱلدُّنۡيَاۖ وَلَا يَغُرَّنَّكُم بِٱللَّهِ ٱلۡغَرُورُ ٥

5. O njerëz! Me të vërtetë, premtimi i Allahut është i vërtetë, prandaj të mos ju mashtrojë jeta e kësaj bote dhe të mos ju mashtrojë ndaj Allahut mashtruesi (djalli).[5]

---

prej tyre, askush nuk mund ta lëshojë pas Tij. Ai është i Plotfuqishmi, që i nënshtron të gjitha, dhe i Urti që jep dhe ndalon mëshirën sipas urtësisë së Tij.

[3] O njerëz, kujtoni me zemrat, gjuhët dhe veprat tuaja mirësinë e Allahut mbi ju. Nuk keni Krijues tjetër përveç Allahut, i Cili ju furnizon nga qielli me shi dhe nga toka me ujë, minerale dhe të tjera mirësi. Nuk ka zot tjetër veç Tij, i Vetmi pa ortak. Atëherë si largohemi nga adhurimi dhe njëshmëria e Tij?

[4] E nëse populli yt të përgënjeshtron ty, o i Dërguar, atëherë edhe para teje janë përgënjeshtruar të dërguar të tjerë. Dhe tek Allahu kthehen të gjitha çështjet në botën tjetër, ku secili do të shpërblehet sipas asaj që meriton.

[5] O njerëz, me të vërtetë premtimi i Allahut për ringjalljen, shpërblimin dhe dënimin është i vërtetë dhe i sigurt. Prandaj mos t'ju mashtroftë jeta e kësaj bote me epshet dhe kërkesat e saj, e as mos t'ju mashtroftë për Allahun djalli.

إِنَّ ٱلشَّيۡطَٰنَ لَكُمۡ عَدُوّٞ فَٱتَّخِذُوهُ عَدُوًّاۚ إِنَّمَا يَدۡعُواْ حِزۡبَهُۥ لِيَكُونُواْ مِنۡ أَصۡحَٰبِ ٱلسَّعِيرِ ٦

6. Me të vërtetë, djalli është armik i juaj, prandaj merreni atë si armik. Ai i fton ithtarët e tij vetëm që të bëhen nga banorët e zjarrit flakërues.[6]

ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ لَهُمۡ عَذَابٞ شَدِيدٞۖ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ لَهُم مَّغۡفِرَةٞ وَأَجۡرٞ كَبِيرٞ ٧

7. Për ata që mohuan ka një dënim të ashpër, ndërsa për ata që besuan dhe bënë vepra të mira, për ta ka falje dhe shpërblim të madh.[7]

أَفَمَن زُيِّنَ لَهُۥ سُوٓءُ عَمَلِهِۦ فَرَءَاهُ حَسَنٗاۖ فَإِنَّ ٱللَّهَ يُضِلُّ مَن يَشَآءُ وَيَهۡدِي مَن يَشَآءُۖ فَلَا تَذۡهَبۡ نَفۡسُكَ عَلَيۡهِمۡ حَسَرَٰتٍۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمُۢ بِمَا يَصۡنَعُونَ ٨

8. A është njësoj ai, të cilit i është zbukuruar e keqja e veprës së tij dhe e sheh atë si të mirë (me atë që është në rrugë të drejtë)? Me të vërtetë, Allahu e humb kë të dojë dhe e udhëzon kë të dojë. Prandaj mos u pikëllo aq shumë për ta. Allahu e di mirë atë që ata bëjnë.[8]

---

[6] Vërtet, djalli është armik për bijtë e Ademit, prandaj merreni atë si armik dhe mos ju bindni atij. Ai thërret vetëm ndjekësit e vet drejt humbjes, që të jenë nga banorët e zjarrit të ndezur.

[7] Ata që mohuan se Allahu është i vetmi Zot i vërtetë dhe mohuan atë që sollën të dërguarit e Tij, do të kenë një dënim të ashpër në botën tjetër. Ndërsa ata që e besuan Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe vepruan vepra të mira, do të kenë falje nga Zoti i tyre dhe mbulimin e mëkateve të tyre, si dhe një shpërblim të madh – Xhenetin.

[8] A është vallë ai, të cilit djalli ia ka zbukuruar veprat e këqija – si mëkatet ndaj Allahut, mohimin dhe adhurimin e idhujve – dhe ai i sheh ato si të bukura e të mira, i njëjtë me atë që Allahu e ka udhëzuar, e që e sheh të mirën si të mirë dhe të keqen si të keqe? Allahu e humb kë të dojë prej robërve të Tij dhe udhëzon kë të dojë. Prandaj mos e shkatërro veten nga pikëllimi për shkak të mohimit të këtyre të humburve, o Muhamed. Vërtet, Allahu i di të këqijat e tyre dhe do t'i shpërblejë me ndëshkimin më të rëndë.

وَٱللَّهُ ٱلَّذِيٓ أَرۡسَلَ ٱلرِّيَٰحَ فَتُثِيرُ سَحَابٗا فَسُقۡنَٰهُ إِلَىٰ بَلَدٖ مَّيِّتٖ فَأَحۡيَيۡنَا بِهِ ٱلۡأَرۡضَ بَعۡدَ مَوۡتِهَاۚ كَذَٰلِكَ ٱلنُّشُورُ ٩

9. Allahu është Ai që dërgon erërat, të cilat ngrenë re, pastaj Ne i çojmë ato në një vend të vdekur (të thatë), dhe me të e ngjallim tokën pasi kishte vdekur. Kështu do të jetë edhe ringjallja.[9]

مَن كَانَ يُرِيدُ ٱلۡعِزَّةَ فَلِلَّهِ ٱلۡعِزَّةُ جَمِيعًاۚ إِلَيۡهِ يَصۡعَدُ ٱلۡكَلِمُ ٱلطَّيِّبُ وَٱلۡعَمَلُ ٱلصَّٰلِحُ يَرۡفَعُهُۥۚ وَٱلَّذِينَ يَمۡكُرُونَ ٱلسَّيِّـَٔاتِ لَهُمۡ عَذَابٞ شَدِيدٞۖ وَمَكۡرُ أُوْلَٰٓئِكَ هُوَ يَبُورُ ١٠

10. Kushdo që dëshiron lavdinë, (le ta dijë se) e gjithë lavdia i përket Allahut. Tek Ai ngjitet fjala e mirë, dhe veprën e mirë, Ai e ngre lart. Sa për ata që kurdisin të këqijat, për ta ka dënim të ashpër, dhe dredhia e tyre do të dështojë.[10]

وَٱللَّهُ خَلَقَكُم مِّن تُرَابٖ ثُمَّ مِن نُّطۡفَةٖ ثُمَّ جَعَلَكُمۡ أَزۡوَٰجٗاۚ وَمَا تَحۡمِلُ مِنۡ أُنثَىٰ وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلۡمِهِۦۚ وَمَا يُعَمَّرُ مِن مُّعَمَّرٖ وَلَا يُنقَصُ مِنۡ عُمُرِهِۦٓ إِلَّا فِي كِتَٰبٍۚ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرٞ ١١

11. Allahu ju krijoi nga dheu, pastaj nga një pikë uji (farë), pastaj ju bëri çifte. Asnjë femër nuk mbart dhe nuk lind veçse me dijeninë e

[9] Allahu është Ai që dërgon erërat, të cilat lëvizin retë, e Ne i çojmë ato në një vend të thatë; aty zbret uji dhe Ne e ngjallim tokën pas tharjes së saj, kështu që ajo gjelbërohet me bimësi. Ashtu si ky gjallërim, Allahu do t'i ringjallë të vdekurit në Ditën e Kiametit.

[10] Kush kërkon madhështi e nder në këtë botë ose në botën tjetër, le ta kërkojë prej Allahut, sepse ajo nuk arrihet veçse me bindjen ndaj Tij. Vetëm Allahut i përket gjithë madhështia. Atë që mbështetet te krijesa, Allahu e poshtëron, kurse atë që mbështetet te Krijuesi, Allahu e lartëson. Tek Ai ngjitet përmendja e mirë dhe veprat e mira i ngre Ai lart. Ndërsa ata që punojnë mëkate, për ta ka një dënim të ashpër, dhe dredhitë e tyre do të shkatërrohen e do të prishen, duke mos u sjellë asnjë dobi.

Tij. Askujt nuk i shtohet jeta dhe as nuk i shkurtohet, veçse është e shënuar në Libër. Me të vërtetë, kjo është e lehtë për Allahun.[11]

-435-

وَمَا يَسْتَوِي ٱلْبَحْرَانِ هَٰذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ سَآئِغٌ شَرَابُهُۥ وَهَٰذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ ۖ وَمِن كُلٍّ تَأْكُلُونَ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُونَ حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَا ۖ وَتَرَى ٱلْفُلْكَ فِيهِ مَوَاخِرَ لِتَبْتَغُوا۟ مِن فَضْلِهِۦ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢﴾

12. Nuk janë njësoj dy detet: njeri është i ëmbël, i freskët, i këndshëm për t'u pirë, kurse tjetri është i kripur, i hidhur. Por nga të dy, ju hani mish të freskët dhe nxirrni stoli që i vishni. Dhe ti i sheh anijet si i çajnë dallgët në to, që të kërkoni prej mirësisë së Tij dhe që të jeni mirënjohës.[12]

[11] Allahu e krijoi babanë tuaj, Ademin, prej dheut, pastaj e bëri pasardhësinë e tij nga një pikë uji të dobët, e më pas ju bëri ju burra dhe gra. Asnjë femër nuk mbetet shtatzënë dhe nuk lind veçse me dijen e Tij. Dhe askujt nuk i zgjatet jeta, as nuk i shkurtohet nga jeta e tij, veçse është e shënuar në Librin pranë Tij – në Leuhi Mahfudh – qysh para se të mbartë nëna dhe para se ta lindë. Allahu i ka përmbledhur e numëruar të gjitha këto dhe i ka ditur para se t'ju krijonte; nuk shtohet asgjë e shkruar për ju e as nuk pakësohet. Vërtet, krijimi juaj, dituria për gjendjet tuaja dhe shënimi i tyre në Librin e ruajtur është e lehtë për Allahun.

[12] Nuk janë të barabartë dy detet: njëri është i ëmbël, shumë i freskët, i lehtë për t'u pirë dhe që shuan etjen (ujërat e ëmbla të Tokës); kurse tjetri është i kripur, shumë i hidhur (ujërat e kripura të deteve dhe oqeaneve). E megjithatë, nga të dy detet hani peshk të freskët e me shije të këndshme, dhe nxirrni zbukurime – si perlat dhe koralet – të cilat i vishni. Dhe shikon anijet që çajnë ujin në to, që të kërkoni prej mirësisë së Tij, qoftë për tregti apo të tjera dobi. Në këtë ka shenjë të qartë për fuqinë dhe njëshmërinë e Allahut; dhe ndoshta ju do të jeni mirënjohës ndaj Tij për këto mirësi që ju ka dhënë.

يُولِجُ ٱلَّيۡلَ فِي ٱلنَّهَارِ وَيُولِجُ ٱلنَّهَارَ فِي ٱلَّيۡلِ وَسَخَّرَ ٱلشَّمۡسَ وَٱلۡقَمَرَ كُلٌّ يَجۡرِي لِأَجَلٖ مُّسَمًّىۚ ذَٰلِكُمُ ٱللَّهُ رَبُّكُمۡ لَهُ ٱلۡمُلۡكُۚ وَٱلَّذِينَ تَدۡعُونَ مِن دُونِهِۦ مَا يَمۡلِكُونَ مِن قِطۡمِيرٍ ١٣

13. Ai bën që nata të hyjë në ditë dhe dita të hyjë në natë. Ai ka nënshtruar Diellin dhe Hënën, secili prej tyre lëviz deri në një afat të caktuar. Ky është Allahu, Zoti juaj. Mbretëria është vetëm e Tij. Kurse ata që ju i adhuroni përveç Tij, nuk zotërojnë as sa cipa e bërthamës së hurmës.[13]

إِن تَدۡعُوهُمۡ لَا يَسۡمَعُواْ دُعَآءَكُمۡ وَلَوۡ سَمِعُواْ مَا ٱسۡتَجَابُواْ لَكُمۡۖ وَيَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ يَكۡفُرُونَ بِشِرۡكِكُمۡۚ وَلَا يُنَبِّئُكَ مِثۡلُ خَبِيرٖ ١٤

14. Nëse u luteni atyre, nuk e dëgjojnë lutjen tuaj. Por edhe sikur ta dëgjonin, nuk do t'ju përgjigjeshin. Dhe Ditën e Kijametit do ta mohojnë adhurimin që u bënit atyre. Askush nuk të njofton ty (o Muhamed) si Ai që është i Gjithëdijshëm.[14]

۞ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ أَنتُمُ ٱلۡفُقَرَآءُ إِلَى ٱللَّهِۖ وَٱللَّهُ هُوَ ٱلۡغَنِيُّ ٱلۡحَمِيدُ ١٥

15. O njerëz! Ju jeni ata që keni nevojë për Allahun, ndërsa Allahu është i Pasuri, i Lavdëruari.[15]

---

[13] Allahu fut orë nga nata në ditë, duke ia shtuar ditës aq sa i pakësohet natës, dhe fut orë nga dita në natë, duke ia shtuar natës aq sa i pakësohet ditës. Ai i nënshtroi Diellin dhe Hënën, secili lëviz deri në një afat të caktuar. Ai që bëri këtë është Allahu, Zoti juaj; Atij i takon gjithë sundimi, pushteti dhe Mbretëria. Ndërsa ata që i adhuroni përveç Allahut, nuk zotërojnë as edhe cipën më të hollë që mbështjell bërthamën e hurmës.

[14] Nëse ju, o njerëz, i luteni idhujve, në vend të Allahut, ato nuk e dëgjojnë lutjen tuaj. Por edhe sikur të supozohej se do ta dëgjonin, nuk do t'ju përgjigjeshin. E në Ditën e Kiametit do të shkëputen prej jush e do të mohojnë adhurimin tuaj ndaj tyre. Dhe askush nuk të tregon ty, o i Dërguar, më të vërtetën sesa Allahu, i Gjithëdituri dhe i Gjithëinformuari.

[15] O njerëz, ju jeni nevojtarë ndaj Allahut në çdo gjë; nuk mund të jeni të pavarur prej Tij as sa një çast. Ndërsa Ai, i Lartësuari, është i Pasuri që nuk ka nevojë për njerëzit dhe as për ndonjë gjë nga krijesat e Tij. Ai është i Lavdëruar në Qenien, Emrat dhe Cilësitë e Tij, dhe i lavdëruar për mirësitë e Tij; sepse çdo mirësi që kanë njerëzit, është prej Tij. Prandaj Atij i takon lavdia dhe falënderimi në çdo gjendje.

إِن يَشَأۡ يُذۡهِبۡكُمۡ وَيَأۡتِ بِخَلۡقٖ جَدِيدٖ ١٦

16. Nëse do, Ai ju zhduk dhe sjell krijim të ri.[16]

وَمَا ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ بِعَزِيزٖ ١٧

17. Kjo nuk është aspak e vështirë për Allahun.[17]

وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٞ وِزۡرَ أُخۡرَىٰۚ وَإِن تَدۡعُ مُثۡقَلَةٌ إِلَىٰ حِمۡلِهَا لَا يُحۡمَلۡ مِنۡهُ شَيۡءٞ وَلَوۡ كَانَ ذَا قُرۡبَىٰٓۗ إِنَّمَا تُنذِرُ ٱلَّذِينَ يَخۡشَوۡنَ رَبَّهُم بِٱلۡغَيۡبِ وَأَقَامُواْ ٱلصَّلَوٰةَۚ وَمَن تَزَكَّىٰ فَإِنَّمَا يَتَزَكَّىٰ لِنَفۡسِهِۦۚ وَإِلَى ٱللَّهِ ٱلۡمَصِيرُ ١٨

18. Askush nuk do të mbart barrën e tjetrit. Dhe nëse ndonjë shpirt i ngarkuar me barrë thërret dikë tjetër për ta ndihmuar, nuk do të merret asgjë prej saj, edhe sikur të ishte i afërmi i tij. Në të vërteë, ti mund të paralajmërosh vetëm ata që i frikësohen Zotit të tyre pa e parë Atë, dhe që falin namazin. Kushdo që pastrohet (nga të këqijat), pastrohet për dobinë e vet. Tek Allahu është kthimi.[18]

[16] Nëse do Allahu, ju zhduk, o njerëz, dhe sjell një popull tjetër që i binden Atij dhe që adhurojnë vetëm Atë.

[17] Zhdukja juaj dhe sjellja e një krijimi tjetër në vendin tuaj nuk është aspak e pamundur për Allahun, përkundrazi, kjo për Allahun është e lehtë dhe e thjeshtë.

[18] Asnjë shpirt mëkatar nuk do të bart fajin e një tjetri. Dhe nëse një shpirt i ngarkuar me mëkate kërkon nga dikush tjetër që t'i mbajë ndonjë pjesë të mëkateve të tij, nuk do të gjejë askënd që të mbajë gjë prej tyre, qoftë edhe nëse ai që e kërkon është i afërm i tij – baba, vëlla apo dikush tjetër. Ti, o i Dërguar, i paralajmëron vetëm ata që e kanë frikë dënimin e Zotit të tyre edhe pse nuk e kanë parë Atë, dhe që e kryejnë faljen e namazit siç duhet. Ndërsa kush pastrohet nga idhujtaria dhe mëkatet e tjera, ai pastrohet vetëm për të mirën e vet. Tek Allahu është kthimi dhe fundi i të gjitha krijesave, ku secili do të shpërblehet sipas asaj që meriton.

وَمَا يَسْتَوِي ٱلْأَعْمَىٰ وَٱلْبَصِيرُ ﴿١٩﴾

19. Nuk janë njësoj i verbri dhe ai që sheh,[19]

وَلَا ٱلظُّلُمَٰتُ وَلَا ٱلنُّورُ ﴿٢٠﴾

20. as errësirat dhe drita,[20]

وَلَا ٱلظِّلُّ وَلَا ٱلْحَرُورُ ﴿٢١﴾

21. as hija e freskët dhe vapa e zjarrtë,[21]

وَمَا يَسْتَوِي ٱلْأَحْيَآءُ وَلَا ٱلْأَمْوَٰتُ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ يُسْمِعُ مَن يَشَآءُ ۖ وَمَآ أَنتَ بِمُسْمِعٍ مَّن فِي ٱلْقُبُورِ ﴿٢٢﴾

22. Po ashtu, nuk janë të barabartë të gjallët dhe të vdekurit. Allahu bën të dëgjojë kë të dojë, kurse ti (o Muhamed) nuk mund t'i bësh të dëgjojnë ata që janë në varre.[22]

إِنْ أَنتَ إِلَّا نَذِيرٌ ﴿٢٣﴾

23. Ti je vetëm paralajmërues.[23]

إِنَّآ أَرْسَلْنَٰكَ بِٱلْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا ۚ وَإِن مِّنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ ﴿٢٤﴾

24. Vërtet, Ne të kemi dërguar ty me të vërtetën, si sjellës të lajmit të mirë dhe paralajmërues. Nuk ka popull që të mos i ketë ardhur paralajmërues.[24]

---

[19] Nuk është i barabartë i verbri ndaj fesë së Allahut me atë që sheh qartë rrugën e së vërtetës dhe e ndjek atë.

[20] Nuk janë të barabarta errësirat e kufrit me dritën e besimit.

[21] Nuk janë të barabarta hija e freskët me vapën e nxehtë.

[22] Nuk janë të barabarta zemrat e gjalla me besim me zemrat e vdekura me mohim. Allahu ia mundëson të dëgjojë me kuptim dhe pranueshmëri kujt të dojë. Ti, o i Dërguar, nuk mund t'i bësh të dëgjojnë ata që janë në varre; ashtu si nuk mund të bësh të dëgjojnë të vdekurit në varret e tyre, po ashtu nuk mund të bësh të dëgjojnë këta mohues për shkak të vdekjes së zemrave të tyre.

[23] Ti nuk je veçse paralajmërues i tyre nga zemërimi dhe ndëshkimi i Allahut.

[24] Ne të kemi dërguar me të vërtetën – besimin në Allahun dhe dispozitat e fesë – përgëzues me xhenet për ata që të besojnë dhe ndjekin udhëzimin tënd, dhe

وَإِن يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ جَآءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِٱلْبَيِّنَٰتِ وَبِٱلزُّبُرِ وَبِٱلْكِتَٰبِ ٱلْمُنِيرِ ﴿٢٥﴾

25. Nëse ata të përgënjeshtrojnë ty, edhe ata që ishin para tyre përgënjeshtruan (të dërguarit e tyre). Atyre u erdhën të dërguarit e tyre me prova të qarta, me shkrimet dhe me Librin ndriçues.[25]

ثُمَّ أَخَذْتُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ۖ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٢٦﴾

26. Pastaj Unë i ndëshkova ata që mohuan. E sa i tmerrshëm ishte dënimi Im![26]

أَلَمْ تَرَ أَنَّ ٱللَّهَ أَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَأَخْرَجْنَا بِهِۦ ثَمَرَٰتٍ مُّخْتَلِفًا أَلْوَٰنُهَا ۚ وَمِنَ ٱلْجِبَالِ جُدَدٌۢ بِيضٌ وَحُمْرٌ مُّخْتَلِفٌ أَلْوَٰنُهَا وَغَرَابِيبُ سُودٌ ﴿٢٧﴾

27. A nuk e sheh se Allahu e zbret ujin nga qielli, e me të nxjerrim fruta me ngjyra të ndryshme? Po ashtu, në male ka shtresa me ngjyra të bardha, të kuqe, të ndryshme dhe të zeza të thella.[27]

وَمِنَ ٱلنَّاسِ وَٱلدَّوَآبِّ وَٱلْأَنْعَٰمِ مُخْتَلِفٌ أَلْوَٰنُهُۥ كَذَٰلِكَ ۗ إِنَّمَا يَخْشَى ٱللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ ٱلْعُلَمَٰٓؤُا۟ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ ﴿٢٨﴾

28. Edhe njerëzit, kafshët dhe bagëtitë janë gjithashtu të ndryshëm në ngjyrat e tyre. Me të vërtetë, nga robërit e Allahut, vetëm të

---

paralajmërues me zjarr për ata që të përgënjeshtrojnë e të kundërshtojnë. Nuk ka asnjë popull pa një paralajmërues që t'i frikësojë për pasojat e mohimit dhe humbjes së tyre.

[25] Nëse këta idhujtarë të përgënjeshtrojnë ty, o Muhamed, atëherë dije se para tyre i përgënjeshtruan popujt e mëparshëm të dërguarit e vet, të cilët u erdhën me mrekulli të qarta që dëshmonin profetësinë e tyre, me Libra që përmbanin shumë ligje, dhe me Librin ndriçues që sqaronte rrugën e së mirës dhe të së keqes.

[26] Pastaj i mora në ndëshkim ata që mohuan, me lloje të ndryshme dënimesh. Shiko pra, si ishte mohimi Im ndaj veprës së tyre dhe zbritja e ndëshkimit Tim mbi ta!

[27] A nuk e sheh se si Allahu e zbret ujin nga qielli, e me të vadit pemët në tokë, dhe nxjerr prej tyre fruta me ngjyra të ndryshme – të kuqe, të zeza, të verdha e të tjera? Dhe ka krijuar në male shtigje të bardha e të kuqe me ngjyra të ndryshme, si edhe male me ngjyrë të zezë shumë të errët.

diturit i frikësohen Atij. Me të vërtetë, Allahu është i Plotfuqishëm, Falës.[28]

إِنَّ ٱلَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَٰبَ ٱللَّهِ وَأَقَامُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَأَنفَقُواْ مِمَّا رَزَقْنَٰهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تِجَٰرَةً لَّن تَبُورَ ﴿٢٩﴾

29. Vërtet, ata që lexojnë Librin e Allahut, falin namazin dhe shpenzojnë prej asaj që Ne u kemi dhënë, fshehtas dhe haptazi, shpresojnë për një tregti që nuk do të dështojë kurrë;[29]

لِيُوَفِّيَهُمْ أُجُورَهُمْ وَيَزِيدَهُم مِّن فَضْلِهِۦٓ ۚ إِنَّهُۥ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٣٠﴾

30. që Ai t'ua shpërblejë atyre me plotësi dhe t'u japë edhe më tepër nga mirësia e Tij. Vërtet, Ai është Falës i Madh, Shumë Mirënjohës.[30]

[28] Po ashtu, Ne i krijuam njerëzit, shtazët, devetë, lopët e delet, me ngjyra të ndryshme – të kuqe, të bardha, të zeza e të tjera – ashtu si ndryshimi i ngjyrave të frutave dhe maleve. Vërtet, Allahun e kanë frikë dhe i ruhen dënimit të Tij vetëm dijetarët, ata që e njohin Atë, të Lartësuarin, cilësitë e Tij, ligjin e Tij dhe fuqinë e Tij mbi çdo gjë – përfshirë edhe ndryshimin e këtyre krijesave me një shkak të përbashkët – dhe që meditojnë në ato çfarë ka brenda tyre nga mësimet dhe porositë. Allahu është i Plotfuqishëm, i Pathyeshëm, dhe Falës, që shpërblen ata që i binden Atij dhe ua fal atyre.

[29] Ata që lexojnë Kuranin, veprojnë sipas tij, kryejnë rregullisht namazin në kohët e tij, dhe shpenzojnë nga ajo që Ne u kemi dhënë – qoftë prej detyrimeve apo prej lëmoshave vullnetare, fshehtas apo haptazi – këta shpresojnë në një tregti që nuk do të humbasë kurrë;

[30] e që është kënaqësia e Zotit të tyre dhe fitimi i shpërblimit të madh. Allahu do t'u japë atyre shpërblimin e veprave të tyre plotësisht, pa ua pakësuar, dhe do t'ua shumëfishojë të mirat nga mirësia e Tij. Vërtet, Allahu është Falës i mëkateve dhe Mirënjohës për veprat e mira, duke i shpërblyer me një shpërblim të madh.

وَٱلَّذِيٓ أَوۡحَيۡنَآ إِلَيۡكَ مِنَ ٱلۡكِتَٰبِ هُوَ ٱلۡحَقُّ مُصَدِّقٗا لِّمَا بَيۡنَ يَدَيۡهِۗ إِنَّ ٱللَّهَ بِعِبَادِهِۦ لَخَبِيرُۢ بَصِيرٞ ٣١

31. Ajo që Ne të kemi shpallur ty nga Libri (Kurani) është e vërteta, që vërteton Librat që kanë qenë para tij. Me të vërtetë, Allahu është i Mirinformuar, Shikues i robërve të Vet.[31]

ثُمَّ أَوۡرَثۡنَا ٱلۡكِتَٰبَ ٱلَّذِينَ ٱصۡطَفَيۡنَا مِنۡ عِبَادِنَاۖ فَمِنۡهُمۡ ظَالِمٞ لِّنَفۡسِهِۦ وَمِنۡهُم مُّقۡتَصِدٞ وَمِنۡهُمۡ سَابِقُۢ بِٱلۡخَيۡرَٰتِ بِإِذۡنِ ٱللَّهِۚ ذَٰلِكَ هُوَ ٱلۡفَضۡلُ ٱلۡكَبِيرُ ٣٢

32. Pastaj, Ne ua trashëguam Librin atyre që i kemi zgjedhur nga robërit Tanë (ndjekësit e Muhamedit). Disa prej tyre i bëjnë padrejtësi vetvetes (me gjynahe), disa janë në mes, e disa të tjerë, me lejen e Allahut, janë përpara në vepra të mira. Kjo është me të vërtetë mirësia e madhe.[32]

جَنَّٰتُ عَدۡنٖ يَدۡخُلُونَهَا يُحَلَّوۡنَ فِيهَا مِنۡ أَسَاوِرَ مِن ذَهَبٖ وَلُؤۡلُؤٗاۖ وَلِبَاسُهُمۡ فِيهَا حَرِيرٞ ٣٣

33. Ata do të kenë kopshtet e Adnit (përjetësisë); aty do të hyjnë, do të stolisen me byzylykë prej ari dhe perla, e rrobat e tyre aty do të jenë prej mëndafshi.[33]

---

[31] Ajo që Ne të kemi zbritur ty, o i Dërguar, nga Kurani, është e vërteta që vërteton Librat që Allahu i ka zbritur te të dërguarit para teje. Vërtet, Allahu është i Dijshëm për çështjet e robërve të Tij, dhe i Paanshëm që i sheh veprat e tyre, e do t'i shpërblejë për to.

[32] Pastaj, pas shkatërrimit të popujve të mëparshëm, Ne ia dhamë Kuranin atyre që i zgjodhëm nga umeti i Muhamedit ﷺ: prej tyre ka që i bëjnë padrejtësi vetes duke kryer disa mëkate; prej tyre ka që janë të matur, duke kryer detyrimet dhe duke iu shmangur të ndaluarave; dhe prej tyre ka që janë të parët në të mira, me lejen e Allahut, duke u përpjekur me zell në veprat e mira, si në ato të detyrueshme ashtu edhe në ato vullnetare. Ky dhurim i Librit dhe kjo përzgjedhje e këtij populli musliman është mirësia më e madhe e Allahut.

[33] Në kopshte të përjetshme të Adnit do të hyjnë ata që Allahu ua dha trashëgim Librin e Tij; aty do të stolisen me byzylykë prej ari dhe me perla, dhe veshja e tyre e zakonshme në Xhenet do të jetë mëndafshi, pra rroba të holla e të bukura.

وَقَالُواْ ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ ٱلَّذِيٓ أَذۡهَبَ عَنَّا ٱلۡحَزَنَۖ إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٞ شَكُورٌ ٣٤

34. Dhe ata do të thonë: "Falënderimi i qoftë Allahut, i Cili e largoi prej nesh pikëllimin! Vërtet, Zoti ynë është Falës i Madh, Shumë Mirënjohës."[34]

ٱلَّذِيٓ أَحَلَّنَا دَارَ ٱلۡمُقَامَةِ مِن فَضۡلِهِۦ لَا يَمَسُّنَا فِيهَا نَصَبٞ وَلَا يَمَسُّنَا فِيهَا لُغُوبٞ ٣٥

35. Ai, i Cili na ka vendosur në shtëpinë e përhershme (Xhenet), nga mirësia e Tij, ku nuk na prek as lodhje as mundim.[35]

وَٱلَّذِينَ كَفَرُواْ لَهُمۡ نَارُ جَهَنَّمَ لَا يُقۡضَىٰ عَلَيۡهِمۡ فَيَمُوتُواْ وَلَا يُخَفَّفُ عَنۡهُم مِّنۡ عَذَابِهَاۚ كَذَٰلِكَ نَجۡزِي كُلَّ كَفُورٖ ٣٦

36. Ndërsa ata që mohuan, për ta do të jetë zjarri i Xhehenemit, ku nuk do të vendoset mbi ta as fund i dënimit - që të vdesin, as nuk do t'u lehtësohet aspak dënimi. Kështu e shpërblejmë Ne çdo mosmirënjohës.[36]

[34] Dhe kur të hyjnë në Xhenet, do të thonë: "Falënderimi i qoftë Allahut që na largoi çdo hidhërim. Vërtet, Zoti ynë është Falës – që na fali gabimet – dhe Mirënjohës – që pranoi veprat tona të mira dhe i shumëfishoi ato, duke na shpërblyer shumëfish.

[35] Ai na vendosi në shtëpinë e përhershme të Xhenetit nga mirësia e Tij; aty nuk do të na prekë as lodhje, as mundim.

[36] Ndërsa ata që mohuan Allahun dhe të Dërguarin e Tij, për ta është zjarri i ndezur i Xhehenemit. Aty nuk do të merret vendim për t'i bërë të vdekur, që të vdesin e të pushojnë, dhe as nuk do t'u lehtësohet dënimi prej tij. Me një ndëshkim të tillë, Allahu e shpërblen çdo këmbëngulës në mohim dhe kokëfortë në të.

وَهُمْ يَصْطَرِخُونَ فِيهَا رَبَّنَآ أَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صَـٰلِحًا غَيْرَ ٱلَّذِى كُنَّا نَعْمَلُ ۚ أَوَلَمْ نُعَمِّرْكُم مَّا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَن تَذَكَّرَ وَجَآءَكُمُ ٱلنَّذِيرُ ۖ فَذُوقُوا۟ فَمَا لِلظَّـٰلِمِينَ مِن نَّصِيرٍ ﴿٣٧﴾

37. Atje, ata do të thërrasin: "O Zoti ynë! Na nxirr që këtu, se do të bëjmë vepra të mira, ndryshe nga ato që bënim!" (Do t'u thuhet): "A nuk ju patëm dhënë jetë të mjaftueshme që të mendonte kush donte të mendonte? Dhe ju erdhi paralajmëruesi. Pra, shijoni (dënimin)! Për mizorët nuk ka ndihmës."[37]

إِنَّ ٱللَّهَ عَـٰلِمُ غَيْبِ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ إِنَّهُۥ عَلِيمٌۢ بِذَاتِ ٱلصُّدُورِ ﴿٣٨﴾

38. Me të vërtetë, Allahu është i Njohur për fshehtësitë e qiejve dhe të Tokës. Ai e di mirë atë që fshihet në zemra.[38]

[37] Mohuesit do të bërtasin nga ashpërsia e dënimit në zjarrin e Xhehenemit, duke kërkuar ndihmë: "Zoti ynë, na nxirr nga zjarri i Xhehenemit dhe na kthe në dynja që të bëjmë vepra të mira, ndryshe nga ato që bënim gjatë jetës sonë në këtë botë; të besojmë në vend të mohimit." Atëherë do t'u thuhet: "A nuk ju dhamë kohë të mjaftueshme gjatë jetës, që të përfitonte nga ajo kushdo që donte të merrte mësim? Dhe ju erdhi i Dërguari ﷺ, megjithatë nuk u përmendët e nuk u përmirësuat. Prandaj shijoni dënimin e Xhehenemit, sepse mohuesit nuk kanë ndihmës që t'i mbrojë nga dënimi i Allahut."

[38] Vërtet, Allahu është i dijshëm për çdo gjë të fshehtë në qiej dhe në Tokë, dhe Ai di fshehtësitë e zemrave. Prandaj kini frikë prej Tij që të mos ju shohë ndërsa mbani në zemër dyshim ose idhujtari ndaj njëshmërisë së Tij, ose dyshim në profetësinë e Muhamedit ﷺ, apo ndërsa e kundërshtoni Atë me mëkate të tjera!

هُوَ ٱلَّذِى جَعَلَكُمْ خَلَـٰٓئِفَ فِى ٱلْأَرْضِ ۚ فَمَن كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُۥ ۖ وَلَا يَزِيدُ ٱلْكَـٰفِرِينَ كُفْرُهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ إِلَّا مَقْتًا ۖ وَلَا يَزِيدُ ٱلْكَـٰفِرِينَ كُفْرُهُمْ إِلَّا خَسَارًا ﴿٣٩﴾

39. Është Ai, që ju ka bërë zëvendës në Tokë. Kushdo që mohon, mohimi i tij bie vetëm mbi të. Mosbesimi i mohuesve nuk u shton tjetër veçse urrejtje te Zoti i tyre; dhe mosbesimi i tyre nuk u shton tjetër veçse humbje.[39]

قُلْ أَرَءَيْتُمْ شُرَكَآءَكُمُ ٱلَّذِينَ تَدْعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ أَرُونِى مَاذَا خَلَقُوا۟ مِنَ ٱلْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ أَمْ ءَاتَيْنَـٰهُمْ كِتَـٰبًا فَهُمْ عَلَىٰ بَيِّنَتٍ مِّنْهُ ۚ بَلْ إِن يَعِدُ ٱلظَّـٰلِمُونَ بَعْضُهُم بَعْضًا إِلَّا غُرُورًا ﴿٤٠﴾

40. Thuaju: "A i keni parë ortakët tuaj që ju u luteni në vend të Allahut? Më tregoni, çfarë kanë krijuar ata në Tokë, ose a kanë ndonjë pjesë në krijimin e qiejve?" Apo Ne u kemi dhënë atyre ndonjë Libër që të kenë ndonjë provë prej tij?" Jo! Por të padrejtët nuk i premtojnë njëri-tjetrit asgjë tjetër përveç mashtrimit.[40]

[39] Allahu është Ai që ju bëri ju, o njerëz, të zëvendësoni njëri-tjetrin në Tokë. E kush prej jush mohon njëshmërinë e Allahut, e ka dëmin dhe mohimin vetëm mbi veten e tij. Dhe mohimi i jobesimtarëve nuk u shton tjetër te Zoti i tyre veçse urrejtje dhe hidhërim, e nuk u shton atyre mohimi në Allahun veçse humbje dhe shkatërrim.

[40] Thuaj, o i Dërguar, idhujtarëve: "Më tregoni, çfarë kanë krijuar shokët tuaj (idhujt) ndonjë gjë nga Toka? Apo vallë kanë ndonjë pjesë me Allahun në krijimin e qiejve? Apo Ne u kemi dhënë atyre ndonjë libër, ku ata kanë ndonjë provë e argument prej tij?" Përkundrazi, ajo që u premtojnë mohuesit njëri-tjetrit nuk është veçse mashtrim dhe gënjim.

۞ إِنَّ ٱللَّهَ يُمۡسِكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ أَن تَزُولَاۚ وَلَئِن زَالَتَآ إِنۡ أَمۡسَكَهُمَا مِنۡ أَحَدٖ مِّنۢ بَعۡدِهِۦٓۚ إِنَّهُۥ كَانَ حَلِيمًا غَفُورٗا ٤١

41. Me të vërtetë, Allahu i mban qiejt dhe Tokën që të mos bienë. E nëse do të binin, askush përveç Tij nuk mund t'i mbante. Me të vërtetë, Ai është i Butë, Falës.[41]

وَأَقۡسَمُواْ بِٱللَّهِ جَهۡدَ أَيۡمَٰنِهِمۡ لَئِن جَآءَهُمۡ نَذِيرٞ لَّيَكُونُنَّ أَهۡدَىٰ مِنۡ إِحۡدَى ٱلۡأُمَمِۖ فَلَمَّا جَآءَهُمۡ نَذِيرٞ مَّا زَادَهُمۡ إِلَّا نُفُورٗا ٤٢

42. Ata (idhujtarët e Mekës) u betuan solemnisht për Allahun se, nëse do t'u vinte ndonjë paralajmërues, do të ishin më të udhëzuar se çdo popull tjetër. Por, kur u erdhi paralajmëruesi, nuk u shtoi gjë tjetër veçse largim;[42]

ٱسۡتِكۡبَارٗا فِي ٱلۡأَرۡضِ وَمَكۡرَ ٱلسَّيِّئِۚ وَلَا يَحِيقُ ٱلۡمَكۡرُ ٱلسَّيِّئُ إِلَّا بِأَهۡلِهِۦۚ فَهَلۡ يَنظُرُونَ إِلَّا سُنَّتَ ٱلۡأَوَّلِينَۚ فَلَن تَجِدَ لِسُنَّتِ ٱللَّهِ تَبۡدِيلٗاۖ وَلَن تَجِدَ لِسُنَّتِ ٱللَّهِ تَحۡوِيلًا ٤٣

43. duke u sjellë me mendjemadhësi në Tokë dhe duke kurdisur dredhi të këqija. Por dredhia e keqe nuk prek tjetër veçse vetë autorët e saj. A mos vallë, ata presin diçka tjetër përveç asaj që ka goditur të mëparshmit? Por, nuk do të gjesh kurrë ndryshim në rregullin e Allahut, dhe nuk do të gjesh kurrë devijim në ligjin e Allahut.[43]

---

[41] Vërtet, Allahu i mban qiejt dhe Tokën që të mos lëvizin nga vendi i tyre. E nëse do të lëviznin, askush tjetër pas Tij nuk do të mund t'i mbante. Allahu është i Butë, duke e vonuar dënimin ndaj jobesimtarëve dhe mëkatarëve, dhe është Falës për atë që pendohet nga mëkatet e tij dhe kthehet tek Ai.

[42] Mohuesit kurashit u betuan fort në Allahun se, nëse do t'u vinte ndonjë i dërguar nga Allahu, për t'i frikësuar nga dënimi i Tij, do të bëheshin më të drejtë dhe më ndjekës të së vërtetës sesa hebrenjtë, të krishterët dhe të tjerët. Por kur u erdhi Muhamedi ﷺ, kjo nuk u shtoi tjetër veçse largim nga e vërteta dhe mospëlqim ndaj saj.

[43] Betimi i tyre nuk ishte me qëllim të mirë dhe kërkim të së vërtetës, por nga mendjemadhësia në tokë ndaj krijesave, duke dashur me të mashtrim, dredhi dhe të pavërtetën. Por dredhia e keqe nuk kthehet veçse mbi autorët e saj. Vallë, çfarë presin këta mendjemëdhenj mashtrues, përveç dënimit që zbriti mbi ata që ishin para tyre? Ti

أَوَلَمْ يَسِيرُواْ فِي ٱلْأَرْضِ فَيَنظُرُواْ كَيْفَ كَانَ عَـٰقِبَةُ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَكَانُوٓاْ أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً ۚ وَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيُعْجِزَهُۥ مِن شَىْءٍ فِي ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَلَا فِي ٱلْأَرْضِ ۚ إِنَّهُۥ كَانَ عَلِيمًا قَدِيرًا ﴿٤٤﴾

44. A nuk kanë udhëtuar ata nëpër Tokë e të shohin si ka qenë fundi i atyre që ishin para tyre, të cilët kanë qenë më të fortë se këta? Asgjë nuk mund t'i shpëtojë Allahut, as në qiej, as në Tokë. Ai është i Dijshëm, i Fuqishëm.[44]

وَلَوْ يُؤَاخِذُ ٱللَّهُ ٱلنَّاسَ بِمَا كَسَبُواْ مَا تَرَكَ عَلَىٰ ظَهْرِهَا مِن دَآبَّةٍ وَلَـٰكِن يُؤَخِّرُهُمْ إِلَىٰٓ أَجَلٍ مُّسَمًّى ۖ فَإِذَا جَآءَ أَجَلُهُمْ فَإِنَّ ٱللَّهَ كَانَ بِعِبَادِهِۦ بَصِيرًا ﴿٤٥﴾

45. Sikur Allahu t'i ndëshkonte njerëzit për atë që meritojnë, nuk do të linte mbi sipërfaqen e tokës asnjë gjallesë. Por Ai i shtyn ata deri në një afat të caktuar. E kur t'u vijë afati i tyre, atëherë Allahu i sheh robërit e Vet.[45]

---

nuk do të gjesh ndryshim dhe as zëvendësim në ligjin e Allahut; askush nuk mund ta ndryshojë dhe as ta largojë dënimin nga vetja apo nga dikush tjetër.

[44] A nuk kanë udhëtuar idhjutarët e Mekës nëpër Tokë që të shihnin se si ishte fundi i atyre që ishin para tyre – si Adi, Themudi dhe të tjerë si ata – dhe çfarë shkatërrimi i goditi, si dhe çfarë shkretie u bënë vendbanimet e tyre, kur ata i përgënjeshtruan të dërguarit? E ata mohues të hershëm ishin më të fuqishëm dhe më të ashpër se mohuesit e Mekës. Por Allahun nuk mund ta dobësojë dhe as t'i shpëtojë asgjë në qiej apo në Tokë. Vërtet, Ai është i Dijshëm për veprat e tyre dhe i Fuqishëm për t'i shkatërruar ata.

[45] Sikur Allahu t'i ndëshkonte njerëzit për mëkatet dhe shkeljet që bëjnë, nuk do të linte mbi faqen e Tokës asnjë gjallesë që ecën mbi të. Por Ai u jep afat dhe e vonon dënimin e tyre deri në një kohë të caktuar tek Ai. E kur të vijë koha e dënimit të tyre, Allahu është gjithmonë i Vëzhgueshëm ndaj robërve të Tij; Asnjë prej tyre nuk i fshihet dhe asgjë nga punët e tyre nuk i shpëton diturisë së Tij. Dhe Ai do t'i shpërblejë për atë që kanë vepruar, qoftë mirë apo keq.

36. SURJA "JA SIN"

SHKRONJAT JA, SIN

(Mekase, 83 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

يٰسٓ ﴿١﴾

1. Jā Sīn.[1]

وَٱلْقُرْءَانِ ٱلْحَكِيمِ ﴿٢﴾

2. Pasha Kuranin e Urtë![2]

إِنَّكَ لَمِنَ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿٣﴾

3. Ti (o Muhamed) je vërtet prej të dërguarve,[3]

عَلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٤﴾

4. në një rrugë të drejtë,[4]

---

[1] Këto janë nga shkronjat e ndara (huruf muqatta'a) që gjenden në fillim të disa sureve të Kuranit. Është përmendur më parë shpjegimi i tyre në hyrje të **Sures El-Bekare**; Allahu e di më së miri qëllimin e tyre, ndërsa dijetarët kanë thënë se ato janë prej mistereve të Kuranit, të cilat tregojnë madhështinë e Librit Hyjnor dhe se ky Libër i shenjtë është i përbërë nga këto shkronja, të cilat arabët i njohin, por megjithatë nuk janë në gjendje të sjellin diçka si ai.

[2] Allahu i Madhëruar betohet në Kuranin e urtë, i cili përmban ligje, urtësi dhe argumente!

[3] Ti – o Muhamed – je me të vërtetë prej të dërguarve të Zotit tek robërit e Tij,

[4] mbi një rrugë të drejtë e të matur, që është Islami.

تَنزِيلَ ٱلۡعَزِيزِ ٱلرَّحِيمِ ٥

5. me shpalljen e të Plotfuqishmit, Mëshirëplotit,[5]

لِتُنذِرَ قَوۡمٗا مَّآ أُنذِرَ ءَابَآؤُهُمۡ فَهُمۡ غَٰفِلُونَ ٦

6. që të paralajmërosh një popull, paraardhësit e të cilit nuk qenë paralajmëruar, prandaj këta janë të pakujdesshëm.[6]

لَقَدۡ حَقَّ ٱلۡقَوۡلُ عَلَىٰٓ أَكۡثَرِهِمۡ فَهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ ٧

7. Me të vërtetë, Fjala (e dënimit) është bërë e vërtetë mbi shumicën e tyre, sepse ata nuk besojnë.[7]

إِنَّا جَعَلۡنَا فِيٓ أَعۡنَٰقِهِمۡ أَغۡلَٰلٗا فَهِيَ إِلَى ٱلۡأَذۡقَانِ فَهُم مُّقۡمَحُونَ ٨

8. Ne u kemi vënë pranga në qafat e tyre, që arrijnë deri te mjekrat, kështu që kokat e tyre janë të ngritura lart;[8]

وَجَعَلۡنَا مِنۢ بَيۡنِ أَيۡدِيهِمۡ سَدّٗا وَمِنۡ خَلۡفِهِمۡ سَدّٗا فَأَغۡشَيۡنَٰهُمۡ فَهُمۡ لَا يُبۡصِرُونَ ٩

9. dhe kemi vënë para tyre një pengesë dhe pas tyre një pengesë, e i kemi mbuluar, kështu që ata nuk shohin.[9]

---

[5] Ti, o Muhamed, je i dërguar me shpalljen e të Plotfuqishmit, i Cili ndëshkon mohuesit dhe mëkatarët, të Mëshirëplotit ndaj atyre që pendohen prej robërve të Tij dhe bëjnë vepra të mira.

[6] T'a kemi zbritur Kuranin ty – o i Dërguar – që të paralajmërosh me të një popull, paraardhësit e të cilit nuk qenë paralajmëruar para teje, dhe ata janë arabët. Ky popull është i pakujdesshëm ndaj besimit dhe qëndrimit në rrugën e veprave të mira. Çdo komb që nuk i arrin paralajmërimi bie në gjendje të pakujdesisë. Në këtë ka një dëshmi për detyrimin e thirrjes dhe këshillimit nga ana e dijetarëve për Zotin dhe ligjin e Tij, në mënyrë që t'i zgjojnë muslimanët nga pakujdesia e tyre.

[7] Me të vërtetë, dënimi është bërë i detyrueshëm për shumicën e këtyre mohuesve, pasi u është paraqitur e vërteta dhe ata e refuzuan. Ata nuk besojnë as në Allahun, as në të Dërguarin e Tij dhe nuk veprojnë sipas ligjit të Tij.

[8] Ne i kemi bërë këta mohues, të cilëve iu paraqit e vërteta dhe ata e hodhën poshtë duke këmbëngulur në mosbesim, si ata që u janë vënë pranga në qafa, e duart e tyre janë lidhur bashkë me qafat nën mjekrat e tyre, dhe kështu detyrohen të mbajnë kokat të ngritura lart. Ata janë të lidhur dhe të penguar nga çdo e mirë, nuk e shohin të vërtetën dhe nuk udhëzohen drejt saj.

[9] Ne kemi bërë para mohuesve një pengesë dhe pas tyre një pengesë; janë si ai që i është bllokuar udhëzimi përpara dhe mbrapa, prandaj u verbëruam sytë për shkak të mohimit

وَسَوَآءٌ عَلَيْهِمْ ءَأَنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠﴾

10. Për ta është njësoj, a i paralajmëron apo nuk i paralajmëron – ata nuk do të besojnë.[10]

إِنَّمَا تُنذِرُ مَنِ ٱتَّبَعَ ٱلذِّكْرَ وَخَشِىَ ٱلرَّحْمَـٰنَ بِٱلْغَيْبِ ۖ فَبَشِّرْهُ بِمَغْفِرَةٍ وَأَجْرٍ كَرِيمٍ ﴿١١﴾

11. Ti mund të paralajmërosh vetëm atë që ndjek Përkujtuesin (Kuranin) dhe e ka frikë të Gjithëmëshirshmin në fshehtësi; këtij jepi lajmin e mirë për falje gjynahesh dhe shpërblim fisnik.[11]

إِنَّا نَحْنُ نُحْىِ ٱلْمَوْتَىٰ وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا۟ وَءَاثَـٰرَهُمْ ۚ وَكُلَّ شَىْءٍ أَحْصَيْنَـٰهُ فِىٓ إِمَامٍ مُّبِينٍ ﴿١٢﴾

12. Vërtet, Jemi Ne që i ringjallim të vdekurit, dhe shkruajmë çfarë kanë punuar dhe gjurmët e tyre (atë që lënë pas); çdo gjë e kemi llogaritur në një Libër të qartë.[12]

dhe mendjemadhësisë së tyre; ata nuk shohin rrugën e drejtë dhe nuk udhëzohen. Dhe çdo kush që e përball thirrjen e Islamit me shmangie dhe kokëfortësi, e meriton këtë dënim.

[10] Për këta mohues kokëfortë është njësoj paralajmërimi yt – o i Dërguar – apo mosparalajmërimi yt; ata nuk besojnë dhe nuk veprojnë.

[11] Paralajmërimi yt u bën dobi vetëm atyre që besuan në Kuran, ndoqën atë që ai përmban nga ligjet e Allahut dhe e kanë frikë të Gjithëmëshirshmin në vendin ku nuk i sheh askush tjetër përveç Tij. Përgëzoji ata me faljen e Allahut për mëkatet e tyre dhe me shpërblim prej Tij në botën tjetër për veprat e tyre të mira, që është hyrja në Xhenet.

[12] Ne jemi ata që i ngjallim të vdekurit në Ditën e Kiametit dhe shënojmë veprat e tyre, qofshin të mira apo të këqija, si edhe gjurmët që lanë pas vetes gjatë jetës dhe pas vdekjes së tyre; nga veprat e mira: fëmija i devotshëm, dituria e dobishme, sadakaja e vazhdueshme; nga e keqja: idhujtaria dhe mëkatet. Çdo gjë e kemi regjistruar në një Libër të qartë, që është Nëna e Librave dhe tek i cili kthehet gjithçka – Levhi Mahfudh. Prandaj, njeriu i mençur duhet ta marrë veten në llogari, që të bëhet shembull i së mirës në jetën e tij dhe pas vdekjes së tij.

وَٱضۡرِبۡ لَهُم مَّثَلًا أَصۡحَٰبَ ٱلۡقَرۡيَةِ إِذۡ جَآءَهَا ٱلۡمُرۡسَلُونَ ١٣

13. Jepu atyre shembullin e banorëve të një qyteti, kur u erdhën të dërguarit.[13]

إِذۡ أَرۡسَلۡنَآ إِلَيۡهِمُ ٱثۡنَيۡنِ فَكَذَّبُوهُمَا فَعَزَّزۡنَا بِثَالِثٖ فَقَالُوٓاْ إِنَّآ إِلَيۡكُم مُّرۡسَلُونَ ١٤

14. Kur Ne u dërguam atyre dy (të dërguar), e ata i përgënjeshtruan. Pastak i përforcuam ata dy me një të tretë; dhe ata thanë: "Vërtet, ne jemi të dërguar tek ju."[14]

قَالُواْ مَآ أَنتُمۡ إِلَّا بَشَرٞ مِّثۡلُنَا وَمَآ أَنزَلَ ٱلرَّحۡمَٰنُ مِن شَيۡءٍ إِنۡ أَنتُمۡ إِلَّا تَكۡذِبُونَ ١٥

15. Ata thanë: "Ju nuk jeni veçse njerëz si ne; dhe i Gjithëmëshirshmi nuk ka shpallur asgjë. Ju vetëm gënjeni."[15]

قَالُواْ رَبُّنَا يَعۡلَمُ إِنَّآ إِلَيۡكُمۡ لَمُرۡسَلُونَ ١٦

16. Të dërguarit thanë: "Zoti ynë e di se ne jemi vërtet të dërguar tek ju.[16]

وَمَا عَلَيۡنَآ إِلَّا ٱلۡبَلَٰغُ ٱلۡمُبِينُ ١٧

17. Detyra jonë është vetëm përcjellja e qartë e mesazhit."[17]

---

[13] Dhe sill – o i Dërguar – për idhujtarët e popullit tënd që refuzojnë thirrjen tënde një shembull që të marrin mësim: është historia e banorëve të një qyteti, kur shkuan tek ata të dërguarit.

[14] Ne u dërguam atyre dy të dërguar për t'i ftuar në besim tek Allahu dhe për t'u larguar nga adhurimi i dikujt tjetër. Por banorët e qytetit i përgënjeshtruan dy të dërguarit, dhe Ne i përforcuam ata me një të dërguar të tretë. Atëherë të tre u thanë banorëve të qytetit: "Ne jemi të dërguar tek ju, o popull."

[15] Banorët e qytetit u thanë të dërguarve: "Ju nuk jeni tjetër veçse njerëz si ne, dhe i Gjithëmëshirshmi nuk ka zbritur asgjë prej shpalljes. Ju – o të dërguar – nuk jeni tjetër veçse gënjeshtarë."

[16] Të dërguarit u përgjigjën duke theksuar: "Zoti ynë, i Cili na ka dërguar, e di se ne me të vërtetë jemi të dërguar tek ju.

[17] Detyra jonë është vetëm përcjellja e qartë e mesazhit, ndërsa udhëzimi nuk është në dorën tonë; udhëzimi është vetëm në Dorën e Allahut."

قَالُوٓاْ إِنَّا تَطَيَّرۡنَا بِكُمۡۖ لَئِن لَّمۡ تَنتَهُواْ لَنَرۡجُمَنَّكُمۡ وَلَيَمَسَّنَّكُم مِّنَّا عَذَابٌ أَلِيمٞ ١٨

18. Ata thanë: “Ne ju shohim si një ogur të keq për ne; prandaj, nëse nuk ndaloni, ne me siguri do t’ju gjuajmë me gurë dhe do t’ju godasë prej nesh një dënim i dhimbshëm.”[18]

قَالُواْ طَٰٓئِرُكُم مَّعَكُمۡۚ أَئِن ذُكِّرۡتُمۚ بَلۡ أَنتُمۡ قَوۡمٞ مُّسۡرِفُونَ ١٩

19. Të dërguarit thanë: “Oguri juaj i keq qëndron me ju! Vallë, sepse po ju kujtohet e vërteta? Jo, por ju jeni një popull që e teproni.”[19]

وَجَآءَ مِنۡ أَقۡصَا ٱلۡمَدِينَةِ رَجُلٞ يَسۡعَىٰ قَالَ يَٰقَوۡمِ ٱتَّبِعُواْ ٱلۡمُرۡسَلِينَ ٢٠

20. Dhe nga skaji i qytetit erdhi një burrë me nxitim dhe tha: “O populli im, ndiqni të dërguarit![20]

ٱتَّبِعُواْ مَن لَّا يَسۡـَٔلُكُمۡ أَجۡرٗا وَهُم مُّهۡتَدُونَ ٢١

21. Ndiqni ata që nuk ju kërkojnë shpërblim dhe që janë në udhëzim të drejtë.[21]

وَمَا لِيَ لَآ أَعۡبُدُ ٱلَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيۡهِ تُرۡجَعُونَ ٢٢

22. Pse të mos adhuroj Atë, që më ka krijuar dhe tek i Cili do të ktheheni?[22]

---

[18] Banorët e qytetit thanë: “Ne kemi parë tek ju një shenjë të keqe dhe ogur të zi; prandaj, nëse nuk ndaloni thirrjen tuaj, do t’ju vrasim duke ju goditur me gurë, dhe nga ana jonë do t’ju godasë një dënim i dhembshëm dhe i rëndë.”

[19] Të dërguarit thanë: “Oguri juj i zi dhe veprat tuaja të idhujtarisë dhe të së keqes janë me ju dhe do t’iu kthehen. Vallë, ngaqë u këshilluat me atë që përmban të mirën për ju, u trembët dhe na kërcënuat me gurë dhe me ndëshkim? Jo, nuk është ashtu, por ju jeni një popull që e teproni në mëkat dhe në mohimin e të vërtetës që ju vjen nga Zoti, dhe kaloni çdo lloj kufiri.”

[20] Nga skaj i largët i qytetit erdhi një burrë me nxitim – kur mësoi se banorët e qytetit kishin vendosur t’i vrisnin ose t’i torturonin të dërguarit – dhe tha: “O populli im, ndiqni të dërguarit që ju kanë ardhur prej Allahut!

[21] Ndiqni ata që nuk kërkojnë prej jush shpërblim për përcjelljen e mesazhit, dhe që janë të udhëzuar në atë që ju thërrasin: adhurimin vetëm të Allahut.” Në këtë tregohet madhështia e atij që përpiqet për urdhërimin në të mirë dhe ndalimin nga e keqja.

[22] E çfarë më pengon mua që të adhuroj Allahun, i Cili më ka krijuar, dhe tek i Cili do të ktheheni të gjithë?

ءَأَتَّخِذُ مِن دُونِهِۦٓ ءَالِهَةً إِن يُرِدْنِ ٱلرَّحْمَـٰنُ بِضُرٍّ لَّا تُغْنِ عَنِّى شَفَـٰعَتُهُمْ شَيْـًٔا وَلَا يُنقِذُونِ ﴿٢٣﴾

23. A të adhuroj përveç Tij zota të rremë?! Nëse i Gjithëmëshirshmi do të dëshironte të më godiste me ndonjë të keqe, ndërmjetësimi i tyre nuk do të më bënte aspak dobi dhe as nuk do të mund të më shpëtonin.[23]

إِنِّىٓ إِذًا لَّفِى ضَلَـٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٢٤﴾

24. Nëse do të bëja këtë, atëherë unë do të isha padyshim në humbje të qartë.[24]

إِنِّىٓ ءَامَنتُ بِرَبِّكُمْ فَٱسْمَعُونِ ﴿٢٥﴾

25. Unë besova te Zoti juaj, pra më dëgjoni!"[25]

قِيلَ ٱدْخُلِ ٱلْجَنَّةَ ۖ قَالَ يَـٰلَيْتَ قَوْمِى يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾

26. (Pasi e vrau populli i vet) Atij iu tha: "Hyr në Xhenet!" Ai tha: "Ah, sikur ta dinte populli im,[26]

بِمَا غَفَرَ لِى رَبِّى وَجَعَلَنِى مِنَ ٱلْمُكْرَمِينَ ﴿٢٧﴾

27. se si më fali Zoti im dhe më bëri prej të nderuarve!"[27]

[23] A të adhuroj zota të tjerë të rremë përveç Allahut, të cilët s'kanë aspak pushtet?! Nëse Mëshirëploti do të dëshironte të më godiste me ndonjë të keqe, këta zotra nuk do të mund ta shmangnin apo ta largonin atë prej meje, dhe nuk do të mundnin të më shpëtonin nga ajo në të cilën do të gjendesha.

[24] Me të vërtetë, nëse do të veproja kështu, do të isha në humbje e gabim të qartë e të dukshëm.

[25] Unë besova në Zotin tuaj, prandaj dëgjoni ç'ju thashë dhe besoni (dhe më pasoni)." - Kur e tha këtë, populli i tij u ngrit kundër tij dhe e vranë; dhe All-llahu e futi atë në Xhenet.

[26] Pasi populli i tij e vranë atë, engjëjt i thanë: "Hyr në xhenet!", si nderim dhe shpërblim për të. Dhe ndërsa gjendej në begati dhe nderim, ai tha: "Ah, sikur populli im ta dinte

[27] faljen që më ka dhënë Zoti im dhe nderimin që më ka bërë, për shkak të besimit tim tek Ai, durimit tim në bindjen ndaj Tij dhe ndjekjes së të dërguarve të Tij, deri sa u vrava, që edhe ata të besonin tek Allahu e të hynin në Xhenet si unë!"

* وَمَآ أَنزَلْنَا عَلَىٰ قَوْمِهِۦ مِنۢ بَعْدِهِۦ مِن جُندٍ مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَمَا كُنَّا مُنزِلِينَ ﴿٢٨﴾

28.* Pas (vrasjes së) tij, Ne nuk i dërguam popullit të tij ndonjë ushtri nga qielli dhe as që kishte nevojë për të dërguar (engjëj).[28]

إِن كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَٰحِدَةً فَإِذَا هُمْ خَٰمِدُونَ ﴿٢٩﴾

29. Nuk ishte veçse një britmë e vetme dhe ata u shuan menjëherë.[29]

يَٰحَسْرَةً عَلَى ٱلْعِبَادِ ۚ مَا يَأْتِيهِم مِّن رَّسُولٍ إِلَّا كَانُوا۟ بِهِۦ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٣٠﴾

30. Mjerë për njerëzit! Nuk u vinte ndonjë i dërguar, veçse talleshin me të.[30]

أَلَمْ يَرَوْا۟ كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُم مِّنَ ٱلْقُرُونِ أَنَّهُمْ إِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿٣١﴾

31. A nuk e shohin ata sa e sa breza kemi shkatërruar para tyre, të cilët nuk kthehen më tek ata (në këtë botë)?[31]

وَإِن كُلٌّ لَّمَّا جَمِيعٌ لَّدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٣٢﴾

32. Por të gjithë, pa përjashtim, do të paraqiten para Nesh.[32]

---

[28] ***(Xhuzi 23)** Dhe nuk pati nevojë të zbrisnin ushtri nga qielli për t'i dënuar ata, pasi vranë besimtarin që i këshilloi dhe përgënjeshtruan të dërguarit e tyre. Ata ishin më të dobët dhe më të parëndësishëm se sa kaq. Ne nuk i zbrisnim engjëjt mbi popujt kur i shkatërronim, por dërgonim mbi ta një dënim që i shfaroste.

[29] Shkatërrimi i tyre nuk ishte veçse me një britmë të tmerrshme të vetme, dhe menjëherë ata u shuan, pa mbetur prej tyre asnjë gjurmë.

[30] Oh, ç'dhimbje e madhe dhe pendim për njerëzit e tillë në Ditën e Kiametit, kur të shohin dënimin! Atyre nuk u erdhi ndonjë i dërguar nga Allahu i Madhëruar, veçse talleshin me të dhe e përqeshnin atë.

[31] A nuk e panë këta tallës dhe a nuk morën mësim nga ata që ishin para tyre, nga brezat që Ne i shkatërruam, se ata nuk kthehen më në këtë botë?

[32] Të gjithë ato breza që Ne i shkatërruam, si edhe të tjerë, do të jenë të pranishëm para Nesh në Ditën e Kiametit, për llogari dhe shpërblim.

وَءَايَةٌ لَّهُمُ ٱلْأَرْضُ ٱلْمَيْتَةُ أَحْيَيْنَـٰهَا وَأَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا فَمِنْهُ يَأْكُلُونَ ﴿٣٣﴾

33. Një argument për ta është toka e vdekur, që Ne e ringjallim dhe prej saj nxjerrim kokrra, nga të cilat ata hanë.[33]

وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّـٰتٍ مِّن نَّخِيلٍ وَأَعْنَـٰبٍ وَفَجَّرْنَا فِيهَا مِنَ ٱلْعُيُونِ ﴿٣٤﴾

34. Dhe në të bëjmë kopshte me palma hurmash dhe hardhi, dhe bëjmë që të burojnë aty burime uji,[34]

لِيَأْكُلُوا۟ مِن ثَمَرِهِۦ وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ ۖ أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿٣٥﴾

35. që ata të hanë nga frutat e saj – dhe kjo nuk është bërë nga duart e tyre. A nuk duhet të jenë mirënjohës?[35]

سُبْحَـٰنَ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلْأَزْوَٰجَ كُلَّهَا مِمَّا تُنۢبِتُ ٱلْأَرْضُ وَمِنْ أَنفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾

36. I Lartësuar qoftë Ai që krijoi të gjitha çiftet – nga ato që nxjerr toka, nga vetvetja e tyre dhe nga gjërat që ata nuk i dinë.[36]

وَءَايَةٌ لَّهُمُ ٱلَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ ٱلنَّهَارَ فَإِذَا هُم مُّظْلِمُونَ ﴿٣٧﴾

37. Një shenjë tjetër për ta është nata: Ne e zhveshim prej saj ditën dhe ja - ata mbeten në errësirë.[37]

---

[33] Si dëshmi dhe shenjë për këta idhujtarë mbi fuqinë e Allahut për ringjalljen është: toka e vdekur dhe e shkretë, ku nuk ka bimë, por Allahu e gjallëron atë duke zbritur shiun dhe nxjerr prej saj lloje të ndryshme bimësh, nga të cilat ushqehen njerëzit dhe bagëtitë. Ai që e gjallëron tokën me bimë, do t'i ringjallë të gjitha krijesat pas vdekjes së tyre.

[34] Dhe Ne bëmë në këtë Tokë kopshte me palma hurmash dhe hardhi, dhe shpërthyem në të burime uji që i ujitin ato.

[35] E gjithë kjo është bërë që robërit të hanë nga frutat e saj; dhe kjo nuk është tjetër veçse nga mëshira e Allahut ndaj tyre, jo nga përpjekja, mundi apo fuqia e tyre. A nuk duhet vallë ta falënderojnë Allahun për këto mirësi të panumërta që Ai u ka dhënë?

[36] I lartësuar është Allahu i Madhërishëm, i Cili krijoi të gjitha llojet: nga bimët e tokës, nga vetë njerëzit – meshkuj e femra – dhe nga ato që nuk i dinë prej krijesave të tjera të Allahut. Ai është i Vetmi që ka krijuar gjithçka, prandaj nuk i takon askujt të shoqërohet me Të.

[37] Dhe një shenjë tjetër për ta, që tregon për Njësinë e Allahut dhe përsosmërinë e fuqisë së Tij është: nata, nga e cila Ne e heqim ditën, dhe menjëherë njerëzit mbeten në errësirë.

وَٱلشَّمۡسُ تَجۡرِي لِمُسۡتَقَرّٖ لَّهَاۚ ذَٰلِكَ تَقۡدِيرُ ٱلۡعَزِيزِ ٱلۡعَلِيمِ ٣٨

38. Dielli ecën drejt vendqëndrimit të tij; ky është caktimi i të Plotfuqishmit, të Gjithëdijshmit.[38]

وَٱلۡقَمَرَ قَدَّرۡنَٰهُ مَنَازِلَ حَتَّىٰ عَادَ كَٱلۡعُرۡجُونِ ٱلۡقَدِيمِ ٣٩

39. Kurse për Hënën Ne kemi caktuar faza, derisa ajo të kthehet si një cung i thatë hurme i vjetër.[39]

لَا ٱلشَّمۡسُ يَنۢبَغِي لَهَآ أَن تُدۡرِكَ ٱلۡقَمَرَ وَلَا ٱلَّيۡلُ سَابِقُ ٱلنَّهَارِۚ وَكُلّٞ فِي فَلَكٖ يَسۡبَحُونَ ٤٠

40. As Diellit nuk i takon që të arrijë Hënën, e as nata të parakalojë ditën; secili noton në orbitën e vetë.[40]

[38] Dhe një shenjë për ta është dielli, i cili ecën drejt vendqëndrimit të caktuar për të; Allahu ia ka përcaktuar kufirin, të cilin as nuk e tejkalon e as nuk e lë mangët. Ky është caktimi i të Plotfuqishmit, të Cilin askush s'e mposht, dhe të Dijshmit, nga dija e të Cilit nuk fshihet asgjë.

[39] Edhe hëna është një shenjë në krijimin e saj; Ne ia kemi caktuar fazat për çdo natë: fillon si një hark i hollë, derisa plotësohet në një hënë të rrumbullakët, e pastaj kthehet sërish e vogël, si një kërcell hurme i tharë, i harkuar, i brishtë dhe i verdhë nga vjetërsia dhe tharja e tij.

[40] Secili prej Diellit, Hënës, natës dhe ditës, ka një kohë të caktuar nga Allahu, të cilën nuk mund ta tejkalojë. Dielli nuk mund ta arrijë Hënën që t'ia zhdukë dritën apo t'ia ndryshojë rrugën, as nata nuk mund ta paraprijë ditën duke hyrë mbi të para se të mbarojë koha e saj. Të gjithë – Dielli, Hëna dhe yjet – lëvizin në orbitat e tyre.

وَءَايَةٌ لَّهُمْ أَنَّا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِى ٱلْفُلْكِ ٱلْمَشْحُونِ ﴿٤١﴾

41. Një shenjë tjetër për ta është se Ne i mbartëm pasardhësit e tyre në anijen e ngarkuar plot.[41]

وَخَلَقْنَا لَهُم مِّن مِّثْلِهِۦ مَا يَرْكَبُونَ ﴿٤٢﴾

42. Dhe Ne u krijuam atyre mjete të tjera të ngjashme me të (anijen), mbi të cilat ata hipin.[42]

وَإِن نَّشَأْ نُغْرِقْهُمْ فَلَا صَرِيخَ لَهُمْ وَلَا هُمْ يُنقَذُونَ ﴿٤٣﴾

43. E, sikur të duam, Ne i mbytim ata, e nuk do të kenë asnjë ndihmës, as nuk do të shpëtojnë;[43]

إِلَّا رَحْمَةً مِّنَّا وَمَتَـٰعًا إِلَىٰ حِينٍ ﴿٤٤﴾

44. përveç me mëshirë prej Nesh, duke i lënë të kënaqen deri në një kohë të caktuar.[44]

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ ٱتَّقُوا۟ مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٥﴾

45. Kur atyre u thuhet: "Keni frikë atë që është para jush dhe atë që është pas jush, që të mëshiroheni, (ata kthejnë shpinën).”[45]

---

[41] Një dëshmi tjetër për ta, si provë se vetëm Allahu meriton të adhurohet dhe se Ai është Dhuruesi i mirësive, është se Ne i bartëm pasardhësit e Ademit që shpëtuan në anijen e Nuhut, e mbushur me lloje të ndryshme krijesash, që jeta të vazhdonte pas përmbytjes së madhe.

[42] Dhe Ne krijuam për këta idhujtarë dhe për të tjerët mjete të ngjashme me anijen e Nuhut – anije dhe lloje të tjera mjetesh – me të cilat ata udhëtojnë dhe arrijnë vendet e tyre.

[43] E nëse Ne duam, i mbytim ata, e atëherë nuk do të gjejnë askënd që t'i shpëtojë nga mbytja dhe as nuk do të mund të shpëtojnë vetë prej saj;

[44] Përveç nëse Ne i mëshirojmë, atëherë i shpëtojmë dhe u japim mundësi të gëzojnë jetën deri në një afat të caktuar, që ndoshta të kthehen dhe të përmirësojnë atë që kanë lënë pas dore.

[45] Kur u thuhet idhujtarëve: "Kini frikë nga çështjet e botës tjetër dhe tmerrimet e saj, si edhe nga gjendjet e kësaj bote dhe ndëshkimet e saj, me shpresë që Allahu t'ju mëshirojë", ata kthejnë shpinën dhe nuk pranojnë.

وَمَا تَأْتِيهِم مِّنْ ءَايَةٍ مِّنْ ءَايَـٰتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا۟ عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿٤٦﴾

46. Por çdo shenjë nga shenjat e Zotit të tyre që u vjen atyre, ata i shmangen asaj.[46]

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَنفِقُوا۟ مِمَّا رَزَقَكُمُ ٱللَّهُ قَالَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ لِلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَنُطْعِمُ مَن لَّوْ يَشَآءُ ٱللَّهُ أَطْعَمَهُۥٓ إِنْ أَنتُمْ إِلَّا فِى ضَلَـٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٤٧﴾

47. Dhe kur atyre u thuhet: "Jepni nga ajo që Zoti ju ka dhënë!" – ata që mohuan u thonë besimtarëve: "A t'i ushqejmë ata që, sikur të donte Allahu, do t'i ushqente Vetë? Ju nuk jeni veçse në një humbje të qartë." [47]

وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَـٰذَا ٱلْوَعْدُ إِن كُنتُمْ صَـٰدِقِينَ ﴿٤٨﴾

48. Dhe thonë: "Kur do të ndodhë ky premtim, nëse thoni të vërtetën?"[48]

مَا يَنظُرُونَ إِلَّا صَيْحَةً وَٰحِدَةً تَأْخُذُهُمْ وَهُمْ يَخِصِّمُونَ ﴿٤٩﴾

49. Ata nuk presin veçse një britmë të vetme që do t'i kaplojë, ndërsa ata do të jenë duke u grindur mes vete.[49]

---

[46] Dhe nuk u vjen këtyre idhujtarëve ndonjë shenjë e qartë nga Zoti i tyre, që t'i udhëzojë drejt së vërtetës dhe t'u dëshmojë sinqeritetin e të Dërguarit, veçse ata e kthejnë shpinën dhe nuk përfitojnë prej saj.

[47] E kur u thuhet mohuesve: "Jepni nga furnizimi me të cilin Allahu ju ka dhënë", ata u thonë besimtarëve duke kundërshtuar: "A t'u japim për të ngrënë atyre që, sikur të donte Allahu, do t'i ushqente Vetë? Ju – o besimtarë – nuk jeni tjetër veçse në një largim të qartë nga e vërteta, që na urdhëroni për këtë."

[48] Dhe këta mohues thonë me qëllim përgënjeshtrimi dhe nxitimi: "Kur do të jetë ringjallja, nëse jeni të vërtetë në atë që thoni për të?"

[49] Nuk presin këta idhujtarë, të cilët nxitohen për ndëshkimin që u ka premtuar Allahu, gjë tjetër veçse një fryrje të frikshme të Surit në çastin e Kiametit, që do t'i kapë papritur, ndërsa ata janë duke u grindur për çështjet e jetës së tyre.

فَلَا يَسْتَطِيعُونَ تَوْصِيَةً وَلَآ إِلَىٰٓ أَهْلِهِمْ يَرْجِعُونَ ﴿٥٠﴾

50. E nuk do të kenë mundësi as të lënë ndonjë porosi, as të kthehen te familjet e tyre.[50]

وَنُفِخَ فِى ٱلصُّورِ فَإِذَا هُم مِّنَ ٱلْأَجْدَاثِ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يَنسِلُونَ ﴿٥١﴾

51. Dhe do të fryhet në Sur (trumbetë)! Dhe ja! - ata do të nxitojnë nga varret e tyre drejt Zotit të tyre,[51]

قَالُوا۟ يَـٰوَيْلَنَا مَنۢ بَعَثَنَا مِن مَّرْقَدِنَا ۜ هَـٰذَا مَا وَعَدَ ٱلرَّحْمَـٰنُ وَصَدَقَ ٱلْمُرْسَلُونَ ﴿٥٢﴾

52. duke thënë: “Mjerë ne! Kush na ringjalli nga vendi ynë i pushimit?” – “Kjo është ajo që kishte premtuar i Gjithëmëshirshmi; të dërguarit kanë thënë të vërtetën.”[52]

إِن كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَٰحِدَةً فَإِذَا هُمْ جَمِيعٌ لَّدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٥٣﴾

53. Nuk do të jetë tjetër, veçse një britmë e vetme, dhe ja, ata të gjithë do të paraqiten para Nesh.[53]

فَٱلْيَوْمَ لَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْـًٔا وَلَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٤﴾

54. Sot (Ditën e Gjykimit), asnjë shpirti nuk do t’i bëhet aspak padrejtësi, dhe nuk do të shpërbleheni me tjetër, veçse me atë që keni bërë.[54]

[50] Atëherë, kur të fryhet në Sur, këta idhujtarë nuk do të jenë në gjendje t’i lënë ndonjë amanet kujt, e as të kthehen tek familjet e tyre, por do të vdesin aty ku gjenden – në tregjet dhe vendet e tyre.

[51] Dhe do të fryhet në Sur për herë të dytë, atëherë shpirtrat do të kthehen në trupat e tyre, dhe ja, ata do të dalin me nxitim nga varret e tyre drejt Zotit të tyre.

[52] Mohuesit e ringjalljes, të penduar, do të thonë: “Mjerë ne! Kush na nxori nga varret tona?” – dhe do t’u përgjigjet: “Ky është premtimi i të Gjithëmëshirshmit dhe lajmi i dhënë nga të dërguarit e sinqertë.”

[53] Ringjallja nga varret nuk do të jetë gjë tjetër veçse pasojë e një fryrjeje të vetme në Sur, dhe ja, të gjitha krijesat qëndrojnë para Nesh për llogari dhe shpërblim.

[54] Atë ditë do të bëhet llogaria me drejtësi të plotë; asnjë shpirti nuk do ti bëhet aspak padrejtësi – as duke iu pakësuar veprat e mira, as duke iu shtuar të këqijat – dhe nuk do të shpërbleheni veçse me atë që keni punuar në dynja.

إِنَّ أَصۡحَٰبَ ٱلۡجَنَّةِ ٱلۡيَوۡمَ فِي شُغُلٖ فَٰكِهُونَ ٥٥

55. Sot (botën tjetër), banorët e Xhenetit janë të zënë me gëzime e kënaqësi.[55]

هُمۡ وَأَزۡوَٰجُهُمۡ فِي ظِلَٰلٍ عَلَى ٱلۡأَرَآئِكِ مُتَّكِـُٔونَ ٥٦

56. Ata dhe bashkëshortet e tyre do të jenë në hije, të mbështetur mbi shtretër të lartë.[56]

لَهُمۡ فِيهَا فَٰكِهَةٞ وَلَهُم مَّا يَدَّعُونَ ٥٧

57. Aty për ta ka fruta dhe gjithçka që dëshirojnë.[57]

سَلَٰمٞ قَوۡلٗا مِّن رَّبّٖ رَّحِيمٖ ٥٨

58. "Paqe mbi ju!" – do të jetë fjala nga Zoti Mëshirëplotë.[58]

وَٱمۡتَٰزُواْ ٱلۡيَوۡمَ أَيُّهَا ٱلۡمُجۡرِمُونَ ٥٩

59. (Ndërsa mohuesve do t'u thuhet): "Veçohuni sot, o kriminelë![59]

۞ أَلَمۡ أَعۡهَدۡ إِلَيۡكُمۡ يَٰبَنِيٓ ءَادَمَ أَن لَّا تَعۡبُدُواْ ٱلشَّيۡطَٰنَۖ إِنَّهُۥ لَكُمۡ عَدُوّٞ مُّبِينٞ ٦٠

60. A nuk ju pata porositur, o bijtë e Ademit, që të mos e adhuroni djallin, se ai është vërtet armik i hapur për ju,[60]

---

[55] Me të vërtetë, banorët e Xhenetit atë ditë do të jenë të zënë, të shpërqendruar nga të tjerët, me llojet e begative dhe kënaqësive me të cilat gëzohen.

[56] Ata dhe bashkëshortet e tyre do të gëzojnë, të ulur mbi shtretër të stolisur, nën hijet e dendura.

[57] Për ta në xhenet ka lloje të ndryshme frutash të shijshme, dhe për ta ka gjithçka që kërkojnë nga llojet e begative.

[58] Dhe ata do të kenë një tjetër begati edhe më të madhe, kur Zoti i tyre, i Mëshirshëm ndaj tyre, t'u drejtohet me "Selam" - "Paqe mbi ju!". Atëherë ata do të gëzojnë paqen dhe shpëtimin e plotë nga çdo e keqe.

[59] Ndërsa mohuesve atë ditë do t'u thuhet: "Shkëputuni sot nga besimtarët dhe ndahuni prej tyre."

[60] Allahu do t'u thotë atyre, si qortim dhe kujtesë: "A nuk ju porosita, nëpërmjet gjuhëve të të dërguarve të Mi, që të mos e adhuroni dhe të mos i bindeni shejtanit? Me të vërtetë, ai është armik i hapur për ju."

وَأَنِ ٱعۡبُدُونِيۚ هَٰذَا صِرَٰطٞ مُّسۡتَقِيمٞ ٦١

61. por të më adhuroni vetëm Mua, se kjo është rruga e drejtë?[61]

وَلَقَدۡ أَضَلَّ مِنكُمۡ جِبِلّٗا كَثِيرًاۖ أَفَلَمۡ تَكُونُواْ تَعۡقِلُونَ ٦٢

62. Megjithatë ai (djalli) mashtroi shumë prej jush. A nuk po mendoni?[62]

هَٰذِهِۦ جَهَنَّمُ ٱلَّتِي كُنتُمۡ تُوعَدُونَ ٦٣

63. Ky është Xhehenemi që ju ishte premtuar.[63]

ٱصۡلَوۡهَا ٱلۡيَوۡمَ بِمَا كُنتُمۡ تَكۡفُرُونَ ٦٤

64. Hyni sot në të, për shkak se mohuat.”[64]

ٱلۡيَوۡمَ نَخۡتِمُ عَلَىٰٓ أَفۡوَٰهِهِمۡ وَتُكَلِّمُنَآ أَيۡدِيهِمۡ وَتَشۡهَدُ أَرۡجُلُهُم بِمَا كَانُواْ يَكۡسِبُونَ ٦٥

65. Sot, Ne do t’ua vulosim atyre gojët, ndërsa duart e tyre do të na flasin dhe këmbët e tyre do të dëshmojnë për atë që kanë punuar.[65]

وَلَوۡ نَشَآءُ لَطَمَسۡنَا عَلَىٰٓ أَعۡيُنِهِمۡ فَٱسۡتَبَقُواْ ٱلصِّرَٰطَ فَأَنَّىٰ يُبۡصِرُونَ ٦٦

66. Sikur të donim, Ne do t’ua verbonim atyre sytë, e ata do të nxitonin të gjenin rrugën, por si do të shihnin?[66]

---

[61] Dhe ju urdhërova që të më adhuroni vetëm Mua; adhurimi dhe bindja ndaj Meje, si dhe kundërshtimi i shejtanit, është feja e drejtë që çon në kënaqësinë Time dhe në xhenetet e Mia.

[62] Me të vërtetë, shejtani ka shmangur nga e vërteta shumë prej jush. A nuk patët mend – o ju idhujtarë – që t’ju ndalonte nga ndjekja e tij?

[63] Ky është xhehenemi që ju ishte paralajmëruar në këtë botë për shkak të mohimit tuaj ndaj Allahut dhe përgënjeshtrimit të të dërguarve të Tij.

[64] Hyni sot në Xhehenem dhe shijoni zjarrin e tij, për shkak të mohimit tuaj.

[65] Sot Ne do t’u vulosim gojët mohuesve, prandaj ata nuk do të flasin; duart e tyre do të na tregojnë për atë që kapën dhe bënë, dhe këmbët e tyre do të dëshmojnë për atë që ndoqën në këtë botë dhe për mëkatet që fituan.

[66] Sikur të donim, Ne do t’u fshinim atyre sytë duke ua hequr shikimin, ashtu si u vulosëm gojët; pastaj do të vraponin drejt rrugës për ta kaluar atë — por si mund ta kalojnë atë, kur sytë e tyre janë verbuar?

وَلَوْ نَشَآءُ لَمَسَخْنَٰهُمْ عَلَىٰ مَكَانَتِهِمْ فَمَا ٱسْتَطَٰعُوا۟ مُضِيًّا وَلَا يَرْجِعُونَ ﴿٦٧﴾

67. Dhe sikur të donim, do t'i shpërfytyronim ata në vend, e nuk do të mund të ecnin përpara e as të ktheheshin prapa.[67]

وَمَن نُّعَمِّرْهُ نُنَكِّسْهُ فِى ٱلْخَلْقِ ۖ أَفَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٦٨﴾

68. Atij që i japim jetë të gjatë, Ne e kthejmë atë në krijimin e parë (e bëjmë të dobët, si në fëmijëri). A nuk mendojnë ata?[68]

وَمَا عَلَّمْنَٰهُ ٱلشِّعْرَ وَمَا يَنۢبَغِى لَهُۥٓ ۚ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ وَقُرْءَانٌ مُّبِينٌ ﴿٦٩﴾

69. Ne nuk ia kemi mësuar atij (Muhamedit) poezinë, dhe as që i takon atij. Ky është vetëm një Përkujtues dhe një Kuran i qartë,[69]

لِّيُنذِرَ مَن كَانَ حَيًّا وَيَحِقَّ ٱلْقَوْلُ عَلَى ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿٧٠﴾

70. për të paralajmëruar atë që është gjallë dhe që të përmbushet Fjala (dënimi) ndaj mohuesve.[70]

[67] E po të donim, do t'ua ndryshonim krijimin, duke i shpërfytyruar në çast dhe do t'i linim të palëvizshëm në vendet e tyre; kështu që nuk do të mundnin as të ecnin përpara, as të ktheheshin mbrapa.

[68] Atij që ia zgjasim jetën derisa të plaket, Ne e kthejmë në gjendjen e parë – në dobësinë e mendjes dhe trupit. A nuk mendojnë ata se Ai që e bën këtë me ta është i fuqishëm edhe për t'i ringjallur?

[69] Ne nuk ia mësuam të Dërguarit Tonë, Muhamedit, poezinë, dhe as nuk i takon atij të jetë poet. Ajo që ai solli është vetëm kështillë, me të cilën përkujtohen ata që kanë mend, dhe një Kuran me shenja të qarta për të vërtetën dhe të pavërtetën, me ligje, urtësi dhe kështilla të qarta;

[70] që të paralajmërojë ata që kanë zemër të gjallë dhe shikim të ndriçuar, dhe që të bëhet i merituar dënimi mbi ata që mohuan Allahun, sepse me Kuranin u është bërë i plotë argumenti i Allahut kundër tyre.

أَوَلَمْ يَرَوْاْ أَنَّا خَلَقْنَا لَهُم مِّمَّا عَمِلَتْ أَيْدِينَآ أَنْعَـٰمًا فَهُمْ لَهَا مَـٰلِكُونَ ﴿٧١﴾

71. A nuk e shohin ata se Ne u kemi krijuar atyre nga ajo që kanë bërë Duart Tona – bagëti, dhe ata janë pronarë të tyre?[71]

وَذَلَّلْنَـٰهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ ﴿٧٢﴾

72. Ne i kemi nënshtruar ato (bagëtitë) për ta: disa prej tyre i kanë për hipje dhe prej disave ushqehen.[72]

وَلَهُمْ فِيهَا مَنَـٰفِعُ وَمَشَارِبُ ۖ أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾

73. Dhe në to ata kanë përfitime dhe pije. A nuk janë mirënjohës?[73]

وَٱتَّخَذُواْ مِن دُونِ ٱللَّهِ ءَالِهَةً لَّعَلَّهُمْ يُنصَرُونَ ﴿٧٤﴾

74. Por në vend të Allahut, ata zgjodhën zota të rremë, me shpresën se të ndihmohen prej tyre.[74]

لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَهُمْ وَهُمْ لَهُمْ جُندٌ مُّحْضَرُونَ ﴿٧٥﴾

75. Por ata nuk mund t'i ndihmojnë idhujtarët (tek Allahu), edhe pse ata (idhujtarët) këtu janë ushtri e pranishme për ta (idhujt e tyre).[75]

---

[71] A nuk e panë njerëzit se Ne krijuam për ta bagëti, të cilat i bëmë të nënshtruara ndaj tyre, prandaj ata janë zotërues të tyre?

[72] Dhe Ne i bëmë ato të nënshtruara për ta: prej tyre ka që i hipin në udhëtime dhe mbi to mbartin ngarkesat e rënda, e prej tyre hanë.

[73] Dhe ata kanë prej tyre edhe dobi të tjera, si përfitimi nga leshi, nga qimet dhe fijet e tyre për mobilim dhe veshje, e të tjera të ngjashme; dhe pinë qumështin e tyre. A nuk duhet vallë ta falënderojnë Allahun, i Cili u dhuroi këto mirësi, dhe t'ia përkushtojnë vetëm Atij adhurimin?

[74] Por në vend të Allahut, idhujtarët zgjodhën zota të rremë që i adhuruan, me shpresën se ata do t'i ndihmonin dhe do t'i shpëtonin nga dënimi i Allahut.

[75] Idhujt nuk kanë fuqi t'u ndihmojnë adhuruesve të tyre, as vetvetes nuk mund t'i bëjnë dobi tek Allahu. Idhujtarët dhe zotrat e tyre do të sillen të gjithë së bashku në dënim, ku do të shkëputen e do të mohojnë njëri-tjetrin, megjithëse në këtë botë, idhujtarët ishin si ushtri në gadishmëri për mbrojtjen e idhujve të tyre.

فَلَا يَحۡزُنكَ قَوۡلُهُمۡۘ إِنَّا نَعۡلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعۡلِنُونَ ٧٦

76. Pra, mos u hidhëro nga fjalët e tyre. Ne dimë çfarë fshehin dhe çfarë shpallin.[76]

أَوَلَمۡ يَرَ ٱلۡإِنسَٰنُ أَنَّا خَلَقۡنَٰهُ مِن نُّطۡفَةٖ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٞ مُّبِينٞ ٧٧

77. A nuk e sheh njeriu se Ne e kemi krijuar atë nga një pikë uji, e megjithatë, ai menjëherë bëhet kundërshtar i hapur?[77]

وَضَرَبَ لَنَا مَثَلٗا وَنَسِيَ خَلۡقَهُۥۖ قَالَ مَن يُحۡيِ ٱلۡعِظَٰمَ وَهِيَ رَمِيمٞ ٧٨

78. Ai na sjell shembull Neve, ndërkohë që harron krijimin e vet, dhe thotë: "Kush do t'i ringjallë kockat kur të jenë të kalbura?"[78]

قُلۡ يُحۡيِيهَا ٱلَّذِيٓ أَنشَأَهَآ أَوَّلَ مَرَّةٖۖ وَهُوَ بِكُلِّ خَلۡقٍ عَلِيمٌ ٧٩

79. Thuaj: "Do t'i ringjallë Ai që i krijoi për herë të parë, dhe Ai është i Dijshëm për çdo krijesë;[79]

ٱلَّذِي جَعَلَ لَكُم مِّنَ ٱلشَّجَرِ ٱلۡأَخۡضَرِ نَارٗا فَإِذَآ أَنتُم مِّنۡهُ تُوقِدُونَ ٨٠

80. Ai që nga druri i gjelbër ju bëri zjarr, dhe ja, ju ndizni zjarr prej tij (drurit të njomë).[80]

---

[76] Prandaj mos u trishto – o Muhamed – për mohimin e tyre ndaj Allahut, për përgënjeshtrimin që të bëjnë dhe për talljen me ty; Ne e dimë atë që fshehin dhe atë që shfaqin, dhe do t'i shpërblejmë për këtë.

[77] A nuk e sheh njeriu që mohon ringjalljen fillimin e krijimit të tij, për ta marrë atë si dëshmi për rikthimin e tij? Ne e krijuam atë nga një pikë uji që kaloi nëpër faza derisa u rrit, e ja, ai është bërë kundërshtar i madh dhe debatues i hapur.

[78] Ai që mohon ringjalljen na solli një shembull që nuk i takon ta sjellë – duke e krahasuar fuqinë e Krijuesit me fuqinë e krijesës – dhe harroi fillimin e krijimit të vet. Ai tha: "Kush do t'i ringjallë eshtrat e kalbura e të shpërbëra?"

[79] Thuaji atij: "Do t'i ringjallë Ai që i krijoi për herë të parë, dhe Ai është i Dijshëm për tërë krijimin e Tij, nuk i fshihet asgjë."

[80] Ai, i Cili nga druri i gjelbër e i lagësht nxori për ju zjarr që flakëron, dhe ja, ju ndizni zjarr prej drurit të njomë. Ai është i fuqishëm të nxjerrë të kundërtën nga e kundërta. Në këtë ka dëshmi për Njësinë e Allahut dhe përsosmërinë e fuqisë së Tij – dhe prej saj është edhe ringjallja e të vdekurve nga varret e tyre të gjallë.

أَوَلَيْسَ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ بِقَـٰدِرٍ عَلَىٰٓ أَن يَخْلُقَ مِثْلَهُم ۚ بَلَىٰ وَهُوَ ٱلْخَلَّـٰقُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٨١﴾

81. A nuk është i aftë Ai që krijoi qiejt dhe Tokën, të krijojë të ngjashëm me ata (t'i ringjallë)? Po, padyshim! Ai është Krijuesi i gjithçkaje, i Gjithëdijshmi.[81]

إِنَّمَآ أَمْرُهُۥٓ إِذَآ أَرَادَ شَيْـًٔا أَن يَقُولَ لَهُۥ كُن فَيَكُونُ ﴿٨٢﴾

82. Vërtet, urdhri i Tij, kur dëshiron diçka, është thjesht t'i thotë: "Bëhu!" – dhe ajo bëhet.[82]

فَسُبْحَـٰنَ ٱلَّذِى بِيَدِهِۦ مَلَكُوتُ كُلِّ شَىْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾

83. I lartësuar qoftë Ai, në dorën e të Cilit është sundimi i çdo gjëje, dhe tek Ai do të ktheheni![83]

[81] A nuk është Ai që krijoi qiejt dhe Tokën dhe gjithçka që gjendet në to i fuqishëm të krijojë si ata, duke i kthyer ashtu siç i krijoi herën e parë? Po, padyshim që është i fuqishëm për këtë. Ai është Krijuesi i gjithçkaje, i Dijshmi për çdo gjë që ka krijuar dhe që krijon, e prej Tij nuk fshihet asgjë.

[82] Urdhri i Tij, të Lartësuarit, kur dëshiron diçka, është vetëm t'i thotë: "Bëhu!", dhe ajo bëhet. Kështu është edhe vdekja dhe jeta, ringjallja dhe dalja nga varret.

[83] I lartësuar dhe i shenjtëruar është Allahu nga çdo pafuqishmëri dhe shoqërim në adhurim. Ai është Zotëruesi i gjithçkaje dhe Sunduesi i çështjeve të krijesave të Tij, pa rival dhe pa kundërshtar. Shenjat e fuqisë së Tij janë të dukshme, ashtu si edhe plotësia e mirësive të Tij. Dhe tek Ai do të ktheheni për llogari dhe shpërblim.

37. SURJA “ES SAFFAT”

ENGJËJT E RRESHTUAR

(Mekase, 182 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

وَٱلصَّٰٓفَّٰتِ صَفًّا ﴿١﴾

1. Betohem në ata (engjëjt) që radhiten në rreshta,[1]

فَٱلزَّٰجِرَٰتِ زَجْرًا ﴿٢﴾

2. dhe në ata që shtyjnë e drejtojnë retë,[2]

فَٱلتَّٰلِيَٰتِ ذِكْرًا ﴿٣﴾

3. dhe në ata që e lexojnë këmbëngulësisht Përkujtuesin (Kuranin)![3]

إِنَّ إِلَٰهَكُمْ لَوَٰحِدٌ ﴿٤﴾

4. Vërtet, Zoti juaj është Një i Vetëm,[4]

---

[1] Allahu i Madhëruar është betuar në engjëjt që radhiten në adhurimin e tyre ndaj Allahut në rreshta të ngjeshur,

[2] dhe në engjëjt që shtyjnë retë dhe i drejtojnë ato me urdhrin e Allahut,

[3] dhe në engjëjt që lexojnë përkujtimin dhe fjalën e Allahut të Lartësuar!

[4] Me të vërtetë, Zoti juaj – o njerëz – është Një i Vetëm, pa asnjë shok; prandaj përkushtojuni vetëm Atij në adhurim dhe bindje.
Allahu betohet me cilëndo prej krijesave të Tij që dëshiron, ndërsa krijesës nuk i lejohet të betohet me tjetërkënd përveçse me Allahun; betimi në dikë tjetër përveç Allahut është idhujtari.

رَّبُّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَمَا بَيۡنَهُمَا وَرَبُّ ٱلۡمَشَٰرِقِ ٥

5. Zoti i qiejve dhe i Tokës dhe i gjithçkaje që gjendet ndërmjet tyre, dhe Zoti i lindjeve (të Diellit).[5]

إِنَّا زَيَّنَّا ٱلسَّمَآءَ ٱلدُّنۡيَا بِزِينَةٍ ٱلۡكَوَاكِبِ ٦

6. Vërtet, Ne e kemi stolisur qiellin më të afërt me planete (yje), për zbukurim,[6]

وَحِفۡظٗا مِّن كُلِّ شَيۡطَٰنٖ مَّارِدٖ ٧

7. dhe për mbrojtje nga çdo djall i pabindur.[7]

لَّا يَسَّمَّعُونَ إِلَى ٱلۡمَلَإِ ٱلۡأَعۡلَىٰ وَيُقۡذَفُونَ مِن كُلِّ جَانِبٖ ٨

8. Ata (djajtë) nuk mund ta dëgjojnë asamblenë më të lartë (të engjëjve), sepse goditen (me meteorë) nga çdo anë,[8]

دُحُورٗا وَلَهُمۡ عَذَابٞ وَاصِبٌ ٩

9. të dëbuar; dhe për ta do të ketë ndëshkim të përhershëm.[9]

إِلَّا مَنۡ خَطِفَ ٱلۡخَطۡفَةَ فَأَتۡبَعَهُۥ شِهَابٞ ثَاقِبٞ ١٠

10. Përveç atij që rrëmben ndonjë fjalë, por që ndiqet menjëherë nga një shigjetë e zjarrtë shpuese (meteor).[10]

---

[5] Allahu është Krijuesi i qiejve dhe i Tokës dhe gjithçkaje që gjendet ndërmjet tyre, dhe Rregulluesi i Diellit në lindjet dhe perëndimet e tij.

[6] Ne e kemi stolisur qiellin më të afërt me një zbukurim – planetet dhe yjet,

[7] Dhe përveç zbukurimit, planetet dhe yjet i kemi bërë mbrojtës të qiellit më të afërt nga Toka nga çdo shejtan kryelartë, kokëfortë dhe i mallkuar, të cilët kërkojnë të ngjiten e të përgjojnë mbledhjet e engjëjve në qiell.

[8] Shejtanët nuk kanë mundësi të arrijnë tek asambleja e lartë – qiejt dhe engjëjt që gjenden në to – për të dëgjuar kur ata flasin me atë që Allahu i Madhëruar u shpall prej ligjit dhe caktimit të Tij. Ata që përpiqen të afrohen për dëgjim goditen nga çdo anë me yje-shigjeta (meteorë),

[9] Goditen me meteorë që të dëbohen e të largohen nga dëgjimi; dhe në botën tjetër djajtë do të kenë një dënim të përhershëm dhe të dhembshëm.

[10] Përjashtim bën ai prej shejtanëve që rrëmben me shpejtësi ndonjë fjalë që e dëgjon nga qielli, e pastaj e hedh tek ai që është poshtë tij, e ky ia hedh tjetrit që është më poshtë, e kështu me radhë. Ndonjëherë e kap shigjeta e zjarrtë (meteori) përpara se ta përcjellë, e

فَٱسْتَفْتِهِمْ أَهُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَم مَّنْ خَلَقْنَآ ۚ إِنَّا خَلَقْنَـٰهُم مِّن طِينٍ لَّازِبٍ ﴿١١﴾

11. Pyeti ata: "A janë ata më të fortë në krijim, apo të tjerët që Ne kemi krijuar?" Ne i kemi krijuar ata prej një balte ngjitëse.[11]

بَلْ عَجِبْتَ وَيَسْخَرُونَ ﴿١٢﴾

12. Në fakt, ti (Muhamed) habitesh, ndërsa ata tallen.[12]

وَإِذَا ذُكِّرُوا۟ لَا يَذْكُرُونَ ﴿١٣﴾

13. Kur u përmendet e vërteta, ata nuk ia vënë veshin.[13]

وَإِذَا رَأَوْا۟ ءَايَةً يَسْتَسْخِرُونَ ﴿١٤﴾

14. Kur shohin ndonjë mrekulli, ata tallen me të,[14]

وَقَالُوٓا۟ إِنْ هَـٰذَآ إِلَّا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿١٥﴾

15. dhe thonë: "Kjo nuk është tjetër, veçse një magji e qartë.[15]

أَءِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَـٰمًا أَءِنَّا لَمَبْعُوثُونَ ﴿١٦﴾

16. Kur të vdesim e të bëhemi pluhur e eshtra, a thua do të ringjallemi vërtet?[16]

---

ndonjëherë, me caktimin e Allahut të Madhëruar, ai arrin ta hedhë para se ta godasë shigjeta, por pastaj digjet. Atë fjalë e çon tjetri tek fallxhorët, të cilët bashkë me të thonë edhe njëqind gënjeshtra.

[11] Pyeti – o i Dërguar – mohuesit e ringjalljes: "A janë ata më të fortë në krijim apo krijesat e tjera që Ne kemi krijuar, si engjëjt, qiejt, Toka?" Ne e kemi krijuar babanë e tyre, Ademin, prej një balte ngjitëse, që ngjitet në dorë, pra një lëndë e dobët dhe e thjeshtë. Kuptimi është se krijimi i tyre është i brishtë, prandaj nuk kanë arsye të mburren apo të tregohen mendjemëdhenj duke mohuar të Dërguarin dhe Kuranin, gjë që në fund do t'i çojë në një shkatërrim të lehtë e të shpejtë.

[12] Madje ti – o i Dërguar – habitesh nga përgënjeshtrimi dhe mohimi i tyre i ringjalljes, por edhe më e çuditshme dhe më e rëndë se mohimi i tyre është se ata tallen me ty dhe përqeshin fjalën tënde.

[13] Kur u përmendet mohuesve diçka që e kanë harruar ose e kanë lënë pas dore, ata nuk përfitojnë nga kjo përmendje dhe nuk mendojnë mbi të.

[14] Kur mohuesit shohin një mrekulli që dëshmon profetësinë tënde, o Muhamed, tallen me të dhe habiten.

[15] Dhe thonë: "Kjo që ke sjellë nuk është veçse një magji e qartë dhe e dukshme.

[16] Vallë, a do të ringjallemi kur të kemi vdekur e të jemi bërë dhe e eshtra të kalbura?

أَوَءَابَآؤُنَا ٱلْأَوَّلُونَ ﴿١٧﴾

17. Edhe etërit tanë të hershëm?!”[17]

قُلْ نَعَمْ وَأَنتُمْ دَٰخِرُونَ ﴿١٨﴾

18. Thuaju: “Po, dhe do të jeni të poshtëruar.”[18]

فَإِنَّمَا هِىَ زَجْرَةٌ وَٰحِدَةٌ فَإِذَا هُمْ يَنظُرُونَ ﴿١٩﴾

19. Do të jetë vetëm një buçitje e vetme, dhe menjëherë ata do të shohin.[19]

وَقَالُوا۟ يَٰوَيْلَنَا هَٰذَا يَوْمُ ٱلدِّينِ ﴿٢٠﴾

20. Atëherë do të thonë: “Mjerë ne, kjo është Dita e Gjykimit!”[20]

هَٰذَا يَوْمُ ٱلْفَصْلِ ٱلَّذِى كُنتُم بِهِۦ تُكَذِّبُونَ ﴿٢١﴾

21. Po, kjo është Dita e Vendimit, që ju e përgënjeshtronit.[21]

۞ ٱحْشُرُوا۟ ٱلَّذِينَ ظَلَمُوا۟ وَأَزْوَٰجَهُمْ وَمَا كَانُوا۟ يَعْبُدُونَ ﴿٢٢﴾

22. (Engjëjve do t’u thuhet): “Mblidhni ata që bënë padrejtësi, edhe shokët e tyre dhe ato që adhuronin,[22]

مِن دُونِ ٱللَّهِ فَٱهْدُوهُمْ إِلَىٰ صِرَٰطِ ٱلْجَحِيمِ ﴿٢٣﴾

23. krahas Allahut, dhe drejtojini ata në rrugën e Zjarrit![23]

---

[17] A do të ringjallen edhe etërit tanë që kanë kaluar para nesh?”

[18] Thuaju atyre – o i Dërguar –: “Po, me të vërtetë do të ringjalleni, dhe atë ditë do të jeni të poshtëruar e të nënshtruar.”

[19] Nuk do të jetë veçse një fryrje e vetme në Sur (një zë i fortë), dhe ja, ata do të ngrihen nga varret e tyre duke parë tmerret e Ditës së Kiametit.

[20] Dhe do të thonë: “Mjerë ne, kjo është Dita e llogarisë dhe e shpërblimit!”

[21] Atëherë do t’u thuhet: “Kjo është Dita e gjykimit mes krijesave me drejtësi, të cilën ju përgënjeshtronit në dynja dhe e mohonit.”

[22] Engjëjve do t’u thuhet: “Mblidhni ata që mohuan Allahun, bashkë me shokët e tyre dhe idhujt që adhuronin,

[23] dhe idhujt që adhuronin krahas Allahut, dhe i shtyni ata me forcë drejt Xhehenemit.”

وَقِفُوهُمْ ۖ إِنَّهُم مَّسْـُٔولُونَ ﴿٢٤﴾

24. Dhe ndalini ata, sepse do të merren në pyetje:[24]

-446-

مَا لَكُمْ لَا تَنَاصَرُونَ ﴿٢٥﴾

25. "Ç'keni që nuk e ndihmoni njëri-tjetrin?"[25]

بَلْ هُمُ ٱلْيَوْمَ مُسْتَسْلِمُونَ ﴿٢٦﴾

26. Por, sot ata janë plotësisht të dorëzuar.[26]

وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ يَتَسَآءَلُونَ ﴿٢٧﴾

27. Atëherë do t'i drejtohen njëri-tjetrit duke pyetur.[27]

قَالُوٓاْ إِنَّكُمْ كُنتُمْ تَأْتُونَنَا عَنِ ٱلْيَمِينِ ﴿٢٨﴾

28. Do të thonë: "Ju na vinit nga e djathta (na largonit nga e vërteta)."[28]

قَالُواْ بَل لَّمْ تَكُونُواْ مُؤْمِنِينَ ﴿٢٩﴾

29. Ata do të thonë: "Jo, ju vetë nuk ishit besimtarë![29]

---

[24] Dhe ndalini ata para se të arrijnë në Xhehenem; sepse do të merren në pyetje për veprat dhe fjalët që kryen në këtë botë – si llogari qortimi dhe poshtërimi për ta.

[25] Dhe do t'u thuhet atyre, si qortim: "Ç'keni që nuk e ndihmoni njëri-tjetrin, ashtu si bënit në dynja?"

[26] Por, sot ata janë plotësisht të nënshtruar ndaj urdhrit të Allahut, nuk mund ta kundërshtojnë dhe as të shmangen prej tij, e nuk kanë asnjë mundësi të ndihmojnë vetveten.

[27] Dhe disa prej mohuesve do t'u drejtohen të tjerëve, duke u qortuar dhe duke u grindur mes tyre.

[28] Ndjekësit do t'u thanë udhëheqësve të tyre: "Ju na vinit nga ana e fesë dhe e së vërtetës, na e bënit të lehtë shpërfilljen e fesë dhe besimit, na largonit prej tij dhe na e zbukuronit humbjen."

[29] Udhëheqësit u thanë ndjekësve: "Nuk është çështja ashtu siç pretendoni ju, por zemrat tuaja vetë ishin mohuese ndaj besimit, të prira për mosbesim dhe mëkat."

وَمَا كَانَ لَنَا عَلَيْكُم مِّن سُلْطَـٰنٍۖ بَلْ كُنتُمْ قَوْمًا طَـٰغِينَ ﴿٣٠﴾

30. Ne nuk kishim ndonjë pushtet mbi ju; përkundrazi, ju ishit një popull teprues.[30]

فَحَقَّ عَلَيْنَا قَوْلُ رَبِّنَآۖ إِنَّا لَذَآئِقُونَ ﴿٣١﴾

31. Kështu, Fjala e Zotit tonë ndaj nesh u përmbush, dhe ne do ta shijojmë patjetër ndëshkimin.[31]

فَأَغْوَيْنَـٰكُمْ إِنَّا كُنَّا غَـٰوِينَ ﴿٣٢﴾

32. Ne ju devijuam, sepse me të vërtetë, edhe vetë ishim të devijuar."[32]

فَإِنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ فِى ٱلْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿٣٣﴾

33. Atë ditë, të gjithë ata do të jenë së bashku në dënim.[33]

إِنَّا كَذَٰلِكَ نَفْعَلُ بِٱلْمُجْرِمِينَ ﴿٣٤﴾

34. Kështu veprojmë Ne me kriminelët.[34]

---

[30] Ne nuk kishim ndaj jush as ndonjë argument, as ndonjë forcë me të cilën t'ju pengonim nga besimi; përkundrazi, ju – o idhujtarë – ishit një popull teprues, që e kalonit kufirin e së vërtetës.

[31] Prandaj na përfshiu të gjithëve premtimi kërcënues i Zotit tonë; me të vërtetë, ne do ta shijojmë dënimin – ne dhe ju – për shkak të mëkateve dhe kundërshtimeve tona që bëmë në dynja.

[32] Ne ju shmangëm nga rruga e Allahut dhe nga besimi tek Ai; me të vërtetë, ne vetë kishim humbur para jush, prandaj u shkatërruam për shkak të mohimit tonë dhe ju shkatërruam edhe ju bashkë me ne.

[33] Me të vërtetë, ndjekësit dhe udhëheqësit do të jenë së bashku në Ditën e Kiametit në dënim, ashtu siç u bashkuan në këtë botë në mosbindjen ndaj Allahut.

[34] Me të vërtetë, kështu veprojmë Ne me ata që zgjodhën mëkatet e Allahut në këtë botë në vend të bindjes ndaj Tij: u bëjmë të shijojnë dënimin e dhembshëm.

إِنَّهُمْ كَانُوٓاْ إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٣٥﴾

35. Sepse, kur atyre u thuhej: “Nuk ka zot tjetër të vërtetë përveç Allahut”, tregoheshin mendjemëdhenj[35]

وَيَقُولُونَ أَئِنَّا لَتَارِكُوٓاْ ءَالِهَتِنَا لِشَاعِرٍ مَّجْنُونٍ ﴿٣٦﴾

36. dhe thoshin: “A t’i lëmë zotat tanë për shkak të një poeti të çmendur?”[36]

بَلْ جَآءَ بِٱلْحَقِّ وَصَدَّقَ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿٣٧﴾

37. Jo, por ai (Muhamedi) erdhi me të vërtetën dhe vërtetoi të dërguarit e mëparshëm.[37]

إِنَّكُمْ لَذَآئِقُواْ ٱلْعَذَابِ ٱلْأَلِيمِ ﴿٣٨﴾

38. Me të vërtetë, ju do ta shijoni ndëshkimin e dhimbshëm,[38]

وَمَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٩﴾

39. dhe nuk do të shpërbleheni me tjetër, veçse për atë që keni bërë.[39]

---

[35] Me të vërtetë, kur idhujtarëve u thuhej: “La ilaha illa Allah” (Nuk ka zot tjetër të denjë për adhurim përveç Allahut), kur thirreshin në të dhe urdhëroheshin të linin atë që e kundërshton, tregoheshin mendjemëdhenj ndaj saj dhe ndaj atij që e sillte.

[36] Dhe thoshin: “A ta lëmë adhurimin e zotave tanë për fjalën e një njeriu poet të çmendur?” – duke nënkuptuar të Dërguarin e Allahut, paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!

[37] Gënjyen! Muhamedi nuk është ashtu siç e përshkruan ata, por ai erdhi me Kuranin dhe me teuhidin (njësimin e Allahut), dhe i vërtetoi të dërguarit në atë që ata kishin treguar prej ligjit dhe njësimit të Allahut.

[38] Me të vërtetë, ju – o idhujtarë – për shkak të fjalëve tuaja, mohimit dhe përgënjeshtrimit tuaj, do ta shijoni dënimin e dhembshëm e të rëndë.

[39] Dhe nuk do të shpërbleheni në botën tjetër veçse me atë që keni punuar në këtë botë prej mëkateteve.

إِلَّا عِبَادَ ٱللَّهِ ٱلْمُخْلَصِينَ ﴿٤٠﴾

40. Përjashtim bëjnë vetëm robërit e sinqertë të Allahut.[40]

أُوْلَـٰٓئِكَ لَهُمْ رِزْقٌ مَّعْلُومٌ ﴿٤١﴾

41. Për ta ka një furnizim të njohur:[41]

فَوَٰكِهُ ۖ وَهُم مُّكْرَمُونَ ﴿٤٢﴾

42. fruta, dhe ata do të jenë të nderuar,[42]

فِى جَنَّـٰتِ ٱلنَّعِيمِ ﴿٤٣﴾

43. në kopshtet e begatisë,[43]

عَلَىٰ سُرُرٍ مُّتَقَـٰبِلِينَ ﴿٤٤﴾

44. në kolltuqe, përballë njëri-tjetrit.[44]

يُطَافُ عَلَيْهِم بِكَأْسٍ مِّن مَّعِينٍ ﴿٤٥﴾

45. Atyre do t'u shërbehet një kupë (vere) nga një burim i rrjedhshëm;[45]

بَيْضَآءَ لَذَّةٍ لِّلشَّـٰرِبِينَ ﴿٤٦﴾

46. e bardhë dhe e shijshme për ata që do ta pinë.[46]

---

[40] Përveç robërve të Allahut të Madhëruar, të cilët iu përkushtuan Atij sinqerisht në adhurim; Ai i veçoi dhe i dalloi me mëshirën e Tij. Me të vërtetë, ata do të shpëtojnë nga dënimi i dhembshëm.

[41] Të sinqertët do të kenë në Xhenet një furnizim të njohur, që nuk ndërpritet kurrë:

[42] Ai furnizim i njohur është: fruta të larmishme, dhe ata do të nderohen me nderimin e Allahut

[43] në kopshtet e begatisë së përhershme.

[44] Dhe nga nderimi i tyre tek Zoti i tyre, si edhe nga respekti që i bëjnë njëri-tjetrit, është se ata do të jenë mbi kolltuqe të vendosur përballë njëri-tjetrit.

[45] Atyre do t'u shërbehet nëpër tubimet e tyre kupa me verë nga lumenj që rrjedhin pa u ndërprerë;

[46] e bardhë në ngjyrë, e shijshme për t'u pirë,

لَا فِيهَا غَوْلٌ وَلَا هُمْ عَنْهَا يُنزَفُونَ ﴿٤٧﴾

47. Ajo nuk sjell turbullim dhe as nuk do të dehen prej saj.[47]

وَعِندَهُمْ قَٰصِرَٰتُ ٱلطَّرْفِ عِينٌ ﴿٤٨﴾

48. Pranë tyre do të jenë bashkëshortet e tyre, me shikim të ulur, me sy të mëdhenj të bukur,[48]

كَأَنَّهُنَّ بَيْضٌ مَّكْنُونٌ ﴿٤٩﴾

49. sikur të ishin e bardha e vezës, e ruajtur mirë.[49]

فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ يَتَسَآءَلُونَ ﴿٥٠﴾

50. Ata do t'i drejtohen njëri-tjetrit duke pyetur.[50]

قَالَ قَآئِلٌ مِّنْهُمْ إِنِّى كَانَ لِى قَرِينٌ ﴿٥١﴾

51. Njëri prej tyre do të thotë: "Unë kisha një shok (në botën e kaluar),[51]

[47] që nuk sjell asnjë dëm, as trupit e as mendjes.

[48] Pranë tyre, në tubimet e tyre, do të jenë bashkëshortet e tyre, që nuk shikojnë askënd tjetër përveç bashkëshortëve të tyre, me sy të mëdhenj e të bukur,

[49] sikur të ishin e bardha e vezës nën lëvore, të ruajtura e të paprekura nga duart.

[50] Banorët e Xhenetit do të bisedojnë me njëri-tjetrin në tubimin e tyre, duke pyetur për gjendjet e tyre në dynja, për atë që përjetonin atje, dhe për begatitë që Allahu u ka dhuruar në Xhenet — e kjo është nga plotësimi i shoqërimit dhe gëzimit të tyre.

[51] Njëri prej banorëve të Xhenetit do të thotë në atë tubim: "Unë kisha një shok që ishte gjithmonë pranë meje, në botën e kaluar (dynja),

يَقُولُ أَءِنَّكَ لَمِنَ ٱلْمُصَدِّقِينَ ﴿٥٢﴾

52. i cili më thoshte: "A je ti nga ata që besojnë vërtet?[52]

أَءِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَـٰمًا أَءِنَّا لَمَدِينُونَ ﴿٥٣﴾

53. Pasi të vdesim e të bëhemi pluhur e eshtra, a thua do të gjykohemi vërtet?"[53]

قَالَ هَلْ أَنتُم مُّطَّلِعُونَ ﴿٥٤﴾

54. Pastaj ai (besimtari) do të thotë: "A doni ta shihni atë?"[54]

فَٱطَّلَعَ فَرَءَاهُ فِى سَوَآءِ ٱلْجَحِيمِ ﴿٥٥﴾

55. Dhe ai do të shikojë e do ta gjejë atë në mes të Zjarrit.[55]

قَالَ تَٱللَّهِ إِن كِدتَّ لَتُرْدِينِ ﴿٥٦﴾

56. Atëherë do t'i thotë: "Për Allahun! Gati sa nuk më shkatërrove![56]

وَلَوْلَا نِعْمَةُ رَبِّى لَكُنتُ مِنَ ٱلْمُحْضَرِينَ ﴿٥٧﴾

57. Sikur të mos ishte mirësia e Zotit tim, do të isha edhe unë prej atyre që do të silleshin këtu (në Zjarr)."[57]

أَفَمَا نَحْنُ بِمَيِّتِينَ ﴿٥٨﴾

58. (Pastaj do t'i thotë shokëve të tij të Xhenetit): "A nuk do të vdesim më kurrë,[58]

---

[52] I cili më thoshte: "Si mund ta besosh ringjalljen, e cila është kaq e çuditshme?

[53] Vallë, kur të kemi vdekur, të jemi shpërbërë e të jemi bërë dhe e eshtra, a do të ringjallemi, të merremi në llogari dhe të shpërblehemi për veprat tona?"

[54] Pastaj ky besimtar, u tha shokëve të tij: "A doni të shikoni ç'u bë me atë shokun tim?"

[55] Atëherë ai do të shikojë poshtë dhe do ta shohë ish shokun e tij në mes të Zjarrit.

[56] Besimtari do i thotë ish shokut të tij, që mohonte ringjalljen: "Për pak do të më kishe shkatërruar, duke më penguar nga besimi, sikur të të kisha dëgjuar.

[57] Sikur të mos ishte mirësia e Zotit tim, që më udhëzoi në besim dhe më bëri të qëndrueshëm në të, unë do të isha nga ata që do të silleshin në dënimin e Zjarrit bashkë me ty."

[58] A vërtetë, do të jemi të përjetshëm dhe të begatuar? A nuk do të vdesim më kurrë,

إِلَّا مَوْتَتَنَا ٱلْأُولَىٰ وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ ﴿٥٩﴾

59. përveç vdekjes sonë të parë, dhe nuk do të dënohemi?[59]

إِنَّ هَٰذَا لَهُوَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ ﴿٦٠﴾

60. Me të vërtetë, kjo është fitorja e madhe."[60]

لِمِثْلِ هَٰذَا فَلْيَعْمَلِ ٱلْعَٰمِلُونَ ﴿٦١﴾

61. Për një gjë të tillë le të punojnë ata që punojnë.[61]

أَذَٰلِكَ خَيْرٌ نُّزُلًا أَمْ شَجَرَةُ ٱلزَّقُّومِ ﴿٦٢﴾

62. A është ky (shpërblim) më i mirë si mikpritje, apo pema e Zekumit?[62]

إِنَّا جَعَلْنَٰهَا فِتْنَةً لِّلظَّٰلِمِينَ ﴿٦٣﴾

63. Ne e bëmë atë (pemë) sprovë për të padrejtët.[63]

إِنَّهَا شَجَرَةٌ تَخْرُجُ فِىٓ أَصْلِ ٱلْجَحِيمِ ﴿٦٤﴾

64. Ajo është një pemë që del nga fundi i Xhehenemit.[64]

طَلْعُهَا كَأَنَّهُۥ رُءُوسُ ٱلشَّيَٰطِينِ ﴿٦٥﴾

65. Frutat e saj sikur të ishin kokat e djajve.[65]

---

[59] veç vdekjes sonë të parë, dhe nuk do të dënohemi pasi të hyjmë në Xhenet?

[60] Me të vërtetë, kjo begati që po përjetojmë është fitore e madhe.

[61] Për një begati të tillë të plotë, për një përjetësi të tillë dhe për një fitore kaq të madhe, le të punojnë ata që punojnë në këtë botë, që të arrijnë tek ajo në botën tjetër.

[62] A është më e mirë kjo që u përshkrua më herët – begatia e xhenetit, si mikpritje dhe dhuratë nga Allahu – apo shkurret e urryera të Zekumit, ushqimi i banorëve të Zjarrit?

[63] Ne e bëmë atë pemë një sprovë, me të cilën u mashtruan keqbërësit që i bënë padrejtësi vetes me mohim dhe mëkate, dhe thanë me habi e përçmim: "Ky shoku juaj (Muhamedi) ju tregon se në Zjarr ka një pemë, ndërkohë që zjarri i djeg pemët!"

[64] Ajo është një pemë që mbin dhe del nga thellësitë e Zjarrit flakërues të Xhehenemit;

[65] Frutat e saj janë të shëmtuara në pamje, sikur të ishin koka shejtanësh. E nëse janë kështu, mos pyet më për shijen e tyre, sa e keqe dhe e pështirë mund të jetë!

فَإِنَّهُمْ لَـَٔاكِلُونَ مِنْهَا فَمَالِـُٔونَ مِنْهَا ٱلْبُطُونَ ﴿٦٦﴾

66. Me të vërtetë, ata do të hanë prej saj dhe do t'i mbushin barqet e tyre me të.[66]

ثُمَّ إِنَّ لَهُمْ عَلَيْهَا لَشَوْبًا مِّنْ حَمِيمٍ ﴿٦٧﴾

67. Pastaj, do të kenë për të pirë një përzierje prej ujit të valuar.[67]

ثُمَّ إِنَّ مَرْجِعَهُمْ لَإِلَى ٱلْجَحِيمِ ﴿٦٨﴾

68. Pas kësaj, kthimi i tyre është përsëri te Zjarri i Xhehenemit.[68]

إِنَّهُمْ أَلْفَوْا۟ ءَابَآءَهُمْ ضَآلِّينَ ﴿٦٩﴾

69. Ata i gjetën etërit e tyre në humbje,[69]

فَهُمْ عَلَىٰٓ ءَاثَـٰرِهِمْ يُهْرَعُونَ ﴿٧٠﴾

70. dhe me ngut ndoqën gjurmët e tyre.[70]

وَلَقَدْ ضَلَّ قَبْلَهُمْ أَكْثَرُ ٱلْأَوَّلِينَ ﴿٧١﴾

71. Por, edhe para tyre, shumica e të parëve kishin devijuar,[71]

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا فِيهِم مُّنذِرِينَ ﴿٧٢﴾

72. edhe pse Ne u kishim dërguar atyre paralajmërues.[72]

فَٱنظُرْ كَيْفَ كَانَ عَـٰقِبَةُ ٱلْمُنذَرِينَ ﴿٧٣﴾

73. Shiko pra, si ishte fundi i atyre që u paralajmëruan.[73]

---

[66] Me të vërtetë, idhujtarët do të hanë prej asaj peme dhe do t'i mbushin barqet e tyre me të.

[67] Pastaj, pas ngrënies prej pemës së Zekumit, do të pinë një pije të shëmtuar e të nxehtë.

[68] Pas këtij vakti të merituar, ata do të kthehen përsëri në dënimin e Zjarrit.

[69] Me të vërtetë, ata i gjetën etërit e tyre në idhujtari dhe humbje,

[70] dhe nxituan t'i ndiqnin në atë rrugë.

[71] Me të vërtetë, para popullit tënd – o i Dërguar – shumica e popujve të mëparshëm ishin shmangur nga e vërteta.

[72] Ne u dërguam atyre popujve të mëparshëm të dërguar që i paralajmëruan për dënimin, por ata mohuan.

[73] Shiko pra si ishte fundi i atyre popujve që u paralajmëruan, por mohuan? Ata u dënuan dhe u bënë shembull e mësim për njerëzit që do të vinin pas tyre.

إِلَّا عِبَادَ ٱللَّهِ ٱلْمُخْلَصِينَ ﴿٧٤﴾

74. Përveç robërve të sinqertë të Allahut.[74]

وَلَقَدْ نَادَىٰنَا نُوحٌ فَلَنِعْمَ ٱلْمُجِيبُونَ ﴿٧٥﴾

75. Vërtet, Nuhu na thirri, dhe sa mirë u përgjigjëm Ne:[75]

وَنَجَّيْنَـٰهُ وَأَهْلَهُۥ مِنَ ٱلْكَرْبِ ٱلْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾

76. E shpëtuam atë dhe familjen e tij nga katastrofa e madhe,[76]

وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُۥ هُمُ ٱلْبَاقِينَ ﴿٧٧﴾

77. bëmë që pasardhësit e tij (të Nuhut) të jenë të vetmit e mbijetuar që mbetën (në Tokë)[77]

وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِى ٱلْـَٔاخِرِينَ ﴿٧٨﴾

78. dhe i lamë atij një përmendje të nderuar te brezat e ardhshëm.[78]

سَلَـٰمٌ عَلَىٰ نُوحٍ فِى ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿٧٩﴾

79. Paqja qoftë mbi Nuhun në të gjitha botët (brezat)![79]

---

[74] Përveç robërve të Allahut, të cilët Ai i veçoi dhe i dalloi me mëshirën e Tij, për shkak të sinqeritetit të tyre ndaj Tij.

[75] Me të vërtetë, profeti ynë Nuh na thirri që ta ndihmonim kundër popullit të tij, dhe Ne jemi vërtet Përgjigjësit më të mirë ndaj thirrjes së tij.

[76] Ne e shpëtuam atë, familjen e tij dhe besimtarët që ishin me të nga dëmi i idhujtarëve dhe nga mbytja në përmbytjen e madhe.

[77] Pas mbytjes së popullit të tij, Ne bëmë që pasardhësit e Nuhut të ishin të vetmit të mbijetuar që mbetën në Tokë. Pra, të gjithë njerëzit janë nga pasardhësit e tij, dhe ai kishte tre djem: Sami – i cili është paraardhësi i arabëve, persëve dhe romakëve; Hami – i cili është paraardhësi i popujve me ngjyrë të zezë; dhe Jafethi – i cili është paraardhësi i turqve, khazarëve, Je'xhujxhit e Me'xhujxhit dhe popujve të tjerë të atyre anëve.

[78] Dhe Ne i lamë atij një kujtim të bukur dhe një lavdërim të mirë te njerëzit që erdhën pas tij, të cilët e përmendin me respekt.

[79] Siguri për Nuhun dhe shpëtim për të nga çdo përmendje e keqe te brezat e ardhshëm; përkundrazi, gjeneratat pas tij e lavdërojnë dhe e nderojnë atë.

إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجۡزِي ٱلۡمُحۡسِنِينَ ٨٠

80. Kështu i shpërblejmë Ne mirëbërësit.[80]

إِنَّهُۥ مِنۡ عِبَادِنَا ٱلۡمُؤۡمِنِينَ ٨١

81. Ai ishte prej robërve Tanë besimtarë.[81]

ثُمَّ أَغۡرَقۡنَا ٱلۡـَٔاخَرِينَ ٨٢

82. Pastaj i fundosëm të tjerët.[82]

* وَإِنَّ مِن شِيعَتِهِۦ لَإِبۡرَٰهِيمَ ٨٣

83. Dhe me të vërtetë, nga ndjekësit e tij (Nuhut) ishte edhe Ibrahimi,[83]

إِذۡ جَآءَ رَبَّهُۥ بِقَلۡبٖ سَلِيمٍ ٨٤

84. kur i erdhi Zotit të vet me një zemër të pastër;[84]

إِذۡ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوۡمِهِۦ مَاذَا تَعۡبُدُونَ ٨٥

85. kur i tha babait dhe popullit të vet: "Çfarë adhuroni ju?[85]

أَئِفۡكًا ءَالِهَةٗ دُونَ ٱللَّهِ تُرِيدُونَ ٨٦

86. A dëshironi (të adhuroni) idhuj të trilluar në vend të Allahut?[86]

---

[80] Ashtu siç e shpërblyem Nuhun, kështu shpërblejmë çdo rob që bën mirë në bindje ndaj Allahut.

[81] Me të vërtetë, Nuhu (alejhis selam) është prej robërve Tanë që besuan sinqerisht, iu përkushtuan Allahut dhe vepruan sipas urdhrave të Tij.

[82] Pastaj i mbytëm me përmbytjen e madhe të tjerët nga populli i tij që përgënjeshtruan, dhe nuk mbeti prej tyre as edhe një sy që të lëvizte.

[83] Dhe me të vërtetë, nga ndjekësit e Nuhut në rrugën dhe fenë e tij ishte edhe i dërguri i Allahut, Ibrahimi (alejhis selam),

[84] kur ai i erdhi Zotit të tij me zemër të pastër nga çdo besim i kotë dhe nga çdo cilësi e shëmtuar.

[85] Ai i tha babait të vet dhe popullit të tij, duke i qortuar: "Çfarë është ajo që adhuroni përveç Allahut?

[86] A doni të adhuroni idhuj të trilluar, dhe të lini mënjanë adhurimin e Allahut, që është i vetmi që meriton adhurim?

فَمَا ظَنُّكُم بِرَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٨٧

87. Çfarë mendoni ju për Zotin e botëve?”[87]

فَنَظَرَ نَظۡرَةٗ فِي ٱلنُّجُومِ ٨٨

88. Pastaj hodhi një vështrim tek yjet,[88]

فَقَالَ إِنِّي سَقِيمٞ ٨٩

89. dhe tha: “Unë jam i sëmurë.”[89]

فَتَوَلَّوۡاْ عَنۡهُ مُدۡبِرِينَ ٩٠

90. Ata u larguan prej tij, duke e lënë pas.[90]

فَرَاغَ إِلَىٰٓ ءَالِهَتِهِمۡ فَقَالَ أَلَا تَأۡكُلُونَ ٩١

91. Atëherë ai (Ibrahimi) nxitoi fshehurazi te zotat e tyre dhe u tha: “Pse nuk hani?[91]

مَا لَكُمۡ لَا تَنطِقُونَ ٩٢

92. Ç’është me ju që nuk flisni?”[92]

فَرَاغَ عَلَيۡهِمۡ ضَرۡبَۢا بِٱلۡيَمِينِ ٩٣

93. Pastaj iu kthye atyre, duke i goditur me dorën e djathtë (me forcë).[93]

---

[87] Çfarë mendoni ju për Zotin e botëve; çfarë prisni të bëjë Ai me ju, nëse i shoqëroni të tjerë dhe adhuroni të tjerë bashkë me Të?”

[88] Atëherë Ibrahimi hodhi një shikim drejt yjeve, duke menduar se çfarë justifikimi të sillte për të mos dalë me ta në festat e tyre,

[89] dhe u tha: “Unë jam i sëmurë.” – kjo ishte një aludim prej tij.

[90] Kështu, ata e lanë pas dhe shkuan në festën e tyre pagane.

[91] Atëherë Ibrahimi u drejtua fshehurazi dhe me nxitim tek idhujt e popullit të vet, dhe u tha me tallje: “Pse nuk hani nga ky ushqim që ju sjellin shërbyesit tuaj?

[92] Ç’keni që nuk flisni dhe nuk i përgjigjeni atij që ju pyet?”

[93] Pastaj iu sul zotave të tyre me shpejtësi, duke i goditur dhe duke i thyer me dorën e tij të djathtë, për t’i dëshmuar popullit të vet gabimin e adhurimit të tyre.

فَأَقْبَلُوٓاْ إِلَيْهِ يَزِفُّونَ ﴿٩٤﴾

94. (Kur iu shkoi lajmi) Ata nxituan drejt tij me tërbim.[94]

قَالَ أَتَعْبُدُونَ مَا تَنْحِتُونَ ﴿٩٥﴾

95. Ai u tha: "A adhuroni ato që vetë ju i gdhendni,[95]

وَٱللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾

96. ndërkohë që Allahu ju ka krijuar ju dhe gjithçka që ju punoni?"[96]

قَالُواْ ٱبْنُواْ لَهُۥ بُنْيَـٰنًا فَأَلْقُوهُ فِى ٱلْجَحِيمِ ﴿٩٧﴾

97. Ata thanë: "Ndërtoni për të një furrë dhe hidheni në zjarrin përvëlues."[97]

فَأَرَادُواْ بِهِۦ كَيْدًا فَجَعَلْنَـٰهُمُ ٱلْأَسْفَلِينَ ﴿٩٨﴾

98. Ata deshën t'i ngrinin kurth (ta digjnin në zjarr), por Ne i bëmë ata më të poshtëruarit.[98]

وَقَالَ إِنِّى ذَاهِبٌ إِلَىٰ رَبِّى سَيَهْدِينِ ﴿٩٩﴾

99. Ai tha: "Unë po shkoj te Zoti im, Ai do të më udhëzojë."[99]

رَبِّ هَبْ لِى مِنَ ٱلصَّـٰلِحِينَ ﴿١٠٠﴾

100. "Zoti im, më dhuro një pasardhës nga të mirët!"[100]

---

[94] Kur mësuan çfarë kishte bërë Ibrahimi me idhujt e tyre, ata u drejtuan tek ai, duke vrapuar me zemërim.

[95] Ibrahimi i priti me qëndrueshmëri dhe u tha: "Si adhuroni idhuj që ju vetë i gdhendni dhe i bëni me duart tuaja,

[96] ndërsa lini mënjanë adhurimin e Zotit tuaj, i Cili ju ka krijuar ju dhe veprat tuaja?"

[97] Kur argumenti u bë i qartë kundër tyre, ata iu kthyen forcës dhe thanë: "Ndërtoni për të një furrë të madhe dhe mbusheni me dru, i vini flaën dhe hidheni Ibrahimin në të."

[98] Populli i Ibrahimit deshi t'i kurdiste një kurth për ta vrarë atë, por Ne i bëmë ata të nënshtruar e të mundur; Allahu ua ktheu dredhinë mbrapsht dhe bëri që zjarri të ishte i ftohtë dhe paqe për Ibrahimin.

[99] Më pas, Ibrahimi tha: "Unë po emigroj tek Zoti im, duke u larguar nga vendi i popullit tim, drejt një vendi ku mund ta adhuroj Zotin tim; Ai me siguri do të më udhëzojë drejt së mirës në fenë dhe jetën time.

[100] O Zoti im, më dhuro një fëmijë të mirë!"

فَبَشَّرْنَٰهُ بِغُلَٰمٍ حَلِيمٍ ﴿١٠١﴾

101. Dhe Ne i dhamë lajmin e gëzueshëm për një djalë të butë (të sjellshëm e të durueshëm; Ismailin).[101]

فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ ٱلسَّعْىَ قَالَ يَٰبُنَىَّ إِنِّىٓ أَرَىٰ فِى ٱلْمَنَامِ أَنِّىٓ أَذْبَحُكَ فَٱنظُرْ مَاذَا تَرَىٰ ۚ قَالَ يَٰٓأَبَتِ ٱفْعَلْ مَا تُؤْمَرُ ۖ سَتَجِدُنِىٓ إِن شَآءَ ٱللَّهُ مِنَ ٱلصَّٰبِرِينَ ﴿١٠٢﴾

102. Kur ai (Ismaili) arriti moshën për të punuar me të, (Ibrahimi) i tha: "O biri im, unë pashë në ëndërr sikur po të therja. Më thuaj, çfarë mendon ti?" Ai tha: "O babai im, bëj atë që je urdhëruar! Do të më gjesh, në dashtë Allahu, prej të durueshmëve."[102]

فَلَمَّآ أَسْلَمَا وَتَلَّهُۥ لِلْجَبِينِ ﴿١٠٣﴾

103. Kur ata iu dorëzuan urdhrit të Allahut, dhe ai (Ibrahimi) e shtriu atë (Ismailin) përmbys mbi ballë,[103]

وَنَٰدَيْنَٰهُ أَن يَٰٓإِبْرَٰهِيمُ ﴿١٠٤﴾

104. Ne e thirrëm: "O Ibrahim![104]

[101] Ne iu përgjigjëm lutjes së tij dhe e përgëzuam me një djalë të butë e të durueshëm, që do të ishte i tillë edhe kur të rritej – dhe ai ishte Ismaili.

[102] Kur u rrit Ismaili dhe filloi të shkonte me të atin për ta ndihmuar në punë, i ati i tha: "Unë shoh në ëndërr sikur të ther ty; ç'mendon ti?" - Ëndrrat e profetëve janë të vërteta dhe shpallje nga Allahu. Atëherë Ismaili, i kënaqur me Zotin e tij, i sjellshëm ndaj babait dhe ndihmues në bindjen ndaj Allahut, tha: "Vepro ashtu siç të ka urdhëruar Allahu në therjen time; do të më gjesh – nëse do Allahu – të durueshëm, të bindur dhe që e pres shpërblimin prej Tij!"

[103] Kur të dy iu dorëzuan urdhrit të Allahut dhe u nënshtruan, Ibrahimi e shtriu të birin me ballin e tij – anën e fytyrës – mbi tokë, për ta therur.

[104] Ne e thirrëm Ibrahimin në atë çast të vështirë: "O Ibrahim!

قَدْ صَدَّقْتَ ٱلرُّءْيَآۚ إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِى ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١٠٥﴾

105. Ti e përbushe ëndrrën. Vërtet, kështu i shpërblejmë Ne mirëbërësit."[105]

إِنَّ هَٰذَا لَهُوَ ٱلْبَلَـٰٓؤُا۟ ٱلْمُبِينُ ﴿١٠٦﴾

106. Vërtet, kjo ishte një sprovë e qartë.[106]

وَفَدَيْنَـٰهُ بِذِبْحٍ عَظِيمٍ ﴿١٠٧﴾

107. Dhe Ne e zëvendësuam atë (Ismailin) me një kurban të madh.[107]

وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِى ٱلْـَٔاخِرِينَ ﴿١٠٨﴾

108. Dhe i lamë atij (Ibrahimit) një kujtim të mirë te brezat e ardhshëm.[108]

سَلَـٰمٌ عَلَىٰٓ إِبْرَٰهِيمَ ﴿١٠٩﴾

109. Paqe qoftë mbi Ibrahimin![109]

كَذَٰلِكَ نَجْزِى ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١١٠﴾

110. Kështu i shpërblejmë Ne mirëbërësit.[110]

---

[105] Ti e ke kryer atë që të është urdhëruar dhe e ke përbushur ëndrrën që pe. Me të vërtetë, ashtu si të shpërblyem ty për besnikërinë tënde, Ne shpërblejmë edhe ata që bëjnë mirë si ti, duke i shpëtuar nga vështirësitë në këtë botë dhe në botën tjetër."

[106] Me të vërtetë, urdhri për të therur djalin ishte një sprovë e rëndë për Ibrahimin, e cila tregoi sinqeritetin e besimit të tij.

[107] Dhe Ne e shpëtuam Ismailin, duke dërguar në vend të tij një dash të madh si zëvendësim.

[108] Dhe Ne i lamë Ibrahimit një lavdërim dhe përmendje të mirë ndër popujt që erdhën pas tij.

[109] Përshëndetje për Ibrahimin nga Allahu, dhe lutje për paqe e shpëtim për të nga çdo e keqe.

[110] Ashtu si e shpërblyem Ibrahimin për bindjen ndaj Nesh dhe për zbatimin e urdhrit Tonë, kështu shpërblejmë edhe robërit Tanë që veprojnë mirë.

إِنَّهُۥ مِنْ عِبَادِنَا ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١١١﴾

111. Ai ishte prej robërve Tanë besimtarë.[111]

وَبَشَّرْنَـٰهُ بِإِسْحَـٰقَ نَبِيًّا مِّنَ ٱلصَّـٰلِحِينَ ﴿١١٢﴾

112. Pastaj, Ne i dhamë atij lajmin e gëzueshëm për lindjen e Is'hakut – një profet nga njerëzit e mirë.[112]

وَبَـٰرَكْنَا عَلَيْهِ وَعَلَىٰٓ إِسْحَـٰقَ ۚ وَمِن ذُرِّيَّتِهِمَا مُحْسِنٌ وَظَالِمٌ لِّنَفْسِهِۦ مُبِينٌ ﴿١١٣﴾

113. Dhe e bekuam atë dhe Is'hakun; por nga pasardhësit e tyre ka edhe bamirës, edhe të padrejtë të hapur ndaj vetes së tyre.[113]

وَلَقَدْ مَنَنَّا عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَـٰرُونَ ﴿١١٤﴾

114. Ne i dhamë mirësi të madhe Musait dhe Harunit,[114]

وَنَجَّيْنَـٰهُمَا وَقَوْمَهُمَا مِنَ ٱلْكَرْبِ ٱلْعَظِيمِ ﴿١١٥﴾

115. dhe i shpëtuam ata dhe popullin e tyre nga vuajtja e madhe.[115]

وَنَصَرْنَـٰهُمْ فَكَانُوا۟ هُمُ ٱلْغَـٰلِبِينَ ﴿١١٦﴾

116. Ne i ndihmuam ata, kështu që ishin ata ngadhënjyesit.[116]

وَءَاتَيْنَـٰهُمَا ٱلْكِتَـٰبَ ٱلْمُسْتَبِينَ ﴿١١٧﴾

117. Ne u dhamë atyre Librin e qartë,[117]

---

[111] Me të vërtetë, ai ishte prej robërve Tanë besimtarë, të cilët iu përkushtuan adhurimit dhe bindjes ndaj Allahut.

[112] Dhe Ne e përgëzuam Ibrahimin me djalin e tij Is'hakun, një profet nga të mirët; si shpërblim për durimin dhe kënaqësinë e tij me urdhrin e Zotit të tij dhe për bindjen ndaj Tij.

[113] Dhe zbritëm mbi ata të dy bekimin Tonë, por nga pasardhësit e tyre, disa janë të bindur ndaj Zotit të tyre, bamirës për veten e tyre; ndërsa disa të tjerë janë mizorë ndaj vetes së tyre me një padrejtësi të qartë, për shkak të mosbesimit dhe mëkatit të tyre.

[114] Ne i dhamë mirësi të madhe Musait dhe Harunit - profetësi dhe shpallje,

[115] dhe i shpëtuam ata dhe popullin e tyre nga mbytja dhe nga robërimi e poshtërimi në të cilin ndodheshin te Faraoni.

[116] Ne i ndihmuam ata, kështu që patën madhështi, ndihmë dhe fitore mbi Faraonin dhe pasuesit e tij.

[117] Ne u dhamë atyre të dyve Teuratin e qartë,

وَهَدَيْنَٰهُمَا ٱلصِّرَٰطَ ٱلْمُسْتَقِيمَ ﴿١١٨﴾

118. i udhëzuam ata në rrugën e drejtë,[118]

وَتَرَكْنَا عَلَيْهِمَا فِى ٱلْـَٔاخِرِينَ ﴿١١٩﴾

119. dhe u lamë atyre një kujtim të mirë në brezat e mëvonshëm.[119]

سَلَٰمٌ عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَٰرُونَ ﴿١٢٠﴾

120. Paqe qoftë mbi Musain dhe Harunin![120]

إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِى ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١٢١﴾

121. Kështu i shpërblejmë Ne mirëbërësit.[121]

إِنَّهُمَا مِنْ عِبَادِنَا ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢٢﴾

122. Ata të dy ishin prej robërve Tanë besimtarë.[122]

وَإِنَّ إِلْيَاسَ لَمِنَ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿١٢٣﴾

123. Edhe Iljasi ishte vërtet prej të dërguarve.[123]

إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِۦٓ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٢٤﴾

124. Ai i tha popullit të vet: “A nuk i frikësoheni Allahut?[124]

أَتَدْعُونَ بَعْلًا وَتَذَرُونَ أَحْسَنَ ٱلْخَٰلِقِينَ ﴿١٢٥﴾

125. A i luteni Ba’lit (idhullit) dhe e lini më të Mirin e Krijuesve,[125]

---

[118] i udhëzuam në rrugën e drejtë, në të cilën nuk ka shtrembërim – që është Islami, feja e Allahut me të cilën Ai dërgoi profetët e Tij,

[119] dhe u lamë atyre lavdërim të mirë dhe përmendje të bukur tek ata që erdhën pas tyre.

[120] Përshëndetje për Musain dhe Harunin prej Allahut, dhe lavdërim e lutje për ta për shpëtim nga çdo e keqe.

[121] Ashtu siç i shpërblyem ata dy me shpërblim të mirë, kështu i shpërblejmë edhe mirësitë e robërve Tanë të sinqertë në besim dhe në vepra.

[122] Me të vërtetë, ata të dy ishin prej robërve Tanë të qëndrueshëm në besim.

[123] Dhe vërtet, robi Ynë Iljasi ishte prej atyre që i nderuam me profetësi dhe shpallje,

[124] Ai i tha popullit të tij nga bijtë e Izraelit: “Kini frikë vetëm Allahun dhe druajuni Atij, e mos i shoqëroni Atij askënd tjetër.

[125] Si mund të adhuroni idhullin që e keni quajtur Ba’l dhe të lini adhurimin e Allahut – më të Mirin e Krijuesve,

ٱللَّهَ رَبَّكُمْ وَرَبَّ ءَابَآئِكُمُ ٱلْأَوَّلِينَ ﴿١٢٦﴾

126. Allahun, Zotin tuaj dhe Zotin e etërve tuaj të hershëm?”[126]

-450-

فَكَذَّبُوهُ فَإِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ ﴿١٢٧﴾

127. Por ata e quajtën gënjeshtar, kështu që do të sillen (në Zjarr),[127]

إِلَّا عِبَادَ ٱللَّهِ ٱلْمُخْلَصِينَ ﴿١٢٨﴾

128. përveç robërve të sinqertë të Allahut.[128]

وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِى ٱلْـَٔاخِرِينَ ﴿١٢٩﴾

129. Ne i lamë atij (Iljasit) një kujtim të mirë në brezat e mëvonshëm.[129]

سَلَـٰمٌ عَلَىٰٓ إِلْ يَاسِينَ ﴿١٣٠﴾

130. Paqe qoftë mbi Iliasin![130]

إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِى ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١٣١﴾

131. Kështu i shpërblejmë Ne mirëbërësit.[131]

إِنَّهُۥ مِنْ عِبَادِنَا ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٢﴾

132. Vërtet, ai ishte prej robërve Tanë besimtarë.[132]

---

[126] Allahun, që është Zoti juaj, i Cili ju krijoi ju dhe i krijoi etërit tuaj që kanë qenë para jush?

[127] Por populli i Iljasit e përgënjeshtroi profetin e tij, kështu që Allahu do t’i mbledhë ata Ditën e Kiametit për llogari dhe ndëshkim,

[128] përveç robërve të sinqertë të Allahut, që ia kanë dedikuar fenë vetëm Atij – vetëm ata do të shpëtojnë nga dënimi i Tij.

[129] Ne i lamë Iljasit lavdërim të bukur ndër popujt që erdhën pas tij.

[130] Përshëndetje nga Allahu dhe lavdërim për Iljasin.

[131] Ashtu siç e shpërblyem Iljasin me shpërblim të mirë për bindjen e tij, ashtu i shpërblejmë edhe mirëbërësit nga robërit Tanë besimtarë.

[132] Vërtet, ai ishte prej robërve të Allahut, besimtarë të sinqertë ndaj Tij, që vepronin sipas urdhrave të Tij.

وَإِنَّ لُوطًا لَّمِنَ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٣﴾

133. Me të vërtetë, edhe Luti ishte prej të dërguarve.[133]

إِذْ نَجَّيْنَـٰهُ وَأَهْلَهُۥٓ أَجْمَعِينَ ﴿١٣٤﴾

134. Kur Ne e shpëtuam atë dhe gjithë familjen e tij,[134]

إِلَّا عَجُوزًا فِى ٱلْغَـٰبِرِينَ ﴿١٣٥﴾

135. përveç një plake (gruas së tij), që mbeti me ata që u shkatërruan.[135]

ثُمَّ دَمَّرْنَا ٱلْـَٔاخَرِينَ ﴿١٣٦﴾

136. Pastaj i shkatërruam të tjerët.[136]

وَإِنَّكُمْ لَتَمُرُّونَ عَلَيْهِم مُّصْبِحِينَ ﴿١٣٧﴾

137. Ju kaloni pranë tyre në mëngjes,[137]

وَبِٱلَّيْلِ ۗ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٣٨﴾

138. dhe natën. A nuk mendoni?[138]

وَإِنَّ يُونُسَ لَمِنَ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٩﴾

139. Edhe Junusi ishte me të vërtetë njëri prej të dërguarve.[139]

إِذْ أَبَقَ إِلَى ٱلْفُلْكِ ٱلْمَشْحُونِ ﴿١٤٠﴾

140. Kur iku në anijen e ngarkuar plot.[140]

---

[133] Dhe vërtet, robin Tonë, Lutin, Ne e zgjodhëm dhe e bëmë prej të dërguarve.

[134] Ne e shpëtuam atë dhe familjen e tij të gjithë nga dënimi,

[135] përveç një gruaje plakë – bashkëshortes së tij – e cila u shkatërrua bashkë me ata që u shkatërruan nga populli i saj, për shkak të mosbesimit të saj.

[136] Pastaj i shkatërruam të tjerët që e përgënjeshtruan atë nga populli i tij.

[137] Ju – o banorë të Mekës – me të vërtetë kaloni në udhëtimet tuaja pranë banesave të popullit të Lutit dhe gjurmëve të tyre, në mëngjes,

[138] dhe kaloni aty edhe natën. A nuk mendoni, që të frikësoheni se mos ju godet edhe juve njësoj siç i goditi ata?

[139] Dhe vërtet, robin Tonë Junusin, Ne e zgjodhëm dhe e bëmë prej të dërguarve.

[140] Kur ai doli nga vendi i tij i zemëruar me popullin e vet, dhe hipi në një anije të mbushur me udhëtarë dhe me ngarkesë.

فَسَاهَمَ فَكَانَ مِنَ ٱلْمُدْحَضِينَ ﴿١٤١﴾

141. Dhe hodhi short, e doli prej të mundurve.[141]

فَٱلْتَقَمَهُ ٱلْحُوتُ وَهُوَ مُلِيمٌ ﴿١٤٢﴾

142. Atë e gëlltiti peshku (balena) - ndërsa ai ishte qortueshëm (gabimtar).[142]

فَلَوْلَآ أَنَّهُۥ كَانَ مِنَ ٱلْمُسَبِّحِينَ ﴿١٤٣﴾

143. E sikur të mos ishte prej atyre që e madhëronin vazhdimisht Allahun,[143]

لَلَبِثَ فِى بَطْنِهِۦٓ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤٤﴾

144. do të kishte mbetur në barkun e tij deri Ditën kur do të ringjallen.[144]

۞ فَنَبَذْنَٰهُ بِٱلْعَرَآءِ وَهُوَ سَقِيمٌ ﴿١٤٥﴾

145. Pastaj e nxorëm në një breg të shkretë, duke qenë i sëmurë.[145]

وَأَنۢبَتْنَا عَلَيْهِ شَجَرَةً مِّن يَقْطِينٍ ﴿١٤٦﴾

146. Dhe mbi të bëmë të rritet një bimë kungulli.[146]

---

[141] Anijen e rrethuan dallgët e mëdha, prandaj udhëtarët hodhën short për të lehtësuar ngarkesën nga frika e mbytjes, dhe Junusi doli prej të humburve, që duhet të hidhej në det.

[142] Atëherë ai u hodh në det, dhe e gëlltiti peshku - ndërsa Junusi, paqja qoftë mbi të, ishte duke vepruar diçka për të cilën meritonte qortim, sepse ishte larguar nga populli i tij pa urdhrin e Allahut.

[143] E sikur të mos kishte paraprirë për të shumësia e adhurimit dhe e veprave të mira para se të ndodhej në barkun e peshkut, dhe lavdërimi i tij brenda barkut të peshkut me fjalët: *{S'ka zot tjetër përveç Teje, i Lartësuar je Ti! Vërtet, unë kam qenë prej të padrejtëve}* (21:87),

[144] ai do të kishte mbetur në barkun e peshkut dhe ai do t'i ishte bërë varr deri Ditën e Kiametit.

[145] Pastaj, Ne e nxorëm atë nga barku i peshkut, dhe e hodhëm në një breg të zbrazët, pa pemë e pa ndërtesa, ndërsa ai ishte i dobësuar në trup.

[146] Dhe Ne bëmë të mbinte mbi të një pemë kungulli, që t'i bënte hije dhe prej së cilës të përfitonte.

وَأَرْسَلْنَٰهُ إِلَىٰ مِاْئَةِ أَلْفٍ أَوْ يَزِيدُونَ ﴿١٤٧﴾

147. Pastaj e dërguam te njëqind mijë e më shumë njerëz.[147]

فَـَٔامَنُواْ فَمَتَّعْنَٰهُمْ إِلَىٰ حِينٍ ﴿١٤٨﴾

148. Ata besuan, kështu që Ne u dhamë jetë të këndshme deri në një kohë të caktuar.[148]

فَٱسْتَفْتِهِمْ أَلِرَبِّكَ ٱلْبَنَاتُ وَلَهُمُ ٱلْبَنُونَ ﴿١٤٩﴾

149. Pyeti ata: "A vallë për Zotin tënd janë bijat, ndërsa për ta janë bijtë?[149]

أَمْ خَلَقْنَا ٱلْمَلَـٰٓئِكَةَ إِنَـٰثًا وَهُمْ شَـٰهِدُونَ ﴿١٥٠﴾

150. A mos vallë Ne i kemi krijuar engjëjt femra, e ata ishin dëshmitarë?[150]

أَلَآ إِنَّهُم مِّنْ إِفْكِهِمْ لَيَقُولُونَ ﴿١٥١﴾

151. Ja pra, nga shpifja e tyre, ata thonë:[151]

وَلَدَ ٱللَّهُ وَإِنَّهُمْ لَكَـٰذِبُونَ ﴿١٥٢﴾

152. "Allahu ka lindur fëmijë!" Por ata janë gënjeshtarë.[152]

أَصْطَفَى ٱلْبَنَاتِ عَلَى ٱلْبَنِينَ ﴿١٥٣﴾

153. A thua Ai ka zgjedhur bijat në vend të bijve?[153]

147 Pastaj, Ne e dërguam atë te njëqind mijë nga populli i tij, madje edhe më shumë.

148 Ata e besuan dhe vepruan sipas asaj që ai solli, kështu që Ne u dhamë të gëzonin jetën e tyre deri sa t'u vinte afati i caktuar.

149 Pyet – o i Dërguar – popullin tënd: "Si është që ata ia veshin Allahut vajzat, të cilat vetë i urrejnë, ndërsa për veten e tyre zgjedhin djemtë që i dëshirojnë?

150 Dhe pyeti ata: A i krijuam Ne engjëjt femra, ndërkohë që ata ishin të pranishëm?

151 Dhe nga gënjeshtrat e tyre është fjala e tyre:

152 'Allahu ka lindur (fëmijë)'. Por ata me të vërtetë janë gënjeshtarë, sepse thonë atë që nuk e dinë.

153 Për çfarë arsye Allahu do të zgjidhte për vete vajzat e jo djemtë?

مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿١٥٤﴾

154. Ç'është me ju, si gjykoni kështu?[154]

أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿١٥٥﴾

155. A nuk po kujtoni?[155]

أَمْ لَكُمْ سُلْطَٰنٌ مُّبِينٌ ﴿١٥٦﴾

156. Apo, keni ndonjë argument të qartë?[156]

فَأْتُوا۟ بِكِتَٰبِكُمْ إِن كُنتُمْ صَٰدِقِينَ ﴿١٥٧﴾

157. Sillni librin tuaj, nëse thoni të vërtetën.[157]

وَجَعَلُوا۟ بَيْنَهُۥ وَبَيْنَ ٱلْجِنَّةِ نَسَبًا ۚ وَلَقَدْ عَلِمَتِ ٱلْجِنَّةُ إِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ ﴿١٥٨﴾

158. Idhujtarët shpikën një lidhje farefisnie ndërmjet Tij dhe engjëjve. Por engjëjt e dinë se ata (që thonë këtë) do të sillen përpara (për dënim në Zjarr).[158]

سُبْحَٰنَ ٱللَّهِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٥٩﴾

159. I lartësuar qoftë Allahu mbi ato që ata i përshkruajnë![159]

إِلَّا عِبَادَ ٱللَّهِ ٱلْمُخْلَصِينَ ﴿١٦٠﴾

160. Përveç robërve të sinqertë të Allahut.[160]

---

[154] Sa gjykim i keq është ai që bëni ju – o popull – që për Allahun të jenë vajzat, ndërsa për ju djemtë, kurse për veten tuaj nuk i pranoni vajzat.

[155] A nuk e kujtoni se nuk është e lejuar e as e hijshme që Ai të ketë fëmijë? I Lartësuar qoftë Allahu shumë lart mbi atë që i mveshin Atij!

[156] Apo vallë keni ndonjë argument të qartë për fjalën dhe shpifjen tuaj?

[157] Nëse keni ndonjë argument në një Libër nga Allahu, silleni atë, nëse jeni të vërtetë në fjalën tuaj.

[158] Dhe idhujtarët shpikën një lidhje farefisnie mes Allahut dhe engjëjve. Por engjëjt e dinë mirë se idhujtarët do të sillen për dënim në Zjarr në Ditën e Kiametit.

[159] Allahu është i pastër dhe i lartësuar nga çdo gjë që nuk i përshtatet Atij, të cilën e përshkruajnë jobesimtarët.

[160] Por robërit e Allahut, të sinqertë ndaj Tij në adhurimin e tyre, nuk e përshkruajnë Atë veçse me atë që i përshtatet madhështisë së Tij.

فَإِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ ﴿١٦١﴾

161. Me të vërtetë, ju dhe ato që adhuroni,[161]

مَآ أَنتُمْ عَلَيْهِ بِفَـٰتِنِينَ ﴿١٦٢﴾

162. nuk mund ta largoni askënd prej Tij,[162]

إِلَّا مَنْ هُوَ صَالِ ٱلْجَحِيمِ ﴿١٦٣﴾

163. veç atij që është i destinuar për zjarrin e Xhehenemit.[163]

وَمَا مِنَّآ إِلَّا لَهُۥ مَقَامٌ مَّعْلُومٌ ﴿١٦٤﴾

164.(Engjëjt thanë): "Nuk ka asnjë prej nesh (engjëjve), veçse ka një vend të caktuar.[164]

وَإِنَّا لَنَحْنُ ٱلصَّآفُّونَ ﴿١٦٥﴾

165. Ne jemi ata që qëndrojmë në radhë.[165]

وَإِنَّا لَنَحْنُ ٱلْمُسَبِّحُونَ ﴿١٦٦﴾

166. Dhe ne jemi ata që e madhërojmë Atë.[166]

وَإِن كَانُوا۟ لَيَقُولُونَ ﴿١٦٧﴾

167. Më parë ata (idhujtarët e Mekes) thoshin:[167]

لَوْ أَنَّ عِندَنَا ذِكْرًا مِّنَ ٱلْأَوَّلِينَ ﴿١٦٨﴾

168. "Sikur të kishim një përkujtues nga të hershmit,[168]

---

[161] Vërtet, ju – o idhujtarë ndaj Allahut – dhe ato që adhuroni në vend të Allahut si zotra,

[162] nuk mund ta shmangni askënd nga e vërteta,

[163] përveç atij mbi të cilin Allahu i Madhëruar ka caktuar të hyjë në Xhehennem, për shkak të mosbesimit dhe padrejtësisë së tij.

[164] Engjëjt thanë: "Nuk ka asnjë prej nesh veçse ka një vend të caktuar në qiell, ku adhuron Allahun.

[165] Ne jemi ata që qëndrojmë në rreshta në adhurimin dhe bindjen ndaj Allahut.

[166] Dhe ne jemi ata që e madhërojmë dhe e pastrojmë Allahun nga çdo gjë që nuk i përshtatet Atij.

[167] Dhe vërtet, idhujtarët e Mekës thoshin para se të dërgoheshe ti – o i Dërguar:

[168] "Sikur të na kishte ardhur nga librat dhe profetët, ashtu si u ka ardhur atyre që kanë qenë më parë,

لَكُنَّا عِبَادَ ٱللَّهِ ٱلْمُخْلَصِينَ ﴿١٦٩﴾

169. me siguri, do të ishim robër të sinqertë të Allahut."[169]

فَكَفَرُواْ بِهِۦ ۖ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿١٧٠﴾

170. Por ata e mohuan atë (Kuranin), e së shpejti do ta kuptojnë.[170]

وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿١٧١﴾

171. Me të vërtetë, Fjala Jonë tashmë ka dalë për robërit Tanë të dërguar:[171]

إِنَّهُمْ لَهُمُ ٱلْمَنصُورُونَ ﴿١٧٢﴾

172. se ata do të jnë të ndihmuarit.[172]

وَإِنَّ جُندَنَا لَهُمُ ٱلْغَـٰلِبُونَ ﴿١٧٣﴾

173. dhe se usharët Tanë do të jenë gjithmonë fitimtarë.[173]

فَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿١٧٤﴾

174. Prandaj, largohu prej tyre (o Muhamed) deri në një kohë.[174]

وَأَبْصِرْهُمْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ﴿١٧٥﴾

175. Dhe shikoji ata, se edhe ata së shpejti do ta shohin.[175]

---

[169] do të kishim qenë me të vërtetë robër të Allahut, të sinqertë në besim dhe të përkushtuar në adhurim."

[170] Por kur u erdhi atyre këshilla që u ishte dhënë të parëve, dija për të mëvonshmit, Libri më i plotë dhe i përsosur, si edhe i dërguari më i mirë – Muhamedi ﷺ – ata e mohuan atë. Por së shpejti do ta marrin vesh se çfarë dënimi do t'i presë në botën tjetër.

[171] Dhe fjala Jonë — për të cilën s'ka kundërshtim — u është shpallur më parë robërve Tanë, të dërguarve,

[172] se do të kenë ndihmën ndaj armiqve të tyre me argument dhe me forcë;

[173] dhe ushtarët tanë, luftëtarët në rrugën Tonë, do të jenë fitimtarë ndaj armiqve të tyre në çdo rrethanë, duke pasur parasysh përfundimin dhe rezultatin e fundit.

[174] Prandaj, o i Dërguar, hiqju atyre që ngulin këmbë dhe nuk pranojnë të vërtetën, derisa të jetë mbaruar afati që u kemi dhënë dhe të vijë urdhëri i Allahut për dënimin e tyre.

[175] Shiko dhe prit të shohësh çfarë dënimi do t'u ndodhë përkundër teje; ata do të shohin çfarë dënimi do t'u sjell Allahu.

أَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ ﴿١٧٦﴾

176. A po kërkojnë ata që të shpejtohet ndëshkimi Ynë?[176]

فَإِذَا نَزَلَ بِسَاحَتِهِمْ فَسَآءَ صَبَاحُ ٱلْمُنذَرِينَ ﴿١٧٧﴾

177. E kur ai të zbresë në oborret e tyre, i keq do të jetë mëngjesi i atyre që janë paralajmëruar.[177]

وَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿١٧٨﴾

178. Pra, largohu prej tyre deri në një kohë.[178]

وَأَبْصِرْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ﴿١٧٩﴾

179. Dhe shiko, se edhe ata së shpejti do ta shohin.[179]

سُبْحَـٰنَ رَبِّكَ رَبِّ ٱلْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٨٠﴾

180. I lartësuar qoftë Zoti yt, Zoti i Madhështisë e Krenarisë, mbi gjithçka që ata i përshkruajnë![180]

وَسَلَـٰمٌ عَلَى ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿١٨١﴾

181. Paqe qoftë mbi të dërguarit![181]

وَٱلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿١٨٢﴾

182. Dhe të gjitha lavdërimete falënderimet qofshin për Allahun, Zotin e botëve![182]

[176] A po të nxitin ata, o i Dërguar, që të vijë dënimi Ynë mbi ta?

[177] E kur të zbresë dënimi Ynë mbi ta, sa i keq do të jetë mëngjesi i tyre atë ditë!

[178] Dhe largohu prej tyre derisa Allahu të lejojë dënimin e tyre,

[179] Dhe prit e shiko çfarë do të ndodhë me ta, sepse së shpejti edhe ata do ta shohin çfarë dënimi dhe ndëshkimi do t'i godasë.

[180] I pastër dhe i lartësuar është Allahu, Zoti i Madhështisë e Krenarisë, nga ato që i përshkruajnë këta shpifës kundër Tij.

[181] Përshëndetja e përhershme e Allahut, lavdërimi dhe paqja e Tij qofshin mbi të gjithë të dërguarit e Allahut!

[182] Dhe të gjitha lavdërimet e falënderimet i takojnë Allahut, Zotit të botëve, në këtë botë dhe në botën tjetër, sepse vetëm Ai e meriton këtë, i Vetëm dhe pa shok.

38. SURJA “SAD”

SHKRONJA ‘SAD’

(Mekase, 88 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

صٓ ۚ وَٱلْقُرْءَانِ ذِى ٱلذِّكْرِ ﴿١﴾

1. Ṣād! Betohem në Kuranin plot këshillë![1]

بَلِ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ فِى عِزَّةٍ وَشِقَاقٍ ﴿٢﴾

2. Por ata që mohuan janë në mendjemadhësi dhe kundërshtim.[2]

كَمْ أَهْلَكْنَا مِن قَبْلِهِم مِّن قَرْنٍ فَنَادَوا۟ وَّلَاتَ حِينَ مَنَاصٍ ﴿٣﴾

3. Sa breza kemi shkatërruar para tyre! Atëherë ata kërkuan ndihmë, por nuk ishte më kohë shpëtimi (ishte tepër vonë)![3]

---

[1] ‘Sad’ është nga shkronjat e alfabetit arab. Kemi folur më parë për shkronjat e ndërprera në fillim të disa sureve, dhe se kuptimin e vërtetë të tyre e di vetëm Allahu. Allahu betohet në Kuranin, plot nder e lavdi, dhe përgjigjja e këtij betimi është e lënë të nënkuptohet: domethënë, çështja nuk është siç thanë idhujtarët e Mekës për shumëllojshmërinë e zotave.

[2] Mohuesit e Mekes janë në mendjemadhësi ndaj besimit dhe në kundërshti e armiqësi me të Dërguarin e Allahut (salallahu alejhi ue selem).

[3] Shumë popuj i kemi shkatërruar para këtyre idhujtarëve; ata kërkuan ndihmë kur u erdhi dënimi dhe thirrën për pendim, por ishte tepër vonë, dhe nuk ishte më koha e pranimit të pendimit, as koha për ikje e shpëtim nga ajo që i kishte goditur.

وَعَجِبُوٓاْ أَن جَآءَهُم مُّنذِرٌ مِّنۡهُمۡۖ وَقَالَ ٱلۡكَٰفِرُونَ هَٰذَا سَٰحِرٞ كَذَّابٌ ٤

4. U habitën që atyre u erdhi një paralajmërues nga mesi i tyre, dhe mohuesit thanë: “Ky është magjistar, gënjeshtar.”[4]

أَجَعَلَ ٱلۡأٓلِهَةَ إِلَٰهٗا وَٰحِدًاۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَيۡءٌ عُجَابٞ ٥

5. “A i bëri ai të gjithë perënditë një Zot të vetëm? Vërtet kjo është diçka e çuditshme.”[5]

وَٱنطَلَقَ ٱلۡمَلَأُ مِنۡهُمۡ أَنِ ٱمۡشُواْ وَٱصۡبِرُواْ عَلَىٰٓ ءَالِهَتِكُمۡۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَيۡءٞ يُرَادُ ٦

6. Paria prej tyre u largua, duke thënë: “Vazhdoni dhe qëndroni të palëkundur ndaj zotave tuaj; vërtet ky është një plan i kurdisur.[6]

مَا سَمِعۡنَا بِهَٰذَا فِي ٱلۡمِلَّةِ ٱلۡأٓخِرَةِ إِنۡ هَٰذَآ إِلَّا ٱخۡتِلَٰقٌ ٧

7. Këtë nuk e kemi dëgjuar në fenë e fundit; ky nuk është veçse trillim.[7]

أَءُنزِلَ عَلَيۡهِ ٱلذِّكۡرُ مِنۢ بَيۡنِنَاۚ بَلۡ هُمۡ فِي شَكّٖ مِّن ذِكۡرِيۖ بَل لَّمَّا يَذُوقُواْ عَذَابِ ٨

8. A mos vallë ju shpall atij Përkujtuesi nga mesi ynë?” Në fakt, ata janë në dyshim për Përkujtuesin Tim; në fakt, sepse ende nuk e kanë shijuar dënimin Tim.[8]

---

[4] Këta mohues të Mekes u çuditën që Allahu u dërgoi atyre një njeri nga mesi i tyre për t’i thirrur te Zoti dhe për t’i frikësuar nga dënimi i Tij. Ata thanë: ai nuk është i dërguar, por gënjeshtar në fjalët e tij, magjistar për popullin e vet.

[5] Si mund t’i kthejë perënditë e shumta në një Zot të vetëm? Me të vërtetë ajo që solli dhe për të cilën thirri është diçka e çuditshme.

[6] Krerët e popullit dhe paria e tyre u larguan duke i nxitur njerëzit e vet të vazhdojnë në idhujtari dhe të qëndrojnë të durueshëm në shumëllojshmërinë e zotave, duke thënë se ajo që solli ky i dërguar është një çështje e kurdisur që synon pushtetin dhe udhëheqjen.

[7] Ne nuk kemi dëgjuar për atë që ai thërret në fenë e etërve tanë nga fisi i Kurejshëve, as në të krishterim. Kjo nuk është gjë tjetër veçse gënjeshtër dhe shpifje.

[8] A e veçoi Zoti Muhamedin që t’i shpallej Kurani atij e jo neve?” Në fakt, ata janë në dyshim për shpalljen Time ndaj teje, o i Dërguar, dhe që të kam dërguar ty. Në fakt, ata e thanë këtë vetëm sepse ende nuk e kanë shijuar dënimin e Allahut, se po ta kishin shijuar, nuk do të guxonin të thonin atë që thanë.

أَمْ عِندَهُمْ خَزَآئِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ ٱلْعَزِيزِ ٱلْوَهَّابِ ﴿٩﴾

9. A mos kanë ata thesaret e mëshirës së Zotit tënd, të Plotfuqishmit, Dhuruesit të Madh?[9]

أَمْ لَهُم مُّلْكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا ۖ فَلْيَرْتَقُوا۟ فِى ٱلْأَسْبَٰبِ ﴿١٠﴾

10. Apo mos kanë pushtetin e qiejve dhe të Tokës dhe të asaj që është ndërmjet tyre? Le të ngjiten pra, në rrugët drejt qiellit.[10]

جُندٌ مَّا هُنَالِكَ مَهْزُومٌ مِّنَ ٱلْأَحْزَابِ ﴿١١﴾

11. Ata janë një ushtri që do mposhtet atje tej - si grupet e mëparshme.[11]

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ ذُو ٱلْأَوْتَادِ ﴿١٢﴾

12. Para tyre përgënjeshtruan populli i Nuhut, Adit dhe Faraoni i hunjëve,[12]

وَثَمُودُ وَقَوْمُ لُوطٍ وَأَصْحَٰبُ لْـَٔيْكَةِ ۖ أُو۟لَٰٓئِكَ ٱلْأَحْزَابُ ﴿١٣﴾

13. edhe Themudi, edhe populli i Lutit, edhe banorët e Ejkës; ata ishin grupet e mëparshme.[13]

---

[9] A mos vallë ata zotërojnë thesaret e mirësisë së Zotit tënd, të Plotfuqishmit në pushtetin e Tij, Dhuruesit të çfarëdo që do nga furnizimi dhe mirësia e Tij, për këtë dojë prej krijesave të Tij?

[10] Apo mos vallë këta idhujtarë zotërojnë mbretërinë e qiejve dhe të Tokës dhe gjithçkaje që është midis tyre, kështu që ata japin dhe ndalojnë? Le t'i marrin mjetet që i çojnë deri në qiell, që të vendosin sipas dëshirës së tyre për dhënien dhe ndalimin.

[11] Këta ushtri mohuesish janë një ushtri e mundur, ashtu siç u mundën edhe të tjerët prej grupeve mohuese para tyre, që do të mposhten atje tej, te Puset e Bedrit, në luftën e Bedrit.

[12] Para tyre e përgënjeshtruan populli i Nuhut, Adi, Faraoni me hunjët ku torturonte skllevërit,

[13] Themudi, populli i Lutit dhe banorët e Ejkës (Pyllit të dendur), që ishin populli i Shuajbit. Ata ishin grupet e mëparshme që u bashkuan në mosbesim dhe përgënjeshtrim, dhe u mposhtën, megjithëse ishin më të fuqishëm se idhujtarët e Mekes.

إِن كُلٌّ إِلَّا كَذَّبَ ٱلرُّسُلَ فَحَقَّ عِقَابِ ﴿١٤﴾

14. Secili prej tyre i mohoi të dërguarit, prandaj iu bë i detyrueshëm ndëshkimi Im.[14]

وَمَا يَنظُرُ هَٰٓؤُلَآءِ إِلَّا صَيْحَةً وَٰحِدَةً مَّا لَهَا مِن فَوَاقٍ ﴿١٥﴾

15. Këta nuk presin tjetër veçse një buçitje të vetme, që nuk do të ketë ndërprerje.[15]

وَقَالُواْ رَبَّنَا عَجِّل لَّنَا قِطَّنَا قَبْلَ يَوْمِ ٱلْحِسَابِ ﴿١٦﴾

16. Ata thonë: "O Zoti ynë, përshpejtona pjesën tonë (të dënimit) para Ditës së Llogarisë."[16]

ٱصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَٱذْكُرْ عَبْدَنَا دَاوُۥدَ ذَا ٱلْأَيْدِ ۖ إِنَّهُۥٓ أَوَّابٌ ﴿١٧﴾

17. Bëhu i durueshëm ndaj asaj që thonë ata dhe kujto robin Tonë, Daudin, që kishte fuqi; ai kthehej vazhdimisht te Allahu.[17]

إِنَّا سَخَّرْنَا ٱلْجِبَالَ مَعَهُۥ يُسَبِّحْنَ بِٱلْعَشِيِّ وَٱلْإِشْرَاقِ ﴿١٨﴾

18. Ne i nënshtuam malet që të lavdëronin (Zotin) bashkë me të, në mbrëmje dhe në mëngjes;[18]

---

[14] Secili prej tyre përgënjeshtroi të dërguarit, prandaj e merituan dënimin e Allahut dhe mbi ta ra ndëshkimi i Tij.

[15] Këta idhujtarë të Mekes nuk presin, nëse mbeten në shirkun e tyre, veçse një fryrje të vetme në Sur, e cila nuk ka kthim prapa dhe ata nuk do i shpëtojnë dënimit.

[16] Dhe thonë: "O Zoti ynë, na e shpejto pjesën tonë nga dënimi në këtë botë para Ditës së Kiametit - si tallje nga ana e tyre.

[17] Bëj durim, o i Dërguar, ndaj asaj që thonë idhujtarët prej gjërave që ti i urren, dhe kujto robin Tonë, Daudin, i cili kishte fuqi ndaj armiqve të Allahut dhe durim në bindjen ndaj Tij. Vërtet, ai ishte i penduar dhe kthehej vazhdimisht te ajo që e kënaq Allahun. {Në këtë ka ngushëllim për të Dërguarin ﷺ}.

[18] Ne i nënshtuam malet që të madhëronin Allahun bashkë me Daudin, në mëngjes e në mbrëmje,

وَٱلطَّيۡرَ مَحۡشُورَةٗۖ كُلّٞ لَّهُۥٓ أَوَّابٞ ١٩

19. edhe shpendët të mbledhur; të gjithë i ktheheshin atij.[19]

وَشَدَدۡنَا مُلۡكَهُۥ وَءَاتَيۡنَٰهُ ٱلۡحِكۡمَةَ وَفَصۡلَ ٱلۡخِطَابِ ٢٠

20. Ne ia forcuam mbretërinë dhe i dhamë atij urtësi dhe aftësinë për gjykim të drejtë.[20]

۞ وَهَلۡ أَتَىٰكَ نَبَؤُاْ ٱلۡخَصۡمِ إِذۡ تَسَوَّرُواْ ٱلۡمِحۡرَابَ ٢١

21. A të ka arritur ty lajmi për ata dy kundërshtarët, kur u ngjitën mbi murin e faltores së tij (Daudit)?[21]

إِذۡ دَخَلُواْ عَلَىٰ دَاوُۥدَ فَفَزِعَ مِنۡهُمۡۖ قَالُواْ لَا تَخَفۡۖ خَصۡمَانِ بَغَىٰ بَعۡضُنَا عَلَىٰ بَعۡضٖ فَٱحۡكُم بَيۡنَنَا بِٱلۡحَقِّ وَلَا تُشۡطِطۡ وَٱهۡدِنَآ إِلَىٰ سَوَآءِ ٱلصِّرَٰطِ ٢٢

22. Kur hynë te Davudi, ai u tremb prej tyre. Ata i thanë: "Mos u frikëso! Ne jemi dy palë kundërshtare; njëri prej nesh i ka bërë padrejtësi tjetrit, prandaj gjyko mes nesh me drejtësi, mos u shmang, dhe na udhëzo në rrugë të drejtë.[22]

[19] dhe i nënshtuam edhe shpendët që të mblidheshin me të, duke e madhëruar dhe duke iu bindur e ndjekur atë.

[20] Ne ia forcuam Daudit mbretërinë me madhështi, fuqi dhe fitore, dhe i dhamë atij profetësinë dhe aftësinë për të dalluar në fjalë dhe në gjykim.

[21] A të ka ardhur ty, o i Dërguar, lajmi i dy kundërshtarëve që u ngjitën tek Davudi në vendin e tij të adhurimit - për shkak se u ndaluan të hynin nga dera sepse ai ishte i zënë me adhurim ndaj Allahut -

[22] dhe ai u tremb nga hyrja e tyre? Ata i thanë: "Mos u frikëso, ne jemi dy kundërshtarë; njëri prej nesh i ka bërë padrejtësi tjetrit; gjyko mes nesh me drejtësi, mos bëj padrejtësi në gjykim dhe na udhëzo në rrugën e drejtë."

إِنَّ هَٰذَآ أَخِى لَهُۥ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَعْجَةً وَلِىَ نَعْجَةٌ وَٰحِدَةٌ فَقَالَ أَكْفِلْنِيهَا وَعَزَّنِى فِى ٱلْخِطَابِ ﴿٢٣﴾

23. “Ky është vëllai im. Ai ka nëntëdhjetë e nëntë dele, ndërsa unë kam vetëm një dele. Ai më tha: ‘Ma beso mua atë!’ dhe më mundi në fjalë.”[23]

قَالَ لَقَدْ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ نَعْجَتِكَ إِلَىٰ نِعَاجِهِۦ ۖ وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ ٱلْخُلَطَآءِ لَيَبْغِى بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ إِلَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ وَقَلِيلٌ مَّا هُمْ ۗ وَظَنَّ دَاوُۥدُ أَنَّمَا فَتَنَّٰهُ فَٱسْتَغْفَرَ رَبَّهُۥ وَخَرَّ رَاكِعًا وَأَنَابَ ۩ ﴿٢٤﴾

24. Daudi tha: “Ai të ka bërë padrejtësi duke kërkuar që delen tënde ta shtojë me delet e tij. Vërtet, shumë ortakë i bëjnë padrejtësi njëri-tjetrit, përveç atyre që besuan dhe bënë vepra të mira; por sa pak janë ata.” Atëherë Daudi e kuptoi se Ne e kishim vënë në provë, prandaj kërkoi falje nga Zoti i vet, ra përmbys në sexhde dhe u kthye te Ai me pendim.[24]۩

فَغَفَرْنَا لَهُۥ ذَٰلِكَ ۖ وَإِنَّ لَهُۥ عِندَنَا لَزُلْفَىٰ وَحُسْنَ مَـَٔابٍ ﴿٢٥﴾

25. Ne ia falëm atij këtë. Dhe vërtet, ai ka tek Ne afërsi dhe një vend të bukur kthimi.[25]

---

[23] Njëri prej atyre dyve tha: “Ky është vëllai im, ne fe. Ai ka nëntëdhjetë e nëntë dele, ndërsa unë kam vetëm një dele të vetme. Ai lakmoi për të dhe më tha: ‘Ma jep mua’, dhe më mundi me argumentin e tij.

[24] ۩ [Ajet Sexhde] Daudi Tha: “Vërtet, vëllai yt të ka bërë padrejtësi kur të kërkoi ta shtonte delen tënde me delet e tij. Dhe me të vërtetë shumë prej ortakëve i kalojnë kufijtë njëri-tjetrit, duke e shtypur dhe duke mos i dhënë hakun, përveç besimtarëve të drejtë, që nuk i bëjnë padrejtësi njëri-tjetrit, por ata janë të paktë.” Atëherë Davudi e kuptoi se Ne e kishim vënë në provë me këtë çështje, në të cilën u nxitua në gjykim pa dëgjuar nga pala tjetër, prandaj kërkoi falje nga Zoti i tij, ra në sexhde për t’iu afruar Allahut dhe u kthye tek Ai me pendim.

[25] Dhe ia falëm atij gabimin që gjykoi për njërën palë pa dëgjuar palën tjetër, e bëmë nga të afërmit tek Ne dhe i përgatitëm një përfundim të mirë në botën tjetër.

يَـٰدَاوُۥدُ إِنَّا جَعَلْنَـٰكَ خَلِيفَةً فِى ٱلْأَرْضِ فَٱحْكُم بَيْنَ ٱلنَّاسِ بِٱلْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ ٱلْهَوَىٰ فَيُضِلَّكَ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ ۚ إِنَّ ٱلَّذِينَ يَضِلُّونَ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌۢ بِمَا نَسُوا۟ يَوْمَ ٱلْحِسَابِ ﴿٢٦﴾

26. "O Daud! Ne të kemi bërë ty mëkëmbës në tokë; gjyko mes njerëzve me drejtësi dhe mos ndiq dëshirën, se ajo të shmang nga rruga e Allahut. Vërtet, ata që shmangen nga rruga e Allahut do të kenë dënim të ashpër, për shkak se harruan Ditën e Llogarisë."[26]

وَمَا خَلَقْنَا ٱلسَّمَآءَ وَٱلْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَـٰطِلًا ۚ ذَٰلِكَ ظَنُّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ۚ فَوَيْلٌ لِّلَّذِينَ كَفَرُوا۟ مِنَ ٱلنَّارِ ﴿٢٧﴾

27. Ne nuk e kemi krijuar pa qëllim qiellin, Tokën dhe ç'ka midis tyre. Kjo është hamendja e atyre që mohuan; prandaj mjerë ata që mohuan, nga zjarri![27]

أَمْ نَجْعَلُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّـٰلِحَـٰتِ كَٱلْمُفْسِدِينَ فِى ٱلْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ ٱلْمُتَّقِينَ كَٱلْفُجَّارِ ﴿٢٨﴾

28. A mos do t'i bëjmë Ne ata që besuan dhe bënë vepra të mira të barabartë me prishësit në tokë? Apo t'i bëjmë të devotshmit të njëjtë me mëkatarët?[28]

---

[26] O Daud, Ne të kemi bërë zëvendës në Tokë dhe të kemi dhënë pushtet në të, prandaj gjykoji njerëzit me drejtësi dhe paanshmëri, dhe mos e ndiq dëshirën në gjykime, sepse ajo të largon nga feja dhe ligji i Allahut. Me të vërtetë, ata që shmangen nga rruga e Allahut do të kenë një dënim të dhembshëm në zjarr, për shkak të pakujdesisë së tyre ndaj Ditës së shpërblimit dhe llogarisë. - Në këtë ka një këshillë për ata që mbajnë pushtetin, që të gjykojnë me të vërtetën e zbritur nga Allahu, i Lartësuar dhe i Madhëruar, dhe të mos shmangen prej saj, që të mos humbin nga rruga e Tij.

[27] Ne nuk e krijuam qiellin, Tokën dhe ç'ka midis tyre kot, pa qëllim dhe si lojë. Ky është mendimi i atyre që nuk besuan, prandaj mjerë ata nga zjarri në Ditën e Kiametit, për shkak të mendimit të tyre të rremë dhe mohimit të tyre ndaj Allahut.

[28] A do t'i bëjmë ata që besuan dhe bënë vepra të mira si prishësit në tokë? Apo do t'i barazojmë besimtarët e devotshëm me të mbrapshtit mohues? Ky barazim nuk i

كِتَٰبٌ أَنزَلْنَٰهُ إِلَيْكَ مُبَٰرَكٌ لِّيَدَّبَّرُوٓاْ ءَايَٰتِهِۦ وَلِيَتَذَكَّرَ أُوْلُواْ ٱلْأَلْبَٰبِ ﴿٢٩﴾

29. Ky është një Libër i bekuar që Ne ta kemi zbritur ty (o Muhamed), që të meditojnë mbi vargjet e tij dhe që të marrin këshillë ata që kanë mendje.[29]

وَوَهَبْنَا لِدَاوُۥدَ سُلَيْمَٰنَ ۚ نِعْمَ ٱلْعَبْدُ ۖ إِنَّهُۥٓ أَوَّابٌ ﴿٣٠﴾

30. Ne i dhuruam Daudit Sulejmanin. Sa rob i mirë ishte! Ai kthehej vazhdimisht te Allahu.[30]

إِذْ عُرِضَ عَلَيْهِ بِٱلْعَشِىِّ ٱلصَّٰفِنَٰتُ ٱلْجِيَادُ ﴿٣١﴾

31. Kur një pasdite iu paraqitën atij (në parakalim) kuajt e shpejtë, të qëndrueshëm në (tre) këmbë.[31]

فَقَالَ إِنِّىٓ أَحْبَبْتُ حُبَّ ٱلْخَيْرِ عَن ذِكْرِ رَبِّى حَتَّىٰ تَوَارَتْ بِٱلْحِجَابِ ﴿٣٢﴾

32. Ai tha: "Unë iu dhashë dashurisë për të mirën (kuajt), në vend të përmendjes së Zotit tim (faljes së pasdites), deri sa Dielli u fsheh pas perdes (perëndoi)."[32]

رُدُّوهَا عَلَىَّ ۖ فَطَفِقَ مَسْحًۢا بِٱلسُّوقِ وَٱلْأَعْنَاقِ ﴿٣٣﴾

33. "Kthejini (kuajt) përsëri tek unë!" Pastaj filloi të fërkonte këmbët dhe qafat e tyre.[33]

---

përshtatet urtësisë dhe gjykimit të Allahut. Ata nuk janë të njëjtë tek Allahu, por Ai i shpërblen besimtarët e devotshëm dhe i ndëshkon prishësit e mjeruar.

[29] Ky Kuran, o i Dërguar, është një Libër i begatë që Ne ta kemi zbritur ty, në mënyrë që ata të mendojnë mbi vargjet e tij, të veprojnë sipas udhëzimeve dhe shenjave të tij, dhe që poseduesit e mendjes së shëndoshë të kujtojnë detyrimet që Allahu u ka ngarkuar.

[30] Ne i dhuruam Daudit të birin e tij, Sulejmanin, me të cilin e begatuam dhe i gëzuam zemrën. I mrekullueshëm ishte ky rob, Sulejmani, sepse ai ishte shumë i kthyer dhe i përulur ndaj Allahut.

[31] Kujto kur një pasdite, para Sulejmanit parakaluan kuajt fisnikë dhe të shpejtë, që qëndronin mbi tre këmbë dhe të katërtën e mbanin të ngritur për shkak të fisnikërisë dhe shkathtësisë së tyre; dhe ata vazhduan të parakalonin para tij derisa perëndoi Dielli.

[32] Sulejmani tha: "Unë ndoqa dashurinë për pasurinë (kuajt) duke u marrë me të dhe lashë përmendjen e Zotit tim (namazin e ikindisë), derisa Dielli u zhduk nga sytë e mi.

[33] Kthejini tek unë kuajt që më qenë paraqitur më parë. Atëherë filloi t'u fërkonte këmbët dhe qafat.

وَلَقَدْ فَتَنَّا سُلَيْمَـٰنَ وَأَلْقَيْنَا عَلَىٰ كُرْسِيِّهِۦ جَسَدًا ثُمَّ أَنَابَ ﴿٣٤﴾

34. Dhe me të vërtetë, Ne e sprovuam Sulejmanin, duke hedhur mbi fronin e tij një trup (të deformuar), pastaj ai u kthye tek Allahu me pendim;[34]

قَالَ رَبِّ ٱغْفِرْ لِى وَهَبْ لِى مُلْكًا لَّا يَنۢبَغِى لِأَحَدٍ مِّنۢ بَعْدِىٓ ۖ إِنَّكَ أَنتَ ٱلْوَهَّابُ ﴿٣٥﴾

35. dhe tha: "Zoti im, më fal dhe më dhuro një pushtet që të mos i takojë askujt pas meje. Vërtet, Ti je Dhuruesi i Madh."[35]

فَسَخَّرْنَا لَهُ ٱلرِّيحَ تَجْرِى بِأَمْرِهِۦ رُخَآءً حَيْثُ أَصَابَ ﴿٣٦﴾

36. Atëherë Ne ia nënshtruam atij erën, që të ecte sipas urdhrit të tij, butësisht, kudo që ai të donte.[36]

وَٱلشَّيَـٰطِينَ كُلَّ بَنَّآءٍ وَغَوَّاصٍ ﴿٣٧﴾

37. Edhe djajtë (ia nënështruam), çdo ndërtues dhe çdo zhytes.[37]

وَءَاخَرِينَ مُقَرَّنِينَ فِى ٱلْأَصْفَادِ ﴿٣٨﴾

38. Dhe (djaj) të tjerë të lidhur në pranga.[38]

---

[34] Dhe Ne e sprovuan Sulejmanin dhe hodhëm mbi fronin e tij një gjysmë fëmije që i lindi, sepse ai kishte bërë be se do të kalonte te të gjitha gratë e tij dhe secila prej tyre do të sillte në jetë nga një luftëtar që do të luftonte në rrugën e Allahut, por ai nuk tha: "Në dashtë Allahu". Pastaj shkoi te të gjitha, por asnjëra nuk mbeti shtatzënë, përveç një gruaje që solli në jetë vetëm një gjysmë fëmije. Atëherë Sulejmani u kthye te Zoti i tij dhe bëri pendim,

[35] duke thënë: "O Zoti im, më fal mëkatin tim dhe më jep një mbretëri të madhe e të veçantë që të mos i jepet askujt pas meje prej njerëzve; vërtet Ti je i Lavdishëm, plot bujari dhe dhuratë.

[36] Atëherë Ne iu përgjigjëm dhe ia nënshtruam atij erën, që të ecte sipas urdhrit të tij, e bindur megjithë forcën dhe ashpërsinë e saj, ngado që ai dëshironte.

[37] Dhe ia nënshtruam atij edhe djajtë, që ai t'i përdorte në punët e tij: prej tyre kishte ndërtues të ndërtesave të mëdha e të veçanta, dhe zhytes në dete,

[38] e të tjerë, që ishin djaj të pabindur e arrogantë, të lidhur me pranga.

هَـٰذَا عَطَآؤُنَا فَٱمۡنُنۡ أَوۡ أَمۡسِكۡ بِغَيۡرِ حِسَابٖ ٣٩

39. “Ky është dhurimi Ynë. Jep ose mos jep, pa u llogaritur!”[39]

وَإِنَّ لَهُۥ عِندَنَا لَزُلۡفَىٰ وَحُسۡنَ مَـَٔابٖ ٤٠

40. Vërtet, ai ka tek Ne afërsi dhe një vend të bukur kthimi.[40]

وَٱذۡكُرۡ عَبۡدَنَآ أَيُّوبَ إِذۡ نَادَىٰ رَبَّهُۥٓ أَنِّي مَسَّنِيَ ٱلشَّيۡطَـٰنُ بِنُصۡبٖ وَعَذَابٍ ٤١

41. Dhe kujto robin Tonë, Ejubin, kur iu lut Zotit të vet: “Mua më ka prekur djalli me lodhje dhe vuajtje.”[41]

ٱرۡكُضۡ بِرِجۡلِكَۖ هَـٰذَا مُغۡتَسَلُۢ بَارِدٞ وَشَرَابٞ ٤٢

42. (Ne i thamë:) “Godit (tokën) me këmbën tënde! Ja, ky është një burim me ujë të ftohtë për t’u larë dhe për të pirë.”[42]

[39] Ky është pushteti i madh dhe nënshtrimi i veçantë, që është dhurata Jonë për ty, o Sulejman, prandaj jepi kujt të duash dhe ndaloja kujt të duash, pa pasur llogari mbi ty.

[40] Dhe vërtet për Sulejmanin, tek Ne në botën tjetër, ka afërsi dhe një kthim të bukur.

[41] Kujto, o i Dërguar, robin Tonë, Ejubin, kur iu lut Zotit të tij: “Shejtani më ka shkaktuar lodhje dhe vështirësi, dhe dhimbje në trupin tim, në pasurinë dhe familjen time.”

[42] Ne i thamë: “Godite tokën me këmbën tënde; prej saj do të burojë ujë i ftohtë për ty; pi prej tij dhe lahu, dhe do të largohet dëmi dhe vuajtja nga ty.

وَوَهَبْنَا لَهُۥٓ أَهْلَهُۥ وَمِثْلَهُم مَّعَهُمْ رَحْمَةً مِّنَّا وَذِكْرَىٰ لِأُو۟لِى ٱلْأَلْبَـٰبِ ﴿٤٣﴾

43. Ne ia dhuruam atij (Ejubit) përsëri familjen e tij dhe aq të tjerë sa ata bashkë me ta, si mëshirë nga Ne dhe si këshillë për ata që kanë mendje.[43]

وَخُذْ بِيَدِكَ ضِغْثًا فَٱضْرِب بِّهِۦ وَلَا تَحْنَثْ ۗ إِنَّا وَجَدْنَـٰهُ صَابِرًا ۚ نِّعْمَ ٱلْعَبْدُ ۖ إِنَّهُۥٓ أَوَّابٌ ﴿٤٤﴾

44. “Merr në dorën tënde një tufë (thuprash të holla) dhe me të godit lehtë (gruan tënde), e mos e thyej betimin!” Ne e gjetëm atë të durueshëm. Sa rob i mrekullueshëm! Vërtet, ai kthehej vazhdimisht te Allahu.[44]

وَٱذْكُرْ عِبَـٰدَنَآ إِبْرَٰهِيمَ وَإِسْحَـٰقَ وَيَعْقُوبَ أُو۟لِى ٱلْأَيْدِى وَٱلْأَبْصَـٰرِ ﴿٤٥﴾

45. Kujto robërit Tanë, Ibrahimin, Is’hakun dhe Jakubin – të fortë (në besim) dhe të mençur.[45]

---

[43] Dhe ia larguam dëmin Ejubit, e nderuam dhe ia dhuruam përsëri familjen e tij – gruan dhe fëmijët – dhe ia shtuam atij dyfishin e djemve e nipërve që kishte, të gjitha këto nga mëshira Jonë për të dhe nderim për durimin e tij. Ky është një mësim dhe kujtesë për ata që kanë mendje të shëndoshë, që të kuptojnë se fundi i durimit është çlirimi dhe largimi i mundimit.

[44] Dhe i thamë: “Merr në dorën tënde një tufë degësh dhe godit me të gruan tënde butësisht me dorën tënde të djathtë; mos e thyj betimin; sepse ai ishte betuar ta godiste me njëqind shkopinj kur Allahu ta shëronte, për shkak se u zemërua me të për një çështje të parëndësishme gjatë sëmundjes së tij. Ajo ishte një grua e drejtë, prandaj Allahu i shfaqi mëshirë asaj dhe e mëshiroi me këtë vendim. Ne e gjetëm Ejubin të durueshëm në sprova; sa rob i mrekullueshëm ishte ai — me të vërtetë ai vazhdimisht kthehej në bindjen ndaj Allahut.

[45] Kujto, o i Dërguar, robërit dhe profetët Tanë: Ibrahimin, Is’hakun dhe Jakubin; ata ishin njerëz me forcë në bindjen ndaj Allahut dhe me largpamësi në fenë e Tij.

إِنَّآ أَخۡلَصۡنَٰهُم بِخَالِصَةٖ ذِكۡرَى ٱلدَّارِ ﴿٤٦﴾

46. Ne i veçuam ata me një cilësi të veçantë: mbajtjen në mendje të botës tjetër.[46]

وَإِنَّهُمۡ عِندَنَا لَمِنَ ٱلۡمُصۡطَفَيۡنَ ٱلۡأَخۡيَارِ ﴿٤٧﴾

47. Dhe tek Ne, ata janë nga të zgjedhurit më të mirë.[47]

وَٱذۡكُرۡ إِسۡمَٰعِيلَ وَٱلۡيَسَعَ وَذَا ٱلۡكِفۡلِۖ وَكُلّٞ مِّنَ ٱلۡأَخۡيَارِ ﴿٤٨﴾

48. Kujto gjithashtu Ismailin, Eljesa'in dhe Dhulkiflin; të gjithë ishin nga të mirët.[48]

هَٰذَا ذِكۡرٞۚ وَإِنَّ لِلۡمُتَّقِينَ لَحُسۡنَ مَـَٔابٖ ﴿٤٩﴾

49. Ky (Kuran) është një përkujtim. E për të devotshmit ka një vend kthimi të bukur:[49]

جَنَّٰتِ عَدۡنٖ مُّفَتَّحَةٗ لَّهُمُ ٱلۡأَبۡوَٰبُ ﴿٥٠﴾

50. Kopshtet e Adnit, dyert e të cilave janë të hapura për ta.[50]

مُتَّكِـِٔينَ فِيهَا يَدۡعُونَ فِيهَا بِفَٰكِهَةٖ كَثِيرَةٖ وَشَرَابٖ ﴿٥١﴾

51. Aty, të mbështetur (mbi kolltuqe), do të kërkojnë fruta të llojllojshme dhe pije.[51]

---

[46] Ne i veçuam ata me një veçori të madhe: vendosëm në zemrat e tyre kujtimin e botës tjetër, prandaj vepruan për të me bindjen ndaj Nesh, thirrën njerëzit drejt saj dhe i përkujtonin për të.

[47] Dhe me të vërtetë ata, tek Ne, janë prej atyre që i kemi zgjedhur për bindjen ndaj Nesh dhe i kemi përzgjedhur për shpalljen Tonë.

[48] Kujto gjithashtu, o i Dërguar, robërit Tanë: Ismailin, Eljesain dhe Dhul-Kiflin, me përkujtimin më të mirë; sepse secili prej tyre ishte nga të mirët, që Allahu i zgjodhi prej krijesave dhe u përzgjodhi atyre gjendjet dhe cilësitë më të përsosura.

[49] Ky Kuran është përkujtim dhe nder për ty, o i Dërguar, dhe për popullin tënd. Dhe për ata që kanë devotshmëri ndaj Allahut dhe bindje ndaj Tij, me të vërtetë ka një përfundim të bukur tek Ne:

[50] në kopshtet e përjetshme të Adnit, me dyert e tyre të hapura për ta.

[51] Aty ata do të rrinë të shtrirë mbi shtratet e stolisura, duke kërkuar gjithçka që dëshirojnë prej llojeve të shumta të frutave dhe pijeve, nga çdo gjë që u pëlqen shpirtrave të tyre dhe u gëzon sytë.

۞ وَعِندَهُمْ قَٰصِرَٰتُ ٱلطَّرْفِ أَتْرَابٌ ﴿٥٢﴾

52. Pranë tyre do të kenë bashkëshorte me shikim të ulur, bashkëmoshatare.[52]

هَٰذَا مَا تُوعَدُونَ لِيَوْمِ ٱلْحِسَابِ ﴿٥٣﴾

53. Kjo është ajo që ju premtohet për Ditën e Llogarisë.[53]

إِنَّ هَٰذَا لَرِزْقُنَا مَا لَهُۥ مِن نَّفَادٍ ﴿٥٤﴾

54. Ky është furnizimi Ynë, që nuk mbaron kurrë.[54]

هَٰذَا ۚ وَإِنَّ لِلطَّٰغِينَ لَشَرَّ مَـَٔابٍ ﴿٥٥﴾

55. Kështu është (për besimtarët). Kurse për ata që e teprojnë, ka një vend kthimi shumë të keq:[55]

جَهَنَّمَ يَصْلَوْنَهَا فَبِئْسَ ٱلْمِهَادُ ﴿٥٦﴾

56. Xhehenemi, ku do të hidhen; sa shtrat i shëmtuar është ai![56]

هَٰذَا فَلْيَذُوقُوهُ حَمِيمٌ وَغَسَّاقٌ ﴿٥٧﴾

57. Ky është (dënimi), kështu që le ta shijojnë atë: ujë të valuar dhe qelb që rrjedh.[57]

وَءَاخَرُ مِن شَكْلِهِۦٓ أَزْوَٰجٌ ﴿٥٨﴾

58. Dhe të tjera ndëshkime të ngjashme me to, të shumta.[58]

---

[52] Dhe pranë tyre do të jenë bashkëshortet e tyre, që i kanë sytë vetëm te burrat e tyre, në të njëjtën moshë me ta; 33 vjeç.

[53] Kjo begati është ajo që ju është premtuar juve, o të devotshëm, në Ditën e Kiametit.

[54] Vërtet, ky është furnizimi Ynë për ju, që nuk ka shuarje dhe as ndërprerje.

[55] Ky është shpërblimi për të devotshmit. Ndërsa ata që e teprojnë në mohim dhe mëkate, për ta ka një përfundim të keq dhe një vendkthim të mbrapshtë:

[56] Zjarri i Xhehenemit, në të cilin do të hyjnë e do të ndëshkohen, dhe i cili i përfshin ata nga të gjitha anët. Sa i shëmtuar është shtrati i tyre si shtrat!

[57] Ky dënim është ujë tepër i nxehtë dhe qelb që rrjedh nga trupat e banorëve të zjarrit, të cilin do ta pijnë.

[58] Dhe për ta ka edhe dënime të tjera të ngjashme, në lloje e forma të ndryshme.

هَـٰذَا فَوْجٌ مُّقْتَحِمٌ مَّعَكُمْ ۖ لَا مَرْحَبًا بِهِمْ ۚ إِنَّهُمْ صَالُوا۟ ٱلنَّارِ ﴿٥٩﴾

59. (Do t'u thuhet prijësve teprues): "Ky është një grup që po hyn me ju (në Zjarr)." – "Asnjë mirëseardhje për ta! Ata do të hyjnë në Zjarr."[59]

قَالُوا۟ بَلْ أَنتُمْ لَا مَرْحَبًۢا بِكُمْ ۖ أَنتُمْ قَدَّمْتُمُوهُ لَنَا ۖ فَبِئْسَ ٱلْقَرَارُ ﴿٦٠﴾

60. Ata (pasuesit) do të thonë: "Jo, por ju nuk keni mirëseardhje! Ju na e sollët këtë. Sa vendbanim i shëmtuar!"[60]

قَالُوا۟ رَبَّنَا مَن قَدَّمَ لَنَا هَـٰذَا فَزِدْهُ عَذَابًا ضِعْفًا فِى ٱلنَّارِ ﴿٦١﴾

61. Pastaj do të thonë: "O Zoti ynë, shtoja dyfish dënimin në zjarr atij që na e solli këtë!"[61]

[59] Kur të padrejtët që e kanë tepruar, të cilët kanë qenë prijës dhe pari e popullit, të sillen njëri pas tjetrit në Zjarr, do të shajnë njëri-tjetrin, dhe do t'i thonë njëri-tjetrit: "Kjo është një turmë nga banorët e zjarrit që po hyn bashkë me ju." Ata do t'u përgjigjen: "S'ka mirëseardhje për ta, dhe as mos u bëfshin vendet e tyre të gjera në Zjarr; ata do ta përjetojnë nxehtësinë e zjarrit ashtu siç e përjetuam edhe ne!"

[60] Grupi i pasuesve do t'u thotë grupit të prijësve që kanë hyrë më parë në Zjarr: "Jo, por për ju s'ka mirëseardhje; sepse ju na përgatitët banimin në Zjarr duke na mashtruar në botën e kaluar. Sa i keq është Xhehenmi si vendbanim i qëndrimit të përhershëm.

[61] Pastaj, grupi i pasuesve do të thotë: "O Zoti ynë, atij që na ka shmangur nga udhëzimi në botën e kaluar, shtoja dyfish dënimin në zjarr!"

وَقَالُواْ مَا لَنَا لَا نَرَىٰ رِجَالًا كُنَّا نَعُدُّهُم مِّنَ ٱلْأَشْرَارِ ﴿٦٢﴾

62. Ata (prijësit teprues) do të thonë: "Pse nuk po i shohim disa burra, që i llogarisnim nga më të këqijtë?[62]

أَتَّخَذْنَـٰهُمْ سِخْرِيًّا أَمْ زَاغَتْ عَنْهُمُ ٱلْأَبْصَـٰرُ ﴿٦٣﴾

63. A mos i kemi marrë ata për tallje (gabimisht), apo na janë shmangur sytë nga ata?"[63]

إِنَّ ذَٰلِكَ لَحَقٌّ تَخَاصُمُ أَهْلِ ٱلنَّارِ ﴿٦٤﴾

64. Vërtet, kjo është e vërtetë: grindja e banorëve të Zjarrit.[64]

قُلْ إِنَّمَآ أَنَا۠ مُنذِرٌ ۖ وَمَا مِنْ إِلَـٰهٍ إِلَّا ٱللَّهُ ٱلْوَٰحِدُ ٱلْقَهَّارُ ﴿٦٥﴾

65. Thuaj (o Muhamed): "Unë jam vetëm paralajmërues, dhe nuk ka asnjë zot tjetër (të vërtetë) përveç Allahut, të Vetmit, Ngadhënjimtarit;"[65]

رَبُّ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا ٱلْعَزِيزُ ٱلْغَفَّـٰرُ ﴿٦٦﴾

66. Zoti i qiejve dhe i Tokës dhe i gjithçkaje që është ndërmjet tyre, i Plotfuqishmi, Falësi i Madh.[66]

قُلْ هُوَ نَبَؤٌا عَظِيمٌ ﴿٦٧﴾

67. Thuaj: "Ky është një lajm i madh,[67]

---

[62] Prijësit teprues do të thonë: "Përse nuk po i shohim me ne në zjarr, disa njerëz që në botën e kaluar i konsideronim të këqij e të mjeruar?

[63] A mos vallë përçmimi dhe tallja jonë me ta ka qenë gabim, apo ata janë bashkë me ne në Zjarr, por sytë tanë nuk po i dallojnë?"

[64] Vërtet, kjo është nga polemikat dhe grindjet e banorëve të zjarrit, një e vërtetë e sigurt pa asnjë dyshim.

[65] Thuaj, o i Dërguar, popullit tënd: "Unë jam vetëm një paralajmërues për ju nga dënimi i Allahut që mund t'ju godasë për shkak të mohimit tuaj ndaj Tij. Nuk ka asnjë zot tjetër që meriton adhurimin veç Allahut të vetëm. Ai është i veçuari me madhështinë e Tij, me emrat, cilësitë dhe veprat e Tij, Sunduesi që ka nënshtruar çdo gjë dhe e ka mundur atë."

[66] Ai është Sunduesi i qiejve dhe i Tokës dhe i gjithçkaje që është midis tyre, i Plotfuqishmi në hakmarrjen e Tij, Falësi i mëkateve për atë që pendohet dhe kthehet në kënaqësinë e Tij.

[67] Thuaj, o i Dërguar, popullit tënd: "Ky Kuran është një lajm madhështor plot dobi.

أَنتُمْ عَنْهُ مُعْرِضُونَ ﴿٦٨﴾

68. prej të cilit ju po shmangeni.[68]

مَا كَانَ لِيَ مِنْ عِلْمٍۭ بِٱلْمَلَإِ ٱلْأَعْلَىٰٓ إِذْ يَخْتَصِمُونَ ﴿٦٩﴾

69. Nuk kisha unë dije për mbledhjen e lartë (të engjëjve), kur ata po diskutonin (për krijimin e Ademit).[69]

إِن يُوحَىٰٓ إِلَيَّ إِلَّآ أَنَّمَآ أَنَا۠ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٧٠﴾

70. Mua nuk më shpallet veçse se unë jam vetëm një paralajmërues i qartë."[70]

إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَـٰٓئِكَةِ إِنِّى خَـٰلِقٌۢ بَشَرًا مِّن طِينٍ ﴿٧١﴾

71. Kur Zoti yt u tha engjëjve: "Unë do të krijoj një njeri nga balta.[71]

فَإِذَا سَوَّيْتُهُۥ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِن رُّوحِى فَقَعُوا۟ لَهُۥ سَـٰجِدِينَ ﴿٧٢﴾

72. Kur t'ia kem formuar trupin dhe t'i kem fryrë nga shpirti Im, atëherë përuljuni atij me kokën në tokë (në sexhde)."[72]

فَسَجَدَ ٱلْمَلَـٰٓئِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ ﴿٧٣﴾

73. Të gjithë engjëjt ranë në sexhde, pa përjashtim,[73]

إِلَّآ إِبْلِيسَ ٱسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ ٱلْكَـٰفِرِينَ ﴿٧٤﴾

74. përveç Iblisit, i cili u bë mendjemadh dhe qe nga mohuesit.[74]

---

[68] Ju jeni të pakujdesshëm ndaj tij dhe të larguar, nuk veproni sipas tij.

[69] Unë nuk kisha dijeni për debatin e engjëjve të qiellit lidhur me krijimin e Ademit, po të mos më kishte mësuar Allahu dhe shpallur mua.

[70] Ajo që më shpall Allahu prej diturisë së asaj që unë nuk kam dituri, është vetëm se unë jam paralajmërues për ju nga dënimi i Tij dhe sqarues për ju i ligjit të Tij.

[71] Kujtoju atyre, o i Dërguar, kur Zoti yt u tha engjëjve: "Unë do të krijoj një njeri nga balta.

[72] Kur t'ia kem përsosur trupin dhe formën, e të kem fryrë tek ai shpirtin, dhe t'i ketë hyrë jeta, atëherë bini në sexhde para tij si shenjë përshëndetjeje dhe nderimi, e jo si adhurim dhe madhërim; sepse adhurimi i takon vetëm Allahut. Dhe Allahu e ka ndaluar në ligjin e Islamit sexhden si formë përshëndetjeje.

[73] Dhe engjëjt ranë të gjithë në sexhde, në bindje dhe zbatim,

[74] përveç Iblisit; ai nuk bëri sexhde nga mendjemadhësia dhe kryelartësia, dhe ishte prej mohuesve sipas dijes së Allahut të Lartësuar. – Iblisi ndodhej në lartësitë e qiejve përkrah

قَالَ يَٰٓإِبۡلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَن تَسۡجُدَ لِمَا خَلَقۡتُ بِيَدَيَّۖ أَسۡتَكۡبَرۡتَ أَمۡ كُنتَ مِنَ ٱلۡعَالِينَ ٧٥

75. Allahu tha: “O Iblis, ç’të pengoi që të bësh sexhde për atë që krijova me Duart e Mia? A u tregove mendjemadh, apo mendon se je nga të lartët?”[75]

قَالَ أَنَا۠ خَيۡرٞ مِّنۡهُۖ خَلَقۡتَنِي مِن نَّارٖ وَخَلَقۡتَهُۥ مِن طِينٖ ٧٦

76. Iblisi tha: “Unë jam më i mirë se ai. Ti më krijove nga zjarri, kurse atë e krijove nga balta.”[76]

قَالَ فَٱخۡرُجۡ مِنۡهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٞ ٧٧

77. Allahu tha: “Dil prej tij (Xhenetit)! Me të vërtetë, ti je i mallkuar![77]

وَإِنَّ عَلَيۡكَ لَعۡنَتِيٓ إِلَىٰ يَوۡمِ ٱلدِّينِ ٧٨

78. Dhe mbi ty do të jetë mallkimi Im deri në Ditën e Gjykimit.”[78]

قَالَ رَبِّ فَأَنظِرۡنِيٓ إِلَىٰ يَوۡمِ يُبۡعَثُونَ ٧٩

79. Ai (Iblisi) tha: “O Zoti im, më jep afat deri në ditën kur do të ringjallen.”[79]

---

engjëjve në atë kohë, megjithëse ishte prej xhindeve dhe jo prej engjëjve; por për shkak të adhurimit që i bënte Allahut para krijimit të Ademit, Allahu e kishte lejuar atë që të rrinte përkrah engjëjve.

[75] Allahu i tha Iblisit: “Çfarë të pengoi të bësh sexhde para atij që Unë e nderova dhe e krijova me duart e Mia? A u tregove mendjemadh ndaj Ademit, apo ishe nga ata që tregohen mendjemëdhenj ndaj Zotit? - Në këtë ajet vërtetohet cilësia e Duarve për Allahun, të Bekuar dhe të Lartësuar, në mënyrën që i takon Atij, pa i përngjasuar askujt.

[76] Iblisi, duke kundërshtuar Zotin e tij, tha: “Nuk iu përula atij në sexhde, sepse unë jam më i mirë se ai; Ti më krijove nga zjarri, ndërsa atë e krijove nga balta. {Dhe zjarri, sipas mendimit të tij, është më i mirë se balta}.

[77] Allahu i tha atij: “Dil nga Xheneti, sepse ti je i mallkuar me fjalën Time, i përzënë dhe i mallkuar,

[78] dhe mbi ty do të jetë largimi dhe mallkimi Im deri në Ditën e Kiametit.”

[79] Iblisi tha: “O Zoti im, më jep afat dhe mos më vrit deri në ditën kur do t’i ringjallësh krijesat nga varret e tyre!”

قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ ٱلْمُنظَرِينَ ﴿٨٠﴾

80. Allahu tha: “Ti je prej atyre që u është dhënë afat,[80]

إِلَىٰ يَوْمِ ٱلْوَقْتِ ٱلْمَعْلُومِ ﴿٨١﴾

81. deri në ditën e kohës së caktuar (kur ti fryhet Surit për herë të parë).”[81]

قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٨٢﴾

82. Ai (Iblisi) tha: “Betohem në madhështinë Tënde, unë do t’i mashtroj ata të gjithë,[82]

إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ ٱلْمُخْلَصِينَ ﴿٨٣﴾

83. përveç robërve të Tu të sinqertë.”[83]

[80] Allahu i tha atij: Vërtet, ti je nga ata që u është dhënë afat,

[81] deri në ditën e kohës së caktuar, që është dita e fryrjes së parë në Sur, kur të gjitha krijesat do të vdesin, dhe jo në ditën e ringjalljes, siç e kërkoi Iblisi me djallëzinë e tij.

[82] Iblisi tha: “Betohem në madhështinë Tënde, o Zot, se unë do t’i shmang nga e vërteta të gjithë bijtë e Ademit,

[83] përveç atyre prej tyre që Ti i ke zgjedhur për adhurimin Tënd dhe i ke mbrojtur nga mashtrimi im, kështu që nuk më ke dhënë pushtet mbi ta.

قَالَ فَٱلْحَقُّ وَٱلْحَقَّ أَقُولُ ﴿٨٤﴾

84. Allahu tha: “E vërteta është - dhe vetëm të vërtetën them:[84]

لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنكَ وَمِمَّن تَبِعَكَ مِنْهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٨٥﴾

85. Do ta mbush Xhehenemin me ty dhe me të gjithë ata që të pasojnë ty prej tyre.”[85]

قُلْ مَآ أَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَآ أَنَا۠ مِنَ ٱلْمُتَكَلِّفِينَ ﴿٨٦﴾

86. Thuaj (O i Dërguar): “Unë nuk ju kërkoj për këtë asnjë shpërblim, dhe nuk jam prej atyre që shtiren.”[86]

إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعَـٰلَمِينَ ﴿٨٧﴾

87. Ky (Kuran) është vetëm përkujtues (e këshillë) për të gjithë botët.[87]

وَلَتَعْلَمُنَّ نَبَأَهُۥ بَعْدَ حِينٍۭ ﴿٨٨﴾

88. Dhe ju me siguri do ta mësoni të vërtetën e tij shumë shpejt.”[88]

---

[84] Allahu tha: “E vërteta është prej Meje - dhe Unë nuk them veçse të vërtetën:

[85] Do ta mbush Xhehenemin me ty, me pasardhësit e tu dhe me të gjithë ata prej bijve të Ademit që të ndjekin ty.”

[86] Thuaj, o i dërguar, këtyre idhujtarëve nga populli yt: “Unë nuk kërkoj prej jush shpërblim apo pagesë për thirrjen dhe udhëzimin tuaj, dhe nuk pretendoj diçka që nuk më takon. Përkundrazi, unë ndjek vetëm atë që më shpallet, dhe nuk e ngarkoj veten me trillime apo shpifje.

[87] Ky Kuran është vetëm përkujtues dhe këshillë për botët, për xhinët dhe njerëzit, që të përkujtojnë me të atë që u sjell dobi në fenë dhe jetën e tyre.

[88] Dhe ju, o idhujtarë, do ta mësoni lajmin e këtij Kurani dhe vërtetësinë e tij, kur Islami të triumfojë dhe njerëzit të hyjnë në të me turma, ashtu edhe kur dënimi t’ju godasë dhe t’ju ndërpriten të gjitha shkaqet e shpëtimit.”

39. SURJA “EZ ZUMER”

GRUPET

(Mekase, 75 ajete)

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

تَنزِيلُ ٱلۡكِتَٰبِ مِنَ ٱللَّهِ ٱلۡعَزِيزِ ٱلۡحَكِيمِ ١

1. Shpallja e këtij Libri është nga Allahu - i Plotfuqishmi, i Urti.[1]

إِنَّآ أَنزَلۡنَآ إِلَيۡكَ ٱلۡكِتَٰبَ بِٱلۡحَقِّ فَٱعۡبُدِ ٱللَّهَ مُخۡلِصٗا لَّهُ ٱلدِّينَ ٢

2. Vërtet, Ne ta kemi zbritur ty Librin me të vërtetën; prandaj adhuro vetëm Allahun, duke qenë i përkushtuar sinqerisht ndaj Tij.[2]

أَلَا لِلَّهِ ٱلدِّينُ ٱلۡخَالِصُۚ وَٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ مِن دُونِهِۦٓ أَوۡلِيَآءَ مَا نَعۡبُدُهُمۡ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَآ إِلَى ٱللَّهِ زُلۡفَىٰٓ إِنَّ ٱللَّهَ يَحۡكُمُ بَيۡنَهُمۡ فِي مَا هُمۡ فِيهِ يَخۡتَلِفُونَۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهۡدِي مَنۡ هُوَ كَٰذِبٞ كَفَّارٞ ٣

3. Vërtet, vetëm Allahut i takon feja e pastër (adhurimi dhe bindja e çiltër). Sa për ata që marin ndihmës dhe mbrojtës të tjerë, përveç Tij, duke thënë: “Ne i adhurojmë ata vetëm që të na afrojnë më shumë te Allahu”, Allahu do të gjykojë mes tyre për atë që ata

[1] Shpallja e Kuranit është vetëm prej Allahut, të Plotfuqishmit në fuqinë dhe ndëshkimin e Tij, të Urtit në planifikimin dhe gjykimet e Tij.

[2] Ne ta kemi zbritur ty, o i Dërguar, Kuranin që urdhëron me të vërtetën dhe drejtësinë, prandaj adhuro vetëm Allahun dhe dedikoja Atij të gjithë fenë tënde!

kundërshtoheshin. Vërtet, Allahu nuk e udhëzon atë që është gënjeshtar e mohues.[3]

لَّوْ أَرَادَ ٱللَّهُ أَن يَتَّخِذَ وَلَدًا لَّٱصْطَفَىٰ مِمَّا يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ ۚ سُبْحَـٰنَهُۥ ۖ هُوَ ٱللَّهُ ٱلْوَٰحِدُ ٱلْقَهَّارُ ﴿٤﴾

4. Sikur të donte Allahu të kishte fëmijë, do të zgjidhte nga krijesat e Tij kë të dëshironte. Qoftë i lartësuar Ai! Ai është Allahu, i Vetmi, Ngadhënjimtari.[4]

خَلَقَ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ بِٱلْحَقِّ ۖ يُكَوِّرُ ٱلَّيْلَ عَلَى ٱلنَّهَارِ وَيُكَوِّرُ ٱلنَّهَارَ عَلَى ٱلَّيْلِ ۖ وَسَخَّرَ ٱلشَّمْسَ وَٱلْقَمَرَ ۖ كُلٌّ يَجْرِى لِأَجَلٍ مُّسَمًّى ۗ أَلَا هُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْغَفَّـٰرُ ﴿٥﴾

5. Ai i krijoi qiejt dhe Tokën me të vërtetën. Ai e mbështjell natën rreth ditës dhe e mështjell ditën rreth natës. Ai e ka nënshtruar Diellin dhe Hënën; secili ecën deri në një afat të caktuar. Vërtet, Ai është i Plotfuqishmi, Falësi i Madh.[5]

[3] Vërtet, vetëm Allahut i takon bindja e plotë dhe adhurimi e feja e pastër nga idhujtaria. Ndërsa ata që i bëjnë shok Allahut dhe marin mbrojtës të tjerë përveç Tij, thonë: "Ne nuk i adhurojmë këto hyjni bashkë me Allahun, veçse që të na bëjnë ndërmjetës tek Allahu dhe të na afrojnë në pozitë pranë Tij." Me këtë ata kanë mohuar, sepse adhurimi dhe ndërmjetësimi i përkasin vetëm Allahut. Allahu do të gjykojë mes besimtarëve të sinqertë dhe idhujtarëve në Ditën e Kiametit për atë që kanë kundërshtuar në adhurimin e tyre, dhe do të shpërblejë secilin sipas asaj që meriton. Allahu nuk udhëzon në rrugën e drejtë atë që shpif ndaj Tij dhe që është mohues i argumenteve dhe shenjave të Tij.

[4] Sikur të donte Allahu të merrte një bir, do të zgjidhte nga krijesat e Tij atë që do të donte. I Lartësuar dhe i Pastër është Allahu nga të pasurit bir, sepse Ai është Një dhe i Vetëm, i Përhershmi e i Pavaruri, Sunduesi që i ka nënshtruar krijesat e Tij me fuqinë e Tij, dhe çdo gjë është e përulur e e nënshtruar ndaj Tij.

[5] Allahu i krijoi qiejt dhe Tokën dhe ç'ka në to me të vërtetën. Ai e sjell natën dhe e largon ditën, dhe e sjell ditën dhe e largon natën. Ai i ka nënshtruar Diellin dhe Hënën me rregull për dobinë e robërve, secili prej tyre lëviz në orbitën e vet deri në çastin e Kiametit. Vërtet, Allahu që bëri këto vepra dhe i dhuroi krijesave të Tij këto begati, është i Plotfuqishmi mbi krijesat, Falësi i mëkateve të robërve që pendohen.

خَلَقَكُم مِّن نَّفْسٍ وَٰحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَأَنزَلَ لَكُم مِّنَ ٱلْأَنْعَٰمِ
ثَمَٰنِيَةَ أَزْوَاجٍ ۚ يَخْلُقُكُمْ فِى بُطُونِ أُمَّهَٰتِكُمْ خَلْقًا مِّنۢ بَعْدِ خَلْقٍ فِى ظُلُمَٰتٍ
ثَلَٰثٍ ۚ ذَٰلِكُمُ ٱللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ ٱلْمُلْكُ ۖ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ فَأَنَّىٰ تُصْرَفُونَ ﴿٦﴾

6. Ai ju krijoi nga një shpirt (njeri) i vetëm (Ademi), pastaj prej tij krijoi bashkëshorten e tij, dhe zbriti për ju tetë çifte prej bagëtive. Ai ju krijon në barkun e nënave tuaja, krijim pas krijimi (fazë pas faze), në tri errësira. Ky është Allahu, Zoti juaj; vetëm Atij i përket pushteti. Nuk ka zot tjetër (të vërtetë) përveç Tij. Atëherë, si shmangeni?[6]

إِن تَكْفُرُوا۟ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَنِىٌّ عَنكُمْ ۖ وَلَا يَرْضَىٰ لِعِبَادِهِ ٱلْكُفْرَ ۖ وَإِن تَشْكُرُوا۟
يَرْضَهُ لَكُمْ ۗ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ۗ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُم مَّرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُم
بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ۚ إِنَّهُۥ عَلِيمٌۢ بِذَاتِ ٱلصُّدُورِ ﴿٧﴾ ۞

7. Nëse ju mohoni, Allahu është i pavarur prej jush. Ai nuk e pëlqen mohimin për robërit e Tij; por nëse falënderoni, Ai e pëlqen këtë për ju. Askush nuk do të bartë barrën e tjetrit. Pastaj, tek Zoti juaj është kthimi juaj, dhe Ai do t'ju njoftojë për atë që keni bërë. Vërtet, Ai e di mirë ç'ka në gjokse.[7]

---

[6] Zoti juaj ju krijoi, o njerëz, nga Ademi, dhe prej tij krijoi bashkëshorten e tij, Havanë. Dhe për ju krijoi nga bagëtitë tetë lloje, mashkull e femër: nga devetë, lopët, dhentë dhe dhitë. Ai ju krijon në barkun e nënave tuaja fazë pas faze të krijimit, në errësirat e barkut, mitrës dhe placentës. Ky është Allahu që i krijoi këto gjëra, Zoti juaj, i veçuar në pushtet dhe i Vetëm në Hyjninë e Tij, që meriton të adhurohet. Si pra shmangeni nga adhurimi i Tij për t'iu kthyer adhurimit të dikujt tjetër prej krijesave të Tij?

[7] Nëse ju, o njerëz, mohoni Zotin tuaj, nuk besoni tek Ai dhe nuk ndiqni të dërguarit e Tij, Ai është i pavarur prej jush, nuk ka nevojë për ju, ndërsa ju jeni të varfër ndaj Tij. Ai nuk e pëlqen për robërit e Tij mohimin dhe nuk i urdhëron ata për të, por u pëlqen për ta falënderimi për mirësitë që u ka dhënë. Asnjë shpirt nuk mban mëkatin e një tjetri, pastaj kthimi juaj është tek Zoti juaj, e Ai do t'ju tregojë veprat tuaja dhe do t'ju marrë në llogari për to. Vërtet, Ai është i Dijshëm për fshehtësitë e shpirtrave dhe atë që fshehin gjokset (zemrat).

وَإِذَا مَسَّ ٱلْإِنسَـٰنَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُۥ مُنِيبًا إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا خَوَّلَهُۥ نِعْمَةً مِّنْهُ نَسِىَ مَا كَانَ يَدْعُوٓاْ إِلَيْهِ مِن قَبْلُ وَجَعَلَ لِلَّهِ أَندَادًا لِّيُضِلَّ عَن سَبِيلِهِۦ ۚ قُلْ تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَلِيلًا ۖ إِنَّكَ مِنْ أَصْحَـٰبِ ٱلنَّارِ ﴿٨﴾

8. Kur njeriun e prek ndonjë e keqe, ai i lutet Zotit të vet, duke iu kthyer Atij sinqerisht. Por kur Ai i jep ndonjë të mirë prej Tij, atëherë ai e harron Atë, të cilit i lutej më parë, dhe i bën shok Allahut, për t'i humbur njerëzit nga rruga e Tij. Thuaj: "Shijo mosbesimin tënd për pak kohë, se ti je nga banorët e zjarrit!"[8]

أَمَّنْ هُوَ قَـٰنِتٌ ءَانَآءَ ٱلَّيْلِ سَاجِدًا وَقَآئِمًا يَحْذَرُ ٱلْـَٔاخِرَةَ وَيَرْجُواْ رَحْمَةَ رَبِّهِۦ ۗ قُلْ هَلْ يَسْتَوِى ٱلَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَٱلَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ۗ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُوْلُواْ ٱلْأَلْبَـٰبِ ﴿٩﴾

9. Ky (mohues është më i mirë), apo ai që falet në orët e natës, i përulur, bie në sexhde dhe qëndron në këmbë, duke pasur frikë nga bota tjetër dhe duke shpresuar për mëshirën e Zotit të tij? Thuaj: "A janë të barabartë ata që dinë dhe ata që nuk dinë?" Vetëm njerëzit e mençur marrin mësim.[9]

[8] Kur njeriun e godet ndonjë fatkeqësi, vështirësi apo sëmundje, ai kujtohet për Zotin e vet, i lutet Atij dhe i kërkon ndihmë. Pastaj, kur Zoti i përgjigjet dhe ia largon të keqen, dhe i jep begatitë e Tij, ai e harron lutjen që i bëri Zotit në nevojën e tij dhe i shoqëron Atij të tjerë, për t'i larguar njerëzit nga besimi në Allahun dhe bindja ndaj Tij. Thuaji atij, o i Dërguar, si kërcënim: "Shijoje mosbesimin tënd edhe pak kohë, deri në vdekjen dhe mbarimin e afatit tënd, se ti je prej banorëve të zjarrit ku do të qëndrosh përgjithmonë."

[9] A është ky mohues, që gëzohet me mosbesimin e tij, më i mirë, apo ai që adhuron Zotin e tij me bindje, e kalon orët e natës në këmbë dhe në sexhde për Allahun, i frikësuar nga dënimi i botës tjetër dhe me shpresë në mëshirën e Zotit të vet? Thuaj, o i Dërguar: "A janë të barabartë ata që e njohin Zotin dhe fenë e tyre të drejtë me ata që nuk dinë asgjë prej saj?" Jo, nuk janë të barabartë, por vetëm ata që kanë mendje të shëndoshë marrin mësim dhe kuptojnë dallimin.

قُلْ يَٰعِبَادِ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ رَبَّكُمْۚ لِلَّذِينَ أَحْسَنُواْ فِي هَٰذِهِ ٱلدُّنْيَا حَسَنَةٌۗ وَأَرْضُ ٱللَّهِ وَٰسِعَةٌۗ إِنَّمَا يُوَفَّى ٱلصَّٰبِرُونَ أَجْرَهُم بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿١٠﴾

10. Thuaj: “O robërit e Mi, që keni besuar! Kini frikë Zotin tuaj! Për ata që bëjnë mirë në këtë botë, ka të mira. Toka e Allahut është e gjerë. Vetëm ata që durojnë do të shpërblehen pa masë.”[10]

-459-

قُلْ إِنِّيٓ أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ ٱللَّهَ مُخْلِصًا لَّهُ ٱلدِّينَ ﴿١١﴾

11. Thuaj: “Mua më është urdhëruar që të adhuroj Allahun, duke qenë i përkushtuar sinqerisht vetëm ndaj Tij.[11]

وَأُمِرْتُ لِأَنْ أَكُونَ أَوَّلَ ٱلْمُسْلِمِينَ ﴿١٢﴾

12. Dhe më është urdhëruar që të jem i pari që i nënshtrohet Atij.”[12]

قُلْ إِنِّيٓ أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٣﴾

13. Thuaj: “Unë i frikësohem dënimit të një Dite të madhe, nëse e kundërshtoj Zotit tim.”[13]

---

[10] Thuaj, o i Dërguar, robërve të Mi besimtarë në Allahun dhe të Dërguarin e Tij: “Kijeni frikë Zotin tuaj duke iu bindur Atij dhe duke u larguar nga mëkatet! Për ata që kanë bërë mirë në këtë botë me adhurimin dhe bindjen ndaj Zotit të tyre, ka shpërblim të mirë në botën tjetër – Xhenetin – dhe të mirë edhe në këtë botë si shëndet, furnizim, fitore e të tjera begati. Dhe toka e Allahut është e gjerë, prandaj shpërnguluni në të ku të mund ta adhuroni Zotin tuaj dhe të arrini të zbatoni fenë tuaj. Vetëm ata që bëjnë durim do ta marrin shpërblimin e tyre në botën tjetër pa masë, pa kufi dhe pa llogaritje – dhe ky është madhërim i shpërblimit dhe shpërblim i veçantë për të durueshmit.

[11] Thuaj, o i Dërguar, njerëzve: “Vërtet Allahu më ka urdhëruar mua dhe ata që më ndjekin që t’ia përkushtojmë adhurimin vetëm Atij, pa i shoqëruar askënd.

[12] Ai më ka urdhëruar që të jem i pari nga populli im që i dorëzohet Atij me teuhid, t’ia përkushtoj vetëm Atij adhurimin dhe të shkëputem nga çdo hyjni tjetër përveç Tij.”

[13] Thuaj, o i Dërguar, njerëzve: “Unë kam frikë, nëse e kundërshtoj Zotin tim në atë që më ka urdhëruar nga adhurimi dhe sinqeriteti në bindjen ndaj Tij, dënimin e Ditës së Kiametit, asaj dite me tmerr të madh.”

قُلِ ٱللَّهَ أَعۡبُدُ مُخۡلِصٗا لَّهُۥ دِينِي ١٤

14. Thuaj: “Vetëm Allahun adhuroj, duke qenë i përkushtuar sinqerisht vetëm ndaj Tij.[14]

فَٱعۡبُدُواْ مَا شِئۡتُم مِّن دُونِهِۦۗ قُلۡ إِنَّ ٱلۡخَٰسِرِينَ ٱلَّذِينَ خَسِرُوٓاْ أَنفُسَهُمۡ وَأَهۡلِيهِمۡ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِۗ أَلَا ذَٰلِكَ هُوَ ٱلۡخُسۡرَانُ ٱلۡمُبِينُ ١٥

15. Kurse ju, adhuroni ç’të doni në vend të Tij!” Thuaj: “Humbësit e vërtetë janë ata që do të humbasin veten e tyre dhe familjen e tyre në Ditën e Kiametit. Vërtet, kjo është humbja e qartë.”[15]

لَهُم مِّن فَوۡقِهِمۡ ظُلَلٞ مِّنَ ٱلنَّارِ وَمِن تَحۡتِهِمۡ ظُلَلٞۚ ذَٰلِكَ يُخَوِّفُ ٱللَّهُ بِهِۦ عِبَادَهُۥۚ يَٰعِبَادِ فَٱتَّقُونِ ١٦

16. Ata do të kenë sipër tyre shtresa zjarri dhe nën ta shtresa zjarri. Me këtë Allahu i frikëson robërit e Tij. “O robërit e Mi, kini frikë nga Unë!”[16]

وَٱلَّذِينَ ٱجۡتَنَبُواْ ٱلطَّٰغُوتَ أَن يَعۡبُدُوهَا وَأَنَابُوٓاْ إِلَى ٱللَّهِ لَهُمُ ٱلۡبُشۡرَىٰۚ فَبَشِّرۡ عِبَادِ ١٧

17. Ata që largohen nga adhurimi i idhujve dhe i kthehen Allahut, për ta ka lajme të mira. Pra, jepu lajmin e gëzueshëm robërve të Mi -[17]

---

[14] Thuaj, o i Dërguar: “Unë adhuroj vetëm Allahun, të Vetmin pa shok, duke ia përkushtuar sinqerisht adhurimin dhe bindjen Time.

[15] Ndërsa ju, o idhujtarë, adhuroni ç’të doni përveç Allahut, qofshin idhuj apo krijesa të tjera; kjo nuk më dëmton aspak. {Ky është një kërcënim dhe paralajmërim për ata që adhurojnë dikë tjetër përveç Allahut dhe i bëjnë shok Atij.} Thuaj, o i Dërguar: “Humbësit e vërtetë janë ata që e humbën vetveten dhe familjet e tyre Ditën e Kiametit, duke i mashtruar në dynja dhe duke i larguar nga besimi. Vërtet, humbja e këtyre idhujtarëve për veten dhe familjet e tyre Ditën e Kiametit është humbja e qartë dhe e dukshme.”

[16] Për humbësit, në Ditën e Kiametit në Xhehenem do të ketë copa dënimi prej zjarri sipër tyre, si çadra të ngritura, dhe poshtë tyre gjithashtu. Me këtë dënim të përshkruar Allahu i frikëson robërit e Tij, që ata të ruhen prej tij. “O robërit e Mi, kini frikë prej Meje, duke zbatuar urdhrat e Mi dhe duke u larguar nga mëkatet!”

[17] Ndërsa ata që u shmangën nga bindja ndaj shejtanit dhe nga adhurimi i dikujt tjetër përveç Allahut, dhe u kthyen tek Allahu me adhurim e me sinqeritet në fe për Të, për ta ka

ٱلَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ ٱلْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُۥٓ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ هَدَىٰهُمُ ٱللَّهُ ۖ وَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمْ أُو۟لُوا۟ ٱلْأَلْبَٰبِ ﴿١٨﴾

18. – ata të cilët e dëgjojnë fjalën dhe ndjekin më të mirën prej saj. Këta janë ata që Allahu i ka udhëzuar; këta janë njerëzit e mençur.[18]

أَفَمَنْ حَقَّ عَلَيْهِ كَلِمَةُ ٱلْعَذَابِ أَفَأَنتَ تُنقِذُ مَن فِى ٱلنَّارِ ﴿١٩﴾

19. A mos vallë, ndaj atij kundër të cilit është bërë e pashmangshme fjala e dënimit - a mund të shpëtosh ti dikë nga zjarri?[19]

لَٰكِنِ ٱلَّذِينَ ٱتَّقَوْا۟ رَبَّهُمْ لَهُمْ غُرَفٌ مِّن فَوْقِهَا غُرَفٌ مَّبْنِيَّةٌ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ ۖ وَعْدَ ٱللَّهِ ۖ لَا يُخْلِفُ ٱللَّهُ ٱلْمِيعَادَ ﴿٢٠﴾

20. Kurse ata që i druhen Zotit të tyre, do të kenë dhoma të ngritura, mbi të cilat janë ndërtuar edhe dhoma të tjera, nën të cilat rrjedhin lumenj. Ky është premtimi i Allahut; Allahu nuk e thyen premtimin.[20]

---

përgëzim në jetën e kësaj bote me lavdërim të mirë dhe me sukses prej Allahut, dhe në botën tjetër kënaqësinë e Allahut dhe begatinë e përhershme në Xhenet. Prandaj, përgëzoji, o i Dërguar, robërit e Mi -

[18] - ata të cilët dëgjojnë fjalën që u thuhet dhe ndjekin atë që është më e drejtë. Dhe fjala më e mirë e më udhëzuese është Fjala e Allahut, pastaj fjala e të Dërguarit të Tij. Këta janë ata që Allahu i ka bërë të suksesshëm në udhëzim e drejtësi, dhe i ka udhëzuar në moralin dhe veprat më të mira. Këta janë njerëzit me mendje të shëndoshë.

[19] Sa për atë, mbi të cilin është bërë e detyrueshme fjala e dënimit, për shkak të qëndrimit të tij në gabim e kokëfortësi - ti, o i Dërguar, nuk ke asnjë mjet për udhëzimin e tij. A mos vallë ti mund të shpëtosh atë që është në zjarr? Jo, ti nuk ke mundësi për këtë.

[20] Por ata që kanë frikë Zotin e tyre – duke iu bindur Atij dhe duke ia përkushtuar sinqerisht adhurimin – për ta ka në Xhenet dhoma të ngritura njëra mbi tjetrën, nën të cilat rrjedhin lumenj. Këtë Allahu ua ka premtuar robërve të Tij të devotshëm, një premtim të sigurt, sepse Allahu nuk e thyen kurrë premtimin.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ ٱللَّهَ أَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَسَلَكَهُۥ يَنَـٰبِيعَ فِى ٱلْأَرْضِ ثُمَّ يُخْرِجُ بِهِۦ زَرْعًا مُّخْتَلِفًا أَلْوَٰنُهُۥ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَىٰهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَجْعَلُهُۥ حُطَـٰمًا ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَذِكْرَىٰ لِأُو۟لِى ٱلْأَلْبَـٰبِ ﴿٢١﴾

21. A nuk e sheh se si Allahu e zbret ujin nga qielli dhe e fut atë në burime të Tokës, pastaj me të nxjerr bimësi me ngjyra të ndryshme, pastaj ato thahen e ti i sheh të verdha, pastaj i bën copëza të thërrmuara? Vërtet, në këtë ka këshillë për ata që kanë mendje.[21]

أَفَمَن شَرَحَ ٱللَّهُ صَدْرَهُۥ لِلْإِسْلَـٰمِ فَهُوَ عَلَىٰ نُورٍ مِّن رَّبِّهِۦ ۚ فَوَيْلٌ لِّلْقَـٰسِيَةِ قُلُوبُهُم مِّن ذِكْرِ ٱللَّهِ ۚ أُو۟لَـٰٓئِكَ فِى ضَلَـٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٢٢﴾

22. A mos vallë, ai që Allahu ia ka hapur kraharorin (zemrën) për Islamin dhe është në dritë nga Zoti i tij - (është njësoj me atë që e ka zemrën të mbyllur)? Pra, mjerë ata, zemrat e të cilëve ngurtësohen kur përmendet Allahu! Ata janë në humbje të qartë.[22]

[21] A nuk e sheh, o i Dërguar, se si Allahu zbret nga retë shiun, e fut atë në Tokë dhe ushqen me të burimet që burojnë e ujërat që rrjedhin, pastaj me këtë ujë nxjerr bimësi me ngjyra e lloje të ndryshme? Pastaj toka thahet pas gjelbërimit dhe bukurisë së saj, e ti e sheh se merr ngjyrë të verdhë, e më pas Allahu e bën kashtë të thyer e të shpërndarë. Me të vërtetë, në këtë veprim të Allahut ka përkujtesë dhe mësim për ata që kanë mendje të shëndoshë.

[22] A është i barabartë ai, të cilit Allahu ia ka zgjeruar gjoksin, e është i lumtur duke pranuar Islamin, duke iu dorëzuar Atij dhe duke besuar, dhe që është mbi një dritë të qartë nga Zoti i tij, me atë që nuk është kështu? Jo, nuk janë të barabartë. Mjerë dhe shkatërrim për ata që u ngurtësohen zemrat kur përmendet Allahu; ata janë në një humbje të qartë nga e vërteta.

ٱللَّهُ نَزَّلَ أَحۡسَنَ ٱلۡحَدِيثِ كِتَٰبٗا مُّتَشَٰبِهٗا مَّثَانِيَ تَقۡشَعِرُّ مِنۡهُ جُلُودُ ٱلَّذِينَ يَخۡشَوۡنَ رَبَّهُمۡ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمۡ وَقُلُوبُهُمۡ إِلَىٰ ذِكۡرِ ٱللَّهِۚ ذَٰلِكَ هُدَى ٱللَّهِ يَهۡدِي بِهِۦ مَن يَشَآءُۚ وَمَن يُضۡلِلِ ٱللَّهُ فَمَا لَهُۥ مِنۡ هَادٖ ٢٣

23. Allahu ka zbritur Fjalën më të bukur - një Libër me pjesë të ngjashme dhe të përsëritura - prej të cilit rrëqethen lëkurat e atyre që i frikësohen Zotit të tyre, pastaj lëkurat dhe zemrat e tyre qetësohen me përmendjen e Allahut. Ky është udhëzimi i Allahut, me të cilin Ai udhëzon kë të dojë. Kurse atë që Allahu e lë në humbje, për të nuk ka udhëzues.[23]

أَفَمَن يَتَّقِي بِوَجۡهِهِۦ سُوٓءَ ٱلۡعَذَابِ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِۚ وَقِيلَ لِلظَّٰلِمِينَ ذُوقُواْ مَا كُنتُمۡ تَكۡسِبُونَ ٢٤

24. A mos vallë, ai që do të mbrohet me fytyrën e vet nga dënimi i keq në Ditën e Kiametit - (është njësoj si ai që gëzon në Xhenet)? Atyre që bënë keq do t'u thuhet: "Shijoni atë që keni fituar!"[24]

[23] Allahu i Lartësuar është Ai që e zbriti fjalën më të bukur – Kuranin madhështor – të ngjashëm në bukurinë e tij, në përsosmërinë dhe në mospasjen e kundërshtive. Në të përsëriten tregime dhe gjykime, argumente dhe dëshmi të qarta. Nga dëgjimi i tij dridhen dhe rrëqethen lëkurat e atyre që i frikësohen Zotit të tyre, të prekur nga paralajmërimet dhe kërcënimet që përmban. Pastaj lëkurat dhe zemrat e tyre qetësohen e butësohen, të gëzuara me premtimet dhe përgëzimet që ai sjell. Ky ndikim nga Kurani është udhëzim prej Allahut për robërit e Tij. Dhe Allahu udhëzon me Kuranin kë të dojë nga robërit e Tij. Ndërsa atë që Allahu e lë në humbje, për shkak të mohimit dhe kokëfortësisë së tij ndaj këtij Kurani, nuk ka kush ta udhëzojë dhe ta bëjë të suksesshëm.

[24] A është më i mirë ai që hidhet në zjarr i lidhur me pranga – dhe nuk ka mundësi të mbrohet nga zjarri veçse me fytyrën e tij, për shkak të mohimit dhe humbjes së tij – apo ai që gëzon në Xhenet, sepse Allahu e udhëzoi? Atë ditë do t'u thuhet të padrejtëve: "Shijoni ndëshkimin e asaj që fitonit në dynja prej mëkateve ndaj Allahut."

كَذَّبَ ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِهِمۡ فَأَتَىٰهُمُ ٱلۡعَذَابُ مِنۡ حَيۡثُ لَا يَشۡعُرُونَ ٢٥

25. Edhe ata që ishin para këtyre përgënjeshtruan (të dërguarit), prandaj u erdhi dënimi prej nga nuk e prisnin.[25]

فَأَذَاقَهُمُ ٱللَّهُ ٱلۡخِزۡيَ فِي ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَاۖ وَلَعَذَابُ ٱلۡأٓخِرَةِ أَكۡبَرُۚ لَوۡ كَانُواْ يَعۡلَمُونَ ٢٦

26. Allahu u bëri që të shijojnë poshtërimin në jetën e kësaj bote, por dënimi i botës tjetër është edhe më i madh. Ah, sikur ta dinin![26]

وَلَقَدۡ ضَرَبۡنَا لِلنَّاسِ فِي هَٰذَا ٱلۡقُرۡءَانِ مِن كُلِّ مَثَلٖ لَّعَلَّهُمۡ يَتَذَكَّرُونَ ٢٧

27. Vërtet, Ne u kemi sjellë njerëzve në këtë Kuran çdo shembull, që ata të marrin mësim.[27]

قُرۡءَانًا عَرَبِيًّا غَيۡرَ ذِي عِوَجٖ لَّعَلَّهُمۡ يَتَّقُونَ ٢٨

28. Një Kuran në gjuhën arabe, pa asnjë shtrembërim, që ata të ruhen.[28]

ضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلٗا رَّجُلٗا فِيهِ شُرَكَآءُ مُتَشَٰكِسُونَ وَرَجُلٗا سَلَمٗا لِّرَجُلٍ هَلۡ يَسۡتَوِيَانِ مَثَلٗاۚ ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِۚ بَلۡ أَكۡثَرُهُمۡ لَا يَعۡلَمُونَ ٢٩

29. Allahu sjell një shembull: Një burrë (skllav) që i përket disa ortakëve të zëshëm e grindavecë dhe një tjetër që i përket vetëm

---

[25] Ata që kanë qenë para popullit tënd, o i Dërguar, i përgënjeshtruan të dërguarit e tyre, dhe dënimi u erdhi nga aty ku nuk e prisnin.

[26] Allahu i bëri ata popuj përgënjeshtrues të shijonin dënimin dhe poshtërimin në këtë botë, dhe ka përgatitur për ta një dënim edhe më të rëndë e më të vështirë në botën tjetër. Sikur këta idhujtarë ta dinin se ajo që i goditi ishte për shkak të mohimit dhe përgënjeshtrimit të tyre, do të merrnin mësim.

[27] Ne u kemi përmendur këtyre idhujtarëve në këtë Kuran shembuj nga çdo gjë, nga ngjarjet e brezave të mëparshëm, si frikësim dhe paralajmërim, që të marrin mësim dhe të ndalen nga mohimi i tyre ndaj Allahut.

[28] Ne e zbritëm këtë Kuran në gjuhën arabe, me fjalë të qarta dhe kuptime të lehta, pa mjegullim dhe pa asnjë shtrembërim apo kundërthënie, që ata të kenë frikë Allahun, duke zbatuar urdhrat e Tij dhe duke iu larguar ndalesave të Tij.

një pronari të vetëm. A janë ata të barabartë këta të dy (në gjendje)? Falënderimi i qoftë Allahut, por shumica prej tyre nuk e dinë.[29]

إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُم مَّيِّتُونَ ﴿٣٠﴾

30. Ti (Muhamed) do të vdesësh, dhe ata gjithashtu do të vdesin.[30]

ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ عِندَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ ﴿٣١﴾

31. Pastaj, Ditën e Kiametit, ju (o njerëz) do të debatoni para Zotit tuaj.[31]

[29] Allahu sjell një shembull: një skllav i nënshtruar ndaj disa zotërinjve që kundërshtohen mes tyre, prandaj ai është i hutuar duke u përpjekur t'i kënaqë të gjithë; dhe një rob tjetër që i përket vetëm një zotërie të vetëm, e di çfarë kërkon ai dhe çfarë e kënaq. A janë të barabartë këta të dy? Jo, nuk janë të barabartë. Po kështu edhe idhujtari është në hutim dhe dyshim, ndërsa besimtari është në qetësi dhe siguri. Prandaj lavdërimi i plotë dhe i përsosur i takon vetëm Allahut, por idhujtarët nuk e njohin të vërtetën që ta ndjekin atë.

[30] Vërtet, ti, o Muhamed, do të vdesësh dhe ata gjithashtu do të vdesin.

[31] Pastaj të gjithë ju, o njerëz, Ditën e Kiametit do të paraqiteni te Zoti juaj dhe do të debatoni, e Ai do të gjykojë mes jush me drejtësi dhe paanshmëri.

* فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّن كَذَبَ عَلَى ٱللَّهِ وَكَذَّبَ بِٱلصِّدْقِ إِذْ جَآءَهُۥٓ ۚ أَلَيْسَ فِى جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَـٰفِرِينَ ﴿٣٢﴾

32.* Kush është më i padrejtë se ai që shpif kundër Allahut dhe përgënjeshtron të vërtetën kur ajo i vjen atij? A nuk është në Xhehenem një vend për mohuesit?[32]

وَٱلَّذِى جَآءَ بِٱلصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِهِۦٓ ۙ أُو۟لَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُتَّقُونَ ﴿٣٣﴾

33. Ndërsa ai që sjell të vërtetën dhe ai që e beson atë – ata janë të devotshmit.[33]

لَهُم مَّا يَشَآءُونَ عِندَ رَبِّهِمْ ۚ ذَٰلِكَ جَزَآءُ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿٣٤﴾

34. Ata do të kenë gjithçka që dëshirojnë tek Zoti i tyre. Ky është shpërblimi i mirëbërësve;[34]

لِيُكَفِّرَ ٱللَّهُ عَنْهُمْ أَسْوَأَ ٱلَّذِى عَمِلُوا۟ وَيَجْزِيَهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ ٱلَّذِى كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿٣٥﴾

35. Që Allahu t'ua shlyejë atyre (edhe) më të këqijat që kanë bërë dhe t'i shpërblejë me shpërblimin më të mirë për atë që kanë punuar.[35]

---

[32] ***(Xhuzi 24)** Nuk ka më të padrejtë se ai që shpif ndaj Allahut duke i atribuar Atij atë që nuk i takon, si shok apo bir, ose thotë: "Mua më është shpallur", ndërsa nuk i është shpallur asgjë. Po ashtu, nuk ka më të padrejtë se ai që e përgënjeshtroi të vërtetën që iu zbrit Muhamedit ﷺ. A nuk është Zjarri vendbanim për atë që mohon Allahun, nuk e besoi Muhamedin ﷺ dhe nuk veproi sipas asaj me të cilën ai u dërgua? Sigurisht që po.

[33] Ai që vjen me të vërtetën në fjalën dhe veprën e tij, nga pejgamberët dhe pasuesit e tyre, dhe ai që e beson atë me zemër dhe vepra – ata janë ata që i kanë bashkuar në vetvete cilësitë e devotshmërisë. Në krye të tyre është Pejgamberi i fundit dhe i dërguari i Allahut, Muhamedi ﷺ, dhe besimtarët që e pasuan atë, duke vepruar sipas sheriatit të tij, nga sahabët, Allahu qoftë i kënaqur me ta, e deri tek ata që e pasojnë atë deri në Ditën e Gjykimit.

[34] Për ta, tek Zoti i tyre, ka gjithçka që dëshirojnë prej llojeve të kënaqësive që i pëlqejnë. Ky është shpërblimi i atyre që iu bindën Zotit të tyre siç duhet dhe e adhuruan Atë siç e meriton të adhurohet.

[35] Që Allahu t'ua shlyejë atyre veprat më të këqija që bënë në këtë botë, për shkak të pendimit dhe kthimit të tyre nga mëkatet që kryen, dhe t'i shpërblejë për bindjen e tyre në këtë botë me shpërblimin më të mirë për veprat që kanë bërë – dhe ai është Xheneti.

أَلَيْسَ ٱللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُۥ ۖ وَيُخَوِّفُونَكَ بِٱلَّذِينَ مِن دُونِهِۦ ۚ وَمَن يُضْلِلِ ٱللَّهُ فَمَا لَهُۥ مِنْ هَادٍ ﴿٣٦﴾

36. A nuk mjafton Allahu për robin e Tij? Megjithatë, ata të frikësojnë ty me idhujt që adhurojnë përveç Tij. Por atë që Allahu e lë në humbje, nuk ka kush ta udhëzojë.[36]

وَمَن يَهْدِ ٱللَّهُ فَمَا لَهُۥ مِن مُّضِلٍّ ۗ أَلَيْسَ ٱللَّهُ بِعَزِيزٍ ذِى ٱنتِقَامٍ ﴿٣٧﴾

37. Kurse atë që Allahu e udhëzon, askush nuk mund ta shpjerë në humbje. A nuk është Allahu i Plotfuqishëm, i Zoti për hakmarrje?[37]

وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُ ۚ قُلْ أَفَرَءَيْتُم مَّا تَدْعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ إِنْ أَرَادَنِىَ ٱللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَٰشِفَٰتُ ضُرِّهِۦٓ أَوْ أَرَادَنِى بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَٰتُ رَحْمَتِهِۦ ۚ قُلْ حَسْبِىَ ٱللَّهُ ۖ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ ٱلْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٣٨﴾

38. Nëse i pyet ata se kush i krijoi qiejt dhe Tokën, me siguri do të thonë: "Allahu." Thuaju: "A i shihni atëherë ato që ju i adhuroni në vend të Allahut, nëse Allahu dëshiron ndonjë të keqe për mua, a mund ta largojnë ata këtë? Apo nëse Ai dëshiron mëshirë për mua, a mund ta pengojnë ata mëshirën e Tij nga unë?" Thuaju: "Mua më mjafton Allahu. Tek Ai të mbështeten ata që kërkojnë mbështetje!"[38]

---

[36] A nuk mjafton Allahu për ta mbrojtur robin e Tij, Muhamedin, nga kërcënimet dhe kurthet e idhujtarëve, që të mos e prekin me ndonjë të keqe? Po, me të vërtetë, Ai do t'i mjaftojë atij në çështjet e fesë dhe të jetës së tij, dhe do ta mbrojë nga kushdo që kërkon t'i bëjë dëm. Ata të frikësojnë ty, o i Dërguar, me idhujt e tyre që pretendojnë se do të të dëmtojnë. E këdo që Allahu e lë në humbje dhe e largon nga rruga e drejtë, ai nuk ka asnjë udhëzues që ta drejtojë tek ajo.

[37] E këdo që Allahu e udhëzon drejt besimit tek Ai, në veprimin sipas Librit të Tij dhe ndjekjen e të Dërguarit të Tij, nuk ka askush që mund ta largojë nga e vërteta në të cilën gjendet. A nuk është Allahu i Plotfuqishëm në ndëshkimin e mohuesve dhe atyre që e kundërshtojnë Atë?

[38] Dhe sikur t'i pyesësh, o i Dërguar, këta idhujtarë që adhurojnë të tjerë përveç Allahut: Kush i krijoi këta qiej dhe këtë Tokë? Me siguri do të thonë: I ka krijuar Allahu. Pra, ata e pranojnë Krijuesin. Thuaju: A munden këta zotat që ju i shoqëroni me Allahun të largojnë

قُلْ يَٰقَوْمِ ٱعْمَلُواْ عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ إِنِّي عَٰمِلٌۖ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾

39. Thuaj: "O populli im, veproni sipas mënyrës suaj; edhe unë do të veproj (sipas urdhrit të Zotit tim)! Së shpejti do ta dini,[39]

مَن يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ﴿٤٠﴾

40. se kujt do t'i vijë një dënim që e poshtëron dhe mbi kë do të bjerë një dënim i përhershëm."[40]

إِنَّآ أَنزَلْنَا عَلَيْكَ ٱلْكِتَٰبَ لِلنَّاسِ بِٱلْحَقِّۖ فَمَنِ ٱهْتَدَىٰ فَلِنَفْسِهِۦۖ وَمَن ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَاۖ وَمَآ أَنتَ عَلَيْهِم بِوَكِيلٍ ﴿٤١﴾

41. Ne ta kemi zbritur ty Librin për njerëzit me të vërtetën. Kushdo që udhëzohet, udhëzohet për veten e tij; dhe kushdo që zgjedh humbjen, e ka atë kundër vetes. Ti nuk je mbikëqyrës mbi ta.[41]

---

prej meje ndonjë dëm që Allahu e ka caktuar për mua, apo të heqin ndonjë të keqe që më ka goditur? Apo a munden të pengojnë një të mirë që Allahu ma ka lehtësuar, ose të ndalin mëshirën e Tij prej meje? Ata me siguri do të thonë: Jo, nuk munden. Thuaju: Mua më mjafton Allahu, Ai është i vetmi që më mbron. Tek Ai të mbështeten ata që kërkojnë mbështetje për të arritur të mirat dhe për të larguar të këqijat. Ai, që vetëm në dorën e Tij është mjaftueshmëria, më mjafton dhe do të më mjaftojë për gjithçka që më shqetëson.

[39] Thuaj, o i Dërguar, popullit tënd kokëfortë: Veproni sipas gjendjes që keni zgjedhur për veten tuaj, duke adhuruar atë që nuk e meriton adhurimin dhe që nuk ka asnjë pushtet. Unë po veproj sipas asaj që jam urdhëruar – t'i drejtohem vetëm Allahut në fjalët dhe veprat e mia. Dhe shumë shpejt do ta mësoni,

[40] shumë shpejt do ta mësoni se kë do të godasë dënimi që e poshtëron në jetën e kësaj bote dhe mbi të cilin në botën tjetër do të bjerë një dënim i përhershëm, nga i cili nuk ka shpëtim dhe as largim.

[41] Ne ta kemi zbritur ty, o i Dërguar, Kuranin me të vërtetën, si udhëzim për botët drejt rrugës së drejtë. Kushdo që udhëzohet me dritën e tij, vepron sipas tij dhe qëndron i qëndrueshëm në metodën e tij, përfitimi i kthehet vetes së tij. Ndërsa kushdo që humbet pasiqë i është bërë i qartë udhëzimi, dëmi i kthehet vetëm vetes së tij, dhe Allahut nuk i bën aspak dëm. Ti, o i Dërguar, nuk je mbikëqyrës mbi ta që të ruash veprat e tyre, t'i llogarisësh ato dhe t'i detyrosh në atë që dëshiron; detyra jote është vetëm përcjellja e mesazhit.

ٱللَّهُ يَتَوَفَّى ٱلْأَنفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَٱلَّتِي لَمْ تَمُتْ فِي مَنَامِهَا ۖ فَيُمْسِكُ ٱلَّتِي قَضَىٰ عَلَيْهَا ٱلْمَوْتَ وَيُرْسِلُ ٱلْأُخْرَىٰٓ إِلَىٰٓ أَجَلٍ مُّسَمًّى ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَـَٔايَـٰتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٢﴾

42. Allahu i merr shpirtrat në kohën e vdekjes së tyre dhe atij që nuk ka vdekur (ia merr) gjatë gjumit të tij. Pastaj Ai e mban atë (shpirt) mbi të cilin ka caktuar vdekjen dhe e lëshon tjetrin deri në një afat të caktuar. Në këtë ka shenja për një popull që mendon.[42]

أَمِ ٱتَّخَذُوا۟ مِن دُونِ ٱللَّهِ شُفَعَآءَ ۚ قُلْ أَوَلَوْ كَانُوا۟ لَا يَمْلِكُونَ شَيْـًٔا وَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٤٣﴾

43. A kanë marrë ata ndërmjetësues të tjerë përveç Allahut? Thuaju: "Vallë, edhe pse ata nuk zotërojnë asgjë dhe nuk mendojnë?"[43]

قُل لِّلَّهِ ٱلشَّفَـٰعَةُ جَمِيعًا ۖ لَّهُۥ مُلْكُ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۖ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٤٤﴾

44. Thuaju: "I gjithë ndërmjetësimi i takon vetëm Allahut. Atij i përket pushteti i qiejve dhe i Tokës, pastaj tek Ai do të ktheheni të gjithë."[44]

---

[42] Allahu – i Lartësuar dhe i Madhëruar – është Ai që i merr shpirtrat në çastin e vdekjes së tyre; kjo është vdekja e madhe, vdekja me përfundimin e afatit. Po ashtu, Ai i merr edhe shpirtrat e atyre që nuk kanë vdekur, gjatë gjumit të tyre; kjo është vdekja e vogël. Pastaj, prej këtyre dy shpirtrave, Ai e ndal tek Vetja atë shpirt për të cilin ka caktuar vdekjen – shpirtin e atij që ka vdekur – dhe e lëshon shpirtin tjetër për ta plotësuar afatin dhe furnizimin e tij, duke ia kthyer trupit të tij. Me të vërtetë, në marrjen e shpirtit të të vdekurit dhe të fjeturit, në lëshimin e shpirtit të fjeturit dhe në mbajtjen e shpirtit të të vdekurit, ka dëshmi të qarta për fuqinë e Allahut, për ata që mendojnë dhe thellohen.

[43] A mos vallë këta idhujtarë, përveç Allahut, kanë marrë hyjni që i adhurojnë si ndërmjetësues, që të ndërmjetësojnë për ta tek Allahu për nevojat e tyre? Thuaju atyre, o i Dërguar: A i merrni ato si ndërmjetësues, ashtu siç pretendoni, edhe pse ato idhuj nuk zotërojnë asgjë dhe nuk e kuptojnë adhurimin tuaj ndaj tyre?

[44] Thuaj, o i dërguar, këtyre idhujtarëve: I gjithë ndërmjetësimi i takon vetëm Allahut. Atij i përket sundimi i qiejve dhe i Tokës dhe i gjithçkaje që është në to; gjithë çështja është vetëm në Dorën e Tij. Askush nuk mund të ndërmjetësojë tek Ai veçse me lejen e Tij. Ai është Zotëruesi i qiejve dhe i Tokës dhe është Ai që vepron në to. Prandaj ndërmjetësimi duhet kërkuar prej Atij që e zotëron atë, dhe adhurimi duhet të jetë i pastër vetëm për Të, e jo të kërkohet nga këto idhuj që as nuk dëmtojnë, as nuk sjellin dobi. Pastaj, pas vdekjes suaj, tek Ai do të ktheheni për llogari dhe shpërblim.

وَإِذَا ذُكِرَ ٱللَّهُ وَحْدَهُ ٱشْمَأَزَّتْ قُلُوبُ ٱلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِٱلْـَٔاخِرَةِ ۖ وَإِذَا ذُكِرَ ٱلَّذِينَ
مِن دُونِهِۦٓ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٤٥﴾

45. Kur përmendet vetëm Allahu, zemrat e atyre që nuk besojnë në botën tjetër neveriten; por kur përmenden ata të tjerët (idhujt), ata menjëherë gëzohen.[45]

قُلِ ٱللَّهُمَّ فَاطِرَ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ عَـٰلِمَ ٱلْغَيْبِ وَٱلشَّهَـٰدَةِ أَنتَ تَحْكُمُ بَيْنَ
عِبَادِكَ فِى مَا كَانُوا۟ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٤٦﴾

46. Thuaj: "O Allah, Krijues i qiejve dhe i Tokës, Njohës i së fshehtës dhe i së dukshmes, Ti do të gjykosh ndërmjet robërve të Tu për atë që ata kundërshtoheshin."[46]

وَلَوْ أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا۟ مَا فِى ٱلْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُۥ مَعَهُۥ لَٱفْتَدَوْا۟ بِهِۦ مِن سُوٓءِ
ٱلْعَذَابِ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ ۚ وَبَدَا لَهُم مِّنَ ٱللَّهِ مَا لَمْ يَكُونُوا۟ يَحْتَسِبُونَ ﴿٤٧﴾

47. Edhe sikur keqbërësit të kishin gjithçka që është në Tokë dhe po aq bashkë me të (dyfish), do t'i flijonin të gjitha për t'u çliruar nga dënimi i ashpër në Ditën e Kiametit. Atë Ditë, do t'u shfaqet nga Allahu diçka që nuk e kishin pritur kurrë.[47]

[45] Kur përmendet vetëm Allahu, zemrat e atyre që nuk besojnë ringjalljen pas vdekjes neveriten. Por kur përmenden ata që adhurohen përveç Tij – idhujt, statujat dhe të ashtuquajturit 'evlija' – ata gëzohen, sepse shirku përputhet me dëshirat dhe tekat e tyre.

[46] Thuaj: "O Allah, Krijues i qiejve dhe i Tokës, Shpikës i tyre pa shembull paraprak, Njohës i fshehtësive dhe i të dukshmes, Ti do të gjykosh mes robërve të Tu Ditën e Kiametit për atë në të cilën ata kundërshtoheshin lidhur me fjalët për Ty, madhështinë Tënde, pushtetin Tënd, besimin në Ty dhe në të dërguarin Tënd. Më udhëzo mua në atë që njerëzit kanë kundërshtuar prej së vërtetës, me lejen Tënde. Vërtet, Ti udhëzon kë të duash në rrugën e drejtë!

[47] Edhe sikur këta idhujtarë të kishin gjithçka që është në Tokë prej pasurive e thesareve, dhe dyfish më shumë, Ditën e Kiametit do ta flijonin për të shpëtuar nga dënimi i ashpër. Por edhe sikur ta jepnin e të shpërblenin me të, nuk do t'u pranohej dhe nuk do t'u largonte asgjë nga dënimi i Allahut. Atë ditë do t'u shfaqet atyre nga urdhri dhe dënimi i Allahut ajo që nuk e kishin menduar kurrë në dynja se do t'i godiste.

وَبَدَا لَهُمْ سَيِّـَٔاتُ مَا كَسَبُواْ وَحَاقَ بِهِم مَّا كَانُواْ بِهِۦ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٤٨﴾

48. Dhe do t'u shfaqet e keqja e asaj që kanë bërë dhe do t'i rrethojë ajo me të cilën talleshin.[48]

فَإِذَا مَسَّ ٱلْإِنسَـٰنَ ضُرٌّ دَعَانَا ثُمَّ إِذَا خَوَّلْنَـٰهُ نِعْمَةً مِّنَّا قَالَ إِنَّمَآ أُوتِيتُهُۥ عَلَىٰ عِلْمٍۚ بَلْ هِىَ فِتْنَةٌ وَلَـٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٩﴾

49. Kur njeriun e prek ndonjë e keqe, ai na lutet Neve; pastaj, kur Ne i japim ndonjë mirësi prej Nesh, ai thotë: "Kjo më është dhënë për shkak të dijes sime!" Përkundrazi, kjo është një sprovë, por shumica e tyre nuk e dinë.[49]

قَدْ قَالَهَا ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَمَآ أَغْنَىٰ عَنْهُم مَّا كَانُواْ يَكْسِبُونَ ﴿٥٠﴾

50. Edhe ata që ishin para tyre e thanë këtë, por nuk u bëri dobi ajo që fituan.[50]

[48] Dhe atyre përgënjeshtruesve, Ditën e Llogarisë, do t'u shfaqet shpërblimi i veprave të këqija që kryen, kur ia atribuan Allahut atë që nuk i takon dhe kryen mëkate gjatë jetës së tyre. Një dënim i dhembshëm do t'i përfshijë nga çdo anë, si ndëshkim për talljen e tyre me paralajmërimin për dënimin që ua jepte i Dërguari, të cilit ata nuk i kushtonin aspak rëndësi.

[49] Kur njeriun e godet ndonjë vështirësi apo dëm, ai i drejtohet Zotit të tij që t'ia largojë. Por kur Ne ia largojmë atë që e ka goditur dhe i japim një mirësi prej Nesh, ai kthehet mohues ndaj Zotit të vet, mohues ndaj mirësisë së Tij, dhe thotë: "Ajo që më është dhënë është vetëm për shkak të diturisë sime, se unë jam i denjë dhe meritues për të." Jo, nuk është ashtu, por kjo është një sprovë me të cilën Allahu i vë në provë robërit e Tij, për të parë se kush e falënderon e kush e mohon. Por shumica prej tyre – për shkak të padijes, mendimit të keq dhe fjalëve të tyre – nuk e dinë, prandaj e llogarisin sprovën si dhuratë.

[50] Këtë fjalë që thanë ata, e kanë thënë edhe popujt e mëparshëm përgënjeshtrues. Por pasuritë dhe fëmijët që kishin nuk u bënë aspak dobi kur i goditi dënimi i Allahut.

فَأَصَابَهُمْ سَيِّـَٔاتُ مَا كَسَبُواْ ۚ وَٱلَّذِينَ ظَلَمُواْ مِنْ هَـٰٓؤُلَآءِ سَيُصِيبُهُمْ سَيِّـَٔاتُ مَا كَسَبُواْ وَمَا هُم بِمُعْجِزِينَ ﴿٥١﴾

51. Pastaj i goditi e keqja e asaj që fituan. Edhe të padrejtët prej këtyre (mekasve), do t'i godasë e keqja e asaj që fituan, dhe ata nuk do të mund t'i shpëtojnë Atij.[51]

أَوَلَمْ يَعْلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ يَبْسُطُ ٱلرِّزْقَ لِمَن يَشَآءُ وَيَقْدِرُ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَـَٔايَـٰتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾

52. A nuk e dinë ata se Allahu ia zgjeron furnizimin kujt të dojë dhe ia ngushton atë (kujt të dojë)? Vërtet, në këtë ka shenja për një popull që beson.[52]

* قُلْ يَـٰعِبَادِىَ ٱلَّذِينَ أَسْرَفُواْ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُواْ مِن رَّحْمَةِ ٱللَّهِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ يَغْفِرُ ٱلذُّنُوبَ جَمِيعًا ۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلْغَفُورُ ٱلرَّحِيمُ ﴿٥٣﴾

53. Thuaj: "O robërit e Mi, që e keni tepruar kundër vetes suaj me gjynahe, mos e humbni shpresën në mëshirën e Allahut! Vërtet, Allahu i fal të gjitha gjynahet. Ai është Falësi i Madh, Mëshirëploti."[53]

---

[51] Pra, ata që e thanë këtë fjalë (Pasuria më është dhënë për shkak të dijes dhe zgjuarsisë sime!) nga popujt e mëparshëm i goditi pasoja e veprave të këqija që kishin bërë, dhe u ndëshkuan me poshtërim në jetën e kësaj bote. Edhe ata që i bënë padrejtësi vetes së tyre nga populli yt, o i Dërguar, dhe thanë këtë fjalë, do t'i godasë gjithashtu pasoja e veprave të tyre të këqija, ashtu siç ndodhi me ata para tyre. Dhe ata nuk do t'i shpëtojnë Allahut, as nuk do ta tejkalojnë Atë.

[52] A nuk e dinë ata se furnizimi i Allahut për njeriun nuk tregon për gjendjen e mirë të atij që e ka? Vërtet, Allahu, sipas urtësisë së Tij, ia zgjeron furnizimin kujt të dojë prej robërve të Tij – qofshin të drejtë apo të këqij – dhe ia ngushton kujt të dojë prej tyre. Me të vërtetë, në këtë zgjerim dhe ngushtim të furnizimit ka shenja të qarta për një popull që e beson urdhrin e Allahut dhe vepron sipas tij.

[53] Thuaj, o i Dërguar, robërve të Mi që e kanë tepruar në mëkate dhe i kanë bërë padrejtësi vetes së tyre duke ndjekur dëshirat e tyre për gjynahe: "Mos u dëshpëroni nga mëshira e Allahut për shkak të shumësisë së mëkateve tuaja! Vërtet, Allahu i fal të gjitha mëkatet

وَأَنِيبُوٓاْ إِلَىٰ رَبِّكُمۡ وَأَسۡلِمُواْ لَهُۥ مِن قَبۡلِ أَن يَأۡتِيَكُمُ ٱلۡعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ ٥٤

54. Kthehuni te Zoti juaj dhe nënshtrojuni Atij, para se t'ju vijë dënimi, sepse atëherë nuk do të ndihmoheni nga askush.[54]

وَٱتَّبِعُوٓاْ أَحۡسَنَ مَآ أُنزِلَ إِلَيۡكُم مِّن رَّبِّكُم مِّن قَبۡلِ أَن يَأۡتِيَكُمُ ٱلۡعَذَابُ بَغۡتَةٗ وَأَنتُمۡ لَا تَشۡعُرُونَ ٥٥

55. Dhe ndiqni më të mirën që ju është zbritur nga Zoti juaj, para se t'ju vijë dënimi papritur, pa e ndier,[55]

أَن تَقُولَ نَفۡسٞ يَٰحَسۡرَتَىٰ عَلَىٰ مَا فَرَّطتُ فِي جَنۢبِ ٱللَّهِ وَإِن كُنتُ لَمِنَ ٱلسَّٰخِرِينَ ٥٦

56. që të mos thotë ndonjë shpirt: "Mjerë unë për atë që kam lënë pas dore ndaj Allahut, madje kam qenë prej atyre që talleshin."[56]

për atë që pendohet prej tyre dhe kthehet, sado qofshin ato. Me të vërtetë, Ai është Falësi i madh i mëkateve të robërve që pendohen dhe Mëshiruesi i tyre.

[54] Kthehuni tek Zoti juaj, o njerëz, me bindje dhe pendim, dhe nënshtrojuni Atij, para se t'ju godasë dënimi, e pastaj askush përveç Allahut nuk do të mund t'ju ndihmojë.

[55] Dhe ndiqni atë që është më e mira prej asaj që ju është zbritur nga Zoti juaj – që është Kurani madhështor – dhe i gjithë ai është i mirë: zbatoni urdhrat e tij dhe largohuni nga ndalesat e tij, para se t'ju vijë papritur dënimi, ndërsa ju nuk e ndieni.

[56] Bindjuni Zotit tuaj dhe pendohuni tek Ai, që të mos ketë ndonjë shpirt që të pendohet e të thotë: "Mjerë unë për atë që e humba në dynja, duke mos vepruar sipas asaj që Allahu më urdhëroi, duke u treguar i pakujdesshëm në bindjen ndaj Tij dhe në të drejtën e Tij, ndonëse në dynja isha prej atyre që talleshin me urdhrin e Allahut, me Librin e Tij, me të Dërguarin e Tij dhe me ata që besonin në të."

أَوْ تَقُولَ لَوْ أَنَّ ٱللَّهَ هَدَىٰنِي لَكُنتُ مِنَ ٱلْمُتَّقِينَ ﴿٥٧﴾

57. Ose të thotë: "Sikur Allahu të më kishte udhëzuar, unë do të isha nga të devotshmit."[57]

أَوْ تَقُولَ حِينَ تَرَى ٱلْعَذَابَ لَوْ أَنَّ لِي كَرَّةً فَأَكُونَ مِنَ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿٥٨﴾

58. Ose të thotë, kur ta shohë dënimin: "Ah, sikur të kisha edhe një mundësi, do të bëhesha nga bamirësit."[58]

بَلَىٰ قَدْ جَآءَتْكَ ءَايَـٰتِي فَكَذَّبْتَ بِهَا وَٱسْتَكْبَرْتَ وَكُنتَ مِنَ ٱلْكَـٰفِرِينَ ﴿٥٩﴾

59. "Por jo! Shenjat e Mia të erdhën, por ti i përgënjeshtrove ato, u tregove mendjemadh dhe ishe prej mohuesve."[59]

وَيَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ تَرَى ٱلَّذِينَ كَذَبُواْ عَلَى ٱللَّهِ وُجُوهُهُم مُّسْوَدَّةٌ ۚ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٦٠﴾

60. Në Ditën e Kiametit, do t'i shohësh ata që shpifën gënjeshtra kundër Allahut, se fytyrat e tyre janë të nxira. A nuk është në Xhehenem një vend për mendjemëdhenjtë?[60]

---

[57] Ose të thotë: "Sikur Allahu të më kishte udhëzuar në fenë e Tij, do të isha nga të devotshmit — por unë u bëra idhujtar dhe bëra gjynahe ndaj Allahut."

[58] Ose të thotë, kur ta shohë se dënimi i Allahut e ka rrethuar atë në Ditën e Llogarisë: "Sikur të kthehesha në jetën e botës së kaluar, do të isha nga ata që bënë vepra të mira — duke iu bindur Zotit dhe duke vepruar sipas asaj që urdhëruan të dërguarit."

[59] Allahu do t'i thotë: "Jo, nuk është siç thua ti! Ty Të kanë ardhur argumentet e Mia të qarta që dëshmonin të vërtetën, por ti i përgënjeshtrove ato, u tregove mendjemadh duke mos i pranuar e ndjekur, dhe u bëre prej mohuesve të Mi dhe të të dërguarve të Mi."

[60] Në Ditën e Kiametit do t'i shohësh këta përgënjeshtrues, që i përshkruan Zotit të tyre atë që nuk i takon, duke i atribuar shok e bir, me fytyrat e tyre të nxira. A nuk është Xhehenemi vendbanim për atë që u tregua mendjemadh ndaj Allahut, refuzoi ta njësojë Atë dhe t'i bindet Atij? Po, sigurisht.

وَيُنَجِّي ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ٱتَّقَوْاْ بِمَفَازَتِهِمْ لَا يَمَسُّهُمُ ٱلسُّوٓءُ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦١﴾

61. Dhe Allahu do t'i shpëtojë ata që ishin të devotshëm ndaj Tij, në vendin e tyre të fitores. Ata nuk do t'i prekë e keqja dhe as nuk do të pikëllohen.[61]

ٱللَّهُ خَٰلِقُ كُلِّ شَيْءٍ ۖ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿٦٢﴾

62. Allahu është Krijuesi i çdo gjëje, dhe Ai është Mbikëqyrës mbi çdo gjë.[62]

لَّهُۥ مَقَالِيدُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۗ وَٱلَّذِينَ كَفَرُواْ بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ أُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْخَٰسِرُونَ ﴿٦٣﴾

63. Atij i përkasin çelësat e qiejve dhe të Tokës. E ata që mohuan shenjat e Allahut – ata janë humbësit.[63]

قُلْ أَفَغَيْرَ ٱللَّهِ تَأْمُرُوٓنِّيٓ أَعْبُدُ أَيُّهَا ٱلْجَٰهِلُونَ ﴿٦٤﴾

64. Thuaj: "A mos po më urdhëroni të adhuroj tjetër përveç Allahut, o të paditur?!"[64]

---

[61] Allahu do t'i shpëtojë nga Xhehenemi dhe dënimi i Tij ata që patën frikë Zotin e tyre, duke kryer detyrimet ndaj Tij dhe duke u larguar nga ndalesat e Tij, duke i bërë fitues dhe duke u realizuar dëshirën e tyre – arritjen e Xhenetit. Ata nuk do t'i prekë asgjë nga dënimi i Xhehenemit dhe nuk do të pikëllohen për ato që u kishin munguar nga kënaqësitë e kësaj bote.

[62] Allahu i Lartësuar është Krijuesi i gjithçkaje, Zoti i saj, Sunduesi dhe Drejtuesi i saj, dhe Ai është Mbikëqyrës mbi çdo gjë, duke rregulluar të gjitha çështjet e krijesave të Tij.

[63] Të Allahut janë çelësat e thesareve të qiejve dhe të Tokës; Ai u jep prej tyre krijesave të Tij si të dojë. Ndërsa ata që mohuan ajetet e Kuranit dhe argumentet e qarta që gjenden në to, ata janë të humburit – në këtë botë, sepse lanë besimin, dhe në botën tjetër, sepse do të qëndrojnë përgjithmonë në Zjarr.

[64] Thuaj, o i dërguar, idhujtarëve nga populli yt: "A mos po më urdhëroni, o të paditur ndaj Allahut, që të adhuroj dikë tjetër përveç Allahut, ndërsa adhurimi nuk i shkon askujt tjetër veçse Atij?!"

وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ ٱلْخَـٰسِرِينَ ﴿٦٥﴾

65. Edhe ty (o Muhamed), ashtu si dhe atyre para teje, të është shpallur se, nëse i bën shok Allahut, me siguri veprat e tua do të shuhen dhe ti do të jesh prej të humburve.[65]

بَلِ ٱللَّهَ فَٱعْبُدْ وَكُن مِّنَ ٱلشَّـٰكِرِينَ ﴿٦٦﴾

66. Prandaj, adhuro vetëm Allahun dhe bëhu nga falënderuesit![66]

وَمَا قَدَرُوا۟ ٱللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِۦ وَٱلْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُۥ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ وَٱلسَّمَـٰوَٰتُ مَطْوِيَّـٰتٌۢ بِيَمِينِهِۦ ۚ سُبْحَـٰنَهُۥ وَتَعَـٰلَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٧﴾

67. Ata nuk e vlerësuan Allahun me vlerësimin që i takon. Në Ditën e Kiametit, Toka mbarë do të jetë në Grushtin e Tij, dhe qiejt do të jenë të palosur në të Djathtën e Tij. I lartësuar është Ai mbi gjithçka që i shoqërojnë.[67]

[65] Edhe ty, o i Dërguar, si dhe të dërguarve para teje, të shpallet se: Nëse i shoqëron Allahut dikë tjetër, veprat e tua do të prishen dhe ti do të jesh nga të shkatërruarit që kanë humbur fenë dhe botën tjetër; sepse me idhujtari nuk pranohet asnjë vepër e mirë.

[66] Prandaj, adhuro vetëm Allahun, duke ia përkushtuar sinqerisht vetëm Atij adhurimin, pa i shoqëruar askënd, dhe bëhu prej atyre që e falënderojnë Allahun për begatitë e Tij.

[67] Idhujtarët nuk e madhëruan Allahun siç e meriton Ai, sepse adhuruan bashkë me Të edhe të tjerë që as nuk sjellin dobi, as dëm. Ata e barazuan krijesën e pafuqishme me Krijuesin e Madh, i Cili nga madhështia e fuqisë së Tij e ka gjithë Tokën në Grushtin e Tij Ditën e Kiametit dhe qiejt janë të mbledhur në të Djathtën e Tij. I Lartësuar dhe i Madhëruar është Ai, i pastruar nga gjithçka që i shoqërojnë këta idhujtarë. - Në këtë ajet ka dëshmi për pohimin e "Grushtit" dhe të "Dorës së Djathtë" për Allahun, në mënyrën që i takon madhështisë dhe lavdisë së Tij, pa përcaktim forme dhe pa përngjasim.

وَنُفِخَ فِي ٱلصُّورِ فَصَعِقَ مَن فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَن فِي ٱلۡأَرۡضِ إِلَّا مَن شَآءَ ٱللَّهُۖ ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ أُخۡرَىٰ فَإِذَا هُمۡ قِيَامٞ يَنظُرُونَ ٦٨

68. Dhe do të fryhet në Sur, e të gjithë ata që janë në qiej dhe në Tokë do të bien të vdekur, përveç atyre që do Allahu. Pastaj do të fryhet sërish në Sur, dhe ja, ata do të ngrihen, duke shikuar.[68]

وَأَشۡرَقَتِ ٱلۡأَرۡضُ بِنُورِ رَبِّهَا وَوُضِعَ ٱلۡكِتَٰبُ وَجِاْيٓءَ بِٱلنَّبِيِّـۧنَ وَٱلشُّهَدَآءِ وَقُضِيَ بَيۡنَهُم بِٱلۡحَقِّ وَهُمۡ لَا يُظۡلَمُونَ ٦٩

69. Toka do të ndriçohet me dritën e Zotit të saj dhe do të vendoset Libri (i veprave). Pastaj do të sillen profetët dhe dëshmitarët, dhe do të gjykohet ndërmjet tyre drejtësi; dhe askujt nuk do t'i bëhet padrejtësi.[69]

وَوُفِّيَتۡ كُلُّ نَفۡسٖ مَّا عَمِلَتۡ وَهُوَ أَعۡلَمُ بِمَا يَفۡعَلُونَ ٧٠

70. Çdo shpirt do të shpërblehet me atë që ka punuar. E Ai e di më së miri se çfarë kanë punuar ata.[70]

---

[68] Dhe do të fryhet në Sur (brir, apo trumbetë e veçantë), e do të vdesë çdokush që është në qiej dhe në Tokë, përveç atyre që Allahu do të mos vdesin. Pastaj engjëlli do të fryjë për herë të dytë në Sur, duke shënuar ringjalljen e të gjitha krijesave për llogari para Zotit të tyre. Atëherë, ja ku ata ngrihen nga varret e tyre, duke parë se çfarë do të bëjë Allahu me ta.

[69] Toka do të ndriçojë në Ditën e Kiametit, kur i Vërteti, i Madhëruari dhe i Lartësuari, do të shfaqet për krijesat për të bërë ndarjen me gjykim. Atë ditë engjëjt do të hapin Librin e veprave të çdo individi, dhe do të sillen profetët dhe dëshmitarët mbi popujt; Allahu do t'i pyesë profetët për përcjelljen e mesazhit dhe për përgjigjen e popujve të tyre. Edhe populli i Muhamedit ﷺ do të vijë për të dëshmuar se profetët e mëparshëm ua përcollën mesazhin popujve të tyre, kur ata ta mohojnë këtë. Kështu do të bëhet argumenti i qartë ndaj kombeve. Dhe Zoti i botëve do të gjykojë ndërmjet robërve me drejtësi të plotë; askujt nuk do t'i bëhet padrejtësi – as me pakësim shpërblimi, e as me shtim ndëshkimi.

[70] Dhe Allahu do t'ia japë çdo shpirti shpërblimin e plotë për veprat e tij, qofshin të mira apo të këqija. Ai, i Lartësuari dhe i Madhëruari, është më i Dijshmi për atë që ata kanë bërë në këtë botë, në bindje apo në mëkat.

وَسِيقَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُمَرًاۖ حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءُوهَا فُتِحَتۡ أَبۡوَٰبُهَا وَقَالَ لَهُمۡ خَزَنَتُهَآ أَلَمۡ يَأۡتِكُمۡ رُسُلٞ مِّنكُمۡ يَتۡلُونَ عَلَيۡكُمۡ ءَايَٰتِ رَبِّكُمۡ وَيُنذِرُونَكُمۡ لِقَآءَ يَوۡمِكُمۡ هَٰذَاۚ قَالُواْ بَلَىٰ وَلَٰكِنۡ حَقَّتۡ كَلِمَةُ ٱلۡعَذَابِ عَلَى ٱلۡكَٰفِرِينَ ٧١

71. Ata që mohuan, do të çohen në grupe drejt Xhehenemit, derisa kur të arrijnë te ai, portat e tij do të hapen (në mënyrë të frikshme), dhe rojtarët e tij do t'u thonë: "A nuk ju erdhën juve të dërguar nga mesi juaj, që t'ju lexonin shenjat e Zotit tuaj dhe t'ju paralajmëronin për takimin e kësaj dite tuajën?" Ata do të thonë: "Po!" Por Fjala e dënimit është bërë e pashmangshme mbi mohuesit.[71]

قِيلَ ٱدۡخُلُوٓاْ أَبۡوَٰبَ جَهَنَّمَ خَٰلِدِينَ فِيهَاۖ فَبِئۡسَ مَثۡوَى ٱلۡمُتَكَبِّرِينَ ٧٢

72. Do t'u thuhet: "Hyni në portat e Xhehenemit, ku do të qëndroni përgjithmonë!" Sa vend i keq është ai i mendjemëdhenjve![72]

وَسِيقَ ٱلَّذِينَ ٱتَّقَوۡاْ رَبَّهُمۡ إِلَى ٱلۡجَنَّةِ زُمَرًاۖ حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءُوهَا وَفُتِحَتۡ أَبۡوَٰبُهَا وَقَالَ لَهُمۡ خَزَنَتُهَا سَلَٰمٌ عَلَيۡكُمۡ طِبۡتُمۡ فَٱدۡخُلُوهَا خَٰلِدِينَ ٧٣

73. Ndërsa ata që patën frikë Zotin e tyre, do të çohen në grupe drejt Xhenetit, derisa kur të arrijnë atje, portat e tij do të jenë të hapura

[71] Ata që mohuan Allahun dhe të dërguarit e Tij do të sillen grupe-grupe drejt Xhehenemit. Kur të arrijnë aty, rojtarët e caktuar mbi të do t'ua hapin në mnyrë të rrufeshme dhe të frikshme shtatë portat dhe do t'i qortojnë duke thënë: Si guxuat ta kundërshtonit Allahun dhe ta mohoni se Ai është i vetmi Zot i vërtetë? A nuk ju erdhën të dërguar prej jush, që t'ju lexonin ajetet e Zotit tuaj dhe t'ju paralajmëronin për tmerrin e kësaj dite? Ata do të thonë, duke pranuar fajin e tyre: Po, na erdhën të dërguarit e Zotit tonë me të vërtetën dhe na paralajmëruan për këtë ditë, por Fjala e Allahut u bë e pashmangshme, se dënimi i Tij është për ata që e mohuan Atë.

[72] U thuhet mohuesve të cilët nuk e pranuan se Allahu është i vetmi Zot i vërtetë, për t'i poshtëruar dhe për t'i turpëruar: "Hyni në portat e Xhehenemit, ku do të qëndroni përgjithmonë!" Sa i shëmtuar është fundi i atyre që u treguan mendjemëdhenj duke mos besuar në Allahun dhe duke mos vepruar sipas ligjit të Tij.

dhe rojtarët e tij do t'u thonë: "Paqja qoftë mbi ju! Ju vepruat mirë! Hyni në të, për të qëndruar aty përgjithmonë!"[73]

وَقَالُواْ ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ ٱلَّذِي صَدَقَنَا وَعۡدَهُۥ وَأَوۡرَثَنَا ٱلۡأَرۡضَ نَتَبَوَّأُ مِنَ ٱلۡجَنَّةِ حَيۡثُ نَشَآءُۖ فَنِعۡمَ أَجۡرُ ٱلۡعَٰمِلِينَ ٧٤

74. Ata do të thonë: "Falënderimi i qoftë Allahut, i Cili e përmbushi premtimin e Vet dhe na ka bënë të trashëgojmë tokën e përjetshme, që të banojmë në Xhenet kudo që të duam." Sa i mrekullueshëm është shpërblimi i atyre që punojnë drejt![74]

وَتَرَى ٱلۡمَلَٰٓئِكَةَ حَآفِّينَ مِنۡ حَوۡلِ ٱلۡعَرۡشِ يُسَبِّحُونَ بِحَمۡدِ رَبِّهِمۡۚ وَقُضِيَ بَيۡنَهُم بِٱلۡحَقِّ وَقِيلَ ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٧٥

75. Do t'i shohësh engjëjt përreth Fronit (Arshit), duke e lavdëruar Zotin e tyre me falënderim. Të gjithë do të gjykohen me drejtësi, dhe pastaj do të thuhet: "Falënderimi i qoftë Allahut, Zotit të botëve!"[75]

---

[73] Ndërsa ata që patën frikë Zotin e tyre duke e njësuar Atë dhe duke vepruar me bindje ndaj Tij, do të sillen në Xhenet me turma. Kur të arrijnë aty dhe të ndërmjetësohet për hyrjen e tyre, dyert e tij do të hapen, dhe engjëjt e caktuar mbi Xhenetin do t'i presin me përshëndetje dhe gëzim, duke u thënë: "Paqe mbi ju nga çdo e keqe, ju keni vepruar mirë në botën e kaluar; hyni në Xhenet, ku do të qëndroni përgjithmonë!"

[74] Kur të hyjnë ne Xhenet, besimtarët do të thonë: "Falënderimi i qoftë Allahut, i Cili na e realizoi premtimin që na e dha përmes gjuhëve të të dërguarve të Tij dhe na e dha trashëgim tokën e Xhenetit, që të banojmë në të kudo që të duam." Sa i bukur është shpërblimi i atyre që u munduan në bindjen ndaj Zotit të tyre!

[75] Ti, o i Dërguar, do t'i shohësh engjëjt të rreshtuar rreth Arshit të Mëshiruesit, duke e madhëruar Zotin e tyre dhe duke e pastruar nga çdo gjë që nuk i përshtatet Atij. Allahu i Lartësuar do të gjykojë ndërmjet krijesave me të vërtetën dhe drejtësinë e Tij, duke i vendosur njerëzit e besimit në Xhenet, e njerëzit e mohimit në Zjarr. Dhe do të thuhet: "Falënderimi i qoftë Allahut, Zotit të botëve, për atë që gjykoi mes banorëve të Xhenetit dhe banorëve të zjarrit — një falënderim për mirësinë dhe bamirësinë e Tij, dhe një falënderim për drejtësinë dhe urtësinë e Tij.

سُورَةُ غَافِرٍ

40. SURJA "GAFIR"

FALËSI

(Mekase, 85 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

حمٓ ﴿١﴾

1. Ḥā Mīm.[1]

تَنزِيلُ ٱلْكِتَٰبِ مِنَ ٱللَّهِ ٱلْعَزِيزِ ٱلْعَلِيمِ ﴿٢﴾

2. Shpallja e këtij Libri është nga Allahu, i Plotfuqishmi, i Gjithëdijshmi,[2]

غَافِرِ ٱلذَّنۢبِ وَقَابِلِ ٱلتَّوْبِ شَدِيدِ ٱلْعِقَابِ ذِى ٱلطَّوْلِ ۖ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ إِلَيْهِ ٱلْمَصِيرُ ﴿٣﴾

3. Falësi i gjynaheve, Pranuesi i pendimit, i Ashpri në ndëshkim, Dhuruesi i madh. Nuk ka zot tjetër të vërtetë përveç Tij. Tek Ai është kthimi.[3]

---

[1] Është folur më parë për shkronjat e ndara në fillim të sures El-Bekare.

[2] Zbritja e Kuranit mbi profetin Muhamed ﷺ është nga Allahu, i Lartësuari dhe i Madhëruari, i Plotfuqishmi që me madhështinë e Tij i ka nënshtruar të gjitha krijesat, dhe i Dijshmi për çdo gjë.

[3] Falësi i mëkateve për mëkatarët, Pranuesi i pendimit nga ata që pendohen, Ndëshkues i ashpër për ata që guxuan të bënin mëkate dhe nuk u penduan prej tyre. Ai, i Madhëruar dhe i Lartësuar, është Dhuruesi i mirësive dhe begative për robërit e Tij të bindur. Nuk ka të adhuruar që i takon adhurimi përveç Tij. Tek Ai është kthimi i të gjitha krijesave Ditën e Llogarisë, dhe Ai do ta shpërblejë secilin sipas asaj që meriton.

مَا يُجَٰدِلُ فِيٓ ءَايَٰتِ ٱللَّهِ إِلَّا ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ فَلَا يَغۡرُرۡكَ تَقَلُّبُهُمۡ فِي ٱلۡبِلَٰدِ ٤

4. Askush nuk polemizon mbi shenjat e Allahut, përveç atyre që nuk besojnë, prandaj mos të të mashtrojë bredhja e tyre nëpër qytete.[4]

كَذَّبَتۡ قَبۡلَهُمۡ قَوۡمُ نُوحٖ وَٱلۡأَحۡزَابُ مِنۢ بَعۡدِهِمۡۖ وَهَمَّتۡ كُلُّ أُمَّةِۢ بِرَسُولِهِمۡ لِيَأۡخُذُوهُۖ وَجَٰدَلُواْ بِٱلۡبَٰطِلِ لِيُدۡحِضُواْ بِهِ ٱلۡحَقَّ فَأَخَذۡتُهُمۡۖ فَكَيۡفَ كَانَ عِقَابِ ٥

5. Para tyre, përgënjeshtroi populli i Nuhut, si dhe grupet e tjera pas tij. Çdo popull u përpoq të komplotonte kundër të dërguarit të vet, dhe ata debatonin me të pavërteta për të rrëzuar të vërtetën, por Unë i mora ata (me dënim). Eh, si ishte ndëshkimi Im![5]

وَكَذَٰلِكَ حَقَّتۡ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ أَنَّهُمۡ أَصۡحَٰبُ ٱلنَّارِ ٦

6. Dhe kështu, Fjala e Zotit tënd u bë e pashmangshme mbi ata që mohuan – se ata janë banorët e Zjarrit.[6]

ٱلَّذِينَ يَحۡمِلُونَ ٱلۡعَرۡشَ وَمَنۡ حَوۡلَهُۥ يُسَبِّحُونَ بِحَمۡدِ رَبِّهِمۡ وَيُؤۡمِنُونَ بِهِۦ وَيَسۡتَغۡفِرُونَ لِلَّذِينَ ءَامَنُواْ رَبَّنَا وَسِعۡتَ كُلَّ شَيۡءٖ رَّحۡمَةٗ وَعِلۡمٗا فَٱغۡفِرۡ لِلَّذِينَ تَابُواْ وَٱتَّبَعُواْ سَبِيلَكَ وَقِهِمۡ عَذَابَ ٱلۡجَحِيمِ ٧

7. Ata (engjëj) që mbajnë Arshin dhe ata që janë përreth tij, e madhërojnë Zotin e tyre me lavdërim, besojnë tek Ai dhe kërkojnë

---

[4] Nuk polemizon në ajetet e Kuranit dhe në argumentet e tij për Njëshmërinë e Allahut, duke i kundërshtuar ato me të kotën, veçse mohuesit që mohuan se Ai është Zoti i vërtetë, i Vetmi që meriton adhurimin. Prandaj mos u mashtro, o i Dërguar, nga shëtitja e tyre nëpër vende me tregti e fitime, dhe nga begatitë dhe stolitë e kësaj bote.

[5] Para këtyre mohuesve, përgënjeshtroi populli i Nuhut dhe popujt pas tyre nga kombet që i shpallën luftë të dërguarve, si Adi dhe Themudi, të cilët vendosën t'u bënin dëm dhe u mblodhën kundër tyre me tortura apo vrasje. Çdo popull prej këtyre përgënjeshtruesve deshi ta vriste të dërguarin e vet dhe polemizuan me të kotën për të shuar të vërtetën me debatet e tyre. Atëherë Unë i ndëshkova. E si ishte dënimi Im ndaj tyre? Një mësim për krijesat dhe një këshillë për ata që do të vijnë pas tyre.

[6] Ashtu siç u bë i detyrueshëm dënimi mbi popujt e mëparshëm që përgënjeshtruan të dërguarit e tyre, po kështu është i detyrueshëm edhe mbi ata që mohuan – se ata so të jenë banorët e Zjarrit.

falje për ata që kanë besuar: “O Zoti ynë, Ti e ke përfshirë çdo gjë me mëshirë dhe dije. Fali ata që janë penduar dhe që ndjekin rrugën Tënde, dhe ruaji ata nga dënimi i Zjarrit.[7]

-467-

رَبَّنَا وَأَدۡخِلۡهُمۡ جَنَّٰتِ عَدۡنٍ ٱلَّتِي وَعَدتَّهُمۡ وَمَن صَلَحَ مِنۡ ءَابَآئِهِمۡ وَأَزۡوَٰجِهِمۡ وَذُرِّيَّٰتِهِمۡۚ إِنَّكَ أَنتَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡحَكِيمُ ٨

8. “O Zoti ynë, futi ata në kopshtet e Adnit që ua ke premtuar, bashkë me ata që kanë qenë të mirë prej prindërve të tyre, bashkëshorteve të tyre dhe pasardhësve të tyre! Vërtet, Ti je i Plotfuqishmi, i Urti.[8]

وَقِهِمُ ٱلسَّيِّـَٔاتِۚ وَمَن تَقِ ٱلسَّيِّـَٔاتِ يَوۡمَئِذٖ فَقَدۡ رَحِمۡتَهُۥۚ وَذَٰلِكَ هُوَ ٱلۡفَوۡزُ ٱلۡعَظِيمُ ٩

9. Dhe ruaji ata nga pasojat e veprave të tyre të këqija! Atë që ti e ruan nga e keqja e veprave të tij atë Ditë, vërtet, Ti e ke mëshiruar. Kjo është fitorja e madhe.”[9]

---

[7] Engjëjt që mbajnë Arshin e Mëshiruesit dhe ata që janë rreth tij, e madhërojnë Allahun duke e pastruar nga çdo mangësi, e falënderojnë me atë lavdërim që i takon Atij, besojnë tek Ai me një besim të plotë dhe luten që Ai t’i falë besimtarët, duke thënë: “O Zoti ynë, mëshira dhe dituria Jote i kanë përfshirë të gjitha gjërat; prandaj fali ata që u penduan nga shirku dhe mëkatet, dhe ndoqën rrugën që Ti i urdhërove ta ndiqnin, e ajo është Islami, dhe shpëtoi ata nga dënimi i Zjarrit dhe nga tmerri i tij!

[8] O Zoti ynë, futi besimtarët në kopshtet e përjetshme të Adnit që u ke premtuar, dhe gjithashtu ata që ishin të drejtë me besim dhe vepra të mira nga etërit e tyre, bashkëshortet dhe pasardhësit e tyre. Vërtet, Ti je i Plotfuqishmi që ka nënshtruar çdo gjë, i Urtë në planifikimin dhe veprën Tënde.

[9] Dhe largoju atyre pasojën e keqe të veprave të tyre, pra mos i ndëshko për to! E atë që Ti e largon nga pasojat e këqija Ditën e Llogarisë, e ke mëshiruar dhe i ke dhuruar shpëtimin nga dënimi Yt. Kjo është fitorja e madhe, për të cilën nuk ka fitore të ngjashme.

إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ يُنَادَوْنَ لَمَقْتُ ٱللَّهِ أَكْبَرُ مِن مَّقْتِكُمْ أَنفُسَكُمْ إِذْ تُدْعَوْنَ إِلَى ٱلْإِيمَـٰنِ فَتَكْفُرُونَ ﴿١٠﴾

10. Ata që mohuan do të thirren: "Urrejtja e Allahut ndaj jush është më e madhe se urrejtja juaj ndaj vetes suaj - kur u thirrët në besim e ju mohuat."[10]

قَالُواْ رَبَّنَآ أَمَتَّنَا ٱثْنَتَيْنِ وَأَحْيَيْتَنَا ٱثْنَتَيْنِ فَٱعْتَرَفْنَا بِذُنُوبِنَا فَهَلْ إِلَىٰ خُرُوجٍ مِّن سَبِيلٍ ﴿١١﴾

11. Ata do të thonë: "Zoti ynë, Ti na ke bërë të vdesim dy herë dhe na ke dhënë jetë dy herë. Tani i pranojmë gjynahet tona. A ka ndonjë rrugë për shpëtim?"[11]

ذَٰلِكُم بِأَنَّهُۥٓ إِذَا دُعِىَ ٱللَّهُ وَحْدَهُۥ كَفَرْتُمْ ۖ وَإِن يُشْرَكْ بِهِۦ تُؤْمِنُواْ ۚ فَٱلْحُكْمُ لِلَّهِ ٱلْعَلِىِّ ٱلْكَبِيرِ ﴿١٢﴾

12. - Kjo është për shkak se kur thirrej Allahu i Vetëm, ju mohonit, ndërsa kur i shoqërohej Atij, ju besonit. Gjykimi i përket vetëm Allahut, të Lartit, të Madhit.[12]

---

[10] Vërtet, ata që mohuan se Allahu është Zoti i vërtetë dhe ia kushtuan adhurimin dikujt tjetër përveç Tij, kur të shohin me sytë e tyre tmerrin e Zjarrit, do ta urrejnë veten e tyre me një urrejtje të madhe. Atëherë rojat e Xhehenemit do t'u thonë: "Urrejtja e Allahut për ju në dynja – kur Ai ju thirri të besonit tek Ai dhe të ndiqnit të dërguarit e Tij, por ju refuzuat – është më e madhe se urrejtja juaj për veten tuaj tani, pasi e kuptuat se e meritoni zemërimin dhe dënimin e Allahut."

[11] Mohuesit do të thonë: "O Zoti ynë, na ke vdekur dy herë — kur ishim në barkun e nënave tona si pika para fryrjes së shpirtit, dhe kur mbaroi afati ynë në jetën e kësaj bote — dhe na ke ngjallur dy herë: në jetën e botës së kaluar, në ditën kur u lindëm, dhe në ditën kur u ringjallëm nga varret tona. Tani i pranojmë gabimet tona të mëparshme; a ka ndonjë rrugë që të dalim nga Zjarri dhe të na kthesh në këtë jetë, që të bëjmë vepra në bindje ndaj Teje?" Por, ky pranim nuk do t'u sjellë dobi.

[12] "Do t'u thuhet: "Ky është dënimi juaj, o mohues, për shkak se kur të dërguarit e Mi ju thërrisnin në njëshmërinë e Allahut dhe në sinqeritetin e veprave për Të, ju e mohonit, ndërsa kur Allahut i bëheshin shokë, ju i pranonit dhe i ndiqnit. Allahu, i Lartësuar, është Gjykatësi mbi krijesat e Tij, i Drejti që nuk bën padrejtësi. Ai udhëzon kë të dojë dhe e lë

هُوَ ٱلَّذِى يُرِيكُمْ ءَايَـٰتِهِۦ وَيُنَزِّلُ لَكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ رِزْقًا ۚ وَمَا يَتَذَكَّرُ إِلَّا مَن يُنِيبُ ﴿١٣﴾

13. Është Ai që ju tregon shenjat e Tij dhe ju zbret nga qielli furnizim; por vetëm ata që kthehen tek Ai marrin mësim.[13]

فَٱدْعُوا۟ ٱللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ ٱلْكَـٰفِرُونَ ﴿١٤﴾

14. Pra, lutjuni Allahut me adhurim të pastër vetëm për Të, edhe nëse mohuesit e urrejnë këtë![14]

رَفِيعُ ٱلدَّرَجَـٰتِ ذُو ٱلْعَرْشِ يُلْقِى ٱلرُّوحَ مِنْ أَمْرِهِۦ عَلَىٰ مَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦ لِيُنذِرَ يَوْمَ ٱلتَّلَاقِ ﴿١٥﴾

15. Ai është i Lartësuar në gradë, Zot i Arshit (Fronit), i Cili e zbret shpalljen me urdhërin e Tij mbi cilin të dojë nga robërit e Tij, për t'i paralajmëruar për Ditën e Takimit;[15]

يَوْمَ هُم بَـٰرِزُونَ ۖ لَا يَخْفَىٰ عَلَى ٱللَّهِ مِنْهُمْ شَىْءٌ ۚ لِّمَنِ ٱلْمُلْكُ ٱلْيَوْمَ ۖ لِلَّهِ ٱلْوَٰحِدِ ٱلْقَهَّارِ ﴿١٦﴾

---

në humbje kë të dojë, mëshiron kë të dojë dhe ndëshkon kë të dojë. Nuk ka zot tjetër përveç Tij; Atij i përket lartësia në Qenien e Tij, madhështia, fuqia, krenaria dhe madhëria.

[13] Është Allahu Ai që jua shfaq juve, o njerëz, fuqinë e Tij me ato shenja madhështore që shihni, të cilat tregojnë për përsosmërinë e Krijuesit dhe Shpikësit të tyre. Ai ju zbret nga qielli shiun, me të cilin furnizoheni. Por nuk merr mësim nga këto shenja veçse ai që kthehet në bindje ndaj Allahut dhe ia përkushton adhurimin vetëm Atij.

[14] Prandaj, o besimtarë, përkushtojani Allahut vetëm adhurimin dhe lutjen, dhe dallohuni nga idhujtarët në rrugën e tyre, edhe nëse kjo i zemëron ata; mos u shqetësoni aspak për ta.

[15] Vërtet, Allahu është i Larti, më i Larti, që shkallët e Tij janë ngritur lart mbi krijesat, dhe pozita e Tij është madhëruar. Ai është Zotëruesi i Arshit të madh. Nga mëshira e Tij për robërit është se u dërgon atyre të dërguar, të cilëve u shpall shpalljen me të cilën ata gjallërohen dhe bëhen me dritë të qartë në çështjet e tyre, që të dërguarit t'i frikësojnë robërit e Allahut dhe t'i paralajmërojnë për Ditën e Kiametit, ditë në të cilën do të takohen të parët dhe të fundit.

16. Ditën kur ata do të paraqiten (para Allahut), kur asgjë rreth tyre nuk do të jetë e fshehtë për Allahun. - "Kujt i përket i gjithë pushteti sot?" – "I Allahut, të Vetmit, Ngadhënjyesit."[16]

-468-

ٱلْيَوْمَ تُجْزَىٰ كُلُّ نَفْسٍۭ بِمَا كَسَبَتْ ۚ لَا ظُلْمَ ٱلْيَوْمَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ سَرِيعُ ٱلْحِسَابِ ﴿١٧﴾

17. Sot, çdo shpirt do të shpërblehet për atë që ka fituar. Sot nuk ka padrejtësi. Vërtet, Allahu është i shpejtë në llogari.[17]

وَأَنذِرْهُمْ يَوْمَ ٱلْـَٔازِفَةِ إِذِ ٱلْقُلُوبُ لَدَى ٱلْحَنَاجِرِ كَـٰظِمِينَ ۚ مَا لِلظَّـٰلِمِينَ مِنْ حَمِيمٍ وَلَا شَفِيعٍ يُطَاعُ ﴿١٨﴾

18. Paralajmëroji ata për Ditën e Afërt, kur zemrat do të ngjiten në fyt, duke mbajtur ankthin. Për mizorët nuk do të ketë as mik dhe as ndërmjetës që të pranohet.[18]

يَعْلَمُ خَآئِنَةَ ٱلْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِى ٱلصُّدُورُ ﴿١٩﴾

19. Ai e di tradhtinë e syve dhe atë që fshehin gjokset (zemrat).[19]

---

[16] Ditën e Kiametit të gjitha krijesat do të paraqiten para Zotit të tyre; Asgjë nga ata dhe nga veprat e tyre që i bënë në dynja nuk i fshihet Allahut. Atë ditë Allahu, i Lartësuar, do të thotë: "Kujt i përket sot sundimi dhe zotërimi?" Pastaj Ai vetë do t'i përgjigjet: "I përket vetëm Allahut, të Vetmit, që është i pa të ngjashëm në Emrat, Cilësitë dhe Veprat e Tij, Ngadhënjyesit që me fuqinë dhe madhështinë e Tij i ka nënshtruar të gjitha krijesat."

[17] Sot, çdo shpirt do të shpërblehet për atë që fitoi në dynja, qoftë e mirë apo e keqe. Askujt nuk do t'i bëhet padrejtësi atë ditë – as me shtim të mëkateve, as me pakësim të veprave të mira. Vërtet, Allahu i Lartësuar është i Shpejtë në llogari, prandaj mos e konsideroni të largët atë ditë, sepse është afër.

[18] Paralajmëroji, o i Dërguar, njerëzit për Ditën e Kiametit që është afër, edhe nëse ata e konsiderojnë të largët. Atë ditë, zemrat e robërve, nga frika e ndëshkimit të Allahut, do të ngrihen nga kraharori i tyre dhe do të ngjiten në fyt, ndërsa ata do të jenë plot me shqetësim dhe pikëllim. Për mizorët nuk do të ketë as mik të afërt, as shok, e as ndonjë ndërmjetësues që të ndërmjetësojë për ta tek Zoti i tyre, e të pranohet prej tij.

[19] Allahu i Lartësuar e di atë që sytë e përvjedhin me shikime të fshehta, si dhe atë që njeriu fsheh në zemrën e tij, qoftë mirë apo keq.

وَٱللَّهُ يَقۡضِي بِٱلۡحَقِّۖ وَٱلَّذِينَ يَدۡعُونَ مِن دُونِهِۦ لَا يَقۡضُونَ بِشَيۡءٍۗ إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلۡبَصِيرُ ٢٠

20. Allahu gjykon me të vërtetën, ndërsa ata (idhujt) që lutin përveç Tij, nuk gjykojnë asgjë. Vërtet, Allahu është Gjithëdëgjuesi, Gjithëshikuesi.[20]

۞ أَوَلَمۡ يَسِيرُواْ فِي ٱلۡأَرۡضِ فَيَنظُرُواْ كَيۡفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلَّذِينَ كَانُواْ مِن قَبۡلِهِمۡۚ كَانُواْ هُمۡ أَشَدَّ مِنۡهُمۡ قُوَّةٗ وَءَاثَارٗا فِي ٱلۡأَرۡضِ فَأَخَذَهُمُ ٱللَّهُ بِذُنُوبِهِمۡ وَمَا كَانَ لَهُم مِّنَ ٱللَّهِ مِن وَاقٖ ٢١

21. A nuk kanë udhëtuar këta nëpër Tokë e të shohin se si ishte fundi i atyre që ishin para tyre? Ata ishin më të fuqishëm se këta dhe lanë më shumë gjurmë në Tokë, por Allahu i dënoi për shkak të gjynaheve të tyre, dhe ata nuk patën mbrojtës kundër Allahut.[21]

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمۡ كَانَت تَّأۡتِيهِمۡ رُسُلُهُم بِٱلۡبَيِّنَٰتِ فَكَفَرُواْ فَأَخَذَهُمُ ٱللَّهُۚ إِنَّهُۥ قَوِيّٞ شَدِيدُ ٱلۡعِقَابِ ٢٢

22. Kjo, sepse kur atyre u vinin të dërguarit me prova të qarta, ata i mohonin. Prandaj Allahu i dënoi. Vërtet, Ai është i Fortë dhe i Rreptë në ndëshkim.[22]

---

[20] Allahu i Lartësuar gjykon ndërmjet njerëzve me drejtësi, sipas asaj që meritojnë. Ndërsa ata që adhurohen përveç Allahut nga të ashtuquajturat hyjni, nuk gjykojnë për asgjë, sepse janë të paaftë për këtë. Vërtet, Allahu është Dëgjues i asaj që thoni me gjuhët tuaja dhe është Shikues i veprave dhe punëve tuaja, dhe do t'ju shpërblejë për to.

[21] A nuk kanë udhëtuar këta që përgënjeshtruan mesazhin tënd, o Muhamed, nëpër tokë, për të parë se si ishte fundi i popujve të mëparshëm para tyre? Ata ishin më të fortë në pushtet dhe lanë gjurmë më të mëdha në tokë, por nuk u bënë aspak dobi forca dhe madhësia e trupave të tyre. Allahu i kapi me dënimin e Tij për shkak të mohimit dhe veprave të tyre të këqija, dhe nuk patën asnjë mbrojtës nga dënimi i Allahut që t'i shpëtonte prej tij.

[22] Ai dënim që goditi përgënjeshtruesit e mëparshëm ishte për shkak të qëndrimit të tyre ndaj të dërguarve të Allahut, të cilët erdhën me prova të qarta për vërtetësinë e thirrjes së tyre. Por ata i mohuan dhe i përgënjeshtruan. Atëherë Allahu i kapi me dënimin e Tij.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِـَٔايَـٰتِنَا وَسُلْطَـٰنٍ مُّبِينٍ ﴿٢٣﴾

23. Ne e dërguam Musain me shenjat Tona dhe me një autoritet të qartë[23]

إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَهَـٰمَـٰنَ وَقَـٰرُونَ فَقَالُوا۟ سَـٰحِرٌ كَذَّابٌ ﴿٢٤﴾

24. te Faraoni, Hamani dhe Karuni, por ata thanë: "Ky është magjistar, gënjeshtar."[24]

فَلَمَّا جَآءَهُم بِٱلْحَقِّ مِنْ عِندِنَا قَالُوا۟ ٱقْتُلُوٓا۟ أَبْنَآءَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مَعَهُۥ وَٱسْتَحْيُوا۟ نِسَآءَهُمْ ۚ وَمَا كَيْدُ ٱلْكَـٰفِرِينَ إِلَّا فِى ضَلَـٰلٍ ﴿٢٥﴾

25. E kur u erdhi e vërteta prej Nesh, ata thanë: "Vritni djemtë e atyre që kanë besuar me të dhe lërini të gjalla gratë e tyre." Por kurthi i mohuesve nuk është veçse në humbje.[25]

Vërtet, Ai është i Fuqishëm, që askush nuk mund ta mposhtë, dhe Ndëshkues i rreptë për ata që e mohojnë dhe e kundërshtojnë Atë.

[23] Ne e dërguam Musain me ajetet Tona madhështore, që dëshmonin për të vërtetën e asaj me të cilën u dërgua, si dhe me një argument të qartë që vërtetonte sinqeritetin e thirrjes së tij dhe pavlefshmërinë e asaj ku ishin ata tek të cilët u dërgua.

[24] E dërguam Musain te Faraoni, mbreti i Egjiptit, tek Hamani, ministri i tij, dhe tek Karuni, zotëruesi i pasurive dhe thesareve. Por ata e mohuan mesazhin e Musait dhe u treguan mendjemëdhenj, duke thënë për të: "Ai është vetëm një magjistar gënjeshtar. Si mund të pretendojë se është dërguar te njerëzit si i dërguar?"

[25] Kur Musai i erdhi Faraonit, Hamanit dhe Karunit me mrekulli të qarta nga Ne, ata jo vetëm që nuk u mjaftuan t'i kundërshtonin e t'i mohonin, por madje thanë: "Vritni djemtë e atyre që besuan me të dhe lini gjallë gratë e tyre për shërbim dhe skllavëri." Por, në të vërtetë, planet e mohuesve nuk sjellin veçse humbje dhe shkatërrim.

وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِيٓ أَقْتُلْ مُوسَىٰ وَلْيَدْعُ رَبَّهُۥٓ ۖ إِنِّيٓ أَخَافُ أَن يُبَدِّلَ دِينَكُمْ أَوْ أَن يُظْهِرَ فِى ٱلْأَرْضِ ٱلْفَسَادَ ﴿٢٦﴾

26. Faraoni tha: “Më lini ta vras Musain, e le të thërrasë Zotin e vet! Unë kam frikë se ai do të ndryshojë fenë tuaj ose të shkaktojë prishje në Tokë.”[26]

وَقَالَ مُوسَىٰٓ إِنِّى عُذْتُ بِرَبِّى وَرَبِّكُم مِّن كُلِّ مُتَكَبِّرٍ لَّا يُؤْمِنُ بِيَوْمِ ٱلْحِسَابِ ﴿٢٧﴾

27. Musai tha: “Unë kërkoj mbrojtje te Zoti im dhe Zoti juaj nga çdo mendjemadh, që nuk beson në Ditën e Llogarisë.”[27]

وَقَالَ رَجُلٌ مُّؤْمِنٌ مِّنْ ءَالِ فِرْعَوْنَ يَكْتُمُ إِيمَـٰنَهُۥٓ أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَن يَقُولَ رَبِّىَ ٱللَّهُ وَقَدْ جَآءَكُم بِٱلْبَيِّنَـٰتِ مِن رَّبِّكُمْ ۖ وَإِن يَكُ كَـٰذِبًا فَعَلَيْهِ كَذِبُهُۥ ۖ وَإِن يَكُ صَادِقًا يُصِبْكُم بَعْضُ ٱلَّذِى يَعِدُكُمْ ۖ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهْدِى مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ كَذَّابٌ ﴿٢٨﴾

28. Një burrë besimtar nga familja e Faraonit, që e fshihte besimin e tij, tha: “A do ta vrisni një burrë vetëm pse thotë: “Zoti im është Allahu”, ndërkohë që ai ju ka sjellë prova të qarta nga Zoti juaj? Nëse është gënjeshtar, gënjeshtra e tij do të jetë kundër tij, por nëse është i vërtetë, do t’ju godasë një pjesë e asaj që ju paralajmëron. Vërtet, Allahu nuk udhëzon atë që është teprues në të këqia dhe gënjeshtar.[28]

---

[26] Faraoni u tha krerëve të popullit të vet: “Lërmëni ta vras Musain, e le të thërrasë Zotin e tij që pretendon se e ka dërguar tek ne, nëse mund ta mbrojë prej nesh. Unë kam frikë se ai do t’ju ndryshojë fenë në të cilën jeni, ose do të përhapë në tokën e Egjiptit prishje dhe trazira.”

[27] Musai i tha Faraonit dhe krerëve të tij: “Unë kërkoj strehim tek Zoti im dhe Zoti juaj, o popull, nga çdo mendjemadh që nuk pranon njësimin e Allahut dhe bindjen ndaj Tij, e që nuk beson në ditën kur Allahu do t’i marrë në llogari krijesat e Tij!”

[28] Një burrë besimtar në Allahun nga familja e Faraonit, i cili e fshihte besimin e tij, tha duke i qortuar: “Si mund ta lejoni veten të vrisni një njeri që nuk ka asnjë faj tek ju, përveçse thotë: “Zoti im është Allahu”, ndërkohë që ju ka sjellë argumente të qarta nga Zoti juaj për vërtetësinë e asaj që thotë? Nëse Musai është gënjeshtar, atëherë pasojat e

يَٰقَوۡمِ لَكُمُ ٱلۡمُلۡكُ ٱلۡيَوۡمَ ظَٰهِرِينَ فِي ٱلۡأَرۡضِ فَمَن يَنصُرُنَا مِنۢ بَأۡسِ ٱللَّهِ إِن جَآءَنَاۚ قَالَ فِرۡعَوۡنُ مَآ أُرِيكُمۡ إِلَّا مَآ أَرَىٰ وَمَآ أَهۡدِيكُمۡ إِلَّا سَبِيلَ ٱلرَّشَادِ ٢٩

29. O populli im, sot pushteti është i juaji, ju jeni sundimtarë në Tokë, por kush do të na ndihmojë kundër dënimit të Allahut nëse ai na vjen?" Faraoni tha: "Unë ju tregoj vetëm atë që shoh, dhe unë ju udhëzoj vetëm në rrugën e drejtë."[29]

وَقَالَ ٱلَّذِيٓ ءَامَنَ يَٰقَوۡمِ إِنِّيٓ أَخَافُ عَلَيۡكُم مِّثۡلَ يَوۡمِ ٱلۡأَحۡزَابِ ٣٠

30. Ai që besonte tha: "O populli im, unë kam frikë për ju nga një ditë e ngjashme me atë të grupeve (popujve të mëparshëm);[30]

مِثۡلَ دَأۡبِ قَوۡمِ نُوحٖ وَعَادٖ وَثَمُودَ وَٱلَّذِينَ مِنۢ بَعۡدِهِمۡۚ وَمَا ٱللَّهُ يُرِيدُ ظُلۡمٗا لِّلۡعِبَادِ ٣١

31. si me fatin e popullit të Nuhut, Adit, Themudit dhe atyre që erdhën pas tyre. E Allahu nuk dëshiron padrejtësi për robërit e Vet.[31]

---

gënjeshtrës së tij do të bien vetëm mbi të. Por nëse ai është i sinqertë, atëherë do t'ju godasë diçka nga ajo me të cilën ju paralajmëron. Vërtet, Allahu nuk e udhëzon drejt të vërtetës atë që e tepron duke lënë të vërtetën dhe duke ndjekur të kotën, dhe që shpif duke ia atribuar Allahut atë që nuk i takon.

[29] O populli im, ju keni sot pushtet të dukshëm në tokën e Egjiptit mbi skllevërit tuaj nga bijtë e Izraelit dhe të tjerë; kush do të na shpëtojë nga dënimi i Allahut nëse ai na godet?" Faraoni i tha popullit të tij: "Unë nuk ju jap, o njerëz, asnjë këshillë e mendim përveç asaj që mendoj se është e mirë dhe e drejtë për veten time dhe për ju; dhe nuk ju ftoj përveçse në rrugën e së vërtetës dhe të drejtës."

[30] Ai burri besimtar nga familja e Faraonit, i tha Faraonit dhe krerëve të tij, duke i këshilluar dhe paralajmëruar: "Unë kam frikë për ju, nëse e vrisni Musain, se do t'ju godasë dënimi i një dite si ajo e popujve të bashkuar kundër të dërguarve të tyre.

[31] Ashtu siç ishte fati i popullit të Nuhut, Adit, Themudit dhe atyre që erdhën pas tyre në mohim dhe përgënjeshtrim, Allahu i shkatërroi për shkak të kësaj. Allahu i Lartësuar nuk dëshiron padrejtësi për robërit e Tij, që t'i ndëshkojë pa faj që kanë bërë. I Lartësuar është Allahu shumë lart nga çdo padrejtësi dhe mangësi.

وَيَٰقَوۡمِ إِنِّيٓ أَخَافُ عَلَيۡكُمۡ يَوۡمَ ٱلتَّنَادِ ٣٢

32. O populli im, unë kam frikë për ju nga Dita e thirrjes së njëri-tjetrit,[32]

يَوۡمَ تُوَلُّونَ مُدۡبِرِينَ مَا لَكُم مِّنَ ٱللَّهِ مِنۡ عَاصِمٖۗ وَمَن يُضۡلِلِ ٱللَّهُ فَمَا لَهُۥ مِنۡ هَادٖ ٣٣

33. Ditën kur do të ikni të kthyer prapa, e nuk do të keni askënd që t'ju mbrojë nga Allahu. Atë që Allahu e lë në humbje, ai nuk ka udhëzues.[33]

وَلَقَدۡ جَآءَكُمۡ يُوسُفُ مِن قَبۡلُ بِٱلۡبَيِّنَٰتِ فَمَا زِلۡتُمۡ فِي شَكّٖ مِّمَّا جَآءَكُم بِهِۦۖ حَتَّىٰٓ إِذَا هَلَكَ قُلۡتُمۡ لَن يَبۡعَثَ ٱللَّهُ مِنۢ بَعۡدِهِۦ رَسُولٗاۚ كَذَٰلِكَ يُضِلُّ ٱللَّهُ مَنۡ هُوَ مُسۡرِفٞ مُّرۡتَابٌ ٣٤

34. Juve ju erdhi më parë Jusufi me prova të qarta, por ju nuk pushuat së dyshuari për atë që ju solli, derisa kur ai vdiq, thatë: "Allahu nuk do të dërgojë kurrë më pas atij ndonjë të dërguar." Ja, kështu Allahu e lë në humbje çdokënd që është teprues në të keqe dhe dyshues.[34]

---

[32] O populli im, unë kam frikë për ju nga ndëshkimi i Ditës së Kiametit, ditë në të cilën njerëzit do të thërrasin njëri-tjetrin nga tmerri i madh i asaj dite.

[33] Ditën kur do të ikni të kthyer mbrapsht, duke vrapuar e duke u arratisur, nuk do të keni asnjë mbrojtës që t'ju mbrojë nga Allahu, e as ndonjë ndihmës që t'ju ndihmojë. E këdo që Allahu e lë pa ndihmë dhe nuk e udhëzon drejt rrugës së tij, ai nuk ka askënd që ta udhëzojë në të vërtetën dhe të drejtën.

[34] Allahu ju kishte dërguar më parë, para Musait, pejgamberin fisnik Jusufin, birin e Jakubit, paqja qoftë mbi ta, me argumente të qarta për vërtetësinë e tij, dhe ju urdhëroi të adhuroni vetëm Allahun, pa i shoqëruar askënd. Por ju vazhduat të dyshonit në atë që ju solli gjatë jetës së tij, dhe kur ai vdiq, dyshimi dhe idhujtaria juaj u shtuan edhe më shumë, duke thënë: "Allahu nuk do të dërgojë më pas tij asnjë të dërguar." Me këtë lloj humbjeje, Allahu e lë të humbur çdo njeri që tejkalon të vërtetën dhe dyshon në njësimin e Allahut, ndaj nuk e udhëzon drejt së vërtetës dhe të mirës.

ٱلَّذِينَ يُجَٰدِلُونَ فِيٓ ءَايَٰتِ ٱللَّهِ بِغَيۡرِ سُلۡطَٰنٍ أَتَىٰهُمۡۖ كَبُرَ مَقۡتًا عِندَ ٱللَّهِ وَعِندَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْۚ كَذَٰلِكَ يَطۡبَعُ ٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ قَلۡبِ مُتَكَبِّرٖ جَبَّارٖ ٣٥

35. Ata që i kundërshtojnë shenjat e Allahut pa ndonjë provë që u ka ardhur, janë të urryer te Allahu dhe te ata që besuan. Kështu e vulos Allahu zemrën e çdo mendjemadhi arrogant.[35]

وَقَالَ فِرۡعَوۡنُ يَٰهَٰمَٰنُ ٱبۡنِ لِي صَرۡحٗا لَّعَلِّيٓ أَبۡلُغُ ٱلۡأَسۡبَٰبَ ٣٦

36. Faraoni tha: “O Haman, më ndërto një kullë, se ndoshta arrij rrugët,[36]

أَسۡبَٰبَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ فَأَطَّلِعَ إِلَىٰٓ إِلَٰهِ مُوسَىٰ وَإِنِّي لَأَظُنُّهُۥ كَٰذِبٗاۚ وَكَذَٰلِكَ زُيِّنَ لِفِرۡعَوۡنَ سُوٓءُ عَمَلِهِۦ وَصُدَّ عَنِ ٱلسَّبِيلِۚ وَمَا كَيۡدُ فِرۡعَوۡنَ إِلَّا فِي تَبَابٖ ٣٧

37. rrugët e qiejve, që të ngjitem e të shoh Zotin e Musait. Por unë jam i sigurt se ai është gënjeshtar.” Kështu iu zbukuruan Faraonit veprat e tij të këqija dhe u pengua nga rruga e drejtë. Por plani i Faraonit nuk ishte tjetër veçse në humbje.[37]

---

[35] Ata që polemizojnë për ajetet dhe argumentet e Allahut për t’i mohuar ato, pa pasur ndonjë provë të pranueshme, kjo polemikë është tepër e urryer tek Allahu dhe tek ata që besuan. Ashtu siç i mbylli në humbje dhe i pengoi nga udhëzimi zemrat e këtyre kundërshtarëve, Allahu vulos edhe zemrën e çdo mendjemadhi që refuzon njësimin dhe bindjen ndaj Tij, dhe që është tiran për shkak të shumësisë së padrejtësisë dhe armiqësisë së tij.

[36] Faraoni, duke e përgënjeshtruar Musain në thirrjen e tij për të pranuar Zotin e botëve dhe për t’iu nënshtruar Atij, tha: “O Haman, ndërto për mua një ndërtim madhështor, që ndoshta të arrij dyert -

[37] - dyert e qiejve dhe atë që më çon tek ato, që ta shoh vetë Zotin e Musait. Por unë mendoj se Musai është gënjeshtar në pretendimin e tij se kemi një Zot dhe se Ai është mbi qiej.” Kështu iu zbukurua Faraonit vepra e tij e keqe dhe iu duk e bukur, dhe u pengua nga rruga e së vërtetës për shkak të mashtrimit që iu stolis. Por dredhia dhe plani i Faraonit për t’i bindur njerëzit se ai ishte në të drejtë dhe Musai në të kotë, nuk ishte veçse humbje dhe shkatërrim për të, që nuk i solli gjë tjetër përveçse mjerim në këtë botë dhe në botën tjetër.

وَقَالَ ٱلَّذِىٓ ءَامَنَ يَـٰقَوْمِ ٱتَّبِعُونِ أَهْدِكُمْ سَبِيلَ ٱلرَّشَادِ ﴿٣٨﴾

38. Ai që besonte tha: “O populli im, më ndiqni mua dhe unë do t’ju udhëzoj në rrugën e drejtë![38]

يَـٰقَوْمِ إِنَّمَا هَـٰذِهِ ٱلْحَيَوٰةُ ٱلدُّنْيَا مَتَـٰعٌ وَإِنَّ ٱلْـَٔاخِرَةَ هِىَ دَارُ ٱلْقَرَارِ ﴿٣٩﴾

39. O populli im, kjo jetë e kësaj bote është vetëm një kënaqësi e përkohshme, kurse bota tjetër është Shtëpia e përhershme.[39]

مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزَىٰٓ إِلَّا مِثْلَهَا ۖ وَمَنْ عَمِلَ صَـٰلِحًا مِّن ذَكَرٍ أَوْ أُنثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُو۟لَـٰٓئِكَ يَدْخُلُونَ ٱلْجَنَّةَ يُرْزَقُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٤٠﴾

40. Kushdo që bën një të keqe, nuk do të shpërblehet veçse me të ngjashme me të, ndërsa kush bën një vepër të mirë, mashkull apo femër, duke qenë besimtar, ata do të hyjnë në Xhenet, ku do të furnizohen pa masë.[40]

[38] Ai që besonte, duke përsëritur këshillën e tij për popullin e vet, tha: “O populli im, më pasoni mua, e unë do t’ju udhëzoj në rrugën e drejtë dhe të vërtetë.

[39] O populli im, kjo jetë e kësaj bote është një jetë ku njerëzit gëzojnë pak përkohësisht, pastaj ajo ndërpritet dhe zhduket. Prandaj nuk duhet të mbështeteni tek ajo. Ndërsa bota tjetër, me begatitë e saj të përjetshme, është Shtëpia dhe vendbanimi i qëndrueshëm ku do të vendoseni përfundimisht. Prandaj duhet ta parapëlqeni atë dhe të punoni për të me vepra të mira, që do t’ju bëjnë të lumtur në të.

[40] Kush e kundërshton Allahun në jetën e tij dhe largohet nga rruga e udhëzimit, në botën tjetër nuk do të marrë tjetër veçse një dënim që i përshtatet mëkatit të tij. Ndërsa kush i bindet Allahut dhe bën vepra të mira, duke zbatuar urdhrat e Tij dhe duke u larguar nga ndalesat e Tij – qoftë mashkull apo femër – ndërkohë që është besimtar dhe Njëson Allahun, ata do të hyjnë në Xhenet, ku Allahu do t’i furnizojë me fruta, begati dhe kënaqësi të tij, pa masë.

۞ وَيَٰقَوْمِ مَا لِيٓ أَدْعُوكُمْ إِلَى ٱلنَّجَوٰةِ وَتَدْعُونَنِيٓ إِلَى ٱلنَّارِ ﴿٤١﴾

41. O populli im, si është e mundur që unë ju thërras në shpëtim, ndërsa ju më thërrisni në Zjarr?[41]

تَدْعُونَنِي لِأَكْفُرَ بِٱللَّهِ وَأُشْرِكَ بِهِۦ مَا لَيْسَ لِي بِهِۦ عِلْمٌ وَأَنَا۠ أَدْعُوكُمْ إِلَى ٱلْعَزِيزِ ٱلْغَفَّٰرِ ﴿٤٢﴾

42. Ju më thërrisni të mohoj Allahun dhe t'i bëj Atij shok, diçka për të cilën nuk kam asnjë dije, kurse unë ju thërras te i Plotfuqishmi, Falësi.[42]

لَا جَرَمَ أَنَّمَا تَدْعُونَنِيٓ إِلَيْهِ لَيْسَ لَهُۥ دَعْوَةٌ فِي ٱلدُّنْيَا وَلَا فِي ٱلْءَاخِرَةِ وَأَنَّ مَرَدَّنَآ إِلَى ٱللَّهِ وَأَنَّ ٱلْمُسْرِفِينَ هُمْ أَصْحَٰبُ ٱلنَّارِ ﴿٤٣﴾

43. S'ka dyshim se atyre (zotave) ku ju më thërrisni, nuk mund t'i lutesh as në këtë botë dhe as në tjetrën, dhe se kthimi ynë është tek Allahu. Ndërsa ata që e teprojnë me të këqija, do të jenë banorë të Zjarrit.[43]

---

[41] O populli im, si ka mundësi që unë ju thërras në besimin te Allahu dhe ndjekjen e të dërguarit të Tij, Musait – thirrje që ju çon në Xhenet dhe ju largon nga tmerri i Zjarrit – ndërsa ju më thërrisni në një vepër që përfundon me dënimin e Allahut dhe ndëshkimin në Zjarr?

[42] Ju më thërrisni që të mohoj Allahun dhe t'i bëj shok Atij, gjëra për të cilat unë nuk kam dijeni që meritojnë adhurim përveç Tij — dhe kjo është nga mëkatet më të mëdha dhe më të shëmtuara — ndërsa unë ju thërras në rrugën që çon te Allahu, i Plotfuqishmi në hakmarrjen e Tij, Falësi i atij që i kthehet dhe pendohet pas mëkatit të tij.

[43] Me të vërtetë, ajo që më thërrisni të besoj nuk e meriton lutjen dhe nuk duhet kërkuar as në këtë botë e as në botën tjetër për shkak të paaftësisë dhe mangësisë së tyre. Dijeni se kthimi i të gjitha krijesave është te Allahu, dhe Ai do ta shpërblejë secilin për veprën e tij; kurse ata që kapërcejnë kufijtë e Allahutj me mëkate, me derdhje gjaku dhe me mohim, janë banorë të Zjarrit.

فَسَتَذْكُرُونَ مَآ أَقُولُ لَكُمْ ۚ وَأُفَوِّضُ أَمْرِىٓ إِلَى ٱللَّهِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ بَصِيرٌۢ بِٱلْعِبَادِ ﴿٤٤﴾

44. Së shpejti do ta kujtoni këtë që ju them, e unë ia dorëzoj çështjen time Allahut. Vërtet, Allahu i sheh mirë robërit e Vet."[44]

فَوَقَىٰهُ ٱللَّهُ سَيِّـَٔاتِ مَا مَكَرُوا۟ ۖ وَحَاقَ بِـَٔالِ فِرْعَوْنَ سُوٓءُ ٱلْعَذَابِ ﴿٤٥﴾

45. Dhe Allahu e ruajti atë nga të këqijat që ata kurdisnin, ndërsa familjen e Faraonit e përfshiu dënimi i keq (mbytja, pastaj):[45]

ٱلنَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا ۚ وَيَوْمَ تَقُومُ ٱلسَّاعَةُ أَدْخِلُوٓا۟ ءَالَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ ٱلْعَذَابِ ﴿٤٦﴾

46. Zjarri, ndaj të cilit ata do të ekspozohen mëngjes e mbrëmje, dhe Ditën kur të vijë Ora, do të thuhet: "Futeni familjen e Faraonit në dënimin më të ashpër!"[46]

وَإِذْ يَتَحَآجُّونَ فِى ٱلنَّارِ فَيَقُولُ ٱلضُّعَفَٰٓؤُا۟ لِلَّذِينَ ٱسْتَكْبَرُوٓا۟ إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ أَنتُم مُّغْنُونَ عَنَّا نَصِيبًا مِّنَ ٱلنَّارِ ﴿٤٧﴾

47. Dhe, kur të grinden në Zjarr, të dobëtit do t'u thonë atyre që madhështoheshin: "Ne ishim pasuesit tuaj, a do të na hiqni ndonjë pjesë të zjarrit?"[47]

---

[44] Kur i kështilloi dhe ata nuk e dëgjuan, u tha: "Do ta kujtoni që unë ju kështillova dhe ju përkujtova, dhe do të pendoheni atëherë kur pendimi nuk do t'ju sjellë dobi. Unë do t'i kërkoj strehë dhe mbrojtje Allahut, dhe do të mbështetem tek Ai. Vërtet, Allahu i Lartësuar i sheh gjendjet e robërve dhe e di çfarë shpërblimi meritojnë; asgjë nga ato nuk i fshehet."

[45] Atëherë, Allahu i Lartësuar e shpëtoi atë burrë besimtar, të udhëzuar e të mbrojtur prej Tij, nga ndëshkimet dhe kurthet e Faraonit dhe të njerëzve të tij, ndërsa mbi ta ra dënimi i rëndë, kur Allahu i mbyti të gjithë pa përjashtim.

[46] Ata u mbytën fillimisht dhe u shkatërruan, pastaj do të ndëshkohen në varret e tyre, ku do t'u shfaqet zjarri mëngjes e mbrëmje deri në Ditën e Llogarisë. Dhe kur të vijë Ora e Kiametit, do të thuhet: "Futeni familjen e Faraonit në dënimin më të aspër të Zjarrit, si shpërblim për veprat e këqija që kryen!" - Ky ajet është bazë për vërtetimin e dënimit të varrit.

[47] Dhe, kur banorët e zjarrit të grinden mes tyre dhe të qortojnë njëri-tjetrin, ndjekësit, që i ndoqën verbërisht të mëdhenjtë e tyre mendjemëdhenj që i humbën dhe ua zbukuruan

قَالَ ٱلَّذِينَ ٱسْتَكْبَرُوٓاْ إِنَّا كُلٌّ فِيهَآ إِنَّ ٱللَّهَ قَدْ حَكَمَ بَيْنَ ٱلْعِبَادِ ﴿٤٨﴾

48. Ata që madhështoheshin do të thonë: "Të gjithë ne jemi këtu brenda. Vërtet, Allahu ka gjykuar tashmë mes robërve."[48]

وَقَالَ ٱلَّذِينَ فِي ٱلنَّارِ لِخَزَنَةِ جَهَنَّمَ ٱدْعُواْ رَبَّكُمْ يُخَفِّفْ عَنَّا يَوْمًا مِّنَ ٱلْعَذَابِ ﴿٤٩﴾

49. Pastaj, të gjithë ata që janë në zjarr do t'u thonë rojtarëve të Xhehenemit: "Luteni Zotin tuaj që të na lehtësojë dënimin, qoftë edhe për një ditë!"[49]

rrugën e mjerimit, do t'u thonë atyre: "A mund të na hiqni një pjesë nga zjarri, duke mbajtur ju një pjesë të dënimit tonë?"

[48] Krerët mendjemëdhenj do të thonë, duke treguar pafuqinë e tyre: "Ne nuk mund të marrim mbi vete asgjë nga dënimi juaj në zjarr; të gjithë ne jemi brenda tij, nuk kemi shpëtim prej tij. Allahu e ka ndarë ndërmjet nesh dënimin sipas asaj që secili prej nesh meriton, me gjykimin e Tij të drejtë."

[49] Pastaj, të gjithë ata që janë në zjarr, si mendjemëdhenjtë ashtu edhe të dobëtit, do t'u thonë rojeve të Xhehenemit: "Luteni Zotin tuaj që të na lehtësojë qoftë edhe një ditë të vetme nga dënimi, që të gjejmë pak qetësi!"

قَالُوٓاْ أَوَلَمۡ تَكُ تَأۡتِيكُمۡ رُسُلُكُم بِٱلۡبَيِّنَٰتِۖ قَالُواْ بَلَىٰۚ قَالُواْ فَٱدۡعُواْۗ وَمَا دُعَٰٓؤُاْ ٱلۡكَٰفِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَٰلٖ ٥٠

50. Ata (rojtarët e Xhehenemit) do të thonë: "A nuk ju erdhën të dërguarit tuaj me prova të qarta?" Ata do të thonë: "Po!" Ata do të thonë: "Atëherë lutuni ju vetë!" Por lutja e mohuesve është vetëm në humbje.[50]

إِنَّا لَنَنصُرُ رُسُلَنَا وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ فِي ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا وَيَوۡمَ يَقُومُ ٱلۡأَشۡهَٰدُ ٥١

51. Ne, me siguri do t'i ndihmojmë të dërguarit Tanë dhe ata që besuan, në jetën e kësaj bote dhe Ditën kur të ngrihen dëshmitarët.[51]

يَوۡمَ لَا يَنفَعُ ٱلظَّٰلِمِينَ مَعۡذِرَتُهُمۡۖ وَلَهُمُ ٱللَّعۡنَةُ وَلَهُمۡ سُوٓءُ ٱلدَّارِ ٥٢

52. Ditën, kur të padrejtëve nuk do t'u bëjë dobi justifikimi, për ta do të ketë mallkim dhe për ta do të jetë shtëpia më e keqe.[52]

---

[50] Rojet e Zjarrit të Xhehenemit, si qortim, do t'u thonë atyre: "Kjo lutje nuk ju sjell asnjë dobi. A nuk ju erdhën të dërguarit tuaj me argumente të qarta nga Allahu, e ju i përgënjeshtruat?" Mohuesit do ta pranojnë dhe do të thonë: "Po, është e vërtetë." Atëherë rojet e Xhehenemit do të shkëputen prej tyre dhe do t'u thonë: "Ne nuk lutemi për ju, as nuk ndërmjetësojmë për ju. Lutuni vetë, por kjo lutje nuk ju bën dobi; sepse ju jeni mohues." E lutja e lutja e nuk është gjë tjetër veçse në humbje, nuk pranohet e nuk u përgjigjet.

[51] Ne, me të vërtetë, i ndihmojmë të dërguarit Tanë dhe ata që i pasojnë nga besimtarët, dhe u japim forcë kundër atyre që i kanë dëmtuar në jetën e kësaj bote, si edhe Ditën e Kiametit — ditën kur do të dëshmojnë engjëjt, profetët dhe besimtarët kundër popujve që përgënjeshtruan të dërguarit e tyre; ata do të dëshmojnë se të dërguarit i përcollën mesazhet e Zotit të tyre, ndërsa popujt i mohuan.

[52] Ditën e Llogarisë, mohuesit që kanë kaluar kufijtë e Allahut, nuk do të përfitojnë aspak nga arsyetimet që sjellin për të justifikuar përgënjeshtrimin e të dërguarve të Tij. Për ta do të ketë përzënie nga mëshira e Allahut dhe një shtëpi e vendbanim të keq në botën tjetër, e ai është Zjarri.

وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا مُوسَى ٱلْهُدَىٰ وَأَوْرَثْنَا بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ ٱلْكِتَٰبَ ﴿٥٣﴾

53. Ne ia dhamë Musait udhëzimin, dhe ua trashëguam bijve të Izraelit Librin,[53]

هُدًى وَذِكْرَىٰ لِأُو۟لِى ٱلْأَلْبَٰبِ ﴿٥٤﴾

54. si udhëzim dhe këshillë për ata që kanë mend.[54]

فَٱصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ ٱللَّهِ حَقٌّ وَٱسْتَغْفِرْ لِذَنۢبِكَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ بِٱلْعَشِىِّ وَٱلْإِبْكَٰرِ ﴿٥٥﴾

55. Prandaj, ji i durueshëm, se me siguri premtimi i Allahut është i vërtetë. Kërko falje për gjynahun tënd dhe madhëro Zotin tënd me lavdërim në mbrëmje dhe mëngjes![55]

إِنَّ ٱلَّذِينَ يُجَٰدِلُونَ فِىٓ ءَايَٰتِ ٱللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَٰنٍ أَتَىٰهُمْ ۙ إِن فِى صُدُورِهِمْ إِلَّا كِبْرٌ مَّا هُم بِبَٰلِغِيهِ ۚ فَٱسْتَعِذْ بِٱللَّهِ ۖ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْبَصِيرُ ﴿٥٦﴾

56. Me të vërtetë, ata që polemizojnë për shenjat e Allahut pa ndonjë provë që u ka ardhur, nuk kanë tjetër në zemrat e tyre veçse mendjemadhësi, të cilën nuk do ta arrijnë kurrë. Prandaj kërko strehim te Allahu, vërtet, Ai është Gjithëdëgjuesi, Gjithëshikuesi.[56]

---

[53] Ne i dhamë Musait atë që udhëzon drejt së vërtetës – Teuratin dhe mrekullitë – dhe bëmë që bijtë e Izraelit ta trashëgonin Teuratin brez pas brezi,

[54] si udhërrëfyes drejt rrugës së drejtë dhe si këshillë për ata që kanë mendje të shëndoshë.

[55] Prandaj, bëhu i durueshëm – o i Dërguar – ndaj lëndimit të idhujtarëve, sepse Ne të kemi premtuar lartësimin e fjalës sate, dhe premtimi Ynë është i vërtetë e i patundur. Kërko falje për gabimin tënd dhe vazhdo ta madhërosh Zotin tënd nga çdo gjë që nuk i përshtatet Atij, në fillim të ditës dhe në fundin e saj.

[56] Me të vërtetë, ata që e shtyjnë të vërtetën me të kotën dhe i kundërshtojnë argumentet e qarta me dyshime të prishura, pa ndonjë provë apo dëshmi nga Allahu, nuk kanë në gjoksin e tyre gjë tjetër veçse mendjemadhësi ndaj së vërtetës; nga smira për mirësinë që Allahu ia dha Profetit të Tij dhe për nderin e profetësisë me të cilën e nderoi atë. Por kjo është diçka që ata nuk do ta arrijnë kurrë. Prandaj, mbështetu te Allahu për t'u ruajtur nga e keqja e tyre; vërtet Ai është Dëgjues i fjalëve të tyre, Shikues i veprave të tyre, dhe do t'i shpërblejë ata për to.

لَخَلْقُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ أَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ ٱلنَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾

57. Me të vërtetë, krijimi i qiejve dhe i Tokës është më i madh se krijimi i njerëzve, por shumica e njerëzve nuk e dinë.[57]

وَمَا يَسْتَوِى ٱلْأَعْمَىٰ وَٱلْبَصِيرُ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ وَلَا ٱلْمُسِىٓـُٔ ۚ قَلِيلًا مَّا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٥٨﴾

58. I verbri nuk është i barabartë me atë që sheh, as ata që besojnë dhe bëjnë vepra të mira me ata që bëjnë keq. Sa pak që merrni këshillë![58]

[57] Me të vërtetë, krijimi i qiejve dhe i Tokës është më i madh se krijimi i njerëzve dhe ringjallja e tyre pas vdekjes, por shumica e njerëzve nuk e dinë se krijimi i të gjitha këtyre është i lehtë për Allahun.

[58] Nuk është i barabartë i verbri me atë që sheh; po ashtu nuk janë të barabartë besimtarët, të cilët e pranojnë se Allahu është Zoti i Vërtetë, pa ortak, u përgjigjen të dërguarve të Tij dhe veprojnë sipas ligjit të Tij, me mohuesit që e mohojnë se Allahu është Zoti i Vërtetë, i përgënjeshtrojnë të dërguarit dhe nuk veprojnë sipas ligjit të Tij. Pak kujtoheni – o njerëz – për argumentet e Allahut, që të merrni mësim dhe të përfitoni prej tyre.

إِنَّ ٱلسَّاعَةَ لَـَٔاتِيَةٌ لَّا رَيْبَ فِيهَا وَلَـٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٩﴾

59. Vërtet, Ora (e Kiametit) do të vijë, nuk ka dyshim për të, por shumica e njerëzve nuk besojnë.[59]

وَقَالَ رَبُّكُمُ ٱدْعُونِىٓ أَسْتَجِبْ لَكُمْ ۚ إِنَّ ٱلَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِى سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ﴿٦٠﴾

60. Zoti juaj ka thënë: "Më thërrisni Mua, e Unë do t'ju përgjigjem! Ata që tregohen mendjemëdhenj për të më adhuruar, do të hyjnë në Xhehenem të poshtëruar."[60]

ٱللَّهُ ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ ٱلَّيْلَ لِتَسْكُنُوا۟ فِيهِ وَٱلنَّهَارَ مُبْصِرًا ۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى ٱلنَّاسِ وَلَـٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٦١﴾

61. Allahu është Ai që jua bëri natën për pushim dhe ditën për të parë. Vërtet, Allahu është Dhurues i madh ndaj njerëzve, por shumica e njerëzve nuk falënderojnë.[61]

ذَٰلِكُمُ ٱللَّهُ رَبُّكُمْ خَـٰلِقُ كُلِّ شَىْءٍ لَّآ إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ فَأَنَّىٰ تُؤْفَكُونَ ﴿٦٢﴾

62. Ky është Allahu, Zoti juaj, Krijues i çdo gjëje. Nuk ka zot tjetër përveç Tij. E si po shmangeni pra?[62]

---

[59] Me të vërtetë, Ora e Kiametit do të vijë, nuk ka dyshim për të; prandaj binduni për ardhjen e saj, ashtu siç kanë njoftuar të dërguarit! Por shumica e njerëzve nuk e besojnë ardhjen e saj dhe nuk punojnë për t'u përgatitur për të.

[60] Zoti juaj – o njerëz – ka thënë: "Lutmuni vetëm Mua dhe më veçoni Mua me adhurim, që t'ju përgjigjem. Vërtet, ata që bëhen mendjemëdhenj duke refuzuar të më kushtojnë vetëm Mua robëri dhe adhurim, do të hyjnë në Xhehenem të përulur dhe të poshtëruar.

[61] Vetëm Allahu është Ai që ua bëri natën, që të pushoni në të dhe të gjeni qetësi, dhe ditën të ndriçuar, që të kryeni punët e jetesës suaj. Vërtet, Allahu bën mirësi të madhe ndaj njerëzve, por shumica prej tyre nuk i janë mirënjohës, duke mos iu bindur dhe duke mos ia kushtuar adhurimin sinqerisht Atij.

[62] Ai që ju ka dhuruar këto mirësi është vetëm Zoti juaj, Krijuesi i gjithçkaje; nuk ka hyjni tjetër që meriton adhurim përveç Tij. Si pra shmangeni nga besimi tek Ai dhe adhuroni të tjerë – idhujt – pasi ju janë bërë të qarta argumentet e Tij?

كَذَٰلِكَ يُؤۡفَكُ ٱلَّذِينَ كَانُواْ بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ يَجۡحَدُونَ ٦٣

63. Kështu shmangen ata që i mohuojnë shenjat e Allahut.[63]

ٱللَّهُ ٱلَّذِي جَعَلَ لَكُمُ ٱلۡأَرۡضَ قَرَارٗا وَٱلسَّمَآءَ بِنَآءٗ وَصَوَّرَكُمۡ فَأَحۡسَنَ صُوَرَكُمۡ وَرَزَقَكُم مِّنَ ٱلطَّيِّبَٰتِۚ ذَٰلِكُمُ ٱللَّهُ رَبُّكُمۡۖ فَتَبَارَكَ ٱللَّهُ رَبُّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٦٤

64. Allahu është Ai që jua ka bërë Tokën të qëndrueshme dhe qiellin ndërtesë, ju ka dhënë formë dhe jua ka përsosur atë, dhe ju ka furnizuar me të gjitha të mirat. Ky është Allahu, Zoti juaj. I Lartësuar qoftë Allahu, Zoti i botëve![64]

هُوَ ٱلۡحَيُّ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ فَٱدۡعُوهُ مُخۡلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَۗ ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٦٥

65. Ai është i Përjetshmi. S'ka zot tjetër përveç Tij. Lutjuni Atij me adhurim të pastër vetëm për Të! Falënderimi i qoftë Allahut, Zotit të botëve![65]

---

[63] Ashtu siç e përgënjeshtruat të vërtetën – o mohues të Kurejshit – dhe u larguat prej saj drejt së kotës, nga e vërteta dhe nga besimi në të largohen ata që mohuan argumentet dhe dëshmitë e Allahut.

[64] Allahu është Ai që jua bëri Tokën të qëndrueshme, duke jua lehtësuar qëndrimin dhe jetesën mbi të; dhe qiellin e bëri ndërtesë të fortë që nuk bie, si çati mbi Tokë, shpërndau në qiell shenja udhëzuese, dhe ju krijoi në formën më të përkryer e më të bukur. Ai ju ka dhënë furnizim të lejuar dhe ushqime e pije të shijshme e të llojllojshme. Ky që jua ka dhënë këto mirësi është Allahu, Zoti juaj; e madhe është mirësia, dhuntia dhe begatia e Tij, i pastër është Ai nga çdo gjë që nuk i përshtatet Atij, dhe Ai është Zoti i të gjitha krijesave.

[65] Ai është Allahu i Lartësuar, i Përjetshmi, që ka jetën e plotë e të përsosur; nuk ka zot tjetër që meriton të adhurohet përveç Tij. Prandaj kërkoni prej Tij dhe kushtojani adhurimin vetëm Atij, duke ia kushtuar me sinqeritet besimin dhe bindjen tuaj! Falënderimi dhe lavdërimi i plotë i takojnë Allahut, Zotit të të gjitha krijesave.

۞ قُلْ إِنِّي نُهِيتُ أَنْ أَعْبُدَ ٱلَّذِينَ تَدْعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ لَمَّا جَآءَنِيَ ٱلْبَيِّنَٰتُ مِن رَّبِّي وَأُمِرْتُ أَنْ أُسْلِمَ لِرَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ٦٦

66. Thuaj: "Mua më është ndaluar të adhuroj ata që ju i lutni përveç Allahut, pasi më kanë ardhur prova të qarta nga Zoti im; dhe më është urdhëruar t'i nënshtrohem plotësisht Zotit të botëve."[66]

-474-

هُوَ ٱلَّذِي خَلَقَكُم مِّن تُرَابٍ ثُمَّ مِن نُّطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوٓاْ أَشُدَّكُمْ ثُمَّ لِتَكُونُواْ شُيُوخًا ۚ وَمِنكُم مَّن يُتَوَفَّىٰ مِن قَبْلُ ۖ وَلِتَبْلُغُوٓاْ أَجَلًا مُّسَمًّى وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ٦٧

67. Është Ai që ju krijoi prej dheut, pastaj prej një pike uji (farë), pastaj prej një cope gjaku të mpiksur, pastaj ju nxjerr fëmijë, që pastaj të arrini fuqinë tuaj, pastaj të bëheni pleq - ndonëse disa prej jush vdesin më herët - dhe që të arrini një afat të caktuar, me qëllim që të kuptoni.[67]

[66] Thuaj – o i Dërguar – idhujtarëve nga populli yt: "Mua më është ndaluar të adhuroj ata që ju i thërrisni përveç Allahut, që kur më erdhën argumentet e qarta nga Zoti im, dhe Ai më urdhëroi t'i nënshtrohem dhe t'i bindem plotësisht vetëm Atij, të Madhëruarit, Zotit të botëve."

[67] Allahu është Ai që krijoi babanë tuaj, Ademin, nga dheu; pastaj ju krijoi nga fara e njeriut, me fuqinë e Tij. Pas kësaj ju kaloni në fazën e gjakut të trashë e të kuq, mandej vijoni me etapa të shumta brenda mitrave, deri sa të lindni si foshnja të vegjël. Pastaj trupat tuaj forcohen derisa arrini pleqërinë; e disa prej jush vdesin para kësaj. Kështu, me këto etapa të caktuara, arrini një afat të caktuar në të cilin mbarojnë jetët tuaja. Ndoshta ju do të kuptoni me këto prova të Allahut dhe do të meditoni mbi shenjat e Tij, që të njihni se nuk ka hyjni tjetër përveç Tij që e bën këtë, dhe se vetëm Atij i takon adhurimi.

هُوَ ٱلَّذِى يُحْىِۦ وَيُمِيتُ ۖ فَإِذَا قَضَىٰٓ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُۥ كُن فَيَكُونُ ﴿٦٨﴾

68. Është Ai që jep jetë dhe vdekje. Kur Ai vendos një çështje, vetëm i thotë: "Bëhu!" dhe ajo menjëherë bëhet.[68]

أَلَمْ تَرَ إِلَى ٱلَّذِينَ يُجَـٰدِلُونَ فِىٓ ءَايَـٰتِ ٱللَّهِ أَنَّىٰ يُصْرَفُونَ ﴿٦٩﴾

69. A nuk sheh se si ata që polemizojnë për shenjat e Allahut largohen nga e vërteta?[69]

ٱلَّذِينَ كَذَّبُوا۟ بِٱلْكِتَـٰبِ وَبِمَآ أَرْسَلْنَا بِهِۦ رُسُلَنَا ۖ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٧٠﴾

70. Ata që përgënjeshtruan Librin dhe atë me të cilën i dërguam të dërguarit Tanë, do ta mësojnë,[70]

إِذِ ٱلْأَغْلَـٰلُ فِىٓ أَعْنَـٰقِهِمْ وَٱلسَّلَـٰسِلُ يُسْحَبُونَ ﴿٧١﴾

71. kur prangat të jenë në qafat e tyre dhe zinxhirët, e ata do të tërhiqen zvarrë,[71]

فِى ٱلْحَمِيمِ ثُمَّ فِى ٱلنَّارِ يُسْجَرُونَ ﴿٧٢﴾

72. në ujin e valuar, pastaj do të digjen në Zjarr.[72]

---

[68] Ai, i Lartësuari, është i Vetmi që jep jetë dhe sjell vdekjen; dhe kur vendos për diçka, Ai vetëm i thotë: "Bëhu!", dhe ajo bëhet. Askush nuk mund ta kthejë mbrapsht vendimin e Tij.

[69] A nuk çuditesh – o i Dërguar – nga këta që përgënjeshtrojnë argumentet e Allahut dhe polemizojnë për to, ndërsa ato janë të qarta në dëshminë e tyre për Njësinë e Allahut dhe për fuqinë e Tij? Si largohen ata prej tyre, megjithëse janë të vërteta? E pas këtij shpjegimi të plotë, në ç'drejtim po shkojnë vallë?

[70] Këta idhujtarë që e përgënjeshtruan Kuranin dhe Librat hyjnorë që Allahu i zbriti të dërguarve të Tij për udhëzimin e njerëzve, do ta mësojnë pasojën e përgënjeshtrimit të tyre,

[71] kur prangat t'u vihen në qafa, zinxhirët në këmbë dhe engjëjt e dënimit t'i tërheqin zvarrë,

[72] në ujin e nxehtë që vlon me ashpërsi dhe zjarr, e pastaj të hidhen në zjarrin e Xhehenemit ku do të digjen.

ثُمَّ قِيلَ لَهُمْ أَيْنَ مَا كُنتُمْ تُشْرِكُونَ ﴿٧٣﴾

73. Pastaj do t'u thuhet: "Ku janë ata që ju i adhuronit,[73]

مِن دُونِ ٱللَّهِ ۖ قَالُوا۟ ضَلُّوا۟ عَنَّا بَل لَّمْ نَكُن نَّدْعُوا۟ مِن قَبْلُ شَيْـًٔا ۚ كَذَٰلِكَ يُضِلُّ ٱللَّهُ ٱلْكَـٰفِرِينَ ﴿٧٤﴾

74. në vend të Allahut?" Ata do të thonë: "Na u zhdukën prej syve. Në fakt, ne nuk kemi adhuruar asgjë më parë." Kështu Allahu i lë në humbje mohuesit.[74]

ذَٰلِكُم بِمَا كُنتُمْ تَفْرَحُونَ فِى ٱلْأَرْضِ بِغَيْرِ ٱلْحَقِّ وَبِمَا كُنتُمْ تَمْرَحُونَ ﴿٧٥﴾

75. Kjo, sepse ju gëzoheshit në tokë pa të drejtë dhe ngazëlloheshit.[75]

ٱدْخُلُوٓا۟ أَبْوَٰبَ جَهَنَّمَ خَـٰلِدِينَ فِيهَا ۖ فَبِئْسَ مَثْوَى ٱلْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٧٦﴾

76. "Hyni në portat e Xhehenemit, për të qëndruar aty përgjithmonë. Sa i shëmtuar është vendbanimi i mendjemëdhenjve!"[76]

---

[73] Pastaj u thuhet atyre, si qortim, ndërsa gjenden në atë gjendje të mjerë: "Ku janë hyjnitë që adhuronit përveç Allahut?

[74] "Ku janë hyjnitë që adhuronit përveç Allahut? A mund t'ju ndihmojnë sot? Thirrini, që t'ju shpëtojnë nga kjo fatkeqësi që ju ka goditur, nëse munden." Mohuesit do të thonë: "Na janë zhdukur prej syve, nuk na sollën asnjë dobi." Dhe pranojnë se kanë qenë në humbje e marrëzi, dhe se adhurimi i tyre ka qenë i kotë, pa asnjë vlerë. Ashtu siç Allahu i humbi këta, po kështu do t'i humbë në Xhehenem edhe ato që ata adhuruan në dynja përveç Tij. Allahu i humb mohuesit që nuk besojnë tek Ai.

[75] Ky dënim që ju ka goditur është vetëm për shkak të asaj që ju bënit në jetën e dynjasë, nga pakujdesia juaj: sepse gëzoheshit me mëkatet dhe të këqijat që kryenit, dhe nga mendjemadhësia, teprimi dhe padrejtësia që tregonit ndaj robërve të Allahut.

[76] Hyni në portat e Xhehenemit, si ndëshkim për mohimin tuaj ndaj Allahut dhe për mëkatet tuaja kundër Tij, dhe aty do të qëndroni përgjithmonë. Sa vendbanim i keq është Xhehenemi për ata që në dynja u treguan mendjemëdhenj ndaj Allahut!

فَٱصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ ٱللَّهِ حَقٌّ ۚ فَإِمَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ ٱلَّذِى نَعِدُهُمْ أَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ فَإِلَيْنَا يُرْجَعُونَ ﴿٧٧﴾

77. Prandaj, ji i durueshëm, se me të vërtetë premtimi i Allahut është i vërtetë. Qoftë nëse Ne të të tregojmë një pjesë të atij (dënimi) që u premtojmë atyre, ose të të marrim jetën më parë, ata tek Ne do të kthehen gjithësesi.[77]

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ مِنْهُم مَّن قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُم مَّن لَّمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ ۗ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَن يَأْتِىَ بِـَٔايَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ ٱللَّهِ ۚ فَإِذَا جَآءَ أَمْرُ ٱللَّهِ قُضِىَ بِٱلْحَقِّ وَخَسِرَ هُنَالِكَ ٱلْمُبْطِلُونَ ﴿٧٨﴾

78. Ne kemi dërguar të dërguar para teje; për disa prej tyre të kemi treguar, kurse për disa të tjerë nuk të kemi treguar. Asnjë të dërguari nuk i takonte të sillte ndonjë mrekulli, veçse me lejen e Allahut. E kur erdhi urdhri i Allahut, u gjykua me drejtësi, dhe aty humbën gënjeshtarët.[78]

---

[77] Prandaj, duro o i Dërguar, dhe vazhdo rrugën e thirrjes; me të vërtetë premtimi i Allahut është i vërtetë, dhe Ai do të përmbushë atë që të ka premtuar. Ose do të të tregojmë, gjatë jetës tënde, disa nga ato që u kemi përgatitur këtyre idhujtarëve nga dënimi, ose do të të marrim (vdekjen) para se kjo t'u ndodhë atyre. Gjithësesi, te Ne është kthimi i tyre Ditën e Kiametit, dhe do t'i bëjmë të shijojnë dënimin e rëndë për atë që mohonin.

[78] Ne, me të vërtetë, kemi dërguar para teje – o Muhamed – shumë të dërguar te popujt e tyre, të cilët i thërrisnin në besim dhe duronin ndaj lëndimeve të tyre: për disa prej tyre të kemi treguar ty, e për disa të tjerë nuk te kemi rrëfyer. Të gjithë ata ishin të urdhëruar të përcillnin shpalljen e Allahut që u zbriti. Asnjëri prej tyre nuk mund të sillte ndonjë mrekulli fizike apo logjike përveçse me lejen dhe dëshirën e Allahut. E kur erdhi urdhri i Allahut për dënimin e përgënjeshtruesve, u vendos me drejtësi mes të dërguarve dhe atyre që i mohuan, dhe në atë çast humbën të pavërtetët, sepse trilluan gënjeshtra kundër Allahut dhe adhuruan të tjerë përveç Tij.

ٱللَّهُ ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ ٱلْأَنْعَـٰمَ لِتَرْكَبُوا۟ مِنْهَا وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٧٩﴾

79. Allahu është Ai që krijoi për ju kafshët e buta, në mënyrë që mbi disa prej tyre të hipni dhe disa t'i hani.[79]

وَلَكُمْ فِيهَا مَنَـٰفِعُ وَلِتَبْلُغُوا۟ عَلَيْهَا حَاجَةً فِى صُدُورِكُمْ وَعَلَيْهَا وَعَلَى ٱلْفُلْكِ تُحْمَلُونَ ﴿٨٠﴾

80. Ju keni dobi të shumta në to; me to arrini nevojat që keni në gjokset tuaja, dhe mbi to dhe mbi anije ju barteni.[80]

وَيُرِيكُمْ ءَايَـٰتِهِۦ فَأَىَّ ءَايَـٰتِ ٱللَّهِ تُنكِرُونَ ﴿٨١﴾

81. Ai ju tregon shenjat e Tij. Atëherë, cilat prej shenjave të Allahut i mohoni?[81]

أَفَلَمْ يَسِيرُوا۟ فِى ٱلْأَرْضِ فَيَنظُرُوا۟ كَيْفَ كَانَ عَـٰقِبَةُ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۚ كَانُوٓا۟ أَكْثَرَ مِنْهُمْ وَأَشَدَّ قُوَّةً وَءَاثَارًا فِى ٱلْأَرْضِ فَمَآ أَغْنَىٰ عَنْهُم مَّا كَانُوا۟ يَكْسِبُونَ ﴿٨٢﴾

82. A nuk kanë udhëtuar ata nëpër botë e të shohin se si ishte fundi i atyre që ishin para tyre? Ata ishin më të shumtë se ata, më të fuqishëm dhe lanë më shumë gjurmë në Tokë. Por ajo që fituan nuk u solli asnjë dobi.[82]

---

[79] Allahu, i Lartësuari, është Ai që ua dha juve bagëtinë, që të përfitoni prej tyre: për hipje dhe për ushqim.

[80] Dhe ju keni shumë dobi të tjera në to; me ngarkesat mbi disa prej tyre plotësoni nevojat e zemrave tuaja për të arritur vende të largëta. Mbi këto kafshë ju barteni në tokë, dhe mbi anijet në det barteni po ashtu.

[81] Allahu i Madhëruar ju tregon argumentet e Tij të shumta dhe të qarta, që dëshmojnë për fuqinë dhe urtësinë e Tij në krijesat e Tij. Atëherë, cilën nga shenjat e Tij mund ta mohoni dhe të mos e pranoni?

[82] A nuk kanë udhëtuar këta përgënjeshtrues nëpër tokë, që të mendojnë mbi fundin e popujve që mohuan para tyre, e të shohin se si përfunduan ata? Popujt e hershëm ishin më të shumtë në numër, më të fortë në mjete dhe lanë gjurmë më të mëdha në tokë me ndërtesa, punishte, mbjellje e të tjera; por asgjë nga ato që fituan nuk u bëri dobi kur i goditi ndëshkimi i Allahut.

فَلَمَّا جَآءَتۡهُمۡ رُسُلُهُم بِٱلۡبَيِّنَٰتِ فَرِحُواْ بِمَا عِندَهُم مِّنَ ٱلۡعِلۡمِ وَحَاقَ بِهِم مَّا كَانُواْ بِهِۦ يَسۡتَهۡزِءُونَ ٨٣

83. Kur u erdhën të dërguarit e tyre me prova të qarta, ata u gëzuan me atë që kishin nga dija e tyre, por i përfshiu ajo me të cilën talleshin.[83]

فَلَمَّا رَأَوۡاْ بَأۡسَنَا قَالُوٓاْ ءَامَنَّا بِٱللَّهِ وَحۡدَهُۥ وَكَفَرۡنَا بِمَا كُنَّا بِهِۦ مُشۡرِكِينَ ٨٤

84. Dhe, kur e panë dënimin Tonë, thanë: "Tani besojmë vetëm në Allahun dhe mohojmë gjithçka që i shoqëronim Atij."[84]

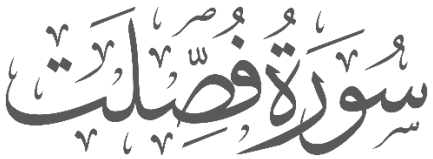
فَلَمۡ يَكُ يَنفَعُهُمۡ إِيمَٰنُهُمۡ لَمَّا رَأَوۡاْ بَأۡسَنَاۖ سُنَّتَ ٱللَّهِ ٱلَّتِي قَدۡ خَلَتۡ فِي عِبَادِهِۦۖ وَخَسِرَ هُنَالِكَ ٱلۡكَٰفِرُونَ ٨٥

85. Por besimi i tyre nuk u bëri dobi kur panë dënimin Tonë. Ky është ligji i Allahut, që ka vepruar gjithmonë me robërit e Tij. Atëherë mohuesit humbasin plotësisht.[85]

[83] Kur atyre popujve përgënjeshtrues u erdhën të dërguarit e tyre me argumente të qarta, ata u gëzuan – nga padituria – me atë pak dije që kishin, e cila ishte në kundërshtim me atë që sollën të dërguarit. Atëherë i goditi dënimi që ata vetë e kërkonin me tallje dhe përqeshje nga të dërguarit e tyre. - Ky ajet është dëshmi se çdo dije që bie ndesh me Islamin, që e cenon ose e vë në dyshim vërtetësinë e tij, është dije e qortuar dhe e urryer; dhe ai që e beson atë nuk është nga pasuesit e Muhamedit ﷺ.

[84] Kur e panë dënimin Tonë, pranuan – atëherë kur pranimi nuk u sillte më dobi – dhe thanë: "Besuam vetëm tek Allahu dhe mohuam gjithçka që i kishim bërë shok Atij në adhurim."

[85] Besimi i tyre nuk u bëri dobi kur panë dënimin Tonë; sepse ishte besim i detyruar prej frikës, jo besim me zgjedhje dhe dëshirë. Ky është ligji i Allahut, rruga që Ai ka caktuar për të gjithë popujt: që besimi nuk u bën dobi kur shohin dënimin. Dhe kur vjen ndëshkimi i Allahut, shkatërrohen mohuesit e Zotit të tyre, ata që mohuan Njësinë dhe bindjen ndaj Tij.

41. SURJA “FUSSILET”

SHPJEGUAR HOLLËSISHT

(Mekase, 54 ajete)

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

حمٓ ١

1. Ḥā Mīm.[1]

تَنزِيلٞ مِّنَ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ٢

2. Shpallje nga i Gjithëmëshirshmi, Mëshirëploti.[2]

كِتَٰبٞ فُصِّلَتۡ ءَايَٰتُهُۥ قُرۡءَانًا عَرَبِيّٗا لِّقَوۡمٖ يَعۡلَمُونَ ٣

3. Një Libër, vargjet e të cilit janë shpjeguar qartë – një Kuran në gjuhën arabe, për njerëzit që dinë.[3]

[1] Është folur më parë për shkronjat e ndara në fillim të sures El-Bekare.

[2] Ky Kuran fisnik është shpallje nga i Gjithëmëshirshmi, Mëshirëploti, të cilin Ai ia zbriti të Dërguarit të Tij, Muhamedit ﷺ.

[3] Një Libër, ajetet e të cilit janë sqaruar plotësisht dhe janë shpjeguar qartë kuptimet dhe dispozitat e tij - një Kuran në gjuhën arabe, i lehtësuar për t’u kuptuar nga një popull që e di gjuhën arabe.

بَشِيرًا وَنَذِيرًا فَأَعْرَضَ أَكْثَرُهُمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿٤﴾

4. Sjellës i lajmit të mirë dhe paralajmërues; por shumica e tyre u shmangën, kështu që nuk dëgjojnë.[4]

وَقَالُوا۟ قُلُوبُنَا فِىٓ أَكِنَّةٍ مِّمَّا تَدْعُونَآ إِلَيْهِ وَفِىٓ ءَاذَانِنَا وَقْرٌ وَمِنۢ بَيْنِنَا وَبَيْنِكَ حِجَابٌ فَٱعْمَلْ إِنَّنَا عَـٰمِلُونَ ﴿٥﴾

5. Ata thonë: "Zemrat tona janë të mbuluara nga ajo që na thërret ti, në veshët tanë ka shurdhim, dhe midis nesh e teje ka perde; kështu që vepro si të duash, se edhe ne jemi duke vepruar."[5]

قُلْ إِنَّمَآ أَنَا۠ بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰٓ إِلَىَّ أَنَّمَآ إِلَـٰهُكُمْ إِلَـٰهٌ وَٰحِدٌ فَٱسْتَقِيمُوٓا۟ إِلَيْهِ وَٱسْتَغْفِرُوهُ ۗ وَوَيْلٌ لِّلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾

6. Thuaju: "Unë jam vetëm një njeri si ju, por mua më shpallet se Zoti juaj është një Zot i vetëm; prandaj merrni rrugën e drejtë që të çon tek Ai dhe kërkoni falje prej Tij! Mjerë ata që i bëjnë shok Atij,[6]

ٱلَّذِينَ لَا يُؤْتُونَ ٱلزَّكَوٰةَ وَهُم بِٱلْـَٔاخِرَةِ هُمْ كَـٰفِرُونَ ﴿٧﴾

7. të cilët nuk japin zekatin dhe që e mohojnë botën tjetër![7]

---

[4] Përgëzues me shpërblim të afërt e të largët për atë që beson në të dhe vepron sipas tij, dhe si paralajmërues me ndëshkim të afërt e të largët për atë që e mohon. Por shumica e njerëzve u larguan prej tij, prandaj nuk e dëgjojnë atë me dëgjim pranimi dhe bindjeje.

[5] Këta mohues, që u larguan nga e vërteta, i thanë të Dërguarit Muhamed ﷺ: "Zemrat tona janë në mbulesa që na pengojnë të kuptojmë atë për të cilën na thërret; në veshët tanë ka shurdhim, prandaj nuk dëgjojmë; dhe mes nesh e teje – o Muhamed – ka një perde që na ndalon t'i përgjigjemi thirrjes tënde. Prandaj vepro sipas fesë sate, ashtu si edhe ne veprojmë sipas fesë sonë."

[6] Thuaju atyre – o i Dërguar –: "Unë jam vetëm një njeri si ju, por Allahu më shpall se Zoti juaj që meriton adhurim është Një i Vetëm, pa ortak. Prandaj ndiqni rrugën që ju çon tek Ai dhe kërkoni faljen e Tij. Dhe mjerë për ata që i bëjnë shok Atij në adhurim;

[7] Ndërsa për idhujtarët, që adhuruan përveç Allahut idhuj që as nuk sjellin dobi e as dëm, dhe që nuk e pastruan veten me njësimin e Zotit të tyre e me sinqeritet ndaj Tij, nuk falën namazin e nuk dhanë zekatin – për ta ka dënim. Ata nuk kanë sinqeritet ndaj Krijuesit dhe nuk sjellin dobi për krijesat; nuk besojnë në ringjallje, në Xhenet e Xhehenem, dhe nuk shpenzojnë në bindje ndaj Allahut.

إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ لَهُمۡ أَجۡرٌ غَيۡرُ مَمۡنُونٖ ٨

8. Vërtet, ata që besojnë dhe bëjnë vepra të mira do të kenë shpërblim të pandërprerë."[8]

۞ قُلۡ أَئِنَّكُمۡ لَتَكۡفُرُونَ بِٱلَّذِي خَلَقَ ٱلۡأَرۡضَ فِي يَوۡمَيۡنِ وَتَجۡعَلُونَ لَهُۥٓ أَندَادٗاۚ ذَٰلِكَ رَبُّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٩

9. Thuaj: "A vërtet ju e mohoni Atë, i Cili krijoi Tokën për dy ditë, dhe i bëni Atij shokë?! Ai është Zoti i botëve![9]

وَجَعَلَ فِيهَا رَوَٰسِيَ مِن فَوۡقِهَا وَبَٰرَكَ فِيهَا وَقَدَّرَ فِيهَآ أَقۡوَٰتَهَا فِيٓ أَرۡبَعَةِ أَيَّامٖ سَوَآءٗ لِّلسَّآئِلِينَ ١٠

10. Ai vendosi mbi Tokë male të patundshme, e bekoi atë dhe caktoi në të mjetet e jetesës - në plotë katër ditë - për ata që pyesin.[10]

ثُمَّ ٱسۡتَوَىٰٓ إِلَى ٱلسَّمَآءِ وَهِيَ دُخَانٞ فَقَالَ لَهَا وَلِلۡأَرۡضِ ٱئۡتِيَا طَوۡعًا أَوۡ كَرۡهٗا قَالَتَآ أَتَيۡنَا طَآئِعِينَ ١١

11. Pastaj Ai iu drejtua qiellit – i cili ishte tym – e i tha atij dhe Tokës: "Ejani, me dëshirë ose me detyrim!" Ato thanë: "Erdhëm me dëshirë e të nënshtruar!"[11]

[8] Vërtet, ata që besuan në Allahun, në të Dërguarin e Tij dhe në Librin e Tij, dhe bënë vepra të mira duke ia kushtuar sinqerisht Atij, do të kenë një shpërblim të madh, i cili nuk ndërpritet dhe nuk ndalohet kurrë.

[9] Thuaj – o i Dërguar – këtyre idhujtarëve, si qortim dhe me habi për veprimin e tyre: "Vërtet ju mohoni Allahun, i Cili krijoi tokën në dy ditë, dhe i bëni Atij shokë e ortakë që i adhuroni bashkë me Të?!" Ky Krijues është Zoti i botëve, i të gjitha krijesave.

[10] Ai, i Lartësuari, vendosi në Tokë male të palëvizshme mbi të, e bekoi atë duke e bërë burim të mirësive për banorët e saj, dhe caktoi në të furnizimet e tyre, nga ushqimi dhe gjithçka që u nevojitet për jetesën – në katër ditë të plota: dy ditë për krijimin e Tokës, dhe dy ditë për vendosjen e maleve dhe përcaktimin e furnizimeve të saj – njësoj për këdo që dëshiron të pyesë për këtë, që ta dijë.

[11] Pastaj Ai, i Lartësuari, u drejtua kah qielli – i cili më parë ishte tym – dhe i tha qiellit dhe Tokës: "Përuluni ndaj urdhrit Tim, me dëshirë ose me detyrim!" Ato thanë: "Erdhëm të nënshtruara ndaj Teje; ne nuk kemi vullnet që të kundërshtojë vullnetin Tënd."

فَقَضَىٰهُنَّ سَبۡعَ سَمَٰوَاتٖ فِي يَوۡمَيۡنِ وَأَوۡحَىٰ فِي كُلِّ سَمَآءٍ أَمۡرَهَاۚ وَزَيَّنَّا ٱلسَّمَآءَ ٱلدُّنۡيَا بِمَصَٰبِيحَ وَحِفۡظٗاۚ ذَٰلِكَ تَقۡدِيرُ ٱلۡعَزِيزِ ٱلۡعَلِيمِ ١٢

12. Kështu, Ai i krijoi shtatë qiej për dy ditë dhe i caktoi çdo qielli detyrën e tij. Qiellin më të afërt Ne e zbukuruam me llamba (yje) dhe (e bëmë) për ruajtje. Ky është përcaktimi i të Plotfuqishmit, të Gjithëdijshmit.[12]

فَإِنۡ أَعۡرَضُواْ فَقُلۡ أَنذَرۡتُكُمۡ صَٰعِقَةٗ مِّثۡلَ صَٰعِقَةِ عَادٖ وَثَمُودَ ١٣

13. E nëse ata kthejnë shpinën, thuaj: "Unë ju paralajmëroj për një rrufe, si ajo e Adit dhe e Themudit.[13]

إِذۡ جَآءَتۡهُمُ ٱلرُّسُلُ مِنۢ بَيۡنِ أَيۡدِيهِمۡ وَمِنۡ خَلۡفِهِمۡ أَلَّا تَعۡبُدُوٓاْ إِلَّا ٱللَّهَۖ قَالُواْ لَوۡ شَآءَ رَبُّنَا لَأَنزَلَ مَلَٰٓئِكَةٗ فَإِنَّا بِمَآ أُرۡسِلۡتُم بِهِۦ كَٰفِرُونَ ١٤

14. Kur atyre u erdhën të dërguarit, nga para tyre dhe nga pas tyre (njëri pas tjetrit, duke u thënë): "Mos adhuroni askënd tjetër përveç Allahut!" Ata thanë: "Sikur të donte Zoti ynë, do të zbriste engjëj; prandaj ne nuk besojmë në atë me të cilën jeni dërguar."[14]

---

[12] Allahu e plotësoi krijimin e shtatë qiejve dhe rregullimin e tyre në dy ditë, dhe kështu u përfundua krijimi i qiejve dhe i Tokës në gjashtë ditë – me një urtësi që vetëm Ai e di – ndonëse Ai, i Lartësuari, ka fuqi t'i krijojë ato edhe në një çast të vetëm. Në secilin qiell Ai shpalli atë që deshi dhe urdhëroi për të; dhe qiellin më të afërt e zbukuruam me yje ndriçues dhe e bëmë atë mbrojtje ndaj djajve që përpiqen të vjedhin dëgjimin. Ky krijim madhështor është caktimi i të Plotfuqishmit në mbretërinë e Tij, të Dijshmit, dijenia e të Cilit ka përfshirë çdo gjë.

[13] Nëse këta përgënjeshtrues largohen edhe pasi u janë sqaruar cilësitë e lavdërueshme të Kuranit dhe madhështia e Allahut, thuaju: "Unë po ju paralajmëroj për një dënim që do t'ju shkatërrojë, ashtu siç ndodhi me popullin Aad dhe Themud, kur ata mohuan Zotin e tyre dhe iu kundërvunë të dërguarve të Tij."

[14] Kur të dërguarit erdhën te populli Aad dhe Themud, njëri pas tjetrit, duke i thirrur që të adhuronin vetëm Allahun, pa i bërë Atij shok, ata u thanë të dërguarve të tyre: "Sikur të donte Zoti ynë që ne ta njësonim Atë dhe të mos adhuronim askënd tjetër përveç Tij, do të na kishte zbritur engjëj nga qielli si të dërguar për atë që na ftoni ju. Por Ai nuk ju ka dërguar juve, që jeni vetëm njerëz si ne. Prandaj, ne mohojmë atë me të cilën Allahu ju ka dërguar tek ne."

فَأَمَّا عَادٞ فَٱسۡتَكۡبَرُواْ فِي ٱلۡأَرۡضِ بِغَيۡرِ ٱلۡحَقِّ وَقَالُواْ مَنۡ أَشَدُّ مِنَّا قُوَّةًۖ أَوَلَمۡ يَرَوۡاْ أَنَّ ٱللَّهَ ٱلَّذِي خَلَقَهُمۡ هُوَ أَشَدُّ مِنۡهُمۡ قُوَّةٗۖ وَكَانُواْ بِـَٔايَٰتِنَا يَجۡحَدُونَ ١٥

15. Sa i përket Adit, ata u treguan mendjemëdhenj në Tokë, pa të drejtë dhe thanë: "Kush është më i fuqishëm se ne?" A nuk e kanë parë ata se Allahu, që i krijoi ata, është më i fuqishëm se ata? Por ata mohonin shenjat Tona.[15]

فَأَرۡسَلۡنَا عَلَيۡهِمۡ رِيحٗا صَرۡصَرٗا فِيٓ أَيَّامٖ نَّحِسَاتٖ لِّنُذِيقَهُمۡ عَذَابَ ٱلۡخِزۡيِ فِي ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَاۖ وَلَعَذَابُ ٱلۡأٓخِرَةِ أَخۡزَىٰۖ وَهُمۡ لَا يُنصَرُونَ ١٦

16. Kështu që, Ne dërguam kundër tyre një erë të acartë e buçitëse, në disa ditë të kobshme, që t'i bëjmë të shijojnë dënimin poshtërues në jetën e kësaj bote; por dënimi i botës tjetër është edhe më poshtërues, dhe ata nuk do të ndihmohen.[16]

وَأَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيۡنَٰهُمۡ فَٱسۡتَحَبُّواْ ٱلۡعَمَىٰ عَلَى ٱلۡهُدَىٰ فَأَخَذَتۡهُمۡ صَٰعِقَةُ ٱلۡعَذَابِ ٱلۡهُونِ بِمَا كَانُواْ يَكۡسِبُونَ ١٧

17. Ndërsa Themudit, Ne ia treguam rrugën e drejtë, por ata zgjodhën verbërinë në vend të udhëzimit; prandaj i goditi rrufeja e dënimit poshtërues, për atë që vepronin.[17]

---

[15] Sa i përket Adit, popullit të Hudit, ata u treguan mendjemëdhenj në tokë ndaj njerëzve, pa të drejtë dhe, nga mashtrimi i vetvetes, thanë: "Kush është më i fortë se ne?" A nuk e dinë ata se Allahu i Madhëruar, që i krijoi ata, është më i fortë dhe më i fuqishëm se ata? Por ata i mohuan argumentet dhe provat Tona.

[16] Atëherë Ne dërguam mbi ta një erë shumë të ftohtë dhe me zhurmë të fuqishme, në disa ditë të kobshme për ta, që t'i bënim të shijonin dënimin e poshtërimit dhe të përuljes në jetën e kësaj bote. Por dënimi i botës tjetër është edhe më i rëndë në poshtërim dhe turpërim, dhe askush nuk do t'i ndihmojë duke ua larguar dënimin.

[17] Sa për Themudin, popullin e Salihut, Ne ua sqaruam rrugën e së vërtetës dhe të udhëzimit, por ata zgjodhën verbërinë në vend të udhëzimit. Prandaj i shkatërroi rrufeja e dënimit poshtërues, për shkak të mëkateve që kryenin me mohimin e tyre ndaj Allahut dhe përgënjeshtrimin e të dërguarve të Tij.

وَنَجَّيْنَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَكَانُواْ يَتَّقُونَ ﴿١٨﴾

18. Dhe Ne i shpëtuam ata që besuan dhe ishin të devotshëm.[18]

وَيَوْمَ يُحْشَرُ أَعْدَآءُ ٱللَّهِ إِلَى ٱلنَّارِ فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿١٩﴾

19. Ditën kur armiqtë e Allahut do të tubohen për në Zjarr, e do të shtyhen në radhë.[19]

حَتَّىٰٓ إِذَا مَا جَآءُوهَا شَهِدَ عَلَيْهِمْ سَمْعُهُمْ وَأَبْصَـٰرُهُمْ وَجُلُودُهُم بِمَا كَانُواْ يَعْمَلُونَ ﴿٢٠﴾

20. Derisa, kur të arrijnë tek ai (Zjarri) – veshët e tyre, sytë e tyre dhe lëkurat e tyre do të dëshmojnë kundër tyre për atë që vepronin.[20]

[18] Ndërsa ata që besuan, Ne i shpëtuam nga dënimi që goditi Adin dhe Themudin, e këta të shpëtuarit i frikësoheshin Allahut dhe e respektonin Atë me devotshmëri.

[19] Ditën kur armiqtë e Allahut do të mblidhen për në zjarrin e Xhehenemit, rojat e dënimit do t'i shtyjnë të parët e tyre pas të fundit, derisa të arrijnë Zjarrin.

[20] Atëherë, kur të mohojnë krimet e tyre, do të dëshmojnë kundër tyre veshët, sytë dhe lëkurat e tyre për ato që bënin në dynja nga mëkatet dhe të këqijat.

وَقَالُواْ لِجُلُودِهِمْ لِمَ شَهِدتُّمْ عَلَيْنَاۖ قَالُوٓاْ أَنطَقَنَا ٱللَّهُ ٱلَّذِىٓ أَنطَقَ كُلَّ شَىْءٍ وَهُوَ خَلَقَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢١﴾

21. Ata do t'u thonë lëkurave të tyre: "Pse dëshmuat kundër nesh?" Ato do të thonë: "Na bëri të flasim Allahu, i Cili i ka bërë të gjitha gjërat të flasin. Ai ju krijoi ju për herë të parë dhe tek Ai do të ktheheni."[21]

وَمَا كُنتُمْ تَسْتَتِرُونَ أَن يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلَآ أَبْصَـٰرُكُمْ وَلَا جُلُودُكُمْ وَلَـٰكِن ظَنَنتُمْ أَنَّ ٱللَّهَ لَا يَعْلَمُ كَثِيرًا مِّمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٢٢﴾

22. Ju nuk fshiheshit (kur bënit gjynahe) që të mos dëshmonin kundër jush veshët tuaj, sytë tuaj, apo lëkurat tuaja, por (fshiheshit) ngaqë mendonit se Allahu nuk i dinte shumë nga ato që vepronit.[22]

وَذَٰلِكُمْ ظَنُّكُمُ ٱلَّذِى ظَنَنتُم بِرَبِّكُمْ أَرْدَىٰكُمْ فَأَصْبَحْتُم مِّنَ ٱلْخَـٰسِرِينَ ﴿٢٣﴾

23. Ky ishte mendimi juaj që patët për Zotin tuaj – ai ju shkatërroi, dhe u bëtë prej të humburve.[23]

فَإِن يَصْبِرُواْ فَٱلنَّارُ مَثْوًى لَّهُمْۖ وَإِن يَسْتَعْتِبُواْ فَمَا هُم مِّنَ ٱلْمُعْتَبِينَ ﴿٢٤﴾

24. Edhe sikur të durojnë, vendbanimi i tyre është Zjarri; dhe sikur të kërkojnë favor, nuk do të jenë nga ata që favorizohen.[24]

---

[21] Dhe këta që do të grumbullohen për në Zjarr, do t'u thonë lëkurave të tyre, duke i qortuar: "Pse dëshmuat kundër nesh?" Lëkurat e tyre do t'u përgjigjen: "Na bëri të flasim Allahu, i Cili i ka dhënë të folur çdo gjëje. Ai është që ju krijoi për herë të parë, kur ju nuk ishit asgjë, dhe tek Ai është kthimi juaj pas vdekjes për llogari dhe shpërblim."

[22] Ju nuk fshiheshit kur bënit gjynahet nga frika se mos dëshmojnë kundër jush veshët tuaj, sytë tuaj, apo lëkurat tuaja Ditën e Kiametit, por fshiheshit duke kryer mëkatet, ngaqë mendonit se Allahu nuk i dinte shumë nga veprat tuaja me të cilat e kundërshtuat Atë.

[23] Ky mendim i keq që patët për Zotin tuaj ju shkatërroi dhe ju futi në Zjarr. Kështu, sot jeni nga të humburit, të cilët humbën veten e tyre dhe familjet e tyre.

[24] Edhe nëse durojnë në dënim, strehimi i tyre është sërish Zjarri; dhe nëse kërkojnë të kthehen në dynja për të bërë vepra të mira, apo që t'u lehtësohet dënimi, nuk do t'u përgjigjet asnjë kërkesë dhe nuk do t'u pranohen arsyetimet.

۞ وَقَيَّضْنَا لَهُمْ قُرَنَآءَ فَزَيَّنُوا۟ لَهُم مَّا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَحَقَّ عَلَيْهِمُ ٱلْقَوْلُ فِىٓ أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِهِم مِّنَ ٱلْجِنِّ وَٱلْإِنسِ ۖ إِنَّهُمْ كَانُوا۟ خَـٰسِرِينَ ﴿٢٥﴾

25. Ne u kishim caktuar atyre shokë të këqinj, të cilët ua zbukuruan atyre të tashmen dhe të ardhmen. Kështu që, mbi ta u përmbush Fjala (dënimi) që ishte përmbushur më parë mbi shumë popuj nga xhinët dhe njerëzit; ata ishin vërtet humbës.[25]

وَقَالَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ لَا تَسْمَعُوا۟ لِهَـٰذَا ٱلْقُرْءَانِ وَٱلْغَوْا۟ فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَغْلِبُونَ ﴿٢٦﴾

26. Ata që mohuan thanë: "Mos e dëgjoni këtë Kuran dhe bëni zhurmë kur të lexohet, që të mund të fitoni mbi të (ta ndërprisni leximin e tij)!"[26]

فَلَنُذِيقَنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ عَذَابًا شَدِيدًا وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَسْوَأَ ٱلَّذِى كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿٢٧﴾

27. Me siguri, mohuesve, Ne do t'u bëjmë të shijojnë një dënim të ashpër, dhe do t'i shpërblejmë me më të keqen e asaj që kanë bërë.[27]

---

[25] Ne vumë në dispozicion të mohuesve shokë të këqinj — nga djajtë e njerëzve dhe të xhinëve; ata u zbukuruan atyre veprat e tyre të shëmtuara në këtë botë, i ftuan në kënaqësitë dhe pasionet e ndaluara, dhe zbukuruan për ta edhe çështjet e botës tjetër, kështu që i bënë të harronin përmendjen e saj dhe i ftuan në mohimin e ringjalljes. Për shkak të kësaj, ata e merituan hyrjen në Zjarr, bashkë me popujt e mëparshëm nga mohuesit — qoftë të xhinëve apo të njerëzve. Ata, me veprat e tyre, humbën në këtë botë, dhe humbën vetë dhe familjet e tyre në Ditën e Kiametit.

[26] Mohuesit i thonin njëri-tjetrit, duke u këshilluar mes tyre: "Mos e dëgjoni këtë Kuran, mos iu bindni atij dhe mos ju nënshtroni urdhrave të tij! Ngrini zërat tuaj me bërtitje, fishkëllima dhe përzierje zhurmash mbi Muhamedin kur ai lexon Kuranin, që ta mposhtni, ta pengoni nga leximi dhe të dilni fitimtarë kundër tij!"

[27] Me siguri, Ne do t'i bëjmë të shijojnë një dënim të ashpër në këtë botë dhe në botën tjetër ata që thanë këtë fjalë, dhe do t'i shpërblejmë me më të keqen e veprave të tyre të këqija.

ذَٰلِكَ جَزَآءُ أَعۡدَآءِ ٱللَّهِ ٱلنَّارُۖ لَهُمۡ فِيهَا دَارُ ٱلۡخُلۡدِۖ جَزَآءَۢ بِمَا كَانُواْ بِـَٔايَٰتِنَا يَجۡحَدُونَ ٢٨

28. Ky është shpërblimi i armiqve të Allahut - Zjarri. Aty do të kenë shtëpinë e përjetshme, si ndëshkim për atë që mohonin shenjat Tona.[28]

وَقَالَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ رَبَّنَآ أَرِنَا ٱلَّذَيۡنِ أَضَلَّانَا مِنَ ٱلۡجِنِّ وَٱلۡإِنسِ نَجۡعَلۡهُمَا تَحۡتَ أَقۡدَامِنَا لِيَكُونَا مِنَ ٱلۡأَسۡفَلِينَ ٢٩

29. Ata që mohuan do të thonë: "O Zoti ynë! Na i trego ata dy që na çuan në humbje – prej xhinëve dhe njerëzve – që t'i vendosim nën këmbët tona, që të jenë nga më të ulëtit."[29]

[28] Ky shpërblim që u jepet këtyre mohuesve është dënimi i armiqve të Allahut – Zjarri, ku ata do të kenë banesën e përhershme. Ky është dënim për shkak se ata i mohonin argumentet dhe provat Tona në dynja. - Ky ajet tregon madhësinë e krimit të atyre që largojnë njerëzit nga Kurani madhështor dhe i pengojnë ata nga meditimi dhe udhëzimi i tij, me çfarëdo mënyre qoftë.

[29] Ata që mohuan Allahun dhe të Dërguarin e Tij, ndërsa gjenden në zjarr, do të thonë: "Zoti ynë, na i trego ata dy që na çuan në humbje – nga xhinët (Iblisi) dhe nga njerëzit (Kabili ose Dexhali) – që t'i vendosim nën këmbët tona, që të jenë në shkallën më të ulët të Zjarrit."

إِنَّ ٱلَّذِينَ قَالُواْ رَبُّنَا ٱللَّهُ ثُمَّ ٱسۡتَقَٰمُواْ تَتَنَزَّلُ عَلَيۡهِمُ ٱلۡمَلَٰٓئِكَةُ أَلَّا تَخَافُواْ وَلَا تَحۡزَنُواْ وَأَبۡشِرُواْ بِٱلۡجَنَّةِ ٱلَّتِي كُنتُمۡ تُوعَدُونَ ٣٠

30. Me të vërtetë, ata që thonë: "Zoti ynë është Allahu" dhe qëndrojnë të palëkundur, atyre u zbresin engjëjt (në çastin e vdekjes), duke u thënë: "Mos kini frikë dhe mos u pikëlloni; por gëzohuni me Xhenetin që ju ishte premtuar![30]

نَحۡنُ أَوۡلِيَآؤُكُمۡ فِي ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا وَفِي ٱلۡأٓخِرَةِۖ وَلَكُمۡ فِيهَا مَا تَشۡتَهِيٓ أَنفُسُكُمۡ وَلَكُمۡ فِيهَا مَا تَدَّعُونَ ٣١

31. Ne jemi mbështetësit tuaj në jetën e kësaj bote dhe në botën tjetër; atje do të keni çfarë t'ju dëshirojnë shpirtrat, dhe atje do të keni çfarëdo që kërkoni,"[31]

نُزُلٗا مِّنۡ غَفُورٖ رَّحِيمٖ ٣٢

32. si mikpritje nga një Zot Falës dhe Mëshirëplotë.[32]

وَمَنۡ أَحۡسَنُ قَوۡلٗا مِّمَّن دَعَآ إِلَى ٱللَّهِ وَعَمِلَ صَٰلِحٗا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ ٱلۡمُسۡلِمِينَ ٣٣

33. E kush flet fjalë më të bukur se ai që thërret në rrugën e Allahut, bën vepra të mira dhe thotë: "Unë jam prej muslimanëve (i nënshtruar Allahut)"?[33]

---

[30] Me të vërtetë, ata që thonë: "Zoti ynë është Allahu i Vetëm, pa ortak", e pastaj qëndrojnë të palëkundur në rrugën e Drejtë, engjëjt zbresin mbi ta në çastin e vdekjes duke u thënë: "Mos kini frikë nga vdekja, as nga ajo që vjen pas saj, dhe mos u trishtoni për atë që lini pas në dynja; por gëzohuni me Xhenetin që ju ishte premtuar!"

[31] Engjëjt do t'u thonë atyre: "Ne kemi qenë mbrojtësit dhe ndihmësit tuaj në jetën e kësaj bote, duke ju përforcuar dhe ruajtur me urdhrin e Allahut; dhe ashtu do të jemi me ju edhe në botën tjetër. Në Xhenet do të keni gjithçka që dëshiron dhe zgjedh shpirti juaj, gjëra që ju gëzojnë sytë. Çfarëdo që të kërkoni, do ta gjeni para jush,

[32] si mikpritje dhe dhuratë për ju nga Ai që fal mëkatet dhe është Mëshirues ndaj jush."

[33] Askush nuk flet fjalë më të bukur se ai që thërret në Njësimin e Allahut dhe në adhurimin vetëm të Tij, bën vepra të mira dhe thotë: "Unë jam prej muslimanëve, të nënshtruar ndaj urdhrit dhe ligjit të Allahut." - Ky ajet nxit për thirrjen në rrugën e Allahut të Madhëruar dhe tregon madhështinë e vlerës së dijetarëve që thërrasin tek Ai me dituri të qartë, sipas asaj që ka sjellë i Dërguari i Allahut, Muhamedi ﷺ.

وَلَا تَسْتَوِى ٱلْحَسَنَةُ وَلَا ٱلسَّيِّئَةُ ۚ ٱدْفَعْ بِٱلَّتِى هِىَ أَحْسَنُ فَإِذَا ٱلَّذِى بَيْنَكَ وَبَيْنَهُۥ عَدَٰوَةٌ كَأَنَّهُۥ وَلِىٌّ حَمِيمٌ ﴿٣٤﴾

34. Nuk barazohet e mira me të keqen! Ktheje të keqen me atë që është më e mira; atëherë ai me të cilin ke armiqësi do të bëhet sikur të ishte mik i ngushtë.[34]

وَمَا يُلَقَّىٰهَآ إِلَّا ٱلَّذِينَ صَبَرُوا۟ وَمَا يُلَقَّىٰهَآ إِلَّا ذُو حَظٍّ عَظِيمٍ ﴿٣٥﴾

35. Por këtë (virtyt) nuk e arrin askush përveç atyre që kanë durim, dhe nuk e arrin askush përveç atyre që kanë fat të madh.[35]

وَإِمَّا يَنزَغَنَّكَ مِنَ ٱلشَّيْطَٰنِ نَزْغٌ فَٱسْتَعِذْ بِٱللَّهِ ۖ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٣٦﴾

36. E nëse djalli të ngacmon me ndonjë cytje, atëherë kërko strehim tek Allahu. Vërtet, Ai është Gjithëdëgjuesi, i Gjithëdijshmi.[36]

وَمِنْ ءَايَٰتِهِ ٱلَّيْلُ وَٱلنَّهَارُ وَٱلشَّمْسُ وَٱلْقَمَرُ ۚ لَا تَسْجُدُوا۟ لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَٱسْجُدُوا۟ لِلَّهِ ٱلَّذِى خَلَقَهُنَّ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿٣٧﴾

37. Nga shenjat e Tij janë nata dhe dita, Dielli dhe Hëna. Mos bini në sexhde as për Diellin as për Hënën, por bini në sexhde për Allahun, i Cili i krijoi ato, nëse me të vërtetë adhuroni vetëm Atë![37]

---

[34] Nuk është e barabartë e mira e atyre që besuan Allahun, qëndruan në udhën e Tij dhe u sollën mirë me krijesat, me të keqen e atyre që e mohuan Atë, iu kundërvunë urdhrit të Tij dhe u sollën keq me krijesat. Ktheja me falje, durim dhe të mirë atij që të ka bërë keq, dhe përballoje të keqen e tij me të mirë; kështu, ai që ka armiqësi me ty do të bëhet sikur të ishte mik i afërt e i dashur për ty.

[35] Këtë virtyt të lartë, të kthimit të së keqes me të mirë, nuk e arrijnë veçse ata që e përmbajnë veten me durim ndaj asaj që vetja e tyre e urren, dhe e detyrojnë atë të ndjekë atë që do Allahu; dhe nuk arrin tek kjo veçse ai që ka një pjesë të madhe nga lumturia e dhuruar nga Allahu në këtë botë dhe në botën tjetër.

[36] Dhe nëse djalli hedh në zemrën tënde një vesvese nga mendimet e brendshme, për të të shtyrë që t'i kundërvihesh keqbërësit me të keqe, atëherë kërko mbrojtje tek Allahu dhe mbështetu tek Ai. Vërtet, Allahu është Dëgjues i kërkesës sate për strehim tek Ai dhe i Dijshëm për çështjet e të gjitha krijesave të Tij.

[37] Ndër argumentet e Allahut për krijesat e Tij dhe shenjat e Tij për Njësinë dhe përsosmërinë e fuqisë së Tij është ndryshimi i natës dhe ditës, përsëritja e tyre, dhe

فَإِنِ ٱسْتَكْبَرُواْ فَٱلَّذِينَ عِندَ رَبِّكَ يُسَبِّحُونَ لَهُۥ بِٱلَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ وَهُمْ لَا يَسْـَٔمُونَ ۩ ﴿٣٨﴾

38. E nëse ata tregohen mendjemëdhenj, atëherë le ta dinë se ata që janë pranë Zotit tënd (engjëjt), e lavdërojnë Atë natë e ditë, dhe nuk lodhen kurrë.[38]

ndryshimi i Diellit e i Hënës dhe ndërrimi i tyre. Të gjitha këto janë nën nënshtrimin dhe pushtetin e Tij. Mos bëni sexhde as për Diellin as për Hënën – sepse ato janë të krijuara dhe të drejtuara – por bëni sexhde për Allahun, i Cili i krijoi ato, nëse me të vërtetë jeni të nënshtruar ndaj urdhrit të Tij, e dëgjoni dhe i bindeni Atij, duke e adhuruar vetëm Atë, pa i bërë shok!

[38] ۩ [Ajet Sexhde] Nëse këta idhujtarë tregohen mendjemëdhenj dhe refuzojnë t'i bëjnë sexhde Allahut, engjëjt që janë pranë Zotit tënd nuk tregohen aspak mendjemëdhenj për këtë; përkundrazi, ata e madhërojnë Atë dhe e shpallin të pastër nga çdo mangësi, natë e ditë, pa u lodhur e pa u mërzitur kurrë.

وَمِنْ ءَايَـٰتِهِۦٓ أَنَّكَ تَرَى ٱلْأَرْضَ خَـٰشِعَةً فَإِذَآ أَنزَلْنَا عَلَيْهَا ٱلْمَآءَ ٱهْتَزَّتْ وَرَبَتْ ۚ إِنَّ ٱلَّذِىٓ أَحْيَاهَا لَمُحْىِ ٱلْمَوْتَىٰٓ ۚ إِنَّهُۥ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٩﴾

39. Nga shenjat e Tij është edhe se ti e sheh tokën të thatë e të shkretë, por kur Ne zbresim ujë mbi të, ajo gjallërohet dhe mbushet. Vërtet, Ai që e ringjall atë, është Ai që do t'i ringjallë edhe të vdekurit. Ai është i Fuqishëm mbi çdo gjë.[39]

إِنَّ ٱلَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِىٓ ءَايَـٰتِنَا لَا يَخْفَوْنَ عَلَيْنَآ ۗ أَفَمَن يُلْقَىٰ فِى ٱلنَّارِ خَيْرٌ أَم مَّن يَأْتِىٓ ءَامِنًا يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ ۚ ٱعْمَلُوا۟ مَا شِئْتُمْ ۖ إِنَّهُۥ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٤٠﴾

40. Vërtet, ata që shmangen dhe bëjnë shtrembërim në shpalljet Tona, nuk mund të Na fshihen Neve. A është më i mirë ai që hidhet në Zjarr, apo ai që vjen i sigurt në Ditën e Kiametit? Bëni ç'të doni, se Ai vërtet e sheh mirë atë që veproni.[40]

إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ بِٱلذِّكْرِ لَمَّا جَآءَهُمْ ۖ وَإِنَّهُۥ لَكِتَـٰبٌ عَزِيزٌ ﴿٤١﴾

41. Vërtet, ata që e mohojnë Përkujtuesin (Kuranin) kur u vjen - (do të dënohen). Ai është vërtet një Libër i fuqishëm.[41]

---

[39] Ndër shenjat e Njësisë së Allahut dhe fuqisë së Tij është se ti e sheh tokën të thatë, pa gjelbërim; por kur Ne i zbresim shiun, ajo gjallërohet, lëviz me bimët, mbushet dhe ngrihet. Ai që e ringjalli këtë tokë pas vdekjes së saj, është i fuqishëm të ringjallë edhe krijesat pas vdekjes së tyre. Vërtet, Ai është i Plotfuqishëm për çdo gjë; ashtu si fuqia e Tij nuk dobësohet për ta gjallëruar tokën pas tharjes, po ashtu nuk dobësohet për t'i ringjallur të vdekurit.

[40] Vërtet, ata që shmangen nga e vërteta, duke mohuar Kuranin dhe duke e shtrembëruar atë, nuk mund të Na fshihen Neve; përkundrazi, Ne i njohim mirë ata. Vallë, a është më i mirë ai që hidhet në Zjarr si mohues i ajeteve të Allahut, apo ai që vjen Ditën e Kiametit i sigurt nga dënimi i Allahut dhe i denjë për shpërblimin e Tij, për shkak të besimit dhe pohimit të tij ndaj ajeteve?

Veproni, o mohues, ç'të doni, sepse Allahu i Madhëruar është Vëzhgues i veprave tuaja; asgjë prej tyre nuk i fshihet Atij, dhe Ai do t'ju shpërblejë sipas tyre. - Në këtë qëndron paralajmërim dhe kërcënim i ashpër për ta.

[41] Vërtet, ata që e mohojnë këtë Kuran dhe e përgënjeshtrojnë atë kur u vjen atyre – do të dënohen me shkatërrim dhe ndëshkim. Ky Kuran është një Libër i fuqishëm, të cilin Allahu e ka nderuar dhe e ka ruajtur nga çdo shtrembërim apo ndryshim;

لَّا يَأْتِيهِ ٱلْبَـٰطِلُ مِنۢ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِۦ ۖ تَنزِيلٌ مِّنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ ﴿٤٢﴾

42. Atij nuk mund t'i afrohet e kota as nga para, as nga pas (nga asnjë këndvështrim). Ai është shpallje nga Një i Urtë, i Lavdëruar.[42]

مَّا يُقَالُ لَكَ إِلَّا مَا قَدْ قِيلَ لِلرُّسُلِ مِن قَبْلِكَ ۚ إِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ وَذُو عِقَابٍ أَلِيمٍ ﴿٤٣﴾

43. Nuk të thuhet ty (o Muhamed) asgjë ndryshe nga ajo që u është thënë të dërguarve para teje. Vërtet, Zoti yt është Zot i faljes, por edhe Zot i dënimit të dhembshëm.[43]

وَلَوْ جَعَلْنَـٰهُ قُرْءَانًا أَعْجَمِيًّا لَّقَالُوا۟ لَوْلَا فُصِّلَتْ ءَايَـٰتُهُۥٓ ۖ ءَا۬عْجَمِىٌّ وَعَرَبِىٌّ ۗ قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ هُدًى وَشِفَآءٌ ۖ وَٱلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ فِىٓ ءَاذَانِهِمْ وَقْرٌ وَهُوَ عَلَيْهِمْ عَمًى ۚ أُو۟لَـٰٓئِكَ يُنَادَوْنَ مِن مَّكَانٍۭ بَعِيدٍ ﴿٤٤﴾

44. Sikur ta kishim shpallur këtë Kuran në gjuhë tjetër (jo-arabe), ata do të thoshin: "Pse nuk janë shpjeguar qartë vargjet e tij? Vallë, Libër në gjuhë të huaj, ndërkohë që ai (i Dërguari) është arab!" Thuaju: "Ai është udhëzim dhe shërim për ata që besojnë." Ndërsa ata që nuk besojnë, në veshët e tyre ka shurdhim dhe për ta, ai është verbëri; ata thirren nga një vend shumë i largët.[44]

---

[42] Asnjë e kotë nuk mund t'i afrohet as nga para as nga mbrapa – nga asnjë këndvështrim, dhe asgjë nuk mund ta zhdukë atë. Ai është i mbrojtur që të mos i pakësohet apo t'i shtohet diçka. Ky është shpallje nga Një i Urtë në rregullimin e çështjeve të robërve të Tij dhe i Denjë për lavdërim për cilësitë e përsosura që i takojnë vetëm Atij.

[43] Këta idhujtarë – o i Dërguar – nuk të thonë gjë tjetër veçse atë që thanë edhe popujt para tyre ndaj të dërguarve të tyre. Prandaj bëhu i durueshëm ndaj asaj që të godet në rrugën e thirrjes te Allahu. Vërtet, Zoti yt është Falës për mëkatet e atyre që pendohen dhe është Ndëshkues për ata që ngulin këmbë në mohimin dhe përgënjeshtrimin e tyre.

[44] Sikur ta kishim zbritur këtë Kuran, që ta zbritëm ty – o Muhamed – në gjuhë të huaj, idhujtarët do të thoshin: "Pse nuk janë sqaruar qartë ajetet e tij, që t'i kuptojmë dhe t'i mësojmë? A është ky Kuran në gjuhë të huaj, ndërsa ai, të cilit i është zbritur është arab?!" Kjo nuk është e logjikshme." Thuaju atyre – o i Dërguar –: "Ky Kuran, për ata që besojnë në Allahun dhe të Dërguarin e Tij, është udhërrëfyes nga humbja dhe shërim për zemrat nga dyshimet dhe sëmundjet. Ndërsa ata që nuk besojnë në Kuran, në veshët e tyre ka

وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا مُوسَى ٱلْكِتَـٰبَ فَٱخْتُلِفَ فِيهِ ۗ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِن رَّبِّكَ لَقُضِىَ بَيْنَهُمْ ۚ وَإِنَّهُمْ لَفِى شَكٍّ مِّنْهُ مُرِيبٍ ﴿٤٥﴾

45. Ne ia dhamë Musait Librin, por rreth tij pati kundërshtime. Po të mos ishte Fjala e mëparshme nga Zoti yt, do të ishte gjykuar menjëherë mes tyre. Ata janë vërtet në dyshim të madh për të.[45]

مَّنْ عَمِلَ صَـٰلِحًا فَلِنَفْسِهِۦ ۖ وَمَنْ أَسَآءَ فَعَلَيْهَا ۗ وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّـٰمٍ لِّلْعَبِيدِ ﴿٤٦﴾

46. Kush bën vepra të mira, i bën për veten e tij; kush bën keq, e bën kundër vetes së tij. Zoti yt nuk u bën aspak padrejtësi robërve të Tij.[46]

-481-

shurdhim për ta dëgjuar dhe medituar mbi të, dhe në zemrat e tyre ka verbëri, prandaj nuk udhëzohen me të. Këta idhujtarë janë si ai që thirret nga larg, i cili as nuk dëgjon thirrësin, e as nuk i përgjigjet atij."

[45] Ne i dhamë Musait Teuratin, ashtu siç të kemi dhënë ty – o i Dërguar – Kuranin. Por populli i tij u nda për të: disa besuan, e disa e përgënjeshtruan. Sikur të mos ishte fjala e mëparshme e Zotit tënd për shtyrjen e dënimit, do të ishte gjykuar menjëherë mes tyre me shkatërrimin e mohuesve. Dhe vërtet idhujtarët janë në dyshim të madh dhe në pasiguri të thellë për Kuranin.

[46] Kush bën një vepër të mirë dhe i bindet Allahut dhe të Dërguarit të Tij, e ka shpërblimin për vete; ndërsa kush bën keq dhe e kundërshton Allahun dhe të Dërguarin e Tij, e ka barrën e gjynahut mbi vete. Zoti yt nuk u bën padrejtësi robërve – as duke ua pakësuar të mirat, as duke ua shtuar të këqijat.

۞ إِلَيْهِ يُرَدُّ عِلْمُ ٱلسَّاعَةِ ۚ وَمَا تَخْرُجُ مِن ثَمَرَٰتٍ مِّنْ أَكْمَامِهَا وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنثَىٰ وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِۦ ۚ وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ أَيْنَ شُرَكَآءِى قَالُوٓاْ ءَاذَنَّٰكَ مَا مِنَّا مِن شَهِيدٍ ﴿٤٧﴾

47. Tek Ai kthehet dija e Orës (Kiametit). Asnjë frut nuk del nga mbështjellësit e tij dhe asnjë femër nuk mbart dhe nuk lind pa dijen e Tij. Ditën kur Ai do t'i thërrasë ata: "Ku janë shokët e Mi, që më përshkruanit?", ata do të thonë: "Të deklarojmë se askush prej nesh nuk dëshmon më për ta."[47]

وَضَلَّ عَنْهُم مَّا كَانُواْ يَدْعُونَ مِن قَبْلُ ۖ وَظَنُّواْ مَا لَهُم مِّن مَّحِيصٍ ﴿٤٨﴾

48. Atyre do t'u humbasin ato që adhuronin më parë, dhe atëherë do ta kuptojnë se nuk kanë asnjë strehim.[48]

لَّا يَسْـَٔمُ ٱلْإِنسَـٰنُ مِن دُعَآءِ ٱلْخَيْرِ وَإِن مَّسَّهُ ٱلشَّرُّ فَيَـُٔوسٌ قَنُوطٌ ﴿٤٩﴾

49. Njeriu nuk lodhet kurrë duke u lutur për të mirën; por nëse e prek ndonjë e keqe, ai bëhet i dëshpëruar dhe i pashpresë.[49]

---

[47] Tek Allahu i Madhëruar, i Vetmi pa ortak, kthehet dituria e Orës së Kiametit; askush tjetër përveç Tij nuk di se kur do të ndodhë ajo. Dhe asnjë frut nuk del nga mbështjellësja e vet, asnjë femër nuk ngjiz dhe nuk lind, veçse me dijen e Allahut. Asgjë prej kësaj nuk i fshihet Atij. Dhe Ditën e Kiametit Allahu do t'i thërrasë idhujtarët, si qortim për ta dhe për të treguar gënjeshtrën e tyre: "Ku janë shokët e Mi, që ju i bënit ortakë në adhurimin ndaj Meje?" Ata do të thonë: "Ne tani dëshmojmë se askush prej nesh nuk dëshmon se Ti ke shok."

[48] Dhe atyre idhujtarëve do t'u humbasin shokët e tyre, që ata i adhuronin përveç Allahut; ata nuk u sollën asnjë dobi. Atëherë ata e kuptuan se nuk kanë asnjë strehim prej dënimit të Allahut dhe se nuk ka rrugë shpëtimi prej tij.

[49] Njeriu nuk lodhet së luturi Zotin e tij, duke kërkuar të mira të kësaj bote; por nëse e godet varfëria dhe vështirësia, ai bëhet i dëshpëruar nga mëshira e Allahut dhe bie në mosbesim, duke pasur mendim të keq për Zotin e tij.

وَلَئِنْ أَذَقْنَٰهُ رَحْمَةً مِّنَّا مِنۢ بَعْدِ ضَرَّآءَ مَسَّتْهُ لَيَقُولَنَّ هَٰذَا لِى وَمَآ أَظُنُّ ٱلسَّاعَةَ قَآئِمَةً وَلَئِن رُّجِعْتُ إِلَىٰ رَبِّىٓ إِنَّ لِى عِندَهُۥ لَلْحُسْنَىٰ ۚ فَلَنُنَبِّئَنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ بِمَا عَمِلُوا۟ وَلَنُذِيقَنَّهُم مِّنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٥٠﴾

50. Dhe nëse Ne i japim atij të shijojë mëshirë prej Nesh, pas një fatkeqësie që e ka prekur, ai me siguri thotë: "Kjo është ajo që meritoj! Unë nuk besoj se Ora (e Kiametit) do të vijë kurrë, por edhe sikur të kthehem te Zoti im, sigurisht që tek Ai do të kem të mirën më të madhe." Por, Ne do t'i njoftojmë ata që mohuan për atë që bënë, dhe do t'i bëjmë të shijojnë një dënim të ashpër.[50]

وَإِذَآ أَنْعَمْنَا عَلَى ٱلْإِنسَٰنِ أَعْرَضَ وَنَـَٔا بِجَانِبِهِۦ وَإِذَا مَسَّهُ ٱلشَّرُّ فَذُو دُعَآءٍ عَرِيضٍ ﴿٥١﴾

51. Kur Ne i japim njeriut mirësi, ai kthen shpinën dhe largohet; por kur e prek ndonjë e keqe, ai shfaq lutje të gjata e të shumta.[51]

[50] Dhe nëse Ne ia bëjmë njeriut të shijojë një mirësi nga Ne, pas vështirësisë dhe sprovës, ai nuk falënderon Allahun, por bëhet mendjemadh dhe thotë: "Kjo më erdhi mua sepse unë e meritoj." Ai nuk beson se Ora (Kiameti) do të vijë; dhe madje, edhe sikur ta pranojë mundësinë e saj dhe se do të kthehet te Zoti i tij, thotë: "Padyshim unë do të kem tek Ai Xhenetin." Ditën e Kiametit, Ne do t'i njoftojmë mohuesit për veprat e tyre të këqija dhe do t'i bëjmë të shijojnë nga dënimi i rëndë.

[51] Kur Ne e begatojmë njeriun me shëndet, furnizim ose të tjera mirësi, ai kthen shpinën dhe tregohet mendjemadh duke mos iu nënshtruar së vërtetës. Por kur e godet ndonjë e keqe, ai lutet shumë që Allahu t'ia largojë dëmin; e njeh Zotin e tij në vështirësi, por nuk e njeh në mirëqenie.

قُلْ أَرَءَيْتُمْ إِن كَانَ مِنْ عِندِ ٱللَّهِ ثُمَّ كَفَرْتُم بِهِۦ مَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ هُوَ فِى شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿٥٢﴾

52. Thuaju: "Më tregoni, nëse ky (Kurani) është vërtet prej Allahut e ju e mohoni atë, atëherë kush është më i humbur se ai që është në kundërshtim të largët?"[52]

سَنُرِيهِمْ ءَايَـٰتِنَا فِى ٱلْـَٔافَاقِ وَفِىٓ أَنفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ ٱلْحَقُّ ۗ أَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُۥ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ شَهِيدٌ ﴿٥٣﴾

53. Ne do t'u tregojmë atyre shenjat Tona në gjithësi dhe në vetveten e tyre, derisa t'u bëhet plotësisht e qartë se ai (Kurani) është e vërteta. Po, a nuk të mjafton ty, që Zoti yt është Dëshmitar mbi çdo gjë?[53]

أَلَآ إِنَّهُمْ فِى مِرْيَةٍ مِّن لِّقَآءِ رَبِّهِمْ ۗ أَلَآ إِنَّهُۥ بِكُلِّ شَىْءٍ مُّحِيطٌ ﴿٥٤﴾

54. Vërtet, ata janë në dyshim për takimin me Zotin e tyre; vërtet, Ai përfshin çdo gjë (me dijen dhe fuqinë e Tij).[54]

[52] Thuaj – o i Dërguar – këtyre përgënjeshtruesve: "Më tregoni, nëse ky Kuran është prej Allahut, e ju e mohoni dhe e përgënjeshtroni, kush është më i humbur se ju? Sepse me mohimin dhe përgënjeshtrimin e Kuranit jeni larguar shumë prej së vërtetës."

[53] Ne do t'ua tregojmë këtyre përgënjeshtruesve shenjat Tona: në fitoret dhe përhapjen e Islamit mbi vendet dhe të gjitha fetë, në hapësirat e qiejve e të tokës dhe në ngjarjet madhështore që Allahu sjell në to, si edhe në vetet e tyre, në atë që mbartin prej shenjave të mrekullueshme të Allahut dhe çudirave të krijimit të Tij, derisa t'u bëhet krejtësisht e qartë, pa asnjë dyshim, se ky Kuran fisnik është e vërteta e shpallur prej Zotit të botëve. Po, a nuk u mjafton atyre si dëshmi që ky Kuran është i vërtetë dhe se ai që e solli është i sinqertë, fakti që vetë Allahu ka dëshmuar për të? Vërtet, Ai ka dëshmuar se Kurani është i vërtetë, dhe Ai është Dëshmitar mbi çdo gjë. Nuk ka dëshmi më të madhe se dëshmia e Tij, të Madhëruarit.

[54] Vini re! Këta mohues janë në një dyshim të madh për ringjalljen pas vdekjes. Vini re! Allahu – i Lartësuar e i Madhëruar – e përfshin me dituri, fuqi dhe madhështi çdo gjë; asgjë nuk i fshihet Atij, qoftë në Tokë apo në qiell.

سُورَةُ الشُّورَىٰ

42. SURJA "ESH SHURA" KËSHILLIMI

(Mekase, 53 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

حمٓ ﴿١﴾

1. Ḥā Mīm.[1]

عٓسٓقٓ ﴿٢﴾

2. 'Ain Sīn Kāf.[2]

كَذَٰلِكَ يُوحِيٓ إِلَيْكَ وَإِلَى ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِكَ ٱللَّهُ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿٣﴾

3. Kështu të shpall ty (o Muhamed), dhe atyre që ishin para teje, Allahu, i Plotfuqishmi, i Urti.[3]

لَهُۥ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ ۖ وَهُوَ ٱلْعَلِىُّ ٱلْعَظِيمُ ﴿٤﴾

4. Atij i përket ç'ka në qiej dhe ç'ka në Tokë; Ai është i Larti, Madhështori.[4]

---

[1] Është folur më parë për shkronjat e ndara në fillim të sures El Bekare.

[2] Është folur më parë për shkronjat e ndara në fillim të sures El Bekare.

[3] Ashtu siç ta zbriti Allahu ty – o Muhamed – këtë Kuran, po ashtu ua ka zbritur librat dhe fletët e shpallura edhe të dërguarve para teje. Ai është i Plotfuqishmi në ndëshkimin e Tij dhe i Urti në fjalët dhe veprat e Tij.

[4] Vetëm Allahut i përket gjithçka që është në qiej dhe në Tokë. Ai është i Larti – me Qenien e Tij, me fuqinë dhe me pushtetin e Tij – i Madhi, të Cilit i takon madhështia dhe krenaria.

تَكَادُ ٱلسَّمَٰوَٰتُ يَتَفَطَّرْنَ مِن فَوْقِهِنَّ ۚ وَٱلْمَلَٰٓئِكَةُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ
وَيَسْتَغْفِرُونَ لِمَن فِى ٱلْأَرْضِ ۗ أَلَآ إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْغَفُورُ ٱلرَّحِيمُ ﴿٥﴾

5. Qiejt gati sa nuk çahen nga sipër (nga frika ndaj Allahut); ndërsa engjëjt madhërojnë me lavdërim Zotin e tyre dhe kërkojnë falje për ata që janë në Tokë. Vërtet, Allahu është Falësi, Mëshirëploti.[5]

وَٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُوا۟ مِن دُونِهِۦٓ أَوْلِيَآءَ ٱللَّهُ حَفِيظٌ عَلَيْهِمْ وَمَآ أَنتَ عَلَيْهِم بِوَكِيلٍ ﴿٦﴾

6. Ata që marrin mbrojtës tjetër përveç Tij – Allahu është Mbikëqyrës mbi ta; ndërsa ti (o Muhamed) nuk je përgjegjës për ta.[6]

وَكَذَٰلِكَ أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ قُرْءَانًا عَرَبِيًّا لِّتُنذِرَ أُمَّ ٱلْقُرَىٰ وَمَنْ حَوْلَهَا وَتُنذِرَ يَوْمَ ٱلْجَمْعِ
لَا رَيْبَ فِيهِ ۚ فَرِيقٌ فِى ٱلْجَنَّةِ وَفَرِيقٌ فِى ٱلسَّعِيرِ ﴿٧﴾

7. Dhe kështu, Ne të kemi shpallur ty një Kuran në gjuhën arabe, që të paralajmërosh Nënën e Qyteteve (Mekën) dhe ata që janë rreth saj; dhe të paralajmërosh për Ditën e Tubimit - për të cilën s'ka dyshim – kur një grup do të jetë në Xhenet e një grup në Zjarrin flakërues.[7]

---

[5] Qiejt gati sa nuk çahen, secili mbi tjetrin, nga madhështia dhe lavdia e të Gjithëmëshirshmit, të Bekuarit e të Lartësuarit. Ndërsa engjëjt e madhërojnë Zotin e tyre me lavdërim, e shpallin të pastër nga çdo gjë që nuk i përshtatet Atij, dhe i luten Zotit të tyre për faljen e mëkateve të atyre që janë në Tokë nga njerëzit besimtarë. Vërtet, Allahu është Falës i mëkateve të robërve të Tij besimtarë dhe është Mëshirues ndaj tyre.

[6] Ata që marin përveç Allahut hyjni, duke u mbështetur tek ato dhe duke i adhuruar, Allahu i Madhëruar ruan veprat e tyre, që t'i shpërblejë me to Ditën e Kiametit. Ndërsa ti – o i Dërguar – nuk je i ngarkuar si rojtar mbi ta për veprat e tyre; detyra jote është vetëm të paralajmërosh. Shpallja është detyra jote, ndërsa llogaria është tek Ne.

[7] Ashtu siç shpallëm te profetët para teje, Ne të shpallëm ty një Kuran në gjuhën arabe, që t'i paralajmërosh banorët e Mekës dhe ata që janë rreth saj nga të gjithë njerëzit, dhe t'i frikësosh prej dënimit të Ditës së Tubimit – Ditës së Kiametit – në të cilën nuk ka dyshim. Atë ditë njerëzit do të ndahen në dy grupe: një grup në Xhenet – ata që besuan Allahun dhe ndoqën atë që u solli i Dërguari i Tij, Muhamedi ﷺ – dhe një grup tjetër në Zjarrin e flakët – ata që mohuan Allahun dhe iu kundërvunë asaj që u solli i Dërguari i Tij, Muhamedi ﷺ.

وَلَوْ شَآءَ ٱللَّهُ لَجَعَلَهُمْ أُمَّةً وَٰحِدَةً وَلَٰكِن يُدْخِلُ مَن يَشَآءُ فِى رَحْمَتِهِۦ ۚ وَٱلظَّٰلِمُونَ مَا لَهُم مِّن وَلِىٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٨﴾

8. Sikur të donte Allahu, do t'i kishte bërë të gjithë ata (njerëzit) një popull të vetëm (të një besimi); por Ai fut në mëshirën e Vet kë të dojë, ndërsa për mohuesit nuk ka as mbrojtës, as ndihmues.[8]

أَمِ ٱتَّخَذُوا۟ مِن دُونِهِۦٓ أَوْلِيَآءَ ۖ فَٱللَّهُ هُوَ ٱلْوَلِىُّ وَهُوَ يُحْىِ ٱلْمَوْتَىٰ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٩﴾

9. A mos vallë, ata kanë marrë mbrojtës të tjerë, përveç Tij? Por, vetëm Allahu është Mbrojtësi i vërtetë. Ai ngjall të vdekurit dhe është i Fuqishëm mbi çdo gjë.[9]

وَمَا ٱخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِن شَىْءٍ فَحُكْمُهُۥٓ إِلَى ٱللَّهِ ۚ ذَٰلِكُمُ ٱللَّهُ رَبِّى عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ ﴿١٠﴾

10. Për çfarëdo gjëje që të keni mosmarrëveshje, gjykimi i saj i përket Allahut. Ky është Allahu, Zoti im; tek Ai mbështetem dhe tek Ai kthehem.[10]

[8] Sikur të donte Allahu, do t'i mblidhte të gjitha krijesat e Tij në udhëzim dhe do t'i bënte në një fe të vetme të drejtë, dhe Ai do ta bënte këtë pa asnjë pengesë. Por Ai deshi që të fusë në mëshirën e Tij kë të dojë prej të zgjedhurve nga krijesat e Tij. Ndërsa ata që i bënë padrejtësi vetes me idhujtari, Ditën e Kiametit nuk do të kenë as mbrojtës që të kujdeset për ta, as ndihmës që t'i shpëtojë nga ndëshkimi i Allahut të Madhëruar.

[9] Por këta idhujtarë, përveç Allahut, kanë marrë mbrojtës, të cilëve iu mbështeten. Por, Allahu është i Vetmi Mbrojtës: robi i tij e merr Atë për mbrojtës me adhurim dhe bindje, dhe Ai i merr për mbrojtje robërit e Tij besimtarë duke i nxjerrë nga errësirat në dritë dhe duke i ndihmuar në të gjitha çështjet e tyre. Ai do t'i ringjallë të vdekurit në Ditën e Kiametit, dhe Ai është i Plotfuqishëm mbi çdo gjë; asgjë nuk e dobëson Atë.

[10] Dhe për çdo gjë në të cilën ju – o njerëz – keni mosmarrëveshje nga çështjet e fesë suaj, gjykimi i saj kthehet te Allahu: në Librin e Tij dhe në Sunetin e të Dërguarit të Tij ﷺ. Ky është Allahu, Zoti im dhe Zoti juaj; tek Ai vetëm mbështetem në çështjet e mia dhe tek Ai kthehem në të gjitha punët e mia.

فَاطِرُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۚ جَعَلَ لَكُم مِّنۡ أَنفُسِكُمۡ أَزۡوَٰجٗا وَمِنَ ٱلۡأَنۡعَٰمِ أَزۡوَٰجٗاۖ يَذۡرَؤُكُمۡ فِيهِۚ لَيۡسَ كَمِثۡلِهِۦ شَيۡءٞۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلۡبَصِيرُ ١١

11. Krijuesi i qiejve dhe i Tokës! Ai krijoi për ju, nga vetet tuaja, bashkëshorte, dhe nga kafshët çifte. Në këtë mënyrë Ai ju shumon. Nuk ka asgjë që të jetë e ngjashme me Të. Ai është Gjithëdëgjuesi, Gjithëshikuesi.[11]

لَهُۥ مَقَالِيدُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۖ يَبۡسُطُ ٱلرِّزۡقَ لِمَن يَشَآءُ وَيَقۡدِرُۚ إِنَّهُۥ بِكُلِّ شَيۡءٍ عَلِيمٞ ١٢

12. Atij i përkasin çelësat e qiejve dhe të Tokës. Ai ia zgjeron furnizimin kujt të dojë dhe ia kufizon kujt të dojë. Vërtet, Ai është i Gjithëdijshëm për çdo gjë.[12]

۞ شَرَعَ لَكُم مِّنَ ٱلدِّينِ مَا وَصَّىٰ بِهِۦ نُوحٗا وَٱلَّذِيٓ أَوۡحَيۡنَآ إِلَيۡكَ وَمَا وَصَّيۡنَا بِهِۦٓ إِبۡرَٰهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰٓۖ أَنۡ أَقِيمُواْ ٱلدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُواْ فِيهِۚ كَبُرَ عَلَى ٱلۡمُشۡرِكِينَ مَا تَدۡعُوهُمۡ إِلَيۡهِۚ ٱللَّهُ يَجۡتَبِيٓ إِلَيۡهِ مَن يَشَآءُ وَيَهۡدِيٓ إِلَيۡهِ مَن يُنِيبُ ١٣

13. Ai ka caktuar për ju atë Fe, që i urdhëroi Nuhut, dhe atë që të kemi shpallur ty (o Muhamed), dhe atë që i urdhëruam Ibrahimit, Musait dhe Isait: "Zbatoni Fenë dhe mos u përçani në të!" E rëndë u

---

[11] Allahu i Lartësuar është Krijuesi dhe Përsosmëruesi i qiejve dhe i Tokës me fuqinë, dëshirën dhe urtësinë e Tij. Ai krijoi prej vetes suaj bashkëshorte (krijoi Havanë nga brinja e Ademit), që të gjeni prehje tek ato, dhe prej bagëtive krijoi çifte – meshkuj e femra – që të shumoheni përmes bashkëshorteve me lindje dhe trashëgim. Asgjë nga krijesat nuk i ngjan e nuk i përngjan Atij – as në Qenien e Tij, as në emrat, as në cilësitë, as në veprat e Tij – sepse emrat e Tij janë të gjithë të bukur, cilësitë e Tij janë cilësi të përsosura dhe madhështore, dhe me veprat e Tij Ai solli në ekzistencë krijesa madhështore pa ndonjë ortak. Ai është Dëgjuesi, Shikuesi; asgjë nga veprat e robërve dhe fjalët e tyre nuk i fshihet Atij, dhe Ai do t'i shpërblejë sipas tyre.

[12] Atij, të Lartësuarit, i përket sundimi i qiejve dhe i Tokës, dhe në Dorën e Tij janë çelësat e mëshirës dhe të furnizimit. Ai ia zgjeron furnizimin kujt të dojë prej robërve të Tij dhe ia ngushton kujt të dojë. Vërtet, i Bekuar dhe i Madhëruar është Ai, që di çdo gjë; asgjë nga çështjet e krijesave të Tij nuk i fshihet.

duket idhujtarëve ajo për të cilën i thërret ti. Por, Allahu zgjedh për Veten e Tij kë të dojë dhe udhëzon drejt Vetes së Tij atë që kthehet tek Ai (me pendim).[13]

وَمَا تَفَرَّقُوٓاْ إِلَّا مِنۢ بَعۡدِ مَا جَآءَهُمُ ٱلۡعِلۡمُ بَغۡيَۢا بَيۡنَهُمۡۚ وَلَوۡلَا كَلِمَةٞ سَبَقَتۡ مِن رَّبِّكَ إِلَىٰٓ أَجَلٖ مُّسَمّٗى لَّقُضِيَ بَيۡنَهُمۡۚ وَإِنَّ ٱلَّذِينَ أُورِثُواْ ٱلۡكِتَٰبَ مِنۢ بَعۡدِهِمۡ لَفِي شَكّٖ مِّنۡهُ مُرِيبٖ ١٤

14. Ata nuk u përçanë, përveçse pasi u erdhi dituria, nga zilia mes tyre. E sikur të mos ishte Fjala e mëparshme nga Zoti yt (për shtyrjen e dënimit) deri në një afat të caktuar, do të ishte gjykuar menjëherë mes tyre (me dënim). Edhe ata që trashëguan Librin pas tyre (hebrenjtë dhe të krishterët), janë në një dyshim të madh për të (Fenë e vërtetë).[14]

---

[13] Allahu ju ka caktuar ju – o njerëz – atë Fe, që Ne ta kemi shpallur ty, o Muhamed, e që është Islami; që është një Fe me të cilëm patëm porositur Nuhun ta vepronte dhe ta përcillte, dhe atë që i porositëm Ibrahimit, Musait dhe Isait – këta pesë janë të njohur si të Dërguarit më të vendosur. [Ai u tha atyre të dërguarve:] "Qëndroni në Fe, duke e njësuar Allahun dhe duke iu bindur Atij e duke e adhuruar vetëm Atë, e mos u përçani në fenë që ju urdhërova!" Shumë e rëndë duket për idhujtarët ajo në të cilën ti i fton – njësimi i Allahut dhe adhurimi vetëm i Tij; por Allahu zgjedh për njësim kë të dojë nga krijesat e Tij dhe ia mundëson bindjen e adhurimin atij që kthehet tek Ai me pendim e nënshtrim.

[14] Idhujtarët nuk u përçanë në fetë e tyre dhe nuk u bënë grupe e parti, veçse pasi u erdhi dituria dhe pasi u vendosën argumentet kundër tyre; por ajo që i shtyu në këtë ishte padrejtësia dhe kryeneçësia. Sikur të mos ishte Fjala e mëparshme e Zotit tënd – o i Dërguar – për shtyrjen e dënimit deri në një afat të caktuar, që është Dita e Kiametit, do të ishte gjykuar menjëherë mes tyre me shpejtimin e ndëshkimit të mohuesve. Edhe ata që trashëguan Teuratin dhe Inxhilin pas atyre që u përçanë në të vërtetën, prej idhujtarëve të popujve të mëparshëm gjenden edhe ata në dyshim për fenë dhe besimin e vërtetë që iu urdhërua Nuhut, dhe të dërguarve të tjerë pas tij, të zhytur në pasiguri dhe në kundërshti mes tyre.

فَلِذَٰلِكَ فَٱدۡعُۖ وَٱسۡتَقِمۡ كَمَآ أُمِرۡتَۖ وَلَا تَتَّبِعۡ أَهۡوَآءَهُمۡۖ وَقُلۡ ءَامَنتُ بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ مِن كِتَٰبٖۖ وَأُمِرۡتُ لِأَعۡدِلَ بَيۡنَكُمُۖ ٱللَّهُ رَبُّنَا وَرَبُّكُمۡۖ لَنَآ أَعۡمَٰلُنَا وَلَكُمۡ أَعۡمَٰلُكُمۡۖ لَا حُجَّةَ بَيۡنَنَا وَبَيۡنَكُمُۖ ٱللَّهُ يَجۡمَعُ بَيۡنَنَاۖ وَإِلَيۡهِ ٱلۡمَصِيرُ ١٥

15. Pra, në këtë (Fe) thirr (njerëzit), dhe qëndro i palëkundur, ashtu siç je urdhëruar; dhe mos ndiq dëshirat e tyre! Dhe thuaj: "Unë besoj në çdo Libër që Allahu ka zbritur, dhe jam urdhëruar të gjykoj drejt mes jush. Allahu është Zoti ynë dhe Zoti juaj. Ne kemi veprat tona e ju keni veprat tuaja. S'ka debat mes nesh e mes jush. Allahu do të na mbledhë së bashku; dhe tek Ai është kthimi i të gjithëve."[15]

-484-

وَٱلَّذِينَ يُحَآجُّونَ فِي ٱللَّهِ مِنۢ بَعۡدِ مَا ٱسۡتُجِيبَ لَهُۥ حُجَّتُهُمۡ دَاحِضَةٌ عِندَ رَبِّهِمۡ وَعَلَيۡهِمۡ غَضَبٞ وَلَهُمۡ عَذَابٞ شَدِيدٞ ١٦

16. Ata që polemizojnë për Allahun, pasi njerëzit iu përgjigjën Atij, argumentet e tyre janë të pavlefshme te Zoti i tyre; mbi ta ka zemërim dhe për ta do të ketë dënim të ashpër.[16]

---

[15] Prandaj, në këtë fe të drejtë që Allahu ua shpalli pejgamberëve dhe i porositi për të, thirr – o i Dërguar – robërit e Allahut dhe qëndro i palëkundur, ashtu siç të urdhëroi Allahu. Mos ndiq dëshirat e atyre që dyshuan në të vërtetën dhe devijuan nga feja.

Thuaj: "Unë besoj në të gjitha Librat e shpallur nga Allahu tek të dërguarit e Tij, dhe Zoti im më ka urdhëruar që të gjykoj mes jush me drejtësi. Allahu është Zoti ynë dhe Zoti juaj; ne do të kemi shpërblimin e veprave tona të mira, kurse ju do të keni ndëshkimin e veprave tuaja të këqija. Nuk ka më armiqësi e as debat mes nesh dhe jush, pasi e vërteta është bërë e qartë. Allahu do të na mbledhë së bashku Ditën e Kiametit dhe do të gjykojë mes nesh me drejtësi për atë në të cilën kemi pasur kundërshti. Dhe tek Ai është kthimi dhe fundi ynë, e secili do të marrë atë që meriton."

[16] Ata (hebrenjtë) që polemizojnë për fenë e Allahut, me të cilën Ne e dërguam Muhamedin ﷺ, pasi njerëzit iu përgjigjën asaj dhe pranuan Islamin, argumentet dhe kundërshtimet e tyre janë të kota dhe të humbura tek Zoti i tyre. Për ta është zemërimi i Allahut në këtë botë, ndërsa në botën tjetër do të kenë dënim të ashpër – Zjarrin.

ٱللَّهُ ٱلَّذِىٓ أَنزَلَ ٱلْكِتَـٰبَ بِٱلْحَقِّ وَٱلْمِيزَانَ ۗ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ ٱلسَّاعَةَ قَرِيبٌ ﴿١٧﴾

17. Allahu është Ai që e ka zbritur Librin me të vërtetën dhe (ka zbritur) peshoren (drejtësinë). E ku ta dish ti, ndoshta Ora (e Kiametit) është afër?![17]

يَسْتَعْجِلُ بِهَا ٱلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِهَا ۖ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مُشْفِقُونَ مِنْهَا وَيَعْلَمُونَ أَنَّهَا ٱلْحَقُّ ۗ أَلَآ إِنَّ ٱلَّذِينَ يُمَارُونَ فِى ٱلسَّاعَةِ لَفِى ضَلَـٰلٍۭ بَعِيدٍ ﴿١٨﴾

18. Ata që nuk besojnë në të (Kiametin), kërkojnë që të vijë shpejt; ndërsa ata që besojnë, kanë frikë prej saj dhe e dinë se ajo është e vërtetë. Vërtet, ata që dyshojnë për Orën janë në humbje të largët.[18]

ٱللَّهُ لَطِيفٌۢ بِعِبَادِهِۦ يَرْزُقُ مَن يَشَآءُ ۖ وَهُوَ ٱلْقَوِىُّ ٱلْعَزِيزُ ﴿١٩﴾

19. Allahu është i Butë ndaj robërve të Tij. Ai furnizon kë të dojë. Ai është i Forti, i Plotfuqishmi.[19]

مَن كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ ٱلْـَٔاخِرَةِ نَزِدْ لَهُۥ فِى حَرْثِهِۦ ۖ وَمَن كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ ٱلدُّنْيَا نُؤْتِهِۦ مِنْهَا وَمَا لَهُۥ فِى ٱلْـَٔاخِرَةِ مِن نَّصِيبٍ ﴿٢٠﴾

20. Kush dëshiron të korrat e botës tjetër, Ne ia shtojmë atij të korrat e tij; e kush dëshiron të korrat e kësaj bote, Ne do t'i japim prej saj, por në botën tjetër nuk ka pjesë për të.[20]

---

[17] Allahu është Ai që e zbriti Kuranin dhe të gjitha librat e shpallur me të vërtetën, dhe zbriti peshoren – që është drejtësia – që të gjykohet mes njerëzve me paanësi. E ç'të bën ty të dish e të kuptosh? Ndoshta Ora, dita kur do të ndodhë Kiameti, është afër?!

[18] Ata që nuk besojnë në Ditën e Kiametit, nxitohen ta kërkojnë ardhjen e saj, me tallje e përqeshje; ndërsa ata që besojnë, kanë frikë nga ardhja e saj dhe e dinë se ajo është e vërteta, për të cilën nuk ka dyshim. Vërtet, ata që polemizojnë për Kiametin janë në një humbje të largët nga e vërteta.

[19] Allahu është i Butë dhe i Mirë me robërit e Tij; Ai ia zgjeron furnizimin kujt të dojë dhe ia ngushton kujt të dojë, sipas urtësisë së Tij. Ai është i Forti, që zotëron gjithë fuqinë, dhe i Fuqishmi në hakmarrjen e Tij ndaj atyre që i bëjnë mëkat.

[20] Kush dëshiron me veprat e tij shpërblimin e botës tjetër dhe kryen detyrimet ndaj Allahut, duke shpenzuar në thirrjen për fenë, Ne ia shtojmë veprën e tij të mirë, duke ia shumëfishuar shpërblimin nga dhjetëfish e deri sa të dojë Allahu nga shumëfishimi. Ndërsa

أَمْ لَهُمْ شُرَكَٰٓؤُاْ شَرَعُواْ لَهُم مِّنَ ٱلدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنۢ بِهِ ٱللَّهُۚ وَلَوْلَا كَلِمَةُ ٱلْفَصْلِ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْۗ وَإِنَّ ٱلظَّٰلِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢١﴾

21. A mos kanë ata zota, që u kanë ligjëruar atyre një fe, të cilën Allahu nuk e ka lejuar? Sikur të mos ishte Fjala Vendimtare (e shtyrjes së dënimit deri në një afat), do të ishte gjykuar menjëherë mes tyre. Vërtet, për të padrejtët do të ketë një dënim të dhimbshëm.[21]

تَرَى ٱلظَّٰلِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا كَسَبُواْ وَهُوَ وَاقِعٌۢ بِهِمْۗ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ فِي رَوْضَاتِ ٱلْجَنَّاتِۖ لَهُم مَّا يَشَآءُونَ عِندَ رَبِّهِمْۚ ذَٰلِكَ هُوَ ٱلْفَضْلُ ٱلْكَبِيرُ ﴿٢٢﴾

22. Do t'i shohësh të padrejtët të frikësuar për atë që kanë punuar, dhe ndëshkimi Ynë do të jetë i pashmangshëm për ta. Ndërsa ata që besuan dhe bënë vepra të mira, do të jenë në kopshte të Xhenetit; për ta do të ketë çdo gjë që dëshirojnë te Zoti i tyre. Kjo është mirësia më e madhe.[22]

kush e dëshiron me veprat e tij vetëm këtë botë, Ne i japim prej saj aq sa i kemi caktuar, por në botën tjetër ai nuk do të ketë aspak shpërblim.

[21] Vallë, a kanë këta idhujtarë ortakë me Allahun në shirkun dhe humbjen e tyre, të cilët shpikën për ta fe dhe adhurime që Allahu nuk i ka lejuar?! Sikur të mos ishte caktimi dhe vendimi i Allahut për t'u dhënë afat dhe për të mos ua shpejtuar dënimin në këtë botë, do të ishte gjykuar menjëherë mes tyre me ndëshkim. E vërteta është se për mohuesit e Allahut, Ditën e Kiametit ka një dënim të dhimbshëm dhe të rëndë.

[22] Ti – o i Dërguar – do t'i shohësh mohuesit Ditën e Kiametit të frikësuar nga ndëshkimi i Allahut për veprat e këqija që kanë bërë në këtë botë; dënimi do të zbresë mbi ta dhe ata do ta shijojnë atë patjetër. Ndërsa ata që besuan Allahun dhe iu bindën Allahut, do të jenë në kopshtet e Xhenetit, në pallatet dhe në begatitë e botës tjetër; aty do të kenë pranë Zotit të tyre gjithçka që dëshirojnë shpirtrat e tyre. Ky shpërblim që Allahu ua ka dhënë është një mirësi dhe nder i pakrahasueshëm, që mendjet nuk mund ta përshkruajnë dhe as ta përfshijnë.

ذَٰلِكَ ٱلَّذِى يُبَشِّرُ ٱللَّهُ عِبَادَهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ ۗ قُل لَّآ أَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا ٱلْمَوَدَّةَ فِى ٱلْقُرْبَىٰ ۗ وَمَن يَقْتَرِفْ حَسَنَةً نَّزِدْ لَهُۥ فِيهَا حُسْنًا ۚ إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٢٣﴾

23. Kjo është ajo me të cilën Allahu i përgëzon robërit e Tij, që besojnë dhe bëjnë vepra të mira. Thuaj: "Unë nuk ju kërkoj për këtë ndonjë shpërblim, përveç respektit për lidhjen tonë farefisnore." Kushdo që bën një vepër të mirë, Ne do t'ia shtojmë të mirat. Vërtet, Allahu është Falës i Madh, Shumë Mirënjohës.[23]

أَمْ يَقُولُونَ ٱفْتَرَىٰ عَلَى ٱللَّهِ كَذِبًا ۖ فَإِن يَشَإِ ٱللَّهُ يَخْتِمْ عَلَىٰ قَلْبِكَ ۗ وَيَمْحُ ٱللَّهُ ٱلْبَٰطِلَ وَيُحِقُّ ٱلْحَقَّ بِكَلِمَٰتِهِۦٓ ۚ إِنَّهُۥ عَلِيمٌۢ بِذَاتِ ٱلصُّدُورِ ﴿٢٤﴾

24. Apo mos thonë: "Ai (Muhamedi) ka shpifur gënjeshtër kundër Allahut"? Nëse do të donte Allahu, do ta vuloste zemrën tënde (sikur ta kishe bërë këtë)! Allahu e fshin të pavërtetën dhe e vërteton të vërtetën me fjalët e Tij. Ai është i Dijshëm për atë që fshehin zemrat.[24]

---

[23] Kjo që ju tregova – o njerëz – nga begatia dhe nderimi në botën tjetër është përgëzimi që Allahu ua jep robërve të Tij që besuan tek Ai dhe iu bindën në këtë botë. Thuaju – o i Dërguar – atyre që dyshojnë për Ditën e Kiametit nga idhujtarët e popullit tënd: "Unë nuk ju kërkoj shpërblim për atë të vërtetë në të cilën ju ftoj, përveçse të më doni për afërsinë që kam me ju dhe të ruani lidhjet farefisnore që ekzistojnë mes nesh." Kush bën një vepër të mirë, Ne ia shumëfishojmë atë dhjetëfish e më shumë. Vërtet, Allahu është Falës i mëkateve të robërve të Tij dhe është Mirënjohës për veprat e mira dhe bindjen e tyre ndaj Tij.

[24] Vallë, a thonë këta idhujtarë: "Muhamedi ka trilluar gënjeshtër ndaj Allahut dhe na e lexon këtë nga vetja e tij?" Sikur të dojë Allahu, Ai do të vuloste zemrën tënde – o i Dërguar – nëse do ta kishe bërë një gjë të tillë. Por Allahu e zhduk të kotën dhe e shuan atë, dhe e bën të vërtetën të dukshme me fjalët e Tij që nuk ndryshojnë kurrë dhe me premtimin e Tij të sinqertë që nuk prishet. Vërtet, Allahu e di mirë atë që gjendet në zemrat e robërve; asgjë prej tyre nuk i fshihet Atij.

وَهُوَ ٱلَّذِى يَقْبَلُ ٱلتَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِۦ وَيَعْفُواْ عَنِ ٱلسَّيِّـَٔاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ ﴿٢٥﴾

25. Ai e pranon pendimin nga robërit e Tij, fal gjynahet dhe e di mirë çfarë veproni.[25]

وَيَسْتَجِيبُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّـٰلِحَـٰتِ وَيَزِيدُهُم مِّن فَضْلِهِۦ ۚ وَٱلْكَـٰفِرُونَ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ﴿٢٦﴾

26. Ai u përgjigjet atyre që besojnë dhe bëjnë vepra të mira, dhe ua shton atyre shpërblimin nga mirësia e Tij; kurse mohuesit do të kenë dënim të ashpër.[26]

۞ وَلَوْ بَسَطَ ٱللَّهُ ٱلرِّزْقَ لِعِبَادِهِۦ لَبَغَوْاْ فِى ٱلْأَرْضِ وَلَـٰكِن يُنَزِّلُ بِقَدَرٍ مَّا يَشَآءُ ۚ إِنَّهُۥ بِعِبَادِهِۦ خَبِيرٌۢ بَصِيرٌ ﴿٢٧﴾

27. Sikur Allahu t'ua zgjeronte furnizimin robërve të Tij, ata do të bënin tirani në Tokë; por Ai e zbrit atë me masë, sipas dëshirës së Tij. Vërtet, Ai i njeh mirë dhe i sheh mirë robërit e Vet.[27]

---

[25] Allahu, i Lartësuari, është Ai që pranon pendimin e robërve të Tij kur ata kthehen në Njësimin e Allahut dhe në bindjen ndaj Tij; Ai fal të këqijat dhe i di mirë veprat që ju bëni – qoftë të mira apo të këqija – asgjë prej tyre nuk i fshihet Atij, dhe Ai do t'ju shpërblejë sipas tyre.

[26] Allahu i përgjigjet lutjeve të atyre që besuan Allahun dhe të Dërguarin e Tij, ashtu si i përgjigjen ata Zotit të tyre për atë në të cilën Ai i thirri dhe i binden Atij; dhe Ai ua shton nga mirësia e Tij udhëzimin dhe ua shumëfishon shpërblimin e tyre. Ndërsa mohuesit e Allahut dhe të Dërguarit të Tij, për ta Ditën e Kiametit ka një dënim të ashpër, të dhimbshëm dhe të rëndë.

[27] Sikur Allahu t'ua zgjeronte furnizimin robërve të Tij dhe t'ua jepte atë me bollëk të madh, ata do të bëheshin tiranë në tokë me mendjemadhësi e teprime, dhe disa prej tyre do të shtypnin të tjerët. Por Allahu ua jep furnizimin e tyre me masë, aq sa dëshiron, për t'u mjaftuar. Vërtet, Ai i njeh mirë robërit e Tij dhe e di mirë çfarë u sjell dobi apo dëm atyre; i Gjithëdijshëm në rregullimin dhe drejtimin e gjendjes së tyre.

وَهُوَ ٱلَّذِى يُنَزِّلُ ٱلْغَيْثَ مِنۢ بَعْدِ مَا قَنَطُوا۟ وَيَنشُرُ رَحْمَتَهُۥ ۚ وَهُوَ ٱلْوَلِىُّ ٱلْحَمِيدُ ﴿٢٨﴾

28. Është Ai që e dërgon shiun, pasi ata kanë humbur shpresën dhe përhap mëshirën e Vet. Ai është Mbrojtësi, i Denji për lavdërim.[28]

وَمِنْ ءَايَـٰتِهِۦ خَلْقُ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَمَا بَثَّ فِيهِمَا مِن دَآبَّةٍ ۚ وَهُوَ عَلَىٰ جَمْعِهِمْ إِذَا يَشَآءُ قَدِيرٌ ﴿٢٩﴾

29. Nga shenjat e Tij është krijimi i qiejve dhe i Tokës dhe i gjallesave që Ai ka shpërndarë në to; Ai është i Fuqishëm t'i mbledhë ato kur të dojë.[29]

وَمَآ أَصَـٰبَكُم مِّن مُّصِيبَةٍ فَبِمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُوا۟ عَن كَثِيرٍ ﴿٣٠﴾

30. Çfarëdo fatkeqësie që ju godet, është për shkak të asaj që kanë punuar duart tuaja; por Ai fal shumë (gabime).[30]

وَمَآ أَنتُم بِمُعْجِزِينَ فِى ٱلْأَرْضِ ۖ وَمَا لَكُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ مِن وَلِىٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٣١﴾

31. Ju nuk mund t'i shpëtoni Atij në Tokë; dhe përveç Allahut, nuk keni as mbrojtës as ndihmues.[31]

[28] Vetëm Allahu është Ai që e zbret shiun nga qielli dhe i furnizon njerëzit me të, pasi ata humbin shpresën për zbritjen e tij. Ai e shpërndan mëshirën e Tij mbi krijesat, duke i përfshirë të gjithë me këtë begati. Ai është Mbrojtësi, që kujdeset për robërit e Tij me mirësinë dhe dhuntinë e Tij, dhe i Lavdëruari për kujdesin dhe urtësinë në drejtimin e tyre.

[29] Ndër shenjat e Tij që tregojnë madhështinë, fuqinë dhe sundimin e Tij është krijimi i qiejve dhe i Tokës pa ndonjë shembull të mëparshëm, dhe ajo që Ai ka shpërndarë në to nga llojet e ndryshme të gjallesave. Ai është i Fuqishëm t'i mbledhë krijesat pas vdekjes së tyre për qëndrimin në Ditën e Kiametit; asgjë nuk është e pamundur për Të.

[30] Çfarëdo fatkeqësie që ju godet – o njerëz – në fenë apo në jetën tuaj, është për shkak të asaj që keni fituar me gjynahet dhe gabimet tuaja. Megjithëse, Zoti juaj fal shumë prej të këqijave tuaja dhe nuk ju ndëshkon për to.

[31] Ju – o njerëz – nuk mund t'i shpëtoni dot fuqisë së Allahut e as ta shmangni Atë. Përveç Allahut, nuk keni as mbrojtës që të kujdeset për çështjet tuaja dhe t'ju sjellë dobi, e as ndihmës që t'ju mbrojë nga dëmet.

وَمِنْ ءَايَـٰتِهِ ٱلْجَوَارِ فِى ٱلْبَحْرِ كَٱلْأَعْلَـٰمِ ﴿٣٢﴾

32. Nga shenjat e Tij janë anijet (e mëdha) si male, që lundrojnë në det.[32]

إِن يَشَأْ يُسْكِنِ ٱلرِّيحَ فَيَظْلَلْنَ رَوَاكِدَ عَلَىٰ ظَهْرِهِۦٓ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَـَٔايَـٰتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٣٣﴾

33. Nëse Ai do të donte, do ta ndalte erën dhe ato do të mbeteshin të palëvizshme mbi sipërfaqen e detit. Vërtet, në këtë ka shenja për çdo njeri që është i durueshëm dhe mirënjohës.[33]

أَوْ يُوبِقْهُنَّ بِمَا كَسَبُوا۟ وَيَعْفُ عَن كَثِيرٍ ﴿٣٤﴾

34. Ose, Ai mund t'i shkatërrojë ato (anijet) për shkak të asaj që kanë punuar njerëzit (që janë mbi to); por Ai fal shumë.[34]

وَيَعْلَمَ ٱلَّذِينَ يُجَـٰدِلُونَ فِىٓ ءَايَـٰتِنَا مَا لَهُم مِّن مَّحِيصٍ ﴿٣٥﴾

35. Që ta dinë ata që polemizojnë për shenjat Tona, se nuk kanë asnjë vend shpëtimi.[35]

فَمَآ أُوتِيتُم مِّن شَىْءٍ فَمَتَـٰعُ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا ۖ وَمَا عِندَ ٱللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٣٦﴾

36. Çfarëdo që ju është dhënë, është kënaqësi e përkohshme e kësaj jete; por ajo që është tek Allahu është më e mirë dhe më e

---

[32] Ndër shenjat e Allahut, që tregojnë fuqinë e Tij madhështore dhe sundimin e Tij mbizotërues, janë anijet e mëdha si male që lundrojnë në det.

[33] Nëse Allahu, i Cili i bëri ato të lundrojnë në det, do të dëshironte, do ta ndalte erën dhe anijet do të qëndronin të palëvizshme mbi sipërfaqen e detit. Në lundrimin e këtyre anijeve dhe në ndalimin e tyre me fuqinë e Allahut, ka këshilla dhe argumente të qarta për fuqinë e Tij, për çdo njeri që është i durueshëm në bindjen ndaj Allahut dhe mirënjohës për mirësitë dhe dhuntitë e Tij.

[34] Ose, Ai mund t'i shkatërrojë anijet duke i fundosur, për shkak të mëkateve të njerëzve që janë mbi to; por Ai fal shumë prej gjynaheve dhe nuk i ndëshkon për to.

[35] Dhe do ta kuptojnë ata që polemizojnë me të kotën kundër ajeteve Tona, të cilat tregojnë Njësinë Tonë, se nuk kanë asnjë rrugë shpëtimi dhe as strehim nga ndëshkimi i Allahut, kur Ai t'i dënojë për gjynahet dhe mohimin e tyre ndaj Tij.

qëndrueshme për ata që besojnë dhe që mbështeten tek Zoti i tyre;[36]

وَٱلَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَٰٓئِرَ ٱلْإِثْمِ وَٱلْفَوَٰحِشَ وَإِذَا مَا غَضِبُوا۟ هُمْ يَغْفِرُونَ ﴿٣٧﴾

37. për ata që shmangen nga gjynahet e mëdha dhe veprat e turpshme, dhe kur zemërohen, ata falin;[37]

وَٱلَّذِينَ ٱسْتَجَابُوا۟ لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَىٰ بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَٰهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٣٨﴾

38. për ata që i përgjigjen Zotit të tyre, e falin namazin, çështjet e tyre i zgjidhin me këshillim ndërmjet tyre, dhe nga ajo që Ne u kemi dhënë, ata japin;[38]

وَٱلَّذِينَ إِذَآ أَصَابَهُمُ ٱلْبَغْىُ هُمْ يَنتَصِرُونَ ﴿٣٩﴾

39. dhe për ata që kur u bëhet padrejtësi, ata marrin hakun e tyre me drejtësi.[39]

---

[36] Çfarëdo që ju është dhënë – o njerëz – nga pasuria, fëmijët ose të tjera, është vetëm një mjet kënaqësie për ju në jetën e kësaj bote, që shpejt kalon e zhduket. Ndërsa ajo që është tek Allahu, prej begative të Xhenetit të përjetshëm, është më e mirë dhe më e qëndrueshme për ata që besuan Allahun dhe të dërguarit e Tij, dhe që u mbështetën vetëm te Zoti i tyre;

[37] Për ata që i shmangen mëkateve të mëdha që Allahu i ka ndaluar dhe gjynaheve të shëmtuara e të neveritshme, dhe kur zemërohen ndaj atij që u ka bërë padrejtësi, ata e falin dhe e lënë ndëshkimin e tij, duke kërkuar shpërblimin dhe faljen e Allahut të Madhëruar. Kjo është prej virtyteve më të larta të moralit.

[38] Për ata që i përgjigjen Zotit të tyre, kur Ai i thirret në njësimin dhe bindjen ndaj Tij, dhe kryejnë namazin e detyruar me kufijtë e tij dhe në kohët e tij; dhe kur dëshirojnë të marrin një vendim për ndonjë çështje, këshillohen mes tyre; dhe nga ajo që Ne u kemi dhënë prej pasurisë, japin lëmoshë në rrugë të Allahut dhe përmbushin të drejtat që Allahu ua ka bërë detyrim – nga zekati, shpenzimet dhe format e tjera të shpërndarjes së pasurisë.

[39] Dhe për ata që, kur u bëhet padrejtësi, marrin hak ndaj atyre që u kanë bërë zullum, pa kaluar kufijtë; por nëse tregohen të durueshëm, pas durimit të tyre ka shumë të mira.

وَجَزَٰٓؤُاْ سَيِّئَةٖ سَيِّئَةٞ مِّثۡلُهَاۖ فَمَنۡ عَفَا وَأَصۡلَحَ فَأَجۡرُهُۥ عَلَى ٱللَّهِۚ إِنَّهُۥ لَا يُحِبُّ ٱلظَّٰلِمِينَ ٤٠

40. Kompensimi i së keqes është një e keqe e barabartë me të; por kush fal dhe kërkon pajtim, shpërblimi i tij është tek Allahu. Vërtet, Ai nuk i do të padrejtët.[40]

وَلَمَنِ ٱنتَصَرَ بَعۡدَ ظُلۡمِهِۦ فَأُوْلَٰٓئِكَ مَا عَلَيۡهِم مِّن سَبِيلٍ ٤١

41. E kush merr hakun, pasi i është bërë padrejtësi, për të nuk ka asnjë qortim.[41]

إِنَّمَا ٱلسَّبِيلُ عَلَى ٱلَّذِينَ يَظۡلِمُونَ ٱلنَّاسَ وَيَبۡغُونَ فِي ٱلۡأَرۡضِ بِغَيۡرِ ٱلۡحَقِّۚ أُوْلَٰٓئِكَ لَهُمۡ عَذَابٌ أَلِيمٞ ٤٢

42. Qortimi është vetëm ndaj atyre që u bëjnë padrejtësi njerëzve dhe veprojnë në Tokë pa të drejtë. Për ata ka një dënim të dhembshëm.[42]

وَلَمَن صَبَرَ وَغَفَرَ إِنَّ ذَٰلِكَ لَمِنۡ عَزۡمِ ٱلۡأُمُورِ ٤٣

43. Por kush duron dhe fal - me të vërtetë, kjo është nga vendimet madhështore.[43]

---

[40] Dënimi i një të keqeje është ndëshkimi me një të keqe të ngjashme, pa e tejkaluar atë. Por kush e fal keqbërësin, e lë ndëshkimin dhe përpiqet të përmirësojë marrëdhënien mes tij dhe atij që e fali, duke e bërë këtë për hir të Allahut, shpërblimi i tij është tek Allahu. Vërtet, Allahu nuk i do të padrejtët, ata që nisin padrejtësinë ndaj njerëzve dhe u bëjnë keq atyre.

[41] E kush merr hak ndaj atij që i ka bërë padrejtësi, pasi është dëmtuar prej tij, për këta nuk ka ndëshkim e as qortim.

[42] Ndëshkimi është vetëm për ata që i tejkalojnë kufijtë ndaj njerëzve me padrejtësi e armiqësi, dhe kalojnë kufirin që Zoti i tyre u ka lejuar, duke shkuar në atë që Ai nuk ua ka lejuar, dhe bëjnë shkatërrime në tokë pa të drejtë. Për këta, Ditën e Kiametit ka një dënim të dhembshëm e të rëndë.

[43] E kush e duron lëndimin, dhe e përballon të keqen me falje, mirëkuptim dhe mbulim, kjo është prej vendimeve madhështore dhe veprave të lavdëruara që Allahu i ka urdhëruar, dhe për të cilat ka caktuar shpërblim të madh dhe lavdërim të mirë.

وَمَن يُضْلِلِ ٱللَّهُ فَمَا لَهُۥ مِن وَلِيٍّ مِّنۢ بَعْدِهِۦ ۗ وَتَرَى ٱلظَّٰلِمِينَ لَمَّا رَأَوُا۟ ٱلْعَذَابَ يَقُولُونَ هَلْ إِلَىٰ مَرَدٍّ مِّن سَبِيلٍ ﴿٤٤﴾

44. E atë që Allahu e lë të humbur, për të nuk ka asnjë mbrojtës pas Tij. Do t'i shohësh të padrejtët, kur ta shohin dënimin, të thonë: "A ka ndonjë rrugë kthimi?"[44]

وَتَرَىٰهُمْ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا خَٰشِعِينَ مِنَ ٱلذُّلِّ يَنظُرُونَ مِن طَرْفٍ خَفِىٍّ ۗ وَقَالَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِنَّ ٱلْخَٰسِرِينَ ٱلَّذِينَ خَسِرُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ ۗ أَلَآ إِنَّ ٱلظَّٰلِمِينَ فِى عَذَابٍ مُّقِيمٍ ﴿٤٥﴾

45. Do t'i shohësh ata duke u sjellë para Zjarrit, të përulur nga poshtërimi, duke parë fshehurazi me bisht të syrit. Ndërsa ata që besuan do të thonë: "Humbësit e vërtetë janë ata që e humbën veten e tyre dhe familjet e tyre në Ditën e Kiametit." Vërtet, keqbërësit do të jenë në dënim të përhershëm.[45]

[44] E atë që Allahu e lë në humbje nga rruga e drejtë, për shkak të padrejtësisë së tij, nuk ka kush ta ndihmojë për ta udhëzuar në rrugën e shpëtimit. Dhe ti – o i Dërguar – do t'i shohësh mohuesit e Allahut Ditën e Kiametit, kur të shohin dënimin, duke i thënë Zotit të tyre: "A ka ndonjë rrugë që të kthehemi në dynja, që të veprojmë në bindjen Tënde?" Por nuk do t'u përgjigjet kjo kërkesë.

[45] Ti – o i Dërguar – do t'i shohësh këta keqbërës teksa paraqiten përballë Zjarrit, të nënshtruar e të poshtëruar, duke hedhur shikime të fshehta e të frikësuara drejt tij, nga tmerri dhe turpi. Ndërsa ata që besuan Allahun dhe të Dërguarin e Tij, kur të jenë në Xhenet dhe të shohin çfarë i ka goditur mohuesit nga humbja, do të thonë: "Humbësit e vërtetë janë ata që humbën veten e tyre dhe familjet e tyre Ditën e Kiametit, duke hyrë në zjarr." Vërtet, të padrejtët, Ditën e Kiametit, do të jenë në një dënim të përhershëm, i cili nuk ndërpritet dhe nuk largohet prej tyre.

وَمَا كَانَ لَهُم مِّنْ أَوْلِيَآءَ يَنصُرُونَهُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ ۗ وَمَن يُضْلِلِ ٱللَّهُ فَمَا لَهُۥ مِن سَبِيلٍ ﴿٤٦﴾

46. Ata nuk do të kenë ndonjë mbrojtës që t'i ndihmojë, përveç Allahut. Për atë që Allahu e lë në humbje, nuk ka asnjë rrugë shpëtimi.[46]

ٱسْتَجِيبُواْ لِرَبِّكُم مِّن قَبْلِ أَن يَأْتِيَ يَوْمٌ لَّا مَرَدَّ لَهُۥ مِنَ ٱللَّهِ ۚ مَا لَكُم مِّن مَّلْجَإٍ يَوْمَئِذٍ وَمَا لَكُم مِّن نَّكِيرٍ ﴿٤٧﴾

47. Përgjigjuni Zotit tuaj, para se të vijë një Ditë, të cilën asgjë nuk mund ta kthejë mbrapsht nga Allahu. Atë ditë nuk do të keni as strehim, as mundësi për të mohuar.[47]

فَإِنْ أَعْرَضُواْ فَمَآ أَرْسَلْنَـٰكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا ۖ إِنْ عَلَيْكَ إِلَّا ٱلْبَلَـٰغُ ۗ وَإِنَّآ إِذَآ أَذَقْنَا ٱلْإِنسَـٰنَ مِنَّا رَحْمَةً فَرِحَ بِهَا ۖ وَإِن تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌۢ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ فَإِنَّ ٱلْإِنسَـٰنَ كَفُورٌ ﴿٤٨﴾

48. Nëse ata kthejnë shpinën, – Ne nuk të kemi dërguar ty (o Muhamed) rojtar të tyre. Detyra jote është vetëm të përcjellësh mesazhin. Kur Ne i japim njeriut një mëshirë nga Ne, ai gëzohet me të; por kur e godet ndonjë e keqe, për shkak të asaj që kanë bërë duart e tij, njeriu bëhet mosmirënjohës i vërtetë.[48]

---

[46] Kur Allahu t'i dënojë mohuesit në Ditën e Kiametit, ata nuk do të kenë ndihmës e as mbrojtës që t'i shpëtojnë prej dënimit të Allahut. Atë që Allahu e lë në humbje, për shkak të mohimit dhe padrejtësisë së tij, për të nuk ka asnjë rrugë që ta shpjerë në të vërtetën në këtë botë, dhe në Xhenet në botën tjetër; sepse të gjitha rrugët e shpëtimit i janë mbyllur. Udhëzimi dhe humbja janë në Dorën e Tij, të Lartësuarit, dhe të askujt tjetër.

[47] Përgjigjuni Zotit tuaj – o mohues – me besim dhe bindje, përpara se të vijë Dita e Kiametit, të cilën askush nuk mund ta kthejë mbrapsht. Atë ditë nuk do të keni strehim që t'ju shpëtojë nga dënimi, as vend ku të fshiheni e të mohoni. - Ky ajet është dëshmi për qortimin e zvarritjes dhe për urdhrin që njeriu të nxitojë drejt çdo vepre të mirë që i del përpara, sepse vonesa ka pasoja dhe pengesa.

[48] Nëse këta idhujtarë – o i Dërguar – kthejnë shpinën nga besimi në Allahun - Ne nuk të kemi dërguar mbi ta si ruajtës që t'i të mbash përgjegjësi për veprat e tyre; detyra jote

لِّلَّهِ مُلْكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ ۚ يَهَبُ لِمَن يَشَآءُ إِنَٰثًا وَيَهَبُ لِمَن يَشَآءُ ٱلذُّكُورَ ﴿٤٩﴾

49. Allahut i përket pushteti i qiejve dhe i Tokës. Ai krijon çfarë të dojë; i dhuron kujt të dojë vajza, dhe i dhuron kujt të dojë djem.[49]

أَوْ يُزَوِّجُهُمْ ذُكْرَانًا وَإِنَٰثًا ۖ وَيَجْعَلُ مَن يَشَآءُ عَقِيمًا ۚ إِنَّهُۥ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ﴿٥٠﴾

50. Ose u jep atyre çifte – djem e vajza, dhe bën të pafrytshëm (që nuk lind fëmijë) kë të dojë. Vërtet, Ai është i Gjithëdijshëm, i Plotfuqishëm.[50]

۞ وَمَا كَانَ لِبَشَرٍ أَن يُكَلِّمَهُ ٱللَّهُ إِلَّا وَحْيًا أَوْ مِن وَرَآئِ حِجَابٍ أَوْ يُرْسِلَ رَسُولًا فَيُوحِىَ بِإِذْنِهِۦ مَا يَشَآءُ ۚ إِنَّهُۥ عَلِىٌّ حَكِيمٌ ﴿٥١﴾

51. Nuk i është dhënë asnjë njeriu që Allahu t'i flasë ndryshe, veçse me anë të frymëzimit, ose nga pas një perdeje, ose duke dërguar një të dërguar (engjëll), i cili shpall me lejen e Tij çfarë të dojë Ai. Vërtet, Ai është i Lartë, i Urtë.[51]

është vetëm përcjellja e mesazhit. Dhe kur Ne i japim njeriut një mëshirë prej Nesh – si pasuri, bollëk apo të tjera mirësi – ai gëzohet e krenohet. Por kur e godet ndonjë fatkeqësi – si varfëri, sëmundje ose sprova të tjera – për shkak të mëkateve që kanë bërë duart e tij kundër Allahut, atëherë ai bëhet mosmirënjohës, përmend vetëm sprovat dhe harron mirësitë.

[49] Allahu i Madhëruar është Sunduesi i qiejve dhe i Tokës dhe i gjithçkaje që gjendet në to. Ai krijon ç'të dojë nga krijesat. Ai i dhuron kujt të dojë prej robërve të Tij vetëm vajza, pa djem; dhe i dhuron kujt të dojë vetëm djem, pa vajza.

[50] Ai i jep kujt të dojë nga njerëzit si djem ashtu edhe vajza, dhe bën që të mbetet pa fëmijë kë do Ai, duke mos i dhënë pasardhës. Vërtet, Ai është i Dijshëm për atë që krijon dhe i Fuqishëm për të krijuar çfarë të dojë; asgjë nuk e pengon Atë në krijimin që dëshiron.

[51] Nuk i është dhënë asnjë njeriu nga bijtë e Ademit, që Allahu t'i flasë ndryshe veçse me frymëzim (shpallje) që Ai ia shpall, ose duke i folur nga pas një perdeje – siç i foli Allahu Musait – ose duke dërguar një engjëll, si Xhibrilin, tek ai që është i dërguar, i cili, me lejen e Zotit të tij, i shpall atë që Allahu do, jo nga vetja e tij. Vërtet, Allahu është i Lartë – në Qenien, emrat, cilësitë dhe veprat e Tij – ka nënshtruar çdo gjë dhe krijesat i janë dorëzuar Atij. Ai është i Urtë në drejtimin e çështjeve të krijesave të Tij. - Ky ajet është dëshmi për cilësinë e të folurit të Allahut, ashtu siç i takon madhështisë dhe lavdisë së Tij të lartë.

وَكَذَٰلِكَ أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ رُوحًا مِّنْ أَمْرِنَا ۚ مَا كُنتَ تَدْرِى مَا ٱلْكِتَـٰبُ وَلَا ٱلْإِيمَـٰنُ وَلَـٰكِن جَعَلْنَـٰهُ نُورًا نَّهْدِى بِهِۦ مَن نَّشَآءُ مِنْ عِبَادِنَا ۚ وَإِنَّكَ لَتَهْدِىٓ إِلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٥٢﴾

52. Po kështu, Ne të kemi shpallur ty një Shpirt (Shpallje) me urdhrin Tonë. Ti nuk e dije më parë se ç'ishte Libri dhe as besimi, por Ne e bëmë atë (Kuranin) një dritë, me të cilën udhëzojmë kë të duam prej robërve Tanë. Dhe padyshim, ti udhëzon drejt një Rruge të drejtë.[52]

صِرَٰطِ ٱللَّهِ ٱلَّذِى لَهُۥ مَا فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ ۗ أَلَآ إِلَى ٱللَّهِ تَصِيرُ ٱلْأُمُورُ ﴿٥٣﴾

53. Drejt Rrugës së Allahut, të Cilit i përket gjithçka që ndodhet në qiej dhe gjithçka që ndodhet në Tokë. Padyshim, tek Allahu kthehen të gjitha çështjet.[53]

[52] Ashtu siç i shpallëm të Dërguarve para teje – o Muhamed – Ne ta shpallëm ty një Kuran prej Nesh. Ti, para tij, nuk dije as për Librat e mëparshëm, as për besimin, as për Ligjet hyjnore. Por Ne e bëmë Kuranin një dritë për njerëzit, me të cilën udhëzojmë kë të duam prej robërve Tanë në Rrugën e Drejtë. Dhe ti – o i Dërguar – me lejen e Allahut, udhëzon dhe orienton drejt rrugës së drejtë, që është Islami,

[53] Drejt Rrugës së Allahut, të Cilit i përket sundimi i gjithçkaje që është në qiej dhe në Tokë; nuk ka asnjë ortak në këtë. Padyshim, tek Allahu – o njerëz – kthehen të gjitha çështjet tuaja, të mirat dhe të këqijat, dhe Ai do ta shpërblejë secilin sipas veprës së tij: nëse është mirë, atëherë me të mirë; dhe nëse është keq, atëherë me të keq.

43. SURJA “EZ ZUHRUF”

STOLITË PREJ ARI

(Mekase, 89 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

حمٓ ﴿١﴾

1. Ḥā Mīm.[1]

وَٱلْكِتَٰبِ ٱلْمُبِينِ ﴿٢﴾

2. Betohem në Librin e qartë![2]

إِنَّا جَعَلْنَٰهُ قُرْءَٰنًا عَرَبِيًّا لَّعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٣﴾

3. Vërtet, Ne e bëmë këtë Kuran në gjuhën arabe, që të mund ta kuptoni.[3]

وَإِنَّهُۥ فِىٓ أُمِّ ٱلْكِتَٰبِ لَدَيْنَا لَعَلِىٌّ حَكِيمٌ ﴿٤﴾

4. Dhe, me të vërtetë, ai është në Librin Amë (Leuhi Mahfudh), tek Ne – shumë i lartësuar, i pasur me urtësi.[4]

---

[1] Është folur më parë për shkronjat e ndara në fillim të sures El Bekare.

[2] Allahu i Madhëruar betohet në Kuranin e qartë, në fjalë dhe në kuptim.

[3] Ne e kemi zbritur Kuranin tek Muhamedi ﷺ në gjuhën arabe, në mënyrë që ju të mund ta kuptoni dhe të meditoni mbi kuptimet dhe argumentet e tij.

[4] Dhe vërtet, ai ndodhet në Librin Amë – El Leuhu el Mahfudh (Pllaka e Ruajtur) - pranë Nesh, i lartë në vlerën dhe nderin e tij, i përsosur e i palëkundur, pa kundërthënie e pa mospërputhje.

أَفَنَضۡرِبُ عَنكُمُ ٱلذِّكۡرَ صَفۡحًا أَن كُنتُمۡ قَوۡمًا مُّسۡرِفِينَ ٥

5. A ta tërheqim Përkujtimin (Kuranin) prej jush, për shkak se jeni një popull që e tepron?![5]

وَكَمۡ أَرۡسَلۡنَا مِن نَّبِيٍّ فِي ٱلۡأَوَّلِينَ ٦

6. Sa e sa profetë kemi dërguar te popujt e mëparshëm![6]

وَمَا يَأۡتِيهِم مِّن نَّبِيٍّ إِلَّا كَانُواْ بِهِۦ يَسۡتَهۡزِءُونَ ٧

7. Por, sa herë që atyre u vinte ndonjë profet, ata talleshin me të.[7]

فَأَهۡلَكۡنَآ أَشَدَّ مِنۡهُم بَطۡشٗا وَمَضَىٰ مَثَلُ ٱلۡأَوَّلِينَ ٨

8. Ne i shkatërruam edhe më të fuqishmit se këta (idhujtarët e Mekes), e shembulli i popujve të mëparshëm tashmë ka kaluar.[8]

وَلَئِن سَأَلۡتَهُم مَّنۡ خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ لَيَقُولُنَّ خَلَقَهُنَّ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡعَلِيمُ ٩

9. Nëse i pyet ata: “Kush i ka krijuar qiejt dhe Tokën?”, me siguri do të thonë: “I ka krijuar i Plotfuqishmi, i Gjithëdijshmi.”[9]

ٱلَّذِي جَعَلَ لَكُمُ ٱلۡأَرۡضَ مَهۡدٗا وَجَعَلَ لَكُمۡ فِيهَا سُبُلٗا لَّعَلَّكُمۡ تَهۡتَدُونَ ١٠

10. Është Ai, që jua bëri Tokën djep (shtrat) dhe ju bëri në të rrugë, që të arrini atje ku synoni.[10]

[5] A t’ju lëmë pas dore dhe ta ndalim shpalljen e Kuranit për ju, vetëm pse ju shmangeni, nuk i bindeni dhe e teproni në mosbesimin tuaj ndaj tij?!

[6] Shumë pejgamberë Ne kemi dërguar në popujt e hershëm, para popullit tënd, o Muhamed.

[7] Atyre nuk u vinte ndonjë i Dërguar, veçse ata talleshin me të, ashtu siç po tallen edhe bashkëkohësit e tu me ty.

[8] Atëherë Ne i shkatërruam ata që i përgënjeshtruan të dërguarit Tanë, ndonëse ishin më të fortë dhe më të fuqishëm se populli yt, o Muhamed. Dhe ndëshkimi i popujve të mëparshëm kaloi mbi ta, duke u zhdukur për shkak të mohimit, mendjemadhësisë dhe talljes së tyre ndaj pejgamberëve. - Në këtë ka ngushëllim për Pejgamberin ﷺ.

[9] Nëse ti, o i Dërguar, i pyet këta idhujtarë nga populli yt: “Kush i krijoi qiejt dhe Tokën?”, me siguri do të thonë: “I ka krijuar i Plotfuqishmi në sundimin e Tij, i Gjithëdituri për to dhe për gjithçka që gjendet në to; Atij nuk i fshihet asgjë.”

[10] Është Ai që jua bëri Tokën shtrat, si djep i foshnjës, dhe jua lehtësoi në të rrugët për jetesën dhe tregtinë tuaj, në mënyrë që, të arrini te dobitë tuaja fetare dhe jetësore.

وَٱلَّذِى نَزَّلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءًۢ بِقَدَرٍ فَأَنشَرْنَا بِهِۦ بَلْدَةً مَّيْتًا ۚ كَذَٰلِكَ تُخْرَجُونَ ﴿١١﴾

11. Është Ai që nga qielli zbret ujë me masë, e me të Ne ringjallim një tokë të vdekur; kështu do të nxirreni edhe ju (nga varret).[11]

وَٱلَّذِى خَلَقَ ٱلْأَزْوَٰجَ كُلَّهَا وَجَعَلَ لَكُم مِّنَ ٱلْفُلْكِ وَٱلْأَنْعَٰمِ مَا تَرْكَبُونَ ﴿١٢﴾

12. Është Ai që i ka krijuar të gjitha çiftet (llojet) e gjërave, dhe bëri për ju anije dhe kafshë për të hipur mbi to;[12]

لِتَسْتَوُۥا۟ عَلَىٰ ظُهُورِهِۦ ثُمَّ تَذْكُرُوا۟ نِعْمَةَ رَبِّكُمْ إِذَا ٱسْتَوَيْتُمْ عَلَيْهِ وَتَقُولُوا۟ سُبْحَٰنَ ٱلَّذِى سَخَّرَ لَنَا هَٰذَا وَمَا كُنَّا لَهُۥ مُقْرِنِينَ ﴿١٣﴾

13. që të qëndroni mbi to, e pastaj të kujtoni mirësinë e Zotit tuaj, kur të jeni ulur mbi to, dhe të thoni: "I lartësuar qoftë Ai që na i nënshtroi këto, se ne nuk do të ishim të aftë t'i nënshtronim ato![13]

وَإِنَّآ إِلَىٰ رَبِّنَا لَمُنقَلِبُونَ ﴿١٤﴾

14. Dhe ne, me të vërtetë, tek Zoti ynë do të kthehemi të gjithë."[14]

وَجَعَلُوا۟ لَهُۥ مِنْ عِبَادِهِۦ جُزْءًا ۚ إِنَّ ٱلْإِنسَٰنَ لَكَفُورٌ مُّبِينٌ ﴿١٥﴾

15. Por ata (idhujtarët) i kanë atribuar Atij një pjesë nga robërit e Tij. Vërtet, njeriu është mohues i hapur.[15]

---

[11] Është Ai që nga qielli zbret shiun me masë të caktuar, jo përmbytës shkatërrues e as më pak se sa keni nevojë; që të jetë furnizim për ju dhe për bagëtitë tuaja. Me atë ujë, Ne e gjallërojmë një vend të shkretë pa bimësi. Ashtu siç nxjerrim bimë e të mbjella nga kjo tokë e vdekur me atë ujë që zbresim nga qielli, po ashtu do të nxirreni edhe ju, o njerëz, nga varrezat tuaja pas shuarjes suaj.

[12] Është Ai që i krijuar të gjitha çiftet dhe llojet – nga kafshët dhe bimët – dhe ju dha anijet me të cilat udhëtoni në det, si dhe kafshët si devetë, kuajt, mushkat dhe gomarët, që t'i përdorni për udhëtim në Tokë.

[13] Që të uleni mbi shpinat e atyre që i kalëroni, pastaj të përkujtoni mirësinë e Zotit tuaj kur hipni mbi to, dhe të thoni: "Falënderimi i qoftë Allahut, që na i nënshtroi këto, e ne vetë nuk do të kishim fuqi për këtë!

[14] Dhe ne, pas vdekjes sonë, me siguri do të kthehemi te Zoti ynë." – Në këtë ka sqarim se Allahu, i Cili i dhuroi robërve të Tij lloj-lloj të mirash, është i Vetmi që meriton të adhurohet në çdo gjendje.

[15] Idhujtarë i caktuan Allahut një pjesë nga krijesat e Tij, duke thënë për engjëjt: "Janë bijat e Allahut!" Vërtet, njeriu është mohues dhe mosmirënjohës ndaj begative të Zotit të tij,

أَمِ ٱتَّخَذَ مِمَّا يَخْلُقُ بَنَاتٍ وَأَصْفَىٰكُم بِٱلْبَنِينَ ﴿١٦﴾

16. A thua, nga krijesat e Tij, Ai mori për vete vajza, ndërsa juve ju veçoi me djem?![16]

وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُم بِمَا ضَرَبَ لِلرَّحْمَٰنِ مَثَلًا ظَلَّ وَجْهُهُۥ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿١٧﴾

17. Kur ndonjërit prej tyre i jepet lajmi për lindjen e asaj, që ata ia atribuojnë Mëshirëplotit, fytyra e tij nxihet dhe ai mbushet plot mllef.[17]

أَوَمَن يُنَشَّؤُا۟ فِى ٱلْحِلْيَةِ وَهُوَ فِى ٱلْخِصَامِ غَيْرُ مُبِينٍ ﴿١٨﴾

18. Vallë, (i atribuojnë Allahut) ato që rriten mes stolive dhe që, në debate, nuk janë të qarta?![18]

وَجَعَلُوا۟ ٱلْمَلَٰٓئِكَةَ ٱلَّذِينَ هُمْ عِبَٰدُ ٱلرَّحْمَٰنِ إِنَٰثًا ۚ أَشَهِدُوا۟ خَلْقَهُمْ ۚ سَتُكْتَبُ شَهَٰدَتُهُمْ وَيُسْـَٔلُونَ ﴿١٩﴾

19. Ata i cilësuan engjëjt – që janë robër të Mëshirëplotit – si femra. A mos ishin ata dëshmitarë kur u krijuan ata? Dëshmia e tyre do të shkruhet dhe do të merren në pyetje![19]

---

që Ai ia ka dhuruar; ai e shfaq mosmirënjohjen dhe mohimin e tij duke numëruar fatkeqësitë, ndërsa harron të mirat.

[16] Por, a pretendoni ju – o idhujtarë të paditur – se Zoti juaj ka marrë për Vete bijat nga krijesat e Tij, ndërkohë që vetë ju nuk e pranoni këtë për veten tuaj, kurse juve ju ka veçuar me djem dhe i ka bërë djemtë për ju? – Në këtë ka qortim të ashpër për ta.

[17] Kur ndonjëri prej tyre merr lajmin për lindjen e një vajze – atë që ata ia mveshën të Gjithëmëshirshmit, kur pretenduan se engjëjt janë bijat e Allahut – fytyra e tij bëhet e nxirë nga ajo që e quan si lajm të keq, dhe mbushet me pikëllim e dëshpërim të thellë. Si pra e pranojnë për Allahun atë që vetë nuk e pranojnë për veten e tyre? I Lartësuar dhe i Shenjtëruar është Allahu mbi atë që thonë jobesimtarët, shumë lart mbi çfarë i përshkruajnë.

[18] A guxoni dhe ia mveshni Allahut atë që rritet mes stolisjes, ndërkohë që në debat nuk mund të shprehë qartë argumentin e saj, për shkak të feminitetit të saj?!

[19] Dhe këta idhujtarë i quajtën engjëjt – që janë robërit e të Gjithëmëshirshmit – femra. A thua vallë ata qenë të pranishëm në krijimin e tyre, që të gjykojnë se janë femra? Dëshmia e tyre do të shkruhet, dhe për të do të merren në pyetje në botën tjetër.

وَقَالُواْ لَوۡ شَآءَ ٱلرَّحۡمَٰنُ مَا عَبَدۡنَٰهُمۡۗ مَّا لَهُم بِذَٰلِكَ مِنۡ عِلۡمٍۖ إِنۡ هُمۡ إِلَّا يَخۡرُصُونَ ٢٠

20. Dhe thonë: “Sikur të donte i Gjithëmëshirshmi, ne nuk do t’i kishim adhuruar ata (idhujt).” Por, ata nuk kanë për këtë asnjë dije; ata vetëm sa hamendësojnë.[20]

أَمۡ ءَاتَيۡنَٰهُمۡ كِتَٰبٗا مِّن قَبۡلِهِۦ فَهُم بِهِۦ مُسۡتَمۡسِكُونَ ٢١

21. A mos u kemi dhënë Ne atyre ndonjë Libër para këtij (Kuranit), të cilit ata i përmbahen?[21]

بَلۡ قَالُوٓاْ إِنَّا وَجَدۡنَآ ءَابَآءَنَا عَلَىٰٓ أُمَّةٖ وَإِنَّا عَلَىٰٓ ءَاثَٰرِهِم مُّهۡتَدُونَ ٢٢

22. Jo, por ata thonë: “Ne i gjetëm etërit tanë në këtë fe, dhe ne vetëm po ndjekim gjurmët e tyre.”[22]

[20] Dhe këta idhujtarë nga Kurejshët thanë: “Sikur të donte i Gjithëmëshirshmi, ne nuk do të adhuronim askënd tjetër përveç Tij.” – Por kjo është një argument i pavlefshëm, sepse Allahu e ka vendosur argumentin kundër robërve duke dërguar të dërguarit dhe duke zbritur Librat. Prandaj, justifikimi i tyre me caktim hyjnor është prej më të pavërtetëve, pasi ata tashmë janë paralajmëruar nga të dërguarit. Ata nuk kanë asnjë dije reale për atë që thonë, por e thonë vetëm si hamendje dhe gënjeshtër; sepse nuk kanë asnjë lajm nga Allahu për këtë, e as ndonjë provë.

[21] A mos vallë kanë qenë ata të pranishëm në krijimin e engjëjve? Apo Ne u kemi dhënë atyre ndonjë libër para Kuranit që e shpallëm, të cilit ata i përmbahen, veprojnë sipas tij dhe e marrin si argument kundër teje, o i Dërguar?

[22] Jo, nuk kanë asnjë Libër, por ata thonë: “Ne i gjetëm etërit tanë në një rrugë, traditë apo fe, dhe ne, pas gjurmëve të tyre, jemi ndjekës dhe ndjekim rrugën e tyre.”

وَكَذَٰلِكَ مَآ أَرۡسَلۡنَا مِن قَبۡلِكَ فِي قَرۡيَةٖ مِّن نَّذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتۡرَفُوهَآ إِنَّا وَجَدۡنَآ ءَابَآءَنَا عَلَىٰٓ أُمَّةٖ وَإِنَّا عَلَىٰٓ ءَاثَٰرِهِم مُّقۡتَدُونَ ٢٣

23. Po kështu, nuk kemi dërguar para teje ndonjë paralajmërues në ndonjë qytet, veçse krerët e tij të pasur thoshin: "Ne i gjetëm etërit tanë në këtë fe dhe ne po ndjekim gjurmët e tyre."[23]

۞ قَٰلَ أَوَلَوۡ جِئۡتُكُم بِأَهۡدَىٰ مِمَّا وَجَدتُّمۡ عَلَيۡهِ ءَابَآءَكُمۡۖ قَالُوٓاْ إِنَّا بِمَآ أُرۡسِلۡتُم بِهِۦ كَٰفِرُونَ ٢٤

24. Ai (paralajmëruesi) thoshte: "A edhe nëse unë ju sjell diçka më të drejtë se ajo ku i gjetët etërit tuaj?" Ata thoshin: "Ne e mohojmë atë me të cilën jeni dërguar!"[24]

فَٱنتَقَمۡنَا مِنۡهُمۡۖ فَٱنظُرۡ كَيۡفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلۡمُكَذِّبِينَ ٢٥

25. Prandaj, Ne u hakmorrëm ndaj tyre. Shiko si ka qenë përfundimi i përgënjeshtruesve![25]

---

[23] Po kështu, Ne nuk kemi dërguar para teje – o i Dërguar – asnjë paralajmërues në ndonjë qytet që t'i paralajmëronte ata për dënimin Tonë për shkak të mohimit të tyre, duke i këshilluar dhe duke i frikësuar nga zemërimi dhe ndëshkimi Ynë, veçse krerët dhe paria e llastuar nga begatitë thoshin: "Ne i kemi gjetur etërit tanë në një fe dhe besim, dhe ne jemi ndjekës e pasues të rrugës dhe mënyrës së tyre."

[24] Muhamedi ﷺ dhe ata që qenë para tij nga të dërguarit, u thanë atyre që i kundërshtuan me këtë dyshim të pavlefshëm: "A do t'i ndiqni etërit tuaj, edhe nëse unë ju sjell prej Zotit tuaj një udhëzim më të drejtë dhe më të qartë në rrugën e së vërtetës sesa ajo në të cilën i gjetët etërit tuaj?" Ata, me kokëfortësi, thanë: "Ne jemi mohues dhe përgënjeshtrues të asaj me të cilën jeni dërguar."

[25] Dhe Ne u hakmorëm ndaj atyre popujve që mohuan të dërguarit e tyre, duke sjellë mbi ta ndëshkimin Tonë — me zbritje të tokës mbi ta (zhytje), me mbytje dhe me të tjera. Shiko, o i Dërguar, si mbaroi çështja e tyre kur mohuan shpalljet e Allahut dhe të dërguarit e Tij! Le të ketë kujdes populli yt që të mos vazhdojnë në mohim, që t'u mos ndodhë atyre e njëjta gjë që u ndodhi atyre të mëparshmëve.

وَإِذْ قَالَ إِبْرَٰهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِۦٓ إِنَّنِى بَرَآءٌ مِّمَّا تَعْبُدُونَ ﴿٢٦﴾

26. Kur Ibrahimi i tha babait dhe popullit të tij: “Unë jam larg dhe i pastër nga ato që ju adhuroni,[26]

إِلَّا ٱلَّذِى فَطَرَنِى فَإِنَّهُۥ سَيَهْدِينِ ﴿٢٧﴾

27. përveç Atij që më krijoi mua, dhe Ai do të më udhëzojë.”[27]

وَجَعَلَهَا كَلِمَةًۢ بَاقِيَةً فِى عَقِبِهِۦ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢٨﴾

28. Dhe Ai e bëri këtë fjalë të qëndrueshme te pasardhësit e tij, që ata të kthehen gjithmonë (tek Allahu).[28]

بَلْ مَتَّعْتُ هَٰٓؤُلَآءِ وَءَابَآءَهُمْ حَتَّىٰ جَآءَهُمُ ٱلْحَقُّ وَرَسُولٌ مُّبِينٌ ﴿٢٩﴾

29. Në fakt, Unë i lashë të kënaqen këta (kurashitët) dhe etërit e tyre, derisa u erdhi e vërteta dhe një i Dërguar i qartë.[29]

وَلَمَّا جَآءَهُمُ ٱلْحَقُّ قَالُوا۟ هَٰذَا سِحْرٌ وَإِنَّا بِهِۦ كَٰفِرُونَ ﴿٣٠﴾

30. Por, kur u erdhi e vërteta, ata thanë: “Kjo është magji, dhe ne e mohojmë plotësisht atë!”[30]

---

[26] Kujto – o i Dërguar – kur Ibrahimi i tha të atit të tij dhe popullit të tij, të cilët adhuronin atë që edhe populli yt adhuron: “Unë jam i larguar dhe i pastër nga çdo gjë që adhuroni përveç Allahut.”

[27] Përveç Atij që më krijoi, sepse Ai do të më udhëzojë të ndjek Rrugën e Drejtë.

[28] Dhe Ibrahimi (paqja qoftë mbi të!) e la fjalën e teuhidit **“La ilahe il-lallah”** të qëndrueshme ndër ata që erdhën pas tij, me shpresë që ata të kthehen në bindje ndaj Zotit të tyre, në njëshmërinë e Tij dhe të pendohen nga mohimi dhe gjynahet e tyre.

[29] Por Unë – o i Dërguar – u dhashë këtyre idhujtarëve nga populli yt, si edhe etërve të tyre para tyre, jetë dhe mirësi, dhe nuk i nxitova me ndëshkim për mohimin e tyre, deri sa u erdhi Kurani dhe një i Dërguar që t’ua sqarojë atyre çështjet e fesë së tyre.

[30] Por, kur u erdhi atyre Kurani prej Allahut, ata thanë: “Ky Kuran, që na e solli ky i dërguar, është magji me të cilën na magjeps, e nuk është shpallje prej Allahut. Ne jemi mohues të tij.”

وَقَالُواْ لَوۡلَا نُزِّلَ هَٰذَا ٱلۡقُرۡءَانُ عَلَىٰ رَجُلٖ مِّنَ ٱلۡقَرۡيَتَيۡنِ عَظِيمٖ ٣١

31. Dhe thanë: "Pse nuk iu shpall ky Kuran ndonjë burri të madh prej njërit nga dy qytetet (Meka ose Taifi)?"[31]

أَهُمۡ يَقۡسِمُونَ رَحۡمَتَ رَبِّكَۚ نَحۡنُ قَسَمۡنَا بَيۡنَهُم مَّعِيشَتَهُمۡ فِي ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَاۚ وَرَفَعۡنَا بَعۡضَهُمۡ فَوۡقَ بَعۡضٖ دَرَجَٰتٖ لِّيَتَّخِذَ بَعۡضُهُم بَعۡضٗا سُخۡرِيّٗاۗ وَرَحۡمَتُ رَبِّكَ خَيۡرٞ مِّمَّا يَجۡمَعُونَ ٣٢

32. A mos vallë, janë ata që ndajnë mëshirën e Zotit tënd? Jemi Ne që ua kemi ndarë atyre furnizimin në jetën e kësaj bote dhe i kemi ngritur disa prej tyre mbi të tjerë në shkallë, që disa t'i marrin të tjerët në shërbim. Por mëshira e Zotit tënd është më e mirë se ajo që ata grumbullojnë.[32]

وَلَوۡلَآ أَن يَكُونَ ٱلنَّاسُ أُمَّةٗ وَٰحِدَةٗ لَّجَعَلۡنَا لِمَن يَكۡفُرُ بِٱلرَّحۡمَٰنِ لِبُيُوتِهِمۡ سُقُفٗا مِّن فِضَّةٖ وَمَعَارِجَ عَلَيۡهَا يَظۡهَرُونَ ٣٣

33. Dhe, sikur njerëzit të mos tundoheshin e të bëheshin një popull i vetëm (në mosbesim), Ne do t'i bënim çatitë e shtëpive të atyre që nuk besojnë në të Gjithëmëshirshmin, prej argjendi, madje edhe shkallët nëpër të cilat ngjiten,[33]

[31] Dhe thanë këta idhujtarë nga Kurejshi: "Nëse ky Kuran është me të vërtetë prej Allahut, përse nuk iu shpall një burri të madh nga njëri prej këtyre dy qyteteve – Mekës ose Taifit?"

[32] A mos vallë, janë ata që ndajnë profetësinë dhe e vendosin ku të duan? Jemi Ne, që ua kemi ndarë atyre jetesën në këtë botë nga furnizimet dhe ushqimet, dhe i kemi ngritur disa mbi të tjerët në shkallë të ndryshme: ky është i pasur, ky i varfër, ky i fortë, ky i dobët, në mënyrë që disa të jenë të nënshtruar ndaj të tjerëve për çështjet e jetesës. Ndërsa mëshira e Zotit tënd – o i Dërguar – duke i futur në Xhenet, është shumë më e mirë se ajo që ata grumbullojnë nga kjo botë e përkohshme.

[33] Dhe, sikur njerëzit të mos tundoheshin nga njëri-tjetri dhe të bëheshin një bashkësi e vetme në mohimin e tyre, atyre që mohojnë të Gjithëmëshirshmin, do t'ua bënim çatitë e shtëpive prej argjendi dhe shkallët mbi të cilat ato të ngjiten, do t'i bënim gjithashtu prej argjendi;

وَلِبُيُوتِهِمْ أَبْوَٰبًا وَسُرُرًا عَلَيْهَا يَتَّكِـُٔونَ ﴿٣٤﴾

34. edhe dyert e shtëpive të tyre, edhe kolltuqet mbi të cilat mbështeten (do t'i bënim prej argjendi);[34]

وَزُخْرُفًا ۚ وَإِن كُلُّ ذَٰلِكَ لَمَّا مَتَـٰعُ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا ۚ وَٱلْـَٔاخِرَةُ عِندَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٣٥﴾

35. si dhe (do t'u jepnim) stoli prej ari. Por të gjitha këto janë vetëm kënaqësi e jetës së kësaj bote, ndërsa bota tjetër, tek Zoti yt, është për të devotshmit.[35]

وَمَن يَعْشُ عَن ذِكْرِ ٱلرَّحْمَـٰنِ نُقَيِّضْ لَهُۥ شَيْطَـٰنًا فَهُوَ لَهُۥ قَرِينٌ ﴿٣٦﴾

36. Kushdo që mbyll sytë ndaj Përkujtuesit të të Gjithëmëshirshmit (Kuranit), Ne i caktojmë një djall që të jetë shok i tij i pandashëm;[36]

وَإِنَّهُمْ لَيَصُدُّونَهُمْ عَنِ ٱلسَّبِيلِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّهْتَدُونَ ﴿٣٧﴾

37. Dhe ata (djajtë) i shmangin ata nga rruga e drejtë, ndonëse ata mendojnë se janë të udhëzuar.[37]

---

[34] Dhe shtëpive të tyre do t'u bënim dyer prej argjendi, dhe kolltuqe prej argjendi, mbi të cilët do të mbështeteshin.

[35] Dhe do t'u jepnim edhe stoli ari. Por e gjithë kjo nuk është veçse kënaqësi e jetës së kësaj bote – një kënaqësi e pakët dhe e përkohshme. Ndërsa lumturia e botës tjetër është e ruajtur tek Zoti yt vetëm për ata që janë të devotshëm; nuk është për askënd tjetër.

[36] Kushdo që bën të verbërin dhe shmanget nga Përkujtuesi i të Gjithëmëshirshmit – që është Kurani – pa iu frikësuar ndëshkimit të Tij dhe pa u udhëzuar me udhëzimin e tij, Ne do t'i caktojmë atij në këtë botë një shejtan që ta mashtrojë; ky është shpërblimi për shmangien e tij nga përmendja e Allahut. Ai shejtan do t'i bëhet shoqërues i pandarë, duke e larguar nga e lejuara dhe duke e shtyrë drejt të ndaluarës.

[37] Dhe vërtet, shejtanët i pengojnë nga rruga e së vërtetës ata që shmangen nga përkujtimi i Allahut dhe nga Kurani; ata ua zbukurojnë atyre humbjen dhe ua bëjnë të urryer besimin në Allahun dhe bindjen ndaj Tij. Kështu, këta që janë larguar, për shkak të stolisjes së shejtanëve, mendojnë se gjendja e tyre e humbjes është e drejta dhe udhëzimi.

حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءَنَا قَالَ يَـٰلَيْتَ بَيْنِى وَبَيْنَكَ بُعْدَ ٱلْمَشْرِقَيْنِ فَبِئْسَ ٱلْقَرِينُ ﴿٣٨﴾

38. Derisa, kur të vijë tek Ne, ai (njeriu) do t'i thotë (djallit që e kishte shok): "Ah, sikur largësia mes meje dhe teje të ishte sa largësia mes lindjes dhe perëndimit! Sa shok i keq që paske qenë!"[38]

وَلَن يَنفَعَكُمُ ٱلْيَوْمَ إِذ ظَّلَمْتُمْ أَنَّكُمْ فِى ٱلْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿٣٩﴾

39. "Por sot nuk do t'ju bëjë dobi fakti që jeni bashkë në dënim, ngase që të dy keni bërë padrejtësi."[39]

أَفَأَنتَ تُسْمِعُ ٱلصُّمَّ أَوْ تَهْدِى ٱلْعُمْىَ وَمَن كَانَ فِى ضَلَـٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٤٠﴾

40. A mund t'i bësh ti (Muhamed) të shurdhërit të dëgjojnë, apo të udhëzosh të verbërit dhe ata që janë në humbje të qartë?[40]

فَإِمَّا نَذْهَبَنَّ بِكَ فَإِنَّا مِنْهُم مُّنتَقِمُونَ ﴿٤١﴾

41. Nëse Ne të marrim ty (o Muhamed), Ne gjithësesi do të hakmerremi ndaj tyre.[41]

أَوْ نُرِيَنَّكَ ٱلَّذِى وَعَدْنَـٰهُمْ فَإِنَّا عَلَيْهِم مُّقْتَدِرُونَ ﴿٤٢﴾

42. E, nëse ta tregojmë ty atë që u kemi premtuar atyre, Ne kemi fuqi të plotë mbi ta.[42]

---

[38] E kur të vijë tek Ne për llogari, ai që u shmang nga përkujtimi i të Gjithëmëshirshmit, së bashku me shoqëruesin e tij nga shejtanët, atëherë ai që u shmang nga përkujtimi i Allahut do t'i thotë shoqëruesit të tij: "Ah, sikur mes meje dhe teje të kishte qenë largësia nga lindja në perëndim! Sa shok i keq paske qenë, që më mashtrove."

[39] Por sot – o ju që u shmangët nga përkujtimi i Allahut dhe i bëtë shok Atij në këtë botë – nuk do t'ju sjellë asnjë dobi fakti që jeni të bashkuar në dënim, ju dhe shokët tuaj. Secili do të ketë pjesën e tij më të madhe të ndëshkimit, ashtu siç u bashkuat edhe në mohim.

[40] A mos vallë ti – o i Dërguar – mund t'ia bësh të dëgjojë të vërtetën atij që Allahu ia ka shurdhuar veshët ndaj saj? Apo ta udhëzosh në rrugën e drejtë atë që Allahu i ka verbuar zemrën dhe nuk sheh? Apo ta nxjerrësh në udhëzim atë që është në humbje të qartë? – Kjo nuk është në dorën tënde. Detyra jote është vetëm përcjellja e mesazhit, e jo udhëzimi i tyre. Allahu është Ai që udhëzon kë të dojë dhe lë në humbje kë të dojë.

[41] Nëse Ne të marrë shpirtin — o i Dërguar — para se të të japim fitoren ndaj mohuesve të popullit tënd, Ne ndaj tyre do të hakmerremi në botën tjetër;

[42] E nëse të tregojmë atë që u kemi premtuar prej ndëshkimit që do t'u zbresë, siç ishte në ditën e "Bedrit", nuk ka dyshim se Ne jemi të fuqishëm ndaj tyre: do të të japim epërsi mbi ta dhe do t'i turpërojmë me dorën tënde dhe me duart e besimtarëve që janë me ty.

فَٱسْتَمْسِكْ بِٱلَّذِىٓ أُوحِىَ إِلَيْكَ ۖ إِنَّكَ عَلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٤٣﴾

43. Prandaj, kapu fort për atë që të është shpallur. Vërtet, ti je në rrugën e drejtë.[43]

وَإِنَّهُۥ لَذِكْرٌ لَّكَ وَلِقَوْمِكَ ۖ وَسَوْفَ تُسْـَٔلُونَ ﴿٤٤﴾

44. Me të vërtetë, ky (Kuran) është një nder për ty dhe për popullin tënd; dhe ju do të pyeteni.[44]

وَسْـَٔلْ مَنْ أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ مِن رُّسُلِنَآ أَجَعَلْنَا مِن دُونِ ٱلرَّحْمَـٰنِ ءَالِهَةً يُعْبَدُونَ ﴿٤٥﴾

45. Pyeti (o Muhamed) ata që Ne i dërguam para teje prej të dërguarve Tanë: "A kemi bërë vallë zota të tjerë që të adhurohen, përveç të Gjithëështirshmit?"[45]

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِـَٔايَـٰتِنَآ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَإِيْهِۦ فَقَالَ إِنِّى رَسُولُ رَبِّ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿٤٦﴾

46. Ne e dërguam Musain me shenjat Tona te Faraoni dhe paria e tij, dhe ai tha: "Unë jam i Dërguari i Zotit të botëve."[46]

---

[43] Prandaj, kapu fort – o i Dërguar – pas asaj që të urdhëron Allahu në këtë Kuran që të është shpallur; sepse ti je në një rrugë të drejtë. Dhe kjo është feja e Allahut me të cilën Ai ka urdhëruar – Islami. - Në këtë ka përforcim për të Dërguarin ﷺ dhe lavdërim për të.

[44] Vërtet, ky Kuran është nder për ty dhe për popullin tënd nga Kurejshët, pasi ai u shpall në gjuhën e tyre; prandaj ata e kuptojnë atë më mirë se të gjithë njerëzit e tjerë, dhe duhet të jenë më të qëndrueshmit në zbatimin e tij dhe më vepruesit sipas urdhërave të tij. Dhe ti, së bashku me ata që janë me ty, do të pyeteni për falënderimin ndaj Allahut për të dhe për veprimin sipas tij.

[45] Pyet – o i Dërguar – pasuesit e atyre që Ne i dërguam para teje nga të dërguarit Tanë dhe bartësit e shpalljeve të tyre: "A mos vallë të dërguarit e tyre kanë ardhur me thirrje për adhurimin e dikujt tjetër përveç Allahut?" – Ata do të të përgjigjen se kjo kurrë nuk ka ndodhur; të gjithë të dërguarit kanë thirrur në atë që edhe ti i thirre njerëzit: adhurimin e vetëm Allahut, pa asnjë shok, dhe kanë ndaluar adhurimin e çdo gjëje tjetër përveç Tij.

[46] Ne e dërguam Musain me argumentet Tona te Faraoni dhe paria e popullit të tij, ashtu siç të dërguam ty – o i Dërguar – te këta idhujtarë nga populli yt. Musai u tha atyre: "Unë jam i dërguari i Zotit të botëve."

فَلَمَّا جَآءَهُم بِـَٔايَـٰتِنَآ إِذَا هُم مِّنْهَا يَضْحَكُونَ ﴿٤٧﴾

47. Por kur ai u solli atyre shenjat Tona, ata nisën të qeshin me to.[47]

-492-

وَمَا نُرِيهِم مِّنْ ءَايَةٍ إِلَّا هِىَ أَكْبَرُ مِنْ أُخْتِهَا ۖ وَأَخَذْنَـٰهُم بِٱلْعَذَابِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٤٨﴾

48. Ne nuk u tregonim atyre ndonjë shenjë, e që ajo të mos ishte më e madhe se paraardhësja e saj; dhe Ne i godisnim ata me dënime, në mënyrë që të ktheheshin (tek e vërteta).[48]

وَقَالُوا۟ يَـٰٓأَيُّهَ ٱلسَّاحِرُ ٱدْعُ لَنَا رَبَّكَ بِمَا عَهِدَ عِندَكَ إِنَّنَا لَمُهْتَدُونَ ﴿٤٩﴾

49. Ata i thoshin: “O magjistar! Lutju Zotit tënd për ne, sipas besëlidhjes që ke me Të; me të vërtetë, ne do të udhëzohemi!”[49]

فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمُ ٱلْعَذَابَ إِذَا هُمْ يَنكُثُونَ ﴿٥٠﴾

50. Por, sa herë që Ne ua hiqnim dënimin, ata menjëherë e thyenin premtimin.[50]

---

[47] Por kur ai u solli atyre argumente të qarta, që dëshmonin të vërtetën e thirrjes së tij, ja që Faraoni dhe paria e tij qeshnin me ato që Musai u solli si shenja dhe mësime.

[48] Ne nuk ia treguam Faraonit dhe parisë së tij asnjë argument, veçse ai ishte më madhështor se ai para tij dhe më i qartë për vërtetësinë e asaj në të cilën i thërriste Musai. Dhe Ne i goditëm ata me lloj-lloj ndëshkimesh – si karkalecat, morrat, bretkosat, përmbytjen dhe të tjera – me qëllim që ata të ktheheshin nga mohimi i tyre ndaj Allahut drejt njëshmërisë dhe bindjes ndaj Tij.

[49] Faraoni me parinë e tij i thanë Musait: “O njeri i ditur (sepse magjistari në mesin e tyre quhej i madh dhe i nderuar, e magjia nuk konsiderohej si cilësi përçmuese), lute Zotin tënd për ne, me besëlidhjen që Ai ka bërë me ty dhe me të mirat e posaçme që të ka dhënë, që të largojë prej nesh ndëshkimin. Nëse na e largon ndëshkimin, atëherë ne do të udhëzohemi dhe do të besojmë në atë që na ke sjellë.”

[50] Por, sa herë që Musai lutej që ndëshkimi të largohej prej tyre, dhe Ne ua largonim atë, ata menjëherë tradhtonin dhe e shkelnin premtimin, duke këmbëngulur në humbjen e tyre.

وَنَادَىٰ فِرْعَوْنُ فِي قَوْمِهِۦ قَالَ يَٰقَوْمِ أَلَيْسَ لِي مُلْكُ مِصْرَ وَهَٰذِهِ ٱلْأَنْهَٰرُ تَجْرِي مِن تَحْتِيٓ ۖ أَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿٥١﴾

51. Faraoni i tha popullit të vet: "O populli im! A nuk më përket mua sundimi i Egjiptit dhe i këtyre lumenjve që rrjedhin para meje? A nuk e shihni?[51]

أَمْ أَنَا۠ خَيْرٌ مِّنْ هَٰذَا ٱلَّذِي هُوَ مَهِينٌ وَلَا يَكَادُ يُبِينُ ﴿٥٢﴾

52. A nuk jam unë më i mirë se ky, që është i pavler dhe pothuajse s'mund të shprehë fjalën?[52]

فَلَوْلَآ أُلْقِيَ عَلَيْهِ أَسْوِرَةٌ مِّن ذَهَبٍ أَوْ جَآءَ مَعَهُ ٱلْمَلَٰٓئِكَةُ مُقْتَرِنِينَ ﴿٥٣﴾

53. Përse nuk i janë dhënë atij byzylykë të artë (mbretërorë), apo përse të mos vijnë engjëjt bashkë me të, si shoqërues?"[53]

فَٱسْتَخَفَّ قَوْمَهُۥ فَأَطَاعُوهُ ۚ إِنَّهُمْ كَانُوا۟ قَوْمًا فَٰسِقِينَ ﴿٥٤﴾

54. Ai shfrytëzoi mendjelehtësinë e popullit të vet, kështu që ata iu nënshtruan atij; me të vërtetë, ata ishin një popull i pabindur.[54]

---

[51] Faraoni thirri para popullit të tij, duke u mburrur dhe duke u krenuar me mbretërinë e **Egjiptit**: "A nuk më përket mua sundimi i Egjiptit dhe këto lumenj që rrjedhin nën urdhrin tim? A nuk e shihni madhështinë dhe fuqinë time, dhe dobësinë e Musait e varfërinë e tij?"

[52] A nuk jam unë më i mirë se ky që nuk ka asnjë fuqi me vete; ai e lodh veten për nevojat e tij, nga dobësia dhe vogëlsia e tij, dhe mezi arrin ta shprehë qartë fjalën për shkak të lidhjes së gjuhës së tij. - Faraonin e shtyu në këtë fjalë mosbesimi, kokëfortësia dhe pengimi nga rruga e Allahut.

[53] Përse nuk i kanë zbritur Musait – nëse ai është i vërtetë në pretendimin se është i dërguari i Zotit të botëve – byzylykë prej ari? Ose pse nuk vijnë engjëjt me të, njëri pas tjetrit, si shoqërues të tij, për të dëshmuar se ai është i dërguari i Allahut tek ne (ashtu si bëjnë mbretërit)?"

[54] Faraoni shfrytëzoi mendjelehtësinë e popullit të tij, për t'i thirrur në humbje, dhe ata iu bindën atij, duke e përgënjeshtruar Musain. Vërtet, ata ishin një popull i dalë nga bindja ndaj Allahut dhe nga rruga e Tij e drejtë.

فَلَمَّآ ءَاسَفُونَا ٱنتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَغْرَقْنَـٰهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٥٥﴾

55. Kur ata Na zemëruan, Ne u hakmorëm ndaj tyre dhe i fundosëm të gjithë.[55]

فَجَعَلْنَـٰهُمْ سَلَفًا وَمَثَلًا لِّلْـَٔاخِرِينَ ﴿٥٦﴾

56. Dhe i bëmë ata shembull dhe mësim për të tjerët pas tyre.[56]

۞ وَلَمَّا ضُرِبَ ٱبْنُ مَرْيَمَ مَثَلًا إِذَا قَوْمُكَ مِنْهُ يَصِدُّونَ ﴿٥٧﴾

57. Kur u soll si shembull i biri i Merjemes (Isait), populli yt (o Muhamed) shpërtheu në britma nga gëzimi.[57]

وَقَالُوٓاْ ءَأَـٰلِهَتُنَا خَيْرٌ أَمْ هُوَ ۚ مَا ضَرَبُوهُ لَكَ إِلَّا جَدَلًۢا ۚ بَلْ هُمْ قَوْمٌ خَصِمُونَ ﴿٥٨﴾

58. Dhe thanë: "Zotat tanë janë më të mirë apo ai?" Ata e sjellin këtë shembull vetëm për të ndezur polemikën; sepse me të vërtetë, ata janë një popull i prirur për grindje.[58]

---

[55] E kur Na zemëruan me mosbindjen e tyre dhe me përgënjeshtrimin e Musait dhe të shenjave me të cilat ai erdhi, Ne u hakmorëm ndaj tyre me një ndëshkim të menjëhershëm: i mbytëm të gjithë në det.

[56] Dhe Ne i bëmë këta që i mbytëm në det shembull paraprijës për ata që do të veprojnë si ata në të ardhmen, duke merituar dënimin, si dhe mësim e këshillë për të tjerët.

[57] Kur idhujtarët e morën Isain, birin e Merjemes, si shembull kur polemizuan me Muhamedin ﷺ dhe e kundërshtuan me argumentin e adhurimit të tij nga të krishterët, populli yt – për këtë arsye – u gëzua me britma dhe zhurmë, kur zbriti fjala e Allahut: **{Me të vërtetë, ju (mohues) dhe çdo gjë që adhuroni në vend të Allahut, do të jeni lënda djegëse e Xhehenemit. Të gjithë ju do të hyni në të.}** (Enbija, 21:98). Atëherë idhujtarët thanë: "Na pëlqen që hyjnitë tona të jenë të njëjtë me Isain." Atëherë Allahu zbriti fjalën e Tij: **{Me të vërtetë, ata të cilëve u ka prirë lumturimi nga Ne që më parë, do të mbahen larg tij (Xhehenemit).}** (Enbija, 21:101). Pra, në zjarr do të hidhen nga hyjnitë e adhuruesve vetëm ata që ishin të kënaqur me adhurimin që u bëhej atyre.

[58] Dhe idhujtarët nga populli yt – o i Dërguar – thanë: "A janë më të mira hyjnitë tona që i adhurojmë, apo Isai që e adhuron populli i tij? Nëse Isai do të jetë në zjarr, atëherë të jemi edhe ne me hyjnitë tona bashkë me të." – Ata nuk ta sollën këtë shembull veçse për të bërë polemikë, sepse ata janë një popull që iu pëlqen të kundërshtojnë me të pavërtetën.

إِنْ هُوَ إِلَّا عَبْدٌ أَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنَٰهُ مَثَلًا لِّبَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ ﴿٥٩﴾

59. Ai (Isai) ishte vetëm një rob, të cilit Ne i dhamë dhuntinë Tonë (profetësinë), dhe e bëmë shembull për bijtë e Izraelit.[59]

وَلَوْ نَشَآءُ لَجَعَلْنَا مِنكُم مَّلَٰٓئِكَةً فِى ٱلْأَرْضِ يَخْلُفُونَ ﴿٦٠﴾

60. Sikur të donim, Ne do t'ju zëvendësonim me engjëj, që do të trashëgonin njëri-tjetrin në Tokë.[60]

-493-

وَإِنَّهُۥ لَعِلْمٌ لِّلسَّاعَةِ فَلَا تَمْتَرُنَّ بِهَا وَٱتَّبِعُونِ ۚ هَٰذَا صِرَٰطٌ مُّسْتَقِيمٌ ﴿٦١﴾

61. Me të vërtetë, ai (Isai) është shenjë për Orën (e Kiametit); prandaj mos dyshoni në të dhe më ndiqni Mua. Kjo është Rruga e Drejtë.[61]

وَلَا يَصُدَّنَّكُمُ ٱلشَّيْطَٰنُ ۖ إِنَّهُۥ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٦٢﴾

62. Dhe të mos ju pengojë djalli, sepse ai është vërtet armik i hapur për ju![62]

[59] Nuk është Isai, biri i Merjemes, veçse një rob, të cilit Ne i dhamë dhuntinë e profetësisë dhe e bëmë shenjë dhe mësim për bijtë e Izraelit, me të cilin dëshmohet fuqia Jonë.

[60] Sikur të donim, Ne do të bënim, në vendin tuaj - o njerëz, engjëj që të pasonin njëri-tjetrin në Tokë, në vend të bijve të Ademit.

[61] Me të vërtetë, zbritja e Isait (alejhis selam) para Ditës së Kiametit është dëshmi e afërsisë së saj; prandaj mos dyshoni aspak se ajo do të ndodhë patjetër. Ndiqmëni në atë që ju kam lajmëruar prej Allahut të Lartësuar – kjo është rruga e drejtë për në Xhenet, pa shmangie në të!

[62] Dhe të mos ju largojë shejtani me cytjet e tij nga bindja ndaj Meje, në atë që ju urdhëroj dhe ju ndaloj! Vërtet, ai është armik i hapur për ju.

وَلَمَّا جَآءَ عِيسَىٰ بِٱلْبَيِّنَٰتِ قَالَ قَدْ جِئْتُكُم بِٱلْحِكْمَةِ وَلِأُبَيِّنَ لَكُم بَعْضَ ٱلَّذِى تَخْتَلِفُونَ فِيهِ ۖ فَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿٦٣﴾

63. Kur Isai erdhi me prova të qarta, tha: "Unë kam ardhur tek ju me Urtësinë dhe për t'ju shpjeguar disa nga ato gjëra, për të cilat ju keni kundërshtime. Prandaj kini frikë Allahun dhe bindmuni Mua![63]

إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ رَبِّى وَرَبُّكُمْ فَٱعْبُدُوهُ ۚ هَٰذَا صِرَٰطٌ مُّسْتَقِيمٌ ﴿٦٤﴾

64. Vërtet, Allahu është Zoti im dhe Zoti juaj; prandaj adhuroni vetëm Atë! Kjo është Rruga e Drejtë."[64]

فَٱخْتَلَفَ ٱلْأَحْزَابُ مِنۢ بَيْنِهِمْ ۖ فَوَيْلٌ لِّلَّذِينَ ظَلَمُوا۟ مِنْ عَذَابِ يَوْمٍ أَلِيمٍ ﴿٦٥﴾

65. Megjithatë, grupet e tyre të ndryshme u përçanë mes tyre (rreth Isait). Mjerë për ata që bënë padrejtësi, nga dënimi i një Dite të dhembshme![65]

هَلْ يَنظُرُونَ إِلَّا ٱلسَّاعَةَ أَن تَأْتِيَهُم بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٦٦﴾

66. A mos presin ata diçka tjetër, përveç Orës (së Kiametit), që t'u vijë atyre papritur, e ata të mos e ndiejnë?![66]

---

[63] Kur Isai erdhi te bijtë e Izraelit me argumente të qarta dhe dëshmi të dukshme, tha: "Unë ju kam sjellë profetësinë dhe do t'ju sqaroj disa nga ato gjëra për të cilat ju kundërshtoheni në çështjet e fesë. Prandaj, kini frikë Allahun duke zbatuar urdhërat e Tij dhe duke iu larguar ndalesave të Tij, dhe bindmuni në atë që ju urdhëroj për devotshmëri dhe bindje ndaj Allahut!"

[64] Vërtet Allahu, i Lartësuar dhe i Madhëruar, është Zoti im dhe Zoti juaj, i të gjithëve, prandaj adhuroni vetëm Atë dhe mos i bëni shok askënd! Kjo që ju urdhërova – devotshmëria ndaj Allahut dhe njëshmëria në adhurim – është Rruga e drejtë, feja e vërtetë e Allahut, përveç të cilës Ai nuk pranon asnjë fe tjetër, nga askush.

[65] Megjithatë, grupet e ndryshme të krishterëve, u përçanë në lidhje me çështjen e Isait (alejhis selam) dhe u bënë fraksione: disa prej tyre pohuan se ai është rob i Allahut dhe i dërguar i Tij – dhe kjo është e vërteta; disa pretenduan se ai është biri i Allahut; e disa të tjerë thanë: ai është vetë Allahu. I Lartësuar është Allahu shumë lart mbi atë që thonë ata! Pra, shkatërrim, humbje dhe dënim i dhembshëm Ditën e Kiametit për ata që e përshkruan Isain ndryshe nga sa e përshkroi Allahu.

[66] A mos vallë presin këto grupe të përçara për Isain, birin e Merjemes, gjë tjetër veçse Ditën e Kiametit që t'u vijë befas, pa e ndjerë dhe pa qenë të vetëdijshëm?

ٱلْأَخِلَّآءُ يَوْمَئِذٍۭ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا ٱلْمُتَّقِينَ ﴿٦٧﴾

67. Miqtë e ngushtë, atë Ditë do të jenë armiq të njëri-tjetrit, përveç të devotshmëve.[67]

يَـٰعِبَادِ لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمُ ٱلْيَوْمَ وَلَآ أَنتُمْ تَحْزَنُونَ ﴿٦٨﴾

68. "O robërit e Mi! Sot nuk ka frikë për ju dhe as nuk do të pikëlloheni;[68]

ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ بِـَٔايَـٰتِنَا وَكَانُوا۟ مُسْلِمِينَ ﴿٦٩﴾

69. Ju që besuat në shpalljet Tona dhe ishit muslimanë (të nënshtruar Allahut);[69]

ٱدْخُلُوا۟ ٱلْجَنَّةَ أَنتُمْ وَأَزْوَٰجُكُمْ تُحْبَرُونَ ﴿٧٠﴾

70. Hyni në Xhenet, ju dhe bashkëshortet tuaja, të gëzuar![70]

يُطَافُ عَلَيْهِم بِصِحَافٍ مِّن ذَهَبٍ وَأَكْوَابٍ ۖ وَفِيهَا مَا تَشْتَهِيهِ ٱلْأَنفُسُ وَتَلَذُّ ٱلْأَعْيُنُ ۖ وَأَنتُمْ فِيهَا خَـٰلِدُونَ ﴿٧١﴾

71. Atyre do t'u shërbehet me pjata dhe kupa ari. Aty do të kenë gjithçka që dëshirojnë shpirtrat dhe që u kënaq sytë. Dhe ju aty do të qëndroni përgjithmonë.[71]

---

[67] Miqtë që u bashkuan në mëkate ndaj Allahut në këtë botë, Ditën e Kiametit do të shkëputen dhe do të mohojnë njëri-tjetrin. Ndërsa ata që u miqësuan mbi devotshmërinë ndaj Allahut, miqësia e tyre është e përhershme – si në këtë botë, ashtu edhe në botën tjetër.

[68] Do t'u thuhet atyre që ishin të devotshëm: "O robërit e Mi, sot nuk ka frikë për ju nga ndëshkimi Im, e as nuk do të pikëlloheni për ato që ju kanë munguar nga kënaqësitë e botës së kaluar.

[69] Ju që besuat në shenjat dhe shpalljet Tona dhe vepruat sipas asaj që u sollën të dërguarit e Mi, dhe ishit të nënshtruar ndaj Meje, Zotit të botëve, me zemrat dhe gjymtyrët tuaj;

[70] Hyni në Xhenet, ju, bashkëshortet tuaja dhe shokët tuaj besimtarë, ku do të gëzoheni dhe do të kënaqeni!"

[71] Atyre që besuan Allahun dhe të dërguarit e Tij, do t'u sillen, në Xhenet, ushqime në enë prej ari dhe pije në kupa prej ari. Aty do të kenë gjithçka që u dëshiron zemra dhe u kënaqet syri, dhe do të qëndrojnë aty përgjithmonë.

وَتِلْكَ ٱلْجَنَّةُ ٱلَّتِىٓ أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٧٢﴾

72. Ky është Xheneti që ju është dhënë trashëgim për atë që keni punuar.[72]

لَكُمْ فِيهَا فَـٰكِهَةٌ كَثِيرَةٌ مِّنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٧٣﴾

73. Aty do të keni fruta të shumta, prej të cilave do të hani."[73]

إِنَّ ٱلْمُجْرِمِينَ فِى عَذَابِ جَهَنَّمَ خَـٰلِدُونَ ﴿٧٤﴾

74. Vërtet, kriminelët do të jenë në dënimin e Xhehenemit përgjithmonë.[74]

لَا يُفَتَّرُ عَنْهُمْ وَهُمْ فِيهِ مُبْلِسُونَ ﴿٧٥﴾

75. Aspak nuk do t'u lehtësohet atyre (dënimi) dhe ata do të mbesin aty të dëshpëruar.[75]

وَمَا ظَلَمْنَـٰهُمْ وَلَـٰكِن كَانُوا۟ هُمُ ٱلظَّـٰلِمِينَ ﴿٧٦﴾

76. Ne nuk u kemi bërë atyre padrejtësi, por ata vetë kanë qenë të padrejtë (ndaj vetvetes).[76]

---

[72] Ky është Xheneti që Allahu jua dha si trashëgim, për shkak të veprave të mira dhe punëve të drejta që bënit në këtë botë, dhe Ai e bëri atë, nga mirësia dhe mëshira e Tij, shpërblim për ju.

[73] Për ju në Xhenet ka shumë fruta nga çdo lloj, prej të cilave do të hani.

[74] Vërtet, ata që fituan gjynahe me mohimin e tyre, do të qëndrojnë përgjithmonë në dënimin e Xhehenemit.

[75] Nuk do t'u lehtësohet dënimi aspak, dhe aty do të jenë të dëshpëruar nga mëshira e Allahut.

[76] Ne nuk i kemi bërë padrejtësi këtyre kriminelëve mohues të Allahut, me ndëshkimin e tyre në Zjarr, por ata vetë i kanë bërë padrejtësi vetes së tyre me idhujtarinë dhe mohimin se Allahu është i vetmi Zot i vërtetë pa shok, si dhe duke mos ndjekur të dërguarit e Zotit të tyre.

وَنَادَوْاْ يَـٰمَـٰلِكُ لِيَقْضِ عَلَيْنَا رَبُّكَ ۖ قَالَ إِنَّكُم مَّـٰكِثُونَ ﴿٧٧﴾

77. Ata do të thërrasin: "O Malik (mbikëqyrësi i Zjarrit), le të na shuajë (vdesë) Zoti yt!" Ai do t'u thotë: "Ju do të qëndroni aty përgjithmonë!"[77]

لَقَدْ جِئْنَـٰكُم بِٱلْحَقِّ وَلَـٰكِنَّ أَكْثَرَكُمْ لِلْحَقِّ كَـٰرِهُونَ ﴿٧٨﴾

78. Ne jua sollëm të vërtetën, por shumica prej jush e urrenin të vërtetën.[78]

أَمْ أَبْرَمُوٓاْ أَمْرًا فَإِنَّا مُبْرِمُونَ ﴿٧٩﴾

79. A mos kanë përgatitur ata ndonjë komplot? Edhe Ne kemi përgatitur.[79]

أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّا لَا نَسْمَعُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَىٰهُم ۚ بَلَىٰ وَرُسُلُنَا لَدَيْهِمْ يَكْتُبُونَ ﴿٨٠﴾

80. Apo mendojnë se Ne nuk i dëgjojmë ato që fshehin në vetvete dhe bisedat e tyre të fshehta? Sigurisht që i dëgjojmë, dhe të dërguarit Tanë (engjëjt) janë pranë tyre duke i shënuar të gjitha.[80]

قُلْ إِن كَانَ لِلرَّحْمَـٰنِ وَلَدٌ فَأَنَا۠ أَوَّلُ ٱلْعَـٰبِدِينَ ﴿٨١﴾

81. Thuaj: "Nëse i Gjithëmëshirshmi do të kishte një fëmijë, unë do të isha i pari prej atyre që do ta adhuronin atë."[81]

---

[77] Kriminelët mohues e keqbërës, pasi Allahu t'i fusë në Xhehenem, do t'i thërrasin "Malikut", mbikëqyrësit të Xhehenemit: "O Malik, le të na japë vdekjen Zoti yt, që të shpëtojmë nga kjo ku jemi!" Ai do t'u përgjigjet: "Ju do të qëndroni aty përgjithmonë; nuk ka dalje për ju, as shmangie prej saj!"

[78] Ne jua sollëm të vërtetën dhe jua shpjeguam atë, por shumica prej jush ishin të neveritur dhe të pakënaqur me të vërtetën që sollën të dërguarit Tanë.

[79] A mos vallë këta idhujtarë kanë vendosur një komplot për të vrarë Muhamedin apo për të kundërshtuar të vërtetën që Ne u sollëm? Por, Ne kemi përgatitur për ta atë që u mjafton si dënim dhe ndëshkim i rëndë.

[80] A mos mendojnë këta idhujtarë, se Ne nuk e dëgjojmë atë që fshehin në vetvete dhe atë që pëshpëritin mes tyre? Përkundrazi, Ne e dëgjojmë dhe e dimë, dhe të dërguarit Tanë – engjëjt fisnikë rojtarë – e shkruajnë mbi ta çdo gjë që bëjnë.

[81] Thuaj – o i Dërguar – idhujtarëve nga populli yt, të cilët pretendojnë se engjëjt janë bijat e Allahut: "Nëse i Gjithëmëshirshmi do të kishte fëmijë, siç pretendoni ju, atëherë unë do

سُبْحَـٰنَ رَبِّ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ رَبِّ ٱلْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٨٢﴾

82. I Lartësuar qoftë Zoti i qiejve dhe i Tokës, Zoti i Arshit (Fronit), nga ajo që ata i përshkruajnë![82]

فَذَرْهُمْ يَخُوضُوا۟ وَيَلْعَبُوا۟ حَتَّىٰ يُلَـٰقُوا۟ يَوْمَهُمُ ٱلَّذِى يُوعَدُونَ ﴿٨٣﴾

83. Lëri ata të merren me biseda boshe dhe të luajnë, derisa të përballen me ditën që u është premtuar![83]

وَهُوَ ٱلَّذِى فِى ٱلسَّمَآءِ إِلَـٰهٌ وَفِى ٱلْأَرْضِ إِلَـٰهٌ ۚ وَهُوَ ٱلْحَكِيمُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٨٤﴾

84. Ai është i Vetmi Zot në qiej dhe i Vetmi Zot në Tokë. Ai është i Urti, i Gjithëdijshmi.[84]

وَتَبَارَكَ ٱلَّذِى لَهُۥ مُلْكُ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَعِندَهُۥ عِلْمُ ٱلسَّاعَةِ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٥﴾

85. Qoftë i lartësuar Ai, të Cilit i takon sundimi i qiejve dhe i Tokës dhe gjithçka që gjendet mes tyre! Vetëm tek Ai është dituria e Orës (së Kiametit), dhe tek Ai do të ktheheni![85]

وَلَا يَمْلِكُ ٱلَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِهِ ٱلشَّفَـٰعَةَ إِلَّا مَن شَهِدَ بِٱلْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٨٦﴾

---

të isha i pari që do ta adhuroja atë fëmijë që ju e shpifni." Por kjo kurrë nuk ka ndodhur dhe as nuk do të ndodhë. I Shenjtëruar është Allahu nga të pasurit shoqe apo fëmijë!

[82] Lartësim dhe shenjtërim për Zotin e qiejve dhe të tokës, Zotin e Arshit madhështor, prej atyre që ata e përshkruajnë me gënjeshtra dhe shpifje – siç është pretendimi i idhujtarëve se Allahu ka fëmijë – dhe prej çdo gjëje tjetër të pavërtetë që ata trillojnë!

[83] Lëri – o i Dërguar – këta shpifës kundër Allahut të zhyten në të pavërtetën e tyre dhe të argëtohen në këtë botë, derisa të takojnë ditën e tyre, në të cilën u është premtuar ndëshkimi: qoftë në këtë botë, qoftë në botën tjetër, ose në të dyja bashkë!

[84] Ai është Allahu, i vetmi që meriton të adhurohet me të drejtë, si në qiell ashtu edhe në Tokë. Ai është i Urtë në krijimin e Tij dhe i Përsosur në ligjin e Tij, i Gjithëdituri për çdo gjë nga gjendjet e krijesave të Tij; asgjë prej tyre nuk i fshihet.

[85] Është shumuar begatia e Allahut, është shtuar mirësia e Tij dhe është madhështuar mbretëria e Tij, të Cilit i përket sundimi mbi shtatë qiejt dhe shtatë Tokat dhe gjithçka që gjendet mes tyre. Tek Ai është dituria e Orës kur do të ndodhë Kiameti, dita kur krijesat do të ringjallen nga varret e tyre për në vendin e llogarisë. Dhe tek Ai do të ktheheni – o njerëz – pas vdekjes suaj, e Ai do të shpërblejë secilin sipas asaj që meriton.

86. Kurse ata që adhurohen në vend të Tij, nuk kanë pushtet për ndërmjetësim, përveç atyre që dëshmojnë të vërtetën me dije.[86]

وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُ ۖ فَأَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ ﴿٨٧﴾

87. Nëse i pyet ata se kush i ka krijuar, me siguri do të thonë: "Allahu!" Atëherë, si largohen (nga e vërteta)?[87]

وَقِيلِهِۦ يَٰرَبِّ إِنَّ هَٰٓؤُلَآءِ قَوْمٌ لَّا يُؤْمِنُونَ ﴿٨٨﴾

88. Dhe ai (i Dërguari) tha: "O Zoti im, me të vërtetë, këta janë një popull që nuk besojnë!"[88]

فَٱصْفَحْ عَنْهُمْ وَقُلْ سَلَٰمٌ ۚ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٨٩﴾

89. Andaj, largohu prej tyre dhe thuaju: "Paqe!" Ata së shpejti do ta marrin vesh.[89]

[86] Ata që idhujtarët i adhurojnë, nuk kanë fuqi për të ndërmjetësuar tek Allahu për askënd, përveç atyre që dëshmojnë me të vërtetën, pranojnë njëshmërinë e Allahut dhe profetësinë e Muhamedit ﷺ, duke qenë të vetëdijshëm për të vërtetën e asaj që pohuan dhe dëshmuan – si Isai, Uzejri dhe engjëjt, që janë adhuruar në vend të Allahut apo përkrah Tij, pa dëshirën e tyre.

[87] Nëse ti – o i Dërguar – i pyet këta idhujtarë nga populli yt: "Kush ju ka krijuar?" – me siguri do të thonë: "Allahu na ka krijuar." Atëherë, si pra kthehen mbrapsht dhe largohen nga adhurimi i Allahut, duke i bërë shok Atij të tjerë?!

[88] Dhe Muhamedi ﷺ, duke u ankuar te Zoti i tij për popullin e tij që e përgënjeshtroi, tha: "O Zoti im, vërtet, këta janë një popull që nuk besojnë në Ty dhe në atë me të cilin më dërgove tek ata!"

[89] Prandaj, fali – o i Dërguar – dhe largohu prej tyre, dhe nga ti të mos dalë gjë tjetër veçse fjala e paqes ndaj tyre, ashtu siç thonë të mençurit e urtë ndaj injorantëve. Ata nuk i përngjajnë atyre në fyerje dhe nuk ua kthejnë si veprat e tyre të këqija. Por ata shumë shpejt do ta marrin vesh se çfarë ndëshkimi dhe vuajtjeje do t'i godasë. - Në këtë ka një kërcënim dhe paralajmërim të ashpër për këta mohues kokëfortë dhe për të ngjashmit me ta.

44. SURJA “ED DUHAN”- TYMI

(Mekase, 59 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

حمٓ ﴿١﴾

1. Ḥā Mīm.[1]

وَٱلْكِتَٰبِ ٱلْمُبِينِ ﴿٢﴾

2. Betohem në Librin e qartë![2]

إِنَّآ أَنزَلْنَٰهُ فِى لَيْلَةٍ مُّبَٰرَكَةٍ ۚ إِنَّا كُنَّا مُنذِرِينَ ﴿٣﴾

3. Ne e zbritëm atë në një natë të bekuar; Ne gjithmonë kemi paralajmëruar.[3]

فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ ﴿٤﴾

4. Në atë (natë) përcaktohet çdo çështje e urtë,[4]

---

[1] Është folur më parë për shkronjat e ndara në fillim të sures El Bekare.

[2] Allahu i Madhëruar betohet në Kuranin, i cili është i qartë në fjalë dhe në kuptim.

[3] Ne e kemi zbritur Kuranin në Natën e Kadrit, një natë e bekuar dhe plot mirësi, e cila është në muajin Ramazan. Ne kemi qenë gjithnjë paralajmërues për njerëzit, për atë që u sjell dobi dhe dëm, duke dërguar të dërguarit dhe duke zbritur librat, në mënyrë që të vendoset argumenti i Allahut mbi robërit e Tij.

[4] Në këtë natë përcaktohet dhe ndahet nga “Leuhi Mahfudh” te shkruesit prej engjëjve çdo çështje e qartë: afatet e jetës, furnizimet dhe të gjitha gjërat e caktuara për atë vit deri në fundin e tij – pa ndryshim e pa zëvendësim.

أَمۡرٗا مِّنۡ عِندِنَآۚ إِنَّا كُنَّا مُرۡسِلِينَ ٥

5. me urdhër nga Ne; me të vërtetë, Ne gjithmonë kemi dërguar (të dërguar),[5]

رَحۡمَةٗ مِّن رَّبِّكَۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلۡعَلِيمُ ٦

6. si mëshirë nga Zoti yt. Vërtet, Ai është Gjithëdëgjuesi, i Gjithëdijshmi.[6]

رَبِّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَمَا بَيۡنَهُمَآۖ إِن كُنتُم مُّوقِنِينَ ٧

7. Zoti i qiejve dhe i Tokës dhe i gjithçkaje që gjendet mes tyre, nëse jeni të bindur.[7]

لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ يُحۡيِۦ وَيُمِيتُۖ رَبُّكُمۡ وَرَبُّ ءَابَآئِكُمُ ٱلۡأَوَّلِينَ ٨

8. Nuk ka zot tjetër përveç Atij; Ai jep jetë dhe vdekje – Zoti juaj dhe Zoti i të parëve tuaj![8]

بَلۡ هُمۡ فِي شَكّٖ يَلۡعَبُونَ ٩

9. Por ata janë në dyshim, duke luajtur.[9]

---

[5] Ky urdhër i urtë është prej Nesh, sepse gjithçka që ndodh, që Allahu e cakton dhe e shpall, është me urdhrin, lejen dhe diturinë e Tij. Vërtet, Ne kemi qenë gjithmonë dërgues të të dërguarve te njerëzit – Muhamedin ﷺ dhe ata para tij –

[6] si mëshirë prej Zotit tënd, o Muhamed, për ata te të cilët ata janë dërguar. Me të vërtetë Ai është Dëgjuesi i të gjitha zërave, i Gjithëdituri për çdo gjendje të krijesave të Tij, qoftë e dukshme apo e fshehtë.

[7] Ai është Krijuesi i qiejve dhe i Tokës dhe i gjithçkaje që gjendet mes tyre. Nëse jeni të bindur për këtë, atëherë dijeni se Zoti i krijesave është i vetmi Zot i tyre i vërtetë.

[8] Nuk ka të adhuruar tjetër që meriton adhurimin përveç Tij, pa asnjë shok. Ai është që jep jetë dhe vdekje, është Zoti juaj dhe Zoti i etërve tuaj të hershëm. Prandaj, adhuronie vetëm Atë dhe jo idhujt tuaj, të cilët nuk kanë as fuqi të sjellin dëm e as dobi.

[9] Por këta idhujtarë janë në dyshim ndaj së vërtetës; ata shkujdesen, argëtohen dhe nuk e besojnë atë.

فَٱرۡتَقِبۡ يَوۡمَ تَأۡتِي ٱلسَّمَآءُ بِدُخَانٖ مُّبِينٖ ١٠

10. Prandaj, vrojto ditën, kur qielli do të vijë me një tym të dukshëm,[10]

يَغۡشَى ٱلنَّاسَۖ هَٰذَا عَذَابٌ أَلِيمٞ ١١

11. që do t'i mbulojë njerëzit; "Ky është një dënim i dhembshëm!"[11]

رَّبَّنَا ٱكۡشِفۡ عَنَّا ٱلۡعَذَابَ إِنَّا مُؤۡمِنُونَ ١٢

12. "Zoti ynë, largoje prej nesh këtë dënim, se ne, me të vërtetë, tani besojmë!"[12]

أَنَّىٰ لَهُمُ ٱلذِّكۡرَىٰ وَقَدۡ جَآءَهُمۡ رَسُولٞ مُّبِينٞ ١٣

13. Por, si mund të përkujtohen ata tani, kur atyre u kishte ardhur më parë një i dërguar i qartë,[13]

ثُمَّ تَوَلَّوۡاْ عَنۡهُ وَقَالُواْ مُعَلَّمٞ مَّجۡنُونٌ ١٤

14. pastaj i kthyen shpinën atij dhe thanë: "Një i mësuar nga të tjerë, i çmendur!"[14]

إِنَّا كَاشِفُواْ ٱلۡعَذَابِ قَلِيلًاۚ إِنَّكُمۡ عَآئِدُونَ ١٥

15. Ne do ta largojmë dënimin për pak kohë, por ju sërish do të ktheheni (në mohim).[15]

---

[10] Prandaj, vrojto dhe prit – o i Dërguar – për këta idhujtarë, ditën kur qielli do të sjellë një tym të qartë,

[11] që do t'i mbulojë njerëzit. Atëherë do t'u thuhet: "Ky është një dënim i dhimbshëm." (Ky tym mund të jetë nga shenjat e afrimit të Kiametit, dhe shumë afër shenjave të fundit, para daljes së Mehdiut; në ajetin e fundit të kësaj sure, Allahu urdhëron përsëri për të vrojtuar!).

[12] Pastaj ata do të thonë, duke kërkuar që të hiqet prej tyre: "Zoti ynë, largoje prej nesh këtë dënim; nëse na e largon, ne do të besojmë tek Ti!"

[13] Por, si mund të përkujtojnë ata dhe të marrin mësim pas ardhjes së dënimit mbi ta, ndërkohë që u kishte ardhur një i dërguar i qartë – Muhamedi ﷺ –

[14] por ata u shmangën prej tij dhe thanë: "Atij ia mësoi Kuranin një njeri, ose priftërinjtë, ose shejtanët. Ai është i marrë dhe jo i dërguar."

[15] Ne do t'ua lehtësojmë pak ndëshkimin, por do të shihni se do të ktheheni te ajo në të cilën ishit — mohimi, humbja dhe përgënjeshtrimi — dhe Ne do t'ju ndëshkojmë për atë.

يَوْمَ نَبْطِشُ ٱلْبَطْشَةَ ٱلْكُبْرَىٰٓ إِنَّا مُنتَقِمُونَ ﴿١٦﴾

16. Ditën, kur do t'i godasim me goditjen më të madhe, Ne do të hakmerremi.[16]

۞ وَلَقَدْ فَتَنَّا قَبْلَهُمْ قَوْمَ فِرْعَوْنَ وَجَآءَهُمْ رَسُولٌ كَرِيمٌ ﴿١٧﴾

17. Para tyre, Ne i sprovuan edhe njerëzit e Faraonit, kur u erdhi një i dërguar fisnik,[17]

أَنْ أَدُّوٓاْ إِلَيَّ عِبَادَ ٱللَّهِ ۖ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٨﴾

18. (i cili u tha:) "M'i dorëzoni mua robërit e Allahut! Me të vërtetë, unë jam për ju një i dërguar besnik![18]

وَأَن لَّا تَعْلُواْ عَلَى ٱللَّهِ ۖ إِنِّيٓ ءَاتِيكُم بِسُلْطَٰنٍ مُّبِينٍ ﴿١٩﴾

19. Dhe mos u madhëroni mbi Allahun! Me të vërtetë, unë ju kam sjell një provë të qartë![19]

وَإِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ أَن تَرْجُمُونِ ﴿٢٠﴾

20. Unë kërkoj strehim te Zoti im dhe Zoti juaj, që të mos më vrisni me gurë![20]

---

[16] Ditën, kur Ne do t'i dënojmë të gjithë jobesimtarët me dënimin më të madh në Ditën e Kiametit — ajo është dita e hakmarrjes Sonë ndaj tyre.

[17] Ne, me të vërtetë, kemi provuar dhe vënë në sprovë, para këtyre idhujtarëve, popullin e Faraonit; dhe tek ata erdhi një i dërguar fisnik, Musai, paqja qoftë mbi të, por ata e përgënjeshtruan dhe u shkatërruan. Kështu do të veprojmë edhe me armiqtë e tu, o i Dërguar, nëse nuk do të besojnë.

[18] Musai u tha atyre: "Dorëzojini tek unë robërit e Allahut nga bijtë e Izraelit dhe lërini të vijnë me mua, që të adhurojnë vetëm Allahun! Vërtet, unë jam për ju një i dërguar i besueshëm mbi shpalljen dhe mesazhin e Tij.

[19] Dhe mos u madhëroni me mendjemadhësi mbi Allahun, duke i mohuar të dërguarit e Tij. Unë po vij tek ju me një argument të qartë që vërteton të vërtetën e mesazhit tim.

[20] Unë kërkoj strehim te Allahu, Zoti im dhe Zoti juaj, që të mos më vrini me gurë!

وَإِن لَّمْ تُؤْمِنُواْ لِي فَٱعْتَزِلُونِ ﴿٢١﴾

21. Dhe nëse nuk më besoni, atëherë largohuni prej meje![21]

فَدَعَا رَبَّهُۥٓ أَنَّ هَٰٓؤُلَآءِ قَوْمٌ مُّجْرِمُونَ ﴿٢٢﴾

22. Atëherë, ai iu lut Zotit të vet: "Këta janë vërtet një popull keqbërës!"[22]

فَأَسْرِ بِعِبَادِي لَيْلًا إِنَّكُم مُّتَّبَعُونَ ﴿٢٣﴾

23. (Allahu i tha:) "Ik bashkë me robërit e Mi natën, sepse do të ndiqeni![23]

وَٱتْرُكِ ٱلْبَحْرَ رَهْوًا ۖ إِنَّهُمْ جُندٌ مُّغْرَقُونَ ﴿٢٤﴾

24. Dhe lëre detin të hapur, sepse ata janë një ushtri që do të mbytet!"[24]

كَمْ تَرَكُواْ مِن جَنَّٰتٍ وَعُيُونٍ ﴿٢٥﴾

25. Sa shumë kopshte dhe burime lanë pas![25]

وَزُرُوعٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ ﴿٢٦﴾

26. Sa ara të mbjella dhe ndërtesa madhështore![26]

وَنَعْمَةٍ كَانُواْ فِيهَا فَٰكِهِينَ ﴿٢٧﴾

---

[21] Dhe nëse nuk më besoni për atë që ju kam sjellë, atëherë më lini të lirë në rrugën time dhe ndaloni së bëri dëme ndaj meje."

[22] Dhe Musai iu lut Zotit të tij – kur Faraoni dhe populli i tij e përgënjeshtruan dhe nuk besuan – duke thënë: "Këta janë, me të vërtetë, një popull idhujtarë dhe mohues!"

[23] Allahu i tha: "Ikni natën, o Musa, me robërit e Mi – ata që të besuan, të pranuan dhe të pasuan, duke lënë mënjanë ata që të përgënjeshtruan prej tyre – sepse do të ndiqeni nga Faraoni dhe ushtria e tij. Ju do të shpëtoni, ndërsa Faraoni dhe ushtria e tij do të mbyten.

[24] Dhe lëre detin ashtu siç është, në gjendjen që ishte kur e kalove – të hapur dhe të qetë – sepse Faraoni dhe ushtria e tij do të mbyten në të!"

[25] Sa shumë kopshte plot gjelbërim dhe burime uji që rridhnin lanë pas!

[26] Sa ara të mbjella dhe banesa madhështore la pas Faraoni dhe populli i tij, pas shkatërrimit dhe mbytjes që Allahu ua solli!

27. Dhe sa begati, në të cilat ata kënaqeshin![27]

كَذَٰلِكَ ۖ وَأَوْرَثْنَٰهَا قَوْمًا ءَاخَرِينَ ﴿٢٨﴾

28. Kështu ishte. Dhe Ne ua trashëguam ato një populli tjetër.[28]

فَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ ٱلسَّمَآءُ وَٱلْأَرْضُ وَمَا كَانُوا۟ مُنظَرِينَ ﴿٢٩﴾

29. As qielli as Toka nuk qanë për ta, dhe atyre nuk iu shty afati.[29]

وَلَقَدْ نَجَّيْنَا بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ مِنَ ٱلْعَذَابِ ٱلْمُهِينِ ﴿٣٠﴾

30. Ne i shpëtuam bijtë e Izraelit nga dënimi poshtërues,[30]

مِن فِرْعَوْنَ ۚ إِنَّهُۥ كَانَ عَالِيًا مِّنَ ٱلْمُسْرِفِينَ ﴿٣١﴾

31. prej Faraonit, vërtet ai ishte mendjemadh dhe tiran që kalonte çdo kufi.[31]

وَلَقَدِ ٱخْتَرْنَٰهُمْ عَلَىٰ عِلْمٍ عَلَى ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٣٢﴾

32. Dhe Ne i zgjodhëm ata, me dijen Tonë, mbi popujt e tjerë (të asaj kohe).[32]

وَءَاتَيْنَٰهُم مِّنَ ٱلْـَٔايَٰتِ مَا فِيهِ بَلَٰٓؤٌا۟ مُّبِينٌ ﴿٣٣﴾

33. Dhe u dhamë atyre shenja, në të cilat kishte një sprovë të qartë.[33]

---

[27] Si edhe jetën e luksit në të cilën gëzonin e kënaqeshin, të gjitha i lanë pas.

[28] Ashtu si ai ndëshkim, Allahu ndëshkon atë që përgënjeshtron dhe e kthen mirësinë e Tij në mohim. Dhe ato të mira, pas Faraonit dhe popullit të tij, Ne ia trashëguam një populli tjetër që erdhi pas tyre – bijve të Izraelit.

[29] As qielli as toka nuk qanë nga pikëllimi për Faraonin dhe popullin e tij, dhe atyre nuk iu vonua aspak ndëshkimi.

[30] Dhe Ne i shpëtuam bijtë e Izraelit nga ndëshkimi poshtërues që u bëhej atyre: vrasja e djemve të tyre dhe përdorimi (robërimi/shfrytëzimi) i grave të tyre.

[31] Nga Faraoni, sepse ai ishte tiran prej idhujtarëve, i tepruar në mendjemadhësi dhe në ngritje kundër robërve të Allahut.

[32] Dhe Ne i zgjodhëm bijtë e Izraelit, me dije të plotë për ta, mbi popujt e kohës së tyre.

[33] Dhe Ne u dhamë atyre, nëpërmjet Musait, mrekulli me të cilat ata u vunë në sprovë e provim – herë në mirëqenie dhe herë në vështirësi.

إِنَّ هَٰٓؤُلَآءِ لَيَقُولُونَ ﴿٣٤﴾

34. Me të vërtetë, këta (mohuesit e Mekës) thonë:[34]

إِنْ هِيَ إِلَّا مَوْتَتُنَا ٱلْأُولَىٰ وَمَا نَحْنُ بِمُنشَرِينَ ﴿٣٥﴾

35. "Nuk ekziston asgjë tjetër përveç vdekjes sonë të parë, dhe ne nuk do të ringjallemi![35]

فَأْتُوا۟ بِـَٔابَآئِنَآ إِن كُنتُمْ صَٰدِقِينَ ﴿٣٦﴾

36. Sillini pra, të parët tanë, nëse thoni të vërtetën!"[36]

أَهُمْ خَيْرٌ أَمْ قَوْمُ تُبَّعٍ وَٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۚ أَهْلَكْنَٰهُمْ ۖ إِنَّهُمْ كَانُوا۟ مُجْرِمِينَ ﴿٣٧﴾

37. A janë këta më të mirë se populli i Tubba'it dhe ata para tyre? Ne i shkatërruam ata, sepse ishin vërtet keqbërës.[37]

وَمَا خَلَقْنَا ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَٰعِبِينَ ﴿٣٨﴾

38. Ne nuk i krijuam qiejt dhe Tokën dhe çka është mes tyre, për t'u zbavitur.[38]

مَا خَلَقْنَٰهُمَآ إِلَّا بِٱلْحَقِّ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾

39. Ne i krijuam ato vetëm me të vërtetën (me qëllim), por shumica e tyre nuk e dinë.[39]

[34] Vërtet, këta idhujtarë nga populli yt – o i Dërguar – thonë:

[35] "Nuk ekziston asgjë tjetër përveç vdekjes sonë, atë që e vdesim; ajo është vdekja e parë dhe e fundit, dhe pas saj ne nuk do të ringjallemi për llogari, shpërblim apo ndëshkim!"

[36] Dhe ata thonë gjithashtu: "Silli – o Muhamed, ti dhe ata që janë me ty – etërit tanë që kanë vdekur, nëse jeni të vërtetë se Allahu i ringjall të vdekurit nga varret!"

[37] A janë këta idhujtarë më të mirë apo populli i Tubba Himjarit (një mbret i hershëm i drejtë i Jemenit) dhe ata para tyre nga kombet mohues ndaj Zotit të tyre? Ne i shkatërruam ata për shkak të krimit dhe mohimit të tyre. Këta idhujtarë nuk janë aspak më të mirë se ata, që të mos i ndëshkojmë dhe të mos i shkatërrojmë, përderisa janë mohues ndaj Allahut.

[38] Ne nuk i krijuam qiejt, Tokën dhe çfarë ka mes tyre për lojë e kotësi.

[39] Ne i krijuam ato vetëm me të vërtetën, që është ligji i Allahut në krijimin dhe drejtimin e Tij. Por shumica e këtyre idhujtarëve nuk e dinë këtë, prandaj nuk mendojnë për to, sepse ata as nuk shpresojnë shpërblim dhe as nuk i frikësohen ndëshkimit.

إِنَّ يَوْمَ ٱلْفَصْلِ مِيقَـٰتُهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٠﴾

40. Me të vërtetë, Dita e Vendimit (Gjykimit) është koha e caktuar për të gjithë.[40]

يَوْمَ لَا يُغْنِى مَوْلًى عَن مَّوْلًى شَيْـًٔا وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٤١﴾

41. Dita, kur asnjë mik nuk do të vlejë gjë për mikun e vet, dhe ata nuk do të ndihmohen,[41]

إِلَّا مَن رَّحِمَ ٱللَّهُ ۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلرَّحِيمُ ﴿٤٢﴾

42. përveç attyre që i mëshiron Allahu. Vërtet, Ai është i Plotfuqishëm, Mëshirëplotë.[42]

إِنَّ شَجَرَتَ ٱلزَّقُّومِ ﴿٤٣﴾

43. Me të vërtetë, pema e Zekkumit[43]

طَعَامُ ٱلْأَثِيمِ ﴿٤٤﴾

44. është ushqimi i gjynahqarit.[44]

كَٱلْمُهْلِ يَغْلِى فِى ٱلْبُطُونِ ﴿٤٥﴾

45. Si bakri i shkrirë, ajo vlon në stomak,[45]

كَغَلْىِ ٱلْحَمِيمِ ﴿٤٦﴾

46. si vlimi i ujit të valuar.[46]

---

[40] Vërtet, Dita e gjykimit mes krijesave, për atë që kanë bërë në këtë botë nga e mira apo e keqja, është koha e caktuar për të gjithë ata.

[41] Dita, kur asnjë njeri nuk do të mund t'i largojë asgjë dënimit të afërmit apo të shokut të tij, dhe as nuk do ta ndihmojnë njëri-tjetrin,

[42] përveç atyre që Allahu i mëshiron prej besimtarëve. Për ta do të ketë ndërmjetësim tek Zoti i tyre, pasi Allahu t'ua lejojë. Vërtet, Allahu është i Plotfuqishëm në hakmarrjen ndaj armiqve të Tij dhe i Mëshirshëm ndaj miqve të Tij, që i binden Atij.

[43] Vërtet, pema e Zekumit, që del nga fundi i Xhehenemit,

[44] fruti i saj është ushqim për mëkatarin e madh, dhe mëkati më i madh është shirku ndaj Allahut.

[45] Fruti i pemës së Zekumit është si metali i shkrirë që vlon në barkun e idhujtarëve,

[46] si vlimi i ujit që ka arritur në shkallën më të lartë të nxehtësisë.

خُذُوهُ فَٱعْتِلُوهُ إِلَىٰ سَوَآءِ ٱلْجَحِيمِ ﴿٤٧﴾

47. (U thuhet engjëjve:) “Kapeni atë (gjynahqarin) dhe tërhiqeni zvarrë në mes të Zjarrit![47]

ثُمَّ صُبُّواْ فَوْقَ رَأْسِهِۦ مِنْ عَذَابِ ٱلْحَمِيمِ ﴿٤٨﴾

48. Pastaj, derdhni mbi kokën e tij ujin e valuar, për dënim.[48]

ذُقْ إِنَّكَ أَنتَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْكَرِيمُ ﴿٤٩﴾

49. “Shijoje! Ti ishe ai i ‘fuqishmi’, i ‘nderuari’ (me ironi)![49]

إِنَّ هَـٰذَا مَا كُنتُم بِهِۦ تَمْتَرُونَ ﴿٥٠﴾

50. Ja, ky është ai (dënim) për të cilin ju dyshonit!”[50]

إِنَّ ٱلْمُتَّقِينَ فِى مَقَامٍ أَمِينٍ ﴿٥١﴾

51. Me të vërtetë, të devotshmit do të jenë në një vend të sigurt,[51]

فِى جَنَّـٰتٍ وَعُيُونٍ ﴿٥٢﴾

52. në kopshte dhe burime,[52]

[47] “Merreni këtë mëkatar të lig dhe të papërmbajtur, shtyjeni dhe drejtojeni me dhunë në mes të Xhehenemit.”

[48] Pastaj, mbi kokën e mëkatarit do të derdhet uji me nxehtësi të skajshme, nga i cili nuk do të ndahet kurrë dënimi.

[49] Do t’i thuhet mëkatarit: “Shijo këtë dënim me të cilin po ndëshkohesh sot! Ti ishe i forti dhe i nderuari në popullin tënd!” – Në këtë ka tallje dhe qortim të ashpër për të.

[50] Vërtet, ky dënim me të cilin po ndëshkoheni sot është ai dënimi për të cilin dyshonit në këtë botë dhe nuk ishit të bindur për të.

[51] Vërtet, ata që patën frikë Allahun duke zbatuar urdhërat e Tij dhe duke iu larguar ndalesave të Tij në këtë botë, do të jenë në një vendbanim të sigurt nga fatkeqësitë, pikëllimet dhe çdo gjë tjetër e keqe.

[52] Në kopshte dhe pranë burimeve që rrjedhin.

يَلْبَسُونَ مِن سُندُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ مُّتَقَـٰبِلِينَ ﴿٥٣﴾

53. të veshur me mëndafsh të hollë e të trashë, përballë njëri-tjetrit.[53]

كَذَٰلِكَ وَزَوَّجْنَـٰهُم بِحُورٍ عِينٍ ﴿٥٤﴾

54. Kështu do të jetë, dhe Ne do t'i martojmë ata me gra (hyri) me sy të mëdhenj, të mrekullueshëm.[54]

يَدْعُونَ فِيهَا بِكُلِّ فَـٰكِهَةٍ ءَامِنِينَ ﴿٥٥﴾

55. Aty do të kërkojnë çdo lloj fruti që dëshirojnë, të sigurt.[55]

لَا يَذُوقُونَ فِيهَا ٱلْمَوْتَ إِلَّا ٱلْمَوْتَةَ ٱلْأُولَىٰ ۖ وَوَقَىٰهُمْ عَذَابَ ٱلْجَحِيمِ ﴿٥٦﴾

56. Nuk do të shijojnë aty vdekje, përveç vdekjes së parë, dhe Ai do t'i ruajë nga dënimi i Xhehenemit.[56]

فَضْلًا مِّن رَّبِّكَ ۚ ذَٰلِكَ هُوَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ ﴿٥٧﴾

57. Kjo është një mirësi nga Zoti yt. Kjo është fitorja e madhe.[57]

---

[53] Do të veshin mëndafshin e hollë dhe atë të trashë, duke qëndruar përballë njëri-tjetrit, pa ia kthyer shpinën askush tjetrit. Mbledhja e tyre do të sillet me ta kudo që ata të shkojnë.

[54] Ashtu siç u dhamë këtyre të devotshmëve në botën tjetër nderimin duke i futur në xhennete dhe duke i veshur me mëndafshin e hollë dhe të trashë (sundusin dhe istabraqin), po ashtu i nderuam duke i martuar me gra të bukura, me sy të mëdhenj e të hijshëm.

[55] Këta të devotshëm, do të kërkojnë në Xhenet çdo lloj fruti që dëshirojnë, të sigurt se ato nuk do t'u mungojnë kurrë dhe nuk do të zhduken.

[56] Këta të devotshëm, në Xhenet nuk do ta shijojnë më vdekjen pas asaj vdekjeje të parë që përjetuan në këtë botë. Allahu i ka mbrojtur ata nga dënimi i Xhehenemit, me mirësinë dhe bujarinë e Tij.

[57] Kjo që u dhamë të devotshmëve në botën tjetër nga nderimet është fitorja e madhe, pas së cilës nuk ka fitore tjetër më të madhe.

فَإِنَّمَا يَسَّرْنَـٰهُ بِلِسَانِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٥٨﴾

58. Ne e kemi bërë atë (Kuranin) të lehtë në gjuhën tënde, që ata të mund të përkujtojnë.[58]

فَٱرْتَقِبْ إِنَّهُم مُّرْتَقِبُونَ ﴿٥٩﴾

59. Prandaj vrojto, sepse edhe ata janë duke vrojtuar.[59]

[58] Ne e bëmë të lehtë fjalën e Kuranit dhe kuptimin e tij në gjuhën tënde, o i Dërguar, që ata të marrin mësim dhe të frenohen.

[59] Prandaj vrojto (qiellin) dhe prit — o i Dërguar — për ndihmën që të kam premtuar kundër këtyre idhujtarëve dhe për ndëshkimin që do t'u jap atyre. Ata presin vdekjen tënde dhe thyerjen tënde; por do ta mësojnë për kë do të jetë ndihma, shpëtimi dhe ngritja e fjalës në këtë botë dhe në botën tjetër — ajo të përket ty, o i Dërguar, dhe atyre që të ndoqën prej besimtarëve. (Ky vrojtim, mund të ketë lidhje me vrojtimin e qiellit që do të vijë me tym, dhe që mund të jetë nga shenjat e afrimit të Kiametit, dhe shumë afër shenjave të fundit, para daljes së Mehdiut; Shih ajetin 10 të kësaj sure).

45. SURJA "EL XHATHIJE"

GJUNJËZIMI

(Mekase, 37 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

حمٓ ﴿١﴾

1. Ḥā Mīm.[1]

تَنزِيلُ ٱلْكِتَٰبِ مِنَ ٱللَّهِ ٱلْعَزِيزِ ٱلْحَكِيمِ ﴿٢﴾

2. Shpallja e këtij Libri është nga Allahu - i Plotfuqishmi, i Urti.[2]

إِنَّ فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ لَءَايَٰتٍ لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٣﴾

3. Me të vërtetë, në qiej dhe në Tokë ka shenja për ata që besojnë.[3]

وَفِى خَلْقِكُمْ وَمَا يَبُثُّ مِن دَآبَّةٍ ءَايَٰتٌ لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿٤﴾

4. Edhe në krijimin tuaj dhe në gjallesat që Ai shpërndan, ka shenja për njerëzit e bindur (në besim).[4]

---

[1] Është folur më parë për shkronjat e ndara në fillim të sures El Bekare.

[2] Ky Kuran është zbritur nga Allahu — i Plotfuqishëm në hakmarrjen ndaj armiqve të Tij dhe i Urtë në rregullimin e çështjeve të krijesave të Tij.

[3] Vërtet, në shtatë qiejt dhe në Tokë – prej së cilës dalin krijesat – dhe në ato që gjenden brenda tyre nga krijesa të llojeve dhe gjinive të ndryshme, ka argumente dhe dëshmi të qarta për ata që besojnë.

[4] Edhe në krijimin tuaj – o njerëz – dhe në krijimin e çdo gjallese që ecën mbi tokë, ka argumente dhe dëshmi për ata që janë të bindur në Allahun dhe në ligjin e Tij.

وَٱخۡتِلَٰفِ ٱلَّيۡلِ وَٱلنَّهَارِ وَمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مِن رِّزۡقٖ فَأَحۡيَا بِهِ ٱلۡأَرۡضَ بَعۡدَ مَوۡتِهَا وَتَصۡرِيفِ ٱلرِّيَٰحِ ءَايَٰتٞ لِّقَوۡمٖ يَعۡقِلُونَ ٥

5. Edhe në ndërrimin e natës dhe të ditës, edhe në atë që Allahu zbret nga qielli prej furnizimit (shiut), me të cilin Ai e ngjall tokën pasi ka qenë e vdekur, si dhe në drejtimin e erërave, ka shenja për njerëzit që mendojnë.[5]

تِلۡكَ ءَايَٰتُ ٱللَّهِ نَتۡلُوهَا عَلَيۡكَ بِٱلۡحَقِّۖ فَبِأَيِّ حَدِيثِۭ بَعۡدَ ٱللَّهِ وَءَايَٰتِهِۦ يُؤۡمِنُونَ ٦

6. Këto janë shpalljet e Allahut, të cilat Ne po t'i lexojmë ty me të vërtetën; atëherë, në çfarë fjalësh të tjera, pas mohimit të Allahut dhe të shpalljeve të Tij, do të besojnë ata?[6]

وَيۡلٞ لِّكُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٖ ٧

7. Mjerë për çdo gënjeshtar gjynahqar![7]

يَسۡمَعُ ءَايَٰتِ ٱللَّهِ تُتۡلَىٰ عَلَيۡهِ ثُمَّ يُصِرُّ مُسۡتَكۡبِرٗا كَأَن لَّمۡ يَسۡمَعۡهَاۖ فَبَشِّرۡهُ بِعَذَابٍ أَلِيمٖ ٨

8. Ai që dëgjon ajetet e Allahut kur lexohen para tij, pastaj ngul këmbë me mendjemadhësi, sikur të mos i kishte dëgjuar; jepi lajmin atij për një dënim të dhembshëm![8]

---

[5] Edhe në ndërrimin e natës dhe ditës dhe në pasimin e tyre mbi ju, si dhe në atë që Allahu zbriti nga qielli prej shiut, me të cilin e gjallëron tokën pas tharjes së saj, kështu që ajo gjallërohet me bimë dhe të mbjella; po ashtu edhe në qarkullimin e erërave nga të gjitha anët për dobinë tuaj – ka argumente dhe dëshmi për ata që kuptojnë nga Allahu shenjat dhe provat e Tij.

[6] Këto ajete dhe argumente Ne t'i lexojmë ty – o i Dërguar – me të vërtetën. Atëherë, në ç'fjalë pas fjalës së Allahut dhe pas ajeteve e dëshmive të Tij, se Ai është i vetmi Zot i vërtetë pa shok, do të besojnë, do ta pranojnë dhe do të veprojnë ata?

[7] Shkatërrim i rëndë dhe rrënim për çdo gënjeshtar të mbushur me gjynahe.

[8] Ai dëgjon ajetet e Librit të Allahut që i lexohen, pastaj vazhdon në mohimin e tij, duke u madhështuar në vetvete e duke mos pranuar nënshtrim ndaj Allahut dhe të Dërguarit të Tij, sikur të mos kishte dëgjuar asgjë nga ajetet e Allahut që iu lexuan. Prandaj, përgëzoje

وَإِذَا عَلِمَ مِنْ ءَايَـٰتِنَا شَيْـًٔا ٱتَّخَذَهَا هُزُوًا ۚ أُو۟لَـٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٩﴾

9. Kur ai mëson diçka nga ajetet Tona, ai i merr ato për tallje. Këta do të kenë një dënim poshtërues.[9]

مِّن وَرَآئِهِمْ جَهَنَّمُ ۖ وَلَا يُغْنِى عَنْهُم مَّا كَسَبُوا۟ شَيْـًٔا وَلَا مَا ٱتَّخَذُوا۟ مِن دُونِ ٱللَّهِ أَوْلِيَآءَ ۖ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠﴾

10. Para tyre është Xhehenemi. Dhe asgjë nuk do t'u vlejë atyre; as ajo që kanë fituar, as mbrojtësit (idhujt) që kanë marrë në vend të Allahut. Për ta ka një dënim të madh.[10]

هَـٰذَا هُدًى ۖ وَٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ بِـَٔايَـٰتِ رَبِّهِمْ لَهُمْ عَذَابٌ مِّن رِّجْزٍ أَلِيمٌ ﴿١١﴾

11. Ky (Kuran) është udhëzim. Sa për ata që mohojnë shpalljet e Zotit të tyre, për ta ka një dënim të dhembshëm nga një ndëshkim i ashpër.[11]

۞ ٱللَّهُ ٱلَّذِى سَخَّرَ لَكُمُ ٱلْبَحْرَ لِتَجْرِىَ ٱلْفُلْكُ فِيهِ بِأَمْرِهِۦ وَلِتَبْتَغُوا۟ مِن فَضْلِهِۦ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢﴾

12. Allahu është Ai që jua ka nënshtruar detin, që anijet të lundrojnë në të me urdhrin e Tij, që ju të kërkoni prej mirësisë së Tij, dhe që të jeni mirënjohës.[12]

– o i Dërguar – këtë gënjeshtar dhe mëkatar me një dënim të dhembshëm, në zjarrin e Xhehenemit, në Ditën e Kiametit!

[9] Dhe kur ky gënjeshtar gjynahqar mëson diçka nga ajetet Tona, ai i merr ato për tallje dhe përqeshje. Për këta njerëz ka një dënim që do t'i poshtërojë dhe turpërojë Ditën e Kiametit, si shpërblim për talljen e tyre me Kuranin.

[10] Para këtyre që talleshin me ajetet e Allahut është Xhehenemi, i cili është në pritje të tyre. As pasuria dhe as fëmijët e tyre nuk do t'u bëjnë dobi, e as hyjnitë që adhuruan përveç Allahut. Për ta ka një dënim të madh dhe të dhembshëm.

[11] Ky Kuran, që Ne ta kemi zbritur ty – o i Dërguar – është udhëzim nga humbja dhe dëshmi e së vërtetës; ai udhëzon në Rrugë të drejtë këdo që e ndjek dhe vepron sipas tij. Ndërsa ata që mohojnë ajetet e Kuranit dëshmuese të së vërtetës, dhe nuk i besojnë ato, për ta ka një dënim nga më të rëndët Ditën e Kiametit – një dënim të dhimbshëm e të ashpër.

[12] Allahu, i Lartësuar dhe i Madhëruar, është Ai që jua ka nënshtruar juve detin, në mënyrë që anijet të lundrojnë në të me urdhrin e Tij, dhe që ju të kërkoni prej mirësisë së Tij me

وَسَخَّرَ لَكُم مَّا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلۡأَرۡضِ جَمِيعٗا مِّنۡهُۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأٓيَٰتٖ لِّقَوۡمٖ يَتَفَكَّرُونَ ١٣

13. Ai jua ka nënshtruar gjithçka që është në qiej dhe në Tokë, të gjitha janë prej Tij. Në këtë ka shenja për njerëzit që mendojnë.[13]

-499-

قُل لِّلَّذِينَ ءَامَنُواْ يَغۡفِرُواْ لِلَّذِينَ لَا يَرۡجُونَ أَيَّامَ ٱللَّهِ لِيَجۡزِيَ قَوۡمَۢا بِمَا كَانُواْ يَكۡسِبُونَ ١٤

14. Thuaju besimtarëve t'ua falin atyre që nuk shpresojnë ditët e Allahut, që Ai të shpërblejë secilin popull për atë që ka fituar."[14]

مَنۡ عَمِلَ صَٰلِحٗا فَلِنَفۡسِهِۦۖ وَمَنۡ أَسَآءَ فَعَلَيۡهَاۖ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمۡ تُرۡجَعُونَ ١٥

15. Kush bën një vepër të mirë, e bën për veten e tij; dhe kush bën një të keqe, ajo bie mbi të. Pastaj, tek Zoti juaj do të ktheheni.[15]

---

lloje të ndryshme tregtish dhe fitimesh. Në mënyrë që ta falënderoni Zotin tuaj për këtë që u ka vënë në shërbim, duke e adhuruar vetëm Atë dhe duke ju bindur urdhërave dhe ndalesave të Tij.

[13] Ai jua ka nënshtruar juve gjithçka që gjendet në qiej – diellin, hënën dhe yjet – dhe gjithçka që është në Tokë – kafshët, pemët, anijet dhe të tjera – për dobitë tuaja. Të gjitha këto janë dhuratë vetëm prej Allahut, mirësia e të Cilit është një bujari që Ai ua ka dhënë. Prandaj, vetëm Atë adhuroni dhe mos i shoqëroni askënd! Vërtet, në ato që Allahu jua ka nënshtruar juve, ka shenja dhe argumente për Njëshmërinë e Tij, për njerëzit që mendojnë mbi ajetet, provat dhe dëshmitë e Tij, e marrin mësim prej tyre.

[14] Thuaj – o i Dërguar – atyre që besuan në Allahun dhe ndoqën të dërguarit e Tij, t'i falin dhe t'i kalojnë gabimet e atyre që nuk shpresojnë shpërblimin e Allahut dhe nuk i frikësohen ndëshkimit të Tij, kur ata u shkaktojnë besimtarëve dëm e të keqe! Kjo, që Allahu të shpërblejë këta idhujtarë për atë që fituan në këtë botë nga mëkatet dhe dëmtimi i besimtarëve.

[15] Kushdo prej robërve të Allahut që vepron me bindje ndaj Tij, e ka bërë për dobi të vetes së tij; dhe kush vepron keq në këtë botë me gjynahe ndaj Allahut, mbi veten e tij ka bërë padrejtësi. Pastaj ju – o njerëz – do të ktheheni te Zoti juaj pas vdekjes, dhe Ai do ta shpërblejë bamirësin për mirësinë e tij dhe keqbërësin për veprat e tij të këqija.

وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا بَنِيٓ إِسْرَٰٓءِيلَ ٱلْكِتَٰبَ وَٱلْحُكْمَ وَٱلنُّبُوَّةَ وَرَزَقْنَٰهُم مِّنَ ٱلطَّيِّبَٰتِ وَفَضَّلْنَٰهُمْ عَلَى ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿١٦﴾

16. Ne u dhamë bijve të Izraelit Librin, gjykimin dhe profetësinë, i furnizuam me gjëra të mira dhe i dalluam mbi të gjithë popujt e tjerë (të asaj kohe).[16]

وَءَاتَيْنَٰهُم بَيِّنَٰتٍ مِّنَ ٱلْأَمْرِ ۖ فَمَا ٱخْتَلَفُوٓاْ إِلَّا مِنۢ بَعْدِ مَا جَآءَهُمُ ٱلْعِلْمُ بَغْيًۢا بَيْنَهُمْ ۚ إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِى بَيْنَهُمْ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ فِيمَا كَانُواْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٧﴾

17. Dhe u dhamë atyre prova të qarta për çështjen e fesë; por ata u përçanë pikërisht pasi u erdhi dituria, nga zilia mes tyre. Me të vërtetë, Zoti yt do të gjykojë mes tyre në Ditën e Kiametit për mosmarrveshjet e tyre.[17]

ثُمَّ جَعَلْنَٰكَ عَلَىٰ شَرِيعَةٍ مِّنَ ٱلْأَمْرِ فَٱتَّبِعْهَا وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَآءَ ٱلَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨﴾

18. Pastaj, Ne të vendosëm ty (o Muhamed) në rrugën e drejtë të besimit, andaj ndiqe atë dhe mos ndiq dëshirat e atyre që nuk dinë![18]

---

[16] Ne u dhamë bijve të Izraelit Teuratin dhe Inxhilin, dhe gjykimin sipas atyre që përmbanin ato. Ne bëmë që shumica e pejgamberëve nga pasardhësit e Ibrahimit (paqja qoftë mbi të) të jenë mes tyre. Dhe i furnizuam ata me ushqime të mira, fruta dhe të ngrëna, dhe i dalluam mbi popujt e asaj kohe.

[17] Dhe Ne u dhamë bijve të Izraelit ligje të qarta për të lejuarën dhe të ndaluarën, si edhe shenja që dallonin të vërtetën nga e pavërteta. Ata nuk u përçanë veçse pasi u erdhi dituria dhe argumenti u bë i qartë mbi ta, por ajo që i shtyu në kundërshtim ishte padrejtësia dhe zilia e disa prej tyre ndaj të tjerëve, për hir të ngritjes dhe sundimit. Vërtet, Zoti yt – o i Dërguar – do të gjykojë mes tyre në Ditën e Kiametit për atë në të cilin ata u kundërshtuan në dynja. - Në këtë ka një paralajmërim për popullin musliman që të mos ndjekë rrugën e tyre.

[18] Pas asaj që i dhamë bijve të Izraelit, Ne të vendosëm ty – o i Dërguar – mbi një rrugë të qartë të fesë. Prandaj, ndiqe sheriatin në të cilin të kemi vendosur, dhe mos paso dëshirat e të paditurve për ligjin e Allahut, atyre që nuk e dinë të vërtetën. - Në këtë ajet ka një dëshmi madhështore për përsosmërinë dhe madhërinë e kësaj feje – Islamit - për detyrimin e nënshtrimit ndaj gjykimit të saj dhe për ndalimin e prirjes drejt dëshirave të jobesimtarëve dhe mohuesve.

إِنَّهُمْ لَن يُغْنُوا۟ عَنكَ مِنَ ٱللَّهِ شَيْـًٔا ۚ وَإِنَّ ٱلظَّـٰلِمِينَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَآءُ بَعْضٍ ۖ وَٱللَّهُ وَلِىُّ ٱلْمُتَّقِينَ ﴿١٩﴾

19. Ata nuk do të të mbrojnë aspak nga Allahu. Me të vërtetë, keqbërësit janë miq të njëri-tjetrit, kurse Allahu është Mbrojtës i atyre që kanë frikë prej Tij.[19]

هَـٰذَا بَصَـٰٓئِرُ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿٢٠﴾

20. Ky (Kuran) është ndriçim për njerëzit, udhëzim dhe mëshirë për njerëzit që besojnë me bindje.[20]

أَمْ حَسِبَ ٱلَّذِينَ ٱجْتَرَحُوا۟ ٱلسَّيِّـَٔاتِ أَن نَّجْعَلَهُمْ كَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّـٰلِحَـٰتِ سَوَآءً مَّحْيَاهُمْ وَمَمَاتُهُمْ ۚ سَآءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٢١﴾

21. A mos vallë mendojnë ata që bëjnë vepra të këqija, se Ne do t'i bëjmë si ata që besuan dhe bënë vepra të mira — të barabartë në jetën dhe në vdekjen e tyre? Sa keq gjykojnë ata![21]

---

[19] Vërtet, këta idhujtarë, të cilët të thërrasin ty – o i Dërguar – të ndjekësh dëshirat e tyre, nuk do të të mbrojnë aspak nga ndëshkimi i Allahut nëse i ndjek ata. Dhe vërtet, zullumqarët që kalojnë kufijtë e Allahut – qofshin prej hipokritëve, hebrenjve apo të tjerëve – janë mbështetës të njëri-tjetrit kundër besimtarëve që i binden Allahut. Por Allahu është mbrojtës dhe ndihmës i atyre që kanë devotshmëri ndaj Zotit të tyre, duke kryer detyrat dhe duke iu larguar ndalesave të Tij.

[20] Ky Kuran, që Ne ta kemi zbritur ty, o i Dërguar, është ndriçues me të cilin njerëzit dallojnë të vërtetën nga e pavërteta dhe njohin rrugën e udhëzimit. Ai është udhëzim dhe mëshirë për ata që janë të bindur në vërtetësinë e tij dhe se ai është shpallje prej Allahut, të Plotfuqishmit dhe të Urtit.

[21] A mos mendojnë ata që bëjnë gjynahe, përgënjeshtrojnë të dërguarit e Allahut, kundërshtojnë urdhrin e Zotit të tyre dhe adhurojnë dikë apo diçka tjetër përveç Tij, se Ne do t'i bëjmë të barabartë me ata që besojnë në Allahun, i besojnë të dërguarit e Tij, bëjnë vepra të mira dhe ia përkushtojnë adhurimin vetëm Atij? A do t'i barazojmë ata me ta si në këtë botë ashtu edhe në botën tjetër? Sa gjykim i keq është ky, që të barazohen mëkatarët me të devotshmit në botën tjetër!

وَخَلَقَ ٱللَّهُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ بِٱلۡحَقِّ وَلِتُجۡزَىٰ كُلُّ نَفۡسِۭ بِمَا كَسَبَتۡ وَهُمۡ لَا يُظۡلَمُونَ ٢٢

22. Allahu i krijoi qiejt dhe Tokën me të vërtetën, që çdo shpirt të shpërblehet sipas asaj që ka fituar (vepruar), dhe askujt nuk do t'i bëhet padrejtësi.[22]

-500-

أَفَرَءَيۡتَ مَنِ ٱتَّخَذَ إِلَٰهَهُۥ هَوَىٰهُ وَأَضَلَّهُ ٱللَّهُ عَلَىٰ عِلۡمٖ وَخَتَمَ عَلَىٰ سَمۡعِهِۦ وَقَلۡبِهِۦ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِۦ غِشَٰوَةٗ فَمَن يَهۡدِيهِ مِنۢ بَعۡدِ ٱللَّهِۚ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ٢٣

23. A e ke parë atë që e ka marrë dëshirën e vet për zot, dhe që Allahu e ka lënë në humbje - me dijen e Tij të plotë rreth tij - ia vulosi dëgjimin dhe zemrën dhe i vuri perde para syve? Kush do ta udhëzojë atë pas Allahut? A nuk po merrni mësim?[23]

[22] Allahu i krijoi qiejt dhe Tokën me të vërtetën, drejtësinë dhe urtësinë, që çdo njeri të shpërblehet në botën tjetër për atë që ka vepruar – qoftë mirë apo keq – dhe atyre nuk do t'u bëhet padrejtësi në shpërblimin e veprave të tyre.

[23] A e ke parë – o i Dërguar – atë që e ka marrë dëshirën e vet për zot, saqë nuk dëshiron diçka veçse e bën atë? Dhe Allahu e ka lënë në humbje pasi i kishte ardhur dituria dhe pasi ishte vendosur argumenti kundër tij; ai nuk dëgjon këshillat e Allahut dhe nuk merr mësim prej tyre. Allahu ia vulosi zemrën, prandaj nuk mendon me të, dhe ia mbuloi shikimin, prandaj nuk sheh me të provat e Allahut. E kush do ta udhëzojë atë në rrugën e së vërtetës pasi Allahu e ka lënë në humbje? A nuk përkujtoni – o njerëz – që ta kuptoni se kush është në këtë gjendje, nuk do të udhëzohet kurrë dhe nuk do të gjejë për veten e tij mbrojtës e udhëzues? - Ky ajet është themel në paralajmërimin se dëshira e verbër nuk duhet të jetë shtysa e veprave të besimtarëve.

وَقَالُواْ مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا ٱلدُّنۡيَا نَمُوتُ وَنَحۡيَا وَمَا يُهۡلِكُنَآ إِلَّا ٱلدَّهۡرُۚ وَمَا لَهُم بِذَٰلِكَ مِنۡ عِلۡمٍۖ إِنۡ هُمۡ إِلَّا يَظُنُّونَ ٢٤

24. Ata thonë: “Nuk ka tjetër veç jetës sonë të kësaj bote; vdesim e jetojmë, dhe nuk na shkatërron veçse koha.” Ata nuk kanë kurrfarë dije për këtë; nuk bëjnë tjetër, veçse hamendësojnë.[24]

وَإِذَا تُتۡلَىٰ عَلَيۡهِمۡ ءَايَٰتُنَا بَيِّنَٰتٖ مَّا كَانَ حُجَّتَهُمۡ إِلَّآ أَن قَالُواْ ٱئۡتُواْ بِـَٔابَآئِنَآ إِن كُنتُمۡ صَٰدِقِينَ ٢٥

25. Kur atyre u lexohen shpalljet Tona të qarta, ata nuk kanë tjetër argument veçse të thonë: “Sillni (ringjallni) të parët tanë, nëse thoni të vërtetën!”[25]

قُلِ ٱللَّهُ يُحۡيِيكُمۡ ثُمَّ يُمِيتُكُمۡ ثُمَّ يَجۡمَعُكُمۡ إِلَىٰ يَوۡمِ ٱلۡقِيَٰمَةِ لَا رَيۡبَ فِيهِ وَلَٰكِنَّ أَكۡثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعۡلَمُونَ ٢٦

26. Thuaju: “Allahu ju jep jetë, pastaj ju vdes, pastaj do t’ju tubojë në Ditën e Kiametit, për të cilën nuk ka dyshim, por shumica e njerëzve nuk e dinë.”[26]

---

[24] Idhujtarët thonë: “Nuk ka jetë tjetër përveç kësaj jetës sonë të kësaj bote në të cilën jemi, nuk ka jetë tjetër pas saj.” – duke përgënjeshtruar ringjalljen pas vdekjes. “Disa nga ne vdesin e të tjerë lindin e jetojnë, dhe nuk na shkatërron veçse kalimi i netëve dhe ditëve dhe gjatësia e jetës.” – duke mohuar që të kenë një Zot që i jep fund jetës së tyre. Por këta idhujtarë nuk kanë kurrfarë dije për këtë; ata flasin vetëm me hamendje, iluzione dhe imagjinata.

[25] Kur këtyre idhujtarëve që mohojnë ringjalljen u lexohen ajetet Tona të qarta, ata nuk kanë tjetër argument veçse t’i thonë të Dërguarit Muhamed: “Ringjalli etërit tanë që kanë vdekur, ti dhe besimtarët me ty, nëse jeni të vërtetë në atë që thoni.”

[26] Thuaju – o i Dërguar – atyre idhujtarëve që mohojnë ringjalljen: “Allahu i Lartësuar ju jep jetë në këtë botë për aq sa dëshiron, pastaj ju vdes aty, pastaj do t’ju mbledhë të gjithëve të gjallë në Ditën e Kiametit, për të cilën nuk ka dyshim. Por shumica e njerëzve nuk e dinë fuqinë e Allahut për t’i vdekur e pastaj ringjallur në Ditën e Kiametit.”

وَلِلَّهِ مُلْكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ وَيَوْمَ تَقُومُ ٱلسَّاعَةُ يَوْمَئِذٍ يَخْسَرُ ٱلْمُبْطِلُونَ ﴿٢٧﴾

27. Allahut i përket pushteti i qiejve dhe i Tokës! Dhe ditën kur të arrijë Ora (e Kiametit), atë ditë do të humbasin plotësisht trilluesit.[27]

وَتَرَىٰ كُلَّ أُمَّةٍ جَاثِيَةً ۚ كُلُّ أُمَّةٍ تُدْعَىٰٓ إِلَىٰ كِتَٰبِهَا ٱلْيَوْمَ تُجْزَوْنَ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٨﴾

28. Dhe çdo popull do ta shohësh të gjunjëzuar. Çdo popull do të thirret drejt librit të vet (të veprave): "Sot do të shpërbleheni për atë që keni bërë.[28]

هَٰذَا كِتَٰبُنَا يَنطِقُ عَلَيْكُم بِٱلْحَقِّ ۚ إِنَّا كُنَّا نَسْتَنسِخُ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٩﴾

29. Ky është Libri Ynë, që flet për ju të vërtetën. Ne regjistronim gjithçka që ju bënit."[29]

30. Sa për ata që besuan dhe bënë vepra të mira, Zoti i tyre do t'i fusë në mëshirën e Tij. Kjo është fitorja e qartë![30]

وَأَمَّا ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓا۟ أَفَلَمْ تَكُنْ ءَايَٰتِى تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فَٱسْتَكْبَرْتُمْ وَكُنتُمْ قَوْمًا مُّجْرِمِينَ ﴿٣١﴾

31. E sa për ata që mohuan: "A nuk ju lexoheshin ajetet e Mia?! Por ju treguat mendjemadhësi dhe u bëtë njerëz keqbërës.[31]

---

[27] Allahut të Madhëruar i përket sundimi i shtatë qiejve dhe i Tokës – në krijim, në mbretërim dhe në adhurim. Dhe Ditën kur të vijë Ora, kur të ringjallen të vdekurit nga varret e tyre dhe të merren në llogari, humbës do të jenë mohuesit ndaj Allahut, ata që mohuan atë që Ai i zbriti të Dërguarit të Tij prej ajeteve të qarta dhe dëshmive të dukshme.

[28] Dhe do t'i shohësh – o i Dërguar – Ditën kur të bëhet Kiameti, njerëzit e çdo feje e besimi, të gjunjëzuar mbi gjunjët e tyre. Çdo popull do të thirret përpara librit të veprave të veta dhe do t'u thuhet: "Sot do të shpërbleheni për atë që keni vepruar – qoftë mirë apo keq."

[29] Ky është Libri Ynë që flet kundër jush me të gjitha veprat tuaja, pa shtesë e pa mungesë. Ne i kemi urdhëruar engjëjt shkrues që t'i regjistrojnë veprat tuaja kundër jush.

[30] Sa për ata që besuan në Allahun dhe të Dërguarin e Tij në këtë botë, zbatuan urdhërat e Tij dhe iu shmangën ndalesave të Tij, Zoti i tyre do t'i fusë në Xhenetin e Tij me mëshirën e Tij. Kjo hyrje në Xhenet është fitorja e qartë, pas së cilës nuk ka fitore tjetër.

[31] Ndërsa për ata që mohuan se Allahu është i vetmi Zot i vërtetë, përgënjeshtruan të dërguarit e Tij dhe nuk vepruan sipas ligjit të Tij, do t'u thuhet me qortim dhe me qortim të ashpër: "A nuk ju lexoheshin ajetet e Mia në dynja, por ju u treguat mendjemëdhenj për

وَإِذَا قِيلَ إِنَّ وَعْدَ ٱللَّهِ حَقٌّ وَٱلسَّاعَةُ لَا رَيْبَ فِيهَا قُلْتُم مَّا نَدْرِى مَا ٱلسَّاعَةُ إِن نَّظُنُّ إِلَّا ظَنًّا وَمَا نَحْنُ بِمُسْتَيْقِنِينَ ﴿٣٢﴾

32. Dhe kur ju thuhej: "Premtimi i Allahut është i vërtetë, dhe nuk ka dyshim për Orën (e Kiametit)", ju thoshit: "Nuk dimë ç'është Ora; mendojmë se është vetëm hamendje dhe nuk jemi të bindur (nëse do të vijë ndonjëherë)."[32]

-501-

وَبَدَا لَهُمْ سَيِّـَٔاتُ مَا عَمِلُواْ وَحَاقَ بِهِم مَّا كَانُواْ بِهِۦ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٣٣﴾

33. Atyre do t'u shfaqen të këqijat e asaj që punuan, dhe do t'i zërë ajo me të cilën talleshin.[33]

وَقِيلَ ٱلْيَوْمَ نَنسَىٰكُمْ كَمَا نَسِيتُمْ لِقَآءَ يَوْمِكُمْ هَـٰذَا وَمَأْوَىٰكُمُ ٱلنَّارُ وَمَا لَكُم مِّن نَّـٰصِرِينَ ﴿٣٤﴾

34. Dhe do t'u thuhet: "Sot Ne do t'ju harrojmë, ashtu siç e harruat takimin e kësaj Dite. Vendbanimi juaj është zjarri, dhe ju nuk do të keni asnjë ndihmës.[34]

---

t'i dëgjuar dhe për të besuar në to, dhe ishit një popull idhujtar që fitonit mëkate dhe nuk besonit në shpërblim apo ndëshkim?"

[32] Dhe kur ju thuhej: "Premtimi i Allahut për ringjalljen e njerëzve nga varret e tyre është i vërtetë, dhe Ora e Kiametit nuk ka dyshim se do të ndodhë", ju thoshit: "Nuk dimë ç'është Ora; ne vetëm hamendësojmë se mund të ndodhë, por nuk jemi të bindur se ajo do të vijë vërtet."

[33] Atyre që përgënjeshtronin ajetet e Allahut, to t'u shfaqen para syve veprat e tyre të shëmtuara që kishin bërë në këtë botë, dhe mbi ta do të zbresë dënimi i Allahut, me të cilin ata talleshin.

[34] Dhe do t'u thuhet jobesimtarëve: "Sot Ne do t'ju lëmë në dënimin e Xhehenemit, ashtu siç e latë ju besimin në Zotin tuaj dhe përgatitjen për takimin e kësaj Dite. Vendbanimi juaj është zjarri i Xhehenemit, dhe ju nuk keni ndihmës që t'ju shpëtojnë nga dënimi i Allahut."

ذَٰلِكُم بِأَنَّكُمُ ٱتَّخَذْتُمْ ءَايَٰتِ ٱللَّهِ هُزُوًا وَغَرَّتْكُمُ ٱلْحَيَوٰةُ ٱلدُّنْيَا ۚ فَٱلْيَوْمَ لَا يُخْرَجُونَ مِنْهَا وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٣٥﴾

35. Kjo është për shkak se ju i morët ajetet e Allahut për tallje, dhe u mashtruat nga jeta e kësaj bote.” Prandaj, sot ata nuk do të nxirren nga Zjarri, dhe nuk do të pranohet prej tyre asnjë kërkesë.[35]

فَلِلَّهِ ٱلْحَمْدُ رَبِّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَرَبِّ ٱلْأَرْضِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٣٦﴾

36. I gjithë falënderimi i takon vetëm Allahut, Zotit të qiejve, Zotit të Tokës dhe Zotit të të gjitha botëve![36]

وَلَهُ ٱلْكِبْرِيَآءُ فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۖ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿٣٧﴾

37. Atij i takon e gjithë madhështia në qiej dhe në Tokë, dhe Ai është i Plotfuqishmi, i Urti.[37]

---

[35] Kjo që ju ka goditur nga dënimi i Allahut është për shkak se i morët ajetet dhe argumentet e Tij për tallje e lojë, dhe ju mashtroi zbukurimi i jetës së kësaj bote. Prandaj sot, ata nuk do të nxirren nga Zjarri, as nuk do të kthehen në dunja që të pendohen dhe të bëjnë vepra të mira, siç kërkojnë ata.

[36] Vetëm Allahut të Madhëruar i takon i gjithë lavdërimi e falënderimi për mirësitë e Tij të panumërta mbi krijesat. Ai është Zoti i qiejve dhe i Tokës, Krijuesi dhe Sunduesi i tyre, Zoti i të gjitha krijesave.

[37] Vetëm Atij – të Madhëruarit – i përkasin madhështia, lavdia, krenaria, sundimi, fuqia dhe përsosmëria në qiej dhe në Tokë. Ai është i Plotfuqishmi që nuk mposhtet, i Urtë në fjalët, veprat, caktimet dhe ligjin e Tij. I Lartësuar dhe i Shenjtëruar është Ai; nuk ka zot tjetër që meriton adhurim përveç Tij.

سُورَةُ الأَحْقَافِ

46. SURJA "EL AHKAF"

DUNAT E SHKRETËTIRËS

(Mekase, 35 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

حمٓ ﴿١﴾

1. Ḥā Mīm.[1]

تَنزِيلُ ٱلْكِتَٰبِ مِنَ ٱللَّهِ ٱلْعَزِيزِ ٱلْحَكِيمِ ﴿٢﴾

2. Shpallja e këtij Libri është nga Allahu, i Plotfuqishmi, i Urti.[2]

مَا خَلَقْنَا ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَآ إِلَّا بِٱلْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى ۚ وَٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ عَمَّآ أُنذِرُوا۟ مُعْرِضُونَ ﴿٣﴾

3. Ne nuk i kemi krijuar qiejt dhe Tokën dhe çfarë gjendet midis tyre, veçse me të vërtetën (me qëllim) dhe me një afat të caktuar. Por mohuesit shmangen nga ajo me të cilën u paralajmëruan.[3]

---

[1] Është folur më parë për shkronjat e ndara në fillim të sures El Bekare.

[2] Ky Kuran është shpallje nga Allahu, i Plotfuqishmi që nuk mposhtet, i Urti në drejtimin dhe krijimin e Tij.

[3] Ne nuk i krijuam qiejt dhe Tokën dhe çfarë gjendet midis tyre veçse me të vërtetën dhe me qëllim të plotë – jo kot e as pa qëllim – por që robërit të njohin madhështinë e Krijuesit të tyre dhe të adhurojnë vetëm Atë, ta dinë se Ai është i aftë t'i ringjallë pas vdekjes, si edhe që ata të vendosin të vërtetën dhe drejtësinë mes tyre, deri në një afat të caktuar prej Tij. Ndërsa ata që mohuan se Allahu është i vetmi Zot i vërtetë, janë të larguar nga paralajmërimet e Kuranit; ata as nuk marrin mësim dhe as nuk mendojnë.

قُلْ أَرَءَيْتُم مَّا تَدْعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ أَرُونِى مَاذَا خَلَقُواْ مِنَ ٱلْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ
فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ ۖ ٱئْتُونِى بِكِتَـٰبٍ مِّن قَبْلِ هَـٰذَآ أَوْ أَثَـٰرَةٍ مِّنْ عِلْمٍ إِن كُنتُمْ
صَـٰدِقِينَ ﴿٤﴾

4. Thuaj: "A i keni parë ata që i thërrisni në vend të Allahut? Më tregoni, çfarë kanë krijuar ata prej Tokës, ose a kanë ata ndonjë pjesë në krijimin e qiejve? Sillmëni një libër para këtij ose ndonjë gjurmë dije (hyjnore), nëse thoni të vërtetën!"[4]

وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّن يَدْعُواْ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَن لَّا يَسْتَجِيبُ لَهُۥٓ إِلَىٰ يَوْمِ ٱلْقِيَـٰمَةِ وَهُمْ
عَن دُعَآئِهِمْ غَـٰفِلُونَ ﴿٥﴾

5. E kush është më i humbur se ai, që në vend të Allahut, u lutet atyre që nuk i përgjigjen atij deri në Ditën e Kijametit, dhe që janë të pavetëdijshëm ndaj lutjes që u bëhet?[5]

[4] Thuaj – o i Dërguar – këtyre jobesimtarëve: "A i shihni hyjnitë dhe idhujt që adhuroni përveç Allahut? Më tregoni, çfarë kanë krijuar ata nga Toka? Apo a kanë ndonjë pjesë me Allahun në krijimin e qiejve? Sillni një libër nga Allahu, të shpallur para këtij Kurani, ose ndonjë gjurmë diturie, nëse jeni të vërtetë në atë që pretendoni!"

[5] Askush nuk është më i humbur dhe më injorant sesa ai, që përveç Allahut lut hyjni që kurrë nuk i përgjigjen lutjes së tij, sepse ato janë të vdekur, ose gurë, pemë e të ngjashme me këto. Ato janë të pavetëdijshme për lutjen e atij që i adhuron dhe janë të paafta t'i sjellin atij dobi ose dëm.

وَإِذَا حُشِرَ ٱلنَّاسُ كَانُواْ لَهُمْ أَعْدَآءً وَكَانُواْ بِعِبَادَتِهِمْ كَٰفِرِينَ ٦

6. Dhe kur njerëzit të tubohen (Ditën e Kiametit), ata (idhujt) do të jenë armiq të tyre (idhujtarëve) dhe do ta mohojnë adhurimin që u bënin.[6]

وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ ءَايَٰتُنَا بَيِّنَٰتٍ قَالَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ لِلْحَقِّ لَمَّا جَآءَهُمْ هَٰذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ ٧

7. Kur mohuesve u lexohen shpalljet Tona të qarta, ata thonë për të vërtetën (Kuranin) që u vjen: "Kjo është vetëm një magji e qartë!"[7]

أَمْ يَقُولُونَ ٱفْتَرَىٰهُ ۖ قُلْ إِنِ ٱفْتَرَيْتُهُۥ فَلَا تَمْلِكُونَ لِى مِنَ ٱللَّهِ شَيْـًٔا ۖ هُوَ أَعْلَمُ بِمَا تُفِيضُونَ فِيهِ ۖ كَفَىٰ بِهِۦ شَهِيدًۢا بَيْنِى وَبَيْنَكُمْ ۖ وَهُوَ ٱلْغَفُورُ ٱلرَّحِيمُ ٨

8. Apo thonë: "Ai (Muhamedi) e ka trilluar vetë atë." Thuaju: "Nëse unë e kam trilluar atë, ju nuk keni fuqi të më mbroni prej dënimit të Allahut. Ai e di më së miri atë që ju shpifni për të (Kuranin). Mjafton Ai si dëshmitar mes meje dhe jush. Ai është Falësi i Madh, Mëshirëploti."[8]

[6] Dhe kur njerëzit të mblidhen në Ditën e Kiametit për llogari dhe shpërblim, idhujt që ata i adhuronin në dynja do të jenë armiq për ta: do t'i mallkojnë, do të distancohen prej tyre dhe do të mohojnë se kanë ditur ndonjëherë për adhurimin e tyre ndaj tyre.

[7] Kur u lexohen idhujtarëve shpalljet Tona të qarta, ata thonë për të vërtetën që u vjen nga Kurani: "Kjo është një magji e qartë!"

[8] Apo vallë thonë: "Muhamedi e ka trilluar këtë Kuran"? Thuaju – o i Dërguar: "Nëse unë e kam trilluar atë dhe ia kam veshur Allahut, ju nuk do të mund të më mbroni aspak nga dënimi i Allahut, nëse Ai më ndëshkon për këtë. Ai është më i Dijshmi se të gjithë për atë që thoni ju lidhur me këtë Kuran. Mjafton Allahu si Dëshmitar mes meje dhe jush. Ai është Falës për këdo që pendohet tek Ai, i Mëshirshëm ndaj robërve të Tij besimtarë."

قُلْ مَا كُنتُ بِدْعًا مِّنَ ٱلرُّسُلِ وَمَآ أَدْرِى مَا يُفْعَلُ بِى وَلَا بِكُمْ ۖ إِنْ أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَىٰٓ إِلَىَّ وَمَآ أَنَا۠ إِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٩﴾

9. Thuaju: "Unë nuk jam i dërguari i parë, dhe nuk e di ç'do të bëhet me mua dhe as me ju. Unë ndjek vetëm atë që më shpallet dhe nuk jam veçse një paralajmërues i qartë."[9]

قُلْ أَرَءَيْتُمْ إِن كَانَ مِنْ عِندِ ٱللَّهِ وَكَفَرْتُم بِهِۦ وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِّنۢ بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ عَلَىٰ مِثْلِهِۦ فَـَٔامَنَ وَٱسْتَكْبَرْتُمْ ۖ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلظَّـٰلِمِينَ ﴿١٠﴾

10. Thuaju: "Më tregoni (për gjendjen tuaj), nëse (Kurani) është vërtet prej Allahut dhe ju e mohoni atë, ndërkohë që një dëshmitar nga bijtë e Izraelit dëshmoi për diçka të ngjashme me të (në Teurat) dhe e besoi, ndërsa ju u treguat mendjemëdhenj?! Vërtet, Allahu nuk i udhëzon njerëzit e padrejtë?"[10]

وَقَالَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَوْ كَانَ خَيْرًا مَّا سَبَقُونَآ إِلَيْهِ ۚ وَإِذْ لَمْ يَهْتَدُوا۟ بِهِۦ فَسَيَقُولُونَ هَـٰذَآ إِفْكٌ قَدِيمٌ ﴿١١﴾

11. Mohuesit thanë për besimtarët: "Sikur ky (Kurani) të ishte diçka e mirë, ata nuk do të na kishin paraprirë në të." Por, meqënëse nuk u udhëzuan me të, ata do të thonë: "Ky është një trillim i vjetër."[11]

---

[9] Thuaj – o i Dërguar – idhujtarëve nga populli yt: "Unë nuk jam i pari nga të dërguarit e Allahut tek krijesat e Tij, dhe unë nuk e di se çfarë do të bëjë Allahu me mua dhe me ju, në këtë botë. Unë nuk ndjek, në atë që ju urdhëroj dhe në atë që veproj, veçse shpalljen e Allahut që Ai ma shpall mua. Dhe unë nuk jam tjetër veçse një paralajmërues me paralajmërim të qartë për ju."

[10] Thuaju – o i Dërguar – idhujtarëve nga populli yt: "Më tregoni, nëse ky Kuran është nga Allahu dhe ju e mohoni atë, ndërkohë që një dëshmitar nga bijtë e Iszraelit – si Abdullah ibn Selami – dëshmoi për diçka të ngjashme me këtë Kuran, që është në Teurat për vërtetimin e profetësisë së Muhamedit ﷺ, dhe ai e besoi dhe veproi sipas asaj që solli Kurani, ndërsa ju e mohuat atë nga mendjemadhësia – a nuk është kjo padrejtësia më e madhe dhe mohimi më i rëndë? Vërtet, Allahu nuk i udhëzon drejt Islamit dhe së vërtetës ata që i kanë bërë padrejtësi vetes së tyre duke mohuar Allahun."

[11] Ata që e mohuan profetësinë e Muhamedit ﷺ u thanë atyre që besuan në të: "Sikur besimi juaj në Muhamedin dhe në atë që solli ai (Kuran) të ishte i mirë, ju nuk do të na

وَمِن قَبْلِهِۦ كِتَٰبُ مُوسَىٰٓ إِمَامًا وَرَحْمَةً ۚ وَهَٰذَا كِتَٰبٌ مُّصَدِّقٌ لِّسَانًا عَرَبِيًّا لِّيُنذِرَ ٱلَّذِينَ ظَلَمُوا۟ وَبُشْرَىٰ لِلْمُحْسِنِينَ ﴿١٢﴾

12. Para tij (Kuranit) ishte Libri i Musait - udhëzim dhe mëshirë. Dhe ky është një Libër vërtetues (i Librave të mëparshëm), në gjuhën arabe, për të paralajmëruar ata që bëjnë padrejtësi dhe si përgëzim për bamirësit.[12]

إِنَّ ٱلَّذِينَ قَالُوا۟ رَبُّنَا ٱللَّهُ ثُمَّ ٱسْتَقَٰمُوا۟ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٣﴾

13. Vërtet, ata që thonë: "Zoti ynë është Allahu!" dhe qëndrojnë të palëkundur, për ta nuk do të ketë as frikë, as nuk do të trishtohen.[13]

أُو۟لَٰٓئِكَ أَصْحَٰبُ ٱلْجَنَّةِ خَٰلِدِينَ فِيهَا جَزَآءًۢ بِمَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

14. Ata janë banorët e Xhenetit, ku do të qëndrojnë përgjithmonë, si shpërblim për atë që vepruan.[14]

kishit paraprirë neve në besimin tek ai." Dhe, meqë ata nuk u udhëzuan me Kuranin dhe nuk përfituan nga e vërteta që ka në të, patjetër që do të thonë: "Ky është një trillim, i marrë nga njerëzit e lashtë."

[12] Para këtij Kurani, Ne zbritëm Teuratin si udhëzues për bijtë e Izraelit që ta ndiqnin atë, dhe si mëshirë për ata që besuan dhe vepruan sipas tij. Ndërsa ky Kuran është vërtetues i librave që erdhën para tij; Ne e zbritëm atë në gjuhën arabe për të paralajmëruar ata që i bënë padrejtësi vetes së tyre me mohim dhe mëkat, dhe si përgëzim për ata që iu bindën Allahut, duke u treguar të mirë në besimin dhe bindjen e tyre në këtë botë.

[13] Vërtet, ata që thanë: "Zoti ynë është Allahu" dhe qëndruan të palëkundur në besimin tek Ai, nuk do të kenë frikë nga tmerri dhe ngjarjet e rënda të Ditës së Kiametit, as nuk do të pikëllohen për ato që lanë pas tyre nga të mirat e kësaj bote pas vdekjes së tyre.

[14] Ata janë banorët e Xhenetit, ku do të qëndrojnë përgjithmonë, me mëshirën e Allahut ndaj tyre dhe për shkak të veprave të mira që kanë bërë në jetën e tyre në këtë botë.

وَوَصَّيْنَا ٱلْإِنسَـٰنَ بِوَٰلِدَيْهِ إِحْسَـٰنًا ۖ حَمَلَتْهُ أُمُّهُۥ كُرْهًا وَوَضَعَتْهُ كُرْهًا ۖ وَحَمْلُهُۥ وَفِصَـٰلُهُۥ ثَلَـٰثُونَ شَهْرًا ۚ حَتَّىٰٓ إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُۥ وَبَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً قَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِىٓ أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ ٱلَّتِىٓ أَنْعَمْتَ عَلَىَّ وَعَلَىٰ وَٰلِدَىَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَـٰلِحًا تَرْضَىٰهُ وَأَصْلِحْ لِى فِى ذُرِّيَّتِىٓ ۖ إِنِّى تُبْتُ إِلَيْكَ وَإِنِّى مِنَ ٱلْمُسْلِمِينَ ﴿١٥﴾

15. Ne e kemi urdhëruar njeriun që të sillet mirë me prindërit e tij. Nëna e tij e mbart atë me vështirësi dhe e lind me vështirësi. Bartja e tij dhe gjidhënia zgjat tridhjetë muaj. Derisa, kur ai arrin pjekurinë dhe mbush dyzet vjet, thotë: "O Zoti im, më frymëzo që të jem mirënjohës për dhuntinë Tënde që ma ke dhënë mua dhe prindërve të mi, dhe të bëj vepra të mira që Ti i pëlqen; dhe bëji të drejtë pasardhësit e mi! Vërtet, unë pendohem tek Ti, dhe jam prej atyre që të nënshtrohen Ty."[15]

أُو۟لَـٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ نَتَقَبَّلُ عَنْهُمْ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا۟ وَنَتَجَاوَزُ عَن سَيِّـَٔاتِهِمْ فِىٓ أَصْحَـٰبِ ٱلْجَنَّةِ ۖ وَعْدَ ٱلصِّدْقِ ٱلَّذِى كَانُوا۟ يُوعَدُونَ ﴿١٦﴾

16. Të tillët janë ata, prej të cilëve Ne e pranojmë më të mirën e veprave të tyre dhe u falim të këqijat e tyre. Ata do të jenë banorë të Xhenetit – premtimi i vërtetë që u është premtuar.[16]

---

[15] Ne e porositëm njeriun që të sillet mirë me prindërit e tij, duke u treguar i mirë dhe i sjellshëm me ta, si gjatë jetës së tyre ashtu edhe pas vdekjes së tyre. Nëna e tij e mbajti si fetus në bark me mundim dhe lodhje, dhe e lindi me mundim e vuajtje. Koha e mbajtjes në bark dhe e gjidhënies së tij është tridhjetë muaj. Përmendja e këtyre vështirësive që i duron nëna, e jo babai, është dëshmi se e drejta e saj ndaj fëmijës është më e madhe se e drejta e babait. Kur njeriu arrin kulmin e forcës së tij fizike e mendore, dhe mbush të dyzetat, ai i lutet Zotit të tij duke thënë: "O Zoti im, më frymëzo që të të falënderoj për mirësinë që më dhurove mua dhe prindërve të mi! Më bëj të kryej vepra të mira që Ti i pranon! Më përmirëso pasardhësit e mi! Vërtet, unë jam penduar tek Ti për gjynahet e mia dhe jam prej atyre që të nënshtrohen Ty me bindje dhe i dorëzohen urdhrit dhe ndalesave të Tua, duke pranuar gjykimin Tënd."

[16] Të tillët janë ata, prej të cilëve Ne pranojmë veprat më të mira që kanë bërë nga punët e mira, dhe ua falim të këqijat e tyre. Ata do të jenë mes banorëve të Xhenetit. Ky premtim që Ne u kemi dhënë atyre është premtimi i vërtetë dhe i sigurt, për të cilin nuk ka dyshim.

وَٱلَّذِى قَالَ لِوَٰلِدَيْهِ أُفٍّ لَّكُمَآ أَتَعِدَانِنِىٓ أَنْ أُخْرَجَ وَقَدْ خَلَتِ ٱلْقُرُونُ مِن قَبْلِى وَهُمَا يَسْتَغِيثَانِ ٱللَّهَ وَيْلَكَ ءَامِنْ إِنَّ وَعْدَ ٱللَّهِ حَقٌّ فَيَقُولُ مَا هَٰذَآ إِلَّآ أَسَٰطِيرُ ٱلْأَوَّلِينَ ﴿١٧﴾

17. Kurse ai që u thotë prindërve të vet: "Uf, për ju! A po më premtoni se do të nxirrem (nga varri), ndërkohë që para meje kanë kaluar shumë breza (dhe nuk janë ringjallur)?" – Ndërsa ata (prindërit) i luten Allahut për ndihmë (dhe i thonë djalit): "Mjerë ti! Beso, sepse premtimi i Allahut është i vërtetë!" Kurse ai thotë: "Këto nuk janë veçse përralla të lashta!"[17]

أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ ٱلْقَوْلُ فِىٓ أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِهِم مِّنَ ٱلْجِنِّ وَٱلْإِنسِ ۖ إِنَّهُمْ كَانُوا۟ خَٰسِرِينَ ﴿١٨﴾

18. Të tillët janë ata, mbi të cilët është bërë e vërtetë Fjala (e dënimit), së bashku me popuj të tjerë që kanë kaluar para tyre prej xhinëve dhe njerëzve. Vërtet, ata janë humbës.[18]

وَلِكُلٍّ دَرَجَٰتٌ مِّمَّا عَمِلُوا۟ ۖ وَلِيُوَفِّيَهُمْ أَعْمَٰلَهُمْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٩﴾

19. Për secilin do të ketë shkallë sipas asaj që kanë bërë, dhe (Allahu) do t'u japë plotësisht shpërblimin e veprave të tyre, pa u bërë padrejtësi.[19]

---

[17] Kurse ai që i thotë prindërve të tij – kur ata e thërrasin drejt besimit në Allahun dhe pranimit të ringjalljes: "Mjerë për ju! A më premtoni se do të nxirrem i gjallë nga varri, ndërkohë që kanë kaluar breza të shumtë para meje dhe ata u shkatërruan e nuk u ringjall asnjë prej tyre?" Ndërsa prindërit e tij i luten Allahut për udhëzimin e tij, duke i thënë: "Mjerë ti! Beso, prano dhe vepro mirë, sepse premtimi i Allahut për ringjalljen është i vërtetë, pa dyshim!" Por ai u përgjigjet: "Kjo që po thoni nuk është tjetër veçse trillim i të lashtëve, i marrë nga librat e tyre."

[18] Ata që kanë këtë cilësi, mbi ta ka rënë dënimi i Allahut, dhe i ka goditur ndëshkimi dhe zemërimi i Tij, ashtu siç ndodhi me popujt që kaluan para tyre nga xhinët dhe njerëzit, që jetuan në mohim dhe përgënjeshtrim. Vërtet, ata ishin humbës, sepse e shitën udhëzimin për humbje dhe begatinë për dënim.

[19] Për secilin grup – të mirëve dhe të këqijve – ka shkallë dhe gradë tek Allahu në Ditën e Kiametit, sipas veprave që kanë bërë në këtë botë, secili sipas shkallës së tij. Allahu do t'ua

وَيَوْمَ يُعْرَضُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ عَلَى ٱلنَّارِ أَذْهَبْتُمْ طَيِّبَٰتِكُمْ فِى حَيَاتِكُمُ ٱلدُّنْيَا وَٱسْتَمْتَعْتُم بِهَا فَٱلْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ ٱلْهُونِ بِمَا كُنتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ فِى ٱلْأَرْضِ بِغَيْرِ ٱلْحَقِّ وَبِمَا كُنتُمْ تَفْسُقُونَ ﴿٢٠﴾

20. Ditën, kur ata që mohuan do të paraqiten para Zjarrit (do t'u thuhet): "Ju i shfrytëzuat të mirat tuaja në jetën e kaluar (në dynja) dhe u kënaqët me to, kështu që sot, do të shpërbleheni me dënimin poshtërues, për shkak të arrogancës suaj në Tokë pa të drejtë dhe për shkak se ishit të pabindur."[20]

-504-

۞ وَٱذْكُرْ أَخَا عَادٍ إِذْ أَنذَرَ قَوْمَهُۥ بِٱلْأَحْقَافِ وَقَدْ خَلَتِ ٱلنُّذُرُ مِنۢ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِۦٓ أَلَّا تَعْبُدُوٓا۟ إِلَّا ٱللَّهَ إِنِّىٓ أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٢١﴾

21. Kujto vëllanë e 'Ad-it (Hudin), kur ai ie paralajmëroi popullin e vet në Ahqaf (Dunat e Shkretëtirës), ndërkohë që para tij dhe pas tij kishin ardhur paralajmërues: "Mos adhuroni askënd tjetër përveç Allahut! Unë kam frikë për ju dënimin e një Dite të Madhe!"[21]

---

japë shpërblimin e plotë për veprat e tyre, dhe atyre nuk do t'u bëhet padrejtësi – as duke u shtuar gjynahet, e as duke u pakësuar të mirat.

[20] Ditën, kur mohuesit të sillen përpara zjarrit për ndëshkim, do t'u thuhet me qortim: "Ju i shfrytëzuat të mirat tuaja në jetën e botës së kaluar dhe u kënaqët me to. Prandaj sot – o jobesimtarë – do të shpërbleheni me dënimin e poshtërimit dhe të turpit në Zjarr, për shkak se tregoheshit mendjemëdhenj në Tokë pa të drejtë dhe dilnit nga bindja ndaj Allahut."

[21] Kujto – o i Dërguar – pejgamberin e Allahut, Hudin, vëllaë e Adit në prejardhje, jo në fe, kur ai e paralajmëroi popullin e tij se do t'i godiste ndëshkimi i Allahut, ndërsa ata banonin në vendet e tyre të njohura si "Ahkaf" – që janë dunat e shumta të shkretëtirës në jug të Gadishullit Arabik. Dhe, ashtu siç kishin ardhur të dërguarit përpara Hud-it dhe pas tij për të paralajmëruar popujt e tyre: "Mos i shoqëroni Allahut asgjë në adhurimin tuaj ndaj Tij! Unë kam frikë për ju nga ndëshkimi i Allahut në një ditë me tmerr të madh – dhe ajo është Dita e Kiametit."

قَالُوٓاْ أَجِئۡتَنَا لِتَأۡفِكَنَا عَنۡ ءَالِهَتِنَا فَأۡتِنَا بِمَا تَعِدُنَآ إِن كُنتَ مِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ ٢٢

22. Ata thanë: "A erdhe tek ne që të na largosh nga hyjnitë tona? Atëherë sillna atë me të cilin na kërcënon, nëse thua të vërtetën!"[22]

قَالَ إِنَّمَا ٱلۡعِلۡمُ عِندَ ٱللَّهِ وَأُبَلِّغُكُم مَّآ أُرۡسِلۡتُ بِهِۦ وَلَٰكِنِّيٓ أَرَىٰكُمۡ قَوۡمٗا تَجۡهَلُونَ ٢٣

23. Ai tha: "Dija (se kur do t'ju vijë dënimi) është vetëm tek Allahu; unë vetëm ju përcjell mesazhin me të cilin jam dërguar. Por unë shoh se ju jeni një popull që nuk dini."[23]

فَلَمَّا رَأَوۡهُ عَارِضٗا مُّسۡتَقۡبِلَ أَوۡدِيَتِهِمۡ قَالُواْ هَٰذَا عَارِضٞ مُّمۡطِرُنَاۚ بَلۡ هُوَ مَا ٱسۡتَعۡجَلۡتُم بِهِۦۖ رِيحٞ فِيهَا عَذَابٌ أَلِيمٞ ٢٤

24. Kur e panë atë (dënimin) si një re që vinte drejt luginave të tyre, thanë: "Kjo është një re, që do të na sjellë shi!" – "Jo!" – tha Hudi – "Përkundrazi, kjo është ajo që ju e kërkonit me ngut: një erë që bart një dënim të dhembshëm.[24]

[22] Ata thanë: "A erdhe tek ne me thirrjen tënde vetëm që të na largosh nga adhurimi i zotave tanë? Atëherë sill mbi ne atë me të cilin na kërcënon nga dënimi, nëse je prej atyre që thonë të vërtetën në fjalën dhe premtimin tënd."

[23] Hudi (paqja qoftë mbi të) tha: "Dituria për kohën e ardhjes së asaj që ju është premtuar nga dënimi është vetëm tek Allahu. Unë jam vetëm i Dërguar i Allahut tek ju, ju përcjell prej Tij atë me të cilin më ka dërguar. Por unë ju shoh si një popull injorant, në nxitimin tuaj për të kërkuar dënimin dhe në guximin tuaj ndaj Allahut."

[24] Kur panë ndëshkimin që e kishin kërkuar me nxitim si një re e dendur që u shfaq në qiell, duke ardhur drejt luginave të tyre, thanë: "Kjo është një re që do të na sjellë shi." Hudi (paqja qoftë mbi të) u tha: "Jo, kjo nuk është re shiu e mëshire, siç menduat ju, por është re ndëshkimi që e kërkuat të vinte sa më parë. Ajo është një erë që bart me vete një dënim të dhembshëm e të rëndë."

تُدَمِّرُ كُلَّ شَيْءٍۭ بِأَمْرِ رَبِّهَا فَأَصْبَحُوا۟ لَا يُرَىٰٓ إِلَّا مَسَـٰكِنُهُمْ ۚ كَذَٰلِكَ نَجْزِى ٱلْقَوْمَ ٱلْمُجْرِمِينَ ﴿٢٥﴾

25. Ajo shkatërron çdo gjë, me urdhrin e Zotit të saj. E në mëngjes, nuk u panë veçse banesat e tyre. Kështu i shpërblejmë Ne popujt keqbërës.[25]

وَلَقَدْ مَكَّنَّـٰهُمْ فِيمَآ إِن مَّكَّنَّـٰكُمْ فِيهِ وَجَعَلْنَا لَهُمْ سَمْعًا وَأَبْصَـٰرًا وَأَفْـِٔدَةً فَمَآ أَغْنَىٰ عَنْهُمْ سَمْعُهُمْ وَلَآ أَبْصَـٰرُهُمْ وَلَآ أَفْـِٔدَتُهُم مِّن شَىْءٍ إِذْ كَانُوا۟ يَجْحَدُونَ بِـَٔايَـٰتِ ٱللَّهِ وَحَاقَ بِهِم مَّا كَانُوا۟ بِهِۦ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٢٦﴾

26. Ne u dhamë atyre mundësi (fuqi) në gjëra që nuk jua kemi dhënë juve (idhujtarëve të Mekes), dhe u dhamë atyre dëgjim, shikim dhe zemra; por as dëgjimi i tyre, as shikimi i tyre, as zemrat e tyre nuk u bënë të dobishme për ta, ngase mohonin argumentet e Allahut. Kështu që, i goditi ajo me të cilën talleshin.[26]

وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا مَا حَوْلَكُم مِّنَ ٱلْقُرَىٰ وَصَرَّفْنَا ٱلْـَٔايَـٰتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢٧﴾

27. Ne i kemi shkatërruar edhe qytetet përreth jush, dhe ua treguam atyre argumentet në mënyra të ndryshme, që ata të ktheheshin.[27]

---

[25] Ajo erë shkatërroi çdo gjë që kalonte pranë saj, nga ato që ishte dërguar për t'i zhdukur, me urdhrin dhe dëshirën e Zotit të saj. Kështu që, nuk mbeti në vendet e tyre asgjë për t'u parë, përveç banesave ku banonin. Me një ndëshkim të tillë, Ne i shpërblejmë popujt kriminelë, për shkak të krimeve dhe arrogancës së tyre.

[26] Ne ia lehtësuam popullit Ad mjetet e fuqizimit në këtë botë në një mënyrë që nuk ua kemi dhënë juve, o mohues të Kurejshit. Ne u dhamë atyre veshë për të dëgjuar, sy për të parë dhe zemra për të kuptuar, por ata i përdorën ato në atë që e hidhëronte Allahun. Prandaj, nuk u sollën dobi, sepse ata përgënjeshtronin argumentet e Allahut, dhe mbi ta zbriti ndëshkimi për të cilin talleshin dhe që e kërkonin me ngut. - Ky është një kërcënim nga Allahu i Madhëruar dhe një paralajmërim për jobesimtarët.

[27] Ne i kemi shkatërruar – o banorë të Mekës – edhe vendbanimet përreth jush, si popullin e Adit dhe Themudit, duke i lënë ato të rrënuara e të braktisura mbi themelet e tyre. Ne u shfaqëm atyre lloje të ndryshme argumentesh dhe dëshmish, që ata të ktheheshin nga ajo që ishin – mohimi i Allahut dhe i ajeteve të Tij.

فَلَوْلَا نَصَرَهُمُ ٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ مِن دُونِ ٱللَّهِ قُرْبَانًا ءَالِهَةًۖ بَلْ ضَلُّواْ عَنْهُمْۚ وَذَٰلِكَ إِفْكُهُمْ وَمَا كَانُواْ يَفْتَرُونَ ﴿٢٨﴾

28. E pse atëherë, nuk i ndihmuan ata, të cilët i kishin marrë për hyjni, krahas Allahut, për t'u afruar tek Ai? Përkundrazi, ata u humbën atyre. Kjo ishte shpifja e tyre dhe ajo që trilluan.[28]

وَإِذْ صَرَفْنَآ إِلَيْكَ نَفَرًا مِّنَ ٱلْجِنِّ يَسْتَمِعُونَ ٱلْقُرْءَانَ فَلَمَّا حَضَرُوهُ قَالُوٓاْ أَنصِتُواْۖ فَلَمَّا قُضِيَ وَلَّوْاْ إِلَىٰ قَوْمِهِم مُّنذِرِينَ ﴿٢٩﴾

29. (Kujto) Kur Ne dërguam tek ti (o Muhamed) një grup xhindesh që të dëgjonin Kuranin. Kur ata morën pjesë në leximin e tij, i thanë njëri-tjetrit: "Dëgjoni me vëmendje!" Dhe kur mbaroi, u kthyen te populli i tyre si paralajmërues.[29]

قَالُواْ يَٰقَوْمَنَآ إِنَّا سَمِعْنَا كِتَٰبًا أُنزِلَ مِنۢ بَعْدِ مُوسَىٰ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ يَهْدِيٓ إِلَى ٱلْحَقِّ وَإِلَىٰ طَرِيقٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٣٠﴾

30. Ata thanë: "O populli ynë, ne dëgjuam një Libër që është shpallur pas Musait, që vërteton atë që ishte para tij, dhe që udhëzon në të vërtetën dhe në rrugë të drejtë.[30]

---

[28] Pse nuk i ndihmuan hyjnitë këta, që Ne i shkatërruam nga popujt e mëparshëm, të cilave ata ua kushtonin adhurimin si mjet afrimi tek Zoti i tyre, që ato të ndërmjetësonin për ta tek Ai? Përkundrazi, hyjnitë e tyre u zhdukën dhe humbën, nuk iu përgjigjën dhe nuk i mbrojtën. Ky ishte mashtrimi dhe gënjeshtra e tyre në adhurimin e tyre si hyjni.

[29] Dhe kujto, o i Dërguar, kur Ne dërguam tek ti një grup xhindësh për të dëgjuar Kuranin. Kur ata arritën aty, ndërsa i Dërguari i Allahut ﷺ po lexonte, disa prej tyre u thanë të tjerëve: "Dëgjoni me vëmendje, që të marrim fjalën e Kuranit!" E kur i Dërguari mbaroi recitimin dhe ata e kishin kuptuar dhe ai kishte ndikuar tek ta, u kthyen te populli i tyre, për t'i paralajmëruar e për t'i frikësuar nga dënimi i Allahut, nëse nuk besonin në Të.

[30] Xhindet i thanë popullit të tyre: "O populli ynë, ne dëgjuam një Libër që është zbritur pas Musait, që vërteton atë që ka qenë para tij nga Librat e Allahut të zbritur mbi të

يَٰقَوْمَنَآ أَجِيبُواْ دَاعِيَ ٱللَّهِ وَءَامِنُواْ بِهِۦ يَغْفِرْ لَكُم مِّن ذُنُوبِكُمْ وَيُجِرْكُم مِّنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٣١﴾

31. O populli ynë, përgjigjuni thirrësit të Allahut dhe besoni në Të! Ai do t'ju falë nga gjynahet tuaja dhe do t'ju shpëtojë prej një dënimi të dhembshëm.[31]

وَمَن لَّا يُجِبْ دَاعِيَ ٱللَّهِ فَلَيْسَ بِمُعْجِزٍ فِى ٱلْأَرْضِ وَلَيْسَ لَهُۥ مِن دُونِهِۦٓ أَوْلِيَآءُ ۚ أُوْلَٰٓئِكَ فِى ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٣٢﴾

32. E kush nuk i përgjigjet thirrësit të Allahut, nuk mund të shpëtojë në Tokë, dhe përveç Allahut nuk ka ndihmës tjetër. Ata janë vërtet në një humbje të qartë."[32]

أَوَلَمْ يَرَوْاْ أَنَّ ٱللَّهَ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ وَلَمْ يَعْىَ بِخَلْقِهِنَّ بِقَٰدِرٍ عَلَىٰٓ أَن يُحْۦِىَ ٱلْمَوْتَىٰ ۚ بَلَىٰٓ إِنَّهُۥ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٣﴾

33. A nuk e shohin ata se Allahu, i Cili ka krijuar qiejt dhe Tokën dhe nuk është lodhur aspak nga krijimi i tyre, është i Fuqishëm t'i ringjallë të vdekurit? Po, sigurisht! Ai është i Fuqishëm për çdo gjë.[33]

---

dërguarit e Tij, udhëzon drejt së vërtetës dhe së drejtës, dhe në një rrugë të drejtë e të vërtetë."

[31] O populli ynë, përgjigjuni të Dërguarit të Allahut, Muhamedit, në atë për të cilën ju thërret, besojeni dhe veproni sipas asaj që ju ka sjellë! Allahu do t'ju falë gjynahet tuaja dhe do t'ju shpëtojë nga një dënim i dhimbshëm e i rëndë.

[32] E kush nuk i përgjigjet të Dërguarit të Allahut në atë për të cilën ai thërret, nuk mund t'i shpëtojë Allahut në Tokë, nëse Ai dëshiron ta ndëshkojë, dhe nuk ka për të pasur mbrojtës që ta shpëtojnë nga dënimi i Tij. Ata janë në një humbje të qartë, larg së vërtetës.

[33] A mos vallë, ata u treguan të pakujdesshëm dhe nuk e ditën se Allahu, i Cili krijoi qiejt dhe Tokën pa shembull paraardhës, dhe nuk u lodh aspak nga krijimi i tyre, është i Fuqishëm të ringjallë edhe të vdekurit, të cilët i krijoi për herë të parë? Po, sigurisht, kjo është diçka e lehtë për Allahun e Lartësuar, të Cilin nuk e sfidon asgjë. Vërtet, Ai është i Plotfuqishëm mbi çdo gjë.

وَيَوْمَ يُعْرَضُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ عَلَى ٱلنَّارِ أَلَيْسَ هَٰذَا بِٱلْحَقِّ ۖ قَالُوا۟ بَلَىٰ وَرَبِّنَا ۚ قَالَ فَذُوقُوا۟ ٱلْعَذَابَ بِمَا كُنتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٣٤﴾

34. Ditën, kur ata që mohuan do të paraqiten para Zjarrit, do t'u thuhet: "A nuk është ky (dënim) i vërtetë?" Ata do të thonë: "Po, për Zotin tonë!" Ai do t'u thotë: "Atëherë, shijoni dënimin, për shkak të mohimit tuaj!"[34]

فَٱصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أُو۟لُوا۟ ٱلْعَزْمِ مِنَ ٱلرُّسُلِ وَلَا تَسْتَعْجِل لَّهُمْ ۚ كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَ مَا يُوعَدُونَ لَمْ يَلْبَثُوٓا۟ إِلَّا سَاعَةً مِّن نَّهَارٍ ۚ بَلَٰغٌ ۚ فَهَلْ يُهْلَكُ إِلَّا ٱلْقَوْمُ ٱلْفَٰسِقُونَ ﴿٣٥﴾

35. Prandaj, duro (o Muhamed), ashtu si duruan të dërguarit e vendosmërisë së plotë, dhe mos u ngut (me kërkimin e dënimit) për ta! Atë ditë, kur ta shohin atë që u është premtuar, atyre do t'u duket sikur kanë qëndruar (në Tokë) vetëm një orë të ditës. Ky është një kumtim. A shkatërrohen të tjerë, përveç njerëzve të pabindur?[35]

[34] Ditën e Kiametit, ata që nuk besuan do të sillen përpara Zjarrit të Xhehenemit për t'u dënuar, e do t'u thuhet: "A nuk është ky dënim i vërtetë?" Ata do të përgjigjen duke thënë: "Po, për Zotin tonë, ai është i vërtetë!" Atëherë do t'u thuhet: "Shijoni dënimin, për shkak se ju e mohoni dhe e refuzonit në dynja dënimin e Zjarrit!"

[35] Prandaj, bëhu i durueshëm, o i Dërguar, ndaj asaj që të goditi nga dëmtimet e popullit tënd që të përgënjeshtruan, ashtu siç patën durim të fortët prej të dërguarve para teje – e ata, sipas mendimit më të njohur, janë: Nuhu, Ibrahimi, Musai, Isai, dhe ti (o Muhamed) je prej tyre – dhe mos u ngut duke kërkuar dënimin për popullin tënd! Kur dënimi të bjerë mbi ta dhe ta shohin, do t'u duket sikur nuk kanë qëndruar në dynja veçse një orë nga dita. Ky është një paralajmërim për ta dhe për të tjerët. Nuk shkatërrohet nga dënimi i Allahut veçse populli që del kundër urdhrit dhe bindjes ndaj Tij.

47. SURJA “MUHAMMED”

(Medinase, 38 ajete)

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ وَصَدُّواْ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ أَضَلَّ أَعۡمَٰلَهُمۡ ١

1. Atyre që mohojnë dhe pengojnë nga rruga e Allahut, Ai do t’ua humbë veprat.[1]

وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ وَءَامَنُواْ بِمَا نُزِّلَ عَلَىٰ مُحَمَّدٖ وَهُوَ ٱلۡحَقُّ مِن رَّبِّهِمۡ كَفَّرَ عَنۡهُمۡ سَيِّـَٔاتِهِمۡ وَأَصۡلَحَ بَالَهُمۡ ٢

2. Ndërsa atyre që besojnë dhe bëjnë vepra të mira, dhe besojnë në atë që i është zbritur Muhamedit – e ajo është e vërteta nga Zoti i tyre – Ai do t’ua falë të këqijat dhe do t’ua përmirësojë gjendjen.[2]

[1] Ata që mohojnë se Allahu është Zoti i vërtetë, Një dhe i pashoq, dhe i pengojnë njerëzit nga feja e Tij, Allahu do t’ua zhdukë veprat, do t’i bëjë të pavlefshme dhe do t’i dënojë me mjerim për shkak të tyre.

[2] Ndërsa ata që e besojnë Allahun, ndjekin ligjin e Tij dhe besojnë në Librin që iu zbrit Muhamedit ﷺ – e ai është e vërteta, pa asnjë dyshim, nga Zoti i tyre – Allahu do i falë, do t’ua mbulojë të këqijat që kanë bërë, nuk do t’i ndëshkojë për to dhe do t’ua përmirësojë gjendjen e tyre, si në këtë botë, ashtu edhe në botën tjetër.

ذَٰلِكَ بِأَنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ ٱتَّبَعُواْ ٱلۡبَٰطِلَ وَأَنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّبَعُواْ ٱلۡحَقَّ مِن رَّبِّهِمۡۚ كَذَٰلِكَ يَضۡرِبُ ٱللَّهُ لِلنَّاسِ أَمۡثَٰلَهُمۡ ٣

3. Kjo, sepse ata që mohojnë, ndjekin të pavërtetën, kurse ata që besojnë ndjekin të vërtetën nga Zoti i tyre. Kështu ua sjell Allahu njerëzve shembujt e tyre.[3]

فَإِذَا لَقِيتُمُ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ فَضَرۡبَ ٱلرِّقَابِ حَتَّىٰٓ إِذَآ أَثۡخَنتُمُوهُمۡ فَشُدُّواْ ٱلۡوَثَاقَ فَإِمَّا مَنَّۢا بَعۡدُ وَإِمَّا فِدَآءً حَتَّىٰ تَضَعَ ٱلۡحَرۡبُ أَوۡزَارَهَاۚ ذَٰلِكَ وَلَوۡ يَشَآءُ ٱللَّهُ لَٱنتَصَرَ مِنۡهُمۡ وَلَٰكِن لِّيَبۡلُوَاْ بَعۡضَكُم بِبَعۡضٖۗ وَٱلَّذِينَ قُتِلُواْ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ فَلَن يُضِلَّ أَعۡمَٰلَهُمۡ ٤

4. Kur të përballeni në luftë me mohuesit, goditni qafat e tyre, derisa t'i masakroni e nënshtroni plotësisht, pastaj lidhini fort (i robëroni)! Pastaj, ose i lironi në shenjë mirësie, ose kundrejt shpërblimit, derisa të përfundojë lufta. Kështu është urdhri! Sikur të donte Allahu, do të hakmerrej Vetë ndaj tyre, por Ai dëshiron që t'ju sprovojë me anë të njëri-tjetrit. E ata që vriten në rrugën e Allahut - Ai kurrë nuk do t'i humbasë veprat e tyre.[4]

---

[3] Kjo humbje dhe ky udhëzim ka shkakun e vet: ata që nuk besuan ndoqën shejtanin dhe iu bindën atij, ndërsa ata që besuan ndoqën të Dërguarin ﷺ dhe atë që ai solli prej dritës dhe udhëzimit. Ashtu siç ka sqaruar Allahu i Lartësuar veprimin e Tij me të dyja palët – njerëzit e mohimit dhe njerëzit e besimit – duke i shpërblyer secilin sipas asaj që meriton. Kështu, Allahu u sjell njerëzve shembujt e tyre, që secili grup të krahasohet me atë që i përshtatet dhe i ngjan.

[4] Kur të përballeni — o besimtarë — me ata që nuk besojnë në fushat e betejës, luftoni me të gjithë forcën kundër tyre dhe goditni qafat e tyre; e kur t'i keni dobësuar për shkak të shumicës së vrasjeve dhe t'u keni thyer fuqinë, sigurojini prangat e robërve: ose t'u bëni mirë duke i liruar pa kundërshpërblim, ose të paguajnë për lirinë me para ose me diçka tjetër, ose të shiten si skllevër ose të vriten — dhe vazhdoni kështu derisa të përfundojë lufta. Ky vendim është për të sprovuar besimtarët me jobesimtarët dhe për të rrotulluar ditët mes tyre. Sikur të donte Allahu, do t'u jepte besimtarëve fitoren ndaj jobesimtarëve pa luftë, por Ai e vendosi dënimin e tyre në duart tuaja; prandaj ligjëroi xhihadin, që t'ju

سَيَهْدِيهِمْ وَيُصْلِحُ بَالَهُمْ ۝٥

5. Ai do t'i udhëzojë ata, do t'ua përmirësojë gjendjen[5]

وَيُدْخِلُهُمُ ٱلْجَنَّةَ عَرَّفَهَا لَهُمْ ۝٦

6. dhe do t'i fusë në Xhenet, të cilin ua ka bërë të njohur që më parë.[6]

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِن تَنصُرُواْ ٱللَّهَ يَنصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ ۝٧

7. O besimtarë! Nëse e ndihmoni Allahun (çështjen e Tij), Ai do t'ju ndihmojë dhe do t'ua forcojë këmbët (në betejë).[7]

وَٱلَّذِينَ كَفَرُواْ فَتَعْسًا لَّهُمْ وَأَضَلَّ أَعْمَـٰلَهُمْ ۝٨

8. E ata që nuk besojnë – mjerë për ta! Ai do t'ua humbë veprat atyre.[8]

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَرِهُواْ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَـٰلَهُمْ ۝٩

9. Kjo, sepse ata e urryen atë që zbriti Allahu, andaj Ai ua bëri të pavlefshme veprat atyre.[9]

---

provojë përmes tyre dhe që të mbrohet feja e Tij me ndihmën tuaj. E atyre besimtarëve që u vranë në rrugën e Allahut, Allahu nuk do t'ua humbë shpërblimet e veprave të tyre:

[5] gjatë jetës së tyre në këtë botë, Ai do t'i udhëzojë për të qenë të bindur dhe të kënaqur me vullnetin e Tij, do të përmirësojë gjendjen dhe çështjet e tyre, dhe do t'i shpërblejë në këtë botë dhe në botën tjetër.

[6] Do t'i fusë në Xhenet, të cilin ua ka përshkruar që më parë atyre dhe u dha sukses të bëjnë atë që u urdhëruan — përfshirë edhe rënien dëshmorë në rrugën e Tij — pastaj do t'u tregojë gradët e tyre, kur të hyjnë në Xhenet; ku do të udhëzohen drejt banesave të tyre atje, si dhe drejt bashkëshorteve dhe shërbëtorëve të tyre, pa qenë nevoja ti adresojë ndokush.

[7] O ju që i besuat Allahut dhe të Dërguarit dhe vepruat sipas ligjit të Tij: nëse e ndihmoni fenë e Allahut me xhihad në rrugën e Tij, duke gjykuar me Librin e Tij, duke zbatuar urdhrat e Tij dhe duke shmangur ndalesat e Tij, Allahu do t'ju ndihmojë kundër armiqve tuaj dhe do t'ju forcojë këmbët në betejë.

[8] Dhe ata që nuk besojnë — shkatërrim për ta! Allahu do t'ua bëjë të pavlefshme veprat atyre.

[9] Kjo, sepse ata e urryen Librin e Allahut që i është zbritur të Dërguarit të Tij, Muhamedit ﷺ, dhe e mohuan atë; prandaj veprat e tyre u bënë të pavlefshme, sepse ishin në bindje ndaj shejtanit.

۞ أَفَلَمْ يَسِيرُواْ فِي ٱلْأَرْضِ فَيَنظُرُواْ كَيْفَ كَانَ عَـٰقِبَةُ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۚ دَمَّرَ ٱللَّهُ عَلَيْهِمْ ۖ وَلِلْكَـٰفِرِينَ أَمْثَـٰلُهَا ﴿١٠﴾

10. A nuk kanë udhëtuar ata nëpër Tokë, që të shohin se si ishte fundi i atyre që ishin para tyre? Allahu i shkatërroi ata. E njëjta gjë i pret edhe mohuesit e tjerë.[10]

ذَٰلِكَ بِأَنَّ ٱللَّهَ مَوْلَى ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَأَنَّ ٱلْكَـٰفِرِينَ لَا مَوْلَىٰ لَهُمْ ﴿١١﴾

11. Kjo, sepse Allahu është Mbrojtës i atyre që besuan, ndërsa jobesimtarët nuk kanë asnjë mbrojtës.[11]

إِنَّ ٱللَّهَ يُدْخِلُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّـٰلِحَـٰتِ جَنَّـٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَـٰرُ ۖ وَٱلَّذِينَ كَفَرُواْ يَتَمَتَّعُونَ وَيَأْكُلُونَ كَمَا تَأْكُلُ ٱلْأَنْعَـٰمُ وَٱلنَّارُ مَثْوًى لَّهُمْ ﴿١٢﴾

12. Vërtet, ata që besojnë dhe bëjnë vepra të mira, Allahu do t'i fusë në kopshtet e Xhenetit, nëpër të cilat rrjedhin lumenj. Ndërsa ata që nuk besojnë, kënaqen dhe hanë ashtu siç hanë bagëtitë; por vendbanimi i tyre do të jetë Zjarri.[12]

---

[10] A nuk kanë udhëtuar këta jobesimtarë në Tokën e Allahut, për të mësuar nga ajo që ndodhi me kombet e mëparshme që mohuan Allahun? Allahu ua shkatërroi atyre banesat; dhe për jobesimtarët ka të njëjtat pasoja si ato që ndodhën me ato kombe.

[11] Kjo që bëjmë me të dyja palët – me njerëzit e besimit dhe me njerëzit e mohimit – është për shkak se Allahu është Mbrojtës dhe Ndihmës i besimtarëve, ndërsa jobesimtarët nuk kanë as mbrojtës dhe as ndihmës.

[12] Vërtet, ata që besuan në Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe bënë vepra të mira, Allahu do t'i fusë në kopshtet e Xhenetit, nën hijet e pemëve të të cilave rrjedhin lumenj, si nderim për ta. Ndërsa shembulli i atyre që nuk besuan, në të ngrënët dhe kënaqësinë e tyre me dynjanë, është si shembulli i kafshëve që nuk kanë shqetësim veçse të ushqehen. Për ta, vendbanim dhe strehë do të jetë Zjarri i Xhehenemit.

وَكَأَيِّن مِّن قَرْيَةٍ هِيَ أَشَدُّ قُوَّةً مِّن قَرْيَتِكَ ٱلَّتِيٓ أَخْرَجَتْكَ أَهْلَكْنَـٰهُمْ فَلَا نَاصِرَ لَهُمْ ﴿١٣﴾

13. Sa e sa qytete kanë qenë më të fuqishme se qyteti yt (Meka) – i cili të dëboi ty - por Ne i shkatërruam, dhe ata nuk patën asnjë ndihmës.[13]

أَفَمَن كَانَ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّهِۦ كَمَن زُيِّنَ لَهُۥ سُوٓءُ عَمَلِهِۦ وَٱتَّبَعُوٓاْ أَهْوَآءَهُم ﴿١٤﴾

14. A është vallë, ai që mbështetet në provë të qartë nga Zoti i tij, njësoj si ai, të cilit i është zbukuruar vepra e tij e keqe dhe ndjek dëshirat e tij?![14]

مَّثَلُ ٱلْجَنَّةِ ٱلَّتِى وُعِدَ ٱلْمُتَّقُونَ ۖ فِيهَآ أَنْهَـٰرٌ مِّن مَّآءٍ غَيْرِ ءَاسِنٍ وَأَنْهَـٰرٌ مِّن لَّبَنٍ لَّمْ يَتَغَيَّرْ طَعْمُهُۥ وَأَنْهَـٰرٌ مِّنْ خَمْرٍ لَّذَّةٍ لِّلشَّـٰرِبِينَ وَأَنْهَـٰرٌ مِّنْ عَسَلٍ مُّصَفًّى ۖ وَلَهُمْ فِيهَا مِن كُلِّ ٱلثَّمَرَٰتِ وَمَغْفِرَةٌ مِّن رَّبِّهِمْ ۖ كَمَنْ هُوَ خَـٰلِدٌ فِى ٱلنَّارِ وَسُقُواْ مَآءً حَمِيمًا فَقَطَّعَ أَمْعَآءَهُمْ ﴿١٥﴾

15. Ja përshkrimi i Xhenetit, që u premtohet të devotshmëve: aty ka lumenj me ujë të pastër që nuk ndotet; lumenj qumështi, shija e të cilit nuk ndryshon; lumenj vere të shijshme për ata që e pijnë; dhe lumenj mjalti të kulluar. Ata do të kenë aty çdo lloj fruti, dhe falje prej Zotit të tyre. A janë vallë këta njësoj me ata që do të qëndrojnë përgjithmonë në Zjarr dhe do t'u jepet të pijnë ujë të vluar, që ua copëton zorrët?[15]

---

[13] Sa shumë banorë qytetesh, që ishin më të fuqishëm se banorët e qytetit tënd, Mekës – o i Dërguar– të cilët të dëbuan ty, Ne i shkatërruam me lloje të ndryshme dënimesh, e ata nuk patën asnjë ndihmës që t'i mbronin nga dënimi i Allahut.

[14] A është vallë ai, që është mbi një provë të qartë nga Zoti i tij dhe me dijen e Njësisë së Tij, njësoj si ai, të cilit shejtani ia ka zbukuruar veprën e shëmtuar dhe që ndjek pasionin e vet për mëkat ndaj Allahut e adhurim të dikujt tjetër pa argument e pa dëshmi? Ata kurrsesi nuk janë të barabartë.

[15] Përshkrimi i Xhenetit që Allahu u ka premtuar të devotshmëve është ky: në të ka lumenj të mëdhenj me ujë të freskët që nuk prishet dhe nuk ndotet kurrë; lumenj qumështi, shija

وَمِنْهُم مَّن يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ حَتَّىٰٓ إِذَا خَرَجُواْ مِنْ عِندِكَ قَالُواْ لِلَّذِينَ أُوتُواْ ٱلْعِلْمَ مَاذَا قَالَ ءَانِفًا ۚ أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ طَبَعَ ٱللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ وَٱتَّبَعُوٓاْ أَهْوَآءَهُمْ ﴿١٦﴾

16. Prej tyre (hipokritëve) ka disa që të dëgjojnë ty, por kur largohen prej teje, u thonë atyre që u është dhënë dituria: "Çfarë tha ai pak më parë?" Këta janë ata, zemrat e të cilëve Allahu i ka vulosur, dhe ata ndjekin vetëm dëshirat e tyre.[16]

وَٱلَّذِينَ ٱهْتَدَوْاْ زَادَهُمْ هُدًى وَءَاتَىٰهُمْ تَقْوَىٰهُمْ ﴿١٧﴾

17. Ndërsa ata që janë udhëzuar në rrugën e drejtë, Allahu ua shton udhëzimin dhe u jep devotshmëri.[17]

فَهَلْ يَنظُرُونَ إِلَّا ٱلسَّاعَةَ أَن تَأْتِيَهُم بَغْتَةً ۖ فَقَدْ جَآءَ أَشْرَاطُهَا ۚ فَأَنَّىٰ لَهُمْ إِذَا جَآءَتْهُمْ ذِكْرَىٰهُمْ ﴿١٨﴾

18. A po presin ata tjetër gjë, veçse t'u vijë Ora (Kiameti) papritur? Shenjat e saj kanë ardhur tashmë. E kur t'u vijë, si do t'u bëjë dobi atyre kujtimi dhe pendimi?[18]

---

e të cilit nuk ndryshon; lumenj vere të shijshme për ata që e pijnë, dhe lumenj mjalti të kulluar nga çdo papastërti. Për këta të devotshëm në këtë Xhenet ka gjithfarë frutash e të mirash, dhe më e madhja prej tyre është mbulimi dhe falja e mëkateve të tyre nga Allahu. A është vallë ky, që është në Xhenet njësoj si ai, që do të qëndrojë përgjithmonë në Zjarr, prej të cilit nuk do të dalë kurrë, dhe do t'i jepet të pijë ujë aq të nxehtë sa i copton zorrët?

[16] Prej hipokritëve ka nga ata që të dëgjojnë ty, o Muhamed, pa kuptuar asgjë, nga pakujdesia dhe përbuzja e tyre; dhe kur largohen nga tubimi yt, u thonë atyre që ishin të pranishëm dhe që kanë dituri nga Libri i Allahut, me tallje: "Çfarë tha Muhamedi tani?" Këta janë ata, mbi zemrat e të cilëve Allahu ka vënë vulën, prandaj nuk e kuptojnë të vërtetën dhe nuk udhëzohen drejt saj, por ndjekin dëshirat e tyre në mohim dhe humbje.

[17] Ndërsa ata që janë udhëzuar për të ndjekur të vërtetën, Allahu ua shton udhëzimin, ua forcon atë dhe i bën të suksesshëm në devotshmëri e vetpërmbajtje, duke ua lehtësuar atë.

[18] Këta përgënjeshtrues nuk presin tjetër veçse Orën (Ditën e Kiametit), e cila u është premtuar t'u vijë papritur. Shenjat e saj tashmë janë shfaqur, por ata nuk përfituan prej tyre. Atëherë, nga do t'u vijë atyre kujtimi dhe pendesa kur t'u vijë Ora e Kiametit? Atëherë nuk do t'u bëjë më dobi asgjë, sepse nuk do të jetë më koha e kujtimit, pendimit dhe veprimit, por do të jetë koha e shpërblimit.

فَٱعۡلَمۡ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ وَٱسۡتَغۡفِرۡ لِذَنۢبِكَ وَلِلۡمُؤۡمِنِينَ وَٱلۡمُؤۡمِنَٰتِۗ وَٱللَّهُ يَعۡلَمُ مُتَقَلَّبَكُمۡ وَمَثۡوَىٰكُمۡ ١٩

19. Dije se nuk ka të adhuruar me të drejtë përveç Allahut, dhe kërko falje për gjynahun tënd dhe për besimtarët e besimtaret! Allahu e di mirë lëvizjen tuaj (gjatë ditës) dhe vendqëndrimin tuaj (gjatë natës).[19]

-508-

وَيَقُولُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَوۡلَا نُزِّلَتۡ سُورَةٞۖ فَإِذَآ أُنزِلَتۡ سُورَةٞ مُّحۡكَمَةٞ وَذُكِرَ فِيهَا ٱلۡقِتَالُۙ رَأَيۡتَ ٱلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٞ يَنظُرُونَ إِلَيۡكَ نَظَرَ ٱلۡمَغۡشِيِّ عَلَيۡهِ مِنَ ٱلۡمَوۡتِۖ فَأَوۡلَىٰ لَهُمۡ ٢٠

20. Besimtarët thanë: "Ah, sikur të zbritej një sure (për lejimin e luftës)!" Por, kur zbret një sure e qartë dhe në të përmendet lufta, i sheh ata që kanë sëmundje në zemrat e tyre, të të shikojnë ashtu si shikon ai që është në agoni të vdekjes. Do të kishte qenë më mirë për ta[20]

طَاعَةٞ وَقَوۡلٞ مَّعۡرُوفٞۚ فَإِذَا عَزَمَ ٱلۡأَمۡرُ فَلَوۡ صَدَقُواْ ٱللَّهَ لَكَانَ خَيۡرٗا لَّهُمۡ ٢١

21. bindja dhe fjala e mirë! Dhe kur çështja (e luftës) u vendos, sikur të ishin të sinqertë me Allahun, do të ishte më mirë për ta.[21]

---

[19] Dije, o Muhamed, se nuk ka të adhuruar me të drejtë përveç Allahut, dhe kërko falje për gjynahun tënd, si dhe kërko falje për besimtarët dhe besimtaret! Allahu i di mirë lëvizjet tuaja në zgjim gjatë ditës dhe vendqëndrimin tuaj në gjumë gjatë natës.

[20] Ata që besuan Allahun dhe të Dërguarin e Tij thanë: "Pse nuk u shpall një sure nga Allahu që të na urdhërojë për xhihad kundër jobesimtarëve?" E kur shpallet një sure e qartë me shpjegim të qartë dhe me dispozita, dhe në të përmendet xhihadi, ti i sheh ata që kanë dyshim në zemrat e tyre për fenë e Allahut dhe hipokrizi, të të shikojnë ty, o Muhamd, me shikimin e atij që është kapluar nga agonia e vdekjes. Pra, më e mira për këta që kanë sëmundje në zemrat e tyre është

[21] që t'i binden Allahut dhe të flasin fjalë që janë në përputhje me ligjin e Tij. E kur lufta bëhet detyrim dhe urdhri i Allahut zbret për ta, këta hipokritë e urrejnë atë. Por, sikur të

فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِن تَوَلَّيْتُمْ أَن تُفْسِدُوا۟ فِى ٱلْأَرْضِ وَتُقَطِّعُوٓا۟ أَرْحَامَكُمْ ﴿٢٢﴾

22. Nëse ju largoheni (nga feja), mund të bënit shkatërrime në Tokë dhe t'i këputnit lidhjet me të afërmit tuaj?[22]

أُو۟لَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ لَعَنَهُمُ ٱللَّهُ فَأَصَمَّهُمْ وَأَعْمَىٰٓ أَبْصَٰرَهُمْ ﴿٢٣﴾

23. Këta janë ata, të cilët Allahu i ka mallkuar, i ka bërë të shurdhër dhe ua ka verbuar sytë.[23]

أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ ٱلْقُرْءَانَ أَمْ عَلَىٰ قُلُوبٍ أَقْفَالُهَآ ﴿٢٤﴾

24. A nuk përsiatin ata për Kuranin, apo mbi zemrat e tyre kanë brava (kyça)?[24]

إِنَّ ٱلَّذِينَ ٱرْتَدُّوا۟ عَلَىٰٓ أَدْبَٰرِهِم مِّنۢ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ ٱلْهُدَى ۙ ٱلشَّيْطَٰنُ سَوَّلَ لَهُمْ وَأَمْلَىٰ لَهُمْ ﴿٢٥﴾

25. Vërtet, ata që kthehen në mosbesim, pasi u është sqaruar udhëzimi - është djalli ai që i ka joshur dhe u ka dhënë shpresa të rreme.[25]

---

ishin të sinqertë me Allahun në besim dhe në vepra, do të ishte shumë më mirë për ta sesa gjynahu dhe kundërshtimi.

[22] Është shumë e mundur, që në qoftë se ia ktheni shpinën Librit të Allahut dhe Sunetit të Profetit të Tij Muhamedit ﷺ, të shkelni ligjet e Allahut në Tokë: të mohoni Allahun, të derdhni gjak dhe të këpusni lidhjet familjare.

[23] Këta janë ata, të cilët Allahu i largoi nga mëshira e Tij, i bëri të shurdhër që të mos dëgjojnë atë që u sjell dobi dhe ua verboi sytë që të mos shohin, prandaj nuk i dalluan argumentet e Allahut, megjithëse ato ishin të shumta.

[24] A nuk përsiatin e meditojnë këta hipokritë mbi këshillat e Kuranit dhe nuk mendojnë për argumentet e tij? Por, zemrat e tyre janë të mbyllura me kyç, nuk depërton tek to asgjë nga ky Kuran, prandaj nuk marrin mësim nga këshillat dhe porositë e Allahut.

[25] Vërtet, ata që kthehen mbrapa nga udhëzimi dhe besimi, dhe rikthehen në jobesimtarë ndaj Allahut pasi e kishin parë qartë të vërtetën, shejtani ua ka zbukuruar atyre mëkatet dhe u ka dhënë shpresa të kota.

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا۟ لِلَّذِينَ كَرِهُوا۟ مَا نَزَّلَ ٱللَّهُ سَنُطِيعُكُمْ فِى بَعْضِ ٱلْأَمْرِ ۖ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ إِسْرَارَهُمْ ﴿٢٦﴾

26. Kjo, sepse ata u thanë atyre (hebrenjve) që e urryen atë që zbriti Allahu: "Ne do t'ju bindemi në disa gjëra." Por Allahu i di fshehtësitë e tyre.[26]

فَكَيْفَ إِذَا تَوَفَّتْهُمُ ٱلْمَلَٰٓئِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَٰرَهُمْ ﴿٢٧﴾

27. E si do të jetë gjendja e tyre, kur engjëjt t'u marrin shpirtrat, duke i goditur në fytyrat dhe në shpinat e tyre?[27]

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمُ ٱتَّبَعُوا۟ مَآ أَسْخَطَ ٱللَّهَ وَكَرِهُوا۟ رِضْوَٰنَهُۥ فَأَحْبَطَ أَعْمَٰلَهُمْ ﴿٢٨﴾

28. Kjo, sepse ata pasuan atë që e zemëron Allahun dhe e urryen kënaqësinë e Tij, prandaj Ai ua bëri të pavlefshme veprat e tyre.[28]

أَمْ حَسِبَ ٱلَّذِينَ فِى قُلُوبِهِم مَّرَضٌ أَن لَّن يُخْرِجَ ٱللَّهُ أَضْغَٰنَهُمْ ﴿٢٩﴾

29. A mos vallë, ata që kanë sëmundje në zemrat e tyre mendojnë se Allahu nuk do t'i nxjerrë në shesh urrejtjet e tyre të fshehura (ndaj Islamit dhe besimtarëve)?[29]

[26] Kjo zgjatje e afatit për ta, që të vazhdojnë në mohimin e tyre, ndodhi sepse ata u thanë hebrenjve që e urrenin atë që ka zbritur Allahu: "Ne do t'ju bindemi në disa çështje që janë në kundërshtim me urdhrin e Allahut dhe të të Dërguarit të Tij." Por Allahu i Madhëruar e di mirë atë që ata fshehin dhe e mbajnë të mbuluar. Prandaj, muslimani duhet të ruhet nga bindja ndaj dikujt tjetër për diçka që bie ndesh me urdhrin e Allahut të Lartësuar dhe të të Dërguarit të Tij, Muhamedit ﷺ.

[27] E si do të jetë gjendja e tyre, kur engjëjt t'ua marrin shpirtrat, duke i goditur në fytyrat dhe në shpinat e tyre?

[28] Ky dënim që e merituan dhe e përjetuan është për shkak se ata ndoqën atë që e zemëronte Allahun mbi ta, duke iu bindur shejtanit, dhe e urryen atë që e kënaq Allahun prej tyre, si veprat e mira, përfshirë edhe luftën kundër jobesimtarëve, pasi ajo u ishte bërë detyrim. Prandaj Allahu ua bëri të pavlefshme shpërblimet e veprave të tyre, qofshin ato lëmosha, mbajtje lidhjesh familjare apo gjëra të tjera.

[29] A mos vallë mendojnë hipokritët se Allahu nuk do ta nxjerrë në shesh atë që fshehin në zemrat e tyre prej smire dhe urrejtjeje ndaj Islamit dhe ithtarëve të tij? Po, me siguri Allahu do ta zbulojë dhe do të dallojë të sinqertin nga gënjeshtari.

وَلَوْ نَشَآءُ لَأَرَيْنَـٰكَهُمْ فَلَعَرَفْتَهُم بِسِيمَـٰهُمْ ۚ وَلَتَعْرِفَنَّهُمْ فِى لَحْنِ ٱلْقَوْلِ ۚ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ أَعْمَـٰلَكُمْ ﴿٣٠﴾

30. Sikur të donim, Ne do t'i tregonim ty ata (hipokritët), e ti do t'i njihje nga shenjat e tyre; por ti do t'i njohësh patjetër nga mënyra e të folurit të tyre. Allahu i di veprat tuaja.[30]

وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ حَتَّىٰ نَعْلَمَ ٱلْمُجَـٰهِدِينَ مِنكُمْ وَٱلصَّـٰبِرِينَ وَنَبْلُوَاْ أَخْبَارَكُمْ ﴿٣١﴾

31. Ne do t'ju sprovojmë, derisa të dallojmë (dallohen) ata që luftojnë në rrugën e Allahut dhe ata që janë të durueshëm, dhe do t'i provojmë fjalët dhe veprat tuaja.[31]

إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ وَصَدُّواْ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ وَشَآقُّواْ ٱلرَّسُولَ مِنۢ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ ٱلْهُدَىٰ لَن يَضُرُّواْ ٱللَّهَ شَيْـًٔا وَسَيُحْبِطُ أَعْمَـٰلَهُمْ ﴿٣٢﴾

32. Me të vërtetë, ata që mohojnë, pengojnë nga rruga e Allahut dhe kundërshtojnë të Dërguarin, pasi u është bërë i qartë udhëzimi, nuk mund ta dëmtojnë aspak Allahun; Ai do t'i bëjë të pavlefshme veprat e tyre.[32]

---

[30] Sikur të donim Ne, o Muhamed, do t'i tregonim ty vetë personat e tyre, e do t'i njihje me shenja të dukshme tek ata; por ti do t'i njohësh patjetër nga mënyra e të folurit të tyre, që tregon qëllimet e tyre. Ndërsa Allahut të Madhëruar nuk i fshihet asgjë nga veprat e atyre që iu bindën dhe as nga veprat e atyre që e kundërshtuan, dhe Ai do t'a shpërblejë secilin sipas asaj që meriton.

[31] Ne do t'ju sprovojmë — o besimtarë — me luftë dhe xhihad kundër armiqve të Allahut, derisa të bëhet e qartë ajo që Allahu e dinte që në përjetësi; që të dallojmë (dallohen) nga ju njerëzit e xhihadit dhe ata që janë të durueshëm në luftën kundër armiqve të Allahut, dhe që të provojmë fjalët dhe veprat tuaja, që të dalë i vërteti nga ju dhe të ndahet nga ai që gënjen.

[32] Me të vërtetë, ata që mohojnë se Allahu është Zoti i vërtetë, i vetëm dhe pa ortak, që pengojnë njerëzit nga feja e Tij, dhe që kundërshtojnë të Dërguarin e Allahut ﷺ — madje luftojnë kundër tij, pasi u erdhën atyre argumente dhe shenja të qarta që ai është i dërguar nga Allahu — nuk do t'a dëmtojnë aspak fenë e Allahut; por Allahu do t'i bëjë të pavlefshme veprat e tyre të mira, që i bënë në këtë botë, sepse nuk i bënë ato për hir të Tij.

۞ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ وَلَا تُبْطِلُوٓاْ أَعْمَـٰلَكُمْ ﴿٣٣﴾

33. O besimtarë! Bindjuni Allahut dhe bindjuni të Dërguarit, dhe mos i bëni të pavlefshme veprat tuaja![33]

إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ وَصَدُّواْ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ ثُمَّ مَاتُواْ وَهُمْ كُفَّارٌ فَلَن يَغْفِرَ ٱللَّهُ لَهُمْ ﴿٣٤﴾

34. Vërtet, ata që nuk besojnë dhe pengojnë nga rruga e Allahut, pastaj vdesin si jobesimtarë – Allahu kurrë nuk do t'i falë ata.[34]

فَلَا تَهِنُواْ وَتَدْعُوٓاْ إِلَى ٱلسَّلْمِ وَأَنتُمُ ٱلْأَعْلَوْنَ وَٱللَّهُ مَعَكُمْ وَلَن يَتِرَكُمْ أَعْمَـٰلَكُمْ ﴿٣٥﴾

35. Pra, mos u bëni të dobët dhe mos kërkoni armëpushim, ndërkohë që ju keni epërsi dhe Allahu është me ju! Ai nuk do t'ju pakësojë shpërblimin e veprave tuaja.[35]

إِنَّمَا ٱلْحَيَوٰةُ ٱلدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهْوٌ ۚ وَإِن تُؤْمِنُواْ وَتَتَّقُواْ يُؤْتِكُمْ أُجُورَكُمْ وَلَا يَسْـَٔلْكُمْ أَمْوَٰلَكُمْ ﴿٣٦﴾

36. Jeta e kësaj bote nuk është tjetër, veçse lojë dhe argëtim. E nëse besoni dhe bëheni të devotshëm, Ai do t'ju japë shpërblimet tuaja dhe nuk do t'jua kërkojë pasurinë tuaj.[36]

---

[33] O ju që e besuat Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe vepruat sipas ligjit të Tij, bindjuni Allahut dhe bindjuni të Dërguarit në urdhrat dhe ndalesat e tyre, dhe mos e prishni shpërblimin e veprave tuaja me mohim dhe gjynahe!

[34] Vërtet, ata që mohojnë se Allahu është Zoti i vërtetë, i Vetmi dhe pa ortak, dhe pengojnë njerëzit nga feja e Tij, e pastaj vdesin në këtë gjendje si mohues – Allahu nuk do t'i falë ata; por do t'i ndëshkojë me dënim për shkak të mohimit të tyre dhe do t'i turpërojë para gjithë dëshmitarëve.

[35] Pra, mos u dobësoni – o ju që besuat në Allahun dhe të Dërguarin e Tij – në luftën kundër idhujtarëve, mos u bëni frikacakë për t'u përballur me ta dhe mos i thirrni në paqe e pajtim ndërkohë që ju jeni më të lartët dhe më të fortët ndaj tyre! Allahu është me ju me ndihmën dhe përkrahjen e Tij. - Në këtë ka një përgëzim të madh për fitoren dhe triumfin mbi armiqtë. Allahu nuk do t'jua pakësojë shpërblimin e veprave tuaja.

[36] Jeta e kësaj bote nuk është tjetër, veçse lojë dhe mashtrim. E nëse besoni në Allahun dhe të Dërguarin e Tij, dhe i frikësoheni Allahut duke kryer detyrimet dhe duke u larguar nga mëkatet, Ai do t'ju japë shpërblimin e veprave tuaja. Ai nuk ju kërkon të nxirrni të gjitha pasuritë tuaja në zekat, por vetëm një pjesë të vogël prej tyre.

إِن يَسْـَٔلْكُمُوهَا فَيُحْفِكُمْ تَبْخَلُواْ وَيُخْرِجْ أَضْغَـٰنَكُمْ ﴿٣٧﴾

37. Nëse Ai do t'ua kërkonte të gjithë pasurinë me këmbëngulje, ju do të bëheshit koprracë dhe kështu, Ai do të nxirrte në pah urrejtjet tuaja të fshehta.[37]

هَـٰٓأَنتُمْ هَـٰٓؤُلَآءِ تُدْعَوْنَ لِتُنفِقُواْ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ فَمِنكُم مَّن يَبْخَلُ ۖ وَمَن يَبْخَلْ فَإِنَّمَا يَبْخَلُ عَن نَّفْسِهِۦ ۚ وَٱللَّهُ ٱلْغَنِىُّ وَأَنتُمُ ٱلْفُقَرَآءُ ۚ وَإِن تَتَوَلَّوْاْ يَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُونُوٓاْ أَمْثَـٰلَكُم ﴿٣٨﴾

38. Ja pra, ju jeni ata që ftoheni të shpenzoni në rrugën e Allahut, por prej jush ka që bëhen koprracë. Kush bëhet koprrac, bëhet koprrac vetëm ndaj vetes së tij. Allahu është i Pasuri, kurse ju jeni të varfrit. E nëse ju largoheni, Ai do t'ju zëvendësojë me një popull tjetër, dhe ata nuk do të jenë si ju.[38]

[37] E nëse do t'ju kërkonte të gjitha pasuritë tuaja me këmbëngulje, e do t'ju ngarkonte rëndë, do të bëheshit koprracë e nuk do ta jepnit atë, dhe kështu do të shfaqej ajo që fshihet në zemrat tuaja nga urrejtja dhe armiqësia, kur ju kërkohet ajo që nuk dëshironi ta jepni.

[38] Ja pra, ju – o besimtarë – thirreni të shpenzoni në rrugën e Allahut për luftën kundër armiqve të Tij dhe për ndihmën e fesë së Tij. E prej jush ka që bëhet koprrac në shpenzim për hir të Allahut. Por kush bëhet koprrac, e bën vetëm kundër vetes së tij. Allahu është i Pasur dhe i pavarur nga ju, ndërsa ju jeni të varfër dhe të varur prej Tij. E nëse ia ktheni shpinën besimit në Allahun dhe bindjes ndaj urdhrave të Tij, Ai mund t'ju shkatërrojë dhe të sjellë një popull tjetër në vendin tuaj, të cilët nuk do të jenë si ju në largimin nga urdhri i Allahut, por do t'i binden Atij, do t'i binden të Dërguarit të Tij dhe do të luftojnë në rrugën e Tij me pasuritë dhe jetët e tyre.

48. SURJA "EL FET'H"

FITORJA E QARTË

(Medinase, 29 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُّبِينًا ﴿١﴾

1. Ne të dhamë ty një fitore të qartë,[1]

لِّيَغْفِرَ لَكَ ٱللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِن ذَنۢبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ وَيُتِمَّ نِعْمَتَهُۥ عَلَيْكَ وَيَهْدِيَكَ صِرَٰطًا مُّسْتَقِيمًا ﴿٢﴾

2. që Allahu të të falë ty gabimet që ke bërë më parë dhe ato që do të bësh më pas, të plotësojë mbi ty dhuntinë e Tij dhe të të udhëzojë në një rrugë të drejtë;[2]

---

[1] Ne të kemi dhënë ty, o i Dërguar, një fitore të qartë, në të cilën Allahu do ta shfaqë fenë tënde dhe do të të ndihmojë kundër armikut tënd. - Kjo është marrëveshja e Hudejbijes, me të cilën njerëzit patën siguri mes tyre dhe ndaluan luftën, duke u hapur më gjerë thirrja për fenë e Allahut. Kështu, kush dëshironte të njihej me të vërtetën e Islamit, pati mundësinë ta kuptojë atë, dhe shumë njerëz hynë gjatë asaj periudhe në fenë e Allahut me turma të mëdha. Për këtë arsye, Allahu e quajti atë një fitore të qartë, të dukshme dhe të hapur.

[2] Ne ta dhamë ty atë fitore dhe e lehtësuam atë për ty; që Allahu të të falë për gabimet e kaluara dhe të ardhshme — për shkak të shumë adhurimeve dhe veprave të mira që erdhën nga kjo fitore dhe nga mundimet që durove — dhe për të plotësuar dhuntinë e Tij mbi ty, duke e shfaqur fenë tënde dhe duke të ndihmuar ndaj armiqve; dhe për të të udhëzuar në një rrugë të drejtë të fesë, pa devijim;

وَيَنصُرَكَ ٱللَّهُ نَصۡرًا عَزِيزًا ٣

3. dhe që Allahu të të ndihmojë me një ndihmë të fuqishme.[3]

هُوَ ٱلَّذِيٓ أَنزَلَ ٱلسَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ لِيَزۡدَادُوٓاْ إِيمَٰنٗا مَّعَ إِيمَٰنِهِمۡۗ وَلِلَّهِ جُنُودُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ٤

4. Është Ai, që zbriti qetësinë në zemrat e besimtarëve, për të shtuar besim mbi besimin e tyre. Allahut i përkasin ushtritë e qiejve dhe të Tokës. Allahu është gjithnjë i Dijshëm, i Urtë.[4]

لِّيُدۡخِلَ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ وَٱلۡمُؤۡمِنَٰتِ جَنَّٰتٖ تَجۡرِي مِن تَحۡتِهَا ٱلۡأَنۡهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَا وَيُكَفِّرَ عَنۡهُمۡ سَيِّـَٔاتِهِمۡۚ وَكَانَ ذَٰلِكَ عِندَ ٱللَّهِ فَوۡزًا عَظِيمًا ٥

5. Që t'i fusë besimtarët dhe besimtaret në kopshte, nëpër të cilat rrjedhin lumenj, ku do të qëndrojnë përgjithmonë, si dhe që t'ua shlyejë atyre gjynahet. Dhe kjo, te Allahu, është fitorja e madhe.[5]

وَيُعَذِّبَ ٱلۡمُنَٰفِقِينَ وَٱلۡمُنَٰفِقَٰتِ وَٱلۡمُشۡرِكِينَ وَٱلۡمُشۡرِكَٰتِ ٱلظَّآنِّينَ بِٱللَّهِ ظَنَّ ٱلسَّوۡءِۚ عَلَيۡهِمۡ دَآئِرَةُ ٱلسَّوۡءِۖ وَغَضِبَ ٱللَّهُ عَلَيۡهِمۡ وَلَعَنَهُمۡ وَأَعَدَّ لَهُمۡ جَهَنَّمَۖ وَسَآءَتۡ مَصِيرًا ٦

6. Dhe që t'i ndëshkojë hipokritët dhe hipokritet, idhujtarët dhe idhujtaret, të cilët mendojnë për Allahun mendime të këqija. Rreth

[3] dhe që Allahu të të japë një ndihmë të fuqishme, me të cilën Islami nuk do të dobësohet.

[4] Është Allahu Ai, i Cili zbriti qetësinë dhe sigurinë në zemrat e besimtarëve, në ditën e Hudejbijes, kështu që zemrat e tyre u qetësuan dhe bindja e tyre u përforcua, në mënyrë që të shtohej besimi i tyre në Allahun dhe ndjekja e të Dërguarit bashkë me atë që tashmë kishin besuar. Allahut të Lartësuar i përkasin ushtritë e qiejve dhe të Tokës, me të cilat Ai i ndihmon robërit e Tij besimtarë. Dhe Allahu është gjithnjë i Dijshëm për interesat e krijesave të Tij dhe i Urtë në planin dhe veprimin e Tij.

[5] Allahu i bëri këto që u thanë më sipër, me qëllim që t'i fusë besimtarët dhe besimtaret në kopshtet e Xhenetit, nën pemët dhe pallatet e të cilave rrjedhin lumenj, ku do të qëndrojnë përgjithmonë, dhe që t'ua fshijë të këqijat e veprave që bënë, pa i ndëshkuar për to. Ky shpërblim tek Allahu është shpëtim nga çdo brengë dhe fitore e plotë e çdo gjëje që ata dëshirojnë.

tyre sillet e keqja (dënimi). Allahu është i zemëruar me ta, i ka mallkuar dhe u ka përgatitur Xhehenemin. Sa i keq është ai përfundim![6]

وَلِلَّهِ جُنُودُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿٧﴾

7. Allahut i përkasin ushtritë e qiejve dhe të Tokës. Allahu është i Plotfuqishëm, i Urtë.[7]

إِنَّآ أَرْسَلْنَٰكَ شَٰهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٨﴾

8. Me të vërtetë, Ne të kemi dërguar ty (Muhamed) dëshmitar, sjellës të lajmeve të mira dhe paralajmërues,[8]

لِّتُؤْمِنُوا۟ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ وَتُسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٩﴾

9. që të besoni Allahun dhe të Dërguarin e Tij, e ta ndihmoni dhe ta nderoni atë, dhe ta madhëroni Allahun mëngjes e mbrëmje.[9]

[6] Dhe që Allahu t'i ndëshkojë hipokritët dhe hipokritet, idhujtarët dhe idhujtaret, të cilët mendojnë keq për Allahun – duke menduar se Ai nuk do ta ndihmojë të Dërguarin e Tij dhe besimtarët me të kundër armiqve të tyre, dhe se nuk do ta shfaqë fenë e Tij. Rreth këtyre rrotullohet rrethi i dënimit dhe çdo gjë që i dëmton; Allahu është i zemëruar me ta, i ka përzënë prej mëshirës së Tij dhe u ka përgatitur Zjarrin e Xhehenemit. E sa vend i keq është ai në të cilin do të përfundojnë!

[7] Allahut të Madhëruar i përkasin ushtritë e qiejve dhe të Tokës, me të cilat Ai i përforcon dhe i ndihmon robërit e Tij besimtarë. Allahu është gjithmonë i Plotfuqishëm mbi krijesat e Tij dhe i Urtë në rregullimin e çështjeve të tyre.

[8] Ne të kemi dërguar ty, o Muhamed, si dëshmitar mbi popullin tënd se ua përcolle mesazhin, si sqarues për ta për atë me të cilin të kemi dërguar, si përgëzues për ata që të binden me Xhenet dhe si paralajmërues për ata që të kundërshtojnë me dënim në këtë botë dhe në tjetrën;

[9] që të besoni në Allahun dhe të Dërguarin e Tij, ta ndihmoni Allahun duke ndihmuar fenë e Tij, ta madhëroni Atë dhe ta lavdëroni në mëngjes dhe në mbrëmje.

إِنَّ ٱلَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ ٱللَّهَ يَدُ ٱللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ ۚ فَمَن نَّكَثَ فَإِنَّمَا
يَنكُثُ عَلَىٰ نَفْسِهِۦ ۖ وَمَنْ أَوْفَىٰ بِمَا عَٰهَدَ عَلَيْهُ ٱللَّهَ فَسَيُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٠﴾

10. Vërtet, ata që të japin besën ty (o Muhamed), në të vërtetë i japin besën Allahut. Dora e Allahut është mbi duart e tyre! Kush e shkel besën, vetëm kundër vetes e ka shkelur atë, e kush e përmbush atë që është zotuar ndaj Allahut, Ai do t'i japë atij një shpërblim të madh.[10]

سَيَقُولُ لَكَ ٱلْمُخَلَّفُونَ مِنَ ٱلْأَعْرَابِ شَغَلَتْنَآ أَمْوَٰلُنَا وَأَهْلُونَا فَٱسْتَغْفِرْ لَنَا ۚ يَقُولُونَ
بِأَلْسِنَتِهِم مَّا لَيْسَ فِى قُلُوبِهِمْ ۚ قُلْ فَمَن يَمْلِكُ لَكُم مِّنَ ٱللَّهِ شَيْـًٔا إِنْ أَرَادَ بِكُمْ
ضَرًّا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ نَفْعًا ۚ بَلْ كَانَ ٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١١﴾

11. Do të të thonë ty beduinët, që qëndruan pas: "Na penguan pasuritë dhe familjet tona, prandaj kërko falje (Allahut) për ne!" Ata thonë me gjuhët e tyre atë që nuk e kanë në zemrat e tyre. Thuaju: "Kush mund t'ju mbrojë nga Allahu, nëse Ai dëshiron t'ju sjellë dëm apo t'ju sjellë dobi?" - Jo (nuk është ashtu si thoni), por Allahu është i Dijshëm për gjithçka që vepronit.[11]

---

[10] Vërtet, ata që të dhanë besën ty, o i Dërguar, në Hudejbije për të luftuar, në të vërtetë ia dhanë besën Allahut dhe lidhën marrëveshje me Të, duke kërkuar Xhenetin dhe kënaqësinë e Tij. Dora e Allahut është mbi duart e tyre, pra Ai është me ta, i dëgjon fjalët e tyre, i sheh vendet e tyre dhe i di si brendësitë, ashtu edhe të jashtmet e tyre. Kush e thyen besën, pasoja bie mbi vetveten e tij, ndërsa kush i përmbahet asaj që ia ka premtuar Allahut – të jetë i durueshëm kur të takohet me armikun në rrugën e Allahut dhe të ndihmojë të Dërguarin e Tij, Muhamedin ﷺ – Allahu do t'i japë shpërblim të madh, e ai shpërblim është Xheneti. - Në këtë ajet vërtetohet cilësia e Dorës, për Allahun e Madhëruar, ashtu si i takon Atij, pa krahasim dhe pa përfytyrim.

[11] Do të të thonë ty – o i Dërguar – ata beduinë që mbetën prapa dhe nuk dolën me ty drejt Mekës, kur t'i qortosh: "Na penguan pasuritë tona dhe familjet tona, prandaj lute Zotin tënd që të na falë për këtë mospjesëmarrje!" Ata e thonë këtë me gjuhët e tyre, por nuk është e vërtetë në zemrat e tyre. Thuaju: "E kush mund t'ju mbrojë prej Allahut, nëse Ai do t'ju dojë një të keqe, ose t'ju dojë një të mirë?" Nuk është siç menduan këta hipokritë, se Allahu nuk e di atë që fshehin në brendësitë e tyre prej hipokrizie; përkundrazi, Allahu i

بَلْ ظَنَنتُمْ أَن لَّن يَنقَلِبَ ٱلرَّسُولُ وَٱلْمُؤْمِنُونَ إِلَىٰٓ أَهْلِيهِمْ أَبَدًا وَزُيِّنَ ذَٰلِكَ فِى قُلُوبِكُمْ وَظَنَنتُمْ ظَنَّ ٱلسَّوْءِ وَكُنتُمْ قَوْمًۢا بُورًا ﴿١٢﴾

12. Jo, por ju menduat se i Dërguari dhe besimtarët nuk do të ktheheshin kurrë më te familjet e tyre, dhe kjo ju zbukurua në zemrat tuaja. Ju ushqenit mendime të këqija dhe kështu u bëtë një popull i shkatërruar.[12]

وَمَن لَّمْ يُؤْمِنۢ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ فَإِنَّآ أَعْتَدْنَا لِلْكَٰفِرِينَ سَعِيرًا ﴿١٣﴾

13. E kush nuk beson në Allahun dhe të Dërguarin e Tij – me të vërtetë, Ne kemi përgatitur për mohuesit një zjarr flakërues.[13]

وَلِلَّهِ مُلْكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ يَغْفِرُ لِمَن يَشَآءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَآءُ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿١٤﴾

14. Vetëm Allahut i përket pushteti i qiejve dhe i Tokës. Ai fal kë të dojë dhe ndëshkon kë të dojë. Allahu është Falës i Madh, Mëshirëplotë.[14]

Madhëruar është gjithnjë i Dijshëm për atë që veprojnë, dhe prej Tij nuk fshihet asgjë nga veprat e krijesave.

[12] Nuk është aspak siç pretenduat ju, se u penguat nga pasuritë dhe familjet tuaja, por në të vërtetë ju menduat se i Dërguari i Allahut ﷺ dhe shokët e tij do të shkatërroheshin dhe nuk do të ktheheshin më kurrë tek ju. Shejtani ua zbukuroi këtë mendim në zemrat tuaja, dhe ju menduat keq, se Allahu nuk do ta ndihmonte të Dërguarin e Tij, Muhamedin ﷺ, dhe shokët e tij mbi armiqtë e tyre. Dhe kështu u bëtë një popull i humbur, pa të mirë.

[13] Ai që nuk i beson Allahut dhe as atij që solli i Dërguari i Tij ﷺ dhe nuk vepron sipas ligjit të Tij, është jobesimtar dhe meriton dënimin; Ne, me të vërtetë, u kemi përgatitur mohuesve dënimin e zjarrit flakërues në Xhehenem.

[14] Vetëm Allahut të Madhëruar i përket sundimi i qiejve dhe i Tokës dhe gjithçkaje që ka në to. Ai, me mëshirën e Tij, ia fal kujt të dojë dhe ia mbulon mëkatet, ndërsa me drejtësinë e Tij ndëshkon kë të dojë. Allahu është gjithnjë Falës për atë që pendohet tek Ai dhe i Mëshirshëm me të.

سَيَقُولُ ٱلۡمُخَلَّفُونَ إِذَا ٱنطَلَقۡتُمۡ إِلَىٰ مَغَانِمَ لِتَأۡخُذُوهَا ذَرُونَا نَتَّبِعۡكُمۡۖ يُرِيدُونَ أَن يُبَدِّلُواْ كَلَٰمَ ٱللَّهِۚ قُل لَّن تَتَّبِعُونَا كَذَٰلِكُمۡ قَالَ ٱللَّهُ مِن قَبۡلُۖ فَسَيَقُولُونَ بَلۡ تَحۡسُدُونَنَاۚ بَلۡ كَانُواْ لَا يَفۡقَهُونَ إِلَّا قَلِيلٗا ١٥

15. Ata që qëndruan pas - kur ju të niseni për të marrë plaçkën e luftës - do tju thonë: "Na lejoni edhe ne të vijmë pas jush." Ata duan të ndryshojnë Fjalën (premtimin) e Allahut. Thuaju: "Ju kurrë nuk do të vini pas nesh! Kështu e ka thënë Allahu që më parë." Atëherë, ata do të thonë: "Nuk është ashtu, por ju na keni zili." Jo, por ata nuk kuptojnë veçse pak.[15]

[15] Ata që qëndruan prapa, kur ti – o i Dërguar – të nisesh me shokët e tu drejt plaçkave të luftës në **Hajber**, të cilat Allahu jua kishte premtuar juve, do t'ju thonë: "Na lini të vijmë me ju në Hajber", duke dashur me këtë të ndryshojnë premtimin e Allahut për ju. Thuaju: "Ju nuk do të dilni me ne për në Hajber, sepse Allahu na ka thënë para se të ktheheshim në Medinë se plaçkat e Hajberit janë vetëm për ata që ishin me ne në Hudejbije." Atëherë ata do të thonë: "Nuk është ashtu siç thoni ju, Allahu nuk ju ka urdhëruar për këtë; por ju po na ndaloni nga dalja me ju, nga zilia, që të mos fitojmë plaçkë së bashku me ju!" Por, nuk është siç pretendojnë ata, sepse ata nuk kuptojnë nga çështjet e fesë dhe nga ajo që kanë për detyrë ndaj Allahut veçse pak.

قُل لِّلْمُخَلَّفِينَ مِنَ ٱلْأَعْرَابِ سَتُدْعَوْنَ إِلَىٰ قَوْمٍ أُو۟لِى بَأْسٍ شَدِيدٍ تُقَٰتِلُونَهُمْ أَوْ يُسْلِمُونَ ۖ فَإِن تُطِيعُوا۟ يُؤْتِكُمُ ٱللَّهُ أَجْرًا حَسَنًا ۖ وَإِن تَتَوَلَّوْا۟ كَمَا تَوَلَّيْتُم مِّن قَبْلُ يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٦﴾

16. Thuaju atyre beduinëve që qëndruan pas: "Do të thirreni për të luftuar kundër një populli luftarak dhe të fortë; ose do të luftoni me ta, ose ata do të dorëzohen (në Islam). Nëse bindeni, Allahu do t'ju japë shpërblim të mirë, por nëse shmangeni, ashtu siç u shmangët edhe më parë, Ai do t'ju ndëshkojë me një dënim të dhembshëm."[16]

لَّيْسَ عَلَى ٱلْأَعْمَىٰ حَرَجٌ وَلَا عَلَى ٱلْأَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى ٱلْمَرِيضِ حَرَجٌ ۗ وَمَن يُطِعِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ يُدْخِلْهُ جَنَّٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ ۖ وَمَن يَتَوَلَّ يُعَذِّبْهُ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٧﴾

17. Nuk ka gjynah për të verbrin, as për çalin, as për të sëmurin (që të mos vijnë në luftë). Kush i bindet Allahut dhe të Dërguarit të Tij, Ai do ta fusë në Xhenete, nën të cilat rrjedhin lumenj, por kush shmanget, Ai do ta ndëshkojë me një dënim të dhembshëm.[17]

[16] Thuaju atyre beduinëve që mbetën prapa nga lufta: "Do t'ju thërrasin të luftoni kundër një populli që është jashtëzakonisht i ashpër në luftime — ju ose do t'i përballoni me armë, ose ata do t'ju bëjnë paqë pa luftë. Nëse i bindeni Allahut dhe i përgjigjeni thirrjes së Tij për të luftuar kundër këtyre njerëzve, Ai do t'ju japë Xhenetin; por nëse kundërshtoni, ashtu si bëtë kur nuk u nisët me të Dërguarin e Allahut ﷺ drejt Mekës, atëherë Ai do t'ju ndëshkojë me një dënim të dhembshëm."

[17] S'ka mëkat për të verbërin prej jush — o njerëz — as për të çalin, as për të sëmurin, që të qëndrojnë mbrapa nga xhihadi dhe të mos marrë pjesë në të me besimtarët, për shkak se nuk kanë mundësi. Ai që i bindet Allahut dhe të Dërguarit të Tij, Allahu do ta fusë atë në kopshtet e Xhenetit, nën pemët dhe pallatet e të cilit rrjedhin lumenj; e ai që e kundërshton Allahun dhe të Dërguarin dhe qëndron prapa nga xhihadi me besimtarët, Allahu do t'i japë atij dënim të hidhur dhe të dhembshëm.

۞ لَّقَدْ رَضِيَ ٱللَّهُ عَنِ ٱلْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ ٱلشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنزَلَ ٱلسَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَثَـٰبَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا ﴿١٨﴾

18. Me të vërtetë, Allahu u kënaq me besimtarët, kur ata të dhanë besën nën hijen e pemës; Ai e dinte se ç'kishin në zemrat e tyre, prandaj u zbriti qetësinë dhe i shpërbleu me një fitore të afërt[18]

وَمَغَانِمَ كَثِيرَةً يَأْخُذُونَهَا ۗ وَكَانَ ٱللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٩﴾

19. dhe me shumë plaçka lufte që do t'i marrin. Allahu është i Plotfuqishëm, i Urtë.[19]

وَعَدَكُمُ ٱللَّهُ مَغَانِمَ كَثِيرَةً تَأْخُذُونَهَا فَعَجَّلَ لَكُمْ هَـٰذِهِۦ وَكَفَّ أَيْدِيَ ٱلنَّاسِ عَنكُمْ وَلِتَكُونَ ءَايَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ وَيَهْدِيَكُمْ صِرَٰطًا مُّسْتَقِيمًا ﴿٢٠﴾

20. Allahu ju ka premtuar shumë plaçka të tjera që do t'i merrni, por këtë (të Hajberit) jua shpejtoi dhe pengoi duart e njerëzve nga ju, që të bëhet një shenjë për besimtarët dhe t'ju udhëheqë në rrugën e drejtë.[20]

---

[18] Allahu u kënaq me besimtarët kur të dhanë besën, o i Dërguar, nën hijen e pemës — kjo ishte **Beteja e Ridvanit** në Hudejbije. Ai e dinte çfarë kishte në zemrat e tyre prej besimit, sinqeritetit dhe besnikërisë, prandaj zbriti qetësinë mbi ta, ua forcoi zemrat dhe i shpërbleu për atë që nuk arritën nëpërmjet marrëveshjes së Hudejbijes me një fitore të afërt: **fitoren e Hajberit**

[19] dhe me plaçka të shumta lufte nga pasuritë e hebrenjve të Hajberit. Allahu është gjithmonë i Plotfuqishëm në ndështkimin e armiqve të Tij dhe i Urtë në rregullimin e çështjeve të krijesave të Tij.

[20] Allahu ju ka premtuar plaçka të shumta që do t'i merrni në kohët që Ai i ka përcaktuar për ju; por Ai jua përshpejtoi plaçkat e Hajberit dhe i mbajti duart e njerëzve larg jush, kështu që nuk ju prek asgjë e keqe nga ajo që armiqtë tuaj kishin planifikuar kundër jush për luftë e betejë, as nga rreziku që t'ju arrinin ata që i kishit lënë pas në Medinë. Le të jenë për ju disfata e tyre, paqja dhe plaçkat që morët, shenja për t'u menduar dhe provë që Allahu ju ruajti dhe ju ndihmoi, dhe që ju udhëzoi në një rrugë të drejtë pa devijim.

وَأُخۡرَىٰ لَمۡ تَقۡدِرُواْ عَلَيۡهَا قَدۡ أَحَاطَ ٱللَّهُ بِهَاۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٗا ٢١

21. Dhe (ju ka premtuar) të tjera (fitore e plaçka lufte) që nuk keni pasur fuqi t'i merrni (nga Romakët dhe Persët), por Allahu i ka përfshirë ato në dijen e Tij. Allahu ka fuqi mbi çdo gjë.[21]

وَلَوۡ قَٰتَلَكُمُ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ لَوَلَّوُاْ ٱلۡأَدۡبَٰرَ ثُمَّ لَا يَجِدُونَ وَلِيّٗا وَلَا نَصِيرٗا ٢٢

22. Sikur mohuesit t'ju luftonin (në Hudejbije), ata do t'ju kthenin shpinën (nga disfata) dhe nuk do të gjenin as mbrojtës e as ndihmues.[22]

سُنَّةَ ٱللَّهِ ٱلَّتِي قَدۡ خَلَتۡ مِن قَبۡلُۖ وَلَن تَجِدَ لِسُنَّةِ ٱللَّهِ تَبۡدِيلٗا ٢٣

23. Ky është ligji i Allahut që ka qenë edhe më parë, dhe kurrë nuk do të gjesh ndryshim në ligjin e Allahut.[23]

[21] Dhe Allahu ju ka premtuar edhe fitore e plaçka të tjera, që nuk ishit në gjendje t'i merrnit vetë në atë çast – nga dy fuqitë e mëdha të asaj kohe: Romakët dhe Persët; Allahu, i Lartëruar, është i Plotfuqishëm për të, ajo është nën prokurimin dhe pushtetin e Tij, dhe Ai jua ka premtuar — dhe patjetër do të ndodhë ajo që Ai ka premtuar. Allahu është i Plotëfuqishëm për çdo gjë dhe asgjë nuk është e pamundur për Të.

[22] Sikur mohuesit e Kurejshit tju kishin luftuar në Hudejbije, do të kishin pësuar disfatë dhe do t'ju kishin kthyer shpinën, ashtu si vepron i mposhturi në betejë, dhe atëherë nuk do të gjenin për vete ndonjë mbrojtës përveç Allahut, që t'u qëndrojë pranë në luftë kundër jush, as ndihmës që t'i mbështesë në betejën kundër jush.

[23] Kjo është mënyra e Allahut që ka caktuar që më herët për krijesat e Tij: të ndihmojë ushtrinë e Tij dhe të mposhtë armiqtë e saj. Dhe ti – o i Dërguar – nuk do të gjesh kurrë ndonjë ndryshim në ligjin dhe mënyrën e Allahut.

وَهُوَ ٱلَّذِى كَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ عَنْهُم بِبَطْنِ مَكَّةَ مِنۢ بَعْدِ أَنْ أَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿٢٤﴾

24. Është Ai që i pengoi duart e tyre ndaj jush dhe duart tuaja ndaj tyre, në zemër të Mekës, pasi ju bëri fitimtarë mbi ta. Allahu sheh gjithçka që veproni ju.[24]

هُمُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ وَصَدُّوكُمْ عَنِ ٱلْمَسْجِدِ ٱلْحَرَامِ وَٱلْهَدْىَ مَعْكُوفًا أَن يَبْلُغَ مَحِلَّهُۥ ۚ وَلَوْلَا رِجَالٌ مُّؤْمِنُونَ وَنِسَآءٌ مُّؤْمِنَٰتٌ لَّمْ تَعْلَمُوهُمْ أَن تَطَـُٔوهُمْ فَتُصِيبَكُم مِّنْهُم مَّعَرَّةٌۢ بِغَيْرِ عِلْمٍ ۖ لِّيُدْخِلَ ٱللَّهُ فِى رَحْمَتِهِۦ مَن يَشَآءُ ۚ لَوْ تَزَيَّلُوا۟ لَعَذَّبْنَا ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٢٥﴾

25. Janë ata, që nuk besuan dhe ju penguan nga Xhamia e Shenjtë, dhe penguan edhe kurbanet që të arrinin vendin e vet. Sikur të mos ishin disa burra besimtarë dhe disa gra besimtare (brenda Mekes), që ju nuk i njihnit, që mund t'i shkelnit (bashkë me idhujtarët) e t'ju binte dënim pa e ditur, (do t'ju lejonim t'i sulmonit idhujtarët në Meke). Kjo, që Allahu të fuste në mëshirën e Tij (të udhëzonte) kë të donte. Sikur të ishin ndarë ata (besimtarë nga jobesimtarët), Ne do t'i kishim ndëshkuar mohuesit (e Mekës) me një dënim të dhembshëm.[25]

---

[24] Është Ai që i ndaloi duart e idhujtarëve nga ju dhe duart tuaja nga ata, në vetë zemrën e Mekës, pasi tashmë kishit mundur t'i kapnit dhe ata ishin nën pushtetin tuaj. (Këta idhujtarë ishin ata që dolën kundër ushtrisë së të Dërguarit të Allahut ﷺ në Hudejbije; muslimanët i zunë rob, por pastaj i lanë të lirë dhe nuk i vranë; ata ishin rreth tetëdhjetë burra.) Allahu i shihte veprat tuaja, asgjë nuk fshihet prej Tij.

[25] Mohuesit Kurashit ishin ata që mohuan Njësinë e Allahut dhe ju penguan në ditën e Hudejbijes të hynit në Xhaminë e Shenjtë të Mekës, dhe ndaluan kurbanët tuaj, duke i penguar të arrinin vendin e therjes së tyre në Harem. E sikur të mos kishte midis tyre në Mekë burra besimtarë të dobësuar dhe gra besimtare që e fshihnin besimin e tyre nga frika për jetën, të cilët ju nuk i njihnit, e të cilët rrezikonit t'i shkelni me ushtrinë tuaj e t'i vrisnit pa e ditur, dhe kështu t'ju binte mbi ju përgjegjësia dhe turpi për gjakun e tyre pa qëllim – Ne do t'ju kishim dhënë pushtet të plotë mbi ta. Por Allahu i ndali që të mos i godisnit, me qëllim që të fuste në mëshirën e Tij kë të donte, duke i dhënë atyre besimin

إِذْ جَعَلَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ فِي قُلُوبِهِمُ ٱلْحَمِيَّةَ حَمِيَّةَ ٱلْجَٰهِلِيَّةِ فَأَنزَلَ ٱللَّهُ سَكِينَتَهُۥ عَلَىٰ رَسُولِهِۦ وَعَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ وَأَلْزَمَهُمْ كَلِمَةَ ٱلتَّقْوَىٰ وَكَانُوٓاْ أَحَقَّ بِهَا وَأَهْلَهَا ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٢٦﴾

26. Kur mohuesit e mbushën zemrën e tyre me kryelartësi - kryelartësinë e injorancës pagane, Allahu zbriti qetësinë e Tij mbi të Dërguarin e Tij dhe mbi besimtarët, dhe i bëri ata të kapen fort pas fjalës së devotshmërisë, për të cilën ata kishin më të drejtë dhe ishin më të denjë (se idhujtarët). Allahu është gjithnjë e Gjithëdijshëm për çdo gjë.[26]

لَّقَدْ صَدَقَ ٱللَّهُ رَسُولَهُ ٱلرُّءْيَا بِٱلْحَقِّ ۖ لَتَدْخُلُنَّ ٱلْمَسْجِدَ ٱلْحَرَامَ إِن شَآءَ ٱللَّهُ ءَامِنِينَ مُحَلِّقِينَ رُءُوسَكُمْ وَمُقَصِّرِينَ لَا تَخَافُونَ ۖ فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُواْ فَجَعَلَ مِن دُونِ ذَٰلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا ﴿٢٧﴾

27. Me të vërtetë, Allahu ia vërtetoi të Dërguarit të Vet ëndrrën e vërtetë që ai pa, kur tha: "Me siguri, do të hyni në Xhaminë e Shenjtë, nëse do Allahu, të sigurt, me kokat të rruara dhe disa me flokë të shkurtuar, pa asnjë frikë." Allahu dinte atë që ju nuk e dinit, prandaj para kësaj, ju dha një fitore të afërt.[27]

---

pas mohimit. E sikur ata besimtarë dhe besimtare të ishin ndarë qartë nga idhujtarët e Mekës dhe të kishin dalë prej tyre, atëherë Ne do t'i kishim dënuar ata që nuk besuan dhe përgënjeshtruan me një dënim të dhembshëm.

[26] Kur ata që nuk besuan i mbushën zemrat e tyre me mendjemadhësinë dhe kryelartësinë e injorancës pagane para Islamike – për të mos e pranuar shpalljen e Muhamedit ﷺ – e prej saj ishte edhe refuzimi i tyre që në marrëveshjen e Hudejbijes të shkruhej "Bismil-lahir-Rrahmanir-Rrahim" dhe refuzimi i tyre që të shkruhej "Ky është pajtimi që bëri Muhamedi, i Dërguari i Allahut" – atëherë Allahu e zbriti qetësinë mbi të Dërguarin e Tij dhe mbi besimtarët që ishin me të, dhe i bëri të kapeshin fort pas fjalës "La ilahe il-lAllah", e cila është themeli i çdo devotshmërie. I Dërguari ﷺ dhe besimtarët që ishin me të ishin më të denjë për këtë fjalë të devotshmërisë sesa idhujtarët, dhe vetëm ata ishin njerëzit e saj, e jo ata. Allahu është gjithmonë i Dijshëm për çdo gjë dhe asgjë nuk i fshihet Atij.

[27] Allahu ia përmbushi të Dërguarit të Tij, Muhamedit ﷺ, ëndrrën e vërtetë që ia kishte treguar më parë: se ai dhe shokët e tij do të hynin të sigurt në Shtëpinë e Allahut (Kaben),

هُوَ ٱلَّذِيٓ أَرۡسَلَ رَسُولَهُۥ بِٱلۡهُدَىٰ وَدِينِ ٱلۡحَقِّ لِيُظۡهِرَهُۥ عَلَى ٱلدِّينِ كُلِّهِۦۚ وَكَفَىٰ بِٱللَّهِ شَهِيدٗا ٢٨

28. Është Ai që e dërgoi të Dërguarin e Vet me udhëzimin dhe fenë e vërtetë, që ta bëjë atë të triumfojë mbi të gjitha fetë. Dhe Allahu mjafton si Dëshmitar.[28]

pa pasur frikë nga idhujtarët, me kokat e rruara ose flokët të shkurtuara. Por Allahu e dinte të mirën dhe dobinë (në shtyrjen e hyrjes suaj në Mekë atë vit dhe në hyrjen tuaj në të më vonë) që ju nuk e dinit; ndaj, para hyrjes tuaj në Mekë që ju qe premtuar, Ai bëri për ju një fitore të afërt: marrëveshjen e Hudejbijes dhe fitoren e Hajberit.

[28] Është Allahu, Ai që e dërgoi të Dërguarin e Tij, Muhamedin ﷺ, me shpalljen e qartë dhe me fenë e Islamit, për ta lartësuar dhe ngritur atë mbi të gjitha besimet e tjera. Dhe të mjafton ty – o i Dërguar – që Allahu është Dëshmitar se Ai është ndihmëtari yt dhe lartësues i fesë sate mbi çdo fe.

مُّحَمَّدٞ رَّسُولُ ٱللَّهِۚ وَٱلَّذِينَ مَعَهُۥٓ أَشِدَّآءُ عَلَى ٱلۡكُفَّارِ رُحَمَآءُ بَيۡنَهُمۡۖ تَرَىٰهُمۡ رُكَّعٗا سُجَّدٗا يَبۡتَغُونَ فَضۡلٗا مِّنَ ٱللَّهِ وَرِضۡوَٰنٗاۖ سِيمَاهُمۡ فِي وُجُوهِهِم مِّنۡ أَثَرِ ٱلسُّجُودِۚ ذَٰلِكَ مَثَلُهُمۡ فِي ٱلتَّوۡرَىٰةِۚ وَمَثَلُهُمۡ فِي ٱلۡإِنجِيلِ كَزَرۡعٍ أَخۡرَجَ شَطۡـَٔهُۥ فَـَٔازَرَهُۥ فَٱسۡتَغۡلَظَ فَٱسۡتَوَىٰ عَلَىٰ سُوقِهِۦ يُعۡجِبُ ٱلزُّرَّاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ ٱلۡكُفَّارَۗ وَعَدَ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ مِنۡهُم مَّغۡفِرَةٗ وَأَجۡرًا عَظِيمَۢا ٢٩

29. Muhammedi është i Dërguari i Allahut. Ata që janë me të, janë të ashpër ndaj mohuesve, e të mëshirshëm me njëri-tjetrin. I sheh ata të përkulur e të përulur në sexhde, duke kërkuar prej Allahut mirësinë dhe kënaqësinë e Tij. Shenja e tyre është në fytyrat e tyre nga gjurma e sexhdes. Ky është përshkrimi i tyre në Teurat. Ndërsa përshkrimi i tyre në Inxhil (Ungjill) është si një farë e mbjellë që nxjerr filizin e saj, e forcon atë, pastaj ai bëhet i trashë e qëndron drejt mbi kërcellin e vet, duke i mahnitur bujqit - (ky përshkrim është) me qëllim që, Allahu t'i bëjë besimtarët burim zemërimi për mohuesit. Allahu u ka premtuar atyre, që besojnë dhe bëjnë vepra të mira prej tyre, falje dhe shpërblim të madh.[29]

[29] Muhamedi ﷺ është i Dërguari i Allahut. Ata që janë me të, në fenë e tij, janë të ashpër ndaj mohuesve, por të mëshirshëm ndërmjet tyre. I sheh ata të përkulur dhe të përulur në sexhde ndaj Allahut në namazin e tyre, duke shpresuar që Zoti i tyre t'i begatojë, t'i fusë në Xhenet dhe të jetë i kënaqur me ta. Shenja e bindjes së tyre ndaj Allahut shihet në fytyrat e tyre nga gjurma e sexhdes dhe e adhurimit. Ky është përshkrimi i tyre në Teurat. Ndërsa përshkrimi i tyre në Inxhil është si një farë e mbjellë në Tokë, që nxerr filizin dhe kërcellin e saj, pastaj degët e saj shtohen e forcohen, dhe e mbështetin bimën, e cila bëhet e fuqishme dhe qëndron drejt mbi kërcellin e vet, me pamje të bukur, që ua gëzon sytë bujqve. Allahu e bëri këtë shembull që mohuesit të zemërohen dhe të hidhërohen nga shumësia dhe bukuria e besimtarëve. - Në këtë ka argument se ai që urren shokët e Muhamedit ﷺ është mohues, sepse kush hidhërohet nga ata që Allahu i bëri shkak për forcimin e Islamit, ka në vete shenjën e mosbesimit. Kush ecën në gjurmët e shokëve të të Dërguarit të Allahut ﷺ, ai hyn në rregullin e tyre për të merituar faljen dhe shpërblimin e madh. Megjithatë, atyre u mbetet përparësia, nderi dhe përsosmëria, të cilat askush nga ky ummet nuk i arrin. Allahu qoftë i kënaqur me ta dhe i mëshirshëm ndaj tyre!

49. SURJA “EL HUXHURAT”

DHOMAT

(Medinase, 18 ajete)

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تُقَدِّمُواْ بَيۡنَ يَدَيِ ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦۖ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَۚ إِنَّ ٱللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٞ ١

1. O besimtarë! Mos veproni në asnjë çështje pa urdhër të Allahut dhe të Dërguarit të Tij, dhe kini frikë Allahun! Vërtet, Allahu është Dëgjues e i Dijshëm.[1]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَرۡفَعُوٓاْ أَصۡوَٰتَكُمۡ فَوۡقَ صَوۡتِ ٱلنَّبِيِّ وَلَا تَجۡهَرُواْ لَهُۥ بِٱلۡقَوۡلِ كَجَهۡرِ بَعۡضِكُمۡ لِبَعۡضٍ أَن تَحۡبَطَ أَعۡمَٰلُكُمۡ وَأَنتُمۡ لَا تَشۡعُرُونَ ٢

2. O besimtarë! Mos i ngrini zërat tuaj mbi zërin e të Dërguarit dhe mos e thërrisni atë me zë të lartë, siç i thërrisni njëri-tjetrit, që të mos ju asgjësohen veprat tuaja, pa e kuptuar.[2]

---

[1] O ju që keni besuar Allahun dhe të Dërguarin e Tij, mos gjykoni dhe mos vendosni për ndonjë çështje të fesë suaj pa urdhrin e Allahut dhe të të Dërguarit, që të mos shpikni risi (bidate). Kini frikë Allahun në fjalët dhe veprat tuaja, që të mos bien në kundërshtim me urdhrin e Allahut dhe të të Dërguarit. Vërtet, Allahu i dëgjon fjalët tuaja, i di qëllimet dhe veprat tuaja. - Në këtë ka një paralajmërim për besimtarët, që të mos shpikin në fe dhe të mos vendosin ligje, për të cilat Allahu nuk ka dhënë leje.

[2] O ju që keni besur Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe vepruat sipas ligjit të Tij, mos i ngrini zërat tuaj mbi zërin e të Dërguarit, kur i drejtoheni atij dhe mos i thërrisni atij me zë të

إِنَّ ٱلَّذِينَ يَغُضُّونَ أَصۡوَٰتَهُمۡ عِندَ رَسُولِ ٱللَّهِ أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ ٱمۡتَحَنَ ٱللَّهُ قُلُوبَهُمۡ لِلتَّقۡوَىٰۚ لَهُم مَّغۡفِرَةٞ وَأَجۡرٌ عَظِيمٌ ٣

3. Me të vërtetë, ata që e ulin zërin e tyre pranë të Dërguarit të Allahut — janë ata, zemrat e të cilëve Allahu i ka provuar për devotshmëri. Për ata ka falje dhe shpërblim të madh.[3]

إِنَّ ٱلَّذِينَ يُنَادُونَكَ مِن وَرَآءِ ٱلۡحُجُرَٰتِ أَكۡثَرُهُمۡ لَا يَعۡقِلُونَ ٤

4. Vërtet, ata që të thërrasin ty nga jashtë dhomave të tua, shumica e tyre nuk mendojnë.[4]

وَلَوۡ أَنَّهُمۡ صَبَرُواْ حَتَّىٰ تَخۡرُجَ إِلَيۡهِمۡ لَكَانَ خَيۡرٗا لَّهُمۡۚ وَٱللَّهُ غَفُورٞ رَّحِيمٞ ٥

5. Sikur të duronin derisa të dilje tek ata, do të ishte më mirë për ta. Por Allahu është Falës dhe Mëshirues.[5]

---

lartë dhe as në emër (o Muhamed!), ashtu siç thërrisni njëri-tjetrin, por nderojeni në të folur, ashtu siç është i veçuar nga të tjerët për misionin e mbajtjes së shpalljes së Zotit të tij, për detyrimin e besimit në të, dashurisë, bindjes dhe ndjekjes së shembullit të tij, duke e thirrur me zë të ulët (o i Dërguari i Allahut!); që veprat tuaja të mos bëhen të pavlefshme, ndërkohë që ju nuk e ndieni dhe nuk e kuptoni.

[3] Vërtet, ata që e ulin zërin e tyre pranë të Dërguarit të Allahut, janë ata që Allahu i ka provuar zemrat e tyre dhe i ka pastruar për devotshmëri ndaj Tij. Për ta ka falje nga Allahu për gjynahet e tyre dhe shpërblim të madh – që është Xheneti.

[4] Vërtet, ata që të thërrasin ty – o i Dërguar – nga jashtë dhomave të tua me zë të lartë, shumica prej tyre nuk kanë aq mend e kuptim sa t'i shtyjë në sjelljen me edukatë të mirë dhe në respektin që i takon të Dërguarit të Allahut ﷺ.

[5] E sikur ata të kishin duruar derisa të dilje ti tek ata, do të kishte qenë shumë më mirë për ta tek Allahu, sepse Allahu i ka urdhëruar ata që të të respektojnë ty. Allahu është Falës për atë që bëjnë nga padija dhe shkelja e rregullave të mirësjelljes, dhe është i Mëshirshëm me ta, sepse nuk i ndëshkoi menjëherë.

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِن جَآءَكُمْ فَاسِقٌۢ بِنَبَإٖ فَتَبَيَّنُوٓاْ أَن تُصِيبُواْ قَوْمَۢا بِجَهَـٰلَةٖ فَتُصْبِحُواْ عَلَىٰ مَا فَعَلْتُمْ نَـٰدِمِينَ ٦

6. O besimtarë! Nëse ndonjë njeri i lig ju sjell ndonjë lajm, verifikojeni atë, që të mos godisni ndokënd pa ditur, dhe pastaj të pendoheni për atë që keni bërë![6]

وَٱعْلَمُوٓاْ أَنَّ فِيكُمْ رَسُولَ ٱللَّهِۚ لَوْ يُطِيعُكُمْ فِي كَثِيرٖ مِّنَ ٱلْأَمْرِ لَعَنِتُّمْ وَلَـٰكِنَّ ٱللَّهَ حَبَّبَ إِلَيْكُمُ ٱلْإِيمَـٰنَ وَزَيَّنَهُۥ فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَ إِلَيْكُمُ ٱلْكُفْرَ وَٱلْفُسُوقَ وَٱلْعِصْيَانَۚ أُوْلَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلرَّٰشِدُونَ ٧

7. Dhe dijeni se i Dërguari i Allahut është në mesin tuaj! Sikur ai t'ju bindej juve në shumë çështje, do të viheshit në vështirësi. Por Allahu jua bëri të dashur besimin dhe e zbukuroi atë në zemrat tuaja, kurse mosbesimin, shthurjen dhe mosbindjen i bëri të urryer për ju. Të tillët janë të udhëzuarit drejt - [7]

[6] O ju që i besuat Allahut dhe të Dërguarit të Tij dhe vepruat sipas ligjit të Tij, nëse ju vjen një njeri i lig e gjynahqar me ndonjë lajm, verifikojeni mirë para se ta besoni dhe ta përcillni, derisa të siguroheni për vërtetësinë e tij; nga frika se mos godisni një popull apo njeri të pafajshëm me një padrejtësi prej jush dhe pastaj të pendoheni për atë që keni bërë!

[7] Dhe dijeni se në mesin tuaj është i Dërguari i Allahut, prandaj siluni me edukatë dhe respekt ndaj tij; sepse ai e di më mirë se ju atë që është e dobishme për ju, ai dëshiron për ju të mirën, ndërsa ju ndonjëherë dëshironi për veten tuaj gjëra që janë të dëmshme dhe nuk përputhen me atë që dëshiron i Dërguari për ju. Sikur ai t'ju bindej juve në shumë çështje që ju i zgjidhni sipas dëshirës suaj, kjo do t'ju sillte vështirësi dhe mundime. Por Allahu ua bëri të dashur besimin dhe e zbukuroi atë në zemrat tuaja, kështu që ju besuat, dhe ua bëri të urryer mohimin e Allahut, daljen nga bindja ndaj Tij dhe mëkatin ndaj Tij. Ata që kanë këto cilësi janë të udhëzuarit drejt, të cilët ecin në rrugën e së vërtetës.

فَضْلًا مِّنَ ٱللَّهِ وَنِعْمَةً ۚ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٨﴾

8. si dhuratë dhe mirësi nga Allahu (për ta). Allahu është i Gjithëdijshëm, i Urtë.[8]

وَإِن طَآئِفَتَانِ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ٱقْتَتَلُوا۟ فَأَصْلِحُوا۟ بَيْنَهُمَا ۖ فَإِنۢ بَغَتْ إِحْدَىٰهُمَا عَلَى ٱلْأُخْرَىٰ فَقَٰتِلُوا۟ ٱلَّتِى تَبْغِى حَتَّىٰ تَفِىٓءَ إِلَىٰٓ أَمْرِ ٱللَّهِ ۚ فَإِن فَآءَتْ فَأَصْلِحُوا۟ بَيْنَهُمَا بِٱلْعَدْلِ وَأَقْسِطُوٓا۟ ۖ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلْمُقْسِطِينَ ﴿٩﴾

9. Nëse dy grupe besimtarësh luftojnë njëri-tjetrin, pajtoni mes tyre. E nëse njëra palë sulmon padrejtësisht tjetrën, atëherë luftoni kundër asaj që sulmon, derisa të kthehet te urdhri i Allahut. Nëse ajo kthehet, pajtoni mes tyre me drejtësi dhe gjykoni drejt, sepse Allahu i do ata që zbatojnë drejtësinë.[9]

إِنَّمَا ٱلْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا۟ بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٠﴾

10. Me të vërtetë, besimtarët janë vëllezër, prandaj pajtoni mes vëllezërve tuaj dhe kini frikë Allahun, që të mëshiroheni![10]

[8] Kjo mirësi që iu dha atyre është një dhuratë dhe mirësí nga Allahu mbi ta. Allahu është i Dijshëm për atë që e falënderon për dhuntitë e Tij dhe është i Urtë në rregullimin e çështjeve të krijesave të Tij.

[9] Nëse dy grupe prej besimtarëve përleshen dhe luftojnë me njëri-tjetrin, atëherë pajtoni – o besimtarë – mes tyre duke i thirrur që të gjykojnë me Librin e Allahut dhe Sunetin e të Dërguarit të Tij. Por, nëse njëra nga palët tejkalon kufijtë, sulmon padrejtësisht palën tjetër dhe refuzon të pranojë këtë gjykim, luftoni kundër saj derisa të kthehet te urdhri i Allahut dhe i të Dërguarit të Tij. Kur të kthehet, pajtoni mes tyre me drejtësi, dhe vendosni gjykim të drejtë, pa e tejkaluar në gjykimet tuaja atë që ka urdhëruar Allahu dhe i Dërguari i Tij. Allahu i do ata që gjykojnë me drejtësi midis krijesave të Tij.

[10] Besimtarët janë vëllezër në fe, prandaj pajtoni mes dy vëllezërve tuaj kur bien në grindje, dhe kini frikë Allahun në të gjitha çështjet tuaja, me shpresë që të mëshiroheni prej Tij!

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا يَسۡخَرۡ قَوۡمٞ مِّن قَوۡمٍ عَسَىٰٓ أَن يَكُونُواْ خَيۡرٗا مِّنۡهُمۡ وَلَا نِسَآءٞ مِّن نِّسَآءٍ عَسَىٰٓ أَن يَكُنَّ خَيۡرٗا مِّنۡهُنَّۖ وَلَا تَلۡمِزُوٓاْ أَنفُسَكُمۡ وَلَا تَنَابَزُواْ بِٱلۡأَلۡقَٰبِۖ بِئۡسَ ٱلِٱسۡمُ ٱلۡفُسُوقُ بَعۡدَ ٱلۡإِيمَٰنِۚ وَمَن لَّمۡ يَتُبۡ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلظَّٰلِمُونَ ١١

11. O besimtarë! Të mos tallen disa prej jush me disa të tjerë, se ndoshta ata të tjerët mund të jetë më të mirë se këta; as gratë mos t'i tallin gratë, se ndoshta ato janë më të mira se këto. Mos e përqeshni njëri-tjetrin dhe mos u thirrisni me nofka të këqija! Sa emër i shëmtuar është mosbindja pas besimit. E kush nuk pendohet, ata janë të padrejtët.[11]

[11] O ju që besuat Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe vepruat sipas ligjit të Tij, të mos tallen disa besimtarë me disa të tjerë; ndoshta ai që tallet prej tyre është më i ulët se ai me të cilin tallet. As mos tallen disa gra besimtare me disa të tjera; ndoshta ato që tallin janë më të ulëta se ato me të cilat tallen. Mos e përqeshni njëri-tjetrin dhe mos e thërrisni njëri-tjetrin me nofka që nuk i pëlqejnë! E shëmtuar është të quhet dikush mëkatar me nofkën e fyerjes dhe talljes, pasi keni hyrë në Islam dhe e keni pranuar atë. E kush nuk pendohet nga tallja, përqeshja dhe fyerja, ata janë të padrejtë ndaj vetvetes me kryerjen e këtyre ndalesave.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱجۡتَنِبُواْ كَثِيرٗا مِّنَ ٱلظَّنِّ إِنَّ بَعۡضَ ٱلظَّنِّ إِثۡمٞۖ وَلَا تَجَسَّسُواْ وَلَا يَغۡتَب بَّعۡضُكُم بَعۡضًاۚ أَيُحِبُّ أَحَدُكُمۡ أَن يَأۡكُلَ لَحۡمَ أَخِيهِ مَيۡتٗا فَكَرِهۡتُمُوهُۚ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَۚ إِنَّ ٱللَّهَ تَوَّابٞ رَّحِيمٞ ١٢

12. O besimtarë! Largojuni shumë prej dyshimeve, sepse vërtet, disa dyshime janë gjynah. Dhe mos spiunoni, as mos përgojoni njëri-tjetrin! A do të donte ndonjëri prej jush të hante mishin e vëllait të tij të vdekur?! Ju do ta urrenit këtë! Pra, kini frikë Allahun! Me të vërtetë, Allahu është Pranues i pendimit, Mëshirëplotë.[12]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنَّا خَلَقۡنَٰكُم مِّن ذَكَرٖ وَأُنثَىٰ وَجَعَلۡنَٰكُمۡ شُعُوبٗا وَقَبَآئِلَ لِتَعَارَفُوٓاْۚ إِنَّ أَكۡرَمَكُمۡ عِندَ ٱللَّهِ أَتۡقَىٰكُمۡۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٞ ١٣

13. O njerëz! Ne ju krijuam nga një mashkull dhe një femër, dhe ju bëmë popuj e fise, që të njiheni me njëri-tjetrin. Më i nderuari prej jush tek Allahu është ai që është më i devotshëm ndaj Tij. Vërtet, Allahu është i Gjithëdijshëm, Njohës i çdo gjëje në hollësi.[13]

[12] O ju që besuat Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe vepruat sipas ligjit të Tij, shmangni shumë nga dyshimet e këqija ndaj besimtarëve; se një pjesë e atyre dyshimeve janë vërtet mëkat. Mos kërkoni të zbuloni të metat e muslimanëve, dhe mos flisni keq për njëri-tjetrin pas shpine me atë që nuk pëlqehet. A do të donte ndonjëri prej jush të hante mishin e vëllait të tij të vdekur? Ju e urreni këtë, pra urreni edhe përçmimin e tij (përgojimin). Druajuni Allahut në atë që u ka urdhëruar dhe ndaluar. Vërtet, Allahu pranon pendimin e robërve të Tij besimtarë dhe është Mëshirëplotë me ta.

[13] O njerëz, Ne ju kemi krijuar prej një babai të vetëm, Ademit, dhe një nëne të vetme, Havasë. Prandaj nuk ka përparësi ndërmjet jush në prejardhje. Dhe përmes shumimit, ju kemi bërë popuj dhe fise të ndryshme, që të njihni njëri-tjetrin. Vërtet, më fisniku dhe më i nderuari ndër ju tek Allahu është ai që është më i devotshmi ndaj Tij. Allahu është i Dijshëm për të devotshmit, i Mirënjohur për gjendjen e tyre.

۞ قَالَتِ ٱلۡأَعۡرَابُ ءَامَنَّاۖ قُل لَّمۡ تُؤۡمِنُواْ وَلَٰكِن قُولُوٓاْ أَسۡلَمۡنَا وَلَمَّا يَدۡخُلِ ٱلۡإِيمَٰنُ فِي قُلُوبِكُمۡۖ وَإِن تُطِيعُواْ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ لَا يَلِتۡكُم مِّنۡ أَعۡمَٰلِكُمۡ شَيۡـٔٗاۚ إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٞ رَّحِيمٌ ١٤

14. Beduinët thanë: “Ne kemi besuar”. Thuaj: “Ju nuk keni besuar, por thoni: ‘Ne jemi dorëzuar’, pasi besimi ende nuk ka hyrë në zemrat tuaja. Nëse i bindeni Allahut dhe të Dërguarit të Tij, Ai nuk do t’ju pakësojë asgjë nga veprat tuaja. Vërtet, Allahu është Falës, Mëshirëplotë.”[14]

إِنَّمَا ٱلۡمُؤۡمِنُونَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ ثُمَّ لَمۡ يَرۡتَابُواْ وَجَٰهَدُواْ بِأَمۡوَٰلِهِمۡ وَأَنفُسِهِمۡ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِۚ أُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلصَّٰدِقُونَ ١٥

15. Besimtarë të vërtetë janë vetëm ata që besojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij, pastaj nuk dyshojnë, dhe luftojnë me pasurinë dhe jetën e tyre në rrugën e Allahut. Të tillët janë ata të sinqertët.[15]

[14] Beduinët thanë: “Besuam në Allahun dhe të Dërguarin e Tij me besim të plotë.” Thuaju – o i Dërguar –: “Mos ia atriboni vetes besimin e përsosur, por thoni: ‘Ne u bëmë muslimanë’, sepse ende nuk ka hyrë besimi i plotë në zemrat tuaja. E nëse i bindeni Allahut dhe të Dërguarit të Tij, nuk do t’ju mungojë asgjë nga shpërblimi i veprave tuaja.” Vërtet, Allahu është Falës për atë që pendohet prej mëkateve dhe i Mëshirshëm me të. - Në këtë ajet ka qortim për ata që e shfaqin besimin dhe ndjekjen e Sunetit, ndërkohë që veprat e tyre dëshmojnë të kundërtën.

[15] Besimtarët e vërtetë janë vetëm ata që i besuan Allahut dhe të Dërguarit të Tij dhe vepruan sipas ligjit të Tij, pastaj nuk dyshuan aspak në besimin e tyre, dhe shpenzuan nga pasuritë e tyre më të çmuara dhe dhanë jetët e tyre në xhihad në rrugën e Allahut, për bindjen dhe kënaqësinë e Tij. Këta janë ata që janë të sinqertë në besimin e tyre.

قُلْ أَتُعَلِّمُونَ ٱللَّهَ بِدِينِكُمْ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ ۚ وَٱللَّهُ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٦﴾

16. Thuaj: "A doni t'i tregoni Allahut për besimin tuaj, ndërkohë që Allahu di gjithçka që është në qiej dhe gjithçka që është në Tokë?" Dhe Allahu është i Dijshëm për çdo gjë.[16]

يَمُنُّونَ عَلَيْكَ أَنْ أَسْلَمُوا۟ ۖ قُل لَّا تَمُنُّوا۟ عَلَىَّ إِسْلَـٰمَكُم ۖ بَلِ ٱللَّهُ يَمُنُّ عَلَيْكُمْ أَنْ هَدَىٰكُمْ لِلْإِيمَـٰنِ إِن كُنتُمْ صَـٰدِقِينَ ﴿١٧﴾

17. Ata e konsiderojnë si nder për ty që kanë pranuar Islamin. Thuaju: "Mos e konsideroni si nder për mua se keni pranuar Islamin; përkundrazi, Allahu ju ka bërë nder juve që ju udhëzoi në besim, nëse jeni të sinqertë!"[17]

إِنَّ ٱللَّهَ يَعْلَمُ غَيْبَ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ وَٱللَّهُ بَصِيرٌۢ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾

18. Vërtet, Allahu e di të fshehtën e qiejve dhe të Tokës. Allahu e sheh mirë atë që veproni.[18]

[16] Thuaju – o i Dërguar – këtyre beduinëve: "A po i tregoni Allahut për fenë tuaj dhe për atë që është në zemrat tuaja, ndërkohë që Allahu e di çfarë ka në qiej dhe në Tokë?" Allahu është i Dijshëm për çdo gjë, nuk i fshihet Atij ajo që keni në zemrat tuaja, qoftë besim apo mohim, mirësí apo mëkat.

[17] Këta beduinë ta përmendin si nder të madh ndaj teje, o i Dërguar, pranimin e tyre të Islamit, ndjekjen dhe ndihmën ndaj teje. Thuaju: "Mos e konsideroni si një nder për mua hyrjen tuaj në Islam, sepse dobitë e saj kthehen vetëm tek ju. Përkundrazi, Allahu është Ai që ju ka bërë nder duke ju udhëzuar për të besuar në Të dhe në të Dërguarin e Tij, nëse jeni të sinqertë në besimin tuaj."

[18] Vërtet, Allahu e di të fshehtën e qiejve dhe të Tokës, asgjë nga ato nuk i fshihet Atij. Allahu është i Vëmendshëm ndaj veprave tuaja dhe do t'ju shpërblejë për to: nëse janë të mira – me shpërblim të mirë, e nëse janë të këqija – me ndëshkim sipas së keqes.

سُورَةُ قٓ

50. SURJA “KAF”

SHKRONJA ‘KAF’

(Mekase, 45 ajete)

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

قٓۚ وَٱلۡقُرۡءَانِ ٱلۡمَجِيدِ ١

1. Kaf. Betohem në Kuranin lavdiplotë![1]

بَلۡ عَجِبُوٓاْ أَن جَآءَهُم مُّنذِرٞ مِّنۡهُمۡ فَقَالَ ٱلۡكَٰفِرُونَ هَٰذَا شَيۡءٌ عَجِيبٌ ٢

2. Po! Ata u çuditën që u erdhi një paralajmërues nga mesi i tyre, e mohuesit thanë: “Kjo është diçka e çuditshme![2]

أَءِذَا مِتۡنَا وَكُنَّا تُرَابٗاۖ ذَٰلِكَ رَجۡعُۢ بَعِيدٞ ٣

3. Vallë, edhe pasi të vdesim e të jemi bërë pluhur (do të ringjallemi)?! Ky kthim është vërtet i largët (i pamundur)!”[3]

[1] KAF - Është folur më parë për shkronjat e ndara në fillim të sures El Bekare. Allahu i Madhëruar betohet në Kuranin e lavdishëm e fisnik, që ka madhështi dhe nder!

[2] Po! Ata që përgënjeshtruan të Dërguarin ﷺ u çuditën që u erdhi një paralajmërues nga gjiri i tyre, që t’i paralajmëronte për dënimin e Allahut. E mohuesit e Allahut dhe të Dërguarit të Tij thanë: “Kjo është diçka e çuditshme dhe e habitshme!

[3] A thua, pasi të vdesim dhe të bëhemi pluhur, si është e mundur të kthehemi sërish në atë që ishim? Ky kthim duket i largët dhe i pamundur për ne!”

قَدْ عَلِمْنَا مَا تَنقُصُ ٱلْأَرْضُ مِنْهُمْ ۖ وَعِندَنَا كِتَـٰبٌ حَفِيظٌۢ ﴿٤﴾

4. Ne e dimë mirë se çfarë konsumon toka prej tyre, dhe tek Ne gjendet një Libër i ruajtur, që ruan çdo gjë.[4]

بَلْ كَذَّبُوا۟ بِٱلْحَقِّ لَمَّا جَآءَهُمْ فَهُمْ فِىٓ أَمْرٍ مَّرِيجٍ ﴿٥﴾

5. Në fakt, ata e mohuan të vërtetën kur ajo u erdhi, prandaj janë të hutuar në një gjendje të pështjelluar.[5]

أَفَلَمْ يَنظُرُوٓا۟ إِلَى ٱلسَّمَآءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَـٰهَا وَزَيَّنَّـٰهَا وَمَا لَهَا مِن فُرُوجٍ ﴿٦﴾

6. A nuk e shohin ata qiellin mbi ta, si e kemi ndërtuar dhe zbukuruar, e në të cilin nuk ka asnjë çarje?[6]

وَٱلْأَرْضَ مَدَدْنَـٰهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَٰسِىَ وَأَنۢبَتْنَا فِيهَا مِن كُلِّ زَوْجٍۭ بَهِيجٍ ﴿٧﴾

7. Ndërsa Tokën – e kemi shtrirë, kemi vendosur në të male të patundshme dhe kemi bërë të mbijnë në të lloje të ndryshme bimësh të bukura;[7]

تَبْصِرَةً وَذِكْرَىٰ لِكُلِّ عَبْدٍ مُّنِيبٍ ﴿٨﴾

8. si një ndriçim (këshillë) dhe përkujtesë për çdo rob që kthehet tek Allahu.[8]

---

[4] Ne e dimë mirë atë që toka shkatërron dhe e konsumon nga trupat e tyre, dhe tek Ne është një Libër i ruajtur, i mbrojtur nga ndryshimi dhe shtrembërimi, ku është shënuar gjithçka që u ndodh atyre gjatë jetës dhe pas vdekjes.

[5] Në fakt, këta idhujtarë e përgënjeshtruan Kuranin kur ai u erdhi atyre, prandaj janë në një gjendje të ngatërruar e të paqartë, nuk qëndrojnë të vendosur në asgjë dhe nuk kanë qetësi apo stabilitet.

[6] A mos vallë u treguan të pakujdesshëm kur mohuan ringjalljen dhe nuk shikuan qiellin mbi ta, se si Ne e ndërtuam atë të gjerë e të rregullt, me ndërtim të fortë, dhe e zbukuruam me yje, pa çarje e pa të meta, të përsosur e pa mospërputhje?

[7] Ndërsa Tokën e shtruam dhe e bëmë të gjerë, dhe vendosëm në të male të patundshme e të palëvizshme që të mos lëkundet me banorët e saj. Në të bëmë të mbijnë nga çdo lloj bimësie të bukur në pamje dhe të dobishme, që i gëzon dhe i kënaq ata që i shikojnë.

[8] Allahu krijoi qiejt dhe Tokën dhe gjithçka që ka në to prej shenjave madhështore, si mësim për t'u zgjuar nga verbëria e paditurisë dhe si këshillë për çdo rob të përulur, që ka frikë, që dridhet nga madhështia e Tij dhe që kthehet gjithmonë te Allahu i Lartësuar.

وَنَزَّلْنَا مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً مُّبَـٰرَكًا فَأَنۢبَتْنَا بِهِۦ جَنَّـٰتٍ وَحَبَّ ٱلْحَصِيدِ ﴿٩﴾

9. Nga qielli, Ne zbresim ujë të bekuar, nëpërmjet të cilit bëjmë të mbijnë kopshte, drithëra që korren[9]

وَٱلنَّخْلَ بَاسِقَـٰتٍ لَّهَا طَلْعٌ نَّضِيدٌ ﴿١٠﴾

10. dhe palma të larta me kurora hurmash të grumbulluara njëra mbi tjetrën,[10]

رِّزْقًا لِّلْعِبَادِ ۖ وَأَحْيَيْنَا بِهِۦ بَلْدَةً مَّيْتًا ۚ كَذَٰلِكَ ٱلْخُرُوجُ ﴿١١﴾

11. si furnizim për robërit Tanë. Pra, me të (shiun) Ne ringjallim tokën e vdekur; po kështu do të jetë edhe ringjallja (juaj).[11]

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَأَصْحَـٰبُ ٱلرَّسِّ وَثَمُودُ ﴿١٢﴾

12. Para tyre përgënjeshtroi populli i Nuhut, banorët e Rrassit (pusit) dhe Themudi;[12]

وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ وَإِخْوَٰنُ لُوطٍ ﴿١٣﴾

13. edhe Adi, Faraoni dhe vëllezërit e Lutit;[13]

[9] Nga qielli, Ne zbresim shi të begatë, me shumë dobi, nëpërmjet të cilit bëjmë të mbijnë kopshte me shumë pemë, drithëra që korren,

[10] Dhe bëjmë të rriten palma hurme të larta, që kanë fruta të grumbulluara si kurorë njëra mbi tjetrën.

[11] Ne e bëmë të mbijë këtë si furnizim për robërit Tanë, që të ushqehen prej tij sipas nevojave të tyre. Dhe me këtë ujë që e zbresim nga qielli e gjallërojmë një vend që ishte tharë dhe kishte mbetur pa prodhim e pa bimësi. Ashtu siç e gjallërojmë tokën e vdekur me këtë ujë, po ashtu do t'ju nxjerrim ju të gjallë pas vdekjes suaj, në Ditën e Kiametit.

[12] Para këtyre idhujtarëve nga Kurejshi, përgënjeshtruan (të dërguarit) populli i Nuhut, banorët e pusit Rass, fisi Themud;

[13] edhe fisi Ad, Faraoni, populli i Lutit;

وَأَصۡحَٰبُ ٱلۡأَيۡكَةِ وَقَوۡمُ تُبَّعٖۚ كُلّٞ كَذَّبَ ٱلرُّسُلَ فَحَقَّ وَعِيدِ ١٤

14. edhe banorët e Ejkes (pyllit) dhe populli i Tubba-sit; të gjithë ata i përgënjeshtruan të dërguarit, ndaj kundër tyre u përmbush premtimi Im (i ndëshkimit).[14]

أَفَعَيِينَا بِٱلۡخَلۡقِ ٱلۡأَوَّلِۚ بَلۡ هُمۡ فِي لَبۡسٖ مِّنۡ خَلۡقٖ جَدِيدٖ ١٥

15. Vallë, a mos u lodhëm Ne me krijimin e parë? Jo, por ata janë në dyshim për një rikrijim (të tyre).[15]

وَلَقَدۡ خَلَقۡنَا ٱلۡإِنسَٰنَ وَنَعۡلَمُ مَا تُوَسۡوِسُ بِهِۦ نَفۡسُهُۥۖ وَنَحۡنُ أَقۡرَبُ إِلَيۡهِ مِنۡ حَبۡلِ ٱلۡوَرِيدِ ١٦

16. Ne e kemi krijuar njeriun dhe Ne e dimë ç'pështpërit ai brenda vetes së tij; Ne jemi më afër tij se damari i qafës së vet.[16]

إِذۡ يَتَلَقَّى ٱلۡمُتَلَقِّيَانِ عَنِ ٱلۡيَمِينِ وَعَنِ ٱلشِّمَالِ قَعِيدٞ ١٧

17. Kur dy (engjëjt) regjistrues regjistrojnë (veprat); njëri në të djathtë e tjetri në të majtë, të ulur.[17]

---

[14] edhe banorët e pyllit (populli i Shuajbit), dhe populli i Tubba' nga Himjar në Jemen. Të gjithë këta popuj i përgënjeshtruan të dërguarit e tyre, prandaj mbi ta u bë i detyrueshëm dënimi që Allahu ua kishte premtuar për shkak të mosbesimit të tyre.

[15] A mos vallë u lodhëm Ne me krijimin e parë, kur i krijuam ata nga asgjëja, që të jemi të paaftë për t'i rikrijuar sërish pas shkatërrimit të tyre? Jo, kurrsesi, kjo nuk na e pamundëson neve, përkundrazi Ne kemi fuqinë e plotë mbi të. Por ata janë në hutim dhe dyshim lidhur me ringjalljen dhe ngritjen pas vdekjes.

[16] Ne e kemi krijuar njeriun dhe e dimë mirë çfarë i flet ai vetes së tij. Ne jemi më afër tij sesa damari i qafës që lidhet drejtpërdrejt me zemrën.

[17] Kur dy engjëjt e ngarkuar të regjistrojnë veprat e tij, njëri nga e djathta dhe tjetri nga e majta. Ai që është në të djathtën shkruan veprat e mira, ndërsa ai që është në të majtën shkruan veprat e këqija.

مَّا يَلْفِظُ مِن قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ ﴿١٨﴾

18. Për çdo fjalë që njeriu shqipton, pranë tij është një mbikëqyrës i gatshëm (për ta shkruar).[18]

وَجَآءَتْ سَكْرَةُ ٱلْمَوْتِ بِٱلْحَقِّ ۖ ذَٰلِكَ مَا كُنتَ مِنْهُ تَحِيدُ ﴿١٩﴾

19. Dhe vjen agonia e vdekjes me të vërtetën – kjo është ajo nga e cila ti ikje![19]

وَنُفِخَ فِى ٱلصُّورِ ۚ ذَٰلِكَ يَوْمُ ٱلْوَعِيدِ ﴿٢٠﴾

20. Dhe do të fryhet në Sur - kjo është Dita e premtuar.[20]

وَجَآءَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَّعَهَا سَآئِقٌ وَشَهِيدٌ ﴿٢١﴾

21. Çdo shpirt do të vijë i shoqëruar me një (engjëll) grahës dhe një (engjëll) dëshmitar.[21]

لَّقَدْ كُنتَ فِى غَفْلَةٍ مِّنْ هَٰذَا فَكَشَفْنَا عَنكَ غِطَآءَكَ فَبَصَرُكَ ٱلْيَوْمَ حَدِيدٌ ﴿٢٢﴾

22. (Do t'i thuhet:) "Vërtet, ti ke qenë në pakujdesi për këtë; por Ne ta hoqëm perden tënde, dhe shikimi yt sot është i mprehtë."[22]

وَقَالَ قَرِينُهُۥ هَٰذَا مَا لَدَىَّ عَتِيدٌ ﴿٢٣﴾

23. Shoqëruesi i tij (engjëll) do të thotë: "Ja, ky është ai (regjistri), që e kam gati (për llogari)."[23]

---

[18] Për çdo fjalë që shqipton njeriu, pranë tij është një engjëll që e përcjell atë dhe e shkruan, një engjëll i pranishëm dhe i caktuar posaçërisht për këtë detyrë.

[19] Dhe vjen agonía dhe vështirësia e vdekjes me të vërtetën, prej së cilës nuk ka kthim dhe nuk ka shpëtim. Ky është ai moment prej të cilit ti, o njeri, ikje dhe përpiqeshe t'i shpëtoje.

[20] Dhe do të fryhet në "Sur" fryrja e dytë e ringjalljes; ajo është fryrja në Ditën e premtimit, ditën e dënimit, që Allahu ua kishte premtuar jobesimtarëve.

[21] Çdo njeri do të vijë i shoqëruar me dy engjëj: njëri e shtyn dhe e drejton atë drejt vendit të tubimit, ndërsa tjetri dëshmon për të me atë që ka vepruar në dynja, qoftë mirë apo keq.

[22] Vërtet, ti ishe në një gjendje të pakujdesisë ndaj kësaj që po sheh sot, o njeri! Ne ta hoqëm perden dhe mbulesën që e kishte mbuluar zemrën tënde dhe të kishte lënë në hutim, prandaj sot shikimi yt është i mprehtë dhe i qartë për atë që po dëshmon.

[23] Engjëlli shoqërues, që shkruante dhe dëshmonte mbi të, do të thotë: "Ky është regjistri i veprave të tij; ai është i përgatitur, i ruajtur dhe i pranishëm tek unë."

أَلۡقِيَا فِي جَهَنَّمَ كُلَّ كَفَّارٍ عَنِيدٖ ٢٤

24. “Hidheni në Xhehenem çdo mohues kokëfortë,[24]

مَّنَّاعٖ لِّلۡخَيۡرِ مُعۡتَدٖ مُّرِيبٍ ٢٥

25. pengues të së mirës, shkelës dhe dyshues;[25]

ٱلَّذِي جَعَلَ مَعَ ٱللَّهِ إِلَٰهًا ءَاخَرَ فَأَلۡقِيَاهُ فِي ٱلۡعَذَابِ ٱلشَّدِيدِ ٢٦

26. që i ka shoqëruar Allahut hyjni tjetër – hidheni atë në ndëshkimin më të ashpër!”[26]

۞ قَالَ قَرِينُهُۥ رَبَّنَا مَآ أَطۡغَيۡتُهُۥ وَلَٰكِن كَانَ فِي ضَلَٰلِۭ بَعِيدٖ ٢٧

27. Shoku i tij (djall) do të thotë: “O Zoti ynë, unë nuk e shtyva atë në humbje, por ai vetë ishte në humbje të largët.”[27]

قَالَ لَا تَخۡتَصِمُواْ لَدَيَّ وَقَدۡ قَدَّمۡتُ إِلَيۡكُم بِٱلۡوَعِيدِ ٢٨

28. Allahu do të thotë: “Mos u grindni para Meje! Unë jua pata sjellë paralajmërimin.”[28]

مَا يُبَدَّلُ ٱلۡقَوۡلُ لَدَيَّ وَمَآ أَنَا۠ بِظَلَّٰمٖ لِّلۡعَبِيدِ ٢٩

29. Fjala Ime nuk ndryshohet dhe Unë nuk jam i padrejtë me robërit e Mi.”[29]

---

[24] Allahu u thotë dy engjëjve – grahësit dhe dëshmuesit – pasi të ketë gjykuar mes krijesave: “Hidheni në Xhehenem çdo mohues që nuk pranoi se Allahu është Zoti i vërtetë, çdo mosmirënjohës dhe përgënjeshtrues, kundërshtar të së vërtetës,

[25] pengues të dhënies së të drejtave nga pasuria e tij, keqbërës ndaj robërve të Allahut dhe shkelës të kufijve të Tij, dyshues ndaj premtimit dhe kërcënimit të Tij,

[26] atë që i bëri shok Allahut dhe adhuronte përveç Tij diçka të krijuar. Hidheni atë në dënimin e ashpër të Xhehenemit!”

[27] Shoku i tij nga djajtë, që ishte me të në dynja, do të thotë: “O Zoti ynë, unë nuk e kam shmangur atë, por ai vetë ishte në një rrugë të largët nga udhëzimi.”

[28] Allahu i Madhëruar do të thotë: “Mos u grindni sot para Meje, në këtë vend të gjykimit dhe llogarisë; sepse kjo nuk ka asnjë dobi! Unë ju kisha paralajmëruar më parë në dynja për dënimin që do t’i godasë ata që më mohuan dhe më kundërshtuan.”

[29] Fjala Ime nuk ndryshohet, dhe Unë nuk e ndëshkoj askënd për mëkatin e tjetrit; por vetëm e ndëshkoj secilin për mëkatin e tij, pasi t’i jetë bërë e qartë prova kundër tij.

يَوْمَ نَقُولُ لِجَهَنَّمَ هَلِ ٱمْتَلَأْتِ وَتَقُولُ هَلْ مِن مَّزِيدٍ ﴿٣٠﴾

30. Ditën kur do t'i themi Xhehenemit: "A u mbushe?" – e ai do të thotë: "A ka më?"[30]

وَأُزْلِفَتِ ٱلْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ غَيْرَ بَعِيدٍ ﴿٣١﴾

31. Kurse Xheneti do t'u afrohet të devotshmëve - jo shumë larg nga ata:[31]

هَـٰذَا مَا تُوعَدُونَ لِكُلِّ أَوَّابٍ حَفِيظٍ ﴿٣٢﴾

32. "Ky është ai që ju është premtuar – për çdo të kthyer tek Allahu vazhdimisht me pendim dhe ruajtës (të urdhrave të Allahut);[32]

مَّنْ خَشِيَ ٱلرَّحْمَـٰنَ بِٱلْغَيْبِ وَجَآءَ بِقَلْبٍ مُّنِيبٍ ﴿٣٣﴾

33. që e ka pasur frikë të Gjithëmëshirshmin pa e parë Atë (dhe në fshehtësi), dhe që ka ardhur me zemër të kthyer (tek Ai).[33]

ٱدْخُلُوهَا بِسَلَـٰمٍ ۖ ذَٰلِكَ يَوْمُ ٱلْخُلُودِ ﴿٣٤﴾

34. Hyni në të (Xhenet) me paqe! Kjo është Dita e përjetësisë!"[34]

---

[30] Kujto – o i Dërguar – për popullin tënd Ditën e Kiametit, kur do t'i thuhet Xhehenemit: "A u mbushe?" Dhe ai do të thotë: "A ka më nga xhinët dhe njerëzit?" Atëherë Zoti i Madhëruar do të vendosë Këmbën e Tij mbi të, e ai do të ngushtohet e tkurret brenda vetes dhe do të thotë: "Mjaft, mjaft!"

[31] Dhe Xheneti do t'u afrohet të devotshmëve, në një vend jo të largët prej tyre, kështu që ata do ta shohin atë, si shtesë në gëzimin dhe lumturinë e tyre, para se të futen në të.

[32] Do t'u thuhet atyre: "Ky është ai që ju ishte premtuar – o ju të devotshëm – për çdo njeri që u pendua nga mëkatet e tij, që ruajti dhe përmbushi gjithçka që e afronte tek Zoti i tij prej detyrimeve dhe adhurimeve;

[33] që e pati frikë Allahun në dynja dhe e takoi Ditën e Kiametit me një zemër të penduar nga mëkatet.

[34] Do t'u thuhet besimtarëve: "Hyni në Xhenet, një hyrje të shoqëruar me paqe dhe shpëtim nga të këqijat dhe të ligat, ku jeni të siguruar prej çdo të papëlqyeshme. Kjo është Dita e përjetshme, pa ndërprerje dhe pa mbarim."

لَهُم مَّا يَشَآءُونَ فِيهَا وَلَدَيْنَا مَزِيدٌ ﴿٣٥﴾

35. Aty do të kenë çfarë të duan – dhe tek Ne ka edhe më shumë.[35]

وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُم مِّن قَرْنٍ هُمْ أَشَدُّ مِنْهُم بَطْشًا فَنَقَّبُواْ فِي ٱلْبِلَـٰدِ هَلْ مِن مَّحِيصٍ ﴿٣٦﴾

36. Sa e sa breza kemi shkatërruar para këtyre, të cilët ishin më të fuqishëm se këta; ata endeshin nëpër vende, por a gjetën ndonjë strehim (nga dënimi Allahut)?[36]

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَذِكْرَىٰ لِمَن كَانَ لَهُۥ قَلْبٌ أَوْ أَلْقَى ٱلسَّمْعَ وَهُوَ شَهِيدٌ ﴿٣٧﴾

37. Vërtet, në këtë ka këshillë për atë që ka zemër, ose që vë veshin duke qenë i pranishëm (me zemrën e tij).[37]

وَلَقَدْ خَلَقْنَا ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَمَا مَسَّنَا مِن لُّغُوبٍ ﴿٣٨﴾

38. Ne i kemi krijuar qiejt, Tokën dhe gjithçka që gjendet midis tyre në gjashtë ditë, dhe nuk na preku ndonjë lodhje.[38]

---

[35] Për besimtarët në Xhenet ka gjithçka që dëshirojnë, dhe Ne kemi për ta edhe shtesë mbi atë që u dhamë: kënaqësinë më të madhe – shikimin e Fytyrës së Allahut të Madhëruar.

[36] Ne kemi shkatërruar para këtyre idhujtarëve nga Kurejshi shumë popuj, të cilët ishin më të fortë dhe më të fuqishëm se ata; ata udhëtuan nëpër tokë, jetuan dhe bënë prishje në të. A kishte vallë ndonjë shpëtim prej dënimit të Allahut kur ai i goditi?

[37] Vërtet, në shkatërrimin e popujve të mëparshëm ka mësim për atë që ka zemër me të cilën mendon e kupton, ose që dëgjon me vëmendje, duke qenë i pranishëm me zemrën e tij, jo i pakujdesshëm dhe jo i hutuar.

[38] Ne i krijuam shtatë qiejt, Tokën dhe gjithçka që gjendet mes tyre prej llojeve të ndryshme të krijesave, për gjashtë ditë, dhe nuk na preku as lodhje e as mundim nga ky krijim. - Në këtë fuqi madhështore ka një dëshmi të qartë për fuqinë e Tij – të Madhëruarit – që të ringjallë të vdekurit, e kjo është edhe më e lehtë për Të.

فَٱصۡبِرۡ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحۡ بِحَمۡدِ رَبِّكَ قَبۡلَ طُلُوعِ ٱلشَّمۡسِ وَقَبۡلَ ٱلۡغُرُوبِ ٣٩

39. Prandaj, duro ndaj asaj që thonë, dhe madhëro Zotin tënd me falënderime para lindjes së Diellit dhe para perëndimit të tij.[39]

وَمِنَ ٱلَّيۡلِ فَسَبِّحۡهُ وَأَدۡبَٰرَ ٱلسُّجُودِ ٤٠

40. Madhëroje Atë edhe gjatë natës dhe pas sexhdeve (namazeve).[40]

وَٱسۡتَمِعۡ يَوۡمَ يُنَادِ ٱلۡمُنَادِ مِن مَّكَانٖ قَرِيبٖ ٤١

41. Dhe dëgjo, Ditën kur thirrësi (engjëlli Israfil) do të thërrasë nga një vend i afërt,[41]

يَوۡمَ يَسۡمَعُونَ ٱلصَّيۡحَةَ بِٱلۡحَقِّۚ ذَٰلِكَ يَوۡمُ ٱلۡخُرُوجِ ٤٢

42. Ditën kur të gjithë do ta dëgjojnë thirrjen e vërtetë - ajo është Dita e daljes (nga varret).[42]

إِنَّا نَحۡنُ نُحۡيِۦ وَنُمِيتُ وَإِلَيۡنَا ٱلۡمَصِيرُ ٤٣

43. Ne jemi ata që japim jetë dhe vdekje, dhe tek Ne është kthimi.[43]

يَوۡمَ تَشَقَّقُ ٱلۡأَرۡضُ عَنۡهُمۡ سِرَاعٗاۚ ذَٰلِكَ حَشۡرٌ عَلَيۡنَا يَسِيرٞ ٤٤

44. Atë Ditë, toka do të çahet prej tyre dhe ata do të dalin me nxitim. Ky tubim për Ne është i lehtë.[44]

---

[39] Prandaj duro – o i Dërguar – ndaj asaj që thonë përgënjeshtruesit, sepse Allahu është në pritje për t'i ndëshkuar. Falu për Zotin tënd duke e lavdëruar Atë me namazin e sabahut para lindjes së diellit, dhe me namazin e ikindisë para perëndimit të tij.

[40] Falu edhe një pjesë të natës dhe madhëroje Zotin tënd me falënderim pas namazeve të detyrueshme.

[41] Dëgjo, ditën kur engjëlli do të thërrasë me fryrjen e tij në "Sur" nga një vend i afërt (nga qielli mbi shkëmbin e Bejtil Makdis në Palestinë),

[42] Ditën kur të gjithë do ta dëgjojnë thirrjen e ringjalljes me të vërtetën, në të cilën nuk ka dyshim. Ajo është dita kur banorët e varreve do të dalin nga varret e tyre.

[43] Ne jemi ata që i japim jetë krijesave dhe i vdesim në këtë botë, dhe tek Ne do të jetë kthimi i tyre i gjithëmbarshëm Ditën e Kiametit për llogari dhe shpërblim.

[44] Atë Ditë, toka do të çahet nga të vdekurit e varrosur në të, e ata do të dalin me nxitim drejt thirrësit. Ky tubim në vendin e llogarisë është i lehtë dhe i thjeshtë për Ne.

نَّحۡنُ أَعۡلَمُ بِمَا يَقُولُونَۖ وَمَآ أَنتَ عَلَيۡهِم بِجَبَّارٖۖ فَذَكِّرۡ بِٱلۡقُرۡءَانِ مَن يَخَافُ وَعِيدِ ٤٥

45. Ne e dimë mirë çfarë thonë ata, por ti nuk je ngarkuar për t'i detyruar ata me forcë. Prandaj këshillo me Kuranin atë që ka frikë nga paralajmërimi Im.[45]

[45] Ne e dimë mirë atë që thonë këta idhujtarë – shpifjet kundër Allahut dhe përgënjeshtrimin e ajeteve të Tij. Ti – o i Dërguar – nuk je i ngarkuar mbi ta për t'i detyruar në Islam; ti je dërguar vetëm si përcjellës i mesazhit. Prandaj këshillo me Kuranin atë që ka frikë nga dënimi Im, sepse kush nuk e ka frikën e paralajmërimit, nuk merr mësim.

سُورَةُ الذَّارِيَاتِ

51. SURJA "EDH DHARIJAT"

ERËRAT QË SHPËRNDAJNË PLUHURIN

(Mekase, 60 ajete)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

وَٱلذَّٰرِيَٰتِ ذَرْوًا ﴿١﴾

1. Betohem në erërat që ngrenë (pluhurin),[1]

فَٱلْحَٰمِلَٰتِ وِقْرًا ﴿٢﴾

2. dhe në retë e ngarkuara rëndë (me shi),[2]

فَٱلْجَٰرِيَٰتِ يُسْرًا ﴿٣﴾

3. dhe në ato që lundrojnë lehtë (anijet),[3]

فَٱلْمُقَسِّمَٰتِ أَمْرًا ﴿٤﴾

4. dhe në engjëjt që ndajnë çështjet (sipas urdhrit të Allahut)![4]

إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَصَادِقٌ ﴿٥﴾

5. Vërtet, ajo që ju është premtuar është e vërtetë,[5]

---

[1] Allahu i Madhëruar betohet në erërat që ngrenë pluhurin,

[2] pastaj në retë që mbajnë ngarkesë të rëndë me ujë,

[3] pastaj në anijet që lundrojnë nëpër dete me lehtësi,

[4] pastaj në engjëjt që shpërndajnë dhe zbatojnë urdhrat e Allahut në krijesat e Tij.

[5] Vërtet, ajo që ju është premtuar – o njerëz – prej ringjalljes dhe llogarisë, është e sigurt dhe e vërtetë,

وَإِنَّ ٱلدِّينَ لَوَٰقِعٌ ﴿٦﴾

6. dhe me siguri, Gjykimi do të ndodhë.[6]

-520-

وَٱلسَّمَآءِ ذَاتِ ٱلْحُبُكِ ﴿٧﴾

7. Betohem në qiellin me shtigjet e tij të bukura e të rregullta![7]

إِنَّكُمْ لَفِى قَوْلٍ مُّخْتَلِفٍ ﴿٨﴾

8. Ju jeni në fjalë të ndryshme (të përçarë).[8]

يُؤْفَكُ عَنْهُ مَنْ أُفِكَ ﴿٩﴾

9. Prej tij (Kuranit) largohet vetëm ai që është larguar (nga besimi).[9]

قُتِلَ ٱلْخَرَّٰصُونَ ﴿١٠﴾

10. Mallkuar qofshin gënjeshtarët,[10]

ٱلَّذِينَ هُمْ فِى غَمْرَةٍ سَاهُونَ ﴿١١﴾

11. ata që janë të zhytur në hutim, të shkujdesur![11]

يَسْـَٔلُونَ أَيَّانَ يَوْمُ ٱلدِّينِ ﴿١٢﴾

12. Ata pyesin (me tallje): "Kur do të jetë Dita e Gjykimit?"[12]

---

[6] dhe llogaria me shpërblim ose ndëshkim për veprat, do të ndodhë pa asnjë dyshim.

[7] Allahu i Madhëruar betohet në qiellin me shtigje e rrugë të bukura e të përsosura:

[8] Ju – o përgënjeshtrues – jeni në fjalë të ngatërruara dhe të paqëndrueshme për këtë Kuran dhe për të Dërguarin ﷺ.

[9] Nga Kurani dhe i Dërguari ﷺ largohet vetëm ai që është larguar nga besimi në to, sepse ka kthyer shpinën ndaj argumenteve dhe dëshmive të qarta të Allahut, prandaj nuk është udhëzuar për në të mirë.

[10] Mallkuar qofshin gënjeshtarët, ata që mendojnë ndryshe nga e vërteta,

[11] të cilët janë të zhytur thellë në mohim dhe humbje, të pakujdesshëm dhe këmbëngulës në të.

[12] Këta gënjeshtarë pyesin me përçmim dhe përgënjeshtrim: "Kur është Dita e Llogarisë dhe e shpërblimit?"

يَوْمَ هُمْ عَلَى ٱلنَّارِ يُفْتَنُونَ ﴿١٣﴾

13. Atë Ditë ata do të provohen (digjen) mbi Zjarr.[13]

ذُوقُواْ فِتْنَتَكُمْ هَـٰذَا ٱلَّذِى كُنتُم بِهِۦ تَسْتَعْجِلُونَ ﴿١٤﴾

14. “Shijoni provën (dënimin) tuaj! Kjo është ajo që kërkuat t’ju shpejtohet!”[14]

إِنَّ ٱلْمُتَّقِينَ فِى جَنَّـٰتٍ وَعُيُونٍ ﴿١٥﴾

15. Vërtet, të devotshmit do të jenë në kopshte dhe burime,[15]

ءَاخِذِينَ مَآ ءَاتَىٰهُمْ رَبُّهُمْ ۚ إِنَّهُمْ كَانُواْ قَبْلَ ذَٰلِكَ مُحْسِنِينَ ﴿١٦﴾

16. duke marrë atë që u ka dhënë Zoti i tyre, sepse më parë ishin mirëbërës.[16]

كَانُواْ قَلِيلًا مِّنَ ٱلَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ ﴿١٧﴾

17. Ata, gjatë natës, flinin vetëm pak,[17]

وَبِٱلْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ ﴿١٨﴾

18. dhe para agimit kërkonin falje (nga Allahu).[18]

وَفِىٓ أَمْوَٰلِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّآئِلِ وَٱلْمَحْرُومِ ﴿١٩﴾

19. Në pasuritë e tyre kishte një të drejtë (pjesë) për lypsin dhe nevojtarin (që nuk lyp).[19]

---

[13] Atë Ditë ata do të ndëshkohen duke u djegur në zjarr, ashtu si provohet cilësia e arit duke e djegur në zjarr.

[14] Dhe do t’u thuhet: “Shijoni dënimin tuaj, të cilin ju kërkonit t’ju shpejtohej në dynja!”

[15] Vërtet, ata që iu frikësuan Allahut do të jenë në kopshte madhështore dhe pranë burimeve të ujit që rrjedhin.

[16] Allahu do t’u japë atyre gjithçka që kanë dëshiruar nga llojet e begative, dhe ata do t’i marrin të kënaqur, të gëzuar në shpirtin e tyre. Sepse, para atij shpërblimi, ata ishin bamirës në dynja me veprat e tyre të mira.

[17] Vepërmirët flinin pak nga nata, duke u falur për Zotin e tyre të përulur ndaj Tij,

[18] dhe në fund të natës, para agimit, kërkonin falje nga Allahu për gjynahet e tyre.

[19] Në pasuritë e tyre kishte një pjesë të caktuar, detyrim dhe vullnetar, për nevojtarët që kërkonin nga njerëzit, si edhe për ata që nuk kërkonin prej tyre nga turpi.

وَفِي ٱلۡأَرۡضِ ءَايَٰتٞ لِّلۡمُوقِنِينَ ٢٠

20. Në Tokë ka shenja për ata që besojnë me bindje,[20]

وَفِيٓ أَنفُسِكُمۡۚ أَفَلَا تُبۡصِرُونَ ٢١

21. dhe po ashtu në vetet tuaja - a nuk i shihni?[21]

وَفِي ٱلسَّمَآءِ رِزۡقُكُمۡ وَمَا تُوعَدُونَ ٢٢

22. Në qiell është furnizimi juaj dhe gjithçka që ju premtohet.[22]

فَوَرَبِّ ٱلسَّمَآءِ وَٱلۡأَرۡضِ إِنَّهُۥ لَحَقّٞ مِّثۡلَ مَآ أَنَّكُمۡ تَنطِقُونَ ٢٣

23. Po, për Zotin e qiellit dhe të Tokës, kjo është e vërtetë, ashtu siç është e vërtetë që ju flisni![23]

هَلۡ أَتَىٰكَ حَدِيثُ ضَيۡفِ إِبۡرَٰهِيمَ ٱلۡمُكۡرَمِينَ ٢٤

24. A të ka arrritur ty historia e mysafirëve të nderuar të Ibrahimit?[24]

إِذۡ دَخَلُواْ عَلَيۡهِ فَقَالُواْ سَلَٰمٗاۖ قَالَ سَلَٰمٞ قَوۡمٞ مُّنكَرُونَ ٢٥

25. Kur ata (engjëjt) hynë tek ai dhe i thanë: “Paqe!” Ai tha: “Paqe, njerëz të panjohur!”[25]

---

[20] Në Tokë ka mësime dhe shenja të qarta për fuqinë e Krijuesit të saj, për ata që janë të bindur se Allahu është i vetmi Zot i vërtetë pa asnjë shok, dhe për ata që e besojnë të Dërguarin e Tij ﷺ.

[21] Edhe në krijimin tuaj ka shenja të fuqisë së Allahut të Lartësuar, mësime që ju tregojnë për Njëshmërinë e Krijuesit tuaj dhe se nuk keni zot tjetër që meriton adhurimin veç Atij. A i keni shpërfillur ato shenja, që nuk i shihni e nuk merrni mësim prej tyre?

[22] Në qiell është furnizimi juaj dhe çdo gjë që ju është premtuar – nga e mira dhe e keqja, shpërblimi dhe ndëshkimi – dhe gjithçka tjetër është e shkruar dhe e caktuar.

[23] Allahu i Madhëruar betohet në Qenien e Tij të Lartë e të Lartësuar se ajo që ju ka premtuar është e vërtetë e padiskutueshme, prandaj mos dyshoni në të, ashtu siç është e vërtetë që ju, o njerëz, flisni.

[24] A ke dëgjuar ti – o i Dërguar – për historinë e mysafirëve të nderuar të Ibrahimit, të cilët ai i nderoi? Ata ishin engjëj të nderuar.

[25] Kur ata engjëj hynë tek ai në shtëpinë e tij, e përshëndetën duke i thënë: “Selam!”. Ai ua ktheu përshëndetjen duke thënë: “Selam! Njerëz të huaj që nuk ju njohim!”

فَرَاغَ إِلَىٰٓ أَهۡلِهِۦ فَجَآءَ بِعِجۡلٖ سَمِينٖ ٢٦

26. Pastaj shkoi fshehtas tek familja e vet dhe solli një viç të majmë (të pjekur).[26]

فَقَرَّبَهُۥٓ إِلَيۡهِمۡ قَالَ أَلَا تَأۡكُلُونَ ٢٧

27. Ua afroi atyre dhe u tha: "A nuk po hani?"[27]

فَأَوۡجَسَ مِنۡهُمۡ خِيفَةٗۖ قَالُواْ لَا تَخَفۡۖ وَبَشَّرُوهُ بِغُلَٰمٍ عَلِيمٖ ٢٨

28. Dhe ndjeu frikë prej tyre, por ata i thanë: "Mos ki frikë!" Dhe i dhanë lajmin e mirë për një djalë të ditur.[28]

فَأَقۡبَلَتِ ٱمۡرَأَتُهُۥ فِي صَرَّةٖ فَصَكَّتۡ وَجۡهَهَا وَقَالَتۡ عَجُوزٌ عَقِيمٞ ٢٩

29. Atëherë gruaja e tij doli duke bërtitur, e rrahu fytyrën e saj dhe tha: "Unë jam grua e moshuar dhe shterpë!"[29]

قَالُواْ كَذَٰلِكِ قَالَ رَبُّكِۖ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلۡحَكِيمُ ٱلۡعَلِيمُ ٣٠

30. Ata thanë: "Kështu ka thënë Zoti yt. Vërtet, Ai është i Urti, i Gjithëdijshmi."[30]

[26] U largua me kujdes dhe në heshtje drejt familjes së tij, mori një viç të majmë, e theri dhe e poqi në zjarr.

[27] Pastaj ua solli përpara dhe me butësi i ftoi duke thënë: "A nuk do të hani?"

[28] Kur i pa se nuk po hanin, ndjeu frikë në zemrën e tij prej tyre. Ata i thanë: "Mos ki frikë, ne jemi të dërguarit e Allahut!" Dhe e përgëzuan se bashkëshortja e tij, **Sara**, do t'i lindte një djalë nga njerëzit e diturisë dhe fesë – **Is'hakun (alejhi selam)**.

[29] Kur dëgjoi bashkëshortja e Ibrahimit, Sara, fjalët e këtyre engjëjve për përgëzimin, ajo erdhi drejt tyre me një britmë, e goditi fytyrën e saj nga habia dhe tha: **"Si do të lind unë, kur jam një grua plakë dhe shterpë, që nuk lind?!"**

[30] Engjëjt i thanë asaj: **"Kështu ka thënë Zoti yt, ashtu siç të kemi lajmëruar, dhe Ai është i Fuqishëm për këtë, prandaj nuk ka vend për çudi ndaj fuqisë së Tij. Vërtet, Ai është i Urti që vendos gjithçka në vendin e duhur dhe i Dijshmi për të gjitha interesat e robërve të Tij."**

* قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا ٱلْمُرْسَلُونَ ﴿٣١﴾

31.* Ai (Ibrahimi) tha: "Cili është misioni juaj, o të dërguar?"[31]

قَالُوٓاْ إِنَّآ أُرْسِلْنَآ إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٣٢﴾

32. Ata thanë: "Ne jemi dërguar te një popull keqbërës,[32]

لِنُرْسِلَ عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِّن طِينٍ ﴿٣٣﴾

33. për të hedhur mbi ta gurë prej balte të pjekur,[33]

مُّسَوَّمَةً عِندَ رَبِّكَ لِلْمُسْرِفِينَ ﴿٣٤﴾

34. të shënuar (të caktuar) te Zoti yt, për shkatërrimin e të shfrenuarve."[34]

فَأَخْرَجْنَا مَن كَانَ فِيهَا مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٣٥﴾

35. Ne i nxorëm prej tij (qytetit) ata që ishin besimtarë,[35]

فَمَا وَجَدْنَا فِيهَا غَيْرَ بَيْتٍ مِّنَ ٱلْمُسْلِمِينَ ﴿٣٦﴾

36. por nuk gjetëm aty, veçse një shtëpi myslimane.[36]

وَتَرَكْنَا فِيهَآ ءَايَةً لِّلَّذِينَ يَخَافُونَ ٱلْعَذَابَ ٱلْأَلِيمَ ﴿٣٧﴾

37. Dhe lamë aty një shenjë për ata që frikësohen nga dënimi i dhembshëm.[37]

---

[31] ***(Xhuzi 27)** Ibrahimi (alejhi selam) u tha engjëjve: "Cili është misioni juaj dhe përse jeni dërguar?"

[32] Engjëjt thanë: "Allahu na ka dërguar te një popull që ka bërë krime për shkak të mosbesimit të tyre ndaj Allahut,

[33] që t'i shkatërrojmë me gurë prej balte të ngurtësuar,

[34] të shënuar dhe të caktuar nga Zoti yt për këta që kanë kaluar kufijtë në gjynah dhe në mishërimin e së keqes."

[35] Ne i nxorëm nga qyteti i popullit të Lutit ata që ishin besimtarë prej banorëve të tij,

[36] Dhe nuk gjetëm në atë fshat tjetër veçse një shtëpi myslimanësh, dhe ajo ishte shtëpia e Lutit, paqja qoftë mbi të.

[37] Dhe Ne lamë në atë qytet një gjurmë nga dënimi, që mbeti si shenjë e fuqisë së Allahut dhe hakmarrjes së Tij ndaj jobesimtarëve, dhe kjo është një mësim për ata që i frikësohen dënimit të dhimbshëm e të rëndë të Allahut.

وَفِي مُوسَىٰٓ إِذْ أَرْسَلْنَـٰهُ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ بِسُلْطَـٰنٍ مُّبِينٍ ﴿٣٨﴾

38. Edhe te Musai (ka mësim), kur e dërguam atë tek Faraoni me një pushtet (provë) të qartë.[38]

فَتَوَلَّىٰ بِرُكْنِهِۦ وَقَالَ سَـٰحِرٌ أَوْ مَجْنُونٌ ﴿٣٩﴾

39. Por ai (Faraoni) u shmang (nga besimi), i mashtruar nga fuqia e tij, dhe tha: "Magjistar ose i çmendur!"[39]

فَأَخَذْنَـٰهُ وَجُنُودَهُۥ فَنَبَذْنَـٰهُمْ فِى ٱلْيَمِّ وَهُوَ مُلِيمٌ ﴿٤٠﴾

40. Atëherë, Ne e kapëm atë me ushtrinë e tij dhe i hodhëm në det; dhe ai e meritoi këtë.[40]

وَفِى عَادٍ إِذْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ ٱلرِّيحَ ٱلْعَقِيمَ ﴿٤١﴾

41. Edhe te fisi Ad (ka mësim), kur u dërguam atyre erën shterpë (shkaërruese),[41]

مَا تَذَرُ مِن شَىْءٍ أَتَتْ عَلَيْهِ إِلَّا جَعَلَتْهُ كَٱلرَّمِيمِ ﴿٤٢﴾

42. e cila, ngado që kalonte, nuk linte asgjë pa e bërë si pluhur e hi.[42]

وَفِى ثَمُودَ إِذْ قِيلَ لَهُمْ تَمَتَّعُوا۟ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿٤٣﴾

43. Edhe te Themudi (ka mësim), kur atyre iu tha: "Shijoni (kënaqësitë) edhe për pak kohë![43]

---

[38] Edhe në dërgimin Tonë të Musait te Faraoni dhe paria e tij, me shenja dhe mrekulli të qarta, ka një argument për ata që i frikësohen dënimit të dhimbshëm.

[39] Por Faraoni, i mashtruar nga fuqia dhe pushteti i tij, u largua me mendjemadhësi dhe tha për Musain: "Ai është magjistar ose i çmendur."

[40] Ne e kapëm Faraonin me ushtrinë e tij, e hodhëm në det, dhe ai e meritoi plotësisht këtë ndëshkim, për shkak të mohimit, mosmirënjohjes dhe shthurjes së tij.

[41] Edhe në historinë e popullit të Âdit ka shenja dhe mësime për këdo që mendon: kur Ne u dërguam atyre erën shterpë, të thatë dhe të pafrytshme, e cila nuk sillte asnjë të mirë;

[42] ajo nuk linte asgjë pa e shkatërruar, por e bënte gjithçka që prekte si gjë të kalbur e të vjetruar.

[43] Edhe në historinë e popullit të Themudit ka shenja dhe mësime për këdo që mendon: kur atyre iu tha: "Shijoni jetën tuaj deri sa të arrijnë afatet tuaja!"

فَعَتَوْا۟ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ فَأَخَذَتْهُمُ ٱلصَّـٰعِقَةُ وَهُمْ يَنظُرُونَ ﴿٤٤﴾

44. Por ata nuk iu bindën urdhrit të Zotit të tyre, kështu që i goditi zëri i tmerrshëm, ndërsa ata shihnin.[44]

فَمَا ٱسْتَطَـٰعُوا۟ مِن قِيَامٍ وَمَا كَانُوا۟ مُنتَصِرِينَ ﴿٤٥﴾

45. Atëherë nuk mundën as të ngriheshin, as të mbroheshin.[45]

وَقَوْمَ نُوحٍ مِّن قَبْلُ ۖ إِنَّهُمْ كَانُوا۟ قَوْمًا فَـٰسِقِينَ ﴿٤٦﴾

46. Edhe popullin e Nuhut më parë (e dënuam) – ata ishin vërtet një popull i pabindur.[46]

وَٱلسَّمَآءَ بَنَيْنَـٰهَا بِأَيْيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ ﴿٤٧﴾

47. Ne e kemi ndërtuar qiellin me fuqi të madhe, dhe vërtet, Ne po e zgjerojmë atë.[47]

وَٱلْأَرْضَ فَرَشْنَـٰهَا فَنِعْمَ ٱلْمَـٰهِدُونَ ﴿٤٨﴾

48. Edhe Tokën, Ne e shtruam – sa i Shkëlqyer është Ai që e ka shtruar![48]

وَمِن كُلِّ شَىْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٤٩﴾

49. Dhe nga çdo gjë krijuam çifte, që të kujtoni (të reflektoni).[49]

---

[44] Ata kundërshtuan urdhrin e Zotit të tyre, kështu që i goditi zëri i tmerrshëm i dënimit, ndërsa ata e shikonin me sytë e tyre ndëshkimin që po u zbriste.

[45] Atëherë nuk patën mundësi as të iknin, as të ngriheshin për t'u shpëtuar nga ajo që i kishte goditur prej dënimit, dhe nuk ishin në gjendje të ndihmonin veten e tyre.

[46] Ne e shkatërruam edhe popullin e Nuhut para këtyre, sepse ata ishin një popull që kundërshtonin urdhrat e Allahut dhe dilnin nga bindja ndaj Tij.

[47] Ne e kemi krijuar dhe ndërtuar qiellin me përsosmëri të plotë, dhe e bëmë si një kulm të fortë mbi tokë, me fuqi dhe madhështi të madhe. Dhe Ne, me të vërtetë, po e zgjerojmë atë në hapësirat dhe anët e tij.

[48] Edhe Tokën e bëmë si një shtrat të shtruar për krijesat, që të vendosen e të qëndrojnë mbi të — sa të mirë jemi Ne në përgatitjen dhe rregullimin e saj!

[49] Dhe nga çdo gjë prej llojeve të krijesave krijuam dy palë të ndryshme, që ju të kujtoni fuqinë e Allahut dhe të merrni mësim.

فَفِرُّوٓاْ إِلَى ٱللَّهِۖ إِنِّي لَكُم مِّنۡهُ نَذِيرٞ مُّبِينٞ ٥٠

50. “Pra, vraponi drejt Allahut! Vërtet, unë jam për ju një paralajmërues i qartë prej Tij![50]

وَلَا تَجۡعَلُواْ مَعَ ٱللَّهِ إِلَٰهًا ءَاخَرَۖ إِنِّي لَكُم مِّنۡهُ نَذِيرٞ مُّبِينٞ ٥١

51. Dhe mos adhuroni me Allahun ndonjë zot tjetër! Vërtet, unë jam për ju një paralajmërues i qartë prej Tij.”[51]

كَذَٰلِكَ مَآ أَتَى ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِهِم مِّن رَّسُولٍ إِلَّا قَالُواْ سَاحِرٌ أَوۡ مَجۡنُونٌ ٥٢

52. Po kështu (si idhujtarët mekas), nuk ka ardhur tek ata që ishin para tyre ndonjë i dërguar, veçse i kanë thënë: “Magjistar ose i çmendur.”[52]

أَتَوَاصَوۡاْ بِهِۦۚ بَلۡ هُمۡ قَوۡمٞ طَاغُونَ ٥٣

53. A mos janë marrë vesh mes tyre për këtë? Jo, por ata janë një popull kryeneç (shkelës).[53]

---

[50] “Pra, vraponi, o njerëz, nga dënimi i Allahut drejt mëshirës së Tij — përmes besimit tek Ai dhe i Dërguari i Tij, zbatimit të urdhrave dhe kryerjes së veprave të mira! Unë jam për ju një paralajmërues i qartë. - Sa herë që të Dërguarin e Allahut ﷺ e kapte ndonjë shqetësim apo vështirësi, i drejtohej menjëherë namazit — dhe ky është kuptimi i vërtetë i “vrapimit drejt Allahut.”

[51] Dhe mos adhuroni me Allahun ndonjë tjetër të adhuruar përkrah Tij, sepse Unë jam për ju një paralajmërues i qartë nga ana e Allahut — që t’ju tërheq vërejtjen prejidhujtarisë dhe dënimit të Tij!”

[52] Ashtu siç e përgënjeshtroi fisi i Kurejshit profetin e vet, Muhamedin ﷺ, duke thënë: “Ai është poet, magjistar ose i çmendur,” — po kështu vepruan edhe popujt e mëparshëm me të dërguarit e tyre; prandaj Allahu zbatoi ndaj tyre dënimin e Tij.

[53] A mos vallë të parët dhe të fundit u lanë njëri-tjetrit porosi për ta mohuar të dërguarin kur të gjithë thanë të njëjtën gjë? Jo, por ata janë një popull i padrejtë e kryelartë, zemrat dhe veprat e të cilëve u ngjajnë njëra-tjetrës në mosbesim dhe në tejkalimin e kufijve; prandaj pasardhësit e tyre thanë atë që thanë edhe të parët.

فَتَوَلَّ عَنْهُمْ فَمَآ أَنتَ بِمَلُومٍ ﴿٥٤﴾

54. Prandaj largohu prej tyre; ti nuk do të qortohesh për këtë![54]

وَذَكِّرْ فَإِنَّ ٱلذِّكْرَىٰ تَنفَعُ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٥﴾

55. Por këshillo, sepse këshillimi u bën dobi besimtarëve![55]

وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾

56. Unë nuk i kam krijuar xhinët dhe njerëzit, veçse që të Më adhurojnë.[56]

مَآ أُرِيدُ مِنْهُم مِّن رِّزْقٍ وَمَآ أُرِيدُ أَن يُطْعِمُونِ ﴿٥٧﴾

57. Unë nuk kërkoj prej tyre furnizim, as nuk dua që ata të Më ushqejnë.[57]

إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلرَّزَّاقُ ذُو ٱلْقُوَّةِ ٱلْمَتِينُ ﴿٥٨﴾

58. Me të vërtetë, Allahu është Furnizuesi Suprem - i Fuqishmi, i Gjithëpushtetshmi.[58]

---

[54] Largohu, o i dërguar, nga idhujtarët, derisa të vijë ndaj tyre urdhri i Allahut; nuk do të qortohesh nga askush, sepse ti e ke përcjellë siç duhet atë me të cilën je dërguar!

[55] Edhe pse të është urdhëruar të mos u kushtosh vëmendje atyre, o i dërguar, dhe të mos merresh me fjalët e tyre që të dobësojnë, vazhdo thirrjen drejt Allahut dhe këshilloji ata të cilëve u je dërguar; sepse këshilla dhe përkujtimi u bëjnë dobi atyre që kanë zemra besimtare, dhe në to qëndron argumenti i prerë kundër atyre që shmangen.

[56] Unë nuk i kam krijuar xhinët dhe njerëzit, e as nuk kam dërguar të gjithë të dërguarit, veçse për një qëllim të lartë — që të Më adhurojnë vetëm Mua, pa më shoqëruar askënd dhe asgjë tjetër.

[57] Unë nuk kërkoj prej tyre ndonjë furnizim, as nuk dua që të më ushqejnë, sepse Unë jam Furnizuesi, Dhuruesi i begative. Ai, i Lartësuari, nuk ka nevojë për krijesat, por ato janë të varura prej Tij në çdo gjendje; Ai është Krijuesi i tyre, Furnizuesi i tyre dhe i Pasuri që nuk ka nevojë për ta.

[58] Vërtet, vetëm Allahu është Furnizuesi i krijesave të Tij, Ai që garanton ushqimin e tyre. Ai është Zotërues i forcës së pathyeshme, që nuk mposhtet dhe nuk mundet prej askujt; e gjithë fuqia dhe pushteti i përkasin Atij.

فَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُواْ ذَنُوبًا مِّثْلَ ذَنُوبِ أَصْحَٰبِهِمْ فَلَا يَسْتَعْجِلُونِ ﴿٥٩﴾

59. Vërtet, ata që kanë bërë padrejtësi do të kenë pjesën e tyre (të dënimit), ashtu siç e patën edhe shokët e tyre të mëparshëm, prandaj të mos Më kërkojnë ta shpejtoj atë![59]

فَوَيْلٌ لِّلَّذِينَ كَفَرُواْ مِن يَوْمِهِمُ ٱلَّذِى يُوعَدُونَ ﴿٦٠﴾

60. Pra, mjerë ata që nuk besuan, për Ditën që u është premtuar![60]

[59] Vërtet, ata që kanë bërë padrejtësi duke përgënjeshtruar të dërguarin Muhamed ﷺ do të kenë pjesën e tyre të dënimit hyjnor, ashtu siç patën edhe ata që jetuan para tyre dhe mohuan. Prandaj le të mos e nxitin dënimin, sepse ai me siguri do t'i arrijë!

[60] Pra, mjerim dhe shkatërrim i madh i pret ata që mohuan Allahun dhe të Dërguarin e Tij, në ditën që u është premtuar, kur dënimi do t'i godasë — në Ditën e Kiametit!

سُورَةُ الطُّورِ

52. SURJA “ET TUR”

MALI ‘TUR’

(Mekase, 49 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

وَٱلطُّورِ ﴿١﴾

1. Betohem për malin Tur;[1]

وَكِتَٰبٍ مَّسْطُورٍ ﴿٢﴾

2. dhe për Librin e shkruar,[2]

فِى رَقٍّ مَّنشُورٍ ﴿٣﴾

3. në pergamenë të shpalosur;[3]

وَٱلْبَيْتِ ٱلْمَعْمُورِ ﴿٤﴾

4. dhe për Shtëpinë e vizituar (Bejtul Ma’mur);[4]

وَٱلسَّقْفِ ٱلْمَرْفُوعِ ﴿٥﴾

5. dhe për kupën e ngritur (qiellin);[5]

---

[1] Allahu betohet për malin Tûr — malin mbi të cilin Allahu i Lartësuar i foli Musait (paqja qoftë mbi të!);

[2] dhe për Librin e shkruar — Kuranin e madhërishëm,

[3] të ruajtur në fletë të hapura;

[4] dhe për Shtëpinë e Vizituar në qiell, që është e mbushur gjithmonë me engjëj që e rrethojnë pa pushim;

[5] dhe për kupën e ngritur — qiellin e parë;

وَٱلْبَحْرِ ٱلْمَسْجُورِ ﴿٦﴾

6. dhe për detin e mbushur (me ujë ose zjarr të përvëluar);[6]

إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ لَوَٰقِعٌ ﴿٧﴾

7. se, me të vërtetë, ndëshkimi i Zotit tënd do të ndodhë[7]

مَّا لَهُۥ مِن دَافِعٍ ﴿٨﴾

8. dhe askush nuk mund ta pengojë atë![8]

يَوْمَ تَمُورُ ٱلسَّمَآءُ مَوْرًا ﴿٩﴾

9. Atë Ditë qielli do të lëkundet fuqishëm,[9]

وَتَسِيرُ ٱلْجِبَالُ سَيْرًا ﴿١٠﴾

10. dhe malet do të lëvizin duke ecur (si retë)![10]

فَوَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿١١﴾

11. Mjerë atë Ditë për përgënjeshtruesit,[11]

ٱلَّذِينَ هُمْ فِى خَوْضٍ يَلْعَبُونَ ﴿١٢﴾

12. të cilët, zhytur në gënjeshtra, argëtohen![12]

يَوْمَ يُدَعُّونَ إِلَىٰ نَارِ جَهَنَّمَ دَعًّا ﴿١٣﴾

13. Ditën, kur do të shtyhen me forcë drejt Zjarrit të Xhehenemit,[13]

---

[6] dhe për detin e mbushur plot me ujë, ose me zjarr të përvëluar, në Ditën e Kiametit;

[7] se vërtet, dënimi i Zotit tënd, o i Dërguar, ndaj mohuesve është i pashmangshëm;

[8] dhe askush nuk mund ta pengojë kur të ndodhë.

[9] Atë ditë, qielli do të lëkundet e do të dridhet me forcë, duke u çrregulluar në rendin e tij,

[10] dhe malet do të lëvizin nga vendet e tyre, duke u shpërndarë si re që lëvizin.

[11] Shkatërrimi në atë Ditë do t'i godasë me siguri përgënjeshtruesit,

[12] të cilët janë të zhytur në kotësi dhe luajnë me të, duke e marrë fenë e tyre si tallje dhe zbavitje.

[13] Atë ditë, këta përgënjeshtrues do të shtyhen me dhunë dhe poshtërim drejt zjarrit të Xhehenemit,

هَـٰذِهِ ٱلنَّارُ ٱلَّتِي كُنتُم بِهَا تُكَذِّبُونَ ﴿١٤﴾

14. “Ky është zjarri që e përgënjeshtronit![14]

-523-

أَفَسِحْرٌ هَـٰذَآ أَمْ أَنتُمْ لَا تُبْصِرُونَ ﴿١٥﴾

15. A është kjo magji, apo ju nuk shihni?[15]

ٱصْلَوْهَا فَٱصْبِرُوٓاْ أَوْ لَا تَصْبِرُواْ سَوَآءٌ عَلَيْكُمْ ۖ إِنَّمَا تُجْزَوْنَ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾

16. Digjuni në të (në Zjarr)! Duroni apo nuk duroni – njësoj është për ju; ju vetëm po shpërbleheni për atë që keni vepruar.[16]

إِنَّ ٱلْمُتَّقِينَ فِى جَنَّـٰتٍ وَنَعِيمٍ ﴿١٧﴾

17. Me të vërtetë, të devotshmit do të jenë në kopshte dhe në lumturi,[17]

فَـٰكِهِينَ بِمَآ ءَاتَىٰهُمْ رَبُّهُمْ وَوَقَىٰهُمْ رَبُّهُمْ عَذَابَ ٱلْجَحِيمِ ﴿١٨﴾

18. duke u kënaqur me atë që u ka dhënë Zoti i tyre, dhe Zoti i tyre i ka mbrojtur ata prej dënimit të Zjarrit flakërues.[18]

كُلُواْ وَٱشْرَبُواْ هَنِيٓـًٔا بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾

19. “Hani dhe pini me kënaqësi, për atë që keni punuar!”[19]

---

[14] dhe do t’u thuhet me qortim: “Ky është zjarri që ju e mohonit.”

[15] A është magji ajo që po shihni nga ky dënim, apo nuk po shihni fare?

[16] Shijoni tani zjarrin e këtij flakërimi të nxehtë! Duroni apo nuk duroni ndaj dhimbjes dhe ashpërsisë së tij — për ju është njësoj; dënimi nuk do t’ju lehtësohet dhe nuk do të dilni prej tij. Ju vetëm po shpërbleheni për atë që bënit në jetën e kësaj bote.

[17] Vërtet, të devotshmit do të jenë në kopshte dhe në begati të mëdha;

[18] do të gëzohen me mirësitë që u ka dhënë Allahu — nga çdo lloj kënaqësie e mrekullie — dhe Allahu i ka shpëtuar ata nga dënimi i Zjarrit.

[19] Hani ushqim të këndshëm dhe pini pije të shijshme — si shpërblim për veprat e mira që keni bërë në jetën e kësaj bote.

مُتَّكِـِٔينَ عَلَىٰ سُرُرٍ مَّصْفُوفَةٍ ۖ وَزَوَّجْنَـٰهُم بِحُورٍ عِينٍ ﴿٢٠﴾

20. Të mbështetur në kolltuqe të renditur bukur, dhe Ne do t'i martojmë ata me bashkëshorte me sy të mëdhenj e të bukur.[20]

وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَٱتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُم بِإِيمَـٰنٍ أَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَمَآ أَلَتْنَـٰهُم مِّنْ عَمَلِهِم مِّن شَىْءٍ ۚ كُلُّ ٱمْرِئٍۭ بِمَا كَسَبَ رَهِينٌ ﴿٢١﴾

21. Ata që besuan, dhe pasardhësit e tyre që i ndoqën me besim – Ne do t'i bashkojmë me ta pasardhësit e tyre; dhe nuk do t'ua pakësojmë aspak shpërblimin e veprave të tyre; çdo njeri është peng i veprave të veta.[21]

وَأَمْدَدْنَـٰهُم بِفَـٰكِهَةٍ وَلَحْمٍ مِّمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٢٢﴾

22. Ne do t'u japim atyre vazhdimisht fruta dhe mish, të çdo lloji që dëshirojnë.[22]

يَتَنَـٰزَعُونَ فِيهَا كَأْسًا لَّا لَغْوٌ فِيهَا وَلَا تَأْثِيمٌ ﴿٢٣﴾

23. Aty do t'i kalojnë njëri-tjetrit kupa me verë që nuk shkaktojnë as biseda të kota, as gjynahe.[23]

[20] Ata do të qëndrojnë të shtrirë mbi shtretër të zbukuruar, të renditur bukur, dhe Ne do t'i bashkojmë me bashkëshorte me sy të mëdhenj e të bukur.

[21] Ata që besuan dhe pasardhësit e tyre që i ndoqën në besim — Ne do t'i bashkojmë me ta pasardhësit e tyre në të njëjtën shkallë në Xhenet, edhe nëse veprat e tyre nuk e arrijnë nivelin e etërve, që zemrat e prindërve të gëzohen me fëmijët e tyre pranë tyre në banesat e Xhenetit; dhe Ne nuk do t'u pakësojmë asgjë nga shpërblimi i veprave të tyre (etërve). Çdo njeri është peng i veprës së tij — askush nuk mban mëkatin e tjetrit.

[22] Dhe Ne vazhdimisht do t'u shtojmë atyre, përveç begative të përmendura, edhe fruta e mish, të çdo lloji që dëshirojnë dhe shijojnë.

[23] Nga këto kënaqësi është edhe se ata në Xhenet do t'i japin njëri-tjetrit kupa me verë të pastër — që e pinë për gëzim e lumturi të plotë. Kjo pije nuk është si vera e kësaj bote: ajo nuk ua turbullon mendjen, as nuk i shtyn në fjalë boshe apo në ndonjë gjynah.

* وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ غِلْمَانٌ لَّهُمْ كَأَنَّهُمْ لُؤْلُؤٌ مَّكْنُونٌ ﴿٢٤﴾

24. Atyre do t'u shërbejnë djem të rinj, që janë si margaritarë të ruajtur.[24]

وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ يَتَسَآءَلُونَ ﴿٢٥﴾

25. Ata do t'i drejtohen njëri-tjetrit, duke biseduar.[25]

قَالُوٓاْ إِنَّا كُنَّا قَبْلُ فِيٓ أَهْلِنَا مُشْفِقِينَ ﴿٢٦﴾

26. Do të thonë: "Ne më parë, kur ishim në familjet tona, kishim frikë (nga ndëshkimi i Zotit).[26]

فَمَنَّ ٱللَّهُ عَلَيْنَا وَوَقَىٰنَا عَذَابَ ٱلسَّمُومِ ﴿٢٧﴾

27. Por Zoti ynë na dha mirësi dhe na mbrojti nga dënimi i erës përvëluese (të Zjarrit).[27]

إِنَّا كُنَّا مِن قَبْلُ نَدْعُوهُۖ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلْبَرُّ ٱلرَّحِيمُ ﴿٢٨﴾

28. Ne i luteshim vetëm Atij më parë; Ai është vërtet Bamirësi, Mëshirëploti."[28]

[24] Rreth tyre do të sillen djem të rinj të përgatitur për t'i shërbyer, të cilët, për nga pastërtia, bardhësia dhe bukuria e tyre, do t'u ngjajnë margaritarëve të ruajtur në guaskat e tyre.

[25] Banorët e Xhenetit do t'i drejtohen njëri-tjetrit duke pyetur për shkakun e madh të kësaj begatie ku gjenden.

[26] Do të thonë: "Ne, më parë, në botë – kur ishim mes familjeve tona – kishim frikë nga Zoti ynë, duke u dridhur prej dënimit dhe ndëshkimit të Tij në Ditën e Kiametit.

[27] Por Allahu na e dhuroi mëshirën dhe udhëzimin e Vet, dhe na ruajti nga dënimi i erës së nxehtë të Xhehenemit.

[28] Ne më parë i luteshim vetëm Atij, pa i shoqëruar askënd, që të na shpëtonte nga flakët djegëse dhe të na çonte në lumturi e begati. Ai iu përgjigj lutjes sonë dhe na dha atë që kërkuam. Vërtet, Ai është i Mirë, i Butë dhe i Mëshirshëm. Nga mirësia dhe mëshira e Tij ndaj nesh është se na dhuroi kënaqësinë e Tij dhe Xhenetin, dhe na mbrojti nga hidhërimi i Tij dhe nga Zjarri.

فَذَكِّرۡ فَمَآ أَنتَ بِنِعۡمَتِ رَبِّكَ بِكَاهِنٖ وَلَا مَجۡنُونٍ ٢٩

29. Pra, këshillo (o Muhamed), sepse me mirësinë e Zotit tënd, ti nuk je as fallxhor, as i çmendur![29]

أَمۡ يَقُولُونَ شَاعِرٞ نَّتَرَبَّصُ بِهِۦ رَيۡبَ ٱلۡمَنُونِ ٣٠

30. A mos vallë thonë: "Ai është poet, për të cilin mezi presim të shohim fundin e tij të keq!"[30]

قُلۡ تَرَبَّصُواْ فَإِنِّي مَعَكُم مِّنَ ٱلۡمُتَرَبِّصِينَ ٣١

31. Thuaju: "Prisni, sepse edhe unë jam me ju prej atyre që presin."[31]

[29] Prandaj, kujtoju dhe përkujtoji me Kuran ata te të cilët je dërguar, o i Dërguar! Ti, me mirësinë e Allahut ndaj teje përmes pejgamberisë dhe mençurisë që të ka dhënë, nuk je as fallxhor që flet për të fshehtat pa dituri, e as i çmendur që nuk e di ç'thotë — siç pretendojnë ata!

[30] Apo thonë idhujtarët për ty, o i Dërguar: "Ai është poet, dhe ne presim që ta godasë vdekja"?

[31] Thuaju atyre: "Prisni pra vdekjen time, se edhe unë jam ndër ata që presin për ju dënimin." E shumë shpejt do ta shihni se kujt i takon përfundimi i keq.

أَمْ تَأْمُرُهُمْ أَحْلَـٰمُهُم بِهَـٰذَآ ۚ أَمْ هُمْ قَوْمٌ طَاغُونَ ﴿٣٢﴾

32. Apo mos vallë urdhërohen nga mendjet e tyre për këtë (fjalë)? Apo janë një popull shkelës e kryeneç?[32]

أَمْ يَقُولُونَ تَقَوَّلَهُۥ ۚ بَل لَّا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٣﴾

33. Apo mos vallë thonë: "Ai (Muhamedi) e ka trilluar atë (Kuranin)"? Jo, por ata nuk besojnë.[33]

فَلْيَأْتُوا۟ بِحَدِيثٍ مِّثْلِهِۦٓ إِن كَانُوا۟ صَـٰدِقِينَ ﴿٣٤﴾

34. Le të sjellin atëherë, një fjalë (libër) të ngjashëm me të, nëse ajo që thonë është e vërtetë![34]

أَمْ خُلِقُوا۟ مِنْ غَيْرِ شَىْءٍ أَمْ هُمُ ٱلْخَـٰلِقُونَ ﴿٣٥﴾

35. Apo mos vallë janë krijuar nga asgjëja, apo janë krijuesit e vetvetes?[35]

أَمْ خَلَقُوا۟ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ ۚ بَل لَّا يُوقِنُونَ ﴿٣٦﴾

36. Apo mos vallë i kanë krijuar ata qiejt dhe Tokën? Jo, por ata nuk janë të bindur.[36]

---

[32] A mos vallë janë mendjet e këtyre përgënjeshtruesve që i urdhërojnë të thonë një fjalë kaq kundërthënëse? — sepse cilësitë e fallxhorit, poetit dhe të çmendurit nuk mund të bashkohen kurrë tek një person në të njëjtën kohë. Jo, por ata janë një popull që ka kaluar çdo kufi në kryelartësi dhe në kundërshtim ndaj së vërtetës.

[33] Apo mos thonë këta idhujtarë se Muhamedi e ka trilluar Kuranin vetë? Jo, por ata nuk besojnë; sepse sikur të kishin besuar, nuk do të thoshin atë që thonë.

[34] Le të sjellin, pra, një fjalë të ngjashme me Kuranin, nëse janë të sinqertë në pretendimin e tyre se Muhamedi e ka trilluar vetë.

[35] A mos vallë janë krijuar këta idhujtarë pa ndonjë Krijues që t'i ketë sjellë në ekzistencë? Apo janë vetë ata krijuesit e vetes së tyre? Të dyja këto janë të pavërteta dhe të pamundura. Prandaj, është e qartë se vetëm Allahu i Lartësuar është Ai që i ka krijuar, dhe vetëm Atij i takon adhurimi — askujt tjetër.

[36] A mos vallë ata i kanë krijuar qiejt dhe tokën me këtë ndërtim të përsosur? Jo, por ata nuk janë të bindur për dënimin e Allahut dhe janë idhujtarë që nuk besojnë.

أَمْ عِندَهُمْ خَزَآئِنُ رَبِّكَ أَمْ هُمُ ٱلْمُصَيْطِرُونَ ﴿٣٧﴾

37. Apo mos vallë i kanë ata thesaret e Zotit tënd, apo mos vallë janë ata sunduesit (e gjithësisë)?[37]

أَمْ لَهُمْ سُلَّمٌ يَسْتَمِعُونَ فِيهِ ۖ فَلْيَأْتِ مُسْتَمِعُهُم بِسُلْطَـٰنٍ مُّبِينٍ ﴿٣٨﴾

38. Apo mos vallë kanë ndonjë shkallë për t'u ngjitur dhe për të përgjuar (urdhrat nga qielli)? Le të sjellë atëherë, përgjuesi i tyre një provë të qartë.[38]

أَمْ لَهُ ٱلْبَنَـٰتُ وَلَكُمُ ٱلْبَنُونَ ﴿٣٩﴾

39. Apo mos vallë, për Të janë vajzat, e për ju janë djemtë?[39]

أَمْ تَسْـَٔلُهُمْ أَجْرًا فَهُم مِّن مَّغْرَمٍ مُّثْقَلُونَ ﴿٤٠﴾

40. Apo mos vallë i kërkon ti atyre ndonjë shpërblim, e për këtë arsye janë të ngarkuar me barrë të rëndë?[40]

أَمْ عِندَهُمُ ٱلْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُبُونَ ﴿٤١﴾

41. Apo mos vallë kanë ata dijen e së fshehtës, e po e shkruajnë atë?[41]

[37] A mos vallë i kanë ata në dorë thesaret e Zotit tënd, që të veprojnë me to si të duan? Apo janë ata sundues të fuqishëm që kanë pushtet mbi krijesat e Allahut me forcë dhe dhunë? Jo, aspak — përkundrazi, ata janë të dobët dhe të pafuqishëm.

[38] A mos vallë kanë ata ndonjë rrugë që ngjitet deri në qiell, ku dëgjojnë shpalljen dhe ku u është treguar se ajo në të cilën janë është e vërtetë? Le të sjellë, pra, ai që pretendon se ka dëgjuar diçka të tillë, një provë të qartë që vërteton fjalën e tij.

[39] A mos vallë Allahut, të Lartësuarit, i takojnë vajzat, ndërsa juve djemtë — ashtu siç pretendoni me shpifje dhe gënjeshtër?

[40] Apo mos vallë po u kërkon ti, o i Dërguar, këtyre idhujtarëve ndonjë shpërblim për përcjelljen e mesazhit, që ata të jenë të ngarkuar me vështirësi dhe barrë për ta paguar?

[41] Apo mos vallë kanë ata dituri për të fshehtat, që t'i shkruajnë dhe t'i tregojnë njerëzve për to? Jo, aspak — sepse askush nuk e di të fshehtën në qiej e në Tokë përveç Allahut.

أَمْ يُرِيدُونَ كَيْدًا ۖ فَٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ هُمُ ٱلْمَكِيدُونَ ﴿٤٢﴾

42. Apo mos vallë po përgatisin një kurth (kundër teje)? Por, ata që mohuan, janë vetë ata, që do të bien në kurthin e tyre.[42]

أَمْ لَهُمْ إِلَٰهٌ غَيْرُ ٱللَّهِ ۚ سُبْحَٰنَ ٱللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٤٣﴾

43. Apo mos vallë kanë ndonjë zot tjetër përveç Allahut? I Lartësuar është Allahu mbi gjithçka që i shoqërojnë Atij![43]

وَإِن يَرَوْا۟ كِسْفًا مِّنَ ٱلسَّمَآءِ سَاقِطًا يَقُولُوا۟ سَحَابٌ مَّرْكُومٌ ﴿٤٤﴾

44. Edhe sikur të shihnin një copë qielli duke rënë (mbi ta), ata do të thoshin: "Është vetëm një grumbull resh"![44]

فَذَرْهُمْ حَتَّىٰ يُلَٰقُوا۟ يَوْمَهُمُ ٱلَّذِى فِيهِ يُصْعَقُونَ ﴿٤٥﴾

45. Prandaj, lëri ata derisa të përballen me Ditën e tyre, në të cilën do t'i zërë tronditja (e fundit);[45]

يَوْمَ لَا يُغْنِى عَنْهُمْ كَيْدُهُمْ شَيْـًٔا وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٤٦﴾

46. ditën, kur asgjë nuk do t'u vlejë atyre dredhia e tyre, dhe as nuk do të ndihmohen.[46]

---

[42] Përkundrazi, ata duan të kurdisin dinakëri kundër të Dërguarit të Allahut dhe besimtarëve, por dredhitë e tyre kthehen kundër vetes së tyre; sepse ata që mohojnë, me të vërtetë, e shkatërrojnë vetveten.

[43] A mos kanë ata ndonjë zot tjetër që meriton të adhurohet përveç Allahut? I Lartësuar dhe i pastër është Ai nga çfarë i shoqërojnë; nuk ka asnjë ortak në sundimin e Tij, as në njëshmërinë dhe adhurimin që i takon vetëm Atij.

[44] Edhe sikur këta idhujtarë të shihnin një copë të qiellit duke rënë mbi ta si dënim, ata nuk do të hiqnin dorë nga mohimi i tyre; përkundrazi, do të thoshin: "Kjo është vetëm një re e dendur, e mbledhur njëra mbi tjetrën."

[45] Prandaj, lëri, o i Dërguar, këta idhujtarë derisa të takojnë ditën e tyre, në të cilën do të shkatërrohen — Ditën e Kiametit;

[46] në atë ditë, dredhitë e tyre nuk do t'u shmangin asgjë nga dënimi i Allahut, dhe askush nuk do t'u vijë në ndihmë për t'i shpëtuar prej tij.

وَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُواْ عَذَابًا دُونَ ذَٰلِكَ وَلَٰكِنَّ أَكۡثَرَهُمۡ لَا يَعۡلَمُونَ ﴿٤٧﴾

47. Gjithashtu, për ata që kanë bërë padrejtësi ka edhe një dënim tjetër më afër se ky (para Ditës së Gjykimit), por shumica e tyre nuk e dinë.[47]

وَٱصۡبِرۡ لِحُكۡمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعۡيُنِنَاۖ وَسَبِّحۡ بِحَمۡدِ رَبِّكَ حِينَ تَقُومُ ﴿٤٨﴾

48. Prandaj duro gjykimin e Zotit tënd, sepse ti je nën mbikëqyrjen e Syve Tanë, dhe lavdëro Zotin tënd kur ngrihesh (për namaz);[48]

وَمِنَ ٱلَّيۡلِ فَسَبِّحۡهُ وَإِدۡبَٰرَ ٱلنُّجُومِ ﴿٤٩﴾

49. dhe lavdëroje Atë në një pjesë të natës, si dhe pas perëndimit të yjeve![49]

[47] Vërtet, për këta mizorë ka një dënim që do ta përjetojnë edhe në këtë botë — përpara dënimit të Ditës së Kiametit — siç është vrasja, robëria, vuajtja e varrit dhe të tjera ndëshkime, por shumica e tyre nuk e kuptojnë këtë.

[48] Duro, o i Dërguar, ndaj gjykimit dhe urdhrit të Zotit tënd në atë që të ka ngarkuar prej shpalljes, dhe duro ndaj lëndimeve që të shkakton populli yt. Vërtet, ti je nën vëzhgimin Tonë, në mbrojtjen dhe kujdesin Tonë. Lartësoje Zotin tënd me lavdërim kur ngrihesh për në namaz, kur ngrihesh nga gjumi;

[49] dhe gjatë natës madhëroje dhe lavdëroje Zotin tënd, falu për Të, dhe bëje këtë edhe në kohën e sabahut, kur yjet fillojnë të zbehen. - Në këtë ajet dëshmohet cilësia e Syve për Allahun e Lartësuar, ashtu si i takon madhështisë së Tij, pa ngjashmëri me krijesat dhe pa përfytyrim të qenies së Tij. Ai është i Lartësuar dhe i lavdëruar, dhe kjo është e pranuar nga suneti dhe e pohuar nga dijetarët e hershëm të umetit. Fjala në shumës këtu përdoret për madhërim dhe nderim.

سُورَةُ النَّجْمِ

53. SURJA “EN NEXHM”- YLLI

(Mekase, 62 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

وَٱلنَّجْمِ إِذَا هَوَىٰ ﴿١﴾

1. Betohem për yllin kur perëndon,[1]

مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوَىٰ ﴿٢﴾

2. se shoku juaj (Muhamedi) nuk ka humbur dhe nuk ka devijuar;[2]

وَمَا يَنطِقُ عَنِ ٱلْهَوَىٰٓ ﴿٣﴾

3. dhe ai nuk flet nga dëshira e vet,[3]

إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْىٌ يُوحَىٰ ﴿٤﴾

4. por ajo (që thotë) është vetëm shpallje që i shpallet![4]

عَلَّمَهُۥ شَدِيدُ ٱلْقُوَىٰ ﴿٥﴾

5. Atë ia ka mësuar një (engjëll) me fuqi të madhe (Xhibrili),[5]

---

[1] Allahu i Madhëruar betohet në yjet kur perëndojnë,

[2] se Muhamedi ﷺ nuk është shmangur nga rruga e udhëzimit dhe e së vërtetës, e as nuk ka dalë nga drejtësia. Përkundrazi, ai është në kulmin e drejtësisë, qëndrueshmërisë dhe udhëzimit të drejtë;

[3] fjalët që ai shqipton nuk burojnë nga dëshirat e vetes së tij; Kuranin dhe Sunetin nuk i ka thënë nga vetja,

[4] por ato janë shpallje nga Allahu, që i janë zbritur atij me urtësi dhe udhëzim.

[5] Muhamedit ﷺ ia mësoi shpalljen një engjëll me fuqi të madhe,

ذُو مِرَّةٍ فَٱسْتَوَىٰ ٦

6. me pamje madhështore, i cili iu shfaq (në formën e tij të vërtetë),[6]

وَهُوَ بِٱلْأُفُقِ ٱلْأَعْلَىٰ ٧

7. ndërsa ishte në horizontin më të lartë,[7]

ثُمَّ دَنَا فَتَدَلَّىٰ ٨

8. pastaj iu afrua dhe zbriti,[8]

فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَىٰ ٩

9. deri sa ishte në një largësi prej dy harqesh ose më afër.[9]

فَأَوْحَىٰٓ إِلَىٰ عَبْدِهِۦ مَآ أَوْحَىٰ ١٠

10. Atëherë, Allahu i shpalli robit të Vet (Muhamedit) atë që i shpalli (nëpermjet Xhibrilit).[10]

مَا كَذَبَ ٱلْفُؤَادُ مَا رَأَىٰٓ ١١

11. Zemra (e Muhamedit) nuk e përgënjeshtroi atë që pa (me sytë e tij).[11]

أَفَتُمَـٰرُونَهُۥ عَلَىٰ مَا يَرَىٰ ١٢

12. A do ta kundërshtoni atë për atë që ai pa?[12]

---

[6] dhe pamje madhështore — ai është Xhibrili (paqja qoftë mbi të). Ai iu shfaq të Dërguarit ﷺ në formën e tij të vërtetë,

[7] në horizontin më të lartë, në drejtim të lindjes së Diellit.

[8] Pastaj Xhibrili iu afrua Profetit ﷺ, dhe afrohej gjithnjë e më shumë,

[9] derisa distanca ndërmjet tyre ishte sa dy harqe ose edhe më afër.

[10] Atëherë, Allahu i Madhëruar i shpalli robit të Tij, Muhamedit ﷺ, atë që deshi t'i shpallte, nëpërmjet Xhibrilit (paqja qoftë mbi të).

[11] Zemra e Muhamedit ﷺ nuk e përgënjeshtroi atë që pa me sytë e tij, por e besoi atë.

[12] A do e përgënjeshtroni Muhamedin ﷺ dhe do debatoni me të për atë që ai e ka parë dhe dëshmuar vetë nga shenjat e Zotit të tij?

وَلَقَدْ رَءَاهُ نَزْلَةً أُخْرَىٰ ﴿١٣﴾

13. Dhe vërtet, ai (Muhamedi) e pa atë (Xhibrilin) edhe një herë tjetër,[13]

عِندَ سِدْرَةِ ٱلْمُنتَهَىٰ ﴿١٤﴾

14. te pema 'Sidratul Munteha',[14]

عِندَهَا جَنَّةُ ٱلْمَأْوَىٰٓ ﴿١٥﴾

15. - pranë së cilës ndodhet Kopshti i Prehjes (Xheneti i strehimit)-[15]

إِذْ يَغْشَى ٱلسِّدْرَةَ مَا يَغْشَىٰ ﴿١٦﴾

16. kur Sidrën e mbulonte diçka madhështore.[16]

مَا زَاغَ ٱلْبَصَرُ وَمَا طَغَىٰ ﴿١٧﴾

17. Shikimi i tij nuk u shmang dhe as nuk e kaloi kufirin.[17]

لَقَدْ رَأَىٰ مِنْ ءَايَـٰتِ رَبِّهِ ٱلْكُبْرَىٰٓ ﴿١٨﴾

18. Me të vërtetë, ai pa disa nga shenjat më të mëdha të Zotit të tij![18]

---

[13] Vërtet, Muhamedi ﷺ e pa Xhibrilin në formën e tij të vërtetë edhe një herë të dytë,

[14] Pranë pemës "Sidratul Muntehà" - Sidri i kufirit të fundit - që ndodhet në qiellin e shtatë. Ajo është një pemë Sidri (shkurre me fruta të ngjashme me rrushin e egër), që ndodhet në të djathtë të Arshit (Fronit Hyjnor), dhe askush — asnjë engjëll apo krijesë tjetër — nuk kalon përtej saj;

[15] pranë së cilës ndodhet "Xhennetu'l Meuà" — Xheneti i Strehimit - ku strehohen engjëjt dhe shpirtrat e dëshmorëve dhe të devotshmëve.

[16] Atje, Sidren e mbuloi diçka madhështore nga urdhri i Allahut, diçka që askush përveç Tij nuk mund ta përshkruajë.

[17] I Dërguari ﷺ qëndroi me qëndrueshmëri dhe bindje të plotë, pa e kthyer shikimin as djathtas, as majtas, dhe pa e tejkaluar atë që iu urdhërua ta shihte.

[18] Në natën e Israsë dhe Miraxhit, Muhamedi ﷺ pa disa prej shenjave më të mëdha të Zotit të tij, që dëshmojnë fuqinë dhe madhështinë e Allahut — si Xheneti, Zjarri dhe gjëra të tjera të mëdha që Allahu i tregoi atij.

أَفَرَءَيْتُمُ ٱللَّٰتَ وَٱلْعُزَّىٰ ﴿١٩﴾

19. A e keni parë Latën dhe Uzzën?[19]

وَمَنَوٰةَ ٱلثَّالِثَةَ ٱلْأُخْرَىٰٓ ﴿٢٠﴾

20. Po Menatën, të tretën, të fundit?[20]

أَلَكُمُ ٱلذَّكَرُ وَلَهُ ٱلْأُنثَىٰ ﴿٢١﴾

21. Vallë, për ju janë djemtë, ndërsa për Atë vajzat?![21]

تِلْكَ إِذًا قِسْمَةٌ ضِيزَىٰٓ ﴿٢٢﴾

22. Kjo, pra, do të ishte një ndarje vërtet e padrejtë![22]

إِنْ هِىَ إِلَّآ أَسْمَآءٌ سَمَّيْتُمُوهَآ أَنتُمْ وَءَابَآؤُكُم مَّآ أَنزَلَ ٱللَّهُ بِهَا مِن سُلْطَٰنٍ ۚ إِن يَتَّبِعُونَ إِلَّا ٱلظَّنَّ وَمَا تَهْوَى ٱلْأَنفُسُ ۖ وَلَقَدْ جَآءَهُم مِّن رَّبِّهِمُ ٱلْهُدَىٰٓ ﴿٢٣﴾

23. Këto janë vetëm emra që ju dhe etërit tuaj ua keni vënë (idhujve tuaj); Allahu nuk ka zbritur për to asnjë dëshmi. Ata ndjekin vetëm hamendjet dhe dëshirat e veta, megjithëse u ka ardhur udhëzimi nga Zoti i tyre.[23]

---

[19] A i keni parë, o idhujtarë, këto idhuj prej guri që i adhuroni — Latën, Uzzën

[20] dhe Manatën, të tretën, të fundit e shoqeve? A ju kanë sjellë këto idhuj ndonjë dobi apo dëm, që t'i merrni si ortakë me Allahun?

[21] A mos vallë për veten tuaj zgjidhni djemtë që i dëshironi, ndërsa për Allahun i atribuoni, sipas trillimeve tuaja, vajzat që vetë nuk do t'i pranonit?

[22] Kjo është ndarje krejtësisht e padrejtë nga ju!

[23] Këta idhuj që adhuroni nuk janë gjë tjetër veçse emra, pa asnjë cilësi të përsosmërisë; janë vetëm emra që ju dhe etërit tuaj ua keni vënë sipas dëshirave tuaja të kota. Allahu nuk ka zbritur asnjë provë që t'i mbështesë këto pretendime. Në të vërtetë, këta idhujtarë ndjekin vetëm hamendjen dhe pasionet e tyre të shtrembëruara nga natyra e shëndoshë, megjithëse u ka ardhur nga Zoti i tyre, përmes të Dërguarit ﷺ, Kurani që përmban udhëzim të qartë — por ata nuk përfituan prej tij.

أَمْ لِلْإِنسَـٰنِ مَا تَمَنَّىٰ ﴿٢٤﴾

24. A do të ketë njeriu gjithçka që dëshiron?[24]

فَلِلَّهِ ٱلْـَٔاخِرَةُ وَٱلْأُولَىٰ ﴿٢٥﴾

25. Vetëm Allahut i përket bota tjetër dhe kjo e tashmja.[25]

۞ وَكَم مِّن مَّلَكٍ فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ لَا تُغْنِى شَفَـٰعَتُهُمْ شَيْـًٔا إِلَّا مِنۢ بَعْدِ أَن يَأْذَنَ ٱللَّهُ لِمَن يَشَآءُ وَيَرْضَىٰٓ ﴿٢٦﴾

26. Sa e sa engjëj ka në qiej, ndërmjetësimi i të cilëve nuk i bën dobi askujt, përveç pasi Allahu ta lejojë për kë të dojë dhe me kë të jetë i kënaqur![26]

-526-

إِنَّ ٱلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِٱلْـَٔاخِرَةِ لَيُسَمُّونَ ٱلْمَلَـٰٓئِكَةَ تَسْمِيَةَ ٱلْأُنثَىٰ ﴿٢٧﴾

27. Vërtet, ata që nuk besojnë në jetën e ardhshme, i quajnë engjëjt me emra femërorë.[27]

وَمَا لَهُم بِهِۦ مِنْ عِلْمٍ ۖ إِن يَتَّبِعُونَ إِلَّا ٱلظَّنَّ ۖ وَإِنَّ ٱلظَّنَّ لَا يُغْنِى مِنَ ٱلْحَقِّ شَيْـًٔا ﴿٢٨﴾

28. Por ata nuk kanë asnjë dije për këtë; ata ndjekin vetëm hamendjen, ndonëse hamendja nuk mund ta zëvendësojë në asnjë mënyrë të vërtetën.[28]

---

[24] Njeriu nuk do të ketë atë që dëshiron nga ndërmjetësimi i këtyre idhujve apo i çdo gjëje tjetër që ia lakmon vetja;

[25] sepse vendimi dhe sundimi i plotë i përkasin vetëm Allahut — si në këtë botë, ashtu edhe në botën tjetër.

[26] Sa shumë engjëj ka në qiej, dhe megjithë pozitën e tyre të lartë, nuk mund të ndërmjetësojnë për askënd, përveçse pasi Allahu t'u lejojë atyre ndërmjetësimin dhe të jetë i kënaqur me atë për të cilin ndërmjetësohet.

[27] Vërtet, ata që nuk besojnë në jetën e përtejme dhe nuk punojnë për të, i quajnë engjëjt me emra femrash, nga padituria e tyre, duke menduar gabimisht se engjëjt janë femra dhe bijat e Allahut.

[28] Por ata nuk kanë asnjë dituri të saktë që ta mbështesë këtë që thonë; ata ndjekin vetëm hamendje të kota, të cilat nuk u sjellin asnjë dobi dhe nuk mund të zëvendësojnë kurrë të vërtetën.

فَأَعۡرِضۡ عَن مَّن تَوَلَّىٰ عَن ذِكۡرِنَا وَلَمۡ يُرِدۡ إِلَّا ٱلۡحَيَوٰةَ ٱلدُّنۡيَا ﴿٢٩﴾

29. Prandaj, shmangu nga ai që kthen shpinën ndaj përkujtuesit Tonë (Kuranit) dhe që nuk dëshiron tjetër veçse jetën e kësaj bote![29]

ذَٰلِكَ مَبۡلَغُهُم مِّنَ ٱلۡعِلۡمِۚ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعۡلَمُ بِمَن ضَلَّ عَن سَبِيلِهِۦ وَهُوَ أَعۡلَمُ بِمَنِ ٱهۡتَدَىٰ ﴿٣٠﴾

30. Kjo është e gjitha ajo që dinë! Vërtet, Zoti yt e di më mirë se kush është shmangur nga rruga e Tij dhe Ai di më mirë se kush është udhëzuar.[30]

وَلِلَّهِ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلۡأَرۡضِ لِيَجۡزِيَ ٱلَّذِينَ أَسَٰٓـُٔواْ بِمَا عَمِلُواْ وَيَجۡزِيَ ٱلَّذِينَ أَحۡسَنُواْ بِٱلۡحُسۡنَى ﴿٣١﴾

31. Allahut i përket gjithçka që gjendet në qiej dhe në Tokë, që Ai t'i shpërblejë ata që kanë bërë keq për atë që kanë bërë, dhe t'i shpërblejë ata që kanë bërë mirë me shpërblimin më të mirë -[31]

ٱلَّذِينَ يَجۡتَنِبُونَ كَبَٰٓئِرَ ٱلۡإِثۡمِ وَٱلۡفَوَٰحِشَ إِلَّا ٱللَّمَمَۚ إِنَّ رَبَّكَ وَٰسِعُ ٱلۡمَغۡفِرَةِۚ هُوَ أَعۡلَمُ بِكُمۡ إِذۡ أَنشَأَكُم مِّنَ ٱلۡأَرۡضِ وَإِذۡ أَنتُمۡ أَجِنَّةٞ فِي بُطُونِ أُمَّهَٰتِكُمۡۖ فَلَا تُزَكُّوٓاْ أَنفُسَكُمۡۖ هُوَ أَعۡلَمُ بِمَنِ ٱتَّقَىٰٓ ﴿٣٢﴾

32. - ata që shmangen nga gjynahet e mëdha dhe nga veprat shëmtuara (imoraliteti), përveç gjynaheve të vogla — Zoti yt është i

---

[29] Prandaj, largoju atij që kthen shpinën nga përkujtuesi i Zotit — nga Kurani — dhe nuk dëshiron tjetër veç jetës së kësaj bote.

[30] Ky është caku i dijes dhe synimit të tyre — nuk shohin më larg se kjo jetë. Vërtet, Zoti yt e di më mirë se kush largohet nga rruga e udhëzimit, dhe Ai e di më mirë se kush është udhëzuar dhe ndjek rrugën e Islamit. - Në këtë ka një paralajmërim të ashpër për mëkatarët që shmangen nga zbatimi i Librit të Allahut dhe i Sunetit të të Dërguarit ﷺ, duke i dhënë përparësi epsheve dhe kënaqësive të kësaj bote ndaj shpërblimit të botës tjetër.

[31] Allahu, i Lartësuari, është Zotëruesi i gjithçkaje që gjendet në qiej dhe në Tokë, në mënyrë që t'i shpërblejë ata që kanë bërë keq me ndëshkimin që e meritojnë për veprat e tyre të këqija, dhe t'i shpërblejë ata që kanë bërë mirë me Xhenet -

Gjerë në falje. Ai ju njeh më mirë, që kur ju krijoi nga toka dhe kur ishit embrione në barkun e nënave tuaja. Prandaj, mos i lavdëroni vetet tuaja; Ai e di më mirë kush është i devotshëm![32]

أَفَرَءَيْتَ ٱلَّذِى تَوَلَّىٰ ﴿٣٣﴾

33. A e ke parë atë që i kthen shpinën (të vërtetës),[33]

وَأَعْطَىٰ قَلِيلًا وَأَكْدَىٰٓ ﴿٣٤﴾

34. që jep pak dhe pastaj ndalon?[34]

أَعِندَهُۥ عِلْمُ ٱلْغَيْبِ فَهُوَ يَرَىٰٓ ﴿٣٥﴾

35. A e ka ai dijen e së fshehtës, që mund ta shohë atë?[35]

أَمْ لَمْ يُنَبَّأْ بِمَا فِى صُحُفِ مُوسَىٰ ﴿٣٦﴾

36. Apo nuk është lajmëruar për atë që është në Fletët e Musait[36]

وَإِبْرَٰهِيمَ ٱلَّذِى وَفَّىٰٓ ﴿٣٧﴾

37. dhe të Ibrahimit - i cili e përmbushi plotësisht atë që iu urdhërua:[37]

---

[32] Këta janë ata që largohen nga gjynahet e mëdha dhe nga veprat e shëmtuara (si imoraliteti), përveç gjynaheve të vogla — që njeriu mund t'i bëjë rrallë e pa këmbëngulje. Këto gjynahe të vogla, kur shoqërohen me përmbushjen e detyrave dhe shmangien nga ndalesat, Allahu ua fal dhe ua mbulon. Vërtet, Zoti yt ka mëshirë të gjerë. Ai e di më mirë gjendjen tuaj që nga koha kur krijoi atin tuaj, Ademin, nga dheu, dhe që kur ishit embrione në barkun e nënave tuaja. Prandaj, mos e lavdëroni veten dhe mos ia atribuoni vetes devotshmërinë dhe pastërtinë; sepse Ai e di më mirë se kush nga robërit e Tij e ka frikë dënimin dhe largohet nga gjynahet!

[33] A e ke parë, o i Dërguar, atë që largohet nga bindja ndaj Allahut,

[34] që jep pak nga pasuria e tij dhe pastaj ndalet, duke e ndërprerë bujarinë dhe veprat e mira?

[35] A mos vallë ky njeri që ndërpret dhënien e lëmoshës, ka dituri për të fshehtën — se pasuria e tij do të mbarojë, ndaj e ndali bamirësinë, sikur ta shihte me sytë e vet? Jo, aspak! Ai e ndali lëmoshën, të mirën dhe lidhjet e mira vetëm nga koprracia dhe lakmia e tij.

[36] Apo nuk është lajmëruar ai për atë që është përmendur në Teurat

[37] dhe në Fletët e Ibrahimit, i cili e përmbushi plotësisht atë që iu urdhërua dhe e përcolli mesazhin siç duhet;

أَلَّا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ﴿٣٨﴾

38. se askush nuk bart barrën e gjynahut të tjetrit,[38]

وَأَن لَّيْسَ لِلْإِنسَـٰنِ إِلَّا مَا سَعَىٰ ﴿٣٩﴾

39. dhe se njeriut nuk i takon tjetër përveç asaj që ka arritur me përpjekje,[39]

وَأَنَّ سَعْيَهُۥ سَوْفَ يُرَىٰ ﴿٤٠﴾

40. dhe se përpjekja e tij do të shihet,[40]

ثُمَّ يُجْزَىٰهُ ٱلْجَزَآءَ ٱلْأَوْفَىٰ ﴿٤١﴾

41. pastaj ai do të shpërblehet me shpërblimin më të plotë;[41]

وَأَنَّ إِلَىٰ رَبِّكَ ٱلْمُنتَهَىٰ ﴿٤٢﴾

42. dhe se tek Zoti yt është fundi (kthimi),[42]

وَأَنَّهُۥ هُوَ أَضْحَكَ وَأَبْكَىٰ ﴿٤٣﴾

43. dhe se është Ai që bën të qeshësh dhe bën të qash,[43]

وَأَنَّهُۥ هُوَ أَمَاتَ وَأَحْيَا ﴿٤٤﴾

44. dhe se është Ai që jep vdekjen dhe jep jetën;[44]

[38] ku thuhet se askush nuk do të mbajë gjynahun e tjetrit, dhe asnjë shpirt nuk do të ndëshkohet për fajin e një tjetri;

[39] dhe se njeriu nuk do të marrë shpërblim veçse për atë që ka fituar vetë me përpjekjet e tij;

[40] dhe se përpjekja e tij do të shihet në botën tjetër — do të dallohet ajo e mira nga e keqja — për nderim të atij që ka bërë mirë dhe për qortim të atij që ka bërë keq;

[41] pastaj njeriu do të shpërblehet për përpjekjet e tij me një shpërblim të plotë e të përsosur,

[42] dhe se te Zoti yt — o i Dërguar — është përfundimi dhe kthimi i të gjitha krijesave në Ditën e Kiametit;

[43] dhe se është Ai, i Lartësuari dhe i Madhëruari, që bën të qeshë kë të dojë në këtë botë duke e gëzuar, dhe bën të qajë kë të dojë duke e hidhëruar;

[44] dhe se është Ai, i Lartësuari, që vdes kë të dojë nga krijesat e Tij dhe i jep jetë kujt të dojë prej tyre; Ai është i vetmi që ka pushtetin absolut mbi jetën dhe vdekjen;

وَأَنَّهُۥ خَلَقَ ٱلزَّوۡجَيۡنِ ٱلذَّكَرَ وَٱلۡأُنثَىٰ ﴿٤٥﴾

45. dhe se Ai krijoi çiftet, mashkullin dhe femrën,[45]

مِن نُّطۡفَةٍ إِذَا تُمۡنَىٰ ﴿٤٦﴾

46. nga pika e farës kur ajo derdhet,[46]

وَأَنَّ عَلَيۡهِ ٱلنَّشۡأَةَ ٱلۡأُخۡرَىٰ ﴿٤٧﴾

47. dhe se Atij i takon krijimi i dytë (ringjallja);[47]

وَأَنَّهُۥ هُوَ أَغۡنَىٰ وَأَقۡنَىٰ ﴿٤٨﴾

48. dhe se është Ai që pasuron dhe jep mjaftueshmëri,[48]

وَأَنَّهُۥ هُوَ رَبُّ ٱلشِّعۡرَىٰ ﴿٤٩﴾

49. dhe se Ai është Zoti i yllit "Shir'a" (Siriusit),[49]

وَأَنَّهُۥٓ أَهۡلَكَ عَادًا ٱلۡأُولَىٰ ﴿٥٠﴾

50. dhe se Ai e shkatërroi Aad-in e parë,[50]

وَثَمُودَاْ فَمَآ أَبۡقَىٰ ﴿٥١﴾

51. dhe Themudin – e nuk i la të gjallë,[51]

---

[45] dhe se Ai krijoi çiftet — mashkullin dhe femrën — si nga njerëzit ashtu edhe nga kafshët,

[46] prej një pike uji që derdhet në mitër;

[47] dhe se mbi Zotin tënd, o i Dërguar, është detyra e ringjalljes së tyre pas vdekjes — ai është krijimi i dytë, në Ditën e Kiametit;

[48] dhe se është Ai që pasuron kë të dojë nga krijesat e Tij me pasuri, që ua jep në pronësi dhe i bën të kënaqur me të;

[49] dhe se Ai, i Lartmadhëruari dhe i Bekuari, është Zoti i yllit *Sh'ira* (Sirius) — një yll i ndritshëm që disa prej njerëzve të injorancës së lashtë (të kohës së xhahilijetit) e adhuronin si hyjni përveç Allahut;

[50] dhe se Ai, i Lartmadhëruari, shkatërroi *'Adin e parë* — popullin e Hud-it,

[51] dhe gjithashtu shkatërroi *Thamudin* — popullin e Salihut, pa lënë prej tyre asnjë të mbijetuar;

وَقَوْمَ نُوحٍ مِّن قَبْلُ ۖ إِنَّهُمْ كَانُوا۟ هُمْ أَظْلَمَ وَأَطْغَىٰ ﴿٥٢﴾

52. edhe popullin e Nuhut më parë; ata ishin më të padrejtë dhe më shkelës,[52]

وَٱلْمُؤْتَفِكَةَ أَهْوَىٰ ﴿٥٣﴾

53. edhe qytetet e përmbysura (të Lutit), Ai i përmbysi,[53]

فَغَشَّىٰهَا مَا غَشَّىٰ ﴿٥٤﴾

54. të cilat i mbuloi ajo që i mbuloi (gurët nga qielli).[54]

فَبِأَىِّ ءَالَآءِ رَبِّكَ تَتَمَارَىٰ ﴿٥٥﴾

55. Atëherë, cilën nga të mirat e Zotit tënd e vë në dyshim?[55]

هَٰذَا نَذِيرٌ مِّنَ ٱلنُّذُرِ ٱلْأُولَىٰٓ ﴿٥٦﴾

56. Ky (Muhamedi) është një paralajmërues si ata të mëparshmit.[56]

أَزِفَتِ ٱلْـَٔازِفَةُ ﴿٥٧﴾

57. Ajo që është afër (Ora e Kiametit) është afruar.[57]

لَيْسَ لَهَا مِن دُونِ ٱللَّهِ كَاشِفَةٌ ﴿٥٨﴾

58. Askush, përveç Allahut, nuk mund ta zbulojë atë![58]

---

[52] po ashtu shkatërroi *popullin e Nuhut* më parë, të cilët ishin më kryeneçë dhe më mohues ndaj së vërtetës sesa ata që erdhën pas tyre;

[53] edhe *qytetet e popullit të Lutit* (Sodomës dhe Gomorës) Ai i përmbysi, duke i kthyer përmbys,

[54] dhe i mbuloi me gurë të dendur si ndëshkim të tmerrshëm për mëkatet e tyre.

[55] Atëherë, në cilën prej mirësive të Zotit tënd ndaj teje – o njeri mohues e përgënjeshtrues – ti ende dyshon dhe nuk e pranon?

[56] Muhamedi ﷺ – është paralajmërues me të vërtetën, ashtu siç kanë qenë edhe profetët para tij; pra ai nuk është diçka e re apo e paprecedentë ndër të dërguarit e Zotit.

[57] U afrua Dita e Kiametit dhe koha e saj u bë e afërt;

[58] askush përveç Allahut nuk mund ta pengojë ardhjen e saj, dhe askush tjetër nuk e di saktësisht kohën kur do të ndodhë, përveç Allahut.

أَفَمِنْ هَٰذَا ٱلْحَدِيثِ تَعْجَبُونَ ﴿٥٩﴾

59. A mos vallë, prej kësaj Fjale po çuditeni[59]

وَتَضْحَكُونَ وَلَا تَبْكُونَ ﴿٦٠﴾

60. dhe po qeshni e nuk po qani,[60]

وَأَنتُمْ سَٰمِدُونَ ﴿٦١﴾

61. ndërsa vazhdoni në pakujdesi?[61]

فَٱسْجُدُوا۟ لِلَّهِ وَٱعْبُدُوا۟ ۩ ﴿٦٢﴾

62. Pra, bini në sexhde për Allahun dhe adhurojeni Atë![62]۩

[59] A mos vallë prej këtij Kurani – o mohues – ju çuditeni që është i vërtetë?

[60] dhe qeshni prej tij me tallje e përqeshje, në vend që të qani nga frika e paralajmërimeve të tij?

[61] ndërkohë që jeni të shpërqendruar e të pavëmendshëm ndaj tij?

[62] ۩ [Sexhde e Leximit] Pra, bini në sexhde para Allahut dhe adhuroni vetëm Atë me sinqeritet të plotë, duke ia dorëzuar Atij krejt çështjet tuaja.

54. SURJA “EL KAMER”- HËNA

(Mekase, 55 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

ٱقْتَرَبَتِ ٱلسَّاعَةُ وَٱنشَقَّ ٱلْقَمَرُ ﴿١﴾

1. U afrua Ora dhe u ça Hëna![1]

وَإِن يَرَوْا۟ ءَايَةً يُعْرِضُوا۟ وَيَقُولُوا۟ سِحْرٌ مُّسْتَمِرٌّ ﴿٢﴾

2. Megjithatë, sa herë që ata shohin ndonjë mrekulli, kthejnë shpinën dhe thonë: “Magji kalimtare!”[2]

وَكَذَّبُوا۟ وَٱتَّبَعُوٓا۟ أَهْوَآءَهُمْ ۚ وَكُلُّ أَمْرٍ مُّسْتَقِرٌّ ﴿٣﴾

3. Ata e përgënjeshtruan dhe ndoqën dëshirat e veta, por çdo gjë do të marrë zgjidhjen e vet.[3]

---

[1] Ora e Kiametit është afruar dhe Hëna u nda më dysh. Kur mohuesit e Mekës i kërkuan të Dërguarit ﷺ t’u tregonte një shenjë, ai iu lut Allahut, dhe Ai ua tregoi atë shenjë: çarjen e Hënës më dysh.

[2] Megjithatë, sa herë që idhujtarët shohin ndonjë mrekulli apo provë për vërtetësinë e të Dërguarit Muhamed ﷺ, ata shmangen nga besimi në të dhe e mohojnë duke e quajtur gënjeshtar, dhe pas shfaqjes së provës thonë: “Kjo është magji e rreme, e pavlefshme, që do të zhduket e nuk do të ketë qëndrueshmëri.” Kështu thanë kur panë Hënën të çarë më dysh: se e kishin nga magjia që u bëri Muhamedi ﷺ.

[3] Ata e përgënjeshtruan të Dërguarin ﷺ dhe ndoqën humbjen e tyre dhe atë që i shtyu tek mohimi prej dëshirave të tyre. Por, çdo çështje, qoftë e mirë apo e keqe, do t’i ndodhë atij që e ka bërë atë Ditën e Kiametit, kur do të shfaqet shpërblimi dhe ndëshkimi.

وَلَقَدْ جَآءَهُم مِّنَ ٱلْأَنۢبَآءِ مَا فِيهِ مُزْدَجَرٌ ﴿٤﴾

4. Atyre u kanë ardhur tashmë histori, në të cilat ka mjaftueshëm për t'i penguar (nga mohimi).[4]

حِكْمَةٌۢ بَـٰلِغَةٌ ۖ فَمَا تُغْنِ ٱلنُّذُرُ ﴿٥﴾

5. (Ky Kuran është) Urtësi e përsosur, por paralajmërimet nuk u bëjnë dobi atyre.[5]

فَتَوَلَّ عَنْهُمْ ۘ يَوْمَ يَدْعُ ٱلدَّاعِ إِلَىٰ شَىْءٍ نُّكُرٍ ﴿٦﴾

6. Prandaj, largohu prej tyre (o Muhamed)! (Dhe prit) Ditën kur thirrësi do t'i thërrasë drejt diçkaje të tmerrshme![6]

خُشَّعًا أَبْصَـٰرُهُمْ يَخْرُجُونَ مِنَ ٱلْأَجْدَاثِ كَأَنَّهُمْ جَرَادٌ مُّنتَشِرٌ ﴿٧﴾

7. Me sytë të përulur, do të dalin nga varret e tyre si karkaleca të shpërndarë,[7]

مُّهْطِعِينَ إِلَى ٱلدَّاعِ ۖ يَقُولُ ٱلْكَـٰفِرُونَ هَـٰذَا يَوْمٌ عَسِرٌ ﴿٨﴾

8. duke nxituar drejt thirrësit. Atëherë, mohuesit do të thonë: "Kjo është një ditë e vështirë."[8]

---

[4] Mohuesve të Kurejshit u kanë ardhur tashmë histori nga popujt e mëparshëm që mohuan të dërguarit e tyre, dhe për dënimin që i goditi ata — në të ka mjaftueshëm për t'i penguar ata nga mosbesimi dhe humbja e tyre.

[5] Ky Kuran është një Urtësi e madhe, që arrin përsosmërinë e saj; por çfarë do t'u sjellin dobi paralajmërimet një populli që është shmangur dhe i ka përgënjeshtruar ato?

[6] Prandaj shmangu prej tyre, o i Dërguar, dhe prit për ta një Ditë të madhe — ditën kur Engjëlli do të thërrasë me fryrjen në "Sur", duke i ftuar në një ngjarje të tmerrshme e të frikshme: qëndrimin për llogari!

[7] Me shikimet të përulura, do të dalin nga varret si një tufë karkalecësh të shpërndarë në çdo anë,

[8] duke nxituar drejt vendit ku janë thirrur për llogari; dhe mohuesit thonë: "Kjo është një ditë e vështirë, plot tmerr e mundim."

۞ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ فَكَذَّبُوا۟ عَبْدَنَا وَقَالُوا۟ مَجْنُونٌ وَٱزْدُجِرَ ﴿٩﴾

9. Para tyre ka përgënjeshtruar populli i Nuhut; e përgënjeshtruan robin Tonë (Nuhun) dhe thanë: "I çmendur!" - dhe u pengua e u kërcënua.[9]

فَدَعَا رَبَّهُۥٓ أَنِّى مَغْلُوبٌ فَٱنتَصِرْ ﴿١٠﴾

10. Kështu që, ai iu lut Zotit të vet: "Unë jam i mundur, prandaj më ndihmo!"[10]

فَفَتَحْنَآ أَبْوَٰبَ ٱلسَّمَآءِ بِمَآءٍ مُّنْهَمِرٍ ﴿١١﴾

11. Atëherë, Ne hapëm dyert e qiellit me ujë të rrëmbyeshëm,[11]

وَفَجَّرْنَا ٱلْأَرْضَ عُيُونًا فَٱلْتَقَى ٱلْمَآءُ عَلَىٰٓ أَمْرٍ قَدْ قُدِرَ ﴿١٢﴾

12. dhe e bëmë tokën të shpërthente me burime, e ujërat u bashkuan sipas një urdhri që ishte caktuar.[12]

وَحَمَلْنَٰهُ عَلَىٰ ذَاتِ أَلْوَٰحٍ وَدُسُرٍ ﴿١٣﴾

13. Ndërsa atë (Nuhun) e bartëm mbi një anije (të ndërtuar) prej dërrasash dhe gozhdësh,[13]

تَجْرِى بِأَعْيُنِنَا جَزَآءً لِّمَن كَانَ كُفِرَ ﴿١٤﴾

[9] Para popullit tënd, o i Dërguar, ka përgënjeshtruar edhe populli i Nuhut; ata e mohuan robin Tonë, Nuhun dhe thanë: "Ai është i çmendur", dhe e qortuan me kërcënime të ndryshme, duke e kanosur me lloj-lloj mundimesh nëse nuk do të ndalonte thirrjen e tij.

[10] Atëherë Nuhu iu lut Zotit të tij: "Unë jam i pafuqishëm për t'u përballur me këta njerëz; prandaj më ndihmo Ti me një ndëshkim prej Teje kundër mosbesimit të tyre ndaj Teje!"

[11] Dhe Ne iu përgjigjëm lutjes së tij; hapëm portat e qiellit me ujë të shumtë e të rrëmbyeshëm,

[12] dhe çamë tokën në burime që shpërthenin ujë, e kështu uji i qiellit dhe ai i tokës u bashkuan për shkatërrimin e tyre, ashtu siç kishte caktuar Allahu për ta, si ndëshkim për idhujtarinë e tyre.

[13] Ndërsa Nuhun dhe ata që ishin me të, Ne i bartëm në një anije të përbërë nga dërrasa dhe gozhdë të forta,

14. e cila lundronte nën Sytë Tanë - si (dënim për ata) dhe shpërblim për atë që u mohua (Nuhun).[14]

وَلَقَد تَّرَكْنَـٰهَآ ءَايَةً فَهَلْ مِن مُّدَّكِرٍ ﴿١٥﴾

15. Dhe Ne e lamë atë (ngjarje) si shenjë; vallë, a ka ndonjë që merr mësim?[15]

فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِى وَنُذُرِ ﴿١٦﴾

16. E si ishte ndëshkimi Im dhe paralajmërimet e Mia![16]

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا ٱلْقُرْءَانَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِن مُّدَّكِرٍ ﴿١٧﴾

17. Me të vërtetë, Ne e kemi bërë Kuranin të lehtë për t'u kujtuar; vallë, a ka ndonjë që merr mësim?[17]

كَذَّبَتْ عَادٌ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِى وَنُذُرِ ﴿١٨﴾

18. Populli i Ad-it përgënjeshtroi (të dërguarin Tonë); e si ishte ndëshkimi Im dhe paralajmërimet e Mia![18]

---

[14] që lundronte nën Sytë Tanë - nën vëzhgimin dhe mbrojtjen Tonë; ndërsa ata që e mohuan, i mbytëm si ndëshkim për mosbesimin e tyre dhe si ndihmë për Nuhun — paqja qoftë mbi të. - Në këtë ajet ka edhe një dëshmi për vërtetimin e cilësisë së Syve për Allahun e Lartësuar, ashtu si i takon Atij në përsosmëri.

[15] Dhe Ne e lamë historinë e Nuhut me popullin e tij si mësim dhe dëshmi të fuqisë Sonë për ata që erdhën pas tij, që të marrin shembull dhe të këshillohen nga ajo që ndodhi me popullin që mohoi Zotin e vet. A ka vallë ndonjë që merr mësim?

[16] E sa i ashpër dhe i dhimbshëm qe dënimi dhe paralajmërimi Im për ata që Më mohuan dhe përgënjeshtruan të dërguarit e Mi, pa u këshilluar nga ajo që u erdhi! Vërtet, ai dënim ishte i madh dhe i dhimbshëm.

[17] Me të vërtetë, Ne e kemi bërë Kuranin të lehtë, si në shqiptim për lexim e mësim përmendësh, ashtu edhe në kuptim për të kuptuar e meditуar, për këdo që dëshiron të përkujtojë e të marrë mësim. A ka vallë ndonjë që merr këshillë prej tij?

[18] Populli i Adit e përgënjeshtroi Hudin, prandaj Ne i ndëshkuam ata. E sa i ashpër ishte dënimi Im ndaj tyre për shkak të mosbesimit të tyre, dhe paralajmërimi Im për shkak të përgënjeshtrimit të të dërguarit të tyre e mosbesimit në të! Vërtet, ai dënim ishte i madh dhe i dhimbshëm.

إِنَّآ أَرۡسَلۡنَا عَلَيۡهِمۡ رِيحٗا صَرۡصَرٗا فِي يَوۡمِ نَحۡسٖ مُّسۡتَمِرّٖ ١٩

19. Ne dërguam mbi ta një erë të ftohtë, të egër, në një ditë me tmerr të pandërprerë,[19]

تَنزِعُ ٱلنَّاسَ كَأَنَّهُمۡ أَعۡجَازُ نَخۡلٖ مُّنقَعِرٖ ٢٠

20. që i nxirrte njerëzit, sikur të ishin trungje palmash të shkulura.[20]

فَكَيۡفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِ ٢١

21. E si ishte ndëshkimi Im dhe paralajmërimet e Mia![21]

وَلَقَدۡ يَسَّرۡنَا ٱلۡقُرۡءَانَ لِلذِّكۡرِ فَهَلۡ مِن مُّدَّكِرٖ ٢٢

22. Me të vërtetë, Ne e kemi bërë Kuranin të lehtë për t'u kujtuar; vallë, a ka ndonjë që merr mësim?[22]

كَذَّبَتۡ ثَمُودُ بِٱلنُّذُرِ ٢٣

23. Populli i Themudit i përgënjeshtroi paralajmërimet Tona.[23]

فَقَالُوٓاْ أَبَشَرٗا مِّنَّا وَٰحِدٗا نَّتَّبِعُهُۥٓ إِنَّآ إِذٗا لَّفِي ضَلَٰلٖ وَسُعُرٍ ٢٤

24. Ata thanë: "A duhet të ndjekim një njeri të vetëm (Salihun) nga mesi ynë? Atëherë do të ishim në lajthitje dhe çmenduri.[24]

أَءُلۡقِيَ ٱلذِّكۡرُ عَلَيۡهِ مِنۢ بَيۡنِنَا بَلۡ هُوَ كَذَّابٌ أَشِرٞ ٢٥

---

[19] Ne dërguam mbi ta një erë shumë të ftohtë e të furishme, në një ditë fatkeqe që vazhdoi me dënim dhe shkatërrim për ta;

[20] ajo erë i shkulte njerëzit nga vendet e tyre dhe i hidhte me kokë poshtë, duke u thyer qafat e duke ua ndarë kokat nga trupat, derisa i la të shtrirë si trungjet e palmave të shkulura nga rrënjët.

[21] E sa i ashpër ishte dënimi dhe paralajmërimi Im për ata që më mohuan, përgënjeshtruan të dërguarit e Mi dhe nuk besuan në ta! Vërtet, ai dënim ishte i madh dhe i dhimbshëm.

[22] Ne e kemi bërë Kuranin të lehtë në shqiptim për lexim e përmendje, dhe në kuptim për të kuptuar e medituar, për këdo që dëshiron të përkujtojë e të marrë mësim.

[23] Populli i Themudit — që ishte populli i Salihut — i përgënjeshtroi shenjat me të cilat u paralajmëruan.

[24] Ata (populli i Themudit) thanë: "A do të ndjekim ne një njeri si vetja jonë, ndërkohë që jemi një grup i madh e ai vetëm një? Nëse do ta bënim këtë, atëherë me siguri do të ishim shumë larg së vërtetës dhe në marrëzi."

25. A është zbritur Kujtesa (Shpallja) vetëm mbi të mes nesh? Jo, ai është gënjeshtar mendjemadh!"[25]

سَيَعْلَمُونَ غَدًا مَّنِ ٱلْكَذَّابُ ٱلْأَشِرُ ﴿٢٦﴾

26. Nesër do ta mësojnë se kush është gënjeshtari mendjemadh.[26]

إِنَّا مُرْسِلُوا۟ ٱلنَّاقَةِ فِتْنَةً لَّهُمْ فَٱرْتَقِبْهُمْ وَٱصْطَبِرْ ﴿٢٧﴾

27. Ne do t'u dërgojmë atyre devenë si sprovë për ta; prandaj vëzhgoi ata (o Salih) dhe duro![27]

وَنَبِّئْهُمْ أَنَّ ٱلْمَآءَ قِسْمَةٌۢ بَيْنَهُمْ ۖ كُلُّ شِرْبٍ مُّحْتَضَرٌ ﴿٢٨﴾

28. Dhe tregoju atyre se uji do të ndahet ndërmjet tyre dhe devesë; çdo palë ka radhën e vet për të pirë.[28]

فَنَادَوْا۟ صَاحِبَهُمْ فَتَعَاطَىٰ فَعَقَرَ ﴿٢٩﴾

29. Por ata thirrën shokun e tyre, e ai mori thikën dhe e theri (devenë).[29]

فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِى وَنُذُرِ ﴿٣٠﴾

30. E si ishte ndëshkimi Im dhe paralajmërimet e Mia![30]

---

[25] A mos vallë atij i është zbritur shpallja dhe është veçuar me profetësi prej nesh, ndërkohë që është vetëm një nga ne? Jo, përkundrazi — ai është gënjeshtar dhe mendjemadh, thanë ata.

[26] Por ata do ta shohin, kur t'u zbresë dënimi në këtë botë dhe në Ditën e Kiametit, se kush është në të vërtetë gënjeshtari mendjemadh.

[27] Ne do ta nxjerrim devenë, të cilën ata e kërkuan, nga shkëmbi — si sprovë për ta; prandaj ti, o Salih, prit se çfarë dënimi do t'i godasë, dhe qëndro i durueshëm në thirrjen tënde dhe ndaj mundimeve që të shkaktojnë!

[28] Dhe thuaj popullit tënd, o Salih, se uji do të ndahet mes tyre dhe devesë: devesë i takon një ditë për të pirë, dhe atyre një ditë tjetër; çdo palë le të pijë në ditën që i është caktuar, dhe askush të mos afrohet në ditën që nuk është pjesa e tij!

[29] Atëherë ata thirrën shokun e tyre më të keq, duke e nxitur që ta therë devenë; ai e mori devenë me dorën e tij dhe e their atë.

[30] Atëherë Unë i ndëshkova ata — e sa i ashpër ishte dënimi Im ndaj tyre për mosbesimin e tyre dhe paralajmërimi Im për ata që kundërshtuan të dërguarit e Mi!

إِنَّآ أَرۡسَلۡنَا عَلَيۡهِمۡ صَيۡحَةٗ وَٰحِدَةٗ فَكَانُواْ كَهَشِيمِ ٱلۡمُحۡتَظِرِ ٣١

31. Ne dërguam mbi ta një britmë të vetme, dhe ata u bënë si kashta e copëtuar e shtrojës (së bagëtive).[31]

وَلَقَدۡ يَسَّرۡنَا ٱلۡقُرۡءَانَ لِلذِّكۡرِ فَهَلۡ مِن مُّدَّكِرٖ ٣٢

32. Me të vërtetë, Ne e kemi bërë Kuranin të lehtë për t'u kujtuar; vallë, a ka ndonjë që merr mësim?[32]

كَذَّبَتۡ قَوۡمُ لُوطِۭ بِٱلنُّذُرِ ٣٣

33. Populli i Lutit i përgënjeshtroi paralajmërimet.[33]

إِنَّآ أَرۡسَلۡنَا عَلَيۡهِمۡ حَاصِبًا إِلَّآ ءَالَ لُوطٖۖ نَّجَّيۡنَٰهُم بِسَحَرٖ ٣٤

34. Ne lëshuam mbi ta një shi gurësh, përveç familjes së Lutit — ata i shpëtuam para agimit,[34]

نِّعۡمَةٗ مِّنۡ عِندِنَاۚ كَذَٰلِكَ نَجۡزِي مَن شَكَرَ ٣٥

35. si një mirësi nga Ne; kështu i shpërblejmë Ne ata që falënderojnë.[35]

وَلَقَدۡ أَنذَرَهُم بَطۡشَتَنَا فَتَمَارَوۡاْ بِٱلنُّذُرِ ٣٦

36. Ai (Luti) i kishte paralajmëruar ata për ndëshkimin Tonë, por ata i kundërshtuan paralajmërimet.[36]

---

[31] Ne dërguam tek ata Xhibrilin, i cili i goditi me një britmë të vetme, dhe ata u zhdukën të gjithë pa mbetur asnjë; u bënë si bari i tharë që përdoret si shtrojë për devetë dhe bagëtinë.

[32] Me të vërtetë, Ne e kemi bërë Kuranin të lehtë për lexim dhe përmendje, dhe kuptimet e tij për të kuptuar e për të meditуar, për këdo që dëshiron të përkujtojë dhe të marrë mësim. A ka vallë ndonjë që merr këshillë prej tij?

[33] Populli i Lutit i përgënjeshtroi shenjat e Allahut, me të cilat ishin paralajmëruar.

[34] Ne lëshuam mbi ta gurë (si dënim), përveç familjes së Lutit — Ne i shpëtuam ata nga ndëshkimi në fund të natës, para agimit,

[35] si një mirësi prej Nesh për ta; kështu e shpërblejmë atë që beson tek Ne dhe është mirënjohës ndaj Nesh.

[36] Dhe vërtet, Luti i kishte paralajmëruar njerëzit e tij për dënimin dhe ndëshkimin e Allahut, por ata nuk e dëgjuan; përkundrazi, dyshuan në fjalët e tij dhe e përgënjeshtruan.

وَلَقَدْ رَٰوَدُوهُ عَن ضَيْفِهِۦ فَطَمَسْنَآ أَعْيُنَهُمْ فَذُوقُواْ عَذَابِى وَنُذُرِ ﴿٣٧﴾

37. Ata i kërkuan (Lutit) t'u dorëzonte mysafirët e tij (engjëj), por Ne ua verbuam sytë (e u thamë): "Shijoni ndëshkimin Tim dhe paralajmërimet e Mia!"[37]

وَلَقَدْ صَبَّحَهُم بُكْرَةً عَذَابٌ مُّسْتَقِرٌّ ﴿٣٨﴾

38. Dhe në mëngjes, ata i goditi një dënim i përhershëm.[38]

فَذُوقُواْ عَذَابِى وَنُذُرِ ﴿٣٩﴾

39. "Shijoni ndëshkimin Tim dhe paralajmërimet e Mia!"[39]

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا ٱلْقُرْءَانَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِن مُّدَّكِرٍ ﴿٤٠﴾

40. Me të vërtetë, Ne e kemi bërë Kuranin të lehtë për t'u kujtuar; vallë, a ka ndokush që merr mësim?[40]

وَلَقَدْ جَآءَ ءَالَ فِرْعَوْنَ ٱلنُّذُرُ ﴿٤١﴾

41. Vërtet, paralajmërimet Tona i arritën edhe njerëzve të Faraonit.[41]

---

[37] Ata i kërkuan Lutit të kryenin veprën e turpshme me mysafirët e tij — engjëjt. Atëherë Ne ua verbuam sytë, kështu që nuk panë asgjë, dhe u thamë atyre: "Shijoni dënimin Tim dhe paralajmërimin që ju kishte bërë Luti, paqja qoftë mbi të!"

[38] Dhe në agim, atyre i erdhi një dënim i përhershëm, që do të vazhdojë me ta deri sa t'i çojë në dënimin e botës tjetër. Ai dënim ishte që u gurëzuan me gurë dhe u përmbysën qytetet e tyre, duke u kthyer përmbys — pjesa e sipërme poshtë.

[39] Atyre iu tha: "Shijoni dënimin Tim që zbrita mbi ju për shkak të mosbesimit dhe përgënjeshtrimit tuaj, dhe shijoni paralajmërimin që ju kishte bërë Luti!"

[40] Vërtet, Ne e kemi bërë Kuranin të lehtë për lexim dhe përmendje, dhe kuptimet e tij për të kuptuar e për të meditуar, për këdo që dëshiron të përkujtojë dhe të marrë mësim. A ka vallë ndonjë që merr këshillë prej tij?

[41] Me të vërtetë, pasuesve të Faraonit dhe popullit të tij u erdhi paralajmërimi Ynë për dënimin që do t'i godiste për shkak të mosbesimit të tyre.

كَذَّبُواْ بِـَٔايَـٰتِنَا كُلِّهَا فَأَخَذْنَـٰهُمْ أَخْذَ عَزِيزٍ مُّقْتَدِرٍ ﴿٤٢﴾

42. Ata i përgënjeshtruan të gjitha shenjat Tona, prandaj Ne i ndëshkuam ata me ndëshkimin e Një të Plotfuqishmi të Plotpushtetshëm.[42]

أَكُفَّارُكُمْ خَيْرٌ مِّنْ أُوْلَـٰٓئِكُمْ أَمْ لَكُم بَرَآءَةٌ فِى ٱلزُّبُرِ ﴿٤٣﴾

43. A mos janë mohuesit tuaj më të mirë se ata, apo keni ndonjë garanci të veçantë në Shkrimet (hyjnore)?[43]

أَمْ يَقُولُونَ نَحْنُ جَمِيعٌ مُّنتَصِرٌ ﴿٤٤﴾

44. Apo mos thonë: "Ne jemi një grup i fortë që do të fitojë?"[44]

سَيُهْزَمُ ٱلْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ ٱلدُّبُرَ ﴿٤٥﴾

45. Por së shpejti, grupi do të mposhtet dhe ata do të kthejnë shpinën (duke ia mbathur).[45]

بَلِ ٱلسَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَٱلسَّاعَةُ أَدْهَىٰ وَأَمَرُّ ﴿٤٦﴾

46. Ora (e Kiametit) është koha e tyre e caktuar, dhe Ora do të jetë më e tmerrshme dhe më e hidhur.[46]

---

[42] Ata i përgënjeshtruan të gjitha shenjat Tona, që tregonin për Njësinë Tonë dhe për vërtetësinë e profetëve Tanë; prandaj Ne i ndëshkuam me dënimin e të një Fuqiploti që nuk mposhtet dhe që është i Zot i çdo gjëje që dëshiron.

[43] A mos vallë, mohuesit tuaj, o njerëz të Kurejshit, janë më të mirë se ata që u përmendën më parë, të cilët u shkatërruan për shkak të përgënjeshtrimit të tyre? Apo vallë keni ndonjë garanci në Librat e shpallur profetëve, që ju mbron nga dënimi i Allahut?

[44] Apo mos vallë, mohuesit e Mekës thonë: "Ne jemi njerëz të mençur e me vendosmëri, dhe çështjet tona janë të bashkuara; ne jemi një grup i fortë dhe askush që dëshiron të na bëjë keq nuk mund të na mposhtë?"

[45] Së shpejti, grupi i mohuesve të Mekës do të mposhtet përballë besimtarëve dhe do të kthejnë shpinën duke ikur — dhe kjo ndodhi në Luftën e Bedrit.

[46] Ora e Kiametit është koha e caktuar kur ata do të marrin shpërblimin që meritojnë, dhe ajo Ditë është shumë më e madhe dhe më e ashpër se dënimi që i goditi në ditën e Bedrit.

إِنَّ ٱلْمُجْرِمِينَ فِى ضَلَـٰلٍ وَسُعُرٍ ﴿٤٧﴾

47. Vërtet, kriminelët janë në humbje (në këtë jetë) dhe në Zjarr të ndezur (në jetën tjetër).[47]

يَوْمَ يُسْحَبُونَ فِى ٱلنَّارِ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ ذُوقُوا۟ مَسَّ سَقَرَ ﴿٤٨﴾

48. Ditën kur do të tërhiqen zvarrë në Zjarr me fytyrat e tyre: "Shijoni prekjen e Zjarrit!"[48]

إِنَّا كُلَّ شَىْءٍ خَلَقْنَـٰهُ بِقَدَرٍ ﴿٤٩﴾

49. Me të vërtetë, Ne e kemi krijuar çdo gjë të paracaktuar në mënyrë të përkryer.[49]

وَمَآ أَمْرُنَآ إِلَّا وَٰحِدَةٌ كَلَمْحٍۭ بِٱلْبَصَرِ ﴿٥٠﴾

50. Urdhri Ynë është vetëm një fjalë e vetme — që realizohet sa hap e mbyll sytë.[50]

وَلَقَدْ أَهْلَكْنَآ أَشْيَاعَكُمْ فَهَلْ مِن مُّدَّكِرٍ ﴿٥١﴾

51. Ne i shkatërruam ata që ishin si ju; vallë, a ka ndonjë që merr mësim?[51]

---

[47] Vërtet, kriminelët gjynahqarë janë në humbje të thellë në dynja, të lodhur dhe në vuajtje, kurse në botën tjetër do të jenë në Zjarr.

[48] Ditën kur do të tërhiqen zvarrë në zjarr mbi fytyrat e tyre, do t'u thuhet: "Shijoni ashpërsinë e dënimit të Zjarrit të Xhehenemit!"

[49] Vërtet, Ne e kemi krijuar çdo gjë me masë të caktuar që e kemi përcaktuar dhe vendosur më parë, dhe dijenia jonë për të ka qenë që më parë, ashtu si edhe është shkruar në Librin e Ruajtur (El-Lauh el-Mahfudh).

[50] Urdhri Ynë për një gjë, kur e duam atë, nuk është veçse një fjalë e vetme — "Bëhu!" — dhe ajo bëhet menjëherë, sa hap e mbyll sytë, pa u vonuar as sa një të rrahur qepallash.

[51] Ne kemi shkatërruar para jush popuj të ngjashëm me ju në mosbesim; a ka vallë ndonjë që merr mësim nga ajo që u ndodhi atyre — nga ndëshkimi dhe dënimi që i goditi?

وَكُلُّ شَيۡءٖ فَعَلُوهُ فِي ٱلزُّبُرِ ٥٢

52. Çdo gjë që ata kanë bërë është e shkruar në Librat (e veprave).[52]

وَكُلُّ صَغِيرٖ وَكَبِيرٖ مُّسۡتَطَرٞ ٥٣

53. Çdo gjë, e vogël apo e madhe, është e regjistruar.[53]

إِنَّ ٱلۡمُتَّقِينَ فِي جَنَّٰتٖ وَنَهَرٖ ٥٤

54. Vërtet, të devotshmit do të jenë në kopshte dhe pranë lumenjve,[54]

فِي مَقۡعَدِ صِدۡقٍ عِندَ مَلِيكٖ مُّقۡتَدِرِۭ ٥٥

55. në një Vend Nderi, tek një Sundues i Plotfuqishëm.[55]

[52] Çdo gjë që kanë bërë të ngjashmit tuaj më parë — qoftë e mirë apo e keqe — është e shkruar në Librat që i kanë regjistruar engjëjt mbikëqyrës.

[53] Çdo vepër e tyre, e vogël apo e madhe, është e shënuar në fletët e veprave të tyre, dhe për to do të shpërblehen ose do të ndëshkohen.

[54] Vërtet, të devotshmit do të jenë në kopshte madhështore dhe pranë lumenjve të gjerë, në Ditën e Kiametit.

[55] Në një vend nderi e të vërtetë, ku nuk ka as fjalë të kota e as mëkat, pranë Allahut — Mbretit të Madhërishëm, Krijuesit të çdo gjëje dhe të Fuqishmit mbi çdo send. I Lartësuar dhe i Bekuar qoftë Ai!

55. SURJA "ER RRAHMAN"

I GJITHËMËSHIRSHMI

(Mekase, 78 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

ٱلرَّحْمَٰنُ ﴿١﴾

1. I Gjithëmëshirshmi[1]

عَلَّمَ ٱلْقُرْءَانَ ﴿٢﴾

2. i mësoi (njeriut) Kuranin;[2]

خَلَقَ ٱلْإِنسَٰنَ ﴿٣﴾

3. krijoi njeriun[3]

عَلَّمَهُ ٱلْبَيَانَ ﴿٤﴾

4. dhe i mësoi atij të folurit qartë.[4]

---

[1] I Gjithëmëshirshmi, Allahu i Madhëruar, me Mëshirën e Tij,

[2] i mësoi njeriut Kuranin — duke ia lehtësuar leximin, mësimin përmendësh dhe kuptimin e domethënieve të tij.

[3] I Gjithëmëshirshmi e krijoi njeriun e parë, Ademin, nga balta, dhe pasaradhësit e tij nga një pikë uji,

[4] dhe e mësoi njeriun të shprehet e të tregojë atë që ka në mendje, duke e dalluar me këtë aftësi nga krijesat e tjera.

ٱلشَّمۡسُ وَٱلۡقَمَرُ بِحُسۡبَانٖ ۝٥

5. Dielli dhe Hëna ecin sipas një llogarie të saktë.[5]

وَٱلنَّجۡمُ وَٱلشَّجَرُ يَسۡجُدَانِ ۝٦

6. Yjet dhe pemët i përulen Atij.[6]

وَٱلسَّمَآءَ رَفَعَهَا وَوَضَعَ ٱلۡمِيزَانَ ۝٧

7. Qiellin e ngriti lart dhe vendosi peshoren (e drejtësisë),[7]

أَلَّا تَطۡغَوۡاْ فِي ٱلۡمِيزَانِ ۝٨

8. që të mos kaloni kufijtë në peshore.[8]

وَأَقِيمُواْ ٱلۡوَزۡنَ بِٱلۡقِسۡطِ وَلَا تُخۡسِرُواْ ٱلۡمِيزَانَ ۝٩

9. Prandaj matni me drejtësi dhe mos hani në peshë![9]

وَٱلۡأَرۡضَ وَضَعَهَا لِلۡأَنَامِ ۝١٠

10. Ai e shtroi Tokën për krijesat.[10]

فِيهَا فَٰكِهَةٞ وَٱلنَّخۡلُ ذَاتُ ٱلۡأَكۡمَامِ ۝١١

11. Në të (Tokë) ka fruta, palma me mbështjellësat e polenit,[11]

وَٱلۡحَبُّ ذُو ٱلۡعَصۡفِ وَٱلرَّيۡحَانُ ۝١٢

12. drithëra me lëvore dhe borzilok (bimë aromatike).[12]

---

[5] Dielli dhe hëna lëvizin radhazi sipas një llogaritjeje të saktë, që nuk ndryshon dhe nuk çrregullohet.

[6] Yjet në qiell dhe pemët në Tokë e njohin Zotin e tyre dhe i përulen Atij, duke iu nënshtruar urdhrit të Tij, për t'u vënë në shërbim të nevojave të robërve të Tij.

[7] Qiellin e ngriti lart mbi Tokë, ndërsa në Tokë vendosi drejtësinë që Ai e urdhëroi dhe e ligjësoi për robërit e Tij.

[8] Që të mos kaloni kufijtë dhe të mos hani në peshojë;

[9] Prandaj, peshoni me drejtësi dhe mos e pakësoni peshoren kur matni për njerëzit.

[10] Tokën, Ai e vendosi dhe e shtriu që krijesat të jetojnë mbi të.

[11] Në Tokë ka fruta, palma hurmash me mbështjellësat e polenit të tyre, nga të cilat dalin hurmat;

[12] ka drithëra me lëvore — si furnizim për ju dhe për bagëtitë tuaja — dhe në të ka bimë të ndryshme me erë të këndshme dhe aromatike për dobinë tuaj (për ushqim dhe kurim).

فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿١٣﴾

13. Atëherë, cilat nga të mirat e Zotit tuaj do të mohoni ju dy – njerëz dhe xhinde?[13]

خَلَقَ ٱلْإِنسَـٰنَ مِن صَلْصَـٰلٍ كَٱلْفَخَّارِ ﴿١٤﴾

14. Ai e krijoi njeriun nga balta e thatë, si qeramika,[14]

وَخَلَقَ ٱلْجَآنَّ مِن مَّارِجٍ مِّن نَّارٍ ﴿١٥﴾

15. dhe e krijoi xhindin nga flaka e pastër e zjarrit.[15]

فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿١٦﴾

16. Atëherë, cilat nga të mirat e Zotit tuaj do të mohoni ju dy – njerëz dhe xhinde?[16]

[13] E cilën prej mirësive të Zotit tuaj — fetare apo jetësore — o njerëz dhe xhinde, do ta mohoni? Sa i bukur qe përgjigjja e xhinëve kur Profeti ﷺ ua lexoi këtë sure: sa herë që ai kalonte këtë ajet, ata thoshin: "Dhe asnjë nga mirësitë e tua, o Zoti ynë, nuk e mohojmë — Ty të qoftë lavdia!" — Kështu duhet të jetë edhe robi, kur i lexohen mirësitë dhe begatitë e Allahut: t'i pranojë, ta falënderojë dhe ta lavdërojë Atë për to.

[14] E krijoi babanë e njerëzimit, Ademin, nga balta e thatë, si qeramika,

[15] dhe e krijoi Iblisin — që është prej xhinëve dhe babai i tyre — nga flaka e zjarrit, e ndezur fort dhe pa tym.

[16] E cilën prej mirësive të Zotit tuaj — fetare apo jetësore — o njerëz dhe xhinde, do ta mohoni?

رَبُّ ٱلۡمَشۡرِقَيۡنِ وَرَبُّ ٱلۡمَغۡرِبَيۡنِ ١٧

17. Zoti i dy lindjeve dhe Zoti i dy perëndimeve.[17]

فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ١٨

18. Atëherë, cilat nga të mirat e Zotit tuaj do të mohoni ju dy – njerëz dhe xhinde?[18]

مَرَجَ ٱلۡبَحۡرَيۡنِ يَلۡتَقِيَانِ ١٩

19. Ai i ka lënë dy detet të takohen,[19]

بَيۡنَهُمَا بَرۡزَخٞ لَّا يَبۡغِيَانِ ٢٠

20. midis tyre ka një pengesë që nuk e kalojnë.[20]

فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ٢١

21. Atëherë, cilat nga të mirat e Zotit tuaj do të mohoni ju dy – njerëz dhe xhinde?[21]

يَخۡرُجُ مِنۡهُمَا ٱللُّؤۡلُؤُ وَٱلۡمَرۡجَانُ ٢٢

22. Prej tyre dalin (nxirren) margaritarët dhe koralet.[22]

[17] Ai, i Lartësuari dhe i Madhëruari, është Zoti i dy lindjeve të Diellit — në dimër dhe në verë — dhe Zoti i dy perëndimeve të tij në to; gjithçka është nën sundimin dhe zotërimin e Tij.

[18] E cilën prej mirësive të Zotit tuaj — fetare apo jetësore — o njerëz dhe xhinde, do ta mohoni?

[19] Allahu i ka lënë ujërat e dy deteve — të ëmbël dhe të kripur — që të takohen,

[20] por mes tyre ka një pengesë, kështu që asnjëri nuk pushton tjetrin e as nuk ia ndryshon vetitë; përkundrazi, uji i ëmbël mbetet i ëmbël dhe ai i kripur mbetet i kripur, edhe pse bashkohen.

[21] E cilën prej mirësive të Zotit tuaj — fetare apo jetësore — o njerëz dhe xhinde, do ta mohoni?

[22] Nga të dy detet, me fuqinë e Allahut, dalin perlat dhe koralet.

فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢٣﴾

23. Atëherë, cilat nga të mirat e Zotit tuaj do të mohoni ju dy – njerëz dhe xhinde?[23]

وَلَهُ ٱلْجَوَارِ ٱلْمُنشَـَٔاتُ فِى ٱلْبَحْرِ كَٱلْأَعْلَـٰمِ ﴿٢٤﴾

24. Atij i përkasin anijet me vela të ngritura si male që lundrojnë nëpër dete.[24]

فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢٥﴾

25. Atëherë, cilat nga të mirat e Zotit tuaj do të mohoni ju dy – njerëz dhe xhinde?[25]

كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ ﴿٢٦﴾

26. Çdo gjallesë mbi tokë do të zhduket,[26]

وَيَبْقَىٰ وَجْهُ رَبِّكَ ذُو ٱلْجَلَـٰلِ وَٱلْإِكْرَامِ ﴿٢٧﴾

27. e do të mbetet vetëm Fytyra e Zotit tënd, Plot Madhështi e Nderim.[27]

فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢٨﴾

28. Atëherë, cilat nga të mirat e Zotit tuaj do të mohoni ju dy – njerëz dhe xhinde?[28]

---

[23] E cilën prej mirësive të Zotit tuaj — fetare apo jetësore — o njerëz dhe xhinde, do ta mohoni?

[24] Atij, të Lartësuarit, i përkasin anijet e mëdha që lundrojnë në det për dobinë e njerëzve, duke ngritur velat dhe direkët e tyre si male.

[25] E cilën prej mirësive të Zotit tuaj — fetare apo jetësore — o njerëz dhe xhinde, do ta mohoni?

[26] Çdo krijesë që është mbi faqen e tokës do të zhduket,

[27] e do të mbetet vetëm Fytyra e Zotit tënd — Zot i madhështisë, krenarisë, mirësisë dhe bujarisë. - Në këtë ajet vërtetohet cilësia e Fytyrës për Allahun e Lartësuar, ashtu si i takon Atij, pa krahasim dhe pa përfytyrim.

[28] E cilën prej mirësive të Zotit tuaj — fetare apo jetësore — o njerëz dhe xhinde, do ta mohoni?

يَسْـَٔلُهُۥ مَن فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِى شَأْنٍ ﴿٢٩﴾

29. Atij i kërkojnë (i luten) të gjithë ata që janë në qiej dhe në Tokë; çdo ditë Ai është në veprim.[29]

فَبِأَىِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٠﴾

30. Atëherë, cilat nga të mirat e Zotit tuaj do të mohoni ju dy – njerëz dhe xhinde?[30]

سَنَفْرُغُ لَكُمْ أَيُّهَ ٱلثَّقَلَانِ ﴿٣١﴾

31. Së shpejti do të merremi me ju (do t'ju gjykojmë), o ju dy të rëndët (njerëz dhe xhinde)![31]

فَبِأَىِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٢﴾

32. Atëherë, cilat nga të mirat e Zotit tuaj do të mohoni ju dy – njerëz dhe xhinde?[32]

يَـٰمَعْشَرَ ٱلْجِنِّ وَٱلْإِنسِ إِنِ ٱسْتَطَعْتُمْ أَن تَنفُذُوا۟ مِنْ أَقْطَارِ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ فَٱنفُذُوا۟ ۚ لَا تَنفُذُونَ إِلَّا بِسُلْطَـٰنٍ ﴿٣٣﴾

33. O bashkësi e xhindëve dhe e njerëzve! Nëse mund të depërtoni përtej kufijve të qiejve dhe të Tokës, atëherë depërtoni — por nuk mund të depërtoni pa një autoritet (fuqi nga Allahu).[33]

---

[29] Atij i luten dhe i kërkojnë nevojat e tyre të gjithë ata që janë në qiej dhe në Tokë, sepse askush prej tyre nuk mund të jetë i pavarur prej Tij. Çdo ditë Ai është në veprim: lartëson e poshtëron, jep e ndalon, sipas urtësisë së Tij.

[30] E cilën prej mirësive të Zotit tuaj — fetare apo jetësore — o njerëz dhe xhinde, do ta mohoni?

[31] Së shpejti do të merremi me ju dhe do t'i përkushtohemi llogarisë suaj dhe shpërblimit tuaj për veprat që keni bërë në këtë botë, o ju dy krijesat e rënda, që rëndoni Tokën me praninë tuaj — njerëz dhe xhinë —; do t'i ndëshkojmë ata që kanë bërë mëkate dhe do t'i shpërblejmë ata që kanë qenë të bindur dhe të devotshëm.

[32] E cilën prej mirësive të Zotit tuaj — fetare apo jetësore — o njerëz dhe xhinde, do ta mohoni?

[33] O bashkësi e xhinëve dhe njerëzve! Nëse mundeni të depërtoni përtej kufijve të urdhrit dhe sundimit të Allahut, duke ikur nga skajet e qiejve dhe të Tokës, bëjeni! Por ju nuk do të mundeni ta bëni këtë, veçse me një autoritet, kompetencë, fuqi, dëshmi dhe leje nga

فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٤﴾

34. Atëherë, cilat nga të mirat e Zotit tuaj do të mohoni ju dy – njerëz dhe xhinde?[34]

يُرْسَلُ عَلَيْكُمَا شُوَاظٌ مِّن نَّارٍ وَنُحَاسٌ فَلَا تَنتَصِرَانِ ﴿٣٥﴾

35. Mbi ju do të dërgohen flakë zjarri dhe bakër i shkrirë, dhe ju nuk do të mund të mbroheni.[35]

فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٦﴾

36. Atëherë, cilat nga të mirat e Zotit tuaj do të mohoni ju dy – njerëz dhe xhinde?[36]

فَإِذَا ٱنشَقَّتِ ٱلسَّمَآءُ فَكَانَتْ وَرْدَةً كَٱلدِّهَانِ ﴿٣٧﴾

37. Kur qielli të çahet e të bëhet trëndafil i kuq, si vaj i djegur.[37]

فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٨﴾

38. Atëherë, cilat nga të mirat e Zotit tuaj do të mohoni ju dy – njerëz dhe xhinde?[38]

Allahu i Lartësuar. E si do ta arrinit këtë, kur ju nuk zotëroni as dobi e as dëm për vetet tuaja?

[34] E cilën prej mirësive të Zotit tuaj — fetare apo jetësore — o njerëz dhe xhinde, do ta mohoni?

[35] Kundër jush do të dërgohet flakë zjarri dhe bakër i shkrirë që do t'u derdhet mbi koka; dhe asnjë prej jush, o bashkësi e xhinëve dhe njerëzve, nuk do të mund ta ndihmojë tjetrin.

[36] E cilën prej mirësive të Zotit tuaj — fetare apo jetësore — o njerëz dhe xhinde, do ta mohoni?

[37] Kur qielli të çahet dhe të copëtohet, në Ditën e Kiametit, ai do të bëhet i kuq si ngjyra e trëndafilit, si vaj i djegur apo si plumbi i shkrirë — nga madhështia e ngjarjes dhe tmerri i asaj Dite.

[38] E cilën prej mirësive të Zotit tuaj — fetare apo jetësore — o njerëz dhe xhinde, do ta mohoni?

فَيَوْمَئِذٍ لَّا يُسْـَٔلُ عَن ذَنۢبِهِۦٓ إِنسٌ وَلَا جَآنٌّ ﴿٣٩﴾

39. Atë ditë, asnjë njeri dhe asnjë xhind nuk do të pyetet për gjynahet e tij.[39]

فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٠﴾

40. Atëherë, cilat nga të mirat e Zotit tuaj do të mohoni ju dy – njerëz dhe xhinde?[40]

يُعْرَفُ ٱلْمُجْرِمُونَ بِسِيمَـٰهُمْ فَيُؤْخَذُ بِٱلنَّوَٰصِى وَٱلْأَقْدَامِ ﴿٤١﴾

41. Kriminelët do të njihen nga shenjat e tyre, e do të kapen për ballukesh dhe për këmbësh.[41]

فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٢﴾

42. Atëherë, cilat nga të mirat e Zotit tuaj do të mohoni ju dy – njerëz dhe xhinde?[42]

هَـٰذِهِۦ جَهَنَّمُ ٱلَّتِى يُكَذِّبُ بِهَا ٱلْمُجْرِمُونَ ﴿٤٣﴾

43. Ky është Xhehennemi, të cilin kriminelët e mohonin.[43]

---

[39] Atë ditë, engjëjt nuk do t'i pyesin mëkatarët nga njerëzit dhe xhinët për mëkatet e tyre, sepse do të njihen nga shenjat e tyre të dukshme.

[40] E cilën prej mirësive të Zotit tuaj — fetare apo jetësore — o njerëz dhe xhinde, do ta mohoni?

[41] Engjëjt do t'i njohin kriminelët keqbërës e mëkatarë nga shenjat e tyre, e do t'i kapin ata nga flokët e ballit (balluket) dhe nga këmbët, pastaj do t'i hedhin në Zjarr.

[42] E cilën prej mirësive të Zotit tuaj — fetare apo jetësore — o njerëz dhe xhinde, do ta mohoni?

[43] U thuhet atyre kriminelëve mëkatarë — si qortim dhe poshtërim: "Ky është Xhehenemi, të cilin ju e mohonit në këtë botë!"

يَطُوفُونَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ حَمِيمٍ ءَانٍ ﴿٤٤﴾

44. Ata do të enden mes tij (Zjarrit) dhe ujit të valuar.[44]

فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٥﴾

45. Atëherë, cilat nga të mirat e Zotit tuaj do të mohoni ju dy – njerëz dhe xhinde?[45]

وَلِمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِۦ جَنَّتَانِ ﴿٤٦﴾

46. Për atë që i frikësohet qëndrimit para Zotit të vet, do të ketë dy Xhenete (kopshte).[46]

فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٧﴾

47. Atëherë, cilat nga të mirat e Zotit tuaj do të mohoni ju dy – njerëz dhe xhinde?[47]

ذَوَاتَآ أَفْنَانٍ ﴿٤٨﴾

48. (Të dy kopshtet janë) Me degë të dendura.[48]

فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٩﴾

49. Atëherë, cilat nga të mirat e Zotit tuaj do të mohoni ju dy – njerëz dhe xhinde?[49]

---

[44] Atje do të ndëshkohen duke u endur mes zjarrit të tmerrshëm dhe pirjes së ujit të valuar përvëlues, i cili ka arritur kulmin e nxehtësisë dhe copëton zorrët e brendësitë e tyre.

[45] E cilën prej mirësive të Zotit tuaj — fetare apo jetësore — o njerëz dhe xhinde, do ta mohoni?

[46] E për ata robër të Allahut — njerëz dhe xhinë — që kanë pasur frikë nga qëndrimi para Allahut, i janë bindur Atij dhe janë larguar nga gjynahet, do të ketë **dy Xhennete**.

[47] E cilën prej mirësive të Zotit tuaj — fetare apo jetësore — o njerëz dhe xhinde, do ta mohoni?

[48] Të dy kopshtet do të kenë pemë me degë të gjelbëruara e plot me fruta e fryte të freskëta.

[49] E cilën prej mirësive të Zotit tuaj — fetare apo jetësore — o njerëz dhe xhinde, do ta mohoni?

فِيهِمَا عَيْنَانِ تَجْرِيَانِ ﴿٥٠﴾

50. Në to ka dy burime që rrjedhin.[50]

فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥١﴾

51. Atëherë, cilat nga të mirat e Zotit tuaj do të mohoni ju dy – njerëz dhe xhinde?[51]

فِيهِمَا مِن كُلِّ فَـٰكِهَةٍ زَوْجَانِ ﴿٥٢﴾

52. Në to ka dy lloje nga çdo frut.[52]

فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٣﴾

53. Atëherë, cilat nga të mirat e Zotit tuaj do të mohoni ju dy – njerëz dhe xhinde?[53]

مُتَّكِـِٔينَ عَلَىٰ فُرُشٍۭ بَطَآئِنُهَا مِنْ إِسْتَبْرَقٍ ۚ وَجَنَى ٱلْجَنَّتَيْنِ دَانٍ ﴿٥٤﴾

54. Ata (besimtarë) do të rrinë të mbështetur mbi shtroje, mbushjet e të cilave janë prej mëndafshi të trashë, dhe frutat e dy kopshteve do të jenë afër tyre.[54]

فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٥﴾

55. Atëherë, cilat nga të mirat e Zotit tuaj do të mohoni ju dy – njerëz dhe xhinde?[55]

---

[50] Në ato dy kopshte ka dy burime uji që rrjedhin përmes tyre.

[51] E cilën prej mirësive të Zotit tuaj — fetare apo jetësore — o njerëz dhe xhinde, do ta mohoni?

[52] Në këto dy kopshte ka nga çdo lloj fruti dy lloje të ndryshme.

[53] E cilën prej mirësive të Zotit tuaj — fetare apo jetësore — o njerëz dhe xhinde, do ta mohoni?

[54] Ata besimtarë që kanë pasur frikë nga qëndrimi para Zotit të tyre, do të kenë dy kopshte ku do të gëzojnë mirësi, të shtrirë mbi shtroja të mbushura me mëndafsh të trashë, ndërsa frutat e të dy kopshteve do të jenë pranë tyre, të lehta për t'u arritur.

[55] E cilën prej mirësive të Zotit tuaj — fetare apo jetësore — o njerëz dhe xhinde, do ta mohoni?

فِيهِنَّ قَٰصِرَٰتُ ٱلطَّرۡفِ لَمۡ يَطۡمِثۡهُنَّ إِنسٞ قَبۡلَهُمۡ وَلَا جَآنّٞ ٥٦

56. Në to (kopshte) ka virgjëresha me shikim të ulur, të cilat nuk i ka prekur as njeri as xhind para tyre.[56]

فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ٥٧

57. Atëherë, cilat nga të mirat e Zotit tuaj do të mohoni ju dy – njerëz dhe xhinde?[57]

كَأَنَّهُنَّ ٱلۡيَاقُوتُ وَٱلۡمَرۡجَانُ ٥٨

58. Sikur (ato virgjëresha) të ishin rubinë dhe korale.[58]

فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ٥٩

59. Atëherë, cilat nga të mirat e Zotit tuaj do të mohoni ju dy – njerëz dhe xhinde?[59]

هَلۡ جَزَآءُ ٱلۡإِحۡسَٰنِ إِلَّا ٱلۡإِحۡسَٰنُ ٦٠

60. A ka shpërblim tjetër për të mirën, përveç të mirës?[60]

فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ٦١

61. Atëherë, cilat nga të mirat e Zotit tuaj do të mohoni ju dy – njerëz dhe xhinde?[61]

---

[56] Në këto shtroja do të kenë bashkëshorte që i kanë ulur shikimet e tyre vetëm te burrat e tyre, nuk shikojnë askënd tjetër përveç tyre, të dashuruara e të përkushtuara ndaj tyre; ato nuk janë prekur më parë nga asnjë njeri dhe as nga ndonjë xhin.

[57] E cilën prej mirësive të Zotit tuaj — fetare apo jetësore — o njerëz dhe xhinde, do ta mohoni?

[58] Këto bashkëshorte nga hyritë (gratë e xhennetit), në pastërtinë dhe bukurinë e tyre, janë si rubinët dhe koralet e çmuara.

[59] E cilën prej mirësive të Zotit tuaj — fetare apo jetësore — o njerëz dhe xhinde, do ta mohoni?

[60] A mos ka shpërblim tjetër për atë që ka bërë mirë në këtë botë, përveç të mirës ndaj tij — xhennetit — në botën tjetër?

[61] E cilën prej mirësive të Zotit tuaj — fetare apo jetësore — o njerëz dhe xhinde, do ta mohoni?

وَمِن دُونِهِمَا جَنَّتَانِ ﴿٦٢﴾

62. Pranë atyre dy kopshteve, do të ketë edhe dy kopshte të tjera.[62]

فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٣﴾

63. Atëherë, cilat nga të mirat e Zotit tuaj do të mohoni ju dy – njerëz dhe xhinde?[63]

مُدْهَآمَّتَانِ ﴿٦٤﴾

64. Të mbuluara me gjelbërim të thellë.[64]

فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٥﴾

65. Atëherë, cilat nga të mirat e Zotit tuaj do të mohoni ju dy – njerëz dhe xhinde?[65]

فِيهِمَا عَيْنَانِ نَضَّاخَتَانِ ﴿٦٦﴾

66. Në to ka dy burime që burojnë me vrull.[66]

فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٧﴾

67. Atëherë, cilat nga të mirat e Zotit tuaj do të mohoni ju dy – njerëz dhe xhinde?[67]

[62] Pranë atyre dy kopshteve të para, do të ketë edhe **dy kopshte të tjera**.

[63] E cilën prej mirësive të Zotit tuaj — fetare apo jetësore — o njerëz dhe xhinde, do ta mohoni?

[64] Këto dy kopshtet janë të gjelbërta, dhe gjelbërimi i tyre është aq i thellë sa ngjan me ngjyrën e zezë nga dendurësia e gjelbërimit.

[65] E cilën prej mirësive të Zotit tuaj — fetare apo jetësore — o njerëz dhe xhinde, do ta mohoni?

[66] Në to ka dy burime uji që burojnë me vrull dhe nuk shterojnë kurrë.

[67] E cilën prej mirësive të Zotit tuaj — fetare apo jetësore — o njerëz dhe xhinde, do ta mohoni?

فِيهِمَا فَٰكِهَةٌ وَنَخْلٌ وَرُمَّانٌ ﴿٦٨﴾

68. Në to ka fruta, palma hurmash dhe shegë.[68]

فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٩﴾

69. Atëherë, cilat nga të mirat e Zotit tuaj do të mohoni ju dy – njerëz dhe xhinde?[69]

فِيهِنَّ خَيْرَٰتٌ حِسَانٌ ﴿٧٠﴾

70. Në to ka bashkëshorte të virtytshme dhe të bukura.[70]

فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٧١﴾

71. Atëherë, cilat nga të mirat e Zotit tuaj do të mohoni ju dy – njerëz dhe xhinde?[71]

حُورٌ مَّقْصُورَٰتٌ فِي ٱلْخِيَامِ ﴿٧٢﴾

72. Hyri syzeza të mbuluara, nëpër tenda.[72]

فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٧٣﴾

73. Atëherë, cilat nga të mirat e Zotit tuaj do të mohoni ju dy – njerëz dhe xhinde?[73]

لَمْ يَطْمِثْهُنَّ إِنسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَآنٌّ ﴿٧٤﴾

74. Ato (hyri) nuk i ka prekur njeri para tyre (bashkëshortëve) as xhind.[74]

---

[68] Në këto dy kopshte ka lloje të ndryshme frutash, hurma arabe dhe shegë.

[69] E cilën prej mirësive të Zotit tuaj — fetare apo jetësore — o njerëz dhe xhinde, do ta mohoni?

[70] Në këto kopshte do të ketë bashkëshorte me moral të bukur dhe me fytyra të hijshme.

[71] E cilën prej mirësive të Zotit tuaj — fetare apo jetësore — o njerëz dhe xhinde, do ta mohoni?

[72] Hyri (gratë e xhenetit) të mbuluara e të ruajtura, në tenda të bukura e të ndritshme.

[73] E cilën prej mirësive të Zotit tuaj — fetare apo jetësore — o njerëz dhe xhinde, do ta mohoni?

[74] Këto hyri nuk janë prekur më parë nga asnjë njeri dhe as nga ndonjë xhin, para bashkëshortëve të tyre.

فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٧٥﴾

75. Atëherë, cilat nga të mirat e Zotit tuaj do të mohoni ju dy – njerëz dhe xhinde?[75]

مُتَّكِـِٔينَ عَلَىٰ رَفْرَفٍ خُضْرٍ وَعَبْقَرِيٍّ حِسَانٍ ﴿٧٦﴾

76. Të mbështetur mbi shtroje të gjelbra e qilima të bukur.[76]

فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٧٧﴾

77. Atëherë, cilat nga të mirat e Zotit tuaj do të mohoni ju dy – njerëz dhe xhinde?[77]

تَبَـٰرَكَ ٱسْمُ رَبِّكَ ذِى ٱلْجَلَـٰلِ وَٱلْإِكْرَامِ ﴿٧٨﴾

78. I bekuar qoftë Emri i Zotit tënd, plot Madhështi dhe Nderim![78]

[75] E cilën prej mirësive të Zotit tuaj — fetare apo jetësore — o njerëz dhe xhinde, do ta mohoni?

[76] Banorët e këtyre xheneteve do të shtrihen e do të mbështeten mbi jastëkë me mbulesa të gjelbra dhe shtroja të bukura.

[77] E cilën prej mirësive të Zotit tuaj — fetare apo jetësore — o njerëz dhe xhinde, do ta mohoni?

[78] I bekuar është Emri i Zotit tënd, plot madhështi të ndritshme, lavdi të përsosur dhe bujari e nderim ndaj miqve të Tij besimtarë të devotshëm.

56. SURJA “EL UAKIAH”

NGJARJA E MADHE

(Mekase, 96 ajete)

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

إِذَا وَقَعَتِ ٱلۡوَاقِعَةُ ١

1. Kur të ndodhë Ngjarja e Madhe (Kiameti),[1]

لَيۡسَ لِوَقۡعَتِهَا كَاذِبَةٌ ٢

2. askush nuk mund ta mohojë më ndodhjen e saj.[2]

خَافِضَةٌ رَّافِعَةٌ ٣

3. Ajo do të ulë (disa) dhe do të lartësojë (të tjerë).[3]

إِذَا رُجَّتِ ٱلۡأَرۡضُ رَجّٗا ٤

4. Kur toka të dridhet fort,[4]

وَبُسَّتِ ٱلۡجِبَالُ بَسّٗا ٥

5. dhe malet të thërrmohen në grimca,[5]

---

[1] Kur të ndodhë ngjarja e madhe e Ditës së Kiametit,

[2] askush nuk do të mund ta mohojë më ndodhjen e saj.

[3] Ajo do t’i ulë armiqtë e Allahut në Zjarr dhe do t’i lartësojë miqtë e Tij në Xhenet.

[4] Kur toka të tronditet me një dridhje të fortë

[5] dhe malet të thërrmohen në grimca të imëta,

فَكَانَتْ هَبَآءً مُّنۢبَثًّا ﴿٦﴾

6. e të bëhen pluhur i shpërndarë,[6]

وَكُنتُمْ أَزْوَٰجًا ثَلَٰثَةً ﴿٧﴾

7. ju do të ndaheni në tri grupe:[7]

فَأَصْحَٰبُ ٱلْمَيْمَنَةِ مَآ أَصْحَٰبُ ٱلْمَيْمَنَةِ ﴿٨﴾

8. Njerëzit e së djathtës – sa të lumtur janë njerëzit e së djathtës![8]

وَأَصْحَٰبُ ٱلْمَشْـَٔمَةِ مَآ أَصْحَٰبُ ٱلْمَشْـَٔمَةِ ﴿٩﴾

9. Njerëzit e së majtës – sa të mjerë janë njerëzit e së majtës![9]

وَٱلسَّٰبِقُونَ ٱلسَّٰبِقُونَ ﴿١٠﴾

10. Dhe të Parët (në besim e vepra të mira) – që janë të parët (në Xhenet);[10]

أُو۟لَٰٓئِكَ ٱلْمُقَرَّبُونَ ﴿١١﴾

11. Këta janë më të afërtit (tek Allahu),[11]

فِى جَنَّٰتِ ٱلنَّعِيمِ ﴿١٢﴾

12. Në kopshtet e begatisë.[12]

ثُلَّةٌ مِّنَ ٱلْأَوَّلِينَ ﴿١٣﴾

13. Shumica e tyre janë nga brezat e mëparshëm,[13]

---

[6] E të bëhen pluhur që shpërndahet në ajër nga era.

[7] ju, o krijesa, do të ndaheni në **tri grupe**:

[8] Të djathtët — ata që do të jenë në pozitë të lartë — sa madhështore është gjendja e tyre!

[9] Të majtët — ata që do të jenë në pozitë të ulët — sa e keqe dhe e mjerë është gjendja e tyre!

[10] Ata që kanë qenë të parët në punë të mira në këtë botë, do të jenë të parët edhe në gradat e larta në botën tjetër;

[11] këta të tretët janë të afërtit tek Allahu,

[12] të cilët Zoti i tyre do t'i fusë në kopshtet e begatisë dhe mirësisë.

[13] Shumica e atyre, që janë të parët në të mira, janë nga brezat e parë të popullit të Muhamedit (salallahu alejhi ue selem) dhe gjithashtu nga popujt e tjerë,

وَقَلِيلٌ مِّنَ ٱلْـَٔاخِرِينَ ﴿١٤﴾

14. ndërsa një pakicë nga brezat e mëvonshëm.[14]

عَلَىٰ سُرُرٍ مَّوْضُونَةٍ ﴿١٥﴾

15. (Ata do të jenë) Mbi shtroje të qëndisura me ar,[15]

مُّتَّكِـِٔينَ عَلَيْهَا مُتَقَـٰبِلِينَ ﴿١٦﴾

16. të mbështetur mbi to, përballë njëri-tjetrit.[16]

يَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَٰنٌ مُّخَلَّدُونَ ﴿١٧﴾

17. Rreth tyre do të sillen (për shërbim) djem përherë të rinj,[17]

بِأَكْوَابٍ وَأَبَارِيقَ وَكَأْسٍ مِّن مَّعِينٍ ﴿١٨﴾

18. me kupa, ibrikë dhe gota me verë të kulluar nga një burim që rrjedh,[18]

لَّا يُصَدَّعُونَ عَنْهَا وَلَا يُنزِفُونَ ﴿١٩﴾

19. nga e cila as nuk do t'u dhembë koka, as nuk do të dehen;[19]

وَفَـٰكِهَةٍ مِّمَّا يَتَخَيَّرُونَ ﴿٢٠﴾

20. dhe me fruta nga ato që zgjedhin vetë,[20]

وَلَحْمِ طَيْرٍ مِّمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٢١﴾

21. dhe mish zogjsh nga ato që dëshirojnë.[21]

---

[14] dhe një pakicë nga brezat e fundit të popullit të Muhamedit (salallahu alejhi ue selem).
[15] Ata do të jenë të ulur mbi shtroja të endura me ar e gurë të çmuar,
[16] të mbështetur mbi to, përballë njëri-tjetrit.
[17] Rreth tyre do të sillen për t'i shërbyer djem të rinj që nuk plaken dhe nuk vdesin,
[18] duke mbajtur gota, ibrikë dhe kupa me verë që rrjedh nga një burim në xhenet,
[19] një pije që nuk u shkakton dhimbje koke dhe nuk ua mjegullon mendjen;
[20] Djemtë e rinj do t'u sillen për t'u shërbyer me çdo lloj fruti që ata dëshirojnë
[21] dhe me mish zogjsh që u pëlqen shpirtit të tyre.

وَحُورٌ عِينٌ ﴿٢٢﴾

22. Dhe (aty do të kenë) bashkëshorte (hyri) me sy të mëdhenj e të bukur,[22]

كَأَمْثَٰلِ ٱللُّؤْلُؤِ ٱلْمَكْنُونِ ﴿٢٣﴾

23. si perla të ruajtura;[23]

جَزَآءًۢ بِمَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾

24. si shpërblim për atë që kanë punuar.[24]

لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا تَأْثِيمًا ﴿٢٥﴾

25. Aty nuk do të dëgjojnë fjalë të kota, e as fjalë gjynahu,[25]

إِلَّا قِيلًا سَلَٰمًا سَلَٰمًا ﴿٢٦﴾

26. por vetëm fjalët: "Paqe, paqe!"[26]

وَأَصْحَٰبُ ٱلْيَمِينِ مَآ أَصْحَٰبُ ٱلْيَمِينِ ﴿٢٧﴾

27. Ndërsa njerëzit e së Djathtës - sa të lumtur janë njerëzit e së Djathtës![27]

فِى سِدْرٍ مَّخْضُودٍ ﴿٢٨﴾

28. Në mesin e pemëve të Sidrit pa gjemba,[28]

وَطَلْحٍ مَّنضُودٍ ﴿٢٩﴾

29. mes tufave të bananeve,[29]

---

[22] Për ta do të ketë bashkëshorte me sy të mëdhenj e të bukur,

[23] si perlat e ruajtura në guaskat e tyre — për nga pastërtia dhe bukuria;

[24] ky është shpërblimi për veprat e mira që ata kanë bërë në këtë botë.

[25] Në Xhenet ata nuk do të dëgjojnë as fjalë të kota, as diçka që do t'i bëjë të ndihen në gjynah duke e dëgjuar;

[26] por vetëm fjalë të pastra e të bukura, dhe përshëndetje të ndërsjella me paqe midis tyre.

[27] Sa madhështor është vendi dhe shpërblimi i njerëzve të së djathtës!

[28] Ata do të jenë mes pemëve të Sidrit pa gjemba,

[29] mes bananesh të grumbulluara njëra mbi tjetrën,

وَظِلٍّ مَّمْدُودٍ ﴿٣٠﴾

30. nën hije të përhershme,[30]

وَمَآءٍ مَّسْكُوبٍ ﴿٣١﴾

31. pranë ujërave që rrjedhin,[31]

وَفَـٰكِهَةٍ كَثِيرَةٍ ﴿٣٢﴾

32. mes frutave të shumta,[32]

لَّا مَقْطُوعَةٍ وَلَا مَمْنُوعَةٍ ﴿٣٣﴾

33. që as nuk do të mbarojnë, as nuk janë të ndaluara;[33]

وَفُرُشٍ مَّرْفُوعَةٍ ﴿٣٤﴾

34. dhe mbi shtroje të ngritura.[34]

إِنَّآ أَنشَأْنَـٰهُنَّ إِنشَآءً ﴿٣٥﴾

35. Vërtet, Ne i kemi krijuar ato (bashkëshortet e banorëve të Xhenetit) me një krijim të ri,[35]

فَجَعَلْنَـٰهُنَّ أَبْكَارًا ﴿٣٦﴾

36. dhe i kemi bërë ato virgjëresha,[36]

عُرُبًا أَتْرَابًا ﴿٣٧﴾

37. të dashura për bashkëshortët e tyre dhe moshatare me ta,[37]

---

[30] nën hije të përhershme që nuk zhduken,

[31] pranë ujërave që rrjedhin pa pushim,

[32] dhe do të kenë fruta të shumta,

[33] që nuk mbarohen e nuk u ndërpriten, dhe askush nuk do t'i pengojë t'i marrin.

[34] Ata do të qëndrojnë mbi shtroja të ngritura mbi shtretër të lartë.

[35] Ne i kemi krijuar gratë e banorëve të Xhenetit me një krijim të ri, ndryshe nga krijimi i tyre në botën e mëparshme — një krijim të përsosur, që nuk pranon as plakje e as vdekje.

[36] I kemi bërë gratë e banorëve të Xhenetit virgjëresha,

[37] të dashura dhe të përkushtuara ndaj bashkëshortëve të tyre, dhe në të njëjtën moshë me ta;

لِّأَصْحَـٰبِ ٱلْيَمِينِ ﴿٣٨﴾

38. për njerëzit e së Djathtës;[38]

ثُلَّةٌ مِّنَ ٱلْأَوَّلِينَ ﴿٣٩﴾

39. (Ata janë) Shumë nga brezat e mëparshëm[39]

وَثُلَّةٌ مِّنَ ٱلْـَٔاخِرِينَ ﴿٤٠﴾

40. dhe shumë nga brezat e mëvonshëm.[40]

وَأَصْحَـٰبُ ٱلشِّمَالِ مَآ أَصْحَـٰبُ ٱلشِّمَالِ ﴿٤١﴾

41. Ndërsa njerëzit e së Majtës - sa të mjerë janë njerëzit e së Majtës![41]

فِى سَمُومٍ وَحَمِيمٍ ﴿٤٢﴾

42. (Ata do të jenë) në erë përvëluese dhe ujë të vluar,[42]

وَظِلٍّ مِّن يَحْمُومٍ ﴿٤٣﴾

43. nën hijen e një tymi të zi,[43]

لَّا بَارِدٍ وَلَا كَرِيمٍ ﴿٤٤﴾

44. as të freskët e as të këndshme.[44]

إِنَّهُمْ كَانُوا۟ قَبْلَ ذَٰلِكَ مُتْرَفِينَ ﴿٤٥﴾

45. Vërtet, ata më parë (në dynja) jetonin të shthurur në luks[45]

---

[38] i kemi krijuar ato për njerëzit e së Djathtës.

[39] Njerëzit e së Djathtës janë një numër i madh nga brezat e mëparshëm

[40] dhe një numër i madh nga brezat e mëvonshëm.

[41] Ndërsa të Majtët - sa e keqe është gjendja dhe shpërblimi i njerëzve të anës së majtë!

[42] Ata do të jenë në mes të erës së nxehtë që del nga zjarri i Xhehenemit, e cila ua merr frymën, dhe në ujë të valuar përvëlues,

[43] nën një hije tymi të zi e të dendur —

[44] hije që nuk ka as freski, as bukuri.

[45] Vërtet, ata në këtë botë jetonin në luks dhe kënaqësi të ndaluara, duke u shmangur nga ajo që u sollën të dërguarit;

وَكَانُواْ يُصِرُّونَ عَلَى ٱلْحِنثِ ٱلْعَظِيمِ ﴿٤٦﴾

46. dhe ngulmonin në gjynahun më të madh.[46]

وَكَانُواْ يَقُولُونَ أَئِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَٰمًا أَءِنَّا لَمَبْعُوثُونَ ﴿٤٧﴾

47. Pastaj thoshin: "Vallë, kur të vdesim dhe të bëhemi pluhur e eshtra, a do të ringjallemi vërtet?[47]

أَوَءَابَآؤُنَا ٱلْأَوَّلُونَ ﴿٤٨﴾

48. Vallë, edhe etërit tanë të parë (do të ringjallen)?"[48]

قُلْ إِنَّ ٱلْأَوَّلِينَ وَٱلْـَٔاخِرِينَ ﴿٤٩﴾

49. Thuaju: "Me të vërtetë, të parët dhe të mëvonshmit[49]

لَمَجْمُوعُونَ إِلَىٰ مِيقَـٰتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ ﴿٥٠﴾

50. do të tubohen në një Ditë të caktuar."[50]

[46] dhe vazhdonin me këmbëngulje në mosbesimin ndaj Allahut, në idhujtari dhe në kundërshtimin e urdhrave të Tij, pa pasur asnjë qëllim për t'u penduar nga këto.

[47] Dhe thoshin, duke mohuar ringjalljen: "A do të ringjallemi vallë, pasi të kemi vdekur e të jemi bërë pluhur dhe eshtra të kalbura?" — Kjo ishte shprehje e largimit të tyre nga besimi në ringjallje dhe e përgënjeshtrimit të saj.

[48] A do të ringjallemi ne dhe edhe etërit tanë të hershëm, të cilët janë bërë pluhur dhe janë shpërndarë nëpër tokë?

[49] Thuaju atyre, o i Dërguar: "Të parët dhe të mëvonshmit nga bijtë e Ademit,

[50] do të mblidhen së bashku në një Ditë të caktuar me kohë të përcaktuar — në Ditën e Kiametit.

ثُمَّ إِنَّكُمْ أَيُّهَا ٱلضَّآلُّونَ ٱلْمُكَذِّبُونَ ﴿٥١﴾

51. Pastaj ju, o të humbur dhe përgënjeshtrues,[51]

لَـَٔاكِلُونَ مِن شَجَرٍ مِّن زَقُّومٍ ﴿٥٢﴾

52. do të hani nga një pemë e quajtur Zekkum,[52]

فَمَالِـُٔونَ مِنْهَا ٱلْبُطُونَ ﴿٥٣﴾

53. me të cilën do t'i mbushni barqet.[53]

فَشَـٰرِبُونَ عَلَيْهِ مِنَ ٱلْحَمِيمِ ﴿٥٤﴾

54. Pastaj do të pini mbi të ujë të valë,[54]

فَشَـٰرِبُونَ شُرْبَ ٱلْهِيمِ ﴿٥٥﴾

55. dhe do të pini si deve të etura."[55]

هَـٰذَا نُزُلُهُمْ يَوْمَ ٱلدِّينِ ﴿٥٦﴾

56. Kjo është pritja e tyre në Ditën e Gjykimit.[56]

نَحْنُ خَلَقْنَـٰكُمْ فَلَوْلَا تُصَدِّقُونَ ﴿٥٧﴾

57. Ne ju kemi krijuar (nga asgjëja) - pse pra nuk besoni (ringjalljen)?[57]

أَفَرَءَيْتُم مَّا تُمْنُونَ ﴿٥٨﴾

58. A e keni parë atë që e derdhni (farën tuaj)?[58]

---

[51] Pastaj ju, o të humbur nga udha e drejtë, që e mohoni premtimin dhe paralajmërimin e Allahut,

[52] do të hani nga pema e Zakkumit — një nga pemët më të neveritshme

[53] dhe do t'i mbushni barqet tuaja me të nga uria e madhe.

[54] Pastaj do të pini mbi të ujë jashtëzakonisht të nxehtë, që nuk e shuan etjen,

[55] dhe do të pini prej tij me shumicë, ashtu si pin devetë e etura që nuk ngopen për shkak të sëmundjes që i ka prekur.

[56] Kjo që ata do ta përjetojnë nga dënimi është ajo që u është përgatitur si "pritje" dhe "ushqim" për ta në Ditën e Kiametit — në këtë ka qortim dhe tallje ndaj tyre.

[57] Ne ju kemi krijuar, o njerëz, ndërsa më parë nuk ishit asgjë — e pse, pra, nuk besoni në ringjalljen?

[58] A e keni parë ujin (farën) që e derdhni në mitrat e grave tuaja?

ءَأَنتُمْ تَخْلُقُونَهُۥٓ أَمْ نَحْنُ ٱلْخَٰلِقُونَ ﴿٥٩﴾

59. A e krijoni ju vetë, apo jemi Ne Krijuesit?[59]

نَحْنُ قَدَّرْنَا بَيْنَكُمُ ٱلْمَوْتَ وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ ﴿٦٠﴾

60. Ne e kemi caktuar vdekjen ndërmjet jush, dhe askush nuk mund të na pengojë,[60]

عَلَىٰٓ أَن نُّبَدِّلَ أَمْثَٰلَكُمْ وَنُنشِئَكُمْ فِى مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦١﴾

61. që të mund t'ju zëvendësojmë me të tjerë si ju, dhe t'ju krijojmë në forma që ju nuk i dini.[61]

وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ ٱلنَّشْأَةَ ٱلْأُولَىٰ فَلَوْلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٦٢﴾

62. Ju tashmë e dini si jeni krijuar për herë të parë, pse pra nuk kujtoheni?[62]

أَفَرَءَيْتُم مَّا تَحْرُثُونَ ﴿٦٣﴾

63. A e keni parë atë që mbillni?[63]

ءَأَنتُمْ تَزْرَعُونَهُۥٓ أَمْ نَحْنُ ٱلزَّٰرِعُونَ ﴿٦٤﴾

64. A e bëni ju që të mbijë, apo jemi Ne që e bëjmë këtë?[64]

لَوْ نَشَآءُ لَجَعَلْنَٰهُ حُطَٰمًا فَظَلْتُمْ تَفَكَّهُونَ ﴿٦٥﴾

65. Sikur të donim, Ne do ta kthenim atë në kashtë të thërrmuar, dhe ju do të mbeteshit të habitur,[65]

---

[59] A jeni ju ata që e krijoni atë në njeri, apo Ne jemi Krijuesit?

[60] Ne e kemi caktuar vdekjen midis jush, dhe Ne aspak nuk jemi të paaftë dhe askush nuk mund të na pengojë

[61] që të ndryshojmë krijimin tuaj, në Ditën e Kiametit, dhe t'ju t'ju rikrijojmë me cilësi e gjendje që ju nuk i dini.

[62] Ju tashmë e dini se Allahu ju krijoi për herë të parë, kur nuk ishit asgjë; a nuk do të kujtoheni, pra, për fuqinë e Allahut për t'ju rikrijuar përsëri?

[63] A e keni parë farën që e mbillni në tokë?

[64] A jeni ju ata që e bëni të mbijë, apo jemi Ne ata që e bëjmë të mbijë e të rritet?

[65] Sikur të donim, do ta bënim atë bimësi të tharë e të shkatërruar, pa dobi për ushqim, dhe ju do të mbeteshit të habitur për atë që ndodhi me të mbjellat tuaja, duke thënë:

إِنَّا لَمُغۡرَمُونَ ٦٦

66. (duke thënë:) “Ne kemi pësuar humbje![66]

بَلۡ نَحۡنُ مَحۡرُومُونَ ٦٧

67. Jo, ne kemi mbetur pa asgjë!”[67]

أَفَرَءَيۡتُمُ ٱلۡمَآءَ ٱلَّذِي تَشۡرَبُونَ ٦٨

68. A e keni parë ujin që pini?[68]

ءَأَنتُمۡ أَنزَلۡتُمُوهُ مِنَ ٱلۡمُزۡنِ أَمۡ نَحۡنُ ٱلۡمُنزِلُونَ ٦٩

69. A jeni ju që e zbrisni atë nga retë, apo jemi Ne që e zbresim?[69]

لَوۡ نَشَآءُ جَعَلۡنَٰهُ أُجَاجٗا فَلَوۡلَا تَشۡكُرُونَ ٧٠

70. Sikur të donim, Ne do ta bënim atë të njelmët; a nuk do të falënderoni?[70]

أَفَرَءَيۡتُمُ ٱلنَّارَ ٱلَّتِي تُورُونَ ٧١

71. A e keni parë zjarrin që ndizni?[71]

ءَأَنتُمۡ أَنشَأۡتُمۡ شَجَرَتَهَآ أَمۡ نَحۡنُ ٱلۡمُنشِـُٔونَ ٧٢

72. A jeni ju që i keni krijuar drutë e tij, apo jemi Ne që i kemi krijuar?[72]

---

[66] duke thënë: “Vërtet, ne jemi të dëmtuar dhe të dënuar; përkundrazi, ne jemi të privuar nga furnizimi (i Allahut).”

[67] Madje, ne jemi të privuar krejtësisht nga furnizimi (i Allahut) dhe kemi mbetur pa asgjë.”

[68] A e keni parë ujin që e pini për të jetuar me të?

[69] A jeni ju ata që e zbritni atë nga retë në tokë, apo jemi Ne që e zbresim atë, si mëshirë për ju?

[70] Sikur të donim, do ta bënim këtë ujë tepër të kripur, që të mos mund të përdorej as për pirje e as për ujitje; a nuk duhet, pra, ta falënderoni Zotin tuaj që ju ka dhënë ujin e ëmbël për dobinë tuaj?

[71] A e keni parë zjarrin që e ndizni për nevojat tuaja?

[72] A jeni ju ata që e krijuat drurin prej të cilit del zjarri, apo jemi Ne ata që e kemi krijuar atë?

نَحْنُ جَعَلْنَـٰهَا تَذْكِرَةً وَمَتَـٰعًا لِّلْمُقْوِينَ ﴿٧٣﴾

73. Ne e kemi bërë atë përkujtues (të zjarrit të Xhehenemit) dhe dobi për udhëtarët.[73]

فَسَبِّحْ بِٱسْمِ رَبِّكَ ٱلْعَظِيمِ ﴿٧٤﴾

74. Lëvdo, pra, emrin e Zotit tënd të Madhërishëm![74]

* فَلَآ أُقْسِمُ بِمَوَٰقِعِ ٱلنُّجُومِ ﴿٧٥﴾

75. Betohem për pozicionet e yjeve,[75]

وَإِنَّهُۥ لَقَسَمٌ لَّوْ تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ ﴿٧٦﴾

76. – dhe, me të vërtetë, ky është një betim i madh, veç sikur ta dinit-[76]

[73] Ne e kemi bërë zjarrin që ju e ndizni si përkujtues për Zjarrin e Xhehenemit dhe si dobi për udhëtarët.

[74] Prandaj, lartësoje dhe lavdëroje — o i Dërguar — Zotin tënd të Madhërishëm, të përsosur në emrat dhe cilësitë e Tij, plot mirësi dhe begati të shumta!

[75] Allahu i Lartësuar betohet për pozicionet e yjeve, apo vendet ku bien yjet në perëndimet e tyre në qiell —

[76] — dhe, vërtet, ky është një betim i madh, sikur ta dinit madhështinë e tij,

إِنَّهُۥ لَقُرْءَانٌ كَرِيمٌ ﴿٧٧﴾

77. se me të vërtetë, ky është një Kuran fisnik,[77]

فِى كِتَـٰبٍ مَّكْنُونٍ ﴿٧٨﴾

78. në një Libër të ruajtur mirë.[78]

لَّا يَمَسُّهُۥٓ إِلَّا ٱلْمُطَهَّرُونَ ﴿٧٩﴾

79. Atë nuk e prek askush, përveç të pastërtve.[79]

تَنزِيلٌ مِّن رَّبِّ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿٨٠﴾

80. Ai është shpallje nga Zoti i botëve.[80]

أَفَبِهَـٰذَا ٱلْحَدِيثِ أَنتُم مُّدْهِنُونَ ﴿٨١﴾

81. Vallë, këtë Mesazh ju e merrni lehtë[81]

وَتَجْعَلُونَ رِزْقَكُمْ أَنَّكُمْ تُكَذِّبُونَ ﴿٨٢﴾

82. dhe furnizimin tuaj (nga Allahu) e ktheni me përgënjeshtrim?[82]

فَلَوْلَآ إِذَا بَلَغَتِ ٱلْحُلْقُومَ ﴿٨٣﴾

83. Pse atëherë, kur shpirti (i dikujt që po vdes) arrin në fyt,[83]

---

[77] se vërtet, ky Kuran që i është zbritur Muhamedit, është një Kuran madhështor, plot dobi, mirësi dhe dije të thellë.

[78] Ai është në një libër të ruajtur e të mbrojtur nga sytë e krijesave — në Librin që është në duart e engjëjve.

[79] Atë nuk e prekin veçse engjëjt fisnikë që Allahu i ka pastruar nga të metat dhe mëkatet; dhe gjithashtu nuk e prek askush, përveç atyre që janë të pastruar nga idhujtaria, papastërtia dhe ndotja shpirtërore.

[80] Ky Kuran fisnik është zbritur prej Zotit të botëve, prandaj është e vërteta absolute, në të cilën nuk ka asnjë dyshim.

[81] A mos vallë, këtë Kuran, ju — o idhujtarë — po e përgënjeshtroni?

[82] Dhe mirënjohjen tuaj për begatitë e Allahut ndaj jush e ktheni duke i mohuar ato dhe duke përgënjeshtruar? - Në këtë ka qortim të ashpër për ata që e nënvlerësojnë çështjen e Kuranit dhe nuk i kushtojnë rëndësi thirrjes së tij.

[83] A mundeni ju, kur shpirti i ndonjërit prej jush arrin në fyt në çastet e fundit,

وَأَنتُمْ حِينَئِذٍ تَنظُرُونَ ﴿٨٤﴾

84. ndërsa ju në atë çast po e shikoni,[84]

وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنكُمْ وَلَٰكِن لَّا تُبْصِرُونَ ﴿٨٥﴾

85. - ndonëse Ne jemi më afër tij se ju, por ju nuk shihni-[85]

فَلَوْلَآ إِن كُنتُمْ غَيْرَ مَدِينِينَ ﴿٨٦﴾

86. përse pra - nëse vërtet nuk do të merreshit në llogari -[86]

تَرْجِعُونَهَآ إِن كُنتُمْ صَٰدِقِينَ ﴿٨٧﴾

87. nuk ia ktheni shpirtin prapa, nëse jeni të sinqertë në atë që thoni?[87]

فَأَمَّآ إِن كَانَ مِنَ ٱلْمُقَرَّبِينَ ﴿٨٨﴾

88. Kështu, nëse ai (që vdes) është nga ata që janë më të afërtit (tek Allahu),[88]

فَرَوْحٌ وَرَيْحَانٌ وَجَنَّتُ نَعِيمٍ ﴿٨٩﴾

89. do të ketë prehje, aromë të këndshme borziloku dhe kopsht të begatisë.[89]

وَأَمَّآ إِن كَانَ مِنْ أَصْحَٰبِ ٱلْيَمِينِ ﴿٩٠﴾

90. E, nëse është nga njerëzit e së djathtës,[90]

---

[84] ndërsa ju jeni aty të pranishëm dhe po e shikoni -

[85] -ndonëse Ne jemi më afër atij njeriu se sa ju, përmes engjëjve Tanë, por ju nuk i shihni ata -

[86] a mundeni ju - nëse vërtet nuk do të merreshit në llogari e nuk do të shpërbleheshit për veprat tuaja -

[87] A mundeni ta ktheni shpirtin e tij në trup, nëse jeni të sinqertë në atë që thoni? Jo, nuk do të mund ta ktheni kurrë atë.

[88] Kështu, nëse ai që vdes ka qenë prej të parëve, më të afërtit me Allahun,

[89] atij, në çastin e vdekjes i jepet mëshira e gjerë, gëzimi dhe ajo që i qetëson shpirtin; dhe në botën tjetër për të është Xhenneti i begatisë së përhershme.

[90] E nëse i vdekuri është prej njerëzve të së djathtës,

فَسَلَـٰمٌ لَّكَ مِنْ أَصْحَـٰبِ ٱلْيَمِينِ ﴿٩١﴾

91. i thuhet: “Paqe mbi ty, - se je nga të djathtët!”[91]

وَأَمَّآ إِن كَانَ مِنَ ٱلْمُكَذِّبِينَ ٱلضَّآلِّينَ ﴿٩٢﴾

92. Por, nëse është nga përgënjeshtruesit e humbur,[92]

فَنُزُلٌ مِّنْ حَمِيمٍ ﴿٩٣﴾

93. ai do të pritet me ujë të valuar,[93]

وَتَصْلِيَةُ جَحِيمٍ ﴿٩٤﴾

94. dhe do të hyjë në Zjarrin përvëlues.[94]

إِنَّ هَـٰذَا لَهُوَ حَقُّ ٱلْيَقِينِ ﴿٩٥﴾

95. Me të vërtetë, kjo është e vërteta e sigurt.[95]

فَسَبِّحْ بِٱسْمِ رَبِّكَ ٱلْعَظِيمِ ﴿٩٦﴾

96. Lëvdo, pra, emrin e Zotit tënd të Madhërishëm![96]

---

[91] do t’i thuhet atij: “Paqe dhe siguri për ty, sepse je prej njerëzve të anës së djathtë.”

[92] Por, nëse i vdekuri është prej përgënjeshtruesve të ringjalljes dhe atyre që janë larguar nga udha e drejtë,

[93] për të do të ketë mikpritje nga pija e Xhehenemit — ujë i valuar që ka arritur kulmin e nxehtësisë

[94] dhe zjarri do ta djegë, ndërsa ai do të përjetojë ashpërsinë e dënimit të tij të tmerrshëm.

[95] Vërtet, kjo që të kemi treguar ty, o i Dërguar, është **e vërteta absolute**, në të cilën nuk ka asnjë dyshim.

[96] Prandaj, madhëro dhe lartëso emrin e Zotit tënd të Madhërishëm, dhe pastroje Atë nga ato që thonë të padrejtët dhe mohuesit. I Lartësuar qoftë Allahu shumë më tepër nga ato që ata i përshkruajnë!

سُورَةُ الْحَدِيدِ

57. SURJA "EL HADID"

HEKURI

(Medinase, 29 ajete)

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۖ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿١﴾

1. Allahun e madhëron gjithçka që është në qiej dhe në Tokë. Ai është i Plotfuqishmi, i Urti.[1]

لَهُۥ مُلْكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۖ يُحْيِۦ وَيُمِيتُ ۖ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢﴾

2. Atij i përket sundimi i qiejve dhe i Tokës; Ai jep jetë dhe vdekje, dhe Ai është i Pushtetshëm për çdo gjë.[2]

هُوَ ٱلْأَوَّلُ وَٱلْءَاخِرُ وَٱلظَّٰهِرُ وَٱلْبَاطِنُ ۖ وَهُوَ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ ﴿٣﴾

3. Ai është i Pari dhe i Fundit, i Dukshmi dhe i Padukshmi; dhe Ai i di të gjitha gjërat.[3]

[1] Çdo gjë që gjendet në qiej dhe në Tokë prej krijesave të Allahut e madhëron dhe e pastron Atë nga çdo e metë. Ai është **i Plotfuqishmi** ndaj krijesave të Tij dhe **i Urti** në drejtimin e çështjeve të tyre.

[2] Atij i përket sundimi i qiejve dhe i Tokës dhe gjithçka që gjendet në to. Ai është Zotëruesi Absolut dhe Rregulluesi i krijesave të Tij; Ai jep jetë dhe sjell vdekjen, dhe është i Fuqishëm mbi çdo gjë. Asgjë nuk është e pamundur për Të — çfarëdo që Ai do, ndodh, dhe çfarë Ai nuk do, nuk ndodh.

[3] Ai është i Pari, para të Cilit nuk ka asgjë; dhe i Fundit, pas të Cilit nuk ka asgjë. Ai është I Dukshmi, mbi të Cilin nuk ka asgjë; dhe I Padukshmi, nën Të nuk ka asgjë. Asgjë nuk i fshihet Atij as në Tokë, as në qiell — dhe Ai është i Dijshëm për çdo gjë.

هُوَ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ فِى سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ ٱسْتَوَىٰ عَلَى ٱلْعَرْشِ ۚ يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِى ٱلْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنزِلُ مِنَ ٱلسَّمَآءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا ۖ وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنتُمْ ۚ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٤﴾

4. Është Ai që i krijoi qiejt dhe Tokën në gjashtë ditë, pastaj u ngrit mbi Arsh (Fron). Ai di çfarë hyn në Tokë dhe çfarë del prej saj, çfarë zbret nga qielli dhe çfarë ngjitet në të. Ai është me ju kudo që të jeni. Allahu sheh gjithçka që veproni.[4]

لَّهُۥ مُلْكُ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ وَإِلَى ٱللَّهِ تُرْجَعُ ٱلْأُمُورُ ﴿٥﴾

5. Atij i përket sundimi i qiejve dhe i Tokës, dhe tek Allahu kthehen të gjitha çështjet.[5]

يُولِجُ ٱلَّيْلَ فِى ٱلنَّهَارِ وَيُولِجُ ٱلنَّهَارَ فِى ٱلَّيْلِ ۚ وَهُوَ عَلِيمٌۢ بِذَاتِ ٱلصُّدُورِ ﴿٦﴾

6. Ai e fut natën në ditë dhe e fut ditën në natë; dhe Ai i di mirë sekretet e zemrave.[6]

[4] Është Ai që krijoi qiejt, Tokën dhe gjithçka që gjendet mes tyre në gjashtë ditë, pastaj u ngrit dhe u lartësua mbi Arshin e Tij, mbi të gjitha krijesat, në një mënyrë që i takon madhështisë së Tij. Ai di çfarë hyn në tokë — si fara, shiu e të tjera — dhe çfarë del prej saj — bimët, të mbjellat e frutat; di çfarë zbret nga qielli — si shiu e urdhërat hyjnore — dhe çfarë ngjitet në të — si engjëjt dhe veprat. Ai është me ju përmes dijes së Tij, kudo që të gjendeni. Allahu sheh mirë veprat që ju bëni, dhe do t'ju shpërblejë sipas tyre.

[5] Allahut i përket sundimi i qiejve dhe i Tokës, dhe tek Allahu do të kthehen të gjitha çështjet e krijesave në botën tjetër; Ai do t'i shpërblejë ata sipas veprave të tyre.

[6] Allahu fut në ditë orët që shkurtohen nga nata, duke e zgjatur ditën; dhe fut në natë orët që shkurtohen nga dita, duke e zgjatur natën. Ai, i Lartësuari, është i Dijshëm për atë që ndodhet në gjokset (zemrat) e krijesave të Tij.

ءَامِنُواْ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَأَنفِقُواْ مِمَّا جَعَلَكُم مُّسْتَخْلَفِينَ فِيهِۖ فَٱلَّذِينَ
ءَامَنُواْ مِنكُمْ وَأَنفَقُواْ لَهُمْ أَجْرٌ كَبِيرٌ ٧

7. Besoni Allahun dhe të Dërguarin e Tij, dhe jepni nga ajo që Ai jua ka lënë trashëgim; sepse ata prej jush, që besojnë dhe japin nga pasuria e tyre, do të kenë shpërblim të madh.[7]

وَمَا لَكُمْ لَا تُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ لِتُؤْمِنُواْ بِرَبِّكُمْ وَقَدْ أَخَذَ
مِيثَٰقَكُمْ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ٨

8. Çfarë keni që nuk besoni në Allahun, ndërkohë që i Dërguari ju thërret të besoni në Zotin tuaj, ndërkohë që Ai tashmë e ka marrë besën tuaj, nëse jeni vërtet besimtarë?[8]

هُوَ ٱلَّذِى يُنَزِّلُ عَلَىٰ عَبْدِهِۦٓ ءَايَٰتٍۭ بَيِّنَٰتٍ لِّيُخْرِجَكُم مِّنَ ٱلظُّلُمَٰتِ إِلَى ٱلنُّورِۚ
وَإِنَّ ٱللَّهَ بِكُمْ لَرَءُوفٌ رَّحِيمٌ ٩

9. Është Ai që i zbriti robit të Vet shpallje të qarta, për t'ju nxjerrë nga errësira në dritë. Me të vërtetë, Allahu është i Butë dhe Mëshirëplotë ndaj jush.[9]

[7] Besoni Allahun dhe të Dërguarin e Tij, Muhamedin (paqja dhe mëshira e Allahut qofshin mbi të), dhe jepni nga pasuria me të cilën ju ka furnizuar Allahu dhe ju ka bërë trashëgimtarë të saj. Ata prej jush, o muslimanë, që besojnë dhe japin nga pasuria e tyre, do të kenë shpërblim të madh.

[8] E ç'arsyetim mund të keni që të mos besoni në Njëshmërinë e Allahut dhe të veproni sipas ligjit të Tij, ndërkohë që i Dërguari ju thërret në këtë, dhe Allahu ka marrë prej jush besëlidhjen për këtë, nëse jeni vërtet besimtarë në Allahun, Krijuesin tuaj?

[9] Është Ai që i zbriti robit të Tij, Muhamedit (paqja dhe mëshira e Allahut qofshin mbi të), ajete të qarta dhe të detajuara nga Kurani, për t'ju nxjerrë prej errësirës së mohimit në dritën e besimit. Vërtet, Allahu, nëpërmjet nxjerrjes suaj nga errësirat në dritë, dëshiron t'ju mëshirojë me një mëshirë të gjerë, si në këtë botë ashtu edhe në botën tjetër, dhe t'ju shpërblejë me shpërblimin më të mirë.

وَمَا لَكُمْ أَلَّا تُنفِقُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَلِلَّهِ مِيرَٰثُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ لَا يَسْتَوِى
مِنكُم مَّنْ أَنفَقَ مِن قَبْلِ ٱلْفَتْحِ وَقَٰتَلَ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ أَعْظَمُ دَرَجَةً مِّنَ ٱلَّذِينَ أَنفَقُوا۟
مِنۢ بَعْدُ وَقَٰتَلُوا۟ ۚ وَكُلًّا وَعَدَ ٱللَّهُ ٱلْحُسْنَىٰ ۚ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١٠﴾

10. Çfarë keni që nuk shpenzoni në rrugën e Allahut, ndërkohë që vetëm Allahut i përket trashëgimia e qiejve dhe e Tokës? Nuk janë të barabartë ata, pre jush, që kanë dhënë (nga pasuria) dhe kanë luftuar para fitores (çlirimit të Mekes), me ata që kanë dhënë dhe kanë luftuar më pas; të parët kanë shkallë më të lartë. E megjithatë, Allahu u ka premtuar të gjithëve shpërblim të mirë. Dhe Allahu e di mirë çfarë bëni.[10]

مَّن ذَا ٱلَّذِى يُقْرِضُ ٱللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَٰعِفَهُۥ لَهُۥ وَلَهُۥٓ أَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿١١﴾

11. Kush është ai që do t'i japë Allahut një hua të mirë, që Ai t'ia shumëfishojë atë dhe t'i japë shpërblim fisnik?[11]

[10] E çfarë ju pengon të shpenzoni në rrugën e Allahut? Allahut i përket trashëgimia e qiejve dhe e Tokës — Ai do të trashëgojë gjithçka që gjendet në to, dhe askush nuk do të mbetet pronar i ndonjë gjëje në to. Nuk janë të barabartë në shpërblim ata prej jush që shpenzuan dhe luftuan në rrugën e Allahut para çlirimit të Mekës, me ata që e bënë këtë pas çlirimit. Ata të parët janë në një shkallë më të lartë tek Allahu sesa ata që erdhën pas tyre. Megjithatë, Allahu u ka premtuar Xhenetin të dy palëve. Allahu është i Dijshëm për veprat tuaja — asgjë prej tyre nuk i fshihet — dhe do t'ju shpërblejë për to.

[11] Kush është ai që shpenzon në rrugën e Allahut me sinqeritet nga zemra, pa përmendur të mirën e bërë dhe pa e lënduar (përfituesin)? Atij Zoti i tij do t'ia shumëfishojë shpërblimin dhe do t'i japë një shpërblim fisnik — Xhenetin.

يَوْمَ تَرَى ٱلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتِ يَسْعَىٰ نُورُهُم بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَٰنِهِم بُشْرَىٰكُمُ ٱلْيَوْمَ جَنَّٰتٌ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَا ۚ ذَٰلِكَ هُوَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ ﴿١٢﴾

12. Ditën, kur do t'i shohësh besimtarët dhe besimtaret, drita e tyre do të shkëlqejë përpara tyre dhe në të djathtën e tyre, (e do t'u thuhet): "Përgëzimi juaj sot janë kopshtet e Xhenetit, nën të cilat rrjedhin lumenj, ku do të qëndroni përgjithmonë." Kjo është fitorja më e madhe.[12]

يَوْمَ يَقُولُ ٱلْمُنَٰفِقُونَ وَٱلْمُنَٰفِقَٰتُ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱنظُرُونَا نَقْتَبِسْ مِن نُّورِكُمْ قِيلَ ٱرْجِعُوا۟ وَرَآءَكُمْ فَٱلْتَمِسُوا۟ نُورًا فَضُرِبَ بَيْنَهُم بِسُورٍ لَّهُۥ بَابٌۢ بَاطِنُهُۥ فِيهِ ٱلرَّحْمَةُ وَظَٰهِرُهُۥ مِن قِبَلِهِ ٱلْعَذَابُ ﴿١٣﴾

13. Atë Ditë, hipokritët dhe hipokritet do t'u thonë atyre që kanë besuar: "Na prisni pak, që të marrim edhe ne pak nga drita juaj!" Por do t'u thuhet: "Kthehuni prapa, e kërkoni dritë tjetër për veten tuaj!" Pastaj do të ngrihet një mur ndërmjet tyre, që do të ketë një portë: brenda tij është mëshira, kurse jashtë, përballë tij, është dënimi.[13]

يُنَادُونَهُمْ أَلَمْ نَكُن مَّعَكُمْ ۖ قَالُوا۟ بَلَىٰ وَلَٰكِنَّكُمْ فَتَنتُمْ أَنفُسَكُمْ وَتَرَبَّصْتُمْ وَٱرْتَبْتُمْ وَغَرَّتْكُمُ ٱلْأَمَانِىُّ حَتَّىٰ جَآءَ أَمْرُ ٱللَّهِ وَغَرَّكُم بِٱللَّهِ ٱلْغَرُورُ ﴿١٤﴾

14. Ata do t'i thërrasin (besimtarëve): "A nuk ishim edhe ne me ju?" Ata do t'u përgjigjen: "Po, por ju e mashtruat veten, pritët (me

[12] Në ditën kur do t'i shohësh besimtarët dhe besimtaret, drita e tyre do të lëvizë përpara tyre dhe në të djathtën e tyre, sipas veprave që kanë bërë. Atyre do t'u thuhet: "Përgëzohuni sot me hyrjen në kopshtet e gjera, nën hijet e të cilave rrjedhin lumenj! Nuk do të dilni kurrë prej tyre." Ky shpërblim është fitorja e madhe për ju, në botën tjetër.

[13] Në atë Ditë, hipokritët dhe hipokritet do t'u thonë besimtarëve, ndërsa janë mbi Urën e Siratit: "Na pritni pak që të marrim dritë nga drita juaj!" Por engjëjt do t'u thonë: "Kthehuni pas dhe kërkoni dritë tjetër (nëse mundeni)!" — si tallje ndaj tyre. Atëherë do të vendoset mes tyre një mur që do të ketë një portë: brenda, nga ana e besimtarëve, do të jetë mëshira, ndërsa jashtë, nga ana e hipokritëve, do të jetë ndëshkimi.

dyshim), dyshuat dhe ju mashtruan shpresat e kota, derisa erdhi urdhri i Allahut; dhe mashtruesi (djalli) ju mashtroi lidhur me Allahun."[14]

فَٱلۡيَوۡمَ لَا يُؤۡخَذُ مِنكُمۡ فِدۡيَةٞ وَلَا مِنَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْۚ مَأۡوَىٰكُمُ ٱلنَّارُۖ هِيَ مَوۡلَىٰكُمۡۖ وَبِئۡسَ ٱلۡمَصِيرُ ١٥

15. Kështu që, sot nuk do të pranohet shpërblim as prej jush, as prej atyre që mohuan. Strehimi juaj është Zjarri; ai është vendi i vetëm i përshtatshëm për ju; e sa vend i keq është ai përfundim![15]

۞ أَلَمۡ يَأۡنِ لِلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَن تَخۡشَعَ قُلُوبُهُمۡ لِذِكۡرِ ٱللَّهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ ٱلۡحَقِّ وَلَا يَكُونُواْ كَٱلَّذِينَ أُوتُواْ ٱلۡكِتَٰبَ مِن قَبۡلُ فَطَالَ عَلَيۡهِمُ ٱلۡأَمَدُ فَقَسَتۡ قُلُوبُهُمۡۖ وَكَثِيرٞ مِّنۡهُمۡ فَٰسِقُونَ ١٦

16. A nuk ka ardhur ende koha që zemrat e besimtarëve të përulen para përmendjes të Allahut dhe asaj që është shpallur nga e Vërteta, e të mos bëhen si ata që iu dha Libri më parë, të cilëve, me kalimin e një kohë të gjatë, zemrat iu ngurtësuan dhe shumë prej tyre janë ende të pabindur.[16]

---

[14] Hipokritët do t'u thërrasin besimtarëve duke thënë: "A nuk ishim edhe ne me ju në jetën e botës së kaluar? A nuk kryenim edhe ne ritet e fesë si ju?" Besimtarët do t'u përgjigjen: "Po, ishit me ne në pamje të jashtme, por ju shkatërruat vetveten me hipokrizi dhe mëkate; prisnit që profeti të vdiste dhe që besimtarëve t'u ndodhte ndonjë fatkeqësi; dyshuat në ringjalljen pas vdekjes; ju mashtruan dëshirat tuaja të kota dhe qëndruat në këtë gjendje derisa ju erdhi vdekja, e djalli ju mashtroi në lidhje me Allahun."

[15] Sot nuk pranohet prej askujt prej jush, o hipokritë, asnjë shpërblim apo kompensim për t'u shpëtuar nga dënimi i Allahut, dhe as prej atyre që mohuan Allahun dhe të Dërguarin e Tij. Vendqëndrimi juaj i përbashkët është Zjarri — ai është më i përshtatshmi për ju se çdo vend tjetër, dhe sa vend i keq është ai përfundim!

[16] A nuk ka ardhur ende koha për ata që kanë besuar Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe kanë ndjekur udhëzimin e Tij, që zemrat e tyre të zbuten kur përmendet Allahu dhe kur dëgjojnë Kuranin, dhe të mos jenë si ata që u është dhënë Libri para tyre – hebrenjtë dhe të krishterët – të cilëve u kaloi shumë kohë dhe ndryshuan fjalën e Allahut, e kështu zemrat e tyre u bënë të ashpra e të ngurta? Shumica prej tyre dolën nga bindja ndaj Allahut. - Në këtë ajet, ka nxitje për butësi dhe përulësi ndaj Allahut të Lartësuar kur dëgjohet ajo që Ai

ٱعْلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ يُحْيِ ٱلْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ۚ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ ٱلْءَايَٰتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٧﴾

17. Dijeni se Allahu e ngjall tokën pas vdekjes së saj! Ne jua kemi sqaruar shenjat, që ju të mendoni.[17]

إِنَّ ٱلْمُصَّدِّقِينَ وَٱلْمُصَّدِّقَٰتِ وَأَقْرَضُواْ ٱللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يُضَٰعَفُ لَهُمْ وَلَهُمْ أَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿١٨﴾

18. Me të vërtetë, ata që japin lëmoshë, burra dhe gra, dhe i japin Allahut hua të mirë, do t'u shumëfishohet shpërblimi dhe për ta ka një shpërblim fisnik.[18]

ka zbritur prej Librit dhe Urtësisë, si dhe një paralajmërim për t'u ruajtur nga ngjashmëria me hebrenjtë dhe të krishterët, në ngurtësimin e zemrave të tyre dhe në largimin e tyre nga bindja ndaj Allahut.

[17] Dijeni se Allahu i Lartësuar e ngjall tokën pas vdekjes së saj, duke zbritur mbi të shiun, e ajo nxjerr bimët e saj. Po kështu, Allahu është i Fuqishëm të ringjallë të vdekurit në Ditën e Kiametit, dhe Ai është i aftë t'i zbusë zemrat pas ashpërsisë së tyre. Ne ju kemi treguar shenjat e fuqisë Sonë, që t'i kuptoni dhe të merrni mësim.

[18] Vërtet, ata burra dhe gra që japin lëmoshë nga pasuria e tyre dhe shpenzojnë në rrugën e Allahut me zemër të kënaqur, duke kërkuar vetëm kënaqësinë e Allahut të Lartësuar, atyre u shumëfishohet shpërblimi, dhe përveç kësaj, do të kenë një shpërblim të madh — Xhenetin.

وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ بِٱللَّهِ وَرُسُلِهِۦٓ أُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلصِّدِّيقُونَ ۖ وَٱلشُّهَدَآءُ عِندَ رَبِّهِمْ لَهُمْ أَجْرُهُمْ وَنُورُهُمْ ۖ وَٱلَّذِينَ كَفَرُواْ وَكَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَآ أُوْلَٰٓئِكَ أَصْحَٰبُ ٱلْجَحِيمِ ﴿١٩﴾

19. Ata që besojnë Allahun dhe të dërguarit e Tij, pikërisht ata janë të sinqertët. Edhe dëshmorët, te Zoti i tyre, do të kenë shpërblimin dhe dritën e tyre. Ndërsa ata që mohuan dhe përgënjeshtruan shenjat Tona, ata do të jenë banorët e Zjarrit.[19]

ٱعْلَمُوٓاْ أَنَّمَا ٱلْحَيَوٰةُ ٱلدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَزِينَةٌ وَتَفَاخُرٌۢ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِى ٱلْأَمْوَٰلِ وَٱلْأَوْلَٰدِ ۖ كَمَثَلِ غَيْثٍ أَعْجَبَ ٱلْكُفَّارَ نَبَاتُهُۥ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَىٰهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَكُونُ حُطَٰمًا ۖ وَفِى ٱلْـَٔاخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَغْفِرَةٌ مِّنَ ٱللَّهِ وَرِضْوَٰنٌ ۚ وَمَا ٱلْحَيَوٰةُ ٱلدُّنْيَآ إِلَّا مَتَٰعُ ٱلْغُرُورِ ﴿٢٠﴾

20. Dijeni, se jeta e kësaj bote është vetëm lojë, zbavitje, stoli, mburrje mes jush dhe garë për pasuri e fëmijë — si shiu, bimësia e të cilit i mahnit bujqit, pastaj ajo thahet, e ti e sheh të verdhë, e në fund bëhet kashtë e copëtuar. Në botën tjetër ka ndëshkim të ashpër, por edhe falje dhe kënaqësi nga Allahu; ndërsa jeta e kësaj bote nuk është veçse një kënaqësi mashtrese.[20]

---

[19] Ata që besuan Allahun dhe të Dërguarit e Tij dhe nuk bënë dallim mes asnjërit prej të Dërguarve të Allahut, janë të drejtët e vërtetë — ata që e kanë plotësuar besimin e tyre në atë që sollën të dërguarit, me bindje, fjalë dhe vepra. Edhe dëshmorët, tek Zotit të tyre, do të kenë shpërblim të madh dhe dritë të ndritshme në Ditën e Kiametit. Ndërsa ata që mohuan dhe përgënjeshtruan shenjat dhe argumentet Tona, janë banorët e Zjarrit të Xhehennemit — për ta nuk ka as shpërblim, as dritë.

[20] Dijeni, o njerëz, se jeta e kësaj bote është vetëm lojë dhe argëtim, me të cilën merren trupat, dhe zbavitje, me të cilën ngazëllehen zemrat; është stoli me të cilën ju zbukuroni veten, mburrje ndërmjet jush me pasuritë dhe me pozitën, dhe garë në shumimin e pasurisë dhe të fëmijëve. Shembulli i saj është si shiu që i mahnit bujqit me bimët që rriten prej tij; por pastaj ato thahen, i sheh të verdha pas gjelbërimit të tyre, e më pas bëhen kashtë e thatë dhe e copëtuar. Në botën tjetër ka ndëshkim të ashpër për jobesimtarët, e për besimtarët ka falje dhe kënaqësi nga Allahu; kurse jeta e kësaj bote, për atë që punon vetëm për të dhe harron botën tjetër, nuk është tjetër veçse një kënaqësi mashtruese kalimtare.

سَابِقُوٓاْ إِلَىٰ مَغۡفِرَةٖ مِّن رَّبِّكُمۡ وَجَنَّةٍ عَرۡضُهَا كَعَرۡضِ ٱلسَّمَآءِ وَٱلۡأَرۡضِ أُعِدَّتۡ لِلَّذِينَ ءَامَنُواْ بِٱللَّهِ وَرُسُلِهِۦۚ ذَٰلِكَ فَضۡلُ ٱللَّهِ يُؤۡتِيهِ مَن يَشَآءُۚ وَٱللَّهُ ذُو ٱلۡفَضۡلِ ٱلۡعَظِيمِ ٢١

21. Pra, konkurroni për falje nga Zoti juaj dhe për një kopsht (në Xhenet), gjerësia e të cilit është sa gjerësia e qiellit dhe e Tokës, i përgatitur për ata që besojnë Allahun dhe të dërguarit e Tij! Kjo është mirësia e Allahut, të cilën Ai ia jep kujt të dojë; e Allahu është Zotëruesi i mirësisë së pafundme.[21]

مَآ أَصَابَ مِن مُّصِيبَةٖ فِي ٱلۡأَرۡضِ وَلَا فِيٓ أَنفُسِكُمۡ إِلَّا فِي كِتَٰبٖ مِّن قَبۡلِ أَن نَّبۡرَأَهَآۚ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرٞ ٢٢

22. Asnjë fatkeqësi që ndodh në Tokë apo në vetveten tuaj nuk ndodh pa qenë e shkruar në Libër, para se Ne ta krijojmë atë. Me të vërtetë, kjo është e lehtë për Allahun.[22]

[21] Konkurroni dhe nxitoni, o njerëz, drejt shkaqeve të faljes — me pendim të sinqertë dhe me largim nga mëkatet — që të shpërbleheni me faljen e Zotit tuaj dhe me një Xhenet, gjerësia e të cilit është sa gjerësia e qiejve dhe e Tokës. Ai është përgatitur për ata që e kanë Njësuar Allahun dhe kanë ndjekur të dërguarit e Tij. Kjo është mirësia e Allahut, të cilën Ai ia jep kujt të dojë prej krijesave të Tij. Vërtet, Xheneti nuk arrihet veçse me mëshirën dhe hirin e Allahut, së bashku me veprat e mira. Dhe Allahu është Zotërues i mirësisë së madhe ndaj robërve të Tij besimtarë.

[22] Asnjë fatkeqësi që ju godet ju, o njerëz — qoftë në Tokë apo në vetveten tuaj, si tërmet, thatësirë, sëmundje, uri apo vuajtje — nuk ndodh pa qenë e shkruar më parë në Librin e Ruajtur (El-Leuhi el-Mahfudh), para se të krijoheshin krijesat. Vërtet, kjo është e lehtë për Allahun e Lartësuar.

لِّكَيْلَا تَأْسَوْاْ عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُواْ بِمَآ ءَاتَىٰكُمْ ۗ وَٱللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿٢٣﴾

23. (Jua bëjmë të ditur këtë) Që të mos pikëlloheni për atë që ju ka ikur dhe të mos gëzoheni tej mase për atë që ju është dhënë; se Allahu nuk do asnjë mendjemadh mburravec;[23]

ٱلَّذِينَ يَبْخَلُونَ وَيَأْمُرُونَ ٱلنَّاسَ بِٱلْبُخْلِ ۗ وَمَن يَتَوَلَّ فَإِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْغَنِيُّ ٱلْحَمِيدُ ﴿٢٤﴾

24. ata që janë koprracë dhe i nxisin njerëzit për koprraci — e kushdo që largohet (nga bindja ndaj Allahut), le ta dijë se Allahu është i Pasuri, i Denji për çdo lavdërim.[24]

[23] Jua bëjmë të ditur këtë çështjen e paracaktimit, që të mos hidhëroheni për atë që ju ka ikur nga të mirat e kësaj bote dhe të mos gëzoheni me mendjemadhësi e arrogancë për atë që ju është dhënë prej saj; sepse Allahu nuk e do asnjë mendjemadh që mburret me atë që i është dhënë nga jeta e kësaj bote mbi të tjerët.

[24] Këta mendjemëdhenj janë ata që janë koprracë me pasurinë e tyre, nuk shpenzojnë në rrugën e Allahut dhe madje i nxisin edhe të tjerët të jenë koprracë, duke ua zbukuruar këtë vepër. Kushdo që largohet nga bindja ndaj Allahut, nuk dëmton askënd tjetër përveç vetvetes. Ai nuk i shkakton asnjë dëm Allahut, sepse Allahu është i Pasuri, i Pavaruri nga krijesat e Tij, dhe i Lavdëruari, të Cilit i takon çdo cilësi e përsosur dhe çdo vepër e bukur, për të cilën meriton të falënderohet.

لَقَدۡ أَرۡسَلۡنَا رُسُلَنَا بِٱلۡبَيِّنَٰتِ وَأَنزَلۡنَا مَعَهُمُ ٱلۡكِتَٰبَ وَٱلۡمِيزَانَ لِيَقُومَ ٱلنَّاسُ بِٱلۡقِسۡطِۖ وَأَنزَلۡنَا ٱلۡحَدِيدَ فِيهِ بَأۡسٞ شَدِيدٞ وَمَنَٰفِعُ لِلنَّاسِ وَلِيَعۡلَمَ ٱللَّهُ مَن يَنصُرُهُۥ وَرُسُلَهُۥ بِٱلۡغَيۡبِۚ إِنَّ ٱللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٞ ٢٥

25. Ne i dërguam të dërguarit Tanë me prova të qarta dhe zbritëm me ta Librin dhe peshoren (e drejtësisë), që njerëzit të veprojnë me drejtësi. Dhe Ne e kemi zbritur hekurin, në të cilin ka forcë të madhe dhe dobi për njerëzit, që Allahu të bëjë të ditur se kush e ndihmon Atë dhe të dërguarit e Tij, pa e parë Atë. Vërtet, Allahu është i Fortë dhe i Plotfuqishëm.[25]

وَلَقَدۡ أَرۡسَلۡنَا نُوحٗا وَإِبۡرَٰهِيمَ وَجَعَلۡنَا فِي ذُرِّيَّتِهِمَا ٱلنُّبُوَّةَ وَٱلۡكِتَٰبَۖ فَمِنۡهُم مُّهۡتَدٖۖ وَكَثِيرٞ مِّنۡهُمۡ فَٰسِقُونَ ٢٦

26. Ne dërguam Nuhun dhe Ibrahimin, dhe vendosëm në pasardhësit e tyre Profetësinë dhe Librin; disa prej tyre janë të udhëzuar, por shumë prej tyre janë pabindur.[26]

[25] Ne i kemi dërguar të dërguarit Tanë me prova të qarta, dhe u kemi zbritur atyre Librin me ligje e dispozita, si dhe peshojën (drejtësinë), që njerëzit të veprojnë me drejtësi mes tyre. Dhe u kemi zbritur hekurin, në të cilin ka forcë të madhe (ndër të cilat armatimi luftarak) dhe shumë dobi për njerëzit, në mënyrë që Allahu ta bëjë të qartë për krijesat se kush e ndihmon fenë e Tij dhe të dërguarit e Tij, pa e parë Allahun. Vërtet, Allahu është i Fortë dhe i Pathyeshëm, i Plotfuqishëm dhe i Pamposhtur. Allahut nuk i duhet ndihma e askujt, por ajo i sjell dobi atij që e jep.

[26] Ne e dërguam Nuhun dhe Ibrahimin te popujt e tyre, dhe vendosëm në pasardhësit e tyre profetësinë dhe Librat e shpallur: Teuratin, Inxhilin, Zeburin dhe Kuranin. Disa prej pasardhësve të tyre janë të udhëzuar në të vërtetën, por shumë prej tyre janë larguar nga bindja ndaj Allahut.

ثُمَّ قَفَّيْنَا عَلَىٰٓ ءَاثَـٰرِهِم بِرُسُلِنَا وَقَفَّيْنَا بِعِيسَى ٱبْنِ مَرْيَمَ وَءَاتَيْنَـٰهُ ٱلْإِنجِيلَ وَجَعَلْنَا فِى قُلُوبِ ٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُوهُ رَأْفَةً وَرَحْمَةً وَرَهْبَانِيَّةً ٱبْتَدَعُوهَا مَا كَتَبْنَـٰهَا عَلَيْهِمْ إِلَّا ٱبْتِغَآءَ رِضْوَٰنِ ٱللَّهِ فَمَا رَعَوْهَا حَقَّ رِعَايَتِهَا ۖ فَـَٔاتَيْنَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مِنْهُمْ أَجْرَهُمْ ۖ وَكَثِيرٌ مِّنْهُمْ فَـٰسِقُونَ ﴿٢٧﴾

27. Pastaj, në gjurmët e tyre, Ne dërguam të dërguarit Tanë; dërguam Isain, birin e Merjemes, dhe i dhamë atij Ungjillin, dhe në zemrat e ithtarëve të tij mbollëm butësi dhe mëshirë. Sa për murgërinë — Ne nuk ua kishim urdhëruar — ata e shpikën vetë atë, duke kërkuar për kënaqësinë e Allahut; por megjithatë, nuk e respektuan siç duhej. Ne u dhamë shpërblimin atyre që besuan prej tyre, por shumë prej tyre janë të pabindur.[27]

[27] Pastaj, pas Nuhut dhe Ibrahimit, në gjurmët e tyre Ne dërguam të dërguarit tanë, të cilët i dërguam me prova të qarta. Dhe i pasuam me Isain, birin e Merjemes, të cilit i dhamë Ungjillin, dhe vendosëm në zemrat e atyre që e ndoqën në fenë e tij butësi dhe mëshirë; ata ishin të dashur dhe të mëshirshëm me njëri-tjetrin. Por ata shpikën vetë murgërinë — Ne nuk ua kishim urdhëruar atë — por ata vetë e morën përsipër duke synuar me të kënaqësinë e Allahut. Megjithatë, nuk e zbatuan siç duhej. Prandaj, atyre që besuan sinqerisht prej tyre në Allahun dhe në të dërguarit e Tij, Ne u dhamë shpërblimin sipas besimit të tyre. Ndërsa shumë prej tyre dolën nga bindja ndaj Allahut dhe e mohuan të Dërguarin e fundit, Muhamedin ﷺ.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَءَامِنُواْ بِرَسُولِهِۦ يُؤۡتِكُمۡ كِفۡلَيۡنِ مِن رَّحۡمَتِهِۦ وَيَجۡعَل لَّكُمۡ نُورٗا تَمۡشُونَ بِهِۦ وَيَغۡفِرۡ لَكُمۡۚ وَٱللَّهُ غَفُورٞ رَّحِيمٞ ٢٨

28. O ju që besuat (Musain dhe Isain), kini frikë Allahun dhe besoni në të dërguarin e Tij (Muhamedin); në këtë mënyrë, Ai do t'ju japë dyfish nga mëshira e Tij, do t'ju japë një dritë me të cilën do të ecni, dhe do t'ju falë! Allahu është Falës dhe Mëshirëplotë.[28]

لِّئَلَّا يَعۡلَمَ أَهۡلُ ٱلۡكِتَٰبِ أَلَّا يَقۡدِرُونَ عَلَىٰ شَيۡءٖ مِّن فَضۡلِ ٱللَّهِ وَأَنَّ ٱلۡفَضۡلَ بِيَدِ ٱللَّهِ يُؤۡتِيهِ مَن يَشَآءُۚ وَٱللَّهُ ذُو ٱلۡفَضۡلِ ٱلۡعَظِيمِ ٢٩

29. Që ta dinë mirë ithtarët e Librit (hebrenjtë dhe të krishterët), se ata nuk kanë asnjë pushtet mbi mirësinë e Allahut, dhe se mirësia është vetëm në Dorën e Allahut; Ai ia jep atë kujt të dojë, dhe Allahu është Zotërues i mirësisë së pafundme.[29]

[28] O ju ithtarë të Librit, që keni besuar Allahun dhe të dërguarit e Tij para Muhamedit, kini frikë Allahun duke iu bindur urdhrave të Tij dhe duke u larguar nga ndalesat e Tij, dhe besoni në të Dërguarin e Tij të fundit, Muhamedin ﷺ; sepse kështu, Allahu do t'ju japë dyfish nga mëshira e Tij, për besimin tuaj në Musain dhe Isain (Jezusin) ﷺ dhe për besimin tuaj në Muhamedin ﷺ, pasi ai u dërgua si profet; do t'ju dhurojë një dritë me të cilën do të udhëzoheni, dhe do t'ju falë mëkatet tuaja. Vërtet, Allahu është Falës ndaj robërve të Tij dhe i Mëshirshëm ndaj tyre.

[29] Allahu i Lartësuari jua dha juve gjithë këtë, që të kuptojnë ithtarët e Librit, të cilët nuk besuan në Muhamedin ﷺ, se ata nuk kanë asnjë fuqi mbi mirësinë e Allahut — nuk mund ta fitojnë vetë dhe as t'ua japin të tjerëve. Vërtet, gjithë mirësia është vetëm në Dorën e Allahut; Ai ia jep atë kujt të dojë prej robërve të Tij. Dhe Allahu është Zotërues i mirësisë së madhe ndaj krijesave të Tij.

58. SURJA "EL MUXHADILE"

DISKUTUESJA

(Medinase, 22 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

قَدْ سَمِعَ ٱللَّهُ قَوْلَ ٱلَّتِي تُجَٰدِلُكَ فِي زَوْجِهَا وَتَشْتَكِيٓ إِلَى ٱللَّهِ وَٱللَّهُ يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَآ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ سَمِيعٌۢ بَصِيرٌ ﴿١﴾

1. Allahu e dëgjoi fjalën e asaj që diskutoi me ty (o Muhamed) për burrin e saj dhe ankohej tek Allahu. Allahu e dëgjoi bisedën tuaj, sepse Allahu është Dëgjues dhe Vështues.[1]

[1] Allahu e dëgjoi fjalën e Haula bint Tha'labe, e cila u ankua për çështjen e saj me burrin e saj, Aus ibn Es Samit, për shkak të fjalës që ai kishte thënë kundër saj në formën e *dhiharit* (shprehje që e ndalon gruan si nënën). Ai (burri i saj) i kishte thënë asaj: "Ti je për mua si shpina e nënës sime." Pastaj ajo e pyeti Profetin ﷺ për këtë çështje, dhe ai iu përgjigj se, sipas zakonit që kishin atëherë, një shprehje e tillë (*dhihar*) e bënte gruan të ndaluar për burrin përgjithmonë. "Ajo iu ankua Allahut" — për vetminë dhe varfërinë e saj, si edhe për fëmijët e saj të vegjël: nëse do t'i linte me të (me burrin), ata do të humbnin; e nëse do t'i merrte me vete, ata do të uriteshin. Ajo iu lut Allahut të Lartësuar për ta lehtësuar vuajtjen e saj, dhe Allahu e dëgjoi bisedën dhe diskutimin e saj me të Dërguarin e Allahut ﷺ. Me të vërtetë, Allahu është Dëgjues i çdo fjale dhe Vëzhgues i çdo gjëje; Asgjë nuk i fshihet Atij.

ٱلَّذِينَ يُظَٰهِرُونَ مِنكُم مِّن نِّسَآئِهِم مَّا هُنَّ أُمَّهَٰتِهِمۡۖ إِنۡ أُمَّهَٰتُهُمۡ إِلَّا ٱلَّٰٓـِٔي وَلَدۡنَهُمۡۚ وَإِنَّهُمۡ لَيَقُولُونَ مُنكَرٗا مِّنَ ٱلۡقَوۡلِ وَزُورٗاۚ وَإِنَّ ٱللَّهَ لَعَفُوٌّ غَفُورٞ ٢

2. Ata prej jush, që i ndajnë gratë e veta duke i krahasuar me nënat e veta (dhihar), duhet ta dinë se ato gra nuk janë nënat e tyre. Nënat e tyre janë vetëm ato që i kanë lindur ata. Me të vërtetë, ata thonë një fjalë të neveritshme dhe të rreme. Megjithatë, Allahu është Shlyes i gjynaheve, Falës i Madh.[2]

وَٱلَّذِينَ يُظَٰهِرُونَ مِن نِّسَآئِهِمۡ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُواْ فَتَحۡرِيرُ رَقَبَةٖ مِّن قَبۡلِ أَن يَتَمَآسَّاۚ ذَٰلِكُمۡ تُوعَظُونَ بِهِۦۚ وَٱللَّهُ بِمَا تَعۡمَلُونَ خَبِيرٞ ٣

3. Ata që e bëjnë këtë (dhihar) me gratë e tyre dhe pastaj kthehen tek ajo që kanë thënë, duhet të lirojnë një skllav para se të prekin njëri-tjetrin. Kështu jeni urdhëruar, dhe Allahu është i Dijshëm për atë që veproni.[3]

---

[2] Ata që bëjnë dhihar prej jush ndaj grave të tyre — kur burri i thotë gruas së vet: "Ti je për mua si shpina e nënës sime", që do të thotë se ajo i bëhet e ndaluar për martesë — kanë kundërshtuar Allahun dhe kanë shkelur ligjin e Tij. Gratë e tyre nuk janë në të vërtetë nënat e tyre; nënat e tyre janë vetëm ato që i kanë lindur ata. Këta burra që thonë një fjalë të tillë, thonë një fjalë të shëmtuar dhe të rreme, pa asnjë bazë të drejtë. Megjithatë, Allahu është i Butë dhe Falës ndaj atyre që kanë bërë mëkate, por janë penduar me pendim të sinqertë.

[3] Ata që e shpallin të ndaluar gruan e tyre për veten e tyre me *dhihar*, e pastaj pendohen për fjalën e thënë dhe vendosin të kthehen te gratë e tyre (të kryejnë marrëdhënie bashkëshortore), atëherë për burrin që ka bërë *dhihar* është e detyrueshme të japë **shlyerjen (kafaren)** për këtë ndalim. Kjo shlyerje është **çlirimi i një skllavi besimtar**, mashkull apo femër, **para se të prekë gruan e tij** me të cilën ka bërë *dhihar*. Ky është gjykimi i Allahut për atë që ka bërë *dhihar* ndaj gruas së vet — ju këshillohet me këtë, o besimtarë, që të mos bini në këtë gjynah, të mos thoni fjalë të rreme, dhe nëse ndodh, ta shlyeni siç është urdhëruar, që të mos ktheheni më në të. Allahut nuk i fshihet asgjë nga veprat tuaja, dhe Ai do t'ju shpërblejë për to siç e meritoni.

فَمَن لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ مِن قَبْلِ أَن يَتَمَآسَّاۖ فَمَن لَّمْ يَسْتَطِعْ
فَإِطْعَامُ سِتِّينَ مِسْكِينًاۚ ذَٰلِكَ لِتُؤْمِنُواْ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦۚ وَتِلْكَ حُدُودُ ٱللَّهِۗ
وَلِلْكَٰفِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ ٤

4. Ai që nuk gjen (skllav për të liruar), duhet të agjërojë dy muaj rresht, para se të prekin njëri-tjetrin (si bashkëshortë). E kush nuk mundet (të agjërojë), le të ushqejë gjashtëdhjetë të varfër. Kjo, që të besoni Allahun dhe të Dërguarin e Tij. Këto janë kufijtë e Allahut; e për mohuesit ka ndëshkim të dhembshëm.[4]

إِنَّ ٱلَّذِينَ يُحَآدُّونَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ كُبِتُواْ كَمَا كُبِتَ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْۚ وَقَدْ أَنزَلْنَآ
ءَايَٰتٍۭ بَيِّنَٰتٍۚ وَلِلْكَٰفِرِينَ عَذَابٌ مُّهِينٌ ٥

5. Vërtet, ata që kundështojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij, do të poshtërohen, ashtu siç u poshtëruan ata që ishin para tyre. Ne kemi zbritur shpallje të qarta; prandaj, për mohuesit do të ketë një ndëshkim poshtërues,[5]

[4] Ai që nuk gjen një skllav për ta liruar, është i detyruar të **agjërojë dy muaj rresht pa ndërprerje**, **para se të prekë gruan e vet**. E kush nuk është në gjendje t'i agjërojë dy muajt për një arsye të vlefshme fetare, atëherë duhet të **ushqejë gjashtëdhjetë të varfër**, duke i ngopur me ushqim. Këto janë rregullat që Ne ua kemi sqaruar lidhur me *dhiharin*, në mënyrë që të **besoni Allahun**, të **pasoni të Dërguarin e Tij**, të **zbatoni atë që Allahu ka ligjësuar** dhe të **hiqni dorë nga zakonet e injorancës** (të para Islamit). Këto dispozita janë **urdhrat dhe kufijtë e Allahut**, prandaj mos i kaloni ato, sepse për ata që i mohojnë këto ligje, ka **dënim të dhembshëm**.

[5] Me të vërtetë, ata që kundërshtojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe veprojnë në kundërshtim me urdhrat e tyre, janë të poshtëruar dhe të turpëruar, ashtu siç u poshtëruan edhe popujt para tyre që u ngritën kundër Allahut dhe të dërguarve të Tij. Ne kemi zbritur ajete të qarta dhe me dëshmi të forta, që tregojnë se ligji dhe kufijtë e Allahut janë të vërteta. Ndërsa për ata që i mohojnë këto ajete, do të kenë dënim poshtërues në Xhehenem;

يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ ٱللَّهُ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوٓاْ ۚ أَحْصَىٰهُ ٱللَّهُ وَنَسُوهُ ۚ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ٦

6. në Ditën kur Allahu do t'i ringjallë të gjithë dhe do t'i njoftojë për ato që kanë bërë. Allahu i ka numëruar (shënuar) të gjitha, ndërsa ata i kanë harruar. Allahu është Dëshmitar për çdo gjë.[6]

-542-

أَلَمْ تَرَ أَنَّ ٱللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلْأَرْضِ ۖ مَا يَكُونُ مِن نَّجْوَىٰ ثَلَٰثَةٍ إِلَّا هُوَ رَابِعُهُمْ وَلَا خَمْسَةٍ إِلَّا هُوَ سَادِسُهُمْ وَلَآ أَدْنَىٰ مِن ذَٰلِكَ وَلَآ أَكْثَرَ إِلَّا هُوَ مَعَهُمْ أَيْنَ مَا كَانُواْ ۖ ثُمَّ يُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُواْ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ٧

7. A nuk e di ti, se Allahu di çdo gjë që është në qiej dhe çdo gjë që është në Tokë? Nuk ka bisedë të fshehtë mes tre vetave pa qenë Ai i katërti i tyre; as mes pesë vetash pa qenë Ai i gjashti i tyre; as më pak se aq e as më shumë, pa qenë Ai me ta kudo që të jenë. Pastaj, në Ditën e Kiametit, Ai do t'i njoftojë për atë që kanë bërë. Vërtet, Allahu është i Dijshëm për çdo gjë.[7]

[6] në Ditën e Kiametit, Ditën kur Allahu do t'i ringjallë të gjithë të vdekurit dhe do t'i mbledhë të parët dhe të fundit në një vend të vetëm. Atëherë Ai do t'i njoftojë për çdo vepër që kanë bërë — të mirë apo të keqe. Allahu i ka numëruar dhe i ka shkruar të gjitha në Librin e Ruajtur (el-Lauh el-Mahfudh) dhe i ka ruajtur në regjistrat e veprave të tyre, ndërsa ata vetë i kanë harruar. Allahu është Dëshmitar i çdo gjëje, asgjë nuk i fshihet Atij.

[7] A nuk e di ti, se Allahu i Lartësuar di çdo gjë që është në qiej dhe në Tokë? Nuk ka tre vetë që bisedojnë fshehurazi, pa qenë Ai i Katërti me dijen e Tij; as pesë, pa qenë Ai i Gjashti. Madje, qoftë më pak apo më shumë se këto, Ai është gjithmonë me ta me dijen e Tij, kudo që të jenë — asgjë nga çështjet e tyre nuk i fshihet Atij. Pastaj, në Ditën e Kiametit, Allahu do t'i njoftojë për gjithçka që kanë bërë, të mirë apo të keqe, dhe do t'i shpërblejë sipas veprave të tyre. Vërtet, Allahu është i Dijshëm për çdo gjë.

أَلَمْ تَرَ إِلَى ٱلَّذِينَ نُهُوا۟ عَنِ ٱلنَّجْوَىٰ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا نُهُوا۟ عَنْهُ وَيَتَنَـٰجَوْنَ بِٱلْإِثْمِ وَٱلْعُدْوَٰنِ وَمَعْصِيَتِ ٱلرَّسُولِ وَإِذَا جَآءُوكَ حَيَّوْكَ بِمَا لَمْ يُحَيِّكَ بِهِ ٱللَّهُ وَيَقُولُونَ فِىٓ أَنفُسِهِمْ لَوْلَا يُعَذِّبُنَا ٱللَّهُ بِمَا نَقُولُ ۚ حَسْبُهُمْ جَهَنَّمُ يَصْلَوْنَهَا ۖ فَبِئْسَ ٱلْمَصِيرُ ﴿٨﴾

8. A nuk i sheh ata (hebrenjë) që u ndaluan nga bisedat e fshehta, e megjithatë kthehen tek ajo që u është ndaluar, dhe bisedojnë fshehurazi për gjynahe, armiqësi dhe kundërshtim të të Dërguarit? Kur vijnë tek ti, të përshëndesin me një përshëndetje që Allahu nuk të ka përshëndetur me të, dhe thonë me veten e tyre: "Pse nuk na dënon Allahu për këtë që po themi?" Mjafton për ta Xhehenemi, ku do të digjen — sa vend i keq është ai![8]

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِذَا تَنَـٰجَيْتُمْ فَلَا تَتَنَـٰجَوْا۟ بِٱلْإِثْمِ وَٱلْعُدْوَٰنِ وَمَعْصِيَتِ ٱلرَّسُولِ وَتَنَـٰجَوْا۟ بِٱلْبِرِّ وَٱلتَّقْوَىٰ ۖ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ٱلَّذِىٓ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٩﴾

9. O besimtarë! Kur të bisedoni fshehurazi mes jush, mos bisedoni për gjynahe, armiqësi dhe kundërshtim të të Dërguarit, por bisedoni për bamirësi dhe devotshmëri. Dhe kini frikë Allahun, tek i Cili do të grumbulloheni![9]

---

[8] A nuk i ke parë, o i Dërguar, ata hebrenjë, të cilëve u ishte ndaluar të bisedonin fshehurazi për gjëra që mbjellin dyshim në zemrat e besimtarëve, por megjithatë kthehen tek ajo që u është ndaluar dhe flasin fshehurazi për mëkat, armiqësi dhe kundërshtim të urdhrit të të Dërguarit? Kur vijnë tek ti për ndonjë çështje, o i Dërguar, të përshëndesin me një përshëndetje që Allahu nuk e ka bërë për ty, duke thënë: "Es-samu alejk" – që do të thotë: "Vdekja qoftë mbi ty!" Pastaj thonë mes vete: "Pse nuk na ndëshkon Allahu për atë që i themi Muhamedit, nëse ai është me të vërtetë i Dërguar?" Por mjafton për ta Xhehenemi, ku do të futen dhe do të ndiejnë nxehtësinë e tij përvëluese. Sa vend i keq është ai!

[9] O ju që keni besuar Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe veproni sipas ligjit të Tij, kur të flisni mes jush fshehurazi, mos flisni për gjëra që janë mëkat, as për armiqësi ndaj të tjerëve, as për kundërshtim të urdhrit të të Dërguarit. Flisni për gjëra që sjellin mirësi, bindje dhe bamirësi. Kini frikë Allahun duke zbatuar urdhrat e Tij dhe duke u larguar nga ndalesat e Tij, sepse tek Ai do të ktheheni për çdo vepër dhe fjalë që keni bërë; Ai i ka numëruar të gjitha dhe do t'ju shpërblejë për to.

إِنَّمَا ٱلنَّجۡوَىٰ مِنَ ٱلشَّيۡطَٰنِ لِيَحۡزُنَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَلَيۡسَ بِضَآرِّهِمۡ شَيۡـٔٗا إِلَّا بِإِذۡنِ ٱللَّهِۚ وَعَلَى ٱللَّهِ فَلۡيَتَوَكَّلِ ٱلۡمُؤۡمِنُونَ ١٠

10. Me të vërtetë, bisedat e fshehta janë të nxitura nga djalli, për të trishtuar besimtarët; por ai nuk mund t'ju bëjë asnjë dëm, përveç me lejen e Allahut. Prandaj, vetëm te Allahu të mbështeten besimtarët![10]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا قِيلَ لَكُمۡ تَفَسَّحُواْ فِي ٱلۡمَجَٰلِسِ فَٱفۡسَحُواْ يَفۡسَحِ ٱللَّهُ لَكُمۡۖ وَإِذَا قِيلَ ٱنشُزُواْ فَٱنشُزُواْ يَرۡفَعِ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مِنكُمۡ وَٱلَّذِينَ أُوتُواْ ٱلۡعِلۡمَ دَرَجَٰتٖۚ وَٱللَّهُ بِمَا تَعۡمَلُونَ خَبِيرٞ ١١

11. O besimtarë! Kur t'ju thuhet: "Bëni vend!" nëpër tubime, atëherë bëni vend, që Allahu do t'ju bëjë vend juve. Dhe kur t'ju thuhet: "Ngrihuni", ngrihuni! Allahu do t'i ngrejë në shkallë ata që besojnë prej jush dhe ata që u është dhënë dituria. Allahu është i Dijshëm për atë që veproni.[11]

[10] Me të vërtetë, bisedat e fshehta që kanë për qëllim mëkatin dhe armiqësinë janë prej **pështpëritjeve të shejtanit**; ai është që i zbukuron dhe i nxit ato, me qëllim që të fusë **trishtim në zemrat e besimtarëve**. Por ai **nuk mund t'u bëjë asnjë dëm** besimtarëve, përveçse me **lejen dhe vullnetin e Allahut të Lartësuar**. Prandaj, **vetëm te Allahu** le të mbështeten ata që besojnë në Të!

[11] O ju që keni besuar Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe veproni sipas ligjit të Tij, kur t'ju kërkohet t'u bëni vend të tjerëve nëpër tubime, atëherë bëni vend — Allahu do t'ju bëjë vend dhe do t'ju japë hapësirë dhe lehtësi në këtë botë dhe në botën tjetër. Dhe kur t'ju kërkohet, o besimtarë, të ngriheni nga vendet tuaja për ndonjë çështje që sjell të mirë për ju, atëherë ngrihuni! Allahu e ngre në gradë më të larta atë që ka besim të sinqertë ndër ju, dhe e ngre edhe më shumë në gradë atë që është i ditur, duke i dhënë shpërblim të madh dhe kënaqësi të përjetshme. Allahu është i dijshëm për veprat tuaja, asgjë nuk i fshihet Atij, dhe Ai do t'ju shpërblejë sipas tyre. - Në këtë ajet theksohet vlera e madhe e dijetarëve dhe lartësimi i pozitës së tyre.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا نَـٰجَيْتُمُ ٱلرَّسُولَ فَقَدِّمُواْ بَيْنَ يَدَىْ نَجْوَىٰكُمْ صَدَقَةً ۚ ذَٰلِكَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَأَطْهَرُ ۚ فَإِن لَّمْ تَجِدُواْ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢﴾

12. O besimtarë! Kur doni të bisedoni privatësisht me të Dërguarin, jepni lëmoshë para bisedës suaj me të. Kjo është më e mirë dhe më e pastër për ju. Por nëse nuk gjeni (mundësi për të dhënë), atëherë Allahu është Falës dhe Mëshirëplotë.[12]

ءَأَشْفَقْتُمْ أَن تُقَدِّمُواْ بَيْنَ يَدَىْ نَجْوَىٰكُمْ صَدَقَـٰتٍ ۚ فَإِذْ لَمْ تَفْعَلُواْ وَتَابَ ٱللَّهُ عَلَيْكُمْ فَأَقِيمُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتُواْ ٱلزَّكَوٰةَ وَأَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ ۚ وَٱللَّهُ خَبِيرٌۢ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٣﴾

13. A patët frikë të jepni lëmoshë para bisedave tuaja të fshehta me të Dërguarin? Meqenëse nuk e bëtë këtë dhe Allahu ju fali, atëherë falni namazin, jepni zekatin dhe bindjuni Allahut dhe të Dërguarit të Tij! Allahu është i Dijshëm për çdo gjë që veproni.[13]

۞ أَلَمْ تَرَ إِلَى ٱلَّذِينَ تَوَلَّوْاْ قَوْمًا غَضِبَ ٱللَّهُ عَلَيْهِم مَّا هُم مِّنكُمْ وَلَا مِنْهُمْ وَيَحْلِفُونَ عَلَى ٱلْكَذِبِ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٤﴾

14. A nuk i sheh ata (hipokritë) që kanë miqësi me një popull ndaj të cilit Allahu është zemëruar? Ata nuk janë as prej jush e as prej tyre, dhe betohen me gënjeshtër, ndërkohë që e dinë (se po gënjejnë).[14]

---

[12] O ju që keni besuar Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe veproni sipas ligjit të Tij, kur dëshironi të konsultoheni privatësisht me të Dërguarin e Allahut ﷺ, jepni më parë një lëmoshë për ata që janë në nevojë. Kjo është më e mirë për ju, sepse sjell shpërblim dhe është më e pastër për zemrat tuaja nga mëkatet. Por nëse nuk gjeni gjë për të dhënë si sadaka, nuk ka gjynah për ju, sepse Allahu është Falës dhe Mëshirëplotë ndaj robërve të Tij besimtarë.

[13] A u frikësuat nga varfëria pse duhej të jepnit sadaka para se të flisnit privatësisht me të Dërguarin e Allahut ﷺ? Meqë nuk e zbatuat atë që ju ishte urdhëruar, Allahu ju fali dhe ju dha lehtësi që të mos e bëni këtë më. Prandaj vazhdoni me vendosmëri në faljen e namazit, dhënien e zekatit dhe bindjen ndaj Allahut dhe të Dërguarit të Tij në çdo gjë që jeni urdhëruar. Allahu është i Dijshëm për veprat tuaja dhe do t'ju shpërblejë sipas tyre.

[14] A nuk i ke parë hipokritët që kanë marrë hebrenjtë për miq dhe aleatë? Hipokritët, në të vërtetë, nuk janë as nga myslimanët e as nga hebrenjtë, por betohen rrejshëm se janë myslimanë dhe se ti je i Dërguari i Allahut, ndërkohë që e dinë mirë se po gënjejnë në atë për të cilën betohen.

أَعَدَّ ٱللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا ۖ إِنَّهُمْ سَآءَ مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾

15. Allahu u ka përgatitur atyre një dënim të ashpër, sepse është vërtet e keqe ajo që veprojnë![15]

ٱتَّخَذُوٓا۟ أَيْمَـٰنَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا۟ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ فَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿١٦﴾

16. Ata i përdorin betimet e tyre si mburojë dhe pengojnë njerëzit nga rruga e Allahut; për ta ka një dënim poshtërues.[16]

لَّن تُغْنِىَ عَنْهُمْ أَمْوَٰلُهُمْ وَلَآ أَوْلَـٰدُهُم مِّنَ ٱللَّهِ شَيْـًٔا ۚ أُو۟لَـٰٓئِكَ أَصْحَـٰبُ ٱلنَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا خَـٰلِدُونَ ﴿١٧﴾

17. As pasuria e tyre, as fëmijët e tyre nuk do t'u vlejnë aspak para Allahut. Ata janë banorët e Zjarrit, ku do të qëndrojnë përgjithmonë.[17]

يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ ٱللَّهُ جَمِيعًا فَيَحْلِفُونَ لَهُۥ كَمَا يَحْلِفُونَ لَكُمْ ۖ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ عَلَىٰ شَىْءٍ ۚ أَلَآ إِنَّهُمْ هُمُ ٱلْكَـٰذِبُونَ ﴿١٨﴾

18. Ditën, kur Allahu do t'i ringjallë të gjithë, ata do t'i betohen Atij ashtu siç ju betohen juve, duke menduar se kanë me të vërtetë diçka mbi të cilën të mbështeten. Padyshim, ata janë gënjeshtarët e vërtetë.[18]

---

[15] Allahu u ka përgatitur hipokritëve një dënim tepër të ashpër dhe të dhembshëm, sepse shumë të këqija janë veprat që ata bënin — hipokrizia dhe betimi i rremë.

[16] Hipokritët i kanë përdorur betimet e tyre të rreme si mburojë, për t'u shpëtuar dënimit për shkak të mohimit të tyre dhe për të penguar myslimanët që t'i luftojnë ose t'u marrin pasuritë. Për këtë shkak, ata e penguan veten dhe të tjerët nga rruga e Allahut, që është Islami. Prandaj ata do të kenë një dënim poshtërues në Zjarr, për shkak të mendjemadhësisë së tyre ndaj besimit në Allahun dhe të Dërguarin e Tij, dhe për shkak të pengimit të njerëzve nga rruga e Tij.

[17] As pasuritë, as fëmijët nuk do t'i shpëtojnë hipokritët nga dënimi i Allahut në asnjë mënyrë. Ata janë banorët e zjarrit, do të hyjnë në të dhe do të qëndrojnë aty përgjithmonë, pa dalë kurrë prej tij. Ky dënim përfshin çdo person që pengon njerëzit nga feja e Allahut, me fjalë apo me vepra.

[18] Në Ditën e Kiametit, Allahu do t'i **ringjallë të gjithë hipokritët** nga varret e tyre, dhe ata do t'i **bëjnë be Allahut** se kanë qenë besimtarë, ashtu siç ju betoheshin juve, o besimtarë,

ٱسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ ٱلشَّيْطَـٰنُ فَأَنسَىٰهُمْ ذِكْرَ ٱللَّهِ ۚ أُو۟لَـٰٓئِكَ حِزْبُ ٱلشَّيْطَـٰنِ ۚ أَلَآ إِنَّ حِزْبَ ٱلشَّيْطَـٰنِ هُمُ ٱلْخَـٰسِرُونَ ﴿١٩﴾

19. Djalli i ka pushtuar ata dhe i ka bërë të harrojnë përmendjen e Allahut. Ata janë pala e djallit. Padyshim, pala e djallit janë humbësit e vërtetë.[19]

إِنَّ ٱلَّذِينَ يُحَآدُّونَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥٓ أُو۟لَـٰٓئِكَ فِى ٱلْأَذَلِّينَ ﴿٢٠﴾

20. Me të vërtetë, ata që kundërshtojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij, janë ndër më të poshtëruarit.[20]

كَتَبَ ٱللَّهُ لَأَغْلِبَنَّ أَنَا۠ وَرُسُلِىٓ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ قَوِىٌّ عَزِيزٌ ﴿٢١﴾

21. Allahu ka vendosur: "Unë dhe të dërguarit e Mi do të fitojmë me siguri!" Vërtet, Allahu është i Fortë dhe i Plotfuqishëm.[21]

në këtë botë. Ata do të mendojnë se kjo do t'u **sjellë dobi edhe para Allahut**, ashtu siç u sillte dobi në botë kur gënjenin myslimanët. Por jo! Me të vërtetë, **ata janë gënjeshtarët më të mëdhenj**, të cilët e kanë tejkaluar çdo kufi në gënjeshtër.

[19] Shejtani i ka pushtuar dhe i ka nënshtruar ata, derisa i kanë braktisur urdhrat e Allahut dhe veprat e bindjes ndaj Tij. Ata janë pala dhe ndjekësit e shejtanit. Vërtet, pala e shejtanit janë humbësit — si në këtë botë, ashtu edhe në botën tjetër.

[20] Vërtet, ata që kundërshtojnë urdhrin e Allahut dhe të Dërguarit të Tij janë prej atyre që do të jenë të poshtëruar, të mundur dhe të nënçmuar — si në këtë botë, ashtu edhe në botën tjetër.

[21] Allahu ka shkruar në Librin e Ruajtur (el-Lauh el-Mahfudh) dhe ka vendosur me urdhërin e Tij, se ndihma dhe fitorja do të jenë për Të, për Librin e Tij, për të dërguarit e Tij dhe për robërit e Tij besimtarë. Vërtet, Allahu është i Fortë, asgjë nuk e mund, dhe i Plotfuqishëm mbi gjithë krijesat e Tij.

لَّا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْـَٔاخِرِ يُوَآدُّونَ مَنْ حَآدَّ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَلَوْ كَانُوٓاْ
ءَابَآءَهُمْ أَوْ أَبْنَآءَهُمْ أَوْ إِخْوَٰنَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ ۚ أُوْلَـٰٓئِكَ كَتَبَ فِى قُلُوبِهِمُ ٱلْإِيمَـٰنَ
وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِّنْهُ ۖ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّـٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَـٰرُ خَـٰلِدِينَ فِيهَا ۚ
رَضِىَ ٱللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُواْ عَنْهُ ۚ أُوْلَـٰٓئِكَ حِزْبُ ٱللَّهِ ۚ أَلَآ إِنَّ حِزْبَ ٱللَّهِ هُمُ
ٱلْمُفْلِحُونَ ﴿٢٢﴾

22. Nuk do të gjesh njerëz që besojnë në Allahun dhe në Ditën e Fundit, të jenë miqësorë me ata që kundërshtojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij, qoftë edhe nëse janë etërit e tyre, bijtë e tyre, vëllezërit e tyre apo farefisi i tyre. Këta janë ata, në zemrat e të cilëve Allahu ka shkruar besimin dhe i ka forcuar me një shpirt (dritë) prej Tij. Ai do t'i fusë ata në kopshte (Xheneti), nëpër të cilat rrjedhin lumenj, ku do të qëndrojnë përgjithmonë. Allahu është i kënaqur me ta dhe ata janë të kënaqur me Të. Këta janë pala e Allahut — vërtet, Pala e Allahut janë fituesit e vërtetë.[22]

[22] Nuk do të gjesh, o i Dërguar, njerëz që besojnë Allahun dhe Ditën e Fundit dhe që veprojnë sipas ligjit të Tij, të duan apo të mbajnë miqësi me ata që janë armiq të Allahut dhe të të Dërguarit të Tij, edhe sikur të jenë baballarët e tyre, bijtë e tyre, vëllezërit e tyre apo të afërmit e tyre.
Ata që duan për hir të Allahut dhe armiqësohen për hir të Tij, Allahu ka forcuar besimin në zemrat e tyre dhe i ka ndihmuar me ndihmën e Tij hyjnore kundër armiqve të tyre në këtë botë. Në botën tjetër, Ai do t'i futë në Xhenete, nën hijet e të cilave rrjedhin lumenj, ku do të qëndrojnë përgjithmonë. Allahu do t'u japë kënaqësinë e Tij, dhe nuk do të zemërohet më me ta, ndërsa ata do të jenë të kënaqur me Zotin e tyre për nderin dhe gradat e larta që u ka dhënë. Këta janë pala e Allahut, miqtë e Tij të dashur; dhe vërtet, pala e Allahut janë të fituarit, ata që gëzojnë lumturinë e kësaj bote dhe të botës tjetër.

59. SURJA “EL HASHR”

DËBIMI

(Medinase, 24 ajete)

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلۡأَرۡضِۖ وَهُوَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡحَكِيمُ ١

1. Allahun e madhëron çdo gjë që gjendet në qiej dhe në Tokë. Ai është i Plotfuqishmi, i Urti.[1]

هُوَ ٱلَّذِيٓ أَخۡرَجَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ مِنۡ أَهۡلِ ٱلۡكِتَٰبِ مِن دِيَٰرِهِمۡ لِأَوَّلِ ٱلۡحَشۡرِۚ مَا ظَنَنتُمۡ أَن يَخۡرُجُواْۖ وَظَنُّوٓاْ أَنَّهُم مَّانِعَتُهُمۡ حُصُونُهُم مِّنَ ٱللَّهِ فَأَتَىٰهُمُ ٱللَّهُ مِنۡ حَيۡثُ لَمۡ يَحۡتَسِبُواْۖ وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ ٱلرُّعۡبَ يُخۡرِبُونَ بُيُوتَهُم بِأَيۡدِيهِمۡ وَأَيۡدِي ٱلۡمُؤۡمِنِينَ فَٱعۡتَبِرُواْ يَٰٓأُوْلِي ٱلۡأَبۡصَٰرِ ٢

2. Është Ai, që i nxori nga vendbanimet e tyre ata që nuk besuan prej ithtarëve të Librit (hebrenjve), në dëbimin e parë. Ju nuk mendonit se ata do të dilnin, ndërsa ata mendonin se fortesat e tyre do t’i mbronin prej Allahut. Por Allahu i goditi prej nga nuk e prisnin, dhe hodhi frikë në zemrat e tyre, kështu që ata shkatërruan shtëpitë e

[1] Çdo gjë që është në qiej dhe në Tokë e lartëson dhe e pastron Allahun nga çdo gjë që nuk i përshtatet Atij. Ai është i Plotfuqishmi, që askush nuk mund ta mposhtë, dhe i Urti në caktimin, drejtimin, krijimin dhe ligjësimin e Tij — vendos çdo gjë në vendin e duhur.

tyre me duart e veta dhe me duart e besimtarëve. Prandaj, merrni mësim, o njerëz të mençur![2]

وَلَوْلَآ أَن كَتَبَ ٱللَّهُ عَلَيْهِمُ ٱلْجَلَآءَ لَعَذَّبَهُمْ فِى ٱلدُّنْيَا ۖ وَلَهُمْ فِى ٱلْءَاخِرَةِ عَذَابُ ٱلنَّارِ ﴿٣﴾

3. Sikur Allahu të mos kishte caktuar dëbimin për ta, Ai do t'i kishte dënuar në këtë botë; e në botën tjetër ata do të kenë dënimin e Zjarrit.[3]

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ شَآقُّوا۟ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ ۖ وَمَن يُشَآقِّ ٱللَّهَ فَإِنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلْعِقَابِ ﴿٤﴾

4. Kjo, sepse ata iu kundërvunë Allahut dhe të Dërguarit të Tij; e kush i kundërvihet Allahut, le ta dijë se Allahu është i ashpër në ndëshkim.[4]

[2] Ai – i Lartësuari – është Ai që nxori nga banesat e tyre ata që mohuan profetësinë e Muhamedit ﷺ, nga njerëzit e Librit, që ishin hebrejtë e Benu Nadirit, të cilët banonin pranë myslimanëve rreth Medinës. Ky ishte dëbimi i tyre i parë nga Gadishulli Arabik, drejt Shamit (Levantit). Ju, o myslimanë, nuk mendonit se ata do të dilnin nga shtëpitë e tyre me kaq poshtërim e nënçmim, për shkak të fuqisë dhe mbrojtjes së tyre të fortë. Ndërsa hebrejtë menduan se kështjellat e tyre do t'i mbronin nga ndëshkimi i Allahut dhe se askush nuk do t'i mundte. Por Allahu u erdhi prej andej nga nuk e prisnin, dhe hodhi frikë e tmerr në zemrat e tyre, saqë filluan të shkatërronin shtëpitë e tyre me duart e veta dhe me duart e besimtarëve. Prandaj, merrni mësim, o ju që keni mendje të shëndoshë dhe zemra të kthjellëta, nga ajo që u ndodhi atyre.

[3] Sikur Allahu të mos kishte shkruar dhe caktuar për ta dëbimin nga vendi i tyre, Ai do t'i kishte dënuar në këtë botë me vrasje dhe robëri; ndërsa në botën tjetër, ata do të kenë dënimin e Zjarrit.

[4] Kjo që i goditi këta hebrenj në këtë botë dhe ajo që i pret në botën tjetër ndodhi sepse ata kundërshtuan urdhrat e Allahut dhe të Dërguarit të Tij në mënyrën më të rëndë, u ngritën kundër tyre dhe u përpoqën në mëkat dhe mosbindje. E kushdo që kundërshton Allahun dhe të Dërguarin e Tij, vërtet Allahu është i ashpër në ndëshkim ndaj tij.

مَا قَطَعْتُم مِّن لِّينَةٍ أَوْ تَرَكْتُمُوهَا قَآئِمَةً عَلَىٰٓ أُصُولِهَا فَبِإِذْنِ ٱللَّهِ وَلِيُخْزِىَ ٱلْفَـٰسِقِينَ ﴿٥﴾

5. Çdo palmë hurme (të hebrenjve) që ju e prisni ose e lini të qëndrojë në rrënjët e saj, kjo është me lejen e Allahut, në mënyrë që Ai t'i poshtërojë të pabindurit.[5]

وَمَآ أَفَآءَ ٱللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِۦ مِنْهُمْ فَمَآ أَوْجَفْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ خَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ وَلَـٰكِنَّ ٱللَّهَ يُسَلِّطُ رُسُلَهُۥ عَلَىٰ مَن يَشَآءُ ۚ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٦﴾

6. Ajo plaçkë e tyre (hebrenjve), që Allahu ia dha të Dërguarit të Tij pa luftë, ju nuk u lodhët për të me kuaj apo deve, por Allahu i jep pushtet të Dërguarve të Tij mbi kë do që dëshiron. Allahu është i Fuqishëm për çdo gjë.[6]

مَّآ أَفَآءَ ٱللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِۦ مِنْ أَهْلِ ٱلْقُرَىٰ فَلِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْيَتَـٰمَىٰ وَٱلْمَسَـٰكِينِ وَٱبْنِ ٱلسَّبِيلِ كَىْ لَا يَكُونَ دُولَةًۢ بَيْنَ ٱلْأَغْنِيَآءِ مِنكُمْ ۚ وَمَآ ءَاتَىٰكُمُ ٱلرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَىٰكُمْ عَنْهُ فَٱنتَهُوا۟ ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ۖ إِنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلْعِقَابِ ﴿٧﴾

7. Ajo plaçkë që Allahu i jep të Dërguarit të Tij prej banorëve të vendeve të tjera, pa luftë, i përket Allahut, të Dërguarit, të afërmve të tij (Dërguarit), jetimëve, të varfërve dhe udhëtarëve në nevojë — në mënyrë që ajo të mos qarkullojë vetëm mes të pasurve tuaj. Dhe çfarëdo që t'ju japë i Dërguari, pranojeni; dhe çfarëdo që t'ju

[5] Çdo pemë hurme të bebrenjve që ju, o besimtarë, e prisni ose e lini të qëndrojë mbi rrënjët e saj, bëhet me lejen dhe urdhërin e Allahut dhe ju jeni të lirë të veproni si të doni; sepse me këtë, Ai do t'i poshtërojë ata që dalin kundër Tij dhe shkelin urdhrat e Tij, duke ju vënë juve në pushtet mbi prerjen dhe djegien e hurmave të tyre.

[6] Ajo pasuri që Allahu ia dha të Dërguarit të Tij nga pasuritë e hebrenjve të Benu Nadirit pa luftë, ju nuk u lodhët për ta fituar, as me kuaj e as me deve; por Allahu i jep pushtet të dërguarve të Tij mbi kë të dojë nga armiqtë e tyre, dhe ata dorëzohen pa luftë. Allahu është i Fuqishëm mbi çdo gjë, dhe asgjë nuk e sfidon Atë.

ndalojë, hiqni dorë prej saj. Dhe kini frikë Allahun; vërtet, Allahu është i ashpër në ndëshkim.[7]

لِلْفُقَرَآءِ ٱلْمُهَـٰجِرِينَ ٱلَّذِينَ أُخْرِجُوا۟ مِن دِيَـٰرِهِمْ وَأَمْوَٰلِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ ٱللَّهِ وَرِضْوَٰنًا وَيَنصُرُونَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥٓ ۚ أُو۟لَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلصَّـٰدِقُونَ ﴿٨﴾

8. (Pjesë në atë plaçkë kanë) edhe emigrantët e varfër, të cilët u dëbuan nga shtëpitë dhe pasuritë e tyre, duke kërkuar mirësinë dhe kënaqësinë e Allahut dhe duke ndihmuar Allahun dhe të Dërguarin e Tij. Këta janë të sinqertët e vërtetë.[8]

وَٱلَّذِينَ تَبَوَّءُو ٱلدَّارَ وَٱلْإِيمَـٰنَ مِن قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِى صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِّمَّآ أُوتُوا۟ وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ ۚ وَمَن يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِۦ فَأُو۟لَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ﴿٩﴾

9. Ndërsa banorët vendës (ensarët e Medines), të cilët e kishin përqafuar besimin para mbërritjes së tyre (emigrantëve Mekas), i duan ata që emigruan tek ata dhe nuk ndjejnë zili në zemrat e tyre për atë që u është dhënë. Ata i japin përparësi të tjerëve ndaj vetes,

---

[7] Ajo pasuri që Allahu ia jep të Dërguarit të Tij nga pasuritë e idhujtarëve të vendeve përreth, pa luftë e pa përdorur kuaj apo deve, i përket Allahut dhe të Dërguarit të Tij — dhe ajo shpërndahet për nevojat e përgjithshme të myslimanëve, për të afërmit e të Dërguarit ﷺ, për jetimët — që janë fëmijët e varfër që u kanë vdekur prindërit — për të varfrit dhe për udhëtarin që ka mbetur pa mjete dhe pa pasuri gjatë udhëtimit të tij. Kjo është bërë që pasuria të mos qarkullojë vetëm ndër të pasurit, ndërsa të varfrit të përjashtohen. Dhe çdo gjë që i Dërguari ju jep, qoftë pasuri apo ligj që jua ka përcaktuar, merreni, dhe për çdo gjë që ai ju ndalon, largohuni prej saj. Kini frikë Allahun duke zbatuar urdhrat e Tij dhe duke u shmangur nga ndalesat e Tij. Vërtet, Allahu është i ashpër në ndëshkim ndaj atyre që e kundërshtojnë dhe nuk i binden urdhrave të Tij. - Ky ajet është bazë për detyrimin e ndjekjes së Sunetit të Profetit ﷺ, qoftë me fjalë, me vepra apo me miratim.

[8] Po ashtu, nga plaçka që Allahu ia jep të Dërguarit të Tij pa luftë, u jepet edhe emigrantëve të varfër, të cilët idhujtarët e Mekës i detyruan të largohen nga shtëpitë dhe pasuritë e tyre, duke kërkuar prej Allahut mirësinë dhe furnizimin në këtë botë, si edhe kënaqësinë e Tij në botën tjetër. Ata ndihmojnë fenë e Allahut dhe të Dërguarin e Tij, duke luftuar në rrugën e Allahut. Këta janë të sinqertët e vërtetë, të cilët e kanë vërtetuar me vepra atë që kanë thënë me fjalë.

edhe pse vetë janë në nevojë. E kush ruhet prej lakmisë së shpirtit të vet, ata janë fituesit e vërtetë.[9]

-546-

وَٱلَّذِينَ جَآءُو مِنۢ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا ٱغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَٰنِنَا ٱلَّذِينَ سَبَقُونَا بِٱلْإِيمَٰنِ وَلَا تَجْعَلْ فِى قُلُوبِنَا غِلًّا لِّلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ رَبَّنَآ إِنَّكَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١٠﴾

10. Ndërsa ata që vijnë pas tyre, thonë: "Zoti ynë! Na fal neve dhe vëllezërit tanë që na kanë paraprirë në besim, dhe mos lejo në zemrat tona asnjë urrejtje ndaj atyre që besuan! Zoti ynë! Ti je vërtet i Butë dhe Mëshirëplotë."[10]

* أَلَمْ تَرَ إِلَى ٱلَّذِينَ نَافَقُوا۟ يَقُولُونَ لِإِخْوَٰنِهِمُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ مِنْ أَهْلِ ٱلْكِتَٰبِ لَئِنْ أُخْرِجْتُمْ لَنَخْرُجَنَّ مَعَكُمْ وَلَا نُطِيعُ فِيكُمْ أَحَدًا أَبَدًا وَإِن قُوتِلْتُمْ لَنَنصُرَنَّكُمْ وَٱللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَٰذِبُونَ ﴿١١﴾

11. A nuk i sheh ata që janë hipokritë, të cilët u thonë vëllezërve të tyre që nuk besuan, prej ithtarëve të Librit: "Nëse dëboheni, edhe ne do të dalim me ju, dhe kurrë nuk do t'i bindemi askujt kundër

[9] Ndërsa banorët vendës të Medines (ensarët), të cilët kishin besuar para se të vinin emigrantët, i duan emigrantët (muhaxhirët), i ndihmojnë dhe ndajnë me ta pasurinë e tyre, pa ndier asnjë smirë në zemrat e tyre për atë që u është dhënë emigrantëve nga pasuria e fituar (el-fej'u dhe të tjera). Ata i vënë të tjerët përpara vetes, edhe nëse vetë janë në nevojë dhe varfëri. Kushdo që është ruajtur nga koprracia dhe nga ndalimi i së mirës, ata janë të shpëtuarit dhe të fituarit, që kanë arritur atë që dëshirojnë.

[10] Ndërsa ata që do të vijnë pas emigrantëve dhe ensarëve nga besimtarët do të thonë: "Zoti ynë, na fal neve gjynahet tona dhe fali edhe vëllezërit tanë në fe që na paraprinë në besim, dhe mos lejo në zemrat tona smirë apo urrejtje ndaj asnjërit prej besimtarëve! Zoti ynë, vërtet Ti je i Butë dhe Mëshirëplotë ndaj robërve të Tu." - Ky ajet tregon se muslimani duhet t'i përmendë paraardhësit e tij me mirësi, të lutet për ta, t'i dojë shokët e të Dërguarit ﷺ, t'i përmendë me respekt dhe të lutet që Allahu të jetë i kënaqur me ta.

jush; e nëse sulmoheni, me siguri do t'ju ndihmojmë." Por, Allahu dëshmon se ata janë vërtet gënjeshtarë.[11]

لَئِنْ أُخْرِجُوا۟ لَا يَخْرُجُونَ مَعَهُمْ وَلَئِن قُوتِلُوا۟ لَا يَنصُرُونَهُمْ وَلَئِن نَّصَرُوهُمْ لَيُوَلُّنَّ ٱلْأَدْبَـٰرَ ثُمَّ لَا يُنصَرُونَ ﴿١٢﴾

12. Nëse ata (hebrenjtë) dëbohen, hipokritët nuk do të dalin me ta; dhe nëse sulmohen, nuk do t'i ndihmojnë; e nëse përpiqen t'i ndihmojnë, me siguri do të kthejnë shpinën dhe pastaj nuk do të ndihmohen.[12]

لَأَنتُمْ أَشَدُّ رَهْبَةً فِى صُدُورِهِم مِّنَ ٱللَّهِ ۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَفْقَهُونَ ﴿١٣﴾

13. Frika që ata kanë ndaj jush në zemrat e tyre është më e madhe se frika që kanë ndaj Allahut. Kjo, sepse ata janë një popull që nuk kupton.[13]

لَا يُقَـٰتِلُونَكُمْ جَمِيعًا إِلَّا فِى قُرًى مُّحَصَّنَةٍ أَوْ مِن وَرَآءِ جُدُرٍ ۚ بَأْسُهُم بَيْنَهُمْ شَدِيدٌ ۚ تَحْسَبُهُمْ جَمِيعًا وَقُلُوبُهُمْ شَتَّىٰ ۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَعْقِلُونَ ﴿١٤﴾

14. Ata nuk luftojnë kundër jush të bashkuar, përveçse në fshatra të fortifikuara ose prapa mureve. Armiqësia midis vetë atyre është e

[11] A nuk i ke parë hipokritët? Ata u thonë vëllezërve të tyre në mohim, hebrejve të Benu Nadirit: "Nëse Muhamedi dhe shokët e tij ju dëbojnë nga shtëpitë tuaja, ne do të dalim bashkë me ju, dhe nuk do të dëgjojmë askënd që t'ju braktisim; dhe nëse luftojnë kundër jush, ne do t'ju ndihmojmë kundër tyre." Por Allahu dëshmon se hipokritët janë gënjeshtarë në ato që u premtuan hebrenjve të Benu Nadirit.

[12] Nëse hebrejtë do të dëbohen nga Medina, hipokritët nuk do të dalin me ta, dhe nëse ata luftohen, hipokritët nuk do të luftojnë bashkë me ta siç u kishin premtuar. Edhe nëse do të luftonin përkrah tyre, do të kthenin shpinën duke ikur të turpëruar, dhe Allahu nuk do t'i ndihmojë, por do t'i lërë të poshtëruar dhe të braktisur.

[13] Frika dhe droja që hipokritët kanë në zemrat e tyre ndaj jush, o besimtarë, është më e madhe dhe më e fortë sesa frika që kanë ndaj Allahut; dhe kjo është sepse ata janë njerëz që nuk e kuptojnë madhështinë e Allahut, nuk kanë besim të vërtetë në Të dhe nuk frikësohen nga ndëshkimi i Tij.

ashpër; ti mendon se janë të bashkuar, por zemrat e tyre janë të përçara. Kjo, sepse ata janë një popull që nuk mendon.[14]

كَمَثَلِ ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِهِمۡ قَرِيبٗا ذَاقُواْ وَبَالَ أَمۡرِهِمۡ وَلَهُمۡ عَذَابٌ أَلِيمٞ ١٥

15. Këta (hebrenj) janë si ata që ishin pak para tyre, të cilët shijuan pasojat e veprave të veta (dënimin në këtë botë), dhe do të kenë një dënim të dhembshëm (në botën tjetër).[15]

كَمَثَلِ ٱلشَّيۡطَٰنِ إِذۡ قَالَ لِلۡإِنسَٰنِ ٱكۡفُرۡ فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ إِنِّي بَرِيٓءٞ مِّنكَ إِنِّيٓ أَخَافُ ٱللَّهَ رَبَّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ١٦

16. Ndërsa ata (hipokritët) janë si djalli, që i thotë njeriut: "Moho!" Por, kur ky mohon, djalli i thotë: "Unë nuk kam të bëj aspak me ty! Unë i frikësohem Allahut, Zotit të botëve!"[16]

[14] Hebrenjtë nuk do t'ju përballen në luftë të bashkuar, veçse nga brenda fshatrave të fortifikuara me mure e hendeqe, ose nga pas mureve që i mbrojnë. Armiqësia mes tyre është e ashpër, dhe ti mund të mendosh se janë të bashkuar në një qëllim, por zemrat e tyre janë të përçara; dhe kjo është sepse ata janë njerëz që nuk kuptojnë urdhrat e Allahut dhe nuk i meditojnë shenjat e Tij.

[15] Shembulli i këtyre hebrenjve, në atë që i goditi nga ndëshkimi i Allahut, është si shembulli i idhujtarëve të Kurejshit në ditën e Bedrit, dhe si hebrejtë e Benu Kajnukaas, të cilët e provuan fundin e hidhur të mosbesimit dhe armiqësisë së tyre ndaj të Dërguarit të Allahut ﷺ në këtë botë; ndërsa në botën tjetër, ata do të kenë një dënim të dhembshëm dhe të ashpër.

[16] Shembulli i këtyre hipokritëve, të cilët i nxitën hebrejtë të luftonin dhe u premtuan ndihmë kundër të Dërguarit të Allahut ﷺ, është si shembulli i shejtanit, që ia zbukuron njeriut mohimin dhe e thërret në të, por kur ai mohon, i thotë: "Unë nuk kam të bëj me ty, sepse unë i frikësohem Allahut, Zotit të gjithë krijesave."

فَكَانَ عَـٰقِبَتَهُمَآ أَنَّهُمَا فِى ٱلنَّارِ خَـٰلِدَيْنِ فِيهَا ۚ وَذَٰلِكَ جَزَٰٓؤُا۟ ٱلظَّـٰلِمِينَ ﴿١٧﴾

17. Fundi i të dyve këtyre (djallit dhe njeriut që e ndoqi) është se ata do të jenë në Zjarr, ku do të qëndrojnë përgjithmonë. Ky është shpërblimi i keqbërësve.[17]

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَلْتَنظُرْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ ۖ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ خَبِيرٌۢ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾

18. O besimtarë! Kini frikë Allahun dhe secili të shikojë se çfarë ka përgatitur për të nesërmen! Kini frikë Allahun, sepse Allahu është i Dijshëm për çdo gjë që veproni![18]

وَلَا تَكُونُوا۟ كَٱلَّذِينَ نَسُوا۟ ٱللَّهَ فَأَنسَىٰهُمْ أَنفُسَهُمْ ۚ أُو۟لَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلْفَـٰسِقُونَ ﴿١٩﴾

19. Dhe mos u bëni si ata që e harruan Allahun, e Ai i bëri t'i harrojnë vetvetet! Ata janë të pabindurit e vërtetë.[19]

لَا يَسْتَوِىٓ أَصْحَـٰبُ ٱلنَّارِ وَأَصْحَـٰبُ ٱلْجَنَّةِ ۚ أَصْحَـٰبُ ٱلْجَنَّةِ هُمُ ٱلْفَآئِزُونَ ﴿٢٠﴾

20. Nuk janë të barabartë banorët e Zjarrit me banorët e Xhenetit; banorët e Xhenetit janë fitimtarët.[20]

---

[17] Dhe përfundimi i shejtanit dhe i njeriut që e ndoqi atë duke mohuar, është se të dy do të jenë në Zjarr, ku do të qëndrojnë përgjithmonë; dhe ky është dënimi për ata që tejkalojnë kufijtë e Allahut.

[18] O ju që keni besuar Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe veproni sipas ligjit të Allahut, kini frikë Allahun dhe ruhuni nga dënimi i Tij, duke bërë atë që Ai ju ka urdhëruar dhe duke u larguar nga ajo që ju ka ndaluar! Le të meditojë çdo njeri për veprat që ka bërë e ka dërguar për Ditën e Kiametit! Kini frikë Allahun në çdo gjë që bëni dhe në çdo gjë që lini pas dore! Vërtet, Allahu është i Dijshëm për ato që punoni, asgjë nga veprat tuaja nuk i fshihet Atij, dhe Ai do t'ju shpërblejë sipas tyre.

[19] Dhe mos u bëni, o besimtarë, si ata që e lanë pas dore kryerjen e detyrimeve ndaj Allahut, për këtë arsye Ai i bëri të harrojnë vetveten dhe pjesën e tyre të të mirave që do t'i shpëtonin nga dënimi në Ditën e Kiametit! Këta janë gjynahqarët e vërtetë, që kanë dalë jashtë bindjes ndaj Allahut dhe të Dërguarit të Tij.

[20] Nuk janë të barabartë **banorët e zjarrit**, që do të ndëshkohen, me **banorët e xhenetit**, që do të gëzojnë begati. **Banorët e xhenetit** janë ata që kanë **fituar çdo të mirë të dëshiruar** dhe janë **shpëtuar nga çdo e keqe e urryer**.

لَوْ أَنزَلْنَا هَٰذَا ٱلْقُرْءَانَ عَلَىٰ جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُۥ خَٰشِعًا مُّتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ ٱللَّهِ ۚ وَتِلْكَ ٱلْأَمْثَٰلُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١﴾

21. Sikur ta zbrisnim këtë Kuran mbi ndonjë mal, do ta shihje atë (mal) të përulur dhe të copëtuar nga frika ndaj Allahut. Ne ua sjellim këto shembuj njerëzve, që ata të mendojnë.[21]

هُوَ ٱللَّهُ ٱلَّذِى لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ عَٰلِمُ ٱلْغَيْبِ وَٱلشَّهَٰدَةِ ۖ هُوَ ٱلرَّحْمَٰنُ ٱلرَّحِيمُ ﴿٢٢﴾

22. Ai është Allahu, përveç të Cilit nuk ka zot tjetër (të denjë për t'u adhuruar); Njohësi i së fshehtës dhe i së dukshmes; Ai është i Gjithëmëshirshmi, Mëshirëploti.[22]

هُوَ ٱللَّهُ ٱلَّذِى لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلْمَلِكُ ٱلْقُدُّوسُ ٱلسَّلَٰمُ ٱلْمُؤْمِنُ ٱلْمُهَيْمِنُ ٱلْعَزِيزُ ٱلْجَبَّارُ ٱلْمُتَكَبِّرُ ۚ سُبْحَٰنَ ٱللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٢٣﴾

23. Ai është Allahu, përveç të Cilit nuk ka zot tjetër (të denjë për t'u adhuruar); Sunduesi, i Shenjti (i Pastër nga çdo e metë), i Përsosuri (pa asnjë të metë), Vërtetuesi i të dërguarve të Vet, Mbikëqyrësi, i Plotfuqishmi, Nënshtruesi, Madhështori. I lartësuar është Allahu mbi gjithçka që ata i shoqërojnë![23]

---

[21] Sikur ta zbrisnim këtë Kuran mbi ndonjë mal, dhe ai ta kuptonte atë që përmban — premtime dhe paralajmërime — do ta shihje, megjithë forcën, qëndrueshmërinë dhe madhësinë e tij, të përulur, të nënshtruar e të copëtuar nga frika e Allahut të Lartësuar. Këto shembuj, Ne i tregojmë dhe i sqarojmë për njerëzit, që ata të mendojnë mbi fuqinë dhe madhështinë e Allahut. - Ky ajet është thirrje për të medituar mbi Kuranin, për të kuptuar domethëniet e tij dhe për të vepruar sipas udhëzimeve të tij.

[22] Ai është Allahu, i Lartësuari, i adhuruari me të drejtë, përveç të cilit nuk ka zot tjetër të vërtetë. Ai është i Dijshmi për të fshehtën dhe të dukshmen, di atë që nuk është e pranishme dhe atë që është e pranishme. Ai është i Gjithëmëshirshmi, mëshira e të Cilit përfshin çdo gjë, dhe Mëshirëploti ndaj atyre që besojnë në Të.

[23] Ai është Allahu, i adhuruari me të drejtë, nuk ka zot tjetër përveç Tij; Sunduesi i gjithçkaje, që vepron e drejton çdo gjë pa pengesë e pa kundërshtim; Ai është i Shenjti i pastër nga çdo mangësi; i Përsosuri i pastër nga çdo e metë; Vërtetuesi që vërteton të dërguarit dhe profetët e Tij me shenjat e qarta që u dërgon; Ai është Mbikëqyrësi mbi të gjitha krijesat në veprat e tyre; i Plotfuqishmi që askush nuk mund ta mposhtë, Nënshtruesi që i ka nënshtruar të gjithë robërit e Tij, dhe i Madhërishmi, të cilit i përket krenaria dhe

هُوَ ٱللَّهُ ٱلۡخَٰلِقُ ٱلۡبَارِئُ ٱلۡمُصَوِّرُۖ لَهُ ٱلۡأَسۡمَآءُ ٱلۡحُسۡنَىٰۚ يُسَبِّحُ لَهُۥ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۖ وَهُوَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡحَكِيمُ ٢٤

24. Ai është Allahu — Krijuesi, Shpikësi, Formësuesi. Atij i përkasin Emrat më të Bukur. Atë e madhëron gjithçka që gjendet në qiej dhe në Tokë. Ai është i Plotfuqishmi, i Urti.[24]

madhështia absolute. Allahu është i pastër dhe i lartësuar nga çdo gjë që ata i bashkojnë Atij në adhurim.

[24] Ai është Allahu, i Lartësuari, Krijuesi që ka caktuar krijimin, Shpikësi që i ka sjellë gjallesat në ekzistencë sipas urtësisë së Tij, Formësuesi që i jep krijesave pamjen dhe formën që dëshiron. Atij i përkasin Emrat më të Bukur dhe Cilësitë më të Larta. Atë e madhëron çdo gjë që është në qiej dhe në Tokë. Ai është i Plotfuqishmi, që ndëshkon ashpër armiqtë e Tij, dhe i Urtë në drejtimin dhe rregullimin e çështjeve të krijesave të Tij.

60. SURJA “EL MUMTEHINE”

SPROVUESJA

(Medinase, 13 ajete)

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَتَّخِذُواْ عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمۡ أَوۡلِيَآءَ تُلۡقُونَ إِلَيۡهِم بِٱلۡمَوَدَّةِ وَقَدۡ كَفَرُواْ بِمَا جَآءَكُم مِّنَ ٱلۡحَقِّ يُخۡرِجُونَ ٱلرَّسُولَ وَإِيَّاكُمۡ أَن تُؤۡمِنُواْ بِٱللَّهِ رَبِّكُمۡ إِن كُنتُمۡ خَرَجۡتُمۡ جِهَٰدٗا فِي سَبِيلِي وَٱبۡتِغَآءَ مَرۡضَاتِيۚ تُسِرُّونَ إِلَيۡهِم بِٱلۡمَوَدَّةِ وَأَنَا۠ أَعۡلَمُ بِمَآ أَخۡفَيۡتُمۡ وَمَآ أَعۡلَنتُمۡۚ وَمَن يَفۡعَلۡهُ مِنكُمۡ فَقَدۡ ضَلَّ سَوَآءَ ٱلسَّبِيلِ ١

1. O besimtarë! Mos i bëni miq armiqtë e Mi dhe armiqtë tuaj, duke u shprehur atyre dashuri - ndërkohë që ata e kanë mohuar të vërtetën që ju ka ardhur dhe e dëbuan të Dërguarin dhe ju, vetëm sepse besuat në Allahun, Zotin tuaj - nëse keni dalë për të luftuar në rrugën Time dhe për të kërkuar kënaqësinë Time! Ju u shprehni atyre dashuri fshehurazi, ndërkohë që Unë e di mirë atë që fshihni dhe atë që bëni haptazi. Kushdo prej jush që e bën këtë, me siguri ka devijuar nga rruga e drejtë.[1]

[1] O ju që keni besuar Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe veproni sipas ligjit të Tij, mos i merrni armiqtë e Mi dhe armiqtë tuaj për miq të ngushtë e të dashur, duke ju sjellë atyre me dashuri dhe duke u bërë të njohura lajmet e të Dërguarit të Allahut ﷺ dhe të myslimanëve, ndërkohë që ata mohuan të vërtetën që ju ka ardhur – besimin në Allahun,

إِن يَثْقَفُوكُمْ يَكُونُواْ لَكُمْ أَعْدَآءً وَيَبْسُطُوٓاْ إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ وَأَلْسِنَتَهُم بِٱلسُّوٓءِ وَوَدُّواْ لَوْ تَكْفُرُونَ ﴿٢﴾

2. Nëse ata ju mposhtin, do të jenë armiqtë tuaj; do t'i zgjasin duart dhe gjuhët e tyre për t'ju dëmtuar dhe do të dëshironin që ju të mohonit (besimin).[2]

لَن تَنفَعَكُمْ أَرْحَامُكُمْ وَلَآ أَوْلَـٰدُكُمْ ۚ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ يَفْصِلُ بَيْنَكُمْ ۚ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٣﴾

3. As të afërmit tuaj, as fëmijët tuaj nuk do t'ju bëjnë dobi; në Ditën e Kiametit, Ai do të ndajë mes jush. Allahu i sheh mirë të gjitha ato që bëni.[3]

të Dërguarin e Tij dhe në Kuranin që i është zbritur atij! Ata e dëbuan të Dërguarin dhe ju dëbuan edhe ju, o besimtarë, nga "Meka", vetëm sepse besuat në Allahun, Zotin tuaj, dhe sepse e njësoni Atë. Nëse ju, o besimtarë, keni emigruar dhe luftoni në rrugën Time, duke kërkuar kënaqësinë Time, atëherë mos i bëni miq armiqtë e Mi dhe armiqtë tuaj, duke u shfaqur atyre dashuri fshehurazi, sepse Unë e di mirë çfarë fshihni dhe çfarë shfaqni! Kush prej jush e bën një gjë të tillë, ai ka gabuar rrugën e së vërtetës dhe është shmangur nga rruga e drejtë.

[2] Nëse këta, të cilëve ju u shprehni dashuri, do t'ju kapnin, do të jenë armitë tuaj të betuar, do t'i zgjasin duart për t'ju vrarë e për t'ju marrë robër, dhe gjuhët e tyre do të jenë me ofendime dhe fyerje kundër jush; ata, në çdo rast, dëshirojnë që ju të mohoni (të bëheni si ata).

[3] Nuk do t'ju shërbejnë farefisnitë tuaja e as fëmijët tuaj kur ju i bëni miq (të afërm) jobesimtarët për shkak të tyre; në Ditën e Gjykimit Allahu do t'ju ndajë nga njëri-tjetri, duke futur në Xhenet ata që i janë bindur Atij dhe në Zjarr ata që e kanë kundërshtuar Atë; dhe Allahu sheh gjithçka që ju bëni, asgjë nga fjalët dhe veprat tuaja nuk i shpëton Atij.

قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِيٓ إِبْرَٰهِيمَ وَٱلَّذِينَ مَعَهُۥٓ إِذْ قَالُواْ لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَءَٰٓؤُاْ
مِنكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ ٱلْعَدَٰوَةُ
وَٱلْبَغْضَآءُ أَبَدًا حَتَّىٰ تُؤْمِنُواْ بِٱللَّهِ وَحْدَهُۥٓ إِلَّا قَوْلَ إِبْرَٰهِيمَ لِأَبِيهِ لَأَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ وَمَآ
أَمْلِكُ لَكَ مِنَ ٱللَّهِ مِن شَىْءٍ ۖ رَّبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنَبْنَا وَإِلَيْكَ ٱلْمَصِيرُ ﴿٤﴾

4. Me të vërtetë, ju keni një shembull të shkëlyqer tek Ibrahimi dhe ata që ishin me të, kur i thanë popullit të tyre: "Ne shkëputemi plotësisht nga ju dhe nga ato që adhuroni në vend të Allahut; ne ju mohojmë, dhe mes nesh e jush është shfaqur armiqësia dhe urrejtja përgjithmonë, derisa të besoni në Allahun Një e të Vetëm." — Përveç fjalës së Ibrahimit drejtuar babait të tij: "Me siguri do të kërkoj falje për ty, por nuk mund të të mbroj dot para Allahut nga asgjë." (Dhe thanë:) "Zoti ynë! Tek Ti mbështetemi, tek Ti kthehemi me pendim, dhe tek Ti është kthimi i fundit.[4]

رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِّلَّذِينَ كَفَرُواْ وَٱغْفِرْ لَنَا رَبَّنَآ ۖ إِنَّكَ أَنتَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿٥﴾

5. Zoti ynë! Mos na bëj sprovë për ata që mohuan dhe na fal, o Zoti ynë! Vërtet, Ti je i Plotfuqishmi, i Urti."[5]

[4] Ju, o besimtarë, patët një shembull të shkëlqyer te Ibrahimi dhe ata që ishin me të nga besimtarët, kur u thanë popullit të tyre mohues: "Ne jemi të pakënaqur ndaj jush dhe ndaj asaj që adhuroni përveç Allahut, zotat dhe idhujt tuaj; ne ju mohojmë ju dhe e kundërshtojmë atë që jeni nga mohimi; armiqësia dhe urrejtja është e hapur mes nesh dhe jush, për sa të mbeteni në mohimin tuaj, deri sa të besoni vetëm në Një Zot." - Por në përzgjedhjen që duhet t'i ndiqni nuk hyn lutja e Ibrahimit për babanë e tij; sepse ajo ishte para se t'i bëhej Ibrahimit e qartë se i ati ishte armik i Allahut; dhe kur atij iu bë e qartë se ai ishte armik i Allahut, ai u largua prej tij. Pastaj thanë: "O Zoti ynë, ne mbështetemi tek Ti, tek Ti kthehemi me pendim, dhe tek Ti do të jetë kthimi në Ditën e Gjykimit!"

[5] O Zoti ynë, mos na bëj sprovë për ata që mohojnë, me ndëshkimin tënd ndaj nesh, dhe mos i lejo jobesimtarët të sundojnë mbi ne duke na larguar nga feja jonë, e as të dalin fitimtarë ndaj nesh dhe për këtë të sprovohen duke thënë: "Po të ishin këta në besimin e vërtetë, nuk do t'u ndodhte ky dënim", kështu që të shtohen në mohimin e tyre; mbulo gjynahet tona me faljen tënde, o Zoti ynë! Me të vërtetë, Ti je i Plotfuqishmi që nuk mund të mposhtet, dhe i Urti në fjalët e veprat e Tij.

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيهِمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُواْ ٱللَّهَ وَٱلْيَوْمَ ٱلْـَٔاخِرَ ۚ وَمَن يَتَوَلَّ فَإِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْغَنِيُّ ٱلْحَمِيدُ ٦

6. Me të vërtetë, tek ata (Ibrahimi dhe ata që ishin me të), ju keni një shembull të shkëlqyer për këdo që shpreson tek Allahu dhe tek Dita e Fundit. E kushdo që i kthen shpinën – s'ka dyshim se Allahu është i Pasuri, i Denji për çdo lavdërim.[6]

۞ عَسَى ٱللَّهُ أَن يَجْعَلَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ ٱلَّذِينَ عَادَيْتُم مِّنْهُم مَّوَدَّةً ۚ وَٱللَّهُ قَدِيرٌ ۚ وَٱللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ٧

7. Ndoshta Allahu do të vendosë dashuri ndërmjet jush dhe atyre që tani i keni armiq. Allahu është i Fuqishëm, dhe Allahu është Falës e Mëshirëplotë.[7]

لَّا يَنْهَىٰكُمُ ٱللَّهُ عَنِ ٱلَّذِينَ لَمْ يُقَـٰتِلُوكُمْ فِى ٱلدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُم مِّن دِيَـٰرِكُمْ أَن تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوٓاْ إِلَيْهِمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلْمُقْسِطِينَ ٨

8. Allahu nuk ju ndalon të silleni mirë dhe me drejtësi ndaj atyre që nuk luftojnë kundër jush për shkak të fesë dhe që nuk ju dëbojnë nga shtëpitë tuaja. Me të vërtetë, Allahu i do ata që janë të drejtë.[8]

---

[6] Ju, o besimtarë, keni te Ibrahimi a.s. dhe ata që ishin me të një shembull të mirë për këdo që shpreson të mirën nga Allahu në këtë botë dhe në botën tjetër; e ai që i shmanget asaj që Allahu i ka porositur — të marrë shembull nga profetët e Tij — dhe i bën miq armiqtë e Allahut, le ta dijë se Allahu është i Pasur (i Pavarur) nga robërit e vet, i Lavdëruar në vetitë dhe atributet e Tij, dhe i Merituar për çdo lëvdatë.

[7] Mundet që Allahu të bëjë mes jush — o besimtarë — dhe atyre të afërmve tuaj nga idhujtarët, me të cilët ju jeni në armiqësi për shkak të besimit tuaj, dashuri pas urrejtjes, dhe ngrohtësi pas përçarjes, duke i hapur zemrat e tyre për Islamin; me të vërtetë Allahu është i Plotfuqishëm për çdo gjë, dhe Allahu është Falës për robërit e Tij, i Mëshirshëm ndaj tyre.

[8] Allahu nuk ju ndalon — o besimtarë — që të silleni mirë me ata jobesimtarë që nuk ju luftuan për shkak të fesë dhe që nuk ju dëbuan nga shtëpitë tuaja; tregohuni të drejtë ndaj tyre me mirësinë dhe përkujdesjen tuaj ndaj tyre. Me të vërtetë, Allahu i do ata që janë të drejtë në fjalët dhe veprat e tyre.

إِنَّمَا يَنْهَىٰكُمُ ٱللَّهُ عَنِ ٱلَّذِينَ قَٰتَلُوكُمْ فِى ٱلدِّينِ وَأَخْرَجُوكُم مِّن دِيَٰرِكُمْ وَظَٰهَرُوا۟
عَلَىٰٓ إِخْرَاجِكُمْ أَن تَوَلَّوْهُمْ ۚ وَمَن يَتَوَلَّهُمْ فَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلظَّٰلِمُونَ ﴿٩﴾

9. Allahu ju ndalon vetëm nga ata që ju luftojnë për shkak të fesë, ju dëbojnë nga shtëpitë tuaja dhe ndihmojnë të tjerët në dëbimin tuaj — që të mos i merrni ata për miq! Kushdo që i merr ata për miq, është prej të padrejtëve.[9]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِذَا جَآءَكُمُ ٱلْمُؤْمِنَٰتُ مُهَٰجِرَٰتٍ فَٱمْتَحِنُوهُنَّ ۖ ٱللَّهُ أَعْلَمُ
بِإِيمَٰنِهِنَّ ۖ فَإِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ مُؤْمِنَٰتٍ فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى ٱلْكُفَّارِ ۖ لَا هُنَّ حِلٌّ لَّهُمْ
وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ ۖ وَءَاتُوهُم مَّآ أَنفَقُوا۟ ۚ وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ أَن تَنكِحُوهُنَّ إِذَآ
ءَاتَيْتُمُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ ۚ وَلَا تُمْسِكُوا۟ بِعِصَمِ ٱلْكَوَافِرِ وَسْـَٔلُوا۟ مَآ أَنفَقْتُمْ وَلْيَسْـَٔلُوا۟
مَآ أَنفَقُوا۟ ۚ ذَٰلِكُمْ حُكْمُ ٱللَّهِ ۖ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ ۚ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾

10. O besimtarë! Kur gratë besimtare vijnë tek ju si emigrante, sprovojini ato (në besim) - Allahu e di më mirë besimin e tyre - dhe nëse e shihni se janë besimtare, atëherë mos i ktheni tek jobesimtarët; ato nuk janë të lejuara për ta (si bashkëshorte), dhe as ata nuk janë të lejuar për to. Jepuni jobesimtarëve atë që kanë shpenzuar (si mehër), dhe nuk ka gjynah për ju që t'i merrni ato për gra, pasi t'u jepni shpërblimin e tyre (mehërin). Mos i mbani gratë jobesimtare si bashkëshorte, kërkoni atë që keni shpenzuar (mehrin), dhe le të kërkojnë edhe ata atë që kanë shpenzuar. Ky është gjykimi i Allahut; Ai gjykon midis jush. Allahu është i Gjithëdijshëm dhe i Urtë.[10]

---

[9] Allahu ju ndalon vetëm që t'u jepni mbështetje dhe dashuri atyre që ju luftuan për shkak të fesë, ju dëbuan nga vendbanimet tuaja dhe bashkëpunuan me jobesimtarët për t'ju dëbuar; dhe kush i merr ata si ndihmëtarë ndaj besimtarëve dhe si të dashur, ata janë të padrejtë ndaj vetes së tyre dhe kanë dalë jashtë kufijve të Allahut.

[10] O besimtarë, kur të vijnë tek ju gratë besimtare, të cilat kanë emigruar nga vendi i mosbesimit në vendin e Islamit, provojini ato që të dini sinqeritetin e besimit të tyre; Allahu e di më së miri gjendjen e besimit të tyre. Nëse e shihni se janë besimtare sipas asaj që ju

وَإِن فَاتَكُمْ شَيْءٌ مِّنْ أَزْوَٰجِكُمْ إِلَى ٱلْكُفَّارِ فَعَاقَبْتُمْ فَـَٔاتُواْ ٱلَّذِينَ ذَهَبَتْ
أَزْوَٰجُهُم مِّثْلَ مَآ أَنفَقُواْ ۚ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ ٱلَّذِىٓ أَنتُم بِهِۦ مُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾

11. E nëse ndonjëra nga gratë tuaja ikën te jobesimtarët, e pastaj fitoni plaçkë lufte prej tyre, atëherë jepuni atyre burrave që u kanë ikur gratë, aq sa kanë shpenzuar (për to). Dhe kini frikë Allahun, në të Cilin besoni![11]

shfaqet nga shenjat dhe provat, mos i ktheni ato te burrat e tyre jobesimtarë, sepse grave besimtare nuk u lejohet të martohen me jobesimtarët, dhe jobesimtarët nuk u lejohet të martohen me gratë besimtare. Jepuni burrave të grave që u bënë muslimane atë që kishin shpenzuar për to si mehër (dhuratë martese e detyrueshme); dhe nuk ka gjynah mbi ju nëse martoheni me to pasi t'u keni dhënë mehrin e tyre. Dhe mos i mbani në lidhje martese gratë tuaja jobesimtare; kërkoni prej politeistëve atë që keni shpenzuar si mehr për gratë tuaja, të cilat u larguan nga Islami dhe iu bashkuan atyre; dhe le të kërkojnë ata atë që kanë shpenzuar për mehrat e grave të tyre myslimane që besuan dhe iu bashkuan juve. Ky është vendimi që Allahu cakton mes jush, prandaj mos e kundërshtoni. Allahu është i Gjithëdijshëm, asgjë nuk i shpëton, dhe i Urtë në fjalët dhe veprat e Tij.

[11] Nëse ndonjë nga gratë tuaja e lë fenë dhe ikën e i bashkohet jobesimtarëve, dhe jobesimtarët nuk ua kanë kthyer mehrat që ju ua kishit dhënë, e pastaj ju i mposhtni këta jobesimtarë ose të tjerë dhe fitoni mbi ta, atëherë jepuni atyre muslimanëve, të cilëve u ikën gratë, nga plaçka e luftës ose nga pasuritë e tjera, të njëjtën masë që u kishin dhënë më parë si mehr grave të tyre; dhe kini frikë Allahun, të Cilit ju i besoni!

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ إِذَا جَآءَكَ ٱلْمُؤْمِنَـٰتُ يُبَايِعْنَكَ عَلَىٰٓ أَن لَّا يُشْرِكْنَ بِٱللَّهِ شَيْـًٔا وَلَا يَسْرِقْنَ وَلَا يَزْنِينَ وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَـٰدَهُنَّ وَلَا يَأْتِينَ بِبُهْتَـٰنٍ يَفْتَرِينَهُۥ بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ وَلَا يَعْصِينَكَ فِى مَعْرُوفٍ ۙ فَبَايِعْهُنَّ وَٱسْتَغْفِرْ لَهُنَّ ٱللَّهَ ۖ إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢﴾

12. O i Dërguar! Kur gratë besimtare vijnë tek ty për të të dhënë besën se nuk do t'i shoqërojnë Allahut asgjë, nuk do të vjedhin, nuk do të bëjnë imoralitet, nuk do t'i vrasin fëmijët e tyre, nuk do të shpifin duke trilluar ndonjë trillim midis duarve dhe këmbëve të tyre (nuk do t'u atribuojnë burrave të tyre fëmijë të paligjshëm), dhe nuk do të të kundërshtojnë ty në asgjë që është e drejtë, atëherë prano besën e tyre dhe kërkoji Allahut falje për to! Vërtet, Allahu është Falës dhe Mëshirëplotë.[12]

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تَتَوَلَّوْا۟ قَوْمًا غَضِبَ ٱللَّهُ عَلَيْهِمْ قَدْ يَئِسُوا۟ مِنَ ٱلْـَٔاخِرَةِ كَمَا يَئِسَ ٱلْكُفَّارُ مِنْ أَصْحَـٰبِ ٱلْقُبُورِ ﴿١٣﴾

13. O besimtarë! Mos i bëni miq ata njerëz, ndaj të cilëve Allahu është i zemëruar. Ata e kanë humbur çdo shpresë për jetën e përtejme, ashtu siç e kanë humbur shpresën jobesimtarët (nga ata) që janë në varre.[13]

---

[12] O i Dërguar, kur të vijnë tek ti gratë besimtare në Allahun dhe të Dërguarin e Tij, dhe të të japin besën se nuk do t'i shoqërojnë Allahut asgjë në adhurim, nuk do të vjedhin, nuk do të bëjnë imoralitet, nuk do të vrasin fëmijët e tyre pas lindjes ose para saj, nuk do t'u bashkëngjisin burrave të tyre fëmijë që nuk janë të tyre dhe nuk do të të kundërshtojnë ty në diçka të drejtë që ti ua urdhëron, atëherë pranoje besën e tyre për këto dhe kërko për to falje te Allahu; me të vërtetë Allahu është Falës për gjynahet e robërve të Tij që pendohen dhe Mëshirues ndaj tyre.

[13] O ju që besuat Allahun dhe të Dërguarin e Tij, mos i bëni miq e shokë ata, ndaj të cilëve Allahu është i zemëruar për shkak të mohimit të tyre; ata kanë humbur shpresën për shpërblimin e Allahut në botën tjetër, ashtu si jobesimtarët e varrosur e humbën shpresën për mëshirën e Allahut në Botën Tjetër, kur panë të vërtetën me vdekjen e tyre, dhe kur e kuptuan se nuk do të kenë pjesë prej Xhenetit, ose siç janë dëshpëruar jobesimtarët për ringjalljen e të vdekurve të tyre (banorët e varreve), për shkak të besimit të tyre se ringjallja nuk do të ndodhë.

61. SURJA "ES SAFF"

RRESHTAT

(Medinase, 14 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلْأَرْضِ ۖ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿١﴾

1. Allahun e madhëron gjithçka që gjendet në qiej dhe në Tokë. Ai është i Plotfuqishmi, i Urti.[1]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ ﴿٢﴾

2. O besimtarë! Përse thoni atë që nuk e bëni?[2]

كَبُرَ مَقْتًا عِندَ ٱللَّهِ أَن تَقُولُوا۟ مَا لَا تَفْعَلُونَ ﴿٣﴾

3. Është shumë e urryer tek Allahu të thoni atë që nuk e bëni.[3]

إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلَّذِينَ يُقَٰتِلُونَ فِي سَبِيلِهِۦ صَفًّا كَأَنَّهُم بُنْيَٰنٌ مَّرْصُوصٌ ﴿٤﴾

4. Vërtet, Allahu i do ata që luftojnë në rrugën e Tij në rreshta të shtrënguar, sikur të ishin një ndërtesë e fortifikuar.[4]

---

[1] Allahun e lartëson dhe e lavdëron gjithçka që gjendet në qiej dhe në Tokë; Ai është i Plotfuqishmi që nuk mund të mposhtet, dhe i Urtë në fjalët dhe veprat e Tij.

[2] O ju që keni besuar në Allahun dhe në të Dërguarin e Tij dhe veproni sipas ligjit të Tij, pse premtoni diçka apo thoni një fjalë e nuk e përmbushni? - Ky është një të qortim për atë, veprimi i të cilit bie në kundërshtim me fjalën e tij.

[3] Është shumë e urryer tek Allahu që të thoni me gjuhët tuaja atë që nuk e bëni.

[4] Me të vërtetë, Allahu i do ata që luftojnë në rrugën e Tij, të rreshtuar si një fortesë e ngjeshur dhe e fortë, nga i cili armiku nuk depërton. - Në këtë ajet shpjegohet vlera e

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِۦ يَٰقَوْمِ لِمَ تُؤْذُونَنِى وَقَد تَّعْلَمُونَ أَنِّى رَسُولُ ٱللَّهِ إِلَيْكُمْ ۖ فَلَمَّا زَاغُوٓا۟ أَزَاغَ ٱللَّهُ قُلُوبَهُمْ ۚ وَٱللَّهُ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلْفَٰسِقِينَ ﴿٥﴾

5. (Kujto) Kur Musai i tha popullit të tij: "O populli im! Pse më mundoni, ndërkohë që e dini se unë jam i Dërguari i Allahut tek ju?" Por kur ata devijuan, Allahu ua shmangu zemrat. Allahu nuk e udhëzon popullin e pabindur.[5]

وَإِذْ قَالَ عِيسَى ٱبْنُ مَرْيَمَ يَٰبَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ إِنِّى رَسُولُ ٱللَّهِ إِلَيْكُم مُّصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَىَّ مِنَ ٱلتَّوْرَىٰةِ وَمُبَشِّرًۢا بِرَسُولٍ يَأْتِى مِنۢ بَعْدِى ٱسْمُهُۥٓ أَحْمَدُ ۖ فَلَمَّا جَآءَهُم بِٱلْبَيِّنَٰتِ قَالُوا۟ هَٰذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿٦﴾

6. Dhe kur Isai, biri i Merjemes, tha: "O bijtë e Israelit! Unë jam i Dërguari i Allahut tek ju, që të vërtetoj atë që ishte para meje nga Teurati dhe t'ju jap lajmin e gëzueshëm për një të Dërguar që do të vijë pas meje, emri i të cilit është Ahmed." Por, kur ai (i Dërguari) u solli atyre shenja të qarta, ata thanë: "Kjo është një magji e qartë!"[6]

---

xhihadit dhe e luftëtarëve të tij; dhe dashuria e Allahut për robërit e Tij besimtarë kur ata rreshtohen përballë armiqve dhe luftojnë në rrugën e Tij.

[5] Kujto popullin tënd, o i Dërguar, kur profeti Musa i tha popullit të tij: "Pse më dëmtoni me fjalë dhe vepra, ndërkohë që e dini se unë jam i Dërguari i Allahut tek ju?" Por kur u shmangën nga e vërteta, megjithëse e dinin dhe u ngulën në atë qëndrim, Allahu ua ktheu zemrat që të mos e pranojnë udhëzimin; kjo ishte ndëshkim për devijimin që ata vetë zgjodhën, dhe Allahu nuk udhëzon popullin që del nga bindja dhe rruga e drejtë.

[6] Kujto gjithashtu, o i Dërguar, kur Isai, biri i Merjemes, i tha popullit të tij: "Unë jam i Dërguari i Allahut tek ju, për të vërtetuar atë që ka ardhur para meje në Teurat dhe për të dëshmuar për vërtetësinë dhe për tju dhënë lajmin e gëzueshëm për ardhjen e një të Dërguari që do të vijë pas meje, emri i të cilit është 'Ahmed' — e ai është Muhammedi, paqja qoftë mbi të — dhe për t'ju urdhëruar që të besoni në të"; por kur atyre u erdhi Muhammedi, paqja qoftë mbi të, me shenja e prova të qarta, thanë: "Kjo që na solli ai, është magji e qartë."

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ ٱفْتَرَىٰ عَلَى ٱللَّهِ ٱلْكَذِبَ وَهُوَ يُدْعَىٰٓ إِلَى ٱلْإِسْلَـٰمِ ۚ وَٱللَّهُ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلظَّـٰلِمِينَ ﴿٧﴾

7. E kush është më i padrejtë se ai që shpif ndaj Allahut gënjeshtra, ndërkohë që thirret drejt Islamit (t'i nënshtrohet Allahut)? Vërtet, Allahu nuk e udhëzon popullin e padrejtë.[7]

يُرِيدُونَ لِيُطْفِـُٔوا۟ نُورَ ٱللَّهِ بِأَفْوَٰهِهِمْ وَٱللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِۦ وَلَوْ كَرِهَ ٱلْكَـٰفِرُونَ ﴿٨﴾

8. Ata duan ta shuajnë dritën e Allahut me gojët e tyre, por Allahu do ta plotësojë dritën e Tij, edhe nëse mohuesit e urrejnë këtë.[8]

هُوَ ٱلَّذِىٓ أَرْسَلَ رَسُولَهُۥ بِٱلْهُدَىٰ وَدِينِ ٱلْحَقِّ لِيُظْهِرَهُۥ عَلَى ٱلدِّينِ كُلِّهِۦ وَلَوْ كَرِهَ ٱلْمُشْرِكُونَ ﴿٩﴾

9. Allahu është Ai që e dërgoi të Dërguarin e Tij me udhëzimin dhe fenë e së Vërtetës, për ta bërë atë të triumfojë mbi të gjitha fetë, edhe nëse idhujtarët e urrejnë këtë.[9]

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ تِجَـٰرَةٍ تُنجِيكُم مِّنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿١٠﴾

10. O besimtarë! A doni t'ju tregoj një tregti që do t'ju shpëtojë nga një dënim i dhembshëm?[10]

---

[7] Askush nuk është më i padrejtë dhe më armiqësor se ai që shpik gënjeshtra ndaj Allahut dhe i bën Atij shokë në adhurim, ndërkohë që ftohet të hyjë në Islam dhe të adhurojë vetëm Allahun; e Allahu nuk i udhëzon ata, që i kanë bërë padrejtësi vetes me mohim dhe idhujtari, drejt asaj që përmban shpëtimin e tyre.

[8] Këta të padrejtë duan të bëjnë të pavlerë të Vërtetën me të cilën u dërgua Muhammedi, paqja qoftë mbi të — pra Kuranin — me fjalët e tyre të rreme; por Allahu e shfaq të Vërtetën duke e përmbushur fenë e Tij, edhe nëse mohuesit e mohojnë dhe e urrejnë këtë gjë.

[9] Allahu është Ai që e dërgoi të Dërguarin e Tij, Muhammedin, me Kuranin dhe me fenë e Islamit, që ta bëjë atë të lartë mbi të gjitha fetë që janë në kundërshtim me të, edhe nëse idhujtarët e urrejnë këtë.

[10] O ju që keni besuar në Allahun dhe në të Dërguarin e Tij dhe veproni sipas ligjit të Tij, a t'ju udhëzoj për një tregti me rëndësi të madhe, që do t'ju shpëtojë nga një dënim i dhembshëm?

تُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَتُجَٰهِدُونَ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ بِأَمْوَٰلِكُمْ وَأَنفُسِكُمْ ۚ ذَٰلِكُمْ
خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١١﴾

11. Të besoni në Allahun dhe në të Dërguarin e Tij, dhe të luftoni në rrugën e Allahut me pasuritë dhe me jetët tuaja. Kjo është më e mirë për ju, sikur ta dinit.[11]

يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ وَمَسَٰكِنَ
طَيِّبَةً فِى جَنَّٰتِ عَدْنٍ ۚ ذَٰلِكَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ ﴿١٢﴾

12. Ai do t'ju falë gjynahet tuaja dhe do t'ju fusë në kopshte, nën të cilat rrjedhin lumenj, dhe në banesa të mrekullueshme në kopshtet e Adnit. Kjo është fitorja më e madhe.[12]

وَأُخْرَىٰ تُحِبُّونَهَا ۖ نَصْرٌ مِّنَ ٱللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ ۗ وَبَشِّرِ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾

13. Dhe një dhunti tjetër që e doni: ndihma nga Allahu dhe një fitore e afërt! Pra, jepu lajmin e gëzueshëm besimtarëve![13]

---

[11] Të vazhdoni në besimin tuaj te Allahu dhe i Dërguari i Tij dhe të luftoni në rrugën e Allahut, për të ndihmuar fenë e Tij me pasurinë dhe me jetët tuaja; kjo është më e mirë për ju sesa tregtia e kësaj bote, nëse e dini dëmshmërinë dhe dobitë e gjërave — prandaj veproni kështu!

[12] Nëse veproni — o besimtarë — sipas asaj që Allahu ju ka urdhëruar, Ai do t'ju mbulojë gjynahet dhe do t'ju fusë në xhenete nëpër të cilat rrjedhin lumenj nën pemët e tyre, dhe në banesa të pastra e të aromaizuara në kopshtet me qëndrim të përhershëm që nuk ndërpritet të Adnit; kjo është fitorja pas së cilës nuk ka fitore më të madhe.

[13] Dhe një dhunti tjetër për ju, o besimtarë, që do ta doni, është ndihma e Allahut që do t'ju vijë dhe një fitore e shpejtë që do të realizohet me duart tuaja. Dhe shpalli besimtarëve, o i Dërguar, lajmin e ndihmës dhe të fitores në këtë botë dhe të xhenetit në botën tjetër.

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ كُونُوٓاْ أَنصَارَ ٱللَّهِ كَمَا قَالَ عِيسَى ٱبۡنُ مَرۡيَمَ لِلۡحَوَارِيِّـۧنَ مَنۡ أَنصَارِيٓ إِلَى ٱللَّهِۖ قَالَ ٱلۡحَوَارِيُّونَ نَحۡنُ أَنصَارُ ٱللَّهِۖ فَـَٔامَنَت طَّآئِفَةٞ مِّنۢ بَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ وَكَفَرَت طَّآئِفَةٞۖ فَأَيَّدۡنَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ عَلَىٰ عَدُوِّهِمۡ فَأَصۡبَحُواْ ظَـٰهِرِينَ ١٤

14. O besimtarë! Bëhuni ndihmësit e Allahut, ashtu siç u tha dishepujve Isai, biri i Merjemes: "Kush janë ndihmësit e mi për çështjen e Allahut?" Dishepujt thanë: "Ne jemi ndihmësit e Allahut!" Një grup nga bijtë e Izraelit besoi, ndërsa një grup mohoi. Atëherë, Ne i forcuam ata që besuan kundër armiqve të tyre, kështu që ata dolën ngadhënjimtarë.[14]

-552-

[14] O ju që keni besuar në Allahun dhe në të Dërguarin e Tij dhe veproni sipas ligjit të Tij, bëhuni ndihmues të fesë së Allahut, ashtu si të zgjedhurit e Isait qenë ndihmëtarë të fesë së Allahut; kur Isai u tha atyre: "Kush nga ju do të marrë përsipër mbështetjen time dhe ndihmën time në atë që afron te Allahu?" ata thanë: "Ne jemi ndihmëtarë të fesë së Allahut." Një grup nga bijtë e Izraelit u drejtua në rrugën e drejtë, kurse grupi tjetër humbi; atëherë Ne i forcuam ata që besuan në Allahun dhe në të Dërguarin e Tij dhe i ndihmuam kundër atyre që ishin armiq të tyre nga grupet e të krishterëve, dhe ata u bënë dominues mbi ta; kjo ndodhi me dërgimin e Muhamedit, paqja qoftë mbi të!

62. SURJA “EL XHUMUAH”

DITA E PREMTE

(Medinase, 11 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلْأَرْضِ ٱلْمَلِكِ ٱلْقُدُّوسِ ٱلْعَزِيزِ ٱلْحَكِيمِ ﴿١﴾

1. Allahun e madhëron gjithçka që gjendet në qiej dhe gjithçka që gjendet në Tokë – Sunduesin, Më të Shenjtin, të Plotfuqishmin, të Urtin.[1]

هُوَ ٱلَّذِي بَعَثَ فِي ٱلْأُمِّيِّـۧنَ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُواْ عَلَيْهِمْ ءَايَٰتِهِۦ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ ٱلْكِتَٰبَ وَٱلْحِكْمَةَ وَإِن كَانُواْ مِن قَبْلُ لَفِي ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٢﴾

2. Është Ai që u dërgoi analfabetëve një të Dërguar nga mesi i tyre, që t’u lexojë atyre shpalljet e Tij, t’i pastrojë dhe t’u mësojë Librin dhe Urtësinë, ndonëse më parë ata ishin në një humbje të qartë.[2]

---

[1] Allahu e madhëron dhe e lartëson nga çdo gjë që nuk i përshtatet Atij, gjithçka që gjendet në qiej dhe gjithçka që gjendet në Tokë - Ai është Sunduesi dhe Zotëruesi i Vetëm i gjithçkaje dhe vepron në të pa asnjë rival, I Shenjti dhe i Pastërti nga çdo mangësi, i Plotfuqishmi që nuk mund të mposhtet, i Urti në drejtimin dhe krijimin e Tij.

[2] Allahu i Lartësuar është Ai që dërgoi ndër arabët — të cilët nuk dinin të lexojnë, që nuk kishin libër e as shenjë të një mesazhi — një të Dërguar prej tyre për të gjithë njerëzit, që t’u lexojë atyre Kuranin, t’i pastrojë nga bindjet e devijuara dhe nga sjelljet e këqija, dhe t’u mësojë Kuranin dhe Sunetin; me të vërtetë ata, para dërgimit të tij ishin në devijim të qartë nga e vërteta.

وَءَاخَرِينَ مِنْهُمْ لَمَّا يَلْحَقُواْ بِهِمْ ۚ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿٣﴾

3. Dhe (e dërgoi gjithashtu) tek të tjerë prej tyre, që ende nuk u janë bashkuar atyre. Ai është i Plotfuqishmi, i Urti.[3]

ذَٰلِكَ فَضْلُ ٱللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَآءُ ۚ وَٱللَّهُ ذُو ٱلْفَضْلِ ٱلْعَظِيمِ ﴿٤﴾

4. Kjo është mirësia e Allahut; Ai ia jep atë kujt të dojë, dhe Allahu është Zot i mirësisë së madhe.[4]

مَثَلُ ٱلَّذِينَ حُمِّلُواْ ٱلتَّوْرَىٰةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ ٱلْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا ۚ بِئْسَ مَثَلُ ٱلْقَوْمِ ٱلَّذِينَ كَذَّبُواْ بِـَٔايَـٰتِ ٱللَّهِ ۚ وَٱللَّهُ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلظَّـٰلِمِينَ ﴿٥﴾

5. Shembulli i atyre që iu besua Teurati, por që pastaj nuk e mbajtën atë, është si shembulli i gomarit që bart libra. Sa shembull i keq është ai i njerëzve që përgënjeshtrojnë shpalljet e Allahut! Allahu nuk i udhëzon njerëzit e padrejtë.[5]

قُلْ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ هَادُوٓاْ إِن زَعَمْتُمْ أَنَّكُمْ أَوْلِيَآءُ لِلَّهِ مِن دُونِ ٱلنَّاسِ فَتَمَنَّوُاْ ٱلْمَوْتَ إِن كُنتُمْ صَـٰدِقِينَ ﴿٦﴾

6. Thuaju: "O hebrenj! Nëse mendoni se vetëm ju jeni miqtë e Allahut, nga të gjithë njerëzit e tjerë, atëherë dëshirojeni vdekjen, nëse jeni të sinqertë!"[6]

---

[3] Dhe Ai, i Lartësuari, e dërgoi atë edhe te popuj të tjerë që ende nuk kishin ardhur, dhe që do të vijnë, qoftë nga arabët apo nga të tjerët. Dhe me të vërtetë, Allahu, vetëm Ai, është i Plotfuqishmi, Zgjedhësi mbi çdo gjë, dhe i Urti në fjalët dhe veprat e Tij.

[4] Ky dërgim i Muhamedit, paqja qoftë mbi të, te populli i arabëve dhe te të tjerët është një dhunti nga Allahu, që ia jep kujt të dojë nga robërit e Tij; dhe Ai — vetëm Ai — është Bujar në mirësinë e Tij dhe i bollshëm në dhuratat e Tij.

[5] Shembull i hebrenjve që u ngarkuan të veprojnë sipas Teuratit e më pas nuk e zbatuan atë, është si shembulli i gomarit që mban libra pa ditur se çfarë ka brenda; i shëmtuar është shembulli i popullit që mohoi ajetet e Allahut dhe ata nuk përfituan prej tyre; vërtet, Allahu nuk e udhëzon popullin mizor që i kalon kufijtë e Tij dhe del nga bindja ndaj Allahut.

[6] Thuaj, o i Dërguar, atyre që ngulën pas besimit të shtrembëruar hebraik: "Nëse, me gënjeshtër, pretendoni se jeni të vetmit të dashur të Allahut, nga të gjithë njerëzit e tjerë, atëherë dëshironi vdekjen që të shkoni sa më parë tek Allahu dhe shpërblimi i Tij, nëse jeni të sinqertë në pretendimin tuaj se Allahu ju do!"

وَلَا يَتَمَنَّوْنَهُۥٓ أَبَدًۢا بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ ۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌۢ بِٱلظَّٰلِمِينَ ٧

7. Por ata kurrë nuk do ta dëshirojnë atë (vdekjen), për shkak të veprave që kanë bërë duart e tyre; Allahu i njeh mirë të padrejtët.[7]

قُلْ إِنَّ ٱلْمَوْتَ ٱلَّذِى تَفِرُّونَ مِنْهُ فَإِنَّهُۥ مُلَٰقِيكُمْ ۖ ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَىٰ عَٰلِمِ ٱلْغَيْبِ وَٱلشَّهَٰدَةِ فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ٨

8. Thuaju: "Vdekja, prej së cilës po ikni, do t'ju takojë patjetër. Pastaj do të ktheheni tek Ai që di të fshehtën dhe të dukshmen, dhe Ai do t'ju njoftojë për ato që keni bërë."[8]

[7] Por hebrenjtë asnjëherë nuk do e dëshirojnë vdekjen, duke preferuar jetën e kësaj bote mbi jetën e përjetshme, dhe nga frika e ndëshkimit të Allahut për shkak të mohimit dhe veprave të tyre të këqija; dhe Allahu është i Gjithëdijshëm për të padrejtët, asgjë nga padrejtësitë e tyre nuk i shpëton Atij.

[8] Thuaj: Vdekja, nga e cila ikni, nuk ka shpëtim; ajo do t'ju arrijë me ardhjen e afateve tuaja; e pastaj, në Ditën e Ringjalljes, do të ktheheni tek Allahu, i Cili di të fshehtat dhe të dukshmet, dhe Ai do t'ju njoftojë për veprat tuaja dhe do t'ju japë shpërblimin ose dënimin që meritoni.

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا نُودِىَ لِلصَّلَوٰةِ مِن يَوْمِ ٱلْجُمُعَةِ فَٱسْعَوْاْ إِلَىٰ ذِكْرِ ٱللَّهِ وَذَرُواْ ٱلْبَيْعَ ۚ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٩﴾

9. O besimtarë! Kur të thirreni për faljen e namazit (të Xhumasë) në ditën e Premte, nxitoni tek përmendja e Allahut dhe pezullojeni tregtinë! Kjo është më e mirë për ju, nëse e dini.[9]

فَإِذَا قُضِيَتِ ٱلصَّلَوٰةُ فَٱنتَشِرُواْ فِى ٱلْأَرْضِ وَٱبْتَغُواْ مِن فَضْلِ ٱللَّهِ وَٱذْكُرُواْ ٱللَّهَ كَثِيرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٠﴾

10. Pasi të përfundojë namazi, shpërndahuni nëpër tokë dhe kërkoni prej mirësisve së Allahut; dhe përmendeni shumë Allahun, në mënyrë që të shpëtoni.[10]

وَإِذَا رَأَوْاْ تِجَـٰرَةً أَوْ لَهْوًا ٱنفَضُّوٓاْ إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ قَآئِمًا ۚ قُلْ مَا عِندَ ٱللَّهِ خَيْرٌ مِّنَ ٱللَّهْوِ وَمِنَ ٱلتِّجَـٰرَةِ ۚ وَٱللَّهُ خَيْرُ ٱلرَّٰزِقِينَ ﴿١١﴾

11. Megjithatë, kur ata (disa prej tyre) shohin ndonjë tregti ose argëtim, turren drejt saj dhe të lënë ty në këmbë (në minber). Thuaj: "Ajo që është te Allahu është më e mirë se argëtimi dhe tregtia." Dhe Allahu është Furnizuesi më i Mirë.[11]

---

[9] O ju që keni besuar në Allahun dhe në të Dërguarin e Tij dhe veproni sipas ligjit të Tij, kur të thërritet ezani për namazin e Xhumasë, shkoni të dëgjoni hutben dhe të kryeni namazin, dhe pezullojeni shitjen dhe blerjen dhe çdo gjë që ju shpërqendron prej saj; kjo që ju është urdhëruar është më e mirë për ju, sepse në të ka falje për gjynahet tuaja dhe shpërblim nga Allahu për ju — nëse e dini çfarë dobie ju sjell shpirtërave tuaj. - Ky ajet është argumenti për detyrimin e pjesëmarrjes në Xhuma dhe për të dëgjuar hutben.

[10] Pasi të dëgjoni hutben dhe të kryeni namazin, shpërndahuni në tokë dhe kërkoni nga Allahu tju furnizojë me atë që fitoni me përpjekjet tuaja, dhe përmendni shpesh Allahun në çdo gjendje tuajën; në mënyrë që të fitoni të mirat e kësaj bote dhe të botës tjetër.

[11] Kur disa myslimanë shohin një tregti ose diçka nga zbukurimet dhe argëtimet e kësaj bote, ata turren drejt saj, duke të lënë ty — o i Dërguar — të qëndrosh në minber duke mbajtur hutben. Thuaju atyre — o i Dërguar —: "Ajo që është tek Allahu nga shpërblimi dhe kënaqësia është më e dobishme për ju sesa argëtimi dhe tregtia; dhe Allahu — vetëm Ai — është më i Miri që furnizon dhe jep; prandaj kërkoni prej Tij, dhe kërkoni ndihmë me bindjen ndaj Tij për të arritur ka Ai, nga të mirat e kësaj bote dhe të botës tjetër."

63. SURJA "EL MUNAFIKUN"

HIPOKRITËT

(Medinase, 11 ajete)

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

إِذَا جَآءَكَ ٱلْمُنَـٰفِقُونَ قَالُوا۟ نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ ٱللَّهِ ۘ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ لَرَسُولُهُۥ وَٱللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ ٱلْمُنَـٰفِقِينَ لَكَـٰذِبُونَ ﴿١﴾

1. Kur hipokritët vijnë tek ti, thonë: "Ne dëshmojmë se ti je vërtet i Dërguari i Allahut!" Allahu e di se ti je i Dërguari i Tij, por Allahu dëshmon se hipokritët janë gënjeshtarë![1]

ٱتَّخَذُوٓا۟ أَيْمَـٰنَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا۟ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ ۚ إِنَّهُمْ سَآءَ مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿٢﴾

2. Ata i përdorin betimet e tyre si mburojë, dhe pengojnë njerëzit nga rruga e Allahut. Sa të këqija janë veprat e tyre![2]

[1] Kur hipokritët vijnë në tubimin tënd — o i Dërguar — thonë me gjuhët e tyre: "Ne dëshmojmë se ti je vërtet i Dërguari i Allahut", e Allahu e di se ti je i Dërguari i Tij, por Allahu dëshmon se hipokritët janë gënjeshtarë në atë që shfaqin si dëshmi për ty; ata betohen me gojët e tyre, por brenda fshehin mohimin e tyre.

[2] Vërtet, hipokritët bënë që betimet e tyre — me të cilat u betuan — të jenë një mbulesë dhe një mjet mbrojtjeje për ta nga marrja në përgjegjësi dhe nga dënimi; ata e privuan vetveten dhe i penguan njerëzit nga rruga e drejtë e Allahut. Sa të këqija janë veprat që bëjnë!

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ ءَامَنُواْ ثُمَّ كَفَرُواْ فَطُبِعَ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٣﴾

3. Kjo, sepse ata besuan e pastaj mohuan; prandaj zemrat e tyre janë vulosur, kështu që ata nuk kuptojnë.[3]

۞ وَإِذَا رَأَيْتَهُمْ تُعْجِبُكَ أَجْسَامُهُمْ ۖ وَإِن يَقُولُواْ تَسْمَعْ لِقَوْلِهِمْ ۖ كَأَنَّهُمْ خُشُبٌ مُّسَنَّدَةٌ ۖ يَحْسَبُونَ كُلَّ صَيْحَةٍ عَلَيْهِمْ ۚ هُمُ ٱلْعَدُوُّ فَٱحْذَرْهُمْ ۚ قَـٰتَلَهُمُ ٱللَّهُ ۖ أَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ ﴿٤﴾

4. Kur i sheh ata, pamja e tyre të mahnit; e kur flasin, fjalët e tyre dëgjohen. Por, ata janë si trarë të mbështetur në mur. Çdo thirrje e mendojnë kundër tyre. Ata janë armiqtë e vërtetë, prandaj ruaju prej tyre! Allahu i vraftë! Si shmangen nga e vërteta![4]

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْاْ يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ ٱللَّهِ لَوَّوْاْ رُءُوسَهُمْ وَرَأَيْتَهُمْ يَصُدُّونَ وَهُم مُّسْتَكْبِرُونَ ﴿٥﴾

5. Kur atyre u thuhet: "Ejani, që i Dërguari i Allahut të kërkojë falje për ju," ata tundin kokat e tyre (me përbuzje), dhe i sheh të largohen me mendjemadhësi.[5]

---

[3] Kjo, sepse ata besuan në dukje, e pastaj mohuan në brendësi; prandaj Allahu i vulosi zemrat e tyre për shkak të mohimit të tyre, kështu që ata nuk kuptojnë atë që u sjell dobi.

[4] Kur i sheh këta hipokritë, pamjet dhe trupat e tyre të mahnisin, dhe kur flasin, i dëgjon fjalët e tyre për shkak të hijeshisë së të folurit të tyre; e megjithatë zemrat e tyre janë të zbrazëta nga besimi, dhe mendjet e tyre të zbrazëta nga kuptimi dhe dija e dobishme, si trarë druri të mbështetura në mur që nuk kanë jetë; ata mendojnë se çdo thirrje që bëhet, është kundër tyre dhe do t'i dëmtojë, për shkak të dijenisë së tyre për të vërtetën e gjendjes së tyre të brendshme dhe për shkak të frikës së madhe dhe tmerrit që u ka kapluar zemrat; ata janë armiqtë e vërtetë, me urrejtje të madhe ndaj teje, o i Dërguar, dhe ndaj besimtarëve, prandaj ruaju prej tyre; Allahu i shkatërroftë dhe i dëboftëë nga mëshira e Tij — si mund të largohen ata nga e vërteta dhe të mbeten në hipokrizi e humbje?!

[5] Kur u thuhet hipokritëve: "Ejani të penduar dhe kërkoni falje për fjalët e këqia që kanë dalë prej jush ka dhe për bisedat e shthurura; i Dërguari i Allahut do të lutet dhe do t'i kërkojë Allahut falje për ju dhe amnisti për gjynahet tuaja", ata i përkulin dhe i lëvizin kokat

سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَن يَغْفِرَ ٱللَّهُ لَهُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلْفَـٰسِقِينَ ﴿٦﴾

6. Për ta është njësoj, nëse kërkon apo nuk kërkon falje për ta — Allahu nuk do t'i falë kurrë. Vërtet, Allahu nuk i udhëzon njerëzit e pabindur.[6]

هُمُ ٱلَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تُنفِقُواْ عَلَىٰ مَنْ عِندَ رَسُولِ ٱللَّهِ حَتَّىٰ يَنفَضُّواْ ۗ وَلِلَّهِ خَزَآئِنُ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَلَـٰكِنَّ ٱلْمُنَـٰفِقِينَ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٧﴾

7. Janë ata që thonë: "Mos u jepni ndihmë atyre që janë pranë të Dërguarit të Allahut, derisa të largohen prej tij!" Mirëpo, Allahut i përkasin thesaret e qiejve dhe të Tokës, por hipokritët nuk kuptojnë.[7]

يَقُولُونَ لَئِن رَّجَعْنَآ إِلَى ٱلْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ ٱلْأَعَزُّ مِنْهَا ٱلْأَذَلَّ ۚ وَلِلَّهِ ٱلْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِۦ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَـٰكِنَّ ٱلْمُنَـٰفِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٨﴾

8. Ata thonë: "Nëse kthehemi në Medinë, më të nderuarit (vetë hipokritët) do t'i nxjerrin prej andej më të përbuzurit (besimtarët)." Ndërkohë që, nderi i përket vetëm Allahut, të Dërguarit të Tij dhe besimtarëve, por hipokritët nuk e dinë.[8]

---

me tallje dhe mendjemadhësi; dhe ti i sheh, o i Dërguar, që largohen prej teje, ndërsa janë mendjemëdhenj dhe nuk duan të përmbushin atë që u është kërkuar.

[6] Njësoj është për hipokritët, qoftë nëse ti, o i Dërguar, kërkon falje tek Allahu për ta apo jo, Allahu nuk do t'i falë kurrë ata; për shkak të ngulmimit të tyre në mëkat dhe të qëndrueshmërisë së tyre në mohim. Me të vërtetë, Allahu nuk i udhëzon drejt besimit njerëzit që e kanë mohuar Atë dhe që dalin nga bindja ndaj Tij.

[7] Këta hipokritë janë ata që u thonë njerëzve të "Medines": "Mos shpenzoni për shokët e të Dërguarit nga emigrantët, që ata të largohen prej tij!" Mirëpo, vetëm te Allahu janë thesaret e qiejve dhe të Tokës dhe gjithçka ka në to nga përkujdesjet; Ai ia jep kujt të dojë dhe ia ndal kujt të dojë, por hipokritët nuk kanë kuptim (njohuri të thella) dhe kjo nuk u sjell asnjë dobi.

[8] Këta hipokritë thonë: "Nëse kthehemi në Medine, me siguri që grupi ynë, që është më i nderuari, më i pasuri dhe më i fuqishmi, do ta nxjerrë prej saj grupin e besimtarëve, që është më i përbuzur, më i varfër dhe më i dobët." Por nderi dhe fuqia i takon vetëm Allahut

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تُلۡهِكُمۡ أَمۡوَٰلُكُمۡ وَلَآ أَوۡلَٰدُكُمۡ عَن ذِكۡرِ ٱللَّهِۚ وَمَن يَفۡعَلۡ ذَٰلِكَ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡخَٰسِرُونَ ٩

9. O besimtarë! Mos t'ju shpërqendrojnë as pasuritë tuaja, as fëmijët tuaj nga përmendja e Allahut! Kushdo që e bën këtë, është prej të humburve.[9]

وَأَنفِقُواْ مِن مَّا رَزَقۡنَٰكُم مِّن قَبۡلِ أَن يَأۡتِيَ أَحَدَكُمُ ٱلۡمَوۡتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوۡلَآ أَخَّرۡتَنِيٓ إِلَىٰٓ أَجَلٖ قَرِيبٖ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُن مِّنَ ٱلصَّٰلِحِينَ ١٠

10. Dhe jepni (lëmoshë) nga ajo që ju kemi dhënë, para se ndonjërit prej jush t'i vijë vdekja, e ai të thotë: "Zoti im! Sikur të më kishe vonuar edhe pak, që të jepja lëmoshë dhe të isha ndër të drejtët!"[10]

وَلَن يُؤَخِّرَ ٱللَّهُ نَفۡسًا إِذَا جَآءَ أَجَلُهَاۚ وَٱللَّهُ خَبِيرُۢ بِمَا تَعۡمَلُونَ ١١

11. Por Allahu nuk do ta vonojë asnjë shpirt, kur t'i vijë koha e tij. Allahu di mirë gjithçka që ju bëni.[11]

të Lartësuar dhe të Dërguarit të Tij, dhe besimtarëve që besojnë në Allahun dhe të Dërguarin e Tij, jo të tjerëve; megjithatë hipokritët nuk e dinë këtë, për shkak të injorancës së tyre të madhe.

[9] O ju që keni besuar në Allahun dhe në të Dërguarin e Tij dhe veproni sipas ligjit të Tij, mos lejoni që pasuritë tuaja dhe fëmijët tuaj t'ju shpërqendrojnë nga adhurimi i Allahut dhe bindja ndaj Tij; sepse ata që bëjnë kështu, janë të humbur—u është cënuar pjesa e tyre nga dinjiteti dhe mëshira e Allahut.

[10] Dhe shpenzoni — o besimtarë — për Allahun dhe për të Dërguarin e Tij një pjesë nga ajo që ju kemi dhënë, në rrugë të mira, duke qenë të nxitshëm për këtë para se t'ju vijë vdekja dhe të shihni shenjat e saj, e të thoni me pendim: "O Zoti im, përse nuk më jep afat, përse nuk e ke shtyn vdekjen time edhe pak, që të jap lëmoshë nga pasuria ime dhe të jem nga të drejtët e devotshëm."

[11] Por Allahu nuk do ta vonojë asnjë shpirt kur të vijë koha e vdekjes së tij dhe kur të ketë përfunduar afati i jetës së tij. Allahu i Lartësuar, e di mirë atë që ju bëni, qoftë e mirë apo e keqe, dhe do t'ju shpërblejë për të.

64. SURJA “ET TEGABUN”

DITA E HUMBJES

(Medinase, 18 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلْأَرْضِ ۖ لَهُ ٱلْمُلْكُ وَلَهُ ٱلْحَمْدُ ۖ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾

1. Allahun e madhëron gjithçka që gjendet në qiej dhe gjithçka që gjendet në Tokë. Atij i përket pushteti dhe lavdërimi, dhe Ai është i Fuqishëm për çdo gjë.[1]

هُوَ ٱلَّذِي خَلَقَكُمْ فَمِنكُمْ كَافِرٌ وَمِنكُم مُّؤْمِنٌ ۚ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢﴾

2. Është Ai që ju krijoi; prej jush ka mohues dhe prej jush ka besimtarë; dhe Allahu e sheh mirë atë që bëni.[2]

[1] Allahun e madhëron dhe lartëson nga çdo gjë që nuk i përshtatet Atij, gjithçka që gjendet në qiej dhe gjithçka që gjendet në Tokë; Atij i takon sundimi i plotë mbi çdo gjë, dhe Atij i takon lavdërimi i bukur e i përsosur; dhe Ai është i Plotfuqishmi për çdo gjë.

[2] Allahu është Ai që ju solli në ekzistencë nga asgjëja; disa prej jush e mohojnë Atë, e disa prej jush besojnë në Të dhe veprojnë sipas ligjit të Tij; dhe Ai, i Lartësuari, i sheh veprat tuaja — asgjë nga ato nuk i shpëton — dhe do t’ju shpërblejë për to.

خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ بِٱلۡحَقِّ وَصَوَّرَكُمۡ فَأَحۡسَنَ صُوَرَكُمۡۖ وَإِلَيۡهِ ٱلۡمَصِيرُ ٣

3. Ai i ka krijuar qiejt dhe Tokën me të vërtetën, dhe ju ka dhënë formën tuaj — dhe formën tuaj e ka bërë më të bukurën; dhe tek Ai është kthimi.[3]

يَعۡلَمُ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَيَعۡلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعۡلِنُونَۚ وَٱللَّهُ عَلِيمُۢ بِذَاتِ ٱلصُّدُورِ ٤

4. Ai e di çfarë gjendet në qiej dhe në Tokë, dhe e di atë që fshehni e atë që i bëni haptazi. Allahu është i Dijshëm për atë që fshihet në zemra.[4]

أَلَمۡ يَأۡتِكُمۡ نَبَؤُاْ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ مِن قَبۡلُ فَذَاقُواْ وَبَالَ أَمۡرِهِمۡ وَلَهُمۡ عَذَابٌ أَلِيمٞ ٥

5. A nuk ju ka ardhur lajmi për ata që nuk besuan më parë? Ata shijuan pasojat e veprave të tyre, dhe për ta do të ketë dënim të dhembshëm.[5]

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُۥ كَانَت تَّأۡتِيهِمۡ رُسُلُهُم بِٱلۡبَيِّنَٰتِ فَقَالُوٓاْ أَبَشَرٞ يَهۡدُونَنَا فَكَفَرُواْ وَتَوَلَّواْۚ وَّٱسۡتَغۡنَى ٱللَّهُۚ وَٱللَّهُ غَنِيٌّ حَمِيدٞ ٦

6. Kjo, sepse të dërguarit e tyre u vinin atyre me prova të qarta, por ata thoshin: "A do të na udhëheqin njerëz si ne?" Kështu që mohuan dhe kthyen shpinën. Por Allahu nuk kishte nevojë për ta, sepse Allahu është i Pasur dhe i Denjë për çdo lavdërim.[6]

---

[3] Allahu i krijoi qiejt dhe Tokën me urtësi të plotë, dhe ju krijoi juve, o njerëz, në formën më të bukur; tek Ai do të jetë kthimi në Ditën e Gjykimit, dhe secili do të shpërblehet sipas veprës së tij.

[4] Ai, i Lartësuari, i di të gjitha gjërat në qiej dhe në Tokë; Ai di çfarë fshehni — o njerëz — ndërmjet jush dhe çfarë shfaqni publikisht; dhe Allahu është i Gjithëdijshëm për atë që zemrat mbajnë dhe për atë që shpirtrat fshehin.

[5] A nuk ju ka ardhur lajmi, o ju idhujtarë, për ata që mohuan nga popujt e mëparshëm para jush, kur i goditi e keqa që erdhi si pasojë e mohimit të tyre dhe i veprave të tyre të këqija në këtë botë, dhe në botën tjetër, ata i pret një dënim i dhembshëm e i rëndë?

[6] Kjo është ajo që i goditi ata në këtë botë, dhe ajo që do t'i godasë në botën tjetër; për shkak se tek ata vinin të Dërguarit e Allahut me argumente të qarta dhe mrekulli të

زَعَمَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ أَن لَّن يُبۡعَثُواْۚ قُلۡ بَلَىٰ وَرَبِّي لَتُبۡعَثُنَّ ثُمَّ لَتُنَبَّؤُنَّ بِمَا عَمِلۡتُمۡۚ وَذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرٞ ٧

7. Mohuesit pretendojnë se nuk do të ringjallen. Thuaju: “Po, për Zotin tim! Me siguri që do të ringjalleni, pastaj do të lajmëroheni për atë që keni bërë.” Dhe kjo është e lehtë për Allahun.[7]

فَـَٔامِنُواْ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَٱلنُّورِ ٱلَّذِيٓ أَنزَلۡنَاۚ وَٱللَّهُ بِمَا تَعۡمَلُونَ خَبِيرٞ ٨

8. Prandaj, besoni në Allahun, në të Dërguarin e Tij dhe në Dritën (Kuranin) që Ne kemi zbritur! Allahu është i Dijshëm për gjithçka që bëni.[8]

يَوۡمَ يَجۡمَعُكُمۡ لِيَوۡمِ ٱلۡجَمۡعِۖ ذَٰلِكَ يَوۡمُ ٱلتَّغَابُنِۗ وَمَن يُؤۡمِنۢ بِٱللَّهِ وَيَعۡمَلۡ صَٰلِحٗا يُكَفِّرۡ عَنۡهُ سَيِّـَٔاتِهِۦ وَيُدۡخِلۡهُ جَنَّٰتٖ تَجۡرِي مِن تَحۡتِهَا ٱلۡأَنۡهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدٗاۚ ذَٰلِكَ ٱلۡفَوۡزُ ٱلۡعَظِيمُ ٩

9. Ditën, kur Ai do t’ju mbledhë për Ditën e Tubimit — ajo do të jetë Dita e Humbjes (së mohuesve) dhe Fitimit (të besimtarëve). Ai që beson Allahun dhe bën vepra të mira, Allahu do t’ia falë gjynahet

---

dukshme, por ata, duke mohuar, thoshin: “A do të na udhëzojnë njerëz si vetë ne?”; kështu mohuan Allahun dhe mohuan mesazhin e të Dërguarve të Tij, dhe u kthyen nga e Vërteta dhe nuk e pranuan atë. Por, Allahu është i pavarur dhe i pasur në Vetvete; Allahu është i Plotë në pasuri absolute; të lavdëruara janë fjalët, veprat dhe atributet e Tij; Ai nuk mërzitet për ta dhe devijimi i tyre nuk i sjell asnjë dëm Atij.

[7] Ata që mohojnë Allahun pretendojnë se nuk do të nxirren nga varret e tyre pas vdekjes; thuaju atyre, o i Dërguar: “Po, për Zotin tim, do të nxirreni gjallë nga varret tuaja, dhe pastaj do t’ju bëhet e ditur çfarë keni punuar në këtë botë, dhe kjo për Allahun është e lehtë dhe e thjeshtë!”

[8] Prandaj, besoni në Allahun dhe në të Dërguarin e Tij — o idhujtarë — dhe udhëzohuni me Kuranin që Ai ia zbriti të Dërguarit të Tij; dhe Allahu është i Gjithëdijshëm për atë që bëni, asgjë nga veprat dhe fjalët tuaja nuk i shpëton Atij, dhe Ai do t’ju japë shpërblimin për to, në Ditën e Gjykimit.

dhe do ta fusë në kopshte, nëpër të cilët rrjedhin lumenj, ku do të qëndrojë përgjithmonë. Kjo është fitorja e madhe.[9]

-556-

وَٱلَّذِينَ كَفَرُواْ وَكَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَآ أُوْلَٰٓئِكَ أَصۡحَٰبُ ٱلنَّارِ خَٰلِدِينَ فِيهَاۖ وَبِئۡسَ ٱلۡمَصِيرُ ١٠

10. Ndërsa ata që nuk besuan dhe i përgënjeshtruan shpalljet Tona — ata janë banorët e Zjarrit, ku do të qëndrojnë përgjithmonë. Sa vend i keq është ai![10]

مَآ أَصَابَ مِن مُّصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذۡنِ ٱللَّهِۗ وَمَن يُؤۡمِنۢ بِٱللَّهِ يَهۡدِ قَلۡبَهُۥۚ وَٱللَّهُ بِكُلِّ شَيۡءٍ عَلِيمٞ ١١

11. Asnjë fatkeqësi nuk ndodh pa lejen e Allahut; dhe kushdo që beson Allahun (dhe caktimin e Tij), Ai do t'ia udhëzojë (dhe qetësojë) zemrën. Allahu di çdo gjë.[11]

---

[9] Kujtoni Ditën e Ringjalljes, kur Allahu do të mbledhë të parët dhe të fundit; ajo është Dita e Taghabunit (Dita e Humbjes): Dita kur besimtarët do t'i konsiderojnë mendjet e jobesimtarëve të mangëta për zgjedhjen e tyre të mohimit; sepse banorët e xhenetit do t'u marrin vendet që do të kishin në xhenet banorët e Zjarrit, në qoftë se do të kishin besuar; njerëzit e besimit do të futen në Xhenet me mëshirën e Allahut, e njerëzit e mohimit do të futen në Zjarr me drejtësinë e Allahut. E ai që beson në Allahun dhe vepron me bindje ndaj Tij, Allahu do t'ia fshijë gjynahet dhe dhe do ta fusë atë në kopshte ku rrjedhin lumenj, ku do të qëndrojë përjetësisht; kjo përjetësi në xhennet është fitorja më e madhe pas së cilës nuk ka fitore tjetër.

[10] Ndërsa ata që mohuan se Allahu është i Adhuruari i Vërtetë dhe i mohuan argumentet dhe provat e Hyjnisë së Tij, me të cilat dërgoi të Dërguarit e Tij, ata janë banorët e Zjarrit, ku do të qëndrojnë përgjithmonë; sa i keq është kthimi ku ata do të përfundojnë — Xhehenemi!

[11] Asnjë e keqe që i ndodh dikujt nuk ndodh veçse me lejen e Allahut dhe me vendimin dhe përcaktimin e Tij. E kush beson Allahun, Ai i qetëson zemrën që të dorëzohet ndaj urdhrit të Tij dhe të pranojë me kënaqësi vendimin e Tij, dhe e udhëzon drejt fjalëve, veprave dhe gjendjeve më të mira; sepse burimi i udhëzimit është zemra, dhe gjymtyrët ndjekin atë. Allahu di çdo gjë; asgjë nga këto nuk i shpëton Atij.

وَأَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ ۚ فَإِن تَوَلَّيۡتُمۡ فَإِنَّمَا عَلَىٰ رَسُولِنَا ٱلۡبَلَٰغُ ٱلۡمُبِينُ ١٢

12. Bindjuni Allahut dhe bindjuni të Dërguarit! Por nëse shmangeni, dijeni se detyra e të Dërguarit Tonë është vetëm të përcjellë qartë mesazhin.[12]

ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۚ وَعَلَى ٱللَّهِ فَلۡيَتَوَكَّلِ ٱلۡمُؤۡمِنُونَ ١٣

13. Allahu — nuk ka zot tjetër të denjë për adhurim përveç Tij; prandaj, vetëm tek Allahu të mbështeten besimtarët![13]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِنَّ مِنۡ أَزۡوَٰجِكُمۡ وَأَوۡلَٰدِكُمۡ عَدُوّٗا لَّكُمۡ فَٱحۡذَرُوهُمۡ ۚ وَإِن تَعۡفُواْ وَتَصۡفَحُواْ وَتَغۡفِرُواْ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٞ رَّحِيمٌ ١٤

14. O besimtarë! Vërtet, disa nga gratë tuaja dhe nga fëmijët tuaj janë armiq për ju, prandaj ruajuni prej tyre! Por nëse i falni, i anashkaloni dhe i ndjeni, ta dini se Allahu është Falës i Madh, Mëshirëplotë.[14]

إِنَّمَآ أَمۡوَٰلُكُمۡ وَأَوۡلَٰدُكُمۡ فِتۡنَةٞ ۚ وَٱللَّهُ عِندَهُۥٓ أَجۡرٌ عَظِيمٞ ١٥

15. Pasuritë tuaja dhe fëmijët tuaj janë vetëm një sprovë për ju, ndërsa tek Allahu ka shpërblim të madh.[15]

---

[12] Bindjuni Allahut — o njerëz — dhe dorëzohuni Atij në atë që urdhëron e ndalon, dhe dëgjoni të Dërguarin ﷺ për atë që ju ka përçuar nga Zoti i tij; e nëse ju shmangeni nga bindja ndaj Allahut dhe të Dërguarit, nuk ka dëm për të Dërguarin tonë për shkak të largimit tuaj; detyra e tij është vetëm t'ju përçojë me qartësi atë që i është shpallur.

[13] Allahu është Një — nuk ka të adhuruar të vërtetë përveç Tij; vetëm tek Allahu të mbështeten besimtarët, në çdo çështje të tyre!

[14] O ju që besoni Allahun dhe të Dërguarin e Tij, me të vërtetë disa prej grave dhe fëmijëve tuaj janë armiq për ju, që ju largojnë nga rruga e Allahut dhe ju pengojnë nga bindja ndaj Tij; prandaj kini kujdes prej tyre dhe mos i dëgjoni; e nëse i falni ata, i anashkaloni dhe i mbuloni ata me hijeshi, atëherë Allahu është Falës, Mëshirëplotë, dhe do t'ua falë gjynahet—sepse Ai, i Lartësuari, është i Madh në falje dhe i Gjërë në mëshirë.

[15] Pasuritë tuaja dhe fëmijët tuaj janë vetëm një sprovë për ju, ndërsa tek Allahu ka një shpërblim të madh për atë që e parapëlqen bindjen ndaj Tij mbi bindjen ndaj të tjerëve dhe i përmbush të drejtën e Allahut (zekatin dhe sadakanë) në pasurinë e tij.

فَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ مَا ٱسۡتَطَعۡتُمۡ وَٱسۡمَعُواْ وَأَطِيعُواْ وَأَنفِقُواْ خَيۡرٗا لِّأَنفُسِكُمۡۗ وَمَن يُوقَ شُحَّ نَفۡسِهِۦ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡمُفۡلِحُونَ ١٦

16. Prandaj, kini frikë Allahun sa të mundeni, dëgjoni, bindjuni dhe jepni (për bamirësi) - kjo është më e mirë për vetveten tuaj! E kush ruhet nga lakmia e vetvetes, ata janë të fituarit e vërtetë.[16]

إِن تُقۡرِضُواْ ٱللَّهَ قَرۡضًا حَسَنٗا يُضَٰعِفۡهُ لَكُمۡ وَيَغۡفِرۡ لَكُمۡۚ وَٱللَّهُ شَكُورٌ حَلِيمٌ ١٧

17. Nëse i jepni Allahut një hua të mirë (duke dhënë për bamirësi), Ai do t'jua shumëfishojë atë dhe do t'ju falë. Allahu është Mirënjohës, i Butë.[17]

عَٰلِمُ ٱلۡغَيۡبِ وَٱلشَّهَٰدَةِ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡحَكِيمُ ١٨

18. Ai është Njohësi i së padukshmes dhe i së dukshmes, i Plotfuqishmi, i Urti.[18]

[16] Prandaj, o besimtarë, përpiquni me të gjithë mundësinë dhe fuqinë tuaj për të arritur devotshmërinë ndaj Allahut; dëgjoni të Dërguarin e Allahut ﷺ me dëgjim të menduar dhe me reflektim; përmbushni urdhrat e tij dhe shmangni ndalesat e tij; dhe shpenzoni nga ajo që u ka dhënë Allahu — kjo është për të mirën tuaj. E ai që shpëton nga koprracia dhe nga ndalimi i dhënies së tepricës së pasurisë, ata janë fitimtarët e çdo të mire, që arrijnë çdo gjë që kërkojnë tek Allahu.

[17] Nëse shpenzoni nga pasuritë tuaja në rrugën e Allahut me sinqeritet dhe zemër të mirë, Allahu do t'ua shumëfishojë shpërblimin për atë që keni shpenzuar dhe do t'ju falë mëkatet; dhe Allahu është mirënjohës ndaj dhuruesve me shpërblim të bukur për atë që kanë dhënë, dhe i Butë, që nuk e nxiton ndëshkimin ndaj atij që shkel urdhrat e Tij.

[18] Ai, i Lartësuari, është i Dijshmi për çdo gjë që është e fshehtë apo e dukshme, i Plotfuqishmi që askush nuk mund ta mposhtë, dhe i Urti në fjalët dhe veprat e Tij.

سُورَةُ الطَّلَاقِ

65. SURJA "ET TALAK"

DIVORCI

(Medinase, 12 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ ٱلنِّسَآءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعِدَّتِهِنَّ وَأَحْصُواْ ٱلْعِدَّةَ ۖ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ رَبَّكُمْ ۖ لَا تُخْرِجُوهُنَّ مِنۢ بُيُوتِهِنَّ وَلَا يَخْرُجْنَ إِلَّآ أَن يَأْتِينَ بِفَٰحِشَةٍ مُّبَيِّنَةٍ ۚ وَتِلْكَ حُدُودُ ٱللَّهِ ۚ وَمَن يَتَعَدَّ حُدُودَ ٱللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُۥ ۚ لَا تَدْرِى لَعَلَّ ٱللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَٰلِكَ أَمْرًا ﴿١﴾

1. O Profet! Nëse i ndani gratë, ndajini ato para kohës së tyre të pritjes dhe numërojeni mirë periudhën e pritjes (iddeh). Kini frikë Allahun, Zotin tuaj! Mos i nxirrni ato nga shtëpitë e tyre dhe as ato të mos dalin, përveç nëse bëjnë një shkelje martesore të qartë. Këto janë kufijtë e Allahut, dhe kush i shkel kufijtë e Allahut, ai i ka bërë padrejtësi vetvetes. Ti nuk e di, ndoshta Allahu mund të sjellë pas kësaj një çështje të re (pajtim).[1]

[1] O i Dërguar, kur ju – ti dhe besimtarët – dëshironi t'i ndani gratë tuaja, i ndani ato në kohën kur mund të fillojnë periudhën e pritjes (iddetin), pra në një pastërti pas menstruacioneve, në të cilën nuk keni pasur marrëdhënie bashkëshortore, ose kur ato janë dukshëm shtatzëna. Respektoni periudhën e pritjes, që ta dini kohën kur mund t'i merrni përsëri nëse doni t'i pajtoni. Druajuni Allahut, Zotit tuaj! Mos i nxirrni gratë e ndara nga shtëpitë e tyre ku banojnë, derisa t'u mbarojë periudha e pritjes (që është tri periudha mujore për ato që kanë menstruacione, e më shkurt për të tjerat). As ato nuk duhet të

فَإِذَا بَلَغۡنَ أَجَلَهُنَّ فَأَمۡسِكُوهُنَّ بِمَعۡرُوفٍ أَوۡ فَارِقُوهُنَّ بِمَعۡرُوفٖ وَأَشۡهِدُواْ ذَوَيۡ
عَدۡلٖ مِّنكُمۡ وَأَقِيمُواْ ٱلشَّهَٰدَةَ لِلَّهِۚ ذَٰلِكُمۡ يُوعَظُ بِهِۦ مَن كَانَ يُؤۡمِنُ بِٱللَّهِ
وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِۚ وَمَن يَتَّقِ ٱللَّهَ يَجۡعَل لَّهُۥ مَخۡرَجٗا ٢

2. Kur ato të kenë arritur fundin e periudhës së tyre të pritjes, atëherë ose mbajini me mirësi, ose ndahuni prej tyre me mirësi. Merrni dëshmitarë dy burra të drejtë nga mesi juaj dhe kryeni dëshminë për Allahun. Kjo është kështilla që i jepet atij që beson në Allahun dhe Ditën e Fundit. Dhe kush i frikësohet Allahut, Ai do t'i japë atij një rrugëdalje[2]

وَيَرۡزُقۡهُ مِنۡ حَيۡثُ لَا يَحۡتَسِبُۚ وَمَن يَتَوَكَّلۡ عَلَى ٱللَّهِ فَهُوَ حَسۡبُهُۥٓۚ إِنَّ ٱللَّهَ بَٰلِغُ
أَمۡرِهِۦۚ قَدۡ جَعَلَ ٱللَّهُ لِكُلِّ شَيۡءٖ قَدۡرٗا ٣

3. dhe do ta furnizojë prej nga nuk e pret. Kush mbështetet te Allahu, Ai i mjafton atij. Vërtet, Allahu e përmbush urdhrin e Tij; Allahu ka caktuar masë për çdo gjë.[3]

---

largohen vetë, përveçse nëse kanë bërë një mëkat të qartë, si p.sh. imoralitet. Këto janë urdhrat e Allahut që Ai i ka caktuar për robërit e Tij; kushdo që i shkel kufijtë e Allahut, ai ka bërë padrejtësi ndaj vetvetes dhe e ka çuar veten drejt shkatërrimit. Ti, o divorcues, nuk e di — ndoshta Allahu do të sjellë pas këtij divorci diçka që nuk e prisje, që mund të të çojë ta rikthesh bashkëshorten tënde.

[2] Kur gratë e divorcuara t'i afrohen fundit të periudhës së tyre të pritjes, ose pajtojini ato me mirësi, duke u sjellë mirë dhe duke u siguruar shpenzimet e tyre, ose ndahuni prej tyre në mënyrë të drejtë, duke u dhënë plotësisht të drejtat e tyre, pa u bërë padrejtësi. Thirrni dy burra të drejtë prej jush që të dëshmojnë për pajtimin ose ndarjen, dhe ju dëshmitarë, dëshmoni për hir të Allahut, jo për interes apo arsye tjetër. Këto janë urdhrat që Allahu ua ka dhënë dhe këshillat që u vlejnë atyre që besojnë në Allahun dhe Ditën e Fundit. Kush i frikësohet Allahut, duke vepruar sipas urdhrave të Tij dhe duke u larguar nga ndalesat e Tij, Allahu do t'i japë një dalje nga çdo vështirësi,

[3] dhe do t'i sigurojë rizkun (furnizimin) nga rrugë që as nuk i kishte menduar. Kush i mbështetet Allahut, Ai i mjafton për çdo gjë që e shqetëson. Vërtet, Allahu e përmbush çdo vendim të Tij; asgjë nuk mund ta pengojë dhe asgjë nuk i shpëton. Allahu ka caktuar për çdo gjë një afat dhe një kufi të përcaktuar, që nuk mund të tejkalohet.

وَٱلَّـٰٓـِٔى يَئِسْنَ مِنَ ٱلْمَحِيضِ مِن نِّسَآئِكُمْ إِنِ ٱرْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَـٰثَةُ أَشْهُرٍ
وَٱلَّـٰٓـِٔى لَمْ يَحِضْنَ ۚ وَأُو۟لَـٰتُ ٱلْأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَن يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ ۚ وَمَن يَتَّقِ ٱللَّهَ
يَجْعَل لَّهُۥ مِنْ أَمْرِهِۦ يُسْرًا ﴿٤﴾

4. Për ato, nga gratë tuaja, që kanë kaluar moshën e menstruacioneve, nëse dyshoni, periudha e tyre e pritjes është tre muaj; e njëjtë është për ato që nuk kanë ende menstruacione. Ndërsa për gratë shtatzëna, periudha e tyre e pritjes përfundon kur të lindin. Kush i frikësohet Allahut, Ai do t'ia lehtësojë çështjen.[4]

ذَٰلِكَ أَمْرُ ٱللَّهِ أَنزَلَهُۥٓ إِلَيْكُمْ ۚ وَمَن يَتَّقِ ٱللَّهَ يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّـَٔاتِهِۦ وَيُعْظِمْ لَهُۥٓ
أَجْرًا ﴿٥﴾

5. Ky është urdhri i Allahut që jua ka shpallur juve. Kush i frikësohet Allahut, Ai do t'ia fshijë gjynahet dhe do t'i japë shpërblim të madh.[5]

[4] Ndërsa gratë e ndara, të cilave u është ndërprerë menstruacioni për shkak të moshës së shtyrë, nëse nuk jeni të sigurt se cili është gjykimi për to, periudha e pritjes (iddeti) për to është tre muaj. Edhe për vajzat e vogla që ende nuk kanë pasur menstruacione, periudha e pritjes është gjithashtu tre muaj. Sa për gratë shtatzëna, periudha e tyre e pritjes mbaron kur ato lindin. Dhe kush i frikësohet Allahut duke zbatuar urdhrat e Tij, Allahu do t'ia bëjë çështjet e tij të lehta — si në këtë botë, ashtu edhe në botën tjetër.

[5] Kjo që u përmend lidhur me çështjen e divorcit dhe periudhës së pritjes, është urdhri i Allahut që Ai e ka zbritur për ju, o njerëz, që ta zbatoni. Kush i frikësohet Allahut duke u larguar nga gjynahet dhe duke kryer detyrimet që Ai ka urdhëruar, Allahu do t'ia fshijë gjynahet dhe do t'i japë shpërblim të madh në botën tjetër, duke e futur në Xhenet.

أَسۡكِنُوهُنَّ مِنۡ حَيۡثُ سَكَنتُم مِّن وُجۡدِكُمۡ وَلَا تُضَآرُّوهُنَّ لِتُضَيِّقُواْ عَلَيۡهِنَّۚ وَإِن كُنَّ أُوْلَٰتِ حَمۡلٖ فَأَنفِقُواْ عَلَيۡهِنَّ حَتَّىٰ يَضَعۡنَ حَمۡلَهُنَّۚ فَإِنۡ أَرۡضَعۡنَ لَكُمۡ فَـَٔاتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّۖ وَأۡتَمِرُواْ بَيۡنَكُم بِمَعۡرُوفٖۖ وَإِن تَعَاسَرۡتُمۡ فَسَتُرۡضِعُ لَهُۥٓ أُخۡرَىٰ ٦

6. Strehojini ato (gratë e divorcuara) aty ku banoni vetë, sipas mundësisë suaj, dhe mos i dëmtoni për t'u vështirësuar jetën. Nëse janë shtatzëna, jepuni shpenzimet derisa të lindin. E nëse ju ushqejnë fëmijën tuaj me gji, jepuni shpërblimin e tyre, dhe kështillohuni ndërmjet jush me mirësi. Por nëse nuk arrini marrëveshje, atëherë le t'i ushqejë me gji një tjetër (mëndeshë).[6]

لِيُنفِقۡ ذُو سَعَةٖ مِّن سَعَتِهِۦۖ وَمَن قُدِرَ عَلَيۡهِ رِزۡقُهُۥ فَلۡيُنفِقۡ مِمَّآ ءَاتَىٰهُ ٱللَّهُۚ لَا يُكَلِّفُ ٱللَّهُ نَفۡسًا إِلَّا مَآ ءَاتَىٰهَاۚ سَيَجۡعَلُ ٱللَّهُ بَعۡدَ عُسۡرٖ يُسۡرٗا ٧

7. I pasuri të shpenzojë sipas pasurisë që ka, ndërsa ai që ka mundësi të kufizuara, le të shpenzojë sipas asaj që i ka dhënë Allahu. Allahu nuk e ngarkon askënd përtej asaj që i ka dhënë. Allahu do të sjellë lehtësim pas vështirësisë.[7]

---

[6] Strehojini gratat tuaja të divorcuara, gjatë periudhës së pritjes së tyre, në banesën që jetoni vetë apo në banesë të njëjtë me tuajën, sipas mundësive dhe gjendjes suaj ekonomike, dhe mos u bëni dëm për t'u vështirësuar jetesën apo për t'i detyruar të largohen. Nëse gratë e divorcuara janë shtatzëna, siguroni shpenzimet për to deri sa të lindin. Nëse ato i ushqejnë me gji fëmijët tuaj pas lindjes, jepuni shpërblimin e tyre të merituar. Këshillohuni me mirësi dhe mirëkuptim ndërmjet jush për çdo marrëveshje. E nëse nuk arrini të bini dakord që nëna të ushqejë me gji fëmijën, atëherë babai mund të gjejë një grua tjetër (mëndeshë) që ta ushqejë me gji në vend të saj.

[7] Burri duhet të shpenzojë për gruan e tij të divorcuar dhe për fëmijën e tij sipas mundësive që Allahu i ka dhënë. Nëse ai ka begati në furnizim, le të japë me bujari; e nëse i është ngushtuar furnizimi dhe është i varfër, le të shpenzojë nga ajo që Allahu i ka dhënë. I varfëri nuk ngarkohet me atë që ngarkohet i pasuri. Allahu, pas vështirësisë dhe ngushtimit, do të sjellë lehtësi dhe begati.

وَكَأَيِّن مِّن قَرْيَةٍ عَتَتْ عَنْ أَمْرِ رَبِّهَا وَرُسُلِهِۦ فَحَاسَبْنَـٰهَا حِسَابًا شَدِيدًا وَعَذَّبْنَـٰهَا عَذَابًا نُّكْرًا ﴿٨﴾

8. Sa e sa qytete e kundërshtuan urdhrin e Zotit të tyre dhe të dërguarve të Tij! Ne i morëm në llogari të rreptë dhe i ndëshkuam me ndëshkim të rëndë.[8]

فَذَاقَتْ وَبَالَ أَمْرِهَا وَكَانَ عَـٰقِبَةُ أَمْرِهَا خُسْرًا ﴿٩﴾

9. Dhe ata shijuan pasojat e veprave të tyre, e fundi i tyre ishte humbja e plotë.[9]

أَعَدَّ ٱللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا ۖ فَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ يَـٰٓأُو۟لِى ٱلْأَلْبَـٰبِ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ۚ قَدْ أَنزَلَ ٱللَّهُ إِلَيْكُمْ ذِكْرًا ﴿١٠﴾

10. Allahu u ka përgatitur atyre një dënim të ashpër. Prandaj, kini frikë Allahun, o njerëz të mençur që keni besuar! Allahu ju ka dërguar juve një Përkujtues,[10]

[8] Shumë prej banorëve të fshatrave dhe qyteteve kundërshtuan urdhrin e Allahut dhe urdhrin e të Dërguarit të Tij, dhe vazhduan në kryelartësinë dhe mosbesimin e tyre. Ne i ndëshkuam ata në këtë botë me një ndëshkim të ashpër dhe i goditëm me një dënim të madh e të frikshëm.

[9] Ata shijuan përfundimin e hidhur të kryeneçësisë dhe mohimit të tyre, dhe fundi i mosbesimit të tyre ishte shkatërrim dhe humbje e plotë, pas së cilës nuk ka më humbje tjetër.

[10] Allahu u ka përgatitur atyre njerëzve që tejkaluan kufijtë, kundërshtuan urdhrat e Tij dhe urdhrat e të dërguarve të Tij, një dënim tepër të ashpër. Prandaj druajuni Allahut dhe kini frikë nga zemërimi i Tij, o ju njerëz me mendje të kthjellët, që e keni besuar Allahun dhe të dërguarit e Tij dhe veproni sipas ligjit të Tij. Allahu ju ka zbritur juve, o besimtarë, një përkujtues (Kuranin) që ju kujton, ju udhëzon dhe ju nxit të merrni pjesën tuaj nga besimi dhe bindja ndaj Tij.

رَّسُولًا يَتْلُواْ عَلَيْكُمْ ءَايَـٰتِ ٱللَّهِ مُبَيِّنَـٰتٍ لِّيُخْرِجَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ
ٱلصَّـٰلِحَـٰتِ مِنَ ٱلظُّلُمَـٰتِ إِلَى ٱلنُّورِ ۚ وَمَن يُؤْمِنۢ بِٱللَّهِ وَيَعْمَلْ صَـٰلِحًا يُدْخِلْهُ
جَنَّـٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَـٰرُ خَـٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدًا ۖ قَدْ أَحْسَنَ ٱللَّهُ لَهُۥ رِزْقًا ﴿١١﴾

11. një të Dërguar që ju lexon shpalljet e Allahut, të sqaruara, për t'i nxjerrë ata që besojnë dhe bëjnë vepra të mira nga errësirat në dritë. Ai që beson Allahun dhe bën vepra të mira, Allahu do ta fusë atë në kopshtet e Xhenetit, nën të cilat rrjedhin lumenj, ku do të qëndrojë përgjithmonë. Vërtet, Allahu i ka dhënë atij furnizim të mrekullushëm.[11]

ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَ سَبْعَ سَمَـٰوَٰتٍ وَمِنَ ٱلْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ يَتَنَزَّلُ ٱلْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِتَعْلَمُوٓاْ
أَنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ ٱللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَىْءٍ عِلْمًا ﴿١٢﴾

12. Allahu është Ai që ka krijuar shtatë qiej dhe po aq toka. Urdhrat e Tij zbresin ndërmjet tyre, që ta dini se Allahu ka fuqi mbi çdo gjë dhe se Allahu e ka përfshirë çdo gjë në dijen e Tij.[12]

[11] Ky përkujtues është I Dërguari, Muhamedi, i cili ju lexon ajetet e Allahut dhe ju shpjegon të vërtetën, që t'i nxjerrë ata që besojnë Allahun dhe të dërguarin e Tij dhe veprojnë sipas urdhrave të Tij, nga errësirat e mosbesimit në dritën e besimit. Kushdo që beson në Allahun dhe vepron mirë, Allahu do ta fusë në kopshte, nën të cilat rrjedhin lumenj, ku do të qëndrojë përgjithmonë. Vërtet, Allahu i ka përgatitur besimtarëve të drejtë një furnizim të mrekullueshëm në Xhenet.

[12] Vetëm Allahu është Ai që i krijoi shtatë qiejt dhe krijoi shtatë toka (si qiejtë – pra shtatë qiejtë janë shtresat e qiellit, dhe shtatë tokat janë shtresat e Tokës), dhe zbriti urdhërin e Tij – shpalljen dhe vendimet me të cilat Ai rregullon krijesat – ndërmjet qiejve dhe Tokës, që ju, o njerëz, ta dini se Allahu është i Plotfuqishëm për çdo gjë, asgjë nuk mund ta pengojë Atë, dhe se dija e Allahut përfshin çdo gjë – asgjë nuk mund t'i shpëtojë dijes dhe fuqisë së Tij.

66. SURJA “ET TAHRIM”

NDALIMI

(Medinase, 12 ajete)

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَآ أَحَلَّ ٱللَّهُ لَكَۖ تَبۡتَغِي مَرۡضَاتَ أَزۡوَٰجِكَۚ وَٱللَّهُ غَفُورٞ رَّحِيمٞ ١

1. O i Dërguar! Pse ia ndalon vetes atë që Allahu ta ka lejuar, duke kërkuar të kënaqësh gratë e tua? Allahu është Falës dhe Mëshirëplotë.[1]

قَدۡ فَرَضَ ٱللَّهُ لَكُمۡ تَحِلَّةَ أَيۡمَٰنِكُمۡۚ وَٱللَّهُ مَوۡلَىٰكُمۡۖ وَهُوَ ٱلۡعَلِيمُ ٱلۡحَكِيمُ ٢

2. Allahu jua ka caktuar juve mënyrën e shlyerjes së betimeve tuaja. Allahu është Mbrojtësi juaj; dhe Ai është i Gjithëdijshmi, i Urti.[2]

[1] O i Dërguar, pse e ndalon veten nga ajo që Allahu ta ka lejuar, duke kërkuar të kënaqësh gratë e tua? Allahu është Falës dhe Mëshirëplotë ndaj teje.

[2] Allahu jua ka lejuar juve, o besimtarë, t’i zgjidhni betimet tuaja duke dhënë shlyerjen (kefaren) për to, e cila është: të ushqeni dhjetë të varfër, ose t’i vishni ata, ose të lironi një skllav; e kush nuk gjen mundësi për këto, le të agjërojë tri ditë. Allahu është Mbrojtësi juaj dhe kujdeset për çështjet tuaja; Ai është i Dijshmi për atë që është më e dobishme për ju dhe i Urti në fjalët dhe veprat e Tij.

وَإِذْ أَسَرَّ ٱلنَّبِيُّ إِلَىٰ بَعْضِ أَزْوَٰجِهِۦ حَدِيثًا فَلَمَّا نَبَّأَتْ بِهِۦ وَأَظْهَرَهُ ٱللَّهُ عَلَيْهِ عَرَّفَ بَعْضَهُۥ وَأَعْرَضَ عَنۢ بَعْضٍ ۖ فَلَمَّا نَبَّأَهَا بِهِۦ قَالَتْ مَنْ أَنۢبَأَكَ هَٰذَا ۖ قَالَ نَبَّأَنِىَ ٱلْعَلِيمُ ٱلْخَبِيرُ ﴿٣﴾

3. Kur i Dërguari i besoi një sekret njërës prej grave të tij, ajo e hapi atë. Allahu ia tregoi këtë gjë të Dërguarit, ndërsa ai i tregoi asaj (gruas që hapi sekretin) një pjesë të asaj që kishte ndodhur dhe e la pjesën tjetër. Kur e njoftoi atë për këtë, ajo tha: "Kush ta tregoi këtë?" Ai tha: "Ma tregoi Më i Dijshmi, Më i Njohuri."[3]

إِن تَتُوبَآ إِلَى ٱللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا ۖ وَإِن تَظَٰهَرَا عَلَيْهِ فَإِنَّ ٱللَّهَ هُوَ مَوْلَىٰهُ وَجِبْرِيلُ وَصَٰلِحُ ٱلْمُؤْمِنِينَ ۖ وَٱلْمَلَٰٓئِكَةُ بَعْدَ ذَٰلِكَ ظَهِيرٌ ﴿٤﴾

4. Nëse ju të dyja pendoheni tek Allahu - sepse vërtet, zemrat tuaja anuan – (Allahu do t'ju falë), por nëse bashkoheni kundër tij (të Dërguarit), atëherë dijeni se Allahu është Mbrojtësi i tij, ashtu si edhe Xhibrili, besimtarët e mirë, dhe engjëjt e tjerë pas tyre, janë mbështetësit e tij.[4]

[3] Kur i Dërguari i Allahut i tha fshehtas një fjalë gruas së tij, Hafsës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), dhe ajo e hapi atë duke ia treguar Aishes (Allahu qoftë i kënaqur me të!), Allahu e njoftoi të Dërguarin e Tij për zbulimin e sekretit të tij. Atëherë, ai i tregoi Hafsës një pjesë të asaj që kishte bërë të njohur dhe e la pa i përmendur pjesën tjetër, nga mirësjellja dhe bujaria e tij. Kur ai e qortoi për atë që e kishte hapur, ajo i tha: "Kush ta ka treguar këtë?" Ai u përgjigj: "Ma tregoi Allahu, që është i Dijshëm dhe i Njohur për çdo gjë, të Cilit asgjë nuk i fshihet."

[4] Nëse ju të dyja – Hafsa dhe Aishja – ktheheni te Allahu me pendim, është më e mirë për ju, sepse nga ju ka ndodhur diçka që e kërkon pendimin: zemrat tuaja u prirën drejt asaj që e urrente i Dërguari i Allahut ﷺ, duke zbuluar fshehtësinë e tij. E nëse bashkoheni kundër tij në diçka që e mërzit, dijeni se Allahu është mbrojtësi dhe ndihmësi i tij, dhe se Xhibrili, besimtarët e mirë dhe engjëjt, pas ndihmës së Allahut, janë përkrahësit dhe ndihmësit e tij kundër atyre që e lëndojnë apo e kundërshtojnë.

عَسَىٰ رَبُّهُۥٓ إِن طَلَّقَكُنَّ أَن يُبْدِلَهُۥٓ أَزْوَٰجًا خَيْرًا مِّنكُنَّ مُسْلِمَٰتٍ مُّؤْمِنَٰتٍ
قَٰنِتَٰتٍ تَٰٓئِبَٰتٍ عَٰبِدَٰتٍ سَٰٓئِحَٰتٍ ثَيِّبَٰتٍ وَأَبْكَارًا ۝٥

5. Ndoshta Zoti i tij, nëse ai ju divorcon, do t'i japë atij bashkëshorte më të mira se ju: të nënshtruara ndaj Allahut (myslimane), besimtare, të bindura ndaj Allahut, të penduara, adhuruese të përkushtuara ndaj Allahut, agjëruese – të veja ose të virgjëra.[5]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ قُوٓاْ أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا ٱلنَّاسُ وَٱلْحِجَارَةُ
عَلَيْهَا مَلَٰٓئِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَّا يَعْصُونَ ٱللَّهَ مَآ أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ۝٦

6. O besimtarë! Ruani veten dhe familjet tuaja nga një Zjarr, lënda djegëse e të cilit janë njerëzit dhe gurët. Atë e mbikëqyrin engjëj të ashpër e të fuqishëm, të cilët kurrë nuk i kundërshtojnë urdhërat e Allahut dhe zbatojnë gjithçka që u urdhërohet.[6]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ لَا تَعْتَذِرُواْ ٱلْيَوْمَ ۖ إِنَّمَا تُجْزَوْنَ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ۝٧

7. O ju, që nuk besuat! Mos u justifikoni sot — ju do të shpërbleheni vetëm sipas asaj që keni bërë![7]

[5] Ndoshta Zoti i tij, nëse ai (i Dërguari) ju ndan juve, o gratë e të Dërguarit, do t'i japë në vendin tuaj bashkëshorte më të mira se ju – të nënshtruara ndaj Allahut, besimtare në Allahun dhe të Dërguarin e Tij, të bindura ndaj urdhrave të Tij, të penduara që kthehen vazhdimisht në atë që Allahu e do, adhuruese të përkushtuara dhe agjëruese; disa prej tyre do të jenë të veja, e disa të virgjëra.

[6] O ju që keni besuar Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe veproni sipas ligjit të Tij, ruani veten tuaj, duke bërë atë që Allahu ju ka urdhëruar dhe duke lënë atë që ju ka ndaluar, dhe ruani familjet tuaja me të njëjtën kujdesi, nga zjarri i Xhehenemit, lëndë djegëse e të cilit janë njerëzit dhe gurët. Ai mbikëqyret nga engjëj të ashpër dhe të fuqishëm, që nuk e kundërshtojnë Allahun në asgjë që Ai u urdhëron, dhe e zbatojnë plotësisht atë që u është urdhëruar.

[7] Do t'u thuhet atyre që mohuan se Allahu është i vetmi Zot i vërtetë dhe nuk besuan në Të, në çastin kur do të futen në zjarr: "Mos u justifikoni sot, sepse sot do të shpërbleheni vetëm sipas asaj që keni vepruar në dynja!"

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ تُوبُوٓاْ إِلَى ٱللَّهِ تَوۡبَةٗ نَّصُوحًا عَسَىٰ رَبُّكُمۡ أَن يُكَفِّرَ عَنكُمۡ سَيِّـَٔاتِكُمۡ وَيُدۡخِلَكُمۡ جَنَّـٰتٖ تَجۡرِي مِن تَحۡتِهَا ٱلۡأَنۡهَـٰرُ يَوۡمَ لَا يُخۡزِي ٱللَّهُ ٱلنَّبِيَّ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مَعَهُۥۖ نُورُهُمۡ يَسۡعَىٰ بَيۡنَ أَيۡدِيهِمۡ وَبِأَيۡمَـٰنِهِمۡ يَقُولُونَ رَبَّنَآ أَتۡمِمۡ لَنَا نُورَنَا وَٱغۡفِرۡ لَنَآۖ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٞ ٨

8. O besimtarë! Kthehuni tek Allahu me një pendim të sinqertë, që Zoti juaj t'ju shlyejë gjynahet tuaja dhe t'ju fusë në kopshte, nën të cilat rrjedhin lumenj, Ditën kur Allahu nuk do ta turpërojë të Dërguarin dhe ata që besuan me të. Drita e tyre do të ndriçojë para tyre dhe në të djathtë të tyre, dhe ata do të thonë: "Zoti ynë! Na e përsos dritën tonë dhe na fal! Vërtet, Ti je i Plotfuqishëm për çdo gjë."[8]

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ جَـٰهِدِ ٱلۡكُفَّارَ وَٱلۡمُنَـٰفِقِينَ وَٱغۡلُظۡ عَلَيۡهِمۡۚ وَمَأۡوَىٰهُمۡ جَهَنَّمُۖ وَبِئۡسَ ٱلۡمَصِيرُ ٩

9. O i Dërguar! Lufto kundër mohuesve dhe hipokritëve, dhe bëhu i ashpër ndaj tyre! Strehimi i tyre është Xhehenemi — sa përfundim i keq është ai![9]

[8] O ju që keni besuar Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe veproni sipas ligjit të Tij, kthehuni te Allahu me pendim të sinqertë, një pendim pas të cilit nuk ka më gjynah, që Zoti juaj t'ju fshijë të këqijat dhe t'ju fusë në kopshte, nën të cilat rrjedhin lumenj. Atë ditë Allahu nuk do ta poshtërojë të Dërguarin dhe as ata që kanë besuar me të, përkundrazi do t'i nderojë dhe do t'i lartësojë. Drita e tyre do të ecë përpara tyre dhe në të djathtën e tyre, dhe ata do të thonë: "O Zoti ynë, përsose dritën tonë, që të kalojmë mbi urën e Siratit dhe të arrijmë në Xhenet, dhe falna, na mbulo gjynahet tona, sepse Ti je i Fuqishëm për çdo gjë!"

[9] O i Dërguar, luftoji ata që e kanë shpallur hapur mosbesimin dhe përballu me ta me shpatë, dhe përpiqu me argumente dhe me zbatimin e ligjit ndaj atyre që e fshehin mosbesimin në zemrat e tyre. Përdor vendosmëri dhe ashpërsi ndaj të dy palëve në përpjekjen kundër tyre. Vendbanimi i tyre në botën tjetër do të jetë Xhehenemi, dhe sa i keq është ai vend ku do të përfundojnë!

ضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ كَفَرُواْ ٱمۡرَأَتَ نُوحٖ وَٱمۡرَأَتَ لُوطٖۖ كَانَتَا تَحۡتَ عَبۡدَيۡنِ مِنۡ عِبَادِنَا صَٰلِحَيۡنِ فَخَانَتَاهُمَا فَلَمۡ يُغۡنِيَا عَنۡهُمَا مِنَ ٱللَّهِ شَيۡـٔٗا وَقِيلَ ٱدۡخُلَا ٱلنَّارَ مَعَ ٱلدَّٰخِلِينَ ١٠

10. Allahu jep shembull për ata që nuk besojnë — gruan e Nuhut dhe gruan e Lutit. Ato ishin nën kujdesin e dy robërve tanë të mirë, por i tradhtuan ata, e kështu burrat e tyre nuk mund t'u ndihmojnë aspak ndaj dënimit të Allahut, dhe atyre dyjave do t'u thuhet: "Hyni në zjarr, bashkë me të tjerët që hyjnë aty!"[10]

وَضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلٗا لِّلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱمۡرَأَتَ فِرۡعَوۡنَ إِذۡ قَالَتۡ رَبِّ ٱبۡنِ لِي عِندَكَ بَيۡتٗا فِي ٱلۡجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِن فِرۡعَوۡنَ وَعَمَلِهِۦ وَنَجِّنِي مِنَ ٱلۡقَوۡمِ ٱلظَّٰلِمِينَ ١١

11. Dhe Allahu jep shembull për ata që besojnë — gruan e Faraonit, e cila tha: "Zoti im! Më ndërto pranë Teje një shtëpi në Xhenet, më shpëto nga Faraoni dhe veprat e tij dhe më shpëto nga populli i padrejtë!"[11]

[10] Allahu jep një shembull për gjendjen e mohuesve — në shoqërimin e tyre me besimtarët dhe afërsinë që mund të kenë me ta, e cila megjithatë nuk u sjell asnjë dobi për shkak të mosbesimit të tyre — shembullin e gruas së Profetit Nuh dhe gruas së Profetit Lut. Ato ishin nën mbrojtjen e dy robërve Tanë të drejtë, por i tradhtuan ata të dy në fe — ishin mohuese — dhe këta dy profetë nuk patën asnjë fuqi t'i shpëtonin nga ndëshkimi i Allahut. Grave të tyre do t'u thuhet: "Hyni në Zjarr bashkë me të tjerët që hyjnë aty!" - Ky shembull tregon se afërsia me profetët dhe të drejtët nuk ka asnjë vlerë, nëse mungon besimi i sinqertë dhe vepra e mirë.

[11] Dhe Allahu jep një shembull për gjendjen e besimtarëve që e besuan Atë, e adhuruan vetëm Atë dhe vepruan sipas ligjit të Tij, duke treguar se shoqërimi me mohuesit nuk i dëmton nëse janë të qëndrueshëm në besim - shembullin e gruas së Faraonit. Ajo ishte nën kurorën e njeriut më mohues ndaj Allahut, por vetë ajo ishte besimtare, kur tha: "O Zoti im, më ndërto një shtëpi pranë Teje në Xhenet, më shpëto nga Faraoni dhe nga veprat e tij të këqija, dhe më shpëto nga populli i padrejtë dhe i humbur!"

وَمَرْيَمَ ٱبْنَتَ عِمْرَٰنَ ٱلَّتِىٓ أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِن رُّوحِنَا وَصَدَّقَتْ بِكَلِمَٰتِ رَبِّهَا وَكُتُبِهِۦ وَكَانَتْ مِنَ ٱلْقَٰنِتِينَ ﴿١٢﴾

12. Si edhe Merjemen, bijën e Imranit, e cila ruajti virgjërinë e saj dhe Ne frymë në të (nëpërmjet engjëllit Xhibril) nga shpirti Ynë (shpirtin e Isait). Ajo besoi në fjalët e Zotit të saj dhe në Librat e Tij, dhe ishte ndër ata që i përkushtohen plotësisht Allahut.[12]

[12] Allahu jep gjithashtu shembull për ata që besuan me figurën e Merjemes, bijës së Imranit, e cila ruajti virgjërinë e saj dhe e mbrojti veten nga çdo gjynah. Atëherë Allahu urdhëroi Xhibrilin (paqja qoftë mbi të) që të frynte në jakën e këmishës së saj, dhe ajo frymë arriti në barkun e saj, kështu që ajo mbeti shtatzënë me Isain (paqja qoftë mbi të). (Pra, shpirti i Isait është i krijuar, si ai i njerëzve të tjerë, por mënyra e fryrjes së tij në barkun e Merjemes, është e veçantë dhe mrekulli nga Allahu). Ajo i besoi fjalëve të Zotit të saj, veproi sipas ligjeve dhe Librave të shpallur nga Ai, dhe ishte ndër ata që i binden plotësisht Allahut.

سُورَةُ الْمُلْكِ

67. SURJA “EL MULK”

PUSHTETI SUPREM

(Mekase, 30 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

تَبَٰرَكَ ٱلَّذِى بِيَدِهِ ٱلْمُلْكُ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾

1. I Bekuar qoftë Ai, në Dorën e të Cilit është pushteti suprem, dhe që është i Fuqishëm për çdo gjë![1]

ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلْمَوْتَ وَٱلْحَيَوٰةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ۚ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْغَفُورُ ﴿٢﴾

2. Ai, i Cili krijoi vdekjen dhe jetën, për t’ju vënë në provë se cili prej jush do të bëjë veprat më të mira; dhe Ai është i Plotfuqishmi, Falësi i Madh.[2]

[1] Është shtuar dhe shumuar mirësia dhe begatia e Allahut mbi të gjitha krijesat e Tij; Atij, në Dorën e të Cilit është i gjithë pushteti dhe sundimi i kësaj bote dhe i botës tjetër; në to vepron urdhri dhe vendimi i Tij, dhe Ai është i Fuqishëm për çdo gjë. - Nga ky ajet kuptohet se cilësia e “Dorës” i përket Allahut në një mënyrë që i shkon për shtat madhështisë dhe lavdisë së Tij, pa krahasim dhe pa përngjasim me krijesat.

[2] Është Ai, i Cili krijoi vdekjen dhe jetën, për t’ju sprovuar ju, o njerëz, se kush prej jush do të bëjë veprat më të mira dhe më të sinqerta. Ai është i Plotfuqishmi, që asgjë nuk mund ta pengojë, dhe Falësi i Madh për ata që pendohen. - Ky ajet përmban nxitje për të bërë vepra të mira dhe paralajmërim kundër kryerjes së gjynaheve.

ٱلَّذِى خَلَقَ سَبْعَ سَمَـٰوَٰتٍ طِبَاقًا ۖ مَّا تَرَىٰ فِى خَلْقِ ٱلرَّحْمَـٰنِ مِن تَفَـٰوُتٍ ۖ فَٱرْجِعِ ٱلْبَصَرَ هَلْ تَرَىٰ مِن فُطُورٍ ﴿٣﴾

3. Ai, i Cili krijoi shtatë qiej njëri mbi tjetrin; nuk sheh asnjë parregullsi në krijimin e të Gjithëmëshirshmit. Ktheje shikimin (drejt qiellit) — a sheh ndonjë plasaritje?[3]

ثُمَّ ٱرْجِعِ ٱلْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنقَلِبْ إِلَيْكَ ٱلْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ ﴿٤﴾

4. Pastaj ktheje shikimin (drejt qiellit) përsëri e përsëri — do të të kthehet i përulur e i lodhur.[4]

وَلَقَدْ زَيَّنَّا ٱلسَّمَآءَ ٱلدُّنْيَا بِمَصَـٰبِيحَ وَجَعَلْنَـٰهَا رُجُومًا لِّلشَّيَـٰطِينِ ۖ وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ ٱلسَّعِيرِ ﴿٥﴾

5. Ne e kemi stolisur qiellin më të afërt me llampa (yje) dhe i kemi bërë ato si shigjeta për të gjuajtur djajtë, për të cilët kemi përgatitur dënimin e Zjarrit përvëlues.[5]

وَلِلَّذِينَ كَفَرُوا۟ بِرَبِّهِمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ ۖ وَبِئْسَ ٱلْمَصِيرُ ﴿٦﴾

6. Ata që e mohojnë Zotin e tyre, do të kenë dënimin e Xhehenemit — sa fund i keq është ai![6]

---

[3] Është Ai, i Cili krijoi shtatë qiej të rregulluar në harmoni, njëri mbi tjetrin. Ti, o vëzhgues, nuk do të shohësh në krijimin e Mëshiruesit asnjë mospërputhje apo parregullsi. Ktheje vështrimin edhe njëherë drejt qiellit – a sheh ndonjë çarje apo plasaritje në të?

[4] Pastaj ktheje vështrimin edhe një herë, e pastaj përsërite atë disa herë; do të kthehet te ti shikimi i përulur dhe i pafuqishëm, i lodhur e i pamundur të gjejë ndonjë mangësi në krijimin e Allahut.

[5] Ne e kemi zbukuruar qiellin më të afërt, atë që e shohin sytë tuaj, me yje ndriçues e madhështorë, dhe i kemi bërë ato si predha flakëruese për të djegur djajtë që përpiqen të vjedhin dëgjimin. Ndërsa për ta (djajtë), në botën tjetër, kemi përgatitur dënimin e Zjarrit të ndezur, të cilin do ta përjetojnë me gjithë nxehtësinë e tij.

[6] Për mohuesit e Krijuesit të tyre është dënimi i Xhehenemit, dhe sa i keq është ai vend dhe fund për ta!

إِذَآ أُلۡقُواْ فِيهَا سَمِعُواْ لَهَا شَهِيقٗا وَهِيَ تَفُورُ ٧

7. Kur të hidhen në të, do të dëgjojnë hungërimën e tij, ndërsa ai vlon furishëm,[7]

تَكَادُ تَمَيَّزُ مِنَ ٱلۡغَيۡظِۖ كُلَّمَآ أُلۡقِيَ فِيهَا فَوۡجٞ سَأَلَهُمۡ خَزَنَتُهَآ أَلَمۡ يَأۡتِكُمۡ نَذِيرٞ ٨

8. gati sa nuk shpërthen nga zemërimi! Sa herë që aty hidhet ndonjë grup, rojtarët e tij i pyesin: "A nuk ju erdhi ndonjë paralajmërues?!"[8]

قَالُواْ بَلَىٰ قَدۡ جَآءَنَا نَذِيرٞ فَكَذَّبۡنَا وَقُلۡنَا مَا نَزَّلَ ٱللَّهُ مِن شَيۡءٍ إِنۡ أَنتُمۡ إِلَّا فِي ضَلَٰلٖ كَبِيرٖ ٩

9. Ata u përgjigjen: "Po, na erdhi një paralajmërues, por ne përgënjeshtruam dhe thamë: 'Allahu nuk ka zbritur asgjë; ju jeni vërtet në një humbje të madhe!"[9]

وَقَالُواْ لَوۡ كُنَّا نَسۡمَعُ أَوۡ نَعۡقِلُ مَا كُنَّا فِيٓ أَصۡحَٰبِ ٱلسَّعِيرِ ١٠

10. Dhe do të thonë: "Sikur të kishim dëgjuar apo kuptuar, nuk do të ishim midis banorëve të Zjarrit Flakërues!"[10]

---

[7] Kur mohuesit të hidhen në Xhehenem, do të dëgjojnë prej tij një zë të fortë e të tmerrshëm, ndërsa ai do të vlojë me një vlim të ashpër e të frikshëm.

[8] Xhehenemi vlon furishëm, sa gati nuk shpërthem nga zemërimi i tij i madh ndaj mohuesve. Sa herë që në të hidhet një grup njerëzish, engjëjt që janë caktuar për ta i pyesin me qortim: "A nuk ju erdhi në botën e mëparshme një i dërguar që t'ju paralajmëronte për këtë dënim në të cilin ndodheni tani?"

[9] Ata u përgjigjen duke thënë: "Po, na erdhi një i dërguar nga Allahu dhe na paralajmëroi, por ne e përgënjeshtruam atë dhe thamë për atë që solli nga shenjat: 'Allahu nuk i ka zbritur asgjë askujt prej njerëzve.' Ju, o të dërguar, nuk jeni veçse në një largim të madh nga e vërteta."

[10] Dhe do të thonë, duke pranuar fajin e tyre: "Sikur të kishim dëgjuar me vëmendje si ai që kërkon të vërtetën, ose të kishim menduar për atë në të cilën ishim thirrur, nuk do të ishim sot ndër banorët e Zjarrit!"

فَٱعۡتَرَفُواْ بِذَنۢبِهِمۡ فَسُحۡقٗا لِّأَصۡحَٰبِ ٱلسَّعِيرِ ١١

11. Kështu, ata do ta pranojnë fajin e tyre; pra, larg mëshirës së Allahut qofshin banorët e Zjarrit Flakërues![11]

إِنَّ ٱلَّذِينَ يَخۡشَوۡنَ رَبَّهُم بِٱلۡغَيۡبِ لَهُم مَّغۡفِرَةٞ وَأَجۡرٞ كَبِيرٞ ١٢

12. Vërtet, ata që i frikësohen Zotit të tyre edhe kur janë të vetmuar, do të kenë falje dhe shpërblim të madh![12]

وَأَسِرُّواْ قَوۡلَكُمۡ أَوِ ٱجۡهَرُواْ بِهِۦٓۖ إِنَّهُۥ عَلِيمُۢ بِذَاتِ ٱلصُّدُورِ ١٣

13. Qoftë nëse e fshehni fjalën tuaj apo e shfaqni haptas, Ai e di mirë atë që është në zemrat tuaja.[13]

أَلَا يَعۡلَمُ مَنۡ خَلَقَ وَهُوَ ٱللَّطِيفُ ٱلۡخَبِيرُ ١٤

14. A nuk di Ai që ka krijuar; ndërsa Ai është i Buti, i Gjithëinformuari.[14]

هُوَ ٱلَّذِي جَعَلَ لَكُمُ ٱلۡأَرۡضَ ذَلُولٗا فَٱمۡشُواْ فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُواْ مِن رِّزۡقِهِۦۖ وَإِلَيۡهِ ٱلنُّشُورُ ١٥

15. Është Ai që e bëri Tokën të nënshtruar për ju; ndaj, ecni nëpër shtigjet e saj dhe hani nga furnizimi i Tij! Dhe tek Ai është ringjallja juaj.[15]

---

[11] Ata pranuan përgënjeshtrimin dhe mosbesimin e tyre, me të cilat e merituan dënimin e Zjarrit. Pra, larg qoftë mëshira e Allahut nga banorët e Zjarrit.

[12] Ata që i frikësohen Zotit të tyre, e adhurojnë Atë dhe nuk e kundërshtojnë edhe kur janë larg syve të njerëzve, dhe kanë frikë nga dënimi i botës tjetër para se ta shohin atë, do të kenë falje nga Allahu për gjynahet e tyre dhe shpërblim të madh – Xhenetin.

[13] Fshiheni fjalën tuaj, o njerëz, në çdo çështje që e thoni ose shpalleni hapur, sepse për Allahun të dyja janë njësoj. Ai është i Dijshëm për atë që fshehin zemrat, e si mund t'i fshihen Atij fjalët dhe veprat tuaja?

[14] A nuk i njeh Zoti i botëve krijesat e Tij dhe gjendjet e tyre, ndërkohë që është Ai që i ka krijuar dhe e ka përsosur krijimin e tyre në mënyrën më të bukur? Ai është i Butë me robërit e Vet, i Gjithëinformuar për ta dhe për veprat e tyre.

[15] Vetëm Allahu është Ai që e bëri Tokën të sheshtë dhe të përshtatshme për ju, që të mund të banoni mbi të. Ecni pra nëpër anët dhe skajet e saj dhe ushqehuni nga furnizimi

ءَأَمِنتُم مَّن فِي ٱلسَّمَآءِ أَن يَخۡسِفَ بِكُمُ ٱلۡأَرۡضَ فَإِذَا هِيَ تَمُورُ ١٦

16. A u siguruat nga Ai që është në qiell, se nuk do t'ju fundosë në Tokë, ndërkohë që ajo dridhet me forcë?[16]

أَمۡ أَمِنتُم مَّن فِي ٱلسَّمَآءِ أَن يُرۡسِلَ عَلَيۡكُمۡ حَاصِبٗاۖ فَسَتَعۡلَمُونَ كَيۡفَ نَذِيرِ ١٧

17. Apo u siguruat nga Ai që është në qiell, se nuk do të dërgojë mbi ju një stuhi gurësh? Atëherë, do ta merrni vesh se si është paralajmërimi Im![17]

وَلَقَدۡ كَذَّبَ ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِهِمۡ فَكَيۡفَ كَانَ نَكِيرِ ١٨

18. Edhe ata që ishin para jush përgënjeshtruan; e si ishte ndëshkimi Im?[18]

أَوَلَمۡ يَرَوۡاْ إِلَى ٱلطَّيۡرِ فَوۡقَهُمۡ صَٰٓفَّٰتٖ وَيَقۡبِضۡنَۚ مَا يُمۡسِكُهُنَّ إِلَّا ٱلرَّحۡمَٰنُۚ إِنَّهُۥ بِكُلِّ شَيۡءِۭ بَصِيرٌ ١٩

19. A nuk i shohin ata zogjtë sipër tyre, se si hapin dhe mbledhin krahët e tyre? Askush tjetër përveç të Gjithëmëshirshmit nuk i mban ata në ajër. Me të vërtetë Ai sheh çdo gjë.[19]

---

që Allahu nxjerr për ju prej saj. Vetëm tek Ai do të ringjalleni nga varret për llogari dhe shpërblim. - Ky ajet nxit në kërkimin e rizkut dhe të punës së ndershme, tregon se vetëm Allahu është Zoti i vërtetë pa asnjë shok, dëshmon për fuqinë e Tij, kujton begatitë e Tij dhe paralajmëron kundër mbështetjes së tepërt në jetën e kësaj bote.

[16] A mos u ndjetë të sigurt, o jobesimtarë të Mekës, nga Allahu që është mbi qiell, se Ai nuk do ta bëjë Tokën t'ju përpijë dhe të lëkundet nën këmbët tuaja derisa t'ju shkatërrojë?

[17] Apo mos u ndjetë të sigurt se Allahu që është mbi qiell, nuk do t'ju dërgojë një erë që t'ju godasë me gurë? Atëherë do ta kuptoni, o mohues, se si ishte paralajmërimi Im ndaj jush, por atëherë dija nuk do t'ju bëjë dobi. - Ky ajet dëshmon se Allahu i Lartësuar është lart, në qiell apo mbi qiell, ashtu siç i përshtatet madhështisë së Tij.

[18] Vërtet, ata që ishin para mohuesve të Mekës, si populli i Nuhut, Adit dhe Themudit, i përgënjeshtruan të dërguarit e tyre. E si ishte ndëshkimi Im ndaj tyre? Unë ua ndryshova gjendjen e mirë që kishin, duke u zbritur dënimin dhe duke i shkatërruar.

[19] A mos janë të pavëmendshëm mohuesit dhe nuk shohin zogjtë mbi ta, se si i hapin krahët kur fluturojnë në ajër dhe herë pas here i mbledhin pranë trupit të tyre? Asgjë tjetër nuk i mban që të mos bien, përveç të Gjithëmëshirshmit. Vërtet, Ai i sheh të gjitha gjërat dhe në krijimin e Tij nuk ka asnjë mangësi apo parregullsi.

أَمَّنْ هَٰذَا ٱلَّذِى هُوَ جُندٌ لَّكُمْ يَنصُرُكُم مِّن دُونِ ٱلرَّحْمَٰنِ ۚ إِنِ ٱلْكَٰفِرُونَ إِلَّا فِى غُرُورٍ ﴿٢٠﴾

20. E kush është ajo ushtri që mund t'ju ndihmojë përveç të Gjithëmëshirshmit? Mohuesit janë vërtet në mashtrim.[20]

أَمَّنْ هَٰذَا ٱلَّذِى يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُۥ ۚ بَل لَّجُّوا۟ فِى عُتُوٍّ وَنُفُورٍ ﴿٢١﴾

21. E kush është ai që mund t'ju furnizojë, nëse Ai e ndalon furnizimin e Tij? Por ata vazhdojnë në kryelartësi dhe largim.[21]

أَفَمَن يَمْشِى مُكِبًّا عَلَىٰ وَجْهِهِۦٓ أَهْدَىٰٓ أَمَّن يَمْشِى سَوِيًّا عَلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٢٢﴾

22. A është më i udhëzuar ai që ecën zvarrë me fytyrën përtokë, apo ai që ecën drejt në rrugën e drejtë?[22]

قُلْ هُوَ ٱلَّذِىٓ أَنشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ ٱلسَّمْعَ وَٱلْأَبْصَٰرَ وَٱلْأَفْـِٔدَةَ ۖ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿٢٣﴾

23. Thuaju: "Është Ai që ju ka krijuar dhe ju ka dhënë dëgjimin, shikimin dhe zemrat (mendjen); por pak e falënderoni![23]

---

[20] E kush është, sipas pretendimit tuaj, o mohues, ajo ushtri që mund t'ju mbrojë e t'ju ndihmojë kundër të Gjithëmëshirshmit, nëse Ai dëshiron t'ju godasë me ndonjë dënim apo të keqe? Mohuesit, me këtë mendim të tyre, nuk janë veçse në mashtrim dhe humbje nga djalli.

[21] E kush tjetër është ai që ju furnizon, nëse Allahu ndalon furnizimin e Tij për ju? Jo, por mohuesit vazhdojnë në kryelartësinë dhe humbjen e tyre, me kokëfortësi dhe largim nga e vërteta, pa dashur ta dëgjojnë apo ta ndjekin atë.

[22] A është më i udhëzuar ai që ecën me fytyrën përmbys, pa ditur nga shkon e ku shkel, apo ai që ecën drejt, i qëndrueshëm dhe i sigurt në një rrugë të qartë pa shtrembërim? - Ky është një shembull që Allahu e ka dhënë për mohuesin dhe besimtarin.

[23] Thuaju, o i Dërguar: "Allahu është Ai që ju krijoi nga asgjëja dhe ju dha dëgjimin që të dëgjoni, sytë që të shihni dhe zemrat që të kuptoni me to, por pak falënderim i bëni Zotit tuaj për këto begati që Ai ju ka dhënë."

قُلْ هُوَ ٱلَّذِى ذَرَأَكُمْ فِى ٱلْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٤﴾

24. Thuaju: "Është Ai që ju ka shpërndarë nëpër Tokë, dhe tek Ai do të mblidheni."[24]

وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَـٰذَا ٱلْوَعْدُ إِن كُنتُمْ صَـٰدِقِينَ ﴿٢٥﴾

25. Ata thonë: "Kur do të ndodhë ky premtim, nëse thoni të vërtetën?"[25]

قُلْ إِنَّمَا ٱلْعِلْمُ عِندَ ٱللَّهِ وَإِنَّمَآ أَنَا۠ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٢٦﴾

26. Thuaju: "Dija për këtë është vetëm tek Allahu, kurse unë jam vetëm një paralajmërues i qartë."[26]

[24] Thuaju gjithashtu: "Allahu është Ai që ju krijoi dhe ju shpërndau nëpër tokë, dhe tek Ai do të mblidheni pas kësaj shpërndarjeje, për llogari dhe shpërblim."

[25] Mohuesit thonë: "Kur do të ndodhë ky premtim për ringjalljen, o Muhamed? Na tregoni kohën e tij, o besimtarë, nëse jeni të vërtetë në atë që pretendoni."

[26] Thuaju, o i Dërguar: "Dija për kohën e Kijametit është vetëm tek Allahu. Unë jam vetëm një paralajmërues për ju, që t'ju frikësoj nga pasojat e mosbesimit dhe t'ju sqaroj qartë atë që Allahu më ka urdhëruar ta bëj të ditur."

فَلَمَّا رَأَوْهُ زُلْفَةً سِيٓـَٔتْ وُجُوهُ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ وَقِيلَ هَـٰذَا ٱلَّذِى كُنتُم بِهِۦ تَدَّعُونَ ﴿٢٧﴾

27. Kur ta shohin (dënimin) afër, fytyrat e atyre që nuk besuan do të zymtohen, dhe atëherë do t'u thuhet: "Kjo është ajo që kërkonit ta përshpejtonit!"[27]

قُلْ أَرَءَيْتُمْ إِنْ أَهْلَكَنِىَ ٱللَّهُ وَمَن مَّعِىَ أَوْ رَحِمَنَا فَمَن يُجِيرُ ٱلْكَـٰفِرِينَ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٨﴾

28. Thuaju: "Ç'mendoni: nëse Allahu më shkatërron mua dhe ata që janë me mua, ose na mëshiron, kush do t'i mbrojë mohuesit nga një dënim i dhembshëm?"[28]

قُلْ هُوَ ٱلرَّحْمَـٰنُ ءَامَنَّا بِهِۦ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا ۖ فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ فِى ضَلَـٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٢٩﴾

29. Thuaju: "Ai është i Gjithëmëshirshmi; në Të kemi besuar dhe vetëm tek Ai mbështetemi. Së shpejti do ta merrni vesh se kush është në humbje të qartë."[29]

قُلْ أَرَءَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَآؤُكُمْ غَوْرًا فَمَن يَأْتِيكُم بِمَآءٍ مَّعِينٍ ﴿٣٠﴾

30. Thuaju: "Ç'mendoni: nëse uji juaj zhytet thellë në Tokë, kush do t'ju sjellë ujë të pastër e të rrjedhshëm?"[30]

---

[27] Kur mohuesit ta shohin dënimin e Allahut afër tyre dhe ta përjetojnë me sytë e tyre, poshtërimi dhe trishtimi do të shfaqën në fytyrat e tyre, dhe atyre do t'u thuhet me qortim: "Ky është ai dënim që ju e kërkonit me ngut në dynja!"

[28] Thuaju, o i Dërguar, mohuesve: "Më tregoni, nëse Allahu më vdes mua dhe ata që janë me mua prej besimtarëve, siç dëshironi ju, ose nëse Ai na mëshiron duke na zgjatur jetën dhe duke na shpëtuar nga dënimi i Tij – kush është ai që do t'ju mbrojë dhe do t'ju shpëtojë ju nga një dënim i dhembshëm e i ashpër, i cili do t'ju vijë patjetër, nëse do të vazhdoni në mohimin dhe përgënjeshtrimin tuaj?"

[29] Thuaj: "Allahu është i Gjithëmëshirshmi; ne e kemi besuar Atë, kemi vepruar sipas ligjit të Tij dhe i jemi bindur Atij; dhe vetëm tek Ai mbështetemi në të gjitha çështjet tona. E së shpejti do ta dini, o mohues, kur të zbresë dënimi, se cili nga ne dhe ju është larguar qartë nga Rruga e Drejtë e Allahut.

[30] Thuaju, o i Dërguar, mohuesve e idhujtarëve: "Më tregoni, nëse uji juaj që pini humbet në thellësitë e Tokës dhe ju nuk keni asnjë mënyrë për ta nxjerrë, kush tjetër përveç Allahut mund t'ju sjellë ujë që rrjedh në sipërfaqe, që të mund të pini, t'i jepni bagëtive e të vadisni tokën tuaj?" – Vetëm Allahu, Zoti i botëve!

سُورَةُ القَلَمِ

68. SURJA "EL KALEM"

PENA

(Mekase, 52 ajete)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

نٓ ۚ وَٱلْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ ﴿١﴾

1. Nūn. Betohem për penën dhe për atë që ata shkruajnë,[1]

مَآ أَنتَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ ﴿٢﴾

2. se ti (o Muhamed), me mirësinë e Zotit tënd, nuk je aspak i çmendur![2]

وَإِنَّ لَكَ لَأَجْرًا غَيْرَ مَمْنُونٍ ﴿٣﴾

3. Për ty ka shpërblim të pandërprerë.[3]

وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ ﴿٤﴾

4. Me të vërtetë, ti je me një moral të lartë.[4]

---

[1] Nūn – është një nga shkronjat e ndara, për të cilat është folur në fillim të sures El Bekare. Allahu betohet për **penën,** me të cilën shkruajnë engjëjt dhe njerëzit, dhe për atë që ata shkruajnë prej së mirës, dobisë dhe dijes;

[2] Se ti, o i Dërguar, për shkak të mirësisë së Allahut ndaj teje me profetësinë dhe shpalljen, **nuk je as i mangët në mendje e as i pamatur në gjykim**!

[3] Me të vërtetë, përballë vështirësive që ti, o i Dërguar, has në përçimin e mesazhit, ke një shpërblim të madh, të plotë dhe të pandërprerë.

[4] Dhe me të vërtetë, ti, o i Dërguar, je me **moral të lartë**, ashtu siç përmban Kurani nga virtytet më fisnike; sepse **zbatimi i Kuranit ishte natyra jote**, i bindur ndaj urdhrave të tij dhe i përmbajtur nga ndalesat e tij.

فَسَتُبۡصِرُ وَيُبۡصِرُونَ ۝٥

5. Së shpejti do ta shohësh, por dhe ata do ta shohin,[5]

بِأَييِّكُمُ ٱلۡمَفۡتُونُ ۝٦

6. se cilin prej jush ka prekur çmenduria.[6]

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعۡلَمُ بِمَن ضَلَّ عَن سَبِيلِهِۦ وَهُوَ أَعۡلَمُ بِٱلۡمُهۡتَدِينَ ۝٧

7. Me të vërtetë, Zoti yt e di më mirë se kush ka devijuar nga rruga e Tij, dhe Ai e di më mirë se kush është në Rrugë të Drejtë.[7]

فَلَا تُطِعِ ٱلۡمُكَذِّبِينَ ۝٨

8. Prandaj, mos iu bind mohuesve![8]

وَدُّواْ لَوۡ تُدۡهِنُ فَيُدۡهِنُونَ ۝٩

9. Ata dëshirojnë që ti të bësh kompromis, që edhe ata të bëjnë kompromis.[9]

وَلَا تُطِعۡ كُلَّ حَلَّافٖ مَّهِينٍ ۝١٠

10. Por ti mos iu bind asnjë betari të përçmuar,[10]

هَمَّازٖ مَّشَّآءِۭ بِنَمِيمٖ ۝١١

11. përgojuesi, që vrapon për të përhapur thashetheme,[11]

---

[5] Së shpejti do ta shohësh ti, o i Dërguar, dhe do ta shohin edhe mohuesit,

[6] se kush prej jush është në sprovë dhe në lajthitje – ti apo ata.

[7] Zoti yt është më i Dijshmi për atë që është i mbrapshtë dhe largohet nga feja e Allahut dhe rruga e udhëzimit, dhe Ai është më i Dijshmi për atë që është i devotshëm dhe ecën në rrugën e së vërtetës.

[8] Prandaj, qëndro i palëkundur, o i Dërguar, në atë që je – në kundërshtimin e përgënjeshtruesve – dhe **mos iu bind atyre e mos i dëgjo ata**!

[9] Ata dëshirojnë dhe do të donin që ti të bëje lëshime dhe kompromis me ta në një pjesë të asaj që janë, që edhe ata të bëjnë lëshime ndaj teje.

[10] Por ti, o i Dërguar, mos iu bind asnjë njeriu që është shumë betues, gënjeshtar e i përbuzur,

[11] që përgojon njerëzit dhe ecën mes tyre duke përhapur thashetheme e përçarje,

مَّنَّاعٍ لِّلْخَيْرِ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ ﴿١٢﴾

12. penguesi të së mirës, shkelësi e keqbërësi,[12]

عُتُلٍّ بَعْدَ ذَٰلِكَ زَنِيمٍ ﴿١٣﴾

13. të vrazhdi dhe, për më tepër, të linduri jashtë martese![13]

أَن كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ ﴿١٤﴾

14. Vetëm pse ka pasuri dhe fëmijë,[14]

إِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِ ءَايَـٰتُنَا قَالَ أَسَـٰطِيرُ ٱلْأَوَّلِينَ ﴿١٥﴾

15. kur i lexohen shpalljet Tona, ai thotë: "Këto janë përralla të të parëve!"[15]

[12] që është koprrac me pasurinë e tij dhe e mban larg të drejtës, që e ndalon të mirën, e kalon kufirin në armiqësi ndaj njerëzve dhe në veprime të ndaluara, që është i dhënë pas mëkateve,

[13] i fortë në mosbesimin e tij, i vrazhdë dhe i ulët, madje që është i lidhur me një prejardhje të turpshme – i lindur jashtë martese.

[14] Për shkak se ai kishte pasuri dhe djem, u bë kryelartë dhe mendjemadh ndaj së vërtetës,

[15] dhe kur i lexohej ndonjë prej ajeteve të Kuranit, ai e përgënjeshtronte dhe thoshte: "Këto janë përralla dhe trillime të të parëve." - Edhe pse këto ajete zbritën për disa mohues e idhujtarë të caktuar, si El Valid ibn el Mugirah, ato përmbajnë gjithashtu një **paralajmërim për myslimanët** që të mos ndjekin ata që kanë këto cilësi të neveritshme.

سَنَسِمُهُۥ عَلَى ٱلْخُرْطُومِ ﴿١٦﴾

16. Ne do ta damkosim atë në hundë![16]

إِنَّا بَلَوْنَـٰهُمْ كَمَا بَلَوْنَآ أَصْحَـٰبَ ٱلْجَنَّةِ إِذْ أَقْسَمُوا۟ لَيَصْرِمُنَّهَا مُصْبِحِينَ ﴿١٧﴾

17. Ne i vumë në sprovë ata (banorët e Mekës), ashtu siç vumë në sprovë pronarët e Kopshtit, kur u betuan se do t'i vilnin frutat e tij në mëngjes herët,[17]

وَلَا يَسْتَثْنُونَ ﴿١٨﴾

18. por nuk thanë "nëse do Allahu"![18]

فَطَافَ عَلَيْهَا طَآئِفٌ مِّن رَّبِّكَ وَهُمْ نَآئِمُونَ ﴿١٩﴾

19. Kështu që, mbi të (kopshtin) kaloi një fatkeqësi nga Zoti yt, ndërkohë që ata ishin në gjumë,[19]

فَأَصْبَحَتْ كَٱلصَّرِيمِ ﴿٢٠﴾

20. dhe ai u bë i zi si nata.[20]

فَتَنَادَوْا۟ مُصْبِحِينَ ﴿٢١﴾

21. Në agim, ata thirrën njëri-tjetrin:[21]

---

[16] Do t'i vendosim mbi hundë një shenjë të përhershme që nuk do ta lëshojë; dënim për të, që të turpërohet para njerëzve sa të jetë gjallë, dhe po ashtu në botën tjetër. (Dhe kjo i ndodhi el Velid ibën el Mugijrah në luftën e Bedrit, ku ju pre hunda).

[17] Ne i sprovuan banorët e Mekës me uri dhe thatësirë, ashtu siç i sprovuan pronarët e Kopshtit, të cilët u betuan ndërmjet tyre se do t'i vilnin frutat e kopshtit të tyre herët në mëngjes, që të mos hante prej tyre askush tjetër, as i varfër e as nevojtar,

[18] dhe **nuk thanë: "Nëse do Allahu."**

[19] Atëherë Allahu dërgoi mbi kopshtin e tyre një zjarr që e dogji gjatë natës, ndërsa ata ishin në gjumë,

[20] dhe në mëngjes, kopshti ishte djegur krejtësisht dhe ishte bërë i zi, si nata e errët.

[21] Në agim, disa prej tyre i thirrën të tjerëve:

أَنِ ٱغۡدُواْ عَلَىٰ حَرۡثِكُمۡ إِن كُنتُمۡ صَٰرِمِينَ ٢٢

22. “Shkoni herët në arën tuaj, nëse doni t’i vilni të gjitha frutat (për vete)!”[22]

فَٱنطَلَقُواْ وَهُمۡ يَتَخَٰفَتُونَ ٢٣

23. Dhe u nisën, duke pëshpëritur mes tyre:[23]

أَن لَّا يَدۡخُلَنَّهَا ٱلۡيَوۡمَ عَلَيۡكُم مِّسۡكِينٞ ٢٤

24. “Mos lejoni asnjë të varfër që të hyjë tek ju (në kopsht) sot.”[24]

وَغَدَوۡاْ عَلَىٰ حَرۡدٖ قَٰدِرِينَ ٢٥

25. Dhe shkuan herët, të vendosur në qëllimin e tyre, duke menduar se janë të aftë ta realizojnë.[25]

فَلَمَّا رَأَوۡهَا قَالُوٓاْ إِنَّا لَضَآلُّونَ ٢٦

26. Por, kur e panë (kopshtin), thanë: “Duhet të kemi gabuar rrugën![26]

بَلۡ نَحۡنُ مَحۡرُومُونَ ٢٧

27. Jo, por jemi të privuar (nga frutat e tij)!”[27]

---

[22] “Të shkojmë herët te kopshti, nëse doni t’i vilni të gjitha frutat për vete!”

[23] Dhe ata u nisën me nxitim, duke biseduar fshehurazi mes tyre dhe duke thënë:

[24] “Të mos lejojmë asnjë të varfër që të hyjë në kopshtin tonë sot!”

[25] Dhe u nisën herët në mëngjes drejt kopshtit të tyre, me qëllimin e keq për t’i penguar të varfrit nga frutat e tij, duke menduar se ishin plotësisht në gjendje ta realizonin atë që kishin planifikuar.

[26] Kur panë kopshtin e tyre të djegur, ata nuk e njohën dhe thanë: “Duhet të kemi gabuar rrugën!”

[27] Por, kur e kuptuan se ishte vërtet kopshti i tyre, thanë: “Jo, nuk kemi gabuar rrugën, por jemi të privuar nga frutat e tij, për shkak të qëllimit tonë për koprraci dhe për pengimin e të varfërve.”

قَالَ أَوۡسَطُهُمۡ أَلَمۡ أَقُل لَّكُمۡ لَوۡلَا تُسَبِّحُونَ ٢٨

28. Më i arsyeshmi prej tyre tha: "A nuk ju thashë se duhet të madhëroni Zotin?"[28]

قَالُواْ سُبۡحَٰنَ رَبِّنَآ إِنَّا كُنَّا ظَٰلِمِينَ ٢٩

29. Ata thanë: "I lartësuar qoftë Zoti ynë! Vërtet, ne kemi qenë të padrejtë."[29]

فَأَقۡبَلَ بَعۡضُهُمۡ عَلَىٰ بَعۡضٖ يَتَلَٰوَمُونَ ٣٠

30. Dhe filluan të qortojnë njëri-tjetrin.[30]

قَالُواْ يَٰوَيۡلَنَآ إِنَّا كُنَّا طَٰغِينَ ٣١

31. Pastaj thanë: "Mjerë ne! Kemi qenë vërtet shkelës të kufijve![31]

عَسَىٰ رَبُّنَآ أَن يُبۡدِلَنَا خَيۡرٗا مِّنۡهَآ إِنَّآ إِلَىٰ رَبِّنَا رَٰغِبُونَ ٣٢

32. Ndoshta Zoti ynë do të na japë një kopsht tjetër më të mirë se ky; sepse ne me të vërtetë, po i drejtohemi Zotit tonë me shpresë!"[32]

كَذَٰلِكَ ٱلۡعَذَابُۖ وَلَعَذَابُ ٱلۡأٓخِرَةِ أَكۡبَرُۚ لَوۡ كَانُواْ يَعۡلَمُونَ ٣٣

33. I tillë është dënimi (në këtë botë), por dënimi i botës tjetër është shumë më i madh, sikur ta dinin![33]

---

[28] Më i arsyeshmi prej tyre tha: "A nuk ju thashë të bënit përjashtim dhe të thoshit: 'Nëse do Allahu'?"

[29] Ata thanë, pasi u kthyen në vetvete: "I lartësuar qoftë Zoti ynë nga çdo padrejtësi në atë që na ndodhi; ne vetë ishim të padrejtë ndaj vetes sonë, duke mos bërë përjashtim dhe me qëllimin tonë të keq!"

[30] Pastaj u kthyen njëri ndaj tjetrit, duke e qortuar secili tjetrin për mosbërjen e përjashtimit dhe për synimin e tyre të gabuar,

[31] dhe thanë: "Mjerë ne, vërtet kemi tejkaluar kufijtë në ndalimin e të varfërve dhe në kundërshtimin e urdhrit të Allahut!

[32] Ndoshta Zoti ynë do të na japë një kopsht më të mirë se ky, për shkak të pendimit tonë dhe pranimit të fajit tonë. Ne vetëm te Zoti ynë drejtohemi me shpresë dhe kërkojmë falje e mirësi prej Tij."

[33] Kështu është ndëshkimi që Allahu i dha pronarëve të kopshtit në këtë botë, si shembull për çdo njeri që kundërshton urdhrin e Tij dhe tregohet koprrac me mirësitë që i ka dhënë, duke mos dhënë të drejtën e Allahut në to; ndërsa dënimi i botës tjetër është shumë më i

إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ عِندَ رَبِّهِمْ جَنَّـٰتِ ٱلنَّعِيمِ ﴿٣٤﴾

34. Me të vërtetë, për të devotshmit, te Zoti i tyre, ka kopshte kënaqësie.[34]

أَفَنَجْعَلُ ٱلْمُسْلِمِينَ كَٱلْمُجْرِمِينَ ﴿٣٥﴾

35. Vallë, a do t'i trajtojmë Ne ata që Na nënshtrohen (muslimanët) njësoj me kriminelët?[35]

مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿٣٦﴾

36. Ç'keni vallë? Si gjykoni kështu?[36]

أَمْ لَكُمْ كِتَـٰبٌ فِيهِ تَدْرُسُونَ ﴿٣٧﴾

37. Apo keni ndonjë Libër, në të cilin lexoni,[37]

إِنَّ لَكُمْ فِيهِ لَمَا تَخَيَّرُونَ ﴿٣٨﴾

38. se do të keni gjithçka që dëshironi?[38]

أَمْ لَكُمْ أَيْمَـٰنٌ عَلَيْنَا بَـٰلِغَةٌ إِلَىٰ يَوْمِ ٱلْقِيَـٰمَةِ ۙ إِنَّ لَكُمْ لَمَا تَحْكُمُونَ ﴿٣٩﴾

39. Apo keni ndonjë zotim nga Ne, të vlefshëm deri në Ditën e Ringjalljes, se do të keni çfarëdo që gjykoni vetë?[39]

---

madh dhe më i ashpër se dënimi i kësaj bote — sikur ta dinin, do të përmbaheshin nga çdo vepër që sjell ndëshkim.

[34] Ata që iu ruajtën dënimit të Allahut duke vepruar sipas urdhrave të Tij dhe duke u larguar nga ndalesat e Tij, do të kenë tek Zoti i tyre në botën tjetër kopshte plot begati të përhershme.

[35] Vallë, a do t'i trajtojme Ne ata që Na nënshtrohen me bindje, të njëjtë me mohuesit e kriminelët?

[36] Ç'është me ju, si mund të gjykoni me një gjykim kaq të padrejtë, duke i barazuar ata në shpërblim?

[37] A mos keni ndonjë Lbër të zbritur nga qielli, në të cilin gjeni se i binduri është si mëkatari, që ju të mbështeteni në atë që thoni?

[38] A ka në atë Libër diçka që ju jep atë që dëshironi? Jo, nuk e keni një gjë të tillë.

[39] Apo mos keni ndonjë premtim apo besëlidhje prej Nesh, që do të merrni gjithçka që dëshironi dhe kërkoni?

سَلْهُمْ أَيُّهُم بِذَٰلِكَ زَعِيمٌ ﴿٤٠﴾

40. Pyeti ata, se kush ua garanton këto?[40]

أَمْ لَهُمْ شُرَكَآءُ فَلْيَأْتُوا۟ بِشُرَكَآئِهِمْ إِن كَانُوا۟ صَـٰدِقِينَ ﴿٤١﴾

41. Apo kanë shokë (zota të tjerë)? Le t'i sjellin ata shokë, nëse janë të sinqertë![41]

يَوْمَ يُكْشَفُ عَن سَاقٍ وَيُدْعَوْنَ إِلَى ٱلسُّجُودِ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٤٢﴾

42. (Kujto) Ditën, kur do të zbulohet Këmba dhe ata do të thirren të bien në sexhde, por nuk do të jenë në gjendje ta bëjnë këtë.[42]

[40] Pyeti, o i Dërguar, idhujtarët: "Cili prej tyre është garant dhe përgjegjës për këtë gjykim që pretendojnë?

[41] Apo mos kanë zota të tjerë që ua garantojnë atë që thonë dhe i ndihmojnë të arrijnë atë që kërkojnë? Le t'i sjellin, nëse janë të sinqertë në pretendimin e tyre.

[42] Në Ditën e Kijametit, çështja do të jetë tepër e rëndë dhe tronditëse. Atëherë Allahu i Lartësuar do të vijë për të bërë gjykimin përfundimtar ndërmjet krijesave dhe do të zbulojë Këmbën e Tij madhështore, e cila nuk i përngjan asgjëje nga krijesat. I Dërguari ﷺ ka thënë:"Zoti ynë do ta zbulojë Këmbën e Tij, dhe çdo besimtar e besimtare do të bierë në sexhde për Të. Ndërsa ata që bënin sexhde në dynja për sy e faqe, do të përpiqen të bien në sexhde, por shpinat e tyre do të ngurtësohen si një pllakë e vetme." (E transmeton Buhariu).

خَـٰشِعَةً أَبْصَـٰرُهُمْ تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ ۖ وَقَدْ كَانُوا۟ يُدْعَوْنَ إِلَى ٱلسُّجُودِ وَهُمْ سَـٰلِمُونَ ﴿٤٣﴾

43. Sytë e tyre do të jenë të përulur, i mbulon poshtërimi, sepse dikur thirreshin të binin në sexhde, ndërsa ishin të shëndoshë (asgjë nuk i pengonte).[43]

فَذَرْنِى وَمَن يُكَذِّبُ بِهَـٰذَا ٱلْحَدِيثِ ۖ سَنَسْتَدْرِجُهُم مِّنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٤﴾

44. Prandaj, më lër Mua me ata që e mohojnë këtë fjalë (Kuranin); Ne do t'i tërheqim ata gradualisht, me mënyra që ata nuk mund t'i kuptojnë.[44]

وَأُمْلِى لَهُمْ ۚ إِنَّ كَيْدِى مَتِينٌ ﴿٤٥﴾

45. Do t'u jap afat; por kurthi Im është vërtet i fortë.[45]

أَمْ تَسْـَٔلُهُمْ أَجْرًا فَهُم مِّن مَّغْرَمٍ مُّثْقَلُونَ ﴿٤٦﴾

46. Apo vallë, ti po kërkon prej tyre ndonjë shpërblim, dhe ata janë rënduar nga borxhet?[46]

أَمْ عِندَهُمُ ٱلْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُبُونَ ﴿٤٧﴾

47. Apo mos e kanë ata të fshehtën, kështu që po shkruajnë prej saj?[47]

---

[43] Sytë e tyre do të jenë të përulur dhe nuk do të mund t'i ngrenë, do t'i mbulojë poshtërimi i rëndë nga dënimi i Allahut. Në dynja ata thirreshin për në namaz dhe adhurim ndaj Allahut, ndërsa ishin të shëndetshëm dhe të aftë, por nuk binin në sexhde nga mendjemadhësia dhe arroganca.

[44] Prandaj, më lër Mua (o i Dërguar) me ata që e përgënjeshtrojnë këtë Kuran — sepse për ta është ndëshkimi dhe hakmarrja Ime. Ne do t'i furnizojmë me pasuri, fëmijë dhe të mirat, si një tërheqje e ngadaltë për ta, nga një burim që ata nuk e ndiejnë si shkak të shkatërrimit të tyre;

[45] Do t'u japim kohë dhe do t'u zgjatim jetën, që ata të grumbullojnë sa më shumë gjynahe. Vërtet, kurthi Im ndaj njerëzve të mohimit është i fortë dhe i rëndë.

[46] Apo vallë, ti, o i Dërguar, po kërkon ndonjë shpërblim tokësor nga këta idhujtarë për përcjelljen e mesazhit, që ata, për shkak të tij, të jenë të ngarkuar me një barrë të rëndë?

[47] Apo mos kanë ata dije për të fshehtën e shënuar në Librin el Leuhu el Mahfudh, e prej tij shkruajnë atë që u pëlqen vetë — se do të jenë më të nderuar e më të lartë tek Allahu se besimtarët?

فَٱصۡبِرۡ لِحُكۡمِ رَبِّكَ وَلَا تَكُن كَصَاحِبِ ٱلۡحُوتِ إِذۡ نَادَىٰ وَهُوَ مَكۡظُومٞ ﴿٤٨﴾

48. Prandaj, duro për vendimin e Zotit tënd dhe mos u bëj si Njeriu i Balenës (Junusi), kur u lut (Zotit të vet), ndërsa ishte i dëshpëruar![48]

لَّوۡلَآ أَن تَدَٰرَكَهُۥ نِعۡمَةٞ مِّن رَّبِّهِۦ لَنُبِذَ بِٱلۡعَرَآءِ وَهُوَ مَذۡمُومٞ ﴿٤٩﴾

49. Sikur të mos e kishte kapluar mëshira e Zotit të vet, ai do të ishte flakur në një shkretëtirë, i fajësuar.[49]

فَٱجۡتَبَىٰهُ رَبُّهُۥ فَجَعَلَهُۥ مِنَ ٱلصَّٰلِحِينَ ﴿٥٠﴾

50. Por Zoti i tij e zgjodhi atë dhe e bëri prej të drejtëve.[50]

وَإِن يَكَادُ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ لَيُزۡلِقُونَكَ بِأَبۡصَٰرِهِمۡ لَمَّا سَمِعُواْ ٱلذِّكۡرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُۥ لَمَجۡنُونٞ ﴿٥١﴾

51. Me të vërtetë, mohuesit janë gati të të rrëzojnë me shikimet e tyre, kur dëgjojnë Kuranin, dhe thonë: "Ai është vërtet i çmendur."[51]

وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكۡرٞ لِّلۡعَٰلَمِينَ ﴿٥٢﴾

52. Por ai (Kurani) është vetëm një kujtesë për mbarë botët.[52]

---

[48] Prandaj duro, o i Dërguar, për atë që ka caktuar Zoti yt dhe ka vendosur për ty — ndër to edhe vonesën e ndihmës dhe fitores kundër armiqve të tu — dhe mos u bëj si Njeriu i Balenës, pra si **Junusi (paqja qoftë mbi të)**, në zemërimin e tij dhe mungesën e durimit ndaj popullit të vet, kur i thirri Zotit të tij i mbushur me trishtim, duke kërkuar që dënimi të binte menjëherë mbi ta.

[49] Sikur të mos e kishte kapluar mëshira e Zotit të tij, që e udhëzoi drejt pendimit dhe ia pranoi atë, do të ishte hedhur nga barku i peshkut në një tokë të zbrazët e të ashpër, duke qenë i qortuar.

[50] Por Zoti i tij e zgjodhi për shpalljen dhe e bëri prej të drejtëve, të cilët i kanë të drejta dhe të mira të gjitha qëllimet, veprat dhe fjalët.

[51] Sa herë që mohuesit dëgjonin Kuranin, thuajse do të të godisnin me sy — do të merrnin mësysh, nga urrejtja që kanë ndaj teje — sikur të mos ishte mbrojtja dhe ruajtja e Allahut për ty; dhe ata thonë (nga zilia e tyre): "Ai është vërtet i çmendur."

[52] Por, Kurani është vetëm një këshillë dhe një përkujtim për të gjithë botët — për njerëzit dhe xhinët.

69. SURJA "EL HAKKAH"

E VËRTETA E PASHMANGSHME

(Mekase, 52 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

ٱلْحَآقَّةُ ﴿١﴾

1. E Vërteta e pashmangshme![1]

مَا ٱلْحَآقَّةُ ﴿٢﴾

2. Ç'është e Vërteta e pashmangshme?[2]

وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا ٱلْحَآقَّةُ ﴿٣﴾

3. E ç'të bëri ty të dish se ç'është e Vërteta e pashmangshme?[3]

كَذَّبَتْ ثَمُودُ وَعَادٌۢ بِٱلْقَارِعَةِ ﴿٤﴾

4. Themudi dhe Adi e përgënjeshtruan Goditësen e Madhe.[4]

---

[1] Kjo është **ngjarja e Kiametit të vërtetë**, ku do të përmbushet premtimi dhe kërcënimi.

[2] Po çfarë është kjo ngjarje madhështore e Kiametit në realitetin dhe gjendjen e saj?

[3] E ç'të ka bërë të ditur ty, o i Dërguar, dhe ç'të ka treguar ty për realitetin e Kiametit, që ta njohësh plotësisht madhështinë, tmerrin dhe ashpërsinë e tij?

[4] Populli Themud, që ishte populli i Salihut, dhe populli Ad, që ishte populli i Hudit, e përgënjeshtruan ngjarjen Tronditëse të Kiametit — atë ditë që trondit zemrat dhe botën me tmerrin e saj.

فَأَمَّا ثَمُودُ فَأُهۡلِكُواْ بِٱلطَّاغِيَةِ ٥

5. Sa për Themudin – ata u shkatërruan nga një britmë e tmerrshëme.[5]

وَأَمَّا عَادٞ فَأُهۡلِكُواْ بِرِيحٖ صَرۡصَرٍ عَاتِيَةٖ ٦

6. Ndërsa Adi u shkatërrua nga një erë e fortë, e akullt dhe e egër,[6]

سَخَّرَهَا عَلَيۡهِمۡ سَبۡعَ لَيَالٖ وَثَمَٰنِيَةَ أَيَّامٍ حُسُومٗا فَتَرَى ٱلۡقَوۡمَ فِيهَا صَرۡعَىٰ كَأَنَّهُمۡ أَعۡجَازُ نَخۡلٍ خَاوِيَةٖ ٧

7. të cilën Allahu e lëshoi mbi ta për shtatë net dhe tetë ditë radhazi; i shihje njerëzit të rrëzuar përmbys, sikur të ishin trungje palmash të zbrazëta.[7]

فَهَلۡ تَرَىٰ لَهُم مِّنۢ بَاقِيَةٖ ٨

8. A sheh vallë ndonjë mbetje prej tyre?[8]

[5] Sa për popullin Themud, ata u shkatërruan nga një britmë e madhe tronditëse që tejkaloi çdo kufi në fuqinë dhe ashpërsinë e saj;

[6] Ndërsa populli Ad u shkatërrua nga një erë e ftohtë dhe e furishme,

[7] Erë, të cilën Allahu e dërgoi mbi ta për shtatë netë dhe tetë ditë rresht, pa pushim e pa ndërprerje. Kështu, i shihje ata njerëz të vdekur, të rrëzuar përdhe, sikur të ishin trungje palmash të kalbura e bosh brenda.

[8] A sheh ndonjë shpirt që shpëtoi prej tyre pa u shkatërruar?

وَجَآءَ فِرْعَوْنُ وَمَن قَبْلَهُۥ وَٱلْمُؤْتَفِكَٰتُ بِٱلْخَاطِئَةِ ﴿٩﴾

9. Faraoni, ata që ishin para tij, dhe qytetet e përmbysura (të popullit të Lutit) u zhytën në gjynahe të mëdha,[9]

فَعَصَوْا۟ رَسُولَ رَبِّهِمْ فَأَخَذَهُمْ أَخْذَةً رَّابِيَةً ﴿١٠﴾

10. dhe kundërshtuan të dërguarin e Zotit të tyre, prandaj Ai i kapi ata me një ndëshkim të ashpër.[10]

إِنَّا لَمَّا طَغَا ٱلْمَآءُ حَمَلْنَٰكُمْ فِى ٱلْجَارِيَةِ ﴿١١﴾

11. Vërtet, kur vërshoi uji i përmbytjes, Ne ju bartëm në anije,[11]

لِنَجْعَلَهَا لَكُمْ تَذْكِرَةً وَتَعِيَهَآ أُذُنٌ وَٰعِيَةٌ ﴿١٢﴾

12. për ta bërë atë (ngjarje) një përkujtues për ju, dhe që ta kuptojë çdo vesh i vëmendshëm.[12]

فَإِذَا نُفِخَ فِى ٱلصُّورِ نَفْخَةٌ وَٰحِدَةٌ ﴿١٣﴾

13. Dhe kur të fryhet në Sur një fryrje të vetme,[13]

وَحُمِلَتِ ٱلْأَرْضُ وَٱلْجِبَالُ فَدُكَّتَا دَكَّةً وَٰحِدَةً ﴿١٤﴾

14. dhe Toka e malet të ngrihen e të thërrmohen me një goditje të vetme,[14]

---

[9] Erdhi Faraon tirani, dhe ata që e paraprinë nga popujt që mohuan të dërguarit e tyre, si edhe banorët e fshatrave të popullit të Lut-it, të cilëve ua përmbysëm shtëpitë për shkak të veprës së tyre të shëmtuar — mohim, shirk dhe mëkate të neveritshme.

[10] Secili nga këta popuj kundërshtoi të dërguarin e Zotit të tyre që u ishte dërguar, prandaj Allahu i ndëshkoi me një ndëshkim jashtëzakonisht të ashpër.

[11] Vërtet, kur uji kaloi kufirin e tij, derisa u ngrit e u lartësua mbi çdo gjë, Ne i mbartëm paraardhësit tuaj me Nuhun në anijen që lundronte mbi ujë,

[12] në mënyrë që ta bëjmë atë ngjarje — në të cilën u shpëtuan besimtarët dhe u mbytën mohuesit — një mësim e këshillë për njerëzit; dhe që çdo vesh, që është i aftë të dëgjojë e të kuptojë Fjalën e Allahut, ta ruajë dhe ta përvetësojë atë.

[13] Kur engjëlli të fryjë në "Sur" një fryrje të vetme — fryrja e parë, në të cilën do të shkatërrohet gjithësia —

[14] Dhe Toka e malet do të ngrihen nga vendet e tyre, do të thërrmohen e do të shkatërrohen plotësisht;

فَيَوْمَئِذٍ وَقَعَتِ ٱلْوَاقِعَةُ ﴿١٥﴾

15. atë Ditë do të ndodhë Ngjarja e pashmangshme (Kiameti).[15]

وَٱنشَقَّتِ ٱلسَّمَآءُ فَهِىَ يَوْمَئِذٍ وَاهِيَةٌ ﴿١٦﴾

16. Qielli do të çahet, sepse atë ditë do të jetë i dobët,[16]

وَٱلْمَلَكُ عَلَىٰٓ أَرْجَآئِهَا ۚ وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ ثَمَـٰنِيَةٌ ﴿١٧﴾

17. ndërsa Engjëjt do të jenë në skajet e tij; atë Ditë, tetë (engjëj) do të mbajnë mbi ta Arshin e Zotit tënd.[17]

يَوْمَئِذٍ تُعْرَضُونَ لَا تَخْفَىٰ مِنكُمْ خَافِيَةٌ ﴿١٨﴾

18. Atë ditë, ju do të paraqiteni (para Allahut); asnjë e fshehtë e juaja nuk do të mbetet e fshehur.[18]

فَأَمَّا مَنْ أُوتِىَ كِتَـٰبَهُۥ بِيَمِينِهِۦ فَيَقُولُ هَآؤُمُ ٱقْرَءُوا۟ كِتَـٰبِيَهْ ﴿١٩﴾

19. Sa për atë që do t'i jepet libri i veprave të tij në dorën e djathtë, do të thotë: "Ja, lexoni librin tim![19]

إِنِّى ظَنَنتُ أَنِّى مُلَـٰقٍ حِسَابِيَهْ ﴿٢٠﴾

20. Unë isha i bindur se do të përballesha me llogaridhënien time."[20]

فَهُوَ فِى عِيشَةٍ رَّاضِيَةٍ ﴿٢١﴾

21. Ai do të jetojë në një jetë të kënaqshme,[21]

---

[15] Atë ditë do të ndodhë Ngjarja e pashmangshme e Kiametit.

[16] Qielli do të çahet, duke u bërë i dobët dhe i brishtë, pa forcë e pa qëndrueshmëri.

[17] Engjëjt do të jenë në anët dhe skajet e qiellit, dhe atë Ditë, tetë engjëj të mëdhenj do të mbajnë Arshin e Zotit tënd mbi ta.

[18] Atë ditë, o njerëz, do të paraqiteni para Allahut për llogari dhe shpërblim, dhe Atij nuk i fshihet asgjë nga të fshehtat tuaja.

[19] Sa për atë që do t'i jepet libri i veprave të tij në dorën e djathtë, ai do të thotë me gëzim e hare: "Merreni, lexoni librin tim!

[20] Unë isha i bindur në jetën e kësaj bote, se do të përballesha me shpërblimin tim në Ditën e Kiametit, prandaj u përgatita për të me besim dhe vepra të mira."

[21] Ai do të jetojë në një jetë të lumtur e të kënaqshme,

فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ﴿٢٢﴾

22. në një kopsht (Xheneti) të lartë,[22]

قُطُوفُهَا دَانِيَةٌ ﴿٢٣﴾

23. ku frutat janë afër e lehtësisht të arritshme.[23]

كُلُوا۟ وَٱشْرَبُوا۟ هَنِيٓـًٔۢا بِمَآ أَسْلَفْتُمْ فِى ٱلْأَيَّامِ ٱلْخَالِيَةِ ﴿٢٤﴾

24. (Do t'u thuhet): "Hani e pini me shije e gëzim, për atë që keni bërë në ditët e kaluara!"[24]

وَأَمَّا مَنْ أُوتِىَ كِتَـٰبَهُۥ بِشِمَالِهِۦ فَيَقُولُ يَـٰلَيْتَنِى لَمْ أُوتَ كِتَـٰبِيَهْ ﴿٢٥﴾

25. Ndërsa ai, të cilit do t'i jepet libri i tij në dorën e majtë, do të thotë: "Ah, sikur të mos më ishte dhënë libri im![25]

وَلَمْ أَدْرِ مَا حِسَابِيَهْ ﴿٢٦﴾

26. dhe të mos e kisha ditur llogarinë time![26]

يَـٰلَيْتَهَا كَانَتِ ٱلْقَاضِيَةَ ﴿٢٧﴾

27. Ah, sikur ajo (vdekja) të kishte qenë fundi im![27]

مَآ أَغْنَىٰ عَنِّى مَالِيَهْ ﴿٢٨﴾

28. Pasuria ime nuk më vleu aspak![28]

---

[22] në një kopsht të lartë të Xhenetit, me shkallë të larta e të bukura;

[23] frutat e tij do të jenë afër, që t'i marrë si në këmbë, ashtu edhe ulur apo i shtrirë.

[24] Dhe atyre do t'u thuhet: "Hani e pini me kënaqësi, të sigurt e të shpëtuar nga çdo e keqe, si shpërblim për veprat e mira që keni bërë gjatë ditëve të jetës suaj në botë."

[25] Sa për atë që do t'i jepet libri i veprave të tij në dorën e majtë, ai do të thotë me keqardhje e pendesë: "Ah, sikur të mos më ishte dhënë libri im!

[26] Sikur të mos e kisha ditur çfarë më pret si shpërblim!

[27] Sikur vdekja që përjetova në botë të kishte qenë fundi i gjithçkaje dhe të mos isha ringjallur më pas!

[28] Pasuria ime nuk më bëri asnjë dobi sot.

هَلَكَ عَنِّي سُلۡطَٰنِيَهۡ ٢٩

29. Autoriteti im u zhduk!”[29]

خُذُوهُ فَغُلُّوهُ ٣٠

30. (Do t’u thuhet engjëjve): “Kapeni dhe lidheni me pranga,[30]

ثُمَّ ٱلۡجَحِيمَ صَلُّوهُ ٣١

31. pastaj digjeni në zjarrin e Xhehenemit,[31]

ثُمَّ فِي سِلۡسِلَةٖ ذَرۡعُهَا سَبۡعُونَ ذِرَاعٗا فَٱسۡلُكُوهُ ٣٢

32. pastaj lidheni në zinxhirë të gjatë shtatëdhjetë kutë![32]

إِنَّهُۥ كَانَ لَا يُؤۡمِنُ بِٱللَّهِ ٱلۡعَظِيمِ ٣٣

33. Sepse ai nuk besonte në Allahun e Madhërishëm,[33]

وَلَا يَحُضُّ عَلَىٰ طَعَامِ ٱلۡمِسۡكِينِ ٣٤

34. dhe nuk nxiste për ushqyerjen e të varfërve.[34]

[29] arsyet dhe justifikimet e mia u zhdukën — nuk më ka mbetur më asnjë argument për t’u mbrojtur.”

[30] Do t’u thuhet rojeve të Xhehenemit: “Kapeni këtë mëkatar të lig! Lidhjani duart pas qafës me pranga të rënda,

[31] pastaj futeni në zjarrin e Xhehenemit që të përjetojë nxehtësinë e tij të padurueshme,

[32] Pastaj lidheni në një zinxhir prej hekuri, të gjatë shtatëdhjetë kutë (krahë = rreth 64-80cm x 70 = 45-56m).”

[33] Ky ndëshkim, sepse ai nuk besonte se Allahu është i vetmi Zot i vërtetë, pa shok e pa ortak, dhe nuk vepronte sipas udhëzimit të Tij,

[34] as nuk i nxiste njerëzit që të ushqenin të varfrit dhe nevojtarët.

فَلَيْسَ لَهُ ٱلْيَوْمَ هَـٰهُنَا حَمِيمٌ ﴿٣٥﴾

35. Prandaj, sot ai nuk do të ketë këtu asnjë mik të ngushtë,[35]

وَلَا طَعَامٌ إِلَّا مِنْ غِسْلِينٍ ﴿٣٦﴾

36. as ushqim tjetër përveç qelbit të ferrit (gislīn),[36]

لَّا يَأْكُلُهُۥٓ إِلَّا ٱلْخَـٰطِـُٔونَ ﴿٣٧﴾

37. të cilin nuk e ha askush, përveç gjynahqarëve.[37]

فَلَآ أُقْسِمُ بِمَا تُبْصِرُونَ ﴿٣٨﴾

38. Betohem në gjithçka që ju shihni,[38]

وَمَا لَا تُبْصِرُونَ ﴿٣٩﴾

39. dhe për gjithçka që nuk e shihni,[39]

إِنَّهُۥ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ﴿٤٠﴾

40. se ky (Kuran) është vërtet lexim i një të Dërguari fisnik,[40]

وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَاعِرٍ ۚ قَلِيلًا مَّا تُؤْمِنُونَ ﴿٤١﴾

41. dhe nuk është fjalë poeti — por sa pak besoni![41]

وَلَا بِقَوْلِ كَاهِنٍ ۚ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ ﴿٤٢﴾

42. Nuk është as fjalë falltari — po sa pak përkujtoni![42]

---

[35] Prandaj, ky mohues në Ditën e Kiametit nuk do të ketë asnjë të afërm që ta mbrojë nga dënimi,

[36] dhe nuk do të ketë ushqim tjetër veçse qelbin e njerëzve të zjarrit — një lëng i neveritshëm,

[37] që e hanë vetëm mëkatarët kokëfortë, ata që kanë ngulmuar në mosbesim ndaj Allahut.

[38] Betohem për gjithçka që shihni me sytë tuaj

[39] dhe për gjithçka që nuk e shihni — për të fshehtat që për ju janë të panjohura —

[40] se me të vërtetë, Kurani është fjala e Allahut, e kumtuar dhe e lexuar nga një i Dërguar me nder e madhështi,

[41] dhe nuk është fjalë poeti, siç pretendoni ju; por sa pak që besoni!

[42] As nuk është fjalë e rregulluar me rimë si ajo e falltarëve; sa pak që meditoni dhe dalloni mes tyre!

تَنزِيلٌ مِّن رَّبِّ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿٤٣﴾

43. Ai është shpallje nga Zoti i botëve![43]

وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ ٱلْأَقَاوِيلِ ﴿٤٤﴾

44. Sikur ai (i Dërguari) të kishte trilluar ndonjë fjalë në Emrin Tonë,[44]

لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِٱلْيَمِينِ ﴿٤٥﴾

45. Ne do ta kishim kapur atë me të Djathtë,[45]

ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ ٱلْوَتِينَ ﴿٤٦﴾

46. pastaj do t'ia kishim këputur damarin e qafës,[46]

فَمَا مِنكُم مِّنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَـٰجِزِينَ ﴿٤٧﴾

47. e askush prej jush nuk do të mund të Na ndalonte.[47]

وَإِنَّهُۥ لَتَذْكِرَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٤٨﴾

48. Me të vërtetë, ai (Kurani) është këshillë për të devotshmit.[48]

وَإِنَّا لَنَعْلَمُ أَنَّ مِنكُم مُّكَذِّبِينَ ﴿٤٩﴾

49. Ne e dimë mirë se ndër ju ka që e mohojnë atë (Kuranin),[49]

[43] Por ai është Fjalë e Zotit të botëve, që Ai e ka zbritur mbi të Dërguarin e Tij, Muhamedin (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).

[44] Sikur Muhammedi të kishte shpifur diçka që Ne nuk ia kemi zbritur,

[45] Ne do ta kishim ndëshkuar: do ta kapnim me Dorën e djathtë, me forcë e fuqi,

[46] pastaj do t'i prisnim nyjat e zemrës -

[47] dhe askush prej jush nuk do të mund të ndalte ndëshkimin Tonë ndaj tij.

[48] Me të vërtetë, ky Kuran është këshillë për të devotshmit, ata që i përmbahen urdhërave të Allahut dhe shmangin ndalesat e Tij.

[49] Ne e dimë mirë se ndër ju ka prej atyre që e mohojnë këtë Kuran, edhe pse shenjat e tij janë të qarta,

وَإِنَّهُۥ لَحَسۡرَةٌ عَلَى ٱلۡكَٰفِرِينَ ٥٠

50. por, me të vërtetë, ai është një burim keqardhje për mohuesit.[50]

وَإِنَّهُۥ لَحَقُّ ٱلۡيَقِينِ ٥١

51. dhe ai është, me të vërtetë, e vërteta absolute.[51]

فَسَبِّحۡ بِٱسۡمِ رَبِّكَ ٱلۡعَظِيمِ ٥٢

52. Pra, madhëroje emrin e Zotit tënd të Madhërishëm![52]

[50] por, me të vërtetë, mohimi i tij do të jetë pendim i madh për mohuesit, atëherë kur të shohin dënimin e tyre dhe begatitë e besimtarëve që e kanë besuar.

[51] Dhe pa dyshim, ai (Kur'ani) është e vërtetë e patundur, një siguri absolute pa asnjë dyshim.

[52] Lartësojeni pra Allahun, të Madhërishmin, dhe përmendeni me Emrin e Tij Madhështor e të Shenjtë!

70. SURJA "EL MEARIXH"

SHTIGJET E NGJITJES QIELLORE

(Mekase, 44 ajete)

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

سَأَلَ سَآئِلُۢ بِعَذَابٖ وَاقِعٖ ١

1. Dikush kërkoi ndëshkimin - që do të bjerë[1]

لِّلۡكَٰفِرِينَ لَيۡسَ لَهُۥ دَافِعٞ ٢

2. për mohuesit - askush nuk mund ta pengojë atë -[2]

مِّنَ ٱللَّهِ ذِي ٱلۡمَعَارِجِ ٣

3. nga Allahu, Zotëruesi i Shtigjeve të Ngjitjes Qiellore.[3]

تَعۡرُجُ ٱلۡمَلَٰٓئِكَةُ وَٱلرُّوحُ إِلَيۡهِ فِي يَوۡمٖ كَانَ مِقۡدَارُهُۥ خَمۡسِينَ أَلۡفَ سَنَةٖ ٤

4. Engjëjt dhe Shpirti (Xhibrili) ngjiten tek Ai brenda një dite, që është sa pesëdhjetë mijë vjet (largësi).[4]

---

[1] Një nga idhujtarët e Mekës, En-Nadr ibn Al-Harith, e sfidoi Allahun, duke thënë: "Nëse kjo është me të vërtetë e vërteta prej Teje, atëherë lësho gurë nga qielli mbi ne, ose na godit me një ndëshkim të dhembshëm." [Surja El Enfal, 32]. Pra, ai u lut që të zbresë dënimi – i cili në fakt është i pashmagshëm dhe do të vijë patjetër -

[2] mbi të dhe mbi popullin e tij mohues e idhujtar, në formë tallje dhe mohimi, dhe ai dënim do t'u ndodhë atyre në Ditën e Kiametit, pa dyshim - nuk ka kush që ta pengojë atë -

[3] nga ana e Allahut, të Lartësuarit dhe të Madhërishmit, Zotit të Shtigjeve të Ngjitjes Qiellore, nëpër të cilat kalojnë engjëjt.

[4] Engjëjt dhe Xhibrili ngjiten tek Allahu, nëpërmjet Shtigjeve të Ngjitjes Qiellore, brenda një dite, koha e ngjitjes së tyre është një ditë, duke përshkruar një largësi sa pesëdhjetë

فَٱصۡبِرۡ صَبۡرٗا جَمِيلًا ٥

5. Prandaj, duro me durim të hijshëm![5]

إِنَّهُمۡ يَرَوۡنَهُۥ بَعِيدٗا ٦

6. Ata e shohin atë (dënimin) si diçka të largët,[6]

وَنَرَىٰهُ قَرِيبٗا ٧

7. por Ne e shohim atë si diçka të afërt.[7]

يَوۡمَ تَكُونُ ٱلسَّمَآءُ كَٱلۡمُهۡلِ ٨

8. Atë Ditë qielli do të bëhet i shkrirë, si llumi i vajit,[8]

وَتَكُونُ ٱلۡجِبَالُ كَٱلۡعِهۡنِ ٩

9. ndërsa malet do të bëhen si (tufa) leshi.[9]

وَلَا يَسۡـَٔلُ حَمِيمٌ حَمِيمٗا ١٠

10. Asnjë mik nuk do të pyesë për mikun e tij,[10]

mijë vjet të viteve të kësaj bote. Pra, engjëjt ngjiten nga fundi i asaj që është nën tokën e shtatë, deri në fundin e asaj që është mbi shtatë qiejt, brenda një dite, që me llogarinë e kësaj bote është 50 mijë vjet largësi.

[5] Prandaj, ji i durueshëm, o i Dërguar, ndaj talljeve të tyre dhe nxitimit të tyre për të kërkuar dënimin — me një durim të tillë që nuk ka ankth e as ankesë ndaj askujt tjetër përveç Allahut.

[6] Vërtet, mohuesit mendojnë se dënimi është i largët dhe e konsiderojnë të pamundur që të ndodhë,

[7] ndërsa Ne e shohim atë si diçka të afërt dhe të pashmangshme.

[8] Atë Ditë qielli do të bëhet i shkrirë, si llumi i vajit,

[9] ndërsa malet do të bëhen si tufa leshi i shkriftuar, që i merr e i shpërndan era, nga që do të bëhen të lehtë.

[10] Asnjë i afërm nuk do ta pyesë të afërmin e tij për gjendjen e tij, sepse secili do të jetë i preokupuar vetëm me veten e vet;

يُبَصَّرُونَهُمْۚ يَوَدُّ ٱلْمُجْرِمُ لَوْ يَفْتَدِى مِنْ عَذَابِ يَوْمِئِذٍۭ بِبَنِيهِ ﴿١١﴾

11. megjithëse do ta shohin njëri-tjetrin; keqbërësi do të dëshironte të shpëtonte nga dënimi i asaj dite, duke paguar qoftë edhe me fëmijët e tij,[11]

وَصَٰحِبَتِهِۦ وَأَخِيهِ ﴿١٢﴾

12. me bashkëshorten e tij dhe me vëllanë e tij,[12]

وَفَصِيلَتِهِ ٱلَّتِى تُـْٔوِيهِ ﴿١٣﴾

13. me fisin e tij që e strehonte,[13]

وَمَن فِى ٱلْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ يُنجِيهِ ﴿١٤﴾

14. madje me të gjithë krijesat e tokës, nëse kjo do ta shpëtonte.[14]

كَلَّآۖ إِنَّهَا لَظَىٰ ﴿١٥﴾

15. Por jo! Me të vërtetë, ai (Xhehenemi) është zjarr flakërues,[15]

نَزَّاعَةً لِّلشَّوَىٰ ﴿١٦﴾

16. që rrjep lëkurën e kokës.[16]

تَدْعُوا۟ مَنْ أَدْبَرَ وَتَوَلَّىٰ ﴿١٧﴾

17. Ai thërret atë që ka kthyer shpinën dhe është larguar,[17]

---

[11] Ata që kanë qenë miq e të afërm do ta shohin dhe do ta njohin njëri-tjetrin, por askush nuk do të mund t'i bëjë dobi tjetrit. Mohuesi do të dëshironte të shpëtonte nga dënimi i Ditës së Kiametit, sikur të mund të jepte si shpërblim edhe bijtë e vet,

[12] bashkëshorten e vet dhe vëllain e vet,

[13] farefisin e afërt që e mbronte dhe e strehonte më parë,

[14] madje edhe të gjithë ata që janë në tokë — njerëz e krijesa — vetëm që të shpëtonte nga dënimi i Allahut.

[15] Jo, çështja nuk është ashtu siç dëshiron ti, o mohues! Xhehenemi, ku do të futesh, është zjarr që ndizet e përflaket me flakë të fuqishme,

[16] që me nxehtësinë e tij rrjep lëkurën e kokës dhe të gjitha pjesët e trupit.

[17] Zjarri thërret ata, që në botë u shmangën nga e vërteta, lanë pas dore bindjen ndaj Allahut dhe të Dërguarit të Tij,

وَجَمَعَ فَأَوۡعَىٰٓ ١٨

18. që ka mbledhur pasuri dhe e ka ruajtur atë (pa dhënë zekatin).[18]

۞ إِنَّ ٱلۡإِنسَٰنَ خُلِقَ هَلُوعًا ١٩

19. Me të vërtetë, njeriu është krijuar frikacak lakmues:[19]

إِذَا مَسَّهُ ٱلشَّرُّ جَزُوعًا ٢٠

20. kur e godet e keqja, bëhet i frikësuar,[20]

وَإِذَا مَسَّهُ ٱلۡخَيۡرُ مَنُوعًا ٢١

21. dhe kur e prek e mira, bëhet dorështrënguar -[21]

إِلَّا ٱلۡمُصَلِّينَ ٢٢

22. përveç atyre që falen rregullisht,[22]

ٱلَّذِينَ هُمۡ عَلَىٰ صَلَاتِهِمۡ دَآئِمُونَ ٢٣

23. të cilët janë të vazhdueshëm në faljet e tyre,[23]

وَٱلَّذِينَ فِيٓ أَمۡوَٰلِهِمۡ حَقّٞ مَّعۡلُومٞ ٢٤

24. dhe që në pasurinë e tyre ndajnë pjesë të caktuar,[24]

لِّلسَّآئِلِ وَٱلۡمَحۡرُومِ ٢٥

25. për lypësin dhe për të varfërin (që nuk lyp),[25]

---

[18] që grumbulluan pasuri dhe e ruajtën në thesarët e tyre, pa dhënë të drejtën e Allahut (zekatin dhe lëmoshën) prej saj.

[19] Vërtet, njeriu është krijuar me prirje ndaj frikës dhe lakmisë së tepruar:

[20] kur e godet ndonjë e keqe apo vështirësi, ai bëhet shumë i shqetësuar, i frikësuar dhe i paduruar;

[21] dhe kur e prek ndonjë mirësi apo lehtësi, ai bëhet lakmues dhe dorështrënguar – që nuk jep zekat e lëmoshë prej saj.

[22] përveç atyre që falin rregullisht namazin;

[23] dhe janë të qëndrueshëm në kryerjen e tij në çdo kohë, pa lejuar që ndonjë gjë t'i shpërqendrojë prej tij;

[24] dhe që në pasurinë e tyre ndajnë një pjesë të caktuar që Allahu ua ka bërë detyrim — zekatin —

[25] për atë që lyp e kërkon ndihmë dhe për atë që ruan dinjitetin e vet pa kërkuar;

وَٱلَّذِينَ يُصَدِّقُونَ بِيَوۡمِ ٱلدِّينِ ٢٦

26. dhe që besojnë në Ditën e Llogarisë,[26]

وَٱلَّذِينَ هُم مِّنۡ عَذَابِ رَبِّهِم مُّشۡفِقُونَ ٢٧

27. dhe që kanë frikë nga dënimi i Zotit të tyre,[27]

إِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمۡ غَيۡرُ مَأۡمُونٖ ٢٨

28. - sepse vërtet, askush nuk është i sigurt nga dënimi i Zotit të vet -[28]

وَٱلَّذِينَ هُمۡ لِفُرُوجِهِمۡ حَٰفِظُونَ ٢٩

29. dhe që ruajnë dëlirësinë e tyre (organet gjenitale - nga e ndaluara),[29]

إِلَّا عَلَىٰٓ أَزۡوَٰجِهِمۡ أَوۡ مَا مَلَكَتۡ أَيۡمَٰنُهُمۡ فَإِنَّهُمۡ غَيۡرُ مَلُومِينَ ٣٠

30. përveçse ndaj bashkëshorteve të tyre ose atyre që i kanë nën pronësi – për këtë nuk qortohen,[30]

فَمَنِ ٱبۡتَغَىٰ وَرَآءَ ذَٰلِكَ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡعَادُونَ ٣١

31. por kush kërkon përtej kësaj, pikërisht ata janë shkelësit -;[31]

وَٱلَّذِينَ هُمۡ لِأَمَٰنَٰتِهِمۡ وَعَهۡدِهِمۡ رَٰعُونَ ٣٢

32. dhe që i ruajnë amanetet dhe i përmbahen besëlidhjeve të tyre,[32]

---

[26] dhe atyre që besojnë në Ditën e Llogarisë, e përgatiten për të me vepra të mira;

[27] dhe atyre që kanë frikë nga dënimi i Zotit të tyre-

[28] — sepse askush nuk duhet ta ndjejë veten të sigurt nga dënimi i Zotit -

[29] dhe atyre që ruajnë pastërtinë e vet dhe i ruajnë organet e tyre gjenitale nga çdo gjë që Allahu e ka ndaluar,

[30] përveç ndaj bashkëshorteve të tyre ose robëreshave të ligjshme që i zotërojnë - në këtë ata nuk janë të qortuar;

[31] por kushdo që kërkon të plotësojë epshin e vet jashtë bashkëshorteve apo robëreshave të ligjshme, ata janë që e kalojnë kufirin nga e lejuara në të ndaluarën;

[32] dhe ata që ruajnë amanetet — si ato që u ka besuar Allahu, ashtu edhe ato që u kanë besuar njerëzit — dhe i përmbahen besëlidhjeve të tyre me Allahun dhe me njerëzit;

وَٱلَّذِينَ هُم بِشَهَـٰدَتِهِمْ قَآئِمُونَ ﴿٣٣﴾

33. dhe që dëshmojnë drejt në dëshmitë e tyre,[33]

وَٱلَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٣٤﴾

34. dhe që kujdesen për faljet e tyre.[34]

أُوْلَـٰٓئِكَ فِى جَنَّـٰتٍ مُّكْرَمُونَ ﴿٣٥﴾

35. Pikërisht këta do të jenë në kopshtet e Xhenetit, të nderuar.[35]

فَمَالِ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ قِبَلَكَ مُهْطِعِينَ ﴿٣٦﴾

36. E ç'është me ata që mohojnë, që vrapojnë drejt teje me qafa të zgjatura,[36]

عَنِ ٱلْيَمِينِ وَعَنِ ٱلشِّمَالِ عِزِينَ ﴿٣٧﴾

37. nga e djathta dhe nga e majta, grupe- grupe?[37]

أَيَطْمَعُ كُلُّ ٱمْرِئٍ مِّنْهُمْ أَن يُدْخَلَ جَنَّةَ نَعِيمٍ ﴿٣٨﴾

38. a shpreson secili prej tyre të futet në një kopsht lumturie?[38]

كَلَّآ ۖ إِنَّا خَلَقْنَـٰهُم مِّمَّا يَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾

39. Jo, kurrsesi! Ne i kemi krijuar ata nga ajo që e dinë tashmë.[39]

[33] ata që e japin dëshminë e tyre me të drejtë, pa shtrembërim e pa fshehje;

[34] dhe që janë të përkushtuar ndaj faljes së namazit, duke mos lënë pas dore asgjë nga detyrimet e tij —

[35] Pikërisht këta, që kanë këto cilësi të larta, do të jenë të qëndrueshëm në kopshtet e begatisë, të nderuar aty me çdo lloj nderimi e mirësie.

[36] Çfarë është ajo që i shtyn këta mohues të vrapojnë drejt teje, o i Dërguar, me qafat e tyre të zgjatura e sytë të drejtuar nga ti,

[37] duke u mbledhur përreth teje në të djathtë dhe në të majtë, në grupe të shumta e rrethe të shpërndara, duke biseduar e duke u habitur?

[38] A mos vallë, secili prej këtyre mohuesve shpreson që Allahu ta fusë në kopshte të begatisë së përjetshme?

[39] Jo, kurrsesi! Nuk është siç shpresojnë ata, sepse ata nuk do të hyjnë kurrë në të. Ne i kemi krijuar ata nga ajo që e dinë tashmë — nga një pikë uji e përulur, si gjithë të tjerët — e megjithatë nuk besojnë; si pra pretendojnë të nderohen me hyrje në Xhenet?

فَلَآ أُقۡسِمُ بِرَبِّ ٱلۡمَشَٰرِقِ وَٱلۡمَغَٰرِبِ إِنَّا لَقَٰدِرُونَ ﴿٤٠﴾

40. Betohem për Zotin e lindjeve dhe të perëndimeve, se Ne jemi vërtet të Fuqishëm,[40]

عَلَىٰٓ أَن نُّبَدِّلَ خَيۡرٗا مِّنۡهُمۡ وَمَا نَحۡنُ بِمَسۡبُوقِينَ ﴿٤١﴾

41. që t'i zëvendësojmë ata me më të mirë se ata, dhe askush nuk mund të na pengojë.[41]

فَذَرۡهُمۡ يَخُوضُواْ وَيَلۡعَبُواْ حَتَّىٰ يُلَٰقُواْ يَوۡمَهُمُ ٱلَّذِي يُوعَدُونَ ﴿٤٢﴾

42. Prandaj, lëri ata të zhyten në fjalë boshe dhe të luajnë, derisa të përballen me Ditën që u është premtuar.[42]

يَوۡمَ يَخۡرُجُونَ مِنَ ٱلۡأَجۡدَاثِ سِرَاعٗا كَأَنَّهُمۡ إِلَىٰ نُصُبٖ يُوفِضُونَ ﴿٤٣﴾

43. Ditën, kur do të dalin nga varret me nxitim, sikur të nxitonin drejt ndonjë altari,[43]

خَٰشِعَةً أَبۡصَٰرُهُمۡ تَرۡهَقُهُمۡ ذِلَّةٞۚ ذَٰلِكَ ٱلۡيَوۡمُ ٱلَّذِي كَانُواْ يُوعَدُونَ ﴿٤٤﴾

44. me shikim të përulur, të mbuluar nga poshtërimi; Kjo është Dita që u premtohej atyre.[44]

---

[40] Betohem në Zotin e lindjeve dhe perëndimeve të Diellit dhe yjeve — Ne jemi me të vërtetë të Fuqishëm,

[41] që t'i zëvendësojmë ata me një popull më të mirë se ata, më të bindur ndaj Allahut. Dhe askush nuk mund të na paraprijë, t'i shpëtojë pushtetit Tonë, apo të na bëjë të paaftë kur Ne duam ta rikthejmë krijimin përsëri (në jetën pas vdekjes).

[42] Prandaj, lëri të zhytën në të pavërtetën e tyre dhe të luajnë në jetën e kësaj bote, derisa t'u vijë Dita e Kiametit, për të cilën u është premtuar dënimi;

[43] Ditën, kur do të dalin nga varret e tyre me nxitim, ashtu si në botë nxitoheshin ndaj idhujve të tyre që i shpikën për adhurim në vend të Allahut;

[44] vrapojnë e nxitojnë me sytë të përulur e të ulur drejt tokës, të mbuluar nga turpi dhe poshtërimi. Kjo është ajo Ditë që u ishte premtuar në botë, me të cilën ata talleshin dhe e mohonin.

71. SURJA “NUH”

PROFETI NUH

(Mekase, 28 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

إِنَّآ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِۦٓ أَنْ أَنذِرْ قَوْمَكَ مِن قَبْلِ أَن يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ١

1. Ne e dërguam Nuhin te populli i tij: “Paralajmëro popullin tënd para se t’i vijë një dënim i dhembshëm!”[1]

قَالَ يَٰقَوْمِ إِنِّى لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ٢

2. Ai tha: “O populli im! Me të vërtetë, unë jam një paralajmërues i qartë për ju:[2]

أَنِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ وَٱتَّقُوهُ وَأَطِيعُونِ ٣

3. që të adhuroni Allahun, të keni frikë prej Tij dhe të më bindeni mua;[3]

[1] Ne e dërguam Nuhin te populli i tij dhe i thamë: “Paralajmëro popullin tënd para se t’i vijë një dënim i dhembshëm!”

[2] Nuhu tha: “O populli im! Unë jam për ju një paralajmërues i qartë për dënimin e Allahut, nëse e kundërshtoni:

[3] Unë jam i Dërguari i Allahut për ju, për t’ju urdhëruar që të adhuroni vetëm Allahun, të keni frikë nga dënimi i Tij dhe të më bindeni mua në atë që ju urdhëroj dhe ju ndaloj;

يَغۡفِرۡ لَكُم مِّن ذُنُوبِكُمۡ وَيُؤَخِّرۡكُمۡ إِلَىٰٓ أَجَلٖ مُّسَمًّىۚ إِنَّ أَجَلَ ٱللَّهِ إِذَا جَآءَ لَا يُؤَخَّرُۖ لَوۡ كُنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ٤

4. dhe kështu, Ai do t'ju falë disa prej gjynaheve tuaja dhe do t'ju japë afat (të jetoni) deri në një kohë të caktuar. Vërtet, kur të vijë afati i Allahut, nuk mund të shtyhet – sikur ta dinit![4]

قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوۡتُ قَوۡمِي لَيۡلٗا وَنَهَارٗا ٥

5. Ai tha: "O Zoti im! Unë e thirra popullin tim natë e ditë,[5]

فَلَمۡ يَزِدۡهُمۡ دُعَآءِيٓ إِلَّا فِرَارٗا ٦

6. por thirrja ime vetëm sa u shtoi largimin.[6]

وَإِنِّي كُلَّمَا دَعَوۡتُهُمۡ لِتَغۡفِرَ لَهُمۡ جَعَلُواْ أَصَٰبِعَهُمۡ فِيٓ ءَاذَانِهِمۡ وَٱسۡتَغۡشَوۡاْ ثِيَابَهُمۡ وَأَصَرُّواْ وَٱسۡتَكۡبَرُواْ ٱسۡتِكۡبَارٗا ٧

7. Sa herë që i thirrja për t'i falur Ti, ata i fusnin gishtat e tyre në veshë, mbuloheshin me rrobat e tyre, këmbëngulnin (në mohim) dhe tregoheshin tepër mendjemëdhenj.[7]

[4] Nëse më bindeni dhe i përgjigjeni thirrjes sime, Allahu do t'ju falë gjynahet tuaja dhe do t'ju japë jetë të gjatë deri në një afat të caktuar sipas dijes së Tij. Por kur t'ju vijë vdekja, ajo nuk mund të shtyhet aspak. Sikur ta dinit këtë, do të nxitonit për në besim dhe bindje ndaj Tij."

[5] Nuhu tha: "Zoti im! Unë e thirra popullin tim që të besojë në Ty dhe të të bindet Ty, natë e ditë,

[6] por thirrja ime nuk bëri tjetër veçse ua shtoi ikjen dhe shmangien nga besimi.

[7] Sa herë që i thirrja për të besuar në Ty, që të bëhej kjo shkak që Ti t'ua falje gjynahet, ata fusnin gishtat në veshët e tyre për të mos dëgjuar thirrjen e së vërtetës, mbuloheshin me rrobat e tyre për të mos më parë, ngulnin këmbë në mohimin e tyre dhe tregoheshin tepër mendjemëdhenj për të pranuar besimin.

ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جِهَارًا ﴿٨﴾

8. Pastaj, unë i thirra ata haptazi.[8]

ثُمَّ إِنِّيٓ أَعْلَنتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا ﴿٩﴾

9. Pastaj u fola me zë të lartë (publikisht) dhe me zë të ulët (privatisht).[9]

فَقُلْتُ ٱسْتَغْفِرُواْ رَبَّكُمْ إِنَّهُۥ كَانَ غَفَّارًا ﴿١٠﴾

10. Dhe u thashë: "Kërkoni falje nga Zoti juaj, sepse Ai është vërtet Falës i madh!"[10]

-570-

[8] Pastaj unë i thirra ata haptazi, pa fshehtësi;

[9] më pas u fola me zë të lartë dhe publikisht në disa raste, dhe me zë të ulët dhe privatisht në raste të tjera.

[10] I thashë popullit tim: 'Kërkoni falje Zotit tuaj për gjynahet tuaja dhe pendohuni tek Ai, sepse Ai është, me të vërtetë, Falës i madh për ata që pendohen dhe kthehen sinqerisht tek Ai."

يُرۡسِلِ ٱلسَّمَآءَ عَلَيۡكُم مِّدۡرَارٗا ١١

11. Kështu, Ai do t'ju dërgojë shi të bollshëm nga qielli,[11]

وَيُمۡدِدۡكُم بِأَمۡوَٰلٖ وَبَنِينَ وَيَجۡعَل لَّكُمۡ جَنَّٰتٖ وَيَجۡعَل لَّكُمۡ أَنۡهَٰرٗا ١٢

12. do t'ju shtojë pasuri e fëmijë, dhe do të bëjë për ju kopshte e lumenj.[12]

مَّا لَكُمۡ لَا تَرۡجُونَ لِلَّهِ وَقَارٗا ١٣

13. Ç'keni që nuk e madhëroni Allahun me nderimin që i takon,[13]

وَقَدۡ خَلَقَكُمۡ أَطۡوَارًا ١٤

14. ndërkohë që Ai ju ka krijuar në etapa të ndryshme?[14]

أَلَمۡ تَرَوۡاْ كَيۡفَ خَلَقَ ٱللَّهُ سَبۡعَ سَمَٰوَٰتٖ طِبَاقٗا ١٥

15. A nuk e shihni se si Allahu ka krijuar shtatë qiej njëri mbi tjetrin,[15]

وَجَعَلَ ٱلۡقَمَرَ فِيهِنَّ نُورٗا وَجَعَلَ ٱلشَّمۡسَ سِرَاجٗا ١٦

16. dhe në to e bëri Hënën dritë dhe Diellin llambë ndriçuese.[16]

وَٱللَّهُ أَنۢبَتَكُم مِّنَ ٱلۡأَرۡضِ نَبَاتٗا ١٧

17. Allahu ju ka bërë të mbini prej tokës, si bimët,[17]

---

[11] Nëse pendoheni dhe kërkoni falje, Allahu do t'ju dërgojë shi të bollshëm e të pandërprerë,

[12] do t'ju shtojë pasuritë dhe fëmijët, do t'ju japë kopshte ku do të kënaqeni me frytet dhe bukurinë e tyre, dhe do t'ju bëjë lumenj prej të cilëve do të ujitni arat dhe do t'i jepni të pijë bagëtisë suaj.

[13] Pse, o populli im, nuk keni frikë nga madhështia dhe pushteti i Allahut,

[14] ndërkohë që Ai ju krijoi në etapa të ndryshme: fillimisht si pikë uji, pastaj si gjak i ngjizur, më pas si copë mishi, e më pas si kocka të mbështjella me mish?

[15] A nuk e shihni se si Allahu krijoi shtatë qiej të njëpasnjëshëm, të radhitur njëri mbi tjetrin,

[16] dhe vendosi në to Hënën si dritë të reflektuar, ndërsa Diellin si një llambë ndriçuese që u jep dritë banorëve të tokës?

[17] Allahu ju krijuar fillimisht nga toka, ashtu si bimët,

ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا ﴿١٨﴾

18. pastaj do t'ju kthejë në të dhe do t'ju nxjerrë sërish.[18]

وَٱللَّهُ جَعَلَ لَكُمُ ٱلْأَرْضَ بِسَاطًا ﴿١٩﴾

19. Allahu për ju e ka bërë Tokën të sheshtë,[19]

لِّتَسْلُكُوا۟ مِنْهَا سُبُلًا فِجَاجًا ﴿٢٠﴾

20. që të ecni nëpër të, nëpër shtigje të gjera.[20]

قَالَ نُوحٌ رَّبِّ إِنَّهُمْ عَصَوْنِى وَٱتَّبَعُوا۟ مَن لَّمْ يَزِدْهُ مَالُهُۥ وَوَلَدُهُۥٓ إِلَّا خَسَارًا ﴿٢١﴾

21. Nuhu tha: "O Zoti im! Ata më kundërshtuan mua dhe ndoqën ata, pasuria dhe fëmijët e të cilëve vetëm sa ua shtuan humbjen.[21]

وَمَكَرُوا۟ مَكْرًا كُبَّارًا ﴿٢٢﴾

22. Ata kurdisën një kurth të madh,[22]

وَقَالُوا۟ لَا تَذَرُنَّ ءَالِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا ﴿٢٣﴾

23. dhe thanë: 'Mos i lini zotat tuaj! Mos lini as Ueddin, as Suvain, as Jeguthin, as Jaukën, as Nesrin!'[23]

---

[18] pastaj, pas vdekjes, do t'ju kthejë përsëri në tokë, dhe në Ditën e Ringjalljes do t'ju nxjerrë sërish prej saj, në një ringjallje të vërtetë e të sigurt.

[19] Allahu e bëri tokën për ju të shtruar si një qilim të sheshtë,

[20] në mënyrë që të ecni nëpër të, nëpër rrugë të gjera e të hapura.

[21] Nuhu tha: "Zoti im, populli im e ka tepruar në mosbindjen dhe mohimin ndaj meje. Të dobëtit prej tyre ndoqën prijësit e humbur, të cilëve pasuria dhe fëmijët nuk u sollën tjetër veçse më shumë devijim në këtë botë dhe dënim në botën tjetër.

[22] Prijësit e mashtrimit kurdisën plane të mëdha për t'i mashtruar pasuesit e tyre të dobët,

[23] dhe u thanë: 'Mos e lini adhurimin e zotave tuaj për të adhuruar vetëm Allahun, të cilin ju thërret Nuhu! Mos e lini Ueddin, Suvuin, Jeguthin, Yaukën dhe Nesrin!' — këto ishin emrat e idhujve të tyre, që ata i adhuronin në vend të Allahut. Në fillim, këta emra ishin të njerëzve të mirë, por kur ata vdiqën, shejtani u frymëzoi popujve të tyre të ngrinin statuja e figura për t'i kujtuar, me arsyetimin se kështu do t'i nxiste në devotshmëri. Por, me kalimin e brezave dhe të kohës, kur erdhën pasardhësit, shejtani u veshi idenë se paraardhësit i kishin adhuruar këto figura dhe se përmes tyre afroheshin te Zoti. Kështu ato u kthyen në idhuj që adhuroheshin — prandaj u ndalua ndërtimi i statujave dhe i kupolave mbi varre, sepse me kalimin e kohës, ato bëhen objekt adhurimi për njerëzit e paditur.

وَقَدْ أَضَلُّواْ كَثِيرًاۖ وَلَا تَزِدِ ٱلظَّٰلِمِينَ إِلَّا ضَلَٰلًا ﴿٢٤﴾

24. Dhe kështu, ata (elita e pasur) kanë çuar në humbje shumë njerëz. Prandaj, mos u shto të padrejtëve tjetër, veçse humbje!”[24]

مِّمَّا خَطِيٓـَٔـٰتِهِمْ أُغْرِقُواْ فَأُدْخِلُواْ نَارًا فَلَمْ يَجِدُواْ لَهُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ أَنصَارًا ﴿٢٥﴾

25. Për shkak të gjynaheve të tyre, ata u përmbytën dhe u futën në Zjarr; dhe nuk gjetën për vete ndihmës tjetër përveç Allahut.[25]

وَقَالَ نُوحٌ رَّبِّ لَا تَذَرْ عَلَى ٱلْأَرْضِ مِنَ ٱلْكَٰفِرِينَ دَيَّارًا ﴿٢٦﴾

26. Pastaj, Nuhu tha: “O Zoti im! Mos lër mbi tokë asnjë mohues![26]

إِنَّكَ إِن تَذَرْهُمْ يُضِلُّواْ عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوٓاْ إِلَّا فَاجِرًا كَفَّارًا ﴿٢٧﴾

27. Vërtet, nëse i lë, ata do t’i çojnë në humbje robërit e Tu dhe do të lindin vetëm gjynahqarë mohues![27]

رَّبِّ ٱغْفِرْ لِي وَلِوَٰلِدَيَّ وَلِمَن دَخَلَ بَيْتِيَ مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتِ وَلَا تَزِدِ ٱلظَّٰلِمِينَ إِلَّا تَبَارًا ﴿٢٨﴾

28. O Zoti im! Më fal mua, prindërit e mi, atë që hyn në shtëpinë time si besimtar, dhe të gjithë besimtarët e besimtaret! Ndërsa të padrejtëve shtoju vetëm shkatërrim!”[28]

[24] Këta prijës të humbur mashtruan shumë njerëz, duke ua zbukuruar rrugët e gabimit dhe të devijimit. Pastaj Nuhu tha: ‘Zoti im, mos u shto këtyre zullumqarëve, që janë zhytur në mosbesim dhe kryelartësi, asgjë tjetër veçse largim edhe më të madh nga e vërteta!’

[25] Për shkak të gjynaheve të tyre dhe këmbënguljes në mohim dhe arrogancë, ata u mbytën nga përmbytja, dhe pas mbytjes u futën në një Zjarr të madh me flakë të fuqishme; dhe nuk gjetën askënd, përveç Allahut, që t’i ndihmonte apo t’i mbronte nga dënimi i Tij.”

[26] Pastaj, Nuhu – alejhi selam – pasi humbi çdo shpresë për popullin e tij, tha: “O Zoti im! Mos lër asnjë prej mohuesve të Tu të mbetet gjallë mbi tokë, asnjë që ecën e lëviz mbi të!

[27] Vërtet, nëse i lë pa i zhdukur, ata do t’i mashtrojnë robërit e Tu besimtarë dhe do t’i largojnë nga rruga e drejtë; dhe nga pasardhësit e tyre nuk do të dalë askush tjetër, përveç atyre që janë të prirur ndaj të keqes, të zhytur në mohim dhe kundërshtim ndaj Teje.

[28] O Zoti im! Më fal mua, prindërit e mi, dhe çdo besimtar që hyn në shtëpinë time, si dhe të gjithë besimtarët e tu, burra e gra. Ndërsa mohuesve shtoju vetëm shkatërrim dhe humbje – në këtë botë dhe në botën tjetër!”

72. SURJA “EL XHINN”

XHINDET

(Mekase, 28 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

قُلْ أُوحِيَ إِلَيَّ أَنَّهُ ٱسْتَمَعَ نَفَرٌ مِّنَ ٱلْجِنِّ فَقَالُوٓاْ إِنَّا سَمِعْنَا قُرْءَانًا عَجَبًا ﴿١﴾

1. Thuaj (o Muhamed): “Mua më është shpallur se një grup xhindësh dëgjuan (Kuranin) dhe thanë (popullit të tyre): “Ne kemi dëgjuar një Kuran të mrekullueshëm,[1]

يَهْدِيٓ إِلَى ٱلرُّشْدِ فَـَٔامَنَّا بِهِۦ ۖ وَلَن نُّشْرِكَ بِرَبِّنَآ أَحَدًا ﴿٢﴾

2. i cili udhëzon në rrugën e drejtë, prandaj ne kemi besuar në të dhe nuk do t’i shoqërojmë askënd Zotit tonë (në adhurim).[2]

وَأَنَّهُۥ تَعَٰلَىٰ جَدُّ رَبِّنَا مَا ٱتَّخَذَ صَٰحِبَةً وَلَا وَلَدًا ﴿٣﴾

3. Dhe (ne besojmë) se Ai - lartësuar qoftë Madhështia e Zotit tonë - nuk ka marrë as bashkëshorte, as fëmijë.[3]

---

[1] Thuaj, o i Dërguar: “Mua më është shpallur se një grup xhindësh kanë dëgjuar leximin tim të Kuranit. Kur e dëgjuan, i thanë popullit të tyre: ‘Ne kemi dëgjuar një Kuran të mrekullueshëm — në elokuencën, urtësinë, ligjet dhe tregimet e tij.

[2] Ai thërret në të vërtetën dhe në udhëzim, prandaj ne e besuam këtë Kuran dhe vepruam sipas tij; dhe kurrë nuk do t’i shoqërojmë asnjë tjetër Zotit tonë, që na ka krijuar.’

[3] Dhe besojmë se Zoti ynë - lartësuar qoftë madhështia dhe lavdia e Tij — nuk ka marrë as bashkëshorte as fëmijë.

وَأَنَّهُۥ كَانَ يَقُولُ سَفِيهُنَا عَلَى ٱللَّهِ شَطَطًا ﴿٤﴾

4. Dhe se i pamendi ynë (Iblisi) thoshte për Allahun gënjeshtra të tepruara,[4]

وَأَنَّا ظَنَنَّآ أَن لَّن تَقُولَ ٱلْإِنسُ وَٱلْجِنُّ عَلَى ٱللَّهِ كَذِبًا ﴿٥﴾

5. kurse ne mendonim se as njerëzit, as xhindët nuk do të thonin kurrë gënjeshtra për Allahun.[5]

وَأَنَّهُۥ كَانَ رِجَالٌ مِّنَ ٱلْإِنسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِّنَ ٱلْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا ﴿٦﴾

6. Dhe se vërtet, kishte disa burra nga njerëzit që kërkonin strehim (mbrojtje) tek disa burra nga xhindët, por ata vetëm ua shtuan barrën.[6]

وَأَنَّهُمْ ظَنُّوا۟ كَمَا ظَنَنتُمْ أَن لَّن يَبْعَثَ ٱللَّهُ أَحَدًا ﴿٧﴾

7. Dhe se ata (njerëzit) mendonin, ashtu siç mendonit edhe ju (o xhinde), se Allahu nuk do të ringjallte askënd.[7]

وَأَنَّا لَمَسْنَا ٱلسَّمَآءَ فَوَجَدْنَـٰهَا مُلِئَتْ حَرَسًا شَدِيدًا وَشُهُبًا ﴿٨﴾

8. Ne (xhindet) u përpoqëm të preknim qiellin, por e gjetëm të mbushur me roje të forta (engjëj) dhe shigjeta të zjarrta.[8]

---

[4] Dhe se i pamendi ynë — Iblisi — thoshte për Allahun fjalë krejt të pavërteta dhe të gabuara, duke i trilluar Atij bashkëshorte dhe fëmijë.

[5] Kurse ne mendonim se askush — as nga njerëzit, as nga xhindët — nuk do të guxonte të shpifte ndaj Allahut, duke i atribuar Atij bashkëshorte apo fëmijë.

[6] Dhe se vërtet, disa burra nga njerëzit kërkonin strehim e mbojtje te disa burra nga xhindët, por kjo vetëm sa i shtoi xhindët në arrogancë, ndërsa njerëzit në frikë, tmerr dhe nënshtrim ndaj tyre. - Kjo kërkim-strehe te dikush tjetër përveç Allahut — gjë që Allahu e qortoi te njerëzit e injorancës (xhahilijes) — është një formë e madhe idhujarie, që Allahu nuk e fal veçse me pendim të sinqertë. Në këtë ajet ka një paralajmërim shumë të fortë kundër kërkimit të ndihmës nga magjistarët, falltarët dhe të ngjashmit me ta.

[7] Dhe se mohuesit nga njerëzit menduan, ashtu siç menduat edhe ju, o grup i xhindëve, se Allahu nuk do ta ringjallë askënd pas vdekjes.

[8] Dhe ne, grupi i xhindëve, kërkuam të ngjitemi në qiell për të dëgjuar fjalët e banorëve të tij, por e gjetëm të mbushur me shumë engjëj që e ruanin dhe me shigjëta të zjarrta, me të cilët qëllohej kushdo që përpiqej t'i afrohej.

وَأَنَّا كُنَّا نَقْعُدُ مِنْهَا مَقَـٰعِدَ لِلسَّمْعِ ۖ فَمَن يَسْتَمِعِ ٱلْـَٔانَ يَجِدْ لَهُۥ شِهَابًا رَّصَدًا ﴿٩﴾

9. Ne uleshim më parë, në vende të caktuara (në qiell) për të dëgjuar, por kush përpiqet të dëgjojë tani, do të hasë në një shigjetë të zjarrtë që i ka zënë pritë.[9]

وَأَنَّا لَا نَدْرِىٓ أَشَرٌّ أُرِيدَ بِمَن فِى ٱلْأَرْضِ أَمْ أَرَادَ بِهِمْ رَبُّهُمْ رَشَدًا ﴿١٠﴾

10. Dhe ne nuk e dimë nëse është dashur e keqja për ata që janë në Tokë, apo Zoti i tyre dëshiron për ta udhëzim.[10]

وَأَنَّا مِنَّا ٱلصَّـٰلِحُونَ وَمِنَّا دُونَ ذَٰلِكَ ۖ كُنَّا طَرَآئِقَ قِدَدًا ﴿١١﴾

11. Dhe midis nesh ka të drejtë e të mirë, por ka edhe të tjerë që nuk janë të tillë; ne kemi qenë në rrugë të ndryshme.[11]

وَأَنَّا ظَنَنَّآ أَن لَّن نُّعْجِزَ ٱللَّهَ فِى ٱلْأَرْضِ وَلَن نُّعْجِزَهُۥ هَرَبًا ﴿١٢﴾

12. Dhe ne tani jemi të bindur, se nuk mund t'i shpëtojmë Allahut në Tokë dhe as nuk mund t'i shpëtojmë Atij duke ikur në qiell.[12]

وَأَنَّا لَمَّا سَمِعْنَا ٱلْهُدَىٰٓ ءَامَنَّا بِهِۦ ۖ فَمَن يُؤْمِنۢ بِرَبِّهِۦ فَلَا يَخَافُ بَخْسًا وَلَا رَهَقًا ﴿١٣﴾

13. Dhe kur ne dëgjuam udhëzimin (Kuranin), besuam në të; e kush beson në Zotin e vet, nuk do t'i frikësohet as mungesës së shpërblimit, as padrejtësisë."[13]

[9] Dhe ne, para zbritjes së Kuranit, kishim vende të caktuara në qiell ku qëndronim për të dëgjuar lajmet që ndodhnin atje, por tani kush përpiqet të dëgjojë fshehurazi, gjen përballë një shigjetë zjarri dhe yll flakërues që e pret dhe e djeg. - Në këto dy ajete përgënjeshtrohen pretendimet e magjistarëve dhe falltarëve, të cilët pretendojnë se dinë të fshehtat dhe mashtrojnë njerëzit me mendje të dobët përmes gënjeshtrave dhe shpifjeve të tyre.

[10] Dhe ne, grupi i xhindëve, nuk e dimë nëse Allahu dëshiron t'u dërgojë banorëve të Tokës ndonjë të keqe (dënim), apo dëshiron për ta të mirën dhe udhëzimin.

[11] Dhe se ndër ne, xhindët, ka të drejtë e të devotshëm, por ka edhe të tjerë që nuk janë të tillë, por janë mohues e mëkatarë; sepse ne kemi qenë në grupe dhe rrugë të ndryshme.

[12] Dhe ne tani jemi bindur se Allahu ka fuqi të plotë mbi ne dhe se jemi nën Dorën dhe sundimin e Tij; nuk mund t'i shpëtojmë Atij nëse Ai do të vendosë diçka për ne, kudo që të jemi, dhe nuk kemi asnjë mundësi të ikim nga dënimi i Tij, edhe sikur të ngjitemi në qiell.

[13] Dhe kur e dëgjuam Kuranin, ne besuam në të dhe pranuam se ai është e vërtetë që vjen nga Allahu. Prandaj, kush beson në Zotin e vet, nuk do të ketë frikë se do t'i pakësohen veprat e mira, as që do t'i bëhet padrejtësi me shtim të veprave të këqija.

وَأَنَّا مِنَّا ٱلْمُسْلِمُونَ وَمِنَّا ٱلْقَـٰسِطُونَ ۖ فَمَنْ أَسْلَمَ فَأُو۟لَـٰٓئِكَ تَحَرَّوْا۟ رَشَدًا ﴿١٤﴾

14. Dhe ndër ne ka myslimanë (që i janë nënshtruar Allahut), por ka edhe të padrejtë (mohues). Sa i përket atyre që janë bërë myslimanë, ata kanë zgjedhur rrugën e drejtë.[14]

وَأَمَّا ٱلْقَـٰسِطُونَ فَكَانُوا۟ لِجَهَنَّمَ حَطَبًا ﴿١٥﴾

15. Ndërsa ata që janë të padrejtë, do të jenë lëndë djegëse për Zjarrin e Xhehenemit."[15]

وَأَلَّوِ ٱسْتَقَـٰمُوا۟ عَلَى ٱلطَّرِيقَةِ لَأَسْقَيْنَـٰهُم مَّآءً غَدَقًا ﴿١٦﴾

16. E sikur ata (mohuesit) të qëndronin në rrugën e drejtë, Ne do t'u jepnim ujë të bollshëm (shi) për të pirë,[16]

لِّنَفْتِنَهُمْ فِيهِ ۚ وَمَن يُعْرِضْ عَن ذِكْرِ رَبِّهِۦ يَسْلُكْهُ عَذَابًا صَعَدًا ﴿١٧﴾

17. për t'i vënë në provë me të; por kush i largohet përkujtuesit të Zotit të vet (Kuranit), Ai do ta fusë atë në një dënim të rëndë.[17]

وَأَنَّ ٱلْمَسَـٰجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا۟ مَعَ ٱللَّهِ أَحَدًا ﴿١٨﴾

18. Dhe se xhamitë i përkasin vetëm Allahut, prandaj mos iu lutni askujt tjetër përveç Tij.[18]

---

[14] Dhe se ndër ne ka të përulur ndaj Allahut me bindje e adhurim (muslimanë), por ka edhe të padrejtë e të devijuar që janë larguar nga rruga e së vërtetës. Ata që janë dorëzuar ndaj Allahut dhe i binden Atij, janë ata që kanë ndjekur rrugën e drejtë dhe janë përpjekur ta gjejnë atë — dhe Allahu i ka udhëzuar në të.

[15] Ndërsa ata që janë shmangur nga rruga e Islamit, do të jenë lëndë djegëse për Zjarrin e Xhehenemit.

[16] Dhe sikur mohuesit, nga njerëzit dhe xhindët, të ecnin në rrugën e drejtë të Islamit dhe të mos devijonin prej saj, Ne do t'u dërgonim atyre ujë të bollshëm dhe do t'u zgjeronim riskun në këtë botë,

[17] për t'i vënë në provë me të — për të parë si do ta falënderonin Allahun për begatitë e Tij; por kushdo që shmanget nga bindja ndaj Zotit të tij, që nuk dëgjon e nuk mediton mbi Kuranin dhe nuk vepron sipas tij, Allahu do ta fusë atë në një dënim të rëndë e të dhembshëm.

[18] Dhe (më është shpallur se grupi i xhindëve që dëgjoi Kuranin, i thanë gjithashtu popullit të tyre prej xhindëve:) se xhamitë janë ngritur vetëm për adhurimin e Allahut të Vetëm, prandaj mos adhuroni në to askënd tjetër përveç Tij. Lutjuni dhe adhurojeni Atë me sinqeritet të plotë brenda tyre, sepse xhamitë nuk janë ndërtuar veçse që të adhurohet Allahu në to, pa i shoqëruar Atij asgjë. - Në këtë qëndron detyrimi për t'i pastruar xhamitë nga çdo gjë që cenon sinqeritetin ndaj Allahut dhe për të ndjekur shembullin e të Dërguarit të Tij, Muhamedit ﷺ.

وَأَنَّهُۥ لَمَّا قَامَ عَبْدُ ٱللَّهِ يَدْعُوهُ كَادُواْ يَكُونُونَ عَلَيْهِ لِبَدًا ﴿١٩﴾

19. Dhe se kur robi i Allahut (Muhamedi ﷺ) u ngrit për t'iu lutur Atij, ata gati sa nuk u shtynë rreth tij grumbuj më grumbuj.[19]

قُلْ إِنَّمَآ أَدْعُواْ رَبِّى وَلَآ أُشْرِكُ بِهِۦٓ أَحَدًا ﴿٢٠﴾

20. Thuaj: "Unë i lutem vetëm Zotit tim dhe nuk i shoqëroj Atij askënd."[20]

قُلْ إِنِّى لَآ أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا ﴿٢١﴾

21. Thuaj: "Unë nuk kam në dorë për ju as dëm, as dobi."[21]

قُلْ إِنِّى لَن يُجِيرَنِى مِنَ ٱللَّهِ أَحَدٌ وَلَنْ أَجِدَ مِن دُونِهِۦ مُلْتَحَدًا ﴿٢٢﴾

22. Thuaj: "Askush nuk mund të më mbrojë nga Allahu (nëse e kundërshtoj Atë) dhe as s'do të gjej përveç Tij ndonjë strehim.[22]

إِلَّا بَلَٰغًا مِّنَ ٱللَّهِ وَرِسَٰلَٰتِهِۦ ۚ وَمَن يَعْصِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ فَإِنَّ لَهُۥ نَارَ جَهَنَّمَ خَٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدًا ﴿٢٣﴾

23. Detyra ime është vetëm të përcjell qartë mesazhin e Allahut dhe shpalljet e Tij. E kush e kundërshton Allahun dhe të Dërguarin e Tij, atij i është caktuar zjarri i Xhehenemit ku do të qëndrojë përgjithmonë."[23]

---

[19] Dhe se kur robi i Allahut, Muhamedi ﷺ u ngrit për të adhuruar Zotin e tij, xhindët u grumbulluan rreth tij në turma të dendura, njëri mbi tjetrin, nga dëshira dhe nxitimi i madh për të dëgjuar leximin e Kuranit prej tij.

[20] Thuaj, o i Dërguar, mohuesve: "Unë adhuroj vetëm Zotin tim dhe nuk i shoqëroj Atij askënd në adhurim."

[21] Thuaj atyre, o i Dërguar: "Unë nuk kam fuqi t'ju largoj ndonjë dëm, as t'ju sjell ndonjë dobi."

[22] Thuaj: "Askush nuk mund të më shpëtojë nga dënimi i Allahut nëse e kundërshtoj Atë, dhe përveç Tij nuk do të gjej asnjë strehë ku të arratisem nga dënimi i Tij.

[23] Detyra ime është vetëm t'ju përcjell atë që Allahu më ka urdhëruar t'ju përcjell — mesazhin e Tij që më është dërguar për ju. E kush e kundërshton Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe largohet nga feja e Tij, shpërblimi i tij do të jetë zjarri i Xhehenemit, nga i cili nuk do të dalë kurrë."

حَتَّىٰٓ إِذَا رَأَوْا۟ مَا يُوعَدُونَ فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ أَضْعَفُ نَاصِرًا وَأَقَلُّ عَدَدًا ﴿٢٤﴾

24. Vetëm kur ta shohin atë që u është premtuar, atëherë do ta kuptojnë se kush ka qenë më i dobët në ndihmës dhe më i paktë në numër.[24]

قُلْ إِنْ أَدْرِىٓ أَقَرِيبٌ مَّا تُوعَدُونَ أَمْ يَجْعَلُ لَهُۥ رَبِّىٓ أَمَدًا ﴿٢٥﴾

25. Thuaj: "Unë nuk e di nëse ajo që ju premtohet është afër apo Zoti im i ka caktuar asaj një afat të gjatë."[25]

عَـٰلِمُ ٱلْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلَىٰ غَيْبِهِۦٓ أَحَدًا ﴿٢٦﴾

26. Ai është Njohësi i të fshehtave dhe Ai nuk ia zbulon fshehtësitë e Tij askujt,[26]

إِلَّا مَنِ ٱرْتَضَىٰ مِن رَّسُولٍ فَإِنَّهُۥ يَسْلُكُ مِنۢ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِۦ رَصَدًا ﴿٢٧﴾

27. përveç atij të dërguari që Ai e ka zgjedhur; dhe para e pas tij Ai vendos rojtarë (engjëj) që ta ruajnë,[27]

لِّيَعْلَمَ أَن قَدْ أَبْلَغُوا۟ رِسَـٰلَـٰتِ رَبِّهِمْ وَأَحَاطَ بِمَا لَدَيْهِمْ وَأَحْصَىٰ كُلَّ شَىْءٍ عَدَدًا ﴿٢٨﴾

28. në mënyrë që ta dijë (ta bëjë të ditur) se të dërguarit i kanë përcjellë plotësisht mesazhet e Zotit të tyre. Ai përfshin me dijen e Vet gjithçka që kanë ata, dhe çdo gjë e ka numëruar me saktësi."[28]

[24] Vetëm kur idhujtarët ta shohin me sytë e tyre dënimin që u është premtuar, atëherë, kur ai t'i godasë, do ta kuptojnë mirë se kush është më i dobët në ndihmës e mbrojtës dhe më i pakët në numër; ata apo besimtarët.

[25] Thuaj, o i Dërguar, idhujtarëve: "Unë nuk e di nëse dënimi që ju është premtuar është afër apo nëse Zoti im do t'i caktojë atij një afat të gjatë."

[26] Ai është i Lartësuari, që di çdo gjë të fshehtë e të padukshme; dhe askujt prej krijesave të Tij nuk ia zbulon të fshehtat e Tij,

[27] përveç atij që Ai e ka zgjedhur për të qenë i Dërguar dhe e ka pëlqyer për këtë detyrë — dhe atëherë Ai e njofton për disa nga të fshehtat. Allahu dërgon përpara dhe pas të Dërguarit engjëj që e ruajnë nga ndërhyrja e xhindëve, që ata të mos përgjojnë dhe të mos pështërisin fjalë te falltarët.

[28] Në mënyrë që Allahu ta bëjë të ditur për të gjithë se të Dërguarit i kanë përcjellë plotësisht mesazhet e Zotit të tyre, pa asnjë devijim apo mangësi. Dhe Allahu e ka përfshirë me dijen e Tij çdo gjë që ata posedojnë, të dukshme apo të fshehtë, nga ligjet, urdhrat dhe njohuritë; asgjë nuk i shpëton dijes së Tij. Ai i ka numëruar dhe përfshirë të gjitha gjërat me saktësi të plotë, pa iu fshehur as më e vogla prej tyre.

سُورَةُ المُزَّمِّلِ

73. SURJA "EL MUZZEMMIL"

I MBËSHTJELLI ME RROBA

(Mekase, 20 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

يَٰٓأَيُّهَا ٱلْمُزَّمِّلُ ﴿١﴾

1. O ti i mbështjellë me rrobat e tua![1]

قُمِ ٱلَّيْلَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٢﴾

2. Ngrihu të falesh gjithë natën, përveç një pjese të vogël të saj,[2]

نِّصْفَهُۥٓ أَوِ ٱنقُصْ مِنْهُ قَلِيلًا ﴿٣﴾

3. gjysmën e saj ose diçka më pak,[3]

أَوْ زِدْ عَلَيْهِ وَرَتِّلِ ٱلْقُرْءَانَ تَرْتِيلًا ﴿٤﴾

4. ose shto mbi të (gjysmën e natës), dhe lexoje Kuranin me qetësi e qartësi![4]

---

[1] O ti që je mbuluar me rrobat e tua!

[2] Ngrihu dhe falu natën, përveç një pjese të vogël të saj,

[3] Falu gjysmën e natës, ose pak më pak se gjysma — derisa të arrish rreth një të tretën e saj —

[4] ose shto mbi gjysmën, derisa të arrish dy të tretat. Dhe lexoje Kuranin me qetësi, përkushtim dhe me shqiptim të qartë të shkronjave dhe ndalesave të tij.

إِنَّا سَنُلْقِي عَلَيْكَ قَوْلًا ثَقِيلًا ﴿٥﴾

5. Vërtet, Ne do të të shpallim një fjalë të rëndë (me peshë e me përgjegjësi të madhe).[5]

إِنَّ نَاشِئَةَ ٱلَّيْلِ هِيَ أَشَدُّ وَطْئًا وَأَقْوَمُ قِيلًا ﴿٦﴾

6. Vërtet, adhurimi i natës është më i fortë në ndikim dhe më i përshtatshëm për lexim të përqendruar.[6]

إِنَّ لَكَ فِي ٱلنَّهَارِ سَبْحًا طَوِيلًا ﴿٧﴾

7. Kurse gjatë ditës, ti ke shumë angazhime.[7]

وَٱذْكُرِ ٱسْمَ رَبِّكَ وَتَبَتَّلْ إِلَيْهِ تَبْتِيلًا ﴿٨﴾

8. Përmende vazhdimisht emrin e Zotit tënd dhe përkushtoju ndaj Tij me përkushtim të plotë![8]

رَّبُّ ٱلْمَشْرِقِ وَٱلْمَغْرِبِ لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ فَٱتَّخِذْهُ وَكِيلًا ﴿٩﴾

9. Zoti i lindjes dhe i perëndimit – s'ka të adhuruar tjetër të denjë përveç Tij; Atë merr për Mbrojtës![9]

وَٱصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَٱهْجُرْهُمْ هَجْرًا جَمِيلًا ﴿١٠﴾

10. Duro ndaj asaj që thonë dhe largoju atyre me një largim fisnik![10]

---

[5] Vërtet, Ne do të ta shpallim ty, o Muhamed, një Kuran madhështor, që përmban urdhra, ndalesa dhe ligje hyjnore.

[6] Vërtet, adhurimi që kryhet në thellësinë e natës ka ndikimin më të fortë në zemër dhe është më i qartë në fjalë, sepse zemra në atë kohë është e lirë nga shqetësimet dhe angështitë e kësaj bote.

[7] Vërtet, gjatë ditës ti ke lëvizje dhe angazhime në punët e tua, duke u marrë gjerësisht me çështjet e shpalljes dhe të misionit tënd, prandaj natën çliroje veten për adhurimin e Zotit tënd.

[8] Dhe përmende, o i Dërguar, Emrin e Zotit tënd dhe përkushtohu plotësisht ndaj Tij në adhurimin tënd, duke u mbështetur tek Ai!

[9] Ai është Zotëruesi i lindjes dhe i perëndimit; nuk ka të adhuruar me të drejtë përveç Tij, prandaj mbështetu tek Ai dhe dorëzoja çështjet e tua Atij.

[10] Dhe bëhu i durueshëm ndaj asaj që thonë idhujtarët për ty dhe për fenë tënde; mos i ndiq në veprat e tyre të kota, por largohu prej tyre me butësi dhe shmangu, pa u hakmarrë ndaj tyre!

وَذَرْنِي وَٱلْمُكَذِّبِينَ أُوْلِي ٱلنَّعْمَةِ وَمَهِّلْهُمْ قَلِيلًا ﴿١١﴾

11. M'i lër Mua përgënjeshtruesit -njerëzit e luksit - dhe jepu atyre pak kohë.[11]

إِنَّ لَدَيْنَآ أَنكَالًا وَجَحِيمًا ﴿١٢﴾

12. Me të vërtetë, Ne kemi për ta pranga hekuri dhe zjarr të flaktë,[12]

وَطَعَامًا ذَا غُصَّةٍ وَعَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٣﴾

13. ushqim që ngec në grykë dhe dënim të dhembshëm,[13]

يَوْمَ تَرْجُفُ ٱلْأَرْضُ وَٱلْجِبَالُ وَكَانَتِ ٱلْجِبَالُ كَثِيبًا مَّهِيلًا ﴿١٤﴾

14. Ditën, kur Toka dhe malet do të dridhen, dhe malet do të shndërrohen në kodra rëre të lëvizshme.[14]

إِنَّآ أَرْسَلْنَآ إِلَيْكُمْ رَسُولًا شَٰهِدًا عَلَيْكُمْ كَمَآ أَرْسَلْنَآ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ رَسُولًا ﴿١٥﴾

15. Vërtet, Ne ju kemi dërguar juve një të Dërguar (Muhamedin), dëshmitar mbi ju, ashtu siç i dërguam një të Dërguar (Musain) Faraonit.[15]

---

[11] M'i lër Mua, o i Dërguar, të merrem Unë me këta që mohojnë shenjat e Mia — ata që jetojnë në begati dhe luks në këtë botë — dhe jepu vetëm pak kohë, duke ua shtyrë dënimin për një afat të shkurtër, derisa të vijë koha e caktuar për ndëshkimin e tyre.

[12] Për ta, tek Ne në botën tjetër ka pranga të rënda dhe një zjarr të përflakur në të cilin do të digjen;

[13] ushqim të neveritshëm që u ngel në fyt dhe nuk që nuk hahet; dhe një dënim të dhembshëm,

[14] Ditën, kur Toka dhe malet do të tronditen e do të dridhen fort, derisa malet të shndërrohen në një grumbull rëre të lëvizshme e të shpërndarë — pasi më parë kanë qenë të forta e të palëvizshme.

[15] Vërtet, Ne ju kemi dërguar juve, o banorë të Mekës, Muhamedin si të Dërguar, dëshmitar ndaj jush për atë që keni bërë nga mohimi dhe mosbindja — ashtu siç i dërguam Musain si të Dërguar te tirani Faraon.

فَعَصَىٰ فِرْعَوْنُ ٱلرَّسُولَ فَأَخَذْنَٰهُ أَخْذًا وَبِيلًا ﴿١٦﴾

16. Por Faraoni e kundërshtoi të Dërguarin, kështu që e ndëshkuam me ndëshkim të rëndë.[16]

فَكَيْفَ تَتَّقُونَ إِن كَفَرْتُمْ يَوْمًا يَجْعَلُ ٱلْوِلْدَٰنَ شِيبًا ﴿١٧﴾

17. Si do të mbroheni ju - nëse mohoni - nga Dita që do t'i bëjë fëmijët të thinjur?[17]

ٱلسَّمَآءُ مُنفَطِرٌۢ بِهِۦ ۚ كَانَ وَعْدُهُۥ مَفْعُولًا ﴿١٨﴾

18. Qielli do të çahet prej saj; premtimi i Tij do të përmbushet.[18]

إِنَّ هَٰذِهِۦ تَذْكِرَةٌ ۖ فَمَن شَآءَ ٱتَّخَذَ إِلَىٰ رَبِّهِۦ سَبِيلًا ﴿١٩﴾

19. Vërtet, kjo është kështillë, prandaj kush dëshiron, le të zgjedhë rrugën e drejtë për te Zoti i vet.[19]

[16] Por Faraoni e mohoi Musain dhe nuk besoi në mesazhin e tij, duke kundërshtuar urdhrin e tij; prandaj Ne e shkatërruam me një shkatërrim të ashpër. - Në këtë ka një paralajmërim të fortë kundër mosbindjes ndaj të Dërguarit Muhamed ﷺ, që askënd të mos e godasë ndëshkimi siç e goditi Faraonin dhe popullin e tij.

[17] E si do t'i mbroni vetet tuaja — nëse mohoni — nga dënimi i Ditës së Kiametit, ditë aq e tmerrshme sa që prej tronditjes dhe tmerrit të saj edhe fëmijëve të vegjël do t'u thinjen flokët?

[18] Atë ditë, qielli do të çahet nga tmerri dhe madhështia e saj; dhe premtimi i Allahut për ardhjen e asaj dite është i vërtetë dhe i pashmangshëm.

[19] Vërtet, këto ajete të frikshme, që përmbajnë paralajmërime dhe qortime, janë kështillë dhe mësim për njerëzit. Prandaj, kush dëshiron të marrë mësim dhe të përfitojë prej tyre, le ta marrë bindjen dhe devotshmërinë si rrugë që e çon drejt kënaqësisë së Zotit të tij, i Cili e ka krijuar dhe e ka ushqyer.

۞ إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَىٰ مِن ثُلُثَيِ ٱلَّيْلِ وَنِصْفَهُۥ وَثُلُثَهُۥ وَطَآئِفَةٌ مِّنَ ٱلَّذِينَ مَعَكَ ۚ وَٱللَّهُ يُقَدِّرُ ٱلَّيْلَ وَٱلنَّهَارَ ۚ عَلِمَ أَن لَّن تُحْصُوهُ فَتَابَ عَلَيْكُمْ ۖ فَٱقْرَءُوا۟ مَا تَيَسَّرَ مِنَ ٱلْقُرْءَانِ ۚ عَلِمَ أَن سَيَكُونُ مِنكُم مَّرْضَىٰ ۙ وَءَاخَرُونَ يَضْرِبُونَ فِى ٱلْأَرْضِ يَبْتَغُونَ مِن فَضْلِ ٱللَّهِ ۙ وَءَاخَرُونَ يُقَـٰتِلُونَ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ ۖ فَٱقْرَءُوا۟ مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ ۚ وَأَقِيمُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتُوا۟ ٱلزَّكَوٰةَ وَأَقْرِضُوا۟ ٱللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا ۚ وَمَا تُقَدِّمُوا۟ لِأَنفُسِكُم مِّنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِندَ ٱللَّهِ هُوَ خَيْرًا وَأَعْظَمَ أَجْرًا ۚ وَٱسْتَغْفِرُوا۟ ٱللَّهَ ۖ إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٠﴾

20. Vërtet, Zoti yt e di se ti (o Muhamed) falesh gati dy të tretat e natës, gjysmën e saj ose një të tretën e saj; si edhe një grup prej atyre që janë me ty (bëjnë të njëjtën). Allahu e cakton saktë masën e natës dhe të ditës; Ai e di se ju nuk do ta përllogarisni saktësisht, prandaj ju ka lehtësuar. Lexoni, pra (gjatë namazit të natës), aq sa mundeni nga Kurani! Ai e di se do të ketë prej jush të sëmurë, të tjerë që udhëtojnë nëpër tokë duke kërkuar nga mirësia e Allahut, e të tjerë që luftojnë në rrugën e Allahut; prandaj lexoni nga ai (Kurani) aq sa mundeni! Dhe faleni namazin, jepeni zekatin dhe jepini Allahut hua të mirë! Çfarëdo të mire që bëni për veten tuaj, do ta gjeni tek Allahu, më të mirë dhe më të shpërblyer. Dhe kërkoni falje nga Allahu, sepse vërtet, Allahu është Falës i Madh, Mëshirëplotë![20]

[20] Vërtet, Zoti yt, o Muhamed, e di se ti ngrihesh për namaz nate, ndonjëherë më pak se dy të tretat e natës, ndonjëherë gjysmën e natës, e ndonjëherë një të tretën e saj, dhe se një grup nga shokët e tu ngrihen gjithashtu. Allahu e di se ju nuk mund ta përballoni gjithë natën në adhurim, prandaj ju lehtësoi. Pra, lexoni në namazin e natës aq sa ju lehtësohet nga Kurani. Allahu e di se ndër ju ka të sëmurë që nuk munden të qëndrojnë gjatë në këmbë, të tjerë që udhëtojnë nëpër tokë duke kërkuar furnizimin hallall nga Allahu përmes tregtisë dhe punës, dhe të tjerë që luftojnë në rrugën e Allahut për të lartësuar Fjalën e Tij dhe për të përhapur fenë e Tij, prandaj lexoni në namazin e natës aq sa mundeni nga Kurani, përmbushni rregullisht namazet e detyruara, jepni zekatin dhe jepni nga pasuria juaj në vepra të mira dhe bamirësi, duke kërkuar kënaqësinë e Allahut. Çfarëdo të mire që të bëni, do ta gjeni shpërblimin e saj tek Allahu më të mirë se ajo që keni dhënë në këtë botë dhe më të madh në shpërblim. Dhe kërkoni faljen e Allahut në çdo gjendje, sepse Allahu është Falës i Madh dhe Mëshirues ndaj jush!

74. SURJA “EL MUDDETHTHIR”

I MBULUARI ME RROBË

(Mekase, 56 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

يَٰٓأَيُّهَا ٱلْمُدَّثِّرُ ﴿١﴾

1. O ti i mbuluar me rrobat e tua![1]

قُمْ فَأَنذِرْ ﴿٢﴾

2. Ngrihu dhe paralajmëro![2]

وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ ﴿٣﴾

3. Zotin tënd madhëro![3]

وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ ﴿٤﴾

4. Rrobat e tua pastro![4]

[1] O ti i mbuluar me rrobat e tua!

[2] Ngrihu nga shtrati yt dhe paralajmëro njerëzit për dënimin e Allahut!

[3] Madhëroje dhe njësoje vetëm Zotin tënd me adhurim e lavdërim!

[4] Pastro rrobat e tua nga ndytësitë, sepse pastërtia e jashtme është pjesë e plotësimit të pastërtisë së brendshme.

وَٱلرُّجۡزَ فَٱهۡجُرۡ ۝٥

5. Nga ndyrësia (idhujt) largohu![5]

وَلَا تَمۡنُن تَسۡتَكۡثِرُ ۝٦

6. Mos bëj një nder duke pritur më shumë në këmbim![6]

وَلِرَبِّكَ فَٱصۡبِرۡ ۝٧

7. Dhe për Zotin tënd duro![7]

فَإِذَا نُقِرَ فِي ٱلنَّاقُورِ ۝٨

8. E kur të fryhet në Sur (Trumbeta e madhe e Kiametit),[8]

فَذَٰلِكَ يَوۡمَئِذٖ يَوۡمٌ عَسِيرٌ ۝٩

9. ajo Ditë do të jetë vërtet një ditë e vështirë,[9]

عَلَى ٱلۡكَٰفِرِينَ غَيۡرُ يَسِيرٖ ۝١٠

10. për mohuesit nuk do të jetë aspak e lehtë.[10]

ذَرۡنِي وَمَنۡ خَلَقۡتُ وَحِيدٗا ۝١١

11. Më lër Vetëm me atë që e kam krijuar,[11]

وَجَعَلۡتُ لَهُۥ مَالٗا مَّمۡدُودٗا ۝١٢

12. që i kam dhënë pasuri të bollshme,[12]

---

[5] Vazhdo të shmangesh nga idhujt dhe figurat që adhurohen përveç Allahut dhe nga çdo vepër që përmban idhujtari; mos u afro tek ato!

[6] Mos jep dhurata apo ndihma me qëllim që të marrësh më shumë në këmbim, por bëji veprat e tua vetëm për kënaqësinë e Zotit tënd!

[7] Dhe për hir të Zotit tënd, qëndro i durueshëm ndaj urdhrave dhe ndalesave të Tij!

[8] Kur të fryhet në “Sur” (trumbetë) për ringjallje dhe daljen nga varret,

[9] ajo ditë do të jetë shumë e vështirë për jobesimtarët —

[10] aspak e lehtë për ta, që të shpëtojnë nga ajo që i pret, nga llogaritja e rreptë dhe tmerret e mëdha të asaj dite.

[11] Më lër Mua, o i Dërguar — Vetëm për vetëm me që e krijova në barkun e nënës së tij të vetmuar e të veçantë, pa pasuri e pa fëmijë,

[12] dhe i dhashë pasuri të bollshme e të gjera,

وَبَنِينَ شُهُودًا ﴿١٣﴾

13. dhe fëmijë që i ka pranë,[13]

وَمَهَّدتُّ لَهُۥ تَمْهِيدًا ﴿١٤﴾

14. dhe ia kam bërë jetesën shumë të lehtë,[14]

ثُمَّ يَطْمَعُ أَنْ أَزِيدَ ﴿١٥﴾

15. e megjithatë, ai lakmon që t'i jap edhe më shumë.[15]

كَلَّآ ۖ إِنَّهُۥ كَانَ لِـَٔايَـٰتِنَا عَنِيدًا ﴿١٦﴾

16. Por jo! Me të vërtetë, ai ka qenë kokëfortë kundër argumenteve Tona.[16]

سَأُرْهِقُهُۥ صَعُودًا ﴿١٧﴾

17. Do ta ngarkoj me mundim që vetëm rritet.[17]

[13] dhe fëmijë që i qëndrojnë pranë në Mekkë pa i munguar,

[14] dhe ia lehtësova rrugët e jetesës;

[15] e ai, pas këtyre mirësive, lakmon që Unë t'ia shtoj edhe më shumë pasurinë e fëmijët, e megjithatë më mohoi.

[16] Nuk është siç pretendon ky mizor i lig — nuk do t'ia shtoj më tepër; sepse ndaj Kur'anit dhe për argumenteve të Allahut mbi krijesat e Tij, ai ishte kundërshtar kokëfortë dhe mohues;

[17] do t'i shkaktoj atij vështirësi nga dënimi dhe lodhja, pa asnjë rehati. {Këtu bëhet fjalë për El Uejld bin el Mugijra, i cili u përpoq t'i kundërvihej të Vërtetës dhe luftoi kundër Allahut dhe të Dërguarit; ky është dënimi për çdokënd që kundështon dhe e përbuz të Vërtetën me kokëfortësi.}

إِنَّهُۥ فَكَّرَ وَقَدَّرَ ﴿١٨﴾

18. Vërtet, ai mendoi dhe kurdisi (kundër Kuranit).[18]

فَقُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ ﴿١٩﴾

19. I mallkuar qoftë, si kurdisi![19]

ثُمَّ قُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ ﴿٢٠﴾

20. Përsëri, i mallkuar qoftë, si kurdisi![20]

ثُمَّ نَظَرَ ﴿٢١﴾

21. Pastaj shikoi (mendoi),[21]

ثُمَّ عَبَسَ وَبَسَرَ ﴿٢٢﴾

22. pastaj ngrysi vetullat dhe u vrenjt,[22]

ثُمَّ أَدْبَرَ وَٱسْتَكْبَرَ ﴿٢٣﴾

23. pastaj u kthye mbrapa me mendjemadhësi[23]

فَقَالَ إِنْ هَـٰذَآ إِلَّا سِحْرٌ يُؤْثَرُ ﴿٢٤﴾

24. dhe tha: "Ky (Kuran) nuk është gjë tjetër, veçse magji e trashëguar![24]

إِنْ هَـٰذَآ إِلَّا قَوْلُ ٱلْبَشَرِ ﴿٢٥﴾

25. Ky nuk është gjë tjetër, veçse fjalë e njeriut!"[25]

---

[18] Ai mendoi brenda vetes dhe përgatiti ato që do të thoshte për të sulmuar Muhammedin dhe Kuranin;

[19] prandaj u mallkua dhe meritoi shkatërrimin. Si e përgatiti në zemrën e tij këtë sulm?!

[20] Pastaj u mallkua përsëri.

[21] Pastaj mendoi me kujdes mbi atë që kishte caktuar dhe përgatitur për të goditur Kuranin;

[22] pastaj iu vrenjt fytyra, u forcuan rrudhat dhe zverdhjet e tij nga mërzia dhe pakënaqësia, kur i mbaruan rrugët dhe nuk gjeti asnjë të metë që t'ia shpifte Kuranit.

[23] Pastaj u kthye duke u larguar nga e vërteta dhe u madhështua që ta pranojë;

[24] dhe tha për Kuranin: "Ky Kuran nuk është gjë tjetër, veçse magji e marrë nga të lashtit?

[25] Kjo është vetëm fjalë e krijesave, të cilën Muhammedi e mësoi prej tyre, e më pas pretendoi se është nga ana e Allahut!"

سَأُصْلِيهِ سَقَرَ ﴿٢٦﴾

26. Unë do ta hedh atë në Sekar (zjarrin e Xhehenemit).[26]

وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا سَقَرُ ﴿٢٧﴾

27. E ç'të bën të dish se ç'është Sekari?[27]

لَا تُبْقِي وَلَا تَذَرُ ﴿٢٨﴾

28. Ai nuk kursen askënd dhe nuk lë asgjë.[28]

لَوَّاحَةٌ لِّلْبَشَرِ ﴿٢٩﴾

29. Nxin e djeg lëkurat.[29]

عَلَيْهَا تِسْعَةَ عَشَرَ ﴿٣٠﴾

30. Mbikëqyret nga nëntëmbëdhjetë (engjëj).[30]

[26] Unë do ta fus atë në Sekar - zjarrin e Xhehenemit; që të shijojë nxehtësinë e tij dhe të digjet nga zjarri i tij.

[27] A do të të tregoj çfarë është Sekari - Xhehenemi?

[28] Ai nuk lë as mish e as kockë pa e djegur;

[29] ndryshon ngjyrën e lëkurës, e nxin lëkurën, e djeg atë.

[30] Atë e ruajnë dhe e mbikëqyrin nëntëmbëdhjetë engjëj të ashpër të quajtur zebanijeh.

وَمَا جَعَلْنَآ أَصْحَـٰبَ ٱلنَّارِ إِلَّا مَلَـٰٓئِكَةً ۙ وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ إِلَّا فِتْنَةً لِّلَّذِينَ
كَفَرُوا۟ لِيَسْتَيْقِنَ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْكِتَـٰبَ وَيَزْدَادَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِيمَـٰنًا ۙ وَلَا يَرْتَابَ
ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْكِتَـٰبَ وَٱلْمُؤْمِنُونَ ۙ وَلِيَقُولَ ٱلَّذِينَ فِى قُلُوبِهِم مَّرَضٌ وَٱلْكَـٰفِرُونَ
مَاذَآ أَرَادَ ٱللَّهُ بِهَـٰذَا مَثَلًا ۚ كَذَٰلِكَ يُضِلُّ ٱللَّهُ مَن يَشَآءُ وَيَهْدِى مَن يَشَآءُ ۚ وَمَا
يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ ۚ وَمَا هِىَ إِلَّا ذِكْرَىٰ لِلْبَشَرِ ﴿٣١﴾

31. Ne nuk i kemi bërë rojet e zjarrit veçse engjëj, dhe numrin e tyre e kemi bërë sprovë për mohuesit — me qëllim që të binden ata që u është dhënë Libri, dhe besimtarëve t'u shtohet besimi, dhe të mos dyshojnë ata që u është dhënë Libri dhe besimtarët; ndërsa ata që kanë sëmundje në zemrat e tyre dhe mohuesit të thonë: "Ç'deshi Allahu me këtë shembull?" Kështu, Allahu e humb kë të dojë dhe udhëzon kë të dojë; dhe askush nuk i di ushtritë e Zotit tënd përveç Tij. Ky (Sekari) është vetëm një përkujtesë për njerëzit.[31]

[31] Ne nuk i kemi bërë rojet e Zjarrit veçse engjëj të ashpër e të fortë, dhe nuk e kemi caktuar atë numër (nëntëmbëdhjetë) veçse si një sprovë për mohuesit — që ata ta kundërshtojnë nga mendjemadhësia e tyre — në mënyrë që atyre që u është dhënë Libri (çifutëve dhe të krishterëve) t'u forcohet bindja se ajo që përmendet në Kuran për rojtarët e Xhehenemit është e vërtetë nga Allahu, sepse pajtohet me ç'kanë në Librat e tyre. Kështu edhe besimtarëve u shtohet besimi në Allahun, në të Dërguarin e Tij dhe në ligjet e Tij. Dhe as ata që u është dhënë Libri, as besimtarët e sinqertë nuk do të kenë dyshim për këtë, ndërsa hipokritët dhe mohuesit do të thonë: "Ç'deshi Allahu me këtë numër të çuditshëm?" Me shembuj të tillë, Allahu i humb ata që dëshiron t'i lërë në devijim dhe i udhëzon në rrugën e drejtë ata që dëshiron t'i udhëzojë. Dhe askush nuk e di numrin e saktë të ushtrive të Zotit tënd — ndër to edhe engjëjt — përveç Allahut Vetë. Dhe Zjarri është vetëm një këshillë dhe paralajmërim për njerëzit.

كَلَّا وَٱلْقَمَرِ ﴿٣٢﴾

32. Por jo! Betohem për Hënën,[32]

وَٱلَّيْلِ إِذْ أَدْبَرَ ﴿٣٣﴾

33. dhe për natën kur largohet,[33]

وَٱلصُّبْحِ إِذَآ أَسْفَرَ ﴿٣٤﴾

34. e për agimin kur zbardh,[34]

إِنَّهَا لَإِحْدَى ٱلْكُبَرِ ﴿٣٥﴾

35. se vërtet, ai (Sekari) është një nga të mëdhatë (katastrofat),[35]

نَذِيرًا لِّلْبَشَرِ ﴿٣٦﴾

36. paralajmërim për njerëzit,[36]

لِمَن شَآءَ مِنكُمْ أَن يَتَقَدَّمَ أَوْ يَتَأَخَّرَ ﴿٣٧﴾

37. për atë ndër ju që dëshiron të ecë përpara ose të mbetet pas.[37]

كُلُّ نَفْسٍۭ بِمَا كَسَبَتْ رَهِينَةٌ ﴿٣٨﴾

38. Çdo njeri është peng i asaj që ka fituar (veprave të veta),[38]

إِلَّآ أَصْحَـٰبَ ٱلْيَمِينِ ﴿٣٩﴾

39. përveç atyre të djathtëve (të shpëtuarve),[39]

---

[32] Jo, çështja nuk është ashtu siç thanë ata, duke mohuar të Dërguarin dhe atë që solli ai. Allahu i Madhëruar betohet për Hënën,

[33] për natën kur tërhiqet e largohet,

[34] dhe për agimin kur ndriçon e shfaqet.

[35] Vërtet, Zjarri është një prej katastrofave më madhështore dhe më të frikshme,

[36] — ky është paralajmërim dhe këshillë për njerëzit —

[37] për atë ndër ju që dëshiron t'i afrohet Zotit të tij me vepra të mira, ose të vonohet duke u zhytur në mëkate.

[38] Çdo shpirt do të jetë i mbajtur peng për veprat e tij të këqija dhe mëkatet që ka bërë; nuk do të çlirohet derisa të shlyejë atë që i takon prej ndëshkimit dhe llogarisë. Përjashtim bëjnë vetëm besimtarët e sinqertë — ata që janë në të djathtë — të cilët e kanë çliruar veten me bindje dhe adhurim.

[39]

فِي جَنَّٰتٍ يَتَسَآءَلُونَ ﴿٤٠﴾

40. të cilët do të jenë në kopshte, ku do të pyesin njëri-tjetrin,[40]

عَنِ ٱلْمُجْرِمِينَ ﴿٤١﴾

41. për kriminelët:[41]

مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرَ ﴿٤٢﴾

42. "Çfarë ju ka sjellë në Sekar?"[42]

قَالُوا۟ لَمْ نَكُ مِنَ ٱلْمُصَلِّينَ ﴿٤٣﴾

43. Ata do të thonë: "Nuk ishim prej atyre që faleshin,[43]

وَلَمْ نَكُ نُطْعِمُ ٱلْمِسْكِينَ ﴿٤٤﴾

44. dhe nuk ushqenim të varfërit,[44]

وَكُنَّا نَخُوضُ مَعَ ٱلْخَآئِضِينَ ﴿٤٥﴾

45. por zhyteshim në fjalë boshe me ata që zhyteshin në fjalë boshe,[45]

وَكُنَّا نُكَذِّبُ بِيَوْمِ ٱلدِّينِ ﴿٤٦﴾

46. dhe mohonim Ditën e Gjykimit,[46]

حَتَّىٰٓ أَتَىٰنَا ٱلْيَقِينُ ﴿٤٧﴾

47. derisa na erdhi e vërteta (vdekja)."[47]

[40] Ata do të jenë në kopshte të mrekullueshme, përshkrimi i të cilave nuk mund të përfytyrohet. Ata do të pyesin njëri-tjetrin

[41] për jobesimtarët që e shkatërruan veten e tyre:

[42] "Çfarë ju futi në Xhehenem dhe ju bëri të shijoni zjarrin e tij?"

[43] Kriminelët vepërkëqinj do të përgjigjen: "Nuk ishim prej atyre që falnin namazin,

[44] as nuk ushqenim të varfrit dhe nuk u bënim mirë nevojtarëve,

[45] dhe bisedonim me njerëzit e humbur në fjalë të kota dhe të pavërteta,

[46] dhe përgënjeshtronim Ditën e Llogarisë,

[47] derisa na erdhi vdekja, ndërsa ne vazhdonim në humbje dhe gjynahe."

فَمَا تَنفَعُهُمْ شَفَـٰعَةُ ٱلشَّـٰفِعِينَ ﴿٤٨﴾

48. Atëherë, nuk do t'u bëjë dobi ndërmjetësimi i ndërmjetësuesve.[48]

فَمَا لَهُمْ عَنِ ٱلتَّذْكِرَةِ مُعْرِضِينَ ﴿٤٩﴾

49. Ç'kanë ata, që largohen nga përkujtimi,[49]

كَأَنَّهُمْ حُمُرٌ مُّسْتَنفِرَةٌ ﴿٥٠﴾

50. sikur të ishin zebra të frikësuara,[50]

فَرَّتْ مِن قَسْوَرَةٍ ﴿٥١﴾

51. që ikin prej luanit?![51]

بَلْ يُرِيدُ كُلُّ ٱمْرِئٍ مِّنْهُمْ أَن يُؤْتَىٰ صُحُفًا مُّنَشَّرَةً ﴿٥٢﴾

52. Jo, por secili prej tyre dëshiron t'i jepen fletë të hapura nga Allahu (shkrime të veçanta për vete).[52]

كَلَّا ۖ بَل لَّا يَخَافُونَ ٱلْـَٔاخِرَةَ ﴿٥٣﴾

53. Jo, kurrësesi! Por, ata nuk i frikësohen botës tjetër.[53]

---

[48] Prandaj, ndërmjetësimi i ndërmjetësve — qofshin engjëj, profetë apo të tjerë — nuk do t'u bëjë asnjë dobi atyre, sepse ndërmjetësimi pranohet vetëm për ata që Allahu është i kënaqur me ta dhe i ka dhënë leje ndërmjetësuesit të ndërmjetësojë për ta.

[49] Ç'është vallë me këta idhujtarë që largohen nga Kurani dhe këshillat që janë në të,

[50] sikur të ishin zebra, që ikin me frikë të madhe,

[51] duke u arratisur nga një luan grabitqar?!

[52] Në fakt, secili prej këtyre idhujtarëve dëshiron që Allahu t'i zbresë atij një libër të hapur nga qielli, ashtu siç i është zbritur Muhamedit ﷺ.

[53] Por jo, çështja nuk është siç pretendojnë ata — e vërteta është se ata nuk kanë frikë nga bota tjetër dhe nuk besojnë në ringjalljen dhe shpërblimin pas vdekjes.

كَلَّآ إِنَّهُۥ تَذۡكِرَةٞ ٥٤

54. Me të vërtetë, ky (Kuran) është këshillë (përkujtim),[54]

فَمَن شَآءَ ذَكَرَهُۥ ٥٥

55. prandaj, kush të dojë, le ta kujtojë atë![55]

وَمَا يَذۡكُرُونَ إِلَّآ أَن يَشَآءَ ٱللَّهُۚ هُوَ أَهۡلُ ٱلتَّقۡوَىٰ وَأَهۡلُ ٱلۡمَغۡفِرَةِ ٥٦

56. Por ata nuk mund të kujtojnë veçse nëse do Allahu. Vetëm Ai është i Denjë për t'u pasur frikë dhe i Denjë për të falur.[56]

[54] Vërtet, Kurani është një këshillë e thellë dhe e mjaftueshme për t'u bërë mësim për ta;

[55] prandaj, kush dëshiron të marrë mësim, përfiton nga udhëzimi i Kuranit dhe e ndjek atë.

[56] Por askush nuk mund të përfitojë prej tij, veçse nëse Allahu dëshiron për të udhëzimin. Allahu është i Denjë që të kihet frikë dhe t'i bindemi Atij, dhe i Denjë që të falë këdo që beson në Të dhe i bindet Atij.

سُورَةُ القِيَامَةِ

75. SURJA "EL KIJAMEH"

KIAMETI

(Mekase, 40 ajete)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

لَآ أُقۡسِمُ بِيَوۡمِ ٱلۡقِيَٰمَةِ ١

1. Betohem në Ditën e Kiametit,[1]

وَلَآ أُقۡسِمُ بِٱلنَّفۡسِ ٱللَّوَّامَةِ ٢

2. dhe betohem në shpirtin qortues![2]

أَيَحۡسَبُ ٱلۡإِنسَٰنُ أَلَّن نَّجۡمَعَ عِظَامَهُۥ ٣

3. A mendon njeriu se Ne nuk do t'i mbledhim eshtrat e tij?![3]

بَلَىٰ قَٰدِرِينَ عَلَىٰٓ أَن نُّسَوِّيَ بَنَانَهُۥ ٤

4. Sigurisht që po! Madje Ne jemi të Zotë t'i rikthejmë edhe majat e gishtave të tij![4]

---

[1] Allahu, i Madhëruar, betohet për Ditën e Llogarisë dhe të Shpërblimit,

[2] dhe betohet për shpirtin e besimtarit të devotshëm që vëren dhe qorton veten kur lë detyrat e adhurimit dhe bën çka është e ndaluar, se njerëzit do të ringjallen.

[3] A mendon njeriu mohues se Ne nuk do të mund të mbledhim kockat e tij pasi të jenë shpërndarë?

[4] Sigurisht që do t'i mblledhim; dhe Ne jemi të Aftë që—pasi t'i kemi mbledhur dhe riorganizuar—t'i krijojmë përsëri majat e gishtave të tij ashtu siç kanë qenë para vdekjes – ato maja gishtash që janë të ndryshme tek secili njeri që ka qenë, është dhe do të jetë në këtë botë.

بَلۡ يُرِيدُ ٱلۡإِنسَٰنُ لِيَفۡجُرَ أَمَامَهُۥ ۝٥

5. Por njeriu dëshiron të vazhdojë në gjynahet e tij sa të jetë gjallë,[5]

يَسۡـَٔلُ أَيَّانَ يَوۡمُ ٱلۡقِيَٰمَةِ ۝٦

6. prandaj pyet: "Kur do të jetë Dita e Kiametit?"[6]

فَإِذَا بَرِقَ ٱلۡبَصَرُ ۝٧

7. Por, kur shikimi të verbohet,[7]

وَخَسَفَ ٱلۡقَمَرُ ۝٨

8. Hëna të errësohet,[8]

وَجُمِعَ ٱلشَّمۡسُ وَٱلۡقَمَرُ ۝٩

9. dhe Dielli e Hëna të bashkohen,[9]

يَقُولُ ٱلۡإِنسَٰنُ يَوۡمَئِذٍ أَيۡنَ ٱلۡمَفَرُّ ۝١٠

10. atë ditë njeriu do të thotë: "Ku është shpëtimi?"[10]

كَلَّا لَا وَزَرَ ۝١١

11. Jo! Nuk ka strehim![11]

إِلَىٰ رَبِّكَ يَوۡمَئِذٍ ٱلۡمُسۡتَقَرُّ ۝١٢

12. Tek Zoti yt është - atë ditë - vendqëndrimi përfundimtar.[12]

---

[5] Por njeriu e mohon ringjalljen, sepse dëshiron të vazhdojë në mëkat e shthurje gjatë ditëve që i kanë mbetur nga jeta.

[6] Mohuesi pyet me përçmim dhe largim nga e vërteta: "Kur do të jetë Dita e Kiametit?" – të cilën në fakt, nuk e beson dhe nuk dëshiron që të vijë kurrë.

[7] Kur sytë të shtangen nga tronditja dhe tmerri i asaj që shohin prej ngjarjeve të frikshme të Ditës së Kiametit,

[8] dhe kur të shuhet drita e Hënës,

[9] e të bashkohen Dielli dhe Hëna në errësirë — pa dritë për asnjërën prej tyre -

[10]— atëherë njeriu do të thotë: "Ku është shpëtimi? Ku mund të iki nga dënimi?"

[11] Jo, çështja nuk është siç dëshiron ti, o njeri, duke kërkuar shpëtim e arratisje — nuk ka për ty as strehë, as vend shpëtimi.

[12] Tek Allahu do të jetë kthimi dhe qëndrimi i të gjitha krijesave në Ditën e Kiametit, dhe Ai do të shpërblejë secilin sipas asaj që ka merituar.

يُنَبَّؤُاْ ٱلْإِنسَـٰنُ يَوْمَئِذٍۭ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ ﴿١٣﴾

13. Atë ditë, njeriut do t'i tregohet çfarë ka bërë në jetën e tij dhe çfarë ka lënë pas.[13]

بَلِ ٱلْإِنسَـٰنُ عَلَىٰ نَفْسِهِۦ بَصِيرَةٌ ﴿١٤﴾

14. Madje, njeriu do të jetë dëshmitar kundër vetvetes,[14]

وَلَوْ أَلْقَىٰ مَعَاذِيرَهُۥ ﴿١٥﴾

15. edhe sikur të sjellë arsyetimet e tij.[15]

لَا تُحَرِّكْ بِهِۦ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِۦٓ ﴿١٦﴾

16. Mos e lëviz gjuhën tënde me të (Kuranin), për të nxituar në përvetësimin e tij![16]

إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُۥ وَقُرْءَانَهُۥ ﴿١٧﴾

17. Me të vërtetë, Ne jemi përgjegjës për mbledhjen e tij (në zemrën tënde) dhe leximin e tij.[17]

فَإِذَا قَرَأْنَـٰهُ فَٱتَّبِعْ قُرْءَانَهُۥ ﴿١٨﴾

18. Prandaj, kur Ne ta lexojmë atë, ti paso leximin e tij![18]

ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُۥ ﴿١٩﴾

19. Pastaj, është detyra Jonë që ta shpjegojmë qartë atë.[19]

[13] Atë Ditë, njeriut do t'i tregohet gjithçka që ka bërë në jetën e tij dhe çdo gjë që ka lënë pas prej veprave të mira apo të këqia që vazhdojnë t'i shkojnë atij.

[14] Madje, vetë njeriu do të jetë dëshmi e qartë kundër vetes së tij, që e detyron për atë që ka bërë apo ka lënë pa bërë;

[15] edhe sikur të sjellë çdo justifikim për krimet e tij, ai nuk do t'i bëjë dobi.

[16] Mos e lëviz, o i Dërguar, gjuhën tënde me nxitim gjatë zbritjes së shpalljes për ta mësuar sa më shpejt, nga frika se mos e harron.

[17] Vërtet, është detyra Jonë ta mbledhim atë në zemrën tënde, që të mund ta lexosh me gjuhën tënde kur të duash.

[18] Prandaj, kur i Dërguari Ynë, Xhibrili, ta lexojë ty Kuranin, dëgjoje me vëmendje dhe qëndro i heshtur; pastaj lexoje ashtu siç ai ta ka lexuar.

[19] Dhe është detyra Jonë gjithashtu të ta sqarojmë kuptimin dhe të të shpjegojmë çfarëdo që mund të të jetë e paqartë nga domethënia dhe dispozitat e tij.

كَلَّا بَلْ تُحِبُّونَ ٱلْعَاجِلَةَ ﴿٢٠﴾

20. Jo! Por, ju e doni jetën e kësaj bote kalimtare,[20]

وَتَذَرُونَ ٱلْـَٔاخِرَةَ ﴿٢١﴾

21. dhe e lini pas dore botën tjetër.[21]

وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاضِرَةٌ ﴿٢٢﴾

22. Disa fytyra, atë Ditë, do të shkëlqejnë,[22]

إِلَىٰ رَبِّهَا نَاظِرَةٌ ﴿٢٣﴾

23. duke shikuar Zotin e tyre.[23]

وَوُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ بَاسِرَةٌ ﴿٢٤﴾

24. E disa fytyra të tjera, atë ditë, do të jenë të zymta,[24]

تَظُنُّ أَن يُفْعَلَ بِهَا فَاقِرَةٌ ﴿٢٥﴾

25. duke e ditur se do t'u ndodhë diçka, që do t'u thyejë shtyllën kurrizore.[25]

كَلَّآ إِذَا بَلَغَتِ ٱلتَّرَاقِيَ ﴿٢٦﴾

26. Vërtet, kur shpirti të arrijë në grykë,[26]

---

[20] Jo, çështja nuk është siç pretendoni ju, o idhujtarë — se nuk ka ringjallje e as shpërblim! Por ju jeni një popull që e doni jetën e kësaj bote dhe zbukurimet e saj,

[21] ndërsa e lini pas dore botën tjetër dhe kënaqësitë e saj.

[22] Fytyrat e banorëve të lumturisë në Ditën e Kiametit do të jenë të ndritshme, të bukura e të qeta;

[23] ato do ta shohin Krijuesin dhe Zotëruesin e tyre, dhe do të gëzohen me këtë pamje madhështore.

[24] Ndërsa fytyrat e të këqinjve në Ditën e Kiametit do të jenë të zymta, të zeza e të shtrembëruara nga tmerri,

[25] duke pritur që t'i godasë një fatkeqësi e madhe që do t'u thyejë shtyllën kurrizore.

[26] Vërtet, kur shpirti të arrijë në grykë,

وَقِيلَ مَنْ ۜ رَاقٍ ﴿٢٧﴾

27. dhe të thuhet: “A ka ndonjë shërues?”[27]

وَظَنَّ أَنَّهُ ٱلْفِرَاقُ ﴿٢٨﴾

28. atëherë, ai (që është duke vdekur) e kupton se ky është çasti i ndarjes.[28]

وَٱلْتَفَّتِ ٱلسَّاقُ بِٱلسَّاقِ ﴿٢٩﴾

29. Pastaj, këmba do të ngjitet me këmbën.[29]

إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ ٱلْمَسَاقُ ﴿٣٠﴾

30. Atë ditë, ai do të sillet te Zoti yt.[30]

فَلَا صَدَّقَ وَلَا صَلَّىٰ ﴿٣١﴾

31. Ai as nuk besoi, as nuk u fal,[31]

وَلَـٰكِن كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ﴿٣٢﴾

32. por përgënjeshtroi dhe u largua,[32]

ثُمَّ ذَهَبَ إِلَىٰٓ أَهْلِهِۦ يَتَمَطَّىٰٓ ﴿٣٣﴾

33. pastaj shkoi te familja e tij, duke u krekosur.[33]

---

[27] dhe disa nga të pranishmit t’u thonë të tjerëve: “A ka ndonjë që mund ta shërojë, ndonjë që mund t’i bëjë rukje?”,

[28] dhe ai që është duke vdekur ta kuptojë me siguri se ajo që e ka goditur është ndarja nga kjo botë — sepse tashmë ka parë me sytë e tij engjëjt e vdekjes —

[29] atëherë bashkohen vuajtjet e fundit të kësaj bote me fillimin e vështirësive të botës tjetër.

[30] Në fund, tek Allahu është kthimi i robërve në Ditën e Kiametit: ose drejt Xhenetit, ose drejt Zjarrit.

[31] Mohuesi nuk besoi as te i Dërguari e as te Kur’ani, dhe nuk i përmbushi obligimet e namazit ndaj Allahut;

[32] ai mohoi Kur’anin dhe u largua nga besimi,

[33] pastaj shkoi te familja e tij duke ecur me mendjemadhësi dhe i krekosur në ecjen e tij.

أَوْلَىٰ لَكَ فَأَوْلَىٰ ﴿٣٤﴾

34. Mjerë për ty, e mjerë për ty![34]

ثُمَّ أَوْلَىٰ لَكَ فَأَوْلَىٰ ﴿٣٥﴾

35. Sërish: mjerë për ty, e mjerë për ty![35]

أَيَحْسَبُ ٱلْإِنسَـٰنُ أَن يُتْرَكَ سُدًى ﴿٣٦﴾

36. Vallë, a mendon njeriu se do të lihet pa përgjegjësi?[36]

أَلَمْ يَكُ نُطْفَةً مِّن مَّنِىٍّ يُمْنَىٰ ﴿٣٧﴾

37. A nuk ishte ai një pikë farë që derdhej,[37]

ثُمَّ كَانَ عَلَقَةً فَخَلَقَ فَسَوَّىٰ ﴿٣٨﴾

38. pastaj u bë një gjak i ngjizur, e Ai e krijoi dhe e përsosi,[38]

فَجَعَلَ مِنْهُ ٱلزَّوْجَيْنِ ٱلذَّكَرَ وَٱلْأُنثَىٰٓ ﴿٣٩﴾

39. dhe prej tij bëri dy gjinitë: mashkullin dhe femrën.[39]

أَلَيْسَ ذَٰلِكَ بِقَـٰدِرٍ عَلَىٰٓ أَن يُحْۦِىَ ٱلْمَوْتَىٰ ﴿٤٠﴾

40. A nuk është Ky Krijues, i Aftë të ringjallë të vdekurit?![40]

---

[34] Shkatërrim për ty — Shkatërrim!

[35] Pastaj përsëri shkatërrim për ty — Shkatërrim!

[36] A mendon ky njeri, që mohon ringjalljen, se do të lihet pa u urdhëruar e pa u ndaluar, pa llogari dhe pa dënim?

[37] A nuk ka qenë ai një pikë uji e pavlerë, e derdhur në mitër?

[38] Pastaj u bë një copë gjaku e mpiksur, dhe Allahu, me fuqinë e Tij, e krijoi dhe e përsosi në formën më të bukur?

[39] Dhe prej këtij njeriu, Allahu krijoi dy lloje — mashkullin dhe femrën.

[40] A nuk është pra Ai, që krijoi gjithë këto, i Fuqishëm të ringjallë krijesat pasi të jenë zhdukur? - Po, vërtet Ai është i Fuqishëm mbi çdo gjë.

76. SURJA “EL INSAN”

NJERIU

(Medinase, 31 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

هَلْ أَتَىٰ عَلَى ٱلْإِنسَـٰنِ حِينٌ مِّنَ ٱلدَّهْرِ لَمْ يَكُن شَيْـًٔا مَّذْكُورًا ﴿١﴾

1. A nuk ka kaluar për njeriun një periudhë kohore, kur ai nuk ishte asgjë që të përmendej?[1]

إِنَّا خَلَقْنَا ٱلْإِنسَـٰنَ مِن نُّطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَّبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَـٰهُ سَمِيعًۢا بَصِيرًا ﴿٢﴾

2. Vërtet, Ne e krijuam njeriun nga një pikë uji e përzier, për ta sprovuar, dhe e bëmë që të dëgjojë e të shohë.[2]

إِنَّا هَدَيْنَـٰهُ ٱلسَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا ﴿٣﴾

3. Vërtet, Ne ia treguam atij rrugën e drejtë — ose të bëhet mirënjohës, ose të bëhet mosmirënjohës.[3]

---

[1] Sigurisht, ka kaluar mbi njeriun një kohë e gjatë, para se atij t’i fryhej shpirti, kur ai nuk ishte asgjë që të përmendej, as kishte ndonjë gjurmë a njohje për të. [Mund të jetë për qëllim koha nga fillimi i krijimit të Ademit, kur ishte baltë e pjekur, deri sa iu fry shpirti dhe u bë njeri; ose koha para se ai të krijohej e të ekzistonte].

[2] Vërtet, Ne e krijuam njeriun nga një pikë uji e përzier — nga uji i burrit dhe i gruas — për ta vënë më pas në provë me detyrimet dhe urdhrat hyjnore. Për këtë arsye, Ne i dhamë atij dëgjim dhe shikim, që të dëgjojë shenjat e shpalljes dhe të shohë argumentet e qarta.

[3] Ne ia sqaruam dhe ia treguam njeriut rrugën e udhëzimit dhe të shmangies, të së mirës dhe të së keqes, që ai të zgjedhë vetë: ose të jetë besimtar mirënjohës, ose mohues mosmirënjohës.

إِنَّآ أَعۡتَدۡنَا لِلۡكَٰفِرِينَ سَلَٰسِلَا۠ وَأَغۡلَٰلٗا وَسَعِيرًا ٤

4. Me të vërtetë, për mohuesit, Ne kemi përgatitur zinxhirë, pranga dhe zjarr flakërues.[4]

إِنَّ ٱلۡأَبۡرَارَ يَشۡرَبُونَ مِن كَأۡسٖ كَانَ مِزَاجُهَا كَافُورًا ٥

5. Ndërsa të drejtët do të pinë kupa me verë të pastër - të aromatizuar me Kamfur,[5]

عَيۡنٗا يَشۡرَبُ بِهَا عِبَادُ ٱللَّهِ يُفَجِّرُونَهَا تَفۡجِيرًا ٦

6. nga një burim prej të cilit pinë robërit e Allahut — ata e bëjnë atë (burim) të burojë kudo që duan.[6]

يُوفُونَ بِٱلنَّذۡرِ وَيَخَافُونَ يَوۡمٗا كَانَ شَرُّهُۥ مُسۡتَطِيرٗا ٧

7. Janë ata që i përmbahen zotimit të tyre dhe i frikësohen një Dite, tmerri i së cilës është gjithëpërfshirës.[7]

وَيُطۡعِمُونَ ٱلطَّعَامَ عَلَىٰ حُبِّهِۦ مِسۡكِينٗا وَيَتِيمٗا وَأَسِيرًا ٨

8. Që japin ushqim - edhe pse vetë kanë nevojë për të - për të varfërin, jetimin dhe të zënin rob,[8]

---

[4] Me të vërtetë, Ne u kemi përgatitur mohuesve pranga hekuri me të cilat do t'u shtrëngohen këmbët, dhe zinxhirë që do t'u lidhin duart me qafën, dhe një zjarr me të cilin do të digjen.

[5] Me të vërtetë, njerëzit e drejtë dhe të sinqertë, të cilët i përmbushin të drejtat e Allahut, në Ditën e Kiametit do të pinë kupa të mbushura me verë të pastër e të këndshme, të përzier me aromën më të mirë — me ujin e Kamfurit.

[6] Kjo pije, e përzier me aromën e kamfurit, është nga një burim nga i cili pinë robërit e Allahut — ata e drejtojnë dhe e rrjedhin atë si të duan e ku të duan, me lehtësi e kënaqësi.

[7] Këta janë ata, që në botë i përmbushnin me përpikëri zotimet që i kishin bërë vetes për t'iu bindur Allahut dhe kishin frikë nga ndëshkimi i Tij në Ditën e Kiametit, një ditë e rëndë e tmerrshme, ku dëmi dhe e keqja do të përfshijnë të gjithë njerëzit, përveç atyre që i mëshiron Allahu.

[8] Ata u japin ushqim - megjithëse vetë e duan dhe kanë nevojë për të - të varfërve që s'kanë mundësi të fitojnë asgjë nga kjo botë, jetimëve që kanë mbetur pa mbrojtje dhe pasuri, dhe robërve të zënë në luftë — qofshin idhujtarë apo të tjerë.

إِنَّمَا نُطۡعِمُكُمۡ لِوَجۡهِ ٱللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنكُمۡ جَزَآءٗ وَلَا شُكُورًا ٩

9. (duke thënë:) “Ne ju ushqejmë vetëm për hir të Allahut; nuk duam prej jush as shpërblim, as falënderim![9]

إِنَّا نَخَافُ مِن رَّبِّنَا يَوۡمًا عَبُوسٗا قَمۡطَرِيرٗا ١٠

10. Ne i frikësohemi Zotit tonë, një Dite të zymtë e të vështirë.”[10]

فَوَقَىٰهُمُ ٱللَّهُ شَرَّ ذَٰلِكَ ٱلۡيَوۡمِ وَلَقَّىٰهُمۡ نَضۡرَةٗ وَسُرُورٗا ١١

11. Kështu që, Allahu do t’i ruajë ata prej tmerrit të asaj dite dhe do t’u dhurojë shkëlqim dhe gëzim,[11]

وَجَزَىٰهُم بِمَا صَبَرُواْ جَنَّةٗ وَحَرِيرٗا ١٢

12. dhe për durimin e tyre, do t’i shpërblejë me Xhenet dhe rroba mëndafshi.[12]

مُّتَّكِـِٔينَ فِيهَا عَلَى ٱلۡأَرَآئِكِۖ لَا يَرَوۡنَ فِيهَا شَمۡسٗا وَلَا زَمۡهَرِيرٗا ١٣

13. Të mbështetur në kolltuqe luksoze, ku nuk do të shohin as Diell të nxehtë, as të ftohtë të ashpër.[13]

وَدَانِيَةً عَلَيۡهِمۡ ظِلَٰلُهَا وَذُلِّلَتۡ قُطُوفُهَا تَذۡلِيلٗا ١٤

14. Hija e Kopshtit do të jetë pikërisht mbi ta dhe frutat e tij do të jenë shumë të lehta për t’u arritur.[14]

---

[9] Dhe në zemrat e tyre thonë: “Ne ju bëjmë mirë vetëm për hir të Allahut dhe për të fituar kënaqësinë dhe shpërblimin e Tij; nuk kërkojmë prej jush as shpërblim, as falënderim, as lavdërime!

[10] Vërtet, ne kemi frikë nga Zoti ynë, në një Ditë të rëndë, në të cilën fytyrat do të errësohen dhe ballet do të rrudhen nga tmerri dhe ashpërsia e saj.”

[11] Kështu që, Allahu do t’i shpëtojë ata nga vështirësitë dhe tmerret e asaj dite, do t’u japë bukuri e dritë në fytyrat e tyre, si dhe gëzim e hare në zemrat e tyre,

[12] dhe si shpërblim për durimin e tyre në këtë botë, për bindjen dhe qëndrueshmërinë në adhurim, Ai do t’u japë një kopsht madhështor në Xhenet, nga i cili hanë çfarë të duan, dhe veshin mëndafsh të butë e të hollë.

[13] Ata do të qëndrojnë të mbështetur mbi kolltukë të zbukuruar me pëlhura të hijshme dhe perde të ndritshme; aty nuk ndjejnë as nxehtësinë e Diellit, as të ftohtin e ashpër.

[14] Pemët e Xhenetit janë afër tyre, duke u bërë hije, dhe frytet e tyre u janë lehtësuar aq shumë, sa i marrin pa mundim.

وَيُطَافُ عَلَيْهِم بِـَٔانِيَةٍ مِّن فِضَّةٍ وَأَكْوَابٍ كَانَتْ قَوَارِيرَاْ ﴿١٥﴾

15. Do t'u shërbehet me enë argjendi dhe kupa kristali - [15]

قَوَارِيرَاْ مِن فِضَّةٍ قَدَّرُوهَا تَقْدِيرًا ﴿١٦﴾

16. - kristal prej argjendi, të mbushura me saktësi, sipas dëshirës së tyre.[16]

وَيُسْقَوْنَ فِيهَا كَأْسًا كَانَ مِزَاجُهَا زَنجَبِيلًا ﴿١٧﴾

17. Dhe do t'u jepet të pinë një gotë vere të pastër, të aromatizuar me xhenxhefil,[17]

عَيْنًا فِيهَا تُسَمَّىٰ سَلْسَبِيلًا ﴿١٨﴾

18. nga një burim që quhet "Selsebil".[18]

* وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَٰنٌ مُّخَلَّدُونَ إِذَا رَأَيْتَهُمْ حَسِبْتَهُمْ لُؤْلُؤًا مَّنثُورًا ﴿١٩﴾

19. Atyre do t'u shërbejnë djem përherë të rinj; kur t'i shikosh, do t'i marrësh për margaritarë të shpërndarë.[19]

وَإِذَا رَأَيْتَ ثَمَّ رَأَيْتَ نَعِيمًا وَمُلْكًا كَبِيرًا ﴿٢٠﴾

20. Ngado që të shohësh atje, do të shohësh begati dhe një mbretëri të madhe.[20]

---

[15] Rreth tyre do të sillen shërbëtorët, duke mbajtur enë ushqimi prej argjendi dhe kupa pijeje prej kristali —

[16] - kristali që shkëlqen si argjend — të përmasave të përpikta, të përgatitura sipas dëshirës së atyre që pijnë, as më shumë e as më pak.

[17] Të devotshmit do të pinë në Xhenet nga një kupë të mbushur me verë të pastër, e përzier me aromën e xhenxhefilit,

[18] nga një burim në Xhenet që quhet **Selsebil**, për shkak të pastërtisë së tij, lehtësisë në pirje dhe shijes së këndshme.

[19] Rreth këtyre të devotshmëve do të sillen për t'i shërbyer djem të rinj që do të jenë përherë në të njëjtën gjendje të rinisë e bukurisë; dhe kur t'i shohësh, për shkak të hijeshisë së tyre, pastërtisë së ngjyrës dhe ndriçimit të fytyrave të tyre, do t'i mendosh si margaritarë të shpërndarë që ndriçojnë.

[20] Ngado që të shohësh në Xhenet, do të shohësh begati që s'mund të përshkruhen me fjalë, dhe një mbretëri madhështore e të gjerë, pa kufi e pa mbarim.

عَـٰلِيَهُمْ ثِيَابُ سُندُسٍ خُضْرٌ وَإِسْتَبْرَقٌ ۖ وَحُلُّوٓا۟ أَسَاوِرَ مِن فِضَّةٍ وَسَقَىٰهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا ﴿٢١﴾

21. Ata do të veshin rroba mëndafshi të hollë të gjelbër (nga brenda) dhe mëndafsh të trashë (nga jashtë), do të stolisen me byzylykë argjendi; dhe Zoti i tyre do t'u japë të pinë një pije të pastër.[21]

إِنَّ هَـٰذَا كَانَ لَكُمْ جَزَآءً وَكَانَ سَعْيُكُم مَّشْكُورًا ﴿٢٢﴾

22. (Do t'u thuhet:) "Ky është shpërblimi juaj; përpjekja juaj (në dynja) është vlerësuar (pranuar)."[22]

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ ٱلْقُرْءَانَ تَنزِيلًا ﴿٢٣﴾

23. Vërtet, Ne ta kemi zbritur ty (o Muhamed) Kuranin pjesë-pjesë.[23]

فَٱصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تُطِعْ مِنْهُمْ ءَاثِمًا أَوْ كَفُورًا ﴿٢٤﴾

24. Prandaj, bëj durim ndaj vendimit të Zotit tënd dhe mos dëgjo asnjë gjynahqar apo mohues prej tyre![24]

وَٱذْكُرِ ٱسْمَ رَبِّكَ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٢٥﴾

25. Dhe përmend emrin e Zotit tënd në mëngjes dhe në mbrëmje.[25]

[21] Ata do të jenë të mbuluar dhe të zbukuruar me rroba, brendësia e të cilave është prej mëndafshi të hollë e të gjelbër, ndërsa sipërfaqja e tyre prej mëndafshi të trashë e të ndritshëm. Do të stolisen me byzylykë prej argjendi, dhe Zoti i tyre do t'u japë, përmbi gjithë këtë begati, një pije të pastër të veçantë — pa asnjë ndotje apo papastërti.

[22] Do t'u thuhet atyre: "Kjo është përgatitur për ju si shpërblim për veprat tuaja të mira; dhe veprat tuaja në jetën e kësaj bote kanë qenë të pëlqyera dhe të pranuara tek Allahu."

[23] Vërtet, Ne ta kemi zbritur ty, o i Dërguar, Kuranin nga Ne, si shpallje hyjnore, pjesë-pjesë, në mënyrë që të kujtosh njerëzit me atë që përmban — premtime e paralajmërime, shpërblime e ndëshkime.

[24] Prandaj, duro me kënaqësi ndaj vendimit që Zoti yt ka caktuar për ty dhe pranoje atë; dhe përmbaju urdhrave të Tij në fe, duke vepruar sipas tyre pa u lëkundur. Mos iu bind asnjë prej idhujtarëve — atyre që janë zhytur në dëshira e gjynahe, apo që e kanë tepruar në mohim dhe devijim.

[25] Dhe vazhdo ta përmendësh dhe ta lutësh Zotin tënd rregullisht, në fillim të ditës dhe në fund të saj.

وَمِنَ ٱلَّيۡلِ فَٱسۡجُدۡ لَهُۥ وَسَبِّحۡهُ لَيۡلٗا طَوِيلًا ٢٦

26. Dhe gjatë një pjese të natës, bjeri në sexhde Atij dhe madhëroje Atë shumë gjatë natës.[26]

إِنَّ هَٰٓؤُلَآءِ يُحِبُّونَ ٱلۡعَاجِلَةَ وَيَذَرُونَ وَرَآءَهُمۡ يَوۡمٗا ثَقِيلٗا ٢٧

27. Vërtet, këta njerëz (mohues) e duan jetën e shpejtë (këtë botë) dhe lënë pas dore një Ditë të rëndë (Ditën e Gjykimit).[27]

نَّحۡنُ خَلَقۡنَٰهُمۡ وَشَدَدۡنَآ أَسۡرَهُمۡۖ وَإِذَا شِئۡنَا بَدَّلۡنَآ أَمۡثَٰلَهُمۡ تَبۡدِيلًا ٢٨

28. Ne i kemi krijuar ata dhe ua kemi përsosur strukturën (fizike); e nëse duam, i zëvendësojmë ata me të tjerë si ata.[28]

إِنَّ هَٰذِهِۦ تَذۡكِرَةٞۖ فَمَن شَآءَ ٱتَّخَذَ إِلَىٰ رَبِّهِۦ سَبِيلٗا ٢٩

29. Vërtet, kjo është një këshillë (përkujtim); kush të dojë, le të ndjekë rrugën që e çon te Zoti i tij.[29]

وَمَا تَشَآءُونَ إِلَّآ أَن يَشَآءَ ٱللَّهُۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمٗا ٣٠

30. Por ju nuk do të doni, përveç nëse do Allahu. Vërtet, Allahu është i Gjithëdijshëm, i Urtë.[30]

يُدۡخِلُ مَن يَشَآءُ فِي رَحۡمَتِهِۦۚ وَٱلظَّٰلِمِينَ أَعَدَّ لَهُمۡ عَذَابًا أَلِيمَۢا ٣١

31. Ai fut në mëshirën e Vet kë të dojë, ndërsa për të padrejtët, Ai ka përgatitur një dënim të dhembshëm.[31]

---

[26] Dhe gjatë natës, përulu para Zotit tënd, falu për Të dhe qëndro në adhurim e namaz nate për një kohë të gjatë, duke iu përkushtuar me devotshmëri.

[27] Vërtet, këta idhujtarë e duan jetën e kësaj bote dhe merren vetëm me të, duke lënë pas shpine përgatitjen për botën tjetër dhe për shpëtimin e tyre në një Ditë plot me vështirësi e tmerr të madh.

[28] Ne i krijuam ata dhe e kemi përsosur krijimin e tyre; dhe nëse dëshirojmë, do t'i shkatërrojmë, e do të sjellim një popull të bindur që i përmbahen urdhrave të Zotit të vet.

[29] Kjo sure është vërtet një këshillë për të gjithë njerëzit; kushdo që dëshiron mirësi për veten, në këtë botë dhe në tjetrën, le të marrë si rrugë besimin dhe devotshmërinë, që ta çojnë në faljen dhe kënaqësinë e Allahut.

[30] Ju nuk mund të dëshironi apo të vendosni asgjë, veçse me caktimin dhe vullnetin e Allahut. Allahu është i Dijshëm për krijesat e Tij dhe i Urtë në planin dhe urdhërat e Tij.

[31] Ai fut në mëshirën e Tij kë të dojë, ndërsa për zullumqarët, që e kalojnë kufirin e Allahut, Ai ka përgatitur një dënim të dhembshëm.

77. SURJA “EL MURSELAT”

ERËRAT E DËRGUARA

(Mekase, 50 ajete)

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

وَٱلْمُرْسَلَـٰتِ عُرْفًا ﴿١﴾

1. (Betohem) Për të dërguarat (erërat) njëra pas tjetrës,[1]

فَٱلْعَـٰصِفَـٰتِ عَصْفًا ﴿٢﴾

2. dhe ato që fryjnë fort,[2]

وَٱلنَّـٰشِرَٰتِ نَشْرًا ﴿٣﴾

3. dhe ato që shpërndajnë (re, shi, mëshirë),[3]

فَٱلْفَـٰرِقَـٰتِ فَرْقًا ﴿٤﴾

4. dhe ato që ndajnë saktësisht (të vërtetën nga e pavërteta),[4]

فَٱلْمُلْقِيَـٰتِ ذِكْرًا ﴿٥﴾

5. dhe ato që përcjellin shpalljen,[5]

---

[1] Allahu i Lartësuar betohet për erërat që fryjnë njëra pas tjetrës, / ose mund të jenë për qëllim engjëjt e dërguar me erërat.

[2] dhe për erërat e forta që shpërndajnë e shkatërrojnë,

[3] dhe për engjëjt që janë caktuar për të lëvizur retë dhe për t’i drejtuar ato aty ku do Allahu,

[4] dhe për engjëjt që zbresin nga Zoti me shpallje, që dallon të drejtën nga e gabuara, të lejuarën nga e ndaluara,

[5] dhe për engjëjt që marrin shpalljen prej Allahut dhe e zbresin te profetët —

عُذۡرًا أَوۡ نُذۡرًا ٦

6. - për t'i dhënë fund justifikimeve ose për paralajmërim,[6]

إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَوَٰقِعٞ ٧

7. me të vërtetë, ajo që ju premtohet do të ndodhë![7]

فَإِذَا ٱلنُّجُومُ طُمِسَتۡ ٨

8. Kur yjet të shuhen,[8]

وَإِذَا ٱلسَّمَآءُ فُرِجَتۡ ٩

9. dhe kur qielli të çahet,[9]

وَإِذَا ٱلۡجِبَالُ نُسِفَتۡ ١٠

10. dhe kur malet të shpërbëhen në pluhur,[10]

وَإِذَا ٱلرُّسُلُ أُقِّتَتۡ ١١

11. dhe kur të caktohet koha për të Dërguarit (që të dëshmojnë),[11]

لِأَيِّ يَوۡمٍ أُجِّلَتۡ ١٢

12. për cilën Ditë është caktuar kjo (koha e të dëshmimit të të Dërguarve)?[12]

لِيَوۡمِ ٱلۡفَصۡلِ ١٣

13. Për Ditën e Vendimit Përfundimtar (Gjykimit)![13]

---

[6] — si një shfajësim dhe paralajmërim nga Allahu për krijesat e Tij, që të mos kenë asnjë justifikim ndaj Tij.

[7] Vërtet, ajo që ju është premtuar — Dita e Kiametit me llogari e shpërblim — është e sigurt dhe do t'ju ndodhë pa asnjë dyshim.

[8] Kur yjet të shuhen e të humbasin dritën e tyre,

[9] dhe kur qielli të çahet,

[10] dhe kur malet të shpërbëhen e të shpërndahen në pluhur që e shpërndan era,

[11] dhe kur të dërguarve t'u caktohet një kohë për gjykim dhe dëshmi mes tyre dhe popujve të tyre,

[12] do të thuhet: "Për ç'ditë të madhe është shtyrë koha e të Dërguarve për dëshmi e gjykim?"

[13] — për Ditën e Vendimit Përfundimtar, Gjykimit dhe ndarjes mes krijesave.

وَمَآ أَدۡرَىٰكَ مَا يَوۡمُ ٱلۡفَصۡلِ ١٤

14. E ç’të bën të dish se ç’është Dita e Vendimit Përfundimtar?[14]

وَيۡلٞ يَوۡمَئِذٖ لِّلۡمُكَذِّبِينَ ١٥

15. Mjerë atë Ditë për ata që përgënjeshtrojnë![15]

أَلَمۡ نُهۡلِكِ ٱلۡأَوَّلِينَ ١٦

16. A nuk i shkatërruam Ne të parët?[16]

ثُمَّ نُتۡبِعُهُمُ ٱلۡأٓخِرِينَ ١٧

17. Pastaj do të bëjmë të ndiqen edhe nga të mëvonshmit.[17]

كَذَٰلِكَ نَفۡعَلُ بِٱلۡمُجۡرِمِينَ ١٨

18. Kështu veprojmë Ne me mëkatarët.[18]

وَيۡلٞ يَوۡمَئِذٖ لِّلۡمُكَذِّبِينَ ١٩

19. Mjerë atë Ditë për ata që përgënjeshtrojnë![19]

[14] E ç’të bëri të dish, o njeri, se çfarë është Dita e Gjykimit dhe sa e rëndë dhe e frikshme është ajo?

[15] Mjerë mohuesit atë ditë, për shkak të përgënjeshtrimit të tyre ndaj asaj Dite të premtuar!

[16] A nuk i shkatërruam Ne të parët nga popujt mohues — si populli i Nuhut, i Adit dhe i Themudit — për shkak se përgënjeshtruan të Dërguarit?

[17] Pastaj do të bëjmë që mohuesit e parë të ndiqen nga mohuesit e tjerë që erdhën pas tyre, ata që u sollën njësoj si ata në mohim dhe mosbindje.

[18] Ashtu siç i shkatërruam ata, do të veprojmë edhe me këta mëkatarë, mohuesit e Mekës, për shkak se përgënjeshtruan të Dërguarin ﷺ.

[19] Shkatërrim dhe dënim i ashpër në Ditën e Kiametit për çdo njeri që mohon se Allahu është i vetmi Zot i vërtetë, pa shok në hyjninë e Tij, si edhe për ata që mohojnë profetësinë, ringjalljen dhe llogarinë.

أَلَمْ نَخْلُقكُّم مِّن مَّآءٍ مَّهِينٍ ﴿٢٠﴾

20. A nuk ju kemi krijuar prej një lëngu të përçmuar,[20]

فَجَعَلْنَـٰهُ فِى قَرَارٍ مَّكِينٍ ﴿٢١﴾

21. të cilin e vendosim në një vend të sigurt (mitrën e nënës),[21]

إِلَىٰ قَدَرٍ مَّعْلُومٍ ﴿٢٢﴾

22. deri në një afat të caktuar?![22]

فَقَدَرْنَا فَنِعْمَ ٱلْقَـٰدِرُونَ ﴿٢٣﴾

23. Kështu e përcaktuam (krijimin e njeriut); Sa të Shkëlqyer jemi Ne në përcaktim![23]

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٤﴾

24. Mjerë atë Ditë për ata që përgënjeshtrojnë![24]

أَلَمْ نَجْعَلِ ٱلْأَرْضَ كِفَاتًا ﴿٢٥﴾

25. A nuk e kemi bërë Ne Tokën një vend që mban[25]

أَحْيَآءً وَأَمْوَٰتًا ﴿٢٦﴾

26. të gjallë e të vdekur;[26]

---

[20] A nuk ju krijuam Ne, o mohues, nga një lëng i dobët e i përbuzur — nga një pikë fare?

[21] Dhe Ne e vendosëm atë në një vend të sigurt, në mitrën e gruas,

[22] deri në një afat të caktuar dhe të ditur nga Allahu.

[23] Kështu e përcaktuam Ne formimin, krijimin dhe nxjerrjen e njeriut në jetë; sa të Shkëlqyer e të Përsosur jemi Ne në përcaktimin dhe krijimin Tonë!

[24] Shkatërrim dhe dënim i ashpër do të jetë në Ditën e Kiametit për ata që mohojnë fuqinë Tonë.

[25] A nuk e kemi bërë Ne këtë Tokë, mbi të cilën jetoni, që të mbajë

[26] që të mbajë në sipërfaqen e saj një numër të madh të gjallësh, dhe në brendësinë e saj një numër të madh të të vdekurish?

وَجَعَلْنَا فِيهَا رَوَٰسِيَ شَٰمِخَٰتٍ وَأَسْقَيْنَٰكُم مَّآءً فُرَاتًا ﴿٢٧﴾

27. dhe kemi vendosur në të male të larta e të patundshme; dhe ju kemi dhënë të pini ujë të ëmbël?[27]

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٨﴾

28. Mjerë atë Ditë për ata që përgënjeshtrojnë![28]

ٱنطَلِقُوٓاْ إِلَىٰ مَا كُنتُم بِهِۦ تُكَذِّبُونَ ﴿٢٩﴾

29. "Ecni drejt atij (Zjarrit) që e mohonit![29]

ٱنطَلِقُوٓاْ إِلَىٰ ظِلٍّ ذِى ثَلَٰثِ شُعَبٍ ﴿٣٠﴾

30. Ecni drejt një hijeje me tri degë (tymi) të mëdha,[30]

لَّا ظَلِيلٍ وَلَا يُغْنِى مِنَ ٱللَّهَبِ ﴿٣١﴾

31. që nuk bën hije (freskuese) dhe nuk mbron nga flaka![31]

إِنَّهَا تَرْمِى بِشَرَرٍ كَٱلْقَصْرِ ﴿٣٢﴾

32. Vërtet, ai (Zjarri) hedh shkëndija të mëdha sa kështjella,[32]

كَأَنَّهُۥ جِمَٰلَتٌ صُفْرٌ ﴿٣٣﴾

33. sikur të ishin deve të verdha (të zeza)."[33]

---

[27] Dhe a nuk vendosëm në të male të forta e të larta, që të mos lëkundet me ju? Dhe ju dhamë të pini ujë të ëmbël e të këndshëm për t'u pirë?

[28] Shkatërrim dhe dënim i madh do të jetë në Ditën e Kiametit për ata që mohojnë këto mirësi dhe nuk i njohin begatitë e Allahut.

[29] Do t'u thuhet mohuesve në Ditën e Kiametit: "Ecni drejt dënimit të Xhehenemit, të cilin e mohonit në dynja dhe talleshit me të!

[30] Ecni dhe strehohuni — nëse mundeni — nën hijen e tymit të Xhehenemit, i cili ndahet në tre degë të mëdha!

[31] Por ajo hije nuk do t'ju mbrojë nga vapa e as nuk do të largojë zjarrin që ju përvëlon.

[32] Vërtet, Xhehenemi do të hedhë prej vetes shkëndija gjigante, secila sa një pallat madhështor për nga madhësia dhe lartësia.

[33] Dhe ato shkëndija që shpërthejnë prej Zjarrit janë si deve të zeza, që ngjajnë me ngjyrë në të verdhë nga shkëlqimi zjarrit — të frikshme dhe të zjarrta.

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٤﴾

34. Mjerë atë Ditë për ata që përgënjeshtrojnë![34]

هَٰذَا يَوْمُ لَا يَنطِقُونَ ﴿٣٥﴾

35. Kjo është Dita, kur ata nuk do të flasin,[35]

وَلَا يُؤْذَنُ لَهُمْ فَيَعْتَذِرُونَ ﴿٣٦﴾

36. as nuk do t'u lejohet të arsyetohen.[36]

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٧﴾

37. Mjerë atë Ditë për ata që përgënjeshtrojnë![37]

هَٰذَا يَوْمُ ٱلْفَصْلِ ۖ جَمَعْنَٰكُمْ وَٱلْأَوَّلِينَ ﴿٣٨﴾

38. Kjo është Dita e Vendimit Përfunditar! Ne ju kemi mbledhur ju dhe të mëparshmit.[38]

فَإِن كَانَ لَكُمْ كَيْدٌ فَكِيدُونِ ﴿٣٩﴾

39. Prandaj, nëse keni ndonjë plan (për të shpëtuar), atëherë zbatojeni atë kundër Meje![39]

---

[34] Shkatërrim dhe dënim i ashpër në Ditën e Kiametit për ata që mohojnë paralajmërimet dhe kërcënimet e Allahut.

[35] Kjo është Dita e Kiametit, në të cilën përgënjeshtruesit nuk do të flasin me ndonjë fjalë që t'u sjellë dobi,

[36] as nuk do t'u jepet leje të flasin për t'u arsyetuar — sepse ata nuk kanë asnjë arsye që t'i justifikojë.

[37] Shkatërrim dhe dënim i ashpër atë Ditë për ata që mohojnë këtë ditë dhe gjithçka që ndodh në të.

[38] Kjo është Dita në të cilën Allahu do të ndajë krijesat dhe do të dallojë të vërtetën nga e pavërteta. Ne do t'ju mbledhim në të — o mohues — së bashku me mohuesit e parë nga popujt e mëparshëm.

[39] Nëse keni ndonjë dredhi për të shpëtuar nga dënimi, atëherë përgatitni atë dhe shpëtoni veten nga egërsia dhe hakmarrja e Allahut.

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٠﴾

40. Mjerë atë Ditë për ata që përgënjeshtrojnë![40]

إِنَّ ٱلْمُتَّقِينَ فِى ظِلَـٰلٍ وَعُيُونٍ ﴿٤١﴾

41. Vërtet, ata që kanë pasur frikë (Allahun) do të jenë nën hije dhe pranë burimeve,[41]

وَفَوَٰكِهَ مِمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٤٢﴾

42. ku do të kenë çdo lloj fruti që dëshirojnë.[42]

كُلُوا۟ وَٱشْرَبُوا۟ هَنِيٓـًٔۢا بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾

43. "Hani e pini me kënaqësi, për atë që keni bërë!"[43]

إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِى ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿٤٤﴾

44. Kështu i shpërblejmë Ne ata që veprojnë mirë.[44]

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٥﴾

45. Mjerë atë Ditë për ata që përgënjeshtrojnë![45]

---

[40] Shkatërrim dhe dënim i madh në Ditën e Kiametit për ata që mohojnë vetë Ditën e Kiametit.

[41] Vërtet, ata që e kanë pasur frikë Zotin e tyre në këtë botë dhe janë ruajtur nga dënimi i Tij duke iu bindur urdhrave dhe duke u larguar nga ndalesat e Tij, në Ditën e Kiametit do të jenë nën hijet e pemëve të dendura dhe pranë burimeve të rrjedhshme.

[42] Aty do të kenë fruta të shumta, nga ato që u pëlqejnë e i dëshirojnë, dhe do të kënaqen me to.

[43] Do t'u thuhet: "Hani me shije dhe pini me kënaqësi, si shpërblim për veprat e mira që keni bërë në jetën e kësaj bote!"

[44] Me shpërblim të tillë të madh i shpërblejmë Ne ata që janë të mirë e të përkushtuar në adhurimin ndaj Nesh.

[45] Ndërsa përgënjeshtruesve të Ditës së Llogarisë dhe shpërblimit — me gjithë kënaqësitë dhe dënimet e saj — u përket shkatërrim dhe dënim i ashpër në Ditën e Kiametit.

كُلُواْ وَتَمَتَّعُواْ قَلِيلًا إِنَّكُم مُّجۡرِمُونَ ٤٦

46. “Hani dhe kënaquni për pak kohë, se ju jeni vërtet kriminelë!”[46]

وَيۡلٞ يَوۡمَئِذٖ لِّلۡمُكَذِّبِينَ ٤٧

47. Mjerë atë Ditë për ata që përgënjeshtrojnë![47]

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ ٱرۡكَعُواْ لَا يَرۡكَعُونَ ٤٨

48. Kur u thuhej atyre: “Përkuluni (para Allahut në namaz)!” — ata nuk përkuleshin.[48]

وَيۡلٞ يَوۡمَئِذٖ لِّلۡمُكَذِّبِينَ ٤٩

49. Mjerë atë Ditë për ata që përgënjeshtrojnë![49]

فَبِأَيِّ حَدِيثِۭ بَعۡدَهُۥ يُؤۡمِنُونَ ٥٠

50. E në cilën fjalë, pas këtij (Kurani), do të besojnë?![50]

[46] Pastaj Allahu i kërcënoi mohuesit duke u thënë: “Hani nga të mirat e kësaj bote dhe kënaquni me dëshirat tuaja kalimtare për një kohë të shkurtër, sepse ju jeni vërtet kriminelë që i keni bërë shok Allahut.”

[47] Shkatërrim dhe dënim i ashpër në Ditën e Kiametit për ata që mohojnë Ditën e Llogarisë dhe të Shpërblimit.

[48] Kur idhujtarëve u thuhej: “Faluni për Allahun dhe përkuluni para Tij!”, ata nuk përkuleshin dhe nuk faleshin, por vazhdonin me kryelartësi dhe mendjemadhësi në mohimin e tyre.

[49] Shkatërrim dhe dënim i ashpër në Ditën e Kiametit për ata që mohojnë shenjat dhe argumentet e Allahut.

[50] Nëse nuk besojnë në këtë Kuran, atëherë në cilin libër apo fjalë tjetër pas tij do të besojnë mohuesit e idhujtarët? Ai është libri që sqaron gjithçka, i qartë në urdhrat, gjykimet dhe tregimet e tij, dhe i mrekullueshëm në fjalët dhe kuptimet që përmban.

78. SURJA “EN NEBE’”

LAJMI I MADH

(Mekase, 40 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

عَمَّ يَتَسَآءَلُونَ ﴿١﴾

1. Për çfarë po e pyesin ata njëri-tjetrin?[1]

عَنِ ٱلنَّبَإِ ٱلْعَظِيمِ ﴿٢﴾

2. Për Lajmin e Madh,[2]

ٱلَّذِى هُمْ فِيهِ مُخْتَلِفُونَ ﴿٣﴾

3. për të cilin ata janë në kundërshti.[3]

كَلَّا سَيَعْلَمُونَ ﴿٤﴾

4. Por Jo! Së shpejti do ta marrin vesh![4]

[1] Për çfarë po e pyesin njëri-tjetrin këta mohues të Kurejshëve?

[2] Ata po pyesin për lajmin e madh e me rëndësi të madhe — për Kuranin madhështor, i cili tregon për ringjalljen pas vdekjes,

[3] për të cilën mohuesit e Kurejshëve dyshuan dhe e përgënjeshtruan.

[4] Çështja nuk është aspak siç pretendojnë këta idhujtarë. Së shpejti, ata do ta mësojnë përfundimin e përgënjeshtrimit të tyre dhe do të shohin se çfarë do të bëjë Allahu me ta në Ditën e Kiametit.

ثُمَّ كَلَّا سَيَعْلَمُونَ ﴿٥﴾

5. Përsëri jo! Së shpejti do ta marrin vesh![5]

أَلَمْ نَجْعَلِ ٱلْأَرْضَ مِهَـٰدًا ﴿٦﴾

6. A nuk e kemi bërë Ne Tokën si një shtrat të gjerë,[6]

وَٱلْجِبَالَ أَوْتَادًا ﴿٧﴾

7. dhe malet si shtylla të saj,[7]

وَخَلَقْنَـٰكُمْ أَزْوَٰجًا ﴿٨﴾

8. dhe ju kemi krijuar në çifte,[8]

وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا ﴿٩﴾

9. dhe gjumin tuaj e kemi bërë për prehje,[9]

وَجَعَلْنَا ٱلَّيْلَ لِبَاسًا ﴿١٠﴾

10. dhe natën e kemi bërë mbulesë,[10]

وَجَعَلْنَا ٱلنَّهَارَ مَعَاشًا ﴿١١﴾

11. dhe ditën e kemi bërë për të jetuar e punuar,[11]

وَبَنَيْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعًا شِدَادًا ﴿١٢﴾

12. dhe mbi ju kemi ndërtuar shtatë qiej të fortë,[12]

---

[5] Pastaj do të binden plotësisht për të vërtetën e asaj që solli Muhammedi ﷺ — Kuranin dhe lajmin e ringjalljes. - Ky është një paralajmërim dhe kërcënim i qartë për ta.

[6] A nuk e bëmë Ne tokën për ju të shtruar e të rrafshët, si një shtrat i rehatshëm për jetesën tuaj?

[7] Dhe malet i kemi bërë si shtylla të palëvizshme, që Toka të mos lëkundet me ju?

[8] Dhe ju krijuam në çifte — mashkull dhe femër?

[9] Dhe e bëmë gjumin tuaj pushim për trupat tuaj, që të qetësoheni dhe të merrni prehje?

[10] Dhe natën e kemi bërë si një vello që ju mbulon me errësirën e saj, ashtu siç e mbulon rroba atë që e vesh?

[11] Dhe ditën e bëmë për jetesë, që të shpërndaheni gjatë saj për të fituar jetesën tuaj dhe për t’u marrë me punët tuaja?

[12] Dhe mbi ju ndërtuam shtatë qiej të fortë e të qëndrueshëm, të përsosur në krijim, pa asnjë çarje apo të metë në to?

وَجَعَلْنَا سِرَاجًا وَهَّاجًا ﴿١٣﴾

13. dhe vendosëm (në to) një llambë të shndritshme (Diellin),[13]

وَأَنزَلْنَا مِنَ ٱلْمُعْصِرَٰتِ مَآءً ثَجَّاجًا ﴿١٤﴾

14. dhe nga retë që shtrydhen ju zbresim ujë të bollshëm,[14]

لِّنُخْرِجَ بِهِۦ حَبًّا وَنَبَاتًا ﴿١٥﴾

15. me të cilin nxjerrim drithëra dhe bimë,[15]

وَجَنَّٰتٍ أَلْفَافًا ﴿١٦﴾

16. dhe kopshte të dendura me gjelbërim?![16]

إِنَّ يَوْمَ ٱلْفَصْلِ كَانَ مِيقَٰتًا ﴿١٧﴾

17. Me të vërtetë, Dita e Vendimit Përfundimtar është caktuar.[17]

يَوْمَ يُنفَخُ فِى ٱلصُّورِ فَتَأْتُونَ أَفْوَاجًا ﴿١٨﴾

18. Atë Ditë do të fryhet në Sur, dhe ju do të vini në turma.[18]

وَفُتِحَتِ ٱلسَّمَآءُ فَكَانَتْ أَبْوَٰبًا ﴿١٩﴾

19. Qielli do të hapet, duke u bërë me shumë porta.[19]

وَسُيِّرَتِ ٱلْجِبَالُ فَكَانَتْ سَرَابًا ﴿٢٠﴾

20. Malet do të lëvizen nga vendi e do të bëhen si një mirazh.[20]

---

[13] Dhe Diellin e bëmë si një llambë ndriçuese e flakëruese që shpërndan dritë dhe ngrohtësi?

[14] Dhe nga retë që sjellin shi zbresim ujë të derdhur me bollëk,

[15] me të cilin ujë nxjerrim drithëra, me të cilat ushqehen njerëzit, dhe barëra që i hanë bagëtitë,

[16] si edhe kopshte të dendura, degët e të cilave ndërthuren me njëra-tjetrën?

[17] Vërtet, Dita e Gjykimit, dita e ndarjes mes krijesave, është një kohë dhe afat i caktuar për të parët dhe të fundit.

[18] Atë ditë, engjëlli do të fryjë në “Sur” si shenjë e ringjalljes, dhe ju do të vini në turma të mëdha, çdo popull bashkë me udhëheqësin e tij.

[19] Qielli do të hapet, duke u bërë me shumë porta, për të lejuar zbritjen e engjëjve.

[20] Malet, pasi kanë qenë të forta e të palëvizshme, do të shkulen e do të zhduken, derisa të bëhen si një vegim, si një mirazh që nuk ka asgjë reale.

إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا ﴿٢١﴾

21. Me të vërtetë, Xhehenemi do të jetë në pritë,[21]

لِّلطَّـٰغِينَ مَـَٔابًا ﴿٢٢﴾

22. vendstrehim për keqbërësit,[22]

لَّـٰبِثِينَ فِيهَآ أَحْقَابًا ﴿٢٣﴾

23. ku do të qëndrojnë për epoka të gjata (pa fund).[23]

لَّا يَذُوقُونَ فِيهَا بَرْدًا وَلَا شَرَابًا ﴿٢٤﴾

24. Aty nuk do të shijojnë as freski, as pije,[24]

إِلَّا حَمِيمًا وَغَسَّاقًا ﴿٢٥﴾

25. përveç ujit të valuar dhe qelbit të rrjedhshëm,[25]

جَزَآءً وِفَاقًا ﴿٢٦﴾

26. si shpërblim të merituar për veprat e tyre.[26]

إِنَّهُمْ كَانُوا۟ لَا يَرْجُونَ حِسَابًا ﴿٢٧﴾

27. Vërtet, ata nuk e prisnin kurrë se do të jepnin llogari,[27]

وَكَذَّبُوا۟ بِـَٔايَـٰتِنَا كِذَّابًا ﴿٢٨﴾

28. dhe i përgënjeshtruan shpalljet Tona pa asnjë mëdyshje.[28]

---

[21] Vërtet, Xhehenemi atë ditë do të jetë në pritë,

[22] në pritje të mohuesve keqbërës, për të cilët është përgatitur si vend kthimi dhe strehimi,

[23] Ku do të qëndrojnë për epoka të gjata, pa pushim e pa fund.

[24] Aty nuk do të shijojnë asgjë që t’u lehtësojë nxehtësinë e zjarrtë, e as ndonjë pije që t’u shuajë etjen,

[25] përveç ujit të valuar dhe qelbit të banorëve të zjarrit.

[26] Ky do të jetë një shpërblim i drejtë dhe i përshtatshëm me veprat që ata kryen në jetën e kësaj bote.

[27] Vërtet, ata nuk kishin frikë nga Dita e Llogarisë dhe nuk punuan për të;

[28] Dhe i përgënjeshtruan me kokëfortësi atë që u sollën të dërguarit prej Allahut.

وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَـٰهُ كِتَـٰبًا ﴿٢٩﴾

29. Por Ne çdo gjë e kemi shkruar në Libër.[29]

فَذُوقُواْ فَلَن نَّزِيدَكُمْ إِلَّا عَذَابًا ﴿٣٠﴾

30. Shijoni, pra, sepse Ne nuk do t’ju shtojmë tjetër veçse dënim![30]

إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ مَفَازًا ﴿٣١﴾

31. Me të vërtetë, për ata që kanë pasur frikë Allahun, do të ketë fitore,[31]

حَدَآئِقَ وَأَعْنَـٰبًا ﴿٣٢﴾

32. kopshte dhe vreshta,[32]

وَكَوَاعِبَ أَتْرَابًا ﴿٣٣﴾

33. vajza të reja me bukuri të përsosur, bashkëmoshatare,[33]

وَكَأْسًا دِهَاقًا ﴿٣٤﴾

34. dhe kupa të mbushura plot,[34]

لَّا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا كِذَّٰبًا ﴿٣٥﴾

35. ku nuk do të dëgjojnë as fjalë të kota e as gënjeshtra.[35]

---

[29] Ne kemi ditur dhe shkruar çdo gjë në Librin e Ruajtur (Leuhi Mahfudh).

[30] Prandaj, shijoni — o mohues — shpërblimin e veprave tuaja; Ne nuk do t’ju shtojmë gjë tjetër, përveçse dënim mbi dënimin tuaj!

[31] Vërtet, ata që i janë frikëruar Zotit të tyre dhe kanë bërë vepra të mira do të kenë shpëtim dhe fitore — me hyrjen e tyre në Xhenet,

[32] Aty do të kenë kopshte të mëdha plot gjelbërim dhe hardhi rrushi,

[33] bashkëshorte të reja në moshë, me bukuri të përsosur dhe të përhershme, dhe në moshë të barabartë me burrat e tyre,

[34] si edhe kupa të mbushura me verë të pastër.

[35] Në Xhenet nuk do të dëgjojnë fjalë të kota apo të pavërteta, dhe askush nuk do ta gënjejë apo fyejë tjetrin.

جَزَآءً مِّن رَّبِّكَ عَطَآءً حِسَابًا ﴿٣٦﴾

36. Si shpërblim nga Zoti yt — një dhuratë bujare,[36]

رَّبِّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا ٱلرَّحْمَٰنِ ۖ لَا يَمْلِكُونَ مِنْهُ خِطَابًا ﴿٣٧﴾

37. Zoti i qiejve dhe i Tokës dhe gjithçkaje që gjendet ndërmjet tyre, i Gjithëmëshirshmi; askush nuk mund të flasë para Tij.[37]

يَوْمَ يَقُومُ ٱلرُّوحُ وَٱلْمَلَٰٓئِكَةُ صَفًّا ۖ لَّا يَتَكَلَّمُونَ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ ٱلرَّحْمَٰنُ وَقَالَ صَوَابًا ﴿٣٨﴾

38. Ditën kur Shpirti (Xhibrili) dhe engjëjt do të qëndrojnë në rresht; askush nuk do të flasë, përveç atij që e lejon i Gjithmëshirshmi dhe që do të thotë fjalë të drejta.[38]

ذَٰلِكَ ٱلْيَوْمُ ٱلْحَقُّ ۖ فَمَن شَآءَ ٱتَّخَذَ إِلَىٰ رَبِّهِۦ مَـَٔابًا ﴿٣٩﴾

39. Ajo është Dita e Vërtetë! Pra, kush të dojë, le të zgjedhë një rrugë kthimi te Zoti i vet.[39]

إِنَّآ أَنذَرْنَٰكُمْ عَذَابًا قَرِيبًا يَوْمَ يَنظُرُ ٱلْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَيَقُولُ ٱلْكَافِرُ يَٰلَيْتَنِى كُنتُ تُرَٰبًا ﴿٤٠﴾

40. Me të vërtetë, Ne ju kemi paralajmëruar për një dënim të afërt, Ditën kur njeriu do të shohë çfarë kanë punuar duart e tij, dhe mohuesi do të thotë: “Ah, sikur të isha pluhur!”[40]

---

[36] Të gjitha këto begati do t’i kenë si shpërblim dhe si dhuratë madhështore nga Allahu — dhuratë e mjaftueshme dhe e plotë.

[37] Shpërblim nga Zoti i qiejve dhe i Tokës dhe i gjithçkaje që gjendet mes tyre, i Mëshirshmi i kësaj bote dhe i botës tjetër. Askush nuk mund t’i drejtojë Atij kërkesë apo ndërmjetësim, përveçse në atë që Ai vetë ka lejuar.

[38] Në atë Ditë, Xhibrili (alejhi selam) dhe engjëjte tjerë do të qëndrojnë të radhitur në rreshta, dhe nuk do të ndërmjetësojnë veçse për atë që i Mëshirshmi e ka lejuar, dhe që do të thotë fjalë të drejtë e të vërtetë.

[39] Ajo është dita e vërtetë, në të cilën nuk ka asnjë dyshim për ndodhjen e saj. Kushdo që dëshiron të shpëtojë nga tmerrët e asaj Dite, le të marrë rrugën që të çon te Zoti i tij — me vepra të mira dhe me bindje të sinqertë.

[40] Vërtet, Ne ju kemi paralajmëruar për dënimin e Ditës së Fundit, që është afër, në të cilën çdo njeri do të shohë veprat që ka bërë. Dhe mohuesi, nga tmerri i llogarisë dhe i dënimit, do të thotë: “Ah, sikur të isha pluhur, e të mos isha ringjallur kurrë!”

79. SURJA “EN NAZIAT”

NXJERRËSIT E SHPIRTIT

(Mekase, 46 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

وَٱلنَّٰزِعَٰتِ غَرْقًا ﴿١﴾

1. Betohem për ata (engjëjt) që nxjerrin shpirtërat me forcë,[1]

وَٱلنَّٰشِطَٰتِ نَشْطًا ﴿٢﴾

2. dhe ata që i nxjerrin me butësi,[2]

وَٱلسَّٰبِحَٰتِ سَبْحًا ﴿٣﴾

3. dhe ata që lundrojnë (fluturojnë) shpejt,[3]

فَٱلسَّٰبِقَٰتِ سَبْقًا ﴿٤﴾

4. dhe ata që garojnë me shpejtësi,[4]

[1] Allahu i Lartësuar betohet në engjëjt që e nxjerrin shpirtin e jobesimtarëve me forcë e dhimbje,

[2] dhe në engjëjt që e marrin shpirtin e besimtarëve me butësi e lehtësi;

[3] betohet në engjëjt që “notojnë” — zbresin nga qielli dhe ngjiten përsëri në të,

[4] në engjëjt që nxitohen e garojnë për të zbatuar urdhrat e Allahut,

فَٱلۡمُدَبِّرَٰتِ أَمۡرٗا ٥

5. dhe ata që rregullojnë çështjet sipas urdhrit të Zotit![5]

يَوۡمَ تَرۡجُفُ ٱلرَّاجِفَةُ ٦

6. Ditën kur do të dridhet gjithçka me një dridhje (nga fryrja në Sur),[6]

تَتۡبَعُهَا ٱلرَّادِفَةُ ٧

7. e cila do të pasohet nga një e dytë (për ringjalljen).[7]

قُلُوبٞ يَوۡمَئِذٖ وَاجِفَةٌ ٨

8. Atë ditë, disa zemra do të jenë të frikësuara,[8]

أَبۡصَٰرُهَا خَٰشِعَةٞ ٩

9. dhe shikimet e tyre do të përulen (nga tmerri).[9]

يَقُولُونَ أَءِنَّا لَمَرۡدُودُونَ فِي ٱلۡحَافِرَةِ ١٠

10. Ata thonë: “A do të kthehemi vërtet si më parë?[10]

أَءِذَا كُنَّا عِظَٰمٗا نَّخِرَةٗ ١١

11. Edhe kur të jemi bërë eshtra të kalbura?”[11]

قَالُواْ تِلۡكَ إِذٗا كَرَّةٌ خَاسِرَةٞ ١٢

12. Dhe thonë: “Atëherë, ai do të jetë një kthim i humbur!”[12]

---

[5] dhe në engjëjt që zbatojnë me përpikëri urdhrat e Zotit të tyre në çdo çështje që u është besuar prej Tij për drejtimin e universit. — *Dhe kujto se krijesave nuk u lejohet të betohen në diçka tjetër përveç Krijuesit të tyre; kush e bën këtë, ka rënë në shirk.*

[6] Me këtë betim, Allahu dëshmon se krijesat me siguri do të ringjallen dhe do të japin llogari, në Ditën kur Toka do të dridhet nga fryrja e parë e “Surit” — fryrja e vdekjes —

[7] e më pas do të pasojë fryrja e dytë, ajo e ringjalljes.

[8] Zemrat e mohuesve atë ditë do të jenë të trazuara nga frika e madhe,

[9] ndërsa sytë e tyre do të jenë të përulur e të poshtëruar nga tmerri i asaj që shohin.

[10] Ata që mohojnë ringjalljen thonë: “A do të kthehemi pas vdekjes në atë gjendje që ishim, të gjallë në Tokë?

[11] A do të ringjallemi, edhe pse jemi bërë eshtra të kalbura?”

[12] Dhe thonë me përçmim: “Kthimi ynë i tillë, nëse do të ndodhë, do të jetë zhgënjyes dhe humbje totale për ne!”

فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَٰحِدَةٌ ﴿١٣﴾

13. Por, ajo do të jetë vetëm një fryrje e vetme (e Surit),[13]

فَإِذَا هُم بِٱلسَّاهِرَةِ ﴿١٤﴾

14. dhe menjëherë ata do të jenë të zgjuar (të ringjallur mbi tokë).[14]

هَلْ أَتَىٰكَ حَدِيثُ مُوسَىٰٓ ﴿١٥﴾

15. A të ka arritur ty rrëfimi i Musait?[15]

إِذْ نَادَىٰهُ رَبُّهُۥ بِٱلْوَادِ ٱلْمُقَدَّسِ طُوًى ﴿١٦﴾

16. Kur Zoti i tij e thirri atë në luginën e shenjtë, Tuva, dhe i tha:[16]

ٱذْهَبْ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُۥ طَغَىٰ ﴿١٧﴾

17. "Shko te Faraoni, sepse ai, me të vërtetë, ka tejkaluar çdo kufi;[17]

فَقُلْ هَل لَّكَ إِلَىٰٓ أَن تَزَكَّىٰ ﴿١٨﴾

18. dhe thuaji atij: "A do që të pastrohesh?[18]

وَأَهْدِيَكَ إِلَىٰ رَبِّكَ فَتَخْشَىٰ ﴿١٩﴾

19. Unë do të të udhëzoj drejt Zotit tënd, që të kesh frikë prej Tij."[19]

---

[13] Por, ajo do të jetë vetëm një fryrje e vetme në "sur",

[14] dhe ja, ata menjëherë do të jenë të gjallë mbi sipërfaqen e tokës, pasi më parë kishin qenë eshtra në brendësinë e saj.

[15] A të ka arritur ty, o i Dërguar, rrëfimi dhe historia e Musain (alejhi selam)?

[16] Kur Zoti i tij e thirri në luginën e shenjtë dhe të bekuar **"Tuva"**, dhe i tha:

[17] "Shko te Faraoni, sepse ai ka tejkaluar çdo kufi në mosbindje.

[18] Dhe thuaji atij: "A dëshiron të pastrosh shpirtin tënd nga të këqijat dhe ta zbukurosh me besim?

[19] Unë do të të udhëzoj drejt adhurimit të Zotit tënd, që ta kesh frikë dhe ta respektosh Atë?"

فَأَرَىٰهُ ٱلْـَٔايَةَ ٱلْكُبْرَىٰ ﴿٢٠﴾

20. Atëherë, (Musai) i tregoi atij mrekullinë më të madhe.[20]

فَكَذَّبَ وَعَصَىٰ ﴿٢١﴾

21. Por ai e mohoi dhe nuk iu bind.[21]

ثُمَّ أَدْبَرَ يَسْعَىٰ ﴿٢٢﴾

22. Pastaj ktheu shpinën, duke u përpjekur me zell (kundër së vërtetës).[22]

فَحَشَرَ فَنَادَىٰ ﴿٢٣﴾

23. Tuboi njerëzit dhe thirri:[23]

فَقَالَ أَنَا۠ رَبُّكُمُ ٱلْأَعْلَىٰ ﴿٢٤﴾

24. "Unë jam zoti juaj më i lartë!"[24]

فَأَخَذَهُ ٱللَّهُ نَكَالَ ٱلْـَٔاخِرَةِ وَٱلْأُولَىٰٓ ﴿٢٥﴾

25. Kështu që, Allahu e goditi atë me dënim, për këtë të fundit dhe për atë të parën (në botën tjetër dhe në këtë botë).[25]

إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَعِبْرَةً لِّمَن يَخْشَىٰٓ ﴿٢٦﴾

26. Me të vërtetë, në këtë ka mësim për atë që ka frikë Allahun.[26]

---

[20] Atëherë, Musai i tregoi Faraonit shenjën më të madhe — shkopin që u shndërrua në gjarpër dhe dorën që ndriti —

[21] Por Faraoni e përgënjeshtroi të Dërguarin e Allahut, Musain (alejhi selam), dhe iu rebelua Zotit të tij të Lartësuar.

[22] Pastaj ktheu shpinën, duke u larguar nga besimi dhe duke u përpjekur me ngulm të kundërshtonte Musain.

[23] Faraoni tuboi njerëzit e mbretërisë së tij dhe thirri me zë të lartë:

[24] "Unë jam Zoti juaj më i lartë, nuk ka Zot mbi mua!"

[25] Atëherë, Allahu u hakmor ndaj tij, për këtë fjalën e fundit, dhe për atë që kishte thënë më parë, duke e dënuar me ndëshkim në këtë botë dhe në botën tjetër, dhe e bëri shembull të qartë dhe paralajmërim për çdo kryeneç e mendjemadh që ngrihet kundër Zotit.

[26] Vërtet, në historinë e Faraonit dhe në dënimin që e goditi ka një mësim të madh për këdo që reflekton dhe merr kështillë.

ءَأَنتُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمِ ٱلسَّمَآءُ ۚ بَنَىٰهَا ﴿٢٧﴾

27. A është më i vështirë krijimi juaj apo i qiellit? – Epo, atë e ka ndërtuar Ai,[27]

رَفَعَ سَمْكَهَا فَسَوَّىٰهَا ﴿٢٨﴾

28. e ngriti kupën e tij dhe e rregulloi me përsosmëri,[28]

وَأَغْطَشَ لَيْلَهَا وَأَخْرَجَ ضُحَىٰهَا ﴿٢٩﴾

29. e errësoi natën e tij dhe nxori dritën e ditës së tij.[29]

وَٱلْأَرْضَ بَعْدَ ذَٰلِكَ دَحَىٰهَآ ﴿٣٠﴾

30. Dhe Tokën, pas kësaj, e shtriu, [30]

أَخْرَجَ مِنْهَا مَآءَهَا وَمَرْعَىٰهَا ﴿٣١﴾

31. nxori prej saj ujin dhe kullotat,[31]

وَٱلْجِبَالَ أَرْسَىٰهَا ﴿٣٢﴾

32. dhe malet i nguli fort në të,[32]

مَتَٰعًا لَّكُمْ وَلِأَنْعَٰمِكُمْ ﴿٣٣﴾

33. për dobinë tuaj dhe të bagëtive tuaja.[33]

---

[27] A është, vallë, ringjallja juaj pas vdekjes më e vështirë në mendimin tuaj, o njerëz, apo krijimi i qiellit? Allahu e ngriti qiellin mbi ju si një ndërtim madhështor,

[28] e lartësoi kupën e tij në hapësirë, pa asnjë të metë apo çarje.

[29] e errësoi natën me perëndimin e diellit dhe e ndriçoi ditën me lindjen e tij.

[30] Pas krijimit të qiellit, Allahu e shtriu Tokën, i vendosi në të dobitë e saj,

[31] nxorri në të burime uji dhe bëri të mbijë në të bimësi të ndryshme për kullotë dhe ushqim.

[32] Ai i nguli malet si shtylla të forta për ta bërë Tokën të qëndrueshme.

[33] Krijuesi i Lartësuar bëri të gjitha këto për dobinë tuaj dhe të bagëtive tuaja. Vërtet, ringjallja juaj në Ditën e Kiametit është edhe më e lehtë për Allahun se krijimi i këtyre, dhe në të vërtetë, për Allahun çdo gjë është e lehtë.

فَإِذَا جَآءَتِ ٱلطَّآمَّةُ ٱلْكُبْرَىٰ ﴿٣٤﴾

34. Kur të vijë katastrofa më e madhe (fryrja e dytë në Sur),[34]

يَوْمَ يَتَذَكَّرُ ٱلْإِنسَـٰنُ مَا سَعَىٰ ﴿٣٥﴾

35. atë Ditë njeriu do të kujtojë çfarë ka bërë,[35]

وَبُرِّزَتِ ٱلْجَحِيمُ لِمَن يَرَىٰ ﴿٣٦﴾

36. dhe Zjarri do të shfaqet hapur për këdo që sheh.[36]

فَأَمَّا مَن طَغَىٰ ﴿٣٧﴾

37. Sa për atë që ka shkelur kufijtë[37]

وَءَاثَرَ ٱلْحَيَوٰةَ ٱلدُّنْيَا ﴿٣٨﴾

38. dhe ka parapëlqyer jetën e kësaj bote,[38]

فَإِنَّ ٱلْجَحِيمَ هِىَ ٱلْمَأْوَىٰ ﴿٣٩﴾

39. për të, sigurisht, Zjarri është vendbanimi.[39]

وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِۦ وَنَهَى ٱلنَّفْسَ عَنِ ٱلْهَوَىٰ ﴿٤٠﴾

40. Ndërsa ai që ka pasur frikë nga qëndrimi para Zotit të vet, dhe e ka ndaluar veten nga dëshirat e këqija,[40]

---

[34] Kur të vijë Kiameti i Madh — ajo ngjarje e tmerrshme dhe e rëndë, që është fryrja e dytë në "Sur" -

[35] Atë Ditë njeriut do t'i paraqitet çdo vepër që ka bërë, e mirë apo e keqe; ai do t'i kujtojë dhe do t'i pranojë vetë.

[36] Dhe Xhehenemi do të shfaqet qartë për çdo sy që sheh, e do të shihet hapur me sy të lirë.

[37] Sa për atë që u rebelua ndaj urdhrave të Allahut dhe mohoi

[38] dhe e parapëlqeu jetën e kësaj bote mbi jetën e botës tjetër, duke ndjekur dëshirat dhe kënaqësitë e tij,

[39] sigurisht që përfundimi i tij do të jetë në zjarrin e Xhehenemit.

[40] Ndërsa ai që ka frikë qëndrimin para Allahut për llogari dhe e ka ndaluar veten nga dëshirat e këqija e të prishura,

فَإِنَّ ٱلْجَنَّةَ هِىَ ٱلْمَأْوَىٰ ﴿٤١﴾

41. për të, sigurisht, Xheneti është vendbanimi.[41]

يَسْـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلسَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَىٰهَا ﴿٤٢﴾

42. Të pyesin ty për Orën (e Kiametit): "Kur do të ndodhë ajo?"[42]

فِيمَ أَنتَ مِن ذِكْرَىٰهَآ ﴿٤٣﴾

43. Në çfarë je ti për ta ditur atë (si mund ta dish ti se kur do të ndodhë ajo)?[43]

إِلَىٰ رَبِّكَ مُنتَهَىٰهَآ ﴿٤٤﴾

44. Ajo dije i përket vetëm Zotit tënd.[44]

إِنَّمَآ أَنتَ مُنذِرُ مَن يَخْشَىٰهَا ﴿٤٥﴾

45. Ti je vetëm një paralajmërues për ata që e kanë frikë atë.[45]

كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا لَمْ يَلْبَثُوٓاْ إِلَّا عَشِيَّةً أَوْ ضُحَىٰهَا ﴿٤٦﴾

46. Ditën kur ta shohin, do t'u duket sikur kanë qëndruar (në Tokë) vetëm një mbrëmje ose një mëngjes.[46]

[41] sigurisht, që Xheneti do të jetë vendbanimi dhe prehja e tij.

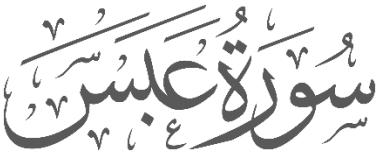
[42] Të pyesin ty, o i Dërguar, idhujtarët — me tallje dhe përçmim — për kohën e ndodhjes së Orës së Kiametit, për të cilën i paralajmëron.

[43] Ti nuk ke dije për kohën e saj;

[44] Çështja e saj i përket vetëm Allahut të Lartësuar.

[45] Detyra jote në lidhje me Ditën e Kiametit është vetëm të paralajmërosh ata që e kanë frikë atë.

[46] Dhe kur ta shohin ndodhjen e saj, atyre do t'u duket se nuk kanë qëndruar në jetën e kësaj bote, nga madhësia e asaj dite, veçse sa koha ndërmjet drekës e perëndimit të diellit, ose midis lindjes së diellit dhe mesditës.

80. SURJA "ABESE"

VRENJTJA

(Mekase, 42 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

عَبَسَ وَتَوَلَّىٰٓ ١

1. Ai (i Dërguari) u vrenjt dhe ktheu kurrizin,[1]

أَن جَآءَهُ ٱلْأَعْمَىٰ ٢

2. sepse te ai erdhi i verbri (dhe e ndërpreu).[2]

وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّهُۥ يَزَّكَّىٰٓ ٣

3. E ku e di ti, ndoshta ai dëshironte të pastrohej (nga gjynahet),[3]

أَوْ يَذَّكَّرُ فَتَنفَعَهُ ٱلذِّكْرَىٰٓ ٤

4. ose të merrte këshillë, e këshilla t'i sillte dobi?[4]

---

[1] Në fytyrën e të Dërguarit ﷺ u shfaq ndryshim dhe ngrysje, dhe u kthye në anën tjetër për pak kohë,

[2] sepse i verbri, **Abdullah ibn Umm Mektum** iu afrua duke kërkuar udhëzim, ndërkohë që i Dërguari ﷺ ishte i zënë duke thirrur në Islam krerët e Kurejshëve, duke shpresuar se ata do ta pranonin të vërtetën.

[3] E çfarë të bën ty të dish se si është gjendja e atij të verbëri? Ndoshta, përmes pyetjes dhe kërkimit të udhëzimit, ai donte të pastronte shpirtin e tij dhe të përmirësohej,

[4] ose të përfitonte më shumë këshillë dhe përkujtim që ta largonte nga gabimet.

أَمَّا مَنِ ٱسْتَغْنَىٰ ﴿٥﴾

5. Sa për atë që mendon se s'ka nevojë (për udhëzimin tënd),[5]

فَأَنتَ لَهُۥ تَصَدَّىٰ ﴿٦﴾

6. ti i kushton vëmendje atij,[6]

وَمَا عَلَيْكَ أَلَّا يَزَّكَّىٰ ﴿٧﴾

7. edhe pse nuk ke përgjegjësi, nëse ai nuk pastrohet.[7]

وَأَمَّا مَن جَآءَكَ يَسْعَىٰ ﴿٨﴾

8. Kurse ai që vjen te ti me përkushtim,

وَهُوَ يَخْشَىٰ ﴿٩﴾

9. dhe që ka frikë (nga Zoti),

فَأَنتَ عَنْهُ تَلَهَّىٰ ﴿١٠﴾

10. ti nuk i kushton vëmendje.[8]

كَلَّآ إِنَّهَا تَذْكِرَةٌ ﴿١١﴾

11. Por Jo (mos vepro ashtu)! Me të vërtetë, kjo (sure) është përkujtuese.[9]

فَمَن شَآءَ ذَكَرَهُۥ ﴿١٢﴾

12. Kush të dojë, le ta kujtojë atë (Kuranin)![10]

---

[5] Sa për atë që e ndien veten të pavarur nga udhëzimi yt dhe mendon se s'ka nevojë për të,

[6] ti i drejtohesh atij dhe i kushton vëmendje fjalëve të tij;

[7] por çfarë përgjegjësie ke ti, nëse ai nuk do të pastrohet nga mosbesimi i tij?

[8] Ndërsa ai që ishte i etur për të të takuar dhe kërkonte udhëzim, duke pasur frikë nga Allahu që të mos mangësonte në kërkimin e së vërtetës — ti u preokupove ndaj tij dhe nuk i kushtove vëmendje.

[9] Jo, nuk duhet të veprosh ashtu, o i Dërguar! Vërtet, kjo Sure është këshillë dhe mësim për ty dhe për këdo që dëshiron të marrë mësim.

[10] Kushdo që dëshiron, le ta kujtojë këtë sure dhe le të kujtojë Kuranin e të marrë mësim e këshillë prej tij.

فِي صُحُفٍ مُّكَرَّمَةٍ ﴿١٣﴾

13. Ai (Kurani) është i shkruar në Fletë të nderuara,

مَّرْفُوعَةٍ مُّطَهَّرَةٍ ﴿١٤﴾

14. të lartësuara e të pastruara,

بِأَيْدِي سَفَرَةٍ ﴿١٥﴾

15. në duar të ndërmjetësve (engjëjve),

كِرَامٍ بَرَرَةٍ ﴿١٦﴾

16. fisnikë e të drejtë.[11]

قُتِلَ ٱلْإِنسَـٰنُ مَآ أَكْفَرَهُۥ ﴿١٧﴾

17. Qoftë i mallkuar njeriu (mohues)! Sa mosmirënjohës është ai![12]

مِنْ أَيِّ شَيْءٍ خَلَقَهُۥ ﴿١٨﴾

18. Nga çfarë gjëje e krijoi Allahu atë?[13]

مِن نُّطْفَةٍ خَلَقَهُۥ فَقَدَّرَهُۥ ﴿١٩﴾

19. Nga një pikë uji e krijoi, dhe i caktoi fazat e zhvillimit,

ثُمَّ ٱلسَّبِيلَ يَسَّرَهُۥ ﴿٢٠﴾

20. pastaj i lehtësoi atij rrugën (e lindjes),

ثُمَّ أَمَاتَهُۥ فَأَقْبَرَهُۥ ﴿٢١﴾

21. pastaj e bën të vdesë dhe i cakton një varr,

---

[11] Kurani është në fletë të larta e të ndershme, të pastra e të ruajtura nga çdo ndotje, shtesë apo mangësi, në duart e engjëjve të dëlirë e fisnikë, të cilët janë ndërmjetës mes Allahut dhe krijesave të Tij, me sjellje të larta dhe vepra të pastra.

[12] Qoftë i mallkuar dhe i dënuar njeriu jobesimtar! Sa i madh është mohimi i tij ndaj Zotit të tij dhe sa mosmirënjohës është ai ndaj Tij!

[13] A nuk e ka parë ai prej çfarë gjëje e ka krijuar Allahu?

ثُمَّ إِذَا شَآءَ أَنشَرَهُۥ ﴿٢٢﴾

22. dhe pastaj, kur të dojë Ai, do ta ringjallë.[14]

كَلَّا لَمَّا يَقْضِ مَآ أَمَرَهُۥ ﴿٢٣﴾

23. Por jo! Njeriu ende nuk e ka përmbushur atë që i ka urdhëruar Ai.[15]

فَلْيَنظُرِ ٱلْإِنسَـٰنُ إِلَىٰ طَعَامِهِۦٓ ﴿٢٤﴾

24. Le të shikojë njeriu ushqimin e vet:[16]

أَنَّا صَبَبْنَا ٱلْمَآءَ صَبًّا ﴿٢٥﴾

25. se si Ne derdhim ujë (shi) me bollëk,

ثُمَّ شَقَقْنَا ٱلْأَرْضَ شَقًّا ﴿٢٦﴾

26. pastaj e çajmë tokën me çarje,

فَأَنۢبَتْنَا فِيهَا حَبًّا ﴿٢٧﴾

27. dhe bëjmë që prej saj të mbijnë drithëra,

وَعِنَبًا وَقَضْبًا ﴿٢٨﴾

28. rrush dhe perime,

وَزَيْتُونًا وَنَخْلًا ﴿٢٩﴾

29. ullinj dhe hurma,

وَحَدَآئِقَ غُلْبًا ﴿٣٠﴾

30. kopshte të dendura,

---

[14] Allahu e krijoi njeriun nga një pikë uji e vogël — prej farës së njeriut — pastaj e përcaktoi në faza të ndryshme të zhvillimit; më pas i lehtëson rrugën e lindjes dhe daljes në jetë, dhe i tregon rrugën e së mirës dhe të së keqes; pastaj e bën të vdesë dhe i cakton një vend ku të varroset. E kur të dojë Ai, i Lartësuari, do ta ringjallë përsëri për llogari dhe shpërblim.

[15] Por jo, çështja nuk është siç thotë dhe vepron mohuesi; ai nuk e kreu detyrimin që Allahu i kishte urdhëruar — besimin dhe bindjen ndaj Tij.

[16] Le të mendojë njeriu me kujdes: **si e krijoi Allahu ushqimin e tij**, që është mbështetja e jetës së tij:

وَفَـٰكِهَةً وَأَبًّا ﴿٣١﴾

31. dhe fruta e kullota;

مَّتَـٰعًا لَّكُمْ وَلِأَنْعَـٰمِكُمْ ﴿٣٢﴾

32. për kënaqësinë tuaj dhe të bagëtive tuaja.[17]

فَإِذَا جَآءَتِ ٱلصَّآخَّةُ ﴿٣٣﴾

33. Por, kur të vijë Ushtima shurdhuese (e Surit),[18]

يَوْمَ يَفِرُّ ٱلْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ ﴿٣٤﴾

34. atë ditë njeriu do të ikë nga i vëllai,

وَأُمِّهِۦ وَأَبِيهِ ﴿٣٥﴾

35. nga nëna dhe babai,

وَصَـٰحِبَتِهِۦ وَبَنِيهِ ﴿٣٦﴾

36. nga bashkëshortja dhe fëmijët e vet -[19]

لِكُلِّ ٱمْرِئٍ مِّنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ ﴿٣٧﴾

37. secili prej tyre, atë Ditë, do të ketë një çështje të madhe që do ta preokupojë.[20]

وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ مُّسْفِرَةٌ ﴿٣٨﴾

38. Disa fytyra, atë Ditë, do të jenë të ndritshme,

[17] Se si Ne derdhim ujin e shiut me bollëk mbi tokë, pastaj e çajmë tokën duke nxjerrë prej saj bimë të shumta e të larmishme; duke bërë që prej saj të mbijnë drithëra, rrush dhe perime të gjerbërta, ullinj e palma hurme, kopshte me pemë madhështore, fruta të ndryshme dhe barishte — që të kënaqeni ju dhe bagëtitë tuaja me to.

[18] E kur të vijë thirrja e fuqishme e Ditës së Kiametit, që shurdhon veshët nga tmerri i saj,

[19] atë ditë njeriu do të ikë prej vëllait të tij, prej nënës dhe babait të tij, prej bashkëshortes dhe fëmijëve të tij -

[20] sepse **secili prej tyre atë Ditë do të ketë një çështje që e preokupon aq shumë**, sa nuk do të ketë mundësi të mendojë për askënd tjetër.

ضَاحِكَةٌ مُّسْتَبْشِرَةٌ ﴿٣٩﴾

39. të qeshura dhe plot gëzim.[21]

وَوُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ عَلَيْهَا غَبَرَةٌ ﴿٤٠﴾

40. Kurse disa fytyra, atë Ditë, do t'i mbulojë pluhuri

تَرْهَقُهَا قَتَرَةٌ ﴿٤١﴾

41. dhe do t'i mbështjellë errësira.[22]

أُوْلَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلْكَفَرَةُ ٱلْفَجَرَةُ ﴿٤٢﴾

42. Këta janë mohuesit, gjynahqarët e shthurur.[23]

[21] Fytyrat e banorëve të lumturisë atë Ditë do të jenë **të ndritshme, të gëzuara dhe plot hare**.

[22] Ndërsa fytyrat e banorëve të Zjarrit do të jenë të errëta, të nxira dhe të mbuluara me poshtërim e turpërim.

[23] Ata që përshkruhen kështu janë ata që mohuan mirësitë e Allahut, përgënjeshtruan shenjat e Tij dhe u hodhën në mëkat e kryelartësi ndaj urdhrave të Zotit të tyre.

81. SURJA “ET TEKUIR”

MBËSHTJELLJA E DIELLIT

(Mekase, 29 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

إِذَا ٱلشَّمْسُ كُوِّرَتْ ﴿١﴾

1. Kur dielli të mbështillet e të humbasë dritën e tij,[1]

وَإِذَا ٱلنُّجُومُ ٱنكَدَرَتْ ﴿٢﴾

2. dhe yjet të bien e të shpërndahen,[2]

وَإِذَا ٱلْجِبَالُ سُيِّرَتْ ﴿٣﴾

3. dhe malet të lëvizin nga vendi,[3]

وَإِذَا ٱلْعِشَارُ عُطِّلَتْ ﴿٤﴾

4. dhe devetë shtatzëna të braktisen,[4]

وَإِذَا ٱلْوُحُوشُ حُشِرَتْ ﴿٥﴾

5. dhe kafshët e egra të mblidhen bashkë,[5]

---

[1] Kur dielli të mbështillet dhe të shuhet drita e tij,

[2] dhe yjet të shpërndahen e të humbasin ndriçimin e tyre,

[3] dhe malet të lëvizin nga vendi i tyre e të bëhen si pluhur i shpërndarë,

[4] dhe devetë shtatzëna të braktisen nga frika e madhe,

[5] dhe kafshët e egra të mblidhen bashkë që Zoti të vendosë drejtësinë mes tyre duke u hakmarrë ndaj njëra-tjetrës,

وَإِذَا ٱلْبِحَارُ سُجِّرَتْ ٦

6. dhe detet të vlojnë,[6]

وَإِذَا ٱلنُّفُوسُ زُوِّجَتْ ٧

7. dhe shpirtrat të bashkohen,[7]

وَإِذَا ٱلْمَوْءُۥدَةُ سُئِلَتْ ٨

8. dhe vajza e varrosur e gjallë të pyetet,[8]

بِأَىِّ ذَنۢبٍ قُتِلَتْ ٩

9. për çfarë faji u vra;[9]

وَإِذَا ٱلصُّحُفُ نُشِرَتْ ١٠

10. dhe kur fletët (e veprave) të hapen,[10]

وَإِذَا ٱلسَّمَآءُ كُشِطَتْ ١١

11. dhe qielli të zhvishet,[11]

وَإِذَا ٱلْجَحِيمُ سُعِّرَتْ ١٢

12. dhe Zjarri të ndizet me tërbim,[12]

وَإِذَا ٱلْجَنَّةُ أُزْلِفَتْ ١٣

13. dhe Xheneti të afrohet (për të devotshmit),[13]

---

[6] dhe detet të vlojnë e të ndizet zjarri në to,

[7] dhe shpirtrat të bashkohen me shoët e tyre të ngjashëm (në vepra e fat) / ose me trupat e tyre.

[8] dhe vajza e vogël e varrosur e gjallë të pyetet Ditën e Gjykimit

[9] — për cilin faj u vra?

[10] dhe kur fletët e veprave të hapen për të gjithë,

[11] dhe qielli të hiqet nga vendi i tij,

[12] dhe zjarri i Xhehenemit të ndizet fuqishëm,

[13] dhe xheneti, vendi i lumturisë, t'u afrohet të devotshmëve,

عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّآ أَحْضَرَتْ ﴿١٤﴾

14. atëherë çdo njeri do ta dijë çfarë ka përgatitur.[14]

فَلَآ أُقْسِمُ بِٱلْخُنَّسِ ﴿١٥﴾

15. Betohem për ato (planete) që tërhiqen,[15]

ٱلْجَوَارِ ٱلْكُنَّسِ ﴿١٦﴾

16. që lëvizin dhe fshihen,[16]

وَٱلَّيْلِ إِذَا عَسْعَسَ ﴿١٧﴾

17. dhe për natën kur errësohet plotësisht,[17]

وَٱلصُّبْحِ إِذَا تَنَفَّسَ ﴿١٨﴾

18. dhe për agimin kur merr frymë,[18]

إِنَّهُۥ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ﴿١٩﴾

19. se vërtet, ky (Kuran) është Fjalë e (përcjellë prej) një të Dërguari fisnik,[19]

ذِى قُوَّةٍ عِندَ ذِى ٱلْعَرْشِ مَكِينٍ ﴿٢٠﴾

20. që ka fuqi e që ka vend të lartë pranë Zotit të Arshit,[20]

مُّطَاعٍ ثَمَّ أَمِينٍ ﴿٢١﴾

21. që dëgjohet atje (nga engjëjt e tjerë) dhe është besnik.[21]

---

[14] — atëherë çdo shpirt do ta kuptojë dhe do ta gjejë para vetes çfarë ka punuar, qoftë e mirë apo e keqe.

[15] Allahu i Lartësuar betohet për planetet / yjet, të cilat fshehin dritën e tyre gjatë ditës,

[16] që lëvizin dhe fshihen në rrugët e tyre në qiell,

[17] dhe për natën kur shtrihet errësira e saj,

[18] dhe për agimin kur nis të zbardhë,

[19] se me të vërtetë ky Kuran është shpallje e përcjellë prej një të Dërguari fisnik – që është Xhibrili (alejhis selam),

[20] i pajisur me fuqi të madhe në zbatimin e urdhrave të Zotit, dhe që ka vend të lartë e të nderuar pranë Allahut,

[21] të cilit i binden engjëjt, dhe që është i besuar në shpalljen hyjnore që zbret.

وَمَا صَاحِبُكُم بِمَجْنُونٍ ﴿٢٢﴾

22. Shoku juaj (Muhamedi) nuk është i çmendur.[22]

وَلَقَدْ رَءَاهُ بِٱلْأُفُقِ ٱلْمُبِينِ ﴿٢٣﴾

23. Ai e ka parë atë (Xhibrilin) në horizontin e qartë,[23]

وَمَا هُوَ عَلَى ٱلْغَيْبِ بِضَنِينٍ ﴿٢٤﴾

24. dhe nuk fsheh asgjë (nga ajo që i shpallet) prej të padukshmes.[24]

وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَيْطَـٰنٍ رَّجِيمٍ ﴿٢٥﴾

25. Dhe ky (Kuran) nuk është fjalë e ndonjë djalli të mallkuar.[25]

فَأَيْنَ تَذْهَبُونَ ﴿٢٦﴾

26. Atëherë, ku po shkoni?[26]

إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعَـٰلَمِينَ ﴿٢٧﴾

27. Ky (Kuran) është vetëm këshillë për botërat,[27]

لِمَن شَآءَ مِنكُمْ أَن يَسْتَقِيمَ ﴿٢٨﴾

28. për këdo nga ju që dëshiron të ndjekë rrugën e drejtë.[28]

وَمَا تَشَآءُونَ إِلَّآ أَن يَشَآءَ ٱللَّهُ رَبُّ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿٢٩﴾

29. Por ju nuk mund të dëshironi, përveç nëse dëshiron Allahu, Zot i botëve![29]

[22] Muhamedi – ai që ju e njihni – nuk është i çmendur,

[23] Muhamedi e ka parë me të vërtetë Xhibrilin, në horizontin madhështor,

[24] dhe ai nuk është aspak koprrac në përcjelljen e shpalljes së Zotit, por ai përpiqet me të gjitha mënyrat që t'jua mësojë e të besoni.

[25] Ky Kuran nuk është fjalë e ndonjë djalli të mallkuar e të përzënë nga mëshira e Allahut, por është Fjala dhe Shpallja e Zotit të Lartësuar.

[26] Ku po ju çojnë mendjet, që pas gjithë këtyre provave të qarta, e mohoni Kuranin?

[27] Ai është vetëm këshillë dhe paralajmërim nga Allahu për të gjithë njerëzit —

[28] për ata prej jush që dëshirojnë të ecin në rrugën e drejtë të së vërtetës dhe besimit.

[29] Por ju nuk mund ta doni dhe as ta arrini udhëzimin, veçse me dëshirën dhe vullnetin e Allahut, Zotit të gjithë krijesave!

82. SURJA “EL INFITAR”

FILLIMI I ÇARJES SË QIELLIT

(Mekase, 19 ajete)

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

إِذَا ٱلسَّمَآءُ ٱنفَطَرَتْ ﴿١﴾

1. Kur qielli të fillojë të çahet e të shpërthejë,[1]

وَإِذَا ٱلْكَوَاكِبُ ٱنتَثَرَتْ ﴿٢﴾

2. dhe yjet të shpërndahen,[2]

وَإِذَا ٱلْبِحَارُ فُجِّرَتْ ﴿٣﴾

3. dhe detet të shpërthejnë,[3]

وَإِذَا ٱلْقُبُورُ بُعْثِرَتْ ﴿٤﴾

4. dhe varret të hapen,[4]

عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ وَأَخَّرَتْ ﴿٥﴾

5. atëherë çdo shpirt do ta dijë se çfarë (veprash) ka dërguar përpara dhe çfarë ka lënë pas.[5]

---

[1] Kur qielli të fillojë të çahet e të shpërthejë nga brenda jashtë, dhe rendi i tij të prishet,

[2] dhe yjet të bien e të shpërndahen,

[3] dhe detet të shpërthejnë e të përziehen me njëri-tjetrin, duke u tharë uji i tyre,

[4] dhe varret të hapen e të nxirren prej tyre të vdekurit,

[5] atëherë çdo shpirt do ta dijë qartë çdo vepër që ka bërë — ato që ka bërë dhe ato që ka lënë pa bërë — dhe do të shpërblehet për to siç e meriton.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلۡإِنسَٰنُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ ٱلۡكَرِيمِ ٦

6. O njeri (mohues)! Ç'të ka mashtruar ty kundër Zotit tënd Bujar,[6]

ٱلَّذِي خَلَقَكَ فَسَوَّىٰكَ فَعَدَلَكَ ٧

7. I cili të krijoi, të modeloi dhe të përshtati,[7]

فِيٓ أَيِّ صُورَةٖ مَّا شَآءَ رَكَّبَكَ ٨

8. në formën që deshi, të formësoi.[8]

كَلَّا بَلۡ تُكَذِّبُونَ بِٱلدِّينِ ٩

9. Por jo! Në fakt, ju përgënjeshtroni Ditën e Gjykimit.[9]

وَإِنَّ عَلَيۡكُمۡ لَحَٰفِظِينَ ١٠

10. Por, vërtet, mbi ju ka rojtarë (engjëj),[10]

كِرَامٗا كَٰتِبِينَ ١١

11. fisnikë dhe shkrues (të veprave),[11]

يَعۡلَمُونَ مَا تَفۡعَلُونَ ١٢

12. që dinë mirë çdo gjë që ju bëni.[12]

إِنَّ ٱلۡأَبۡرَارَ لَفِي نَعِيمٖ ١٣

13. Me të vërtetë, të drejtët do të jenë në lumturi (Xhenet).[13]

---

[6] O ti njeri që mohon ringjalljen, çfarë të mashtroi e të bëri të jesh i pakujdesshëm ndaj Zotit tënd Bujar, të Pasurit me mirësitë e shumta, që meriton falënderim dhe adhurim?

[7] A nuk është Ai që të krijoi, të formoi me përmasat më të përsosura, të rregulloi e të pajisi me aftësitë e tua,

[8] dhe në formën që deshi Ai, të krijoi dhe të përshtati?

[9] Jo, nuk është ashtu siç pretendoni — se jeni në të drejtë duke adhuruar dikë tjetër përveç Allahut; përkundrazi, ju përgënjeshtroni Ditën e Llogarisë dhe të Shpërblimit.

[10] Vërtet, mbi ju ka engjëj mbikëqyrës

[11] të nderuar tek Allahu, që shënojnë me përpikëri gjithçka që u është ngarkuar të regjistrojnë. Asgjë nga veprat dhe fshehtësitë tuaja nuk u shpëton atyre;

[12] ata dinë mirë çdo gjë që bëni — qoftë e mirë apo e keqe.

[13] Vërtet, të devotshmit, ata që i përmbushin siç duhet të drejtat e Allahut dhe të njerëzve, do të jenë në begati dhe lumturi të përhershme.

وَإِنَّ ٱلْفُجَّارَ لَفِى جَحِيمٍ ﴿١٤﴾

14. E, me të vërtetë, të këqijtë do të jenë në Zjarr,[14]

يَصْلَوْنَهَا يَوْمَ ٱلدِّينِ ﴿١٥﴾

15. në të cilin do të hyjnë në Ditën e Gjykimit[15]

وَمَا هُمْ عَنْهَا بِغَآئِبِينَ ﴿١٦﴾

16. dhe nuk do të mungojnë (dalin) kurrë prej tij.[16]

وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا يَوْمُ ٱلدِّينِ ﴿١٧﴾

17. E ç'të bën të ditur ty se ç'është Dita e Gjykimit?[17]

ثُمَّ مَآ أَدْرَىٰكَ مَا يَوْمُ ٱلدِّينِ ﴿١٨﴾

18. Përsëri, ç'të bën të ditur ty se ç'është Dita e Gjykimit?[18]

يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِّنَفْسٍ شَيْـًٔا ۖ وَٱلْأَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِّلَّهِ ﴿١٩﴾

19. Ajo është Dita kur askush nuk mund t''i bëjë dobi askujt; atë Ditë, e gjithë çështja i takon vetëm Allahut.[19]

[14] Ndërsa të ligjtë mohues, ata që kanë neglizhuar të drejtat e Allahut dhe të robërve të Tij, do të jenë në zjarrin e Xhehenemit,

[15] ku flaka e tij do t'i përvëlojë Ditën e Gjykimit.

[16] Ata nuk do të shpëtojnë prej ndëshkimit të Xhehenemit, as me vdekje, as me dalje prej tij.

[17] E ç'të bën të ditur ty se çfarë madhështie ka Dita e Llogarisë?

[18] Po, ç'të bën të ditur ty se sa e madhe dhe e rëndë është ajo Ditë?

[19] Në atë Ditë, askush nuk do të mund t'i bëjë dobi askujt, dhe çdo çështje, çdo pushtet e çdo vendim do t'i përkasin vetëm Allahut të Vetëm, Atij që askush nuk mund ta mposhtë, as ta detyrojë, e as t'i kundërshtojë urdhrin.

سُورَةُ المُطَفِّفِينَ

83. SURJA "EL MUTAFFIFIN"

MASHTRUESIT NË PESHË

(Mekase, 36 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ ﴿١﴾

1. Mjerë për ata që mashtrojnë (hanë) në peshë e masë,[1]

ٱلَّذِينَ إِذَا ٱكْتَالُوا۟ عَلَى ٱلنَّاسِ يَسْتَوْفُونَ ﴿٢﴾

2. të cilët, kur marrin masë (blejnë) nga njerëzit, kërkojnë ta marrin masën të plotë,[2]

وَإِذَا كَالُوهُمْ أَو وَّزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ ﴿٣﴾

3. por, kur u matin apo u peshojnë atyre, u pakësojnë.[3]

أَلَا يَظُنُّ أُو۟لَٰٓئِكَ أَنَّهُم مَّبْعُوثُونَ ﴿٤﴾

4. A nuk mendojnë këta se do të ringjallen,[4]

---

[1] Një ndëshkim i ashpër i pret ata që mashtrojnë e hanë në peshore e në matje,

[2] ata që kur blejnë nga njerëzit, duan t'u jepet plotësisht masa apo pesha,

[3] por kur shesin vetë — u pakësojnë masën dhe peshën të tjerëve. E ç'do të thuhet për ata që vjedhin hapur, që përvetësojnë mallin e njerëzve,
dhe u marrin padrejtësisht të drejtën? Vërtet, ata janë më të denjë për dënim sesa ata që thjesht mashtrojnë në matje.

[4] A nuk besojnë këta mashtrues se Allahu do t'i ringjallë dhe do t'i marrë në llogari për veprat e tyre

لِيَوْمٍ عَظِيمٍ ۝٥

5. në një Ditë madhështore,[5]

يَوْمَ يَقُومُ ٱلنَّاسُ لِرَبِّ ٱلْعَـٰلَمِينَ ۝٦

6. Ditën kur njerëzit do të qëndrojnë para Zotit të botëve?[6]

-587-

كَلَّآ إِنَّ كِتَـٰبَ ٱلْفُجَّارِ لَفِى سِجِّينٍ ۝٧

7. Por jo! Me të vërtetë, libri (caktimi) i të këqijve është në Sixhin (burg).[7]

وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا سِجِّينٌ ۝٨

8. E ç'të bën të dish se ç'është Sixhini?[8]

كِتَـٰبٌ مَّرْقُومٌ ۝٩

9. Është një libër (caktim) i vulosur.[9]

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ۝١٠

10. Mjerë atë Ditë për përgënjeshtruesit,[10]

ٱلَّذِينَ يُكَذِّبُونَ بِيَوْمِ ٱلدِّينِ ۝١١

11. ata që e mohojnë Ditën e Gjykimit.[11]

---

[5] në atë Ditë madhështore e të tmerrshme,

[6] kur njerëzit do të qëndrojnë para Zotit të botëve, të përulur e të nënshtruar, dhe do të gjykohen për çdo gjë — të madhe e të vogël?

[7] Vërtet, fati dhe vendbanimi i të këqijve do të jetë në Sixhin – në burg, në një vend të ngushtë e të rëndë, në Xhehenem.

[8] E ç'të bën të dish se çfarë është ky Sixhin, ky burg e ky ngushtim?

[9] Ai është një burg i përhershëm dhe një dënim i dhembshëm, një vendim i shkruar dhe i caktuar për ta, që nuk shtohet as pakësohet — është i prerë dhe i pandryshueshëm.

[10] Një ndëshkim i ashpër do t'i godasë atë Ditë përgënjeshtruesit,

[11] ata që mohojnë Ditën e Shpërblimit dhe të Llogarisë.

وَمَا يُكَذِّبُ بِهِۦٓ إِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ ﴿١٢﴾

12. E atë Ditë, nuk e mohon askush, përveç gjynahqarëve që shkelin çdo kufi,[12]

إِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِ ءَايَـٰتُنَا قَالَ أَسَـٰطِيرُ ٱلْأَوَّلِينَ ﴿١٣﴾

13. të cilëve, kur u lexohen ajetet Tona, thonë: "Këto janë përralla të të parëve!"[13]

كَلَّا ۖ بَلْ ۜ رَانَ عَلَىٰ قُلُوبِهِم مَّا كَانُوا۟ يَكْسِبُونَ ﴿١٤﴾

14. Por jo! Në fakt, në zemrat e tyre është bërë një mbulesë për shkak të veprave të këqia që bënin.[14]

كَلَّآ إِنَّهُمْ عَن رَّبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّمَحْجُوبُونَ ﴿١٥﴾

15. Por jo! Atë ditë, ata do të jenë të penguar nga shikimi i Zotit të tyre,[15]

ثُمَّ إِنَّهُمْ لَصَالُوا۟ ٱلْجَحِيمِ ﴿١٦﴾

16. pastaj, me siguri, do të hidhen në Zjarr,[16]

ثُمَّ يُقَالُ هَـٰذَا ٱلَّذِى كُنتُم بِهِۦ تُكَذِّبُونَ ﴿١٧﴾

17. pastaj do t'u thuhet: "Ky është ai që ju e përgënjeshtronit."[17]

---

[12] Dhe nuk e mohon atë Ditë, veçse një njeri mizor dhe mëkatar i madh, që shkel çdo kufi të Allahut,

[13] të cilit, kur i lexohen ajetet e Kuranit, thotë me përçmim: "Këto janë përralla të të parëve!"

[14] Jo, nuk është siç pretendojnë ata! Kjo është Fjala e Allahut dhe Shpallja e Tij dërguar Profetit të Tij ﷺ. Por mëkatet e shumta që kanë bërë u kanë mbuluar zemrat, duke i penguar të besojnë dhe të pranojnë të vërtetën.

[15] Jo, nuk është siç mendojnë jobesimtarët — ata në Ditën e Gjykimit do të jenë të privuar nga shikimi i Zotit të tyre të Madhëruar. (Ky ajet tregon se besimtarët do ta shohin Zotin e tyre në Xhenet).

[16] Pastaj ata do të hidhen në zjarrin e Xhehenemit, ku do të përjetojnë nxehtësinë dhe vuajtjen e tij,

[17] dhe do t'u thuhet: "Ky është Zjarri dhe dënimi që ju e mohonit në botën e mëparshme."

كَلَّآ إِنَّ كِتَـٰبَ ٱلْأَبْرَارِ لَفِى عِلِّيِّينَ ﴿١٨﴾

18. Por jo! Me të vërtetë, libri (caktimi) i të drejtëve është në 'Il-lijjin' (lartësi).[18]

وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا عِلِّيُّونَ ﴿١٩﴾

19. E ç'të bën të dish se ç'është 'Il-lijjin'?[19]

كِتَـٰبٌ مَّرْقُومٌ ﴿٢٠﴾

20. Është një libër (caktim) i vulosur.[20]

يَشْهَدُهُ ٱلْمُقَرَّبُونَ ﴿٢١﴾

21. Atë e dëshmojnë të afruarit e Allahut (engjëjt).[21]

إِنَّ ٱلْأَبْرَارَ لَفِى نَعِيمٍ ﴿٢٢﴾

22. Me të vërtetë, të drejtët do të jenë në lumturi (Xhenet),[22]

عَلَى ٱلْأَرَآئِكِ يَنظُرُونَ ﴿٢٣﴾

23. të mbështetur mbi divane, do të sodisin.[23]

تَعْرِفُ فِى وُجُوهِهِمْ نَضْرَةَ ٱلنَّعِيمِ ﴿٢٤﴾

24. Në fytyrat e tyre do të shihet shkëlqimi i lumturisë.[24]

---

[18] Vërtet, libri i të drejtëve — që janë të devotshmit — do të jetë në shkallët më të larta të Xhenetit.

[19] E ç'të bën të dish, o i Dërguar, se çfarë janë këto shkallë të larta e të nderuara?

[20] Ky libër e aktim i të mirëve është i shkruar përfundimisht, nuk shtohet as nuk pakësohet prej tij, e ai është vendi i tyre i lartë e i nderuar në Xhenet.

[21] Atë e shikojnë dhe e dëshmojnë engjëjt e afërt te Allahu, nga çdo qiell të krijuar nga Allahu i Madhëruar.

[22] Vërtet, ata që ishin të sinqertë dhe të bindur ndaj Allahut në dynja do të jenë në Xhenet, duke u gëzuar e kënaqur me mirësitë e tij.

[23] Ata do të rrethohen nga nderimi, të ulur mbi shtretër të lartë e të stolisur, duke shikuar Zotin e tyre dhe mirësitë e panumërta që Ai u ka përgatitur.

[24] Në fytyrat e tyre do të shihet ndriçimi dhe gëzimi i begatisë.

يُسْقَوْنَ مِن رَّحِيقٍ مَّخْتُومٍ ﴿٢٥﴾

25. Do t'u jepet të pinë verë të pastër e të vulosur,[25]

خِتَـٰمُهُۥ مِسْكٌ ۚ وَفِى ذَٰلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ ٱلْمُتَنَـٰفِسُونَ ﴿٢٦﴾

26. fundi i së cilës është aromë myshku — e për këtë le të garojnë garuesit![26]

وَمِزَاجُهُۥ مِن تَسْنِيمٍ ﴿٢٧﴾

27. Dhe ajo (verë) do të jetë e përzier me ujë nga "Tesnimi",[27]

عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا ٱلْمُقَرَّبُونَ ﴿٢٨﴾

28. një burim, nga i cili pinë të afërmit e Allahut.[28]

إِنَّ ٱلَّذِينَ أَجْرَمُوا۟ كَانُوا۟ مِنَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ يَضْحَكُونَ ﴿٢٩﴾

29. Me të vërtetë, ata që bënin keq, talleshin me besimtarët,[29]

وَإِذَا مَرُّوا۟ بِهِمْ يَتَغَامَزُونَ ﴿٣٠﴾

30. dhe, kur kalonin pranë tyre, i përqeshnin duke i shkelur syrin njëri-tjetrit.[30]

وَإِذَا ٱنقَلَبُوٓا۟ إِلَىٰٓ أَهْلِهِمُ ٱنقَلَبُوا۟ فَكِهِينَ ﴿٣١﴾

31. dhe, kur ktheheshin te familjet e tyre, argëtoheshin duke u tallur me ta,[31]

---

[25] Do t'u jepet të pijnë nga një verë e pastër, të derdhur në enë të përsosura,

[26] që mbyllet me aromë të mrekullueshme të miskut - Për këtë kënaqësi të përhershme, le të garojnë ata që duan të garojnë për shpërblimin Hyjnor.

[27] Kjo pije e mrekullueshme është e përzier me ujë nga një burim në Xhenet, i quajtur "Tesnim",

[28] një burim i lartë e fisnik, nga i cili pijnë engjëjt dhe të afruarit tek Allahu, duke shijuar ëmbëlsinë e tij hyjnore.

[29] Vërtet, ata që bënë mëkate dhe mohuan, tallenin me besimtarët në jetën e botës së kaluar.

[30] Kur kalonin pranë tyre, u bënin shenja me sarkazëm e përçmim, duke i shkelur syrin njëri-tjetrit,

[31] dhe kur ktheheshin tek familjet e tyre, argëtoheshin duke qeshur e tallur besimtarët.

وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوٓاْ إِنَّ هَٰٓؤُلَآءِ لَضَآلُّونَ ﴿٣٢﴾

32. dhe, kur i shihnin ata (besimtarët), thoshin: "Këta janë të humbur!"[32]

وَمَآ أُرْسِلُواْ عَلَيْهِمْ حَٰفِظِينَ ﴿٣٣﴾

33. Por, ata nuk ishin dërguar si mbikëqyrës të tyre.[33]

فَٱلْيَوْمَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مِنَ ٱلْكُفَّارِ يَضْحَكُونَ ﴿٣٤﴾

34. Por sot, besimtarët do të qeshin me mohuesit,[34]

عَلَى ٱلْأَرَآئِكِ يَنظُرُونَ ﴿٣٥﴾

35. të mbështetur mbi divanë të lartë (në Xhenet), duke soditur.[35]

هَلْ ثُوِّبَ ٱلْكُفَّارُ مَا كَانُواْ يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾

36. A nuk janë shpërblyer mohuesit për atë që bënin?[36]

---

[32] Kur këta mosbesimtarë shihnin shokët e të Dërguarit ﷺ, të cilët kishin ndjekur udhëzimin hyjnor, thoshin:"Me të vërtetë, këta janë njerëz të humbur!"

[33] Por ata nuk qenë dërguar si mbikëqyrës mbi shokët e Profetit ﷺ, e as nuk u takonte të gjykonin bindjet e tyre.

[34] Por atje, në Ditën e Gjykimit, besimtarët që i besuan Allahut dhe ndoqën udhëzimin e Tij do të tallen me jobesimtarët, ashtu siç ata dikur talleshin me ta në këtë botë — si shpërblim i drejtë dhe i përsosur nga Allahu.

[35] Të mbështetur mbi divane e vende të larta të nderuara, besimtarët do të sodisin me gëzim atë që Allahu u ka dhuruar nga nderimi, mirësia dhe kënaqësitë e Xhenetit — dhe më e madhja prej të gjitha këtyre dhuratave do të jetë shikimi i Fytyrës Fisnike të Allahut të Lartësuar.

[36] A nuk janë shpërblyer mohuesit me ndëshkimin që përputhet plotësisht me atë që vepronin në botë — me të këqijat, gjynahet dhe padrejtësitë që kryenin?! – Sigurisht që po!

84. SURJA “EL INSHIKAK”

ÇARJA E PLOTË E QIELLIT

(Mekase, 25 ajete)

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

إِذَا ٱلسَّمَآءُ ٱنشَقَّتۡ ١

1. Kur qielli të çahet plotësisht,[1]

وَأَذِنَتۡ لِرَبِّهَا وَحُقَّتۡ ٢

2. dhe t’i bindet Zotit të vet, siç i takon,[2]

وَإِذَا ٱلۡأَرۡضُ مُدَّتۡ ٣

3. dhe kur toka të zgjatet,[3]

وَأَلۡقَتۡ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتۡ ٤

4. e të nxjerrë jashtë ç’ka në brendësinë e saj dhe të zbrazet,[4]

---

[1] Kur qielli të çahet, të ndahet dhe të shkatërrohet plotësisht, dhe ngjarjet e tmerrshme të Ditës së Kiametit të kenë përfunduar,

[2] dhe t’i bindet urdhrit të Zotit të vet në atë që Ai e ka urdhëruar — dhe me të drejtë i takon t’i nënshtrohet urdhrit të Tij.

[3] Dhe kur Toka të shtrihet, të zgjerohet e të rrafshohet plotësisht, dhe malet e saj të jenë shpërbërë e zhdukur, dhe të bëhet si një fushë e madhe e rrafshët, që njerëzit të dalin për gjykim.

[4] Dhe Toka do të nxjerrë jashtë gjithçka që ka brenda saj – trupat, thesaret, sekretet – dhe do të mbetet e zbrazët - edhe krijesat e pajeta do të “çlirohen” nga barra e gjynaheve të njerëzve që i kanë përdorur keq. - Ky ajet përshkruan momentin e ringjalljes dhe zbulesës

وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ﴿٥﴾

5. e t'i bindet Zotit të vet, siç i takon,[5]

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلْإِنسَـٰنُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَىٰ رَبِّكَ كَدْحًا فَمُلَـٰقِيهِ ﴿٦﴾

6. O njeri! Ti vërtet je në përpjekje e mundim të vazhdueshëm drejt Zotit tënd, dhe do ta takosh Atë."[6]

فَأَمَّا مَنْ أُوتِىَ كِتَـٰبَهُۥ بِيَمِينِهِۦ ﴿٧﴾

7. Sa për atë, të cilit do t'i jepet libri i tij në dorën e djathtë,

فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا ﴿٨﴾

8. ai do të japë një llogari të lehtë[7]

وَيَنقَلِبُ إِلَىٰٓ أَهْلِهِۦ مَسْرُورًا ﴿٩﴾

9. dhe do të kthehet i gëzuar te familja e tij.[8]

وَأَمَّا مَنْ أُوتِىَ كِتَـٰبَهُۥ وَرَآءَ ظَهْرِهِۦ ﴿١٠﴾

10. E sa për atë që i jepet libri nga pas shpinës së tij,[9]

---

së plotë, kur çdo gjë e fshehur del në dritë. Toka që dikur i mbulonte njerëzit, tani i dorëzon të gjithë përpara Zotit për gjykim.

[5] duke iu bindur Zotit të saj në atë që Ai e ka urdhëruar — dhe me të drejtë i takon t'i nënshtrohet urdhrit të Tij.

[6] O njeri (besimtar e jobesimtar)! Ti je i përkushtuar dhe punon, duke bërë vepra të mira ose të këqija, dhe më në fund do të takosh Zotin tënd Ditën e Kiametit, ku Ai do të të shpërblejë sipas veprave të tua — me mirësinë ose drejtësinë e Tij. - Ky ajet është një përkujtues i fuqishëm për rrugëtimin jetësor të njeriut. Çdo frymëmarrje, çdo punë, çdo provë që përjeton — qoftë në bindje apo në mosbindje — është një udhëtim drejt Zotit, që përfundon me takimin me Të në Ditën e Gjykimit. Prandaj puno me qëllim, sepse çdo hap të çon më afër takimit me Krijuesin tënd.

[7] Sa për ata që do ta marrin librin e veprave të veta në dorën e djathtë, ata që kanë qenë të bindur ndaj Allahut dhe ndjekës të udhëzimit të Tij, ai do të llogaritet me një llogari të lehtë

[8] dhe do të kthehet tek të afërmit e tij në Xhenet, i gëzuar dhe i lumtur.

[9] Kurse ai, që i jepet libri i veprave nga pas shpine — dhe këta janë mohuesit e Allahut,

فَسَوْفَ يَدْعُواْ ثُبُورًا ﴿١١﴾

11. ai do të bërtasë për shkatërrim (vdekjen e vet),[10]

وَيَصْلَىٰ سَعِيرًا ﴿١٢﴾

12. dhe do të hyjë në Zjarrin flakërues.[11]

إِنَّهُۥ كَانَ فِىٓ أَهْلِهِۦ مَسْرُورًا ﴿١٣﴾

13. Vërtet, ai ishte i gëzuar në mesin e familjes së tij (në këtë botë),

إِنَّهُۥ ظَنَّ أَن لَّن يَحُورَ ﴿١٤﴾

14. dhe mendonte se nuk do të kthehej kurrë (te Zoti i tij).[12]

بَلَىٰٓ إِنَّ رَبَّهُۥ كَانَ بِهِۦ بَصِيرًا ﴿١٥﴾

15. Po (do të kthehet)! Vërtet, Zoti i tij e shihte mirë atë.[13]

فَلَآ أُقْسِمُ بِٱلشَّفَقِ ﴿١٦﴾

16. Jo (nuk është si mendoni ju)! Betohem për dritën e kuqërremtë të perëndimit,[14]

---

[10] ai do të bërtasë me dëshpërim: 'Mjerë unë, shkatërrim për mua!' – por ajo thirrje nuk do t'i sjellë asnjë dobi, [Ky ajet është një pamje e dhimbshme e Ditës së Gjykimit — kur ata që e kanë harruar Zotin në këtë botë do të thërrasin për fund, por nuk do të ketë më fund, sepse për ta fillon përjetësia e dënimit.]

[11] dhe do të hyjë në zjarr duke provuar nxehtësinë e tij.

[12] Në këtë botë ai ishte i kënaqur dhe mendjemadh te familja e tij, pa menduar për pasojat; mendoi se nuk do të kthehej para Krijuesit të tij i gjallë për t'u gjykuar.

[13] Po, Allahu do ta kthejë atë ashtu si e krijoi për herë të parë dhe do ta shpërblejë sipas veprave të tij; me të vërtetë, Zoti i tij e shihte dhe e dinte mirë gjendjen e tij, nga dita që e krijoi deri sa e ringjalli.

[14] Jo, nuk është siç mendoni ju se nuk do të ringjalleni; betohem në dritën e kuqërremtë të perëndimit të Diellit – shenjë e ndryshimit dhe kalimit të kohës – se gjithçka që ju premtoj për ringjalljen është e vërtetë. - Ky ajet është një betim hyjnor që lidh bukurinë e natyrës me të vërtetën e përjetësisë — duke kujtuar se siç ndryshon qielli çdo mbrëmje, ashtu ndryshon edhe gjendja e njeriut nga kjo botë në botën tjetër.

وَٱلَّيۡلِ وَمَا وَسَقَ ١٧

17. për natën dhe çfarë ajo mbledh (për pushim),[15]

وَٱلۡقَمَرِ إِذَا ٱتَّسَقَ ١٨

18. dhe për Hënën kur ajo bëhet e plotë,[16]

لَتَرۡكَبُنَّ طَبَقًا عَن طَبَقٖ ١٩

19. se ju, me siguri do të kaloni nga një gjendje (fazë) në tjetrën.[17]

فَمَا لَهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ ٢٠

20. E ç'është me ata që nuk besojnë,[18]

وَإِذَا قُرِئَ عَلَيۡهِمُ ٱلۡقُرۡءَانُ لَا يَسۡجُدُونَ۩ ٢١

21. dhe kur u lexohet Kurani, nuk përulen (nuk bien në sexhde).[19]

بَلِ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ يُكَذِّبُونَ ٢٢

22. Në fakt, ata që mohuan, përgënjeshtrojnë (të vërtetën).[20]

---

[15] Allahu betohet në natën dhe në atë që ajo përfshin — njerëzit, kafshët dhe krijesat që mblidhen pas perëndimit të diellit për të pushuar. Ky ajet është një betim hyjnor që tregon rregullin, harmoninë dhe kalueshmërinë e jetës, duke e lidhur qetësinë e natës me mbledhjen e njerëzve përpara Zotit në Ditën e Ringjalljes.

[16] dhe për hënën kur ajo plotësohet me dritë; shenjë e përsosmërisë dhe rregullit të krijimit. Hëna kalon në faza: rritet, plotësohet, pakësohet, zhduket. → Njeriu gjithashtu kalon në faza: lind, rritet, plaket, vdes, ringjallet.

[17] Se, me të vërtetë, ju njerëz do të kaloni nëpër faza dhe gjendje të ndryshme, ashti si Hëna: nga pika e farës, në gjakun e mpiksur, pastaj në copën e mishit, pastaj në frymën që i jepet shpirtit, e deri te vdekja dhe ringjallja pas saj.

[18] Pasi u janë treguar këto shenja të qarta në univers dhe në Kuran, pse ende nuk besojnë Allahun dhe Ditën e Fundit,

[19] ۩ [Ajet Sexhde] dhe kur u lexohet Kurani, nuk bien në sexhde për Allahun dhe nuk i nënshtrohen asaj që përmban ai? Ky është një qortim i thellë hyjnor ndaj atyre që dëgjojnë shpalljen, por nuk i përgjigjen me besim dhe përulësi. Besimtari i vërtetë, kur dëgjon Kuranin, e ndien në shpirt dhe përkulet — sepse e njeh Atë që e ka folur: Zotin e botëve.

[20] Vërtet, zakoni i atyre që mohuan është përgënjeshtrimi dhe kundërshtimi i së vërtetës.

وَٱللَّهُ أَعۡلَمُ بِمَا يُوعُونَ ٢٣

23. Por Allahu e di më së miri ç'fshehin ata në zemrat e tyre,[21]

فَبَشِّرۡهُم بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ٢٤

24. prandaj, jepu atyre lajmin e një dënimi të dhembshëm,[22]

إِلَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ لَهُمۡ أَجۡرٌ غَيۡرُ مَمۡنُونِۭ ٢٥

25. përveç atyre që besuan dhe bënë vepra të mira — për ta ka shpërblim të pandërprerë.[23]

[21] Allahu e di më së miri çfarë fshehin ata në zemrat e tyre – kokëfortësinë dhe arrogancën – megjithëse e dinë se ajo që solli Kurani është e vërtetë.

[22] Prandaj, o i Dërguar, përgëzoji ata (me ironi) se Allahu i Lartësuar u ka përgatitur një dënim të dhembshëm,

[23] Ndërsa ata që besuan në Allahun dhe në të Dërguarin e Tij dhe kryen detyrimet që Allahu u ka bërë, për ta ka shpërblim në botën tjetër – shpërblim që nuk do të ndërpritet e as nuk do të pakësohet. Ky është përshkrim i xhenetit të përjetshëm, i cili nuk ka mërzi, as fund.

85. SURJA "EL BURUXH"

YJËSITË

(Mekase, 22 ajete)

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

وَٱلسَّمَآءِ ذَاتِ ٱلْبُرُوجِ ﴿١﴾

1. Për qiellin me yjësi![1]

وَٱلْيَوْمِ ٱلْمَوْعُودِ ﴿٢﴾

2. Për Ditën e Premtuar![2]

وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ ﴿٣﴾

3. Për dëshmitarin dhe për atë që dëshmohet![3]

قُتِلَ أَصْحَـٰبُ ٱلْأُخْدُودِ ﴿٤﴾

4. Mallkuar qofshin njerëzit e hendekut,[4]

---

[1] Allahu i Lartësuar betohet në qiellin me yjësi, nëpër të cilat kalojnë Dielli dhe Hëna; Allahu bën betim me krijesat e Tij madhështore për të tërhequr vëmendjen e njeriut drejt rregullit dhe harmonisë së kozmosit, që tregon fuqinë dhe urtësinë e Krijuesit.

[2] Allahut betohet në Ditën e Kiametit – Ditën kur **premtimet e Allahut për shpërblim dhe ndëshkim** do të realizohen.

[3] Betohet gjithashtu në dëshmitarin që dëshmon dhe në atë mbi të cilin dëshmohet. - Kujtesë se çdo njeri është dëshmitar dhe i dëshmuar njëkohësisht – veprat tona janë dëshmi e fateve tona.

[4] U mallkuan ata që hapën në tokë një hendek të madh për të dënuar besimtarët! Ajeti i referohet historisë së "Njerëzit e Hendekut", që tregohet në hadithet e sakta: Një mbret persekutoi besimtarët monoteistë (nga populli i Jemenit) dhe hapi gropa të zjarrta, ku i

ٱلنَّارِ ذَاتِ ٱلْوَقُودِ ۝٥

5. të zjarrit të stërmbushur me lëndë djegëse,[5]

إِذْ هُمْ عَلَيْهَا قُعُودٌ ۝٦

6. kur ata rrinin ulur rreth tij,[6]

وَهُمْ عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ بِٱلْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ ۝٧

7. dhe ishin dëshmitarë të asaj që bënin ndaj besimtarëve![7]

وَمَا نَقَمُوا۟ مِنْهُمْ إِلَّآ أَن يُؤْمِنُوا۟ بِٱللَّهِ ٱلْعَزِيزِ ٱلْحَمِيدِ ۝٨

8. Ata nuk i urryen për asgjë tjetër, vetëm pse besuan në Allahun, të Plotfuqishmin, të Denjin për lavdërim,[8]

ٱلَّذِى لَهُۥ مُلْكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ شَهِيدٌ ۝٩

9. të Cilit i përket sundimi i qiejve dhe i tokës, dhe Allahu është dëshmitar për çdo gjë.[9]

---

hodhi gjallë burrat, gratë e fëmijët që nuk mohonin Allahun. Hadithi në "Sahih Muslim" përmend djalin dhe magjistarin, ku djaloshi shpalli fenë e vërtetë dhe u vra, pastaj populli i mbretit besoi, dhe mbreti i dogji të gjithë në gropa zjarri.

[5] Zjarri që ata përgatitën ishte i fuqishëm, me shumë lëndë djegëse (dru e vajra). Ky ajet përshkruan ashpërsinë e mizorisë së tyre: e ndezën zjarrin për të torturuar njerëzit që thanë "Zoti ynë është Allahu!"

[6] Ata rrinin ulur pranë zjarrit duke shikuar besimtarët që digjeshin — një pamje e ftohtë e zemrës dhe arrogancës njerëzore.

[7] Ata nuk e bënin fshehurazi; ishin dëshmitarë të mizorisë së tyre, dhe nuk ndienin as pendesë, as turp.

[8] Ata nuk i ndëshkuan për ndonjë faj tjetër, përveçse besonin në Allahun – të Plotfuqishmin që nuk mund të mposhtet, dhe të Denjin për çdo lavdërim në fjalët, veprat dhe cilësitë e Tij,

[9] të Cilit i përket mbretëria e qiejve dhe e Tokës, dhe Ai është Dëshmitar për çdo gjë; asgjë nuk i fshihet Atij. Ata që digjnin besimtarët harruan se po vepronin në Tokën dhe nën qiellin e Zotit, dhe se Allahu dëshmon çdo gjë. Ai është Zot i gjithçkaje, dhe Ai di gjithçka që ndodh në gjithësi.

إِنَّ ٱلَّذِينَ فَتَنُواْ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ وَٱلۡمُؤۡمِنَٰتِ ثُمَّ لَمۡ يَتُوبُواْ فَلَهُمۡ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَلَهُمۡ عَذَابُ ٱلۡحَرِيقِ ١٠

10. Me të vërtetë, ata që i përndjekin besimtarët dhe besimtaret, e pastaj nuk pendohen, do të kenë dënimin e Xhehenemit dhe dënimin e Zjarrit flakërues.[10]

إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ لَهُمۡ جَنَّٰتٞ تَجۡرِي مِن تَحۡتِهَا ٱلۡأَنۡهَٰرُۚ ذَٰلِكَ ٱلۡفَوۡزُ ٱلۡكَبِيرُ ١١

11. Kurse për ata që besojnë dhe bëjnë vepra të mira, do të ketë kopshte (të Xhenetit), nën të cilat rrjedhin lumenj — kjo është fitorja më e madhe.[11]

إِنَّ بَطۡشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ ١٢

12. Vërtet, goditja e Zotit tënd është e fortë.[12]

إِنَّهُۥ هُوَ يُبۡدِئُ وَيُعِيدُ ١٣

13. Vërtet, Allahu është Ai që krijon (për herë të parë) dhe e përsërit atë.[13]

وَهُوَ ٱلۡغَفُورُ ٱلۡوَدُودُ ١٤

14. Ai është Falës i Madh, Plot Dashuri,[14]

---

[10] Vërtet, ata që i torturojnë, përndjekin e djegin me zjarr besimtarët dhe besimtaret, me qëllim që t'i largojnë nga feja e Allahut, e pastaj nuk pendohen, do të kenë në botën tjetër dënimin e Xhehenemit dhe për ta është përgatitur një dënim i ashpër dhe djegës.

[11] Kurse ata që besuan Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe bënë vepra të mira, do të kenë kopshte (xhenete) nën kështjellat e të cilave rrjedhin lumenj; ky është shpëtimi dhe suksesi i madh. Ky është kontrasti hyjnor: pas përshkrimit të mizorëve, Allahu ngre lart besimtarët që qëndrojnë në sprova. Ky ajet është ngushëllim për besimtarët që u torturuan — shpërblimi i tyre është Xheneti i përjetshëm.

[12] Dënimi i Zotit, kur vjen, është i shpejtë dhe i pamëshirshëm për jobesimtarët.

[13] Allahu është Ai që krijoi për herë të parë dhe do të ringjallë përsëri. Kjo është përgjigje për ata që mohojnë ringjalljen: siç krijoi nga hiçi, mund edhe ta përsërisë.

[14] Allahu është Falës pa fund i atyre që pendohen, shumë i Dashur dhe i mbushur me dashuri për robërit e Tij besnikë.

ذُو ٱلۡعَرۡشِ ٱلۡمَجِيدُ ١٥

15. Zotërues i Arshit (Fronit) të Lavdishëm,[15]

فَعَّالٞ لِّمَا يُرِيدُ ١٦

16. Veprues i gjithçkaje që dëshiron.[16]

هَلۡ أَتَىٰكَ حَدِيثُ ٱلۡجُنُودِ ١٧

17. A të ka arritur ty lajmi i ushtrive —[17]

فِرۡعَوۡنَ وَثَمُودَ ١٨

18. të Faraonit dhe të Themudit?[18]

بَلِ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ فِي تَكۡذِيبٖ ١٩

19. Megjithatë, ata që mohuan vazhdojnë në përgënjeshtrim,[19]

وَٱللَّهُ مِن وَرَآئِهِم مُّحِيطُۢ ٢٠

20. ndonëse Allahu i rrethon ata nga çdo anë (me dijen dhe fuqinë e Tij).[20]

بَلۡ هُوَ قُرۡءَانٞ مَّجِيدٞ ٢١

21. Përkundrazi, ky është një Kuran madhështor,[21]

فِي لَوۡحٖ مَّحۡفُوظِۭ ٢٢

22. në një Pllakë të Ruajtur mirë (Leuhi Mahfudh).[22]

[15] Zotëruesi i Fronit të lavdishëm, i cili ka arritur kulmin në dhunti dhe bujari;

[16] Ai është i Plotëfuqishëm dhe bën çdo gjë që dëshiron, pa kufizim, pa pengesë.

[17] A të ka arritur, o i Dërguar, lajmi për popujt mohues që përgënjeshtruan profetët -

[18] – Faraoni dhe Themudi – çfarë ndëshkimi i ashpër i goditi ata?

[19] Megjithatë, këta njerëz nuk morën mësim nga kjo; përkundrazi, ata që mohuan vazhdojnë në përgënjeshtrim, ashtu si ata që ishin para tyre.

[20] Allahu i ka përfshirë ata me dijen, drejtësinë dhe fuqinë e Tij; asgjë nga veprat dhe qëllimet e tyre nuk i fshihet Atij.

[21] Dhe Kurani nuk është, siç thonë idhujtarët mohues, poezi apo magji; ata e përgënjeshtruan atë pa të drejtë. Përkundrazi, ai është një Kuran madhështor dhe fisnik, Libër i lavdishëm, i nderuar, plotësisht i vërtetë.

[22] i ruajtur në një pllakë të mbrojtur (Leuhi Mahfudh).

86. SURJA “ET TARIK”

YLLI TROKITËS I NATËS

(Mekase, 17 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

وَٱلسَّمَآءِ وَٱلطَّارِقِ ﴿١﴾

1. Betohem për qiellin dhe për atë që troket (ndriçon) natën![1]

وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا ٱلطَّارِقُ ﴿٢﴾

2. E ç’të bën të dish se ç’është ai që troket natën?[2]

ٱلنَّجْمُ ٱلثَّاقِبُ ﴿٣﴾

3. Ai është ylli që depërton (me dritën e tij).[3]

إِن كُلُّ نَفْسٍ لَّمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ ﴿٤﴾

4. Nuk ka asnjë shpirt që të mos ketë një mbikëqyrës mbi të.[4]

---

[1] Allahu i Lartësuar betohet për qiellin madhështor dhe për yllin e ndritshëm të natës — një simbol i fuqisë së krijimit dhe dritës që çan errësirën.

[2] E ç’di ti se çfarë madhështie ka ky yll? Ky është stil Kuranor që ngre kureshtjen dhe përgatit zemrën për diçka madhështore. Allahu pyet të Dërguarin ﷺ me qëllim që të theksojë rëndësinë e “at-tārik” — diçka e jashtëzakonshme, për të cilën njeriu nuk ka njohuri të plotë.

[3] Ai është ylli që shpon errësirën me dritën e tij. Disa dijetarë e lidhin me yllin Sirius, të cilin arabët e njihnin si më të ndritshmin në qiell. Simbolikisht, përfaqëson dritën hyjnore që çan errësirën e mosbesimit.

[4] Çdo shpirt ka një engjëll mbikëqyrës që ruan veprat e tij, për t’u llogaritur për to në Ditën e Kiametit. Ky ajet ngjall ndërgjegje të lartë morale dhe frikë të shenjtë (devotshmëri).

فَلْيَنظُرِ ٱلْإِنسَـٰنُ مِمَّ خُلِقَ ۝٥

5. Le të shikojë njeriu prej çfarë është krijuar.[5]

خُلِقَ مِن مَّآءٍ دَافِقٍ ۝٦

6. Ai është krijuar prej një uji që derdhet me forcë,[6]

يَخْرُجُ مِنۢ بَيْنِ ٱلصُّلْبِ وَٱلتَّرَآئِبِ ۝٧

7. që del ndërmjet shtyllës kurrizore dhe kraharorit.[7]

إِنَّهُۥ عَلَىٰ رَجْعِهِۦ لَقَادِرٌ ۝٨

8. Me të vërtetë, Ai (Allahu) është i Fuqishëm ta kthejë atë (njeriun) përsëri në jetë,[8]

يَوْمَ تُبْلَى ٱلسَّرَآئِرُ ۝٩

9. Ditën, kur të dalin në shesh sekretet (e zemrave),[9]

فَمَا لَهُۥ مِن قُوَّةٍ وَلَا نَاصِرٍ ۝١٠

10. ai nuk do të ketë as forcë as ndihmës.[10]

وَٱلسَّمَآءِ ذَاتِ ٱلرَّجْعِ ۝١١

11. Betohem për qiellin që kthehet vazhdimisht me shi,[11]

---

[5] Le të mendojë njeriu që mohon ringjalljen: prej çfarë është krijuar ai? Ajeti kërkon reflektim mbi origjinën e njeriut: nga një pikë e dobët krijohet një qenie menduese.

[6] Ai është krijuar nga një pikë uji që derdhet me shpejtësi në mitër,

[7] e cila del ndërmjet shtyllës kurrizore të burrit dhe kraharorit të gruas. - Kush është krijuar nga një pikë uji, nuk duhet të bëhet mendjemadh; dhe Ai që e krijoi nga hiçi, është i aftë ta ringjallë.

[8] Vërtet, Ai që e krijoi njeriun nga kjo pikë uji është i Fuqishëm ta kthejë përsëri në jetë pas vdekjes.

[9] Në Ditën e Gjykimit do të dalë në dritë çdo gjë që njeriu fshehu. Në atë ditë nuk vlejnë justifikimet — vetëm e vërteta e zemrës do të dëshmojë.

[10] Atëherë njeriu nuk do të ketë asnjë fuqi për të mbrojtur veten, as ndonjë ndihmës që ta shpëtojë nga dënimi i Allahut.

[11] Betohem në qiellin që **kthehet me shi herë pas here; Ashtu si qielli "kthehet" me shiun, Allahu do ta kthejë njeriun në jetë.** - Nuk i lejohet krijesës të betohet në ndonjë tjetër përveç Allahut; kush betohet në diçka tjetër përveç Tij, ka bërë shirk (idhujtari).

وَٱلۡأَرۡضِ ذَاتِ ٱلصَّدۡعِ ١٢

12. dhe për Tokën që çahet (për të nxjerrë bimët)![12]

إِنَّهُۥ لَقَوۡلٞ فَصۡلٞ ١٣

13. Ky (Kuran) është me të vërtetë Fjalë që vendimtare,[13]

وَمَا هُوَ بِٱلۡهَزۡلِ ١٤

14. dhe nuk është aspak lojë![14]

إِنَّهُمۡ يَكِيدُونَ كَيۡدٗا ١٥

15. Ata (mohuesit) kurdisin plane,[15]

وَأَكِيدُ كَيۡدٗا ١٦

16. por Unë gjithashtu kurdis plane (kundër tyre).[16]

فَمَهِّلِ ٱلۡكَٰفِرِينَ أَمۡهِلۡهُمۡ رُوَيۡدًا ١٧

17. Prandaj, jepu pak kohë mohuesve, shtyja afatin vetëm për pak![17]

---

[12] Si çahet Toka e mbin bimët, po ashtu do të çahet për të nxjerrë trupat e ringjalljes.

[13] Vërtet, Kurani është Fjalë vendimtare, që ndan të vërtetën nga e pavërteta,

[14] dhe nuk është aspak lojë apo fjalë e kotë. Nuk është poezi, as shaka, as lojë, por Fjalë e prerë, Hyjnore dhe serioze.

[15] Me të vërtetë, mohuesit e të Dërguarit ﷺ dhe të Kuranit intrigojnë dhe thurin kurthe, për të shtyrë me kurthet e tyre të vërtetën dhe për të përkrahur të pavërtetën;

[16] por Ne do t'i kthejmë planet e tyre në mjet për të zbuluar të vërtetën, edhe nëse mohuesit t e urrejnë këtë; Edhe Allahu ka planin e Vet, që është gjithmonë fitimtar.

[17] O i Dërguar, mos u ngut në kërkim të zbritjes së dënimit mbi ta; jepi kohë dhe prit pak, mos u ngut për ta — dhe do të shohësh çfarë do t'u ndodhë atyre nga dënimi, ndëshkimi dhe shkatërrimi. Ky është qetësim për Profetin ﷺ: mos u mërzit nga kokëfortësia e tyre — dënimi është afër.

87. SURJA “EL EALA”

MË I LARTI

(Mekase, 19 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

سَبِّحِ ٱسْمَ رَبِّكَ ٱلْأَعْلَى ﴿١﴾

1. Lartësoje (me lavdi) Emrin e Zotit tënd, më të Lartit,[1]

ٱلَّذِى خَلَقَ فَسَوَّىٰ ﴿٢﴾

2. i Cili krijoi dhe përsosi,[2]

وَٱلَّذِى قَدَّرَ فَهَدَىٰ ﴿٣﴾

3. dhe i Cili përcaktoi dhe udhëzoi,[3]

[1] Pastroje dhe lartësoje emrin e Zotit tënd, të Lartmadhërishëm, nga çdo shok dhe nga çdo mangësi — ashtu siç i takon madhështisë së Tij. Është urdhër për Profetin ﷺ dhe për çdo besimtar: të thotë “Subhāna Rabbiyal-A‘lā” — siç bëjmë në sexhde. Disa sahabë (si Ibn Abbas) thonë: “Ky ajet është arsyeja pse në sexhde themi këtë frazë.” Ky ajet na mëson të fillojmë çdo adhurim me madhërim të Zotit, duke njohur lartësinë dhe përsosmërinë e Tij absolute.

[2] I Cili krijoi të gjitha krijesat dhe e përsosi krijimin e tyre në mënyrën më të bukur; Allahu është Krijuesi që jo vetëm krijon, por jep përsosmëri dhe harmoni çdo krijese.

[3] Ai që përcaktoi çdo gjë me masë (si madhësi, jetë, risk, udhëtim) dhe udhëzoi çdo krijesë drejt asaj që i përshtatet natyrës së saj (bleta e di si të bëjë mjaltë, zogjtë të ndërtojnë fole, njeriu të njohë Zotin përmes arsyes dhe shpalljes).

وَٱلَّذِىٓ أَخۡرَجَ ٱلۡمَرۡعَىٰ ٤

4. dhe i Cili nxori kullotën (bimësinë),[4]

فَجَعَلَهُۥ غُثَآءً أَحۡوَىٰ ٥

5. pastaj e bëri atë të thahet e të nxihet.[5]

سَنُقۡرِئُكَ فَلَا تَنسَىٰٓ ٦

6. Ne do të të bëjmë ty (Muhamed) ta lexosh (Kuranin), dhe nuk do ta harrosh,[6]

إِلَّا مَا شَآءَ ٱللَّهُۚ إِنَّهُۥ يَعۡلَمُ ٱلۡجَهۡرَ وَمَا يَخۡفَىٰ ٧

7. përveç asaj që do Allahu; me të vërtetë Ai di ç'është e dukshme dhe ç'është e fshehtë.[7]

وَنُيَسِّرُكَ لِلۡيُسۡرَىٰ ٨

8. Ne do ta lehtësojmë ty rrugën më të lehtë.[8]

فَذَكِّرۡ إِن نَّفَعَتِ ٱلذِّكۡرَىٰ ٩

9. Prandaj këshillo, nëse këshilla sjell dobi![9]

---

[4] dhe Ai që nxori barin e gjelbër, çdo gjë që mbin nga toka për ushqim e jetë.

[5] Ashtu si bima thahet, edhe jeta e kësaj bote ka një fund; qëllimi është përgatitja për Ahiretin. Ky ajet përkujton kalueshmërinë e jetës — nga gjelbërimi në shkatërrim.

[6] Ne do të të bëjmë ta lexosh këtë Kuran, o i Dërguar, në mënyrë që të mos e harrosh,

[7] përveç asaj që Allahu do që ta harrosh — ashtu siç e kërkon urtësia e Tij, për një dobi që vetëm Ai e di (p.sh. abrogimi i disa ajeteve). Vërtet, Ai – i Lartësuari – e di atë që thuhet dhe veprohet haptas, si edhe atë që fshihet prej tyre. Allahu Vetë mori përsipër ruajtjen e Kuranit, fillimisht në zemrën e Profetit, pastaj në ummetin e tij.

[8] Ne do ta bëjmë të lehtë për ty rrugën e lehtësisë në të gjitha çështjet e tua — ndër to edhe lehtësimin për të përballuar barrën e shpalljes dhe dërgimit të mesazhit, si dhe bërjen e fesë tënde një fe të lehtë, pa vështirësi e pa rëndim. - Kush ndjek rrugën e Zotit, Ai ia lehtëson çdo gjë.

[9] Prandaj, këshillo dhe përkujto popullin tënd, o i Dërguar, sipas asaj që Ne ta kemi lehtësuar përmes shpalljes që të dërgohet, dhe udhëzoji ata drejt asaj që është në të mirën e tyre; por përkujto veçanërisht ata prej të cilëve pritet që këshilla t'u sjellë dobi; mos e lodh veten me ata që këshilla vetëm sa i shton në kokëfortësi dhe largim.

سَيَذَّكَّرُ مَن يَخْشَىٰ ﴿١٠﴾

10. Do të përfitojë (nga këshilla) ai që ka frikë (Allahun),[10]

وَيَتَجَنَّبُهَا ٱلْأَشْقَى ﴿١١﴾

11. dhe do ta shmangë atë më i mjeri,[11]

ٱلَّذِى يَصْلَى ٱلنَّارَ ٱلْكُبْرَىٰ ﴿١٢﴾

12. i cili do të hyjë në Zjarrin e madh,[12]

ثُمَّ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَىٰ ﴿١٣﴾

13. ku as nuk do të vdesë, as nuk do të jetojë.[13]

قَدْ أَفْلَحَ مَن تَزَكَّىٰ ﴿١٤﴾

14. Ka shpëtuar ai që pastrohet (nga gjynahet),[14]

وَذَكَرَ ٱسْمَ رَبِّهِۦ فَصَلَّىٰ ﴿١٥﴾

15. që përmend Emrin e Zotit të vet dhe falet.[15]

[10] Do të përfitojë nga këshilla ai që ka frikë nga Zoti i vet dhe e respekton Atë.

[11] dhe do të shmanget prej saj ai më i mbrapshti, që nuk ka frikë nga Zoti i tij; njeriu më i mjerë, që refuzon këshillën dhe mbetet në krenari e mosbesim. - Ky është kontrasti mes të butit që pranon dhe krenarit që kthen shpinën.

[12] ai që do të hyjë në zjarrin e madh të Xhehenemit, duke përjetuar nxehtësinë e tij të tmerrshme.

[13] Aty ai as nuk do të vdesë që të pushojë, as nuk do të jetojë një jetë që t'i sjellë dobi — vetëm vuajtje e vazhdueshme.

[14] Ka shpëtuar dhe ka arritur sukses ai që e pastron veten nga mohimi, idhujtaria dhe cilësitë e moralet e këqija,

[15] që e kujton Allahun duke e njësuar, duke iu lutur dhe duke vepruar sipas asaj që e kënaq Atë, dhe që e fal namazin në kohën e tij — duke kërkuar kënaqësinë e Allahut dhe duke iu bindur ligjit të Tij.

بَلْ تُؤْثِرُونَ ٱلْحَيَوٰةَ ٱلدُّنْيَا ﴿١٦﴾

16. Por ju e parapëlqeni jetën e kësaj bote,[16]

وَٱلْـَٔاخِرَةُ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰٓ ﴿١٧﴾

17. ndonëse bota tjetër është më e mirë dhe më e qëndrueshme.[17]

إِنَّ هَـٰذَا لَفِى ٱلصُّحُفِ ٱلْأُولَىٰ ﴿١٨﴾

18. Vërtet, kjo gjendet në Fletët e mëparshme -

صُحُفِ إِبْرَٰهِيمَ وَمُوسَىٰ ﴿١٩﴾

19. në Fletët e Ibrahimit dhe të Musait.[18]

[16] Vërtet, ju – o njerëz – e parapëlqeni zbukurimin dhe kënaqësitë e jetës së kësaj bote mbi begatitë e botës tjetër. Ky ajet na kujton që jeta e kësaj bote është kalimtare si bari që thahet.

[17] Ndërsa bota tjetër, me gjithë begatitë e përhershme që përmban, është më e mirë se kjo botë dhe shumë më e qëndrueshme – e përhershme.

[18] Vërtet, kjo që ju është treguar në këtë sure është nga mësimet dhe kuptimet që janë përmendur edhe në shkrimet e shpallura para Kuranit — në shkrimet e Ibrahimit dhe Musait, paqja qoftë mbi ta. - Parimet e këtij mesazhi (pastrimi, përulësia, përgatitja për botën tjetër) janë universale dhe kanë qenë në të gjitha shpalljet e mëparshme.

سُورَةُ الغَاشِيَةِ

88. SURJA “EL GASHIJE”

NGJARJA PËRFSHIRËSE

(Mekase, 26 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

هَلْ أَتَىٰكَ حَدِيثُ ٱلْغَـٰشِيَةِ ﴿١﴾

1. A të ka ardhur ty lajmi për Ngjarjen Përfshirëse?[1]

وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ خَـٰشِعَةٌ ﴿٢﴾

2. Atë Ditë, disa fytyra do të jenë të përulura (poshtëruara),[2]

عَامِلَةٌ نَّاصِبَةٌ ﴿٣﴾

3. të lodhura, të munduara.[3]

[1] A të ka arritur ty, o i Dërguar, lajmi për Ditën e Kiametit, e cila do t’i mbulojë e do t’i përfshijë njerëzit me tmerrin dhe frikën e saj? Pyetja është retorike dhe tronditëse: “A e ke dëgjuar? A e ke menduar madhështinë e saj?” Fillimi i sures zgjon ndërgjegjen e fjetur — përballë një ngjarjeje që askush s’mund ta shmangë.

[2] Këtu përshkruhen fytyrat e mohuesve në Ditën e Gjykimit: të poshtëruar, pa dinjitet, pa dritë.

[3] Fytyrat e mohuesve atë Ditë do të jenë të poshtëruara nga dënimi, të lodhura nga mundimi e vuajtja; Disa dijetarë thonë: që kanë punuar shumë në dynja, por jo për hir të Allahut, prandaj mundi i tyre është i pavlefshëm. Të tjerë thonë: i referohet torturës në zjarr, ku ata “punojnë” në mundime pa pushim.

تَصْلَىٰ نَارًا حَامِيَةً ﴿٤﴾

4. Ata do të hyjnë në një zjarr të nxehtë,[4]

تُسْقَىٰ مِنْ عَيْنٍ ءَانِيَةٍ ﴿٥﴾

5. do t'u jepet të pinë nga një burim i valë,[5]

لَّيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ إِلَّا مِن ضَرِيعٍ ﴿٦﴾

6. dhe për ta nuk ka ushqim tjetër përveç një bime të hidhur (helmuese),

لَّا يُسْمِنُ وَلَا يُغْنِي مِن جُوعٍ ﴿٧﴾

7. që as nuk ushqen, as nuk shuan urinë.[6]

وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاعِمَةٌ ﴿٨﴾

8. Atë Ditë, do të ketë edhe fytyra të ndritshme e të lumtura,[7]

لِّسَعْيِهَا رَاضِيَةٌ ﴿٩﴾

9. të kënaqura me përpjekjen e tyre,[8]

فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ﴿١٠﴾

10. në një kopsht të lartë,[9]

---

[4] do t'i përfshijë një zjarr flakërues dhe i nxehtë; "Hāmiyah" = zjarr që digjet fort, pa pushim. Përdorimi i fjalës në formë të paemërtuar e bën më të frikshme — zjarr i padurueshëm, i përhershëm.

[5] dhe do të pinë nga një burim me ujë tepër të nxehtë. Kjo "pije" është pjesë e ndëshkimit të tyre (krahaso me Suren El Uākiah 56:54).

[6] Banorët e zjarrit nuk do të kenë ushqim tjetër përveç "Darīj'" - një **bimë helmuese e shkretëtirës** që as kafshët nuk e hanë — një ushqim ndër më të këqijtë dhe më të neveritshmit, që as nuk i jep trupit ushqim për t'u forcuar, as nuk ia shuan urinë.

[7] Tani vjen kontrasti: fytyrat e besimtarëve, që ndriçojnë nga gëzimi, rehati e nder. "Na'im" nënkupton kënaqësi trupore dhe shpirtërore.

[8] Ndryshe nga ata që punuan kot, këta gëzohen për mundin e tyre, sepse shpërblimi është i dukshëm. Ky është gëzimi i shpirtit të qetë që sheh frytin e veprave të veta.

[9] Ata do të jenë në një xhenet të lartë në vend dhe në gradë,

لَّا تَسْمَعُ فِيهَا لَـٰغِيَةً ﴿١١﴾

11. ku nuk dëgjohet asnjë fjalë e kotë.[10]

فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ ﴿١٢﴾

12. Aty ka burime që rrjedhin,[11]

فِيهَا سُرُرٌ مَّرْفُوعَةٌ ﴿١٣﴾

13. shtretër të lartë,[12]

وَأَكْوَابٌ مَّوْضُوعَةٌ ﴿١٤﴾

14. kupa të vendosura pranë,[13]

وَنَمَارِقُ مَصْفُوفَةٌ ﴿١٥﴾

15. jastëkë të radhitur,[14]

وَزَرَابِيُّ مَبْثُوثَةٌ ﴿١٦﴾

16. dhe qilima të shtruar.[15]

أَفَلَا يَنظُرُونَ إِلَى ٱلْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ ﴿١٧﴾

17. Vallë, a nuk i shohin ata devetë, se si janë krijuar;[16]

وَإِلَى ٱلسَّمَآءِ كَيْفَ رُفِعَتْ ﴿١٨﴾

18. dhe qiellin, se si është ngritur;[17]

---

[10] Në Xhenet nuk ka fjalë të pavlera, as ofendime, as shqetësime. Vetëm fjalë paqeje, lavdie dhe falënderimi.

[11] Aty ka burime që rrjedhin me ujë të pastër vazhdimisht – shenjë e jetës pa fund,

[12] shtretër të lartë dhe të rehatshëm - nder e kënaqësi për banorët.

[13] kupa të përgatitura për pirësit,

[14] jastëkë të vendosur në rreshta - Përshkrim i rehatisë fizike dhe estetikës së Xhenetit: bukuri, rregull, harmoni.

[15] qilima të butë, të hollë, të shtruar gjerësisht — shenjë e rehatisë dhe qetësisë.

[16] A nuk i shohin ata, që mohojnë të vërtetën, devetë – se si janë krijuar me këtë krijim dhe strukturë të mrekullueshme, dhe dobi të panumërta për ushqimin dhe kurimin e njerëzve?

[17] Dhe a nuk e shohin qiellin – se si është ngritur me këtë ngritje madhështore?

وَإِلَى ٱلْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ ﴿١٩﴾

19. dhe malet, se si janë vendosur;[18]

وَإِلَى ٱلْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ ﴿٢٠﴾

20. dhe Tokën, se si është sheshuar?![19]

فَذَكِّرْ إِنَّمَآ أَنتَ مُذَكِّرٌ ﴿٢١﴾

21. Pra, këshillo — sepse ti je vetëm këshillues,[20]

لَّسْتَ عَلَيْهِم بِمُصَيْطِرٍ ﴿٢٢﴾

22. dhe nuk je sundues mbi ta.[21]

إِلَّا مَن تَوَلَّىٰ وَكَفَرَ ﴿٢٣﴾

23. Por, ai që kthehet mbrapa dhe mohon,

فَيُعَذِّبُهُ ٱللَّهُ ٱلْعَذَابَ ٱلْأَكْبَرَ ﴿٢٤﴾

24. Allahu do ta ndëshkojë me dënimin më të madh.[22]

إِنَّ إِلَيْنَآ إِيَابَهُمْ ﴿٢٥﴾

25. Me të vërtetë, tek Ne është kthimi i tyre,[23]

ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُم ﴿٢٦﴾

26. dhe pastaj, me të vërtetë, është detyra Jonë që t'i marrim ata në llogari.[24]

[18] Dhe malet – se si janë vendosur fort, duke i dhënë tokës qëndrueshmëri dhe stabilitet?

[19] Dhe Tokën – se si është shtruar dhe rrafshuar për jetesën e tyre? - Njeriu urdhërohet të reflektojë: kush krijoi këto, Ai është i aftë të të ringjallë.

[20] Prandaj, këshilloji – o i Dërguar – ata që janë shmangur, me mesazhin që të është dërguar për ta, dhe mos u trishto për refuzimin e tyre. Ti je vetëm një këshillues për ta;

[21] nuk je i ngarkuar t'i detyrosh ata me forcë që të besojnë.

[22] Por ai që shmanget nga përkujtimi dhe këshilla, dhe ngul këmbë në mohimin e tij, Allahu do ta dënojë atë me një dënim të ashpër në Zjarr.

[23] Vërtet, tek Ne është kthimi i tyre pas vdekjes - çdo krijesë do të kthehet te Krijuesi,

[24] dhe pastaj është detyra Jonë që t'i shpërblejmë ata sipas veprave që kanë bërë.

89. SURJA “EL FEXHR”

AGIMI

(Mekase, 30 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

وَٱلْفَجْرِ ﴿١﴾

1. Betohem për agimin,[1]

وَلَيَالٍ عَشْرٍ ﴿٢﴾

2. dhe për dhjetë netët (e para të Dhul-Hixhxhes)![2]

وَٱلشَّفْعِ وَٱلْوَتْرِ ﴿٣﴾

3. Betohem për çiftin dhe tekun,[3]

[1] Allahu i Lartësuar betohet në kohën e agimit, çastin e ndarjes së errësirës nga drita — fillimin e ditës. - Disa dijetarë (Ibn Abbas, Muxhahid) thonë se nënkupton edhe agimin e Ditës së Kurbanit (10 Dhul Hixhxhe), kur përmblidhen veprat më të mëdha. Agimi simbolizon dritën pas errësirës, shpëtimin pas sproves — një kujtesë se pas çdo nate ka një fillim të ri.

[2] Shumica e interpretuesve të Kuranit thonë se janë dhjetë ditët e para të muajit Dhul Hixhxhe, të cilat Profeti ﷺ i quajti ditët më të mira për vepra të mira. Disa të tjerë thonë: mund të jenë dhjetë netët e Ramazanit, ose të Muajit Muharrem — por mendimi më i fortë është Dhul Hixhxhe.

[3] Allahu betohet për çiftin dhe tekun, si shprehje e gjithësisë: çdo krijesë është ose çift ose tek, dhe vetëm Allahu është “Vetëm e Një.” Disa e lidhin me ditën e Kurbanit (çift) dhe natën e Arafatit (tek).

وَٱلَّيۡلِ إِذَا يَسۡرِ ۝٤

4. dhe për natën kur kalon![4]

هَلۡ فِي ذَٰلِكَ قَسَمٞ لِّذِي حِجۡرٍ ۝٥

5. A nuk ka këtu betim të mjaftueshëm për atë që ka mendje?[5]

أَلَمۡ تَرَ كَيۡفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ ۝٦

6. A nuk e pe si veproi Zoti yt me Ad-in,[6]

إِرَمَ ذَاتِ ٱلۡعِمَادِ ۝٧

7. banorët e Iramit me shtyllat e larta,[7]

ٱلَّتِي لَمۡ يُخۡلَقۡ مِثۡلُهَا فِي ٱلۡبِلَٰدِ ۝٨

8. të cilëve nuk u janë krijuar të ngjashëm në asnjë vend tjetër (në Tokë);[8]

وَثَمُودَ ٱلَّذِينَ جَابُواْ ٱلصَّخۡرَ بِٱلۡوَادِ ۝٩

9. dhe me Themudin që gdhendën shkëmbinjtë në lugina,[9]

---

[4] Dhe për natën që shkon e i hap rrugë dritës së ditës — metaforë për kalimin e errësirës së mohimit në dritën e besimit!

[5] A nuk ka, pra, në këto betime, mjaftueshëm dëshmi dhe mësim për atë që ka mendje e arsye? Allahu pyet: A nuk janë këto shenja të qarta për ata që mendojnë se pas çdo agimi, çdo rregulli e ndryshimi fshihet fuqia e Zotit?

[6] A nuk ke parë, o i Dërguar, se si veproi Zoti yt me popullin Ad - populli i **profetit Hūd**,

[7] Banorët e qytetit Iram – të njohur për fuqinë e tyre dhe ndërtimet e larta mbi shtylla madhështore, në **Ahkāf (Jemen),**

[8] të cilëve nuk u është krijuar ndonjë i ngjashëm nëpër vende, për nga madhësia e trupave dhe forca e tyre e jashtëzakonshme? - Ata e mohuan Zotin dhe u shkatërruan nga **erëra të furishme për shtatë netë e tetë ditë.**

[9] Dhe se si veproi Allahu me popullin Themud – populli i **profetit Sālih**, që jetonin në shkretëtirat e Hixhrit (në veri të Arabisë) - Ata gdhendnin shtëpi në male, por mohuan mrekullinë e devesë dhe u shkatërruan nga një tërmet i fortë.

وَفِرْعَوْنَ ذِى ٱلْأَوْتَادِ ﴿١٠﴾

10. dhe me Faraonin, zotëruesin e shtyllave (të forcës dhe ushtrisë)?[10]

ٱلَّذِينَ طَغَوْا۟ فِى ٱلْبِلَـٰدِ ﴿١١﴾

11. Të gjithë ata e kaluan kufirin në Tokë,[11]

فَأَكْثَرُوا۟ فِيهَا ٱلْفَسَادَ ﴿١٢﴾

12. dhe përhapën shumë prishjen e korrupsionin në të,[12]

فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ عَذَابٍ ﴿١٣﴾

13. prandaj Zoti yt lëshoi mbi ta shkopin e dënimit.[13]

إِنَّ رَبَّكَ لَبِٱلْمِرْصَادِ ﴿١٤﴾

14. Vërtet, Zoti yt është gjithnjë në pritë![14]

فَأَمَّا ٱلْإِنسَـٰنُ إِذَا مَا ٱبْتَلَىٰهُ رَبُّهُۥ فَأَكْرَمَهُۥ وَنَعَّمَهُۥ فَيَقُولُ رَبِّىٓ أَكْرَمَنِ ﴿١٥﴾

15. Sa për njeriun, kur Zoti i tij e sprovon duke e nderuar e duke i dhënë mirësi, ai thotë: "Zoti im më nderoi."[15]

---

[10] Dhe si veproi Ai me Faraonin, mbretin e Egjiptit, zotëruesin e ushtrive të mëdha, që e përforcuan pushtetin e tij dhe i dhanë fuqi sundimit të tij? Ai i ndëshkonte njerëzit duke i lidhur me shtylla, dhe u bë shembulli i tiranit më të madh.

[11] Këta ishin ata që shkelën çdo kufi, u treguan mendjemëdhenj dhe bënë padrejtësi në Tokën e Allahut,

[12] duke përhapur në të prishje dhe shkatërrim me padrejtësinë e tyre. Këta tre shembuj (Ād, Themūd, Faraon) përfaqësojnë arrogancën politike, teknologjike dhe tiranike. Të gjithë e tepruan, dhe e shkatërruan shoqërinë me korrupsion.

[13] Prandaj Zoti yt hodhi mbi ta një dënim të ashpër dhe të rëndë.

[14] Vërtet, Zoti yt, o i Dërguar, është në pritë për ata që e kundërshtojnë – Ai u jep afat për pak kohë, pastaj i kap me forcën dhe pushtetin e Tij të pakrahasueshëm.

[15] Sa për njeriun, kur Zoti i tij e sprovon me mirësi, i jep begati dhe i zgjëron furnizimin, duke e bërë të jetojë në rehati, ai mendon se kjo është shenjë nderimi nga Zoti i tij, dhe thotë: "Zoti im më ka nderuar."

وَأَمَّآ إِذَا مَا ٱبۡتَلَىٰهُ فَقَدَرَ عَلَيۡهِ رِزۡقَهُۥ فَيَقُولُ رَبِّيٓ أَهَٰنَنِ ١٦

16. Por, kur Ai e sprovon atë, duke ia ngushtuar furnizimin, ai thotë: "Zoti im më poshtëroi."[16]

كَلَّاۖ بَل لَّا تُكۡرِمُونَ ٱلۡيَتِيمَ ١٧

17. Nuk është ashtu! Por ju nuk e nderoni jetimin,[17]

وَلَا تَحَٰٓضُّونَ عَلَىٰ طَعَامِ ٱلۡمِسۡكِينِ ١٨

18. nuk nxisni njëri-tjetrin për të ushqyer të varfërin,[18]

وَتَأۡكُلُونَ ٱلتُّرَاثَ أَكۡلٗا لَّمّٗا ١٩

19. hani trashëgiminë me grykësi,[19]

وَتُحِبُّونَ ٱلۡمَالَ حُبّٗا جَمّٗا ٢٠

20. dhe e doni pasurinë me dashuri të tepruar.[20]

كَلَّآ إِذَا دُكَّتِ ٱلۡأَرۡضُ دَكّٗا دَكّٗا ٢١

21. Por jo! Kur toka të shkatërrohet me shkatërrim të njëpasnjëshëm,[21]

---

[16] Por kur Ai e sprovon (njeriun) duke ia ngushtuar furnizimin, ai mendon se kjo ndodh sepse është i nënçmuar tek Allahu, dhe thotë: "Zoti im më ka poshtëruar." - Njeriu gjykon sipas pasurisë, por në realitet të dyja – pasuria dhe varfëria – janë sprovë. Nderimi i vërtetë nuk është në pasuri, por në bindjen dhe durimin në rrugën e Allahut.

[17] Jo, çështja nuk është ashtu siç mendon ky njeri; nderimi i vërtetë është në bindjen ndaj Allahut, ndërsa poshtërimi është në mëkatin ndaj Tij. Por ju nuk i nderoni jetimët, as nuk silleni mirë me ta;

[18] nuk e nxisni njëri-tjetrin për të ushqyer të varfrit;

[19] hani me lakmi të madhe pasuritë e trashëgimisë që u takojnë të tjerëve;

[20] dhe e doni pasurinë me dashuri të tepruar e të pakufishme. Allahu korrigjon keqkuptimin e njerëzve: **problemi nuk është tek pasuria apo varfëria, por tek zemra e ngurtë. Pasuria nuk është faj, por dashuria e tepruar për të që sjell padrejtësi.**

[21] Por jo, gjendja juaj nuk duhet të jetë kështu! Kur toka të dridhet dhe të copëtohet pjesë-pjesë deri në shkatërrimin e plotë,

وَجَآءَ رَبُّكَ وَٱلْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا ﴿٢٢﴾

22. dhe të vijë Zoti yt me engjëjt të rreshtuar njëri pas tjetrit,[22]

وَجِاْىٓءَ يَوْمَئِذٍۭ بِجَهَنَّمَ ۚ يَوْمَئِذٍ يَتَذَكَّرُ ٱلْإِنسَـٰنُ وَأَنَّىٰ لَهُ ٱلذِّكْرَىٰ ﴿٢٣﴾

23. dhe atë Ditë të sillet Xhehenemi — atë Ditë njeriu do të kujtohet, por ç'vlerë ka kujtimi për të atëherë![23]

يَقُولُ يَـٰلَيْتَنِى قَدَّمْتُ لِحَيَاتِى ﴿٢٤﴾

24. Ai do të thotë: "Ah, sikur të kisha përgatitur diçka për jetën time (të përjetshme)!"[24]

فَيَوْمَئِذٍ لَّا يُعَذِّبُ عَذَابَهُۥٓ أَحَدٌ ﴿٢٥﴾

25. Atë Ditë, askush nuk ndëshkon si ndëshkimi i Tij,[25]

وَلَا يُوثِقُ وَثَاقَهُۥٓ أَحَدٌ ﴿٢٦﴾

26. dhe askush nuk lidhë në pranga siç lidh Ai![26]

يَـٰٓأَيَّتُهَا ٱلنَّفْسُ ٱلْمُطْمَئِنَّةُ ﴿٢٧﴾

27. O shpirt i qetë e i sigurt,[27]

---

[22] dhe të vijë Zoti yt për të gjykuar mes krijesave të Tij, dhe engjëjt të qëndrojnë në rreshta të rregullt,

[23] dhe atë Ditë madhështore të sillet Xhehenemi — atëherë jobesimtari do të përpiqet të marrë mësim dhe të pendohet, por si do t'i vlejë pendimi dhe përkujtimi, kur ai i ka lënë pas dore në jetën e kësaj bote dhe koha e tyre ka kaluar?

[24] Njeriu mohues do të thotë: "Ah, sikur të kisha bërë në jetën e kësaj bote vepra që do të më sillnin dobi në jetën time të ardhshme!"

[25] Në atë Ditë të vështirë, askush nuk do të mund të dënojë siç dënon Allahu ata që i kundërshtuan,

[26] dhe askush nuk do të mund të lidhë siç lidh Ai; asnjë nuk mund të arrijë fuqinë dhe ashpërsinë e dënimit të Tij.

[27] O shpirt i qetë e i sigurt në përmendjen e Allahut dhe në besimin ndaj Tij, dhe në atë që Ai ka përgatitur si begati për besimtarët —

ٱرۡجِعِيٓ إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرۡضِيَّةً ﴿٢٨﴾

28. kthehu te Zoti yt, i kënaqur dhe i pranuar![28]

فَٱدۡخُلِي فِي عِبَٰدِي ﴿٢٩﴾

29. Hyr mes robërve të Mi[29]

وَٱدۡخُلِي جَنَّتِي ﴿٣٠﴾

30. dhe hyr në Xhenetin Tim![30]

[28] kthehu te Zoti yt, i kënaqur me nderimin që të ka dhënë Ai, dhe i Kënaqur është edhe Ai me ty.

[29] hyr në radhët e robërve të Mi të mirë,

[30] dhe hyr bashkë me ta në Xhenetin Tim! Ky është fundi i bukur i sures: Pas kujtimit të tiranëve dhe dënimit të tyre, Allahu e përmbyll me thirrjen më të ëmbël në Kuran: **"O shpirt i qetë, kthehu tek Zoti yt, i kënaqur dhe i pranuar..."**

90. SURJA “EL BELED”

QYTETI I SHENJTË (MEKA)

(Mekase, 20 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

لَآ أُقْسِمُ بِهَٰذَا ٱلْبَلَدِ ﴿١﴾

1. Betohem për këtë qytet të shenjtë (Mekën),[1]

وَأَنتَ حِلٌّۢ بِهَٰذَا ٱلْبَلَدِ ﴿٢﴾

2. — në të cilin ti je banor, i lejuar të luftosh —[2]

وَوَالِدٍ وَمَا وَلَدَ ﴿٣﴾

3. dhe për prindin dhe për atë që lind prej tij,[3]

---

[1] Allahu betohet për qytetin e shenjtë të Mekës - qyteti më i nderuar në Tokë, vendi ku ndodhet Kabeja. Allahu bën betim në të, duke e nderuar, sepse aty ndodhi shpallja e parë dhe u dërgua Profeti Muhamed ﷺ.

[2] Ti banon në këtë qytet – banor i nderuar i Mekës; që të lejohet lufta në të përkohësisht – gjatë çlirimit të Mekës, Profetit iu lejua ajo që askujt tjetër s’i është lejuar. Ky ajet tregon nderin e Profetit ﷺ dhe Mekës njëkohësisht.

[3] Allahu betohet edhe në atin e njerëzimit, Ademin (paqja qoftë mbi të), dhe në pasardhësit e tij. Disa dijetarët të tjerë thonë se ajeti nënkupton çdo prind e fëmijë, duke theksuar rëndësinë e lidhjes njerëzore. Betimi tregon rëndësinë e jetës, krijimit dhe lidhjeve të gjakut.

لَقَدْ خَلَقْنَا ٱلْإِنسَـٰنَ فِى كَبَدٍ ﴿٤﴾

4. se Ne e kemi krijuar njeriun për të qenë në mundim të vazhdueshëm![4]

أَيَحْسَبُ أَن لَّن يَقْدِرَ عَلَيْهِ أَحَدٌ ﴿٥﴾

5. A mendon ai se askush nuk ka pushtet mbi të?[5]

يَقُولُ أَهْلَكْتُ مَالًا لُّبَدًا ﴿٦﴾

6. Ai thotë: "Kam shpenzuar pasuri pa masë!"[6]

أَيَحْسَبُ أَن لَّمْ يَرَهُۥٓ أَحَدٌ ﴿٧﴾

7. A mendon ai se askush nuk e ka parë?[7]

أَلَمْ نَجْعَل لَّهُۥ عَيْنَيْنِ ﴿٨﴾

8. A nuk i kemi dhënë atij dy sy,[8]

وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ ﴿٩﴾

9. një gjuhë dhe dy buzë,[9]

وَهَدَيْنَـٰهُ ٱلنَّجْدَيْنِ ﴿١٠﴾

10. dhe ia kemi treguar atij qartë të dyja rrugët?[10]

---

[4] Vërtet, Ne e kemi krijuar njeriun për t'u munduar dhe përpjekur, duke u ballafaquar me vështirësitë e jetës në këtë botë. Jeta e njeriut është një udhëtim nga vështirësia në vështirësi: lindje, rritje, sprova, punë, vdekje. Kjo është natyra e jetës njerëzore – nuk është vend rehatije, por provë.

[5] A mos vallë mendon ai, për shkak të pasurisë që ka grumbulluar, se Allahu nuk do të ketë fuqi mbi të? Kjo është pyetje qortuese për njeriun mendjemadh, që e harron Zotin dhe mendon se është i pavarur. Ai e harron faktin se fuqia dhe jeta i përkasin Zotit.

[6] Ai thotë me mburrje: "Kam shpenzuar shumë pasuri!" Jobesimtari mburret me shpenzimet për kotësi, për t'u dukur, jo për hir të Zotit. Por në Ditën e Gjykimit, asgjë nga ajo nuk do t'i vlejë.

[7] A mendon vallë se Allahu i Lartësuar nuk e sheh dhe se nuk do ta llogarisë për çdo gjë, të vogël apo të madhe?

[8] A nuk i kemi dhënë atij dy sy që të shohë me to,

[9] një gjuhë dhe dy buzë që të flasë me to,

[10] dhe ia kemi treguar rrugën e së mirës dhe të së keqes?

فَلَا ٱقْتَحَمَ ٱلْعَقَبَةَ ﴿١١﴾

11. Por, ai nuk e kapërceu shpatin e vështirë.[11]

وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا ٱلْعَقَبَةُ ﴿١٢﴾

12. E ç'të bën ty të dish se ç'është shpati i vështirë?[12]

فَكُّ رَقَبَةٍ ﴿١٣﴾

13. Ai (shpati i vështirë) është çlirimi i një skllavi,[13]

أَوْ إِطْعَٰمٌ فِى يَوْمٍ ذِى مَسْغَبَةٍ ﴿١٤﴾

14. ose ushqimi në një ditë urie[14]

يَتِيمًا ذَا مَقْرَبَةٍ ﴿١٥﴾

15. i një jetimi të afërm,[15]

أَوْ مِسْكِينًا ذَا مَتْرَبَةٍ ﴿١٦﴾

16. ose i një të varfëri të mjerë.[16]

ثُمَّ كَانَ مِنَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَتَوَاصَوْا۟ بِٱلصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا۟ بِٱلْمَرْحَمَةِ ﴿١٧﴾

17. Përveç kësaj, të jetë nga ata që besojnë, që këshillojnë njëri-tjetrin për durim dhe që këshillojnë njëri-tjetrin për mëshirë.[17]

---

[11] Por, mohuesi nuk e kapërceu shpatin e vështirë - që Taberiu përmend se është një mal në Xhehenem – dhe atë shpat apo mal mund ta kapërcejë duke zbatuar ajetet në vijim. - Kjo është rruga e virtytit dhe sakrificës, që pak njerëz e ndjekin. Kjo metaforë tregon se rruga për në Xhenet kërkon përpjekje.

[12] E ç'të bën të dish se çfarë është vështirësia e botës tjetër dhe çfarë ndihmon për ta kapërcyer atë?

[13] Ai (shpati i vështirë) kapërcehet duke liruar një rob besimtar nga prangat e skllavërisë,

[14] ose duke ushqyer, në një ditë të urisë së madhe,

[15] një jetim nga të afërmit – ku bashkohen mirësia e lëmoshës me lidhjen farefisnore –

[16] ose një të varfër të mjerë që nuk ka asgjë. - Ky ajet tregon esencën e moralit islam: Bamirësi, dhembshuri, solidaritet me më të dobët.

[17] Pastaj, bashkë me kryerjen e këtyre veprave të mira, ai duhet të jetë prej atyre që e kanë pastruar besimin e tyre vetëm për Allahun, që këshillojnë njëri-tjetrin për durim në bindje ndaj Allahut dhe për përmbajtje nga gjynahet, dhe që e këshillojnë njëri-tjetrin për mëshirë ndaj krijesave.

أُوْلَـٰٓئِكَ أَصْحَـٰبُ ٱلْمَيْمَنَةِ ﴿١٨﴾

18. Këta janë njerëzit e së djathtës.[18]

وَٱلَّذِينَ كَفَرُواْ بِـَٔايَـٰتِنَا هُمْ أَصْحَـٰبُ ٱلْمَشْـَٔمَةِ ﴿١٩﴾

19. Ndërsa ata që i mohojnë shpalljet Tona, ata janë njerëzit e së majtës,[19]

عَلَيْهِمْ نَارٌ مُّؤْصَدَةٌ ﴿٢٠﴾

20. mbi ta do të jetë një Zjarr i mbyllur hermetikisht.[20]

[18] Ata që kryejnë këto vepra janë banorët e së djathtës — ata që në Ditën e Kiametit do të merren nga ana e djathtë dhe do të dërgohen në Xhenet.

[19] Ndërsa ata që mohuan Kuranin, janë ata që në Ditën e Kiametit do të merren nga ana e majtë dhe do të dërgohen në Zjarr.

[20] Dënimi i tyre do të jetë Xhehenemi, i cili do të mbyllet hermetikisht mbi ta; pa dalje, pa dritë, pa shpëtim.

سُورَةُ الشَّمْسِ

91. SURJA "ESH SHEMS"

DIELLI

(Mekase, 15 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

وَٱلشَّمْسِ وَضُحَىٰهَا ﴿١﴾

1. Betohem për Diellin dhe për shkëlqimin e tij të mëngjesit,[1]

وَٱلْقَمَرِ إِذَا تَلَىٰهَا ﴿٢﴾

2. dhe për Hënën kur e ndjek atë (Diellin),[2]

وَٱلنَّهَارِ إِذَا جَلَّىٰهَا ﴿٣﴾

3. dhe për ditën kur e shfaq qartë atë (Diellin),[3]

---

[1] Allahu i Lartësuar betohet në diellin dhe në shkëlqimin e tij në mëngjes; - Dielli është burim drite, jete dhe energjie, prandaj Allahu bën betim në të si shenjë e fuqisë dhe urtësisë së Tij. Çdo ditë që lind është shenjë e mëshirës dhe rregullit të Zotit. Dielli është metaforë e dritës së udhëzimit, që shndrit shpirtin e njeriut.

[2] Dhe në Hënën kur e ndjek atë në lindjen dhe perëndimin e saj; - Hëna pasqyron dritën e Diellit në errësirë. Simbolikisht, ajo përfaqëson besimtarin që ndriçon prej dritës së shpalljes. Si Dielli e Hëna ndjekin rendin hyjnor, ashtu duhet të ndjekë njeriu urdhrat e Krijuesit.

[3] Dita si "projektor": me lindjen e saj, dita e bën Diellin të dukshëm për njerëzit; për pasojë bëhet e dukshme gjithçka: horizontet, veprat, shenjat e Zotit në natyrë. Shenja e rregullsisë: ritmi i pandërprerë i ditës është argument i urtësisë hyjnore—as rastësi, as kaos; një kalendar i saktë që rregullon jetën, punën, adhurimin. Metaforë morale: "zbulimi" i ditës paralelizohet me zbulimin e së vërtetës në zemër: kur drita e udhëzimit hyn, e bën të qartë ç'është e drejtë.

وَٱلَّيۡلِ إِذَا يَغۡشَىٰهَا ٤

4. dhe për natën kur e mbulon atë (Diellin),[4]

وَٱلسَّمَآءِ وَمَا بَنَىٰهَا ٥

5. dhe për qiellin dhe për Atë që e ndërtoi,[5]

وَٱلۡأَرۡضِ وَمَا طَحَىٰهَا ٦

6. dhe për Tokën dhe për Atë që e shtroi,[6]

وَنَفۡسٖ وَمَا سَوَّىٰهَا ٧

7. dhe për shpirtin dhe për Atë që e përsosi,[7]

فَأَلۡهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقۡوَىٰهَا ٨

8. dhe i frymëzoi atij të keqen dhe të mirën![8]

---

[4] Nata si "perde": ajo mbulon Diellin nga shikimi ynë, sjell qetësinë dhe pushimin; është nevojë fiziologjike dhe dhuratë hyjnore. Shenja e ekuilibrit: as drita pa masë, as errësira pa masë—ekuilibër i planifikuar që mban gjallë rrotacionin e jetës. Metaforë morale: "mbulimi" mund të aludojë për gjendjen kur e vërteta fshihet nga zemra; prandaj njeriu thirret të mos pranojë mjegullën morale si gjendje të përhershme. - Kjo alternancë ditë-natë dhe dinamika dritë-errësirë krijon një paralelizëm retorik: njëra zbulon, tjetra mbulon; njëra hap skenën e shikimit, tjetra ul perden. Ky ritëm i betimeve përgatit mendjen të pranojë mesazhin moral që pason (pastrimi i shpirtit kundrejt ndotjes së tij).

[5] Allahu betohet për qiellin me ndërtimin e tij të përsosur, si strukturë e përkryer, e ndërtuar pa shtylla — dhe betohet për Veten e Tij të Lartë, i Cili e ndërtoi qiellin me këtë përsosmëri;

[6] dhe betohet për Tokën me shtrirjen e saj; do të thotë e bërë e përshtatshme për jetë, për ecje, bujqësi, vendbanim - dhe betohet për Veten e Tij të Lartë, i Cili e bëri këtë gjë;

[7] dhe betohet në çdo shpirt, të cilin Allahu e ka formuar dhe përsosur për të kryer detyrën e vet;

[8] i ka treguar çdo shpirti rrugën e së keqes dhe të së mirës. Ky është kulmi i betimeve: Allahu betohet për shpirtin njerëzor — krijesën më të ndërlikuar e më të ndjeshme. Ai i ka dhënë njeriut aftësinë për të dalluar midis mëkatit dhe devotshmërisë, midis rrugës së dritës dhe errësirës. Kjo është fitra (natyra e pastër) që çdo njeri e ka: ndjenja e brendshme për drejtësinë, mëshirën dhe turpin nga mëkati. Pra, njeriu e di nga brenda ç'është mirë dhe ç'është keq — ndërgjegjja e tij është dëshmitare.

قَدْ أَفْلَحَ مَن زَكَّىٰهَا ﴿٩﴾

9. Vërtet, ka shpëtuar ai që e pastron atë (shpirtin e vet),[9]

وَقَدْ خَابَ مَن دَسَّىٰهَا ﴿١٠﴾

10. dhe ka dështuar ai që e ndot atë (me gjynahe).[10]

كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَغْوَىٰهَآ ﴿١١﴾

11. Populli Themud përgënjeshtroi për shkak të arrogancës së tij,[11]

إِذِ ٱنۢبَعَثَ أَشْقَىٰهَا ﴿١٢﴾

12. kur më i mbrapshti prej tyre u ngrit (për të therur devenë),[12]

فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ ٱللَّهِ نَاقَةَ ٱللَّهِ وَسُقْيَىٰهَا ﴿١٣﴾

13. I Dërguari i Allahut u kishte thënë: "Mos e prekni devenë e Allahut dhe mos ia pengoni ujin!"[13]

[9] Ka shpëtuar ai që e pastron shpirtin e vet nga gjynahet dhe e zhvillon atë me vepra të mira; - Këtu shfaqet ligji shpirtëror i suksesit: fitorja nuk është pasuri apo pushtet, por pastrimi moral dhe ndershmëria e shpirtit.

[10] dhe ka humbur ai që e ndot shpirtin e vet me mëkate dhe e shtyp ndërgjegjen e vet me morale negative.

[11] Populli i Themudit e përgënjeshtroi profetin e tij – Salihun- duke arritur kulmin e mëkatit dhe të kundërshtimit.

[12] Atëherë u ngrit më i keqi prej tyre për ta therur devenë. – Ky është një shembull praktik i ajetit të mësipërm: Populli **Thamud**, ku u dërgua profeti **Salih**, u bë simbol i arrogancës që shkatërron shpirtin.

[13] I Dërguari i Allahut, Salihu (paqja qoftë mbi të), i paralajmëroi ata: "Ruajuni që të mos e prekni devenë e Allahut me ndonjë të keqe, sepse ajo është një shenjë e dërguar nga Allahu për ju, që dëshmon për vërtetësinë e profetit tuaj. Dhe kini kujdes të mos pengoni ujin e saj, sepse ajo ka të drejtën e ujit në një ditë, dhe ju e keni në ditën tjetër!"

فَكَذَّبُوهُ فَعَقَرُوهَا فَدَمْدَمَ عَلَيْهِمْ رَبُّهُم بِذَنۢبِهِمْ فَسَوَّىٰهَا ﴿١٤﴾

14. Por ata e përgënjeshtruan (Salihun) dhe e therën atë (devenë), prandaj Zoti i tyre i shkatërroi për shkak të fajit të tyre dhe i barazoi të gjithë në dënim,[14]

وَلَا يَخَافُ عُقْبَٰهَا ﴿١٥﴾

15. pa pasur frikë nga pasojat e kësaj.[15]

[1414] Por ata e përgënjeshtruan Salihun dhe e therën devenë, duke mos iu bindur paralajmërimit. Atëherë Zoti i tyre i përfshiu me ndëshkimin për mëkatin e tyre dhe i shkatërroi të gjithë pa dallim — asnjëri prej tyre nuk shpëtoi. Ata u shkatërruan nga një tërmet e britmë qiellore.

[15] Dhe Ai – i Lartësuari dhe i Plotfuqishmi – nuk ka frikë nga asnjë pasojë për dënimin e ashpër që u zbriti. Ndryshe nga njerëzit që frikësohen nga pasojat e veprimeve të tyre, Zoti është i plotfuqishëm: askush s'mund ta ndalojë, as ta qortojë për drejtësinë e Tij. Dënimi i Thamudit ishte akt drejtësie absolute. Askush nuk mund ta qortojë Allahun për ndëshkimin e Tij – Ai është i Drejtë, i Urtë, dhe i Padiskutueshëm.

سُورَةُ ٱللَّيۡلِ

92. SURJA "EL LEJL"

NATA

(Mekase, 21 ajete)

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

وَٱلَّيۡلِ إِذَا يَغۡشَىٰ ١

1. Betohem për natën kur ajo mbulon (çdo gjë),[1]

وَٱلنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّىٰ ٢

2. dhe për ditën kur ajo shfaqet e ndritshme,[2]

وَمَا خَلَقَ ٱلذَّكَرَ وَٱلۡأُنثَىٰٓ ٣

3. dhe për Atë që krijoi mashkullin dhe femrën![3]

إِنَّ سَعۡيَكُمۡ لَشَتَّىٰ ٤

4. Vërtet, përpjekjet tuaja janë të ndryshme.[4]

---

[1] Allahu i Lartësuar betohet në natën, kur ajo mbulon tokën dhe gjithçka mbi të me errësirën e saj;

[2] dhe në ditën, kur ajo e zbardh errësirën me dritën e saj; Nata e mbulon botën me errësirë, duke sjellë qetësi; dita e zbulon, duke sjellë aktivitet e jetë. Disa mufessirë theksojnë se ky kontrast nënkupton dy rrugët shpirtërore të njeriut: e mira dhe e keqja, drita dhe errësira.

[3] dhe në krijimin e çifteve – mashkullit dhe femrës. Kjo është dëshmi për rendin e krijimit dhe dallimin e roleve, që plotësojnë njëri-tjetrin. Krijimi në dysh (mashkull-femër, ditë-natë) është shenjë e urtësisë së Zotit në ekuilibër.

[4] Vërtet, veprat dhe përpjekjet tuaja janë të ndryshme: disa punojnë për jetën e kësaj bote, e disa për jetën e botës tjetër. Disa njerëz përpiqen për mirësi, devotshmëri dhe bamirësi, ndërsa të tjerë për mëkat, lakmi dhe harresë të Zotit.

فَأَمَّا مَنْ أَعْطَىٰ وَٱتَّقَىٰ ﴿٥﴾

5. Sa për atë që jep (në rrugë të Zotit) dhe ruhet (nga gjynahu),[5]

وَصَدَّقَ بِٱلْحُسْنَىٰ ﴿٦﴾

6. dhe beson në shpërblimin më të mirë,[6]

فَسَنُيَسِّرُهُۥ لِلْيُسْرَىٰ ﴿٧﴾

7. Ne do t'ia lehtësojmë atij rrugën e lehtë (drejtë).[7]

وَأَمَّا مَنۢ بَخِلَ وَٱسْتَغْنَىٰ ﴿٨﴾

8. Por, sa për atë që është koprrac dhe mendon se s'ka nevojë (për Zotin),[8]

وَكَذَّبَ بِٱلْحُسْنَىٰ ﴿٩﴾

9. dhe përgënjeshtron shpërblimin më të mirë,[9]

فَسَنُيَسِّرُهُۥ لِلْعُسْرَىٰ ﴿١٠﴾

10. Ne do t'ia lehtësojmë atij rrugën e vështirë (drejt dënimit),[10]

وَمَا يُغْنِى عَنْهُ مَالُهُۥٓ إِذَا تَرَدَّىٰٓ ﴿١١﴾

11. dhe pasuria e tij nuk do t'i bëjë dobi kur të bjerë (në Zjarr).[11]

---

[5] Sa për atë që jep nga pasuria e tij dhe ka frikë nga Allahu në atë që jep,

[6] dhe beson se nuk ka të adhuruar me të drejtë përveç Allahut dhe në atë që ajo nënkupton, si dhe në shpërblimin që vjen prej saj — shpërblimi më i mirë, pra shpërblimi hyjnor, ose vetë La ilaha illa Allah.

[7] Ne do ta udhëzojmë dhe do ta ndihmojmë drejt shkaqeve të mirësisë e drejtësisë, dhe do t'ia lehtësojmë çështjet e tij. Allahu ia lehtëson rrugën drejt së mirës — çdo vepër bëhet më e lehtë për zemrën e pastruar.

[8] Por sa për atë që është koprrac me pasurinë e tij, mendon se nuk ka nevojë për shpërblimin e Zotit të tij,

[9] dhe përgënjeshtron fjalën "La ilahe il-la Allah" dhe gjithçka që ajo nënkupton e sjell pas vetes —

[10] Ne do ta çojmë drejt shkaqeve të fatkeqësisë dhe dënimit; - Kur njeriu refuzon të japë e të besojë, Allahu ia lehtëson rrugën e shkatërrimit — si ndëshkim brenda jetës së vet. Rruga e vështirë, d.m.th. rruga e shkatërrimit shpirtëror.

[11] dhe pasuria me të cilën ai ka qenë koprrac nuk do t'i bëjë dobi aspak kur të hidhet në Zjarr. Pasuria që nuk u përdor për Zotin s'ka asnjë vlerë në botën tjetër.

إِنَّ عَلَيْنَا لَلْهُدَىٰ ﴿١٢﴾

12. Me të vërtetë, Ne e kemi për detyrë (të tregojmë) udhëzimin,[12]

وَإِنَّ لَنَا لَلْـَٔاخِرَةَ وَٱلْأُولَىٰ ﴿١٣﴾

13. dhe me të vërtetë, Neve na përket edhe bota tjetër, edhe kjo botë.[13]

فَأَنذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّىٰ ﴿١٤﴾

14. Prandaj, ju paralajmëroj për një zjarr që ndizet fort,[14]

لَا يَصْلَىٰهَآ إِلَّا ٱلْأَشْقَى ﴿١٥﴾

15. ku nuk do të hyjë askush tjetër, përveç më të mbrapshtit,[15]

ٱلَّذِى كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ﴿١٦﴾

16. që përgënjeshtroi dhe u largua (nga e vërteta)![16]

وَسَيُجَنَّبُهَا ٱلْأَتْقَى ﴿١٧﴾

17. Ndërsa më i devotshmi do të shmanget prej saj,[17]

ٱلَّذِى يُؤْتِى مَالَهُۥ يَتَزَكَّىٰ ﴿١٨﴾

18. ai që jep pasurinë e vet për t'u pastruar,[18]

---

[12] Vërtet, është detyrë e Jona – me mirësinë dhe urtësinë Tonë – të sqarojmë rrugën e udhëzimit që çon tek Allahu dhe Xheneti i Tij, duke e dalluar nga rruga e humbjes.

[13] Dhe Allahu është Zotërues i jetës së botës tjetër dhe i jetës së kësaj bote.

[14] Prandaj, ju kam paralajmëruar, o njerëz, dhe ju kam frikësuar nga një zjarr që përflaket me nxehtësi të madhe — zjarri i Xhehenemit.

[15] Nuk do të hyjë në atë Zjarr veçse ai që është tepër i mbrapsht —

[16] ai që e ka përgënjeshtruar të Dërguarin e Allahut, Muhamedin ﷺ, dhe është shmangur nga besimi në Allahun dhe në të Dërguarin e Tij, duke mos iu bindur atyre. Ai e përgënjeshtron fenë dhe nuk i bindet as thirrjes as ndërgjegjes.

[17] Por, prej tij (Zjarrit) do të largohet ai që ka qenë me devotshmëri të madhe — njeriu më i devotshëm, i pastruar, që vepron vetëm për kënaqësinë e Zotit, jo për lavdi apo interes.

[18] ai që shpenzon nga pasuria e tij për të kërkuar edhe më shumë mirësi nga Allahu;

وَمَا لِأَحَدٍ عِندَهُۥ مِن نِّعْمَةٍ تُجْزَىٰٓ ﴿١٩﴾

19. jo sepse dikush ka ndonjë të mirë ndaj tij që duhet shpërblyer,[19]

إِلَّا ٱبْتِغَآءَ وَجْهِ رَبِّهِ ٱلْأَعْلَىٰ ﴿٢٠﴾

20. por vetëm duke kërkuar Fytyrën (pëlqimin) e Zotit të tij më të Lartë,[20]

وَلَسَوْفَ يَرْضَىٰ ﴿٢١﴾

21. dhe padyshim, ai do të jetë plotësisht i kënaqur![21]

[19] Ai nuk e jep këtë (pasuri) si shpërblim për ndonjë mirësi që i është bërë; - Kjo pjesë është zbuluar (sipas shumë transmetimeve) për Ebu Bekër Es-Siddîkun (Allahu qoftë i kënaqur me të!), që liron robërit dhe jep pasurinë pa pritur shpërblim njerëzor.

[20] por vetëm për të kërkuar fytyrën dhe kënaqësinë e Zotit të tij, më të Lartit. - Motiv i pastër: vetëm kënaqësia e Zotit. Nuk kërkon falënderim, as kthim, as emër. Ky ajet është përkufizimi i sinqeritetit (ikhlās).

[21] Dhe me siguri Allahu do t'i japë atij në Xhenet atë që do ta kënaqë plotësisht. - Kënaqësia përfundimtare: në Xhenet, por edhe në zemrën e qetë që jeton me Zotin. Ky është premtim hyjnor për çdo besimtar të sinqertë. Allahu nuk harron asnjë vepër të pastër.

93. SURJA "ED DUHA"

SHKËLQIMI I PARADITES

(Mekase, 11 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

وَٱلضُّحَىٰ ﴿١﴾

1. Betohem për shkëlqimin e paradites,[1]

وَٱلَّيْلِ إِذَا سَجَىٰ ﴿٢﴾

2. dhe për natën kur mbulon qetësisht,[2]

مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَىٰ ﴿٣﴾

3. Zoti yt (o Muhamed) nuk të ka braktisur dhe nuk të ka urryer,[3]

---

[1] Allahu betohet në kohën e mëngjesit të ndritshëm – kohën e paradites, kur drita është e butë dhe e qetë. Allahu bën betim në këtë kohë si simbol i dritës, ngrohtësisë dhe shpresës pas errësirës. Kjo është metaforë për shpirtin e Profetit ﷺ: pas periudhës së errët të heshtjes, po vjen drita e ngushëllimit.

[2] dhe për natën kur mbulon gjithçka me qetësinë dhe errësirën e saj. Nata nuk është kërcënim, por pushim dhe qetësi — edhe periudhat e errëta kanë qëllimin e tyre. Allahu betohet për dy skajet e ditës, dritën dhe qetësinë, për të përçuar një mesazh ngushëllimi dhe balancimi. Ky fillim tregon: ashtu si pas natës vjen mëngjesi, edhe pas trishtimit vjen ngushëllimi. Allahu betohet në çfarë të dojë prej krijesave të Tij, ndërsa krijesës nuk i lejohet të betohet në askënd tjetër përveç Krijuesit të vet; sepse betimi në diçka tjetër përveç Allahut është shirk (idhujtari).

[3] Zoti yt, o Profet, nuk të ka braktisur dhe as nuk të ka urryer për shkak të vonesës së shpalljes. Pas një periudhe të shkurtër ndërprerjeje të shpalljes, disa politeistë të Mekës e tallën Profetin ﷺ duke thënë: "Zoti yt e ka lënë." Allahu i thotë Profetit: "Unë nuk të kam

وَلَلْـَٔاخِرَةُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ ٱلْأُولَىٰ ﴿٤﴾

4. dhe me të vërtetë, bota tjetër është më e mirë për ty se kjo e para,[4]

وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَىٰٓ ﴿٥﴾

5. dhe Zoti yt do të të japë, derisa të jesh plotësisht i kënaqur.[5]

أَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَـَٔاوَىٰ ﴿٦﴾

6. A nuk të gjeti Ai jetim, e të strehoi?[6]

وَوَجَدَكَ ضَآلًّا فَهَدَىٰ ﴿٧﴾

7. A nuk të gjeti të humbur (pa shpallje), e të udhëzoi?[7]

وَوَجَدَكَ عَآئِلًا فَأَغْنَىٰ ﴿٨﴾

8. A nuk të gjeti të varfër, e të pasuroi?[8]

---

harruar, as nuk jam zemëruar me ty." Ky është mesazh ngushëllues për çdo besimtar që ndien se Zoti e ka lënë në vështirësi.

[4] Dhe me të vërtetë, bota tjetër është më e mirë për ty se kjo botë e përkohshme. Allahu e siguron Profetin ﷺ se çdo e ardhme e tij (në këtë botë dhe në botën tjetër) do të jetë më e mirë se e kaluara. Pas çdo periudhe vështirësie do të vijë lehtësim, nder dhe shpërblim.

[5] Dhe Zoti yt, o Profet, do të të japë në botën tjetër nga mirësitë dhe begatitë e shumta, derisa të jesh plotësisht i kënaqur. "Fetardā" – do të jesh i kënaqur plotësisht — aludon për kënaqësinë e përjetshme në Xhenet dhe për triumfin e fesë. Disa dijetarë thonë: Ky ajet është më shpresëdhënësi në gjithë Kuranin. Allahu i Premton Profetit ﷺ aq mirësi, sa ai do të ndiejë kënaqësi absolute në Ditën e Gjykimit, veçanërisht kur sheh se shumë nga populli i tij janë shpëtuar me ndërmjetësinë e tij.

[6] A nuk të gjeti Ai më parë jetim, e pastaj të strehoi dhe të mbrojti?

[7] Dhe të gjeti pa dije për Librin dhe për besimin, e të mësoi atë që nuk e dije dhe të udhëzoi drejt veprave më të mira?

[8] Dhe të gjeti të varfër, e të furnizoi dhe të pasuroi shpirtin me kënaqësi dhe durim? - Allahu i kujton Profetit ﷺ mirësitë e mëparshme, që të kujtojë se gjithmonë ka qenë nën kujdesin e Tij: Jetim – i strehuar: Pa baba e nënë, por Allahu i dërgoi kujdesin e gjyshit dhe xhaxhait. Pa shpallje – i udhëzuar: Ai nuk e njihte ende shpalljen hyjnore, por Zoti e udhëzoi drejt profetësisë. Në varfëri – i pasuruar: Fillimisht në mungesë mjetesh, pastaj Allahu e pasuroi me dashuri, ndjekës, dhe më së shumti — me shpallje dhe dituri. Këto tre ajete janë përkujtesë dhe ngushëllim: Allahu gjithmonë ka qenë me ty, në çdo moment.

فَأَمَّا ٱلۡيَتِيمَ فَلَا تَقۡهَرۡ ٩

9. Prandaj, jetimin mos e shtyp,[9]

وَأَمَّا ٱلسَّآئِلَ فَلَا تَنۡهَرۡ ١٠

10. lypësin mos e qorto,[10]

وَأَمَّا بِنِعۡمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثۡ ١١

11. dhe për mirësitë e Zotit tënd, trego![11]

[9] Tani vjen pjesa praktike: si të tregosh mirënjohjen ndaj Zotit: Mos e trajto me ashpërsi dhe mos e përbuz jetimin, sepse ti vetë ke qenë i tillë!

[10] Sa për lypësin – mos e qorto dhe mos e largo, por ushqeje dhe plotësoja nevojën.

[11] Dhe sa për mirësinë e Zotit tënd, me të cilën Ai të ka begatuar, trego për të dhe shpërndaje atë me falënderim. Shpall dhe përmend mirësitë e Zotit — me fjalë, me vepra, me falënderim!

94. SURJA "ESH SHERH"

HAPJA E KRAHARORIT

(Mekase, 8 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ ﴿١﴾

1. A nuk ta hapëm ty (Muhamed) kraharorin,[1]

وَوَضَعْنَا عَنكَ وِزْرَكَ ﴿٢﴾

2. dhe ta hoqëm barrën,[2]

ٱلَّذِىٓ أَنقَضَ ظَهْرَكَ ﴿٣﴾

3. e cila rëndonte mbi shpinën tënde,[3]

---

[1] A nuk ta kemi hapur e zgjeruar ty, o Muhamed, kraharorin tënd, për të pranuar ligjet e fesë, për të thirrur në rrugën e Allahut dhe për t'u pajisur me virtytet më të larta të moralit? - Allahu i kujton Profetit ﷺ se i ka dhënë zemër të hapur, të qetë, të gatshme për barrën e shpalljes."Hapja e gjoksit" është edhe hapje e mendjes, besimit dhe durimit përballë vështirësive të misionit. ◆ Sipas disa dijetarëve, kjo mund të nënkuptojë edhe ngjarjen e hapjes së gjoksit fizikisht në fëmijëri (nga engjëlli Xhibril) si shenjë e pastrimit shpirtëror, por kuptimi kryesor është mendor dhe shpirtëror — qetësi, zgjerim, dhe forcë.

[2] Allahu e ka lehtësuar shpirtërisht Profetin ﷺ nga shqetësimi, ankthi dhe vështirësitë e misionit. Kjo mund të nënkuptojë edhe faljen e mëkateve të vogla njerëzore (para shpalljes), apo heqjen e brengës që ai kishte për njerëzit që nuk besonin. Ky është kujtim se Allahu nuk e lë të vetmuar robin e Tij të sinqertë.

[3] Dhe a nuk ta kemi hequr barrën që rëndonte mbi shpinën tënde? - Ky ajet thekson peshën e madhe të përgjegjësisë që ndiente Profeti ﷺ — si ndaj Zotit, ashtu edhe ndaj misionit. Allahu ia hoqi këtë ngarkesë me shpalljen, me përkrahjen dhe me sigurinë që i dha.

وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ﴿٤﴾

4. dhe ta ngritëm lart emrin tënd?[4]

فَإِنَّ مَعَ ٱلْعُسْرِ يُسْرًا ﴿٥﴾

5. Me të vërtetë, me vështirësinë vjen lehtësimi![5]

إِنَّ مَعَ ٱلْعُسْرِ يُسْرًا ﴿٦﴾

6. Me të vërtetë, me vështirësinë vjen lehtësimi![6]

فَإِذَا فَرَغْتَ فَٱنصَبْ ﴿٧﴾

7. Prandaj, kur të përfundosh (një punë), përkushtohu (në adhurim)![7]

وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَٱرْغَب ﴿٨﴾

8. Dhe vetëm tek Zoti yt drejtohu me gjithë dëshirë (me përkushtim)![8]

[4] Dhe me begatitë dhe nderimet që të kemi dhënë, a nuk të kemi ngritur në një pozitë të lartë dhe të lavdëruar? - Ky është një prej nderimeve më të mëdha për të Dërguarin e Allahut ﷺ. Emri i tij është i lidhur me emrin e Zotit: në Shehadet: “La ilahe il-lallah, Muhammedun Resulullah”, në ezan, në namaz, në teshehud.

[5] Prandaj, mos lejo që dëmtimet dhe armiqësia e kundërshtarëve të të pengojnë në përhapjen e mesazhit, sepse me çdo vështirësi vjen lehtësimi; - “Ma‘a” = me, jo pas – pra lehtësimi shoqëron vështirësinë, nuk vjen më vonë;

[6] — po, me çdo vështirësi vjen lehtësimi. - Dy herë përsëritet për të theksuar premtimin e Zotit: Me çdo vështirësi vjen edhe lehtësimi, pa vonesë. Dijetarët e gjuhës vërejnë: në arabisht, “al-ʿusr” (vështirësia) është me “el-”, pra e njëjta vështirësi në të dy rastet, por “yusr” (lehtësimi) është pa “el-”, që tregon dy lehtësime për një vështirësi.

[7] Kur të përfundosh punët dhe angazhimet e kësaj bote, përkushtohu me zell në adhurim. - Kur të përfundosh një detyrë, mos u ndal — vazhdo me tjetrën. Disa komentatorë të Kuranit thonë: kur të mbarosh nga punët e dunjasë, kthehu tek adhurimi i Zotit; të tjerë: kur të mbarosh namazin, vazhdo me lutje dhe falënderim. Ky ajet nxit aktivitet të vazhdueshëm shpirtëror dhe përkushtim pa dembeli. Besimtari nuk e njeh pushimin shpirtëror: një vepër e mirë pas tjetrës.

[8] Dhe vetëm te Zoti yt drejtohu me dëshirë dhe shpresë, duke kërkuar prej Tij shpërblimin dhe kënaqësinë. - Ky është përfundim i përkryer shpirtëror: synimi përfundimtar i çdo pune duhet të jetë Zoti. “Ferghab” = dëshirë e zjarrtë, dashuri, përulje dhe kërkim. Çdo përpjekje, çdo vepër, çdo synim duhet të përfundojë në një drejtim të pastër: Allahun.

سُورَةُ التِّينِ

95. SURJA "ET TIN"

FIKU

(Mekase, 8 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

وَٱلتِّينِ وَٱلزَّيْتُونِ ﴿١﴾

1. Betohem për fikun dhe ullirin,[1]

وَطُورِ سِينِينَ ﴿٢﴾

2. për malin e Sinait,[2]

وَهَٰذَا ٱلْبَلَدِ ٱلْأَمِينِ ﴿٣﴾

3. dhe për këtë Qytet të sigurt (Mekën)![3]

لَقَدْ خَلَقْنَا ٱلْإِنسَٰنَ فِىٓ أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ﴿٤﴾

4. Vërtet, Ne e kemi krijuar njeriun në formën më të përkryer,[4]

---

[1] Allahu betohet në fikun dhe ullirin – ndër frutat më të njohura e të dobishme; - Fiku dhe ulliri: shumica e dijetarëve thonë se nënkuptojnë Tokën e Shenjtë (Palestinën) — vendin ku jetoi dhe u dërgua Isai (Jezusi a.s.), dhe ku shpallet mëshira e Zotit.

[2] për malin "Tur Sinai", ku Allahu foli me Musain (paqja qoftë mbi të);

[3] dhe betohet në këtë vend të sigurt e të bekuar, Mekën, vendin e zbritjes së Islamit. - Allahu i lidh këto tre vende si zinxhir i një mesazhi të përbashkët hyjnor që përfundon me Islamin.

[4] Vërtet, Ne e kemi krijuar njeriun në formën më të bukur dhe më të përsosur; - Ky është një nga ajetet më të larta për nderimin e krijimit njerëzor. "në formën më të bukur" –

ثُمَّ رَدَدْنَٰهُ أَسْفَلَ سَٰفِلِينَ ۝٥

5. pastaj e kthyem atë në nivelin më të ulët të të ultëve,[5]

إِلَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ۝٦

6. përveç atyre që besojnë dhe bëjnë vepra të mira — për ta ka shpërblim të pandërprerë.[6]

فَمَا يُكَذِّبُكَ بَعْدُ بِٱلدِّينِ ۝٧

7. Atëherë, ç'të shtyn ty, pas kësaj, të mohosh Ditën e Gjykimit?[7]

أَلَيْسَ ٱللَّهُ بِأَحْكَمِ ٱلْحَٰكِمِينَ ۝٨

8. A nuk është Allahu Gjykatësi më i Drejtë?![8]

---

përfshin: 1. Pamjen fizike – trup i drejtë, mendje, gjuhë, ndjeshmëri. 2. Përsosmërinë morale dhe mendore – aftësinë për të njohur Zotin, për të dalluar të mirën nga e keqja. - Njeriu është krijesa e përzgjedhur, që mund të ngjitet më lart se engjëjt me besim, ose të bjerë më poshtë se kafshët me mëkatet e tij. Siç thotë Imam Kurtubi: "Allahu e krijoi njeriun me fytyrë të kthyer nga qielli, jo nga toka — për t'i kujtuar që synimi i tij është qiellor."

[5] pastaj e kthejmë në Zjarr atë që nuk i bindet Allahut dhe nuk ndjek të dërguarit e Tij. - Kjo do të thotë: njeriu, nëse largohet nga besimi dhe drejtësia, bie në nivelin më të poshtëm moral e shpirtëror. Disa e shpjegojnë si plakje fizike (dobësim trupor pas forcës), por kuptimi më i thellë është rënia shpirtërore — nga nderi në poshtërim, kur ai nuk e përdor mendjen e dhënë nga Zoti. "Esfeles-safilin" = fundi i poshtërisë – zjarri i Xhehenemit për ata që e mohojnë të vërtetën.

[6] Por ata që besuan dhe bënë vepra të mira, për ta ka shpërblim të madh, të pandërprerë dhe të papakësuar. - Përjashtimi hyjnor: besimi dhe vepra e mirë e ruajnë njeriun nga rënia. Ky është ligji i Zotit: nderi i njeriut qëndron te besimi aktiv dhe morali.

[7] Çfarë të shtyn ty, o njeri, të mohosh ringjalljen dhe shpërblimin, ndërkohë që provat për fuqinë e Allahut për ta bërë këtë janë kaq të qarta dhe të dukshme? - Pyetje qortuese dhe logjike: pas gjithë këtyre provave të krijimit dhe drejtësisë, si mund të mohosh ringjalljen dhe gjykimin? Nëse njeriu kupton madhështinë e krijimit të vet, ai duhet të besojë edhe në përgjegjësinë përfundimtare.

[8] A nuk është Allahu, që e ka caktuar këtë Ditë për të gjykuar midis njerëzve, Gjykatësi më i Drejtë në çdo gjë që ka krijuar? Po, sigurisht që është! A do të lihen, pra, krijesat pa qëllim — pa urdhra dhe ndalesa, pa shpërblim dhe pa ndëshkim? Kjo nuk është e drejtë dhe as e mundur të ndodhë. – Ky ajet është përfundimi moral i sures — i drejtohet arsyes dhe ndërgjegjes njerëzore: nëse Ai është më i Drejti, atëherë sigurisht që do të ketë Ditë Gjykimi, ku çdo njeri do të marrë atë që meriton.

سُورَةُ العَلَقِ

96. SURJA "EL ALAK"

EMBRIONI

(Mekase, 19 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

ٱقْرَأْ بِٱسْمِ رَبِّكَ ٱلَّذِى خَلَقَ ﴿١﴾

1. Lexo me emrin e Zotit tënd, i Cili krijoi (gjithçka)![1]

خَلَقَ ٱلْإِنسَـٰنَ مِنْ عَلَقٍ ﴿٢﴾

2. E krijoi njeriun prej një cope gjaku të ngjitshme (embrioni)![2]

ٱقْرَأْ وَرَبُّكَ ٱلْأَكْرَمُ ﴿٣﴾

3. Lexo! Zoti yt është më Bujari,[3]

---

[1] Lexo, o Profet, atë që t'u shpall nga Kurani, duke filluar me emrin e Zotit tënd – Atij që është i Vetmi në krijim; - Fjala e parë e shpallur: "Lexo" — një thirrje për dije, reflektim dhe zgjim. "Bi-smi rabbik" – jo thjesht "lexo", por lexo me emrin e Zotit, domethënë me qëllim, me përulësi, me vetëdije se dija vjen nga Ai. "Al-ladhī khalak" – që krijoi gjithçka: universin, jetën, njeriun. Këtu fillon epoka e dijes shpirtërore, ku feja dhe dituria bashkohen.

[2] I Cili e krijoir njeriun nga "ʿAlak" = një substancë që ngjitet, faza embrionale që ngjitet në murin e mitrës. Është përmendje mrekullisht shkencore për origjinën biologjike të njeriut. Allahu e kujton njeriut se nga një pikë pa formë, Ai i dha formë, jetë dhe mendje. Kush e njeh origjinën e tij të brishtë, nuk bëhet kurrë mendjemadh.

[3] Lexo, o Profet, atë që t'u shpall, sepse Zoti yt është plot mirësi dhe bujari të pafundme; - Përsëritja e urdhrit "Lexo" tregon vazhdimësinë e kërkimit të dijes. "Al-Akram" – më Bujari, sepse Ai u mëson njerëzve pa pasur nevojë për ta. Dija është dhuratë e bujarisë Hyjnore, jo thjesht rezultat përpjekjeje njerëzore.

ٱلَّذِى عَلَّمَ بِٱلْقَلَمِ ﴿٤﴾

4. Ai që mësoi me penë,[4]

عَلَّمَ ٱلْإِنسَـٰنَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ﴿٥﴾

5. i mësoi njeriut atë që nuk e dinte.[5]

كَلَّآ إِنَّ ٱلْإِنسَـٰنَ لَيَطْغَىٰٓ ﴿٦﴾

6. Por, me të vërtetë, njeriu i tejkalon të gjitha kufijtë,[6]

أَن رَّءَاهُ ٱسْتَغْنَىٰٓ ﴿٧﴾

7. kur e sheh veten të pavarur (vetëmjaftueshëm).[7]

إِنَّ إِلَىٰ رَبِّكَ ٱلرُّجْعَىٰٓ ﴿٨﴾

8. Por, vërtet, te Zoti yt është kthimi.[8]

أَرَءَيْتَ ٱلَّذِى يَنْهَىٰ ﴿٩﴾

9. A e ke parë atë që pengon,[9]

---

[4] Ai i mësoi njerëzit të shkruajnë me penë; përmendja e **penës (kalem)** është nderim i madh për **dijen dhe shkrimin**.

[5] dhe i mësoi njeriut atë që nuk e dinte, duke e nxjerrë nga errësira e injorancës në dritën e dijes. – tregon se burimi i dijes është Allahu, dhe njeriu është nxënës në këtë univers. ◆ Mesazh: Islami fillon me arsimim, lexueshmëri dhe reflektim të ndërgjegjshëm — fe e dijes, jo e injorancës.

[6] Vërtet, njeriu i tejkalon kufijtë e Allahut dhe bëhet mendjemadh; Pas nderimit të njeriut me dije, Allahu paralajmëron për rrezikun e arrogancës.

[7] kur e mashtron pasuria dhe begatia dhe mendon se nuk i duhet askush. Kur njeriu ndien se nuk ka nevojë për Zotin — ashtu si pasuria, pushteti apo vetëdija — ai kalon kufijtë moralë. “Istagna” = ndjenja e rreme e vetë-mjaftueshmërisë që çon në mohim dhe mëkat.

[8] Por le ta dijë çdo mendjemadh e kryelartë se fundi i tij është tek Allahu, dhe Ai do ta shpërblejë çdo njeri sipas veprave të tij. Ky ajet i vendos kufij krenarisë njerëzore: fillimi yt ishte varësi, fundi yt është përgjegjësi.

[9] I referohet Ebu Xhehlit, tiranit mekas

عَبْدًا إِذَا صَلَّىٰٓ ﴿١٠﴾

10. robin (Tonë) kur falet?[10]

أَرَءَيْتَ إِن كَانَ عَلَى ٱلْهُدَىٰٓ ﴿١١﴾

11. Po sikur ky (rob) të jetë në udhëzim të drejtë,[11]

أَوْ أَمَرَ بِٱلتَّقْوَىٰٓ ﴿١٢﴾

12. ose të urdhërojë për devotshmëri?[12]

أَرَءَيْتَ إِن كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰٓ ﴿١٣﴾

13. Po sikur ai (penguesi) të përgënjeshtrojë dhe të kthejë kurrizin,[13]

أَلَمْ يَعْلَم بِأَنَّ ٱللَّهَ يَرَىٰ ﴿١٤﴾

14. a nuk e di ai se Allahu sheh gjithçka?![14]

كَلَّا لَئِن لَّمْ يَنتَهِ لَنَسْفَعًۢا بِٱلنَّاصِيَةِ ﴿١٥﴾

15. Por jo! Nëse nuk ndalet, do ta kapim për ballukesh,[15]

---

[10] A ke parë ndonjë gjë më të çuditshme se tirania e këtij njeriu – Ebu Xhehlit – i cili ndalon një nga robërit Tanë kur falet për Zotin e tij (d.m.th. Muhamedin ﷺ)? - Kjo tregon kontrastin më të madh: mendjemadhësia e njeriut përballë përulësisë së njeriut ndaj Zotit.

[11] A e mendon: po sikur ai që ndalohet të jetë në rrugë të drejtë, atëherë si mund ta pengosh?

[12] Ose, nëse ai urdhëron të tjerët për devotshmëri ndaj Allahut, pse ta pengosh nga ajo? - Pyetje retorike për të treguar irracionalitetin e tiranit: Si mund të ndalosh dikë që falet e udhëzon për devotshmëri ndaj Allahut?

[13] Ky është përshkrimi klasik i atij që **e njeh të vërtetën, por e refuzon nga krenaria.**

[14] A mendon ky pengues që e përgënjeshtron të vërtetën se Allahu nuk e sheh atë që bën? - Allahu e qorton me një ton sfidues: "A e ke parë sa i guximshëm është kundër së vërtetës?" - Një pyetje që ngjall ndërgjegjen: si mund të sillet njeriu si zotërues, kur Zoti e sheh dhe e di gjithçka? Ky ajet është qendër etike: kujtesë se vëzhgimi Hyjnor duhet të ruajë njeriun nga padrejtësia.

[15] Jo, aspak! Nëse ky nuk ndalet nga kundërshtimi dhe dëmtimi i tij, Ne do ta kapim fort për ballukesh dhe do ta hedhim në Zjarr; - Kërcënim për Ebu Xhehlin dhe çdo njeri arrogant. Allahu i thotë: "Nëse nuk ndalesh, do ta poshtërojmë pikërisht atë që mendon se është më e lartë." Kjo është ironi e drejtësisë Hyjnore: arroganca kthehet në poshtërim.

نَاصِيَةٖ كَٰذِبَةٍ خَاطِئَةٖ ﴿١٦﴾

16. balluke gënjeshtare dhe mëkatare![16]

فَلۡيَدۡعُ نَادِيَهُۥ ﴿١٧﴾

17. Le të thërrasë ai shoqërinë e vet;

سَنَدۡعُ ٱلزَّبَانِيَةَ ﴿١٨﴾

18. Ne do të thërrasim rojet e Zjarrit (zebanijjet)![17]

كَلَّا لَا تُطِعۡهُ وَٱسۡجُدۡ وَٱقۡتَرِب ۩ ﴿١٩﴾

19. Por jo! Mos iu bind kurrësesi atij! Por bëj sexhde (falu) dhe afrohu (te Zoti yt)![18] ۩

-597-

[16] një ballë gënjeshtar në fjalë dhe mëkatar në vepra. - Kjo është një shprehje e fuqishme dënimi: Zoti do ta poshtërojë krenarinë e atij që e mohon të vërtetën. “Kādhibah khāṭi’ah” = që gënjen dhe gabon me vetëdije.

[17] Le t’i thërrasë, pra, ky mendjemadh, shokët e tij të kuvendit, të cilët i kërkon për ndihmë; kurse Ne do të thërrasim rojet e Zjarrit! - “Nādiyah” – klubi i fisit, vendi ku mblidheshin burrat e Kurejshitit. Arroganti thotë: “Kam njerëz pas vetes.” Allahu i përgjigjet: “Ne kemi engjëj të fuqishëm, që të marrin dhe të poshtërojnë.” Ky është kontrast absolut mes forcës njerëzore dhe Fuqisë Hyjnore.

[18] ۩ [Ajet Sexhde] Jo, çështja nuk është siç mendon Ebu Xhehli; ai nuk do të të dëmtojë, o i Dërguar! Prandaj mos iu bind atij në atë që të fton – për ta lënë namazin – por bjerë në sexhde para Zotit tënd (falu) dhe afrohu më shumë pranë Tij me dashuri e bindje! - Përfundim madhështor dhe udhëzim për të Dërguarin e Allahut ﷺ dhe për çdo besimtar: Mos u frikëso nga tiranët, Falu dhe afrohu tek Zoti yt; që është thelbi i adhurimit: sexhdja është forma më e lartë e përulësisë dhe mënyra më e afërt për t’u lidhur me Krijuesin. Siç thotë i Dërguari ﷺ:“Njeriu është më afër Zotit të tij kur është në sexhde.” (Muslimi).

سُورَةُ القَدْرِ

97. SURJA "EL KADR"

NATA E KADRIT

(Mekase, 5 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

إِنَّآ أَنزَلْنَـٰهُ فِى لَيْلَةِ ٱلْقَدْرِ ﴿١﴾

1. Ne e kemi zbritur atë (Kuranin) në Natën e Kadrit.[1]

وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا لَيْلَةُ ٱلْقَدْرِ ﴿٢﴾

2. E ç'të bën ty të dish se ç'është Nata e Kadrit?[2]

[1] Ne e kemi zbritur Kuranin në natën e lavdisë dhe të madhështisë – një nga netët e bekuara të muajit Ramazan - zbritëm në mënyrë të përqendruar, nga "Lauh el-Mahfudh" (Libri i ruajtur) në qiellin më të afërt të botës, pastaj pjesë-pjesë gjatë 23 vjetëve. "Lajletul-Kadr" = Nata e Caktimit, sepse: në këtë natë shkruhen caktimet vjetore (jetët, furnizimet, ngjarjet); është nata e fuqisë dhe vlerës, më e vlefshme se çdo natë tjetër. Shumica e dijetarëve thonë se është një nga netët teke të dhjetë netëve të fundit të Ramazanit, veçanërisht nata e 27-të.

[2] Kjo është pyetje madhështimi – për ta theksuar rëndësinë e kësaj nate. Kjo pyetje fton mendjen njerëzore të meditojë mbi vlerën e shpalljes dhe mëshirës që zbriti atë natë. Siç shpjegon Ibn Kethiri: "Kjo është pyetje që e ngre vlerën e asaj nate përtej çdo imagjinate njerëzore."

لَيْلَةُ ٱلْقَدْرِ خَيْرٌ مِّنْ أَلْفِ شَهْرٍ ﴿٣﴾

3. Nata e Kadrit është më e mirë se një mijë muaj.[3]

تَنَزَّلُ ٱلْمَلَـٰٓئِكَةُ وَٱلرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِم مِّن كُلِّ أَمْرٍ ﴿٤﴾

4. Në të zbresin engjëjt dhe Shpirti (Xhibrili), me lejen e Zotit të tyre, për çdo çështje.[4]

سَلَـٰمٌ هِىَ حَتَّىٰ مَطْلَعِ ٱلْفَجْرِ ﴿٥﴾

5. Ajo (natë) është paqe, deri në agimin e mëngjesit.[5]

[3] Nata e Kadrit është një natë e bekuar, dhe vlera e saj është më e madhe se vlera e një mijë muajve në të cilët nuk ndodhet Nata e Kadrit. "Një mijë muaj" = 83 vjet e 4 muaj — një jetë e tërë njeriu! Kjo do të thotë: adhurimi në këtë natë ka vlerën e adhurimit për më shumë se 80 vjet. Është dhuratë e posaçme për ummetin e Profetit Muhamed ﷺ, si mëshirë nga Allahu që jetët e tyre më të shkurtra të mos jenë pengesë për shpërblime të mëdha."Khajr" nënkupton jo vetëm më shumë në numër, por më e pastër, më e bekuar dhe më e pranueshme.

[4] Në atë natë zbresin shumë engjëjt dhe Xhibrili (paqja qoftë mbi të), me lejen e Zotit të tyre, për çdo çështje që Ai ka caktuar për atë vit. Në këtë natë, engjëjt zbresin në tokë, sjellin paqe, mirësi, dhe shënojnë urdhrat e Zotit për vitin që vjen. Çdo vendim hyjnor zbret atë natë: jeta, vdekja, furnizimi, mëshira. Kjo tregon madhështinë e saj si natë e ndërveprimit mes qiellit dhe tokës. Disa dijetarë kanë thënë: "Qielli bëhet aq i dendur me engjëj, saqë Toka mbushet me paqe e dritë."

[5] Ajo është e tëra paqe dhe siguri, nuk ka në të asnjë të keqe — deri në agimin e mëngjesit. "Selām" = paqe, shpëtim, siguri. Në këtë natë, Zoti fal, mëshiron, dhe pranon pendimin e atyre që e kërkojnë me zemër. "Deri në agim" – d.m.th. gjithë nata është e bekuar, nga perëndimi i diellit deri në agim. Sipas hadithеve: "Kush e kalon natën e Kadrit me besim dhe shpresë në shpërblimin e Zotit, do t'i falen mëkatet e mëparshme." (Buhariu & Muslimi).

سُورَةُ البَيِّنَةِ

98. SURJA “EL BEJJINEH”

PROVA E QARTË

(Medinase, 8 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

لَمْ يَكُنِ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ مِنْ أَهْلِ ٱلْكِتَٰبِ وَٱلْمُشْرِكِينَ مُنفَكِّينَ حَتَّىٰ تَأْتِيَهُمُ ٱلْبَيِّنَةُ ﴿١﴾

1. Ata që mohuan, nga ithtarët e Librit dhe idhujtarët, nuk do të ndaheshin (nga mosbesimi) derisa t’u vinte atyre prova e qartë:[1]

رَسُولٌ مِّنَ ٱللَّهِ يَتْلُواْ صُحُفًا مُّطَهَّرَةً ﴿٢﴾

2. një i Dërguar nga Allahu (Muhamedi), që u lexon Fletë të Pastra (Kuranin),[2]

[1] Ata që mohuan – prej hebrenjve, të krishterëve dhe idhujtarëve – nuk do ta linin mohimin e tyre derisa t’u vinte shenja që u ishte premtuar në Librat e tyre. Ata prisnin një profet, por kur ai erdhi, shumica e mohuan, sepse nuk e pranuan të vërtetën për shkak të krenarisë dhe interesit. Pra, shkaku i përçarjeve nuk ishte mungesa e provave, por kokëfortësia dhe lakmia.

[2] Dhe ajo shenjë është i Dërguari i Allahut, Muhamedi ﷺ, i cili lexon Kuranin e shpallur në fletë të pastra e të shenjta. “Rasūl min Allāh” – Profeti ﷺ është vetë argumenti i gjallë i Zotit.“Ṣuḥufan muṭahharah” – fletë të pastra, pra Kurani: Fjalë e Shenjtë, pa shtrembërim, e mbrojtur nga çdo papastërti. Ai lexohet, mësohet dhe zbatohet — është udhërrëfyes për çdo zemër të sinqertë.

فِيهَا كُتُبٌ قَيِّمَةٌ ﴿٣﴾

3. në të cilat ka shkrime dhe ligje të drejta.[3]

وَمَا تَفَرَّقَ ٱلَّذِينَ أُوتُواْ ٱلۡكِتَٰبَ إِلَّا مِنۢ بَعۡدِ مَا جَآءَتۡهُمُ ٱلۡبَيِّنَةُ ﴿٤﴾

4. Ata, që u ishte dhënë Libri, nuk u përçanë, përveç pasi u erdhi prova e qartë (Muhamedi).[4]

وَمَآ أُمِرُوٓاْ إِلَّا لِيَعۡبُدُواْ ٱللَّهَ مُخۡلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ حُنَفَآءَ وَيُقِيمُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَيُؤۡتُواْ ٱلزَّكَوٰةَۚ وَذَٰلِكَ دِينُ ٱلۡقَيِّمَةِ ﴿٥﴾

5. E atyre nuk u ishte urdhëruar tjetër, veçse të adhurojnë Allahun me sinqeritet në fe, duke qenë të drejtë në besim, të falin namazin dhe të japin zekatin – kjo është feja e drejtë.[5]

[3] Në ato fletë (të shpallura) gjenden lajme të vërteta dhe urdhra të drejta — udhëzime që e drejtojnë njeriun drejt së vërtetës dhe e çojnë në rrugën e drejtë. "Kutubun kajjimeh" – shkrime të drejta, urdhra të qëndrueshme e të ndershme. D.m.th.: në Kuran ndodhen rregulla të drejta për moralin, shoqërinë dhe adhurimin. Ai zbulon dhe korrigjon çfarë është shtrembëruar nga shpalljet e mëparshme.

[4] Ata, që u ishte dhënë Libri – prej hebrenjve dhe të krishterëve – nuk patën kundërshtim rreth faktit që Muhamedi ﷺ ishte vërtet një i dërguar i drejtë, sepse e gjenin përshkrimin e tij në librat e tyre, përveç pasi iu bë e qartë se ai ishte profeti që u ishte premtuar në Teurat dhe Inxhil. Në fillim ata ishin të bashkuar në njohjen e profetësisë së tij, por kur ai u dërgua me shpallje të qartë, ata e mohuan dhe u përçarë mes vete. - Pra, përçarja nuk ishte nga mungesa e dijes, por nga zilia, egoja dhe ndjekja e pasioneve. Dëshmia u erdhi, por ata e hodhën poshtë qëllimisht, për të ruajtur pozitën e tyre shoqërore. Kështu, përçarja nuk erdhi nga mungesa e provës, por nga mungesa e sinqeritetit.

[5] Dhe atyre – në të gjitha shpalljet e mëparshme – nuk u ishte urdhëruar gjë tjetër, përveçse të adhurojnë vetëm Allahun, duke e pastruar adhurimin e tyre për Të, duke u larguar nga idhujtaria dhe duke u kthyer me besim të pastër; të falin namazin dhe të japin zekatin — dhe kjo është feja e drejtë e qëndrueshme, feja Islame. Ky ajet përmbledh thelbin e gjithë feve qiellore: Adhurim i pastër vetëm për Allahun (pa shirk); Sinqeritet (ihlās) në fe, pa hipokrizi; Hanīf – që do të thotë i kthyer nga e shtrembëra drejt së drejtës (si Ibrahimi alejhi selam); Namazi dhe Zekati – shtyllat praktike të besimit. Pra, Islami nuk është fe e re, por vazhdim i shpalljes së përjetshme të Teuhidit (njësisë së Zotit).

إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ مِنْ أَهْلِ ٱلْكِتَـٰبِ وَٱلْمُشْرِكِينَ فِى نَارِ جَهَنَّمَ خَـٰلِدِينَ فِيهَآ ۚ أُوْلَـٰٓئِكَ هُمْ شَرُّ ٱلْبَرِيَّةِ ﴿٦﴾

6. Vërtet, ata që mohuan - nga ithtarët e Librit dhe idhujtarët - do të jenë në zjarrin e Xhehenemit, ku do të qëndrojnë përjetësisht; ata janë krijesat më të këqija.[6]

إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّـٰلِحَـٰتِ أُوْلَـٰٓئِكَ هُمْ خَيْرُ ٱلْبَرِيَّةِ ﴿٧﴾

7. Vërtet, ata që besuan dhe bënë vepra të mira – ata janë krijesat më të mira.[7]

جَزَآؤُهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ جَنَّـٰتُ عَدْنٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَـٰرُ خَـٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدًا ۖ رَّضِىَ ٱللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُواْ عَنْهُ ۚ ذَٰلِكَ لِمَنْ خَشِىَ رَبَّهُۥ ﴿٨﴾

8. Shpërblimi i tyre te Zoti i tyre është: kopshtet e përhershme të Adnit, nën të cilat rrjedhin lumenj; aty do të qëndrojnë përgjithmonë. Allahu është i kënaqur me ta, dhe ata janë të kënaqur me Të — kjo është për ata që kanë frikë e respekt ndaj Zotit të tyre.[8]

---

[6] Vërtet, ata që mohuan – prej hebrenjve, të krishterëve dhe idhujtarëve – do të kenë si dënim zjarrin e Xhehenemit, ku do të qëndrojnë përgjithmonë; ata janë krijesat më të këqija dhe më të humbura. - Pas ndarjes së qartë, Allahu përmend fundin e mohuesve: përjetësi në Zjarr. “Sherrul-beriyyeh” – më të këqijtë e krijesave, sepse mohojnë të vërtetën edhe pas njohjes së saj.

[7] Vërtet, ata që besuan Allahun, ndoqën të Dërguarin e Tij dhe kryen vepra të mira — ata janë krijesat më të mira. “Khairu’l-bariyyah” = më të mirët ndër të krijuarit. Disa sahabë, si Ibn Abbas (r.a.), thonë: “Ky ajet u shpall për Ebu Bekrin, Omerin dhe çdo besimtar që e jeton sinqerisht Islamin.” Kundërshtia është e qartë: nga më të këqijtë (mohuesit), te më të mirët (besimtarët). Nderi i vërtetë nuk është në racë, pasuri apo fuqi, por në besim dhe vepra të pastra.

[8] Shpërblimi i tyre tek Zoti i tyre në Ditën e Kiametit do të jetë: kopshte të përjetshme dhe të begata, nën kështjellat e të cilave rrjedhin lumenj.

Aty do të qëndrojnë përgjithmonë, ndërsa Allahu do të jetë i kënaqur me ta për veprat e tyre të mira, dhe ata do të jenë të kënaqur me Të për nderimet dhe begatitë që Ai u ka përgatitur. Ky është shpërblimi i mrekullueshëm për atë që ka pasur frikë nga Allahu dhe është larguar nga gjynahet – për ata që e frikësohen Zotin me dashuri e respekt; frika e devotshmërisë, jo e dëshpërimit.

99. SURJA “EZ ZELZELE”

DRIDHJA E FUNDIT E TOKËS

(Medinase, 8 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

إِذَا زُلْزِلَتِ ٱلْأَرْضُ زِلْزَالَهَا ﴿١﴾

1. Kur Toka të dridhet me dridhjen e saj (përfundimtare),[1]

وَأَخْرَجَتِ ٱلْأَرْضُ أَثْقَالَهَا ﴿٢﴾

2. dhe Toka të nxjerrë barrët e saj (ato që mbart brenda),[2]

وَقَالَ ٱلْإِنسَـٰنُ مَا لَهَا ﴿٣﴾

3. dhe njeriu të thotë: “Çfarë po ndodh me të?!”,[3]

---

[1] Kur Toka të tundet me një dridhje të fuqishme. “Zulzilat” = dridhje, tërmet, tronditje e fuqishme. “Zilzālehā” – me tronditjen e saj të përcaktuar, pra atë më të madhen e fundit, që do të ndodhë në Ditën e Gjykimit. Kjo është dridhja përfundimtare e Tokës, që do të përmbysë gjithçka që ajo mban. Ibn Kethiri shpjegon: “Kjo është dridhja kur Toka do të nxjerrë të gjithë të vdekurit për gjykim.”

[2] dhe të nxjerrë nga brendësia e saj të vdekurit dhe thesaret e fshehura; Në Ditën e Gjykimit, toka do të nxjerrë gjithçka që fshehu: trupat për ringjallje dhe pasuritë që njeriu i la pas. Kjo tregon fundin e çdo zotërimi tokësor – gjithçka që njeriu ruajti, toka do ta dorëzojë. Toka vetë do të bëhet dëshmitare e veprave tona – aty kemi qëndruar, falur, apo mëkatuar.

[3] njeriu do të pyesë i tronditur: “Çfarë po ndodh me të?” Një klithmë tronditëse e njerëzimit përballë rrënimit total. Ata që s’besuan Ditën e Gjykimit, do të mbeten pa fjalë. Ky ajet tregon befasinë dhe frikën që do t’i përfshijë të gjithë kur të ndodhë e vërteta që e mohonin.

يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا ﴿٤﴾

4. atë Ditë, ajo do të tregojë lajmet e saj,[4]

بِأَنَّ رَبَّكَ أَوْحَىٰ لَهَا ﴿٥﴾

5. sepse Zoti yt i ka shpallur (urdhëruar) asaj.[5]

يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ ٱلنَّاسُ أَشْتَاتًا لِّيُرَوْا۟ أَعْمَـٰلَهُمْ ﴿٦﴾

6. Atë Ditë njerëzit do të shpërndahen në grupe, që t'u tregohen veprat e tyre.[6]

فَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُۥ ﴿٧﴾

7. Kush bën ndonjë të mirë, qoftë sa pesha e një grimce, do ta shohë atë,[7]

وَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُۥ ﴿٨﴾

8. dhe kush bën ndonjë të keqe, qoftë sa pesha e një grimce, do ta shohë atë.[8]

---

[4] Në Ditën e Kiametit, Toka do të tregojë gjithçka që është bërë mbi të — veprat e mira dhe të këqija; Toka do të flasë me dëshmi për çdo gjë që ndodhi mbi të. Siç thotë Profeti ﷺ në hadith të saktë (Tirmidhi):"A e dini çfarë janë 'lajmet e saj'? Ajo do të dëshmojë për çdo njeri, për çdo vepër që bëri mbi sipërfaqen e saj, mirë apo keq.";

[5] sepse Allahu i Lartësuar do t'i urdhërojë asaj të dëshmojë për gjithçka që ka ndodhur mbi sipërfaqen e saj. Kjo do të ndodhë me urdhërin e Zotit, që i jep Tokës aftësinë të dëshmojë.

[6] Atë ditë, njerëzit do të kthehen nga vendi i gjykimit të ndarë në grupe të ndryshme, që Allahu t'u tregojë veprat që kanë bërë — të këqijat dhe të mirat — dhe t'i shpërblejë secilin sipas asaj që ka punuar. Ibn Abasi ka thënë: "Do të dalin nga varret për në vendin e gjykimit, në grupe sipas veprave të tyre."

[7] Kushdo që bën një të mirë, qoftë edhe sa pesha e një grimce të vogël, do ta shohë shpërblimin e saj në botën tjetër; "Mithqāla dharrah" = peshë më e vogël se një grimcë pluhuri, një atom – vepra më e vogël. Allahu do ta tregojë çdo mirësi, sado e vogël, dhe do ta shpërblejë. Ky ajet është shpresë e madhe për besimtarin: asnjë e mirë nuk humbet, qoftë një fjalë e butë apo një buzëqeshje. I Dërguari i Allahut ﷺ thotë: "Mos e nënvlerëso asnjë të mirë, edhe sikur të jetë t'i buzëqeshësh vëllait tënd." (Muslim)

[8] dhe kush bën një të keqe, qoftë edhe sa pesha e një grimce, do ta shohë dënimin e saj në botën tjetër. Pra, çdo mëkat, sado i vogël, do të shfaqet përpara njeriut. Ky është parimi i drejtësisë absolute Hyjnore. Prandaj besimtari duhet të kujdeset për çdo detaj të jetës së tij.

سُورَةُ العَادِيَات

100. SURJA "EL ADIJAT"

KUAJT LUFTARAKË

(Mekase, 11 ajete)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

وَٱلْعَٰدِيَٰتِ ضَبْحًا ﴿١﴾

1. Betohem për kuajt që vrapojnë me frymëmarrje të fortë,[1]

فَٱلْمُورِيَٰتِ قَدْحًا ﴿٢﴾

2. që nxjerrin shkëndija me goditjet e thundrave,[2]

فَٱلْمُغِيرَٰتِ صُبْحًا ﴿٣﴾

3. që sulmojnë në agim,[3]

فَأَثَرْنَ بِهِۦ نَقْعًا ﴿٤﴾

4. që ngrenë pluhur nga shejtësia e tyre,[4]

---

[1] Allahu betohet për kuajt luftarakë të besimtarëve, që vrapojnë me shpejtësi në betejë me guxim dhe përkushtim. "Dabḥan" = frymëmarrje e rëndë, zhurma që bën kali kur vrapon me forcë. Nuk i lejohet krijesës të betohet në askënd tjetër përveç Allahut, sepse betimi në diçka tjetër përveç Tij është shirk (idhujtari).

[2] që nxjerrin shkëndija; kur thundrat e tyre përplasen me gurë në terrin e natës. Një përshkrim i fuqisë, vendosmërisë dhe shpejtësisë së kuajve që luftojnë për kauzë të drejtë. Metaforë për besimtarët e vendosur, që ndezin dritë në errësirën e botës.

[3] "Mughīrāt" = sulmuesit, kuajt që nisen në agim për betejë. Agimi simbolizon kohën e zgjimit dhe triumfit. Ashtu si këta kuaj janë besnikë e të bindur, njeriu duhet të jetë në shërbim të Zotit të tij, jo i robëruar nga pasionet.

[4] "Fa'atharna bihi naq'a" = ngrejnë pluhur – pluhuri që ngrihet nga shpejtësia e tyre - nënkupton shpejtësi e vendosmëri.

فَوَسَطْنَ بِهِۦ جَمْعًا ۝٥

5. dhe depërtojnë në mes të turmës (armike)![5]

إِنَّ ٱلْإِنسَـٰنَ لِرَبِّهِۦ لَكَنُودٌ ۝٦

6. Vërtet, njeriu është shumë mosmirënjohës ndaj Zotit të vet,[6]

وَإِنَّهُۥ عَلَىٰ ذَٰلِكَ لَشَهِيدٌ ۝٧

7. dhe vetë ai është dëshmitar për këtë,[7]

وَإِنَّهُۥ لِحُبِّ ٱلْخَيْرِ لَشَدِيدٌ ۝٨

8. dhe vërtet, ai e do pasurinë me dashuri të tepruar.[8]

۞ أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعْثِرَ مَا فِى ٱلْقُبُورِ ۝٩

9. A nuk e di ai se kur të nxirren jashtë ata që janë në varre,[9]

[5] "Ëasaṭna bihi jam'an" = depërtojnë në mes të armiqve, pa frikë. Përshkrim madhështor i vendosmërisë dhe besimit të atyre që luftojnë për të vërtetën. Ky kontrast përgatit për mesazhin që vjen më poshtë — njeriu, ndryshe nga kuajt besnikë, është mosmirënjohës ndaj Zotit.

[6] Vërtet, njeriu është mohues dhe mosmirënjohës ndaj mirësive të Zotit të tij; Pasi Allahu përmend kafshët që tregojnë besnikëri, guxim e shërbim, Ai përmend njeriun që, ndryshe prej tyre, shpesh është mosmirënjohës ndaj Krijuesit. Njeriu e pranon mirësinë vetëm kur është në hall, por kur i jepet begati, harron Dhuruesin.

[7] dhe në këtë mohimin e tij ai vetë është dëshmitar. Njeriu e di brenda vetes që është mosmirënjohës; ndërgjegjja e tij e dëshmon. Ky është një gjykim i brendshëm: ai e ndien boshllëkun e mosfalënderimit, por e injoron.

[8] Dhe ai është tepër i dhënë pas pasurisë dhe e do atë me dashuri të tepruar. Njeriu e do pasurinë me pasion të tepruar, deri në harresë të botës tjetër. Dashuria për pasuri është e natyrshme, por kur kalon kufijtë e ligjit e të moralit, ajo bëhet burim shkatërrimi. Ky ajet është paralajmërim që pasuria është provë, jo qëllim.

[9] A nuk e di njeriu se çfarë e pret, kur Allahu do t'i nxjerrë të vdekurit nga varret për t'i gjykuar dhe për t'u dhënë shpërblimin ose dënimin e merituar? "Bu'thira" = hapen varret, tronditen e nxjerrin të vdekurit për gjykim.

وَحُصِّلَ مَا فِي ٱلصُّدُورِ ﴿١٠﴾

10. dhe të dalë në shesh ajo që është në gjokse -[10]

إِنَّ رَبَّهُم بِهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّخَبِيرٌ ﴿١١﴾

11. vërtet, Zoti i tyre, atë Ditë, di me hollësi absolute çdo gjë për ta?![11]

[10] Dhe të nxirret në shesh gjithçka që ka qenë e fshehur në zemra — qoftë mirësi apo ligësi.“Huṣṣila” = nxirret, qartësohet ajo që fsheh zemra — qëllimet, mendimet, ndjenjat. Ky është rindërtimi total i njeriut para Zotit: jo vetëm trupi, por edhe zemra do të zbulohet.

[11] Vërtet, Zoti i tyre atë ditë do t’i njohë plotësisht ata dhe veprat e tyre; asgjë prej tyre nuk do t’i fshihet Atij. Allahu e di jo vetëm çfarë kemi bërë, por pse e kemi bërë. Kjo është përmbyllja e plotë e drejtësisë: asgjë nuk i shpëton dijes së Tij dhe gjykimi i Tij do të jetë plotësisht i drejtë.

101. SURJA “EL KARIAH”

GODITËSJA E MADHE

(Mekase, 11 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

ٱلْقَارِعَةُ ﴿١﴾

1. Goditësja e Madhe (Kiameti)![1]

مَا ٱلْقَارِعَةُ ﴿٢﴾

2. Ç’është e Goditësja e Madhe?[2]

وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا ٱلْقَارِعَةُ ﴿٣﴾

3. E ç’të bën ty të dish se ç’është e Goditësja e Madhe?[3]

[1] Goditësja e Madhe (Dita e Kiametit) është ajo që do t’i tronditë dhe do t’i godasë zemrat e njerëzve me tmerrin dhe frikën e saj. “El-Qāriʿah” do të thotë “ajo që godet fort, ajo që troket me forcë, që trondit fortë”. Është një nga emrat e Ditës së Gjykimit, sepse ajo do të trokasë në zemrat dhe ndërgjegjet e njerëzve me një tronditje të pamëshirshme.

[2] Pyetje retorike që nxit frikë dhe kureshtje: “A e di ti çfarë është ajo goditje dhe ajo tronditje?”

[3] Përsëritja në tre forma (emër, pyetje, dhe pyetje e theksuar) është për të tronditur mendjen e njeriut dhe për të theksuar madhështinë e asaj dite. Pra: “A e di ti çfarë është ajo që do të godasë çdo shpirt dhe çdo botë?” As profeti, as ndonjë krijesë nuk e di plotësisht se si do të jetë ajo ditë — vetëm Zoti e di përmasën e saj.

يَوْمَ يَكُونُ ٱلنَّاسُ كَٱلْفَرَاشِ ٱلْمَبْثُوثِ ﴿٤﴾

4. (Ajo është) Dita kur njerëzit do të jenë si fluturat e shpërndara,[4]

وَتَكُونُ ٱلْجِبَالُ كَٱلْعِهْنِ ٱلْمَنفُوشِ ﴿٥﴾

5. dhe malet do të jenë si leshi i shkrifur.[5]

فَأَمَّا مَن ثَقُلَتْ مَوَٰزِينُهُۥ ﴿٦﴾

6. Sa për atë, peshoja e veprave të të cilit do të jetë e rëndë,[6]

فَهُوَ فِى عِيشَةٍ رَّاضِيَةٍ ﴿٧﴾

7. ai do të jetojë në një jetë të kënaqshme.[7]

وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَٰزِينُهُۥ ﴿٨﴾

8. E sa për atë, peshoja e veprave të të cilit do të jetë e lehtë,[8]

---

[4] Ajo është Disa kur njerëzit – për nga numri i madh, shpërndarja dhe lëvizja e tyre të çoroditur – do të jenë si fluturat që shpërndahen e përplasen kudo, ashtu si ato që bien në zjarr. - Pamje e kaosit total: njerëzit do të enden të hutuar, pa drejtim, pa kontroll, përballë tronditjes së madhe. Kjo simbolizon humbjen e rendit dhe krenarisë njerëzore: sundimtarë, të varfër, të gjithë të barabartë para Zotit.

[5] Dhe malet do të bëhen si leshi i shkriftuar që fryhet e shpërndahet me dorë, derisa të shpërndahet krejt dhe të zhduket si pluhur. Malet, që janë simbol i qëndrueshmërisë, do të bëhen si pluhur — shenjë e shkatërrimit të çdo fuqie tokësore. Një kontrast i madh: njeriu që mendonte se është i pathyeshëm, do të shohë edhe malet të shuhen si re tymi.

[6] Sa për atë që peshorja e veprave të tij të mira do të jetë më e rëndë; pra veprat e tij të mira do të peshojnë më shumë se të këqijat. Pesha këtu është simbol i drejtësisë Hyjnore — çdo vepër, qëllim dhe fjalë do të vendoset në peshore.

[7] ai do të jetë në një jetë të kënaqshme dhe të lumtur në Xhenet. Çdo njeri që mbush jetën me vepra të mira, sinqeritet dhe besim, do të gjejë këtë shpërblim. Jo vetëm që ai do të jetë i kënaqur, por edhe jeta vetë do të jetë e kënaqur me të. Ky është kulmi i paqes shpirtërore: kënaqësia e ndërsjellë mes Zotit dhe robit të Tij.

[8] Por ai, peshorja e veprave të mira të të cilit do t'i jetë e lehtë, ndërsa ajo e të këqijave më e rëndë; ai që nuk ka vepra të mira të mjaftueshme, ose i ka prishur me mëkate e padrejtësi. "Khiffat maëāzīnuhu" – nuk ka peshë, sepse veprat e tij s'kanë pasur sinqeritet ose kanë qenë për interes.

فَأُمُّهُۥ هَاوِيَةٌ ۹

9. strehimi i tij do të jetë humnera (Zjarri i thellë).[9]

وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا هِيَهْ ۱۰

10. E ç'të bën ty të dish se ç'është ajo (humnerë)?[10]

نَارٌ حَامِيَةٌۢ ۱۱

11. Ajo është një Zjarr i ndezur fort.[11]

[9] Strehimi i tij do të jetë në zjarrin e thellë të Xhehenemit. "Fa ummuhū hāëiyah" – strehimi (shtëpia) e tij do të jetë Havije, që do të thotë gropë e thellë, humnerë, një nga emrat e Xhehenemit. Si një fëmijë që kthehet në prehërin e nënës, ai do të bjerë në "nënën" e veprave të tij – në humnerën që vetë e ndërtoi.

[10] Pyetja retorike përsëritet për të shtuar tmerrin dhe realitetin e këtij dënimi.

[11] Ajo është një Zjarr i stërnxehtë, që digjet pa shuarje dhe nuk ka fund. Ky është përfundimi i atyre që nënvlerësojnë veprat e tyre dhe Ditën e Llogarisë. Ky ajet mbyll me ton të ashpër: ajo nuk është thjesht zjarr, por dënim moral e shpirtëror për njeriun që nuk i dha peshë veprave të veta.

سُورَةُ التَّكَاثُرِ

102. SURJA "ET TEKATHUR"

KONKURRIMI PËR SHUMIM

(Mekase, 8 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

أَلْهَىٰكُمُ ٱلتَّكَاثُرُ ﴿١﴾

1. Konkurrimi për shumim (pasurie e pasuesish) ju hutoi,[1]

حَتَّىٰ زُرْتُمُ ٱلْمَقَابِرَ ﴿٢﴾

2. derisa vizituat varrezat.[2]

كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٣﴾

3. Jo, kurrsesi! Do ta merrni vesh (se çfarë ju pret)![3]

---

[1] Gara, krenaria dhe mburrja për shumëfishimin e pasurisë dhe të fëmijëve ju ka hutuar, ju ka shpërqendruar e ju ka penguar nga bindja ndaj Allahut dhe ju ka bërë të harroni detyrën dhe fundin tuaj.

[2] Dhe vazhduat të jeni të preokupuar me to, derisa arritët në varreza dhe u varrosët aty. Fjala "vizituat" përdoret me urtësi: sepse varri nuk është shtëpia e përhershme — është vetëm një ndalesë e përkohshme para botës tjetër. Kuptimi është: gara ju hutoi derisa vdekja ju ndërpreu. Disa dijetarë thonë se aludon edhe për mburrjen me varrezat e paraardhësve: "shiko sa shumë njerëz kemi pasur", gjë që e tregon sëmundjen e krenarisë pa kuptim. Mësim: Ata që e panë varrin si fund, do ta gjejnë si fillim të llogarisë.

[3] Jo, nuk duhet të jetë kurrësesi kështu! Nuk duhet që ju të mashtroheni dhe të shpërqendroheni nga grumbullimi i pasurisë — shumë shpejt do ta kuptoni se bota tjetër është shumë më e mirë për ju. Ky ajet është paralajmërim i qartë: do të vijë momenti kur çdo shpërqendrim do të zhduket dhe realiteti i përjetësisë do të bëhet i dukshëm.

ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٤﴾

4. Përsëri jo, kurrësesi! Do ta merrni vesh me siguri.[4]

كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ عِلْمَ ٱلْيَقِينِ ﴿٥﴾

5. Jo, kurrsesi! Veç sikur ta dinit me dijen e sigurt![5]

لَتَرَوُنَّ ٱلْجَحِيمَ ﴿٦﴾

6. Sigurisht që do ta shihni Zjarrin![6]

ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا عَيْنَ ٱلْيَقِينِ ﴿٧﴾

7. Pastaj, sigurisht që do ta shihni atë me shikimin e sigurt.[7]

ثُمَّ لَتُسْـَٔلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ ٱلنَّعِيمِ ﴿٨﴾

8. Pastaj, atë Ditë, me siguri që do të pyeteni për çdo mirësi (që ju dhamë).[8]

-600-

---

[4] Përsëri kini kujdes, sepse së shpejti do ta mësoni keqësinë e përfundimit tuaj, për shkak të shpërqendrimit tuaj nga ajo (bota tjetër). Dy herë përsëritet për të theksuar paralajmërimin e ashpër. Do ta kuptoni më vonë — në momentin e vdekjes (herën e parë) dhe në Ditën e Gjykimit (herën e dytë).

[5] Jo, kurrësesi nuk duhet të jetë kështu! Nuk duhet që ju të shpërqendroheni nga grumbullimi i pasurisë dhe i kësaj bote. Sikur ta dinit me dije të vërtetë (pasojën e saj), do të ndaleshit dhe do të nxitonit të shpëtonit veten nga shkatërrimi. Dija e bindjes së sigurt — bindje pa dyshim, që buron nga besimi i thellë, jo nga përvoja e dhimbshme. Sikur njeriu të kishte bindje të vërtetë për ringjalljen, nuk do të mbyllej në grumbullimin e kësaj bote.

[6] Me siguri që do ta shihni zjarrin e Xhehenemit; "La-taravunna" – me theks të fortë betimi: pa dyshim do ta shihni. Ky ajet është si një perde që ngrihet dhe tregon realitetin që fshihet pas garës materiale.

[7] Pastaj do ta shihni Zjarrin me shikimin e bindjes; pra, do ta shihni me sytë tuaj, jo vetëm me dije. Kjo është shkalla e dytë e bindjes: nga "ilmu'l-yaqīn" (dije e sigurt) në "'ajnu'l-yaqīn" (shikim i sigurt). Dallim thelbësor në Kur'an: "Ilmu'l-yaqīn" = dije me argument. "'Ajnu'l-yaqīn" = dije me përjetim të drejtpërdrejtë. "Ḥaqqu'l-yaqīn" = e vërteta e përjetuar plotësisht (në Xhenet ose Xhehenem).

[8] Pastaj, në Ditën e Kiametit, do të pyeteni për çdo lloj begatie që keni pasur në këtë botë. "Na'īm" = çdo dhuratë, e madhe apo e vogël: jeta, shëndeti, uji, buka, paqja, koha, familja. Profeti ﷺ ka thënë: "Në Ditën e Gjykimit, njeriu do të pyetet për çdo begati që ka shijuar." (Tirmidhiu). Ky ajet tregon se për çdo mirësi ka përgjegjësi — jo vetëm falënderim me fjalë, por përdorim i drejtë i saj.

103. SURJA "EL ASR"

KOHA

(Mekase, 3 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

وَٱلْعَصْرِ ﴿١﴾

1. Betohem për kohën![1]

إِنَّ ٱلْإِنسَـٰنَ لَفِى خُسْرٍ ﴿٢﴾

2. Me të vërtetë, njeriu është në humbje,[2]

[1] Allahu betohet për "kohën" – kohën në përgjithësi, ose periudhën e pasdites (koha që rrëshqet drejt fundit). Betimi me kohën tregon rëndësinë e saj: është pasuria më e vlefshme e njeriut, sepse çdo sekondë që kalon nuk kthehet më. Allahu betohet në kohën për të theksuar: "O njeri, koha është dëshmitare për humbjen tënde, nëse nuk e shfrytëzon për mirë." Profeti ﷺ ka thënë: "Vlera e kohës së lirë dhe e shëndetit njihen vetëm nga ata që i kanë humbur." (Buhariu).

[2] Njeriu është në humbje të vazhdueshme, sepse çdo ditë që kalon, jeta zvogëlohet, forca bie, koha shkon e çdo ditë e pashfrytëzuar për Zotin është humbje. Humbës është kush nuk e mbush kohën me besim e vepra të mira. Ky ajet është gjykim i përgjithshëm për të gjithë njerëzit — të gjithë janë humbës, përveç atyre që përjashtohen në ajetin tjetër.

إِلَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ وَتَوَاصَوۡاْ بِٱلۡحَقِّ وَتَوَاصَوۡاْ بِٱلصَّبۡرِ ٣

3. përveç atyre që besojnë, bëjnë vepra të mira, këshillojnë njëri-tjetrin për të vërtetën dhe këshillojnë njëri-tjetrin për durim.[3]

[3] Përveç atyre që besuan në Allahun dhe bënë vepra të mira, që këshilluan njëri-tjetrin të qëndrojnë fort në të vërtetën, të punojnë në bindje ndaj Allahut dhe të jenë të durueshëm në këtë rrugë. Këtu Zoti përmend katër kushte për shpëtim — si katër shtylla të ndërtesës së suksesit: 1. Besimi: Bindja në Zot, në shpalljen, në jetën pas vdekjes. Është themeli i çdo shpëtimi; pa të, veprat nuk kanë qëndrueshmëri. 2. Vepra e mirë: Çdo veprim që përputhet me besimin dhe që është i sinqertë për Allahun. Jo vetëm ritualet fetare, por edhe punët e ndershme, ndihma, drejtësia, dashuria. 3. Këshillimi për të vërtetën: Përhapja e së vërtetës, thirrja në të drejtë, qëndrimi kundër padrejtësisë. Besimtari nuk është pasiv: ai kujton dhe këshillon me butësi. 4. Këshillimi për durim: Durim në vështirësi, në përballjen me sprova, dhe në qëndrueshmëri për të vërtetën. Kjo është fuqia e brendshme që e ruan njeriun nga dëshpërimi. Renditja është e mrekullueshme: Besimi → Veprimi → Përhapja → Qëndrueshmëria. Kjo është rruga e shpëtimit individual dhe shoqëror.

104. SURJA "EL HUMEZEH"

PËRGOJUESIT

(Mekase, 9 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ ﴿١﴾

1. Mjerë për çdo përgojues e përqeshës,[1]

ٱلَّذِى جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُۥ ﴿٢﴾

2. që grumbullon pasuri dhe e numëron atë (pa pushim),[2]

يَحْسَبُ أَنَّ مَالَهُۥٓ أَخْلَدَهُۥ ﴿٣﴾

3. duke menduar se pasuria e tij do ta bëjë të pavdekshëm.[3]

---

[1] Mjerim, dënim i rëndë, ose një luginë në Xhehenem për ata që përgojojnë me fjalë, përbuzin me gjest, mimikë apo shikim. Kombinimi i të dyjave tregon një njeri që e kalon jetën duke kërkuar gabimet e të tjerëve për t'u ndier vetë superior. Ky ajet godet zemrën e atyre që e ndërtojnë vetëvlerësimin duke ulur të tjerët.

[2] Përshkrim i njeriut që jeton vetëm për të mbledhur e numëruar pasuri, pa qëllim më të lartë. Pasuria bëhet qëllim në vetvete. Ai jeton duke numëruar, jo duke falënderuar. Është simbol i lakmisë dhe vetëkënaqësisë materiale. Ky është pasioni i sëmurë për pasuri, që e robëron shpirtin.

[3] Ai mendon se me këtë pasuri që ka grumbulluar i ka siguruar vetes përjetësinë në këtë botë dhe se do t'i shpëtojë llogarisë në Ditën e Gjykimit. Iluzioni më i madh i njeriut: të mendojë se pasuria e shpëton nga vdekja. Harresa e përjetësisë lind arrogancën. Ai e ndien veten të sigurt nga vdekja sepse është i pasur. Por pasuria as nuk e zgjat jetën, as nuk e shpëton nga dënimi.

كَلَّا لَيُنۢبَذَنَّ فِي ٱلْحُطَمَةِ ﴿٤﴾

4. Jo, kurrsesi! Ai do të hidhet në Copëtues.[4]

وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا ٱلْحُطَمَةُ ﴿٥﴾

5. E ç'të bën ty të dish se ç'është Copëtuesi?[5]

نَارُ ٱللَّهِ ٱلْمُوقَدَةُ ﴿٦﴾

6. Aji është Zjarri i ndezur i Allahut,[6]

ٱلَّتِي تَطَّلِعُ عَلَى ٱلْأَفْـِٔدَةِ ﴿٧﴾

7. që depërton deri në zemra.[7]

إِنَّهَا عَلَيْهِم مُّؤْصَدَةٌ ﴿٨﴾

8. Me të vërtetë, ai do të jetë i mbyllur mbi ta,[8]

فِي عَمَدٍ مُّمَدَّدَةٍۭ ﴿٩﴾

9. në shtylla të zgjatura (flakësh ose hekuri).[9]

---

[4] Jo, çështja nuk është siç mendon ai! Me siguri do të hidhet me përbuzje dhe pa nder në zjarrin që copëton dhe shkatërron çdo gjë që hidhet në të. "Hutameh" – një nga emrat e Xhehenemit, që nënkupton zjarr që copëton, përpin e asgjëson çdo gjë. Ky është përshkrimi i zjarrit të Xhehenemit që "copëton" krenarinë dhe egon njerëzore. Ai që shtyp të tjerët me fjalë, do të shtypet vetë nga zjarri që ka ndezur.

[5] E ç'të bën të dish, o i Dërguar, se çfarë është në të vërtetë copëtuesi? Një pyetje për të rritur frikën dhe seriozitetin: "A e di ti ç'është Ḥuṭamah?" Allahu e përsërit këtë stil për të ngulitur në mendje realitetin e dënimit, që njeriu shpesh e harron.

[6] Nuk është zjarr i zakonshëm — është Zjarr i ndezur me urdhër Hyjnor, që digjet me fuqi përtej çdo krahasimi, dhe që nuk shuhet kurrë. Shpreh ndëshkim Hyjnor absolut.

[7] Zjarr, i cili nga nxehtësia e tij depërton përmes trupave deri në zemra. Ky ajet tregon lartësinë dhe tmerrin e zjarrit: ai nuk djeg vetëm trupin, por edhe zemrën — vendin e krenarisë, urrejtjes dhe hipokrizisë. Është dënim që shkatërron nga brenda ashtu siç e ka korruptuar mëkatari shpirtin e tij nga brenda.

[8] Ai do të mbyllet mbi ta me zinxhirë dhe pranga të gjata, në mënyrë që të mos mund të dalin prej saj. Zjarri do t'i përfshijë plotësisht, pa rrugëdalje. As shpëtim, as vdekje për ta. Fjala "mu'sadah" tregon mbyllje hermetike, pa dritë shprese.

[9] "Amed mumaddadah" – shtylla ose zinxhirë të gjatë, që i mbështjellin dhe i mbyllin brenda flakës. Disa dijetarë e kanë komentuar si shtylla flakësh, të tjera si zinxhirë ferri që i lidhin mëkatarët. Në të dy rastet, kuptimi është dënim pa shpëtim, pa fund, pa dritë.

سُورَةُ الفِيلِ

105. SURJA “EL FIJL”

ELEFANTI

(Mekase, 5 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَٰبِ ٱلْفِيلِ ﴿١﴾

1. A nuk e ke parë se si veproi Zoti yt me ushtrinë e elefantit?[1]

أَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ فِى تَضْلِيلٍ ﴿٢﴾

2. A nuk ua dështoi planin e tyre,[2]

وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ ﴿٣﴾

3. duke dërguar kundër tyre zogj tufa-tufa,[3]

[1] A nuk e di, o i Dërguar, se si veproi Zoti yt me zotërinjtë e elefantit — me Abrahën nga Abisinia dhe ushtrinë e tij, të cilët deshën të shkatërronin Qaben e bekuar? Pyetje retorike për ta bërë dëgjuesin të mendojë dhe të kujtojë një fakt të famshëm historik. Allahu thotë: “A nuk e ke parë?” — edhe pse Profeti ﷺ s’ishte dëshmitar, sepse ngjarja ishte e njohur dhe e freskët (ndodhi në vitin e lindjes së tij). Mesazhi: Allahu është mbrojtës i Shtëpisë së Tij dhe i fesë së Tij; pushteti njerëzor s’ka fuqi kundër Tij.

[2] A nuk e bëri Ai që komplotet dhe planet e tyre të këqija të shkatërroheshin dhe të dështojnë plotësisht? Abrahahu erdhi me ushtri të madhe e me elefantë për të rrënuar Qaben, por Allahu ia dështoi komplotin.

[3] Duke dërguar mbi ta zogj në tufa të njëpasnjëshme, që vinin nga drejtime të ndryshme;

تَرْمِيهِم بِحِجَارَةٍ مِّن سِجِّيلٍ ﴿٤﴾

4. që i godisnin me gurë prej balte të pjekur.[4]

فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَّأْكُولٍ ﴿٥﴾

5. Dhe i bëri ata si gjethe të përtypura (të copëtuara).[5]

[4] Çdo zog mbante gurë të vegjël me zjarr (nga balta e pjekur). Dijetarët i përshkruajnë si zogj të vegjël si dallëndyshe që mbanin gurë balte të fortë, me zjarr hyjnor. Kjo ishte ushtria qiellore e Zotit, që shkatërroi një ushtri tokësore shumë më të madhe.

[5] Dhe i bëri ata të shkatërruar e të copëtuar, si gjethet e thata të bimëve që janë ngrënë nga bagëtitë e pastaj janë hedhur tutje. Ushtria u shkatërrua dhe u tret, sikur të ishin gjethe të përtypura nga kafshë. Një metaforë për shkatërrim total e poshtërim hyjnor.

سُورَةُ قُرَيْشٍ

106. SURJA “KUREJSH”

FISI KUREJSH

(Mekase, 4 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

لِإِيلَٰفِ قُرَيْشٍ ﴿١﴾

1. Për hir të sigurisë dhe unitetit të fisit Kurejsh,[1]

إِۦلَٰفِهِمْ رِحْلَةَ ٱلشِّتَآءِ وَٱلصَّيْفِ ﴿٢﴾

2. për sigurinë e tyre gjatë udhëtimeve të dimrit dhe të verës,[2]

[1] Çudituni për mirësinë që iu dha Kurejshëve — për sigurinë, stabilitetin dhe rregullin e jetesës së tyre; Allahu po i kujton fisit të Kurejshit se harmonia, siguria dhe autoriteti që gëzojnë janë dhuratë prej Tij, jo rezultat i forcës së tyre. - Në suren e mëparshme, Allahu tregoi si e mbrojti Qaben nga ushtria e Abrahas; në këtë sure, Ai kujton mirësitë që rrjedhin nga ajo mbrojtje — paqen, sigurinë dhe begatitë që gëzonte fisi i Kurejshit si kujdestar i Shtëpisë së Shenjtë. Kjo sure është një thirrje për falënderim: që njeriu ta njohë mirësinë e Zotit dhe ta adhurojë vetëm Atë, e jo pasurinë apo statusin që ka fituar prej Tij.

[2] si dhe për udhëtimet e tyre të rregullta tregtare: në dimër drejt Jemenit dhe në verë drejt Shamit, të cilat Allahu ua lehtësoi për të siguruar nevojat e tyre. Këto udhëtime ishin burim i begatisë dhe simbol i sigurisë që ata gëzonin, sepse askush nuk guxonte t’i prekte — ishin populli i Qabes. “Ilāfihim” tregon stabilitetin ekonomik dhe politik që Allahu u kishte dhënë.

فَلۡيَعۡبُدُواْ رَبَّ هَٰذَا ٱلۡبَيۡتِ ٣

3. le të adhurojnë Zotin e kësaj Shtëpie (Qabes),[3]

ٱلَّذِيٓ أَطۡعَمَهُم مِّن جُوعٖ وَءَامَنَهُم مِّنۡ خَوۡفِۢ ٤

4. i Cili i ushqeu ata kur ishin të uritur dhe i siguroi ata kur kishin frikë![4]

[3] Prandaj le të jenë mirënjohës dhe le ta adhurojnë Zotin e këtij Shtëpie të Shenjtë — Qaben — me të cilën janë nderuar, dhe le ta njësojnë Atë duke ia përkushtuar adhurimin vetëm Atij. Pas gjithë këtyre mirësive, Allahu kërkon vetëm një gjë: adhurim të sinqertë ndaj Tij, Zotit të Qabes që i ka mbrojtur. Është thirrje për falënderim dhe besim të pastër. Kjo është ftesa logjike dhe morale: nëse Allahu ju dha siguri, tregti dhe respekt, adhurojeni vetëm Atë, jo idhujt.

[4] Allahun, i Cili i ushqeu ata pas një urie të rëndë dhe u dha siguri pas frikës dhe pasigurisë së madhe. Allahu u dha furnizim ekonomik (ushqim) dhe siguri politike (paqe). Ai i shpëtoi nga uria dhe frika — dy nga sprovat më të mëdha të jetës. Prandaj, adhurimi i Tij është detyrim mirënjohës.

107. SURJA “EL MAUN”

NDIHMA SHOQËRORE

(Mekase, 7 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

أَرَءَيْتَ ٱلَّذِى يُكَذِّبُ بِٱلدِّينِ ﴿١﴾

1. A e ke parë atë që përgënjeshtron shpërblimin (Ditën e Llogarisë)?[1]

فَذَٰلِكَ ٱلَّذِى يَدُعُّ ٱلْيَتِيمَ ﴿٢﴾

2. Ky është ai që e shtyn me ashpërsi jetimin,[2]

وَلَا يَحُضُّ عَلَىٰ طَعَامِ ٱلْمِسْكِينِ ﴿٣﴾

3. dhe nuk nxit për t’i ushqyer të varfërit.[3]

---

[1] A e ke parë gjendjen e atij që mohon ringjalljen dhe shpërblimin në botën tjetër? Fjalia “a e ke parë?” nuk është për pyetje, por për nxjerrje në pah të shembullit të njeriut që jeton pa ndërgjegje shpirtërore. Kur dikush s’e beson gjykimin, ai humbet ndjenjën e përgjegjësisë — dhe prej andej fillon çdo padrejtësi.

[2] Ky është ai që e shtyn dhe e largon jetimin me ashpërsi, duke ia mohuar të drejtën e tij, për shkak të ngurtësisë së zemrës së tij. Ky është njeriu që nuk ka mëshirë për më të dobëtin. Tregon mungesë zemre dhe besimi. Profeti ﷺ ka thënë:“Unë dhe ai që kujdeset për një jetim do të jemi në Xhenet si këta dy.” (dhe bëri shenjë me gishtat tregues e të mesëm). (Buhariu).

[3] Dhe nuk e nxit as të tjerët të ushqejnë të varfrin — e si do ta ushqente ai vetë? Nuk është vetëm mungesë dhënieje, por mungesë frymëzimi dhe shembulli. Kjo është shenjë e

فَوَيۡلٞ لِّلۡمُصَلِّينَ ٤

4. Mjerë për ata, të cilët falen,[4]

ٱلَّذِينَ هُمۡ عَن صَلَاتِهِمۡ سَاهُونَ ٥

5. por janë të pakujdesshëm ndaj faljeve të tyre,[5]

ٱلَّذِينَ هُمۡ يُرَآءُونَ ٦

6. që veprojnë për sy e faqe[6]

وَيَمۡنَعُونَ ٱلۡمَاعُونَ ٧

7. dhe nuk japin as ndihmën më të vogël (për të tjerët).[7]

zemrës që ka humbur ndjeshmërinë shoqërore. Besimtari i vërtetë, përkundrazi, nxit për bamirësi dhe solidaritet. Mospërkujdesja për të varfrit është shenjë e shpirtit të ngurtë.

[4] Pra, mjerim dhe dënim i ashpër për ata që falen, por janë të pakujdesshëm ndaj namazit të tyre — nuk e falin siç duhet dhe nuk e kryejnë në kohën e tij. Fjala "Ëayl" tregon mallkim, dënim të rëndë. Por këtu Allahu nuk flet për mohuesit, por për ata që falen në pamje, pa sinqeritet.

[5] Jo "në" namaz, por "ndaj" namazit – d.m.th. e lënë, e vonojnë, e bëjnë pa shpirt. Tregon hipokrizi fetare: ritual pa përkushtim.

[6] Ata që i bëjnë veprat e mira vetëm për t'u dukur para njerëzve dhe për t'u lavdëruar prej tyre. Kjo është hipokrizi — veprim pa sinqeritet. Për ta, feja është maskë shoqërore, jo përkushtim. Kjo është forma më e rrezikshme e mashtrimit shpirtëror: duken si besimtarë, por veprojnë për famë.

[7] Dhe e pengojnë edhe dhënien hua të gjërave që nuk u sjell dëm t'i huazojnë, si enët apo mjetet e tjera të dobishme; kështu që as nuk e kanë adhuruar mirë Zotin e tyre, e as nuk janë sjellë mirë me krijesat e Tij. "Maʿūn" = ndihma e përditshme: enë, ujë, sendet e zakonshme, huazim, ose gjithçka që ndihmon të tjerët. Hipokriti nuk jep as gjënë më të vogël. Këtu përmbyllet portreti i njeriut të ftohtë, pa ndjenja e pa besim të vërtetë.

108. SURJA "EL KEUTHER"

LUMI KEUTHER / MIRËSITË E SHUMTA

(Mekase, 3 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

إِنَّآ أَعْطَيْنَٰكَ ٱلْكَوْثَرَ ﴿١﴾

1. Ne të kemi dhënë ty (o Muhamed) Keutherin (lum në Xhenet dhe mirësi të shumta),[1]

فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَٱنْحَرْ ﴿٢﴾

2. prandaj falu për Zotin tënd dhe ther kurban për Të![2]

إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ ٱلْأَبْتَرُ ﴿٣﴾

3. Me të vërtetë, ai që të urren ty, ai është i ndërprerë.[3]

[1] Ne të kemi dhënë ty, o Muhamed, të mira të shumta në këtë botë dhe në botën tjetër — ndër to është edhe lumi "Keuther" në Xhenet, brigjet e të cilit janë të zbukuruara me tenda perlash të zbrazëta, dhe dheu i tij është prej miskut të pastër. Disa dijetarë e shpjegojnë edhe si "bollëk shpërblimi, diturie dhe nderimi". Ajeti është ngushëllim për Profetin pas humbjes së djalit të tij.

[2] Prandaj, bëje sinqerisht për Zotin tënd gjithë namazin tënd, dhe ther kurbanin tënd për Atë dhe vetëm në emrin e Tij. Përgjigjja ndaj mirësisë është falënderimi përmes adhurimit. Është thirrje për devotshmëri të sinqertë dhe për të refuzuar çdo adhurim idhujtar.

[3] Vërtet, ai që të urren ty dhe urren atë që ti ke sjellë prej udhëzimit dhe dritës, është ai që do të mbetet pa trashëgim e pa përmendje — i shkëputur nga çdo e mirë. Kundërshtarët e Profetit e tallnin për humbjen e djalit (Ibrahimit), por Allahu iu përgjigj: ata do të zhduken, ndërsa emri yt do të mbetet përjetësisht.

سُورَةُ الكَافِرُونَ

109. SURJA "EL KAFIRUN"

MOHUESIT

(Mekase, 6 ajete)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

قُلْ يَٰٓأَيُّهَا ٱلْكَٰفِرُونَ ﴿١﴾

1. Thuaj: "O ju mohues![1]

لَآ أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ﴿٢﴾

2. Unë nuk adhuroj atë që adhuroni ju,[2]

وَلَآ أَنتُمْ عَٰبِدُونَ مَآ أَعْبُدُ ﴿٣﴾

3. as ju nuk adhuroni Atë që adhuroj unë.[3]

---

[1] Thuaj, o i Dërguar, atyre që mohuan Allahun dhe të Dërguarin e Tij: "O ju që nuk besoni në Allahun!" - Ky ajet nuk është fyerje, por ndarje e qartë morale e shpirtërore: "O ju që refuzoni besimin, dëgjoni të vërtetën qartë dhe pa mashtrim." Kontekst historik: Ky ajet u shpall kur disa prijës të Mekës i ofruan Profetit ﷺ kompromis: "Adhuroje Zotin tënd një vit, e ne do të adhurojmë Zotin tënd një vit." Kështu, kjo sure erdhi si refuzim absolut i çdo përzierjeje në fe.

[2] Unë nuk adhuroj ato që ju adhuroni — idhujt dhe zotat e rremë. Refuzim i qartë i adhurimit të idhujve, dhe çdo lloj kompromisi në fe. Besimtari adhuron vetëm Allahun, pa ndërmjetës e pa idhuj.

[3] As ju nuk adhuroni atë që unë adhuroj — Një Zot të vetëm, Allahun, Zotin e botëve, i Cili është i vetmi që meriton adhurimin. Theksohet dallimi thelbësor në natyrën e adhurimit. Ata e quanin Zotin "Krijues", por e përzienin me ndërmjetës e idhuj. Profeti ﷺ thotë: "Ju nuk e adhuroni Allahun në mënyrën e vërtetë, me përkushtim të pastër." S'është e

وَلَآ أَنَا۠ عَابِدٌ مَّا عَبَدتُّمْ ﴿٤﴾

4. Unë kurrë nuk do të adhuroj atë që adhuroni ju,[4]

وَلَآ أَنتُمْ عَـٰبِدُونَ مَآ أَعْبُدُ ﴿٥﴾

5. e as ju nuk do të adhuroni Atë që adhuroj unë.[5]

لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِىَ دِينِ ﴿٦﴾

6. Ju keni fenë tuaj, ndërsa unë kam fenë time."[6]

mjaftueshme të thuash "besoj në Zot" — duhet ta adhurosh me zemër të pastër nga çdo varësi tjetër.

[4] Unë nuk do të adhuroj ato që ju adhuroni — idhujt dhe zotat tuaj të rremë. Kjo përsëritje është theks për vendosmërinë e Profetit ﷺ. Tregon se as në të ardhmen, nuk do të ketë kompromis — as sot, as nesër. Është refuzim i përhershëm ndaj çdo idhujtarie, forme apo kompromisi. Feja nuk pranon "për gjysmë" — besimi i vërtetë është i pastër dhe i qëndrueshëm.

[5] As ju nuk do të adhuroni në të ardhmen atë që unë adhuroj. Ky ajet ka zbritur për disa njerëz të caktuar nga idhujtarët, për të cilët Allahu e ka ditur se nuk do të besojnë kurrë.

[6] Ju keni fenë tuaj, në të cilën këmbëngulni ta ndiqni, dhe unë kam fenë time, nga e cila nuk do të largohem dhe nuk kërkoj tjetër veç saj. Kjo është deklaratë e lirisë fetare: çdo njeri mban përgjegjësi për zgjedhjen e vet. Kjo nuk është thirrje për relativizëm ("secili në rrugën e vet"), por shpallje e ndarjes së qartë: Ju keni zgjedhur rrugën e mohimit, unë ndjek rrugën e dritës dhe shpëtimit. Është formulë paqeje dhe dinjiteti: "Nuk do t'ju detyroj, por as nuk do të ndikohem prej jush."

110. SURJA “EN NASR”

NDIHMA HYJNORE

(Medinase, 3 ajete)

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

إِذَا جَآءَ نَصْرُ ٱللَّهِ وَٱلْفَتْحُ ﴿١﴾

1. Kur të vijë ndihma e Allahut dhe çlirimi (i Mekës),[1]

وَرَأَيْتَ ٱلنَّاسَ يَدْخُلُونَ فِى دِينِ ٱللَّهِ أَفْوَاجًا ﴿٢﴾

2. dhe t’i shohësh njerëzit duke hyrë në fenë e Allahut në turma,[2]

[1] Kur të të jepet, o i Dërguar, fitorja mbi jobesimtarët e Kurejshëve dhe të të mundësohet çlirimi i Mekës. “Naṣrullāh” = ndihma e Allahut, mbështetja hyjnore që e sjell fitoren pa luftë. “El-fatḥ” = çlirimi, fitimi i madh — këtu nënkuptohet çlirimi i Mekës, në vitin 8 Hixhri. Fjala “idha” (kur) tregon siguri të plotë, jo nëse, por “kur të ndodhë” – pra është premtim Hyjnor. Ky ajet përmbyll ciklin e përpjekjes profetike: nga sprovat në Mekë, deri te triumfi pa gjakderdhje.

[2] Dhe kur të shohësh shumë njerëz duke hyrë në Islam, në grupe të tëra, njëri pas tjetrit. Përshkruan përhapjen e gjerë të Islamit pas çlirimit të Mekës. Fiset arabe, që më parë e kundërshtonin, hynë me turma në Islam. Ky është triumfi përfundimtar shpirtëror, jo vetëm ushtarak.

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَٱسْتَغْفِرْهُ ۚ إِنَّهُۥ كَانَ تَوَّابًا ۝٣

3. atëherë madhëroje Zotin tënd me lavdërim dhe kërko falje prej Tij; vërtet, Ai është Pranues i Madh i pendimit.[3]

[3] Kur të ndodhë kjo, përgatitu për takimin me Zotin tënd, duke e madhëruar dhe lavdëruar Atë shpesh, dhe duke kërkuar shumë falje prej Tij. Vërtet, Ai është Pranues i Madh i pendimit — pranon pendimin, i mëshiron dhe i fal ata që e madhërojnë dhe kërkojnë falje prej Tij. “Fasabbih bi-ḥamdi rabbik” = madhëroje Zotin tënd me lavdërim — thuaj “Subḥānallāh” dhe “Elḥamdulillāh” me sinqeritet. Dhe kërko falje — edhe pas triumfit, mos e harro përulësinë. Vërtet, Ai është Pranues i pendimit — Zoti që e do kthimin e robit tek Ai. Ky ajet përmban tri porosi madhështore: 1. Të lavdërosh Zotin pas suksesit — sepse çdo fitore është nga Ai. 2. Të kërkosh falje, sepse në çdo arritje njerëzore ka gabime të vogla që duhen pastruar. 3. Të qëndrosh i përulur, sepse lavdia i përket vetëm Zotit. Ibën Abasi (radhiallahu anhuma) thotë: “Kjo sure ishte shenjë se afati i Profetit ﷺ po afrohej.” Pas saj, Profeti ﷺ filloi të thoshte shpesh: “Subḥāneke Allāhumme ue biḥamdike, estaghfiruke ue etūbu ilejk.” (Transmetuar nga Buhariu).

111. SURJA “EL MESED”

FIBRAT E PALMËS

(Mekase, 5 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

تَبَّتْ يَدَآ أَبِى لَهَبٍ وَتَبَّ ﴿١﴾

1. Iu shkatërrofshin duart Ebu Lehebit, dhe vetë ai u shkatërroftë![1]

مَآ أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُۥ وَمَا كَسَبَ ﴿٢﴾

2. Pasuria e tij dhe ajo që fitoi nuk do t’i bëjnë dobi.[2]

[1] Iu shkatërrofshin duart Ebu Lehebit dhe ai vetë u shkatërroftë, për shkak të armiqësisë dhe dëmit që i shkaktoi të Dërguarit të Allahut, Muhamedit ﷺ! Dhe me të vërtetë, shkatërrimi dhe humbja e Ebu Lehebit u realizua ashtu siç e shpalli Allahu. - “Jedā” = duart — në arabisht simbol i fuqisë dhe veprimit; pra “u shkatërroftë fuqia dhe përpjekja e tij.” “Ebu Leheb” (babai i flakës) – ishte xhaxhai i Profetit ﷺ, i njohur për pasurinë, krenarinë dhe urrejtjen ndaj Islamit. Kur Profeti ﷺ e ftoi në Islam, ai tha me përçmim: “A për këtë na mblodhe? U shkatërrofsh!” – Dhe Allahu ia ktheu me të njëjtën fjalë, si ndëshkim qiellor që u bë i përjetshëm. Kush përdor fuqinë dhe pasurinë kundër së vërtetës, e humb atë botë dhe këtë botë.

[2] As pasuria e tij dhe as fëmijët e tij nuk i bënë dobi aspak; ata nuk do të mund ta shmangin prej tij asgjë nga dënimi i Allahut, kur ai ta godasë. Ai mendonte se pasuria do ta shpëtonte nga ndëshkimi i Zotit; por në vend të shpëtimit, ajo u bë burim i dënimit të tij. Pasuria është bekim kur e përdor për drejtësi; mallkim kur e përdor kundër fesë dhe njerëzve.

سَيَصْلَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ ۝٣

3. Ai do të hyjë në një Zjarr me flakë të fortë,[3]

وَٱمْرَأَتُهُۥ حَمَّالَةَ ٱلْحَطَبِ ۝٤

4. bashkë me gruan e tij, mbartësen e druve (me gjemba),[4]

فِى جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ ۝٥

5. në qafën e saj do të ketë një litar prej fibrave të palmës.[5]

[3] Ai do të hyjë në një zjarr përvëlues dhe të ndezur dhe do të digjet vazhdimisht në të; "Nār dhāt leheb" = zjarr me flakë të ndezur — në kontrast ironik me emrin e tij "Ebu Leheb" ("babai i flakës"). Ai që ishte krenar për dritën e pasurisë së vet, përfundon në flakën e zjarrit. Ky ajet është dënim i përjetshëm për arrogancën që sfidoi të Dërguarin e Zotit.

[4] bashkë me gruan e tij, e cila mbante dru me gjemba për t'i hedhur në rrugën e Profetit ﷺ, me qëllim ta dëmtonte dhe ta lëndonte atë. Gruaja e Ebu Lehebit, Ummu Xhemil Arva bint Harb, që e urrente Profetin ﷺ po aq sa i shoqi, ajo që barte drutë — kuptim i dyfishtë: Në këtë botë: përveç shkurreve me gjemba që i hidhte në rrugën e të Dërguarit, ajo gjithashtu shpërndante fjalë, thashetheme dhe përgojime, duke "bartur zjarrin e urrejtjes." Në botën tjetër: ajo do të bartë drutë e zjarrit të vet, si shenjë e dënimit të saj personal. Është dënim i drejtë: ajo ndezi zjarrin e armiqësisë, dhe tani e bart vetë zjarrin e pasojës.

[5] Në qafën e saj do të ketë një litar të përdredhur fort, prej fijeve të ashpra palme, me të cilin do të tërhiqet lart në zjarrin e Xhehenemit, e pastaj do të hidhet poshtë në thellësinë e tij. "Masad" – litar i bërë prej fibrash të ashpra palme ose prej zinxhiri prej zjarri. Ajo që dikur mbante varëse krenarie me stoli ari, në ahiret do të mbajë litar ndëshkimi. Simbol i poshtërimit të plotë. Disa transmetime tregojnë se ajo përdorte një litar për të mbledhur dru që t'i hidhte në rrugën e Profetit ﷺ; ndaj Allahu ia kthen me të njëjtin simbol — si dënim që pasqyron veprën.

112. SURJA “EL IHLAS”

SINQERITETI / NJËSHMËRIA E PASTËR

(Mekase, 4 ajete)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

قُلْ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٌ ﴿١﴾

1. Thuaj: “Ai është Allahu, Një i Vetëm![1]

ٱللَّهُ ٱلصَّمَدُ ﴿٢﴾

2. Allahu është i Absoluti, nga i Cili varen të gjithë.[2]

[1] Thuaj, o i Dërguar: Ai është Allahu — Një dhe i Vetëm, i cili është i veçuar në hyjninë, në zotërimin dhe në emrat e cilësitë e Tij; asnjë nuk ka pjesë me Të në to. “Aḥad” nënkupton Një i vetëm në thelb, në emër, në cilësi e në adhurim. Nuk është “një” numerik, por Një unik, i pa krahasueshëm. Ky ajet mohon çdo formë të shumësisë hyjnore. Zoti është unik në ekzistencë, i pa fillim dhe i pa fund, dhe çdo gjë tjetër që ekziston është pasojë e ekzistencës së Tij.

[2] Allahu është Absoluti i Pavarur, i Vetmi që kërkohet dhe tek i Cili drejtohen njerëzit për plotësimin e nevojave dhe dëshirave të tyre. “As-Ṣamad” është një nga emrat më të thellë të Allahut — nuk ka përkthim të plotë, por do të thotë: Ai që nuk ka nevojë për askënd, ndërsa të gjitha krijesat kanë nevojë për Të. Dijetarët e përshkruan si: “Zoti që nuk ha, nuk pi, nuk lodhet, nuk vdes; që çdo njeri i drejtohet për nevojat e tij.” Ky ajet përmbledh pavarësinë absolute të Zotit dhe varësinë totale të krijesave. Mësim shpirtëror: Besimtari e gjen qetësinë e vërtetë vetëm tek Ai që nuk ka nevojë për askënd.

لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ﴿٣﴾

3. Ai as nuk ka lindur dhe as nuk është i lindur,[3]

وَلَمْ يَكُن لَّهُۥ كُفُوًا أَحَدٌۢ ﴿٤﴾

4. dhe askush nuk është i barabartë me Të."[4]

[3] Ai nuk ka as bir, as prind dhe as bashkëshorte. Kjo fjali përgënjeshtron çdo pretendim njerëzor apo pagan për ndonjë "bir" ose "babë" hyjnor. Allahu nuk është si krijesat — Ai nuk lind, sepse nuk ka fillim; dhe nuk lindet, sepse nuk ka prindër. Ky ajet refuzon çdo antropomorfizëm (përfytyrim njerëzor të Zotit) në çdo fe ose sistem besimi. Ai është Krijues, jo i krijuar.

[4] Dhe nuk ka asnjë të ngjashëm apo të barabartë me Të nga krijesat e Tij — as në emra, as në cilësi dhe as në veprime. I Lartësuar dhe i Shenjtëruar është Ai, i bekuar qoftë madhështia e Tij! Askush dhe asgjë nuk mund të krahasohet me Allahun — as në qenësi, as në cilësi, as në pushtet, as në dashuri. Ky ajet mbyllet me përsosmërinë absolute të Teuhidit — çdo krahasim është kufizim.

113. SURJA "EL FELEK"
ÇARJA E ERRËSIRËS

(Mekase, 5 ajete)

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلْفَلَقِ ﴿١﴾

1. Thuaj: "Kërkoj strehim te Zoti i çarjes së errësirës (në agim),[1]

مِن شَرِّ مَا خَلَقَ ﴿٢﴾

2. nga e keqja e asaj që Ai ka krijuar,[2]

[1] Thuaj, o i Dërguar: "Kërkoj strehim dhe mbrojtje te Zoti i agimit — Zoti i mëngjesit që çan errësirën me dritë. "Rabb el-felek" = Zoti i agimit, ose Krijuesi i dritës që çan errësirën. Fjala "el-felek" do të thotë shpërthim i dritës nga errësira, por gjithashtu nënkupton çdo krijim që del në ekzistencë. Pra, kërkojmë mbrojtje te Krijuesi i çdo mëshire dhe fillimi të ri.

[2] Nga e keqja dhe dëmi i të gjitha krijesave. nga çdo e keqe që gjendet në krijesat që Ai ka bërë. Kjo përfshin të gjitha format e së keqes: e dukshme (sëmundje, armiqësi, padrejtësi); e padukshme (mendime, magji, xhelozi, urrejtje). Nuk thuhet "nga krijesat e Tij", por "nga e keqja e tyre", sepse Zoti është burim i mirësisë, ndërsa e keqja vjen nga abuzimi i krijesave me lirinë që u dha. Mësim: Kërkimi i mbrojtjes nga e keqja nuk është frikë, por kujdes i urtë shpirtëror.

وَمِن شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ ﴿٣﴾

3. dhe nga e keqja e natës së errët, kur përhapet e mbulon çdo gjë,[3]

وَمِن شَرِّ ٱلنَّفَّٰثَٰتِ فِى ٱلْعُقَدِ ﴿٤﴾

4. dhe nga e keqja e atyre që fryjnë në nyje (për magji),[4]

وَمِن شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ﴿٥﴾

5. dhe nga e keqja e ziliqarit, kur e shfaq zilinë e tij!”[5]

[3] Dhe nga e keqja e natës së errët, kur ajo hyn dhe përhapet me errësirën e saj, dhe nga të këqijat e dëmet që ajo mund të përmbajë. “Ghāsiq” – nata e errët që mbulon çdo gjë. Kjo i referohet rreziqeve të fshehta që ndodhin natën: sulme, magji, frikë, sëmundje, përpjekje të fshehta të djajve. Është kërkesë për mbrojtje nga e keqja që vjen pa pritur. Në çdo periudhë errësire — qoftë natë, qoftë krizë — kujto se drita e Zotit është më e fortë.

[4] Dhe nga e keqja e magjistareve që fryjnë mbi nyjet që i lidhin për qëllime magjie e dëmtimi. “En-naffāthāt” = gratë që fryjnë për të bërë magji, ose çdo person që praktikon magjinë për të dëmtuar të tjerët. Ky ajet përfshin mbrojtje nga magjitë, ndikimet dhe energjitë e këqija, dhe manipulimet që prekin shpirtin ose jetën. Dëshmon realitetin e ndikimit të magjisë, por vetëm me lejen e Zotit. Profeti ﷺ e recitonte këtë sure çdo mëngjes e mbrëmje për mbrojtje nga magjia dhe mësyshi.

[5] Dhe nga e keqja e smirëziut që urren të tjerët, kur i ka zili për mirësitë që Allahu u ka dhënë, duke dëshiruar t’u zhduken ato dhe të pësojnë dëm prej tij. “Hāsid” = ai që ka zili, smirë, që nuk duron mirësinë e tjetrit. “Idhā ḥasad” = kur e shfaq dhe e përhap në vepra e fjalë. Zilia është zjarr shpirtëror që e djeg të parin vetë ziliqarin, por mund të dëmtojë edhe të tjerët përmes syrit të keq (el-‘ajn). Allahu mëson që mbrojtja nga zilia është pjesë e kujdesit shpirtëror ditor. Kuptim shpirtëror: Kur të jesh i bekuar, mos harro të kërkosh mbrojtje; sepse çdo dritë tërheq edhe hije. Por Zoti është më i madh se çdo sy i keq.

114. SURJA “EN NAS”

NJERËZIT

(Mekase, 6 ajete)

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit

قُلۡ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلنَّاسِ ١

1. Thuaj: “Kërkoj strehim te Zoti i njerëzve,[1]

مَلِكِ ٱلنَّاسِ ٢

2. Sunduesi i njerëzve,[2]

إِلَٰهِ ٱلنَّاسِ ٣

3. i Adhuruari (i Vetëm i Denjë) i njerëzve,[3]

---

[1] Thuaj, o i Dërguar: Kërkoj strehim dhe mbrojtje te Zoti i njerëzve — tek Ai që është i Vetmi i aftë të largojë të keqen e vesveseve dhe tundimeve. “Rabb en-nās” = Zoti, Krijuesi, Rregulluesi dhe Mbrojtësi i njerëzve. Ai është Zoti i gjithçkaje që ekziston, por këtu theksohet kujdesi i Tij i veçantë ndaj njeriut.

[2] Mbreti i njerëzve — Ai që sundon mbi çdo çështje të tyre dhe që është i pavarur e i panevojshëm prej tyre. Melik = Mbret, Sundimtar Absolut. Ai është Mbreti që sundon pa kufi, pa ndihmëtar, pa nevojë për ushtarë. Ndryshe nga sundimtarët e botës që sundojnë me frikë, Zoti sundon me drejtësi dhe mëshirë. Mësim shpirtëror: Kur e pranoni Zotin si mbret, zemra nuk i nënshtrohet asnjë frike tjetër. Kjo është liria shpirtërore e vërtetë.

[3] I Adhuruari i Vetëm i Denjë i njerëzve — Atij që nuk ka të adhuruar me të drejtë përveç Tij. “Ilāh” = që adhurohet me dashuri, frikë dhe shpresë. Ky është kulmi i njohjes së Zotit: Ai nuk është vetëm Krijues (Rabb), as vetëm Mbret (Malik), por edhe i vetmi që meriton adhurim (Ilāh). Kjo treshe e emrave është gjysma e teuhidit praktik: Zoti i tyre – kujdesi;

مِن شَرِّ ٱلْوَسْوَاسِ ٱلْخَنَّاسِ ﴿٤﴾

4. nga e keqja e djallit ngacmues që fshihet (pasi ngacmon),[4]

ٱلَّذِى يُوَسْوِسُ فِى صُدُورِ ٱلنَّاسِ ﴿٥﴾

5. i cili përshpërit në gjokset (zemrat) e njerëzve,[5]

مِنَ ٱلْجِنَّةِ وَٱلنَّاسِ ﴿٦﴾

6. qoftë ai nga xhindet, apo nga njerëzit!”[6]

Mbreti i tyre – pushteti; i Adhuruari i tyre – dashuria dhe adhurimi. Kuptim shpirtëror: Nëse e pranon Allahun në këto tri role, zemra jote bëhet fortesë që s’e pushton dot asnjë vesvese.

[4] Nga e keqja e djallit, i cili pështërit në zemrat e njerëzve kur ata janë të pavëmendshëm, por tërhiqet dhe zhduket kur përmendet Allahu. Ky është shejtani, që vepron me vesvese (pështëritje mendore) për ta çrregulluar shpirtin e njeriut. Ai nuk ka fuqi reale, por vepron me mashtrime dhe sugjerime. I Dërguari i Allahut ﷺ ka tënë: “Shejtani rri mbi zemrën e njeriut; kur ai përmend Allahun, shejtani largohet, por kur harrohet, ai përsëri pështërit.” (Muslimi).

[5] Atij që përhap të keqen dhe hedh dyshime në zemrat e njerëzve. “Yuvasvisu” = pështërit fshehurazi, pa u ndier. “Fi ṣudūr en-nās” = në zemra, në mendje — vendi i mendimeve dhe ndjenjave. Shejtani nuk mund të kontrollojë zemrën, por mundohet ta ndikojë me mendime, dyshime, zili apo dëshira të padrejta. Allahu na mëson se vesvesja është reale, por mbrojtja është më e fortë: me dhikër, istighfar dhe me lexim të kësaj sureje.

[6] Nga djajtë e xhindëve dhe të njerëzve. Min el-jinneti” = nga xhinët (qenie të padukshme që mund të ndikojnë përmes vesveseve). “Ven-nās” = dhe nga njerëzit — pra, ka vesvese njerëzore: fjalë, ide, ndikime që çojnë në humbje shpirtërore. Kjo tregon se “shejtani” nuk është vetëm prej xhinëve, por mund të jetë edhe njeri që nxit të keqen në zemrat e të tjerëve. Kuptim shpirtëror: Në çdo shoqëri, në çdo epokë, ekziston shejtani i padukshëm dhe ai i gjallë — por besimtari që strehohet te Allahu është i pathyeshëm. Profeti ﷺ ka thënë: “Kush i lexon El-Felek dhe En-Nās çdo mbrëmje, do të mbrohet nga çdo e keqe.” (Buhariu & Muslim). Ai gjithashtu i lexonte këto dy sure dhe El-Ikhlāṣ çdo mëngjes e mbrëmje, duke i fryrë në duar dhe duke i kaluar mbi trup për mbrojtje.

🌺 Me Suren En-Nās përmbyllet i gjithë Kur’ani — ai fillon me fjalën “El-Ḥamdulilāh” (Falënderimi i takon Allahut) në Suren El Fātiḥa, dhe mbyllet me “E‘ūdhu bi Rabbi-n-nās” (Kërkoj strehim te Zoti i njerëzve) — një udhëtim që fillon me njohjen e Zotit dhe përfundon me strehimin tek Ai.

Numri i Sures	Emri i Sures	Mekase Medinase	Numri Ajeteve	Faqa në Kuran	Faqa në këtë Botim
1	El Fatiha	Mekase	7	1	1
2	El Bekare	Medinase	286	2	3
3	Al Imran	Medinase	200	50	150
4	En Nisa	Medinase	176	77	241
5	El Maide	Medinase	120	106	335
6	El En’am	Mekase	165	128	418
7	El A’raf	Mekase	206	151	502
8	El Enfal	Medinase	75	177	591
9	Et Teube	Medinase	129	187	631
10	Junus	Mekase	109	208	708
11	Hud	Mekase	123	221	758
12	Jusuf	Mekase	111	235	809
13	Er Rra’d	Medinase	43	249	855

14	Ibrahim	Mekase	52	255	879
15	El Hixhr	Mekase	99	262	901
16	En Nahl	Mekase	128	267	923
17	El Isra	Mekase	111	282	968
18	El Kehf	Mekase	110	293	1008
19	Merjem	Mekase	98	305	1045
20	Ta Ha	Mekase	135	312	1069
21	El Enbija	Mekase	112	322	1105
22	El Haxh	Medinase	78	332	1136
23	El Mu’minun	Mekase	118	342	1165
24	En Nur	Medinase	64	350	1193
25	El Furkan	Mekase	77	359	1221
26	Esh Shuara	Mekase	227	367	1243
27	En Neml	Mekase	93	377	1281
28	El Kasas	Mekase	88	385	1308

29	El Ankebut	Mekase	69	396	1340
30	Er Rrum	Mekase	60	404	1363
31	Lukman	Mekase	34	411	1382
32	Es Sexhde	Mekase	30	415	1394
33	El Ahzab	Medinase	73	418	1403
34	Sebe’	Mekase	54	428	1431
35	Fatir	Mekase	45	434	1451
36	Jasin	Mekase	83	440	1467
37	Es Saffat	Mekase	182	446	1485
38	Sad	Mekase	88	453	1513
39	Ez Zumer	Mekase	75	458	1532
40	Gafir	Mekase	85	467	1557
41	Fussilet	Mekase	54	477	1584
42	Es Shura	Mekase	53	483	1602
43	Ez Zuhruf	Mekase	89	489	1620

44	Ed Duhan	Mekase	59	496	1641
45	El Xhathije	Mekase	37	499	1652
46	El Ahkaf	Mekase	35	502	1663
47	Muhamed	Medinase	38	507	1676
48	El Fet'h	Medinase	29	511	1688
49	El Huxhurat	Medinase	18	515	1701
50	Kaf	Mekase	45	518	1709
51	Edh Dharijat	Mekase	60	520	1719
52	Et Tur	Mekase	49	523	1730
53	En Nexhm	Mekase	62	526	1740
54	El Kamer	Mekase	55	528	1752
55	Er Rahman	Medinase	78	531	1763
56	El Uakiah	Mekase	96	534	1777
57	El Hadid	Medinase	29	537	1791

58	El Muxhadila	Medinase	22	542	1804
59	El Hashr	Medinase	24	545	1814
60	El Mumtehine	Medinase	13	549	1824
61	Es Saff	Medinase	14	551	1831
62	El Xhumuah	Medinase	11	553	1836
63	El Munafikun	Medinase	11	554	1840
64	Et Tegabun	Medinase	18	556	1844
65	Et Talak	Medinase	12	558	1850
66	Et Tahrim	Medinase	12	560	1856
67	El Mulk	Mekase	30	562	1862
68	El Kalem	Mekase	52	564	1870
69	El Hakkah	Mekase	52	566	1880
70	El Mearixh	Mekase	44	568	1889

71	Nuh	Mekase	28	570	1896
72	El Xhinn	Mekase	28	572	1902
73	El Muzzemmil	Mekase	20	574	1908
74	El Muddethir	Mekase	56	575	1913
75	El Kijameh	Mekase	40	577	1923
76	El Insan	Medinase	31	578	1929
77	El Murselat	Mekase	50	580	1935
78	En Nebe’	Mekase	40	582	1943
79	En Naziat	Mekase	46	583	1949
80	Abese	Mekase	42	585	1956
81	Et Tekuir	Mekase	29	586	1962
82	El Infitar	Mekase	19	587	1966
83	El Mutaffifin	Mekase	36	587	1969
84	El Inshikak	Mekase	25	589	1975

85	El Buruxh	Mekase	22	590	1980
86	Et Tarik	Mekase	17	591	1984
87	El Eala	Mekase	19	591	1987
88	El Gashije	Mekase	26	592	1991
89	El Fexhr	Mekase	30	593	1995
90	El Beled	Mekase	20	594	2001
91	Esh Shems	Mekase	15	595	2005
92	El Lejl	Mekase	21	595	2009
93	Ed Duha	Mekase	11	596	2013
94	Esh Sherh	Mekase	8	596	2016
95	Et Tijn	Mekase	8	597	2018
96	El Alak	Mekase	19	597	2020
97	El Kadr	Mekase	5	598	2024
98	E Bejjine	Medinase	8	598	2026
99	Ez Zelzeleh	Medinase	8	599	2029

100	El Adijat	Mekase	11	599	2031
101	El Kariah	Mekase	11	600	2034
102	Et Tekathur	Mekase	8	600	2037
103	El Asr	Mekase	3	601	2039
104	El Humezeh	Mekase	9	601	2041
105	El Fijl	Mekase	5	601	2043
106	Kurejsh	Mekase	4	602	2045
107	El Maun	Mekase	7	602	2047
108	El Keuther	Mekase	3	602	2049
109	El Kafirun	Mekase	6	603	2050
110	En Nasr	Medinase	3	603	2052
111	El Mesed	Mekase	5	603	2054
112	El Ihlas	Mekase	4	604	2056
113	El Felek	Medinase	5	604	2058
114	En Nas	Medinase	6	604	2060